PETRI DE ANCHARANO IVRISCONSVLTI CLARISS. AC PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

Super Secũdo Decretalium facundissima Commentaria.

A plerisq; erratis, à quibus in antiquis Codicibus, Typographorum illius tempestatis incuria, erant oppressa, nunc liberata, pristinoq; suo, ac innato candori, qua fieri potuit diligentia, restituta.

Cum suis summarijs, adnotationibus, locupletissimoq; singularum rerum, ac materiarum Indice ad commodum studiosorum nouiter additis, nunc primùm in lucem prodita.

BONONIÆ,
Apud Societatem Typographiæ Bononiensis.
MDLXXXI.
Curiæ Episc. & S. Inquisit. concessu.

INDEX OMNIVM RVBRICARVM, ET CAPITVLORVM,

QVAE SVB VNOQVOQVE TITVLO PRAESENTIS VOLVM. CONTINENTVR.

FINIS.

PETRI DE ANCHARANO CELEBERRIMA, ET FACVNDISS. CAP. IN PRAESENTIA. DE PROBATIO.

REPETITIO ACCVRATISSIME REVISA;

Et à mendis compluribus antiquorum impressorum, qua fieri potuit diligentia, expurgata.

1 CONFESSIO propriè sumpta, & si non probat, releuat tamen ab onere probandi.

2 Probationis dupla diffinitio.

3 Præsentia in iudicio interdum citationis vicem gerit.

4 Nomine substitutionis, de qua præsenti loco, vtrùm comprehendatur pupillaris, compendiosa, an fideicōmissaria.

5 In Qualibet dispositione, quæ venit conferenda alicui per mortem alterius, de naturali est morte intelligendum.

6 In controuersia inter duos de eadem hæreditate Reus conuentus poterit petere contrarium petitioni Actoris.

7 Egredientem monasterium quo pacto sequantur eum bona illius.

8 Legalis filiatio inducta fuit ad instar naturalis filiationis.

9 Votum religionis promotum metu mortis à malè habente non redditur nullum post eius conualescentiam, dum tamen metus à Deo sit illatus, non ab homine.

Conditio expressa in testamento. si decesserit sine liberis, &c. euanescit, eo, cui fuit apposita, ingrediente religionem; aliàs si extendatur per verba sine liberis ex se, vel suo corpore descendentibus, quid iuris. sub eo. nu.

10 Ius circa ætatem, quæ cursu temporis mutatur, nihil præsumit.

11 Minor xxv. an. absque vllo decreto Iudicis, et curatoris per ingressum monasterij licitè alienat bona sua, secus si in alias etiam pias causas.

Bona sequuntur conditionem personæ. eo. n.

12 Apostatæ de Apostasia, similiter hæretici ab hæresi reuertentes iuramento astringuntur.

13 Hæredis appellatio in substitutionibus restringenda est ad liberos.

14 Intentio fundatur in sola obligatione, etiam alio non probato.

Quis presumitur maior, nisi probetur minor eo. n.

15 Actoris, & rei intentio existens ambigua, quatenus venit probanda per testes, debet probari explicitè, & limitatè.

16 Ambiguitas verborum per eum, qui protulit, non per alium est declaranda.

17 Ad quem spectat declaratio verborum, uariare quidem potest, post declarationem verò editam, nequaquam.

18 Actoris intentio, atque probatio debet concludere necessariò, vt releuet probantem, vel ponentem.

19 In criminalibus, delicto clarè probato: probatione verò defensionis non concludente necessariò, contra Accusatorem reus debet absolui.

20 In accusationibus sicut tempus, ita & locus debet limitatè probari.

21 Dubia probatio nunquid releuet probantem.

22 Quid iuris in duobus petentibus sibi mulierem aliquam in vxorem, & pariter probantibus

23 Interpretatio ambiguitatis in contractibus emergentis ad quem propriè spectet.

24 Bona, quæ subiacent restitutioni, quantuncunque grauatus ingrediatur religionem, debent restitui, & non deuolui ad monasterium.

25 Conditio debet impleri naturaliter, nec sufficit impleuisse ciuiliter ad purificandam dispositionem.

26 Conditio si sine liberis &c. in eo, qui ingreditur monasterium non attenditur, si de fauore agitur monasterij.

27 Quod non probatur mutatum, semper durare præsumitur.

28 Hæreditas paterna non adita transmittitur ad omnes propter existentiam sui hæredis.

29 Monacho, & filio adire recusantibus, poterit adire monasterium, et pater.

30 Si testator sub conditione dixit. si sine liberis, & cet. non reliquit autem nisi nepotes tantùm, an propterea euanescat substitutio.

31 Legitimati à Principe excludunt substitutum sub ista conditione, si sine liberis. & c.

32 Quid si à matre, ad cuius successionem admittuntur etiam naturales filij, facta sit substitutio.

33 Filius naturalis interpretatiuè, & extensiuè appellatione filij continetur.

34 Filij appellatio ampliatur, cum de fauore agitur, atque in odiosis strictè sumitur.

35 In emphyteusi concessa pro se, et filijs suis an veniant naturales quoque filij.

36 *Quid iuris de bonis reſtitutioni ſubiacentibus, ſi grauatus religionem ingrediatur, nunquid ad Monaſterium debeant pertinere cum multis ad eandem materiam vtiliter aggeſtis.*

37 *Per hanc formam verborum à teſtatore adhibitam. Hæreditas deuoluatur ad Titium, ſi filius meus deceſſerit ſine filijs ex ſe deſcendentibus, vel ſine liberis ex ſuo corpore procreatis, nunquid filio eius ingrediente Monaſterium, euaneſcat talis ſubſtitutio.*

38 *De bonis proprijs ingredientis an ſemper lucretur Monaſterium.*

39 *Pactum factum ab ingrediente de retentione bonorum nunquid vitiabitur, aut potius ingreſſus per illud.*

40 *Si inualidus ſit ingreſſus, ingredientis bona vtrùm remaneant Monaſterio.*

41 *Obligationes, & iura an tranſeant in monaſterium actiuè, & paſſiuè, ita vt poſſit agere, & conueniri ex contractibus, & delictis ipſius ingredientis.*

42 *Monaſterium quando teneatur, & ſit obligatum ad debita ingredientis.*

43 *Monaſterium tanquam hæres ingredientis in quo differat ab hærede, qui tenetur inſolidum, niſi faciat inuentarium.*

44 *Quidam effectus monachus fuerat tabellio, an poterit conficere contractus, de quibus extitit rogatus, & adimplere ea, quæ tenebatur cum iuramento facere.*

45 *Feudum, emphyteuſis, & ſi quę ſunt alia ingredientis, an tranſeant in Monaſterium.*

46 *Quæ non valent per aliquem alienari, vtrùm talia per eius ingreſſum tranſeant in Monaſterium.*

47 *Bona ingredientis habentis filiosfamil. vtrùm pertinebunt ad Monaſterium.*

48 *Filijs vtrùm ilicò poſt ingreſſum, vel mortem naturalem patris ingreſſi legitima, vel alia ab eodem relicta debeantur.*

49 *Teſtamentum factum ante ingreſſum, nunquid rumpatur per ingreſſum.*

50 *Poſt ingreſſum religionis vtrùm quis poſſit ſuum teſtamentum in ſæculo factum mutare, & reuocare.*

51 *Teſtamenti factio, cum ſit publici iuris, non cadit in ſubditum poteſtati alterius, veluti ſubiectioni filiali, vel ſeruili.*

52 *Quod eſt in conditione, non eſt in obligatione.*

53 *Quæ dicta ſunt de bonis ingredientis, quòd ſpectent ad Monaſteriū, vtrùm idem dicendum, ſi quis ingrediatur Monaſterium Mendicantium.*

54 *Fratres minores in particulari, & communi ſunt hæreditatum penitus incapaces.*

55 *Venientes ab inteſtato, cum non habeāt voluntatem defuncti, vtrùm poterunt iſtam hæreditatem ſalua conſcientia retinere.*

56 *Si teſtator inſtituat fratres minores hæredes cum adiectione, quòd debeant eam hæreditatem vendere, in vſusq; ſuos conuertere neceſſarios, vtrùm valebit teſtamentum.*

57 *Eccleſia fratrum minorum an poſſit inſtitui.*

58 *Relictum factum guardiano non valet.*

59 *Legatum factum fratribus minoribus ad vſum licitum valet.*

60 *Legatum annuum factum fratribus min. vtrùm valeat.*

61 *Si relinquatur palatium fratribus min. vt ibi conſtruant eccleſiam, nunquid valeat legatum.*

62 *Vtrùm eiſdem fratribus poſsit legari pro conſtructione vnius magni ædificij.*

63 *Fratres minores vtrùm poſſint eſſe executores teſtamentorum.*

64 *Fratres minores ſunt penitus incapaces ſucceſſionum ab inteſtato.*

65 *Cum duo, vel plures de hæreditate contendunt, vtrùm poſsit earum quilibet adire, & poſseſsionem apprehendere, & quæ remedia vni contra reliquum apprehendentem competant.*

66 *In examinandis iuribus ambarum partium ſecum diſsidentium de occupanda poſſeſsione, ſeruabitur ordo iuris, vel expedietur ſummariè.*

Repetitio cap. in præſentia de probatio.

IN PRAESENTIA. Cōtinua Rubricam ſic. dictū eſt. ſ. de confeſsis, qui ex ſola confeſsione damnantur, alio non probato, vt ibi per totum. & l. 1. C. eo. tit. verùm quia deducta in iudicio litigantes vt plurimum non fatentur, ſed negāt. & hoc caſu affirmanti onus probationis incūbit, vt l. ei qui dicit. ff. eo. tit. & c. vt noſtrum. j. vt ecc. beneficia. ideò rubricam hanc de probationibus ſubijcit, præmittēs ipſam tanquam generalem, vt congruentius deſcendat ad ſpecies, ſicut facit iurislator C. & ff. eodem tit. Contra iſtam tamen continuationem oppo. & videtur, ꝙ non ſit bona; quia ex quò tractaturus erat auctor de ſpeciebus probationum, ſuperfluum fuit præmittere generalem rubricam. Nam vniuſcuiuſque intentio probatur aut per teſtes, aut per inſtrumenta, aut per iuſiur. aut per præſumptionem. & de ipſarum qualibet ſpecierum infra ſubſequitur rubrica ſpecialis. ſuperfluum ergo fuit iſtam ponere, & ſic op. de ſuperfluitate contra quod iuris conditor pollicetur. ſ. in prima cōſtitutione Cod. ſo. dicit. Io. An. ſuper hac rubrica proſeq. ꝙ vel non aptatur alicui dictarum ſpecierum, vel adaptatur pluribus ex illis, vel includit omnem ſpeciem probandi. de primo. ſ. ꝙ non aptetur alicui ſpeciei probationū, patet. quia probatur ſub iſto titulo de ꝓbatione virginitatis per aſpectū in c. propoſuiſti. & c. cām. & de limitatione confiniū probāda per libros antiquos, famā, & amicitiam infra c. cauſam. & de probatione filiationis per nominationem infra c. per tuas. & de probatione per litteras, & per acta. j. c. poſt ceſsionem. & c. fi. & quia de his ſingulis voluit multiplicare rubricas. ideo ſub generali rubrica proſequitur de ſingulis, quæ non conueniunt propriè alteri ex prædictis quattuor ſpeciebus. Item quandoque aliquę ex prædictis quattuor ſpeciebus concurrunt cum alijs, vt j. c. præterea. Quandoque ex oppoſito diſtinguūtur, & inuicem ſe elidunt, vt. j. eo. c. ex literis. & c. tertio loco. & c. in præſentia. & c. licèt cauſam. Cū ergo ſic concurrant, quæ ex eis præualeat alteri, bonum fuit ſub vna rubrica ſituare, ſicut ius cōmune in volumine Digeſt. vbi in primo li. præmittit de ſingulis officijs, & ſubiungit rub. de iuriſ. om. iu. & in C. ponitur rubrica de legibus. Item rubrica de fideicōmiſ. & ſubiungit rubricam, Communia de leg. & fideicōmiſ. quæ ſituatio obſtat in eo, ꝙ præcedunt ibi ſpecies, & ſubſequitur genus. hic verò genus præcedit ſuas ſpecies. ſed hoc ſolue, vt dixi ſupra in rub. de iud. ¶ Secundò op. & videtur, ꝙ ſicut iſta rub. tanquam generalis debuit præcedere ſuas ſpecies, vt dixi, ſimiliter debuerit præcedere præcedentem rubricam de confeſsis. nam confeſsio ſpecies videtur. hic aūt iſta rub. generalis illam ſpecialem ſubſequitur; ergo ſo. mala. quia genus
1 ponitur in medio ſpecierum. So. † propriè loquendo, non eſt probatio, ſed probationis releuatio: hinc eſt, ꝙ mera negatiua deducitur in poſitionibus, & ad ipſam pars cogitur reſpondere, vt j. de confeſ. c. 1. li. 6. & tamen alibi dicitur, ꝙ negatiuæ nulla eſt directa probatio. j. c. quoniam. & ſ. de elec. c. bonæ. Item contra præſumptionem iuris, & de iure nō admittitur probatio in contrarium, vt c. is qui. de ſpō. & tamen admittitur confeſsio. & eſt gl. ſingu. in Auth. de æqua. do. §. ſinautem mulier. col. 2. ex quo patet, ꝙ confeſsio non includitur ſub aliqua probationis ſpecie, poſtquam nulla recipitur contra præſumptionem iuris, & de iure, & tamen confeſſio recipitur, vt prædixi. bonum ergo fuit pręmittere rubricam de confeſsis, per quam nihil probatur, ſed releuatur ab

onere

onere probandi,vt plenè no.in d.c.1.& ita dicit hic Io.And.
in d.c.bonæ.super ver.probatio.quod dictum no.& conclu
ditur,quòd si datus est terminus ad probãdum per omnem
modum,& genus probationis,vel renunciatum, & conclu-
sum sit in causa: nihilominus per confessionem subsecutam
aduersarij potero obtinere in causa, nõ ob.ꝙ sit mihi via ad
probandum præclusa.& est casus in c. cum Ioannes.de fide
2 instru.¶Quærit Io. And. † quid est probatio.dicit,ꝙ est rei
dubiæ per argumenta facta ostensio.ita diffi. Accur.C.eo.in
rub.Alij dicũt,ꝙ probatio est rei dubiæ p testes, vel instru-
menta,& plerũq; indicia,& præsumptiones ostẽsio,personã
defendens.Io.An.remittit ad Ho.in sum.eo.ti.§.fi.& in Spe.
eo.tit.§.fin. de materia habetur in Decr.2.q.1.4.q.9.6.q.vl
ti.24.q.3.c.de illicita.repe.in Cle.cui conueniunt multa iura
al.in nouella.¶Casus.Dubia probatio non releuat proban
tem.hoc dicit.Tres sunt partes.in prima processus narratio.
secunda.ibi[dilectum]auditoris diffi.tertia ibi [nos igitur]
diffinitionis confirmatio. prima subdiuiditur. quia primò
ponitur actorum petitio.secunda ibi[verùm] reorum respõ
sio,& reconuentio.tertia ibi[ad hæc]actorũ replicatio.quar
ta ibi[verùm]reorũ duplicatio.N.existente aduersario meo
corã iudi.corã quo debeo litigare,non requiritur,ꝙ citetur,
3 †sed præsentia in iudi.est habenda pro citatione. quod intel
ligo post monitionem iudi. quæ idem,quod citatio perem-
ptoria, operatur, & constituit inobedientem in vera contu.
quod dic,vt l.cessante.C.quomodo, & quando iudex. & no.
glo. de offi. dele. c. consuluit. ¶Secundò no.ꝙ iste A.in te-
stamento filium instituit in legitima: aliàs de iure veteri, fi-
lio preterito,testamentum esset nullum,vt l. filio præterito.
ff.de iniusto,rup.& ir.te.& l.inter cætera.de li.& po.hodie ve
rò rupto testamento ex causa exhæredationis,vel præteritio
nis.institutio vitiatur,& cætera firma manent,vt in Auth. ex
causa.C.de li.præte.quæ Aut.loquitur in præteritione,& ex
heredatione paterna,vel materna.& an in præteritione post
4 humi,Doctores variant,prout plenè ibi no.¶†Tertiò no.ꝙ
pater potest filio substituere aliquem in euentum conditio-
nis alicuius.quid autem veniat in ista substitutione, aduertẽ
dum est,vtrùm fuerit pupillaris,an compendiosa, vel fidei-
com.est enim alterius naturæ, & effectus substitutio pupilla
ris expressa,vel comprehensa in compendiosa,quàm sit sub
stitutio fideicom vt patet ex no.in l.precibus.C.de impu. &
al.sub.j.de testamentis.c.si pater.li.6.& l.ex tribus.C. de in
offi.testa. ¶Quartò no. formam substitutionis, coniuncto
qđ sequ.in text.[ex testamento patris ad ipsos erat,&c.] ꝙ
substitutio compendiosa facta impuberi per verba commu
nia cum cõditione,si sine liberis decesserit, &c.infra tempo
ra pupillaris ætatis est directa. quod patet, quia veniunt in
ea bona impuberis,vt in isto versi.vnde si esset fideicom. nõ
venirent,vt l.cohæredi.§.cum filiæ.ver.nullũ fideicõ. de vul.
& pupil.coniuncta.l.sed si plures.§.ad substitutos. eod. titu.
quod est contra communem opin. legistarum. vt plenè per
Ioan.An.in d.c.si pater.in nouella.¶ Quintò not.ꝙ isti duo
fratres agebant contra mon. ad bona, quæ detinebant, &
agebant post mortem filij testatoris.ex quo patet, ꝙ eo vi-
uo(licèt religionem ingresso)nõn possent hoc petere,etiam
in casu,quò ad mon.non pertinerent. rogatus enim restitue
re post mortem quantuncunque pro mortuo habeatur, vt
5 monachus,expectanda tamen est mors naturalis: † quia de
illa debet intelligi quælibet dispositio collata post mortem.
vt no.Io. 16.q.1.c.placuit.& j.de rescrip.c.susceptũ.li.6.ad
hoc vide l.no.ff.de iure fi.l. Statius Flor.§.Cornelio.& Bart.
in l. Gallus. §. & quid si tantum.ff.de li.& posthu. & dicam
in 7.q. ¶Sextò not. ꝙ isti duo fratres agebant contra mon.
ad bona,quæ fuerunt testatoris,& tamen nihil dicitur,ꝙ fi-
lius testatoris immiscuit se hæredi.paternæ.quomodo ergo
ex testamento,ex quo non apparet adita hæreditas, possunt
niti cõtra l. si nemo.ff.de testa.tut.& l. eã quã.C. de fideicõ.
So. dic, ꝙ siue dicamus hic istos fratres venire ad ista bona
ex pupillari substitutione, siue ex fideicom.existentia sui hę
redis confir.tabulas pupillares,& etiã fideicom. vniuersale,
vt plenè solet no.in l.si filius,qui patri.ff.de vulga.& pupi.&
est casus de tabu.pu.in l.Iulianus.aliàs si pupillus.ff.de acq.
hære.& de fideicom.vniuersali.in l.ita tamen.§.si pater.ff.ad
Treb.& dicam plenius in 7.op. Similiter posset obijci, quo-
modo isti agunt cõtra mon.nõ facta eis restitutione ex Tre
bellia.si dicamus istam substitutionem fuisse fideicom.con-
tra l.1.ff.ad Treb.potest dici,ꝙ mona.tenet hic locum hære
dis,postquam ille decessit in mon.quia in mona. transeũt iu
ra,& actiones monacho competentia actiuè, & passiuè, vt
in Auth.ingressi.C. de episc. & cle. Sed hæc so.non videtur
procedere.quia isti negabant istum fuisse monachum, vt pa
tet ex tex.põt ergo dici, ꝙ isti duo fratres prætendebant se
proximiores in successione ab intestato. ideo nõ erat neces
saria restitutio:quia erant eius hæredes,qui grauati erant ad
restitutionem.Si verò dicamus istos venire ex pupillari sub-
stitutione,tunc agunt contra mon. & omnem alium detinen
tem bona.l.fi.C.de edi.di. Adri.tol.¶Septimò no.ꝙ quando
petitur hæreditas,admittitur libellus generalis, & incertus,
non specificatis rebus:de quo plenè de li.ob.c.2.& l.1. C.de
eden.& per Inno.de sepul.c.certificari.Similiter & sententia
potest ferri incerta:de cuius effectu dic,vt no.Inno. de offi.
ordi.in c. cõquerẽte.¶Octauò no.in ver.verũ.ꝙ quia mon.
petebat versa vice à dictis fratribus bona quædam hæredi-
6 tatis,possidebant.& sic collige, ꝙ † quando duo litigant de
eadem hæreditate,reus conuentus potest petere contrariũ
petitioni actoris. & sicut actor põt petere res,quas reus pos
sidet:ita econtra potest petere reus res, quas actor possidet
eiusdem hæredi.& hoc facit ad no.per Inno.& Ho. de resti.
spo.in c.ex cõquestione.& de of.dele.c.cũ contingat.vbi du
bitat Inn.cum actor petit sententiam confirmari,an reus cõ
uentus possit petere eam infirmari,& sic contrarium.ad hoc
vide l.si inter te.& me.ff.de exec.rei.iudi.super qua l.funda-
tur mutua petitio,de qua loquitur iste text. ¶Nonò not.in
ver. quare. ꝙ bona ingredientis mon. debent ad mona. per
tinere.& licèt tempore ingressus non expresserit, quòd offe
rebat se,& sua:tamen non erat necesse facere mentionem;
quia sequuntur tacitè conditionem personæ. & mutato sta-
tu personæ,mutatur conditio bonorum,vt in Auth.ingressi.
C. de episc. & cle. & cap. si qua mulier. 19.q. vlt. ¶Deci-
7 mò no.in ver.ad quod.†si non tenet obligatio personæ, nec
obligatio bonorum:quia (vt dixi) tanquam accessoria seq.
naturã sui principalis,scilicet ingrediẽtis:qui si egressus fue
rit,sequuntur eum bona.quod verum sine dubio,quando nõ
tenuisset ingressus:vel si tenuit,tamen erat infra an.probatio
nis,& inde exiuit.iste enim recuperat omnia sua iura primo
ua,beneficia,& similia,vt de reg.c.benefi.li.6.Si autem incõ
mutabiliter tenuisset ingressus, & aliqua ratione de mona.
migrasset(fortè ad aliud transeundo)dic,vt j.de cle. coniug.
c.quod à te.17.q.4.c.sunt qui opes.infra dicam. ¶Vndeci-
mò no.ex isto ver.ad hæc.quo isti nitebãtur. qa iste M. reuo
cauerat ante mortẽ quod fecerat.ex quo seq. ꝙ si in mon.de
cessisset ante professionem,d.hæreditas deberetur mon.qua
si tunc non videatur sine liberis decessisse. & si ista substitu-
tio fuisset facta pube.decedẽti infra annum probationis, mi
nus esset dubium.quia bona deberentur mon. postquam il-
lic decessit,vt no.Cy.in Auth.ingressi.C.de sacrosanc. ec.li-
cèt contrarium hic sentiat Io.An.super glo. fi. vbi dicit, ꝙ si
moritur,antequam teneat monachatus, substitutio euane-
scit.Idem, si intrauit in fraudem, vt euanesceret substitutio:
quæ fraus probatur,probando comminationes factas sub-
stituto,secundùm Io. And. Sed quia facta fuerat substitutio
impuberi,qui ingressus relig.decessit:an videatur per talem
ingressum defecisse conditio sine li.&c.magis dubito,nec au
deo dicere, ꝙ mona. habeatur pro filio ipsius ingredientis,

8 qui naturaliter filios habere non potest†legalis.n.filiatio est
inducta ad similitudinem filiationis naturalis, vt de adop.l.
adop.vnde si ibi naturalis non potest sibi locũ vendicare:si-
militer non videtur, ꝙ illa legalis possit.nec potest dici,ꝙ te
neat monachatus,quod requi. vt habeat acquisitio. vt in glo.
vl.Si dedicatio istius impub.fuerit facta solemniter à paren-
te superstite, vel tutore,videtur inclinare Cy.ꝙ expirat sub-
stitutio per talem ingressum, vt no.in d.Auth.in 3.q. etenim
ista quia pulchra sunt,& in scriptis meis.dico, ꝙ sunt moti-
ua mea:sed postea reperi,ꝙ sunt Cy.vt.j.¶Duodecimò no.
9 quid iuris†cum infirmus religionem metu mortis ingredi-
tur,an possit egredi post conualescentiam?tex. iste facit, ꝙ
sic in ver.ad hæc.sed certè hoc operatur potius minor ætas,
quàm instantis mortis periculum,quod nõ reddit votũ nul
lum,cum infertur à Deo:secus si ab homine.contra metum
enim illatum ab homine, vt no.in c.ex tramis. de elec.sub-
uenitur metum passo.ff.qđ metus causa.c.1.nõ autem cõtra
metum,quem infert Deus,qui sæpe per multa pericula ma-
ris, incendij,infirmitatis,& fortuitorum casuum hominem
ducit ad cõuersionẽ. 16.q.1.c.reuertimini.nec est supior, q
possit restitutionem indulgere,vel de facto suo cognoscere.
de ma.& obe.c.cum inferior.No.ꝙ ista cõditio,si decesserit
sine libe.expirat,si ille,cui appo.ingreditur relig.quia mon.
habetur loco filij.& hoc verum, quãdo dixit testator simpli
citer.sine libe.si autem subiunxisset sine libe. ex se, vel suo
corpore descendentibus:an tunc filiatio non excludat substi
tutum sub prædicta conditione, Ia.de Bel.dixit,ꝙ non:quia
testator elegit naturalitatẽ.Dyn.& Bar.cõtra,ꝙ excluso sub
stituto isto casu,monast.admittatur. quorũ opinionẽ teneo,
vt j.dicam.3.q.¶Decimotertiò. N.G. & B. nitebãtur impu
gnare obligationem eorũ nepo.rõne mi.æta.& ex tex.patet,
ꝙ hoc ꝓbare tenẽtur clarè.præsumitur quis ergo maior,nisi
10 probetur minor. Vel dic ꝙ†circa ætatem,quæ cursu tempo
ris mutatur,ius nihil præsumit.Sed aut aliquis vult aliud cõ
sequi tanquam maior(puta publica officia) & probare tene
tur.aut vult admitti ad aliud,tanquam minor, vt ad benefi-
cium restitutionis:& ipse debet hoc probare.& hæc vera,ni-
si aliud appareat per aspectum,vt no.per Bar.in l. de ætate.
ff.de minoribus.in l.pe.¶Decimoquartò no.hic Io. And.ꝙ
11 †minor.25.an.bona sua sine decreto iudicis,& curatoris in
grediendo mona. alienat, contra l. si quidem. & l.si prędiũ.
C.de prædijs mi.& per tot.secus dicitur, si alienaret in alias
etiam pias causas.ff.de polli.l.2.§.voto.ratio differentiæ est,
quia prima est alienatio iuris, & venit in consequentiam ad
alienationem personæ,quæ contingit per ingressum. vnde si
tenet principalis alienatio,idest status mutatio personæ. er-
go & bonorum,q̃ sequuntur conditionem personæ,vt in c.1.
de iurepa.li.6.& ꝙ legalis alienatio non fit minoribus inter
dicta,no.in l.fi.C.de le.tu.& quod not. in l.item quia.de pa-
ctis.quando non principaliter alienat etiam in pias causas:
ideo non valet.quia status personæ non mutatur, & resistit
ius dictæ alienationi,vt in ti.C.& ff.de prędijs mi.¶Decimo
quintò no.in ver.verum. ꝙ si intentio clarè probata reddi-
tur dubia per probata ab aduersario, redditur inefficax. &
taliter probata non fertur sententia. facit ad not. de spon.
12 impub.in rub.j.dicam. ¶ Decimosextò not.in d.ver.ꝙ†si
egressus de religione reuertitur,astringitur iuramento,ꝙ nõ
veniet contra oblationem suam, & bonorum. similiter a-
stringuntur qui reuertuntur ab hæresi, vt in. c. quoties cor-
dis oculus.1.q.7.& innuit iste tex.ꝙ ista donatio,siue obla-
tio sit irreuocabilis:vnde si exiret iterum, remanerent bona
mona.quod an sit verum.j.tangam,respondendo, & collige
etiam, quòd donatio fuit iuramento firmata. de quo du-
bitauit glo.in Authẽ.sac.pu.C.si aduer.vendi.¶Decimosep
timò no.ꝙ verbũ,quod potest dupliciter intelligi, debemus
interpretari contra proferentem. videbatur enim ꝙ secun-
dùm eum,vt l.si quis intentione ambigua.ff.de iudi.j.soluã.

¶Decimooctauò no.in ver.sed & si teneret, coniuncta for-
ma substitutionis,de qua in prin.ibi[vt si absque lib.]&c.ꝙ
13 idem est dicere,ꝙ si sine liberis.qđ si sine hærede†licet.n.ap
pellatio hæredis comprehẽdat regulariter omnes hæredes
suos,& extraneos:tamen in substitutionibus(si substitutio fa
cta fuerit,si sine hærede decesserit,talis sit hæres)&c. hære-
dis appellatio referenda est ad liberos. vt hic patet.& est gl.
no.in l.ex facto.§.si.ff.ad Treb.quid ergo si quis reliquit libe
ros,sed exhæredatos,vel fratres minores,siue aliter incapa-
ces le. vt no.in l.filiusfa.§.cũ quis.de lega.i.videtur, ꝙ isti ex
hæredati,vel aliter inhabiles non excludant substitutum. Nã
testator per illam clau.si sine libe.&c. videtur voluisse libe-
ris prouidere,vt no.in d.§.cum quis.ex quo dicto seq.ꝙ libe
ris existentibus,non posset iste filius sic grauari de bonis sic
conditionatis,nec disponere:quia videtur grauatus filijs re-
seruare.j.teneo contra.in 10.q.¶Decimononò not.in ver.
14 dilectus. ꝙ † sola oblatio fundat intentionem, etiam alio
non probato.hoc.n.ipso ꝙ pro sua intẽtione mon.aliud non
deduxit, quàm suam oblationem, licèt ad elidendum ex-
cep.ꝙ fuerit minor annis,deduxerat,ꝙ bis obtulit se,& sua.
in dubio ergo præsumitur quis maior,nisi probetur minor.
glo.tamen dicit,ꝙ in dubio non præsumitur quis minor, qa
necessariò sic fuerit, vt no.in d.l.de ætate. Sed illud non est
bene dictum,vt tetigi.s.in 2.no.¶Vicesimò no.ꝙ Cardina.
tulit sententiam de mandato Papæ.& hoc ideo, quia erat au
ditor,qui non diffinit,sed refert.de of.dele.c. super quæstio
num.& hoc sonat ver.auditor.cui enim committitur, vt cau
sam audiat,non potest eam diffinire.de quo plenè per Bart.
in l. à diuo Pio.in prin.ff. de re iudi. & ibi etiam plenè, an si
committitur cognitio,& decisio, videatur commissa execu-
tio:vel econtra, si committitur exe. videatur commissa co-
gnitio,si super extensione quæstio oriatur.facit cle.auditor.
de res.vbi videas.¶Venio ad aliquas op. eliciendas ex gl. &
extra.& primo oppi.isti duo fratres protulerũt verbũ dubiũ
in iudicio, dum dixerunt, ꝙ oblationis tempore fuerat mi-
nor an.& Papa illud verbũ interpretatur contra eos.sed con
tra, imò videtur,ꝙ pro eis debuerit interpretari, vt l.si quis
intentione ambigua.ff.de iudi.& de verbo. obli.l.inter stip.
§.Stichum.so.gl. sed nonne.sentit illud contra.& so. duobus
mõis.primò,ꝙ sit hoc speciale fauore religionis.secundò,ꝙ
illud fuit verbum testis,non partis: ideò verbum dubium te
stis debet interpretari contra proferentem.Sed certè immo
fuit verbum testis,& non partis,vt patet in tex.in ver.ad hæc
autem.coniuncto ver.cum & si ostensum.circa fi. Bar.dicit,
ꝙ indistinctè verbum,à quocunque, in iudicio prolatum de
bet intelligi secundùm intentionem proferentis,vt d.l.si quis
intentione. quæ loquit in parte.idem in teste,vt. j.de testi.c.
15 cum clamorem.tamen aduertendum est,ꝙ †si intentio acto
ris,vel rei est ambigua,quatenus venit probanda per testes,
debet probari explicitè,& limitatè. & in hoc prodest parti
remediũ d.l.si quis intẽtione.videlicet,ꝙ si testes hoc proba
uissent legitimè,ꝙ ista fiũt in 13.an.possent isti duo fratres,
qui dixerunt simpliciter[minor an.]&c.declarare, ꝙ ita in-
tellexerunt,vt testes deposuerunt.quia potest eorum deposi
tio ambigua includi sub attestationibus testium deponentiũ
clarè.vt dixi.¶Secũdò op.& videtur,ꝙ si istud ver.dubium.
minor an.&c. fuit prolatum à teste, debuit per testem decla
rari, vt d.c.cum clamor.hic autem nulla declaratione facta
mandat sententiari contra producentem,ergo.so.dicit eadẽ
gl.ꝙ ista declaratio debet fieri ex officio iudi.non ad petitio
nem partis.iudex ergo, si sibi videbitur,potest facere, ꝙ te-
stis declaret dictum suum,vt ibi in Auth.de testi.§. quia ve-
rò.ver.illud tamen.& ibi no.in Spe.de teste.§. 1. ver.item ꝙ
16 testes obscurè.¶Ex his ergo conclude,ꝙ† verba dubia de-
bent per illum, qui protulit, non per alium,declarari. vnde
hæres, (quantuncunque reputetur eadem persona cum de-
functo)non debet interpretari verba dubia in iudicio per de
functum

functum prolata gl.est no.in l. Pomponius scribit si frumen
tum § fi.de rei ven d.facit quod plenè no.Bar.in §.prædicto
si Stichum.& per ista dico,ꝙ si intentio actoris est ambigua,
& responsio rei ambigua. exéplum. actor dicit rem ad se pti
nere.reus dicit,ꝙ credit ad eum pertinere, intelligam ne se
cundùm intentionem actoris,siue rei?Dic,ꝙ quandoque in-
tentio rei,& actoris est clara, & limitata:tunc ambigua res-
ponsio rei intel.secundùm intentionem actoris, vt videatur
ad interrogata respondisse,vt l.si defensor.§. 1. ff. de inter.
act.Sed quando intentio actoris est ambigua,ipse potest in-
terpretari,vt vult,vt d.l.si quis.non enim videbatur confessa
ta intentio actoris secundùm intentionem eius: sicut dicitur
17 hic de dicto testis.¶Vnũ no.ꝙ licèt quandoque†ille,ad quẽ
spectat declaratio,possit quãdoque variare,vt l.eum qui cer
tarum.de verbo.ob.ille tamen, ad quem spectat declaratio,
postquam semel declarauerit,variare non potest.gl. est not.
in l.quicquid astringendæ.de verb.ob.& Barto.in d.§.si Sti-
chum.& vide quod de ista declaratione leg.& no.de accusa.
in c.cum dilecti.¶Tertiò op.& videtur,ꝙ non debuerit hic
ferri sententia pro mona.quod nitebatur ex oblatione. sed
ista oblatio effecta est dubia ex eo , ꝙ isti probauerunt , ꝙ
oblationis tempore fuerat maior annis.quæ oblatio , vt di-
cit text. poterat se referre ad minorem.14. & 25.Ista ergo
exce.licèt obscurè prolata reddit dubiam intentionem.mo-
dò ergo in re dubia non debet Papa ferre certam sententiã,
vt c.graue.11.q.3.pro hoc facit quod no.Host.j̃.de spõ.duo
rum.super rub.vbi dicit,ꝙ si quis vendicat aliquam in vxo-
rem,& probat:ipsa verò probat se cum alio contraxisse, sed
non probat,ꝙ ante,vel postea.quia per istam probationem
redditur dubia actoris intentio,feretur sententia pro ea, ar.
c.inter dilect.de fide instr.& se.c.ex literis.So.dico, ꝙ dubia
exceptionis probatio non elidit probationem actoris clarè
28 probatam. † Sicut enim intentio & probatio actoris debet
concludere necessariò, aliàs non releuat probantem,vel po
nentem, vt l.non hoc . C. vnde leg.ita reus debet succum-
bere,si non ꝓbauit clarè excep.suam,vt l. 1.ff.de excep. & l.
matrem.C.de proba.& cap.per tuas.vbi casus.& j̃.de con-
di.ap.vbi dubia probatio excep.nec perimit, nec debilitat
intentionem actoris, de qua constat. & videtur etiam casus
hic,vbi excep.de ingressu religionis ꝑ replicationẽ rei,ꝙ ille
erat minor an.redderetur dubia intentio mona.& tñ mona.
obtinet in eo etiã, quod petebat vt actor:licèt etiã sua inten-
tio redderetur dubia per illam replicationem,minor an.&c.
facit Cle.literas.& qđ ibi no.de rescrip.& hoc verum,quan-
do probatio exceptionis est dubia non concludens necessa-
riò.Si autem sit concludens,& aptè concepta,sed non plenè
probata:puta probauit per vnum testem reus solutionem de
biti,cũ per duos , vel plures probasset actor de debito : tunc
ista semiplena probatio bene reddit dubiam intẽtionẽ acto
ris,in tantùm,ꝙ deueniendum est ad iuramentum in defe-
ctum probationis,iuxta materiam l.in bonæ fidei.C. de iure
iur.& hoc dicit ibi Cy.in vl.q. remittens ad not.in simili per
eum de procu.in l. 1.& in Spe.de iureiur.quasi in fi.ver. quid
19 si actor.Item prædicta vera in ciuilibus†in criminalibus ve-
rò si delictum probetur clarè : probatio verò defensionis ne
cessariò non concludat,debebit reus absolui. contra accusa.
Titius,ꝙ vulnerauit Seium de mẽse Martij. & sic probatum
fuit.Titius se defendens dicit,ꝙ sibi licuit per statutum;quia
erat bannitus,& probauit, ꝙ in medio mensis Martij exban
nitus.fuit:ex qua probatione redditur dubia accusatoris pro
batio,vtrùm vulneratus fuerit ante medium Martij, vel po
stea,& sic impunè. & certè debemus præsumere,ꝙ tempore
licito.Item pone exemplum aliud.olim non licebat nobili-
bus de Perusio ingredi palatium Priorum, nisi tempore con
silij.accusatur Titius nobilis, ꝙ ingressus fuit de mense Mar
tij. Ipse probat,ꝙ de illo mense fuit factum consilium,& tũc
intrauit.probauit de consilio tunc facto, sed non probauit li
mitatẽ,ꝙ tunc intrauit,certè hoc non ob. debet absolui: qa
præsumitur factum tempore licito , vt delictum non ꝑsu-
mamus,vt l.interpretatione.ff.de pœnis. & l. meritò.pro so.
20 & quod dixi†de tempore,idem dicas de loco: vt si in aliqua
parte loci est delictum , in alia non : si quis accusatur , de
bet limitatè probari.ff.de no.op.nun.alle.l.2.ff.de peti.hære
di. vbi quis fundatam videns intentionem aduersarij exci-
piebat de termino suæ emptionis:certè si sit dubiũ,vtrũ eme
rit ante litẽ motã,vel post,debemus ꝓsumere,ꝙ ante: qa ꝓsu
mere,ꝙ postea,esset delictũ præsumere.s.litigiosi cõtractus,
vt c. 2.& 3.s̃.vt lite pend.facit ad prædicta qđ no. in l. is qui
reus.ff.de pu.iud.& l.eũ actum.cum l.se.ff.de neg. gestis.Sed
quomodo respondetur ad id, quod dixi supra post Host. de
spon.duo.in rub.vbi reus obtinet,licèt nõ probauerit limita
tè tẽpus matrimonij,de quo dixit mulier excipiendo, ꝙ con
traxerat cum alio?ad hoc,saluando Ho. responde,ꝙ in exẽ-
plo suo non apparet actorem limitatè probasse de tempore,
quo contraxit.Si ergo mulier eodem modo limitatè non ꝓ
bet except.pro ea est ferenda sententia,vt dixi, si verò vir li
mitatè probasset de certo tempore,simplex probatio mulie
ris de contractu cum alio non limitato tempore,nõ prodes-
set sibi,vt credo,per dictam theoricam.ad hoc.j̃. de testi.c.
ex tenore.ad hoc optimè facit quod no.Io.An.j̃.de sen.ex-
cõ.c.venera.in glo.pe.li.6.vbi si quis dicit sententiam excõ-
munica.nullam(quia lata post appe.)si probet,ꝙ eodem die
excep.lata,& appellatio interposita fuerit,nec probat,ꝙ ap
pellatio præcesserit,succumbet;quia erat actor : ergo debue
rat de tempore(ex quo pendebat eius victoria) limitatè pro
bare.ad ꝑdicta adde qđ not.in l. 1.§. Labeo.de flu. & l.Titiæ
21 texto.de le. 1.& ex ꝑdictis posses sic distinguere,†vtrùm du-
bia probatio releuet probantem.aut probatio actoris neces
sariò non cõcludit:aut probatio rei.si actoris:ergo debet ab
solui,vt l.non hoc. C. vnde cognati. Si verò loquitur in reo,
tunc aut probat exceptionem suam taliter, ꝙ concludit ne-
cessariò:& clarũ est,ꝙ obtinet,l. 1.de except.aut sua defen-
sio necessariò omnino concludit:& tunc aut loquimur in cri
minali,aut in ciuili.si in criminali,pro reo erit fereda, & præ
sumendum,ꝙ factum fuerit tempore licito,vt prædixi.Si vo
rò loquimur in ciuili:tunc aut actor suam intentionem limi
tatè probauit.reus verò non limitatè suam exceptionem,si-
ue defensionem:& debet succũbere reus,vt in hoc cap.Quã
doque actor suam intentionem nõ limitatè deduxit,vel pro
bauit,nec reus similiter suam exceptionem:tunc (quia iura
sunt dubia)est pro reo ferenda sententia,vt in exemplo Ho.
in rub.de spon. duo. idem si reus aptè , & limitatè probauit
suam exceptionem,sed nõ plenè,vt dixi,per ea, quæ no.Cy.
in d.l.in bonæfidei.in vlt. gl. ꝑdicta vera: sed gl.dubietas ista
contingit inter actorem, & reum . Cum verò contingit in-
22 ter duos pariter agentes contra tertium;vt cum † duo vendi
cant aliquam in vxorem,& pariter probant. dic,vt no. infra
de testibus.c. in nostra.& c.licèt causam.in glo.ma.infra eo.
Adde ad prædicta infra de dolo & cõtu.vbi si sit dub.an prę
cesserit appellatio excommunicationem,vel excommunica
tio appellationẽ,præsumitur appella.præcessisse.qđ videtur
contra determinationem Ioan.An.in c.ven.in glo.penul.vbi
dicit,ꝙ iste,qui dicit præcessisse appel.succumbere dẽt, nisi
probauerit limitatè,quòd pręcesserit.sed in casu vt sup.qui-
dam testes probauerunt, ꝙ appellatio præcessit excõicatio
nem.quidam econtrario:Papa benignè interpretans,præsu-
mit ante excommunicat.& post fuisse appellatum:in q.verò
Io. An.in d.c.ven.li.6.non potest de reiteratione quæstio re-
fricari.ideo contra agentem,qui nititur ex prioritate, fertur
sententia,nisi probet quod est causa suæ intentionis, scilicet
prioritatẽ,per no.in d.§.sed & probari.& no.ista,quæ dicta
sunt in prædictis tribus op p.quia multa bona iura , & dicta
Doc.videbis in vnum locumcollecta de ista dubia probatio
ne, quid reuelet,ad qđ istud cap.quotidie allegatur. ideò be

Pet.de Anch.sup.cap.in præsen.

23 ne cadit.†cum verò ambiguitas in contractibus emergit,q̃d
releuet,& ad quem spectet interpretatio,dic,vt l.veteribus.
de pac.in vltimis voluntatibus dic,vt l. si seruus plurium. §.
fi.de le.1.& l.nummis.de le.3.in priuil.& referi. dic,vt no. su
pra de iudi.c.cum venissent.& c.1.de postul.In verbis senten
tiæ dic,vt no.Bar.in l.ab executione.de ap.plenè in reg.in ob
scuris.de re.iu.li.6.& per Azo.in summa de re.du.¶Quartò
24 op.& videtur ꝙ†bona,quæ subiacent restitutioni,quantun-
cunque grauatus religionem ingrediatur, debeant restitui,
& non deuolui ad mona.vt in Auth.de san.epi. §.sed & hoc
præsenti.vnde sumpta est Auth.nisi rogati.C.ad Trebel.Sol.
dic,ꝙ hic loquatur,cum grauatus est restituere priuatis per
sonis:secus si loco religioso, vel eccle. vel expendere in pias
causas. Istis.n.casibus non expirabit tale fideicom. per in-
gressum religionis.ratio potest esse(dicit gl.) paritas priuile
gij,ac fauor,quia non debent pariter priuilegia denegari,vt
l.assiduis.C.qui po.in pig.ha. & priuilegiatus contra priuile
giatum non vtitur priuilegio,cùm ambo pariter de lucro cō
tendunt.quod dic,vt no.Cy.in Auth.quas actiones. C.de sa.
san.ec.¶Quintò op.dicitur hic, ꝙ non videtur sine liberis
decessisse, qui mona.ingreditur. quia habetur loco filij. sed
contra. ista conditio, sine liberis, debet intelligi de liberis,
quos natura producit,nō de liberis iur.artificio factis:vt per
adoptionem, & alleg.l.si ita quis.de le.2.sol.speciale est fauo
25 re religionis.regulariter verò†conditio debet impleri natu-
raliter,nec sufficit ciuiliter impleuisse ad purificandam dis-
positionem,vt d.l.si ita quis.C.de his,qui.vt indig.l.fi.& c.sū
sceptum.de re.iur.li.6.& plenè per Bar.in l.Gallus.§.& quid
si tantum.de li.& po.Et per hoc scilicet ꝙ est speciale fauore
religionis in casu illius Auth.de san. episcopis. §. sed & hoc
præsenti.dicit gl.hic no.ꝙ iste casus non debet ad alium ex-
tendi:licèt quidam contra,vt subdit idem Accur.in d. §. sed
& hoc pręsenti.Mar.Sil.dicit,ꝙ nec etiam ad alios terminos.
qui per hoc tenet,ꝙ cum illa Auth. ponat suos terminos,q̃n
alius est conditionē apponens,& alius, in cuius persona ap-
ponitur,puta hæres, vel legatarius:secus si vnus de se loquēs,
apponeret conditionem,legando, vel donando,si decederet
sine filijs:intelligetur id de viris, nec erit locus illi Auth. ita
refert hic Io.An.in fi.vlt.glo.per quod dictum potest infer-
ri,ꝙ si hęres, vel alius simpliciter est grauatus restituere post
mortem,non apposita conditione, si decesserit sine liberis,
vel alia de illis dicti. §. sed & hoc præsenti. ꝙ per ingressum
mona.non expiret id fideic.licèt expiraret per existentiā na
turalium filiorū,vt l.cū acutissimi.C.de fideicō.& l.cū auus.
de cond.& dem. Illam enim interpretationem inductam ex
præsumpta mente defuncti[si de nepotibus cogitasset]&c.
non extendam ad mona.& si dicas mona. habetur pro filio,
fateor quò ad casum illius Auth,quam ad alium non exten
dam.& pro ista opin. facit.§. sed & hoc præsenti.vbi plures
tex.repetit de fideic. relicto sub aliqua ex illis cōditionibus.
26 ¶Collige ex prædictis,ꝙ†vbicunq; non esset fauor mona.in
quo quis ingreditur,ꝙ dicta conditio, si sine liberis &c. ha-
beatur pro non apposita, dicta cōditio per talem ingressum
nō haberetur pro defecta. exemplum vnum vidisti Mar. Sil.
do aliud.Compromitto, vel relinquo Titio mille,si Gaius de
cesserit sine liberis.licèt enim Gaius mona.ingrediatur, non
videtur per hoc cum liberis decessisse, vt sit liber à prouisio
ne, vel deficiat fideicom.non enim deficit per talem ingres-
sum:sed ita demum si Gaius liberos naturaliter suscepisse ꝓ
betur.alia exempla collige per teipsum.¶Sextò op.dicitur,
ꝙ licèt personæ oblationis tempore sint mino. an. tempo-
re tamen secundæ oblationis potuissent esse maior.sed vide-
27 tur,ꝙ Papa non debuerit sic præsumere. quia hoc †quod nō
probatur mutatum,semper durare præsumitur: vnde qui o-
lim fuit dominus,hodie præsumitur,vt l.siue possidetis.C.de
proba.Item qui fuit olim vnius voluntatis, hodie in eadem
præsumitur durare.de baptis.c. maiores. & generaliter dicit
lex. quod enim nō mutatur,quare stare ꝓhibetur, vt l.sanci
mus.C.de test.sol.dic,ꝙ quædam est veritas necessariò actu
permanens. & tūc ex præterita veritate præsumimus in præ
senti.vnde dicit canō.veritas valet, & inualescit,uiuit in æter
num,& obtinet in secula seculorum.8.di.c.consuetu.quędā
est veritas præsumptiuè actu permanens:& idem,vt d.l.siue
pos.quædam est veritas,quæ ex præterito necessariò non se
habet in pręsenti, vt minor ætas,quæ necessariò mutatur lap
su temporis:& tunc aut loquimur quantùm ad effectum di-
spositum:& ex præterito inferimus in præsenti.aut quantùm
ad effectum disponendum:& tunc secus,vt l. spadonem. §.q
absolutus.ff.de excu.tu.& ista est disti.præceptoris mei ibi ,
quæ deficit in hoc mēbro,videlicet cū veritas de p̄terito non
se habet ad præsens necessariò,vel pręsumptiuè:nec aliàs ne
cessariò,sed casualiter, vt diuitiæ, vel paupertas, in quo casu
an arguamus de præterito in præsenti : vt si olim fuit diues,
vel pauper:sic hodie præsumitur,nisi probetur contrarium.
vide tex.in l.prima.§.probatio.ff.de mag.cōue. vbi tangitur
mat.econtra vtrùm ex præsenti statu præsumamus præteri-
tū.facit quod legitur.& no.de præsump.c.fi.¶Septimò opp.
hic Papa mandat ferri sententiam pro mona. super bonis,q̃
fuerunt ipsius A. per oblationem filij eius M. sed contra op.
& videtur,ꝙ mona.non possit petere dicta bona; quia con-
stat dictum.M.se immiscuisse hæreditati paternę.ergo eo an
te hæreditatem mortuo, non transisset eā in mona. vt l. eā
quam.C.de fideicom.& l.vnica.§.in nouissimo.C. de ca.tol.
28 Sol.duobus modis,primò quòd †hæreditas paterna non adi
ta transmittitur ad omnes propter existentiam sui hæredis,
vt not.Barto.plenè in l.ex militari.§.fina.ff.de testa. mi. Vel
dic, quòd in relictis concernentibus pias causas non re-
quiritur aditio, immo relicta ad pias causas debentur sine
aditione.quia aditio est solemnitas iuris ciuilis, quę intelli-
gitur relaxata in talibus,vt no.Barto.in l.habeat.C.de sacro
san.ecc.& in rub.de acq.hæred.Vel dic tertiò,ꝙ eo ipso, ꝙ
M.fuit monachus, hæreditas sibi delata quæsita fuit mona.
& licèt monachus instit.hæres,vel ab intest.succedens dece
dat hæreditate non adita, mona. tamen eam poterit adire,
idem si monachus adire voluerit:vt sic recta via ius adeūdi,
& recusandi ex persona mona.non monachi innitatur, nec
momento resideat penes monachum,vt l.placet.ff.de acqui.
hæredi.& l.cum non solum.C.de bonis,quæ li.Secus esset in
seruo,qui nolēs adire potest præiudicare domino, vt l. cum
proponas.C.de hæredi.insti.Ia.de Are.& Ray.idem dicūt in
monacho,quod in seruo,vt l.Deo nobis.C.de epi. & cle. idē
29 Spe.in ti.de sta.mo.¶Octauò oppo.& videtur,ꝙ licèt†mo-
nachus recuset adire, poterit adire mona. sicut pater,filio re
cusante,vt l.fi.§.finautem C.de bo.quæ li.& hoc tenet A.18.
q.1.c.1.& placet ista opp. Bart. vt sic subiectio monachalis
sit magis subiectio filialis,quàm seruilis.quod apparet; quia
seruus potest vendi,monachus non.Item mon.cogitur alere
monachū, sicut pater filium.dominus autem potest seruum
habere pro derelicto.ita no.Bar.in l.1.ff.de vul.& pup.in 4.
prin.quæstione.Secundùm prædictam æquiparationem mo
nachi ad filiū videretur,ꝙ monachus adire debeat iussu mo
na.Ioan.And.dicit hic, ꝙ istæ intricationes cessant,si dica-
mus in monacho velle,vel nolle deficere, quia hæc omnia ꝑ
mona.sunt agenda.& sic dicamus hæreditatem potius dela-
tam mon.quàm monacho.eo enim ante hæreditatem dece-
dente,quæsita erit hæreditas mon.ipso iure,& sine alia adi-
tione. idem eo adire recusante.¶Venio ad quæstiones,&
capio.gl.1.quam examino per tres quæstiones prin. prima
est,cum testaror filium instituit,& rogat, vt si sine liberis de
cesserit, hæreditas ad aliū deuoluatur. qualiter debeat intel
ligi ista clau.sine liberis,vtrùm de filijs tantùm,an etiam de
nepotibus:& vtrùm de legitimis,& naturalibus tantùm, vel
etiam de naturalibus.&quid iuris,si filius simpliciter est gra
uatus restituere post mortem, non facta mentione, si sine
liberis

liberis &c. Istâ sub vna quæstioné coniungam, parté examinando, partem remittendo. ¶ Secundò quæro, quod ius habeat in bonis subiacentibus restitutioni filius de restituẽdo grauatus circa ipsorũ administrationem in vita, & in morte. ¶ Tertiò quæritur quid iuris, cũ quis grauatus est restituere quicquid superit sibi de hæreditate: vtrũ possit totũ cõsumere, vel teneat aliud necessariò reseruare. ¶ Quæro primò cũ
30 † testor dix. si sine liberis &c. pone ergo, ꝙ nõ reliquit filios, sed nepotes, vtrũ euanescat substitutio ex talibus filijs? dicit gl. ꝙ sic, quia ap. liberorũ nepotes continentur, vt l. 1. C. de cõdi. inser. & hoc verũ, cum dispositio loquitur per verbũ, liberorũ. quid ergo si per vocabulũ, filiorum, vtrùm ap. filiorũ cõtineãtur nepotes? longa est materia, & versatur circa plu. Nam qñque verbũ, filiorũ, profertur à lege: qñq; profertur in testamẽto: qñque in cõtractu: qñq; in priuilegijs: qñq; in statutis. vtrũ ergo nepotes veniãt, vel nõ. & qñ veniũt, vtrũ intelligãtur venire ex propria verbi significatione, vel ex interpretatione. vide plenè per Bar. in l. liberorũ. ff. de ver. si. prosequar ergo sic hic. vtrũ ap. filiorũ veniant naturales tñ; ita ꝙ faciant deficere substõnem. & sic substitutus excludatur p superuenientiam bastardorum, gl. hic tenet, ꝙ sic, & plenius de testamẽtis in c. Ray. in gl. vr̃ etiã. Tu plenius ita dicas. aut loquitur de naturali concepto in seruitute: aut de alio naturali. primo casu, si fuit cõceptus in figura matrimonij, excludit substitutũ, aliàs secus, vt l. Lucius. in fi. de le. 2. & l. fi. de iure deli. Si verò loquitur in alijs naturalibus: tunc aut apparet de voluntate defuncti, ꝙ de naturali senserit: & stamus voluntati. hoc aũt colligitur, si habuit mentioné de naturali. si verò de voluntate non apparet: tunc aut erat in dignitate positus: & non videtur sensisse de naturali. aliàs secus, vt l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. & hoc de naturali tm̃ nato ex legitima concubina. natus aũt ex dãnato coitu non facit condõné deficere. quia tales non sunt filij nominandi, vt Auth. ex cõplexu. C. de incest. nup. similiter nec filij legitimi tm̃ faciũt euanescere substõné, vt l. fideicõmissum. de cõ
31 di. & dem. & l. si ita quis. de leg. 2. † de legitimatis à principe credo cõtrariũ. s. ꝙ excludãt substitutũ sub condõne, si sine liberis &c. Iste. n. sortitur p omnia ius suorũ. quod intelligo, si ante morté patris fuerit legitimatus. Secus si postq̃ extitit cõdõ. & sic quæsitũ fuit ius substituto: de quo tñ dic, vt not. Bar. & Bal. in l. Gallus. §. & quid si tm̃. ff. de liberis, & posth. Idẽ credo de legitimatis per sequẽs matrimoniũ, de quibus in c. tãta. qui filij sint leg. & vide in Mer. super reg. sine culpa. Ex pdictis collige plures spẽs filiorum. nam quidã sunt legitimi tm̃. quidã naturales tm̃. quidã legitimi, & naturales. qdã legitimati per principé, vel per sequens matrimoniũ. quidã spurij, de quibus dixi in c. tanta. Et vtrũ excludant substitutũ sub illa condõne, si sine liberis &c. ex prædictis apparet,
32 quæ habẽt locũ, cũ est facta substitutio à patre. ¶ † Quid ergo si à matre, ad cuius successioné admittũtur ẽt naturales, vt Inst. de succ. cogna. §. vulgo. Aduerte si pater rogat filiã, si decesserit sine liberis. An si filia suscipiat filios naturales, excludant substitutũ? vr̃, ꝙ sic: quia sibi succedunt, sicut legitimi, & hoc sentit Bar. in d. §. si quis rogatus. alibi tñ dicit, ꝙ hoc nõ est consonum voluntati testatoris, quæ principaliter inspicitur, vt in d. § nã in fœminis magis est abhorrendũ habere prolé bastardã, q̃ in masculis sm̃ mores nostros. ita no. in l. heredibus. §. 1. ad Treb. vbi ẽt no. ꝙ si ex forma statuti naturales succedunt ab intestato, si supersunt, faciunt deficere substitutionem, si sine liberis &c. Et prædicta locum habent, cum verbum, filiorum, profertur in testamentis. quid ergo si proferatur in statutis. pone quæstioné in facto. Senis est statutum, ꝙ de legatis, & omnibus relictis in vltima volũtate soluatur gabella, exceptis filijs, & quibusdam alijs, qui non soluant. An sub isto vocabulo, filijs, includantur filij naturales. de ista quæstione interrogatus respondi, ꝙ mihi erit dubia, nec immeritò. variauerunt enim in hoc Iurisconsulti Trebatius, & Labeo, vt patet in l. fi. ff. de iur. delib. Et ar. primò, ꝙ non veniant naturales, vt no. 35. q. 7. c. quidã. pro hoc 10. col. si de feudo fuerit controuer. §. naturales. ¶ Præterea
33 † filius naturalis continetur ap. filij, per interpretationem, & extensionem, vt l. generaliter. ver. humanitatis intuitu. C. de insti. & sub. ibi dũ dicit [latius, & pinguius interpretandũ] & postea subijcit [vt & si quis filios] ad naturales liberos extendatur: sed talis interpretatio magis extensiua cessat in statutis, vt l. constitutionibus. ad muni. In contrarium, ꝙ non teneantur soluere, facit, quia appellatione filij continetur naturalis. C. de natu. lib. l. 2. & l. fi. C. quando mu. tu. of. fun. potest. de leg. 2. l. Lucius. § fi. vbi videtur casus. & l. parentes. de in ius vocan. Item video, ꝙ quando lex loquitur de patre, & filio indistinctè, & non vult, ꝙ sub tali nominatione comprehendantur naturales, tunc prohibet hoc expresse, vt l. 3. C. ad leg. Iul. de adul. Nam si continerẽtur ex iuris inclusione, esset exc. superflua. Præterea statutum loquitur indistinctè de filijs; ergo omnem speciem filiorum (de quibus. s. dixi) videtur includere, vt l. quotiens idem sermo. de reg. iuris. & generaliter dictum &c. vt l. 1. §. generaliter. de leg. præstandis. Præterea in intelligendis sermonibus attenditur magis vsus loquendi, quàm alia significatio vocabuli, vt l. liberorum. §. quod tamen Cassius. de leg. 3. sed cum populus dicit, filius Martini, intelligitur indifferenter, & de naturali tantùm. & hanc partem in simili videtur sequi Cy. C. ad le. Iul. ma. in l. 3. in q. 4. & Io. An. in c. statutum. de hæreticis. li. 6. & cle. 1. de baptismo. Super quo dudum vidi consilium cuiusdam solemnis doctoris. D. Martini de Amenia per hæc verba loquentis. Inuenio casum iuris similem huic in l. 1. C. de impo. lu. de. vbi dicitur, ꝙ si titulo lucratiuo aliquid alicui relinquitur, vel donatur, ꝙ dẽat soluere quartas aliquas, saluo si pater, vel auus relinquat filio, vel nepoti. & subdit rationem: quia ita necessarijs, & coniũctis personis sub liberalitatis appellatione debitum naturale persoluitur. & per hoc dicit, ꝙ quatenus relictum tale factum filio naturali concurrit cum debito naturali, non sit soluenda gabella. In eo autem, quod excedit, soluere teneatur. pro hoc d. l. generaliter. § fi. vbi parificatur filius naturalis in eo tantùm, ꝙ potest sibi relinqui, ibi [reliquerit, vel dederit vsq; ad modum, quem nos statui
34 mus.] Alibi tamen dicit gl. ꝙ † ap. filij ampliatur, cum agitur de fauore. vbi verò agit de odio, debet strictè sumi, vt no. in l. filij. de verb. sign. Sed in casu nostro (quia exactio gabellæ est odiosa, & agitur de liberatione filiorum ab ipsa) intelligam filios largè, vt includantur etiam naturales. Bar. in simili quæstione, quam format de eo, qui damnatus est vnà cum filijs vsque in tertiam generationem, an veniant naturales, nihil firmat in d. §. si quis rogatus. Sed dic, ꝙ Cy. videtur sibi ipsi contrariari. nam in l. libertinorum. C. de ing. ma. videtur dicere, ꝙ nõ contineatur. contra. videtur tenere in d. l. 3. & vide ad ista quod no. Bar. in l. 1. ff. de accusa. ¶ Quid in cõtra-
35 ctibus. pone † quidam accepit emphyteusim pro se, & filijs suis. an veniant naturales. istam qõnem for. Spe. in ti. de locato. §. nunc aliqua. ver. 67. & videtur dicere, ꝙ idẽ est in cõtractibus, quod in vltimis voluntatibus: sed nescit Bar. qũo hoc sit verũ. quia pater filio naturali nullam dat actioné. quia est extraneus, vt l. debitor. in fi. ad Treb. ĩ feudo est expressum, ꝙ non succedunt etiam legitimati per sequens matrimoniũ, vt in 10. col. si de feu. fue. cõt. c. naturales filij. & hoc no. Bar. in d. §. si quis rogatus. vbi dat remedium filio naturali in emphyteusi, quam recepit pro se, & suis filijs. dic vt ibi. Et ista sufficiant circa interpretationem dictæ substitutionis, si sine liberis. an veniant naturales. & quid iuris in alijs dispositionibus de alia quæstione. s. qđ ius habeat filius de restituendo grauatus in bonis subiacentibus restitutioni in vita, & in morte. discurrit ista quæstio circa plura. primò an possit res subiacentes restitutioni alienare. de quo dic, vt leg. & not. in Auth. res quæ. C. cõia de leg. Secundò, vtrùm medio tẽpore

faciat fructus suos,& non veniant in restitutione. Itē vtrùm
possit detrahere duas quartas.scilicet Legitimam,& Trebel
lia.dixi in c.Ray.Declarato tex.& glo. venio ad dicta Ioan.
36 An.post Inno.& Doc.Et primò prosequitur, † quid iuris de
bonis restitutioni subiacentibus, si grauatus religionē ingre
diatur.qd iuris ēt de bonis suis proprijs.¶Secūdò prin.quæ
ro.dicitur hic,ꝙ iste obtulit mon.se & sua. & sic dicta substi
tutio expirauit.quid si non obtulit se mon. sed ecc. seculari:
vtrùm tali oblatione expirabit substitutio? Aduerte ad plu-
res casus.nam quandoq; obtulit quis bona mona.vel hære-
dem instituit illud,sed non fuit ingressus: quandoque obtu-
lit se,& sua:quandoque includitur ibi propter delictū:quan
doque se trāsfert ad eccle.secularem: quandoq; efficitur de
oblatis mon.vel ec.bonis retentis. Primo casu quando sine
ingressu obtulit sua mon.vel illud hæredem instituit, an de-
beantur bona,quæ subiacent restitutioni , si sine liberis &c.
Cy.dicit,ꝙ communiter tenetur,ꝙ non institutio,sed ingres
sus hoc operatur.ita dicit C. ad Trebel.Aut.nisi rogati. in fi.
& ibi hoc tenet Accur.& glo.hic.Alij(vt hic refert.Io.And.)
dicūt videlicet,ꝙ semper per ingressum,vel institutionē, vel
donationem inter viuos; ex quo mon. relinquitur , habetur
loco filiorum.quia eadem est ratio vtrobiq;.s.fauor religio-
nis:ergo idem ius.de consti.c.translato.ad hoc.C.de epis. &
cleri.l.si quis ad declinandam.& hanc opi.tenet Ho.dicens,
ꝙ magis nitit æqtati,ergo sequēda.de iudicijs.c. dilecti.pro
ista op. facit hoc c.in ver.sed & si teneret.vbi tex.refert se ad
institutionem mona.non ad ingressum.Ego credo veriorem
op.Acc.Cy.& Gof.quia per electionem vitæ contemplatiuæ
ius ciuile remisit grauato illam conditionem , si sine liberis
&c.vt patet in dicta Auth.de san.epi.§. sed hoc de præsenti.
& ꝙ ista fuerit causa, no.Cy.in dicta Auth. nisi rogati. quod
etiam tenet Bar.in quodam suo consilio, vt ỹ. dicam.si ergo
ista est ratio,non videtur filio grauato in seculo remanenti
concedendum,ꝙ bona restitutioni subiacentia possit dona-
re mona.vel eius hæredem ipsum instituere.Præterea, vt hic
dicit gl.& sequitur Io.An.casus illius Auth.non debet exten
di,vt dixi in.5.op.& no.Cy.in d. Auth.nisi rogati.Non obst.
quod dicit Ho.ꝙ eadē sit æquitas.quia ea, quæ inducta sunt
contra ius commune,non debet extendi per similitudinem
rationis,& æquitatis,vt l.quod verò.ff.de le.& no.in Authē.
quas actiones.C.de sacrosan. eccl. Non ob.ver.sed & si tene
ret.quia vel est alle.partis.vel debet intelligi de eo, qui obtu
lit se,& sua,vt patet s.e.c.in ver. verùm. Secundus casus est,
quando obtulit mona.se,& sua.& hic est casus huius c.ꝙ ex
pirat fideicom.quod intelligo,quando ingressus tenuit irre-
uocabiliter.Si autem reuocabiliter,& interim moriatur, vel
non tenuit,quia vxoratus: an tunc remanebunt bona mona.
infra dicam,quando quæritur de bonis suis proprijs: sed in
bonis subiacētibus restitutioni credo,ꝙ debeat præcisè mo
nachatus,vt dicit glo.si.& Ioan.An.ibi addit, ꝙ si moritur,
antequam teneat monachatus , substitutio non euanescit.
Tertius casus est, quando fuit ibi intrusus ad agendam pœ-
nitentiam.in hoc dico,ꝙ inter ipsum,& mona.nulla est com
munio,vel coniunctio; ideò per talem ingressum non expi-
rat fideicom.vt no. do. Iuriscō.in dicta Auth.ingressi. Quar
tus casus est,quando se, & sua transfert in eccle. secularem.
isto casu ad hoc,vt per istum transitum dicatur habere libe-
ros,& faciat expirare substitutionem,dic vt in d. §. sed hoc
de præsenti.Quintus casus est de obla.retentis bonis.in istis
non videtur dubium,ꝙ talis vitæ mutatio non extinguit sub
stitutionem.27.q.1.c.vt lex continentiæ . ¶ Tertiò quæro.
tex.iste loquitur,cū testator dix.si decesserit sine liberis &c.
37 †Quid ergo si dix.deuoluatur hæreditas ad Titium , si filius
meus decesserit sine filijs ex se descendentibus.vel dix.sine li
beris ex suo corpore procreatis . aut filio ingrediente mo-
na.euanescat talis substitutio.Io.An.refert hic Dy. tenuisse,
ꝙ sic.Alij cōtra.remit.ad no.ꝑ eū.ỹ.de test.c.Rayn.sup gl.vi
detur etiam ibi dicere, ꝙ dicta quæstio fuit de facto Bono-
niæ,in qua Bagato respondit,ꝙ mona. habetur loco talium
filiorum,vt d.§.sed hoc de præsenti.pro eo facit de testamen
tis c.requisisti.& l.nemo potest.de le.1. hoc etiam tenet Dy.
tali ratione,vt dixi.quia talia verba[scilicet ex se descenden
tibus,vel de se natis]tacitè intelligebantur, postquam à iu-
re ciuili filij sunt exclusi,vt l.si ita quis.de leg.1. Sed expres-
sio eorum,quæ tacitè insunt,nihil operatur.Ia.de Bel.dispu.
contra.ꝙ mona.isto casu non excludat substitutum,postquā
testator elegit naturalitatem expresè:vt sic expressa homi-
nis prouisio tollat prouisionem iuris,vt.ff. de vul. & pupil.l.
cum ex filio.§.1.istam op.tenet etiam Host. vt hic refert Io.
An.Bar.consulendo tenuit op.Dy.in terminis prędictis, pri
mò per rationem:quia expresio eorum quę &c. Secundò
quia hoc tenet Ric.Malumb.tali ratione.ista conditio, si de-
cesserit sine liberis &c.in casu,quo sic grauatus velit ingre-
di religionem,reijcitur , & habetur pro non apposita. Not.
quia mona.habetur loco filij.quòd hoc iure non cauetur,li-
cèt sic gl.loquantur.Sed reprobo ideò,quia præbet impedi-
mentum vitæ contemplatiuæ.Nam grauatus timens restitu-
tionem bonorum, impelleretur ad matrimoniū contrahen-
dum propter prolem:vt sic faceret expirare conditionem.&
hoc timore remoueretur ab intentione castitatis , & religio
nis:nisi iura prouidissent, ꝙ in casu huius ingressus habeatur
conditio pro non apposita.& ita dicit tex.in d.§. sed hoc de
præsenti.tales conditiones pro nō scriptas , & inualidas &c.
Et ꝙ ista fuerit ratio illius.§.Bar. sic ostēdit.quando dicitur
causa dotis,&c.causa dotis necessariò inte.de carnali matri
monio,sine quo dos esse non potest,vt l.3. ff.de iure do.pro
introitu verò mona.non potest dari dos.de simo.c. nō satis.
& tamen illa conditio remittitur,illo tali ingrediente mona.
vt in.§.sed hoc de præsenti.Ex quo satis clarè infertur,ꝙ ius
illud prin.non respexit fauorem mona.vt per ingressum mo
na.lucraretur contra intentionem dantis, sub illis conditio-
nibus.esset enim quodammodo simo. sed iuris intentio fuit
remouere obstaculum vitæ cōtemplatiuæ: quo remisso quis
eliget,si viderit talia beneficia in eū collata. duabus alijs ra-
tionibus hoc probat.Ex dictis ergo in l.2.& 3.quęstionibus
prædictis clarè habes,quando illa conditio,si decesserit sine
liberis,euanescat per ingressum relig. vel existentia filiorū:
38 vtrùm naturalium tm̄,vel aliter.¶Quartò quæro † quid iuris
de bonis proprijs ipsius ingredientis, an semper mona. de-
beantur.ad quod aduertendum : quia quandoq; ante ingres
sum ingrediens nullum condidit testamentum, vel volunta-
tem:quandoque antequam ingrediatur, de suis bonis dispo
nit:an ergo ex ingressu sequen.testamentum eius rumpatur,
vel potius confirmetur , est dubium. de quo infra dicam. in
hac ergo quæstione prosequar , an bona ingredientis mo-
na.acquirātur.tex.videtur hic dicere,ꝙ quærūtur,& clarius
in Aut.ingressi.C.de sacrosan. ecc.quid ergo si ex pacto reti
39 nuit bona,an valeat pactum. & si non valet † vtrùm vitiabi-
tur ipsum pactū,an ingressus.gl.in Auth. ingressi.dicit,ꝙ pa
ctum vitiatur.alibi distinguit,vtrùm pactum apponatur in-
continenti:& vitiabitur ingressus. an ex interuallo : & vitia-
bitur pactum,ita no.in l.per seruum.§.denique.ff.de vsuc.&
hic. pro quo facit l.cum precario. ff.de preca. & l. vbi repu-
gnantia.de re.iur.idem videtur sentire Bar.ꝙ ingressus vitie
tur.quia talis reseruatio est contra substātiam monachatus.
ita no.de statu mo.c.2.& de con.appo.c.fi. Cy.tenet gl.Au
then.ingressi. videlicet ꝙ pactū vitietur,& nō ingressus.pro
bat per simile.de substātia testamenti est, ꝙ quis decedat in
totum,non pro parte,testatus,vt l.ius nostrum.de re. iuris.li
cèt ergo quis hæredem instituat vniuersalem , excepto fun-
do,ista exceptio apposita contra naturam actus vitiatur, &
non vitiat.quia fortior est institutio,quàm legatū:vnde non
vitiatur per inutilem adiectionem,vt l.ex parte.de adi. lega.
Sic in proposito ingressus est fortior , & principalior pars ,
quæ

quæ nõ debet propter bona modificari, siue vitiari, vt l. scio. ff. de in integ. resti. & de hæred. insti. l. si hæredes. ista est op. Cy. ibi. Bar. dicit, ꝙ aut reseruatio est simplex, & debet intelligi, ꝙ reseruet sibi tantùm administrationem, quam potest habere monachus ex concess. abbatis, vt c. 2. & ibi Io. An. de sta. mo. verba ergo in dubio debent intelligi secundùm conditionem personarum contrahentium, vt no. in l. si vno. ff. locati. & l. plenum. §. equitij. de vsu. & habi. & l. si quis filio. §. irritum. de iniusto testamento. quandoque reseruatio nõ est simplex, sed sonat in dominium: & tunc aut apponitur per modum conditionis ad ipsam oblationem. verbi gratia. dedico me, & mea, si mihi talis rei dominium remanet: & vitiatur ingressus. quia facit deficere voluntatem ingredientis. & ita loquitur gl. in d. c. 2. Sed si non apponitur per modum conditionis, sed per modum modi, vel pacti: tunc talis modus vitiatur, & non ingressus. & ita debet intelligi gl. in d. Authẽ. ingressi. & hæc procedunt, cum verba reseruationis fuerunt dicta tempore oblationis. Si autem antea (forte in tractatu) in subsequenti oblatione non intelliguntur repetita. de conuer. coniug. c. dudum. ¶ Subsequenter quæro quid

40 † si non teneat ingressus, an bona remanebunt mona. breuiter de hac quæstione remitto ad ea, quæ dixi post Doc. in c. quod à te. de cle. coniug. & plenè per Cy. & Bar. post glo. in Auth. ingressi. dic vt ibi. ¶ Quintò quæro. dictum est, ꝙ om

41 nia bona ingredientis spectant ad mona. † vtrùm ergo obligationes; ita ꝙ possit agere, & conueniri ex contractibus, & delictis ipsius ingredientis. pro so. quæstionis præmittendũ est, vtrùm mona. habeatur tanquam hæres: quia tunc sine dubio iura, & actiones in eum transeunt actiuè, & passiuè: sicut in fisco dicimus, qui succedit ex delicto, vt l. si tutores. C. ad leg. Iul. de vi. Circa hoc considera, ꝙ quandoque bona transeunt in alium, non mutato statu transferentis: & tunc licèt bona transeant: actiones tamen, siue iura actiuè, & passiuè non transeunt, vt l. mulier bona. ff. de iur. do. & de hære. vel ac. ven. C. & ff. per to. quandoque transeunt mutato statu personæ in deterius; quia bona confiscãtur: tunc transeunt omnia iura, vt l. si tutores. quandoque transeunt mutato statu in melius, & tunc dic, vt in glo. ¶ Et isto casu si quæris, vtrùm passiuè transeant: & iste est casus noster, in quo dicit gl. Ac-

42 cur. in dicta Aut. ingressi. ꝙ † mon. tenetur, & obligatum est ad debita ingredientis. ar. d. gl. ꝙ illud verum, si ingressus transtulit vniuersi. bonorum: secus si rem certam. ff. de peculio. l. si peculium. §. 1. & Auth. de monachis. §. si quis aũt. Cy. in Auth. præal. refert Dy. tenuisse simpliciter, ꝙ mona. tenetur tanquam hæres, & tanquam successor. quod credo verũ, quando ante ingressum non disposuit de bonis suis: quia tũc mona. habetur loco hæredis, & filij. Si verò alium instituisset hæredem, aliud est dicendum: siue autem habeatur pro hærede, siue non, dico ipsum mona. non teneri vltra vires hæredi. sicut nec fiscus: vt l. 1. §. an bona. ff. de iure fisci. & dicit hic Io. An. ꝙ mona. inquantum ad ipsum peruenit, tenetur querelantibus respõdere. ff. de cap. dimi. l. tutelas. & de adoptio. l. si arrogator. & Inst. de acqui. per arrogationẽ. per to-

43 tum. † In hoc ergo differt ab hærede, qui tenetur insolidum, nisi faciat inuentarium, vt C. de iure deli. l. fi. differt & in alio sm̃ Ioã. An. quia in mona. statim in ipso ingressu transit dominium, & possessio omnium bonorum ingredientis, vt l. si adoptauero. ff. de preca. in hærede verò priuati licèt per adoptionem transeat dominium: non tamen possessio sine apprehensione, vt l. cum hæredes. ff. de acqui. pos. Censetur ergo mona. tanquam hæres ingredientis, sed nõ per omnia: sicut alibi dicit gl. de fisco. l. inter eos. §. fi. ff. de fideius. & probatur in l. quotiens. de noua. cum ibi no. per Bar. & in prædicta q. tenet, ꝙ ecc. non dicitur dicta bona acquirere, tãquam hæres, siue hæreditario iur. sed iure acquisitionis naturalis: sicut dicimus de bonis illius, quem arrogamus. Insti. de acqui. per arrog. per totum. Et ex hoc concludit, ꝙ ecclesia nõ tenetur in totum, sed quatenus ad eam peruenit, vt dixi, & hoc ipse no. in d. Auth. si qua mulier. Et ex his scilicet, ꝙ per omnia non habeatur tanq̃ hæres, oritur quæstio. si creditor ingredientis velit agere, cõtra quẽ debeat formare libellũ, & iudicium, an contra mona. an contra ipsum monachum. Spe. dicit, ꝙ contra mona. fundabitur iudicium, & sententia executioni mandabitur, & soluere cogetur, vel bona dimittere, quæ fuerunt ipsius monachi, vt Insti. de acqui. per arro. §. fi. Ita no. in Spe. in ti. de sta. mo. ver. sed primò quærit. cum seq. vbi vide omnes istas quæstiones. & procedat ista quæstio in monacho, non in illo, qui facto testamento, & filia instituta, factus est conuersus ecclesiæ, illi offerens omnia bona sua, saluo testamento prædicto: an creditor, cui ipsius bona fuerant obligata ex mutuo, agere debeat contra eum, vel contra ecclesiam, vel contra filium. Ioan. And. argu. primò, quòd agi debeat contra ipsum obligatum. Secundò contra filiam. Tertiò contra mona. & concludit, quòd persona conuenienda sit ipsius obligati. quia actio est personalis: executio verò fieri debeat in bonis, penes quemcunque sint, propter hypothecam, de qua 16. quæstio. 3. §. præscriptionum. in prin. quia res transit cum onere suo. de pigno. cap. ex literis. ita no. Ioan. And. de priuil. c. per exemptionem. lib. 6. in nouel. quæ sol. inquantum loquitur de executione propter hypothecam, nescio quid intendat dicere. si enim intelligit, ꝙ sententia lata contra obligatum mandetur executioni cõtra possessores bonorum propter hypothecã sine nouo iudicio, non videtur bene dictum. quia hypotheca concernit bonorum possessores, contra quos debet prin. agi: sicut contra fideiussores contractus, vt no. de iniur. & dam. da. c. 1. li. 6. Itẽ quid erit, si pro tali debito nõ erant bona obligata: quo iure agen. erit, an contra filiam, vel contra mona. possiden. bona vniuer. ex contractu, nõ mutata obligatio. sicut contingit in venditore hæreditatis, vt l. 2. C. de hære. vel act. ven. nisi transferatur p̃sona per monachatum, vt prædixi. Oblati verò non mutant statum totaliter, quia possunt contrahere matrimonium. 27. q. j. c. vt lex. cogita super hoc, & vide quod no. Bar. in l. princeps bona. de ver. sig. ¶ Circa istam ob. passiuè quæro, quid si sunt obligationes adeo personales, ꝙ mona. adim-

44 plere, & satisfacere nõ potest creditoribus. puta † factus monachus fuit tabellio, & fuit rogatus de multis contractibus: an post monachatum poterit ista conficere? quid si tenebatur soluere cum iuramento: vel tenebatur scribere librum, vel aliud personale seruitium. de his remitto ad Spe. de statu mo. ver. 27. se. & se. ¶ Sextò quæro iuxta prædicta de obligationibus actiuè, an transeant in mona. & dixi sæpius, ꝙ sic, p Auth. ingressi. & dominium, & possessio sine alia apprehensione, vt d. l. si adoptauero. & no. 19. q. vlti. cap. si qua mulier. sed de quibusdã iuribus, quæ sunt personalia, & non ad omnes transmissibilia, dubitatur. & tangit hic Ioan. And. post

45 Doc. † de feudo, vsufru. & de emphyteusi, item de rebus datis ingresso, ne possit ea alienare. Quò ad feuda an transeãt in mona. dicit Cy. ꝙ aut debebatur reale seruitium propter feudum: & transit in mona. quia non est propriè feudum, vt in rub. de feu. Aut debebatur seruitium personale: tunc si est tale seruitium, quod honestè possit exhibere clericus, ipse exhibebit, si poterit, aliàs adimplebit per substitutũ. C. de decur. l. nullus. Si autem sit incertum seruitium præstandũ: tunc ipso iure liberatur à sacramento fideli. ingrediẽdo ec. vel recipiendo clericatum. vt 10. col. de vasal. qui ar. bel. depo. c. j. & c. 1. an mu. vel aliàs imperfectus &c. feudum igitur perdurat in mona. nec transit dicto casu, vt hic tenet Io. An. & Cy. in d. Auth. De emphyteusi dicit Io. An. ꝙ transit, & alleg. iura in contrarium, & nõ soluit. De emphyteusi ec. est casus in Auth. de non alie. §. 1. & hoc est mirum, cum transeat ad filios, vt no. ff. so. ma. l. etiam. in prin. & tamen glo. tenet communiter, ꝙ monast. habetur loco filij, quod l. non probatur, per Bar. in d. §. eã. l. alleg. etiam Cy. in Auth. nisi rogati. C. ad

Treb. ex qua dubitatione oriri põt alia, videlicet vtrũ iura, quæ non transeunt, nisi ad filios, transeant in mona. de quibus iuribus not. Bart. in l. vt iurisiur. ff. de oper. li. & l. si patroni. ad Trebel. de emphyteusi, quæ nõ habetur ab ecc. sed à priuato dic, vt no. Spe. in ti. de locato. §. nũc aliqua. ver. 20. in vsufru. omnes concordant, ꝙ nõ transit in mona. ius vsus fruc. quia est inseparabilis à persona, vt in l. si vsusfructus. de noua. Sed commoditas sic, viuẽte monacho, vt l. necessariò. §. si pendente. ff. de peri. & commo. rei ven. Non ob. ꝙ monachus habeatur pro mortuo, & per consequens finitum esse vsumfru. Non enim habetur pro mortuo quò ad rodendum fabas, vt dicit Guil. de Cu. in d. Aut. ingressi. & ar. de Authẽ. idem est. C. de bo. quæ li. glo. de hoc prosequ. 19. q. si. c. si qua
46 mulier. † quando verò quis quædam possidet, quæ non possit alienare, vtrùm talia per ingressum transeant in mona. dicit Io. An. dic, ꝙ transeunt, ar. ff. de fun. do. l. 1. & in eo, quod legitur, & no. de iurepa. c. ex literis. licèt sit ar. contra. ff. de le. 2. l. peto Luci Tici. §. fi. ita dicit Io. An. & sic non facit. Cyn. tangit in d. Auth. ingressi. sed plenius Barto. in d. l. si quis ita promiserat. §. ea lege. de ver. ob. vbi glo. tangit istam q. & dicit, ꝙ ec. est de suis, ideò valebit talis translatio. Bar. dicit, ꝙ hoc non cauetur lege, ꝙ ecc. habeatur loco filij, not. Cyn. in Auth. nisi rogati. C. ad Treb. Cy. dicit, ꝙ habetur loco filij p ingressum. Secus si non ingreditur, sed instituit. quia tũc non habetur loco sui hæredis, sed hæredis testamentarij, vt ibi p eum. ¶ Septimò quæro. dictum est. s. 5. & 6. q. ꝙ bona ingre
47 dientis pertinent ad mona. † nunquid istud verum, si ille, qui ingreditur, habeat filium. ad hoc respondeo, ꝙ predicta debent intelligi, cum non habet liberos: ipsis verò extantibus, aliter est puisum, hoc mõ videlicet: ꝙ aut vult relinquere liberis quantum minimum potest: & debet eis relinquere legitimam, & residuum est mona. Aut vult eis relinquere quãtum potest: & debet personam suam connumerare cũ filijs, & sibi retinere virilem, quæ virilis erit mona. & totum residuum erit filiorum: aut de bonis suis, habẽs (vt dixi) liberos, nihil prouidit: & tũc mona. habet totum, excepta legitima, quę filijs applicatur. hæc leguntur, & habentur in Authen. si qua mulier. C. de sacro san. ec. & per cano. in c. quia. 19. q. vl. quod autem dicitur in Authen. ingressi. ꝙ factus monachus non testatur, est verum, nisi inter liberos, vt in Authe. si qua
48 mulier. Sed hic quæritur † vtrùm filij habebunt statim post ingressum, quod à lege, vel ingredientis ordinatione consequi debent: an verò post mortem naturalem ingrediẽtis. gl. in d. Auth. si qua mulier. ar. ꝙ demum post mortem naturalem. quia vsque ad illud tempus permissum est de bonis circa liberos ordinare. interim igitur alimenta exhibebit liberis mon. Alij dicunt, ꝙ statim debetur post ingressum: quia tũc pro mortuo reputatur, vt l. Deo nobis. de epi. & cle. Cy. in d. Auth. post Pet. tenet primam op. ꝙ demum post mortem naturalem petere poterit interim alimenta. idẽ ibi Bar. per l. 1. §. impuberũ. ff. de colla. bo. Item possibile est, quòd prius moriatur filius, quàm pater. & sic legitima non deb. l. Statius. §. Cornelio. de iure fisci. Ista quæstio est etiam vtilis in casu, quo ante ingressum condidit testamentum, extraneũ instituẽdo, & legitima filio relicta, deinde fit monachus: quo casu nõ rumpitur, vt. j. dicam. vtrùm ergo statim ille hæres extraneus adibit hæreditatem. in hoc Bar. sic dicit. Aut mors ciuilis, quę inducitur per ingressum, habet quò ad omnia eundem effectum, quem haberet mors naturalis; vt puta si quis ingreditur ordinem Minorum, qui non possunt habere aliud in singu. vel communi: tunc taliter institutus habebit omnia incontinenti, ar. l. Deo nobis. præal. Quandoque talis mors ciuilis non habet eundem effectum omnino (quia saltem in communi possunt habere, vt monachi:) tunc hæres institutus debet expectare mortem naturalẽ, & interim erit in pendenti. poterit enim interim prius mori hæres, quàm testator, arg. d. l. Statius. & l. res vx. de dona. inter vi. & vxo.

¶ Octauò quæro pro pleniori declaratione proximæ quæ-
49 stionis † vtrùm testamentum factum ante ingressum rũpatur per ingressum. Ac. in d. Aut. si qua mulier. distin. aut aliqd in testamento relinquitur mona. & non rumpitur. sed si tale relictum est minus legitima, agit ad supplementum, ad exemplum filiorum, vt l. quoniam in prioribus. & l. omnimodo. C. de inof. test. Aut monasterio, quod ingreditur, nihil in testamento relinquit. & tunc rumpitur, quasi posthumi agnatione, vt in d. Auth. si qua mulier. nihil firmant moder. vt Iaco. Bal. dicit, ꝙ non rumpitur, vt in Auth. de mon. §. illud. ibi dicit [disponat quo voluerit modo.] si ergo rumpetur, frustra esset illud legis consilium. Non ob. ꝙ mona. habeatur loco filij. quia illud verum quò ad casum illius §. sed hoc de præsẽti. vel verum est, ꝙ habetur loco filij ficti, non veri. & istam opi. refert Cy. tenere Odof. Ia. de Ra. & Ia. de Are. qui non fatetur, ꝙ institu. non habebit bona, nisi post mortem naturalem ingredientis. & si prius moriatur hæres, quàm ille testator religionem ingressus fuerit, bona remanebunt apud mona. vt d. l. Statius. pręal. Pet. de Bel. sequi. ibi opi. Ac. per l. filium, quem pater. ff. de lib. & post. Non ob. §. illud. quia intelligitur [quo voluerit modo] dum tamen legitimæ filij suppleatur, vt in l. habeat. & l. generali. de sacrosan. eccle. vel ille. §. intel. cum disponit inter viuos: aliud si testando. & hæc op. placet ibi Cy. Bar. ibi post Ia. Bu. distinguit. Aut ille, qui fecit testamentum, hoc fecit cogitans de ingressu mona. & tunc per ingressum mona. non rumpitur, vt d. §. nam frustra ibi permitterẽt disponere, si non valeret dispositio: aut fecit testamentum simpliciter, non cogitans ingredi mona. & tũc per ingressum rumpitur, tanquam per nouam voluntatem. Cum enim omnia bona sua det expresse, vel tacitè mona. videtur reuocare primum testamentum: sicut primum tollitur per secundum, vt l. sancimus. C. de testa. Nec placet ibi expositio gl. quæ est in d. §. illud. quæ intelligit illum tex. ꝙ permittit disponere inter viuos, vel faciendo testamentum, si relinquat aliud mona. hoc enim non placet Bar. quia text. ibi dicit, ꝙ licet disponere, quo voluerit modo. per quæ verba tollitur omnis ambiguitas, per tex. in l. 1. ff. de te. mi. vbi dicitur, ꝙ iudex potest testari, quomodo voluerit. Nam per dicta verba intelligitur, ꝙ iudex possit filios præterire, & exhæredare, & sine legitimo numero testium, & potest decedere pro parte testa. & pro parte intestatus. & ex hoc concludit, ꝙ volens ingredi mona. licèt de illo nullam fecerit mentionem, non poterit mona. de hoc conqueri. quia Imperator pmittit ei testari, quomodo voluerit. Item si præterierit, vel exhæredauerit filium, non poterit rumpere testa. poterit tamen petere legitimam vigore illius Auth. Si. n. hoc permittitur militi armatæ militiæ, q pugnat pugna corporali: multò magis debet permitti militi cœlestis militiæ, qui pugnat pugna mentali, & contemplatiua. & istam partem tenet Bar. vt distinguamus, an fecerit testamentum ratione ingressus mona. & non rumpitur, quantuncunque mona. vel filij prætereantur: aut simpliciter, de ingressu mona. non cogitans: & tunc rumpitur, vt prædixi. Quid in dubio. respondeo, ex temporis breuitate inter ingressum, & testamentum præsumo, ꝙ contemplatione ingressus mona. & non rumpitur, quantuncunque ante mona. fecerit testamentum. Si verò diu testatus fuerat, antequam ingrederetur: tunc secus, arg. no. de elec. c. officij. & l. non ad ea. de con. & demõ. ¶ Nonò
50 quæro, an irreuocabiliter cõfirmetur per ingressum † vel ingrediens post ingressum possit ipsum mutare, & reuocare. & ꝙ non possit, probatur. Primò, quia Auth. ingressi. prohibet testari ingredientibus. & licèt prædicta Auth. si qua mulier. & §. illud. in Auth. de mona. videantur dispensare, debet intelligi de prima vice, vt l. boues. §. hoc sermone. de verbo. sign. & maximè quia variatio in personis eccle. reprobatur. de renun. c. cum illusio. in cle. & de iurepa. c. cum autem. Secundò d. Auth. similiter. permittere videtur quandam inter

liberos

liberos dispositionem,non testamenti factionem : sed quicquid sit,de iure ciui.non potest adiri hæreditas.& sic non rūpitur primum.ff.de iniust.test.l.cum in secundo.Tertiò istud primum testamentum valet de iure ciuili. secundum verò factum tempore monachatus ex quadam tolerantia, contra Auth.ingressi.& cōtra regulas iur.quibus dicitur, quòd qui bona non reliquit,testari nō possit,vt l.lex Cornelia.de vul. & pu. sed ita est, ꝙ primum, quod valet de iure communi, non rumpitur per secundum, quod valet iure speciali, vt l. eius militis.§.militia.ff.de mi. te. quid dicendum? D. meus istam.q.plenè prosequitur.in d.Auth.si qua mulier.& demū dicit,ꝙ consideranda est ista mutatio secundùm 7. considerationes.Prima est mutatio de extraneo hærede ī extraneū: & ista mutatio non potest fieri;quia nec de nouo posset talis institui:vnde primum testamentum non reuocatur; quia secundum testamentum est nullum.de legatis dic, vt l.si iure facto test.de le.3.Secunda mutatio est de liberis in prorsus extraneum:& hæc similiter nulla,quia deficit persona, in qua fundetur.Tertia mutatio est de extraneo in liberos, quibus debetur legitima:& potest ista fieri.idem de extraneo in mona.quia mon.habetur loco filij,vt dicta Auth. si qua mulier. primo,& secundo responso.Quarta mutatio est de liberis in liberos,& de permissis in permissos:& ista potest fieri; quia datur in hoc liberum arbitrium,vt dicta Auth.Quinta de liberis in mona.& hanc puto etiam permissam.quia mona.habetur loco filij sui:licèt propriè non sit suus hæres. Sexta mutatio est de mona.in liberos suos.& idem putat;quia extrema sunt permissa.Septima mutatio est de mona. in mona. & hæc fit dupliciter,vel de mona.in quo est ingressus, in aliud mona.& illud non est permissum.quia illud mona.non habetur loco liberorum. vel econtra de alio mona.in id, quod est ingressus:& illud est permissum.quia mon. in quo est ingressus,habetur loco liberorum, vt d.§.sed & hoc presenti. Ex prædictis apparet,quando testamentum ante ingressum relig.factum liceat, vel non liceat postea mutare, secundùm D.Bal.cuius est prædicta dist. nō multis iuribus munita,nec rationibus,quæ ad hoc dicendum vigeant.illam enim solam Auth.si qua mulier.habemus,quæ permittit disponere inter liberos,& mona.post ingressum.hæc igitur licētia variandi, & mutandi inter liberos, & mona. quoties voluerit,dum vixerit, non videtur consona æquitati. nec esse de mente illius Auth.si qua mulier. factus enim monachus haberet velle,vel nolle,si mō liberis,mō mona.prouisionē volūtatis suæ cōferret,& auferret,& esset sibi ludibrio iuris prouisio, contra l.fi.de bo.quæ li.ad fi.facit c.nō dicatis.12.q.2.casum igitur specialiter illius Auth. circa dispositionem bonorum nō extendo,vt dictā dispositionem factam valeat sæpius variare.Item habemus casum in prædicto.§.illud. in Aut.de monachis.in quo permittitur volenti relig.ingredi ante ingressum disponere super rebus suis, prout voluit. & hoc de speciali priuil.quia aliàs cogitans mutare statum in præiudiciū eius,ad quem debent bona ex tali mutatione deuolui, non potest disponere.ff.de dona.l.post cōtractum.cum ibi no.& l.filiæ meæ emancipatæ.solu.matri.& c.fi.de renun.lib.6. ꝙ igitur post mutatum statum effectus inhabilis ad testādum, carens velle & nolle possit mutare testamentum, non habet rationem.videtur enim velle ille.§.ꝙ illud, quod semel fecerit,sit vlti.testamentum irreuocabile, & ipsius mutatio non possit post ingressum pendere ab eius ar. nam post ingressum nullum ius retinet, vt not. in Authen. si qua mulier.

51 ¶†Testamenti autē factio est publici iur. vt l. testamenti factio.ff.de test.quæ non cadit in subditum alienæ potestati, siue sit subiectio filialis,siue seruilis,vt eo.ti.l.qui in potestate. & l.seruus. oportet ergo monachum æquiparari vel seruo, vel filiofa.quod est verius, vt dixi.s. in no. cuicunque igitur æquiparemus,cessat factio testamenti,& à potestate mona. (& sic tertij)non videtur posse pendere, vt l. captatorias. de hære.insti.¶Decimò quæro.pone ꝙ iste filius testatoris grauatus,si decesserit sine li.&c.susceperit liberos,& deinde ingressus relig.ibi decessit de bonis suis dispositione facta solemniter:sed de istis quæ à patre habuit sub prædicta conditione,si sine.li.&c.nihil dixit: vtrū ista bona ad mona. an ad liberos pertinebunt? & videtur, ꝙ ad mona. qđ succedit in omnibus,si ingrediens aliter non disposuit,vt d.Auth.si qua mulier.vbi patet,ꝙ in bonis inordinatis,potior est causa mona.& tunc sufficit liberis habere legitimam, quam habuisse præsuppono. In cōtra.facit, qa ꝑ illa verba, si sine li.&c. videtur testator voluisse liberis prouidere, ꝙ post mortem filij instituti ipsi habeant dicta bona,vt l. filius. §. cum quis. ff.de le.2.ibi enim dicit gl.ꝙ causa filiorum,vt habeat, videtur dicta conditio apposita. pro hoc videtur casus in §.Lucius.in fi.de hære.insti.Nam per ista verba.si frater meus decesserit,aut filium non habebit,Pe.substituo. videtur fratrē, & eius filium prætulisse substituto.pro hoc optimè l. cum testamento,eo.ti.& quod no.Bar.in l.Gallus.de li. & post. vbi per ista verba[si filius sine li.decesserit,talem substituo] videtur filius institutus, licèt per modum conditionis in eum dispositio sit collata.Præterea verisimile est testatorem cogitasse,vt nepotibus prouideret, & non extraneum præferendum in eius bonis,vt l.generaliter.§.fi. C. de insti. & substi. & de fideicom. l.cum acutissimi.& l.cum auus.ff.de cond.& demo. pro hac parte videtur ēt casus in l.inter socerū. §.cū inter. ff. de pac. do. vbi tacitus intellectus à contrario sensu conditionis expressæ inducit dispositionem.& ex his infertur, ꝙ iste.M.in cuius persona fuit apposita conditio,de prædictis bonis non potuisset aliqđ mona.vel alij conferre,tanquam post eius mortem liberis suis superstitibus omnia debeantur ex testamento aui.In cōtrarium facit,primò, ꝙ isti liberi fuerint nominati in testamento per modum conditio
52 nis,non per modum dispositionis† sed illud,quod est in conditione,non est in obligatione,vt. ff. si quis om. causa te.l.si quis sub conditione. ad hoc optimè l. ex facto etiam agitatum.de hære.insti.vbi nominari per modum conditionis nō veniunt ad disposita in testamento,vt l.si quis ita hæres insti.de hære.insti.pro hoc gl.expressa in d.l.Lucius. quā dicit Bar.singul.ex eo,ꝙ alius est effectus,si lib.superstites veniūt ex testamento aui,tanquam ad fideicommissum: an verò tāquam ad bona paterna.quandoque fortè recusant dicto fideicom.contenti:vel econuerso recusant fideicom. contenti hæreditate paterna, iuxta materiā l. qui se patris.C.vnde li.pro hac parte videtur casus in l. ex facto. ff.ad Trebel. & hanc secundam partem reperio tenuisse Ray.consulendo in terminis prædictis non de mona.sed de alio succedente illi, qui fuerat sic grauatus:cuius liberi dispositione aui,non patris,volebant dicta bona consequi.tenet enim,ꝙ nō possunt, & ad l. cum acutissimi. & ad. §. cum inter. respondet in di-
53 cto consilio.non prosequor vltra. ¶Vndecimò quæro†ista, quæ dicta sunt de bonis ingredientis,ꝙ pertineant ad mon. habeant locum,cum quis ingreditur mona. non mendicantium.Quid ergo si quis intrat mona.cui non licet habere immobilia,sicut sunt prædicatores,minores,& alij mendicantes.Prædicti Doct.dicunt, ꝙ bona talis ingredientis debent haberi pro derelictis, & occupāti conceduntur.ff.pro derelic.l.1.2.& 3.vel sunt in causa caduci.de cadu.tol.l.vnica. Secundi dicunt,ꝙ debent venire ad venientes ab intestato, qa ingrediens habetur pro mortuo, vt l.Deo nobis. de epis.& cleri.& 16.q.1.c.placuit. Tertij dicunt, ꝙ cum talis non sit monachus mona.quod ingreditur,sed episcopi diœc.ex quo mon.tale est, quod non potest habere bona, debent ad episcopū peruenire.16.q.1.c.qui verè. 19.q.1.c.1.27.q.j.c.de puellis,vel de viduis.& ibi de hoc secundùm Inno. Quid dicendum?dicit Ioan.An.ꝙ quicquid scribatur,talia monasteria volunt habere bona,non vt sibi retineant,sed vt vendāt. quo iure autē hoc possint facere,aduertant secūdùm Hosti.

quia

quia regulariter pretium succedit loco rei. ff. de vsufr. l. quia qui. & l. Impator. §. fi. ff. de le. 2. de hoc de sta. mo. ver. 3. & vide qđ no. Io. An. de reli. do. in c. 1. li. 6. in gl. Cyn. tangit istam quæstio. in l. Deo nobis. ad fi. de episco. & cle. & refert ibi opi. Ia. de Raue. qui dixit, ꝙ talia bona accipiet Eccle. Romana, quæ est caput cuiuslibet ordinis. Sed certè, secundùm eum, modicum gauderent fratres. Ego istam q. reperi subtiliter, & ple. disputatam, & examinatã per D. Bal. in d. Auth. si qua mulier. C. de sa. san. ec. qui diuidit quæstionem in quattuor membra circa fratres minores. Primum est de vniuer. relictis eis in testõ factis. Secundũ in singularibus relictis. Tertiũ de commissarijs, & executoribus. Quartũ de successionibus ab intestato. Circa primum membrum ponit istam
54 conclusionem † ꝙ fratres minores in particulari, & communi hæreditatũ sunt penitus incapaces, vt in cle. exiui. §. quia ergo in successione. Ex quo infertur, ꝙ institutio facta de fratribus minoribus, est pro non scripta, vt l. si in metallum. ff. de his, quæ pro non scrip. ha. & incipiet testamentum à gradu substitutorum, vt l. 3. §. fi. de li. & po. vel deficientibus substitutis, veniunt venientes ab intestato, vt l. eam quam. C. de
55 fideicom. † vtrùm autem venientes ab intestato, (cum non habeant voluntatem defuncti) poterunt istam hæreditatem salua conscientia retinere? dicit ipse, ꝙ sic. quia si lex, vel can. prouidet super certo, nõ super aliqua præsumptione, id qđ obtinet in foro iud. obtinet in foro pœnitentiali. & ita dicit beatus Tho. quod dictum est, ꝙ instituuntur hȩredes directò, idem dicas, cum per fideicommissum vniuersale. quia si deicom. vniuersalis est hæres in effectu, Institu. de fideicom.
56 hȩre. §. restituta. & l. si filius. ff. quod cũ eo. ¶ Sed hic incidẽter quæritur. si testator instituit eos hæredes, hoc adiecto, ꝙ deberent vendere, in vsus suosque conuertere necessarios pretium. dicit Bar. ꝙ licèt institutio non teneat, vt prædictũ est: tamen ista secunda pars de vendendo, & pretium cõuertendo in eorum vsum, valebit. Nam quando sunt duo præcepta, quorum vnum potest ab alio separari: vitiato præcepto inutili, debet alterum adimpleri, vt l. quæ sub conditione. de cond. & demon. & c. cum dilecti. de do. Bald. contrarium tenet, & dicit, ꝙ licèt singularia relicta valeant propter modum licitũ ad vsum, vt d. cle. exiui. §. ad hoc quia fratribus. tamen secus est in hæreditate, & in iure vniuersali, quod consistit in quodam iure intellectuali. quod postquam est radicatum, non potest euelli, & separari, vt l. si fine. §. sed quod Pap. de mino. istud ergo ius intellectuale non est conuertibile in aliquem vsum. meritò ipsius iuris fratres nõ sunt capa. sicut in singularibus relictis: quibus vẽditis & distractis, nullum ius radicatum remanet in personam alienantis. facit l. mulier. §. ex asse. ff. de iure do. ¶ Subsequenter quærit ad idem, quid si sine designatione certi modi instituti sunt fratres in testamento, in quo est clau. si non valet &c. dicit Barto. quòd valet & videntur venientes ab intestato rogati, vt eam vendant, & in vsum licitum eorundem fratrum conuertant. all. l. eam quam. C. de fideicom. Bald. reprobat istud dictum. quia ista clausula operatur, ꝙ institutio directa conuertitur in fideicommissariam, & sapit fideicom. vniuersale. quod non cadit in istos fratres, vt dixi. s. nec sunt capaces iurium actiuè, & passiuè, quæ transeunt in vniuersale
57 fideicom. vt l. 1. ff. ad Treb. ¶ Quærit etiam † vtrùm poterit institui eccle. ipsorum fratrum minorum. Bar. ꝙ sic. quia regulariter omnis ecclesia est capax, vt l. annua. ff. de an. leg. Sed ecclesiæ fratrum minorum sunt de proprietate Ecclesiæ Romanæ, vt. d. cle. exiui. §. quia verò. ergo valet; quia quæritur Papæ. idem dicit, si relinquatur altari, vel guardiano altaris: quia in istis ecclesia reprȩsentatur, nec aliqua constitutio dicit contrarium. ergo standum est iuri communi, secũdùm eum: cuius op. D. Bal. in d. Auth. ingressi. C. de sacrosan. eccle. col. 8. etiam reprobat sic. Aut sumimus ecclesiam minorum materialiter pro ædificio: & isto modo ecclesia non est sufficiens organum ad acquirendum Ecclesiæ Romanæ ciuili acquisitione. & non est habile; quia caret sensu, nec habet velle, vel nolle. sicut si diceretur. lego fundo Titij, non propterea quæreretur Titio, nisi esset ius prædiale, quod inesset rei, vt l. pecoris. de serui. rusti. præd. & l. vt pomum. ff. de seruit. Aut ponitur personaliter ecclesia, & significatiuè, vt ff. de fideius. l. mortuo. & tunc significat quid abstractum à genere, & refertur ad speciem, scilicet ad suum collegium, idest fratrum minorum. quod collegium cum sit inhabile, acquisitio impeditur. ff. de acqui. re. do. l. quæcunque gerimus. & l. tria prædia. de ser. rusti. præ. quod no. in Cle. religiosus. de procurato. Præterea dicere, quòd Ecclesia Romana habeat, est contra mentem testatoris. quia relinquere Ecclesiæ Romanȩ, non est relinquere pauperibus: sicut testator intellexit. de testa. l. non dubium. Prȩterea Papa Ioan. in extrauag. ad condit. renunciauit acquisitioni fiendæ per fratres. ergo eodem modo & per ecclesiam; cum inter fratres, & ecclesiam sit coniunctio inseparabilis. ad hoc facit quod not.
58 in c. quia ex eo. de pac. lib. 6. in nouella † nec similiter sibi placet quod dicit Bar. de relicto facto guardiano, ꝙ valeat: quia esset aperta fraudibus via, & esset fraus de nomine ad nomen, vt in Authen. de nup. sup. optimè, & plenè in c. quantò. de priuil. omnis autem fraus est prohibita de iure naturali. & quicquid nomine fraudis prohibetur, tanquam ius naturale de similibus ad similia extẽditur, l. 1. in fine. si quid in fraudem pa. & de transac. l. cum hi. §. si cum lis. & ita refert se contra Bart. consuluisse. & hæc dicta sint de legatis vniuersalibus. ¶ Venio ad singularia relicta, in quibus præmitto quattuor casus. Nam quandoque legatur fratribus ad vsum licitum: quandoque non exprimitur vsus, sed tacitè subintelligitur propter conditionem personæ legatarij: quandoque non exprimitur, nec tacitè inest. declarabo statim per
59 exempla. Primum membrũ, † quando relinquitur ad vsum licitum, non est dubium, ꝙ valet, vt d. Cle. exiui. §. ad hoc. non vt fratres habeant actionem: sed iud. officio mandabitur executioni. & sic fundabitur processus sine actione: quod colligitur ex l. hȩreditas. C. de peti. hær. & l. Quintus. §. Pompo. de annu. le. Bar. dicit, ꝙ etiam ipsa ciuitas petere poterit, vt l. ciuitatibus. de legatis. j. quod nõ approbat Bal. quia sacra, & publica debent esse penes administratores ipsorum, vt l. 1. §. publicum. de iusti. & iu. Item si sindicus ciuitatis est legitimus petitor: ergo præiudicabit fratribus. quod est ridiculum dicere. ff. de cond. & demon. l. Titio centum. in fi. Non ob. l. ciuitatibus. quia ibi legatum erat formatum in persona ciuitatis: modus in persona pauperum: vt lego ciuitati ad vsum pauperum, sed hic vtrunque est formatum in persona pauperum. ¶ Secundo casu quãdo relinquitur ad vsum illicitum (vt puta fundum fratribus ad vtendum, vel colendum.) & istud legatum, tanquam turpe, est nullum, & vitiatur, non obst. quòd sint duo præcepta: quia vnum venit ad qualificãdum alterum, vt d. §. ad hoc. ¶ Tertio casu quando vsus non expri. nec tacitè intelligitur, vt si relinquitur coquo, vel ortulano biblia, cuius vsus non cadit in isto lega. & non valet legatum, vt dicto. §. ad hoc. facit ad prædicta l. plenum. § equi cij. de vsu, & hab. & de oper. li. l. medicus. & l. eius artificij.
60 ¶ Circa prædicta de aliquibus quæritur. † & primò, vtrùm legatum annuum factum fratribus minoribus valeat. text. videtur dicere, quòd non in d. cle. exiui. versi. cunque annui redditus. vbi dicitur, ꝙ inter immobilia cõputatur: nisi relinqueretur ad diuinũ cultũ; quia per hoc non releuatur mendicitas fratrũ, cum eorum lucro, & commodis nõ applicetur. & ita tenet Do. Fede. de Sen. consi. 12. Do. Bald. refert Bart. tenere contrarium, quòd tale relictum annuum valeat, non vt fratres sibi retineant, sed vt executores testamenti vendant, & pecuniam in eorum vsum conuertant. hanc op. D. Bald. reprobat. quia annuum relictum pauperibus idem est, quod relinquere ad vsum alimentorum, vt l. cum hi. de tran-

transa.tex ergo in d.cle. exiui. ver.cumq; annui. prohibens
annuum relictum perpetuò, videtur expresse eis prohibere
annua alimenta,& perpetuum vsum, qd' est contrariũ mendi
citati.& sic legatum nullum, vt d.§.ad hoc. Vlterius ad idem
61 quæritur. si relinquitur vnũ palatium fratribus minoribus,
vt ibi construant eccle. an valeat legatum? videtur, ꝙ sic: qa
non releuatur mendicitas per hoc legatum. In contra. facit
quia isti non possunt construere noua loca, vt c. 1. de exces.
præ.li.6.Bal.refert Bar.tenere, ꝙ istud legatum palatium de
bet vẽdi,& in eleemosynas eorum conuerti, per l. legatũ. de
vsuf.le.& ff. de op. pu.l.fi. Nõ ob.§. ad hoc.quia vsus ibi erat
illicitus propter regulam, hic propter prohibitionem supe-
rioris: ita ꝙ hic non offenditur regula.quod non putat Bal.
bene dictum.cõsiderat enim, ꝙ quædam legata capiunt sub
stãtiam ex modo: sicut sunt illa, quæ relinquuntur istis fratri
bus, quia non sunt capaces propter se, sed propter modum
& in istis nunquam fit conuersio in alium vsum: sed modus
impossibilis cohærens legato vitiat legatum, vt d. §.ad hoc.
quædam sunt legata, quæ nõ capiunt substntiam ex modo.
quia possunt simpliciter fieri, isto.n.casu duo sunt præcepta:
vnde si modus non valet, debet procedere de similibus ad si
milia, vt d.l.legatum.& cle.quia contingit.de reli. do. & l.in
testamento.de condit. & demonstra. vide tamen ad prædi-
cta quod no.Bart.in l.pater filium.§.Tusculanus.de leg.3.&
quod.ibi no.Bar.de lega.ad pias causas, quòd non possit ef-
fici caducum, vt vult doc.meus in omnibus. s.dictis suis di-
62 ctis per.§.ad hoc.preal. ¶ Quærit etiam † quid iur. si legetur
pro constructione vnius magni ædificij fundati ab istis fra-
tribus, prout sæpe faciunt.tex.vult, ꝙ possit eis relinqui mo
deratè, sed loquitur respectu personarum, non aũt respectu
ædificiorum. ipse dicit, ꝙ salua veritate sibi videtur, ꝙ istæ
ædificationes magnificæ, & sumptuosæ propriè nõ sint piæ,
sed pomposæ, vt l.fi.C de præd.nau.li.11.legatum ergo pro
dicta causa in excessiua quantitate non valeat, sed restringa
tur ad quantitatem moderatam.quod credit verum, cum le
gatur pro ędificio construendo de nouo: secus si pro reficien
do antiquum, in quo omnis quãtitas est moderata; quia om
nino necessaria, vt l.vtiles.de peti.hær. superfluæ aũt expen-
sę,& quæ voluntariè fiunt, non includuntur sub nomine pie-
tatis, vt l. ex duobus.de ne.gest. fatetur tamen, ꝙ contra-
rium de facto seruatur. ¶ Subiungit vlt. circa hoc, nunquid
inspiciamus in legato, quod fit personæ, præsens tempus, an
vero futurum consideremus. D.Fed.de Se. videtur se referre
ad modicum tempus,& bene, vt credo: quia in simili, quod
permissum est erogare personis prohibitis propter vsum, ad
paucos dies refertur,& moderatè, ꝙ non trahatur ad nume-
rum,& quantitatem, vt c.statutũ.de regu. li. 6.§.insuper.cũ
concor. ibi alleg. Si enim ad longum tempus esset permissa
prouisio circa victum, non posset dici mendicitas, vbi de cra
stino non oporteret cogitare: cuius contrarium regula,& nõ
minis deriuatio, scilicet mendicãtis, innuunt, vt probat in si-
mili idem D.Fe.in d.consilio. ¶ Restat tertiò prin. discutere
63 † vtrùm fratres minores possint esse excutores testamento-
rum.& dic, quòd executio, quæ consistit in facto (puta ven-
dere res defuncti, exigere pecunias, & similia) est fratribus
interdicta.idem est, cum in executione fundatur ti.hæredis,
quod est quandoque, ut Bar.disp.in sua dispu. quæ incip. te-
stator &c. Executio verò, quæ non requirit actum facti,
sed actum purum, verbum, vel cõsilium.putà testator dixit,
talis frater heres, vel executor det tali. vel ipse, quem nomi-
nauerit, habeat tantum: & tunc valet dispositio super tal.cõ
silij requisitione.facit d cle.exiui. §.cumque dicti. & hoc, vt
no.Bal.tenet Bart.ipse verò contrarium in hac vltima nomi
natione tenuit.nam secundum hoc illud officium facilè tra-
hi posset ad quæstum pecuniarium.multi enim eligũt, & no
minant propter pecuniam. Vnde si in hoc officio posset fra-
ter minor versari, citò posset deduci in tẽtationẽ personarũ,
ne eligat dignum, cum secundùm mentem defuncti deberet
suam cõscientiam informare.ad hoc l.compater.§.rogo.de
lega.2.& l.cum quidam.eodem titu.facit l.qui sine vsuris.de
neg. gest. & l. vel vniuersorum. de pign. act. Item quia di-
ctum illius. §. cumque dicti. est generalius, quàm ratio:
vnde ratio est vt plurimũ: dictũ aũt & regula est vt semper.
ideò ratio non restringit dictum, vt l. 1. §. sexum. de po-
stu. Non obstat, quòd possint esse consiliarij, quia pro-
pter hoc nihil habent officij, vel iurisdi.& cadit etiam in per
sona quandoque inhabili ad actum gerendum, vt l.mater de
cedens.de admi.tu. ¶ Postremò circa istam quæstio.princi-
palem quæritur de successione ab intestato, in qua dicitur,
64 quòd † fratres minores sunt penitus incapaces successio-
num ab intestato. quia profitendo illam regulam renunciãt
rebus mundi, & pro mortuis reputantur. vnde sicut specia-
lis renun.paternæ hæredita. vel alterius excludit renuncian
tem, vt cap. 2. de pac. lib. 6. ergo similiter generalis, quæ
idẽ operatur quò ad omnia, quod operatur species quò ad
speciem, vt l. si duo. ff.de adminis t. tut. & ex hoc sequitur,
quòd si per statutum masculus excludit fœminam à
successione: masculus frater minor ipsam non excludet. ff.
de bo.lib.l.etiam.§.si capitis. ¶ Quid ergo si frater minor
efficiatur episcopus, vel transeat ad mona. cui licet habere
proprium.dicit Barto.quòd non recuperaret bona alteri de
lata, vt not.in l.Gallus.§.& quid si tantùm. de libe. & posth.
quod est verum, quando per alios proximiores agnatos
hæreditas delata fuisset apprehensa. Sed si ipsis deliberanti-
bus, iste frater minor redderetur habilis, esset eis tanquam
proximior præferendus, quasi posthumi agnatione statui
pristino restitutus.ff. de capti. l. non vt à patre. quod etiam
tenet Bald. ex cuius dictis placuit hic ista inserere; quia in
multis contrariatur Bar.vt vidistis. ¶ Duodecimò & vltimò
quæro post Ioan. And. dicit text. quòd mona. prætendebat
se hæredem istius.M.econtra prætendebant isti duo fratres,
& tamen tam mona.quàm isti occupauerant bona, quæ fue
rant illius. M. hinc ergo sumpta occasione quæritur. cum
65 duo, vel plures de hære. contendunt: vtrùm possit eorum
quilibet adire,& possessionem apprehendere.& quæ reme-
dia vni contra reliquum apprehendentem competant. dicit
glo.quicunque se hæredem prætendit, potest animo hære.
adire, vt l.pro hærede. & l.gerit.de acquiren. hæredit. Ista
autem aditione quæritur dominium rerum hæreditariarũ,
sed non possessio, nisi corpore apprehendatur, vt l. cum
hæredes. de acquiren. hæredit. fallit in ecc. in quam transit
possessio, sicut dominium, ipso iur, vt l.fina.C.de sacrosan.
eccle.ista autem aditio animo non impeditur: licèt res hæ-
reditarias alius occupauerit.nam etiam non occupatas iste,
qui adiuit, poterit apprehendere, vt patet in isto text. ex
quo etiam colligitur, quòd ad res occupatas vnus contra al
terum potest agere. & qui potiora iura ostendit, res sic ap-
prehensas ab alio aduocabit, vt patet hoc in fin. cap. quæ
autem remedia competant contra istos illicitè inuadentes,
dic, quòd per interdictum quorum bonorum. condictione
ex l. fin. de edi.diui Adri.tol. condictione ex l. cũquæreba-
tur.C.vnde vi.& actione in factum, & expil.hære. ff. de cri.
expil.hære.per totum. & ista competunt ad adipiscendam
possessionem.ad proprietatem autem recuperandam com-
petit petitio hæredi.vt ff.de peti. hære.l.regulariter. ¶ Sed
pone, quòd quilibet se possidere contendit,& hæredem es-
se, quia neuter vult suscipere partes actoris. vel pone, quòd
neuter se possidere prætendit, sed ambo se parant, vt posses-
sionem apprehendant. dicit Ioan. And.post Innocen. multa
verba, ex quibus in effectu collige, quòd si constat, quòd
alter possedit, vel quòd possit alium præuenire in posses-
sione adipiscenda, iudex non debet impedire. Si vero in oc-
cupatione imminet periculum, ne ad rixas, ac arma per-
ueniant, iudex debet occurrere,& possessionem sequestra-
re, vt

re, vt l. æquissimum. ff. de vsufruct. & hoc casu iudex examinatis iuribus vtriusque partis, illi possessionem occupare permittit, qui habuit potiora iura, vt dicta l. fi. C. de edic.
66 di. Adri. tol. † Vtrùm autem in ista examinatione seruabitur ordo iuris, vel expedietur summariè ex officio sine libello: quidam, quòd seruato iuris ordi. quidam, quòd summariè. Primam credo veram, cum constat alterum possidere, contra quem alius agit. Secunda verò, cum constat nullum eorum possidere: quia tunc istam missionem iudex decernet, viso testamento non abolito, &c. vt dicta l. fin. hæc vera in hæreditatibus temporalibus, in quibus ius prætendentibus occupare permittitur propria aucto. Secus est in præben. & beneficijs eccle. in talibus enim nullus potest se intromittere. & est ratio differentiæ. quia res dignitatis, vel beneficij vacantis dicuntur possideri per administratores mediatos, vel etiam per ipsam ecclesiam iuxta illa, quæ plenè not. in c. cū super. de causa posses. & proprie. Sed hæreditas iacens non potest per habentem tit. occupari; quia non est persona, de cuius manibus possessio sit apprehendēda: iō nemine requisito, apprehendi potest. Quod secus est in beneficijs, in quibus habens titu. non potest ingredi propria auctoritate, nisi auctoritate superioris per confirmationem aliter obtentam, vt infra de elect. cap. transmissam. & de restitu. spolia. cap. in literis. per Innocen. & in cap. eum qui. de præben. lib. 6. ¶ Et hic finem facio ad honorem, & gloriam Domini Nostri Iesu Christi, & Matris gloriosæ Virginis.

F I N I S.

PETRI DE ANCHARANO PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

Super secundo Decretalium facundissima Commentaria.

S V M M AE.

1 *Iudicium dicitur esse multiplex.*
2 *Iudiciorum aliud est spirituale, aliud temporale.*
3 *Iudiciorum aliud vniuersale, aliud generale.*
4 *Iudicium habet quindecim significata.*

De Iudicijs.

CONTINVATVR Rubrica nostra ad præcedentia in hũc modum. dictum est s̃. de præparatoriis iudiciorum: sequitur modò videre de ipsis iudiciis. similem continuationem faciunt legistæ. C. eo. tit. ¶ Super rub. quęrit Io. An. quare dicatur de iudiciis in plurali. dicit ipse, ꝙ ideò;
a quia multiplex est iudicium a.
1 nam aliud † criminale. de quo j̃. e. c. at si clerici. & c. cum non
ab homine. aliud ciuile. j̃. e. c. ceterum. & c. quia. ubi. Rursus
omne ciuile, vel criminale. aliud ordinarium, ut j̃. ca. exami-
2 nata. aliud extraordinarium. j̃. e. c. nouit. ¶ † Item aliud spiri
tuale, vt c. exhibita. aliud temporale. j̃. e. c. venerab. aliud mi-
3 stum. j̃ eod. c. quantò. ¶ † Item iudiciorum aliud uniuersale:
aliud generale: aliud singulare. de quibus plenè. j̃. de lib. ob.
c. 2. & in spe. e. ti. per totum. hac ergo rõne. s. quia multiplex,
est locutus iuris auctor in plurali. ¶ Secundò quærit de signi
b ficatione huius verbi, iudicium b. & dicit, † ꝙ habet 15. signi
4 ficationes. quas ponit Io. Mo. hoc eo. ti. lib. 6. in rub. & in reg.
in iudiciis. eod. ti. ¶ Quò ad præsentem tractatum debemus assumere iuxta causam finalem propositi operis. de qua s̃. in prima constitutione Gregoriana. s. iurgantium controuersiæ terminentur. posset opponi contra illam continuationẽ rub. inquantum præmittit titulum generalem de iudiciis. & subiungit titulos speciales. videtur. n. congruentius, ꝙ species, siue partes iudiciorum debeãt præcedere suum genus: quia p specierum cognitionem facilius deuenimus in cognitionẽ, q̃ econtra. vt patet hoc ex ordinatione. ff. vbi tituli speciales de singulis officiis. lib. j. & subsequitur in 2. li. de iurisd. om. iud. ¶ Item in Cod. primò ponitur tit. de legatis. & tit. de fideicõ. ac subiungitur. communia de leg. pro hoc l. si seruus. §. inqt lex. ff. ad leg. Aquil. & patet. j̃. de reg. iu. & ff. de reg. iur. ¶ Secundò non videtur fienda vis in hoc, præcedat species, siue genus. nam in Digest. præmittitur rub. de act. & obli. & subsequuntur rub. speciales. de verb. ob. de duob. reis. de stipu. seruo. de fideiuss. ¶ Et sic similiter præmittitur rub. de publi. iudic. Et subiungit rubricas speciales de adul. & sicca. de parri. & de falsis. & simi. vel dic, ꝙ cum tractandum est de genere, & de eius speciebus (& sic de toto vniuersali: & de partibus subiectis) cognitio specierum debet præcedere. Sed cum tractandum est de cognitione vnius totius integralis: qđ habet partes specificas integrales: vt est iudicium, cuius partes (non dico speciales) sunt litis contestatio: libelli oblatio: iudicis competentis aditio. & similia, aptius situatur primò ipsum totum integrale; quàm eius partes. & hoc patet. C. de iudiciis. quem titul. præmittit legislator. ¶ Etiam subiungit rubricas de partibus iudiciorum. vbi debeat agitari, quo tẽpore, & quo ordine, siue quomodo, vt patet ibi in tit. sequen. & hanc considerationem vide per Bar. in l. qui vsumfruct. ff. de verbo. obl. vbi exempla per eum. & de uerbo. signifi. l. rectè dicimus. per gl. habetur de materia huius rubricæ in Decre. 2. q. 1. & 1. q. 4. & 14. q. j. 5. q. 7. 16. q. 2. 30. q. vltim. §. his ita. vsque ad fin. etiam repetitur in 6. & Clem. cui conuenit. de offic. delega. c. consuluit. qui fil. sint legiti. ca. causam. de elect. c. indemnitatibus. §. si verò. lib. 6. de hære. ca. j. in princ. & de immunit. eccle. c. decet. vbi non valet seculare iudicium factum in ecclesia.

ADDITIONES.

a ¶ Multiplex est iudicium. adde glo. in c. quoniam contra falsam. in uer. extraordinariè. de prob. gl. in c. dilectus. de sen. excom. in l. cum filiusfa. ff. si cer. pe.

b ¶ Verbi iudicium. Adde Car. Zab. hic in prin. & glo. in l. si procuratorem absentem. ff. de procu. Inn. in c. Quintauallis. de iureiur.

S V M M AE.

1 *Pænitere non põt, qui iudicem non declinare pollicitus est.*
2 *Citatio nuncij, non præcedente commissione iudicis, non ualet.*
3 *Ẽps coram concilio conueniri, & conuenire tenetur.*
4 *Iudex potest interrogare partes in ipso litis exordio.*
5 *Contumax per iudicem excommunicari potest.*
6 *Excõicatus absolui non debet, nisi satisfaciat.*
7 *Pœna infligenda per contumaciã, an possit infligi sine alia citatione.*
8 *Iudex põt interdicere contumaci cõionem hominum.*
9 *Iudicem eligens si plures habet: amplius uariare non potest.*
10 *Contumacia est interpretanda ad præiudicium contumacis.*
11 *Promissor præcisè ad factum, præcisè cogi non potest.*

12 *Locus est pars contractus, sicut dies.*
13 *Contumax in vno articulo non censetur in alio.*

1 DE quo. †Qui promisit non declinare iudicem, pœnitere non potest: vel aliter. Iuris remediis cogitur quis subire iudicium: cui voluntariè se subiecit: nec poterit variare. h.d. primò ponitur facti narratio. secundò contumacis punitio. tertiò iniustæ petitionis repulsio. secunda ibi [placuit.] tertia ibi [nam adimi.] ¶Primò not. secundùm Vinc. ꝙ nullus debet proponere, nisi audiantur cõcessa, vt patet ibi [petiisset eũ.] &c. ordinem.n. in auditione omnium debet iudex obseruare: vt omnia desideria audiantur, ut in l. nec quicquam. §. obseruare. de off. proconsu. & lega. ¶Secundò ex hoc etiam verbo no. ꝙ ad requisitionem iudicis aduersarius est citandus:
2 †vnde citatio nuncii non præcedente iudicis commissione, non valet, vt not. Cyn. in l. neminem. C. de exhi. & transf. reis.
3 ¶Tertiò no. †ꝙ eps pót coram concilio conueniri: & venire tenetur. de hoc concilio prouinciali hr. 18. dist. c. eps ad sinodum. & per totum. pt etiam cõueniri coram Metropolitano, vt c. decreuimus. 10. q. j. & vide quod de isto concilio no. etiã in c. in Lateran. ꝟ. de præb. &c. ¶Quartò no. ꝙ iudex, siue cõ
4 cilium interrogauit epm, an vellet experiri. †& sic pót iudex interrogare partes in ipso litis exordio. similiter in medio, & in fine. & quoties sibi visum fuerit, vt in c. cum Io. de fi. instr. ¶Similiter testes, & aduocatos, vt in l. repeti. & per totũ titu. ff. de quæst. & l. prox. ff. de his, quæ in testa. delen. ¶Vndecim casus, in quibus potest iudex interrogare, vide in l. j. ff. de interro. act. & etiam extra illos casus, vbicunq; æquitas eũ mouerit, vt in l. vbicunq; e. tit. ¶Quintò no. †ꝙ cõtumax potest
5 per iudicem excõicari: & ista est propriè pœna contumacis. similiter excõicatio, quæ pro alio debito nõ est ferenda. ca. j. de senten. exc. ¶Alia etiã remedia sunt prodita contra contumacem, in ca. calumniam. & ibi no. ꝟ. de pœn. & ff. si quis ius di. non ob. l. j. vt li. non cont. c. qm frequenter. §. fin. ¶Se-
6 xtò no. †ꝙ non debet excommunicatus absolui: nisi satisfaciat. satisfacere ergo debet, & postea absolui. ergo satisfactio non operatur absolutionem. de quo ꝟ. dicam. quæ autẽ satisfactio debeat esse ista: dicã post gl. ¶Septimò no. ꝙ contumacia, & etiam excõicatio propter eam subsecuta, nõ priuat contumacem, & excommunicatum beneficio. interim verò, prima excõicatione durãte, redditus ecclesiastici sibi subtrahuntur. de quo dic, vt ꝟ. de ap. c. pastoralis. ¶Octauò no.
7 & collige, †ꝙ pœna, quæ infligitur ratione contumaciæ, potest infligi sine alia citatione. circa quod vide quod no. Bart. in l. 3. §. si ad diem. ff. de resti. mili. ille enim. §. facit, ꝙ noua citatio requiratur. vt l. post edictum. de iud. licèt glo. ibi exponat, debet. i. potest. Bar. ita dixit. quędam est pœna contumaciæ: quæ respicit processum, super quo cõtumacia est admissa. puta quòd contra contumacem feratur sententia: vel perueniatur ad primum. & secundũ decretũ. & tunc non requiritur noua citatio. ¶Quædam est pœna, quæ ipsum processum non respicit: sed extrinsecus venit: vt si per contumaciã vellet iudex aliquem in certam quantitatem condemnare: vel remouere ab officio. & tunc requiritur noua citatio cum præfixione termini, infra quem doceat de sua excusatione, vt d. §. si ad diem. facit. ff. vbi pu. edu. de. l. penul. ¶Nonò no.
8 †ꝙ iudex pót interdicere contumaci communionem hominum. Similiter quandoque interdicit exercitium certæ artis, vt aduocationis: vel conuersationem in certo loco, vt l. moris. ff. de pœn. facit l. j. ff. si quis ius di. non ob. ¶Venio ad op. & primò op. & videtur, ꝙ iuris lator vtatur hic mala latinitate. dum dicit [quem.] &c. cõtra l. Plautius. ff. de auro & argẽ. leg. & c. ad audientiam. ſ. de rescrip. Solu. dicit glo. j. ponitur casus pro casu: & adducit similia. cui adde ſ. de sacra vnctio. c. vno. circa prin. & Io. 14. c. ibi [sermonem, quẽ audistis, nõ meus.] &c. Similiter tps pro tempore, vt no. in l. si Posidonium. C. de his, qui no. infa. ¶Secundò op. dicitur hic, ꝙ fuit interrogatus: an vellet litigare. & sic innuit, ꝙ in eius arbitrio erat, vellet cum eo litigare, vel non. contra hoc opp. & videtur, ꝙ inuitus esset cogendus. quia iudicium redditur in inuitum, vt l. inter stipulantem. §. j. de verb. oblig. So. glo. 2. soluit duobus modis. primò, ꝙ fuit ex superabũdanti; cum inuitus posset cogi, vt in contrario. Vel fuit interrogatus, ne posset
a postea sinodum [a] recusare. vbi semel placuisset sibi subire iudicium coram ea. vt c. inter monast. de re iud. & 3. q. 3. c. offeratur. Istam so. gl. reprobat. quia ratione suspicionis non pt tota sinodus recusari. Io. An. reprobat hoc dictum. nam si psidentes sinodo sint suspecti, vel metropolitanus, pót tota sinodus recusari. 3. q. 8. c. quia suspecti. de procura. c. consulti. & ꝙ possit collegium recusari, alle. ꝟ. ti. j. c. licèt ex suscepto. ver. si verò. allego etiam per hoc. ꝟ. de re iudi. ca. pastoralis. in clem. vbi in vno populo cadit suspicio, & inimicitia capitalis. nam & pót vniuersitas delinquere: licèt non ita de facili, vt priuata persona, vt l. si ex dolo. ff. de dolo. Idem ergo Ioã. An. soluit aliter illud contrarium. & dicit post Phil. Ia. & Frã. Vercel. ꝙ fuit interrogatus; quia fortè habebat ius reuocandi domum. 5. q. 2. c. j. vbi de hoc. & ꝟ. ti. j. c. fi. vel scdm Petr. & Abb. fuit interrogatus; quia causa criminalis episcopi est de maioribus. & maiores sine causa transferri possunt ad Papã. de appell. c. vt debitus. in fi. vel factum fuit causa dirimendarum litium. quia se defendere non cogebatur inuitus, scdm
9 Io. An. ¶Et no. sm præcedentem sol. †ꝙ si ille, qui habet plures iudices, & semel eligit litigare sub vno: non potest postea variare, quod facit ad materiam l. cum qui certarum. de ver. obli. ¶Collige etiam, ꝙ rei conuenti est electio, corã quo velit litigare, si habet plures iudices. quod est verum sine dubio in scholari, vt in Auth. habita. C. ne fi. pro pa. in episcopo, vt hic. Regulariter verò iudicis electio est actoris, vt l. 1. & 2. de eo quod cer. lo. & c. cum sit. de fo. compe. ¶Tertiò op. innuit ibi text. quia semel sibi placuit, non potuit postea recusare. ¶Sed contra hoc oppon. & videtur, ꝙ sibi licuerit pœnitere, vt l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iud. Sol. glo. quæ incipit. sed nonne. soluit, ꝙ hic non habet locum pœnitentia. qa clerici variare non possunt. ꝟ. de iure patro. c. cum autẽ. vel hic non pœnituit: sed contumaciter recessit. ex qua so. no. ꝙ l. si conuenerit. habet locum, cum expresse pœnitet: secus si contumaciter se absentat. quia tunc ratione promissionis præambulæ, potest contra ipsum procedi: tanquam contra contumacem. Nam licèt possit pœnitere: non tamen contumaci
10 ter recedere, sm Ho. †Contumacia enim semper est interpretanda ad præiudicium. non ad commodum contumacis, vt no. in simili. ff. de acq. hær. l. quandiu. licèt absens non per cõtumaciam, videatur semper contradicere, vt l. 2. §. si. sol. mat. tamen si est absens per contumaciam: videtur in sui præiudicium cõsentire, vt d. l. quandiu. facit quod no. Io. And. post Inn. ꝟ. de dila. c. preterea. Io. An. post Goff. & Phi. dicit, ꝙ illa l. si conuenerit. loquitur, cum consentit in iudicem alienum. illud c. loquitur, cum consentit in proprium. & sic, sm eũ, cõtrarium loquitur de iurisdictione danda. quo casu licet pœnitere ante lit. conte. hic verò de iurisdictione non declinanda. quo casu pœnitere non licet, vt hic. ¶Tu verò dic, ꝙ qñq; quis renunciat priuilegio recusandi iudicem. Qñq; quis paciscitur subire iudicium non sui iudicis. Qñq; quis promittit aliquid dare, vel facere certo loco. ¶Primo casu non est licitum pœnitere. cum enim renuncio exceptioni declinatoriæ, tollitur obstaculum, quod opponi poterat contra iurisdictionem efficacem contra me in habitu, non in actu: & reuertit. de facili ad naturam suam, vt l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. ¶Secundo casu, cum paciscitur quis subire iudicium nõ sui iudicis. hic tractatur de iurisdictione de nouo validanda cõtra istum. & excedit suos terminos naturales: ideò difficilius roboratur. s. litis contest, vt d. l. & ratio est; qa ille, qui pmittit p stipulationem litigare coram iudice, promittit factum, hoc est pati. qd est factum, vt no. in l. 2. ff. de uerbo. ob. ¶Sed ad

11 ad factum nõ potest † ,pmissor pcisè cogi.sed liberatur præstando interesse,vt l.si quis ab alio.de re.iud. & l. stipulationes non diuidun.ver.Celsus.de ver.obli. ¶ Tertio verò casu cũ quis promittit facere, vel dare aliquid certo loco,nõ potest declinare iudicem illius loci,quia ibi videtur cõtraxisse. Ideo ratione illius contractus ibi poterit conueniri, vt l.con traxisse.de act.& obli.ĩ.tit. 1.c.dilecti.nec põt venire contra
12 quia † locus est pars contractus:sicut dies,vt l. 1.ff.de edé.§. diem.& de sol.l.quæro.¶ Distingue tamé plenius,vt per doctorem meũ in l.si quis in cõscribendo.C.de epis. & cle. & l. pe.C.de pac.& circa hanc materiam vide plures q.in Spe.de cõpe.iudi.adi.§.1. versi. sed nũquid potest.sub ver.decimus. sub quo sunt.16.quæst.de hac materia,¶ Quartò oppo.dicitur hic,ꝙ donec satisfecerit, non debet absolui. contra imò videtur sine satisfactione,præstita tantũ cautione de parẽdo mandatis,sit absoluendus.ĩ. de sen.excõ.c.per tuas.So.dicit glo.quæ incipit.loquitur.ꝙ illud c.loquitur sm iura, vbi cau sa excõmunicationis ante tractabatur,q̃ fieret absolutio. 11. q.3.c.si episcopus.hodie stati debet absolui,& postea de cau sa cognosci.vt in contrario.contra quã so.op.de.c.ex parte. de ver.signi.Sol.dic,gl. ibi loquitur pro manifesta offensa. & idem,si pro manifesta cõtumacia,vt c.venerabilis.de sen. ex com.lib.6.Aliter dicit glo.c.per tuas.concordat cum isto.c. quia tex.iste non loquitur de satisfactione debiti principalis: sed de satisfactione alia.s.expẽsarũ, & cautionis iuratoriç,& de iudicio sisti,vt d.c.ex parte.& l.ei q.C.de bo.au.iudi. pos. de hoc cõtrario plenè vide in d.c.venerabilis.& d. c. ex parte.¶ Quintò oppo.iuxta gl.& videtur,ꝙ ex hoc tantũ,ꝙ iste, De quo vult deo discesserit:non debuerit excommunicari.nã excomunicatio non fertur,nisi trina monitione pmissa. & in scriptis,& alijs obseruatis, de qbus in c.sacro. de sent. excõ. ¶ Sed hic ex solo discessu fuit excõicatus . ergo malè. Solu. cõtrariũ loquitur in ficto cõtumace: vel nõ hic in manifesto; qa dixit,nolo corã vobis litigare.quo casu alia citatio nõ requiritur,cũ hic dicit,in iudicio,vt no.in c. venerabilis. de sen. excõ.lib.6.§.secus autem.¶ Idem si sic non dixit.sed in termino statuto sibi per iudicem non comparuit:monitio enim iudicis idem,quod peremptoriũ, operatur,vt no. C.quomodo,& qñ iu.l.2.& c.consuluit.de offi. dele. ¶ Idẽ si cõparuit, & illicentiatus recessit. de tali enim dicitur.non vr venisse, qui nõ stetit,vt l.scire oportet.§.scire.ff.de excu.tu.& qđ no. Inn.in c.calumniã. de pœnis. &c. ¶ Sextò op. dr hic, quòd non debet absolui:nisi satisfactione præmissa.Sed cõtra.sola nãq; contumacia non sufficit ad cõdemnationem eius,quod petitur.nisi aliter probetur,vt l.properandum.§. & si quidẽ. C.de iudi.So.iste tex. dum dicit [nã adimi sibi epatum.]&c. quasi dicat,epatus,anteꝗ liqueat aliter de delicto , nõ debet propter solam cõtumaciã adimi.ad hoc.ĩ.de dolo,& cõtu.c. veritatis. vel dic, quòd aut loquimur de relaxanda sententia excõmunicationis inflicta propter cõtumaciam manifestã: vel offensam. & habent locũ iura præalleg. aut loquimur de audientia cõcedenda cõtumaci super principali: & tunc quãdoq; debet solũ cauere:quãdoq; debet soluere.qđ dic,vt no. Bar.in l.eum qui.ff. de priuileg. credi. ¶ Septimò oppo. hic dicitur , quòd satisfactione præmissa , debet absolui.contra hoc opponitur, & videtur, quòd nulla absolutio requiratur: quia solutione eius, quod debet, omnis tollitur obligatio, vt Insti.qui.mo.tol.obli.in prin.hic autem post satisfactionẽ re quiritur alia solutio.ergo malè. So,excõmunicatus est obligatus parti,& iudici,quem contẽpsit: licèt ergo sit absolutus ab aduersario per solutionem : non intelligitur absolutus à iudice propter contemptũ eius maiestatem,arg.c.cũ desideras.ad fi.ĩ.de sen.excom.& vide quod no.in Clemẽ.j. de decimis. in gl.sic ergo.aliàs incipit.si suspensi.& c.bonæ.de ætate & quali.per Inn.¶ Octauò op.innuitur hic , quòd postq̃ sic decesit,posit in causa procedi:& secundũ exitum causæ,episcopatus adimi.¶ Sed videtur, quòd ad causam debuerit de nouo citari † quia contumax in vno articu.nõ censetur cõtumax in alio,vt no.Inn.s̃.de offi.deleg.c.consuluit.& c.ad petitionem.de accusa. hic verò innuitur , ꝙ sit citandus vlterius, ergo malè.Sol. iste, sic dicendo , non potuit dici contumax super vno articulo:sed tota causa,cum dixit,ꝙ sibi nõ placebat corã sinodo litigare . sicut ergo , q̃ recedit appellans fru stratoriè,non est citandus vlterius in c. 2.de dolo, & contu. li. 6.ita nec iste.¶ Nonò oppo.& videtur, ꝙ potuerit epatu priuari,pp cõtumaciã.11.q.3.c.rursus. & ĩ. de cleri. nõ reside. c.ex tuæ.Sol. aut est contumacia iudicii : aut non residentię. si iudicij. & tunc aut perseuerat per annũ in cõtumacia,& ex
a cõicatione:& põt priuari,vt in c.rursus. Si minori spatio anni,non põt priuari.¶ Secundo casu,si est contumacia non residẽdi,põt priuari,iuxta formã dicti c.ex tuæ.¶ Decimò oppo.& videtur,ꝙ illa verba.[nullus eidem cõmunicet]&c.fuerunt nimis generaliter contexta.cum dictio [nullus.] sit vniuersalis,& nullius exclusiua,vt C.mandati.l.à procura. Sed potestas,& iurisdictio proferentis sententiam , non cõprehẽdit non subditos,vt c.cum animarum.de consti.lib.6. & l. ex tra territorium.ff.de iuris.om. iudi. ex quo videtur. ꝙ concilium debuerit prohibere cõionem quò ad subditos. non aũt quò ad sibi non subiectos. cuius contrariũ hic dr.¶ So. sententia excõicationis afficit personam,sicut infamia:& iõ per sonam sequitur,quocunq; vadat.sicut lepra leprosum , vt no. in l.ex ea.ff.de postu.& de offi.ordi.c.cũ ab ecclesiarũ prælatis.11.q.3.c.sicut.& c.se.& super hoc vide, quod no.in l.cunctos populos.C.de summa trini.& fide cath.p Bar.& dicã.ĩ. de foro compe.c.postulasti.¶ Quærit Io. An.vtrũ ista verba [nullus eidẽ cõmunicet.] importent excõicationẽ:& sic censeatur excõmunicatus:videtur ille tex.innuere,ꝙ sic . dum dicit.[donec fuerit absolutus.] absolutio enim præsupponit excõmunicationẽ.vt s̃.de ele.c.venera.sicut priuatio habitũ, vt l.decẽ. de verb.obli. ¶ Itẽ quia nihil refert,quid ex æquipollentibus fiat.& sæpe qs vtitur simplicitate verborũ , vt c. ad audientiam.ĩ.de appella.& c.pastoralis.de dona.plerũq; enim dũ proprietas verborũ exquiritur:sensus veritatis amittitur,vt c.propterea.ĩ.de verb.sig.ad hoc facit quod not. Io. An.ĩ.de.appel.c.præterea. sup verb.cognoscas . & hoc tenet Io.An.vbi apparet,ꝙ iudex hoc intendit.& talis erat, qui excommunicare poterat. & hoc maximè, cum addũtur verba, quæ sequuntur.[donec satisfactione.] & alia : cum talia verba cadãt ẽt in iudices:q excõicare nõ possunt.seqtur, ꝙ talis cõmunicando alijs non peccaret:vel celebrando, irregularis non esset,sm Io.An. &c. ¶ Secundò quærit dñs Io.de Lig.Si quis promittit soluere vbiq; locorũ.an poterit conueniri in omni loco.Iaco.de Are.quòd sic:quia ibi videor cõtraxisse, vbi promitto soluere,vt l.cõtraxisse.de actio.& obliga. vnde Gul. de Cun.contra.in l·pen.C.de pac.Sed opi.Iac.cõiter approbatur,sm eũ.& Bar.in l.Titiũ,& Mæuium. §. 1. de administra.tuto.& ꝙ ipse no.in l. 1.& in §.si quis ita.ff.de eo,quod certo loco.¶ Tertiò quæro.hic videtur,quòd conciliũ mandat,ꝙ nullus sibi cõicet,&c.quæro ergo,cũ cõstitutio,vel statutum prohibet alicui audiẽtiã:si nõ fuerit denegata,sed cõcessa:an valeat iudiciũ.dicit Bar. ꝙ qñq; lex resistit actioni , siue petitioni. puta ꝙ ex tali cõtractu nõ detur actio:vel petitio:vel audiẽtia denegatur,& tũc si ille actus,super quo. l.sic loquitur,erat talis,ex quo vel de iure cõi oriebatur actio:tũc p talia verba nõ ipeditur natiuitas actionis:sed patitur exceptio.ff.ad Velleia.l.2.§.1.& ad Mace.l. 1.in prin.qñq; ex illo actu non oriebatur actio ; sed solum officium iudicis: tunc verba inducunt,vt nullo modo audiatur, vt C. qui & aduer. quos.l.si.ratio est; quia quando nulla subest obli. sed solùm ad officium iudicis sibi datur audientia:eo sublato , audientia intelligitur denegata.¶ Et ideò in criminalibus, quæ nõ expediuntur per actiones,& obliga.sed per officium iudicis. Insti.de pu.iudi. in prin.denegata audientia , denegatur totũ factum.C.de his,qui ad ec.cõfu.l. si seruus. ista sunt verba

Barto.in l.cum l.ff.de fideiuss. & in l.j.§.sublata. ff.ad Trebe. & vide Bald.in illa disputatione.Statuto cauetur,quòd fœnerator,&c.

SVMMAE.

1 *Causæ ecclesiasticæ per clericos, non laicos sunt tractandæ.*
2 *Cognitio causarum ecclesiasticarum pertinet ad prælatos.*
3 *Prohibitio non habentis ius prohibendi sperni potest.*
4 *Captio clericorum laico demandari potest.*

DEcernimus. Non indiget summario. ponit tria dicta
1 scda,ibi[& epi.]tertia ibi[nec pp.]¶No.j.ꝙ cau
a sæ ecclesiasticæ ª p clericos sunt tractandæ: non per laicos. laici.n.nec iurisdictionem, nec generalem administrationē in spiritualibus hr̄e possunt super clericos,sm̄ Inn.& Hō.96.
2 di.c.bene quidem.¶Secūdò no.†ꝙ cognitio causarum spiritualium pertinet ad prælatos: & sic oēs prælati habent iurisdictionem.de quo s̄.de off.or.c.cum ab ecclesiarū.¶Ter-
3 tiò†ꝙ prohibitio non habentis ius prohibendi,potest sperni,vt l.tutor.ff.de minori.imò iudex ecclesiasticus posset cōtra iudicem laicum,sic prohibentem exercere censuram,tāquam contra turbatorem suæ iurisdictionis, ar.ff.si quis ius di.non ob.l.j.& eorum,quæ no.Inn.s̄.de off.deleg. c.j.¶Primò opp.contra istum tex.fere de toto primo li. C.vbi Imperator super clericis, & ecclesijs, & rebus clericorum statuit multa iura.& idem in libro Auth.in Auth.qūo oportet epos. in Auth.de monachis.in Auth.de re.ec.in Auth.vt determina.sit numerus clericorum.& in Auth. de san. epi. cum aliis similibus.so.dic,vt no.in d.c.bene quidem.¶Secundò gl.op. & vr̄,ꝙ laici non possunt tractare negocia ecclesiastica.s̄.de arb.c.exposita.& c.contingit. Solut.dicit gl. quòd p̄t tanquā arbiter:non tanquam iudex.¶Tertiò opp.2.q.4.c. Mēnā.& 63.di.c.in sinodo.vbi ēt tanq̄ iudex tractare p̄t.so.dicit gl.auctoritate sua non p̄t: ex delegatione verò p̄t laicus cognoscere de causis pecuniariis clericorum.quod est verum, secūdū Fran.cum non reperiantur clerici idonei:aliàs non. de relig. do.c.inter quatuor.& ne cle.vel mo.c.relatum. Papa verò & pecuniarias,& spūales laicis delegare, & committere p̄t,etiā cum ptāte excōicandi,& absoluendi.quod nō p̄t facere eps̄, vt no.Phil.de of.or.c.fi.& no.96.di.c.j.vt procurator verò in causis spūalibus pōt laicus interuenire,vt c.j.de procur.li.6. iure ergo suo laicus tractare negocia clericorum non p̄t. sed nomine alieno,tanquam delegatus,vel procurator pōt,vt ꝑallegatis iuribus.Simile in filiofa.qui nomine alieno pōt esse in iudicio sine patris consensu:nomine proprio non.j. de ꝓcura.c.qui generaliter. lib.6.¶†Captio clericorū etiam pōt
4 laico demandari.quia in ea nudum ministerium facti versatur.& alieno nomine applicatur, vt c.famæ.de sen. excom.& c.si clericos.de sen.excom.lib.6.Et distingue breuiter ex ꝑdictis.cum quæritur:vtrùm laici possunt tractare ecclesiastica negocia:sic distingue.aut vult tractare ex delegatione Papæ:& potest.aut inferioris:& tunc,aut spirituales: & non potest.aut pecuniarias:& potest.Si clerici:qui sunt periti. aliàs non.aut vult eas tractare iure suo:& tunc tanquam iudex nō potest,vt hic.tanquam arbiter.dic,vt s̄.de arb.c.exposita. & c.contingit.aut vult eas tractare nomine alieno: & potest,vt d.c.j.de procurato.& etiam tanquam nudus minister. vt d.c. vt famæ.& tanq̄ accessor ēt potest, & iure consilia impendere,vt no.in d.c.contingit.& hic in nouella. ¶Sed hic incidenter quæro.quia in persona procuratoris, cum interuenit in iudicio,debet fundari sententia,vt no.in l.j. C. de sent. & ex stipulatione iudicatum solui. & ex sententia quæratur procuratori directa actio,& vtilis dn̄o,vt in l.in causæ. §. fi.cū l.se. ff.de procu.an illa sit,cum laicus tractat illas causas spirituales:ꝙ aliquod ius ex sententia,vel iudicio resideat penes eū. credo,ꝙ non:quia in matrimonio per procuratorem cōtracto non esset dicēdum quæri procuratori actionem directā, sed via recta suo principali.Idem in beneficiis, & oībus iuribus inseparabilibus à persona,in quibus procurator præstat nudum ministerium,vt l.quod in eo.ff.de acq.poss.& hoc no. Bar.in simili.eo.ti.l.antepen.& l.qui ita.ff.ad Treb.¶Quæro quid econuerso, an clerici possint tractare negocia sæcularia? videtur, ꝙ non.ne promiscuis rerum actibus turbentur officia,vt l.consulta diualia.C.de testamentis.& in Auth.quo modo oportet epos.in prin.colla.j.& j̄.ne cle.vel mo.ꝑ totū. dic contra.s.ꝙ possint in locis, vbi habent temporalem iurisdictionem.c.licèt.j̄.tit.j.& quod no.s̄.de of.or.c.quod sedes.& de rapto.c.in archiepiscopatu.

ADDITIO.

a ¶Causæ ecclesiasticæ.adde gl.in cle.per literas.de prob.in cle. fi. de ætate & qual.& in cle.2.de ap.& in cle.2.de reb.ec.non alie.

SVMMAE.

1 *Connexa eodem iure censentur cum his, quibus connectuntur.*
2 *Causa iuris patronatus est de foro ecclesiastico.*
3 *Iudex ecclesiasticus potest de quæstione incidenti temporali coram eo cognoscere.*

QVanto. Continuatur ad præcedens cap. hoc modo.dictum est ibi, ꝙ laici non tractant ecclesiastica negocia. sed quia poterat meritò dubitari de causa iuris patronatus: an in foro ecclesiastico,vel seculari debeat terminari: ideò ponit istud
1 c.in quo primò no. †ꝙ connexa eodem iure censentur cum his,quibus connectuntur.& de consti.c.translato. scdm Pet.
2 ¶Secundò no.ꝙ causa iuris patronatus est de foro ecclesiastico:licèt ergo laico sit cōcessum de gratia, ꝙ possit tale ius possidere:non tn̄ iudici seculari concessum videtur,ꝙ possit de tali iure cognoscere.arg.l.quod verò. ff.de leg. ¶Quærit gl.quę sit ratio,ꝙ cognitio causæ iuris patronatus nō spectat ad iudicem secularem.respondet,ꝙ ideò,quia est annexa,& connexa spiritualibus. ideò propter coniunctionem assumit sibi eius naturam,vt in l.quæ religiosis.ff.de rei ven.ad hoc l. non tantum.ff.de excu.tu.§.Iliensibus.ratio etiam est,quam dixi supra proxi.no.quia contra regulas iuris est concessum hoc laico de gratia,ꝙ valeat possidere.de iure patr.c.3.ergo non debet tale ius extendi,sed restringi,vt no.in d.l.quod verò.¶Sed dices.cum ius patronatus sit mistum ex temporalitate. quando tn̄ laico competit, & transmittitur ad hæredes.16.q.7.c.filius.& ex spiritualitate, inquantum competit in re spirituali.s.in ecclesia;quare magis eius cognitio demādatur iudici ecclesiastico,quàm seculari. ¶Ad hoc dico, ꝙ cum aliquod mistum componitur ex duobus, diuersam naturam habentibus,assumit sibi naturam simplicis dignioris: vnde si illustri adiungatur alius priuatus, in cognitione causæ Imperator de appellatione cognoscat,respectu habito ad illustrem,non ad priuatum.no in l.præcipimus.in fi.C.de appel.ad quod optimè.c.si duo.de offi.deleg.lib.6.regula enim est,ꝙ magis dignum trahit ad se minus dignum, vt in ca.qđ in dubiis.de conse.ecc.vel alta.facit quod dixi,ꝙ vniuersitas scholarium est censenda ecclesiastica,ratione misturæ scholarium clericorum.s̄.de consuetu.c.cum dilectus. facit quod no.Bar.in l.Aristo.ff.de dona.vbi si vendo rem pro x. quæ valet mille,recepto à me additamento alterius rei,quæ valet residuum:non censebitur contractus emptionis, vt ibi.& hoc, cum vnum ex simplicibus præcedit reliquum dignitate; qa sibi attribuitur illud mistum.idem si excedit quantitatem,vt dixi.ad hoc l.quæritur.de statu hom.vbi hermaphroditus cēsetur masculus,vel fœmina,prout magis coalescit.quandoq; simplicia confunduntur,& resultat species specifica ex eis.vt si ex vino tuo,& ex melle meo fiat mulsum.vt in l. 3. 4. & 5. vt ff.de rei vendi.quoniam ex duobus simplicibus fit mistū, & vnum alterū non excedit in aliquo.tunc videtur,ꝙ quodlibet

libet simplicium tantum posfit in misto,ar.no.j. ne sede va. c.j.in materia vnionis.accedit ad prædicta qđ hr de dona. cā mor.q̃ participat de natura,in l.j.in fi.de dote præle.& de iure accrescendi coniuncto cū substitutione pupillari in l.q pa tri. de acq.hær. ¶Quid dices,qñ dispositio loquitur diuisim de simplicibus,an extendatur ad mistū, siue cōpositū ex eisdem.verbi gratia Papa concesfit legato, ꝙ posfit legitimare spurios.Item incestuosos.quid ergo,si est incestuosus, & spurius(quia natus ex cōsanguinea alteri nupta:)vr̄,ꝙ posfit.qa sub simplicibus continentur mista.contrariū tenet Bar. in l. si ita scriptum.de lib.& posth.pro quo facit quod no.j. cap. prox.per Io.An.eps.n.dispensat in adulterio,vt ibi.Itē in incestu.vt 27.q.j.c.virginē.& tñ non dispensat in adulterio incestuoso,sm̃ Vin.vt ff.de adul.l.vim passam.§.præscriptis.ad prædicta facit l.Titiæ textores.ff.de le.j.& vide qđ no.Bar.in l.2.in prin.ff.de ver.ob.qñq; vna res adiūgitur alteri,nō principaliter,sed per modū accessorii: tunc res semper iudicatur sm̃ principale,non attenta dignitate talis accessorii , vt l.& si non sint.§.perueniamus.& in fi.l.ff.de au.& ar.le. facit quod subtiliter no.in l.si vir.ff.pro dona.& l.rerum mistura.de vsu ca.¶Quærit gl.vñ hoc,ꝙ ius p̄ronatus cadit in laicū.dicit, ꝙ ideò.quia non est merè spūale. Nam merè spūalia posfidere non posset,nec ad hr̄des transmittere. 8.q.j. c.cū apostolica. & de præscr.c.cām q̃.& dic sm̃ Ho.ꝙ laicus merè spūale non tractat,nec posfidet.merè tpale laicus tractat,& possidet spirituali annexum: ius patronatus laicus nō tractat, sed posfidet.de his 16.q.7.c.pię mentis.¶Vltimò q̃rit Io.An. vtrùm qđ hic dr̄,sit verū,ēt si qō iuris patronatus deducatur in iudicio incidenter:vt non posfit corā iudice laico ventilari.dic,ꝙ sic,vt j.qui fi.sint leg.c.lator.& ibi p Io.An.videas,quod hic
3 no.Pe.videlicet,†qa iudex ecclesiasticus p̄t de qōne incidēti tpali coram eo cognoscere,& non econuerso iudex secularis de spūali incidenti.dic vt j.de or.co.c.tuam. facit quod not. in l.Titia.ff.so.ma.per Bar.&c.

SVMMAE.

1 *Confesfio sola , vel legitima probatio an sufficiat ad condemnationem .*
2 *Species probationum in criminalibus.*
3 *Argumentum de sententia ad probationes est licitum.*
4 *Deposi.us post depositionem non statim efficitur de foro seculari .*
5 *Degradatus an gaudeat priuilegio seculari.*
6 *Iudex statim post latam sñiam est functus officio suo .*
7 *Reus ex eodem delicto pluribus pœnis non debet puniri.*
8 *Fides sit iudici seculari per iudicem ecclesiasticum.*
9 *Clericus conueniens laicum an posfit reconueniri coram iudice seculari .*
10 *Eps in maiori crimine,quàm adulterio an posfit dispensare.*
11 *Canones ab hominibus sunt obseruandi.*
12 *Confesfio coram iudice incompetenti facta ad quid prodest.*
13 *Iudex an debeat exequi sententiam alterius sine nouo processu.*

AT si clerici. Clericum conuictū, vel confessum de crie corā iudice laico ex eo non punit eps.sed coram se cōfessum,& conuictum punit debita pœna: non cum illo dispēsat.quod patet in adulterio,& minoribus.depositū vero non statim tradit curiæ seculari,sm̃ istam summā.sm̃ ibi [si nō.]
1 tertium ibi[de adul.]quartū ibi[sed non debet.]¶No.j.†ꝙ in criminibus sufficit ad condemnationem sola cōfesfio,vel legitima probatio.qñq; tñ confesfioni non est standum,vt l. j.§.si quis vltimo.ff.de quæst. probationes verò qñ dicantur sufficientes in causa criminali.dic vt l.sciant. C. de probatio. quādo verò concurrunt ista duo.s.confesfio, & probatio criminis confessati:tunc excluditur criminosus à beneficio appell.quod dic.vt j.de appel.c.cum sit Romana.& C.quorum app.non re.l.2.& j.de app.c.Romana.§.sinautem.lib.6.& l.
2 creditor.§.iusfus.ff.de appel. ¶†Ex præmisfis verò no.duas species probationum in criminibus.s.probationem, & confesfionem.Sunt duæ aliæ per euidentiam facti,& præsumptionis,vt j.de rest.spo.c.cum ad sedem.Ista aūt probatio p præsumptionem, & iudicium an sufficiat in cā criminali . dic vt no.Io.An.j.de præsum.c.quia verosimile. In criminibus ergo conuincitur quis qñque per confesfionem.q̃ qñ præiudicet,dic vt l.2.§.si quis vltro.de quæst.Qñq; per testes.de quo in l.sciant.C.de proba. Qñq; per instrā.& tunc est dubiū.de quo per Bar.in l.senatusf.ff.ad Turpil.& ca.his quæ. de ma.& obe.Qñq; per præsumptio.& dic,vt d.cap. quia verosimile. Qñq; per euidentiam facti.& dic vt in c.vestra.de coha.cler. & mu.Qñq; per indicia.dic vt l.maritus.ff.de quæst.per Bar. Qñq; ista omnia , vel ex eis aliqua concurrunt in probatione delicti.dic vt dixi.excluditur reus à beneficio appellandi, vt c.Romana.de appel.& l.nulli. ¶Secundò no.in versi.sic.n.
3 †ꝙ licitum est arguere de sententia ad probationes, vt in casibus,in q̇bus sententia est nulla ratione defectus iurisdi.eisdem etiam casibus sit nulla probatio. & alibi traditur regula,ꝙ omnibus,quibus nocet,vel prodest sententia, prosunt, vel nocent acta.j.de test.c.causam,quæ.de actio.ergo ad sententiam licitum est arguere.adde tñ ad hoc, quod no.Bar.in l.cum quærebatur.ff.de re iud. ¶Tertiò no. ꝙ qñq; ex crimine imponitur pœna suspensionis.qñq; depositionis.& est inter istas differentia;quia suspensus non perdit titulū in beneficio:depositus verò sic.ad quod vide notata per Io.An. j. de cohab.cleri. & mu.sicut & quod ibi dixi.Quandoq; ergo deponitur quis ab ordine,vel beneficio.quod intellige secundùm diuersum modum agendi.j.de simo.c.dilectus. 2. Quādoq; suspenditur.nam secundùm varietatem criminū variantur pœnæ,vt s.de of.or.c.ad reprimēdum.in gl.2.& de multiplici suspensione no.Io.An.in clem.cupientes. de pœnis. ¶Quartò no.in §.de adulteriis. ꝙ solus eps sine capitulo dispensare p̄t.de quo j.de ele.c.cum ex eo.li.6.in glo.licèt igit. ¶Quid de electo non consecrato,an posfit dispensare.idicit Io.An.ꝙ sic in pœna:quam pòsfit imponere.in alia, quā imponere non posfit,dispensare non poterit.allegat de sen.exc. c.cum illorum.facit supra de elect.c.transmisfam. ¶Quintò no. ꝙ propter permisfam potestatem dispensandi episcopis videtur innui,ꝙ posfint pœnam iuris minuere.quod intellige ex causa:alias non esset dispensatio:sed disfipatio, vt no. j.de voto.c.non est voti.¶Similiter alii iudices tempore sententiæ possunt minuere,& augere pœnam legalem ex causa. quod dic,vt no.s.de cōsti.c.j.& l.quid ergo.§.pœna grauior. ff.de his,qui no.infam.¶Sextò no.ꝙ illa dispensatio est permisfa episcopo post peractam pœnitentiam. quod intellige, & ante depositionem:quia cum deposito non dispensat.2.q. 6.Ideo de hoc j.de cleri.excomm.mini. c.clerici. facit quod no.j.de rescri.c.quamuis.li.6.& innuit iste tex. per id , quod dicit[non quemlibet.] &c.ꝙ aliquos deponentes statim debet tradere iudici seculari.qui autem sunt illi,vide j. de hær. c.ad abolendam. in gl.tribus.tangam.j.eod.ca.cum non ab
4 homine.¶Septimò nota,† ꝙ post depositionem non statim efficitur depositus de foro seculari:sed requiritur traditio.
5 & per hoc dicebat Petr.ꝙ degradatus non est statim de foro seculari.& ꝙ gaudet clericali priuilegio.81.dist.c.dictum.& no.j.de hæreti.c.ad abolendam.& dictum reprobat Io.An. qui remittit ad no.de hoc in c.2.in fi.j.de pœnis.li.6.ista ergo Decre.& illa.j.eo.c.cum non ab homine. inquantum exigunt traditionem,intelligitur de uerbo tenus deposito, non de actualiter degradato:qui statim est de foro seculari, secū
6 dùm eum,&c.¶†Octauò no.ꝙ post latam sentētiam iudex statim est functus officio suo:siue bene,siue male pronunciauerit.de quo.s.de offi.dele.in c.literis.& l.si ut proponis. C. quomodo,& quando iud.¶Vtrùm autem posfit iterum sententiare,dic,vt j.de re iud.c.1. ¶ Et quid iuris si pœna minus legitime imposita sit exacta.dic,vt l.senatus. ff. de accu.

7 ¶Nonò nō.ꝙ de eodem delicto non debet reus puniri pluribus pœnis,nec variis legibus.vt d.l.senatus. Aduerte tamen, ꝙ plures pœnę bene possunt concurrere in origine,nō in effectu;quia vna exacta,alia tollitur.qđ dic,vt in l. j. ff. vi bon. rap. & l.qui sepulcrum.C.de sepul.viola. pluralitas verò delictorum exigit pluralitatem pœnarum.quod dic,vt l.nunquã plura.ff.de priua.delic.¶Venio ad op.gl.primò opp.dr̃ hic, ꝙ ex confessis,vel probationibus factis corã iudice seculari, non sunt clerici condemnandi.sed contra de.c.testimoniũ.ĩ. de testi.c.cum desideres.§.j.de sen.exc.So.vt in glo.j.q̃ dicit, ꝙ illud,quod hic dr̃,est verum, nisi ex tali sñia grauata sit eorum opinio.quo casu nisi se purgauerint,quasi cõuicti puniũtur.Ho.dicit,ꝙ istud non est omnino sic tenendum. laici em̃ sunt nobis infesti.2.q.7.c.laici.quod dic,vt no.de pur. can.c. cũ in iuuentute. §. j. pp talem tñ opinionem grauatã debent ab officio suspendi,vt no.hic in gl.2.quæ tñ loquitur in casu, quo iudex secularis erat iudex comperens in cognitione criminis contra clericum;puta quia ciuiliter recõuetus. quo casu sm̃ Ala.Tan.& Phi.sola illa condemnatio super crĩe ciuiliter intentata sufficit ad suspensionem: licèt non ad depositionẽ,vt ibi dicit gl.Ho.dicit,ꝙ talis suspensio intelligitur pp infamiam:tñ non pp crimen,cum illud probatum nõ sit quò ad pœnam ecclesiasticam proponendam.quia nec ad hoc agebatur.antiqui cõtra,vt s̃.patet,sm̃ eũ. ibi verò est prorsus iudex incompetens secularis in cognitione criminis contra clericũ:vtrũ pp infamiam,q̃ oritur ex eius sñia,vel processu, sit indicenda purgatio illa.prima gl.tenet,ꝙ sic. pro qua facit:quia ex confessis extra iudicium:si oritur infamia,indicit purgatio,vt c.q̃ sit graue.de excesſ.præla.multò magis,si in iudicio:licet nullo mõ debeat confessio talem sortiri effectũ, ar.ĩ.de rest.spo.c.Pisanis.Host.tñ,vt vidistis,remittit ad præalle.c.cum in iuuentute.dic,vt ibi.¶Et no. illam gl.2.cũ agit de crĩe ciuiliter contra clericum.an sñia lata super crĩe,sufficiat ad suspensionem,vel depositionem clerici delinquentis, sine alio processu?cui adde,quod le.& no.in l.vna.C.qñ ciui. ac.crimi.præ.hanc tñ gl.inquantum tenet, ꝙ clericus possit reconueniri ciuiliter de crĩe coram iudice seculari:multi non tenent.vt ĩ.dicam.Sed est no.si reconuentus fuerit corã iudice ecclesiastico,& probatum, & condemnatus fuerit:an sequatur suspensio,vel depositio sine nouo processu.& uide qđ no.Cy.in simili in l.j.C.de aduo.di.iud.& c.j.ĩ.de cal.& quod ibi dixi.& l.si filio.la 3.ff.sol.ma.per Bar. & in c.multi.2.q.2. vbi plenius gl.loquitur in qõne,& innuit, ꝙ possit super crĩe reconueniri coram iudice seculari. Sed de viribus illius sñiæ quò ad depositionem,vel suspensionem loquitur dubitãdo. ¶Scđo opp.dr̃ hic.ꝙ isti clerici confessi, vel conuicti coram iudice seculari,non debent à suo iudice condemnari. Sed cõtra.ĩ.ti.j.c.si diligenti.vbi dicit, ꝙ tales debent perdere locũ suum,vel causam,vt ibi patet.So.dicit gl.2. ibi fuerunt tracti voluntariè:hic inuiti.Io.And. post Vin.dicit non curandum quò ad illud,quod hic dr̃, fuerint tracti coactè, vel sponte: sed loquuntur diuersis respectibus hæc duo capitula: ibi em̃ loquitur de pęna infligenda ex eo; quia in ciuili,vel criminali clericus sponte consensit in iudicem secularem:hic verò loquitur de pœna infligenda pp crimen contra clericum probatum:vel confessatũ in iudicio seculari. quo casu siue spontè,siue coactè tractus fuerit, non nocebit sibi talis cõfessio, vel probatio.¶Sed fortè vbi spõtè se subiecit iudicio seculari:posset suus iudex illã confessionẽ,vel probationem habere ratas.sicut posset sñias contra talem spõtè litigantẽ latas, vt no.in d.c.si diligenti.in glo. sed si contra eos.& ibi dicam. ¶Tertiò extra gl.ad illud opp. & videtur, ꝙ talis confessio, vel probatio emissa in iudicio seculari faciat fidem coram iudice ecclesiastico.quia etiam iudicium hæreticorum certificat Ecclesiam.24.q.j.c.quisquis.& in Auth.de sanct.epi. §.si verò crimen.& sententia in vno iudicio lata facit fidẽ in alio.
8 ĩ.tit.j.c.postulasti.& C.de lib.causa.l.iubemus.†Similiter fit fides iudici seculari per iudicem ecclesiasticum. 11.q.j.c.statuimus.¶Item & confessio emissa extra iudicium, & ẽt habita in processu nullo nocet confitenti, vt l.capite quinto.ff. de adul. & c.quam sit graue.de exces.præla. & ca. Pisanis.de resti.spo. & cle. constitutionem, vt circa.de ele.in fi.So.Inn. de uiribus istius confessionis,de qua in illo c. dubitauit in c. per inquisitio.s̃.de ele.& tenet,ꝙ cogatur in ea persistere, si sponte confessus fuerit:secus si coactè,vt in illo ca.glo.ẽt.j.vt vidistis.firmat hic,ꝙ nocet,si ex ea grauata sit eius opi. vt debeat se purgare.ꝙ si non poterit, habeatur pro conuicto, put dixi s̃.in prima opp. ¶Quartò oppo.& videtur, ꝙ teneat sñia iudicis secularis contra clericum.2.q.j.c.multi.So.glo.j. remittit ad ibi nõ.& ibi dupliciter soluitur. vel ꝙ ibi dicatur seculare iudiciũ ecclesiasticum, quod est in rebus secularibꝫ vel loquatur de laico.vel sm̃ Vin. ibi loquitur,quantũ ad pœnitentiam.ar.de pœn.di.j.c.quamuis. & quia pœna ecclesiastica potius absoluit,q̃ condemnat.de pœn.di.2.Sed & continuò,& melius sm̃ eum loquitur, qñ clericus conueniens laicum,reconuenit coram iudice laico.ita refert hic Io.An.†ex
9 cuius vltima solutione reuoco in dubium, an hoc sit verum, ꝙ clericus possit reconueniri coram iudice seculari.gl.2. hic tenet,ꝙ sic:siue reconueniat in cã merè ciuili, siue de crimine ciuiliter intentato,per c.cuius in agendo. 3.q.8.sumptum ex l.cum Papin.C.de sen. & inter. & Auth. & consequenter: aduertendum inquantum gl.dicit,ꝙ si de crimine agatur ciuiliter,possit clericus reconueniri super eo coram iudice laico.Idem tenet gl.in d.c.in primis. & intantum est hoc verũ, sm̃ gl.ꝙ si condemnatus fuerit(puta ad restitutionem rei furtiuæ: vel ad æstimationem serui occisi actum fuerit l.Aquil.) remanebit infamis,ar.l.non potest.ff.de fur.Idem tenet Ho. Pe.Goff.& Vin.dicens,ꝙ sibi imputet, ꝙ laicum conuenit:induxit Decr.cum te.de re iu.Item cum exceptio ciuilis est, & tñ infamat.& ideò libertus contra patronum de dolo nõ pt excipere.de doli exce.l.apud Celsum.§.aduersus. nõ.l. de eo. vt refert Io.An. tenuit dictam gl. cui vr̃ concordare Gratianus.2.q.3.§.hinc colligitur.cõtra 6.q.j.c.infames. Hugo, & quidã alii dicunt clericum conueniri non posse coram iudice laico actione,q̃ infamet.imò vr̃, ꝙ de nullo crimine clerici,ẽt ciuiliter, vel in modũ exceptionis (puta vt repellatur à testimonio laici)iudex cognoscere possit.super quo vide,qđ no.ĩ.ti.j.c.verum.in gl.2.post Inn.& Ho.qui ẽt de hoc no.de mu.pet.c.j.& ista hñt locum,vt dixi,cum per modũ reconuẽtionis clericus q̃ritur ciuiliter de crĩe coram iudice laico.
¶Quid ergo dices in cã merè ciuili. pone clericus agit corã iudice seculari cõtra laicũ ad mille.laicus vult eũ reconuenire sup alia re,vel summa. q̃rit, vtrũ possit. Arch.plenè de hoc disputat in c.j.extra de clericis.li.6.& ibi tenet,ꝙ ẽt in ciuili nõ possit clericus recõueniri corã laico. dicẽs, ꝙ regula de hoc negante tradita. 11.q.j.c.j.& 2.nõ reperit vitiata,ẽt in cã recõuẽtionis.facit ĩ.e.c.qualiter.ibi[qđ oĩno fieri, phibemus.] hæc opi.vt dicit Io.And. placuit p̃ceptori suo in legib.hãc ẽt tenet Pe.de Bel.pti.hac potissime rõne.q̃a clericus ẽt expsse iurisd.laici ad cãm suã ,progare non posset.ĩ.ti.j.c.si diligẽti. ergo nõ tacitè.Io.An.dicit,ꝙ satis ,pbabilis est ista opi.tamẽ [minimè sunt mutãda.]&c.vt l.minimè.ff.de le. ¶ Ad rõnes cõtrarias sic rñdet.ꝙ licet de clerico non habeamus casum expressum.satis est,ꝙ casum habeamus, ꝙ recõuentio facit illũ iudicẽ:q̃ alias iudex nõ est.Nõ ob.c.j.& 2.pal.q̃a loquũt in actione.c.qualiter.ĩ.e.loq̃tur in eo,q̃ cõtrahit. ¶ Ad rõnẽ Pe.rñdet,ꝙ negari non pt,ꝙ clericus faciat eũ iudicẽ causæ suæ,agendo corã ipso cõtra laicũ.quod ergo pt actio, possit recõuentio.& fortius illa rõ procedit,cũ corã iudice laico conuenit laicum: quem ẽt posset corã ecclesiastico cõuenire.ĩ.ti.j.c.fin.¶Concludit Io.And.ꝙ multi clerici amplectũtur opin.Arch.Pe.& aliorum.sed vr̃ sapere tiranniã, & cõtra æq̃tatẽ,sm̃ eũ. p illa opi.Io.An.addit Bar.ff.de iuris. om.iud. l.si idẽ cũ eo. §. ꝙ si mutuæ. vbi põt reconueniri actor ĩ maiori

iori summa, q̃ aliàs sit iurisdictio iudicis. ¶ Itẽ & ꝑ hoc text. in cor. vñ sumit dicta Auth. & cõsequenter. ibi. n. l. facit eum cõpetentẽ iudicẽ in vtraq; causa. hoc ẽt tenet Accur. in dicta Auth. & cõsequenter. Bar. tñ ibi tenet opi. Arch. Pe. & aliorũ vt s̃. & dicit sic. Quñq; reus reconuenit actorem super eo, de quo non poterat iudex aliàs cognoscere, nisi pte volente, vel prorogante iurisdictionem: tunc reconuentio põt fieri. vt d. §. qđ si mutuæ. & l. 2. §. sed si agant. ff. de iud. Ratio est: quia ꝑ electionem actor sibi præiudicat. & debet pati eum iudicem esse contra se. vt dicit tex. in d. l. cũ & Pap. sed hoc casu põt pati, ergo. &c. Si verò reconuenitur actor super re, vel cã, de qua iudex non possit recognoscere (ẽt vtraq; pte volẽte,) tũc nõ est locus reconuentioni. & ita loquitur opi. Archi. & aliorum, quæ est vera secundùm eum: qui dicit, ꝙ hoc casu cessat rõ conuentionis, & reconuentionis: vult. n. lex, ꝙ actor patiat̃ ipm esse iudicem contra se. sed hic, licèt actor patiat̃: tñ non patitur natura causæ. & sic cessat rõ posita in l. cũ & Papi. ita dicit ipse in d. Auth. Idẽ tenet hic dñs Io. de Lig. Ego semp tenui opi. dñi Io. An. tanq̃ æquã, vt ipse dicit, quã hic tenet gl. ẽt si reconueniat in crimine ciuiliter. qđ plus est. & idẽ Io. in d. c. multi. & Accur. in d. l. cũ & Pap. & alii antiqui, vt s̃. vidisti. Rõ est, q̃ mouet. quia in cã reconuentionis lex constituit, & facit illũ iudicẽ. q̃ aliàs nõ ẽ iudex recõuẽtiõis. lex aũt bñ põt dare clerico iudicem non suum: vt patet, cũ cõtrahit, vel delinqt in alterius diœcesi. ibi enim poterit conueniri, nõ obstãte, ꝙ expsè non possit illius iurisdictionẽ alia rõne prorogare, vt j. ti. 1. c. significasti. & c. Romana. §. contrahentes. de fo. cõpe. li. 6. & j. ti. 1. c. postulasti. c. si diligenti. aliàs in c. dilecti. Itẽ lex, & canon clerico agẽti contra laicũ dãt iudicẽ laicũ, vt j. e. c. si clericus laicus. ¶ Quare ergo in cã reconuẽtionis hoc idẽ non senserit, non est dare rõnẽ, cũ veniat incidẽter, & cõnexè ad cãm principalẽ, & debeat vna sñia termi nari, & vicissim vtraq; discuti. vt dict. Auth. & cõsequẽter. & j. de mu. pe. c. 1. ¶ Rõ Bar. q̃ vr̃ obstare, tollit ꝑ dictum. c. significasti. coniuncto. c. j. de mu. pe. patet enim in dicto c. significasti. ꝙ clericus non põt pati, vt litiget corã alio, q̃ corã suo iudice. & tñ per viã reconuentionis cogit hoc pati, vt d. c. 1. ¶ Non ob. rõ Pe. q̃ est, ꝙ si non põt in iudicẽ laicũ cõsentire, expresè ꝓrogando: ergo nec tacitè. dico. n. ꝙ illa ꝓrogatio (q̃ ex reconuentione ꝓcedit) nõ est propriè ꝓrogatio: sed iuris dispositio. qđ patet; quia ꝓrogatio orit̃ ex consensu ptium, iuxta no. in c. P. & G. de offi. dele. reconuentio reddit in inuitum, vt dicta Auth. & consequenter. ita ꝙ ar. de ꝓrogatione ad reconuentionem non ꝓcedit. Non obstat, qđ dicit Bar. de ver. patiat̃. quo vtitur l. cũ & Pap. Illud enim verbum non hoc importat: ut iudicium reconuentionis fundet̃ super patientia ptis: q̃ siue velit, siue nolit, in cã reconuentionis cogit̃ rñdere, vt c. 1. de mu. pe. ¶ Itẽ rõ Petri, q̃ fundat super pari patientia taciti, & expsſi. & Bar. q̃ fundat super patientia non concessa illo casu, colligit ꝑ deductionem ad absurdum, qđ ualidũ est in iure, vt l. diuortio. so. ma. sequeretur enim, ꝙ materia conuentionis, & reconuentionis non haberet locum inter clericos. Pone. n. ꝙ clericus Paduanus aget contra clericum Teruis. corã epo Teruisino. certũ est, ꝙ talis Paduanus non possit pati principaliter eum hr̃e in suũ iudicem, vt j. ti. j. c. significasti. ergo nec corã dicto epo poterit cõueniri, ꝑ theoricam Bar. qđ tñ est falsum. qa sicut clerico contrahenti extra suam diœcesim lex dat sibi iudicem illum, in cuius diœc. contrahit. j. de fo. cõp. c. Romana. li. 6. ita dat clerico, vel alii, q̃ agit, iudicem recõuentiõis illum, in quẽ aliàs consentire non posset, vt d. ca. 1. de mu. pe. ¶ Non ergo inter clericos intelligi debet materia conuentionis sublata per cõstitutiones canonum: sed potius corroborata. j. de rescrip. c. dispendia. §. 1. li. 6. Itẽ interdictũ epi Teruisini Paduanus nõ posset ꝓrogare expresè, ut j. c. significasti. ergo nec tacitè. ¶ Quintò op. innuit iste tex. ꝙ adulteriũ imputetur inter minora crimina. cõtra 32. q. 7. c. quod in omnibus. nam & lege veteri puniebatur morte. ut patet Leui. 20. & Deutero. 22. ergo nihil grauius quò ad pœnam. So. vt in princ. glo. magnæ, q̃ exponit qđ dicitur ĩ c. qđ in omnibus. [grauius]. i. cõius. sic exponitur. 1. q. 3. c. puenit. uel dic [grauius] non rõne cõmissi: sed illati. qa duorũ aĩæ polluuntur, sm̃ Vin. incestus tñ grauius est adulterio, vt dicit gl. & tñ ĩ eo dispẽsat eps. qđ dic, vt 27. q. 1. c. virginem. Et aduerte. ꝙ licet dispenset in adulterio incestuoso, non tñ in alio, vt l. vim passam. §. pscri. ff. de adul. qđ no. ꝑ his, q̃ dixi. s̃. eo. c. quãtò. ¶ Sextò opp. dicitur hic. ꝙ nõ debet eps delinquentẽ duplici pœna conterere. &c. Sed cõtra de rap. c. in archiepatũ. & j. de cal. c. cũ fortius. cũ simi li. hic aliàs in gl. pe. So. vt in ea. & dicam. j. ti. j. c. cõquestus. facit l. senatus de accu. & qđ ibi ꝑ Bar. & l. nunq̃ plura. de priua. delic. & qđ no. Cy. in l. q̃ sepul. de sepul. viola. vbi plenè. an ea pœna statuti municipalis tollat pęnã iuris cõis in eodem delicto. & l. j. ff. vi bo. rap. ꝑ Bar. ¶ Quæro. dr̃ hic, † ꝙ in adulterio, & aliis criminibus, q̃ sunt minora, potest eps dispensare. quæro ergo, quid in maioribus: vtrùm iure suo poterit episcopus dispẽsare? rñdet gl. mag. ꝙ in d. q. sunt tres opi. prima est, ꝙ in adulterio, & minoribus criminibus semper põt, per istum tex. qui ex eo, ꝙ cõcedit in minoribus: vr̃ in maioribus prohibere. 26. di. c. qualis. & l. maritus. C. de procu. cum sim. vt hic tenet Pe. Hispa. ¶ Secunda est opi. aliorum, qui dicũt. ꝙ potest dispensare solùm in casibus, in quibus à iure reperitur eis dispensandi potestas expressè concessa. Sed aliis intelligitur denegata. & pro illa opi. facit. s̃. c. dilectus. de tẽpo. ordi. ibi enim Papa arguit, ꝙ in casu illo à canone dispensandi potestas minimè est permissa. ex quo dicitur, ꝙ vt possit exigere: ꝙ expresè sit ei cõcessum. qa nõnunq̃ uel. de trãsla. c. inter corporalia. & illam opi. tenuit Phil. rõne prædicta. & per illud c. dilectus. & ibi per Io. An. q̃ hoc ẽt pro ista opi. adducit. 24. q. 3. c. cũ qbus. in fi. aliàs. c. sequens. qđ incipit. canonum. vbi episcopi dicuntur magistri, & custodes canonum. ¶ † Item canones ab omnibus obseruandi. 20. di. c. si decreta: ergo illos relaxari nõ licet: nisi quibus permissum est. 25. q. 4. c. amputato. ¶ Tertia est opi. aliorum tenentium ecõuerso. s. ꝙ episcopus vbiq; possit dispensare: vbi non inuenitur ei prohibitum. ¶ Non ob. illud ca. qđ videtur sibi negare dispensationem in maioribus adulterio, ex eo, quòd in minoribus hoc concedit. nam secundùm eos cessat hoc ar. à contrario sensu. quod patet; quia dispensat in multis criminibus maioribus adulterio, vt in hæresi. Itẽ in capitalibus criminibus occultis. de quo dic, vt s̃. de tempo. ordi. c. vlti. Item in simonia: quãdoq; in beneficio: quandoq; in ordine. de quò. s̃. de elec. c. si alicuius. & 1. q. 5. c. vlti. Item cum scismatico, vt c. vt constituãt 50. di. quod c. hoc nõ probat. sed dicit, quòd propter graues dissentionum scissuras detrahendum est seueritati. ¶ Sed tamen hic tenet glos. hoc, quod fuit dictum Io. quod etiam repetit. j. de scismati. c. 2. in fin. vlti. glos. pro illa etiam opin. glo. addunt c. nuper. de senten. ex. ubi à sentẽtia excommunicationis inflicta à constitutione, vel canone potest episcopus absoluere. ubi sibi non inhibetur expresè. ¶ Sed Fran. dicit, quòd illa Dec. non facit: quia loquitur de absolutione excommunicationis. quæ ex faciliori causa permittitur, q̃ dispensatio. qa nolunt iura, ꝙ qs in excõicatione decedat. de appe. c. qua frõte. ad hoc de sen. ex. c. cũ illorũ. ꝑ quẽ patet, scđm eum. ꝙ maius est dispẽsatio, q̃ absolutio. facit qđ no. de elec. c. cupiẽtes. §. ceterũ. li. 6. in gl. est ergo secũdùm Io. An. & illa est tertia opi. & cõior, scđm gl. quã tenẽt Hu. Io. Lau. Vin. & Tan. Ala. & Inn. qui dicũt, nõ ꝓhibita intelligi minora. ¶ Quarta est opi. Pe. de Sãp. cuius dictũ posuit hic Egi. ꝑ quatuor regulas dat doctrinã ĩ oĩbus casibus, in quibus dispensatio est prohibita: vel ꝑmissa epis. Prima regula est, ꝙ cõtra illos canones, qui nõ inducunt irregularitatẽ, eps dispensare non potest. sic supra de tẽpo. or. c. dilectus. de renũ. c. post translationem. ¶ Secunda regula est, ꝙ cõtra canones inducentes irregularitatem prouenientem ex defe-

ctus episcopus non dispensat, patet supra de biga.c. nup.& c.super eo.¶Tertia regula est, q̃ si irregularitas prouenit ex delicto alieno, dispensat contra tales canones episcopus, etiã in maioribus adulterio.j.q.j.c.1.in fi.¶Quarta regula est, q̃ si irregularitas indicta per canones procedat ex delicto ꝓprio, dispensat episcopus in adulterio:& in minoribus, nõ in maioribus, vt hic. dñs Io.And.reprobat hanc doctrinã.& dicit, q̃ prima regula non est vera per ca. propterea.de æta.& qua.& c.indecoram. Est enim prohibitum, ne patienti defectũ ætatis, vel ordinis, beneficium cõferat cum cura.& si hoc fiat, nullatenus irregularitas inducit.& tñ episcopus non dispensat, vt ibi.circa qđ tñ vide,& in eo.ti.c.1.li.6.¶Secunda regula ét non est vera. nam cum mutilato dispensat eps. de æta.& qua.c.tuam.& tñ est ibi irregularitas, proueniẽs ex defectu.li.6.c.q̃ in aliquo.¶Tertia regula reprobatur:qa illegitimus ex alieno delicto irregularis est.& tamen cũ eo eps non dispensat, qđ dic.vt j.de filiis presby.c.1.li.6.¶Quarta etiam regula reprobatur:quia qñq; concedit in maioribus adulterio, vt prædixi.& qñq; in minoribus prohibetur. quid ergo in illa varietate tenendum?Io.An.post Host.tradit breuem doctrinam in illa materia; hoc mõ uidelicet, q̃ eps dispensare põt in adulterio,& minoribus, vbi expresse in iure non prohibetur.¶In maioribus non nisi vbi expresse conceditur.& hoc habuit Ho.ex eo, qđ no.Gof.& Tan.hic. & j.de cle.coniug.c.sanè.2.per quam Dec. arguitur.quòd dispẽsat, prout de iure.Incidenter oportet hic videre.quæ dicãtur maiora, vel minora crimina adulterio.dic, vt no.spe.tit.2.§. nũc de episcoporũ. ver.in his igitur casibus,& ver. se. Et illa sint dicta in materia dispensationis, q̃ post pœnam ab homine, vel à iure inflictam super ipsa pœna petitur per episcopum dispensari.qñ verò à iure imponitur ministerio hominis (pũta per sententiam.)an iudex in summa possit pœnã iuris mitigare, vel exasperare:videtur, q̃ non:quia pœna est in potestate legis, non iudicis, vt l.j.ad Turpil.dic, q̃ semper potest cum causæ cognitione.quæ autem causæ cognitio sit adhibẽda:dic, ut plenè no.in l.quid ergo.§.pœna grauior. ff. de his, qui no.infa.per glo.& Doc.& s̃.de const.c.j.per Inn.quæ materia est contigua,& multum proxima materiæ dispensationis.¶Secundò quærit Io.An.post Pe.& Ab.dicitur in text.q̃ põt in certis criminibus eps dispensare.verbũ aũt, põt, significat voluntatem, non importat necessitatem, vt l.sæpe.ff. de offi.præsi.¶Nunquid ergo possit episcopus cogi ad dispensandum, dicunt ipsi, q̃ sic, quando dispensatio est debita.j.q.7.c.exigũt.vbi de hoc.& in spe.tit.2.§.gña.nec impeditur ꝓpter scandalum.de quo. s̃.de tempo.or. ca.ex tenore. ¶Sed pone, q̃ instituta,& probata accusatione contra accusatum: vult episcopus cum eo dispensare, inuito accusatore:an possit, tenet Ioan.An.q̃ sic, si egit pœnitentiam.habet enim episcopus illud beneficium potestatis dispensandi à iure. ergo indultum sibi beneficium auferri non debet, vt in reg.indultum.de re.iur.li.6.& nemini facit iniuriam,&c. de ele.c.cum ecclesia.ad hoc 50.di.c.si quis presbyter.& qđ no. Io.An.s̃. de ele.c.dudũ.1.sup gl.talis,& in spe.de abol.§.1.ver.sed cũ. Sed cum accusatore verò, qui non probauit, dispensare non põt:tum quia punitur ex præsumptione calũniæ:tũ quia non egit pœnitentiam.de quo in spe.ti.2.§.nunc de episcoporũ. ver.sed nunquid cum accusatore.¶Sed hic incidenter quæritur de effectu dispensationis episcopi, vtrùm eius dispẽsatio extẽdatur ad ordines,& beneficia:quos, & quæ nũc obtinet ille, cum quo dispensatũ est:an verò quò ad ordines,& bñficia acquirenda.dicunt Pe.& Ab.q̃ ét quò ad obtinẽda: quia cũ dispensatio sit bñficium, est latè interpretandũ.de dona. c.dilectus.de ver.sig.c.olim. qđ intelligit ipse Ab.quò ad iura, q̃ dispẽsans cõferre põt.& sic nõ ob.j̃.de cõsang.& affin. c.qđ electio.dicunt ét idem Pe.& Ab.q̃ p dispensationẽ epi non est habilitatus ad epatũ.de elec.c.innotuit.Et sic notorij fornicarii,& alij similes, q̃uácũq; pniam egerint, nõ possunt sine licẽtia Papæ in epos promoueri.qđ satis est graue, secũdùm Ab.ita dicit Io.An.& non plus.¶Ego credo, q̃ dispensatio epi in casibus sibi cõmissis extendat ét ad epatus: quia eps facit auctoritate canonũ.quorum est minister,& custos, vt dixi:ergo talis dispẽsatio non tã ab epo, q̃ à canone, cuius auctoritate actus, qui geritur, sumit robur, ar.l.1. C. de vete. iur.enucle.Ibi enim omnia nrã facimus, quibus auctoritatẽ impartimur:aboletur enim crimen p pniam, subsecuta dispensatione, ar.c.ferrum. 50.di.¶† Tertiò circa cõfessionẽ, de qua in tex.quæro.pone, q̃ processus est inualidus, rõne accusationis, uel alia ratione.reus tñ confessus fuit crimẽ: vtrũ ex illa confessione, posito, q̃ ꝓcessus sit inualidus, possit cõdẽnari.gl.iuris ciuilis uidetur dicere, q̃non, in l.si filiũ.de lib. causa.¶In contrarium in c.qualiter.de accu.vbi tenet, q̃ ex sola confessione sine processu poterit condẽnari.Bart. dicit, q̃ qñq; confitetur quis crimen extra iudicium: & tũc ex illa confessione, non præcedente processu, non potest damnari, vt l.capite quinto.ff.de adulte.& qđ no.in l.ictus fustium.ff. de his, q no.inf.¶Sed si confiteat in iudicio:tunc aduerte.aut confitetur delictum principaliter propter se: aut confitetur delictum propter quandam consequentiam incidenter.primo casu põt cõdẽnari.& ita loquitur gl.dictę l.si filiũ.de lib. cã.facit, qđ no.Bar.in l.2.§.si ꝓterea.ff. de adul. vbi qđ iuris, qñ qs est confessus crimẽ super excep.vel aliter inde conuictus.ad qđ uide no.j̃.de excep.c.1.& hæc, quæ dixi, habent locum, cum iudex est competẽs.sed processus est inualidus, vt dixi.&adde.c.pisanis.& qđ ibi dicã.de resti.spo.& c.con-
12 stitutionẽ.de eloc.in cle.¶† Quando verò confessio emissa est coram iudice incõpetenti.qđ iuris de ipsius efficacia.habetis in illo c.& dixi supra in 3.op.quibus adde, qđ no. præceptor meus in Auth.clericis.C.de epi.& cle.vbi dicit, q̃ licẽt tales confessiones nõ prosint ad cõdẽnandum: ꝓsunt tñ ad religionẽ iudicis instruendã.¶Pone exẽplũ.Abbas cepit monachum:q confessus est crimẽ corã eo. demũ eũ remisit ad legatũ cum dicta cõfessione.an sit standũ, dicit Bar.q̃ nõ quantùm ad condemnationẽ, vt est casus in l.diuus.ff.de custo.re.ubi quærit:quid si facta est talis confessio coram iudice competenti.pone exẽplũ. Inquisitor hæreticæ prauitatis processit contra quendam: & condẽnauit eum de hæresi:& tradidit eum iudici seculari.an iudex secularis debeat credere illi sñiæ,& illi processui.& sic executionẽ facere:an verò de nouo debeat formare processum, tex.videtur, q̃ debeat executionẽ facere.ff.de cust.re.modò est dubium. Gui.de Cug. tangit illam q̃stionẽ in l.magistratibus.ff.de iurif. oĩum iudi. Bar.tenet, q̃ iudex nõ habeat necesse stare illi processui.sed potest de nouo facere processum.& de nouo crimen examinare.qđ sibi uidebitur, poterit eum punire.in Auth.de sanctiss.epis.§.si nõ crimen.coll.9.ita dicit ipse in dicta l.diuus.
13 ¶Dubito an hoc sit verũ.† vnus enim iudex debet exeq sententiam alterius sine nouo processu, vt c.postulasti.j̃. tit.j. & de hæreti.c.cũ secundùm ll.li.6.ubi potestas exequendi, non cognoscendi mandat iudici seculari.Item ista remissio, tãq̃ fiat de maiore ad minorem iudicem ex præmissis iuribus, vt dicta l.diuus.vnde sicut executor, vel excipiens contra sentẽtias oppositas spernit, vel ad superiorem remittit, iuxta nota in c.de cetero.j̃.de re iudi.ita credo in casu isto: non autem potestatem do iudici exequenti cognoscendi de ipso negocio principali.

S V M M AE.

1 *Possessiones ecclesiæ aliquando conceduntur in feudum.*
2 *Ecclesia an possit recipere à laicis possessiones in feudum.*
3 *Monasterium ingrediens, si habeat feudum, ad quem reuertitur.*
4 *Feudatarius si concessit alij aliquã partem feudi, & ille, cui est concessum, conuenitur à tertio, quis erit tunc iudex.*
5 *Vasalli communi consensu an possint declinare iudicium domini.*

Ceterum

CEterum. Vasallus paratus corã dño respondere, coram alio sup feudo conueniri non debet. hoc dicit. ¶ Et tria facit: quia narrat, prohibet, & moderatur. primò igitur ponit factum. secundò ipsius prohibi ionẽ: demum prohibitionis moderationem. Secundum ibi[nos id.] tertium ibi[q diu.]
1 ¶ Primò no. † ꝙ qñq; possessiones ecclesiæ cõcedũtur in feudum. qđ dic, vt in 10. col. epm, vel abbatem in feudum da. nõ
2 pos. c. 1. Ecõuerso verò, vtrùm † ecclesia possit recipere à laicis possessiones in feudũ. dic, ꝙ põt, vt c. solitæ. de ma. & obe. qđ no. Bar. in l. 1. ff. de ap. In feudis autem priuatorum(q ecclesiam ipsam hæredem instituunt) non succedit: nec ad liuel
3 lum recipere potest. † Et si habens feudum monasterium ingreditur: feudum ad dñm reuertitur, vt hic probatur in 10. col. de proh. feu. alie. per Fe. c. Imperialem. post princi. & de alie. feu. c. unico. & de vasallo milite, q ar. bel. depos. c. j. ¶ Secundò no. ꝙ ad hoc, ut sit ecclesiæ cognitio, requirit, ꝙ certũ sit feudum esse suum. si ergo esset dubium(quia forte conuẽtus coram ecclesia, tanq̃ super re feudali, negat feudalẽ esse) videtur, ꝙ ipsius sit cognitio: an sua sit iurisdictio, vel non, vt c. si quis aliena. de iudi. & s̃. de rescrip. ca. super literis. ¶ Alii (vt refert hic Io. An.) dicunt contrariũ isto casu: quia cum de hoc sit quæstio, an sit dñs: nõ potest de hoc ipse cognoscere: quia videtur iudex ĩ cã propria, cõtra l. j. C. ne quis in sua cã. huic dicto adde, qđ no. Io. An. post Inno. j̃. de censi. c. venerabili. & hoc ibi dixi. & l. de iure. ff. ad n. uni. & s̃. de rescr. c. sup literis. per Inno. ¶ Tertiò not. ꝙ exceptio declinandi forum ratione feudi, qđ ab aliquo detinetur, habet locum non solùm in feudis laicorum: sed etiam ecclesiarũ. qđ est bene no. secundùm Ho. cum enim illud forum inductum sit consuetudine laicorum, vt patet in vsibus feudorum. de cogni. feudi. c. 1. videbatur, ꝙ tales consuetudines non extendantur ad clericos, vt s̃ de consti. c. ecclesia sanctæ Mariæ. contrarium ex prædictis patet, & adde, qđ circa hoc no. Io. An. de sol. c. si. & Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. ¶ Quartò no. in ver. q̃diu. ꝙ iurisdictio competens super aliquos ratione feudi ẽ alterius naturæ, q̃ alia. iste enim, qui ratione feudi iurisdictionem habet, nõ potest omitti, & ad alium ire, domino inuito. j̃. titu. proxi. c. ex transmissa. aliorum verò iudicium iurisdictionem potest omittere: & alterius litigantis iudicem adire per viam purgationis. qđ dic, vt not. Bar. in l. 1. §. & post operis. ff. de noui operis nũ. & dicam infra titu. 1. c. 1. ¶ Venio ad oppo. & primo oppo. dicitur hic, ꝙ sup re feudali debet adiri dominus, & non alius. sed contra. j. titu. c. ca. ex parte. vbi coram alio, q̃ coram domino, agi potest. Sol. dicit glos. ibi est speciale, cum agitur possessorio recuperandæ. quo casu agitur coram ordinario, ut ibi patet. & circa hoc dictum gl. refert hic Inno. opi. quorundam dicentium, ꝙ coram ordinario rei, non coram paribus, vel domino semper est agendum ad restitutionem interdicto, etiam si laicus sit spoliatus, vt dicto c. ex parte. s̃. alii dicunt, ꝙ vbicũq; de re feudali agitur, siue rei vendicatione, siue interdicto, vel alia quauis actione, inter duos cognoscentes feudum, & tantùm illi iuri innitentes, agi debet coram domino feudi, vt in illo c. Nec ob. c. ex parte. quia illa differentia potius iure dotalicij, q̃ alio, iuuabitur. Ita dicit Ioan. An. hic, ibi[alii dicunt coram ordinario.] &c. & ibi [Item vbicunq;.] ¶ Secũdo opp. & uidetur, ꝙ causa feudalis non sit tractanda coram domino, sed coram paribus, vel coram ordinario: ut patet in tit. de milite, qui contu. est. c. j. & in titu. de le. Contra. c. 1. post princip. vbi dicitur, ꝙ quandoq; apud Imperatorem: quandoq; apud pares curiæ: quandoq; apud arbitros definitur. Item in c. Imperialem. de prohi. feu. alie. per Fed. §. si inter duos. & se. dicitur, ꝙ domini est cognitio, & quandoq; parium. ¶ Quid ergo dicendum in illa varietate. sol. gl. hic enumerat tres casus. nam quãdoq: est questio inter dominum, & vasallum. quandoq; inter duos vasallos, & alios, qui non sunt vasalli: & quid iuris in quolibet prædictorum casuum, succinctè pertransit Ioan. An. post Inn. & Doc. latius prosequitur ipsos. ¶ Quò ad primum igitur casum, cum est quæstio inter dominum, & vasallum. dic, ꝙ aut inter eos uertitur quæstio ciuilis, aut criminalis. Si ciuilis: & tunc aut actio intentata, & obligatio non concernit rẽ feudalem: nec inde trahit originem (puta mutuum, uel depositum:) & conuenitur dominus coram ordinario suo: & feudatarius à domino coram suo, ut j̃. tit. 1. c. cum sit generale. & hoc sentit Ioan. An. super prima glo. Ber. Quandoq; dicta quæstio ciuilis trahit originem à feudo (puta petit tributum) & agatur coram paribus, secundùm Io. An. in glos. sua. versi. scripsit autem. & de hoc in gl. Bar. & hic. & hoc, cum est quæstio ciuilis inter dominum, & vasallum. Sed quandoq; est criminalis. & tunc aut est ciuiliter intentata: aut criminaliter intentata. Si ciuiliter (puta spoliauit dominus uasallum: vel ecõuerso vasallus dominum.) & tunc est dubium. Quidam enim dicunt. si est spoliatus, conuenietur dominus coram paribus curiæ interdicto vnde ui, si uis fuerit armata: alioqui propter honorem domini in factũ, vel alia actione, ar. ff. de vi, & vi ar. l. j. §. interdictum. Si aũt fuerit spoliatus clericus, statim p iudicem ecclesiasticum est cogẽdus clerico reddere, qđ rapuit: qa sacrilegus est. qđ est crimẽ ecclesiasticũ. 16. q. j. c. in canonibus. Et si dubiũ sit de spoliatione: tunc cognoscet ecclesia. 23. q. 4. c. si qs de potestatib. & de iure pa. c. relatum. vbi de hoc. Alii dicunt illo casu agendum coram ordinario. j̃. titul. j. c. ex parte B. Alij dicunt, secundùm Inn. & Host. forte non malè, ꝙ quandocunq; agitur de iniuriis in feudo, vel de feudo, vel ratione feudi commissis in dominum, vel aliũ: si agat̃ de re feudali, vel cognitione ex l. feudorum. semper agendũ est coram domino, vel paribus. Si uerò casus est, ꝙ non possit agi condictione ex lege feudorum: semper aget coram ordinario. & est ratio, quia dominus feudi non hẽt iurisdictionem supra vasallum: nisi inquãtum lex feudorum sibi concedat. & nisi ex illa lege agat̃, non potest coram eo cõueniri cõdictione ex illa lege, uel non cognoscitur hoc modo: quia qñ agitur ex l. feudorum, nunq̃, vel raro imponitur, nisi pœna amissionis feudi. uel alia super re feudali. Si uerò coram ordinario iure cõi agitur pœna legali, imponitur corporalis, vel alia, secundùm Io. An. in uer. uel dic, ut dicunt tertii. & in versi. si autem agat de iniuriis, non in rebus, &c. ad hoc uide c. j. de feu. cog. & per pdicta dico, ꝙ si agat̃ criminaliter: agẽdum erit corã ordinario delinquentis, temperato verbis facto, propter reuerentiam, qua uasallus tenetur dño. de quo dic, vt no. in ti. de vasal. qui contumax. c. 1. Et hæc dicta sint de primo casu, cũ est quæstio inter dñm, & uasallum. ¶ Secũdus casus est, cũ est quæstio inter duos uasallos, quolibet affirmante feudum pertinere ad se. & tunc aut ambo recognoscunt eundem esse dominum: sed quilibet ex successione: vel aliter feudum vendicare contendit: & domini est cognitio, vt in illo c. & in glos. & probatur in 10. col. de prohi. ali. feu. ca. Imperialem. §. pterea si inter duos. & hoc est verum, scilicet, ꝙ ad dñm pertinet cognitio, non solùm cũ inter duos agitur ad rem feudalem, vel eius prætextu actione reali: sed et si ad eam agatur personaliter: dũmodo tam actor, q̃ reus dñm recognoscat, ut dixi: & agat̃ de re feudali. Si uerò alia de causa (puta commodati, mutui, vel similis:) & agatur coram ordinario. idem dicunt quidam, si non de re feudali: sed de re circa rem feudalem agat̃. puta pignoratitia, depositi, & si. alii contra, ut dicit Io. An. in uersi. si autem inter dñm, & vasallũ. &c. Itẽ qđ dixi, personali, & certis aliis casibus agẽdũ corã ordinario, non coram domino feudi. est uerum, vbi res certa est infeudata, & nõ iurisdictio. quia si iurisdictio sit infeudata: tunc ipse cognoscet de oĩbus causis, & ordinario iure. Itẽ ab illo appellabitur ille superior, qui iurisdictionem infeudauit: & tales sunt episcopi, abbates, duces, principes, & barones, & omnes alii, qui iurisdictionẽ hñt ab Imperatore, vel aliis, scdm Inno. Et ad prædicta adde quod le. & no. in lib. feudorum.

rum,quo tempore mi.inuest.pe.de c.j.s.quod no.Ho.in summa de feu.§.apud quem. ¶Qñq; vnus recognoscit vnum in dñm:alius alium,vel nullum (quia dicit rem non esse feudalem) & tunc siue reus,siue actor hoc negat: non pertinet cognitio ad dominum:quia verè esset iudex in re propria.quod non potest,l. qui iurisdi.ff.de iurisd.omn.iudi. debebat ergo illa questio agitari coram ordinario illo casu,coram quo si reus conuentus excipiat,ꝙ res sit feudalis,debebat ordinarius de illa exceptione cognoscere : & ea probata remittere casum ad dominum feudi.j.titu.j.c.ex transmissa. & c.verū. Idem si actor agit,vt tanquam ad rem feudalem,& reus neget:suspenditur enim cognitio dominii:donec de illa (tanq̃ de præiudiciali)cognoscatur.& hoc est verum,quando actor egit rei vend.ad rem illam,nulla expressa causa.quo casu omne dominium,& ius suum,etiam feudale,videtur deduxisse in iudicium,vt l.& an eadē.§.actiones. ff.de exce.rei iu. si nō expressa causa certa actione agat:non poterit reus excipere de feudo; quia tali casu ex nulla causa alia, quàm expressa in libello,poterit actor obtinere,ar.de iurisd. om.iud.l.pen.
4 §.penul.¶Circa prædicta incidenter quæritur, †si feudatarius concessit alii aliquam partem feudi, vel aliquod ius in feudo:& ille,cui concessum est,conuenitur à tertio, quis erit iudex?dicit Io.An.ꝙ si concessit in feudum,fiet quod faciendum est sub primo domino,secundùm supradicta. Si autem non in feudum:dicit coram ordinario agi debere. ista sunt eius verba,ex quibus colligitur,ꝙ feudatarius in feudum dare possit:& in re feudali ius alii constituere.quæ an sint vera, plenè no.in 10.col.de capi.Conra.§.præterea.& in alle.constitutione Fed.c.Imperialem.vbi patet quod no. in fi.de consensu domini.circa quod vide casum no.in c.j.de vasallo decre.æta.vbi deciditur,an ille consensus domini faciat nouum feudum in illo casu.¶Ex prædictis omnibus habes:quando coram domino:quando coram paribus:& quando corā ordinario sit agendum.¶Iuxta prædicta primò quæro,si à sententiis prædictorum contingeret appellari:ad quem appellabitur?respondet Inno. dominum in casu suo habere iurisdictionem ordinariam cōcessam sibi à lege Fede.in lib. feu. de prohi.feu.alie.per Fed.c.Imperialem.& ideò ab eis appellabitur proximus superior domini feudi. Si verò non sit talis superior,appellabitur iudex ordinarius, in cuius territorio est res feudalis sita:de qua agitur.C.de iudi.l.vlti. Et intelligo verum,cum quæstio est agitata per dñm, vel pares in loco,vbi res feudalis sita est.Si autem in loco domicilii dñi,vel parium(quod pōt in l.j.C.vbi in rem actio.)tunc appellabit ad ordinarium dñi,vel parium,non ad illum,vbi est res sita. & quod ab istis dñis feudorum,vel parium sit appellandum ad ordinariū:probatur per simile multorum aliorum habentium iurisdictioné in certis casibus in territorio alieno:vt rectores scholarium,& aliorum collegiorum.de quibus in l.fi. C.de iurisd.om.iu.ab eorum enim sententiis appellabitur ad ordinarium illius loci.facit quod no.Inn.in c.cum ab ecclesiarum.s.de offi.ord.¶Secundò quæro qui dicantur pares. dicit ipse,ideò dicuntur pares:quia omnes sunt vasalli: quia si Comitum est cā,Comites debent esse pares:vel qui similia feuda habent,sm̃ Inn.vel quia sunt pariter à partibus eligendi.¶Aduerte tñ,scd̃m eum, ꝙ non oēs vasalli sunt vocandi, vt iudicent:sed ex paribus,vel vasallis dñs eliget vnum, & vasallus alterū,ar.2.q.7.c.placuit.& 11.q.j.c.si clericus.¶Alii dicunt,ꝙ ipsi pares tm̃ eligūt ex se duos,vel quos voluerint; quia ipsorum est iurisdictio: & ideò ad eos spectat aliis demandare,ar.64.dist.c.1.2.& 3.& ff.de iurisdi.omn.iudic.l.& quia.subdit,ꝙ in multis locis de consue. solus dñs pares eligit:& ipsos curia constituit.primum tñ magis congruit iuri, & æquitati,scd̃m Ho.super quo vide in lib. feudorum de cōtrouer.apud pares ter.c.j. ¶Tertiò quæro.vtrùm vasalli cōi
5 trouer.apud pares ter.c.j. ¶Tertiò quæro.vtrùm vasalli cōi consensu possint declinare iudicium dñi,& coram alio litigare.dicit,ꝙ non.ar.j.eo.ti.c.ex transmissa.& in consti. Fede.c. Imperialem.§.penu.& in Auth.de constitu.§.si verò forsan. ¶Quid de paribus,an in casibus,quibus dñs,& vasallus debent ad eos habere recursum,possunt eos omittere: & ad alios ire.tenet hic Io.An.post Inn.ꝙ sic:quia nulli ex hoc fit p̄iudicium.quid si nō sint pares:vel sint,sed suspecti.dicit,ꝙ debent eligi arbitri ad similitudinem iudicis suspecti.j.de app. cap.cum speciali. & hoc verum,cum dñs est actor.si verò est reus,adeat vasallus iudicem domini,secundùm regulam. actor.&c.Et idem possit dici econuerso, qñ dñs non est aliàs iudex vasalli,secundùm eum,in fi.

SVMMAE.

1 *Iudicium ex inepta propositione redditur nullum.*
2 *Iudex nimium subtiliter aduertere non dēt,quæ actio intentetur.*
3 *Iudex purè rei veritatem rimari debet.*
4 *Causa petitionis in libello exprimi debet.*

D Ilecti. Sufficit actori factum proponere: nec cogitur nomē actionis exprimere.h.d.¶Et sunt duæ partes. in prima querelatio.in secunda prouisio.secūda ibi[prouideatis.]¶Primò no. verbum[prouideatis.]ꝙ ponderare tenorem petitionis, an sit bene concepta,vel non,pertinet ad officium iudicis,vt aptam admittat,ineptam,& incongruentē reiiciat,vt j.e.ca. examinata.& l.j.ff.de of.asses.& vide,quod no.in l.vbi pactū.
1 C.de transa.¶†Ex inepta.n.propositione redditur iudicium nullum,vt l.2.in fin. ff.si mens.fal.mo.di.sed curare debet iudex,ne suum iudicium sit delusoriū,vt l.si prætor. ff.de iudi.
2 & quod no.Io.An.j.de ele.c.j.li.6.¶Scd̄o no.†ꝙ non debet iudex nimis subtiliter aduertere,quæ actio intentetur.dū.n. nimis formularum proprietas attenditur,sensus veritatis amittitur,vt in c.intelligentia.& in c.propterea.de verb.sig.& C.de formu.l.j.ex quo etiam collige,ꝙ nimia subtilitas reprobatur.nec est de iuris apicibus disputandum, vt l.si fideiussor.§.quędam.ff.man.& dicam post glo. ¶Tertiò no.†ꝙ
3 iudex debet purè,& simpliciter rei veritatem inquirere: pro qua inuestiganda debet cuncta rimari,vt 30. q.vltima. c. iudicantem.& quod no.in l.is apud quem.C.de eden.& colligitur ex hoc tex.dum innuit,factum purè, & simpliciter proponendum:ꝙ non sit necessaria conclusio in libello. qd vtrū sit verū in ciuili,& criminali.j.de li.obl.c.2.¶Quartò no.ꝙ scd̄m canones,& Sanctorum patrum instituta debent ecclesiastici iudices cām examinare,& decidere: in casibus verò, in quibus deficiant,an possint vti legibus.dic,vt dixi.j.de so lu.c.fi.& c.idem.de no. ope.nun. & quid importent ista uerba[purè,& simpliciter.]dic,vt 3.q.9. c. pura & simplex. & Bar.in l j.§.si quis simpliciter.de ver.ob.¶Antequam veniā ad glo.sic patet op.ad gl.j. quæ allegat plures concordantias ad id,quod dr̄ in tex. de subtilitatibus in causis ecclesiasticis reprobandis.vr̄ enim,ꝙ sint laudandæ,& commendandæ,vt j.de feriis.c.capellanus.& de transf.c.2. Sol.dicit Io.And.iste tex.debet intelligi de subtilitatibus,quibus vtuntur hoies ad simpliciores decipiendos,vel capiendos. quos alibi dicit in factum deridendos. C. de leg. l. vlt.Sunt enim, qui similiter insistunt contra veritatem,& mentem scripturarum. de ver. sig. c.propterea.& c.intelligentia.& hoc faciunt cauillosi aduocati,qui peruertunt iura.vt C.man.l.fi.& in Auth.constitutio,quæ ex ascrip.in princ.col.5.& j.de decimis.c.ad audientiam.& isti sunt ad modum Iudeorum,qui simplices conantur capere in sermone in Auth.de intro.& exhib.reis.§.illud quoq; antiquitus.ante fi.& §.seq. Et his occurrere debet iudex ecclesiasticus.super quo vide qd̄ no.de procu. c.petitio. Sed qñq; agit de intellectu iuriū, q̄ vīr sibi inuicem contrariari:& tunc subtilitates rationabiles approbantur. & sic loqtur.c.capellanus.¶Scd̄o op.dicitur, ꝙ non debet iudex cōsiderare, cuiusmodi actio intentat:sed cōtra.ff.de eden.l.j.ibi [qua

[qua quisq; actione agere vult:eam prius edere debet.] & l. si pupillus.§.uideamus.de nego.gest.vbi tex.dicit,ꝙ sine accusatione nemo experitur.& Inst.de acti.in prin.So.dicit gl. fi.secundùm leges actio est semper exprimenda,vt præallegatis iuribus.sed secundùm canones nō tenetur quis exprimere actum,vt hic:sed secundùm canones uidetur,ꝙ exprimere teneatur,vt ꝭ.de mu.peti.c.1.& de depo.c.grauis.So.dicit glo.in iudicio ecclesiastico quis nō cogitur:sed si exprimat, non per hoc iudiciū vitiatur.secūdò valet, si proponat aptā, vt in contrariis.secus si ineptam,vt ꝭ.eo.c.examinata. & illā tenent.R.Ala.& fere oēs,secundùm Tanc.Idem dicit Io.An. in iudicio seculari,si sumamus actionē,p formula verborū.ff. de fur.l.si seruus nauem.vt cum dico [ago contra te certi cō di.etiam ex mutuo.] istę formulæ secundùm vtrunq; ius sunt sublatæ.C.de formulis.l.j.Si sumamus actionem pro cā, illā in vtroq; foro proponitur,vt dicit glo. in fi.ubi dicit, ꝙ iura canonica(quæ loquuntur de expressione actionum) debent
5 exponi in cā.¶†Causa igitur petitionis debet in libello exprimi:si agatur personale,sed nō actio: nisi scđm Lau.qñ ex vna causa plures actiones oriūtur:& aliter fit ī vna,q̄ in alia, quo casu declaratio fieri debet; q̄a aliter iudex nō posset formare sniam magis sup vna actione,q̄ super alia. pone exemplum.ago contra Titium,qui arbores meas incidit.Itē si peto rem mihi furto subtractam.dubitari pōt in primo exemplo:an ex edicto arborum furtim cæsarum in primo exemplo egerim.& in secundo de furto dubitari potest,an agatur actione ad exhibendū rei ven.an cōdictio.fur.an actione furti.his enim oībus actionibus agi pōt pro re furtiua. & habēt isti diuersi modi diuersos effectus,vt ff.de condi. fur. l.si pro fure.§.1.& 2.& ff.de rei ven.l.Itē si vorberatum.§.vl.istis ergo,& similibus casibus,cum ex uno facto narrato plures nascuntur actiones,habentes diuersam naturam:actor cogitur declarare,secundùm Lau.dicit tn̄ Fran.ꝙ ista declaratio fiet aliter,q̄ per propositionem actionis.Iudex.n.debebit supplere,& actorem cogere ad talem expressionem,ut certus reddat,secundùm quam actionē ex p̄dictis debet ferre sniam.& hoc no.Inn.ꝭ.de or.cog.c.cum dilectus. & ibi quid iuris, nō declarauit.dicit enim,ꝙ si ex processu pōt apparere,ꝙ magis de vna,q̄ de alia senserit,secundùm illam ferret sententiā. Si aūt apparere non pōt:fiet cōdemnatio secundùm mitiorem,& secundùm eā,quæ minus continet,ar.l. interpretatione.& l.si præses.de pœn. Ho.& Io.An.post Ho.dicit,ꝙ inspecta ueritate canonum,regulariter sufficit simpliciter factum proponere:nisi iudex ex rationabili causa videat reum decipi posse:nisi vltra exprimatur: quia tunc supplebit iudex.ff. de offi.asses.l.1.& ex eadem cā permitteret aduocatum positionibus respondere,vt ꝭ.e.c.pastoralis. & per hanc breuem glo.Host.dicit terminari quidquid not.in summa de li.ob.§. quid debeat.qđ si vis plenius prosequi: vide in spe. de ac. & pe.§.1.¶Conclude igitur ex p̄dictis,quid iuris de expressis actionibus in libello.de iure enim canonico non requiritur. Idem de iure ciuili,inquantum actio sumitur pro verborum formula,secundū Io.An. D. Cy. clarius,& plenius sic loquit in prædicta quæstione.qñ quæritur,nunquid actio sit exprimenda in libello:dupliciter pōt intelligi. primò ad hūc finē, vt sciat,quæ actio intentet. & dicendum est,ꝙ sic:vt sciatur, vtrū sit bonę fidei,vel stricti iuris.sic intelligit.ff.de edē.l.j.cū fi.¶Scđò vtrū sit exprimēdū nomē actionis.& dicēdū est,ꝙ nō:qa impossibile ē,si libellus aptè formet,quin statim sciā, quæ actio intētet.Nam aut est tale factum, ex quo procedit vna actio.& tunc per talē facti proportionem pōt apparere de specie illius actionis,quæ orit ex illo facto:quia ius ex facto oritur,ut l.si ex plagis.§.in cliuo.ff.ad leg.Aquil.& l.quoties.ff.de re.du.Aut plures actiones oriebant ex narratione facti. & tūc aut sunt plures cōpetētes ad diuersa.& hoc casu ex eo,qđ peteret,poterit sciri,q̄ actio intētabitur.exēplū poni.C.de fur.l.1.Illa enim p̄sumit intentata, quæ cōpetit ad illud,qđ petitur.ar.ff.de lib.& posth.l.Gallus.§.j. aut sunt plures competentes ad idem.& tunc,aut vna est generalis : alia spiritualis:aut ambæ generales:aut ambę speciales.Si vna est generalis, & alia specialis: tunc præsumitur intentata specialis actio.ff.de le.3.l.hoc legatum.& l.item legato.§.proinde. & l.legatis.Si ambæ sunt generales,vel ambæ sunt speciales. & tunc si ex facto proposito altera tn̄ potest colligi . & tunc illa præsumitur intentata, vt d.l.Gallus.§.j.aut ex facto proposito vtraq; pōt colligi . & tunc aut scđm alteram nihil est superfluum:aut aliquid est superfluum,sm̄ vtranq;. Primo casu illa vr̄ intētata,pro qua nihil est superfluum.verbi gratia. Testator legauit mihi rem quandam:certum est,ꝙ ad ipsam petendām competunt mihi plures actiones. C. commun.de leg.l.j.& 2.modò pone,ꝙ dico in libello, ꝙ testator mihi rē suam legauit.ex hoc quod dixi , rē suam, videor intētare rei ven.aliàs ad personalem, vel hypothecariam illud verbum , suam, esset superfluum,& nihil operaretur,contra l.si qñ.de le.1.¶Secundo casu qñ sm̄ vtranq; aliquid est superfluum : tunc præsumitur intentata illa , per quam minus superfluit , vt in exemplo proposito, cum dico mihi legatam rem testatoris.Nam si dicimus intentatam actionem ex testō, superfluit:quia in ea non oportet dicere rem testatoris. si dicimus intentatam rei ven. tunc superfluit expressio causæ.s.quia in testamento legata:tn̄ minus est superfluum. & ideò hic vr̄ ꝑposita,ar.dictæ l.si qñ.& est theorica Ia.de Are. quam sequitur ibi Pe.scđm quos non pōt libellus ita formari, ꝙ concluderet,quin statim posset sciri,quæ actio intentetur:quia omnes actiones de mundo habent media distincta:& iura conformata distincta.vnde nō est opus, ꝙ in libello nominatim aliqua accusatio exprimatur. nā si vna est, illa tm̄ præsumit intentata:si verò duæ,vna videlicet gnālis,& alia spālis:tunc præsumitur specialis intentata.Si vtraq; generalis, vel vtraq; specialis:& præsumitur illa intentata , per quam nihil superfluit.Si vtraq; continet aliquid superfluum: præsumitur intētata illa,per quam minus superflueret.hęc vera,scđm Iaco. prædictum,nisi esset inserta in libello illo clausula[nō astringens se ad omnia,& singula probanda.]&c.tunc.n.non intelligeretur intentata illa,per quam minus, vel nihil est superfluum.Sed illa,ex qua leuius sequitur condemnatio. & ita refert Cy.in d.l.edita.in 5.q.cuius dictis satis concordat Inn. in d.c.cum dilectus.

ADDITIO.

a ¶Subtiliter.quia nimia subtilitas reprobanda venit,per tex in l.fi. C.de le.in c.j.49.di.uer.sed sunt nonnulli gl.in cle.dispendiosam.de iudi. Archi.in c.obitum. 12.q.5.Doc.in c.literas.de rest.spo.

SUMMAE.

1 *Excōicatus in iudicio stare potest.*
2 *Excōicatus in iudicio debet per procuratorem respondere.*
3 *Cōicantes excommunicato sunt excommunicati.*
4 *Fideiussor excommunicati conuentus,an possit compensationem debiti obijcere.*
5 *Fideiussor dicitur rei defensor.*
6 *Excōicatus si cedat ius suum contra debitorem:an excōicatio cedentis obstabit cessionario.*
7 *Excōicatus si vulneratur prosequens suam iniuriam, an admittatur ad accusandum.*

INtelleximus. Excōicatus cōueniri pōt: non tn̄ conuenire.h.d.cōis
1 diuisio.scđa ibi[respondemus.]¶Not.j.†ꝙ excōicatus
a potest conueniri.& sic stare in iudicio a,tanq̄ reus,cui (si forte uere deprehenditur iustam cām)non est snīa deneganda, sicut nec contumaci in c.cum inter priorem.ꝭ.de exce.¶Secū
2 dò no.†ꝙ per procuratorem debet excōicatus in iudicio respondere : cui ergo minimè exercitiū certi actus concessum vr̄:vt ipsum p aliū exequatur, si velit,vt l.sed si vnius. §. idē ait.ff.de iniuriis.Inhabili enim qñq; certa iura reseruantur : vel

vel exercitiũ eorũdem. in quibus iuribus exercẽdis poterit constituere procuratorem, vt hic.& ĩ.de resti.spo.c.ex parte.& C.qui le.per. standi in iudi.ha.uel non.l.momentaneæ. cum si.Et qđ no.Bar.in l.si victum.ff.de reg.iu. ¶ Tertiò no. idẽ quare in iudicio stare nõ possit, scilicet [ne uideatur de sua malitia.]&c.optarent.n.debitores excõicari, & darẽt in hoc operam, si ea ratione non possent à creditoribus conuenire.& sic delictum præstaret immunitatem contra l. relegatorum.§.fi.ff.de interdic.& rele.propter illam rationem alibi tenent gl.ꝙ si hæres debet hæreditate priuari:quia nõ impleuit volũtatẽ defuncti: scilicet pecuniæ enumeratæ.ĩ Auth. hoc amplius.C.de fideicommiss. recusat ipsam: quia debitis oneratã cogitur ipsam retinere penes se, vt no.in l.si seruus plurium.§.fi.ff.de lega.j.facit l.si quis solidum.de hæredi.insti.& inferunt ista verba,& ratio huius.c.ꝙ excõicatus teneatur officiare ecclesiam,& alia negocia ecclesiæ procurare,iudicare,& similia:cũ ista sint onera incumbentia rõne dignitatis,vt l.munerum.§.iudicandum.ff. de mune. & hono. contrarium dico. & illud,quod dicitur hic, ꝙ delictum non tribuit immunitatem,est uerum:nisi qñ delinquens redditur inhabilis ad subeundũ illud onus, qđ non compatitur se cum pœna:ut ꝙ relegati teneantur ad custodiam ciuitatis,vbi eis esse nõ licet,ut l.sed & milites. §. qui verò ignominiosè.ff.de excusa.tu. ¶Oppo.& vř,ꝙ excõicatus nõ possit stare in iudicio,ut ĩ.de probatio.c.post cessionem. & de exceptio.c. cũ inter priorem. So.dicit glo.ꝙ excõicatus potest stare in iudicio,tanq̃ reus,vt hic:sed non tanq̃ actor; quia nõ potest aliũ cõuenire, vt in contrariis.& hoc uerũ regulariter. In quibusdam tamen casibus potest stare in iudicio,tanq̃ actor, ut cũ conqueritur de iniusta excõicatione,vt ĩ.de rescrip.c.j.li.6. Item si quis impediret eũ cõstituere procuratorem in cã sue defensionis:vel si quis eum inquietaret in itinere, cum vadit ad curiam pro absolutione pro iniectione manuum.ĩ. de excep.c.fi.ff. de iudi. l. si longius. Et ita sentit Io. An.¶Secundò oppo.dicitur hic,ꝙ debet constituere procuratorem: sed uidetur,ꝙ ad hoc compelli nõ debet.š.de procura. c. querelã. Solu.glos.fatetur contrarium.& dicit,ꝙ debet, ubi nolit litigare per seipsum.Si enim hoc vult, cogi non debet ad constituendum procuratorem.loquitur ergo ille tex.de debito honestatis,non necessitatis,secundùm Io.An. Sed hoc non uidetur bene dictum.nam in iudicio iuratur de calumnia : qđ præstare non poterit excommunicatus, non solùm cum litigat per seipsum,sed etiam ꝑ procuratorem,ut in Auth. principales.C.de iura.cal. Itẽ cõicãtes sibi sunt excõicati.ex quo
3 infertur,†ꝙ nec per se,nec per alium poterit esse in iudicio. So.dicit glo.vt no.ĩ. de iura.cal.c.fi.li.6.¶Non ob.ꝙ participantes sunt excõicati:quia illud est uerum vniuersaliter.fallit in casibus,in quibus iura reseruant excõicatis defensionem:quia in eisdem uidentur aliis reseruare cõionem cũ eis, ar.ĩ.de sen.excõ.in mercu.¶Quæro.apparet in tex. ꝙ quæstio fuit generaliter proposita:an scilicet excõicatus in iudicio stare possit.sed hoc stare posse ĩ iudicio põt intelligi multis modis:aut tãq̃ actor:aut tãq̃ reus:aut tãq̃ ꝓcurator:aut tã q̃ aduocatus:aut tãq̃ ꝓsecutor appellationis: aut tãq̃ accusator: vel iniuriæ ꝓpriæ ꝓsecutor:aut tãq̃ testis:aut tãq̃ iudex. quare ergo qõni gñaliter ꝓpositæ in specie respõdet,ꝙ põt conueniri.dicit Io.An.ꝙ per istam specialem responsionem datur intelligi:hoc casu cõcesso in vno,in ceteris denegatur. ar.c.nõne.de præsump.¶Sed incidenter quæro in casibus,in quibus non põt:quid si exceptione excõicationis omissa, sit processum in negocio:an illa exceptio, si postea opponatur, reddat iudicium retro nullum.Rñdet,ꝙ si cõcernat dicta exceptio iudicem ordinarium,uel delegatum.dic, vt no.in c. I. de rescri.li.7.& eo.lib.c. I.de excep.Si concernat procuratorem,actorem,uel aduocatum.ibi no.c.post cessionem.de ꝓba.¶Si tamẽ plenius uis uidere.q.scilicet,quæ excõicato sint prohibita,uel concessa.uide per Io.An.in d.c.pia. in nouella super uerbo.glo.olim erat. dicit enim ibi,ꝙ quidã sunt actus publici,ut tutela,& cura.Inst.de tute.circa prin. Quidã sunt ciuiles,ut iudicare,& arbitrari. Quidam sunt cões,ut officiũ procuratoris,& testium:quia nec inter ciuiles, nec inter publicos numerantur:& ab istis talibus repellitur.de proba. c. post cessionem.de procur.c.fi.multò fortius à publicis,& ciuilibus.ĩ.de re iudi.c.ad probandum. ubi patet excõicatum repelli à iudicando, si sit publicus.Similiter ab arbitrãdo.de quo in Spec.de arbi.§.differt.uersi.item secũdùm eum.Similiter ab agendo,testificando,& patrocinando, ut in c.decernimus.de sen.excõ.lib.6.ubi plenè an à testando,& an à cõfectione instrumentorum,si erat tabellio:& an à contrahendo.dic,vt in c.veritatis.de dolo,& contu.¶Quid dices in sacramentis ecclesiæ,& beneficiorum collatione,uel receptione?dic excõicatum à collatione,& susceptione oĩm spũaliũ, & temporalium, quò ad beneficia, & sacramenta ipso iure priuatum.Sed aliter in beneficiis,q̃ in sacramentis.In primis enim dando,& recipiẽdo nihil agit.de ele.c.cum inter.de cõsue.c.cũ dilectus.de ap. c.constitutus.Sed in sacramentis cõstat,& recipit characterem:sed non executionem.de ord. ab epi. cap. fi.qđ loquitur in conferente.& de eo,qui fur.or.suscε.c.j.& ult.& de senten.excõ.ca.cum illorum.quæ loquunt in suscipiente.& ita no.Io. An.in d.c.pia.in nouella.sup glos. olim erat.¶Secundò quæro.dixi.š.ꝙ excommunicatus tãq̃ actor repellitur;sed tanq̃ reus admittitur,ut hic. ¶Quid ergo b si probabiliter dubitatur,utrùm sit actor,uel reus. puta opponit se contra electum: uel opponit exceptionem compensationis:uel offert se liti propter suũ interesse. de his dic, vt no. de excep.c. cũ inter priorẽ.& c.dilectus.& vtrobiq; in nouella.& in c.fi.eo.ti.& ĩ.eo.c.exhibita.Et uide qđ no.ĩ. de app.c.qua fronte.in nouella.ubi quid iuris de reo petente recuperationem tenutæ,& reficiẽte expẽsas: an ab istis petitionibus poterit repelli per exceptionem excommunicationis. dic,ut ibi.& ĩ.ut lite nõ contestata.c.qm̃ frequẽter.§.in aliis. super uerbo recuperet.in nouella.credo etiam,ꝙ si actor cõuenit debitorem excommunicatum,& differt prosequi:ꝙ cõuentus põt instare,ut in causa ꝓcedatur,iuxta formãm traditam ĩ Auth.q̃ semel.C.qũo,& qñ iudex.nec ab illa petitione poterit per exceptionem excõicationis excludi:quia sic petẽdo dicitur magis se defendere,q̃ alium ad iudicium trahere, ar.l.libertus à patrono.ff.de in ius vo.& l.qui cum maior.§.si
4 libertus.ff.de bo.lib.¶Tertiò†an fideiussor excommunicati conuentus ab ipsius excõicati creditore possit obijcere cõpensationem debiti:in quo agens excõicato tenetur. Istam quęstionem disputauit Ia.de Are. in fideiussore excommunicati, & bãniti. & ad eius decisionẽ præmittit:an ipse excõmunicatus possit compensare.arguit sex mediis pro. & aliis sex contra:& tandem determinat,scilicet ꝙ ipse bãnitus, vel excõicatus à creditore conuentus non possit obiicere compensationem eius,qđ sibi debetur.Non obstat, ꝙ compensatio uideatur spẽs defensionis, quæ non est alicui auferẽda; cum sit de iure naturali,ut cle. pastoralis. de re iud. Dic.n.ꝙ duplex est defensio.una,quæ habet naturam solius exclusionis:& hæc permittitur excommunicato,& bãnito.ar.ff.de accu.l.seruos.& alia, quæ habent naturam etiam accus.& impugnationis,ut est compensatio.& hæc ei nõ competit.C. de adul.l.qm̃ Alex.& ĩ.de excep.c.cum inter priorem.ubi Bart. & fere oẽs ad illam opi.declinant.In quęstione ergo proposita, vtrùm scilicet fideiussor excõicati,uel exbãniti hoc possit,arguit decem mediis,ꝙ si principalis compensationis beneficio non iuuatur:ergo nec fideiussor.primò ; quia repræ-
5 sentat personam eius.Insti.de repli. §.fi.¶†Secundò quia fideiussor dicitur rei defensor.& sic, qđ principali denegatur, non debet concedi fideiussori.ff.de uer.obl.l.cum filius.¶In contrarium arguit aliis decem mediis, ꝙ possit ex persona sua.& tandem cõcludit,ꝙ indistinctè compensabit debitum compensabile,non obstante bãno,uel excõicatione principali.&

pali. & hoc ideò, quia permissum est fideiussori à iure soluere de substantia principalis debitoris, vt ff.man.l.si procurator.§.si ignorantes.& qui compensat, soluit.ff.qui po.in pi. ha.l.si debitor.& in arbitrio est soluentis, q soluat. ff.man.l. fideiuss.& de distrac.pig.l.creditor. Excõicatio aũt banni nõ obstat fideiussori causam onerosam habenti. ff.de exce.doli. l.apud Celsum.§.si cum legitima. Nec dicat quis.hoc proficit bannito, vel excõicato: & ideò debent fideiussori obesse bannum, & excõicatio; ex eo, quia reuersura sit res ad dolosum.ff.de excep.doli.l.apud.§.apud Iulianum.quia magis fideiussori, q̃ reo succurritur: & apud eũ remanere intelligit, non ad eum reuerti.excõicatio namq; alia est, q̃ personã repellit, & æquitatem ẽt non respuit: alia, persona admissa, petitionis iniquitatem repellit.ff.de excep. l.2. in fi.quæ personam repellit: sicut & q̃ adiuuat, personalis est. ergo non transit in fideiussorem.ff.de exc.in prin.& de minima ca.in prin. Si ergo excõicatio, quæ prodesset fideiussori, non transit in eum (quia est personalis) multò fortius non nocet contra personam principalem, vt excõicatio, vel bannum, ar.ff.de libe. & posth.l.cum quidam.personalia namq; non transgrediunt personam.ff.de pac.l.idẽ.§.personalem. & de ser.ru.præ.l.pretor.& hoc dicit ẽt si post bannum fideiussit. nã si post fideiussionem, & ante bannum fuisset debitor huius debitoris: manifestum fieret fideiussorem munitum compensatione. ff.de compen.l.verũ.& de pac.l.fi.Illa sunt uerba Ia.de Are.ibi[& prædicta faciũt ad aliam q̃onem.]

6 † Si excõicatus cessit alteri iura contra debitorem suũ: an excõicatio cedentis obstabit cessionario.& vr̃ distinguendũ: vtrũ fuerit facta cessio ex cã lucratiua: an ex cã onerosa, vt d.l.apud Celsum.§.si cũ legitimam.& §.auctor.dic vt no.ĩ.de iure pat.c.j.lib. 6.& per Bar.in disputatione, quæ incipit.Statuto cauetur, q fœnerator.

7 ¶Quartò quæro.† excõicatus vulneratur, vel aliàs verberatur: an persequens suã iniuriã admittatur ad accusandũ: dñs Fed.dicit se mirari, q de hoc dubitet aliquis canonista: quia rõ.c.j.de exce.li. 6. ita adaptatur ad illum casum, sicut ad alios: vt.s.rationibus ibi expressis veniat repellendus. Itẽ spoliatis maximus à iure fauor impenditur: & tñ exceptione prædicta excommunicatus ab agendo excluditur, vt no.23. di.c.j.in fi.& de procura.c.ex insinuatione.in ver. canonicis. & de rescrip.ca.dilectus. in glo.lib.6.in fine.Item apostillat Io.And.de excep.c.à nobis.ibi [addebat criminosus, non excommunicatus] remittit ad gl.Ioan.positam.4.q.6. c.omnibus.ita dicit consi. 111. ¶Sed remanet hic magnum dubiũ. vtrùm pro tali iniuria, vel offensa possit iudex delinquentem ex officio punire, procedendo per viam inquisitionis.dominus Iacob.But. disputauit similem quæstionem in istis criminibus.Statuto cauetur, quòd si aliquis non soluerit collectas: non reddatur ei ius in aliqua causa ciuili, vel criminali agendo, vel defendendo: accidit, quòd quidam, qui collectas non soluebat, iniuriatus fuit. iudex, qui aliàs super illo crimine per inquisitionem poterat procedere, contra illum delinquentẽ opponit, quòd non potest. quæritur quid iuris. determinat, quòd non possit. quod verum idem sit in excommunicato, non firmo: sed remitto ad not.in l.non solum. §.fin.ff.de iniuriis.per Barto.

ADDITIO.

a ¶Et sic stare in iudicio.Aduertendũ est, q tunc debet constituere procuratorem ad respondendum.Car.in c.ex parte decani.in 2.notabili.de rescrip.Doct.in c.post cessionem.de prob.Abbas in c.consulti. de procur. & habetur idem hic in 2.notabili.nu.2.

b ¶Quid ergo.vide Bal.in l.libertus.la j.ff. de in ius uoc.

SVMMAE.

1 *Canones debent legibus præualere.*

2 *Doctores iuris canonici debent præcedere legum Doct.et si sint laici.*

3 *Clericus de oĩ crĩe debet conueniri coram iudice ecclesiastico.*

Consuetudo canonibus derogare non potest.

CLerici. Clericus de omni crimine debet coram iudice ecclesiastico conueniri: nec valet consuetudo contraria.& duo facit, legem probat, & consuetudinẽ improbat. ¶Primò not.

1 † q leges Imperatorum succumbunt canonibus: & canones debent legibus præualere, concor.C.de sacrosan.ecc. l.priuilegia.vbi Bal.sic distinguit.aut loquimur in spũalibus, & pertinentibus ad fidẽ: & stamus canonibus, vt d.l.priuilegia. Et ibi concor.idem in rebus ecclesiasticis, vel iuribus ecclesiasticarum.de consti.c.ecclesia sanctæ Mariæ. aut loquimur ĩ meris tpalibus: & tunc aut in terris Ecclesiæ: & in vtroque foro seruamus canones.aut in terris Imperii: tunc in foro ciuili seruamus leges: nisi talis obseruantia induceret pctm̃.qui si.sint leg.c.per venerabilem. Sed in foro epi stamus potius canonico iuri, vt in c.j.de ope.no.nun.ita distinguitur ibi: quibus adde qnod no.in c.vigilanti.de præsc.& c.cum esses. de testa. & in reg.malæ fidei possessor.& in reg.ea quæ fiunt.de reg. iur. li.6.in mercu.ad illam dist.rediguntur leges, q̃ dicunt, q Imperator p omnia vult sequi sacras reg.in Auth. de san. epi.§. vt omnipotens ec.col.9.& in Authen. qũo oportet epos. §.j. col.j.& ecclesiastica causã sm̃ sacras regulas est examinãda, & finienda, nulla contradictione obstan.in Auth. de san.epi. §.si aũt ecclesiastica.& se.& in Auth.de man.princ.§.si verò cãm.¶Scdo no.q dicit tex.[imitari.]arguit.n. ex hoc Fran.

2 † q Doct.iuris canonici pcedere debent, ẽt si sint laici legũ Doct.quasi tantò qs nobilior reputet, quantò præest maioribus.facit quod no.in c.statuimus.de ma.& obe.¶Tertiò no.

3 † q clericus de oĩ crĩe conueniri debet corã iudice ecclesiastico: iudex ergo laicus non cognoscit de crĩe contra clericum, ẽt si per modum exceptionis crimen in iudicium deducat, vt no.Inno.ĩ.ti.j.c.verum. Et ẽt si dubitetur, vtrùm sit clericus. nec de illa piudiciali nõ cognoscit iudex laicus. de quo dic vt c.si iudex laicus.de sen.excõ. li.6. Vtrũ aũt quod hic dicitur, habeat locum in clerico deposito.vr̃, q nõ.de penis. c.2. lib.6.in vl.gl.Itẽ quod hic dicitur in criminalibus, supple idẽ in ciuilibus, & personalibus, vt patet in his, quæ not. ĩ.eo.c. qualiter.& ĩ. tit. 1.c. quod clericus.& quod dicã eo.tit.c.2.

4 ¶Quartò no. † q cõsuetudine nõ põt canonibus præiudicari.Si eñ canõ vincit legẽ scriptã, & cõem: fortius legẽ non scriptã, & particularẽ. & hoc mõ Papa intendit arguere. vt qđ nõ põt facere lex cõis, & scripta, nõ possit particularis, & nõ scripta.& nisi hoc mõ ĩducas illationẽ, nõ vr̃ aptè inferri ad propositũ antecedẽs.& p hoc, qđ dicit tex. q nõ põt consuetudine hoc induci, argue, q nõ ẽt pacto, vel statuto ciuitatis.nil eñ aliud est consuetudo, q̃ ciuiũ tacita cõuẽtio, q̃ non minoris est efficacie, q̃ expressa, vt l.de qbus.ff.de legi.& qđ not. C. de decre. decu.in rub.& l.non impossibile. de pac. ¶Oppon.ille tex.innuit, q consuetudo non præiudicet iuri scripto.sed contra.11.dist.c.in his.sol.vt in glo.cui addit Io. An.quod no.8.dist.c.frustra.& plenius.s̃.de consue. c.fi.vbi illa materia declaratur.

SVMMAE.

1 *Iudicis officio incũbit, q personæ coram eo litigantes sint legitimæ.*

2 *Capitulum cum auctoritate, & consensu sui prælati debet agere.*

3 *Libellus debet concipi in persona Capituli in iuribus spectantibus ad Capitulum.*

4 *Acta facta in iudicio cum persona non legitima non valent.*

5 *Iudex põt supplere in causis pro ecclesiis, & minoribus indefensis.*

CAusam. Iudex prouidere debet, ne collegium litiget corã eo sine auctoritate prælati.tria facit, committit causam, instruit delegatum, & instructionis causam reddit.scda ibi[prouideas]tertia ibi[nec si.]¶No.j.dum dicit[prouideas.]&c.

1 q † pertinet ad officiũ iudicis, puidere, vt psona sit legitima, quæ litigat coram eo.similiter, vt libellus sit aptè cõceptus,

vt no.Inno.s̄.de offi.vic.c.1.& de offi.asses.l.1.Ratio est, ne iudicium suum sit delusorium.quod debet solicitè prouidere, vt l.si prætor. ff. de iudi.Et inferas ex hoc, ꝙ licèt pars omittat exceptionem inhabilitatis contra personam agentis: tñ potest iudex hoc ex officio supplere, etiā postquā fuerit parti super hoc via præclusa, vt est glo.no.in c.1.de elec.lib.6.fa
2 cit l.quos prohibet.ff.de postulan.¶ Secundò no.† ꝙ Capitulum cum auctoritate,& consensu sui prælati debet agere: sicut minor cum consensu,& auctoritate curatoris,vt l.1.ff.de
3 admi.tut.Et innuit ille tex:ꝙ † libellus debet concipi in persona Capituli, non prælati.quod credo verum in iuribus spectātibus ad Capitulum:in iuribus verò cōmunibus Capitulo & prælato ipse prælatus habet exercitium actionum de quo plenè in ca.edoceri.s̄.de rescrip.¶ Tertiò not. quòd quando iudiciū non est fundatū cū persona legitima, potest à capite inchoari. Ideo iura nolunt,ꝙ non prius iuris ratio,quā persona quærenda sit,vt l.quidam referūt.de iure codi.& l.si quęramus. de testa. ¶ † Vtrùm aūt illa acta facta in tali iudicio
4 cum persona non legitima faciant fidē in iudicio postea aptè concepto:credo, ꝙ non: quia talis nullitas concernit omnia acta,ar.no.per.Bar.in l.cum quærebatur.ff.de re iu.¶ Quartò no.tex.dū dicit [valeat suscitare] relinquit.n.hoc in arbitrio minus legitimè cōparentis: vtrū velit illud iudicium esse nullum,vel efficax ad similitudinem minoris,per quæ lata esset sententia,vt l.non eo minus. C. de procu.Ratio colligitur ex l.quod fauore.C.de leg.¶ Primò oppo.Io. An.ille prætendebat se episcopum,& abbatem:sed contra,quia duas dignitates non potest quis obtinere, vt ca. de multa. de præbend. nam per adeptionem episcopatus vacauit abbatia ipso iure, vt ibi. sic etiam non potest quis habere episcopatum, & præposituram,vt c.cum nostris.de conces.præben.So.dicit ipse.monasterium fortè erat vnitum epatui:vel erat cathedralis ecclesia regularis,sicut multæ sunt in Anglia,& Frācia.Et hoc tenent Pe.Ab.Gof.& In.& illa est.s. cathedralis ecclesia regularis Cantuariensis. Rof. & Vin.¶ Itē archieps Lugdunensis est abbas sancti Iusti Lugdunensis.& archieps Viennensis est abbas Ecclesiæ Romanensis.vnio ergo, vel status cathedralis ecclesiæ,quia regularis(vt est ecclesia Perusina, Auinionensis, Vticensis,Magalonensis,Nemetēsis,Nemensis, quæ sunt sub regula sancti Augustini) tollit cōtrarium.¶ Secundò op.hic imponit necessitatem iudici prouidendi, vt iudiciū fundetur corā psona legitima.Sed cōtra iudex nō debet in causis ciuilibus,& profanis supplere de facto,sed de iure, vt C. vt quæ desunt aduo.par.iu.sup.l.1.ff.de dā.inf.l.4. §. hoc autem iudicium.vbi dicitur,ꝙ non debet impendere suum officium non
5 petitū.hic dicitur cōtra,ergo malè.So.† speciale est,ꝙ possit supplere pro ecclesijs,& minoribus indefensis, vt no.Bar. in d.§.hoc autem iudicium. pōt enim supplere defectum auctoritatis tutoris,& tutorem non habenti dare, vel curatorē ad litē,vt l.si infanti.in fi.C.de iure deli.& c.fi.de iudi.li.6.vel dic subtilius,ꝙ ideò pōt supplere de facto ī illo casu; quia de illegitimitate personæ actoris in casu huius.c.constat sibi iudici, vt iudici:cum subijciatur eius oculis persona illegitima. ergo ipsam pōt repellere, sicut excōmunicatum,infamē, & alium quemcunque inhabilē,vt d.l.quos prohibet. c.pia. de excep. lib.6.maximè ne iudicium suum sit delusorium,vt dixi.

SVMMAE.

1 *Clericus depositus incorrigibilis comprimitur per curiam secularē.* 8.
2 *Deprehensio sola non sufficit ad condemnationem:nisi deprehensus sit conuictus.*
3 *Clerici deprehensi in crimine deponuntur.*
4 *Deponi potest quis pro furto,homicidio, & periurio.*
5 *Pluralitas delictorum exigit pluralitatem pœnarum.*
6 *Ecclesia quādo nō habet quid vltra faciat, debet vti gladio tēporali.*
7 *Anathema vnde dicatur.*
9 *Conditio delinquentis si varietur:debet imponi pœna, non secūdū prateritū statū:sed secundū nouū mutatū pro delicto præterito.*
10 *Excommunicatio aliquando dicitur leuior pœna:quia non est perpetua,sed ad tempus.*
11 *Ecclesia imponit pœnam mortis indirectè.*
12 *Verbum,moriatur, in dubio intelligitur de morte naturali, nō ciuili.*
13 *Sacerdos si matrē, vel sororē cā lucri occiderit: qua pœna puniatur.*
14 *Hæreticus reuersus ad vnitatem Ecclesiæ est perpetuò carcerandus.*
15 *Hæresis est maius delictum, quàm homicidium,si hæreticus perseuerat in crimine.*
16 *Delictum maius est,quod committitur faciendo, quàm omittendo.*
17 *Debitor fugitiuus potest cāpi die feriato in honorem Dei.*
18 *Incorrigibilis quis dicatur.*

1 CVm non ab homine †Clericus depositus incorrigibilis comprimitur per curiam secularem.cōis diuisio,secunda ibi[consultationi.]¶ Primò
2 nota, ꝙ qñque clerici in criminibus deprehenduntur a similiter & laici,vt l. capite quinto.ff.de adul. Et ibi not. ꝙ releuat ista deprehensio:cum testis non possit deponere super crimine de visu:sed tantūmodo, ꝙ viderit eū capi. quia dicebatur
2 furtum, vel adulteriū cōmisisse dic,vt ibi.¶ Scdò no. † ꝙ sola deprehensio nō sufficit ad cōdemnationem, nisi etiam sit conuictus.nā licèt deprehensio sit sufficiens ad infamiam inducendā,vt ff.de ritu nup.l.palā.§.quæ in adulterio.non tamē est sufficiens ad ferendā sententiā,sm̄ Gof.& Host.&c.¶ Ter
3 tiò no.† ꝙ clerici deprehensi in criminibus deponūtur.& nomē clericorū intellige largè,sicut sumitur. 12.q.j.c. duo sunt. vt sic comprehendat personas ecclesiasticas, quæ gaudent eodē priuilegio. 17.q.4.c.si quis suadente.Et idem videtur de familia episcopi.de offi.archi.c.fi.§. j. vbi de hoc. ¶ Quartò
4 no.coniuncto themate cum fine c.ꝙ † prò furto, homicidio, & periurio pōt quis deponi.& per hoc,ꝙ dicit[in quocunq; ordine] arguit Ho. ꝙ clericus inferioris gradus rōne delicti sit degradandus.de hoc plenè de cle.ex.mi.c.2.§.1.¶ Quintò no.quatuor gradus pœnarū:vt sic crescente contumacia, crescat pœna,vt j̄.vt li.non conte.c.quoniam frequenter. ad
5 fi. †Pluralitas enim delictorum exigit pluralitatem penarū, vt l.nunquam plura.ff.de priua.del.Ex vno autem delicto nō debet quis duplici pœna puniri,vt dixi.s̄.c. at si clerici. j̄. in
6 9.no.¶ Sextò not.ꝙ quando ecclesia † non habet vltra quid faciat,debet vti gladio temporali:ex quo colligit Ho.arg.nō
b esse vtendum temporali gladio,non præmisso spūali.b ad idē de hære.c.excōmunicamus.§.j.& de homi.c.postulasti.¶ Idē secundū eum in iudice seculari,quia ipse, & eius gladius sunt pars Ecclesiæ:vnde si vult rectè ꝓcedere, primò recurrat ad spiritualem gladium,antequā vtatur suo. remittit ad ea, quæ no.in summa.de treu.& pace.§. quid sit iustum bellum. in fi. pro quo dicto facit.j̄.eo.c.nouit.¶ Aduerte tamen ad id. qđ dicit tex.[cum ecclesia non habeat vltra quid faciat] &c.innuit enim,ꝙ ecclesia non possit pœnas alias infligere, quàm illas. ¶ Sed certè contrariū est verū. multa enim sunt genera pœnarū,quas imponit ecclesia, & subrogare potest loco penarum iuris ciuilis. de quo subtiliter per In. & Doc. de accu. c.qualiter,& qñ.2.de homici.c.humani.lib. 6.intellige ergo hunc tex.ꝙ non habeat vltra quid faciat, intellige propter po potentiam delinquentis, qui subterfugit agere pęnitentiam per detrusionem in monasterium.j̄.de pœnis.c.tuæ. & C. de spor.li.2.¶ Septimò no.ꝙ curādū est, ne vnus sit perditio plurimorū.qđ contingit, vel propter malū exēplū.de sta. mo. c. ea quæ.§.1.in fi.vbi de hoc,vel ēt plures dānificando,mutilādo, vel occidendo.ff.de offi.p̄si.l.congruit.Vnde,ꝓuidēdū est, ne alicui exitio.i.destructioni, siue periculo mortuus sit.ff.de of.presi.l.diuus.ad fi.& de talibus ēt tēpore feriato in honorē Dei pōt sumi vltimū suppliciū, vt l. prouinciarū .C.de ferijs.

¶ Octa-

¶Octauò no.ꝙ aliud est excõicatio.aliud anathema. & sumitur in illo c.excõicatio pro minori excõicatione. anathema pro maiori, sm̃ Goff.& Inn.vel sm̃ Io.An. excõicatio sumitur pro maiori, sed sine solẽnitate: anathema cũ solẽnitate.de qua 11.q.3.c.debent.& in Concilio Viennensi.de pœ. c.si quis suadente.de illo anathemate hr̃ ad Gal.j. & ad Corint.vl.quas auctoritates vide .q. 3.§.si qui.

7 †Anathema aũt dr̃ ab ana, quod est sursum,& thema, quod est quædam figura ad formam literæ contracta, quæ imprimebatur frontibus damnatorũ olim.dr̃.n.anathema.i. superna maledictio, de quo ẽt 23.q.4.c.Guilisarius.sm̃ Ioan.An.

8 ¶Nonò no.†ꝙ depositus non statim est de foro iudicis secularis: sed tunc demum, cũ post depositionem est incorrigibilis. de incorrigibili ergo non comprimendo statim per iudicem seculare loquitur.c.at si clerici.§.sed non debet.ver.eo. ¶Decimò,& vltimò no. ꝙ depositus de delictis commissis tp̃e clericatus punitur pœnis legalibus.¶Sed instabis, ꝙ hoc modo vr̃ puniri.s.depositionis,& pœna legali,contra dictum c.at si clerici.So.dic,ꝙ sola depositio non est pro delicto commisso terminus pœnæ. nam post depositionem detrudi debet in monasterium ad pniam peragendam, vt dixi: quam pniam interfugiens est pœnis legalibus puniendus,vt hic;alteratur ergo ex cã.& collige arg.

9 †ꝙ si variatur conditio delinquentis, debet imponi pœna,non sm̃ præteritum statum, sed sm̃ nouum mutatum pro delicto præterito . de quo dic ut l.j.ff.de pœ.per Bar.& s̃.de obli.ad ra.c.j.ubi dixi. ¶Opp.dr̃ hic, ꝙ primò debet deponi.secundò excommunicari.tertiò anathematizari.quartò comprimi per iudicem seculare:Sed cõtra, imò vr̃,ꝙ alius ordo sit seruãdus in ĩpositione pœnarũ:vt primò suspendatur:secundò excõicetur: tertiò deponatur, vt in c.forte.23.q.4.ubi de hoc.& 34.dist.c.quorundam. & ca. honoratus.74.di.vbi etiam de hoc. So. dicit glo.qñq; pœna est alicui infligenda propter delictum perpetratum:tũc imponenda est pœna iuris: vt si delictum exigit suspensionem, suspendatur: si depositionem, deponatur:& ita loquuntur cõtraria.qñq; delictum non incipit à crimine, sed à contumacia:tunc seruandus est ordo istius c.vt excõicatio præcedere debeat.quia excõicatio tantò maior vr̃, quanto ex re minori cõsurgit, sm̃ Io.An.qui sic no.96.dist. c. duo. ¶ Sed dices cũ excõicatio sit maior pœna, q̃ possit Ecclesia imponere: nunq̃ vr̃ à tali inchoandũ,sed à leuioribus, vt l. respiciẽdum ff.de pœnis.Sol.dicit glo.

10 † ꝙ certo respectu põt dici leuior: qa nõ est perpetua, sed ad tps, s. donec cõtumax perseuerat in cõtumacia, vt c.cũ medicinalis.de sen.excõ.li.6.vnde aliæ pœnæ per pẽnitentiã nõ abolẽtur,vt l. qui ea mẽte.ff.de fur. sed pẽna cõtumaciẽ per pniam aboletur, vt c.ex lr̃is.s̃. de cõsti.qñq: pœna imponitur pp crimen.qñq; pp contumaciam vt dicit glo.quã sequitur Tan.& oẽs.¶ Secundò op.& vr̃, ꝙ pẽna debeat incipere,nõ à depositione, vel excõicatione, vt dixi, sed à degradatione, vt ĩ.de fal.c.ad falsariorum.& c. ad audientiam.& de hære.c.ad abolendã.So.dicit gl.speciale est in falsario literarum Papæ:hæresi:& cũ clericus infert cõtumeliã ep̃o suo.Isti enim in odiũ criminis statim post depositionẽ tradẽdi sunt iudici seculari. Exceptis verò istis tribus, seruãdus est ordo hic traditus ãte traditionẽ.ĩ.de hære.c.ad abolẽdã.in gl.tribus. & quia super illa materia vidi de facto arduã qõnẽ, in qua ad requisitionẽ bonæ memoriæ dñi Frãcisci Falerni, ep̃i Castellan.aliqua scripsi.ideo factũ,& allegationes referam, vt contingit.¶ Quidam sacerdos cum quodam laico conspirauit interficere quendam presbyterum ecclesiæ sancti Marci; quem diuitem arbitrabantur:vt ipsas pecunias, ipso ĩterfecto deprædarẽtur.hora tarda ille sacerdos ad ecclesiã sancti Marci accessit ad cameram dicti presbyteri, suggerendo sibi, ꝙ iret cũ eo:quia quidam cum naui redierat,& offerre volebat ecclesiẽ sancti Marci,& sibi tradere certas quartas maluasiæ. Iste presbyter illa credens, accessit,& ductus in quadam domo ab eo,& illo laico interfectus fuit:& ablatis clauibus cameræ illuc accesserũt. & acceptis inde pecunijs, & rebus alijs discesserunt. Captus fuit ille miser sacerdos, & laicus effugit: qui si fuisset captus, fuisset per frustra diuisus.& primo crastinatu quærebatur, an ille sacerdos degradari de iure posset,& tradi iudici seculari, considerato, ꝙ iste presbyter alijs enormitatibus, & sæuis se immiscuit, dimisso habitu clericali, & vt plurimũ dissolutam vitã duxit.Cũ præfatus dominus episcopus à me quæreret, quid sentirem.de iure scripsi,vt sequitur. ¶ Videtur primò,ꝙ ad hunc finem ep̃s eum degradare non possit, vt eum tradat iudici seculari:quia expressum est in hoc c. ꝙ iudex agere debeat contra clericum homicidam. vbi ante talem depositionem traditur certus ordo, quẽ iudex nõ debet ꝑtermittere, vt l.constitutionibus.ff.ad muni. facti enim quæstio in arbitrio iudicantis est.pẽnæ verò persecutio non eius voluntati mãdatur:sed legis auctoritati reseruatur:, vt l. 1.ver.nã vt Papi.ff.ad Turpil.imò plus, quia istam traditionem iudici seculari post depositã constõ ꝓhibet expresse, vt s̃. & c. at si clerici.Cũ ergo ep̃i dicantur esse magistri, & custodes canonũ. c 24.q.3.c.cum quibus c nisi.aliàs incipit canonum.non videtur ipsos posse transgredi, maximè exaggerando pœnas canonum, qui sunt ab omnibus obseruandi, vt c. canonum. de const.præterea certi sunt casus in iure expressi, qui illã traditionem, & depositionem statim fieri concedunt, vt dicto c. ad abolendam.in glo.tribus.Cum ergo iste non sit de illis, remaneat sub regula generali.ꝙ tradi non debeat, argumento sumpto à sufficienti partium enumeratione, ar.l.obligationũ fere.§.placet.de act.& obliga.¶ Videt̃ ergo breuiter pro illa parte concludendum,ꝙ illud, quod non est sanctorum patrum decreto sancitum, superstitiosis non est adinuentionibus præsumendum, vt c.inter corporalia. §. sed nec.de transla.¶In contrarium multa vrgent, primò tex. expressus in c. 1.de homici.Nam illud verbum, euellas, non potest intelligi de fugiente ad ecclesiam, vt immunitatem ecclesiæ consequatur:quia (vt dixit ibi Io.An.) tempore l. exodi non reperitur immunitas illa concessa.oportet ergo necessariò dici, vt euellatur clericus homicida ab altari per depositionem,& inde moriatur.de laico enim non potest sanè intelligi: quia euelli ab altari non potest, qui circa eũ ministrare non potest:quia priuatio præsupponit habitum, vt absolutio excommunicationem, vt ca.ad venerabilem.ad fin.de elec. ¶ Nam euellere propriè est eius, quod radices agit.c.solitæ. de ma. & obe. aliæ expositiones, quas ibi facit Ioan.An.pro tollendis contrarijs, videtur satis contra mentem illius.l.exodi.quæ simpliciter homicidium puniebat morte. quo lex ideo videtur redacta more constitutionis iuris canonici:siue canonis, vt seruetur non vt frustra membranas occupet, contra.c.si Romanorum. 9. di. ¶ Non ob.

11 † ꝙ ecclesia non imponit pœnam mortis.quia hoc est verum directè, sed indirectè, dũ mandat degradari,& tradi iudici seculari, vr̃ instituere, qd fiẽdũ sit in actionibus.& per hoc tex.in d. c. 1. dicit [vt moriatur] loquitur enim impersonaliter, quasi non per iudicẽ ecclesiasticum cum infligatur talis pœna, sed per iudicem secularem. &

12 hunc intellectum importat verbum[moriatur.]† quod verbum in dubio intelligendum videtur de morte naturali, nõ

d ciuili, vt no.26.q.1.c.placuit. d & in c. susceptum.de rescrip. lib. 6. Expositio ergo illius c. apta, & propria illa videtur [euellas ipsum ab altari per degradationem : vt moriatur.] scilicet ꝑ executionẽ iudicis secularis. & hoc fortè vult denotare verbũ in secunda ꝑsona, dũ dicit[euelles.] vt ad ep̃m referat̃.nec subiũxit [iustitiã facias, vel occidas] sed loquutus est quò ad mortẽ in ꝑsona tertia, vt moriat̃. quasi nõ ad præcedentem, cui dicit[euellas] sed ad aliũ referatur. ¶ Primò aduertendũ est ad casus, in quibus traditio potest fieri iudici seculari, & inter alios est casus, cũ quis falsat literas Papæ. ¶ Item alius, cum quis calumniam, vel contumeliã facit episcopo suo, vt no. in d. c. ad abolendam.Sed nullus dixit non fore

fore maius crimen homicidij, quàm falsare literas apostolicas, siue Papæ pro obtinendo fortè mediocri bñficio. Nã homicidium iure naturali prohibitum est: illa autem iure positiuo, vt in d.c.1.de homici. Si ergo maius, ergo grauius iudicandum: vt sic pœna correspondeat delicto, vt c. quæsiuit. de his, quæ fi.à ma.parte ca.& l.sancimus.C.de pœnis. illa.n.crimina, propter quæ dẽt quis degradari, ex gratia scripta sũt:
13 & ad similia, & maiora crimina extendimus &c.† ¶Quid.n. si sacerdos matrem, & sororem, vel commatrem suã lucri cã interfecit.& deinde sacrã domũ combussit: patriam prodidit:& patrem occidit. dicemus ne, quia ordo huius.c.nõ præcessit, sola despositione damnandum? vr̃, ꝙ sic; quia nõ est de casibus expressis, ꝙ debeat degradari, vt ibi.contrarium credo, q̃a idẽ statutum intelligi dẽt, vbi eadem, vel maior rõ reperitur, vt C.de reuo.do.l.his solis.¶Non ob.si dicat. pœnæ non sunt extẽdendæ ꝑ similitudinẽ rõnis: sed restringẽdæ ad casum suum.de pœni.di.j.c.pœnæ.& qđ no.Cy.in l.2.C.quæ sit lon.consue.dico.n. ꝙ vbi ꝑ oĩa est eadem rõ, non põt dici ampliatio, vel extẽsio.sed inclusio sub eodẽ casu dispositο, & deciso, vt c.1.de tempo. or.lib.6. præterea si quis dicat, satis est illa pœna perpetui carceris, & condigna delicto: q̃a morti est similis, vt no.in ca.qualiter, & qñ.de accu. Ad hoc dico non cẽseri cõdignã.ꝑ minoribus.n.delictis, q̃ sit homicidiũ, reperio hãc pœnã infligi, vt patet in c.qm̃.de simo.ubi simo-
14 niacus detrudit in arcto monasterio, qđ cẽset carcer.¶ †Itẽ hæreticus reuersus ad vnitatem Ecclesiæ est ꝑpetuò carcerã-
15 dus.†Et si dicat.hæresis est maius delictum, q̃ sit homicidiũ,
c c fateor, si perseuerat de crimine: sed reuersus reconciliatus Ecclesiæ sustinet dictam pœnam, cui tm̃ in totum videbatur gratia facienda. q̃a Ecclesia nunq̃ claudit gremiũ redeũti, vt in epistola inter claras.C.de sum.tri.¶Item clericus, q. falsauit sigillum regis, à suis ordinibus degradatus, charactere in signum maleficij insignit, & prouinciam abiurare cõpellit, vt c.ad audientiam.de crimi.fal. Rursus calumniator officio priuatus verberibus fustigat, & in exiliũ deportat, vt c.1.de calum.latrones clerici in arctis monasterijs detrudunt, vt c. tuæ.de pœnis.¶ Si ergo illę tam graues pœnæ ꝑ minoribus criminibus homicidio inferunt: quid dicere debemus de homicidio hominis sacrati? in tales enim commissa crimina fortius puniunt, vt dicit tex.in c.j.de calum.præterea qui templa Dei effregerũt, & dona Dei nocte tulerunt, de iure ciuili dãnantur ad bestias, vt ff.ad legem Iuli.pecu.l.sacrilegiũ.¶Sed maius videtur esse delictum, Dei sacerdotem mactare, q̃ Ecclesiam vtensilibus spoliare. quia hominum gratia Deus oĩa creauit, vt l.in pecudum.ff.de vsu.facit l.si quis in hoc genus. de episco.& cleri.¶ Vlterius aduertendum ad illa, quæ not. Inno.in c.qualiter & quando. secundo.de accu.vbi cõformãdo pœnas iuris canonici pœnis iuris ciuilis: uidetur dicere, ꝙ vbi per ius ciuile imponitur pœna mortis: similis ei erit pœna illa, ꝙ relinquatur iudici seculari: sed omni iure, naturali, gentium, & ciuili homicidiũ morte punitur, vt dixi, ergo &c. & hoc fortè voluit c.at si clerici.§.eod.dum dicit[sed non debet quemlibet depositum.]&c.quasi dicat, in enormibus criminibus hoc debet, non obstante illo.c.vbi ad traditionẽ iudici seculari fiendam, requiritur, ꝙ sit incorrigibilis. Nam non solùm debet dici incorrigibilis, qui monitus à iudice nõ egit pœnitentiam: sed ille, qui delicta continuat, vt erat iste miser sacerdos. & multò magis delicta continuat, q̃ ille, qui de veteri pœnitentiam nõn egit. quia iste delinquit omitten-
16 do: ille autem faciendo.†Et maius est delictum, quod cõmittitur faciendo, q̃ omittendo, vt l.qui seruum.de ver.obli.facit l.si diuortio.ff.de pœn.ius enim monet, ne quis delinquat: in tantum, ꝙ ignorãtia nõ excusat, vt l.Mæuia.C.de iniust.test. Qui ergo malè agit, videtur in pœnam cõsentire. Et alia monitione non est opus.facit quod not. Inno. de præb.c. extirpandæ.¶Istas rationes, & iura pro hac parte adduco.sed solas determinare non audeo.tam turpissima morte, sicut lai-

cus, per frusta diuidatur; propter reuerentiam præteriti sacramenti, & characteris. Et ideò quia in pœnis iudicis officium latissimum est.& ex cã augere potest.& minuere pœnam iuris, vt l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his, qui no.in fa.& l.aut facta.§.fi.de pœnis. Ideò vestræ conscientiæ relinquẽdũ censeo, tradere, vel non, debeat, diligenter attẽdendo quid patriæ: quid clero: quid ipsius saluti videbitur expedire. & quod iustum visum fuerit, exequendo, hic sibi scripsi: qui postea sine solemni degradatione appensum in quadam gabia affigi fecit in medio campanili sancti Marci, vt ab omnibus videretur, vbi quasi ꝑ annum vixit, & nũc viuit, 392.die 5.Septembris.¶Tertiò opponitur, ꝙ primò debet opponi: deponi: deinde excommunicari: secũdò anathematizari. sed videtur, ꝙ illa duo vltima idem sunt; quia non est aliud excõmunicatio, q̃ anathema.Sol.ut dixi.§.in 8. not.glos. exponit excõicari.i. suspendi.¶Sed quomodo suspenderetur iam depositus? nisi dicas cum Pet. ꝙ suspenditur ab ingressu ecclesiæ, vel similibus, tanq̃ laicus.idem dicit Abbas.¶Quęro ille tex.loquit de deprehẽso in crimine.quęrit glo.à quo debeat fieri illa deprehensio.dicit, ꝙ à clericis, vel laicis, de licentia prælatorum.quo casu si eos detinuerint, non incurrunt sentẽtiam excommunicationis.¶In casibus tamen laici hoc possunt sine prelatorum auctoritate.de senten.excommu.c.3.§. penul.¶Super hoc Franc.tradit talem regulam, ꝙ quando percuti potest sine pœna excommunicationis, fortius poterit detineri: imò & si licentia ꝑlati haberi nõ potest; quia est in fuga, sine pœna excommunicationis potest licitè detineri. Et ita intelligitur Decre.vt famę.vt ibi no.Io.An. in glos.illa duo.ad hoc.ff.de his, quæ in frau.credi.l.ait pretor.§. si debitorem.tamẽ habeatur distinctio, vt curialius ducatur, & detineatur, q̃ laicus, secundùm Gul. Naso. & Abb.facit, qđ no.
17 ĩ d.l.dies festos.C.de feriis.vbi gl.† ꝙ talis debitor fugitiuus potest capi diebus feriatis in honorem Dei. Aduertẽdum tamen, ꝙ in omnibus casibus, quibus licitum est priuato aliquem capere propria auctoritate, debet intelligi, vt eum ducat ad iudicem, nõ ipse talem ligatum detineat vltra viginti horas.alias teneret pœna priuati carceris.argu.l.capite quinto.vbi hoc no.Bar.ff.de adult.¶Secundò quæro.nunquid statim, ꝙ depositus est, sine requisitione ecclesię iudex secularis comprimet clericum depositum.an non sit necessaria traditio iudicis ecclesiastici. Host.dicit, ꝙ illud cõprimere faciet iudex secularis ad requisitionem ecclesiæ.de cleri. excõ.c.2. in fi.siue per ipsius traditionem, & non aliter. pro quo etiam l.infligatur.de verb.signi.Sed iudex secularis faciet, qđ videbitur.¶Subdit Io.An. ꝙ illam Decretalem non intelligit in actuali degradato, in quo non putat, nec tenet, ꝙ sequatur incorrigibilitas.sed statim dicit eum de foro seculari, vt in dicta Decre.nouimus.& c.2.de pœnis.li.6.In verbali ergo depositione intelligit istũ tex.¶Sed incidenter quęritur: vtrùm in casu huius.c.post incorrigibilitatem erit necessaria degradatio, anteq̃ comprimatur per iudicẽ secularem. Petrus hic dicit, ꝙ sic.dicit enim, ꝙ super verb.comprimẽdus, & primò degradandus. Io. An.dicit, ꝙ poterit sequi: sed nõ erit necesse, ꝙ si præter depositionem tertiò monitus ingerens se enormitatibus perdit priuilegium clericale: multò fortius perdit iam depositus, qui adhuc postea monitus est, vt infra de sent. excõ.c.cõtingit.& c.in audiẽtia.& c. perpendimus. nec hic dicitur, ꝙ tradatur seculari potestati: sed ꝙ secularis potestas eum comprimit.illa sunt verba Io.And. ¶Tertiò pro declaratione tex. quæro. vtrùm illæ quatuor pœnæ (gradatim inferendo) requirant pluralitatem delictorũ: vt ꝑ depositione vnum homicidium, periurium, siue furtum iuxta tex. ꝑ excõicatione alterum ex predictis. & sic successiuè aliud ꝑ anathemate, & insuper ꝑ compressione: vr̃, ꝙ sic; quia illa verba sonant. nam pro vno delicto tantùm non vr̃ illa qua duplex pœna infligenda. imò nec duplex, vt supra c.at si clerici.¶In contrariũ videtur esse primò rõ naturalis. videlicet,

quòd

quòd si ante pœnam legitimam imponendam debemus tot atrocia crimina expectare. sic esset perditio plurimorũ. qđ vult illud c.præcauere. ¶ Item esset absurdum pro secundo graui delicto (fortè homicidio) simpliciter excommunicare. & pro tertio anathematizare. Et sic cum illa sola pœna permitteretur abire cum delicto, pro vno tantùm sumeretur vltimum supplicium. verus igitur intellectus huius c. videtur, ꝗ pro homicidio deponatur: & vltra depositionẽ, vt dicatur corrigibilis, debet pati detrusionem in monasteriũ ad agendum pœnitentiã. ꝭ. de pęnis. c. tuæ. & l. finali. C. vbi sena. vel clarissi. & hoc dicit hic Ioã. And. ¶ Ex cuius verbis, col-
18 ligo, † ꝗ dicatur incorrigibilis e qñ à dicta pœna intrusionis
a subterfugit de facto. quo casu vltra depositionem gradatim procedet ad excõmunicationẽ, & anathema. & hoc probat verbũ, incorrigibilis. qđ sonat potius in cõtumaciã primi delicti, q̃ in nouũ delictũ. nã ille correctus dr̃, qui dolet se fuisse peruersum. hoc etiã sonat tex. dũ dicit [deinde crescente cõtumacia.] Cõtumacia enim nõ significat nouũ delictũ, sed contemnere antiquũ, & pñiam nõ agere. facit etiã tex. coniũcta expositione Io. An. dicit em̃ tex. [cũ Ecclesia nõ habeat vltra, quid faciat.] ecce, ꝗ Io. An. declarãdo supplet. [ꝓpter ipsius potentiã] &c. quasi dicat, cum Ecclesia nõ possit ipsum cogere ad pœnitentiam, pp eius potentiã adhibeat illa remedia excõicationis, & anathematis: vltra non põt. Ideo ipsum relinquat iudici seculari. Sola ergo dispositio non debet esse terminus pęnæ in delictis; sed detrusio sequi debet. & si seq nõ põt, ꝓcedat ordine hic expresso. & ita intelligo istũ tex.

ADDITIONES.

a ¶ Deprehenduntur. Nota, ꝗ deprehensus in maleficio sine iudicio damnatur. 50. di. c si quis diaconus. & ibi glo. Io. & Gul. Ber. & Host. in c. tuæ. de pœnis. Quod tamen intellige verum, si per suum iudicem capiatur vt ibidem Hostien.

b ¶ Spirituali. Episcopus enim non venit mittere in terram gladium materialem: sed spiritualem. 16. q. 2. c. visis. & ibi vide Io. de Tur. Crema.

c ¶ Cum quibus ibi vide Archi. & Io. de Turre Crema. qui ibi quærit, an cum hominibus alienę communionis sit disputandum.

d ¶ Placuit. vide ibi Io. de Tur. Crema. qui plures in eo. ti. mouet qõnes.

e ¶ Qàum sit homicidium. Nullum enim peccatum est hæresi grauius. 32. q. 6. c. quod in omnibus, & 24. q. 3. quid aũt iniquius. vbi vide Io. de Tur. Crema. qui quærit, an hæresis peccatum sit maximum peccatorum.

SVMMAE.

1 *Mortuo vno ex litigatoribus, super beneficio alius substituitur loco eius.*

2 *Successor potest conueniri per literas impetratas cõtra prædecessorẽ.*

3 *Prosecutio litis inchoatæ contra spoliatorem non transit in illum, ad quem postea res inuasa deuenit, & scienter.*

4 *Dolo qui desiit possidere, lite pendente an possit ex eadem instantia condemnari.*

5 *Prosecutio litis, siue instantiæ an transeat in singularem successorẽ.*

9 *Sentencia lata contra eum, qui dolo desiit possidere, an possit sine nouo processu exequi contra nouum possessorem.*

QVia, Per rescriptum impetratũ contra violẽtum conuenitur is, qui scienter successit in uitium. cõis diuisio. secunda ibi [præcipimus.] ¶ Primò no. quid iuris, cũ inter duos de beneficio litigatur, & alter moritur, pendente iudicio. de quo dic, vt ꝭ. de arbi. c. ex parte. ¶ Secundò no. † ꝗ mortuo vno ex litigatoribus, super beneficio alius substituitur loco eius. quod an fieri de-
1 beat, dic ꝗ nõ: donec discussum fuerit de iure superstitis. qđ dic, vt c. j. ꝭ. vt lit. pẽ. li. 6. &c. ¶ Tertiò no. † ꝗ per literas impetratas contra ꝑdecessorem poterit successor conueniri. de
2 quo in gl. plenè. ¶ Oppo. iste tex. innuit, ꝗ per rescriptũ impetratũ cõtra Vber. qui dicebatur ecclesiã occupasse, poterit conuenire ille R. qui eam postmodum est ingressus. sed contrarium, quia rescripta non extẽdũtur ad alias personas. nec extenduntur ad alias res, quã cõtineãtur ibidẽ. ꝭ. de offi. del. c. p. & g. imò (qđ plus est) nõ trãseũt cõtra successorẽ vniuersalẽ. de rescrip. c. significauit. iste tex. vr̃ dicere, ꝗ transeat etiã cõtra singularẽ. ergo malè. So. gl. ma. format illã op. & soluit, ꝗ regulariter per rescriptũ impetratũ cõtra auctorẽ nõ põt
a cõueniri successor, a vt in contrarijs. fallit, cũ quis scienter occupauit rẽ à deiectore. & sic scienter successit in vitiũ. quo casu poterit cõueniri vigore eiusdẽ rescripti, vt hic, sicut tenetur cõdictione. c. sæpe. ꝭ. de resti. spo. & sicut dicimus in illo, qui causa mutãdi iudicii rẽ in aliũ trãstulit. ꝭ. de ali. iudi. mu. cã fa. c. 1. & 2. Nã iste, qui sciẽter successit in vitiũ, cũ sit oĩno similis ꝑdictis: ergo rõne oĩmodę similitudinis cõueniet ex eodẽ rescripto, ar. l. nõ pñt. ff. de leg. & hãc so. tenet hic Bar. & Da. ¶ Alij dicũt, ꝗ nũq̃ successor singularis vigore talis rescripti impetrati cõtra auctorẽ poterit cõueniri, vt in iuribus primò alle. Nõ ob. iste tex. quia licèt hic dicatur procedendũ fore, vt in primis lr̃is mãdabat: tñ iudiciũ sumet initiũ ex istis secũdis lr̃is, qb. ita mãdatur, vt ꝓcedi debeat, sicut ex primis. & istud, sicut, qđ est in tex. nõ notat oĩmodã similitudinẽ, sicut. ꝭ. de sum. tri. c. dãnamus. §. cum ergo. & referri debet ad causæ decisionẽ, nõ ad eiusdẽ litis ꝓsecutionẽ, vt patet in fi. tex. dũ dicit [terminetur.] Et illã opi. tenet Lau. Vin. Phi. Tã. Bar. Bri. & Inn. de quo tñ articulo vtrũ, & qñ rescripta transeãt cõtra singularẽ, vel vniuersalẽ successorẽ. dic vt no. Ioã. An. in c. si q̃s in ius. de re. iu. li. 6. ꝭ. de rescri. c. significauit. vbi de hoc in sum. Ex prædictis occasione latius ꝓseq̃ẽdo materiã. q̃rit gñaliter, vtrũ istud, qđ dictũ est de efficacia rescripti, trãseat, vel nõ trãseat ad singularẽ, vel vniuersalẽ successorẽ, habet locũ in instãtia iudicii. vt cæpta cõtra vnũ cõuẽtũ interdicto vñ vi, actiõe reali, vel ꝑsonali sup fundo, vel sup bñficio & lite pẽ. fundus ille, vel bñficiũ ĩ alterũ trãsferatur, vel cõuẽtus moriatur. an ꝓsecutio instantiæ trãsibit in illũ, in quẽ fundus ille, vel bñficiũ est trãslatũ. refert ipse quorũdã op. dicentiũ, ꝗ litis ꝓsecutio nunq̃ trãsfertur de ꝑsona in persona, nisi in hæredes, vel vniuersales successores. vt C. de acqui. pos. l. vitia. vel de ꝓcurato. in dñm, vel ecõuerso. ff. de ꝓcura. l. in causæ. §. si tu ex parte. & l. Iulianus. qui satisda. co. vel de filio in patrẽ. vt ff. de mino. l. pr̃ ꝑ filio. & l. si is. §. interdũ. de iniur. Et
3 illã op. seq̃tur: ex qua cõcludit, † ꝗ litis prosecutio inchoatæ cõtra spoliatorẽ, nõ trãseat in illũ, ad quẽ postea res inuasa deuenit, & sciẽter; quia alia actione tenetur spoliator. s. interdicto vnde vi. quod est personale: alia tenetur ille, qui successit in vitium. quia tenetur cõdictione. c. sæpe contingit. ¶ Idẽ dicit si actũ fuit reali: & lite pendente res, quæ vendicatur, in aliũ trãsferat: vt s. cõtra istũ nouũ possessorẽ debeat nouũ iudiciũ inchoari. et si in causa contra neminem posteriorẽ agitata fuerat iam conclusum. ¶ Non ob. l. quamuis indubitati. C. de adul. vbi desistente accusatore ab accusatione, iudex eandem instantiam prosequitur, puniendo reum. quia ibi loquitur, vbi constabat de crimine per confessionem accusati. vnde licèt accusator destiterit per hoc delictum, de quo liquet: non debet relinqui impunitum, vt. c. crimina. ꝭ. de collu. imo plus, secundùm eum; quia etiã si lata sit sententia pro aliquo: & post sententiam moriatur reus, qui condemnatus est ad restitutionem ecclesiæ, & interim alius instituatur in il a ecclesia: vel alius appareat, qui velit aliquid dicere contra sententiam, non mandabitur sentẽtia executioni, nisi illo vocato, & saltẽ sũmaria cognitione, vel examinatione præmissa, vt ff. de reg. iu. l. ã. diuo Pio. §. si super rebus. & c. veniens. de testi. ex quibus concludit, ꝗ litis prosecutio nõ transfertur de persona in personã, nisi ĩ casibus supradictis, sm̃ Inn. vt refert hic Io. An. qui in materia beneficiali remittit ad c. 1. ꝭ. vt lite pen. li. 6. vbi altero ex duobus litigatoribus mortuo lite pendente, non debet alius in illo beneficio institui: donec cũ alio litigatore superstite fuerit causa terminata. Ita ꝗ quæstio de translatione dicti beneficij in alterum nõ potest procedere, nisi quãdo vẽdicaretur beneficiũ, nõ in titulum, sed in proprietatẽ. Tũc enim sicut lite mota super re ꝓphana, & in alterũ lite pendente translata, locũ habẽt prædicta ꝓsecutione instãtiæ: ita possit habere locũ in ecclesia.

¶Secundùm prædicta aperiri videtur via fraudibus.semper enim qñ reus poterit perpendere,ꝙ debeat condēnari,trãsferret rem in alium,contra quem oportebit inchoare nouū processum.& ille postea transferret in alium. & sic successiuè in infinitum actor non poterit consequi rem suam.Ego illam materiam prosequor per tres principales quæstiones. ¶Prima quæstio est,an contra istum,qui lite pendente dolo desiit possidere,possit vltra ad sententiam procedi.¶ Secundò an contra singularem successorem transeat instantia inchoata cum auctore suo. ¶ Tertiò an sñia lata contra eum, q dolo desiit possidere, sine nouo processu exequi possit cōtra nouum possessorem.

4 ¶Reuertor ad primã, & quæro†an qui dolo lite pendente desiit possidere,possit ex ea instantia condēnari.& videtur,ꝙ non,qa posterior tenet actione directa:dolo desinens possidere tenetur vtili, vt l. si autem.& l.q petitorio.§.j.ff.de rei ven.Et sic cum alteretur actio, non videtur,ꝙ ex eadem instantia sequi possit condemnatio, vt l.si quis post acceptum.ff.de rei ven. & l.non potest videri.ff.de iud.contrarium tenet Dy.in l.quicquid.§.Iul.ff.de aqua plu. ar.Spec.tangit istam quæstionem in ti.de iura.quæ fiunt ante lit.conte.Et Rofre.in tit.de rei ven. & Cy. in l.1.in 6.q. C.de ali.iu.& Bar.in d.§.Iul.vbi tenet opi.Dyn.Non ob. ꝙ alteretur actio de directa in vtilem. quia non alteratur actio, sed qualitas,quæ non impedit,quominus ex eodem processu sequatur cōdēnatio,vt l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxa. ad hoc l.hæreditas.ad Trebel.vbi in fideicommissarium trãseūt vtiles actiones.& tamen ex eadem instantia sequitur condēnatio.Præterea si ago contra eum,qui dolo desiit possidere: si postea pendente iudicio incipit possidere,sequi debet condemnatio,vt ff.de pecu.l.quæsitum.¶Itē si à principio,tanq̃ domino mihi competebat directa: si sine facto meo desino esse dominus:sed facto aduersarij,qui vsucepit rem, sequitur condemnatio,vt d.l.si quis post accep.multò ergo magis,si remaneat dominus.distingue ergo, ꝙ aut alteratur qualitas actionis:aut ipsa actio.& si ipsa actio, aut de directa in vtilē, aut econuerso:& sequetur condemnatio.aut de aliqua in nullã:& tunc,aut facto rei conuenti:& nil potest imputari actori.& idem,vt d l.si post acceptam.alias secus.vt ff.ad exhibē. l.tigni.§.fin.& Insti.de perpe.& tempo.ac.in fi.In casu igitur nostri c.R.non punietur,non obstante dicta translatione:nisi posset ex eadem instantia condemnari.sed de hærede istius. R.ad quem res inuasa(scilicet ecclesia)non trãsiret, an posset condemnari propter dolosam translationem actoris, est dubium ex eo,ꝙ ad ipsum res non transit. & in iuribus non transmissibilibus ad hæredes expirat instantia.contrariū credo,scilicet ꝙ hæres debeat condemnari ad interesse agentis. quia res ipsa præstari ab hærede non pōt. & sic contingit in oibus obligationibus facti: vbi non mirum, si vnum petitur, & in alio procedit condemnatio.vt l. si quis ab alio. ff. de re iud.& hoc de prima queſtione.

5 ¶Secundò quæro,†an ꝓsecutio litis,siue instantiæ transeat in singularē successorē.Rñdeo dupliciter hoc posse intelligi.primò an instantia possit cedi: & pōt,vt l.in causæ.§.si tu ex parte.ff.de proc.nisi subesset vitium,de quo in tit.de litig.Secundo modo pōt intelligi, vtrū ad eū,ad quē transit res,vel actio,transeat instantia inchoata super re, vel actione contra possidentem, vel obligatum. & in hoc distingue:aut res,vel actio transit de necessitate:& tunc trãsit instantia,vt l.in iudicio.ff.famil.ercifcun. & l.inter quos.§.j.de dam.infec.per Iac.de Are.sic loquit l.sed si vnus. §.fi.ff.de iniur.aut nō transit de necessitate. & tunc nō trãsit instãtia.vt l.2.§.nō solū.ff.de hęre.vel act.ven.¶In casu ergo nostri.c.cum translatio non fuerit de necessitate, nō transit instãtia,secūdùm Inn.nã dictus R.inuasor tenebatur interdicto vnde vi.Iste R.tenet cōdictione. c. sępe cōtingit. de rest. spo.& sic noua actione.vnde nouo iudicio opus est,vt l. non pōt videri de iudi. licet multū ob. ille.§. certa forma.ff.vt in pos.lega.& hoc nō de successore singulari.In successore autē vniuersali vtrū transeat instãtia.tangit hic In.& dicit,ꝙ sic:tñ plenius dic p Bar. in l.si eum hominē.ff.de fideius.& per Bal. in l.si constante.§.fi.ff.so.ma.

6 ¶Tertiò quæro,†an sentētia lata contra eum,qui dolo desiit possidere, possit sine nouo ꝓcessu exequi contra nouum possessorem.In hoc tangit minus succinctè,vt vidisti.s.tu latius post Bar.sic distingue.aut loq mur de iure executionis ꝑsonalis oblationis,aut realis.¶ Primo casu aut loquitur in contractibus: & non transit executio contra singularem successorem, nisi rescissa tali alienatione per ti.ff.de his quæ in frau.cre. aut in vltimis volūtatibus. & tunc aut alienatio fuit facta dolo.& transit contra singularem successorem, vt l.certa forma.& l. si legatorum. C. vt in pos.leg.aut sine dolo:& non transit,vt l.fi.ff.eo.ti. ¶ Secundo casu quando quæritur de executione iuris realis. & tunc aut ille tertius posterior non habet causam ab eo, contra quem actum:& contra eum non transit,vt l.sæpe.in fi.ff. de re iudi. aut habet causam ab eo:& tunc, aut tale ius exequendi erat in esse productum,anteq̃ transiret ad illum tertium posteriorem;vt quia erat lata sententia.aut erat in actu producendi; vt quia pendebat iudiciū.aut non erat in esse, nec in actu;vt quia lis cœpta non erat.primo casu transit ius exequēdi,vt l. si superatus.§.fi.ff.de pigno.& de excep.rei iudi.l.si iure. §.fi. ¶ Scđo casu aut res erat facta inalienabilis; vt qa erat qō de dominio(& sic erat litigiosa.)& tunc cōtra singularē successorem trãsit ius exequēdi,vt C.de litigiosis.l.2.& l.fi.2.rñso. aut non obstante tali litigio poterat alienari:vt quia erat qō de hypotheca:& tunc non transit ius exequendi.sed opus est cōtra successorem nouo ꝓcessu,vt in Auth.de litig.§.ad hoc. ¶Tertio casu ius exequendi ex sñia procedens non trãsit cōtra singularem successorē,vt l.j.§.si necessario.ff.si muli.ven. no.prædicta vera,nisi in vltima voluntate, in qua distinguo, an dolo,vel sine dolo.vt s.dixi.hanc distinctionē ponit Bart. in l.3.C.de pig.in repeti. ¶ Quid ergo in casu nostri c.si V. post latã sñiam contra ipsum transtulisset ecclesiam in hunc R.ti.permutationis,vel alio ex prædictis: vr,ꝙ contra ipsum R.possit sententia exequi sine nouo processu.Ex pdictis patet,ꝙ dñs Io.An.post Inno.nimis istam materiam strinxerit, quã vides pfectius declaratã.¶Vltimò dominus Io. de Lig. distinguit hic plenè,an rescriptūm transeat ad hæredes.remissi ad no.per Ioan.An.in reg.cum quis in ius.de reg.iur.lib.6. & c.significauit.de rescrip.

ADDITIONES.

a ¶Incorrigibilis.An aūt clericus rebellis, & inobediens epō suo ipso facto debeat tradi curiæ seculari,nota Io. de Tur.Cre.in c. si quis sacerdotum.11.q.1.

b ¶Successor.non n.obligatur ex contractu in damnum ecclesiæ facto ab antecessore.de precario.c.1.& de transact. ca.veniens. & ne prælati vic. suas.c.querelam.

SVMMAE.

1 *Cognitio,quæ tendit ad destructionem,vel confirmationem actus,debet ab eo procedere,qui potest actum celebrare.*

2 *Papa potest esse iudex in facto proprio.*

3 *Prælatus potest esse testis in causa ecclesiæ suæ.*

4 *Ratio,quare ad Papam spectat de suis priuilegiis iudicare.*

5 *Inferior à Papa an possit cognoscere incidenter de priuilegiis Papæ.*

6 *Casus genitiui significat dominium infixum illi,cui adiungitur.*

CVm venissent. Not.primò, ꝙ sup priuilegiis Papæ a potest esse quæstio inter partes: quandoq; potest esse quæstio,an priuilegium sit verum,vel falsum. vt j. de fi.instr.c.inter dilectos.qñq; sup verbis priuilegij. qa sūt obscura,& idigēt itérptatione,vt j.de ver.sig.c. abbate.qñq; ĩ qō sup eorū efficacia.qa dicunt lædere iūs alterius. de quo nō fuit habita mētio,vt l.1.§.meritò.ff.ne quid in loco pub. & c.ex

& c.ex tuarum.de aucto.[& vsu pal. ¶Secundò not.de qõne
1 priuilegiorum Papæ inferior non põt cognoscere. †Cognitio
em̃,q̃ tendit ad destructionem,vel confirmationem actus,de
bet ab eo procedere,qui põt actum celebrare,vt in reg.nihil
2 tam naturale.ff.de reg.iu. ¶Tertiò no.ꝙ Papa põt esse iudex ĩ
facto proprio.aliàs verò videretur suspectus,vel ex eo,ꝙ te-
netur,si eius concessio non tenet:vel ex eo , ꝙ affectaret ge-
sta per eum nõ rescindi.& sic faueret actui celebrato ab eo.
facit.C.ne quis in sua cau.l.j.& c.j.de testi.li.6.¶Oppo.& vr̃,
ꝙ Papa non debeat cognoscere de causa propria ꝑ seipsum.
sicut nec Imperator de causa fiscali . cuius cognitio spectat
ad procuratorem Cæsaris.vt ff.de of.procon. l.nec quicq̃. &
C.vbi causæ fi.l.ad fiscum.Ita.n.res ecclesiæ sunt Papæ : sicut
res fisci sunt Imperatoris,vt l.bene à Zenone. C. de quadr.
præsc.So.dicit gl.honestum est,ꝙ Papa tales casus aliis com-
mittat.põt tñ,si vult,cognoscere per seipsum,sicut Imperator
3 in causa fiscali.vt l.prox.ff.de his,quæ in testa.delen.¶†Simi
liter omnis prælatus põt esse testis in cã ecclesiæ suę:quia non
est dñs rerum ecclesiæ,vt ĩ.de don.c.2.Idem de Papa dicas ,
ꝙ non sit dñs:vnde nec sibi licet alienare res Ecclesiæ. 12.q.
2.ca.non liceat. nec successio locum habet in Ecclesia.de fil.
presby.c.ex trãsmissa.& iõ põt esse iudex,& testis,sicut vnus
de collegio in cã collegii.maximè quia non est præsumẽdũ ,
ꝙ ipse vicarius Dei aliter iudicet, q̃ ipse Deus esset iudicatu
rus.9.q.2.c.aliorum. ¶Si.n.mala agat,terribilius iudiciũ ꝑ-
paratur sibi,q̃ alii,vt l.rem non nouam. C.de iudi.dicit tamẽ
Ho.ꝙ quandiu Papa viuit,põt dici dñs,quia põt mutare qua-
drata rotundis.& omnia disponere,tanq̃ dñs, salua violatio-
ne fidei.Sed propriè loquendo,locum habent,quæ dicta sũt:
scilicet ꝙ non propriè possit dñs dici: nisi quò ad protectio-
nem,& defensionem.Sicut hoc respectu Imperator dr̃ domi
nus mundi,vt l.bene à Zenone.C. de quad.præscri.& l.de ꝑ-
4 cario.ad leg.Rho.de iac.¶Quæro primò, †quæ est rõ, ꝙ ad
Papam spectat de suis priuilegiis iudicare . dicit gl.quia eius
est interpretari,cuius est condere.11.qõ.j. §.ex his.& ibi de
multiplici interpretatione.& vide ĩ.de postu.c.j.ver. nec ibi:
inferior interpretatur intentionem Papæ. So.dic vt ibi plenè
per Io.An.& quod no.in l.ab executione.ff.de appell.vbi de
interpretatione sententiæ.¶Secundò quęrit glo. †vtrùm de
priuilegiis Papæ possit inferior ab eo cognoscere incidẽter.
So.vt in ea.Tu dic,ꝙ qñq; de priuilegiis est qõ, q̃ ꝑ sedẽ apo
stolicam aliis sunt indulta.qñq; est qõ de priuilegiis,quę ip-
si sedi apostolicæ sunt à Deo concessa.primo casu subdistin-
gue.aut.n.dubitatur,vtrũ priuilegia valeant , vel non.vel de
interpretatione dubiorum verborum ibidem contentorum.
.& loquitur ille tex.quia inferior non cognoscit. quia eius est
interpretari,cuius est condere, vt dixi.& præsumitur interꝑ-
5 tatio lite pendente. ¶Super statutis.n.legem iterum statue-
re,non est æquitatem in mediũ proponere:sed præteritis ca-
lumniam inuenire,vt C.de decu.l.pen.li.10.Qñq; reuocatur
in dubium,vtrùm eximat,vel non eximat.& quod perpendi
põt ex verbis priuilegii.& tunc tam ordinarius, q̃ delegatus
põt de hoc cognoscere,& iudicare, vtrùm obstet,vel nõ ob-
stet.& quòd cognosceret,patet per ea,q̃ dicuntur in c. si Pa-
pa.de priui.li.6.¶Quid dices,si contra priuilegium opponi
tur,ꝙ sit falsum.vr̃,ꝙ possit cognoscere inferior, arg. l.quo-
ties.C.de iud.& patet.ĩ.de crim.fal.c.super eo.& c.licèt. vbi
Papa inferiores instruit,ꝙ bene aduertant ad illas spẽs falsi
tatis,q̃ circa literas suas fiunt. conuicti tñ de falsitate remit-
tuntur ad curiam, vt d.c.super eo.Idem qñ est suspicio falsi-
tatis in c.2.de rescrip.& de verb.sig.c.j.¶Secundo casu prin
cipali,cum quæritur de priuilegiis , quæ Romanæ Ecclesiæ
sunt collata à Deo, super ipsis non poterit per alios iudica-
ri.& ita põt intelligi ille tex.sm̃ gl.dum dicit [priuilegiis se-
6 dis apostolicę.] † Casus.n.genitiui significant dñium infixũ
illi,cui adiungitur.vt si dico fundus Petri:vel liber Martini.in
telligitur.n.ꝙ Martinus,vel Petrus sit dñs talis fundi , vel li-
bri,vt no.Bar.in rub.ff.de no.ope.nun.& l.2.§.j. ff. de reli. &
sump.fune.Erit ergo Papa iudex in illa cã gñaliter. mõ q̃rit,
vtrũ possit iudex cognoscere de cã,q̃ non est ipsius propria,
vt de iniuria sibi illata,vel suæ familiæ.dic,vt not.in l.j. C. ne
q̃s in sua cã.& Bar.in l.si quos.ff.de pœn.Io.And.remittit ad
no.2.q.7.c.si quis erga.ĩ.de male.c.j.de pœn.c.Romana.lib.
6.& per eum in c.ex parte.de ver.sig.& de censi. c.venerabi-
li.ad fi.gl.magnæ.non sunt hic alia.

S V M M AE.

1 *Laicus ratione peccati, & maximè periurij , vel pacis fractæ tene-
tur respondere coram iudice ecclesiastico.*
2 *Papa non dẽt iurisdictionem alterius minuere, vel turbare.*
3 *Testis conscientiæ alicuius est solus Deus.*
4 *Ius suum si quis non põt consequi per iudicem (quia audientiam nõ
concedit) potest talis ius sibijpsi dicere.*
5 *Iudex non potest denegare audiẽtiam super iustis querelis coram eo
expositis.*
6 *Legitima exceptio admittitur contra denunciationem euangelicam.*
7 *Iurisdictio,quæ competit de iure cõi,põt modificari per contrariã cõ
suetudinem,& priuilegium.*
8 *Negans potestatem Papæ,negat se Christianum.*
9 *Rex in peccatorum correctione debet se submittere Papæ.*
10 *Potestas Papæ non dependet ab homine:sed à Deo.*
11 *Iudex non debet subditorum discordias sub dissimulatione transire.*
12 *Dissimulatio in prælato est mortale peccatum.*
13 *Denunciatus super crimine põt se defendere per procuratorem.*
14 *Papa nõ potest directè super feudo cognoscere:sed indirectè propter
peccatum.*
15 *Mulier,quæ dicit se tutam Velleiano,non põt conueniri in foro eccle-
siastico per uiam denunciationis euangelicæ.*
16 *Obligatio naturalis eliditur per exceptionem descendentem ex ali-
qua naturali æquitate.*
17 *Obligatio naturalis, quæ remanet post sententiam absolutoriã veri
debitoris,potest per uiam denunciationis deduci in iudicium eccle
siasticum.*
18 *Ecclesia põt inducere legem pro se: sed contra se recipere nõ tenetur.*
19 *Denunciationum alia euangelica, alia iudicialis, alia canonica , alia
regularis.*
Quæ sit euangelica.
Quæ iudicialis num.20.
Quæ canonica.num.21.
Quæ regularis. num.22.
20 *Conscientia alterius non potest probari,nisi ex indicijs.*

1 NOuit. †Laicus rõne peccati,& maximè periurii,vel pacis fractæ, corã iu-
dice ecclesiastico respondere tenetur . primò se
excusat Papa,asserens , ꝙ non intendit cognoscere de illa cã
feudali.secunda ibi[non igitur.]ostendit,ꝙ rex non dẽt pro
cessum suum ad iniuriam reputare:& diuersis exemplis,& te
stimoniis scripturarum hoc probat. In tertia ibi [ne igitur]
2 probat,ꝙ ipse Papa non debet dissimulare. ¶Primò no.†ꝙ
Papa non debet iurisdictionem alterius minuere, vel turba-
re:sicut econuerso non vult suam minui,aut turbari.ptãs em̃
ecclesiastica,& secularis debent mutuò præbere sibi adiuto
rium,non impedimentum:sicut & reliqui iudices,vt ĩ.de no.
ope.nun.c.j.& c.cum ab ecclesiarum.s.de offic.or.¶Contra
turbantes põt iudex exercere censuram,& iurisdictionẽ suã
defendere pœnali iudicio,vt l.j.si quis ius di.non obtemp.&
3 c.j.s.de of.dele.¶Secundò no.literam decisam,†ꝙ testis cõ
scientiæ alicuius est solus Deus.Ipse.n. est cognitor secreto-
rum.32.di.c.erubescant.Et dr̃ sciens omnia.de ele. c.funda.
§.penul.quod homini est impossibile.unde Mar.Varro.Oĩa
noscere est impossibile:pauca vero laudabile.Et lex dicit, ꝙ
omnium hr̃e memoriam,& in nullo peccare potius est diui-
nitatis,q̃ humanitatis.C.de uete.iur.enu.l.tanta.§.sed firmũ.

¶Et ex hoc.s.ꝙ cor hominis nullus scire potest. dicunt glos.
ꝙ conscientia alicuius probatur per iuramentum.j. de testi.
c.præsentium. & de homici. c.significasti.& Inst.de ac.§.aliæ
autem.¶Tertiò no.auctoritatẽ euangelij.de qua Mat.18.ex
qua collige,ꝙ nullus dẽt dicere ius sibiipsi:sed debet post in
terpellationem adire iudicem, vt patet hic.dũ dicit[dic Ec
clesiæ.]Istos enim,qui dicunt ius sibiipsis, iura varijs pœnis
puniunt,vt l.exstat.ff.qđ metus causa. & l.si quis in tãtam.&
l.cum quærebatur.C.vnde vi.cum simili. ¶ Quartò no.dum
4 dicit [sit tibi tanq̃ Ethnicus.]&c.†ꝙ si quis ius suum non po
test consequi per iudicem(quia audientiã non concedit)po-
test talis ius sibiipsi dicere. Sic intelligo illa verba [sit tibi
Ethnicus,& publicanus.]per expositiones enim, quas hic fa
cit Io.An.ꝙ isti sic peccantes erunt in perpetuo igne, qđ per
etna figuratur:vel ꝙ tales meritò sunt vitandi, per c.nõne.j.
quæstio.1.Non satisfaceret proximo,qui offenditur ex pec-
cato illius.ideò expositio,quam dixit,vt per verba detur in-
telligi,ꝙ possit tunc dicere ius sibi ipsi,videtur propria de iu
re.quia vbi quis nõ potest per iudicem consequi ius suum:li-
citum est indicere bellum,& propria auctoritate capere de-
bitorem,vt l.ait prætor.§.si debitorem.ff.de his,quæ in frau.
credi.& no. Inn.in c.sicut j.de iureiur.& de appel.c.dilectis.
& de rest.spo.c.olim.¶Quintò no.in ver.quomodo nos,&c.
5 †ꝙ non potest iudex denegare audientiam super iustis que-
relis coram eo expositis.In audiẽdo enim omniũ desideria
iudex debet facilem se præbere,vt l.obseruandum.ff.de offi.
præsid.nec potest se exonerare, vt cap.pastoralis.s.de offic.
dele.& cogitur iudicare,vt l.munerum.§. iudicandi. de mu-
ne.& ho.hinc dicitur,ꝙ iustè deprecantibus nõ est denegan
dus assensus.Insti.de his,qui sunt sui, vel ali.iu. post princip.
6 ¶Sextò no.†ꝙ contra denunciationem euangelicam admit
titur legitima exceptio,vt in ver.nisi forsitã. quę autẽ possit
esse legitima.j.dicam.¶ Septimò not. ꝙ cognitio feudi spe-
ctat ad dominum de iure:nisi de cõsuetudine, vel priuilegio,
7 &c.Ex quo no.†ꝙ iurisdictio,quæ competit de iure commu
ni,potest modificari per contrariam consuetudinem,& pri-
uilegium.Si ergo vnus habet generalem iurisdictionem in lo
co,& alius ex consuetudine,vel priuilegio super certis capi-
tulis,modificatur in ipsis,& detrahitur iuri naturali. qđ facit
ad no.per Inn.in c.veniens.de præscrip.vbi no.an consuetu-
do,vel priuilegium creet nouũ ius sine diminutione iuris ve-
teris possessoris,vel à veteri possessore ius antiquum.facit qđ
no.Bar.in l.1.ff.de iti.ac.que priua.Et de isto articulo, an cõ
suetudo tribuat iurisdictionem.dic,vt j.de foro compe.c. cũ
contingat.vbi de misto,& mero imperio p̄scribendo,vel nõ.
8 ¶Octauò not.†ꝙ correctio peccatorum [a] spectat ad Papã.
a & qui negat potestatẽ Papæ,negat se Christianum.s.de ma-
io.& obed.c.solitæ.in fi.Correctio autem Papę nõ uidetur ex
cludere pœnam iudicis secularis.23.q.5.c. sunt quædam. &
c.rex debet.Illa enim Papę tendit ad pœnitentiam, & salutẽ
animæ.ista tendit ad conseruationem humani generis,q̃ p̄ue
nit ex punitione malorum,vt l.congruit. ff.de of.præsi. facit,
qđ no.& dixi.j.de accu.c.de his.¶Nonò no.in ver.non igit.
9 †ꝙ Imperatoris exemplo debet rex submittere se in corre-
ctione peccatorum Papæ iudicio.in eo enim, ꝙ Imperator,
& etiam Papa peccant vt homines, subsunt etiam simpli-
ci sacerdoti,q. quò ad absolutionẽ fungitur vice Dei, vt j.de
pœ.& re.c.oĩs.& in hoc deprehenditur sacerdotalis excellẽ-
tia,vel regalis.quia nullus clericus p̄t subesse p̄sonaliter Im-
peratori.Imperator tñ, & ẽt Papa subest simplici sacerdoti,
dixi.facit quod no.Io.And.in c. nimis.de iureiuran.¶Deci-
mò not.in versi.nec illud. ꝙ de iure ciuili antiquo actor, vel
reus(ẽt post litem motam coram iudice suo)poterant adire
iudicium proprii epi.& sic non obstabat exceptio litis pend.
q̃ lex hodie ẽt est correcta.¶Sed est alia nõ correcta,qua ca
uetur,ꝙ si iudex maior prouinciæ lædat subditum,eps diœ-
cesis est ordinarius,vt in Auth.vt diffe.iud.§.si non contige-
rit.colla.9.ex quibus ll.clarè patet magnam confidentiã, &
reuerentiam Romanos Imperatores ad sacerdotiũ habuis-
se.Ideò Rex Francię non debebat ad iniuriam reputare sub
10 ire tale examẽ.& hoc modo inducitur.¶Vndecimò no. †ꝙ
p̄tas Papæ non dependet ab homine,sed à Deo.Similiter Im
perium est à Deo.ut dicit gl.& probatur in Auth.qũo opor
tet epi.in prin.coll.j.Non tñ hẽt ita dignam, & generalẽ Im-
perator,sicut Papa,vt ibi probatur.Sed vr̃,ꝙ Papa hẽt pote-
statem à Conciliis.17.dist.§.hinc ẽt.Solu.dic vt ibi. & s.de
ele.c.significasti.¶Duodecimò no.in ver. sed si forsan. ꝙ in
iudicijs non est habenda rõ,siue delectus personarum.3.qõ.
8.c.fin.In pœnis tñ talis distinctio est habenda q̃nque.dic,vt
no.s.de transact.c.fi.de iureiur.c.cum quidam.& de reg.iur.
c.in iudiciis.li.vj.¶Tertiodecimò no.ꝙ vbi contra pacẽ pec
catur,debet haberi recursus ad iudicium Ecclesiæ. Similiter
vbi venit quis contra iur̃m.Rõne ergo iur̃i appositi in cõtra-
ctu efficitur laicus de foro Ecclesiæ,vt C.eo.& c.cum laicus.
de foro comp.li.6.de reliquis vero causis, q̃ spectant ad Ec-
clesiasticum forum.dic,vt no.j.de foro comp. c.cũ sit gñale.
11 ¶Quartodecimò no.in versi.ne igitur.†ꝙ iudex non dẽt di-
12 scordias subditorum sub dissimulatione trãsire.†Est.n.dis-
b simulatio [b] mortale p̄c̃m in prælato.ad hoc de treug.& pa-
ce.c.j.83.di.c.error.de sen.exc. c.quantò. vbi qđ iuris in pri
uato.non ergo debet iudex sinere, ꝙ litigatores ad arma p̄-
cedãt,quos p̄t sua iurisdictione compescere,vt l. æquissimũ.
ff.de vsufru.& circa hoc vide,quod no.Inno.j.de proba.c.in
p̄ntia.&c. ¶Quintodecimò no.formam,sub qua Papa cãm
istã legato committit: [ꝙ rex,vel pacẽ cõponat.] &c. Et sic
sub tali triplici forma.ex quo colligit Fran.ꝙ plura remedia
dẽt iudex inuenire ad contumaces reducendos in cõcordiã,
dum sunt discordes ad curandos ægrotos.29.di.ca.si.de pœ.
& re.ca.omnis. ¶Et collige,ꝙ aliud est treuga:aliud pax.qđ
dic,vt j.de iud.c.significauit. ¶Sextodecimò no.ꝙ sup de-
nunciatione euangelica deducta ad iudiciũ est de plano pro
cedendũ.Quid aũt illud verbũ[de plano]significet.& an per
ipsum detrahatur ordini iudiciario.dic vt no. Inn.in c.olim.
j.de accu.& Bar.in extraua.ad reprimendum. & Io.And. in
13 clem.sæpe.de verb.sig.¶Decimoseptimò no.†ꝙ denuncia-
tus super crĩe p̄t se defendere p̄ procuratorem. Rõ,quia nõ
agitur ad pœnam crĩalem:sed ad pñiam quò ad Deũ. Idem
cum agitur de crĩe ciuiliter.qđ dic,vt no.in c.tuę.s.de p̄cur.
¶Decimooctauò no.in ver.sed cum Valentinianus. argu.ꝙ
suffraganei debent eligere Metropolitanũ. qđ est falsum:qa
congregatio elegit sibi prælatũ.16.q.vl.c.congregatio. & s.
de ele.c.j.¶Venio ad oppo.& primò opp.dr̃ hic, ꝙ Papa co
gnoscit de illa discordia inter illos reges.Sed contra hoc op.
& vr̃,ꝙ hic cognitio spectat ad Imperatorẽ.quia Papa de q̃-
stionibus inter laicos non debet se intromittere,vt c.si duo-
bus.de appel.& 10.dist.c.q̃m idem.¶Item vr̃,ꝙ cognitio hu
iusmodi causę pertineat ad dñm feudi, vel ad pares : cum sit
feudalis.vt s.c.ceterùm.vbi de hoc.hic no.ꝙ Papa intẽdit de
illa qõne cognoscere.ergo malè.So.tex. in versi.non.n.soluit
contrarium,dum dicit, ꝙ Papa non intendit hic cognoscere
de feudo:sed decernere de p̄c̃ó. Sed illa sol.non vr̃ bona. qa
p̄c̃m istud causatur ab illicita feudi detentione:de qua cum
constiterit,ẽt in consequentiam de p̄c̃ó liquebit:& nõ aliàs.
necessariũ ergo erit,ꝙ feudũ dimittat, si voluerit pœnitere,
& desistere à p̄c̃ó,vt in reg. p̄c̃m. de regu.iur.lib.6. Ex q̃-
bus infertur,ꝙ Papa coget eũ dimittere feudum:vt sic corri-
piat p̄c̃órem,vt in ver.quia p̄tas nr̃a &c.So.gl.q̃ incipit.dire
14 ctò.&c.dicit,†ꝙ de feudo non p̄t Papa directè cognoscere,
vt ĩ tex.sed indirectè p̄p p̄c̃m, qđ oritur ex iniusta feudi de
tẽtione.Cognitio ẽt feudi pertinebit ad Papam,vt in illo tex.
quædam ergo non possumus principaliter: sed veniunt in cõ
sequẽtiã ad actum permissum,qui principaliter celebratur.
quod dic,vt in reg.cum quid vna.de reg.iu.li.6. ¶Sed certè,
si illa consideratio peccati habeatur, oĩs causa per viã illam
indire-

indirectam deducetur ad forum Ecclesiasticum, nunciando primò debitori meo, vel detinenti rem meam, ꝙ peccat contra me, non reddendo debitum, vel rem meam illicitè detentam. So. dicit notabiliter. Io. An. post Inno. ꝙ iudex Ecclesiasticus istam denunciationē non debet admittere indistinctè: sed duntaxat in certis casibus. primùm in defectum iustitiæ secularis. & ita potuit esse illo casu, vbi erat quæstio cum rege Franciæ, qui non recognoscit Imperatorē, vt ĩ. qui fil. sint leg. c. per venerabilē. ¶ Secundò quando crimen est Ecclesiasticum: vel ratione pacis, vel iuramenti: vel quando crimē est notorium: vel quando non auditur in foro seculari. qa est obligatio naturalis tantùm: vel si hanc proponit miserabilis, & depressa persona, vt hic, & s̄. de pac. c. qualiter. & 85. dist. per totum. aliàs si indistinctè admitteretur talis querela, periret temporalis gladij iurisdictio. & omnis causa per hāc viā deferretur ad Ecclesiam. Ita dicit ipse, quem sequitur Bar. in d. l. ad reprimendam. & Car. de relig. do. in c. religionū. lib. 6. aduertendum tamen dicit Bart. ad id, qđ dictum est, ꝙ vbi nō auditur quis in foro seculari (quia sit obligatio naturalis tantùm) ꝙ debeat audiri in Ecclesiastico foro, non est verum simpliciter. pone enim, ꝙ hæres detrahit falcidiā de legato, vel treb. de vniuersali fideicommisso: quę detracta legatario, vel fideicommissario naturaliter debebatur, vt plenè no. in l. cum quis. & C. de iuris, & fa. ig. An poterit de illa retentione proponi querela coram iudice ecclesiastico per viam istius denūciationis. videtur, ꝙ sic, per dicta superius. ¶ Sed hoc nō videtur verum, per c. Raynutius. & c. Raynaldus. de testa. In quibus iuribus approbatur talis detractio. dicit ergo Bart. ꝙ illud dictum Inn. debet intelligi de illa naturali, qua quis tenetur: eo ꝙ est locupletatus cum aliena iactura. quia qđ alienum est, peruenit ad eum, vt l. nam hæc nostra. ff. de condi. inde. vel de illa naturali, quæ habet originem à consensu, vt ex iureiurando, vel ex pacto interposito ab alio, q̄ à liberto, vt l. iureiur. in princ. de ope. liber. & l. si quis pro eo. de fideicom. Idem putat de eo, qui promittit stipulando alteri. vt l. stipulatio illa. §. alteri. de verb. obl. & qđ ibi no. Et no. in ca. quoties cordis oculus. 1. q. 7. secus de ea naturali, quæ ex cōsensu nostro originem habet: vt in eo, qui ex maleficio obligatur ad pœnam. vt l. non solùm. §. 1. de iniur. ¶ In proposito ergo hæres dicitur teneri naturaliter, hoc ē respectu habito ad principia iuris gentium. quo tpe illæ quartæ non erant in vsu. nō autem debentur ex cōsensu: quia testator non consensit in illa obligatione. nec etiam hæres in aditione consensit tradere illas quartas. vel possumus tenere cum alijs, qui dicunt, ꝙ tales quartæ non debentur nec ciuiliter, nec naturaliter legatario. quia fal. resecat ipso iure, vt l. lineā. ff. ad leg. fal. de quo in d. c. cū quis. & dixi in c. fi. de sol. ¶ Vbi etiam prosequitur, quid iuris de illo, qui tutus præscriptione contra creditorem in foro seculari: an audietur creditor per illam denunciationem in foro ecclesiastico. videtur, ꝙ sic. quia per præscriptionem non tollitur naturalis, vt l. fi. ff. rem ra. ha. vbi Bar. dicit, ꝙ quandoq; tollitur: & tunc cesset dicta denunciatio. quandoq; non tollitur: & tunc non cessat. ego remitto de illa quæstione ad no. in c. fi. de pſcrip. & c. 1. de conces. pben. ¶ Quid de filiofa. tuto exceptione macedoniani. an poterit ad tale delictum, quo tueri se potest tali exceptione, conueniri in foro Ecclesiastico per illam denunciationem? videtur, ꝙ sic. qa licèt obstet exceptio: tamen est ciuiliter, & naturaliter obligatus, vt l. fina. ad macedo. ¶ Contrarium dicit ipse; quia illa exceptio est inducta in odium creditoris, vt ff. ad maced. l. 1. Vnde potest nuncianti ista exceptio opponi. & idem dicit in omni exceptione competenti propter delictū, & odium creditoris. Sed si creditor nō deliquisset, subueniretur ei de iure

15 communi. vt l. 3. ff. ad maced. ¶ † Quid de muliere a tuta vel-

a leiano. dicit non posse conueniri in foro Ecclesiastico ꝑ viā istius denunciationis. cum ecclesia soluens repeteret secundùm canon. vt c. fi. de solu. datur enim sibi illa exceptio quadam naturali æquitate, propter imbecillitatem suam, & fragilitatem. vnde illa naturalis non habet suam efficaciā. Idem putat in pupillo eo casu, quo obligatur verbo tantùm: vt non possit conueniri per viam huius denunciationis: cum illa naturalis nō sit efficax. qđ patet; quia quoties læderetur ex causa, si soluisset, restitueret ex edicto de minoribus naturali æq̃tate inducto, vt C. si aduersus solutionem. l. fi. & l. 1. de mino. Idem dicit, in quocunq; casu ad naturalē, vel ciuilem obliga

16 tionem daretur restitutio. † Obligatio enim naturalis eliditur per exceptionem descendentem ex aliqua naturali æqui

17 tate, vt l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. ¶ † Quid de naturali obligatione, quæ remanet post sententiam absolutoriam veri debitoris, vt l. Iul. ff. de condic. indebi. Vtrùm per viam denunciationis poterit deduci in iudicio ecclesiastico? videtur, ꝙ sic. quia exceptio rei iudicatæ contra ipsam est inducta solummodo ad rigorem iuris conseruandum, vt no. in d. l. Iulianus. & l. quę exceptio. eo. tit. & l. 1. C. de iuris, & facti igno. Bar. dubitat de illa: & de omnibus prædictis exceptionibus, qualiter in foro conscientiæ, quæ concernit peccatum, de quo agimus in isto. c. vide plenè per Inn. in c. quia plerıq;. de immuni. de quo non videtur Bar. meminisse, vbi plenè illa prosequitur. Ex prædictis ergo illud, qđ dixit Ioan. An. de naturali obligatione per modum denunciationis in iudiciū deducenda, sanè intellige ex prædictis. ¶ Secundò principaliter opponitur, & videtur, ꝙ Papa alleget pro se legem correctā, scilicet legem Theodosij. qđ videtur reprehensibile, & delictum, vt C. de vete. iure enucleā. l. vlt. §. hæc omnia. Sol. dicit gl. licèt lex sit correcta, potest tamen allegari: non tamen ad effectum perduci: sed vt sciamus, quantam dilectionē habuit promulgator legis ad sacerdotiū. Inn. dicit, ꝙ l. illa fuit ĩducta in priuilegium ecclesiasticum. vnde adhuc hodie durat. ad hoc. ĩ. de reg. iur. c. decet. lib. 6. ¶ Et circa hoc Host. remittit ad ea, quæ no. in sum. de immu. eccle. §. inquantū. sub.

18 §. sed nec illa immunitas. & colligit hic glo. arg. † ꝙ etiam potest inducere l. pro se: sed contra se recipere non tenetur. qđ firmat hic Inn. arg. 35. dis. c. si quid veri. de hoc. ĩ. de solutio. c. fi. Nec ob. supra de consti. c. eccle. quia illud intelligitur de legibus inferiorum, non Imperatorum. Nec obstat. 4. q. 3. c. si quis testibus. quia hoc speciale in fauorem Ecclesiæ. ergo in eius læsionem retorqueri non debet. C. de leg. l. qđ fauore. vel dic, vt ĩ. de hæret. c. 3. ¶ Tertiò extra gl. & Docto. oppo. ille tex. innuit, ꝙ antequam creditor possit conuenire debitorem: debet eum prius monere. Sed contra hoc oppo. & videtur, ꝙ illa monitio fiat ex vrbanitate, non necessitate. vt ff. de ser. vrb. præ. l. quidam Iberus. & l. debitores. C. de pigno. Sol. aut recta viavult creditor conuenire debitorem suum coram suo iudice. & loquitur contrarium. aut non vult conuenire coram suo iudice principaliter: sed coram alio indirectè (puta ratione peccati, vel ob aliam causam de illis, de quibus dixi. s̄. in prima op. ver. sed certè si illa consideratio. &c.) & tunc illa probata causa, tanquam qualitate, à qua iurisdictio causatur, poterit coram non suo iudice conueniri. quia talis qualitas facit eum iudicem. nam & alibi contigit, ꝙ qualitas est de substantia actionis, vt l. prætor. §. docere. ff. vi bon. rapto. ¶ Item est quandoq; causa iurisdictionis, vt in casu huius. c. & no. ĩ. ti. 1. c. si clericus. & c. cum sit. in nouella. ad fundandū ergo iurisdictionem iudicis ecclesiastici illo casu, necessaria est monitio, & probatio peccati, scilicet, ꝙ in fratrē peccet: his autem probatis, vtrùm sint probationes recipiendæ, scilicet iusticia causę iustæ, scilicet an iniustè rex Frāciæ detineat illum Comitatum. dicam infra. ¶ Quæro tex. ille loquitur de denūciatione euangelica. quæro an sint aliæ denunciationes.

19 So. dicit Io. An. post Inn. & Docto. † ꝙ denunciationum alia est euangelica: alia est iudicialis: alia canonica: alia regularis.

b Ad euangelicam b curatus, prælatus, & quilibet alius admittit: & pōt fieri contra quēlibet perseuerantem in crimine. 2. q. 1. c. si peccauerit. & de testi. c. in omni. de necessitate verò

nullus

nullus tenetur ad istam, nisi sicut ad alia pia opera: nisi sit is, ad quem ratione curę, vel officij ad eum pertineat. 23.q.4.c. duo. ad hanc omnes & infames, & mulieres admittūtur: dūmodo non perseuerent in crimine. quia non refert, quis nunciet, dummodo anima saluetur. de iureiur. c. quemadmodū. in fine. de cog. spirit. c. tua. ¶ Effectus istius ē, vt pctōr pœniteat, non vt officio, vel beneficio priuetur: nisi retento ordine, vel beneficio ecclesiastico pœnitere non posset, vt supra de tempo. ordi. c. fi. hanc debet pręcedere duplex monitio. prima probatur per monentem tantùm. ¶ Secunda per monentem, & vnum testem. vt dicto c. in omni. qđ habet locum in crimine non omnino occulto: sed qđ potest probari. Nam soli denūciatori super crimine nō daretur fides, etiam si esset episcopus. 6.q.2.c. si tantum. & c. placuit. & hoc de euangelica.

20 ¶ † Est & alia denūciatio iudicialis. & hæc est duplex. nam quædam est publica: quædam priuata. publica est, q̄ cōpetit ex officio mero, & puro, in qua nō requiritur monitio: sed iudex ex officio suo, & ad denunciationem suorum officialium procedit. & habet locum in notoriis tantùm, vt l. ea quidē. C. de accu. ¶ † Est & alia denūciatio iudicialis priuata, quæ competit læso propter suum interesse. & fit ad priuatum commodum. & competit his, qui de iure agere non pñt. puta si serui à dominis opprimuntur, vt l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel al. iu. & de offi. præ. vrb. l. j. §. qđ autem. ¶ Item ad denunciationem patris, vel patroni conquerentis de filio, vel liberto. vt dicta l. j. §. cum patronus. & de officio procō. & leg. l. nec quicquam. §. de plano. ¶ Item quando homines humiles opprimuntur à potentioribus: vel ab eis res auferunt: vel aliquam cautionem, siue promissionem extorquent. de officio præfe. l. illicitas. in princ. & quasi per totam l. quod tenet Spec. in tit. de denun. & Io. An. hic. ¶ Item si sit obligatio naturalis tantùm, non efficax ad agendū, vt dixi sup. primo contrario. Et istis casibus talis iudicialis denunciatio reperitur permissa de iure ciuili, vt in ll. præalle. ¶ Similiter de iure canonico, vltra prædictos, in aliis casibus est concessa. puta in defectum iustitiæ secularis, ratione pacis, iuramenti, & aliis, de quibus dixi in prima oppo. ver. sed certè. ¶ In hac denunciatione requiritur trina monitio: & ad minus duarum vltimarum plena probatio. infra de acc. c. cum dilectus. & c. qualiter. ¶ Effectus istius denunciationis est, vt lęsus restituatur, & examinetur de plano. quia non dabuntur ita prolixæ dilationes. nec recipientur illæ subtilitates, quæ requirerentur, si alio modo ageretur. Omnia enim quasi ex arbitrio boni iudicis pendent. qui consideratis personis, locis, causis, & temporibus, finē imponit. supra de transf. c. fin. Ita dicit Io. An. in c. fi. tex. in fine no. super vlt. gl. dicit, puto autem, ꝙ hæc denūciatio in scriptis sit porrigēda: & ꝙ lis contestetur. quod no. in ver. superioribus. vt ibi, vtrùm iusta sit, &c. Et hoc scilicet, ꝙ libellus sit necessarius, & contestetur lis. tenet Bar. in dicta extrauagan. super verb. denunciatio. ¶ Differt autem illa ab euangelica: quia ad illam non admittitur, nisi læsus. Differūt & in alio: quia ad euangelicam non admittuntur criminosi, nisi egerint pœnitentiam. vt notant hic Io. An. & Inn. & Bar. Brix. 2.q.j.c. si peccauerit. In hac verò scilicet iudiciali priuata etiam criminosus audietur, nisi forsan obstaret excommunicatio. infra de exceptio. c. exceptionem. vel spoliatio, siue deprædatio. infra de ord. cognitio. c. cum dilectus. & c. fin. vel alia præiudicialis exceptio. & ita dicit Io. And. super vlti. glo. ¶ Sed tunc instatur, cum istam iudicialem priuatam debeat præcedere euangelica: vt scilicet moneat inter se, & ipsum, & deinde cum vno teste: & in illa euangelica dixi, scilicet nō admitti criminosum: ergo cum ab illa criminosus in crimine perseuerans repellatur (vt dicis) ad illam iudicialem non patebit aditus criminoso, quasi negato antecedenti, similiter videatur negatum consequens, sumpto argumento ab antecedente destructo, argumen. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. de procura. Cogita pro solutione. & illa sint dicta de denunciatione iudiciali, & priuata.

21 ¶ † Est alia denunciatio canonica: & ē duplex. Specialis, cōpetēs illi soli, cuius interest habere bonum prælatum: vel bonum ecclesiasticum subditum. & fit ad hoc, vt quis ab officio suo amoueatur. 16. quæstione. 7. c. filiis. de of. cust. c. j. Et requiritur triplex monitio, sicut in iudiciali, per eadem iura. Alia est generalis, & publica: vt quando agitur de matrimonio dissoluendo, vel eius impedimento. de sponsalibus. ca. per tuas. & hanc iudex ex officio suo prosequitur: etiā si denūcians negligit. ȷ̄. de spōs. c. cum in tua. & hoc de canonica speciali, & generali.

22 ¶ † Est & alia denunciatio regularis, quæ expeditur secūdùm diuersas religiosorum institutiones de plano, & simpliciter: nec contra eam appellatur. ȷ̄. de appellat. c. ad nostram. & c. reprehensibilis. & c. cum speciali. Illa sunt verba Io. An. qui ēt remittit ad Spec. de denunc. §. 2. ver. vt autem. ¶ Secundò principaliter quæro. dicit in fine [procedere non omittat.] & supra dixi, ꝙ certis exceptionibus potest impediri ille processus. puta quia potuit adiri iudex secularis. quia denūcians est excommunicatus, vel spoliator, vel alia exceptione legitima repellendus. pone ergo, ꝙ rex Franciæ comparendo dicat. Pater sancte non pertinet ad vos cognoscere, vtrùm iustè, vel iniustè teneam istum Comitatum. hoc autem scio, ꝙ non teneo contra conscientiam: & hanc, & non aliam excusationē teneor coram vobis proponere. Et quis rex Angliæ velit probare Comitatum istum esse suum, non deberet super hoc ꝓbationes admittere. potuit enim fieri meus per sententiam, per arbitrium, per successionem progenitorum meorum. & satis mihi est ad exclusionem iurisdictionis vestræ, ꝙ ipsum non teneo contra conscientiam, nec cum peccato, arg. l. vlti. C. de rei vend. Quæro an ad exclusionem istius regis Angliæ prædicta exceptio sit efficax. dicit Inno. ꝙ sic: nisi rex Angliæ possit probare contrariū. scilicet, ꝙ iniustè, & contra cōsciētiam tenet ipsum Comitatum: nisi scandalum, & peccatum publicum foret. tunc enim sicut de peccato cōstat: ita debet de satisfactione constare. 45. disti. c. sed illud. secundùm Inn. ¶ Quid ergo si rex Anglię probat, ꝙ Comitatus ille fuit patris: an sufficiat ad hoc, vt rex Frāciæ relaxare cogatur. dicit Inn. ꝙ non; quia non sequitur. Comitatus fuit progenitorū regis Angliæ: ergo rex Franciæ tenet illum contra conscientiam. Host. contra, per l. siue possidetis. C. de prob. probata enim intentione actoris, esset præsumendum, vt ibi reus debeat condemnari: nisi probet suam exceptionem, scilicet ꝙ iustè possideat. Bar. dicit, ꝙ si denunciatus dixit se non tenere contra conscientiam, & nullam causam allegat, non sufficit, vt l. qui interrogatus. ff. de petitio. hæredita. Idem si allegat causam iniustam, vt l. nec vllam. §. 1. eo. tit. ¶ Si verò denunciatus allegat iustam causam: tunc aut talis causa descendit ex facto suo: aut ex facto alieno. Si ex facto suo: tunc, aut primò negauit positionem actoris præcisè. & deinde probato contrario, ad hanc defensionē descendit: non debet ei credi, vt ff. de prob. l. cum de indebito. & Auth. contra qui propriam. C. de non numerata pecu.

23 ¶ † Conscientia enim alterius non potest probari, nisi ex indicijs, vt C. de dolo. l. dolū. sed illud est legitimum indicium aliàs probatum, vt ibi. Si verò est confessus intentionem actoris, scilicet fuisse suum, vel sibi debitum. dicit tamen se emisse, vel soluisse, vel quid si. tūc si denuncians non probat intentionem suam aliter, q̄ ex illa confessione: debet stari dicto, & assertioni nunciati ad excusationem conscientiæ suę, arg. C. de testibus. l. si quis testibus. & de sent. & interl. omnium iu. l. & cum Pap. de iureiuran. l. eum qui. in princ. ¶ Si verò denunciator potest, & vult aliter probare, q̄ per confessionem denunciati: tunc cessat dicta ꝓsumptio. quia ideò fortè confessus est: quia sciebat posse probari. & pro hoc quod no. per glo. dictæ l. ei qui. in princ. Erit ergo tunc recurrendum ad coniecturas. scilicet cuius vitæ: cuius conditionis est ille denunciatus. an eius assertioni debeat credi. ff. de re militari. l. non omnes. §. à barbaris. Et hoc deprehen-

deprehēditur ex qualitate rei petitę, an sit parua, vel magna, argu. eius, quod not. ff. de iureiuran. l. admonendi. ¶ Secundò casu, quando causa, quam allegat, non pendet ex facto eius (quia dicit se habere ab aliis.) & tūc an debeat ei credi: videndum est, qui sint illi, à quibus habuit: & cuius opi. & an habuit hoc ante litem contestatam, vel post, vt c. licèt ex quadam. de testibus. Ad hoc allego, quod no. in l. ciuile. C. de furtis. putat etiā satis esse, si hoc habuit à suo procuratore, cui hoc mandauit. ff. pro empto. l. quidam vulgo. ¶ Idem si defunctus ei reliquit. rectè enim hæres credet ad exonerationem suæ conscientiæ, vt l. qui cum maior. §. penul. de bon. libert. Idem si qua legitima indicia apparent, ex quibus quis possit informare conscientiam suam, vt l. mariti lenocinium, ff. de adul. Si verò informaret conscientiam suam ex præsumptionibus non legitimis, non excusatur: licèt enim nō teneat contra conscientiam: tenet tamen secundùm conscientiam erroneam. & sic peccat, nisi deponat errorē, & deponere cogitur. de senten. excommu. c. inquisitis. ¶ Sed dices tu, ꝓ hoc non probatur denunciatio. quia dicit, ꝙ peccat retinendo, sed erroneam conscientiam habendo. Sed certè in hoc finaliter peccat, ꝙ detinet. & sic videtur probata nunciatio. ¶ Sed quæro qualiter peccat hæres in eo, qđ defunctus tenebat cōtra conscientiam. Respōdeo. Fortè quia ipse hæres scit. & sic tenet contra conscientiā: si tñ ignorat: tunc hæredi est prius notificandum taliter, ꝙ in eius uadat notitiam, vel cadere debeat, vt l. quod te. ff. si certum peta. & ff. depositi. l. si quis inficiatus. & postq̃ fuerit peccatum, debet fieri denunciatio. nā tex. dicit [si peccauerit in te.] & c. prius ergo debet præcedere peccatum, q̃ fiat denunciatio. sed si ipse non patitur certificari, certè in hoc peccat. & perinde est, ac si certificatus esset. ff. quod vi aut clam. l. j. §. aristo. ¶ Sententia autem super illa denunciatione fertur. & si repertum fuerit nunciatū peccare contra denunciationem, præcipitur ei, ꝙ exeat de peccato. & ad hoc per sententiam censuræ compellitur, vt in illo c. ¶ Ista sunt dicta Bar. in dicta extrauagan. super verb. denūciatio. nō tacta per canonistas, per quæ ista materia plenius declarata est. ¶ Quartò, & vltimò q̃rit glo. vtrùm Papa habeat vtrumq; gladium. arguit primò, ꝙ non, ex illo. c. & c. si duobus. de appell. ¶ In contrarium arguitur, ꝙ Petro commissa fuerunt à Deo regna cœlestis, & terreni Imperij. & habet vtrumq; gladium, vt patet, ibi [ecce gladij duo hic.] Luc. 22. quæ auctoritas exponitur in extrauagan. Bonifacij. vnam sanctam. glo. tenet hic, ꝙ Ecclesia habet vtrumq; gladium. tamē executionem gladij temporalis exercet per reges. & Imperatores. Ideò dictum fuit Ioā. 18. [Conuerte gladium tuū in vaginam.] Vnde Bernar. ad Eugenium. [Aggredere subditos: sed verbo, non ferro. quid vsurpare gladium tentas, quē semel iussus es mittere in vaginam?] & j. ad Timoth. [Oportet episcopum non percussorem.] & Bar. vbi supra. gladium
e materialem habet Papa nutu: Imperator iussu: e miles vsu, vel manu. Et hoc innuit prædicta extrauag. de materia glos. vide. 10. dist. c. quoniā. idem per Host. de maio. & obe. c. solitæ. & j. qui filij sint legi. c. per venerabilem. §. rationibus. tangam. j. tit. 1. c. licèt.

ADDITIONES.

a ¶ Correctio peccatorum Not. quòd correctio debet esse iusta cum benignitate, & asperitate. 45. distin. c. disciplina. & ibi vide Archi. & Ioan. de Turre cre.

b ¶ Est enim dissimulatio. Dissimulatio est peccatum mortale in prælato. & in priuato, quid iuris, vide hic. Item negligentia in prælato est etiam peccatum mortale. vt est gl. notabilis in c. ea quæ. sup. de offic. ord. & an negligentia prædecessoris noceat successori. vide per Ioan. Mo. de ele. c. cupientes. §. si verò.

c ¶ De muliere. tu no. quòd mulier accipitur pro virgine: & pro corrupta. vt no. Io. in c. nullum. 32. q. 2. & in c. meritò. ea. causa, & q. per Gul.

d ¶ Ad euangelicam. Ad denūciationem euangelicam tenetur prælatus: sed alij non, de necessitate: nisi sicut ad cetera opera charitatis no. Gul. 2. q. j. c. si peccauerit. & vide ibidem Io. de Turre crema. & eundē. 22. q. 5. c. hoc videtur.

e ¶ Imperator iussu. No. nihil Imperatori honorificentius, q̃ quòd Ecclesiæ filius dicatur. 24. q. 8. c. conuenior. ante fi. & ibi vide Io. de Tur. crema.

SVMMAE.

1 *Factum in iuai. io debet quis proponere per seipsum, non per aduocatum, vel alium.*

2 *Officium aduocati est libellum aptè concipere: aliàs repellitur.*

3 *Persona indiscreta potest de licentia iudicis factum suum proponere per alium.*

4 *Interrogatio aliqua si facienda est in iudicio, de qua melius nosceret veritatem dominus, q̃ procurator, potest dominus iubere, quòd veniat.*

PAstoralis. Duo facit. Primò statuit. Secundò à statuto vnum casū excipit. secunda ibi [nisi fortè.] Episcopus Heliensis inter alias cōsultationes suas inseruit, quomodo cauillosi aduocati Deum non timentes, nec homines reuerentes auertebant clientulos à propalanda veritate facti, non sustinētes, vt clientuli sine ipsis aliquid de facto proponerēt. & huic Papa medetur. ¶ Primò no. † ꝙ factum in iudicio debet q̄s proponere per seipsum, non per aduocatum, vel alium. nec mirum. præsumūtur enim principales de suo facto scire melius veritatem, quàm aduocati, vel extranei. arg. de rescriptis. ca. ab excommunicato. cum suis concordan. Veritas autem ab his, qui melius sciunt, inquirenda est. de elect. c. scriptum. qui ma. accu. pos. c. 3. de testibus. ca. præsentium. lib. 6. & hac de causa principales iurant. ¶ Secundò not. ꝙ non est officiū aduocati factum proponere. † Officium enim aduocati est libellum aptè concipere: aliàs repelleretur. ff. si mensor falsū modum dixerit. l. j. & infra. c. proxi. Item in exceptionibus, & positionibus formandis, & allegationibus iuris, vt C. vt quę desunt aduoca. l. j. & 2. ¶ Sed hic quero licèt super facto debeat respondere principalis, vt hic: vtrùm poterit eius responsioni interesse aduocatus. Dicit hic Io. And. ꝙ sic. vt caueant, ne cauillosa positione, obscura, vel duplici sui clientuli capiant. & sic intelligit Hostiē. ff. de adult. l. si postulauerit. §. q̄stioni. & l. nec quidq̃. §. de plano. ff. de officio proc. & lega. ¶ Super facto igitur principalis debet informare aduocatum. quia ex facto ius oritur. vt l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad legem Aqui. ¶ Ex quo facto aduocati proponent ius vtiliter, & honestè: non opprobiosè, non subdolè. C. de postul. l. quisquis. ¶ Tertiò not. in ver. nisi fortè. † ꝙ persona indiscreta potest de licētia iudicis factum proponere per alium. Et dicit Inu. ꝙ non esset malum, si cogerentur tales personæ per alium proponere, & respondere. ¶ Opponitur, & videtur, ꝙ possit quis semper constituere procuratorem in causa: & per eum proponere, & respondere. quia hoc est concessum à iure. s. vsus procuratoris, vt l. 1. §. vsus. ff. de procurat. & beneficiū iuris nemini est auferendum, vt in reg. indultum. de reg. iuris. Sol. dic, ꝙ illa Decretalis non intendit excludere vsum procuratorum, ꝑ quos etiam potest lis contestari: quod fit narrando, & respondendo. de litis contest. c. 1. vult ergo istud capitulum, ꝙ is, q causam prosequitur, siue sit principalis dominus, siue eius ꝓcurator, habet factum narrare, secundùm Inn. Host. Pet. Abba. & Egi. tamen Decretalis illa non seruatur. ita dicit Io. An. ¶ Vel dic, ꝙ regulariter non potest quis proponere factum, & respondere per procuratorem. Fallit in quibusdam personis, quæ possunt per alium proponere, & respondere. de quibus glo. quasdam enumerat (sicut vniuersitates: excommunicatos: illustres: indiscretos: furiosos: ꝓdigos: & mulieres luxuriosas. & in istis est speciale. ex quibus Host. dicit, ꝙ istud priuilegium respondendi per alium quidam habent propter dignitatem: vt episcopi, & illustres: quorum præsentia videretē terribilis aduersario, vt l. penul. & fi. C. de procur. Aliqui hoc habent propter ætatis fragilitatem. & aliqui propter multitudinem. quia esset difficile, ꝙ per eos fieret narratio, & respōsio, vt in vniuersitate. de qua dic, vt C. de iura. calū. l. 2. §. hoc est. & infra de iur. cal. c. in pertractandis. ¶ Aliqui hoc habēt propter

propter delictum.nec consideratur in hoc fauor delinquētis, sed reipublicæ, cui expedit:ne quis re sua malè vtatur. Insti. de his,qui sunt sui,vel ali.iu.§.sed hoc tempore.ad hoc.ff.de mino.l.Pap.exuli.nisi forsan tantum sit delictum, ꝙ omnis audientia denegetur.23.q.5.ca.nō vos.2 1.dist.c. intantum. 16.q.7.c.si quis deinceps.Istud ergo capitulum tradit regulam,ꝙ omnes coguntur factum proponere per se ipsos, nisi sint personæ superius enumeratæ.¶Sed attento,ꝙ vsus procuratorum necessarius est,debet sumi regula negatiua,& cōtraria ad c.scilicet,ꝙ nullus cogit̄ proponere, vel respōdere per se ipsum:nisi quædam personæ superius enumeratæ. & secūdùm hoc,vel istud c.non seruatur:vel intelligitur, prout dixi.s.secundùm Inno.Host.Pe.& Abba.& Egi.vel intelligitur prout dicam.j.¶De materia verò huius.c.Io.An. remittit ad sū.Host.eo.ti.§.q̄ sint necessaria.sub.§.vtraq; aūt.ver. si autem vtraq; pars.& se.& de postu.§.quid pertinet. Et qa materia huius.c.largius considerari potest.cum scilicet vnus comparet in iudicio. & aduersarius petit eum remoueri.& alterum ad respondendum in causa compelli: videndum est plenè,quando hoc possit contingere,& permitti debeat, vel negari.dic ergo,ꝙ quandoq; quis venit ad defendendū aliū, tanquam defensor, animo nouandi, & liberandi reum principalem,& actor eum admittit:tunc post admissionem non potest reū exigere. quia iam liberatus est, vt l.soluēdo.ff.de nego.gest.& l.solutis.de soluti. Aut eum non vult admittere: & non cogitur inuitus talem admittere,vt l. si mādato meo. §. j. ff. mandati. Et no.p Doc.C.vbi in rem ac.l. 1. in prima. qōne.licèt contrariū dicat gl.in l.liberto.§.fi.ff. de neg. gest. Et illa differentia tangitur in l.non solùm.in prin.de procur. aut venit ad defendendum eum,non animo nouandi, vel liberādi debitorem:nec tanq̄ procurator simplex: sed vult defendere suo periculo.& sic tanq̄ procurator in rem suam,nō vt prior liberetur,vel actio nouetur:& tunc habet locum l. si actor malit.ff.de procura. vt ī initio litis disputet̄, quę sit legalior persona:an domini,vel istius procuratoris.Nam si ꝑsona dn̄i sit legalior,vel nouit melius veritatem. & hoc casu potest actor eum recusare:aliàs non,vt l.planè.ff.fami. ercis. & l.fi.C.de procur.¶Quidam tñ volētes hoc euadere faciūt eū ꝓcuratorem ad rn̄dendū certo modo,vel negando : vt sic non possit dici,ꝙ dn̄s sciat melius veritatē.qđ potissimè practicat in causis criminalibus,vbi venit imponenda pœna pecuniaria.¶Sed Bar.dicit,ꝙ illa cautela non sufficit. nā tā ex aspectu,q̄ voce,qua trepidatione quis loquat̄, comprehēdit̄
a veritas,[a] vt l.de minore.§.tormenta.de qō. Sed actus isti nō pn̄t deprehēdi,nisi compareat principalis.ergo.& de hoc est casus in dicta l.si actor malit.dum tex.dicit[dn̄s potius conuenit.]&c.& sic anteq̄ eum,vt procurator recipiat,pōt istud opponere.postq̄ ipsum non sponte, vt ꝓcurator in rem suā, in cā recepit:non possit actor petere,ꝙ dn̄s cōpareat ad aliquē articulū. qa confessio rei non dēt præiudicare huic procuratori in rem suam,postq̄ est notus aduersario, arg.l.3.C. de noua.& per Dy.in l.seruum filij.§.1.ff.de leg.2.Et qđ no. in l.si cum em.in prin.ff.de pac.& l.facta.§.si hæres.ff.ad Trebel.& ibi Bar.Si verò venit tanq̄ simplex procurator : tunc non debet admitti illa disputatio, quæ persona sit legalior: quia potest indistinctè se defendere per alium, vt l.1.§.vsus.
4 ff.de procurato.†Sed si in iudicio esset facienda interrogatio aliqua,de qua melius nosceret veritatem dominus, q̄ procurator:tunc posset iuberi,ꝙ dominus veniret.de quo est casus in d.l.si actor malit.& C.eo.l.fin.Et possit intelligi illud c.in primo respōsō. vel si dominus nō sit præsens,debet mitti ad locum,vbi est,vt l.generaliter.§.his de præsentibus.C.de iureiur.¶Circa qđ vide qđ no.in l.3.§.defendi.ff.quib.ex cau. in pos.ea.Quandoq; quis venit ad suscipiendum iudiciū suo nomine:non tanquam ꝓcurator simplex,vel in rem suā: nec tanquā defensor.sed pro suo interesse.qa fortè de re euicta à possessore,quæ patit:& tūc possessori succūbēti de euictione

tunc inuito actore potest in se litem recipere. & illa disputatio,quæ persona sit magis idonea,nōn admittitur,vt in casi-
1 bus positis in d.l.si actor.& probatur in l.sed si lege.§.item si rem.ff.de peti.hæred.Et predicta locum habent in procuratore rei. ¶Quid si ex parte actoris venit procurator in rem suam.dicit reus conuentus[volo potius litigare cum dn̄o, q̄ tecum.]an debeat audiri.Cy.de hoc tangit in l.fi. C.de procura.Iaco.Butr.ibi dicit,ꝙ ante litem contestatā potest reus excipere,& disputare de legalitate personæ, per dictam l.si actor.Cy.ibi dicit, ꝙ aut ille procurator in rē suam agit suo periculo:& non habet locum d.l.si actor. quia confessio dn̄i cedentis non præiudicat. ad quid ergo inuitatur ad iudiciū? certè ad nihil, vt no.in l.si cum enim. de pact. & l.si partem. ff.quemad.ser.amit.l.seruum filii.§.j.ff.de leg.j. Sed certè,qa super his,quæ pendent ex facto proprio,mandauit: vr̄,ꝙ debeat interrogari.& præiudicet cessionario eius confessio:sicut dicimus in seruo.C.de qōni.l.interrogari.& l.cum probatio.de prob. hoc tñ vltimum Bar.non firmat. sed in dubio rẽlinquit in d.l.si actor.vnde prædicta sumpsi.quibus adde, qđ no.in l.2.post prin.ff.so.ma.Bal. prædicta tangit non ita ꝑfectè in d.l.fi.C.de procu.Apparet igitur ex prædictis,qn̄ locū habeat,ꝙ principalis debeat factū proponere per seipsum,& quando per alium.

ADDITIO.

a ¶Veritas.Sex impediunt ueritatem.s.propinquitas, familiaritas,& comminationis affectio,amor,timor,& auaritia.3.q.5. c. accusatorū suspecti.11.q.3.c.quatuor.& ibi vide Io.de Tur. Cre.

SVMMAE.

1 *Actor si proponit ineptam actionē,absoluitur reus, & si postea proponit aptam,cogitur respondere.*
2 *Ius patronatus potest quis uendicare.*
Iudex dēt actorem repellere,& reū absoluere ab obseruātia iudicij,
3 *si sibi constat de ineptitudine actionis, et lite pendente.*
4 *Succumbens ex eo quòd proposuit ineptam actionem, potest aptam proponere.*
5 *Vnus pōt agere contra plures rei uendicatione, & oēs uno libello cōuenire,si se asserant possidere.*
6 *Possidens rem aliquam,si permittat eam sequestrari, ān perdat possessionem.*
7 *Rei vendicatio datur solùm pro rebus corporalibus, & non competit possidenti.*
8 *Iudex qn̄ pendente processu perpendit de aliquo actu contrario intentioni agentis,debet supplere de facto,ipsum repellendo.*
9 *Error falsæ causæ non impedit translationem dominij.*

1 EXaminata. †Si actor ineptam actionem proponit, reus absoluitur.Si tamen postea proponit aptam, cogitur respondere.Diuiditur in quatuor partes.In prima pronunciationis ratio.In secunda ipsius rōnis declaratio.In tertia pronunciatio.In quarta protestatio.scđa ibi[quia cum.] tertia
2 ibi[inde.]quarta ibi[ita tñ.]¶Primò no.†ꝙ pt̄ quis vendica
a re ius patronatus[a].licèt ergo quis non habeat in re totale dominium : tñ respectu certi iuris pōt dici dn̄s. & iō eius respectu rei datur sibi vendicatio, quæ requirit duo extrema. vnum ex parte agentis,ꝙ sit dn̄s, non possessor, vt l. in rem actio.ff.de rei ven.alterum ex parte conuicti,ꝙ possideat, vt l.officium.ff.de rei ven.quod vltimū hic deficit, quia isti milites non possidebant.frustra igitur actum fuit rei ven. vt l.q petito.eod.tit.defecit ēt extremum ex parte agentis,ex eo ꝙ possidebat illud ius patronatus. possessori aūt non datur rei vendi. vt Inst.de act.in prin.¶Scđò no. ꝙ qn̄q; pendente iudicio,apparet actori non competere actionem, nec à principio competiisse.qn̄q; competit à principio:sed lite pendente desiit competere.& tunc quid iuris sit.dic ut l. si post acce. ff.de rei uen.Qn̄q; à principio non competebat : sed pēdēte iudicio

iudicio superuenit.& tūc quid iuris sit.dic vt no.in l.non pōt videri.ff.de iudi.c.abbate sanè.ꝟ.de reg.iu.lib. 6. &c. ¶ Ter-
3 tiò no.† ꝙ etiam si lite pendente constet iudici de ineptitudine actionis:debet actorē repellere, & reum absoluere ab instātia iudicij.¶ Idem debet facere,cum perpendet de tali ineptitudine in ipso litis exordio,vt l.1.§.fi. ff.si mēs.fal.mo.di. & quod no.Inn.s. de offi.uica.c.1.facit quod no. in l.vbi pactum.C.de transac.¶ Quartò no.ꝙ quādoque tenetur ecclesia in sequestro. & hæc sequestratio est ꝑmissa certis casibus tantùm.regulariter verò est prohibita.vt.ꝟ.de sequest. po. & fru.c.1.& fi.& C.de prohi.seq.l.1.& ꝟ.dicam.¶ Quintò not.
4 in ver.ita tn̄.† ꝙ succumbens ex eo,ꝙ proposuit ineptā actionē,pōt aptā proponere. Nec ob.sibi talis sententia absolutoria,quæ fuit ab obseruatione iudicij,nō ab eo, quod principaliter petebatur.facit l.libellorum.§.ꝙ si libelli. ff.de accu. Ille enim,qui elegit viam incompetentē,pōt illa dimissa, redire ad aptā,vt l.Clodius. de acq. hære. ¶ Et per prouisionē quæ non tenet, non expirat ptās executionis,quin possit iterum prouidere.quod dic,vt no.Inn.in c.mulieris.de offi.dele. Et ille,qui acceptauit beneficium,quod nō poterat:pōt eo dimisso,redire ad illud,qđ dimiserat.in c. si beneficia. de præben.lib.6.Et vide qđ no.Dy.in l.serui electione.de le.1.¶Sex-
5 tò no.† ꝙ vnus pōt agere rei ven.cōtra plures,& oēs vno libello cōuenire,si se asserant possidere. Similiter in cā criminali pōt quis vno libello plures de eodē crimine accusare,vt C.si reus,vel accu.mor.fu.l.1.Itē vnum vno libello ad diuersa debita conuenire,vt l.si ex multis.C.de an.excep. & l. non est nouū.ff.de act.em.¶Venio ad oppo.gl.& Doc.dicit,ꝙ ex eo,ꝙ ille ius pronatus ecclesiæ possidebat tali tpe,quo ille vi cedn̄s in sequestrū accepit:iō nō pōt vendicare. Sed cōtra,ꝑ sequestrationem perdidit possessionē,vt l.interesse. ff. de acqui.pos.licèt ergo olim possedisset: tn̄ quia tpe, quo agebat, possessionē amiserat:meritò poterat vendicare.ille tex.dicit cōtrariū,ergo malè. ¶So.dicit gl.magna ī prin.si ille tex.ītelligitur,ꝙ ipse deposuit apud sequestrū aīo nō perdendi possessionē,planè procedit tex.quia tunc cum possideat, certū est possessori non cōpetere rei ven.vt l.1.C. de ali.iu. mut. cā fac.¶ Si verò ponis, ꝙ seqstrauit aīo amittendi possessionē: tunc similiter malè egit. quia debet agere cōtra sequestrum actione depositi, non contra milites Campanicos, qui non possidebant,vt d.l.1.& l.officium.de rei ven. & dixi supra in
6 primo no.¶Sed hic incidenter quæro.† qđ in dubio, vtrùm ille, qui rem,quam possidet, patitur sequestrari,perdat possessionē,vel non.glos.hic videtur sentire, quòd non,dum dicit. [& tunc perdit, cū deposuit eo animo,vt eū constitueret possessorē potius,q̄ custodē.] quasi in dubio videat̄ penes custodē.idē Io.Vin.Phili.& Inn. Sed in l.alle.in gl.no.cōtrariū. s.ꝙ sequester possidet:nisi hoc agatur, ꝙ solū sit custos.& ipse Bar. ēt hic no.in c.1.post prin.ꝟ.de sequest.po. Et hæc opi. est vera in voluntaria sequestratione, quæ fit solo cōsensu sequestratoris. Sed quid de necessaria, quæ fit ad mādatū iudicis in casibus permissis: nunquid tunc transfertur possessio in sequestrū.& abdicetur ab eo,qui possidebat.vr̄ ꝙ sic,vt d. l.interesse.ff.de acqui.pos.¶ Itē iudex facit amittere possessionem:& factū suum videtur factū partis,vt l. qui vniuersas §.itē cū prætor.de acqui.pos.& l.si ob cām. de euic.cōtrariū tenet Cy.post Ia.de Are.Ia.de Ra.& Pe.in l.1.C.de prohi.se. Et aliud in voluntaria sequestratione: aliud in necessaria. sicut aliud in nouatione voluntaria, q̄ perimit fideius.& pignora.aliud in necessaria,vt ff.de noua.l.aliā.& qđ no.in l.1.C.de iudi.& l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui sa.cogā. c. ab arbitris.li.6.Et hoc tenet Io.An.& Bar. in d.l.interesse. nisi de voluntate iudicis aliud appareat,vt c.1.de seque.pos. & fru.vbi est casus, secundū eū. ¶ Aduertendum tn̄, ꝙ licèt perdatur possessio quandoque per sequestrationem, vt dictū est: non tamen perduntur beneficia competentia possidenti, tempore sequest.puta ꝙ sibi nō incumbat onus probādi aduersario nō ꝓbāte,& his simil. s̄m Io. An. qui hoc dictū habuit à Cy.qui hoc clarius no.in d.l.1.C.de prohi.seu.qui ibi etiam subdit,& ēt hic Io.An.ꝙ cū faciēda est necessariò sequestratio,vt in casibus no.in c.2.ꝟ.de seq.pos.poterit possessor, offerendo satisdationē,euitare sequestrationē.ff. de offi. præsi. l. senatus.in fi.C.de agri. & censi.l. litibus. vbi colligitur practica cōtra sequestrationes.¶ Ad aliud aūt,qđ hic dicit glo. agi posse cōtra sequestrū.dicit Io. An. ꝙ si sequestrū factum fuit sub cōditione, ꝙ daretur vincenti:si aduersarius iudiciū suscipere noluit,poterit agi cum sequestro actione de pscrip. ver.ff.de dolo.l.si oleū. vel cōtra eosdē milites actione de dolo,vt ibi dicitur. sed post cōpletā cōditionē agendū est cū sequestro actione depositi,prout gl.dicit, vt ff. depositi.l.apud quē.§.1.& l.si in Asia.§.cū sequestro.¶ Quid dicis,si sequester pdidit rem sequestratā, vel damnū in ea datū sit: an habeat aliquā actionē,tex.est in l.postq̄.in fi.vt lega.vel fideicō. & l.si is cui. §.queri pōt. ff. vt in pos.leg. vbi sequester res sequestratas tpe perituras pōt vendere,& ꝑtiū in sequestro retinere. ¶ Scđò principaliter opponitur,& vr̄,ꝙ licèt qs possideat rē:possit nihilominus intentare rei ven. vt l.officium.in fi.ff.de rei ven. Solu.dic, ꝙ pro re corporali actio nō cōpetit rē possidēti omni iure.s.ciuiliter,& naturaliter detinēti,vt ff. vti pos.l.1.§. hoc interdictū.Sed possidenti vno iure tantū. s. ciuiliter bene datur cōtra naturaliter possidētē rei vend.vt l. naturaliter.§.nihil cōe.ff.de acqui.pos. & e cōtra naturaliter possidenti cōtra ciuiliter possidentē,vt no.in l.2.C. vbi in rē actio.l.Pomp.§.si is.ff.de acqui.pos.Item possidēti omni iure.s.ciuiliter, & naturaliter. sed non detinenti bene datur rei ven.vt l.officiū.quā allegat gl. ad hoc ergo debet intelligi ille tex. ꝙ isti milites nullo mōl possidebant: nec etiā detinebāt. ¶Tertiò ad idē op.& videt̄,ꝙ possidenti omni iure detur rei vendicatio.ff.si ser.vē.l.& si fortè.§.j. & l.sicut.§.si quæratur. in quibus patet, ꝙ possessori datur actio.ego verò dixi, & in isto tex.dicitur,ꝙ nō datur:ergo malè.Sol. dicit glo.aliud in rei ven.de qua loquitur tex.aliud in actione confessoria,& negatoria.Rei enim ven.nō cōpetit possessori,vt l.1.§.hoc inter-
b dictum.ff.vti posi.Sed confessoria,[b] & negatoria sic,vt in cō-
7 trarijs.Et differentia est inter istas actiones.† Rei enim vendicatio datur solū pro rebus corporalibus,& nō cōpetit possidenti. Sed negatoria,& cōfessoria cōpetūt pro rebus incorporalibus,vt si prætēdo in re aliqua seruitutē itineris,vel vsusfru.vel aliā.& illæ cōpetūt possessori,vt l.vti frui.§.sicut. ff. si vsusf. pe.& d. l.& si fortè.§.sciendū.Et est rō diuersitatis,qa si rē corporalem possideo ciuiliter,& naturaliter,& detineo, nō habeo rei ven.quia deficit passiuum,à quo rei ven.causatur.s.possessio penes alium, vt l.1.C.de ali.mu.iu.secus est in incorporalibus; quia dat̄ cōtra inquietātē, & impedientem vsum seruitutis,seu libertatis,vt d. §. interdum. & qđ ibi not. ¶ Sed fortius tunc instabis. si ita est, ꝙ pro rebus incorporalibus detur cōfessoria,vel negatoria posidenti: ergo in casu nostri ca. ille debuit obtinere;quia vendicabat ius patronatus:qđ est incorporale.& ꝑ eo debuit sibi cōpetere confessoria, quātūcūq; possideret.Sed tex. dicit cōtrariū,ergo malè. ¶ So. dic, ꝙ cōfessoria datur possidēti diuersis respectibus. possidenti dat̄,si ab alio molestet̄,vel inquietet̄, vt ff.si serui. ven.l.1.nō possidēti datur,si prætēdit aliquā seruitutē ī re, vt l.qui tabernā.ff.de cōtrahē.emp.& l.si domus.§.fi.de lega.1. ¶ In causa huius c. ille Martinus ineptè egit:qa petebat ab istis militibus ius patronatus, quasi à possessoribus. cum tamē possessio esset penes sequestrū,contra quē bene potuisset agere, si possessionem iteruertisset.ff.de vi,& vi ar.l.colonus. Sed quia possessionē nō interuertit:& quia probauit,ꝙ ius,& possessio iuris patronatus erat penes eū: iō malè intentauit rei ven.vel cōfessoriā actio.in rem cōtra illos milites,qui probato,ꝙ ille Martinus erat in possessione ecclesiæ, non potuissent cōdemnari,vel absolui.cōdemnari enim nō, quia impossibile esset,& cōtra ius,ꝙ qs restituat rem,quā nō possidet:

nec possedit: nec dolo desiit possidere. vt ꝭ. de excep. c. aduersario. ¶ Absolutio etiam similiter nõ prodest; quia per eam nihil lucrarentur; cũ nõ possideant. & si de nouo inciperent possidere, iterum Martino agenti rei iudi. exce. nõ obstaret, vt d. l. aduersario. ¶ Si igitur isti milites molestabant eum, in dicto iure patronatus potuisset contra eos intentare negatoriã, scilicet negãdo milites illos habuisse ius in ecclesia, & petendo, ne inquietarent eum super iure patronatus: nõ autẽ vẽdicare ius patronatus: vel ecclesiã, quã possidebat. poterit ergo etiã hoc facere, scilicet agere cõtra istos milites, si molestent, non obstante absolutione ab inepta petitione. & hoc vult dicere tex. in ver. ita tñ. ¶ Quartò ad idem op. & vr̃, ꝙ isti Martino non possit competere confessoria, vel negatoria pro iure p̃ronatus. quia illæ actiones (sicut & rei vendicatio) pro rebus corporalibus competunt dñis prædiorum. ff. si serui. ven. l. 2. §. hæc autem actio. ac patronus dñs non est: quia rei sacræ. s. ecclesię, nullus potest habere dñium. vt Insti. de re. diui. §. nullius. & nõta. ꝭ. de cã pos. & proprie. c. cũ super. Sol. dicunt Gof. & Host. hoc verum in directis. vtiles verò competunt non dñis, vt cõductori, & vectigali. ff. de serui. l. ei qui. vel dic, ꝙ licèt nõ hẽat dñiũ ecclesiæ: hẽt tñ dñium illius iuris, pro quo iure bene cõpetit rei vendicatio, sed nõ possidẽti. Iõ hic maleãctũ fuit acti. in rem contra non possidentem. Ille ergo aduocatus, sm̃ Io. An. fatuus fuit, qa acti. expressit, vt videretur rabi: si tacuisset, philosophus fuisset. Est enim melius qñq; tacere, q̃ ineptè dicere, vt no. in c. constitutionem, vt circa. de elec. in clem. ¶ Quintò op. ille petebat ius patronatus, & nõ obtinuit. quia erat penes sequestrũ. & sic innuit, ꝙ iura ĩcorporalia possint sequestrari. ¶ Sed cõtra. sequestratio cadit in res corporales, quæ possunt ad oculum demonstrari, & tangi. Sed ius patronatus tanquã incorporale non põt videri, nec tangi, vt Insti. de rebus corp. & incor. So. tenet Inno. ꝙ in istis incorporalibus cadat sequestrũ. vel dic, ꝙ ecclesia fuit sequestrata, quæ est corporea. vel dic, ꝙ ius patronatus põt sequestrari. quia si non possidetur: tñ quasi possidetur. facit l. sequitur. §. sententia. ff. de vsucap. & qđ no. in l. si mora. ff. solu. matri. ¶ Sextò oppo. & vr̃, ꝙ non debuerit ecclesia sequestra-

c ri, quia sequestratio[c] est prohibita, vt C. de prohib. sequestra. l. 1. Solu. hic in voluntaria: ibi in necessaria. vel hic erat de casibus permissis, de quibus in c. fina. ꝭ. de sequestra. possessio. & fruc. ¶ Septimò oppo. iste induxit testes ad probãdũ, ꝙ erat dicta ecclesia sequestrata. ¶ Sed videtur, ꝙ Papa non debuerit istos testes recipere. quia impertinens probatio non debet recipi per iudicem, vt no. in c. cum contingat. de offi. dele. Melius enim fuisset à principio probationẽ impertinentem nõ recipere: q̃, postq̃ recepit, illam probare. ar. c. quemadmodũ. ꝭ. de iureiu. Sol. tex. nõ dicit, ꝙ Papa testes productos receperit: imò statim cũ eos induxit, eum repulit, tanq̃ suæ intẽ-

8 tioni contrariũ fecerit, producendo illos testes. † Iudex eñ, qñ pendente processu perpendit de aliquo actu cõtrario intentioni agentis, debet supplere de facto, eũ repellẽdo. vt hic & c. solicitudinem. in fi. de appel. Idẽ si reperit deliquisse litigatorem, vel testes. vt in c. cũ in positionibus. de iureiu. li. 6. & l. nullum. C. de testib. ¶ Octauò opponitur, & videtur, ꝙ Papa faciat hic qđ alibi fieri prohibet, s. disputare, quæ actio intentetur. vt s̃. eodem. c. dilecti. ¶ Item videtur, ꝙ illa inuestigatio super ineptitudine actionis debeat fieri à principio: vt in ipso litis exordio. vt ff. de officio assesso. l. 1. So. vt in gl. quæ pro solutione contrarij. c. dilecti. remittit ad ibi no. ad illud, quod debeat fieri hic à principio: respõdit, ꝙ hoc est verum, quando potest à principio de hoc perpẽdere ex forma ipsius libelli. Et idem si notoria esset ineptitudo, licèt non proposita, vt no. s̃. de officio vicarij. c. 1. Sed quandoque est dubium an sit apta, vel non: quod contingit, quando factum aptè deductum fuit in iudicio, vt in illo ca. tamen apparet postea de ineptitudine petitionis. quia ille, qui vendicabat, tunc possidet rem ipsam. tunc habet locũ, qđ hic dicitur: vt scilicet reus absoluatur, & proponens ineptè in expensis cõdemnetur. ff. de iudi. l. eum quem te. secundùm Hostien. & not. etiam in l. edita. C. de eden. Si autẽ post sententiam apparet de inepta petitione: vtrùm post sententiam possit obiici ineptitudo libelli, consueuit Doctor meus allegare, quòd sic. c. cum dilecti. ꝭ. de emp. & venditione. vbi dixi. ¶ Circa illam ineptitudinem libelli quærit tertiò. pone, ꝙ sententia est rectè deducta, sed inepta accusatio intentata. pone, peto fundum: quia ad me ꝑtinet iure dominij, vel quasi. & ad hoc ꝓpono actionem ex locato. dicit ipse, ꝙ non obstante ineptitudine actionis, probato dominio, obtinebo. Hostien. hoc reprobat, per illam Decret. Ioan. An. addit pro Inno. quod no. Specu. titu. de acti. & pe. §. sequitur. ver. hoc quoque. pro, & contra. facit quod no. Specu. in titu. de senten. prola. §. qualiter. ver. quid si lis. vbi format quæstionem de illo, qui egit actione depositi. & probat se commodasse. Et primò arguit, quòd de hoc debeat condemnari. secundò in contrarium: nec concludit Ioan. An. in Specu. titu. de actio. & po. in prin. in additionibus approbat opinionem Innoc. Idem Barto. in l. 1. ff. de eden. pro quo facit quod no. Spec. in dicto titu. de actio. & petitio. §. sequitur. ver. hoc quoque. vbi agenti actione depositi, fiat restitutio, si reus conuentus fateatur sibi rem commodatam, non depositam, vt ibi per eum. ¶ Præterea, postquam res mea, quam peto, apud te reperitur: æquum est mihi restitui, vt ff. si certum pet. l. si & me. & succurri debet cuilibet, vt con-

9 sequatur, quod suum est, vt ff. quod cum eo. l. 1. † Item error falsæ causæ non impedit translationem dominij, vt in toto titu. de condictio. indebi. nihilominus inepta propositio actoris aduocati possessorem debet impedire, vt Insti. quibus alienare liceat. §. 1. & sæpe illud, quod non valet, vt agitur, valet vt valere potest. ff. de pactis. l. si vnus. §. pen. pro hoc allego l. insulam. ff. de præscrip. verb. vbi verba inepta non vitiant

d aptam intentionem.[d] ad hoc l. quæ extrinsecus. de ver. obliga. Item expressio actionis non requiritur de necessitate de iure canonico, vt supra eo. c. dilecto. ¶ Si ergo nulla expressio non vitiat: ergo nec expressa inutiliter vitiare debet, argu. l. 1. in princi. C. de rei vxor. actio. & not. in l. qui testamento. ff. de testamen. non tamen mutat substantiam rerum non necessaria verborum multiplicatio, vt l. pediculis. §. Labeo. ff. de auro & argen. lega. Et hanc opinionem tenet do. Ioan. de Ligna. cum inepta deductio actionis concernat conclusionem, non narrationem. Si autem concernit conclusionem, & facti narrationem: vt si peto rem tanquam meam, quia locaui: & ideo intento actionem ex locato. si probo me dominum. sed non probo me locasse, debeo succumbere, secundùm eum. & hoc dictum fortè est verum. quia licèt ex verbis narratiuis libelli potuisset comprehendi intentio agentis super rei vendic. & cõtractu locationis. si tñ restringendo generalia verba ad actionem ex locato, apparet, quod voluit illam actionem prosequi. ad hoc l. Bebius. ff. de pactis dota. & c. abbate sanè. de re. iudi. li. 6. & l. hæreditas materteræ. C. de petitione hæredi. secus crederem, si conclusio fuisset generalis; vt quia dico me dominum talis rei, & tibi eam locaui, peto eam mihi restitui. probato enim solo domino (etiam si nõ probem locationem) debet mihi fieri restitutio. quia cumulatio plurium causarum, quarum quælibet sufficit ad victoriam, operatur, vt alterius probatio sufficiat, arg. de rescriptis. c. 2. & per Dyn. in c. nullus pluribus. de reg. iur. lib. 6.

¶ Distingue ergo ex prædictis, quòd aut in conclusione nulla exprimitur actio: aut exprimitur, sed inepta. Primo casu aut probatur rem debitam actori ex alia causa, quã agatur. & tũc si probatur per cõfessionem partis: & fiet restitutio, vt in dicto §. sequitur. versi. hoc quoq;. in Spec. de actioni. & petitio. an per probationem aliam. & non fiet restitutio: vt d. l. Bebius. & c. abbate sane. & hoc verum, cum est actũ ex certa causa: sed nõ ex pluribus. nam tũc sufficit probare alteram, quæ sufficit ad condemnationem, vt pr̨edixi. Secũdo casu cũ expri-

exprimitur actio,ſed inepta. & tunc aut ſolũ in concluſione:
& valet libellus,ſm̃ opinionem Inno. Aut deducitur in con-
cluſione,& narratione:& nõ valet,ſm̃ Io.de Lign.qđ intelli-
go,cum cõcluſio refert ſe ad certam ſpeciem actionis. ſecus
ſi generaliter concludatur,vt prædixi.Cum verò ex vna nar
rõne facti,& generali concluſione reſultãt plures ſpẽs actio
num.dic vt dixi s̃.c.dilecti.& in Spe.de actiõ. & peti. in prin.
verſi.planè. ¶Secundò quæro.pone propoſuit quis ineptam
actionem:aptè tamẽ probauit deducta in libello: an debeat
ſequi condemnatio.dicit Specu.ꝙ ſic.ſi illa,quæ probata sũt,
poſſunt ad deducta in libello aliquo modo adaptari, ẽt imꝓ
priè.puta petii vſumfructum rerum,quas poſſides: & proba
ui de rebus,in quibus nõ cadit propriè vſusfructus.vt de his,
quæ vſu conſu.certè ſequitur condemnatio , ſm̃ eum. ad hæc
allego.l.ſed ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiuran. &
hoc no.Spec.in tit.de offi.iud.§.deſeruit.verſi.quid ſi libellus
ineptus.& ibi in ver.quid ſi reus.tangit,quid iuris,ſi abſolua-
tur ſimpliciter, nõ directò in ſentẽtia,ꝙ propter ineptam pe
titionem abſoluit.de qua etiam in l.j.ff. ſi menſor falſum mo
dum dixerit. ¶Quid dices,ſi per delegatũ abſoluatur reus ,
propter ineptam petitionem, an poterit corã eo cã inchoari
à capite.tenet Spec.ꝙ ſic . quia licèt abſoluerit ab inſtantia:
non tamen à principali debito.vnde cum habeat iuriſdictio
nem vſq; ad ſñiam:& etiam per annum poſtea. vt c.quæren-
ti.de officio delega.per talem abſolutionem non expirat iu-
riſdictio delegati.quia non eſt diffinitiua, ſed interlocutoria
talis ſententia,ſm̃ Io.An.quod no.& adde quod no.in c.vene
rabilis.j̃.eodem.

ADDITIONES.

a ¶Ius patronatus. An poſſit patronus imponere tributũ , vel cenſum re-
bus,quas confert eccleſiæ.no.Io.de Tur.Cre.10.q.1.in c.nouerint.
b ¶Confeſſoris.Cui competat confeſſoria.vide Inno. in c.abbate . de ver-
bor.ſigni.
c ¶Sequeſtratio.No.ſequeſtrationes eſſe plures.eſt.n. ſequeſtratio conuen
tionalis.& hæc nõ niſi plures ſequeſtrant,licèt vnus ſolus deponat. Gul.
11.q.j.c.quia res.iudicialis,quæ ſit,ibidem.Itẽ fit ab eo,qui re abutitur.
ibidẽ per Gul. item per iudicẽ appellationis,prius quam ſit appellatum,
fuerit ſuperiori præſentata,& ab eo recepta.no.Ho.nil no.ap.pen.c.3.
d ¶Aptam intentionem.non.n.verba ſunt conſideranda,ſed voluntas , &
intentio verbi:quia verba intentioni debent deſeruire.j.q.j.c. Marchio-
nis.& ibi Io.de Tur.Cre.de ver.ſig.c.in his.22.q.5.c.humanæ. & c.is au-
tem.& ibi per Io.& Gul.38.di.c.ſedulò.& ibi.Io.de Tur.Cre.

SVMMAE.

1 *Præceptores tẽpli pro domibus ſuis agere:& defendere poſſunt.*
2 *Et qui habeant poteſtatem illos inſtituendi.8.*
3 *Superior poteſt conqueri, ſi ſubiecti ab eorundem iudicibus oppri-
muntur.*
4 *Religioſi rõne adminiſtrationis ſibi cõmiſſæ pñt agere,& conueniri.
Idem de monachis.5.*
5 *Cognitio alicuius,qñ eſt ignota,præſumitur potius ille liber,quã ſer-
uus.& habilis,quàm inhabilis.*
6 *Inſtitor quis dicatur.*
7 *Locus an teneatur ex dolo , vel culpa præcepcorum in contractibus
commiſſo.*

1 CVm deputati. †Præceptores tẽ
2 pli a pro domib.
ſuis agere,& defendere poſſunt. Nec ob.eis reli-
gio,vel ꝙ ignota ſit ipſorũ origo.h.d.& duo facit. Primò po
nit iniuriam,quæ inferebatur præceptori templi. Secũdò eã
inhibet fieri deinceps.ſecunda ibi[ne quis.] ¶Primò not.ꝙ
tex.loquitur maioribus iſtorum præceptorum , ex quorum
maiorum querela hoc peruenit à Papa,ſecundùm Io. Andr.
2 ¶Ex hoc colligo,†ꝙ ſuperior poteſt conqueri,ſi ſubiecti ab
eorundem iudicibus opprimuntur. & ſic poteſt dominus a-
gere de iniuria ſubditis irrogata.quod dic,vt no.Innoc.infra
de appella.c.dilectis. Intereſt enim dominorum ſubditos ab
aliis non vexari:vt ſic habeãt eos locupletiores,vt ibi per In.

¶Secũdò nota,ꝙ iſti iudices repellebant iſtos , tanquã in-
habiles,ab agendo:& ſi fuiſſent,vt credebant, poterant hoc
facere. quia ad iudicis officium pertinet prohibere inhabi-
les,ne in iudicio veniant:etiam ſi pars velit conſentire,& cũ
talibus litigare,vt l.quos prohibet. ff.de poſtulan. & ca.exce
ptis.infra de excep.& eod.titu.c.pia.lib.6. & vide quod nota
tur in c.j.infra de elect.lib.6.& quod dixi ſupra eod. c. cau-
3 ſam quæ. ¶Tertiò no.†ꝙ religioſi ratione adminiſtrationis
ſibi commiſſæ poſſunt agere,& conueniri.cui enim commit
titur cura,& adminiſtratio:videtur etiam commiſſum exer-
citium actionis:ſine quo adminiſtratio explicari nõ poteſt,
vt l.j.in fine.& quod ibi no.ff.vſufru.quemadmo.caueat. & l.
4 ſi.de ope.nou.nuncia.ca.cum dilecta. ¶Quartò not.†ꝙ vbi
alicuius cognitio eſt ignota,præſumitur potius liber,quã ſer
uus,& habilis,quàm inhabilis.& hoc eſt,quod dicit lex: ꝙ ẽt
penitus ignotus poteſt hæres inſtitui, vt l.extraneum. C. de
hæred.inſti.Et ratio huius eſt ; quia iſtæ inhabilitates proce-
dunt ex accidenti(puta ratione infamiæ:ſeruitutis : vel ex a-
lio accidenti.)bonitas autem,& libertas procedit à natura ,
pro qua in dubio præſumere debemus,vt infra de præſump.
c.fina.& quod notat Dyn.in reg.ſemel malus.de regu.iu.lib.
5 6.&c.¶Quintò no.†quòd licèt monachi æquiparentur ſer-
uis,& pro mortuis habeantur,vt 16.quæſtio. 1. c.placuit.&
notat infra Innoc.de priuileg.c.cum olim.tamen de licentia
ſuperioris poſſunt agere,& conueniri,vt s̃.de reſcri.ca. cum
dilectus. Regulariter aũt oĩa iura, quæ loquuntur in ſeruis,
poſſunt aptari ad monachos,vt no. Bar.in l.fi.ff.de ſtipu.ſer-
uorum.tex.tamen ille non loquitur,niſi de templariis: qui in
hoc poſſunt monachis equiparari. quia non habent propriũ
in ſingulari:ſicut nec monachi,&c. ¶Sextò not.ꝙ dicitur in
litera[non curandum.]ꝙ generatio ſit ignota. facit enim , ꝙ
ille,qui venit cum literis de longinquo: & dicit ſe eſſe illum ,
qui in literis eſt deſcriptus:ꝙ ſibi eſt credendum.facit quod
no.Cy.in l.ſi qua per calumniam.C.de epi.& cler.& l.ſi pro-
curatorem abſentem.ff.de procur.& loquitur ille tex.tamen
iſti,qui agebant,poterunt remoueri prætextu religionis , vel
nationis incognitę. ¶Quid ergo ſi ratione minus canonicæ
inſtitutionis : uel quia dicitur non habere titulum in benefi-
cio.an iſtis exceptionibus remoueri poterit , ſeu poſſit,q eſt
in poſſeſſione prælaturæ,ſeu beneficii.dic vt no. s̃.de elect.c.
tranſmiſſam.& s̃.de reſtit.ſpo.c.in literis.per Inno. & ꝑ Ho.
s̃.de elect.c.nihil.& in Spe.de actio.§.j.ver. ſed pone quidã .
¶Oppo.& videtur,ꝙ prima exceptio,de qua in tex. ſit effi-
cax ad iſtorum repulſionem,vt s̃.de poſtu. c.2. & de ſindic.
cap.vno . pacificè.n.debẽt viuere ſerui Dei:ſed in iudicio eſt
ſtrepitus,& clamor.vnde coniungi non poſſunt,quorum ſtu
dia ſunt diuerſa.16.q.7.c.in noua acti. & non debent promi
ſcuis rerum actibus.turbari officia,vt l.conſulta. C. de teſta.
So.dicit Io.An.in clauſtralibus non habentibus adminiſtra-
tionem procedit obligatio:in præceptoribus non.quia ad a-
genda negocia conſtituti,agere,& defendere poſſunt.de pro
cur.cap.petitio.& c.dilectus.& eod.titu.cap.qui generaliter.
lib.6.&c.¶Querit glo.quare iſti conuenti querebant de na-
tione iſtorum.dicit ad hunc finem ; quia infames conſueue-
runt fugere loca ſuæ nationis: & infames non poſſunt eſſe in
cauſis procuratores.hoc verum de iure canonico. ſed de iu-
re ciuili videtur,ꝙ infamis poſſit eſſe procurator, vt Inſtitu.
de exceptio.§.fin.de hoc infra de iura.calum.c.Imperatorũ.
in vlt.glo.¶Vtrùm autem poſſit eſſe tutor,vel curator:vide-
tur tex.ꝙ ſic in l.j.in §.ſed eſt æquiſſimum: ff. de poſtu. & l.
puto.in princ.eo.titu.Et ſentit glo.in l.athletæ.de excuſa. tut.
& glo.etiam hoc no.C.de infam.l.j.libr.10. ¶Vel dicit gl.ꝙ
ideo quærebatur de origine;quia fortè erant ſerui,qui in iu-
dicio intereẽ nõ poſſunt,niſi in caſibus.ff.de iud.l.ex certis.
¶Sed certè non erant ſerui præſumendi:poſtq̃ erant in poſ-
ſeſſione libertatis.nã ẽt ſi poſt ſñiam latam contra eccleſiam
de ſeruitute appareret:nõ ꝑ hoc eſſet ſentẽtia lata cõtra ec-

clesiã retractanda, vt C. de testa. l. 1. & ff. si quis cau. l. fi. & de euictio. l. illud. quis durãte cã fieret absolutio, si de seruitute constaret. ff. eodẽ. l. non idcirco. de hoc. s̃. de seruis non ordi. c. 1. Vel dic ad vtrũq; de seruitute, & infamia. ꝙ istæ exceptiones nõ sunt validę cõtra religiosos. quia ꝑ ingressum omnis tollitur irregularitas, si qua fuit, vt in iuribus allegatis in glo. de quo. j̃. de apost. c. ex literarum. ¶ Quærit Io. An. post Inno. & Doct. circa istos pręceptores præpositos in istis domibus. quod sit eorũ officiũ: vtrùm eorum maior præferatur eis in agendo, & defendẽdo: qualiter loca eis cõmissa teneantur ex eorũ administratione, si delictũ, vel culpã ĩ administratione commiserunt: ad istorũ pleniorẽ declarationẽ præmittit, quibus isti debeãt assimilari. & dicit, ꝙ institoribus: qui ꝑponuntur negotio dominico. de quibus institorib. plenè no. j̃. de fideiuss. c. quod quibusdã. & illa æquiparatio est bona, qñ dicta domus sit cõmissa præceptori, & hẽt superiorem, qui instituit inferiorem. & superior est dñs nõ tantũ rerum inferiorum: sed etiã rerum eius: aliàs secus, vt ff. de institoria act. l. 3. & l. cuiuscũq;. §. 1. & §. sed filio. & illa æqparatio institoris videtur bona.

6 † Institor enim dr̃ ille, qui præponitur alicui vniuersali quæstuariæ negociationi, et certo loco nõ designato. secus si ꝑponatur alicui rei, vel negocio nõ quæstuario: tũc enim magis vocabitur procurator, vt l. 3. cũ. l. seq. & seq. vsq; ad §. non tñ. ff. de insti. ¶ Sicut enim isti ꝑponũtur certæ vniuersali administrationi: puta pecunijs fęnerandis. mercibus emendis, & vendendis: mensæ numulariorũ, & simi. ¶ Ita isti præceptores præficiuntur vniuersali administrationi illarum domorum. hoc ergo ꝑmisso, quæro primò. Vtrũ illa præpositio operetur, ꝙ maior dñs pro factis istius domus inferioris, nõ possit cõueniri, vel agere: Respõdeo, & distinguo modos præpositionis, & naturã, siue cõditionẽ huius domus inferioris. Nã qñq; isti præceptores sunt temporales, qui pñt ad superioris beneplacitum remoueri. qñq; perpetui. Primo casu nõ solùm hi ꝑceptores, sed etiã singuli superiores pñt agere, & conueniri pro tali loco. vt ff. de insti. l. cuiuscũq;. §. fi. & l. se. & de exerci. l. 1. §. magistrũ. & §. est autẽ nobis. Nã ibi dr̃, ꝙ electio est agentis, quẽ prædictorum conueniet. si autẽ superior, & inferior in agendo concurrant, præferendus est superior. Nã cũ possit subditum remouere ab administratione in totum: multò fortius à prosecutione certæ causæ. ar. ff. de procura. l. in causæ. ¶ Et dicunt quidã, ꝙ illo casu nõ est vis, vtrũ illa domus inferior habeat bona distincta à domo superiori, vel nõ habeat: dummodo remotio fiat ad velle superioris, & ei obediat, & teneatur de stando ibi, & recedendo. nam licèt bona sint distincta: tamen administratio non est diuisa: q̃ potest eẽ penes plures ꝑceptores, sicut & penes plures tutores, & alios administratores, vt l. si plures. ff. de administra. tutorum. & l. inter tutores. & l. Titium, & Mæuiũ. §. tutores. eodẽ titu. ¶ Si autem sit perpetuus præceptor, qui non possit sine causa remoueri, vt j̃. de statu monach. c. cum ad monasteriũ. imò est in c. monachi. §. priores. in eodem tit. prior præceptorum non poterit agere de rebus ad hunc locum pertinentibus: nisi ad defectum præceptoris inferioris, vt no. j̃. de restitut. spol. c. olim. 1. & de testi. c. cum olim. In defectũ enim posset superior agere, etiam sine cõsilio sui Capituli. licèt sine tali cõsilio non posset talem inferiorem, etiam cum causa, amouere. Nam nec alius prælatus possit aliquẽ destituere, vel ardua negocia ecclesiæ suæ agere sine consensu sui Capituli, vt j̃. de his, quæ fiunt à prælato sine consensu c. quanto. & tamẽ agere, & cõueniri põt sine cõsensu alicuius, vt s̃. de rescrip. c. edoceri. ¶ Alij dicunt, ꝙ non est vis: vtrũ præceptor sit tẽporalis, vel perpetuus. nec etiam vtrùm possit sine cã remoueri, vel non. Sed in hoc est vis: an ambo possint liberè administrare: & quis eorum sit maior in administratione. & tunc ambo possunt conueniri. & maior in agendo præfertur. sic est in exercitoribus, vt l. 1. §. cũ autem. ff. de exercito. & in patre, & in filio. C. de bonis, quæ libe. l. cũ non solũ. & idẽ in institoribus. de instit. l. cuiuscunque. & in præposito, & in canonico, quando agitur de præbenda, vt no. j̃. de proba. c. ex literis. & in vi carijs. 93. distin. c. 1. Item non est vis, vtrùm hoc lucrum, vel damnum ad aliquẽ spectet: dummodo alterius sit administratio, vt notatur de rescriptis. c. edoceri. ¶ Subdit autem, ꝙ pro istis locis religiosis multi possunt agere, & conueniri, etiam si non habeant administrationem: sed non coguntur. de quibus no. j̃. de testi. c. cum olim. Super his tamen, quæ dicit Inno. ꝙ plus sibi placet quod no. j̃. de relig. domi. c. cum venerabilis. ibi etiam distinguit inter temporales, & perpetuos: vt tẽporales sicut possunt ad superioris beneplacitum remoueri: ita etiam præferantur eis in agendo, si volunt. perpetui verò sicut non possunt remoueri à prælatura illa sine causa: ita nec etiam ab agendo, & defendendo super rebus ad dictum locũ pertinentibus. secus si non sit quæstio non de rebus, sed de iure ipsius superioris. quia non dicitur habere ius in illa ecclesia, siue loco: tunc enim ipse est cõueniendus, nõ inferior prælatus, vt ibi per eũ. ad hoc s̃. de rescrip. c. auditis. ptãs ergo superioris pro iuribus inferioris domus multum pendet à iure superioritatis. põt enim multis, & varijs respectibus vna ecclesia alteri esse subiecta. qñque iure pñtandi: qñque iure instituẽdi: qñque quò ad tp̃alia: qñque quò ad spiritualia: & alijs modis. no. j̃. de præben. c. de monachis. & de priuile. c. cum & plantare. §. in ecclesijs. & e. tit. c. pastoralis. videas Inn. & cle. 1. de rescri. & habent locum prædicta in istis præceptoribus, quibus commissa est administratio certi loci. quandoq; non certi loci, sed certæ præbẽdæ vnius ecclesiæ habet administrationem. & tunc dic, vt j̃. de proba. c. ex literis. per Inn. qñque non habet administrationem aliquam, sed est simplex canonicus in ecclesia, vel simplex monachus in monasterio: tunc vtrùm possit agere pro rebus ecclesiæ, vel monasterij sine mãdato. dic vt j̃. de testi. c. cum olim. vbi de hoc. ¶ Secundò quæro

7 † vtrùm ex dolo, vel culpa istorum præceptorum commisso in contractibus teneatur locus. dic, ꝙ ex dolo nõ tenetur, nisi sit factus locupletior. ff. quando ex fa. tu. l. dolus. & C. qñ ex fa. tu. l. 2. & no. de hoc. j̃. de posi. c. grauis. & de ac. emp. l. Iul. §. idem. de culpa autem pręceptoris tenetur insolidum locus, si potest seruari indẽnis à præceptore: aliàs non. ff. de ad mi. tu. l. fin. in princ. Si autem præceptor bona fide contraxit: tenetur locus insolidum, etiam si fiat inde pauperior. j̃. de ꝑ ca. c. 2. & de mi. l. patri. §. si pecuniam. sed potest in integrum restitui. si exinde sit grauiter læsus. ff. de mi. l. ait prætor. & l. ꝙ si minor. §. 1. Executio autẽ rei iu. semper fit contra locum: sicut & cõtra pupillũ. ff. de re iudi. l. si se. & l. 2. de admi. tu. Alij aliter dicunt in aliquo prædictorum, sm̃ eum. ¶ Tertiò quærit,

8 † qui sint illi, qui habent potestatẽ instituendi istos præceptores in talibus locis. dic, ꝙ de iure cõi considerandum est, vtrùm per electionem causantur, vel curã habeant, an gerant simplicẽ custodiam sine cura. ¶ In primis casibus auctoritas diœcesani interuenire debet. de statu mo. c. monachi. §. priorum. & de priuile. c. cũ & plantare. §. in ecclesia. ¶ In secũdo sufficit, ꝙ à suo priore simpliciter deputantur. de sta. mo. c. monachi. §. prioratus. & c. cum ad mon. §. talis: de consilio tñ sine consensu collegiorum: nisi aliud superior obtineat ex priuilegio, vel pręscripta consuetudine, quę iuri deroget, vt j̃. de his quę fi. à præla. c. ea noscitur. & de elec. c. sacrosancta.

ADDITIO.

a ¶ Templi. Tẽplum quid sit: & quot, & quæ eius partes no. Gul. 16. q. 3. c. vniuersis.

SVMMAE.

1 *Iudices ecclesiastici debent laicis de clericis iustitiam facere. Et idem prælati. 2.*

3 *Iudex negligens in expeditione causarum debet moneri, vt expediat.*

4 *Ius canonicum in casibus, in quibus discordat a iure ciuili, an debeat seruari clerico in foro seculari: & ius ciuile laico in foro ecclesiastico.*

5 *Clericus agens coram iudice seculari, an poterit ibi conueniri.*

Qualiter

1 QValiter. †Iudices ecclesiastici debēt laicis de clericis iustitiam facere h.d. Tria facit, præcipit, impedimentum remouetur, grauamen suspicatur, & prohibet. secunda ibi[non obstā.]tertia ibi[ne pro defectu.]¶Primò no. ꝙ prelati a in eorum foro debent laicis administrare iustitiam, & celerem. & conqueruntur laici; quia non celeriter: sed prolixè lites protrahunt secundùm Host. debent ergo arctare dilationes ex causa, nec propter hoc poterit appellari, supra de transact.c. fina. & C. de iudici.l. properandum. post prin. & si nolunt, vel non possunt vacare: debēt causas tales committere clericis, & non laicis. 16. quæstione j.c. to quidem. qđ dic, vt dixi. s̄.c. decernimus. & punitur quãdoq; iudex negligens in æstimatione litis sine spe cessionis iurium dictæ quæstionis sibi fiendæ, vt est casus in l. mancipia. C. de seruis fugitiuis. ¶Secũdò
3 not. † ꝙ iudex negligens in expeditione causarum, debet moneri, vt expediat. ex quo argue, ꝙ per negligentiam iudicis inferioris non deuoluitur ad proximum superiorem: sed debet superior eum cogere ministrare iustitiam, vt infra de iure patrona.c. nullus. &. 2.q.7.c. anterioris. ¶Tertiò nota, & aduerte, ꝙ de iure illo poterat frustratoriè appellari, vt c. cũ sit Romana. de appel. hodie secus. eo. titu.c. vt debitus. & tamen contra laicum agentem in foro ecclesiastico non recipitur frustatoriè appellatio. ex quo arguo, ꝙ laico litiganti in foro ecclesiastico debet seruari ius ciuile. quo iure nõ potest ab interlocutoria appellari, vt l. ante fi. C. quorum appe. non reci. ¶Similiter econuerso clericis debet in foro seculari seruari ius canonicum. & sic possunt ab interlocutoria appellare, vt no. in c. 1. s̄. de consti. de hoc dicã. j̄. tit. 1. ca. qđ clericis.
4 Et no. istud ar. † vtrùm in casibus, in quibus discordat ius canonicum à iure ciuili, seruari debeat laico ius suum in foro ecclesiastico, & clerico suum in foro seculari. credo, ꝙ sic, in his, quæ tendunt ad litis ordinationem. qđ dic, vt no. Bart. in l. cunctos populos. C. de summa trini. ¶Quartò not. in versi. ne pro defectu. ꝙ pro defectu iustitiæ, quam negligit ministrare iudex, trahuntur eius subditi ad alienum forũ. hac rõne q̃nq; cõcedunt̄ repræsaliæ creditori in ciuitate debitoris, cum non ministrat̄ iustitia, no. j̄. de iniur. & dã. da. c. 1. li. 6. & Bart. no. in tractatu repræsaliarũ. ¶Quintò collige, ꝙ ꝓpter negligentiã iudicis ecclesiastici nõ deuoluitur iurisdictio cõtra clericum ad iudicem secularem, vt in ver. qđ oĩno. q̃ sic intelligit, vt siue faciat, siue non faciat eṗs iustitiam laicis: nõ
5 tñ ꝓpter hoc trahat̄ clericus ad iudiciũ seculare. ¶Sextò no. ꝑ istum ver. ꝙ oĩno dicũt q̃dam, ꝙ clericus agens corã iudice seculari contra laicum, non poterit ibi recõueniri. Sed Io. An. tenet contrarium, vt dixi. s̄. e.c. at si clerici. Non ob. hæc litera, quæ trahi prohibet. & sic in conueniente loquit̄, nõ in reconueniẽte. poterit ergo clericus corã iudice laico reconueniri, secũdùm Pet. qđ est verũ, secũdùm Host. dũmodo nihil dolosè agat̄. puta laicus aufert clerico bouẽ, vt conueniat eũ corã iudice laico, vt ibi añ reconueniat. ¶Quæro q̃ est rõ diuersitatis, ꝙ ꝓpter negligẽtiã iudicis secularis deuoluit̄ iurisdictio ad iudicẽ ecclesiasticũ, & nõ ecõuerso. Sol. dicit Io. An. ꝙ olim oẽs causæ clericorũ, & laicorũ deferebant ad ecclesiã. j̄. qui filij sint legit. c. ꝑ venerabilẽ. & 11. q. j. c. relatũ. iõ si redeat laicus ad suum primæuũ forum, non vr̄ eius cõditio deterior: sicut nec dotis conditio fit deterior, q̃n redit ad naturã suã. ff. de pac. l. si vnus. §. qđ si nõ. vt tolleret totũ. ad hoc 3. dist. c. ab exordio. Itẽ hoc est naturale, ꝙ maior minorum negligentiam suppleat, non econtra. 9. q. 3. c. cum scimus.

ADDITIO.

a ¶ Prælati. Nomine prælati, quod contineatur, vide Host. in c. cũ ab ecclesia. de of. or. & de offi. dele c. si quando. de app. c. Romana. per Gul.

SVMMAE.

1 *Iudex propter similitudinem causæ, quã habet cũ alio, prohibetur cognoscere de alia causa suæ consimili.*

2 *Similitudo causæ efficax ad iudicem recusandum quæ sit.*

a CAusam, Iudex habens similem a causam à iudice remouetur. hoc dicit. Primò recitat delegationem causæ. secundò causam remotionis vnius delegati. & aliũ subrogat, ibi [quia ve-
1 rò.] ¶ Primò no. ꝙ † propter similitudinem causę, quã iudex habet cũ alio, prohibetur cognoscere de alia cã suæ consimili. ¶ Similitudo enim causæ sicut parit inter similes quendam amorem præcipuum: vnde dicitur. oẽ aĩal diligit simile sibi. Et not. ꝙ dicit textus [penè.] hoc enim ideo dicit, ꝙ vix similis inueniretur. q̃n verò similis sit, boni iudicis arbitrio cõmittitur, secundũ Inn. & Egi. facit qđ no. Io. An. j̄. de præben. c. nõ potest. lib. 6. super glo. pone hæres. Reuocat glo. in dubium, vtrùm sit iusta causa recusandi iudicem, ꝙ habeat similem causam. quidquid sit per istum tex. Similitudo enim causæ, quã qs hẽt, reddit iudicẽ suspectũ: similiter & testẽ. j̄. de testi. c. ꝑsonas. gl. tenet, ꝙ similitudo causæ ẽ iusta cã subrogandi iudicẽ, nõ aũt recusandi. Hosti. hoc reꝓbat, dicẽs ꝑꝑ similitudinẽ cãæ posse iudicẽ recusari. Ita tñ ꝙ hoc boni iudicis arbitrio dirimat̄: nõ. n. oĩs similitudo repellitur. Quæro er
2 go † quæ erit efficax causæ similitudo ad iudicem recusandũ. Io. An. exemplificat, cum vnus allegat consuetudinem, ꝙ sit standum dicto proxenetæ in certo regno, vel loco, & iudex habet similem causam super hoc: certè non poterit de prędicta cã cognoscere: vel pone in verbis dubijs priuilegiorum eadem est quæstio inter iudicem, & aduersarium suũ: vel pone exemplum ex no. de offi. vic. c. 2. li. 6. in prima glo. & hoc teneas. ¶ Vltimò collige ex text. ꝙ hic nõ valuisset subrogatio, nisi de literis facta fuisset mentio. non enim est verosimile, ꝙ subrogatio fiat de facili, postquã iudex cepit vti iurisdictione. Superior tñ ẽt sine cã põt reuocare cõmissionẽ, & subrogationem facere sola voluntate, vt ff. de iudic. l. iudicium soluitur. Host. remittit ad summam de offi. del. §. qui delegari. versi. sed nunquid potest reuocare commissionem.

ADDITIO.

a ¶ Similem causam. Qui dissimilem causam allegat, eam probare tenetur. no. Ho. in c. translatum. de constit.

SVMMAE.

1 *Electionem plures possunt impugnare.*

2 *Impugnantes electionem pñt in iudicio per procuratorẽ comparere.*

3 *Iudex in causa electionis non solùm super oppositis: sed etiam super dependentibus potest inquirere.*

4 *Exceptio conspirationis, & excommunicationis concernens personas litigantium, potest opponi contra personas procuratorum.*

5 *Discutiendum an sit primò de exceptionibus dilatorijs, quàm de peremptorijs.*

6 *Appellatio potest iustificari ex diuersis causis.*

7 *Causæ plures quando allegantur: quarum qualibet sufficiat ad victoriam causæ: sufficit alteram probare.*

8 *Modus addendi, & proponendi in actionibus, & petitionibus attendendus est: & secundùm illum formanda sententia.*

9 *Error in specie iurisdictionis reddit iudicium nullum.*

10 *Conspiratores quare repellantur ab agendo.*

11 *Conspiratio quando sit licita.*

12 *Iudex, qui debet de exceptionibus dilatorijs, vel declinatorijs cognoscere ordine successiuo: si hunc ordinem omittit, & ad vlteriora procedit: an valeat processus.*

a EXhibita. Si iudices de principali, & exceptionibus præiudicialibus a simul cognoscãt: vel sup principali probationes lite non contestata, recipiant; ab eis licitè appellat̄. Et diuidit in duas ptes. primò appellãtis petit. ĩ scđa appellationis cõmis-
1 sio scđa ibi[q̃a verò.]¶ Primò no. ꝙ † plures pñt ĩpugnare electionẽ. de forma seruãdi in mõ opponedi, & specificãdi crimina cõtra electũ no. in c. j. de elec. li. 6. & c. vt circa. & in cle.

2 constitutionem,vt circa.eo.tit.¶Secũdò no.† ꝙ illi, qui impugnant electionem,possunt coram per procuratorem in iudicio comparere.& hoc est verum,etiam si opponantur crimina:potest etiam hoc fieri per procuratorem habentem ad hoc speciale mandatum,vt cle.non potest procurator.de ꝓcura.& c.is cui.de elec.lib.6.¶Tertiò no. formã commissionis in negotio electionis.quia debent vocari oẽs,quorũ inter est:& gñaliter ꝑ edictũ.ꝗ citatio gñalis sufficit, quotiescũq; aduersarius est incertus.C.si vt se ab hære.ab.Auth. si oĩs.& s̃.de ma.& obe.c.humilis.& de elec.c.fi.lib.6.hoc verũ, cum iure ordinario petit̃ electio cõfirmari. Si aũt ꝑ viã appellationis esset ad superiorẽ deuoluta.dic vt d.c.1. de elec.lib.6.
3 vbi ius citat,& interpellat oẽs volẽtes se opponere.¶†Quartò no.[si negotiũ contingentibus.]&c.ꝙ in cã electionis nõ solũ sup oppositis,& sup dependentibus ab eodẽ põt iudex inquirere.Non est cuiuscũq; mandati cõprehendere nõ solũ expressa,sed ẽt expressis cõnexa,vt ff.de admini.tu.l.ita aũt. §.si tutor.& l.tres tutores.e.ti.ibi[qua talia sunt,ꝗ cõsummationẽ cœptorum desiderẽt] vel ibi coniuncta sunt , vt separari non debuerint.& vide Oldr.consi.163.& in cle.cõstitutionẽ,vt circa.de elec.vbi de circũstantiis declarãdis.¶Quintò no.ꝙ verbũ, inquirere, nõ sumit̃ strictè ꝓ ꝓcessu inquisitionis.hoc.n.oĩbus iudicibus est cõe,veritatẽ inquirere,vt l. iudices.C.de iudi.& 30.q.vlt.c.iudicantẽ.contrariũ crediderũt isti iudices,secuti verborũ corticẽ , & non mentẽ, contra c.Marchion,& Basilides.1.q.1.& sic intelligit̃.ĩ. de ver.sig.c. ꝑterea.ex illo ver.rescripti [vocatis,ꝗ fuerũt vocãdi.]&c.potuerũt iudices ꝑpendere , ꝙ non in modũ inquisitionis fuit eis negotiũ delegatũ.& dicit Io.An.ꝙ semp in dubio;ex quo petent,non cõstat,ꝙ in modũ inquisitionis,ꝑsumemus, ꝙ in modum iudicialis cõmissionis,secundùm Vin.de hoc in spe. de inqui.§.1.ver.quid si in litera.& in fi.& solet præmitti tũc de insinuatione clamosa.de accu.c. qualiter. secundùm Vin. ¶Itẽ cõmisit Papa cãm ad petitionem istorum se opponentiũ.quantũcunq; ergo Papa in literis vsus fuisset verbis imꝓpriis,ac præposteris,debebãt ꝓpriè,& aptè intelligi, vt s̃.de rescr.c.cãm. nã sm̃ subiectã materiã sunt intelligendi sermones,vt l.si vno.ff.lo.& l.si stipulatus.de vsu. d.c. intelligentia.
4 vbi de hoc &c.¶Sextò not.† ꝙ exceptio cõspirationis,& excõicationis cõcernẽs ꝑsonas litigantium põt opponi contra ꝑsonas procura.qa habilitas ꝓcuratoris cõsiderat̃ ex ꝑsona dñi,vt c.post cessionem.ĩ.de ꝓba.& l.alia.§.elegãter. ff.sol. ma.in qua verò forma sit exceptio proponenda,& ĩ. quẽ terminũ ꝓbanda,no.ĩ.de excep.c.pia.li.6. ¶ Septimò hic colligitur,ꝙ si isti fuissent inquisitores,potuissent simul cognoscere.Sed hoc non est verum,secundùm Gof.vñ dicunt Inno. & Ho.ꝙ illæ exceptiones,qa declinatoriæ,vel perẽptoriæ fori, añ ingressum negotii sunt proponendæ. proponunt̃ enim,vt aduersarius repellatur.C.de exce.l.fi.dicũt etiam, ꝙ siue proponat̃ excep.contra illud,de quo fit inquisitio.de pur.can.c. cum dilectus.siue contra ꝑsonam iudicis inquirentis,siue cõtra ꝑsonam ꝓsequentis inquisitionem:vt de accu. c. veniens 3.& c.cum oporteat.Semp tñ primò cognoscendũ est de excep.vt C.de exce.l.si quid.¶Qñ aũt iudex ex officio ꝓcedit, vel ministrum inquisitionis constituit:tunc & si contra illum ministrum proponat̃ excep.tñ ex officio suo procedit,illo remoto.facit qđ no.Io.An.in d.c.cum oporteat. super glos.ex quo.& in c.j.de rescr.li.6.¶In publicis criminibus dicimus, ꝙ accusatore defuncto,vel desistẽ.iudex ex officio produxit ad finem actionẽ illam,vt ff.de publi.in l.defuncto.& l.libel-
5 lorum.§.fi.de accu.¶Octauò no.† ꝙ prius est discutiendum de exceptionibus dilatoriis,ꝗ de pemptoriis, & hoc verũ,cũ exce.contra ꝑsonas opponit̃,& in vim dilatoriæ . si aũt opponant in vim pemptoriẹ(vt qa clericus est inhabilis,qa irregularis)tũc post li.cont. esset cognoscẽdũ:sicut de aliis perẽptoriis,vt l.emptor.de ꝑscrip.lon.tpe.facit l.qm̃ allegandũ.C.de adul.& qđ no.Cõpo.in c.nihil est.siue in c.ꝙ sicut.s̃. de elec.

Quedã ergo est ꝑsona,in qua substantiat̃ iudiciũ.ꝗdã,in qua substãtiat̃ actus,& negotiũ.¶Nonò no.ꝙ iure isto in cã electionis reqrebat̃ ordo iuris,& lit. cõtest. cõcor.c. dudũ.hodie secus,vt ĩ.c.dispendiosã.in cle.vñ hodie dubitari posset, an possint iudices sic ꝑmitti de dilatoriis,& principali negotio simul cognoscere:credo,ꝙ nõ.qa non prius iuris rõ,ꝗ ꝑsona conueniẽda est,vt l.ꝗdã referũt.de iure cod.¶Nã ĩ istis sũmariis licèt nõ seruet̃ ordo.tñ talis ordo seruat̃,cuius omissio fortè redderet iudiciũ nullũ,vt sentit In. in c.nostra.in fi. ĩ.de coha.cle.& mu.facit c.ad nostrã. de iureiur. ¶Decimò
6 no. in verbo mãdamus.† ꝙ ex diuersis causis põt appellatio iustificari.& sic plures causæ iniustitiæ ad irritãdũ sñiam pñt cumulari in vno libello:similiter vnam rẽ ex pluribus causis petere possẽ,vt no.Dy.in c.nullus pluribus.de reg.iur.lib.6. curia tñ,cũ plures causæ deducunt̃ in app.seruat nouũ stylũ. de quo ꝑ Io.An.ĩ.de accu.c.cũ cãm.ille stylus est,ꝙ curia in rescripto,qđ cõcedit,eligit vnã ex illis causis. & sic ponit appellantẽ in discrimine,si illa cã postea nõ ꝓbat̃ vera,& ideò sibi caueat,vt naturas exprimat.& põt hoc tolerari in appellatione ab interlocutoria,sed nõ ita in appellatione à diffinitiua,ꝗ põt iustificari ex causis ẽt nõ exꝑssis,vt l.scio.ff.de ap
7 pel.¶Vndecimò no.† ꝙ qñ plures causæ allegant̃, quarũ ꝗlibet sufficit ad victoriã causæ,sufficit alterã ꝓbare:de quo.s̃. de rescrip.c.2.& c.inter ceteras.e.ti.& qđ no. Bal. in l. Titia. so.ma.dicã.ĩ.¶Duodecimò no.formã ꝓnũciationis,cũ appellatio ab interlocutoria pronũciat̃ iusta:quicqđ.n.post talẽ appellationẽ legitimã attentatũ est ꝑ iudicẽ ad quẽ, dẽt re
b uocari,b vt ĩ.de app.c.nõ solũ.li.6. Et no. vtrũ illa reuocatio sit fienda demũ post ꝓnũciationem sup tali appellatione: an verò ante.dic,vt ĩ.de iureiur.c.veniẽtes.¶Et no. ꝙ hic ponit̃ extensè illa clausula, qua mandat̃ irritari post appellationẽ legitimã.in multis,& ferè in oĩbus aliis Decretalibus, in quibus de dicta clausula fit mẽtio,ponitur trũcatè[reuocato in irritũ.]&c.ꝑfice ergo semp illud,&c.vt habet̃ hic,& s̃.de rescr.c.significãte.& c.Rodulphus.& de exce.c.dilecto.¶Ter
8 tiodecimò no.in ver.qua non in modum &c.† ꝙ modus agẽdi,vel ꝓponendi in actionibus,& petitionibus attendendus est:& secundùm illum formanda sententia.sicut in ꝓductione testium directè,vel exceptiuè.ĩ.de or. cog.c. cũ dilectus. & de testi.c.veniens il 2.secus in restitutione,ꝗ proposita directè,vel exceptiuè hẽt eundem effectum.ff. de iureiurã.l.nã postea.§.ꝙ si minor.Idem ꝗrela inofficiosi testamenti, ꝗ directa,vel incidenter hẽt eundem effectũ.de inoffi.testa.l.Papi.§.si filius.¶Quartodecimò not.ꝙ iusta decernitur oppo. eo ipso,ꝙ est ex legitimis causis interposita:& si non probet̃ veritas causarum.qđ est verum ex eo, ꝙ se obtulit ꝓbaturũ: aliàs secus.ĩ.de app.c.interposita &c.¶Quintodecimò col-
9 lige, † ꝙ error in specie iurisdictionis reddit iudicium nullũ. hic tñ nõ iste error,sed ordo præposterus fuit cã nullitatis iudicij.¶Quid ergo si ritè processissent , errantes tñ in specie iurisdictionis.cũ illud idẽ iudiciũ iure suo facere potuissent: vr̃ non valere iudicium,pp talẽ errorem.c. cum ex officii.ĩ. de præscr.& l.1. C.qui pro sua iuris.& l.1.C.vbi de crimi.agi op. ¶Oppono, & vr̃,ꝙ Papa non iustè mandauerit istos se opponentes excludi prætextu excõicationis.quia veniebant ad defensionẽ: & ẽt excõicati sunt admittendi,vt c.dilectus. de exce.& aliis iuribus alle.in gl.exceptio.So.dicit gl.ꝗ incipit.excõicatio.isti agebant contra electũ,ideò repellẽdi. Sed in contrariis electus petebat confirmationẽ.quo casu ad eius repulsionẽ ẽt excõicati ꝓ defensione ecclesiæ admittunt̃, vt ĩ.de exce.c.vlt.Ita dicit gl.aliter no.Inn.ĩ.de exce.c.cũ inter priorem.vbi dicit,ꝙ rei voluntarii, ꝗ vltimò se opponunt ad iudicium non vocati,prætextu excommunicationis,repellũtur.& c.intelleximus.s̃.e.& alia iura, quæ admittunt reũ excõicatum ad se defendendũ , intelligunt̃ de reo necessario,ꝗ inuitus trahit̃ ad iudiciũ.dic,vt d.c.cum inter.& per Ioã.An. in d.c.dilecti.¶Secundò op.ille tex.in fi.innuit , ꝙ ad iustifican-

candũ appellationẽ, sufficit ꝓbari alterã ex causis principaliter alle. Sed contra imò dñt probari oĩa, q̃ deducta sunt in appellatione. vt s̃. de præscr. c. olim. ¶ Sol. vt in glo. fi. quæ distinguit, qñ plura deducuntur ad vnum effectũ consequẽdũ. nam aut quodlibet ex deductis infert victoriam causæ. & sufficit alterum probari, vt hic. aut alterum non sufficit ad victoriam. & debet probari vtrũq;. Tu latius sic distingue. aut plures cãæ sunt principales. aut vna venit ad qualificandum alteram. primo casu aut vtraq; cã est in sua spẽ rõnabilis, & pfecta: tunc sufficit probare alteram, vt hic & d. c. 2. & l. scio. de appel. & l. si domus. de ser. vrb. præd. aut neutra est in sua spẽ perfecta: & tunc non sufficit, ẽt si vtraq; probatur, vt l. j. C. qui nu. tute. aut vna est perfecta: alia imperfecta (puta nudum pactũ, & stipulatio.) tunc sufficit, si probetur, vt C. de pactis. l. si pacto quo pœnam. ¶ Scđo casu principali, qñ vna cã venit ad qualificandũ alteram. & tunc aut illa cã cõtinet causam agendi, vel excipiendi: tunc oportet, ꝙ probetur, vt ĩ. de prob. c. licet cãm. & c. in pñtia. aut illa cã non est de substãtia actionis: tñ inducit varietatẽ circa conclusionẽ libelli. & idẽ, quia dẽt qualitas probari, ut l. diuus. ad leg. Cor. de sic. aut ex tali qualitate non variatur libellus: tunc non oportet, ꝙ qualitas illa ꝓbetur, vt in l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. & vide quod no. Bar. in l. diuus. ff. de re iud. ¶ Tertiò extra glo. op. & vr̃, ꝙ in casu huius ca. non fuit expediens appellare. qa processus erat nullus, pp iuris ordinẽ non seruatũ, vt l. prolatam. C. de sen. & ĩ. de li. con. c. j. ergo non debuit appellari, vt l. si expressum. ff. de app. ¶ So. dicit Host. hic fuit appellatum ab isto electo, vt processum iudicum impediret. quia aliàs ꝓcessissent. & ipsum fortè de facto grauassent. simile. ĩ. ut lite non cont. c. accedens. in §. fi. & ff. rem ra. hab. l. 3. §. falsus. vel dic, ꝙ si seruatus esset ordo iudiciarius, & excõicatio fuisset occulta. & iudices non securi dicta conspiratorũ tulissent sententiam, valeret eorum snia: nisi appellatũ fuisset ĩ. 10. dies. de ele. c. cum dilecti. de testib. c. significauerunt. ¶ Quærit glo. q̃
10 incipit [ꝙ si verum.] &c. † quare conspiratores sunt repellendi ab agẽdo: dicit, ꝙ ex eo. quia præsumuntur inimici. Iõ ab accusatione, ab inquisitione, & à testimonio repelluntur, & licet qñq; reiicere accusatum à proprio gradu, vt gl. Goff. &
11 Inn. dñt, † ꝙ qñq; licita videtur conspiratio, qñ iurant, ꝙ non pmittent platũ dilapidare: vel excõicatũ nõ admittent: vel hæretico nõ obedient. vel cũ se inuicẽ securant sup facienda, & nõ ꝓbanda accusatione hæretic. vel aliàs pniciosi plati: vel si cõtra ꝓcuratorẽ, & infamatũ boni viri cõiurant. 16. q. 7. c. sanè Thessal. vbi de hoc. & ar. 79. di. c. 2. Cauendũ est tñ, ne sub hoc ptextu cõspiratio nutriatur: vñ dixit Inn. ĩ. de scisma. ca. j. ꝙ semp præsumitur contra coniurantes. 11. q. j. c. si clericorũ. vbi de hoc. maximè si fiat in perpetuũ, vel generaliter. de testi. cog. c. fi. & qđ no. Io. An. de ver. sig. c. 2. super verbo con
12 spiratorum. ¶ Scđo quæro. † iudex, q debet de exceptionib.
c dilatoriis [c], vel declinatoriis cognoscere ordine successiuo: si hunc ordinẽ omittat, & ad vlteriora ꝓcedit: an valeat ꝓcessus: videtur, ꝙ non, p l. ꝓlatam. C. de sen. & not. in l. ab arbitro. ff. qui sa. cog. & hoc vr̃ tenere hic dñs Io. An. & alii, dicentes, ꝙ hic fuit appellatũ superuacuè, vt dixi in tertia op. ego hoc fateor quò ad testiũ receptionẽ, sñiam, & alia, q̃ exigunt præcedentia litis contest. quò ad actus efficaciam. ¶ Sed si in exceptionibus dilatoriis, & aliis, q̃ procedunt lit. cont. sit aliquis ordo proditus: eius omissio non redderet iudicium nullum: vnde licèt prius sit discutiendũ de exce. incõpetentis iudicis, q̃ procura. vt ĩ. de reg. iu. c. cum inter mona. tñ huius ordinis peruersio non redderet processum nullum, vt dixi. & hoc no. D. meus post Bar. in l. si quæramus. de test. facit quod no. Spec. in prin. scdæ partis. ad hoc l. ait prætor. §. permittit. de mino. & c. ex parte. ĩ. de appell. ¶ Vltimò quæro, si exceptio secundo loco proponenda, proponitur prius: vtrùm videatur renunciari primæ. videtur, quòd sic. vt l. sed si susceperit. ff. de iudic. & argum. l. illud. ff. de acquir. hære. & istud est verum in exceptionibus declinatoriis, quia transitus ad secundam includit tacitam renunciationem primæ. secus in peremptoriis, vt est glo. not. in l. post litem. de excusat. tut.

ADDITIONES

a ¶ Præiudicialibus. Quando exceptio præiudicialis sit tractanda, vel probanda vide 3. q. 11 §. aliquando. cum gl. & ibi Gui & Io. de Tur. Cre.
b ¶ Reuocari. Iudex in reuocando non dẽt agnoscere se grauasse, aliàs iurisdictionẽ non resumeret, sm̃ Ber. in c. cum cessante. sed Ho cõtra, quia resumit auctoritate illius constitutionis. & idem Gui. in c. si à iudice.
c ¶ Dilatoriis. Exceptio enim dilatoria iudicii, uel fori declinatoria litis contestationem impedit, ne lite cont. quis super ea audiatur. 3. q 6. §. exceptio. & ibi Io. de Tur. Crem

S V M M Æ.

1 *Instantia iudicij non perit lapsu triennij.*
2 *Vniuersitas potest dolum committere, & cauillari.*
3 *Instantia iudicij qũ vltra terminum prorogatur, malitia aduersarij non nocet.*
4 *Instantia perempta, non cogitur litigator super quæstione amplius respondere.*
5 *Iurisdictio iudicis delegati à Papa perit p peremptionem instantiæ.*
6 *Reus an possit finito termino, petere se absolui ab obseruantia iudicij: & expensas factas repetere.*
7 *Statuta, ꝙ iudices teneantur causas diffinire infra certum tempus, quomodo intelligatur. nu. 8.*

1 VEnerabilis. † Instantia iudicii nõ perit lapsu triennii. & sunt duæ partes. in prima parte conquestio. In secunda Papæ prouisio, ibi [mandamus.] ¶ Primò not. quòd hic erat quæstio super iurisdictione ciuitatis, & districtus. de iure communi, quæ sit iurisdictio attributa ciuitati. vide per Bar. in l. j. ff. de dam. infect. quæ castris, & villis, ibi per eũ, per Inno. in ca. cum ad sedem. ĩ. de rest. spol. ¶ Secundò not. ꝙ hic erat quæstio cum communitate: & per eius cauillatio-
2 nes, & subterfugia dicitur causa prorogata. & sic no. † ꝙ vniuersitas potest dolum committere, & cauillari. quod dic vt l. metum. §. animaduertendum. ff. quod me. cau. ¶ Tertiò not. ꝙ hic erat questio inter vniuersitatem laicorum, & personã ecclesiasticam. & tamen proceditur, secũdùm canones, nõ secundùm leges: quibus cauetur, quòd instantia iudicii pereat triennio. de hoc tetigi supra eo. c. qualiter. ¶ Non tamen habet locum in his, quæ ibi dixi illud ca. quia illa communi-
a tas Senensis est de terris Romanæ Ecclesiæ [a] quò ad temporalia. quia in Romandiola: ergo in ea seruandum ius canonicum, non ciuile, vt not. infra de testam. cap. cum esses. & in
3 cap. j. de oper. nou. nuncia. &c. ¶ Quartò no. † quòd quando malitia aduersarii instantia iudicii vltra terminum prorogatur, non nocet, quin etiã currat iustè impedito. Similiter nec tempus appellationis prosequendæ, vt ĩ. de appel. c. ex ratione. facit l. 2. si quis cau. in actibus extraiudicialibus idem videtur, ꝙ terminus non currit legitimè impeditis. quod dic,
4 vt l. quibus diebus. de cond. & demon. ¶ Quintò no. † ꝙ perempta instantia, non cogitur litigator super dicta qõne vlterius respondere coram iudice. & sic est argumentum, ꝙ pereat instantia ipso iure. & per consequens nõ sit opus alia sententia ab obseruatione iudicii. Cy. tenet, ꝙ de iure ciuili non pereat instantia ipso iure: sed per sñiam iudicis absoluentis pereat ab instantia iudicii. allegat l. fi. C. vt ĩ. cer. temp. crim. qõ agi. dic p eũ, vt l. properandum. §. illo. C. de iud. ¶ Vltimò
5 collige argm̃, † ꝙ per peremptionem instantiæ perit iurisdictio iudicis delegati à Papa. Bar. aũt hic tenet contrariũ, ut in glo. magna. ibi [quia licèt &c.] quã no. ¶ Idem si absoluat pars ab obseruatione iudicii pp ineptã petitionẽ: vt sic nõ pereat iudicis delegati iurisdictio, vt dixi ĩ. eo. c. examinata. ¶ Quid si iudex, pnunciat se incõpetentẽ, an possit (talẽ interlocutoriã reuocando) reassumere iurisdictionẽ. s̃. de of. dele. c. significantib. ¶ Opp. dr̃ hic, ꝙ non obst. cursu triennii, est in cã ꝓcedendũ. cõtra de l. ꝓperandũ. C. de iu. vbi cã nõ finita. ĩ. trienniũ, est à capite inchoandũ: ac si nunq̃ fuisset ꝓcessum. So. dicit glo. per lapsum triennii non expirat iurisdictio

iudicis.& hoc est,ꝙ isti Senenses nolebant effugere. s.iudicis cognitionem,quasi sua iurisdictio expirasset. & in hoc malè. quia rescripta sunt perpetua,vt C.de diuer.rescrip.l.falso.Si verò excepissent,ꝙ super veteri instantia non tenebant post triennium respondere,nisi nouus libellus detur,& oĩa fiant à capite:fuissent auditi.quia finito triennio, à tempore litis cõnumerando,causa non decisa,perinde est, ac si nunquã fuisset processum.& hoc de iure ciuili.ita dicit glo. quod no. inquantum dicit,ꝙ perempta instãtia, adhuc durat iurisdictio delegati,vt dixi.ꝟ.in vltimo notabili.inquantum verò non dicit,ꝙ pereunt acta.& dñt omnia inchoari, non simpliciter verum dicit.Sed distingue sic. aut sunt acta pertinentia ad litis ordinationem(vt libelli oblatio:litis contestatio: iuramentum de calumnia.& similia) aut sunt acta pertinentia ad litis decisionem(vt attestationes, & dicta testium : confessiones partium:instrorum productiones,& similia) primo casu,aut loquitur quò ad effectus perfectos,& cõsummatos:aut quò ad effectus futuros.si quò ad effectus consummatos:nõ pereunt.vnde mala fides interrumpit præscriptionem vitio litigiosi.& si inducti per litis contest. remanebunt ẽt perempta instantia,vt no.in l.2.C.de fru.& lit.expen. licèt contrarium no.in l.properandum.§.j.quod tenet In.in c.causam. de test. ¶Si verò loquimur quò ad effectus futuros: & pereunt pempta instantia,& debent à capite inchoari. & ita loquitur illa gl.& quod no.in l.si vt proponis.C.quõ & qñ iudex. ¶Scđo casu,cum quæritur de actibus,qui pertinent ad litis decisionem.& tunc non pereunt,sed prosunt,ẽt in secunda instãtia, vt l.iubemus.C.de lib.causa.& l.cum antea.§.fi.de arbitr. & no.in l.properandum.§.fi.C.de iud.& hoc in attestationibus vr̃ esse verum,sm̃ Iac.de Are. ¶Sed si in prima instantia dicta testium fuerunt publicata:aliàs secus.& ita intelligit glo. quæ est.ff.de his,quæ in frau.cre.l.3.circa fi.& ita refert Cyn. C.de iud.l.properandum.§.fi.Inn.tñ vr̃ velle contrarium. de testi.c.Albericus.& illa est distinctio Bar. in l.cum lite mortua.ff.iudi.sol.¶Vlterius ista gl.inquantum dicit, ꝙ perempta instantia,ita debet à capite incipi, ac si nunquam fuisset
6 processum.facit ad quæstionem Cy.in d.§.fi.vbi quærit †an finito triennio reus possit petere se absolui ab instantia iudicii:& expensas factas repetere,illa instantia perempta.& vr̃, ꝙ expensas petere non possit.quia perinde est,ac si nunquã fuisset processum,vt dicit gl. & sic iudicis officium mercenarium non adhæret alicui instantiæ;ergo expirauit cum causa principali,vt l.4.C.depositi.Cy.consuluit contrariũ.s.ꝙ possit peti dicta absolutio ab instantia iudicii,& expen. quia instantia non perit per lapsum triennii ipso iure, sed p sñiam, vt prædixi,illa qõ frequenter decurrit,ꝙ si appel. est deserta p lapsum anni,an possit peti,ꝙ pronuncietur super desertione,& cõdẽnetur deserens in expensis:dixi.ś.de rescri. c. ex parte.& Fed.consi.51.consuluit.¶Redeundo igitur ad solutionem contrarii.l.properandum. dicit gl. scđm quosdã,illa lex non habet locum de iure canonico.quo iure instantia nũquam perit.Idem no.de dolo, & contu.c.fi.in gl.Idem tenet Host.hic,& Spe.in ti.j.§.restat.ver.itẽ ꝙ instantia.alii,vt refert glo.dicunt,ꝙ ista Decre.non mutat in aliquo ius ciuile, quod hẽt locum post litis contest.quia ex tunc incipit triennium.sed non apparet,ꝙ in isto c.fuerit lis conte. sed ꝙ per subterfugia partis aduersæ fuit cã protelata vltra trienniũ. quod totum esse potuit ante litem contestatã.¶Sed hãc glo. reprobat.quia hic fuit lis conte.vt apparet in antiqua:& probatur per hunc tex.dum dicit[instantiam iudicii periisse.]nã ista allegatio fuisset inanis,si non fuisset lis conte.scđm Host. Alii dicunt,ꝙ idem c.limitat illam gl.inquantũ gñaliter statuit lapsu triennii perire instantiam.hẽt h locum, nisi per cauillationes,& subterfugia partis aduersæ causa fuit vltra triennium prorogata,ar.2.q.6.§.ad hoc.in gl.rõne.in fi. ¶Et no. Goff.in summa de iud.§.plenè.per hoc optimè in l. si cũ ipso.ff.de excu.tut.vbi impedito pp factum iudicis, vel aduersarii non currit dilatio legalis.ad idem l.intra vtile. de mino. & l.petendæ.C.de temp.in inte.rest.& vr̃ æqua illa opin.vt sic iura iuribus aliqua sub diuisione concordent:& posteriores. ll.ad priores trahantur,vt c.cum expediat.de ele.li.6. & l.sed & posteriores.ff.de legi.¶Alii,ut Goff.dicunt, ꝙ sicut l.properandum.excipit causas fiscales,ne triennio coerceãtur. Ita hæc lex excipit causas ecclesiæ,non aũt proprias clericorũ. Sed scđm opin.cõem,q̃ habet,ꝙ pereat:quæ est ratio,quare magis pereat de iure ciuili,q̃ de iure canonico?dicit Io.And. ꝙ ratio est,secundùm l.regulariter non appellatur añ sñiam, vt l.ante finem.C.quorum appel.non reci.Ideò diligentia iudicis bene põt.ꝟ.triennium causa terminari:secus scđm canones,sm̃ Ho.Pe.& Ab.vide ś.de of.dele.c.consuluit.per Inno. vbi plenè per eundem de ista materia. ¶Vltimò pro declaratione materiæ quæro, quia vbique cõiter sunt statuta per
7 Italiam,†ꝙ iudices teneantur causas diffinire infra certũ tẽpus.Similiter in iure multæ causæ dñt breuiori termino, quã triennio,terminari,vt patet in cã criminali,q̃ dẽt finiri biennio,vt C.vt ꝟ.certum tps crimi.qõ agi.l.fin.¶Item causa inter clericos infra duos menses,in Auth.vt cleri.apud propri. epi.§.si tñ.col.7. ¶Sũt & alii casus, in quibus criminales causæ restringuntur, vt C.vt oẽs tã ciui.q̃ crimina.causę.l.j. §.fi. C.de naufra.l.de submersis.li.11.C.de ædi.priua.l.fi.restringuntur ẽt ciuiles.C.de decur.l.generali. in Auth. de manda. prin.§.sit tibi.col.3.de dam.inf.l.j.¶In istis ergo casibus, in quibus de iure municipali,vel iure cõi alia tempora sunt statuta.quid iuris erit,si tempora instantiæ sint elapsa.an p hoc instantia sit perempta: vel possit etiam post terminum ferri sñia:videtur,ꝙ possit decidi,ẽt post terminum,vt prælle.l.j. ad fi.C.vt oẽs tam ciui.quàm crimi.causæ.& C.de ædi.priua. l.fi.& tangit Spe.in ti.de leg.§.restat. versi.quid si in statutis. ¶Dñs Ric.Mal.disputando tenuit, ꝙ ẽt si de consensu partium instantia statuti fuerit prorogata, non valuerit sentẽtia postea:vt sic tempus per statutum instantiæ deputatum fungatur vice triennii à iure communi instãtię deputati. & hoc vr̃ sentire gl.in d.l.properandum.exceptis decretis.l.continẽtis videlicet minus tempus triennii.Non ob.l.fi. C.vt omnes tam ciui.quàm crim.causæ. quia ibi non tangit pp decisionẽ causę,qua principaliter,vt administrator expeditus post 50. dies possit liberè recedere tempore ad decisionem statuto. & fit fauore personæ,& non fauore terminandæ causæ. ¶Si ergo infra dictum tempus causa non fuerit terminata, officialis põt recedere,& punitur iudex, qui fauore administratoris violauit. Sed tñ instantia iuris communis remanet,p qua principaliter tps non fuerat limitatum.sic ẽt i l.fi. C.de ædi.priua. non pro causa terminanda principaliter statuitur ibi tempus. sed principaliter operis fauore non impediendi diutius.& ideo ibi transacto tempore,ad opus proceditur,remanente instantia:pro qua tempus non fuerat stabilitum.Ita ẽt põt intelligi.C.de decu.l.generali. vt illud sit ibi statutum de trimestri tempore,fauore cura.ar.ff.de decurio. l.generaliter.§.spurios. non principaliter pro instantia causæ.& ideò post trimestre tempus durabit instantia. Subdit in illa disputa.ad fi.ꝙ si de hoc non appareat, transacto tẽpore statuti ad causam finiendam,pereat instantia.& hoc fortè odio litium.Simile no.C.de pac.l.postquam liti.Cy.etiam de hoc in d.l.properandum.§.si autem alterutram.ubi dicit,ꝙ si per statuum,uel ius commune statuatur circa tempora ad aliquam causam finiendam,& pœna imponatur iudicibus, si ꝟ.tempora non finiant:ꝙ finito tempore,instãtia perit. vt l.scire oportet.§.cõsequens. de excu.tu.& ibi per Ia.de Are. ¶Si vis de ista materia plenius videre,recurre ad dictam di-
8 sputationem,quæ primò prosequitur.†si statuto cauetur, ꝙ iudex appellationis infra.10.dies debeat causam diffinire. an dictum tempus possit de voluntate partium prorogari. Et post multa ar.pro & cõtra.tenet,ꝙ non possit, per l.si in l.in prin.ff.loca.nã minister iuris non potest prorogare terminum

minum iuris. sicut nec minister hominis terminum à domino statutum, vt l.qui Romæ.§.Callimachus.de ver.ob.Subiũgit ibi,quid iuris,si non fuerit.j.terminum diffinita: an poterit postea diffiniri:tenet,ꝙ non,nisi steterit per iudicem litigatorem:tunc enim,sicut de iure communi posset per annũ teneri:ita in casu isto possit post.10.dies,qui subrogantur loco legalis dilationis.ergo illam naturam assumit, vt l.si eum §.qui iniuriarum.ff.si quis cau.Et prædicta in causa appellationis.¶In cã verò principali,ciuili, vel criali, si est tps à statuto instantiæ litatum, tenet similiter, ꝙ non possit cõsensu partiũ prorogari.sicut nec tps trienij,vt no.in d.l.ꝑperandũ. in princ.per iudicem verò an possit.j.tẽpora prorogari. distingue post Bal.ꝙ aut tempus præfigitur iudici:& nõ potest per arbitrium iudicis prorogari.ff.loca.l.si in lege.in princ.ꝑ quem tex.dicit Bart.ꝙ licèt Potestati sit datum liberum arbitrium.nihilominus tamẽ debet expedire processum infra terminum statutum.aut terminus est statutus actioni. & tũc siue sit statutus circa actionis substantiam:siue circa actionis instantiam,non potest per iudicem prorogari.¶Item in exceptio.ff.de excu.tuto. l. scire op. §.consequens.bene tamen potest prorogari per aliam l.ff de excu.tuto.l. si cum ipse. & l.intra vtile.de mino.& l.fi.C. de adul. & ad hoc omne uide Cy.C.qui acc.non pos.in l.si ea.in pe.& vlt.q.vbi plenè qd iuris, si incidens emerserit quæstio falsitatis: vel alia, propter quam non esset possibile diffinire principaliter causam infra terminum,dicam.j.de ordi.cogni.c. tuam. ¶Interdum statuitur terminus per l.personæ actoris,vel rei ad aliquid dandum,vel faciendum:ita ꝙ meta non imponitur iuri,vel causę,sed personæ.tunc aut loquimur in his,quæ non reducunt ad iudicia.& illa non sunt in iudicis potestate:aut in his,q̃ rediguntur ad controuersiam. & illa incipiunt esse in iudiciis: & possunt ex causa augeri, vel minui,vt l.2.ff.de re iud. ista verba ponit Bal.in l.1.§.ait prætor.ff.de iure deli. ad qđ etiã facit,qđ no.s.de offi.dele.in c.causis. vbi de tempore statuto ab homine,an possit consensu partium prorogari. habes igitur plenè,quando currat,& incipiat tempus instãtię limitatæ à statuto,ab homine, vel à iure communi : incipit enim semper à tempore litis contesta,ut d.l.properãdum.¶Quid ergo in causis,in quibus lis non contestatur ex forma iuris, vel statuti.dicit Cy. ꝙ tũc tempus instantiæ finiendæ computabitur à tempore controuersię,ut C.de nau.l.pen. lib. 11.ꝑ quo facit,qđ ipse no.in l.nihil.C.de procura. & l.1. C.vbi de crimi.agi.oportet.¶Et ad prædicta vide, quod leg.& not.in cle.fi.de appel.vbi quid iuris de sententia lata post tempus à iure statutum,ut no.in d.l.properandũ.¶Vltimò tangit hic Io.An.cum instãtia est decursa minori,vel ecclesiæ:an possit restitui.& an possit ex ista negligentia agere contra administratorem.& an minoris,& ecclesię sit electio,vel restitui,vel ita agere. dic, vt d.l. properandum.§.fi.& C.si tu.vel cur.inter.l.etiam.

ADDITIO.

a ¶Romanæ Ecclesiæ.In terris Ecclesiæ canones sunt seruandi, vt hic. & c.cum esses.intra de testa.per gl & Io.de & 11.dist.c.nolite.in tex.& per Io.de Tur. Cre.Et an canonum violatores peccent in Spiritum sanctũ, latè disputat idem Io.in c. violatores.25.q.1.

SVMMAE.

1 *Actor,& reus quando sunt diuersi fori,causa proprietatis,& possessionis potest coram diuersis iudicibus agitari.*

2 *Vniuersitas castri de consuetudine potest sibi eligere rectorem.*

3 *Rei vendicatio non solùm datur contra ciuiliter,& naturaliter possidentem,vel etiam detinentem:sed etiam datur contra eum,qui vigore sententiæ nan isci debet possessionem.*

4 *Quæstio petitorij non differt executionem sententiæ super possessione primò latæ.*

5 *Exceptio feriarum propter vindemias non obstat, quando causa, de qua agitur,est dicto tempore peritura.*

6 *Quæstio quando est super re tempore peritura, possunt,& debent dilationes abbreuiari.*

7 *Sententia lata super possessorio recuperandæ est diffinitiua.*

8 *Laicus si violenter expellit prælatum de ecclesia.potest agi coram iudice laico.*

9 *Ciuitas an possit sibi eligere aliquem in perpetuum Potestatem.*

10 *Priuatus quilibet potest se subiicere alterius iurisdictioni.*

SIgnificauerunt. Non obst. exceptione tẽporis feriati propter vindemias, mandanda est sñia executio
1 ni.vel secundùm Ab.†cum actor,& reus sunt diuersi fori,cã proprietatis,& possessionis põt coram diuersis iudicibus agitari.& sunt duæ partes.In prima partis conquestio.In secũda Papæ prouisio,ibi[mandamus iterum.] prima facit tria. primò ponit factum, & causæ delegationẽ bimembrẽ. scđa ibi[verùm]eorum exceptionem.tertia ibi [respõdẽte.]repli
2 cationem actoris. ¶Primò not.†ꝙ vniuersitas certi castri a
a põt sibi eligere rectorem.quod intellige de consuetudine:nã de iure nr̃o determinatũ est, ꝙ castrum debeat respondere sub iudice ciuitatis,in cuius territorio castrum est situm. ar. l.nulli.C.de episc.& cleri. & l.qui ex vitio.ad muni.¶Castra enim de iure communi non habẽt territorium,cui cohæreat iurisdictio,vt no.Inno.in c.cum ad sedem.de restitu.spo. nec habent iurisdictionem,nisi de consuetudine, vt dixi. & not. Barto.in l.j. ff.de dam. infe. vbi de triplici vniuersitate prouinciæ,ciuitatis,& castrorum.¶Secundò no.ꝙ iudex secularis cognoscit de causa,quæ vertitur inter clericos, & laicos. Et est ratio,quia clerici agebant interdicto vnde vi, tanquã spoliati. Eo enim ipso, ꝙ illi de vniuersitate castri nolebant electum ab istis monachis admittere in rectorem : videntur mona.spoliare.circa quod uide,quod no.Bar.in l.j.ff.vti pos. §.hoc interdictum.vbi omnino vide.& ideo coram iudice seculari fuit agendum,vt j.titu.j.c.si clericus laicum. potuit ẽt isto casu propter violentiam turbatiuam,vel expulsiuam agi coram iudice ecclesiastico,vt infra eod.c.conquestus.& c.cũ sit generale.¶Tertiò no.ꝙ causa posteriori decisa,si moueatur postea quæstio super proprietate, non agitur coram illo iudice rei conuentę.illud ergo, qđ dr̃, ꝙ istæ duæ causæ debent coram eodem iudice ventilari. & quòd nõ debet illa cõtinentia diuidi,habet locum,qñ eodem tempore ab eodem, vel diuerso,illæ causæ in iudicio deducuntur, vt l.nulli. C.de iud.secus si altera post finem alterius moueatur,vt in j.ca. & in gl.dicam.¶Quartò no.subtiliter,ꝙ nondũ erat monasterium restitutum:licèt pro eo lata esset sñia super possessorio.
3 & tñ conueniebatur super proprietate.& sic no.†ꝙ rei vẽdicatio datur non solũ contra ciuiliter, & naturaliter possidentes,vel etiam detinentes,vt dixi s.c.examinata. Sed ẽt datur contra eum,qui vigore sententiæ debet nanscisci possessionẽ: licèt nondum eam apprehenderit : quasi habere videat poss. qui est de proximo habiturus,ar.l.ex eo tẽpore.ff. de te. mi. & qui actionem habet &c.vt l.qui actio.de re.iur. ¶Ex hoc tñ tex.colligitur contrarium, inquantum communitatẽ istã mandat non audiri super proprietate, donec monasteriũ ad possessionem fuerit restitutum. Sed hoc procedit potius ratione priuilegii causæ spoliationis.de quo in c.fi.j. de or.co. q̃ ex defectu possessionis nondum habitæ. credo tñ, ꝙ añ restitutionem nunquam possit agi de proprietatẽ per illum, q extitit condemnatus:nisi prius possessionem restituat; qa daretur rei vendicatio possidenti,contra l.j.ff.vti poss.¶Quin
4 tò no.†ꝙ quæstio petitoria non differt executionẽ sententiæ super possessorio primò latę. Idem si de duabus causis intentatis per viam conuentionis,& reconuentionis, de vna prius liqueat,quàm de alia:vr̃.n.in illa,de qua liquet,ferenda sñia: & ẽt exequenda,non obstante alterius pendentia. dicam tamen de hoc.j.de or.co. c.cũ dilectus.& c.dispendia.de rescr. li.6.& in casu huius c.nunquid electus in Potestatẽ, cuius electioni

ctioni opponitur, interim administret. vide in Specul. de sen. §.2. uer. pen. & dr, ꝙ non, si non inchoauerat. super quo etiã vide remis. Io. And. ĩ. de dolo, & contu. c. contingit. super vltim. glo. facit quod no. ĩ. de appel. c. sæpe. ¶ Sextò no. in ver.
5 verũ. † ꝙ exceptio feriarum propter vindemias non obstat, qñ causa, de qua agitur, dicto tempore esset peritura: nã ꝑ tale periculum, etiam aliàs prohibita conceduntur, vt patet in c. licèt. ĩ. de fer. Item possit tali tempore capi debitor fugitiuus, vt no. in l. dies festos. C. de feriis. ¶ Et collige hic argu
6 mentum, † ꝙ quãdo est quæstio super eo tempore peritura, possunt, & debent dilationes abbreuiari, & quandoq; in totum denegari. ita ꝙ res, de quo agitur, in tuto sit. & facit ad q. si officium in ciuitate durat duobus mensibus tantùm, vt Senis officium prioris. si cõtra vnum opponatur exceptio inhabilitatis, de qua debent abbreuiari dilationes: & ita tẽpus officij inutiliter nõ labatur. ad hoc allego, qđ not. ff. de glan. legen. l. j. & l. fi. de app. re. & vtrobiq; per Bar. facit, qđ no. de offi. dele. c. de causis. ¶ Sed incidenter hic quæro, si laberetur tempus regis, lite pendente. an debeat sibi tempus reintegrari: videtur quòd sic in l. & ideò. de ver. obli. vbi si casu non potest construi domus infra tempus præfixum. ædificabitur postea, & dabitur integra dilatio, vt ĩ. de elec. c. si electio. lib. 6. quod optimè facit. ĩ. de dolo & contu. c. cum dilecti. Sed hic contra in quæstione nostra, scilicet quòd non debet integrari. ratio differentię inter domum, & officium est illa. quia domus, siue. ĩ. terminum, siue postea construatur, eadem est domus: sed non idem officium erit hodie, qđ debuit esse heri, vt no. Bar. in l. si vsusfru. mihi in biennium. ff. de vsufr. leg. & l. si susceperit. §. dies. de iudi. & qđ no. Spec. in ti. de primo, & se-
7 cundo decre. §. vidondum. versi. qui si electus. ¶ Septimò no. ꝙ sententia lata super possessorio recuperandæ est diffinitiua. qđ est expressum in cle. 1. de sequestra. pos. & potest ab ea appellari. ĩ. de resti. spo. c. cum ad sedem. in prima glos.
¶ Venio ad aliquas op. glo. & extra. & primò oppo. dicitur hic, ꝙ Potestas Florentiæ cognouit de quæstione possessionis mota ex parte monachorum: & tamen monachi nõ sunt cogendi coram eodem respondere de proprietate dictæ rei. ¶ Sed contra illud opp. de duabus regulis. prima est, ꝙ causa possessorij, & petitorij debent coram eodem iudice agitari, & non debet diuidi eorum continentia, vt ĩ. de causa posses. & proprie. c. 1. & l. nulli. C. de iudi. cum si. ¶ Secunda regula est. Cui ob. natura conuentionis: & reconuentionis. monachi enim, qui habuerunt pro se iudicem Potestatem in causa conuentionis, non debent eum dedignari in causa reconuentionis, vt C. de sen. l. cum Pap. & 3. q. 8. cap. cuius in agendo. iste tex. in causa proprietatis concedit alios iudices contra monachos. ergo malè. ¶ So. dicit glos. magna. quò ad primum contrarium de non diuidenda quæstione possessorij, & petitorij. dicit enim, ꝙ habet locum, cum actor, & reus sunt eiusdẽ fori. secus si diuersi, vt erat in illo c. monachi enim ad possessionem agentes sequuti sunt forum rei, scilicet illius communitatis coram Potestate Floren. ergo econuerso illi de cõmunitate super proprietate agere intendentes debent sequi forum monachorum, scilicet iudicis ecclesiastici. ¶ Contra illam se remittit primò Io. An. ad not. per eum in add. Spec. de rescrip. c. præsentatio. §. vlt. super versi. item ꝙ facit &c. Et instat etiam, ꝙ dicta solutio non videtur bona. quia illud castrum situm erat in districtu Floren. & sic dici poterat feudale. ergo in hoc communitas castri, & etiam monachi poterãt dici eiusdẽ fori: vt sic coram domino feudi debeat vtraq; causa ventilari. vt ĩ. ti. j. c. verum. So. licèt ponamus, ꝙ castrũ esset feudale: tamen electio, de qua erat contentio, non erat feudalis, vel dic, ꝙ non sequitur. est. ĩ. territorium ius dicentis, ergo est de eius feudo: aliàs nõ haberet locum allodium: licet talia per violentiam multum vsurpentur per dominos temporales, secundùm Host. cui adde, quod no. Io. An. ĩ. de iureiur. c. nimis. ¶ Ad secundum contrarium de conuentione, & reconuentione coram eo iudice vẽtilanda. Responde, ꝙ cum monachi prætenderent se spoliatos iure eligendi: non poterant reconueniri super proprietate, anteꝗ̃ essent restituti. & ita mandat hic Papa eos prius restitui, & bene. vt ĩ. de ordi. cogni. c. fi. & ĩ. de iurepa. c. relatum. secundo responso. & ff. de iudi. l. 2. §. sed & si. & C. si per vim, vel alio modo. l. 1. vel responde aliter ad vtrunq; contrarium simul. ꝙ contraria locum habent, quando dictæ quæstiones concurrunt eodem tẽpore. sed si vna (puta possessorij) est iam decisa, vt erat in illo c. alia, quæ mouetur postea super proprietate, non coram eodem iudice, ratione connexitatis causarum: sed coram iudice eius, qui postea conuenitur, debet causa agitari. & ita contingit in illo. c. vt dixi s. i. i tertio notabili. ¶ Secũdò oppo. hic exceptum fuit de tempore feriato propter vindemias, & Papa dicit, ꝙ hoc non obstat. Sed contra hoc oppo. & videtur, ꝙ obstet. vt ff. & C. de feriis per totũ. & ĩ. de feriis. c. fi. ¶ So. dicit glo. fi. regulariter habet locum, quod dicitur
a in contrariis, ꝙ nõ cogitur quis tempore talium feriarum a venire ad iudicium. nec valeret sententia contra eum absentem lata (quia iudiciũ est nullum :) nisi sponte vellet tali tempore litigare. qđ posset, si erant feriæ messium, & vindemiarum. secus si in honorem Dei &c. vt in gl. & hoc regulare, vt dixi. fallit, cum res est tempore peritura, vt erat in illo ca. q̃a tempus regiminis, si fuissent feriæ obseruatæ, inutiliter labebatur. ¶ Idem dicit Ho. Idem dicit l. ꝙ non obstant istæ feriæ, quãdo actio est tẽpore peritura. ff. de fer. l. 1. §. sed excipiuntur. & l. solet. Idem in causis, quę celeritatem desiderãt, & mora periculum inducit. ff. de dam. infec. l. 1. Idem est, cũ iurisdictio est tempore peritura. & dicit gl. qđ not. & ista est so. glo. ꝙ hic. s. esset res tempore peritura, vt dicit litera. ¶ Secundo modo soluit Gui. Na. qui dicit se fuisse aduocatum in illa causa: ꝙ ideò hic non obstiterunt feriæ. quia erat quæstio cum vniuersitate, quæ tota non poterat circa vindemias occupari. & per sindicũ litigat. ff. qđ cuiusq; vniuersitatis. no. in l. 1. Sed contra illam solutionem facit, qđ no. Inn. ĩ. de feriis. c. conquestus. nam & illi, qui circa vindemias non occupãtur, gaudent priuilegio feriarum: vt milites, Doc. clerici, & vt no. in l. j. ff. de fer. per hoc etiam probatur so. Pe. & Egi. qui dicunt, ꝙ hic ideò talis exceptio nõ obstabat. q̃a in dominio dicti castri non erant vineæ: ideò non erant circa vindemiã occupati. Sed certè si erãt soliti prouidere sibi aliunde de vino, vt hic Veneciis, obstabit & ista exceptio. ut no. Inn. in d. c. conquestus. ¶ Tertio, siue quarto modo soluit Inn. ꝙ ideò non obstat talis exceptio; quia de regimine reipublicæ agebatur. unde sicut fiscales, & publicæ causæ tunc aguntur: sic & causę ecclesiarum. qđ possit secundùm Ho. quando ecclesiæ hoc non placet: aliàs secus, vt l. quod fauore. C. de legi. sed hoc nõ seruatur, secũdùm eũ. Vel dic quintò, ꝙ, sicut tutores dantur tempore feriato. ff. e. l. 2. sic & rectores, vt hic. Vel dic sextò, secundùm Vincen. & Pla. ꝙ hic agebatur de executione sententiæ: & sic non obstantibus feriis vindemiarum mandatur sententia executioni. & h. d. Decre. ad hoc. de pœni. distin. 1. c. Adam. 2. q. j. c. sicut. ibi per Archi. Et idẽ esset in aliis ferijs solemnibus, & repentinis, vt C. de feriis. l. 1. & ita dicit Io. An. ego in feriis messium, & vindemiarum idem sentio, ꝑ hunc tex. ¶ Sed quòd tempore feriarum in honorẽ Dei possit exequi sentẽtia, dubito, an sit verum, propter tex. in l. dies festos. C. de feriis. ibi [nec vllis exactionum vexationibus ꝓphanari.] & ibi [à cunctis executionibus excusetur.] & ibi [præconis horrida vox silescat.] ex mente igitur, & verbis ꝑdictis videtur, ꝙ sit cessandũ ab executione dicto tempore. quod credo verum, nisi timeretur de fuga rei: vel esset res tẽpore peritura, ut no. in dicta l. dies festos. & ar. ĩ. de feriis. c. licèt. ¶ Tertiò extra gl. oppo. apparet ex suprascriptis, ꝙ q̃stio fuit commissa episcopo Bononien. & tamẽ actor, & reus erant de eadem diœcesi. ergo non videtur, ꝙ extra ipsam debuerit causa delegari, vt ĩ. de rescript. c. statutum. li. 6. ¶ Sol. dicit

dicit Io.An.non erat curandum, secundùm ista iura: vtrùm fieret commissio extra, vel intra diœcesim.dummodo non fieret vltra duas dietas.de hoc no.3.q.6.c.nemini. vel potest dici,ꝙ hoc fuit ex certa scientia Papæ.vel non fuit exceptio, secundùm Gofre.qui tenuit.q.25.rescriptum valere, vt ỹ.de iniuriis.c.olim.vide Host.in summa de rescrip.§. quæ obiici possunt.ver.c.&c.¶ Quartò op.hic erat quæstio de iure eligendi rectorem in dicto castro,& Potestas secularis cognouit.¶Sed contra de c.decernimus.s̃.e.timore huius cõtrarij Io.And.& communiter omnes intelligunt istum tex. de rectore seculari præficiendo regimini dicti castri. & dic sonat tex.[tempus regiminis.]&c.Nam tempus regiminis rectorum ecclesiæ non est ad tempus certum.7.q. 1.c. pastoralis. Vin.intellexit hunc tex.ꝙ hic fuerit actum de iurepatro. vel alio spirituali iure eligendi,dicens,ꝙ de simplici spoliatione iuris illius hic potuit agi coram laico.sed de proprietate nõ, etiam incidẽter.sed errauit,vt s̃.patet,secundùm Io.An.Ego hoc fateor quò ad intellectum c. sed suum dictum habeo ꝑ notabili.si de re spũali agatur possessorio recuperãdæ posse, possit ista quæstio contra laicum agitari in iudicio seculari. ꝑ hoc facit,vt no.& dicã.ỹ.de or.cog.c.tuam.& Bar. in l.Titia.ff.so.matri.vbi dicit,ꝙ quando est certum de spiritualitate,puta de matrimonio inter Titium, & Bertã. vel ꝙ Titius est vsurarius.est tamen quæstio super facto,videlicet an Martinus sit natus de illo matrimonio:vel vtrùm tanta fuerit vsura,quæ petitur.de ista quæstione poterit iudex laicus cognoscere,licèt descendat à re spũali.& per hoc dico, ꝙ† si laicus

8 violenter expelleret prælatum de ecclesia,possit agi corã iudice laico,ar.ad hoc.l.si quis in hoc genus.C.de epi. & cle.& qđ no.ỹ.ti.j.c.conquestus.¶Quintò op. hic Papa committit executionem sñiæ latæ per iudicem secularem contra laicũ. Sed contra sñia lata ꝑ vnum non debet ꝑ alium iudicẽ exequi nisi ad literas iudicis proferentis sñiam,vt l.argẽtarios. ff. de iudi.& not.in l.à diuo Pio.ff.de re iudi.¶Itẽ sicut contra laicum Papa non dẽt literas concedere:vel de cã cognoscere,vt ỹ.tit.j.c.licèt.& c.si duobus.de appel.ita non dẽt mãdare executioni sñiam iudicis secularis.hic non facit contrarium.sed mandat eum exequi,ergo malè. Sol. Potestas Florentiæ erat suspectus;quia coegerat abbatem coram se litigare super ꝓprietate.& ab hoc grauamine monachi appellarũt ad Papã. & Papa cõmisit negotiũ,vt sequit.& sic Decre.est plana secũdùm Host.¶Sed tex.hic non dicit,ꝙ fuerit appellatũ ad Papã:nec video,q̃ũo appellari ad eum potuit à grauamine iudicis secularis.teneo ergo aliũ intellectum,ꝙ hic fuerit ad Papã delata ꝑ simplicẽ querelã monachorũ.Ob.tũ, qa si Potestas Florentiæ grauabat monachos in litigando corã eo,debuit adiri superior Potestatis per viam appellationis. & non haberi recursus ad Papam,ad quem non recurritur ita de facili,vt notatur.s̃.eo.c.nouit.Cogita.¶†Quæritur nũquid ci-

9 c uitas possit eligere sibi aliquem in perpetuũ [c] Potestatem.i. quoad vixerit. & idem quæri potest in qualibet vniuersitate.& videtur primò,ꝙ possit:qa talis Potestas videtur quodammodo procurator vniuersitatis, cuius negotia administrat:sed procurator potest constitui in perpetuum: ergo & Potestas.& patet hoc in hac alma inclita ciuitate Venetiarũ. quæ eligit sibi Ducem in perpetuum,& donec vixerit. ¶Itẽ in iure reperiuntur officia perpetua.C.de mune.l.1.li.10. Ciuitas enim est vniuersitas approbata de iure,vt ff.qđ cuiusq; vniuer.no.l.1.& no.Inn.s̃.de offi.ord.c.cum ab ecclesiarum. & ius sibi constituit, & seruandum.vt ff. de iusti. & iure.l.ius

10 ciuile.& l.fin.de Decre.ab or.fa. ¶† Item quilibet priuatus potest se subiicere alterius iurisdictioni,vt l.& est receptũ.ff. de iuris.om.iudi.& l.1.ff.de iudi.multò magis ciuitas debet posse sibi eligere perpetuum rectorem.ff.de ori.iur.l.2.§.deinde,qa difficile.& §.eodẽ tpe.& exercitus facit Imperatorẽ 93.di.c.legimus.Quid plura,clarissimi iuris est,ꝙ congregatio eligit sibi perpetuum rectorem,vt c.1.s̃.de ele.¶In contrarium arg.de legib. quæ prohibent officia debere esse perpetua.C.de castr.l.j.C.de decre.decu. l.j. C. de mesloribus.l. ita.C.de dome.l.pragmatica.C.de mino.l.æternam.§.de cõsul.l.pen.de fabri.l.2.ff.de offi.proconsu. & leg.l.meminisse. & de of.præsi.l.si fortè.cum infinitis simi.¶Item officia non sunt continuanda,nedum perpetuanda, multiplici ratione. quia non expedit reipublicæ, vt supremam potestatem hñs sit perpetuus,vt l.2.§.populo deinde.de orig.iu. Secunda,ne detur via corruptioni,& ambitioni.C.de decu.l.2.li.12. Tertia,vt si delinquat, facilius corrigi possit. C. de suscep.præp. & archa.l.neminem.li.10.Quarta,ne transeat ad hæredes,in Auth.de defen.ciui.§.fi.coll.3. Quinta quia sic possunt ciuitates,& vniuersitates subtrahere se à vero, & principali domino,dando se sic forsitan potentiori.ad hoc leg.& no.de excess.præla.c.dilecte.de ali.iu.mu.cã fa.c.fi. ¶Quid dicemus, Host.tenet,ꝙ secundùm iura vetera Digest.honores, dignitates,& munera temporalia debent esse.ff.de muner.& hon. l.honor.§.gerendorum.adeò ꝙ non debent continuari in eãdem personam,vt ibi.fallit in subsidio,vbi alii desint, qui gerant officium.ff.de mun.& hon.l.ut gradatim.§.quoties.hodie verò per biennium solum in officio esse potest, in Auth. de defen.ciui.§.fi.coll.3.aliter aspirans, & desiderans ꝓmoueri,incidit in l.Iul.ambitus.C.ad leg.Iul.ambi.l.j.Ratio est, ne si promoti rempublicam tenerent perpetuò occupatam, asperè dominarentur,& ne habeant occasionem delinquendi.ff.de orig.iu.l.2.§.deinde cum ærarium.& in Auth.de defenso.ciui.§.fi.Ideò vult lex,ꝙ deponant officium,& rationẽ reddant,vt C.vt omnes tam ciui.quam crim.l.vna. vbi verò ciuitas,vel locus est sub dominio alicuius,hoc ei minus licet, sine consensu illius,cui subest.de exces.præla.cap.dilecto.de of.arch.c.ad hoc.ad finem.hæc locum habent in secularibus rectoribus,& administratoribus per electionem creandis.secus in aliis,qui succedunt hæreditario iure.s̃.eo.c.nouit.ver. vt illud.de voto.c.licet.¶Item secus in Imperatoribus,regibus,ducibus aliquibus,qui de antiqua, & approbata consuetudine perpetuò, idest quandiu vixerint, eliguntur: quibus tamen non succedunt hæredes.Exemplum ponit in duce Venetorum,& Imperatore.de ele. c.venerabilem.§. fi. ¶ Item secus in rectoribus ecclesiasticis,qui donec vixerint, eliguntur.de fide instru.c.perpetuus.& ita dicit Io.And.¶ Vltimò scias,quòd dñs Bart. secundùm illam potestatẽ eligendi rectorem,qui non recipitur, format illã quæstionẽ. Cõmune ciuitatis Perusij est in quasi possessione eligendi rectorem in ciuitate Spoleti. turbatur dictũ commune in dicta quasi possessione: an contra illos de Spoleto competat interdictũ vti possi.¶ Soluendo dicit,ꝙ illa turbatio põt contingere multis modis.primò rectorem electum per cõe Perusii non admittendo.secundò alium sibi eligẽdo. & ꝙ illud medium cõpetat cõitati Perusij in vtroque casu cõtra illos de Spoleto. vel contra electum ab eis,qui acceptauit.dic vt l. 1. §. huius autem interdicti.ff.vti pos.per Bar.vbi plenè de his.quæ bene faciunt ad prædicta.

ADDITIONES.

a ¶Certi castri.Castrum quid sit,& quas habeat defensiones, no.Gui.j.q.j.cap extra ecclesiam.Et an liceat castrum de nouo ædificare. dic, quòd non in limite Imperii,nisi fieret ad æmulationem alterius. uide plenè per Henric.Boic.in cap.Pisanis.de restitu.spolia. Et castrum concessum ab Imperatore,uel Ecclesia Romana uidetur concessum cum plenissima iurisdictione.ff.de of.præfe.ur.l.6.§.cum urbem.ut l.2.de limi li.11.uide Bal.in l.cum multa.C.de bo.quæ lib.

b ¶Talium feriarum.Causæ tamen spectantes ad uindemias, possunt talibus feriis tractari,ut no.Spe.in ti.de fer.§.2.ver item tempore.

c ¶In perpetuum Potestatem. No. quòd perpetuum dicitur multis modis,vt no.per Ioan.& Host.de rebus eccle.non alie.c.nulli. & per Gui.de rescri.c.fi.li.6.

De

De foro competenti.

SVMMAE.

1 *Forum neutri generis quid significet, quid forus masculini.* 2

DICTVM est s. de iudiciis in genere: verũ qa rei ad iudiciũ vocati sæpe cõtra iurisdictionẽ opponũt, & forũ declinant. Iõ corã qbus iudicia agitent, vt rei inuiti trahant, sub hac rub. præ ceteris. n. actor cõsiderare dẽt adire iudicem cõpetentem. nã licet post sñiam sit præclusa via omnibus exceptionibus opponendis: tñ exceptio incompetentis iudicis ab omni exclusione intelligitur reseruata, vt est gl. no. j. de sequest. poss. & fru. c. j. in cle. ¶Fo-
1 rus aũt multis modis sumitur. †nam qñq; est neutri generis, vt forum fori: & tunc accipitur pro territorio cuiuscunq; iudicis. j. qd põt ĩ facinorosos animaduertere, vt l. pupillus. §. terreri. ff. de ver. sig. vnde & tota diœcesis dr̃ territorium epi. 16. q. 7. c. oẽs basilicæ. extra quod impunẽ nõ paretur. de cõsti. c. 2. lib. 6. ¶† Qñq; est generis masculini, vt forus fori. & hoc sumitur multis modis. qñq; pro loco iudicii, vbi. s. redditur ius: & illo modo sumitur hic. & j. de ver. sig. c. forus. qñq; aliis modis, de quibus nihil ad propositũ. ¶Sed si vis, hoc videas in nouella. hr̃ de materia. 96. di. 3. q. 6. q. 3. & 4. & 11. q. 1. & 11. q. 5. per totum. repetitur in sexto. & cle. congruit rubricellæ de ver. sig. c. forus. e. ti. c. super quibusdam. §. fi. & ca. nouimus. & etiam li. 6. de priui. c. j. de sen. exc. c. si iudex laicus. & cle. pastoralis. de re iud.

SVMMAE.

1 *Clericus non põt conueniri coram alio: quàm coram suo epo.*
2 *Clericus põt de consensu sui epi coram alio litigare.*
3 *Pars utraq; debet consentire in delegatione causæ.*
4 *Clerici quia tenent ecclesias, quæ sunt tributariæ suis epis, nõ possunt coram aliis litigare sine eorum consensu.*
5 *Ordinarius põt prohibere, & intentare negatoriam, qñ aliquis cognoscit inter alterius subditos.*
6 *Consilium, & consensus epi si superuenit post sententiam latam à nõ suo iudice, an possit suus iudex iudicium, & iustitiam ratificare, tenet, quòd non.*

SI quis. Clericus coram suo epo conueniri debet. h. d. ¶No. j. qp qñq; inter clericos potest esse contentio: quia possunt proprium possidere: testari, & omnia facere, vt 12. q. 2. per totum. vnde cũ eis iura sua integra conseruentur, conseruatum ẽt intelligit̃ exercitium actionum, vt no. in l. si uictum. de re iud. ¶Secundò
1 not. † qp clericus non põt conueniri coram alio, q̃ coram suo epo. Quis autem dicatur suus eps, an originis, an domicilii, vel beneficii, vel contractus, siue delicti, vel rei, de qua agit̃, plenẽ. j. eo. c. fi. & c. postulasti. c. sanẽ. & c. dilecti. facit qđ no.
2 in cle. de foro compe. ¶Tertiò no. † qp de consilio sui epi põt clericus coram alio litigare, & quod dicit de cõsilio, supplet Io. An. ẽt de consensu, qp õn fuit expediens. quod consilium includit consensum: & prolatum à iure, importat necessitatem: vt sequi consiliũ necessariò teneatur clericus, iuxta materiam l. j. §. si plures. ff. de exer. & s. de arbi. c. cum olim.
3 ¶Quartò no. † qp in delegatione causæ debet cõsentire vtraque pars. quod intellige ad hunc finem, ne possit postea recusari: aliàs iudex partibus inuitis, põt cui visum fuerit, causas delegare, sm̃ Io. An. Spe. hoc reuocat in dubium in tit. de leg. §. j. ver. in casibus aũt. vbi tenet, qp non possit delegare, vtraque parte contradicente: altera tñ sic. aliter dicit eo. ti. §. sequtur. ver. sed nunquid. ¶Quintò no. † qp debet vtraq; pars cõsentire, cum cã aliis delegatur. quod est verum, dicit glo. qñ vtraq; pars est pñs in delegatione. & sic seruatur in curia. dicit gl. hoc etiam no. in c. cum R. de of. deleg. Idem quod hic, no. in l. obseruandum. ff. de iud. ¶Oppo. & vr̃, qp possit alius adiri, q̃ eps. 9. q. 3. c. cum simus. & c. Romana. de appel. lib. 6. So. verbum, prius, soluit contrarium. primò enim est episcopus adeundus, vt hic: eo negligente, vel iniustitiam faciente, recurritur ad superiorem, vt in contrario. ¶Vltra Doct. quæro, an istud c. habeat locum in laicis, vt prius laicus adeat suũ ordinarium, quàm habeat recursum ad alium. videtur, qp sic. vt j. eod. c. ex tenore. & c. ex transmissa. vbi dominus prohibet vasallum sub alio litigare. ¶Tu uerò post Bar. sic distingue. Quidam sunt iudices, quodammodo simplices administratores (vt rectores ciuitatum.) qui dantur ad tempus: & eorum consensus non requiritur; quia nõ reperitur lege cautum, vt l. j. §. & post operis. de ope. no. nun. Quidam sunt iudices perpetui: qui habent iurisdictionem magis appropriatam, vt sunt epi: & eorum consensus requiritur, vt in j. cap.
a ¶Et idem in quolibet dño tpali (puta duce: rege: Comite: & barone.) sine quorum consensu a subditi coram alio litigare non pñt, ut est gl. no. 10. col. de prohi. feu. ali. §. Imperialẽ. in fi. Sed vr̃, qp illa dñia inter rectores tpales, & perpetuos nõ sit bona. quia ẽt si non sit rector, saltem ciuitas hẽt perpetuã iurisdictionem, cuius vices gerit: vnde ciuitatis consensus vr̃ requirendus. dicit ergo, qp in regnis, & comitatibus, in quibus oẽs sunt vasalli. & feudatarii, non p̃t fieri prorogatio sine cõsensu dñi. secus vbi non essent vasalli: & prædia nõ essent tri-
4 butaria. † vnde cum clerici oẽs teneant ecclesias, q̃ sunt tributariæ suis epis: non possunt coram alio litigare sine eius cõsensu. Ita no. Bar. in d. §. & post operis. Et infert illa sua theorica, qp clerici non beneficiati possunt prorogare iurisdictionem non sui epi. quod an sit verum. cogita. ¶Tu in materia sic plenius distingue. Nã qñq; subditus vult litigare corã ordinario non suo vigore ordinariẽ iurisdictionis. qñq; vigore delegatæ. qñq; vigore prorogatæ iurisdictionis. qñq; vigore reconuentionis. & in quolibet dubitari põt: an possit ordinarius iudicem, qui vult cognoscere: & subditum ,phibere, ne
5 litiget coram tali. ¶Primo casu † cum quis cognoscit inter alterius subditos: absq; dubio ordinarius prohibere põt, & intentare negatoriam. & ita loquitur c. fi. s. de offi. arch. contra subditũ aũt meum, qui patitur isto casu in se iurisdictionem exerceri: an possim agere, no. Inn. in c. in literis. de rest. spol. & c. auditis. de præscri. & c. dilectis. de ap. ¶Secundo casu qñ vult cognoscere iudex, non suo vigore, sed delegatæ iurisdictionis. distingue, quia aut delegans potuisset iure ordinario de illa causa cognoscere. 9. q. 3. cap. cuncta per mundum. & tunc idem poterit delegatus eius: qui eius vice fungitur, vt c. studuisti. de of. lega. aut non potuisset delegans principaliter cognoscere: sed in factũ ordinarii (puta eius superior.) & tunc aut ordinarius erat negligens: & tunc per seipm possit supplere defectum inferioris: ita & alteri delegando. aliàs non posset, vt j. eo. c. ex transmissa. ¶Tertio casu principali quando vigore prorogationis: & dic, vt dixi supra post Bart. ¶Quarto casu cum per viam reconuentionis: & videt̃, quòd iudex possit cognoscere, prohibente ordinario reconuenti; quia ius fecit ipsum iudicem competentẽ, non hõ, in cã recõuentionis. vt C. de sen. l. cum Papi. & 3. q. 8. c. cuius in agendo. Et hac rõne idem dicendum in tacita prorogatione, quæ resultat in contractu clerici in aliena diœcesi celebrato. Nã poterat conueniri, ẽt inuito, vel non requisito suo epo, vt no. Inn. in c. dilecti. in gl. vr̃. licẽt ergo sponte litigare nõ possit: tñ ratione reconuentionis, & contractus poterit. quod est notandum. ¶Vltimò quæro. dicitur hic, qp de consilio sui epi p̃t
6 clericus litigare coram alio. † quid ergo si illud consilium, & consensus superuenerit post sñiam latam à non suo iudice: an possit suus iudex iudiciũ, & sñiam ratificare. videt̃, qp sic: sicut dominus possit habere ratum, quod gestum est à falso procuratore, vt l. licet. ff. de iudi. & l. 3. §. falsus. ff. rem ra. ha.

¶Con-

¶ Contrariũ teneas, et (qđ plus est) si iudex et suus nomine sui iudicis processisset. Nam ꝑ istam ratihabitionem nõ posset alienum negotium suum facere, ꝓ quo vide no. ꝑ Inn. s. de offi. dele. c. prudentiam. & Io. An. in reg. ratum. de reg. iur. lib. 6. contra tamen no. j. eo. c. significasti.

ADDITIO.

a ¶ Sine quorum cõsensu. Consensus quid sit, habes. 93. dist. c. si inimicus. & ibi Io. de Tur. crema. Et an potentia habeatur pro consensu, no. Ioã. & Guil. 23. q. 8. in summa.

SVMMAE.

1 *Iudex secularis si clericum per se distringit, vel condẽnat, excommunicari debet. Et an possit de consensu episcopi. 3.*

2 *Minores ecclesiæ quæ dicantur, & quo gaudeant priuilegio.*

4 *Casus, in quibus iudex secularis potest cognoscere inter clericos.*

5 *Clericus non sub nomine clericali: non incedens in habitu, & tonsura, exceptione incompetentiæ non opposita, litigauit coram iudice seculari. & cõdemnatus appellat: an talem sententiam possit dicere nullam.*

6 *Iudex, qui tulit sententiam, potest ipsam retractare.*

7 *Potestas an possit capi facere clericum deprehensum in crimine.*

1 NVllus. † Iudex secularis si clericum per se distringit, vel cõdemnat, excõicari debet. primò ponitur inhibitio. secundò cõtrafacientis punitio in ver. qđ si. &c. ¶ Primò no. regulã hu-
2 ius c. ꝙ nullus iudex potest clericos † condẽnare. Et per minorem ecclesiæ, intellige clericos primæ tonsuræ. a de quo s. ti. j. c. cum non ab homine. Item intelligo etiam clericum cõiugatum, non bigamum, si incedat in habitu, & tonsura. j. de cleri. coniug. c. j. lib. 6. ¶ Item intelligo omnes scholares seruitio ecclesiæ deputatos: qui eodem priuilegio gaudere debent, vt in gl. cui adde quod not. 89. di. c. iudicatum. 10. q. 1. c. 2. & in Spec. de compen. iudi. adi. §. j. versi. 27. Et quod not. Ioan. And. de offi. delega. c. significantibus. Omnes enim supradicti gaudent isto priuilegio. de deposito, siue degradato, dic vt s. ti. j. c. cum non ab homine. vt in Specu. de competen. iudi. adi. §. j. versi. sed contra videtur. Et quid iuris, si post motam litem veniat clericatus, an expirabit iudicium. dic vt s. de obli. ad ra. c. j. ¶ Secũdò not. ꝙ dicit tex. [absq; permissu.]
3 &c. † à contrario ergo sensu potest iudex laicus de permissu episcopi distringere, & condemnare clericos. ¶ Sed glos. super verb. condemnare. dicit, quòd hic vacat argumentum à contrario sensu. quia etiam de consensu episcopi nõ potest litigare coram iudice seculari: sed bene coram ecclesiastico. & j. eo. c. si diligenti. & c. postulasti. Capere verò potest clericos iudex secularis de consensu episcopi, vt in c. vt famæ. de
4 senten. excommu. & eo. tit. li. 6. c. si clericos. ¶ † In quibus tamen casibus potest iudex secularis cognoscere inter clericos. vt in causa reconuentionis. dicit glo. de hoc dic, vt s. de iudi. c. at si clerici. Item in causa feudali. j. cap. ceterum. Item quia inuocat episcopus brachiũ seculare, vt hic, & s. de offic. ordi. c. j. Item in aliis casibus, quos no. Host. in summa de senten. excommu. §. quis possit excommunicare. sub. §. sub illo autem canone. & Spec. in dicto titu. de cõpe. iudi. adi. in prin.
5 ¶ Quæro vltra Doc. de tali quæst. † clericus non sub nomine clericali, non incedens in habitu, & tonsura, exceptione incompetentię non opposita, litigauit coram iudice seculari, & condemnatus appellat: an talem sententiã possit dicere nullam. Reperio consultum, ꝙ sic: quia huic exceptioni non potest renunciare tacitè, vel expressè, vt j. eo. c. si diligenti. & c. significasti. & hoc tenet Spe. in titu. de cita. §. j. in fin. versi. sed pone. & Archi. 15. q. 4. c. placita. ad hoc facit, qđ no. Inno. de sen. excom. c. venerabili. ¶ Item illud factum. i. iudicium improbatur à iure, vt hic. & d. c. si diligenti. ergo cum non sit in potestate facientis, eius approbatio nedum tacita: sed expressa nihil operatur. de præben. c. dilecto. cum simi. ¶ Non ob. ꝙ in habitu non incedebat. quia propter hoc non perdit priuilegium clericale: nisi post trinam monitionem. de sentẽ. excõ. c. in audientia. & vide de illa quæstione. in c. scienti. de reg. iu. lib. 6. in mercur. ¶ Sed nũquid iudex appellationis possit de hac nullitate cognoscere, cum sit causa clerici, & cũ clerico. Consuluit ille, ꝙ sic. quia causa appellationis deuoluit
6 etiam nullitatem, vt c. dilecte. de appel. per Inno. ¶ † Item iudex, qui tulit sententiam, ipse met potest ipsam retractare, vt l. si vt proponis. C. quomodo, & quãdo iudex. idem ergo dẽt posse iudex appellationis, qui subrogatur loco iudicis à quo. iudicis enim appel. officium est confirmare, vel infirmare. & qui põt condẽnare, possit absoluere. 21. di. c. inferiore. ¶ Nõ ob. si dicat, non põt iudex appel. cognoscere; quia secularis: qa licèt iudex secularis non possit cognoscere de causis clericorum, vt hic. tñ poterit ꝓnunciare se non esse iudicẽ cõpetẽtem, vt no. in Auth. habita. C. ne filius ꝓ pa. Nam de qõne, ꝑ quam discutit, an quis sit iudex in cã, necne, cuius iurisdictio dicta de cã declinat, cognoscit. & licèt appareat ipsum non esse iudicem competente: tñ in illo articulo est censendus competens, & sententia valet, vt c. super literis. de re-
7 scrip. & eo. ti. c. j. in fi. in clemen. ¶ Vltimò quæro vtrùm † clericum deprehensum in crimine possit Potestas facere capi. Inno. in c. vt famæ. non firmat. gl. in c. cum non ab homine. s. ti. j. vr̃ sentire, ꝙ non possit sine prælatorum licentia. dñs Bal. tenet, ꝙ sic. nam si hoc permittitur cuicunq; priuato, vt l. si quis in seruitute. in fi. ff. de furtis. Multò magis ministro reipublicæ. de offi. pręfe. vig. l. j. §. si quis pro hoc. C. de male. & ma. l. fi. & hoc no. ipse in l. officiales. C. de epi. & cle. vbi etiam quid iuris in degradato. & de clericatu superueniente post capturam, vel crimen commissum.

ADDITIO.

a ¶ Primæ tonsuræ. Est enim tonsura ordo. de tẽp. or. c. nullus. per Gui. not. Host. in c. cum contingat. de æta. & qua.

SVMMAE.

1 *Forum quis sortitur ratione rei.*

2 *Episcopus ratione rei, de qua agitur, potest omittere proprium metropolitanum: & coram alio litigare.*

3 *Primas in causa suorum episcoporum, si non vult, vel non potest cognoscere per seipsum, debet dare iudices.*

4 *Actio realis principaliter concernit rem ipsam. quæ ratione dominij vendicatur.*

5 *Conueniri quis potest in domicilio. & vbi res sita est, ad voluntatem actoris.*

6 *Res, de qua contenditur, si non constat infra limites cuius prouinciæ sita sit: quis archiepiscopus erit iudex.*

1 SAne. † Ratione rei, de qua agitur, sortitur quis
2 forum. h. d. ¶ Primò no. † ꝙ episcopus ratione rei, de qua agit, põt omittere propriũ metropolitanum, & coram alio litigare. sponte verò vbi non rõne rei, vel contractus coram non suo archiepiscopo conuenitur. an possit coram tali episcopo sponte litigare: vel in episcopo vẽdicet sibi locum. c. pe. s. eo. & c. si diligenti. & c. significasti. j. e. vt s. sicut clerici non pñt deserere ꝓpriũ epm. Ita nõ pñt epi deserere archiepiscopum in casibus, in qbus hẽt iurisdictionem in eos: Illa enim iura loquuntur in clericis, ꝙ nõ pñt corã aliis litigare. Rõ tñ facit, ꝙ idẽ in epis, respectu suorũ ar-
3 chiepiscoporũ. non firmo. ¶ Scđò no. † ꝙ primas. i. archiepi-
a scopus a in cã eporum dẽt dare iudices. supple tu. si ipse non vult cognoscere per seipsum: vel est remotus à partibus vltra duas dietas. nã tunc dabit iudices propinquiores: nisi impediatur ex iusta cã. quia subditi suffraganeorum nolunt recipere. s. de offi. or. c. pastoralis. secũdùm Vin. ¶ Quæro an indistinctè sit hoc verũ, ꝙ rõne rei, de qua agitur, sortiatur qs forum. dic, ꝙ ad rem potest pluribus modis agi. quãdoq; agitur actione reali: quandoq; personali: quandoq; mista, siue in rem scripta: qñq; hypothecaria, quæ in rem est. ¶ Primo casu, qñ agit reali, loquitur iste tex. vt agi debeat coram iudice, in cuius territorio talis res sita est. vtrùm etiã corã iudice do-

micilij ipsius rei conuenti.dicā.j̃.¶Secundo casu,qū ad rem agitur actione personali,vbi agi possit coram iudice,vbi res sita est,tex.iste facit,ꝙ sic:dū dicit[vbi est locus, de quo contēdit.]&c.¶Contrarium credo, ꝙ actio pſonalis concernit pſonam,& non sequit̃ rem,vt l.j.§.si hæres.ff.ad Trebe.vnde locus pſonæ,contra quam agit̃, nō rei,dēt considerari.Et cōfirmat hoc; q̄a ad ipsam rem tradendam in actione pſonali non cogit̃ q̄s p̄cisē:sed liberat̃ præstando interesse iuris.not. ꝑ Doc.in l.stipulationes non diui.§.Celsus. do ver. ob.¶Itē ad hoc adduco,qđ no.Inn.in ca.pastoralis.j̃. de priui.vbi de interpositione decreti non inspicitur locus rei alienandæ:sed locus alienātis.¶Et si ꝑdium minoris alienatur, authorizat iudex loci,vbi est pupillus,non vbi est res sita, vt l.magis pu to.§.illud.de rebus eo.,ꝑ hoc facit in ratione sui. c. Romana. §.contrahentes.de foro competen.lib.6.vbi ratione contractus conuenitur quis in aliena diœcesi. & tunc propter eius contumaciam potest fieri missio in re,quam ibi possidet:ergo si ibi non contradixit ratione rei dummodo in obligationē deductæ,conueniri non posset.¶Sola namq; possessio nō constituit domicilium,siue forum, vt l.libertus.§. sola possessio.ff.ad munici.¶Sed dices, quare magis in reali,quàm per

4 sonali,respondeo quia † actio realis principaliter concernit rem ipsam,quæ ratione dominij vendicatur, vt d.§.si hæres. ¶Tertio casu,& quarto , quando agitur ratione mista in rē scripta,vel hypothecaria:idem videtur,quod in reali, vt not. Spec.in dicto titu.de competen.iudi.adi.§.j. ver.7. Et in ver. sequen. vide qualiter fiat citatio , cum iudex ratione rei , de qua agitur,cognoscit contra possessorem in sua dœcesi , non habentem domicilium,sed alibi.de quo dicā.j̃.titu.fi¶ Quæro.dicitur hic,ꝙ ratione rei, de qua agitur, sortitur quis forū

5 illius iudicis , vbi sita est res. ¶Sed† nunquid poterit etiam conueniri in suo domicilio ille,qui possidet , vt Venetijs pro rebus,quas possidet Teruisii.Io.An. hic succinctè loquitur, referendo opin.Doc.& videtur, ꝙ in vtroq; foro posit possessor conuenire.videlicet vel in loco sui domicilii, vel in loco,vbi sita res est,prout actor elegerit,vt C.vbi in rem āct.l. fi.vbi de hoc.& apertius.C.de præscrip.longi tempo.l. fin.& j̃.c.ex parte.& hoc placet Inno.s̃.de rescriptis.c.dilectus.2. ¶Et idem videtur sentire Accur. in dicta l.fi. qui dicit, quòd actoris est eligere,cōuenire reum in loco domicilij ipsius rei conuenti:vel in loco, vbi sita est res. ¶Sed contra hoc facit illa Decret.ibi[in cuius prouincia.]&c.facilè enim fuisset Papæ adiungere illud verbum[& etiam vbi res sita est.]si ita sēsisset,argu.j̃.de deci.c.ad audientiam.ad hoc facit.j̃. eo.c. fi. & de censi.l.forma.§.si verò.& C.de prædi.mino.l.si prædiū. & de rescript.c.dilectus.2.Azo & Ia.Bal. dicunt , ꝙ in loco, vbi res est,potest ibi conuentus respondere finaliter,sed non cogitur:sed in loco domicilij sui cogitur præcisè respondere.Idem ergo in dicto c.dilectus.prima opi. placet hic domino Io.Cal.in additionibus.Non ob.istud c.& simi.ll.quæ considerant locum rei , de qua agitur.debet enim etiam considerari locus domicilii ipsius rei conuenti , vt d.l.j. cum simi. vt sic iura iuribus concordentur, vt C.de inoffic. do.l. 1.& l. sed posteriores.ff.de legi.Et illa procedunt, quantùm ad facultatem conueniendi aliquo iure ordinario. quantùm verò ad facultatem impetrandi rescriptum.j̃.dictam à fine diœcesis.vel j̃.diœcesim,prout tradit in c.statutum.de rescrip.lib. 6.vtrùm debeat considerari locus domicilii rei conuente:vel rei,de qua agitur.dic,vt dicto.c.statutum.§. cum verò . in gl.

6 c.olim dicebamus.¶Secundò quæro si†non constat.j̃.cuius limites prouinciæ sita sit res,de qua contenditur,quis archiepus erit iudex?dicit Ioan. And.videtur,quòd vterq; archiepiscopus causam cognoscere debeat: vel committere. ar.j̃. de senten.excommu.c.cum illorum.§.si verò claustralis.vel recurratur ad Papam,ne sint iudices in causa propria, ar.s̃.de offic.deleg.c. 2.prima opi.ꝙ ambo cognoscant,videtur probari,arg.l.3.§.& quid si hoc ipsum.de libe.agno.& quod ibi per Dy.in quæstione de delicto commisso in cōfinibus, quis iudex cognoscat.& l.iurisperitos.§.cum oriūdus. ff. de excu. tu.¶Sed ꝙ neuter cognoscere possit, facit: quia quilibet est dubius,an sit sua iurisdictio.dubius verò aliquali modo non videtur,ꝙ possit ius dicere,ar.eorum,quæ not.in l.multū interest.de condi.& demon.Incertus enim de iurisdictione sua non videtur,ꝙ possit ipsam exercere, sicut nec alios actus legitimos explicare,vt condere testamentum:vel hæreditatem adire,vt l.de statu suo.ff.de testa.& de acqui.hære.l. eum qui duobus.& l.6.cum si.¶Tertiò quæro.si Bononiēsis propter rem,quam Mutinæ possidet,conuenitur ibi Mutinæ,& citetur per episcopum Mutinensem. vtrùm , si non compareret, possit eum excōicare.dicit,ꝙ nō.q̄a non hēt iurisdictionem in personā,sed in rem. vñ missionem in ipsam facere possit, vt j̃.c.Romana.§.conrrahentes.lib. 6. Si verò contumax ei, qui missus est,violentiam inferret ratione delicti,posset eum excōicare,secundùm Io.An.quod no.j̃. eo. c. postulasti.per Inn.remisi.s̃.ad Spec. & dicam.j̃.eo.c.fi.

ADDITIO.

a ¶Idest archiepiscopus.Not.ꝙ primas maior est archiepiscopo 99.dis.§.j.& primas debet per archiepiscopum consuli in magnis.not.Io.18.dis. c.j.& in quibus consistat ius primatiæ.not. Io.& 65.dis.§.si autem.21. q.1.c.cleros.9.q.3 in c.conquestus.& 6.q.4.c.si inter.

SVMMAE.

1 *Clericus conueniendus est coram episcopo suo:qui si recusatur , dabit delegatum partibus non suspectum.*

2 *Reus ita sicut,& actor potest recusare iudicem suspectum.*

3 *Iudex recusatus vt suspectus,potest causam alteri delegare.*

4 *Episcopus licèt fuerit recusatus:potest tamen sententiam executioni mandare.*

5 *Appellatio si facta fuerit à delegato ab episcopo recusato:an appellabitur ad ipsum episcopum,vel ad quem.*

6 *Delegatus an poterit sententiam suam exequi.*

7 *Delegatus ab alio , q̃ à principe potest sententiam suam executioni mandare.*

1 SI quis contra, †Coram episcopo suo conueniendus est clericus:qui,si recusatur,dabit delegatum partibus nō suspectum. h.d.duo facit.primò prouidet reo. secunda ibi[aut si prouidet actori.]& hęc duplex,primò circa delegatum. secundò circa executionem.ibi[à quibus.]¶Primò no. † ꝙ tā

2 reus,quàm actor,a potest recusare iudicem. vt suspectum:dicet enim actor.domine habeo causam contra Petrum. & q̄a vos habeo suspectum,peto iudicem:vel appello ad archiepiscopum.de iure ciuili est dubium inter gloss. an possit ordinarius recusari.quod dic,vt l.apertissimi.C.de iudi. ¶Secun

3 dò,†quòd iudex recusatus,vt suspectus,potest causam alteri delegare.& sic suspicio,quæ concernit printipalem : videtur concernere & delegatum ab eo.dicam.j̃.¶Tertiò no. ꝙ episcopus recusatus potest partes compellere, vt eligant sibi iudices,quibus committet episcopus vices suas. vel dic iudices, idest arbitros.primum verius,secundùm Io.An.¶ Quartò nota , quòd episcopus exequitur sententiam delegati. ex

4 quo argue,quòd ipse delegatus non potest exequi. dicam.j̃. ¶ Quintò no.†ꝙ licèt fuerit episcopus recusatus:tamen potest sententiam executioni mandare. Ratio est , quia contra meram executionem non potest obiici recusatio , vel suspicio,vt j̃. de appellation.c.nouit.&c. ¶ Oppono,& videtur, quòd iudex remotus ratione suspicionis non possit delegare. quia si iurisdictio eius est præpedita , & per exceptionem suspicionis elisa.ergo & iurisdictio alterius dependentis ab eo,vt cap.Romana.de offici.vi.lib.6. vbi episcopo excommunicato, & sic iurisdictionis exercitio suspenso per c. ad probandum.de re iudi.eius vicarius non cognoscit. vitiū enim in radice extenditur ad propaginē.j.q.j.c. vulnerato.& maximè

maximè quia delegatus fungitur vice delegantis, vt l. & quia de iuris. om. iudi. facit regula. qui non pōt per se &c. C. de hære. instit. hic aūt dicitur, ꝙ recusationem pōt alteri cōmittere ergo malè. ¶ So. quidā est defectus afficiens, & cōcernens iurisdictionē: vt excōicatio, & loqt. c. Romana. cū rōnibus. s. factis. Quidā est defectus cōcernens merè psonā, & ad aliud non proceditur, vt suspitio. de qua contra. pro hoc facit c. si cōtra vnū. in fi. de offic. del. lib. 6. vbi episcopus de iniquitate sñiæ sui vicarii non cognoscit, sed de suspicione cōtra suum vicarium allega. fic. quòd suspitio est vitium personale. & vitia personalia non egrediuntur personam, vt l. vitia. C. de acqui. pos. Idē dicimus de priuilegiis, & exc. quòd quædā sunt personalia, quædā realia, vt ff. de excep. l. excep. & l. alia. & l. quia priuileg. ff. so. ma. ¶ Secundò opp. & videtur, ꝙ ordinario recusato aliter sit prouisum, quā hic dicatur, vt in c. cum spāli. de appel. sol. dicit glo. j. illi est stādū, quod vr̄ interpretari hāc Dec. Io. An. dicit, ꝙ hic nō refertur, qn̄ quis sit respectus, qa fortè consanguineus aduersarij. Sed ibi de hoc refertur qō, scdm Goff. & p illo intellectu facit tex, dū dicit [fuerit recusatus.] ¶ Tertiò opp. contra illud, & vr̄, ꝙ si liqueat manifestè de suspitione, non possit causam delegare, vt ca. iudex. j. de offi. delegat. li. 6. ¶ Sol. dic, quòd quādoq; de suspicione est cognitum. & super ea pronunciatū. & non potest postea committere, vt ibi. aut non est de suspitcione cognitum, vel discussum. & loquitur hic. vel ibi loquitur de delegato. hic in ordinario, qui etiam pronunciatur suspectus: videtur, ꝙ possit causam delegare. cum per illam pronunciationem desierit esse iudex. sed delegatus, de quo loquitur contrarium, per pronunciationem definit esse iudex.
5 vt ibi. ¶ Quærit gloss. secunda, si appelletur ab illo delegato per episcopū recusatum: an appellabitur ad ipsum epm, vel ad quem. quidam dicunt, ꝙ ad Papā: nā ad metropolitanum non posset emisse, medio scilicet episcopo recusato. & hoc tutius est. s. ꝙ appelletur ad Papā, sm̄ Host. qui tn̄ subdit, ꝙ etiā ad metropollitanū poterit ab illo delegato per epm recusatum appellari. Idē Vin. & Gui. in Spec. de appel. §. nunc tractemus. in fi. primæ columnæ. Non ob. omissio medij. quia tunc eps sit recusatus, remotum est mediū, ar. de offi. dele. c. si is cui. & c. si à subdelegato. de offi. delega. li. 6. ad hanc partē facit de appel. c. dilectus. appellabitur ergo ad superiorē, nō ad epm, qui eū delegauit, vt dicunt Tāc. & Phil. est ergo alterius naturæ illa delegatio, quā alia, regulariter. quia ī illa appellatur ad delegantē, & sic voluntariè: in ista non ad delegātem, sed ad aliū. & sic necessariò. & per hoc ēt posset dici, ꝙ eps posset istū suū delegatū reuocare, sicut possit alius voluntariè delegās, vt l. iudicium soluitur. ff. de iudi. gl. tn̄ tenet hic, ꝙ ad ipsum epm recusatum appellabitur: qui iterū committit cām personæ nō suspectæ. nō ipse cognoscet. Sed sm̄ Io. An. hoc videtur absurdū, quia fortè cōmittet deteriori, à quo nō licebit tertiò appellare. Item si committat duobus, qui ferant contrarias sñias, ipse habebit alterā approbare. j. de re iud. c. vlti. & hoc periculosum esset parti recusanti. Iō præcauendū. de ser. non ordi. c. 1. Io. Cal. dicit non incōgruè posse distingui. aut proposita, sed non probata recusatione ordinaria, commisit. & tunc ad ipm posset appellari, non ad proximum superiorem. & sic sit vera opi. gl. & sequaciū. aut post probatā recusationem ordinarius commisit: & tunc sit vera opinio Vinc. Tan. Phi. & aliorū. cōtra tn̄ hoc facit de offi. deleg. c. iudex. lib. 6. vbi post probatam recusationem subdelegat de recusatoris assensu; ergo probatio sola non permittit mediū. quia tn̄ per probationē notorium est esse suspectū, æquum est & iustū, ꝙ ad suspectū iudicē non appelletur. 3. q. 5. c. quia suspecti. ita dicit ipse. ego dico, ꝙ ratione suspitionis lex aufert ipso iure iurisdictionem in illa causa, vt patet in iudice à quo: ad quē non debet causa remitti, vt c. accepta. de appel. ergo nec ad iudicē recusatum, postquam est semel ab eo cā auocata, vt l. quæras. §. arena. de solutio.

¶ Secundò quæro. dicitur in tex. ꝙ quicquid fuerit definitū per istum delegatum, mittetur executioni per ipsum episcopum. quæro †
6 an ipse delegatus poterit sentētiam suam exequi. videtur, ꝙ non. quia delegatus ab alio, quàm à principe, non exequitur sententiam suam, vt l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iu. glo. ponit duas opinio. ¶ Prima est, ꝙ sm̄ canones illa subtilitas non est seruanda. Ideo delegatus poterit sentētiā suam exequi: & etiam delegatus, vt in c. 1. Et refert glos. quia ita tenet Io. 2. q. 7. c. quisquis. Idem Inn. de offi. ord. c. cum ab ecclesiarum. vbi vide super verbo. obseruari. & Gof. de offi. dele. c. ex literis. ¶ Sed ipsi idē Gof. & Inn. tenent contrariū. s. de arbi. c. innotuit. & Ber. Lau. Vin. Phil. & Host. per dictā l. diuus. & Bar. Brix. videtur eis fauere. & Gui. in spe. titu. 1. §. 1. in fin. & bene Gui. qui no. hic quatuor specialia in delegato principis, quæ non habet delegatus ordinarij. primum est, ꝙ ille exequitur, iste non. de hoc. s. Secundū, ꝙ ille subdelegat, iste non s. de offi. delega. c. pastoralis. & C. de iudic. l. à iudice. Tertium, ꝙ ille citare potest per edicta. s. de offic. deleg. c. pastora. 2. responso. & c. gratum. iste non. C. de iud. l. sancimus. & quod no. spec. in titu. de cita. §. sequitur videre. ver. & non solùm. secundùm Vber. Quartum casum de offi. dele. c. super quæstionum. §. porro. ita etiam no. Pe. & Ab.
7 s. de off. dele. c. significasti. ¶ Ista ergo videtur cōior opi. † ꝙ delegatus ab alio, quā à principe, possit sentētiam suam executioni mandare. ponit glo. aliam opi. ꝙ prædicta cōior opi. ꝙ possit habere totum, cum delegans est pn̄s, si non est absens, videtur, ꝙ delegatus possit exequi suam sententiam. allegat pro illa opi. Io. An. in c. querenti. de offi. ordi. lib. 6. in fi. ad id. de tempo. ord. c. cum nullus. §. 2. & vt dicit Io. Cald. magnam æquitatē habet illa opi. maximè si ordinarius, qui commisit, est temporalis. vt est legatus, qui aliàs finita legatione, oportet adiri Papam pro executione sententiæ delegati. quod esset nimis rigorosum. Item hoc casu patet cessare verba l. à diuo Pio. ita dicit ipse dominus Bar. qui tenet, ꝙ in executione sentētiæ diffinitiuæ habeat locum cōmunis opi. scilicet ꝙ delegatus ab alio, quā à principe non possit exequi: sed in executione interlocutoriæ, vt mittere in possessionem propter continuam, excommunicare, interdicere, & suspendere hic possit. & ita intelligit opi. Inn. in d. c. quæ in ecclesiarum. & ita no. in d. l. à diuo Pio. ad hoc tamen vide no. in l. iubere cauere. ff. de iuris. om. iud.

ADDITIO.

a ¶ Tam reus, quàm actor. Et etiam notorie criminosus, quia in pœnæ taxatione posset grauari, vt no. Io. in c. cum ita. vt lite non cont. nisi esset notoriū, & enorme crimē, vt not. Host. de app. c. proposuit. & c. cū speciali.

SVMMAE.

1 *Laicus, à quo clericus, vel ecclesia vendicant rem: coram suo iudice laico debet conueniri.*
2 *Actor aliquando sequitur forum rei.*
3 *Consuetudo potest mutare ordinem iudiciorum.*

1 SI clericus. † Laicus, à quo clericus, vel ecclesia vendicant rem corā suo iudice laico, debet cōueniri. h. d. ponit dictum: rationem dicti. & localem obseruantiā. partes patent &c. ¶ Pri-
2 mò no. regulam, † ꝙ actor sequitur forū rei, concor. C. de iurisd. om. iu. l. iuris ordinē. & j. eo. c. cū sit generale. ¶ Secundò no. casum, in quo clericus pōt, & debet litigare corā iudice seculari. s. cum agitur contra laicū. Et ex hoc dicto, ꝙ iudex laicus illo casu poterit condēnare clericum in expensis, si in cā succubuerit, vel contumax fuerit. quid autē si calumniatus fuit, deierando, vel falsos testes producēdo. videtur, ꝙ de omni incidenti in cā ciuili nō possit cognoscere, vt not.
3 j. c. verū. ¶ Tertiò no. † ꝙ de consue. potest iuris ordo conuerti. vt reus sequatur forū actoris. & sic cōsuetudo pōt mutare ordinē iudiciorū. de quo dic, vt s. de off. del. c. de causis. & de re iudi. c. fi. li. 6. & no. Inn. j. de lite conte. c. j. ¶ Opp. dicitur

citur hic.ꝙ postquam corã iudice ecclesiastico negauit rẽ,q̃ petitur,esse clerici,vel ecclesiæ,debet trahi coram iudice laico.sed contra,quia negando rem esse clerici,vel ecclesię,fuit litem contestatus.vt ĩ.de lit.conte.c.j.ergo cogitur stare corã iudice ecclesiastico,in cuius foro sic respondit.ꝙ sic respõdendo super principali negotio renunciauerit declinatoriæ fori, vt in c.cum inter mona.de re iudi. ¶So.dicit Io.An.laicus dicebat illa verba,non ad iudicii ordinationem: sed fori exclusionem.vel sm̃ Pet.& Ab.dicebat ista verba extra iudicium,vel coram iudice ecclesiastico,protestando,ꝙ per hæc verba non intendebat consentire in iudicem,vel litem contestari.aliàs esset lis conte.nec competeret declinatoria fori,vt s̃.de of.dele.c.insinuante. ¶Ego dico,ꝙ quædam est negatio,quæ concernit vtrunq; simul.s.iurisd. & negotium principale.¶Sic dicimus in literis Papæ a,ꝙ quædam sunt excommunicationes,quæ perimunt literas,& gratiam, siue negotium,de quo agitur.vt s̃.de rescrip.c.constitutio.¶Primo casu quando exceptio concernit principale negotium,& nõ iurisdictionem.& loquitur contrarium, vt videatur litis conte. & sibi sit via præclusa ad oppositionem declinatoriam fori. ¶Secundo casu,quando exceptio concernit negotium principale,& iurisdictionem.& loquitur illud c.nam in illo cap. fundamentum iurisdictionis iudicis ecclesiastici est,ꝙ sit res ecclesiastica.similiter ad obtinendum in ea. Ista ergo exceptio producens diuersos effectus,videtur opposita potius ad exclusionem iudicii,quàm negotii principalis. quia reorum est fugere.¶Sed certè secundùm hoc probato ante litis cõt. ꝙ res sit ecclesiastica,frustra fieret litis conte.super re liquidata: potius.n.debet ferri sententia:quæ tamen ferri non poterit propter omissam litis conte.sequitur ergo duplex absurditas.prima,quia probatio super principali fit ante litis ingressum.& sic præposterè. secunda quia post probationes factas.& sic negocio liquidato fiet litis cont.& vtrunq; absurdum.¶Sol.dicit Goff.ad fundandum iurisdictionem iudicis ecclesiastici summatim fiat examinatio:an sit res ecclesiastica,vel non,vt in simili.ĩ.de testi.c.veniens.2. & illa summaria probatio non nocebit,vel proderit in eadem cã post litis cont.vt l.si quis à liberis.§.si vel parens.de lib. agno.& si appareat in ista cognitione summaria rem ecclesiasticam esse: iudex ecclesiasticus procedet in cã: aliàs remittet ad iudicẽ secularem,ar.ff.de iu. c. si quis ex alienã. Et ita tenet Goff. quod non placet Ho.pro quo allegat Io.An.quod ipse no.ĩ. e.c.cum sit.vbi qualitas, à qua causatur iurisdictio iudicis ecclesiastici,examinatur,& discutitur post lit.cont. non ad ordinatio.iudicii,vt dicit Goff. ¶ Ego hoc dictũ Hosti.fateor. cum laicus conuenitur, adiuncta aliqua qualitate , à qua iurisdictio iudicis ecclesiastici causatur,vt patet ex no. in d.ca. cum sit.¶Sed in illo ca. simpliciter dicebatur rem petitã esse clerici:vel ecclesiæ:laicus autem hoc negabat. Ista enim negatio non est exceptio iuris , sed intentionis , vt alibi dicit gl.in l.qui se debere.ff.de cond.ob causam.¶Statim ergo negato,quòd sit res ecclesiastica,remittet eum ad iudicem laicum,coram quo,vtrùm sit ecclesiastica, nec ne , debebit discuti.& sic plenè intelligo istum text. vbi verò qualitas oppressionis violentiæ,vel fraudis adiicitur in libello,statim iudex ecclesiasticus est competens. sed oportebit postea qualitatem illam probari.& sic intelligitur c.cum sit generale.& quod ibi per Ioan.An.non sto igitur cum Gof.inquantũ exigit,quòd primò cognoscatur summariè ante litem contestatam.& deinde plenè,an sit res ecclesiæ,vel clerici.nec etiam sto cum Hosti.dum sentit , quòd cognoscatur de hoc coram iudice ecclesiastico. quia secundùm hoc, decisio huius c.non haberet locum.

ADDITIO.

a ¶Literis Papę.quę cões sunt.& ex quo præsentatæ sunt, potest reus per eas procedi petere.no.Compostel.de rescr.c.nonnulli. Inn.& Host. in c. ex conquestione. de rest.spo.

SVMMAE.

1 *Quæstio feudi debet per dominum terminari.qui si negligit,ecclesiasticus iudex,uel superior eius hoc faciet.*

2 *Dominus feudi potest vasallo inhibere,ne litiget coram alio , quàm coram eo.3.*

4 *Laicus secundùm consuetudinem generalem Gallicanam in qualibet causa potest trahi coram iudice ecclesiastico.*

1 EX transmissa †Qõ feudi dẽt p dñm terminari , si negligit ecclesiasticus iudex: aliàs superior eius hoc faciet. & primò ponit partis cõquestio.Scdò Papæ prouisio.¶No. 2 j.†ꝙ dñs feudi pt vasallo inhibere,ne litiget corã alio,q̃ corã eo.alii verò ordinarii,vtrũ sic possint subditis inhibere , dixi s̃.e.c.j.¶Scdò no.ꝙ sicut eps põt præcipere subdito in virtute sanctæ obediẽtiæ:sic dñs vasalli sub debito fidelitatis quò ad ea,quæ spectant ad feudũ.ĩ.e.c.ex tenore. ¶Tertiò not. 3 †ꝙ si dñs feudi est negligens in ministrando iustitiã, deuoluitur iurisdictio ad iudicẽ,cui Papa primò delegauerat cãm: literę ergo Papæ,q̃ poterant per exceptio. elidi , reconualescunt p negligentiã dñi feudi.¶Sed incidenter quæro, nũqd pp istam spem reconualescentiæ reus conuentus corã delegato,& excipiens,ꝙ vult coram dño litigare,teneat satisdare de redeundo ad delegatũ,dño negligente.dicit Io.An.ꝙ nõ. remittit ad Spe.de compe.iud.adi.§.j.uer.optans,&c. ¶ Op. isti rei conuenti erant milites ecclesiæ:ergo huic epo,tanquã eorũ dño,non potuit cã delegari p Papã,tanq̃ suspecto, vt c. accedens . ĩ.vt lite non conte. delegari potuit saluo beneficio recusandi:qđ beneficiũ Papa non vr̃ noluisse tollere : nisi hoc expressè dixisset,vt s̃.de of.dele.c.ex parte . vel dic , sm̃ Inn.ad hunc, cui scribebatur , pertinebat ordinariè cognoscere de illa cã,tanq̃ ad dñm superiorem:à quo tenebat feudũ. ¶Et iõ vel in defectũ medii dñi ; vel quia appellatũ erat ad ipsum.ad eum , & non ad ordinarium cognitio ptinebat. de hoc.s̃.de iudi.c.ceterũ.¶ Isti.n.erãt milites ecclesiæ Trecen.mediante isto dño, qui erat vasallus Ecclesiæ . & dicunt Ala.Vin.& Tancre.quia ergo ille dñs de Cãpis erat uasallus Ecclesiæ,& illi ẽt eius milites,p cã affectionis remouet suspicioné,vt l.non solũ.§.si puellæ.de ritu nup. ¶Quæro,vtrùm iste Trecen. cui mandat cognitio . si dñs feudi deprehendat negligens,erat delegatus Papæ:vel ordinarius. glo.si intelligit,ꝙ sibi fuit primò cã delegata:sed inefficaciter.vbi dicũt, non fuisset negligens:sed sumit vigoré, negligentia superueniente.¶Sed hic.s.ꝙ fuerit delegatus Papæ, non apparet ex antiqua:vñ dicebat Ho.ꝙ ille Trecen.cognouerat, vt ordina 4 rius generalis militũ . † & sm̃ gñalé consuetudiné Gallicanã in qualibet cã laicus põt trahi corã iudice ecclesiastico . sed ibi milites sic tracti exceperunt,ꝙ nolebant respondere corã dño feudi. & qa exceptio non admittebatur, fuit appellatum ad Papam ad instantiam militũ, qui commisit causam. & sic non commisit eam ad petitionem ipsius R.vt dicit glo. vel dic secundùm Ho.ꝙ licèt non fuerit appellatum:quia tamen episcopus fortè excommunicauit milites respõdere nolentes,conqueri potuerunt de iniusta excommunicatione.de offi.dele.c.cum contingat.

SVMMAE.

1 *Dominus feudi siue ecclesiasticus sit, siue secularis, causam feudi cognoscit.*

2 *Sede vacante Capitulum non cognoscit de causa feudali.4.*

3 *Persona ecclesiastica ratione feudi respondere tenetur in iudicio seculari.*

5 *Capitulum sede vacante non põt dare licentiam conuentuandi.*

6 *Dñs quilibet,quantumcunque uilis, & rusticus, super rebus feudalibus habet iurisdictionem.*

7 *Clericus si tenet feudum à laico:& si cogitur respõdere pro eo,an idẽ laicus*

laicus exequetur sententias contra ipsum clericum.

Episcopus si retinet in feudum baroniam à domino temporali: an in causis vertentibus coram eo appellabitur ad proximum superiorem, vel ad Papam: an ad dominum temporalem, à quo retinet baroniam.

9 *Ecclesia in Marchia Anconitana: ducatu: patrimonio beati Petri: et Campania non recognocit dñm temporalem superiorem.*

10 *Baronia, vel alia bona si data sunt Ecclesiæ sub conditione: q si Ecclesia nõ subierit onera imposita: quòd liceat laico donatori sua auctoritate capere: an pacto non seruato, poterit donator sua propria auctoritate ingredi.*

11 *Pactum collatum in tempus, quo res futura sit minor, non ualet.*

1 VErum. †Dñs feudi, siue ecclesiasticus sit, vel secularis cãm feudalẽ co
2 gnoscit. ¶No. j. †ꝙ sede vacante Capitulum nõ
3 cognoscit de cã feudali. q̃ sit rõ, dicam ĩ. ¶†Scdò no. ꝙ psona ecclesiastica rõne feudi rñdere tenetur in iudicio seculari. & sic fallit regula, de qua in c. significasti. & ca. si diligenti.
4 ĩ. eo. ¶Op. & vr̃, †ꝙ non debuit expectari, nedum consecratio: sed nec ẽt creatio epi; quia sede vacante Capitulũ succedit in iurisdictione. c. cũ olim. ĩ. de ma. & obe. ¶So. dicit Ioã. An. licèt Cap. succedat in iurisdictione gñali, non tñ in feudali: ne eps vasallũ hẽat, quẽ hr̃e nollet: sicut nec in beneficiorum collatione, vt ĩ. ne se. va. c. illa. & qđ ibi p eũ super verbo in iure. non. n. est propriè epale cognoscere de feudis, & bñficia conferre. multi. n. non epi illa faciunt. & multi epi neutrũ eorũ habent. bonæ memoriæ doctor meus, dñs Angelus de Castellione Aretinus, cũ legeret istud c. sic soluebat, ꝙ illa, q̃ competunt de priuilegio speciali epo, vt feudũ: non trãsit eorũ administratio in Capitulũ sede vac. vnde (vt ipse dicebat)
5 Perusij obtentum fuit, ꝙ†episcopali sede vacante, Capitulũ non poterat dare licentiam conuentuandi: quia illud competit epo ex priuilegio spãli. facit quod no. in c. ad abolendam. in fi. de hære. si tñ feudum, vel illa spãlia pertinent pariter ad epm, & Capitulum, succederet tunc Capitulum se. vac. ar. ĩ. ne se. va. c. j. li. 6. ¶Scdò opp. de c. inolita. & c. placuit. 11. q. j. & ĩ. eo. c. si diligenti. in quibus præcisè clericis inhibetur, ne litigent, nisi coram suo epo. Sol. illud, quod hic dr̃, contingit
6 ratione feudi. †quilibet. n. dñs, (quantumcunq; vilis, & ẽt ru-
a sticus) super rebus feudalibus [a] iurisdictionem hẽt, per l. Fed.
7 vt no. s̃. de iudi. c. ceterum. ¶Iuxta prædicta quæro, †si clericus tenet feudũ à laico: & sic cogitur rñdere sub eo (vt dixi) an idem laicus exequetur sñias contra ipsum clericum. dicit Inn. ꝙ sic. & contra ipsum clericum laicus suas sñias exequetur: nec incidit in canonẽ, si eos resistentes repellat, ar. de resti. spo. c. olim. primo. dicit Io. An. ꝙ illud dictũ In. cõiter nõ approbatur, ꝙ in personam iurisdictionem habeat priuatus, vel rusticus (quia in causis feudalibus iurisdictionẽ habet:) vt sine pęna excõicationis possit manus iniicere, contra reg. siquis suadente. ita dicit Io. An. Ego dico, ꝙ Inn. non habuit istum intellectum, ꝙ dñs laicus iniiceret manus in clericum vasallum. Sed si ipse clericus condemnatus per dñm ad feudi restitutionem (quia non ad ipsum fortè, sed ad alium pertinere declaratum fuerit p sñiam dñi) resisteret violenter, quo minus fieret executio: põt tunc talis violẽtia propulsari: licèt inciderit manus iniectio per culpã suã. & sic intellexit In. dũ allegat c. olim. vbi ponitur ille casus. principaliter. n. in personam vasalli non põt dñs sñiam iniquam exequi: quia eius cognitio, & iurisdictio concernit super rem, & super ea fundat,
8 vt no. p eum. s̃. de iud. c. ceterum. ¶Scdò quæro, si†eps reti-
b net baroniam in feudum à dño tpali [b]: an in causis vertentibus corã eo appellabitur ad ꝓximum superiorẽ epi, vel ad Papam: an verò ad ipsum dñm tpalem, à quo retinet baroniam. dicit Inn. ꝙ ad ipsum dñm tpalẽ. s̃. de ma. & obe. c. solitæ. & in Spec. de app. §. nunc tractemus. ver. pe. Idem dico, si eps est rector vnius ciuitatis: appellabitur. n. ad superiorẽ illius ciuitatis, non ad suũ epm. ¶Idem si Rex haberet vnũ Comitatum, appellabitur ab eo: vt à sententiis Comitis, non ut regis, vt C. de app. l. si qñ Duciano. facit s̃. de ele. c. cum inter vniuersas. & ĩ. eo. c. licèt. & prædicta vera, vt dixi, qñ epo, vel ecclesiæ est cõcessa in feudum baronia Comitatus, & si. ¶Si verò talis baronia, vel Comitatus est incorporatus in patrimonium ecclesiæ: nec pro illis dignitatibus recognoscat ecclesia superiorem: tunc appellabitur ad forum ecclesiasticũ,
9 vt ĩ. de app. c. Romana. §. debet. li. 6. †exemplũ patet in Marchia Anchonitana: ducatu: patrimonio beati Petri: & Campania, in quibus prouinciis Ecclesia non recognoscit dñm temporalẽ superiorem. ¶Et ita no. Bar. in l. j. §. si quis. ff. de app. ¶Tertiò ego dixi s̃. ꝙ iudex laicus cognoscit contra clericũ ratione feudi. nunquid hoc sit verum: ẽt si agatur contra clericum rõne delicti ad amissionem feudi. aduerte, qa quæstio non procedit in feudo Ecclesiæ: quia Ecclesia non priuatur pp delictum clerici, nisi in vita ipsius clerici delinquentis, vt in 10. coll. de cap. Cor. c. si clericus. procedit ergo quæstio in feudo, quod retinet clericus patrimonii, rõne quid erit. an contra eum cognoscit iudex laicus de tali delicto. dicit Inn. ꝙ licèt clericus possit agere ciuiliter, & cõueniri à dño, & à paribus ad amissionem feudi. non tñ agi põt ad hoc criminaliter: nec ẽt ciuiliter pro crimine: sed remittenda est cognitio ad p̃latum suum. ad hoc de cleri. coniug. c. j. li. 6. Etiam si feudum sit paternum. & si clericus p prælatum suum fuerit cõdemnatus de proditione, vel alio crĩe, pp quod debeat amittere feudũ: tunc scdm Vin. dñs auferet feudum pro uelle suo. & si fuerit absolutus: tunc non poterit ei dñs pp tale crimen feudum auferre. Ratio prædictorum est: quia de crimine clericorum nec directè, nec incidenter põt laicus cognoscere, sicut de legitimitate. ar. s̃. ti. j. c. at si clerici. & ĩ. de ord. co. c. tuam. & ĩ. c. postulasti. ¶Sed contra illud oppo. & vr̃, ꝙ possit laicus incidenter cognoscere de crĩe clerici (puta si dicatur tulisse falsum testimoniũ.) nam vr̃, ꝙ iudex laicus, cuius aures ostenderit, possit de hoc cognoscere, & punire: ut l. nullum. C. de testi. So. dicit Ho. illa l. cum astringit clericos testificatos coram iudice laico. & subdit, ꝙ si coram iudice laico crimen opponitur clerico, vt à testimonio repellatur: hæc cognitio sit ad iudicẽ ecclesiasticũ remittenda. arg. s̃. c. nullus. & c. tuam. præalle. & de solu. c. si. Inn. dicit, ꝙ de crimine in modũ exceptionis apposito contra clericũ põt iudex laicus cognoscere. qa propriè loquendo, non dr̃ exceptio cõcernere clericum: sed ꝓducentẽ, qui dãnũ consequitur ex repulsione clerici, & non clericus, qui ex hoc pœnam non patitur, vt c. cum dilectus. de ord. co. Sed certè negari non p̃t, qn ex tali expulsione clericus remaneat infamatus de facto. & grauetur eius opinio, vt no. in d. c. cũ dilectus. & d. c. at si clerici. Ideò teneo cum Host. ¶Quartò quæro. dictum est s̃. in j. q. ꝙ dñs temporalis potest exequi super feudo sñiam con-
10 tra clericum. quia †pone, ꝙ baronia, vel alia bona data sunt ecclesiæ sub conditione, vel sub eo, quòd si ecclesia non subierit onera imposita: ꝙ liceat laico donatori sua auctoritate capere: an pacto nõ seruato poterit donator iuxta formã pacti propria auctoritate ingredi? vr̃, ꝙ sic. ĩ. de cond. ap. c. verũ. & C. de pig. l. 3. & ff. de pign. act. l. qui ratiario. Inn. tenet contrarium. ꝙ cum dñium illarum rerum sit quæsitũ ecclesiæ, effectum est sancta sanctorum. Ideo per nullum põt capi, nisi auctoritate iudicis ecclesiastici: alioquin sacrilegiũ committit. 12. q. 2. c. nulli. & no. ĩ. c. prox. Host. tenet contrarium, allegat pro casu de dona. c. cum dilectus. per Ho. facit quod no. Inn. in c. postulasti. vbi dispositio, quæ respicit rem ipsam, põt exerceri contra quemlibet etiam non subiectum contrauenientem. ¶Item prædictum pactum concernit rẽ, & ipsam afficit sicut tributum. ergo non consideratur, vt hic, priuilegium possessoris. 11. q. j. c. si tributũ. & l. Imperatorẽ. ff. de publ. Itẽ facit pro Ho. quia pactũ appositũ in cõtractu cẽsetur pars cõtractus. vt l. feudi partẽ. ff. de cõtrah. em. ¶Si-

cut ergo posſit contrahens cum eccleſia conuenire,vt in euē
tum conditionis recedatur à contractu, vt ỹ.de condi.app.c.
verum.Ita & modificare contractū,vt liceat propria aucto-
ritate in euentum alicuius conditionis.argu.ff. de pac.l.iuris
gentium.§.ꝑtor ait.Et hanc opi.Hoſt.tenet Bar.in re,quæ nō
eſt ſacra. In re verò ſacra tenet opi.Inn.in d.l.3. C. de pig.in
repe.ſuis. Ego pro opi.Inn.adduco legē,& rōnem. certū eſt
enim,ꝙ per pactum nō transfert:nec retransfert dñium,vel
poſſeſsio,vt l.traditionibus. C. de pac.fallit in certis caſibus
ibi no.¶Si ergo per pactum reſeruatum non abdicatur do-
minium,vel poſſeſsio ab eccleſia:non videtur licitum priua-
to iniicere manus in eam: quia non habet in eā aliquod ius
reale.quod ſecus eſt in re obligata.de qua loquitur l.3.C. de
pign.pro hoc etiam facit l.j.in fi.& l.ſeq.ff. de rebus eorum.
vbi ſi vendo minori rem,& conuenio ſecum, vt ſit mihi obli
11 gatus;†quia pactum collatum in tempus, quo res futura ſit
minor,non valet,per quod poſsit ab eo per hypothecariam
auocari:multò ergo minus debet valere,ꝙ poſsit auocari de
facto.quid ergo dicendum pro concordando iſtas opi.¶Ex
prædictis elicio bimembrem diſtinctionē:& dico,ꝙ aut pa-
ctum concipitur ſub tali forma,ꝙ dominium,& poſſeſsio re
uertitur ad priuatum ſtatum, propter non obſeruantiam ꝑ-
miſſorum.& poteſt laicus iſto caſu propria auctoritate occu
pare,ſi fuerit contrauentum.& vera ſit opi. Hoſti.illo caſu.Si
autem pactum non fuit conceptum ſub tali forma, ꝙ poſſeſ
ſio,& dominium reuertatur ad priuatum:& non poteſt ꝑ ta-
le pactum apprehendi poſſeſsio.& ſic loquatur opi.Inno.
¶Sed dices tu,quomodo per pactū poteſt cognoſci,an trāſ-
feratur poſſeſsio,& dominium ipſo iure, vel non? reſpōdeo,
ꝙ hoc perpendes ex conceptione pacti,ſub qua forma ver-
borum cōcipiatur.ꝙ dic per Bar.in l.qui abſenti. §.ſi qs poſ
ſeſſi.ff.de acqui.poſ. Et prædicta locum habent, cum onus
in translatione baroniæ,vel alterius rei in eccleſiam eſt ap-
poſitum.¶Si verò ſimpliciter concedatur : tunc in nullo te-
nentur donatori,etiam de aliis muneribus,quę prius ſubibat
baronia,ar.ỹ.de conſti.c.1.vbi de hoc.¶ Quintò quæro.dici
tur hic,ꝙ in iſta quæſtione mota aduerſus præpoſitum eſt in
quirendum,ad cuius cognitionem pertineant:nūquid in hoc
aſſertio,ſiue recognitio præpoſiti magis ab vno, quā ab alio
aliquid operetur.dicit Hoſti.ꝙ præpoſitus ſic recognoſcens
ab eo,à quo non licet,priuat dominum poſſeſsione: ſed non
proprietate.ff.de libe.agno.l.1.§.Iul.& de proba.l. etiā.arg.
contra.C.de carbo.edic.l.1.& C.de proba.l. non nudis. ſol-
uit,ꝙ hic putat conſiderandam,& inquirendam famā loci,ſi
forſan dicat,ꝙ malitioſè fiat hæc recognitio. ar.ỹ. de teſti.c.
præterea. alias eſſet in poteſtate vaſalli ſubtrahere ſe domi-
no,quando vellet.& forſan hæc quæſtio prius eſſet corā do-
mino ordinario ventilanda.ar.ff.de libe.cauſa.l.liberum. §.ſi
quis ex ſeruitute.& C.de libe.cauſa.l.non ideo.& l.nec ſi vo-
lens.in aliquibus tamen regionibus ſtat̄ ſoli confeſsioni quò
ad poſſeſsionem,vt ſ.qđ non eſt æquum,neq; iuſtum.nam q
aufert poſſeſsionem,aufert quādoq; proprietatem, propter
difficultatem probationis dominij,vt C. de rei ven.l. fi.ỹ.eo.
de reſti.ſpo.c.ſæpe.¶Ego dico,ꝙ ſimplex recognitio feuda-
tarij non priuat dominum poſſeſsione ciuili. nam non vide-
tūr poſſe interuertere, ſicut nec colonus ab alio recognoſcē
c do priuat dominū poſſeſsione [c] ſua.}ſecus ſi in alium tranſ-
ferret.qđ dic,vt l.fi.C.de acqui.poſ.& ff.eo.tit.l.quamuis.& l.
ſi colonus.dic vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Rebus feudalibus.Not.quòd de conſuetudine Franciæ feuda poſſunt
alienari ſine conſenſu domini:licèt dominus habeat ius retentionis.vide
Io.Fab.Inſt.de re. diu.in prin.Spec.in tit.de feu.§.quod Romani.ver.30.
b ¶A domino temporali.Et ſi epiſcopus committit feloniam contra do-
minum temporalem(puta regem)feudum ad regem pertinet:ſed mor-
tuo tali epiſcopo vaſallo, feudum ſucceſſori debet reſtitui. no.Hoſtič.in
ſumma.de immu.eccle.
c ¶Poſſeſsione ſua. ſi quis tamen recognoſcit alterum ex duobus domi-
nis, ꝑ hoc recognitus hēt ſuā poſſeſsionē. no.Ho.in c.relatū.de iure pat.

SVMMAE.

1 *Malefactores eccleſiarum in vtroq; foro conueniri poſſunt.*
2 *Actor ſequitur forum ſerui: etiam vbi de libertate, vel fuga ſerui queritur.*
3 *Iudex ſi eſt negligens in miniſtrando iuſtitiam ſubditis alienis: dominus ſubditorum poteſt contra negligentiam illius iudicis prouidere.*
4 *Conueniri quādo aliquis poteſt coram pluribus iudicibus, electio eſt actoris.fallit in ſcholaribus.*
5 *Priuilegium ſi conceſſum fuerit alicui vltra ius commune: poteſt ille nihilominus vti iure communi.*
6 *Rector eccleſiæ poteſt agere,ſi de iure eccleſiæ aliquid ſit ſubtractū.*
7 *Laicus ſi conuentus negat à principio oppreſsionem,fraudem,vel rapinam:ad excluſionem fori,an debeat ante omnia fieri fides de tali qualitate.*
8 *Committens dolum,vel fraudem,dicitur propriè malefactor, largo modo ſacrilegus.*
9 *Caſus,in quibus laicus poteſt conueniri coram iudice eccleſiaſtico.*
10 *Crimen eccleſiaſticum dicitur:quod ſecundùm leges non eſt crimen.*
11 *Eccleſia in criminibus eccleſiaſticis an poſsit capere laicū, & punire.*
12 *Reus quandoq; poteſt principaliter petere.*

1 CVm ſit generale. † Malefacto
res eccleſia-
rum in vtroq; foro conueniri poſſunt.primò po-
nit regulam.ſecundò caſum exceptū, & triplicem ipſius cau
ſam.primò negligentia iudicum ſecularium. ſecundò fauor
eccleſiæ.tertiò qualitas criminis;quia ſacrilegium. ¶ Primò
2 no.reg.generalem.†ꝙ actor ſequitur forū ſerui,ēt vbi de li-
bertate,vel fuga ſerui quæritur.de hoc.ſ.de ſer. non or. c.2.
ſuper glo.2.in fi.fallit hæc regula in caſu huius. ca. etiam vbi
de conſue.aliter ſit prouiſum,vt dixi.ſ.eo.c.ſi clericus laicū.
3 ¶Secundò no.†ꝙ ſi iudex eſt negligens in miniſtrando iuſti
tiam ſubditis alienis:dominus ſubditorum poteſt contra ne
gligentiam illius iudicis prouidere. & hac ratione hodie re-
preſaliæ cōceduntur.qđ dic vt ỹ.de iniuriis.& dā.da.c.1.li.6.
punitur tamē ille iudex negligens,& remiſſius,vt patet in gl.
2.cui adde,qđ no.2.q.6.c.hoc etiam placuit.& 11.q.3.c. te-
merarium.& ỹ.de re iudi.c.cum etiam.lib.6.tetigi ſuper l. 1.
ibi qualiter econuerſo clerici trahebantur ad iudiciū ſecula
re propter negligentiam prælatorum non exhibentium lai-
cis iuſtitiam,qđ omnino illa conſtitutio fieri prohibet. Iſtæ
verò,& aliæ ſi.illam deuolutionem inducunt, ſi æqualitas lai
corum non ſeruatur.¶Et aduerte,ꝙ licèt hodie ceſſaret iſta
ratio conſtitutionis(quia ſcilicet iudices ſeculares non eſſent
in hoc remiſſi.)iſta prouiſio non ceſſaret contra malefacto-
res.vt dicimus in coſtitutio. Calphurnia dedit cauſam,quem
locum ſibi vēdicat inhoneſta mulier,|vt l.j.§.ſexū.ff. de poſt.
4 ¶Tertiò no.†quòd ſi quis poteſt coram pluribus iudicibus
conueniri:electio eſt actoris.fallit in ſcholari,,ad quem ſpe-
ctat electio,ſub quo malit conueniri,epiſcopo,Poteſtate,vel
rectore ſuo,vt in Auth.habita. C. ne fi.pro patre. & vide, qđ
5 not.in l.j.& 3.ff. de eo,qđ certo lo. ¶ Quartò no.†ꝙ ſi vltra
ius commune aliquid alicui concedatur in priuilegium, po-
teſt vti etiam iure communi,à quo non videtur receſſum per
priuilegium ſpeciale.eccleſiæ enim hic conceditur ex priuile
gio,ꝙ poſsit malefactores ſuos trahere in ſuo foro. & tamē
poſsit vbi de iure prius cōuenire tenebat. facit l.j. §.dixerit
aliquis.de publi.Idem dicimus in milite, cui conceſſum eſt
ſpeciale priuilegium in teſtando : nam poterit etiam teſtari
de iure communi.qđ ſibi intelligitur reſeruatum,vt l.ſi mi es
ff.de teſta.mi. facit l.ſenatore.ff.de ſenato.& qđ no.in proœ-
mio Digeſtorum.§.penul.ver.in Vercellenſis verò ciuitatis.
¶Similiter cum homo ſibi ſpāliter prouideat certo caſu : nō
videtur propter hoc recedere à prouiſione iuris communis,
6 quod dic,vt not.Cy.C.de iure emphy.c.2.¶†Quintò not.ꝙ
rector

rector ecclesiæ agit, si de iuribus ecclesiæ aliquid sit subtractum. simile. s. eo. c. si clericus. & s. tit. 1. cum depu. ¶ Quæro dicitur hic [malefactores suos.] &c. qui sunt isti malefactores. dicit glo. 1. raptores rerum ecclesiasticarũ, & inuasores: tales enim dicuntur committere sacrilegium: ideò possunt coram iudice ecclesiastico conueniri, vt in glossa. Inn. latius intelligit hoc verbum [malefactoras suos.] dicit enim, ꝙ istud c. habet locum non solùm de rapina. sed de qualibet etiã oppressione clericorum, & pauperum. & qđ plus est: si dicatur fraus adhibita in contractu inito cum ecclesia: vel etiam si in fraudem contractus nullus dicatur: cognoscet Ecclesia. 12. q. 2. c. apostolicos. Idem si dicatur contractus tenere, sed petat ecclesia restitutionem, agetur etiam illo casu coram iudice ecclesiastico. & idem si dicat alicuius canonici non interuenisse consensum, ar. 12. q. 2. c. quicunq; militum. & c. apostolicos. ¶ Sed ista videntur contra. c. si clericus. s. eo. vbi indistinctè dicitur, ꝙ cum res ecclesiæ vendicatur, agẽdum est coram iudice seculari, secundùm prædicta, prætensa oppressione, fraude, vel alia læsione, semper agetur coram ecclesiastico. ergo nunq̃ illud c. vendicabit sibi locum. Sol. dicit Inn. illud. c. habet locum, vbi agitur rei vendi. vel depositi. vel consimilibus. in quibus nullo speciali iure iuuatur ecclesia. de talibus enim bñ cognoscit iudex secularis, scilicet qñ addit in libello qualitas oppressionis, lesionis, fraudis, vel rapinæ: tũc ecclesiasticus erit iudex competens. Et oportebit, ꝙ in ꝓcessu causæ de illa qualitate iudici fiat fides: aliàs absoluat reus ex illa causa: & poterit nouo iudicio agi ex alia. ff. de excep. rei iudica. l. an eadẽ. §. actiones. oportet igitur ꝓbare qualitatem, cum est causa, & fundamentum iurisdictionis, vt hic: sicut cum est cã actionis, vt l. prætor. §. docere. ff. vi bono. rap.

7 ¶ Sed hic incidenter. † quid si laicus conuentus negat à principio oppressionem, fraudem, vel rapinam ad exclusionẽ fori. an debebit ante omnia fieri fides de tali qualitate. videt, ꝙ sic: quia super ista fundatur iurisdictio: ergo non videtur sibi competere iurisdictionis exercitium, antequam fuerit facta sibi fides: sicut non competit ante receptionem literarũ, vel expressionem personarum, vt s. de rescrip. ca. pastoralis. ĩ. de appel. c. super eo. & quod no. Doct. ĩ. de resti. spo. ca. ex conquestione. Inn. tenet hic contrarium. s. ꝙ ẽt si negent istæ qualitates: nihilominus procederetur in causa principali, de quo latius dixi s. c. si clericus laicum. ista in effectu sup dicto ar. recitat nouellator, per alia tamen verba, quæ sunt Archi. ad literam. 16. q. 1. c. in canonibus. dñs Io. de Lig. dicit se non concipere, qũo in alio casu, quã expresso in c. s. oppressionis, prædicta sint vera. nam secundũ eum priuilegiũ huius c. habet locum, cum potestate dicitur oppressio violẽta. ¶ In aliis ergo casibus debemus stare regulæ generali. de qua s. c. si clericus. quia iura specialia non sunt extẽdenda: sed restringenda. in l. quod verò. ff. de leg. Ego indistinctè teneo opi. Innoc. vbi contra possidentem prætenditur, & allegatur fraus, vel oppressio: quia istud c. loquitur per verbum latissimum, & generale. s. malefactores: sicut alibi Iurisconsultus in l. 1. §.

8 rei autem verbum. ff. si cer. pe. † nam quicunq; dolũ, vel frau

a dem committit, põtest dici propriè malefactor, & sacrilegus, largo modo. pro hoc c. sæpe. de resti. spo. ibi [nõ interest retinere, an inuadere alienum.] &c. dico ergo, ꝙ prætẽsa fraude, & dolo aduersarii, etiam in contractu, habet locum opin. Inn. Host. & aliorum. ¶ Idem si citra modum legitimũ res ecclesiastica dr̃ peruenisse ad eum: quia præsumitur mala fides. vt ĩ reg. qui cõtra iura. de reg. iu. li. 6. vbi verò sui facilitate ecclesia prætenderet se deceptã. & sic peteret se restitui ad prædicta: tunc etiam coram iudice ecclesiastico cõueniri possit. & habeat locum istud c. Io. de Lign. contra tenet, ꝙ non, postquam cessat dolus, vel oppressio, siue fraus. nec video rationem, dicere, quare magis coram iudice ecclesiastico sit agendum isto casu, quàm si rei ven. depositi, vel alia velit rem à laico auocare. & illa ratio Inno. & aliorum, ꝙ ideo hoc sibi competat, quia iuuabatur iure speciali. retorquetur cõtra eũ, & alios: quia non debent plura specialia concurrere circa id, vt l. j. C. de dotis promis. Esset autem in ecclesia duplex specialitas. s. fori, & restitutionis in integrum. quod nõ dẽt esse. Et vt prædicta plenius habeas post Io. de Lig. plenius sic distingue: quia quandoq; constat res, quæ à laico vendicantur, fore sacras. & sic in laico non cadibiles: & tunc indistinctè vera est opinio prædictorum: cum enim non cadat in eum titulus, præsumitur vsurpasse, vt c. ad decimas. de rest. spo. li. 6. & sic intelliguntur illi canones. 17. q. 4. c. sicut. cum aliis se. quãdoq; non sunt sacræ. & titulus earundem potest cadere in laicum: tunc aut ecclesia allegat oppressionem, rapinã, vel aliã violentiam: & tunc aut illa allegata concernunt personas clericorum. & idem 17. q. 4. c. si quis suadente. qñq: concernunt rem, siue bona. & idem vt hic. aut non allegatur violentia, vel oppressio: & tunc aut constat rem ecclesiasticam eẽ, vel fuisse. sed dicitur ad laicum peruenisse citra modum legitimum. & idem 12. q. 1. c. quicunq; militum. c. apostolicos. aut nõ cõstat rem fore, vel fuisse ecclesiasticam: sed dubitatur: & tunc statur regulæ c. si clericus. s. e. & huius c. ¶ Ista est eius distinctio: si bene aduertas, cõplectitur membrũ, cũ allegatur dolus, & fraus contrahentis cum ecclesia commissa in contractu: nam cum propter fraudem possit dici ad ipsum contrahentem minus legitimè peruenisse. & in ista distinctione velit, ꝙ isto casu cum minus legitimè peruenit: possit coram iudice ecclesiastico conueniri: nec tamen sequitur, ꝙ eius reprehensio Inn. non sit bona, & sic contrarius sibiipsi. ¶ † Quæ-

9 ro secundò, an in aliis casibus, q̃ prædictis, laicus conueniri possit corã iudice ecclesiastico. gl. fi. enumerat certas cãs, q̃ spectant ad forum ecclesiæ: & in quibus laici coram iudice

b ecclesiastico respondere tenentur: vt de crimine vsurarũ b. de quo dic, vt ĩ. de vsu. c. cum tu. & c. quia in omnibus. & eo. tit. c. j. li. 6. per Io. An. & dicam ĩ. de or. co. c. tuam. & Bar. in l. Titia. ff. so. ma. Item crimen hæresis, vt ĩ. de hære. c. ad abolẽdam. & c. vergenti. Item simonię. ĩ. de simonia. Itẽ periurii. de eloc. c. ven. & ĩ. eo. c. si. lib. 6. & quod no. ĩ. de sepul. c. fin. in nouel. ¶ Item dicit glo. crimen adulterii, quod est verũ, cum

10 agitur ad separationẽ thori. de procu. c. tuę. Goff. dicit † illud esse crimen ecclesiasticum: quod secundũ leges non est crimen, vt vsurarum, & concubinatus, vt ff. de concub. l. in concubinatu. vnde dicebat, ꝙ in prædictis criminibus enumeratis in glo. laici coram seculari: & clerici coram ecclesiastico conuenientur iudice: & ideò his criminibus pœnas leges imponunt: speciale est autem in causis huius c. propter sacrilegiũ. quod datur optio. ¶ Quid de crimine falsi in literis apostolicis: non videtur, ꝙ istud sit ecclesiasticum per Decretalem. ad falsariorum. ĩ. de crim. fal. ver. per quem. facit. e. tit. c. ad audientiam. 18. di. c. memoriam. & quod no. de purga. ca. nos interest. aduerte ad vnum verbum, dum dicit, qa ille tex. dat electionem contra malefactorem de quibus in tex. corã quo possint conueniri. de aliis dicit secus esse: & supple, de aliis. s. prædonibus, & inuasoribus aliorum locorum: & sic intelligit Ho. hanc gl. subdens de facto seruari contrarium: qa & à Papa, & à suis legatis contra omnes raptores indistinctè literæ impetrantur: quia secundũ eũ consonat iuri. s. ti. j. c. nouit. de treu. & pa. c. j. de rap. per totum. & de illa materia quid sit crimen ecclesiasticũ. & quid ciuile Bal. ponit in Aut.

11 clericus. C. de epi. & cler. ¶ Quæro tertiò vltra Doct. † an ecclesia in criminibus ecclesiasticis possit capere laicum, & punire. dicunt aliqui, ꝙ non: sed solùm per censuram ecclesiasticam. ar. ĩ. eo. ti. c. cum C. laicus. li. 6. & de of. or. c. cum episcopus. eo. lib. vbi licèt dicat generaliter, ꝙ episcopus de causis ad suum forũ spectantibus posset in qualibet parte suæ diœcesis cognoscere: tñ quando loquitur de captione, statim restringit ad clericos. Idem videtur sentire. de pœn. ca. quãuis. li. 6. maximè de iure ciuili, vbi videtur, ꝙ non possit cognoscere sine præside in Auth. de man. principum. §. si verò can.

coll.3.pro hoc videtur facere l.placet.C.de sac.san.eccle.vbi iudex ecclesiasticus excõmunicauit, & secularis deportauit sacrilegum.¶In contrarium videtur.nam ratione delicti factus est de foro ecclesiæ.C.de episc.& cler.Auth. nulla communitas.& ibi not.& illo.c.& cap.exteriore.ad episcopũ ergo spectat subditum, siue clericum, siue laicum non solùm corrigere,sed punire:dummodò secundùm canones ad hoc inuocet brachium seculare.de offi.or.c.j.& ibi per gl. & Inn. & videtur tex.C.de episc.& cler.Auth.causa quæ fit cum monacho.facit de pœnis.c.felici.lib.6. & eo.tit. c.1.in cle. & de sen.ex c.Romana.li.6.Idem dicit Old.consi.90.&c. ¶Quartò quæro de no.tex.ille loquitur, cum actor agere intendit:
12 quia tunc sequitur forum rei:†sed quia reus potest quãdoq; principaliter petere,vt actori imponatur silentium : quia eũ diffamat,vt l.diffamari.de inge.& ma.vel vult eo scilicet examinari super exceptione sibi competenti ad perpetuam rei memoriam.qđ potest,vt ĵ.de testi.c.Albericus.& c.significauit.coram quo debet reus ista petere:videtur,ꝙ sequatur in hoc forum aduersarij.quia in hoc censetur actor : postquam prouocat ipsum ad iudicium,vt l.in re furtiua.§.fi.& l.æquè. ff.de condi.fur.Bar.dicit, quòd ille debet in hoc petere corã illo iudice,coram quo actor si peteret:teneret eum conuenire,probat per l.cum hi.§.transac.alimentorum.ff. de trãsac. & ille iudex debet arbitrari super transactio. qui esset futurus iudex super illa lite:vnde cõcludit,ꝙ si actor,& reus sunt diuersi fori,& reus velit dicere laudum arbitratoris iniquũ: ꝙ hoc iudicet coram suo iudice:nõ coram iudice actoris.nec ipsius arbitratoris.hoc probat per c.exposita.s̃. de arbi. vbi Papa cognoscit de arbitrio dato à Duce Veneto, qui sibi non suberat:tamen partes sibi suberant,& ita no.in l.si societatis.§.arbitrorum.ff. pro so. in repetit. & ita sentit dominus Fed. de Senis.consi.230.qđ tene fixum menti.¶ Quintò quæro,vtrùm illa reg.actor sequitur forum rei &c.habeat locum in foro pœnitentiali,dicã.ĵ.in prosecutione tituli.vbi melius applicatur in articulo,an rõne delicti sequatur.qs forũ, &c.

ADDITIO.

a ¶Malefactor.malefactoris nomine non venit occisor banniti,qui potuit impunè occidi ex forma statuti, no.Bar.in l.fi.§.diuus.ff. de publicanis.
b ¶De crimine vsurarum no.de crimine vsurarum, vide in cõsiliis Io.Cal. consilio 70.

SVMMAE.

1 *Causæ clericorum,siue agatur,siue conueniantur,secundùm canones: non secundùm locorum consuetudines terminari debent.*
2 *Clericus si non trãsmittit hæreditatem in bonis patrimonia libus,subiacet consuetudini patriæ.*
3 *Episcopus diœcesis,vbi est studium:ratione moræ,quam ibi trahit studens,non potest eum ordinare.*
4 *Episcopus habet Parrisiis temporalem iurisdictionem,& cognoscit inter laicos.*
5 *Persona clerici an ligetur lege,vel statutis.*

a CLericus. Cõqsti sunt scholares a Parrisienses,ꝙ quando conueniebant,vel conueniebantur, non recipiebantur canones alteri, sm̃ consuetudines terræ tantùm.super qđ proui
1 det,†ꝙ causæ clericorum secundùm canones,nõ secundùm laicorum consuetudines terminentur,siue agant,siue conueniantur.¶Opp.& videtur, ꝙ debeant terminari, secundùm consuetudinem terræ,vt ĵ.de eo,qui mit.in pos.c.3.¶Sol.ille tex.loquitur in causis pecuniariis:secus in realibus,& feudalibus,quæ secundùm consuetudines terræ, & curiæ regis terminantur.quia ipsius est cognitio, & cuiuscunq; domini feudalis,vt s̃.c.ex trãsmissa.in fi.& c.verum.¶ Item videtur, si de temporali hæreditate agatur.ĵ.qui fi.sint legi.c.lator.& c.causam quæ.2.vbi de hoc scribit Io.An.post. Host. ex quo
2 sequitur,†ꝙ si clericus hæreditatem non transmittit, vt l.vnica.§.in nouissimo.de ca.tol.in patrimonialibus bonis subiacet clericus consuetudini patriæ.¶Vnde in locis, in quibus de consuetudine est,ꝙ succedat primogenitus,succedet clericus,& secundo genitus excludetur,propter illam consuetudinem,à successione.facit qđ no.in l.ex ea.ff.de postu. & qđ dicã.ĵ.in q.¶Secundò oppo.dicitur hic,ꝙ ex sola mora,quã faciunt clerici Parrisiis,possunt ibi conueniri.contra qui causa standi moram trahit in ciuitate, non intelligitur ibi trahere domicilium:nisi post moram.10.annorum.C.de incol.l.2.
3 lib.10.¶†Nam episcopus diœcesis, vbi quis studet, ratione talis moræ non posset eum ordinare.de offi.arch.c. significasti.ergo nec iudicare.de parochi.c.nullus.11.q.2.c.j. & 2.& per totum.¶Itẽ nec sola possessio facit incolã. ff.ad muni.l. libertus.§.sola possessio.nec sola mora.C.de incol.l.3. & 4.ille autem tex.vult,ꝙ causa illius moræ posit aliquis conueniri in loco,vbi moram trahit:ergo malè.sol.dicit Host.ille tex. intelligitur in contractibus,& quasi.in dilectis,& quasi delictis Parrisiis initis,& commissis:sed illa solutio non videtur bona,per l.hæres absens.ff.de iudi. vbi trahens moram in loco,ratione contractus ibi initi,conueniri nõ potest.¶So. ibi loquitur in viatore,& transeunte,qui non potest ibi conueniri,nisi ad hoc venerit:& reperiatur ibi. qđ dic,vt ĵ.e.c.Romana.§.contrahentes. li.6.hic verò loquitur in eo, q trahit moram,quæ ex contractibus ibi initis potest conueniri:sicut dicimus in milite.ff.ad muni.l.municipes.§.miles.¶Item præd icta solutio nõ videtur bona:sed præcisè scholares in loco, vbi student,possunt de omni negocio conueniri,vt 10.col.de schola.& eo.præ.Auth.habita.ibi[verùm,si eis litem sup aliquo negocio.]&c.Sed expone ibi,aliquo, super quo ibidem valeat conueniri.argu.de conse.dist.j.c. omni tempore. &c. ¶Tertiò op. & videtur.ꝙ indistinctè clerici possunt conueniri,secundùm l.vt 10.di.c.j.& c.si in adiutorium.So. quia dicit hic,iure canonico,supple,& ciuili,per ius canonicum nõ reprobato,vt in contrariis.& plenè.ĵ.de solu.c.fi.¶ Quartò
b op.ille tex.inuit,ꝙ si clericus mouet litẽ cõtra laicos.b(qđ nõ potest esse regulariter,nisi in foro seculari,vt s̃.c.si clericus.) debet ibi seruari ius canonicum.cõtra imò videtur, ꝙ iudex laicus debet in suo foro seruare consuetudines,& leges:vt sic consuetudo nullius peregrini priuilegio violetur vt 9.quæst.
4 dist.quæ contra morem.¶†Sol.dicit gl.episcopus habet Parrisiis temporalem iurisdictionem, & cognoscit inter laicos: ideò tenetur seruare canones,& non.ll.vt no.ĵ.c.prox. p Io. An.super verbo recusari. vbi verò laici coram suo iudice conueniuntur à clericis,nõ tractabitur ibi causa iure canonico: sed ciuili,vel municipali.Ita dicit glos. quam aduocati ciuilis fori multum allegant,ad probandum causas,quas mouẽt cõtra laicos in foro ciuili:non solùm secundùm leges, sed etiã secundùm statuta,& consuetudines ipsius fori tractãdas. Ita dicit.Io.An.Do.Io.de Lig.duo membra facit. dicit enim,ꝙ aut statutum concernit causam:aut personam.primo casu loquitur hic:vnde si dicat statutum, ꝙ instantia duret duobus mensibus,habebit locum in clerico litigãte ibi, secũdùm eũ. qđ credo verum semper, quando statutum disponit super lite sine iudicij ordinatione:secus si super causę decisione: vt si dicit statutum,ꝙ 10.annis debitum sit præscriptum.clericus enim agens contra laicum ad debitum in iudicio seculari,debebit audiri,non obstante tali statuto,quo clericus non ligabatur:& ita intelligo,qđ no.Io.An.s̃.de consti.j.in nouella.& hoc verum,ꝙ clericus non ligatur tali statuto:nisi in agendo sumeret adminiculum,& fundamentum ex statuto : puta qa petit exequi instrumentum confessionatum.qđ habet paratam executionem per statutum:nam tunc videtur, ꝙ posit sibi obiici præscriptio ex eodem statuto. ar.ff. de leg. 2.l.si ex duobus.& l.neminem.¶Quædam tamen lex videtur velle indistinctè,ꝙ clerico litigãti in foro seculari omnia priuilegia reseruentur,vt in Auth.clericus.C.de epis.& cleri.ibi[seruatis clericorum priuilegiis.]&c.& vide Bar.qui aliter loquitur super illo articulo in l.omnes populi.ff.de iusti.& iure. in repetitio-

petitiono sua.& Bal.in l.omnium.C.de sac.san.eccl. qui vltra prædicta nihil boni dicit.nisi,ꝙ remittit de hoc ad Spe.de di ipu.ad.§.porro.ver.sed nunquid ec.ad Io. An.de op.no.núc.c.j.
5 ¶†Secundo casu principali, quando quæritur, an ligetur persona clerici legis consuetudine,& statutis. dicendum est, ꝙ non.contra prædicta posses dicere, & instare,ꝙ scholares non possint conueniri in loco studij, nisi de contractibus,& delictis ibi initis,& commissis.sequitur absurdum, ꝙ si alibi contraxit,vel deliquit, non possit toto tempore studij conueniri.¶So.dicit Host.ꝙ in partibus suis defendēdis cogūtur: & si procuratorem non dimisit, imputatur eis.ff. ex quibus cau.ma l.ergo.& l. proce.de hoc. s̃.de of.dele.c.consultationibus. Iniquum autem esset, ꝙ duobus locis se defendere cogerentur.s̃.de rescrip.c.fin.& de sequestra.c.1.& C.de iudi.l.nulli.

ADDITIONES.

a ¶Scholares.quæ priuilegia habeant, no.in Auth habita.C.ne fi.pro pat. nisi in criminalibus,gl.in Auth.de mã.prin.§.non permittas.il.i. Doc.in Auth.habita.vbi Bal.in 7.col.

b ¶ Contra laicos.Clericus autem, an possit conuenire laicum coram iudice ecclesiastico,not.Io.de Turre cremata.in c si quis.2.q.8.

c ¶ Vnum collegium. Et maximè Cardinalium, vacante sede Papali. Bart. in l.vbi absunt.ff.de tu.& curat.da.ab his.& ibi Alex.in apost. ad ipsum in versi.collegium Car.vbi videtur tenere contrarium. quod verum intellige in arduis,& periculo imminente.glo. in c.1. in ver. sede vacante. de scisma.lib.6.gl.in cle.ne Romani.de ele.& per Doct. & Host.in c. cū accessissent.de consti.

SVMMAE.

1 *Laicus laicum super re ciuili coram ecclesiastico iudice non potest conuenire,nisi in defectum iusticiæ secularis.*

2 *Literæ apostolicæ contra laicum impetratæ sunt ipso iure nullæ:nisi in casibus,in quibus laicus efficitur de foro ecclesiastico.*

3 *Iudex,qui cognoscit de viribus literarum Papæ,potest pronunciare super ipsarum efficacia.*

4 *Iurisdictio deuoluitur ad iudicem ecclesiasticum,propter negligentiā iudicis secularis.9.*

5 *Iurisdictionis exercitium potest residere penes collegium.*

6 *Imperio vacante, Papa succedit in iurisdictione,& qualiter.nu.11.*

7 *Iurisdictio superueniens in personam iudicis non ratificat retrogesta, quæ fuerunt nulla ratione defectus iurisdictionis.*

8 *Iudex ecclesiasticus quando habet temporalem iurisdictionem,debet iudicare secundum canones,non secundum leges.*

10 *Rex,vel alius princeps,si est negligens,quis erit eius superior.*

1 LIcèt ex suscepto. Laicus laicū super re ciuili coram ecclesiastico iudice conuenire non potest, nisi in defectum iustitiæ secularis: vel nisi consuetudo illud habeat.primò ponit dictum cum sua modificatione. secunda ibi[liceat.]prouidet contra grauamina cōsulum.tertia ibi[si
2 non.]prouidet contra recusationes ipsorum.¶Primò no.ꝙ literæ apostolicæ contra laicum impetratę sunt ipso iure nullæ.secus si contra clericos, vt per totum tit. de rescri. ¶Et intellige id.c.ꝙ non valent,nisi in casibus.in quibus laicus efficitur de foro ecclesiastico.de quibus.s̃.eod.c.cum sit.& c. nouit.de iudi.& secundùm hoc illud[præsertim] exponitur tan
3 tùm qui forū seculare contingunt,&c.¶†Secundò no.ꝙ iudex,qui cognoscit de viribus literarum Papæ,potest pronunciare super ipsarum efficacia.concor.s̃.de rescri. c. super lite
4 ris.& e.tit.c.j.in cle.¶Tertiò no.† ꝙ propter negligētiam iudicis secularis deuoluitur iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum:ex tunc enim tenet impetratio, vt in versi. dummodo. ¶Quartò not.in ver.liceat.ꝙ de consuetudine appellatur ad episcopum: potest ergo consuetudo operari,ꝙ non appellatur gradatim.de quo.j̃.de ap.c.dilecti.& de præben.c.referē
a te.¶Quintò no.quando penes vnum collegium,a puta consulum,potest residere iurisdictionis exercitium. de quo dic,
5 vt s̃.de consti.c.quæ in ecclesiarum.per Inn. ¶ †Sexto not.ꝙ vacante Imperio,Papa succedit in iurisdictione.an etiam sic succedat vacantibus dignitatibus,& regnis,dicam.j̃.¶Septimò no.in ver.si non.ꝙ contra vnum collegium potest allegari suspitio,& dicta de causa recusari. de quo dixi. s̃.tit.1.c.j. ¶Opponitur & videtur,ꝙ ille tex.contrariatur sibi ipsi.primò enim mandat tales literas pronunciari irritas,& inanes. secundò in ver.dummodo.innuit,ꝙ sunt aliquæ negligentiæ subsequētes. cum tamen,qđ est nullum, non possit tractu tēporis confirmari,vt in reg.non firmatur.de reg.iur.li.6. & c. si eo tempore.de rescrip.eo.lib. ¶Sol. dicit Inn.ꝙ ille versic. dummodo.non debet intelligi de literis prius irritis pronunciatis.sed de aliis post illam negligentiam impetratis:nā ante negligētiam Papa in laicos nullam habet iurisdictionem; ergo literæ contra eos impetratæ non tenent: nec processus habitus per easdem,vt l.si pater.C.ne de statu defunc.nec negligentia subsequens post ipsam datam faceret ipsas cōualescere.quia negligentia requiritur ad substantiam impetrationis adesse à principio;ergo nullum fuit ar.dicti c. si eo tem-
6 pore.& l.in delictis.§.si extraneus.de noxa.hinc est,† ꝙ iurisdictio superueniens in personam iudicis,non ratificat retrogesta,quæ fuerunt nulla ratione defectus iurisdictionis, vt l. obseruare.in fi.de offi.procon.& le.ad idem,qđ no.gl. in l. 1. C.qui pro sua iuris.Host.tamen tenet, ꝙ literæ contra laicū impetratæ non sunt nullæ,intantum, ꝙ superueniente negligentia iudicis sæcularis,non possunt conualescere. imò possunt,secundùm eum.& ad verbū,qđ est in tex.[irritas, & inanes]respondet:ꝙ debet intelligi,quando impetrans suggessit in rescripto,ꝙ consules negligentes erant,cum super hoc non fuissent requisiti.ego teneo cum Inno. cuius opi. melius sustineri potest de iure. & idem tenet Io. Cal. vt dicam post eum.j̃.c.proxi.qđ videtur facere pro Host. sed non facit, vt ibi per Inno.¶Secundò op.dicitur hic[hoc præsertim tempore.]&c.quasi innuat, ꝙ etiam si non vacat Imperium:possit prius ad Papam, q̃ ad episcopum, si maluerit, appellare. ¶Sed contra,quia istam ciuitatem retinet episcopus in feudum ab Imperatore:ergo ad ipsum dominū feudi debet appellari.Solu.expone,præsertim.i.tantùm.12.dist.c. illo. cum suis concor.Consuetudo tamen operatur hic, ꝙ ex sentētiis consulum appellatur ad episcopum,omisso Potestate. ar. de præben.c.referente.& de oper.no.nū.c.significātis.¶Sed tertiò.tunc si instabis,quia si ita est,ꝙ tamen vacante Imperio appellari possit ad Papam.ergo gradatim est ad eum appellandum,sicut ad Imperatorem,cuius vice fungitur, vt l.Imperator.ff.de appel.coniuncta.l si eum.§. qui iniuriarum.si qs cau.hic autem relinquitur in potestate appellantis appellare ad episcopum:vel ad Papam,cum episcopus non exhibet iustitiam:qui forte timore consulum exhibere non audebat.refert.Io.An.alios inutiles intellectus recitatione non dignos. ¶Quartò opp.& videt,ꝙ malè isti consules fuerunt recusati. quia secundùm leges ordinarij non recusantur,vt C.de iudi.l.apertissimi.Sed cum istam ciuitatem recognoscat episcopus ab Imperatore in feudum(vt dictum est)debent ibi seruari leges,& non canones permittentes ordinarios recusari.
7 ¶†Sol.dicit Ab.vbi iudex ecclesiasticus habet temporalem iurisdictionem,secundùm canones iudicat:non secundùm leges.j̃.de app.c.si duobus. vbi per Io. An. Sed hæc sol.posset tolerari,vbi tractaretur de recusatione episcopi,qui etiam si ab Imperatore recognoscat iurisdictionem in feudū, debeat sequi canones,argu.de iure patr.c.1.lib. 6.¶Sed hic tractabant canones de recusatione consulum, qui sunt iudices seculares in quorum foro videtur,ꝙ sequi debuissent leges, & non canones.potest dici,ꝙ consules recipiebant confirmationem ab episcopo feudatario Imperatori,vt in Authen.de defen.ciui.Et ille est pulcher casus,cum Imperator, vel alius princeps dat in feudum ciuitatem,uel castrum vni episcopo, an seruabit ibi leges,habito respectu ad dominum principalem:an verò canones, habito respectu ad feudatarium, qui est

est persona ecclesiastica: nam si totaliter res transferatur, & incorporetur: mutato tunc statu, & conditione personæ, alteratur similiter status rei, & sequitur conditio noui domini: & ille est casus in d.c.j. de iure pat. Quando verò non mutatur, sed nouum ius in esse creatur, & producitur in re illa (qa efficitur feudalis, vbi prius non esset) vtrũ feudatarius in exercitio iurisdictionis vtetur iure suo: vel iure domini concedẽtis in feudum. iste tex. facit, ꝙ iure suo. in contrarium facit c. ad audientiam. j. de rescrip. cogitabis. & vide quod dixi s.c. verum. in 3.q. ¶Venio ad quæstiones. dicitur hic, ꝙ cum vacat Imperium, potest adiri Papa in quæstionibus laicorũ: &

9 sic †iurisdictio iudicis secularis deuoluitur ad iudicem ecclesiasticum, quando non est superior, qui possit adiri. ¶Quæro ergo, an sint alii casus. gl. plenè enumerat quosdam alios: & inter alios no. illum, cum aliquid fuerit ambiguum, & difficile: & inter iudices variatur, vt dicit gl. facit enim ad quæstionem de duabus quartis. de qua. j. de testa. ca. Rainutius. scilicet, ꝙ in ambiguitate opinionum legistarum stetur interpretationi canonicæ ad fi. gl. adde 11.q.1. in summa. & istis casibus enumeratis in glo. addit quosdam alios Io. And. s. cũ locutus est de tẽporali iurisdictione Ecclesiæ. j. de appe. c. si duobus. Item per reconuentionem. 4.q.8.c. cuius in agendo. ¶Item cum consuetudo hoc habet. s.e.c. clericus. vel priuilegium. s.e.c. nouit. Item iudex secularis recusatur, vt suspectus, per hanc Decre. & in Auth. vt dif. iud. §.j. & 2. Itẽ in causis mortuariorum à defuncto relictorum. in Auth. de eccle. ti. §. si autem pro redemptione. ¶Secundò quæro, qd si alius rector alii superiori, q̃ Imperatori subditus mortuus esset, vel negligens in reddenda ratione: vel non esset rector in aliqua terra, dicit Inn. ꝙ illo casu non deuoluitur iuris. ad Papã: sed ad proximum superiorem. nam spũalis coniunctio, q̃ est inter Imperatorem, & Papam, operatur deuolutionẽ: de qua in illo c. sicut dicitur in simili. j. de testa. c. requisisti. nam Papa Imperatorem consecrat, & examinat: & ipsius est aduocatus. s. de elect. c. ven. 64. di. c. ego. & c. tibi domino. hac ergo ratione in iure quodammodo, quod ab Ecclesia Romana tenet, vt patet in d. ca. venerabilem. succedat Papa, Imperio vacante. Quid ergo dices, si non uacat, sed subditi ita sũt sibi rebelles, ꝙ non põt facere iustitiam. dicit Io. An. ꝙ tunc non fiet illa deuolutio, siue successio in iurisdictione: sed debet eum iuuare ad domandam rebellionem subditorum. ar.

10 96. di. c. cum ad verum. &c. ¶†Tertiò quæro quid si rex, vel alius princeps est negligens, quis superior est. dicit ꝙ idem, scilicet Papa succedit in eius iurisdictione, ar. 15.q.1. c. alius. & s. de elec. c. cum inter vniuersas. in fi. ¶Sed hoc facit, quia ab eo tenebat regnum: sed de plenitudine potestatis, quam habet; quia est vicarius Christi, vt s. ti. j. c. nouit. uersic. non. n. Inn. abundantius loquitur, dicens, ꝙ uacantibus regnis, & principibus quibuscunque, & vbicunq;, ẽt iudex secularis est in ministranda iustitia Papa, non solùm de plenitudine potestatis: sed ẽt de iure, & consuetudine põt, & debet iustitiam reddere; quia de iure communi hi casus omnibus epis, & ciuitati, & suis diœces. sunt communes. Ita dicit Inno. qui scđm Io. An. post Ho. contradicere videtur sibiipsi in sequenti gl. sua, inquantum dicit, ꝙ hi potestatem habent tantummodo, quãdo subest necessitas iuris. quia dubium est in iure de aliqua quæstione, vt dixi s. in 1.q. vel subest necessitas facti: quia non sit alius iudex superior, vt in illo c. siue ẽt facti; qa sicut maiores iudices, qui non possunt suas sententias exeq.: vel nolunt, vbi debent, iustitiam exercere. j. qui fi. sint legi. c. peruenit. & optimè. j. de homic. c. pro humani. li. 6. non simpliciter ergo propriam habent iurisdictionem: sed ad certos casus limitatam: vel si habet eã, habebat habitu, sed nõ actu, vt in illo. [mitte gladium in vaginam.] vt dixi. s. ti. 1. c. nouit.

11 ¶Quartò no. circa prædicta quæritur, †an in casibus, de q. bus. s. vidimus in 1.q. & præcedenti, in quibus Papa vẽdicat sibi iurisdictionem super aliquos, procedit de ordinata potestate, vel per vsucapionem: quia sic sibi placuit. dicit Inno. ꝙ ex ordinata potestate. Deus. n. per seipsum, cum in esse produxit humanum genus, per seipsum rexit leges, & præcepta tradidit. & transgressores ipse puniuit, vt patet Gene. 1. & 2. puniuit. n. Caym, Lamech, & quosdam alios, vt patet Gene. 4. & 5. c. Recto mundo per ipsum Deum vsque ad Noe: tũc cœpit Deus regere creaturas per ministros, quorum primus fuit Noe. de quo (ꝙ fuerit rector populi) ex eo patet, ꝙ etiã Dominus Noe, & filiis rectoriam dedit. Gen. 9. ¶Et licèt nõ legatur, quòd fuerit sacerdos: officium tamen exiuit sacerdotis statim post egressum arcæ: anteq̃ leges populo daret. Gena. 8. ibi [ædificauit autẽ Noe.] qđ officium sacerdotis simul Abel, & Caym prius similiter fecerãt. ¶ In hac ergo vicaria successerũt patriarchæ, Reges, iudices, sacerdotes, & alij, qui propriè fuerunt in regione populi Iudeorum. & sic durauit vsque ad Christum, qui fuit naturalis dominus, & rex verus. de quo dicit Dauid psal. 71. Deus iudicium tuum regi da. & Esaiæ. 33. Dominus enim iudex noster: Dominus legifer noster: Dominus rex noster. & ipse Iesus Christus vicariũ suum constituit Petrum, & successores suos, quando ei dedit claues regni cœlorum. & quando dixit [& pasce oues meas.] pro ista concludit Io. An. post Inn. ꝙ licèt multa sint regimina: tamen cũ imminet necessitas iuris, vel facti, semper ad Papam recurrendum est de iure, ex ordinata potestate, progrediente à creatione mundi, vsque ad ipsius creationem, vt s. probatũ est, secundùm eum. ¶ In Apocalipsi etiam legitur. [factũ est regnum huius mundi Domini Dei nostri, & Christi filij eius: & regnat in secula] Apoc. 11: [Sibi data est omnis potestas in cœlo, & in terra] Mathei vltimo. c. vt impleatur illud Ezechielis. 81. [Faciam eos gentẽ vnam, & erit vnus rex omnibus impijs: & non erunt vltra duæ gentes.] per Cristũ enim omnes monarchiæ fuerũt destructæ, & reprobatæ. Ipse enim est ipse lapis sine manibus abscissus: qui statuã percussit in pedibus, & contriuit. per quem illæ quatuor monarchiæ figurantur. scilicet Assyriorum, Persarum. Græcorum, & Romanorum. & est not. ꝙ eam percussit in pedibus: quia sicut pes est vltima pars corporis: sic Romanorũ monarchia fuit vltima. ¶ Sed secundùm prædicta quid dices de potestate Imperatoris: duo enim non possunt habere eiusdem rei dominiũ insolidum: nec possessionem, vt l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commo. & l. 3. §. ex contrario. ff. de acqui. pos. ¶Si ergo omnis potestas in cœlo, & in terra data est Papæ: multa iura, quæ dicunt esse contrarium, sunt malè posita. dicit. n. lex, ꝙ Imperator Dominus mundi est, vt ff. ad legem Rho. de iac. l. deprecatio. ¶Et omnia principis esse intelliguntur l. bene à Zenone. C. de qua. præscrip. Rom enim meam possum alteri dare. ff. de rei vẽdi. l. Item si verberatũ. & l. cuius. de euic. populus enim ei, & in eum omnem potestatem transtulit, vt Insti. de iure na. gen. & ciui. §. sed quod principi. & eũ in dominum elegit, principem: vt apparet in Saul. 8.q.1.ca. Moyses. ¶Et ibi no. [sicut collegium.] & c. eligit sibi prælatum. de elec. c. j. necessarium enim fuit per vnum reipublicæ prouideri. ff. de ori. iu. l. 2. §. nouissimè. 7.q.1.c. in apibus. nã multi de facili dissentiunt. de lib. vni. l. 1. sub eo enim sunt oẽs nationes 11.q.1.c. hic si quis. & totius orbis obtinet monarchiam. 11.q.c. futurã, & quia imperium à cęlesti maiestate traditũ est. C. de vete. iu. enu. l. 1. in princ. ¶ Sacerdotium enim, & Imperium ex eodem fonte procedunt, in Auth. quo. opor. epis. in prin. ¶Imperatorem enim misit Deus legem animatã in terris. in Auth. de consul. §. fi. col. 4. & ideò Deus de cœlo Imperium constituit: vt difficilibus legem imponeret: & generi humano iura distribuat. in Auth. de instru. cau. & fide. §. qa igitur. col. 6. & sic cum à Deo fuerit constitutum Imperiũ: qa non est potestas, nisi à Deo. de homic. c. pro humani. §. j. li. 6. qui enim ei resistit, Dei ordinationi resistit. 11.q.3. c. qui resistit. qui enim pręceptum contemnit Imperatoris, sibiipsi iudicium acquirit. & inter homines pœnas luit. & apud Deum fron-

frontem non habebit 11.q.1.c.Imperator. omnia enim sibi licent,& sua sunt vniuersa.23.q.7.c.conuenior. hoc etiã probatur per c.per venerabilem.qui fi.sint leg. vbi dr̃ notabiliter,ꝙ Rex Franciæ de facto non recognoscit Imperatorem: quasi dicat de iure debet recognoscere. nam & dñs mandauit reddi, quæ sunt Cæsaris Cæsari. Matth.22.& soluit tributum.Matth.17.& 28.q.1.ca.iam nunc. ¶Et constituit Deus duo magna luminaria,vt s̃.de ma.& obe.c.solitæ. ex quibus iuribus patet,ꝙ ista naturalis potestas, & Imperiũ resideat penes Imperatorem.& fuit sibi data à Deo Inn.autem conclusit,vt s̃.& probauit,ꝙ resideat penes Papam.quid dicendum.solutio ad me non pertinet:sicut de se dicit Accursi. in Auth.quo.opor.epis.in prin.colla.1.sed glo.in c.nouit. s̃.tit. 1.dixit,ꝙ Papa habeat vtrunq; gladium habitu, sed actu nõ habet executionem gladii temporalis. Augustinus præisè dicit,ꝙ iura humana possessionum, & similia sunt Imperatoris.8.di. c.quo iure.& beatus Cy.dicit, ꝙ dñs Iesus Christus actibus propriis,& dignitatibus distinctis officia, & potestates vtriusq; discernit, vt Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus regibus vterētur. Ita habetur transumptiuè. 10.di.c.cum idem.cui concor. optimè in præalle.Auth.quomodo oportet episcopos. in prin. Ista.n.sunt duo luminaria instituta à Deo:vnum,vt præesset nocti.i.terræ.alterum diei,vt le.& no.in d.ca.solitæ. ¶Et ista distinctio æqua videtur,ne promiscuis rerum actibus turbētur officia.vt l.consulta diualia.C.de testa.& ne ille, qui diuinis rebus præsidere vr̃,negociis secularibus implicetur,vt dicit tex.in d.c.quoniam.&c.

ADDITIO.

a ¶Lamech.Adde 15.q.1.c.illud relatum.§.sed obiicit, & ibi quis eorum magis peccauerit.ui de Io.de Tur.Cre.

SVMMAE.

1 *Vidua laicũ coram iudice ecclesiastico conuenire non põt:nisi in causa ecclesiastica,vel in defectum iustitiæ secularis.*

2 *Iudex non debet fauere alicui,quantumcunq; priuilegiato, cum alterius detrimento.*

3 *Iudices,quibus præcipitur,ꝙ in defectum iudicis sæcularis procedãt, quo uigore procedent.*

4 *Viduæ sunt de foro ecclesiæ propriè.*

5 *Literę impetratæ contra laicum ad ecclesiasticum iudicem an ualeãt.*

1 a Ex tenore. †Vidua a laicum coram iudice ecclesiastico conuenire non põt:nisi super causa ecclesiastica:vel in defectu iustitiæ secularis.¶In prima Comitis conquestio.¶In secunda Papæ prouisio.secunda ibi [nos igitur.] quæ tria facit.causam reddit.supersederi mandat.duos casus excipit. ¶Primò no.ꝙ hic erat quæstio de hæreditate (& sic non de re feudali)& tñ dominus, de cuius foro sunt litigatores, põt subdito prohibere,ne litiget coram alio, q̃ coram se.& sic facit ad no.s̃.eo.ca.1.¶Secundò no.ꝙ non debet iudex fauere
2 alicui,quantumcunque priuilegiato, cum alterius detrimento.concor.ti.de adm.tu.l.impuberi filio centurio. beneficia enim,& concessiones principum debent interpretari,ne per ipsa alterius ius lædatur,vt l.2.§.si quis à principe.§.meritò. ff.ne quid in loc.pub.& c.ex tuarũ.de auct.& vsu pal.¶Tertiò no.ꝙ literæ iustitia impetratæ à vidua non sunt ipso iure nullæ:sed in suspenso.nam aliud est in suspēso manere: aliud opprimi:vel extingui.& hoc in l.illa.§.j. ff. de hæred. instit. & ex hoc patet, quòd quandoq; iurisdictio dormit, nõ quò ad esse:sed quò ad exercitium,vt s̃ de rescrip. c.pastoralis.& quod ibi dixi:an possit talis iurisdictio prorogari.& de resc. c.ab excommunicato.& quod ibi per Doct.facit ad materiã l.3.§.fi.cum ibi no.de lib.& posth. vbi aliter iudicatur de testamento à principio nullo.aliud de eo,quod hábuit subsistētiam,& defecit,& deinde ea deficiens est submota. facit ẽt l. si testamentum.ff.de testa. ¶Quartò no. ꝙ iste erat Comes, & per eius negligentiam deuoluitur iurisdictio ad delegatũ Papæ.¶Sed cum iste Comes subsit Regi Franciæ:quomodo
b ad ipsum Regem fit illa deuolutio b.dicit Io.An.ꝙ tex. ĩ ver. dummodo.non dicit per Comitem, sed per iudicem secularem.ex quo tacitè põt intelligi,ꝙ fortè Rex Frãciæ superior Comitis primò debet requiri,ar. s̃.e.ti.c.ex transmissa.Pe.& Ab.non dicit plus.Io.An.super hoc, & est bene dubitabile: an iura,quæ loquuntur de ista deuolutione ad iudicem ecclesiasticum per negligentiam iudicis secularis,intelligantur de negligentia iudicis solius cognoscentis: an ẽt superioris eiusdem,& contra dictum vsq; ad principem. durum enim primum,& durius illud vltimum, tot iudicum negligentias expectare,& primum ẽt absurdum, ꝙ per vilis iudicis negligētiam causæ subtrahantur à superiore illius, ad quē pertinet eum corrigere,& punire.Imperator dicit, ꝙ sibi iudicis negligentia intimetur.in l.fi.C.de temp.ap.§.illud.dixi s̃.in ca.
3 prox.in 2.q.¶†Quærit gl.fi.vtrùm iudices,quibus præcipit, ꝙ in defectum iudicis secularis procedant vigore primarum literarum:vel vigore huius vltimi mandati.dicit gl. ꝙ per literas prius impetratas:quæ non fuerant nullæ:sed in suspenso.sicut multi alii actus pendent ex futuro euentu. vtrùm valeant,vel non,vt l.j.§.si pendeat.ff.ad Mace. cum multis sim. in glo.¶Et hoc tenet Inn.in literis impetratis à vidua: secus si à laico non miserabili: quia tunc ipso iure sunt nullæ: nec possunt conualescere,vt ipse tenuit.s̃.c.prox. ratio differen-
4 tiæ est:†quia viduæ sunt de foro ecclesiæ: licèt ecclesia deferat iudici seculari,si non fuerit negligens:sed laici, non ita, Ideo literæ viduis concessę facilius cõualescunt,quàm alię, quæ sunt nullæ,secundùm In.Ho.contra,vt dixi in d.c. licèt.
5 ¶Si tamen plenius vis scire,†vtrũ literæ impetratæ cõtra laicum ad ecclesiasticum iudicem valeant,vel non:an verò sint in pendenti:vt si iudex secularis postea sit negligens, per ea. posit procedi,sic distingue:aut cõsuetudo loci approbat tales literas:& tunc valent. Ita ꝙ incontinenti procedi potest. s̃.c.si clericus.aut in loco,vbi sunt impetratæ,non est cõsuetudo:& tunc aut sunt impetratæ in causa,quæ de iure,vel cõsuetudine spectat ad forum ecclesiasticum:aut in alia.primo casu valeant:& sine alio euentu incontinenti p̃t procedi per eas,vt hic,& s̃.eo.c.cum sit.& j̃.eo.c.conquestus. de exce.c. 2.li.6.& de verb.sig.c.super quibusdam. ¶Si autem non est talis causa:& tunc aut locus,in quo sunt impetratæ tales literæ,est de temporali iurisdictione Ecclesiæ:& tunc idem dic, vt j̃.de iura.calum.c.cum causam.& de app.c.si duobus. de testa.c.Raynutius.& Raynaldus.ne cle.vel mo.c.fi.lib.6.aut locus prædictus non est de temporali iurisdictione Ecclesiæ: & tunc aut spectat cognitio illius causæ primo loco ad Imperatorem,& vacat Imperium:& tunc idem,vt s̃.ca.proxi. aut non vacat Imperium:vel cognitio spectat ad inferiorem iudicem secularem.& tunc aut literæ sunt subreptitiæ:aut non. primo casu: puta ꝙ in eis exprimitur, ꝙ iudex secularis est negligens,cum adhuc coram eo non sit querela deposita:vel sit causa inchoata:ita corã episcopo ipse procedit, & sic nõ est negligens:vel quia in literis faletur verum; videlicet,quia de processu coram seculari iudice inchoato nulla fit mētio: quibus casibus literæ non valent. & sic per eas non põt procedi,saltem exceptio opposita ad hoc. j̃.e. c. ex parte B.& s̃. de rescri.c.super literis.& de re iu.c.inter mon. ¶Si aũt literę non sunt propriè subreptitiæ, aut inchoatus erat ꝓcessus per iudicem secularem:sed fuerunt impetratæ, facta mētione de illo,& sub cõstitutione,si postea negligens esset: & tũc planum est,ꝙ aduueniente conditione (scilicet in casu negligentiæ)per eas poterit procedi. s̃.eo.c.ex transmissa. aut causa non erat inchoata coram iudice seculari:nec in literis aliquid dicitur de negligentia. & tunc aut personæ miserabili: aut non miserabili.si miserabili,aut super possessorio: & tũc valent,

valent,vt incontinenti per eas procedatur.j.ca.ex parte. aut sup petitorio:& tunc est in pēdēti, donec iudex secularis negligens fuerit,& prius procedi nō potest per eas,vt hic. ¶Si verò huiusmodi literæ sint impetratæ à persona non miserabili:tunc credo cum Inn.tales literas non valere, saltem exceptio.opposita,vt s.c.proxi.in prin.& ibi dum dicitur[dum modo]intelligo,secundùm Inn.de literis post negligentiam impetratis: quia rescriptum impetrari debet secundùm ius commune.de rescr.c.causam quæ.& in Auth.de iud.§.omnis autem.coll.7.Sed ius commune non vult hoc casu per iudicē ecclesiasticum procedi.s.eo.c.si clericus.facit j.eo.c.ex parte.¶Illa est distinctio domini Io.Cal.quam hic ponit. Vltimò aduerte,ꝙ illa deuolutio solùm videtur habere locum in casu negligentiæ:si verò iudex secularis iniustè,vel aliter malè pronunciat,iudex delegatus ecclesiasticus se nō intromittet,quia solam negligentiam supplere debet, secundū Vinc. Pet.& Aegi.ita dicit Ioa.An. cuius alia hic scripta prætereo: quia satis leuia.

ADDITIONES.

a ¶Vidua. Quod intellige, quando est diues.secus si est pauper,vt no.in c. significantibus,& ibi Pan.& Fe.in prin de off.dele.idem Abb.in ca.super quibusdam.ver.no.§.cum autem.de ver.sig.

b ¶Illa deuolutio.De materia huius c.vide in c.significantibus. s.de of.de leg.Pe.de Anch.in prima op.

SVMMAE.

Clericus non pōt sibi constituere laicum iudicem, etiam si propriū iu-
1 *ramentum,& aduersarij consensus accedat.*
Actor, qui trahit clericum coram iudice seculari: si perdit causam, an
2 *perdat ipso iure, uel per sententiam.*
Et si agat, antequam priuetur, an possit excludi per exceptionem. nume.11.
Clericus subijciens se iurisdictioni iudicis secularis, qualiter pu-
3 *niatur.*
Priuilegio concesso vni de collegio, non potest alij de collegio renun-
4 *ciare.*
Iuramentū non confirmat pactum à iure reprobatum. & nu.9.
5 *Iuri pro se introducto an quis possit renunciare.*
6 *Ius qualiter cognoscatur,& an sit principaliter inductum in fauorē,*
7 *an in odium.*
Clericus an possit renunciare foro suo.
8 *Clerici sponte litigantes coram iudice seculari, an perdant cām ipso iu*
10 *re, vel beneficium: an verò per sententiam.*
Clericus, qui traxit clericum, quando incidat in pœnam huius cap.
12 *Snīa si fertur à iudice seculari contra illū, qui trahit clericū corā nō*
13 *suo iudice: uel contra clericum, qui spontè trahitur, an ualeat.*
Applicari cui debeat illud, in quo clericus est condemnatus trahenti
14 *eum ad vetitum examen.*

1 SI diligenti. †Clericus non potest sibi cōstituere laicum iudicem, etiā si proprium iuramentum, & aduersarii consensus accedat.potest diuidi in tres partes.In prima parte ponit falsa opinio archiepiscopi Pisani. Secunda ipsius impugnatio. Tertia conclusio.secunda ibi[immemor.]tertia ibi [manifestè.]¶Primò no.regulam,ꝙ pactis priuatorum iuri publico non derogatur.de quo in prima gl. ¶†Secundò no.ꝙ actor, qui trahit clericum [a] coram iudice seculari,perdit cām. vtrū
2 autem ipso iure,vel per sententiam:dic,ut in gl. sed nunqd.
a ¶†Tertiò no.in ver.tam episcopi.ꝙ clericus sponte se subij-
3 ciens iurisdictioni iudicis secularis puniatur diuersimodè.In criminali enim præcisè beneficio priuatur. in ciuili ꝑdit causam,vbi velit beneficium retinere aliquantulum:ergo minus punitur clericus se subiiciens in ciuili: quia non præcisè perdit beneficium,sed ita,si obtineri voluerit,quod euicit. pœna ergo quandoq; imponitur alternatiuè: & tunc est electio delinquentis,vt hic.de quo dic,vt C.de ser.fug.l.quicunq;.& dicam j.eo.c.conquestus.facit j.de vi.& hon.cle. c.à crapula.in fi.¶†Quartò no.ꝙ priuilegio indulto vni collegio, vel
4 vniuersitati:vnus de collegio renunciare non potest, & quò ad commodum eius,quod renuncians consecutus est ex illo
5 priuilegio.¶†Quintò no.ꝙ iuramentum non confirmat pa-
b ctum à iure reprobatum.[b] concor. C. de legi.l.non dubium. similiter non confirmat pactum contra bonos mores, vt in reg.non est obligatorium.de regu.iu.lib.6.¶Parum vtiliter Io.An. meo iudicio prosequitur apparatum huius c.sequendo ergo ordinem gl.ipsarum materias latius declarabo.Capio ergo gl.5.& opp.dr̄ hic, ꝙ pacto priuatorum non pōt iuri publico derogari. Sed contra de l.pacisci.ff.de pac.& de temp.app.l.fi.in fi.de regu.c.ad apostolicam. cum aliis simili.alleg.in gl.quæ minus perfectè soluit. ¶Aduerte,quia primò distinguēdum est specialiter quò ad forum. an possit qs renunciare priuilegio fori.Scdò generalius distinguēdū est, an possit qs renūciare iuri pro se introducto. quos duos passus Io.An.ꝓsequitur sup j.gl.¶Quò ad primū igitur plenius sic distingue:aut lex disponit de foro fauore superioris.verbi gratia l.disponit,ꝙ de qōne inter vasallos cognoscat dominus feudi,vt s.ti.j.ca.ceterùm. certè feudatarius non poterit litigare in alio foro:& poterit eum dominus prohibere,vt l. Imperialem.§.præterea.de prohib.feu.alien.lex disponit de foro fauore rei,& fauore tertii(puta respectu clerici) & non valet renunciatio; quia contumelia inferretur ordini clericorum,vt in isto c.& Auth.causa,quæ fit cum monacho. C. de epi.& cle.ibi, dum dicit[tanquam dignitati]& l.qui per salutem.de iureiu.ff.ibi[respectu diuini iuris.]&c.Non ob.l.si qs in conscribendo.C.de epi.& cle. quia tempore illius nō erat concessum priuilegium respectu totius ordinis: sed respectu singulorum de ordine clericali.vnde poterant singuli tāquā iuri proprio renunciare.quod hodie est correctum, vt aliter j.dicam.aut lex disponit de foro mera consideratione priuatorum:& hoc refert.: aut quis vult se submittere priori sancti Angeli:& non potest,primò quia iurisdictio non potest dari à priuato. Secundò quia non potest corroborari per litis conte.nam coram priuato nulla est contestatio. C.de iurisd. om.iu.l.priuatorum.aut vult prorogare forum, vbi est (licèt non quò ad ipsum)& tunc aut se submittendo in iudicio, & corā iudice:& non potest declinare,vt l.& est receptū.de iurisd.om.iu.& l.si conuenerit.aut non solùm consentiēdo:sed confitendo,& prorogādo.& tunc sibi preiudicat, vt d.l.si qs in conscribendo.& ad hoc facit gl.in l. j. ff. si quis in ius voc. non ie. ¶Alii dicunt in illo membro, quando.s.quis vult se subiicere iurisdictioni non sui judicis: aut quis promisit soluere in illo foro:& nō potest declinare;quia locus sicuti summa est pars contractus:quia continet quoddam interesse intrinsecum,& promissio regulatur ab illo loco,tanq̃ à fine,vt l.contraxisse.de act.& obli.Et intellige,ꝙ sortitur ibi forum, vbi contraxit,in cuius simili teneretur respondere in suo domicilio:vnde clericus in loco,vbi contraxit,conuenitur corā illo episcopo,& non coram Potestate.glo.est in Auth.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi oportet.& facit j.eo.c.cū dilecti.aut non est collata solutio,sed destinata litigatio:quia ꝓmisit respondere ibi.& hoc refert.aut ille iudex habebat iurisdictionem inter litigantes:licèt possit declinari,vt in scholari,qui habet plures iudices: & tunc debet seruari pactum: quia cum iurisdictio esset iam nata:& in actu potuit renunciari exceptioni declinatoriæ.hoc enim vocatur pactum iurisdictionis,non euitando ꝙ valet; quia talis iurisdictio habet fundamentum sine pacto:vnde si quid est,quod eam possit elidere,potest tolli per pactum.& ita loquitur l. si quis in conscribendo.secundùm alium intellectum,& s.de iudi.c.1. aut ille,cuius forum non declinare promisit,non est suus iudex:& tunc si ibi non contraxit,nec respondere promisit: ratione promissionis eius iurisdictioni se subiicere non cōpellitur:quia potest pœnitere ante litis conte. vt d.l.si conuenerit.exercitium enim iurisdictionis non debet fundari ex pacto:sed debet fundari per ius ciuile,vt præalle.l.& l.si cū dotem.

tem.§.eo aũt tpe.ff.so.ma.& hæc de primo articulo, an possit quis renunciare proprio foro,& alteri se subiicere.¶† Se-
6 cundus passus est,an possit quis renunciare iuri pro se intro
c ducto c. & super isto articulo. primò referam distinctionem Io.Cal.secundò Bar.dominus Io.igitur sic distinguit.aut renunciat iuri naturali,aut alteri. primo casu nõ tenet renũciatio.ff.de pac.l.ius agnationis.5.di.in prin.c.si aliter.aut illud est introductũ in fauorẽ renunciantis tm̃: aut sui, & alterius. primo casu,aut renuncians non hẽt illius iuris plenã dispositionẽ:& tunc non licet.ff.ad l.aqui.l.liber hõ. & C.de lib.cã. l.nec si volens.& ĩ.de præb.c.dilectã. ¶Aut hẽt plenam administrationẽ illius iuris:& tunc aut renunciatio est contra bonos mores:& non tenet.C.de pac.l.vlti.& l.alia.§.eleganter.ff.so.ma.& c.vlti.ĩ.de fer.& c.Quintauallis. de iureiur.& c.non est obligatorium.de reg.iu.li.6.aut non est contra bonos mores:& tunc aut per talem renunciationẽ quis inducit ad delinquendum:& non valet,vt l.si vnus.§.illud. de pact.& de pac.do.l.conuenire.de iureiur.c.quemadmodum.in fin.& sic nec hoc casu valet consuetudo.de consue.c.j.li.6.Aut per hoc non inducitur ad delinquendum:& tunc tenet,vt hic,circa fi.& ĩ.c.dilecti.de consti.c.cum accessissent.¶Fallit ĩ quatuor casibus primus est.C.de pac.pig.l.fi. & est ibi ratio propter auaritiam creditorum.Secundus.de transa.l.cum hi. pp fauorem alimentorum vltimę voluntatis.Tertius est.ff.de p̃car.l.cum precario.& ĩ.de precar.c.vlt.quia non valet pactũ contra naturam contractus.Quartus est.ff.cõi di.l.in hoc iudicio.§.si conuenerit.Ratio,quia ibi cõio,quæ per pactũ inducitur,solet discordiam parere.ff.de le.2.l.cum p̃r.§.dulcissimis.de sen.exc.c.ex tenore.Si verò illud ius fuit introductũ in fauorẽ sui,& alterius:siue reipublicæ,siue alterius. tunc in p̃iudicium alterius non tenet renũciatio.ff.de pac. dot. l.2.& ff.so.ma.l.j.de procu.l.filiusfa.§. veterani.& ar.de iur.cal.c.j. 2.rñso.li.6.& ĩ.de arb.c.cum tpe.ĩ.de sen.exc.c.cum cõtingit. & de immu.ec.c.non minus. nisi per pactum contrariũ. ĩ.de sen.ex.c.in audientia.c.contingit. & c.perpendimus. & ĩ.de cler coniu.c.j.& 3.& illa est distinctio domini Io.Cald. ¶Dñs Bar.plenius sic distinguit:cum quęritur,vtrũ quis possit renunciare iuri suo.dicas,ꝙ aut est ius naturale: aut positiuũ. Primo casu nõ p̃t,quia de necessitate inest,vt l.iura sanguinis.de reg.iur.& l.ius agnationis.de pact. ¶Secundo casu,aut est ius positiuum: quod statuit certam formam actibus hominum:vt ꝙ testamenta, vel contractus fiant cum certa solẽnitate:& non potest renunciare, vt l.nemo potest. de le.j.& C.de testam.l.testandi.aut ius non disponit per modũ solẽnitatis, vel formæ, sed alio mõ in actibus hoium: & tunc aut est ius principaliter publicum:& ei non põt renunciari, vt l.ius publicum.ff.de pac.aut est ius priuatũ: & tũc aut cõtinet priuatam vtilitatem recipientis,& cuiuslibet alterius tã tũ priuati.aut continet vtilitatem solius renunciantis.primo casu,aut põt publica vtilitas separari à priuata: & valet quò ad priuatam vtilitatem,non quò ad publicam, vt l.iurisgentium.§.si paciscar.ff.de pac.aut non põt separari:& nõ valet renunciatio,vt l.j.ff.de pact.do.coniuncta.l.j.ff.sol.mat. & ff. de postu.l.quos prohibet.& c.pia.de exce.lib.6. & l.2.§.sed quia veremur.C.de iura.cal. ¶Secundo casu qñ continet vtilitatem renunciantis,& tertii priuati:tũc similiter refert; qa si potest separari,valet quantùm ad præiudicium renunciantis.non quantùm ad ius tertii.ff.de contratabu.l.post mortẽ. §.fi.sed si non possunt separari,non valet renunciatio,vt l.nõ tantum.de ap.& de lib.cã.l.2.3.& 4.& quod no. in l.pactum inter hæredes.ff.de pac.Et hæc distinctio de separabili, & inseparabili probatur,vt l.quod spõsæ.§.generaliter. ff.de do. inter vi.& vxo.& de lib.leg.l.si is,qui duos.¶Tertio casu,qñ continet priuatã vtilitatẽ renunciantis tantũ:tunc refert.aut illud ius est introductum principaliter in fauorem: aut principaliter in odium alterius,& secundariò in fauorem renunciantis.primo casu,si quidẽ ille fauor est introductus pp renunciantis imbecillitatẽ:& non valet renunciatio, vt l. si iudex circumuento.ff.de min.& l.doli mali.§.diuersum.de noua. & de leg. in gl.de renunciatione beneficii rest.in integ.cõcessi minoribus pp ætatis imbecillitatem,cui renũciare non p̃ñt,vt dicit glo. & hoc verũ, nisi esset imbecillitas causata ratione præsumptæ ignorantiæ:qa tunc post certificationem tenet renunciatio,vt in muliere renunciante beneficio Velle
d iani:ꝗ quod potest,si tamen fuerit certificata,vt in glo. ¶An autem certificata præsumatur.dic ut no.idẽ Bar.in l.sciendũ. ff.de ver.ob.¶Si verò illud ius est inductum principaliter in fauorem alia rõne:ꝗ ratione imbecillitatis ætatis: tunc si dicta renunciatio esset contra bonos mores:vel induceret aliquẽ ad delinquendũ.& non valet,vt l.alia.§. eleganter.ff.sol. ma.¶Sed si non esset contra bonos mores : vel non induceret aliquem ad delinquendũ:tunc valet,vt l.si quis in conscribendo.C.de pac.hoc verũ,nisi in his, q̃ non dependẽt ex nostra potestate:& in libertate,q̃ sola voluntate non perditur, vt C.de lib.cã.l.nec volens.hinc est, ꝙ nõ possumus nos obligare ad pœnam personalẽ,vel ad mortem,vt no.23.q.5.ca. cum hõ.Intellige tñ hæc cum limitatione,quam ponit Cyn. in l.ad commentariensem.C.de requi.reis.l.interdũ.§.qui furem.de fur. ¶Secundo casu principali,qñ introductum est principaliter in odium alterius, & secundariò in fauorem renunciantis,vt est Macedonianum, introductum principaliter propter odium fęneratoris.& secundariò in fauorẽ filiorum fami.& non potest filiusfa.renunciare,vt hic in gl.& no.
7 in l.tam & si.ff.ad Mac. ¶†Sed hic incidenter quæritur,qũo hoc cognoscatur,an sit inductum principaliter in fauorẽ:an in odium.R̃ñdeo hoc perpẽdi põt ex ratione legis: nam aut ratio legis consistit in doli præsumptione:tunc est in odium: aut in præsumptione imbecillitatis,vel alia æquitate. & tunc est in fauorem,vt ff.de cond.ind.l.qui exceptio.& ibi est tex. no.¶Si autem de ratione legis non constat : tunc si quidem l.prohibet.& non põt renunciari,vt no.C.ne fid.vel man.do. dentur.in rub.Si verò lex non prohibet,sed permittit:tũc p̃t tali legi renunciari.si non apparet, vtrũ sit producta in odiũ, vel in fauorẽ,omnis lex præsumitur fauorabilis,vt d.l.qui exceptio.& ista est distinctio Bar.in l.pe.C.de pact.Dom.Ioã. An.post Ho.ponit hic aliam distinctionẽ non ita utilem:quę tamen potest quasi ad prædicta membra redigi, quasi tota, quam etiam ponit Host. in summa de renun.§.2.¶Remittit etiam Ho.ad no.per eum in eod.ti.§.2.sub §. liquet etiam ex p̃missis ver.sed nunquid clericus.& sic sub §.illud. & de hoc in Spe.de renun.in conclu.§.2.& in Auth. vt matres sine præiudi.§.quia verò.& ibi gl.tenet non ualere pactum,quod faciunt debitores creditoribus de solutione non probanda: nisi per instrumentum.cum testificandi vtilitas sit communis, vt in Auth.de testi.in princ. non debet igitur angustari.C.de hære.l.quoniam.in fi.imò debet impugnari.C.de reb.cred.l. generaliter.in princ.nec ad vnam speciem coarctari,vt ff.de testi.l.3.§.eiusdem.& de renuncia.cap.in præsentia.& per illa sit expedita materia huius primæ gloss.quæ quò ad clericos,quare non possunt litigare coram iudice non suo,reddit aliam rõnem,q̃ reddatur.& subdit, vtrũ possint in arbitros
8 compromittere.dicam ĩ.¶†Secundò oppo.& videtur,ꝙ clericus possit renunciare foro suo,ar.3.q.6.c.pulsatus.& Papa renunciat suo foro.2.q.7.c.nos si.¶So.dicit gl.quæ incipit,si ergo &c.sm̃ quosdam p̃t clericus renunciare suo foro tacitẽ, non expressẽ,sicut in simili.ff.de procu.l.filiusfa. §. veterani. & C.de pac.l.vlt.gl.tenet,ꝙ nec tacitẽ,nec expressẽ p̃t. Non ob.qđ dictũ est in Papa;qa nõ hẽt superiorẽ,cuius debeat requirere cõsensum.de ele.c.licẽt. in fi.illã opi.ꝙ possit tacitẽ, tenuit Io.11.q.j.c.inolita.¶Nã sm̃ eũ,si aliud diceremus, sequeret,ꝙ p̃r uilegiũ scholariũ clericorum sup electione alterius ex tribus iudicibus Ptãtis,episcopi,vel rectoris,non haberet locũ.cõtra Auth.habita. ne fi. ꝓ pa. nã Imperator cõcessit illud in priuilegium vniuersaliter scholaribus(& sic ad

Pet.de Anch.sup.2.Dec. EE scho-

scholares clericos: sicut ad alios vr̃ extendi.) & hoc pôt.s.per suas constõnes dare priuilegia ecclesijs, & seruandæ sunt, vt dixi s̃.ti.j.c.nouit. Cõfirmari vr̃ opi.Io.s.ꝙ tacitè ꝑ osit,ꝑ ca. dilecti.j̃.eo.& per alia iura,q̃ nolunt,ꝙ contrahendo, vel delinquendo clericus conueniri possit coram non suo epo: & sic tacitè ex hoc suo facto forum consequetur. opi.Bart.hic tenet Bar.Brix.in d.c.placuit.& Ho.hic,& credo veriorem. Non ob.quod dixi de cõtractu,& delicto: quia aliud est simpliciter tacere,& permittere in cã procedendi. aliud est actũ facere: per quem non principaliter, sed incidenter sortiat qs forum. hæc enim.l.forum constituit, & non hõ. ¶Similiter clericus faciendo actũ contrarium clericatui, priuatur priuilegio fori. j̃.de sen.exc.c.perpendimus.& de biga. c.j.li.6.nõ sic aũt pôt simplici taciturnitate priuari. Non ob.quod dixi de scholari clerico,ꝙ per hoc perdat priuilegium, extendat ad scholares clericos,vt no.Goff.in summa huius c.§.dubitari.licèt quidam dicant,ꝙ etiam locũ habeat in clericis scholaribus forensibus tantũ: non in ciuilibus ibi studentibus. & hanc opi.dicit Spe.placere Io.& Vber.de Bobio. vt ipse not. in Spe.de reo.circa prin.vbi vide.quia super hoc priuilegio. & plenius per Ho.in summa.eo.ti.§.quib.ex cau.versi.sed cũ illa.vbi tenet constitutionem illam non habere locum,etiam in clericis alienigenis.nam per eam læditur diœcesani iurisdictio.quod Imperator facere non potest: & ideo de rigore cõcludit Io.An.ꝙ dicta opi.Goff.sit vera.s.ꝙ dicta quæstio nõ vendicet sibi locum in scholaribus: quã etiam tenet Host. & de hac materia, quis exequatur sententiam doctorum. & an si ab ea appellatur, ad quem. vide in Spe.de sen.ex. §.2.versi. quid de sententia Doctorum.& seq.facit quod dixi s̃.eo.ca. quod clericis.& de consti.c.ex literis.& de consue.c.cum dilectus.

9 ¶†Tertiò op.dicitur in fin.ꝙ tale pactum non potest iuro firmari. Sed contra. j̃.de iureiuran.c.debitores.& c.cum

C contingat. In quibus patet,ꝙ iuramentum firmat pactũ interpositum super re à iure reprobata. Solu.gl.fi. format illud contrarium,& non soluit. dic ergo, ꝙ quædam sunt conuentiones improbatæ ratione turpitudinis: & illę non firmantur iuramento,vt c.non est obligatorium.de regu.iu.li.6.& l.stipu.hoc modo.de verb.obli.per Bart. ¶Quædam sunt improbatæ ratione publicæ vtilitatis principaliter. & ista similiter non firmantur iuramento,vt hic,& ff.de pac. l.iurisgentium. §.si paciscar. Quædam sunt improbatæ ratione publicæ vtilitatis: non principaliter, sed secundariò. vt ꝙ mulieres nõ possint alienare res dotales: quia reipublicæ interest, ipsas dotatas esse.s.secundariò. nam publice tendit hoc ad commodũ mulierum: & firmantur iuramento.de iureiur. c. cum contingat. Quoddam est pactum, quod reprobatur in odium creditoris,vt pactum legis commissoriæ in pignoribus. Idẽ in mutuo filiofa.facto.& ista iuramento possunt confirmari.de pigno.c.significante.& ibi per Inn. Quædam sunt pacta reprobata fauore imbecillitatis personæ,vt in minorib.25.ann.& ista iuramento confirmantur,vt C.si aduer.ven.Auth. sacra. ¶Ad vnum aduerte,quòd quando in odium creditorum iuramentum validat contractum. hoc est verum, quantùm ad impletionem illius iuramenti. Sed postquam seruatum fuerit, potest repeti, inquantum locupletatur cum aliena iactura,vt c.j.& c.debitore.de iureiuran. & illa est breuis distinctio Bar.quam ponit in l.Seius & Augerius.ad l.Fal.latius tamen eam prosequitur in l.si quis pro eo.de fideiuss. & referã in d.c.cum contingat. ¶Venio ad alias glo. per quæstiones.

10 & capio glo.quæ inci.sed nunquid.quæ primò quærit† an clerici spontè litigantes coram iudice seculari perdant causam ipso iure,vel beneficium: an verò per sententiam. & magna est in hoc differentia: an pœna imponatur ipso iure: an ꝑ sententiam.nam cum ipso iure, transit contra hæredes. vbi autem per sententiam,non transit,nisi fuerit lis cõtestata cum defuncto,vt l.j.ff.de priua.delict.coniuncto cap. cum secundum. j̃.de hære.li.6.& c.commissa.de publ. ¶In quæstione ergo proposita tenet gl.quòd per sententiam,per tex.qui dicit [causam perdat.] & in l.in criminali.C.de iurisd.omnium iud.dicit [actione mulctetur.] & hic dicit [locum suum amittat.] Ita dicit gloss. quæ ex deductione istorum iurium, quid velit,non omnis intelligit.& ideò,vt intelligas, dicas ita. qa constitutio pœnalis,aut pœnam irrogat per verba præsentis temporis,vel futuri: vt cadat, vel priuetur. & intelligitur per sententiam.& hoc vult dicere ista glo.nisi adiiceretur aliqua dictio priuatiua statim: vt si dicatur, mox, statim, vel eoipso, vel omnino priuetur: tunc enim intelligitur ipso iure, vt in Auth.de incest.nup.& c.quam sit.de elect.li.6. ¶Aut loquit̃ constitutio per verba præteriti temporis: ut priuatus sit.& similiter intelligitur ipso iure.& ita intelligit glo. in d.l.in criminali.& l.iubemus.§.sanè.de sacrosan.ecc. & Authen.habita. C.ne filius pro pa.quandoque de intentione legis non potest constare; quia non loquitur per aliquod prædictorum verborum: & tunc est facienda benignior interpretatio: vt intelligatur inflicta per sententiam,non autem ipso iure, vt no.Cy. in d.l.ĩ criminali. Et clarius Io.An.in c.2.super ver.innodetur. de hæret.li.6. Doctor meus dominus Bal.in prædicto articulo latius sic distinguit.aut loquimur in pœna obligatoria. & ibi requiritur sententia.ff.de ver.sig.l.si qua pœna. in uer.metus.aut loquitur de pœna afflictiua: & idem,vt hic in tex. nisi sit verbum præteriti temporis: vel nisi sit dictio,mox, vel ipso iure,vel ipso facto,vt s̃.dixi.& in Authen. de ince.nup.in prin.& in Auth.de non alie.c.2.lib.6.eo.ti.c.j.in cle. ¶Quædam est pœna actionis exclusiua.tunc idem; quia requiritur sñia,vt l.fi.C.de iur.cal.& C.quõ & qñ iu.in Auth.qui semel. & j̃.de iur.cal.c.fi.q̃dam est pœna tacitæ confessionis inductiua: tunc si pt̃ probari contrarium, intelligitur ꝑ sñiam, vt d.l.fi.si nõ pt̃ ꝓbari contrariũ,intelligitur ipso iure.ff.de inf. l.qm̃. ¶Quædã est pœna iurisdictionis ꝓhibitiua (puta non reddatur ius) & in hoc dixit Ia.de Are. ꝙ intelligitur ipso iure valet iudiciũ,si contra fit.facit.C.de his,q. ad eccl.cõfu.l.si seruus. Adde tñ,ꝙ ibi non requiritur sñia dispositiua: si tñ factũ reuocetur in dubium, requirit̃ sñia declaratoria, text. est no.in l.eius q. delatores.ff.de iure fis. & in c.pro humani. de homi.li.6.facit quod no.in Auth.de tabel. §.penul. vbi dicit gl.quòd si tabellio per sententiam legis est priuatus tabellionatu: hoc tamen non est declaratum per sententiã iudicis.sed est occultũ: ille tabellio tñ est ĩ quasi possessione officii, & valent sua instra.quod alibi non reperies,scd̃m eum, cuius est prædicta distinctio in l.iubemus.C.de sacros.ec. omnino adde,quod no.Bar.in l.Imperator.ff.de iure fisc. ¶Et prædicta

induco ad q̃onem, vtrùm in casu huius c. † quando actor traxit reum ad vetitum examen.& in aliis, in quibus quis ꝑ sententiam est priuandus: anteq̃ priuetur, si agat, possit per exceptionem excludi: videtur, ꝙ non, quasi agat ante natiuitatẽ exceptionis: q̃ videtur per iam dicta trahere ortum à sñia. vñ prius sententia est ferenda,q̃ competat exceptio. ar.no.ꝑ gl. infra de appel.c.constitutis.2.ad fi.& de excess.prel.c.inter dilectos.ꝑ In. Reperio sup hoc quoddã breue consiliũ Fed. de Sen.dicens ita.ille, q. incidit in cõstõnem.si quis in tantã.dẽt amittere ius suum per sñiam: & tñ ante sententiam latã sup amissione,si ille spoliator agat cõtra spoliatum restitutum, potest contra eum excipi de violentia,quam commisit.& ita no.Bar.de eã poss.& proprie.c.pastoralis.in gl.pe.in fi.& idẽ ibi Ho.sic debet esse in casu nostro. vbi quis trahens ad vetitum examen,non est priuatus: multò fortius si esset priuatus ipso facto,scd̃m opinionem Ho.& Hugo. ¶Et secundùm canones non refert: an quis sit condemnatus de crimine ꝑ sententiam.an per excep.inde conuincatur. j̃.de testi.ca.sup eo. & c.testimonium. ¶Item scd̃m Inno.exceptio criminis,quæ tendit ad tuitionem rei familiaris, pôt opponi contra petentem beneficium, dato ꝙ super illo crimine non fuerit quis condemnatus,vt ipse no.de exces.præla.cap.inter. in princi. Ista sunt verba sua,q̃ vera credo ad exẽplũ querelæ inofficiosi,

si,& resti.in integ.q̃ rescindunt actũ, non rescissum declarãt: & tñ competunt per viam exceptioni,ét anteq̃ per sententiã fuerint rescissa,vt l.Papinianus.§.si filius.ff.de inof.te. & l.nã d postea.§.si minor.ff.de min.¶Nam actio,& exceptio sæpe ad idem competunt.& in potestate eius, cui competunt, relinquitur,velit agere,vel excipere,intra tempus tamen actioni limitatum,vt no.j.de or.cog.c.si.per Inno.facit qđ statim
12 subdam in prox.q.¶Secundò quærit glo. †quando clericus, qui traxit clericum,incidat in hanc pœnam:an eoipso, q̃ eũ vocat,vel quando.glo.titubando loquitur, dicens , q̃ statim post vocationem:vel post litis conte. vel tantũ si perseuerat vsq; ad fi.Ista alternando loquitur , & ad quamlibet partem allegat iura,quæ vrgent.& primò iura,q̃ statim post vocationem.secundò alia,q̃ non statim post vocationem: sed ita demum,si perseuerat vsq; ad litis contest.Tertiò alia iura,quæ probant,q̃ semper ante sententiam desistendo , illam pœnã euitet.Et demum concludit,q̃ benignius est sentire, q̃ ante litis contesta.possint pœnitere,non postea.nisi in casu c.grauem.de exces.præla.Io.An.refert opin. legistarum distinguẽtium.quia aut lex punit agentem,aut accusantem, aut vocantem.primo casu sit locus pœnæ post litem &c.& non prius. vt l.amplius.rem ra.ha.& l.quamuis.ff.de in ius vo. Secundo casu si pœnitet ante sententiã, quasi lex de effectu accusationis cogitauerit,tertio casu etiam litis non contestatæ. & etiã si vocatus non venerit,incidit in pœnam. quasi delictũ sit cõsummatum,vt hic ĩ nouella.¶Ex cuius dictis apparet,quòd inspiciendum est,sub qua forma verborum loquantur iura: quæ has pœnas infligunt.cuius verba latius sic declara. Qñ enim lex loquitur:vel pactum contrahentium per hæc verba.si quis cõtrauenerit, incidit in pœnã. & isto casu cõmittitur pœna,quomodocunque quis contraueniat,vt l. si quis maior.C.de transa.¶Quandoq; loquit̃ p verbum[cõtrouersiam non mouere.] & tunc similiter committatur. siue ante litis contesta.siue post fiat contra.vt l.non solũ. §. si statu. ff. de procuratorib. vbi etiam resistendo dicitur quis mouere controuersiam.facit l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Trebell.
¶Quandoque loquitur per verbum[quæstionem non moue
e re.]& illud est dubium. videtur enim glo. intelligere istud verbum[quocunque modo controuersia moueatur.] etiam ante litis contesta.in d.§.tres hæredes.& l.2.& 3. C.si.regũ. ¶Quandoque pactũ, siue constitutio loquitur per verbum [non petere.]& tunc dic,vt per Bar.in l.amplius.ff.rẽ ra.ha. vbi de uerbo[non agere: nõ accusare:non contrauenire:in ius non vocare:controuersiam non mouere: vel questioné.] & de verbo habere licere dic,vt l.stipulatio illa.de verbo.ob. & d.l.si quis maior.C.de transact.vbi de hoc per Bal. ad propositum tamen nostri c.circa aditionem episcopi ad inhibitionem iudici faciendam,& ad pœnam actionis declarãdã. & quomodo si velit agere,excipere poterit. & modum proponendi vide in Spe.de compe.iudi.adi.§.j.ver. sed quomodo.& Bald.in Authen.statuimus.C.de episc.& cler.¶Tertiò quærit alia gl.hic dicitur,q̃ si pro eo lata sit sententia, debẽt perdere quod euicerint.Sed pone,q̃ contra illum, qui trahit clericum coram non suo iudice:vel contra clericum, q spon te trahitur,fertur sententia à iudice seculari:an valeat sententia,videtur,q̃ sic.quia ille tex. irritat sententiam pro tali latam:ergo contra eum latam videtur confirmare,ar.l.cũ prætor.de iud.Preterea ille,qui spontè litigat in vetito examine, est in dolo.ergo actus contra ipsum debet esse validus: sicut contractus dolo initus valet contra dolosum,si hoc placuerit contrahenti secum, l. eleganter.in prin.& ibi.ff.de dolo. & quod no.in l.qui fidem.de transact.facit illa materia, q̃ in odium dolosi,& culpabilis valeat contractus, etiam nullus, vt c.diuersis fallaciis.de cler.coniug.& cap.cum venissent.de inst.¶Item iste allegaret turpitudinem suam, dicens non valere sententiam;quia sponte vetito examini se subiecit. ergo non est audiendus.C.de transac.l.transac.s.de dona. c.inter

dilectos.& hanc partem tenet hic Bar.in gl.sed quid si cõtra eos.Ho.dicit,& siue pro se:siue contra fuerit iudicatum,non tenet,vt in Auth.statuimus.C.de epi.& cle.vbi dicit[iudicatum non teneat.& iudex ex tunc iudicandi potestate priuetur.]pęnam tñ priuationis à beneficio vtroq; casu patietur. & hoc est,quod no.hic,qñ dicitur[etiam si pro eis.] quasi dicat multò fortius,si contra eos.& sm̃ hoc dicit Ho.intelligendum quod no.in summa.e.ti.§.2.sub §.illud scias.ver. sed nũquid in hoc casu.dicebat tamen, q̃ cogetur tantum dare de suo:ac si valeret sententia,si pęnam sequentem euitare noluerit.nam si,vbi euicit, illud beneficium perdit(vt hic dicit̃ expresse)bene sequitur,q̃ vbi succũbit,tantũdẽ dẽt perdere, si locũ suũ &c.dicendum est ergo, vt aliàs dicit lex in hac materia.C.de iurisd.om.iud.l.in criminali. reus non pro cõdemnato hr̃.i.ac si teneret cõdemnatio, ab eo tantũdẽ exigatur. & sic intantũ tenet hic sñia à non suo iudice lata: vt hãc pœnam patiatur.Ita dicit Io.An.in nouella.¶Quartò iuxta p̃dicta quæro,†cui applicabitur illud,in quo est clericus condénatus trahenti eum ad vetitum examen.glo.quæ incipit.i.rẽ. dicit,q̃ aut ipse tm̃ dolum commisit: & applicabitur aduersario,qui in hoc deliquit. ¶Similiter dicit glo.alibi,cum qs cedit actionem ratione officii.nã perdit actionẽ,& ius suũ:& applicabitur aduersario.ex quo no. q̃ cum imponitur à iure pœna priuationis actionis: vel iuris sui propter illicitam vexationem alicuius: illi, cui molestiam intulit, applicabitur illa pœna,vt no.in l.1.C.ne li.po. cui autem pœna à constitutione imposita applicetur, si hoc non exprimit̃.Ita dicit Bar. ff.de termi.mo.in l.agraria.nam quandoq;.l. imponens pœnam introduxit actionem:quandoque accusationem:qñque simpliciter loquitur.primo casu regula est, q̃ applicatur parti,l.si cui.de verb.sig.& l.3.in prin.de sepul.vio.nisi aliud exprimatur,vt d.l.agraria.& l.fi.de liti. & l.Cor.in fi.ad Sylleia. ¶Secundo casu qñ accusatus.& applicatur fisco, vt l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.& 10.coll.quæ sint rega.c.j.Quãdoque lex simpliciter loquitur:tunc in dubio inducit accusatio.& pęnam fisco applicandam f,vt l.iubemus.§.j. C. de sacrosan.ecc.Ita distinguunt in d.l.agraria.¶Ego istud vltimũ membrum credo verum regulariter.& fallit vbicunque in fauorem certæ personæ lex pęnam imponat ad eius honorem, siue decorem conseruandum. nam tunc illi,qui offenditur, applicatur pęna in dubio,si de intentione legis aliud non apparet,vt in illa gl.dũ dicit,q̃ si actor,& reus in hoc deliquerunt,applicatur pœna illi ecclesiæ, quæ fuit spreta. pro qua addit Ioan.An.17.q.4.c.qsquis.& tenet Hug. Ho. & Spec.in ti.de compe.iud.adi.§.j.versi.sed cui.& uersi.se. & uide in simili.j.de simo.in c.de hoc.vbi plenè,cui applicetur quod simoniacè datum fuit.facit quod no.in l.quicũq;.C. de ser.fu. ¶Quintò.extra glo.quero an in casu nostri c. quis possit cõsequi priuationem iuris aduersarii: vt (uerbi gratia)si clericus sit tractus, excipiet coram iudice laico, q̃ actor debet cadere à iure suo,& petet ei imponi silentium:an in illa pronunciatione super priuatione iudex laicus censeatur competens.& videtur, quòd non.quia iste iudex secularis non est iudex huius causæ,nec personæ.dominus Fede. de Senis consuluit contrarium,vt refert Bal.in Auth,statuimus. C.de epi. & cle.hęc quæstio videtur procedere contra illos, qui dicũt, q̃ habet locum pœnitentia.nam dicet actor,volo procedere in causa.& sic euitabit pęnam amissionis iuris sui, vt l.qui cũ maior.§.accusasse.ff.de bon.lib. ¶Sed responde ad d.§.quia interdum ponitur pœna pro iudicio attentato, & non habet locum pęnitentia.fallit in l.quamuis.ff.de in ius voca. Interdum pro iudicio initiato.& idem,vt l.j.& fin.C.de asser.toll. Interdum pro processu in iudicio conseruato.& tunc dico,q̃ interim habet locum pęnitentia.quia iudicium est in fieri, vt d.§.accusasse.¶Ad propositum ergo, illa constitutio imponit pęnã,considerando principium processus,& nõ terminũ litis.& ideò post principiatum processum,nõ habet locũ pęniten-

nitentia.quia quæſitum eſt ius aduerſario,vt c.ab eo.de elec. li.6.Non ob.ꝙ iudex ſecularis dicatur incompetens ad hanc pœnam infligendam.quia hoc nego.pronunciat.n. ſe iudicẽ incompetentem. & ideò in hac declaratione eſt competens, & in concomitantiis pronunciantis ipſam : ſicut in pœnam trahentis extra locum diœceſis,ſuper expenſis,& dãnis ꝓnũciantis cenſetur competens,vt c.j.de reſcrip.in clemen.& qđ dixi.ſ̃.eo.c.2.¶Sextò quæro.quia iudices eccleſiaſtici hodie ſunt remiſſi in punitione ſuorum clericorum,cũ delinquunt. edita ſunt ſtatuta in pleriſq; ciuitatibus,ꝙ ſi clerici declinauerint iuriſdictionẽ Ptãtis, non reddatur eis ius nec ĩ ciuili : nec in criminali.& ſit exẽptus à ꝓtectione cõis ſuper iniuriis ſibi illatis.mõ pone, ꝙ clericus conuentus corã Poteſtate dicit.ego non declino:ſed libenter ſubiicerem me,& litigarem coram vobis:ſed prohibetᷣ c.ſi diligenti.de foro compe.Nunquid clericus,qui ſic dicit,ſit extra ꝓtectionẽ cõis. certè nõ; quia non declinat forũ:nec dicit,ꝙ noluit conueniri corã Poteſtate:ſed dicit,non poſſe.& aliud eſt non poſſe.aliud nolle, vt l.cum filius.§.2.de le.2.& de condi.& de.l.hęc cõditio.vbi non dr̃ nolle, q non põt velle. tutius tñ eſt,ꝙ nihil dicat : ſed compeat in habitu clericali,& cũ magna clerica: qa tũc non excipit:ſed habitus,& tonſura ipm eximãt à iuris diſpoſitione,vt c.ſi iudex laicus.de ſen.excõ.li.6.arg.contra.l.certũ. ff. ſi certum petat.vbi nihil refert,verbis, an indubitatis ſignis declaretur intentio.& credo non valere ſtatutum , quantùm ad exemptionem clericorũ à protectione cõis.& ꝙ nõ reddatur eis ius ab iniuriis irrogatis.quia eſt contra eccleſiaſticam libertatem:cũ clerici ex hoc reddantur timidiores, vt l. j.§.q̃ onerandæ.ff.qua.re.ac.non da.& cap.meminit. de ſent. excõ.per Inn.& in Auth.caſſa.C.de epi.cle. Ita illa conditio, ſi declinauerint,&c.eſt impoſſibilis de iure.ergo reiicitur. & qdquid eam ſequiẗ,retractari dẽt,vt c.2.de iureiur. li. 6.& l. ſi pœnã.de ver.obl.& l.rephẽdẽda.C.de inſti.& ſubſti.ſubſtitutio.n.clericorum ẽ iuris publici:qđ conſiſtit in ſacris,& ſacerdotibus,vt l.j.ff.de iuſt.& iu.ſicut ergo non põt tolli ꝑ pactum,vt l.ius publicũ.de pac.Ita nec ꝑ ſtatutũ,vt no. in rubr. de decretis decu.¶Sed dices.Poteſtas recipit iuriſdictionem à ſtatuto:& in caſu illo adimit ſibi iuriſdictionem: cum dicit de iure clericis non reddendo: ergo illo caſu redigitur ad inſtar priuati:& iuſtitiam miniſtrare non põt, obſtante carentia iuriſ.rñdeo,ꝙ hoc non obſtat;quia inutilis eſt ademptio: ſicut cũ quis inſtituit hr̃dem vniuerſalem , excepto vſuf. ſine fundo.Nã qa adẽptio non valet , remanet hæres vniuerſalis, ar.ẽt l.obtinuit.de cond.& de.& l.3.§.conditio. de adi.le. ſic in caſu noſtro vniuerſalis iuriſ.Poteſtati conceſſa non reſtringitur in ademptione caſus prohibiti.habetis tex. & glo. plenè declaratas cum aliis ſatis vtilibus ſtudioſis.

ADDITIONES.

a ¶Trahit clericum. quid dicatur trahere ad iudicium. vide Bal. in Auth. habita.in ver.ſequitur.& ver.qui verò.C.ne filius pro patre.

b ¶A iure reprobatum,Concordat gl.in l.patre §.ex pactis. ff.de iure do. l.j.§.illud.ad fi.C.de rei vxo.act.& l.pacta quæ contra.C.de pac.

c ¶Iuri pro ſe introducto.Vide Inn.in c.4.de renun.in ver.exceptio.Bald. in margarita.ver.renuncians.Bal.in l.ſi mihi.la.j.in prin.de ſer.ruſt.præd. Bal.in l.ſuum.C.de iure de libe.

d ¶Beneficio Velleiani.Et iurando non contrauenire:an præſumatur ſcire beneficium,vel ei renunciare.vide gl.in l.fi.§.penul.ff.ad Velleia. Ioã.de Por.in l.ſciendum.& l.ſi quis cum aliter.de verb.ſigni.

e ¶Iuramentum firmat.Non tamen firmat contractum prohibitum perſonæ.Bar.in l.ſi quis pro eo.de fideiuſſo.in Auth.ſacra.C.ſi aduer. vendi. Nec firmat cõtractum inter patrem,& filium.Bal.in l.ſi.C.de do.Raph. contra in conſi.inci.De ſupradicto inſtrumento.Nec renunciationẽ defenſionum:vide Paul.de Caſt.conſi.75.inci.Viſis compromiſſo.

f ¶Actio.An autem actiones veniant appellatione bonorum.vide Spec. de obl.& ſolu.§.j.ver.ſed quid.& de ceſ.act.§.j.ver.illud etiam.

g ¶Quæſtionem non mouere.Promittens quæſtionem non mouere, quãdo teneatur.vide Bar.in l.amplius.rem ratam haberi.Doc.Alex.& Salic. in l.ſi qs maior.C.de trãſac.& Bald. in l.nõ ſolũ.§. ſi ſtatus. de ꝓcurat.

h ¶Pœnam fiſco applicandam. quæ pœna applicetur fiſco. l.agraria . & ibi Bart.ff.de termi.mo. & in l.3.in prin de ſep.viola & an ſit applicanda fiſco,vel accuſatori, vide Bar.in l. lege Cornelia.§.ex hoc edicto.ad Sylle. Floria.in §.hec autẽ.in fi.ff.de his qui deiec.vel effu.Bar.in l.fi. e.ti.Alex. in l.ſi quis id quod.de iuriſdi.omnium iudi.

SVMMAE.

1 *Clerici ſuper exceſſibus corã ſuo epõ conueniri debẽt:non coram his, quibus ſeruiunt:niſi cõſuetudo,vel aliud priuilegiũ aliud inducat.*

2 *Seruientes alicui collegio,ſiue clerici,ſiue laici non ſortiuntur forum, ratione talis ſeruitij illius iudicis,in cuius loco morantur.*

3 *Epiſcopus habet merum imperium in ſua diœceſi.*

4 *Quæſtio qñ mouetur ſuper iuriſdictione principaliter : illi , qui de hoc contendunt,debent adire ſuperiorem:qui ſuper hoc cognoſcat.*

5 *Priuilegium principis,vel Papæ tribuit iuriſdictionem.*

6 *Conſuetudo approbata ſuperioris auctoritate tribuit iuriſdictionem.*

7 *Dominus de conſuetudine poteſt habere iuriſdictionem ſuper familiam ſuam.*

8 *Domini in caſibus,in quibus inter ſuos domeſticos ius dicunt:an poſſint recuſari,tanq̃ ſuſpecti.*

9 *Archidiaconi:archipresbyteri,& ſimiles:an de cauſis ſeruientium, & miniſtrorum poſſint ius dicere inter ſeruientes,& alios extraneos delinquentes in ſuo archidiaconatu,& parochia.*

10 *Conſuetudo poteſt dare iuriſdictionem ordinariam priuatæ perſonæ. non tamen poteſtatem excommunicandi. 11.*

12 *Merum imperium an ſit præſcriptibile:vel conſuetudine haberi poſſit.tenet ꝙ ſic.*

13 *Memoria oritur,& moritur,ſicut homo.*

1 CVm contingat. †Clerici ſup exceſſibus coram ſuo epõ conueniri debent:nõ corã his, qbus ſeruiũt:niſi cõſuetudo, vel priuilegiũ aliud inducat.& ſunt duæ
2 partes.cõſulatio,&rñſio.2.ibi[ſup quo.]¶Primò no. †ꝙ ſeruientes alicui collegio(ſiue clerici,ſiue laici)non ſortiunẗ forũ rõne talis ſeruitii illius iudicis,in cuius loco morantur:licèt alibi dicaẗ,ꝙ rõne moræ,& cõſeruationis ſortiẗ qs forũ, vt in l.2.C.vbi ſena.vel cla.ibi[aut vbi aſſiduè conuerſanẗ.] &c.illa fortè fuit rõ dubitãdi ĩ illo c. nã ſicut ꝑſidẽtes talib. capitulis ſunt iudices illorũ:q eos eligũt in ꝑlatos. ſic videbãtur iudices ſeruientiũ ibi,rõne aſſiduæ conuerſationis, vt dixi.& ẽt qa ſeruiẽtes gaudẽt priuilegiis dñorũ qñq;, vt Auth. habita.C.ne filius ꝓ pa.Sed illud verũ in familiaribus ſingulorũ,nõ collegii,vt in c.licèt.ĩ.de priuilegiis.li.6.¶Scđò not.ꝙ iſti de Capitulo Beluacenſi vendicabãt ſibi iuriſdictionẽ. qđ vr̃ intelligendũ de ſimplici,nõ de mero imperio,ſm̃ Hoſt.qđ dictũ facit ad.q.ſm̃ Io.An. an merũ imperiũ ſit ꝑſcriptibile. quã refert Franc.Ac.diſputaſſe,ſed non determinaſſe.Sed Ia. de Are.tenet,ꝙ non,ẽt ꝑ tp̃s,cuius non extat memoria in cõtrariũ.cũ illud habeaẗ à lege.ff.de iuriſ. om. iu. l. j. Si ergo à lege cõcediẗ ꝑſcriptio,nõ tenet,vt C.de fun.pa.l.ius emphyteutici.li. 11.facit.ff.de mor.infe.l.lõga.& de decurio.l. Herẽ
3 nius.alii cõtra.dicã.ĩ.latius.¶Tertiò no.in ver. ſup quo. †ꝙ ſup exceſſibus cõmiſſis in ꝓuincia epiſcopi,eſt habendus recurſus ad eũ,tanq̃ ad ordinarium.& ſic arguit Io.An.ꝙ ſolus
a epus hẽt merũ imperiũ[a] in ſua diœceſi.de hoc. 2.qõ.7.c.ſi qs epus.extra verò iuriſdictionẽ non habet, ẽt in ſubditos , niſi
4 in caſu.ĩ.eo.c.j.in cle.&c.¶Quartò no.†ꝙ cũ eſt qõ de iuriſdictione,prĩcipaliter illi,q de hoc cõtẽdũt, dñt adire ſupiorẽ,& ipe de hoc cognoſcet,vt facit hic Papa. Quod ergo dr̃, ꝙ põt qs cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio,vt l. ſi quis ex aliena.ff.de iud.hẽt locum,qñ eſt qõ de iuriſdictione incidenter ad excluſionẽ fori:ſecus ſi principaliter,& ſic de ꝓprietate iuriſdictionis.facit qđ no.Inn.ſ̃.de reſc.c.ex literis. & de ſen.c.
5 verũ.& l.de iure.ad muni.¶Quintò no.†ꝙ priuilegiũ tribuit iuriſdictionẽ.& intellige,ſecundùm Io.An.de priuilegio Papæ,vel principis:alius.n.non poſſet priuato dare iuriſdictionẽ ordinariã,vt ĩ.eo.c.ſignificaſti.& de reſti.in inte.c. penul.
6 ¶Sextò no.†ꝙ cõſuetudo tribuit iuriſdictionẽ. qđ intellige de cõſuetudine approbata ſupioris auct.aliàs nõ valet in talibus cõſuetudo.qa multa,&c.de ꝑbẽ.cum iãdudũ. & intelligit V.in.de cõſuetudine ſpãli,nõ vt ꝑ hoc velit excludere gñalẽ:ſed de illa nõ dixit.qa de ea nõ dubitabaẗ,ꝑ iura,q̃ allegat gloſſ.

glo. ¶Septimò no. ꝙ quatenus in alterius diœcesi tertius ex
priuilegio, vel cõsuetudine iurisdictionẽ acqrit, eatenus iuris
dictioni ordinariæ detrahit. ficut ergo pscriptio, nõ ius, non
cã: sed causatũ aduocat, vt no. j. de psc. c. si diligenti. Ita priui
legium, & cõsuetudo. Si ergo Papa in illa diœcesi Castellana
cõcederet ex priuilegio abbati S. Georgij audiẽdi qrelas cle
ricorũ sup certis capitulis: vr in illis ab ordinario iurisdictio
abdicata. de quo tetigi in c. volentes. s. de of. dele. ¶Opp. dr
hic, ꝙ sup his maximè seruiẽtes isti dñt hre recursũ, q noscũ
tur in tua diœcesi cõmisisse. & sic p illã dictionẽ, q est impli
catiua eius cõtrarii, ꝙ idẽ sit, si alibi deliquissent. ¶Sed cõtra
qa nõ nisi ab illo epo, vbi delinquit, puniri dẽt. 6. q. 3. c. pla-
cuit. & j. de rap. c. j. So. dicit gl. j. expone, maximè. i. tm, & sic
patet cõtrariũ. ꝙ tñmõ in loco, vbi delictũ commisit, puniri
dẽt. vel dic, ꝙ licèt rõne delicti cõmissi ibi possit excõicari:
nõ tñ ab alio deponi, q à suo diœce. Ita dicit glo. quam tenet
Io. Vin. Phi. & Goff. Non ob. j. c. pprio. & alia, qbus dr, ꝙ rõ
ne delicti pt qs ibi cõdemnari. dñt. n. cũ ciuiliter agit, non cũ
ad depositionẽ. Ho. contra p decr. j. pximè, q loqtur in depo
sitione. Sed ibi loquit de depositione à bñficio. glo. & pdicti
Doc. intellexerunt de depositione ab ordine. nã sm glo. reus
qñq; est remittẽdus ad suũ iudicẽ. de quo in pal. ca. de rap. &
clo. pastoralis. de re iud. circa mediũ. ver. ꝙ si punitio. ¶Scdò
opp. isti de Capitulo ptendebant hre iurisdictionẽ in seruien
tes in cognoscẽdo: nõ in coercẽdo. ¶Sed cõtra, iurisdictio si-
ne coerctione est delusoria. ff. de of. eius, cui mã. est iur. l. fi. &
de of. dele. c. ex lris. & c. pastoralis. e. ti. Si ergo hẽbat iurisdi-
ctionẽ: ergo & coerctionẽ, sine qua iurisdictio explicari non
pt in l. 2. ff. de iuris. om. iu. ¶Sol. tex. ille intelligit, ꝙ nõ pote-
rant. s. coerctione spũali. de qua j. de ver. sig. c. qrẽti. Sed
p fideiussorẽ, & pignora talis poterit coerceri. Insti. de satis.
tu. §. pe. & de ven. inspi. l. j. §. qd ergo. vel ordinarius hoc exe-
quat, sicut exeqtur sñiam delegati, & arbitri. vt l. à diuo Pio.
in prin. ff. de re iud. & l. 3. ff. de arb. Pe. verò & Ab. arguebãt p
illũ tex. ꝙ iurisdictio poterit esse sine coerctione: sed obstant
pdicta iura, qbus rñde, vt dixi. ¶Tertiò op. & vr, ꝙ nõ possit
priuilegio, vel cõsuetudine introduci, ꝙ qs dicat iũs suis ser-
uientibus, & familiarib. vt l. q iurisd. ff. de iurisd. om. iu. & C.
7 ne qs in sua cã. l. vna. ¶So. dicit gl. † ꝙ dñs pt hre iurisdictio-
nẽ sup familiã suã, sicut qdã alii inter suos domesticos, vt in
glo. qd intellige de cõsuetudine, vt dixi. & non de iure cõi, vt
no. Io. 4. q. 7. c. accusatio. oĩa tñ illa iura, q de cõsuetudine ta-
lẽ iurisdictionẽ cõcedũt, dñt intelligi de modica iurisdictio-
ne. ¶Nõ. n. posset cõsuetudo in inferioribus tribuere ptãtẽ
deponẽdi clericos. ad hoc s. de ele. c. trãsmissam. & de cõsue.
c. quãto. vbi verò talis cõsuetudo, vel priuilegiũ hoc non tri-
buat, nõ pt qs de iure cognoscere de delictis, vel cõtractibus
seruiẽtiũ, & domesticorũ, vt d. l. q iurisdictionẽ. ẽt si sint psi-
des. ff. de of. psi. l. senatus. & dixi s. d iu. c. cũ venissent. & l. si qs
fortè. §. si quos. ff. de pœ. & in Aut. de man. prin. §. festinabis.
8 ¶Sed † nunqd in casib. in qbus inter suos domesticos ius di-
cunt, poterũt recusari, tanq suspecti? glo. fi. dicit, ꝙ sic. & tunc
qd fiendũ, hẽs in ea. Io. An. dicit, ꝙ ex quò iurisdictionẽ hẽt,
poterit eã delegare. ff. de iuris. om. iud. l. 3. in fi. qd est sanũ cõ
siliũ, sm Ho. & vr recusatio. ff. de iur. om. iu. l. ptor. ¶Remittit
Ho. ad summã. de sen. ex. §. qs dẽt. sub §. ppriis. ver. sed nũqd
& se. vsq; ad ver. fin. ¶Tertiò ibi recitat opi. ꝙ pt quis suis
ius dicere, tanq delegatus. ff. de iud. l. in priuatis. nõ tãq ordi
narius. qa psumit, ꝙ eodẽ mõ iudicet delegatus: sicut ordina
rius erat iudicaturus, vt c. sup lris. de re iu. hanc reprobat ibi
Ho. qa sm hoc nunq posset recusari delegatus: nisi posset re-
cusari delegans. qd est falsum. ¶Alii dicunt, ꝙ in ciuilibus
pt, vt l. in priuatis. sed non in criminalibus, vt l. qui iurisdi. q
reprobatur ibi, cũ loquatur generaliter de quacunque cau-
sa. ff. de off. præsid. l. senatus. Sed contra secundum membrũ
facit d. l. si quis fortè. §. penul. Alii dicunt, ꝙ pro ipsis nõ pos-
sunt: sed contra sic. hoc est contra regu. qui potest condem-
nari, &c. Io. Cal. dicit, ꝙ iudex est, si non recusetur. quod fie-
ri potest, si suus conuenit extraneum. ¶Quæro post Doc. in
9 c. Beluacen. † quid dices in aliis, qui iurisdictionem habẽt: vt
archidiaconi. archipresby. & similes, an de causis seruientiũ,
& instrumentorum possint ius dicere inter seruiẽtes, & alios
extraneos delinquentes in suo archidiaconatu, & parochia?
¶Dicunt quidam, ꝙ idem. cum enim non habeant territo-
rium, non possunt excommunicare delinquentes in suo ar-
chidia. nisi aliàs sit subditus eius. Talem ergo delinquentem
puniat episcopus: qui habet forum, siue territorium, scilicet
totam suam diœcesim, arg. s. c. sanè. & de off. arch. ca. j. 16. q.
7. c. omnes basilicæ. ¶Et istam opin. tenet Host. dicens, ꝙ de
iure cõmuni archidia. vel alius prælatus, excepto episcopo,
non potest dici habere territorium. nec consuetudo posset
hoc operari, ꝙ in eadem ciuitate, vel diœcesi essent insolidũ
duo capita, quasi monstrum. Remittit ad no. de off. or. c. quã
tò. & c. quoniam. alii dicunt archidia. & multos alios platos,
qui habẽt prælationes, siue certas parochias, siue certa loca,
habere territorium, & ibi posse exercere iurisd. suam in cer-
tis tñ capitulis. vt no. de of. archi. c. ad hoc. & de offi. ord. c. 3.
& quod no. Io. An. de ma. & obe. c. cum inferior. in gl. ꝙ si. &
j. c. proxim. in gl. magna. Capitula aũt, & alia, de quibus hic
loquitur, licèt super aliquos habeant iurisdictionem: nullum
habent territorium. & sic intellexit Inn. 69. di. c. iudicatum.
& c. quoniam in quibusdam. ¶Non. n. rusticos cuiuslibet ec
clesiæ iudicabit prælatus ipsius. sed episcopus. de hoc de off.
arch. c. fi. nec clerici iudicabunt officiales, vel alios ministros
suos: nisi ipsi clerici super ipsas villas, quarum officiales sũt,
iurisdictionem habeant. Alii dicunt, ꝙ non possunt exercere
iurisdictionem, nisi in locis, vbi consuetudo, vel priuilegium
eis dat iurisdictionem: vel in locis, vbi morantur. nam capitu
lum Beluacense extra terminos Capituli super illos seruien-
tes non habebit iurisdictionem, sm Inn. ¶Istas opin. recitat
hic Io. An. nec firmat, quæ sit verior. vtrùm inferior prælato
habẽs terminos limitatos præposituræ: vel parochiæ dicatur
illud eius territorium: ita ꝙ possit ibi delinquentes punire,
& contrahentes ad forũ suũ trahere. Inn. ꝙ sic. Ho. ꝙ non. &
vidistis. ¶Ego dico, ꝙ sicut in eadem re diuersis respectibus
possunt plures esse domini insolidũ, vnus iure directi dñii, al
ter alio iure. ¶Itẽ vnus hre iurisdictionẽ in ciuilibus: alter in
criminalibus: alter inter peregrinos. & sic de singulis, vt ap-
paret in l. 2. ff. de orig. iu. vbi in eadem vrbe multi erant in di
uersis capitulis præsidentes. ¶Sic in proposito omnes isti p-
lati in casibus, & capitulis spectantibus ad eos possunt præ-
tendere se habere territorium, quò ad illos casus. vt ibi inter
suos subditos ius dicant, & inter suos, & extraneos, vt l. fina.
C. de iurisd. omnium iudi. patet enim in corporibus, & col-
legiis ibi, ꝙ habent iurisdictionem, & possunt ius dicere in-
ter suos, & cohæret illa iurisdictio territorio, inquantum te-
netur ad obseruantiam statutorum, & ab eorum sententiis
appellatur ad proximum superiorem. quod dic, vt d. l. fi. & l.
10 fi. C. de consti. pec. ¶Vltimò colligit hic Io. An. † ar. ꝙ cõsue
b tudo potest dare iurisdictionem ordinariam [b] priuatæ per-
sonæ. quod alibi sit expressum, dicit, ꝙ non meminit se le-
gisse. Loquuntur enim alia iura vel in prælatis, vel Capitulis
tenentibus aliquam administrationem, & iurisd. allegat hic
de exces. præla. c. ad hoc. & c. accedentibus. ¶Sed quærit Io.
11 An. † vtrùm huic priuatę personæ dabit consuetudo potesta
tem excõicandi. putat, ꝙ non, ar. in his, quæ no. de of. archid.
c. cum satis. & c. se. in prelatis secus. de elec. c. dudum. de offi.
ar. c. cum ab ecclesiarum. ex illo tex. credo dictum ar. colligi
ex eo, quod dicit tex. [aut aliorum clericorum.] &c. quasi de
clericis singulis, nõ collegio eorundẽ loquatur. Capitulũ em
Beluacẽse nõ credo, ꝙ Io. An. accipiat p priuata psona. quia
Capitula ecclesiarum hñt iurisdictionem qñq;: vt c. cũ olim.
de ma. & ob. Et quia hic (vt dictũ est) Doc. remittũt, ꝙ cõsue-
tudo dat iurisdictionẽ. primò discurrendũ esset, quid est iu-

 risdi-

risdictio, vt sciamus, quid sit, de quo tractaturi sumus. secūdò in quot species iurisdictio diuidat. & de vna quaq; specie specificè de per se prosequatur, vt no. Cy. in l. Imperiū. ff. de iuris. omnium iudi. vbi de mero, & misto imperio, & simplici iurisdictione. Ista verò scilicet merum, & mistum imperium, & iurisdictio an consuetudine acquirātur, est principaliter materia huius c. in quo apparet, ꝙ isti concedebant vendicare sibi iurisdictionem. ¶ Sed vtrùm tex. intelligatur de iurisdictione simplici, & in specie, non pro ea, quæ sumitur, vt genus, complectens merum, & mistum imperium: non declarat tex. vel gl. Sed Host. sentit, ꝙ loquatur de simplici: dum nō dixit, merum imperium, vt dixi s̄. in secundo notabili. ¶ Idem sentit Io. An. super glo. fi. dum intelligit istum tex. secūdùm Inn. & Ho. de modica iurisdictione. ꝓ quo intellectu facit tex. dū dicit, ꝙ Capitulum fatebatur, se non posse tales excommunicare, vel cohæredem. & in responsione dicitur [iurisdictione huiusmodi.] & c. quasi ex consuetudine non prætendēs excōicare, vel coercere: sed simplicem cognitionem agēdo ciuiliter, dum dicit [querelātibus.] & c. Sed tūc stat qō disputata
12 c †an merum imperium sit præscriptibile: c vel consuetudine haberi possit. tetigi. s̄. in secundo notabili, referendo opin. & referēdo ad Cynum. sed succinctè quid in qōne facit dubiū, videamus. & primò, ꝙ non possit, videtur, ratione prohibitæ vsurpationis. nam qui se gerit pro magistratu, & non est, incidit in l. Iuliam maiesta. quia iura imperij vsurpat. ff. ad l. Iuliā maiesta. l. 3. §. fi. quo crimine hæreticus non solùm noua prohibetur acquirere: sed etiam vetera acquisita debet amittere. & maximè iurisdictionalia, & honorem: cum sit infamis, vt inhabilis. C. ad leg. Iu. ma. l. quisquis. sicut. n. iurisdictio nō est apud hæreticos. s̄. di. c. quo iure. & c. qđ sup his. de voto p Inn. Itē apud reos læsæ maiestatis. qa æquiparant̄ hæreticis in Auth. C. de hære. & de re iu. c. ad apostolicæ. li. 6. scdò ꝓbatur rōne paritatis, siue ꝓducti. Constat. n. sacerdotibus, &c. magistratus populi iura esse. ff. de iust. & iu. l. j. Cū ergo locus ꝓphanus nullo tpe p̄scribat, vt sacrum. & qui non est sacerdos, non pōt se p̄scribere in sacerdotem, vt l. Herēnius. de decurio. ergo q non est p̄tor, nullo tpe pōt p̄scribere p̄fecturā. facit c. j. de reg. iuris lib. 6. Itē necnon tabellio tabellionatū: imò de falso punit. ff. de fal. l. eos. §. fi. Item nemo p̄scribit terminum. ff. de ritu nup. l. q in prouincia. §. diuus. & ca. cū haberet. de eo, qui du. in ma. ¶ Tertiò probat. auctoritas delinquendi non p̄scribitur. ff. de pe. l. si diutino. de consue. c. fi. Sed priuatus pro magistratu se gerens, semp delicta multiplicat. & quoties hominē necat, toties in l. Cor. de sic. incidit. & quoties ligat, incidit in l. Iul. de vi pub. Et quoties incarcerat, in crimē priuati carceris. vt C. & ff. ad leg. Iul. de vi pu. de sic. & de priua. car. & hæc sunt p̄cisè, & absolutè mala, ꝙ spatio tēporis iustificari non pñt. c. & si Christus. de iure iur. p̄terea si in d. ll. incidit, talia ꝑpetrando, ex eisdem actibus non dēt q̄rere magistratum. & sic p̄mium conseq ex delicto, vt l. relegatorum. §. fi. ff. de inter. & rele. Sicut. n. ibi eadem cā nō pōt parere p̄mium, & pœnam. sic & contrarios effectus. ff. de solu. l. qui hominem. §. vltimo. ¶ Quartò pro hac parte vr̄ casus in multis legibus. primò nāq; dicit l. fiscalia non p̄scribi. vt l. cōperit. C. de præscrip. 30. ann. ergo nec imperium, cuius prouentus est fisci. Item. l. j. C. de decu. & sta. tollit consuetudinē, p quam criminosi poterant incarcerari: ergo hoc non pōt p̄scribi, quasi l. reprobauerit consuetudinem præteritam, & futurā prohibuerit, arg. no. in c. statutū. de elec. in clemē. ¶ Itē l. omnes iudi. de decu li. 10. tollit consuetudinem contra priuilegia, & contra principem disponētem. Item l. nihil. C. de pala. lib. 12. tollit consuetudinem contra exemptos inductā, ibi [excepta reuerētia.] Itē ab oī cōsuetudine ius principis vr̄ exceptū. de capel. mo. c. dilectus. ver. ita vt. Itē nemo p̄scribit ius incarcerandi. ergo nec maiores cās meri imperii, vt C. de co. ar. l. j. li. 12. Itē si cōmoda publici census nemo pōt p̄scribere, vt C. de fun. pa. l. iubemus. lib. 11. ergo multò minus publica cōmoda meri, & misti imperii. Itē gl. est ordinaria, ꝙ cōtra supremā potestatē principis nemo p̄scribit. 16. q. 4. c. volumus. & de postu. c. bñ. p Inn. ¶ In contrariū faciunt iura, & rōnes. & primò est regula, qua cauet̄, ꝙ quæcunq; possunt q̄ri successione, pñt queri p̄scriptione, & cōsuetudine. ff. de publ. l. eum q. & l. qcunq;. Iure geñ. n. statutū vr̄ iurisdictionem transmittere ad posteros: vt videmus in filiis Regū, Comitum, & Baronū. 7. q. j. c. q̄ periculosum. de. voto. licet ergo per cursū idē nasci, & trāsmitti pōt. oīa nāq; licita facit vetustas, sicut natura: nec cā q̄rēda ē, vt l. 3. §. ductus aq. de aqua quoti. & æsti. Et q petit cām, petit originē. q̄ quæri non pōt in his, q præsentes hominū ætates excesserunt. ff. de proba. l.
13 d si arbiter. † Memoria d enim orit̄, & morit̄, sicut homo. qa in homino est. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. penul. ergo ad propositū applicando, si transmitti pōt, ergo & p̄scribi. ¶ Solu. hic ꝓbatur. longa obedietia habet̄ ꝓ electione. i. ꝓ titulo. ar. ff. de vsuris. l. cum de in rē verso. Si ergo superior vsum istū sciuit, & tacuit, & singuli passi sunt iurisd. in eos excerceri: talis patiētia, & vsus (p̄sertim in incorporalibus) habet̄ ꝓ titulo. vt d. l. cū de in rē verso. & no. in c. ꝑuenit. de sen. & l. si quis diutino. ff. si serui. vend. ¶ Tertiò probatur. vniuersitas p̄scribit ius statuendi de mero imperio, vt de pœnis capitalibus, vt ff. de extraor. cri. l. saccularij. §. sunt q̄dam. ergo p̄scribit merum imperium: qđ de iure cōi non est apud vniuersitatem: sed apud rectorem ꝓuinciæ. ff. de offi. p̄si. l. illicitas. §. qui vniuersas. de cōsti. c. cum oēs. p Inn. ¶ Quartò ꝓbatur. qa quilibet pōt se alteri subiicere, et maiori. ff. de iur. om. iud. l. & est receptum. ergo multò fortius par, vel minor se submittit p domiciliū, delictū, vel contractum. Ita p prorogationis iurisdictionē tacitā, & exp̄ssam. C. vbi de crim. agi op. l. j. ¶ Quintò & vltimò ꝓ hac parte faciunt q̄dam iura. nam video p̄scribi in terra, & mari. nam castrum p̄scribitur. C. de fund. l. quicunq;. Item p̄scribitur ius piscandi solū in aliqua particula maris. ff. de diuer. p̄scri. l. si quisq̄. Item præscribitur ius puniendi. C. de diuer. offi. l. viros. li. 12. Item ius corrigendi. de of. or. c. irrefragabili. §. excessus. Item ius puniendi. ne alius adeatur in delictis, ipso postposito. de offi. ar. c. dilecto. Item ius eligēdi Imperatorem. vt no. in c. ad apostolicæ. de re. iu. li. 6. vbi de rege Boemiæ. & c. Romanæ. ǰ. de iure iur. in cle. in glo. quæ loquit de duobus Imperatoribus. huic accedat, ꝙ consuetudo est omnium iurisdi. origo, forma, & principium. & ideò meritò seruāda est. de can. lar. ti. l. præcepit. lib. 10. & ff. de orig. iuris. l. 2. in prin. Itē est expressum in feudali iurisdictione, ꝙ p̄scribatur in 10. col. si cōtrouer. sit inter dominum, & vas. c. si qs. & de feu. da. c. fi. Item est glo. in Auth. de defen. ciuit. §. nulli. in fi. glos. magnæ. & Bar. no. s̄. de offi. or. c. quanto. & Io. 9. q. 3. c. conquestus. ¶ Quid dicemus. Doctor meus post multa breuiter sic concludit. quandoq; iurisdictio præscribitur, & contra neminem præscribitur. vt si aliquis ædificat ciuitatem sub nomine suo: & ibi super incolas exercet imperium, vt nobiles de beneficiis: vel ipse populus nouus exercet omnia iurisdi. & istud imperium non est cōtra iura. quia sicut genitor habet filios in potestate sua: sic ædificans ciuitatem sub nomine suo in solo: quod occupanti conceditur, vt in mari Veneto. ¶ Interdum contra aliquem præscribitur. & tūc triplex est præscriptio, scilicet translatiua: vt si præscribo comitatū tuum. ascensiua: vt si subditus ascendit ad iurisdictionem superioris. descensiua: vt si inferior expellit superiorē. Est & accumulatiua, qñq; vtroq; pōt vti. ¶ In dubio autem ille, qui præscribit, expellit alium, vt dicta l. si quisq̄. quia natura præscriptionis est currere contra negligentes. & ideò excludit ipsum, vt C. de bo. quæ li. l. cum oportet. §. fin. Conclusum sit merum imperium præscribi posse. Ita decidit ipse in sua disputatione, quæ incipit. Apostolus. vbi subiungit quanto tempore præscribatur. dic, vt ibi, & per Cy. in l. j. de emanc. lib. vbi etiam tenet merum imperium consuetudine posse quæri. dic, vt ibi.

¶ Merum

ADDITIONES.

a ¶Merum Imperium. Concordat Auth. cã. qua. & ibi Bal. de epi. & cle. Et punit fraudes artium. Io. An. in c. j. de emp. & ven. & ibi Ab. Gul. de Cu. in l. episcopale iudicium. C. de episc. & cle. & per Io. de Tur. Cre. in cap. si quis episcopus. 2. q. 7. allegato in tex.

¶Hic videtur, quòd iudex ecclesiasticus possit exequi suam sententiam in bonis, mandando capi pignora sine censuris, & inuocatione brachii secularis.

b ¶Iurisdictionem ordinariam. Adde Pan. in c. cum contingat. de foro cõpet. in vlt. no. & latius. in uersi. venio ad primum. Bal. in Marga. in uersi. consuetudo. ver. 4. plenè per Bal. in l. j. C. de eman. lib. in uer. quòd iurisdictio.

c ¶Præscriptibile. vide Bal. in l. j. C. de eman. lib. & in rub. C. quæ sit lon. consue. & in l. j. C de act. emp. & uend. Oldr. consi. 253. Alex. in l. Imperium. de iurisd. om iu. & ibi repetentes.

d ¶Memoria. vide Spe. de aduoc. §. 3. ver. habito. glo. in c. si testes. 4 q. 3. & ibi Ioan. de Turre Cremata. Specul. de offic. omnium iud. §. 6. versi. sed nunquid. in fine.

SVMMAE.

1 *Iurisdictiones ad quem finem per principatus, & regna diuisæ sunt.*

2 *Communio solet excitare discordias.*

3 *Iurisdictio omnis ecclesiastica dependet à Papa: secularis ab Imperatore.*

4 *Eps deponit clericum alibi beneficiatum, qui in sua diœcesi deliquit: & eps beneficij illam sententiam exequitur.*

5 *Recurrendum est ad Papam pro consilio super re dubia, cum est dubium super iure.*

7 *Sacerdos debet in ecclesia residere.*

8 *Sñia lata contra personam extenditur ad bona sua extra territorium ius dicentis.*

9 *Sñia lata per unum iudicem facit fidem coram alio: qui ipsam sñiam exequitur sine alio processu.*

11 *Iudex non facit extra territorium realem, & actualem executionẽ: an aũt possit facere verbalem.*

13 *Iudex an in sñia priuationis exprimat beneficia condemnati, uel nõ: non est multum curandum.*

14 *Eps quare magis exequitur sñiam alterius super beneficio sito in sua diœcesi: quàm exequatur contra personam, aliàs sibi subditam ratione beneficij, & residentiæ.*

15 *Condemnatus de graui crimine priuatur titulo beneficij ipso iure per sententiam.*

16 *Pœna temporalis infligitur pp offensam, & maiestatem iudicis contemptam: cuius territorium ex delicto turbatur.*

17 *Sacerdos an possit ubicunq; extra parochiam audire subditum in cõfessione.*

18 *Eps an possit concedere subditis indulgentiam pro opere construẽdo in alterius diœcesi absq; illius consensu.*

19 *Relatiuum, quis, vel qui, adiunctum verbo futuri temporis facit conditionem.*

20 *Locus licèt non sit capax indulgentiarum propriè: loco tamen conceduntur indulgentiæ propter personas.*

21 *Priuilegium concessum ecclesiæ, ne possit excommunicari: quomodo intelligatur.*

22 *Pœnitentia est duplex, specialis, & generalis.*

24 *Vagabundus in atrocioribus est remittendus per iudicẽ extraneum: qui non nititur in puniendo, ratione domicilij, uel delicti: sed tantũ modo ratione vagabunditatis.*

25 *Exules ciuitatum an possint vbiq; pro debitis conueniri.*

27 *Statutum non dẽt plus extendi: q̃ auctoritas statuentium.*

28 *Statuto ciuitatis non ligatus subditus delinquens extra territorium: nisi expresè disponeret de delicto extra per subditum cõmisso.*

29 *Statuto epi si caueatur, ꝙ clericus conuictus de adulterio, vel de furto sine spe dispensationis reddatur inhabilis ad ecclesiastica beneficia obtinenda: talis constitutio non extendit se ad beneficia sita extra diœcesim statuentis: quin possit ea post peractam pñiam, sine dispensatione retinere.*

30 *Constitutio si imponat pœnam priuationis beneficiorum, vltra q̃ statuat ius cõe: non extendit se talis constitutio ad beneficia, quæ haberet, qui deliquit in alia diœcesi.*

32 *Delegatus Papæ si delinquit in causa sibi commissa (quia fortè pecunia corruptus tulit sñiam, vel per imperitiam malè iudicauit, uel abutitur iurisdictione) an poterit coram ordinario conueniri ad pœnã, vel ad interesse.*

33 *Pares duo quando contendunt adinuicem, recurritur ad principem.*

37 *Constituit aliquis procuratorem in curia ad renunciandum beneficio extra curiam: an dicatur beneficium vacare in curia: an in loco renunciantis, vbi beneficium situm est.*

38 *Captus ab hostibus antequam deducatur ad locum hostium, etiam manens in nouo solo, fit seruus, & indiget postliminio.*

41 *Citatio facta extra territorium de subdito, vt compareat coram suo iudice, tenet.*

42 *Citatio facta die feriato pro die non feriato valet: sed non econuerso.*

43 *Statuto episcopi excommunicantis ingredientes claustra monialium: non ligantur eius subditi ingredientes claustra monialium exemptarum.*

44 *Delictum commissum in loco exempto, ad hoc ut nõ possit puniri per diœcesanum, quid requiratur.*

45 *Statuto epi si caueatur, ꝙ quicunq; luserit ad azardum, sit excõicatus: subditus si luserit intra diœcesim dicti episcopi, in loco tamen exempto: an sit excommunicatus.*

47 *Possessio, cum de ipsa non agitur reali, non sufficit ad constitutionem fori.*

49 *Præuentio qualiter inducatur.*

50 *Hæreticus quidam habitauit Bononiæ 10. annis: contra quem eps Bononiensis formauit processum, & similiter eps patriæ suæ postea: (prius tamen tulit sñiam, q̃ eps Bononiensis) ad quem ex istis spectabit bonorum occupatio istius hæretici.*

51 *Inquisitio, quæ fiet per officium, succedit loco accusationis.*

¶Scias nu. sequentes à 10. vsq; ad 55. signatos pro summarijs.

Repetitio.

POstulasti. Ne longitudo repetitionis lectorẽ obstupeat, omnium, quę in ea tractantur, summarium præmittere vtile visum fuit: consideretur q; , quod dicit Tullius li. 2. de off. prosa secunda. ꝙ quãdoq; longior oratio, vtilitatis magnitudine computata, breuis fortasse videbitur.

¶Tota ergo repetitio tractat de cõpetentia fori quò ad cãs criminales circa delictorum punitionem, & bonorũ delinquentium confiscationem, incidenter annectens de competentia fori pñialis, & indulgentiæ. In tertia opponit vtiliter, & pulchrè super rub. igitur primò ad continuationẽ quæritur, ad quem finem iura diuiserunt iurisdictiones per principatus, & regna, & diuersa territoria. super eodem post casũ in terminis elicio octo notabilia vtilia, & bona.

10 ¶†In prima opp. prosequor, vtrùm iudex delicti possit expresè ferre sñiam priuationis super beneficio alibi situato. quod no. contra Ho. Goff. Pe. Ab. & alios.

12 ¶In secunda oppo. plenè utrùm iudex domicilii teneatur remittere subditum delinquentem ad locum delicti: distingue plenè.

15 ¶In tertia opp. vtrùm in foro pñiæ ratione delicti sortiatur delinquens forum, vbi delinquit. & pulchra disputatio, an eps possit suis subditis concedere indulgẽtiam pro opere in diœcesi constituendo.

23 ¶In quarta op. de vagabundo, an possit vbiq; conueniri in contractibus, & delictis: vel remitti debeat ad locũ delicti: in quo aliter sentio, quàm Doct. communiter.

26 ¶In quinta op. de plenitudine: cum iudex domicilii vult punire subditum alibi delinquentem: an puniet eum pœna sta-

tuta in loco suo:an in loco,vbi delinquit,vel iure communi. reprobo opi.Cy.

31 ¶In sexta op.vtrùm minor iudex possit punire maiorem in suo territorio delinquentem.puta episcopus archiepiscopū: vel delegatum Pap.qui abutitur iurisdictione.& an per parē, vel collegam.

34 ¶In septima opp. vtrū pœnam exactam per iudicem delicti domicilij,& econtra. & repilogatio prædictorum omniū p vnam distinctionem.

35 ¶Prima quæstio,cum reus conuentus coram iudice,in cuius territorio dr̃ deliquisse:ad exclusionem fori negat se ibi deliquisse:vel negat illū locum esse de iurisdictione. an iudex de illa exceptione cognoscet in ui dilatoriæ.

36 ¶Scd'a qō.hic Paduæ mandaui delictum committi Florentiæ.vel ibi cōmissum meo noīe,hic ratū habui.vel cū lancea, vel sagitta in territorio illo percussi in alio:vel deliqui in cōfinibus:plenissimè de prædictis vide Cy.

39 ¶Tertia qō.vtrùm extraneus in contractibus,& delictis ligabitur statutis illius loci,vbi deliquit,vel contraxit.

40 ¶Quarta qō.variis disputatis, vtrùm extraneus delinquens in loco exempto ligetur statutis epi illius diœcesi.vbi locus ille exemptus consistit.& an per epm,vel per Papā in ea opin. concor.disputationem.

46 ¶Quinta quæstio,vtrùm ratione possessionum, quas qs possidet in alterius territorio,ligetur statutis illius territorii. Et quid iuris,si illum dominum, uel eius subditum alibi offendat:an poterit contra eum procedere:& saltem possessiones publicare:pulchra quæstio.& Ho.contra Inn.in duobus.quē sustineo.&c.

50 ¶Sexta qō.quia contra delinquentē possunt procedere quandoq; plures iudices,vt delicti,& domicilii. per quem actum inducatur præoccupatio,vel præuentio. & generaliter de illa præuentione plena di.& in ar.de q.

52 ¶Septima quæstio.quando vnius iudex præuenit alium in pcessu: si alius postea procedit,vtrùm valebit.& an possit, & per quem, opponi exceptio præuentionis, & litis pendentiæ.Et an per ipsum præuentum,contumacem tamen,coram primo.

53 ¶Octaua quæstio disputata: & contrariis modis per varios decisa.cum vnus condemnatur de crimine, ex quo bona veniunt publicanda,cui publicabuntur bona sita extra territorium iudicis pronunciantis.vtrū sibi:an illi, in cuius territorio sita sunt:& in hoc plura di.Bar.

54 ¶Nona quæstio,qñ bona pp delictum veniunt publicanda: vtrùm confiscabūtur feuda emphyteusis,& liuelli: quæ quis ab alio obtinebat.

55 ¶Decima,& vltima quæstio. vtrū statuto episcopi ligeī archiepiscopus:vel ipsemet episcopus,qui contrauenit. de ista breuiter remitto.

¶Iste igitur est ordo dicendorum.ordo autem verborū designat ordinē intellectus. de cōse.dist.2.c.Christus panis.

¶His itaq; præmissis venio ad continuationē rub.quam cōtinuo ad præcedentia in hunc modum.dictum est s̃.c.proxi. de iud.verū quia sicut dominia rerū natura de iure gen. sunt distincta j.dist.c.ius gen.& ff.de iust.& iur. l.ex hoc.ita & hæ iurisdictiones per regna,principatus, & prouincias sunt distinctæ: singulis iudicibus, siue magistratibus super ministrāda iustitia deputatis:per quos iura regantur,l.2.§.post origi.ff.de ori.iur.Istis quidem specialiter prohibetur,ne alterius iurisdictionem vsurpent: sed suis terminis sint contenti.6.q.3.c.scriptum.de elect.c. venerabili. & nouit. & de po. capi. nullus. & intantū prohibetur, φ sententiæ latæ à non suis iudicibus sunt nullæ.s̃.tit.j.c.at si clerici.& C.si à non cōpe.iu.per totum. nec aliqua temporis longinquitate firmantur.& quod plus est.quia licèt omnis exceptio nullitatis aliqua constitutione prohibeatur:super generali tamen prohibitione exceptio incompetentis iudicis non vr̃ includi, vt est gl.no.in fi.de sequestra.poss.& fruct.in clemen. quia ergo ad hoc,vt iudicium valeat. oportet coram iudice cōpetenti fundari.Ideò iuris latoris intentio sub hoc ti.ad hoc tendit, vt litigantes adeant iudices competentes.& rei quandoq; inuiti: quandoq; nolentes ad aliena iudicia non trahantur.j̃.cap.si

1 diligenti.& c.nullus.¶†Quæro ad quem finem iura iurisdi.

a per principatus,& regna diuiserunt [a]. Respondeo pp bonū publicum,vt per rectorem officiorum gereretur administratio singulorū:nec enim aliter dicit tex.[humani generis conseruatio alia poterit ratione subsistere:nisi huius magna causa drĩæ ordo seruaret.]vt le.& no.89.dist.c.ad hoc.¶Si.n.q-libet iudex posset cognoscere de omnibus causis, non habita distinctione personę,causæ,vel locorum:resultaret ex hoc iurisdictionum confusio.& per consequens orientur dissensiones,& scandala,contra iura.11.q.j.c.peruenit.3.q.6.c.vltra prouinciarum.& c.vnaqueq;.6.q.3.c.scriptum. & c.scito

2 te.†Item communio solet excitare discordias, vt l.cū pater. §.dulcissimis. de le.2.& negligi solet, quod cōiter possidet,

3 dicit tex.in l.j.C.qñ & quibus quarta pars debe. ¶†Itē omnis iurisdictio ecclesiastica dependet à Papa. & secularis ab Imperatore,vt c.mandata.de præsc.& l.2.§.nouissimè. ff.de orig.iu.& in Auth.quomodo oportet epi.in prin. ¶Isti autē (velut duo magna luminaria humano generi præsidentes,vt s̃.de ma.& obe.c.solitæ.) non possunt singulorum causis interesse,vt l.præcipimus.C.de appel. ¶Ideò per diuersa territoria orbem diuiserunt. sicut si bonus paterfamilias diuidit fundum,& patrimonium in plures agricolas gratia facilioris culturæ, vt l.Gaius.de leg.2. ¶Isti autem(vt sic dixerim) agricolæ,& ministri iustitiæ vocati dicuntur in partem solitudinis,non in plenitudine potestatis,vt d.c.mādata. ¶Subiectis ēt expedit habere iudices,sub quibus iura sua psequantur.& non sibi ius dicant,vt l.nullus.C.de iud.& l.extat.ff.qđ me.cā.super illa rub.quærit Io.An.quid sit forus. hic vide p eum,& etiā remisi de materia in Decretali. expeditus de primo.sed de continuatione rubricæ venio ad secundum, sed diuisum,& summarium intellectum. ¶Et istud ca.diuiditur in duas partes;quia in prima parte ponitur thema, & quæstio.

4 †In secūda quæstionis solutio, ibi [ad quod breuiter.] hoc dicit in summa,sm̃ Io.An. Episcopus deponit clericum alibi beneficiatum,qui in sua diœcesi deliquit:& episcopus beneficii illam sniam exequitur.hoc dicit. Vel aliter.per epm,in cuius diœcesi habent beneficium,est dicta sententia exequēda super ipso beneficio.hoc dicit. ¶Venio ad casum in terminis,quem sic fingo.Accessit iuuenis ad dominum Papam, & coram eo talem proposuit quæstionem.Pater scte. Quidā sacerdos habet ecclesiam in diœcesi Paduana:in qua residētiam habebat.In diœcesi autem Teruisina habebat domicilium,propter patrimonium,quod habebat ibi.Illuc accedes delictum cōmisit:& forteadeo atrox,φ priuari poterat beneficio.vel officio.quæro ergo,an eps, in cuius diœcesi beneficium possidet,& residentiam facit.de illo delicto istū clericum condemnabit. Respondet Papa,& iuris lator:& dicit, φ episcopus vbi delinquit,proferet sententiam. quam sniam iudex,vbi habet beneficium,quò ad beneficium exequetur. hoc dicit.illud lege,literam exponendo.ibi[in causis.] ċ sint causæ,quæ exposcant priuationem officii,vel beneficii.dicit, φ multæ,de quibus j̃.de exces.præla.per totum.& de iureiuran.c.querelam.cum infinitis similibus.ibi[exposcunt.] scilicet de iure communi, non speciali statuto episcopi:in cuius diœcesi quis deliquit.vt dicam j̃.in uersi. opp. in tex.ibi [poterit.]pondera illud verbum: quod non solet necessitatē importare,vt l.j.C.qūo & qñ iudex.innuit, φ ēt eps, vbi hēt ecclesiam,& residentiam facit,poterit etiam delinquentē cōdemnare,vt dicam j̃.in 2.op.quasi non aliam pœnam: q̃ veniat ex dicto maleficio imponenda.de hoc etiam.j̃.dicam. ¶Descendo ad no.Et primò no.φ dicit[postulasti.]†φ sup

5 dubia quæstione: est ad Papam pro consilio recurrendum,

vt

vt j̃.qui fi.sint leg.c.per venera.§.rationibus. quod est verū, cum est dubium super iure. Super facto autem non consulit iurislator. sed instruit:vt quilibet per seipsum hoc dispiciat. vt l.ipse dispice. C.de eden.debet tamen,qui super iure consulitur, factum in verbo explicitè declarare: & non super verbo implicito simpliciter respondere, vt l. vt responsum. C.de transa.& l.precibus.C.de impub. & aliis substi. & c.de muliere.de spon.pp hoc reprehendit Senescallum de insufficientia:quia Iurisconsultus casus singulos: qui poterant de facto contingere super eo,de quo interrogatus extitit,nō aduertit,vt patet in l. Gallus. per totam l.iudicibus autem an sit licitum consulere superiorem super iure,vel facto. dic, vt no.in l.eum quem temere.§.j.ff.de iudi.& c.sicut ex literis.j̃.
6 de spon.¶Secundò no.†tex.ibi[residens.]ꝙ sacerdos dēt in ecclesia residere.concor.j̃.de cler.non residen. per totum.& quodlibet beneficium in dubio requirit residentiam:nisi ꝓbetur contrarium,vt no.Inno.in c.fin.j̃. de cler.non residen. ¶Tertiò no.ꝙ licèt ratione beneficii,quod exigit residētiā, sortiatur clericus forum. cum forus patrimonii ratione non perdatur.dignitas enim sacerdotii superueniens domicilii adiectionem dedisse potius,q̄ permutasse videtur.ff.de sena.l.senatuscon.Vin.verò dicit clericum non posse habere domicilium,nisi in loco,vbi intitulatus est.70.dist.c.sanctorum.cuius contrarium tenet hic Goff.& post eum Io.An. de tempo. ord.c.nullus.li.6.de rescr.c.dilectus.secundò remittit ad no. in c.statutum.§.cum verò.de rescrip.li.6. super ver.quia domicilium.& de priuil.c.ex ore.pro quorum opin.facit etiam iste tex.qui expressè dicit [domicilium nō patrimonii ratio
7 ne.]&c.¶Quartò no.†ꝙ sententia lata cōtra personam ex-
b tenditur b ad bona sita extra territorium ius dicentis. & contigit illa extensio auctoritate iuris per quandam consequentiam,hoc modo de crimine condemnatus est infamis,vt not. s̃.tit.j.c.at si clerici.infames autem non possunt beneficia obtinere.j̃.de exces.præla.c.inter dilectos.in l.j.C.de dign.lib. 12.quia ergo infamia concernit statum personæ,sequitur cōdemnatum,quocunq; vadat:sicut lepra leprosum, vt l.ex ea. ff.de postu.& quod dicam j̃.in 8.q.¶Quintò no.ꝙ ad vnum spectat delinquentis condemnatio,ad alterum sententiæ executio.¶Et aduertendum,quia ille tex.loquitur,cum fit executio super beneficio, cum non super bonis propriis veniat quis ratione maleficii condemnandus:vtrùm bona applicabuntur episcopo,in cuius diœcesi sunt.an episcopo, qui tulit sententiam condemnationis, inferius declarabo in 8. quæst. ¶Sextò no.ꝙ ratione delicti sortitur quis forum. quandoq; tamen contingit,ꝙ potest probabiliter dubitari, vbi dicatur delictum esse commissum.pone mandaui hìc Titio,vt hominem occidat Florentiæ:an hìc, vel Florentię videor deliq̄sse. vel hìc habui ratum delictum Florentiæ meo nomine cōmissum. vel in isto territorio quis cepit hominem: & in alio interfecit.vel est delictum commissum in confinibus. vel si cū lancea,siue sagitta quis in isto territorio existēs sagittat aliū in alio territorio existētem. In omnibus enim istis exemplis potest probabiliter dubitari: vbi dicatur delictum cōmissū: an vbi delictum est inchoatum: an verò vbi est consumma-
8 tum,dicam j̃.in 2.q.¶Septimò no.†ꝙ sententia lata ꝑ vnum iudicem facit fidem coram alio:qui ipsam sententiam exeq̄tur sine alio processu:non discusso aliter,an sit iusta,vel iniusta.quod an sit verum.dic per Bar.in l.si confessus.& l.diuus. ff.de custo.& exhi.re.& dixi s̃.titu.j.c.at si clerici. ¶Octauò no.†ꝙ realem,& actualem executionem iudex non facit ex
9 tra territorium,vt l.ꝙ si fugitiuus.cum sua glo. ff. de eden.& no.Io.An.j̃.c.Romana.§. contrahentes.super ver.trahere.j̃. eod.Verbalem non,vt citare subditum : uel forensem in casu,quo eius foro subiiciatur,dubitatur.& tenet, ꝙ sic in l.omnes.§.si apparitor. de his, qui ad eccle.confu.contra quē fa-
10 cit cle.pastoralis.de re iud.¶†Expeditus de no.venio ad op. Et primò opp.dicitur hic,ꝙ vnus condemnat: & alter sñiam exequitur super beneficio,quod habet in sua diœcesi. & sic innuit,ꝙ episcopus loci, vbi deliquit, tulit sententiam priuationis super beneficio non sito in sua diœc.¶Sed cōtra istud op.sicut enim in personis non subditis non potest iudex aliquid statuere, vt l.extra territorium.ff.de iuris.om.iu. & c.vt animarum.de constitut.li.6. Ita etiam non videtur, ꝙ possit statuere super beneficiis:siue rebus extra suam diœce.existētibus,vt l.cum minus.ff.de bo.auct.iud.poss.& 8.q.2.c.j.& 2. hic autem statuere videtur per talem pronunciationem. ergo malè.¶So.j.gl.sentit,ꝙ episcopus loci delicti nō feret sententiam priuationis super ecclesia alibi sita: sed super crimine.& hæc sñia facit fidem in alio iudicio,vt in gl.patet,quę ꝑ hoc innuit,ꝙ sit opus nouo processu, & iudicio super beneficio alibi sito. quod patet,dum dicit [facit fidem in alio iudicio.]&c.& sic exigit nouum iudicium. gl.sequens innuit contrarium,dum dicit,ꝙ episcopus,cui subest ecclesia, priuabit illum per sententiam,ab alio episcopo latam. & illam tenet Ho.qui dicit,ꝙ iudex,vbi deliquit, pronunciat sup ecclesia. Idem Goff.Pe.& Ab.& Fran.pro istis facit illud c. in prin.& in fi.In prin.enim fuit quęsitum de beneficio,& in fi.dic,ꝙ ꝑ episcopum,in cuius diœce.subest ecclesia, erit executio facienda:quasi non pronunciatio,vel priuatio:sed mera executio spectet.Inn.etiam cum istis fecit,dum dicit, ꝙ episcopus delicti potest eum perpetuò suspendere ab ecclesia quæsita etiam in alia diœc. ¶Ego dico,ꝙ isti canonum patres nō sanè intelligunt.dum firmant,ꝙ episcopus,qui fert sententiam priuationis, exprimat in ea, ꝙ priuat talem beneficiis alibi sitis:nec sua expressio præter,vel contra ius commune aliq̄d operatur.pro hoc primo facit ratio.quia pœna non est in iudicis potestate,sed iuris,vt l.j.§.j.ff.ad Turpil.hinc est,ꝙ si iudex in sententia,vel omittit,vel decernit aliter,q̄ ius commune disponat,l.supplet,qd̄ in iudicio deest,vt l.2.§.si quis condemnat.& l.miles.§.10.ff.de re iud.& l.ex diuerso.§.si in iudicio.ff.so.ma.¶Item lex dicit, ꝙ iudex debet pronunciare super crimine:quò ad pœnam verò iuris,Potestas cōsiderat, vt pœna,quam lex super delicto illo statuit,infligatur,vt d.l. j.§.j.ff.de cap.& hoc est,ꝙ dicit hic Inn.satis esse,ꝙ iudex,ꝓnunciet,& declaret clericum adulterium, vel homicidiū cōmisisse:& postmodū pœnæ executio fit sm̄ canones: qui præcipiunt criminosos condemnatos deponendos. 25.distin.1. ¶Tertiò pro hoc adduco istud c.in prin.& in fi.in prin.enim dicit pro delicto ibi commisso debeat iudicare.non dicit,q̄a pœna priuationis, vel alia:sed simpliciter pro delicto iudicari.& sic super crimine tantummodo pronunciari. in fine etiā dicit,ꝙ erit quò ad illud executio facienda,quasi non priuatio,vel condemnatio facta fuerit sup beneficio : sed tm̄modo executio sententiæ,non super crimine tantùm fuerit promulgata.¶Quartò pro hoc facit quod j̃. dicam in 8. q. ubi dico,ꝙ cum quis de tali crimine cōdemnatur,pp hoc,ꝙ bona veniunt publicanda: sententia lata contra personam extēditur ad bona sine alia expressione,vbicunq; sita sint; q̄a bona relicta accessoriè sequuntur conditionem personæ, vt C. de sacrosan.ecc.Auth.ingressi.& l.si adoptando.ff.de preca. & l.fi.C.si pen.appel.mors interue.& c.j.de iure patro.lib.6.
11 ¶†Ex quibus concludo non multum curandum,vtrū iudex in sententia priuationis exprimat beneficia condemnari,vel non.quia exprimit id, quod tacitè inest. & sic nihil talis expressio operatur,vt l.hæc verba.ff.de le.j.& quod le.& no.in c.vlt. de præsump. per ista tamen non est responsum ad l.cū vnum.§.si is qui.ff.de bon.auct.iud.poss.vbi sententia iudicis contra contumacem lata super missione in possessionē,non extenditur ad bona sita extra territoriū ius dicentis. ¶Sed responde,ꝙ ibi loquitur in sententia interlocutoria. istud c. loquitur in sententia diffinitiua.illam reprobat Host. & post eum Io.And.& c.Romana.j. lib.6. super verbo decernere.tu dicas,ꝙ quandoque loquitur in diffinitiua. & habet locum illud.c.& l.à diuo.in prin.ff.de re iudi. ¶Quandoq; loquitur in

in interlocutoria:& tunc aut iudex simpliciter indistinctè pcipit missionem fieri in rebus contumacis. & non extéditur ad bona sita extra territorium suum, vt d.§.si is qui. qñque super talibus bonis sitis extra expresè discernit. & tunc ad illam extenditur, vt d.ca.Romana. In interlocutoria ergo, ut sita extra veniant, expressio non requiritur. quia veniunt necessariò ad delictum. & sequuntur conditionem personalē, 12 vt dixi.¶†Secundò op.dicitur hic, q alius episcopus, q̃ ille, in cuius diœce.est delictum commissum, sententiam exequitur.¶Sed contra illud op.& videtur, q semper ad iudicem delicti spectat executio,& pronunciatio contra delinquēté, vt j.de rap.c.j.& in Auth.vt nulli iud. §.si quis verò comprehensorum.col.9.So.dicit gl.2.contraria loquuntur,cū est crimen graue.quo casu ille sententiam exequitur,in cuius diœcesi est delictum perpetratum,secundùm gl.ad quam aduertendum.Relata enim ad tex.sentit,q iudex domicilii, & residentiæ non posit in grauibus criminibus se intromittere de executione:ergo quò ad executionē super beneficio non cōsidero speciem criminis,sit graue,vel non graue.¶Nā quodcunq; sit crimen,ex quo sequi debeat priuatio beneficii, fiet executio per episcopum,vbi beneficium est situm,vt hic.quātum verò ad pœnam personalem(vt degradationis, fustigationis,vel similis)habent locum gl.vt fiat remissio ad iudicē delicti,per §.quem allegat.quod verum est, fortè cum præuentus à iudice,in cuius diœcesi est delictum commissum:ad quem,si tulit sententiā super tali crimine,est remissio facienda.¶Sed tunc dices† quare magis episcopus domicilii exequatur sententiam alterius super beneficio sito in sua diœcesi: q̃ exequatur contra personam aliàs sibi subditam,ratione beneficii,& residentiæ.ad hoc respondeo,& dico, †q condemnatus de graui crimine,est priuatus titulo beneficii ipso iure per ipsam sententiam.ad hoc quod no.Inn.j.de accu.c.qualiter & quando.vnde sicut per mortem, translationē,permutationem,vel aliàs priuationē beneficii possessoris ad beneficium reuertitur dispositio beneficii,vt in c.de multa.de præben.eo.ti.c.licèt episcopus.li.6.ita etiam reuertitur, cū possessor intitulatus per sententiam est priuatus,vt hic,cum nō tractetur de punitione personæ,propter graue delictū: tunc ad iudicem delicti,qui præuenit in sententia,& processu, est remissio facienda,secundùm istam gl.quæ sic sentit,dum allegat.§.si quis verò comprehensorum.& ca.j.j.de rap.¶Sit rō;quia vterq; ipsorum contra delinquentem poterat procedere:vnus ratione delicti:alius ratione domicilii, vt j.eo. c.fi.ille ergo debet esse potior,qui præuenit,vt dicam j.in 6. quæst.¶Sed vtrū illa remissio per iudicem domicilii ad iudicem delicti locum habeat:cum iudex domicilii non fuit præuentus per sententiam,vel processum: meritò dubitatur. & pro iudice delicti,q in istis grauioribus ad eum debeat fieri remissio,adduco tex.& rationes.¶Nam tex.in d.c.j.de rap. & d.§.si quis. non hoc expresè dicunt:& necessitatem imponunt iudici,vbi degit,vt eum comprehendat,& remittat, vt d.§.si quis verò.vel eum non recipiat,vt d.ca.j. ¶Itē dicit tex.ibi[cum dicitur iniuria, vbi plectibilis est orta præsumptio.] 28.q.10.c.si ille.& alibi[vbi contingat malum,ibi moriat]. 2. q.1.c.si peccauerit.¶Præterea graui præsidi c cōuenit curare:vt malis hominibus puincia careat,vt l.congruit. ff.de off.præsi.quia enim propter delictum territoriū,& eius res publica offenditur:ad ipsum est facienda remissio:vt ceteri,ad exēplū respicientes,abstineant à delictis, ut in Auth. vt iudi.sine quoquo suffra.§.si quis autem. colla.2.& de pœnis. l. capitalium. §.famosos. vbi ēt redditur ratio remissionis.vt s.ceteri terreantur. ¶Ex isto concluditur,quòd iudex domicilii in grauioribus teneatur remittere delinquentē ad iudicem delicti.¶In contrarium facit tex.j.eo.c.fi. vbi simpliciter tex. dicit.q ratione domicilii pōt quis puniri de delictis vbicunque commissis. ¶Item facit ratio dictæ l.congruit.quæ consistit in purgatione malorum hominum: qbus prouincia careat,vt quieta sit.Item ratione domicilii potest quis in loco conueniri ex contractu alibi inito.& ad rē alibi sitā,vt d.c.fi.j.e.& l.vlt.C.vbi in rem actio.& l.fi. de lon. tēp. præscr.ergo similiter pro delicto alibi perpetrato.nā si semper in grauioribus esset necessariò remissio facienda: frustra essent posita iura de foro domicilii. & hoc tenet Accur. in l. j.& 2.C.vbi de crimine agi opor.& credo verius,vt si præuenit in processu,remittere non teneatur. ¶Non ob.§.si quis verò.vbi etiam iubet remissionem fieri.Nam debet intelligi, si deprehensus fuerit sub alio iudice domicilii.Non obst.c.j. de rap.vbi dicit,q prior iudex non debet eum recipere: nisi prius redeat ad iudicem delicti:ibi enim contingit,quia erat excommunicatus per iudicem,in cuius diœcesi deliquit, qui à nullo debet recipi:donec satisfaciat, & absoluatur à dicto suo excommunicatore.vt c.cum ab ecclesiarum. s. de of.or. & hoc tenet dominus Ioan. Cal. in repetitione dicti ca.j.de rap.in 6.q.c.continenti.¶Si verò iudex domicilii nondū præuenit in processu: requisitus (credo)q remittere teneat: qa iura,& rationes factæ supra pro iudice domicilii:& psertim, quia si testes,per quos potest probari delictum,nō essent de prouincia iudicis domicilii:non possent extra suam prouinciam cogi ad ferendum testimonium,vt l.3.§.fi.ff.de test. ¶Item nec posset iudex domicilii eorum examinationē altori committere,vt in Auth.apud eloquentissimum. C.de fide instr.quæ impedimenta si iudex domicilii prætenderet: remaneret crimen impunitū:cum deficeret probatio, sed non ius.& illa est potissima ratio, quare in istis grauibus delictis fiat remissio ad locum delicti. quia ibi facilius crimina probabuntur.& hoc ratio apertè loquitur in Auth.vt nulli iudi. §.& hæc non considerantes.coll.5.quæ multum arguit contra iudicem domicilii:vt semper remittere necessariò teneatur.quod æquum esse dicerem,vbi talis difficultas probandi crimina immineret.& sic limito quod prædixi:vt tunc pueentio locum habeat,cum iudex domicilii probationes criminū se habere confidit:aliàs delinquentes remittat,si fuerit per literas requisitus,vt d.§.si quis verò comprehensorum. distingue gl.vtrū iudex domicilii teneatur remittere subditū suum ad locum delicti. nam aut loquimur in leuioribus criminibus:& non tenetur.aut in grauioribus:& tunc aut iudex delicti præuenit in procedendo:& debet fieri remissio.aut præuenit iudex domicilii:& non debet fieri. aut res est integra: quia neuter inchoauit processum. & tunc est etiam fienda remissio,si petatur,vt patet ex pdictis. q̃ locū habent in iudice domicilii,an cogatur reqsitus:nō in iudice delicti,an teneat remittere,si delinquens est vagabundus.dicam j.in 4.oppo.
15 ¶†Tertiò principaliter opp.videtur,q non sub iudice delicti:sed domicilii debeat semper ille, qui deliquit, respondere,vt 16.q.j.c.j.& quod ibi notatur.¶So.ibi loquitur in foro d pœnitentiali:in quo vbicunque quis delinquit,debeat adire proprium sacerdotem,& ille cognoscit.Ille verò tex.& similes loquuntur in foro iudiciali. Ratio ibi redditur in glo.
16 Ego reddo aliam,& dico,†q pœna temporalis infligitur pp offensam,& contemptam iudicis maiestatem: cuius territorium ex delicto turbatur,vt l.congruit.ff.de off.præsid. & l.si familia.de iurisd.om.iud.ergo iudex,cuius res publica offenditur,debet punire delinquentem : Sed in foro pœnitentiali agitur de offensa concernente Deum.cuius est terra, & plenitudo eius,psal.23.& ideo sacerdos (qui in confessione fungitur vice Dei)non habet territoriū:sicut nec ille,à quo causam habet,vt l.& quia.ff.de iurisd.om.iud.& l.& si prætor.ff. de off.eius,cui mandata est iurisd.& illa ratio facit ad quæst.
17 †vtrùm sacerdos vbicunque extra parochiam posit audire subditum in confessione: & videtur,q sic,quia fungitur vice Dei,vt ca.omnis. de pœnitentiis,& re.& sic totus orbis quò ad hoc potest dici suum territorium.quod tenet Ho.in summa de pœniten.§. cui. q̃ opin. non procedit sine dubitatione.nam in contrarium videtur c.dudum.ver. extra ciuitatē. de

de sepul.in cle.vbi prædicatores constituti secundũ formam illius Clementinæ deseruiunt, quò ad audiendas confessiones, sicut curati, & tamen extra eundem locum non possunt homines audire.de hac qõne remitto ad no. Arch.in ca.placuit.de pœ.di.6.& quia indulgentia,& remissio peccatorum videntur esse de foro pœnitentiali:ex eo ꝙ sub titulo de pœ. de his tractatur,vt patet in c.quæ autem.ad hunc modũ arguendi facit l.Imperator.ff.de in diē.adiec.& qđ no.in l.fi.ff. de cond.indeb.ideò hic applico talem quæst. †vtrũ epus pos
18 sit concedere subditis indulgentiam pro opere construendo in alterius diœcesi absq; illius consensu:& videtur, ꝙ sic,pluribus rationibus.Et prima,quia dare indulgentias est quodammodo de voluntaria iurisdictione.& talia possunt extra diœcesim exerceri.ff.de of.procon.l.2.& de adop. l.emancipari.Secunda quia hic vr̃ quædam donatio,quæ vr̃ posse extra territorium fieri:sicut & beneficiorũ collatio. de appe. c. qua fronte.& no.Inn.de of.leg.c.nouit.Quarta.quia vt patet in citatione verbali,quam põt iudex facere de subdito commorante.C. de epi.& cler. l.oēs.§.uerum si apparitor.& l.3. C.de off.præ.vi.& patet in d.cap. vbi sñia lata in vno territorio mandatur executioni extra.ad hoc. ff. de re iud.l.à diuo Pio.& de iud.l.properandum.§.si autem reus.& eo.ti.c.Romana.§.contrahentes.li.6.¶So.quia iudex rõne ꝑsonę subiectæ põt ipsius personæ consideratione disponere in re alibi existente:vnde ex decreto iudicis domicilii venduntur bona consistentia extra domicilium.C.de reb.eo.l.magis puto. §. illud.& quod no.Inn.in c.pastoralis.de priuil.vbi in auctorizando recurrimus ad iudicem domicilii:non autem rei, sup qua dispositio celebratur.facit quod no.Iac.de Are.in l.si ꝑdium.C.de præd.min.& 17.q.4.c.in venditionib.& qua pos. agitur rei ven.in loco sui domicilii:licèt res alibi sita sit, vt l. fi.C.vbi in rem actio.in l.fi.C.de templa. & apparet, ꝙ tutor in domicilio administrat bona extra territorium iudicis:qui sibi tutelam decreuit.de excu.tu.l.pp litem.§.j. Ex istis ergo
e iuribus vr̃,ꝙ talis indulgentia [e] prosit subditis concedentis: licèt alibi sit locus, pro cuius constructione indulgentia est concessa.¶Quintò probatur sic.istæ indulgentiæ conceduntur,&c.qui ad locum accesserunt,& manus porrexerunt ad-
19 iutrices.& sic sub conditione vñr concessæ,†quia relatiuum, quis,vel,qui, adiunctum verbo futuri temporis facit conditionem,vt l.si eum.§. qui meus erit.de lega.primo.sed in dispositionibus uidetur, quòd debeamus attendere tempus conditionis appositę in l.2.§.biduum.ff.quando appe.sit.existentia enim conditionis purificat actum.ff.de peri. & commo.rei ven.l.ꝙ si pendente.in prin.& qui po.in pig.ha. l.potior.& operatur,ꝙ finis trahitur ad principium.ff.de cap. & postli.re.l.in bello.§.codicilli.& ad primordium tituli posterior formatur euentus.C.de impo.lu.de l.i.li. 10.& idem videtur in loco:vt debeat attendi locus: in quo cõditio sit apposita:vel indulgentia concessa,vt ff.si cer.pet.l.vinum. & sic attenditur locus.ff.de cond.insti.l.talis.& de cond. & demõ. l.si ita scripsero.& ar.ff.de admi.tu.l.Titium. §. tutor.in l.tutorum.§.rerum.pro hoc illud generale, initium spectandũ. de quo.s̃.de ele.c.dudum.& de minor.l.3.§.scio.¶Sextò ꝓbatur,quia istæ pecuniæ sunt de foro pœnitentiali.qđ patet, quia sub tit.de pœ.de his tractatur;arg.l.Impera.ff.de in diē adiec.Sed in foro pniæ non consideramus locum. in quo actus confertur:sed personam,cui pnia iniũgitur,sit subiecta, vel non,vt 16.q.j.c.j.& ibi no. ergo idem debemus dicere in indulgentia,quæ concernit salutem aiæ,& non locum, cuius capax non est. ¶Septimò & vltimò pro hac parte facit, qđ no.Archi.6.q.3.c.scriptum. licèt enim in messem alienã nõ possit quis falcem mittere.tamen põt spicas manu conterere.i.animas à vitiis purgare, & Ecclesiæ incorporare. & ibi exponit Archi. Sed per indulgentiam non vr̃ aliquid iurisdi. exercere:sed animas à vitiis Ecclesiæ incorporare:ergo non uidetur ꝓhibitũ : sed cõcessum,vt ibi patet.¶In cõtrarium. ꝙ talis indulgentia non prosit subdito. facit, quia extra territorium,vt l.extra territorium.de iuris.om.iu. & c.vt aĩarũ. de consti.li.6.vbi sñia lata intra territorium, non ligat subditum actum alibi exercentem.locus enim,vbi actus sumit effectum,debet considerari.de of.præfe.vigilum.l.fi.& l.contraxisse.de acti.& obli. ¶Secundò probatur.quia attenditur tẽpus, à quo actus confirmatur.ff.de do.inter vi.& vxo.l.qa. & l.in tempus.de hære.insti.de re iud.c.abbate sanè. lib.6.& sic fit in tempore:ergo & in loco.quia paribus passibus ambulant,vt l.vinum.si cer.pe.facit cle.pastoralis.de re iudi.vbi non tenuit citatio Imperatoris.quia collata in locum nõ suę iurisdictionis.licèt in loco suæ iurisdictionis sumpserit exordium.& sic locum in quem,non in quo actus geritur, inspicere debeamus.¶Tertiò probatur,quo iure. & qualiter prohibetur excessus quò ad rem:sic quò ad locum,vt patet in d. c.scriptum.& c.vt animarum. coniuncto c.cum olim abbas. de of.dele.sed ille,qui excēdit in re (quia concedit indulgentiam,quam non potest)nihil agit,vt patet in c.accedentibus. de exces.præla.ergo nec per consequens quò ad locum.facit c.j.de mu.pe.¶Quartò probatur per rationem, quæ reddit̃ in c.ꝙ autem.de pœn.& rem.dicit enim ibi, ꝙ non subdito non potest dari indulgentia.& redditur ibi ratio;quia qui nõ põt ligare,vel soluere:non põt indulgentiam concedere.sed extra territorium non põt ligare subditum:ergo nec sibi indulgentiam concedere. quinimò facilius est ligare, q̃ soluere.quia extraneus actũ gerens in alicuius territorio, ligatur legibus illius,vt l.3.ff.de of.præ.& c.Romana. §. contrahentes.de for.compe.& sic si agit actum meritorium intra talẽ locum:non põt iudex ille indulgentiam sibi concedere,vt d. c.ꝙ autem.¶Quintò probatur per ca.nullus.9.q.2.& 7.q.3. c.scriptum.in quibus prohibetur prælatis accessus ad alienã diœcesim,& exercitium quorundam actuum.s.iudicandi:ordinandi:vel aliquid de rebus ad alium spectantibus disponendi.per indulgentiam autem talem non vr̃ dubium, ꝙ disponit super rebus ad alterius ordinationem spectãtibus: qa loca indulgentiis,& priuilegiis honorari, pertinet ad ꝓpriũ diœcesanum,vt c.omnes basilicæ.16.q.8.¶Nam & iura ꝓhibent in aliena diœcesi prædicare, vel celebrare: nisi fuerit inuitatus.7.q.2.c.episcopi & presb. & 16. q.3. ca.scriptum. pro ista parte facit c.nostrũ postulasti.de pœn. ubi arch.epo permittit p prouinciam suam concedere indulgentiam.& sic à cõtrario sensu,qđ est in iure fortissimum. ff.de off. eius cui man.est iuris.l.j.nam in illo c.fuit dubitatio ratione loci. qa episcopis concessum erat per suas diœceses tantũ concedere indulgentias,vt in c.qđ aũt.præal.Archiepiscopus dubitauit,an scđm illam formã posset per prouinciam concedere. quia in prouincia non est iudex immediatus, sed mediatus. vnde quærit̃,an posit per suam prouinciã concedere literas remissionis.& Papa respondet,repetendo verba quæstionis. ꝙ tales literas poterit per suam prouinciam cõcedere. & sic disponit de loco,licèt quidam dixerint, ꝙ disponat de personis.nam quia subditis tm̃ põt prælatus literas remissionis concedere,vt d.c.ꝙ aũt.poterat dubitari,an archieps subditis suffraganeorum suorum posit hoc concedere : quia non sunt simpliciter subditi:sed scđm quid,vt c. Romana. li. 6.& Papa rñdet,ꝙ sic.& sic illud c. non uidetur disponere de loco,sed de personis. ¶Sed iste intellectus non congruit literæ.quia nec per verba quærentis:nec ẽt respondentis possumus aliquid colligere de persona.sed de loco tm̃. & ideò nõ est recedendum à propria significatione uerborum. de le.3. l.nõ aliter.maximè vbi verba possunt habere proprium,& sanum intellectum.ff.de au.& arg.leg.l.Plautius.¶Quid dicendum,reperi hanc quæstionem pluries examinatam p Oldr. de Laude.qui dicit,quòd dubium qõnis in hoc cõsistit. utrũ illa indulgentia concessa subditis extra locum diœcesis concedentis videatur respicere personas:& valebit.an dicat̃ respicere locum,vbi indulgentiam quis consequitur. qa tunc

non valuit.& probat ipse,ꝙ videatur concessa loco. quia iuristæ attribuunt rationem causæ proximæ,non remotæ.ff.de condi.ob tur.causam.l.penul.& de excep.rei iud.l.cũ de hoc. & no.ff.rerum amotarum.l.si mulier.& de homici.c.de cetero.¶Videndum est igitur,quæ fuit causa proxima, & principalis concessionis istarum literarum:& certè fauor ecclesiæ: vt habeat vnde possit sustentari:vel per frequentiam populi amplius honoraretur.vt dicit tex.in c. antiquarum. quæ fuit extrauagans Bonifacii.quæ loquitur in basilica Apostoli. sibi ergo debet attribui.& ideò dicit l.†ꝙ literæ, quæ mei causa factæ sunt:meæ quodammodo esse videtur. cum ergo ista litera causa ecclesiæ principaliter sit concessa, sua esse videtur.ff.de eden.l.prætor.in prin.¶Non obstat, †ꝙ locus non sit capax indulgentiarum,sed personæ.quia agendo, cui concedantur literæ,nõ curatur,ꝙ cõsequatur indulgentiam: vel quis sit capax illius causæ:propter quam principaliter literę sunt concessæ.s.illius eleemosynæ,quæ datur,vel illius honoris.& ideò dicit l.ꝙ idem si ad honorem ciuitatis legatum ciuitati relinquatur.puta legauit testator prædium facientibus ludum in ciuitate Romana: sed ciuitas non erat capax illius legati; quia non comedit,nec bibit.sed ludentes. quia tamen est capax illius honoris.s.ludi. quæ fuit proxima causa legati,dicitur relictum ciuitati.ff.de leg.j.l.ciuitatibus. ¶Simile

19

20

f dicimus de immunitate concessa ecclesiæ: f vt delinquentes, qui ad eam confugiunt,sint securi.dicitur enim cõcernere ecclesiam:licèt illi,qui confugiunt, ex hoc commodum consequantur,vt patet.j.de immu.eccl.c.inter alia.¶†Item conceditur priuilegium ecclesiæ,ꝙ clerici non possint excommunicari.& tamen ecclesia non est capax istius priuilegii.quia non potest excommunicari. & tamen priuilegium est ecclesiæ.quia propter honorem ecclesiæ principaliter est concessum.de priui.c.cum capella.de verbo.signific.c.penult.lib.6. ¶Item tota die videmus,ꝙ princeps,& communitates(vt inducant homines ad morandum in suis terris) concedunt indulgentias,& immunitates,ne soluant tributa. & tamen priuilegium est ciuitatis,vt ff.de cen.l.formam. Nã non semper expresṡio pſonæ facit censeri cõcesṡionẽ esse personalẽ. sed quandoq; realẽ,vt l.iurisgen.§.pecorum.ff.de pac. ad hoc.ff. de offi.proconsul.l.obseruare. vbi,quòd præses ingrediatur prouinciam per certum locum,est priuilegiũ reale.sic & concessio personalis propter locum quandoq;, & quandoq; pp personam,vt c.mandata.de præsum.facit qđ no.Bar.in l.pater filio.ff.de serui.cum ergo literæ indulgentiarum, de quibus dictum est,concedantur loco extra prouinciam, non valebunt.quia priuilegium non potest dari loco nõ subdito. nã priuilegium est lex priuata.quia in priuatam vtilitatem lata. 3.dist.c.priuilegia.28.q.j.§.fin.& differt à lege, cũ sit species à suo genere.sed non est dubium,ꝙ per l.non potest quis locum sibi non subditum includere,vt l.j.C. de summa trini.& de cap.& postli.re.l.postliminii.in fi.ergo nec per priuilegiũ, quia à quo remouetur genus,remouetur & quęlibet eius species.ff.de dona.l.fi.in fi.& Inst.de satis.tu.§.j.¶ Et ideò dicit Host.in summa de priuilegiis.§.cui.ꝙ illi potest priuilegium concedi,quem constitutio concedentis arctare potest:nisi sit per ecclesiam receptum,vel approbatum,vt c.ecclesia sãctæ Mariæ.de consti.Non ob.ꝙ indulgentia sit de voluntaria iurisdictione . quia hoc non videtur . quia si ita esset,posset inter subditos exerceri.& tamẽ non potest,vt dicto.c. qđ aũt. de pœni.Non ob.ratio, quia per hoc non generatur præiudicium illi episcopo.& sic videtur,ꝙ fieri posit in aliena diœcesi. Nam ordinare non est actus iurisdictionis.& tamen nõ potest quis subditum ordinare in aliena diœcesi, vt c.ex tua. de auth. & vsu pal.Et vt dictum est.s.non solum iudicium ꝓhibitum est,imò dispositio de rebus alienis : qđ esset hic.& licèt mandetur sententia executioni extra territorium. hoc tamen fit per iudicem illius prouinciæ:alias non.& sic fit de cõsensu iudicis sui.qđ hic non negatur posse fieri,de fo.compe.

21

c.j.& cle.pastoralis.de re iudica.& sic conuenitur quis in loco domicilii pro re sita extra.tamen mandabit suam sententiam executioni.Non ob.ꝙ indulgentia sit de foro pœnitentiali.†Et est duplex pœnitentia.vna spiritualis,quæ datur à ꝑsbytero:cui commissum est secundùm varios modos prouidere peccatis.& ista de foro pœnitentiali: & non posset concedi,nisi à presbytero;quia alius nõ habet claues,de pę.dist. j.c.multiplex.& c.membrum.¶Alia generalis.quæ datur ab episcopis,& ista non est de foro pœnitentiali,imò de lege iurisdi.vt in c.accedẽtibus.de exces.prælato.vbi dicit, ꝙ est episcopalis dignitatis,& iurisdictionis.nõ dicit ordinis. Et ideò dicit bea.Thomas.& omnes Doc.dicũt,ꝙ clerici,ẽt diaconi, non possunt exercere ea, quæ sunt episcopalis dignitatis. de elec.c.transmissam.Non obst.ꝙ dicatur datio conditionalis. quia illud est,secundùm fictionem sicut l.in bello.de capt. fictio autem in spiritualibus non præiudicat veritati: vnde de fictione iuris res iudicata est ꝓ veritate accipienda : non tamen in spiritualibus.facit qđ no.Archi.de voto.c.j.lib.6.Ista sunt dicta Oldr.cui placuit sic extensè ponere , quia clara, pulchra,& vtilia. ¶†Quartò principaliter op.& videt,ꝙ nõ solum in loco,vbi quis deliquit:sed etiam vbicunq; committens delictum reperitur, posit condemnari,iuxta illud.[vbi te inuenero,ibi te iudicabo]vt C.vbi de crimine agi oportet. l.j.& 2.¶Et sic iura loquẽtia de punitione in loco domicilii, vel delicti:vel de remissione ad iudicem delicti,videntur frustra posita.qđ fatetur Pla.s.remissionem non esse necessariã. ¶Sed dicit tex.contrarium in dicto.§. si verò quis comprehensorum.quomodo ergo respondetur ad illud dictum. vbi te inuenero,&c.dicit Accur.ꝙ habet locum in vagabũdo,vt ipse not.in præal.l.j.¶Et idem sentit.ff. de accu.l. si cui.Inn. in c.j.de rapt.sentit,ꝙ vagabundi sunt remittendi ad locum delicti.dicit enim ibi sic super ver.ad locum[perfugi.n.erãt, & vagabundi.]& ideò ad locum delicti redire coguntur: ac si litigarent:alibi glo.in l.hæres absens.ff.de iudi.dicit,ꝙ si vagabundus,velit cauere,ꝙ respondebit in loco domicilii: non cogetur respondere,vbi repertus est,quasi imposṡibile sit aliquem esse sine domicilio.facit qđ no.ff.ad muni.l.eius.§. Celsus.ad fi.& dicit Cyn.hoc esse no.cum de multis nescitur,vbi habeant domicilium. & ideò vbicũque reperiuntur,possunt conueniri.nec caueant,vt prædictum est,secundùm eum,qui ita no.in l.j.C.vbi de crimi.agi oportet.D.Io.Cal. in cõmento dicti.c.j.tenet opi.Accu.scilicet vagabundum, qui nullum habet domicilium,non remittendum necessariò , sed esse de foro cuiuslibet iudicis aliàs competentis. & sic posse ꝑ quẽlibet puniri,vbi reperitur.& sic intelligitur de vagabundo illud dictum[vbi te inuenero.]&c.& dicit ꝙ illa lex nõ potest intelligi,nisi de vagabundo. Nam iudicẽ delicti promiserat. ꝙ ergo subdit[vbi reperiuntur]scilicet vagabundi, per l.j.C. vbi de crimi.nec illud verbum[reperiuntur] in genere exponitur , sed in loco domicilii. quia verbum,reperiuntur,omnem locum denotat.istam opi.sequitur Bar.in d.l.hæres absens.& subdit,ꝙ per illam glo.l.j.multi ribaldi suspenduntur in ciuitatibus,& castris.cum nõ habeant alicubi forum . istã quæstionem ponit Spe.in ti.de compe.iud. ad.§.j.ver. sed qđ si debitor vagatur per mundum.& ver.se.& se.vbi istam q.in contractibus,& delictis,& non firmat. ego non video rationem,quare vagabundus non debeat remitti ad iudicem delicti per iudicem extraneum.maior est enim ratio remittendi vagabundum g per iudicem:vbi tantummodo est repertus,si ibi nõ deliquit:ꝙ per iudicem domicilii,qui plus iuris potest prætendere in delinquente:quia est de eius foro.& tñ quandoq; remittitur in atrocibus . & probatur.s.in secunda op. ¶Si enim iudex domicilii cogitur remittere quandoq;. vt dixi.multò magis iudex extraneus. qui in vagabundum repertum in suo territorio nõ habet ius superioritatis, si ibi nõ delinquit,vt dixi.Et hanc opinio.credo magis de iure procedere,†ꝙ vagabundus sit in atrocioribus remittendus ꝑ iudicẽ extraneum:

22

23

g

24

extraneum:qui non nititur puniendo,ratione domicilii, vel
delicti:sed tantummodo vagabunditatis. & sic intelligitur il
le.§.si quis verò comprehẽsorũ.& sic in hoc teneo cum Inn.
¶In criminibus verò nõ atrocibus teneo opi.Accu.Io. Cal.
& Bar.Et idem si conueniatur ex contractibus,nõ posset cre
ditor ad suum debitum peruenire,& remanerent delicta im
25 punita,vt no.Spe.ĩ dicto ver.sed qd si debitor. † & hoc ẽ vti
le scire propter exbãnitos,& exules ciuitatũ:vt possint vbiq;
ꝓ debitis conueniri.qđ posset ꝓcedere, qñ exulant, sed non
sunt bona publicata: aliàs si sunt bona publicata, obligatio
videt̃ sequi fiscum,tanq̃ hæredem,vt l.si tutores. C. ad l.Iul.
26 de vi.& ibi tãgit hæc Spec .¶† Quintò oppõ.ego dixi in secũ
da oppo.ꝙ etiam iudex domicilii potuisset punire istum sa
cerdotem alibi delinquentem. ¶Sed contra hæc op. & vř,ꝙ
nullo modo iudex domicilii possit se intromittere de delicto
subditi alibi commisso.qa extra territorium ius dicentis , vt
l.extra territorium.ff.de decu.& est expressum de const.c.vt
animarum.§.j.lib.6.vbi subditi de delictis extra territorium
h cõmisis nõ tenent̃ coram suo ordinario respõdere.So.dicũt
quidã,illud,qđ dř delinquentem h posse puniri in loco domi
cilii de delicto alibi cõmisso , habet locũ in pœna iuris cõis.
Sed c.vt animarum.loquit̃ de pęna statutaria.qa subditus ex
tra territoriũ delinquẽs non ligat̃.ꝓ qua opi. facit c.à nobis.
de sen.ex cõ.Nam ius cõmune vim suam vbiq;extendit,& de
bet de oibus obseruari, vt in c.j.de consti.& l.omnes populi.
ff.de iusti.& iure.¶Sed dispositio statutaria non extenditur
extra territoriũ statuentiũ.dñs Cy.in d.l. extra territoriũ.in
cõmẽto dicit aliter.& sic aut statutũ adiicit pœnã facto (qđ
aliàs est delictũ de iure cõi,vt furtũ,homicidiũ, & similia.)
aut ei,qđ nõ est aliàs delictũ de iure cõi.vt vendere vinũ, sal,
vel carnes in locis nõ deputatis:vel ire de nocte. primo casu
subditus extra delinquens poterit puniri pœna dicti statuti.
Secundo casu non poterit.ꝓbat primũ membrum. primò ꝑ
l.si quis in hoc genus.C.de epi.& cler.vbi iudex secularis pu
nit delinquentẽ in ecclesia secundùm legem suã,si deliquerit
ĩ ecclesia.& sic extra locũ suæ iurisdictionis . ¶Secũdò ꝓbat
sic.facilius addit̃,& mutat̃ qualitas,q̃ substantia, vt l.in deli
ctis.§.si decreta.ff.de noxa.Sed statutum disponens sup aug
mento,& diminutione pęnæ quò ad delictum de iure cõi vi
detur disponere super qualitate,non super substantia obliga
tionis. Sed in secundo casu,cum statutum facit censeri deli
ctum,qđ non est delictum de iure communi,videtur dispo
nere sup substantia: cuius effectus nõ extendit̃ ad subditum
delinquentem extra.¶Non obstat dictũ c.vt animarum.§ j.
de consti.li.6. qa vel est speciale in sententia excõicationis:
vel non procedit de iure cõi.& sic reprobat illud c.vt anima
rum.multa alia,quæ dicit edita per errorem canonistarum,
vt de citatione verbali extra territoriũ de iure cõcessa.cuius
cõtrariũ sentit cle.pastoralis.de sen.& re iu. ipse quò ad hoc
illud.c.reꝓbat ĩ sua dispu.quæ incipit. Rector ciuitatis Sena
rum.¶Similiter contra canoñ.clamat in l.si certis annis.C.
de pac.l.edita.C.de edẽ.& in multis locis,quem Bart. in hoc
reprehendit in extrauagã.ad reprimendam.super verbo ꝑ
edictum.nam(maximè legistæ) semp sunt adhibiti in compi
latione,& editione iuris canonici,vt patet ex iuribus, & deci
sionibus iuriũ.6.li.& cle.fundat̃ sup multis opi.legista. & ca
noñ.ad propositum igitur,an bene dicat.scilicet ꝙ illud c. vt
animarũ.§.j.non procedat de iure,videamus.& dico,ꝙ opti
mè procedit in eo, ꝙ subditus extra delinquẽs per statutum
sui epi non ligatur.qđ sic ostenditur. ex delicto per subditũ
extra diœcesim cõmisso obligatur reus personaliter ad pœ
nã:in quã deliquendo consentire vř, vt not.in l.j.§. bestias.ff.
đ postu.huius delicti punitio spectat ad epm domicilii, & de
licti.certum est autem,ꝙ maior est offensa iudicis delicti, q̃
domicilij: qa qñq; ad eum dẽt fieri remissio , si petatur , d.
§.si quis verò comprehensorum.sæpius alleg.ergo eius statu
ta sunt sequenda:qa semper actus, qui participat de natura
duorum incõpassibilium,sumit sibi naturam potentioris. vt
l.quæritur. de sta.ho.& dignioris.vt c.quanto.š.tit.j.& c. qđ
in dub.de conse.ecc.vel alta. ¶ Sed potentius est ius iudicis
delicti, q̃ domicilii:igitur rõ qa ad eum qñq; debet fieri re
missio,si petatur(vt dictum est)qa eius territorium, & maie
stas magis offendit ex delicto.cũ sua intersit tenere prouin
ciam in quiete,vt l.congruit.ff.de off.pši.ꝑterea delicta, & cõ
tractus æquiparantur,vt l.omniũ.vt ff.de iudi. & ibi Auth. vt
oẽs obe.iudi.prouin.§.considerantes.col.5.¶Sed in contra
ctibus causa decidenda est secundùm consuetudines,& statu
ta loci:vbi contrahitur,vt l.vt fundus.ff. cõmu.diui. ergo idẽ
debemus dicere in delictis,vt puniat̃,qui delinqt, pœnis sta
27 tutorum loci,vbi deliquit,non domicilii.†quia non dẽt plus
extendi statutum,q̃ auctoritas statuentis,vt in d.l.extra terri
torium.& l.sancimus.§.sup quo.de bono.auth.iu.pos. ¶ Nõ
ob.l.si quis in hoc genus.vbi iudex secularis punit delictum
cõmissũ in ecclesia,secundùm legẽ suam: & tñ nõ cõmissum
in suo territorio.nam dico,ꝙ licèt locus ecclesiæ sit exẽptus:
tñ remanet de territorio,cum videat̃ exẽptus , vbi delinquit:
sicut ecclesia exẽpta remanet de diœcesi,vt j̃.dicam & not.
Io.An.in c.si propter.de rescrip.lib.6.vel aliter ꝓbo.& dico,
ꝙ exẽptio inducta in fauorẽ ecclesiarum non complectitur
eos,q intra ecclesiã deliqrunt,vt de immu.ecc.l.inter alia.li
cèt.n.contra tales possit ecclesia procedere (tanq̃ contra sa
crilegos,vt no.ĩ c.conqstus.)tñ rõne talis delicti ẽt per suum
iudicem sunt puniendi. Ita ꝙ contra tales accumulatur fo
rus foro.& iura iuribus,vt est casus in c.cum sit generale.j̃.e.
facit,qđ no.Io.An.j̃.de iureiur.c.cum sit generale. in nouel
la.vel solue aliter.& dic,ꝙ l.si quis in hoc genus.nõ facit, qa
non loquitur de puniendo subditos pęnis statutorum:sed iu
ris cõis.& hoc fateor.s.subditum extra territorium domici
lii delinquentem puniri posse pœna iuris cõis , vel statutorũ
loci,vbi deliquit , vt no.Bar.in l.cunctos populos. in 9.q. &
in 8.vbi omnino vide.& ꝑ Io.Cal.in 5.præalleg.c.vbi de rap.
in 6.q.¶ Non ob.sua consideratio , quam dicit subtilem.an
scilicet statutum disponat super eo, qđ aliàs est delictum de
iure communi:vt tunc videatur disponere super qualitate.an
super eo,qđ non est:& videatur disponere super substantia.
dico enim,ꝙ ista consideratio videtur contra casum in l.ius
ciuile.ff.de iusti.& iur.vbi quodcunq; iuri ciuili additur , vel
detrahitur per statutum,alteratur ipsa substãtia,& agitur ex
statuto,& nõ ex lege; vt ibi:nec videtur innui,ꝙ noua pœna
apposita facto iam damnato,dicatur qualitas,non substãtia:
imò pars substantiæ dici debet;qa pœna cõmensuratur deli
cto,& pars substantiæ dici dẽt,non qualitas ẽt alterata. facit
l.sãcimus.C.de pœn.& d.l.ius ciuile.& qđ no.Inn.in c.j.j̃.de
28 consti.lib.6.¶Concludo igitur,ꝙ† statuto ciuitatis non liga
tur subditus delinquens extra territoriũ:nisi expresſè dispo
neret de delicto extra per subditum commisso.qđ posset , vt
l.fi.de decre.ab or.fa.& istã opi.tenet Io.An.in c.j.de const.
li.6.sup verbo furtum.& hoc in l.cunctos populos. ad fin.de
su. trini.& fi.cath.dicit tñ, ꝙ si iudex domicilii contra talẽ ꝓ
cedit:in ꝓcedendo seruabit ordinem iudicii secundùm leges
suas:sed secũdùm eas nõ decidet cãm:qa pęna statutaria nõ
dẽt extendi extra territoriũ ius dicẽtis,& cõtra subditũ. pro
opi.tñ Cy.multum faciunt not.per Bar.in l.j.ff. de publ.iudi.
post Iac.But.vbi dicit,ꝙ quando statutum disponit super eo,
qđ aliàs est delictum de iure cõmuni,agetur ex lege ueteri,
non ex nouo statuto. ¶Sed mirum videtur , si per statutum
imponitur pœna pecuniaria pro homicidio, vt Perusii,dica
tur agi iure communi:qđ imponit pœnam mortis. nã si age
retur ex lege publici iudicii,nõ posset interuenire ꝓcurator,
vt l.pe.§.ad crimẽ.de publi.iudi.qđ tamen potest , vbi ꝑ sta
tutum alteratur pœna, vt dixi.& sic ipse not.in d.§.ad crimẽ.
¶Et ex ista opi.de qua dixi,ꝙ subditus delinquens extra ter
29 ritorium non ligetur statutis patriæ,infero.† ꝙ si statuto epi
scopi caueat̃,ꝙ clericus cõuictus de adulterio , vel de furto,

sine spe dispensationis reddatur inhabilis ad ecclesiastica be
neficia obtinenda: ꝙ talis constitutio non extendat se ad bñ
ficia sita extra diœcesim statuentis: quin possit ea post pera-
ctã pœnitentiã sine dispensatione retinere, vt in c. si clerici. §.
30 de re iudic. ¶ Item si † constitutio imponat pœnam priuatio
nis bñficiorum, vltra q̃ statuat ius cõe, non extendet se talis
constitutio ad bñficia, q̃ haberet, qui delinquit in alia diœce
si. nec ille eps debet sñiam talem priuationis executioni man
dare. ¶ Intelligo igitur istum tex. cum dicit [in causis, quę offi
cii, vel beneficii priuationem exposcũt.] si de iure cõi: secus si
de iure constitutionis synodalis. arg. d. c. vt animarum. allego
ad hoc. c. cum olim. de cle. coniu. & probat hoc etiam rõ na-
turalis. Nam sicut causa finita non potest producere effectũ
infinitum. Ita iurisdictio limitata ad certum territorium, nõ
potest producere effectus non limitatos. facit cle. pastoralis.
§. rursus. de re iudi. Et qđ no. Pet. & do. meus. do. Bal. in l. eius
§. si cui. ff. de testa. in quæstione banniti ad mortem in absen-
tia, an possit condere testamentum. tenet enim, ꝙ sic. qa sta-
tutum extra suum territorium non potest eum reddere inha
bilem ad hunc actũ. ¶ Et aduertẽdum ad istud eius dictum;
qa loquitur, cum non alteratur pœna per statutum: sed or-
do procedendi. & contumax condẽnat de crimine capitali
in absentia, contra l. absentem. de pœn. ¶ Nam effectus pro-
cessus habiti secundùm illum ordinem non extenditur extra
territoriũ statuentis. qđ põt esse verũ, qñ sñia lata secundùm
illũ ordinẽ efficit, & concernit statum primò. Si verò concer
neret bona, vel aliquẽ statũ psonæ: credo, ꝙ sñia lata secun-
dùm ordinem, q̃ seruat in loco iudicii, vbiq; sortitur effectũ
suũ, iuxta theoricã Doc. arg. l. cunctos populos. C. de sum. tri-
ni. distingue ergo ex prædictis, cum quæritur, vtrũ iudex do-
micilii possit punire subditum alibi delinquentem. dicã, ꝙ
aut quæritur, vtrùm possit eum punire pœna iuris cõis, vel
statutorum loci, vbi deliquit: & potest. & sic loquũtur iura, q̃
statuunt delinquentem posse puniri ratione delicti, vbicunq;
in loco domicilii sortitur effectũ suum. aut quæritur, vtrùm
possit secundùm statuta sua. & tunc aut quò ad ordinem ꝓ-
cedendi: & eius statuta cõsiderant. qa sic est causa ĩ ciuili. vt
l. 3. de sum. trini. & d. l. cunctos populos. per Doc. aut quò ad
pœnæ impositionem. & tũc aut expresè statuto disponitur
sub pena subditũ alibi delinquentem. & ligat subditus, vt d.
l. fi. de decre. ab ord. fa. aut statutũ simpliciter loquitur. & tũc
secundùm Cy. subdistinguitur, vtrùm disponat super delicto
de iure cõi, vel non. ego simpliciter tenui, ꝙ nõ liget extra, p
d. c. vt animarũ. §. j. ¶ Ad rationes respon. vt prædixi. & ita
(vt dixi) tenet Bar. in repe. l. cunctos populos. C. de sum. trini.
¶ † Sextò opp. & videtur, ꝙ nõ possit iudex punire delinquẽ
tem in suo territorio, vt c. cum inferior. cum ibi no. de maio.
31 & obe. ¶ So. qñq; in diœcesi delinquit extraneus: & põt ibi
puniri, omni priuilegio cessante. in j. c. & Auth. qua in prouin
cia. C. vbi de crimi. agi opor. quãdoq; delinquit superior ipsi
iudici (puta archiepiscopus in diœcesi episcopi.) & tunc eps
ratione talis delicti non potest procedere contra suum supe
riorem. Cõuenietur ergo illo casu coram suo patriarcha. 21.
dist. c. submittitur. & 16. q. j. c. frater. Ratio colligitur in d. c.
cum inferior. ex qua patet, ꝙ si dictus episcopus retinet aliũ
episcopatum ex dispensatione extra prouinciam sui archie-
piscopi. & ille archiepiscopus ibi delinquat: non poterit, epi-
scopus eius eum punire: qa absurdum est, vt filius iurisdictio
nem exerceat in parentem, vt d. c. cum inferior. hinc est, ꝙ Pa
pa à nemine iudicatur. quia oĩs anima est sibi subiecta. & im
mediatè subsunt sibi omnes prælati. 9. q. 3. c. si aliorum. exce
pto crimine hæresis: de quo 40. dist. ca. si Papa. Et per hoc in
summa de sent. excõ. §. quis valeat excommunicari. versi. qđ
metropolitanus. & sequen. & vide qđ no. Io. An. in reg. cui li-
cet. de reg. iur. lib. 6. & in Spe. de testi. §. j. ver. quid si is. vbi de
archiepiscopo ferente falsum testimonium coram episcopo.
vbi verò non esset reperire ius obedientiæ, & subiectionis. q-
cunq; prælatus, etiam archidiaconus, possit punire delinquẽ
tem intra limites sui archidiaconatus, etiam si delinquens es
set eps. 6. q. j. c. placuit. & d. Auth. qua in prouincia. & hoc no.
Io. An. post Inn. & Host. in d. c. cum inferior. & no. 92. dist. c.
32 si qui episcopi. & faciunt ista ad argu. †. si delegatus Papæ de
linquit in causa sibi cõmissa (qa fortè pecunia corruptus tu
lit sñiam, vel per imperitiam malè iudicauit: vel abutitur iu-
risdictione) an poterit coram ordinario conueniri ad pœnã,
vel ad interesse: videtur ꝙ non: qa in causa illa maior est quo
libet ordinario, vt c. 2. §. de offi. leg. & qa fungit iure proprio,
vt l. vt sumptis. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisdi. sicut ergo
Papa à nemine iudicat, vt dixi. Ita nec ille, qui eius personam
repræsentat, vt l. alia. ff. sol. ma. ¶ In contrarium facit. qa deli
ctum omne priuilegiũ tollit, vt in Auth. qua in prouincia. C.
vbi de crimi. agi opor. l. nullum. C. de testi. ¶ Tales. n. (quibus
plus honoris impẽditur) grauius puniuntur, si occultè depre
hendãtur in crimine, vt l. presbyteri. C. de epis. & cle. facit. 3.
q. 7. c. qui sine. & §. si iudex. colla. 6. & istam opi. scilicet, ꝙ or
dinarius possit cõtra talem delegatum procedere, tenet Cy.
in d. Auth. qua in prouincia. alleg. Auth. vt iudic. sine quo. suf
fra. §. dicimus. col. 2. Io. An. non placet ista opi. quãdiu durat
iurisdictio delegata. & si per id impediretur delegati ꝓcessus:
sicut non posset cognoscere de iustitia, vel iniustitia sñiæ ip-
sius delegati: Ita etiam nec cõtra ipsum delegatum agi ad in-
teresse ex causa, in cuius examinatione veniat talis cognitio
sententiæ. & incidenter ad hoc facit, qđ no. Io. An. in c. super
eo. super gl. 3. de offi. deleg. vbi omnino vide, quæ cognitio, &
iurisdictio sit concessa ordinariis. quibus aũt Papæ beneficia
conseruentur. in quæstione ergo proposita Io. An. vr̃ sentire
contra Cy. & de rescrip. cuius opi. tenet, dum durat causa cõ
tra delegatum coram ordinario, quo moueatur. idem credo,
si ea finita agatur contra eum ad interesse. qa iniquè pronun
ciauit. Non enim videtur, ꝙ delegatus Papæ teneatur redde-
re rationem coram ordinario suo de processu causæ sibi cõ-
missæ. ¶ Si verò conueniatur ratione fraudis, & doli (qa dicit
corruptus pecunia: vel per gratiã, siue sordes pronuncias-
se) tenet hoc casu cũ Cy. vt possit cõtra eum delegatus cogno
scere, & punire. remittit Io. An. ad ea, quę not. Spec. in Decre.
ei qui. §. j. ver. sed pone. & Io. Cald. in d. c. j. de rapto. in vlt. q.
vbi pertransit simpliciter cum Io. And. & pro prædicta consi
deratione, vtrùm qđ concernat principaliter, vel incidenter
cãm delegantem, vel tm̃modo crimen, qđ dicitur delegatus
commisisse facit l. si quis libertatem. in fi. ff. de peti. hære. & l.
si duo patroni. §. idem Iul. ff. de iureiur. ¶ Et aduertendum,
quare quæ dicta sunt, locum habent, cum quæritur, an infe-
rior punire possit superiorem se delinquentem in suo terri-
rio. quid ergo si non superior: sed collega in officio: vel alius
similem in loco iurisdictionem habens ibi deliqt: an talẽ pu-
nire poterit: videtur, ꝙ non, qa eadem videtur prohibitio de
pari ad parem. quæ est de minore ad maiorẽ, in c. innotuit. §.
de ele. & duobus procuratoribus insolidum simul datis, vnus
contra alium nõ congruit. l. qui duos. ff. de procu. Nam & asi
nus auribus intumescit, cum videt se in parem comprehen-
33 di. vt no. in l. hæres per seruum. ff. de acqui. hære. ¶ † Item vbi
duo sunt pares contendentes adinuicem: recurritur ad prin
cipem. ff. de re iud. l. duo. & C. de appel. l. in offerendis. in con
trarium facit. C. ne li. po. l. j. in fi. & §. an autem. in Auth. vt iu-
dic. sine quoquo suffra. sed ibi non erat par in administratio
ne, sed ĩ dignitate; qa erat in ꝓuincia p̃sidis, in qua debẽt sibi
obedire p̃lati. de pala. sa. lar. l. nihil oĩno. li. 12. & c. ad suppli
cationẽ. de renũ. ¶ Itẽ non ob. ꝙ Romulus puniuit Remũ de
linquẽtẽ: qa licèt essent fratres, obtinuit sortẽ.] & hanc partẽ
tenet Bar. in l. si quis violauerit. de rerum diui. & per eundem
34 in l. inter tutores. de admini. tut. vbi videas. ¶ Septimò oppo-
ego dixi, ꝙ contra delinquentem potest procedi per iudicẽ
domicilii, & delicti. ¶ Sed ex hoc sequeretur, ꝙ idem delictũ
numero puniretur variis pœnis. alia per iudicem delicti, sed
lege

lege sua.& alia per iudicē domicilii,scilicet pœnæ iuris cōis. vt dixi.s̄.in versi.oppo.in solutione contrarii.l.si quis in hoc genus.hoc autem videtur cōtra casum in c.at si clerici. ad fi. s̄.ti.j.l.senatus.ff.de acc.& præben.& de pœni.dist.1.c.in his auctoritatibus.¶So.aut q̄ritur vtrùm pro eodem delicto q̄s possit puniri variis pęnis,& diuersis legibus:vel eadem lege. & tunc potest,vel non pōt,secundùm illa,quæ dixi.j̄.c.conq̄stus.vbi plenè distinxi.aut q̄ris,vtrùm pro eodē delicto posset quis coram diuersis iudicibus:vel eodem iudice cōueniri:non dico puniri.& hoc modo possunt plures leges,& plures iudices concurrere in punitione delicti. plura ergo iura p̄nt concurrere ex expositione,& origine:sed non effectu, & exactione.exēpla collige ex legibus alleg.in c.dilecti.s̄.ti.j.& p Inn.in c.cū dilectus.de or.cog.& plura p Cy.post gl.in l.1. C.de fur.& l.qđ in hæredem.§.eligere.de trib. & l.cū filius. §.variis.de leg.2.Ex quibus iuribus infero, q̄ p pœnam impositam ab alio ex p̄dictis iudicibus colligitur pœna, & procedendi potestas quò ad reliquum:& etiam quò ad eundem iudicē,qui processit,si velit ex alia lege procedere.& hoc verū relinquitur.fallit tñ q̄nq; secundùm illa, quæ no.Bar.in d. l.senatus.& l.denunciasse.§.qđ tñ.ff.de adul.& per Cy.in cōmento.l.extra territorium.q.6.vbi oīno videas. ¶Ex his oībus latè dictis,vt materia liqueat,posset colligi breuis distinctio.cum quæritur quis sit iudex cōpetens contra delinquentem.distingue.aut quæris quò ad executionem sn̄iæ faciendā contra delinquentem: aut quò ad eius condemnationem. primo casu,ad quem spectet contra delinquentem,dictū est s̄.in primo contrario.secundo casu, quo quæritur quò ad cōdemnationem.subdistingue,aut quæris de foro pœnitentiali. aut iudiciali. & si de pœnitentiali:dic vt in tertio cōtrario. Si de iudiciali.& tunc aut quęris de vagabundo delinquente: aut de alio non vagabundo . dic vt s̄. in quarto contrario . Si verò de alio non vagabundo . & tunc aut quęris de potestate procedendi contra delinquentem : aut de pœnæ impositione,qua lege scilicet puniatur . ¶Si de potestate procedendi. & tam episcopus domicilii,quàm delicti procedere potest,vt dixi s̄.in secundo contrario.& hoc verum de delicto iudicis delicti:nisi in casu,quo deliquisset in eius territorio.quia hoc casu procedi contra eum non posset,vt dixi s̄.in sexto cōtrario . Si verò quæritur , qua lege veniat puniendus, dixi s̄. in sexto contrario:& in septimo de concursu pœnarum in peti-
35 tione,vel exactione.¶†Venio ad quæstio.& primò quero.dicitur in j.c.quòd ratione delicti sortitur quis forum. Sed pone,q̄ quis reus conuentus super crimine ad exclusionem fori per modum exceptionis in declinatione negat se deliquisse in territorio:in quo dicitur commisisse delictum.aduerte, quia ista exceptio licèt opponatur ibi in declinatione:tñ concernit causam principalem.& hoc respectu videtur reseruanda in processu cāæ post nomen rescriptū inter eos.sic & aliæ peremptiones reseruandæ sunt postea in causis ciuilibus,vt l. causator.C.de præs.lon.tem.& no.s̄. q̄ q̄a delictū, qđ negat, est fundamentū iurisdictionis iudicis:vr̄ de ipsa primò, & ante oīa cognoscendū,vt in c.inter monasterium.de re iu.per talē enim negationem rei redditur iudex dubius:an sit iudex iurisdi.vide per Bar.in l.hæc autem.ff.qui. ex cau.in pos.ea. ibi [constare debet, liquere qui prætor.] &c. ¶Quid dicendū. dico sic:q̄nq; reus non negat delictū:sed dicit se alibi deliq̄sse,quàm in territorio iudicis procedere volentis . & tunc iudex pōt de hoc cognoscere:an in loco suæ iurisdictionis deliquerit,vel non,p l.si quis ex aliena.ff.de iud.q̄nq; est certum de maleficio,& de loco maleficii:sed negat reus locū esse de iurisdictione iudicis proced.tunc Inn. magis dubitat pp imminens periculum alterius iudicis in perdenda quasi possessione iurisdictionis . tñ concludit , q̄ nihil præiudicabit talis cognitio alteri iudici:sed partibus tantùm:& ita no.in ca.sup literis. de rescr. q̄nq; negat simpliciter se delictum cōmisisse ad declinandam iurisdictionem,vt dixi.& ille est casus quæstionis,in qua videtur, q̄ ibi declinatoriè sit de hoc ante oīa cognoscendum:sic in proximis duobus membris sentit Inn. Sicut enim hic tota vis quæstionis,& iurisdictionis dependet à dicta exceptione:ita in prædictis casibus, in quibus vt dixi Inn.sentit,q̄ sit de tali exceptione cognoscendum ibi declinatoriè.Sed dices,si verū est,q̄ ibi declinatoriè cognoscat,deliquerit,vel non, postquam constiterit de delicto . quid faciet iudex?condēnare.n.non poterit eum: quare ad hunc finē de delicto non cognouit,vt c. cum delicto. ad fi. de or. co. tum quia nondum poterat dici iudicium:nec ordo seruatus, q̄ requiritur,sicut in ciuilibus,vt l. absentem.ff.de pœn.ibi[more priuatorum iudiciorum.]&c.& j̄.de accu.c.qualiter.¶So.dicit,q̄ de hoc deliquerit,vel nō,cognoscetur summariè. & sufficeret illa summaria cognitio ad fundationē iurisdictionis iudicis:vt sic iuris ordine in causa procedat.& hoc tenet Ioā. Cal.in d.c.j.de rap.in 4.q.& remittit ad Spec.de compe.iud. adi.§.j.ver.sed pone aliquis.& §.seq.Et circa hoc uide,quod no.Io.An.j̄.de lit.non cont.c.1.li.6.& bene no.istam q̄ōnē; quia per eam patet,q̄ sunt quædam exceptiones,quę pariter concernunt iurisdictionem,& causam principalem:vtrùm ergo de ipsis vt declinatoriè cognoscatur: vel postea reseruet,
m patet ex p̄dictis.simile dicimus in literis ad beneficia m,contra quas interdum opponuntur exceptiones , quæ perimunt literas tm̄:interdum literas,& gratias,vt no.Io.And.j̄.de lit. conte.c.1.li.6.& Inno.s̄.de rescri.c.constitutus. & ad ista adde quod leg.& no.in c.si clericus.& c.cum sit generale.s̄.eo.
36 & vtrobiq; scripsi.¶†Secundò quæro,quid de illo, q̄ existēs hic Paduæ mandauit delictum committi Venetiis, & cōmissum fuit.vel ibi suo nomine cōmissum: hic Paduæ ratum habuit.& quid iuris de percutiente cum balista, vel lancea aliquem existentē in alio territorio,vel in confinibus:ad hoc dico.& primò ad q̄ōnem de mandante: videtur,q̄ dicatur deliquisse in loco:vbi delictū fuit consummatū. nam sic est ex cōtractibus,ex quibus mandans rn̄dere tenetur in loco: in quo mandatum sortitur effectum,vt l.si vt proponitur. ff.de fideiuss.ergo idē in delictis,quæ æquiparantur cōtractibus quò ad forum,vt l.omnem.ff.de iud.l.ex contractibus.eo.ti.& istā partem tenet Bar.in d.l.si vt proponitur.tali ratione. cū quis mandat committi delictum,non oritur actio mandati:sed ex delicto subsequuto propter mandatum.alleg.quod no.in l.1. §.persuadere.ff.de ser.cor.& Insti.de obli. quæ ex quasi deli. nas.§.ob hoīem.& per to. ¶Et hoc est,qđ dicit lex.q̄ ille , q̄ p̄stat opē furto,tenetur furti.vt in l.is q̄ opē.ff.de fur.quasi dicat, tenetur ex furto pp opē,hoc est contra qđ dicit l. q̄ tūc incipit teneri,cū delictū est cōmissum,vt l.si q̄s vxorē.§.neq; verbo.ff.de fur.& l.itē apud.§.si curauerit.ff.de iniu. ¶Idem in ratihabitione,vt oriatur actio ex negocio gesto pp ratihabitionem,vt dicit tex.in l.si pupil. §.item quæritur. ff.de neg. gest.vnde sicut ratihabitio trahit ad se negocium: ita delictū trahit ad se mandatum.Ita dicit in d.l.si vt proponitur.de fi-
37 deiuss.quod facit ad quæstionem.†si quis constituit procuratorem in curia ad renunciandum beneficio extra curiā.an dicatur vacare in curia:vbi renunciatio sumpsit principium p̄pter mandatū.an verò in loco renunciantis : vbi mandatum sortitum fuit effectum.& certè per prædicta videtur, q̄ in loco renunciantis:vt actus denominet à fine,nō à princ. ¶Idē in renunciatione facta per negociorum gestorē extra curiā , quam in curia ratam habeo.de quo dic,vt no.gl.sing.in cle.j. ¶In alia quæstione de balistante,& sagittante aliquē in alio territorio. vtrùm inspici debeat locus,vnde sagitta , vel lācea est emissa:an verò locus,in quo est vulnus illatū.& videtur,q̄ iste talis possit puniri in vtroq; loco:& quilibet iudex ex istis duobus sit cōpetens,ar.l.j.C.vbi de crim. agi opor. vbi dicit post Pet.q̄ saltem à iudice loci:vbi existebat, cum traxit lanceam,vel sagittam.nam sic est in tempore:vt ad tempus uulneris trahatur mors,quæ ex uulnere subsequit,vt l.huic scripturæ.ff.ad l.aqui.& l.damni.§.Sabini.ff.de dam. infe.ita de-

bemus dicere in loco.arg.ff.si cer.pet.l.vinum. secũdùm Cy. Bar.hoc reprobat in l.libellorum.de accus.ubi dixi,ꝙ dẽt in spici:vbi quis percutitur.& sic locus, in quo actus sortitur ef fectũ.qđ vt plenius habeat, pono qõnem, quam disputauit Iac.But.¶Statuto cauetur,ꝙ quælibet terra teneatur suum districtum custodire:ne ibi robariæ:aut alia maleficia cõmit tantur: vel teneatur ad emendationem damni. Contingit,ꝙ malefactor quidã cepit,& ligauit vnũ in districtu illius villæ: & sic ligatum duxit in aliquam villam proximam,& ibi eum vestibus spoliauit.quæritur ergo,quæ dictarũ villarum tenea tur ad damni emẽdationem,&c.¶Vltra quæritur. si statuto cauetur,ꝙ de maleficiis iudex inquirere teneatur,quis prædi ctorũ erit iudex.primò arguit,ꝙ locus,in quo captus fuit,de beat considerari:qa tunc est priuatus naturali potestate. patet in feris,q̃ tunc nr̃æ fiunt,cũ eas naturali potestate priuamus.ff.de acqui.rerum do.l.j.§.oĩa igitur.& l. in laqueum.de acquir.re.domi.¶Secundò probatur per.§.si ab hostibus.in

38 fi.Inst.quib.mod.ius pa.pot.sol.†Captus enim ab hostibus:n & anteq̃ deducatur ad locum hostium, & etiam manẽs in no uo solo fit seruus. & indiget postliminio, & ibi in l.4. & l.in bello.de cap.captura igitur est consideranda:nec ex seq̃ti ductione continuata alteratur delictum. ¶ Tertiò arguit de animo delinquendi,q̃ inspicit,vt forma,vt l.si quis domo.de fur.cum ergo in villa captus fuerit,animus delinquendi, & ibi captura hominis,& rerum ibi dicitur delictum cõsumma tum.facit l.qm̃ multa.C.ad l.Iuli.de vi.ad hoc.l.j.§. idem La beo.de vi,& vi ar.& no.in l.4.§.si quis autem iussus. eo.ti. & ꝙ in delictis spectemus initium,non eius continuationem,ꝓ batur in l.& si amici.ff.de adul.& l.lex,qđ ait.eo.tit.breuiter post multa argumenta videtur concludere,illam partem esse veram. Nam ex illa sola captura poterat dici delictum esse consummatum.vnde ipsius finis,euentus,vel defectus nõ mu taret effectum sui principii. ideò considerandum est principium,& non finis,vt l.Iuli.secundo responso.de cõdi.inde. & ad Velleia.l.aliqñ.§.fi.& ff.mandati.l.si non remu.§.j.& p illam rõnem patet dña.quare secus in q̃stione de mandato, & ratihabitione,in quibus dixi delictum nõ cõsiderari ex prin cipio:sed ex fine.in illa qõne dicit Ia. But. principium considerandum:ibi enim principium non poterat censeri delictũ, alio non secuto,vt d.§.nec verbo.& §. si curauerit. Sed hoc principium,scilicet captura,& priuatio libertatis est habẽda pro delicto perfecto,& cõsummato.vt probaui circa secũdã eius decisionem.præsupposito ita esse,scilicet ꝙ delictũ fuerit consummatum pp capturã,& priuationẽ libertatis,vt dixi:an mutatione territorii oriaẽ nouũ n delictũ, respectu alterius territorii:ad quod ligatus ductus fuit, sicut in furto:licèt aliter Bar.in l.dñium.ff.de fur.& quicquid sit in furto: sit continuò alterius territorii,in quo contra Bar. multi tenent, præsertim Doc.Bonoñ.vt audiui, cum in qõne illa maior sit rõ concludendi,ꝙ ex ista spoliatione vestium, & damnatione equi puniri possit in nouo territorio: in quo talem captũ duxit.de alia quæstione,cũ scilicet delictũ est commissum in confinibus duarum ciuitatũ.dicit Dy.ꝙ vterq; iudex dẽt co gnoscere,si fuit æqualis,argu.ff.de lib.agno.l.j.§.qđ si hoc.Si tñ vnus post venerit præferendus: etiam & alius postea nõ ꝓ cederet;qa de facto eiusdem hominis non dẽt sæpius quæri. ff.de offic.consul.l.j.& l.senatus.de accu.ita no.Bar.in l.iurisperitos.§.cum oriundus.ff.de excu.tut.Et ibi quid iuris,si qs est in confinio duarũ parochiarum,dicit ꝙ censebitur parochianus vtriusq;. allegat de agric.& cẽsi.l.omnes.lib. 10. vbi

39 glo.&c.¶†Tertiò quæro.dixi.s̃.de subdito delinquente extra territorium,à quo,& quibus legibus puniatur.¶Sed nun quid ipse sic delinquens,si in loco delicti proceditur(qđ põt, vt dixi)punietur pœna iuris cõmunis: vel illius loci statutis. ¶Item quia statuta videntur solummodo restringi ad subditos: & ista debet esse intentio statuentis non transgrediendi suos terminos quò ad locũ,vel personam,vt d.c. vt animarũ.

§. 1.& l. extra territorium.ff.de iuris.om.iu.& l.cũctos populos,quos clementiæ nostræ regit imperium,&c.C.de sum.tri ni.vnde Apostolus.nihil ad nos de his,quæ foris.¶In contrarium,ꝙ ille ligetur statutis loci, vbi deliquit.facit.8.dist.c. q̃ contra mores.ibi enim de obseruantia consuetudinis loci dicit[nulla ciuis,aut peregrini libidine violetur.] ad idem l.3. ff. de offi. præsi.ibi[nec distinguit,vnde sint.]& hẽt hoc æquitatem:qa secundùm diuersitatem locorum crimina durius, & remissius puniuntur,vt l.saccularii.§.sunt quidam.ff.de extraor.cri.& illam partem tenet do.Io.Cal.in d. c.j. de rap.3. q.5.vbi in eo esset probabilis ignorantia, quæ haberet eum excusare à pœna statuti,vt c.2.primo responso.de const.lib. 6.& l.fi.de decre.ab or.fa.dicit enim, ꝙ præsumitur sñia, si p coniecturas non constaret de ignorantia:quibus interueniẽtibus stabitur super ignorãtia iuramento suo.de sen. excõ.c. si verò.§.j.Iusta autem videtur ignorãtia,si in illa traxit modicam moram:& delictum,qđ commisit,non erat delictum de iure cõmuni.nam vbi erat delictum de iure cõmuni(& sic sciebat se delinquere) credo indistinctè, ꝙ ligetur pœnis statuti; qa nõ deberemus cõsiderare, vtrũ delinquens ignoret, vel sciat pœnam ex delicto infligendam: qa nihil mutat æstimatio delinquentis,vt l.fi.ff.de crimi.expi.hære.nisi in pœna, quæ infligitur principaliter propter contemptũ, vt excõicatio. In hac enim inflingenda plus attenditur opinio delinquentis,quàm veritas,vt c.vt animarum.de cõsti.lib.6.& l. si ignorans.ff.loca.ad ista tamen adde, quod not.Bart. in l.diuus.ff.ad leg.Cor.& sic dom.Bar.præmissa ꝓseq̃t latius. & primò in delictis,an forenses delinquentes in alicuius territorio,ligentur illis statutis.secundò in testamentis: vtrùm forenses accedentes ad illum locum possint testari sm̃ cõsuetudinem,& statuta illius loci,puta corã duobus testibus,vt Venetiis:vel cum tribus,vt Senis.Et quid iuris si non super solẽnitate: sed super personæ habilitate disponat, vt ꝙ filius fa. possit testari secundùm illam consuetudinem:vel statuta ligent clericos.Ista plenè ꝓseq̃t in repititione.l.cunctos populos.in 3.4.& 5.q. ¶ In delictis igitur,de quibus loquitur, sic distinguit.aut delictum(in illo qđ commiserit forensis in loco)erat delictum de iure cõi:& punitur secundùm statuta dictæ ciuitatis,vel loci, vt in Auth. qua in prouincia. C.vbi de crimi.agi opor.& d.l.saccularii.& de sent.excõ.c. à nobis. & qđ ibi no.& tenet Dy.in l.si cui.§.plenè.ff.de accu.Non ob.l. j.C.vbi sen.vel cla. vbi dicit[publicis legibus subiuget.]&c. Rñdeo.n.vt ibi no.Cy.& Io.Cal.in d.q.5. aut non erat delictũ de iure cõi.& tunc aut ille forensis ibi tantã morã cõtraxit, ꝙ vero similiter poterat scire.& tunc idẽ.ꝓ hoc l.2. & qđ ibi no.C.vbi de cri.agi.opor.in gl.vlt.aut ibi non contraxit morã tm̃.& tunc aut illud factum erat communiter per oẽs ciuitates prohibitum(vt puta ne extrahatur frumentum de territorio.qđ est cõiter prohibitum per totam Italiam,)& illo casu non licet allegare ignorantiam ad totalem excusationem. ff.de publi.l.fi.§.licèt aliquis.Aut non est ita generaliter prohibitum:& nõ tenetur, nisi fuerit sciens,vt d.l.fi.de decre.ab or.fa.& d.c.vt animarum.vbi ignorantes non tenentur, nisi

40 eorum ignorãtia fuerit crassa,aut supina.¶†Quartò quæro. dixi.s̃.in 5.q.ꝙ subditus delinquens extra territorium nõ ligatur legibus,siue statutis sui territorii:sed illius,in quo deliquit,vt s̃.proxi.q.pone ergo,ꝙ subditus deliquit in proprio territorio:sed in loco exempto:vtrùm puniet eũ iudex domicilii pœna sui statuti.& videtur,ꝙ nõ,pluribus rationibus. & primò effectus statuti nõ protendit extra territoriũ statuentis.sicut nec sñia,ut l.cum vnus.ff.eo.l.si is qui.de bo.auth.iu. pos.& l.relegatione.C.de inter.& rele.Sed locus exẽptus nõ est de eius iurisdictione ergo, &c. Quantũ enim ad efficaciã actus,qui gerit,debet inspici locus,in quo actus cõsummaẽ, non locus,in quo initiaẽ.hinc est,ꝙ† citatio facta extra terri

41 torium de subdito,vt compareat.s.corã suo iudice,teneat,vt l.omnes.§. verũ si apparitor. de epi.& cle. C. hac etiã ratione tenet

42 ne tenet quidã,ꝙ†citatio facta die feriato ꝓ die nõ feriato,
valet:ſecus aũt ecõuerſo,vt no.Doc.s̃.de fer.c.fi.& dixi.s̃.de
fo.cõpe.c.fi.Cõſiderato igit̃,ꝙ locus exemptus nõ eſt de iu-
riſdictione ſtatuẽtis:nõ põt effectus ſtatuti ad illũ locũ porri
gi ẽt contra ſubditũ.¶Scdõ ꝓ hoc facit,qd̃ no.Io.An.in cle.
j.de fo.cõpe.in gl.qa nomine.vbi æquiparat locũ exemptũ à
loco ſito cõtra diœceſim.Sed ſi deliquiſſet extra diœceſim,
concluſũ eſt.s̃.in 5.q. ꝙ ſubditus non liget̃ ſtatuto,vt d.c.vt
animarum.§.j.facit ẽt,qd̃ ipſe not.in c.j. de priuile.lib.6.vbi
o æquiparat perſonam exemptã o, & aliàs extraneam.Ita cõ-
ſimiliter locus exemptus,& omnino extraneus vr̃ rectè æq-
parari,arguendo de perſonis ad res,vt ff.de vulg.& pu.¶Ter
tiò ꝓ hac parte fortiter facit. 18.q. 2. c.Luminoſo.qd̃ loquit̃
de monaſterio exẽpto.& dicit tex.non audeat eps̃ ibi cathe-
dram collocare,vel aliquid imperare.ad idem de ſtatu regu.
c.vno.li.6.& in cle.archiep̃o.de priuile.in quibus prohibetur
ep̃o aliquid attentare in monaſterio exemptionis:niſi quate
nus eſt ſibi conceſſum. ¶ Quartò condere ſtatutum, & ip-
ſo ligari, non eſt dubium, ꝙ eſt iuriſdictionis contentioſæ;
vt l.j.de iur.om.iudi.& not.Doc. in l.j.ff.qd̃ quiſq; iur.¶Sed
ea,q̃ ſunt iuriſdictionis contẽtioſæ,non pñt explicari in loco
exempto,vt c.cum eps̃.de offi.or.lib.6.¶ Quintò pro hoc fa
cit ratio,q̃ redditur in c.vt animarum.§.1.de conſti.li.6.nam
dicit extra diœceſim:territoriũ enim alicuius dicitur,in quo
habet ius terrendi,vt l.pupillus.§.territorium.ff.de ver.ſigni.
Sed in loco exempto non habet eps̃ tale ius: nec põt exponi
territorium.i.diœceſim.vt probatur in cle.ne Romani.§.ſa-
ne.de ele.lib.6.vbi eſt ſpeciale,ꝙ territorium ſumatur ꝓ diœ
ceſi.vt illam partem tenuit diſputando do.Io.Cal.in iſtis ter
43 minis.†videlicet an ſtatuto epi excõicãtis ingredientes clau-
ſtra monialium ligentur eius ſubditi ingredientes clauſtra
monialium exemptarum.& eius opi.eſt,ꝙ non,rationibus ſu
pradictis,quam ſequitur Io.An.in prædicto c.vt animarum.
ſuper verbo diœceſim.in nouella.dic tñ,vt ibi:ꝙ licèt ſtatutũ
non liget ſubditum extra diœceſim,vel in loco exempto de-
linquentem. Si tñ ex foro domicilii ille conueniatur coram
ep̃o,poterit illum punire.C.vbi de cri.agi opor.l.j. & dixi.s̃.
in 5.oppo.pro hoc facit de immu.ecc.c.decet.lib. 6. Sicut.n.
ibi iudex ſecularis non poteſt reddere ius i eccleſia;qa exem
pta eſt ab eius iuriſdictione : licèt intra eius territorium:ita
nec eps̃ in loco exempto,q̃q̃.j̃.diœceſim.¶Item ſicut vox vi
ua ep̃i non in totum in loco exempto quò ad aliquem ſentẽ
tiandũ eſt ligata in d.c.cũ eps̃.ita nec lex,ſiue ſtatutũ ep̃i po-
terit ibi effectum ſuum porrigere:infligendo penã ibi delin-
quenti.qa æquiparatur ſententia legis, & ſñia hominis.ff.de
manu.l.ſeruus hac lege. quinimo mitius agit̃ cum lege, q̃ cũ
eius miniſtro.ff.de arbi.l.Celſus.¶In cõtrarium,ꝙ ſubditus
ligetur ſtatuto ep̃i, ſi deliquit in loco exẽpto, probatur aliis
rõnibus.& prima,qa eccleſia exempta, intelliguntur exẽpti
clerici,& cõuerſi eiuſdẽ eccleſiæ:non aũt p̃sbyter, parochia-
ni,& alii,qui ſubſunt ep̃o,vt c.per exemptio.de priuil.li.6. &
hoc rõne. c.j.eo.ti.vlt.†ꝙ ad hoc,vt delictum commiſſum in
44 loco exẽpto nõ poſſit puniri per diœceſanum,requiritur, ꝙ
commiſſum ſit ab exẽpto.¶Scdõ hoc probat auctoritas ep̃i
in ſtatutis condendis,& oĩbus diſponendis intra ſuam diœ-
ceſim,in qua põt facere etiam ſtatuta penalia.de ma.& obe.
c.ſi quis.& de fo.cõpe.c.cũ contingat.Sed negari non poteſt
locum exemptũ in diœceſi.de off.ord.c.cũ eps̃.li.6.ergo,&c.
¶Tertiò hoc probat,allegando iura tertii. Nam non exem-
ptus delinquẽs de loco exẽpto,ex pſona ſua non põt allega-
re exẽptionẽ.qa priuilegium nõ includit ipſum:ſed locũ,cle-
ricos,& conuerſos,vt dixi.Ex iſtorũ aũt priuilegiis non vr̃ ſe
poſſe tueri:qa allegaret ius tertii,cõtra no.in c. capitulum ſã
ctæ.& c.mandatũ.s̃.de reſcrip.ad hoc facit Auth. qua in pro
uincia.C.vbi de cri.agi opor. Ibi enim in delictis puniendis
priuilegium nedũ alienũ : ſed ẽt propriũ allegari non põt,vt
ibi.Iſtam partem tenuit diſputando do.Fede.de Senis.in iſtis

45 terminis†ſtatuto cauet̃,ꝙ qcũq; luſerit ad azardũ,ſit excõi-
catus.quidã ſubditus luſit intra diœceſim dicti ep̃i:in loco tñ
exempto.& tenuit,vt dixi. Et refert ita tenuiſſe do. Marcel.
in ſtudio Bonoñ.nec eſt verũ,ſecũdùm eũ,qd̃ dicit Io. An.ꝙ
locus exẽptus ſit q̃dã diœceſis de p ſe.nam ſi hoc eſſet verũ:
ad hoc,vt eps̃ poſſet ibi pro tribunali ſedere,deberet reqri li
centia iudicis loci exẽpti:qui vr̃ eſſe Papa,vel legatus eius. vt
c.auctoritate.de offi.leg.lib.6.Sed hoc eſt falſum.Nam ſolus
abbas dat licentiã ibi ſedendi,vt in d.c.Luminoſo.¶ Item ta
lis exemptus nõ poſſet ſe ſubiicere ordinario loci ſine Papæ,
vel legati licẽtia,vt c.ſignificaſti.de fo.compe.& tñ cõtra no.
de offi.lega.c.j.ad idẽ,qd̃ no.de ſentẽ.excõ.c.de monialibus.
& no.Archi.de temp.ord.c.3.in fi.lib.6.dum dicit, ſuo iure.
& qd̃ no.Io.An.de ſen.excõ.c.religioſo.li.6.in nouella.qd di
cendũ.licèt rõnes Io.Cal.videant̃ magis vrgẽtes: tñ ſalua me
liori ſñia ſic diſtingue.aut prælatus loci exẽpti ex forma pri
uilegii habet ep̃alem iuriſdictionem in loco exempto, & ſic
no.opi.Io.Cal.aut nõ habet talem iuriſdictionem: & tũc no.
opi.Fede.qd̃ probo breuiter.qcqd enim per exceptienẽ non
acquirit̃ prælato,vel loco exempto, intelligitur ep̃o ibi reſer
uatũ.ſic dicimus in dñio totali,qd̃ non perdit,niſi alteri acq
ratur,vt l.nec vtilem.ff.ex qui.cauſ.ma.Ibi nec.n. intelligitur
amiſſum,qd̃ oblatum alteri non eſt:hinc eſt, ꝙ in priuilegiis
illa,quæ ſunt ordinis ep̃alis,ſemp reſeruãt diœceſano, poſtq̃
perſona,quæ eximit̃, nõ eſt capax talium,vt c.veniens.de p̃-
ſcrip.cum ſimi.& qd̃ no.Io. An.poſt Inn.j̃.de dona.c. paſto-
ralis.in primo ergo caſu, cum prælato exempto concedit̃ in
loco ep̃alis iuriſdictio,vr̃ adempta ep̃o.ſi verò ſibi non cõce
ditur,intelligitur reſeruata.¶Si enim aliud diceremus,ſeque
retur abſurdum,ꝙ extranei,& alii delinquentes ibi nõ habe
rent alium ordinariũ rõne delicti,quàm Papã. & ſic ex diffi-
cultate conuentionis remanerent crimina impunita,cõtra.c.
vt famæ.de ſen.excõ.& l.ita vulneratus.ad leg. Aq.p̃terea in
tereſt ordinarii:& ſibi incũbit ſollicitè agere, vt ꝓuincia ca-
reat malis hominibus,vt l.congruit.ff.de offi.præſi.¶Sed nul
li dubium,ꝙ pp delicta,quæ perpetrant̃ in loco exẽpto, tur
batur qñq; diœceſis.qua ratione fortè in violatione interdi-
ctorum:& in multis inſolentiis exemptorũ iura voluerũt ali
quid ordinariis reſeruare, vt patet in priuilegiis.c.j. in cle. 1.
de ſen.excõ.& c.ad abolendam.in fi.de hæretic. pro hoc etiã
facit l.ſi qs in hoc genus.C.de epi.& cle.vbi iudex laicus pu-
nit delictum cõmiſſum in eccleſia.& ſic in loco exẽpto(tñ in
tra ſuum territorium) quæ tñ non facit ſecũdùm intellectũ,
de quo dixi.s̃.in 5.oppo.&c.¶Quintò quæro.dixi.s̃. in diſt.
46 quintæ opp.ꝙ iudex põt diſponere per ſtatutũ, ꝙ † ſubditus
extra territorium delinquens puniatur pœna ſtatutaria.vt l.
fi.ff.de decre. ab ord.fa.¶Sed pone, ꝙ quidam non ſunt ſub
diti alia rõne:niſi qa habent poſſeſſionem intra territorium
ſtatuentis:an poſſint ligari expreſſè eius ſtatutis. & qd iuris,
ſi talis poſſeſſor offendat illum iudicẽ:in cuius territorio bo-
nã poſſidet,vel eius ſubiectos:an poterit per illum dñm con
demnari.Rñdet Inn.ꝙ talis dñs non poterit inde facere iu-
dicium etiã in poſſeſſiones,quas poſſidet ille talis delinquẽs
in ſuo diſtrictu.arg.c.cum ſic.debet ergo adire ſuper talibus
offenſis iudicem domicilij delinquentis:& ſi ille negligat iu-
ſticiam facere:proſequitur iuſtitiam ſuam, ſecũdùm tenorẽ
canonis. 23.q.2.c.dñs.& plenius in reg.non debet aliquis. in
mercuria.poſſet tñ,ſecundùm Inn.fieri ſtatutum, ꝙ bona cu
iuſcũq;,qui cõmitteret talem offenſam,confiſcent̃:vel offen-
p ſis applicentur.qa in rebus valet ſtatutum,ꝓ & cõſuetudo,cũ
ſint ſuæ iuriſdictionis.ar.C.de ſacroſan.eccle.l.iubemus nul-
lam.nec debet talis conſuetudo rumpi per extraneos.8.diſt.
c.quæ contra.& de iureiur.c.ſicut.il 3.& in hoc ratio vr̃, ꝙ ꝓ
occupatione bonorum dñt per ſuum iudicem condemnari.
& cum iſto agatur in rem,coram iudice rei,de qua agitur,cõ
ueniet.C.vbi de cri.agi opor.l.j. Sicut cum agitur hypoth. q́
eſt in rem:ſecus ſi pignoratitia, quæ eſt perſonalis, vt not.j̃.

de pig.c.cum contra.secundùm Inno.cuius dicta Host.super duobus impugnat.primò in eo, qđ dicit, ꝙ dominus non potest punire extraneum possidentem bona in eius territorio, ratione delicti commissi in eius persona:vel subditorum suorum.dicit enim, ꝙ negari potest,si alias habet iurisdictioné. allegat pro casu illud.c.& c.j.ĵ.de rap.& non videtur mihi illa responsio rationabilis:nec est verosimile Inno. dubitasse de casu huius c.vel c.j.ĵ.de rap. videlicet vbi dñs habet iurisdictioné in loco,in quo extraneus deliqt in se, vel alios, vel bona possidet: ꝙ punire eũ possit.intellexit ergo In.qñ dñs, vel eius subditi sunt offensi ab illo possidente in eius territorio bona extra eius territorium:vel etiam in aliqua eius possessione,vel loco ipsius domini:in quo tñ non habet iurisdictionem.quibus casibus de tali offensione nõ potest ille dñs offensus illum delinquenté punire:licèt in eius territorio pos
47 sideat bona.†qa sola possessio(cum nõ de ipsa agatur reali) non sufficit ad constitutionem fori,sicut nec domicilii, vt l.libertus.§.sola possessio.ff.ad munic.¶Sed posses contra hoc instare,& dicere.postq̃ iste delinquit in subditum, vel psoná dñi.vř ex hoc sortiri eius forum,sicut rõne offensionis illatæ in personam clerici cõuenit laicus corá iudice ecclesiastico, vt c.si quis suadente.17.q.3.¶So.dicit, ꝙ gñralitas clericatus alterat delictũ: vt faciat incidere in aliam speciẽ delicti. .s.in delictũ sacrilegii. sicut cum res ecclesiæ laicus occupat. vt c.cum sit gñrale.Sed in offensione dñi, vel subiecti non cõtingit alteratio,sed delictũ ipsum cõsiderat,vt apparet in factũ cõmissum.¶Ex quo infero, ꝙ si ciuis Paduanus offenderet Vicetinũ, vel Ferrarieñ. hic Paduæ,vel Venetiis: nõ põt Vicetiæ, vel Ferrariæ conueniri coram illo iudice,cuius subditus est offensus extra eius territorium.plus tenet Bar.ꝙ expressè non possit statutum disponere contra offẽdẽté eius ciué:vel eius districtũ.nisi in ciuitatibus cõfœderatis,vt l.nõ dubito.ff. de cap.& nisi iudex loci(vbi est cõmissum delictũ contra eius ciuem)negligeret delinquentem punire. 23.q.2. c.dñs noster.& ita no.Bar.in l.cũctos populos.in 8. q.Sed dictum Inn.fuit,ꝙ vbi statutum disponit sup confiscatione bonorum delinquentis extra territorium statuentis:ꝙ talia applicentur offenso, quasi statutum disponat super rebus sitis intra eius territoriũ.qđ potest,arg.l.iubemus.C.de sac. sanc. eccle.dicit Host.ꝙ illa gl.Inn.nõ est bona.qa per eam aperiretur via principibus,ciuitatibus,& locis contra ecclesias, & personas ecclesiasticas.¶Quid enim si faciát statuta:vel habeát cõsuetudinem,qua habetur,ꝙ bona cuiuscũq; cõmittẽtis talem offensam cõfiscentur,vel offenso applicentur. & clericus habens latas possessiones,illud crimé committat:nunquid tales possessiones clerici delinquẽtis confiscabunt? secũdùm Inn.vř,ꝙ sic,quia statutum cõcernit possessiones sitas intra territorium statuẽtis:ergo non debet rumpi per extraneos,vt d.c.quæ contra morem.8.dist.qđ Host.nõ placet;qa deficit auctoritas statuentis super talibus rebus,vel personis clericorum,vt c.ecclesia sanctæ Mariæ.de const.res ẽt pp delicta personarum publicari non debet in Authẽ. de via pu.§. oportet.colla.3.& illam opi.Hosti. puto veram, qñ prouisiõ statuti concernit principaliter non subditum delinquentem extra territoriũ.quomodocunq; enim verba statuti super publicatione bonorum talis sint cõcepta,siue in rem,siue in personam:videntur concernere,& referri ad ipsum delinquẽté. & bona veniunt in consequentiam ad delictum.Non ergo refert,aliter statutum loquat̃ : sed in quem voluntatis intentio dirigatur,vt l.cum pater.§.cum donatio.de leg.2.¶Quãdo verò statutũ principaliter disponeret super bonis: qa efficeretur per statutum tributaria : vel imponeret eis aliqđ onus reale:ita ꝙ nulla habet̃ consideratio ad personam possessoris: tũc opi.Inn.esset vera;qa transiret ad ecclesiá cum onere suo,vt plenè scripsi.ĵ.de immu.eccl.i c.nõ minus. idé credo, ꝙ si statutum disponeret super possessionibus sitis intra suũ territorium p respectum ad personá:quam rõne alicuius delicti iam commisi: vel pp aliá qualitaté inhabilitat quò ad possidẽdũ bona intra eius districtum sita. qđ cõtingit in multis casibus,vt l.apud Iul.§.fi.ff.de leg. j. l. multũ. de ver. obli. & est ducalis ꝓuisio dñorũ Venetorũ Teruisii, ꝙ forẽsis non possit ibi quærere possessiones istis casibus,cũ statutũ dispo nat sup rebus suis,qđ dico valere,& verá op.In.ẽt quò ad clericos.allego specialiter,qđ determinat Io.An.de consue.anglicana.quæ defert successioné primogenito:ꝙ clericus secũdo genitus vigore illius cõsuetudinis excludetur à successione.Ita no.in c.nõ est sine culpa.de reg.iur.lib.6.ad fi.in mer-
48 cur.¶†Sextò quæro.dixi.ŝ.in 7.op.ꝙ quãdoq; plures leges, & plures iudices possũt cõcurrere in punitione delicti in origine,non in effectu.quæro ergo per quem actum inducatur ꝑuentio inter plures iudices.hoc inuestigare,est vtile pp cõmodum pœnæ,quæ cedit qñq;ad commodum iudicis pręuenientis,vt ĵ.dicá.¶Ad hoc dico,ꝙ iura loquuntur variis modis de illa præuentione.qñq; enim per solam comparitioné inducitur præuentio.ĵ.de appel.c.vt debitus.& c. si duobus. de rescrip.lib.6.Qñq; inducitur ꝑ citationem.ĵ.eo.c.proposuisti.Qñq; per lit.contest.vt in pluribus ꝓcuratoribus in solidum datis,ĵ.de procur.c.si duo.li.6.& l.pluribus.de le.1. Qñq;ille dicitur præuenisse,qui prius ad sententiam ꝑuenit. ff.de nox.l.si quis à multis.& l.si non.de pec.¶Ex quibus iuribus,& ex dictis Doct. collige talem distinctionem . Cum q quæritur,per quem actum inducatur præuentio q sic distin-
49 gue.†aut agitur de preoccupatione officii:aut de præoccupatione ordinis procedendi,aut iuris eligendi:aut de præoccupatione respectu officii eius,de quo agitur.primo casu , cũ q̃ritur de præoccupatione officii:& tunc aut officium in quali bet parte iudicii est vniforme, & æqualis potentiæ:tũc inducitur ꝑuentio per citationem , vt patet in priuatione iurisdictionis. ĵ.e.c.ꝓposuisti.& c.gratum.de offi.dele. hoc intelligo verũ,cum iurisdictio est fundata,certa,& ordinaria:secus si delegata;qa in pluribus delegatis inducit ꝑuentio ꝑ præsẽtationem literarum, vt d.c. vt debitus.an per ꝑsentationem: & dubiũ,an habeant iurisdictionem : quia de exercitio certũ est,ꝙ non.de quo plenè ꝑ Inn.& Host.de resti.spo.c.ex cõqõne.aut officiũ non est vniforme in qualibet sui parte, & ꝓcurationis.& illud dř ꝑueniri per lit. cõte.vt d.c.si duo. ¶Secũdo casu,cum quæritur de pręuentione quò ad ordiné ꝓcedendi.& inducitur præuentio per petitioné,vt l.qui prior. ff.de iudi.& ŝ.de or.cog.c.cum dilectus.¶Tertio casu, cũ q̃rit de præuẽtione,vel præoccupatione iuris eligendi.& inducit simile per litis conte,vt d.l.si pluribus.de leg.j.¶Quarto casu,scilicet cum tractat̃ de ꝑoccupatione respectu effectus eius,de quo agit: & tunc dicit Bar.in l. si pluribus. aut plures agũt ad idem,aut ad diuersum.Si ad idem, aut ex eadem cã, aut ex diuersa.Si ex eadẽ,aut nõ est possibile illas duas cás esse simul veras.& tunc ille dicitur præoccupasse , qui prius ad sñiam peruenit:qa de iure illius cepit,saltem præsumptiuẽ,constare,vt l.si is à quo.ff.de rei vend. facit c.cum sup. de re iud.& c.veniens.de testi.si non pñt esse simul veræ: & tunc aut habuerunt originem eodem tempore:& ille dicitur ꝑoccupare qui peruenit ad tit.q.& hic est casus in l.fideiuſ.§.interdum.ff.de leg.3.cõtra hoc tñ facit fortiter.c.si duobus. de rescrip.li.6.vbi in duobus ius habentibus eodem tpe ad bñficium inducit præuentio per solam pñtationem literarum. vt ibi patet.potest dici,ꝙ ibi ius,& substantia debiti erat in pẽdenti.& ideò facilius inducatur ꝑuẽtio,q̃ in duobus reis, vbi in persona vtriusq; à principio est fundatum ius insolidum. Si verò non habuerunt originem eodem tpe:tunc ille dicitur præoccupasse,qui prius habuit ius petendi , vt l.in operis.ff. loca. ¶Si verò non petit idem,sed diuersum, & ex diuersis causis:tunc oportet,ꝙ veniat ad sentẽtiam:quæ est causa immediata executiõnis.& ille i executione dicitur ꝑoccupasse, vt l.si quis à multis.ff.de noxa.& l. si verò.ff. de pecul. ¶Et prædicta faciunt ad quæstioné,quá format Dy.in d.l. si pluribus

50 ribus.pone † quidam hæreticus habitauit Bononiæ 10. an-
nis,contra quem eṗs Bonon.formauit proceſſum . & ſimili-
ter eṗs patriæ ſuæ poſtea(prius tamen tulit ſnīam, q̄ eṗs Bo-
non.)quæritur ad quem ex iſtis ſpectat bonorum occupatio
iſtius hæretici.ſi quidem dicitur præoccupare per ſententiā ,
ad eṗm patriæ ſuæ.Si verò per proceſſum,eṗs Bonon. præue
nit in proſequendo.& ſecundùm eum vltima pars eſt vera.fa
cit.ff.de of.conſul.l.j.vbi in duobus ordinarijs per inchoatio
51 nem proceſſus inducitur præuentio.¶ † Item inquiſitio,quæ
fit per officiū,ſuccedit loco accuſationis,vt l.diuus.de cuſto.
re.& c.qualiter,& qñ.de accu.¶ Sed ille, qui præuenit in ac-
cuſando,præfertur : ergo ſimiliter in inquiſitione præueniēs
eſt præferendus.¶ Item vbi obſtat exceptio rei iu.ibi obſtat
r exceptio litis penden.r vt l.fundi.& l.fundum. de excep. Sed
hic ſententia lata per primum obſtaret huic ſecūdo: ergo in
litis pendentia.Ita tenet in l.ſi pluribus . cuius verba quò ad
pœnam perſonalem non credo vera: quātū autem ad bona,
videtur bene dictum,ꝙ bona condemnati de hæreſi,debeāt
pertinere ad iudicem condemnationis,ſi ſint ſita in eius ter-
52 ritorio,vt dicam j̃.in 8.q.&c.¶ Septimò quæro.† pone,ꝙ il-
le,qui accuſatur:vel contra quem inquiritur, per iudicem de
licti citatus non comparet,& ſic proceditur contra eum : &
fortè ſententia fertur in pluribus,quibus poteſt,vt l.abſentē.
de pœn.de do.& contu.cap.veritatis.deinde iudex domicilii
vult procedere contra proceſſum.obiicitur de ſententia, vel
de litis pendentia corā iudice delicti: quæritur vtrùm poſ-
ſit:videtur,ꝙ ſic.quia non debet fieri reus pluribus legibus ,
vt l.ſenatus.de accuſa.Item iſte iam præuentus eſt coram iu
dice delicti:ergo procedere non poteſt iure domicilii,tāquā
præuentus,vt d.l.j.de offi.conſul. Et obſtat ſibi exceptio litis
pendentiæ,iuxta no.per Inn.in c.cum M.Ferrar.ad fi.de con
ſti.nec de eadem re,ſiue delicto poteſt agi coram diuerſis iu
dicibus,vt l.fi.C.de fideic.lib.& ff.de qui.re.apud eum . iudi.
ea.& quod no.Inn.in c.cum contingat.de of.dele.quid dicen
dum.So.dicit,ꝙ aut vterq; proceſſit, omiſſa exceptione litis
penden.& tunc vtrū valeat vtriuſq; proceſſus,& ſentētia.dic
vt d.c.cum M.Ferra.valere, per Innocē. vbi tenet proceſſus
vtriuſq;,ſi non fuerit oppoſita exceptio.¶ Sed Compoſt.di-
cit,ꝙ non valebit ſecunda,ſed prima:quia ſecunda lata com
prehenditur,quę res prius iud.ergo non valet, ſcd̄m eum:qđ
non credo verum;quia ſententia contra ſententiam bene va
let in diuerſa inſtantia,ſi non opponatur exceptio rei iudi.vt
l.duobus.ff. de exce.rei iud. & quod no.Inn.in c.ex parte de
cani.s̃.de reſcr.& eo.ti.c.ſuper literis. ¶ Et ideò ſi ab vtroq;
condemnaretur,fieret exceptio vtriuſque ſententiæ.& impu
tet ſibi,ſi non oppoſuit.vt prælle.c.per Inn.vbi autem pari-
ter in pronunciando concurrunt:dic, vt c.fi.de re iudi.limita
tū,quod dixi de valore vtriuſq; proceſſus,niſi in caſu c.diſpē
dia.de reſcr.li.6.aut dicta exceptio fuit oppoſita iudici po-
ſtea inchoanti proceſſum . & tunc aut oppoſuit ipſam reus ;
aut iudex primus:aut accuſator.primo caſu aut reus corā pri
mo comparuit,defendendo ſe:& tunc poteſt opponere con-
tra,ſcd̄m dictam exceptionem litis pendentiæ.vt ſic in caſu,
quo obſtaret,obſtet & litis penden.vt d.l.fundi.& l.fundi.de
excep.¶ Aut reus in primo iudicio non cōparuit. tunc dictā
excep.lit.pend.vel ēt ſnīæ cōtra ipsū latę opponere non pōt:
qa ſicut non pōt vti inſtantia corā illo,vbi eſt contumax,niſi
purget cōtumaciā,vt l.ſancimus.C.de iu.& c.actor.de do. &
contu.li.6.Ita dicta inſtantia vti non poterit corā alio tribu-
nali.ſimiliter allegare nō poterit ſnīam contra eū latā in ab-
ſentē : qa non ſolet ſnīa condemnato prodeſſe, vt l.euidēter.
de excep.& hanc partem diſputando tenuit Ia. de Bel. & re-
fert Bar.in l.ſi ſepul.ff.de ſepul.vio.¶ Secundo caſu cum quæ
ritur,vtrū dictam exceptionem poſſit opponere iudex pri-
mus,dic vt ibi per eū. ¶ Tertio caſu cum accuſator vult di-
ctam exceptionem opponere: tenet ibi,ꝙ non poſſit. & hoc
habet locum(vt dixi)cum in abſentia proceditur,vel ēt con-
demnatur:ita ꝙ ſententia non eſt ſortita effectū ſuū.¶ Quid
ergo ſi iudex delicti ſecundùm vnam legem, vel ſuam ꝓpriā
puniuit delinquentem:an iudex domicilii poterit eum puni-
re,ſecundùm aliam legem.ſaltem in eo,quod plus eſt.remit
to ad no.in l.denunciaſſe.§.quod tū.de adulte.per Bar.in d.l.
ſenatus.de accu.& quod no.Cy.in commento.l.extra territo
53 rium.de iuriſd.om.iud.¶ † Octauò quæro de quæſtione,quā
primò diſputauit Rich.Malum.in iſtis terminis. Conſtitutio
nes Papales iubent bona hæreticorum diuidi in tres partes:
quarum vna ſit dn̄i temporalis. alia officialiū inquiſitionis .
tertia in ſubſidium officii terræ ſanctæ.modò accidit,ꝙ qui-
dam oriundus de Bononia habens ibi poſſeſſiones: & bona
in Padua:vbi domicilium hēbat,& morabatur:per inquiſito
res Paduan.de hæreſi eſt condemnatus. modò quæritur , an
dicta bona Bononienſia ad commune,& officium Bono. an
ad commune,& officiales Paduanos debeant pertinere. ar-
guit primò ꝙ ad Bonon.primò,quia occupatio talis ꝑ perſo
nas non priuatas eſt facienda.de hære. ca. cum ſecundum l.
lib.6.& de bonis vacan.l.fi.lib.10.& de re.iu. c.poteſtas non
eſt ſingulis.ſed iudex Paduanus,quò ad bona ſita Bononiæ,
non cenſetur perſona publica:ſed priuata, vt puta extra ter
ritorium,vt c.vt animarum.de conſt.lib.6.& l.extra territo-
rium.de iuriſd.om.iud. ergo ad ipſum non pertinet publica-
tio cauſata à iuriſdictione.vt dixi.¶ Secundò ꝓbat̄.quia hæ-
reticus in Padua cenſetur hæreticus vbique,vt patet C.de hę
re.Auth.Gazaros.in prin.& in fi.ibi[tanquam banniti, & in
fames ab omnibus habeantur.] pro hoc 11.q.3.ca. ſi quis à
propria.¶ Ita ergo cenſendus hæreticus bonorum, vnde eſt
oriundus,ſicut Padue:vbi domicilium habet:nec minoris po
tentiæ,& virtutis eſt ratio originis,q̄ domicilii.ff.ad munic.l.
aſſumptio.& l.domicilium.& C.de muni.& ori. quinimo ma
ior,& potentior eſt ratio originis,vt patet expreſsè.ff.ad mu
ni.l.libertus.§.præſcrip.& C.de epi.& cle.l.nulli.& no. C.de
auro corona.l.j.lib.10.¶ Ex quibus patet, ꝙ non minus res
publica:ſiue iudex Bono.iuris habent in bonis ſitis in ſuo ter
ſ ritorio,q̄ reſpublica Paduana in ſuis . ¶ Tertiò hoc proba-
tur:quia iuriſdictiones ſunt diſtinctæ,ſicut dominia , vt l. ex
hoc iure.ff.de iuſt.& iu.coniuncta l.qui furem.de ſta.hom. &
vltra terminum non debent extendi,vt d.l. extra territoriū.
ſed ſi hoc non licet directò.ſ.egredi,nec debet licere per cō-
ſequentiam,& indirectè.ſ.per ſententiam.arg.l.2.§.ſi cū lis.
ff.de tranſact.¶ Quartò ſic probatur.prædicta bona hæreti-
corum,niſi lata ſententia,non debent ab aliquo occupari,vt
c.cum ſecundùm leges.de hære.li.6.Sed ſententiæ natura eſt
non egredi terminos territorii iudicantis, vt l.cum vnus. §.j.
de bo.auct.iud.poſſ.ergo ſententia iudicis Paduani non pōt
extendi ad bona Bononiæ. ¶ Quintò hoc probatur per ſimi
le de datione tutoris : quæ non extenditur ad bona non ſita
in territorio non iudicis:qui tutorem dedit.ff.de tu.& cu.da.
l.pupillo.de excu.tu.l.illud.e.ti.l.non ſolum. §.qui teſtamen-
to.¶ Idem ergo dicamus de ſententia,quā declaratū eſt ali-
quem hæreticum:vt non extendat vires ſuas ad bona nō ſita
in territorio iudicantis:nec mirum,ſi ratione diuerſitatis bo
norum diuerſi ſunt apprehenſores:vel occupatores eorū , vt
patet in pluribus ll.C.de epi.& cle.l.ſi quis presbyter.de ſec.
nup.cum aliis.de ſuis,& le.de emācipatis.& C.ſi libera. Im-
peria.ſoc.l.2.lib.10.& ff.de ſec.nup.l.ſi à milite.§.fi. ¶ Econ
tra,ꝙ bona ſita Bononiæ pertineant ad officiales Paduæ, vbi
lata eſt ſententia,ſic probatur.licèt publicatio bonorū s fiat
ad pœnam delinquentis:vt publica egeſtate laboret , vt l.bo
na fides.ff.depoſi.& l.ſi quis.ad leg.Iul.ma.tamen occupatio
bonorum,& partitio per iudicem fit ad præmium punien-
tium,& laborantium ſubleuationem.& hoc patet in tertia, q̄
applicatur ciuitati.C.de vecti.& commiſ.l.vectigalia.& l.fin.
patet in tertia , quæ datur officialibus in caſu nr̄o.in Auth.
de veter.§.ne autem labor.ibi[collocanda eſt merces & præ
mium,vbi labor & diſpendium.]vt C. de fur. l.manifeſtiſſi-

mē.§.sed cum in secunda.si ita est, ergo illa bona oīa spectāt ad iudicem,& ciuitatem Paduæ. ¶Secundò hoc probatur: quia iura,per quæ confiscātur, sunt incorporalia: & vim suā vbiq; extendunt. C.de re.di.l.j.§.quoddam. & licèt certo loco agitentur:suum tamen nunquam vigorem extendunt, vt C.de præscrip.long.tempor.l.fina. sed solùm secundùm statutum, & consuetudinem loci, vbi aguntur, diiudicantur, vt C.de colla.l.filiæ licèt. ad fin. ergo licèt sententia lata fuerit Paduæ:vterq; tamen porrigit effectum suum.¶Tertiò probatur,quia sententia lata super crimine est, ꝙ principaliter bonorum publicatio venit accessoriè: quia sine snīa non possit fieri.ỹ.c.cum secundùm leges.de hære.li.6. ¶Sed regula est,ꝙ accessorium semper naturam sequitur principalis.de reg.iur.¶Quartò sic. publicatio bonorum habet vim successio.quod patet,quia fiscus tenetur ad debita, & credita,vt l.si tutor. C. ad leg.Iul.de vi.& de bon.da.l.si vt proponis.¶Sed ad illum,qui succedit, pertinent omnia bona vbicunq; sita,vt l.cum hæredes.de acq.poss.& de reg.iu. l.hæreditas.& l.nihil aliud. si cer.pe.l.eius qui in prouincia.ergo ad Paduan.debent omnia pertinere.¶Quintò sic. sentētiarum executio fieri debet per eos,qui eas tulerunt:vel per alios ad eorum literas,si res,super quibus fit executio, non sint sitæ in territorio iudicantis,vt l.à diuo Pio.ff.de re iud. & l.properandum.§.si verò reus. C. de iudi.ergo ad literas iudicis Paduan.debeat pertinere,per consequens est eius sententia exequenda,& non aliter.& istam vltimam partem esse veram.s. ꝙ ad officiales,& officium Paduan.debeat pertinere, patet ꝑ rationes,& iura per hanc partem superius alleg. Et tali ēt rōne officiales Paduan. & alii per orbem super talibus sunt per principem deputati.Sed cum princeps deputat aliquem ad administrationem(puta dat tutorem) censebitur iste tutor non solū bonorum pupilli, quæ sunt intra prouinciam iudicis decernentis tutelam:sed ēt bonorum extra,vt C.de excusat.tut.l.2.& est speciale in dato à principe,vt d.l.pupillo. de tu.& cu.da.ab his.Ita igitur in quæstione proposita.officiales Paduæ à principe.i.Papa in crimine hæresis occupabunt bona hæretici vbicunq; sita:hoc tamen moderamento adhibito,ꝙ bona sita Bononiæ non occupabunt per seipsos: sed per relationem ad iudicem Bonon.vt dictum est s̄.in tertia,& quinta ratione,& in hoc residet,vt dixi.¶Dn̄s Io.Cal. disputauit etiam illam quæstionem, ponendo terminos magis generales:videlicet si habens Ferrariæ immobilia:& per inquisitorem Florentinum sit Florentię legitimè condemnatus de hæresi:ad quem ex eis illa bona uigore supradictæ cōstitutionis spectabunt.& concludit, ꝙ tertia pars spectat ad officiales Florentiæ:qui tulerunt sententiam.quia illa est debita ratione laboris,vt dixi in prima ratione secundę partis. Et idem domi.Io.copiosè probat in quarta rōne primæ partis:quantùm verò ad alias duas partes,credit, ꝙ illæ debeantur domino temporali,& officio inquisitoris ciuitatis Ferrariæ capiētis pro subsidio terræ sanctæ.quia enim ibi,siue Florentiæ,siue Paduæ deputauit princeps officiales, cessat ratio do.Ric.quæ locum habet,vbi in loco bonorum non essent super illa publicè deputati alii officiales.& pro hoc alleg.d.l.2. de excu.tu.ad idem.ff.de tu.& cura.da.ab his.l.2.§.si plures. & tollitur ratio dictæ sol.apertè,vt l.tutores. §. hæres institutus.ff.de admi.tu.diuersis enim officialibus super bonis confiscandis per principem deputatis singulis prouinciis, nō debet vnus bona alterius prouinciæ confiscare, sed suæ tantū, vt C.de bo.va.l.si qn̄.lib.10.¶Et hæc ratio est concludens in portione,quæ applicanda est generali fisco.i.Papæ:vel Imperatori.sed in parte,quæ cedit lucro iudicum, qui tulerūt sententiam,alia ratio locum habet,vt s̄.dixi. & dicit ipse illā decisionem æquam ad hoc,vt iurisdictionum euitetur cōfusio: & materia discordiæ subtrahatur.Ego idem censeo in portione deputata officio terræ sanctæ: vt ille officialis illā capiat, in cuius territorio sunt bona hæretici condemnati,quia omnes illi officiales in hoc recognoscunt vnam bursam fiscalē.s. officium terræ sanctæ.Sed in portione, quæ debetur ciuitati: de qua intelligemus?an de illa,vbi lata est sententia: vel de illa,in qua hæreticus habet bona.dicit Rich.de illa,vbi sententia lata est, dom. Ioann.de illa,vbi bona sunt sita, vt vidistis. ¶Inter istos canonum,ac legum patres,quid loquar, dubito:sed per do.Io.multum arguit illa ratio; quia publicatio ipso iure fit per legem,vt d.c.cum secundum leges.sententia ergo iudicis Paduani,quæ subsequitur: non tribuit nouum ius: sed vetus declarat.sicut dicimus in sententia lata in reali,l.loci corpus.§.cōpetit.ff.si ser.ven. ¶Ius ergo,siue dominiū quæsitum in bonis sui territorii per sententiam. l. & canonis communis Bononiæ non v̄r auferri posse per sententiam declaratoriam iudicis Paduani,vt l.insulā.§.fin.ff.so.ma. & hoc sine dubio verū puto in terminis qōnum dn̄i Rich. in q̄bus ponitur istum hæreticum fuisse oriundum de Bononia. quo casu iudex Bononiæ etiam procedere potuisset: nec præuentio Paduani auferret sibi dictum commodum proueniēs ipso iure ex delicto sui originarii.arg.ff.de iur.fisc.¶Sed si non esset inde oriundus,sed tantūmodo possideret ibi bona, fortè posset esse vera opin.Rich. quia Potestas Bononiæ contra istum non poterat procedere:si ibi illud crimen non contraxit,& sola possessione iurisdictio non fundatur, vt dixi s̄. in q.5.tutius tamen credo sentire cum domino Io. propter publicationem,quæ infligitur ipso iure per l. sed si per sentētiā veniret quis priuandus bonis:tunc credo cum domino Ric. & ad iudicem condemnationis,non ad illum, vbi bona sunt sita,pertineant.si alia ratione forum ibi delinquens non sortiebatur.cum auctoritate tamen illius iudicis, in cuius territorio sunt sita bona,iudex sententiæ applicabit sibi. ¶Idem credo de exactis nomine debitoris:vt distinguamus inter publicationem per sentētiam, & quæ fit ipso iure. & primo casu ad iudicem sententiæ.secundo ad iudicem, vbi sunt debitores,debeant pertinere. Do.Bar.tamen in illa materia in repetitione l.cunctos populos.ad fi.cum tractat de effectu sententiæ iudicis exequentis.latius sic distinguit.quandoq; pœna respicit personam:quādoq; respicit bona.primo casu aut dicta pœna imposita respicit certi loci iurisdictionem: & nō porrigitur ad quædam loca,per consequentiam ex iuris dispositione,vt l.relegatorum.§.j.& §. interdicere. ff. de inter. & rele.aut non respicit certi loci: sed certæ artis iurisdictionem.& tunc non porrigitur extra territorium, vt l. ex ea.ff. de postu.Aliquando verò non respicit iurisdictionē loci, vel artis:sed diminutionē status;vt quia efficitur infamis.& tunc d̄r status eius minui:vel efficitur seruus pœnæ, vt l.cognitionum.§.æstimatio.ff.de var.& extraor.cog.Et illo casu pœna apposita in vno loco habet effectum vbiq; locorum;quia ipsum comitatur infamia:sicut lepra leprosum, vt d.l.ex ea. & hac ratione excōicatus hic ab epo Paduano debebit vbique tanquam excōicatus euitari.11.q.j.c.quisquis.de of.or. c.cū ab ecclesiarum.¶Secundo casu qn̄ pœna respicit bona pœnæ.quidam est condemnatus hic in publicatione bonorum. habet quædam bona alibi:vtrùm illa erunt publicata?ad euidentiam huius membri præmittit, ꝙ ciuitas non pōt de iure communi applicare sibi bona propter delicta, vt C.de bon.va.l.j.& ibi no.¶Item ciuitas de iure communi non hēt merum imperium: ꝛ nec cognitionem istorum delictorū grauiorum,vt C.de defen.ciui.l.defensor. Illæ ergo ciuitates Italiæ, quæ illam iurisdictionem exercent (quia bona sibi publicāt) hoc faciunt vel ex priuilegio speciali concesso per principē: vel consuetudinem antiquam: quæ habet vim constituti priuilegii,vt l.hoc iure.§.ductus aquæ. de aqua plu.arc.ita dicit gl.in Auth.de defen.ciui.§.iusiurandum.in fi.glo.magnæ. & sic ciuitates,quæ habent hodie iura fiscalia, possunt dici procuratores fisci in rem suam in illa ciuitate.hoc ergo præmisso sic distingue in præcedēti quæstione, qn̄ pœna respicit bona.aut iura sunt separata:sed est eadē bursa fiscalis in effectu

in

in vtroque loco:aut sunt separatæ iurisdictiones,& separatæ bursæ fiscales.primo casu aut illa publicatio fit de iure communi:& bona vtriusq; loci erunt publicata,vt l.si qn̄. de bo. vac.& fiet executio p illos officiales,vbi sūt bona. ¶Ex quo infert,ꝙ si præses (qui est in Marchia pro Ecclesia Romana)publicaret de iure communi bona alicuius: ꝙ intelligerētur publicata, quæ habet in ducatu,vel patrimonio beati Petri:quia licèt sint diuersæ iurisdictiones : sunt tamen in eadē bursa fiscali.s. Ecclesia Romana.ar.huius c.aut publicatio fit secundū statuta,& consuetudines speciales:& tunc aut illæ leges speciales sunt in vtroq; loco,vbi bona sunt delinquentis. exemplum.plures iudices sunt deputati à rege p diuersa territoria regni.vnu s publicauit bona secundū cōstitutiones regales,quæ ibi vigent.& hoc casu ēt bona,quę habet alibi,vbi viget eadem constitutio, erunt publicata,per iura præalleg. vt dictæ leges speciales non sint cōes ad vtrunq; locū. exemplum in Marchia est vna constitutio,quæ non est in ducatu: tunc talis publicatio non extēditur ad bona, quæ sunt extra locum,vt d.l.extra territorium.& c.vt animarum, sæpius allega.¶Secundo casu,qn̄ iurisdictiones sunt distinctæ, & bursæ fiscales distinctæ: tunc aut publicatio fit de iure speciali. & nō extenditur ad bona alibi sita per dictas leges:aut fit de iure communi.& tunc extenditur ad bona vbicunq; posita. & hic est casus in l.fi.de accu.& in illo c.ad hoc. C.de epis.& cle.l.si quis presbyter.vbi partem bonorum habet curia,vel patronus,& partem habet Ecclesia. ad hoc l.iurisperitos. §. cum oriundus.de excu.tut. ¶Sed posses contra prædicta instare,inquantum in pluribus membris dixi,ꝙ sententia per vnū iudicem lata habet effectum confiscandorum bonorum in alterius iudicis territorio. Nam hoc videtur contra l.cum vnus. §. si is qui. ff.de bo.aut.iud.poss. ¶So.qn̄ iudex principaliter disponit super bonis(vt contra contumacem:) & loquitur ille.§.qnq; disponit principaliter de persona : licèt in contumaciam veniant bona.pone exēplum in l.2.C.si pend. app.mors interue.& tunc extenditur ad bona vbicunq; posita,vt in illo c.& l.magis puto.§.illud.de re.eo. vbi rōne personæ sibi subiectæ iudex interponit decretum super rebus alibi sitis.hoc etiam no.Inno.de priuil.c.pastoralis.& uide omnino,quod no.Bar.in l.relegatorum.§.interdicere.ff.de inter di.& releg.

54 ¶†Nonò iuxta prædicta quero.quidam clericus rōne patrimonii succedit in emphiteusim , quā habuerat pr̄ à domino temporali: condemnatus est iste clericus ex delicto,& expressum est in summa,ꝙ omnia bona eius episcopo publicentur.dubitatur,an in illa emphyteusi succedat episcopus,aut dominus ille,à quo habet:& videt primò,ꝙ epō debeant applicari.quia res sequuntur conditionem personę.C. de impo.lu.de.l.j.li. 10.in Auth.de eccle.ti.§.ad hoc.de iurepa.c.si laicus.li.6.non enim homines propter res: sed res pp homines Deus creauit,vt l.in pecudum.ff.de vsu.& magis dignum trahit ad se minus dignum.de consec.ec. vel alta. c.qd̄ in dubiis . cum ergo persona clerici delinquentis censeat eē de foro episcopi;ergo & eius bona,præsertim quia bona clericorum gaudent priuilegio:quo gaudent bona ecclesiastica 12.q.2.c.ecclesiarum seruos.15.q.j.ca.scribitur. Ex quibus vr̄,quia dicta bona emphyteutica sunt episcopo applicāda. ¶In contrarium tenuit Oldr.rationibus infrascriptis. & primò,ꝙ quædam sunt bona,quæ releuantur,secundum conditionem personæ,vt mobilia.¶Item ēt peculium clerici profectitium.i.intuitu ecclesiæ acquisitum.quibus casibus intelliguntur iura superius alleg.per hoc.C.de metal.& archa.li. 12.& facit quod no.Ho.in summa.de pe.cleri.& talia bona, quæ non regulantur iuxta conditionem personæ, vt sunt bona patrimonialia clericorum,peculium aduentitiū pn̄t dici, rōne quorum bonorum clerici dicuntur oēs tēporalibus ob noxii.11.q.1.§.cum ergo.vbi his ita respondetur,dicendum est propter delictum possessoris domino talia bona applicari.C.de anno.& tribu.l.indictiones.li.10.& 8.dist. c.quo iure.video enim,ꝙ ratione rei,de qua agitur,si feudalis est, cōuenitur clericus coram domino feudi.de fo.comp. c.verū.& c.ex transmissa.de hoc.de appel.c.Romana. §.debet.li.6.qd plura,illa l.patenter determinatur.C.de exac.tribu.l.fi.li.10. ad hoc facit.C.de vectig.& commis.l.ex præsta.præterea sic esset in casu conuerso,si bona laici tenentis rem in feudū ab ecclesia;confiscentur:feudum ad ecclesiā reuerti dēt.de pœ. c.in quibusdam.§.fi.& eo.tit.c.felicis.circa prin.li.6. ¶Si ergo isto iure vtitur ecclesia pro se:igitur ius debet recipere cōtra se.ff.de cond.ind.l.frater à fratre.ad hoc in Auth. de ali. & emph.§.si verò cōtigerit.col.8.vbi publicatis bonis illius, qui tenet ab ecclesia rem in emphyteusim:non publicabitur illa emphyteusis.sed ad ecclesiam reuertetur.Ita dicit Oldr. consi.90.aduerte,quia dominus Bar. q.illam de publicatione emphyteusis feudi,vel libelli latius prosequitur: nec sunt termini quæstionis ita strictè sumendi in clerico condemnato in publicatione bonorum. ¶Sed generaliter in quocunq; feudatario emphyteutico,& libellario: an bonis talis feudatarii,emphyteutæ , & libellarii publicatis prædicta publicabuntur.Spe.in feudo videtur tenrre, ꝙ sic, in ti.de feu.§.qm̄. ver.40.Sed contra ipsum est tex.expressus,qui dicit,ꝙ reuertitur ad dominum,vel ad cognatos. & sic fisco non quærit , vt in 10.col.si vas.feu.pri.c.j.& de eo,qui interfe.fratrem domini sui.c.j.& de prohi.feu.ali.c.Imperialem. §. illud quoq;. ¶Sed contra prædicta videtur gl.in l.si quis in tantam.C.vnde vi.& idem ibi Cy.& Iac.de Are.Respon.fateor,ꝙ suo iure priuatur:non tamen acquiritur offenso:sed ad dominum reuertitur,per iura prædicta. pro hoc facit, si vasallus efficit, clericus,vel intrat religionem,statim perdit feudum: nec trāsit in ecclesiam.casus est 10.col.si de feu.contro.fue.c.si clericus.& de benefi.feu.amit.c.j.in fi.Ratio horum est,qa feu-

u datarius debet seruitium personale.[u] vt 10.col.quæ cau.feu. amit.c.j.& quæ fuit prima causa benefi.amit.c.j.& p hoc hēt vtile dominium,quod non potest separari à sua cā. ¶Sicut igitur in fiscum non transit illa obligatio fidelitatis, & seruitii,quæ est merè personalis in 10.coll.de for.fideli. & ca.j.de noua for.fi.c.j.¶Item etiam nō transit feudum,maximè qa aliæ sunt op.vnius,quàm alterius,vt l.nemo est, qui nesciat. de diuor.& hoc de feudo.Quid de emphyteusi , an publicatis bonis,transeat feudum in fiscum?Spe.vr̄ tenere idem, qd̄ in feudo.& d.§.quoniam.ver.40.dicit,ꝙ aut est emphyteusis ecclesiæ.& ecclesia potest repetere à fisco indubitanter . casus est in Auth.de ali.& emphy.§.1.col.9. ¶ Si verò est emphyteuta priuati: tunc si quidem est talis emphyteusis , quæ fortè ex conuentione transiret in extraneum hæredē. & transibit in fiscum,qui hr̄ loco hæredis.C.ad leg.Iu.de vi.l.3.si verò ad hæredem extraneum non transiret: similiter nec transibit in fiscum,vt ff.de bo.dam.l.1.& 2.ibi de hoc.sed dominus repetet,tanquam re indebitè alienata. & illa ponit Bart. in l.si finita.§.si de vectigal.ff.de dam.inf.cui adde quod no. in l.prima.C.de bo.liber.& C.de fun. pa.l.prima.li.10. facit quod not.Ioan.And.in c.in præsentia.de proba. ¶In fundo autem libellario.dicit Bar.ꝙ omnia bona distinguenda, vt in emphyteusi.& quando dicatur libellarius,dic per eum in d.§.si de vectigalibus.¶Decimò,& vltimò quæro.dixi s̄. in 6.op.

55 †quia inferior non potest punire superiorem delinquentem in eius territorio. sed nunquid superior ligetur statuto episcopi,quo cauetur,quicunq; sic fecerit,sit excōicatus. vtrùm erit excommunicatus archiepiscopus,si fecit contra.videtur ꝙ sic:quia incidit in factum iam damnatum,vt j.q.j.ca. 1.2. & 3.& hoc no.3.q.6.c.j.¶Idem Bar.Brix.per l.3.de of.præ. ¶Idem Arch.de consti.c.2. li.6. habet enim eps generalem potestatem à iure condendi canones.facit de maio.& obed. c.si quis conuenerit.facit 11.q.3.c.non condemnat. ¶Alii , vt Lau.& Goff.dicunt , ꝙ archiepiscopus proprius non ligat tali statuto epi.9.q.3.c.2.¶Idem Ber.per c.graue. de præb. & in Auth.de defen.ci.§.non habentis.coll.3. vbi præses nō potest

potest remouere defensorē.quia firmatur à præfecto. ¶Idē tenet Ho.in summa de sen.exc.§.quis valeat excommunicari.post principium.ver.quid ergo.Istam opin.tenet do.Ioan. Cal.in c.j.de rap.in 7.q.vbi latius prosequitur istam q.& etiā quid iuris de ipso epo veniēte contra: an ligetur suo statuto. tenet similiter,ꝙ nō.vbi plenè uideas.Et hic sit finis Deo gratias,& gloriosæ Virgini Mariæ,& toti cœlesti curiæ.

¶Repetitum fuit istud c.per me Petrum de Ancha. minimū vtriusq; iuris doctorem legentē ordinariè Decretales in hac alma,regia,ac felici ciuitate Paduæ salubriter & consultè gubernata per magnificum,& excelsum principem D.Fran.de Zab.iuniorem,dictæ ciuitatis,& districtus dominum generalem,ducem optimum,& populo gratiosum.anno Dñi 1392 die ultima mensis Octob.

ADDITIONES.

a ¶Diuiserunt.Vide Bal.in c.item sacramenta.5. col.de pa. iur. fir.in vsi. feu.&.de prohi.feu.alie.per Fe.c.i.

b ¶Extenditur.De materia extensionis vide Ant.Vosel. in l.si vero. §.de viro.ff.solu.ma.& Lud.in Auth.similiter uer.quinto speciali.C.ad l.fal. per Bal.in l. 1. C. de interdic.But.in c.fin.de consue.Bar. in l. omnes populi. & ibi Bald.in repetitione.

c ¶Graui præsidi.vide gl.c.2.de of.leg.li.6.& ibi Gul.

d ¶Foro pn̄ali:an appellatione fori veniat tam ecclesiasticus,q̃ secularis. vide Bal.in Auth.qua in prouincia. vbi de crimine agi oportet.

e ¶Indulgentia.Indulgentia quid sit,vide Io.de Tur.Cre.in c.his auctoritatibus.de pœ.di.1.& ibi plura de indulgentiis.

f ¶Concessa ecclesiæ.Vide Pan.consi.13.1.vol.

g ¶Vagabundum.quis dicatur vagabundus no.glo.in l.4.§.prætor ait. de dam.inf.Ang.& Pe.de su.in l.hęres absens.§.1.ff.de iud.Bar.& Bal.in l.j. C.ubi de cri.agi opor.

h ¶Delinquentē.Delinquens ubi puniri possit in l j.& in Auth. qua in prouincia.& ibi Doc.C.ubi de cri.agi opor.Bar.in l.2.de of.præsi.

i ¶Statuto ciuitatis.adde Bar.in l.cunctos populos.in 9.q.C.de sum.trin. vbi ēt per Bal.& idē Bal.in l.2.C.de eunuc.Fed.de Se.consi.2.gl.& Car. in cle.1.§.1.de for.comp.Pan.in c.1.nu.8.de rap.& incen. Dy. in l.si qs. in uer.ubi commisit.ff.ad mun.

k ¶Alteratur pœna.An & quando possit pęna statuti per iudicē alterari.vide Bal.in l.1.C.si aduer.deli.Alex.post Bar.in l quid ergo.§.pęna.de infa.in l.hos accusare.§.omnibus de accus.Ioa.de Imo.in l.2.de publ.iud.

l ¶Per sortem.sors non fuit inuēta à dæmone. no. Gui.26.q.5.c.epi.plura facta sunt per sortē Mathias electus.21.di.c.cleros.actuū.j. a chor.ꝙ furtū tamē fecerat.26. q.1.§.1.& 1.q.3.§.item pro Iosue.Ionatas deprehēsus.ibidē Ionas deprehēsus,& in mari proiectus ibidē.& 1.q.4.§.his ita: Zach.c.non ęstimemus.Et quare sors permissa fuit in l.ueteri. & non in noua.no.Io. de Tur.Cre.in c.his itaq;.26.q.2.

m ¶Literis ad beneficia.Adde Compo.de resc.c.2.in prin.

n ¶Captus ab hostibus.Nec potest usucapere.l.ait prætor.§.is autē.& ibi Bar.ff.ex qui.cau.ma.Nec præscribit per se, sed per subiectas personas. Bar.in ea.l.§.planè.

o ¶Personam exēptam.Exēpti delinquētes in loco non exēpto qũo puniātur,no.Bal.in l.j. C.ubi sena.vel clariss.

p ¶Valet statutum. Quia statutum pōt fieri super omni eo,quod pōt in pacto deduci.gl.in c.2.de consti.in 6.& iu rub.C.de decr.decur.lib.10 & ibi Rebuf. in ver. quæ possinnt tolli.Bal.in l.1.in fi.in ver.secundo reuocare.C.ne fil.pro pat.

q ¶Inducatur præuētio quandoq; p̄uētio inducitur per attestationē.quandoq; per li.cont.quandoq; per libellum. quandoq; per sn̄iam Bar.plenè in l.si plurib.ff.de le.j.per Alex.in l.si Titius.de uer.ob.& l.si plurib.de le. 1.& ibi Bar.& Alex.idē Alex.in l.sepulchra.de sep.vio.

r ¶Litis pēdētia.Lis quando dicatur pēdere,vide c.tenor.& ibi gl.& Doc. de re iud.Car.in cle.2.vt lit.non cont.2.q l.1.ut lit.pen.nil no.ap.pē.per totum titu.l ex eo.C.de app.c.secundo requiris.ca.cum speciali.de app. cum concord.

s ¶Publicatio bonorum. An fiat ipso iure,vel per sn̄iam refert.vide Bal.in Aut.incestas. in fi.C.de inc.nup.

t ¶Merum imperium pōt tamē p̄scribere,& omnimodam iurisdictionē: non tamē libertatē absolutam.Bal.in marg.ver.præscr.ad fi.idē in l.1.in fi.C.de hær.vel act.vēd.Bat.in l.hostes.in ver.circa primum. ff.de capti. & l.infamē.ver.quæro utrùm ciuitas.ff. pe pu.iud.

u ¶Seruitium personale.Dominus tamē tenetur feudatario ad eandē fidelitatē,ad quam feudatarius domino.vt not.Spe.de feu.§.j.ver.1.

SVMMAE.

1 *Miserabilis persona potest laicum interdicto unde ui coram iudice ecclesiastico conuenire.*

2 *Literæ impetratæ vltra duas dietas à loco domicilij principalis, an valeant.*

3 *Transitus de vna exceptione declinatoria fori ad aliam valet.*

4 *Exceptio peremptoria potest opponi in vim declinatoriæ, siue dilatoriæ ad elidendum iurisdictionem iudicis.*

5 *Vidua potest agere interdicto unde ui coram iudice ecclesiastico, omisso domino feudi.*

6 *Conueniri an quis possit per literas apostolicas in loco,vbi habet mansionem, in qua interdum consueuit morari.*

7 *Spoliare viduas,& miserabiles personas, est crimen sacrilegij:quod spectat ad forum ecclesiæ.*

8 *Dotalicium soluto matrimonio reuerti debet ad heredes viri.*

9 *Domicilium an quis habere possit in pluribus locis.*

10 *Legatum si factum fuerit reginæ, vel comitissæ: & ante mortem testatoris moriatur rex,vel Comes:an debeatur legatum illi reginæ,vel comitissæ,quæ remansit vidua.*

1 a EX parte B. †Miserabilis persona pōt laicum interdicto vnde vi coram iudice ecclesiastico conuenire. Et sunt duæ partes.In prima ponitur partis conquestio.In secunda iudicis instructio.secunda ibi[mandamus.] ¶Iterum prima subdiuiditur:quia primò ponit causæ commissionem, & rei vocationem. Secunda dicti rei exceptionem,& actoris replicationem ad illam.secunda ibi[idem quoq;.] ¶Primò no.formam petitionis huius reginę,ibi dum dicit[quo per eum,vel eius complices.]&c.& sic alternatiuè formauit libellum contra spoliatos,vel complices. Ratio est,scd'm glo.quæ incipit. not.ꝙ &c. quia siue per se,siue per complices spoliauerit:tenetur ad restitutionem,vt c.cum ad sedem.j.de rest.spo. vnde quia quodlibet de per se sufficit ad victoriam: cumulari possunt,& alternatiuè deduci.arg.s.de rescr.c.2.facit ad q.si ago contra emphyteutam dicens,ꝙ cecidit ab emphyteusi: quia cessauit in solutione canonis per triennium: vel alienauit irrequisito domino.istorum enim quodlibet sufficiat ad priuationem,vt l.2.de iure emphy. ergo est aptè formatum, arg. huius c. contrarium tenet doctor meus, quia agens nō debet ambiguè narrare factum:sed clarè,& explicitè,vt no. ff.de rei ven.l.idem Pompon.§.fin.& l.si in rem agat aliquis. eo.ti.& hoc verum,nisi ageretur ex alternatiuo contractu.& l.2.& l.non vtiq;.de eo,quod cer.lo.& l.vbi autem.de verbo. ob.& vide quod ipse no.in l.Gallus.§.si eius.ff.de li.& posth. & quod dixi.j.de testa.c.Raynal.

2 ¶Secundò collige, †ꝙ literæ impetratæ ultra duas dietas à loco domicilii principalis,non valent hodie.circa istas dietas aliter est prouisum.qđ dic vt j.de rescr.c.statutum.li.6. ¶Et aduerte ad responsum Papæ,ꝙ istæ dietæ non tantùm considerantur à loco, in quo sita est res,quæ petitur:sed etiam à loco,in quò ille, contra quem fit impetratio,consueuerit commorari.licèt ergo quò ad forum ordinarii sufficiat rem,quæ petitur,sitam esse ĩ sua diœcesi,vt s.e.c.sanè.tamen hoc non sufficit quò ad delegatum per literas apostolicas.dicam j.in 7.q.

3 ¶Tertiò not.in ver.idem quoque.†ꝙ potest fieri transitus de vna exceptione declinatoria fori ad aliam.vnde sicut in peremptoriis nemo prohibetur pluribus exceptionibus vti, vt c.nullus pluribus.ita & in dilatoriis etiam successiuè, vt hic.ex quò posset cauillosus aduocatus protrahere hodie,proponendo vnam: & cum in ea succubuerit,proponere aliam. & sic deinceps. ¶Sed dic,ꝙ contra illam fraudem est prouisum per c. pastoralis.j.de excep.posset etiam iudex contra talem litem protrahentem comminari pœnam, si non probauerit,qđ opponit,vt no.Compo.s.de ele.c.quod sicut. punitur enim etiam in expensis, qui malitiosè defert omissionem exceptionum, quam potuit opponere à principio. vt c.exceptio.j. de exce. facit.j.de do.& contu. c. finem litibus. ¶Quartò not.ꝙ ille nobilis obiecit contra donationē propter nuptias:ꝙ sibi castrum non fuerat constante matrimonio assignatum. Et sic no.ꝙ talis donatio propter nuptias non valet: si non fuerit deuentum ad traditionem. & hoc est expressum in dona.

inter

inter vi.& vxo.quæ non confirmatur morte, si non fuerit tradita possessio rei donatæ,vt est casus no.in l.Papi. ff.de don. inter vi.& vxo.ꝙ idem sit in don.propter nuptias, quæ lucrari debet ex pacto:videtur casus hic, vbi illa exceptio ponit
4 ius.¶Quintò not.ex hoc ver.†ꝙ exceptio peremptoria opponitur qnq; in vim declinatoriæ,siue dilatoriæ ad elidendã iurisdictionem iudicis.illa enim exceptio, ꝙ castrũ non fuit assignatum ratione dotalicii,concernit principalem cãm.& tñ contra literas ad excludendum iudicium fuit opposita.de quo dic,vt s̄.de rescr.c.consti.& dixi s̄.ca.si clericus laicum. & c.cum sit.collige tñ hic aliud,ꝙ suppressio exceptionis pemptoriæ competentis reo vitiat impetrationem actoris, si de ea non facit mentionem in literis.quod an sit verũ. ȷ̄.tangam in 3.oppo.& plenius s̄.de rescri.c.super literis.¶Sextò
5 no.in versi.ad hoc. †ꝙ interdicto vnde vi potest vidua agere coram iudice ecclesiastico,omisso dño feudi. ex quo argue, ꝙ si persona non priuilegiata ageret tali interdicto, deberet agere coram dño feudi,non coram ordinario.de hoc qñ coram dño,vel coram alio sit agendum:dic vt distinxi s̄.de iudi.§.ceterũ.¶Septimò no.in ver.mandamus.ꝙ iudices,quorum iurisdictio declinatur,cognoscunt de exceptione opposita contra ipsorum iurisdictionem.de quo s̄.de rescr. c.literis.vbi plenè per Inn.& l.ex quacunq;.ff.in ius vo. vt eãt &c.
6 ¶Octauò no.†ꝙ pôt quis conueniri per literas apostolicas in loco,vbi habet mansionem: in qua interdum consueuerit commorari. & sic per literas impetratas contra Titium, & quosdam Bon.diœcesis poterit conueniri ciuis Bon. qui habet casamentum in diœcesi,in quo moratur interdum, puta tempore messium,& vindemiarum.¶Istud tamen non colligitur,imò hic contrarium,dum subiungit in eadem[rẽ litigiosam esse.]&c.Ista enim duo exigit tex. ad fundandum iurisdictionem iudicis:ergo alterum non sufficit, vt no.s̄.de rescrip.c.super literis.& ideo Io.An.dicit,ꝙ ad tex.qui vr̄ requirere,ꝙ habeat terram & mansionem: vbi interdum consueuerit commorari &c.debet suppleri,maximè.talis enim mora non assidua non esset sufficiens, si esset omnis actio personalis.¶Quid de citatione ad causam, quæ debet fieri personaliter,vel ad domum,vt l.j.ff.de lib.agno.an sufficiat ipsam fieri ad pergulam,vel stationem,vel habitationem, qñque in comitatu temporaneam:dic vt not.Bart. in l.si dies. §.j.ff.de dam.infec.& quod no.in cle.causam.ȷ̄.de ele.¶Nonò no.ꝙ antequam iudex delegatus à Papa procedat in causa, debet sibi constare rem(quæ petitur)non distare à loco delegationis vltra dietas consilii.& hodie si contra formam editam in c.statutum.fieret impetratio, non valeret processus ꝑ eas habitus ipso iure,vt d.c.statutum.ad fi.de rescr.li.6.licèt de iure isto valeret impetratio facta vltra,si non trahebatur vltra duas dietas vt. ȷ̄. de excep.c.olim.&c. ¶Decimò no.tex.dũ dicit,[quæ in petitorio potius.] & c. ꝙ exceptio, ꝙ dñs nõ fuerit reqsitus,opponit agẽti petitorio, nõ agẽti possessorio. de quo.ȷ̄.dicam. Similiter illa exceptio [sint impetatæ vltra duas dictas à loco domicilii principalis]habet locum in petitorio,cum.s.agitur rei ven. & sic in computatione dietarũ in literis apostolicis consideratur locus domicilii:& non rei, de qua agitur.quod tenet glo.in d.c.statutum. cum no.in gl. olim dicebamus.de resc.li.6.de quo dic,vt ibi no.ȷ̄.in 7.op. ¶Venio ad opp.& primò opp.dicitur hic in fi. ꝙ aliæ exceptiones habent locum in petitorio. & sic innuit,ꝙ illa exceptio,ꝙ dñs non fuerit requisitus,reddit literas nullas. sed cõtra imò videtur,ꝙ sint in suspenso:.& iudice laico tepescente facere iustitiam,conualescant.s̄.eo.c.licèt.,in c.ex tenore. & c.ex transmissa.Sol.vt gl.fi.& dixi s̄.eo.c.licet.& c.ex tenore. ¶Secundò opp.hic innuit,ꝙ ad restitutionem feudi, cũ agit interdicto,potest agi coram alio,q̃ coram domino. dum dicit,ꝙ hęc exceptio non habet locum in possessorio.¶Sed cõtra de not.in c.ceterum.s̄.de iud.So.dicit Io.An.super ver.exceptionibus.ꝙ ille tex.debet intelligi in viduis, quæ spoliatæ re feudali,omisso domino feudi,possunt adire iudicem ecclesiasticum. hæc enim causa spoliationis fauore viduarum, & odio spoliatorum adeo est ecclesiæ reseruata: ꝙ priuilegio
7 dominorũ feudi non perditur ille fauor.†¶Spoliare enim viduas,& miserabiles personas est crimen sacrilegii. quod spectat ad forum Ecclesiæ.50.dist.c.j.& 2.& 16.q.1. c.in canonibus.nec est necesse, ꝙ in hoc casu requiratur dominus super iurisdictione ei reddenda,sicut dicitur.s̄.eod.c.ex tenore.qa ibi agebat de proprietate:hic verò de possessorio.¶Sed contra istud incidenter opp.non plus fauoris debet impendi viduis,q clericis:imò minor. quia non ita sunt de foro ecclesiæ,vt d.c.ex tenore. & tñ clerici spoliati re feudali debent ꝑ
b sequi ius suum coram domino feudi.b vt s̄.eo.c.verũ. Sol.dicit Inn.iurisdictio clericorum ecclesiæ non reseruatur, quando de possessionibus agitur priuilegio speciali:sed de iure cõmuni ab Imperatoribus condito. & ideò per ius commune ab Imperatoribus super rebus,vel feudis suis reuocatur.hoc dictum non placet Host. s.ꝙ iurisdictio clericorum dicat Ecclesiæ ab Imperatoribus reseruata. quia Ecclesia,& Papa nõ habent iurisdictionem ab homine,sed à Deo.s̄.ti.j. ca.nouit. ꝙ aũt ratione rerum temporalium subsint seculari potestati, Deus voluit.& beatus Petrus, & Ecclesia approbauit. qđ dic,vt no.s̄.de maio.& obe.c.solitæ.¶Non ob.ꝙ olim clerici iudicabantur per laicos.ꝙ illud non fiebat de iure: sed de facto.quod hic prosequitur.Stet ergo solutio,de qua s̄.ꝙ ille tex.loquitur,cum agitur possessorio: secus cum agitur petitorio,vt in contrariis.soluit & aliter. videlicet ꝙ contrarium loquitur,cum vterq; litigantium fatentur castrum (de quo agitur) esse feudale. quod dic, vt no.s̄.de iudi.c.ceterum. & s̄.eo.c.verum.Sed regina hoc non confitebatur.sed dicebat illud esse suum.cum dicebat iure dotalicii ꝑtinere ad ipsũ.&c. ¶Tertiò opp.& videtur,ꝙ illa exceptio,[ꝙ ratione dotalicij non spectaret ad reginam] non debuisset admitti.quia ea nõ expressa,literas non habuisset.Si ergo in hoc falsum suggessit(& propter hoc literas habuit)non debent valere, tanquã falsitate suggesta,vt no.in c.super literis. de rescript.timore huius contrarii dicunt quidam, ꝙ falsa suggestio exceptionis peremptoriæ: vel eiusdẽ suppressio in impetratione non potest opponi in vi dilatorię ad eneruandam iurisdictionem iudicis:sed debet opponi in vim peremptoriæ post lit.conte. vnde exceptio contra literas, ꝙ tacitum pactum de non petendo,vel præscriptionem,vel solutionem debiti:vel si expssi ego debitor,quod solui.vel eram tutus præscriptione, vel pacto de non petendo.& si illa nõ possunt opponi in uim declinatoriæ:sed in vim peremptoriæ post litis conte.hic.n.opponebatur exceptio dotalicii contra literas:& tñ dr̄, ꝙ est in petitorio deferenda.dicit tamen Io.An.super gl.fi.ꝙ si actor exprimeret talem causam, etiam proprietatis: qua non expressa nõ darentur literæ,etiam ad possessorium:posset istud opponi in vim dilatoriæ.verbi gratia.posidẽs de facto duas dignitates deiectus est ab altera.& quia audietur volens impetrare.quia fortè non habebat dispensationem, vel cõmẽdationem, exprimit se priuilegium habuisse super illis, & altera spoliatum.non credit ipse, ꝙ valeat impetratio; licèt q̃stio priuilegii respiciat petitorium.de præben.c.de multa.ad hoc ergo, vt admittatur effectus illius impetrationis, oportet,ꝙ iustificet titulum suum:ita ꝙ saltem deducatur in dubium:sed si nulla causa fuit expressa in rescripto: nõn posset ante restitutionem sibi referri quæstio. ¶Idem dicit in falso manifestè expresso.vt si falsò dicat se clericum, vel Cistercięsem,vt facilius impetret literas.ita dicit Io.An. post Vincen. Ber.hic dicit in glo.fi.quòd istud,quod venit in principali q̃stione,nõ debet proponi in vim dilatoriæ.& dicas de illa materia plenius,vt no.s̄.de rescr.c.super literis. ¶Quartò opp. & vr̄, ꝙ superuacuè illa domina allegauerit titulum dotalicii:cum se prætenderet spoliatam. & restituendus est spoliatus titulo non probato:& etiam prædo.vt s̄.de rest.spo.ca.in literis.

literis.& c.item cum quis.& l.si quis ad se fundum.C.ad leg. Iul.de vi.¶So.gl.fi.fatetur contrarium.s.ꝙ ista regina superfluè hoc deduxit.& ideò Papa dicit, ꝙ exceptio carentiæ tituli dotalicii in hoc iudicio admitti non debuit.¶Sed posses instare,& dicere,ꝙ ista allegabat titulum resolutũ, & extin-
8 ctum quò ad eam,† quia dotalicium soluto matrimonio reuerti debuit ad heredes regis : sicut dos ad vxorem , vt infra de dona.inter virum,& vxorem.c.fin.¶Sol.supple ad textũ, ꝙ ex pacto , vel cõsuetudine fuerat illud lucrata, vt dicto.c. fina.& ita super glo.j.Ioan.An.intelligit textũ istũ.¶Quintò oppo.& videtur,ꝙ non valeant literæ apostolicæ, omisso ordinario: ad quem debent litigantes recurrere:non ad Papã, vt in Autẽ.de mãda.princi. §.si tibi.coll.3. & in aut.vt diffe. iud.§.j.¶Sol.dicit Ioã.An.illud nõ tenet de iure canonico.2 q.6.c.ad Romanã.statuit hoc Papa,vt haberet pulchriorem curiam.de qua Imperator intẽdens vniuersæ reipublicæ nõ curauit,vt not.Bar.in l. Imperatores.ff.de appel.&.C.de appel.l. præcipimus. ¶Sextò vltra oẽs oppo.ista regina in ver. verùm. replicauit, ꝙ in diœcesi Andegauẽ. ille nobilis castra , & redditus plures haberet.& Papa in ver. mandamus. mandat inquiri,si ibi habet mansionem,in qua interdũ consueuerit commorari:de quo nihil illa domina dixit:ergo Papa hoc supplere de facto non debuit, vt no.in c. bonæ. sup. de elect.Inepta enim fuit replicatio reginæ de castris,& redditibus,ex quibus non sortitur quis forum.vt dixi supra.& l. libertus.§.sola possessio.ff.ad municip.¶Sicut ergo actor, q. ineptè agit,succumbit in principali. vt supra titu.j.c. examinata.Ita etiam debet succumbere,si ineptè replicat.& reus similiter,si ineptè excipit,vt l.j.§.Labeo.ff.de flumi.¶Solu.potest dici, ꝙ qũ est discrepatio super iurisdictione,potest supplere de facto: vt sic defendat iurisdictionem suam,vt l.j.ff. si quis ius dicẽ.non obtẽ.Vel dic,ꝙ illa erat persona miserabilis.& pro tali potest etiam iudex de facto supplere,vt pro pupillis,& similibus.& l. 4.§. hoc autem iudicium.ff. de dam. infe.Vel dic tertiò,ꝙ dicta domina in dicto ver. verùm.replicauit,ꝙ ille nobilis erat diœcesis Andegauẽ. licèt ergo subiungeret falsam,& ineptam causam:hæc falsa causa non habet aptam replicationem vitiare: sicut nec inepta conclusio vitiat narrationem aptè conceptam,iuxta opinionem Inno. de qua.s̃.de iudic.c.examinata.¶Septimò oppo.iste nobilis conueniebatur interdicto vñ vi. ꝙ est persona le. vt c. sæpe contingit.j̃.de resti.spo.ergo non à loco rei, quæ petitur, sed personæ,conuentæ,computatio fiet dietarum.So.glo.quæ incipit.sed Andegauẽ.ꝙ corã ordinario potuisset trahi in loco,vbi erat sita res,vt s̃.eo.c.sane.supplet Io.An. ꝙ etiam in delegato fiet computatio dietarum.qđ est personale: tamen quia est rescriptum à loco, vbi sita res est , fiet cõputatio. de rescrip.c.dilectus.2.& qđ no.Io.An.in dicta gl.olim dicebamus.¶Quæro primò ĩ ver. verùm.ꝙ nõ solũ Rodẽ. sed Andegauẽ.poterat conueniri.quasi ibi ẽt haberet domicilium.
9 †Quæro ergo,an possit quis habere domicilium in plurib.
c locis?c gl.3.dicit,ꝙ sic.ff.de senato.l.senatores. & j̃.de sepul. c.2. 2.rñso.lib.6.dicit Inn.idem si haberet ibi maiorem partem bonorum suorũ.vel larẽ.i.familiam.vel si nihil habet:ibi tñ assiduè conuersatur,vt C.vbi senatores,vel clarissi. l.2.In hac l.cõiter.& vltimo membro non est disiuncta,sed coniuncta.vt ponit supr.de rescrip. c.dilectus.2. ¶Posset circa hoc dubitari.qa coram ordinario põt quis conueniri pluribus locis:scilicet vbi habet larem:vbi maiorem partem fortunarũ: vbi quotidie conuersãt:vbi contraxit.& sic de singulis.an in oĩbus istis locis poterit cõueniri per literas apostolicas,tex. in c.statutum.dicit[extra domicilium non trahat.]& sic non vr̃ quò ad facultatẽ cõueniẽdi p literas apostolicas cõsyderãdus alius locus,q̃ domicilii,nõ rei,de qua agitur,vel cõtractus,vel conuersationis,vt in dicta gl.olim dicebamus . & tãgẽ.j̃.c. dilecti.¶Secundò & vltimò quæro.quare ista domina appellatur regina:cũ esset rex mortuus. & sic videtur extincta dignitas,quã habebat in persona viri.¶Sol. dicit glo. fin. quousque vidua alteri nubat , retinet dignitatem prioris mariti.ff.de senato.l.fœmina.¶Sed certè iste tex.dicit, ꝙ Angliæ reginæ.di c ergo,ꝙ quò ad nomen retinet dignitatẽ,
10 non quò ad effectum.†Vnde si legatur reginæ,vel comitissæ. & ante mortem testatoris moriatur rex,vel comes : non deberet legatum ille reginæ,vel comitissæ,quæ remansit vidua. ar.l.si Augustæ.& l.qđ principi.de legatis.2. Ille tamen tex. hoc non probat:sed benè dicit,ꝙ ea mortua , antequã cedat dies,legatũ expirat:& futuræ reginæ non debeẽ.& ideò fortè aliud esset dicendũ in casu ꝓposito.cũ adhuc vidua possit dici regina:secus si,anteq̃ cederet dies ,alii nuberet : vel decederet,vt in l.alleg.in glo.Pe.de Ancha.

ADDITIONES.

a ¶Miserabilis persona. Quæ dicantur personæ miserabiles, est in arbitrio iudi.Pe.de Bel.perti.Bar.& Bal.in l.j.C.quãdo Impe.inter pup.& vi. Spe.de aduo.§.j.ver.sed si iste.Inn.in c.significastu.de off.deleg Doc. & Io.An.ĩ c.ex tenore.de fo.cõpe.Alex in l.neq̃ cq̃.§.fi.de offi.ꝓcõ.& leg.
b ¶A domino feudi. à quo potest ẽt expelli propter crimen.Inn.in c. verum.de foro cõp.Cardi.in clem.j.de officio ordina.
c ¶An quis possit habere domicilium in pluribus locis.no.per Ber.in c. cum q̃s.de sep. lib.6.& in c.dilectus de rescriptis.

SVMMAE.

1 *Laici vsurpantes iura ecclesiarũ,velut sacrilegi,per iudicem ecclesiasticum compescuntur.*
2 *Vniuersitas potest inferre violentiã turbatiuã:& sic delinquere.*
3 *Interdictum vti posidetis ad hoc, vt competat:non sufficit probare se in præteritum possedisse:sed debet probari possessio de præsenti.*
4 *Iurisdictio est tanq̃ genus, & complectitur sub se mixtum, & merũ imperium,& iurisdictionem simplicem.*
5 *Bona,& iurisdictiones etiam temporales possunt quæri ecclesiis collatione relictis:& aliis titulis.*
6 *Iniuriã dicitur inferri, cum aliquis turbatur in possessione sua.*
7 *Pœnæ variæ quãdo reperiuntur impositæ in iure pro eodem delicto, an concurrant:vel vna tollat aliam.*
8 *Cõmisit quidã adulteriũ,vel incestũ cũ consanguinea: eps cõdẽnauit eũ ad perpetuũ carcerẽ:Ptãs vult ipsum decapitare:an poterit.*

1 CONQUESTUS. †Laici vsurpãtes iura ecclesiarum,velut sacrilegi,per iudicem ecclesiasticũ compescunt. Primò ponit q̃rela epi.Scđò iudicis datio,quam primò iusti
2 ficat.¶Primò no.†ꝙ cõe,siue vniuersitas põt inferre violentiã turbatiuã.&sic põt delinquere.de quo infra de simon.c. dilectus.& p Inn.de sen.excõ.c.grauem. ¶Et si vniuersitas in casu huius c.vel simili condẽnat̃ ad interesse, cõtra quem fiet executio.dic vt no.Bar.in l.miles,ff.de re iud.¶Et collige,ꝙ sufficit generaliter proponere querelam contra Potestatem, & contra cõe.& si ipsum commune conuenitur , ꝙ oportet se defendere per suos administratores , in quos repræsentatur vniuersitas,quæ censetur persona ficta.vt l.mortuo.ff.de fideiusso.& l. municipib.đ cõditio.& demõstratio. ¶Quomodo aũt dicatur teneri cõe, si officiales sui,& p̃sidẽtes delinquunt turbãdo,& molestãdo. dic vt no.in l. sicut.§. fina.ff. quod cuiusq; vniuersi. no. &c.¶Secundò not.†ꝙ ad
3 hoc,vt competat interdictum vti posi. non sufficit probare se in p̃teritum possedisse.sed dẽt probari possessio de præsenti,vt patet hic, dum dicit [fuisse ac esse.]&c. possesio .n. de p̃terito non infert necessariò in præsenti: secus in dominio. vt l.siue posidetis.C.de prob.ad hoc vide nota.in l. certum. §.qui fundum.ff.de confessis.facit infra de restitut. spolia.c. olim.3.versic.nec fuit. ¶Tertiò not. ꝙ licèt castra,& villæ debeant respondere ciuitati:tñ potest quãdoq; iurisdictio temporalis in eis ad alium pertinere. vt tetigi de iudic.c.fi. facit l.quæ ex vitio.ad municip.Et uide quod no.in c.nimis.j̃. de iureiuran. in nouella. ¶Et aduerte, quia ecclesia Bononiensis prætendebat in istis castris habere iurisdictionẽ pleno iure.i.cũ mero,& mixto imperio,& iurisdictione simplici.†Iu-

4 ci.† Iurisdictio eñ est tãq̃ genus. & cōplectitur sub se mixtū, & merū imperium:& iurisdictionē simplicē, vt no. in l. imperiū. ff. de iurisdi. oīm iud. per Doc. de quo in Spec. de iurisdi. oīm iu. §. 3. ver. & not. & ver. seq. Vincen. & Franc. exponunt [pleno iure.] s. qa habebat cognoscere, iudicare, & exequi. prior expositio magis conuenit. hic verò pleno iure. sicut cū alibi dicit gl. de verbo [oīmodā iurisdictionē.] & c. vt in cle. 1. j. eo. ¶ Quartò no. ꝙ epus prætendebat se esse in quasi possessione iurisdictionis. & sic iurisdictio (cū sit res incorporalis) dicitur quasi possideri: nō propriè possideri. quia vera possessio nō cadit in istis corporalibus, vt in gl. tñ bene cadit turbatio. vt in isto tex. ¶ Spoliatio autem vtrū cadat. vr̃, ꝙ nō, vt l. sequit̃. §. si viā. ff. de vsucap. no. de hoc Inn. s̃. de ele. c. querelā. ¶ Quintò no. ꝙ ad similitudinē inuasoris tenetur ille, qui turbat aliū in iurisdictione sua. qđ patet, quia sicut ille, cēsetur sacrilegus: & corā ecclesiastico iudice cōuenitur, vt s̃. eodē c. cum sit gñale. ita & ille, vt hic. ¶ Sextò not.† ꝙ

5 bona, & iurisdictiones ēt temporales possunt quæri ecclesijs collatione relictis, & aliis iustis titulis. qđ primitus Constantinus cōcesit, vt l. hanc. C. de sacrosanctis ec. postea alii Christianissimi Imperatores in tali acquisitione, & acquisitorum conseruatione multa priuilegia contulerunt, vt patet in l. fi. C. de sacrosanctis eccle. & per totum illum titulum, & seq. & de episco. & cleri. & c. ¶ Septimò no. quòd contra vniuersitatē

a tē apotest exerceri censura. quæ cum sit multiplex, vt c. querenti. de verborū signific. de qua intelligatur. dic, vt in c. Romana. §. vniuersitatis. j. de senten. exc. li. 6. ¶ Octauò not. ꝙ in interdicto vti pos. nō admittitur appellatio. de quo articulo, an in isto, & ī aliis interdictis admittatur appellatio. dic vt no. j. de oper. noui nuncia. c. significantibus. & l. j. C. si de momen. pos. ¶ Nonò no. formam sententiæ in illo interdicto vti possi. venit enim interesse, & damna ratione turbationis præteritæ. & cogēdus est, ne turbet in posterum, vt l. harum. & l. egi. ff. si seruitus ven. no. Bar. in l. fi. ff. vti possi. ¶ Et ꝙ mandat satisfieri de damnis, & iniurijs: & sic innuit, ꝙ in eodē libello pñt cumulari ciuilis actio, & criminalis. vt actio iniuriarum, quæ competit ad vindictā. ar. cōtra. l. interdictū. ff. de publi. iudi. & l. prætor edixit. ff. de iniur. & l. lex cōis. eo. ti. ¶ Sed ibi loquitur cū, criminaliter agitur ad pœnā corporalē infligendā. hic verò ad pœnam ciuilem, & parti applicādam. argu. j. vt lite nō cōtest. c. 1. vbi ad recuperationē dotis, & separationem thori agebatur in eodē libello. ¶ Decimò no. ꝙ in criminibus, in quibus laicus est de foro ecclesiæ, sicut ad iudicem ecclesiasticum spectat cognitio: ita & sententię executio. ¶ Nam sicut Papa lex aīata in terris cōmittēdo causæ cognitionem, & decisionem, vr̃ etiam demandare executionem, vt c. querēti. & c. significasti. s̃. de officio deleg. Ita dicendum est, cum confertur à lege, siue cōstitutione iurisdictio in certis casibus: videtur ēt in eisdem demandata executio. dixi. s̃. c. cum sit generale. remittendo ad consilium Old. 90. ¶ Vndecimò not. ꝙ mandat generaliter satisfieri de dānis, & iniuriis. & licèt in rescripto videatur sufficere generalis expressio: tñ in libello requiritur specifica, & expressa mentio, & probatio, saltē per momētā, probata turbatione.

6 de quo dic, vt s̃. qđ metus causa. c. fi.† Et no. ꝙ dr̃ inferri alicui iniuria, cum turbatur in iurisdictione sua. ad hoc l. qui pēdentē. ff. de actio. empti. & l. vim facit. de vi, & vi ar. & l. licitatio. §. qđ illicitè. ff. de publi. Iniuriæ aut æstimatio quomodo fiat. dic plenè per Cynum in l. 1. ff. de iniurijs. ¶ Duodecimò no. qđ dixi vsq; ad satisfactionē, & c. ꝙ añ satisfactionē nō relaxat̃ sñia cēsuræ. & sic debet ꝑcedere satisfactio absolutionē. de quo. j. de verb. signi. c. ex parte. Et aduerte qa nō dicit tex. per quem deberet sic supponi. ¶ Et ideo potest dubitari, an iste epus Bono. possit exercere per seipsum censuram cōtra Potestatē, & cōmune Bono. tex. iste facit, ꝙ nondum iste epus habuit recursum ad Papam per querelam [quia dicit conquesta.] & c. de hoc tñ qñ iudex possit cognoscere de iniuria sibi, vel suæ dignitati illata. dic vt no. Inn. in c. ex parte. de verb. sig. & c. vene. de censi. ¶ Opponitur. dr̃ hic, ꝙ isti inuasores rerum ecclesiasticarū sunt excōicandi. contra istud opponit̃, & vr̃, ꝙ sint ipso iure excōicati. 11. q. 3. c. in cūctis. & j. de sen. excō. c. cū pro causa. ¶ Sol. Io. An. super gl. 2. format istud contrarium, qđ glo. nō tangit, sed simpliciter dicit, vt tex. ꝙ sunt excōmunicādi. & allegat cōcor. Io. And. ponit solutionē. & primò, ꝙ viatores ecclesiarū sunt ipso iure excōmunicati, vt in cōtra. Alij verò, vt Host. Phi. & Gof. dicunt incēdiarios, & violatores ecclesiarū excōicatos: alios nō. Pet. & Ab. hic distinguūt: aut sacrilegiū cōmittitur ī psonā ecclesiasticā. & tunc sacrilegus ipso iure est excōicatus, p. c. si quis suadente. 17. q. 4. aut in rē ecclesiæ. & tūc est excōicandus, vt hic. aut in ipsam ecclesiā: & tūc subdistingue. aut cū incēdio, vel effractōe: & tūc excōicatus est. & ponit Pe. exēplū in eo, q fregit fores ecclesię. vel ī ipsa ecclesia aliquē opprimit. j. de sen. excō. c. cōquestus. & c. cū pia cā. aut sine his(vt qa librū, vel calicē īcautè dimsū de ecclesia abstulit,) & tūc nō est excōicatus. de fur. c. si. ita distinguit Io. An. q ēt remittit ad no. 17. q. 4. c. oēs. ¶ Sed ex cōtra ꝑdicta opp. & vr̃, ꝙ isti inuasores, & violatores ecclesiarū, & incēdiarii acrius puniātur, vt l. si qs hoc genus. C. de ep. & cler. & l. sacrilegii. ff. ad le. Iul. pecu. vbi dānant̃ ad bestias, qui manu facta tēpla effregerūt, & dona Dei noctu tulerūt. So. iste tex. loquit̃, cum agit̃ ciuil ter ad dāna, & īteresse. ibi cū agit̃ criminaliter. & vna ñ tollit aliā vt l. 1. C. qñ ciuilis actio cri. præ. l. 1. ¶ Sed hic incidēter q̃ro.

7 † qa cōtra istos sacrilegos alia pœna imponitur p ius canonicū: alia p ius ciuile. vtrū vna pœna tollat aliā. & hoc est vtile scire in oībus criminibus: ī qbus alia pęna īponit̃ p ius canonicū, & alia p ius ciuile: vr̃, ꝙ altera, nō vtraq; debeat reus puniri, vt l. senatus. ff. de accusa. & c. atsi clerici. s̃. titu. 1. in fi. ¶ In cōtrariū vr̃ in Aut. de san. ep. §. 1. coll. 9. nā licèt aliqs egerit pniā de delicto: tñ poterit puniri à iudice seculari. & ita no. Bal. in l. placet. C. de sa. sanc. ec. facit l. fi. C. de sportu. ¶ Circa tñ istū articulū, cū in iure reperientur variæ pœnæ impositę p eodē delicto, an cōcurrāt: latius sic distingue. Interdū vna pœna est pnialis: alia iudicialis. & tūc vna nō tollit aliā. vt dixi. j. de accu. c. de his. Interdū vtraq; est fori iudicialis. & tūc refert. Aut sunt diuersi fori (puta vna cōcernit forū tpalē, & ciuile: altera ecclesiasticū.) & tūc aut qlibet pęna est terminus pęnæ: & vna īposita, nō imponit̃ reliqua. ad hoc, qđ no. de cōsti. c. 2. p Io. Mo. & in nouella. & Cy. in l. ex territoriū. de iuris. oīm iu. Idē dico, si sit dispensata pęna cā cognita: nā talis dispensatio subrogatur loco totalis pœnæ, vt l. qa ergo. §. pœna grauior. ff. de his, q no. infa. aut vna pœna est ꝑparatoria. altera est terminus pęnę: tūc vna nō tollitur p alterā; qa in ordinatis adinuicē vnū includit reliquū: nō aūt excludit. C. de epis & cle. Aut. clericus. aut ambæ pœnæ sūt eiusdē fori. & tūc refert: aut vna pęna īponit̃ ipso iure: altera p hoīē. & tūc cōcurrunt. C. de sac. san. ec. l. nemo martyres. nā tūc frustra adijceret̃ de pœna hoīs. qa pœna iuris, & de iure penetrabilior est, & semp ꝑcedit: vñ nūq̃ restaret pœna hoīs, & sic eēt ludibrio. facit qđ no. Inn. in c. ꝑterea reqsisti. de app. aut vtraq; est īponēda ab hoīe ex legis dispositione. & tūc aut p eādē legē copulatiuē. & imponit vtraq;, vt l. placet. C. de sac. san. ecc. & ibi p Ia. Bu. ¶ Aut p eādē legē alternatiuē: & īponit̃ illa, q̃ iudici videbit̃. C. de ser. fugit. l. si fugitiui. & j. de vi. & ho. cle. c. à crapula. & ibi no. Aut īponūt̃ dictæ pœnæ diuersis legibus. & tūc si lex posterior tēdit ad delegationē prioris: & īponit̃ pœna sm̃ leges. Si āt nō tēdit ad derogādū: tūc si quidē cadit aliqua distinctio rōne alicuius qualitatis: & debet fieri punitio sm̃ illā. l. cui delictū adaptat̃ respectu qualitatis adiūctæ, vt l. 2. ff. de contu. Si autē nulla cadit ibi distinctio: est iudicis electio. q pōt eligere, & sic videtur, vt l. quoties. ff. de ac. & obli. facit qđ no.

b b Cy. in l. qui sepulchra. C. de sepul. vio. & l. 1. ff. vi bo. rap. per Bar. ibi. ¶ Quid iuris si vna pœna imponit̃ à statuto: alia à iure cōi. an cōcurrant, saltē

Pet. de Anch. sup. 2. Doc. GG in

in eo, qđ plus est in vna, q̃ in alia. ¶ Ex p̃dictis pôt decidi quæ
8 dam quæstio.† Quidam commisit adulterium, vel incestum cum cõsanguinea: qđ crimẽ pertinet ad ecclesiã: saltẽ quãtũ ad ecclesiasticã pęnã. modò eṕs cõdẽnat ad perpetuũ carcerẽ. P̃tas vult ipm̃ decapitari, an possit? Videt̃, ꝙ nõ. quia cõdẽnatio eṕi est terminus pęnę. ¶ In cõtrarium, quia licèt sit terminus pœnæ quò ad iura ipsius eṕi. tñ tpaliter maior pœna dẽt imponi. & ideo iudex secularis pôt vti iure suo. nã pœna eṕi ꝓpter qualitatẽ iuris nõ correspõdet excessui. & ideò cum delictũ non sit plenè punitũ, debet plenè puniri. ad hoc optimè l. 2. C. de sport. & vide qđ no. Cy. in l. extra territorium. de iurisd. oĩm iu. ¶ Quæro, q̃ actio fuerit intentata in illo c. dicunt quidã, ꝙ interdictũ vti pos. ¶ Sed cõtra hoc duo obstãt. Primò ꝙ dicit tex. [p violentiam vsurparet ecclesia] ¶ Si eñ hic fuit violẽtia expulsiua: nõ pôt eṕo cõpetere illud interdictũ, qđ datur soli possessori, vt l. 1. §. hoc interdictũ. ff. vti possi. Sol. non intelligas, ꝙ ecclesiam spoliasset: tunc enim malè diceret tex. ꝙ ecclesia esset ĩ possessione. quæ per spoliationem perditur, vt l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquirẽ. possessio. Intelligo ergo tex. ꝙ p violentiam inq̃tabant, & dannificabant ecclesiam. & clericos, & laicos forsitan capiebant, vt rñderẽt corã eis. & ꝓpter talem turbationẽ agitur interdicto vti pos. vt l. vim facit. ff. de vi, & vi ar. ¶ Secundò contra iustũ intellectũ ob. quia interdictum vti pos. cõpetit ꝓ rebus soli, vt l. 1. §. hoc interdictum. ff. vti pos. ¶ So. verum est, ꝙ directũ interdictum vti pos. datur tm̃ pro rebus soli. sed vtile competit etiã pro incorporalibus, vt pro vsufructu, vsu, & alijs incorporalibus. licèt propriè nõ possideant, vt l. seruus. §. incorporales. ff. de acqui. re. do. ita not. glo. in d. l. 1. in prin. & hic Ioan. An. qui subdit, ꝙ pôt cõpetere etiam condictio ex can. reintegrãda. 3. q. 1. ¶ Sed illa competit, & locum habet in spoliatis, non turbatis. dum dicit [reintegranda spoliatis.]

ADDITIONES.

a ¶ Contra vniuersitatem. vniuersitate excõmunicata, an singuli sint excõmunicati. Spec. de sen. excõ. ver. itẽ no. gl. 7. q. 1. sicut vi. & in c. Romana.
b ¶ Quod not. vide Sah. in l. qui sepulcra. C. de sepulc. vio.

SVMMAE.

1 *Priuilegiatus vt non teneatur respõdere nisi certo loco: si in alio loco respondere, vel soluere promittit, ibi poterit conueniri.*
2 *Successor conuenitur per literas impetratas sub nomine ꝓprio cõtra prædecessorem: etiam si cum prædecessore non fuerit lis contestata.*
3 *Priuilegiũ cõcessum certæ nationi (vt Anglicis) includit etiã clericos.*
4 *Priuilegium alicui concessum, ꝙ non teneatur in tali prouincia, vel diœcesi, intelligitur nisi ibi contraxerit, vel promiserit.*
5 *Verba cõtractus quando proferuntur in vno loco: & eorum effectus in alio consumantur: quò ad forum inspicimus locum, in quẽ effectus confertur: non locum, in quo sunt verba prolata.*
6 *Debitor pecuniæ quando est in mora soluendi: tenetur creditori ad interesse.*
7 *Clerici priuilegiati super certo foro, in quo conueniuntur: pñt tali priuilegio renunciare: si priuilegium indultum sit certæ ecclesiæ: vel generi clericorum. & nu. 13.*
8 *Plures cõtra vnũ obligatum possunt agere in eodem libello.*
9 *Successor in dignitate conuenitur ex contractu mutui inito cum prædecessore: si fuerit debita solemnitas obseruata.*
10 *Differentia quæ sit inter rescripta, priuilegia, & beneficia.*
11 *Rescripta ex intentione cõcedentis legẽ accipiũt, & regulantur.*
12 *Rescriptum extenditur ad successorem, vel heredem naturalẽ, si tp̃e dati rescripti viuebat is contra quem datum fuit.*
14 *Sententia iudicis secularis pôt mandari executioni contra clericum: qui pro laico fideiussit in iudicio seculari.*
15 *Natio, siue origo non tollitur per clericatum.*
16 *Testor si p̃cipit in vltima volũtate stari dicto alicuius, illi standũ est.*
17 *Prælatus in administratione habet pinguius ius, quàm alij administratores.*
18 *Clementina fin. de procurat. quõ intelligatur.*
19 *Iudicis datio contra prælatum sub nomine dignitatis quare non expirat: sed bene mandatum procuratoris.*
20 *Procurator constitutus à priuato, q̃re possit litem ꝓsequi, dño defuncto: p̃stq̃ fuerat litem contestatus: & non ita procurator constitutus à prelato ecclesiæ.*

1 Dilecti.† Priuilegiatus, vt nõ teneatur rñdere nisi certo loco: si alio loco rñdere, vel soluere promittit, ibi poterit conueniri. & prima pars ponit querelam actoris: q̃ continet causæ comissionem, & rei exceptionem. Secundò ponit mandatum factũ reo cũ cõminatiõe, & ꝓuisione si nõ pareat, &c. ¶ Primò no.
2 † ꝙ p literas impetratas cõtra p̃decessorẽ sub nomine ꝓprio, conuenitur successor, etiã si cũ p̃decessore nõ fuerit lis cõtest. s. de rescri. c. significauit. & de iudi. c. quia verò. vbi remissi.
3 dicam. j. ¶ Secundò no.† ꝙ priuilegium concessum certæ nationi (vt Anglicis, Italicis) &c. includit ẽt clericos. simile qđ no. Io. An. đ offi. dele. c. fi. li. 6. sup ver. distrctiu. dicã. j. ¶ Ter
4 tiò no.† ꝙ priuilegiũ alicui cõcessum, ꝙ non teneatur in tali prouincia, vel ĩ diœcesi rdere: intelligitur, nisi ibi contraxerit, vel promiserit. ad istos eñ priuilegium non extendit se. Et loquitur iste tex. de priuilegio non clauso in corpore iuris. ¶ Idem dicendum, si clausum sit in corpore iuris (vt puta legatorũ. q̃ sunt priuilegiati de iure cõi ne rñdeant certo loco) nã si ibi cõtrahãt, rñdere tenẽt, vt in l. 2. §. legatis. ff. de iudi. oẽs aũt similiter exẽpti. j. de pri. c. 1. li. 6. Nam & prorsus extranei rõe contractus, vel destinatæ solutionis sortiuntur ibi forũ: multò magis illi, q̃ tm̃ priuilegio se tuent̃. quia fortior est exẽptio iuris cõis, q̃ ꝑuilegij, vt l. eius militis. §. militia. ff. de testa. mil. & in Aut. de nõ alie. §. quia nõ uerosimile. ¶ Quartò no. ꝙ ille, qui promisit rñdere: vel soluere certo loco, poterit ibi cõueniri. Rõ est, quia videtur ibi cõtraxisse. de ac. & obli. & locus, siue dies est pars cõtractus, vt l. 1. ad fi. de eden. ¶ Vñ sicut à toto contractu non licet recedere, ꝑ parte inuita. ita nec à parte, arguendo de toto ad partem, vt l. q̃
5 de tota. de rei vẽ. l. sicut. C. de ac. & ob. ¶ Et collige ex hoc.† ꝙ qñ verba cõtractus ꝓferunt in vno loco. & eorum effectus in alio consummatur. quò ad forum inspicimus locũ: in quẽ effectus confert, non locũ, in quo sunt uerba ꝓlata. facit ad q. no. in cle. j. vt lite pẽ. in gl. secus ergo de procuratore constituto in curia ad accipiendum possessionem beneficiorum extra curiã, ꝙ in loco vbi apprehendit, dicunt̃ beneficia vacare. quia ibi cõfertur effectus, & nõ in curia, vbi constitutio facta fuit. sed in negotiorũ gestore, cuius renunciationem alibi factam in curia ratam habui: in curia dicunt̃ vacare. quia effectus est ibi collatus. ¶ Quinto no. ꝙ rõne contractus poterit quis conueniri non solũ corã ordinario illius loci: sed etiam coram delegato. Et ideò licèt hodie, qñ actor, & reus sunt de eadẽ diœcesi, non possit per literas apostolicas extrahi, nec etiam vltra vnam dietam, si sunt de diuersis diœcesibus, vt c. statutum. de rescrip. lib. 6. Sed vbi quis certo loco contraxit: poterit ibi trahi per literas Papæ, etiam vltra metas dicti c. Inno. colligit ar. ꝙ à loco contractus, vel delicti cõmissi sunt cõputandæ dietæ. de q̃bus in d. c. statutũ. ¶ Sed illud hic nõ colligit̃. sed bene dicit̃, ꝙ p literas cõueniri pôt, vbi cõtraxit: siue soluere ꝓmisit: nõ, ꝙ ab illo fiat aliqua cõ-
6 putatio dietarũ. qđ tenet Io. And. ¶ Sextò no.† ꝙ cũ debitor est in mora soluẽdi, tenet̃ creditori ad interesse, & dãna. & loquit̃ iste tex. in debitore pecuniæ. in qua cadit dãnũ, & interesse. & intellige interesse, ẽt lucri cessantis. q̃a mercator cõsueuerat lucrari. qđ dic, vt c. cõquestus. j. de vsuris. & ita practicatur hic Venetijs: vbi oẽs sunt mercatores. nã si vnus nõ soluit pecuniã in termino, condẽnatur ad interesse lucri. de hoc per Cyn. C. de vsur. Authẽ. ad hoc. & quod no. in l. cũ al-
7 legas. eodem titu. ¶ Septimò nota,† ꝙ clerici priuilegiati super certo foro, in quo cõueniant, pñt tali priuilegio renũciare. Illud ergo, qđ dicit̃ in. c. si diligenti. s. eo. ꝙ clerici nõ pñt renunciare priuilegio fori, debet intelligi de priuilegio indulto toti ordini clericali: secus si certæ ecclesiæ: siue generi clericorum,

ricorum,vt hic. & l.penul. C. de pac.dixi.s.eo. c.si diligenti. ¶Et facit ad quæstionem.†vtrùm exempti possint se subiicere alterius iurisdictioni,de qua in c.scienti.de reg.iu.lib.6.in mercu.¶Octauò no.ꝙ debitor pôt conueniri in loco domicilii,& in loco contractus.& sic in pluribus locis. cuius autẽ sit electio fori:vtrùm rei,vel actoris.dic vt l.j.& 2.ff. de eo,ꝙ
a certo loco.¶Nonò no.ꝙ inter dãna, & expensas a ponitur differẽtia.ergo sunt diuersa.vt in c.in nostra.j. de iniuriis. Et
8 sic arguit gl.in rub.de iuris.& facti igno. ¶ Decimò not.†ꝙ plures contra vnum obligatum possunt agere eodem libello.vtrùm autem diuersis.& vtrũ insolidum, an ꝓ parte. & sic eius debitor obligatus.& an in ista obligatione, quæ re contrahit,pssit plures isolidũ obligari.dic p Cy.C.si certũ pet.l.j.& ff.de duobus reis.l.reo.§.cũ in tabulis.¶Vndecimò not.
9 †ꝙ ex contractu mutui inito cũ prædecessore conuenitur successor in dignitate.qđ est verum,si seruata fuit debita solennitas in contractu.de qua p Inn.j.de fideiuss.c.qđ quibusdã. & per Cy.in Auth.hoc ius porrectum. de aliis verò contractibus,ꝗ̃ mutui:an successor teneat ad eorum obseruantiã. dic.vt j.ne præla.vi.suas.c.querelam.&c.¶Duodecimò not. ꝙ cã remittitur ad illum iudicem:qui grauauit,dum exactione partis admissa in negotio nõ ꝓcessit,vt dicit tex.¶Et hoc ideò est,quia errore iuris ductus partem offendit:& ignorauit.ergo ad ipsum fuit causa remittenda.simile.j. de excep. c.significauerunt.¶Regulariter verò non est cã remittenda ad iudicẽ à quo.j.de appe.c.accepta.Ita dicit no.Bar.†in quodã cõsilio, qđ incipit.clericus nõ sub noĩe.¶Venio ad opp. & primò opp.dr̃ hic,ꝙ rescriptũ fuit impetratũ contra.R.ꝓdecessorem istius.& sic sub noĩe ꝓprio,& vigore talis rescripti iste eius successor conuenit.¶Sed contra de c. significauit. s.de rescri.¶So.gl.illa remittit ad ibi no.hic tñ dicit, ꝙ ideò hoc transit;qa obligatio,sup qua rescriptũ fuit impetratum, cõcernebat ecclesiã. ergo similiter & rescriptũ tanq̃ accesso
10 riũ.ar.c.si sup grã.de offi.deleg.li.6.† Aduerte latius & ꝑmitte ad euidẽtiã.ꝗ̃ sit drĩa inter rescripta, priuilegia,& bñficia. in quibus quidẽ vertit sæpe qõ.an sint transmissibilia ad successorẽ:vel contra successores in dignitate,vel hæredes priuatorũ.& distingue sic.qñq; cõcedit priuilegiũ,vel aliqđ ius in certa re cõstituto in dignitate,vel non constituto: tũc vtrùm ista concessio sit realis, hoc est transmissibilis ad successorẽ in dignitate,vel hæredẽ.no.Dy.in c.priuilegiũ.de regu.iuris. lib.6.& Bar.in l.qa priuilegiũ.ff.solu.ma.vbi ẽt p Bar. vtrùm ẽt p mortem concedentis expiret talis gratia. reccurre ad c. si gratiosè.li.6.de rescri.facit qđ not.Bart.in l.centesimis. de verb.obli.¶Qñq; nõ conceditur priuilegium,sed; rescriptũ, per qđ cognitio causæ demandat. & tunc vtrùm transeat ad successorem,substinguo.nam qñq; quęrit,vtrùm transeat ad successorem iudicis:qñq; vtrùm ad successorem actoris, qui impetrauit:vel illũ,contra quem impetratio facta est. ¶Primo casu qñ q̃ritur,vtrùm transeat ad successorẽ iudicis impetrati.& distingue,vt legitur,& no.in c.qm̃.abbas.s. de officio delega.& c.fin.eo.ti.¶Secũdo casu cũ quærit,vtrùm trãseat ad successorem in dignitate, siue contra hæredem priuati,vel ad hæredes,siue successores impetrantis. & subdistingue.Nam aut res,super qua emanauit impetratio, non erat trãsmissibilis ad successores,vel hæredes:puta erat qõ de tit. beneficii,qđ non transit ad hæredes.8.q.j.c.apostolica.& tũc similiter non transibit rescriptum. qa extincto iure(de quo agit)expirat iudicium,nedũ extraordinarium: sed etiã ordinarium,vt l.post finitam.ff.de suspec.tuto.& l.si mulier. solu. matri.¶Et hoc tã ex parte actoris,ꝗ̃ rei.vt per exempla prosequere in reg.is,ꝗ in ius.de reg..iu.li.6.in mercu.¶Aut impetratio facta est super re transmissibili ad hæredem, vel successorem in dignitate.& tunc aut est facta mentio de succes-
b sore:vel hærede.& certum est,ꝙ extẽditur.3.q.j.c. in primis.
11 ¶†Sicut enim contractus:ita & rescripta b ex intentione cõcedentis legem accipiunt,& regulantur.c.super literis.de rescript.& l.j.§.si cõuenerit.ff.deposi.facit.s.de arbit.c. fi. & l. si interpellatur.& l.diem proferre. de arbi. Aut in rescripto non est habita mentio de hærede,vel successore. & tunc aut res non est integra:vel est integra.Primo casu aut non est integra per citationem tm̃:& perpetuatum est rescriptũ: sicut & quælibet iurisdictio hoc modo præuenitur,vt infra.c.ꝓposuisti.& c.significauit.de rescr.& ibi hæc tenet Bar.& no.Spec. tit.j.§.restat.ver.item mortuo.Bar.tñ Brix.contra dicit,cum ante litis contest.rescriptum non transiret ad hæredes.¶Secundo casu,qñ res non est integra per litis contest. & in hoc oẽs concordãt,ꝙ trãsit ad hæredem.¶Tertio casu, ꝙ qñ res est integra:subdistingue.quia aut is,de cuius herede,vel successore quærit,comprehẽdebat sub clausula gñali.aut noĩatus erat in rescripto.primo casu tenet Goffr. & cõiter oẽs,ꝙ successor conuenire non potest,nec conueniri. & sic intelligitur c.significauit.de rescrip.saluò qđ ibi no.Io. An. videlicet ꝙ prælatus ecclesiæ factus post impetrationem pôt ex casu conueniri.licèt ꝓdecessor fuerit citatus; cum conueniatur ecclesia.Secundo casu qñ noĩatus erat in rescripto: tũc aut fuit rescriptum impetratum pro,vel contra dignitatem: aut pro, vel contra personam.illo casu hæres,vel successor potest conueniri.& hoc tenet Inn.Host.Pet.& Abbas.licèt Host. contrarium notet in prælleg.c.significauit.& no. bene.Secundo casu quando pro,vel contra personam.& tunc aut quæritur de singulari successore:& ad istum non extenditur rescriptũ:nisi in casu Decreta.infra de aliena.iud.vel cum scienter succedit in vitium.de iudi.c.quia.V. de restit. spolia. c.j. secũdum Pet.vel cũ emanat secunda iussio,vt dicto.c.quia V. ¶Aut quærimus de successione vniuersali.& sup hoc fuit opi. Lau. Tancre.Philip.Vincen.& Goff.in dicto c.significauit. & Bar. in dicto c.qa V.dicunt rescriptum ad illũ non extendi.Dam. Compost.Egi.Pe.de Bel.per.contra.quorum opi.plus placet Io.An.quia cum ex rescripto delegationis non concedat ius aliqđ.sed tantummodo iudex.non resultat ex hoc aliquod ꝓiudicium,si hæredem respiciat.cum ius eius,vel aduersarii in hoc non pereat.facit de procurator.c.ex insinuatione.ad hoc allegatur l.2.C.quando lib.prin. da. Non obstat quod dicit, ꝙ rescripta non extendunt ad alios. quia illud fatetur Ioan. And.quò ad alios omnino extraneos:sed hæres, & successor dicitur eadem persona,fictione iuris,vt in Auth.de iureiurã. à mo.præsti.in princi.coll.5.Nõ ob.c. qm̃ abbas. quia inquãtum respicit iudicem datum: iurisdictio est ibi principalis.ꝗ̃ meritò expirat,iudice dato sub noĩe proprio,mortuo re integra.¶Sed inquantum rescriptum respicit personam partis. obligatio est censenda res principalis:rescriptum,vel iudicis datio accessorium.vnde respectu partium non est mirum,si cõtemplatione principalis durat accessorium. facit de offic. deleg.c.si super gratia. ¶Et aduertendum. qa supra dictum
12 est.† Rescriptum extendendum ad hæredem: vel successorẽ naturalem,est verum,si tempore dati rescripti viuebat is,cõtra quem datum fuit:aliàs secus:& sic loquitur.l.2.ff.ꝗ̃ sen.sine ap.re.¶Ita distinguit Io.An.in c.is qui in ius.Ad istud vltimum dictum adde,quod nota.in c.cum à te.de rescrip.quod c.loquit in casu,quo literæ diriguntur ad vnum: an includãt alium de aliis dispositionibus,quàm rescriptis: an transeant ad successorem disponentis: vel eius, in quem dispositio est collata. tangam infra. ¶Secundò.oppo. dicitur hic, quòd isti possunt conueniri,vbi promiserunt soluere, vel responde
13 re,priuilegio non obstan. ¶† Sed contra. quia clerici non possunt renunciare priuilegio fori. vt sup. cap. si diligenti. ¶Solu.gloss.2.sentit istud contrarium.& dicit, quòd istud c. loquitur de priuilegio speciali certæ nationi clericorum concesso(vt Anglicis.) secus est de priuilegio publico vtilitate, & auctoritate. de quo loquitur cap. si diligenti. huic non potest renunciari: sed isti sic.sicut aliis iuribus in fauorem alicuius introductis,vt feriis messium,vt cap. fin. de ferijs.& cõstitutioni ꝓhibenti, ne quis trahatur vltra duas die-

tas à sua diœcesi.de rescrip.c.nonnulli:de quo. ṡ.c.si diligenti.& l.penul.C.de pactis.vel dic, ꝙ hic non dicitur cõsentire in iudicẽ nõ suum. quia Papa est iudex ordinarius omniũ:& similiter delegatus eius,qui eius vice fungitur, vt l.& si ꝑtor ff.de officio eius,cui manda.est iurisdi.& argum̃.11.q.3.c.cũ cta.& c.per principalẽ Vel dic tertiò,ꝙ i aliũ iudicẽ clericus expresè consentire non potest,vt in contrario.& ĵ.c.proxi. ¶Sed tacitè,scilicet in alterius diœcesi cõtrahendo,põt. Itẽ si promittat ibi soluere,vel rñdere,vt hic. Itẽ dixi in cã recõ
14 uentionis.s.c.at si clerici.¶ Idẽ dico,† ꝙ sñia iudicis secularis põt mandari executioni cõtra clericu,qui pro laico fideiussit in iudicio seculari.vt dicã.ĵ.c.significasti.& collige etiã ex predicta differentia circa renunciationẽ priuilegio naturali,vel particulari.ꝙ exẽptæ personæ possunt prorogare iurisdictionẽ iudicis nõ sui,renũciãdo eorũ speciali priuilegio exẽptionis.qđ an verũ sit,arguit prò,& cõtra Io.An.¶Tertiò ex gl.opp.& vr̃,ꝙ ille,qui promisit rñdere certo loco, nõ possit ad hoc cogi præcipuè.sed locũ habeat pnia.ff. de iurisdi.oim.iudi.l.si cõuenerit.¶ So.dicit Ioã.An.ꝙ debet intelligi iste tex.de illo,q cõtraxit in loco, vbi rñdere ꝑmiserit. Si enim simpliciter rñdere ꝑmisisset in certo loco: habet locũ pnia,vt in l.cõtraria.¶ Sed obstat huic intellectui iste tex.dũ dicit [soluere,vel.rñdere.] & sic vr̃ sentire,ꝙ idẽ iuris sit promittendo soluere certo loco: vel rñdere in loco. sed exponit ipse,vel,ꝑ &.Vel dic,ꝙ stat propriè.& eo ipso,ꝙ rñdere promisit:vr̃ renũciare priuilegio.Vel põt dici,ꝙ nõ põt pœnitere:qã respectu delegati Papæ,(corã quo iste cõueniebatur,) istud pactũ põt dici de iurisdictione nõ declinãda,iuxta illa, q̃ dixi in dicto c.ĵ.s.de iudi.¶ Ego dico, ꝙ istæ sol.licèt possint sustineri: tamen faciũt violentiã literæ. nec hic aliquid dr̃,ꝙ cõtraxerit:sed ꝙ rñdere promisit. quæ promissio eundẽ effectũ produxit:sicut si soluere promisisset, vt hic.& probatur in l.eũ qui.cum sua gl.C.de procura.¶Quò ad forum igitur sunt paria,vel in loco cõtrahere simpliciter, vel ibi cõtrahere,& alibi facta fuerit ꝑmissio de soluẽdo, nisi fictione iuris, l.contraxisse.de actio.& obliga.quod est verũ quò ad forum:quantũ verò ad solemnitatem actus,qui geritur: vel quantùm ad intellectum,& intelligentiam verborum(quę esset ambigua)debet inspici locus, in quo verba contractus sunt facta,vt nota.Bar.in d.l.contraxisse.¶ Quartò oppo. & videtur in litera:ꝙ iste possit conueniri in istis duobus locis, nihil faciat ad factum.quia illa ratio habet locum,cum corã illius loci ordinario conuenietur ille,qui soluere,vel respondere promisit,¶Sed quæstio,de qua in tex. habet locũ,cum quæritur,an conueniri possit coram delegato Papæ.& de ipsius rescripto.¶Ad hoc autem nunquid iste eps se obligauit. So.dicit Io.And.ꝙ imò facit.qa ex quò in alterius territorio contrahit.non solùm videtur consentire, ꝙ ibi coram iudice ordinario conueniatur:sed ẽt corã iudice delegato.qđ est verum,secundùm eum.Iste enim,qui promittit soluere certo loco,intelligitur renunciasse priuilegio in oĩbus iudicibus,siue corã ordinario,siue corã delegato iudice conueniatur.¶ Et hanc regulam colligit Host. videlicet,ꝙ corã quocunq; ordinario(quocũque mõ de iure cõmuni) possit quis in loco aliquo cõueniri:eodẽ mõ & eod.casu poterit corã delegato Papæ conueniri. quia in nullo grauatur delegatus. ergo procedere poterit: sicut posset ordinarius: nisi forma rescripti aliter se haberet.quod est tenendũ menti.Nam per constitutio
c nes synodales & quandoq; aliter proceditur,quã de iure cõi. Illum ergo ordinẽ delegatus Papæ tenebitur obseruare, sm̃ prædicta.ad hoc facit c.cũ venisset.ĵ.de eo,qui mit.in possess. & qđ no.Inn.s̃.in rub.¶ Quintò opp.dr̃ hic, ꝙ non obstante dicta indulgentia,conueniri põt,vbi soluere, vel respondere promisit.¶ Sed sm̃ hoc vr̃,ꝙ illa indulgẽtia nihil prosit:quia sine ea vbi non promisisset soluere, vel respondere non potuisset ad respondendum cogi, s.extra locum domicilij, vel contractus.ĵ.eo.c.fi.& sic vr̃, ꝙ nihil operetur talis indulgentia,siue priuilegium contra.c.si Papa.de priuileg.lib.6.& l.j. C.de thesau.lib.10.& l.j.ad munic.¶ So.dicit Io.An. priuilegium non extenditur nisi ad casus.vbi per literas apostolicas scilicet specialiter,& nõ cõmuni iure cõtrahit forũ. quia vbi de iure cõmuni cõtrahit forum, non obest priuilegiũ, quo quis non possit extra Angliam cõueniri.¶ Tollit ergo, siue elidit dicta indulgentia ius singulare:nõ autem ius cõmune. quod difficilius tollit,vt l.eius militia.§. militia. de test.mil. ¶ Sicut em̃ expressa cõuentio derogat priuilegio.ĵ.de deci. c.ex multiplici.Ita tacita,quæ inducitur cõtrahendo.pro tanto alibi dicit, ꝙ si in gratia dicit[nullo priuilegio obstante.] per hæc verba nõ videtur sublata priuilegia in corpore iuris clausa,viduis,ecclesijs,& pupillis cõcessa. ad hoc vide quę d not.in Authen. qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi oportet. & l.hæres absens.ff.de iudi. ¶ Ex qua l.collige exemplũ. dr̃ enim ibi, ꝙ hæres nullo priuilegio obstante, põt conueniri in loco, vbi poterat eius auctor.pone ergo,ꝙ clericus successit laico:an ergo poterit cõueniri ibi, & corã iudice laico.sicut poterat ille,cui successit.certè nõ.quia priuilegiũ quo ad forũ est in corpore iuris clausum.vt s̃.eo.c.si diligenti.¶Sed si clericus ille successor haberet priuilegiũ, quod nõ possit cõueniri:nisi corã suo conseruatore. nõ poterit dicto priuilegio se tueri:quominus cõueniatur in loco,in quo poterat defunctus,sub epõ tñ,vt dicta l.hæres absens. & ibi ꝑ Bar. priuilegiũ em̃ debet(quãtũ põt)trahi ad intellectũ iuris cõis, vt s̃. c.c.licet.& de rescrip.c.cãm. vñ si iste Anglicus haberet domiciliũ in Anglia,& in Frãcia(qđ põt esse.vt ff.ad muni.l.assumptio.§.fi.) nunquid(quia Anglicus est) nõ poterit conueniri ꝑ literas apostolicas in Francia?certè sic. priuilegio, de quo in textu,nõ obstan. sm̃ Inn. ¶ Sextò oppo. & vr̃. ꝙ illi episcopo nõ poterat ista indulgentia cõcedi.quia indulgentia cõcernebat Anglicos.& sic laicos nõ clericos. qđ est genus de per se.vt c.duo sunt genera. 12.q.1.hinc est,ꝙ interdicto clero,non vr̃ interdictus populus.nec ẽt econuerso. vt c.si sententia.de sentẽ.excõ.li.6.¶ Sol.magis latè sumitur nomẽ nationis,siue gentis, q populi:nõ em̃ clericatus tollit domiciliũ originis: sed bñ desinit esse de populo, q se Deo
15 dedicauit.vt d.ca.si sententia. ¶ † Natio ergo,siue origo(tanq̃ immutabilis)nõ tollitur per clericatũ: ne imagine naturæ veritas obumbretur,vt l.filio quẽ pater.ff.de libe.& posthu.Et prædicta procedunt,cũ priuilegiũ, vel cõstitutio loquitur de populo,vel natione. Quid si cõceditur ciuibus priuilegium: an cõprehendat clericos.credo,ꝙ sic,quia superueniens dignitas clericatus ñ facit desinere esse ciuẽ. sicut senatoria dignitas nõ mutat domicilium, sed addit,vt l.pe.ff.de senato. ¶ Idẽ dico,si dicatur in priuilegio [cõcedimus vniuersitati.] & sub noĩe vniuersitatis ẽt clerici includãtur.Ol.ꝙ sic cõsi., vbi vide.¶ Septimò oppo. & vr̃,ꝙ quis nõ possit cõueniri in loco,vbi soluere, vel rñdere promisit. quia impossibile erit eum citari extra illum locum.vt l.extra territorium.de iurisdi.omniũ iud. Cum ergo sine citatione non teneat iudiciũ, vt l.ea quæ. C. quõ, & quando iudex.& hoc casu impossibilis sit citatio(vt dixi) non tamen sequitur, ꝙ frustra dicatur, ꝙ possit ille, qui contraxit, vel soluere promisit. conueniri in illo loco.So.vt dicã.ĵ.eo.c.fi. in secunda opp. vbi quid iuris de ista citatione fienda extra territorium. ¶ Querit gl. dicitur in tex.ꝙ iste tenetur satisfacere moderatas expensas, & etiam damna.qualiter ista debent probari. Arguit primò glo.ꝙ per iuramentum illius,qui eas fecit,præmissa taxatione à iudice, vt C.de iudi.l.sancimus. cum alijs alleg. in gloss. ¶ Sed dicta iura loquũtur de expensis,& alijs, quæ contingunt,pendente iudicio: quæ veniunt officio iudicis mercenario,& probantur per iuramentum,vt dictis iuribus. Quædã sunt damna,& expensæ,quę habuerunt originem ante litem motam:& debent probari per testes, nisi cõtra dolosum: cõtra quẽ sufficit probatio ꝑ iuramentũ:postq cõstat de dolo, vt c.fi.qđ metus cã.In casu ergo huius c. si iste episcopus nõ

fuit

fuit in dolo.debent plenè probari istæ expensæ, vt dicit glo. quam bene no. & limita quod dicit de probatione p iuramē
c tum fienda.cum dolus, vel rapina deprehenditur interueniss se:habet locum,cum agitur contra ipsum dolosum. Si verò tertius ex alterius dolo conueniatur(vt uilla pro maleficio: vel deprædatione commissa in suo districtu.) & dicto casu,& similibus plenè probari dēt,vt no.in l.si qñ. C.vñ vi. & d.c.at si qñ.dicit tñ hic gl.ꝙ ad hoc, vt interesse proueniēs ex contractu non expediat ꝓbare p testes,dēt in contractu sem per exprimi certa cā summaria,vt ff.de pto.stip.l. fi. cōtrahētes aūt aliter in contractu cōueniunt,videlicet ꝙ de dānis, & interesse ꝓmittit stare simplici verbo cōtrahentis cū iuramēto:vt sic releuetur à ꝓbatione istius interesse p testes.Spe. in ti.de ꝓba.§.videndum.ver.sed qd.videtur dicere, ꝙ talis cōuentio nihil operatur.¶Idem Cy.in l.si quis in conscribēdo. C.de epi.& cleri. Nā inuitaret per hoc creditor, q iuraret, ad delinquendum. & sic valet,vt l. cōuenire.de pac. dot.Nō obst.l.iusiurandum ex conuentione.de iureiur.ubi pōt deferri iuramentum aduersario super debito.& est standum;quia loquit,qñ post debitum iuramentum defertur. ¶Sed quæstio nostra loquitur,quando defertur super debito nondum in esse producto.quod sola alterius contrahentis volūtate ꝓduci non potest,vt l.j.ff.de leg.2.& qđ leg. & not.ff. de verb. obli.l.si quis arbitratu. per Bart.¶Et huic opi.adde, qđ not. Cyn.in l.j.C.de sacrosanc.eccle.Bart.in dicta l.fi.de preto.stipula.dicit,ꝙ si promitto stare simplici dicto tuo: vel iuramēto tuo.ꝙ istud me non obliget.quin ego possim hoc reuocare,anteq̃ tu declares. Casus est.C.de iureiuran.vbi facta erat declaratio in iudicio,quæ habet vim stipulationis,vt ff.de fideiusso.mi.l.cum ostendimus.multò magis ergo potest reuocari,si hæc est facta extra iudicium,vt in casu quæstionis. ¶Sed postq̃ quis declarauit,dicit,ꝙ valet eius declaratio.tamen debet reduci ad arbitrium boni viri, vt l. si libertus. de oper.liberto.& l.penul.ff.de arbi.& l.si pro ea.C.de dotis ꝓmis.& quod ibi no.per gl.& Doct.¶Non obstat, quod dicit Cyn.ꝙ per hoc inuitantur homines ad delinquendum.quia arbitrium boni viri tollit contrarium.Non ob.si dicit,ꝙ quādo confertur in simplicem voluntatem,non habet locum arbitrium boni viri.quia semper intelligitur.dum tamen dolus absit, vt l.creditor.§.Lucius.ff.manda.¶Sed dolus præsume
16 retur,si plus arbitraretur:ergo &c.& hoc in cōtractibus.† In vltimis verò volūtatibus,si testator præcipit stari dicto talis, an valeat.dic,ꝙ sic,vt l. Theopompus.ff.de do.præle. & qđ dictum est in contractibus standum esse,vel non, dicto contrahentis.vtrùm habeat locū,si partes conueniant stare dicto, vel iuramēto tertii:puta Petri.dic,vt l.j.ff. quarū rerū act. nō dat.¶Secundò quæro.dicitur hic in tex.ꝙ successor in dignitate tenet rñdere coram delegato impetrato coram pdecessore. & sic durat delegatio. sed vtrùm duret procuratio. pone enim,ꝙ prædecessor noīe ecclesiæ constituit procuratorē in causa:vel ad negotia re integra,vel non integra.constituēs morit:an expiret officium procurationis?vř,ꝙ non. quia ecclesia non desinit prælato mortuo:sed semper durat. 11.q.2. c.liberti.ergo nec ꝓcurator.¶Item(vt hic apparet)nō expirat iudicis datio:q̃ concernit dignitatem,vt hic.ergo nec ꝓcuratoris cōstitutio.qa mādata ꝓcuratoris, & iurisdictionis sunt multū vicina,vt l.& qa.ff.de iuris.om. iudi.facit. c. si gratiosæ.de rescri.li.6.¶Itē constat,ꝙ p̄latus habuit potestatem
17 constituendi,vt s̄.de rescri.c.edoceri.†Nam prælatus in administratione pinguius ius hēt,q̃ alii administratores.qđ patet,qa ante lit.cōte.ꝓcuratorē cōstituit.sed non sic alii, vt c. cū cām.de iuram.calum.& l.neq; timore.C. de ꝓcura. & qđ no.Inn.in c.licèt Heli.de simo.Cum ergo omnia,q̃ gesta sunt nomine dignitatis,non expirent per obitum prelati,sed rata manent, ēt quæ post eius mortem veniunt expediēda. vt l.si tutelę.ff.de administra.tutorū.Et illā opinionem tenet Inno. scilicet ꝙ in iudiciis, ēt re integra,mortuo prælato constituente,durat officium procuratoris.& post litis contestationem videtur, quòd ista opi.Ioann.sine dubio vera sit.quia dicto casu procurator effectus est dominus litis.& per mortem domini non expirat eius mandatum,vt l.si defunctus.ff. de procurato. In procuratore autem ad negotia dicit, quòd durat in incæptis.Sed nō debet noua negotia inchoare.argu ff.de neg.gest.l.nam & seruus.§.si viuo.Et idem,qđ dictū est de procuratoribus constitutis à prælatis, dicit Inn.de procuratoribus constitutis à rectoribus ciuitatis,siue sint annales, siue perpetui.¶Alia est opi.Hosti.dicētis,quòd mortuo prælato etiam post litem contest.in causa per procuratorem, ipse procurator non procedet in causa, donec fuerit ecclesiæ de prælato prouisum.quia sede vacante nil debet innouari, vt infra ne se.va.c.fi.qđ c.loquitur lit.contest.cum tractet de receptione testium.¶Et licèt loquatur in prælato conuēto: multò fortius est hoc dicendum in prælato agente. quia si non licet defendere, quod est fauorabile,vt l.exigendum.C. de procurato.&.ff.eo.tit.l.seruum.§.publico.multò minus licet agere,vt dicto.§.publico.Gui.de hoc tractat in Spe. de ꝓcurato.§.2.& versi.sed nunquid procurator.& de syndi.§.1. ver.quid si aliqua. Archi.in c.1.de procurato.c.si duo.lib.6. latè disputat.& concordando dictas opi.dicit, quòd si talis procurator constitutus fuit super rebus spectantibus ad prælatum solum:habet locum opinio Hostien.ut sede uacāte nil dēat innouari. Si uerò spectat ad prælatū, & Capitulū: uel
18 solum Capitulum, sit uera opi.Inn.† Hodie habemus Decretalem, qua dicitur, quod expirat mandatum talis procuratoris per mortem prælati,etiam quò ad negotia iam incæpta,ut in clemen.fi.j̄.de procurato.quod est intelligendum, si constitutus erat in causis spectantibus ad prælatum tantùm: secus in causis,quæ spectarent ad Capitulum tñ: uel Capitulum,& prælatum secundū opi.Archi.q̃ uidetur probabilis, ut no.in d.cle.ubi dicit Pau.quòd qñ pertinet ad prælatum, expirat,siue solus,siue cum consensu Capituli,siue cum consilio talem constituat.ut sic hoc casu nomine prælati intelligatur ecclesia.7.q.1.c.sciæ.Si uerò Capitulum constituit auctoritate prælati,non expirat per obitum prælati,quia uiuit constituens,nec expedit uiuere præstantem auctoritatē.¶Similiter nō expirat,si cōstituat̄ ꝓcurator à p̄lato,& Capitulo simul i cā cōi.ne se.va.c.j.li.6.& de reg.c.fi.li.6.¶Sed q̃rit̄ ici
19 dēter,† q̃ ē rō, ꝙ iudicis datio cōtra p̄latū sub noīe dignitatis nō expirat ēt re itegra,& expirat mādatū ꝓcuratoris.dic primò,ꝙ delegatus hēt ptātem à lege,q̃ cōfirmat dictā delegationē, vt l.& qa.de iuris. oīm iud.& iō durat.ꝓcurator verò suscipit ptātē ab hoīe.q̃ p eius obitū expirat.hæc rō nō vř bona.qa mandatū ꝓcuratoris ēt sumit robur à lege. qa post litis cōtesta.nō pōt reuocari.& tñ iudicis datio reuocari posset,vt j̄.de ꝓcura.c.q̃ ūis.& ff.e.ti.l.post litē. cōūcta l.iudiciū soluit.de iudi. Quātu ergo ad potētiā hñt se vt excedētia, & excessa.vel pōt esse rō,sm̄ Zenze.in d.cle.fauor ecclesiæ.quia sede vacāte, &c.vel dic,ꝙ sede vacāte administratio deuoluitur ad Capitulū,qđ tenet ab aliqb.abstinere:vt à collationibus bñficiorū,ꝓsecutiōe litiū, & si.¶Si ergo administratori dato à iure sede vac. interdř exercitiū pdictorū iuriū.multò magis dēt interdici ꝓcuratoris datio à p̄lato: cuius administratio, & oē ius p eius obitū est finita.nā licèt talis ꝓcurator fuerit cōstitutus sub noīe dignitatis, q̃ nō morit̄, vt d.c. liberti.cū dignitas nō cōstituat eū.qa est res inanimata. Sed p̄latus mortuus ē:iō expirat.sicut eo suspēso ab administratione,suspēderet ēt ꝓcurationis officiū:sicut vicarii sui, vt c. Romana.de officio vica.li.6.¶Et infert illa rō, idē esse de ꝓcuratore cōstituto à rectore seculari ꝓuinciæ : vel ciuitatis. qa ius ecclesiasticū,& publicū pari passū ambulat,vt l. inter diuinū.C.de sacros.eccl.& l.j.ff.de iust.& iure.¶Alii alias rōnes reddūt,meo iudicio,multū debiles,vt apparet in d.cle.p
20 Pau.Lau.Zen.Stepha.& alios.Et iterum q̃rēs, †quare procurator constitutus à priuato potest litem prosequi,dño defun

cto, postq̃ fuerat litẽ cõtestatus. & non ita procurator constitutus à prælato ecclesię. Superior enim quæstio quærit de ratione differentię inter delegationẽ factã sub noĩe dignitatis, & procurationẽ factã dicto noĩe. Ista verò quærit, quæ est ratio, quare magis expirat lit. cõte. mandatũ procuratoris prælati morientis, q̃ alterius. ¶ Nõ reperio, ꝙ Doc. bonã differẽtiã assignent. & verè nisi emanasset illa cle. fi. oẽs cõiter rñderent, ꝙ non expiraret, prælato mortuo, post li. cõte. sm̃ Inno. licèt fortè nõ haberet exercitiũ vacãte sede, sm̃ Host. ego dico, ꝙ rõ drĩæ est: ꝙ mortuo priuato hæreditas repñtat psõnã defuncti, vt l. mortuo. ff. de fideiuss. vñ persona procuratoris habet subsistentiã in psona repñtata. ¶ Sed mortuo prælato, beneficiũ, siue ecclesia non sustinet, siue repñtat personã plati mortui, vel alterius. & iõ nullius psonã dr̃ gerere ꝓcurator iste: meritò expirat. & sic extincto principali, nõ duret accessoriũ, vt in reg. cũ principalis. melior vr̃ rõ. quia in iudicijs quasi cõtrahit. vt l. 3. §. idẽ scribit. ff. de pecu. q̃ quasi cõtractus regula tpis futuri p̃ mortẽ cõstituẽtis extinguitur. Vel põt dici, ꝙ aliud est in cõstitutione ꝓcuratoris, q̃ fit à vero dño. aliud de illa, q̃ fit ab administratore. prima eñ durat, eo mortuo post litẽ cõte. scd̃a nõ. ad hoc optimè. l. pupil. & l. p̃ epistolã. ff. de acqui. hær. p̃ Bar. p̃ quã l. dicit ipse, ꝙ cõpromissum factũ à plato morte eius extinguitur. de quo in Spec. de arbi. §. fi. ver. qd̃ si platus. Similiter si platus suscipit cõpromissum sub noĩe dignitatis: morte eius extinguitur. vnde sicut cõpromissum nõ transit ad hæredẽ, ff. ad arbi. l. dic proferre. §. 1. sic nõ trãsit ad successorẽ in dignitate. ad hoc qd̃ no. Inn. s̃. de offi. del. c. fi. ¶ Nõ ob. qd̃ dicimus de delegatione facta sub nõie dignitatis. q̃a illud verũ, qñ aliqua iurisdictio cõmittit. sed qõ nr̃a loquitur, qũ committitur aliqd̃

d exercitiũ: siue aliquis actus, vt cõpromissũ, d & similia. vt no. Inn. in c. fi. & Bar. in l. qui liberè. §. hæc verba. ff. de vul. & pu. Et prædicta locũ habẽt in tacita reuocatione, q̃ fit post mortẽ. ¶ De expressa autẽ dubitari põt, an solus platus reuocare possit procuratorẽ ab ipso, & Capitulo cõstitutũ. & econtra Capitulũ possit reuocare procuratorẽ à se cõstitutum cũ auct. plati. vel pupillus procuratorẽ cõstitutũ auct. tutoris: qd̃ põt vt l. neq;. C. de procu. vel vniuersitas cõstitutũ actorẽ cũ decreto superioris. an solus tutor in casu suo: vel sola vniuersitas reuocabit hũc ꝓcur. & acto. Innc. vr̃ tenere ꝙ sic. in c. ad hoc. quę hodie incipit. pñtiũ. de testi. li. 6. de quo plenè p̃ Bar. in l. actor. ff. rẽ ra. ha. & per Archi. 5. q. 3. c. tua. ¶ Tertiò principaliter quæro. dr̃ hic, ꝙ indulgẽtia fuit cõcessa oĩbus Anglicis. quæro vtrũ in ista indulgẽtia includãtur Anglici nõ habitantes in Anglia: vel forẽses nõ Anglici in Anglia habitantes. D. Bar. ponit similem quæstionẽ in l. prouinciales. de ver. sig. qñ s. ciui Lucano sunt concessæ repræsaliæ contra Florẽtinos. vtrùm per eas Florentini non habitantes Florentiæ, sed Lucæ, vel alibi (ita tamen reperti) poterunt cõueniri. Barto. dicit, ꝙ ille illo casu dr̃ Florentinus, seu de Florẽtia, qui ibi conuersatur, & moratur. & sic magis inspiciatur accidẽs, q̃ origo. ¶ Et in repræsalijs dicit Bar. verũ esse alia rõne videlicet quia cõcedũtur pp̃ delictũ populi. iõ debẽt intelligi cõcessæ cõtra Florentinos. s. pñtes. & adducit. ff. de magi. cõue. l. j. in prin. cũ sua gl. Et vide, qd̃ no. j̃. de rescri. c. statutũ. §. cũ verò. in gl. olim dicebamus. ad fi. vbi in dubio, cũ fit mẽtio de talibus talis diœcesis &c. semp debeamus ĩtelligere de diœcesi domicilij: non originis. ad qd̃ optimè d. l. ꝓuinciales. dicit enim sic. prouinciales eos accipere debemus, qui in prouincia domicilium habẽt: nõ eos, qui de ꝓuincia oriũdi sũt. Sic ergo ĩ casu huius. c. Anglicos accipere debemus, ar. d. l.

ADDITIONES.

a ¶ Dãna, & expensas. appellatione expensarum non veniunt dãna. Bal. in l. terminato. C. de fru. & li. exp. Alex. in l. fi. ff. de alie. iudi. mutan. causa fa. & l. 1. §. fi. ff. si. quis ius di. non ob. vbi omnino vide.

b ¶ Rescripta in quo differunt rescriptum, & beneficiũ, vide Bar. in l. beneficium. ff. de consti prin. in fi. ver. quæro quæ sit. & ibi oĩo vide do. Iaso.

c ¶ Constitutiones synodales. quæ possunt imponere penã executoribus testatorum Bald. in l. 1. ĩn vlti. q. C. de his quæ pœnæ no.

d ¶ Per iuramentum fienda. Probatio per iuramentum dicitur ficta probatio. Bal. in c. 1. §. conuenticulas. de pace iura. fir. ver. item iuramentum. & in rub. C. de ꝓba. de visa diffinitione No. intellectũ ad cle. fi. de procur.

SVMMAE.

1 *Clericus sine diœcesani licentia non potest se submittere iurisdictioni non sui iudicis. & nu. 5.*

2 *Promissio, quæ fit in iudicio, validior est, quã illa, q̃ fit extra iudiciũ.*

3 *Consensus priuatorũ nõ facit iudicem illũ, qui nulli pest iurisdictioni.*

4 *Prorogatio quid sit: & qualiter fiat.*

5 *Laicus cum mistura clericorum potest consentire in iudicem in causis spiritualibus: puta vsurarum, &c.*

9 *Clerici cum consensu episcopi possunt consentire in iudicem laicũ per modum delegationis: sed non per modum prorogationis.*

7 *Episcopus meus, me inuito non potest me submittere iurisdictioni ordinariæ alicuius ecclesiastici iudicis: licèt causam meam me inuito possit alteri delegare.*

8 *Subiectio non potest inuito subdito in alterum deriuari.*

6 *Exempti non possunt non sui iudicis iurisdictionem prorogare.*

10 *Clerici litigantes coram non suo iudice (ecclesiastico tamen) an cadãt à iure suo: sicut si litigarent coram iudice laico. tenet, quòd non.*

11 *Clericus litigans coram iudice non suo, si habuit sententiam cõtra, vel pro se: an suus episcopus possit talẽ sñiã ratã habere. tenet ꝙ non.*

12 *Sententia, quæ est nulla, potest valere saltem vt pactum.*

13 *Clericus si pro clerico, vel laico conuento fideiussit pro eo de iudicio sisti, & iudicato soluendo: nec iudex, quãdo de causa cognoscebat, erat iudex illius clerici fideiubentis: sed ordinarius fortè inter partes: vel aliàs eorum iudex: an sententia lata contra eum mereatur executionem contra istum clericũ. aliã pulchrã q̃õnẽ vide nu. 15.*

1 SIgnificasti. †Clericus sine diœcesani licẽtia non põt se submittere iurisdictioni nõ sui iudicis. cõis diuisio. secũda ibi [inquisitore] &c. ¶ Primò no. tex. cõiuncta subscriptione. quæ loquitur de abbate, ꝙ põt quis se subijcere iurisdictioni abbatis. qd̃ intelligit Host. qñ ille abbas habebat iurisdictionẽ de cõsuetudine. quasi velit Host. ꝙ aliter nõ posset abbatis iurisdictio prorogari. licèt eñ habeat iurisdictionẽ super monachos quò ad correctionẽ: tñ quò ad ex̃neas psonas, & de cã, quæ nõ cadit sub eadẽ specie, & qualitate iurisdictionis: non vr̃, ꝙ possit cognoscere per modũ prorogatæ iurisdictionis. quia prorogatio propriè cadit super simili specie illius iurisdictionis, q̃ prorogatur. & non quò ad aliã dissimilẽ, vt not. in l. 1. C. de iuris. om. iu. & hoc no. Cy. in l. testamẽta oĩa. C. de testa. ¶ Scd̃ò no. p̃ locũ à speciali. ꝙ si ille nõ fuisset clericus. qui promisit: cogeret stare eius iurisdictioni, cui se subiecit. ar. cõtra. l. si cõuenerit. de iurisd. oĩm iu. põt dici, ꝙ ibi loquitur, qñ promisit parti: vt tũc possit pœnitere ante litẽ cõtestatam. vt ibi. secus si iudici, & in iudicio. quia tunc ex illa ꝓ-

2 missione quasi contrahitur, vt l. 3. §. idẽ scribit. de pecu. † Validior est ergo promissio, quę fit in iudicio: q̃ illa, quæ fit extra iudiciũ. ad hoc. ff. de fideius. tut. l. cũ ostẽdimus. & qd̃ not.

3 Cy. in l. omniũ. C. de test. & no. hoc dictũ. ¶ Tertiò nota, † ꝙ consensus priuatorum nõ facit iudicẽ, qui nulli præest iurisdictioni. à cõtrario ergo sensu possit se subijcere illi, q̃ præest iurisdictioni. qd̃ est verũ, si præsit ordinariè. si ãt delegatæ: an prorogari possit. dic, vt s̃. de officio delegati. c. p. & g. & c. in causis. eodem ti. Ratio quare magis iurisdictio aliqua, q̃ nulla, prorogetur, est, quia in habentibus symbolũ facilior est trãsitus. vt l. sed cũ patrono. ff. de cõtrata. Subtilior est ratio.

4 † q̃a prorogatio psupponit aliud in esse cõsistere. Idẽ est eñ prorogatio, qd̃ extensio. ¶ Sed illud, qd̃ nihil est, nõ põt extẽdi. verũ dicimus ĩ simili, ꝙ institutio in re certa, vel parte (alio coherede nõ dato) trahitur ad totũ. sed exheredatio in parte nõ trahit ad totũ: q̃a exheredatio nihil põit: sed excludit, vt l. cũ quidam. de li. & posthu. vbi ista rationem subtilẽ assignat Bar.

Bar. ĩ illa materia.& ad hoc facit l.ſed ſi manẽtẽ.ff.ꝙ̄ pca.&c.
5 ¶Quartò no.†ꝙ clericus nõ pôt ſine cõſẽſu ſui epi cõſẽtire
in eccleſiaſticũ iudicẽ.& põdera,ꝙ dicit[ſui epi.]ſic.ſ.e.c.j.il
lo uerbo utit.ex quo colligo, ꝙ non ſufficit licentia alterius
prælati inferioris:qui etiam poſſet de illa cauſa cognoſcere,
qđ tenet hic Egi. ſecundùm Io.An.¶Ex quo arguo, ꝙ licèt
rõne contractus,vel rei, de qua agitur, poſsit quis conueniri
coram iudice:tamen ſi conuentus velit coram iudice eccle-
ſiaſtico litigare:non ſufficit conſenſus iudicis contractus, vel
alterius:ſed ſui epi.ſ.domicilij.quia ille ꝓprie dicit iudex ſu-
us,vt eſt glo.no.in clem.j.de foro cope.in glo.ſup verbo ſub-
ditos.¶Quintò not.ꝙ vt clerici ꝓrogare poſsint iuriſdictio
nem non ſui iudicis,octo exigit iſte textus. primò cõſenſum
ſui iudicis.ſecundò ꝙ in perſonam eccleſiaſticam.tertiò, ꝙ
nõ per metũ.quartò,ꝙ non per errorem.quintò,quòd alias
ſit iudex.ſextò, ꝙ ordinarius.ſeptimò, quòd re integra non
pœniteat. octauò, quòd ſit talis cauſa,quæ prorogationẽ re
cipiat.& hæc enumerat Io. And. ¶Primò oppo.& videtur,
quòd clericus poſsit,ſi velit,litigare coram iudice ſeculari.3.
q.6.c. nõ liceat.¶Secũdò oppo. & videtur,ꝙ clericus poſsit
ſe ſubijcere iuriſdictioni non ſui iudicis. Nam & Papa poteſt
ſe ſubmittere.2.q.5.c.mandaſtis. & c.auditis. & q.7.c.nos ſi
ĩcõpetenter.¶Item & laici ſe ſubmittere poſſunt, vt l.& eſt
receptum.ff.de iuriſdic.oĩm iudi.¶So.ſpeciale in Papa, qui
poteſt ſe ſubmittere.ratio ſpãlitatis, eſt nimia humilitas:vel
iure vrgens neceſsitas.quia ſuperiorem non habet,ar.c.licèt.
in fi.ſupra de elect.peccare eñ pôt, vt homo.& quò ad Deũ
ligatur, in tantũ,quòd durius ſibi iudicium reſpiciatur, ar.l.
rem nõ nouam.C.de iudi.& qđ no.Io.An.ſ.ti.j.c.cum veniſ-
ſent.¶Habet ergo neceſſe pœnitere:qui etiam ligatur ex mẽ
te cõſtitutionis. ad hoc,vt pœniteat, habebat neceſſe ſe ſubii
cere etiam ſimplici ſacerdoti,vt no.Io.An.& dixi.ſ.ti.j.c.no-
uit.§.cũ Valentinianus.de laicis qñ ſe ſubmittere poſsint, di
xi.ſ.eo.titu.j.circa quos in foro pœnitentiali, & in ſpũalibus
ſacramentis idẽ eſt, ſcilicet ꝙ non pñt ſe intromittere.vt.j.
de parochi.c.nullus.& de pæni.& re.c.oĩs. quò ad cauſas ſpi-
rituales vtrùm poſsint laici prorogare alterius iuriſdictionẽ,
6 & non ſine clericorum miſtura,vt.ſ. de arbi.c.contingit.
¶† Ex hoc à cõtrario ſenſu ſentit Io.An. ꝙ poſsit cũ miſtu
ra clericorum in iudicem non ſuum laicus conſentire in cau
ſis ſpiritualibus(puta vſurarum:matrimonij:& ſimili.)de qui
bus.ſ.eo.c.cum ſit gñrale.Nam iſta prohibitio concernit cle
ricos propter fauorem ordinis clericalis,vt.ſ.eo.c.ſi diligẽti.
Non ergo eam extendam ad clericos inter ſe: & pro ſuo in-
tereſſe contendentes in cauſis ſpiritualibus.qđ eſt mẽti tenẽ
dum.¶Tertiò op.dicitur hic,quòd clerici(etiam de conſen-
ſu epi)non pñt conſentire in iudicem laicum.contra de.c.de-
7 cernimus.ſ.ti.j.¶† So.per modum delegationis pñt,vt ibi,ꝑ
modum prorogationis non pñt,vt hic.nam ſi per viam ꝓro-
gationis clericus in extraneum iudicem conſentiret:nõ poſ-
ſet redire cauſa ad ſuum iudicem, etiam per appellationem.
ſed cum cauſa delegat, poſſet ad eum dicto mõ.ſ.per appel-
lationem,redire,ſecũdùm Io.An.¶Ego addo aliam rõnem:
& dico,ꝙ delegatus fungitur vice delegantis.vt l.ſed & ꝑtor.
de offi.eius,cui mã.eſt iu.& pôt ad eius libitum reuocari, vt
l.iudicium ſoluit. de iud.Sed ille,qui cognoſcit ex iuriſdictio
ne prorogata, vtitur iure ſuo.& ſua,non alterius vice fungit.
& cenſetur eiuſdem ſpeciei illa iuriſdictio prorogata cũ pri-
ma,vt colligitur ex no.in c.1.&.2.ſ.de offi.deleg.in glo.ma-
8 gna.circa fi.per hoc dico verum eſſe, quod Hoſt.hic not. ſ.†
quò l epus meus,me inuito, non pôt me ſubmittere iuriſdi-
ctioni ordinariæ alicuius eccleſiaſtici iudicis.licèt cãm meã
inuito me poſsit alteri delegare.¶Eodem mõ arguit, quòd
eps nõ poſsit cogere ſubditũ ſuum recipere ordines ab alio,
quàm ab ipo.9.q.2.c.j.& de paroch.c.nullus.Aliter tamẽ ſer
uitur.de quo.ſ.de tẽp.or.c.quod ſedes.Tu dic vt.ſ.ꝙ pôt,il-
lum alteri epiſcopo delegando,& committendo illam ordi-

nationẽ:ita ꝙ eius vice fungatur,vt dicta l.&ſi pretor.& l.&
quia.de iuriſdi.omniũ iudi.Sed non poteſt per modum ab-
dicationis:vt per talem ordinationem,eo inuito, illi ordina-
9 tioni efficiatur ſubditus.†quia ſubiectio nõ poteſt inuito ſub
dito in alterum deriuari,vt l.inuitus.de fideicõ.li.¶Quartò
oppo. & videtur, ꝙ epiſcopo inuito,poſsit quis cõſentire in
non ſuum epiſcopum,& litigare coram eo,vt ſup.c. proxim.
10 Solu.vt ibi dixi in ſecunda oppo.¶†Quid de exẽptis,an poſ-
ſint non ſui iudicis iuriſdictionem prorogare?Dic vt no.Ioã.
An.in c.ſcienti.de regu.iuris.lib.6.in mercur. vbi concludit,
ꝙ non poſsint ſine licentia Papæ,cui generatur præiudicium
ex tali prorogatione.dic vt ibi.¶Venio ad aliquas quæſtio-
11 nes.& primò quæro. † Vtrùm clerici litigantes coram non
ſuo iudice (tñ eccleſiaſtico) cadant à iure ſuo, ſicut ſi liti-
garent coram iudice laico,per c.ſi diligenti.glo.tenet hic, ꝙ
non cadant,& bene;qa conſtitutio pœnalis non debet exten
di.¶Item quia ſecundùm Io.An.ibi cum ſponte litigat corã
iudice laico offendit vniuerſum clerum. hic verò, cũ in iudi
cem eccleſiaſticum non ſuum,offendit ſpeciem tantùm.11.
q.j.c.placuit.j.de his,quæ fiunt à præla.c.cum apoſtolica.
12 ¶Secundò quærit glo.†ſi iſte clericus litigans coram iudice
non ſuo habuit ſententiam contra,vel pro ſe:an ſuus epiſco-
pus poſsit talem ſententiam habere ratam.glo.tenet, ꝙ poſ-
ſit in odium ipſius clerici,qui eum offendit,coram alio litigã
do.de hoc no.11.q.2.c.j.& j.de his,quæ fiunt à præla.c.cum
vos.3.q.6.c.hoc quippe.in gl. ſed qualiter.¶Glo.fundat ſe,
ꝙ teneat,tribus rationibus.Primò propter odium clerici ad
eũtis aliũ, q epiſcopum.Secundò propter iniuriam epiſcopo
propter hoc irrogatam.Tertiò quia quò ad eum habet vim
taciti pacti.vnde & ſi non vt ſententia,ſaltem valet vt pactũ.
vt dicit gl.Do.Io.de Lig.tenet contrarium. cuius opi.ſequor
in hoc,ꝙ ſuus epiſcopus non poſsit talem ſententiam habe-
re ratam. quia illa ratihabitio non poteſt trahere ad ſe ne-
gotium non ſuo nomine geſtum.nec etiam negotium,qđ nõ
ſpectat ad eum,vt dixi.ſ.eo.c.j.in vlt.qõne.in eo tñ,qđ gl.hic
ſubdit,ꝙ valet vt pactum:videtur bene dicere.quia qñ actus
deficit in materia,nõ in forma.ſi nõ valet,quod ago, vt ago:
valet,vt ualere poteſt,vt not.in l.ſi vnus.§.pe.ff.de pac.¶Sed
hic non eſt defectus formæ.quia iudicium habet ſua eſſentia
lia.ſed eſt defectus in materia.ſ.in clerico non valente ſe ſub
13 mittere iudici non ſuo.& no.bene hanc gl.†ꝙ ſententia,quæ
eſt nulla,poteſt ſaltẽ valere, vt pactum. pro qua videtur tex.
in l.2.C.communia vtri.iud.vbi ex ſententia nulla paratur in
tentio.qđ dic,vt ibi per Cyn.& hæc procedunt, cum lata eſt
ſententia contra clericum.quando verò pro clerico, non vi-
detur dubium,ꝙ non poſsit haberi rata per iudicem.quia cũ
debeat pati pœnam, litigando coram non ſuo iudice: non
debet præmium conſequi.vt l.relegatorum.§.fin. de interdi.
& rel.¶Tertiò vltra omnes quæro de no.q.uos ſcitis,ꝙ con
dẽnato reo principali, uidetur cõdemnatus fideiuſſor de iu-
dicio ſiſti,& iudicato ſoluendo:ita ꝙ contra eum poteſt fieri
executio ſine nouo proceſſu,ut not. j.de iniur.& dã. da.li.6.
ſecus in fideiuſſore contractus,ut ibi.& C.de uſuris rei iu.l.fi.
& in Spe.de ſen.ex.§.ſequitur.uer. ſed nunquid ſententia.
14 ¶Hoc premiſſo pone,†ꝙ clericus pro clerico, uel laico con
uento fideiuſsit pro eo de iudicio ſiſti, & iudicato ſoluendo:
nec iudex,quando de cauſa cognoſcebat,erat iudex illius cle
rici fideiubẽtis:ſed ordinarius fortè inter partes: uel aliàs eo
rum iudex.quæro ergo,an ſententia contra eum lata mereat
executionem contra iſtum clericum, qui fideiuſsit: uidetur,
ꝙ non.quia expreſsè ſubijcere ſe illi non potuiſſet, ut in iſto.
c.ergo nec tacitè:ſed fideiubendo.¶In contrarium facit, qđ
no.Inn.ſ.c.proxi.vbi dicit,ꝙ tacitè poteſt in non ſuum iudi-
cem conſentire.ſ.contrahendo. ſed iſte fideiubendo contra-
xit,ut l.debitum.de condict.inde.& in iudicio quaſi contrahi
tur,ut l.3.§.idem ſcribit.ff.de pecu.¶Item prima cõdemna
tio uenit potius à iure,& iuris diſpoſitione: q ex diſpoſitione

iudicis,& in quandam consequentiam.per quam aliquando alias prohibita sunt permissa, vt l.j.& ibi not.de auc.tu.& qđ not.Cy.in l.ad cōmentarień.C.de custo.& exhi.reo.¶Cōtrarium no.Cy.in.l.1.ff.si quis in ius voc.non.ie. vbi subdit, qd si iste clericus intercessit coram iudice delegato à Papa:nunquid erit idoneus fideiussor?videtur, ꝙ sic.quia fide iubēdo contrahit,vt.ff.de iud.l.cū furiosus.§.fi.nec potest subire forum nō sui iudicis,vt hic.& iurisdictio delegata non potest ꝓrogari ad alias personas,vt.c.p.& g.de offic.deleg.Cōtrariū tenet ibi Host.videlicet, ꝙ possit, & teneat iudicium istius iudicis delegati.qđ probatur. quia Papa, cuius vices gerit, est ordinarius oīum.a 9.q.3.c.cuncta per mundum.& c.per principalem.Sicut Imperator inter laicos.in Auth.de man. prin.§.sit tibi.delegata ergo iurisdictio se extēdit ad illam causam, & concomitantias, vt plenè per Innocen. de officio deleg.c.p.& g.facit. ff.de dona.inter virum & vxo. l.si spōsus.§.si donatiōe. ¶Quartò quæro de quæstione facti.quidam comparuit cum testō coram iudice: & petijt, se mitti in possessionem bonorum ex edicto diui Adri.tol.facta proclamatione,si quis vellet se opponere. comparuit clericus coram isto iudice seculari.& se in contradictione opposuit.lite contesta.& factis probatis,lata est sñia, contra q̃ opponitur de nullitate; ex eō quia clericus non potuit tali modo litigare coram iudice seculari,vt in.c.1.& simi.¶Quęritur ergo quid iuris.& videtur,ꝙ nō valeat.quia clerico cōparente,debuit offerri libellus,& lis contesta.coram iudice competenti,vt l.fi.C.de edi.di. Adri.tol.vbi tex.hoc apertè innuit.& dicitur in vltima additiōe Accur.& omnes Doc. hoc tenent.contra istum ergo clericum, qui se opposuit,debuit offerri libellus corā iudice suo.quòd aūt iste clericus in quæstione proposita censeatur reus:quia apparet,ꝙ ipe comparuit ad defensam. Et ita consuluit quidā doctor contra istā decisionē, facit qđ no.Inno.in.c.cum dilectus de ordi.cog. in glo.supra in verbo excepto.circa fi.& c.cum ecclesia Sutrina de causa pos.& proprie.in glo. super verbo. postulabant.vbi not.ꝙ cum datur libellus contra in certam personam,sicut in quæstione nostra:vel cum petitur electio confirmari,contra quam multi se opponūt,vt no.in.c.super his. de accu.vel cum minor petit restitutionem aduersus aditionem hæreditatis,vbi sufficit citatio per generale proclama, vt in Auth. si omnes se ab hæreditate abstineat in omnibus enim dictis casibus dicit Inn.ꝙ ille,qui se opponit, non potest dici reus conuentus, quia voluntariè hoc facit. vnde quia in quæstione proposita iste clericus se opponens: non pōt propriè dici reus. quia inuitus non trahitur:sicut propriè trahuntur rei,vt l.inter stipulantem.§.si Stichum.de verbo. ob.imò magis accedunt isti,qui voluntariè se opponunt ad naturam actoris,quam rei.quia possunt repelli prætextu excōmunicationis,vt c.exhibita supra de iud.& qđ no.Inno. in c.cum inter priorem.de excep.præterea secundùm opi.ꝓdicti consultoris sequeretur absurdum,videlicet quòd plures se opponerent, qui essent diuersi fori, quorum vnicuiq; oporteret istum, qui petit missionem, dare nouum. libellum contra mentem iuris, & illius.l.fi.esset enim talis iudex quodammodo pica,& merus minister facti, si sup oppositis nō haberet potestatē cognoscendi.sed tm̃modo remittendi. & nunq̃ esset litium finis l.1.ff.qui.ex causis apud eundē.& l. si idē cum eodē.de iuris.oīum iudi.¶Saluādo tñ opi.præfati Doct.dic, ꝙ aut iste clericus,qui se opponit,nititur ex possessione,quia asserit se possidere.& est vera eius opi.aut non nititur ex possessione:sed ex paritate tituli(quia asserit dictā hæreditatē ad se ꝑtinere,& se potiorē esse)sit vera opi.mea, ꝑ rationes,& iura deducta superius &c.¶Quintò quæro,pone†ꝙ clericus vēdidit fundū laico,& tradidit.certū est,ꝙ ipse clericus tenet ēptorē defēdere, si molestet. & de euictione,si euincat,vt l.emptor.C.de euic. ¶Pone ergo, ꝙ laicus conuentus denuntiat dicto clerico venditori vt ipsum defendat.qui clericus comparet coram iudice laico,& dicit domine ad me spectat periculum huius rei.quia teneor de euictione volo iudicium in me suscipere:sed coram iudice meo, s. episcopo, non autem coram vobis.quæro an bene dicat, vel præcisè cogatur defendere coram iudice seculari.tex.videtur velle, ꝙ coram illo eodem iudice teneatur defendere. nec priuilegium suum debet sibi in aliquo prodesse,vt l.venditor.ff.de iudi.& C.vbi in rem actio l.1.Nam potest quis alium defendere:sed per eius interuentum non debet effici conditio aduersarij deterior, vt l.2.§.defendi.ff.qui.ex cau. in pos.ea.Et ita fecit Io.11.q.1.c.clerici nullus.potius enim dicitur acto.præstare,& alteri assistere, q̃ dicatur reus, vt sentit ibi Io.qd no.pro omnibus casibus,in quibus quis comparet ad aliquem defendendum. Nam ex eius persona forus non variatur.qđ est no.& adde ad ea,quæ dixi.s̄.c.si clericus laicum.&.c.cum sit generale.vbi tetigi.dum potest probabiliter dubitari,an quis compareat in iudicio,tanq̃ actor: an tanq̃ reus.ad hoc eñ tendunt istæ duæ vltimæ.q.facit etiā ad not.in.c.intelleximus.de iudi.¶Vltimò scias,ꝙ dominus Io.Cal.ponit hic distinctionē vtilem:& claram super illa materia,ita dicens,vt plena notitia habeatur.si aliquo casu clericus coram alio,q̃ coram suo proprio episcopo, & principali diœcesano, vel iudice valeat conueniri.sic videtur distinguendum.aut quæritur de iudice seculari.aut de ecclesiastico.si de seculari,dic,ꝙ regulariter non potest, etiam si consentiret.11.q.1.c.1.& 2.& c.in nostra.& c.placuit.nec in hoc valet pactum,vel iuramentum,sup.eodem.c.si diligenti.fallit in causibus,scilicet in causa feudali sup. cap. verum.&.s̄. tit.1.c.cæterum.Item in causa reconuentionis, vt notatur.s̄. c.c.2.& de iudi.c.si clerici.¶Item in bigamo.80.dist.c.quisquis.de big.cap.primo.lib.6.Item in clerico coniugato, qui non incedit in habitu, & tonsura de clerici coniu.capi.vno li.6.Item in eo,qui dimisit habitum,& tonsuram, qui tertiò monitus illam non reassumit de sen.excom.c.in audientia.& c.cōtingit.2.de his possunt intelligi.j̄.de aposta.c.1.& de priuile.c.ex parte.Item in eo,qui secularia negotia excertet:& tertiò monitus non desistit,si super bonis conueniatur.de vita.& ho.cle.c.fi.Item in clerico in minoribus promoto ad militā secularē ad hoc de cle.cōiuga.c.vltimo.Itē in eo, qui artem iaculatorū,seu bufonum per annum exercens.Idem si id exercens infra annum tertiò monitus non desistit.de vi.& ho.cle.c.vno.lib.6.Item in deposito,qui est incorrigibilis seruata forma Dec.cum non ab homine.s̄.titu.1.Item in actualiter degradato.j̄.de pœnis.c.2.li.6. Et generaliter vbicūq; est dare clericum priuatum ex quauis causa priuilegio clericali.¶Sūt etiam quidam casus,in quibus ecclesia contra clericos inuocat brachium seculare.not.24.q.5.c.princeps.qui propriè non faciunt ad propositum. ¶Si aūt quæritur de iudice ecclesiastico.tūc aut iudex, coram quo conuenitur, iuris dispositione,& sine nouo consensu est suus, licèt non ratione domicilij. Aut est penitus extraneus.¶Primò casu,aut clericus, qui conuenitur de iuris permissione, vel priuilegio potest eius iudicium declinare, si vult.aut hoc non potest.si est iudex,quem vel cuius iudicium potest prædictis modis declinare.(licèt alias sit suus iudex.)& planum est quòd ꝓcedit conuentio.Sed si declinat,& non renuntiat suo priuilegio,vtitur iuris beneficio:vt si non procedat iudicium.C.ne filius pro pa. Auten.habita.facit.j̄.eo.c.fi.in fi.de dila.c.vlt. ¶Si aūt renuntiauit suo priuilegio, etiam simpliciter permittendo coram eo etiam respondere:vel eius iudicium non declinare.tunc coram eo poterit conueniri.nec pœnitere potest, etiam ante litis contesta.cum hoc casu agat de iurisdictione iudicis non declinanda.ita intelligitur de iudi.c.1. ¶Illa enim causa coram synodo,& coram Papa trctari poterat.sic debet intelligi supra.c.proximo.quia ille episcopus corā Papa poterat conueniri.& per cōsequens corā eius delegato.nec priuilegiū cōcessum Anglicis sibi ꝓfuit.quia illi renun-

renunciauit.¶Si verò talem iudicem: vel iurisdictionem clericus declinare non potest (licèt non sit iudex ratione domicilii) tunc clarum est, ꝙ coram eo potest liberè cōueniri. puta, quia in illius territorio deliquit. 3.q.7.c.j.& 6.q.3.c.vlt.§.c.postulasti.de rap.c.fi.vel pone, ꝙ ī illo cōtraxerit. ĩ.tit.j.c. Romana.§.contrahentes.lib.6.vel ibi soluere promisit. quia per hoc ibi intelligitur contraxisse.supra c.proxi. ff. de verb. obl.l.qui Romæ.ff.de ac.& obli.l. contraxisse.vel ibi est res, super qua mouetur quæstio contra eum.§.eo.c.sane.ĩ.c. fin. Et hi casus procedūt etiam in exemptis.infra de priuilegiis. c.j.li.6.¶Si autem is, coram quo conuenitur, est tantùm extraneus: tunc si clericus non consentit in eum, planum est, ꝙ coram eo conueniri non potest.¶Idem si consentit, sed non sponte, sed per errorem, vel sine licentia diœcesani. vel his casibus, in quibus consensit, nō habet ordinariam iurisdictionē: licèt habeat delegatā. hæc ꝓbātur.ff.de iud.ī l.j.& 2.in prin. ff.de iuris.oium iudi.& l.si ꝑ errorē.de offi. deleg.c.p. & g.C. de iuris.oim iudi.l.priuatorum.aut consensit non sponte: sed per errorem de licentia proprii diœcesani. & is, in quem cōsensit, habet ordinariam iurisdictionem.& tunc (quia agitur de iurisdictione danda, vel proroganda) ante litis contest.poterit pœnitere.ff.de de iurisdi. omnium iudi.l. si conuenerit. sed non post.3.quæst.5.c.exceptis. ¶ Ista est eius distinctio satis plana.

ADDITIONES.

a ¶Ordinarius omnium an autem à Papa possit fieri appellatio ad aliquē aliam.vide Io.de Tur. crema.in c.cuncta per mundum. hic alleg.

b ¶Citare.Citationis appellatione quid veniat, vide Panor. in c. illud. de præscrip.& l.cum notissimi. de præscripti.30. annorum.

SVMMAE.

1 *Citatus ad causam, si postea mutat forum in causa illa, coram primo iudice cogitur respondere.*

2 *Casus huius Cap. multipliciter ponitur.*

3 *Iudex instante parte debet absentem citare.*

4 *Citatio debet esse legitima: vt per eam perpetuetur iurisdictio.*

5 *Clericus licèt non possit declinare forum sui iudicis: potest tamen se alibi transferendo in totum se eximere ab episcopi potestate, renūciando beneficio, vel domicilio.*

6 *Vsurarius manifestus, si facit testamētum (licèt postea satisfaciat de vsuris:) tamen testamentum non conualescit.*

7 *Sacerdotium superueniens tollit munus publicum iam iniunctum.*

1 PRoposuisti. † Si citatus ad causam postea mutat forum: in causa illa coram primo iudice respondere cogetur.
2 communis diuisio.secunda ibi [porro.] † pone casum in illo c.de clerico, qui post citationem adeptus est beneficium curatum in alia diœcesi.vt hac mutatione non obstan. cogatur coram primo iudice respondere.Idem in clerico in minorib. qui post citationem de ipso factam coram episcopo duxit vxorem. vel pone in puella, quæ post citationem tradita est nuptui viro alterius fori: licèt enim sequatur mulier forū viri: tamen in ista causa nō sequetur, vt l.cum quædam puella. ff.de iuris.oim iudi.¶Primò no.tex.dum dicit [ad petitionē
3 aduersarii.] &c.† ꝙ iudex instante parte debet abſtem cita-
a re[a], & regulariter omnem actum facere, vt l.properādum.§. & si quidem.C. de iudi. & iudex debet cōmittere citationē, quam si commisisset, citatio nuncii non teneret, vt not.Cy.in
4 l.neminem.C.de custo.& exhi.reo.¶Secundò no.† ꝙ citatio debet esse legitima, vt per eam perpetuetur iurisdictio. facit ad no.per Io.An.in c.cum plurium.de offi.deleg.lib.6. & l.si pater.C.ne de sta.defunc.¶Et an illum defectum perpetuandi iurisdictionem inducat prima citatio: vel requiratur tres: siue vna peremptoria pro omnibus.Gui.Na.tenet, ꝙ sufficit prima citatio.concordat, qđ no.Io.An.supra de offi.deleg.c. licèt.super prima gl.Pet.hic contra.¶Tertiò no.ꝙ quādo qs mutat forum, mutat iurisdictionem. perditur enim domicilium mutatione, siue translatione.facit.ĩ. de parochi.c.super eo.& quod not.Bart.in l.prædia.ff.de fun.instruc. Et collige.
5 † quia licèt clericus non possit declinare forum sui iudicis. hoc est verum subiectione durante. sed bene potest se alibi transferendo in totum se eximere ab episcopi potestate. forte renunciando beneficio, vel domicilio.saluo tamen, qđ dixi de beneficio, qđ habetur in c.admonet.& c. quod in dubiis. de renunciatio. ¶Quartò not.ꝙ per solam citationem iurisdictio præuenitur.facit quod dixi.§.c. postulasti.in 6.q.& l.si pluribus.de le.j.per Baldum.¶Opponitur, & videtur, ꝙ priuilegium superueniēs eximat illum in totum.16.q.j.c. frater.de priui.c. cū capella.Nam priuilegium superueniēs tollit vinculum obligationis iam contractæ.c.ex antiquis.& c.si seruus.multò magis debet extinguere actum non consummatum: sed initiatum solùm per citationem.quia quod dirimit iam contractum: multò magis impedit contrahendum, vt l.Mæuius.de fideiuss.facit l.Sempronius Attalus. de vsufru. ¶Item quando actus non est momentaneus: sed habet causam successiuam, priuilegium ante actum consummatum superueniens operatur effectum suum pro futuro tempore, vt l.fiscus.ff.de iure.fis.& l.cum quid.§ fiscus. de vsuris. & C.de resti.in inte.l.ea quæ.Ex quibus iuribus videtur, quòd illud, quod dicitur in isto.c.non sit bene dictum. ¶Solu. contraria locum habent in re, siue actu diuisibili. vt pro tempore præterito alia habeatur cōsideratio: & alia pro futuro.¶Sed hic loquitur de re indiuisibili; quia instantia iudicii non debet diuidi: sed vbi cœpit iudiciū, ibi finem accipere debet, vt l.vbi cœptum est. de iudi.& Auth.qui semel.C.quomodo, & quando iudex.fit ratio, quia in iudicio quasi contrahitur, vt l.3.§. idem scribit.ff.de pecul.vnde sicut à vero contractu non potest qs recedere, inuito alio cōtrahente, vt l.sicut.C. de actio. & obl.Ita nec ab illo quasi contractu initiato per citationem potest citatus se subtrahere, domicilium transferēdo. alleg. Ioan.An.l.tutor.ff.de excu.tu.& tamen latius vltra omnes videas, vtrùm priuilegium, vel ius superueniens excuset quem ab onere, siue prosit in obligationibus, contractibus, vel iuribus in iudicio deductis.sic distingue post Cy.aut quæritur de onere iam suscepto: & regulariter non excusat, vt hic. fallit in casibus notatis in l.iurisperitos.ff.de excu.tu.aut suscipiēdo. & tunc aut illud priuilegium superueniens est dilatorium: & non prodest ad excusationem, vt in isto.c.& dicta l. cum quædam puella. Aut est peremptorium: & tunc refert, aut superuenit ex parte actoris: & prodest actori, si potest sub intentatis includi: aliàs non, vt l.si rem.§.fi.ff.de pigno.ac.& idem in reo, scilicet vt ius superueniens sibi prosit, quando potest includi, vt l.si seruus.§.proinde.ff.de condi.fur.& c. abbate sanè.de re iudi.lib.6.aut non concernit ius intentatum. & non prodest reo, vel actori, vt l.non potest videri. cum sua materia.ff.de iudi.& hoc in iure, vel priuilegio superueniente. ¶ Quid ergo in iure desinente cōpetere, pendente iudicio. dic vt l.si is qui.de excu.tut.& l.his oneribus.§.auctis. de ua. & excu.mu. & qđ not.Cy.in l.in fi. C.de ali.iu.mu.causa fac. ¶Vltimò induco illum tex.ad aliquas questiones.prima est, ꝙ post collectam impositam in ciuitate, si aliquis inde discedit animo domicilium transferendi: tenetur nihilominus soluere partē suam.de quo plenè per Bart.in l.incola.ff.ad mu-
6 ni.Item facit, † quòd si vsurarius manifestus fecit testamentū (licèt postea satisfaciat de vsuris.) tamen testamentū non conualescit.de quo in c.quamq̃.de vsuris.lib.6.per Io. An.& l.filio prærerito.de iniusto testa.per Bart.¶ Et ad multa alia facit, vbicunque personæ, vel rei conditio variatur: & quæritur, actus præcedentes secundùm cuius temporis conditionē debemus iudicare. de quo vide subtiliter in clem. literas. de rescrip.in glos.magna. facit l.si alienum.§.in extraneis. ff. hære.insti.& l.intercidit.de condi.& demon.facit etiam ad q̃stionem de laico, qui post cōmissum delictum effectus est clericus: an iudex secularis possit ipsum punire.dixi.§. de ob.

ad rati.

ad rati.c.vno.& vltra ibi dicta, quòd nō posſit, probat Old. conſi.4.ſic priuilegium ſuperueniens eximit quem à priori onere.quod incumbebat.ff.de excuſa.tuto.l. ſpadonem.§. ſi

7 autem quis tutor.& l.iuriſperitos.in prin.¶ † Item etiam ſacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam iniunctum,vt expreſsè habetur de va.mu.l.prætor.circa princip.l. ibi [vel ſi qui ſacerdotium nacti ſunt] &c.Et ſoluit.compromiſſum iam factum,vt l.non diſtinguemus. §. ſacerdotio. ff. de arbi.& hoc manifeſtè apparet in pagano , q deliquit exiſtens paganus . & iam accuſatus de crimine factus eſt miles. nam de tali crimine non agetur ſub primo iudice:ſed ſub ſecundo.ff.de re militari.l.qui cum vno.§. reus. & videtur eſſe caſus.ff.de accuſatio.l.hos accuſare.in prin.& §.1.& accedat quòd ſuperueniens dignitas ſoluit vinculū obligationis præcedentis voluntariè contractæ.ff.de ope.li.l. interdum.ad cōtraria verò ſunt.ff. de iuriſdi. omnium iudi.l. cum quædam puella.& de iudi.l.ſi quis poſtea. Et ad iſtud.c.ꝙ in iſtis iuribus non mutatur forus,ſed adijcitur : inter quæ eſt differentia,vt ff.de ſenato.l.ſenatore.& l. ſi eum. §. item ſi ſeruus. de exercito . præterea in illis tribus iuribus nō mutatur ſtatus ſed adijcitur forus.hic verò mutatur ſtatus , & forus , vt 52. diſt.c.1.ibi [nequaquam ſtudent ſeculum fugere:ſed mutare.] & probatur hæc opinio . quia confugiens ad eccleſiam, etiam pro crimine,non inde extrahitur : nec contra eum medio tempore criminaliter procedetur,niſi in quibuſdam criminibus propter eorum enormitatem, vt colligitur.C.de his qui ad ec.confu.l.præſenti.& in Auth.de manda.princi.§. ſi. §.neque hoc.& §.nec autem homicidas.colla. 3. ergo multò fortius hoc priuilegium dabitur ei,qui incorporauit ſe collegio eccleſiaſtico.Qui autem contra iſtam opinio.aliquando ſcripſerunt, dixerunt, quòd ſi conſtaret eum factum clericū in fraudem,hoc priuilegium non haberet.de fraude autē dicunt non debere præſumi : niſi iam eſſet accuſatus,vel in crimine deprehenſus,eoipſo quòd fit clericus.ff. de bo. eorum qui mor.ſibi conſci.l. vltima. Vtrū autem iſtorum opinio vera ſit,dic vt dicto.c.vno. ¶ Quæſtio tamen propoſita ſolū habet locum, cum ante accuſationem , vel deprehenſionem factus eſt clericus.quo caſu habent locum,quæ dicta ſunt:vt ſic iudex ſecularis non poſsit ſe intromittere contra talem: & ſic refert ibi Old. ſententiatū fuiſſe per Seneſcallum prouinciæ in curia Aquēſi.facit l.Pompo.in nego.& l. eū actum ff.de nego.geſt.

S V M M AE.

1 *Forum regulariter quis ſortitur quinque modis.*
2 *Repertus in curia Romana,cogitur ibi ſuſcipere iudicium.*
3 *Accedens ad curiam pro iuſta,& rationabili cauſa , non cogitur ibi in iudicio reſpondere.*
4 *Contractus ratione an forum quis ſortiatur.*
5 *Procedi qualiter poſſit contra illum , qui contraxit,ſi non reperitur ibi.*
6 *Iudex non poteſt citare ſubditum citatione reali extra territorium. Et an poſſit eum citare citatione verbali:*
7 *Domicilium vbi dicatur quis habere.*
8 *Filiusfamilias,in quo ſequatur domicilium patris:& in quo non.*

LIcèt. Clerico in Romana curia conuento non competit declinatoria fori.a poſſet tñ ex cauſa competere ius reuocandi domum.primò ponitur dictum regulare.ſecundò ponitur exceptio.tertiò exceptionis alia exceptio. ſecunda ibi [quia tamen.] tertia ibi

1 [vbi.] ¶ Primò no.† ꝙ quinque modis regulariter quis ſortitur forum,ſcilicet ratione delicti.ratione contractus.ratione domicilij.ratione rei, de de qua agitur.& ratione communis patriæ.(puta curiæ Romanæ.) olim vrbis Romæ,vt l.Roma. ff.ad muni.qui hodie ſibi iſtud ius vendicat in criminibus, vt audiui.¶ Secundò no. quòd pro eo debito poteſt quis conueniri i pluribus locis:nec locus domicilij excludit alterū ex prædictis,vel econuerſo: niſi per electionem,quæ eſt actoris regulariter,in quo ſcilicet foro ex prædictis volet experiri.ſ. eodem.c.cum ſit generale.& c.1.ſ. de iudi.vtrobique tetigi.

2 ¶ Tertiò, † quòd repertus in curia Romana cogitur ibi ſuſcipere iudicium Ratio redditur in litera [quia omnium eccleſiarum.] &c. forus ergo generalis omnium concurrit cū quolibet alio ſpeciali,ratione domicilii contractus , & delicti,ar.contra.c.generi.de reg.iur.lib.6. & c. 1. de reſcrip.ibi [generali poteſtati traditæ per reſcriptum ſpeciale.] Sed hic loquitur, cum vtrūque remedium eſt ordinarium , quo caſu vnum auxilium alterum non excludit:ſed accedit ei, vt l.1.§. dixit aliquis.ff.de publi.& plenè per Bar. in l. in prouinciali. ff.de no.oper.nun.& quod no.Cy.in l.cum quæſtio.C. de le-

3 ga.¶ Quartò no.† ꝙ accedens ad curiam pro iuſta, & rationabili cauſa,non cogitur ibi in iudicio reſpondere . quæ autem ſint iſtæ cauſæ iuſtæ,& rationabiles,habetur in l. 2. §.legatis.ff.de iudi.& ſ.de dila.c.expoſuit.&c.¶ Quintò no. ibi [quam ſi tunc allegaſſet.] &c.ꝙ oportet allegare exceptionem declinatoriam fori:aliàs valeret iudicium,poſtq̄ iuriſdictio iudicis contra eum erat fundata de iure cōi,vt l.ex quacunque.ff.de in ius vo.¶ Si verò non ſic eſſet fundata,nō tenetur.ratio vt l.extra territorium.de iuriſ.omniū iud. Itē patientia eius,& taciturnitas in ſinendo iudicē in cauſa procedere,non haberet vim prorogationis,vt credo. diſtinguit tamen Spec.inter tacentem,qui ſit in iure peritus, & alium nō peritū:vt in perito pręſumatur ſcientia.&ſic teneat iudiciū . in imperito præſumatur ignorantia:& non teneat. Ita not.in titu.de compe.iud.adi.§.2. verſicu. quid ſi duo,&c. ¶ Venio ad op. & quia quinque modis ſortitur quis forū.Iō per quinque de vnoquoque mō ſingulariter eſt diſcuciēdū . & primò cum quis ſortitur forum ratione delicti, quis ſit iudex competēs in punitione delicti,an domicilij,vel delicti,an prorſus extranei.dixi.ſ.ca.poſtulaſti.Iō dic vt ibi.¶ Venio ad ſecundū modū.cū quis ſortitur forum ratione cōtractus. & dr̄ hic in tex. ꝙ pōt quis in loco cōtractus cōueniri . ¶ Sed contra de l.hęres abſens.ff.de iudi.Solu. ibi loquitur in viatore aduena:qui non pōt ibi cōueniri, per rationē, quæ ibi in textu redditur[ne cogatur quotquot locis]&c.Et eſt alia rō,quia ille, qui habet animū recedēdi,non vr̄ eſſe in loco, vt l. ex facto. ff.de hære.inſtituen.& hoc verū, qn̄ ſcienter quis cum tali cōtraxit.Imputet enim ſibi tunc:ſicut dicimus de illo, qui contraxit cū paupere,quē non pōt poſtea capi facere , vt ſuſpectum,vt l.ſi.C.de ſpon.& l.ſi is cui.§. ſi. ff. vt in poſ.le.magna tamē videtur iniquitas illius. l. ꝙ aduena,fortè de Alemania mercator emens rem meā portet ipſam ſecū.& ego debeam in Alemaniā pro pretio propter hanc abſurditatem,ire. Iac. de Ra.intelligit illam l.in aduena, cuius domiciliū eſt propinquū.ſecus ſi eſt longinquum.quę ſo.eſt diuinatio:licèt æqua. poſſet aliter dici , videlicet ꝙ illa l.habet locū,cū cōtrahens cū aduena nō impleuit ex parte ſua. quo caſu nō pōt cōgere mercatorē aduenam ad implendū ſibi: ſecus ſi impleuit.tūc enim vr̄,vt ēt aduena adimplere cogatur: ne detur via aduenis deferendi res alienā ad domū ſuā. qua ratione legati , & omnes habentes priuilegiū reuocādi domū, r̄ndere tenetur, priuilegio non obſtante,vt l.2.§.omnes.ff.de iudi.pro hoc facit qđ notat Bar.in d.l.heres abſens. vbi quærit . ¶ Si emi à viatore,& aduena roncinū,& pretiū tradidi:ipſe denegat tradere roncinū:cōuentus declinat forū pro ſe allegans dictā l. hæres abſens.an poſſit:vr̄, ꝙ ſic, vt ibi eſt caſus.Bar.in contrarium.vbi dicit,ꝙ quædā ſunt implenda ſtatim tēpore cōtractus:& per ceſſationē mora cōtrahitur,vt ſi credo pretiū venditori.ex tūc enim cēſetur in mora, niſi offerat rē vēditā: & vr̄ delinquere,& cōtrahētē decipere,ſi interpellatus nō ſoluit,vt l.Iul.§.ex vendito.ff.de ac. emp. & l. 2.ff. de pigno.ac. Et ideo non ſolùm ratione contractus : ſed ratione delicti poſſit cōueniri.¶ Sed ſi qua eſſent expediēda aliàs. puta dedi tibi

di tibi pretium, habita fide de re:vel econtra dedi rem habita fide de pretio: vel volo te conuenire re euicta. tunc habet locum distinctio illius l.hæres absens.§.proinde.¶ Et ꝗ hoc sit verum,dicit ipse,probatur in eo,qui promisit centum soluere Ephesi.vbi non erat,nec per regulam contraxerit,vel faceret,& similia.& tñ potest ibi cõueniri, vt d.l.hæres absens. in fi.& l.contraxisse.de ac.& ob.pro eo ergo,ꝗ videtur actũ, vt debeat tunc expediri, potest aduena conueniri, non pro aliis.secundùm eum iterum posses instare.& dicam,ꝗ ratione contractus posit semper aduena conueniri, vt patet in legatis,qui aduenæ sunt,& habent animum recedendi. & tñ ex contractibus in legatione initis, conueniri possunt, vt l.2. §.legatis.ff.de iudi.Solu.ibi poterat conueniri de iure cõmuni,ratione communis patriæ.hac ergo ratione, & etiam contractus ibi initi conueniri possunt,priuilegio non obstan.sed aduena non sortiebatur ibi forum de iure communi: vbi contraxerat.Ideo rõne contractus tamen conueniri non potest:
4 nisi vt dictum est.¶Secundò op.& videtur,† ꝗ ratione contractus non sortiatur quis forum,vbi cõtraxit: quia si ibi nõ reperitur,non poterit ibi fundari iudicium. quod probatur sic.citatio est fundamentum iudicii.qua cessante,totum, qđ agitur à iudice,est nullum,vt l.ea quæ.§.quomodo, & quando iudex.Est enim species defensionis,& principium iudicii, vt no.ff.de in ius vo.in rub.& c. qm̃ contra falsam. de proba. & cle.pasto.de re iudi.ubi pp citationẽ factã nõ legitimè in alterius territorio sñia declarat nulla:cũ ergo in loco, & inde discendentem impossibile sit citare in alterius territorio: ergo derisorium est dicere,ꝗ posit ibi rõne contractus cõueniri.¶Solu.dicunt quidam,ꝗ potest ibi conueniri,si ibi inueniatur.aliàs non ,propter difficultatem citationis, vt dixi. Alii,vt Io.An.dicunt,ꝗ siue inueniatur,siue nõ, poterit cõueniri, non obstan.quod dictum est de impossibili citatione: quia erit locus remissioni,sicut in delictis, vt probat ipse efficaciter in dicta l.hæres absens.Cy.illum articulum,an in cõtractibus sit locus remissioni,examinat in Auth.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi oportet.& Gui.de Cun. latius in l. penul.ff.de eo,quod certo loco.& C.vbi de crimine agi oportet.& arg.l.2.hodie est casus, quòd non sit locus remissioni in contractibus,vt j.eod.c.Romana.§.contrahentes.li.6.cui standum est,nisi renunciatum sit priuilegio fori, vt est gloss. notabilis in l.j.ff.si quis in ius vo.non ierit. ¶ Scias tamẽ,ꝗ Ioan. dixit in duobus casibus esse locum remissioni. Primo quãdo latitat,hoc est turpiter se occultat, in Auth.de exhibi. & intro. re.§.suscepto.secũdò quando non latitat: sed in loco contractus,vel quasi non habet bona.Et ideo est locus remissioni. Et ista vltima limitatio colligitur ex fina.glo. d. l. hæres absens.¶Sed quia(vt dixi)non est locus remissioni in
5 contractibus.vt dicto.§.contrahentes.† Videndum est, quomodo contra istum, qui contraxit, non repertum ibi posit procedi:& in cõtes.poni .Inn.& alii dicunt,ꝗ iudex,in cuius loco contraxit,poterit eũ citare,in quocunq; territorio trahat moram.ad iertẽdum,quia de hoc est magna disputatio,
6 †an iudex posit citare subditum extra territoriũ: & loquor de citatione verbali:quia de reali non est dubium, ꝗ non potest,vt no.Io.An.in d.§.cõtrahentes.per l. quid sit fugitiuus. §.idem Cœlius.de ædil.edic. & quod citare posit subditum verbaliter extra territorium.facit tex.in dicto §.contrahentes.ibi[eorum auctoritate citati.]&c.ergo nõ alterius sui iudicis,sed ipsius auctoritate citatur. non enim dicit ad ipsorũ requisitionẽ citari. ꝓ hoc facit l.omnes.§. verũ si apparitor. C.de episcopis,& clericis.vbi Iaco.de Are.& Cy.hoc tenent etiam in iudice delicti.¶In contrarium scilicet,ꝗ extra territorium citari non posit.facit l.fina.de iurisdi. omnium iudi. & de consti.c.vltimo.¶Ad idem & fortius Clemen.pastoralis.de re iudica.vbi non tenuit citatio Imperatoria facta de rege Roberto in terris non subiectis Imperio:sed, ꝗ requiri debuit Papa.facit qđ no.Spe.in ti.de compe.iudi.adi.§.j.ver. sed nunquid.& §.fi.ver.vt autem.¶Item constat,ꝗ iudex cõtractus, vel quisquis alius totum iudicium non posit extra suum territorium expedire per iura prealleg. ergo nec partem.11.quæstione.5.c. placuit.ff.de rei vend.l.quæ de tota. Quòd autem citatio sit pars processus,patet de proba. c.qm̃ contra falsam. præterea speciale est in casu cle.de foro compet.c.j.ꝗ episcopus citat, & procedit in nõ suo territorio.ergo contrarium regulare,vt ibi probatur in prin. ¶Item iudex existens extra territorium suum censetur priuatus.de offic.præsidis.l.3.fortius ipsius nũcius,vel epistola (licèt ipsum repræsentent)censebuntur priuata.¶Quid dicendum?dominus Cy.in sua disputatione,quæ incipit. Rector ciuitatis Senarum,&c.tenet,quod valeat dicta citatio verbalis, per dictũ.§.verũ si apparitor.& l.quod promulgatis. C.de offi. p̃f. vr. ¶Ad cle. pastoralis. aliter non respondet: nisi ꝗ processit ex errore canonistarum.Istam opi.Cy. sequitur Ioan. An.in d.§.contrahentes.& respondet ad l.extra territorium. vt ibi patet.dicit enim,ꝗ citatio habet duo extrema, interlocutoriã de citando.& hoc iurisdictionis est, & quando dicit sentẽtia, vt dicta l.omnis.§.præterea.& l.cum clericus. ad fi. & hoc non fit extra territorium.aliud extremum est actus citationis,vel quo citatio nunciatur.& iste non est iurisdictionalis: vnde fit per nuncium. Dom.Oldr.dicit aliter,& sic,ꝗ tria loca sunt cõsideranda.¶Primò considerãdus est locus, vbi iudex pronunciat,dicendo quòd nemo citari debet,nisi de quo iudex pronũciauerit. C. de exhi.reis.l.neminem.& in Auth.de quæst.& cum pronunciatio de citando sit sententia. C.de episcopis,& clericis.l.cum clericus.§.fina.C. de his qui ad eccl. cõfu. p̃terea ꝓcessus factus extra territorium nõ valet:sed citatio est de processu. Insti.de pœ.te.liti.§. fina.& c. quoniã cõtra falsam.de proba.ergo citatio extra territo. nõ valet,maxime,quia in iudiciis attendimus initium.C.qui da. tu.pos.l. vniuersis. præterea quòd existens extra non posit citari(qa priuatus est quò ad exercitium, vt l.3.de offi. p̃si.) Sed citare esset exercere iurisdictionem. qđ apparet. nam per eam interrumpitur præscriptio 30. an.l. sicut. & perpetuatur iurisdictio,saltem secundùm canones.de offi. delega. c.gratum. & ꝗ non posit existens extra territorium citare, facit de rescrip.c,statutum.§.nullo.lib.6.¶Tertiò est considerandus locus: vbi executor præceptũ exequitur. & tũc habet locum præcedens opi.Cy.& Io.An.ꝗ citatio extra territorium valeat: quia præceptum, qđ facit, confert effectum suum in loca cõgruum,vt d.§. verũ si apparitor.& l.2. C. de offi.præfec.vig.& d.§.contrahentes.¶Tertiò est considerandus locus,ad quem citatur.& de hoc non est dubitãdũ,ꝗ si
b citatio fiat ad locum incongruum, non tenet:quia ibi iudex nõ posset cognoscere,vt d.l.extra territorium.& l.si cũ dies. §.si arbiter.ff.de arbi.& ff.si quis in ius vo.non ierit.l.j. in fin. non tamen nego,ꝗ sit bonus modus citandi: ꝗ scribatur iudici illius prouinciæ, vbi degit,ꝗ eum citet. Nam & aliàs quandoq; quis per edicta citatur: & tamen scribitur magistratui, vbi degit, vt ei notificet citationẽ factam, vt l.j.de requi.re.& de do.& cõtu.c.causam,quæ.in cle.j.de iudi. Et ista sunt verba Old.qui ad cle.pastoralis.de re iudi. aliter nõ respondet: nisi quia sicut Imperator voluntariè processit:ita Papa voluntariè reuocauit.Io.An.in d.c.Romana.§.contrahentes. eo. tit.lib. 6.super ver. facienda. respondet ad dictã cle.sic. videlicet,ꝗ ibi Imperator non erat iudex ex loco delicti.vel dic,ꝗ iudex contractus,& rei litigiosæ citat extra suũ territorium:quia citatio non afficit rem.& ad illã refertur citationis effectus:vt fiat missio,propter qđ etiam contra non contumacem absentem reipubl.cæ causa, vel pupillũ.vt not. hic Inn.¶Sed citatio, q̃ fit ratione delicti, principaliter afficit personã. & personam respicit citationis effectus.& ideò per iudicem delinquentis fieri debet, qđ ad hoc requirit iudex delicti:licèt ergo cõtractus parificentur delictis. hoc est verum,quò ad forum sortiendum, non quò ad inuitum trahendum

hendum ad iudicium: ex quo etiam sequitur, ꝙ propter illã contumaciam resultantem ex tali citatione extra territoriũ facta, non poterit contumax excommunicari: quia ille. §. cõtrahentes. permittit tantummodo missum contra eum, ergo vltra non debemus extendere, vt l. si verò. §. de viro. ff. solu. ma. dixi de hoc. s̃. eo. c. postulasti. solum enim forum iudicis: sub quo quis habet domicilium, intelligitur esse proprium, & ordinarium forum illius. vnde si alibi contrahat, potest ibi conueniri: sed persona non potest cogi præcisè illuc venire, vt not. s̃. c. dilecti. & licèt possit citari extra territorium, est verum, quantùm ad effectum missionis, non quò ad excommunicationem, vel aliam personalem pœnam, vt dicto. §. cõtrahentes. Ita refert hic Io. An. qui remittit ad no. per eum. ĩ. de dila. c. 2. in gloss. hic habes. dom. Ber. ad dictam cle. pastoralis. quæ innuit, ꝙ non possit quis citari extra territoriũ citatione verbali, notabiliter sic distinguẽdo, respondit. quãdoq; sunt plures iudices habentes iurisdi. separatas. tamen illæ iurisdictiones habent dependentiam à principe: vt diuersi præsides diuersarum prouinciarum constituti à principe: vel ab vno rege. & tunc vnus potest citare in territorio alterius verbo. & ita loquitur. §. verũ si apparitor. cũ simili. quasi hoc videatur permissum ab illo principe, qui eos constituit. facit ad hoc l. quæro. ff. de solu. & de admini. tuto. l. Titiũ, & Mæuiũ. §. tutores. ¶ Quidam sunt habentes iurisdictiones separatas, & distinctas: ita ꝙ vna ab alia non dependet. nec sunt sub eodem domino, vt Papa, & Imperator: & tunc non potest vnus citare in territorio alterius, sed debet requirere illum iudicem, in cuius territorio est, vt illum citet. & ita loquitur cle. pastoralis. & ita no. Bar. in l. j. ff. de req. re. & Inno. in extrauagan. ad reprimendam. super ver. per edictum. vbi alia videas super ista materia. & hæc sufficiant circa forũ ratione contractus. ¶ Venio ad alios modos, per quos sortitur qs forum, scilicet ratione domicilii rei, de qua agitur, & cõmunis patriæ Ecclesiæ Romanæ, & expediam per quæstiones. Breuiter quæro primò de foro ratione domicilii† vbi di-
7 catur quis habere domicilium. respondeo, vbi quis habet larem, atq; rerum suarum, seu fortunarũ summã cõstituit, &c. Et aduerte quia sicut in constitutione domicilii requiritur animus, & factum. ita eius mutatione, siue translatione, vt l. domiciliũ. ff. ad muni. & qđ not. Bar. in l. prædia maritima. de fun. instru. vbi dicit, quòd si quis recedit, relicta familia, & rebus, nõ videtur habere animum mutandi domicilium. secus si cum familia, & rebus de loco discedat. vtrùm autem pupillus, vel filiusfa. possit sibi constituere domicilium. dic vt in l. placet. ff. ad muni. per Bar. & quod dixi. ĩ. de paro. c. si.

8 ¶ Secundò quæro. † an filiusfa. sequatur domicilium patris. dic, ꝙ sic, de domicilio originis paternæ, quò ad munera ꝑsonalia, non pro bonis, quæ ibi habet: honores autem subit ratione originis propriæ, vel paterne. vnde genitus ciuis Paduani alibi q̃ in Padua, Paduanus erit, ratione patriæ originis, quò ad honores: quò ad facultatem verò cõueniendi poterit quis conueniri ratione propriæ originis, vel paternæ, si ibi inueniatur: aliàs vt no. Bar. in l. assumptio. §. filius. ad muni. & l. 2. de iurisd. om. iudi. per Cy. ¶ Tertiò quæro. quidam contraxit in ciuitate suæ originis, quæ aratrum passa est: vel capta ab hostibus. in quo loco dicemus istum passum posse conueniri ad istud debitum. vel pone. est exbãnitus, & hostis suæ ciuitatis. & respondeo, & dico, ꝙ poterit cõueniri vbiq;, tanq̃ vagabundus, vt dixi. s̃. c. postulasti. & remisi ad Spec. de cõpe. iudi. adi. §. j. ver. quid si debitor. & ad no. in l. hæres absens. ff. de iu. de eo autem, qui promisit soluere vbiq; locorũ: vel ꝙ possit coram quocunq; iudice conueniri, dixi supra de iudi. c. j. & per Bal. in l. si quis in cõscribendo. C. de epi. & cle.

9 ¶ † Quartò qro. si debitor promisit se soluturum Florẽtiæ: an possit in loco domicilii, vel originis conueniri: videtur, ꝙ non, quasi specialiter prouidendo de certo loco sit recessum à prouisione iuris communis. C. de procu. l. maritus. & l. fi. de pac. contrarium dico: quia cum vtraq; prouisio sit iuris communis, & interposita ad augendum. non debet operari contrarium, vt l. legata inutiliter. de lega. j. ¶ Si tamen alibi cõueniatur, habebitur consideratio interesse ratione loci, vt l. j. & l. quod si Ephesi. ff. de eo quod certo loco. & no. ĩ. de mutu. pe. c. j. ¶ Quintò quæro. si quis non habet domicilium in loco: sed quotidie conuersat̃ (vt sunt illi de Turanno, vel Cornello, qui quotidie accedunt Venetias, quæ est alterius diœcesis.) an ibi poterunt conueniri? glos. dicit quòd sic. C. vbi se na. vel cla. l. 2. hoc tamen non vendicat sibi locum in scholaribus, qui non possunt de contractibus alibi initis in studio conueniri, vt no. Iaco. Bu. in l. hæres absens. ff. de iudi. & dixi. s̃. c. qđ clericis, &c. ¶ Sextò quæro circa forum, quem qs sortitur ratione possessionis, de qua agitur: an hoc sit verum, cũ agitur de re mobili? super hoc sunt opi. Cy. tenet opi. Azo. ꝙ possit agi in loco, vbi est res, quæ petitur, vt l. quod legatis. §. si autem. ff. de iudi. quæ opi. est vera secundùm Pe. si res mobilis est in loco non animo deferendi eam alibi. aliàs nõ posset, vt l. debitor. ff. de pigno. ¶ Et hic facit ad. q. quidam per illam ciuitatem Paduæ transitum faciebat cum equo: quẽ hic volebam petere rei vendi. an possim. opi. Pe. facit, quòd non. quã credo veram, si ille, qui transit est persona idonea: aliàs si esset persona suspecta (de cuius fuga possit dubitari) secus credo, ar. l. videamus. §. qui vinum. ff. loca. & ad Trebel. l. hæres. ad hoc l. si verò. §. fi. ff. qui satisda. co. ibi ratione suspitionis res mobilis sequestrat̃. de hoc in Spe. de cõpe. iud. adi. §. j. versi. quid si quis per locum. vbi dicit, quòd ille, qui vendicat, debet sequi forum eius talis: tamen satisdabit, vt ipse no. de satisda. §. dicto. in prin. ¶ Septimò quæro. dicitur hic, ꝙ in curia Romana potest quis conueniri: nisi venisset pro alia iusta, & necessaria causa. quæro vtrùm sufficiat causa probabi-
10 lis. Nam sicut plures sunt causæ absentandi se à domo. † aliq
c enim absunt ex cã voluntaria. aliqui ex causa probabili. aliq ex causa iusta, & necessaria. aliqui ex causa necessaria, & iniusta. quæ prosequere, vt no. l. fi. ff. de in integ. resti. titu. generali. ¶ Ad propositum ergo dicit Io. An. ꝙ non sufficit ad declinandum forum, & reuocandum domum, causam probabilẽ, sed esse necessariam. puta vocatus à Papa pro subsidio Romanæ Eccl. vt ĩ. de dila. c. exposuit. vel missus ab eo, q habet potestatem imperandi. & in Auth. de sac. san. epis. in §. reuerẽdissimi. coll. 9. ¶ Item legati, & vocati causa testimonii, vel causa reddendi rationẽ administrationis tutelæ, vel aliis de causis, de quibus in l. 2. ff. de iudi. ¶ Quid dices de illo, q venit cã prosequendi appellationem. an iste dicat̃ venire ex cã necessaria: videtur ꝙ non cogitur inuitus prosequi. Inno. tamen dicit illam causam, quasi necessariam: quia ipso non prosequente, rata manet sententia. idem de reo vocato ad iudicium. nec enim isti si volunt res suas amittere, comparere, & se defendere compelluntur. & ideò inuiti trahi dicunt̃ in l. inter stipulantẽ. & l. Stichum. ff. de verb. obl. Etiam hac rõne excõicatis detentio reseruatur, vt c. cum inter priorem. ĩ. de excep. ¶ Quid dices, si aliquis veniat ad curiam causa petitionis resti. in inte. contra sententiam in se latam. nũquid diceretur iste venire ex causa necessaria. ita ꝙ habeat ius reuocãdi domum: videtur, ꝙ nõ. quia illa videtur causa probabilis, non necessaria, vel quasi. & talis de nouo agit secundùm Inn. & differentia est inter appellationem, & illã causam. qa ꝑ appellationem causa est ad curiam deuoluta: & per appellationem suspensa. secus autem in causa illa restitutionis, q̃ voluntariè in curia introducitur. ¶ Item est alia ratio: quia appellatio redarguit sententiam de iniquitate: vnde ne præualeat iniquitas æquitati, etiam excommunicatio concedit̃, vt d. c. cum inter. ¶ Sed in integrũ restitutio nõ redarguit iudicem de iniquitate: sed proprii erroris venia postulatur, q meritò potest imputari erranti. & ideo quia ex hoc dicitur aliũ impugnare, nõ habet istud priuilegiũ: sicut ille, qui se defendit, vt appellans. colligitur illa ratio diuersitatis in l. præfecti. ff. de mino-

de minori. & licèt illa sit efficax ratio: tamen quia sicut per
taciturnitatem, & negligentiam excluditur appellans, & pri
uatur iure suo per lapsum temporis. ita & ille, qui petit resti
tui. Et ideò probabiliter sic distinguit Io. An. quia aut senten
tia lata est à tali iudice. qui potest in integrũ restituere: & tũc
cum voluntariè, non necessariò, vel quasi veniat ad curiã pro
restitutione petenda: non habet ius reuocandi domum. aut
sententia lata est per iudicem, qui non potest restituere in in
tegrum. nec patet sibi remedium, vel non commodè, citra se
dē Apostolicam: & tunc iste dicta de causa ad curiam accedẽs
habet ius reuocandi domũ, si non veniat necessariò, vel qua-
si. ¶ Qui autem sint iudices, qui non habent istud ius in in-
tegrum restituendi. no. in c. causa. s̄. de resti. in integrũ. vt tũ
plenius de ista materia habeatur, qui sunt illi. qui habebunt
11 ius reuocandi domum, vel non: † sic distingue. Quando-
que quis vadit ad curiam ex causa voluntaria. & potest in-
distinctè conueniri, vt hic. & quandoque ex necessaria (vt qa
legatus missus ab eo, qui habet imperandi potestatem: vel
vocatus causa testimonij, & simi.) Isti habent etiam ius reuo
candi domum: vt hic est. Idem si ex causa quasi necessaria, vt
in proxima precedẽti questione. hoc verũ regulariter. ¶ Sed
fallit in causis, quæ requirunt solemnitatẽ, & celeritatem, vt
electionum. & in istis, quæ sunt tempore perituræ. ff. de iudi.
l. 2. §. penul. & de ferijs. l. 1. §. excipitur, & j̄. de ferijs. §. fi. Et
intellige de electionibus prælatorum. secus est in electioni-
bus canonicorum. vbi non est tantum periculum. ¶ Item in
tellige, ꝙ habẽt priuilegium: nisi cõtrahant in curia. vt dicit
glo. nam ratione contractus omnino priuilegium. excluditur,
vt dixi. s̄. c. dilecti. & in tertio, siue in quarto notabili. ¶ Itẽ
intellige, nisi ibi agant: quia in causa reconuentionis cogun-
tur se defendere. & poterit ab omnibus conueniri isto casu.
ff. de iudi. l. 2. §. 1. & 3. & §. sed si agant. Ratio quia tunc eius
legatio impeditur, cum contra alios agit. Ideo debet omni-
bus respondere, vt in præallegatis iuribus. ¶ Si autem in vna
causa patiatur sponte se conueniri, in aliis retinebit priuile-
gium, ar. l. voluntariè. C. de excu. tu. ¶ Est tamen vna differẽ
tia inter legatos, & alios, qui ex causa probabili, & necessa-
ria accedunt ad curiam. ¶ Nam alij (puta qui causa testimo
nij, vel consimili veniunt) tenentur præcisè respondere de
contractibus extra locum suæ iurisdictionis celebratis, &
ante legationem: & in eis solùm, quæ in ciuitate sua, vel
intra suam prouinciam contraxerunt, priuilegium habent,
vt dicta l. 2. §. Item si extra. legati verò possunt de aliquo de-
bito conueniri, nisi in prædictis casibus. Item intellige, quòd
priuilegium illud durat, durante tempore legationis: sed eo
finito, conueniri possunt, vt alij: quia finita causa priuilegij, fi
12 nitur priuilegium, vt l. Titia Seio. §. vsuras. de lega. 2. ¶ † Et
quando aliquid ex necessitate conceditur: concessum vide-
tur, donec durat necessitas, & non vltra. ff. de offi. præsi. l. se-
natus. & c. cupientes. §. insuper. versicu.. nihilominus. de elec.
lib. 6. ¶ Tempus tamen, quo accedit, & recedit: & tẽpus infir
mitatis, & cuiuslibet alterius iusti impedimenti, & occurrẽtis
ẽt post tẽpus legationis cõsiderabit: vt sic dicto tpe retineat
13 priuilegium, vt ff. qui. ex cau. ma. l. qui mittitur. §. fi. & l. si cui.
§. 1. & c. ¶ Sed circa hoc incidenter quæritur: † vtrùm isti ab
sentes ex causa necessaria, licèt possint priuilegio se tueri, si
conueniantur in curia (vt prædictum est) poterunt conue-
niri in proprio domicilio, siue domo. Inn. quòd sic. adeo ꝙ
si non defenditur, fiat missio contrà eos in possessionẽ. prius
tamen citatis cognatis, vt ff. qui. ex cau. in pos. ea. l. hoc autẽ.
& C. de restit. mili. l. ignorare. & plenè in d. l. fi. de in integ.
restitutio. generali. & de supradicta materia remittit Io. An.
ad Spec. de reo. ver. Item legati. & ver. se. ¶ Et etiam an in cõ
cilio prouinciali, vel sinodali competat istud ius reuocandi
domum. remittit ad no. per eum in c. graue. j̄. de præben. Et
hic subdit, quòd peregrini gaudent priuilegio legatorum: de
quibus. j̄. de peregrinis. c. 1. ¶ Octauò quæro. tex. iste loqui
tur in contractu, cuius ratione sortitur quis forum. & simili-
ter ratione delicti. Quid ergo in quasi contractibus, & quasi
delictis. de quibus Insti. de obligationibus, quæ ex qua-
si contractu. & de obligationibus, quæ ex quasi delic. per
totum. dicit glo. quòd nomen, contractus, hic largè sumitur
pro contractibus, & quasi contractibus. quam gl. tene men-
14 ti. facit ad quæstionem. † Statuto cauetur, quòd de quolibet
contractu soluatur gabella: vel ꝙ mulier, & minor non pos-
sint contrahere sine licẽtia propinquorum. An istud statutũ
extendatur ad quasi contractus. dic vt notat Bar. in l. mutũ.
§. 1. ff. de acqui. hær. & l. apud Iul. §. si pupillus. ff. quibus ex
cau. in possesionem eatur. & C. vt ac. ab hære. l. 1. ¶ Nonò,
& vltimò quæro. quia dixi quem sortiri forum. si hoc ipsum
ad exclusionem fori reuocetur in dubium: an si quis contra-
xit, vel deliquit, vbi domicilium habeat: vel sit in Romana cu
ria vt legatus. quis cognoscet de causa illa: an ille, cuius fo-
rum declinatur tali prætextu, ꝙ negetur tale delictum com-
missum in suo territorio, vel cõtractus? dic, vt no. Inn. s̄. de re
scri. in c. sup literis. & de dila. c. 2. & l. 2. §. si dubitetur. de iuri.
om. iud. & qđ dixi. s̄. c. si clericus laicum. & c. cũ si generale.

ADDITIONES.

a ¶ Declinatoria fori. Quando clericus dicatur declinare forum. no. Ang. in
cõsi statuto cauetur Florẽtino. Bar. in l. 2. C. de. acc. & in pe de pub. iudi.
b ¶ Ad locum incongruum. at non tutũ. glo. in c. veniens. de accusa. & in
c. si episcopus. 3. q. 2. & ibi Io de Tur cre Spe. de cita. § 1.
c ¶ Causæ absentandi. Quinque genera absentiarum notat Spe de sñia. §.
iuxta. ver. est etiam nulla. & §. quoniam. ver. porro. Bar. in l. fi. C. de in
inte. resti.

De libelli oblatione.

CONTINVATVR ista rubrica ad præce-
dentia in hunc modum. quia rei vocati ad
iudicium, si non declinant forum, petunt li-
bellũ: vt sciant, quid, & qualiter petitur. &
super quo debeant respondere. ideo &c. fa-
a cit ad materiam. 2. q. 8. 2 per totum. 81. di.
c. Maximianus. congruit rubricæ de app. c. significãtibus. de
verbo. signi. in cle. sæpe.

ADDITIO.

2 ¶ Secunda q. 8. vbi plenè vide Io. de Turcrema.

SVMMAE.

1 *Actor tenetur in scriptis libellum porrigere. & si agit in reali, debet
in eo exprimere rem, quam petit. si agit personali, debet exprime
re causam, ex qua petit.*
2 *Libellus est de substantia iudicij: ita ꝙ sine libello iudicium est nullũ.*
3 *Libellus debet esse clarus, & concludens, per quẽ designetur species fu
turæ litis.*
4 *Aduocatus rei quando perpendit libellum non concludere, vel ali-
ter sub nube explicari factum, quod potest se habere ad condem-
nationem, vel absolutionem, debet tacere. ratio redditur.*
5 *Libellus an debeat offerri iudici, vt tradat parti, an parti.*
6 *Casus in quibus non requiritur libellus regulariter.*

IGnarus. Dñs Ioan. An. ista tria cap. sic simul
sũmat. Actor tenetur i scriptis libellũ
porrigere. hoc in primo. & si agit in reali, debet in eo ex
primere rem, quam petit. hoc in secundo c. si agit personali,
debet exprimere causam, ex qua petit. hoc in tertio, & vlti-
mo c. ¶ Primò no. ꝙ iudex interrogauit hic partẽ, & instru-
xit eam, quid sibi agere expediret. & sic supplebit de facto. &
hoc ideo, quia ad suum officium pertinet, ne suum iudicium
sit delusorium. de quo dixi. s̄. de iudi. c. examinata. & qđ no.
s̄. de postu. præla. c. bonæ. & Bar. in l. 4. §. hoc autẽ iudicium.
de dam. infe. alios casus, in quibus iudex põt partes interro-
gare, remisi. s̄. de iudi. c. 1. ¶ Secũdò no. ꝙ hic respectu per-
sonarũ loquitur in plurali, dum dicit [habetis.] & subdit in
singulari, libellum. ¶ Ex quo collige, quòd plures possunt

 agere

agere in eodem libello,vt.s.ti.proximo.c.dilecti.ficut & cōueniri.qd qn̄ fit verū in ciuili.dic, vt no.l.ex duobus.ff. de duo.re.per Bar.¶In criminalibus vtrùm plures accusare, & accusari valeāt ī eo.libello.dic vt.l.hos accusare &.l.Iul.ff.de accu. p Bar.plures aūt res an peti possint in eodē libello,vel vnus de pluribus criminibus accusari.dic,vt l.hæredes.§.pluribus.ff.fa.eris.& c.licèt in beato.j.de accu.facit l.nō est no-
2 uum.ff.de actio.emp.¶Tertiò no.in ver.oportet.† ꝙ libellus est de substantia iudicii.ita ꝙ sine libello iudiciū est nullum& ita tenet hic glo.¶Idē Host.& Inno.qui alleg.Auten. de tempo. nō solu.pec.su.do.§.cōtestes.colla.2.& in Autē.de exhi.& intro.re.§.illud.colla.v.per quem.§.dicit Hosti.quòd nec tacitè,nec expressè potest remitti.Tan.Vin. & Phil.dicunt, ꝙ secundùm leges libellus est de substantia,non secundùm canones.¶Tractatur de hoc in specu. de libel.cōcep.§.vtrùm libellus.Io.An.dicit hic super glo.credo,ꝙ petitio sit de substantia,si fiat in modum postæ.& non in modū libelli.& si super ea lis contestetur,credo tenere processum: parte non petente necesse esset dari in modum libelli.huic videtur contra cle.sæpe. de verb.signi.& quod ibi no.glo.da-
3 tur per hoc. ¶Quartò no.super ver. declararo.† ꝙ libellus debet esse clarus,& concludens.per quem designetur species futuræ litis,vt l.edita.C.de edē.& dicit Io.An.hic,ꝙ aduocatus rei debet cauere de nimia generalitate, vt j.c.proximo.& de iniurijs.l.prætor edixit.§.ꝙ aūt prætor.Caueat etiā de verbo duplici.de rescrip.c.fi.&.l.eum quem temere.de iudi.& de oī verbo dubio, siue obscuro.s.de renunci.c.sup. hoc.&.ff.de re.du.l.si is qui ducenta.§.vtrùm.de proba.c.in præsentia.¶Ego dico,ꝙ de istis verbis dubiis duplicibus, & obscuris ille debet præcauere,qui ex eis aliquid vult fundare,siue sit actor,siue reus.¶Nam sicut actor debet probare intentionem suā clarè:aliàs succumbit.ita reus suam exceptio,vt dixi de spon.du.in rub. & Bar.in.l.non solum.§.sed vt probari.de ope.no.nun.& cle.literas. de rescrip.vbi videas.
4 Et alibi dicit Io.An.† quòd est cautela , quando aduocatus rei perpendit libellum non concludere:vel aliter sub nube explicari factum,quod potest se habere ad condemnationē, vel absolutionem,debet tacere;quia si erit dubia ꝓbatio (sicut est factum propositum) debebit sequi absolutio: vel saltem in eo, quod minus continet obscura probatio,condemnari , vt no. Inno. in c. cum dilectus. de ordi.cog.& d.c.in præsentia.& l.præses.ff.de pœnis. ¶ Et de hoc vide Io.An. in c.dudum.2.de elec.in fine primæ columnæ.vbi instruit aduocatum rei,ne talia interrogatoria faciat testibus:per quæ dubia, vel duplex positio declaratur; quia implicitè si probatur,non releuat probantem.& probata explicitè releuaret. quod no.& adde qđ dixi.j.de spon.c.ex literis.¶Quintò no.
5 † ꝙ libellus debet offerri iudici. & iudex postea tradit reo. C.de epi. & cle. Auten. generaliter.& Auten.offeratur.C. de litis contest. ¶Iste tamen circuitus non est de substantia,quia recta manu potest actor tradere ipsi reo, secundùm Inno.¶Et quod ille tex.dicit[vestris manibus roboratam.] &c.expone.i.subscriptam.tñ secundùm Host.non est necesse,ꝙ pars se subscribat.quia tabellio subscribet differentiæ productiones.& dilationem datam reo.& ita seruatur.& sic intelligitur in Auten.de exhi.re.§.sancimus. colla.5.huic dicto concor.Pet.licèt Inno.videatur minimè contrarius, secudùm Io.An.¶Sextò not.ꝙ sinodus.est iudex,& nō archiepiscopus.ad hoc.11.q.9.c.si quis presby.& c.si quis episcopus.&.j.de præben.c.graue.Hosti.dicit, quòd archiepiscopus,& suffraganeus simul in sinodo congregati sunt iudices: sed archiepiscopus tanq̄ caput,consilio , & cōsensu suffraganeorum,vel maioris ptis pronunciare debet,ar.j.de accu.c. sicut olim.& melius de tēp.or.c. si archiepiscopus.§.1.& c. nec epi.§.fi.& de his,q̄ fi.à ma.par. Ca.c.fi.mandat ergo hic libellum offerri sinodo.j.ei,q præerat tanq̄ caput,& suffraganeis tanq̄ coniudicibus.& libellum sic oblatum eadem sinodus porriget aduersario.sicut actori iudici : & iudex reo , vt Auten.offerat.& Autē.generaliter.præalleg.¶Opponit glo. de c.si quis cū clerico.11.q.1.¶So.dicit. glos.regulare est,ꝙ in causis offeratur libellus.vt sic deliberare possit reus certis induciis sibi datis velit cedere,vel contendere, vt.l.1.ff.de edē.Et illæ induciæ sunt de substantia,si petant̄, vt no.2.q.1. in summa.&.27.q.4.c. vxor.& intantum de substantia, secūdùm Inn.& Hosti.ꝙ non teneret processus , si negarent̄ istæ induciæ deliberatoriæ.arctare em̄ eas pōt iudex , sed non penitus denegare:licèt eis renunciare possit tacitè,& expressè. ff.de ferijs.l.1.&.C.de episcopis,& clericis.Aut.generaliter. facit quod no.Ioan.And.de dila.c.1.&.2. & quod no.in cle. sæpe.de verb.signi.post prin.in glo.sed cum petitio.ratione ergo prædicta (vt scilicet reus possit deliberare) est libellus
6 regulariter offerendus.†fallit in causis leuibus, & vilium personarum,vt in Auten.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.reci. secundò quando partes conueniunt,quòd iudex non in figura iudicij:sed de plano ex officio veritatem audiat, & inquirat. qua reperta dicat,& ordinet qd vult. ¶Sic intelligit Inn.casum,quem aliqui faciunt specialem.C.de priuile.scho.l.quoties.in fi.li.12.& in Aut.vt dif.iu.§.si verò contigerit.colla.8. ad quod no.de arbi.c.cum tempore.j.rñ.non autem possint partes pacisci,ꝙ iudex amisso ordine iudiciario , diffinitiuā daret:quia ordini substantifico nō possunt partes renūciare, vt no.in c.fina.de re.iu.lib.6.per l.nemo potest.de le.1.& qđ dixi in.c.si diligenti.de foro compe.¶Tertius casus est in cā inquisitionis,& alijs, in quibus procedit̄,lite nō contest.vt.j. vt lite nō cōtesta.c. qm̄ frequēter.§.porro.¶Quartus casus, quādo ep̄s inter cle.suos iudicat,vt dicto c.siqs cū clerico.qđ quidā dicūt spāle.¶Alij dicūt idē in delegato,qa nō est dare rationē differentiæ.qđ placet Inno.& Spe.eo.ti.§.nunc vidēdum est , nunquid .Sed secundùm Ho. vtrūq; contradicit illud.c.& ideò illud potest intelligi , quando breues sunt lites.¶Quintus casus est,qn̄ iudex reddit rationem de administratione sua.in Aut.ne iudi.sine quo. suffra.coll.2.¶Sextus,quando agitur de beneficijs auctoritate rescripti apo.secundùm quosdā , vt no.de æta.& quali.c.accepimus. ¶Septimus in causa matrimoniali,qn̄ iudex procedit ex officio. j.de clande.despon.c.cū inhibitio.¶Octauus,quando diœcesanus petit certificari de beneficijs minus canonicè obtētis sine sua licētia,vel vocatione diutina:vel alijs excessibus, quos diœcesanus ex officio habet corrigere.quod dic , vt le. s.de cleri.pegri.c.fi.& vt ec.benefi.c.ne nostrā.de simo.c.licèt Heli.¶Nonus,quando agit̄ de re per transactionis sententiam,seu compositionem finitam: ne lis ex litibus oriatur.ad hoc dictum aduerte,quia de sententia est certum , ꝙ cum petitur executio,non requiritur libellus,vt no.in l.1.C. de iudi.nec cognitio,vt no.in l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff. de re iudi.¶Sed inquantum dicit Io.An.post Doc.ꝙ transactio,& cōpositio sine libello expeditur.aduerte,quia innuitur,quòd habeant paratam executionē,sicut sententia.quod an sit verum,& quando,dixi supra de offi.delega.c.si quando.& l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pac.¶Decimò quando agitur inter religiosos de his , quæ ad religionem pertinent.de regula.c.1.de appell.c.reprehensibilis.¶Vndecimò secundùm Innocen.si consuetudo sit,quòd libellus nō detur:quia in his, quæ circa iudicium versant̄,valet consuetudo.C.de priuileg.scho.l.fi.¶Duodecimò de eo, qui mit.in pos.causa rei ser.c.3.§.quando narratur factum à partibus corā Papa.de hoc.j.de litis contesta.c.vnō. ¶Tredecimus, vbicunq; iudex procedit ex officio,sub quo plures casus cōprehēduntur.de hoc.j.q filij sint legitimi c.lator.de offi.ord. c.1.de iureiuran.c.ad nostrā.2.&.c. sicut nobis. ¶Quatuordecimus, in causis merè spiritualibus nō requirit̄ libellus.de dolo & cōtu.c.1.Nec in causis requirit sūmaria cognitio.ff.ad exhi.l.2.& l.3.§.ibidē.& de lib.agno.l.si qs à li.§.si vel parēs.nec i notorijs.2.q.j.c.de manifesta.¶Subdit de his quæ,

quæ iudicis officio expediuntur, an requiratur libellus. puta petitur alicuius electi confirmatio: vel missio in possessioné ex edicto di. Ad. tol. vel carbo. vel nomine vētris. vel petit aliquis sibi dari bonorum possessioné cōtrata. vel aperiri testamentum: vel ne quid fiat in loco publico. In his omnibus, & similibus dicit Ioan. An. post Inn. ꝙ si contra neminem agatur, nec aliquis contradictor apparet, non est offerendus libellus. s. de elec. c. dudum. j. & 2. & de testi. c. cum olim. ff. de appel. re. l. fi. tutius tamen est secūdùm Host. ꝙ in omnibus his scriptura iudici offeratur, in qua cōtineatur quis, & quid, & quare petat: vt pronunciatio iudicis habeatur certior, vt Insti. de ac. §. curare. & patet in eo, quod le. & no. de verbo. si gni. c. dilecto. ad fi. Istos casus hic enumerat Io. An. post Inno. & Host. quos plenè vide in Specu. de li. concep. §. nunc dicendum. ¶ Vltimò Inno. super rub. & Hosti. qui quærunt de tali quæsti. porrexi libellum contra Titium, petens mihi vacuam possessioné tradi, amotis pensionariis. die statuto non comparet Titius: sed comparent pensionarij, & cum eis lité contestor. quæritur, an valeat talis litis contestatio. dicunt ꝙ non: quia pensionarijs non est oblatus libellus. 3. q. 3. offeratur. quia in vno libello non sunt conueniendi duo. hoc verum secundū Ioan. An. nisi pensionarius conduxisset à me domum: tunc enim, si vult comparere, & causam suam iuuare, audietur. ff. de appel. l. ab executore. & C. de litig. Authé. nunc si heres. de re iud. c. cum super. imò præiudicaret sibi, si non defenderet. j. de re. iudi. c. quāuis. & sic intelligitur de fi. presby. c. veniens. ¶ Ita dicit ad literam Ioan. An. qui sic loquendo non aduertit ad dubium Inn. & Hosti. quos non est verosimile dubitasse, ꝙ pēsionarii pro suo interesse venientes in iudicio ritè fundato essent audiēdi, vt c. veniens. j. de testi. & dic. c. cum super. cum simili. ¶ Et ideò mihi videtur, quòd in alio dubitauerit, videlicet an libelli oblatio facta cōtra principalem sufficiat ad fundandum reliqua substantialia iudicij: vt litis conte. cum illis, qui comparent pro suo interesse. qui possunt liti assistere, non in se transferre. vt not. Innocen. infra de spon. c. veniens. & dicunt ipsi, quòd non sufficit, vt possit perueniri ad diffinitiuā: licèt ergo ex ꝓbatis, & alijs isti, q̄ possunt assistere ꝓ suo interesse, possint causam adiuuare etiam iustificati. iuxta no. in dicto c. cum super. nō tamen in eorum persona possunt substantialia iudicij fundari. quod est no. Nec ob. quod dicit Ioan. An. quòd præiudicarent sibi, si non assisterent: quia istud est verum principali præsente, & litem prosequente. secus si eo absente contra eum, tanquam contra contumacem, admisisset: vel sentētiam pronunciasset, ar. l. si ideo. & l. Gaia. ff. de euic. In terminis igitur quæstionis Inn. & Host. in quibus dicitur, quòd Titius principalis non cōparuit, malè sentit Ioan. An. quòd pēsionarijs possit generari præiudicium. & si post litis contest. Titius principalis in absentia condemnaretur: quia præsumitur condemnatus potius propter culpam, quàm ꝙ malam habuit causam, vt d. l. si ideo. quod no.

SVMMAE.

1 *Plures ad eandem rem possunt conueniri rei vendicatione.*
2 *Reus conuentus potest petere declarationem libelli obscurè concepti.*
3 *Res, quæ petitur, debet clarè deduci in libello, & quomodo.*

SIgnificantibus. ¶ Diuiditur in duas partes. In prima parte appellantis narratio. in secunda appellationis com
1 missio. Secunda ibi [quocirca.] ¶ Primò nota, † quòd plures ad eādem rem possunt cōueniri rei vendi. quia fortè possidebant pro indiuiso. ideò possessio, prout concernit quemlibet ex eis, obligatur. similiter, si ad plures hæredes peruenit, pro partibus tenebuntur, si ante litis contestationem, cū defunctis. si verò postea, an pro parte: an verò prout quilibet reperitur possidere, teneatur. dic, vt notat Barto. in l. præ
2 torem. ff. de præto. stip. ¶ Secundò no. † quòd reus conuentus potest petere declarationem libelli obscurè concepti. per hoc enim libellus non vitiatur: sed exceptione opposita declaratur: aliàs valeret iudicium: dumtamen declaretur obscuritas in processu, vt l. in ac. ff. de fur. & no. in l. j. §. si quis ar
3 gentum. ff. depo. ¶ Tertiò not. † quòd res, quæ petitur, debet clarè deduci in libello. & si res immobilis est, saltem per duos confines. Si mobilis alijs circunlocutionibus: ita quòd reddatur certa, vt l. forma. ff. de censi. & l. si in rem agat aliquis. ff. de rei ven. ¶ Quid dices, si cum plures terras possideret reus cōuentus, nec petijt declarari. videt, ꝙ omnes includantur in petitione actoris, vt l. si ex multis. C. de an. exc. sed ibi speciale in interruptione præscriptionis. dico igitur, si obscurè deduxit, & obscurè probauit (ita quòd ex probatione non potest percipi de qua terra senserit:) debet reus absolui; quia dubia probatio non releuat probantem, vt c. in præsentia. de proba. ¶ Opponit Ioan. An. de superfluitate. nam illud. c. situatum est infra de app. Sed in iure nihil debet esse superfluum, vt s. in prima constitutione Gregoriana. ¶ Sed ad alium finem ponitur ibi, quàm hic. hic enim ponitur propter principium c. in quo quæritur de libello: ibi ponitur propter fi. c. vbi de ap. glo. magna prosequitur, quid debeat continere libellus in iudicijs secularibus vniuersalibus, & generalibus. & hoc in prima parte gl. & in secunda parte prosequitur, vtrū libellus possit emendari, mutari, ibi. Item not.

De litis contestatione.

PREMISIT iurislator pro fundamento iudicij de foro competen. cuius omissio reddit iudicium nullum, vt C. si à non cōpe. iudi. per totum. postquam deuentum est ad iudicem competētem, libellus offertur, vt in Auth. offeratur. de lit. contesta. quo oblato. & exhibita copia parti, datur facultas reo reconueniendi actorem. in ti. præcedenti de mu. peti. quo facto ad lit. contest. quæ est pars fundamentalis iudicii, sicut iudicis competētia, vel libelli oblatio. quod patet, quia eius omissio reddit iudicium retro nullum, vt in. 1. c. habetur de materia. 3. q. 3.
a c. offeratur. a repetitur in 6. cui cōgruit. de verbo. sig. c. forus. ver. lis autem. & c. ex parte. de elec. c. dudū. 2. de offi. dele. c. relatum. de offi. iud. c. 2. de reg. iu. c. inter. de appel. c. significante. & c. interposita. in fi. li. 6. de procu. c. 1. & 2. & c. si duo. cle. sæpe. de ver. sig.

ADDITIO.

a ¶ Offerētur. vbi plenè vide Io. de Tur. cre. qui plures ibi ponit quæstiōes.

SVMMAE.

1 *Omissio litis contestationis reddit iudicium nullum.*
2 *Litis contestatio est de substantia ordinis iudiciarij.*
3 *Iudex si reperit processum nullum, non debet ferre sententiam in causa secundùm ipsum processum.*
4 *Litis contestatio facta coram arbitro non valet coram ordinario, nec econuerso, quò ad diffinitiuam sententiam.*
5 *Petitio quando præcedit, & subsequitur positio, an fiat litis contestatio.*
6 *Litis contestatio quid sit.*
7 *Reus si confiteatur petitionem actoris: an ex illa confessione resultet litis contestatio.*

1 OLim. † Omissio litis contesta. reddit iudicium nullum, quæ resultat ex facti narratione in iudicio, & conuenti respon-

sione sequuta,nõ autẽ ex positionibus,&respõsionibus eis fa-
2 ctis.¶Primò no.† ꝙ litis cõtestatio est substãtia ordinis iudi
ciarij:an autẽ partes possint huic solẽnitati renũciare,& paci
sci.vt sine lit.contesta.& reliquo ordine iudiciario in cã pro-
cedatur.dic vt no.in.c.fi.de re iudi.li.6.¶Secundò no.in cau
sis fiunt petitiones,& responsiones ad eas,quas ad faciliorẽ
expeditionem litium propter partium confessiones vsus lõ-
geuus admisit in causis.in cle.sæpe.de ver.sig.ver.qa.¶Ter-
tiò no.ꝙ iudices receptis positionibus,& aliis remiserũt cau
sam ad examen apostolicum:quia fortè sic habuerunt in mã
dati:svel ita partibus placuit.de ista remissione qñ, & qua
liter fieri debeat.dic vt.ĵ.de ap.c.intimasti.& in Spec.in ti.de
3 remissio. ¶Quartò no. † ꝙ si iudex reperit processum nul
lum, non debet ferri sententia in causa secundùm ipsum
processum.sicut qñ perpẽdit de libelli ineptitudine,vt.c.exa
minata.de iudi.eccle.¶Quintò no.qualiter fiat litis conte-
statio,scilcet per patientiam in iure &c. ¶Et no. ꝙ dicit[in
iure.] & sic coram iudice facienda.nam extra iudicium non
contestatur lis.¶Sed nunquid coram arbitro:videtur, ꝙ sic,
4 vt l.1.ff.de arbi.dicit Speculator,† ꝙ litis contestatio facta
coram arbitro, non valet coram ordinario econuerso quò
ad diffinitiuam sñam.sed quò ad alia, quæ fiunt coram eis,
ꝑut leg.& no.ĵ.de testi.c.ꝑsentata.Ita no.Spec.hic.&.§.nunc
tãgamus.¶Oppono,& videtur ꝙ per positiones, & respon-
siones fiat litis contestatio:quia positiones fiunt super facto
deducto in iudicio.& reus, qui eas negat,satis videt negare,
qđ petit actor, saltem indirectè.quod videtur sufficere ad li
tis cõtesta.ĵ.de dolo, et cõtu.ꝑut hic dicit.nihil.n.refert,qd
ex æquipollentibus fiat.,vt.C.de insti. & substi.l.si mater.sol.
vt in principio l.gl.magnæ.quæ non potest dici solntio:licèt
enim litis contestatio sit principium causæ,& sine ipsa nul
lum reddatur iudicium:vt dicit glo.tamen vtrùm inducatur
per positionem,& responsionem hic id,ad qđ op.tendit.põt
ergo dici,vt sequitur in glo.ꝙ ideo non resultat litis cõtesta.
ex posi.& responsi.quia litis contestationem debet ꝓcedere
libellus,vt.s̃.de libel.ob.c.1.adhuc illa non videtur bona,qa
innuit,ꝙ præcedẽte libello per positionem,& responsionem
induceretur litis contesta.qđ non credo: quia positiones fi-
unt ad probationem intentionis.Ideo debet sequi li.cõtesta-
tionẽ,non inducere.¶Soluit ergo glo.aliter in ver.& põt ra-
tio assignari.&c.vt in ea patet.Ho.assignat alias rõnes supra
dicit'ẽm,ꝙ litis contestatio est iudicii fundamentum.positio
nes,siue aliæ probationes sunt ædificium.¶Item ꝙ sicut vna
est lis:ita vna debet esse contestatio.Sed iã sequeretur, ꝙ tot
essent cõtestationes,quot essent positiones,& rñones.¶Itẽ
quia litis contestatio firmatur hoc tit.positio verò partium
confess. credo glo. verã ibi. & põt ratio assignari &c.¶Ille
enim,qui ponit,nihil petit.& sinẽ petitione iudicium nõ pro
cedit:quia non potest ferri sententia,vt c.licèt Heli.de simo.
& l.vt fundus.communi diui.† vbi ergo præcessisset petitio,
5 & subsequeretur positio. an fiet litis contesta. respondendo
tali positioni?Rñ.si talis positio solùm contineret quædã de-
ducta in libello,& non oĩa.tunc non fiet litis contestatio. Si
verò sit vna positio generalis de oĩbus,quæ continẽtur in li-
bello.& ad illã fiet rñsio, affirmando, vel negãdo.an ex hoc
resultet litis cõtest. dubitatur.Bar.hic in fi.glo.tenet, ꝙ nõ,
per istum tex.Hosti.contra.ar.l.si is qui ducenta.§.vtrum.ff.
de re.du.ibi[eorum,quæ obijciuntur, quod non feci.]quasi
dicat sufficit, ꝙ omnia negentur. Non ob.illud.c. ꝙ in-
telligitur de singularibus positionibus.qđ patet ibi [quibus-
dam positionibus.]&c.quasi dicat de pluribus,& singulari-
bus loquar.non de vna.vult Speculator hoc e.titu.§.2.versi.
& non refert etiam. Cy.sentit cũ Hosti.postq̃ ẽm apparet
ꝑ responsionẽ actoris intentionem negatiuam:satis liquet de
animo litigandi.& id sentire,esset imponere legem verbis,&
non rebus,cõtra l.2.in fi.C.communia de le.Ita no.Cy.in.l.1
C.eo..tit.in.4.q.¶Et infert illa ratio, hoc verum esse, non
solum si vna positio,cui responsum sit, complectatur totum
tenorem petitionis actoris.Sed etiã idem iuris sit,si respon-
sum fuerit pluribus positionibus.similiter totum petitionis
effectum:quia non est dare rõnem differentiæ inter vnam,&
plures.maximè qa idẽ operatur genus quò ad oĩa:qđ ope-
ratur species quò ad speciem,vt l.si duo.de admini.tut.¶Ve
6 nio ad qõnes,& primò qro,† quid est litis contestatio a glo.
a diffinit,vt in ea patet, ibi[est autẽ.]&c.¶Et est communis
diffinitio omnium, secundùm Ioan.An.qui eam reprobat ꝑ
hunc text.Nam per positionem,& respõsionem narrãt hinc
inde negocium coram iudice.& tamen non fit litis contesta
tio.diffinit glo.aliter,videlicet ꝙ litis contestatio est funda-
mentum iudicij per petitionẽ in iudicio propositam,& con-
gruam responsionem sequutam animo contestandi litẽ fa-
ctam.quo omisso,si in figura iudicij procedatur, grauantur
inanibus laboribus,& sumptibus litigantes.exponit Ho.sin-
gu.verba.Ideo enim dixit[fundamentum] qđ est exordium
litis.de of.dele.c.super questionum.§.intentionis autem. ꝙ
verò dicitur lis mota,propriè de verbo.sig.c.ex parte.2.nec
autem dicitur quis petere,sed petere velle, vt l.amplius.ff.rẽ
ratam ha.Ideo dixit[in iudicio]quia extra iudiciũ petendo,
vel negando,nõ resultat litis cõtestatio,vt dixi supra in ver.
notat. alia verba non expedit declarare:qa patebit ex his,
7 quæ.ĵ.dicam.¶Secundo quæro† nunquid si reus confitetur
petitionem actoris,ex illa confessione resultat litis contesta.
glo.hic dicit,ꝙ siue rñdeat confitendo,siue negando animo
procedendi in causa,inducitur litis cõtesta.Cy.C.e.l.1.dicit,
ꝙ simpliciter confessio non inducit litis contestationẽ.C.de
iud.l.rem non nouã.§.patroni. vbi dicitur contra &c.¶Sed
ille,qui simpliciter confitetur,non contradicit.præterea si ex
confessione resultaret litis contestatio,deberet cõtra confes-
sum sequi diffinitiua sententia.& tamen sequitur simpliciter
præceptum de soluendo, vt l.si debitoris.ff.de iudi. alle.Cy.
pro casu l.si reus paratus.ff.de procura. secundùm lec.glos.
8 Aduerte tamen: † quia licèt confessio simplex non inducat
litis contestationem:producit tamen effectus,quos solet pro
ducere litis contesta.qui sunt plures quò ad interruptionem
præscriptionis, & eius perpetuationem. quò ad præclusio-
nem exceptionis dilatoriam.quò ad potestatem reuocandi
procuratorem.& quò ad plura alia, de quibus in Specu.eo.
titulo.§.effectus.¶Si autem confessio non esset simplex, &
pura:sed cum aliquo adiuncto.(puta confitetur debitũ, sed
sub cõditione:vel se soluisse & similia:) tunc bene per talem
confessionem resultat litis cõtest.vt no.Accur.in.l.1.C.eod.
tit.& hoc sentit etiam glos.hic dum dicit, quòd confessio fue
rit animo procedendi in causa,& ea intẽtione, & proposito:
hic autem non potest adaptari ad confitentem purè,& sim-
pliciter:talis enim habetur pro iudicato,vt l.1.C.de confes-
sis.aptetur ergo ad confessionem qualificatam: quæ inferat
propositum litigandi.& sic intellige glos.¶Tertiò quero iu-
9 xta prædicta.pone.†,ꝙ confiteor:tamen obiicio exceptionẽ
pacti de non petendo præscriptio.trãsactio.vel sim.an ꝑ illã
confessionem resultat litis contestatio.videtur, ꝙ sic, per il-
la,quæ per Pe.dicta sunt; quia apparet de animo litigandi.
Specu.arguit pro,& cõtra hic eodem titu.§.2.versic.sed nun
quid per exceptionem.& in hoc residet:videlicet quòd nõ sit
litis contestatio:exceptio enim peremptoria ordinat ad ex-
clusionem actoris,quæ, nisi sit lis contestata, non videtur in
iudicium deducta, vt l.1.C.eodem.vbi Cy.in.2.quæst.distin
guit,dicens,ꝙ quædam sunt exceptiones,quæ respiciunt ne-
gotium, de quo agitur:vt omnes perempto. regulariter.
Quædam, quæ respiciunt negotium, & iudicium : vt ex-
ceptio rei iudicatæ, iurisiurandi, & similium.primo casu ꝑ
eorum obiectio.fit litis contestatio.nõ enim illa potest dici
cõfessio simplex,imò implicita,continens in se negationẽ.en
gat.n.qđ petit.quę exceptionẽ obiicit,vt ipse no.de iura.cal.
l.2.in prin.in 4.q.¶ Secundo casu,quãdo exceptio,quæ op-
ponitur

ponuntur, tangunt negotium, & iudicium (vt ſunt illæ, de
quibus ſup.eod.c.1.& de litis conteſta. lib.6.) Et tũc refert:
quia aut opponuntur proceſſui in modum emergentium: &
non inducitur litis conteſtatio.aut opponuntur petitioni.(&
ſi in modum iuſtitiæ obtinendæ.) & tunc idem, quod de
aliis dixi:videlicet litis cõteſtatio inducitur per earum obie-
ctum. Ita dicit ibi in 2.quæſtione per alleg. l. emptor. C. de
præſcrip. longi temporis. ¶ Quartò quæro: quia dixi ſupra
in diffinitione litis conteſ.quòd reſpõſio debet eſſe cõgrua.
& dixi,vtrùm cenſeatur congrua,ſi confitetur,vel perempto
10 riam exceptionem opponat.†quæro vtrùm ſit congrua.ſi re
ſpondeatur ad narrationem facti tantùm, vel ad cauſam in
libello deductam:vel ad ius,vel ad concluſionem libelli. Sed
vt clarius intelligas.præmitte, quòd ex facto oritur obliga-
tio:ex obligatione actio.vt l.licet.§.ea obligatio.ff. de procu
ra.actio producit ius proſequendi in iudicio, quod debetur,
vt Inſti. de ac. in prin. Iſta autem non ſunt adeo connexa,
quòd non poſſit vnum ſine altero eſſe verum, ſecundũ quòd
actor contra me deducit:quia ſecum contraxi:& tamen non
ſum ſibi obligatus: quia minor ſine auctoritate tutoris ven-
didit. ¶ Item poteſt eſſe, quòd ſum obligatus ad id,
quod petitur:non tamen ex contractu,ex quo petit.¶ Item
poteſt eſſe,quòd ſum obligatus: tamen actio non cõpetit cũ
effectu,obſtante exceptione pacti tranſactionis,& ſi ¶ Item
poteſt eſſe,ꝙ ſubeſt obligatio, & actio. tamen inefficaciter
propter Velle.vel Mace.& alia ſingularia beneficia.quo caſu
factum,obligatio,& actio ſunt vera:tamen concluſio nõ pro
cedit.qua petit debitum tale.vtrùm ergo ſufficiat reſponde-
ri ad alterum ex prædictis,ad hoc vt valeat litis conteſtatio?
Inno.Ho.Pet.& Ab.vt refert hic Ioan.An.dicunt, quòd ſiue
negetur quod innuitur.puta pecuniam,quæ petitur à præla-
to, non eſſe conuerſam in vtilitatem eccleſiæ, & per conſe-
quens ex mutuo nõ teneri.ſiue reſpondeatur ad cauſam.pu-
ta quia negat actorem mutuaſſe,vt aſſerit in libello. ſiue ne-
get concluſionem. puta quòd dare, vel tradere non tenetur:
ſemper enim reſultat litis conteſtatio ex reſponſione ad alte
rum ex prædictis,ſiue neget factum,ſiue obligationis vincu-
lum,ſiue cauſam,ex qua petitur, ſiue actio actori compete-
re,ſiue petendi ius habere. de quo per Hoſtien.in ſumma de
libel.oblatiõ.§.quid debeat. verſicu.alii dicunt. & in Specu.
eodem titulo.§.2.verſ.ſed nunquid per reſponſionem. & ver
ſi.ſe.& hoc nõ. vt ſalues conſcientiam tuam in reſpondendo.
potes enim contraxiſſe, ſed non es obligatus: quia fortè res
tibi commodata, vel depoſita ſine culpa tua perit, vt l. quod
te.ſi certum pe.ff.¶ Item potes contraxiſſe, & eſſe obligatus
agenti:tamen non cõpetit actio.quia alteri iura ceſſit. ¶ Itẽ
contra te poſſent illa tria concurrere:tamẽ agens petere non
poteſt; quia prodigus, furioſus, vel minor. Cum enim om-
nia in prædictis exemplis non poſſis ſalua conſcientia nega
re:particulam,quam tu potes,nega. vt refert hic Ioan. And.
Hoſti.feciſſe,cum videret libellum ineptè conceptum. dixit
enim[confiteor narrata:ſed dico petita fieri non debere.]&
ego ſimiliter feci.agebat enim emptor ad rem emptam,pre-
tio non oblato:ſub nube enim reſponderi feci, negando peti
ta,vt petebantur,fieri debere. quod cum poſtea decretũ fuit
agi non poſſe(quia nõ obtulerat pretium) abſolutus fuit cli
entulus meus,per l.Iul.§.offerri.ff.de act.emp.¶Circa iſtam
congruam quæſtionem quærit etiam Ioan.And.quid ſi reus
ita reſpondeat[contendendum puto.] dicit, quòd non eſt
lis conteſta.per talem reſponſionem:quia poſſet velle contẽ
dere,licèt libellus contineat veritatem. quid autem, ſi dicat
[non confiteor,nec nego:ſed nolo litigare.]videtur lis con-
teſtata.s̃.de poſtu.prel.c.1.in prin. ibi [quòd idem magiſter
in fratrum præſentia requiſitus.] &c.¶ Tutius tamen eſt,vt
cogatur reus exprimere, an neget, vel debitum confiteatur.
ff.de confeſſis.l. certum. & ita not. Specu.in dicto.§.2.verſi.
quid ſi peto.& verſi. ſeq.vbi vide quid iuris de illo, qui dicit
[nolo cũ aduerſario litigare.] Nam dicit ibi, quòd non eſt
lis conteſtata per talẽ reſponſionem:quia neſcitur,vtrùm ne
get, vel fateatur debitum.quod verbum no.¶Quid ſi reſpon
deat [cedo liti.] dicit Ioan.And.quòd non eſt lis conteſta-
ta.debeat tamen hoc caſu res ab eo auferri manu militari,vt
l.qui reſtituere.ff.de rei vendi.coniuncta.l. poſtquam liti. C.
11 pac.¶ Quintò quæro,pone † quòd actor in libello ſimp lici
ter narrauit factum,& nihil petiit. reus cõtenta in libello ne
gauit,an ſit lis conteſta. Hoſt. dicit quòd tollenda eſt hui uſ-
modi litis conteſtatio.vt res magis valeat, quàm pereat. de
ver.ſigni.c. Abba.de inſti.c.cũ veniſſent.Hoſti. dixit talem li
bellum,in quo nihil petitur,non recipiendum. cum ſine peti
tione ſententia dari non poſſit,vt l.vt fundus. cõmuni diui.&
l.fi.de fideicom.li. niſi fortè de ſpiritualibus (& inter religio
ſos) agatur. & quando factum coram Papa proponitur.tũc
enim ſine petitione porrecta narratio actoris: & reſponſio
rei litis conteſtationem facit,vt dicto c.cum veniſſent.vt prę
ſentia eius ſuppleat omnem ſolemnitatem.C.de teſta.l.om-
nium.& de tranſac.c.1. ſecundùm Inno. ¶ Et hoc tenet cu-
ria,maximè quando agitur de electionibus, vel prouiſioni-
bus eccleſiarum: in quibus põt hodie procedi ſine conteſta
tione,per cle.diſpẽdioſam.de iudi. de hac quæſtione planius
dixi.s̃. de li. ob. c. 2. in 6. & vltima qu. prim articuli, quæ
b fuit,quæ debeat continere libellus. ¶ Sextò † quæro ſi præ-
ceſſit ſolemnis petitio, reus nõ negat contenta in petitione.
non tamen animo conteſtandi litem.vtrùm non ob. tali pro
teſtatione erit litis conteſtatio? glo.tenet hic,quòd non,pro
pter dictã proteſtationem, quæ declarat animum proteſtan
tis.de hoc ſatis in Specu.e.ti.§.2.verſicu.patet.vbi ponit opi.
Cy.& in dicta l.1.C.eo.titu.ſimiliter & illam glo.quæ cõcor
dat cum iſta, videlicet quòd non ſit lis conteſtata,ꝑpter illã
proteſtationem.¶ Subdit tamen. nunquid iudex poſſit ha-
bere litem pro conteſtata.quando reus cum tali proteſtatio
ne reſpondet. videtur quòd ſic, vt l.certum. ff. de confeſſis.
¶ Alii, vt Iaco.de Are. contra. quia in litis conteſt. deſide-
ratur verborum expreſſio.de iudi.c.rem non nouam.§. pa-
troni.& vbi opus eſt verbis, non ſufficiunt alii actus, vt l. 1.
verſi.cõtra ſi ſine ver.ff.de verbo.ob. & hoc eſt verũ.¶Quid
ergo fiet,poterit ne eum iudex cõpellere,vt præciſè reſpon-
deat?gl.videtur dicere qui non in Authen.qui ſemel.C.quo-
modo,& quando iudex.procedetur ergo cõtra eum,tanquã
contra contumacem admiſſum in poſſeſſionem,& ad alia iu
ris remedia, de quibus in c. quoniam frequenter. §. in aliis.
infra.vt lite non conteſtata.paria enim ſunt non venire: vel
venire,& nihil iuſtè proponere,vt l.ſcire oportet. §. ſcire.de
12 excu.tu.& c.1.s̃.de iudi.†.Et habetur pro abſente, qui præ-
ſens eſt:& non vult facere,quod ei incumbit.ff. de fideicom.
li.l.non tm̃.§.fi.alij vt Iac.de Rau.& Pe.dicunt, ꝙ inuitus co-
getur reſpondere:quia iudicium redditur in inuitum,vt l.in-
ter ſtipulantem.§.j.de ver.obli.& cogetur remediis prætoris,
vt l.1.§. ex hoc edicto. de ven. inſpi. & de noxa.l. quoties.
poteſt tamen actor eſſe contentus miſſione. & ita intelligun
tur iura præallegata.& hoc tenet ibi Cy.in ſeptima.q.¶ Se-
13 ptimò quæro†vtrùm ſufficiat narratio, & petitio in libello
facta,vel exigitur,ꝙ adhuc verbotenus actor petat ĩ libello,
narret,& coram iudice petat.Ioan.An. poſt Hoſt.tradit illã
practicam.primò enim iudex interrogare debet reum: vtrũ
propoſita in libello credat vera eſſe,& petita fieri debere. &
reo negante,vel confitente, fit litis conteſtatio. & hoc quod
dicit tex.[per petitionem in iure propoſitam: & reſponſio-
nem ſecutam.] quaſi dicat,nõ ſufficit,ꝙ actor libellũ in ſcri
ptis offerat:quia libellus nõ loquitur, imò neceſſe eſt,ꝙ cõtẽ
ta in libello ꝓponat,hic ergo opus eſt verbis. Inſti. de verbo
obliga.in prin.& C.de vſuris.l.1. per libellũ eñ editur actio,
vt l.edita.C.edẽ. & multum intereſt inter editam actionem,
& litis conte.vt l. 1. C. eo. non ergo, ꝙ libellus oblatus eſt,
ſed ipſo narrante,& loquente fit conteſtatio.ad idẽ.C.de iu-

ra.calũ.l.2.post prin.de test.c.psentium.li.6.¶ Nec interest, vtrũ iudice interrogãte hoc fiat:an parte s iter se hoc faciãt, iudice sedente pro tribunali,& auctorizãte.ff.de inter.actio. l.si fine.j.Ita dicit Io. An.post Host.& Inno.idẽ sentit, dum dicit,ꝙ litis contestatio requirit verba.Ego, an hoc sit bene dictum,dubito,quia tex.non habeo,qui exigat in litis cõte. expressionem verborũ. ¶ Sed simpliciter iste tex. & similes dicunt, ꝙ per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit litis contestatio.petitio.aũt,& ad ipsam responsio æquè bene põt fieri,sicut viua voce.regulariter voce vr̃ exprimi,qd redigitur in scriptis,vt l. iubemus. §. oportet enim.C.de testa.hinc est,ꝙ lex semper loquitur,vt l. Arriani.
c C.de hæreti.facit qđ no.ᶜde sen. excom.c. constõnem. lib.6: vbi mittens literas excommunicato,ligatur: ac si sibi loqueretur.Nec refert vtrùm verbis,vel signis intẽtio declaretur,
14 vt l.certum.ff.si certum pe. ¶Item, secundùm prædictos sequeret,ꝙ mutus casu fortuito,tñ sanæ mentis, nõ possit litẽ contestari.cum tñ possit restari, & alia facere, vt l.si mutus. de testamentis.& l.mutum.de acqui.hære. & c. cum apud.j. de spon.& hæc opi.magis nitit̃ æquitate. Opi. aũt pdictorũ magis rigore.circa hoc quærit Io.An.si in actis reperit̃ scripta sufficiens rei responsio:non tamen reperitur præcisè actoris propositio,vel interrogatio.dicit ipse,præsumam omnia solemniter acta.sicut dicitur de stipulatione.C.de contrahẽ. stip.l.j¶Quid si non apparet de aliqua responsione facta libello:sed post ipsum libellum reperitur scriptum,lis est contestata.dicit Host.psumã oĩa solẽniter acta. Insti. de fideius. §.fi.nisi fortè pmittant̃ verba inepta,sicut dicit Host.se qñq; vidisse:vt si dicat̃[respondit reus, ꝙ contendere velit.] & sic facta fuit litis contesta.secus si diceret[& est lis contestata.] ¶Est ergo vis ĩ eo,ꝙ dicit sic.ad hoc,qđ no.de reg.iur.c.sicut opi.Host.tenet Bart.in l.sciendum.ad fi.ff.de ver.obli.Bal.tenet opinionem Specu.qui tenet contra Host.vt ipse refert in l.ꝙ si dubitet.ff.de acqui.here.mihi videtur verior opi.Host. & Bar.Non ob.qđ dicit,ꝙ alius est effectus litis contesta.q̃ fit per confessionem,& alius si per negationem. & sic ratione huius dubii videtur dicta litis cõtesta.sic in nube scripta. dico enim,ꝙ non est alius effectus,quando confessio indicat aĩm litigandi.& de ea debemus intelligere, nõ de pura. vt dixi supra in secunda quæstione.¶Octauò quæro.actor petiit centum in libello.reus litem contestando respondit, se non debere quantitatem petitam. actor probauit de lite. vtrùm possit in eis sequi condemnatio:videtur, ꝙ non;quia super lite non reperitur facta litis contestatio.quia non sequit. reus negauit se teneri in centum. ergo negauit in quinquaginta: quia in maiori summa negatiuè probata,non inest minor, se-
15 cundùm logicos.¶Secundò hoc probatur,ꝙ sñia debet esse conformis petitioni, vt l.fi.C. de fideicom.li. ¶Sed si actor non petiit quinquaginta:non videtur, ꝙ iudex possit sup nõ petitis ferre sententiam,vt dicta l.fi.econtra videtur, ꝙ sic,p casum l.apud Celsum.§.Itẽ quia.ff.de doli excep.l.j.C.si aduersus rem iudi per Cynum.¶Non ob.ꝙ negando centum, non videatur negare quinquaginta.quia imò negare videtur quamlibet eius potestatem, negando totũ in iudicio, in quo tenetur reddere aduersarium certum.& hoc not.Cy.in dicta l.j.in vltima quæstione.& Bart.in l.j.§.si stipu.de verbo.obli. vbi reprobat opi.Specu.tenentis,ꝙ ratione partis falsæ potest quis totum negare. dicit enim hoc non esse verum in iudicio,in quo interrogatio super toto intelligitur facta super eius parte:vt l.si quis cũ totum.ff.de de excep. rei iudi. & est text.cum gloss.in l.pupillus.§.fi.ff.de verbo.signific.& est expressum in l.qui solidum. in princip. deleg.2. Nam ille,qui petit solidum, licèt non deberet petere nisi partem : in illa parte constituit aduersarium in mora.& sic patet, ꝙ ratione partis non potest negari totum:vel si non posset,non constitueretur in mora in illa parte debita. Et prædicta sunt vera, quando positio continet falsum in quantitate petita, vel parte rei.Sed si continet falsum in qualitate:vt si dico,quòd promisisti purè,cum fuerit ad diem , vel sub conditione. potest negari tota:quia res est,vt dicto.§.si stipul. per Bar.quod tene menti.habes, quòd si probo mihi deberi quinquaginta. & petierim centum,ꝙ in quinquaginta debet sequi condemnatio,vt dicta.l.j.C.si aduersus rem iu.& l.si constante.§. fin. ff.solu.matrim.per Bar.in glo.in l.si ex testamento.ff. de excep.rei iudi.¶Si autem petii purè:& probaui in diem vel sub conditione.vtrùm sequetur præcisè absolutio,vel condemnatio ad diem debitam.j.de plus peti.c.j. prædictam opi.Cyn. & Bar.videtur tenere Io.Cal. in cõmẽto.c. ex parte. de confes.vbi refert Cynus.Vt lite non contestata non procedat̃ ad testium receptionem,vel ad sententiam diffinitiuã. ¶ Dicit Io.An. ꝙ continuatio huius rubricæ ad proximam per se patet. congruit rubricæ de iniuriis.c. olim.vbi Papa receptionẽ testium factam lite non contestata reuocauit in irritum. de sententia habes de elec.c. dudum.versi.licèt autem. ¶Item fallit in casu d.c.eum qui.j.de eo,qui mittitur in possessio.& in aliis notatis.j.eo.c.quoniam frequenter.& in Spec. de lite non contesta.§.quando autem.

ADDITIONES.

a ¶Litis contestatio qualiter fiat, vide Spec.eo.tit.§.2. & Cy.in l.2. C.de iura.calũ. Cardi.in clem.sæpe de verb.signi.
b ¶Sextò.supra ista sexta quæstione vide Salv.in l j C.eo.in 6.q.
c ¶Facit qđ no. Idẽ no.in c.vbi piculũ.de elec.li.6.& in cle fi.de sen.excõ.

SVMMAE.

1 *Reus si est contumax ante lit. contesta. quando agitur de adulterio ad separationẽ thori, potest excommunicari, sed testes nõ possunt recipi:nec causa diffiniri. 9.*
2 *Libellus quæ debeat continere, quando agitur de adulterio ciuiliter.*
3 *Ciuilis actio, & criminalis ciuiliter mota possunt intentari in eodem libello.*
4 *Causa dotis quando petitur propter separationem thori, est de foro ecclesiæ principaliter.*
5 *Reo venienti ad iudicium indulgendæ sunt induciæ pro quærendo aduocatum.*
6 *Ordo iuris in causis debet regulariter obseruari.*
7 *Cõtumacia procuratoris nocet domino, quãdo scit, & nõ purgat eã.*
8 *Maritus si vxorem in adulterio deprehensam interficit:an lucrabitur dotem ex pacto lucrandæ dotis, ea præmoriente, vel ex iuris dispositione propter illud adulterium.*
10 *Dilatio an sit danda reo ad quærendum aduocatum.*
11 *Casus, in quibus restitutio denegatur.*
12 *Dominus si ignorat contumaciam sui procuratoris.an ex hoc patiatur damnum. Et an propter hoc perdat beneficium appellãdi. 17.*
13 *Contumacia procuratoris, vel cuiuslibet administratoris, an noceat domino in expensis.*
14 *Tutor calumniosè litigans condemnatur suo nomine.*
15 *Procurator si non est contumax in processu iudicij, sed in sententia: an eius contumacia non obstante, possit procedi ad sententiam.*
16 *Dominus si ab initio litigauit per procuratorem, in calculo ferendæ sententiæ citatur, vt compareat ad sententiam audiendam: si non comparet, an valeat sententia contra eum lata.*
18 *Contumacia quando dicatur procuratoris, & quando domini.*
19 *Confessio procuratoris.an noceat domino.*
20 *Procurator an possit renunciare exceptionibus peremptoriis.*
21 *Creditor liberauit debitorem à debito, & promisit vltra non petere, vel controuersiam non mouere sub pœna: si eius procurator generalis petit, & inquietat.an ex tali molestia incidat dominus in pœnam.*

1 AD hæc Deus. †Si agit̃ de adulterio ad separationẽ thori, & ante litẽ cõtestatã reus ẽ cõtumax, excõicari põt:sed testes recipi non possunt, nec cã diffiniri. ¶Et sunt

¶Et sunt duæ partes.In prima delegatorum consultatio. In
secunda responsio.ibi[consultationi.] ¶Prima facit tria.pri-
mò em̃ ponit cãe cõmissio.In secũda rei exceptio,petitio,&
appellatio.Tertiò actoris responsio.& testiũ suorũ receptio.
Secunda ibi[tãdem.] Tertiò ibi[verùm.] Secunda principa
lis,& facit tria.soluit obstaculum.consultationi respondet,&
iudicem instruit.Secunda ibi[quia lite.] Tertia ibi [potuit.]
¶Primò no.ꝙ Papa committit hic cãm,quæ vertitur inter la
icos cõtra.c.licèt ex suscepto.s.de fo.cõpe. ¶So.dic, ꝙ cau
sa matrimonij,cum agitur de separatione thori propter ad
ulterium,est de foro ecclesiæ:secus si ageretur criminaliter.
2 qđ dic,vt.s.de foro compe.c.cum sit generale. ¶Secundò †
no.formam libelli,cum agitur de adulterio ciuiliter:petitur
enim separatio quò ad thorum,& restitutio dotis. & sic est
casus,in quo constante matrimonio fit dotis restitutio.regu-
lariter contra, vt.l.si constante. in prin.ff.sol.ma.& l.vbi ad-
huc.C.de iure doti.¶Et ratio est in casu huius c.quia mulier
separata habitabit seorsum à viro.non ergo vir debet retine-
re dotem,quæ debet esse,vbi sunt onera matrimonij, vt l.pro
oneribus.C.de iure do.& l.si is qui.§.ibi dos.ff.e.ti. ¶Tertiò
3 nota,† ꝙ ciuilis actio,& criminalis ciuiliter mota possunt in
tentari in eodem libello.sicut hic separatio thori, & restitu-
tio dotis criminalis.nã.criminaliter intentata non potest cõ-
currere cum ciuili,vt l.interdum.ff.de pu.iu. ¶Et collige ex
4 hoc †,ꝙ causa dotis a quando petitur propter separationem
a thori,est de foro ecclesiæ principaliter. vtrùm aũt de causa
dotis cognoscat iudex ecclesiasticus.dic vt c.de prudentia.ĩ.
de dona.inter vir.& vxo.¶Quartò no.ꝙ qñ agitur de crimi-
ne ciuiliter,põt interuenire procurator.concor.s.de procu-
rato.c.tuæ.secus si criminaliter ageretur.qđ dic,vt.ĩ.de accu.
5 c.veniens.& l.pen.§.ad crimen.ff.de pu.iud. ¶Quintò no. †
ꝙ reo venienti ad iudicium sunt indulgendæ induciæ,ꝑ quæ
rendo aduocatum.de quo in glo.actori non credo concedẽ
das:quia debet venire instructus, vt.C.de dila.l.si qñ.de-di-
uer.iudi.dic per Cy.C.de dila.l.1.&.c.2.de dila.¶Sextò not.
ꝙ procurator viri primò petiit restõnem, iuxta quæ petitio
est priuilegiata,vt interim nõ cogãtur rñdere petitioni mulie
ris:quæ se sine iudicio ecclesiæ subtrahendo à viri obsequio,
videt eũ spoliare.ergo nõ debet audiri interim, anteꝗ redeat,
vt. C. de ordi. cog.de quo per Inno.ĩ.de resti.spo.c.ex pte.
& argue,ꝙ in istis incorporalibus (sicut est cõiugium est) re-
perire quandam quasi possessionem,in qua cadit spoliatio.
& per consequen s restõ.licèt Cy.aliter dicat in l.si certis an
nis.C.de pac.sed loquitur ibi in annua ꝑstatione,& nõ bñ. vt
dixi post Io.An.ĩ.de censi.c.peruenit. ¶Septimò no. formã
ap.[ne secus fieret appellãdo.]&c.& ꝑposterè,& ineptè fece
rit.primò enim expectare debebat, an sua petitio admitte-
ret.& si non admittebatur,& eius petitio iusta erat:tunc ap-
pellare debebat.ĩ.de app.c.dilecto.ad fi.vbi de hoc.¶Octa-
uò no.casum,in quo vxoris restitutio retardatur.s.cum time
tur de sæuitia viri.¶Sunt & alij casus,de quibus in glo.hic est
minus &c.contra istã tameꝗ exceptionem sæuitiæ subuenit
per remedium cautionis,vt in tex.qđ remedium, cũ timetur
de periculo personæ,est fragile, vt.ĩ.e.c.accedens.l.2.& l.5.
6 .ff.ad trebel. ¶Nonò not.in ver.† cõsultationem.ꝙ in causis
debet regulariter iuris ordo seruari.& eius omissiõ reddit iu
dicium nullum,vt l.prolatam.C.de sen.¶In certis verò cau-
sis(vt in matrimonialibus)non vsq;quaq; seruatur, cũ.s.agit
de fœdere matrimonii,vt hic, & in clemẽ. dispendiosam. de
iudi.aduerte,ꝙ sicut omissio ordinis in causis, in qbus ordo
requirit,vitiat iudiciũ(vt dixi)ita vitiat omissio ordinis,qualis
in istis aliis,vt sẽtit Inn.in c.ad nostrã.ĩ.de iureiu. & c.ꝑ vene
7 rabilẽ.qui fi.sint le.¶Decimò not.† ꝙ reo absente ãte litẽ cõ
testatam nõ debent testes recipi:vel diffinitiua sententia ferri.de quo dubitauit glos.in Auth.qui semel.C.quomodo, &
quando iudex.videlicet vtrùm illa Auth.quæ statuit in acto-
re contumace posse procedi ad sententiam,lite non contesta
ta.etiã sit ĩ reo.hic est casus, ꝙ nõ possit.¶Vndecimò nota.
in versicu.potuit.ꝙ quędam cõtumacia procuratoris, & quę
dam contumacia dñi.quomodo autem vna alia cognoscatur,
8 dicã &c.¶Duodecimò no.†.ꝙ cõtumacia procuratoris no-
cet domino,quando scit,& non purgat eam: videt enim tunc
habere ratum delictum procuratoris,sicut cum dño sciente,
& nõ cõtradicente,trãsgreditur fines mandati, vt.s.de offi.
dele.c.cum olim.facit qđ not.Inno.in c.ex parte decani.s.de
rescrip.vt aũt dñs non possit procuratoris contumaciã igno
rare,consulit Hosti.ꝙ iudices, anteꝗ proferãt sententiam,si-
gnificent domino hãc contumaciam, assignando terminum
ad purgandum eam.ar.de insti.l.si pupillus.§.de quo palam.
¶Venio ad recitationem apparatus per quæstionem. & pri-
mò quæro.dicitur hic,quòd mulier repetebat dotem prop-
ter adulterium viri:sed nunquid poterat petere donationem
propter nuptias?dicit glo.ꝙ mulier põt eam petere,& lucra-
ri eam fecerit:sicut vir dotẽ, muliere adulterium committẽ-
te;quia non ad imparia iudicantur, vt patet in glos.¶Sed hic
9 incidenter quæro.† si maritus vxorem deprehensam in adul
terio interficit:vtrùm lucrabitur dotem ex pacto lucrandæ
dotis,ea præmoriente,vel ex iuris dispositione propter illud
adulterium?quidam dicũt,quòd non, vigore pacti: quia non
videtur cogitatum de isto casu.¶Alii dicunt,quòd vbi homi
cidium est licitum,debet reportare pmium.& illud est verũ
in præmio legali.¶Sed in conuentionali,quatenus idem cõ-
tinet,qđ l.similiter dici potest. Sed quatenus aliquod diuer-
sum,non videtur secundùm opi.primorum.de quo no.Doc.
meus post Bar.in l.ab hostibus.§.si vir vxorẽ.ff.sol.ma. ¶Itẽ
vtrùm muliere decedente possit vir se tueri exceptione adul
terii contra heredes mulieris repetentes dotem:vel eius here
des viri contra mulierem opponere exceptionem adulterij.
dic.vt l.fi.C.de adul.& l.vnica.§.illo proculdubio.de rei vxo.
ac.&.ff.sol.ma.l.si socer.&.C.de reuo.do.l.fi.& de decu.l.illo.
li.10.& l. si maritus.ff.qui,& à qui.¶Secũdò qro.dicit hic,ꝙ
10 iste petiit inducias propter aduocatum. quærit glo.† vtrùm
propter hoc sit danda dilatio.dicit glo.ꝙ sic,ne dum à princi
pio:sed etiam in medio,si cõtingat aduocatum abesse.& hoc
verum,maximè quando pars nõ potuit illud præuidere. de
quo in spec.de dila.§.1.versi.ꝑparatoriè.in fine.ista tamen
executio, quòd aduocatus non fuit præsens, non redderet sẽ
tentiam nullam:nisi esset lata contra fiscum, vt in glo.secus
supereo, vt l.non intelligitur.§.diuus.ff.de iure fi.¶Idem di-
cunt quidam in cã criminali,quod nõ approbat Tan.de hoc
per Host.in summa de dila.§. queritur. ¶Tertiò quæro.dici
tur hic,quòd contra petentem restitutionem potest obijci
11 exceptio sæuitiæ ipsius viri, restitutionem petentis.† quæro,
vtrum sint alij casus,in quibus restõ denegetur. glo. 3. enu-
merat plures,& Ioan.An.alios in nouella. puta exceptio.rei
iudica.quamdiu fides facta fuerit de errore.de frigi.c.frater-
nitatis.qui fi.sint legi.c.per venerabilem. ¶Item propositum
intrandi religionem ante copulam. de conuer. coniug.c.ex
publico.vehemens suspicio de hæresi.de pur.ca.c.inter.¶Itẽ
votum communiter emissum.23.q.1.c.qđ Deo.quod intel-
lige,vt no.de conuer.coniug.c.cum sis.& c.vxoratus. ¶Item
si per vim habuit possessionem.de spon.c.cum locũ. ¶Item
si nullam possessionem habuit.de resti.spo.c.ex parte.si verò
probetur vnus contractus,vt ibi.¶Item quãdo probatur in
modum exceptionis;quia ad id non agitur.de ordi.cogn.c.2.
adde casum,cum petens restitutionem repellitur per excep-
tionem excommunicationis.no.9.q.3.c. quoniam. & de sen.
ex.c.inter per Ioan. An.& vide in spe.de pet.& pos.§.fi.ver.
penul.ita hic no.Io.An.¶Quartò quęro.dicit hic,ꝙ in causis
matrimonialibus nõ seruatur ordo vsquequaq; . & sic est in
ipsa speciale.quæro vtrùm sint alia specialia.Io.An.in nouel
la dicit,quòd in ea admittitur testimonium de auditu.ĩ.de te
sti.c.quoties.& c.licèt.2.Item ꝙ ibi non iuratur de calum. ĩ.
c.literas.& vide casum alium,videlicet ꝙ non habet locũ ibi

expurgatio, cum sunt informati de incestu, vel consanguinitate: quia si in ea deficerent, venirent separandi. & sic consequeretur intentum. de procu. c. tuæ. hos casus, & alios enumerat Io. An. post Host. qui ponit de hoc versus. j. qui ma. accu. pos. ¶ Quintò quæro. dicitur hic, ꝙ lite non conte. non est ꝓcedendum ad receptionem testium, vel sententiam: vtrum id sit semper verum, gl. quæ incipit: hic potest tangi quid iuris in causa criminali criminaliter mota. de quo. j. de dolo, & cōtu. c. veritatis. & l. absentē. de pœnis. ff. Si verò ciuiliter agat de crimine: tunc videtur idem dicendum, qđ in ciuili, vt s. de procu. c. tuæ. in ciuili autem dicit glo. ꝙ fuerunt opi. inter Io. ex vna parte, & Martinū ex alia parte. Io. An. hic in prin. ca. examinat istum articulum, & refert opi. & demum illā Inn. distinguentem inter actorem contumacem, & reum. ¶ Item aut ante litem contest. aut post. si quidem loquimur in actore, & ante litis contestationem: tunc citari debet, vt traditur in Auth. qui semel. C. quomodo, & quando iudex. dic vt ibi.
b Si verò loquitur in reo contumace ante litem cōtest. tunc cōtra eum non proceditur ad sententiam, vel receptionem testium, vt hic. sed proceditur ad missionem in possessionem, & ad alia iuris remedia, vt j. e. c. quoniam. §. fin. & de dolo, & contu. c. prout. ¶ Si verò post litē contesta. absentet se actor, vel reus. dic, vt l. properādum. §. & si quidem. cum. §. se. C. de iudi. & l. consentaneum. C. quō & quando iudex. ¶ Aeque bene illa materia cadit in d. c. put. ibi in gl. plenè tangit. & ió ibi latius de hoc dicā, & in criminali in d. c. veritatis. ¶ Sextò qro. dicitur hic, ꝙ contumacia procuratoris nocet dn̄o scienti, & non purganti eam. quæro ¶ quid si dn̄s hoc ignorat, scilicet cōtumaciam sui procuratoris: an dominus patiatur dānum? glo. fi. hic allegat multa iura pro, & contra. & primò iura, quæ videtur velle, ꝙ noceat. quia alienam culpam dn̄s facit propriam per consensum. & quia sibi imputet, qui talem procuratorem constituit. & quia sibi prodest factum procuratoris: ergo & noceat, vt in glo. vsq; ibi. sed contra vr̄, vbi arguit in contrarium, ꝙ nocere non debeat. deinde soluit. ibi so. dicas inter &c. ex qua gl. modica potest doctrina percipi. Host. (vt refert hic Io. An.) tradit aliam theoricam, dicens. procurator meus contrahendo, vel quasi confitendo, iudiciū subeūdo, negligendo in his, quæ sibi sunt commissa (& potestatē habet) mihi præiudicat, vt in primis concor. delinquendo verò, vel quasi dolum, vel cōtumaciam cōmittendo, mihi non parat præiudicium ignoranti, vt in contrariis: scienti verò, & ratificanti tacitè, vel expressè. & cum non purgo, quod purgare possim: mihi præiudicat, vt hic. & in primis concor. & hæc ante litis contestatio. locum habent: post litis cōtesta. enim non præiudicat: vnde si aduersarius de dolo procurator. contra me excipit. procurator tn̄ mihi tenetur. & si soluēdo non fuerit, mihi actio restituitur. ff. de dolo. l. elegāter. §. penul. & de eo, per quem fac. erit. l. fi. j. responso. & sic intelligitur. ff. de excu. do. l. si procurator. j. & 2. & hæc de procuratore speciali intelligenda sunt. dolus enim procuratoris generalis oīum rerū nocet. ff. de excep. do. l. apud Celsum. §. quæsitū. Sic intellige. ff. de tribu. l. procurator. & de instit. c. cuicunq;. ista sunt verba Io. An. post Host. hic circa fi. ¶ Doctor meus istam materiam distinguendo prosequitur in l. iubemus. C. de episcopis. & cleri. tamen quia, vt mihi videtur, Inn. plenè tangit. Ideo eius dicta ordino hoc modo, videlicet: an in iudiciis contumacia procuratoris noceat. & quia illud nocumentum potest contingere circa plura, videlicet in expensis, in missione in possessionem, in perdendo beneficium appellandi, vel in amissione causæ ratione delicti, vel negligētiæ ꝓcuratoris, vel in concernente personā dn̄i. de qbus oīb. hic tangit Inn. ¶ Ego addā articulū in extraiudicialibus, an factū ꝓcuratoris dn̄o ꝑiudicet. & qđ de cōfessione emissa in iudicio, vel extra. annectēs quoq; incidenter de curatore, tutore, & aliis administratoribus, vt platis, & aliis: an eorū delictum noceat dominis. ¶ Et quia punitio cōtumaciæ etiam in prima citatione incipit ab expensis, vt. c. querelam. de procura. & c. honoratus. 50. di. ideo &c. ¶ Septimò ¶ an cōtumacia procuratoris, vel cuiuslibet administratoris noceat dn̄o in expensis. Host. post. Inn. distinguit, an expensæ petantur ante sententiam, aut post. primo casu, aut procurator est soluendo. & ipse tenetur, non dn̄s, vel ecclesia. aut non est soluēdo: & tunc aut sunt modicæ: & tenetur ecclesia, nec iuuatur beneficio restitutionis, q̄ ꝓ modico nō conceditur, vt l. scio. ff. de resti. in inte. aut sunt magnæ: & tenetur, sed pōt restitui. secundo casu, cum loquimur de expēsis deductis in sn̄ia diffinitiua: tunc aut pēdet appellatio: & non habet locū petitio restitutionis in inte. quia iudex appellationis, ad quē ordinaria via spectat cognoscere de pricipali cā, cognoscet etiā de expensis, tanquam de accessoriis, vt. j. de app. c. vt debitus. & C. de appella. l. eos. & melius in. l. fi. C. quando prouo. non est nec. ¶ Et ideo postquam pōt sibi esse consultum per ordinarium remedium. s. appellationis, cessat extraordinarium, scilicet restitutionis in integrum, vt l. in causæ. j. respon. ff. de mino. aut non est appellatum. & tunc si quidem petit restitui contra aliam ecclesiam aduersus illam condemnationē expensarum, dicens se per hanc enormiter læsam. Et an debeat sibi cōcedi, est dubium: quia si ista restituitur: alia, quæ fecit expensam, remanebit in damno: vnde contra pariter priuilegiatum non videtur restitutio indulgenda: cui est etiam pariter succurrēdum. Et tantò magis in casu nostro, inquantum ecclesia condemnata fuit in culpa eligendi malum procuratorem: vnde potius secundùm ius debet dn̄o nocere, q̄ aduersario, qui in culpa non deprehenditur. ff. de mino. l. verum. §. itē quæritur. & l. in causæ. j. responso. dicit tamen Ioan. An. post Host. ꝙ ista sunt arbitraria, in quibus procedit iudex, æquitate seruata, in humaniorem partem declinādo, secundùm qđ no. de transac. c. fin. Et hæc vera. ¶ Quæritur, an ecclesia debeat in expensis condemnari propter contumaciam procuratoris. de ipso autē procuratore, si sit soluendo, & contumacia prouenit ex ipsius malicia ignoranter etiam: æquius est, ꝙ ipse procurator, qui fuit in dolo, teneatur, q̄ ecclesia, q̄ fuit in culpa, ipsum eligendo. dolus enim præponderat culpæ. ad l. Aquil. l. itē si obstetrix. in ipsum ergo dolosum fiet executio condemnationis expensarum, & non contra ecclesiam. ff. de re iudi. l. 4. j. respon. ¶ Quid si ecclesia, vel prælatus sit particeps huius contumaciç procuratoris, ipse prælatus condemnatur, & fiet executio contra ipsum, vt patet ex not. s. de procura. c. auditis. & c. cōstitutus. Non ob. 16. q. 6. c. si episcopū. quia in casibus, quibus dixi ecclesiam teneri, vt in casu præcedenti. & cum aduersus aliam ecclesiam hoc petit. & cū expensæ sunt modicæ, vt dixi. ¶ Non enim punitur pro delicto procuratoris, sed pro sua culpa, in qua fuit, ꝙ non elegit idoneum procuratorem, & in fide, & in facultatibus, vt prædictum est. ¶ Iste videtur effectus eius, qđ hic scribit Ioā. And. quò ad istam condemnationem expensarū ante, vel post diffinitiuam sententiā, vtrùm fieri debeat, vel ne. Tu dic plenius. & primò in tutore, & similibus administratoribus. Specu. tāgit in ti. de execu. sen. §. sequitur. & videtur, ꝙ executio fiat in pupillum, & similes: licèt recuperent ab eorum administratoribus, vt l. qui sol. §. etiā. de leg. 2. econtra, ꝙ fiat in ipsum tutorem, vt l. nō est ignotum. C. de administra. tut. ¶ Tu distingue. aut tutor calūniosè litigauit, & suo noīe cōdemnatur: & in ipsum fiet executio, vt d. l. non est ignotum. aut condemnatur tutorio nomine: & fiet executio in pupillum. liberatur tamen cedendo acti. vt l. penul. de admi. tu. ¶ Quid in procuratore. Spec. tangit in d. §. sequitur. versi. quid si procurator aliquid fecit habens speciale mandatum. & non est dubium, ꝙ in dn̄o fiet executio. ff. si quis ius d. non ob. l. j. §. j. qđ quisq; iuris. l. 3. §. si procurator. Aut habuit generale mandatum: & tunc si quidem condemnatio expensarum fit propter aliqđ malum: tunc procurator venit condēnandus suo proprio nomine, & in eum fiet executio, vt l. j. §. si procurator. ff. si qs ius di. non

di.non ob.aut fit condemnatio expensarum propter aliquod omissum;quia non fecit qđ fieri debuit:tunc si quidem illud incumbebat fieri ab ipso dño,qui mandauit hoc fieri à procuratore. & tūc in ipsum dñm fiet executio. Ipse enim est cō tumax,vt l.si procurator.§.si tutor.ff.māda.& ff.de arbi.l.nō distinguemus.§.si dñi.& hoc verum,quia dñs punitur, si pro curator est contumax:secus si casu fortuito impeditus nō fe cit,qđ dño incumbebat,vt c.significante.de app.& l.cū à ma tribus.C.qui pe.tu.¶Si verò incumbat fieri ipsi procuratori non dño: nec fuit iussum procuratori,ꝙ aliquid faceret:tunc (cum sit dñs litis effectus)in ipsum fiet executio,vt d.§.si pro cu.& hoc not.Bar.in d.l.si se non obtulit.ff.de re iudi.¶Octa uò quæro de contumacia administratoris punienda, non in expensis,sed in missione in possessionem ex primo, & secun do dec.¶Et Io.An.post Inn.tangit hic.& dicit,ꝙ licèt sentē tia excommunicationis non possit ferri in abñtem propter
c contumaciam procuratoris.ᶜnec etiam in eum, vt contra cō tumacem iudici,vt d.§.si procurator. & hic fit missio in pos. causa custodię, & etiam in natu. ff. de procur. l.sed & hæ. §.vlt.& l.se.& C.de digni.l.quoties.lib.12.allegat Frāc.C.de procura.l.3.per quam dicit sic disputatum, & determinatū Vercel.dñs Bar.videtur dicere, ꝙ contumacia procuratoris sufficiat quò ad primum decretum,non quò ad secūdum, vt l.quamuis.ff.de dā.infec.vbi dicit casum mirabilem.cū enim per secundum decretum paretur magnum præiudiciū dño, dñs est citandus.vt sic citatio quò ad primum decretum pos sit incipere à procuratore, non tñ quò ad secundum. & hoc voluit dicere Pet.in d.l.eum qui.vt ibi refert Cy. facit qđ no. in c.causam.ꝫ.de dolo,& contu.¶Quid in contumacia tuto ris,an sufficiat quò ad missionem contra pupillum.dic,ꝙ sic quò ad primum decretum,non quò ad secūdum,vt l. in pos. §.j.ff.qui.ex cau.in pos.ea.& dicta l.eum qui. fallit in cā dam ni infec.& in causa libertatis,vt l.si finita.§.si fortè. ff. de dā. infec.& l.nec infantes. de fideicō.li. ¶ Idē in curatore furio si,vt l.Fulcinius.§.adeo.ff.q. ex cau.in pos.ea.ī curatore adul ti sufficit quò ad secūdum,vt l.si minor.ff.de bo.aut.iud.pos.

15 ¶ Nonò quæro.† quando procurator non est cōtumax in processu iudicii,sed in sententia(vt quia citatus ad sententiā non compareat.)an eius contumacia non ob. possit procedi ad sententiam.respondeo.aut quæris,an contra ipsum curatorem procuratorio nomine possit ferri sententia. & non vř dubium,ꝙ possit;quia ipse est dñs instantiæ. & contumacia fingit contumacem fore præsentem, cōtra quem non est du bium sententiam posse ferri,vt l.j.C.de sen. aut quærit, an ex contumacia procuratoris possit ferri sententia contra dñm, & contra dñi personam verba cōcipi:& dubium est propter no.in l.j.C.de sen.& ꝫ.de elec.c.querelam. vbi etiam de hoc.

16 ¶Sed hic incidenter queritur.†Dñs ab initio litigauit per ꝓ curatorem.in calculo ferendæ sententię citatur dñs,vt compareat ad sententiam audiendam:si non comparet,an valeat sententia lata contra eum,tanq contra contumacem? videť, ꝙ sic.quia licèt procuratorem constituerit, potest tñ adesse causæ,vt c.3.de procu.li.6.¶Item eius est commodum,& in commodum,vt c.2.de procura.lib.6.& ff.de procur.l. si pro curator.& l.Paulus.ę.ti.¶ Item ipse iurat de calūnia.ꝫ. de iura.cal.c.j.Cōtrarium disputauit dñs Lambertus de Rampo. qđ tenet Bar.in l.furioso.ff.de re iud.nisi dñs ad talē citationem sponte comparuerit:quia tunc sententia valebit.quia licèt procurator sit dñs instantiæ directè:tñ dñs est dñs instan tiæ directè vtil ter.& hæc vtilis præfertur directę,vt d.l. si ꝓcurator.¶Si autem apparet,ꝙ dñs fuerit præsens sententiæ, & non citatus.dicit ipse,ꝙ idem,si iudex monuit.Si verò non monuit,valebit pro eo,nō contra eum:vide tñ,qđ no.Io.An. in d.c.querelam.vbi dicit, ꝙ ista consideratio.s. condemnetur dñs,vel procuratur est perniciosa subtilitas de iure cano

17 nico nō sequenda.& vide Bar.in d.l.furioso.¶†Decimò quæ ro,an propter contumaciā procuratoris perdat dñs bñficiū appellandi.Io.An.post Inn.hic dicit, ꝙ procurator est contumax.& ob hoc non potest appellare infra legitimum tem pus.s.10.dierum quia delictum procuratoris non dēt in hoc dño nocere: sed suum teneat auctorem. de his, quæ fi.à ma. par.ca.c.quæsiuit.Non ob.2.q.6.§.si aduersus.& ff.quādo ap pel.sit.l.j.§.fi.vbi dicitur,ꝙ si quis per procuratorem egit,vix audietur appellans:qa illud intelligitur post 10. dies. nā infra hoc tempus appellare potest nedum procurator, sed etiā dñs,vt no.ꝫ.de procu.c.penul.post. 10. autem dies licèt dñs nō verè cōtumax,sed pręsumptiuè, possit appellare.C.qūo, & qñ iu.l.ab eo.tñ hoc quādo per procuratorem actum est, nō potest appellare,vt d.§.si aduersus.licèt ergo dñs præsūp tiuè contumax possit appellare infra 10.dies à tempore sciē tiæ,vt d.l.ab eo.versi.si procurator litigauit. non poterit appellare,nisi.ꝫ.10.dies à tpe sentētiæ.¶Ita ponit Io.An.post Inn.quæ verba sunt confusa,& obscura.sonant enim,vel quā do procurator fuit verus contumax.& sic non poterat appel lare,iuxta no.in cle.j.de dolo & cōtu.quo casu possit dñs.ꝫ. 10.dies à tpe sententiæ.vel sonant,qñ procurator fuit fictus contumax.& tunc licèt ipse non possit appellare: tñ dñs poterit.ꝫ.10.dies à tpe sententiæ.¶ Sed certè procurator isto casu possit à tpe sententiæ,vt d.l.ab eo.solum ergo. qđ dictū est supra per Inn.potest habere locum, cum procurator fuit verus contumax.quo casu licèt sibi sit præclusa via:non tamē dño.ꝫ.10.dies.¶Tu dic, ꝙ qñq;procurator non appellauit: qñq; appellauit,sed appellationem suam nō fuit prosecutus. primo casu quando non appellauit:tunc aut quia noluit, qa non potuit propter manifestam contumaciam,si non appellauit:aut quia noluit.& nocet dño indistinctè; quia nō appel lare est delictum.cum fortè dño non expediat.¶ Si verò con staret,ꝙ per dolum,& fraudem hoc omisit:tunc dño subuenitur,vt possit appellare.& hoc est,qđ dicit tex. in d.§.fin.& §.si aduersus.dum dicit[vix auditur appellans.]& si contradicat,audietur,si collusio,vel procuratoris deceptio interuenit.facit.C.de pœna iudi.q malè iud.l.fi.Idem si non esset ꝓcurator soluendo,vt no.in c.significante.ꝫ.de app.¶ Secundo casu qñ procurator nō potuit appellare propter eius manifestam contumaciam.an dñs tunc possit.Inno.ꝙ sic.ꝫ.10. dies à tempore sententiæ. Bar.dicit, ꝙ qñq; pp contumaciā procuratoris iudex vult procedere cōtra dñm secundùm solitum ordinem iudiciorum.& tunc bene potest facere,vt l.eū qui.C.de procura.qđ dic,vt dixi supra in 8.& 9.q.qñq; verò vult procedere,secūdùm ordinē iudiciorum: sed ad mulctā, vel excōicationem:tunc non potest,nisi qñ dñs sciuit,& purgare neglexit,vt in illo.c.cōiuncto.§.si procurator.modò ad propositum propter contumaciam procuratoris pōt procedi ad diffinitiuam sententiam ad missionem in possessionem ad examinationem causæ,& simi.& esse verum contumacem est delictum:qa pœna imponitur, dum perditur appellandi facultas.ideò dño non nocet.& ꝙ sit pœna,probatur in l.cō tumacia.ff.de re iudi.Item,ꝙ delinquat,non videtur sibi mā datum,vt l.si procura.de condi.inde. ¶ Secundo principali membro,quando.s.appellauit, & appellationem non est pro secutus.dic,vt c.significante.de appel.vbi est casus, ꝙ non ꝑiudicat dño.& ratio est, quia non prosequi appellationem, non est apertum delictum:sicut est esse verum contumacem; quia fortè dño non expedit prosequi.¶ Et per hoc concludo cum Inn.ꝙ si procurator nō producit instrumēta, testes, & alias probationes in causa,pręiudicat dño: nec beneficio restitutionis iuuatur ecclesia.siue minor.ff.de minori.l. si minor. ¶Si verò producit instrumenta falsa,vel testes falsos: vel corrumpat iudicem, non præiudicat domino: quia ista non veniunt in mandato. ¶ Sed hic incidenter quæritur (quia vt apparet ex prædictis)magna est differētia, an sit cō

18 tumax procur.an dominus.†quæro quando dicatur esse con tumacia procuratoris,& qñ dñi.dicit Bar.ꝙ si est actus expe diendus per dñm,& cum ipso ꝓcuratore nil est gestum:tunc si con-

si constituit ꝓcuratorem, & est cōtumax: censebitur cōtumacia dñi, non procuratoris: quia qđ ipse facere debuit, alteri committendo, non est excusatus, vt l. si procurator. §. si tutores. ff. manda. hoc verum, nisi procurator fuisset casu fortuito impeditus, vt l. cum à matribus. C. qui pe. tu. Quādoq; actus radicatur in personam procuratoris; quia ipse citatur: & est contumax. & dicetur contumacia sua. Ita no. Bar. in l. cum filius. §. in hac. de verb. obli. ¶ Vndecimò quæro quid in con-
19 fessione † an confessio procuratoris noceat dño. ᵈdic per Cy.
d C. de confes. l. vnica. & vnum notabile verbum vide in c. ꝑ inquisitionem. de elec. in nouella. an eius confessio noceat dño in alio iudicio. & dicit, ꝙ non. & c. fi. de præscri. vbi de confessione prælati. & c. ex parte. de confessis. per Io. Cal. in commento. Et quid in confessio. tutoris, & curatoris in l. certum.
20 §. si de confessis. † Item an possit procurator renunciare exceptio. peremptoriis, & dilatoriis: vel exceptionibus, quibus vsitatum est renunciari in contractibus. dic per Bart. in l. fin. in prin. ff. de his, quę in fraudem credi. per Inn. in c. grauis. ff. depositi. Item an possit prorogare iurisdictionē de re ad rē: vel de tempore ad tempus. dic per Inn. vt s. de offi. dele. c. cū
21 olim abbas. &c. ¶ Duodecimò quæro. † creditor liberauit debitorem à debito, & promisit vltra non petere, vel contro uersiam non mouere sub pœna: modò non ipse, sed procurator eius generalis petit, & inquietat. an ex tali molestia incidat dñs in pœnā: videtur, ꝙ non; quia hoc non venit in generali mandato. qđ nō extenditur ad indebita exigenda, l. si ꝓcurator. ff. de condi. inde. & hoc verum, si peteretur pœna ex illo capite, tanq̄ dñs petierit, vel peti fecerit: sed ex alio capite peteretur, valet. qa debuit facere, & curare, ne ab alio peteretur: tunc pœna committeret, & exigi posset. quia curare debuit, ne peteretur ab his, quos potuit prohibere, & fuit in culpa non præmonendo de hoc procuratorem suum, vt l. inter stipu. in prin. ff. de verb. obli. & hoc verum, cum ex natura obligationis tenetur non solum non facere, sed curare, ne fiat. aliàs secus. requiritur enim, ꝙ habuerit hanc facultatem prohibendi eo tempore, cum aliquid illicitum committitur, vt l. in delictis. ī prin. ff. de noxa. Vel dic de ista qōne, vt no. Bar. in l. in illa stipu. ꝑ te nō fieri. de verb. obli. ¶ Vltimò sciēdum est, ꝙ dñs Io. Gal. posuit de prædicta materia hic talem distinctionem. cum quæritur, an factum, dolus, contumacia, vel negligentia procuratoris noceat dño, vel non. sic distingue. aut procurator excedit fines mandati. & tunc nō nocet dño id, qđ facit, siue sit procurator datus ad negocia, siue ad iudicia. s. de offi. dele. c. cum olim. & C. de procur. l. si procura. & j. de appel. c. significante. aut non excedit fines mādati. & tunc aut habet speciale mandatum ad id, qđ facit. quo casu ē, ꝙ noceat dño. ff. de vi & vi. arm. l. j. §. deiecisse. & de sen. ex. c. mulieres. ff. qđ quisq; iuris. l. 3. §. si ꝓcurator. & C. de digni. l. penul. lib. 12. aut non habet speciale mandatum. & tūc aut loquimur de his, quæ facit extra iudicium. aut de his, quę facit in iudicio. ¶ Primo casu siue habeat generale mandatū cum libera: siue ad vnum negocium tantùm contrahendum, vel quasi. & nocet dño scienti, vel ratum habenti. ff. de tribu. l. procurationis. & de causa pos. c. cū olim. sed ignoranti, vel contradicenti non nocet. ff. de procura. l. ignorantis. & si qs ius di. non ob. l. j. §. si procurator. & de lib. causa. l. in seruo. & in Auth. de ec. ti. §. si quis in sua domo. & de elec. c. si compromissarius. secundo responso. lib. 6. & hoc quātùm ad ea, quæ facit, vel committit: sed quantùm ad ea, quæ negligit, & facere debebat: & nocet semꝑ dño, siue scienti. de exac. mili. an. l. j. §. exactione. vbi si procurator non paret præceptis de mili. anno. transferenda, dominus cōscius punitur, siue ignoret, vt d. c. si compromissarius. in prin. li. 6. Si autē loquimur de his, quæ quis facit in iudicio. & distinguūt quidam. aut loqueris de his, quæ possunt sequi ex sola ficta contumacia, vt est missio in possessionē causa rei seruandæ, & similia. & tūc siue sit specialis illius litis, siue generalis, dummodo illius litis sibi competat exercitium, dolus, vel contumacia ipsius nocet dño. ff. qđ cuiusq; vni. nom. l. j. §. si nemo. & ff. de no. op. nun. l. de pupillo. §. si fortè. & hic in fi. & de iureiur. c. vlt. li. 6. aut de his, quæ infligunt ratione veri doli, vel verę contumaciæ: tunc subdistingue. aut post litem contestatam, aut ante. primo casu præiudicat. infra de re iudi. c. suborta. & de appe. c. sæpe. Sed dño ignoranti tenetur de dolo. & si soluendo nō fuerit iste procurator, datur dño restitutio. ff. de dolo. l. & eleganter. §. penul. & de eo, per quem fac. erit. l. j. primo. respon so. secundò casu non noceat, nisi habeat generale mandatū cum libera. ff. de doli excep. l. apud Celsum. §. quæsitum. & l. si procurator. 2. in prin. & §. post litē. Saluo, ꝙ in vltimis duobus casibus propter contumaciam procuratoris dñs ignorans excommunicari non debet: qa pœna excommunicationis requirit propriam culpā. 12. q. 3. c. nemo episcoporū. 23. q. 4. c. si hæres. illa est eius distinctio, quæ non ita mentē clarificat: sicut declaratio supradicta per quæstiones cuilibet articulo applicatas.

ADDITIONES.

a ¶ Cā dotis. Quia dos, & cā pia æqparātur. Bar. ī l. 2. cū verò §. Titio. de dona. & in l. si ergo. in prin. §. j. de iure do. Bal. in l. j. in fi. C. de ac. & ob. & in l. mandatum. C. mādati. Ale. in l. cum is. §. si mulier. de condi. indebi.
b ¶ Reo contumace. & si passus est primum decretum, an audietur volens euitare sm̄ decretū. Cy. & Bal. in Auth. ei qui. de bo. aucto. iudi. pos. Archi. in rub. de eo, q. mit. in pos. lib. 6. Alex. ī l. si finita. §. Iul. de dam. infec.
c ¶ Contumaciam procuratoris. adde Bar. in l. j. §. si procuratori. ff. si quis ius dicenti non obtē. & in l. fi. ff. de in integ. resti.
d ¶ Noceat domino Oldr. consi. 126. Spec. in tit. de procu. §. vt autē versi. ceterum. & seq. & in ti. de confes. §. nunc videndum.

SVMMAE.

1 *Habens iudicem suspectum nihil debet super meritis causæ respondere.*
2 *Appellans non debet vlterius comparere, vel respondere coram iudice à quo: aliàs videtur appellationi renunciasse.*
3 *Contra contumacem non proceditur ad missionem in possessionem, nisi constet per testes, vel aliter, deberi, quod petitur.*
4 *Missus in possessionem per iudicem debet in possessione defendi.*
5 *Causæ plures nullitatis cumulantur ad mutationem sententiæ.*
6 *Iusta causa recusandi iudicem delegatum est, si sit suffraganeus.*
7 *Appellatio deuoluit non solùm iniustitiam, sed etiam nullitatem.*
8 *Appellatio minus iusta deuoluit ad iudicem ad quem cognitionē nullitatis processus subsecuti post talem appellationem.*
9 *Rescissa sententia, debet rescindi executio facta vigore talis sententiæ.*
10 *Grauamen etiam præcedens non facit validam appellationem: nisi illud sit expressum in appellatione, nec subsequens.*

AEcedens. Habet quatuor intellectus, vt dicam. j. ideò secundùm varietatem lecturarum vario mō summatur. vt tamen secundùm Io. An. omnem modum comprehendas, summa sic. ¶ In causa restitutionis, & contra contumacem lite non conte. sententia proferri non potest. & sunt duæ partes. prima ponit ordinem processus. secunda eius re
1 tractationem. secūda ibi [cum igitur.] &c. ¶ Primò no. † ꝙ habens iudicem suspectum nihil debet super meritis causæ respondere, sed contumacia illum recusare, vt fecit ille plebanus. nam si respondisset in aliquo super causa: videretur in iudicem consensisse. ideò postea recusare non posset. qđ dic, vt plenè lo. & no. in c. inter monaste. j. de re iud. ¶ Secundò no. ibi [& licèt.] ꝙ post appellationem interpositam ab interlocutoria appellans citatur ad alios actus per iudicem à quo qui appellationi non detulit. qđ hodie iudex facere non tenetur, vt c. eum qui. j. de eo, qui mit. in possessio. lib. 6. ¶ Tertiò
2 no. ibi [noluit respondere, vel etiam comparere.] &c. † ꝙ appellans non debet vlterius comparere, vel respondere corā iudice à quo: aliàs videretur suæ appellationi renūciasse. de app. c. solicitudinem. de offic. deleg. cap. gratum. & l. ad solutionē. C. de re iu. & hoc verum, ꝙ non debet: nisi iudex à quo vellet

vellet reuocare grauamen,vt c.cum cessante.de app.re. c.si à
3 iudice.lib.6.¶Quartò no.†ꝙ contra contumacem non pro
ceditur ad missionem in possessionem, nisi cõstet per testes,
vel aliter,deberi,qđ petitur.¶ Sufficit tñ in missis ex primo
decreto probatio debiti semiplena, & etiam fortè per iura-
mentum,vt l.thesaurus.ff.ad exhi.& l.cum ꝓponas.C.de bo.
auct.iudi.pos. hic tñ non ad finē perueniendi ad primum de
cretum,sed ad probationem, fuerūt testes examinati,& ma
4 lè, vt patet ĩ tex.¶Quītò no.ibi[districtius.]&c.†ꝙ missus ĩ
possessionem per iudicem debet in possessione defendi.& lo
quitur iste tex.in iudicibus delegatis. & si esset facta missio
ex primo decreto propter contumaciam, non esset dubium;
quia talē missum debet iudex defendere, vt l.j.ff. ne vis fi.sed
tex.iste loquitur in misso in possessionem ex sententia diffi-
nitiua.& hunc ꝙ post missionē debeat iudex defendere,ma-
gis dubito:videtur enim,ꝙ si iste molestetur, debet agere via
ordinaria,scilicet interdicto vti pos.quia iustè possidet, vt l.
iustè.de acqui.pos.¶Nam post factam executionem non vi
detur,ꝙ iudicis officium duret vltra.& si missus expellit:non
videretur,ꝙ possit iterum petere missionem officio iudicis.
qđ expirauit ꝑ primam missionem. facit qđ no.Bar. in l.in-
ter castel.ff.de arbi.& l.sed si possessori.de iureiu. Et not.ista
ꝓ intellectu c.qrenti.s̄.de offi.dele.vbi dicitur, ꝙ vsq; ad an
num potest iudex delegatus à Papa exequi sententiam suā.
5 & vide,qđ ibi dixi.¶Sextò no.in versi.cum igitur.† ꝙ ad mu
tationem sententiæ cumulātur hic plures caussæ nullitatis.s.
quia lis non contest.Item quia post legitimam recusationē.
& post ap.¶Similiter ad victoriam causæ videtur, ꝙ possint
plures cāæ criminaliter cumulari. de quo dic vt c.nullus plu
ribus. de regulis iuris. lib.6.ꝑ Dy.& de edēdo .l.edita actio.
6 C.per Cyn.¶Septimò no.†ꝙ iusta est causa recusandi iudi-
cem delegatū,si sit suffraganeus,& vult cognoscere vt iudex
delegatus;tanq̃ ordinarius non videtur,ꝙ possit cognoscere
de causa sui metropolitani,non volentis cõuenire subditum
ipsius suffraganei coram eo,secundùm Gul.in Spec.ti.j.§.su-
perest.versi.quid si conqueror.¶Et adde, qđ circa hoc dixi
in repetitione c.postulasti.in 6.op.de foro compe.¶Octauò
7 no.†ꝙ appellatio deuoluit non solùm iniustitiam , sed ēt nul
litatem.de quo per Inn. in c.dilecto.de app.& per Bar.eo.ti.
l.si expressum.& l.Carmelia pia.de iure patro.& l.quædā mu
lier.famil.ercis.¶Nonò no.in ver.in quē & si minus,&c.ꝙ vi
gore inualidæ appellationis superior cognoscit,& pronūciat
super nullitate processus.ꝙ iudex à quo prius talem app. fri
8 uolam attentauit.& habeo hoc pro no.† vt appellatio minus
iusta deuoluat ad iudicem ad quē cognitionem nullitatis ꝑ
cessus subsecuti post talem appellationem. facit qđ dicam.j̄.
de eo,qui mittitur in pos.c.cum venisset,&c.¶Decimò & vl-
9 timò no.in versi.vnde†ꝙ rescissa sētētia,debet rescindi exe
cutio,si qua facta fuit vigore dictæ sentētiæ.¶ Similiter dicit
Io.An.cum tollitur obligatio solutione,vel aliis modis, de q
bus.Insti.qui.mo.tol.ob.per totum.debent enim restitui in-
strumenta debiti.vel(qđ verius est) penes partē inefficaciter
remanere.C.de cōdi.ex lege. l.dissolutæ.facit.ff.de fur.l. q ta
bulas.quæ est ad hoc no.¶Oppono.dicitur hic , ꝙ iste sim-
pliciter appellauit.& Papa huic appellationi annuit. ¶ Sed
contra illud op. quia appel.non valet,causa non expressa, vt
j̄.de app.c.vt debitus.¶Sol.gl.j.soluit tribus modis. primò,
ꝙ de iure isto non requirebatur expressio causæ in appel. ab
interlocutoria.qđ hodie secus est,vt d.c.vt debitus.¶ Secun-
dò soluit, ꝙ hic fuit cā expressa ĩ app.dixit.n.appel.ne proce
das,cum sis mihi suspectus ex tali causa, propter quam te re
cuso.ff.de ar.l.non distinguemus.§.cum quidam.& dicit hoc
esse bene no.ꝙ valeat appel.sub prędicta forma. qđ non ap-
probat.Io.An.qui dicit etiam,ꝙ grauamen præcedat,priusq̃
liceat appellare.ad hoc qđ not.in c.dilecto.j̄.de appel.posset
sustineri dictum Host.ex eo,ꝙ sine app.aliqua recusatio ope
ratur irritationem processus post recusationē attentati ꝑ iu-
dicem recusatum,sicut post appellationem legitimam: licèt
Inn.dicat,ꝙ non meminit se legisse.scilicet non tenere pro-
cessum post recusationem solam ex vltima causa. Sed Bart.
meminit.& sic consuluit per l.j.C. si qua prædictus pote. ¶Se
cundo modo soluit glos.ꝙ hic non fuit expediens exprimere
causam in app.quia causa esset not.videlicet iudices delega-
tos fore suffraganeos archiepiscopi. ¶ Et pro isto intellectu
facit tex.ibi[cum manifestum esset duos.]&c.& qđ no.Bart.
s̄.de rescrip.c.super literis.ad fi.in gl.sup verbo fortè.Et Ber.
Cōpo.de rescrip.in c. præsenti.& Inn.j̄.de dila.in c.2.in ter-
tia glo.¶Et no.de notoria exceptio.j̄.de testi.in c.veniens.in
glo.3.quæ incipit.mirum.& de app.c.cum speciali. & cle.pa
sto.de re iudi.Io. An.dicit,ꝙ licèt causa sit notoria : non per
hoc tamen releuatur ab excep.recusationis proponenda.
¶Si tamen sit notorium iuris,ꝙ causa allegata sit rationabi
lis.;& notorium respectu facti , ꝙ sit vera : proderit in duo-
bus.primò quia releuabitur ab eius probatione.Secundò qa
non erit necesse ad arbitros recurri,secūdùm eum. cui adde,
qđ ipse no.in cle.appellāti.de app.& de materia vide. 2. q.6.
c.quoties.& 3.q.5.c.quia suspecti.in glo.fortè.¶ Secūdò op.
dicitur hic in ver.& ex his.plebanum appellasse ex pluribus
causis.Sed contra quia non appellauit,nisi ex vna causa. vide
licet quia erant iudices suspecti.So.vt in glo.quæ incipit.quæ
rò dicit,&c.quæ soluit,ꝙ ex his,quæ post app.subsecuta fue-
10 runt,sumpsit app.maiorem firmitatem.idem Ioā. & Vin.qđ
non placet Host.nisi Io.An.nam grauamē etiam† præcedēs
non facit validam app.nisi illud sit expressum in appellatio.
multò minus subsequens, vt patet in cle.appellanti. de app.
dicas ergo,ꝙ ideò dicit[ex his] quia literæ erant subrepti-
ciæ:& iudices suspecti,secundùm Host.qui per hoc arguit ꝑ
opi.sua,ꝙ per literas subreptitias nulla detur iurisdictio. de
quo no.s.de rescrip.c.dilecto.¶Quæro.dicitur in tex.cū ar-
chiepiscopus restitutionis bñficiū postularet. de qua restitu
tione loquitur iste tex.Rñ.plures dantur intellectus ad hanc
Decre.Primus est,ꝙ de restitutione in integrum iure mino-
ris. & secundum istum intellectum est hic casus , ꝙ in tali cā
debeat lis contesta.& sic soluitur qō,quæ no.s̄. de offi. iu. c.
2.¶Secundus intellectus est,ꝙ loquatur in iudicio post scili
cet cum petitur restitutio.& secūdum hoc est hic casus eius,
de quo dubitatur.s̄.de offi.dele.c.cõsultationibus¶ Tertius
intellectus est,ꝙ loquatur in iudicio petito.cuius natura est,
vt petatur restitutio.s̄.de iudi.c.examinata.& secundùm Io.
An.licet vsus hoc approbet,si non est de iure.de quo in Spe.
de li.concep.§.fi.versi.hoc autem.¶Quartus intellectus est,
secundùm Host.ꝙ archiepiscopus conquerebatur de pleba-
no ecclesiæ sancti Marci. ideò qa sibi nolebat obedire: nec
de iure parochiali respōdere,sicut cõsueuerat:nec istud fece
rat(diu erat)non tñ dicebat se spoliatum ;qa nec fuerat. Sed
tam ipse , quàm prædecessores sui fuerant negligentes in exi
gendo.implorabat ergo officium iudicis, vt eum reducerent
in eum statum,in quo esse consueuerat. & sic ei restituerent
quasi possessionem prædictorum:non tñ hoc petebat per be
neficium restitutionis in integrum:sed aliàs per generale iu-
dicis officium.dē quo supra no. de resti.in inte.c.ex literis.
¶Iste intellectus non procedit sine dubitatione. nam dene-
gatio obediētiæ,& subtractio iurium in istis incorporalibus
habentur pro spoliatione. & ideò pro talibus iuribus dene-
gatis datur possessorium,vt s̄.de elec.c.querelam.¶Itē si ip-
se,& prędecessor fuerunt negligentes, omiserunt quasi pos-
sessionem dictorum iurium,quæ per negligentiā perditur,vt
l.furtum.§.feudi.ff.de vsuca.ad eam ergo recuperandam, cū
ab alio occupatur,videtur cõpetere condictio l. conquereba
tur.C.vnde vi. Nisi dicas, ꝙ ꝓpter negligentiam priuati ec-
clesia non potest priuari possessione rerum suarum: qa tunc
ipsa dicitur possidere.qđ dic vt j̄.de causa pos. & proprie.c.
cum super.¶Secundò quærit glo.vtrùm sint aliæ iustæ causæ
recusandi,q̃ illa,de qua in tex.glo. quæ incipit. hæc est iusta.

enumerat

enumerat quasdam alias.& subiungit, ꝙ non ita ex leuibus causis recusatur testis.ratio est, quia facilius potest de pluribus iudicibus prouideri, quàm de vno teste. ¶ Idem no.3 .q. 5.c.j.& c.accusatores.tertio.

SVMMAE.

1 *Reus si lite non contestata est contumax, mittitur actor in possessionē causa custodiæ, si fieri potest. aliàs reus excommunicatur.*

2 *Procedi qualiter debeat contra contumacem ante litem contestatam.*

3 *Missio in possessionem fieri debet in rebus petitis, vel in alijs pro mensura debiti.*

4 *Missus in possessionem est habendus vt custos, non vt possessor.*

5 *Missio corporalis, in quibus rebus non cadit, quamuis petantur.*

6 *Missio in possessionem si non cadit in rebus petitis contra contumacē qualiter actori subueniatur.*

7 *Reus contumax si non admittit reum in possessionem, quot remedia competant contra eum.*

8 *Iudex quilibet an possit facere missionem in possessionem.*

1 TVæ. † Si lite non contestata reus est cōtumax, si fieri pōt mittit actor in possessionem cā custodiæ: aliàs reus excōicabit. h.d. in prima decisa
2 consultatio. in scda responsio distinguens. ¶ Primò † no. qualiter contra contumacē ante litis contest. procedatur; q̄a non ad snīam, sed ad missionem in possessionem. de quo plenius. j̄. eo. c. qm̄ frequenter. §. in aliis. & C. de bo. au. iu. pos. l. cū ꝓponas. post litē verò contestatā si actor, vel reus contumaciter se absente. dic vt l. ꝓperādū. §. & si qd est. cū §. se. C. de iudi. de actore aūt se cōtumaciter absentāte ante litis contesta. est prouisum ꝑ Auth. q̄ semel. C. qūo, & qn̄ iudex. dic vt j̄. de
3 dolo. & contu. c. prout. ¶ Secundò no. † ꝙ ista missio fieri dēt in rebus petitis, subaudi vel in aliis ꝓ mensura debiti, vt j̄. e. c. qm̄. §. fi. Ista aūt missio non vendicat sibi locum in bn̄ficiis. rō est, q̄a in eis prouisum est, vt lite non contesta. ad snīam ꝓcedatur, vt j̄. de eo, qui mit. in pos. c. eum q. li. 6. ¶ Tertiò nō.
4 † ꝙ ista missio vocatur causa custodiæ. ex quo patet, ꝙ missus est habēdus vt custos, non vt possessor. Ideo si expellitur, vel turbat, non habet ordinaria remedia possessoria. sed subuenitur sibi officio iudicis per ti. ne vis fi. ei. ¶ Itē non lucrat fructus. de quo plenè dic. j̄. de dolo, & contu. c. contingit.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ q̄dam sunt res, quæ petuntur, in quib. non cadit corporalis immissio. pone exemplum, si quis agit inter dicto vti pos. & reus conuentus contumaciter se absentat. hic enim non hēt locum missio. Ideo excōicandus est cōtumax: licēt quidam dixerint ad snīam ꝓcedendū, & non bn̄. de quo in Spe. de contu. § sequit. ver. sed pone Titius. & de primo, & scdo decreto. §. restat ver. sed pone ago. plura alia exēpla sup hoc, qualiter scilicet in certis rebus non cadit missio, vide ꝑ Bar. in l. si prius. ff. de no. ope. nun. vbi plenè. qualiter in istis incorporalibus (puta seruitutibus personalibus, & realib. dignitatibus, & cautionibus, libertate, vel seruitute deductis in iudicio, pueniat ad primum, vel secundum decretū. facit impossibilis rei petitę traditio. in istis incorporalib. dic, vt ibi.
6 & facit qđ no. Inn. in c. in literis de rest. spo. ¶ Quintò not. † ꝙ si in reb. petitis cōtra contumacē non cadit missio. aliter subuenit, scilicet ꝑ snīam censuræ. & sic excōicatio, quæ tangit statum ꝑsonæ, est irrogāda in subsidium, scilicet in defectū rerū tp̄aliū. & sic tanq̄ odiosa hēt similitudinē cū actione de dolo, quæ datur vbi alia nō competit, vt l. j. 2. & 3. ff. de dolo. ¶ Et ꝑ istū tex. dicebat Host. habētē bona excōicari nō posse. qđ tn̄ reꝓbat, licēt dicat esse honestū, ꝙ iudex debeat hoc attēdere: pōt tn̄ à qua vult incipere. s. q̄ credit plus timeri ad
7 alterā, &c. vt j̄. e. c. fi. in fi. &c. ¶ Quærit gl. magna, † si reus cōtumax non admittit actorem in possessionem, quot remedia competant contra eum. & enumerat gl. quinq; auxilia. de q. bus in Spe. de primo decreto. §. iam de effectu. versi. & not. ꝙ si missus. & versi. se. ponit inter alia remedium excōicationis. quod tamē intellige, ꝙ deferatur dignitati, & personæ. de offi. dele. c. 2. lib. 6. Et quod non excommunicetur vniuersitas. de senten. ex. c. Romana. §. fi. postquam autē cōtumax perseuerauerit in ista excōmunicatione, perdit causam. 11. q. 3. c. rursus. sed hoc non est verum, secundū Cy. ꝙ post annum auditur super proprietate. j̄. c. quoniam. ¶ Sed hic incidenter
8 quero † vtrū missionem istā possit facere quilibet iudex. Inno. dicit, ꝙ missionem corporalem non facit, nisi iudex, qui habet merum imperium. ff. de iurisdi. omnium iudi. l. iubere. vbi de hoc plenè. & de offi. procon. & le. l. necquicquam. §. vbi decretum. minores tamen iudices minorem possessionē. vt quæ fit causa custodiæ, bene possunt decernere, cū aliqua tamen causæ cognitione. ff. de dam. infec. l. 4. §. 1. & 2. & l. si finita. §. fi. remittit Host. ad summam de contu. sub. §. item punitur. & §. quis potest. & §. nunc videndum. ¶ Vltra ista quinque auxilia, de quibus in glo. addit Ioan. An. sextum, vt indicetur mulcta. ff. si quis ius di. non ob. l. vna. ¶ Septimum est (inquantum bonum, & æquum videbitur iudici) extraordinariò puniatur. ff. ne vis fi. ei. l. si quis missus. & de publi. l. licitatio. §. quod illicitè. ¶ Octauū, vt pignus capiatur, corpus eius teneatur. ff. de iniurijs. §. 1. & 2. ff. ad leg. Iul. pec. l. cū eo autem. & l. consentaneū. C. quomodo, & quando iudex.

SVMMAE.

1 *Receptio testium facta contra non contumacem in causa matrimoniali est nulla.*

2 *Forma recusandi plures iudices quæ sit.*

3 *Recusare inimicum suum non solùm potest quis, sed etiam consanguineum, & eius commensalem.*

4 *Detinens vxorem inuito marito, & eius bona præsumitur eius inimicus capitalis.*

5 *Habitantes in districtu mei inimici possum recusare, ne cognoscant de causa.*

6 *Iudex debet partibus locum tutum assignare.*

7 *Citatio facta ad locum non tutum, non arctat citatum.*

8 *Cautio siue saluusconductus non sufficit, vbi est periculū de persona.*

9 *Vxor si subtraxit se à seruitio uiri, & agit contra iura: non debet audiri, nisi prius reuertitur.*

10 *Inimicitia debet intelligi de capitali, quandocunque agitur de repellendo aliquem à iure communi propter inimicitiam.*

11 *Legatarius si habebat agere cum vxore testatoris, eo ignorante præsumitur legatum reuocatum tacitè ex præsumpta mente defuncti, si hæc sciuisset.*

12 *Inimicus patris præsumitur inimicus filiorum.*

13 *Aduersarius meus si dat alapam vni testi, quem habeo: si illum produco, nō poterit prætextu inimicitiæ testē repellere à testificando.*

14 *Capitale certamen dicitur, vbi præsumitur capitalis inimicitia.*

15 *Spoliatum se dicere, sufficit ad restitutionem consequendam.*

1 ACcedens. † Receptio testiū facta cōtra non contumacē in causa matrimoniali nulla est. & sunt duæ partes. primò ponit appellantis querelam. secunda ibi [mandamus.] causæ commissionem. ¶ Primò no. formā recusandi plures
2 iudices. causæ enim recusationis, quæ singulos singulariter tāgunt, debent primò exprimi. & deinde causæ, quæ concernunt communiter oēs. & hoc quando omnes sunt suspecti. ¶ Quid ergo, si vnus, vel duo ex pluribus sunt suspecti de forma proponendæ recusationis illo casu. & an alii non suspecti de ista exceptione cognoscant, vel procedere valeāt, dic vt c. si contra vnum. de offi. delega. lib. 6. & c. 1. de ap. ¶ Secundò no. † ꝙ nō solùm potest quis recusare inimicum
3 suū, & recusare eius cōsanguineū, & eius cōmensalē: nō solū ergo domesticos partis, siue aduersarii pōt q̄s recusare: sed etiam domesticos inimici, qui mecū non litigant, siue cōtra quem non ago: vtrùm autem idē sit in recusatione testiū. dic vt no. Inno. s. de offic. dele. c. insinuante. & tangit Bal. in l. cū testa-

4 teſtamento.ff.de teſta.¶Tertiò not.† ꝙ q innito marito de-
tinet vxorem,& eius bona,præſumitur eius inimicus capita-
lis:vnde vulgariter dicit [Inimicus noſter ē,q bona noſtra
5 tollit.].¶ † Quartò nota,aꝙ habitātes in diſtrictu mei inimi
a ci poſſum recuſare, ne cognoſcāt de cauſa.ratio q̄a poſſunt
timere propter ſe,ꝑꝑ parentes,& ꝑpter bona.6.q.2.c.viſis.
6 ¶Quintò no.in ver.& ipſi.† ꝙ ad iudicē ſpectat locum tutū
partibus aſsignare.& in iudice delegato Papæ,an alibi, q̄ in
loco ſuæ delegationis poſsit cognoſcere, ſi ſubeſt iuſta cā,
dic vt no.in c.ſtatuimus.de offi.dele.lib.6.& de reſcrip.c. ſta
7 tutū.§.in nullo.eo.li.& collige, † ꝙ citatio facta ad locū non
tutum non arctat citatū.concor.cle.paſtoralis.de re iudi. Si-
militer nec ad locū īhoneſtū,vt l.ſi cū dies.§.ſi arbiter.§. ſed
ſi aliquē.ff.de arbitris.facit.j̃.de exceptio.c.olim.&c.¶ Sex-
8 tò no.ꝙ vbi † eſt periculum de perſona,cautio,ſiue ſaluuſcon
ductus non ſufficit.ratio per ſe patet.perſona enim eſt res in
æſtimabilis,vt l.ex hac.ff.ſi qua.pau.fe.di.¶Si ergo promiſ-
ſor venit contra talem,occidendo,fragilis fuit cautio,& com
mitti non poteſt.¶Quandoq; tū cū de re inæſtimabili litigā
tur,loco cautionis apponitur pœna.ff.rem ra.ha.l.procu. ad
exhiben.§.2.& not.de offic.deleg.c.coram dilectis.¶ Septi-
mò not.ibi[abſq; culpa.]&c.ꝙ licèt in cā matrimoniali poſ
ſit procedi,lite non conto.vt j̃.c.prox.§.porro.nō tamen par
te non citata non poſsint recipi teſtes.Talis enim citatio ten
dit ad defenſionem,quæ ſemper nullum reſeruat, quantum-
cunq; procedatur ſine ſtrepitu,& figura iudicii.qđ dic,vt no.
Bar.in l.filiusfa.ff. de dona. & in extrauaganti ad reprimen-
9 dam. ¶Octauò no.† ꝙ ſi vxor ſubtraxit ſe à ſeruitio viri: ſi
agit contra iura,non debet audiri, niſi primitus reuertitur.
¶Sicut ergo ſpoliatus re corporali non cogitur reſpondere
ſuo ſpoliatori ante reſtitutionem,vt c.ſi.de ordi.cog.ita ſpo
liatus re quodammodo incorporali,vt obſequio, & debito
carnis,&c.¶Venio ad op.& primò oppo.dicitur hic, quòd
iſte magiſter ideo erat ſuſpectus; quia nimis fauebat eidem
domino:ſed iſta cauſa non videtur ſufficiens;quia dilectio ꝓ
ximi eſt in præcepto.ibi[diliges proximum tuum ſicut teip-
ſum]præterea non omnis amicitia repellit teſtem, ſed maxi
ma.¶Sol.vt in gl.ſed nonne.nam verbum,nimis, tollit con-
trarium.Hoſt.dicit,quòd etiam hoc non ſufficit dicere [ni-
mis fauens.]&c.in fauoris cauſa exprimatur de inimicitia.
¶Similiter dicit glo.ꝙ inimícitia repellit teſtem,ſed grauis.
de quo remittit Ioan.And.3.q.5.c.accuſatores.& j̃.de accu.
10 c.cum oporteat.& de ſimo.c.per tuas.& Inno.dicit,† ꝙ vbi-
cunq; agitur de repellēdo aliquem à iure communi propter
inimicitiam, debet intelligi de inimicitia capitali. ff. de arbi
tris.l.licèt. ¶ Sed vbi tractatur de aliquo repellendo à præ-
mio,ſufficit odioſitas, qualitercunq; concepta. ff. de manu.
te.l.teſtamento centurio.quinimo à præmio repellendo ſuffi
cit cauſa rationabilis inimicitiæ; & ſi non pateat, & occulta
11 ſit illi offenſo.† puta ſi legatarius habebat agere cum vxore
teſtatoris,eo ignorante.ex hoc enim legatum eſt reuocatum
tacitè ex præſumpta mente defuncti,ſi hoc ſciuiſſet, vt C. de
his quæ. vt indig.l.ſi vxor.plus dicit Inn.ſi quis ex prædicta,
vel alia iuſta cauſa debeat alicui inimicari:licèt exterius non
oſtendat inimicitiam:tamen poterit,vt ſuſpectus recuſari,vt
no.Inn.in c.cum ſecunda.de re iudica.ad qđ optimè.l.athle-
tæ.§.dat remiſsionem.ff. de excu. tuto. vnde autem oriatur
iſta capitalis inimicitia,dicit,ꝙ ex multis. vnum exemplum
habes hic in tex.quando quis detinet vxorem.& terram ali-
12 cuius.¶ † Item ſi quis fuerit inimicus patris,præſumitur ini-
micus filiorum. & extenditur inimicitia ad illos de genere,
propter iniuriā irrogatam vni de agnatione,vt l.j.C.ſi qua p̃
di.po.c.cum p.j̃.de accu.& l.lex Cornelia.de iniuriis. nec eſt
curandum,ex qua parte fuerit inimicitia cauſata. qđ eſt ve-
13 rum,quantùm ad repellendum à iudicando † ſed à teſtifican
do,ſi aduerſarius meus dat alapam vni teſti,quem habeo:an
poterit prætextu inimicitiæ ipſum repellere,ſi produco: vide
tur,ꝙ non;quia ipſe dedit cauſam huic inimicitiæ,vt no.Bar.
in l.j.ff.de quæſti.ad hoc optime l.2.§.ſi.ff.ſi quis cau.& l. qui
14 cunq;.§.ſane.C.de ſer.fu.† Et adde, ꝙ ibi eſt capitale certa-
b men,vbi præſumitur capitalis inimicitia.[b] vnde qui conten-
dunt de ſtatu,vel de omnibus bonis,vel maiori parte, præſu
muntur capitales inimici,vt d.§.dat remiſsionem. vbi Bald.
aliqua ex his tangit.facit l.in his rebus. quæ eſt.l. penult. ſol.
matrim. ¶Secundò op. hic Papa mandat iſtis ſecundis iudi-
cibus,vt procedant,& decidant.Sed videtur, quòd illa nō ſit
forma à iure ſtatuta,cū committitur cauſa appellationis ab
interlocutoria.nam forma eſt, vt inquirat de veritate cauſæ
grauaminis, propter quod appellatum eſt. & ſi reperit eam
veram, ꝓcedat ad cauſam;alias remittat ad iudicem à quo,
vt c.vt debito.de app.c.concordi.eod.tit.lib.6. ¶Sol.dicit
Ioan.An.quòd de iure fieri debuiſſet,vt dictum eſt:tamen iu
dex poteſt,quando vult,iuriſdictionem delegatam reuoca-
re,ſi erat ordinarius,& etiam ſi delegatus,vbi de iuriſdictio-
ne ſibi aliquid reſeruaſſet,vt l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi. &
s̃.de offi.deleg.c.ſuper quæſtionum.§.porro.voluit ergo Pa-
pa priorum iudicum iuriſdi.ſimpliciter reuocare, & ſecun-
dis committere propter cauſas expreſſas in text. vt patet ibi
[cum propinquior ſit is.]&c.aliqui dicunt, quòd hic de ap-
pel.iuſtè conſtitit Papæ Inn.¶Sed iſtud eſt contra tex. cū de
virtute cauſæ app.mandat inquiri.ibi[vobis conſtiterit,ꝙ an
te litem.]&c.primam ergo tenet Hoſt.ſ. ꝙ hic Papa iuriſdi-
ctionem priorum iudicum ex certa ſnia reuocauit. quod po-
tuit,vt ꝓbaui ſupra.¶ Tertiò opp.dicitur hic, ꝙ ſi teſtes fue
runt recepti abſq; culpa contumaciter,&c.quaſi vicecomes
potuerit conſtitui in contumacia.Sed contra hoc op. q̄a ſpo
liatus nō tenebat illi rn̄dere, & per conſequens in contuma-
cia non conſtitui.s̃.de or.cog.c.cum dilectus So .potuit eſſe
contumax,q̄a exceptionē ſpoliationis nō oppoſuit. ¶Eſt.n.
dilatoria,vt ibi no.& c.ſi.eo.ti.vel obiecit,& non probauit,ſe
cundùm Io.An.¶Quartò oppo.hic in ſi.c.mandat Papa hūc
vicecomitem ad poſſeſsionē vxoris,& terræ reſtitui : ſcilicet
q̄a hic vicecomes non petiit,qđ oportuit,vt reſtitutio ſibi fie
15 ret,vt d.c.cum dilectus.¶ † Sol.Io.An.dicit, ꝙ ad reſtitutio-
nem conſequendam ſufficit dicere ſe ſpoliatum. qđ facit ad
no.per eum poſt Inn.s̃.de litis conte.c.j.vbi quæritur,an ſuf-
ficiat in libello factum proponere,& narrare ſimpliciter ſine
concluſione petitionis.dic vt ibi. Vel poteſt dici, ꝙ in cauſa
matrimoniali eſt ſpeciale, vt iudex audita querela,ſiue peti
tione,poſsit ſuper hoc principaliter inquirere,& compellere
coniugatos ad habitationem.in iſtis enim cauſis ſpiritualib.
iudicis officium eſt latiſsimum,vt c.cum nobis olim. de ele-
ctio.¶Quærit glo.vtrū illa exceptio, ꝙ magiſter fuerit oriū
dus de terra vxoris,ſit iuſta cauſa recuſandi.dic ꝙ non, ſed p̃
ſtet aliis adminiculum.Io.An.dicit, ꝙ ſic in vno caſu.ſ.cum
ſunt duo eiuſdem ciuitatis remoti in longinquis partibus.nā
q̄a ſe conſueuerunt multum diligere,erit iuſta cauſa recuſan
di,ſecundùm eum.qđ nota.& iſta procedunt,ſi exponas, de
terra vxo.i.quę pertinet ad iuriſdi.vxoris.text. plenè proce-
dit,ꝙ iuſta ſit recuſatio,ſecundùm glo.¶Et no.iſtam expoſi
tionem,ꝙ terra dicitur alicuius ex eo,q̄a in ea habet iuriſdi-
ctionem.hac rōne dicitur Imperator dominus mūdi,vt l.de-
preca.ad leg.Rho.de ia.propriè tamen iſta nomina poſſeſsi-
ua,& caſus genitiui ſignificāt dominium,vt no.Bar.ff. de no.
ope.nun.in rub.facit quod not.in l.j.poſt prin.de orig. iuris.

A D D I T I O.

a ¶In diſtrictu.Diſtrictus,quid ſit.vide Bal.in c.fin.quib. mod.feud.amit. Feli in c Rodulphus. de reſcrip.& in c.licet. de proba.

b ¶Capitalis inimicitia.dicitur aūt duobus modis.Abbas in c.accedens.vt lite nō conteſt.Bar.in l.ex parte.de adimen.leg.& l.ſi inimicitiæ.de his, quæ.vt indig.Bar.in l.j.de iure patro.Bal.in l.liberti. de inoffi.teſta.

S V M M AE.

1 *Procedendum non eſt ad receptionem teſtium regulariter,lite non cō teſtata,niſi in duobus caſibus.& nu.2.*

3 *Testes possunt recipi ante litis contestationem, quando timetur de eorum morte.*
4 *Senes qui dicantur.*
5 *Diuturna absentia quæ dicatur.*
6 *Copia probationis subtrahitur casibus fortuitis.*
7 *Receptio testium ad hoc vt sit perpetuò valitura, requiritur, ꝙ qui fecit eam fieri, agat infra annum: vel eam reo denunciet. & quid si pars contraria vult, quòd valeat post annum. nu. 10.*
8 *Casus in quibus recipi possunt testes, lite non contestata.*
9 *Testes non debent recipi, nisi præcedat citatio, & qualiter debeat fieri illa citatio.*

QVoniã freq uẽter. Diuidit ĩ duas partes. Primò ponit regulam de testibus nõ recipiendis ante litis contest. super principali. & sex casus exceptos. & hoc vsque ad. §. in alijs. Secundò ponit, quid iuris, cum lite non contestata reus est contumax, qualiter procedatur. & † hoc vsq; ad ti. legam istud c. per. §. & istud prin. & vsq; ad. §. porro. h. d. Lite non contesta. regulariter non ad receptionem testium procedendum. fallit in duobus casibus, scilicet cum timetur de morte testium, vel absentia diuturna. quibus casibus recipi poterunt tales testes: siue pars fuerit contumax, siue non. & habebit effectum talis receptio, si aduersarius contentus fuerit infra annum: vel sibi talis receptio nuntiata. h. d. ¶ Primò no. ꝙ regulariter testes non debẽt recipi in causa ante litis contest. Erant tamẽ de hoc opi. ante istam Decre. de quibus. s̃. e. c. 1. in glo. hic patet. & per Bar. s. ante litis conte. non debent recipi. talis receptio non firmabitur subsequenter et lit. conte. ar. ĩ. de accu. c. qualiter. qđ no. in l. maritus. ff. de q̃st. ¶ † Secundò no. ꝙ qñ timetur de morte testium, possunt recipi añ litẽ conte. propter eñ imminens periculum amissionis: aliàs prohibeatur, vt. ĩ. de ferijs. c. licèt. & l. ait prætor. §. si debitorẽ. ff. de his, quæ in frau. credi. & c. si quis. ĩ. de fur. ¶ Qñ aũt verisimiliter dubitatur de morte, tex. exprimit de senibus, & valetudinarijs. ¶ † Et qui dicantur senes, aliqui dicunt, sexagenarij, qui à tutela, & cura excusantur, vt. C. qui æta. l. vna. & qđ no. 4. q. 3. c. qđ Itẽ inuiti. & in Spe. de testi. §. 2. ver. sed quos vocas. ¶ Alii dicũt centenarios; quia illud est vltimum spacium vitæ hominis, vt l. fi. C. de sacrosan. eccle. Io. An. dicit, ꝙ quantùm ad testimonium ferendum, qui dicantur senes, relinquit arbitrio iudicis. nam aliqñ vnus est senior in quinquaginta annis, q̃ alius in sexaginta. & satis pôt timeri de morte cuiuscunq; secundùm naturam inferiorum causarum, postq̃ peruenit ad quinquagesimum annum: quia minor pars hominum hanc metã attingit, non senes etiam recipientur, si verosimiliter timetur de morte ipsorum. qđ pôt contingere multis modis, puta q̃a debent ingredi bellum cãpestre, vel transfretare: vel imminent alij casus, de quibus in l. 1. 2. 3. & 4. de dona. cã mor. vbi de hoc per Bar. & pôt fieri ista examinatio in ferijs solẽnibus, vt no. Spec. in ti. de feriis. §. 2. ver. quid si tunc. per hanc quidem receptionem non credit Vin. interrũpi præscriptionem. qđ verum credo, quia illud, qđ contra regulas iuris aliqua ratione conceditur, non debet trahi ad consequentias, vt l. qđ verò. ff. de legi. ¶ Tertiò no. aliã causã in tex. recipiendi testes li. non contest. s. absentiã diuturnã. testium. absentiã aũt intelligit Vin. à loco, vbi iudicium exercetur, vel à loco domicilii sui, secundùm Pe. & Ab. & secundùm opi. Vinc. infert Io. An. ꝙ si causa sit Romæ. & Hispanus producẽdus in testem trãsferat se in Angliam: non est locus huic receptioni. nam siue tpe, quo est necessaria productio testium reperiat se in Hispania, siue in Anglia: iudex, qui de causa cognoscit Romæ, poterit ibi eum citare, vel ad eum mittere. qđ est verum secundùm Vin. nisi de loco domicilij se absentarent testes ad partes Orientales, vel tam remotissimas: ꝙ post li. contes. non inuenirẽtur, secundùm eum. absentiã ergo secũdùm eum. de qua tex. loquitur, debemus metiri, & cõsiderare respectu facilitatis, vel difficultatis habẽdi ipsũ tpe debito testimonium perhibendi. ¶ Quartò no. ꝙ exigit, vt absentia, de qua supra proximè dixi, sit diuturna. † diuturnã à verò intelligunt quidã arbitrio iudicis. s̃. de offi. dele. c. de causis, æstimabit aũt eã iudex variè secũdùm qualitatẽ negociorũ. nam si debitũ est in diem, vel sub cõditione, quæ non pôt multũ differri, nõ reputabit illũ absentẽ: quia possibile est eũ redire ante diei, vel cõditionis euentũ. Ecõuerso aũt si debitũ est purũ, & citatus est aduersarius: ita ꝙ in breui sperat lit. cõtes. etiã si breui via, vel tpe sit abfuturus testis, recipit testimoniũ eius: & hoc arbitrio discreti iudicis cõmittit, secundùm Inn. & Host. etiã in superiori casu, cum s. debitũ est in diẽ, vel sub conditione, ꝓpter futurã tñ peregrinationẽ testis æquum est eius testimonium recipi, ꝓpter mortis pericula: quæ plura imminẽt in peregrinatione, q̃ in domo: & æquũ est semper probationibus subuenire, vt in tex. ¶ Quintò no. † ꝙ copia ꝓbationis subtrahit fortuitis casibus, qui sunt tot, & tanti: ꝙ dici, vel excogitari non pñt, vt. C. de vsufru. l. penul. & inter alia iminet periculũ obligationis, vt. C. de testa. l. hac cõsultissima. §. at cũ humana. & l. peregre. ff. de acq. pos. facit. l. 3. §. duæ causæ. ff. ad carbo. ¶ Sextò no. in versicu. siue pars. ꝙ nihil refert in ista receptione testium ratione mortis, vel absentiæ diuturnæ: vtrũ pars sit citata, vel nõ. sino citatione igitur videt valere, qñ. s. conueniri nõ possit, vt dicit tex. ¶ Si ergo cõueniri potest, videt ad talem receptionem monenda, sicut in alijs casibus cũ ordinariè ꝓcederet, vt. ĩ. de testi. c. in omni. nũciatio aũt infra annũ, quæ ad efficaciã huius receptiõis exigit, præstat ar. ꝙ sine aliqua aduersarij citatiõe possint recipi ĩ prædictis casibus. ¶ † Septimò no. in versi. sed si actor. ꝙ ista receptio (vt sit perpetuò valitura.) requirit. & q̃ fecit eam fieri, agat infra annũ, vel eã reo denũciet. & incipit iste annus à tpe, quo habet facilitatẽ cõueniẽdi, vel nũciãdi. ¶ Et aduerte, q̃a iste tex. nõ declarat, corã quo ista receptio fieri debeat. an corã iudice rei cõueniẽdi: an corã iudice ipsius actoris ¶ Credo, ꝙ corã iudice rei: vt eadẽ sit ratio de toto iudicio ad partẽ, vt. l. quę de tota. ff. de rei vẽ. plus credo, ꝙ reus petẽs sup sua exceptione testes senes, vel alios, de q̃bus, hic examinari petet hoc corã quo cõuẽtus principaliter cogeret rñdere, vt no. Bar. in l. si societatẽ. §. arbitrorũ. ff. ꝓ socio. & dixi. s̃. de foro cõpe. c. cũ sit. ¶ Et licèt iste tex. loquat in actore, idẽ ĩtelligit in reo, si iminet periculũ. de quo in tex. saluo, ꝙ cõuenire aduersariũ. ĩ. annũ nõ pôt, vt. C. vt nemo inui. l. 2. sed bene poterit nũciare. aliã verò examinationẽ ad ꝑpetuã rei memoriã semp pôt reus petere, vt dicã. ĩ. de testi. c. Albericus. ¶ Sed illa plures solẽnitates exigit: ideò ista, quæ facilior est, etiã reo cõpetere pôt, vt dixi. & not. hũc passũ, quẽ nõ tãgũt hic Doc. ¶ Quærit glos. magna † vtrũ sint alii casus, q̃ isti sex enumerati ĩ tex. ĩ q̃bus recipi possũt testes lit. nõ cõtest. glo. enumerat plures alios, quibus addit Io. An. post Host. quãdo recipiunt testes in notoriis ad cautelã. de elec. c. bonæ. §. licèt. ¶ Item in his, quæ lite pendente, sunt innouata. de consti. c. cũ in. ¶ Item in vniuersalibus actis post diffinitionẽ. C. de peti. here. l. fi. & l. hereditas. ¶ Itẽ quãdo cõuenitur de re iudicata, transacta, vel finita. quod dic, vt. ĩ. de lit. cõtesta. c. 1. lib. 6. ¶ Itẽ in alienatis à suspenso, vel excommunicato de bonis ecclesiæ post inhibitionẽ sibi factam. de do. & contu. c. veritatis. in fi. ¶ Item cõtra clericũ de malicijs suis publicè gloriantẽ. de exce. prælato. c. q̃ sit graue. ¶ Item quando recipiuntur testes ad iudicẽ instruendum. de app. c. cõstitutus. de testi. c. veniens. 2. ¶ Item in casibus, in quibus nec libellus offert. de quibus supra de li. ob. c. 1. ¶ Itẽ incidẽtibus. quod dic, vt no. supra de offi. deleg. c. prudentiã. lib. 6. remittit de his Host. ad summam eodem titu. 36. casus no. in spe. de testibus. §. 2. ad quos adde casus, quos ponit consti. cle. dispendiosam. de iudi. ¶ Secundò quæro. hic dicitur, cũ ciuiliter agit, possunt recipi testes istis casibus, lite nõ cõte. nũ quid

quid idem sit, si agatur criminaliter. glo. ideo hic dicit &c. respondet, quod non sit idem. ¶ Item tenet Gof. Inno. & Host.
9 nec etiam est in eis bursale interesse, sicut in ciuilibus. † Item testes non debent recipi, nisi præcedat citatio, quæ debet fieri à psente, & cótra præsenté. 2. q. 8. c. 2. &. c. præscripta. Vin. dixit (alternatiuè tamen) quòd in criminali possunt recipi testes, de quorum morte timetur; quia iam tenetur actor ad talionem: sed illud est verum post inscriptionem. de accu. c. licèt. secundùm Io. An. ¶ Ex prædictis nó sum clarus, an imminéte morte testium, vel absentia diuturna, possint recipi lite non conto. in criminali. glo. hic. Gof. Inno. & Host. quod non, vt vidistis. pro quibus facit tex. à cótrario sensu, dú dicit [cú ciuiliter.] q. d. secus si criminaliter. ¶ In contrarium facit ratio huius c. ibi [ne veritas occultet.] quæ est generalis ad causas ciuiles, & criminales. Et est ratio, quod possunt; quia aliàs remanerent crimina impunita. contra. §. ecce. 24. q. 3. In dubio teneo cum prædictis, quia sanius est, &c. vt l. absentem. de pœnis. ¶ Tertiò quæro. dicitur hic, quod nisi cóuenerit aduersariú: vel sibi nunciauerit intra annum, non valet postea talis recep-
10 tio. ¶ † Sed pone, quod ille, contra qué sunt testes recepti, vult, quod post annum valeat: an valebit. glo. quæ incipit. illi qui testes. &c. dicit quod sic. idé Inn. & Host. ¶ Sed cótra hoc op. si parte absente, & non citata fuerunt recepti. non videt, quod valeat in fauorem absentis: sicut non valet sententia lata pro absente non contumace, vt no. in l. furioso. ff. de re iud. p Bar. ¶ Idé quo iure ex illa receptione potuit quæri absenti non citato: non enim videtur potuisse quæri aliquod ius, vt. l. certum. & l. si quis absente. ff. de confes. posset tamen huic rationi respóderi, quod mediáte iudice acquiratur absenti, vt l. eum pro quo. ff. de in ius vo. & Auth. generaliter. C. de epi. & cle. similiter testium receptio. ¶ Nam quia in casu huius. c. specialiter est permissum, etiam parte nó contumace, testes recipi posse cótra eum. similiter & iudicis præsentia supplet defectum partis, sicut in casibus, in quibus permissum est procedere contra contumacé, vt. C. de iudi. l. properádum. §. si aút reus. ¶ Credo igitur, quod infra annum valeat talis receptio actori, & reo, post annum non, conuentione, vel nuncijs, de quibus in tex. non seruatis non valebit pariter quò ad ambos: vt sic in iudiciis seruetur æqualitas, vt. l. fi. C. de fruc. & lit. expen. ¶ Sufficit enim actoris negligentiam puniri pœna hic statuta, videlicet quod post annum non valeant. ¶ Esset autem addere aliam si dicemus valere post annum, nolente reo, contra qué receptio facta fuit. Alias gl. per te videas, quia leues sunt in carnali, & spirituali contra absentem contumaciter potest procedi ad receptionem.

ADDITIO.

a ¶ Diuturnam. adde. l. possideri. §. si seruus. ff. de acqui. pos. l. si cum fidei commissariá. §. Aristo. ff. qui, & à qui. glo. Insti. de iu. na. §. ex non scrip.

SUMMAE.

1 *Contra contumacem eodem modo proceditur in carnali, & spirituali coniugio.*
2 *Ecclesia Romana quandoq; ex causa propter crimen notorium deponit, & degradat contumaces etiam episcopos.*
3 *Occultans se, vel procurans, ne possit ad eum citatio peruenire, habetur pro peremptoriè citato.*
4 *Sententia diffinitiua non debet proferri contra contumacem, nisi liqueat iudici de meritis causæ.*
5 *Iudex si reperit cótumacem fouere iustam causam, debet pro eo ferre sententiam, solummodo contumacia in expensis punita.*
6 *Canones aliter prouident in spirituali coniugio contrahendo, & aliter in contracto.*
7 *Ius ad rem facilius perditur, q̃ ius in iure.*
8 *Coniugium carnale, si agatur ad eius separationem contra absentem non contumacem, an dirimatur.*
9 *Absens non debet amplius expectari, quando de eius morte verosimiliter præsumitur.*
10 *Absentiarum plures species.*
11 *Timor solus fornicationis non sufficit, vt procedi possit cótra absenté.*
12 *Tempus in sacris canonibus definitum qualiter debeat intelligi.*
13 *Absens ex causa probabili, an possit reuocari ad residentiam.*
14 *Sententia an valeat, si peremptorium non peruenit in notitiam absentis.*

§. Porro. In numero auté testiú, & súa, si liqueat de cá. cótra abñté verò non contumaciter in carnali matrimonio non est ad receptionem testiú, vel sententiam procedendum. in matrimonio etiam spirituali contra talem absentem non contumaciter prouidetur; vt hic in tex. dicit hic Inn. istum. §. inquantú loquitur de spúali coniugio. intellexit hoc modo videlicet, vt illud principium loquatur in confirmato, & consecrato contumace. in versi. si verò, loquatur in contumace absente non contumaciter. j. e.
1 versi. quod si forsan. loquatur de non confirmato. ¶ Primò no. † quod contra contumacem eodem modo proceditur in carnali, & spúali cóiugio. scilicet ad receptioné testium, & súam similiter contra pñtem in vtraq; proceditur sine strepitu, & figura iudicij, vt in cle. dispendiosam. de iudi. multum ergo có uenit, vt. s. de transla. c. inter corporalia. ¶ Secundò no. qd dicitur [super alicuius electione.] intelligunt em quidam illud dictum in electo non confirmato. & qui nódum electioni cósensit. & ita intelligit gl. electi. &c. Inn. aliter, vt. s. dixi in prin. Ioan. An. dicit, quod illud principium pót intelligi, vt dixit Inn. in electo confirmato. & consecrato, si agatur contra eum de fœdere coniugii spúalis. vt si dicatur eum, qui longo tempore possedit epatum, à principio fuisse intrusum per potentiam, vel simoniacè. Isto ergo casu contra contumacem procedet ad sentétiam, & receptionem testium, lite non contesta. in illo. §. si verò. non negatur fœdus. sed petitur deponi propter crimen hic, qa quátumcúq; sit cótumax, nó debent testes recipi super crimine. nec ferri súa. 4. q. 9. c. decernimus. & est simile in matrimonio carnali. s. eo. c. 1. secúdùm Inn. & Host.
2 qui subdit, † quod Ecclesia Romana quandoq; ex causa pter crimé notoriú deponit, & degradat contumaces, etiá epos. & hoc pót facere; quia nó ligatur legibus. alij hoc non licet, etiam de iure ciuili. ff. de pœnis. l. absentem. sed procedatur vt. C. de requi. re. l. 1. & 2. nec etiam de iure canonico. s. procedat. 11. q. 3. c. rursus. & c. quicunq;. ¶ Tertiò no. in versi. in
3 huiusmodi casibus. &c. tres modos contumaciæ. † qui em se occultat, vel procurat, ne possit ad eum citatio peruenire, habetur pro peremptoriè citato. concor. ff. qd vi aut clá. l. 1. §. sed Aristo. &. §. fi. ¶ Et aduertendum; quia ad hoc, vt pcedi possit lite non contestata. cótra cótumacé, requiritur, quod citatio fuerit peremptoria. Idem qñ examinátur testes ad perpetuam rei memoriam. qd dic, vt no. Bar. in. l. dies. quæ est prima. §. prætor ait. ff. de dá. infec. ¶ Rñdeo ergo. si procedendú est ad súam, vel receptionem testium, requiritur citatio peremptoria: secus quò ad códemnationem expensarum. & secus quò ad iuris præuentionem, & perpetuationem. s. de pcur. c. querelá. & c. pe. de fo. cópe. per Io. An. & c. licèt. de offi. dele. ad hoc vide. qd no. j. de dolo, & contu. c. fi. in nouella.
4 ¶ Quartò no. in versi. & nihilominus, † quod diffinitiua súa nó pfert cótra cótumacem, nisi liqueat iudici de meritis causæ. Sola ergo contumacia non sufficit, vt absens diffinitiuè dánetur.
5 † Quinimo iudex, si reperit contumacé fouere iustá cám, debet p eo ferre súam, solúmodo cótumacia in expensis punita, vt l. pperádú. §. & si qdé. &. §. se. C. de iudi. Et nota differétiam inter illú. §. & præcedété in pluribus. Quia in illo. §. recipiút oés testes. Sed in. §. pcedéti. valetudinarij, & senes, & longa absentia abfuturi testes dútaxat. Ité qa hic cótra cótumacé dútaxat. ibi etiá sine cótumacia fit receptio. Item hic publicantur perpetuò valituri: ibi secus. Ité hic fertur diffinitiua sententia: ibi non. propter istas differentias text. dicit [in quibus casualiter esset aliud obseruádum.] aliud. s. q̃ dictú sit in secunda. de qua in primo responso. Ité aduerte, qa licèt

iste tex. loquatur in electione prælati. idem intelligit gl. in electionibus ciuilibus clerici. quia subest eadem ratio, scilicet læsio ecclesiæ propter moram. Idem Innoc. & Hosti. ad hoc. s. de elec. c. cũ ecclesia. & de cle. non resi. c. penul. ¶ Quintò no. in versi. si non aliter. quid iuris, cum procedendum est in spirituali coniugio iam cõtracto. & per hoc dixit tex. [maximè confirmata.] per mutuum consensum contrahitur spirituale coniugium. remittit ad no. de transla. c. inter corporalia. ¶ Qualiter autẽ debeat iste ver. intelligi, an de episcopo confirmato, & consecrato: an verò de confirmato dũtaxat. & qd iuris, si expectatus non venerit. dicam. j. ¶ Sextò not. in ver.
6 ꝙ si forsan. coniuncto versi. præcedenti, † ꝙ aliter prouident canones in spirituali coniugio contrahendo, & coniugio iam contracto. ¶ Simile dicimus, ꝙ quãdoq; competit ius ad rẽ. quandoq; ius in re. vt j. de præben. c. pe. & vlti. lib. 6. facit c.
7 quemadmodum. de iureiurã. † perditur enim facilius ius ad rem, q̃ ius in re. facit l. Sempronius Attalus. ff. de vsufruc. leg. ¶ Septimò no. ꝙ electi non confirmati debẽt expectari per sex menses. hodie tene, qđ habes. j. de elec. c. j. & c. q̃ sit. & c. cupientes. lib. 6. à quo autem die debeant computari isti sex menses. Vin. ꝙ à die electionis, sustinuit: vel à die factę primę admonitionis. Host. dicit, ꝙ à die præsentatæ electionis. ¶ Itẽ pondera, quòd dicit [expectetur.] nec declarat, ad quem finem debeat expectari. ¶ Ideo dicit Io. An. ꝙ ille tex. hoc intendit, videlicet, ꝙ non expedit, vt electus citetur, ꝙ veniat petiturus confirmationem: sed tantùm per sex menses expectabitur post electionem. quod hic satis innuitur. vel dic, ꝙ loquitur, quando contra electum aliquid obijcitur, & citatur, vt respondeat: nam in hoc casu, si per sex menses comparere distulerit, procedatur, non obstante, ꝙ lis non sit contestata. ¶ Iste vltimus intellectus hodie non procedit, quia cum obijciuntur crimina, vel defectus, vel alia, procedit hodie, vt habetur in c. j. de elec. lib. 6. primus igitur intellectus placet (cũ alia tamen moderatione temporis, q̃ sex mensium.) de. quo.
8 in dicto c. q̃ sit. ¶ Octauò no. in versi. si autem. † quid iuris de
a carnali coniugio, si agitur ad eius separationem contra absentem non contumacem. non enim agi poterit, sed debebit expectari, donec de eius obitu &c. & debet intelligi ille text. de matrimonio iam contracto. de contrahendo verò dic, vt j. de sponsa. c. de illis. & expone, coniugio. id est de fœdere cõiugii. secus si de crimine adulterii supra. c. j. ¶ Nonò not. † ꝙ
9 quando verosimiliter pręsumitur de morte absentis, nõ debet amplius expectari. ex quibus autẽ oriatur illa p̃sumptio mortis. glo. no. hic tangit. cui adde, quod dixi infra de sponsalibus. c. in p̃sentia. facit l. nec nos. C. de capti. & de repu. Auth. hodie. & quod no. Bar. in l. j. §. si dubitetur. ff. quemadmo. te-
10 sta. ap. ¶ Decimò no. † de triplici absentia. quidam enim sunt absentes ex causa necessaria. quidã ex causa voluntaria non maliciosa: quidam verò maliciosa. alias species absentiarum vide in l. fi. ff. de restitutio. in integrum. ti. generali. ¶ Vndeci-
11 mò no. in versi. eo quamq̃ &c. † ꝙ solus timor fornicationis nõ sufficit, vt procedi possit cõtra absentem, nisi absens fuerit contumax, vt ibi. §. porro. in prin. & in carnali matrimonio quomodo procedatur, distingue secundùm Hosti. qa cũ agitur de matrimonio contrahendo, vel dirimendo: si alter coniugum est absens per contumaciam, procedetur in causa: & diffinitur, vt s. §. porrò. Si verò non est cõtumax, & agit de matrimonio contrahendo. dic vt j. de spon. c. de illis. ¶ Si de iam cõtracto, & absens est in culpa, ꝓcedi põt, vt in ver. qa cum sine culpa. Idem si maliciosè se absentat: vel possit ei imputari aliquid, vel aliquo modo citari põt. eo tñ citato, & non veniente, dic vt supra ver. aut etiã propria. ꝙ si nullo modo potest citari, nec aliquid ei imputari: nullo modo ꝓcedet contra ipsum: nec poterit mulier contrahere, quãuis periculũ fornicationis immineat, donec de eius obitu, &c. vt in tex.
12 ¶ Quæro. dicitur in ver. si non aliter. † ꝙ in spirituali coniugio iam cõtracto expectari debet per tempus in sacris canonib. diffinitum, qualiter debeat intelligi? R̃n. dicunt quidã, ꝙ vult loqui de illis canonibus, qui loquuntur de absentibus expectandis. nam aut absunt ex causa necessaria (puta infirmitatis) & semper expectantur. 7. q. j. c. præsentium. aut absunt ex causa non rationabili. & subtrahuntur sibi expensæ auctoritate superioris: & monenť, vt redeant. & si nõ redierint, alius ponitur loco eius auctoritate superioris. in Authen. quomodo oportet epi. §. illud autem. & in Auth. de sanc. epi. §. inter dicimus dogma. aut absunt fraudulenter: tunc si proposito citationis edicto, non venerit: infra sex menses spoliabitur ecclesia. & aliàs punietur, l. non contesta. de clerici. non residẽti. c. ex tuæ. & iste est vnus intellectus. ¶ Secundus intellectus est, ꝙ intelligatur de canonibus: quibus statutum est, ꝙ nullatenus procedatur cõtra absentem super accusatione sua, vbi accusatur de crimine: nec sententietur de crimine, nisi lite cõtest. 3. q. 9. c. decernimus. de iudi. c. j. & plenè de dolo, & contu. c. veritatis. & pro illo intellectu facit ver. si autem de carnali, super quo, vbi super matrimonio non recipiuntur testes li. non conte. contra absentem non per contumaciam. ¶ Tertius intellectus est, ꝙ loquatur de episcopo iam consecrato: q nisi probabili causa sit absens, vocabitur per edicta. & nisi venerit, procedetur contra eum, non super criminibus: sed sup impedimento, quo dr̃ electionem non valere ad sñiam diffinitiuam, ar. eius, qđ dr̃ de matrimonio carnali. j. q fil. sint leg. & no. j. §. si aũt. ad hoc tñ vide, qđ le. & no. de do. & contu. c. cum olim. ¶ Quartus intellectus est, ꝙ sensus huius. §. sit, ꝙ si contra confirmatum non consecratum, vel non ordinatum proponitur aliquid contra personẽ, vel contra formã electionis: tũc non dẽt expectari, nisi per tm̃ tps, per quãtũ dẽt cõsecrari, vel ordinari. de quibus tpibus. s. de elec. c. cũm in cunctis. ¶ Et est rõ, quare tm̃ expectat: qa si tunc venerit, quilibet obijcere poterit cõtra eũ qđ volet. alioqui remoueri dẽt, vt d. c. cũ in cun. & sic põt intelligi dictus ver. secundùm Inn. ꝓ quo alleg. Host. s. de trãsla. c. 2. vbi patet, ꝙ si infra sex mẽses à tpe sui consensus numerandos, iusto impedimento cessante, non fuerit consecratus: nec ibi, ne alibi consecrabitur. 100. distin. c. j. Ibi tamen videtur loqui de confirmato, vt ibi Io. An. cuius sunt ꝓxima verba. s. Et sic patet ex prædictis, ꝙ iste ver. si non aliter. hẽt quatuor intellectus. ¶ Circa primũ tñ intellectũ, quãto tpe expectandi sint absentes, anteq̃ priuẽtur bñficiis, vidistis tria membra: qa aut absunt ex causa necessaria: aut ex cã non ꝓbabili non dolosè: aut fraudulenter, & dolosè. vt, s. patet. Sed gl. magna hic illam materiã ꝓseqt. & primò cũ prælati, siue clerici iam instituti à suis ecclesiis se absentant, & à nemine imputantur de aliquo crimine: sed ad residentiam reuocantur. & hoc casu quanto tẽpore expectari debeãt, anteq̃ priuentur, gl. prosequitur vsq; ibi. & hoc locum habet in his clericis, &c. Abinde vsq; ad ver. si verò ille qui accusat. est secunda pars principalis. & ꝓsequit de electis nõ confirmatis, quãto tpe debeãt expectari: vt sic postea priuari possint. de quo articulo hodie dic, vt in c. quam sit. de electio. libro. 6. ¶ Tertiò in ver. si verò. loquitur in eo, qui excipit contra electum, si causam nõ prosequitur, quãto tpe debeat expectari. de quo hodie in c. 1. & c. cupientes. j. de elec. lib. 6. ¶ Quartò ibi [si verò contra prælatũ absentẽ.] &c. tractat nimis truncate, qualiter cõtra prelatũ absentẽ sup criminibus ꝓcedat p accusationẽ, vel denũciationẽ. & de illa materia plenius. j. de dolo, & cõtu. c. veritatis. & ff. de penis. l. absentẽ. & huic vltimę particulę adaptat secũdus intellectus huius ver. si verò aliter. vt supra dixi circa primã partẽ gl. inquãtũ loquit de absentibus cũ licẽtia epi. inquãtũ dicit ad certũ tẽpus. ꝙ post tps sunt monendi, vt redeant. dicit Io. An. ꝙ clericus absentauit se de licentia epi ad certã causam. puta quia mittitur ad concilium, vel ad causam. dicit ipse, finis Cõcilij, vel causæ est terminus redeũdi: post quẽ terminũ, cõputatis diebus in redeũdo, si nõ reuertitur, intelligitur vagari. ff. qui. ex cau. ma. l. sicut. §. 1. vnde vr̃, ꝙ sine alia citatione, vel expe-

ctatione

ctatione ipsius beneficium alteri dari possit.7.q.j.c.præsentium. Alii dicunt eum citandum, vel expectandum p sex mẽses. nec nocere sibi debet, q bonum habuit principiũ. Io. An. dicit, q primũ dictũ, siue opi. põt procedere, qñ i primo tpe absentiæ fuerit monitus tacitè, vel expressè, q lapso tpe rediret sub pœna priuationis. secunda opi. procedit, qñ talis monitio, cum se absentauit, facta non fuit. coniuratio ergo priuationis (si in termino non reuertatur) exonerat superiorem ab ista noua monitione, siue expectatione. est dare etiam alium casum: in quo talis requisitio non exigitur. puta cum quis habet certum officium in ecclesia. quo casu semper debet in ea personaliter residere. de cle. non resid. c. relatum. & c. quia nõnulli. & c. ex parte. & ad talem non est citatio transmittẽda. imò post edictum, & expectationem sex mensium beneficiũ conferri poterit alteri seruienti. & præfertur publica vtilitas priuatę. 7.q.j.c. mutationes. & vide qđ circa hoc no. Inn. ĩ c. fi. de eo, qui mit. in possessionem. ¶ Circa prædicta incidenter
13 quæritur: † vtrùm absens ex causa probabili possit reuocari ad residentiam. dicit Io. An. quòd sic. & si non redierit, poterit priuari. 11.q.3.c. si autẽ nobis. & c. & absit. ad hoc autem vt dicatur absens ex causa probabili, requiritur licentia sui prælati, vt d. cap. relatum. ad quod vide quod not. in cap. licèt canon. super glo. penul. de electio. lib. 6. ¶ Et an in hoc sufficiat consuetudo. dic vt in c. ex tuæ. de cleri. non resi. sup quarta glo. per Ioan. And. ¶ Item debet ille, qui abest, semp facere notum prælato suo, vbi morat᷑. aliàs videtur latitare, & in culpa esse, secundùm eum. cui adde qđ no. Inn. in d. c. fi. de eo, qui mit. in pos. ¶ Quærit glo. si non potest citari, &c.
14 † vtrùm valeat sententia, si peremptorium non peruenit in
b notitiam absentis. alleg. qđ not. 3.q.9.c. caueant. b vbi de hoc. & infra de exces. præla. c. ex literis. alleg. & l.j.§. item cum ex edicto. ff. quæ senten. sine appel. re. Sed ibi nõn peruenit. quia non propositum fuit, secundùm Io. glo. hic tenet non esse necesse, q pueniat ĩ notitiã. idẽ Io. Vin. Tãcre. Goff. Phil. & Ho. quantum verò ad missionem in possessionem vtrùm requiratur, quòd perueniat in notitiam. Remittit. Ioan. An. ad no. in c. fin. Et ego remitto ad no. in c. causam. j. de dolo, & contu. ¶ Vltimò contra ver. si autem de carnali. inquantum dicit, q non potest ferri sententia contra absentem non culpabiliter, oppo. de c. perlatum. qui filii sint legiti. Sol. vt in glo. Host. dicit, quòd lapso anno, poterit procedi contra talem ex causa, adhibita dilgentia. de qua in dicto. c. perlatum. quod innuit hæc litera, vt de facili, vel in breui, &c. secundùm Ioan. Andr. post Host.

ADDITIONES.

a ¶ De carnali coniuge. Matrimonium an sufficienter nominetur coniugium, & nuptiæ. vide Io. de Turre cre. 27.q.j.c.j.

b ¶ Caueant. vide ibi latè Io. de Turre cre. super ista qõ. Et an citato veniente, & absentiæ suæ causam iustam probante retractabitur sententia latã contra eum. vide ibidem Io. de Turre cre.

SVMMAE.

1 *Casus duo, in quibus proceditur lite non contestata.*
2 *Excessus, nomen, est nomen satis latum: & quid sub se comprehẽdat.*
3 *Litis contestatio non requiritur in causa publicationis testium.*
4 *Publicatio testium valetudinariorum, vel volentium se absentare, fienda per reum, coram quo iudice debet peti.*

1 §. Sunt & alij. † No. duos casus, in quib. pcedítur lite cõtest. scilicet cum iudex procedit per inquisitionem. & ex hoc collige, quòd nõ eandem solemnitatem in ordine procedendi requirit inquisitio: quam requirit accusatio. & loquitur iste tex. de solemnitate contest. lit. ¶ Quid ergo de aliis solemnitatibus, vt de loco, tempore, subscriptione, & aliis, quæ habentur in l. libello rũn. de accu. dic vt not. Bart. in l. 2. §. si publicè. ff. de adulte. Vbi etiam not. vtrùm publicatis attestationibus super inquisitione, iudex possit alias producere. de quo etiam per Bart. in disputatione. q̃ incipit. Iudex maleficiorum. hoc etiam dicit Io. An. post Inn. illud, qđ hic dicitur, habet locum, cum nemine impetrante inquiritur de excessibus alicuius absẽtis p contumaciam: secus si per modum querelæ impetretur inq̃sitio. infra de purg. can. c. cũ dilectis. ver. dictus verò. &c. ¶ Se
2 cundò no. q dicit tex. [excessuum inquisitio.] † Illud nomẽ, excessus, est nomen satis latum, secundùm Ioã. And. sub hoc nomine comprehendit iurisdictionem, & iura alicuius. quæ malè occupata, vel detenta dicuntur. infra de testibus. c. cum olim. 2.q.7.c. quapropter. habet etiam locum iste. §. quando inquiritur de electione, vel electo, iudice procedente ex officio. s. de elec. c. cum nobis olim. & c. cum dilectus. & c. postq̃. ¶ Tertiò not. differentiam inter processum inquisitionis, & alios modos procedendi super criminibus. aliæ differentiæ
3 not. j. de accusa. c. j. super ver. occultis. ¶ Quartò not. † quòd in causa publicationis testium non requiritur litis contest. & illa est receptio testiũ, diuersa ab illa, de qua. s. in prin. huius c. & in pluribus differt, vt dicit hic glo. hoc fit, &c. fit autem ista receptio ex parte rei. qui cum non possit actorem cogere ad agẽdum, vt C. vt nemo inui. l. j. potest probabiliter tenere: ne defensio sua pereat. quã probare potest modò p testes: sed non post eorum obitum. Subuenitur ergo sibi à iure, vt eius testes examinẽtur, & publicentur ad perpetuam rei memoriam, vt j. de testi. c. significauit. & c. Albericus. actori verò ad suam intentionem fundandam talis receptio non permittitur: quia cum possit statim via ordinaria agere, non est sibi illo extraordinario remedio succurrẽdum, vt l. in causæ. §. causa. ff. de mino. nisi esset debitum sub conditione. q̃ non esset de proximo extitura: qa tunc eadẽ ratio vr̃ in actore, q̃ in reo, vt l. in lege aqui. si deletum. ff. ad leg. Aquil. ¶ Quintò no. in gl. in quo differt illa receptio ab illa, de qua. s. in prin. in gl. q̃ incipit. hoc tunc, &c. dicit, q ibi recipiuntur senes, & valetudinarii, & longo tempore absuturi, & nõ alii. hic verò omnes indifferenter. Item hic publicantur partibus dicta testium: ibi non. ¶ Item ista fit citata parte, vel contumacia absente: ibi etiam non citata. ¶ Item ista valet perpetuò, vt d. c. Albericus. illa non. de qua in prin. c. j. annum tm̃. Item illa in actore, ista in reo. Et vide ad prædicta quę dicam in d. c. Al-
4 bericus. ¶ Vltra Doct. † quæro, coram quo iudice debet fieri, & peti ista publicatio. dic, q reus potest hoc petere coram iudice suo, coram quo deberet actor eum conuenire, vt not. Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soci. & credo, qđ dixi. s. de foro cõpe. c. cum sit generale. In ista ẽt publicatione testium fienda vtrùm sufficiat citatio ad domum, no. plenè Io. And. j. de regu. iur. c. præsumitur. lib. 6. in mercur. & Bar. in l. 3. §. prætor ait. ff. de dam. infec. ibi dñs Dy. inducit. l. istam &c.

ADDITIO.

a ¶ Contra contumacem. vide contumaciam esse triplicem. Io. de Tur. cre. in c. ne cui. 2.q.6.

SVMMAE.

1 *Reus conuentus actione reali, si fuerit contumax, patitur missionem in possessionem: qui veniens infra annum, & cautionem offerens, recuperat possessionem. & nu. 3.*
2 *Contumax quando quis dicatur.*
4 *Oblata cautione veniens infra annum possessionem recuperat.*
5 *Missus in possessionem in actione reali, per lapsum anni efficitur verus possessor.*
6 *Lapsus anni post factam missionem priuat contumacem possessione.*
7 *Tædium rei contumacis in quo consistat.*
8 *Cautio, quam debet præstare reus veniens infra annum, quæ sit.*
9 *Satisfactio expensarum debet primò fieri per reum, q̃ recuperet possessionem.*
10 *Transcursus solus anni, an faciat missum in actione reali verum possessorem: an requiretur iudicis decretum.*
11 *Passus missionẽ infra annũ, an possit cogi, vt possessionẽ recuperet.*

§.In alijs. Continuat iste.§.ad præcedentia in hũc
modum. dictum est.s.ꝙ regulariter li.
non contest. non proceditur ad receptionem testium, vel sẽ
tentiam,nisi in casibus,de quibus . s. posset ergo probabili-
ter dubitari,qũo in alijs casibus à prædictis,reo se contuma
citer absentante, possit actor consequi, quod intendit. &
quod sit remedium contra contumacem. & hoc vsque ad fi
nem c.prosequitur.Et præmitte ad euidentiam,quòd quedã
sunt actiones reales.quædã verò personales.& hæc est sum-
ma diuisio actionum, vt Instit.de actioni.post prin.aliæ sunt
etiam speciales,vt ibi dicam.¶Et hoc præmisso diuido illum
§.in duas partes.primò enim prosequitur, quid iuris sit
in actionib.realibus,reo contumaciter se absentante.secũdò
qd iuris sit in psonalib. secũda ibi [si aũt super psonali.] Pri
ma subdiuidit in duas partes.Primò loquitur,cũ conuenitur
quis actione reali nomine proprio. secũdò quid iuris,cũ con
uenit nomine alieno.ibi[ꝙ si sup.]vbi faciam.§.quia est ma
teria de per se. Similiter faciam de §.si aũt super persona-
1 li.quia legam eum de per se.& illud primũ hoc dicit.† Reus
conuentus actione reali: (si fuerit contumax) patitur missio
nem in pos.qui veniens infra annum,& cautionem offerens,
possessionem recuperat: postea verò non recuperat, sed sup
proprietate tãtummõ auditur. h.d. ¶Primò no.ꝙ cõtra cõ-
a tumacem [a] fit missio in possessionem rei petitæ. † quãdo aũt
2 dicatur contumax:vtrùm requiratur trina citatio: vel bina
perẽptoria: vel sufficiat prima simpliciter.dic vt no.Io.An.
j.de dolo,& cõtu.c.fi.& dixi.s.de iudi.c.1.¶Secundò no.ad
quem finem fit missio in possessionem,vt scilicèt tædio affe-
ctus,&c.In quo aũt consistat istud tædium,glo.tangit, & sup
3 ea dicam.¶Tertiò not.† quòd ad hoc vt reus recuperet pos
sessionem,requiritur, quòd veniat infra annum. incipit aut
iste annus à tẽpore missionis,vt not.Ioan.An.in Spec. de se-
cun. decre.§.videndum.super verbo hoc quoq;.Secundò re-
quiritur,quòd offerat cautionem de iudicio sisti. vtrùm aũt
istam cautionem præstent clerici contumaces in casu huius
.§.Io.An.tenet,ꝙ sic,etiamsi fuerunt immobilium possessio
num possessores,vt.j.de sequestra. pos.c.1. etiam illo casu
non habet locum Auth.de sanctissi.epi.§.si verò pro ea. col
la.9.&.ff.qui satisda.cog.l.sciendum.perduntur eñ ista bene
ficia propter contumaciam,vt in præalleg.iur. ¶Quartò no.
4 † ꝙ oblata cautione veniens infra annum possessionem re-
cuperat.circa hoc Ioan.An.tria remissiuè tangit.Primò vtrũ
actor sit vocandus,qui fuerat missus in possessionem. & quid
iuris,si vocatus non venerit.¶Secundò quid iuris, si reus re-
cuperata possessione,iterum sit contumax: & infra annum
etiã comparens. offert secundo cautionem. & sic faciat ter-
tiò,quartò,& pluries:vtrùm semper recuperabit?remittit de
his ad Spe.de primo decre.§.iam de effectu.in fi. tribus ver.
¶Tertiò quærit,si cõtra reũ venientẽ infra annũ offerentem
cautionem,vt possessionẽ recuperet, põt obiici exceptio ex
cõicationis, quasi in ista recuperatione censeatur actor, nõ
reus. remittit ad Specul.de cõtu.§.fi. ver. pone reus. Io. An.
remittit ad no.per se.j.de ver.sig.c. dilecto. & in similiter.j.
de appel.c.qua frõte. & ego remitto ad Bar.in l.de pupil. §.si
5 pcurator.de no.ope.nun.&c.¶Quintò no.† ꝙ missus in pos
sessionẽ in actione reali, p lapsũ anni efficit verus possessor:
& cẽsebit verus possessor bonę fidei.& sic pscribit.10.ãnis in
ter psentes.&.20.inter absentes.ff.de nox.l.& gñraliter.& de
6 acqui.pos.l.iustè possidet.¶Sextò no.†ꝙ lapsus anni post fa
ctã missionẽ priuat contumacẽ possessione, non proprieta-
te.Et sic aliud est possessio, aliud proprietas. vt dicam.j. de
cã pos.super rubr. Isto aũt casu cum contumax missionem
passus est priuatus possessione per lapsum anni:postea veni-
ens ad agendum super proprietate non debet reficere expẽ
sas prioris iudicij.quia satis magna pœna est, ꝙ possessionẽ
amisit.& factus est de possessore petitor, secundùm Vin. ad
hoc.s.de iudi.c.at si clerici.& hoc placet Ioa. An.licèt Host.
contra in summa huius titu.§.1.ver.sed quid in illo. cũ versi.
seq.Io.Cal.tenet hic opi.Host.dicit enim,ꝙ huic volenti age
re de perpetuo,clausa est ianua iudicij:nisi reficiat expensas.
de sequestra.pos.c.1.C.de iudi.l.sancimus. Nam propter cõ
tumaciam tenetur ad expensas.propter secundam(quia cau
tionẽ non pstitit)perdat possessionem.¶Item possibile est,
ꝙ fructus non percipiat:vel non tot,quot expensis factis per
actorem adæquentur.Cogita,quæ sit verior opi. ¶Septimò
not.tex.dum reseruat defensionem contumaci super pprie-
tate.& ex hoc,quod dicit [defensionẽ,]innuit,ꝙ in eadẽ in-
stantia cõtra eu inchoata p illũ, q mõ possessionẽ est adep-
tus: posset de proprietate docere.& sic possessionẽ,si docue
rit, recuperare. glo. tñ.j.proxi.§. ꝙ si. super ver.summatim.
tenet, ꝙ debeat nouum iudicium inchoare super proprie-
tate.in quo iudicio erit actor,vbi primò erat reus. Idem hic
Gof.& exponit tex.omni defensione.i. impugnatione. simi-
le.8.dist.quo iure defendis.i.vendicas.nec eñ possessor ven-
dicat.supra de iudi.c.examinata.habet ergo necesse agere.
ex quo possessionẽ amisit,vt.C.de rei ven.l.fin.vel fortè ideo
dixit[defensionẽ.]quia si adhuc detineret, de pprietate pos
set fidem facere:habet ergo commodum detentationis.C.de
præscript.30.an.l.si quis eñ.§.si verò.& de ordi. cogni.c.cũ
dilectus.§.vnde nec.& no.istud dictum pro intellectu.c. cõ-
tingit.infra de dolo & contu.si stat per reum contumacem,
quo minus actor possessionem adipiscatur, efficitur verus
possessor per lapsum ãni: ac si in possessionẽ venisset.nũquid
ergo si postea detentationem,quam habet contumax, aduo
care velit, poterit contra eum opponi exceptio ex illo dicto
Io.An.post Host.videtur,ꝙ sic.quod no. ¶Quæro dicitur in
7 tex.ꝙ fit illa missio [vt tædio affectus] &c. † Quæro,in quo
consistat illud tędium?glo.distingu t inter actionem realem,
& personalem.quia missus in reali expellit possessorẽ.& fru-
ctus percipit,& conseruat.¶In personali verò actione non
expellit:sed stat in fundo simul cum possessore.Sed inciden-
ter quæritur hic, quare magis expellit possessorem contuma
cem in reali,q̃ in personali: dicit Io.An.post Gof. ꝙ in reali
missus prætendit se habere ius in re,in qua missus ẽ: qd non
est in personali.de hoc in Spec.de primo decre.§.iam nũc de
effectu.ver.sed quæ est ratio.& de secundo decre.§. vidẽdũ.
ver.sed quæ est ratio.Et pro intelligentia huius verbi, tædiũ.
& qũo admittitur alteri nocens,& sibi nõ pdest.vide in Spe.
de primo decre.§.iã de effectu.ver.pono. ¶Secũdò quæro.
dicit hic,ꝙ veniens infra annũ recuperat possessionẽ,oblata
8 cautione,&c.†quæro quæ cautio erit illa?an simplex:an cũ fi
deiussore,vel pignoribus?& hoc verũ est,secũdùm glo.Sed vi
det sufficere iuratoria.Ita videt sentire Host. idẽ Pe.j.de so-
lu.c.Odoardus.vide in Spec.de primo decre.§.iã de effectu.
ver.vlti.¶Tertiò dicit hic[ac exhibita satisfactione cõgrua
9 expẽsarũ]&c.& sic innuit†,ꝙ satisfactio expẽsarũ debet pri
mò fieri:q̃ recuperet possessionem.vtrùm istud sit verũ.dicit
gl.ꝙ sic.¶Idẽ Io.An.scilicet ꝙ ãte igressũ iudicii debet refi-
cere.nec habet quadrimestre tẽpus:qd dat iudicatis.ad hoc
C.de iudi.l.sãcimus.&.j.de appella.c.reprehẽsibilis. & lo-
qt ille tex. de expẽsis factis ãte missionẽ,vel excõicationẽ fa
ctã.Idẽ videt,si post:tñ occasione cõtumaciæ.de pcura.c.au
ditis.secũdùm Host.facit c.cũ dilecti.j.de dolo,& cõtu.¶Et
aduertẽdũ.q̃a nõ solũ de expẽsis litis:sed ẽt in re, in qua fa-
cta est missio,satisfieri debet,anteq̃ possidẽs restituat.& no.
j.de eo,qui mit.in pos.c.cũ venisset.vtrũ ista refectio locũ ha
beat,cũ reus veniens dicat se nõ fuisse cõtumacẽ;q̃a fuit iu-
stè impeditus:vel legitimè appellauerat.dic vt d.c.cum ve-
10 nisset.& eo.ti.c.fi.per Inno.¶Quartò quæro. † vtrùm solus
transcursus anni faciat missum in actiõe reali verũ possesso-
rem.an verò requiratur decretũ iudicis?gl.quæ incipit. & ita
est ar.&c.tenet,ꝙ nõ requirit aliud decretũ, nisi ad cautelã.
Io.An.tenet,ꝙ ipso lapsu ãni efficitur verus possessor.qd di-
cit placere Inn.dicã de hoc latius.j.de dolo, & cõtu.c.cõtin
git.

git. ¶Quintò quæro.pono ſuper pluribus(puta tribus articulis)eſt quæſtio,propter rei contumaciã fit miſſio in poſſeſſionem:qua pendento partes tranſigunt ſuper duobus,nõ facta mentione aliqua de expenſis.modò venit reus, & vult recuperare tenutam,ſoluendo tertiam partem expenſarum ꝓ quæſtione,quæ remanſit,,non pro duabus alijs,quæ ſunt per tranſactionem ſopitæ.videtur, ꝙ bene dicat.vt l.eos.C.de vſur.vbi ſublato principali debito,fruſtra quæritur de fructibus , vel vſuris.ad hoc l.terminato.C.de fruc. & lit.expen. ¶Contrarium determinat Io.An.in rubri.ỹ.de dolo, & contu.lib.6.in nouella.vbi tenet, ꝙ integrè debentur: niſi ſuper expenſis etiam ſit tranſactum.nam(vt dicit.)aliud eſt tranſigere ſuper principali.aliud ſuper expenſis. de iniur.c. in nostra. ad hoc de priuile.c. cum olim. 2. vbi patet in expenſis condemnari eum , qui obtinuit in principali , ſaltem in parte.Nõ ob.l.eos.quia multum diſtinctæ ſunt expenſæ,maximè contumaciæ à negotio principali. & longè q̃ fructus à re:vel vſuræ à ſorte.qđ colligitur ex no.per eum de dolo, & contu.c.finem.ſuper glo.ſed nunquid.ita dicit in dicta rub.
11 vbi.etiam querit.† Vtrùm is,qui paſſus ẽ miſſionem infra annum:cogi poſſet, vt poſſeſſionem recuperet.allegat ꝙ ſic. de ven.inſpi.l.1.§.quid ergo.& vt in poſ.lega.l. qui legati. ¶Et eſt ſimile qđ no.de eloc.c.licèt canon.in prin.antepenul.glo. ad hoc ẽt quod no.in l.ſi ſeruus pluriũ.§.ſi.de leg.1.¶Sextò quærit Io.An.in illo.§.& ſeq.diſtinguitur inter reales,& perſonales actiones.quid de mixtis, puta famil.herciſ. cõi diui. finiũ reg. & ſimili.Inſtitu. de actio.§.quædã.¶So.in quantũ dantur ad res,ſequuntur naturam realium.inquantum dant ad perſonales præſtationes, ſequuntur naturã perſonalium, quãtùm ad miſſionem.ff.fa.herciſ.l.idem Labeo.¶Quid de interdictis,quæ ſunt perſonalia in rem ſcripta.ff.de interdi.l. 1.§.vlti.putat naturam realium mutari.ad hoc.s̃.de foro cõ. c.ex parte.ver.de his.vide quod no.Spec.in ti.de ſecundo decre.§.videndum.ver.ſed qd in duplicibus.& ver.ſeq. ¶Idem putat de actio.qđ metus cauſa.quæ & ſi ſit perſonalis: tñ eſt in rem ſcripta.ff.quod metus cauſa.l.metum.§.nolenti. &.§. licet.cum ſimilibus.

ADDITIO.

a ¶ Contra contumacem.vide contumaciam eſſe triplicem,Ioan.de Tur. cre.in.c.ne cui.2.q.6.

SVMMAE.

1 *Detinẽs poſſeſſionem põt conueniri rei vendicatione.*
2 *Poſſidens nomine alieno nõ videtur poſſe cogi ſuſcipere iudicium, ſi dominum ſtatim in iudicio nominauerit.*
3 *Clericus nominatus in iudicio ſeculari per laicum colonum , an poſſit declinare forum.*
4 *Dominus contumax poſt denunciationem ſibi factam, perinde eſt,ac ſi lis fuiſſet conteſtata quò ad interruptionem præſcriptionis.*
5 *Poſſeſſor poteſt ſe dicere dominum impropriè.*
6 *Statuto ſi caueatur,ꝙ debeat credi ſacramento domini poſſeſſionis ſuper damno dato:an intelligatur de illo,cuius eſt poſſeſſio: licèt nõ proprietas.*
7 *Prima citatio non conſtituit citatum in contumacia quò ad miſſionẽ in poſſeſſionem:ſed bene quò ad condenmationem expenſarum,& alia,*
8 *Poſſeſſio facilius perditur,quàm dominium.*
9 *Ius in re qui dicantur habere.*
10 *Summatim examinare negotium quõ intelligatur.*
11 *Allegatio reſeruata abſenti ſuper principali quæſtione. ſcilicet proprietatis,vſq; ad quantum tempus reſeruetur.*
12 *Quaſi litis conteſtatio,quæ requirit narrationem: & contradictionẽ in iure,vnde reſultet.*
13 *Poſſidens nomine alieno conuentus rei vendicatione, ſi non nominat dominum in iudicio:ſed tanq̃ poſſidens ſe offert liti: & poſtea cõtumaciter ſe abſentat:propter quod actor poſitus eſt in poſſeſſione:an hoc noceat domino.*
14 *Poſſeſſio iudicialis plus iuris habet,q̃ facti:violentia nihil iuris.*
15 *Dominus profecturus peregere procuratorem ſuum generalem reliquit:qui cred ens nemus quoddam ad dominum pertinere, fecit ipſū incidi:vel hoc ei mãdauit dominus.vicinus, cuius erat nemus , de illo procuratore conqueritur,& agit.procurator nominat dominum in iudicio,& ſic declinat iudicium:an poſſit.*
16 *Mandatarius in his.,quæ in ſuo genere ſunt mala, & prohibita (vt furtum:adulterium:& ſimilia.) non excuſatur , ſed tenetur eadem pœna.*
17 *Paragraphus ſi verò.in Auth.vt omnes obediant iudici prouinciæ colla.5. quomodo intelligatur.*
18 *Procurator ad cauſas an poſſit dominum noĩare in iudicio.*

§. Quod ſi ſuper. Primò not. ꝙ ille , qui poſſidet nomine alieno , poteſt conueniri rei ven.cum tñ non poſſideat vt.ỹ.de reſti.ſpo.c.cum veniſſet.videbatur ergo, ꝙ non poſſidens conueniri non poſſet , vt.s̃.de iudi.c.examinata.
1 ¶Sed dic †,ꝙ etiam detinens poteſt conueniri rei vend.vt l. offi.ff.de rei ven.& not.in d.c.examinata.&c.¶Secundò not.
2 † ꝙ poſſidens nomine alieno non videtur poſſe cogi ſuſcipere iudicium,ſi dñm ſtatim in iudicio noĩauerit . ¶Et ideò ſi ſimpliciter dicat.nolo defendere abſentem,ſecundùm tenorem iſtius.§.abſoluendus eſt ab inſtãtia iudicij.& in hoc magnam benignitatem conſequitur.quia ſeruata forma huius denunciationis,non cogitur ſuſcipere iudicium. Aduertendũ tamen.quia tali eius ſimplici aſſertioni non creditur:niſi probet ita eſſe.nam detentatio,q̃ deprehenditur penes eum, obligat eum rei ven.vt d.l.officium.Si ergo ex eo, ꝙ nomine alieno poſſideat,velit iudicium declinare:debet iſtam exceptionẽ probare.ff.de excep.l.1.ſecundùm Ia.de Are.qui circa hoc dicit,ꝙ poterit variare ante lit.conteſt.& dicere, ꝙ nomine proprio poſſidet.poſt lit.conte.non poterit,vt.ff.de noxa.l.electio.§.ſi is. de interro.act.l. de ætate.§.ſi. Ita recitat hic Io.An.& Cy.in l.pen.C.vbi in rem act.in.2.q. ¶Tertiò no.ad quem finem fit illa nunciatio domino?ad hũc ſcilicèt , vt actoris intentionem excipiat.qđ expone.i.per exceptionẽ eiiciat,vel.i ſuſcipiat.prout glo.exponit.prima tñ expoſitio,
3 ſecundùm Io.An.facit ad q.† de clerico nominato in iudicio ſeculari per laicum colonum:an poſſit declinare forum. & videtur,ꝙ non.ſed cogatur defendere:vbi nominatus tenebatur.argu.C.vbi in rem acti.l.1.& de iudici.l.hæres abſens.Sed huic deciſioni ob.qđ no.Spe.in ti.de primo decre.§. reſtat.ver.quid ſi dñs.& ſeq.¶Sed ibi loquitur , cum conuenitur habens ius in re:hic de colono.refert Fran.ꝙ hęc qͦ fuit Mediolani: in qua Vber. de Bobio conſuluit contrarium. qđ ſibi placet,iuxta reg.actoris &c.s̃.de fo.cõpe.c.cum ſic. in illo titulo dixi de venditore,qui conuentus tpe rei vendi. offert ſe defentioni,nolens recipere in foro ſuo iudicium:nõ in foro emptoris.alleg.l.vẽditor.de iudi.& qđ no.Bar.in diſputatione,quæ incipit. Cõcilium Piſañ.ciuitatis &c. ¶Quartò not.ꝙ debet hoc deduci ad notitiam dñi.Sed tex.non dicit,quis ſibi debeat nunciare.glo.dicit,ꝙ ille,qui dñm in iudicio noĩauit.Inno.dicit,ꝙ per iudicem,ſi nũcians eſt minus idoneus.Idem Hoſt.periculoſum enim eſſet domino,ꝙ interpellatio facta colono conſtituat ipſum dominum in mora. conſilium ergo eſt,ſecundùm Ioan.An..ꝙ actor denunciet: vel faciat per iudicem nunciari.nam ſi colonus non denunciaret dño, ſibi nõ præiudicaret.Idem tenet Cy.in d.l.pen.in
4 1.q.¶Quintò no.† ꝙ dñs contumax poſt denunciationem ſibi factam per nde eſt, ac ſi lis fuiſſet conteſtata quò ad interruptionẽ præſcriptionis. & ſic perpetuabitur actio in.40. annos,vt l.ſi.C.de præſcrip.30.vel.xl.an.¶ Sextò not.a quo
a tpe ſit præſcriptio interrupta. a dicit tex.ꝙ ex die, quo poſſeſſor ad iudiciũ vocatus eſt &c.& exponit Abb. poſſeſſor.i. dominus poſſeſſionis.Gof.dicit præſcriptionem interruptã ex die,quo conuentus eſt colonus.idem Io.And. ¶Septimò no.dum dicit tex.[dominum poſſeſſionis.]&c.probat eñ il

5 le tex.†ꝙ possessor põt se dicere dñm.& sic in possessione re-
præsentatur quoddam dñium. quod intellige impropriè. nã propriè aliud est possessio, aliud dñium, vt l.si quis vi.§. differentia.ff.de acqui.poss. ¶Et inducit Io.An.illum tex.ad quæ-
6 stionem statuti. † quo cauetur, ꝙ debeat credi sacramento dñi possessionis super damno dato. dicit Gui.id debere intelligi etiã de illo, cuius est possessio.licèt nõ ꝓprietas. in Spec. de proba.§.fi.ver.sed pone statutum.ad hoc vide, quod not. Accur.in l.2.ff.de ori.iur. post prin. ¶Octauò no.ꝙ ad hoc vt fiat missio illo casu: requiritur, ꝙ post nunciationem citetur dñs per edicta legitimè.intelligit Abb. de tribus citationibus, quarum quælibet contineat. 10. dies. de iudi.l. per interualla. vel intellige de vna peremptoriè pro omnibus. sm̃
7 Pe.de Sam. ¶Ex quorum dictis patet, † quòd prima citatio non constituit citatum in cõtumacia quò ad illã missionem. sed bene quò ad cõdemnationem expensarum,& alia. no.j. de dolo,& contu.c.fi.in nouel. ¶Nonò no. in ver. omnium,
8 †ꝙ facilius perditur possessio, quam dñium.ad hoc.d.§.differentia.¶Isto enim casu cum lis est quasi contest.per citationem coloni nominationem dñi,& legitimam requisitionem: missus efficitur statim verus possessor. ¶Et distingue circa hoc tres casus.nã aut nõ est lis nullo modo conte.aut est quasi conte.aut est verè conte.primò conte.propter contumaciã fit missio: & infra annum veniens auditur super possessione, postea non.vt s.proxi.§. ¶Secundo casu,cũ est lis quasi contest.contumax patitur missionem,& perdit possessionẽ,non proprietatem.vt hic.¶Tertio casu,cum lis est verè conte.aut non liquet de causa. & fit missio eodẽ mõ.s.ac si esset lis,quasi conte. Aut liquet de causa,& pro actore.& tunc cõtra possessorem contumacem fertur diffinitiua. & fit missio in possessionem.nec vnquam audietur super possessione, vel proprietate.vt j. de dolo,& contu.c.prout.In hoc ergo æquiparatur li.conte.& quasi.nõ autem quò ad examinationem vel diffinitiuam sñiam,vt sentit glo.quæ incipit.s.quam no. ¶Vltimò ad qões glo.seq̃do earum ordinem:deinde ad alias extra glo.& primò quæro.dicitur in tex. [ꝙ super rebus immobilibus]&c. quæro vtrum illa noiatio locum habeat in rebus mobilibus? gl. sentit,ꝙ idem. ¶Idem Io. And. post Io. Gof.Phi.Azo.& Inno.quia quò ad forum sortiendum æquiparamus rem mobilẽ,& immobilem.de quo de foro comp. c.ex parte.& c.fi.idem tenet Cy.in d.l.pe.in 4.q. ¶Secundò quærit glo.tex.loquitur,cum conuenitur ille, qui possidet nomine alieno.& sic nullum habet ius in re. tenet gl. ꝙ non possit recusare iudicium,nominando dominum, sicut alij nõ ha-
9 bentes ius in re.† Dicuntur autem habere ius in re, maritus in rebus vxoris, emphiteuta, feudatarius, superficiarius,fructuarius,& simil. Isti ergo coguntur præcisè suscipere iudicium.sm̃ glo. quòd intelligit verum Io. An. qñ res simpliciter vendicatur.secus si vendicaretur directum dñium tm̃: vel quod ex illo debetur:tunc enim sufficeret dominium nominare: cum ius ipsorum non tangitur.& remittit Ioan. An.ad not.de hoc per eum in Spe. de primo decre.§.2.in prin. opi. ante huius glo.placet,& cõiter approbatur in d.l.pe.Cyn.ibi ẽt hoc tangit in 7.q.¶Tertiò quæro dicitur,hic,ꝙ iudex an-
10 te missionem debet summatim examinare negotiũ,&c.†quæro qualiter debet intelligi illud summatim. dicit glo.i. semiplenè, ẽt præstito iuramento de calumnia. & placet hoc Io.
b An.ꝙ præcedat ista summaria cognitio, b per quam constat de debito, saltem semiplenè. Nam si requiritur,cum fit certa missio in personali, vbi circa possessionem non paratur præiudicium: multò fortius in reali, vbi statim perdit,vt hic: vel post annum,vt in §.præcedenti. esset enim absurdum, ꝙ ꝑ solam contumaciam efficeretur ille, qui mittitur in reali, verus possessor,nõ iustificata aliter sua petitione,sm̃ Io.And. quem sequit Cy. in d.l.pe.in 11.q.nisi de consuetudine aliud
11 habeatur,sm̃ eum. ¶Quartò quæro. dicitur hic †, ꝙ absenti reseruatur omnis allegatio super principali quæstione.s.proprietatis.quæro vsq; ad quod tempus?glos.quæ incipit:sed quandiu,dicit,ꝙ quidam dicunt,ꝙ perpetuò.quia res fuit effecta litigiosa.¶Alij dicunt,ꝙ donec præscripserit.poterit.n. præscribere propter bonam fidem. quia iustè possidet, &c. vt l.iustè.ff.de acquir.pos.¶Ex hoc sentit glo. ꝙ tanq̃ habẽs titulum præscribat.10.annis inter præsentes.& 20. inter absentes.vt l.fi.C.de lon.tempo.præscrip. ¶Sed hoc non est verum,quia primum decretum nõ dat titulũ,vt l.si finita.§.Iul. de dam.infe.præscribet ergo.20. annis.quo tẽpore completur præscriptio sine titulo,vt l.sicut de præscri.30. vel 40.an. & l.si quis emptio.eo.ti.& hoc est verũ,sm̃ Cy.nisi iudex contumaci prefixisset certum terminum: infra quẽ ageret. alias non audiatur.nam hoc põt iudex facere.scilicet suo arbitrio illud tempus limitare,vt ipse no.in d.l. pen. 12.q. ¶Quintò quæro.ego dixi,ꝙ missus in possessionem in casu huius.§.statim efficitur verus possessor, vt etiam sentit ista glo. sed quandiu.&c.¶Sed in §.præcedenti.ver.ꝙ si cautionem. etiam efficitur demum anno elapso.quæro igitur,quare magis hic,q̃ ibi.dicit gl. quia hic deprehenditur contumax in maiori contumacia propter plures requisitiones.quæ hic exigũtur, quã ibi.Host.enumerat octo differentias inter istum casum, & illum.quæ fundantur super facti diuersitate. Sed quare agatur durius contra contumacem hic, q̃ ibi:non omnes dictæ differentię eius vrgent:sed aliquæ.& præsertim illa: quia ibi vnius contumacia , hic duorum. Item & illa. quia hic est lis quasi
12 contest.ibi non.¶Sed pro declaratione quæro. † vnde resultet,ꝙ ista quasi litis contest.requirat narrationem,& contradictionem in iure,vt s.de lit.cõte.c.1.Rñ.Cy.in d.l.pe.in 12. q.dicit,ꝙ resultat ex hoc.quia cum conuenitur possidens nomine alieno, ipse dicit.res est dñi mei.& per consequens videtur negare petitoriã esse.ff.de procura.l. Põponius.§.sed his. postea denunciat dño. dñs non venit: nec vult ipse defendere.tunc quasi negationem coloni videtur approbare. & ideo dr̃,ꝙ lis non est conte.non tamen habetur pro verè contest. vt ex hoc procedatur ad sententiam : sed proceditur ad missionem in possessionem.& operatur interruptionem,& perpetuationẽ actionis.& ista rõ Cyn.magis mihi placet, quàm
13 alia,&c.¶Sextò quæro.† pone,ꝙ ille,qui possidebat nomine alieno conuentus rei ven.nõ nominat dñm in iudicio: sed tanq̃ possidens se offert liti:& postea contumaciter se absentat. propter quod actor positus est in possessionem: vtrũ hoc nocet dño.dicit Io.An.ꝙ non. nec quò ad dñium : nec quò ad proprietatẽ,vt C.si per vim,vel alio modo.l.fi.¶Sed istud nõ videtur bene dictum. quia qñ dñs possidet per colonũ:colono eiecto,dñs perdit ciuilem possessionẽ.ff.de acquir. pos. l.possideri.§.si seruus.ergo eodem modo in casu promisso videtur dñs amittere possessionẽ,si per iudicem est ablata possessio illi,qui eius noĩe possidebat,& alij data. scilicet illi,qui missus est in possessionem.cum plus debeat operari actus iudicialis:q̃ violentus.tenet notabiliter Inn.ꝙ aliud,cum colonus citetur à priuato:qui priuatus ad hoc tendit,vt possessionem sibi quærat,vt d.§.si seruus. aliud cum eiicitur à iudice, qui non intendit ius vnius alteri dare:& si intenderet,nõ possit.in d.l.fi.si per vim,vel alio. ¶Et confirmat illud dictum
14 Inn.Host.alia ratione,dicens,†ꝙ iudicialis possessio plus habet iuris,q̃ facti.violenta verò nil iuris.& quia in quolibet iudiciali iudex intendit alteri reseruare ius suum,vt patet de offic.deleg.c.super eo.de dona.c.inter dilectos.in fin. & not.j. Sed redeundo ad principium quæstionis. postq̃ dictum est, talem missionem nõ afferre dño præiudicium circa possessionem, vel proprietatem. ergo remanet iste actor delusus , & in vanũ laborauit.¶Dicit Inn.ꝙ iste colonus(quia liti se obtulit)tenebitur ad interesse ante lit.contest. per actionem de dolo.post lit.contest.condemnabitur ad ipsam rem: cum habeatur pro possessore,si ille,qui agebat, ignorabat reum conuentum non possidere:alias seipsum decepit , instituens litẽ contra eum , quem sciebat non possidere.ff. de rei vendi.l.is

qui

qui se.& l.seq. ¶Conclude ergo,ꝙ iste possidẽs nomine alie
no põt,si vult,litẽ suscipere.& ꝙ hic dicit [debet statim] &c.
expone,debet.i.potest,si voluerit.ff.de offi. procon.l. solent.
attestationes autem,confes. & alia acta iudicij gesta cum eo
non præiudicabunt domino:sicut nec missio,vt prædixi.nam
inter alias personas,& in alio iudicio habitæ sunt. ergo etiã.
ꝭ.de testi.c.veniens.possunt isti,qui tenent nomine alieno, si
nolunt respondere,declinare iudicium,si dicant.nolumus de
fendere absentem,sm̃ tenorem huius §.quo casu absoluendi
sunt statim ab instantia iudicij:nisi velit petẽs probare,ꝙ pos
sideant.quod si fecerit,auocabitur ab illis propter mẽdaciũ.
& tradetur sibi,l.fi.ff.de rei vendic.& circa illum.§.dicit Ioã.
An.ꝙ iste est casus,& processus,quem in ducit,multum spe
cialis. nec est trahẽdus ad consequentiam,sm̃ Cy. in d. 12.q.
¶Septimò quæro.dixi.s̃.proximè. ꝙ iste specialis processus
15 non est trahendus ad consequentiam.¶ Sed pone.† quidam
profecturus peregre reliquit procuratorem suum generalẽ.
qui credens quoddam nemus ad dñm pertinere: fecit ipsum
incidi.vel pone fortius,ꝙ sibi specialiter hoc mandauit.& il
le bona fide incidi fecit. vicinus,cuius erat nemus,de illo pro
curatore conqueritur,& contra ipsum agit.iste nominat do
minum in iudicio(& sic declinat iudicium.)quæritur, vtrùm
16 possit.¶†Aduerte in his,quę in suo genere sunt mala,& pro
hibita(vt furtum: adulterium:& similia:)mandatarius nõ ex
cusatur:sed tenetur eadem pœna. quod dic vt l. non ideo mi
nus. C.de accusa.& l.non solum.§.si mandato. ff. de iniurijs.
Sed in casu nostro mandatum fuit super eo,quod est de gene
re permissorum.& in quo cadit probabilis error in manda
tario:vtrùm ergo excuset.dico,ꝙ non. licèt non ex animo fe
cit,vt ff.ad leg.Aquil.l.in lege.& ff.de vi,& vi ar.l.1.§.deiecis
se.quod tenet hic Io.An.& Cy.in Aut.qua in ꝓuincia. C. vbi
de crimi.agi oportet.licèt contra eos faciat gloss.in l.in rem
actio.§.tignu.ff.de rei vendic.quæ loquitur de fabro,qui non
tenetur. ¶Sed præsupposito, ꝙ teneatur: dicũt tamen istum
dantẽm damnum (quia non deliquit cum animo in hoc sibi
subueniendi.) ꝙ potest dominum in iudicio noiare: & debe
bat sibi dari dilatio ad dñm pręsentandum.& si non venerit,
nihilominus cõdemnabitur iste,qui damnum dedit. quia cũ
teneatur(vt dixi)non potest iudicium declinare,sicut dixi su
pra in colono , & alijs possidentibus nomine alieno. ¶ Sed
nunquid sententia contra eum lata præiudicabit dño? Cy.in
17 dicta Authen.tenet,ꝙ non.¶†In contrarium facit in Auth.
vt oẽs obediant iudi.pro.§.si verò.colla.5.vbi dicit.de bonis
ipsius absentis satisfiat. Io.An.ad literam sic dicit.ꝙ iste præ
sens debet habere dilationes ad dñm præsentandum.¶ Sed
si non venerit:nihilominus pręsens condemnabitur: etiam si
notorium sit de mandato absentis cõmissum.& de bonis ip
sius absentis satisfiet. & sic intelligi potest dictus. §. si verò.
vel potest intelligi in procuratore,vel inquilino habente ge
neralem administrationẽ. ff.de exceptio.do.l. apud Celsum.
§.quæsitum.& de tribu.l.procura.& de instit.act.l.quicunq;.
§.si.de cuius delicto tenet dominus.vt in dictis iuribus. ma
ximè ex quo ei denunciatum est,nec ipsum defendit,arg.su
pra eo.c.1.in fi.& punitur ex sua culpa dñs: qui talem elegit.
ff.de minori. cum mandato.& etiam ex sua cõtumacia. quia
venire non vult.& sit ratio, ne maleficia remaneant impuni
ta.ad legem Aquil.l.ita vulneratus. & de senten. excõmu. c.
vt famæ.& videtur loqui Authen.in notorio delicto.¶ Et in
nuit etiam,ꝙ iudex,apud quem non est hoc notorium,sine li
bello hoc expedire poterit, vt innuit ibi, dũ dicit [& causam
examinans præsente eo,qui suscepit conuentionem] &c. Ita
dicit ad literam.ex cuius dictis, & etiam Cy. cõcludo,ꝙ post
denunciationem factã dño,qui non curat defendere. si deli
ctum est notorium:condemnatur,qui cognitionem suscepit.
scilicet procurator.& illa sententia poterit exequi super bo
c nis dñi.vt d.§.si verò. ¶Si verò delictum nõ fuit notorium: c
tunc contra dñm videtur exigi nouus processus.nec sentẽtia
contra procuratorem lata sibi nocebit.vt dicit Cy.solutio ta
mẽ procuratoris liberabit dñm.ff.de vi,& vi arma.l.1.§.quo
ties.habebit tamen procurator recursum contra dñm,vt etiã
dicit Cy.¶Et ex prædictis infertur,ꝙ vbi delictum non fuit
notorium : talis nominatio iudicij in iudicio non releuat il
lum damnum dantem:nec sententia contra ipsum lata nocet
domino. sed oportet de nouo contra ipsum agi, secundùm
eos. ¶Ego audeo dicere , ꝙ processus , & sententia contra
istum procuratorem lata faciat fidem contra dominum in
nouo iudicio contra eum instituendo.postq̃ fuit sibi denun
ciatum solemniter.& neglexit suscipere eius defensionem: si
cut tenebatur.sicut sententia,& processus contra emptorem
fecerat fidem contra venditorem in casu euictionis. non ta
men hoc firmo:sed æquitatem habet.facit quod de fideiusso
re contractus,vel iudicij condemnato legitur, & nota. infra
de iniurijs,& dam.dato.c.1.lib.6.& Cy.in l.fi.C.de vsu.rei iu
di.& Bart.in l.cum filius.de ver.obligatio. ¶Octauò quæro.
vtrùm illud,quod hic dicitur[in his quæ possident noie alie
no]habeat locũ in procuratore: vt possit dominũ nominare
in iudicio.Inno.ꝙ sic,in procuratore dato ad ministrãdum ,
18 vel ad negotia.& ꝓcedetur secũdùm tenorẽ huius.§.†Procu
rator eñ ad causas nõ habet hoc beneficiũ.nisi fortè secun
dùm Host.quò ad hoc.vt si nõ est plenè instructus ad cõsu
lẽdũ dñm:possit eum in iudicio nominare.de ꝓcurato.c. di
lectus.vbi loquit̃ de ꝓcuratore ad negotia. Sed quia est ea
dem ratio isto casu:ideò idem ius,vt l.illud.ad legẽ aquil. &
hoc tenet hic Io.And.Cy.in d.l.pe.in.5.q. tenet contrarium
de iure ciuili.& dicit,ꝙ debeat dño imputari, qui procurato
rem non dimisit instructum.ff. ex quibus causis ma.l.sed si ꝑ
prætorem.§.1.Ista opinio Cy.super nouis causis post absen
tiam domini emergentibus : vel super nouis articulis emer
gentibus in causa contra dominum mota non habet ratio
nem; quia non est quid possit domino in talibus imputari, si
non diuinauit,vt l.si putator.ad legem Aquil.ideo credo dan
dam dilationem:vel dominum debet iudex mittere super in
structione tali,expensis ipsius absentis,vt no.Bart. ff. qui. ex
cau.in pos.ea.l.2.§.defendi.& l. generaliter.C. de rebus cre
di.& iureiur. ¶ Vltimò quæro. vtrùm ista monitio habeat
locum, cum quis conuenitur super obedientia. not. Doc.s̃.
de maio. & obed.c.inter quatuor. ¶ Et an non veniente no
minato,habeat locum missio.ibi plenè per Ioan. And. super
glo.vnde sententia.

ADDITIONES.

a ¶ Sit præscriptio interrupta præscriptio qualiter interrumpatur. vide Io.de Tur.cre.in § quod autem.16.q.3.

b ¶ Summaria cognitio. vide per Bar. in l. Fulcinius. §. cum autem. ff. ex qui.cau.in pos.ea.

c ¶ Notorium.Notorium an distinguatur à manifesto. vide Ioan. de Tur. cre. in c. manifesta, 2. q. 1. & an in notorijs sit ordo iudiciarius seruandus ibidem.

SVMMAE.

1 *Conuentus actione personali, si fuerit contumax, patitur missionem in possessionem.*

2 *Missio in possessionem fieri debet pro modo debiti declarati.*

3 *Res,in qua facta est missio, si exigit expensas : debet plus valere, q̃ sit debitum.*

4 *Expensas necessarias factas in re,in qua facta est missio , potest missus in possessionem repetere.*

5 *Annus præfixus contumaci in actione reali: an vendicet sibi locum etiam in personali.*

6 *Ordo, vt primò mobilium: secundò immobilium fiat missio : an sit de substantia: ita vt eius peruersio vitiet executionem.*

7 *Creditor si ex forma conuentionis vult vendere pignora. an possit pro modico debito vendere rem maximi pretij.*

8 *Iudex à principio an debeat esse contentus vna pœna: an possit duas infligere.*

9 *Missus pro debito personali in possessionem est merus custos.*

Iudex

10 *Iudex poſt quantum tempus debet rem traditam ex primo decreto ex actione perſonali tradere creditori in ſolutum, ſiue ex ſecundo decreto.*

§ Si autem. Dictum eſt ſupra, quid fiendum contra contumacem lit. non cō
teſt. cum agitur reali. quia fit miſſio in re petita. hic verò loq
1 tur, cum agitur perſonali. ¶ Primò no. † ꝙ conuentus actio-
ne perſonali, ſi fuerit contumax, patitur miſſionem in poſſeſ
ſionem. & differt perſonalis actio à reali. quia in reali fit miſ
ſio in re petita, vt ſ. §. in aliis. In perſonali fit miſſio in aliis
bonis. vt in tex. patet. qđ intelligitur verum, cum petitur quā
titas, ſiue res incerta. Si verò ſpecies certa: credo idem, qđ in
reali, vt in ea fiat miſſio. qđ dicit Io. An. honeſtum. j. de eo, q
mit. in poſ. c. j. ¶ Secundò not. ꝙ ordo hic traditur ſecundùm
iſtam miſſionem: vt primò in mobilibus fiat miſſio. vide qđ
no. Io. And. in d. c. j. & Bar. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff.
2 de dā. infec. & l. à diuo Pio. §. fi. ff. de re iudi. ¶ Tertiò not. † ꝙ
iſta miſſio fieri debet pro modo debiti declarati. in Auth. ei
3 qui dicit pro menſura. & ibi dicit Accur. † ꝙ res debet plus
valere, q̃ ſi debitum: maximè quādo res, in qua facta eſt miſ-
ſio, exigit expenſas: vt equus, vel bos. & ſic ſeruatur, ſecūdùm
4 Io. An. † Expēſas enim factas ī re, qua facta eſt miſſio, poteſt
miſſus in poſſeſſionē repetere: ſiue ſit neceſſaria, ſecūdū oēs:
ſiue ſint vtiles, ſecundùm quoſdam. qđ dic, vt j. de eo, q mit.
in poſ. c. cum veniſſet. ad fi. & expone declarati in libello. ſe-
cundùm glo. ſupple. & etiam ſacramento actionis, ſecundùm
Cy. ¶ Quartò no. in ver. vel in contumacem. aliud remedium
contra contumacem, q̃ miſſionis in poſſeſſionem, ſcilicet cē
ſuræ eccleſiaſticæ. puta excommunicationis: ſuſpenſionis: vel
interdicti. j. de verbo. ſign. c. querenti. Iſtas autem pœnas nō
debet iudex ſimul infligere: ſed ſucceſſiuè: vt ſic creſcente cō
tumacia, creſcat pœna, vt c. cum non ab homine. ſ. de iudi.
& eſt in iudicis poteſtate, à qua pœna incipiat, vt hic. facit qđ
no. j. de vi. & hone. cle. c. à crapula. & l. ſi fugitiui. & l. qcūq;.
C. de ſer. fug. vide tamen ad idem, qđ dixi de creſcente cōtu
macia. qđ no. Bar. in l. nūq plura. de priua. delic. vbi de mul-
cta contra contumaces per iudices infligenda cum modera
tione, de qua in l. fi. de modo mulctarū. ¶ Quintò no. in ver.
5 qui veniens. &c. † ꝙ annus præfixus cōtumaci in actione rea
li vendicat ſibi locum, etiam in perſonali. qđ qualiter intelli-
gatur, glo. magna, & Doct. laborant, vt j. ſubdam. ¶ Oppo-
no dicitur hic, ꝙ à principio illa pœna eſt infligenda, q̃ ma-
gis timeatur. ſed contra. ſ. de offi. dele. ſanè. So. glo. quæ inci-
pit. illa enim, &c. tangit illud contrarium, & nō ſoluit. Io. An.
dicit, ꝙ ibi ſpeciale propter reuerentiam perſonarum. ¶ Sed
6 hic incidenter quæritur † vtrum iſte ordo, vt primò mobiliū,
ſecundò immobilium fiat miſſio, ſit de ſubſtantia: ita ꝙ eius
ꝑuerſio vitiet executionem. Io. dicit, ꝙ non valet. quia factū
eſt contra ſolitum ordinem iudiciorum. 2. q. 6. c. diffinitiua.
& l. prolatam. C. de ſen. Io. An. dicit, ꝙ tenet. quia tex. ille vide
tur dare optionē iudici, à qua pœna debeat inchoare. ¶ Itē
quia tex. loquitur alternatiuè: cuius alternatiuæ natura eſt, vt
ſit electio debentis præſtare; quia alternatiuæ ſunt præſtatio
nes, non ordinis, vt in reg. in alternatiuis. circa hoc tamen vi-
de, qđ no. Bar. in l. hęredes mei. ff. ad Treb. & hæc vera ſunt,
maximè in ordinario: qui poteſt pœnas cōmutare, vt not. de
pœnis. c. licèt. ¶ In delegato eſſet quæſtio. qui pœnam ſtatu-
tam à iure imponere debet. vt ſ. de offi. deleg. c. de cauſis. ſe-
cundùm Io. An. Bart. dicit, ꝙ iſta omiſſio ordinis non vitiat.
in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi. vbi ſubiungit, ꝙ
inter ipſa mobilia eſt ordo. cum ſit venditio ex ſententia dif-
finitiua: vt pro paruo debito non vendatur res magni pretii,
ſiue valoris. pro quo dicto, cum quæritur de miſſione pp cō
tumaciam, eſt text. hic. Ipſe verò loquitur, cum ſit diſtractio
rerum, & bonorum, quæ captæ ſunt in cauſam iudicati. Sed
in iſto ordine æquiparatur miſſio, & venditio, vt hic, & ibi pa
7 tet. ¶ † Quid iuris autem, cum ex forma conuentionis cr edi-
tor vult vendere pignora: an poſſit pro modico debito v en-
dere rem maximi pretii: cum poſſit vendere viliorem. no. gl.
8 in l. q̃diu. C. de diſtra. pigno. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, † ꝙ
iudex à principio debet vna pœna tantùm eſſe cōtentus, qua
ſi non poſſit ab initio duas infligere. Sed contra. 16. q. j. c. ſta
tuimus. ¶ Sol. glo. pe. non ſoluit. nec ego ſoluo. ſed remitto ad
plenè no. in l. nunquid plura. de priua. delic. & dixi. ſ. de for.
compe. c. conqueſtus. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic in fine. ꝙ
diſtinctio, in qua ſupra proxi. §. in reali. compareat infra an-
num, vel non, eſt adhibenda etiam in perſonali. ¶ Sed contra
hoc opp. & videtur, ꝙ in perſonali poſt annum, & perpetuò
debeat audiri. quia miſſio in perſonali nō tribuit titu. in poſ
9 ſeſſione, vel proprietate. † Eſt enim miſſus pro debito perſo
nali merus cuſtos. & ideò nunq̃ præſcribit, vt in iuribus alle-
gatis in glo. fi. quę ſoluit iſtud contrarium tribus modis. Pri-
ma ſolu. eſt Io. ꝙ poſt annum miſſus non efficitur verus poſ
ſeſſor: ſed releuatur ab onore probandi debitum. qa contu-
macia annalis rei conuenti inducit præſumptionem debiti: ni
ſi ipſe probet indebitam eſſe pecuniā, quæ ab eo petitur. nec
mirum. quia alibi hoc contingit, vt l. cum in debito. ff. de pro
ba. & c. fi. de ſolutio. Iſta opinio nimis eſt rigida. Ideo non te
nenda, ſecundùm Io. An. hic in fin. & ſequeretur abſurdum.
quia ſi nunq̃ fuit debita pecunia: quæ petebatur, reus contu-
max veniens poſt annum non poſſit probare eam fore inde
bitam, niſi per confeſſionem. Addit ſimi. Io. An. qđ ipſe not.
de procura. in c. nonnulli. & c. ex parte. M. & de confeſ. c. j. li.
6. ¶ Soluit ergo gl. ſecūdo modo iſtud contrarium, ſecūdùm
Lau. qui fatetur contrarium, dicens, ꝙ ſup proprietate in poſ
ſeſſione reſeruatur omne ius paſſo miſſionem in actione per
ſonali: niſi ex ſecundo decreto ſit aſſignata res creditori: vel
diſtracta contra ipſum. tamen poteſt præſcribi iuri offerēdi,
qđ durat. 30. annis. ¶ Quid ſit hoc dictū de iſta præſcriptio-
ne iuris offerendi. dic vt no. Doc. in d. l. cum notiſſimi. alleg.
in glo. ¶ Tertio mō ſoluit gl. ibi [dicas, ꝙ debitor.] &c. Cuius
diſtinctionem vr̄ ſequi Hoſt. in ſumma. e. ti. §. ſi aūt perſona-
li. Io. An. diſtinguit ita. aut ſecundum decretū interuenit: aut
non. primo caſu aut fuit adiudicata vera poſſeſſio: aut adiu-
dicata res in ſolutum. Si fuerit adiudicata vera poſſeſſio: &
eſt vera opi. Tancre. Dam̄. & Goff. qui dixerunt, ꝙ cōtumax
miſſionem paſſus in perſonali, non recuperabit res poſt an-
num: ſed miſſus poſſidebit eas, tanq̃ pignus prætorium, do-
nec liqueat de debito: & habebit poſſeſſionis cōmodum, do
nec principale negotiū ſit finitū: ita ꝙ actor, ſi non ꝓbet de-
bitū, reſtituat rē, ſi ꝓbat: retinebit rē donec ſolutū ſit debitū,
ſm̄ Io. An. & ſi appareat de debito, retinebit illa res loco pi-
gnoris: donec de debito ſatisfaciat. Illa eſt opinio in effectu,
quę l. non probatur: ſed pro ea facit aliqualiter ille tex. ver.
veniens. quam opi. Ioan. An. confirmat, qn̄ iudex adiudicauit
ipſam poſſeſſionē. ¶ Secundò caſu qn̄ fuit adiudicata res in-
ſolutum: tunc etiam eſt præcluſa via reo, vt etiam dicit glo.
¶ Si verò nullum decretum ſecundò interuenit: tunc verum
putat, qđ dicit glo. ꝙ qn̄cunq; veniat cum ſatiſdatione, re-
cuperet poſſeſſionis commodum, per Auth. & qui iurat. vbi
dicit, ꝙ ſi rediit, non dicit quando &c. ¶ Quæro pro declara
10 tione proximæ diſtinctionis, primò † poſt quantum tempus
debet iudex rem traditam ex primo decreto in actione per
ſonali tradere creditori inſolutum, ſiue ex ſecundo decreto?
tenet Io. An. ꝙ Accur. refert plures opi. C. de bonis auc. iudi.
poſ. l. cum proponas. & ibi tenet Accur. & dicit Io. An. ꝙ cō-
muniter ſeruatur in foro ſeculari, ꝙ illud ſit arbitrarium. li-
cèt aliqui dixerint de anno, & alii de biēnio: alii de duobus
menſibus: alii de quatuor, vt ibi no. Innoc. infra de verbo. ſi-
gnifi. c. dilecto. & refert opi. ¶ Sed ſibi placet, quòd defe-
ratur vſq; ad annum, per iſtū tex. ibi tamen notabiliter ſub-
dit. vt hic refert Io. An. ꝙ ſi iudex mitius velit procedere con
tra contumacē, q̃ tradere res ex hoc ſecundo decreto: vel da
re in

re in solutum, siue distrahere, potest hoc facere: & decernere ꝙ missus in tãtùm possideat, & fructus suos faciat, donec aduersarius probet indebitum id, cuius causa facta est missio. vel si minus vult grauare absentem, reseruet onus probandi debitum missi ipse missus. quia si potest plus, scilicet facere adiudicationem; ergo & minus, sm̃ prædictos modos procedendo. ad hoc de reg. iuris. c. cui licet. lib. 6. & de hoc vide plenius in Specu. de secundo decreto. §. iuxta propositũ. in prin. vbi tenet Gui. annum expectandum, vt dixit Innoc. in d. c. dilecto. ¶ Vltimò quæro. data est actio, & sibi tradita ex primo decreto: datio postea insolutũ, vel aliter, est distincta: comparet postea contumax, & ostendit, ꝙ debitum, quod petebat actor, sibi soluerat: a an debeat audiri? videtur, ꝙ non. sicut nec audiretur post diffinitiuam sententiam. C. senten. rescin. non posse. l. peremptorias. Nam secundum decretum habet vim sententiæ diffinitiuæ. Contrarium credo, arg. eorum, quæ no. Inno. ĩ. de dila. c. 2. &c.

ADDITIO.

a ¶ Sibi soluerit. vide Bar. in l. Fulcinius. §. hoc edictum. in fin. ff. ex quib. cau. in pos. eatur.

De Iuramento calumniæ.

DICTVM est sup. vt lite non contest. verùm quia lit. contest. debet sequi iuramentum calumniæ. Ideo subijcitur hæc rubrica, quæ repetitur in 6. & congruit de fideicom. c. cõstitutus. & præstatur etiam in causis, in quibus proceditur sine figura iudicij. vt cle. sæpe. de verbo. signifi.

SVMMAE.

1 *Clericus in causa ecclesiæ suæ iuramentum calumniæ potest alij committere: & per se iurare non cogitur.*
2 *Maiores causæ sunt ad sedem apostolicam referendæ.*
3 *Varietas Doct. an excuset iudicem: si ferat sententiam secundùm aliquorum opinionem.*
4 *Iuramentum calumniæ præstari debet in quolibet exordio litis.*
5 *Et quid si ante præstetur. nu. 15.*
6 *Iura duo quando videntur sibi contrariari: lex, quæ loquitur magis generaliter: limitatur, & restringitur per aliam specialem.*
7 *Papa interpretatur leges, quando tractant de clericis.*
8 *Lex omnis aut est diuina, aut humana.*
9 *Constitutio canonica an dicatur ius canonicum.*
10 *Clerici cuiuscunque ordinis non debent compelli ad iurandum.*
11 *Clerici quare possint sine licentia episcopi magis iurare in contractibus, quàm in iudicijs.*
12 *Clerici non debent iurare in foro seculari sine licentia sui episcopi: & quid in foro ecclesiastico. & nu. 14.*
13 *Clericus si de licentia sui episcopi sit alterius procurator in alio iudicio: vel vbi de consensu sui episcopi causam suam prosequitur: an poterit ibi iurare.*
14 *Datio curatoris personæ inhabili non spectat ad iudicem, qui cognoscit de causa: sed ad proprium.*
15 *Forma iuramenti calumniæ quæ sit, remissiuè.*
16 *Iudeus, qui litigat cum Christiano, an iurabit de calumnia super euangelia, vel qualiter.*
17 *Iuramentum calumniæ extenditur ad totam causam.*
18 *Iurari an debeat de calumnia super exceptionibus dilatorijs, et alijs, quæ veniunt expedienda ante litis contestationem.*

1 INhærentes. † Clericus in causa ecclesię suę iuramentum calumniæ põt alij cõmittere: & per se iurare non cogitur. præmittit, ꝙ dubia terminare, spectat ad Papam. Secundò ponit dubitationẽ ꝓcedentẽ ex cõtrarietate duarũ ll. ibi [legibus.] Tertiò illud diffinit. ibi [vt ergo.] Quartò moderať, ibi [verũ.] Quintò cõminat, ibi [oĩbus aũt.] ¶ Legit iste tex. p saltus ab illo ver. vt ergo. ad fi. hoc tertiò. qa ibi [cuius verba hęc sunt.] facias vnũ a. & ibi [& diui Marci] vsque ibi [iudicetur] facias vnum b. deinde omisso ver. nam cum, &c. accipe ver. præterea statuimus. facias vnum. c. & lege vsque ibi [delegare.] deinde reassume ver. nam cũ Imperator. & ibi vnum d. & lege vsque ad dictum versi. præterea. deinde accipe versi. eius itaque. & ibi facias vnum e. vsque ibi [corroboramus.] deinde accipe ver. verum. & ibi facias vnum f. & lege. vsque in finem. ¶ Primò no. † ꝙ maiores causæ sunt referendæ ad sedem Apostolicam. 24. q. 1. c. quoties. Et in his recipiẽda est appellatio, cã non expressa. ĩ. de appel. c. vt debitus. in fin. Et inter grauiores causas enumerantur illæ, in quibus variant Doc. † quæ varietas excusat iudicem, si ferat sententiam secundùm aliquorum opi. licèt non veram. quod dic vt l. cum prolatis. ff. de re iudi. & quod no. Insti. de obliga. quæ ex quasi deli. in prin. ¶ Secundò no. regulam, quòd nullus clericus iurare debet. & quia hoc est dictum satis generale. ideo Host. intelligit de quolibet iuramento. ¶ Tertiò. no. † quòd. in quolibet exordio litis præstari debet calumniæ iuramentum. & quod dicatur exordium litis. dic vt s̃. de offi. deleg. c. super quæstionũ. §. nos autem. Host. exponit exordium, idest immediatè post lit. contesta. ĩ. c. cum causam. & est similis expositio. 75. dist. c. quod à patribus. facit quod no. in l. 1. ff. si quis ius di. non ob. & ibi de principio, medio, & fine iudicij. ¶ Quid autem in alio actu. puta dicit statutũ, quòd Potestas in principio sui officij teneatur facere aliqua: quousque dicetur principium, no. Bar. in l. 2. ff. de fur. ¶ Quartò no. † quòd quãdo duo iura vidẽtur sibi contrariari: lex, quę loquitur magis generaliter, limitatur, & restringitur per aliam specialẽ: quæ loquitur de certo genere personarum, in quibus specialis prouisio derogat generali, vt l. doli clausula. de verb. ob. & l. sanctio legum de pœnis. ¶ Similiter lex antiqua supplet nouam, si aliquid vltra cõtinet lex antiqua, quàm noua, vt l. sed & posteriores. & l. non est. ff. de legi. & quod no. in l. sciẽdum. qui satis. cog. & c. statutum. de rescri. li. 6. de canonico. 15. vel. 10. annorũ: an per illud c. poterit sibi causa delegari. & dicit, quòd non. ¶ Quintò not. † quòd Papa interpretatur leges. & hoc ideo, quia tractant de clericis. aliàs non videtur, quòd ad Papam, sed ad Imperatorem spectet legum interpretatio. vt l. leges sacratissimæ. & l. cum de nouo. C. de legi. & ff. e. tit. l. & ideo. Ratio est, quia eius est interpretari, cuius est cõdere iura. no. in c. cũ venissent. de iudi. ¶ Sextò no. in ver. præterea. † quòd omnis lex aut est diuina: aut humana. ad hoc. ĩ. de iureiuran. c. nimis. & de senten. excom. c. peruenit. C. de sacrosan. eccl. l. vt iurisdictio. † Vtrùm autem constitutio canonica appelletur ius diuinum. Host. quòd sic. vt s̃. de transla. c. 3. & cõprehenditur sub theologia lex. de testa. c. filius. Ioan. An. dicit, ꝙ quicquid dicat Hosti. negari non potest legem canonicam esse humanam, & positiuam: largo tamẽ sumpto vocabulo, ius canonicum, & ius ciuile dici possunt diuinitus promulgata, vt l. fi. C. de prescri. lon. temp. ¶ Septimò not. † quòd omnes clerici cuiuscunque ordinis non debent compelli ad iurãdũ. habent ergo beneficium clerici primæ tonsuræ. s̃. de æta. & quali. c. cum cõtingat. & non solùm seculares: sed etiam religiosi. quod patet hic, dum dicit [abbas aũt sanctimoniales.] ¶ Octauò no. quòd illud priuilegium habet locum non solùm in causis ciuilibus: sed etiam criminalibus. quod quidã intelligunt, criminali ciuiliter mota: vel alia tali, quæ per procuratorem tractari possit. s̃. de procur. c. tuæ. secundùm Inno. & per hoc, quòd ille tex. dicit [criminali] intelligit Pe. istum tex. quòd etiam clerici habeat in proprijs causis istud priuilegium, ne iurare cogantur. licèt litera innuat, quòd in causis ecclesiæ tantùm. sed certè ecclesia potest habere etiã causam criminalẽ, vt ĩ. de simo. c. dilectus. ¶ Oppono. istud c. videtur confirmare leges, quæ prohibent clericis iurare, in con-

consulto episcopo.¶Sed cõtra imò videtur, quòd clerici indistinctè iurent, vt ĩ. de purg. ca. per totum. & 2. q. 5. c. si legitimus. So. dicit Host. quòd si clericus iurat in iudicio tanquã testis. seruatur qđ hic dicitur. sed in contractibus hoc non seruat cõsuetudo, vt ĩ. de iureiu. c. quemadmodũ. c. querelã. & c.
10 ex rescripto.¶† Quare aũt magis in contractibus, q̃ in iudicijs, iurare possint sine licentia episcopi. quia in iudicijs incitatus quis ab aduersario sæpe falsum iuraret. & ideo sic cum maiori deliberatione, & tarditate: & ne secularib. iudicijs assuescant, in quibus non possunt aliquatenus conueniri. 11. q. 1. c. continua. & c. nullus. Sed in contractibus (vbi sola voluntate quis ducit) secus est. Sit ẽt ratio, sm̃ Host. ne impediatur vtilitas ecclesiarũ, quibus expedit, ne contrahere possint. ne
11 cler. vel mo. c. 1.¶† Alij dicũt, ꝙ illa Decr. & omnia iura, quę prohibent clericis iurare sine licentia epi, debeant intelligi in foro seculari. vbi siue sint rei, siue actores, non possunt iurare de calumnia. Nec ẽt tanq̃ testes sine eius licentia. 11. q. 1. c. testimoniũ. 22. q. vlt. c. fi. quod generaliter de clericis loquitur. Sed corã ecclesiastico iudice licet iurare sine auctoritate superioris. nam vbicunq; clericus est iudex ordinarius, vel delegatus: si iuratur corã eo, intelligitur eius auctoritate facere. & quilibet, q̃ iudicare põt, intelligit eius superior quò ad illam cãm, quã audit, ẽt ꝙ actor, qui de alterius iurisdic. est, ar. 21. di. c. inferior. sm̃ Inno. facit. c. fi. ĩ. de iudi. lib. 6. ¶ Vel dic sm̃ Host. ꝙ istud, qđ proximè dictum est, habet locum nõ solum, si clerici litigent coram iudice non suo in casu permisso: sed ẽt si litigent coram iudice seculari. puta agit clericus contra laicũ in seculari iudicio. vt s̃. de fo. cõp. c. si clericus laicũ. & c. cũ sit. ¶ Nam postq̃ clerico permittit corã certo iudice litigare: vr̃ sibi permissum oẽ id, sine quo cã expediri nõ posset, vt s̃. de offi. dele. c. pręterea. & l. 2. ff. de iurisdi. om. iu.¶Et
12 per hoc infert Host. † ꝙ si de licentia episcopi clericus sit alterius procurator in alio iudicio: vel vbi de consensu episcopi causam suam prosequitur, poterit ibi iurare. vt sic illi, cui committitur exercitium causæ, commissa videatur omnia, sine quibus causa expediri non põt, vt d. c. pręterea. & l. 2.¶In ista opi. videtur residere Io. An. quæ videtur multum contraria menti iuris cõis: quæ videtur circa clericos velle aliquid specialitatis inducere. vt non iurent, inconsulto prelato suo. quod verbum pondero contra ipsorum opi. nam suus prælatus dicitur ille, qui habet in ipsum clericum iurare volentem iurisdictionem ordinariam. non ille, cuius forum sortitur aliqua ratione: tunc enim nõ dicitur eius subditus. licèt eius sortiatur forum, vt no. Io. An. in cle. 1. de fo. cõpe. & ꝙ non obstante, ꝙ quæstio agitet corã alio iudice, debeat licentia proprij iudicis in iurando exigi, præstat ar. l. fi. §. sed & si quis. a
a C. de admi. tu.
13 † vbi datio curatoris personæ inhabili non spectat ad iudicẽ, qui cognoscit de causa: sed ad propriũ. gl. magna inducit istũ tex. ꝙ in causa criminali sit iurãdũ de calumnia. ad idẽ l. 1. C. eo. vbi dicit [in oĩbus causis] & c. q enim omne dicit, nihil excludit. C. manda. l. à procuratore. ¶Et istam opi. tenent Io. Bul. Hosti. & Azo. sed Mar. tenet cõtrarium tribus rationibus. Prima quia nihil videntur habere simile cũ alijs iudicijs. Insti. de pu. iudi. in prin. secunda quia satis est eũ puniri similitudine supplicij. C. de accusa. l. fi. tertia quia cuilibet permittitur effundere sanguinem suum. ff. de bo. eo. l. 1. ¶Sed istis rationibus respondet Accur. in d. l. 1. & sequitur opi. predictorum, & ẽt glo. hoc idẽ Vin. Tan. Gof. Phi. & Spe. eo. tit. §. sequitur. in prin. Host. dicit non esse tutum in foro ciuili à talibus exigi iuramentum. quia de facili quis pro salute corporis deieraret. In foro verò canonico, vbi dicta ratio
14 cessat, vbi non infligitur pœna sanguinis, secus est. ¶ † Ego idem sentio in foro ciuili. quòd pro salute corporis nõ debet reus, vel actor timens tallionem in causa calumniari in foro conscientiæ. imò si relaxatus est cum iuramento de redeundo: redire tenetur ad subeundam pœnam. vt dicit glo. in cle. pastoralis. de re iudica.¶ Quæro. dr̃ hic, ꝙ iuramentũ calumniæ debet præstari in primo litis exordio. i. statim post litem contest. quid ergo si præstatur ante lit. contest. vtrũ per hoc iudicium. erit nullum? Cy. dicit, quòd nõ in l. fi. in 6. q. C. eo.
15 tit. quod tenet. Spec. eo. titu. §. 1.¶ † Sed quid si ante? Nam si eius omissio non reddit iudicium nullum: ergo nec eius præpostera præstatio. ar. l. 1. C. de rei vxo. act. dicit tamen Cyn. quòd si fuerit omissum tẽpore debito debet præstari in qualibet parte litis ad petitionem iudicis, nõ partis. vt dic. vt no
16 ta. in c. 1. ĩ. eo. tit. libro. 6. vbi de hoc. ¶ Secũdo quæro. † quæ sit forma iuramenti calumniæ. glo. quæ incipit. iuramento calumniæ. ponit capitula, quę complectitur dictum iuramẽtũ. Spec. plenius ponit de iuramento calumniæ. §. nunc dicam.
17 in prin. & Cyn. tangit in d. l. fina. in 8. quęstione.¶ † Quid dices de Iudeo, qui litigat cum Christiano. nunquid iurabit de calumnia super euangelia? tenet Spec. quòd iudex debet eũ facere iurare secundùm legem suam. & ponit formam iuramenti Iudeorum in d. titu. §. restat. versi. sed pone. Et collige
18 ex hac glo. † quòd iuramentum calumniæ extendatur ad to
19 tam causam: & præstatur, vt dixi, post lit. contest. † Vtrùm ergo super excep. dilatoriis, & aliis, quæ veniunt expediendę ante lit. conte. iurabitur de calumnia? no. Spec. in d. titu. quòd sic. §. 1 ver. in casibus tamen. & Cy. in Aut. hoc iusiurandum. C. eo. tit. & est optima glo. ĩ. de testi. spo. c. literas. in glo. hoc est notabile, &c. aduertendum tamen, quòd licèt post iuramentum non debeat plus iurari; cum ad totam causam extendatur, vt dixi: tamẽ vbi iudex suspicatur de calumnia: potest in qualibet parte litis exigere iuramentum maliciæ, vt c. 1. ĩ. eo. lib. 6. Quicquid sit dictum, hoc Cy. deridet in dicta Aut. hoc sacramentum. ¶ Secũdò oppo. dicitur hic, ꝙ epus non iurat, Romano Pontifice inconsulto, cõtra de. c. fi. ĩ. eo. ¶ Solu. dicit glo. fi. ꝙ istud hodię non seruatur: quia per illud. c. fi. omnibus videtur data generalis licentia: vt possint iurare per seipsos, si volunt in iudicio litigare, vt ibi patet. ¶ Sed nunquid idem est: vt si nolunt per seipsos litigare: iurent sine licentia sui prælati? Io. An. super ver. expeditę. dicere videtur, ꝙ priuilegiati sunt epi in hoc: si nolunt per seipsos litigare, non requiratur alia licentia. Sed clerici inferiores hoc possunt cum causa (puta quia testimoniũ suum est necessarium in causa.) vñ cum agit prelatus per alium, põt esse testis in causa suæ ecclesiæ, vt ĩ. de testi. c. insup. & c. cũ nũtij. ¶ Remanet ergo priuilegiũ clericorũ quò ad hoc, vt cogantur iurare de calumnia, quando litigant per alium. quia expedit ita per alium litigare ecclesiæ suæ. quo casu tenet ipse, tanquam principalis deberet iurare, vt isto. c. in princi. tamen non iurabit, si per alium elegerit litigare cum causæ cognitione. & hæc ĩ causis ecclesię. ĩ proprijs siue per se, siue per aliũ litiget, videret cogẽdus. qđ tenere vr̃ hic gl. magna, &c.

ADDITIO.

a ¶ §. sed & si qs. vide. s̃. de iudi. c. fi. in octauo. no. vbi de intellectu illius. §.

SVMMAE.

1 *Iuramentum calumniæ non pręstatur super causis spiritualibus.*
2 *Ordo iuris non seruatur in causis spiritualibus, quando non agitur de ipsarum proprietate: sed de titulo.*
3 *Iudex non debet exigere illud, quod sacri canones non iniungunt.*
4 *Pars potest petere à iudice, vt alteram partem cogat iurare de calumnia.*
5 *Iurari an debeat in causis spiritualibus de ueritate dicenda.*
9 *Assertjo de credulitate ita prœiudicat, sicut de ueritate.*

LIteras. In spiritualibus causis de calumnia nõ iuratur. Primò ponit ius, & consuetudinem curiæ. Secũdò infert ex predictis processum cau
1 sæ.¶ Primò no. † ꝙ quædam sunt causæ spirituales: vt super ecclesiis, & decimis, & rebus alijs, in quibus iuramentum calumniæ non præstatur. Ratio est sm̃ Ioã. And. post Hostiẽ. quia præsumitur pro spiritualibus negotiis. remittit Hostiẽ. ad

ad summã. eo.tit.§. in quibus. ver. sed quæ est ratio.tex. dicit hic, ꝙ ratio est[quia tales causæ,] &c.¶ Et infert ista ratio, † ꝙ in causis spiritualibus non seruet ordo iuris. qđ est verum, cũ non agit de ipsarũ ꝓprietate: sed de titulo, vt not. in clemen.dispẽdiosam.de iudic. Infert ẽt ista ratio, ꝙ in causis summariis, in qbus ꝓcedit sine figura iudicij, non iuretur de calumnia: cuius cõtrariũ habet de ver.signi.clemen. sæpe. in fine rubricæ. ¶Scđò no.in ver.canones.† ꝙ illud, qđ sacri canones non iniũgunt: non debet iudex exigere. facit supra de translatio.c. inter corporalia. ¶Tertiò no.ꝙ qñdoq; partes inter se contendunt de iuramento calũniæ ꝓstando. † Põt ergo pars petere à iudice: vt alteram partem cogat iurare de calũnia. nam omissum in principio, debet ꝓstari in qualibet parte litis, vt dixi sup.c.ꝓximo; facit l.2.§.sed quia veremur. C.e.ti.¶Oppono contra istum tex.& vr̃, ꝙ magis sit præstandum iuramentum calumniæ in istis causis, q̃ in aliis.quia maius vert t periculum. Ideo cautius agendum.Sol.vt.in gl.magna.ibi[sed certè.] & hodie est decisum, ꝙ ẽt iuretur in istis causis. j.e.c.1.in fi.li.6.¶Quæro.text.iste loquit in causis spiritualibus.q̃d de mixtis, vel annexis spũalibus?gl.hic, sumpta occasione, enumerat plures generales. Nam quædã sunt spirituales: q̃dã ciuiles: quædã criminales, vt in gl.patet. quã no. & adde quod no.Cy.in d.l.fi.in 3.q.& plenius in Specu. de iura.calum.§.sequitur.per totum.§.&c.¶Scđò q̃rit gl.† Vtrùm in istis causis spũalibus iuret de veritate dicenda.gl.dicit, ꝙ sic.& sic sentit, ꝙ aliud sit iuramentum calumniæ: aliud veritatis.inter quæ quot sint differentiæ, Specu.plenè ponit in dicto ti.§.1.ver. differt aũt.in quo.§.ẽt prosequit de aliis iuramentis.de consuetudine aũt curiæ dicit Ioa. An.ꝙ quis iurat veritatem de eo, qđ scit, vel credit.& Spec.refert in d.§.1. ver. ego tñ vtrũq; &c.qđ vtrũq; exigere consueuit de credulitate, & veritate voluisse declarari. † Vtrùm assertio de credulitate ita præiudicet, sicut de veritate.Cy.quòd sic.in l.2.§.quod obseruari.in 9.q.C.de iura.calum.

S V M M Æ.

1 *Iurari potest de calumnia & per principales, & per œconomos, causam notam habentes.*
2 *Iuramentũ cui deferat, principali, an œconomo, est in iudicis arbitrio.*
3 *Principalis debet mittere procuratorem instructum, qui causam non ignoret.*
4 *Petens inducias ad dominum consulendum: an debeat audiri.*
5 *Oeconomus iurat in animam suam: similiter & syndicus.*
6 *Pro principalibus qui habeantur.*
7 *Tutor, & curator præstant iuramẽtum calumniæ pro minoribus. possunt tamen minores iurare, si melius sciant veritatem.*
8 *Minores in casibus, in quibus non possunt iurare de calumnia: an possint iurare de veritate dicenda.*
9 *Iuramentum calumniæ, & sñia sunt de solẽnitatibus iudiciorum.*
10 *Pater iurat de calumnia in causa filij.*
11 *Procurator an iuret de calumnia.*
12 *Successor tenetur iurare in causa, in qua auctor eius iurauit.*
13 *Dominus an possit constituere procuratorẽ ad iurandũ de calumnia.*
14 *Dominus si reuocat mandatum procuratoris, antequã iuret: an ex sequenti iuramento procuratoris dominus obligetur.*

1 IN pertractandis. † Iurari põt de calumnia, & per principales, & per œconomos, causam notam habentes. h.d.
2 ¶Primo no.† ꝙ iudicis arbitrio relinquitur: cui deferat iuramentum, a principali, an œconomo. sufficit igit, ꝙ iuret œconomus. non ita dicimus in ꝓcuratore: nisi ad hoc habeat speciale mandatum. de quo. j.e.c.fi.li.6.¶Scđò not.ꝙ in prædicta dilatione iudex debet considerare causæ qualitatẽ, & ꝑsonarum. causa.n.consideratur, vtrùm sit criminalis, an ciuilis: vtrùm vehemens, an vilis.2.q.8.c.ꝑscripta.s̃.de procu.c.tuæ. similiter in personis debet inspici legalitas: q̃ persona sit legalior, principalis, an œconomus, vt l.si actor malit.ff.de ꝓcur. & dixi sup.de iudic.c.pastoralis. Item debet inspicere, an sint religiosi, qui non iurant: vel seculares, qui iurant, vt.j.c.ꝓxi. vel episcopi, qui habent electionem iurandi, vel non.j.e. c.fi.
3 ¶Tertiò no.secundùm Ioan.An. † ꝙ debet principalis mittere procuratorem instructum: qui causam non ignoret.sed interrogatus de facili respondeat veritatem.j. de dolo, & contu.c.1.Ex quo sequitur, † ꝙ petens inducias ad dominum cõsulendum, non debet audiri. s̃. de procura.c.cum dilectus.vb de hoc. hoc etiã casu si interrogatus super causa dicat se nescire, vel velle consulere dominum, condemnabitur in expensis, secundùm Inno.nisi fortè sit articulus, qui de nouo emerserit: vel non possit domino imputari, si procuratorem nõ instruxit.arg.j.c.ceterùm.Et hoc vtrùm scilicet possit domino imputari, vel non, erit arbitrarium, secundùm Hostie. vide in Specu.de posi.§.sexto.ver.in summa. & vers.seq. ¶Tu dic, ꝙ quandoq; quis est citatus ad aliquid certum (puta vt compareat responsurus libello, vel positionibus.) tunc si mittat procuratorem nõ instructum (& ideo petat inducias ad dominũ cõsulendũ) tũc iudex potest absentem reputare cõtumacem: aut est citatus generaliter, vt veniat ad respondendum de iure tali: tunc sufficit mittere procuratorem generalem. Ita no. Bar.in l.prætor ait.q̃ est.2.ff.quib.ex cau.in pos. ea.¶Quar-
5 tò no.† quòd œconomus iurat in animam suam. similiter dicit glo.in sindico.quod intelligit Ioa.An. in generali.secus in speciali ad certam causam, vt no.Spec.eod.ti.§.restat.ver.sed quid dices.æquiparatur enim procuratori speciali: cuius iuramentum non sufficit, vt infra dicã. ¶Oppono. dicitur hic, quòd quandoque œconomi præstant istud iuramẽtũ calumniæ.Sed contra istud op.& videtur, quòd indistinctè principales personæ debeant hoc iuramentum præstare, vt supra eod.c.1.& Aut.principales.C.eod.titu.¶So.dic, quòd principales hoc debẽt præstare, vt in contrario. Item illi, qui loco principalium sunt habendi, vt hic. ¶Sed incidenter quæritur
6 hic.† Qui sunt illi, qui pro principalibus habẽtur.dico, quòd omnes, qui habẽt administrationem à lege, vt sunt tutores, curatores, actores, œconomi, sindici vniuersitatis, episcopi, archiepiscopi, parentes, orphanotrophi, & similes. vt not.Specu.de iura.calum.§ restat.in prin. ¶Sed contra istud op.& videtur, quòd isti administratores b non debeant iurare de calumnia.quia illud iuramentum præstatur ad veritatem inuestigandam, saltem pro confessis.sed istorum confessio (maximè tutorum, curatorum, & simi.) non nocet omnino, vt l.certum.§. si autem ipsos.ff.de confessis. Si ergo eorundem confessio nihil releuat: non videntur cogendi ad iurandum. quia sicut superuacua citatio non est præstanda, vt in l.stipulatio. §.diuus.vt lega.nomi.ca.Ita nec iuramentum (ex quo potest produci aliquis effectus) est in causa præstandum, vt cap.& si Christus.de iureiur.Sol. vt not. Cyn. in l.2.§. quod obserua-
7 ri.in prin.C.eod.titu.¶Conclude ergo, † quòd tutor, & curator præstant hoc iuramentum calumniæ: & nõ ipsi minores. possunt ẽt, si melius sciant veritatem, quàm ipsi tutor, vel curator.¶Nec obstat, quòd minores possunt agere cum auctoritate tutoris, & curatoris: quia tunc tutor, vel curator videretur agere, qui præstat agenti auctoritatem.C. de vete. iure enucle. minores ergo, q̃a hñt personã legitimã stãdi in iudicio, in eisdem casibus admitterentur ad iurandum, vt no.Accur.in d.§.quod obseruari.& ibi Cyn.in quarta, & quinta q̃stione.ad hoc quod legi.& nota.j.de restitu.spolia.c.ex par-
8 te.¶Secundò quæro.† In casibus, in quibus dixi regulariter hos minores non iurare de calumnia: an iurare debebunt de veritate dicenda.gloss. quòd sic.in §. quod obseruari. ¶Et ratio, quare magis præstant iuramentum veritatis, quàm ca-
9 lumniæ est. † quia iuramentum calumniæ, & sententia sunt de solemnitatibus iudiciorum. & minor non habet personam legitimam standi in iudicio: sed aliæ probationes non sunt de substantialibus iudiciorum. nam minor potest esse testis. & ideò de veritate potest iurare. & idem dicit Accursius ibi in monacho. quòd iurat de veritate. quod non pla-

placet Iaco. de Rauen. quia causa non est monachi, sed monasterij.ergo sindicus debet iurare,qui est loco monasterij.vt l.1.§.in propria.ff. qñ appel.sit. & quia nec alius ꝓ alio &c.vt l.si sine.§.alius.ff.de inter. actio.& ita not. Cyn. in d.§. qđ obseruari.in 7.q. & ibi in.3.q. quid iuris,cum vnus est tutor duorum pupillorum: quorum vnus agit contra alterum.
10 dic vt ibi.¶Tertiò quæro.† quid in patre: vtrùm in causis filiorum ipse iurabit de calumnia.vr̃,ꝙ sic.quia ipse habet administrationem à lege,vt C.de bonis mater.l.1.hinc est,ꝙ cōstituit procuratorem ante litem contesta.vt ibi no.Cyn.gl.in d.§.quod obseruari. distinguit. nam aut agit filius patris auctoritate:aut ipse pater.primo casu iurabit filius.secundò pater.Sed in primo casu Cy.reprobat gl.dicens,ꝙ ēt qñ agit filius de consensu patris,pater iurabit:quia pater debet in hoc facto reputari principalis,non filius,vt l.1.§.oīa. de vete.iure enuc. Ita ibi dicit in prima quęstione. & ibi quid iuris de or-
11 phanotrophis,& simili.vt in gl. ibi. ¶Quartò quæro. †vtrū procurator iuret de calumnia.glo.hic tenet,ꝙ non,vt in Aut. principales.C.eo.ti.Tu dic, ꝙ aut est procurator in rē suam. & tunc iurat; quia causa pōt dici sua propria, non cedentis. ff.qñ appel.sit.l.1.§.in propria.& l.qui stipendia.C.de procurato.Si verò est procurator simplex:tunc gl.tenet,ꝙ ipse non iuret,sed dñs.quia tex.dicit hoc expressè in l.2.§. si aūt affuerit.C.eo.Cy.ibi tenet,ꝙ ēt procurator simplex iuret, vt l.qui bona.§.pe.ff.de dam.infe.l.non solùm.in prin.ff.de procurato.Non obstat.§.si aūt affuerit.quia ibi non negat, ꝙ ꝓcurator non iuret. Sed dicit, ꝙ principales ꝑsonæ iurare debent. & in hoc solùm corrigit ius antiquum,scilicet ꝙ per iuramētum procuratoris dñs non releuet, quin iurare debeat. sed nō minus pp hoc procurator iurare cogitur, sicut prius,arg. l.quoties.de actio.& obliga.& hoc dicit Cy. æquius.postq̄ iura statuūt procuratorem debere interrogari, vt d.l.non solū.
12 & est casus in c.2.2.rñso.ĵ.e.li.6.Et ibi no. †qđ de successore: an teneatur iurare in causa, in qua auctor eius iurauit.tenet, ꝙ sic. quia non ligatur iuramento defuncti, vt l.generaliter. C.de iureiurando.&.ĵ.e.tit.c.veritatis.& qđ dixi.s̄.de procu. scilicet ꝙ iurare debeat. ¶Idem tenent quidam in procuratore in rem suam: vt licèt ipse iuret de calumnia, vt prædixi. tamen & dñs iurabit. Cy. ñ in hoc dixit distinguēdū,vt ipse notat in l.fi.C.de procura.& reassu.ꝑsi.s̄.de iudi.c. pastoralis.Cōclude igitur ibi procurator simpliciter,ꝙ iurare debet noīe proprio.nec per hoc releuatur dñs principalis:quin similiter teneatur iurare,vt d.§.si aūt affuerit.& Aut.principales. Quid aūt si dñs sit absens,& nescitur, vbi sit: vel scitur,ꝙ est in remotis partibus.no.ĵ.eo.c.ceterùm. ¶Quintò q̄ro iuxta
13 prædicta.†Vtrùm dñs possit cōstituere procuratorem ad iurandum de calumnia. Casus est hodie,ꝙ per procuratorem habentem ad hoc speciale mandatum pōt iurare de calumnia.¶Sed an debeat iurare in aīam suam:vel in aīam dñi. qa oīno requiritur speciale mandatum:vt obliget dñm, vt d.c.fi. Cy.in d.l.2.§.hoc ēt huic legi. dicit hoc esse inconueniens,& absurdū qđ dr̃ in c.1.quia vbi procurator iurat, concipit verba in persona sua.& iurat in cōscientia aliena,iurando in animā dñi:qui debet iurare de sua conscientia.ff.de ver. obl.l.stipulatio ista.in prin.vnde ꝙ procurator, vt ꝓcurator, iurat in aīam dñi, reputat hoc absurdum. ¶Sed posito, ꝙ iurare per alium possit,debet iurare, vt per nunciū,vel ministrum,concipiendo verba in personā dñi, vt.ff.de consti.pec.l. eum qui. ¶In his.n.quæ adeo sunt personalia: ꝙ de persona ꝓcuratoris non pñt transire in dñm:ꝓcurator repræsentat personam dñi directò:sicut nuncius.ff.ad Trebe.l.qui ita §.1.¶Et ideò si aliquis desponsat vxorem procuratorio noīe:nō est dubiū, ꝙ illa non est vxor ꝓcuratoris: sed mea directò vxor efficit sine aliqua cessione.vt c.fi.de procu. & ff.de spon.l. vltima.& vide ad hoc,qđ no.Bar.in l.possessio quoq;.de acqui.posse.& quod dixi.ĵ.de cog.spiritua.c.1.Idem Bar. istam materiā,scilicet vtrùm procurator possit iurare, plenè ꝓsequitur in d.l. q̄ bona.§.q̄ alieno.ff.de dam.infec. vbi examinat de isto iuramēto calūniæ. de iuramēto veritatis, & de iuramēto affectionis,& de forma iuramenti p̄standi ꝑ ꝓcuratorē vide.63.di.c.
14 tibi dño.& ibi qđ iuris, †si dñs reuocat mādatū ꝓcuratoris, anteq̄ iuret: an ex sequēti iuramēto ꝓcuratoris dño obliget. vide ēt qđ no.Spec.in ti.de iura.ca.§.restat.vers.ꝓcurator aūt x̄.iudiciū, &c. vbi dicit ꝙ ēt ꝓcurator cōstitutus ad petendū absolutionē ab excōicatione admittit̄ ad iurandum sine spāli mandato, ꝑ dictā l.q̄ bona,§.q̄ alieno.de dam.infe.licèt.n.iuramentum videat̄ esse de forma absolutionis,per.c.cū desideres.de sen. ex̄. tñ postq̄ ꝓcurator spāliter est constitutus ad illā petendā:vr̃ per consequens constitutus ad iurandū, sine quo absolutio non procedit.s̄.de offi.deleg.c.præterea.& de procu.l.ad legatum.& l.ad rem.

A D D I T I O N E.

a ¶Cui deferat̄ iuramētū.Iurare an sit licitū. vide Io.de Tur.ĩ c.ĩ c.qdam eps.22.q.1.& an sit licitū exigere iuramentū ab aliquo. eundē. in c. quis. ea.causa, & quæstione.

b ¶Administratores.vide Bar.in l.2.§.quod obseruari.de iura.calūniæ.C.

S V M M AE.

1 *Oeconomus in causis collegij iurat de calūnia: non singuli de collegio. & nu.4.*
2 *Collegiati non coguntur iurare de calumnia in causa collegij.*
3 *Iuramentum calumniæ non potest tacitè omitti.*
5 *Electio œconomi pertinet ad collegium,siue ad capitulum:& si neglexerit,deuoluitur ad superiorem.*
6 *Abbas licèt non cogat̄ iurare de calūnia:an cogat̄ iurare de veritate.*
7 *Iuramentum calumniæ si per œconomū præstitum est, nō videtur cogendus abbas iuramentum præstare.*
8 *Auctoritas superioris an requiratur in constitutione œconomi.*
9 *Decretū superioris an requiratur in cōstitutione sindici vniuersitatis.*
10 *Sindicus constitutus auctoritate superioris an possit per vniuersitatem reuocari.*
11 *Infamis in foro canonico non potest esse procurator.*

1 Imperatorum. † In causis collegij nō singuli de collegio: sed ipse œconomus iurat de calūnia.primò narrat factū reprehēsibile.Scdò ad id ꝓuidet.ibi[ad qđ.]Tertiò ꝓuidet,qd in po
2 sterū faciendū sit.ibi[sed ne.]¶Primò no.†ꝙ singuli de collegio non cogūt iurare de calūnia in causa collegij; qa singuli nō pñt dici principales.nec res collegij sunt singulorū. vt no. ĵ. de testi.c.cū nūcius.iurant ergo collegiati per sindicū:siue œconomum.similiter vniuersitas secularis,vt no.Cy.in l.2.§. sed qa veremur.C.eo.ti.in 1.q.& ibi in scda tangit de abbate, an ipse iuret de calūnia.& vr̃,ꝙ sic. quia æquiparat tutori in Aut.de eccl.ti.§.1.Sed tutor iurat.vt d.l.2.§.qđ obseruari.& hoc verū est, cum litiget per se ipm̄: si verò vult litigare per œconomū, non debet ad iurandū cōpelli, & hoc de speciali priuilegio clericorum,vt.s̄.c.1. ¶Scdò no.ꝙ dicit [si res po-
3 stulauerit.]&c.aliàs est si reus.& tunc no.†ꝙ iuramentū calumniæ pōt tacitè omitti.qđ dic vt.ĵ.eo. c.1.2.responso. li.6.&
4 d.§.sed qa veremur.¶Tertiò no.†ꝙ œconomi iurant de calūnia.similiter sindici,actores,tutores,parētes, orphanotrophi,& alij hñtes administrationē à lege,vel à iudiciali auctori.vt d.l.3.§.1.& 2.& C.de bo.ma.l.1.& de epi.& cle.l.orphanotrophos.& in spe.e.ti.§.restat.secundùm Io.An.¶Quartò no.ꝑ istū tex.q̄ dicit excipere.Gui.Nas. exponēs.i.rñ.colligit ar.ꝙ est sufficiēs ꝓcuratoriū illius, q̄ datus est ad agendū,cū excipere ponat ꝓ defendere. & ad hoc constitui debet.de ꝓ
5 cu.c.accedēs.& c.cōstitutis.¶Quintò no.†ꝙ electio œconomi ꝑtineat ad collegiū, siue ad Capitulū. ꝙ si hic neglexerit, deuoluit ipsius electio ad sup̄iorē. & ita pōt intelligi iste ver. tu verò.ar.s̄.de ele.c.ne ꝓ defectu.& 9.q.3.c.cū simus. ¶Oppono,& videt, ꝙ abbas debeat indistinctè iurare,de calumnia:qa sibi est cōmissa cura mona.& melius veritatem nouit. ¶So.vt in glo.parua.q̄ soluit. ꝙ aliud est in collegiis clericorū:aliud in collegiis secularibus. vel secūdùm Vin. aliud secūdùm leges: aliud secūdùm canones. ¶Sed hic incidēter q̄rit.
6 †licèt abbas nō cogatur iurare de calumnia: vtrùm sit cogendus

dus iurare de veritate, quidã, ꝙ sic. sicut dixi in minori adulto. s̄. e. c. in pertractandis. In contrarium facit. quia cã monasterij non est sua propria. & ideo aliud in adulto: cuius est cã propria, vt l. 1. §. in propria. ff. qñ appell. sit. satis. n. vr̄, ꝙ iuret œconomus à Capitulo, & abbate cōstitutus, vt ff. qđ cuisq; vniuersita. no. l. nulli. præterea abbas, cū œconomus litigat, pōt produci in testem in causa monasterij, vt c. insuper. j̄. de testi. absurdum esset ergo sentire, ꝙ ipse tanquam principalis cogatur iurare de veritate. quia sic fungeretur duplici officio, contra l. si plures. ff. de pac. cum simi. & in præalle. c. insuper. Specul. cuius est ista quæstio, determinat cōtrarium hic. e. ti. §. restat. versi. ꝙ si aliquid collegium. allegat. c. pñtium. de testib. lib. 6. Et licèt iurare debeat de veritate: non minus per hoc poterit esse testis, quando scilicet non duxisset causam p
7 seipsum. aliàs secus ¶ † Iuramētum aūt calum. si per œconomum præstitum est. nō videtur cogendus abbas præstare. sed bene cum iuramento cogetur respōdere positionibus. quod credit (vt dixit ibi Spec.) de qua materia plenius vide in prę-
8 dicto. c. præsentium. per Io. An. post Inno. ¶ Quæro. dr̄ hic, † ꝙ isti monachi debēt statuere œconomum. quæro, an in eius constitutione requiritur auctoritas superioris. glo. tenet hic, ꝙ sic. Io. An. post Inno. dicit, ꝙ licèt constitutum eps confirmet, per §. alle. in glo. tamen ēt sine eius confirmatione tenet ipsius constitutio. ff. quod cuiusq; vni. no. l. 1. & de sindic. c. 1. Pe. dicit, ꝙ licèt de iure confirmatio exigatur: tamen consuetudo non habet: nec curia seruat, ꝙ in inferioribus ecclesiis sit necessarius consensus episcopi in constitutione sindici. Hosti. distinguit inter causas communes, & discretas: secundùm
9 ea, quæ habentur. s̄. de rescri. ca. edoceri. ¶ † Quid in sindicis vniuersitatum. an in ipsorum constitutione requiratur decretum superioris? gl. in l. actor. ff. rem ra. ha. dicit, ꝙ non requiritur solēnitas. quasi dicat secundùm Bar. decretum superioris non exigitur: vel si exigitur, præsumitur intercessisse. & hanc opinio. scilicet ꝙ non requirat̄ decretum superioris: sed sufficiat decretum decurionum (hoc est ipsa ordinatio, & constitutio.) ꝓut tenet Guil. de Cuneo. per l. itē eorū. §. si decuriones. ff. quod cuiusq; vniuer. no. & §. actor. & ita loquitur ti. de decre. ab or. fa. ꝑterea dicit ipse. illa, quæ requiruntur ad cōstructionem actus, sufficiunt ad ipsius actus resolutionem, & destructionem. in Auten. de defens. ciui. §. si interim. & C. de nup. l. si vt proponis. ¶ Sed ego video, quòd in reuocatione actoris vniuersitatis sufficit decretum decurionum, vt dicta. l. item eorum. Non ob. l. 1. C. de ser. reip. ma. quia ibi loquit̄ in actu odioso. s. in alienatione rei propriæ: in qua requirit̄ decretum superioris, vt hic tenet Bar. in d. l. actor. allegat Inno. s̄. de procu. c. vlt. Io. An. hic, qui loquitur de œconomo, vt᷑ vi distis. & est vtilis ista inuestigatio; quia si superior esset excōmunicatus. vbi requireretur eius decretum: non posset sindicus constitui cum effectu. Spec. tamen consentit, ꝙ sine consensu superioris non teneat constitutio sindici, vt ipse not. in ti. de sindi. §. 1. ver. sed nunquid vniuersitas. & versi. item ꝙ nō
10 est constitutus. ¶ Sed iuxta prædicta quæro. pono, † ꝙ constitutus est sindicus, vel actor decreto sr̄ioris: vel pone in alia materia, ꝙ pupillus constituit procuratorem auctoritate tutoris: an tutor solus poterit reuocare, vel vniuersitas? videtur, ꝙ non, per rationem Gui. de qua. s̄. ar. l. si vt proponis. & §. si interim. præalle. Bar. tenet contrarium in d. l. actor. alle. Inn. in c. pñtium. de test. lib. 6. vbi abbas solus potest reuocare sindicum à se, & à Cap. cōstitutum. quia ēt ipse solus habet exercitium actionum, sicut tutor, vt l. si epistolam. ff. de acqu. hære. per quam l. dicit Dy. quòd sufficit solius tutoris reuocatio. ¶ In illa igitur potestate reuocandi cōsiderandum est: an ille, qui reuocat, habeat exercitium actionum. & possit solus reuocare. aliàs non, secundùm Bar. ibi, qui ēt quærit, si decretum requiritur, prout requiritur in quibusdam casibus: an ꝓsumatur intercessisse. gl. in d. l. quod si actor. pro qua vr̄ casus in c. ea noscit. de his, q̄ fi. à pla. vbi dr̄, ꝙ illud, qđ facit ꝓlatus, ꝓsumit̄ facere de consensu Capituli. ¶ In cōtrariū facit, q̄a illa est solēnitas extrinseca, q̄ non ꝓsumit̄, vt l. q̄cunq;. de publ. & no. in l. sciendū. de ver. obl. ꝑ Bar. q̄ circa istā q̄stionē dicit, ꝙ vniuersitas nō pōt coadunari, nisi de mandato superioris, vt l. 2. C. de dec. si igit̄, dicit ipse, apparet vniuersitatē esse coadunatā de mādato sr̄ioris: pōt dici, ꝙ ꝓsumat̄ decretū: imò ip̄m coadunare ad hoc ꝑmittere, est, & pōt dici decretū, ar. l. solēt. đ tute. ¶ Vltimò q̄ro post gl. qualis dēt ēe œconomus.
11 dicit gl. ꝙ fidelis, & bonæ vitę. † Infamis igit̄ nō vr̄, ꝙ possit esse ꝓcurator. qđ est verū in foro canonico: sed in foro secu-
a lari[a] pōt, vt no. in l. 1. §. hoc edicto. ff. de pos. & ibi rō, quare potest. Vin. tñ dicit, ꝙ licèt ꝓcuratorem ecclesiasticarum rerū repellat infamia, per iura alle. in gl. non tñ repellit procuratorem negotiorum gestorum. C. de preci. Impera. offe. l. vniuer. dummodo catholicus. C. de sum. tri. l. 1.

ADDITIO.

a ¶ In foro seculari: adde Insti. de excep. §. fi. Bar. in l. sed milites. §. si ignominia. de excu. tu. 3. q. 7. c. 1. & ibi glo. Bar. in l. 1. §. hoc edicto. de postu.

SVMMAE.

1 *Clerici iurant de calumnia in propriis causis, non obstante contraria consuetudine*
2 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
3 *Iuramentum calumniæ præstatur ad veritatem eliciendam.*
4 *Appellatio recusantis iurare de calumnia, non valet.*
5 *Iuramentum calumniæ non absorbetur contraria consuetudine.*

1 CEterum. † In propriis causis iurant clerici de calumnia: nec obstat cōtraria consuetudo. & ꝑmissa cā ponit mandatū, & contrariam consuetudinem damnat. &c. ¶ Primò no. ꝙ [no-
2 uis morbis.] &c. quasi dicat. † ꝙ q̄ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, vt l. de ætate. §. ex cā. de interr. ac. & de vēt. inspi. l. 1. ibi [nouis rebus nouum est consilium suggerendū.] hinc est, ꝙ secundùm varietatem temporū, variant̄ dispositiones (puta pacta, vltimæ voluntates, priuilegia, & iūdicia) vt patet. j̄. de iureiu. c. q̄madmodū. de deci. c. suggestū. ff. de solū. l. si cum Cornelius. de adi. le. l. 3. §. fin. de his, q̄ vt indig. & ff. de vul. & pup. l. ex facto. s̄. de offi. dele. c. insinuante. cum infinitis
3 similibus. ¶ Scđò no. † ꝙ iuramentum calūniæ ꝓstat̄ ad veritatem eliciendam. ex quo patet, ꝙ sub dicto iuramento includit̄ illud c. & si q̄reret̄. verū non inficiet̄: licèt q̄dā contra, secū
4 dùm Ab. ¶ Tertiò no. † ꝙ non admittit̄ appellatio recusantis iurare, hac de cā appellādo: q̄a si ad iurandū cogit̄. eo. n. ipso ꝙ appellat. q̄a cōpellit̄ iurare, appellat ab actu, ad q̄m de iure cogit̄. & sic appellatio est nulla. vt l. pe. & fin. de appe. reci. ¶ Nā à pęna, & ꝑceptis iuris non appellat̄. q̄a seruanda est, licèt dura. vt l. ꝓspexit. q. & à q. & l. si qua pęna. & de ver. sig. &
5 no. j̄. de acc. c. sup his. ¶ Quartò no. † ꝙ iuramētū calūnię nō absorbet contraria consuetudo: ꝓstat̄. n. vt timore iuramenti non efficiat̄ imemor salutis æternæ quò ad capitula, q̄ not. s̄. eo. c. 1. ¶ Itē pp vtilitatē publicam (vt vitet̄ periculū aīarum) nō valet contraria cōsuetudo. vt. s̄. de cōsue. c. fi. nec similiter valet pactū exꝓssum. tolli ergo non pōt consuetudine, q̄ est tacita ciuiū conuentio: q̄ non plus debet operari, q̄ conuentio exꝓssa, vt l. q ad certū. ff. lo. facit qđ no. C. de decu. in rubr. lib. 10. ¶ Et ꝑ illa concludendum vr̄, ꝙ consuetudo non abrogauerit l. rem non nouam. C. de iudi. in iuramento calūnię exhibendo aduocatis, secūdùm Ho. ad hoc tū oīno vide quod no. Io. Cal. j̄. de cle. coniu. c. Ioannes. & ꝑ Cy. in l. 2. C. q̄ sit lō. cōsue. ¶ Quærit gl. dr̄ hic, & s̄. c. 1. ꝙ principales ꝑsonæ dn̄t iurare de calūnia: nec possint iurare ꝑ aliū, nisi in casu. c. 1. s̄. e. ¶ Sed pone, ꝙ principalis est in remotis ꝑtibus, (puta vltra mare: vel in alia pegrinatione.) dicit gl. ꝙ. dabit bonis cura. & hoc verum, qñ ꝓcurator non habet speciale mandatū ad iurandū de calūnia; q̄a tunc pegrinatio dn̄i nō curaret̄, cū ꝓcurator dicto casu iurare possit, vt. j̄. eo. c. fi. li. 6. ¶ Itē hoc verū in casu, quo dn̄s esset multū remotus. aliàs dabit̄ dilatio procuratori: vt denunciet domino, vt. C. vbi in rem ac. l. 5. potest etiam committi tunc iudici, vbi degit. vt tale iuramentum reci-

recipiat expensis ipsius absentis.quod dic,vt in Spec.eo.titu. §.restat.vers. quid ergo fiet.& versi.fi. & illud,quod hic tenet gl.de dādo curatore bonis, quando ita dn̄s est absens.tenet, Cy.in §.sed qa veremur.C.eo.ti. ¶Talis enim curator censetur legitimus administrator.& iō iurare pōt, sicut alij,qui à lege,vel à iudice dantur,vt dixi.s̄. c.proxi.& c.in pertractandis.¶Idem Spec.in d.vers. quid ergo fiet.& ver.fi.& Bar.cōtradicit enim, ꝙ tutor testamentarius excludit datiuū,iuxta no.in l.si quis sub conditione.ff.de testa.tu. ¶Ita vbi est procurator constitutus à dn̄o: non est locus curatori dato à iudice. Et ideo tunc concludit, ꝙ talis procurator admitti debeat isto casu ad iurādum de calūnia sine speciali mandato. sicut dicimus,qū non est,qui cedat actiones, competunt vtiles ipso iure. vt C.de act.& obl.l.1.& no.ff. de dā.infe.l. dāni. §.fi. ¶Idē dicit in iuramento veritatis, & affectionis:vt possint talia iuramenta præstari per procuratorem, cum dominus non pōt haberi: vt sic talis procurator habeat vim curatoris dati bonis,secundùm eum.qui ita no. in l.qui bona.§.si alieno.ff.de dam.infec.facit l. si longius.ff.de iudi.de potestate aūt,& officio istius curatoris dandi bonis vide per Bart.in l.curatorem.ff.de cura.bo.da.

S V M M AE.

1 *Procurator ecclesiæ,& vniuersitatis potest de calumnia iurare.*
2 *Iudex delegatus si nō procedit in causa, Papa reuocat ad se negotiū.*
3 *Iudex delegans iurisdictionem delegati potest pro libito voluntatis reuocare.*
4 *Assertio,quam Papa facit in processu,probat.*
5 *Procurator priuati si habet spāle mandatum, iurat de calumnia.*
6 *Ius canonicum omnes administratores appellat procuratores.*
7 *Episcopi,& alij Prælati licèt domini non sint,per se constituunt procuratorem,& sine decreto superioris.*
8 *Pater quò ad bona filij ante litem contestatam potest procuratorem constituere.*
9 *Procurator,à quo petitur iuramentum calumniæ,si dubitet: an possit petere terminum ad deliberandum.*
10 *Excommunicatus si fuerit cōuentus in iudicio: an iurabit de calūnia.*

1 CVm causam. †Procurator ecclesiæ, & vniuersitatis de calumnia iurare potest. Et ponit ista Decre.ordinē processus in causis obseruandum vsq; ad iuramentum calūniæ.¶Primò nō.† ꝙ si iudex delegatus non procedit in cau-
2 sa, Papa reuocat ad se negotium.Idē si procederet.¶Nā†iudex delegans iurisdictionem delegati pōt pro libito volunta-
3 tis reuocare.& in hoc differt delegatus à ꝓcuratore; quia nō pōt à constituente sine causa reuocari post lit.conte. vt l.post litis.ff.de procu.&l. iudicium soluitur.ff. de iudi.vtrùm autē eo ipso, ꝙ Papa incipit cognoscere de aliqua cā,videatur ad se cām reuocare.dic,vt no.Io.An.post Inno.s̄.de consti.c.cū M.¶Secundò no.formam citationis Papæ,quę fuit,vt partes comparerent coram eo.& tn̄ miserunt procuratorem.& sufficit rō; quia non cogitur quis personaliter comparere, ēt si inferior à Papa ita citaret sine cā. In Papa secus.quod dic, vt no.in c.1.j̄.de iudi.li.6.&c.¶Tertiò no.ꝙ procuratores cōparuerunt cum instrumentis de rato.& sic fecerunt fidem ante oīa de mandato:aliàs non debuissent admitti,ēt cum cautione de rato.quod dic, vt plenè le.& not.in l.1.C.de procura.& ad iudicis officium hoc spectat curare, videlicet ꝙ iudicium fundetur cum personis legitimis, vt dixi.s̄.de iudi.c.cā q̄ vertitur.& quod no.in c.1.de elec.li.6.¶Quartò no.ordinem ꝓcedendi in causis,cuius peruersio non semp reddit iudicium nullum:sed qn̄q;,vt dixi.s̄.de iudic.c.exhibita.† vtrū
4 aūt ista assertio,quam hic Papa facit de ꝓcessu,probet, si aliter de eo nō apparet.dic,ꝙ sic in Papa. inferioris aūt assertio non probaret, nisi quatenus &c.vt l.qm̄ falsam. de proba. ¶Quintò no.ꝙ q̄dā interrogationes, & r̄nsiones ꝓcedūt lit. cōte.de quibus in gl.& plenius in Spe. de interrogationibus, q̄ fiunt in iudicio.§.1.in ver.sed nunquid.tangit,vtrū istæ interrogationes ꝓcedant ēt libellum.dicit ibi, ꝙ sic. & vide qđ no.Cy.in l.1.C.de cōfe.in 1.q.& l.1.de inter.act.¶Sextò no.
5 †ꝙ ꝓcurator iurat de calūnia. qō ita demū ꝓcedit in procuratore priuati,si habet spāle mandatum, vt.j̄.e. c.fi.li.6.¶In ꝓcuratore p̄lati siue epī non sufficeret gn̄ale.qu od est verū in c.œconomis, & sindicis habētibus administrationem à lege. vt 5.q.3. §.fi. secus in procuratore ad vnam, vel duas causas. Iste.n. vr̄ æquiparari procuratori priuati, vt.s̄.eo.c.in pertractandis.¶Oppono,& vr̄, ꝙ principales deberēt iurare de calumnia,non ꝓcurator tn̄.vt.s̄.c.1.in Aut.principales.C.eod. ti.¶Sol. dicit Io. An.ꝙ isti ꝓcuratores tenebāt locū sindico-
6 rum:†nā ius canonicum oēs administratores appellat procuratores.1.q.3.c.Saluator.& ꝙ isti essent sindici, patet ex persona constituentium; qa ab vniuersitate, & collegio.vn̄ dicit Inn.ꝙ non curat de noīe:sed de modo constitutionis,& conditione constituentis. ¶Si.n.ab vniuersitate,quocunq; nomine vocet,sindicus est.si à non dn̄o, & cum decreto,actor est.
7 dicit tn̄ no.dignum,† ꝙ epi,& alij prælati,& si dn̄i nō sint.de dona.ca.2.tn̄ per se constituunt ꝓcuratorem, & sine decreto superioris.quod non est in aliis sentiendum.de ꝓcura.c.petitio.ver.doli.¶Secundò op.& videtur, ꝙ istud non sit verum
a indistinctè,videlicet ꝙ p̄lati possint constituere procuratorē ante lit.conte.ipsi.n.censentur procuratores,& quandoq; tutores,vt no.in d.c.2.de dona.¶Sed tutor, & procurator ante lit.conte.non possunt alios procuratores constituere,vt l.neque tutores.C.de procu.cuius contrarium dr̄ in isto c. ¶Sol. aliud in tutore, & procuratore, vt in contrariis.aliud in p̄latis ecclesiarum, vt in isto c.Isti.n.hn̄t magis liberam administrationem,q̄ illi.qa sunt perpetui,& faciūt fructus suos:possunt quandoq; donare.quod in illis secus est.& ita no.in c.fi. 5.q.3.vbi bona gl.& Cy.in l.neq; tuto.præal.& ibi in sequenti tangit de collegio,& vniuersitate: q̄ possunt constituere ꝓcuratorem,nec exigitur decretum superioris.quia ip̄m colle-
8 gium dn̄s est,& persona repręsentata.†Idem,qđ dixi in prælatis,ꝙ ante li.conte.procuratores constituunt. idem dicatur in patre quò ad bona filij.qa habet administrationem à lege, & vsumfr.vt no.Cy.in l.1.C.de bo.ma.& vide qđ dixi.s̄.e.c. in pertractādis.& c.Imperator.¶ Tertiò op.ecclesia Rauen. hic erat actrix,& cōe Fauen.reus:ergo debuit conueniri corā iudice seculari.c.si clericus laicum.de fo. compe. hic aūt fuit illud cōe conuentum coram Papa.ergo malè.Sol.veritas est, ꝙ ista ciuitas, & tota Romandiola est de temporali iurisdictione Ecclesiæ:sicut recognouit Rodulphus rex Romanorū secundùm Bona.de quo vide in spe.de rescri.ca. pn̄ta.§.rōne causæ vr̄.Item qđ est obtētum ab Imperatore,secundùm Io. An.¶Quartò op.dr̄ hic,ꝙ erat qō super villa, & rebus aliis. & sic inuit,ꝙ quæcunq; fuissent illa alia,debuissent præstari. ¶Sed contra.quia super sp̄ualibus non præstatur.s̄.c. literas. Sol. expone rebus aliis.s.similibus expressis,vt.s̄. de rescri.c.
9 sedes.¶Quærit gl.†nunquid procu.à quo petitur iuramentū calumniæ:si dubitat, possit petere terminum ad deliberādū: vr̄,ꝙ non;quia illud est iuramentum credulitatis. & ideò aut statim credit:aut non credit dn̄m fouere iustam causam. & hoc tenet glo. ¶In contrarium facit. quia illud iuramentum credulitatis ita præiudicat:sicut iuramentum veritatis,vt notatur de iureiur.ca. ex literis.in gl.& iō Accur.tenet,ꝙ possit r̄ndere dubio.& habere debeat tp̄s ad deliberandū.& ita no. in l.2.§.1.in gl.antepē.C.eo.¶Et idem ibi Cy.in 8.q.ea rōne videlicet,ꝙ idem importat hæc credulitas: quod importat veritas. Iō sicut in iuramento veritatis deliberatione opus est: ita in isto. quia vbi eadē ratio,ibi idē ius l.illud.ad leg. Aqui.
10 de hoc in Spe.e.ti.in fi.& plenius de positionibus.§.sextò videtur nunquid.cum tribus sequen. ¶Secundò quęrit glo.†si excommunicatus fuerit cōuentus in iudicio: an iurabit de calūnia?arguit,ꝙ non iuret.& postea cōcludit,ꝙ iurare debeat. quia postquā à iure sibi reseruat defensio, vt c.intelleximus. de iudic. videntur sibi omnia reseruata: quæ ad substantiam iudicij

iudicij requiruntur, vt c. prætor. & de offic. delega. ¶ Et infert illa ratio, quòd minor, & pupillus in quibus possunt esse in iudicio, præstent hoc iuramentũ, de quo in Spec. eo. tit. §. restat. ver. sed cũ pupillus. & ver. sed nũquid minor. & quid de Iudeo. ibi videas in ver. sed nunquid Iudeus. dixi. s̃. eo. c. 1.

ADDITIO.

a ¶ Prælati. Prælati appellatione quid veniat. vide Cardi. in cle. non alię. eũdem in cle. 2. §. ab olim. de sepul. & in §. fi. eadem cle.

SVMMAE.

1 *Episcopus per alium agens causam propriam, per illum iurat de calũnia. si ipse agat per se, iurat propositis, sed non tactis euangelijs. & num. 2.*

2 *Episcopo datur optio, an velit causam propriam ducere per se: vel per procuratorem.*

4 *Actor recusans iurare de calumnia, cadit ab instituta actione.*

5 *Iura habent quandoque aliquem pro confesso.*

6 *Procurator in causa spirituali an possit præstare iuramẽtũ veritatis.*

7 *Iuramentum de veritate quando dicatur.*

8 *Testimonium de credulitate an valeat.*

9 *Dictum testis de credulitate: si talis credulitas est proxima, & coniuncta sensui, valet.*

10 *Probatio per testes in filiatione referenda est potius ad credulitatem rationibus extrinsecis corroborandam: quàm ad veritatem.*

11 *Pœna statuta contra eum, qui recusauit iurare: an infligatur ipso iure: an per sententiam. Et hoc inuestigare est vtile. nu. 12. Et an super hoc debeat ferri sententia. nu. 13.*

14 *Iudex si non vult ferre sententiam contra recusantem iusiurandum, quid iuris.*

15 *Exceptio criminis, quæ tendit ad extinctionem rei familiaris: potest opponi contra petentem beneficium, dato quòd super illo crimine non fuit quis condemnatus.*

16 *Recusans respondere libello: vel positionibus: vel litẽ contestari: vel venire ad iudicium, an habeatur pro confesso. & nu. 17.*

17 *Interrogatio quotuplex sit.*

18 *Emptor si conuenitur rei vendicatione, & recusat iurare in causa de calumnia (quia scit rem pertinere ad actorem) an poterit agere de euictione: vel quod sit remedium.*

19 *Vouens non iurare, an excusetur à iuramento calumniæ.*

1 CVm in causa. † Episcopus p aliũ agens causam propriam: per illum iurat de calumnia: si per se agat, ipse iurat propositis, sed nõ tactis euangeliis. secundò ponit pœnam nõ iurantis. & sunt duæ partes. secũda ibi [pœna.] ¶ Primò no. ꝙ tex. loquitur de cã pecuniaria. q. d. ꝙ secus sit in cã spũali, in qua non iurabatur, sm̃ hæc iura. s̃. c. literas. hodie secus, vt dixi ibi. & quod in criminalibus dictũ est hic.
2 ¶ Secundò no. † ꝙ datur optio epõ, vtrùm cãm propriã velit ducere p se ipsum: an per procuratorẽ, vt c. 1. de iudi. li. 6.
3 & l. 1. §. vsus. de procur. ¶ Tertiò no. † ꝙ eps, qui per aliũ litigat in iudicio, non cogitur p seipsum iurare de calũ nia. qd̃ est spãle in eo. In aliis ergo, quantuncunq; constituãt procuratorẽ, dñt præstare, vt s̃. c. 1. & c. cẽtũ. ¶ Quartò no. ꝙ epus si eligit litigare per se ipsum, ipse iurare cogitur: ergo nõ poterit isto casu alii delegare. & sic nõ habebit locũ qd̃ dr̃. s̃. c. 1. ¶ Quintò no. qualiter iurat eps. ponũtur em̃ sibi euangelia in cõspectu: sed ipse nõ tangit. qd̃ vtrũ semp verũ sit. vide gl. magnã in cle. 1. §. porro. de hæreti. & in c. vt circa. de electi. lib. 6. Ideo aũt requiritur pñtia euangeliorũ. quia terrorẽ inducit. & suffragiũ veritati impẽdit, vt l. rẽ nõ nouã. C. de iu-
4 di. ¶ Sextò no. pœnã non iurantis; † quia actor recusans cadit ab instituta actione, & reus nõ debet haberi pro cõfesso. cõtumacia igit̃ i iurãdo punit̃ in amissione causæ. & est casus valde spãlis. regulariter em̃ cõtumacia nõ sic punit̃: sed aliter cõtra eũ ꝓcedit̃, vt l. ꝑperãdũ. §. & si quidẽ. cũ se. C. de iudi.
5 ¶ Et no. † ꝙ iura hñt qñq; aliquẽ ꝑ cõfesso. & vocatur ficta cõfessio. quę vtrũ producat illũ effectũ, quẽ ꝓducit vera confessio, infra subdam. ¶ Oppono, & videtur, ꝙ eps non possit esse in iudicio per seipsum. sed indistinctè cogatur constituere procuratorẽ, ne sua pñtia sit terribilis aduersario, vt l. fi. C. de procurato. ¶ So. aliud secundùm leges, vt ibi. aliud secundùm canones, vt hic. certè ẽt secundùm canones videtur, ꝙ per alium debeat litigare. 5. q. 3. c. fi. Sol. dicit Io. An. expone
6 ibi verbũ: [debet] ꝓ põt. ¶ Quæro post Io. An. † vtrũ ꝓcurator in cã spũali possit pstare iuramẽtũ veritatis. sicut põt præstare iuramẽtũ calũniæ, vt hic patet: videt̃, ꝙ non possit. & sit rõ, quare magis iuramentũ calũniæ. quia est credulitatis. & quilibet põt credere de suo, & alieno facto. sed in iuramẽto veritatis non excusat̃: nisi adsit veritas, q̃ nõ põt haberi de facto alieno, vt l. Marcellus. ff. re. amo. & s̃. de rescrip. c. ab excõmunicato. cõtra prædicta tñ videt̃. l. quæ dicit, ꝙ tales ꝓcuratores, & administratores pñt iurare. ff. de ĩ litẽ iurã. l. videamus. in prin. ¶ Sed dic, ꝙ admittunt̃ volũtarii, vt ibi, nõ inuiti, vt prædixi. Ratio secundùm Host. quare volũtarii admittũt̃, est. quia non est verisimile: ꝙ hoc onus in se reciperẽt: nisi de veritate certificati essent, ar. de ꝓcura. c. in nostra. ¶ Sed op. & videtur, ꝙ nõ debeãt iurare. quia eorũ cõfessio nõ piudicat dño, vt l. centũ. §. sed an ipsos. ff. de cõfes. ¶ So. intellige de ꝓcuratore: qui habet speciale mãdatũ: vel liberã administrationẽ: vel cõstitutus sit in rẽ suã. ff. de iureiurã. l. iusiurandũ, qd̃ ad pecunias. ff. de ꝓcura. l. ꝓcurator, cui. & l. se. Et hoc verũ secundùm Inn. in iuramẽto litis decisorio: vel de veritate. ¶ Si autem sit iuramẽtũ, qd̃ solũ notabilitatẽ respiciat, vel affectionem (vt est iusiurandum in litẽ.) illud à prædictis non præstat̃, nisi in casu d. l. videamus. in prin. vsq; ad. §. de serie. ¶ Iste videt̃ effectus gl. inquantũ hic ponit Io. An. Bar. tñ circa istã materiam, alias qõnẽ, clarius, & perfectius loquit̃. dicit em̃, cũ quæritur, iuramentũ veritatis possit præstari à ꝓcuratore, distingue. ¶ Nã aut procurator, & aduersarius hoc volunt. & tunc si quidẽ iuramentum præstat̃ ad vtilitatẽ absẽtis. & potest fieri: nec requiritur speciale mandatũ; cũ possit præstari à defensore, vt. ff. de iureiuran. ¶ Aut vult tale iuramentum præstari ad dñi præiudicium. & tunc similiter põt, si habet speciale mãdatũ: vel vniuersorum bonorum cum libera: vel in rẽ suam. l. iusiurandum qd̃ ex cõfessione. in fin. de iuiur. confessio em̃ talis ꝓcuratoris præiudicat dño, nisi ꝓbet̃ contrarium, vt l. centum. §. sed an ipsos. de confes. præiudicabit autẽ dño iuramentum de veritate: sicut confessio sine iuramento. & hoc vbi aduersarius sit contentus stare iuramẽto alterius procuratoris. ¶ Sed si vult, ꝙ dominus rñdeat: tũc cogetur dominus iurare, & respondere per se, vt l. quoties. §. prætor. ff. de noxa. & C. de iureiur. l. generaliter. §. fi. & qd̃ no. de iureiuran. l. ad personas. in secũda glo. fateor tñ hoc casu, ꝙ si dñs constitueret procuratorem ad iurandum dicere veritatem in animã ipsius domini: & mitteret eũ instructũ ad iurandum super cã, vel certo casu: ꝙ tunc dominus cogeretur iurare personaliter, quia isto casu dominus videtur iurare, & dicere per eum, tanq̃ per organum, vt l. qui aũt. in fine. cum l. se. de consti. pec. & l. pater ex prouincia. de manu. vin. & expressum de testi. c. pñtium. lib. 6. & ibi forma talis iuramenti percipitur. & hoc, qd̃ dixi de procuratore constituto specialiter ad sic iurandum: ꝙ tunc dominus non cogitur personaliter accedere ad iurandum, est verum in ciuilibus: in criminalibus secus, in quibus ex aspectu percipi debet veritas, qua trepidatione, qua constantia quis loquitur, vt l. de minore. §. tormenta. de quæstio. ¶ Idem dico in teste. qui debet coram iudice cõparere. nec posset iurare: nec deponere per nuncium tali modo constitutum eadem ratione. ff. de testib. l. 3. §. diuus. & hæc procedunt in iuramento veritatis. ¶ In iuramẽto affectionis dic, vt. s̃. & ista not. Bart. in l. qui bona. §. si alieno. de damno infecto. in tertia quæstione. ¶ Secundò quæro iuxta prædicta, † quãdo dicit̃ iuramẽtũ de veritate. a dicit notabiliter Inn. ꝙ iuramentũ de veritate dicitur nõ tãtũ de his, quę qs vidit. sed & de his: quæ indubitãter nouit. ac si dicat sm̃ Io. An. ꝙ ita possum bona cõsciẽtia cõfite-

fiteri,quæ indubitanter noui:vel quæ firmiter credo: ſicut il-
la quæ vidi:nõ.n. vidi Chriſtũ crucifigi.& tamẽ firmiter cre
do. Item non vidi Conſtantinum:Iulianum: Iuſtinianũ Im
peratores.tñ ipſos bñ noui.ad hoc facit,qđ dicitur. Aut quia
ſpes eſt certa exſpectatio futuræ beatitudinis.nõ põt eſſe cer
titudo ſcientiæ,ſed credulitas.ſic eſt in iuramento de verita-
te dicenda;quia iurans põt aſſerere illa vera eſſe, de quibus
non dubitatur: licẽt ea non viderit.et lex dicit factum ſciri:
& indubitatum eſſe,qđ cõi auditu percipitur ab antiquis, vt
l.in ſumma.§.itẽ Labeo.ff.de aqua plu.arcen.& vide in ſpec.
de proba.§.1.ver. & no. ꝙ applicatur. ut in illa quæſtione,
8 qñ quis,vel procurator iurat de veritate. ¶† Quid in teſti-
bus.dicit Ioan.An.ꝙ non tñ iurãt de veritate:quantũ de eis,
q̃ in eorũ pñtia facta ſunt.C.de teſti.l.teſtiũ.¶Sed ꝙ per hoc
dictum intelligat, ꝙ teſtis non poſſit deponere deprædicta
indubitata credulitate,cum inducitur ad probandum illa an
tiqua geſta,malẽ loquitur.nam teſtis debet deponere ſuper
altero ex quinq; ſenſibus corporis, ꝑut ſuper altero ex ip
ſis ſenſibus in teſtem producitur. vt not.in c. cum cauſã.ĵ.
9 de teſti.plus dico,ꝙ † qñq; valet dictum teſtis de credulita-
te:ſi talis credulitas eſt proxima,& coniuncta ſenſui. puta ꝓ
ductus eſt ad probandum copulam:dicit, ꝙ credit interue-
niſſe:quia vidit hominẽ ſupra mulierem, & nudũ cum nuda.
& hoc ita credit:ſed non ſcit pro certo,ſi rem intrinſecã pere
gerunt:ſed ex hac extrinſeca viſione deponẽs,credit firmiter
copulã interceſſiſſe carnalem.certẽ iſtud teſtimonium credu
litatis ita proximum,coniunctum ſenſui,plenẽ probat, vt in
10 c.præterea.de teſti.¶† Idem in filatiõe, cuius probatio p te-
ſtes potius referenda eſt ad credulitatem rõnibus extrinſe-
cis corroborandam:q̃ ad veritatem,vt l.Lucius.de. condi.&
demõ.& hoc no.Cy.in.l.teſt.ñ.in 5.q.C.de teſti.& Bar.in di-
11 cto.§.idẽ Labeo. ¶Venio ad.§.pœna.vbi quærit glo. † vtrũ
pœna hic ſtatuta cõtra eum, qui recuſauit iurare,ſcit ipſo iu
re:an per ſñiam.dicit, ꝙ per ſñiam,non ipſo iure. & iſtã opi.
.ſ.ꝙ per ſñiam,quidam tenent. Alii ſecundũm Hoſt. dicunt,
ꝙ permittitur ipſo iure,& per ſñiam.¶Nã & ipo iure cadit
ab actione (qđ per ſñiam iudicis declaratur.) qui reũ abſol
uit.reus ipſo iure habetur pro confeſſo. & in petitione, ſiue
probatione alia per iudicem condemnatur,vt in legibus,vn-
de ſumptus fuit iſte.§.quas allegat glo.& ſecundũm hoc di-
cit Hoſtien.intelligendum,qđ no.in ſumma.e.titu.§.fi.¶Nã
dicit Io.An.ex cuius apparet verbis,ꝙ debet ſequi ſñia poſt
pœnam,etiam ipo iure inflictam, ar.c. cum ſecũdũm leges.
12 de hæreti.li.6.† Inueſtigare autẽ vtrũ.ſ.ipſo iure:an per ſñiã
intelligat pœna,eſt vtile.quia ſi ipſo iure,tranſiret cõtra hæ
redes recuſantes.ſecus verõ ſi per ſñiam veniret imponenda.
de quo dic vt l.1.C.de priua.delic. per Bar. facit qđ dixi.ſ.
de foro compe.c.ſi diligenti &c.¶Sed iuxta prædicta incidẽ
13 ter q̃ro.†.vtrũm ſuper hoc debeat ferri ſententia, ſiue inter
locutio particularis:puta pronunciat haberi talẽ debere pro
cõfeſſo.an verõ expectabit ſñia diffinitiua ſuper tota cã:vt l.
talem recuſãtẽ condẽnet,ac ſi eſſet verẽ cõfeſſus.Bazia.ꝙ iu
dex dẽt ſuper hoc pronunciare expreſsẽ.dicit tñ non eſſe ne
ceſſe,ꝙ iudex pronũciet ipſum haberi pro confeſſo, vel cõ-
uicto.ſed ſufficit,ꝙ iudex pronunciet ipm contumacẽ in nõ
rñdẽdo:vel nõ in iurando.& hoc eſt,qđ dicit tex.ꝙ iudex de
bet de crimine pronunciare,pẽna non iuris ptãti reſeruata,
vt l.1.§.1.ff.ad Turpil.& ita no. Bar. in l.eius qui debitorẽ.ff.
de iure fi.vbi dicit,ꝙ illa ficta confeſſio non pĩudicat in aliis
cauſis,vt l.2.§.1.de iure fi.qđ perpetuõ tene menti. ¶Vlteri
us quæro ad idem.†quid iuris ſi iudex nolit ferre ſñiam con
tra recuſantem iuſiurandũ.& ita pereat inſtantia iudicij:nun
14 quid habebit aliquẽ actũ ille, qui cõtendebat cũ recuſante?
¶Item ſi adhuc incipiebat de nouo agere qui recuſauit,nun
quid poterit reus contra eum excipere? tunc debet cadere ã
lite.ergo non debet audiri agens. ¶Quidam dicunt, ꝙ non
põt agere vel excipere.quia iſta pœna veniebat imponenda
iudicis officio:qđ extinctũ eſt, pempta iſtãtia principaliter,
vt l.terminato.C.de fruc.& li.expẽ.Iudex tñ tenebit,vt l.ſãc
mus.C.de iudi.& Inſti.de obli.quæ ex quaſi delic.na.in prin-
¶Iſta rõ non videtur ꝓcedere de iure canonico,quo iure nũ
quã pit inſtantia,vt dixi in c. venerabilis.ſ.de iudi. ¶Alij di
cunt,ꝙ ſicut,in his,q̃ fiũt extra iudiciũ(ſi pẽna venit ifligẽda
per ſñiam) põt principaliter peti, ꝙ infligat(puta pœna pri-
uationis illorũ:qui cõtra formã cõcilii elegerũt.ſ.de elec.c.
quia Papa.vt ibi no.)ita etiã in iudiciis peti poterit principa-
liter,vt cadat ã lite,ſecundũm Io.An.poſt Inno.¶Ego idem
ſentio.& dico,ꝙ qñ pẽna venit ꝑ ſñiam infligenda,ſi ille,cõ-
tra quem agi põt(vt talẽ pẽnã patiat)ꝓueniat in agendo,po-
terit per exceptionẽ repelli.pone exemplũ in illo:qui incidit
in conſtitutionẽ l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.¶Nã ante ſñiam
ſup tali priuatione(ſi ſpoliator agat cõtra ſpoliatũ reſtitutũ)
põt cõtra eũ excipi de violẽtia, quã remiſit. qđ tenet Bar. de
cã poſ. & propriẽ.c.paſtoralis. in gl.pen.in fine. Et idem ibi
15 Hoſti.Nã † exceptio criminis, quæ tendit ad extinctionem
rei familiaris, põt opponi contra petentẽ beneficiũ,dato, ꝙ
ſuper illo crimine non fuerit quis condẽnatus,vt no.Inno.de
exceſ.præla.c.inter dilectos.in prin.ad hoc optimẽ.l.Papinia
nus.§.ſi filius.ff.de inoffi. teſt.circa hoc dicit Cy.ꝙ ante latã
ſñiam ſuper priuatiõe põt ille,qui iurare recuſauit, euitare
pœnã,poſtea iurando. & ſic purgare morã, ſi ius aduerſarii
non ſit factũ deterius. Ita no. in dicta l.2.§.ꝙ ſi actor.C.eo.
tit.ibi etiã quærit vtrũm poterit appellare ã ſñia.nequaq̃ vi
detur;quia iſta eſt pœna iuris:ã qua non appellat,vt l. ſi qua
pẽna.de verbo.ſigni.¶Item ꝓdeſſet appellatio.cũ iudex ap-
pellationis,facta ſibi fide,ꝙ iurare recuſauit: tenet ſentẽtiã
cõfirmare.fruſtra igitur ſpectat tps:cuius nihil operatur euẽ
tus,vt l.aliqñ.ad Velleia.cõtrariũ tenuit ipſe ibi in.3.q. Idẽ
Spec.eo.tit.§.fi.in prin.¶Non obſt.ꝙ indiſtinctẽ debeat iu-
dex appellationis ſñiam confirmare.quia hoc non eſt verum
in caſu,quo ille doceat ſe habuiſſe iuſtam cãm recuſandi,ꝓ-
pter priuilegium,qđ habebat,vel ã iure,vel ã principe,ne iu
rare teneat.& hoc tenet glo.in dicto..§.ꝙ ſi actor.¶Sed vtrũ
ſicut verã cõfeſſionẽ in cã appellationis poſſit reuocare ꝓ
bãdo errorẽ:ita poſſit iſtã fictã,fortẽ ſic: ne ſit maioris effi-
caciæ iſta ficta cõfeſſio:q̃ vera,& expreſſa,ar.l.q. ad certũ.ff.
loca.facit qđ not. in l.creditor.§.iuſſus.ff.de app. ¶Quæro
ẽt.qa lex loquit in eo, q. recuſat iurare de calumnia.qa habe
16 ri debet ꝓ cõfeſſo.†qd dices de illo,q. recuſat rñdere libel-
lo,vel poſitionibus:vel recuſat litẽ cõteſtari, vel venire ad iu
17 diciũ:an habeat ꝓ cõfeſſo?dic,† ꝙ quædã ſũt interrogatio-
nes,quæ fiunt ad litis ꝑparationẽ: quædã ad litis cõteſtatio-
nẽ:quædã poſt litẽ:quædã ad veritatis idagationẽ.In primis,
q̃ fiũt ad iudicii ꝑparationẽ, cõtumax habet ꝓ cõfeſſo.ff.
de interro.ac.l.de ætate.§.q. tacuit.niſi fortẽ ꝓbet cõtrariũ,
vt l.ſi filius.ea.l.1.eo.ti. & ibi p Iac.Bu. ¶In ſecũdis verõ, q̃
fiũt ad litis cõteſtationẽ(puta cõtumax nõ vult litẽ cõteſta-
ri:)& nõ habet ꝓ cõfeſſo,vt not.in Auth. q ſemel.C.qũo, &
qñ iudex.¶In aliis verõ,quæ fiũt poſt litis cõteſta. ad veri-
tatis indagationẽ,cõtumax habet ꝓ cõfeſſo, tribus cõcurrẽ
tibus.ſ.ꝙ ſint ſibi lectæ:ꝙ ſit iuſſus,& monitus:& ꝙ nõ habe
at iuſtã cã nõ rñdẽdi, vt in c.2.de cõfeſ.lib.6. ¶Et aduerte
qa iſte tex.& ſimiles(q. dicũt aliquẽ haberi ꝓ cõfeſſo.)debẽt
ĩtelligi ĩ caſu,ꝙ talis cõfeſſio ſibi noceret.ſi aũt ſibi ꝓdeſſet,
vt in actio.l.aql.tũc habet ꝓ negãte.no.Cy.ĩ d.§.qđ ſi actor.
& Ia.An.in dicto.c.2. ¶Et de pdicta qõne qñ quis recuſat
reſpondere poſitionibus,plenẽ no.Cy.in dicto.§.ꝙ ſi actor.
18 ¶Vltimõ quæro.pone, ꝙ †emptor cõuenit rei vẽdi.recuſat
iurare ĩ cã de calũnia. qa ſcit rẽ ptinere ad actorẽ:& ſic pdit
cauſã.an poterit agere de euictione:vel qđ ſit remediũ,ne ip
ſe cõtra cõſcientiã iuret.vel recurſum de euictione, non iu-
rãdo,nõ amittat. Spec.in dicto.§.fin.ver.quid ſi ẽptor.ponit
opi.& cõcludit,ꝙ debet denũciare vẽditori,ſi patet ſe mu-
nitũ aliqua exceptio. vel nõ.ff.de euict.l.ideoq;.ver.pe.facit
qđ

qđ no.in l.aq.§.cũ me absente.ff.de neg.ge.ibi ēt dicit spec. ꝙ in causa criminali habet locum pœna huius.§.vt qui iurare in tali causa recusauerit:habeatur pro confesso, vt l.si con
19 fes.ff.de custo.re.ibi etiam dicit,ꝙ† si quis ex voto teneretur ad non iurandum:tamen non excusabitur ab illo iuraměto: licet quidam contra, vt ibi no.Cyn.in d.§.ꝙ si actor. in 6.q.

ADDITIO.

a ¶Iuramentum de veritate.Quod an prestetur post litem contest.an verò post sententiam.Bart.in l.in actionibus.de in litem iuran.& Spec. de lit.contest.versi.quid si omissa.

De dilationibus.

SVMMAE.

1 *Dilatio quid sit.Et quotuplex sit.nu.2.*

QVIA post iuramentum de calumnia iudex præfigit partibus terminum ad probandum. Ideo de dilationibus concedendis,& moderandis per iudicem ponitur sub hac rub.quæ ita potuisset congruè collocari post titulum de libelli oblatione:sicut hic.¶Nam in libello oblato datur dilatio ad deliberandũ, velit cedere,vel contendere,vt in Auth.offeratur.C.de lit.contest. ponderauit tamen iurislator potius dilationes,quæ indulgentur ad indagationem veritatis causæ principalis, q̃ alias, quæ tendunt ad iudicii ordinationem.de quibus tamen prosequitur in illo titulo:non de illis, quæ tendunt ad veritatem indagandam.
1 ¶Primò quæro,quid est dilatio:†dic, ꝙ dilatio est facultas cuiusq; rei agendæ.j̃.tempus moratũ à iudice, vel à lege,vel à partibus.& sic est dilatio iudicialis,de qua per totum illum tit.in c.cum dilecti.de dolo,& contu.quædam legalis,de qua in c.j.de elec.lib.6. & c. cum sit Romana. & c. ex ratione.de appel.& c.potuit.de loca.quædam conuentionalis. de qua in l.magna.de contrahen. empt. & quædam arbitralis. de qua
2 in l.Celsus.ff.de arbit.¶Secundò quærit, † quot sunt species dilationum.dic,ꝙ multæ.nam quædam est dilatio citatoria. de qua.j̃.c.j.& c.fi.Quædam est deliberatoria,vt j̃.c. 2. & 3. & dicta Auth.offeratur.Quędã recusatoria, siue negatoria. vt illa,quæ indulgetur ad opponēdum dilatorias.j̃.de excep. c.pastoralis.Quædam probatoria,de qua loquitur l.j.C. eo. Quædam est dilatio allegatoria,quæ sic dicitur; quia datur ad allegandum.qđ fieri debet.C.de iudi.l.iudicis. Quædam est dilatio expectatoria;quia datur ad expectandum. & hęc quandoq; datur præsenti,vt in Auth.de fideiuś.& C.vbi in rē act.l.2.& s̃. vt lite non contest. c.qm̃.§. qđ si super.qñq; absenti,vt in l.properandum.§.& si quidē.C.de iudic.& Auth. qui semel.C.quomodo, & qñ iudex. Quędã est dilatio iudicatoria, sic dicta;qa datur iudicatis,vt c.quò ad consultationem.de appel.& de re iudi.l.debitoribus. Quædam est dilatio appellatoria.Quędã appellationis persecutoria.vt Auth. hodie.C.de sen.& c.ex ratione. de appel.de prædictis omnibus, & natura ipsarũ Cy.prosequitur.in l.j.C.eo.de probatoria dicam.j̃.c.2.& de his,& aliis speciebus vide in Spec.eod. titu.§.j.quarum multas posuerat Host.in summa eod.tit. §.j.

SVMMAE.

1 *Terminus peremptorius nimis breuis præbet iustam causam appellandi.*
2 *Iudex non debet assignare terminum nimis breuem.*
3 *Citatio est de iuris ordine substantiali.*
4 *Defensio aduersus violentiam extraiudicialem,sicut permissa est vnicuiq; iure naturali:ita & aduersus violentiam iudicialem.*
5 *Citatio omnis,quæ per aliquod accidens secum affert notum impedimentum,non arctat citatum.*
6 *Iudex potest abbreuiare dilationes,vrgente necessitate.*
7 *Dilationes tres quando assignantur:an sit necesse apponere dilatoriã.*
8 *Iudex quando moderatur dilationem,debet hoc facere expressa causa,quæ sit vera,& iusta.Et an possit omnes dilationes iure moderatas abbreuiare.nume.9.*

DIlecti. Si detur terminus nimis breuis peremptorius(vbi non subest necessitas)licitè appellatur.& sunt duæ partes appellationis.prosecutio,& ipsius commissio.¶Secunda ibi[qa ve-
1 rò.]¶Primò no.ꝙ nimis breuis terminus peremptorius prębet iustam causam appellandi.Requiritur ergo vtrumq;, scilicet ꝙ sit nimis breuis: & ꝙ sit peremptorius. sola ergo peremptorii assignatio prima vice facta non sufficit ad appellandum.similiter econuerso dic.s.si terminus fuit multũ breuis, sed non peremptorius, curia non daret literas.ita dicit
2 Io.An.¶Secundò not.†ꝙ non debet iudex assignare breuē. In nimia enim celeritate præsumitur error, & deceptio. de restit.in integ.c.tam ex literis. & de celeritate quandoq; laudanda,qñq; vituperãda,vide iura allegata in c.fi.de elec.li.6.
3 ¶ Tertiò collige,†ꝙ citatio a est de iuris ordine.qđ intellige
a substantiali.circa qđ aduertendum,ꝙ in citatione considerãtur duo.s.effectus, intentus,& ad ipsum perueniendi modus. effectus intentus est scientia citati, & facultas deferendi.& hoc non videtur posse omitti,quando interueniat verè,
4 vel interpretatiuè. ¶†Sicut.n.iure naturæ vnicuiq; pmissa ē defensio aduersus violentiam extraiudicialem, vt ff. de insti. & iu.l.vt vim.& l.scientiam.§.qui cum aliter.ad l.Aquil. Sic & aduersus violentiam iudicialem,vt ff.de iniur.l. nec iurantibus.de resti.spo.c.conquerente. verùm quia omnis licitus modus defendendi debet commensurari modo offendendi, qui intenditur,vt l.j.& ibi no.C.vnde vi.Idcirco in iudicialibus licet iure naturæ cuilibet se defendere iudicialiter: nõ iniuriis, & opprobriis.vt l.qsqs.C.de postu.Sed qa defensio sine scientia esse non potest:necessaria est omnino scientia vera,vel interpretatiua.& cum princeps hoc non præcedente iudicat, subtrahit homini defensionē iure naturæ concessam.qđ nõ potest facere princeps,vt Insti.de iure na.gen. & ci.§.sed naturalia. Modus autem inducendi hanc scientiã verè, vel interpretatiuè,est citatio.& ideò cũ inchoatur modus offendendi.i. per quem quis post offendi, statim datur possibilitas defendendi per citationem.& hoc est,qđ tex. dicit[omnium autem actionum instituēdarum principium ab eadem parte edicti proficiscitur, quam prætor edixit.]ff. de in ius vo.l.j.& Insti.de pœ.te.li.§.vlt.¶ Ex quibus infero,
5 †ꝙ omnis citatio,quæ per aliquod accidens (maximè ipsius citati)notum secum affert impedimentum, citatum non arctat.qa non potest parere effectum,propter quem est inducta.s.facultas defensionis.& ideò pro nõ facto habetur oĩno, arg.ff.qđ cuiusq; vni.no.l.j.§.& si quidem.C.de cura.fu.l.fin. §.si autem testium.& est expressum.ff.qđ vi aut clã.l. aut qui aliter.§.j.¶Illa sunt verba Oldr.consi.101.facit cle. pastoralis.de sen.& re iud.de cuius facto Oldr.plenè ibi loquitur.
6 ¶Quartò no.†ꝙ vrgente necessitate, potest iudex abbreuiare dilationes.puta vsq; ad mensem est commissa causa decidenda:debebit iudex dilationes ita abbreuiare:ꝙ terminum instantiæ non excedant,no.in c.de causis.s̃.de offi.dele.& c. fi.de iudi.& per Io.An.post Inn.j̃.de testi.vltra tertiam in 3. 4.& 5.q.vbi oĩno vide.¶Quintò no. ꝙ prius hic Papa mandat inquiri de nunciis appellationis,q̃ mandet reuocari attētata per iudicem à quo.qđ est verum,cum appellatur ab interlocutoria.secus si à diffinitiua,vt no.j̃.de testi.c. ex parte Adæ.& de iureiur.c.veniens. ¶Oppono.dicitur hic, ꝙ appellauerunt.quia timebant grauari.& sic à futuro grauamine.& per consequens appellatio nulla,vt j̃.de appel.c. vt debitus.hic verò Papa illam appellationem recipit.ergo malè. ¶So. hic erant iam grauati in assignatione breuis termini. & ista ratione appellatum fuit.qa etiam in futurum grauari

7 timebant. facit qđ no. de appel. c. consuluit. ¶ Quæro † quando assignant tres dilationes: an sit necesse apponere perẽpt. dicit, ꝙ non. de quo. 5. q. 2. in summa. & in Spe. de cita. §. viso. ver. sic ergo. ¶ Quantũ ergo spatium debeat continere vnaqueq; dilatio, dicit ꝙ. 30. dies. in Auth. de litig. §. omnem. col la. 8. vtrùm etiam iudex possit illas tres dilationes in vna citatione cumulare. sub distinctione dicit, ꝙ sic, vt ĩ. de testi. c. 2.
8 & in Spec. de cita. §. 2. ¶ Et no. hic vnam glo. † ꝙ quando iudex moderatur dilationem: debet hoc facere, expressa causa, quæ sit vera, & iusta: nec alterum solum sufficeret, secundùm
9 Host. ¶ † Et vtrùm iudex possit omnes dilationes à iure moderatas abbreuiare, vel prorogare. vide Bar. in l. 2. ff. de re iudi. & Dy. in c. indultum. de re. iur. lib. 6. &c.

ADDITIO.

a ¶ Citatio est. adde Bal. in l. cum fratrem. ad fi. C. de his, quæ vt indig.

SUMMAE.

1 *Induciæ deliberatoriæ denegantur reo, quando per literas citatorias potest plenissimè instrui. & nu. 7.*
2 *Deliberare potest quis ex tenore.*
3 *Iudex delegatus Papæ an possit citare per edicta: vel per nuncium. & an delegatus inferiorum.*
4 *Tenor rescripti quandoq; mittitur in citatione: quandoq; tenor libelli.*
5 *Libellus an sit necesse, ꝙ mittatur cum citatorio.*
6 *Citatio debet emanare à iudice.*
8 *Induciæ citatoriæ non requirunt causæ cognitionem: nec etiam deliberatoriæ.*
9 *Asserens se delegatum, si citat Titium per literas, vt compareat coram eo: an teneatur comparere: & an valeat eius processus contra Titium.*
10 *Delegatus debet inserere in citatione tenorem suæ delegationis.*
11 *Citatus ab ordinario an debeat comparere.*
12 *Ordinarius in suo territorio, & incolis eius, & in alijs generalem, & liberam habet administrationem.*
13 *Exemptus si citatur ab ordinario: an teneatur comparere, & allegare priuilegium suum.*
14 *Subditus omni respectu citatus ab ordinario tenetur semper cõparere: & ex quibus causis citatio sit nulla.*
15 *Iudex secularis in citatione clerici exprimere debet causam, sup qua fundetur eius iurisdictio.*
16 *Procedi qualiter debeat contra absentem legitimè citatum non comparentem.*
17 *Contumax postea veniens ad quos actus admittatur.*
18 *Induciæ deliberatoriæ an possint dari in criminali illi, qui plenè potuit instrui.*
19 *Libellus quare debeat offerri in iudicio. Et qualiter die feriata, numer. 21.*
20 *Dilatio non debet dari sine causæ cognitione. Et quare detur vna in causa ciuili. & plures in causa criminali. nu. 24.*
22 *Dilationes, quæ dãtur ad probãdum, an sint limitatæ. Et quot debeat iudex dare in causa ad probandum. nu. 23.*
25 *Lex quare in ciuili concessit plures dilationes reo, q̃ actori: sicut concessit in criminali. & nu. 26.*
27 *Causæ cognitio an requiratur in prima, secũda, & alijs dilationibus. Et qualiter hic accipiatur causa ciuilis, & causa criminalis. numero 31.*
28 *Iudex si dedit secundam, & tertiam dilationem sine causæ cognitione. an valeat.*
29 *Verbum, potest, iunctum cum negatiua necessitatem importat.*
30 *Dilatio, ꝙ non detur nisi vna in causa ciuili, quomodo intelligatur.*
32 *Pecuniaria causa dicitur tribus modis.*
33 *Capitalis causa sumitur tribus modis.*
34 *Pœna pecuniaria, quæ descendit ex crimine, an connumeretur inter causas criminales: an inter pecuniarias.*
35 *Crimina priuata an accedant magis ad naturam causæ pecuniariæ: an capitalis.*
36 *Actor si habuit duas dilationes: & reus similiter, qui non petit tertiam. an poterit actor in illa tertia dilatione probare de iure suo.*
37 *Reus si videt actorem velle vti beneficio tertiæ dilationis, & ei renũciat: vt si actor non vtatur, an possit inuito actore.*
38 *Dilatio vna in causa ciuili an erit communis actori, & reo.*
39 *Citatus, vt veniret ad respondendum libello, & ad omnes actus successiuè vsq; ad sententiam: comparuit, & respondit libello: an sit citandus ad alios actus subsequentes.*
40 *Impedimentum in personam qualiter probetur.*

1 PRæterea. † Induciæ deliberatoriæ denegãtur reo. quia per literas citatorias plenè potuisset instrui. communis diuisio. secunda ibi [q a igitur.] ¶ Primò no. de tenore rescripti in literis citatoriis inserendo: vel aliàs non valeret citatio, secundũ Io. qui hoc no. 3. q. 2. c. si episcopus. & Io. An. de illa materia plenè no. ĩ. de accusat. c. veniens. super fi. vltimæ gl. ¶ Secũdò
2 no, † ꝙ ex tenore potest quis quandoq; deliberare. Et est rõ. quia rescriptum continere debet quasi omnia, quæ libellus, vt s̃. de rescrip. c. super literis. cum ibi notatis. ¶ Tertiò no. ꝙ
3 iudex delegatus Papæ citat per literas: † vtrùm autem p edicta, vel per nuncium. & qđ de delegatis inferiorũ, vide plenè per Cy. in Auth. qui semel. C. quomodo, & quando iudex. ibi enim tractatur de citatione reali, vel verbali. & hæc verbalis est multiplex. quandoq; enim fit per edicta. qñq; per literas: vel per epistolam, vt hic. quandoq; per nũcium, de præscrip. 30. vel 40. an. l. sicut. & l. notissimi. & ĩ. de app. c. cum parati. qñq; per vocem præconis, vt dicta Auth. q semel. & C. de feriis. l. fi. qñq; per ipsum iudicem in sua persona citantem. de iudi. l. sancimus. in fi. & qđ no. in l. 3. C. qũo, & quando iudex.
4 ¶ Quartò no. † ꝙ in citatione quandoq; mittitur totus tenor
5 rescripti. qñq;, vt dicit gl. mittitur totus tenor libelli. † vtrùm autem sit necesse, ꝙ libellus mittatur cum citatorio, glo. hic, dum dicit, ꝙ hoc est ad cautelam, sentit, ꝙ non sit necessariũ. de quo plenè per Cyn. C. de litis contesta. Auth. offeratur.
6 ¶ Quintò not. † ꝙ citatio dẽt emanare à iudice. nã sine eius iussu non dẽt nuncius quem citare, vt l. neminem. C. de exhi.
7 re. & ibi per Cy. ¶ Sextò no. † ꝙ induciæ deliberatoriæ denegãtur ei, qui potuit per tenorẽ citationis instrui de detentione actoris. & qui certus est, amplius certificari non debet, vt ibi in fi. de act. empti. Nam superfluis non debemus vti, vt l.
8 stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ¶ Septimò no. Io. An. † ꝙ induciæ citatoriæ non requirunt causæ cognitionem. cum dentur parte absente, vt l. nec quicq̃. §. vbi decretum. de offi. præto. & idẽ de deliberatoriis, quę augeri possunt, & diminui, vt patet ex no. s̃. de procura. c. dilectus, præparatorię verò, & instructoriæ non dantur sine causę cognitione. 3. q. 3. c. spatiũ. §. à iudice. ¶ Octauò colligit etiam hic Io. An. ꝙ licet iudex delegatus non mittat rescriptum apostolicum bullatum citato. ex quo mittit tenorem, & non bullatum, comparere debet. de hoc. s̃. de offi. delega. c. cum in iure. ¶ Oppono ad fin. c. vbi dicitur, ꝙ postquam potuit per tenorem rescripti instrui, denegatis induciis deliberatoriis procedendum est in
a causa. Et sic innuit, ꝙ nõ sit alius libellus offerendus [a] in cã. ¶ Sed contra de Auth. offeratur. C. de litis contest. canonizata. 3. q. 3. & s̃. de lib. obl. c. j. Sol. nõ negat iste tex. libellum offerendum post comparitionem. ¶ Et ideo ad text. dum dicit [procedendum est potius.] &c. supple libello legitimè oblato, lit. contest. & præstito iur. ca. aliàs contradiceret c. fanè. s̃. titu. proxim. secundùm Io. An. ¶ Expeditis notabilibus, restat hic examinare apparatum vtilem Inn. & deinde gl. Inn. enim tractat, qñ quis teneatur citatus coram iudice comparere. & primò in delegato. secundò in ordinario. tertiò qualiter procedatur contra absentem legitimè citatum. quartò, quando, & ad quos actus contumax postea veniens admittatur. & sic expediam eius apparatum per quatuor principales quæstiones. Apparatum etiam gl. quæ tractat de induciis conce-

concedendis actori,& reo,vel etiam denegandis, expediam per 9.alias quæstiones.& sic erunt.13.¶Primò ergo quæro.
9 †quidam asserens se delegatum Papæ citat me per literas,vt compaream coram eo:an tenear comparere? an valeat eius processus contra me? ¶Ex dictis in hoc confusè relatis p Io.An.breuiter sic distingue.aut in rei veritate iste non erat delegatus(vt dicebat.)aut erat delegatus.primo casu non valet,qđ facit contra me absentem,& non cōparentem.nec mirum, qa non valet qđ faceret contra me præsentem,& tacentem:& si expressè pronunciaret se iudicem competētem. qa in eo taciturnitas,& etiam expressus consensus,& eius interlocutio non sufficiunt ad inducendā iurisdictionem,'vbi non est,vt l.priuatorum cōsensus.C.de iuris.om.iudi.& hoc tenet
10 Cy.in l.ex quacunq;.in 10.q.ff.si quis in ius vo.non ierit. † secundo casu quando erat in rei veritate delegatus.& substingue.aut transmittit tenorem suæ delegationis:& tenebit cōparere,vt hic,& dixi.s.in 8.notabili.aut non inseruit in citatione tenorem suæ delegationis.nec causam assignauit,quare supra eum habet iurisdictionem.& non tenetur comparere: nec pōt dici contumax,quantuncūq; ille esset delegatus. ff.si quis caut.l.si seruus.& l.quoties. & l.vlti.C. ne de sta.defunc.de quo.s.de officio deleg.c.prudentiam.in glo.2.Sed dices per talem assertionē citantis citatus potuit dubitare, an ipse esset iudex,vel non:ergo debuit in dubio comparere, vt ff.de iudi.l.si quis ex aliena.Sol.ibi ex parte iudicis affirmantis.sed habere iurisdictionem erat præsumptio; quia præerat iurisdictioni ordinariæ. pro qua generaliter psumitur in suo territorio.Sed in delegato cessat illa præsumptio:nisi ostēdat literas suæ iurisdictionis prima facie validas,quæ faciant præsumptionem pro eo.ff. de car.edic.l.3. §.causæ. & hæc vera, nisi esset delegatus ad vniuersitatem causarum, vt est delegatus missus in prouinciam.Isti enim sufficit, qđ publicè faciat fidem,etiam si singulis non det literas subdelegationis.ff. de inst.act.l.sed si pupillus.§.proscribere.¶Item in legato de latere.qđ dic,vt s.de offi.delega. c.cū in ius.& hoc de legato.
11 ¶†Secundò quæro de ordinario citante: an citatus semper debeat comparere. respondeo,distinguendo quatuor casus. nam quandoq; citat prorsus non subditum. qnq; exēptum. quandoq; suum subditum, habentem tamen beneficium declinandi forum:vt sunt scholares.quandoq; subditum omni respectu.i.sine beneficio declinandi.primo casu, quando citat prorsus nō subditum:tunc aut citat ipsum sine causa: aut expressa causa:quæ facit ipsum iudicem, fortè ratione contractus,vel delicti.si sine causa,non tenetur,vt l.extra territorium.de iuris.omnium iudi.& c.vt animarum. de consti.li.6. ¶Si autem citat expressa causa,quæ reddit ipsum iudicē: & tunc aut illa causa est vera:& tenet processus,etiam in absentia habitus, iuxta formam traditam in curia Romana. §.cōtrahentes.de foro compet.lib.6.¶Si autem illa causa nō est vera(puta sponte litigauit coram eo non errans:nec in facto nec in iure.)& valebit processus,& sententia contra eum, & & erit per suum ordinarium exequenda,vt patet ex no.s. de foro compe.c.postulasti.¶Si verò de hoc dubitatur, vtrùm litigauerit per errorem,vel ex certa scientia.Spec.in persona perita præsumit scientiam.In simplice pręsumit ignorantiā, vt ipse no.in tit.de compe.iudi.adi §.j.ver.sed nunquid præsumitur.Bar.idem sentit,nisi iudex pronunciasset se iudicem competentem:tunc enim illa sententia facit ius. nec postea posset dubitari,vel in dubium reuocari de errore, vel prorogatione termini.& hoc verum,vt dixi,cum ordinarius ex causa non vera processit contra præsentem: Si verò non subditus coram eo citatus ex causa,quæ reddit ipsum iudicem(licèt falsa)non comparuit.& sic in eius absentia iudex processit:an processus valeat, dubitatur.dic ergo, quòd aut citatio eum apprehendit in territorio iudicis:aut extra. primo casu quando in territorio iudicis apprehendit eum citatio:tunc si talis erat causa,in qua poterat li.non contesta.procedi,valebit processus,& sententia contra eum. Et pone in deposito, & excommunicato.& hoc propter fundamentum citationis factæ intra territorium,& ex iusta causa:licèt falsa in effectu. Si verò citatio non apprehēdit eum.ī.territorium.sed extra. & tunc aut non comparuit,aut comparuit,& deinde contumaciter recessit:aut non contumaciter,sed eius iudicium declinauerit:aut sponte litigauit. ¶Primo casu quando nullo modo comparuit:tunc non tenebit,scilicet contra eum, processus,vel mulcta,vt l.non videtur.ff.de iudiciis.¶Secūdo casu quando venit,& contumax recessit.& tunc tenebit processus,mulcta,& excommunicatio.licèt causa, propter quā ille ptendit se iudicem,nō sit vera.imputet enim sibi,ꝙ exceptionem non opposuit:de qua ipse idem iudex cognouisset: vtrū esset iudex,vel nō,vt s.de rescrip.c.super literis. & quod ibi p Io.An.in vlt.glo.ver.quærit Inn.Sed posses hic instare,& dicere.cum supra dictum sit,ꝙ si ille,qui procedit tanquā delegatus, cum non sit,etiam parte præsente, non valet. quare non dicimus ita in ordinario procedente contra non subditum ex causa falsa:ꝙ eius processus non teneat?Respōdet Inno.ꝙ iurisdictio delegata hēt limitatos,& certos fines, quos transgredi non valet.de rescrip.c.cum dilectus.de offic. dele
12 ga.c.P.g.¶†Sed ordinarius in suo territorio,& incolis eius, & in aliis generalē,& liberam habet administrationem.& iō qdqd,facit cōtra eos,quos in suo territorio inuenit,siue sint incolæ,siue extranei,totum tenet prima facie. Et est alia rō, secundùm Host.quia iurisdictio ordinaria est fauorabilis: delegata autem odiosa.de reg.iur.c.odia.lib.6. ¶Tertio casu quando comparuit,& eius iudicium declinauit ea ratione,ꝙ ibi nō contraxit, vel deliquit.(& sic nō est de eius iurisdictione.)tunc vtrùm iudex de illa exceptione cognoscere valeat. & si valet,cum concernat negocium principale:vtrùm reseruabit post lit.contest.vel ante.cum sit opposita ad declinandum forū?dic vt no.Cy.in d.l.ex quacunq; in 12.q:se.& seq. & ibi etiam per Bar.& plenè dixi in repetitione c. postulasti. de foro compe.in prima qōne.¶Quarto,& vltimo casu quādo spōte litigauit.& tunc valet processus, vt dixi s.& hoc de hoc primo membro principali,quādo ordinarius citat prorsus non subditum.¶Secundum principale membrum in or-
13 dinario est,†quando citat exemptum:tunc an teneatur comparere,& allegare priuilegium suum.& si non veniat, teneat processus contra eum.dicit Cy.ꝙ aut sunt ipso iure exempti. & immediatè subiecti alii iudici.& tunc si quidem hoc sit notorium:& non tenetur venire.nec tunc teneat processus. aut non sunt ipso iure exempti(vt viduæ,pupilli, & miserabiles psonæ,quæ non sunt ipso iure immunes: sed habent facultatē se subtrahēdi.) & isti debent venire, & proponere suum ius: aliàs tenet processus.& hoc est,qđ dicit lex,ꝙ legatus, q habet ius reuocandi domum, tenetur venire.quia ipso iure sibi hoc priuilegium non competit,vt l.si quis ex.in fi.ff. de iudi. pone etiam exemplum in scholari,qui habet tres iudices,Potestatem,episcopum, & rectorem,vt in Auth.habita.C. ne filius pro pa.Si enim citatus corā altero ex prædictis non cōparet,mulctari poterit,& procedi contra ipsum.& istud exēplū ponit Bar.in d.l.ex quacunq;.qui approbat,qđ prædictū est, & allegat Inn.de verb.signi.c.ex parte.& Bal.in d.l.generaliter.vbi infert ex pdictis.ꝙ processus iudicis secularis cōtra clericum non comparentem coram eo non tenet.qa clericus ipso iure exemptus est ab eius iurisdictione. super quo vide, qđ dixi.s.de foro compe.c.nullus.per illa fit declaratū etiam tertium membrum:qđ fit,cum ordinarius citat subdi-
14 tum:qui tamen poterat declinare forum.¶† Quartum membrum est, cum citat subditum omni respectu, qui nullo modo poterat declinare eius forum.tunc vtrùm semper debeat competere.dicēdum est regulariter,ꝙ sic.fallit, si citatio est nulla.qđ contingit ex multis causis.qđ no.3. q. 2. c.si qs ep̄s. vbi glo.magna.cuius effectum Inno.reassumpsit hic notabiliter.¶Ex cuius dictis ita distingue.Nam quandoq; citat subditum

ditum super causa, quæ non potest esse de eius iurisdictione. vt si iudex laicus citat subditum, ꝙ compareat responsurus super re spirituali: & non valet citatio, vt c. decernimus. de iudiciis. & de ordine cogni. c. tuam. ¶ Quandoq; citat eum super causa iurisdictionis suæ: & tunc aut in citatione exprimitur, per qđ potest cõpetere citato exceptio declinatoria fori. vt si citatur, ꝙ compareat responsurus militi alterius negocia procuranti: vel excommunicato: vel esset citatus de illis personis, quæ possunt iudicium declinare. de quibus in l. j. & 2. ff. de in ius voc. & non tenetur istis casibus comparere. ¶ Idem si citatur super re, de qua non potest esse. vt de Sole, & Luna. ff. de iudi. l. non quemadmodum. ¶ Idem si exprimat locum inhonestũ: vbi citat eum. ff. de arbi. l. si cum dies. §. si arbiter. ¶ Et generaliter dicit Inn. vbicunq; in citatione ponitur aliquod iniustum: vel inhonestum. vel si nõ sit turpe, vel iniustũ: est tamen tale, qđ exprimitur: ꝙ certum est, ꝙ contra eum, q agit, competit exceptio declinatoria iudicii, vt in prædictis exemplis. & si vocetur spoliatus, ꝙ veniat responsurus spoliatori in causa ciuili. de restitu. spo. c. frequens. lib. 6. ¶ Si verò in citatione non exprimatur talis causa: tunc aut notoriũ iudici, & aduersario competere except. reo. vt si citatur, ꝙ veniat ad locũ sibi notoriè non tutũ. & non valet citatio. vt cle. pastoralis. §. sanè. de sent. & re iudic. & s. vt lite non contest. c. accedens. j. & ibi tetigi. aut excep. reo competens nõ est notoria. & tunc, postquam nullum turpe exprimitur in citatione: nec subest causa, quare præsẽtiam iudicis adire non possit: tunc ire tenetur allegaturus iura, & priuilegium suum: & nisi iuerit, poterit mulctari: quis si iuisset, exceptione legitima potuisset se tueri. ff. si qs ius di. l. j. ¶ Sed cõtra supradicta posses instare, & dicere, ꝙ semper debeat comparere, etiam in prædictis casibus, quãdo in citatione aliquid exprimitur: per qđ pateat competere exceptionem declinatoriam. Nam
b vix vnquam poterit continere citatio aliquid iniustũ. qđ nõ possit excusationem, & dubitationem habere. vt verbi gratia citatus est dominus, respõsurus seruo suo: vel filius patri. certis enim ex causis potest esse inter eos iudicium, vt no. in l. lis nulla. & l. vix certis. ff. de iudi. ¶ Et idẽ est reperire in aliis exceptionibus propositis. ad hoc respondet notabiliter Inn. ꝙ ex quo illicitum est iniustum, posuit in citatione: nisi adiiciat causam, & excusationem illius iniusti. & prima facie ire non tenetur. ¶ Et per istud apparet verũ esse, qđ dixi supra in ordinario citante prorsus non subditum, non expressa causa: & in iudice laico citante clericum, ꝙ venire non tenetur. ¶ Nã licèt possint esse casus, in quibus possit esse dubium, an cognoscere possit. tamen quia talis casus est aduentitius, & sin-
15 gularis: non debet inspici. ff. qui & à qui. l. Iul. † debet ergo iudex secularis in citatione clerici exprimere causam, sup qua fundetur eius iurisdictio. puta, ꝙ sit causa feudalis. & iudex non suus, cum citat extraneum, debet exprimere, ꝙ contraxit in suo territorio: vel respõdere tenetur alia ratione. ¶ Idẽ si citatio fiat die feriato. debet enim exprimi, ꝙ est talis causa, in qua procedi potest: aliàs citatio non arctabit citatum, habentem pro se ius generale, & cõmune, super quo fundat citationem suam. & ita no. etiam Cy. in d. l. ex quacunq; in 9. q. ¶ Iterum posses opponere ex eo, qđ dictum est. s. de scholari: qui citatus ab altero ex tribus suis iudicibus ire tenetur. vt dixi. & si non vadit, tenet processus: & tamen possit (comparendo) eius iudicium declinare. ergo si non comparuit: nõ videtur tenere processus, quasi non comparendo videat velle eius iudicium declinare, vt dixi. s. secundùm Inn. ¶ So. dicit Bar. in dicta. l. ex quacunq; ꝙ dictum Inn. debet intelligi, vbi citatio ex tali expressione redderetur nulla. qđ nõ est in casu prædicto, cum citatur ille, qui citari potest: qa donec cõpareat coram iudice, & dicat se declinare: ius declinandi nullum habet effectum. & hoc apparet in dicta Auth. habita. cũ simi. secundùm eum, qui allegat Cy. in dicta Auth. generaliter. quæ sol. non est multum clara. qa etiam in quibusdã exemplis supra relatis apparet, ꝙ iudex, q citat, est iudex: nisi eius iurisdictio declinetur, vt in milite procuratore. ¶ In excommunicato agẽte, & spoliatore agẽte ex certis actis, in quibus apparet, ꝙ citatus ad eorum instantiam comparere corã ꝓprio iudice non tenetur. & tamen iurisdictio est fundata: nisi excommunicatio declinetur: & non comparitio habetur pro declinatione, secundùm Inno. vt prædixi. quare ergo non ita
16 in scholare, secundùm Bar. Cogita. ¶ † Tertiò principaliter quæro, qualiter contra absentem legitimè citatum, non com-
c parentem procedatur. Respondeo, ꝙ longa est materia. qa aut abest ante litis contesta. aut post. & si ante, cõuenit actione reali, aut perosnali, aut mista. & si post, aut liquet de causa, aut non. quæ prosequere, vt le. & no. s. vt lite non contest. c. qm frequenter. §. in aliis. & c. put. de dolo, & contu. C. qũo, & quando iudex. l. consentaneum. & Auth. qui semel. ¶ Quar-
17 tò quæro principaliter † ad quos actus contumax postea veniens admittitur. dic, ꝙ aut veniens postea allegat dolum aduersarii (qa petiit fortè debitum iam solutum. vel alia ratione sciebat sibi non competere actionem.) & tũc aut ille contumax comparuit ante sententiam cõtra eum latam, aut postea. primo casu, quando ante, dico, ꝙ reuocatur omnis missio in possessionem facta propter contumaciam. & si missus excipiat. tu fuisti in dolo, petẽdo, qđ non debebas. ff. de pec. l. eo tempore. in prin. imo plus. qa si ille, qui contumax fuit, appellat missum propria auctoritate: non debebit tali misso expulso succurri: nec habebit beneficiũ illius tituli, ne vis fi. ei. vt l. j. §. hæc verba. & hoc per dictam l. eo tempore. ¶ Si verò missus comparuit post sententiam contra eum latam (qa fortè erat causa, in qua poterat procedi lite non contest. vel contracta fuit contumacia post litis contest.) tunc vtrùm postea veniens, & allegans dolum aduersarii audiatur. Et Inno. sentit hic, ꝙ nõ debeat audiri: quia postquam fuit cõtumax, processus contra eum habitus valet, ac si fuisset præsens. quo casu (scilicet si fuisset pñs) sententia contra eũ lata non possit retractari per obiectum exceptionis perempto. quantũcũq; aduersario esset nota. ¶ Et in hoc residet Io. An. qđ an sit verum. dic, vt legitur, & no. per Cyn. in l. j. C. de condic. inde. & l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudi. qui. §. fortiter facit contra istud dictum Inn. qa ibi sentẽtia lata contra absentẽ ex falsis allegationibus partis præsentis est ipso iure nulla, vt ibi per Bar. ¶ Quandoq; postea veniens non allegat aliquem dolũ, vel fraudem aduersarii: sed simpliciter petit se admitti ad defensionem causæ. hoc casu Inn. credidit talem reg. ꝙ admitti debeat ad prosecutionẽ causæ in eo statu, in quo deberet admitti, si contumax non fuisset, sed præsens; qa contumacia facit eum haberi pro præsente, vt in c. In nomine Domini. j. de testi. & per hoc infert, ꝙ si sit causa, in qua potest procedi lite non contesta. puta apud elect. vel alia. & absenti contumaciter competebat declinatoria fori: si iudex procedere incœpit in causa, & contumax postea comparuit, non poterit illã declinatoriam opponere: sicut non posset, si præsens processisset. ¶ Et quod dictum est in declinatoriis, idem dicit in dilatoriis, & peremptoriis: vt tandiu eis gaudeat qui absfuit cõtumaciter, quamdiu eis posset gaudere, si contumax nõ fuisset. sed postea nõ: tum quia reputatur fuisse præsens, vt dixi. tum quia non debet esse melioris conditionis cõtumax, quã obediens. de postu. c. j. vnde lata contra eum sententia, non poterit opponere peremptoriam. C. sententiam re. non poss. l. j. ¶ Item publicatis attestationibus aduersarii, non poterit producere testes super articulis directè contrariis. vt cle. fin. eo. tit. reassumet igitur causam in eo statu, in quo eã reperit. quod est no. dignum. remittit Host. ad no. in c. j. de elec. lib. 6. & optimè eo. tit. c. vbi periculũ. §. sanè si aliquis. &c. ¶ Quintò quæro, & ingredior gl. Bar. qa apparatus Inn. est vtiliter
18 declaratus. quæro ergo † vtrùm illud, quod hic dicitur in ciuili (ꝙ illi, qui plenè potuit instrui in ciuili, non sint dandæ induciæ deliberatoriæ.) habeat locũ in criminali. gl. magna ĩ prin. dicit,

dicit, ꝙ in citatorio sunt omnia exprimenda: quæ reo obiicientur. 5.q.2.c.si primates. & hoc casu potest habere locum, qđ dicit Io. 3.q.2. in summa. ꝙ in criminali nõ dantur deliberatoriæ, aliæ dabũtur, vt no. 2.q.8.c. præscripta. de quo p Host. in summa. eo. tit. §. j. ver. aliæ deliberatoriæ. Et vide circa hoc, qđ no. in l. in crimine. ff. de adul. & l. inter. de publi. iudi. transmissio igitur tenore libelli facit, vt deliberatoriæ non dentur reo postea venienti, vt dixi: nec etiam in ciuili, vt in illa gl. & in Spec. de citati. super versi. viso. ad fi.
19 ¶ † Aduertendum tamen, ꝙ licet oblatio libelli extra iudiciũ facta, sufficiat ad denegandas deliberatorias: non tamen ad ferendam sententiam. imò erit necesse, ꝙ libellus in iudicio interim offeratur parti. C. de lit. contest. l. vna. & Auth. offerat. ¶ Libellus enim
20 datur cum dilatione, vt in Auth. offeratur. † dilatio verò non sine causę cognitione, vt l. à procedente. C. de dila. ergo non à iudice ꝓcedente. Nec obstat l. miles. §. sexaginta. de adul.
21 vbi dicit, † ꝙ die feriato potest dari libellus: qđ qa intelligitur
d de oblatione, quæ fit parti. remittit Host. ad summam de lib. ob. §. vtrùm libellus. ver. libellus autem ad hoc. breuiter de iudiciis dilatoriis. ¶ Sunt & aliæ induciæ, videlicet citatoriæ, restitutoriæ, præparatorię, iudicatorię, & similes. de quibus. 3. q. 2. in summa. de his, & 20. aliis speciebus vide in Spe. eo. tit. §. j. & per Host. in summa. eo. tit. §. j. ¶ Sextò quæro de induciis, siue dilationibus probatoriis: de quibus ista gl. prosequtur ibi. Itē dātur dilationes gratia testiũ, & cet. quærit ergo:
22 † vtrùm istæ dilationes, quę dantur ad probandum, sunt limitatæ. respondet, ꝙ non, sed relinquuntur iudicis arbitrio. ¶ Fallit in illis dilationibus, de quibus loquitur l. j. C. eo. & 3. q. 3. §. spatium. istas enim nõ potest iudex prolongare: sed bene abbreuiare. qđ vtrùm generaliter sit verũ, videlicet ꝙ terminum iuris iudex possit minuere, vel non. vide per Dyn. in c. indultũ. de reg. iur. li. 6. & l. 2. ff. de re iudi. per Bar. & Ber. ȷ. de ap. c. cum sit Romana. de illis tñ. 8. vel. 9. mensibus, de quibus loquit dicta l. j. vide qđ no. Io. An. post Inn. ȷ. de testi. c. vltra tertiam. circa hoc dicas, ꝙ quandoq; datur dilatio ad procedendum. vt ad producendum testes, instrumenta, & similia. & illa est in arbitrio iudicis; cum sit intra processum. & sic intelligitur l. siue pars. C. de dilat. & hoc est, qđ dicit l. ꝙ inuito iudice nullus potest protelare litem, vt l. properandum. in prin. de iud. ¶ Quandoq; datur dilatio ad terminum instātiæ. & illa non est in arbitrio iudicis: licet terminus causæ sic. vt l. mancipiorum. de ope. liber. Nec potest iudex istum augere, vel minuere. in Auth. de appel. & inter quæ tempora. §. j. colla. 3. hoc no. Guli. in dicta l. fi. & vide qđ dixi. s. de iudi. c. venerabilis.
23 ¶ Septimò quæro. † quot dilationes ad probandum debet iudex dare in causa. dicit glo. ꝙ in causis pecuniariis datur vna dilatio tantùm. & illa sine causæ cognitione. in criminalibus verò causis dantur duæ actori, & tres reo, l. fin. ff. de fer. ¶ Circa hæc incidenter quæro.
24 † quare in causa ciuili dat vna. & in criminali plures? nã videret, ꝙ plures in ciuili. qa instantia est ꝓlixior, scilicet triēnii: & i criminali biēnii, vt l. properandum. de iudi. & l. 2. C. vt ȷ. certum tempus. vnde respectu prolixioris, & breuioris instantiæ videtur, ꝙ debeant breuiores, & maiores dilationes concedi, arg. no. in c. de causis. de offi. deleg. Respondet Guli. de Cug. in dicta l. fi. ꝙ hoc contingit, qa causæ ciuilis processus impeditur ꝓpter multas occupationes, & impedimenta imminentia, arg. ff. ex qui. cau. ma. l. ab hostibus. §. j. & l. ait prætor. Sed in causa criminali noluit hoc attendere. in qua agitur de capite: vnde nõ debet propter aliquod retardari, arg. ff. de iniur. l. prætor edi
25 xit. §. j. & l. item exigit. de dolo, & contu. ¶ † Vlterius etiam quæro. in ciuili non concessit lex plures dilationes reo, quàm actori: sicut concessit in criminali, vt dicta l. fi. respondeo. qa ciuiles non sunt magni ponderis: vnde lex cõsiderauit æqualitatem, quæ est in iudiciis attendenda, vt l. fi. C. de fruc. & li. expen. & l. in sacris. C. de prox. sacr. scr. lib. 12. ¶ Sed in causa capitali est magnũ põdus. Ideo lex considerauit magis arduitatem causæ, quàm æqualitatem iudicii. Item qa melius est nocentem, &c. ff. de pœnis. l. absentem. secundùm Guli. ¶ Sed illæ rationes non videntur vrgere. quia idem periculũ imminet accusatori, si nõ probauerit. scilicet pœnæ talionis. vt l. fin. C. de accus. cum simi. ¶ Sed responde. ꝙ lex non considerauit fauorem accusatoris: nec periculum sibi imminēs. quia voluntariè hoc facit reus, non inuitus trahitur. non mirum ergo, si iura magis fauent illis, qui necessariò actum gerunt, quàm illis, qui vltra se offerunt, vt l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisda. cogan. & quod no. Inno. in c. cum inter priorem. de excep. vbi differentia de reo voluntario, & necessario. Et aduertendum, ꝙ illa differentia in dilationibus inter causas ciuiles, & criminales habet locum in dilationibus ꝓbatoriis. secus in expectatoriis. quia in illis seruatur æqualitas, vt l. inter accusatorem. de publi. iudi. & sic intelligit lex. quæ dicit, in criminalibus proceditur secundùm morem iudiciorum, vt l. absentem. ff. de pœnis. Intelligitur enim respectu formæ, & ordinis iudiciarii: non respectu dilationum, quę dātur ad probandum. ¶ Item etiam aduertēdum. qa vna lex vī dicere, ꝙ in criminali nulla debet dari dilatio, vt l. in crimine ff. de adulter. quidam dicunt speciale propter eius immunitatem. ¶ Alii leges legibus concordantes dicunt, illam debere intelligi secundùm quod dicitur in dicta l. fi. videlicet ꝙ nulla ordinetur (vt ibi) nisi cum causæ cognitione cōcedēda est, sicut in aliis. & absurdum esset sentire contrarium, cum ꝓbationes exigantur, & fiant in eo crimine, sicut in aliis, vt C. de adulte. l. si qui. & l. fin. & dic per Bar. in dicta l. in crimine. ¶ Aduertēdum etiam ad duas leges: quarum vna dicit, quòd nulla dilatio danda est actori, vel reo, vt l. cum à nobis. C. de dila. ¶ Alia lex, quæ dicit, ꝙ nulla dilatio est danda actori, vt l. petendæ. C. de tempo. in integ. resti. ¶ So. illa l. cum à nobis. loquitur, cum aditur princeps per consultationem. quo casu ideò nulla dilatio datur. qa ad ea remittendum negociũ plenè, vt l. 2. C. de rela. ¶ Alia verò l. scilicet. l. petendæ. loquitur, cum tempora instantiæ non patiuntur dilationē dari. & erat, quod imputaretur actori, quare se arctauit. quo casu sibi dilatio denegatur, vt ibi. Idem etiam si tempus instantiæ patiatur, si actor traxit reum coram extraordinario iudice per rescriptum. quo casu non est actori dilatio concedenda, vt l. si quando. C. eod. tit. in summa ergo redige. ꝙ regulariter obtinet, qđ dicitur in d. l. fi. & ista gl. vt vna dilatio probatoria detur in ciuili: in criminali duæ accusatori, & tres reo, fallit in l. cum à nobis. & l. petendæ & l. si quando. prælleg. ¶ Octauò
26 quæro. gl. † dicit, ꝙ in ciuilibus datur vna dilatio. quid ergo si fuit impeditus in prima: an habebit secundam? si in secunda: nunquid tertiam. & sic deinceps. videtur ꝙ non debeat dari, nisi vna: quia aliàs non esset differentia inter ciuilem, & criminalem. quod vult dicta l. fin. Respon. quòd habebit secundam, tertiam, & quartam, etiã in ciuili. & si dicatur, ergo idē, qđ in criminali. Respon. non est ita. qa in criminali datur secūnda, & tertia sine causæ cognitione: secus in ciuili. & ita di
27 cit Bar. in d. l. fi. ¶ † Sed quæ causæ cognitio in prima, secūda, & aliis requiratur. attende, nam prima requirit triplicē causæ cognitionem. prima est, vt iudex videat, an petatur animo differēdi litem. & tunc eã non concedat, vt l. satis. C. de fal. & l. fin. C. de ordi. iudi. ¶ Secundò, ꝙ petatur super eo, qđ facit ad causam. Sup impertinēti enim dilatio non conceditur, vt l. ad probationem. C. de probat. & c. cum contingat. de offic. deleg. ¶ Tertiò quòd moderetur secundùm distantiam locorum, & causæ qualitates, vt in illa glo. ¶ In secunda, & tertia etiam requiruntur. & etiam quartum, scilicet probatio impedimenti, vt l. oratione. ff. de feriis. ¶ In hoc tamen est diligenter aduertendum. qa in eo tantum, ꝙ fuit impeditus in prima, debet restaurari in secunda, & sic in tertia. verbi gratia omnes testes facit iurare, solùm vnum non potuit habere: secunda dilatio dabitur solùm ad illũ testem producendũ, vt l. admonēdi. ff. de iureiurã. ibi [quibus solis visurus est.] &c.

¶ Iterum

¶Idem in tempore, si doceat se impeditum solùm in diebus
duobus vltimis, petet secundã dilationem ad illos duos dies,
& nõ vltra.& hoc de rigore.de æquitate videtur tenere Spe.
ꝙ ad secundam propter impedimentum in prima simplici-
ter admittatur in titu.de dila.§.j.& hoc not.Bar.in d.l.fi. Est
etiam iusta causa concedendi secundam, si prima non fuit in
tegra.vt no.Doc.in l.vltra tertiã.de testi.quod Bar. non ꝓ
28 bat in d.l.fi.¶Sed pone,†ꝙ iudex dedit secundam, & tertiã
fine causæ cognitione:vtrùm valebit?text. videtur, ꝙ non, vt
29 d.l.fi.vbi dicit,ꝙ plusquam semel tribui non potest.†nã ver-
bum,potest,iunctum cum negatiua,necessitatem importat,
vt l.non potest.ff.de fur.¶Et no.Io.And.in c.j.de reg. iur.li.
6.in contrarium facit,qd no.Inn.in c.in causis.& c.significa-
uerunt.de testi.Sed ibi non loquitur de secunda,vel tertia di-
latione:sed de secunda,vel tertia productione. ¶Et ista sint
dicta de secunda, & tertia dilatione. quæ requirũt quadru-
plicem causæ cognitionem,vel triplicem,prout in prima, &
quarta scilicet impedimenti.¶Quarta verò dilatio requirit
omnem cognitionem quadruplicem,vt prædixi.& etiã quin
ta,videlicet iuramentum:qđ non didicit testificata,& in cor.
de testi.§.quia verò.& hoc in ciuili.¶In criminali aũt vtrùm
si impeditur quis in secunda,vel tertia, detur quarta,& vlte-
rior,videtur ꝙ non.quia iura imposuerunt certam metam,&
numerũ, vt in d.l.fi.vbi hoc tenet gl.Bar.ibi contra. & Iaco.
Butrig.Nam iudex debet quærere defensionem rei, etiam si
non petat reus.vt ff.de pœnis.l.si non defendatur. & de quæ
30 stionibus.l.sed si vnus.in fine.¶Incidenter hic etiam† quæro
qualiter intelligatur, ꝙ non detur,nisi vna dilatio in causa ci
uili. plura .n. occurrunt in causa,quæ probari debent,vt ex-
ceptiones,replicationes,& multa alia.vtrùm ad omnia illa ꝓ
banda statuetur vnica dilatio tantùm?Respondeo,text. in d.
l.fi.dicit[singulis causis vna dilatio.]&c.qđ expone,id est sin
gulis capitulis,scilicet inuicem se copatientibus: vnde aduer
te, ꝙ quando sunt plura capitula se impedientia: tunc pen-
dente iudicio super vno capitulo,cessat officium iudicis sup.
alio,vt l.siue pars.C.de dila.¶Nonò quæro.principaliter di-
ctum est.s.ꝙ aliter est prouisum in ciuilibus:aliter in crimi-
31 nalibus causis in concedendis dilationibus.quæro ergo† qua
liter hic accipitur causa ciuilis, qualiter criminalis. Respon.
tex. in d.l.fi.dicit[in pecuniariis causis.]& subdit[in capitali
32 bus autem.]&c.†Pecuniaria autem potest stricte sumi ꝓ pe
cunia numerata,vt l.j.ff.de tritica.¶Item largè pro rebus,q̃
cõsistunt in põdere,numero,vel mensura.ff.si certũ peta.l.3.
¶Item largissimè pro omnibus rebus,quæ possunt ad pecu
niam conuerti,seu per pecuniam æstimari.l.penul.C.de cõst.
33 pe.& hoc mõ videtur, ꝙ debeat sumi in ista materia.†capita
lis autem sumitur altero de tribus modis,vel ex amissione vi
tæ,vel ciuitatis,vel libertatis,vt l.edicto.§.sed & si quis rei ca
pitalis.de bo.pos.¶Sed secundùm hoc remanet dubium de
quibusdam,quæ non videntur sub aliquo mẽbro cadere,pu-
ta abscisio mẽbri,vt l.si fugitiui.& Auth.sed nouo iure.C.de
ser.fugi.dicit Ia.But.ꝙ cadit sub mẽbro capitalium, qa amit
titur pars vitæ.¶ Item probat.qa qñ aliquis tenet mediũ in-
ter duo,iudicatur secundùm illud,cui magis est simile.vt l.q̃
ritur.de statu hom.Sed magis est similis talis animaduersio
capitali : imò cum ea participat,ergo secundùm eam iudica
34 bimus de membri abscisione.¶Quid dices in pœna pecu-
niaria,quæ descendit ex crimine?vtrùm connumerabimus il
lam causam inter capitales,vel inter pecuniarias,siue parti,si
ue fisco talis pœna applicetur.& pro illa opi. facit significa-
tio istorum verborum[capitis & pecuniæ.]¶Alii dicunt, ꝙ
tales causæ cõnumerentur inter capitales, postq̃ ex crimine
descendunt.qđ fecit gl.in d.l.fi.dũ dicit[in criminali causa.]
non dicit,in capitali. ¶Idem videtur dicere Azo in summa
huius ti.& Iac.Bu.licèt sub dubio fortè.Bar.indistinctè tenet
primam partem.quia nihil refert,ex qua causa pecuniaria q̃
stio agitetur.& absurdũ videtur,ꝙ vna causa pecuniaria cen
tum librarum,descendens ex crimine, haberet priuilegium
capitalium quæstionum.& non vna causa pecuniaria descen
dens ex cõtractu plurium millium ducatorum. & hanc opi.
tenet Ray. de Forli.ꝓpter generalitatem dictæ l.vltimę,quę
dicit[in pecuniariis causis.]&c. tamen subdit.in capitalibus
autem sumẽ largè:vbicunq; imponitur pœna corporalis,se-
cundùm eũ.& per hoc concordat cum Gul.de Cun.de quo q̃
35 rit,†quid iuris in criminibus priuatis.vtrùm accedant ad na
turam causæ pecuniariæ, an capitalis:videtur , ꝙ sub neutra.
nam crimina priuata non sunt capitalia regulariter.ff. de pri
ua.delic.l.fi.Præterea capitalia solùm sunt illa, quę enumerã
tur de pub.iudi.l.3.& Insti.de pu.iudi.§.j.& sic cum l.non sit
cautum,loquitur relinquendo arbitrio iudicis,l.j.§. ait præ-
tor.de iur.delib. & de effrac.l.j.§.expilator.quid dicendum.
dicit Guli.ꝙ si de crimine priuato agitur pecuniariter, conti
nẽtur sub causis pecuniariis:si corporaliter,sub capitalibus.
qa capitalis appellatio generalis.ff. de verb.signifi.l.licèt.§.si
36 quis autem.¶Decimò,& vltimò quæro.dictum† est. ꝙ in cri
minali dantur duæ dilationes actori,& tres reo.Sed pone,ꝙ
actor iã habuit duas: similiter & reus, qui non petiit,tertiã.
nunquid actor poterit in illa tertia dilatione probare de iu-
re suo?ar.ꝙ sic.C.de tem.in inte.resti.l.petendæ.vt sic conse-
quatur ex persona alterius,qđ ex sua non posset.vt l. fi.C.de
fruc.& li.expen.& de arbi.l.si cum dies.§.fi. & ad hoc. l.si is
qui duos.ff.de libe.leg.& sic refert Spec.se obtinuisse in Spe.
eo.tit.§.videdum.ver.in summa no.¶Sed hic oritur alia qõ,
37 †quid iuris,si reus videns actorem velle vti beneficio tertiæ
dilationis,ei renunciat:vt sic actor non vtatur.an possit inui
to actore?videtur,ꝙ sic,qa beneficio competente tibi ex ꝑ-
sona mea non potes vti,me inuito,vt l.si iudex circunuento.
ff.de minori.& l.amicissimos.§.j.de excu.tu. vbi ꝑ Bal.aliàs,
qđ concessum est in fauorem,redundaret in læsionem , con-
tra.l.qđ fauore.de legi.ad hoc illud generale,ꝙ licitum est re
nunciare fauori suo.de regu.c.ad apostolicam.& c.si quis li-
bellos.3.q.7.¶In contrarium facit. quia postq̃ reus dilatio-
nem obtinuit,actor beneficio iuris admittitur ad probandũ
de iure suo,vt d.l.petendæ.ergo dictum beneficium non est
sibi auferendum:licèt reum pœniteat petiuisse.l.post mortẽ.
§.fi.ff.de contra tabu.& de inoffi.test.l.posthumus. §. si quis
ex his.¶Et hoc sentit Spe.in præal.§.ver.sed quid si reus.hãc
etiam opi.tenet Cy.in d.l.petẽdæ.ratione prædicta.qa postq̃
iuris beneficio est admissus actor ad probandum, illa .l. pe-
tendę.non debet sibi auferri,ar.c.ab eo.de elec.lib.6.¶ Nõ
ob.l.iudex.qa loquitur de beneficio competente quod.i. in iu
re speciali, & extraordinario. qđ facilius tollitur, q̃ ius cõe.
vt in Auth.de non ali.§.qa verosimile.& l.antiquæ.C.ad Vel
38 leia.¶†Vltimò circa hoc moueo dubium:vtrùm vna dilatio
in causa ciuili erit cõis actori,& reo:vel vna dabitur actori,
& alia postea reo?dic vt no.Io.An.ĩ.de verb.signi.c. sæpe.in
cle.& quod no.ĩ.de testi.cap.de testibus.per Bar.¶Vndeci-
39 mò qro. †quidam citatus fuit, vt veniret ad respondendum
libello,& ad omnes actus successiuè, vsq; ad sententiam, cõ
paruit,& rñdit libello. Quæro an sit citandus ad alios actus
subsequentes,& ad sentẽtiã.præmitte,ꝙ talis citatio valeat,
vt colligitur ex notatis per Inn.de ꝓcura.c.auditis.& de of-
fic.deleg.c.consuluit.& de accu.c.ad petitionem.quæ Archi.
resumit de confessis.lib.6. ¶Eo autem comparente ad vnũ
actum,an sit citandus ad actus sequentes,quando sit genera
liter citatus,est qõ nostra:in qua dñs Fede.consuluit,ꝙ cita-
ri debeat,primò quia eo ipso,quòd comparuit,videtur satis
fecisse illi citationi generali:& videtur tacitè velle,quòd velit
in tota causa procedere:sicut econuerso , qui recessit appel-
lans videtur dicere,ꝙ non vult in illa causa coram illo iudice
respondere:vt sic idem operetur comparitio citati super to-
ta causa,qđ operatur vnicus discessus cum appellatione. qa
contrariorum eadem est disciplina.& qđ operatur proposi-
tum in proposito:idẽ oppositum in opposito,vt l.& si qua.de
vulga.

uulg.& pupill.¶Et si aliud diceremus,sequeretur absurdũ,ꝙ oporteret talẽ sic citatũ stare semp pro tribunali:si iudex vellet ipsum diu impeditum tenere, posset. quia instantia iudicij non habet terminũ de iure canonico,vt c. venerabilis. de iudi.&qđ peius est,si vna hora absens esset,posset tũc contra eum absentem ferre sententiam,à qua non posset appellare, tãquã reus contumax. & sic occasione iuris traheret quis ad iniquum dispendium.qđ esse nõ debet.C.de vsuca.pro emp. l.fi.ita decidit consilio. 106.¶Duodecimò quæro. dictum est supra,ꝙ impeditus in persona debet habere secundam dila-
40 tionem.†quæro qualiter probetur istud impedimentũ.Consuluit idem Fede.ꝙ probatur per iuramentũ.hoc tenet Spec. e.ti.§.vult.ad fi.Idem tenet in casu magis arduo scilicet cum appellans dicit se non potuisse prosequi infra annũ appellationem suam,propter impedimentũ. nam statur iuramento, vt ipse not.in ti.de ap.§.nunc videtur.ver. qđ ergo si appellatur. Itẽ per sacramentum suũ excusat se quis à contumacia. & no.4.qõ.5.c.& per hoc videtur textus.s̃.de elec.c.quia ꝓpter.vbi per iuramentum probatur impedimentum. ad idẽ .j̃.de testi.c.vltra tertiam.vbi ad obtinendam quartã dilationem(qđ plus est) sufficit probare impedimẽtum per iuramẽtum.ad idem de rescrip.c.statutum.§. fi.in fi. vbi timor probatur per iuramentum in præiudicium partis. ad hoc etiã de testi.c. pñtium.de excep.c.pastoralis.Cum ergo per iuramẽtũ probare liceat,qđ plus est,ergo qđ minus,vt in c.cui licet. de regu.iuris.lib.6.Ita dicit consilio.109.

ADDITIONES.

a ¶ Libellus offerendus in causa Vide Sal.in Auth.qui semel quõ & quando iudex.
b ¶ Vix.quid importat ista dictio.vide Bar. in.l.si iure.ff. de lega.3.Bal.in l.fi.in.15.op.C.de edic.diui Adri & l impuberem.de falsa. Pan.in c.contracto.nu.3.de cogna.spiri.
c ¶ Comparentem procedatur,vide.s̃. de offi. deleg c.consulta.
d ¶ Offerri libellus:qualiter libellus potest offerri die feriata.vide Bar. in d.l.multos.

SVMMAE.

1 *Libellus in causis est offerendus.*
2 *Rector cum agit,debet concipere libellum nomine ecclesiæ.*
3 *Non soluens canonem per triennium cadit à iure suo.*
4 *Declaratio verbi dubij positi in libello pertinet ad actorem.*
5 *Noua dilatio ad deliberandum non datur propter declarationẽ verbi ambigui positi in libello.*
6 *Dictio, & vltra, quid importet.*
7 *Appellatio qñ est frustratoria,remittitur causa ad eosdem iudices.*
8 *Dominus non solùm potest agere contra emphiteutam ad priuationem ab emphitheosi:sed etiam ad pensionem subtractam.*

Literę Propter declarationem libelli,per quam natura negocij non mutatur: nouæ deliberatoriæ non debentur.In prima ponitur iudicium: consultatio:& appellantis petitio.In secunda[nos igitur.] res-
1 ponsio.& appellationis repulsio.¶Primò no.† ꝙ libellus est in causis offerendus.qđ vtrùm sit de substantia, ita ꝙ eius omissio reddat iudicium nullũ, no.s̃.de lib.obla.c.1. & cle.sæ-
2 pe.de verbo signi.¶Secundò no.† ꝙ rector debet, cũ agit, concipere libellum nomine ecclesiæ.concor.j̃.de fide instru. c.inter dilectos.¶In dubio autem si non constat: vtrùm nomine ꝓprio:vel ecclesiæ egerit.vtrũ videat nomine proprio: vel ecclesiæ agere:videtur, ꝙ semper nomine ꝓprio. vt l.qui bona.ff.de dam.infec. ¶In contrarium videlicet ꝙ prælatus semper videtur agere nomine ecclesiæ. quia omnia acquirit ecclesiæ,nisi aliud exprimat, vel probetur.de pecu.cle. p totum.Et est vtilis illa inuestigatio,quando prælatus habet patrimonium per se sepatũ à bonis ecclesiæ.vtrùm si contrahit, vel litigat in iudicio:videatur nomine ꝓprio:vel ecclesiæ hoc facere.& eadem est qõ de bonis per eum quæsitis. an nomine ecclesię,vel proprio acquirere videat.de quo.j̃.de test.c.cũ in officiis.plene in tutore, ꝓcouratore,& alijs administratoribus.cum simpliciter actũ gerũt.vtrum ꝓprio : vel alieno nomine videãtur gerere.dic p Bar.in l.post mortẽ.ff. qñ ex fac. tu.& l.si ita stip.§.Chrysogonus.ff.de verbo.ob. ¶Circa hoc
ò1 dicit quædam glo.ꝙ cũ quis aliquid gerit:quod suo iure præsumitur facere posse,magis suo iure præsumit, quã alieno. Ita no.in l.ꝓ herede.§.1.de acqui.here.sicut dicit Io. An.ꝙ intentans simpliciter actionẽ,si nõ exprimeret vtilem, vel directam,videtur intentare directã,vt subtiliter dicitur colligi.ff. de peti.here.l.nec nullã.§.si quis sciẽs. ¶Similiter in dñio (si simpliciter proferatur)intelligitur de directo:nõ de vtili,vt l.
3 2.§.qui in perpetuũ.ff.si ager vec. vel emphi. ¶Tertiò no. † ꝙ ille,q nõ soluit canonẽ p trienniũ, cadit à iure suo. & hoc in re priuati. Emphiteuta verò eccle.per bienniũ nõ soluem-
4 do,priuat:j̃.de loca.c.potuit.& hic in gl. &c. ¶Quartò no.† ꝙ declaratio verbi dubii positi in libello pertinet ad actorẽ. vt l.si quis intẽtione.ff. de iudi.& qđ dixi in repetitione c.in pñtia.de proba. & per Azo. in summa.de re.iu. vtrũ aũt talis declaratio trãseat ad heredem,est glo.ꝙ nõ in l.Pomponius
5 scribit si frumentũ.ff.de rei vendi.¶Quintò no.†,ꝙ propter declarationem verbi ambigui positi in libello nõ datur noua dilatio ad deliberandũ.quia qui declarat, nõ dicit aliquid de nouo facere, vt l.heredes palã.§.sed si notã.ff.de test.¶Sextò
6 no.† de illa dictione,& vltra.licèt enim referatur ad modicã summã.ff.de verbo.signi.l.hæc adiectio.tñ põt referri ad magnã.si talis ꝓbetur intentio ꝓferentis, vt hic patet.Si talis adiectio,& vltra,vel,plus ꝓferatur à teste,quid importet.dic vt no.j̃.de ꝓba.c.licet causam.& not.in.l.ab hostibus.§. sed qđ sum.t ff.ex qui.cau.ma. & per Guli.in l. & si post tres.ff.si qs
7 cau.& per Bar.in.l.cũ furti.de in litẽ iurã.¶Septimò no.† ꝙ quando ap. est frustatoria,remittitur causa ad eosdẽ iudices. de quo in glo.fi.¶Oppono,& videtur, ꝙ petitio declarationis istius verbi dubij nõ debuerit per iudicẽ admitti.quia ad priuationẽ emphiteutę sufficiebat cessatio per trienniũ,imò minus valet per bieñiũ.vt.d.c.potuit.nõ ergo debuit admitti petitio:ex qua non augetur effectus,nec substãtia iudicij narrat,ar.l.stipulatio.§. diuus.ff. vt le. no. ca. &.s̃.de offi.dele.c. cũ cõtingat. ¶ Timore istius cõtrarii glo.intelligit istud.c. duobus modis.primò,ꝙ hic agebatur ad priuationẽ emphiteusis.& tũc fatẽdũ est, ꝙ supfluè petebat declaratio, vt dixi. Secundò legitur,ꝙ hic agebatur ad pẽsionẽ subtractã.& tũc declaratio fuit necessaria:ꝓpter quã nõ fuit dilatio ad deliberandũ iterũ cõcedẽda.quia p eam nõ mutatur natura nego-
8 cij,vt dicit gl. & per hæc no.† ꝙ dñs nõ solũ põt agere cõtra emphiteutã ad priuationẽ ab emphiteusi:sed etiã ad pẽsionẽ subtractã.vtrũ autẽ possit agere ad vtrumq;. dic, vt no. in dicto c.potuit.& l.1.&.2.C.de iure emphi.vnũ no.ꝙ si dñs negat solutã pẽsionẽ tẽporibus retroactis.& emphiteuta ꝓbet tribus annis vltimis proximis soluisse: præsumitur , ꝙ soluit etiam in præteritum , aut non.C.de apo.pu.l. qcq.li.10.& hoc no.Ian.And.qđ tene menti.

SVMMAE.

1 *Primas,& patriarcha idem significant.*
2 *Superior potest defendere iura subditorum,& propria,quæ in ipsum & eius subditos vult tertius vendicare.*
3 *Papa potest petere subsidium contra hostes:non solùm à prælatis,sed etiam à principibus secularibus.*
4 *Actor debet instare,vt in cã procedatur:& rei cõtumaciã incusare*
5 *Exceptio declinatoria,quæ cõpetit dño:cõpetit etiã ipsius ꝓcuratori.*
6 *Exceptio ex parte rei debet necessariò concludere.*
7 *Duo quando mandantur, quæ non possunt eodem termino expediri, debet obtemperari mandato,qđ est maioris ponderis.*
Et quid si duo mandẽtur successiuè.nu.8.
9 *Iusta causa superueniens parit exceptionem declinatoriam super causa,in qua citatio iam præcessit.*
10 *Officium iudicis non conquiescit,pendente vna dilatione.*

11 *Procuratio, qua quis promittit ratum habere, qđ per procuratorem legitimè factum fuerit, non valet.*
12 *Prouincia si caret primate, iura eius non recidunt in archiepiscopum.*
13 *Absentes cã reipub. post motã litẽ debẽt se defendere p procuratorẽ.*
14 *Mandata quando & qualiter sint adimplenda.*

EXposuit. Si post citationem ad causam reus pro publica vtilitate vocetur, circunducitur peremptorium. & habebit nouas inducias. Prima pars narrat factum. Secunda ibi [nos igitur interloquitur.] ¶ In prima ponitur rei bina citatio ad secundum, comparitio, actoris petitio, rei procuratorium, & ipsius p̃curationis exceptio duplici iure fundata, & actoris replicatio ad vtrũq; respondens. ¶ Primò not. qđ Bituricẽsis
1 prætendit ius primatiæ in prouincia Burdegalẽ. † primas aũt idem est, quod Patriarcha, vt s. de offi. ordi. c. duo simul. vbi
2 de hoc. ¶ Secundò no. † ꝙ superior potest defendere iura subditorum. & propria, quæ in ipsum, & eius subditos vult certius vẽdicare; quia interest sua, ne sua prouincia, & homines aliis sint subiecti. sicut sibi expedit subditos habere locupletes. vt Insti. de his, q sunt sui, vel alie. iuris. post prin. ¶ Similiter interest subditorum nõ habere plures dominos. facit qđ no. in l. inuitus. ff. de fideicomis. lib. & s. de ma. & obe. c. humilis. ¶ Tertiò no. ꝙ Papa hic prima vice mittit citationem prẽptoriam. & hoc ex causa propter longitudinẽ viarum. de quo dic, vt s. de resti. in inte. cum ex literis. ¶ Quartò no. formam citationis. ꝙ compareat per se, vel per procuratorem: vnde licèt ipse esset impeditus: debet tamen mittere procuratorem. ¶ Nam si vna pars alternatiuę non valeat adimpleri: implebitur tamen alia pars, quæ potest impleri, vt l. si in emptione. §. si emptio. de contrahen. empti. de solu. l. si Stichus. & l. si qs
3 sub conditio. §. si quis. ff. de condi. insti. ¶ Quintò no. † quòd Papa vocat prælatos pro subsidio Romanę Ecclesiæ. & non solum à prælatis, sed à principibus secularibus potest petere subsidium contra hostes. 23. q. 3. c. Maximianus. & c. ab Imperatoribus. & si non impendant potest eos excommunicare. ea. causa. & q. 5. c. administrator. ¶ Et licèt prælatus personaliter pugnare non debeat: potest tamen alios ad pugnam hortari pro defensione ecclesiæ suæ. e. causa. & q. 8. c. igitur. &
4 j. de sen. excõmuni. c. Dilecto. &c. ¶ Sextò no. † quòd actor debet instare, vt in causa procedatur: & rei cõtumaciam incusare. aliàs iudex procederet, vt l. properãdum. § & si quid. C. de iudi. vide tamen quod no. in l. Solus, & Augerius. ff. ad leg. fal. ¶ Septimò no. ꝙ ille Burdegal. constituit procuratorem in defendendo, & respondendo: nisi enim ad defendendum esset constitutus, non videretur idoneus procurator. vt s. de procura. c. accedens. & c. constitutus. per illa autẽ verba [quę esset in propria persona facturus] &c. vtrùm posset aliquid facere super his, quæ requirunt speciale mandatum, de quibus in c. qui ad agendum. de procu. lib. 6. Ioan. And. dicit, quod
5 non. &c. ¶ Octauò no. † ꝙ exceptio declinatoria, quæ competit domino, competit etiam ipsius procuratori, & etiam cuicunque defensori, vt l. alia. in prin. ff. so. ma. & hoc est verum, etiam si exceptiò cõcernat personam domini. & non actio in iudicium intentata. Et etiam si talis exceptio non concernat procuratorem, vt est exceptio reuocãdi domum, arg. contra. ff. de mino. l. Papi. exuli. facit quod not. s. de elec. c. quia propter. & c. bonæ me. Magun. ¶ Nonò no. formam exceptionis declinatoriæ fori, quando allegatur priuilegium reuocandi domum: oportet enim exprimi in exceptionibus
6 causam necessariam, vt fecit ille procurator. Sicut enim † libellus ex parte actoris debet necessariò cõcludere. ita exceptio ex parte rei, vt l. 1. §. Labeo. de flu. & per Bar. in l. 1. ff. de exceptio. ¶ Decimò no. in ver. nondum etiam. quod quando, j. eandem dilationem plura mandãtur: debet omnibus obtemperari, & omnibus satisfieri, si fieri potest. facit quod no. j. de testi. c. vltra tertiam. vtrum scilicet illæ dilationes termini sex, & octo mensium considerentur de per se. an vna in alia confundantur: videtur ꝙ sic. si potest omnibus prouideri. facit. l. si quis in graui. §. si cum omnis ad Silla. ¶ Et collige, ꝙ est concedenda dilatio per consilio amicorum, & illorũ, quorum interest, vt sunt isti suffraganei. facit. ff. ex qui. cau. ma. l.
7 ab hostibus. & 3. q. 4. c. de inducijs. ¶ Vndecimò not. † ꝙ qñ duo mandantur, quæ non possunt eodem termino expediri: debet obtemperari mandato, qđ est maioris ponderis. & hoc qñ ab eodẽ superiore ambo emanant. Si aũt à diuersis. dic, vt j. de app. c. cũ parati. & per Bar. in l. 1. ff. de custo. & exhi. reo. cũ nõ põt vtriq; mandato satisfacere: vtiq; est opportunè pa
8 rẽdũ vt d. §. si cũ oĩs. & hic colligitur. ¶ Duodecimò not. † cũ duo successiuè mandant: non vr̃ primum mandatum per posterius reuocatũ. & hoc verũ, qñ mandata sunt cõpassibilia. Si verò sunt contraria: tunc sm̃ derogat priori. quia eligendo vnũ de contrarijs, aliud reuocasse videtur vt j. de bap. c. maiores. ver. sed adhuc. in fi. illa tñ materia negatur circa varias materias in statutis, rescriptis, legibus, procuratorijs, constitutionibus, tutoribus, & alijs an posteriora derogent priori-
9 bus. dic, vt c. 1. de consti. lib. 6. ¶ Tertiodecimò no. † ꝙ iusta causa superueniẽs parit exceptionem declinatoriã super causa, in qua citatio iã præcessit, ar. contra. l. eundẽ. §. fi. ff. de leg. vbi dr̃, ꝙ si ante legationẽ causa mota erat: debet se defendere per procuratorem. & sic legatio nõ excusat, postq̃ præueptus extitit: cuius contrariũ innuit ille tex. sed intelligo illam. l. cũ causa mouetur in foro suo. ¶ Vnde si in casu huius. c. qđ fuisset inter istos mota corã patriarcha: postea vocatus à Papa ille Burdegal. debuisset dimittere procuratorem, vt ibi. sed hic causa mota erat in curatorẽ. vbi habet quis ius reuocandi domum, si illuc accedit de causa necessaria, vt c. fi. s. de foro cõpe. hæc tñ ratio nõ multũ viget. quia habet locum cũ in curia reparatus citatur, vt ibi litiget. Sed in casu huius. c. citatus fuit extra, vt in curia cõpareret. vnde priuilegium reuocandi domum, non videtur facere ad propositũ. alia ergo est ratio huius c. prout. j. dicam. ¶ Quartodecimò no. in fi. ibi [ad primum venturum festum] &c. ꝙ citatio confertur in tempus feriatũ in honorẽ Dei: qđ qualiter procedat. dicã. j. ti. p̃ximo. c. fi. vbi ẽt de citatione facta in die feriato pro die nõ feriato.
10 ¶ Quintodecimò no. † ꝙ pendente vna dilatione, iudicis officium non conquiescit. contra. l. siue pars. C. e. sed ibi loquitur super eodem facto, nõ super diuerso. dicam. j. de app. c. significante. facit l. generaliter. C. de iure iuran. ¶ Venio ad aliquas oppositiones. & primò oppono. & videtur, ꝙ ille p̃curator constitutus tali forma. videlicet saluis exceptis &c. non debuerit audiri, tanquam non habuit mãdatum sufficiens. qđ sic probatur. factum procuratoris debet nocere domino. ff. de excep. doli. l. procurator. & quod no. 21. q. 1. c. relatio. Sed hæc non nocet domino propter dictam reseruationem. ergo non videtur idoneus. ¶ Sol. gl. antepenul. dicit, ꝙ illa protestatio fuit necessaria. quia si simpliciter fuit constitutus: non potuisset procurator postea declinare illud iudicium, secundùm quosdam. gloss. tenet, ꝙ imò poterit declinare, etiam sine dicta reseruatione. ¶ Quid ergo operat illa reseruatio. dicit Vin. ꝙ operabitur, quia confessio p̃curatoris facta, omissa dicta exceptione dilatoria, non valebit: vbi alias noceret domino. ff. mandati. l. diligenter. Gof. dicit, ꝙ talis procuratio cum dicta reseruatione non valet quò ad causam principalem de app. c. significauit. Sicut eñ ibi procuratorium non cum generali sigillo: sed cum sigillo ad certum vsum non est sufficiens: ita mandatum non generale, sed certum. ¶ Simili-
11 ter † nec valet procuratio, qua quis promittit ratum habere qđ per procuratorem legitimè factum erit. cum etiam qđ dolosè facit procurator, debeat domino nocere, vt l. si procurator. ff. de excep. doli. licèt domino succurratur, iuxta not. s. vt lite non contesta. c. 1. Hosti. hic dicit, ꝙ quidquid dicat Gof. iuramentũ de quo in illo. c. videt fuisse sufficiens. vt in illo. c. de quo in spe. de procu. §. rõne aũt formæ. ad fi. primæ colũ. & ibi tenet dictum Gof. dicit tñ, ꝙ Clemens quartus visus est

est tenere contrarium.Io.An.hic rñdit ad rationem Hosti.&
videtur inclinare in opi.Gof.¶Secūdò opp.& videtur, ꝙ ad
istam causam defendendam nō debuerit admitti ille archie
piscopus Burdegal.quia sua non intererat.Nam iura prima
tiæ, q̃ iste Bituricensis vendicabat:non pertinebant ad Bur-
degal.quia alia sunt iura archiepiscopi,q̃ primatiæ.ergo,tāq̃
non interesset,non debuerit audiri.2.q.6.c.non solent.¶So.
12 Inn.fatetur,†ꝙ si prouincia careat primate, iura eius non re
cidūt in archiepm.puta ꝓcuratore appellantis,& simili.Nec
illa ratione fuisset ille ad defensionem admissus:sed alia ; vi-
delicet quia interest sua,eius prouinciam à pluribus non ve
xari:& locupletes habere subiectos.in Auth.vt iudi.sine quo
quo suffra.§.cogitatio.coll.2.Interest etiam sua, ne iugū sub
iectionis arripiat,& excepto Papa superiorem non sentiat:
quem necesse hēt reuocari.& ne alius, Papa excepto , videat
suæ ꝓuinciæ p̄eminere,vt s̃.de vsu.pal.c.ex tuarū. & qđ ibi ꝑ
Io.An.istis ergo rationibus admittatur archieps Burdegale.
ad iudicium:qui dēt de hoc deliberare cū suffraganeis,quo-
rum interest pluribus nō subiici,vt supra de ma.&. obe.c.si.
licèt secundùm Inn.non sit necesse illos vocari.ff.de li.causa.
l.si pariter.facit l.si suspecta.de inofficio.testamento.¶Ter-
tiò opp.& videtur, ꝙ postq̃ ille Burdegalen. fuit repertus in
curia:tenetur præcisè rñdere,licèt nō veniendo,potuisset ex
cusari.ff.de feriis l.2.§.sed si prætor.Sol.ibi consentiebat liti
gari:hic contradicebat:sed illa solutio non vř bona; qa hic ēt
vř concessisse in curia litigari:postq̃ procuratorem cōstituit:
cui debuit hoc negotiū plenè cōmittere.đ dolo.& cōtu.c.cū
dilecti.¶ So.nō potuit sibi plenè cōmittere;qa in cā tāgente
totam prouinciā,non poterat tā plenè deliberare , an vellet
a cedere,vel contēdere sine consilio suffraganeorum,avt in pri
mo capitulo.¶ Quartò ad idem op.& vř,ꝙ imò debuerit se
defendere,quantuncumq; ꝓ publica vtilitate fuerit impedi-
13 tus.†nā absentes cā reipublicæ post motā litē dēt se defen-
dere per procuratorem.C. de resti.mili.l.ignorare. & d.l.eū
dem.§.antè legationē.So.contraria locum hñt, ꝙ tenet se de
fendere in foro suo.non ꝑ hoc cum tolluntur iura, q̃ loquun
tur de priuilegio reuocandi domū suā,sm̃ Inn. ¶ Quintò op
pono ad idem.& vř,ꝙ etiam istud priuilegium reuocandi do
mum sibi non competeret.qa hoc negociū erat iā finitū. er-
go ꝑ hoc bñficium plus iuuari non potuit,postq̃ domum re-
uersus erat.ff.ex qui.ca.ma.l.sicut. §. j. So.secundum Inn.nā
erit sufficiens cā,quare tunc non fuit rñdere coactus.qa nego
tiū subsidii fuit adeo graue,ꝙ stupore prius capto, delibera-
re non potuit.nā si ꝓ dicto subsidio impeditus nullo mō ve
nisset ad curiā in termino,restitueret.qa taliter impeditis re
stituunt actiones,& iura.vt l.j.C.de restitu.mi. Melius igitur
fuit dilationē dare,q̃ restitutionis bñficium circuire,ar.l.dñs
de condi.inde.& l.fin.C.in qui.cau.in inte.resti.non est nec.
¶ Sed contra illā so.facit tex.dum dicit,ꝙ tps habuit cā ꝓli
xum[ꝙ potuit vtriq; negotio.]&c.Sed illa fuit allegatio par
tis,& non vera in facto.nā si potuisset vtriq; mādato satisfa-
cere:nō fuisset sibi cōcessa alia dilatio.dicit ergo† Inn. ꝙ qñ
sunt diuersa mandata,q̃ se cōpatiunt inuicem, ambo(si fieri
pōt)sunt adimplenda.vbi contradicunt,vel se non cōpatiun
tur,maiori dño est obediēdum.11.q.3.c.q̃ resistit.& c.Iulia.
& rei magis necessariæ subueniendū,& in qua imminet ma
ius ꝑiculū.j̃.de elec.c.vbi periculum.li.6.ad adiuuādū.n. Ro
manam Ecclesiā tenebat vinculo iuramenti.s̃. de iureiurā.c.
Ego.N.ergo illud tenebit primò adimplere,& non sm̃ præ-
ceptum,vt eo.ti.c.veniens.Istas opi. ex nouella collegi. & vř
residere,ꝙ hic fuerit cā concedendi dilationem iustū impedi
mentum secundi mādati grauioris.& non ex priuilegio reuo
candi domū.qd verū credo:qa si ex illo priuilegio reuocādi
domum diceremus istū Burdegale.tutū,fuisset in totū abso-
lutus ab instantia iudicii,& nō terminus ꝓrogatus ad litigan
dum in Curia.¶Sextò op.& vř,ꝙ Papa ꝑ primū mandatum
non habuit animum reuocandi secundum.vt c.ceterum.s̃.de
rescri.& c.ex parte.de offi.dele.¶So.posito ꝙ de primo mā
dato fuisset memor,non per hoc abstinuisset à secundo man
dato, rempublicam continente.s̃.de post.c.bonę.ergo neq;
secundum.de rescrip.s̃.c.literæ.

ADDITIO.

a ¶Suffraganeorum qui debent esse episcopi,vt no. in c.j.in prin.de offic or.in 6.& an suffraganei possint elige. e metropolitanum, no. Arch.& Doctu in c.nouit. in prin. de iudi.& de postulā.c.bonæ.

De ferijs.

DICTVM est.s̃.titu. proxim. de dila. quæ dantur à iure.hic habetur de feriis causarū, & aliis festinandis.15.q.4.de conse.distin.3. c.j.de feriis nuptiarum.30.q.4.cap.cōgruit. de iudic.cap.fin.& clemen.de verbo.signific. sæpe.versi.tempore.

SVMMAE.

1 *Dies Dominica quando incipiat,& quando desinat.*
1 *Diebus Dominicis ab omni illicito opere est abstinendum.& nu.4.*
3 *Mercatus non debet fieri die Dominico.*
5 *Tabellio si die Dominico,vel alio die festo scribit instrumentum super aliquo contractu, an valebit.*
6 *Testis an debeat iurare die Dominica.*
7 *Excommunicatio non est actus iudicialis.*
8 *Studere quis potest diebus festis.*
9 *Causa nō debet audiri in vigilia sancti,vel die sabbati post vesperas.*

OMnes. Diebus dñicis mercari: litigari: iudicari:vel iurari non dēt.nō di-
1 uiditur.¶Primò no.†qñ incipiat,& desinat vene-
ratio diei dominicæ. Incipit enim in vesperis.s. sabbati.& fi
nit in vesperis,scilicet dominicæ, dicit R.cui consentit Ala.
ꝙ illud c.loquitur de consilio:vel est locale:vel derogatū est
ei per tacitum consensum Papæ.Vin.dicit,ꝙ procedit de iu-
2 re,per l.omnes.C.eo.ti.15.q.4.§.placita.¶ Secundò not. †ꝙ
talibus dieb. ab omni illicito opere abstinere debemus. qđ
3 qualiter intelligatur,dicam statim.¶ Tertiò no. † ꝙ merca-
tus non debet fieri die dominico.difficile enim est inter emē
tem,&c.de pœnitē.dist.5.c.qualitas.& c.negotiū.& iō in hac
die maximè abstinendum.Refert tñ Io.An.ꝙ in multis locis
de praua consuetudine non seruatur.pro quo tamē facit c.li-
4 cèt.j̃.e.¶ Quartò no.†abstinendum à placito dominicis die
bus.qđ & si liceat:non tamen expedit.12.q.j.ca. aliud. vnde
abstinendum est certis diebus,vt hic.& locis.j̃. de immu. ec.
5 c.j.¶† Quid si die dominico,vel alio die festo tabellio scri-
bit instrumentum super aliquo cōtractu:an valebit? quidā ꝙ
non,vt l.actus.C.eo.Spe.contra.Non ob.l.actus.quia dēt ex-
poni,actus publicus.i.iurisdi.contentiosæ.voluntariæ aūt be
ne possunt tunc exerceri,vt sequitur in eadem.l.vt emancipa
re:contractus inire:testā facere: instrumenta scribere. & hu
iusdmodi.Ita no.in Spe.e.ti.§.sequitur.ver.quid si in feriis.
6 ¶ Quintò no.† ꝙ iuramenta debent præstari die dominico,
ibi[nisi pro pace,vel alia necessitate.]hoc tñ generaliter non
seruatur. sic nec illud,supra de testi.c.j.Testis igit non dēt iu-
rare:licet tūc possit deponere.qđ dic, vt no.Spec.in d.§. ver.
quid si tunc.vbi tenet,qđ dixi.qa habet pro recepto,postq̃ iu
7 rauit,ar.C.de test.l.penul.Nam secundùm eum†excommu-
nicatio non est actus iudicialis,imò secretò fieri debet,exem
plo daniel.vt no.j̃.de testi.c.i nomine dñi.de illa q̃stione.no.
Io.An. j̃.de offi.dele.c.j.in cle. &c. ¶ Oppo. ille tex.innuit,
ꝙ mercatus:placitum : iudicare ad mortem : vel ad pœnam:
& sacramēta ꝑstare sunt opera illicita.Sed cōtra,vt s̃.de pac.
c.1. & toto tit.de iureiur. maximè in c. si Christus. Similiter

iudicare est opus licitum. 13.q.5.c.qui malos.& c.iudex.Sol. expone,illicito,respectu diei:licet alias in se sit licitum.vel secundùm Fran.expone,illicito.i.causatiuè.qa posset esse occasio illiciti.Nam licet aliquid non sit in se malum:tamē ab eo abstinendum est;quia malum sequi potest.quod no.s. de iureiur.c.& si Christus ad fi.& vide de hoc plenè in summa eo.
8 ti. Pe.no. hic†ꝙ studere quis potest diebus festis:cū sit opus
a licitum,sine solemnitate tamen.facit quod no.ff.e.l.penul.

¶Secundò oppo.& videtur,ꝙ possit die Dominico aliquis iudicari ad mortem,ꝑ illud Psal.Beati q faciunt iustitiam in oī tempore.Sol.dicit,ꝙ non est peccatum iustè occidere,vt d.c. q malos.Sed est,quia horrendum & miserabile.Ideò ob Dei reuerentiam abstinendum est.Non.ob.illud Psal. qa dēt intelligi,omni tempore.s.competenti.de conse.di.5.c.nunq. de auct.& vsu. pal.c. penul. Host. excipit ab eo, qđ dicitur in tex.[nisi publicus latro:& nocturnus depopulator agrorū.] j.de immu.ec.c.inter.¶Tertiò opp.& videtur,ꝙ etiā post vesperam sit licitum iudicare vsq; ad noctis tenebras.vt s.de offic.dele.c.consuluit.¶So.dicit gl.ꝙ illud,qđ hic dr, non ser-
9 uatur in iudicio:sed seruatur quantùm ad celebrationē diuinorum. Pe.& Egi.dicunt,†ꝙ in vigilia sancti,vel die sabbati post vesperā non debet causæ audiri.Non ob.c. consuluit. qa dēt intelligi de diebus iuridi.vt.sic iura iuribus concordētur,vt c.cū expediat.de elec.lib.6.& qđ no.in l.sed & posteriores.ff.de legi.¶Quartò op.hic prohibet iudiciū mortis, & pœnæ,quasi alia videatur permittere, vt l.cum ꝑtor.ff. de iudi.Sed contra de c.fi.j.eo.So.supple ad tex. maximè. nam nec aliæ causæ sunt tūc tractandæ, vt ibi: nisi secundùm Ioā. An.timeret de morte testium:vel absentia diuturna,vt c.frequenter.in prin.s.vt lite non contest.

ADDITIO.

a ¶Diebus festis. Adde glo.& Ang. & Rapha.in l.oēs iudices. C.de feriis. & ibi Doct.Ang.& Alex.in l.pe.ff.eo.ti.vide hic Io.An.& Bu.Archi.de cō di.3.c.ieiunia. Azo.in summa.eo.ti.

S V M M Æ.

1 *Festorum principium,& finis debet fieri secundùm ipsorum magnitudinem,& consuetudinem regionum.*
2 *Sabbatum vnde dicatur.*
3 *Christiani die sabbati,ne videantur iudaizare,debent fortius opari.*
4 *Interpretatio debet fieri larga in interpretatione festi.*
5 *Principium,& finis diei regulariter quomodo sumitur.*
6 *Statutum si dicat,ꝙ Potestas in principio sui officij teneatur aliquid facere.vsq, ad quod tempus se extendat principium.*
7 *Genuflexio non debet fieri in festiuitatibus.*
8 *Testator si legauit omnibus de tali collegio mille, & quatuor ex eis specialiter legauit quinquaginta:an illa veniant ad generale legatum.*
9 *Statuto si caueatur,ꝙ qui in die Beatæ Mariæ Virginis,vel die solēni maleficium commiserit,puniatur duplici pœna eius,in quo alias puniretur:vel si dicat[qui commiserit maleficium de nocte, puniatur pœna duplici]quomodo intelligatur nox.*
10 *Iura, quæ in fictione loquuntur, non debent trahi ad casus non expressos.*

1 QVoniam. †Festorum principium & finis debet fieri secūdùm ipsorum magnitudinem,& consuetudinem regionum. ¶In præcipuis festis,& inter Pascha,& Pentecostem,non fit genuum flexio.si tñ tunc epi,vel clerici ordinentur,secūdùm ordinationis modū genua flectentur. Ecclesia Romana speciale festū de Trinitate nō facit.seruatur tñ in hoc cuiusq; ecclesiæ consuetudo.& sic sunt tria dicta.secundùm ibi[dieb.] tertiū ibi[præterea]¶Primò not.præceptū l. antiquæ de sab-
2 bato celebrando.Leuiti.23.†dr.n.sabbatum à sabba. qđ est requies;vnde eo die Iudei requiescūt, cessantes ab oī opere. nec escas eo die parāt,vt no.Io.An.j.de Iudeis.c.qđ sup. nec vltra miliare itinerabant. Vnde dr Matth.24.[Orate, vt non fiat fuga vestra ī hyeme, vel sabbato.]de hyeme dixit ꝑpter intemperiem.de sabbato pp legis transgressionem : ne vltra
3 miliare fuga duraret.† Christiani autem eo die(ne iudaizare videant)fortius operari debēt.de cōse.di.3.c.peruenit. ¶Secundò no.ꝙ licet non sequamur quò ad celebrationem diē sabbati:principium tñ, & finem nostrarum festiuitatum ex illo metimur.& consyderamus de vespera in vesperā regulariter.Ratio qa festa nostra subrogant loco sabbati.s.de const.
4 ¶Tertiò no.in ver.& sic.†ꝙ in celebratione debet fieri larga interpretatio.qđ patet,qa dēt principium anticipari, & finis tardius produci:vt sic in plenitudine tpis plus soluamus. Nam dēt debitor creditori suo plus soluere:sed nō minus,ēt in tempore,vt j.de mu.pe.c.j.& l.qui Romæ.in prin.de ver.
5 obli.¶Quartò no.†ꝙ principium, & finem diei regulariter sumimus de vespera in vesperam:nisi consuetudo aliter accipiat.& sic potest consuetudo limitare ius diuinum. qđ intellige pinguius,vt dixi.& facit qđ no.j.de cog.spiritu.c. sup eo. ¶Quando autem de principio,& fine tractamus in alia nrā
6 actione.verbi gratia.†dicit statutum,ꝙ Potestas in principio sui officii teneatur aliquid facere.vsq; ad quod tempus se extendit principiū?dic,vt ipse no.in l.2.ff.de furtis.& qđ not.in
7 l.j.ff.si quis ius di.non ob.¶Quintò no.in ver.in diebus. †ꝙ in festiuitatibus non dēt fieri genuflexio. rō de hoc redditur 67.dist.c.scire. cum tamen leuatur Corpus Domini, semper flectimus genua.de cele.mis.c.sanè.Ex pnīe enim impositione licitè fieri poterit,& debebit,secundùm Fran.Item si in festiuitatib.occurrūt ordinationes, & consecrationes,licitè fieri poterit.Idem credit Fran.de benedictionibus nubentium. ¶Sextò no.ꝙ cōsecrās,& consecratus tantùm debent flectere genua.qđ non seruatur,secundùm Host. secundùm quem oēs de consuetudine flectunt.ex quo eps flectit,& oēs abstinent, eo abstinente, excepto ordinando,vel consecrādo.&c. ¶Septimò no.d. festo sāctæ Trinitatis,in cuius celebratione specialiter se habet Romana Ecclesia,q aliæ. Rō redditur in tex.qa[singulis dieb.]&c.ex qua rōne colligit Io.An.ꝙ q singulis diebus per magnatem,vel principem honorat,non dēt molestè ferre,si specialiter non honoretur certo die, vel tpe
8 ¶E conuerso quid erit, si oibus de tali collegio testator legat mille.& minori ex eis specialiter legauerit quinquaginta. an illa veniant ad gñrale legatū.dic,vt l.cū qō.C.de leg.per Cy. & l.alimenta.§.Basilicæ.de ali.& ciba.le.c.quæsitum.§.fin.de fun.instru.per Bar.¶Oppo.& videtur,ꝙ dies aliter incipiat, & finiat,q de vespera in vesperā.de l.more.ff.eo.ti.So.diuersis respectibus,& consyderationibus aliter incipit,& finit,vt
9 in gl.quam not.¶Et facit ad qōnem.† Statuto cauetur,ꝙ ille,qui in die beatæ Mariæ Virginis:vel die solemni maleficiū commiserit,puniatur duplici pœna eius,in quo alias puniretur.vel dicit,si maleficiū cōmittat de nocte, puniatur pœna duplici.Quæro ergo,qualiter debemus accipere diem,& noctem? lex dicit,ꝙ dies est,qñ est sol super terram. & qñ non est:tunc est nox,vt l.hæc verba.de ver.sig.de sero ergo qñ sol tēdit ad occasum(donec occidat) dicitur dies.qñ recessit,& non amplius est super terram(licèt remaneat claritas in cœlo.)& tunc dr nox.Eodem modo dico de mane.nam anteq sol oriat sup terram, dr nox:licet cœlum incipiat albescere pp solis claritatem.¶Sed qñ sol incipit esse super terram,incipit dies.vt l.Titius.§.j.ff.de lib.& posthu.dēt ergo quis esse cautus,vt concludat articulus formatus super die, & nocte, vt circa diem articuletur post ortum solis.& circa noctē post solis occasum:& hoc no.Bar.in l.aut facta.§.tēpus.ff. de pœnis.vbi autem hoc non esset declaratum:dicit, ꝙ debemus intelligere in benigniorē partem,vt l.si preses.ff. de pœnis.Nō ob.istud.c.qđ computat de vespera in vesperā.vt l.more Romano.ff.de feriis.quæ noctem appellat diem.intelligūtur.n. ista iura,& alia hic alle.in glo.secundùm fictionem iur.vt hic
10 glo.tangit.Et Fede.de Senis dicit consi.43.vbi subdit,† ꝙ iura,q in fictione loquuntur,debent trahi ad casus non expressos,vt no.16.q.j.c.placuit.& C.de his,qui ve.eta.impe.l.fi. & c.susceptum.de rescrip.li.6.

Pisari

S V M M AE.

1 *Piscari licet diebus festis propter necessitatem.*
2 *Septima die quare debent homines à labore quiescere.*
3 *Deus quos dies specialiter sibi deputauit.*
4 *Natalitia sanctorum martyrum quare celebrantur in eorum morte.*
5 *Diebus festis abstinendum est ab opere seruili.*
6 *Papa limitat legem diuinam, generaliter aliquid prohibentem:*
7 *Prohibita aliàs conceduntur propter imminentem necessitatem,*
8 *Portio soluenda est de piscatione illi ecclesiæ, in cuius parochia sita est piscatio.*

1 LIcèt. Propter † necessitatem diebus festis piscari licet: siue licitum est attẽdere rei tẽpore perituræ. primò ponit dñicum pceptum. scdò pp necessitatem dat indulgentiam contra illud cum determina
2 tione. secũda ibi [cum indulgemus.] ¶ † Primò no. quare septima die debent hoĩes quiescere à labore. quia illa die Deus
3 quieuit ab omni opere. Gen. 2. ¶ Secũdò no. † ꝙ Deus deputauit sibi specialiter aliquos dies (sicut Natiuitas: Circuncisio: Epiphania: Resurrectio: Ascensio: Pentecostes:) generaliter autem sunt ei deputata omnia festa Sanctorum. j. e. c. fin. sic elegit sibi populum peculiarem. licèt oĩs aĩa sit sibi subiecta. generalis ergo honorificentia non excludit spãlem: quæ magis consueuit notari, vt l. Item apud Labeonem. §. hoc edi
4 ctum. ff. de iniur. ¶ Tertiò † no. natalitia sanctorum Martyrũ veneranda. Io. And. post Bona. circa hoc quærit. quare dicit natalitia: cũ non festiuemus diẽ natiuitatis, sed mortis? Rñ. quia in die martyrii dicuntur renasci in sanguine. ¶ Quar
5 tò no. † ꝙ talibus diebus abstinendum est ab opere seruili. Operibus. n. pietatis his diebus est fortius insistendũ. de sta. mo. c. cum ad monasterium. §. in refectorio. ¶ Quintò not.
6 † ꝙ Papa limitat, & restringit legem diuinam, generaliter aliquid prohibentem, vt no. Inn. supra de consti. c. quæ in ecclesiarum. Ego dico, ꝙ illa limitatio (scilicet cum subest necessitas) reperitur in eodem iure diuino, vt Matth. 12. c. ¶ Sextò
7 no. † ꝙ propter imminentem necessitatem ẽt prohibita conceduntur. & sunt ista allecia tpe peritura. qa si diebus, quibus se inclinant, non capiuntur, aliis non apparerẽt. ne ergo modico momento pereãt commoditates cœlesti prouisione cõcessæ: hoc est à iure indultũ. sic ex eadem causa licet intendere agriculturæ, vt C. eo. l. oẽs iudices. & supra de treu. & pa-
8 ce. c. 2. ¶ Septimò no. † ꝙ de piscatione portio est soluenda illi ecclesiæ, in cuius parochia est sita piscatio. non ergo inspicit parochia piscationis. sed, vt dixi, illa, vbi est sita piscatio, in qua licèt multum versetur hominis industria, & labor: tamen non est censenda decima personalis, sed prædialis. Io. An. post Gof. dicit, ꝙ dabũtur duæ decimæ, prædialis, & personalis. vel secundum eum hic loquitur de portione dãda eleemosynę, non loco decimæ. ¶ Vltimò per illud, qđ hic dr. ꝙ propter necessitatem: aliàs phibita cõcedunt. collige, ꝙ qñ debitor est suspectus, ne aufugiat: potest capi die feriato in honorem Dei. vt det fideiussorem de stando iuri, vt est gl. no. in l. dies festos. C. e. & ibi Bar. nec mirum. nam debitorem fugitiuũ põt creditor capere ppria auctoritate, vt l. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his, q̃ in frau. cre. & not. Insti. de ac. in prin. & l. capite quinto. ff. de adul. ¶ Similiter si per iudicem non possum res meas recuperare: possum eas furari, & inuadere, vt no. per Innoc. j̃. de resti. spo. cap. olim. j. & generalis necessitas non est subiecta legi. Nam potest quis in necessitate furari. j̃. de fur. c. 3. ¶ Similiter homicidium cõmittere. j̃. de homici. c. j. in cle. facit l. alius. §. bellissimè. ff. qđ vi aut clam.

S V M M AE.

1 *Septimanæ tres ante sanctum Ioannem, in quibus suspenduntur nuptiæ, quomodo numerentur.*
2 *Suspensio nuptiarum ante sanctum Ioannem inducta, est ob reuerentiam Ascensionis, non sancti Ioannis.*
3 *Matrimonium omni tempore celebratum tenet ad tempus: tamen suspenditur carnalis copula, & festiuitates.*
4 *Nuptiæ suspenduntur à Septuagesima vsq; ad septem dies post Pentecostem: detracto tẽpore è dominica in Albis, vsq; ad diem Rogationum.*

CApellanus. Tres septimanæ, quib. canon phibet fieri nuptias ante festum beati Ioannis Baptistæ non cõtinuantur festo: sed intelligit septimana Ascensionis, & duab.
1 sequentib. cõis diuisio. secunda ibi [qa igit.] ¶ Primò no. † ꝙ in tribus septimanis, quibus ante festũ sancti Ioãnis nuptiæ suspenduntur, non continuant̃ illi festo immediatè: sed qñq; mediatè. qñq; si habita dinumeratione dierum à festo Ascensionis caderent plures, q̃ tres hebdomadæ. pone festum sancti Ioannis est die. 24. mensis Iunii. ab Ascensione vsq; ad Pẽtecostẽ. 11. diebus. & coniunctis tribus diebus Rogationũ pcedentibus habes. 14. quibus adde septem post Pentecostẽ. & sic habes. 21. & sic tres septimanas, quæ (vt dixi) incipiunt per tres dies ante Ascensionem, in quibus fiunt Rogationes. põt cadere ergo interuallũ inter festũ sancti Ioãnis, & dictas tres hebdomadas. & in illo interuallo poterunt nuptiæ cele-
2 brari. † ista enim suspensio est inducta ob reuerentiam Ascẽsionis, non sancti Ioannis: sed ab eo festo cõiter sumit finem. ideò ab eo denominat̃ principium nuptiarum. sicut dicimus quadragesimam sancti Martini, in qua non habetur consideratio ipsius festi, sed aduentus Christi. ¶ Secundò no. in versi.
3 qa igitur. † ꝙ matrimonium oĩ tpe celebratum tenet: ad tpꝰ tũ suspendit carnalis copula, & festiuitates, vt in iuribus al-
4 le. i gl. & ita. ¶ Tertiò no. † ꝙ à Septuagesima vsq; ad. 7. dies post Pentecostẽ nuptiæ suspẽduntur. qđ intellige, detracto tpe à Dñica in Albis, vsq; ad primũ diem Rogationum. & vide, qđ no. de conse. di. j. c. hi. duo. Host. de istis feriis nuptiarũ (vt hic refert Io. An.) breuiter sic dicit, ꝙ à prima Dñica đ Aduentu, vsq; ad octauam Epiphaniæ inclusiuè nuptiæ suspenduntur. & hoc, licèt multorum locorum approbet consuetudo, nõ vr̃ iure pbari. vel dic, vt s̃. de tẽpo. ord. c. j. à. Septuagesima vsq; ad octauã inclusiuè post dñicã i Albis: & à primo die Rogationũ vsq; ad septem dies post Pentecostem inclusiuè durãt ferię. & dicit, ꝙ in quibusdã partibus non inchoãt facere nuptias, nisi in Dñica, qua cantat̃. Nuptiæ factę sunt. q̃ cantat̃ in Dñica vsq; ad octauam Epiphaniæ. & isti obseruãt vltra q̃ canõ iubeat. ¶ Alii verò incipiunt in Dñica de Albis. & in Dominica post Pentecostem. & isti videntur canonẽ violare: qa non debent inchoari in Dñica post Pentecostem: sed post Dominicam in crastinum Dominicæ. nam aliter non essent tres septimanę, secundùm Io. An. qui quærit, q̃ fuit rõ inducendi in nuptiis dietas; cum aliæ carnes dictis feriis in macello vendãtur. dicit Io. An. ex eo prohibitum. qa solemnitas nuptiarum in multis partibus fit cum maioribus expensis, & apparatu pomposo: q̃ fit dos. quæ ideò prohibentur ante Pascha. qa tunc contemplationi, & orationi vacandum est. post Pascha certis diebus vacare debemus psertim Christi resurgentis, & demum ipsius sancti Spiritus. quare circa talia inutila non est vacandum.

S V M M AE.

1 *Quæstiones non debent prorogari: sed abbreuiari.*
2 *Iudicialis strepitus debet conquiescere diebus feriatis in honorem Dei.*
3 *Festum Corporis Christi quando celebretur.*
4 *Ferijs inductis in honorem Dei non possunt partes renunciare.*
5 *Prohibiti postulare non possunt ẽt de consensu partium postulare.*
6 *Tempore feriarum solemnium potest procedi, si subest pietas: vel necessitas.*
7 *Sentẽtia vel processus factus tẽpore feriato in honorẽ Dei an valeat.*

8 *Partes possunt renunciare ferijs messium,& vindemiarum.*

9 *Repentinæ feriæ quæ dicantur: Et in quo differant à rusticis,& solẽnibus.num.11. Et an partes possint renunciare istis ferijs repentinis.nu.10.*

12 *Causæ vsurarum,& decimarum an possint excerceri tpe feriarum.*

13 *Iurisdictionis voluntariæ causæ: vt emancipare: insinuationes facere,& si.an possint exerceri tempore feriarum.*

14 *Decretum in alienatione rei minoris an possit interponi tempore feriato.*

15 *Arbitria an possint ferri tempore feriato in honorem Dei: vel gratia hominum.*

16 *Præceptum, vel citatio an possit fieri in die feriato in honorem Dei.*

17 *Citatio facta die non feriato pro die feriato, an valeat.*

18 *Iudex qualiter debeat assignare terminum pro die feriato.*

19 *Lex finalis.ff.de ferijs.quomodo intelligatur.*

20 *Iudex non debet violare consuetudinem suam propter forensem venientem coram eo.*

21 *Iudex cautè facit,& rectè, si curat, quantum poterit, q̃ litigatores ferijs suæ patriæ potiantur.*

22 *Regiones, vbi non sunt vineæ: nec cõiter vinum bibitur: an habeãt priuilegia feriarum vindemiarum.*

23 *Clerici, doctores, milites,& alij, qui non sunt circa rem rusticam occupati: an gaudeant priuilegio vindemiarum.*

24 *Partes si renunciant ferijs: an testes debeant tunc cogi.*

25 *Clericus citatus est, quòd compareat in iudicium tempore messium,& vindemiarum responsurus laico super debito (& hoc sub pœna excommunicationis) quem episcopus non comparentem excommunicauit.an valeat talis sententia.*

26 *Setentia excõicationis requirit iustitiã ex cã,& aĩo,& ex ordine.*

27 *Terminus quando præfigitur à iudice, vel à iure alicui ad aliquid expediendum in iudicio: vel ad agendum. an dies feriati computentur in termino, vel de termino subducantur.*

CONquestus. Feriis introductis in honorem Dei, & sanctorum (nisi ob necessitatem: vel pietatem) iudiciũ exerceri non potest, etiam de consensu partium. possunt tñ partes renũciare feriis in fauorem hominum introductis. diuisio patet. secunda ibi [licet diebus.] ¶ Primò no. † q̃ qões
1 non debent prorogari. sed abbreuiari. & no. hic commẽdat iudex, qui bonus est, si lites dirimat, vt l. quidam. ff. si cer. pe. qđ vt facere possit, iura dilationes, & multa alia reliquũt suo arbitrio, vt l. properandum post prin. C. de iudi. ¶ Secundò
2 no. † q̃ diebus feriatis in honorem Dei debet conquiescere iudicialis strepitus. & põdera, strepitus. p qđ dat̃ intelligere, q̃ talibus diebus sunt permissæ compensationes, & pacta, & iudicis officium: maximè vbi imminet periculum animarũ, secundùm Host. de hoc. §. quæ possint dicto tempore agitari, dicam. j. ¶ Tertiò no. hic enumerari festa sãctorũ, in quibus sunt feriẽ. addit Io. An. alia festa, scilicet dies Rogationũ, q̃ p̃cedunt festum Ascensionis. de quo loquitur tex. de conse. di.
3 3. c. j. qđ tñ non seruat Curia, sñ Guil. ¶ Item festum Corporis Christi fer. 5. septimanæ secundæ post Pentecostẽ. cle. j. de reli. & venera. san. festiuitates aũt Virginis Gloriosæ text. hic enumerat. ¶ Sed sũt quatuor, Annũciatio in vere, Assumptio in æstate, Natiuitas in autũno, Purificatio in hyeme. festum autem purissimæ Conceptionis ipsius Virginis hic non includit. licèt in multis locis celebret ex deuotione nõ im̃pbãda. de hoc in Spe. eo. tit. post prin. Io. An. dicit conceptionem illã, q̃ fuit ex humano semine, nõ numerandã. qa fuit in originali cõcepta. vt no. de conse. di. 3. c. j. Sed post cõceptionem immediatè sãctificata. & ob hoc colit Ecclesia Natiuitatis festum. ¶ Item sunt feriæ in festo sancti Martini. de conse. di. 3. c. j. qđ teneas, licèt contra not. C. eo. l. omnes dies. idem in festo Inuentionis sanctæ Crucis. 100. dist. c. Crucis. ¶ Et quare festum Crucis, in qua Christus dehonestatus fuit, celebramus, ibi no. ¶ Item sunt feriæ in festis. 4. Euangelistarũ. & 4. Doctorum in d. cle. j. de reli. & venera. sanct. & ibi de Paulo, q̃ nõ fuit de 12. ¶ Quartò no. in ver. quas singuli epi. &c. ar. q̃ eps põt canonizare Sanctum in sua diœcesi. arg. de cõsecra. di. 3. c. j. c. qđ est falsum. ¶ Quod ergo ĩ illo. c. dr̃, intellige de sanctis ab Ecclesia ordinatis. quæ dicit, q̃ episcopi non possunt aggregare aliquem Collegio sanctorum: tamen possunt aliquem de sanctis solemniter venerari. De hoc not. de reli. & vene. san. c. j. li. 6. circa prin. magnæ gl. ¶ Quintò not. in versi.
4 quibus vtiq;. † q̃ feriis inductis in honorẽ Dei non possunt
5 partes renũciare. ¶ Simile dicit lex, † q̃ prohibiti postulare, non possunt ẽt de consensu partium postulare. qa causa decoris fit prohibitio, vt l. quos prohibet. ff. de postu. similiter clerici non possunt tunc renunciare priuilegio fori: quia est hoc inductum in fauorem totius ordinis clericalis. vt s̃. de fo
6 ro compet. c. si diligenti. ¶ Sextò no. † q̃ isto tempore feriarum solẽnium potest procedi, si subest pietas: vel necessitas. de necessitate habes exẽplum. s̃. c. licèt. de pietate patet etiã
7 exemplum in gl. ¶ Septimò no. † q̃ non valet sententia: vel p̃cessus factus tempore feriato in honorem Dei. solemnitati ergo inductæ in iudiciis propter publicam vtilitatem, & reuerentiam Dei non possunt partes renunciare. ad hoc supra de iur̃. ca. c. 2. §. sed qa veremur. Ordini verò iudiciario an possint partes renunciare. dic, vt no. c. fi. j̃. de re. iu. lib. 6. ¶ Octa
8 uò not. in ver. licèt. † q̃ feriis messium, & vindemiarum possunt partes renunciare. quia ipsarum fauore principaliter est inductum, ergo, &c. vt l. penul. C. de pac. vbi ergo sponte litigant dicto tempore, tenet iudicium, & sententia. ¶ Si verò citatus non compareat, non valet, qđ contra eum agitur. nec est opus appellare: vel comparere ad allegandum hoc priuilegium feriarum, vt l. j. ff. eodem. ¶ Venio ad quæstiones. & primò quæro. hic habemus duo genera feriarũ. nam aliquẽ sunt solẽnes: vt illæ, quæ sunt inductæ in honorem Dei, & sanctorum. de quibus in tertiò notabili. aliquæ sunt rusticæ, vt messium, & vindemiarum. vt in ver. licèt, & ff. eo. l. j. ¶ Quæro vtrùm sit aliud genus. dicit gloss. q̃ sic. s. repentinarum.
9 † & dicunt repentinæ, quas solus princeps ob publicam gratulationem inducit. puta ob diem Natalis sui: vel filii sui: vel ob res prosperè gestas. puta ob gaudium victoriæ contra hostes. de istis, & aliis prædictis vide in Spe. eo. tit. §. j. Istæ aũt repentinẽ non possunt induci ab alio: q̃ à principe, vt C. e. l. à nullo. licèt sæpe de facto fiat contrarium, secundùm Io. And.
10 † Istis aũt repẽtinis vtrùm possint partes renunciare. Io. An. dicit, q̃ non. in cle. sæpe. de ver. sig. super ver. ob necessitatẽ.
11 C. e. l. ois in fi. primæ gl. † differunt aũt illẽ repentinæ à feriis rusticis, & solemnib. qa aduersus istas restituit, qui pp eas læditur. sed non ita, si lẽditur pp alias. quia aliæ potuerunt præuideri, cum sint certẽ: istæ non. ff. ex qui. ca. ma. l. sed si per p̃torem. §. si feriæ. secundùm Io. And. qđ intellige sanè, scilicet cum feriæ repentinæ incidunt in fine temporis. secus in medio, vt no. Cy. in l. j. C. e. ti. ar. ne vt l. qđ tempore. de resti. mi. p eundem. ¶ Ex his sentiunt isti dñi, q̃ feriæ non subducantur de medio alicuius præscriptionis: sed in ea computant̃. & in oĩ ẽt dilatione data à iudice idem vr̃ dicendum. de quo. j̃. dicam. ¶ Secundò quæro. dicitur hic in fine. q̃ non põt procedere de consensu partium tpe feriarum solẽnium: nisi pietas suadeat. quæro ergo qñ hoc sit. glo. super dictis verbis [necessitas. & pietas] ponunt exempla, quando res est tempore peritura: vel desyderat celeritatẽ: vel qñ sunt causæ debilium, & miserabilium personarũ. plura de his exẽpla reperies. ff. e.
12 l. j. 2. & 3. & 16. q. 4. in summa. vbi no. ¶ † Quid de causis matrimonialib. & quid de causis electionũ, & simil. an his dieb. exerceri p̃nt: cũ pietas, & necessitas hoc suadeat. facit qđ ipse no. de elec. c. bonæ. 2. in prin. & in Spe. eo. tit. §. 2. ver. qđ de causis. & in duob. ver. seque. tractat. ¶ Quid de causis vsurarum, & decimarum. gl. in præal. cle. sæpe. dicit, q̃ in istis causis beneficialibus decimarum, & vsurarum non põt procedi tpe feriarum in honorẽ Dei: sed in rusticis sic. cũ in dictis causis pro-

sis procedatur sine strepitu,& figura iudicij.in cle.dispendiosam.de iudi.& vide ꝙ de istis feriis mesium dixi.s.de iudi.c.
13 fi.& ibi per glo.& Doc.¶† Quid in his, quæ sunt voluntariæ iurisdi.vt emancipare:insinuationes facere: decreta interponere:& similibus.Spec.tangit,& plura exempla ponit.eo.titu. §.sequitur.versic.porro.& tenet,ꝙ emancipare: manumittere:excõicare:absoluere:tutorem dare:alimenta decernere,& alia,de quibus in l. 1.2.& 3.ff.e. fieri poterunt tpe feriarum. sed illæ ll.loquntur in feriis rusticis.Spec. post Accur.intelligit idem in solẽnibus,cum pietas suadet, vt prædixi. ¶Circa
14 hoc quærit Cy.†vtrũ tẽpore feriato possit interponi decretum in alienatione rei minoris:videtur, ꝙ non.quia requirit plenè causæ cognitionem.ff.de reb.eorum.l.magis. §.cũ passim.& hoc tenet Cy.in l.actus.C.eo. quæ l.non ob.quia loquitur de voluntaria iurisdictione. ¶Circa hoc etiam quæro
15 †vtrùm tempore feriato a in honorem Dei,vel gratia hominũ
a possint ferri arbitria.dic, ꝙ non. quia sunt redacta ad instar iudiciorum:sed bene lauda arbitratorũ, & amicabilium cõpositorum.quia illa hñt vim pacti, & transactionis.& sic conceduntur,vt l.dies festos.C.eo.Et hoc not. Spec.in titu.de arbi.§.fi.¶Circa præmissam renunciationem quæro,vtrùm extra iudicium,puta in instrumento contractus:vel tacitè(puta recipiendo talem terminum possit renũciari feriis rusticis.) Io.An.remittit ad spe.de arbi.§.fi.ad fi.Cy. in illa q.arguit ꝓ & contra.& concludit,quòd valet renunciatio in cõtractu in l.1.C.eo.¶Intellige de feriis rusticis:non solemnibus,vel repentinis in d.§.fin.versi.in forma.sed non bene; quia ergo ad efficaciam renunciationis repentinæ accedunt ad naturam solemnium,vt no.in.cle.sæpe.per illa sit expeditus apparatus cum suppletionibus necessariis. ¶Tertiò quæro de quæstio-
16 nibus nouellę,quarum vna est.†vtrum possit fieri præceptũ: vel citatio die feriato in honorem Dei: vt citatus compareat die non feriato.videtur,quòd non,per.l.dies festos.C.eo. ibi [præconis horrida vox silescat.]Resistit ergo ius ipsi citationi præconis:& claudit sibi os.ergo non valet, quod agitur cõtra. l. non dubium. C. de legi.& l.si minor.de sen.ex.¶Item præceptum de citando, est sententia interlocutoria. vt. C.(de his,qui ad ec.confu.l.pñti.sed sententia recitatur in illo ca.ergo &c.Et si dicatur, ꝙ non sit sententia:negari non potest,ꝙ citatio non sit de processu, vt hic not.& in illo.c.nisi irritatur sententia,& processus.¶In contrarium arguitur,ꝙ licèt emanauerit dicta citatio tempore prohibito: tamen effectus fuit collatus in tempus permissum.& hoc sufficit ad valorẽ actus. ff.de dona.inter vi.& vx. l.si cũ vxori.in fi.& l.se. ¶Simile dicimus in loco.vt actus celebratus in loco prohibito valeat, si effectus cõferatur in locum permissum, vt l.fi.ff.de offi.præf. vi.idem ergo est dicendum in tempore.quia idem est iudiciũ de tempore,qđ de loco, vt l.vinum. ff.si certum pet.Et istam opi.ꝙ possit fieri præceptum,& citatio die feriato,tenet Cy. in l.dies festos.C.eo.Non ob.secundùm eum,quòd citatio sit de sentẽtia,vel de processu.quia in citatione est triplex actus. primus est interlocutoria de citando. Secũdus est interlocutio ipsius sententiæ interlocutoriæ,scilicet actus citandi.Tertius actus est ꝓcessus inchoatus:ex citatione. ¶Primus actus interloquẽdi bene potest fieri die feriato, maximè quia talis actus non requirit causæ cognitionem,vt l.actus. C.eo.& qa confertur in tempus permissum vt dixi. ¶Similiter secundus actus citandi potest fieri die feriato. & potest hoc probari ꝑ l.miles.§.sexaginta.de adul.tenendo illam opi.quòd cum citatorio mittatur libellus.quam tenet Cy. in Aut.offeratur.C. de litis contest.¶Tertius actus, scilicet processus non potest fieri: vt scilicet inchoetur, trahendo eum ad iudicium:vel fideiubeat.¶Et in hac opin.residet in d.l. dies festos. vt etiam eius dicta refert hic Ioa.And.& remittit ad Spec.de cita.§.1. versi.Item quòd citatio facit ad diem.Ia.Bu.disputauit istam q.& tenuit simpliciter, quòd non valet.Non ob.ꝙ confertur in tempus permissum,ergo &c.¶Quia istud est verum, quando suspenditur actus:& eius effectus, vt in contractibus conditionalibus, vel sub die incerta.¶Sed in casu proposito non suspenditur actus:sed eius effectus;quia citatio est pura,licèt conferatur in diem.ergo præsens tempus inspicimus,vt l.cedere diem.de verbo.signi.dominus Oldra.(vt refert Bart. in l.1.§.nunciatio.de oper.no.nun.)bñ reducit dictas opi.ad cõcor.distinguendo duo membra. dicit enim, ꝙ aut fit citatio die feriato in honorem Dei.& non valet in d.l.dies festos.vbi lex resistit initio.& sic non valet,vt d.l.si minor.de ser.expor. ¶Sed quando citatur die feriata inducta ad vtilitatem hominum.& tunc potest fieri die feriata pro alia die iuridica.quia lex non dicit,quòd non citetur:sed ꝙ non compellatur venire,vt.ff.de fer.l.1.¶Et hoc intelligit Bar.verum tam de commissione iudicis. quàm de citatione. quia non requirant causæ cognitionem.ergo &c.vt in l.2.§.dies.ff.quis or.in bo.pos. ser.& ista opi.sibi placet. ¶Si vis plenius videre de illa quæstione,vide in consi.232.domini.Fede. de Senis. qui conclu-
17 dit cũ Cyn. quòd valeat citatio. †¶Quartò quæro econtra. vtrum valeat citatio facta die non feriato pro die feriato.in illa quæstione sunt opi.prima est, ꝙ talis citatio non valeat.ff. si quis in ius vo.non ie.l.2.§.fi.vbi videtur expressum. Præterea talis citatio videtur cont.nere expressum errorem. vnde sicut expresso tali errore, videtur sententia contra leges lata ergo nulla,vt c.1.ʒ.de sen.& re iudi.& l.3.C.quando prouo. non est ne.¶Secunda opin.est,quòd aut iudex expresse assignat diem feriatam(quia dicit, venias respõsurus libello die Dominico.) & nõ valet, propter errorem expressum in citatione.aut dicit(compareas die octaua.)tunc si dies illa est feriata:tenetur comparere in sequenti.quia non fuit ibi expressus error:ergo valet citatio,sicut valeret sententia, nõ expresso iuris errore,vt d.l.2.¶Tertia opinio est.ꝙ omnino valeat, etiam si dicatur(compareas die Dominico.)& tenebitur cõparere die sequenti:vel præcedenti non feriata, vt l.2.§.fi.de tem.app.pro illa opi.facit,quia duo vidẽtur præcepta.vnum, quòd compareat: aliud, ꝙ compareat tali die. ¶Si ergo vnũ non potest impleri,scilicet tali die:impleat reliquũ,scilicet ꝙ compareat, ar.l.Celsus.ff.de arbi.& cap. dilecti. de dolo, & contu. ¶Et propter illam rationem tenet Inno. illam tertiam opin.non distinguens, vtrùm sit dies feriata expressa in citatione, vel non.pro hoc adducit ca. cum ex literis. de restitu.in integrum.vbi festum beati Lucæ assignatur ad comparendum.& initium Quadragesimæ,& festum Natiuitatis Dominicæ.supra ti.1.c.exposuit.& Dominica, qua cãtatur.Ego sum pastor bonus.de dolo,& contu.c. cum dilecti. Et festum Resurrectionis Dominicę.de accusa.c.veniens. ¶Quarta est opi.Io.in c.placita.15.q.4.dicit, quòd aut citatur quis,vt cõpareat die feriata in causa processurus:& valet citatio. Et ita intelliguntur iura supra proxi allegata.aut citatur, vt respondeat libello: vel ad alium actum. & non valet. ¶Quinta est opinio Hostien.qui tenet,quòd aut iudex mandat, ꝙ compareat die Dominico, vel alio solemni:& non tenetur comparere,vt l.2.ff.si quis in ius vo.nõ ie.aut iudex dicit.[Mandamus tibi, quòd vsque ad diẽ Dominicũ compareas corã nobis.] & tunc tenet termini assignatio.& illud,vsq;, ponitur exclusiuè.& sic intelligunt c.fi.s.ti.proximo.c.cum ex literis.& c.cũ dilecti.& c.veniens.¶Ita tenet post Hosti.Io.And.qui subdit
18 ad euitandum duas opi.†quòd iudex debet assignare terminum hoc modo[assignamus tibi talem terminum. & si fortè die feriata occurrit,assignamus tibi diem non feriatam proximè sequentem]& secundùm hoc nulla erit hæsitatio. & est vtilis cautela,secundùm eum:quia posset esse,quòd apud iudicem non esset dies feriata.& apud citatum esset, vt in versi. ceteris. Cy.aliter dicit in d.l. dies festos. scilicet quòd citatio non valeat.mihi placet opi. Ioã. An.& cautela prædicta,quæ cõmuniter practicatur. ¶Quintò quæro de quæstione facti. De mense Augusti sunt feriæ in Anglia.in Curia verò de mẽse Septembris. citatur Anglicus in medio mensis Augusti. vt com-

compareat in Curia processurus in causa: nec comparuit di-
cto mense,nec sequenti mense Septembris, sed postea de mē
se Octobris.modò tanquā à contumace petitur refectio ex-
pen.Ipse dicit se non cōtumacem;quia de mense Augusti nō
debuit comparere . quia feriæ erant in patria sua:nec simili-
ter de mēse Septembris; quia erant feriæ in Curia. Sufficit er
go,dicit ipse,ꝙ postea arripuerim iter de mense Octobris.&
abinde incipiat terminus ad comparendum præfixus.quæro
quid iuris.& quod bene ostenditur. & primò quia durātibus
feriis patriæ suæ,non debuit comparere:quia dictæ feriæ in-
ductæ sunt propter vtilitatē hominum , siue litigatorū: ne di
cto tempore circa rem rusticam occupati litigare cogantur,
vt l.1.ff. de feriis. Si ergo dicto mense Augusti debuisset iter
arripere,fuisset astrictus à re rustica.quæ est causa dicti bene
ficii concedendi.durat ergo beneficium constitutionis,post-
quam causa subest. C.de.pac.l. quod dictum.& C. qui,ad li.
procla.non licet.l.2.& de pœni. c.infirmitatibus. ¶Item ꝙ
non debuit ēt arripere iter de mense Septembris, patet:quia
tunc non intererat aduersarii eum tunc ire. iure ergo prætor
non debet eum reputare contumacem:sed debet pœnam re-
mittere,vt l.2.ad fin.ff.si quis in ius vo. non ie. ¶Ex his ergo
concluditur,quòd iste non debeat reputari contumax,si non
compareat tempore feriarum,quæ sunt in patria,& quæ sunt
in Curia: sed debeat gaudere cōmodo vtrarumq;. Papa Ny
cephorus, coram quo fuit illa quæstio (licèt sub aliis verbis,
vt hic ponit Io.And.)determinauit, quòd solùm sint attendē
dæ feriæ,quæ sunt in loco iudicij.& non feriæ litigantiū. Nec
ob.si dicas,ferias fore inductas in fauorē rusticorum.qa hoc
non est verū,imò ob requiē, ꝓp æstiuos feruores, vt C.eo. l.
oēs.¶Nā si illa esset rō,quasi toto āno essent feriæ.qa ferè to
to anno,sunt hies circa opera occupati.istæ aūt occupationes
non connumerantur inter casus , quibus feriæ sunt inductæ.
C.& ff.per totum.nec fuit legis intētio metiri ferias ex subti-
litatibus singulorum:sed cōmuniter, vt l.nam ad ea.ff. de le-
gi.debet enim lex generaliter,non singulariter prouidere, vt
19 l.nam ad ea.ff.de legi.†Non ob.l.1.ff.de feriis.quia debet in-
telligi de feriis messium,& vindemiarum, communiter depu
tatis in loco iudicij, nō attento vnde veniant litigantes.& qd
in suis regionibus obseruet, arg.l.3.ff.de offi.præsi.& qa quò
ad ordinationem iudicii inspicimus consuetudines , & statu-
ta loci,in quo iudicium agitatur , vt no.in l.1.C. quemadmo.
testa.aper.præterea si quis velit dicere , ferias litigātium ob-
seruandas,sequitur absurditas. quia erunt duplices feriæ ob-
seruandæ.nam de illis iudicis certum est. quia tūc frustra qs
20 compareret ibidem. † cum propter forensem veniētem corā
iudice nō debeat iudex suam consuetudinem violare , vt c.q̄
contra morem.8.dist.cum ferijs ergo iudicis etiam gauderet
propriis feriis.& sic duplicibus.quod esset absurdum,& nul-
la l.cautum.& ista est determinatio Io.And.post Doc.contra
quam facit l.præsides.ff.eo.Inducendo sic.eo.modo se habe-
re debet Curia in creatione Papæ,quò ad totum orbem, quo
modo se habet curia præsidis ad prouinciam sibi decretam,
vt l.præses.ff.de offi.præsi.Et species subalterna idē debet pos
se quò ad sub se contenta: quod operatur genus quò ad om-
nia,vt l.omnes. C.de præscrip. 30.an.sed præalle. Aut.præsi-
des.dicit , quòd præsides prouinciarum ex consuetudine cu-
iuslibet loci faciunt ferias messium,& vindemiarum:ergo sic
Curia quò ad orbem totum similiter debet se habere,& face
re ,vt quilibet commodo feriarum suæ patriæ potiatur . Sed
responde, quòd ibi loquitur de feriis statuendis in locis sin-
gulis,vt ibidem obseruentur tardius, vel maturius,vt patitur
consuetudo regionis.Sed quæstio nostra loquitur de feriis cer
ti loci non violandis,propter illum,& illum de aliis partibus
venientes propter diuersam cōsuetudinem in eorum patria.
& not.istam quæst.cum est diuersa consuetudo iudicis,acto-
ris,& rei: quam consuetudinem debeat iudex sequi. & circa
hoc quò ad ordinem iudicij sequenda videtur iudicis cōsue-
tudo. de qua tamen quæstione vide per Inno. s.de consue.in
rub.& in Spec.e.titu.ver.sed pone.vbi videtur residere in præ
21 dicta opi. ¶Subdit tamen Io.An. quòd iudex cautè facit, &
rectè,si curet,quantum poterit,quòd litigatores feriis suæ pa
triæ potiantur.Si tamen hoc non facit, non propter hoc pote
rit appellari.quia hoc eius arbitrio relinquitur.ex quo infer-
tur , quòd si contrarium fecerit:non poterit appellari . quod
verbum no.¶Et ex isto arbitrio circa ferias inducendas, vel
non , iudici concesso.dicit idem Nice. Papa , quòd si aliqui
de remotis partibus per se , vel per procuratorem sunt in Cu
ria:& dum causa eorum agitur,occurrunt feriæ.quòd si par-
tes,denegatis feriis,nullatenus læderentur, cogeret eos tunc
litigare dicto tempore feriato. nec esset tunc maliciis homi-
num indulgendum , qui nihil laturi sunt , nisi vt officiant,vt l.
in fundo. ff. de rei vendi. ¶ Si verò procuratores essent in
loco Curiæ,vel alio vicino,gaudebunt feriis. sic dicit Guli.in
22 spe.eo.ti.§.1. ver. verūtamen.& ita hic Io.An. qui etiam post
Inn.quærit,†quid iuris in regionibus, in quibus non sunt vi-
neæ,nec vinum cōiter bibitur.sicut in Hibernia.an dabuntur
feriæ vindemiarum?respondet, quòd non. In regionibus ve-
rò,in quibus bibitur vinum(licèt ibi non sint vineæ) bene da
buntur feriæ. ¶Idem pro frumento conducendo , si ibi non
colligitur. pone exemplum in mirabili ciuitate Venetiarum:
vbi vina optima,& frumenta vndiq; confluunt. & tamen ni-
hil ibi de his, & aliis pro victu necessariis nascitur.& abundā
tius reperitur, ꝓpter illud Eccle. Pecuniæ obediunt omnia.
ibi ergo erunt feriæ vindemiarum, & messium.licèt de facto
non seruetur.& sit ratio ;quia toto anno, non tempore limi-
tato anni ista deferuntur.& vide in spe.in præalle. §.1. versi.
23 item not.¶†Quid iuris de clericis:doctoribus : militibus:&
aliis, qui non sunt circa rē rusticam occupati:an in dictis fe-
24 riis litigare cogātur.atenet, quòd non cogātur.Idem Accur.
in l.1.ff.eod.¶Et quid iuris , si partes renunciant istis feriis:
a an testes debeāt tunc cogi.dic vt in spe.eo.titu. §.fin.& C.eo.
25 l.omnes.in vlti.gl.¶Sextò quæro.†citatus est clericus, quòd
compareat in iudicium tempore messium , & vindemiarum,
responsurus laico super debito, & hoc sub pœna excommu-
nicationis.quem non comparentem episcopus excommuni-
cauit.quæro,an valeat dicta sententia:vel sit nulla ipso iure.
¶Et ad hanc partem,quòd sit nulla,primò faciunt illa iura,
quæ dicunt, quòd sententia lata cōtra non contumacem,vel
minus legitimè citatum,est ipso iure nulla.C.quomō, & quā
do iudex.l.si vt proponis. Sed iste non potuit dici contumax;
quia venire tali tempore non tenebatur, vt l.1.ff.eo.& ibi vi-
detur casus in versi. si verò.& versi.neq; prætoris. & l. si feria
tis. eo. titu.& 15.q.3.per totum. ¶Secundò probatur.quia
sunt paria , ferri à iudice incompetenti.vel à iudice proprio:
cuius iurisdictio est suspensa.C.si à non compe.iudi.per totū.
& de priuil.c.cū olim.& no.Io. And.in c.psenti.de sen.ex.vbi
enumerat.10.casus, in quibus sententia excommunicationis
est ipso iure nulla. Sed tempore feriato iurisdictio iudicis est
suspensa, vt dicta l.1. & l.si feriatis.& in 1.c. ¶Cum ergo illa
sententia lata fuerit, tanquam contra contumacem, qui cō-
tumax dici non potuit per prædicta iura. ergo sententia nul-
la. Non obstant iura,quæ dicunt , quòd sententia pastoris,ēt
iniusta , ex animo , siue ex ordine est timenda . vt not.11.
q.in c.1.& c.quilibet eps.Et no.in c.sacro. de sen.exco.debēt
enim intelligi illa iura, cum sentētia excōmunicationis pro-
fertur à suo iudice,cuius non sit suspensa iurisdictio:sed in ca
su nostro est suspensa,vt probaui.ergo &c.In contrarium ar
guitur,& videtur,quòd sententia sit aliqua,& liget, quantum
ad Ecclesiam militantem , vt saltem contemni non debeat.
¶Et præmitto, quòd sententia excommunicationis quādo-
que fertur præcedente iudicio, & in iudicio.quandoq; extra
iudicium, vt patet de sen.ex.c.vene. §.actum.& §.similiter.
16 ¶†Item sententia excommunicationis requirit iustitiam ex
causa,& animo,& ex ordine , vt prædixi.& tamen si nullum.

ex his seruet,timenda est:licèt iniusta. 11.q.3.c.si episcopus. fortè.hinc est,quòd absens omnino & requisitus si excómunicet,tenet excommunicatio.no.2.q.1.c.de manifesta.in fin. quod secus est in aliis sententiis. 3.q. 1.c. caueant.licèt ergo citatio non arctauerit citatum quò ad processum causæ vt d. l.1.de fer.non tamen sequitur,quòd per hoc excommunicatio nulla fuerit:sed bene,quòd iniusta.adeo quòd excommunicator sibi tenetur ad interesse.quia dicta sententia fuit iniusta ex causa,vt in c.sacro.de sen.exco.ptèrea excommunicatio non expeditur necessariò in figura iudicij, vt dictum est. sed illa,quæ indaginem iudicij non requirunt,vt collationes, dispensationes, transactiones, & similia omni tempore fieri possunt. vnde hodie Romana Curia processus solẽnes vt plurimum facit diebus solemnibus, vt in cle. 1. de iudiciis.prætetea excommunicatio, & absolutio pari passu ambulant.& qui potest vnum, potest aliud, vt patet in eo,quod legitur, & notatur de ma.& obe.c.cum inferior.¶Sed tempore feriato potest quis absolui.& omni die debet recipi, vt not.Ho.in summa de feriis.§.quid in eis.ver.sed quæ pertinent. vbi etiã dicit,quòd excommunicatio quę requirit causæ cognitionẽ, vt in notoriis,omni tempore fieri potest.& etiam(quia vt dixi)quò ad sententiam non requirit causæ cognitionem: ergo omni tempore fieri potest, vt l.actus.C.eo.& illam opi.scilicet quòd sententia talis liget,& sit seruanda in casu nostro,tenet Fede.de Senis consi. 11. Non ob. quod dictum est de suspẽsione iurisdi.propter ferias.quia hoc verum in his,quæ ad sui substantiam requirunt cognitionem,& iudicialem indaginem.sed illa non requirit excommunicatio. vt probaui. quia valet etiam lata contra non monitum,non citatũ.& sine causæ cognitione, quò ad sui essentiam: non dico quò ad sui iustitiam,vt dicto c.sacro.ad hoc facit quod no. Inno.& Hosti. de offi.dele.c.P.& G.& 4.q.5.c.quisquis.in gl.sed pone.si vis plenius de illa quæstione videre, in dicto consilio vide plenè. sed determinat pro hac parte,quòd liget,& seruanda sit,donec per superiorem fuerit relaxata,tanquam iniusta,&c.¶Se
17 ptimò quæro†cũ à iudice,vel à iure præfigitur terminus alicui ad aliquid expediendum in iudicio, vel ad agendum.vtrũ dies feriati computentur in termino:vel de termino subducãtur.¶Circa quod argumentum vtiliter sic distingue.aut sunt dilationes dierum vtilium:& tunc dies feriata non computatur.siue feriæ occurrãt in principio dilationis:siue in medio: siue in fine.ff.de diuer.& tẽpora.præscriptionibus.l.1. & hoc verum,quando sunt vtiles quò ad principium, medium,& finẽ.quod dic,vt in cle.1.de in inte.resti.cui adde,quòd in dubio omnis dilatio intelligitur continua: nisi iure caueatur, ꝙ sit vtilis,vt no.ff.de præscrip.in rub. ¶Quædam sunt dilationes dierum continuorum. & tunc aut feriæ occurrunt in principio, vel in medio dilationis, aut in fine. ¶Primo casu cõputantur in termino dies feriati,& non feriati.C.de dila.l.siue pars.¶Secundo casu quando vltima dies termini est feriata,sic distingue.aut illa vltima dies erat assignata, & limitata pro termino comparitionis.& non valet citatio,siue dilatio, secundùm Hosti.vt dixi supra.fallit in casibus,in quibus non sunt feriæ, vt not.in l.2.C.si quis in ius vo.non ie. Aut vltima dies non assignatur præcisè pro die comparitionis. vt quãdo est data dilatio plurium dierum, quarum vltima est feriata: & tunc refert.aut loquimur in causis, in quibus non sunt feriæ.& tunc vltima dies computatur in termino. quia quò ad ipsam causam est dies iuridica,non feriata.ff.de adul.l.miles. §.sexaginta.¶Aut in tali actu sunt feriæ.& tunc refert.aut dilatio est legalis:aut iudicialis:aut arbitralis: aut conuentionalis.Si dilatio est legalis, nunquam fit diffusio in diem sequentem.sed debet comparere in præcedẽti, vt l.2.in fi.C.de tẽp. app.licèt interdum beneficio restitutionis succurratur, si feriæ erant repentinæ, & non certæ, vt l.sed si prætorem. §.sed si feriæ.ff.ex qui.cau.ma. Est ideò in termino octo dierũ, qui assignantur ad probandam exceptionem excommunicationis.per decreta.Pia. de exce.li.6. Si octauus dies est feriatus non diffunditur in sequentem diẽ.sed in præcedenti probari debet,vt dicta l.1.in fi. Aut loquimur in dilatione iudiciali:tunc refert,sub qua forma assignetur. aut enim dicit iudex [assigno terminum.10.dierum.]& fit diffusio in diem sequẽtem iuridicam aliàs non haberet commodum octo dierum: sed tantùm septem.ad hoc.ff.si quis cau.l.2.§.si quis in iudicio.Aut iudex dicit[assigno terminum vsq; ad octo dies.] & tunc non fit diffusio. quia dictio,vsq;, ponitur exclusiuè, vbi non potest includere,vt dixi.s̄. secũdùm Hosti.aut loquimur in dilatione arbitrali.& tũc refert, aut assignatur ab arbitro. & idem,quod in iudice,vt l.1.ff.de arb.aut loquimur in arbitratore. & tunc coram eo non sunt feriæ. quia nec iudicium, vt C.eo.l.fi.vt dixi supra in secũda quæstione.Aut loquimur in dilatione conuentionali.& tunc aut respicit iudicia.& idẽ, quod in iudiciis. vt l. de die. ff. qui satisdare cog. aut respicit contractus.& tunc diffunditur, vt l.eum qui.de ver. obli.

ADDITIONE.

a ¶Tempore feriato Addè.Spec.de feriis.§.sequitur videre.gl. & Doc.hic.
b ¶Litigare cogantur Vide Bar. in l 1.C.de agric.& censi.li.11.Alexan.in l.1.C.de feriis.Inno hic.Aug.in l.præsidis.ff.de fer. Alexan.in l.1.eo.ti.

De ordin. cognitionum.

LITE contestata,& præstito calumniæ iuramento,& dictis dilationibus, rei solent suas quæstiones proponere:de quibus quo ordine sit cognoscendũ, posset meritò dubitari. Ideo post dilationes hominis, & iuris ponit istam secundum Ioannem Cal.Vel aliter secundùm Io.And. Lapsis feriis,recto tramite lites procedere debent. Sed quia plures quæstiones quandoq; proponũtur per modum actionis:quandoq; ab vna parte:quandoq; à diuersis:quãdoq; incidunt:aliquando emergunt.& dubitari posset, quis ordo sit seruandus in cognitione,& diffinitione predictorũ.ideò submittit hanc rub.de cuius materia habetur. 2.q.2. & 3.q.1.& supra de iudi.c.exhibita.de elec.c.quãuis. §.vlti.& c. vltimo. lib.6.& eodem ti.cap.si fortè.& c.constitutionẽ.de ver.signi. eod.lib. ¶ Oppono,& videtur,quòd illa rub.sit superflua.de pluribus quæstionibus cognoscitur, vt dictũ est.s̄.de mu.pe. ergo superfluè hic repetita videtur, contra id, quod pollicitus fuit auctor supra in proœmio huius li. omne enim superfluum resecandũ est ab arte.67.dist.c.cor episcopi. & de offi.deleg.c.cũ contingat. So. alia est iurislatoris intentio hic, quàm ibi.Ibi.n.decidit, an reus possit conuenire actorem coram iudice nõ ipsius actoris.& vtrùm qđ in vna causa seruat, seruetur in alia,de cognitionis ordine principaliter non intẽdẽs ibi tractare.licèt fortè incidẽter interserat. hic verò principaliter tractatur,quo ordine de ipsis cognoscatur. ¶Item nõ solùm hic tractat ordine cõuentionis, sed de ordine cognitionum quarumcũq; plurium quæstionum,saltem à diuersis propositarum: siue reus proponat per modum actionis: siue exceptionis, vt.ĩ.c. 2.duas alias oppositiones format hic dñs Io.Cal.contra situationem rub. propter commentum.c. 1.& 2.& fi.quas non prosequar.

SVMMAE.

1 *Iudex ante sententiam de peremptoria exceptione cognoscit.*
2 *Matrimonium non præsumitur,nisi probetur.*
3 *Reus si timet,quòd actor probet suam intentionem:tunc debet opponere suam exceptionem.*
4 *Exceptio elidit intentionem agentis.*
5 *Quæstio non debet prius definiri, quàm de exceptione proposita cognoscatur.*
6 *Iudex aliquando cognoscit de eo,super quo non pronunciat.*
7 *Exceptiones dilatoriæ,& praiudiciales prius probandæ sunt, quàm actor*

actor probet intentionem ſuam
8 *Quæſtiones quæ dicantur incidentes, & nu. 10. & quæ emergẽtes.*
9 *Pronunciandum an ſit ſuper incidenti: vel emergenti.*

1 INtelleximus. †Iudex ante ſententiã de
perẽptoria exceptione co
gnoſcit.ſufficit tamen, quòd de principali pronunciet.cõ
munis diuiſio.ſecunda ibi [inquiſitioni.] ¶Primò not. quòd
mulier vendicabat iſtum in virum ſuum.& liber homo poteſt
peti.& hoc ratione certi iuris:quod põt in eo conſtitui,iuxta
id,quod plenè legitur,& no.in l.1.§.per hanc.ff.de rei vend.
¶Secundò no.quòd mulier, quæ petebat,teſtes produxit.ra
2 tio eſt, † quia matrimonium non præſumitur: niſi probetur.
quod dic,vt no.Inno.in c.illud. de præſump. & c.ex parte.de
reſti.ſpo.¶Tertiò no.quòd dicit text. [ad ſui intentionem.]
&c.no.pro capitulis, ſuper quibus producũtur teſtes,quæ in-
tentiones vocantur.ad hoc.j.tit.2. c.cum eccleſia. Interdum
aſſertiones, vt l.per hanc.C.de tempo. appel. Interdum arti-
culi.j.de teſtibus.c.ex tenore.& c.veniens.& eo.tit.c.præſen-
3 tium.li.6.Interdum capitula.de teſti.c.fraternitatis †& c.per
tuas.& de fide inſtru.c.cum Ioannes.¶Quartò not.ꝙ ſi reus
metuit, quòd actor probet ſuam intentionem: tunc debet op
ponere ſuam exceptionem.ſi verò hoc non metuit , non op-
ponat.quia & ſi nihil præſtiterit, obtinebit,vt l.qui accuſare.
4 C.de eden.& c.vt noſtrũ.vt eccle.bene.¶Quintò no.†ꝙ ex-
ceptio elidit intentionem agentis.quod eſt verum , ſi probe-
tur.vt in exceptione probata, &c.Sicut enim actor tenetur ꝓ
bare ſuam intentionem . quia in exceptione reus eſt actor.vt
ff.de proba.l.in exceptionibus . & peremptoria exceptio eſt
actionis excluſio, vt l.2.ff.de excep.circa hoc tamen vide,qđ
5 no.in l.qui ſe debere.ff.de condi.ob cauſam. ¶Sextò nota, †
quòd non debet prius quæſtio diffiniri : quàm de exceptio-
ne oppoſita cognoſcatur. infra eo.c. tuam.& qui filij ſint legi
timi.c.lator.¶Septimò nota, quòd fundata intentione acto-
ris,reus proponit,& probat exceptionem perẽptor. concor.
j.de dolo , & contu.c. finem litibus.& de teſti.c.de teſtibus.
& quòd poſt probatam intentionem actoris reus propone-
re,& probare poſſit, eſt tex.in l.emptor.C. de præſcrip.lon.
tem.& C.de exceptio. l.ſi quidem. & de proba.l. exceptio.q̃
loquitur de dilatoria ſolutione &c.¶Octauò no.in verſi.quo
facto.quòd iudex cognoſcit de exceptione. & ea ꝓbata reus
6 abſoluitur à petitione actoris.†& ſic cognoſcit interdum iu-
dex de eo,ſuper quo non pronunciat.concor. s.de reſcrip.c.
cum cõtingat.de re iudica.c. de cetero.3.q.6.c. quamuis.vbi
ſena.vel cla.l.quoties.de teſti.c.cum olim.de appel.c.conſtitu
tus.¶Antequam recitem gloſ.formo tres oppo.domini Ioa.
Cal¶Et primò oppo.dicitur hic,ꝙ fundata intentione acto-
ris,reus poteſt teſtes in cauſa producere,& probare.Sed cõ-
tra de cap.fraternitatis.j. de teſti.in Aut.de teſti.§. q̃a verò.
col.7.¶So.dicit Accur.quòd ſi reus didicit teſtificata, nõ po
teſt poſtea exceptionem peremptoriã probare per teſtes. C.
ſententiam reſcin.non poſ.l. peremp. & ff.de rei vend.l.offi-
cium.& l.exceptio.de proba.& C.de exce.l.ſi quidem.¶Sed
in contrarium videtur text.c.fi.de cog.ſpiritu.& c.finem liti-
bus.j. de teſti. vbi not. fatuum eſſe eam primò proponere:&
ſe grauare probatione ſuperflua.ad quod optimè dicta.l. ſi q
dem. Nec ob.publicatio atteſtationũ in principali cauſa, cũ
a hic ſit alius articulus.[a]ſic ceſſat ratio ſubornationis, vt dictis
iuribus,& c.cauſam.& c.cum veniſſet. de teſti.hæc vera , niſi
per modum exceptionis, vel defenſionis opponeretur articu
lus directò contrarius ei:ſuper quo ante publicatæ eſſent at-
teſtationes.tunc enim opponens non poſſet illam probare p
teſtes,vt cle.1.j.de teſti.Non tamen negatur, quin ante poſ-
ſit exceptionem proponere, & probare,etiam infra terminũ
aſſignatum actori,& reo. quod ſæpe ſeruatur ad faciliorẽ li-
tium expeditionem. quod vtrùm poſſit facere iudex,contra-
dicente reo.dic,vt not.in cle.ſæpe.de verbo.ſigni.& Specu.in
tit.de teſt.§.qualiter.ver.ſed opponitur.& de excep.§. dicto.
verſ.ſed nunquid atteſtationibus.¶Secundò opp. & videtur,
quòd reus poſſit,& debeat probare ſuam exceptionem, an-
tequam actor probet ſuam intentionem.3.q.11.c.aliquãdo.
& c.ſe.& s.de iud.c.exhibita.& videtur expreſſum.C. de inof
fi.teſt.l.liber.in fi.& de proba.l.certa.& de li.cauſa.l.cum ne-
7 ceſſitas.¶†So.contraria illa loquuntur dè dilatoriis, & præ-
iudicialibus. Quia prius ſunt probandæ. ſed non perempto.
quia non ſunt præiudiciales.& hic no. Dyn. de reg. iu.c. non
licet.lib.6.¶Tertiò oppo.& videtur, quòd exceptio conſan-
guinitatis non impediat petere reſtitutionem cõiugis.vt.j.de
reſti.ſpoliato.cap.ex conqueſtione. Solu.illud in poſſeſſorio:
iſtud in petitorio, vt no.eod.ti.c.literas.¶Quartò opp.ad id,
quod dixi in quarto notabili,quòd iudex nõ pronunciat:ſed
cognoſcit de exceptione peremptoria. Sed cõtra de l. de quã
re.ff.de iudi.¶So.illud regulare hic,& in concor. ponũtur ca
ſus ſpeciales,vt no.in contrariis.vel contraria loquuntur,quã
do iudex cognoſcit principaliter,ſcilicet de eo, ſuper quo lis
conteſtatur coram eod.vt dicit Acc.in dicta l.de qua re.ſecus
ſi incidenter,vt hic. Vel poteſt dici quantùm ad hunc caſum,
quòd bene pronunciat, ſaltem tacitè:& conſequitur hoc ca-
ſu per talem tacitam pronunciationem,quod conſequeretur
per expreſſam,ſcilicet abſolutionem.Ideo expreſſa nõ eſt ne
ceſſaria.¶Quintò oppo.ingredior glo.magnam.dicitur hic,
quòd ſuper exceptione non eſt pronunciandum. ¶Sed con-
tra illud oppo.& videtur.quòd neceſſariò ſit pronunciandũ.
j.de cauſa poſ.& proprie.c. cum ſuper.ff.de minorib. l.intra
vtile.ibi enim minore petente reſtitutionem,pronunciatur ſu
per ætate incidenter deductæ , ad idem.ff. de præuari.l.3.ibi
enim allegatur abſolutio . & fuit reprobatum de præuarica-
tione.de qua primò ibi dicitur cognoſcendum, ad hoc.ff.de
li.cauſa.l.liberis.§.vltimo.ibi enim pronunciatur in tempore
litis inchoatæ,an prius fuerit in poſſeſſione libertatis ſine do
lo, necne. & ſeruus ipſe, vel dominus ſubit onus probandi in
principali cauſa. Iſta iura glo. mag. allegat ibi Mar. & Pla.
quæ omnia obſtant ei,quod hic dicitur,quòd non ſit pronũ-
ciãdũ ſuper exceptione incidenti. Ad idem facit de elec. c.cũ
dilecti.c.veniens.2.de fide inſtru.c.cum Ioannes.de appel.c.
ſuper eo.j.eod.c.tuam.¶So.in glo.ſunt tres opi.prima Bulg.
qui dicit,quòd ſuper incidenti, ſiue ſuper excep.pronunciari
non debeat.ſed ſuper principali per quandam conſequentiã
ſe extendit ad incidentem quæſtionem ex ea dependentem,
vt l.2.& 3.de ordi.iudi.de ord.cog.l.2. 2,reſponſo.ſi cum agi
tur de hæreditate,oriatur quæſtio libertatis,ſatis eſt de hære
ditate pronunciari. ¶Secunda eſt opi. Mar. & Pla.in totum
cõtraria. ſcilicet quòd ſuper incidenti ſemper ſit pronunciã-
dũ,per iura præalleg.ſup.in prin.huius opp.¶Tertia eſt opi-
nio Io.& Azo.diſtinguentium inter quæſtiones incidentes,&
emergentes:vt in incidentibus ſit vera opi. Bul. ſ.quòd nõ de
beat ſuper eis pronunciari. niſi eſſet talis incidens, & præiu-
dicialis.(puta quia ciuilis incidens criminali, vel econtra.)vt
recitat Azo opi.ſuam in ſumma de ordi.iud. vel quando cri-
minalis incideret criminali, vt recitat Accur.in præalle.legi-
b bus.¶In quæſtionibus non emergentibus[b]eſt vera,ſecũdùm
Azo.& Io.opi.Pla.& Mar. & de talibus loquuntur iura alleg.
s.in prin.huius opp.¶Incidentes quæſtiones appellat,q̃ tan-
gunt cauſam,& negotium.emergentes verò, quæ tangunt li-
tem,& iudicium , vt.j.dicam. prædictorum tamen diſtinctio
non videtur bona.quia videtur caſus in contrarium.j.eod.c.
tuam.& c.lator.qui filij ſint legiti.nam exceptio illegitimita-
tis eſt incidens,non emergens:quia tangit cauſam , & nego-
tium,de quo agitur.& tamen ſuper ea pronunciatur,vt in di-
ctis iuribus.¶Quid dicendum.dominus Io. An.nimis trun-
catè,& obſcurè loquitur ſuper illò articulo. Ideo ſequar Cy.
9 qui pro clariori ſolutione huius quæſtionis,†an ſuper incidẽ
ti,vel emergenti ſit pronunciandum.dicit, quòd iſta quæſtio
poteſt intelligi quatuor modis,primo vtrùm ſit pronuncian-
dum

dum super incidenti expresse, vel tacitè: illo modo quærendo, nulla est vtilitas, quia non est differentia taciti, vel expressi, vt l. cum quid. ff. si cer. peta. ¶ Secundo modo pōt intelligi, vt sit dubitatio, an de incidenti pronūciandū sit per modum causæ (verbi gratia quia iudex dicat, absoluo te, quia probasti exceptionem pacti de non petēdo.) adhuc illa quæstio est fatua. quia non expedit causam directè. vt no. Cy. C. de iudi. l. ꝓperandū. §. illo. & ꝭ. de re iudi. c. sicut. ¶ Tertio mō pōt intelligi, vt sit dubitatio, vtrùm sit idem effectus, ac si pronūciaret super principali. verbi gratia accuso te de periurio. si principaliter condemnaris, infamis es. C. de transac. l. si quis maior. modò pone, ꝙ contra te productū in testē obijcitur periuriū: & probatur. si pronuncietur super hoc: an eris infamis? adhuc illa quæstio est fatua. quia casus est, ꝙ non. ꝭ. c. proximo. & l. Lucius. ff. de infa. ad aliū enim effectū deducitur per viam accusationis, scilicet ad punitionem. & ad alium deducitur per exceptionem, scilicet ad repulsionem à testimonio. ¶ Quarto modo pōt intelligi quæstio, vt sit dubitatio. nunquid super incidenti sit pronunciandum ante. & nunquid diu ante litem principaliter motam debeat terminari: an simul cum ea (vt sic dixerim vno brodio.) & illo quarto modo procedit quæstio nostra, in qua Cy. distinguit. aut quæris: vtrùm sit pronunciandum super emergenti: aut super incidenti. Si super emergenti: vt super exceptione, quæ tangit processum, & non causam (vt exceptio opposita contra procuratorē, contra iudicem, contra emptorem, & simil.) & in istis est pronunciandū expresse, vel tacitè, antequàm procedatur in principali. Sic intelligitur alleg. l. liberis. in fin. & l. qm̄ Alexandrū. de adul. & C. de dila. l. à procedente. Ratio est, quia non pōt aliter in causa procedi. ¶ Aut quæris, nunquid sit pronunciandum ante super incidenti (vt super exceptione, quæ tangit causam, & negotiū.) & tunc refert: aut sunt tales exceptiones, quæ respiciunt causam, & negotiū tm̄: aut sunt tales, quæ possunt tangere vtrumq;, scilicet negotium, & iudiciū. Si sunt tales, quę nō respiciunt nisi negotium, & principalē causam tantū, vt exceptio solutionis, vel metus: vel quia dico iste non pōt succedere; quia spurius, & simi. in istis nō potest pronunciari ante: sed iudex pronunciat super toto simul simpliciter, vel in vim causæ, siue sit ista talis exceptio incidens peremptoria, siue dilatoria solutionis. sic intelligitur l. 1. de ordi. iudi. & l. 2. de ordi. cog. ¶ Si verò sunt exceptiones, quę incidūt, quæ tangunt, & respiciūt vtrunque, scilicet causam principalem, & iudicium. vt sunt exceptiones rei iudi. iusiuran. & trāsactio. ¶ Et tunc subdistingue. aut opponuntur per modum emergentis, scilicet ad impediendum processum: & tunc idē, quod in alijs emergentibus, scilicet vt ante pronunciandū sit; quia non potest alias super principali procedi. aut opponuntur per modum incidentiæ (idest per modū victoriæ obtinendæ in principali) & tunc est dicendum, quod dixi. s. in his incidentibus, quæ respiciunt tantùm negotium principale. Ita dicit Cynus. in l. 1. C. de ordini. iudi. cui satis cōcor. quod no. hic Ioan. Cal. & Ioan. An. post Hosti. dicūt enim, ꝙ super omni exceptione (cuius pronunciatione non facta, principalis quæstionis processus expediri nōn pōt) est pronunciandum: vbi iudex sit talis, qui pronunciare non possit. Intelligo tamē tunc quod per comp. primò pronunciabitur. ¶ Si verò principalis quæstio pōt expediri, dato quòd non pronuncietur super exceptione: tunc non est necessariò pronunciandum: potest tamen pronunciari, nec ꝓpea vitiatur, quod agitur. alleg. Dec. super eo. de appel. & sic pōt intelligi de elec. c. cum dilecti. & de fide instrumen. c. cum Ioannes. cum istis cōcor. Bar. in d. l. 1. de ordi. iudi. vbi idem dicit. per alia tn̄ verba dicit. n. ꝙ aut exceptio opponitur ad impediendum processum. & super ea est pronunciandū de necessitate, vt d. l. à procedente. & l. liberis. in fin. & l. 3. de preua. aut opponit ad iustitiā causæ: & tunc non est pronunciandū, vt hic. quod intellige de necessitate. potest tn̄ iudex, si vult, vt l. intra vtile. de minoribus.

¶ In casu tn̄, quo debet pronunciari. quid iuris, si omittatur, & iudex ad vlteriora procedit: an vitiabitur processus? dicit Bart. in l. à ꝓcedente. C. de dila. quòd qn̄ iudex, non obstante cōtradictione ꝓcessit: tūc habet locū. c. interposita. de app. ꝙ si exceptio erat legitima: & exceptionem obijciens causæ se obtulit probaturum: eo ipso, ꝙ iudex eam non admisit, eum grauauit. ¶ Sed si se obtulit probaturum: tunc habet opponens de grauamine appellare: & in causa appellationis veritatis exceptionē docere, vt ibi patet. ¶ Qn̄que iudex veritatē, & iustitiam exceptionis examinat, & inquirit. & tn̄ ea non obstan. vltra ꝓcedit. tunc dicit, ꝙ pp hoc, ꝙ super exceptio. causæ non sit pronunciatum, processus non est nullus, nec etiam annullandus. nam procedendo vltra tacitè super exceptione, pronunciat ipsam non obstare: sicut pronunciando diffinitiuē, tacitè pronunciat super emergenti incidenti, vt l. 2. de ordi. iud. ¶ Ita procedēdo in causa, tacitè ꝓnunciat super emergenti: quæ respicit processum. posset tamen pars, quæ talem exceptionem opposuit, appellare. quia per processum ad vlteriora videtur eam iudex tacitè reprobare, ad hoc. c. exhibita. de iudi. & c. suborta. de re iudi. de ista quæstione vide in Spe. de exce. §. si. ver. propositis. & l. si quæramus. de testa. per Bar. & Bal. ¶ Ex prædictis etiam apparet, quæ dicatur quæstio in-
10 cidens: & quæ dicatur emergens. † Nam incidentes sunt, quæ
11 respiciunt causam principalem, sīn se. ¶ † Sed emergentes respiciūt processum, & ordinem iudicij. & ita tenet hic Io. Cal. & Cy. in d. l. 1. de ordi. iudi. per quod patet, ꝙ opi. quam sup cognitione emergentium, & incidentium ponit hic Bart. non sit bona. dum dicit, ꝙ incidens dicitur illa, quę habet causam vetustiorem litis, & præcedit iudicium: vt pactū de non petendo: exceptio rei iudi. & præscriptio iurisiur. & si. ¶ Emergēs autem dicitur illa, quæ post litem motam nascitur, & in ipsa lite: vt exceptio contra procuratorem: cōtra iudicem: contra libellum & si. ¶ Ista non videntur bene dicta, ꝙ incidens pōt nasci, etiam post litem: vt pactum de nō petendo. iusiur. & si. ¶ Et econtra, emergens pōt habere originem ante litem: vt excōicatio, & si. dic vt s. videlicet, ꝙ incidēs dicitur, quæ concernit merita principalis causæ. ¶ Emergens dicitur, quæ concernit processum, & iudicium, secundùm Ioan. Cal. ¶ Vltimò materiam prædictam ponit Innoc. in c. cum inter s. de elec. sed hic melius cadit.

A D D I T I O N E.

a ¶ Alius articulus. Articulus quare dicatur, vide glo. in ver. rationabili. & Doc. in c. si. de confes. in 6. Bal. in l. 2. §. quod obseruari. C. de iura. calum. Specu. de post. & ibi Ioan. An. & Bal. in additio.

b ¶ Non emergentibus. no. quæ dicatur quæstio emergens, & quæ incidēs. Adde Abba. post glo. hic in c si. Bal in l. 1. C. de ordi. cog. Panor. hic in ver. venio ad secundum.

S V M M AE.

1 *Pœna legis Iuliæ de vi priuata, quæ sit.*

2 *Abbati agenti pro rebus monasterij obstat proprius dolus, & exceptio.*

3 *Spoliatus debet incontinenti probare exceptionem spoliationis: aliàs non admittitur.*

4 *Spoliatus si repetit rem à vero domino, ad quem illa peruenit: quid iuris.*

5 *Res si reuertatur ad antiquum dominum post præscriptionem perfectam, potest ipsam dominus licitè retinere.*

6 *Iudicium restitutorium, hoc est interdictum vnde vi, datur tantū contra spoliatorem.*

7 *Ius alteri competens potest deduci in iudicium in modum actionis.*

8 *Exceptio ad quem effectum tenat: & ad quem actio.*

9 *Reus prius admittitur ad probandum suam exceptionem: quàm actor suam intentionem.*

10 *Spoliatus ante restitutionem sibi factam non cogitur respondere suo spoliatori.*

11 *Restitutio an sit fienda, spoliatione probata in modum exceptionis.*

Crimen

12 *Crimen probatum per modum exceptionis non venit puniendum pœna ordinaria: an possit extraordinaria.*

13 *Testis, cuius testimonium reprobatur: non per hoc efficitur infamis. Est tamen infamis saltem de facto.nu.23.*

14 *Exceptio criminis repellit aliquem ab officio, vel munere publico.*

15 *Famosi repellũtur à munere iudicandi, ab officio, & munere publico.*

16 *Iudex an possit ex officio opponere crimen exceptionis, nemine se opponente.*

17 *Expressio rerum non debet necessariò fieri in libellis, quando agitur contra dolosum, vel spoliatorem.*

18 *Persona actoris sic debet esse certa, sicut & rei.*

19 *Libellus generalis admittitur, si declaratio non petatur.*

20 *Iudex secundùm quam speciem actionis debet iudicare.*

21 *Conductor licèt teneatur locatori: non tamen per hoc tollitur actio, quæ nascitur contra inuasorem.*

22 *Prælatus si agat nomine ecclesiæ, non obstat ei exceptio de spoliatione, quã non fecit nomine ipsius ecclesiæ: sed nomine suo tantùm.*

24 *Causa cõuentionis, & reconuentionis an possit terminari eadem sententia.*

25 *Excommunicatio si opposita est per modum exceptionis: vt quia appellatur à testimonio, vel ab electione: an debeat vitari, si probata fuerit excommunicatio: & vide nu.28.*

26 *Actor si super aliqua re, quam petebat, repulsus fuit exceptione excommunicationis ab agendo: si postea contra eundem, vel alium agere iteratò incipiat: an poterit repelli ex vi interlocutoriæ primi iudicij.*

27 *Petens absolutionem ab excommunicatione: & quia probatum est per modum exceptionis, quòd fuit excommunicatus, & repulsus pro manifesto: si iterum de nouo petit absolui: an erit audiendus.*

29 *Criminaliter agens si non obtinet, potest de eodem crimine agi ciuiliter.*

30 *Exceptio spoliationis cui competat. Et contra quem. nu.32. Et in quibus causis prosit, & habet locum. nu.36. Et an possit opponi in causa recõuẽtionis.n.39. Et an interrumpat præscriptionẽ.n. 40.*

31 *Spoliatus an possit cedere exceptionem spoliationis.*

33 *Exceptio spoliationis an detur contra successorem in dignitate, si facta fuerit spoliatio dignitatis. Et an possit obiici contra se opponentem petenti confirmatio. num. 35. Et an competat contra eum, cui quis tenetur cum sacramento. nu.37.*

34 *Dignitas nunquam moritur.*

38 *Agens interdicto vti possidetis. ne turbetur sibi possessio. vel ne offendatur inquilinus: an possit repelli per exceptionem spoliationis.*

39 *Exceptio spoliationis an habeat locum in causa reconuentionis. Et an interrumpat præscriptionem. nu.40.*

41 *Crimen probatum per modum exceptionis, an veniat puniendum.*

42 *Exceptio criminis si opposita fuerit testi, vel principali, & non probata: an opponens possit conueniri actione iniuriarum.*

43 *Dubium si vertitur, an aliquis fecerit causa iuris sui conseruandi: an causa iniuriandi, præsumendum, quòd causa iuris sui.*

44 *Opponens contra electum crimina, si non probat, punitur.*

45 *Opponens, quòd non probat quod opponit, etiam excipiendo, dicitur calumniari. & potest conueniri actione iniuriarum.*

CVm dilecto. Si reus contra actorẽ spoliationem opponit. aut excipiendo. & tunc prius auditur. & ea probata, respondere non cogitur. Sed per hoc non restituitur. aut agendo: & tunc similiter vtraq; quæstio terminatur. & ea ꝓbata restituetur. & sunt duæ partes. & primò facti, & processus narratio. In secunda iudicis interlocutio, ibi [nos autem.] ¶ Iterum prima diuiditur in tres. prima ponit actoris petitionem. Secũda ibi [citra reorum exceptionẽ.] Tertia verò actoris replicationem. ¶ Iterum secunda principalis facit duo. quia interloquitur, distinguendo duo membra. primum ibi [sed quoniam.] secundum ibi [verùm.] declarat interlocutoriam, probans per duo similia. primũ ibi [quẽadmodũ.] 2. ibi [testes.] Ita distinguit Io. An. ¶ Primò no. ꝙ abbas agebat cõtra istos nobiles. [quia manu armata] &c. ex hac narratione patet, ꝙ isti nobiles inciderẽt in le. Iul. de vi pu. de qua pœna

1 prima gl. † loqt̃, q̃ ẽt tãgit de pœna. qñ est vis priuata. q̃ est 3. partis, & priuationis honoris. ff. ad l. Iul. de vi priua. l. 1. habet aũt locũ vis priuata, cũ res debitoris occupat̃ sine iudicis auctoritate. eo. ti. l. fi. ¶ Secũdò no. libellũ, siue petitionẽ abbatiæ generalem respectu ꝑsonarum [qa contra nobiles.] &c. respectu rerum petitarũ; [quia in prædio aĩmaliũ.] &c. & respectu conclusionis; qa iustitiam de ṗdictis sibi fieri postulabat, &c. quo aũt ista generalitas toleret̃ in prædictis. ĩ. dicã. ¶ Tertiò no. in ver. & circa. ꝙ protestatur quis, cum excipit. qđ hic non facit aĩo contestandi litem. q̃ ꝓtestatio litis cõte. impedit, quantuncũq; esset ad hoc apta. vt no. s̃. de litis cõte. c. 1. ¶ Excipiens aũt, ẽt sine ṗdicta ꝓtestatione, non vr̃ litẽ contestari. qđ dic, vt. ĩ. de litis contest. c. 2. li. 6. nec vr̃ ẽt confi

2 teri, vt in gl. & ĩ. de reg. iu. c. exceptio. eo. li. ¶ Quartò not. † ꝙ abbati agenti pro rebus monasterij obstat ꝓprius dolus, & spo. ¶ Quo aũt hic procedat, ꝙ delictum ꝑsonæ noceat ecclesiæ, no. hic gl. 2. aduerte ẽt, qa ille abbas agebat actiõe ex crimine descendente. s. à vi publica: & tñ sibi obstare vr̃ exceptio spoliationis. qđ qualiter debeat intelligi, not. ĩ. de resti.

3 spo. c. frequens. li. 6. ¶ Quintò no. † ꝙ isti nobiles incontinẽti ꝓbare dñt exceptionem spo. aliàs non fuissent admissi ad exclusionẽ agentis, vt ṗal. c. frequens. Idem in exceptio. vt c. pia. de exce. li. 6. Idẽ qñ qs excipit ad impediendũ executionẽ sententiæ. vt c. veniens. ĩ. de testi. facit qđ no. Bar. in l. 4. §. cõdẽna-

4 tũ. ff. de re iu. ¶ Sextò no. in ver. verũ. † qd iuris, cũ spo. repetit rẽ à vero dño, ad quẽ res illa ꝑuenit: vr̃. n. spo. sic repetẽti posse obiici exceptionem dñij: licèt spoliatori d. exceptio dominij denegetur, vt in c. 1. ĩ. de resti. spo. qđ credo verũ, si ꝑuenit bona fide. Si verò mala fide, dubito, ꝑꝑ. c. sæpe contingit. de resti. spo. vbi dr̃, quòd talis tenetur ad similitudinẽ inuasoris. ¶ Sed ibi loquitur, cum peruenit ad tertium, non ad

5 dominum. Cogita. ¶ Septimò no. † quòd si post præscriptionem completam res reuertitur ad antiquum dominum: põt ipsam ipse dominus licitè retinere. & no. quòd dicit [retentionis commodo.] &c. per hoc enim non videtur sibi cõcedi rei vendicatio cõtra tertiũ possessorem, ad quẽ peruenit. qđ qualiter debeat intelligi, & quo iure, si ad eum reuersa fuerit, possit licitè retinere contra illum, qui præscripsit. dic, vt legi. & notatur in l. si quis emptionis. C. de præscriptio. 30. vel. 40. an. & Auth. nisi tricennalis. C. de bo. mat. ¶ Octauò not.

6 † ꝙ iudiciũ restitutoriũ. i. interdictũ vnde vi datur contra spoliatorem tantùm, vt dicit tex. contra alios verò, ad quos res inuasa peruenit, quę remedia ad possessionem competant, legitur, & no. in c. sæpe. ĩ. de resti. spolia. vbi dicam de multis iudicijs restitutorijs à iure introductis ad recuperandum pos-

7 sessionem. ¶ Nonò. in ver. nos aũt. † ꝙ idem ius alicui cõpetens potest deduci in iudicium in modum actionis, & in modum exceptionis. & hic patet exemplum de spoliatione, ex qua oritur spoliato ius agendi, & excipiendi. Idem in querela inofficiosi testamẽti, vt l. Papinianus. §. si filius. de inofficioso testamen. Idem in restitutione in inte. vt l. nam postea. §. si

a minor. ff. de iureiuran. Idem in compensatione a: quia potest ille, cui pecunia debetur, ad eam principaliter agere. & si contra ipsum agitur, compensare, vt l. ꝙ si in diem. §. si rationem. ff. de compen. & l. si autem. de neg. gestis. ¶ Quãdoque verò competit mera exceptio, & nõ ad idem actio: vt est exceptio solutionis: transactionis de non petendo: rei iudi. & iurisiurã. & si. & tales dicuntur propriè cõclusiones, vt l. 1. ff. de excep. & sũt ꝑpetuę nullo tpe limitatę, vt l. pure. in fi. ff. de excep. doli. aliæ verò primæ habent illã naturã. nam. ĩ. idem tp̃s competunt. ĩ. qđ cõpetit actio, & non vltra. vt hic Inno. in excep.

8 & in alijs dicit. ĩ. eo. c. vltimo. vbi dicã. ¶ Decimò not. † ꝙ ad alium effectũ tendit exceptio, scilicet ad exclusionẽ agentis. ad alium tendit actio, s. ad cõsecutionẽ ꝓprij interesse. iudex

igitur

igitur diligenter aduertat, qualiter aliquid in iudicio deducatur. nam modus, & forma sunt in dispositionibus diligenter considerandi, vt c. Pisanis. de resti. spo. & no. Io. An. in c. exhibita. supra de iudi. ¶ Vndecimò no. in versi. cum ea. quòd debet attendi, quo tempore reus conuentus in iudicio reconueniat actorem. Nam si ex interuallo, habebit locum reg. l. qui prior. ff. de iudi. ¶ Si verò incontinenti post porrectam actionis petitionem, habebit locum, quod leg. & no. supra de mu. pe. c. 1. debet. n. vicissim illo casu vtraq; causa discuti, & eadẽ sñia terminari, vt hic. quod beneficium reo agẽti ex interuallo non competit, vt d. l. qui prior. bene tamen sibi competere videtur, quòd possit etiam ex interuallo agere coram iudice delegato, coram quo tractus est: licèt de suis quæstionibus non fiat mentio in rescripto, vt c. dispendia. §. reus quoq;. de rescrip. lib. 6. quod c. videtur de nouo hoc inducere. dum dicit [conuentionis: vel reconuentionis] &c. nam de reconuentione nõ videtur dubium iure illo, per c. 1. & 2. de mu. pe. &c.

9 ¶ † Duodecimò not. in ver. sed qm̃. quòd reus prius admittitur ad probandum suam exceptionem: quàm actor suam intentionem. Et istud est verum, quando est exceptio dilatoria: sicut est exceptio spoliationis, quæ debet opponi ante litem contest. & non post, vt not. hic Ioa. An. super verbo excep. Talis enim exceptio dilatoria non tangit iustitiam causæ petitionis: sed ipsum repellit à limine iudicij, vt dixi supra c. proximo. & patet hic, dum dicit [abbati respondere non cogerentur.] &c. Cum verò est exceptio peremptoria, actionis exclusiua, non cogitur eam obiiciens primò probare: q̃ actor probet suam intentionem, vt dixi supra c. proximo. in secunda opp. vtrùm autem volens prius admittatur. dic vt l. circa.

10 ff. de probatio. ¶ † Tertiodecimò not. regulam, quòd expoliatus ante restitutionem sibi factam non cogitur respondere suo spoliatori. cõcor. j. de resti. spolia. cap. frequens. lib. 6. vbi opponenti præfigitur breuis terminus ad probandum dictam excep. simile de exco. c. pia. Et nunquid sit idem, si excipiatur contra eum, qui criminaliter agit. vide in Spec. de causa pos. & proprie. §. 1. ver. quid autem. ¶ Incidẽter etiam hic tangit Ioan. And. si spoliationem in modum exceptionis oppositam, & probatam spoliatus principaliter, & per modum agendi in iudicio postea deducit. dicunt quidam, quòd videtur renunciatum dictæ exceptioni. & sic tractabuntur, vt duæ mutuæ petitiones, vt. s̃. in ver. cum ea. alleg. C. de inoffi. test. l. parentibus. & j. de re iudi. c. quod ad consultationem. Io. An. contra. Nam non vr̃ renunciare exceptioni, illud idem deducendo per modum agendi: vt quia ad aliud ꝓponitur, vt exceptio: ad aliud vt actio, vt dixi. s̃. in 10. notabili. ¶ In diuersis ergo infertur de vno ad reliquum, vt l. si maritus. de do na. inter virum & vxo. & l. naturaliter. §. nihil cõe. de acquir. pos. Non ob. contraria. quia locum habent, cum fit transitus de vno contrario ad aliud. & hoc nõ potest fieri, vt l. 1. de furtis. C. de codi. l. fi. ¶ Sed hi non sunt minori cõtrarij, sed diuersi. & vide ad hoc, quod legi. & no. in l. sed si suscepit. ff. de iudi.

11 & l. propter litẽ. de excu. tuto. &c. ¶ † Quartodecimò in ver. verum spoliatione. &c. quòd spoliatione probata in modum excep. non est restitutio facienda. qđ est verum, qñ de spoliatione excipitur contra eum, qui ciuiliter agit. ¶ Sed si excipitur contra eum, qui crimen intendit | de spoliatione ab eo facta, probata spoliatione fiet restitutio. sic intelligit Io. oĩa iura illius q̃stionis. 2. & ibi ita not. in c. 1. ¶ Et Io. An. qui remit

12 tit ad Spec. de peti. & pos. §. 1. ver. illud aũt &c. ¶ † Quintodecimò not. in ver. quemadmodum. ꝙ crimen probatum per modum exceptionis, non venit puniendum pœna ordinaria, vt dicit tex. extraordinaria verò pœna an puniri possit: videtur, quòd sic, vt l. nullum. C. de testi. sed ibi loquitur, cum crimen incidit, vel emergit in processu causæ. quo casu si tangit causam, de qua agitur: videtur puniendum pœna ordinaria, vt c. cum super. de confessis. Si non tangit, videtur, quòd extraordinaria pœna puniatur, vt dicta l. nullũ. & c. fin. de iure-

13 iuran. lib. 6. & c. veritatis. infra de dolo, & cõtu. ¶ † Sextodecimò no. quòd testis, cuius testimonium reprobatur, non per hoc efficitur infamis. concor. l. Lucius. ff. de his, qui no. infa. dicit tamen hic Io. And. quòd tales propter suspicionem calumniæ repelluntur ab accusatione. 2. q. 1. c. prohibentur.

14 ¶ † Septimodecimò not. quòd exceptio criminis repellit quẽ ab officio, vel munere publico, vt hic patet in teste. Idem in accusatione. Idem in promouendo ad officium, vel beneficium. de accu. c. 1. & c. veniens. & c. super literis. vel ad caute-

15 lam. ff. de suspec. tut. & l. 3. §. præterea. & §. si tutor. † A prædictis enim, & à munere iudicandi, & aliis publicis actibus repelluntur famosi. vt l. nec famosi. C. de digni. lib. 12. & c. inter dilectos. de excess. præla. & infra de testi. c. licèt ex quadam.

16 ¶ † Vtrùm autem iudex possit ex officio hoc opponere, nemine se opponente. dic quòd sic; quia tractatur de publica vtilitate. quo casu & omnibus aliis potest impendere suum officium non petitum, vt l. 4. §. hoc autem iudicium. de damno infec. ¶ Decimooctauò no. Io. An. post Hosti. quòd aliud est protestatio, aliud est exce. aliud actio. Qui enim protestatur, dicit se ius habere, & precludit viã aduersario: sed nõ consequitur condemnationem. qui verò agit, eius intentione probata, consequitur condemnationem aduersarij, vt l. qui accusare. C. de eden. ¶ Expeditis not. venio ad oppos. & primò opp. extra gloss. breuiter dicitur hic, quòd abbas narrauit in libello, quomodo in prædiis animalium, & aliis dãnificare. &c. & sic non specificatis rebus, admissa fuit petitio incerta, & obscura. Sed contra de l. ita fidei. ff. de iure fis. & c. 1. 2. & 3. de libel. obl. vbi petitio debet esse certa. ¶ So. Ioan. Andre. super ver. aliis. quòd illa damna non principaliter, sed accessoriè petebantur. & sic valet super accessoriis certa petitio. ff. de vi & vi. ar. l. 1. §. qui. & infra de sep. c. certificari. per Inno. & in Specu. de libell. concep. §. iam nunc videndum. ver. item talis. Ista so. licèt possit esse vera in se: nõ tamen quò ad text. vbi patet, quòd illa damna petebantur

17 principaliter. dices ergo, † quòd quando agitur contra dolosum, siue spoliatorem: non debet fieri expressio rerum necessariò in libello. quod patet; quia non tenetur qui agit, dicto casu probare res, quas petit, specificè: sed probata violentia, siue dolo, probantur res per iuramentum cum taxatione iudicis, vt l. si quãdo. C. vnde vi. & c. vltimo. s̃. quod metus causa. quod ergo non debet specificè probari, non est necesse specificè in libello declarare. quod not. ¶ Secundò op.

a de incertitudine personarum. a quia actum fuit contra nobiles de Arone, non expressis nominibus. quod vr̃ intolerabi

18 le. † quia sicut debet esse certa persona actoris: sic & ꝑsona rei. 4. q. 4. c. 1. Incertitudo. n. personarum oẽm dispositionẽ vitiat. exempla habes supra de arbi. c. innotuit. ¶ Sol. dicit Inno. si isti nobiles cõueniebantur, vt vniuersitas, non fuit necessaria expressio personarũ: si verò vt singuli, tũc secus. Nã quot fuerunt nobiles, tot fuerunt actiones cõtra singulos. ff. de iniuriis. l. si plures. vtrùm autem teneatur quilibet insolidũ, vel in parte. dic vt nto. in c. sicut dignũ. de homici. ¶ Tertiò ad idem opp. & videtur, quòd libellus non debuit admitti: quia fuit conclusio generalis, & vaga: dum in ea dicitur, ꝙ iustitiam sibi fieri postulabat. &c. non ex facto hic narrato (scilicet quòd manu armata venientes in prædiis animaliũ, &c.) resultant plures species actionum. Resultat enim crimen l. Iul. de vi. pub. vt in gloss. 1. resultat actio furti. actio l. Aquil. & certum est, quòd aliter fit condemnatio vno modo, quàm alio: debuit ergo libellus ille reiici cum tàm vaga conclusione: quia nõ licet in tãto crimine vagari, l. itẽ exigi. ff. de dolo. & c. tuæ. de procurato. ¶ Solu. dicit Io. And. quòd hoc processit ex fatuitate nobilium, qui hoc non petierunt: † vnde libellus etiam generalis admittitur, si declaratio nõ

19 petatur, vt l. fina. C. de an. excep. ¶ † Sed tunc dubium re-

20 manet, secundùm quam speciem actionis debet iudex ferre sententiam. dicit primò considerandum, si potest ex

actis constare, quam fuerit prosecutus: & secundùm illã condemnare. Si verò hoc non põt apparere: fiet condemnatio secundùm illam, quæ minorem pœnam non continet, ar. ff. de pœnis. l. interpretatione. & l. si præses. de hoc in Spec. de libel. concep. §. iam nunc videndum. versi. ex his. & dixi plenius. s. de libelli obl. c. 2. &c. ¶Quartò op. & videt, ꝙ cõtra istos nobiles abbas debuerit agere coram iudice seculari, vt c. si clericus laicum. s. de foro compe. ¶Sol. isti erant de tpali iurisdictione Ecclesiæ: vel potuerunt ẽt conueniri coram iudice Ecclesiastico, vt c. cum sit gñale. de fo. compe. ¶Quintò opp. dr hic, ꝙ isti nobiles egerũt contra abbatem. quia per ipsius dolum perdiderunt castrum Syraci, &c. Sed contra hoc opp. & videtur, ꝙ debuerunt agere contra custodes: qui debebãt se defendere, si potuerunt: aliàs tenentur, sicut conductor loca-
21 tori, vt dicto. §. exercitu. Ego dico, † ꝙ licèt cõductor, siue custos teneatur, vt dixi. non per hoc tollitur actio, quæ nascitur contra inuasorem, ẽt si custos sponte eam sibi traderet, vt l. peregre. §. quibus explicitis. ff. de acqui. pos. & l. 1. §. si seruus. ff. de vi, & vi ar. ¶Sextò op. & vr, ꝙ non solum si per modum exceptionis: sed ẽt si per actionis spoliatio deducatur in iudicium, non teneatur spoliatus aduersario respondere, vt. j. de restitu. spolia. c. ex quæstione. ¶Sol. hic loquitur, cum fit reconuentio: vel conuentio super alia re diuersa. Ibi verò loquitur, cum fit reconuentio super eadem re. vt ibi no. ¶Septimò opp. dicitur hic. ꝙ si in modum exceptionis de spoliatione facta per abbatem opponitur, nõ coguntur isti nobiles sibi respondere super damnis illatis monasterio. sed contra delictũ personæ &c. 16. q. 1. c. si episcopi. ¶Sol. dicit gl. 3. Cõuentus cõsensit abbati in ista spoliatione castri ab initio, vel ex post facto. Idem Io. Tan. Gof. & Phi. de hoc infra de simo. c. dilectus. & de dolo, & contu. c. 1. in gl. arg. ꝙ Host. dicit, monasterium teneri. quia res ad ipsum peruenit. & ipsam possidebat. vt sic non subiiciat lucrum ex dolo abbatis, sicut non debet damnum pati. ff. qđ metus causa. l. si cum exceptio. §. Pedius.
22 Ex his collige à contrario sensu. † ꝙ si prælatus agat nomine ecclesiæ, non obstat sibi exceptio dispoliationis: quam nõ facit nomine ipsius ecclesiæ: sed nomine suo tm̃, vt ff. de in ius vo. l. quæsitum. & de resti. spoli. c. frequens. lib. 6. vbi super vlti. gl. vide concordantias ad hoc. Si verò ageret nomine suo, obstaret sibi exceptio spoliationis factæ, siue nomine suo, siue ecclesiæ. sicut dicimus in interdicto vnde vi, quo non solũ tenetur, qui spoliauit suo nomine: sed ẽt ille, qui nomine alieno, vt ff. de vi, & vi. ar. l. 1. §. quoties. ¶Octauò oppo. dicitur, ꝙ probato crimine in modum exceptionis, non sequitur punitio, propter talem probationem. Sed contra. j. de conces. præb. cap. ex parte. 14. q. 3. c. ecclesiæ. ¶Solu. vt in gl. penultima. in princip. quæ respondet ad contraria ibi, & ad cõtraria signata superius. ¶Nonò oppo. & videtur, quòd testis, cuius testimonium reprobatur, non euitet infamiam, vt. j. de te-
23 sti. c. cum tu. ¶Sol. vt in gloss. fi. & pen. quæ dicit, † quòd licèt non sit infamis: tamen ex tali reprobatione intantum grauata est eius opinio: quòd repellitur à promotione, & est infamis, saltem de facto. quod sufficit ad repellendum à dignitate, vt l. Cassius. de sena. & l. 2. ff. de his, qui not. infamia. & qđ
24 not. in c. super eo. supra de electio. ¶Decimò op. dicitur hic, quòd in ver. cum ea in modum &c. quòd causa cõuentionis, & reconuentionis debet eadem sentẽtia terminari. & sic vna sententia. ¶Sed contra, imò videtur, quòd plures sententiæ dici debent propter petitionem plùrium rerum. ff. de iniur. l. 1. Solu. dicit gloss. quòd vna sententia dicitur: quia continuò vna post aliam fertur. & sic continuatio successiua fingit vnicam sententiam esse, argu. l. Arethusa. ff. de sta. ho. re vera tamẽ duæ sunt sententiæ d. l. 1. & vide qđ remissiuè tangit Bar. in l. 1. §. si plura. ff ad Turpil. & l. scire debemus. de verbo. ob. ¶Venio ad quęstiones, ex quibus maior apparebit vtilitas huius. c. quo ergo primò. vtrùm quod hic dicitur, quòd causa conuentionis, & reconuentionis debeat eadem sententia terminari, sit semper verum. gl. quæ incipit. nam scisti. &c. dicit, quòd sic, intantum quòd non valet sententia super vna, nisi feratur super alia: vel saltem appellandum est, vt l. 1. §. si. ff. quæ sen. sine ap. re. ¶Sed ex ista connexitate videtur sequi posse multiplex absurditas: pone enim, quòd de vna causa statim liquet. altera exigit longiorem tractum. Vel pone, quòd in vna sunt feriæ, in alia non: vel in vna appellatur ab aliquo articulo, & non in alia: quòd debeat supersederi in illa alia, de qua liquet: vel (vt in secundo exemplo) non sunt feriæ: vel à qua non est appellatum, vt in tertio exemplo videtur absurdum. pone etiam, quòd recõueniens repellitur per exceptionem dilatoriam. Iniustum videtur, si pendet super ipsa exceptione cognitio: quòd debeat in alio supersederi. Istorum timore (vt arbitror) dicit hic Vin. quòd si ambæ vicissim tractari non possent (quia fortè liqueat prius de vna quàm de alia) ferentur sententiæ diuisim, arg. C. de compensa. l. fin. ad hoc alleg. Ioan. And. quod post eum no. de duobus præbendam petentibus. de sponsa. duorum. super rubrica. ¶Item reconuenientibus potest opponi aliqua exceptio dilatoria exceptionis, spoliationis: vel alia repelli poterit. intra de excep. cap. cum inter. poterunt ergo illæ sententiæ diuidi propter difficultatem probationum, & efficaciam exceptionum. ¶Alij dicunt, quòd debet supersederi super illa, de qua liquet, donec liqueat de alia: vt sic secundum reconuentionis naturam, eadem sententia ambo terminentur. quæ opi. secundùm Ioan. And. magìs cõgruit subtilitati iuris. licèt prima sit æquior: nec vna quæstio impediat decisionem alterius, de qua liquet. remittit ad no. per eum in additione Spe. de conuen. §. videndum. super ver. iudex. ¶Sed secundùm primam opin. nunquid differetur exceptio ipsius super vna, donec feratur sententia super alia: videtur, quòd sic, per præal. l. 1. §. fi. ff. quæ sen. sine app. Vin. dicit hoc verum, si decisio alterius facto eius, pro quo lata est sententia, differatur, arg. ff. de eo per quẽ fa. l. 1. §. 2. aliàs secus. ar. contra. infra de re iud. c. cũ. I. & A. sed ibi non fuit reconuentio: sed remotus est abbas, dilata correc. Capituli. vbi tamẽ dixit hunc modum procedendi vicissim non esse necessarium. vide in spe. de reconuen. §. penul. post prin. & in ver. sequẽ. vide de materia. ad id etiam, quod dixi, cum in vna causa occurrunt feriæ, & non in alia: vtrùm in illa alia procedatur: vel propter naturam reconuentionis procedatur in vtraq;. vide quod subtiliter notat in cle. sæpe. de ver. sig. ver. si verũ. in glo. super ver. voluerit. ibi plenè an priuilegium cãæ intentatæ per viam reconuentionis ꝓsit in prima. Vel econuerso priuilegia primæ respectu ordinis procedendi prosint alteri vi cõicationis. Quid dices in alio exemplo, cum à sententia lata super vna ex his causis appellatur? dicit Host. quòd illo casu etiam diuidentur. poterit tamẽ ille, qui appellauit, recusare vt suspectum iudicem à quo. & sic beneficio recusationis supersedebit in causa, in qua nõ fuit interposita app. infra de app. c. proposuit. ¶Contrarium tenet Io. An. scilicet quòd ex hac causa tantum. sed ꝙ sit lata sententia contra eum, non est iusta causa recusandi iudicem, vt ipse no. in c. ad hoc si in vna. de ap. Et vide qđ not. Ioa. An.
25 in c. dispendia. in glo. sed si reus. de rescrip. lib. 6. ¶† Secundo principaliter quæro. pone. quòd opposita est excommunicatio per modum exceptionis, vt repellatur à testimonio: vel ab electione. nunquid debet vitari, si probata fuerit excõicatio? Istam quæstionem format glo. pe. & dicit, ꝙ sic. si ex tali facto publica laborat infamia. Host. post Fran. ꝙ idẽ est dicendũ: & si non laboret, dummodo constet qualitercunq; de excõicatione. & hoc propter periculum cõionis. allegat c. excep. de excep. Ita tamẽ, ꝙ occultus occultè: & publicus publicè vitetur. 2. q. 1. c. si peccauerit. ¶Aduertẽ, vt præcedẽtẽ q̃-
26 stionem clarius intelligas, format al am Inn. quæ est talis. † si actor super aliqua re, quam petebat. ista exceptione excommunicationis repulsus est ab agendo: si postea contra eundem, vel alium agere iteratò incipiat: nunquid poterit repelli

repelli ex vi interlocutoriæ primi iudicij, per quam in primo iudicio repulsus fuit? respondit, q̄ nō: nec per probationes primi iudicij publicabitur excōmunicatio in secundo, ar. ff. de excep. rei iudi. l. cum quæritur. & l. seq. ¶ † Idem dicit
27 si quis petat absolutionem ab excōmunicatione a & quia ꝓbatum est per modū exceptionis, q̄ fuit excōmunicatus pro manifesta, repulsus est ab eius petitione: nūquid si iterū de nouo petat absolui, erit audiendus? dicit, q̄ nō: nisi primò satisfaciat. de sen. exc. c. solet. §. in prima. lib. 6. ¶ Sed per ꝓbationē, siue per sniā primi iudicij (nisi de nouo iterū conuincatur) nec in alio iudicio repellitur: nec excōmunicatus nūciabitur: nec subtrahent sibi sua beneficia: nec aliàs grauabit manus iudicis cōtra eum, cū ad hoc non sit actum. Sed ad hoc tantùm directè actū est. vt à petitione absolutiōis. qđ & reus est consequutus. Sed istud non videtur bene dictum; quia eo ipso quòd petijt se absolui: videtur fateri se excōmunicatum, vt s. de elec. c. venera. ergo poterit denunciari, & manus iudicis contra eum grauari. ¶ Sol. potest esse, quòd hoc petijt ad cautelam [quia bonarum mentium est.] &c. 5. di. c. ad eius. Host. tamē dicit, quòd nō est præsuméda cautela, nisi hoc exprimat, vt patet de sen. exc. c. super eo. & d. c. venera. ver. sunt quoq;. fatet tamen Innoc. q̄ nō auctoritate huius, siue repulsionis ab absolutione petita: sed auctoritate prioris, sine qua ipsum ligauit, pōt eum facere publicari excōmunicatum, & grauari manus cōtra ipsum. 11. q. 3. c. curæ. & de treu. & pa. c. 1. & j. de app. c. pastoralis. Addit Inn. ad prædicta, quòd licèt sententia interlocutoria, qua repulsus quis est ab agendo, propter sententiam excōmunicationis: vel à petitione absolutionis ab ipsa, non obstet eidē agēti ex alia causa, nisi iterū conuincat: secus tñ est, secundū eū, si quis dicat sniam excōmunicationis latā cōtra se nullā, vel iniustam: & alio se opponente, & probante contrariū repellat. Ista em̄ repulsio nocebit sibi, ex quacunq; causa iterū agat, si sententia excōmunicationis pronunciabit iusta, postq̄ principaliter de eius iustitia agebat. & sic nō vigore repulsionis, sed confirmationis primæ sentētię repellitur ī omni iudicio. facit quod no. Inno. s. de offi. dele. c. cū contingat. & illa est ratio differentiæ inter istū casum, & alios p̄cedētes: qa ibi tm̄ ille, cōtra quē excipit de excōmunicatiōe, ea ꝓbata repellit. in vltimo verò casu nō tm̄ repellit: sed etiā cōfirmat, per not. in d. c. cū cōtingat. Host. circa prædictas cōsiderationes Inn. dicit, q̄ ipse in hoc, sicut in multis, fuit nimis ciuilis, & subtilis. quæ subtilitates pñt habere locū in alijs causis. sed in prædictis casibus, in quibus agit de periculo aīarū, nō est habēda ita subtilis cōsideratio, vt s. de iudi. c. dilecti. de do. & cōt. c. 1. ¶ † Et ideò concludit Host. q̄ qualitercūq; excōmunicatio in iudiciū deducat, siue agēdo, siue excipiendo, si de ea
28 cōstet per cōfes. vel ꝓbationes (quia ex hoc reddit notoria) obstabit sibi in quocūq; alio iudicio. & nō solùm inter eosdē: sed inter quoscūq; alios. ¶ Ratio differētiæ est inter excōmunicationē, & alias cās: qa excōmunicatio in una ecclesia apud oēs ligat. & ab oībus est vitādus. 3. q. 4. c. nullus. & 3. q. 5. c. qsqs. 11. q. 3. c. 2. Et Inn. idem dicit in simoniaco in ordine, vt no. j. de simo. c. tanta. idem de fornicatione. j. de coha. cle. & mu. c. nostra. ¶ Idē in periurio, vt patet in eo, qđ le. & no. de test. c. testimoniū. §. 1. In his em̄, & similibus, in qbus agit de periculo aīarū multarū, nō litigantiū tm̄: non est curādū, qualitercūq; cōstet, vel actū fuerit: secus est, qñ ageret de interesse cōcernēte singulare interesse istius, & illius. ¶ Isto enī casu vendicat sibi locū reg. res inter alios acta &c. vt c. quāuis. j. de re iud. & l. cum quærit. & l. an eandē. de excep. rei iu. & q̄ in alijs excep. q̄ prædictis verum dicat Inno. probabit ex sequenti quæstione. ¶ Tertiò quæro principaliter. pone q̄ isti nobiles succubuerunt in exceptione spoliationis opposita cōtra abbatem: nunquid poterunt postea directò agere: & sic eandem quæstionem spoliationis refricare? gloss. fin. ibi [sed pone] tenet hic, q̄ sic: quia ad aliū finē excepit. s. ad repul-
29 sionem abbatis. & nunc ad aliū finem agit. † sicut qui primò egit criminaliter, & non obtinuit, pōt de eodē crimine agere ciuiliter, vt in glo. ¶ Et aduerte, qa differt illa quæstio à quæstione præcedenti. Ibi enim quærit, cum aliquid est deductū in vno iudicio per modū exceptionis, possit illud idē in alio iudicio refricari similiter p modū exceptionis. hic verò quæritur, si in alio iudicio pōt refricari per modū agendi: & dicit glo. q̄ sic. ¶ Et est tertius casus, cū per modū agendi actū est de spoliatione: an sententia ibi lata prosit, vel noceat. Si p modum exceptionis in alio iudicio deducat. quod tenet hic Io. An. super illa gl. qui post eā quærit de ꝓbationibus factis sup exceptione: an ꝓsint super actione postea sup eadē spoliatione intentanda, tenet glo. q̄ non: nec aduersarius cōsentiret. j. de test. c. veniens. 2. Goffr. alleg. de testi. c. pñtata. & C. eo. l. fi. ¶ Et hæc vera secundùm In. & Host. in probatione testium. secus in ꝓbatione per confessionē: quæ facta in uno iudicio facit fidē in alio. s. de elec. c. per inq̄sitionē. vbi vide p Io. An. p p̄dicta tñ nō est illa materia declarata. Et ideò ut plenius liqueat: vtrùm scilicet, quod decisū est p modū exceptionis, possit in alio iudicio per uiā actionis principaliter refricari. ¶ Sic distingue sm̄ do. Io. Cal. aut pronūciatū fuit su per exceptione dilatoria. & tūc de illa, hoc non obstan. poterit agi, vt in illo c. vel super peremptoria, proposita tñ in vim dilatoriæ. ar. j. de test. c. veniens. 2. aut est peremptoria: & tūc aut est peremptoria, quæ non stat per se: nisi quātū concernit principalē actionem. vt exceptio pacti: solutionis: & similes. & tunc deficit practica, scilicet, q̄ ex eis agat, imò etiā tales omissæ ante sententiā postea opponi non pñt ad impediendā executionem, ut C. sen. rescin. non pos. l. peremptorias. & j. de re iud. c. suborta. Aut per se stant. & tunc aut tendunt ad eundem finem propositæ per modum excep. sicut actionis. & tunc pronunciatio facta super illis, etiam per modū exceptionis propositæ, parit exceptionē rei iud. ut l. qđ in diem. §. 1. de compen. l. si aūt. §. 1. de nego. gest. & supra de elec. c. cum dilecti. aut est talis, q̄ tendit ad aliū finem proposita per modū excep. & ad alium directè. & tunc aut nō fuit plenè cognitum. & tūc nō obstat volenti de illa agere. ff. de his qui sūt sui, vel ali. iuris. l. pe. & de li. agno. l. si quis alij. §. si vel parēs. Aut fuit plenè cognitum. & tunc aut est de præiudicialibus ex parte vtriusq;: vt est quæstio filiationis, libertatis, & libertinitatis, vt Inst. de ac. §. p̄iudiciales. & nō obst. volēti agere ex ea. vt l. 2. 2. Resp. de ord. cognitio. & ibi not. Aut est alia: & tunc si actor in ea obtinuit, reus in ea poterit agere. ff. de eui. l. vendicantem. & l. se. sed si reus obtinuit, (quia probauit.) tunc actor vlterius non audiet, volens agere super ea, arg. l. fundi. & l. fundū. ff. de excep. cum si. licèt hæc diffinitio videatur æqua: tamen plus placet, q̄ ex quò quis non consequitur excipiendo, & consequi potest agendo. & sic cum ad diuersum finem tendit quæstio proposita per modum excep. & directæ actionis: pronunciatio facta super exceptione, non parit exceptionem volenti agere directè. quia alius est modus proponendi nunc, quàm primò, & ad finem. & hoc sufficit, vt dicta l. cum quæritur. & l. an eandem. §. fi. & ad leg. fal. l. penult. ¶ Ad iura allegata, quæ videntur probare contrariū: dic, quòd ad id, qđ actum erat primò, includebat id, ad q̄ agitur secundò. & ideò non est finis, vel effectus diuersus, ut l. si quis cum totū. de excep. rei iud. l. fundi. & l. fundū. præal. & sic etiam loquitur l. si cum argentum. §. si fundum. eo. ti. ¶ Et illa est eius distinctio, subdens, q̄ per prędicta multū iustificatur, quod ipse no. post Inno. j. de pur. ca. c. penul. vbi dicit, q̄ si non obstante exceptione criminis proposita in causa, is, contra quē excipiebatur, non oppo. quominus possit de illo crimine accusari: vel inquiri. quia qui excipit, nō agit. Ita dicit in commento c. s. proximo. ¶ Bart. aliter, & sic distinguit. aut super exceptione pronunciatur in casu, quo summariè est processum: & tunc nunq in alia causa nocet, vt l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudicata. & ita

ita intelligit dicta Inn. ꝭ. eod. c. fi. circa finem magnæ gloss. Aut pronunciatur super exceptione in causa, in qua plenè cognoscitur. & tunc aut contra agentem pro excipiente: aut econtra. primo casu, aut iudicium est accessorium, & quodāmodo dependens ex primo (vt in stipulatione pœnali.) & tūc qđ semel decisum est, non potest in alio iudicio refricari, vt l. q Romæ. §. duo fratres. de verb. obligationi. aut illud aliud iudicium est principalius: vel æquè principale. & iterum poterit refricari, vt l. sed si ante. ff. de excep. vbi si egi confessoria, & aduersarius excepit, dicens me nō dominum, & succubui, non obstat mihi agenti postea rei vend. secundo casu, quando econuerso, scilicet pro agente contra excipientē. & tunc aut illa pronunciatio respicit fauorem status: & non potest in alio iudicio refricari, vt. l. 1. C. de or. iudi. & ibi no. in ult. glo. Aut non respicit fauorem status. & tunc distingue. Aut in primo, & secundo iudicio proponitur ad eundem effectum. & non potest iterum refricari, vt l. quod debetur. de compē. Aut tendunt ad diuersos effectus: & tunc potest, vt l. vendicantem. in fin. & l. seq. de euic. Et illa est distinctio in d. §.

30 duo fratres. ¶ † Quartò quæro cui competat ista exc. spoliationis. Respondeo, ꝙ competit illi, cui competit interdictū vñ ui. s. spoliato, & successoribus suis, vt l. 1. §. interdictū. cū. §. se. de ui. & vi ar. Adde tū, qđ le. & not. in c. frequens. §. illud. de rest. spo. lib. 6. Ibi quò ad causam criminalē intentatā contra spoliatū per spoliatorem: uel quò ad causā ciuilē intentatam. Azo contra eum. Ille dicitur spoliatus, qui spoliatus est tota substantia, vel maiori parte. ¶ Item hæc exceptio datur nō solum spoliato: sed etiam ei, cui competit condictio ex Dec. sæpe. de resti. spo. & ex Decre. querelam. de ele. siue condictio ex leg. C. unde vi. l. si quis in tantam. & l. si quando. Et generaliter, vbicunque iura restitutionem possessionis fieri precipiunt, hæc exceptio locum habet: secus autem, si doli, aut metus, vel alia quæuis exceptio proponatur, per quam possessio non reciperetur. Et est ratio; quia istud non inuenitur iure cautum: nec de natura sui hoc habet. Et ideò quantùm ad hoc, non est talis exceptio attendenda. ¶ Sit etiam ratio. quia in primis non reperitur interuenisse consensus: sed in secundis sic, quamuis extortus per metum, vel per dolum. nō debet ergo tantum fauoris impendi violentiæ cōpulsiuæ: quātum ad istam exceptionem concedendam. fideiussor etiā potest eam obijcere contra creditorem ex persona sua, & etiam ex persona debitoris: quia compensat debitum tam sibi, q̃

31 principali debitori. ff. de compen. l. si quid. ¶ † An autem spoliatus possit cedere istam excep. posset dici, ꝙ si spoliatus cedit interdictum unde vi ad rem recuperandam: ꝙ eo casu cessionarius contra spoliatorem possit opponere istam exceptionem ex persona cedētis, quasi cessa actione, videatur cessa exceptio, quæ oritur ex eodem facto. ¶ Si autem spoliatus vellet cedere exceptionem: non autem interdictum, esset quæstio magis dubia. quòd autem valeat illo casu cessio, facit quòd quæ sunt transmissibilia ad heredes, sunt cessibilia. sicut econuerso quæ non sunt transitoria ad heredes, per cessionem non transeunt, vt l. ex pluribus. de admini. tuto. ¶ Interdictum autem, non est dubium, quòd datur heredi; ergo exceptio, vt l. 1. §. hoc interdictum. de vi, & vi arma. Et infert illa ratio hoc esse verum, quando ceditur interdictum ad rem, & exceptio secum iuncta. sola autem illa ex-

32 ceptio vtrùm possit cedi, magis dubito. ¶ † Quintò quæro contra quem competat dicta exceptio. dic, quòd regulariter contra eum, contra quem competit interdictum. & eodem modo, vt perpetuò teneatur de eo: quod ad eum peruenit. de eo verò, quod non peruenit ad eum, teneatur infra annum. quod sic est in interdicto, vt l. 1. §. hoc interdictum. ff. de vi & vi arma. l. 2. & in 1. responso. eodem titul. Et est hic not. quòd intra tantum tempus durat illa exceptio, vt infra quantum possit agi, vt. ff. ex quibus causis maio. l. necnon. §. fina. ¶ Sed incidenter hic quæritur, an de spoliatione prælati possit agi contra ecclesiam. & quid si prælatus agat nomine suo: an possit excipi contra eum de spoliatione facta no-

33 mine ecclesiæ. dic, vt dixi. s. in 7. q. ¶ Vlterius ad idem q̃ritur, an ista exc. dabitur contra successorem in dignitate, si facta fuerit spoliatio dignitatis. dicit In. ꝙ sic, etiam si ad eū

34 nihil peruenit. † quia dignitas nunquam moritur. 12. q. 2. c. liberti. & quia tales generales successores tenentur, qui in vitium succedunt. ff. de acqui. pos. l. Pomponius. & l. vitia. C. de acquir. pos. cum si. & quod no. ꝭ. de immu. ec. c. aduersus. & de iure pat. c. cura. & Bar. in l. 1. de priua. deli. vbi videas. ¶ Deinde quæritur. pone, ꝙ electo cōfirmationē petenti Titius se opponit. an possit iste Titius repellere istū electū à petitione confirmationis per istā exceptionem spoliationis? videtur hic tenere Io. An. ꝙ iste electus non possit per istū Titium repelli dicta exceptione: quia per dictā petitionē confirmationis nullus specialiter conuenitur: nec à iure astringitur, ꝙ alijs se opponat. Iō taliter se opponens volūtariè, non potest dici reus, tractus ad iudicem inuitus: sicut trahi dicitur, vt l. inter stipulantem. §. si Stichus. ff. de uer. obl. Iō non subuenitur sibi per illam exceptionem spoliationis cōtra electionis confirmationē petentē. & ꝙ talis se opponens non dicatur reus, probatur per. c. exhibita. s. de iudi. vbi potest repellere eum per exceptionē excōmunicationis. quod nō esset, vbi censendus esset vt reus, vt s de iudi. c. intelleximus. facit qđ no. in simili Inno. de illo reo voluntario. ꝭ. de excep. c. cum

35 inter priorem. ¶ Quid econuerso. vtrùm contra se opponētem petenti confirmationem possit obijci ista exceptio spoliationis? videtur. quòd sic. quia ille, qui excipit, videtur agere, vt l. in exceptionibus. ff. de proba. & l. 1. de excep. ¶ Contrarium tenet hic Ioan. And. quia excipiens non propriè potest dici actor: nisi quantùm ad hoc quia sicut actor debet ꝓbare suam intentionem: ita reus suam exceptionem, ar. contra. s. de iudi. c. exhibita. ¶ Circa istū passum tradit hic regulam generalem. videlicet, ꝙ ista exceptio non habet locū, quando actio, vel officium iudicis non dirigitur contra certam personam: sicut in prædicta quæstione, quando petitur electio confirmari, vt ꝭ. ti. 1. c. cum ecclesia Sutrina. & ibi per Ioan. And. super 2. glo. Et est ratio, quia ista exceptio cōpetit tantū, ubi aliquis conuenitur. ita ꝙ cogitur necessariò se defendere, vt dicto §. si Stichum. & ideò in necessitate cō-

36 stituto subuenitur per hanc exceptionem. ¶ † Sextò principaliter quæro, in quibus causis prosit, & locum habeat ista

a exceptio spoliationis. dic quòd regulariter prodest in omnibus: sed de aliquibus dubitatur, primò an habeant locum in causa depositi. glo. quæ incipit hic patet. refert opin. ¶ Quidam enim dicunt, ꝙ non: quia in causa depositi non admittitur exceptio compensationis: ergo nec spoliationis. Et est opi. Ioan. And. concordat hic Vincen. & ꝭ. eod. c. fi. ¶ Alij dicunt, ꝙ petenti depositum bene ob. illa exceptio. Non ob. qđ dictū est de compēsatione prohibita contra actionem depositi. Est enim ibi ratio; quia depositarius (dum non inficiatur depositum: sed per compensationem vult totum, vel partem retinere.) perfidè agit. & ideò non auditur. Sed quādo de deposito non constat: sed spoliatus se dicit inermem. hic nulla perfidia: sed æquitas est, ipsum excipientem audiri. Ita no. Gofr. ꝭ. eod. c. fi. & tenet istam opin. Idem tan-

37 git & Host. vt hic refert Ioan. And. ad idem quærit. † vtrùm ista exceptio competat contra eum: cui quis tenetur cum sacramento. Vincen. hic ꝙ nō, sm̄ Io. An. qui etiā ponit hic alios casus, in quibus cessat dicta exceptio: puta si quis conqueritur de aliquo, ꝙ impedit eum, ne filiū baptizet. ne defunctū sepeliat: ne parietem ruentē reficiat. 5. distin. c. baptizari. 8. q. 4. c. nonne. de operis noui nunciat. l. 1. §. si quis riuos. ¶ Secus esset, si quis ageret iniuriarum actione propter impedimentū adhibitum in altero ex prædictis casibus: contra talem enim petentē æstimationē iniuriæ obstaret dicta exceptio. de quo vide in Spe. de peti. & po. §. 1. ver. quid si debitori. &

38 ri.& ver.sequēti.¶ Vlterius quærit, † an agens in interdicto vti possidetis, turbetur sibi possessio: nec offendātur inquilini, vel putatores vinearum, ita vt possit repelli per illam exceptionem. quia spectat ad iudicis officium, ne quis in sua possessione turbetur, vel priuetur: secus si quis ad pœnam ageret intra annum vtilem ad possessionis turbatæ æstimationem. vt l. 1. & penul. §. penul. ff. vti possi. facit quod no. Io. An. j. eo. c. fi. vbi Innocen. tenet contrarium in gloss. hic dicunt in fine. de quo in Spe. de peti. eo. §. 1. versic. sed nunquid intentari. dicam. j. de præscri. c. veniens. vbi plenius per Innocen.

39 ¶ † Nunquid etiam in causa reconuentionis habeat locū ista exceptio. pone contra reū volentem conuenire actorē actor obiicit de spoliatione: an possit? Io. An. tenet, ꝙ sic: sicut contra eū competeret exceptio excōicationis. j. de exceptio. c. cū inter priorem. & in Spe. de reconuen. §. videndum. ver. & si iudex. ¶ Et per quæ dicta sunt in istis tribus quæstionibus proximis. in principalibus plenè habes de illa exceptione, cui competat, contra quem, & in quibus causis dicta exceptio locum habeat &c.

40 ¶ † Septimò quæro post glo. hic patet. vtrùm exceptio spoliationis interrumpat præscriptionē. glo. dicit, ꝙ non. Aduerte, dicit Io. An. caue. quia in rebus inuasis non procedunt termini questionis. quia tales nō possunt præscribi. vnde secundùm leges procederet in rebus nō vitiosis, mala tñ fide possessis. vt Inst. de vsuca. §. qđ aūt. & §. aliquando. ¶ In alijs rebus præscriptibilibus nō procedit etiā quæstio. quia aut excipit, qui possidet. & sic alius non præscribit. aut alius, q̄ dñs possidet. tunc dominus non possidens nō cōuenitur reali. de iudi. c. examinata. ergo nec debet excipere. dicit Io. An. ꝙ hoc nihil est, quia possit conueniri personali: vel super alia re. vult dicere, ꝙ cōuentus super re, vel summa excipit de spoliatione castri. vtrùm per obiectum huius exceptionis perpetuetur interdictum vnde vi, cōpetens ad eandem rem? & gñaliter locum hře vř qō gl. quoties ad idem cōpetit actio, & exceptio. habes exempla. s. in. 9. q. vtrùm obiectus exceptionis interrumpat cursum præscriptionis super eadem re. gl. vt videtur, tenet, ꝙ non. Idem Io. Vin. & Inn. &c.

41 ¶ Octauò quæro. † vtrùm crimen probatum per modum exceptionis veniat puniendum. dic, vt. l. 1. ff. de excep. & l. si cui. ff. de accu. Ia. de Are. in l. q̄cunq;. §. fi. C. de seruis fugi. ff. ad l. Cor. de fal. l. vbi. & vtrob q; Cy. j. de confes. c. cum super. & qđ ibi p Inn. & Host. & de fideiusso. c. peruenit. & de elec. c. p inquisitionem. de pur. ca. c. dilectus. & c. nihil. ar. 33. di. c. laici. 2. q. 1. in prin. & c. multi. de iure iuran. c. fi. li. 6. & per Inn. de accu. c. qualiter, & qñ. 2. & Cōpos. de rescri. c. mandatum. & Nico. Ma. de his, qui no. infa. l. Lucius. & in illo cap. ¶ No-

42 nò quæro. pone † ꝙ per modum exceptionis fu t testi, vel principali opposita exceptio criminis, & non fuit probata: vtrùm opponens possit conueniri actione iniuriarum: videť, ꝙ non; quia in iniuria attenditur animus, & effectus. 23. q. 5. c. relegentes. & de collu. dete. c. 1. & l. di. ff. de sicca. Sed non videtur habere aīm iniuriādi, qui exceptionē opponit: quia hoc facit, vt alium ab intentione repellat, & condemnationē euadat. ¶ Item nō punitur criminaliter, vt hic. & l. Lucius. ff. de his, qui no. infa. ergo nec ciuiliter, præcipuè ad vindictam. nam facit hoc, vt sibi prosit. ergo si alii noceat, excusatur, vt l. 1. §. deniq;. ff. de aqua plu. ar. & nemini facit iniuriā, qui vtiť iure suo, vt c. cum ecclesia Vulterana. de elec. & parcitur ei, q̄ prouocatus voluit se vlcisci. & qui potuit sanguinem suū q̄litercūq; redimere. ff. de bo. eo. qui mor. sibi consci. l. 1. & l. qui cum maior. §. libertus. de aboli. ¶

43 † Item cū dubitari possit, fecerit hoc causa iuris sui cōseruandi, an causa iniuriandi: præsumendum est, ꝙ causa iuris sui. sicut qui re cōi vtitur, vt l. nutrito. ff. pro socio. ¶ Item speciale est in quibusdam personis: ne possint famosas exceptiones opponere. ff. de excep. doli. l. apud Celsum. §. aduersus. ergo oibus aliis vř de iure cōcessū. vt. l. cum prætor. ff. de iud. & hoc tenet Alb. de Gandi. in quæstionibus malorum. C. qui accu. non pos. & Gui. de Cu. ff. qđ quisq; iuris. l. j. & C. de dila. l. nulla. li. 10. & qđ ibi no. & de li. causa. l. qui ex libertate. & de aboli. l. qui cum maior. §. si præsens. in fi. ibi [vel calumniosam] pro hoc facit. quia licitū est hostem, etiam per insidias, vertere. 23. q. 1. c. dominus. nec debet metu pœnæ, & actione iniuriarum ius suum indefensum relinquere, l. illud. de peti. here. ¶ In contrarium, quòd teneatur, videtur expressè probari. C. de iniuriis. l. si non es. & l. si quidem. & ff. eo. titu. l. non solum. §. fin. cum l. sequenti. de liberali causa. l. si tibi. & qui exceptionē paupertatis opponit,

44 tenetur iniuriarum, si eam nō probat. ff. qui satisda. co. l. si verò. §. 1. † & opponens contra electum crimina (si non probat) puniť, vt. c. 1. de elec. li. 6. de accu. c. super his. Et licèt crimina tali modo probata nō infamēt de iure: infamant tamē de facto, vt dicto. §. aduersus. & j. de testi. c. testimonium. & de postu. l. quisquis. hinc est, quòd repulsus cōfirmatione per exceptionem criminosam repellitur in illa electione, ꝑpter infamiā facti remanentem ex repulsione tali. s. de elec. c. super eo. ¶ Non obst. quòd in iniuria attenditur animus: & ꝙ excipiens videtur hoc facere, vt defendat se. quia licèt sit illa præsumptio pro eo, quòd faciat causa sui iuris conseruandi: ex fine, & ex defectu ꝓbationis resurgit alia præsumptio contra eum, scilicet quòd eam opposuit animo calumniādi. nam qui non probat quod opponit, etiam excipiēdo, calumniari videtur. C. de aduo. di. iudi. l. 1. 2. quæstione. 3. c. q nō ꝓbat. de pœnis. c. calumniam. de elec. c. statutum. lib. 6. & ibi notať. Et ponit actione iniuriarū cōueniri. de libera. causa. l. si tibi. & illa vltima presūptio tollit primā. de in integ. restit. c. diuus. & de elec. c. cum inter R. seniorem. imò pro illo, cōtra quem opponitur, sunt duæ præsumptiones: vna verborū, quæ sunt de sui natura mala. & cōtumeliosa, ꝑ quę probatur animus, vt l. si non conuicij. C. de iniuriis. alia defectus probationis, &c. sic illæ duę probationes tollūt vnam, in Auth. de vte. & consang. fra. §. 1. & de tregua, & pa. c. 1. & hoc fortè, nisi iusta causa dicendi releuaret à calūnia, vt dicto. §. statuimus. de elec. li. 6. & C. de calum. l. qui nō probasse. Nō ob. ꝙ crimen tali modo probatum non infamat. quia si non infamat de iure, infamat tñ de facto, vt dixi. Et ad hoc (vt detur actio iniuriarum) sufficit, vt dicatur in cōtumeliam, etiam si illud non infamet. ff. eo. l. 1. Et illam partem, scilicet ꝙ teneať actione iniuriarum, tenet Oldr. consilio. 49. Et ad cōtraria, dicit ipse, facilis est responsio. Alienæ eñ verecundiæ impunè insidiari non licet. 2. q. 3. c. 1. in fi. nam licèt conuicium non sit ꝓ accusatione habēdū. ea. q. c. si quis iratus. est tñ habēdum ꝓ iniuria, vt no. ibi. dicit tamē Ale. ꝙ ad l. nulla. & l. delator. C. de dila. difficilis est responsio. nisi dicas ibi speciale in pœnā delatoris: nō tñ negāt illæ ll. ꝙ nō possit agi iniuriarū. ¶ Sed dicit ipse, non bene video rationem diuersitatis.

ADDITIONES.

a ¶ In cōpensatione. Cōpensatio quid dicatur. vide Bal. in l. neq;. C. de cōpensa. c. cum inter. de excep. Alex. in. l. verum. ff. de compensa.

b ¶ Incertitudine personarū. Incertitudo personarū an vitiet, vide Bar. in. l. quidā. de rebus dub. Doc. in. l. id qđ pauperibus. de epis. & cleri. & in. c. cum tibi de testa.

c ¶ Ab excōicatione. Et an semel excōicatus possit iterum excōicari, vide Ioan. de Turre cre. in. c. excellentissimus. 11. q. 3.

d ¶ Spoliationis Adde Bar. in l. si coloni. C. de agri. & censi. lib. 11. Bal in l. eum seruum. C. de ser. fugi. 3. q. 1. c. reintegrāda. & ibi Io. de Tur. crema Alex. consil. 2. in 1. vol. & in. l. naturaliter. § nihil cōe. de acqui. pos.

S V M M AE.

1 *Quæstio hereditatis non debet inchoari coram iudice seculari, pendente causa natalium coram ecclesiastico.*

2 *Natalium causa est de foro ecclesiastico.*

3 *Præiudiciali quæstione pendente, non debet inchoari alia, quæ ab illa dependeat, etiam coram alio iudice.*

4 *Intricatio est vitanda.*
5 *Quæstio dependẽs à præiudiciali quæstione prius intentata procedit: & valet iudicium super ea: nisi exceptio preiudicij opponatur:*
6 *Iudex secularis debet expectare exitum quæstionis præiudicialis coram iudice ecclesiastico.*
7 *Libellus an sit necessarius in prima discussione incidentis spiritualis remissa ad ecclesiasticum.*
8 *Exceptio peremptoria regulariter debet probari post fundatam actoris intentionem.*
9 *Quæstiones preiudiciales à peremptoriis qũo cognoscantur.*
10 *Ciuilis quæstio, quòd præiudicet ciuili, quomodo intelligatur.*
11 *Iudex laicus nullo modo potest cognoscere, nec principaliter; nec incidenter de quæstione spirituali.*
12 *Plebanus potest incidenter cognoscere, si incidit quæstio matrimonij, vel alia spiritualis sub eius iurisdictione inclusa: licèt habeat iurisdictionem limitatam.*
13 *Pars si respondet positionibus factis in iudicio seculari super vsuris, & matrimonio: an valeat talis confessio.*
14 *Decimæ possunt peti coram iudice laico, quando certum est eas deberi.*
15 *Causa rei vendicationis contraria confessoriæ præfertur confessoriæ.*
16 *Quæstio incidens ex parte rei impedit reum interim refricare.*
17 *Cancellationis petitio potest absorberi, sententia lata super incidenti.*
18 *Clericus accusat laicum coram iudice seculari de iniuria in personam eius illata: factis probationibus, laicus accusat clericum de calumniosa accusatione, & c. petens de hoc eum puniri, & inhiberi iudici seculari, ne vlterius procedat: an possit.*
19 *Exitus probationum in primo iudicio debet expectari, antequã quis de calumnia puniatur.*
20 *Statuto si caueatur, quòd causæ ciuiles debeant expediri infra duos, vel tres menses. quæstio spiritualis si ad episcopum remittenda incidit coram iudice seculari: an currat tempus instantiæ, à statuto præfixum.*

a TVam Petenti hæreditatem obstat executio illegitimitatis,[a] quæ debet primitus ter
1 minari.h.d.secundùm gl.vel aliter.† Pendente causa
natalium coram ecclesiastico iudice, quæstio hæreditatis coram iudice seculari inchoari non debet. primò narrat præteritum. secundo prouidet circa futurum. secunda ibi. [quia verò.] ¶ Ista Decr. habet tres intellectus. Primus est, ꝙ hic causa natalium fuerit primò mota corã iudice ecclesiastico. qua pendente nolebat actor intentare petitionem hæreditatis coram iudice seculari. dicitur hic, quòd non potest: & tunc tex. stat propriè. dum dicit [successionis causam incipere.] &c. ¶ Secundus intellectus est, ꝙ petitio hæreditatis fuit primò mota coram iudice seculari. & incidenter contra petitionem fuit opposita exceptio illegitimitatis: de qua (vtpote ad ecclesiasticum forum pertinente) Iudex secularis non debet cognoscere: sed ecclesiasticus. secundùm istum intellectum expone [causam incipere.] i. inchoatam prosequi. ¶ Tertius intellectus est, ꝙ in modũ replicationis fuit opposita exceptio natalium. puta agit quis ad hæreditatem, tanq̃ ꝓximior abintestato. possessor dicit se filium, & hæredẽ defuncti. replicat, ꝙ non est legitimus: quocunq; ergo mõ qõ nataliũ moueat, siue principaliter, siue per modũ replicationis, semper est ad forũ ecclesiasticũ remittẽda. & ille est effectus oĩm triũ lectu
2 rarũ, quas ponit Io. An. sup ver. incipere. ¶ † Primò no. ꝙ cã
nataliũ est de foro ecclesiastico. & rõ secundùm Inno. qa scriptũ est [Quos Deus coniunxit hõ nõ separet.] per hoc patet, ꝙ ꝓnunciare, vtrùm fuerit verè matrimoniũ, vel non, spectat ad eũ, qui tenet locũ Dei in terris, vt est Papa: vel ille, cui cõmiserit, vt c. nouit. de iudi. ¶ Itẽ est causa spũalis: de qua nec principaliter, neq; incidenter põt iudex laicus cognoscere, vt
3 in glo. fin. ¶ † Scđò no. ꝙ pendente qõne p̃iudiciali, nõ debet
inchoari alia, q̃ ab illa dependeat, ẽt corã alio iudice: decisio n. præiudicialis p̃bebit alteri principiũ, aut finẽ, vt dicit text.
4 in simili in c. si fortè. de ele. li. 6. ¶ Tertiò no. † ꝙ intricatio est
vitanda. de cõdi. indeb. c. dñs testõ. in cle. auditor. de rescri. In quo aũt consistat illa intricatio, siue confusio in casu huius. c. dicit Io. An. qa cum illæ duæ qões se contingant. si simul eodẽ tpe agerẽt coram diuersis iudicibus, partes grauarẽtur. s̃. de rescrip. c. fi. ¶ Itẽ exinde talis absurditas seq posset: qa diuersi iudices circa eandẽ hæreditatẽ darent contrarias sñias. ecclesiasticus ipsam ꝓnunciando illegitimã: & secularis eidẽ quasi legitimo hæreditatem adiudicando. & sic ꝑ iudicũ varietate impedirẽt ꝓcessus causę, cõtra. c. 2. de offi. dele. ad ista adde, qđ no. Io. An. s̃. de off. dele. c. cũ cõtingat. ¶ Quartò no.
5 in ver. si fortè. † ꝙ qõ dependens à p̃iudiciali qõne primitus
intentata, ꝓcedit, & vlaet iudiciũ sup ea: nisi exceptio præiudicij opponat̃. qđ patet; qa debet iudex, coram quo mouetur ista qõ, de hoc reqri, qũo qõ p̃iudicialis in alio iudicio mota est. ad hoc facit qđ dixi. s̃. c. 1. ibi [in casu tamen quo debet.]
6 ¶ † Quintò not. ꝙ iudex secularis debet expectare exitũ qõ-
nis p̃iudicialis. spũalis corã iudice ecclesiastico: cui nõ vr̃ certus terminus p̃figẽdus: nec p̃fixus à iure in tali determinatione. dicit tñ Inn. ꝙ: Papa, vel alius supior statuet certũ terminũ. j̃. quẽ iudex ecclesiasticus decidat cãm nataliũ, sm̃ cũ. Secularis ergo iudex talẽ terminũ limitare non poterit: sed terminum. j̃. quẽ dicto iudici ecclesiastico se repręsentet, & prosequatur: bene poterit p̃figere, vt not. Bar. in l. 2. ff. de re iudi.
7 facit. c. ex insinuatione. infra de app. ¶ † In prima aũt discus-
sione incidentis spiritualis remissa ad ecclesiasticum, vtrùm sit necessarius libellus, not. Io. And. in c. lator. infra qui fil. sint legi. ¶ Primò oppo. dicit̃, hic, ꝙ debet expectari exitus vnius cãæ, anteq̃ in alia procedat̃. Sed contra. s̃. c. ꝓximo. ver. sed cum ea. & ff. de iudi. l. qui prior. ¶ Sol. vt in glo. 2. quæ dicit, ꝙ contraria locum habent, cum sunt duæ quæstiones principales. hic verò loquitur, cum ciuilis incidit ciuili: puta petẽti hæreditatem opponitur, ꝙ non sit legitimus: vel ꝙ est seruus. illa est. n. primitus terminanda, secundùm gl. ¶ Sed ex gl. cõtra so. op. & vr̃, ꝙ de dicta qõne incidenti non debet prius discu-
8 ti: sed post fundatam intentionẽ actoris. † regulariter. n. pem-
ptoria exceptio debet probari post fundatam actoris intentionem, non ante, vt l. emptor. C. de præscri. lon. tem. Et no. j̃. de testi. c. de testibus. Sol. contraria locum habuit: tñ sunt exceptiones merè peremptoriæ. Sed. c. istud loquitur de qõne p̃iudiciali: quæ incidit per modum perẽptoriæ quõni primò motæ, vt hic, secundùm secundum intellectum: dr̃ tñ præiudicialis respectu iudicis, siue iurisd. qa secularis iudex de ipsa non cognoscit, nec põt in eã procedere: donec illa quęstio natiuitatis fuerit diffinita per iudicem ecclesiasticum. q̃ tñ qõ si occurreret coram iudice eccelesiastico (puta contra electum pñtatum ordinandum, vel consecrandum obiicitur exceptio illegitimitatis) de illa. n. tanq̃ peremptoria non cognosceret prius, sed post fundatã intentionẽ actoris, vt d. l. emptor. Nã ea probata, illò casu nõ preiudicat iurisdictioni, vel processui: sed principali intentioni: quia eam perimit, secũdùm Io. An. † sed tunc dices, quomodo cognoscam quæstiones præiudiciales à peremptoriis? dicit Io. Cal. quòd quæstio dr̃ præiudicialis diuersis respectibus. nam interdum dr̃ p̃iudicialis respectu ꝓponẽtis. Qñdoq; respectu aduersarij. Qñq; respectu ꝓcessus. primo mõ dr̃ præiudicialis ꝓponenti electiue: qa ei dẽ cõpetunt plures actiones contrariæ: quo casu ꝑ electionẽ vnius alia tollit̃, vt l. 1. C. de fur. & c. vt qs duas. de ele. li. 6. & l. qđ in hæredem. §. eligere. de tribu. & aliis casibus no. in Spe. de incidẽtibus qõnibus. §. ceterùm de criminalibus. ver. porro. & habet locum qñq; ẽt hic in reo, vt no. de re. iur. c. nullus pluribus. li. 6. Qñq; dr̃ preiudicialis proponenti: quia ea pendente, non potest aliam dependentem ab illa mouere: Sed illius finis huic præbebit exordium, aut finem, vt d. c. si fortè. & de verb. signi. c. constitutionem. 1. responso. ¶ Secundo modo dr̃ præiudicialis respectu aduersarij. puta cum reus quæstionem actori referre non põt; quia agit super spoliatione,

vt.

vt.j.eo.c.fi.& in aliis cōmunibus, in qbus cessat reconuētio. de arb. c. cū dilectus. vel dr̄ p̄iudicialis respectu aduersarii, cū reus obiicit exceptionē pemptoriā cōtra actorē.q iō dr̄ p̄iudicialis.qa pimit eius intentionem:& ea ꝓbata, reus absoluitur, vt l.1. C.de ordi.iudi.& 3.q.11.c.si de hæreditate. Et hoc respectu oēs pēptoriæ pñt dici p̄iudiciales. ¶Tertio modo dr̄ p̄iudicialis respectu processus.& hoc multipliciter: vel qa id, qđ ꝓponit, est talis naturæ: ꝙ ꝓbatum impedit oīno ꝓcessum.& sic oīs dilatoria, vel emergens dr̄ pemptoria, p̄ter dilatoriam solutionis: & dicitur præiudicialis. supra de iudi. c.exhibita.& de accus.c.1.¶Simili modo potest dici præiudicialis illa, de qua loquitur Dec.quãuis.in fin.& c. prouida.de elec.li.6.vel quia suspēdit processum, crimine primo inchoato. & hoc procedit quandoq; propter conditionem iudicis: qui de illa incidenti non potest cognoscere, vt in exemplo huius c. vt.j. qui fi. sint leg. vel quando quæritur de conditione
b personæ: vtrùm sit liber, vel seruus: ingenuus, [b]vel libertus: filius, vel extraneus. Insti.de act.§.p̄iudiciales. & hoc respectu
10 dicitur, † quòd ciuilis quæstio p̄iudicat ciuili. Quandoq; p̄dicto modo, scilicet respectu processus, ciuilis præiudicat criminali: vt si accusato de crimine, moueatur questio status: hic secunda suspēdit processum primæ. quia aliter punitur liber, & aliter seruus.C.de or.cog.l.3.de adul.l. quoniam Alexandrum.3.q.11.c.si crimen. Idem si accusatus de crimine dicit accusatorem eum spoliasse, & petit restitutionem. 2.q.2.cap. nullus episcoporum.& c. sequenti. ¶Interdum criminali, & ciuili: vt si petens hæreditatem postea accusatur, quòd compulit testatorem ad testandum, vt eum hæredem institueret. C.si quis ali.test.prohib.l.1.vel si petebas aliquid, quod probas per instrumentum:& reus accusat actorē de falsitate instrumenti.C.de fide instru.l.fi.& 3.q.11.c.ciuili.quãdoq; criminalis criminali: vt si reus accusatus de minori crimine, accusat accusatorē de maiori eo casu, quo potest.C.qui accusa. nō pos.l.neganda.canonizata.3. q.11.Et sic potest etiam intelligi.l.priusquam.ibi habetur. & l.1.C.qui acc. non pos.Et illa est distinctio Ioa. An.Cal.qui remittit ad Spe. in ti.de incidentibus quæstionibus.¶Vel aliter sic distingue. quãdoq; ptior agens agit criminaliter, & criminaliter non reconuenitur.& tunc an possit de maiori pœna, vel minori crimine.dic vt l.neganda.C.qui accus.non pos.& l.is qui reus. de pub.iudi.¶Quandoq; ille, qui prior agit, agit ciuiliter, & reconuenitur criminaliter: vel econuerso. & tūc dic, vt l.1. C.de ordi. iudi. quandoque prior agens agit ciuiliter, & ciuiliter conuenitur:& tunc habet locum reg.qui prior appellat. vt sup.c. proximo. quo casu dic, quòd aut quæstio ciuilis superuenit ciuili incidenter: aut per se principaliter. primo casu regula superius tradita non habet locū: sed super emergēti est prius cognoscendum, & pronunciandum, vt d.l.1.de ordi.iudi.& l. de qua re. ¶Secundo casu quando quæstio ciuilis superuenit ciuili per se principaliter.tunc si quidem vnus agit petitorio; alius possessorio.& dic, vt s̃.c.,pxī.& l.si de vi.ff. de iudi.Si verò vterq; agit petitorio: tunc si quidem vna quæstio non est præiudicialis ad aliam.& habet locum prædicta reg.q prior appellat.&c.vt.s̃.c.proximo.Si verò vna est præiudicialis ad alias.& habet locū istud c.2.& §. præiudiciales.Instit.de act. ¶Est aduertēdum, quia quæstio præiudicialis quandoq; mouetur: ab eadem parte: quæ mouit aliam litem prius vel post ea.quandoq; mouetur ab alia parte, vt in illo c.exempla patebūt.j.in quæst.¶Secundò principaliter opp.& videtur, ꝙ iudex secularis cognoscens de hæreditate possit cognoscere de legitimitate: quæ coram eo incidenter deducitur: licèt principaliter de ipsa cognoscere non posset.vnde opp.de l. quoties.
11 C.de iudi.Sol.dicit glo.† quòd de quæst. spirituali non potest iudex laicus vllo modo cognoscere, nec principaliter, nec incidenter; quia nōest capax iurisdictionis spiritualis.¶Sed in l. quoties. iudex laicus est bene susceptibilis, & habilis illius maioris iurisdictionis, quam exigit causa coram eo inciden-
12 ter deducta.& per hoc dico, † quòd si coram præposito, vel plebano, qui habet iurisdictionem limitatam, incidit quæstio matrimonij, vel alia spiritualis sub eius iurisdictione non inclusa: poterit tamen de ea cognoscere incidenter; quia in habitu susceptibilis est illius causæ. ¶Sed dices tu.illud, quod dicitur in illo c. videtur contra communem practicam.videmus.n.quotidie in curiis secularibus formari articulos, quòd talis & talis fuerunt maritus, & vxor.& quòd talis est eorum filius legitimus.quorum cognitio non videtur ad iudicem laicum pertinere, per istud. c. & tamen cognoscit. propter hoc Bar.limitando quod dicitur in illo. c.& soluendo, communem obseruantiam sic distinguit. quòd aut est quæstio super facto: aut super iure.primo casu, puta ille, qui dicitur vsurarius, hoc fatetur: sed negat quantitatem vsurarum.Vel pone. fatetur quis matrimonium inter Titium, & Bertam: negat tamen Pe.esse natum de dicto matrimonio. quandoq; negatur ipsa spiritualitas (puta ipsum matrimoniū, vel se esse vsurarium:) & tūc loquitur istud c.Ita not.in l.Titia.ff.so.ma.¶Idē do.Fede.de Senis consil.100.Dominus meus dicit in d.l.quoties.quòd siue sit questio super facto, siue super iure, semper spectat ad ecclesiasticum forum.Ita etiam no.in l.oī innouatione. C.de sac.san.eccle.¶
13 † Quærit tamen in d.l. quoties.qđ si pars respondet positionibus factis in iudicio seculari super vsuris, & matrimonio: an valeat talis confessio. videtur quòd non, per c.at si clerici. de iudi. contrarium tenet ipse, quia confessio valet, etiam si processus sit nullus, vt cap.Pisanis.de restitu. spolia. præterea illud c. locum habet, cum proceditur per viam disceptationis: secus vbi non est contradictio, vel disceptatio, vt in confitente, l.si domus.§.qui cōfitetur.ff. de le.1.Et ita no. Spec.in ti.de conuē. & reconuen.¶Dicit tamē, quòd si pars petit remitti ad episcopum has positiones: & ibi vult responderi: quòd super hoc audietur. de facto tamen (vt dixi) recipiuntur probationes super matrimonio coram iudice laico.& postquam ita est de consuetudine, potest etiam de iure defendi, quòd valeant, non tanquam probationes factæ in iudicio: sed tanquam probationes factæ extra iudicium ad indaginem veritatis, & pro informatione iudicis, vt ipse no.in d.l.quoties.& vide per Fede.cons.238. vbi tenet
14 idem, quod Bart.in petitione decimarum † quia possunt peti coram iudice laico, quando certum est eas deberi: secus si p̄tendit exceptionem: quòd de hoc cognoscere debet iudex ecclesiasticus.Item in petitione vsurarum.¶Circa autem illius materiam distingue breuiter quatuor casus. nam quandoq; incidit spiritualis spirituali. quandoq; spiritualis temporali. quandoq; econuerso temporalis spirituali.primo casu dico. ꝙ iudex ecclesiasticus poterit de illa incidenter cognoscere, etiam si principaliter non posset, vt.s̃.exemplum posui in plebano, & præposito, ar.dictæ l.quoties.¶In secūdo casu, cum sp̄ualis incidit temporali.dic, vt in illo.c.& vt.s̃.dixi, remittēdo ad Bar.& ad Bal. ¶Tertio casu cum tēporalis incidit spirituali.cognoscat, licèt non principaliter, vt d.l.quoties. & qa maius dignum &c.vt c.quod in dubiis. de consecra. eccle.vel alta.ad hoc.j.de do. inter vi.& vxo.c.4. vbi cognoscit de dote.& hoc tenet Vin. ¶Sed ob. illud c.secūdùm vnam lecturā, quæ habet, ꝙ hic primò fuit quæstio spiritualis mota super legitimitate: & tamen de hæreditate innuit, ꝙ cognoscat iudex laicus. hæc enim quæstio hæreditatis non fuit incidenter coram Papa deducta.præterea est subtilius aduertendum, ꝙ quæstio hæreditatis non potest dici incidēs ad matrimoniū. nec sibi connexa: sicut est dos cum matrimonio, sine quo nō est dos, vt l.3.ff.de iure do.sed bene potest esse legitimus, & non hæres.quia exhæredatus, vel aliter exclusus.Ideo quia hęreditas non est oīno connexa cum legitimitate: idcirco ecclesiasticus non cognoscit.& ita sentit Io.And.qui post Host. subdit, ꝙ si in foro seculari alicui obiicitur excōmunicatio: vel ꝙ non potest agere, quia simoniacus, vel intrusus, vel periurus. hæc oīa videntur remittenda ad iudicem ecclesiasti-

eum.¶In periurio tamen tenet contrarium,remittẽs ad no. per eum in c.fi. de foro comp. lib. 6. ad hoc etiã vide qđ no. ipse sup.de foro comp. c. verùm. ¶ Quæro de quæst. in qua consuluit doctor meus Genuæ.Philippus contra Petram egit hypothecaria.dña excepit de solutione debiti. Et dato termino ad probandum exceptionem,petiit sibi reddi instrumentum cancellatum(qnia non confidebat se probasse sup exceptione)petiit hanc causam redditionis iustam cõmitti secundùm formam statutorum,interimq; supersederi super hypothecaria primitus intentata.dicebatur hanc petitionem non procedere ex eo;qa obst.litis pẽdentia super exceptione solutionis apposita.quæro quid iuris.& ꝙ petitio vltra valeat, probatur ex eo;quia principale dicitur præiudiciale, & non ratione incidentis.l.sed si ante.ff.de excep.¶Sed causa instrumenti principalis debiti cancellandi est principalis: causa verò hypothecaria est secundaria.ergo causa cancellationis p̃fertur tanquam principalis,& maior:†sicut causa rei ven.cõ

15 traria confessoriæ præfertur confessoriæ.¶In contrarium dicebatur.nam si actor petit vnum,reus non potest petere cõtrarium,nisi excipiendo:vnde libellus actoris libellũ rei vendicat.& contrariæ sententiæ conferantur, & no.Inno. in c.cũ

16 contingat.de offi.deleg.consuluit ipse,† ꝙ quæstio incidens ex parte rei impedit reum interim refricare:qa sicut sñia lata in incidenti præiudicat in principali: nec admittitur cumulatio exceptionis,& actionis ad idem propositæ:qa idem interim lis operatur,qđ perpetuò sñia lata,vt l.fundi. & l. fun-

17 dũ.ff.de excep.& l.diximus.de excu.tut. ¶ † Sed ex sñia lata super incidenti potest absorberi petitio cancellationis.C. de fide instru.l.fi.in fi.ergo interim non potest peti cancellatio. non potest ergo reus cumulare exceptioni actionem ad eundem finem;qa in excipiendo est actor.& si ꝓhibetur ingressus litis:prohibetur cõpromissum,secundùm eũ.& hoc adde ad no. s̃. c. proxi. vbi dixi, an sñia lata super actione: vel exceptione pariat exceptionem rei iudi. si illud idem deducit in alio iudicio.Illa verò quæstio tendit:vtrùm pendente exceptione, possit illud idem deduci principaliter in iudicio: quod deductum est per viam exceptionis. & dictum est , ꝙ non. ¶ Ex quo sequitur, quòd si opposui compensationẽ debiti: vel exceptionem de læsione, vel nullitate contractus. non potero pendente lite super tali exceptione, principaliter illa petere,& in iudicio deducere. vel si excipio de falsitate instrumenti,non potero producentem interim principaliter accusare de falso. quod non credo ; quia ad alium finem tendit exceptio: ad alium actio illo casu, vt patet ex not. in c.venerabilis.de excep.qđ secus est in quæstione supra posita præceptoris mei.¶ Huic accedit alia quæstio', in qua consu-

18 luit dominus Federicus de Sen.& est talis.† Quidam clericus accusauit laicum coram iudice seculari de iniuria in personã eius illata.factis probationibus, iste laicus accusauit clericũ coram episcopo de calumniosa accusatione, dicens p̃dictam accusationẽ de eo factam fore falsam, & calumniosã, & petens de hoc eum puniri,& inhiberi iudici seculari interim,ne procedat sup dicta accusatione iniuriarum primitus contra eum ꝓposita. q̃ritur quid iuris: vtrùm procedat ista secũda accusatio. & si ꝓcedat, debeat fieri dicta inhibitio: ne interim procedat.& videt,ꝙ non ꝓcedat.nam pro primo accusatore facit prioritas temporis, & p̃uentio. Item facit maioritas criminis propter clericatus qualitatem: q̃ facit, vt delictum tale censeatur sacrilegium, vt c. cũ sit generale. de fo.comp.¶Pro secundo verò accusatore facit illa vltima ratio.quia suam prosequit iniuriam.sic cũ primus plura,& potiora iura habeat,debet anteferri secundo in eius accusatione.de probat.c.licet. de iure pa.c.suggestũ. & hoc dicunt Tã. Accur.Azo.& Cy.eod.tit.l.1.C. qui accu. non pos. Idem Io. Bu.& Lau.3.q.11.c. neganda. ¶ Itẽ ꝙ accusator, denunciator, vel excipiens possit dici calumniator : pendet in futuro euentu iudicis, & accusationis primò institutæ. Nam si tractus ab eo in iudiciũ condemnabitur : per consequens apparebit,ꝙ non calũniosè litem mouit. ¶ Si verò absoluetur, apparebit de calumnia.interim ergo supersedẽdum est huic secundo iudicio:postq̃ ex fine primi iudicii liquebit, vtrũ p calũniam mouit litem: vel non probatur.C.de aduo.di.iudi.l.1. vbi reo absoluto. & de calũnia.c.1.ad idem de elec.c.1. &

19 c.p.de exce.lib.6. per quã ꝓbatur expressè†,ꝙ anteq̃ qs de calũnia puniatur,debet expectari exitus probationum in primo iudicio,maximè quia est præsumptio contra istũ secundo loco accusantem.ad hoc de frigi.c.1.& ratio.c. frequens de resti.spo.lib.6.facit ad hoc.¶ Item,ꝙ iste laicus per viam exceptionis potest testes,& instrumenta repellere. & tractabitur primò de exceptione,tanq̃ de p̃iudiciali,vt,c.exhibita. de iudi. & sic per viam exceptionis poterit de calumnia accusationis docere.Et nihilominus post sñiam absolutoriã remanet solum sibi ius accusandi. Et in istam partem inclinat idem Fed.consi.88.vbi aliis rationibus hoc probat. Ibi ergo

20 plenè videas¶† Tertiò quæro. per Italiã communiter sunt

c statuta, c ꝙ causæ ciuiles debeãt expediri infra duos,vel tres menses.pone ergo, ꝙ coram iudice seculari incidit quæstio spũalis ad epm remittenda,& per epm cognoscenda: vtrũ ergo pendente illa quæstione incidenti spirituali, curret tẽpus instantiæ à statuto p̃fixum.dñs Cy.ponit quæstionem similẽ. q̃nq; quæstio secundo loco ꝓposita est iudicialis ad primã, & est talis.cauetur statuto,ꝙ quæstiones criminales debeant terminari infra duos menses. mõ qs instituta accusatione de homicidio:& eo probato per testes,super accusatione accuset testes de falsitate:& petat, ne interim procedatur sup accusatione homicidij instituta contra fratrem eius primò.quæro ergo,an interim currat tp̃us instantiæ:tenet ipse, ꝙ nõ differatur decisio primæ causæ per istam secundã; quia alia est instantia,& aliud agitur:secus si testes nunc accusat tertius: sed ipse excipit contra ipsos.quia tũc tempus instantiæ prorogatur super principali. ¶ Quid ergo si ipse de homicidio accusatus testes probantes cõtra ipsum accusat de falsitate. fuit disputatũ,ꝙ similiter est sententia differenda, vt ipse plenè no.de his in d.l.1.C.qui accu. non pos. ꝙ tamen non fit vnq̃ sententia differenda,facit qđ not.Inno.in c. vltra tertiã. de testi.vbi si petatur dilatio, q̃ excedit tempus instantiæ,iudex non debet eam concedere,si potest ad sñiam procedere: reseruat tamen illi ius probandi post sententiam:sed ibi non incidit quæstio p̃iudicialis:in qua tene cum Cy.& conclude in quæstione primo loco supra posita, ꝙ pendente cognitione incidentis spiritualis concurrat tempus instantiæ à statuto præfixum iudici seculari,cum interim non possit procedere:quia lex differt,& suspendit eius iurisdictionem,vt in il lo.c.ergo impedito prosequi nõ currit statutaria, vel legalis p̃scriptio,vt l.1.C. de an.excep.& de iure delib. l.fi.§.donec. facit qđ plenè dixi. s̃.de iudi.c.venerabilis.

ADDITIONES.

a ¶ Illegitimitatis.Illegitimi dicuntur viles personæ.Alex.consi.49.4.vol.

b Ingenuus.Ingenuus quis dicatur,vide Bal.in l.fi.C ad Orfi.Spec. de rebus ecc.non alie.ver.ceterum.Bal.in l.filium.C.de suis.& legitimis

c ¶ Tres menses.Panor.dicit tale statutum debere seruari in suis puris terminis.consi.5.2.volu.

SVMMAE.

1 *Spoliatus conuentus à spoliatore potest eũ reconuenire super sua spoliatione.*

2 *Causæ duæ quando sunt pariter priuilegiatæ,vna an excludat aliam.*

3 *Exceptio spoliationis non potest tolli respectu alterius spoliationis.*

4 *Conuentus super spoliatione an repellatur ipso iure ab agendo: vel p exceptionem.*

5 *Agens si repulsus est spoliatione probata.si iterum agat ad idẽ, vel ad aliud:an obstabit sibi illa repulsio in priori iudicio.Et quid de excipiente.nu.6.*

7 *Sententia lata super actione an tollat exceptionem.*

Con-

8 *Conuentus super mutuo, si non opposuit exceptionem de quantitate si bi debita: aut conuentus super hypothecaria non opposuit de proprietate pignoris: an post sententiam poterit agere.*

9 *Actiones plures si competunt ad idem ex diuersis causis, vel ex eadẽ procedentes: an sententia lata super vna ex vna causa intentata, obstabit si iterum ad eãdem rẽ agatur.*

SVper spoliatione. Agens interdicto nõ recõuenitur, nisi de alia spoliatione, de qua ét excipi põt con
1 tra eũ. secũda ibi [quicquid] vel sic. † Spoliatus conuentus à spoliatore põt eum reconuenire super sua spoliatione. vel si plus sibi placet, per exceptionẽ spoliationis repellere ab agẽdo. ¶ Primò no. ꝙ spoliatus petens restitutionem, non põt reconueniri, nisi super alia spoliatione. an aũt si petatur exceptio sñiæ latæ super interdicto, locũ habeat, qđ hic dicitur. no. Spec. in ti. de reconuen. §. 2. ver. quid si conuenio. & se. ¶ Et agenti etiam interdicto vti pos: obstat ista exceptio spoliationis, secũdùm Io. An. de quo plenius. ĵ. de pscrip. c. veniẽs.
2 per Inno. ¶ Secũdò nota, † ꝙ si duæ causæ sunt pariter priuilegiatæ, vna non excludit aliam per viam agendi. per viã aũt excipiendi inuicem se elidunt, vt glo. dicit circa fi. in exercendo ergo, & per modo, sunt paris potentiæ. gl. magna per modum distinctionis plenè prosequitur materiam huius. c. cum scilicet duæ petitiones hincinde ab actore in iudicio pducũtur, qñ ambæ procedant: quando vna elidat aliam: vel ambæ inuicem se elidant. dic ergo, ꝙ tres sunt casus. qñq; sunt duæ petitiones petitoriæ: qñq; duæ possessoriæ: qñq; vna petitoria, alia possessoria. primo casu certum est, ꝙ ambæ procedunt, iuxta illa, quæ vidistis in. c. cum dilectus. vbi dixi. ¶ Secũdo casu qñ sunt possessoriæ subdistingue duos casus: & loquor in possessoriis recuperandi, in quibus dic, ꝙ qñq; vnus contra alterum agit. & nõ est dubium, ꝙ procedit vtraq;, vt in tex. qñq; vnus de sua spoliatione, alius cõtra eũ de sua exceptione: & loquitur iste tex. in ver. quanq. quia excipiendo excludit agentem. qñq; vnus & idem de sua spoliatione agit: & etiam contra reconuenientem eum super alia spoliatione excipit: ita ꝙ primus vult de eadem spoliatione agere, & excipere. & etiam põt secundùm glo. quia ad aliud proponitur, vt accusatio. s. ad finem recuperationis rei. & ad aliud, vt exceptio. scilicet ad finem exclusionis agentis. qñq; reconueniens sic exclusus per viam exceptionis vult suam spoliationem deducere; etiam per viam exceptionis ad exclusionem primò agẽtis: & remanebit conuentio, & reconuentio inefficax. inuicem ergo se impediunt, cum ambo vnus contra alterũ agit, & excipit de spoliatione sua. ¶ Subdit tamen glo. ꝙ si magis expediret reconuenienti agentem, ꝙ vtraq; petitio procederet: contra verò excipientem de spoliatione, de qua agit, debet replicare de sua spoliatione: & sic replicatione alterius spoliationis talis exceptio elidetur. & per consequens remanebit efficax conuentio, & reconuentio, secundùm glo. in fi. reconueniens ergo actorem agentem, & excipiẽtẽ de sua spoliatione põt similiter excludere ab agẽdo, si de sua spoliatione obiiciat. vel si velit, ꝙ sup vtraq; procedatur, de sua spoliatione non debet excipere: sed contra excipientem replicare de spoliatione sua, secundùm glo. quam non appro
3 bat hic Io. An. dicit eñ †, ꝙ exceptio spoliationis nõ põt tolli replicatione alterius spoliationis: quia excõmunicatio (qđ plus est) in modum replicationis opposita, non repellit excipiẽtem de excõmunicatione, vt. ĵ. de excep. c. dilecti. Nõ ob. ꝙ replicationis natura est elidere excõmunicationem, sicut elidit exceptio actionem, vt patet Insti. de replica. per totũ. quia illud, qñ exceptio concernit actionem: vel replicatio exceptionem. ¶ Pone exemplũ, cum exceptio concernit actionem: puta contra agentem ex mutuo excipere de pacto de non petendo. de re iudi. c. de solutione. & si. ¶ Similiter pone exemplum, cum replicatio elidit exceptionem, puta contra exceptionem excõmunicationis excipitur de nullitate, de absolutione, & aliis similibus. de quibus plenè per Io. And. ĵ. de excep. c. à nobis. ¶ Illæ verò exceptiones, quæ non afficiunt, nec perimũt intentionem agentis, vel exceptionem: sed personam excludunt (vt est exceptio spoliationis, quæ est dilatoria.) ista & si. non pñt per modum replicationis oppositæ elidere exceptionem. sicut nec exceptiones dilatoriæ elidũt actionem: sed agentem excludunt. de qua materia in specu. de excep. per totũ. & d. c. à nobis. per Io. An. istã autẽ glo. Bar. hic positã vide in Spec. de peti. & pos. in prin. ver. sed pone eccle. & ad illa vide qđ no. Bar. & post eum Bal. in. l. cum mulier. ff. so. ma. ¶ Venio ad oppo. Inno. & Doc. Et primò quæ
4 ro † vtrùm iste conuentus super spoliatione repellatur ipso iure ab agendo, eo ipso ꝙ quæstio spoliationis est primò mota: vel repellatur per exceptionem, Quidam dicunt, ꝙ demũ exceptione opposita contra reconuenientem: aliàs teneret iudicium super reconuentione. Alii vt Inn. & Host. dicunt, ꝙ proponens interdictum coram ordinario, vel delegato conueniri, vel reconueniri nõ possit de re pecuniaria. nec est necesse, ꝙ exceptionem spoliationis obiiciat. sed sufficit, ꝙ dicat, non est audiendus in hac conuentione, vel reconuentione: quia in hoc priuilegiatus sum. quia contra te proposui interdictum. & hoc probant per istum tex: qui dicit [restitutionis petitio.] non dicit, spoliationis exceptio. & ibi intentans nõ dicit opponẽs. sed videtur ex hoc sequi absurdũ; quia suspicans conueniri ad verum debitum, præueniet. & fingens se spoliatum, libellum super spoliatione producet. Et sic durante dicto iudicio, reconueniri non possit. qđ posset, si p viã exceptionis reconuenientem excluderet: quia oporteret infra terminum exceptionem probare. ĵ. de exce. c. pastoralis. ¶ Solu. dicunt ipsi, ꝙ etiam hic poterit terminus statui ad pbandum spoliationem: aliàs super reconuentione aduersarij procedatur, vt. ĵ. qui filij sint legi c. lator. & c. frequens. de resti. spolia. lib. 6. ¶ Ita hic refert Io. An. cuius verba sonant eius contrarium: qđ decidit, videlicet ꝙ ipso iure reconueniens repellatur. nam imò per exceptionẽ. & illa verba. [non est audiendus in hac conuentione] & c. clarè sonant in exceptio. quibus dicitur. credo. ꝙ iudiciũ recõuentionis teneret, & sñia, vt pbat. s. c. cũ dilectus. ibi. [nos aũt] maximè qa exceptio spoliationis est dilatoria, vt ibi no. & c. ¶ Secundò quæro.
5 † si quis egit, & repulsus est, spoliatio est probata: an si iterũ agat ad idem, vel ad aliud, obstabit sibi illa repulsio in priori iudicio: ita ꝙ sententia lata pro excipiente prosit sibi in qualibet alia causa contra actorem iterum agentẽ. vel pone ecõ
6 uerso, † ꝙ excipiens non probauit: an si iterum ille excipat, sententia, per quam exceptio extitit reprobata, noceat sibi. ¶ Aduerte quia quãdoq; super eodem facto oritur actio, & exceptio, vt patet in spoliatione. ex qua oritur interdictũ vñ vi. & exceptio, de qua hic. ¶ Idem patet in tutore, qui expendit in rebus pupilli. habet eñ contrariam actionem tutelæ: & illud idem sibi debitum põt contra pupillum agentem excipere compensando, vt l. 1. §. finito. de cõtra. act. tu. Idem in exceptione criminum contra electum: põt eñ excipi contra eum, & principaliter, ar. ĵ. de dolo, & cõtu. c. cum olim. ¶ Idẽ in hypothecaria quò ad ius prælationis: põt eñ excipere, si contra eum agatur, & exceptione omissa, & re ab eo aduocata per hypothecariam, suam actionem ét intentare, vt. ff. de
7 excep. rei iudi. l. duobus. Dubium est ergo, † an sententia lata super actione tollat exceptionem. ¶ Istam materiam tangit hic subtiliter Inno. & ego post eũ, Bar. & Io. Cal. distinxi s. c. cum dilectus. sed ne desit effectus verborum Inno. dicas ita: ꝙ qñq; quis succubuit super actione, puta intentauit interdictum vnde vi, tanq̃ spoliatus, & succubuit: tunc si conueniatur ab eo, contra quem egit, non poterit de illa spoliatione excipere: succubens eñ in actione bene debet succumbere in exceptione in eadem causa descendente tanq̃ in mẽte, vel tanq̃ inclusa, in actione, & illi adhærenti: non eñ super exceptione spoliationis posset audiri excipiens: quin læderetur

actor

actor, saltem in eo; quia non debet audiri, nisi restitueret rē, quam dicitur inuasisse. & tamen primò absolutus fuerit. per nouum autem iudicium nō debet vnq̃ discuti, siue repeti qđ decisum est, vt l. si duo patroni. C. de iureiuran. & l. cum quæritur. ff. de exce. rei iudica. & hoc est primum membrū, quando quis succubuit super actione: an possit illud idem deducere in iudicium per viam exceptio. ¶ Quandoq; deduxit in iudicium per viam exceptionis, & succubuit: an de illo possit iterum excipere in alio iudicio. dicit, ꝙ sic. quia primò nihil petiit. de quo. s̄. c. 2. in glo. patet. Et idem si quis super exceptione spoliationis obtineat. licèt enim pro excipiente feratur sententia in vna causa, nō proderit sibi dicta sententia, si conuentus iterum de ipsa excipiat: nisi etiam de nouo probet. sententia ergo pro, vel contra excipientem lata non prodest, vel nocet in alia causa inter easdem personas. de quo dixi plenius. s̄. c. cum dilectus. & hoc est verum regulariter. fallit in quibusdam casibus, in quibus decisum per viam exceptionis in vno iudicio, non poterit in alio iudicio refricari, vt exceptio compensationis. pone enim. tutor cōuentus obiicit exceptionem pupillo de quibusdam, quæ impēdit, & reprobatur sua exceptio. vel pone. contra mutuum petentem opponitur compensatio, & reiicitur. istis casibus nō poterit petere summam illam compensatam, in qua succubuit, vt l. 1 qđ debetur in diem. §. 1. de compensa. & l. si autem. de neg. ge. vtrobiq; eñ ad idem agitur. nam eadem est quantitas, eadem quæstio inter easdem personas, & ex eadem cā: licèt alio modo agendi. qđ non licet. ff. de excep. rei iudi. l. Iul. & l. si quis cum totum. & l. duobus. & qđ no. Io. An. j̄. tit. 2. c. cū ecclesia. in glo. hoc patet. ver. nec obst. postq̃ eñ de exceptione est plenè cognitum, & discussum, non potest deduci in alio iudicio, si reiecta est in princi. l. fi. C. de fide instru. ¶ Et prædicta sunt vera in exceptione perēptoria: in exceptionibus verò declinatoriis fori, dilatoriis solutionis, & aliis extraordinariis, quæ contra agentes proponuntur, vt ab agendo repellatur, est secus. Ius enim istarum per sententiam cōtra excipientem latam non tollitur: quin adhuc ex eisdem causis directò agatur, vt. s̄. eod. c. cum dilectus. §. fi. & j̄. de testibus. c. veniens. ¶ Ratio est; quia in istis non ita plenæ probationes, sicut in peremptoriis, exiguntur: sed summariè proceditur. & ideò in his per sententiam minus præiudicium generatur. ff. de re iudi. l. à diuo Pio. §. si rerum. ¶ Tertiò quæro, dictum est supra qōne proxima, ꝙ sententia lata sup exceptione compensationis: vel aliis similibus peremptoriis parit præiudicium in alio iudicio. pone ergo, ꝙ ille, cui competebat ad idem actio, & exceptio, non excipit. & sic succubuit:
8 an poterit postea agere. † pone. conuentus super mutuo non opposuit exceptionem de quantitate sibi debita: vel conuentus hypothecaria non excipit de prioritate pignoris. an post sententiam poterit agere. videtur, ꝙ non: quia sententia est terminus peremptoriarum. nec post sententiam possunt opponi, vt l. peremptorias. C. senten. resc. non pos. ¶ Contrarium est verum, vt hic per Inno. & idem no. j̄. de fide instru. c. cum Ioannes. in vlti. glos. Nō ob. cōtraria. loquuntur eñ in exceptionibus, quæ sunt meræ exceptiones, & ex actionibus descēdentes, siue ipsas concernētes; vt pactum de non petendo: præscriptio iurisiurādi, & si. Istæ. n. exceptiones omissæ, quæ tangunt actionem, nō pñt post sententiam opponi: secus est in exceptionibus, quæ habent alias actiones ex eodem facto procedentes, & vbi idē quæritur: tunc eñ si non fuerunt oppositæ, poterunt per viam agendi in alio iudicio deduci: vnde omittens compensationem opponere, poterit illud debitum principaliter petere. ¶ Similiter omittens excipere de prioritate pignoris, poterit principaliter hypothecariam intentare, vt d. l. si duobus. de excep. rei iudi. ¶ Quartò quæro. dictum est, an qđ decisum est in vno iudicio per viam agē di, vel excipiendi possit in alio iudicio refricari. ¶ Sed quid
9 dices † si ad idem plures cōpetant actiones ex diuersis causis, vel ex eadem procedentes: an sententia lata super vna ex vna causa intentata obstet, si iterum ad eandem rem agatur alia actione. ¶ In hoc tangit in reali, & ꝑsonali, & minus ꝑfectè. Ideo vide plenius per Bar. in l. & an eadē. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. vbi plenè distinguit. dicam. j̄. de causa possessio. & ꝓprio. c. fi. vbi melius illa materia applicatur.

De plus petitionibus.[a]

QVIA plerunq; in iudicijs plus petitur, quàm debeatur, ideo &c. Goff. Vel aliter. qa inter accidentes quæstiones, quas interdum proponit, quā doq; actor, qn̄q; reus, plus petitur. Ideo &c.

ADDITIO.

a ¶ De plus petitionibus. Vide Bar. in l. 3. §. si ita. de le. 1. eundem in. l. vbi decretum. §. proficisci. de offi. procon.

SVMMAE.

1 *Creditor non debet contra debitorem agere ante terminum solutioni præfixum.*
2 *Præueniens terminum in petendo dicitur importunus.*
3 *Plus petens quando puniatur: & quando non.*
4 *Plus peti dicitur quatuor modis.*
5 *Debitum vno loco, an possit peti in alio.*
6 *Solui in vno loco magis quam in alio, quando intersit.*
7 *Electio cuius sit in obligatione generis, vel alternatiua. & nu. 23.*
8 *Plus si petatur, & debetur minus, quid iuris.*
9 *Tempore plus peti quid dicatur.*
10 *Obligatio in diem, & conditionalis æquiparantur.*
11 *Pœnitentia non habet locum regulariter post delictum cōsummatū.*
12 *Pœna tripli an habeat locū, quando petitur plus re, causa, vel loco.*
13 *Casus, in quibus potest agi ante diem, vel conditionem.*
14 *Creditor, cui debebam decem in Calendis Octobris: si agit hodie in Calendis Maij: an iudex debebit me absoluere ab instantia iudicij: vel diffinitiuè condemnare vt soluam, inducijs duplicatis.*
15 *Locus solutionis an debeat exprimi in libello, quando in alio loco petitur.*
16 *Minus si petatur, quàm debeatur, quid iuris.*
17 *Induciæ, de quibus, hic quæ duplicantur, quando petitur plus tempore, quæ sint. & quomodo intelligantur.*
18 *Vtilitas debitoris, vt non soluat, nisi vbi dare promisit, circa quid versetur.*
19 *Actiones arbitrariæ propter locum, quæ sint: & quare dicantur arbitrariæ.*
20 *Actiones bonæ fidei an sint arbitrariæ propter locum.*
21 *Debitor, qui promisit soluere certo loco: si vult soluere in alio sponte, an possit, creditore inuito. & nu. 22.*

COnsilium. Ponit q̄tuor modos plus petendi: & suas pœnas. secunda ibi[te quoq;]illos modos exponit. ¶ † Pri-
1 mò no. ꝙ ante terminum solutioni præfixum non debet creditor contra debitorem agere. dilatio eñ videtur in dubio apposita in fauorem debitoris, vt iterum soluere non cogatur: licèt quandoq; sit apposita in fauorem creditoris, vt l. q Romæ. in prin. & quæ ibi no. ff. de verb. obli. & l. eum qui. alias incipit. Iabolenus. ff. de an. leg. & l. in fide. §. cum Polli-
2 dius. ff. de vsur. ¶ † Secundò no. ꝙ ille, qui præuenit terminū in petēdo, dicitur importunus. quæ importunitas est iuribus odiosa: & plectibilis in illo casu, & in alio. j̄. de rescrip. c. fi.
3 lib. 6. ¶ † Tertiò not. ꝙ tunc punitur ille, qui plus petit: cū in sua petitione persistit. desistendo igitur non incurrit istas pœnas. vsq; ad qđ tempus datum hoc sibi liceat. dic vt.
4 l. 1. C. e. & dixi plenè. s̄. de foro cōpe. c. si diligenti. ¶ † Quartò no. ꝙ quatuor modis dicitur plus peti, re, cā, loco, & tempore. concor. Insti. de act. §. si quis agens. & hos modos exē plifica,

plifica,vt in versi.ts quoq;.¶ Quintò no.in ver. qui aũt plus
5 loco † ꝙ debitũ vno loco potest peti alio: tenetur tamen ad interesse debitoris conuenti in alio loco,q̃ sit solutio destinata.¶ Similiter haberetur ratio interesse creditoris,si plus sua intersit in loco destinato fuisse solutum.de quo.s̃.de offi. deleg.c.P,& G.in prima gl.vbi no.quomodo vtriusq; interesse, scilicet creditoris,& debitoris habetur ratio. ¶ Sed dices.de loco ad tempus est licitum arg.vt l.vinum.ff.si cer. pet. sicut ergo creditor nõ potest petere ante tps. Ita nec in loco alio, quàm conuentum sit.¶ So.intellige hoc permissum, scilicet alio loco,post moram adhibitam in soluendo. tunc enim haberet locum,quod hic dicitur: quia aliter creditor nunquã posset suum debitum consequi,debitore non attendente ad locum solutionis.¶ Et istam rationem ponit tex. in l.1.ff.de eo qđ certo loco. vide in Spec.de fruc.& interesse.§.5.& vlt.
6 ver.& vt hoc articulo. ¶ † Sextò not. quòd quandoque interest solui magis vno loco,quàm alio.quia pretia rerum variantur ex tempore,& ex loco, vt l. pretia rerum. ff. ad leg. fal.plus enim regulariter valet frumentum Venetiis,quàm hic Paduæ.Ille ergo, qui tenetur mihi dare cẽtum modia frumenti Paduæ,& non dat.si petam Venetiis, condemnabitur tanto precio minus, quanto valet Paduæ,si soluisset.idẽ ecõuerso,condẽnaretur in plus,si promisit soluere Venetijs &c.
7 hic alia exempla collige per teipsum.¶ † Septimò not.quòd quãdoque debetur aliquid in genere,puta vnus seruus,bos, & equus,& simi.quandoque alternatiuè. puta Stichus, aut Pamphilus.¶ Et in istis obligationibus est electio debitoris regulariter,non creditoris,vt l.plerunque.§.fi.ff. de iure do. cum si.ibi alleg.in glo.ad quod tamen vide,quod no.in l.Lucius.de leg.2. ergo non potest creditor in istis obligationibus petere certam speciem; quia aufert debitori dictum beneficium electionis, vt dicit gloss.4.debet ergo istis casibus formari libellus in genere,vel alternatiue,sic ut generaliter, quandocũq; declaratio certitudinis nõ est in eius potestate, vt l.1.§.quod autẽ.ff.quorum leg.& no.Institu.de act.§. curatore.¶ Si verò in obligatione generis,vel alternatiua esset electio creditoris:deberet eligere, & certum petere in libello,nec haberet locum,quod hic dicitur, vt l. vbi autem non
8 apparet .§. illud. ff. de ver.obl. & ibi Barto.¶ † Octauò no. in ver.re autem.quid iuris, quando plus petitur, & debetur minus.dicit enim iste tex. quòd condemnabitur in illa summa minori,quæ apparet debita, infra tangam. & dixi.s̃. de lit.contesta.c.1. ¶ Quid econuerso, quando debetur plus, & petitur minus.Bar.tangit in l.scire debemus.de verbo.ob
9 li.¶ † Nonò no.quòd tempore plus petitur, cũ petitur ante tempus.plus est enim,si hodie quis mihi soluat centum:quã si vsque ad annũ solueret cẽtum,& decem,propter interusurium medii temporis, in fundo,domo, & similibus. hoc est clarũ pp fructus medii tẽporis,quos debitor facit suos, vt l. si ita relictũ.§.Pegasus.de le.2. & l.fideicõmissa.ff.ad Treb.
10 ¶ Decimò no.in fi.† ꝙ obligatio in diẽ,& cõditionalis æquiparantur.Nam ante euentum diei, vel conditionis dr̃ vtrunque deberi,vt in fi.c.& sic in vtraque obligatione ante diem, vel conditionem nata obligatio. sed actio defertur.qđ verũ videtur in debito in diem,non in debito cõditionali,vt dicã. j̃.¶ Oppo.innuit ille tex.ꝙ isti,qui plus petunt,possent pœnitere ad euitationẽ pœnæ.Sed contra de l.1.C.eo.sol. dicit glo.j.ante li.cõte.põt impunè desistere,vt hic:sed nõ postea, vt ibi.sed videtur,ꝙ nec ante.nec post liceat pœnitere ad euasionem pœnæ,vt l.qui ea mente.de fur.¶ So.longa est mate
11 ria,qñ in delictis habeat locũ pnĩa,& qñ nõ † regulariter enĩ post delictum consummatum non habet locũ pnĩa, vt dicta l. qui ea mẽte.fallit hic,& in casibus ibi no. p Bar.& p Cy. in l.si qs nõ dicã rapere.C.de epi.& cle.¶ Scđò opp.& vr̃,ꝙ ille,qui petit plus debito,cadat à toto, postq̃ de im,pba petitio cõstiterit,vt d.l.j.C.e.¶ So.dicit gl.j.ibi loquit,cũ p dolũ extorsit cautionẽ maioris quãtitatis, q̃ i rei veritate debeat. Iste em,q pstiterit,& cõuictus de hoc fuerit, toto debito punit,vt ibi.& itellige,ꝙ pbari debeat dolus cõtra petitionẽ, vt incidat in illam pœnã.¶ Non enim eo ipso,ꝙ petat.20.& probat de decem,probatur dolus,nisi aliter doceatur: licèt contrarium sentiat ibi gl.& malè, secundùm Cy.per text.Insti.de act.§.tripli.& §.præterea.& in Aut.de defen.ciui.§. & iudicare.¶ Iste autem tex.loquitur, ꝙ non petitur plus vigore talis cautionis, sed aliter: ideò mitius punitur.ibi durius; qa maius delictum.ideo cadit à toto,nisi in duobus casibus ibi exceptis.cum.s.secunda cautio, vel transactio intercesserit:vr̃ enim tunc purgatus dolus præcedens,scilicet per secũdam cautionem,vel transactionem.¶ Tertiò opp.& videtur.
12 † ꝙ ille,qui petit plus re,causa, vel loco,non solùm condẽnari debeat in expensis,vt hic dicitur:sed in triplo sportularũ, si reus eas soluerit,vt Insti.de acti.§.tripli. non habet locum in foro ecclesiastico.ar.j̃.de dolo,& contum.c.j.nam si iuris lator hoc sensisset, expressisset hoc illo.c.ar.j̃.de deci. c. ad audientiam.præterea in foro ecclesiastico non præsentantur sportulæ,vt j̃.de vita,& ho.cle.c.cum ab omni. ergo qđ non est,vel qđ non exigitur,triplicari non potest,arg.s̃.de cõsti. c.cum accessissent.& hoc placet Inn.Host.& Ab. ¶ Ex quo infert Io.An.ꝙ in foro ciuili,in quo sportulæ non præstarẽt, dicta pœna tripli non vendicat sibi locum.¶ Quartò oppo. extra gl.& videtur,ꝙ etiam ante euentum diei,vel conditionis possit debitor conueniri,vt l.j.ad hoc.C.de iure do. & ff. q satisd.cogan.l.si fideiussor.§.fi.& de pigno.l.grege.§.penul.
13 ¶ † So.literæ est,qđ dr̃ in illo.c.¶ Fallit, cum debitor in diẽ, vel sub cõditione ẽ suspectus de fuga:vel ꝙ efficaciter nõ sit soluendo.quibus casibus potest agi ante euentũ diei,vel conditionis:non vt statim soluatur:sed vt cautio idonea interponatur de soluendo in termino, veniente die, vel conditione. de quo dic, vt l.in omnibus.ff.de iudic.& l.si creditorẽ. ff. de his,quæ in frau.credi.vbi dr̃,ꝙ istam suspicionem fugæ, vel dilapidationis non potest allegare creditor,qui contraxit cũ homine sic suspecto,vel fugitiuo:qa debet tunc sibi imputare,vt l.fi.C.de spõ.¶ Si ergo suspicio fugę, vel dilapidationis superuenit, habet locum, qđ dixi de cautione præstanda, &c. ¶ Venio ad.q.dr̃ hic,ꝙ ille,qui petit plus re,causa, vel tempore,condemnatur,vt in tex.in quo solùm tangitur de condemnatione expensarũ, de interesse,& de iud. duplicando. ¶ Sed quero, vtrùm super eo,qđ principaliter deducit in petitione,fiet condemnatio,vel absolutio ab instantia iudicii, tanquam petitio fuerit ineptè concepta,vt in simili.s̃.de iud. c.examinata. Io.An.post no.hoc tangit ad hoc, cum petitur plus tempore,& plus loco.Sed qñ re,vel causa, nihil dicit. ¶ De singulis igitur videamus sub ista principali quæstione.
14 & primò cum petitur plus tempore.pone enim,† ꝙ creditor, cui debebam 10. in Calendis Octobris,egit hodie in Calendis Maij. vtrùm iudex debeat me absoluere ab instantia iudicii,vel diffinitiuè condemnare,vt soluam induciis duplicatis?vr̃,ꝙ debeam absolui ab instantia iudicii,non condemnari ad soluendum in termino,vt hic:dum dicit[induciæ duplicantur, nec litem excipiet.]&c.ex quo patet, ꝙ post duplicationem induciarum nouo iudicio opus est.Ex dictis Io.And. distingue duos casus.nam qñq; reus conuentus statim opposuit,& probauit exceptionem dilatoriam solutionis. & hoc casu absoluetur ab instantia,induciis duplicatis: nec conuentus postea cogetur litẽ recipere,nisi lapsis dictis induciis, & solutis expen.& ita potest intelligi iste tex.qñq; reus conuentus opposuit istam exceptionem post li.conte.& in hoc ponit opi.¶ Quidam enim dicunt,ꝙ idem, vt supra, in membro pcedenti,arg.ff.de peti.hære.l.ꝙ si in diẽ.¶ Alii dicunt, ꝙ non fiet absolutio ab instantia iudicii:sed durabit quantum reus prosequi non cogetur,nisi lapsis induciis, & solutis expẽsis. & sic etiam potest intelligi iste tex.¶ Tertia est opi.quam approbat Io.An.videlicet ꝙ talis debitor in diem, postq fuit litem contestatus(ex quo constat de debito in diem) condemnari

nari debet, pœnis tñ hic statutis, scilicet induciis duplicãdis, & expensis impositis creditori, propter suam temeritatem; qa petiit ante tempus, argu. ff. de iudi. l. de qua re. ad. l. Aqui. l. in l. Aquil. & de fur. l. quidam. Nõ obst. l. ꝙ si in diem. quia ibi non agebatur de solutio. debiti: sed vt cautio præstaret, in qua bene fit condẽnatio, vt ff. de iudi. l. in oĩbus. ¶ Et illã opi. ꝙ debeat sequi condemnatio ad soluẽdum in termino duplicato, videtur sequi Bar. in l. cũ qui ita. §. de stip. ff. de verbo. obli. secus credo, cum petitur debitum sub conditione ante euentum conditionis: qa tunc debet sequi absolutio ab instãtia, vt l. grege. §. si sub conditione. ff. de pigno. rõ differentiæ inter obligationem in diem, & conditionem est; qa ibi orta est actio ante diem: licèt ex actio differat, vt ĩ. dicam. ¶ Sed in debito conditionali, conditione pendente, nulla actio nata est, vt l. creditore. & l. cedere diem. de verb. signi. ideò fine act. &c. vt l. si pupil. §. videamus. ff. de ne. gestis. & c. exanimata. de iudi. & hæc dicta sint, cũ plus petit tpe. ¶ Sed quærit qñ petitur plus loco. pone debebam tibi hic Paduæ dare quatuor vegetes vini, quos petis à me Venetiis, vbi plus valet: vtrùm debeat sequi absolutio ab instantia, vel cõdemnatio, deducto interesse meo, quantùm scilicet plus interest Paduæ potius solui, vbi minus valet. Io. An. post Goff. dicit, ꝙ illo casu procedit iudicium. & non in aliis. alias si contrarium dicceremus, posset debitor nunq̃ soluere, scilicet non accedendo ad locum destinatæ solutionis. Ideò noluit lex, ꝙ post lapsũ terminum posset vbiq; conueniri, habita ratione interesse, si statuto loco soluisset, vt hic, & l. j. ff. de eo, qđ certo loco. de quo plenius infra dicã. in 3. q. ¶ Et prædictam opi. scilicet ꝙ præcedat iudiciũ, & ferenda sit sententia illo casu, tenet Bar. in l. arbitraria. §. si quis Ephesi. ff. de eo qđ certo loco. vbi q̃-
15 rit, † vtrũ dẽt exprimi in libello locus solutionis, qñ alio loco petitur. & dicit, ꝙ non est de substantia: reus tñ pro suo interesse poterit excipere, & petere, ꝙ deducatur de condemnatione, quãtum sua interest potius in statuto loco soluisse vt ibi per eum. in quantum tñ dicit Io. An. ꝙ in aliis casibus, q̃ in isto, non ꝓcedit iudicium, contradicit sibiipsi in eo, qđ post eum supra dixi, qñ petit plus tpe. ¶ Videamus de tertio s. qñ petit plus re. vtrùm saltem in eo, qa debet, ꝓcedat iudicium secundùm ꝓxi. dicta. sentit Io. An. ꝙ non. contrariũ dico, qñ petitur plus quantitate, vel quotitate, vt dixi. s. de lit. conte. c. j. in 8. q. remittendo ad Cy. qui ita tenet in l. j. C. si ad
16 uer. rem iudi. & Bar. in l. j. §. si stipulatus. de ver. obl. ¶ † Quid econuerso, qñ petit minus, q̃ debeat. puta debebantur mihi mille centum, fortè ex eo, ꝙ iudex, qui erat mihi fauorabilis, non poterat de maiori summa cognoscere. Bar. hoc tãgit subtiliter de ver. obl. l. scire debemus. nam, vt dicit, qñ sunt plures allegationes, nõ est dubium, ꝙ põt agi separatim ad vnã, nõ ad aliam, vt l. in commodato. §. si pluribus. ff. cõm. ¶ Qñ est vna obligatio: vtrùm tunc possit agi ad ptẽ. dicit, qñq; stipulatio continet vnum corpus integrale (vt vnam domũ, vel vnũ vas.) & tunc si volo agere ad partem, durãte totó, nõ possum: dissolutione facta sic, vt d. §. si pluribus. & l. si seruus. §. bonæ. de condi. furtiua. ¶ Si verò stipulatio continet aliqđ totum nõ integrale, vt familiã (vt omnes seruos:) & tunc ad quẽlibet agere possum, vt l. si corpus. in prin. de le. 3. ¶ Est tñ differentia in modo agendi. qa qñ sunt plures stipulationes (puta promisisti Stichum, & Pamphilum.) & põt peti qualibet res, tanq̃ promissa. ¶ Sed qñ est vna promissio (vt qa promisisti oẽs seruos, vt familiã:) tunc nõn põt peti vnum, tanq̃ promissum, sed vt debitum ex cã stipulationis præambulæ. & ita dicit gl. no. in d. l. scire debemus. p quam habes intellectũ l. & si vno. ff. de act. emp. & ita petunt aduocati in libellis. dicunt enim [peto. 100. ex summa. 300. q̃ ꝓmisit.] nã non peto tanquã ꝓmissa, sed tanq̃ debita ex cã dictæ promissionis. putat tñ Bar. ꝙ si peterent quinquaginta, tanq̃ ꝓmissa, & ꝓbat promissio de ducẽtis. tñ i dictis. leg. dẽt seq. cõdẽnatio, p l. si corpus. de leg. 3. & qñ verba libelli nõ pñt accipi ꝓpriè, assumũtur imꝓpriè, vt l. sed si possessori. §. itẽ si iurauero. de iureiu. debebat ergo exponi [ago ad ducẽta, quæ mihi promisisti] scilicet sub generalitate trecentorum. Ita dicit in d. l. scire debemus. cui adde l. cum quædam puella. §. si. ff. de iurif. om. iudi. ¶ Superest vt videamus de obligatione gñis, & alternatiua: cũ creditor vnũ præcisè petit. an ꝓcedat incidenter in eo saltẽ, ꝙ debitor vult offerre. an verò (tanq̃ libellus sit ineptè conceptus) debeat absolui ab obseruatione iudicii (loquor vbi ẽ electio debitoris) qa alias ꝓcedit, vt dixi. s. in septimo notabili. Io. An. sentit, ꝙ iudicium non procedat in aliquo ex istis quatuor modis, vbi tñ petit plus loco, vt dixi. s. in versi. sequit videre. ¶ Sed (vt ibi dixi) ꝓcedit ẽt, cũ petit plus tpe, & etiam plus re, & plus loco, vt vidistis. ¶ Hoc ergo quarto, qñ petit plus cã, posset dici, ꝙ procedit iudicium; qa oẽs res in tali stipulatione gñris, vel alternatiua deductæ sunt in obligatione, licèt altera in solutione, vt l. si duo. ff. de verb. obli. & l. ex diuerso. §. si in iudicio. ff. so. ma. arg. contra. ff. de re iudi. l. miles. §. his aũt. vbi dicit, ꝙ in obligatione alternatiua non põt alterum petere: vñ debitor illud, qđ poterit soluere recusans, non põt ad alterum condemnari, vt pote sup quo nõ reperit litis cõte. facta. Nõ ob. §. si in iudicio. qa loquit, cũ vnũ est in obligatione, aliud in solutione legis. hic verò vtrũq; est in obligatione, vt d. l. si duo. & ita dicit tex. in d. §. his autem.
17 ¶ Secundò principaliter q̃ro. dr̃ hic, † ꝙ qñ petit hic plus tempore, induciæ duplicantur. quæro de quibus induciis loquat, & qualiter intelligat, respondet Io. An. ꝙ intelligitur de induciis concessis à iure, vel ab hoĩe ad solutionẽ à iure, puta marito ad solutionem dotis, soluto matrimonio, vt l. j. §. exactio. C. de rei vxo. act. vel pone. ĩ. đ re. iu. c. qđ ad cõsultationẽ. vel vt l. ꝓmissor. de consti. pec. in induciis datis ab hoĩe per se patet. ¶ Sed nunquid duplicabitur tota dilatio: an verò tps, qđ restabat de termino tempore petitionis. pone, erat dilatio annalis. & de ipsa fluxerant. 10. menses. petii in 11. an duplicabuntur duo menses, qui supersunt à tempore petitionis: an integer annus. Fran. tenet hic, ꝙ solum duo menses, q supersunt. Io. An. vr̃ tenere cũ Inn. ꝙ totus annus. ego dico, ꝙ opi. Fran. est verior, & ꝑ ea casus in similibus. & ibi Bar. ff. de pœnis. l. aut damnum. §. quisquis. ¶ Quid autem si pendente termino duplicato, iterum petat: an iterũ duplicabitur. & vtrũ secũda duplicatio incipiet post finem primæ: an verò statim. dic per Bar. in l. in senatuscon. ff. ad Turpil. & qđ not. in cle j. de magi. ¶ Tertiò quæro de aliquibus. cum qs promisit soluere certo loco: qñ est verum, ꝙ possit in alio conueniri. rñdeo, tex. dicit, qñ in loco, vbi ꝓmisit, nõ reperit. quo casu poterit vbiq; conueniri, vt l. j. ff. de eo qđ certo loco. Et licèt gl. restringat illud, vbiq;, ad locum domicilii, & ad alia, vbi quis sortit forum, per l. vt gradatim. §. sed si. ff. de mu. & hono. tñ Bar. ibi post Nic. Ma. largè intelligit, ꝓut verbũ sonat. & hoc p naturã actionis arbitrariæ pp locum. Ad. §. sed si. rñde, vt
18 ibi per eũ subtiliter. ¶ Circa hoc etiam quæro. dr̃ hic in text. ꝙ debitori non debet adimi vtilitas, vbi ꝓmisit, si in alio conuenitur. quæro ergo in quo potest versari eius vtilitas. rñdeo; qa fortè illud, in quo tenet, & alio loco petit, minus valet in loco ꝓmissionis, q̃ vbi petit. illud ergo eius interesse, siue consistat in lucro, siue in dãno, debet considerari, vt eo. tit. l. non vtiq;. §. ex offi. ¶ Sed dices, non vr̃ habenda illa consideratio de isto interesse rei conuenti. qa sibi imputet, si non soluit in loco destinato. nam damnum, qđ quis sua culpa sentit, &c. vt in reg. iur. damnum. ad hoc rñdeo, ꝙ iura grauant in hoc reũ, dum volunt ipsum posse conueniri in alio loco, q̃ vbi promisit. ergo voluerunt eum in alio releuari; qa habetur rõ sui interesse, vt d. §. nũc de offi. & l. 2. in prin. e. ti. ¶ Sed hic quæro, vtrùm non solum rei, sed etiam actoris debeat haberi cõsideratio, si sua intersit potius fuisse solutum in loco destinato, q̃ in loco vbi petitur. rñ. tex. dicit, ꝙ habet rõ vtriusq;, scilicet actoris, & rei, vt l. 2. ff. de eo, qđ certo loco. Et ibi vide exemplum in gl. quomodo i diuersis potest vtriusq; interesse: quia

actoris

actoris interest, propter pœnā, in quam incidit. rei interest, pp valorem rei debitæ. Item pdicta vera, cum reus conuenit alibi, q̄ in loco destinato. ¶Si verò sunt plura loca destinata solutioni, & in altero conuenit: vtrùm considerabit vtriusq; interesse plus in alio solui, q̄ in loco petitionis. aduerte latius & distingue. nā qñq; agitur in loco destinato solutioni: & tūc actio non est arbitraria, pp locum: nec crescit condénatio, nisi aliquid vltra fuerit stipulatus: vel intersit rōne temporis, vt l. qđ si Ephesi. ff. de eo, qđ certo loco. qñq; agit in loco tertio non destinato solutioni: tūc post moram actio est arbitraria. & habet cōsideratio iteresse vtriusq;. s. actoris, & rei vt d. l. 2. ¶Qñq; agitur in vno ex pluribus locis destinatis solutioni alternatiuè. tunc dicunt qdam (vt prædictus. Nico.) q actio non est arbitraria, cum petitio fiat in loco destinato, vt d. l. q si Ephesi. in prin. Accur. in d. l. nō vtiq;. tenet contrarium. nā aliàs, scilicet si non esset isto casu actio arbitraria, non posuisset Iuriscunsultus istum casum in illa materia arbitraria, put ponit in dicta. l. non vtiq;. & istam opi. Accur. vr̄ sequi Bart. cum reus ante moram conuentus in vno ex locis destinatis solutiōi vult ibi soluere. ¶Si aūt post morā, ita q amodo amisit bñficium electionis loci: tunc nō habetur rō sui interesse. Nō ob. qđ. s̄. dixi, q mora nō facit sibi perdere tale bñficiū; qa illud est verum, q conuenit in loco tertio non destinato solutioni: qa conuenit ex promissione quadā contra ius cōe. Ideo in alio releuat, vt dixi. s̄. ¶Sed in casu proposito conuenitur in altero ex locis destinatis, secundùm ius cōe. & secundùm formam conuentionis, sm̄ Bar. ¶Qñq; nulla adiecto loco est facta pmissio: tunc si conueniat alibi, quā in loco contractus: vtrùm sit actio arbitraria pp adiectionē loci. alii dicūt cōtrariū, vt Gui. de Cun. qa tacitè vr̄ inesse locus. s. pmissionis, vt l. si cū dies. §. si arbiter. ff. de arbi. hæc opi. nō placet Bar. ī d. l. qđ si Ephesi. nā si hoc eēt verū, oīs actio esset arbitraria, si ageret alibi, q̄ in loco pmissionis. qđ est contra mentē
19 illius ti. de eo qđ certo loco, &c. ¶Vlterius quæro, † q sunt istæ actiones arbitrariæ pp locū. & quare dicant arbitrariæ, gl. in l. si hæres. de eo qđ certo loco. dicit, q sunt tres ppriæ. s. qñ quis est stipulatus, vt l. 3. in prin. eo. tit. & ex testamento, & ex mutuo, vt d. l. si heres. est & quarta ad exemplum istarū, scilicet actio de cōstituta pec. vt l. si duo. §. j. de consti. pec. dńs Nic. Ma. dicit, q oīs actio stricti iuris propter adiectionem loci posset esse arbitraria. hoc pbat ex verbis gñalibus illius rubricæ de eo quod certo loco, &c. hæc restringit se ad cām. ad idem. C. eo. in rubrica. p hoc de condi. inde. l. qui cer
20 to. & eius opi. sequit Bar. in d. l. si hæres. ¶† Sed quid dices de actionibus bonæ fidei: an sint arbitrariæ pp locum? text. est, q non in l. bonæ fidei. ff. de eo qđ certo loco. Rō qa ex natura ipsarum iudicis officium multum pōt. qđ secus est in actionibus stricti iuris, in quibus qñ subest æquitas propter aliqđ accidens (vt pote pp locum) lex dat arbitrium iudici in hoc, & ideò dicit arbitraria. qđ dic, vt no. in l. in actionibus. de in litem iuran. & hoc, postq̄ reus est in mora soluendi. quo casu iudicis arbitrium hēt locum in hac actione, secundùm Bart. in d. l. non vtiq;. ¶Quid aūt si creditor recepit debitum, siue interesse. an possit postea illud petere. & quid in reo, si de suo interesse tacuit: an postea peti possit. & an ī eo, q crescit obligatio pp locum, teneat fideiussor simpliciter acceptus. dic, vt l. centum Capuę. & l. fi. de eo qđ certo loco. quæ sunt difficiles in pdicta materia. ¶Postremò circa istam materiā est aduertendum, q illa, quæ dicta sunt, habent locum, cum creditor voluntariè alio loco agit, quàm ubi promissio facta est. & ibi cogit debitor soluere, secundùm ea, q̄ dicta sunt supra.
21 ¶Sed pone econuerso, † q debitor, q promisit soluere certo loco, vult soluere in alio sponte: creditore cōtradicit, qd erit? tex. dicit, q creditore inuito nō pōt alibi solui, q̄ in loco destinato, vt l. q certo. ff. de eo, qđ certo loco. contra quam facit. l. 3. §. & gñaliter. e. tit. vbi est electio rei, in quo loco soluat ante petitionē. dicit Bar. in d. l. is qui. q in illo. §. & gñaliter. fuerunt designata plura loca alternatiuè: vñ reus potest eligere vnū ex his ante litis cont. non aūt alium locum tertium. & ita loquit l. is q. ¶Et intellige, q non pōt solui in loco tertio, creditore inuito: nisi reus offerat quantitatem, & interesse actoris, pp locum, vt l. q Romæ. in prin. de ver. ob. vel nisi locus sit appositus gratia rei, & hoc cōstet. l. in fideicōmis. §. cum Pollidius. de vsur. & l. si ita relictum. §. Pegasus. de leg. 2. poterit ergo debitor illo casu vbiq; soluere in domicilio actoris, vt l. item illa. de consti. pecu. & dixi plenè in c. significante. j̄. de pi
22 gno. ¶† Ex his ergo distingue, cum quæritur, in quo loco possit reus soluere, creditore inuito: aut locus adiicit gratia creditoris: aut debitoris: aut vtriusq;. ¶Primo casu non potest in alio loco solui, vt d. l. is, qui. nisi offeratur interesse propter locum, vt d. l. qui Romæ. aut adiicitur gratia debitoris: & tūc potest alio loco solui in dicto. §. Pollidius. & d. §. Pegasus. aut vtriusq;. & tūc idem, qđ in primo membro. & illa vera est, si vnus locus est destinatus solōni. & q̄ritur, an tertio solui possit. Si verò plura loca: & tunc aut alternatiua. & est electio debitoris ante petitionem, in quo ex his soluat, vt d. §. & generaliter. aut copulatiuè, puta promittis soluere hic Paduæ, Venetiis, Ferrariæ, Bononiæ, &c. Illo casu tex. videtur velle, q inter plura loca alternatiuè posita videtur summa pro rata esse diuisa, vt l. nō vtiq;. §. si quis ita. ff. de eo qđ certo loco. quē intelligit Bar. cum certa loca limitata sunt adiecta, puta pro mitto soluere Paduæ, Florentiæ, Pisis, Senis, & vbiq; locorū. nam debet intelligi, in quolibet prædictorum locorum soluat totum: aliàs stipulatio esset inutilis, propter minutas præstationes. ¶In quolibet loco ergo talis interpretatio non debet fieri in l. quoties. de reb. dub. & illa sufficiat, cum promittitur aliquid certo loco, an possit alio loco peti, vel solui. ¶Similis esset qō in tempore, si promisi soluere vsq; ad annum, & non solui: an tenear ad interesse, & ad qđ interesse, dic vt l. vinum. ff. si cer. peta. ¶Item an possit creditore inuito soluere ante tps. dic vt l. qui Romæ, in prin. de ver. obl. p Bar. Ex cuius scriptis pro maiori parte prædicta habui, & hic scripsi. qa canonistæ de ista materia nihil hn̄t quasi. ¶Quartò quæro.
23 dictum est. s̄. de obligatione certo loco contracta, vel certo tempore. ¶† Sed quæro de obligatione generis, & obligatione alternatiua, de quibus in tex. cuius sit electio. breuiter de obligatione generis vide in l. legato generaliter. de lega. j. ¶In obligatione alternatiua. dic vt l. non vtiq;. de eo qđ certo loco. & l. Lucius. de leg. 2. per Bar. & Bal. & vide de ope. le. per totum. ¶Et vtrū postq̄ quis semel elegit, possit variare. dic vt l. serui electione. de leg. j. ¶Et plene per Bart. in l. eum qui certarum. §. vltimo. de verb. ob. ¶Quintò q̄ro. dicitur in tex. q qñ obligatio habet diem, non potest peti añ. quæro ergo generaliter, qñ stipulatio, & omnis obligatio committat. Bar. illam materiam alto, & pulchro stilo prosequitur in l. stipulatus. de ver. obl. vbi facit sex membra principalia. & sic p sex qōnes principales, & multas accessorias dictam materiā declarando prosequitur. & membra sunt illa. ¶Primò enim de stipulatione simplici, non pœnali pura. secunda de stipulatione simplici in diem. Tertiò de stipulatione simplici cū cōditione. Quartò de stipulatione non simplici, sed pœnali. q̄ incipit à præcedenti quæstione. Quintò de stipulatione non simplici, sed pœnali. quæ incipit à præcedēti nuda pactione. Sextò de stipulatione non simplici, sed pœnali, quæ incipit à præcedenti pactione vestita. Illa sex membra tangit glo. in l. & si post tres. ff. si quis cautio. Sed latius Bar. in d. l. stipulatus. ibi videas.

De causa posses. & proprie.

Continuationem huius rubricæ, & quædam pro intelligentia horum verborum [possessionis, & proprietatis] per modum repetitionis. c. pastoralis. j̄. eo. ibi posui. ergo continuationem videas.

Pet. de Anch. sup 2. Decr. N N Papæ

S V M M AE.

1 *Papa in decisionibus quæstionum allegat leges.*
2 *Causa possessionis, & proprietatis debent sub vno, & eodem iudice ventilari.*
3 *Iudex non debet aliquid diffinire parte, inaudita.*
4 *Legitimatio spurij, agnatis non vocatis, non valet.*
5 *Papa an possit contra partem inauditam aliquid diffinire.*
6 *Causa momenti, siue momentanea quæ dicatur.*
7 *Momentum quid dicatur, quid hora, quid punctus.*
8 *Quæstio momentaneæ possessionis an cadat tam in rebus corporalibus, quàm incorporalibus.*

1 SVsceptis. ¶ Primò no. † ꝙ Papa in decisio-
nibus qōnū allegat leges, a & eas
sequitur; ergo & prælati facere debent, vt c. in causis. ĩ.
de re iudi. de quo per Io. An. in c. fi. de sol. & c. 1. de ope. nou.
nun. ¶ Consuetudines aũt, & statuta laicorum, an sequi dẽat.
2 dic, vt dixi. s̃. de foro. cõpe. c. qđ clericis. ¶ Scđò no. † ꝙ caus
sa possessionis, & proprietatis dñt sub vno, & eodẽ iudice vẽ
tilari. & qñ mouentur ambæ illæ duæ causæ ab eodem, non
est dubium, ꝙ pendente altera, non põt coram alio alia in
tentari, vt l. nulli. C. de iudi. finita verò causa possessionis, vel
proprietatis commissa: an altera possit moueri corã alio isto
casu. ¶ Quando illæ causæ intentantur diuisim. s. vna ab vno.
alia ab alio, idem vr̃ dicendũ, ꝙ necessariò corã eodẽ debeãt
agitari, si lite pendente super vna, altera mouetur. si verò vna
finita: vr̃, ꝙ reliqua dẽat corã alio iudice cõpetenti moueri, vt
3 s̃. de iudi. c. significauerunt. ¶ Tertiò no. † ꝙ parte inaudita,
non dẽt iudex aliquid diffinire. Et no. ꝙ dicit [contra inaudi
tã ptẽ. ¶ Quid aũt si ꝓ ea, & eius fauore: an valeat? dic. vt no
tat. C. qũo, & qñ iudex. l. eaq; & l. furioso. de re iudi. per Bar.
& collige, ꝙ absens semp est vocãdus. & cõtra ipsũ nõ cita-
tũ nõ valet qđ agit, vt l. de vnoquoq;. de re iudi. & l. nã ita di-
4 uus. de adoptio. Et est ar. † ꝙ nõ valeat legitimatio spurij, nõ
vocatis agnatis. de quo in l. fi. de iure an. aure. ¶ Quartò not.
5 † ꝙ Papa nõ põt cõtra partẽ inauditã aliquid diffinire. qđ in
telligit Io. An. de potẽtia ordinaria, & regulata, sm̃ ius. de po
tẽtia aũt absoluta, q̃ legibus nõ ligatur, secus ẽ, sm̃ eũ. ego di
co, ꝙ saltẽ citationẽ Papa nõ possit omittere. quia est spẽs de
fensionis, quæ procedit à iure nr̃ali immutabili ꝑ constõnes,
ad hoc cle. pasto. de re iud. ¶ Opp. & vr̃. ꝙ illæ cãæ possessio-
nis. & ꝓprietatis possint cognosci corã diuersis iudicib. quia
nihil hñt cõe, vt l. nr̃aliter. §. nihil cõe. & l. permisceri. de acq.
pos. ¶ So. vt in gl. sed quare dicit. & c. tex. i. l. nulli. C. de iudi.
dicit, ꝙ hoc operatur cõtinẽtia cãæ, q̃ nõ dẽt diuidi, sed apud
eundẽ iudicẽ ventilari. & non solũ inter cãm possessionis, &
ꝓprietatis dẽt esse illa cõiũctio discussionis. Sed ẽt cũ plures
res eadem actione gñali, vel vniuersali peti pñt. quo casu si
petij. 100 corã vno iudice ꝓ tutela talis malẽ administrata à
tutore, nõ potero petere ab eodẽ fundũ eadẽ actione tutelæ
corã alio iudice. de quo ibi ꝑ gl. facit. ff. de q̃bus re. apud eũ.
iu. ag. l. j. & ꝓtensa est illa materia connexitatis cãrũ ad cõuẽ
tionẽ, & reconuentionẽ: quia licẽt fiat super diuersis reb. tñ
apud eundẽ iudicẽ agi deberet. de quo in c. dispendia. §. reus
quoq;. de rescrip. li. 6. cũ verò eadẽ res corã vno iudice petit:
an lite pendente possit coram alio agi de eadẽ re. & valeat iu
diciũ, si non opponatur exceptio litis pen. dic ut no. Innoc.
s̃. de consti. c. cum M. Ferrarien. ad finem. & per Bar. in l. 3. de
sepul. vio. nõ põt trahi corã alio. & qui trahit, amittit cãm, ar.
6 C. de asses. l. j. ad fi. Ita not. in d. l. nulli. ¶ † Quæro quæ dica
tur cã momenti. dicit, ꝙ cã possessionis. quæ ideo sic dicitur,
quia modico tempore duratura est penes possessorem, si con
stiterit de proprietate, ꝙ ad alium pertineat. ibi. ĩ. eo. c. cum
dilectus. ¶ Aptitudine ergo dicit momentanea, sicut l. aquil.
dicitur pœnalis: non tñ semper est pœnalis, quia apta est
ad pœnam. Insti. ad l. aquil. §. his aũt. propriẽ aũt, sm̃ Io. An.
7 † momentũ dr̃ vna pars diei de nongentis. hoc mõ videlicet
hora est. 24. ps diei. punctus est quarta pars horæ. momentũ
10. pars puncti. & sic 40. pars horæ. & hoc mõ nõ sumit mo-
mentũ hic. & hoc vult dicere gl. dũ dicit [nõ ꝙ duret ꝑ momẽ
tũ] & c. sed sumitur ꝓ modico tpe pos. quo sñia sup proprie-
tate transiuit in rẽ iudi. qđ dic, vt. ĩ. de re iud. c. qđ ad cõsulta
8 tionẽ. & s̃. de offi. dele. c. quærenti. ¶ Scđò quæro, † vtrùm illa
qõ momẽti. i. possessionis cadat tã in reb. corporalib. q̃ incor
poralibus. dicũt quidam, ꝙ incorporalia nõ dicũtur ꝓpriẽ
possideri, nisi ab his, qui ea hñt in veritate, vt ab epõ iura epa
lia. à plebano iura plebanatus. à canonico iura canoniç. ¶ A-
lij ergo, qui detinẽt illa iura sine titulo, nõ dicũtur esse in pos
sesiõe dictorũ iuriũ: sed in possessione exercitij eorũdẽ. vbi
cunq; ergo tales nõ habent ius, sed sunt in quasi possessione,
ꝙ dicantur habere quasi possessionem dictorũ iuriũ. qđ est
habere possessionẽ exercendi dicta iura. ¶ Nã sm̃ eũ bñ põt
quis habere possessionẽ dictorũ iuriũ, & alius hẽt ius, siue ꝓ
prietatẽ dicti iuris, vt patet in c. cũ ecclesia Sutrina. ĩ. eo. & c.
consultationibus. de iure patro. ¶ Et hinc est, ꝙ ꝓ tenenda ta
li quasi possessione sunt prodita interdicta: sicut pro posses-
sione rei corporalis, vt patet in dicto. c. cum ecclesia. & . ff. vti
pos. l. j. & multa exempla in c. pastoralis. ĩ. eo. in gl. magna.

ADDITIONES.

a ¶ Allegat leges, an Papa possit tollere leges ciuiles. Io. de Tur. cre. in c. cõ
stitutiones 10. dist. & an possit eis vti. eundem in c. si in adiutorium. ea.
di. an liceat Papæ seruare leges: vel an sit illis solutus. eũdẽ ea. di. c. de cap.

S V M M AE.

1 *Possessorium, & peti torium possunt simul intentari, & permistim discuti & examinari. Et possunt separari. nu. 3.*
2 *Iudices debent parcere sumptibus partium.*
4 *Actor si agit interdicto recuperandæ, vel adipiscédæ possessionis: an reus audiatur de proprietate rei volens agere.*

ADvltimum. Si petitorio, & posses-
sorio simul est actum,
põt iudex prius possessorium terminare. cõis diui
1 sio. secũda ibi [non aũt.] ¶ Primò no. † ꝙ possessorium, & peti
torium possunt simul intentari. de quo in gl. ¶ Scđò no. ꝙ pñt
permistim discuti, & examinari. quia ista mistura (vt sic dixe
rim) tendit ad cõmodũ partium, vt in tex. qñq; verò mistura
tẽdit ad confusionẽ, & peruersionẽ, vt patet. s̃. de iudi. c. exhi
2 bita. & de ord. cog. c. cũ dilectus. ¶ Tertiò no. † ꝙ iudices de
bẽt parcere sumptibus partiũ. dixi in repetitione. c. fi. de do-
3 lo. & cõtu. ¶ Quartò no. † ꝙ licẽt corã eo. iudice sit agendum
possessorio, & petitorio. pñt tñ in pronũciatione separi, si de
altero prius liquet. & sic est ar. ꝙ si prius liquet de cã cõuen-
tionis, q̃ recõuentionis, vel ecõtra, prius dẽt expediri. de quo
dixi in c. cũ dilectus. de or. cog. ¶ Quintò no. ꝙ Papa decidit
causas sm̃ leges. dixi. s̃. proxi. in primo notabili. ¶ Opponi
tur. dr̃, ꝙ iudex põt simul cognoscere de petitorio, & possesso
rio. & sic innuit; ꝙ possint simul intentari de iure ciuili. ¶ Sed
contra de l. ordinarij. C. de rei vẽdi. & l. incerti. C. de interdic.
in quibus dr̃, quòd prius possessorio est agendum. Sol. gl. hic
refert opi. gl. iuris ciuilis. ¶ Quidã. n. vt Io. & Azo. per l. præ-
al. tenent, quòd non possint simul concurrere. alij vt Mar.
contra. vt hic in gl. quæ remittit ad c. pastoralis. ĩ. e. vbi præ-
dictorum diuersitas reducitur ad concordiam, distinguẽdo,
vt ibi. nã rõ contrarietatis, & ratio ordinis hẽt impedire con
cursũ. đ hoc dicã. ĩ. c. pastoralis. ¶ Ex hoc tñ c. no. ꝙ vbicũq;
cõcurrũt tm̃ in egressu, hoc est in decisione, ordo est, vt prius
possessorium terminetur, ut d. l. ordinarij. & l. incerti. ibi [vt
ex ordine facto] & c. bene ergo dicit text. hic [cum hoc sit
iure ciuili expressum.] & c. ¶ Quæro in casibus, in quibus
non admittitur ille concursus: vtrùm si non opponatur ex-
ceptio, teneat iudicium? Ioan. And. dicit hic, quòd tenet
senten-

snia. licet ille ordo non seruetur, vt no. Io. 2. q. j. in summa. & in Spec. de peti. & pos. §. j. ver. quid si primò. ¶ Tu dic, quòd quandoque ista duo iudicia non concurrunt ratione ordinis. & hoc casu, si non opponat exceptio, procedit iudicium, vt l. si mancipium. & quod ibi no. ff. de euic. & com. diui. l. 2. & probat. s. de ordi. cog. c. cum dilectus. quandoque illa iudicia non concurrunt, quia absolutoria lata in vno parit exceptio. rei iud. in alio. quod quando sit, dixi in d. c. pastoralis. in tertia principali. op. Et isto casu debet etiam proponi exceptio. aliàs iudicia procedunt, vt l. fundi, & l. fundum. ff. de exceptio. ¶ Quandoque istorum iudiciorum concursus impedit: quia electione tolluntur. & tunc si quidem ista duo iudicia proponunt simul: & debet exceptio proponi. aliàs procederent dicta duo iudicia. ¶ Sed actor vna exactione debet esse contentus, vt l. j. §. quia autem. ff. quorum lega. nam si admittit concursus propter contumaciam aduersarii, vt ibi: multò magis debet admitti propter eius patientiam, & taciturnitatem. l. fi. de anna. excep. Et ita videtur sentire Cy. in l. fi. in prin. C. com. de leg. in prima op. ¶ Si verò ista duo iudicia proponunt successiuè: non est necesse, quòd ab aduersario opponat exceptio, quia statim cum fuit propositum vnum, fuit alteri via præclusa, vt l. fi. C. de codi.

4 ¶ Quærit Inn. † si actor agit interdicto recuperandæ, vel adipiscendæ possessionis: vtrum reus audiat de proprietate dictæ rei volens agere, dicit, quòd non. j. tit. j. c. in literis. & c. se. Hosti. contra, in interdicto adipiscendæ, quod non est, nec inuenit in hoc priuilegiatum. subdit Inn. quòd reus conuentus interdicto vnde vi, non audit, volens incontinenti docere de iure suo. quod intelligit Host. verum, nisi ius rei esset notorium per sententiam, vel alio. j. eo. c. cum dilectus. ¶ Et si dicat. quando pot esse notorium, ex quo dicit sibi ius contra constitutionem l. si quis in tantam. C. vnde vi. remittit ad no. j. c. in literis. in fi. ita pertransit Io. An. quæ plenius examinanda essent. & incidunt in illam quæstionem: an exceptio domini excludat agentem interdicto adipiscendæ, retinendæ, vel recuperandæ possessionis. de quo dicam in d. c. pastoralis. ¶ Item quando agens interdicto recuperandæ, [a] vel

a adipiscendæ pot reconueniri de proprietate, ad quam agit, nisi contra possessorem, quam possessionem intentando alia interdicta negant se habere. ibi dicam. & hic ponit de hoc vnum exemplum in re corporali. pone spoliator in causa matrimoniali agit petitorio, & contestatus est litem. spoliatus vult agere possessorio. certè pot super quo procedat delato petitorio prius intentato. j. eo. c. ex conquestione. & idem in aliis. j. c. pastoralis. secundùm Inn. Istud idem in aliis non videtur procedere, quòd primò actum est petitorio ab vno. nam si conuentus agat de spoliatione, non videtur supersedendum in petitorio. Non ob. c. pastoralis. quia loquitur, cum ab eodem fit iste transitus, & digressio. ¶ Sed in quæstione præcedenti loquitur, cum vnum ab alio: aliud ab alio. vel dic, quòd bene dicit Inn. quando super eadem re intentatur possessorium post litis contesta. ab alio, qui erat primò conuentus petitorio, vt ibi no. Secus si super diuersis rebus; quia procedit vtrumque iudicium. s. de ordi. cogni. c. cum dilectus.

ADDITIO.

a ¶ Recuperandæ. datur hoc interdictum fugienti de possessione: quia vidit aduersarium venientem cum armatis animo recuperandi possessionem. l. 3. §. si quis autem. de vi & vi ar. Alex. in l. j. §. interdictum. vti pos. Io. de Imo. in c. super literis. de rescri.

SUMMAE.

1 *Spoliatus possessorio, & petitorio si simul agat, & spoliationem probat, & non dominium, obtinet in possessorio, & succumbit in petitorio.*

2 *Electio quando celebratur in concordia, est commendabilis.*

3 *Electores possunt petere confirmationem suæ electionis.*

4 *Prætendentes se habere ius in electione, possunt se opponere contra petentem confirmationem, & petere cassationem electionis factæ, eis renitentibus.*

5 *Petitio rei contraria petitioni actoris super eadem re admittitur.*

6 *Electio prælati potest ad plures pertinere diuerso iure.*

7 *Consuetudo potest detrahere iuri communi.*

8 *Publicatis testibus disputatur de viribus, & efficacia probationum inter partes.*

9 *Reprobandi testes modi tres.*

10 *Quasi possessio sola, etiam cui ius commune resistit, sufficiat possessori, vt in dicta possessione non turbetur.*

11 *Electio celebrata, exclusis illis, qui erant in quasi possessione eligendi, est irritanda.*

12 *Spoliatus debet restitui, non obstante, quòd in eodem iudicio sit probatum proprietatem rei pertinere ad spoliatorem.*

13 *Electio prælati in ecclesia cathedrali pertinet de iure communi ad canonicos ipsius ecclesiæ.*

14 *Fundatam habens intentionem suam de iure, obtinet, alio non probato.*

15 *Ius eligendi de consuetudine potest ad alios pertinere, quàm ad clericos ecclesiæ. nu. 35.*

16 *Præscriptio non aduocat ius antiquum, sed creat ius de nouo.*

17 *In præscriptione iuris incorporalis quid requiratur.*

18 *Tractus futuri temporis in confessoria, & negatoria ad incorporalia competentibus non spectat ad iudicem.*

19 *Episcopus visitans domum alicuius clerici, si ibi recipitur, & exercet ea, quæ pertinent ad visitationem, patientibus his, qui prohibere possunt, & deberent, præsumitur possessionem acquisiuisse.*

20 *Peregrini si longo tempore iuerunt ad sanctum Iacobum, & postea nolunt ire: an illi de sancto Iacobo possint eos cogere, tanquam fuerit eis quæsita possessio.*

21 *Testes si variant super his, quæ causam, de qua agitur, contingunt: an valeat eorum depositio.*

22 *Spoliari quis dicatur.*

23 *Petitorium potest intentari per modum reconuentionis.*

24 *Exceptio spoliationis non habet locum contra petentem confirmationem.*

25 *Conuentus rei vendica. ad rem corporalem potest ius dominij deducere in iudicium, etiam principaliter.*

26 *Tempus legitimæ præscriptionis sufficit in præscriptione eorum, quæ exigunt factum hominis.*

27 *Titulus non requiritur in incorporalibus præscribendis.*

28 *Titulus quare magis requiritur in præscriptione rerum corporalium, quàm seruitutum.*

29 *Bona fides præsumitur, nisi probetur mala. & nu. 30. & 31.*

32 *Possessio, cui resistit ius commune: an releuet possessorem ab onere probandi.*

33 *Sententia lata super fructibus fundi non obstet super vendicatione fundi ipsius.*

34 *Deducta in sententia per modum causæ non pariunt effectum rei iudicatæ, si non fuerint deducta principaliter in libello.*

35 *Facultas fructuum percipiendorum est penes possessorem, non penes dominum, donec agat. & ius suum per sententiam declaretur.*

1 CVm ecclesia † Si spoliatus possessorio, & petitorio simul agat: si spoliationem probat, & non dominium, obtinet in possessorio: sed succumbit in petitorio: & sunt duæ partes principales. In prima facti, & processus narratio. In secunda diffinitio. ibi [nos igitur.] Prima subdiuidit in quinque partes. Prima ponit petitionem actoris. Secunda conuentionem reorum, ibi [verùm.] Tertia modum processus ibi [partib.] Quarta allegationem actoris, ibi [pars canonicorum] Secunda principalis subdiuiditur in duas partes. prima diffinit possessorium. secunda petitorium, ibi [verum quoniam.] ¶ Primò no.

2 † quòd quandoque electio celebratur in concordia, & hoc est commendabile. s. de elec. c. innotuit. Raro tamen hoc accidit, propter naturalem hominum ad dissentiendum facilitatem, vt l. item si vnum. §. prin

3 cipaliter. ff. de arbi. & 8. q. j. c. necnon iure. ¶ Secundò no. † quòd electores possunt petere confirmationem suæ electionis. similiter & electus, quod ad hoc cogit, caussat. quod dic, vt leg. & no. in c. quam sit t j. de elect. quòd sicut petebat hic confirmatio à Papa; fortè ideo quia illa ecclesia est sibi immediatè subiecta. quo casu seruanda sunt

tẽpora.de quibus in c.cupientes.de elect. lib.6.&c.¶Tertiò
4 no.ĩ uer. uerũ.†ꝙ illi,q prætẽdũt habere ius in electiõe, pñt
se oppónere cõtra petentẽ cõfirmationẽ, & petere cassatio-
nẽ electionis celebratæ,eis renitentibus,& exclusis, & pete-
re adiudicari sibi ius interessendi,vt isti clerici petierunt.s. ꝙ
de cetero canonici nõ eligerent sine ipsis, vt patet ex forma
sñiæ,sm̃ Io.An.super ver.faciendũ.procedit ergo ista petitio
clericorum.petimus electionem canonicorum cassari,& eos
condẽnari:vt de cetero nõ eligant sine nobis.& sic petere rẽ.
s.ius eligendi,& fructus, qui sũt eligere, vt c. consultationib.
ĩ.de iure patr.de quo dic,vt l.fundi.& l.fundũ. de exceptio.
5 ¶Quartò no.†ꝙ admittitur petitio rei cõtraria petitioni a-
ctoris super eadem re.nam canonici electionẽ suã petebant
confirmari,& clerici,infirmari. ¶Quid aũt per illam petitio
nem cõsequantur clerici,cum iudex,si reperit infirmandum,
debet hoc facere sine tali petitione.dic vt subtiliter no.Inno.
s̃.de offi.dele.c.cum cõtingat.facit.ĩ.de proba.c. in pñsentia.
6 ¶Quintò no. † ꝙ diuerso iure põt ad plures ptinere electio
prælati.nam hæc canonici iure suo, clerici ex cõsuetudine,&
præscriptione nitebantur. quo casu vtrũ habeatur considera
tio ad numerũ eligentiũ, vel ad collegia eorundẽ.dic, vt sub-
7 tiliter no.s̃.de elec.c.scriptũ.Et collige, † ꝙ consuetudo põt
detrahere iuri cõi.nã de iure cõi ptinet electio prælati ad ca
nonicos ecclesiæ.sed de cõsuetudine põt istud ius ecclesiæ ali
ter modificari,vt hic.facit.s̃.de cõsue.c.cũ dilectus.& c.cũ cõ
tingat.de foro cõp.& c.1.C.de emã.li.¶Sextò no.ꝙ hic age
bat de electione,in qua causa est summariè ꝓcedẽdũ, vt cle.
dispendiosam. de iudi.deducebat aũt ius,& proprietas dicti
iuris eligendi ab vtraq; parte.quo casu,cũ.s.de ꝓprietate di-
cti iuris contenditur,est ordinariè procedendũ, vt ibi no. &
de eo,qui mit.in poſ.cã rei seruan.c.j.li.6. ¶Cum ergo simul
in eodem iudicio deducãtur,qualiter ꝓcedet.innuitur hic,ꝙ
ordinariè in ver.partibus.& no.hunc passum.¶Septimò no.
8 †ꝙ publicatis testibus,disputatur de viribus, & efficacia pro
bationũ inter ptes.& qui melius probauerit,obtinebit, vt.s̃.
de prob. c.licèt cãm. hic ergo vtraq; pars dicebat se melius
probauisse.¶Octauò no.in versi.parte.optimum tex. quali-
ter possesio,quę habet causam discõtinuam , probetur cõ-
petere in pñti.dr̃.n.quis mõ possidere,eoipso ꝙ in alijs trib.
ꝓximis præteritis electionib. interfuit, & vocẽ habuit cũ a-
lijs eligendi.& hoc subtiliter ponderauit Bar.in glo.bñ dicit.
&c.& in gl.cautè.vt post eas dicam infra &c. ¶Nonò no. in
9 ver.†nos igitur.tres modos reprobandi testes, primò qñ ad
uersus fidẽ suæ attestationis vacillãt.hoc aũt qũo deprehen-
dãt,prosequitur Inn.de prob.c.qm̃ cõtra falsam.Scdò qñ te
stes sunt varij,d his ĩ d.c.licèt cãm.& l.eos.ff.d fal.Tertiò qñ
astruunt probare negatiuã satis implicitè,puta dicẽdo,ꝙ tm̃
ad canonicos,vel solũ ad canonicos spectat ius eligendi.Ista
.n.verba includũt negatiuã istã.s. ꝙ ad nullos alios hoc spe-
ctat.ad alios nõ põt cadere in sensum eorũ,qa ĩ alieno facto
depẽdet(puta priuilegio,pacto, pscriptione,& aliter ptinere
ptad alios)non ergo eis credendũ:sicut si deponerent sup ex
pressa negatiua,sm̃ Io.An.super gl. fortè facit qđ no. in l.diẽ
ꝓferre.§.si plures.ff.de arbi.¶Et ex hoc collige, ꝙ non re-
fert,formet argumẽtaliter p verba affirmatiua,vel negatiua.
qđ dic,vt tãgit Bar.in l.fi.ff.de excep.doli.& Io.An.s̃.de ele.
c.bonæ.facit qđ no.in l.nec codicillos.C.de codicillis.& per
10 Cy.in l.actor.C.de prob.¶Decimò no.in ver.p testes.†ꝙ so
la quasi possesio(ẽt cui ius cõe resistit)sufficit possessori, vt ĩ
dicta possessione ab alio non turbetur:nec ẽt appellat, ẽt ab
illo,q hẽt intentionem suã fundatã de iure.cõmuni.& hoc de
iure cõi,ꝙ talis possesio sibi prodest,vt non turbet: vtrũ aũt
sibi prosit in hoc,vt ꝓbare titulũ nõ cogatur.fortè sic, cõtra
tertiũ,nõ cõtra illũ,q ad rẽ vẽdicãdã illã, hẽt suã intentionẽ
fundatã de iure cõi,vt ꝓbat hic litera.loquor ĩ petitorio,non
in possessorio recupandæ, vt ẽt hic ꝓbat.facit. 100.dist.c.con
tra morẽ.& c.ad decimas.de rest.spo.lib.6.¶Vndecimò no.

11 †ꝙ electio celebrata,exclusis illis, q erãt in quasi possesiõe
eligẽdi,est irritãda.& sic nõ est irrita ipso iure.& p cõsequẽs
taliter exclusi possent eã ratificare. qđ dic,vt.s̃.de ele.c.qđ si
cut.& est bñ no.ꝙ ista cassatio hẽat locũ,ẽt si appareat ex eo
dem processu proprietatem iuris eligendi ad aduersariũ pti
nere:sicut hic constabat,ꝙ ad canonicos.dicã.ĩ.¶Duodeci-
12 mò no.ĩ ver.clericos.†ꝙ spoliatus dẽt restitui,nõ obstãte, ꝙ
in eo.iudicio sit ꝓbatũ proprietatem rei ptinere ad spoliato
rẽ.facit ad id,qđ dixi.s̃.c.ad vltimũ.& ĩ.de restitu.spol. c.j.
¶Tredecimò no.in d.ver.ꝙ in reb.incorporalib.(sicut est eli
gere,iurisdictionẽ exercere,& si.)faciliter cadit spoliatio , &
restitutio.qũo aũt possesio in talibus apprehendatur,& qũo
pdat,& retineat.dic p Inn.ĩ.de rest.spo.c.in literis.& de pos
sessorijs pditis sup istis incorporalib.dic vt.s̃.de ele.c.quere-
lã.& p Cy.in l. si certis annis.C.de pac.& vide circa hoc vnũ
verbũ Bar.in l.sequtur.§.si viã.ff. de vsuca. ¶ Quartodecimò
13 no.in ver.& si sm̃.†ꝙ electio prelati in ecclesia cathedrali pti
net de iure cõi ad canonicos ipsius ecclesiæ.Idem in alijs col
legiatis,vt ad clericos ipsius ecclesiæ spectet electio.s̃. de ele
14 ctio.c.j. 16.q.vlti.c.fi.¶Et collige.†ꝙ qui hẽt fundatã inten-
tionẽ suã de iure,obtinet alio non ꝓbato.facit.ĩ.de præscri.
15 c.cũ olim.¶Quintodecimo no.in versi.vbi aliud.†ꝙ de con
suetudine põt ius eligendi ad alios ptinere, q̃ ad clericos ec-
clesiæ.& si in totũ põt,similiter & pro parte, vt alij.s.coeligãt
cũ eisdẽ canonicis,vt hic patet,arg.l.quæ de tota.ff.de rei vẽ
16 dic.Et collige.†ꝙ præscriptio nõ aduocat ius antiquum,sed
creat ius de nouo.¶Sed posses dicere,cõtra canonicos,q sẽ-
per coelegerunt,nõ vr̃ procedere præscriptio: quia per retẽ
tionẽ minimæ partis iuris,retinetur possesio vt in toto, vt l.
si quis prius.ff.de aqua plu.& no.Inn.in c.dilectus. de capel.
mona.Si ergo retineret,nõ prescribitur cõtra eos.¶So.con-
traria habent locum,qñ aliũ non recipit:secus si recipiat; qa
tũc ius suum extenuat,& modificat,vt hic patet.¶Decimo-
17 sextò no.†ꝙ in præscriptione iuris incorporalis nõ solũ req-
ritur vsus,sed ẽt tps legitimũ ad præscriptionẽ. Si ergo infra.
40.annũ vacasset ecclesia,centies elegisse,non sufficeret. ecõ
uersò verò si vacasset semel in 40.annis.& illa uice cum alijs
elegisset,sufficeret,ut in gl.ex hoc ur̃.& ĩ.dicam.¶Decimo-
septimò no.ꝙ actore non probante,reus dẽt absolui. de qua
regula dic,vt legi. & no.in c.ut nostrum.ĩ.ut eccl.benefi.& l.
qui accusare.¶Decimooctauò no.ꝙ imponitur clericis silẽ-
tium super electionibus de cetero faciendis.& sic iudex pro
18 uidet in futurũ.†& sic in istis actionibus cõfessoria, & nega-
toria ad incorporalia cõpetẽtibus , tractus futuri tpris spe-
ctat ad iudicem,ut l.harum.& l.egi.ff.si ser.uendi.& patet ex
illo fine,ꝙ clerici agebant super electionibus decetero faciẽ
dis.quod qũo posint super iure nondũ in esse producto.dic,
ut no.in l.1.C.de fideiusso.& c.auditis.de proc.p Inn. ¶De
cimononò no.qa in casu huius. c. sñia super possessorio fuit
lata ꝓ clericis,cũ liqueat de proprietate ipsius quasi posses-
sionis ad alium pertinere,est apud eos momentanea,& inuti
lis;quia statim abdicatur, & traditur ei , pro quo liquet de
proprietate,ut hic.& clarius.ĩ.eo.c̃.cum dilectus.quod exẽ-
plificat per istud.c.¶Venio ad oppo.gl.& Doc.& primò op
ponitur.dicitur hic,quòd clerici interfuissent in quasi posses
sione iuris eligendi ,'eoipso quòd interfuerunt in tribus ele-
ctionibus,& uocem habuerunt &c.¶Sed uidetur, quòd ista
non sit concludens probatio:quia canonici potuerunt cleri-
cos inuitare:nec est uerosimile, ꝙ eos sic admittendo,uidean
tur eos admittere tanq̃ ius habentes,& donare eis uelle, sed
potius iure amicitiæ.& propter consilium in talibus requirẽ
dum,ut in iuribus alle.in glo.cautè. quæ non soluit perfectè.
sed perfectius Innoc. dicit enim , quòd quidam sunt actus,
qui non consueuerunt fieri per alios, quàm per ius habentes,
ut ius eligendi. ad electionem enim regulariter non solent
admitti , nisi illi , ad quos pertinet de consuetudine, uel de
iure, & tunc per exercitiũ talis actus quærit quasi possesio,
argu.

argu.l.1.§.qu æsitum.ff.de aqua quo.& æsti.vbi dicit, ꝙ suffi
cit, si vna die duxi aquam per fundũ tuũ.quia nõ præsumit,ꝙ
permitteres me sic deducere,nisi crederes me hr̃e ius ducen
di.¶Quidã sunt actus,qui non consueuerunt fieri iure debi-
ti:sed per modũ cuiusdã amicitiæ,& familiaritatis,vt come-
dere,& hospitari in domo amici. & tunc si centies vnus eps̃
hic accedens descenderet in domo amici,& hospitaretur:nõ
per hoc acquireret aliquam possessionẽ,vt l.qui iure familia
ritatis.ff.de acquir.pos.& hoc verum,nisi probaretur, ꝙ ex
debiti cã hoc petebat.& sic fuit admissus.& hoc contingit in
prælatis,qui solẽt exigere illa hospitia, & comestiones ex de
19 bito officij à subditis suis:†vnde si eps visitans in domo alicu
ius clerici reciperet.& ea,quæ ad visitationem pertinẽt,exer
ceret,patientibus his,qui prohibere pñt,& deberent:vñ præ
sumitur possessionẽ acquisiuisse.arg.de præscrip.c.cũ ex offi
cij,& de censi.c.sopitę.hæc ratio vera,nisi cum protestatione
reciperet,& de gratia.nam in hoc casu, & etiam in visitatiõe
(nisi ipse contrariũ protestet)talis possessio prodesset sibi. ff.
de iti.ac.q; priu.l.1.§.si tibi fundũ.& patet in eo,quod legit,
& no.s̃.de post.c.bonæ.2.vbi de hoc ẽt no. Inn.¶Quidã ve-
rò sunt actus indifferẽtes,qui possunt fieri ex gratia.& ex de
bito:vt ire per fundum tuũ.nã vbi me non ꝓhibeas, possum
transire,vt scriptũ est c.lege.6.q.3. vtrũ ergo si pluries iuero
possum dicere me quæsisse possessionẽ, ita ꝙ non possis me
postea ꝓhibere?dicit ꝙ non,si iui.30.diebus,te sciente,& cre
dente,ꝙ hoc faciam iure meo,vt l.1.§.j.& §.Iulianus.ff.de iti
ne.ac.q; priua.ex qualitate ergo actuũ discretus iudex præsu
mit agentem possess. habere, vel non habere per exercitium
actuũ prædictorũ.sm̃ Inn.qui ĩ effectu ita sentit,ꝑ alia tñ ver
ba.Ex prædictis apparet,vtrũ exercendo actum semel solum
modo,quærat quis quasi possessionẽ illius iuris.Nã ex diuer
sitate actuũ,qui gerunt.,qñq; per vnicũ actũ quærit: qñque
aũt requirunt plures,& de hoc ẽt no.Cy.C.de serui.l.1.in 6.
20 q.vbi post Pe.quærit.pone,†ꝙ peregrini longo tempore iue
runt ad sanctum Iacobum,postea nolunt ire.an illi de sancto
Iacobo possunt eos cogere(tanq̃ fuerit ex longissimo vsu eũ
di quæsita eis quasi possessio?)dicit,ꝙ non;quia iste accessus
non fit per modũ iuris debiti,sed per modũ facultatis. secus
esset,si cum ire recusarent,fuissent ad hoc coacti. ex hac.n.
coactione illi de sancto Iacobo quæsiuissent quasi possessio-
nem in eos.Idẽ determinat in eo,qui longo tempore iuit ad
molendinũ meũ:per hoc.n.nulla est quasi possessio acquisita
hincinde,vt.s.ille me inuito possit ire:vel eum possum coge-
re ad eundum , nisi post contradictionem altera partium
assensisset,vt dixi.¶Ex his habes duo exẽpla.vbi multi actus
non sufficiunt ad quærendum quasi possessionẽ.& ecõuerso
qñque per vnicum actũ queritur.Rõ ex prædictis patet,& ꝑ
eum.j̃.dicã 6.q.Bar.ẽt de hoc no.in l.j.in prin.ff.de iti.act.q;
priu.& ibi ponit exemplum. si commune ciuitatis pateretur
te oẽ in cõsilio.ex hoc.n.nõ esses in quasi possessione.nisi ĩ fre
quentia actuũ ad minus.30.dierũ.sed si pateretur eẽ de prio
ribus:vel te semel proponere in Consilio,tanq̃ consiliariũ:ex
vnico actu induceretur quasi possessio,per l.1.§.qđ aũt.ff.de
aqua quoti.& æsti.Et idẽ in ceteris iuribus,vt ex qualitate a-
ctuũ requirat vnicus actus,vel plures sm̃ eũ. ad quid aũt pro
sit ista quasi possessio,vtrũ releuet possessorem à ꝓbatione ti
tuli.& præsumat bona fides quæsita.dicã.j̃.in vltima.q. Et vi
de qđ dicã.j̃.de app.c.significante.vbi dixi aliàs. ¶Secundò
opp.innuit hic,ꝙ non est credendum testibus,si variant inter
se.sed contra de testi.c.cũ tu fili.& l.actor.ff.de re iudi. ¶So.
intellige istũ tex.qñ variant in substãtia.cõtraria locũ habẽt,
qñ variant in verbis,tñ substantia non mutata;imò idem est
vtile:nam si ꝓferrẽt vnũ,meditatũq; sermonẽ,daret minor fi
des,vt l.3.ff.de testibus.& adde quod no.Inn.j̃.de hære.c.fra
21 ternitatis.& Bar.in l.eos.ff. de fal.† quid iuris,si variant su-
per his,quæ causam,de qua agitur,contingunt.& dicit,quòd
nocet.poi hoc sit expedita gl.hic solum sufficit.&c. ¶Tertiò
opp.ille tex.innuit,ꝙ ad acquisitionem istius quasi possessio
nis iuris eligendi requiritur trina electio.¶Sed cõtra de.c.cũ
M.Ferra.vbi sufficit,ꝙ semel tm̃.c.pro illorũ.de præben.& l.
1.§.2.de aqua quot.& æstiua.¶So.vt in glos. ex hoc videtur.
quæ dicit,ꝙ vnica electio celebrata in.40.annis sufficit, vt il
le,qui elegit,dicatur esse in quasi possessione illius iuris. Ioa.
An.super ea dicit,ꝙ in tanto tẽpore intelligitur prescripsisse,
vt no.in glo.penul.nam si de possessione tm̃ quærenda agit,
non est necesse,ꝙ tanto tẽpore vixit electus.sufficit.n.tũc vni
cus,& vltimus actus.j̃.de iure patro.c.ex literis.& c.consulta
tionibus.& qđ no.Io.An.s̃.de resti.in integ.2.c.in gl.per mo
nachos.versicu. tu verò sm̃. & ꝙ unico actu quæratur, dixit,
quòd est expressum.infra de præben.c. cum de beneficio.li.
6.In electione igitur tene,vt dictũ est.In alijs verò actibus,q
requiruntur in acquisitione quasi possessionis. tene quod di-
ctum est in prima op. ¶Quartò opp.hic Papa restituit istos
clericos ad ius eligendi.sed videtur,ꝙ malè.quia ille demum
restituit,qui rebus suis,vel ecclesia spoliatur.3.q.1.c.reinte-
22 grandæ.¶†Item spoliari dicitur,qui deiectus de possessione
a expellitur,a vt c.olim.s̃.tit.1.¶Sed in iure eligendi,veluti re
incorporali,non est dare possessionem,vt.ff.de vsuc.l.sequit.
§.sententiæ.¶Et no.s̃.de foro cõpe. c. conquestus.si non est
ibi possessio. ergo non cadit spoliatio,vt d. §. si viam. & per
consequens nec restitutio. cuius contrarium dicitur hic.Sol.
timore huius contrarij(vt credit Io. An.)glo.quæ incipit. hoc
ideo &c.dicit incorporalia quasi possidentur, pro qua quidẽ
tuenda,recuperanda, & adipiscenda prodita sunt interdicta
possessoria,vt hic,& c.querelã.s̃.de elec.c.licet Cy.aliter sen
serit in l. si certis annis. C.de pac.& vide quod no.Bar. in d.
§.si viam.& l.penul.vel fi.ff.quorũ bono.per eũdem.& l.1.vti
poss. ¶Quintò opp. & debuit esse prima op.in ordine.& vr̃,
ꝙ isti canonici non debuerunt audiri super cõfirmatione, ni
si prius restitutis ad possessionem clericis spoliatis. & s̃.titu.
2.& c.2.& c.fina.¶Sol.vt dicit glo.sed qualiter.&c.ꝙ clerici
hic intentarunt petitorium,& possessorium.ideò licuit cano-
nicis super vtroq; se defendere:vel dicit Ioan.And.super ea.
quòd contraria locum habent, cum prius intentatur posses-
sorium:hic verò intentabatur per modum reconuentionis.&
sic erant mutuæ petitiones,vt d.c.cum dilectus.& c.fi.secun-
dùm Hosti.vt hic clerici noluerũt excipere,ar.j̃.ti.1.c.1. Vel
23 dic,†ꝙ licèt petitorium nõ possit intẽtari in modũ reconuẽ-
tionis contra petentem restitutionem:tñ potest per modũ re
24 conuentionis.de quo in d.c.fi.Inn.plus placet† ꝙ contra pe-
tentem confirmationem nõ hẽt locũ exceptio spoliationis.
& canonici non impediuntur ipsam petere:licèt prius cõuẽti
fuerũt interdicto.rõ est,ꝙ petitio confirmationis nõ dirigit
contra aliquẽ,sed officium iudicis implorat,vt dictũ est in di
cto c.cũ dilectus,& vide quod no.j̃.de accusa.c. super his.in
glo.ad excipiendum. licèt igitur plures admitti pñt ad cõtra
dictionem pp eorũ,vel publicũ interesse,vt no.in cle.consti-
tutionẽ,vt circa.de elec.¶Istis tñ contra principalem agen-
tẽ non competit exceptio spoliationis.& à simili arguendo
nec alia dilatoria,per quã excludat agentẽ ex persona ipsius
se opponentis.qđ facit ad no.ꝑ Inn.in c.cũ super controuer-
sia.s̃.de re iudi.¶Sextò op.dicitur in versi.verũ.ꝙ [quidqd
iuris vtraq; pars habebit]&c.Sed contra hoc op.& vr̃,ꝙ ca-
nonici,qui erant in quasi possessione iuris eligendi,nullũ ius
deducere potuerũt:quia possessori nõ est prodita actio,vt In
sti.de ac.§.istæ quoq;.& ff. vti pos.l.1.¶So.gl.q̃ incipit sic ꝓ
pter.&c.format,& soluit contrarium,dicens, ꝙ contraria lo
quunt in reb. corporalibus:sed in rebus incorporalib. bñ est
ꝓdita actio possessori,vt confessoria,& negatoria.de qua ma
teria dic plenius,vt.s̃.de iud.c.examinata.& in his actionib.
qualiter sint libelli concipiendi.& ẽt in casu huius Decre. vi
25 de Spe.c.ti.§.fi.vel solue aliter videlicet,†ꝙ cõuẽtus rei vẽ.ad
rẽ corporalẽ põt ius dñij deducere in iudiciũ, ẽt principali-
ter petẽdo se dñm declarari,postq̃ ab alio est cõuẽtus,vt no.

Inn.ꝭ.tit.j.§.ex conqueſtione.& l.circa.ff.de proba. facit qđ no.Inn.in c.2.de cõfir.vti. vel inuti.¶ Septimò op.ad ver.nec ex eo.vbi tex.innuit,ꝙ ſi iſti clerici perueniſſent ad præſcriptionem legitimam,obtinuiſſent.ſed vr̃,ꝙ præſcriptio legitima non prodeſſet eis: qa ius eligendi non habet cãm continuam,ſed valde diſcontinuam:qa qñq; non imminet electio in 20.annis.qñq; in 10.qñq; in 40.ſecundùm ꝙ prælatus vixit.¶ In talibus autem iuribus habentibus cauſam diſcontinuam præſcribendis requiritur tempus duplicatũ,vt l.ſi ſic.ff.quemad.ſer.amit.Et qñq; requiritur tempus,cuius contrarii non extat memoria,vt l.ſeruitute.& ibi plenè.ff. de ſerui.tit.gñali.hic aũt innuit,ꝙ ſufficeret vltima,quæ eſt.40. annorum.ergo malè.So.vt in gl.& ibi patet,&c.Io.An.remittit ad no.in c.de quarta.de præſcrip.& 13.q.2. in ſumma. & s̃. de

26 elec.c.Cumana.ſuper ver.præſcripta.¶ † Ego dico,ꝙ in præſcri.eligendi, decimarum,iuriſdictionum,vſufru.& ſi. in qb. exigit factum hoīs,ſufficit tempus legitimæ præſcriptionis.i. 40.annorum in eccleſiis.& 10.vel 20.in priuatis.Non ob. iura præalle.qa habent locum in præſcriptione ſeruitutũ realium,non in præſcriptione perſonalium,vt ſunt prædicta.Rõ differentiæ eſt;quia in realibus,q̃ debentur à re rei, nõ adeſt animus;qa res non hẽt animum:ideò niſi vſus ſit continuus, non procedit præſcriptio,vt s̃.¶ Sed qñ debetur à re perſonæ,vt obedientia,& ſim.hic eſt ſemp animus,cuius reſpectu poſſeſſio dr̃ continua,quæ aĩo retinet.ſimiliter quaſi poſſeſſio.& hoc no.Bar.in l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſuca. & ff. vti poſ.l.j.in prin.vbi etiam de hoc per eum.& gl.13.q.2.in ſumma.vbi videas bona verba,&c. ¶ Octauò ad idem oppo.& vr̃,ꝙ etiam ſi clerici perueniſſent ad legitimam præſcriptionẽ,non eis ꝓdeſſet pp defectum tituli,quo carebãt. ¶ Item pp defectũ bonæ fidei. nã reſiſtebat eis ius cõe, quo iure ad ſolos canonicos eccleſiæ cathedralis ſpectat electio, vt in illo c.verſi.& ſecundùm ſtatuta.ergo cum eis reſiſteret ius cõe: vr̃ reqri tp̃s,cuius contrarii memoria non exiſtat, vt c.j.de ꝑſcrip.lib.6.& ꝭ.de pſcrip. c.ſi diligenti.& de deci.c. dudũ. hic verò tex.innuit contrarium.ergo malè.So.gl. quæ incipit. & ita patet,&c.format illa contraria.& ad contrarium de titu.

27 rñdet,† ꝙ in iſtis incorporalibus ꝑſcribendis non reqrit titulus,vt l.ſi quis diuturno.ff.ſi ſerui.ven.& hoc tenet gl.iuris ciuilis,ꝙ in præſcriptione ſeruitutũ non requirit titulus, per l.

28 ſi qs diuturno. ¶ † Sed dices.quæ eſt rõ dr̃iæ,quare magis in ꝑſcriptione rerum corporalium requirit titulus,q̃ in præſcriptione ſeruitutum?dicit Cy.ꝙ in ꝑſcriptione corporalium ꝑdit dominium,vel effectus dñii.& ideò maior cautela deſiderat:ſed in præſcriptione ſeruitutum realium nõ ꝑdit dñium, vel quaſi:ſed ſolùm in aliquo grauat eius conditio.non mirũ ergo ſi cautius eſt agendũ, vbi de maiori ꝑiudicio agit.ff. ad Carb.l.j.§.ſed & ſi qs.& hac rõne in ſeruitute pſonali, vt vſuſfru.& vſus,reqrit titulus,quia vſusfru. eſt ps dñii, vt l.3.ff.de vſufru.vñ qua rõne in ꝑſcribendo dñium,vel eius effectũ requirit titulus, vt dixi:eadem ratione in præſcribendo vſumfructum.Et fuit rõ Oldr.quam ſequit Dyn.in c.2.de reg.iur. li.6.& Cy.hic no.in l.2.C.de ſerui.in 5.qõne. & per illa poſſet inferri verum eſſe,qđ dicit Io.An.ſoluendo contrariũ de c.j.de pręſcrip.multis modis.inter alias.n.ſolutiones dicit,ꝙ aut clerici contra canonicos allegant præſcriptionem legitimam,vt excludant eos totaliter à iure eligẽdi:& nõ poſſunt, niſi ꝓbato titulo;qa querit de magno præiudicio.ſ. proprietate iuris eligendi amittenda.aut clerici non tendebant ad excluſionem canonicorum,ſed vnà cum eis admitterẽtur,ſicut erat hic.& in hoc ſufficit ꝑſcriptio legitima, vt in illo c. iſtud enim non eſt præſcribere ius commune. imò ius commune commẽdat, & approbat vocationem religioſorũ ad electionem:qa in integrum eſt iudicium,&c.s̃.de offi.dele.c. prudẽtiam.& .63. diſtin.c.obeuntibus.qa ergo tractatur de modico ꝑiudicio canonicorũ:meritò debet i caſu huius. c. ꝓcedere præſcriptio ſine tit. per iam dicta.& iſtã teneo,aliis eius ſolu.reprobatis.ſ.ꝙ iſtud.c.ſit correctum per præalleg.ca.j. vel ꝙ hic ceſſet argu.à cõtrario ſenſu, inquantum innuit ſuffeciſſe tp̃s ad ꝑſcriptionem legitimam.de hoc tñ, an de iure canonicò requirat titulus,dic vt no.Dy.in c.fine poſ.de re. iur.li. 6.& c.j.de præſcrip.eo.lib.¶ Reſtat modò rñdere ad contrarium,qũo potuiſſet iſta legitima præſcriptio vẽdicare ſibi locum ſine bona fide.de qua nihil per clericos hic dictum fuit.

29 ¶ So.põt dici,† ꝙ bona fides preſumitur,niſi probetur mala, vt no.ꝭ.de præſcrip.c.ſanctorũ.nã bona fides habet ex ignorantia.ff.de verb.ſigni.l.bonæ fidei.ſed ignorantia præſumitur,vt l.verius.ff.de ꝓbat.glo.tñ alibi ſentit,ꝙ in præſcribẽda ſeruitute ille, qui ex præſcriptione nititur,debet probare bonã fidem,ꝓbando,ꝙ vſus fuit ſeruitute, quam ſibi conſtituit ille,quem dũm putabat,vel credebat legatam ſibi ſeruitutẽ, credendo ſe illum,cui teſtator legauerat. Idem not. ff.de iti. actuq; pri.l.j.§.j.in glo.quæ incipit.iure ſeruitutis. nõn ergo ſufficit probare ſimplicem vſumfructum:ſed requiritur probatio bonæ fidei,per prædictum modum,vel ſimilem, ſecundùm illam gl.quam Dy.ibi non approbat.¶ Sed Doc. cõiter

30 tenent eam.dicũt enim,† ꝙ in rebus, quę poſſident iure cõi, & ius cõe non reſiſtit: præſumitur bona fides, niſi probet

31 mala.¶ † Sed in ſeruitutibus,in quibus ius cõe reſiſtit poſſidenti(cum q̃libet res præſumat libera) ibi pręſumitur mala fides:niſi probetur bona,per modũ ꝑdictum,vel ſi.& ita not. Bar. in d.§.2.& plenius Cy.in l.j.C.de ſerui.in 4.q.& probat in c.j.de ꝑſcrip.lib.6.ſed ſi hoc verum eſt,falſum vr̃, qđ s̃.dixi,ꝙ in ꝑſcribenda ſeruitute reali non requirat titulus.& ꝙ ſine eo procedat legitima præſcriptio.nam ſi abeſſe præſumit bona fides,& ius cõe ſibi reſiſtat, vt dictum eſt,ergo malè cõcluſũ.s̃.ꝙ in caſu huius.c.ꝑſcripſiſſet clerici legitimo tp̃e, cũ ius cõe reſiſtat, vt dixit tex.¶ Et propter iſtam opp.dico,ꝙ iſtis clericis non ꝓfuiſſet allegare ſimpliciter ꝑſcriptionẽ legitimã,niſi eã aliter coloraſſent ꝑ modum ꝑdictum,quẽ ponit gl.in d.§.2.vel leuiorem,quem ibi ponit Bar.& Cy.in prędicta.4.q.Io.An.poſt Hoſt.dicit,ꝙ in acqſitione iuris realis vſus habet loco tit.ſed in acqſitione cenſus(qa cõcernit obligationẽ pſonæ)reqrit cã.ꝭ.de cenſi.c.peruenit. Et rõ dr̃iæ ẽ, qa hõ ſine cã non obligat alicui,vt Inſti.de obliga.¶ Sed res plerũq; concedit occupanti.cum ad ſeruitium hoĩs facta ſit. & ſic facilius acqrit ius in ea,q̃ in hoĩe.ff.de ædil.edic.l.iuſtiſſimè.ita dicit Io.An.¶ Nonò opp.contra text.& contra illa, q̃.s̃.ꝓximè dixi,ꝙ clerici teneant oſtendere titulum:illud.n. vr̃ contra.l.cogi.C.de peti.hære.vbi poſſeſſor non cogit oſtẽdere titulum ſuæ poſſeſſionis.Ego aũt dixi.s̃. contrarium,& in tex.dr̃.ergo malè.¶ So.contrarium loquit, qñ actor nõ ꝓbat rem,quam vendicat,ad ipſum pertinere:tunc.n.poſſeſſor titulum ꝓbare non cogit,vt in l.fi.C.de rei vendi.¶ In iſto verò.c.canonici ꝓbabant ius eligendi ad eos pertinere.& eorũ intentio erat fundata de iure cõi.qđ eis ſufficit,vt in tex. patet.nec talis poſſeſſio clericorum,cui ius cõe reſiſtit, releuat poſſeſſorẽ ab onere probandi. 100.diſ.c.contra morem. & c. ad decimas.de reſti.ſpoli.ſed tũc dices.qđ ꝓdeſt habere poſſeſſionem ſeruitutis,vel iuris eligendi,ſi incumbit ſemp ſibi ꝓbatio tituli? vr̃.n. nullius effectus.¶ So.dic,ꝙ ꝓdeſt ſibi;qa nõ põt de facto expelli,vt patet i illo.c.i quo patet, ꝙ clerici de facto expulſi,fuerunt reſtituti in iudicio petitorio. nõ profuit clericis poſſeſſio.ꝓdeſt ẽt poſſeſſio in alio,vt no. Bart.in

32 l.j.§.j.ff.de iti.actuq; pri.vbi oĩno vide.de illa tñ materia,† an poſſeſſio, cui reſiſtit ius cõe, releuet poſſeſſorem ab onere ꝓbandi.dic vt ſubtiliter no.Bar.in l.ſi prius.de ope.noui nũ. in tertia particula.in ſecunda opp.vſq; ad 6.opp.& Cy.in l.2. C.de ſerui.4.q.licẽt non ita plenè.¶ Decimò oppo.patet ex prin.c.ꝙ hic agebat de electione à canonicis celebrata,cum petebat à canonicis confirmatio,& à clericis infirmatio¶ Incidenter aũt in illo iudicio quælibet pars deduceit ꝓprietatẽ iuris eligendi. ſup quo iure incidenter deducto Papa in fine c.ꝓnunciat,imponẽs clericis ſilentium ſuper electionibus de

cetero

cetero faciendis, & ipsum ius ad canonicos pertinere. Sed videtur, quòd super iure proprietatis incidenter deducto non debuerit ferri sententia: quia non apparet à partibus fuisse petitum. ergo pronunciari non debuit, vt l. vt fundus. communi. diui. & l. fin. C. de fideicom. lib. aliud enim est ius eligendi, aliud confirmatio, vel infirmatio electionis vnius personæ. ad quod optimè facit quod no. j. eo. c. fin. ¶ Et confirmatur ista oppositio per argumentum à simili. cum petatur fructus fundi, quem agens dicit suum esse. licet enim actor succumbat in petitione fructuum: quia reus negauit eũ dominum. non per hoc prohibetur postea petere dictum fundum, argu. ff. de exceptio. rei iudi. l. si quis cum totum. §. itẽ si quis fundum petierit. Sicut enim poma sunt fructus agri: sic eligere fructus eligendi, vt no. infra de iure patro. c. consultationibus. Et ratio, quare super proprietate iuris eligendi deducta in iudicio ad iustitiam electionis celebratæ, vel impugnationem non sit ferenda sententia, est; quia non principaliter (vt dixi) deducebatur, super qua (quantuncunq; pro clericis constitit) nõ fuisset pro eis ferenda sententia, sed canonicorum electio tantũmodo irritanda, vt sup. de electio. c. cum dilectus. Ille text. in fine dicit contrarium, & super proprietate iuris eligendi principaliter in iudicio non deducta fertur snía; ergo malè. ¶ Sol. illud contrarium format Io. An. super ver. faciendum. & fatetur cõtrarium, scilicet quòd clerici petierũt, quòd canonici de cetero non eligerent sine ipsis. & quia non probauerunt proprietatem, absoluti fuerunt canonici ab omni petitione. quod ergo dicit text. quòd vtraq; pars deduxit quicquid iuris habebat, debet intelligi, quòd deduxit principaliter, non per modum exceptionis. plus dicit Ioan. An. post Inno. quòd si Papa expresse dixisset in sententia [infirmamus electionem canonicorum; quia constat nobis clericos habere ius electionis] propter hoc tamen non intelligeretur pronunciasse de iure eligendi. ¶ Idem econuerso, si fuisset canonicorũ electio cõfirmata, expressa causa (quia clerici nullum habent ius in electione) certè clericis agentibus iterũ super iure eligendi, non obstabit exceptio rei iudicatæ, postquam principaliter deductum non fuit in iudicio ius eligendi. sed incidenter de eo disceptatum, & per modum causæ in sententia deductum. ¶ Ra-
33 tio est, quam dixi † quia sententia lata super fructu fundi non obstat super vendicatione fundi ipsius: secus econuerso sententia lata super iure eligendi contra clericos præiudicat eis super futuris electionibus. sicut super futuris fructibus nocet sententia lata super fundo. ff. de excep. rei iudica. l. si cum argentum. §. si fructus. & sic intelligitur supra de elec. c. querelam. & de consuetu. c. cum dilectus. & de verbo. signi. c. abbate. In quibus omnibus petitum fuit, quòd pronunciaretur super iure eligendi. ¶ Non obstat secundùm eum de compensa. l. quod in diem. quia ibi excipiendo de cõpensatione, possum debitum consequi compensando. sed isti clerici quantũcunq; exciperent ius eligendi ad se pertinere: & probaret ex vi exceptionis solius, nunquam possent consequi ius eligendi: sed hoc tantùm, quòd cassaretur electio. s. de ordi. cogni. c. cũ dilectus. §. fi. & super hoc vide quod ibi dixi: & in c. fi. eod. tit. ¶ Et illa sunt dicta Inn. super illo contrario, quæ Io. An. sic pertransit. & videtur dubitare, an sint bene dicta propter expositionem, quam idem facit. j. c. proxi. §. fi. super verbo tam possessorium: mihi nõ placent dicta Inn. supradicta. ¶ Ex quibus
34 vnum singulariter no. † quòd illa, quæ in sententia per modũ causæ deducuntur, non pariunt effectum rei iudicatæ, si nõ fuerũt illa deducta principaliter in libello. quod not. habui iã de facto in istis terminis. Ioannes accusabat dominum Mattheũ de turbata possessione. ille comparuit, & excepit se possidere. demum iudex tulit sententiam absolutoriam sub hac forma. [Absoluimus dominum Mattheum; quia ipsum in possessione reperimus potiorem.] à qua sententia cũ non fuerit appellatum, dictus dominus dicebat se possidere vigore sententiæ prędictæ, & tuendum etiam. dicebam, quòd ex illis verbis in modum causæ prolatis non oritur effectus rei iudicatæ: nec in possessione conferunt sibi plus iuris, quàm primitus haberet, vt clarè Inno. hic dicit. & Cyn. C. vti possidetis. l. 1. in 9. q. & Ioã. Cal. supra de ordi. cogni. c. 1. in commento. ¶ Vndecimò, & vltimò opp. & videt, quòd canonici, qui auctoritate propria excluserunt clericos, ceciderunt à iure suo, vt l. si quis in tantam. C. vnde vi. Sol. vt no. infra de dolo, & cõ-
35 tuma. cap. 1. ¶ Vltimò quæro post Io. An. pone, quòd canonici, ad quos de iure cõmuni spectat eligere, non sunt in quasi possessione eligendi. sed alij insolidũ sunt in quasi possessione dicti iuris. pone ergo, quòd canonici eligunt vnum: illi, qui sunt in quasi possessione, eligunt alium. quæritur, quem, ex istis debeat superior confirmare; videtur, quòd electum à canonicis; quia proprietas est validior, quàm possessio, & p̃ualet sibi, vt c. cũ dilectus. infra eo. pro hoc videtur casus sup. de electio. c. dudum. 2. vbi electiones factæ ab his, qui non iure possident, sunt nullæ. pro hoc. l. bona fides. ff. deposi. Inn. tenet, quòd præferatur electio possidentium tale ius eligẽdi, per c. consultationibus. de iure pa. ¶ Electio enim est fructus
36 quidam, qui percipitur ex iure eligendi. † Facultas autem fructuum percipiendorum est penes possessorem, non penes dominum, donec agat. & ius suum per sentẽtiam declaretur, vt l. 1. in fi. cum l. seq. ff. vti pos. & l. fi. ff. de rei ven. Et idem dicit Inno. in sentẽtia, & si. vt hæc pertineant ad bonæ fidei possessorem, nõ ad dominum non possidentem iurisdictionem. de quo etiam per eum supra de resti. in integ. c. 2. & de resti. spo. c. olim. 3. ¶ Non ob. c. dudum. quia loquitur in malę fidei possessore. quæstio verò debet intelligi de possessore bonæ fidei. Nõ ob. quod præualeat proprietas possessioni: quia istud verum, cum contenditur de proprietate, & possessione. secus si de perceptione fructuum; quia competit possessori.

ADDITIO.

a ¶ Expellitur. Expellens suũ expulsorem, an incidat in pęnam l. 1. § qui à me. & gl. & Bar. in l. idem est §. cum igitur. de vi, & vi. ar. Bar. & Doc. in l. 1. C. vnde vi. & in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinere, actuq; priua.

SVMMAE.

1 *Meum, & tuum pariunt inter homines discordias*
2 *Spoliatus debet ante omnia restitui, etiam si constet eum non habere canonicum titulum.*
3 *Confirmatus debet priuari prælatura, etiam post confirmationem, si constat de minus canonica electione.*
4 *Iudex si videt neutrum litigantium habere ius in beneficio, debet ferre sententiam contra vtrunq;*
5 *Papa aliquando spoliato beneficium restituit.*
6 *Dominium rerum ecclesiasticarum non est penes prælatum, sed penes Deum, nec est vacans, mortuis prælatis, & clericis. nu. 7. & 8.*

CVm super. Idem dicit, quod c. s. proxi. & primò decise narrat factum. secundò diffinit. & primò possessorium. secundò petitorium. secunda ibi [verũ.] ¶ Primò no. quòd duo quandoq; litigant, quis eorum sit prælatus futurus ecclesiæ. facit c. cum Bertoldus. de re iudi. & cle. constitutionem, vt circa. de elec. simile. s. de elec. c. vene. cum multis si. ibi, cum duo litigant de dignitate imperiali. similiter quando litigant de eadem præbenda. c. mandatum. s. de rescrip. & c. si duobus. eo. ti. lib. 6. similiter de eadem vxore, vt not. j. de test. c. in nostra. similiter de eadem hæreditate, vt. j. de proba. c. in præsentia.
1 † Et generaliter [meum, & tuum] pariũt inter homines discordias. vnde Seneca. Quietè viuerent homines, si duo verba de
2 medio tollerentur, meum & tuum. ¶ Secundò no. † quòd spoliatus debet ante omnia restitui, etiam si constet non habere canonicum titulũ. multò magis debet restitui, si de titulo cõstet. quod dic, vt. s. de procura. c. ex insinuatione. & j. tit. 1. c. item cum quis. & c. in literis. & c. 1. ¶ Tertiò no. quòd vnus & idem potest deducere in iudicium petitorium, & possessoriũ.

3 tetigi.s̃.c.2.& dicam.j̃.c.proxi.¶Quartò not.†etiam si post
confirmationem constet de minus canonica electione,debet
confirmatus prælatura priuari.confert tamen sibi confirma-
tio administrandi potestatem.& eorum, quæ gessit,efficaciã,
& valorem.quod dic vt no.Io.An.post Inn.s̃.de elec.c. quod
sicut.& circa hoc vide quod no.j̃.de dolo & cõtu.c.cũ olim.
4 ¶Quintò no.†quid iuris,cum cõstat iudici,quòd neuter liti-
gantium habet ius in beneficio. cõtra vtrunq; enim debet fer
re sentẽtiam.& hoc in beneficiis. In rebus autem prophanis,
videtur,quòd pro possessore sit ferẽda sententia, etiam si in-
iustus appareat,si nõ constat de iustitia petitoris, vt l.res alie
5 na.C.de rei ven.& l.2.ff.vti pos.¶Sextò not.†quòd Papa spo
liato beneficium restituit ex eisdem actibus, quòd nõ habea
tur, ingressũ canonicum statim priuat. ista ergo bene potest
appellari possessio momentanea, sicut.s̃.c.proxi.quandoq;
Papa facit econtra:quia verbaliter cassat electionẽ, & statim
prouidet de cassato,vt.j̃.de accu.c.ad petitionem.¶Septimò
no.reg.de qua re iudex cognouit &c. quæ fallit in casibus hic
no.in glo.quibus adde l.quoties.C.vbi sena.vel clarif. ¶Op-
ponitur. dicitur hic, quòd iste fuit spoliatus, nec apparet,ꝙ
fuerit stallatus, antequàm stallationem possessionis non ha-
beret,vt in c.in nomine Domini.23. distin.So.dicit Inno.vbi
non est consuetudo de stallatione, non est de ea curãdum.qđ
dic plenè,vt.s̃.de elec.c. transmissam. ¶Secundò oppo.dici-
6 tur hic,quòd confirmatus habet interdictum vnde vi. †cõtra
a dominium[a] rerum ecclesiasticarum non est penes prælatũ,
sed penes Deum. 21.q.2.c.expedit.ergo videtur solum inter
dictum competere soli vicario Dei.i. Papæ; quia alij sunt ꝓ-
curatores,vt in c.2.j̃.de dona.¶So.Iun.& Doc.alij confiten-
tur,quòd dominium rerum ecclesiasticarum est penes Deũ:
sed quò ad administrationem est penes prælatos. ergo pos-
sunt agere,si spoliantur,vt l.1.C.si per vim,vel alio modo.cui
enim cõmittitur administratio;ergo exercitium actionum,
vt l.1.in fi.ff.vsufru.quemad.cau.& l.2.in fin. cum se.ff.de op.
no.nun.¶Et infert illa ratio, quòd non solum competit præ-
lato solum interdictum,si spoliatur rebus ecclesiæ:sed etiam,
si ipsa ecclesia,vel prælatura, postquam confirmatus fuit.qa
pp qđ vnũquodq; tale, & ipsum magis, vt in Aut. multò
magis.C.de sacrosan. ec.licèt autem administratio sit cõmis-
sa prælatis:tamen debent inter pauperes fideliter dispensare.
¶Sunt enim eis commissa, vt nullus in clero penuriam patia
tur.4.q.2.c. videntes. & c.ex his. & c.episcopus.valde iniquũ
est,vt multi,& fortè meliores esuriãt,& vnus fortè vilis in ver
bo,& pessimus in exẽplo abundet.1.ad Corinthios.12. ¶In
7 fertur etiam & aliud ex prædictis,†quòd mortuis prælatis,&
clericis, dominium rerum ecclesiasticarum non est vacans.
quia Christus non moritur, nec potest ecclesia deficere:vnde
non desinit esse hæres.de ali.feu.c.si cliẽtulo.10.col. ¶Quæ-
8 rit ergo Inno.†si prælatus repetit ecclesiasticas res occupa-
b tas:[b] an habeat interdictum.dicit, quòd sic, non nomine suo,
sed nomine ecclesiæ suæ,& etiã suo, si fuisset spoliatus. ¶Sed
contra hoc oppo.& videtur, quòd nõ possit nomine suo age
re.nam interdictum vnde vi.datur ei,cuius interest.de vi & vi
ar.l.interdicto.cum ergo nomine suo non intersit prælati,fru
stra dicitur competere interdictum.¶So.dicit Inno.satis po-
test dici sua interesse ratione prælaturæ sibi commissæ res ip
sius prælaturæ ab aliis non occupari. vnde quia ipsæ res sint
accessoriæ ad dignitatem,ad ipsas competit interdictum , si-
cut res depositæ, & commodatæ veniunt in eo.licèt principa
liter non venirent , vt l. 1.1.responso.ff. de vi.& vi. ar. potest
etiam dici,quòd interdictum ad officium iudicis,quod com
petit ad rem ablatam,vel eius æstimationem , datur, etiam si
non intersit , vt l.1.§.quod autem.ff.de vi , & vi ar.potest etiã
dici,quòd ratione dispẽsationis interest ipsius. & etiam quia
facit fructus suos.hinc est , quòd in vita vsufructuario compa
ratur,vt in c.præsenti.de offi.ordi.li.6. vsufructuario certum
est,quòd competit istud interdictum.vt l.si plures.§. deiectũ.
& l.se.eod.tit.Et vt.s̃.dixi ratione procurationis, & curæ sibi
commissę, agere poterit , vt d.l.1.in fi.ff.vsufru.quemad.cau.
¶Ex prædictis apparet dña inter prælatum succedentem in
prælatura,& hæredem alicuius priuati.successor enim in præ
latura habet interdictum , si ante apprehensionem possessio-
nis res ecclesiasticæ occupãtur, vt.s̃.patet.secus in hærede pri
uati,vt l.cum hæredes.ff.de acqui. poss.quia non competit si-
bi istud ius ante apprehensionem corporalem possessionis te
statoris.

ADDITIONES.

a ¶Dominium. Dominium rerum ecclesiasticarum est penes Deum. & quò ad administrationem est penes prelatos. vide Ioan.Fabri in.§.ullius. Insti. de re.diui. Pet de Anc. in repet.c.si propter.de rescrip.li 6.i 2.not.

b ¶Occupatas.semper capella,siue ecclesia possidet:licèt prælatus sit mortuus.Ioa Fabri.Insti de re diui.§.nullius.

SUMMAE.

1 *Possessio quid sit.& nu.3.Quo iure fuerit introducta,nu.9.Quis sit eius effectus.nu.11.*
2 *Arguere an sit licitum ab allusione vocabuli.*
4 *Possessio est triplex,ciuilis,naturalis,& corporalis.& est quarta,secundùm Barto.*
5 *Probatio sola deiectionis non sufficit ad concedendam restitutionem deiecto.*
6 *Proprietas quid sit.Quis sit eius effectus.nu.11.*
7 *Dominium quid sit.Et vnde habuerit originem.nu.10*
8 *Proprietas,& dominium qualiter differant.*

Repetitio c.pastoralis.

PAstoralis. Ista rub. continuatur ad præ-
cedentia in hunc modum. di-
ctum est s̃.de ordi. cogni. sed quia posset dubitari,
quis ordo seruari debeat,cũ quæstio possessionis,& proprie-
tatis ab eodem,vel à diuersis in iudicio proponitur. ideo su-
biicitur rub. quæ repetitur in cle.& congruit de proba.c.licèt
causam.& de fide instru.c. inter dilectos. & de testi.c.signifi-
cauerunt.cum si.antequam descendam ad nigrum,quærendũ
est de aliquibus.& primò quid est possessio.secundò quid est
proprietas.tertiò quo iure fuerunt introductæ , siue originẽ
1 habuerũt.quartò quis est effectus proprietatis.¶Primò ergo
quæro†quid est possessio.vt sic sciamus, de quo disputamus.
nam,vt ait Tullius in proęm.li.1.de offi.omnis,quę à ratione
suscipitur de aliqua re institutio,à diffinitione debet profici-
sci,vt intelligatur,quid sit id,de quo disputatur. ad propositũ
redeundo.s.ad q.quid est possessio.Iurisconsultus dicit,quòd
possessio appellata est,quasi pedum positio. quia naturaliter
tenetur ab eo,qui ei insistit.Ita dicit text. in l.1.ff.de acq.pos.
¶Contra quam diffinitionem oppo.& videtur, quòd non sit
bona;quia non conuertitur cum suo diffinito,sicut debet es-
se de iure , vt l.1.§.1.ff. de dolo. & l. omnis diffinitio. de reg.
iu.& quòd non conuertatur cum suo diffinito,patet ex duo-
bus.primò quia res,quas non calcamus.i.pedibus , possidemus,vt res mobiles.secundò quia res, quibus non insistimus,
nec tenemus corpore, possidemus,vt seruum, qui est in fuga.
& res omnes immobiles nostras , etiam dũ absentes sumus,
dicimur possidere,vt l.1.§.p seruũ.& l.3.§.Neratius.& l.Ner
ua filius.& l.rem quæ nobis.ff.de acqui.pos. hinc dicitur.non
mutat sedem,qui non mutat mentem.ad hoc l.clam possidere.§. qui ad nundinas.de acqui. pos. & c. cum venissent. & c.
olim.1.j̃.tit.1.¶Ex quibus patet, quòd pedes ponere,vel na
turaliter teneri , siue insistere corpore vero, sit de substantia
possessionis,prout videtur velle dicta diffinitio.¶Sol.Accur.
in d.l.1. fatetur , quòd prædicta non sit diffinitio , sed allusio
vocabuli. i. deriuatio, vel compositio. quę non adaptatur ad
res

res mobiles, quæ pedibus calcantur. & ideò ibi dicit Accur. ꝙ nō, quia in rebus immobilibus reperitur ciuilis, & naturalis possessio. vt in præal. §. per seruum. & §. Neratius. & l. si rē mobilem. de acqui. pos. quòd propriè possideantur, apparet quòd in eis procedit vsucapio, & possessio, vt c. sine possessione. de reg. iur. li. 6. & l. 1. C. de vsucap. transfor. ¶ Item pro eis datur interdictum vtrobique. Item tex. in l. 1. §. 1. ff. de acqui. pos. expressè loquitur de rebus mobilibus, in quibus (vt ibi dicitur) vera possessio acquiritur. Ex quibus iuribus apparet, quòd Iurisconsultus ibi non ponit diffinitionē possessionis, sed allusionem vocabuli, siue deriuationem: sicut in testamento alibi dicitur, quòd testamentū est testatio mentis. quæ verba adaptantur ad codicillos, & quamlibet vltimam
2 voluntatem, vt no. in l. 1. ff. de testa. ¶ † Vtrùm autem ab illa allusione vocabuli sit licitum arguere, vel non, no. Barto. in l. 2. §. appellata. ff. si certum peta. ¶ In quæstione ergo proposita, quæ erit diffinitio possessionis? dico, ꝙ dominus Pau. de Leaza. hic ponit diffinitionem secundùm do. Azo. dicit
3 enim, † quòd possessio est rei corporalis detentio, corporis & iuris adminiculo concurrēte. corporalis, dixit. quia incorporalia non possidentur, vt l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuca. & no. in c. conquestus. de foro compe. alia verba diffinitionis exponit gloss. in d. l. 1. vbi Bar. refert aliorum diffinitiones. & tandem postea ponit suam, dicens, quòd possessio est ius insistendi rei non prohibitæ possideri. Ideo dicit, ius, ad differentiam possessionis asininæ, de qua ibi per eum: ideò dixit, ius, ad differētiam corporis ipsius rei. quod appellatur quasi possessio, vt l. interdum. de ver. sig. ¶ Item insistendi, dicit ad differentiam dominii, quod est ius disponendi, vel vendicandi, vt l. in rem actio. ff. de rei ven. ¶ Item dixit, rei non prohibitę possideri, ad differentiam rerum, quæ nō possunt possideri, vt res sacræ, vel religiosæ, vt l. inter stipu. §. sacram. ff. de ver. obli. ¶ Circa quod aduertendum, ꝙ in possessione debet concurrere iuris adminiculum. & si nō adest: vel fortius si obuiat, non dicetur possidere, etiam si corpore, & animo insistat rei. hoc aūt contingit quādoque propter causam, vt no. Azo. in summa de acquir. posses. §. sed verbo. no. etiam ibi, quē possidere, rē cuius proprietatem habere non potest. 12. quæstio. 1. c. quia tua. & c. sequen. vbi igitur ius commune resistit, ille, qui detinet rem, non dicitur possidere in dubio. hinc est, quòd tenetur titulum ostendere, etiā si agat, prætendes se spoliatum, vt c. ad decimas. de restitu. spol. lib. 6. ¶ Si verò ius commune non resistat, ille, qui detinet, præsumitur possidere: nisi probetur contrarium, vt no. Inno. de priuile. c. cum olim. 2. 18. q. 1. c. 1. prædicta ergo diffinitio Bar. est breuis, & perfecta sumpta in genere, & inquātum adaptatur cuilibet speciei possessionis. qui post multo-
4 rum opi. subdit, † quòd triplex est possessio, ciuilis, naturalis, & corporalis: licet Dyn. & communiter gloss. teneant, ꝙ sit duplex possessio. s. ciuilis, & naturalis. de quo plenè per Dy. in c. sine possessione. de reg. iur. lib. 6. ¶ Sed Bart. vt dixi, in tres species diuidit, scilicet ciuilem, naturalem, & corporalem. & subiungit etiam quartam speciem. quæ non potest vera possessio appellari: sed mera detentatio, vt illa, quam habet colonus, commodatarius, missus in possessionem ex primo decreto, & alii q̄ plures: quæ ēt detentatio, si qs ab ea, expellitur. vel in ea turbatur: debet per iudicem restitui, & ī ea defendi, vt l. j. ff. ne vis fiat ei. & l. 3. §. creditores. ff. vti possi. & no. in l. 1. communi diui. & per hoc (scilicet ꝙ non om-
5 nis, qui detinet, dicatur possidere) infertur, † ꝙ probare solummodo deiectionem non sufficit ad concedendam restitutionem deiecto. quia non sequitur, fuit deiectus, ideò possidebat, vt c. olim. j. tit. 1. & l. si quis autē. ff. de acqui. pos. ibi, aliud est enim possidere, aliud in possessione esse, &c. & hoc de prima qōne, quæ fuit, quid est possessio, & quotuplex est possessio. qualiter aūt acquiratur, qualiter retineatur, & qualiter perdatur in rebus corporalibus. dic vt dicta l. 1. de acqui. pos. per Bar. In rebus incorporalibus. no. plenè Io. And. post Inno. j. tit. 1. c. in literis. & c. olim. 2. ¶ Secundò quæro,
6 † quid est proprietas. dicit do. Pau. de Lea. ꝙ est dominium rei multis modis quæsitum. & sic videtur idem esse proprietas, & dominium. ad hoc tamen vide, quod no. in l. proprietatis. C. de probat. per hoc tamen non habemus, quid est do-
7 minium. dicas ergo, ꝙ † dominiū a est ius de re corporali p-
a fectè disponendi, nisi lege prohibeatur. Ius ideo dixi, ad differentiam ipsius rei corporalis, quæ est facti. & ideo dicitur ff. de acqui. re. do. in rub. ꝙ aliud est dominium, quàm res. & probatur in l. an eandem. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. Iō dixi, de re corporali, ad differentiam incorporalium, in quibus non cadit dominiū propriè, vt l. 2. & quod ibi not. ff. de vsufru. Ideo dixi, perfectè disponendi, per l. in re mandata. C. man. propter rempu. & per ea, quæ no. in l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel ali. iu. † patet igitur ex prædictis, ꝙ aliud est
8 possessio, aliud proprietas, siue dominium: tum quia diuersis nominibus distinguūtur, ergo diuersa, vt l. si idem. C. de codi. tum quia vnum habet multum iuris. s. dominium. aliud multum facti. s. possessio. vt c. cum nostris. de conces. præ. tū quia diuersos producunt effectus, vt j. dicam, remittendo. bene ergo dicit lex, ꝙ nihil habet commune proprietas cū possessione, vt l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acqui. pos. vbi Bar. plenè tangit. an sit vnum tantùm dominium, vel plura. Istud autem dominium qualiter acquiratur. dic, ꝙ quæritur iure naturali, gentium, & ciuili. qđ prosequere per exempla, vt ff. de acqui. re. do. l. 1. 2. & 3. vsque ad l. acquiritur. & Inst. de re. diui. Item qualiter perdatur. dic vt dicto. §. differētia. &c. ¶ Tertiò quæro, † quo iure fuerunt introducta pos-
9 sessio, & dominium. respon. tex. in l. 1. de acqui. posses. dicit, ꝙ possessio naturalis est à iure gentium introducta. potest tn̄ dici ciuilis ap̄pbatione, & distinctione. nā ista distinctio, ꝙ alia sit possessio ciuilis: alia naturalis: alia corporalis: alia detētatio, vr̄ iducta iuris ciuilis artificio: sicut distictio hoīm. de iure em̄ nr̄ali primæuo oēs vno vocabulo liberi, & legitimi appellabātur. postea verò diuersis cōsideratiōibus, & vocabulis distinguūtur, vt c. nisi cū pridē. j. de renūcia. & Insti. de iure natu. gē. in prin. & in Aut. qui. mo. na. effi. le. §. liceat igitur. & ita no. Bar. in d. l. 1. ibi subdit, quid de quasi possessione iuriū incorporaliū. & quid de detentatione. & dicit. vt s. ꝙ de iure gē. à prin. Sed distinctio in ciuilē, & nr̄alē indu-
10 cta est à iure ciuili. & hęc dicta sint de possessiōe, &c. † Quid de dominio: vr̄ ꝙ habuerit originē à iure diuino. quo cauetur [quicquid calcauerit pes tuus, tuū sit] vt no. in dicta l. j. de acqui. pos. Itē ibi [nō retinebis rē ꝓximi tui.] Cy. dicit, ꝙ dominia de iure gentiū sunt distincta, vt ipse no. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. dic, vt ibi in tertia, & quarta opp. vbi tāgit certos modos, quib. dn̄iū quæritur de iure ciuili, & alios, quibus queritur de iure gentiū ꝑ occupationē, alluuionē, specificationē, plātationē, & traditionē, & sim. vt ff. de acqui. re. do. l. j. & 2. & seq. vsq; ad l. acquiritur. ¶ Quartò quæro. qs est effectus possessionis: & qs effectus proprietatis. Rn̄. Bart. distinguēdo possessionē ciuilē, naturalē, & corporalē prosequitur de effectu vsucapionis, & acquisitionis fructuū. an. s. ciuiliter tm̄, vel naturaliter tm̄ possidēs faciat fructus suos, & vsucapiat. dic ꝑ eū, vt d. l. j. de acqui. pos. in princ. cui adde qđ plenè legitur, & no. in c. in literis. de resti. spo. & Inn. in c. cōsultationibus. de iure pa. donec em̄ possessor est in possessione, ad eū ꝑtinet disponere, & administrare: adeo ꝙ gesta ꝑ eū valēt, & tenēt. licèt postea ꝑ sn̄iā fuerit possessione priuatus, vt ī ꝑalleg. iuribus. & qđ no. Io. An. in c. cū ecclesia Sutrina. s. e. vbi. ꝑfert ꝓuisio, & ꝑsentatio possessoris: & nō veri dn̄i possessiōe carētis. magnū est ergo cōmodū possessionis, vt Insti. de interdic. §. cōmodū. Bar. ergo loquitur, quid debeat remanere penes possessorē ciuiliter, vel naturaliter, post q̄ fuit cōtra eū sn̄ia lata. Sed Inn. loquit de effectu possessionis, anteq̄ remoueat. ¶ Effectus aūt ꝓprietatis est maximus. ipsa

ipsa eñ tāq̄ dignior trahit ad se cā ni possessionis, vt. j.c. pxi.
& semper possessio sequitur proprietatē; vt ff.de rei vē.l.offi
cium.in fi.& deposi.l.bona fides. ¶ Effectus igitur possessio-
nis, de quibus dixi, durant, quousq; non fuerit declaratum p
sententiam dominium ad alium pertinere: sed tali declaratio
ne facta, talis possessio auferenda est manu militari, vt l. qui
restituere.ff.de rei vendi. & de cetero nō vtetur fructibus: sed
ille, de cuius dominio constitit, vt not.Inno.in dicto.c.in lite-
ris. & c.cū ecclesia Sutrina.s.eo.& hæc sufficiant super rub.

ADDITIO.

a ¶ Quod dominium. quid est dominium in.2. suo libello Pe.Iac.4.colu.

SVMMAE.

1 *Iurislator ad quæ debeat prouidere,*
2 *Papa implicitæ quæstioni, & sub nube respondet, distinguendo.*
3 *Transitus conceditur de petitorio iuditio ad possessorium recuperandæ, & adipiscendæ in aliis possessoriis.*
4 *Effectus conclusionis, & renunciationis quis sit.*
5 *Renunciatio generalis idem, quod conclusio, operatur.*
6 *Factum per extraordinarium auxilium dicitur non posse fieri.*
7 *Leges possunt allegari in foro ecclesiastico: & debent seruari, si canonibus non contrarientur, vel disponunt de peccato.*
8 *Actionibus pluribus potest agi ad eandem rem obtinendam.*
9 *Sententia debet sequi post conclusionem, & renunciationem.*
10 *Lites litibus non debent inculcari.*
11 *Petitorio terminato, poterit moueri quæstio super possessorio.*
12 *Interesse, & alia possunt probari iuramento in odium spoliantis.*
13 *Interdicta quæ sint, quæ competunt pro rebus sacris, publicis, & priuatis.*
14 *Petitorium potest concurrere cum possessorio retinendæ diuersis respectibus.*
15 *Actor si expressè renunciat petitorio: an dominium, si quod habebat, quæratur reo ex tali renunciatione.*
16 *Possessorium recuperandæ, & adipiscendæ possessionis concurrunt.*
17 *Possessorium retinendæ cum petitorio non concurrit simpliciter, sed cum quadam modificatione.*
18 *Interdictum vti possidetis cui detur.*
19 *Protestatio regulatur secundùm animum protestantis.*
20 *Interdictum retinendæ possessionis quando interponatur.*
21 *Sententia absolutoria lata in petitorio, an pariat exceptionē rei iudicatæ in possessorio.*
22 *Sententia absolutoria lata in possessorio, an pariat exceptionem rei iudicatæ in petitorio.*
23 *Aut. qui semel. C. quomodo & quando iudex. quomodo intelligatur.*

PAstoralis. Qui agit de proprietate ante conclusionem causæ, possessorio adipiscendæ, & recuperandæ agere potest. post conclusionē verò nō potest: nisi legitima causa subsit. & sunt duæ partes principales. in prima cōsultatio. in secunda respō so.ibi [consultationi.] ¶ Secunda subdiuiditur in duas. primò enim determinat, quid iuris, cum nō est renunciatum, nec cō clusum in petitorio. Scda quid iuris, cū est renūciatū, & cōclu sum. secunda ibi [si verò renunciatum.] Quælibet etiam posset subdiuidi. sed non expedit; quia per se clarè patet. pone casum in terminis, & lege literam, omissis puerilibus apostillis. vtiles verò apparebunt ex notabilibus, ad quæ descendo.

1 ¶ Primò no. † quòd ad illa, quæ quandoq; accidunt, debet iu rislator prouidere: magis tamen ad illa, quæ vtilia, & quotidiana sunt, vt l.legaui.ff.de lib.le. Ad illa etiam, quæ rarò accidunt, statuuntur iura. j.de despon. imp.c. literas. facit l.nā ad ea.ff.de legi. ¶ Secūdò no. quòd ille fuit interrogatus, quo vellet experiri iudicio. i.actione, sine qua nemo experitur. ff. de neg.gest.l. si pupilli.§.1.&. s.de iudi. c.cum dilecti. vbi de hoc. ¶ Et dic, quòd fuit interrogatus à iudice. & hoc ex eo, quia libellus habebat se ad petitorium, & possessorium. vnde cum ex facto deducto in libello oriantur plures spēs actionū diuersam naturam habentium: iudex debet à principio coge re partem, vt declaret, quam actionem prosequi velit. pone exemplum, vt. s.de ordi.cog.c.cum dilectus. super ver.iustitiā sibi fieri postulabat. vbi per Innocen. ¶ Quid iuris, si talis declaratio facta non fuerit. dic vt ibi. & d.c. cum dilectus.de iudi. vbi etiam dixi. ¶ Tertiò not. quòd ille primò intentauit petitorium, & incautè agit contra consilium Iurisconsulti, q dicit, diligenter aduertendum, an possit aliquo interdicto pos sessionem nancisci: vt sic aduersarium constituat petitorem, & se possessorem, vt l.is qui destinauit.ff.de rei ven. quod si nō facit à principio, pōt facere, pendente iudicio proprietatis, se cundùm quod hic dicitur. ¶ Quartò no.in ver.consultationi.
2 † quòd implicitæ quæstioni, & propositæ sub nube Papa distinguendo respondet. Idem facit Imperator in l.precibus.C. de impu.& ali.substi.& l.vt responsum.C. de transa. Alibi verò Papa factum ambiguè proponenti denegat respondere, vt in c.de muliere.j.de spon. laudabilius tamen est semper, quęstionem in nube propositam per membra distinguere. & singulos casus, q possunt ex facto elici, explicitè declarare, put fecit Scæuola in l.Gallus.ff.de lib.& posth.&c. ¶ Quintò no.
3 † quòd de petitorio iudicio conceditur transitus ad possessorium recuperandæ, & adipiscendæ possessionis. in aliis possessoriis an ita liceat, non decidit. ¶ Ex hoc collige, quòd plura sunt iudicia possessoria. vt hic in glo. magna. ideo introducta; quia probatio vtilis, & directi dominij est multum difficilis, vt l.at qui natura.§.cum me absente.ff. de neg.gest. voluerunt igitur iura per illa iudicia possessoria subuenire illis, qui aliàs possederunt. & alia de causa possessionem perdiderunt. quod multis modis contingit, vt l.si quis vi.§.differentia. & l.peregre.§.fi.& l.si rem mobilem.ff.de acqui.pos.& l.furtum.§.fur ti.de vsucap.& satis erit leuius probare per testes, se in præte ritum possedisse. quod in facto consistit, & ad oculum demōstratur, vt l.stipulatio illa.§.hi quoq; de verbo.obli. & ibi no. quàm probare dominium. quod consistit in iure, & non cadit in sensum testis, vt no.Inno. in c.cum causam. de proba. Iura etiam canonica addiderunt alia possessoria, vt. j.tit.1.c.sæpe contingit.& 3.q.1.c.reintegranda. ista quidem possessoria in quibus casibus locum habeāt, dicam in d. c. sæpe. quod hac
4 de causa repetendum assumpsi. ¶ Sextò not. † quòd in causis
a debet concludi,[a] & renunciari. & quia ponitur copula inter il la duo, patet, quòd diuersa significant, vt not.in rub.ff.de iur. & fac.ig. ¶ Quidam dicunt, quòd idem est renunciare, quod concludere.in Aut.de testi.§.quia verò multi.colla.7. Hostiē. dicit, q licèt ille, qui renunciat, videtur conclusisse. nàm licèt testibus sit renunciatum: nihilominus ante conclusionem pos sunt instrumenta produci, vt. j.de fide instru.c.cum dilectus.
5 ego dico, † quòd generalis renunciatio idem, quod cōclusio, operatur quò ad illa, quæ in facto consistunt, vt probationes, vt no.Spe.in ti.de testi.§.fi.propriè tamen loquendo, renūciatio refertur ad probationes facti, cōclusio ad allegationes iu ris, quæ post conclusionē non sunt recipiēdę. secundùm Inn. & Pau.de Lea. qui circa hoc incidenter quærit post Innocen. & Host. vtrùm post aperturam testium, & depositionem habitam ante istam renunciationem, & conclusionē sit permissus ille transitus de petitorio ad possessorium. videtur quòd non: quia iam liqueat de proprietate. & potest causa terminari. ergo cessat transitus, vt in isto.c. contrarium tenent ipsi, qa ad hoc possunt produci instrumenta, vt d.c.cum dilectus.& c. cum Ioannes. ¶ Sed instabis, quia post conclusionem, & renū ciationem potest habere locum illa productio beneficio restitutionis in integrum. de restitu.in integ.c. auditis. ergo adhuc non liquet. & sic etiam post conclusionem poterit haberi re-
6 cursus ad possessorium. ¶ Sol. dicit Inno. † non dicitur posse fieri, quod fit per extraordinarium auxilium, sicut est beneficium restitutionis in integrum. quod non datur, quandiu cōpetit ordinarium, vt ff.de mino.l.in causæ.2.& pro hoc dicto Inno.alleg.l.notabilem.ff.de fideicom.lib.l.4.§.fi. vbi non habetur consideratio eius, quod potest contingere per singula-

re

re beneficium restitutionis in integrum. de prædicta materia renunciationis, & conclusionis Spe.fecit tit. specialem vt in Spe.de renun.& cõclu. vbi dicit, quando fieri debeat. & quid iuris, si ex vna parte sit conclusum, & renunciatum, & non ex altera.vel quia nolit;vel aliter hoc omissum est.dic vt ibi.& Auth. iubemus. C. de iudi. & l.iudices.eodem titu. ¶ Septimò not. ꝙ Papa hic arguit ab auctoritate legali. ad
7 idẽ.s̃.c.1.& 2.& c.1.de op.no.nunc.† In foro enim ecclesiastico possunt allegari ll.& debent recipi, si canonicis constitutionibus non cõtrarientur:vel nõ disponant de pctõ,vt in materia præscriptionis cũ mala fide.& c.vigilanti.& c.fi. de præscrip.& no.in c.malæ fidei possessor.de re iudi.lib.6.& c. fi.j̃.de solu.& dicto.c.1.de oper.no.nun.¶ Octauò ex eo,ꝙ
8 dicit,ꝙ pendente petitorio posset agi possessorio,no.† ꝙ ad eandẽ rẽ obtinendã põt agi pluribus actionibus descendentibus ex diuersis causis ad hanc.l.cũ filius.§.varijs.de leg.2. & vna electa,alia nõ tollitur,qđ est verũ,quãdo sunt diuersę: secus si cõtrariæ,& incompassibiles,vel ex eadẽ causa descẽdentes.quod dic,vt in c.vt quis duas.de electio.lib.6.&l.j.C. de fur.& l.quod in hæredem.§.eligere. ff. de tribu. & ex eo, quod hic dicit,possit agi possessorio, pendente iudicio petitorio,dicit Inn.ꝙmultò magis possent in pricipio cumulari, sicut possent plura remedia cumulari ꝓ quacunq; alia re debita ex plurib. de re. iur.li.6.hoc tñ vr̃ in istis duob. iudicijs petitorio,& possessorio simul, nec successiuè intẽtatis spãle, ꝙ possit petitoriũ suspẽdi,& in solo possessorio procedi bñficio huius constitutionis, secus si ex diuersis causis aliter actum fuerit ad eandem rem:tunc enim talis suspensio non reperitur à iure concessa:ergo intelligitur denegata. & si procederetur,appellatur super vtraq;,per Aut.qui semel,C.quo
9 modo & quando iudex.¶ Nonò no.in ver.si verò.† ꝙ post conclusionem,& renunciationem debet sequi sententia. ex illa enim oritur actio in factum,& efficitur res notoria, non ex probationibus,vt est glo.no.in l.si possessoris.§.fi.ff.de iu-
10 reiuran.& c.iudex,de offi.deleg.lib.6.¶ Decimò no.† ꝙ nõ debent lites litibus inculcari. similiter nec debet finis vnius litis esse alterius initiũ, vt l.terminato.C.de fruc.& lit.expẽ. facit.s̃.de ordi. cog.c. tuam. ¶ In certis enim quæstionibus est seruãdus ordo,vt vna post aliam ventiletur,vt in qõnibus præiudiciali. de qbus in d. c. tuam. ¶ Vndecimò no.ꝙ ille tex.prohibet post conclusionem intentare possessorium,cau-
11 sa non decisa.† A contrario ergo sensu,petitorio terminato poterit moueri quæstio super possessorio.& sic sententia lata in petitorio non pariet exceptionem rei iudi.in possessorio.quod quando,& in quo possessorio verum sit, dicam.j̃. &c.¶ Duodecimò not. in vers. nisi iudex casum specialẽ. in quo post conclusionẽ in petitorio, potest agi in possessorio, cum scilicet casus, vel malitia spoliatoris subtraxit spoliato copiam ꝓbationis dominii.sed hic dices,qũo de illa subtractione constabit. Si enim modò probat,qđ ꝑ illas probare poterit:hic nihil nocet subtractio.si hoc nõ probat,qũo ꝓbabit, ꝙ malitia, siue casu fuerit,impeditus ꝓbare, qđ mõ ꝓbare nõ põ?¶So.istã op.format Iuriscõsultus in simili.in l.argentarius.§.fi.ff.de eden.tex. iste committit illa arbitrio iudicantis. qui ex perspicuis coniecturis debet illa dispositione,& æquitate moueri, vt dicit tex. & maximẽ cum constat de spoliatione.† In odium enim spoliantis, interesse, & alia
12 possunt probari iuramento,vt s̃.quod metus cau.c.fi. & no. in c.dilecti.de dolo & contu.¶ Venio ad glo.& pro pleniori intelligentia præmitte, † ꝙ multa sunt interdicta prodita
13 in iure ciuili,quæ cõpetunt pro rebus sacris,publicis,& priuatis.de quibus gl.magna quædam hic enumerat.s.interdictũ vnde vi.aut clam.vti pos.vtrobique.quorũ bonorũ.quorũ lega.Saluianũ.de iti.actuq; pri.de lib.exiben. de tabu.exhib.quæ pro iuuenibus per exempla declaro, & primo &c. plura alia vide in Spe.hoc eo.tit.§.porro.& §.se.¶ Ista inter dicta in diuersis casibus competunt. & ideo de quolibet in Dig.& etiã Cod.sunt tituli speciales.ex quibus patenter ostẽditur, ꝙ diuersam hñt naturã.cõueniunt tñ oĩa interdicta in pluribus,vt plenè ꝑ gl.in l.incerti.C.de ĩterdictis.& l.in interdictis ff.de interd. titu. generali.de omnibus per exempla dicam in c.sæpe contingit.j̃.titu.j.& quia tex.& glo.prosequit de interdictis,quæ spectant ad rem familiarem. & hæc sunt aut adipiscendæ,aut restituendæ,aut recuperandæ possessionis,vt l.2.§. hoc autem.ff. de interdictis. Ideo omissis aliis, quæ competunt de diuinis, rebus, & publicis. de prædictis tribus prosequar, declarando, quando possunt concurrere,& qñ nõ,& alia,vt patebit j̃.¶ Primò ergo oppo. dicitur hic,ꝙ primò egit petitorio:& pendente dicto iudicio,potest possessorium adipiscendæ, & recuperandæ possessionis intentare.¶ Sed contra hoc opp.& videtur, ꝙ nunquam simul possunt ista duo iudicia ventilari, vt l. ordinarii. C. de rei ven.& l.incerti.de interdic.So. glo. quæ incipit. nouo tamen.& glo.renunciatio &c.sentiunt istud contrarium,& succinctè pertranseunt hic:sed plenius examinant.s̃.eo. c. 2. & j̃.c.proxi.¶ Referamus igitur breuiter motiua glo. & Doc. super illo articulo.Io.& Accur.dicunt,ꝙ nullum possessoriũ põt cũ petitorio intẽtari.& probãt primò,qa possessio est cã ꝓprietatis.& ꝑ acquisitionẽ possessionis deuenimus ad acqsitionẽ ꝓprietatis,vt l.1.ff.de acq.pos.& C.e.ti.l.ꝑ ꝓcuratorẽ. & l.traditionib.C.de pactis.ergo dẽt in ordine ꝓcedere,sicut causatum, siue effectum suum. ¶ Secundò ad idem facit ff. de reg.iur.l.nemo.§.quoties. vbi simul agi non potest pluribus actionibus ad idẽ cõpetentibus.Sed ita est hic: quia ad eandem rẽ agitur petitorio,& possessorio. ergo &c. ¶ Tertiò hoc expressè probant per alleg.l.ordinarii.& l.incerti.& l.si de vi.ff.de iudi.qbus expressè dicitur, ꝙ agendũ est prius de possessione.¶ Pet.de Bel. perti.vt refert Cy.in dicta l.ordinarii.tenet totũ contrarium, videlicet ꝙ omne possessoriũ possit cum petitorio intentari. probat hoc quatuor rationibus.& prima,quia competunt ad diuersa.nã aliud ẽ possessio,aliud proprietas.ff.vti possi.l.si duo.§. fi. & l.naturaliter, §.nihil commune.de acquiren.possess.ergo admittitur cõcursus,& non cogitur eligere, vt dicta l.nemo.§.quoties. & per hoc sit responsum ad rationem factam.s̃.in contrariũ.¶ Secundò hoc probant iura,quæ dicunt,ꝙ ista duo iudicia non debent diuidi:sed sub eodem iudice ventilari,vt l.nulli.C.de iudi.& s̃.eo.c.1.& 2.¶ Tertiò quando duo iudicia sic se habent:ꝙ sententia lata in vno non parit exceptionem rei iudicatæ in alio,ibi admittitur concursus,iuxta no. in l.fundi. & l.fundum.ff.de excep. Sed ita est in possessorio: vt sñia lata in eo non pariat exceptionem rei iudicatæ in petitorio, vt l.an eandem. §.fin.ff.de excep.rei iudi.ergo. &c.¶ Quartò quia sicut possessorium est ordinatum ad petitorium. Ita actio ad exhi. ad rei vend.sed actio ad exhib. potest simul cõcurrere cum rei ven.vt no.Cyn.in d.l.ordinarij. in 2. q. Et in hac opin.residet Pet. & Cyn.dicit eam veram, sicut euangelium.¶Tertiò est opi.Mart.distinguentis inter possessorium recuperandæ,& adipiscendę.& possessorium retinendæ.primo duo possessoria possunt intentari.Casus est in l.cum fundũ.§.fi.ff.de vi,vi.& arma. quæ loquitur in interdicto recuperandæ.& ff.quorum leg.l.1.§.qui autem.quæ loquitur in possessorio adipiscendæ:sed tertium, scilicet possessorium retinendę non potest simul intentari cum petitorio,& hoc ratione contrarietatis. Intentans enim dictum possessorium retinendę,fatetur se possidere, vt l.prima.ff. vti possi.sed agendo petitorio negat se possidere,vt c.examinata.s̃.de iudi.videtur ergo sic agẽdo vtroq; sibi cõtrarius: ideo repellendus, vt l.1.C.de furtis.& istã opinio.de concursu possessorii recuperandæ,& adipiscendæ approbat illa Decretalis,s. ꝙ concurrant cum petitorio:sed de possessorio retinendæ vtrũ cõcurrant.vel non,tex.nihil dicit. Mar.(vt dixi)tenet, ꝙ nõ.idẽ Accur.idẽ etiam hic Bar.in glo.magna.& s̃. c. 2. ¶ Et illam opi.sequuntur moderni in casu, quo volens agere petitorio possi-

possideat oĩ iure,scilicet ciuiliter, & naturaliter, & detineat: non enim reperitur persona illo casu,in quam actio dirigat. Sed si possideo ciuiliter,& naturaliter, & alius detineat:possibile est proponere interdictum retinendæ propter turbatione,quæ adhibetur in ciuili,vel naturali possessione: & nihilominus proponere iudicium petitoriũ ratione detentationis, quæ est penes alium,vt l.officium. ff.de rei ven. & l.venter.§. in bonis.ff.de priuile.credi. & tunc non sum mihi contrarius. ¶Sed si possideo ciuiliter tantũ, & alius naturaliter, nihil ꝓhibet interdictũ retinendæ proponi pro ciuili possessione turbata. & nihilominus petitorium ratione possessionis natura-
14 lis,quæ est penes alium. ¶†Diuersis ergo respectibus potest concurrere petitorium cum possessorio retinendæ, vt no.in l. naturaliter.§.nihil commune.ff.de acquiren. pos. Et hoc etiã tenet hic Ioan.An.& Pau.de Leaza.qui subdit, quòd ponderata ratione huius duplicis possessionis, idem potuisset Papa respondere in interdicto de retinenda, quod in adipiscenda, & recuperanda.¶Sed contra hoc sic oppo.agendo rei vendica.pro naturali,quæ est penes alium,ipsam consequar, si pro me feratur sententia,vt.ĩ.c.proximo. & l.officium. de rei vendica.Item si obtinendo in interdicto vti pos. intentato ratione ciuilis possessionis penes me consistentis.Illam eam naturalem cõsequar:propter quam turbabatur mea ciuilis,vt no. in l.clam possidere.§.qui ad nundinas. ff.de acqui.pos.ad qđ c.Pisanis.ĩ.ti. proxi.Si ergo per vtrumq; iudicium idem consequor:videtur,quòd non debeant ambo concurrere;sed debeam alterum eligere,vt l.nemo ex his.§. quoties.ff. de regu. iur.¶So.vt no.Bar.in d.§.nihil.in examinatione 5.lectu.¶Secundò contra prædicta oppo.& videtur, quòd indistinctè ille,qui egit petitorio,possit intentare possessorium retinendæ possessionis.vt est vti pos. vt l. naturaliter.§. nihil commune. ff.de acquir.pos.vbi tex.dicit,quòd non prohibetur agere interdicto vti pos.qui cæpit rem ven. ¶So.glo.magna circa medium format istud contrarium, & soluit duobus modis. primò,quòd ibi ille,qui egit petitorio, ignorabat se possidere: sed postea melius informatus egit interdicto vti pos. Secunda solutio est,quòd ibi renunciauit in petitorio prius moto. Ideò põt postea intentare possessoriũ retinendæ.¶Examinemus ergo breuiter,quomodo possit esse verus primus intellectus.& dico eum esse verum: quia quando ignorat se possidere,non videtur possessioni renunciare : licèt intentet petitorium,vt no.in l.si duo.ff.vti pos.Si autem sciret:an tunc intentando petitorium videatur renunciare possessioni. dicit Bar. quòd sic, quando possidet per seipsum. nam si simplex nunciatio noui operis operať amissionẽ possessionis, vt l.de pu. §.meminisse.ff.de oper.no.nun. multò magis propositio petitorij.vbi videor dicere aduersarium possidere. Si verò possidet per seruum,vel colonum:tunc agendo rei ven.non perdit possessionem,quam solo animo non potest perdere:nisi alius ingrediatur.vt l.peregre.§.quibus.ff.de acqui.pos.Quomodo autem possit contingere,quòd quis ignoret se possidere.dic, quòd possidebat ꝑ aliũ.ff.pro suo.l.si. ¶Circa secundum in-
15 tellectum quæro. †quando actor expresse renunciat petitorio.vtrùm dominium (si quod habebat) quæratur reo ex tali renũciatione.videtur,quod sic,per l.postquam liti. et ibi not. C.de pac.¶In contrarium videtur casus. C. de transac.l.si ꝓ fundo.certum est enim,quòd per transactionem quis renunciat iudicio.per hoc tamen non transit ad reum dominiũ fundi penes eum relicti,vt no.C.de vsuca.pro emp.l. penul. facit ff.de excep.rei iudi.l.exceptio.& quod ibi no.& ita not.Bart. in dicto.§.nihil commune. in examinatione secundæ lecturæ illius.§.vbi quærit,quando sic renunciat expresse, vel tacitè. quod est, quando ratione contrarietatis ista duo iudicia non procedunt. quando verò procedunt,ita quòd non renunciať: sed suspenditur in euentum vtriusq; iudicij.& hoc ex eo;quia talis suspensio fit lege permittente: ideò pœnam nõ meretur: vt l.Graccus.de adulte. & ita tenet Cyn.in l.incerti. C. de interdic.& no.infra eo. c. cum olim. ¶Et per prædicta satis li-
16 quet:an possint petitorium, & possessorium concurrere.† Nã possessorium recuperandæ, & adipiscendæ possessionis con-
17 currunt sine dubio,vt in illo.c. † Sed possessorium retinendæ cum petitorio non concurrit simpliciter, sed cum quadã modificatione,vt vidistis supra in primo contrario. circa finem. ibi Mar.&c.¶Aduertendum tamen,quòd d.Bar. lucerna iuris,illam materiam de concursu petitorij, & possessorij prohibito, vel concesso,alto, & claro stilo prosequitur in dicto.§. nihil commune. vbi ponit septem modos, vbi potest contingere iste concursus. quos modos combinationes appellat. ¶Prima combinatio est, quando vnus & idem proponit primò petitorium:secundò possessorium. quod an possit,respõdit primò in possessorio adipiscendę.Nam aut sic se habet ad petitorium,quòd electione tollitur.& non potest proponere, vt l.fi.C.de codi.Aut sic se non habet. & tunc aut est conclusum in petitorio,aut non,vt in isto.c.contra quod tamen oppo.quòd sententia, quæ fertur in petitorio,obstabit in possessorio adipiscendæ. ergo non admittitur concursus, vt l.fundi.& l.fundum.de excep.rei iudi.¶Sol.dicit ipse. istud nõ est semper verum:sed ita demum, si reus probauerit se dominũ. sufficit ergo (ne concursus impediatur) sic se habere secundũ iudiciũ: vt non semper sententia lata in primo iudicio sibi obstet,vt ibi per eum.¶Secundò in possessorio recuperãdæ distingue duo membra,vt in isto.c. ¶Nam ante conclusionem potest; quia contra dictum agentem possessorio exceptio dominij non admittitur, vt no.supra eo.c.1. & l.si quis à se fundum. C.ad leg.Iul.de vi. post cõclusionem etiam potest in casu,quo iudici apparebit,vt in isto.c.¶Tertiò in possessorio retinendæ dicit,quòd aut secundo loco proponitur diuerso respectu.i.pro alia possessione, quàm deducta fuerit in priori iudicio.& potest,vt dixi supra in primo contrario.aut proponitur eodem respectu. i. respectu eiusdẽ possessionis, ꝓ qua ago petitorio in primo iudicio. & tunc aut intento possessorium retinendæ ratione possessionis quæsitum post intentatũ petitorium.& possum.Casus est in dicto. §.nihil commune.secundùm quartam lecturam.Aut ratione possessionis, quã me habuisse prætendo tempore intentati petitorij.& tunc aut ꝓtendo ignorantiam,vel prætendo per alium possidere.& possum:quia sic tunc possessio talis non perditur,intentando petitorium.Aut possidebam per me ipsum, & hoc sciebã.& tũc agere non possum possessorio retinendæ: quia intentando petitorium, primò videor renunciare possessioni, quam habebam,vt dixi supra in secunda opinione.Et hoc verum,quando reus conuentus secundo loco possessorio retinendæ fatetur me possidere.¶Si verò negat, non videor renunciare petitorio prius inito:quia ex assertione mea (scilicet quòd possideam) non potest niti, postquã ipsam negat.sicut dicit Spe. de positione negata in titulo de positio. §.8. fateť enim Bart. quòd hoc casu propter contrarietatem erit prius procedendum in possessorio,vt l.incerti.C.de interdic.& l.ordinarij.de rei.vẽd.¶Et hoc breuiter de prima combinatione, quæ fuit. si vnus,& idem post petitorium intentauit. Secundò possessorium adipiscendæ,& recuperandæ,vel retinendæ vtrùm possit.collige ex prædictis. ¶Secunda combinatio est, quando vnus & idem proponit primò possessorium: secundò petitorium.& sic econuerso ad primam.& distingue similiter: quia aut primum possessorium fuit adipiscendæ, aut recuperãdæ, aut retinendæ.¶Si fuit adipiscendæ.& concurrit cum eo petitorium postea intentatum: quia illa iudicia non tolluntur electione.nec sententia lata in primo parit exceptionem rei iudic.in secundo, vt l.an eadem.§.fi.ff.de exce.rei iudi. ¶Secundo casu.s.si fuit recuperandæ.& idem, quia petitorium secundo loco propositum cum eodem cõcurrit.Sed vtrùm cum beneficio huius.c.scilicet vt instante actore, suspendatur prosecutio possessorij prius intentata.not.in clemen.1.eo.ti. ¶Tertio casu si fuit retinendæ.& tũc aut diuerso respectu sine possessione,

sessione.& ꝓcedet vtrūq;.aut eo.& tunc aut petitorium scđo
loco ꝓpositum intentat respectu eiusdem possessionis, quam
dicit se pdidisse post intentatum possessoriū. aut dicit se per-
didisse eam ante. Primo casu, aut dicit se perdidisse ante litē
contestatam, aut post.si ante, videtur renunciatum possesso-
rio.si post,non videtur renunciatum: sed procedit vtrunq; iu
18 dicium.Ratio est, †quia interdictum vti pos. datur ei,qui lit.
contesta.tempore possidebat.Insti.de interdic.§. hodie.¶Se
cundo casu principali proponendo petitorium, videtur renū
ciare.& hoc pp contrarietatem, vt ibi per eum in tertia lectu
ra.¶Tertia combinatio est, qñ vnus simul, & semel ꝓponit
vtrunq; scilicet petitorium & possessorium.& tunc in posses-
sorio adipiscendæ,& recuperandæ admittitur cōcursus.¶In
possessorio retinendæ distingue eodem, vel diuerso respectu:
vt si eodem, non possit.si diuerso,possit.¶Quarta cōbinatio
est,qñ vnus primò petitorium. alius scđò petitorium intenta
uit.& hic distingue: quia aut scđo loco alius intentat possesso
rium recuperandæ,aut adipiscendæ, aut retinendæ possessio
nis. si recuperandæ. & tunc aut ratione spoliationis secutæ,
postquam conuentus fuerat petitorio. & procedit vtrunq; iu
dicium,vt l.si constiterit. C.fini.reg. aut rōne spoliationis fa-
ctæ,antequam contra eum petitorio foret actum.& tunc aut
agit possessorio respectu alterius possessionis,q̄ cōueniat.pu
ta conuenit petitorio:quia ciuiliter possidet, vel detinet,ipse
agit possessorio recuperandæ:quia dicit se spoliatum, saltem
naturali.& procedit vtrunq; iudicium,sm̄ Bar.qđ dictum nō
perfectè capio: quia spoliatus non possidet, vel detinet vllo
modo. qūo ergo conuentus fuerit petitorio, si ante erat spo-
liatus,nō video:nisi dicas,ꝙ spoliator fuerit ꝓtestatus, ꝙ nō
19 intendebat eum priuare ciuili, sed naturali tm̄. † Regulatur
n.protestatio sm̄ animum ꝓtestantis,vt no.Bar.in l.non solū.
§.fi.de ope.noui nū.ad finem materiæ protestationis. ¶Si ve
rò eodem respectu eiusdem possessionis, qua conuentus fuit
petitorio,agit possessorio recuperandæ.& tunc aut ante li.cō
testa. super petitorio: aut post. primo casu procedetur super
possessorio,ēt si fuisset confessus se possidere: quia licet pœni
tere.ff.de rei.ven.l.si is,qui se obtulit.¶Scđo casu quando ꝓ
ponitur post lit.contesta.super petitorio: & tunc aut confes-
sus fuit se possidere. & non potest agere possessorio recupe-
randæ: quia esset sibi contrarius, dicendo modo se spoliatū,
cum prius dixerit se possidere.ergo repellendus,vt l.1.C.de
furtis. ¶Aut non dixit se possidere (quia non fuit de hoc in-
terrogatus.)& tunc poterit proponere possessorium recupe-
randæ:nec per hoc supersedebitur in petitorio.¶Nā illa ex-
ceptio.ꝙ prius cognoscatur de causa spoliationis, est dilato-
ria,vt no.Inno.in c.cum dilectus.de ordi.cogni. ¶Et quis sit
effectus istius iudicij, quando quis conuenitur petitorio,
& non possidet:nec fuit interrogatus hæres. no.ff. de excep.
rei iudica.l.si à te. §.1.& hæc dicta sint,cum post intentatum
petitorium ab vno proponitur possessorium recuperādæ ab
alio. ¶Quandoq; proponitur possessorium adipiscendæ. &
tunc aut ista iudicia proponuntur diuersis respectibus. & nō
est dubium, quòd procedunt: aut eodem respectu. & tunc
aut reus illud proponit ante litem contestatam.& in solo pos
sessorio procedetur. Ideò quia intentando possessorium adi
piscendæ negat se possidere.ergo &c. vt l. fina. ff.de rei ven-
dica.Aut reus illud proponit post litem contestatam.& tunc
aut conuentus primò petitorio confessus fuit se possidere:
20 aut non, vt dixi in præcedenti membro. ¶†Restat videre,
quando proponitur interdictum retinendæ. & tunc aut pro-
ponitur diuersis respectibus:aut procedit vtrunq; iudicium.
pone exemplum. Reus conuentus rei vendicatione turba-
tur ab actore in possessione,qua conuenitur. Constat enim
posse agere interdicto vti possidetis. contra talem turbato
rem,non prætendentem se possidere,vt l.si duo.§.item videa
mus. ff. vti possidetis. Aut agit reus respectu eiusdem pos-
sessionis, pro qua conuenitur (quia actor eam se asserit pos-
sidere ante litem motam super possessorio. & proceditur in
solo possessorio secundo loco proposito: quia actor hoc ca-
su videtur petitorio renunciare propter contrarietatem. aut
se asserit possidere post litem contestatam super petitorio.
& procedit vtrunque iudicium. ¶ Quinta combinatio est,
quando vnus proponit primò possessorium: alius secundò
petitorium.& sic econuerso ad præcedentem. quo casu dic,
quòd aut possessorium primò propositum fuit recuperādæ.
& tunc aut petitorium secundò propositum proponitur per
modum agendi.& non pōt:qa ille intentando primò posses-
sorium negauit se possidere: ergo nō quæritur petitorio,vt l.
fi.de rei ven.¶Item qa causa spoliationis est priuilegiata: vt
primò de ea cognoscat, vt c.fi.s. de ord.cog. aut proponitur
in modū excipiendi.& tunc aut agens spoliatione in hoc cō-
sensit,aut nō.primo casu admittitur. secundo repellitur in c.
1.j.ti.1. ¶Si verò possessorium primò intentatum est adipi-
scendæ.& tunc aut diuerso respectu: & potest. aut eodem:&
non potest.quia agens primò possessorio negat se possidere,
ergo &c.vt dicta l. fina. nisi fortè conueniretur ratione pos-
sessionis primò quæsitæ. ¶Si verò fuit propositum primo
loco possessorium retinendæ.tunc aut diuerso respectu:& ꝓ-
cedat vtrunque iudicium.aut eodem: & tunc prius cognosce
tur de possessione.non enim simul concurrunt ratione con-
trarietatis,& ratione ordinis. & sic potest intelligi. l.incerti.
hoc tamen casu cognitio super possessorio facilis erit. nam
ille, qui secundò proponit petitorium :videtur renunciare
possessioni,quam primò asserebat se habere. Ideo iudex il-
lum,qui possessorio agit, pronunciabit in possessione potio-
rem:nisi possideat vi,clam,vel precario.¶Sexta combinatio
est, quando simul & eodem tempore vnus proponit petito-
rium,& alius possessorium.illo casu (quodcunq; sit possesso-
rium) semper debet de eo primò cognosci. Ita tenet gloss.
C.de interdict. l. incerti. quod verum putat Barto.in quoli-
bet interdicto. & primò probat in interdicto recuperandæ.
quo si vnus proponit petitorium, & alius possessorium inten
tat,hic est contrarietas:cum vnus asserit alium possidere agē
do petitorio.& ille negat agendo possessorio. vnde impedia-
tur concursus ratio contrarietatis, & etiam ratione ordi-
nis.quia spoliationis causa est primò tractāda, vt l.si deniq;.
ff.de iudiciis. Eadem ratio contrarietatis, & ordinis subest
in interdicto adipiscendæ. ¶Item in interdicto retinendæ,
prout agitur.quia aduersarius se possidere contendit, subest
ratio contrarietatis, & ordinis, nisi diuersis respectibus, vt
sæpius dictum est.¶Septima,& vltima combinatio est, quan
do vterque proponit petitorium, & possessorium.& quilibet
asserit se possessorem, & dominum: tunc secundùm omnes
& ratione contrarietatis, & ratione ordinis iudiciarij debet
præcedere possessorium.ff. vti possidetis.l.1.§. hoc autem.&
ff. de iudiciis.l. inter legatos. Et per illas septem combina-
tiones apparet illā materiā perfectius declaratā, quæ est sub
tilis, & obscura per multos tramites deriuata, vt vidistis.
¶ Et vnum post Barto.non omittas,quòd in omnibus com-
binationibus prædictis si possessorium, quod proponitur,
habet causam dominij: non concurret cum petitorio, ob-
stante illa secunda: quòd sententia lata in vno, parit excep-
tionem rei iudicatæ in alio.ff.de interdict. l. 2. §. quidam.
¶ Et prædicta locum habent solùm cum quæritur: an pos-
sint simul in iudicio cumulari, siue deduci ab eodem, vel di-
uersis. ¶ In casibus verò, in quibus supra declaratum est
posse ꝓponi,quis erit exitus vtriusq;? Cy. plenè distinguit in
d.l.incerti.& Ioan.And. etiam in isto. c. sic distinguit.aut li-
quet de vtroq;, aut de altero tantùm. ¶Si de vtroq; liquet,
aut pro vna parte tantùm: aut de vno pro vna:de altero pro
altera. si de vtraq; liquet pro eadem parte.si pro reo, planū
est;qa super vtroq; absoluit, siue liqueat;quia ꝓbauit de iure
suo:siue quia non ꝓbauit actor.s.c.2.in fi. ¶Si pro actore li
quet; vt qa vendicans possessorio ēt agens ꝓbauit ūtrūq;. &

iudex pñũciabit super vtroq;.quia de qua re,&c.s.c.proxi. ¶Et si dicas pro nihilo pronunciabit super possessorio, ex quo super petitorio pronunciat, cũ in executione possessio sequatur proprietatem.j.c.pxi.de publi.l. penul. & vlti.Respõdeo illud verũ quò ad officium restituendæ possessionis: sed valet ad expensas, quas debet victus victori. de pœnis. calũ.ff.de rei vendi.l.vterq;. & quò ad fructus,qui in possessorio recuperandæ debentur tpe deiectionis,habita ratione recipiẽdorũ.j.ti.1.c.grauis.de vi & ui ar.l.1.§.ex die qui respectu petitorii non venirent, vt dicto.c.grauis. ¶Si verò de vtroq;liquet,sed diuisim pro altero tñ. subdistingue.aut liquet de petitorio pro actore:de possessorio pro reo: aut ecõuerso.primo casu in petitorio pro actore,in possessorio pro reo pronunciabit iudex.& per hoc pcipiet rẽ actori restitui; ex quo sua est,vt.d.l.pe.& vl. de publi. sed pter expẽsas ẽt super possessorio pronunciabit iudex, vt d. l.vtiq;. Et idẽ de casu conuerso,in quo pronunciabit in petitorio pro reo:in possessorio pro actore propter expeñ. & propter fructus,vt not.s.c.proxi.&.j. de testi.c.significauerunt.in glos.fi. ¶Et si quæras:an tunc possessio restituatur actori.refert:quia aut liquet de pprietate pro reo (quia non probauit actor) aut quia reus probauit dñium.& hoc secundo casu pronunciabitur pro reo:nec tenebitur possessionem actori tunc restituere.quia dolo facit &c.de reg.iu.li.6. primo casu licèt pro eo pronuncietur in petitorio:per id tñ nil consequitur nisi quia eãdem cõdẽnationem expensarum in petitorio.& scitur per id,quis teneatur ad expensas,vt dicta.l.vtiq;.¶Secũdo principali membro quando liquet de altero tñ, aut possessorio tantùm. & tunc aut pro actore. quo casu iudex condẽnabit reum,& præcipiet actori restitui rem. & pendebit instantia petitorii. de quo si non constat, tenebitur actor ad expẽsas reo,vt sæpius dictum est.aut de possessorio constat pro reo: & pro eo pronunciabitur.& pendebit petitorium, vt pdictũ est.¶Si verò liquet tñ de petitorio.si pro actore iudex pronunciabit rem suam esse:adhuc de possessorio cognoscetur, propter expensas,vt dictum est per,l.vtiq;.præallega. ¶Si verò de petitorio liquet pro reo;tunc aut liquet,quia actor nõ probauit.& parum proderit:nisi quia absoluetur,& sentẽtia conseruabit sibi retentionem. Insti. de interdi.§.cõmodũ. aut liquet pro reo:quia onus probationis assumẽs probauit dñium:& pronunciabitur pro eo. & erit effectus: quia licèt postea de possessione constet pro actore, nõ restituetur sibi possessio,sed remanebit penes reum.ff.de rei ven.l. is qui. & de pub.l.penul.& vlt.Ita distinguit Ioã.An.hic.& Cy. in d.l. incerti.¶Tertiò principaliter oppo.& videt, ꝙ mota qõne petitorii,nullo mõ possit agi possessorio ad eandem: quia cã proprietatis absorbet causam possessionis.& ea finita, finit totum,vt.s.c.cum ecclesia.& c. cum super. & c. cũ dilectus. & no.ff.de inter.l.2.§.quædam.¶Si ergo sententia lata in petitorio parit præiudicium in possessorio, non debet admitti

21 ille concursus,vt l.fundi.&l.fundnm.de excep.¶† Sed vt plenè liqueat ista materia.vtrùm sententia absolutoria lata in petitorio pariat exceptionem rei iudi. in possessorio. sic distingue.aut possessorium,qd secundò proponitur,habet causam proprietatis,aut non.primo casu sñia lata in petitorio parit exceptionem rei iudicatæ in possessorio, vt.d.§.quædã; & qd ibi no.¶Secundo casu.aut post latam sñiam in petitorio proponitur interdictum recuperandæ:aut interdictũ retinendæ:aut interdictũ adipiscendæ. Primo casu non ob.exceptio rei iudicatæ,quia spoliatus debet ante oĩa restitui, vt no.Dy.in c.qui ad agendum.de reg.iur.lib.6.¶Secundo casu qñ proponitur interdictum retinendæ:tunc aut cõstat de iusta possessione eius,qui interdictum intentat.& sibi obstat exceptio dñii,nõ rei iudi.vt d.§.nihil cõe. secundùm primã lec.& no.in l.si de eo. ff. de acqui.pos.aut non perfectè constat,sed probationes vtriusq; sunt pares.& tunc agentem faceret succumbere sententia super petitorio lata vt no.Cy.in l.vnica.C.vti pos.in penul.q. ¶Tertio casu qñ intentatur interdictũ adipiscẽdæ:tunc aut reus fuit absolutus; quia actor non probauit.aut ꝙ erat dñs.Primo casu nõ parit exceptionẽ rei iudi.nã nihil habet cõe &c.Secũdo casu aut de sñia docet incontinenti,& de dñio.& obstat exceptio:aut nõ. & tũc

22 non obstat.vt not.in l. si de vi.ff.de iudi.¶† Quid econuerso vtrũ absolutoria lata in possessorio pariat excep.rei iudi. in petitorio.videtur ꝙ nõ. de excep.rei iudi.in l.& an eadẽ.§.fi. Tu dic.aut possessorium habet causam dñii: & tũc absolutoria lata super eo parit exceptionẽ rei iudi.in petitorio, vt dicta l.2.§.quædam.de interdic. Aut nõ habet causam dñij. & tunc secus,vt dicto.§.fin.& per illa sit expedita gl. quæ incipit.ergo si aliquis.&c.Et prædicta locũ habent,cũ quæritur, vtrũ ab eodem.¶Quartò principaliter oppo.ille tex.innuit ꝙ debeat supersederi in iudicio petitorio primitus instituto,& procedi solùm super possessorio.contra de Auth. qui semel.C.qũo & qñ iudex.vbi cogitur semper prosequi,qui semel actionẽ proposuit.Præterea probare possessionẽ nõ videtur huic prodesse,nisi pbet proprietatẽ, & dñiũ, vt. s.eo.

23 c.cum ecclesia Sutrina. & c.cũ super.¶† Sol.quò ad primum Auth.qui semel. loquitur in contumace. & qñ ptrahit cãm in grauamẽ rei sine iusta causa,& citatus nõ venit: vel venit, & nil rõnabile proponit:sed differre intẽdit.hic loquitur,qñ differt ex causa à iure concessa. & in odium violenti,& in fauorẽ spoliati.vnde in eius læsionẽ retorqueri non debet,vt l. qd fauore.C.de legi.¶Ad secundum de.c.cum ecclesia.& c. cum super.dic,ꝙ locũ habent in rebus spiritualibus, & electionibus, in quibus requirit canonica institutio. de institu. c.3.istud.c.loquitur de rebus tpalibus,quę possunt sine titulo possideri.c.1.de præscrip.lib.6.vel hæc locum habẽt, vbi non constat dñium pertinere ad alium.ibi verò cõstat ad alium pertinere,vt in c.cum ecclesia. vel constat ad neutrũ pertinere,vt.c.cũ super.¶Sed circa hoc quærit Inno.vtrùm finito possessorio,pcedetur super petitorio sic suspenso.Rñdeo, ꝙ si contra agentem secundò possessorio pronunciatũ fuit. & non videtur dubium,ꝙ procedi debeat super petitorio instituto ab eodem prius:nec obstabit sibi exceptio rei iudi.vt l.& an eadẽ.§.fi.ff.de excep.rei.iudi.¶Si verò pro actore pnunciatũ fuit in possessorio,& possessio restituta.qd fiet de petitorio ab eodem instituto prius?meritò dubitatur, an sup dicta instantia procedendum sit, eo nolente: vel eo inuito ad instantiam spoliatoris.

ADDITIO.

a ¶In causis concludi.Conclusio tamen in cã non requiritur in causis summaris glo.in cle.de verb.sig.& ibi Cardi. Alex. consil. 65.vol.4. Bart. in extraua.ad reprimendam ver.figura.

SVMMAE.

1 *Causa proprietatis trahit ad se causam possessionis.*
2 *Spoliatus licèt non possit suum spoliatorem sua propria auctoritate expellere de re inuasa: tamen potest inquietare.*
3 *Sententia si lata est pro me in possessorio, à qua non est appellatum: & pro te in petitorio, à qua est appellatum: an appella. pend. fiet executio sñiæ latæ super possessorio. Simile vide nume. 4.*
4 *Iudex qualiter debeat pronunciare, cum ab eodem, vel diuersis petitorium, & possessorium intentantur.*

1 CVm dilectus filius. † Causa pprietatis ad se trahit causã possessionis in effectu. hoc dicit.¶Primò no.ꝙ petitorio, & possessorio agi põt simul,& semel.de quo articulo tetigi supra. c.1. an scilicet intentari possint ab eodem.& dixi, ꝙ sic, post Petrum. ¶Quandoq; enim eidem plures actiones competũt ad diuersa:& non cogitur actor eligere.sed petitorium,& possessoriũ sunt diuersa:quia aliud possessio:aliud proprietas,vt l.si duo.§.fina.ff. vti poside.& l.nemo.§. quoties.ff.de reg.iur. ¶Item cũ sententia lata sup vno nõ præiudicet in alio regulariter,vt dixi. s.c.pximo.& c. suborta.de re iudi.& c.dilectus. de cap.mo. & vide-

& videtur casus in l.nulli.C.de iudiciis.& ex hoc apparet, q cumulari possunt.¶Pro declaratione tex.quo,qualiter exemplificetur istud c.Rñdeo.dicunt quidam,cum vnus agit petitorio,alius interdicto vti pos.quia agens rei vendi. turbat ipsum in possessione.hoc enim casu, si constat de proprietate, pro actore nõ feretur sententia super interdicto vti possi. intentato contra eum.gl.o.hoc non approbat:quia contra eum, qui non prætẽdit se possidere (licèt turbet) nõ datur vti possi.Io.An.tenet contrarium.s. quòd interdictum datur contra eum,qui inquietat: licèt de possessione non contendat, vt infra de probati.c.licèt.ver.de hoc.& hoc tenet Bar.in l. 1.§.huius autem interdicti. ff. vti possi. allegat pro casu.l.si duo. §. si vicinus.ff.eo.titu.& hoc tenet hic gloss.in l.1.§.restituendæ. eo.ti.¶In quæstione tñ pposita dico,q quantuncunq; cõstet p vno de proprietate: tñ cõdemnabitur sup interdicto intentato contra eũ.vt.n.dixi.s.c.pxi. exceptio dñij,vel rei iudicatæ non excludit agentem interdicto vti posside. si constat de eius possessione pacifica, vt l.si de e.§.fi.& ibi p Bar.ff.de acq. poss.¶An aũt idem sit in interdicto recuperandæ, vt agẽs dicto interdicto condemnetur spoliatori, quem turbat in possessione.Dicũt quidam,q spoliatione pbata,non feretur sententia super interdicto vti possi.quod dic, vt no. Innocẽ.j.de
2 præscrip.c.veniens.& Bart.in l. 1.in fi.ff. vti possi. ibi tenet, † quòd licèt spoliatus non possit suum spoliatorem sua ppria auctoritate expellere de re inuasa, nisi incontinenti, vt l.3.§. eũ igitur.ff.de vi & vi ar. tñ inquietare semper poterit, vt ibi no.& l.1.C.vti pos.& in Specu.de peti.& pos.§.1.¶Alij exẽplificant istum text.cum vnus & idem agit petitorio,& possessorio recuperandæ, vt in glo.Host. dicit q potest exemplificari sine calumnia. quando vtraq; pars deducit in iudiciũ petitorium.& possessorium,vt in casu.c.cum ecclesia Sutrina. & c. cum super.supra eod. tunc enim propriè præualet proprietas,vt ibi.Et aduerte,secundùm Ioan.An.quòd quatuor sunt casus.¶Nam quandoq; vnus agit possessorio retinendæ. & reconuenitur petitorio,vel econuerso.&de hoc.j. titu.1.c. audita.quandoq; vnus agit possessorio recuperãdæ: & alius sibi refert quæstionem dominij.& potest de vtroq; cognosci, si spoliatus cognoscit.quod dic,vt.j.ti.1.c.1.Quandoq; vnus agit possessorio retinendæ ratione ciuilis possessionis, vel naturalis, quam habet,vt l. clam possidere.§. qui ad nundinas. ff.de acquiren. pos. Et sic quatuor modis cõcurrit petitoriũ, & possessorium,secundùm Io.An.¶Do. Bart. altius exordit istam materiam in l.naturaliter.§. nihil cõe. ff. de acqui.pos. vbi facit, seu ponit septem combinationes super illo concursu petitorij,& possessorij.Prima est,quando vnus & idem intentat primò petitorium: secundò possessorium ex interuallo. Secunda econuerso qñ vnus & idem primò possessorium: secundò ex interuallo petitorium. Tertia est, quando vnus simul, & eodem tempore proponit vtrũq;. Quarta est, qñ vnus primò petitoriũ : alius ex interuallo possessoriũ.Quinta est econuerso,qñ vnus primò possessorium:alius ex interuallo petitorium.Sexta est,qñ simul, & eodem tpe vnus primò possessorium:alius secundò petitorium. Septima est,qñ vterq; pponit petitoriũ,& possessorium ; qa quilibet se asserit possessorem,& dñm.& qualiter cõcurrant, vel non,illę cõbinationes. ibi vide plenissimè per eũdem. ¶Quærit hic Pe.
3 † sententia lata est pro me in possessorio:à qua non est appellatum:sed pro te in petitorio, à qua appellatum est:an appellatione pendente fiat executio sententiæ latæ super possessorio.vide in Spec.de excep.sen. §.1.ver. sed pone.de peti.& pos.§.1.ver.quid si is.¶Secundò quærit Hostien. † Egit Ti-
4 tius petitorio,& possessorio, & obtinuit in vtroq;.reus appellat à sententia proprietatis tm. & mãdata est executioni snia super possessorio: iudex appellationis confirmat sniam super proprietate latam.quæro quæ erit vtilitas huius sententię.cũ iam actor possessionẽ habeat.dic, quòd erit declaratio dominij pro actore,& cõdẽnatio expensarum, vt.ff.de rei vẽd. l.ex diuerso. non aũt tenet reus restituere rem,quã nõ tenet: neq; dolo desinit possidere, vt l.si aũt.§.1.& 2.ff.de rei vend.
5 ¶† Vltimò (vt plenè scias,cum ab eodẽ,vel à diuersis petitorium,& possessorium intentatur: qualiter super eis iudex pnũciare debeat) sic distingue,q interdum constat de petitorio, & possessorio pro actor. & iudex pnũciabit sup vtroq;; qa de qua re &c.s.e.c.cum super. ¶Et si dicas ad quid pderit snia super possessorio illo casu, cum possessionem pprietas ad se trahat,etiã sine snia?dic,q multum,propter expẽsas factas in possessorio.& ppter fructus,qui veniunt à tpe deiectionis.qui non venirent in petitorio,nisi post litem contest. vt ff.de vi,& vi.ar.l.1.§.ex die.&.j.ti. 1.c.grauis.¶Interdũ p reo de vtraq;. & tunc planum est ; qa super vtroq; absoluet, siue liqueat(quia probauit de iure suo) siue quia non pbauit actor.interdũ liquet de vtroq; diuisim; qa de vno pro vno : & de alio p alio.& tũc aut liquet de petitorio pro actore,de possessorio pro reo.& illo casu pronũciabit pro actore in petitorio:pro reo in possessorio. tamẽ illa possessio erit penes reũ, modicum duratura ; ex quo liquet de proprietate p actore: qa cogetur sibi restituere,vt in isto.c.& ff.de publi.l. pe.proderit tamen talis snia super possessorio lata propter expensas,vt l.vtiq; ff. de rei vendi. ¶Interdum liquet de pprietate p reo:de possessorio p actore pp expensas,vt.j.de testi.c.significauerunt.in gl.fina.Sed an illo casu restituere posset actori.dic,q non,si reus probauit se dñm,obstan.reg.dolo facis. j.de reg.iur.c.dolo.lib.6. ¶Si aũt reus vtroq; conuentus fuerit à petitorio absolutus;quia actor non probauit dñium,sed possessionem tm. & ideò quò ad petitorium nihil sibi proderit:nisi quò ad condemnationem expensarum,vt d.l.vtiq;.& l.ex sextãte.§.Latinus. ff.de exce.rei iudi. ¶Interdũ verò nõ liquet de vtroq; sed de altero tantùm. & tunc aut de possessorio, & pro actore.& pronunciabit pro eo super eo possessorio,suspenso petitorio:& tunc liquido.aut de possessorio pro reo: & p reo pnunciabitur, & pendebit iudicium, vt pdictũ est.¶Interdum liquet de petitorio.& tunc si p actore, pnũciabit ipsum dominum:& iubebit rẽ sibi restitui, vt l.pe.& vlti.ff.de publi.tñ licèt pnunciet suam esse: adhuc tñ de possessorio cognoscetur:& pnũciabitur, pp expensas, vt d.l.vtiq;. & ff.iudi.sol.l.seruus. ¶Si verò de petitorio liquet p reo (qa pbauit se dñm:)& ferẽt snia p reo.& erit intãtũ efficax: q si constet de possessorio p actore,nõ restituetur sibi possessio: sed remanebit penes reum,vt ff.de rei.ven.l.is q.& l.penulti. & vlt.ff.de publi.Illam distinctionem ponit Ioa.An. s.c.pxi. quæ melius hic cadit,cum tractet istud c.de pnunciatione,& executione sententiæ super possessorio,& petitorio:ad quem finem tendit prædicta distinctio.

SVMMAE.

1 *Succumbens in possessorio,potest agere de proprietate.*
2 *Quasi possessio sola collationis sufficit ad tuendum eum, de quo facta est prouisio,vel collatio.*
3 *Bina prouisio, quæ est continua prouisioni, quæ imminet facienda, sufficit ad quasi possessionem iuris prouidendi.*
4 *Dominus non potest recusare iudicem impetratum à procuratore.*
5 *Acta facta cum successore non prosunt actori.*
6 *Effectus clandestinæ,siue repentinæ cõfirmationis impeditur per exceptionis obiectum.*
7 *Confirmatio est sententia.*

CVm olim quæstio. ¶Sufficit ei,cui dignitas est collata, si probet: quòd conferens colla-
1 tionis tempore ius conferendi possederit.h.d.vel aliter.† Succumbens in possessorio, de proprietate potest agere. h.d.& sic facit ad titulũ. & primò decisè narrat processum. secũdà ibi[quoniam] reddit diffinitionis causam. soluit obstaculũ, & diffinit.tertiò protestatur, & causam subdit. ibi [reseruata.] ¶ Primò not. quòd ille, qui est in quasi possessione prouidendi, & conferendi, debet prouidere, & confer-re.

2 re. † Sola ergo quasi possessio collationis sufficit ad tuendũ eum, de quo facta est prouisio, vel collatio. concordat. c. consultationibus. j. de iure patrona. imò plus. quia si illi, qui est in quasi possessione refertur quæstio; & appellatur, ne ꝓuideat. non obstante tali appellatione, vel li. pendentia, poterit prouidere, vt in c. si. de sup. negli. plato. vbi per Io. And. &
3 de maio. & obedien. c. dilecti. in gl. sed quia. ¶ Secundò no. † ꝙ bina prouisio, quæ est continua prouisioni, quæ imminet facienda, sufficit ad quasi possessionem iuris prouidẽdi. in c. verò. cum ecclesia Sutrina. dicit de trina. quod dic, vt ibi in gl.
4 ex hoc vẽ. ¶ Tertiò no. † ꝙ nõ potest dñs recusare iudicẽ impetratum à procuratore. potest ergo ꝓcurator exceptiones dilatorias, & declinatorias omittere. an aũt ipsis renunciare, vel ẽt peremp. dic vt l. si fraudator. ff. de his, quæ in frau. cre-
5 dit. ¶ Quartò no. † ꝙ acta facta cum successore, non prosunt actori. sñia. n. hic lata pro archidiacono non prodest episcopo actori suo. de quo hic in gl. quę incipit. sic patet. ¶ Vltimò nota, ꝙ res inter alios acta, alij nõ præiudicat. ff. de re iudica tad. sæpe. & infra de senten. & re iudi. c. pen. ¶ Quæro pro declaratione literæ, quomodo ponatur casus in isto. c. dic, ꝙ isti canonici fuerunt admissi contra istum archidiaconum per modum exceptionis: vt ipsum repellerent à prædicta dignitate, petentes pronunciari ipsum ius non habere. econtra agebat, & petebat archidiaconus, ꝙ cogerentur eum habere, & tractare pro archidiacono. & ꝙ iudicaretur ad eum spectare archidiaconatum. & sic fuit conuentio, & recõuentio, sm̃ Io. An. Vel fortè erat quęstio: quia archidiaconus (licèt haberet prouisionem, & collationem episcopi de archidiaconatu) nõ tñ possessionẽ: sed ipsam petebat. & sibi vt archidiacono obediri. Illi autem canonici exceperunt de titulo inefficaci, & inualido, &c. ¶ Contra illud ergo opponitur, & uidetur, ꝙ archidiaconus non poterat dicta exceptione repelli. ¶ Constat
a n. quòd collatio, & prouisio facta de ipso per episcopum habuit vim collationis, & confirmationis.[a] ergo videtur, ꝙ post confirmationem non debuerit inquiri de eius efficacia: sed mandari canonicis, vt sibi, & archidiacono responderet. post confirmationem enim nec de peccato in electione habito, nec de vitio personæ potest contra cõfirmatũ obijci: quominus confirmatio sortiatur effectum. j. de ap. c. constitutis. eo. ti. 2. §. fi. præterea post cõfirmationẽ statim hẽt ius ministrãdi, vt. s. de ele. c. trãsmissa. ¶ Si ergo sibi, & canonicis obedientia, & possessio denegatur: vr̃ spoliatus. qui aliter, non constito de titulo, est restituendus, vt. s. c. cũ super. hoc aũt fuit cognitũ, & discussum de istis exceptionibus, & de efficacia tituli collationis. ergo malè. ¶ So. dic ad primũ. qñq; iste, qui opponit, habuit congruũ tẽpus ad se opponendũ, & nihil opposuit: & tunc post confirmationem veniens non auditur ad impediendũ effectum confirmationis per modum exceptionis; nisi restaret consecratio: quia tunc ẽt audiretur. & ita loquitur. c. cõstitutum. & c. cum dilectis. de elect. per modũ verò denunciationis, & accusationis audiretur illo casu, quantuncunque habuerit tp̃s ad opponendũ contra confirmationẽ. quod dic, vt. s. de elect. c. dudum. & in c. super his. de accusa. ¶ Quandoq; ille, qui se modò opponit, non habuit aliquod spacium ad opponendũ se ante confirmationẽ, vt in casu nostri. c. vbi ep̃us conferendo confirmat. & tunc licèt illo casu teneret confirmatio: tamen si aliquid obiicitur contra confirmationẽ, & electionẽ, vel etiam contra personã, seu diffamationẽ. in hoc casu effectus electionis, & confirmationis impeditur, quousq; qđ obijcitur, fuerit plenè cognitum, & discussum, vt hic & j. de accu. c. accedens. & 34. di. c. qui ep̃us. & in Aut. qũo opor. epi. §. j. [oportet enim cõfirmationis tp̃e.] &c. Ratio differentię apparet in prõptu: quia illo casu non est, qđ possit imputari istis volentibus se opponere, quando non fuit tempus medium inter confirmationem, & collationem. in ꝓcedenti verò secus est. facit quod legitur, & no. j. de re iu
6 dic. c. penult. † Clandestinæ enim, siue repentinæ confirmationis impeditur effectus per exceptionis obiectum, vt. j. de appel. c. vt nostrum. & c. vnico. vt eccle. benefi. & idem dicendũ, vbi accelerata est, vt in exceptione aduersarius suppleretur. j. de dolo & cõtu. c. cum olim D. de appella. c. oblatæ. ¶ Idẽ si facta fuit in absentia illorum, qui modò se opponunt, secũdùm quosdam. quod Inno. non admittit. Non obstat. c. accedens. de accusa. quia ibi non fuit causa admittendi eos ad excipiendũ absentia se opponentium, sed infamatio. põt ẽt aliter solui illud. c. ꝙ quando vnus eligit, & confirmat, & obijcitur, ꝙ ad eum non spectat electio, vel collatio. & opponi potest vt hic, & impeditur confirmationis effectus. secus quando vnus eligit, & alter confirmat: quia tunc per confirmationem nõ põt per obiectũ exceptionis impediri confirmationis effectus. j. de appella. c. constitutus. il. 2. §. fi. ¶ Ad. c. cum super. s. eo. dic, ꝙ ibi habuerat possessionẽ, & administrationem. Ideo si negatur sibi obedientia, debet ante omnia restitui, tanquam spoliatus: quia pro iuribus denegatis datur possessorium, quando aliquis semel illa iura possedit, vt in c. querelam. sup. de elect. Sed hic nunquam habuit dicta iura, vel fuit in possessione. ¶ Secundò contra istud opponitur, & videtur, ꝙ nullo modo debeant audiri per modum exceptionis post confirmationem, siue habuerunt tempus congruum ad se opponendum, siue non. Constat enim, ꝙ confirmatio est sententia: sed post sententiam, nisi quis appellet, non auditur per simplicem contradictionem. 2. quæstio. 6. cap. biduum. §. si aduersus. & l. ab eo. C. qũo & quando iudex. dic ergo. isti, postquam sciuerunt confirmationem, debuerunt appellare, non per viam exceptionis audiri. cuius contrarium hic dicitur. ¶ So. ibi loquitur in his, quæ fiunt in iudicio. sed prouisio, siue collatio, quæ habet vim confirmationis, nõ censetur actus iudicialis, sed extraiudicialis. Ideo non est necesse appellare, licèt voluntariè quis possit infra decem dies à tempore scientiæ. j. de ap. c. concertationi. lib. 6. & j. de his, quæ fi. à præla. c. cum in cunctis. & de ap. c. ad audientiam. ¶ Contra prædictam distinctionem (an habuerit tempus cõgruum ad opponendum, vel non) tertiò opponit Hosti. de c. post electionem. infra de concess. præben. vbi idem elegit, & confirmauit. sed non auditur nisi per viam accusationis, & denunciationis. Sed dic secundùm eum, ꝙ ibi fuit auditus per modum exceptionis; sed non probauit aliquod rationabile.

ADDITIO.

a ¶ Et confirmationis. vide Panor. in c. ne pro defectu. sup. de ele. in vltimo notabili.

SVMMAE.

1 *Petenti rem iure dominij non sufficit probare possessionem.*
2 *Subiectio ad hoc vt probetur, non sufficit probare certam solutionem certæ summæ. & nu. 4.*
3 *Obligatio aliqua si deducitur in iudicio incidenter, & non principaliter propter se, potest postea in alio iudicio principaliter deduci.*
5 *Consueuit aliquis soluere censum ecclesiæ ratione alicuius rei: si cessat in solutione per biennium, an res sit commissa.*
6 *Ecclesia si soluit censum ad biennium, & postea eximitur, extinguitur census.*

IN causa. Qui petit rem ex vna causa: si succumbat, poterit rem ex alia repetere. h. d.
1 vel aliter. † Qui petit rem iure dominij, non sufficit sibi probare possessionem. hoc dicit. & secundùm hunc modum summandi facit titu. communis diuisio. Secunda ibi
2 [ad hoc.] ¶ Primò not. † quòd ad probationem subiectionis non sufficit probare annuam solutionem certæ summæ. Ratio est; quia dicta solutio ex multis causis fieri potest, vt in gloss. 1. probatio ergo, quæ necessariò non concludit, non releuat probantem, vt infra de proba-

3 proba.c.in præsentia. ¶Secundò not. †q si aliqua obligatio deducitur in iudicio incidenter, & non principaliter pp se:potest postea illud idem in aliud iudicium principaliter deduci. & hoc est, quod dicit Inno.s. e.c.cum ecclesia. q deducta in sñia per modum causæ non producunt effectum suũ. ¶Ter-
4 tiò no.†q præstatio annua certæ summæ non ꝓbat subiectio nem:videbat̃ contrarium, qñ fiebat ab inferiore suo seniori, vt hic erat.Si.n.fieret à priuato alteri priuato, minus esset dubium, vt l.si certis annis.C.de pac.& in c.peruenit. j. de cen. vbi plenè de hoc.Et circa hoc vide,quod no.Hosti.in summa
5 de loca.sub.§.potuit.§.fi. ver. quid ergo.cũ se.vbi quærit†qd iuris de illo, qui cõsueuit soluere censum ecclesiæ ratione alicuius rei, & cessat in solutione per biennium: nunquid res sit cõmissa.dicit hic dominus Io.de Lig. q aut soluebat rõne dominij,& de hoc cõstat:& incidit in cõmissum.de loc. c.penul. & fi.vide in Spe.tit.de loca.§.nũc aliqua.ver.87.aut rõne eleemosynæ:& tunc si causa alimentorum relictum est; facta res est ecclesiæ.ff.de ali.le.l.3.aut testõr dicit[relinquo centũ super tali domo,]& non adiicit tempus.& vr̃ obligata, vt.ff.de le.1.l.quidam testõ.& l.Gaius.de annu.lega.aut dicit[in perpetuũ.]& tunc quilibet possessor tenetur, vt ff.de vsufruc. l. hactenus.& tunc vr̃ consensus ecclesiæ requirendus. de offic. archidia.c.ad hoc.& de his,quæ fi.à prꝺla. c.fi.aut nõ dicitur [in perpetuum:vel ad tempus.]& tunc præsumitur,q in perpetuum.ff.de annu.le.l.annua.in fi.Si verò nõ constat, quo sit relictum,& ecclesia habet maius dominiũ in ciuitate. & tunc p̃sumitur ratione dñij debitum, vt cap.omnis anima.de censi.Si verò nõ habet maius dominiũ,præsumitur ratione eleemosynæ relictum.& tunc non cadit in commissum; quia cõmissio odiosa.¶Et prædicta faciunt ad quæstionem,quæ nũc de facto pẽdet.Quidam longo tempore pro quadam domo, quam tenet,soluit annuatim quinq; solidos vni ecclesię: nec apparet ex qua causa. deinde cessauit soluere per biennium, & alteri domum non dedit. prælatus vult vendicare, tanquã incideret in commissum.nõ potest probare, q res sit ecclesię in emphiteusim,vel aliter concessa:sed probat simpliciter solutionem quinq; solidorum pluribus annis factam.quæritur, vtrùm ex cessatione, & alienatione res inciderit in commis-
6 sum?ex prædictis collige,quid iuris &c.¶Quartò no.† quòd si ecclesia ad iudicium soluat censum, & postea eximatur,extinguitur census. cum nunc nõ sit subiecta. & sic cessante causa, cessat effectus, vt in c.cum cessante.infra de ap.¶Quintò no.quòd ille,qui petit ex vna causa,& succumbit,potest petere ex alia.quod dic plenè p Bar.in reali, personali, & in rem scripta, vt not.ff.de exce.rei iudi.l. & an eadem.§.actiones.

De restitutione spoliatorũ.

DICTVM est.s.de cã possessionis. sed quia cã restitutiõis possessoria est.Ideo de illa subnectit.vel aliter. Viso qualiter possessio pdat̃ (qa pdita restituenda est.)ideo &c.habet̃ de materia.2.& 3.q.1.repetit in 6. & congruit supra de rescrip.c.cum dilecta.cum pluribus aliis hic allegatis in nouella.

SVMMAE.

1 *Petens restitutionem, si consentit, potest sibi quæstio de proprietate referri.*

2 *Res non debet restitui spoliato, si constat de dominio spoliatoris.*

3 *Dominus tenetur ex delictis colonorum, & familiarium, si delinquũt in ministerio eis commisso.*

4 *Querela sola sufficit ad restitutionem spoliati.*

5 *Excommunicatus conuentus in iudicio an possit opponere exceptionem excommunicationis.*

6 *Spoliatus si impetrat rescriptum, an poterit opponi contra eum excõmunicatio.*

1 LIcèt multum, †Si consentit is, qui restitutionẽ petit, potest sibi quæstio de proprietate referri.h. d. Non recipit congruam diuisionem.primò ponitur spoliati conquestio.secundò bimembris prouisio,ibi[quod si ita est.]¶Primò no. quòd spoliatus debet ante omnia restitui.concor.l. si quis ad
2 se fundũ.C.ad leg.Iul.de vi. ¶Secundò not.† quòd si constat de dominio spoliatoris, res non debet restitui spoliato.¶Opponitur.hic agebatur cõtra ecclesiam de spoliatione suorum hominum. Sed contra; quia dominus non tenetur ex delicto familiæ:nisi mandauerit, vel ratum habuerit, vt in c.cum ad sedem. infra eod. dic quòd standum est contrario.eo enim ipso,quòd res peruenit ad dominum, videtur de sua conscĩa delictum commissum.quod dic,vt.j.de testi.c. constitutis.gl.
3 tñ in l.ne quid.ff.de incen.rui.nau.vr̃ dicere, †q dñs teneatur ex delictis colonorum,& familiarium suorum. qđ est verum, si delinquunt in ministerio eis commisso.aliàs secus, vt l.1.§. familiæ.ff.de pub.ibi per Bar.& ibi in se.§.no.qualiter Ptãs teneatur ex delicto suorũ officiariorũ.& vide in d.l.ne quid.vbi Bar.multa ponit,q̃ hic domi. Ioan.de Lig.succinctè ꝑtransit. vbi.s.tractat.an villa, vel castrũ teneatur de delictis in suo districtu commissis.qđ dic, vt ibi p eum. ¶Secundò oppo.hic iste Euentius,qui conuenitur,ꝓbat dñiũ rei,quã posſidet.Sed contra,qa actore nõ ꝓbante,reus debet absolui,vt l. vltra.C. de rei vẽ.¶So.hoc opat̃ odium spoliationis: qa sue possessio ni vitiosæ non assistit ius cõe:qa in ꝓbatione possessio non releuat possessorẽ ab onere ꝓbandi, vt in l.ius eius. C.de ꝓba. ¶Tertiò opponit̃.iste cæcus narrauit se spoliatũ, nec petiit se restitui:ergo nõ est ꝓ eo ferenda sñia,vt l.vt fundus.ff.cõi di.
4 & in c.licèt Heli.de simo.¶†So.spãle est in spoliatione:vt solũmõ q̃rela sufficiat ad restõnem spo.vt no.Io. 1.q.4.c. qa p̃sulatus. & dixi.s. de litis cõtest.c.vno.& c. cum ecclesia Sutrina.s.ti.1.¶Quartò opponit̃.dr̃ hic,q Euentius diaconus fuit admissus noĩe ecclesiæ ad defensam.¶Sed contra.qa sine mãdato,vel sine satisdatione non debuit audiri.dico,q qlibet de ecclesia admittitur ꝓ rebus recuperandis.12.q.2.c.nõ liceat. de foro compe.c.si quis.& ẽt ex eo admittitur;qa est coniuncta persona.s.de rescrip.c.nõnulli. & hic tenet Pau. de Lea.in cle.1.de ꝓcur.examinatur hæc materia.j. de testibus c.olim.
5 ¶Quærit dñs Io.de Ligna. † nunquid excõicatus conuentus in iudicio posſit opponere exceptionem spoliationis.dicit, q sic cõtra spoliatorem, sed non cõtra tertium.j.eo.c.frequẽs.
6 li.6.¶Secundò quærit†nunquid si spoliatus impetrat rescriptum,poterit opponi excõmunicatio cõtra eum.dicit, q sic: quia spoliatio non excludit dilatorias,sed illas, quæ perimerent causam principalis spoliationis, vt dominij, vel alias. & hic not.

SVMMAE.

1 *Exceptio abiurationis factæ post spoliationem non obstat petenti restitutionem.*

2 *Intentio, vel exceptio fundata super prioritate, & posterioritate tẽporis debet probari limitata.*

3 *Exceptio renunciationis, vel abiurationis eliditur per replicationem spoliationis.*

4 *Spoliatus non præsumitur sponte renunciare beneficio suo, iuris præsumptione.*

5 *Renunciare, & soluere sunt paria.*

1 SOlicitè cures. †Petẽti restitutionẽ nõ obstat exceptio abiurationis factæ post spoliationem.h.d. primò ponitur cõmissio causæ, quæ prius prouidet replicationi. qua probata, repellit exceptionem,ibi [& si.]submittens rationem,ibi[qa non est.] & demum principalem diffinitionem, [ibi sed te-
2 stes.] ¶Primò not. quòd cum super prioritate,& posterio-

3 ritate

ritate temporis fundatur intẽtio, vel exceptio alicuius, dẽt limitata probari, vt l.nõ solum. §. sed & probari. ff. de oper. no.nũ.vbi plenè per Bar.& in c.literas.de rescrip.in cle.¶Se
3 cundò no.† ꝙ exceptio renunciationis, vel abiurationis elidítur per replicationem spoliationis.petẽti.n.bñficiũ objjciebatur hic renũciatio.iste replicat,ꝙ renũciatio fuit nulla: qa facta post spoliationẽ.¶Tertiò no.ꝙ si replicatio elidit, & ẽ ꝑiudicialis ad exceptionẽ: prius de ꝑiudiciali replicatione est
4 cognoscendũ.¶Quartò no.† de præsumptione iuris,ꝙ spoliatus nõ ꝑsumitur spõte bñficio suo renũciare. ¶Quītò no. in fi.ꝙ bis de spoliatione eadẽ cognoscitur.& hoc ideo: quia ad aliũ finẽ,in fine,vt.ĩ. dicã. ¶Opponitur.hic Papa primò mandat cognosci de replicatione, q̃ exceptione.Sed cõtra,sicut exceptio ꝓcedit ĩ ordine replicationis: & ita ẽt in ꝓbatione dẽt ꝓcedere.¶Sol. dic,ꝙ de replicatione præiudiciali est prius cognoscẽdũ,vt.ĩ.de excep.c.à nobis.¶Scdò opponit.
5 †renũciare,& soluere sũt paria,vt l.si mulier.C cõd. ob cãm. Sed ꝑ solutionẽ sequẽtẽ purgatur vitiũ violẽtiæ cõpulsiuæ. ¶So.dic,vt hic ĩ nouella.& ṡ.de renũ.c.super hoc. ¶ Tertiò oppo.hic Papa mãdat bis idẽ.s.violentiã,vt in prĩ.& in fi.Sol. vt dicebã ĩ prĩ.c.qa spo.est ꝓbãda ad exclusionẽ renũciationis.in fine verò est ꝓbãda ad effectũ restõnis. ¶Quartò op.
6 de.c.ĩ.ꝓximo.Sol.dicit gl.† renũciatio facta añ spolõnẽ bñ est sufficiẽs ad exclusionẽ spoliati: sed nõ renunciatio facta post spolõnẽ,vt hic.Rõ differentiæ est:quia renũciatio præcedens excludit ipsum possessione,& dñio bñficij,vt in c.veniens.ṡ.de renũ.¶Si igit tpe deiectionis nõ poterat dici habere possessionẽ,ergo nõ põt se ꝑtẽdere spoliatũ,vt.ĩ.e.c.olim. & hic sumpta occasione dicit Inn. ꝙ post renunciationẽ factã in manibus illius,in cuius fieri dẽt, põt dictũ beneficiũ alteri cõferri:illo,qui non renunciauit, vlterius non requisito. quod dic,vt.ĩ.de præben.c.licèt episcopus.lib.6.

SVMMAE.

1 *Abiuratio spontanea obstat petenti restitutionem ecclesiæ.*
2 *Renunciatio nocet quò ad beneficium petendum,non quò ad restitutionem.*

1 ACceptaquestione. †Petenti restitutionem ecclesiæ obstat abiuratio spontanea. h. d. In prima consultatio,duo cõtinens,cõmissionis formã,& rei exceptionẽ.In secunda ibi[mãdamus]respondet. ¶Oppon
2 tur de.c.proxi.¶So.dic†ꝙ renũciatio sibi nocet quò ad beneficium retinẽdũ,nõ quò ad restitutionẽ petẽdã.Rõ est,dicit glo.ṡ.c.proxi.quia renunciatio cõcernit titulum, quẽ q̃s retinet spoliatus. ¶In hoc ergo sibi nocebit: non aũt nocet quò ad restitutionem sibi concedẽdam:quia possessio,cui renunciauit,non erat penes eum tempore restitutionis.vel dic. ibi minus dicitur.hic supplere vim relaxatione beneficij post renunciationem indultam.

SVMMAE.

1 *Sententia lata per primas literas non reuocatur per secundas literas, facientes etiam mentionem de primis.& nu.9.*
3 *Actor potest plura alternatiuè deducere in libello,quorũ quodlibet per se inferat victoriam causæ.*
4 *Controuersiam mouere dicitur non solùm qui agit:sed etiam, qui excipiendo resistit.*
5 *Promittens non mouere quæstionem,seu controuersiam:videtur intelligere de controuersia iuris,& facti.*
6 *Literæ impetratæ post litem motam, quæ de primis faciunt mentionem,à quo tempore sumant vires quò ad elisionem primarum literarum.& nu.8.*
6 *Iustè actum non debet reuocari per rescriptum.*
7 *Verba disponentia de rescisione actus,intelliguntur, quòd rescindantur,quæ gesta sunt de facto,non quæ de iure.*
10 *Infamatio est species perturbationis.*

AVdita querela. In interdicto retinẽdæ succumbit reus,ipsius abiuratione probata.h.d.quò ad titu-
1 lũ.¶Vel aliter.†Per secũdas lr̃as faciẽtes ẽt expressam mentionẽ de primis, nõ reuocatur sñia per primas. & ponit tres cõmissiones. ¶Primò no. ꝙ q̃nque in rescriptis duo alternatiuè mandantur,quorũ quodlibet sufficit ad victoriam con-
2 sequendã.ad idem.ṡ.de rescrip.c.inter ceteras. ¶†Põt ergo actor plura alternatiuè deducere in libello: quorum quodlibet per se inferat victoriam causæ.facit l.Titia.ff.so.ma.& qđ ibi per Bal.& c.licèt cãm.de ꝓba.& cđ no.Dy.in c.nullus plurib.de reg.iur.li.6.vbi plenè de cumulatione plurium cãrum tendentium ad eundem effectum.¶Secũdò no. ꝙ q̃ñq; pro-
3 mittit quis controuersiam alicui non moturum, seu q̃õnẽ. † & dicitur mouere controuersiam illo casu,non solùm si agit; sed etiam si excipiendo resistit. vt l.non solum. §. si status.ff. de procuratoribus.& l.Lucius.ff.ad Treb.facit l.amplius.ff.
4 rem ratam haberi.¶Et no.† ꝙ ille, qui promittit non mouere q̃õnem,seu controuersiam, vr̃ intelligere de controuersia iuris,& facti.quod dic,vt l.stipulatio ista.ff.de ver. ob.& l.venditor.e.tit.¶Tertiò no.in ver.cum verò.formã sñiæ cõtra turbatorẽ possessionis:quia cõdemnatur,ne molestet de cetero.
5 quod dic latius.ĩ.de proba.c.licèt causam.¶Quartò no.† de viribus literarum impetratarum post litem motã,quę de pręmissis faciũt mẽtionẽ,à quo.s.tpe sumant vires quò ad elisionem primarũ literarũ.Incipiunt.n.à tpe presentationis,vt.ĩ. dicã.¶Quintò no.ꝙ verba rescripti dñt intelligi,ne derogẽt legitimè actis.& no.hic Abb.cõtra illos,qui timent contra se procedi per ordinarium:& ficta peregrinatione vadũt ad curiam,reportantes literas.ꝙ oĩa contra eos gesta post iter arreptum reuocentur.Intelligi.n. debent de gestis, & actitatis
6 iniustè:non aũt de his,quæ iustè gesta sunt,† nõ.n.dẽt per rescriptum reuocari,quod iustè actũ est,vt l.fi.C.sen.rescin.nõ
7 pos.¶Sextò no.†ꝙ verba debent intelligi,cum disponunt de rescissione actus:ꝙ rescindantur, quæ gesta sunt de facto:nõ aũt quæ de iure.concor.ṡ.de offi.dele.c.super eo. ¶Septimò no.ꝙ literæ sumunt vires à tpe p̃ntationis; non aũt à tpe dationis.vnde attentata post literarũ datã,& añ p̃ntationẽ scdarũ ꝑ illũ,ad quẽ spectabat cognitio,rata manẽt.concor.ĩ.de ap.c.super eo.vsq;.n.ad aduentũ successoris dẽt ille, q̃ preest iurisdictioni,ius dicere,vt l.obseruare.ff.de of.ꝓcon.& le.Nõ igitur eoipso,ꝙ Papa cõmittit causam ex certa scientia: vr̃ iurisdictionem priorum iudicum reuocasse, nisi post præsentationem.quod est notandum. iurisdictionem verò ordinariam an eoipso,ꝙ Papa incipiat de causa cognoscere,videatur reuocare.dic,vt no.Inn.ṡ.de consti.cum M.facit.c.si duobus.ĩ.de app.multum ergo in literis ad lites ponderandum
a est tempus præsentationis:[a] & hac ratione Spec. facit de isto titu.specialem tractatum supra de rescrip.cap.præsentatio.
8 ¶Octauò no.†quòd ad hoc,quòd priorum iudicum iurisdictio sit reuocata, requiritur,quòd de his fiat mentio specialis:aliàs non valent literæ secundæ, non facientes de prioribus mentionem, vt supra de rescrip.c.certum.in alijs autem dispositionibus(vt contractibus, testamentis, constitutionibus)an vltimæ derogent prioribus,si de eis non fiat mentio. dic vt no.infra de consti.cap.1.lib.6. ¶Venio ad opp.dicitur hic,quòd iste C.clericus possidebat.& impetrauit contra istum.H.Sed contra.quia sicut ille,qui possidet, non potest agere pro eadem re,vt l.1.C.vti pos.ita nec literas impetrare contra illum, quem sperat moturum controuersiam, vt. C. vt nemo inuitus.l. 1. ¶Solu.dic breuiter, quòd iste. H. molestabat prædictum C. bene agere poterit contra eum vti possi. coram ordinario.& per consequens etiam literas impetrare, vt in illa l.1.C. vti pos.vel dic, quòd iste. H. infamabat prædictum C. tenet, quòd non habebat ius in prædicto beneficio, † quæ infamatio est species perturbationis. vnde agere potuit, vt l. diffamari. C. de inge. ma. & in

l.1.ff. vti. possess.per Bart. ¶ Secundò oppo.hic opponebatur exceptio renunciationis, quæ non videtur obstare restitutionem petenti, vt s. c. solicitè. Item nec videtur obstare exceptio dominii, vt s.eo. c. ergo non videtur, quòd iste.H. debuerit prędicta exceptione excludi. cuius contrarium hic dicitur.So.dic ꝙ ille.H.non prætendebat se spoliatum habere ius in beneficio, ratione cuius iuris, non potest possessorē turbare, vt dixi.s.c.pastoralis.titu.1.&c.¶ Tertiò oppo.dicitur hic, ꝙ secundæ literæ reuocant priores post receptionem ipsarum.Sed contra.j.de dolo.& contu.c.2. & in c.dilecta.de confir.vti.vel inuti. vbi secundæ nō reuocant priores: nisi de ipsis, & processu faciant specialem mentionem in secundis de primis.aliàs non valent, vt in contrario.¶ Quartò op.dicitur hic, ꝙ iste misit nuncium: & tamen acta priorum iudicum non reuocantur à tempore missionis: sed à tempore præsentationis secundarum literarum. Sed contra.arreptio itineris habet vim opp.vt s.de offi.delega.c.cū causam. & j.de app.c.meminimus.ergo ab illo tempore retro debuerunt omnia reuocari, vt in c.non solum.de ap.li.6. ¶ Sol.illud verū, quādo missio nuncij facta est ex legitima causa: secus si frustratoriè, vel malitiosè, vt hic erat.tunc enim sicut frustratoria appellatio nō rescindit gesta medio tempore, vt dicto c.non solum.ita nec nuncij missio.propterea postquā quis ad iudiciū est vocatus, nūcij missio nō habet vim appellationis, vt in c.vt debitus. de appel. ¶ Quintò oppo.ad idē, & videtur, ꝙ à tēpore datæ reuocari debeant postea gesta, vt in c.innotuit.in fi.s.de elect.& de præben. c.inter cetera. & j.de despon.impu.c.ad dissoluendum.in fi.¶ Sol.dic ꝙ illa cap.loquūtur in diuersis casibus. præterea hic nihil gestū fuit post datā literarum.Sed ante lata fuit sententia per prædictos iudices.vnde quæ legitimè gesta sunt, per rescriptum reuocari non debent, vt in Aut.in medio li. nō fie.sa.ius.col. 8.& C.commi.vel epi.l.3.¶ Sextò & vltimò op. Papa mandat hic sententiam latam per eosdem iudices reuocari. Sed contra: qnia siue bene, siue malè, functi sunt officio suo, vt in c.ex literis.s.de offi.deleg.ergo iterū pronunciare non possunt.Solu.hic reuocant iudices factum suum, non vigore mādati primi, sed secundi.

ADDITIO.

a ¶ Tempus præsentationis.no.tempus presentationis rescripti debere cōsiderari.vide Saly.in l.mandatum.in fi.C.mandati.

SVMMAE.

1 *Petenti restitutionem non potest obijci de nō canonica institutione.*
2 *Quęstio possessorij prius est examinanda, & terminanda: quam quæstio petitorij.*
3 *Reg.dolo facis.an habeat locum in possessorijs.*
4 *Possessio rerum incorporalium qualiter acquiratur.*
5 *Vsufructuarius habet naturalem possessionem fundi.*
6 *Iurisdictio castri an sit acquisita, apprehensā possessione castri.*
7 *Possessio iuris episcopalis, vel alteris dignitatis qualiter acquiratur.*
8 *Possessionis acquisitæ qui sit effectus.*
9 *Intrusus mala fide in dignitate an possit excludi. vel institui ab eo.*
10 *Tyrannus si occupauit ciuitatem, regnum, vel comitatum, an debitores illi soluentes sint liberati.*
11 *Quasi possessio rerum incorporalium qualiter amittatur.*
12 *Actus, qui de iure geritur, plus extenditur, quàm qui geritur contra iura.*
13 *Prælatus si amotus est per sententiam à prælatura: an remaneāt valida quæ gessit. Et an lite pendente debeant sibi debitores dictæ dignitatis respondere.*

IN literis. Petenti restitutionem beneficij quæstio institutionis non canonicæ referri non potest. hoc dicit.primò ponitur q̄stio. secundò responsio.tertiò respōsionis probatio. secunda ibi
1 [quia respondemus] tertia ibi [quia prædo.] ¶ Primò no.† ꝙ contra petentem restitutionem non potest obiici de non canonica instituti one.¶ Secundò no.rationem, ꝙ de iuris rigo
2 re prædo est restituendus.¶ Tertiò no.† ꝙ quęstio possessorii prius est examinanda, & terminanda, q̄ quæstio petitorii. ¶ Opponitur, & videtur, ꝙ prædo non possit petere restitutionem, si fuerit spoliatus, per reg. dolo facis.ff.de doli excep.
3 † So.dicit gl.illa regula non vendicat sibi locum in possessoriis.qđ an sit verum, & quando.dic per Bar.in l. si constante. ff.so.ma.¶ Secundò op.& videtur, ꝙ petitorium, & possessoriū debeāt simul tractari, vt s.ti.2.hic aūt dicit, ꝙ prius possessoriū, quare malè.¶ So.ibi loquitur, cū ab eodē vtrūq; intentatur: hic autem à diuersis.secundùm gl. qđ dic, vt in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acqui.pos.& s.tit.j.c.pastoralis.¶ Tertiò op. de l.bona fides.ff.depositi.So.hic non loq̄tur de spoliato, sed de fure repetente depositū.Si enim dn̄s se opponit potius non domino, q̄ prædicto furi, debet depositarius depositum reddere.qđ dic, vt ibi.¶ Vltimò sciēdum est, ꝙ Inno.posuit hic longam glo.minus vtilem, q̄ subtilem, secūdùm Io.An.q sequēdo Host. posuit ipsam more solito ad cōtextum.& idem Io.de Lig.¶ Ego autem ordino vobis ipsam per quatuor quæstiones.primò qualiter, & ꝑ quos actus possessio rerum incorporalium (puta dignitas canonica, vel similis) acquiratur.secundò quem effectum, siue fructum post acquisitionem ille, qui acquisiuit, consequatur.tertiò quādo generaliter perdatur.quartò post amissionem, & amotionē: an ratum, & firmum, qđ gesserit, habeatur. quintò, an lite pendente super dignitate subditi, & debitores annexi dignitati debeant sibi de omnibus respondere, & colonos, & institutiones, & alia possit gerere, dicta lite pendente. & ista est
4 materia, q̄ ad alias.j.addo.¶ Quæro ergo primò.† qualiter possessio rerum incorporalium acquiratur.de corporalibus enim dic, vt no.Host.in summa.eo.tit.§.j.& 2. per Bar. in l.j. ff.de acqui.pos.dico ergo, ꝙ illa quasi possessio iuris incorporalis qn̄q; adhæret rei corporali: vt seruitus in fundo, vel decima prædialis. qn̄q; nulli rei corporali adhæret: vt eligere, & similia.primo casu dicunt quidā, ꝙ eoipso, ꝙ inducit quis in fundo.quādam seruitutem, & decimam: eoipso est acquisita quasi possessio seruitutis, & decimę.ff.de acqui.pos.l.posside ri.§.j.¶ Alii dicunt, ꝙ hoc non sufficit, nisi vtat̄ iure decimali, ipsam scilicet decimam colligēdo.ff.de acq.re.do.l. seruus qui bona fide.§.incorporales.Non.ob.l.3.§.dare..ff. de vsufru. vbi dr̄, dare aūt vsumfructū intelligitur, cum inducit in fundum legatarium, eū ve patiat̄ vti frui.exponitur.n.ve, ꝑ, &.¶ Sola .n. traditio fundi non sufficit, nisi interueniat vsus, vt ff.de publi.l.si ego.§.j.¶ Vel responde, aliud est in vsufructuario fundi, aliud in habente decimam, vel seruitutē.† Ille
5 enim, scilicet vsufructuarius, habet naturalem possessionem fundi: in quo habet vsumfructum, vt ff.de acqui.pos.l.naturaliter.& l.possessio.j.Resp.decimarius verò nullo mō possidet fundum, in quo decimā percipit.nec is, cui seruitus cōpetit, habet possessionem fundi, in quo seruitutem hēt.¶ Et qđ dictum est in acquisitione decimæ, vel seruitutis vt exigat̄ perceptio.Idem in quasi possessione iuris canonicalis, & aliorū incorporalium, vt acq̄ratur.si q̄s vtitur naturaliter, & patientibus his, qui possident, vel quibus ꝑiudicium generatur, vt l. quoties ea.l.ff.de seruitu.& d.l.si ego.§.j.ff.de publi.¶ Quasi possessio aūt iurisdictionis qualiter ḡnaliter acquiratur. dic vt no.in c.dilectus.j.de cap.mo.per Inn.& per Bar. in l.3.in
6 prin.ff.de acqui.pos.vbi q̄rit, † an apprehensa possessione castri, sit acq̄sita iurisdictio.& qualiter possessio dignitatis acq̄rat̄. ¶ Circa qđ dicit, ꝙ regulariter apprehensa possessione vnius fundi, nō extēdit ad alium fundū.qđ est verum, secundū Inn.nisi cōsuetudo se habeat in cōtrariū, puta ꝙ in signū iuris ꝑbendalis det̄, vel tradat̄ aliq̄d, puta certa pecuniæ summa: vel libra ceræ: vel aliquid aliud.¶ Si enim est cōsuetudo, ꝙ per

ꝙ per talem actum videatur tradita possessio iuris præbendalis,erit talis consuetudo seruanda,ar.s̄.de consue.c.2.Si.n. per tales fictiones fingitur tradita possessio rei corporalis
7 vt ibi:multò magis incorporalis,ar.j̄.de pbē.c. dilecto. † vñ hodie,secundùm Inn.per generalem consuetudinem possessio iuris epalis,vel alterius dignitatis acquiritur per stallationem in sede, vel alio loco deputato factam. dummodo fiat stallatio per eum,ad quem spectat.de offi.archi.c.vt nostrũ. & dicto cap. dilecto. ¶ Quid autem si non fieret in loco deputato propter violentiam aliquorum:nunquid potest fieri in alio loco deputato,qui tamen sit in dignitate?quidam ꝙ non:quia iste modus acquirendi possessionem non est de iure:ideo restringendus,vt ff.de legi. l. quod non ratione. alij contra.& melius secundùm Ho.de illa tamen apprehensione possessionis circa dignitates ecclesiasticas,ille, qui habet confirmationem,non debet facere magnam vim ; quia post confirmationem statim potest administrare, & agere contra debitorē dignitatis, & contra inuasorem bonorum ipsius petitorio, & possessorio.qđ dic, vt s̄.de electio.c.transmissa.& s̄.tit.1.c.cum super.& hæc de primo membro, quãdo res incorporalis adheret alicui rei corporali, vt est videre in prædictis exemplis.¶ Quando autem non adhæret alicui rei corporali.vt actus eligēdi,& alii casus:in quib. nō est reperire speciē, siue formam rei corporalis, vbi ad hæreat res incorporalis:tunc qualiter acquiratur possessio.dic vt j̄. c.olim.il.3. & hic per Inno.in ver. possessio autē eligēdi.&c. ¶ Et vide ad prædicta quod legitur,& no. in l. 1. & 2. C. de serui.& aqua. p Cy.& in l. 1.ff. de iti.actuque priua. per Bar. & s̄. de postu. c.bonæ. per Inno.& s̄.tit.1.c.cum ecclesia, p eundem.& hic de prima possessione, qualiter possessio acquiratur.
8 ¶† Secūdò quæro de effectu possessionis acqsitæ. dic,quòd possessor dignitatis potest intentare actionem. contra debitores dignitatis: nec potest ab agendo repelli & hoc est verum,quando est confirmatus.vt s̄. de ele.c.trasmissam.
9 ¶ † Si autem aliquis se intrusit in dignitate mala fide.an possit excludi ipse,vel instituti ab eo.dic secundùm Inno.quòd illi,quibus beneficia confert,possunt per viam exceptionis excludi. j̄.de iure patro.c. cōsultationibus.¶ Quãdoque ipse vult exigere debita dignitatis : & tunc an possit excludi per exceptionem malæ fidei.distingue.aut loquũtur de debitis ex cōtractibus initis cum prædecessore legitimo. & tunc Inno. intricatè loquitur in glo. magna . nam in ver. electo autem à violento.&c.videtur dicere,quòd soluere nō teneantur:nec sunt liberati,si soluant:nec tenentur subditi sibi reuerentiam exhibere,si nunquam exhibuerunt in eadem glo.vt refert Io.An.in ver.scripsit etiam hic, Inno.videtur dicere,ꝙ, postquam omnia gerit nomine dignitatis,debitores ei soluentes liberentur.quod est verum, si in iudicio fuerunt
10 conuenti.& tunc iudicialis auctoritas excusabit. Voluntariè autem soluendo nō liberarentur.¶ Et prædicta faciunt.†cũ aliquis tyrannus occupauit ciuitatem,regnũ, vel comitatũ: an debitores ciuitatis, vel illius dignitatis soluentes sint liberati.dic per Bar.in tractatu de tyrāno.& facit,quod ipse no. in l.creditor.ff.de solu.& omnia, quæ dicuntur in possessore hæreditatis,qui soluit debita,& exegit credita: an adita postea hæreditate,sint rata,quæ gessit.quod dic,vt l.si quis pos
11 sessor.de peti.hære.& l.idem.ff.de condi.inde.¶ Tertiò quæro. † qualiter quasi possessio rerum incorporalium amittatur.dicit Io.An.post Inn. ꝙ contrariis modis, quibus acquiritur.vt si per institutionem acquiritur, per destitutionē per
a datur.Similiter si per stallationem acquiritur, per deinstallationem perdatur.Sic dicimus in sacerdote.a vel milite degradando,& exornando.vt insigna,quæ dantur in ordinatione; detrahant in depositione.24.di.c.subdiaconus.& c.se. 11.q. 3.c.episcopus.& de pœnis.c.2.li.6.ff.de his qui no. infa l.1. § ignominiæ.hoc est verum,ꝙ perditur per deinstallationē, quando fit per eum,ad quem de iure spectat.¶ Si autem ille, ad quem ex officio hic non spectat de installare,nō admitteret generalem possessionē dignitatis: sed tãtum illius, vnde
12 fuit deinstallatus,ar.s̄.de renunci.c.cum inter.P. ¶ Et si dicas stallatio in sede extenditur ad omnia. bona dignitatis: ergo similiter deinstallatio de sede.Solu. dic , † quòd plus extenditur actus, qui de iure geritur , quàm ille, qni geritur contra iura.facit quod no.Inno.s̄.de rescrip.c. super literis. & de hoc in nouella.ver.sed q̄ro quomodo amittat.¶ Quartò quæro.† an amoto per sententiam possessore à prælatura,remaneant valida quæ gesſit . Et quid de fructibus,quos percepit,an restituere teneatur . Respondeo circa fructuum restitutionem fiedā à bonæ fidei possessore,vel malæ fidei.
13 dic,vt l.ex diuerso.ff.de rei vē.& C.eo.ti.l. certum.de debitis exactis an debitores sint liberati, supra remisi . facit quod no.s̄.ti.j.c.cum super.De illis verò,quibus beneficia contulit,& ecclesias:an debeant in ecclesiis remanere. Pro decisione quæstionis præmittit ,ꝙ eligere est quidam fructus, sicut etiam pñtare,vt j̄.de iure.patro.c. cōsultationibus.¶ Itē præmittit,ꝙ eo ipso,ꝙ aliquis est institutus,iste dicitur fructus iam consumptus.qđ patet,quia non pōt amodo amoueri.hoc ergo præmisso , distingue inter bonæfidei possessorē, & malæ fi.vt primo casu omnes ab eo instituti non amoueantur , q̄a facit omnes fructus suos.& dicitur iam fructus consumptus quò ad actum eligendi.p̄stationes autem si quas in futurum tenatur facere institutus , non faciet illi bonæ fidei possessori iam amoto,sed illi,qui euicit,vt j̄.de iure patro.c. ex literis.¶ Secundo casu qñ loquimur de malæfidei possessore:tũc oēs instituti ab eo amouebũtur. q̄a nō facit aliquos fructus suos,vt d.l.certũ.vbi plenè de hoc.& d.c. consultationibus.de iure patro.facit qđ no.s̄.ti.j.c.cum olim.& c.cum super.
14 ¶ Quintò quæritur:†an lite pendente debeant sibi debitores dictæ dignitatis respondere:vel possint se defendere p exceptionem litis pen.& subditi sibi debeant obedientiam, & possit interim beneficia conferre:videtur,ꝙ oīa possit , ēt si contra eum sit sententia lata.& appellauit,vt j̄.de app.c.sæpe.& ibi no.& 8.q.j.c.nonne.potest illa quæstio adaptari ad illam.cum duo de hæreditate contendunt,à quo ipsorum creditores possint petere debita sua:vel cui ipsorum debitores soluere teneantur.de quo plenè in l.fi.de peti.hære.per Bart. & in l.si post litem.ff.de excep.ibi no.de illis , qui de iurisdictione contendunt.facit l.controuersia.ff.de trãsac. vbi qd iuris de debitoribus,& creditoribus,si componunt.facit.j̄.vt lite pen.per totum.¶ Ex contractibus autem ipsorum an acquratur dignitati:vel dignitas teneatur,ipsis amotis. dic per simile vt d.l.si quis possessor.

ADDITIO.

a ¶ In sacerdote. An clericus depositus gaudeat priuilegio:vt non trahatur coram iudice ecclesiastico Io.de Tnr.cre.in c.clericum. 11.q.j.

SVMMAE.

1 *Exceptio criminis non obstat agenti interdicto vnde vi:vel quod vi aut clam.*

2 *Spoliatus prætextu criminis,non repellitur ab agendo , nec ab executione.*

3 *Qui non potest accusare:non potest etiam de crimine excipere.*

1 ITem cum. †Non obstat exceptio criminis agenti interdicto vñ vi: vel qđ vi aut clam.h.d.deinde,vt in c.prox.quæstio:rñsio: & respõsionis ratio.Secũda ibi[non occurrit.] Tertia ibi[cum præsumatur.]¶ Primò no.hic Goff.de monacho , an possit petere restitutionem.dic per Io.An.s̄.de rescri.c.cum dilecta. & de accu.c.olim.&c.
2 ¶ Secundò no.†ꝙ spoliatus prætextu criminis non repellitur ab agendo:nec etiam ab executione. Non enim sufficit sententiam dari.nisi fiat ipsius executio, & resti
3 tuatur possessio.de re iudi.c.cum aliquibus.¶ Tertiò no.†ꝙ qui non potest accusare,non potest etiam de crimine excipere.& ꝙ propter inimicitias ortas in causa ciuili repellitur qs ab accusa-

ab accusatione.j.de accu.c.cum oporteat.& l.Athletæ.& qd ibi per Bal.ff.de excusa.tuto.¶ Quartò no.ꝙ hic æquiparantur inuasor per vim,& clandestinè,est tamē differentia, vt in glo.facit qd no.Bar.in l.j.§.interdictum.ff.vti pos. vbi not.an clandestinum possessorem possim deiicere propria auctoritate.dic,vt ibi per eum.

S V M M AE.

1 *Episcopus sine iuris ordine non debet clericos suis ecclesiis spoliare.*
2 *Causa spoliationis clericorum debet esse rationabilis,& manifesta.*
3 *Præsumptio non fit pro his,quæ fiunt à iudice extra iudicium.*
4 *Possidens rem decreto iudicis minus iustè interposito non facit fructus suos.*
5 *Reus originarius potest impetrare rescriptum contra actorem.*

CONquerente. Spoliatus etiā à iudice, iuris ordine ꝑtermisso, ante omnia restituitur. primò ponitur querela.secunda ibi [quia verò præceptum] tertia ibi [re-
1 stitutione] iudicum datio. ¶ Primò no.† ꝙ episcopus sine ordine iuris non debet suos clericos suis ecclesiis spoliare. an autem teneatur sibi ostendere titulum.dic vt j.de reg.iu.
2 li.6.¶ Secundò, not. † quòd causa spoliationis clericorum debet esse rationabilis,& manifesta:& talis, ex qua posit so qui condemnatio : quia aliàs episcopo non crederetur : nisi
3 aliàs constaret.6.q.2.c.si enim.& c.placuit. †licèt enim præsumatur pro his,quę fiunt à iudice in iudicio.non tamen pro his,quæ facit extra iudicium.facit quod no.Io.7.q. 1. c.præsentium.in gl.ar.ꝙ in fi.&c.¶Tertiò no. ꝙ quē debeo defendere,non debeo impugnare.j.de na.ex li.vē.c. 1. vbi de hoc &c. ¶ Quartò no.ꝙ sicut spoliatus à priuato:ita etiam spoliatus à iudice minus iustè,debet restitui ante omnia,cū fru-
4 ctibus inde perceptis . † qui ergo decreto iudicis minus iustè interposito rem possidet,nō videtur facere fructus suos, vt l.iuste.& quòd ibi no.ff.de acqui.pos.adde hic quod le. &
5 no.in l.meminit.vnde vi.¶ Quintò no.† ꝙ reus originarius potest impetrare rescriptum contra actorem.Iste enim clericus,restitutione facta,erit futurus reus . & tñ Papa ad eius instantiam causam,quam habiturus erat cum episcopo, delegauit.simile.j.de appel.c.1.¶ Opponit.& videtur , quòd præsumat, ꝙ iudex bene fecerit spoliādo,ꝓ quia eo semper præsumitur.dic vt s.in 2.no.¶ Secundò opp.hic dicitur , ꝙ episcopus non potest clericos suos spoliare. Sed contra de c.bonæ.s.de et.2.& qua. So.vt ibi secundùm Ioan.An.¶ Tertiò opp.dicitur hic,quòd debet seruari ordo iudiciorum , & quòd alius cognoscit,non episcopus.s.de rescrip.c. cum dilectus.¶Respondeo,in hoc punitur episcopus ex eo,ꝙ ordinem non seruauit,vt ipse non cognoscat.vbi aliàs debuisset. Gof.dicit,quòd quando delictum est ecclesiasticum,& nullus apparet accusator,vel denunciator,procedit quod hic dicitur. ¶ In notorio verò non ageret contra eum : sed suum officium exerceret,vt.s.de offi.or.c.1. ¶ Vltimò vide quod no.in Spe.in ti.de pe.& po.in fi. quomodo quis spoliatur rebus,officio,beneficio,vel fraterna communionē &c.

S V M M AE.

1 *Coniux debet restitui viro probanti spoliationem , & copulam:& de ipsius impunitate cauenti.*
2 *Petens restitutionem matrimonij, quid debeat probare.& nu.3.*

EX transmissa Petens restitutionem coniugis habet probare coniugium.vel plenius.†Restituitur viro coniux , probanti spoliationem,& copulam.& de ipsius impunitati cauēti. h.d.Primò mādat restōnē fieri cum cautione. Secundò prouidet,quid agendum: tamen fragilis est cautio
1 ibi[si autē.] ¶ Primò no. † ꝙ petens restitutionē,habet necesse probare tria.quòd matrimonium contraxit:quòd plenissimè: ꝙ carnalis copula interuenerit . de omnibus his in
2 glo.¶ Secundò not.† quòd cogitur, qui petit restitutionem vxoris,præstare sufficientem cautionem,quę autem dicatur sufficiens cautio.dic,vt in glo.& in l.sancimus. C. de verbo. sig.& l.2.§.fi.ff.de iudi.¶ Tertiò no.casum, in quo denegatur restitutio spoliationis.alios casus ènumerat Io.3.q. 1. in summa.& in spec.de peti,& pos.§.fi. per totum. ¶ Oppo,& videtur,quòd huic militi debuisset fieri restitutio,non probato titulo matrimonij,vt.s.eod. c. in literis.So. speciale est in matrimonio,in quo sine titulo nō cadit vera possesio facti.& ideò potest dici,ꝙ istud interdictum habet mistā causam proprietatis:sicut certa alia,de quibus in l.1.ff.de inter dic.Et ad intellectū huius.c.adde,quod no.j.eo.c. ex parte.

S V M M AE.

1 *Archiepiscopus ecclesiam concedere potest,viuente rectore.*
2 *Præstatio pensionis facta ab eo, qui possidet nomine alieno , probat pensionis traditionem.*
3 *Clandestinum inuasorem potest ille,qui possidet,propria auctoritate expellere.*
4 *Capella,siue ecclesia si occupatur,potest episcopus, & superior immediatus expellere inuasorem.*
5 *Mortuo illo,qui possedit nomine alieno,potest ille,cuius nomine possidetur,ingredi possessionem propria auctoritate.*
6 *Præstatio pensionis facta alteri de consensu , seu conscientia domini possidentis,transfert possessionem.*
7 *Fundum,quem possideo per colonum,si constituo me tuo nomine possidere , transfero in te possessionem:licèt non concurrat animus coloni.*

CVm venissent. Si is , qui per alium possidet, illo mortuo possessionem ingressus expellitur, restitutionē per interdictum petere poterit.h.d.& in prima decisa consul
1 tatio.In secunda rñsio,ibi[respondemus.] ¶ Primò not.†ꝙ archiepiscopus concedit ecclesiam, viuēte rectore,religioso loco,& hoc fieri potest,etiam vacante ecclesia per epm de cōsensu sui Capituli,vt j.de his,quę fiunt à prælatis,c.tua.quod dic,vt le.& no.j.de re.ec.nō ali.c.si vna. in cle. ¶Secūdò no.
2 †ꝙ præstatio pensionis facta ab eo.qui possidet nomine alieno,probat possessionis traditionem.de qua.j.dicam. ¶ Ter
3 tiò hic subtiliter colligitur à contrario sensu. †ꝙ clandestinū inuasorem pōt ille,qui possidet, expellere propria auctoritate.Si enim isti canonici non habuissent concessionem archiepiscopi.& fuissent ingresi,potuissent expelli.¶Sola ergo cōfessio archiepī est causa restitutionis istorum canonicorū, ergo à contrario, ipsa nō habita,potuissent expelli.quod no.de violento enim possessore certum est,ꝙ potest expelli incontinenti,vt l.3.§.cum igitur.ff.de vi,& vi ar. ¶Sed de clandestino hic habetur à contrario sensu,vt prædixi.& no.Bar.in l. 1.
4 §. interdictum.ff.vti pos.¶Quartò no.†quòd si aliqua capella,siue ecclesia occupatur.potest epus,& superior immediatus expellere inuasorem. Sicut ergo epus pro ecclesijs sibi subiectis admittitur ad agendū,& defendendum in iudicio.Ita etiam ad violentiam propulsandam.qd no. & adde qd no. s.
5 de rescrip.c.edocer i.¶Quintò no.†ꝙ mortuo illo,qui possidet nomine alieno,potest ille, cuius nomine possidetur , ingredi possessionē propria auct. imò si negligeret,perderet quandoque suam ciuilē. quod dic,vt no.in l. si de eo.§.1.ff. de acq.pos.&c.¶ Opp. & videtur,quòd nō poterit archiepiscopus cōcedere ecclesiam,viuente rectore.j.de conces.preben.c.1. Sol.dic, ꝙ in proprietate pōt:vt hic, & d.c.si vna. nō autē potest in titu.vt in contrario.¶ Secundò oppo.& videtur,quòd archiepiscopus nō potuerit huic ecclesiæ imponere nouū cēsum,ꝓut fecit,vt j.de censi.c. prohibemus.So. iste census,quem mādat solui canonicis,non erat nouus:sed antiquus,quia archiepiscopo soluebatur,sm Gof.Host.dicit, quòd

ꝙ sit nouus, & ex fauorabili, & rationabili causa. qđ fieri potest. eo. ti. c. significauit. ¶ Tertiò oppo. de c. pastoralis. ĩ. de priuilegiis. ibi, q̃tumcunq; ecclesia alicui concedatur, non potest ingredi ipsam propria aucto. cuius contrarium hic dicit. So. ibi in eo, qui habet à Papa. secus in eo, qui habet ab ordinariis, vt hic. Vel ibi nunq̃ auctoritatẽ habuit diœce. hic aũt habuit eo ipso, ꝙ pensio fuit eis soluta, siue acquisita possessio, vt hic textus dicit. ¶ Quartò contra istam solutionem opp. de c. inter dilectos. in fi. ĩ. de fide instr. vbi solutio annuę pensionis nõ probat possessionem. præterea possessio nunq̃ quæritur sine actu corporeo. vt l. quemadmodum. ff. de acq.

6 pos. hic autem dicitur contrarium, quare malè. So. † præstatio pensionis facta alteri de consensu, seu conscientia domini possidentis transfert possessionem, vt hic. facta autem à colono nõ trãsfert possessionem, nec ipsa priuat dominum: licèt actualiter tradendo priuaret, etiam si po[st t]raditionem domino cõtinuè solueret annuam pensionem. qđ est notandum, vt l. Pomponius. ff. quib. mo. vsusfructus amit. & ita no. Bar. in l. quamuis. §. si cõductor. ff. de acqui. pos. & l. peregre. §. quibus explicitis. ff. eo. tit. vbi no. quid iuris, si colonus expellitur à iudice, vel priuato: vel nõ expellitur, sed perdit, vel deserit, vel se constituit suo nomine, vel alterius posside re. an istis casibus priuet dominum possesione. dic, vt ibi per Bar. in l. fi. C. de acqui. pos. & ibi solu. ¶ Quintò opp. hic archiepiscopus possidebat istam ecclesiam per rectorem, non per se ipsum. ergo non videtur, ꝙ sola eius voluntas sufficiat ad priuandum ipsum, vt d. l. peregre. §. quibus explicitis. ibi, si per colonum possideo possessionem naturalẽ, nõ possum ipsam perdere solo animo: hic verò innuitur contrarium, quare malè. ¶ So. fatetur contrarium, quando animus acquirentis, &

7 perdentis non cõcurrit simul. secus autem si concurrit, vt hic fuit. † & ideò si fundum, quem possideo per colonum, constituo me tuo nomine possidere, transfero in te posses sionem. licèt non concurrat animus coloni. Ita no. Bar. in l. j. §. non autem. ff. de vi & vi ar. & prædicta not. per alium non tacta.

S V M M AE.

1 *Coniugum altero matrimonium accusante: si alter petit restitui, ante omnia debet fieri restitutio.*

2 *Impetrans secundas literas, debet facere de primis mentionem.*

3 *Iudices impetrati super petitorio possunt cognoscere de possessorio in literis non expresso.*

4 *Spoliatio per viam petitionis deducta in iudicium, suspendit petitorium, & possessorium.*

5 *Attentata post appellationem legitimam reuocantur.*

6 *Connexa possunt determinari eodem iudicio.*

7 *Suspectus repellitur ab accusatione matrimonij.*

8 *Literæ si impetratæ sunt cõtra Titium, & nondum iudici præsentatæ: vel præsentatæ, sed nondum Titius citatus: si Titius petit in causa procedi: impetrans non vult, quid iuris.*

9 *Priuilegium indultum Capitulo metropolitanæ, quòd possit sibi eligere prælatum cum suffraganeis, quomodo intelligatur.*

10 *Iudex an possit dominum declarare in sententia, si reus non petierit.*

11 *Iudex debet pronunciare, vt partes conueniunt.*

1 EX conquestione. † Si altero coniugum matrimonium accusante, alter petit restitui: ante omnia restituetur. h. d. Prima ponit appellantis querelam. Secũda dat iu-

2 dices. secunda ibi [mandamus.] ¶ Primò not. † ꝙ impetrans secundas literas, debet facere de prioribus mentionem, vt in c. ceterũ. de rescri. plus dico in casu huius. c. q̃a nõ solũ de primis. sed de ista cla. i. app. re. si est in primis lr̃is, dẽt fieri mentio spẽalis, vt hic. aliàs nõ reuocarent p̃ scđas. ĩ. de re iudi. c. inter ceteras. de cõsue. tñ nõ admitteret talis exceptio, sm̃ Hos.

3 q remittit ad no. ĩ. ti. j. c. 2. ¶ Scđò not. † ꝙ iudices impetrati sup petitorio, pñt cognoscere de possessorio in lr̃is nõ expres-

4 so. de quo. ĩ. dicã. ¶ Tertiò no. † ꝙ spoliatio p viã petitionis deducta in iudicium, suspendit possessorium, & petitorium iudicium intentatum prius super eadem re. de quo infra etiã dicã. ¶ Quartò no. ꝙ, cum iuris ordo præfixus omittitur, licitè appellatur. concor. s̃. de iudi. c. exhibita. &c. ¶ Quintò no.

5 † ꝙ attẽtata post appellationẽ legitimam reuocãtur. qđ dic, vt ĩ. de app. c. non solum. li. 6. ¶ Oppo. dr̃ hic, ꝙ priusq̃ mulier citet, habebit recursum ad ordinarium: ergo iudices delegati, tamq̃ præuenti, non debuerunt cognoscere. sicut in c. penul. de foro comp. & in c. vt debitus. de appel. ¶ Sol. dic ꝙ mulier de hoc nõ excepit. vel dic, ꝙ iam erant literę p̃ñtatæ, &c. ¶ Secundò oppo. Iudex delegatus non potest cognoscere, nisi de contento in rescripto, vt c. P. G. de offic. dele. ¶ Sed istis iudicibus tãtùm q̃õ consanguinitatis commissa erat: nõ autem resti. ergo bene fecerunt denegare restitutionem in li-

6 teris non expressam. † So. dic, ꝙ contrarium habet locum in separatis: vt cõmisso vno, nõ veniat reliquum. secus aũt in cõnexis, vt est petitoriũ, & possessoriũ. q̃a datus sup petito. cognoscit etiã de possessorio, vt hic. & ĩ. de sequestra. poss. c. j. ¶ Tertiò oppo. à diuisione. aut mulier deduxit spoliationem in iudicium per modum actionis. & non suspendit petitionẽ viri: sed simul cum ipsa cognoscitur, vt in c. cum dilectus. de or. cog. Aut deduxit per modum exceptionis. & tunc non cõsequitur restitutionem, vt ibi. hic autem deduxit per modũ petitionis. & tamen suspendit petitorium fieri, quare malè. ¶ So. dicit Io. contrarium loquitur, cum intentatur petitoriũ super vna re, possessorium super alia. secus si vtrumq; super eadem, vt hic. Ita not. Io. 2. q. 2. c. 1. & dixi in d. c. cũ dilectus. op. Io. tenent hic Vin. Inno. & Ab. & pro his facit cle. 1. & ibi no. in glo. penul. de causa pos. & proprie. Hostien. dicit, quòd istorum opinio non est vera. & ponit exemplum, quòd in ea. re spoliatus principaliter in iudicio non suspendit petitionem aduersarij super eadem re. verbi gratia, canonici petunt electionem ꝗ̃ se factam confirmari, & aduersarij præcipiunt, ne molestent eos de cetero. aduersarij se prætendunt spoliatos, & prius restitui. Quæro ergo, an ista petitio suspendat petitionem canonicorum. videtur quòd sic, secundùm prædictos. quia sup ea. re spoliatio, & aduersæ partis petitorij deductio. Sed in contrarium est veritas, secundùm Hostien. vt s̃. ti. 1. c. cum ecclesia. & c. cum super. & c. cum dilectus. ¶ Non ob. istud c. qđ hic fuit exceptum. potest enim de ea. spoliatione agi, & cõtra eundem excipi, vt supra de ordi. cog. c. fin. vel dic secundò, quòd istud c. & ca. literas. & se. ĩ. eod. &. s̃. vt li. non conte. c. accedens. loquuntur in coniuge spoliante, & postea matrimonium accusante. & ob hoc suspectus est. & præ-

7 sumitur contra eum. s̃. eo. c. Item cum quis. † omnis autem suspectus repellit ab accusatione matrimonii. ĩ. q ma. accu. pos. c. significãte. Io. An. tenet op. Vin. & Inn. Nec obstat exẽplum Host. q̃a loquitur, cum iudicis officium contra neminẽ ĩplorat, vt electionẽ cõfirmari, vt dixi. s̃. de ord. cog. c. cũ dilectus. & de causa pos. c. cũ ecclesia. ¶ Quartò oppo. dr̃ hic, ꝙ debet reuocari in irritum quidquid post ap. &c. Sed contra. q̃õ proprietatis est penitus diuersa à q̃õne possessionis, vt l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. ergo licèt fuerit appellatum à restitutionis repulsione petitæ: non debuit suspendi cognitio petitorii, vt ĩ. de ap. c. super eo. ¶ So. vt in no. secundùm Io. An. ¶ Quintò oppo. dr̃ hic, ꝙ appellatum fuit, q̃a ꝓcedere voluerũt. Sed cõtra, q̃a sola volũtas nõ inducit grauamẽ: qđ grauamẽ dũtaxat p̃bet iustã cãm appellandi, vt ĩ. de appe. c. vt debitus. Sol. dic ꝙ voluerunt, & processerũt. de pœ

8 ni. di. j. c. cogitationes. ¶ Venio ad quæst. & primò q̃ro. † literæ sunt impetratæ contra Titiũ, & nondũm iudici p̃sentatæ: vel præsentatæ, sed nondum Titius est citatus. Titius hoc audito, vadit coram iudicibus, & petit in cã ꝓcedi. impetrans contradicit, dicens, ꝙ nondũ vult vti literis, vel vult ipsis renunciare. quæro, an hoc posit, inuito illo Titio, contra quem impetratæ sunt. Inno. dicit, ꝙ generale est, vt ille, contra quẽ literæ

literæ sunt impetratæ, pôt petere: ut in cã procedatur super cõtentis in literis tacitè, uel expressè. qđ sic ꝓbar. Iudex, cui scribitur, habet iurisdictionẽ super partes, & res expressas in rescripto, vt. s. de rescrip. c. pastoralis. Item iudicium redditur in inuitũ. ff. de verb. obl. l. inter stipulantem. §. si Stichũ. Item non dubitat æqua iustitia, ꝙ pro vtraq; parte debet esse cõmunis. & quod licet actori, & reo. de falsis. l. vbi. & in reg. non debet. ex his concluditur, ꝙ reus potest petere, ꝙ literæ exhibeãtur, & in cõmuni causa ꝓcedatur. ¶ Host. tenet contrarium, videlicet ꝙ ante præsentationem literarum iudex non habet iurisdictionem super contentis in rescripto, vt. j. de app. c. super eo. il 2. Item super his, quæ in literis tacitè includuntur, vt possessorium in casu nostri. c. iudex non potest exercere iurisdictionem ante expressionem. vt in d. c. pastoralis. de rescrip. Item ante citationem de reo factã, vt hic fuit: videtur, ꝙ possit impetrans pœnitere, cum aduersario non intersit. ff. de interrog. ac. l. de ætate. §. fin. Et nemo inuitus compellitur agere, vt. C. ut nemo inuitus. l. unica. Itẽ in fauorem actoris conceduntur. ergo pôt re integra renunciare, etiam (quod plus est) si contineant commodum tertij. ut uerbi gratia † Indultum est priuilegium Capitulo eccle-
9 siæ metropolitanæ, ꝙ possit sibi eligere prælatum cum suffraganeis: certè poterit Capitulum huic priuilegio renunciare, inuitis suffraganeis, anteꝗ fuerit præsentatum: uel uti cœperint, pro hoc l. si iudex circumuento. ff. de mino. ubi qđ indulgetur principaliter in fauorem, potest ab eo respui, etiã si tangat alium: nec impetrans labores suos cogitur cõicare reo. & de suo facere beneficium. 10. q. 2. c. precario. ¶ Dominus Ioan. de Ligna. arguit pluribus modis pro opi. Inno. ꝙ etiam ante præsentationem delegatus habeat iurisdictionẽ. nullum tamen actum iudiciarium exercere potest. quia iudici de actu, quem agit, debet constare, ut iudici, ut l. hic autẽ. ff. ex qui. cau. in pos. ea. & l. multũ. ff. de condi. & de. & utrobiq; per Bar. quomodo ergo ante ꝑsentationem poterit cogere impetrantem ad exhibitionem literarũ? certè uidetur, ꝙ non possit. pro opi. Inn. ego allego quasi casum in l. 3. §. 1. ff. quod quisq; iuris. ibi [siue impetrauit, ut uteretur: licèt usus non sit, hoc edicto coarctetur.] & c. & ibi concor. credo tamen opi. Host. ueram in literis, per Auth. qui semel. C. quomodo & quando iud. à contrario sensu. post em̃ semel propositam querelam in iudicio cogitur quis persistere, ut ibi. Sed non dicitur ed re actionem, qui iudicem impetrauit, nisi iudiciaria conuentio subsequatur, ut ibi. & aliud est agere, & aliud contrahere nelle. ut in l. amplius. ff. rem ra. ha. & l. in ementis. C. de contrahen. emp. ꝑterea absenti per literas non quæritur nisi demũ literis præsentatis, uel nuncio interueniente, ut l. qui absenti. ff. de dolo. & l. qui absenti. ff. de acqui. pos. & per ista credo opi. Hosti. ueram, ut dixi. ¶ Se-
10 cundò quæro. † contra Titiũ agitur rei uẽdicatione: Titius in processu rei dominium dicit ad se spectare. an iudex possit ipsum dominum declarare in sententia, si hic non petierit? Inno. quòd sic. Hosti. contra. Pro opi. Inno. facit l. sed si possessori. ff. de iureiuran. ubi si reus iurat rem suam esse, debet dñs declarari: & datur sibi actio in factum ex iuramento, si cadat à possessione. Si hic ergo potest facere iuramẽtũ: ergo & sententia iudicis. ut c. cũ super. supra ti. proximo. pro eo ẽt facit l. circa. ff. de proba. ubi idem tenet Ia. Bal. & quidã alij. ¶ Hostien. ut dixi, hic nititur defendere cõtrarium, quòd nullo modo possit iudex ferre sententiam pro reo, si hoc nõ petijt. sed sufficit sibi, ꝙ absoluatur à petitione actoris. Super non petitis em̃ non fertur sententia. & fatuus est, qui ꝓnũciat super nõ petitis, ẽt si multæ sint causæ cõnexæ causæ, de qua agitur, ut patet in l. fi. C. de fideicõmiss. lib. & in c. licet Heli. de simo. & in l. in cõmodato. §. duabus. ff. commoda. quæ ad hoc etiã optimè facit. Item siue per modum exceptionis, siue per modum positionis reus deduxit dominium suum in iudicium, Iudex non pronunciat super totaliter deductis. ut supra de ordi. cog. ca. cum dilectus. Sufficit em̃ reo, si absoluitur à petitione actoris non ꝓbantis. Istud em̃ proprium est reorum, ut l. qui accusare. C. de eden. & c. ut nostrum. ut ec. benefi. & miratur Host. quo modo Inno. dixerit cõtrarium. & istud est uerum regulariter, scilicet quòd pro reo non est ferenda sententia, quantuncunq; constet de dominio suo, ut in quęstione proposita: uel etiam quantuncũq; appareat sibi obligatum, ut dicta l. in commodato. §. duabus. ¶ Istud tamen fallit, secundùm eum, cum agitur confessoria, & negatoria: uidetur enim tũc lis contest. super iuribus utriusq; partis, ut no. de proba. c. ex literis. Item in causa appellationis, ut. C. de appel. l. eos. & de testa. c. Raynutius. & c. Rainaldus. Itẽ similiter petit electio cõfirmari, & infirmari tantũ. s. tit. 1. c. cũ super. ibi unus clericus petit beneficium ab alio. & actor nihil probat: reus probat, ꝙ ad se pertinet beneficium. In hoc em̃ casu adiudicabitur beneficium reo, ut patet. s. de rescrip. c. 2. ¶ Et est ratio, quia ex quò cõstat iudici, ꝙ actor non habet ius in beneficio: & reus habet ex officio, propter periculum animarum potissimè debet illum, qui ius non habet. remouere, & alium substituere, ut patet sup. de eler. pegri. c. fi. & de pac. c. accepimus. c. cum dilecti. Et idem in causis matrimonialibus, quando aliquis, uel aliqua in uirum, uel uxorem petitur: uel ad diuortium prouocatur. nam pro, uel contra matrimonium debet ferre sententiam, ut reperit pro ferendam. Et idem in alijs, in quibus uertitur periculum animæ. & quæ eiusdem naturæ sint. & maximè quando agitur inter simplices, & religiosas personas, ut patet in eo, quod le. & not. de iudi. c. dilecti. exceptis ergo his casibus, quantumcunq; reus probat dominium rei, quæ ab eo petitur, pertine-
11 re ad eum † non est pro ipso ferenda sententia: nisi fortè cũ actore conuenerit, ꝙ si hoc probauerit, adiudicetur sibi: tũc enim sic iudex debet pronunciare, ut conuenerit inter partes, ut l. si conuenerit. ff. de re iudi. nec aliud agit prætor: nisi ut à controuersia discedatur, ut l. 1. §. & post operis. de op. no. nun. & in Auth. ut diffe. iudi. §. si uerò. colla. 9. Illa est ratio in iuramento, quare iuramẽtũ causatur à ꝑtium consensu, ut l. si possessor. ff. de iureiuran. ¶ Et sic dicit Hosti. ꝙ potest saluari opi. Ia. Bal. quam ponit in l. circa. ff. de proba. ubi de hac ma. ad hoc ergo, ut, reo probante dominum rei, quam possidet, feratur sententia, necessaria est cõuentio, uel recõuẽtio actoris, si uult rẽ sibi adiudicari, secũdùm Hosti. ¶ Ego huius conuentionis, uel reconuentionis nõ uideo fundamentum. cum em̃ reus possideat, non datur sibi uendicatio, ut l. 1. ff. uti. pos. actoris ergo reconuentio non fundatur super substantia rei uen. s. possessione. quæ debet consistere penes illum, à quo res uendicatur, vt l. 1. §. interdictum autẽ. qui. §. reddit dubium istud dictum Hosti.

SVMMAE.

1 *Violentus rem cum fructibus, qui percipi potuissent, restituere, damna resarcire, & de iniurijs satisfacere compellitur.*
2 *Papa potest aliquem condemnare ad plura.*
3 *Prædo tenetur restituere non solùm fructus perceptos: sed etiam qui percipi potuissent per veteres possessores.*
5 *Agens ad rem, an possit agere ad eius fructus.*
6 *Fructuum multiplex diuisio. & nu. 7.*
7 *Industriales fructus qui dicantur.*
8 *Bonæ fidei possessor an faciat fructus suos. Et an teneatur ad ipsorũ restitutionem. nu. 9.*
9 *Malæ fidei possessor an teneatur ad restitutionem fructuum, & qua actione.*
10 *Possessor, qui fuit à principio bonæ fidei, & postea superuenit mala fides: an teneatur ad restitutionem fructuum. & quid econtra. nu. 12.*
11 *Fructus qualiter petantur.*
12 *Iudex in sententia pôt sibi seruare taxationem fructuum perceptorum lite pendente.*
13 *Fructus consumpti an recipiant functionem in genere suo.*

Grauis

1 GRauis. †Violentus rē cum fructibus (q percipi potuissent) restituere, dāna resarcire, & de iniuriis satisfacere compellitur. h.d. Prima pars ponit decisē querelam, super qua secūdò dat iudicem. ibi [mandamus] cui quatuor mandat. quæ per se patent. ¶Primò no. † ꝙ ad plura mandat Papa archiepm condēnari, ad oblata, damna, & iniurias. pñt ergo illa deduci in eodem libello, licèt diuersis actionibus, habentibus originē ex eodem facto, vt ex violentia. facit l. non est nouū. ff. de act. emp. ¶Et ꝙ de re, & damnis possit agi simul: & de iniuria, q̄ competit ad vindictam non: videtur enim innui, ꝙ ad id, qđ dr̄, ꝙ ciuilis, & criminalis non pñt intentari simul, vt l. interdum. ff. de pub. iudi. habeat locum de criminali criminaliter intentata. secus si ciuiliter, vt hic. colligitur etiam, ꝙ aliud est damnum, aliud iniuria. pōt enim excedere damnum æstimationem rei. facit. j. de iniuriis. c. in nostra. Item ꝙ ex violētia vltra interdictum vr̄ competere actio iniuriarum. dicit tamē Host. ꝙ licèt hic, & j. de iniuriis. olim fiat condemnatio iniuriarum: hodie tñ vix pñt in curia super hoc literæ impetrari.

3 ¶Vltimò no. in ver. prouisuri. † ꝙ pdo condēnatus est nō solū in fructib. pceptis: sed ēt in fructib. quos veteres possessores pcipere potuissent. pone enim, ꝙ veteres possessores erāt agricultores, & diligentes. pdo aūt delicatus, & piger: ita ꝙ agrū occupatū replerūt vrticæ, vt ait Salo. Peragrū pigri hominis transiui, &c. ¶Et no. bñ hūc tex. dū dicit [quos veteres possessores pcipere potuissent.] &c. Alibi tū dicit tex. quos ꝑcipere potuisset ipē pdo, siue malę fidei possessor, vt l. domū. C. de rei vendi. vbi tex. dicit [quos percipere poterat.] qđ de necessitate intelligatur de possessore, cū in cā petitorii loquatur ibi tex. in scda psona. ¶Bar. in l. fructus. ff. de rei ven. recitat: opi. Vltramon. & deinde ita dicit. ꝙ aut possessor cōuenitur ab aliquo, q nō asserit se dñm: & tūc veniūt fructus, quos pcipere potuisset possessor. aut conuenit rōne dominii. & tūc: de iure Digest. intelligunt pcipiendi ab ipso petitore, vt d. l. fructus. ff. de rei ven. & l. si nauis. e. ti. & l. apud Iul. ff. de leg. j. ¶De iure verò Cod. est additum. de his, q percipi potuissēt ab ipso possessore, vt d. l. domum. C. de rei vē. per quam l. alię præalle. non corrigunt in eo, ꝙ dicunt de percipiendis à petitore: sed in eo, ꝙ prohibent de percipiendis à possessore. erit ergo electio actoris, eligat. dictas le. vel l. domū. ar. l. quoties. ff. de ac. & ob. ¶Aduertat ergo petitor, quid sibi magis expediat: an petere fructus, quos ipse pcipere potuisset: an illos, quos pcepit: vel percipere potuisset possessor. ex qualitate. n. cultoris possunt percipi maiores, & minores fructus. & vide qđ no. Bar. in l. si filius. §. j. de verbo. obl. ¶Expeditus de notabilibus. qa gl. hic aggreditur materiam fructuū cōiter non cognitam canonistis plenè. iō plenius, quàm glo. & Ioā. An. hic ipsam explicet, succinctè examinabo. ¶Primò igitur

4 quæro: † an semp ille, qui ad rem agit, possit agere ad eius fructus. distinguē. Nā qñq; petit res actione psonali (vt actione ex empto: ex donatione: ex stipulatione: ex legatis. vel simili tit.) & tūc an possint peti fructus ante morā, & post moram. dic, vt plenè not. Bar. in d. l. si filius. §. cùm fundum. ff. de verbo. obl. vbi distingue de actione bonæ fidei, & actione stricti iuris. dic, vt ibi. Quandoq; res petitur actione reali. puta

5 rei vend. † & tunc multiplex est distinctio tam circa fructus, q̄ circa qualitates possessionum. circa fructus ergo dic, ꝙ q̄dam sunt fructus naturales. quidam industriales. quidam ciuiles, vt pensiones, quæ non proueniunt ex re: sed propter rē. & hi quandoq; sunt honesti: quandoq; inhonesti, vt ex meretricio hospitio percepta. naturales sunt poma, in quibus versatur magis natura, q̄ hominis industria. Industriales sunt se-

6 getes. † Sed dubitat̄ de oliua, de lacte, & de lana, in quib. est. glo. Insti. de re. diui. §. si quis à non domino. in glo. super ver. circa. tenet, quòd est fructus industrialis propter multam curam. ¶In quibusdam tamen non potest dari certa doctrina, sint industriales, vel naturales. dic ergo iudicis arbitrio relin-

7 quendum, vt no. Doc. in l. certum. C. de rei ven. ¶† Item est alia distinctio fructuum. ꝙ alii sunt percepti, & alii percipiendi. vt illi, quos alius percepisset, si fundus fuisset cultus. Item est & alia: quòd quandoq; fructus extant. quandoq; sunt cōsumpti à possessore. ¶In prædictis ergo omnibus dubitatur: an ille, à quo res vendicatur, teneatur ad fructus naturales, & industriales. Item an teneatur ad perceptos: vel etiam ad eos, quos ipse, vel petitor percipere potuisset. Item an teneatur de extantibus: vel etiam de consumptis. ad quod sciendū oportet distinguere inter qualitates, & species possessorum. nam quidam sunt possessores cum titulo. quidam sine titulo. Rursus quidam sunt possessores bonæ fidei omni tpe vsq; ad litem motam. quidam sunt oī tpe malæ fidei. quidam sunt bonæ fidei certo tpe. & deinde malæ fidei. quidā econuerso primò malæ fidei, scdò bonæ. In pdictis omnibus dubitari potest: an ad restitutionem fructuum teneātur. de quo plenè ꝑ glo. in l. ex diuerso. ff. de rei vend. & C. de rei vend. l. certum.

8 ¶Secundò ergo quæro. † vtrùm bonæ fidei possessor faciat fructus suos. glo. in dicta l. ex diuerso. dicit, ꝙ industriales facit suos absq; dubio, siue cum titulo, siue sine titulo. naturales non facit suos, licèt habeat bonam fidem, vt l. fructus. ff. de vsuris. Nō ob. l. bonæ fidei. de acqrendo re. do. Nā intelligo omnes. idest à quocunq; perceptos. vel aliter, secundùm Iaco. de Are. & Oldra. quòd si est bonę fidei possessor, & cū titulo, facit ipsos naturales suos. aut sine titulo: & non facit. de fructibus autem ciuilibus an bonæ fidei possessor faciat suos. dic, ꝙ si percipit eos sua prudentia (quia ipse locauit.) & facit eos suos, & soluens ei liberatur. Aliter posset esse dubium. quod dic, vt l. si vrbana. ff. de condi. inde. per Bar.

9 ¶Tertiò quæro. dictū est, † ꝙ si fructus facit suos bonæ fidei possessor: an teneatur ad ipsorum restitutionem. & qua actione, si ab eo res vēdicatur. distinguit Bart. in d. l. fructus. post glo. quòd eoipso, ꝙ non facit suos, vt in fructibus naturalibus: si extant, tenetur rei ven. si fuut consumpti, & est factus locupletior. & tenetur cōdictione sine cā, vt l. si me, & Titiū. ff. si certum pe. Si verò non sit effectus locupletio: & non tenetur. Ita dicit l. ex diuerso. Si verò loquimur de fructibus industrialibus, quos facit suos. si extant, tenetur iudicis officio, nō rei ven. quia sui sunt, vt in d. l. certum. ¶Si verò sunt consumpti: non dicit illa glo. ꝙ nō teneatur ad ipsorum restitutionē, posito ꝙ possessor sit factus locupletior. eos enim lucratur pro cultura, & cura. vt Insti. de rerum diui. §. si quis à non domino. ¶Inter fructus ergo naturales, & industriales est in hoc differentia: quia bonæ fidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum naturalium consumptorum, quātuncunq; locupletior factus sit. Ita sentit glos. in d. l. ex diuerso. & Inst. de officio iud. in prin. & dicto. §. si quis à non domino. Bar. in dicta l. fructus. collationis gratia tenet contrarium. dic, vt ibi

10 per eū. ¶Quartò quæro de possessore malæ fidei omni tempore: an teneatur ad restitutionem fructuum. & qua actione. dic, vt plenè per glo. in d. l. ex diuerso. præterq̄ in eo, qđ dicit, ꝙ titulus excusat à pcipiendis, præterq̄ in casibus in l. si fundum. C. de rei vend. Vltramon. enim hoc non tenent: sed gl. communiter tenetur ibi. de fructibus verò ciuilibus, an teneantur malæ fidei possessores. dic, vt d. l. si vrbana. ff. de cōdi.

11 ind. ¶Quintò q̄ro de eo, q fuit à principio bonæ fidei: sed superuenit postea mala fides. dic, ꝙ facit eos semp suos, pp bonā

12 fidē à principio, vt l. q scit. de rei ven. l. certū. ¶† Sextò q̄ro si à principio fuit mala fides, deinde fuit bonæ fidei: an faciat ipsos suos. vr̄ ꝙ nō, inspecto principio. dicit Bart. cogita-

13 bis. ¶† Septimò q̄ro, qualiter fructus petant̄. dic, ꝙ aut loq̄ris de pceptis ante litē motā: & tunc debeo in libello declarare fructuū quātitatem, quos peto, arg. ff. de rei vendi. l. si in rem. & l. in actio. ff. de fur. & format Goff. in titu. de offic. iudic. credit etiam Bart. quòd procedat libellus [peto dictos fructus, si extāt. & si non extant, ipsorū æstimationē.] vt l. cū, q in prin. ff. de his, quæ vt indig. cū enim actor nō possit esse certus

certus, extent, uel non, merito admittitur libellus incertus, vt l. 1. §. qui autem. ff. quorum leg. pro fructibus uerò, qui pcipiuntur, lit. pendente, non est necessaria expresio quantitatis: quia actor eam ignorat probabiliter. & quid iuris, si quis uult petere, quos potuisset petitor: uel possessor in præteritū percipere. dic, ꝙ similiter est exprimenda. & uide quod not. Cy. C. si quis alteri, uel sibi. in l. cū propria. & dixi, de libel. ob
14 lat. c. 2. subdit ibi Bar. † ꝙ iudex in sententia potest sibi seruare taxationem fructuum perceptorum, lit. penden. quam posset post multa tempora declarare. secus dicimus in expen. j.
15 de ap. c. sæpe & c. finem litibus. de dolo. & contu. † reuocat ēt in dubium, cum fructus consumpti recipiant functionem in genere suo (ut uinū: frumentum: oleum, & similia.) quare nūquam petitur æstimatio: videtur enim, ꝙ semper peti debeat ipsi fructus, ut l. 2. in prin. ff. si certum pe. respondet ipse, ꝙ hi fructus debentur petitori, ut species: quia debentur isti, qui sunt ex terra percepti, ita ꝙ non alij: meritò ipsis peremptis, sicut qualibet alia specie perempta, peruenitur ad æstimationem. quod no. quia amodo nunquam potuit crescere æstimatio, secundùm eum. quod est not. dignum. ¶ Octauo, & vltimò esset plenè tractandum: an illud, quod dicit gl. ꝙ fructus intelliguntur, deductis expensis, sit semper uerum. dic, ꝙ nō. ¶ Sed distingue plenè per Bar. & Bal. in l. fructus. ff. sol. matr. ¶ Esset etiam hoc discutiendum de quæstione gl. an post sententiam condemnatoriam latam super re principali possint peti fructus. uel tacitè includantur in condemnatione, etiam si non petātur: ita ꝙ non exigatur nouus libellus, sed sola fructuum declaratio: sicut in iudicio uniuersali, & generali contingit, iuxta no. per Inno. s̄. de offi or. c. cum conuentis. & de fructibus perceptis ante litem motam est magnum dubium; quia ueniunt officio iudicis. ¶ Sed considera, an ueniant iure actionis, sicut ante litem motam. quo casu ēt peti possent, arg. no. in l. mulier. §. si rem. ff. de leg. 3. & de hoc hic uide per Inn. & in nouella. &c.

SVMMAE.

1 *Restitutio denegatur ei, qui non possedit.*
2 *Episcopus, & Capitulum debent simul agere in iudicio.*
3 *Quæstio quando vertitur de subiectione domus: vel de eius prouisione minister prouinciæ admittitur ad agendum, & defendendum.*
4 *Locus prophanus potest concedi, vt ibi construatur oratorium, vel ecclesia.*
5 *Dominium non probatur per solutionem pensionis.*
6 *Recipiens iuramentum, potest recipere pro se, & hæredibus suis.*
7 *Iuramentum est personale ex parte præstantis.*
8 *Circumueniens per dolum, & fraudem aliquem alterius nomine possidentem tenetur actione de dolo.*
9 *Possessio potest tradi sub conditione: quæ antequam stet, non potest dici possessio acquisita.*
10 *Propulsans violentiam sibi illatam, dicitur se defendere.*
11 *Sententia potest ferri in persona procuratoris.*
12 *Excedens modum in defensione tenetur de excessu.*
13 *Appellatio dominij largo modo sumpta, capit possessionem, vsumfructum, & seruitutes.*
14 *Possessio multis modis perditur per colonum.*
15 *Bellum an licitum sit mouere, & quis possit id mouere.*
16 *Habēs iurisdictionem, merum, & mixtum imperium potest contra inobedientes suos bellum indicere.*
17 *Defendere se quando sit licitum.*
18 *Rem suam à se subtractam licitum est propria auctoritate, etiam furtiuè, accipere.*

1 OLim causam. † Ei, qui non possedit, restitutio denegatur. h. d. & primò ponitur commissionis, & tacti narratio: In secunda cāæ diffinitio. ibi [intelligentes.] ¶ Primò no-
2 ta, † ꝙ episcopus, & Capitulum simul agunt in iudicio. Ratio est; quia locus, de quo erat contentio, pertinebat pariter ad vtrunq;. aliàs in rebus diuisis episcopus pro suis, & Capitulum pro rebus suis agere debent: licèt sit securius, ꝙ de omnibus simul agant. s̄. de iudi. c. cām quæ. qđ dic, vt. s̄. de rescrip.
3 c. edoceri. ¶ Secundò no. † ꝙ cū est qō de subiectione alicuius domus: vel de eius prouisione: minister prouinciæ admittitur ad agendū, & defendēdū, vt hic. Si aūt agatur de iuribus illius domus, dēt agere eius magister immediatus, vt. s̄. de iudi. c. cū deputati. Qñ aūt ad agēdū, & defendendū concurrūt superior, & inferior. dic, vt no. hic plenè Inn. & s̄. d. c. edoceri.
4 & de iud. c. cū deputati. ¶ Tertiò no. † ꝙ qñq; possessio, siue locus prophanus conceditur: vt ibi oratorium, & ecclesia cōstruatur. in qua traditione licitum est apponere pactum subiectionis, & annuæ pensionis, retentionis dominij. & conditio apposita est seruanda. C. de dona. quæ sub modo. l. 1. ¶ Quar-
5 tò no. sm̄ Ab. † ꝙ per solutionē pensionū non probatur dominium: per quod demonstratur, ꝙ ad ipsum probandū nō sufficit præstatio pensionū. j. de fide instru. c. cum inter dilectos. & quod dixi de causa poss. c. fi. ¶ Quintò no. ꝙ epus committit constructionem oratorij. quod dēt intelligi, præsente eo, vel alio eius nomine. In constructionibus. n. ecclesiarum dēt episcopus interesse per se, vel per aliū. de conse. di. 1. c. nemo. & c. si quis presby. & in præal. 30. d. st. c. si quis extra. In quo
a a etiam differant oratorium, & ecclesia. no. j. de censi. c. fin. p Io. An. ¶ Sextò not. formam obedientiæ à subditis exhibendæ. quia ille, qui præficit, pro se, & suis subditis iurare tenetur. an autem tali iuramento obliget subditos. dic, ꝙ sic, si sci-
6 unt: aliàs secus. C. de iura. calum. l. 1. & 2. ¶ Septimò not. † ꝙ quis recipit à subditis iuramentum pro se, & suis successoribus. sed ille, qui præstat. iurat pro se tantùm. nec extenditur
7 ad successorem. † ex parte ergo præstantis iuramentum est personale: sed ex parte recipientis potest esse reale, & transmissibile ad hæredes j. de iureiuran. c. veritatis. & l. generali-
8 ter. post princ. C. de iureiuran. ¶ Octauò no. † quid iuris de illo, qui per dolum, & fraudem circunuenit aliquem alterius nomine possidente. tenetur enim actione de dolo. ff. de dolo.
9 l. cum quis. & de renunci. c. lectæ. ¶ Nonò not. † ꝙ possessio potest tradi sub conditione, quæ antequam stet, non potest dici possessio acquisita, etiam si corpore teneatur. concor. ff. de acqui. pos. l. qui absenti. §. j. aliud est enim possidere, aliud in possessione esse, l. si quis ante. ff. eod. titu. ¶ Decimò not. in ver. intelligentes. ꝙ qui reperit possessionem suam ab aliquo occupatam, potest statim illum expellere. qualiter autem id intelligatur, statim infra subdam. ¶ Vndecimò no. quòd vim
10 vi repellere iura permittunt. † & dicitur se defendere, qui propulsat violentiam sibi illatam. quod intellige cum moderamine inculpatæ tutelæ. quod dic, vt. l. j. C. vnde vi. & in c. signifi-
11 casti. j. de homici. ¶ Duodecimò no. † quòd in persona procuratoris fertur sententia. de quo supra de elec. c. querelam. & ꝙ episcopus & Capitulum procuratorem constituerunt. s̄.
12 de iura. calu. c. cū causam. ¶ Tredecimò not. ꝙ ille, qui excedit modum in defensione: tenetur de excessu, non de toto. facit l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores. ff. de adi. leg. ¶ Vltimò no. ꝙ isti fratres submiserunt se, & sua. de rebus in uasis hic deciditur, quid iuris. Sed si de submissione personarum, an valuerit, & potuerint se submittere, nihil dicit text. Innoc. dicit, quòd eis licuit transire ad strictiorem religionem quod est verum, secundum Hosti. de personis sm̄ regulam institutam in loco: vel statum antiquum ipsius loci immutare: vel alteri loco se subijcere non pnt sine auctoritate episcopi, & sui Capituli. de sup. negli. præ. c. 2. de his quæ fiunt à præla. c. nouit. & c. seq. ¶ Venio ad oppo. dicit ille tex. ꝙ epus retinuit seruitium, & pensionem, non dominiū. & sic nihil superfluum. ¶ Secundò oppo. & videtur, ꝙ postquam tradidit possessio. vt construeretur ecclesia, non potuerit seruare domi-

dominiũ. quia rei sacrę nullius est dominium. vt Insti. de re. diui. §. sacræ. ¶ Solu. dic ꝙ retinuit dominium, quantùm ad
13 ius episcopale. 10. q. 1. per totum. † appellatio enim dominij largo modo sumpta capit possessionem: vsumfructum: & seruitutes. vnde rectè dicitur, ego sum dominus huius possessionis vsusfructus, & seruitutis. vt s. vt lite non contest. c. quoniam frequenter. § in alijs. ver. si verò. facit qđ no. Cy. in l. 1. C. de vsufru. ¶ Tertiò oppo. & videtur, ꝙ non magister generalis: sed specialis illi domui deputatus debuerit agere. ¶ Sol. dic, vt dixi. s. in secundo notabili. ¶ Quartò oppo. & videtur, ꝙ episcopus retinendo censum annuum commiserit simoniam. quia pro spiritualibus nihil potest dari, vel accipi, vt in c. nobis. j. de simo. & c. cum in ecclesia. eodem tit. ¶ So. dic, vt in gloss. quæ incipit. idest sub ea forma. ¶ Quintò oppo. & videtur, quòd traditio facta ab istis, qui nomine episcopi, & Capituli possidebant, noceat ipsis episcopo, & Capitulo. quia colonus alteri possessionē tradendo priuat dominũ, vt l. possideri. §. quòd si seruus. ff. de acqui. pos. ¶ Sol. glo. quę incipit. vt scias. hic plenè distinguit, qualiter perdatur possessio, quam quis retinet per seipsum. & qualiter perdatur illa, quam possidet per alium. de prima scilicet, quam quis retinet, scilicet per seipsum. dic, quòd dum est absens, retinet ciuilem, quæ non perditur per ingressum alterius, ignorante possessore, vt l. quamuis. ff. de acquiren. poss. & ex hoc sequitur, quòd ille, qui possessionem ingressus est, non incipit præscribere, vel vsucapere: donec absens, & ignorans istũ ingressum extra ciuiliter possidet. & hoc est, quod subtiliter glo. dicit in l. 1. ff. de seruis fugiti. quod not. per obliuionem autem perditur possessio, quæ quanto tempore inducatur, iudicis arbitrio relinquitur, vt sup. de elect. cap. querelam.
14 per Innocen. facit l. furtum. §. fundi. ff. de vsucap. ¶ † Secundo casu, cum possideo per colonum: tunc distingue. nam quandoque colonus discedit de possessione animo deserendi. quandoque animo reuertendi. quandoque moritur. quandoque rem alteri tradit: vel deijcitur. quandoque perdit. quandoque interuertit pro se. quandoque pro alio, sibi fortè pensionem soluendo. ¶ Primo casu quando colonus exit animo deserendi. dic, vt l. 1. C. communia de vsucap. & l. si colonus. ff. de acqui. pos. & ibi quid iuris. ¶ In secundo casu quando exit non animo deserendi. ¶ Tertio casu quando discedit. quid erit de illa naturali, quam dominus retinebat per colonum: an sit perdita. dic, vt l. si de eo. §. 1. ff. de acquiren. poss. ¶ Quarto casu quando alteri tradit, vel deijcitur. tunc si deijcitur auctoritate iudicis, & non ritè: dominus non priuatur possessione, vt not. Innocen. in c. quoniam frequenter. in § in alijs. supra. vt lite non conte. secus si deijcitur à priuato. vel tradit, vt l. peregre. §. quibus explicitis. ff. de acquiren. posses. ¶ Quinto casu quando perdit. dic vt l. fina. C. de acquiren. pos. ¶ Sexto casu, quando diuertit pro se. quia dominum venientem non admittit: tunc ipsum priuat, si dominus ipsum incontinenti non repellit, vt l. cum fundum. ff. de vi, & vi ar. ¶ Septimo, & vltimo, quando nullus potest sibi causam possessionis mutare, nullo titulo extrinsecus excedente. vt l. cum nemo. C. de acqui. pos. & l. malè agitur. C. de præscrip. 30. an. ¶ Quando verò alteri, quàm domino, pensionem soluit: vel se constituit alicuius nomine possidere. dic vt dixi. s. c. cum venisset. ¶ Sextò oppo. dicitur hic, quòd ideò ille magister potuit vi expelli. quia erat conscius de iure episcopi, & Capituli. & sperare debebat controuersiam sibi moturos. quasi innuat tex. secus esse, si ignorauerit. eo. n. ipso, ꝙ monitus ille magister, & fratres non restituũt episcopo, & Capitulo: videntur violentiam inferre: licèt à principio fortè fuerint ignorantes. 33. q. 1. §. 1. & per totũ. 2. q. 2. c. 1. & 2. hic autem innuit, quòd restituere non teneantur, si fuerint ignorantes. quare malè. Timore huius contrarij supplet Inn. ad istum tex. maximè. Non enim videtur curandum, secundùm eum, sciuerit, vel ignorauerit episcopum possidere. sed hoc solùm, an tertius in veritate possideat. qđ Hosti. fatetur verũ, si notoria fuit offensa, vt j. de accu. c. euidentia. & de offi. deleg. c. 1. lib. 6. aliàs si moniti non reddunt, sed offerunt paratos se stare iuri: non videtur, quòd possint vi repelli, per generalem reg. l. vnicæ. C. ne quis in sua causa. & quod metus causa l. extat. & c. ¶ Septimò opp. dicitur hic, quòd vim vi duxit episcopus repellendam. Sed contra. ista violenta vis non potest inferri sine pœna canonis. si quis suadente. 17. q. 4. ¶ Item isti erant religiosi hincinde. ergo non licuit arma mouere, nec bellum facere. 23. quæstio. 3. c. 1. & quæstio. 8. c. clerici. & ff. de capti. l. hostes. ¶ Timore huius contrarij, & hinc sumpta occasione, Innocen. post eum, &
15 alij hic tractant de bello: † an sit licitum mouere bellum. b dicit ergo, quòd quidam sunt, qui habent, iurisdictionem, & merum, & mistum imperium: quibus subditi constituerunt se rebelles. ¶ Quidam alij sunt priuati, à quibus res ipsorum illicitè occupantur: vel infertur eis violentia personæ: quandoque eis nulla violentia infertur. sed res ipsorum ab alijs indebitè detinentur, vel debitum denegatur. & in his omnibus casibus dubitatur, qualiter debeat, siue possit se defendere in iure suo. ¶ Quò ad primum casum dicit Inno.
16 † quòd ille, qui habet iurisdictionem, & merũ, & mistum imperium, potest contra inobedientes sibi bellum indicere. nec propriè dicitur bellum, sed executio iustitiæ, vt ff. de rei vendica. l. qui restituere. & ff. ne vis fiat ei. l. prima. §. si quis missum. hic dicitur, quòd iuris executio non habet iniuriam. ff. de iniurijs. l. iniuriarum. & illo casu capti non sunt serui. quia non est bellum: sed iustitiæ executio, vt prædixi. prælatus ergo illo casu habens iurisdictionem licitè mouet arma pro iuribus suæ ecclesiæ, & bellum indicit. & adaptari potest ad pugnam, dicendo capitaneo, occidite. vt hæc probantur. 15. quæstio. 6. cap. auctoritatem. & cap. omnes sanctorum. 23. quæstio. 8. scire. & c. igitur. & c. hortatur. & c.
17 dispar. ¶ † Secundo casu quando priuatis infertur violentia personæ, vel rebus: tunc incontinenti licitum est se defendere, & vim vi repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ, etiam sine principis auctoritate, cum à iure sit concessum, vt l. quæ sub conditio. §. fin. ff. de conditio. institu. Istud autē moderamen in quo consistat. dic vt l. 1. C. vnde vi. & infra de homic. ca. significasti. vbi plenè. & 23. quæstio. 1. §. primo. & in illo casu. ¶ An ad istam licitam defensionem sit licitum conuocare amicos. videtur, quòd sic, vt in ca. dilectio. infra de senten. excommuni. lib. 6. & l. 3. §. cum igitur. ff. de vi, & vi ar. facit l. vt vim. de iusti. & iure. ¶ Tertius casus est, quando quis mihi subtrahit, vel rem meam indebitè detinet: an per meipsum licitũ sit recuperare. dic, quòd aut ille, cui detinetur, non habet supriorem (vt Papa vel Imperator,) & licitè mouet bellum. & tũc verè dicitur bellum, in quo capti fiunt serui, & res occupantium. 28. q. 8. c. scire. & ca. omni timore. ¶ Tenet hic Host. quòd si Imperator esset iniquus, & peccator: & monitus non desistit (fortè contra Ecclesiam) non possit indicere iustum bellum. de quo vide hic ꝑ eum. quãdoque ille, cuius res occupatur, habet superiorem. & tũc aut ipsius superioris non potest haberi copia: vel potest, sed non habet potentiam defendendi. & tunc posset etiam ius sibi dicere propria aucto. vt C. de Iudeis. l. nullus. & in istis ciuitatibus quæ non recognoscunt superiorē, si ipsa denegat iustitiam subdito alterius ciuitatis, conceduntur repræsaliæ contra omnes. de quibus dic, vt infra de iniu. & dam. da. c. 1. lib. 6. & per Barto. in tractatu repræsaliarum. facit C. de Iudeis. d. l. nullus. & l. prætor ait. §. si debitorem. ff. de his, quæ in frau. credi. ¶ Si autem potest habere copiam superiorum, qui possint exequi: tunc non potest propria auctoritate ius sibi dicere. sed qđ suũ putat, ꝑ iudicē reposcere, vt l. extat. ff. quod metus causa. tamen tenet hic Innocen. quòd si quis rē suam occupauerit (etiam iniquè:) non teneatur restituere:
18 † vnde licitũ est ꝓpria auctoritate, & furtiuè accipere rē suā subtra-

ſubtractam ſibi: ſi exinde nō ſit ſcādalū ſecuturū inter alios,
vt.j̃.de no.op.nun.c.cū ex iniuncto. §. ſuper eo.poſſet aūt au
ctoritate Superioris ille,cuius res indebitè retinentur, recu-
perare ipſas etiam violēter:vel ſi illę non poſſunt recuperari,
poterit alias æquiualentes accipere.23. q. 2. cap. Dominus.
¶Et ex prædictis patet,ꝙ qn̄q; iudex concedit licentiā pri-
uatis conſequendi ius ſuum propria auctoritate . & ſic vide-
tur,ꝙ poſſit parti committere executionem ſniæ.vt l.3.C. de
pigno.per Barto.& l.iuſtè.de acqui. poſ. & in c.cum noſtris.
de conceſ.præben.Et de iſta materia belli. & qualiter liceat
vim vi repellere.& qualiter qs poſsit ſibi ius dicere,vide Ho.
in ſumma de ſententia,& re iudi.§.quis debeat ſententiā pro
ferre.ſub.§.proprius ordinarius.verſi. Item ratione rei.& ſe.
& de treu.& pa.in ſumma.§. quid ſit iuſtum bellum . & infra
de iureiuran.c.fin.c.2.de homici.c.pro humani.§.ſacri conci
lij.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶In quo differunt oratorium,& eccleſia.An liceat vnicuique habere oratorium in domo propria.Io.de Tur.cre.in c.vnicuique.de conſec.di.j.

b ¶Mouere bellū.Bellū vn̄ habuerit originem.no.Io.de Tur.cre.23.q.1.c.qđ militare.Et q̄ reqrātur,ad hocvt bellū ſit iuſtū.ea.cā.& q.c.iuſtū bellū.

SUMMAE.

1 *Recurſus debet haberi ad Papam in dubia quæſtione.*
2 *Archidiaconus poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus.*
3 *Sententiæ iudicis non eſt parendum contra conſcientiam.*
4 *Conſcientia ſi dictat vnum,et præceptum iudicis oppoſitum,cui ſtandum.*
5 *Opinio Doctoris debet iuuari auctoritatibus,& rationibus.*
6 *Iniuria nulla irrogatur maiori iudici,ſi minor iudex veritatem inueſtigauerit.*
7 *Diſpenſatio facilius fit contra conſtōnem canonicam , quàm diuinam.*
8 *Conſtitutio canonica eſt ius poſitiuum,& municipale.*
9 *Papa poteſt diſpenſare in gradibus prohibitis lege canonica.*
10 *Excommunicationem potius quis debet ſuſtinere, quàm contra conſcientiam agere.*
11 *Sententiæ cenſuræ contra conſcientiam,& Deum nemo debet ſponte parere,niſi cogatur.*

LIteras tuas. Si contra petentem reſtitu-
tionem coniugis objiciatur
gradus conſanguinitatis in gradu prohibito. & offe-
rātur probationes incontinenti paratæ de malicia:ab oppo-
nente iuramento præſtito fit reſtitutio quò ad reliqua : ſed
non quò ad torum.Si autem non offerantur incontinenti pa
ratæ:fiet reſtitutio quò ad omnia: niſi de ſæuitia uiri timea-
tur.Sunt duæ partes principales.primò ponit thema,& con-
ſultationem.ſecundò reſpondet,ibi[ſanè.] & hæc ſubdiuidi-
tur.primò ponit,& proſequitur triplicem oppoſitionem vſ-
que ibi[nos autem]ibi contraria ſoluens contra alteram opi.
allegat.ibi [præterea] diſtinguendo ſoluit , & ſecundum mē
brum proſequitur.ibi[quod ſi]à qua ſolutione excipit vnum
caſum.ibi[ſi verò.]¶Primò not.per iſtum tex.in verſicu.vir
autem.probari opi.Io.Mo.2.quæſtio.2.c.1.& quando ſuper
eadem re proponitur principaliter petitorium , & poſſeſſo-
rium à diuerſis:prius eſt de poſſeſſorio cognoſcēdum. quod
1 dic,vt.ſ̃.c.ex conqueſtione &c. ¶Secundò nota, † quòd in
dubia quæſtione debet haberi recurſus ad Papam, vt hic ar-
chidiaconus fecit.de hoc in l.eum quem temere.ff. de iudic.
2 ¶Tertiò not. † quòd archidiaconus poteſt cognoſcere de
cauſis matrimonialibus.de quo in glo. quæ incipit. argu.
3 ¶Quartò not.in ver.ſed ſi ipſi.† quòd ſententiæ iudicis non
eſt parendum contra conſcientiam.conſcientia enim funda-
tur in iure naturali: ſententia verò eſt iuris poſitiui. non po-
teſt ergo corrigere , quæ ſunt iuris naturalis , vt l. Iul. verum
debitorem.ff.de condi. inde. & ſuper hoc fundabatur prima
opinio.de qua in text. ¶Sed iſta ratio videtur reprobari in
4 ver.porro.† ex quo collige quartè,quid iuris in prædicto ca
ſu,cum ſcilicet conſcientia dictat vnum,& præceptum Supe-
riorum oppoſitum. debet enim cum mandato Superioris cō
ſcientia conformari:ne quis iuſtior ſit , quàm lex. Sufficit.n.
ita ſcriptum eſſe,vt l.proſpexit.ff.qui & à quibus. ¶Et not.
hunc text.contra illos,qui inter ius ſcriptum,& conſciētiam
ſtatuerunt ius diuerſum. cuius contrarium probat iſte text.
quod pulchrè proſequitur dom.Feder. de Senis in ſuis conſi-
5 lijs.& facit quod no.in cap.plerique.de immu.eccle. ¶Quin
tò nota,quòd opinio Doct.debet iuuari auctoritatibus,& ra
tionibus.nec in credendo aliquid ſibi vendicare debet aucto
ritas dignitatis : ſed ratio efficax . quia aliquando reuelatur
minori,quod maior neſcit , nec ſanctitas perſonæ:vt ſcilicet
citius credatur,vt 50.diſtin.c.ſi quis propter eſcam. & no. 9.
diſtin.c.ergo.& c.noli.vnde alibi Iuriſconſultus. licèt me ma
gna Tuberonis auctoritas moueat : tamen à Seruio non diſ-
6 ſentio.vt l.Labeo.§.idem Tubero. ff.de ſup.leg.†Nulla enim
maiori irrogatur iniuria,ſi minor iudex veritatem inueſtiga
uerit,vt l.potioris.C. de offic. rect.prouinciæ.paratus ab an-
niculo edoceri,vt ait Aug.& facit.95.diſtin.c.eſto ſubiectus.
¶Sextò not.in ver.oppoſitioni.quòd inter l.diuinam , & hu-
7 manam magna eſt differentia in diſpēſatione.† facilius enim
diſpenſatur contra conſtitutionem canonicam , quàm diui-
nam.¶Qui ergo dicunt , quòd omnis lex canonica eſt diui-
na,fatendum eſt , largo modo ſumpto vocabulo : ſicut leges
ſunt diuinitus promulgatæ,vt l.fi.C.de præſcrip.long. temp.
Strictè verò longa eſt differētia,ut hic.Ius enim diuinum eſt
8 naturale.1.q.1.in princi.†Conſtitutio enim canonica eſt ius
poſitiuum,& municipale:ſicut & lex,ut.c.non debet.infra de
affi.& conſang.facit Inſti.de iure natu.gen.& ciui.§.ſed & na
turalia.¶Septimò no.in eodem verſi.poteſtatem Papæ circa
9 diſpenſationem reſpectu graduum.†In gradibus enim pro-
hibitis l.canonica diſpenſare poteſt.Sed in prohibitis l. diui-
na an poſsit,no.in gl.quæ incipit.eſt quæ non vult. de quo ét
no.25.quæſt.1.c.ſunt quædam.& 30.quæſt. 3. c. Pictatium.
& j̃.de ita.mo.c.ad mona.in fi.ubi de hoc. ¶Octauò not.in
10 uerſi.porro.†quòd quandoque quis potius debet excommu
nicationem ſuſtinere,quàm contra conſciētiam agere. quod
dic,ut.j̃.de ſen.ex.c.inquiſitioni.facit quod no.ſ̃.c.in literis.
per Inn.¶Nonò.no.in uerſi.Præterea.quòd pro poſſeſsione
recuperanda propter copiam probationum paratam ſuper
petitorio ſuſpenditur, & quò ad copulam reſtitutio impedi-
tur : non autem quò ad alia obſequia exhibenda ab uxore
marito(puta in cuſtodiendo res ſuas:lauare caput:pedes : co
meſtionem:& ſimilia.)& uide quod not.Io.An.in c.ad abo-
lendum.de fil.preſ. ſicut alibi diſtinguit l. habeat quis para-
tas probationes,uel non.in l.ille à quo.§.ſi teſtamento.ff. ad
Treb.& l.is à quo.ff.ut in poſ.le.& j̃.de teſti.c.ueniens. ¶De
11 cimò not.in uer.ꝙ ſi non habeat. †ꝙ niſi quis cogatur : non
debet parere ſententiæ cenſuræ ſpontè contra conſcientiam,
& contra Deum.cum enim unum Deus præcipit,& alterum
Imperator:Deo parendum eſt. & ſic ſucceſsiuè ſemper ſupe
riores ſunt in mandatis exequendis inferioribus præferendi.
11.q.3.c.non ſemper.& 33.q.1.c.qui culpatus.¶Vndecimò
no.ꝙ propter nimiam ſæuitiam uiri mulieris reſtitutio dene
gatur:qa contra ſæuitiam cautionibus prouideri non pōt, ut
hic.& clarius.ſ̃.ut lite non conteſt.c.accedens.& in ca.paſto
ralis.de re iudicata.in Clemen.

SUMMAE.

1 *Petens reſtitutionem coniugis debet probare coniugium legitimum ex conſenſu.*
2 *Contrahens ſponſalia poteſt reſilire vſq; ad aduentum pubertatis.*
3 *Puella,quæ contraxit ſponſalia:& adueniente ætate non approbat, debet petere licentiam ab epiſcopo alteri nubendi.*
4 *Minor in cauſa matrimoniali cenſetur habere legitimam perſonam.*
5 *Minor in omnibus caſibus , in quibus habet legitimam perſonam,*

potest procuratorem constituere.
6 *Possessio vbi non cadit, ibi non potest cadere spoliatio: nec restitutio.*
7 *Quasi possessio in matrimonio non quæritur sine titulo.*
8 *Petenti restitutionem vxoris, an sufficiat probare, quòd erat in quasi possessione matrimonij.*
9 *Fornicatores (vt peccent, vel populi verecundiam effugiant) fingunt inter eos matrimonium, cum non sit.*
10 *Possessorio aliquo an possit agi pro ancilla.*
11 *Dominus potest agere de ascriptitio exhibendo.*
12 *Minor in spiritualibus si prætendat se læsum: an poterit petere restitutionem in integrum.*
13 *Minor si renūciauit beneficio inconsultè: an poterit implorare beneficium restitutionis.*

1 EX parte. †Petens restitutionem coniugis, habet probare coniugium legitimum ex consensu.h.d.Et in prima querelā mulieris
partim decisam. secunda dat iudicem.ibi[quia igitur]¶Pri
2 mò no.†.ꝙ vsq; ad euentum pubertatis potest ille, qui contraxit sponsalia, resilire.& cum peruenerit ad ætatē, debet dissentire, vt hic.quod intelligunt quidam verum, cum sunt contracta ipsa sponsalia ab ipso impubere: vel à patre, vt hic. de despon.impub. c.ad id.& e.titu.c.j.lib.6.Si autem ab alio, nō ratificantur per actus tacitè indicantes consensum. & hoc tenet Inno.Host.contra.quia etiam si non pater contrahat nomine puellæ scientis,& postea cohabitantis sponso, & eum sic vocantis, ratificantur sponsalia per hæc signa,& similia.de quo in dicto c.j.de despon.impube.lib.6. ¶ Secundò nota,
3 †quòd puella, quæ contraxit sponsalia.& adueniente ætate non approbat, petit licentiam ab episcopo alteri nubendi. Goff.dicit, quòd hoc facere poterit iure suo. tutius tamen est postulare, vt euitet clandestinum contractum.de hoc per
4 Hostien.eo.titu.c.duo pueri. ¶Tertiò not.†quòd minor in causa matrimoniali censetur habere legitimam personam. & in certis aliis causis, quas enumerat prima gloss.magna.& Ioan.And.addit.c.fin.de iudi.lib.6.de hoc etiam not.2.q.7. c.quæritur.& C.qui legi.perso.l.momentaneæ.& l.exigendi. C.de procura.habet etiam legitimam personam in voto religionis: sacri ordinis:& electionis sepulturæ.& hæc per ordinem probantur.j̄.de proba.c.in præsentia. & de tempo. or. c.nō est cōpos.& de sepul.c.de vxor.e.& in c.in nostra.& col
5 lige reg.†quòd in omnibus prædictis casibus,& aliis, in quibus minor habet legitimam personam, potest constituere procuratorem, ar.huius literæ.& ff. de iniuriis.l.sed si vnius. §.idē ait.& quod no. in l.3.§.curatores.ff.q pe.tuto.¶Quar
6 tò no. † quòd vbi non cadit possessio, nec spoliatio: nec per consequens restitutio, vt hic.hinc est, quòd laicus non potest prætendere se spoliatum quasi possessione. quia non est capax huius quasi possessionis, vt j̄.de deci.c.causam. quia nec hæreticus potest petere restitutionem rerum ecclesiæ. cum non sit capax huius quasi possessionis.23.q.7.c.j.2.& 3. & l. j.§.deiicitur.ff.de vi,& vi ar.& l.colonus.ff.eo.Istæ enim possessiones monasterii: decimarum,& similium habent plus iuris, q̄ facti: licèt econuerso regulariter contingat, vt infra de
7 conces.præben. c. cum nostris. ¶ Quintò hic colligitur, †ꝙ quasi possessio in matrimonio non quæritur sine titulo: vnde sola transductio sine legitimis sponsalibus non præbet acq sitionem possessionis, vt hic. ¶Oppo.& videtur, quòd illa puella non potuerit ꝓpria auctoritate recedere ab istis sponsalibus, vt j̄.de desponsa. impu.c.de illis.So.vt in prima glo. ¶Secundò opp.innuit ille tex.ꝙ in matrimonio sit dare quasi possessionem, in qua cadat spoliatio, propter quam restitutio concedatur. sed contra.s̄.c.prox.& c.ex conquestione. ibi, si matrimonium dr̄ minus legitimum: tñ habet locū possessorium; ita ꝙ ante omnia est restitutio facienda. hic aūt dicitur contrarium.quare malè. ¶So. quandoq; matrimoniū dicitur minus legitimum ratione consanguinitatis: & tunc,
anteq̄ de hoc constet: cadit quasi possessio & restitutio, vt in contrario.quadoq; ratione defectus minoris ætatis dicit, ꝙ matrimoniū non subsistit: & tunc si nō cadit titulus matrimonii: ita nec possessio, vt hic.&.s̄.dixi in hæretico, & laico. qđ est verum in possessione, quæ habet multū iuris, ut matrimonialis: secus si multum facti.quia illa cadit etiam, vbi titulus impugnatur, vt l.1.§. si vir vxori.ff. de acqui. pos. hinc
8 sumpta occasione quęrit Inno.†si quis petit restitutionē vxoris.an sufficiet probare, ꝙ erat in quasi possessione matrimonij, aliter de titulo probato.dicit ꝙ non.imò expedit probare sponsalia præcessisse, vt supra eo.c.ex trāsmissa.& hoc potest admitti, quando est qō inter ipsos coniugatos: secus si de eorum matrimonio est quæstio inter alios (puta respectu filiorum, qui prætendunt se legitimos) sufficit eñ ipsis probare quasi possessionem matrimonii ipsorum parentum. sicut sufficit illi probare, qui nititur ex instrumento confecto per notariū, ꝙ ille fuerit in quasi possessione tabellionatus: secus autē si de hoc cum ipso tabellione cōtenditur, vt no. Inno.j̄.de ver.sig.c.veniens. ¶Sed contra istam determinationem incidenter oppo.& videtur, ꝙ in matrimonio carnali, quò ad restitutionem indulgendam, sufficit probare quasi possessionem: sicut in quasi possessione matrimonij spiritualis, vt.s̄.e.c.in literis. & de spirituali ad carnale licitū est ar.vt.s̄.de transla.c.inter corporalia. vnde ad restitutionem quasi possessionis iuris spiritualis admittitur quis, titulo nō probato, vt.s̄.de causa pos.c.cū ecclesia.& c.cum sup. ¶So. dicit notabiliter Inno.ꝙ aliud in quasi possessione matrimonij: aliud in quasi possessione aliarum rerum,& iurium spiritualiū.& est ratio differentiæ, secundùm eum; quia in matrimonio non reperitur quasi possessio, quæ habet certam formam necessariò inferētem possessionem matrimonialem: æquè eñ bene potest mulier cum viro manere, tanq̄ concu-
9 bina, sicut tanq̄ uxor.†& quādoq; fornicatores (vt peccent: vel populi verecundiam effugiant) fingūt inter eos matrimonium, tcū non sit.& ideo requiritur illo casu probatio tituli.s̄. c.ex transmissa. ¶Sed in quasi possessione iurium spiritualium est reperire quasi possessionem ad illud ius necessariò concludentem (vt eligere: officiare ecclesiam, tanquam rectorem: vel vt canonicum, vel huiusmodi.) Isti eñ actus sūt istis iuribus adeo deputati: ꝙ ex eis resultat, & nascitur vera possessio.in matrimonio verò secus, ut dixi. requirit ergo in matrimonio, vt probentur sponsalia, & copula. & si de his constat exceptio consanguinitatis, vel alia, non impediret re
10 stitutionem, nisi vt no.s̄.c.proxi.¶Quærit secundò Inno.an pro ancilla possit agi aliquo possessorio. & per quos actus probetur ista quasi possessio.¶Circa primum dico, ꝙ in omni casu, in quo competit mihi aliquod ius reale in persona alicuius (ita ꝙ competat actio in rem) semper poterit intentari interdictum de illa persona exhibenda: seu deducenda. vñ
11 dominus potest agere de ascriptitio exhibendo: dominus de vasallo:& abbas de monacho:& tutor de pupillo. secus aūt, si non competeret ius reale: sed tantummodo personalis actio, ut notat Bar.in l.1.ff.de libe.ho.exhi. ꝑ quos autē actus probetur quasi possessio famulatus, uel officii. dic per eum
12 in l.1.§.familiæ.ff.de publicanis. ¶Querit tertiò glo. † an minor in istis spiritualibus si prætendat se læsum possit petere restitutionem in integrū. glo.tenet, quòd non.adde gloss. in l.si minor.25.anno.ff.de mino.&30.q.ulti. c. penul. facit
13 quod not.in l.1.C.qui legi.pſō. ¶ Quærit quartò † si minor renunciauit suo beneficio inconsultè: an poterit implorare beneficium restitutionis tanquam læsus. dicit ꝙ non, si est alii collatū.& hoc tenet Tā. hic.& Accur.ff.de mino.in l. ait prætor.in prin. & Spe. in secunda parte de resti. in inte.§. qualiter. versi. quid si minor.& se.Si autem alii non sit collatum, subuenitur sibi. & hæc fuit opi. Io. & Vin. quam approbat Hosti.si ecclesiæ,& animabus expediat.ut sic cōsideretur magis læsio ecclesiæ, q̄ pſonæ.sup.de elec. c. in cā.in fi.

ipse

ipse tamen Vin. (vt refert hic Io.An.) tenet supra de restit.in integ.in c.cum literis.minorem restitui, etiam si beneficium alij sit collatum.

SVMMAE.

1 Interdictum vnde vi non competit contra illum, qui nõ spoliauit, nec mandauit spoliare, nec spoliationem ratam habuit. Et contra quẽ detur. nu.8.
2 Libellus incertus admittitur.
3 Causæ plures possunt cumulari in eodem libello, quando agitur de ecclesia acquisita recuperanda.
4 Verbũ, non credo, inducit litis contestationem.
5 Ingrediens possessionem rei, qua possessor non fuerat spoliatus, non tenetur interdicto vnde vi.
6 Probationum species quinque.
7 Violentia potest probari per instrumentum.
8 Processus propter ineptam actionem ita irritatur in causa appellationis, sicut in causa principali.
10 Appellari potest à sententia super possessorio.
11 Lex cum quærebatur. C. vnde vi. quando habeat locum.
12 Deducens vnam actionem: si illam probat, succumbit in alia.
13 Præterita possessio an inferat necessariò possessionem de præsenti.
14 Factum familiaris præsumitur factum conscientia domini.
15 Pertinentiarum appellatione quid veniat, quando petitur ecclesia cũ pertinentiis.
16 Sententia incerta semper valet, si referatur ad certum.
17 Petens fundum, non facta mentione de seruitute sibi debita, an videatur petere seruitutem.

CVm ad sedẽ apostolicã.
1 †Interdictum vnde vi non competit contra illum, qui non spoliauit: nec spoliare mandauit: nec spoliationẽ ratam habuit. h.d. & sunt duæ partes. In prima processus narratio. In secunda diffinitio. secunda ibi [nos prioris.] Secunda subdiuiditur. Prima ponit causæ commissionem. Secunda ibi [coram.] ponit processum habitum coram delegato, & ipsius diffinitionẽ. In tertia ibi [Nuper.] processum habitum coram Papa per appellationis remedium. ¶ Primò no. ꝙ hic actor intentat petitorium, & possessoriũ. quo casu potest reus se super vtroque defendere. de quo. s. titu. 1. c. cum ecclesia. in
2 secunda glo. & c. cum super. in tertia glo. ¶ Secundò not. ꝙ admittitur libellus incertus, dum dicitur. [cum possessionibus, & pertinentijs suis.] & est ratio, quia petuntur vt accessoria, vt. s. eod. c. grauis. & dixi. s. de libel. obla. c. 2. ¶ Tertiò no. ꝙ sub verbis istis [dico ecclesiam ad me spectare.] & ꝙ per ipsam possessionem includitur petitorium, & possessorium.
3 & aduerte (dicit Ioan. And. †) quòd ad repetendum ecclesiã plures causæ cumulantur in eodem libello. quod est verum, cum agitur de acquisita recuperanda, vt hic: non autem de nouiter acquirenda, vt in cap. vt quis duas. de electio. lib. 6. vbi plenè, an ad eandem rem consequendam possint plures
4 causæ cumulari. ¶ Quartò no. † ꝙ per verbum [non credere] resultat litis contestatio. quæ autem verba sunt apta ad litis contestationem. dic, vt s. de litis conte. c. vno. ¶ Quintò not.
5 † ꝙ ingrediens possessionem rei, de qua possessor non fuerat spoliatus, non tenetur interdicto vnde vi. Iste enim nuncius non repulerat istos hospitalarios: sed minatus fuerat, ne redirent. quo facto episcopus est ingressus: reperit. n. sic rem vacantem; igitur interdicto vnde vi non tenetur. qualiter autẽ teneatur, hic tangit subtiliter Inno. vt inferius declarabo.
6 ¶ Sextò † no. quatuor species probationum: per testes: confessiones: instrumenta: & euidentiam facti. & adde quintam per violentam præsumptionẽ. 32. quæst. 1. c. dicit Dominus. ¶ Et
7 not. tex. ꝙ † per instrumẽtum probatur violẽtia. alia autem delicta an per instrumẽta probentur. dic, vt in reg. semel malus. in mercu. & in l. sciant. C. de prob. & l. in senatus. ff. ad Turpil.
8 per Bar. ¶ Septimò no. † ꝙ interdictum vnde vi. datur cõtra spoliatorem mandantẽ, & ratum habentẽ. de quo hic in glos.
9 plenè. ¶ Octauò no. secundùm Abb. † ꝙ in causa appellationis irritatur processus propter ineptam accusationẽ: sicut in causa principali, vt in c. examinata. s. de iudi. & facit. j. de emptio. & vend. cap. cum dilecti. & quod ibi no. & dixi. ¶ Nonò no. ꝙ præsumendum non est pro sententia iudicis. nisi quatenus constet ex actis causæ. de quo. s. de renunci. c. in præsen-
10 tia. ¶ Decimò, & vltimò not. † ꝙ à sententia lata super possessorio appellatur. ¶ Venio ad oppositiones. dicitur hic, quòd ille intentauit interdictum vnde vi. Sed contra; quia hoc non colligitur ex verbis petitorij. dicit enim. [ꝙ ad hospitale spectabat: & ꝙ ipsa diutius possedisset.] & c. per quæ verba (cum latè pateant, & faciant mentionem de possessione) possunt referri ad interdictum vnde vi. quod vi aut clam. ad conditio-
11 nem ex can. reintegranda. ad officium iudicis. † ad conditionem ex l. cum quærebatur. C. vnde vi. quæ habet locum, cum quis occupat rem vacantem ad alium pertinentem: sicut videtur fuisse in casu huius c. si dicamus, quòd illis hospitalarijs propter prohibitionem nuncij non redeuntibus, episcopus reperit vacuam illam possessionem. probato verò, quòd episcopus possidebat ipsam ad præsens. & quòd hospitale in præteritum possedit: videtur sufficere. & si non quò ad interdictum vnde vi. saltem quò ad cõditionem ex l. cum quærebatur. vel condictione ex can. reintegranda. cum sub prædictis verbis generalibus includantur. hic aũt dr̃, cõtrariũ; quare malè. So dicit Ioan. And. quòd ille fuit coactus eligere actionem. & elegit interdictum vnde vi. minus consultè. & hoc potest facere semper iudex, cum ex narratione facta resultant plures species actionum, diuersum effectum habẽtium, vt hic erat, vt not. Innoc. supra de ord. cogni. c. cum dilectus. coactus enim elegit, & malè. ¶ Alij dicunt, ꝙ elegit voluntarius. Hosti. dicit, quod hæc dependent ab arbitrio iudicis. & remittit ad Decr. dilecti. supra de iudi. ¶ Ex his sequitur, ꝙ si fratres Hierosoli. simpliciter, & indistinctè dixissent, se esse eiectos per prohibitionem nuncij: & ipsam ecclesiam episcopum possidere: & hæc probata essent: debuisset pro eis ferri sententia. licèt enim fratres vt meticulosi perdidissent possessionem: tamen episcopus possessionem vacantem ingrediẽdo tenetur condictione ex l. cum quærebatur. C. vnde vi. & l. inuasor. eo. titu. & quod no. in l. j. §. interdictũ aũt. ff. vti pos. Et adde etiam, quod no. in l. 3. §. si quis autem. ff. de vi, & vi ar. ¶ Nocet igitur istis fratribus elegisse speciem actionis,
12 scilicet interdictum vnde vi. † Ille enim, qui deducit vnam actionem, & probat: in alia succumbit, vt hic fecerunt fratres. quod dic, vt dixi supra de iudi. in c. quia V. Iste autem nuncius, propter cuius prohibitionem, & metum ad possessionem non accedo (& sic amitto) si ipse, vel alter ingreditur: an teneatur interdicto unde ui, hic not. Innoc. ¶ Secundò oppo. & videtur, quòd ibi libellus debuerit reijci propter incertitudinem. petit enim hospitale cum possessionibus, & pertinentiis sine alia specificatione: vnde non videtur valere propter incertitudinem, vt l. ita fidei. ff. de iure fis. & ff. de rei vẽ. l. si in rem. So. primò glo. magna. quæ incipit. hoc ergo. soluit contrarium, distinguendo inter iudicium vniuersale: generale: & singulare. de quib. latè. s. de lib. ob. c. 2. & ff. de edẽ. l. j. & c. cõqrẽte. s. de of. or. Vel dic, vt dixi. s. qa illa, q̃ veniũt accessoriè ad rẽ principalẽ, possint deduci in libello incertè, vt s. c. grauis. s. e. & dixi in dicto. c. 2. de lib. ob. facit qđ no. Spe. in ti. de li. concep. § nũc dicẽdũ. versi. 25. ¶ Tertiò oppo. ille text. dicit, ꝙ isti fratres petebant se restitui ex eo, quòd diutius possederunt. & sic nitebantur ex possessione pterita. ¶ Sed cõ-
13 tra. † quia pterita possessio non infert necessariò de præsenti, cu de facili perdatur, vt l. si quis vi. §. differẽtia. ff. de acquir. pos. gl. quæ incipit. nũc quid. fatetur oppositionẽ, per not. in l. si ue possidetis. C. de prob. nisi circa dominiũ. psumit. n. si olim fuit dominus: ergo hodie. sed nõ ita in possessione. Ho. hic se-

quit opi.Hug.& Placet.dicētiū, ꝙ q olim possedit, ṗsumitur hodie possidere, nisi probetur contrariū, vt.ff.de acqui.pos.l. 3.§.in amittēda. quod dic plenè, vt in dicta l. siue possidetis. per Doc.& adde quod dicam.j.c.sæpe.¶Quartò opp. & vr, ꝙ licèt epus non spoliauerit:non mandauerit: vel ratum habuerit, cum debuerit condemnari ad restitutionē:postquam constabat de possessione præterita fratrum.quō ipse detinebat.3.q.1.c.reintegranda.& per totum. Item officio iudicis tenetur quilibet possessor ad restitutionem faciendam alteri, qui possedit,vt.j.de app.c.bonæ.& j.c.sæpe. ¶Sol. vt dixi.s. in prima opp.Imputet.n.sibi,q potuit alijs actionibus agere, & elegit interdictum,quod est merè personale,vt. ff. de vi,& vi armata.l.cum à te.& hoc sentit glo.magna. ¶ Quintò op. & videtur,ꝙ postquam probatum fuit:ꝙ nuncius prohibuit,
14 & epus ingressus fuit.sufficiat ad condemnationem epi. †.qa quod fecit familiaris: ṗsumitur de cōscientia domini factum esse. 1.q.4.c.quia ṗsulatus.& j.de testi.c.constitutis.Solu.dic, ꝙ qñ ex facto famuli immediatè res peruenit ad dñm, hēt lo cum contrarium.secus si non immediatè ex facto famuli: sed ex suo.quia iste epus acquisiuit per factum suū,non serui, vel famuli(puta ingrediendo possessionem vacantē.)& ita hic fecit Inno.& clarius per Bar.in l.j.§.familiæ.ff.de vi,& vi ar. & hoc etiam fecit gl.hic,dum dicit, ꝙ dñs rem vacantē inuenit. ¶Sextò opp.innuit iste text.ꝙ ille epus potuisset habere ratam spoliationem factā ab isto nūcio.Sed contra.quia quod noie meo nō est gestū,ratū hr̄e nō possum,vt l.3.§.si eo.ff.de neg.gest. Sol.dic vt no.Bar. in l.j.§.sed & si quis.ff.de vi,& vi
15 ar.¶Quæro post Inno. † qñ petitur ecclesia cum pertinētijs suis: quid veniat appellatione pertinentiarum. Rñ. ꝙ quædam sunt res,quib. à iure sunt ṗtinētiæ deputatæ: vel de consuetudine: vel statuto, vt in ecclesia, vel hospitali.Eo.n.ipso,ꝙ est ecclesia,est deputata dos:decima:iura parochialia.& ista (velut accessoria ipsi rei)ex iuris dispositione ṗtinentia appellātur,vt j.de deci.c.contingit. & c.cū in tua.vnde canonicus eo ipso,ꝙ est creatus canonicus,iura canonicis consueta consequitur.¶Sicut dicimus in contractu:ꝙ q̄dā sunt naturalia: quædā substantialia,vt no.in l.pacta cōuēta.ff. de cont.emp. Illa igitur accessoria iuris,sufficit,ꝙ generaliter exprimātur, vt dicimus in interdicto vnde vi. & petitione hæreditatis. in quibus multa veniunt non expressa: quæ sunt pertinentia, & accessoria ipsi rei,vt.ff.de vi,& vi arma.l.j.§.rectissimè.&.s. eodē.c.grauis.ff.de peti.hære.l.item veniunt.cum l.sequen. Vnde si peteret episcopatus cum pertinen. venirent oia episcopalia iura,temporalia,& spiritualia. ¶In casu ergo nostri. c.ista petitio[peto ecclesiam cum pertinentijs, & possessionibus.]ideo valet;quia dicta incertitudo refertur ad certum, scilicet ad iuris dispositionem. quę limitat, & declarat, quæ
16 debeant venire..†Et sententia incerta semper valet,si referatur ad certum,vt.C.de sen.quæ sine certa quantitate.l.1.& 2. & l.prætor.ff.de re iud.& l.si ita scripsero.ff.de condi. & demon.Si aūt à iure non sint ipsi rei,quæ petitur, aliquæ circūstantiæ deputatæ:vt castro. tunc dēt declarari,si aliquæ sunt sibi de consuetudine attributæ,sm̄ Inn. vnde non procederet ista petitio[peto omnia bona,quæ possides]nisi specificarentur possessiones per confines. quod est verum, si agatur rei ven.secus si petitione hæreditatis. aduertendum tamen, ꝙ quantuncunq; incerta petitio toleretur: tamē debet ante sententiam declarari.& hoc in iudicio seculari,vbi quandoq; admittitur incerta petitio,vt l.in actione.ff.de furtis.& l. 1. §. si cistam.ff.depositi. in vniuersali verò sufficit declaratio in executione.& tunc summaria fieri dēt sine libelli oblatione: vel litis contest.secundùm Inn.& Hosti.qui hoc no.hic &.s.de libelli obla.c.j.& quod not.in c.conquerente.de offi.ord.& j. de excef.præla.c.tanta.per Inno. vbi plenè de sententia gene
17 rali.& ad ea,quæ dixi,tendit glo.magna Inno.addendo.¶Secundò quæro.† si peto fundum, non facta mentione de seruitute sibi debita:an videar etiam petere seruitutem.videretur, quòd non,per prædicta.quia seruitus non potest dici accessorium iuris;quia facto hominis constituitur.& ideò glo.in l. rei appellatione.ff.de verbo.signifi.tenet,quòd non videar petere.& ibi no.Bart.an procedat talis petitio[peto omnes res, quas possides in tali villa.]vide in Specu.de acti.& peti. §. sequitur.ver.quid si peto.& per eundem in titu.de reli.do.§.1. & per Dy.& Iac.de Are.in l.j.§.qui nunciat.ff.de ope.no.nū. & j.de reli.do.c.cum vene.per Inno.

SVMMAE.

1 *Violentus,qui non est soluendo,ad restitutionem fructuum non compellitur.*
2 *Prædo tenetur ad restitutionem fructuum perceptorum.*
3 *Debitor ex causa delicti non tenetur satisfacere,si non potest.*

1 OLim vobis. † Violentus, qui non est soluendo, ad restitutionem fructuum nō compellitur. h.d. primò ponitur decisa querela.secundà prouisio,ibi[verū.] & pone casum ṗ Decr.& si necesse.de dona.inter virum & vxo. ¶Primò not.
2 †ꝙ prædo tenetur ad restitutionem fructuum perceptorum.
3 de quo.s.eo.c.grauis.¶Secundò not.†ꝙ debitor ex causa delicti non tenetur satisfacere,si non potest. & hoc est mirum, quare non incarceratur: cum debitor ex delicto non habeat beneficium cessionis,vt C.qui bo. ce. pos.l. pe.& de depo.c. grauis.qui tex.obstat huic.c. cum ibi mandet vinculis alligari,donec soluat.hic autem Papa mandat ipsum non cogi. hic fortè facit alia spoliatio contra eum facta.

SVMMAE.

1 *Quasi possessio reperitur in iuribus incorporalibus.*
2 *Quasi possessio rei incorporalis non acquiritur per patientiam modici temporis.*
3 *Excommunicatus post appellationem,licèt obediat excommunicatori,non per hoc renunciat appellationi,maximè si hoc protestetur.*
4 *Possessionem præteritam sufficit probari in interdicto vnde vi.*
5 *Quasi possessio iuris parochialis,quam quis habet in populo, qualiter perdatur.*
6 *Possessio rerum corporalium facilius perditur,quàm incorporalium.*
7 *Clericus simplex an possit acquirere quasi possessionem excommunicandi,& absoluendi.*

OLim inter se. Per excōicationem obseruatam aliquib. diobus non acquiritur in obseruantes iuris parochialis possessio.h.d.prima pars ponit factum,& processum.secū
1 da diffinit,ibi[nos attendentes.] ¶Primò not.†ꝙ in iuribus incorporalibus est dare quasi possessionem.quæ quasi possessio qualiter acquiratur, & qualiter perdatur, bene tangitur hic per Inno.& s.eod.c.in literis.vbi plenius. ¶Secundò no.
2 †ꝙ per patientiam modici tpis nō acquiratur quasi possessio rei incorporalis:licèt alibi dicat l. ꝙ patientia hr̄ loco traditionis,& loco possessionis,vt l.quoties.ff.de serui.Sed ibi loqtur in actu vniformi:hic verò distormi,& non necessariò inferente animum patientis ad quasi possessionem quærendam, vt dixi in simili.s.eod.c.ex parte. ¶Et colligunt per hoc Ab.
3 Innoc.Host.& Pe. † quòd licèt excommunicatus post appellationem obediat excommunicatori:non renunciat appellationi,& maximè,si hoc protestetur.¶Tertiò no.tex.ibi[vel
4 prius etiam habuisset.] &c. †ꝙ in interdicto vnde vi sufficit probare possessionem præteritam.quo probato tēpore spoliationis ipsum spoliatus præsumitur habuisse. remittit Ioan. And.ad no.supra c.cum ad sedē.in 3.gloss. ¶Oppo. eoipso, quòd subditi huius abbatis paruerunt sententiæ episcopi: videntur ipsum abbatem possessione priuare, quam in seipsis ipsius

ipsius abbatis nomine possidebãt, vt ff. de acqui. pos. l. possideri. §. q si seruus. So. verum est, quòd colonus, vel alius nomine meo possidens (si alteri tradat possessionem, vel expellitur) me priuat, vt ibi. sed isti parochiani non possidebant ius parochiale. sed abbas possidebat in eos. vnde factum ipsorum nõ possit abbatem possessione priuare. & licèt ipsi nõ possent sibi præiudicare, alteri, quàm abbati, in obediẽtiam exhibendo: abbati tamẽ ignoranti non præiudicaret factum ipsorum. vnde si episcopus hic egisset contra populum, obtinuisset. abbas tamen posset appellare, sm̃ Host. ¶ Quærit er
5 go hic Inn. † qualiter quasi possessio iuris parochialis (quã quis habet in certo populo) perdatur. dicit Inno. quòd quãdoque neque possessor dicti iuris, nec subditi parent sententiis excommunicationum, vel alius illis acquirere intendentis. & tunc nunquam ille talis quærit quasi possessionem, excommunicando, vel sententiando: sed tãtummodo labia sua mouet. nam etiam, si per vias aliquas paruisset populus: non esset quæsita quasi poss. hic. multò minus, si nunquam paruit. ¶ Quandoque verò populus paret, siue obtemperat sententijs illius acquirere intendentis. & tunc subdistingue. nam aut episcopus scit alium episcopum populum suum excommunicare: absoluere: & sibi à subditis obediri, & patiatur: (quia fortè non audet punire obedientes illi.) & perdit possessionem, quia est meticulosus, & pusillanimus. ideò possessionem deseruisse videtur, & in alium transtulisse. ff. si ser. ven. l. si forte. §. 1. & l. si ego. §. 1. ff. de publi. ¶ Quandoq; episcopus, qui est in quasi possessione, nõ patitur, quòd subditi illi tali obediant (quia punit ipsos spiritualiter, excommunicando, & temporaliter bona ipsorum occupado: vel ipsos mulctando, vel capiendo, siue aliter procedendo) & tunc per obedientiam alteri exhibitam non priuatur quasi possessione. talis enim non videtur habere animum perdẽdi possessionem, quæ sine animo non perditur, vt l. licèt. de acquir. pos. ¶ Hic posses instare, & dicere. non videtur illud dictum verum, quòd semper sic possit propria auctoritate resistere. sicut enim de re corporali si quis spoliatur, non licet recuperare, nisi incontinenti, vt l. 3. §. cum igitur. ff. de vi, & vi ar. Ita à simili videtur, quòd istos subditos alteri obedientes possint incontineti punire, & mulctare, & non ex interuallo. ¶ Solu. dicit subtiliter Inn. q aliud in rebus incorporalib. & aliud in
6 reb. corporalib: † possessionẽ enim rei corporalis perdit qs quantuncunque pugnet: excommunicet vel procedat. sed incorporalia tenacius inhærent ossibus, & difficilius perduntur. ex quo sequitur, quòd facilius retinentur. ff. pro soc. l. 3. & quod ibi not. & ff. de pecul. l. quod ergo. & de transla. c. inter corporalia. Item cũ prolatio sententiæ nõ sit actus agẽs in corpus per tactum, magis conuenit retentioni incorporalium, quæ non subiacent tactui, quàm corporalium, quæ tangi possunt, vt Insti. de rebus corporalibus. in princ. & l. quarundam. ff. de acqu pos. ¶ Secundò quæro. pone, quòd episcopus faciendo subditos alteri obedire per modum prædictum perdit possessionẽ: sed tamen postea excommunicat, & alia spiritualia exercet. & similiter ille, qui quæsiuit. Quæritur ergo, cuius facta præualeãt. Inno. no. hic, & remittit ad
7 no. s̃. c. in literis. ¶ Tertiò quærit, † an simplex clericus, possit acquirere quasi possessionem excommunicandi, & absoluendi. & quòd non possit efficaciter, arguit, & finaliter concludit, quòd possit. s̃. de fo. compe. c. cum contingat. vbi est hoc expressum, secundùm Ioan. An. facit quod ipse no. j̃. de relig. do. c. cum dilectus. & hoc latius in nouella.

S V M M AE.

1 *Spoliatus restitutionem potest petere ab illo, qui rem scienter à spoliatore recepit.*
2 *Possessor defenditur in possessione, etiam si non probèt dominium.*
3 *Possessorio agere vtilius est, quàm petitorio.*
4 *Retinere, & inuadere rem alienam non multum differunt, quò ad periculum animæ.*
5 *Statutum puniens inuasorem, non includit detinentem rem inuasam.*
6 *Remedia introducta à iure ad recuperandum possessionem.*

1 SÆpe contingit † Spoliatus restitutionem petit ab illo, qui rem scienter à spoliatore recepit. hoc dicit. primò ponit factum corrigendum. scdò corrigit ibi. [vnde.] ¶ Primò no. prouisionem huius Decre. quæ videtur noua, cum scilicet quis recepit rem à spoliatore scienter. de iure enim ciuili iste, qui sic recepit, non tenetur interdicto, cum non spoliauerit: nec mandauerit spoliari: nec ratam habuit spoliationẽ. Non enim alij, quàm prædicti, tenentur. vt s̃. eod. c. cum ad sedẽ. & ff. de vi, & vi. ar. l. cum à te. de benignitate autem canonica prouidetur per hanc Decre. vt ille, qui scienter rem recepit à spoliatore, teneatur. ¶ Secundò not. quòd ma
2 gnum est commodum possessionis. † quia possessor in ea defenditur, etiam si non possit probare dominium, vt Insti. de interdic. §. commodum. ff. vti pos. l. 1. & l. seq. & l. si. C. de rei
3 ven. ¶ Tertiò no. † quòd vtilius est agere possessorio, quàm petitorio. quia facilius probatur possessio, quàm dominiũ: & hoc est consilium Iurisconsulti. vt semper actor videat, si potest, aliquo iudicio possessorio experiri, vt l. is, qui destinauit. ff. de rei ven. ¶ Quartò no. quòd ille, qui scienter rem recipit à ductore, tenetur iudicio possessorio, sicut spoliator. fa
4 cit. s̃. de iudi. c. quia. ¶ Quintò no. † quòd quò ad periculũ animæ non multum interest, seu differt retinere, an inuadere rem alienam. Et aduerte, quia tex. dicit, quò ad periculum animæ: secus fortè quò ad pœnam constitutionis. puta dicit constitutio. qui scienter consanguineam in vxorem duxerit, sit excommunicatus. si enim à principio ignorauit, & postea sciuerit, & cohabitauerit, non est excommunicatus, vt est gl. no. in c. 1. de affi. & consan. in cle. Vnde statutũ puniẽs inuasorem, non includit detinentẽ rẽ inuasam, vt l. quid ergo. in prin. ff. de his, qui no. infa. ¶ Oppo. & videtur, quòd ista
5 Dec. sit superflua. † multa enim remedia introducta sunt à iure ad recuperandum possessionem, & multæ quæstiones factæ, siue agatur contra illum, qui occupauit, siue contra illũ, ad quem res occupata peruenit. proditum est enim interdictum vnde vi. Item officium iudicis. Item condictio ex cau. reintegranda. 3. q. 1. Item actio quod metus causa. cõtra quẽlibet detentorem, vt in iuribus alle. in j. glo. Item condictio indebiti, vt l. indebiti. §. si nũmi. ff. de condi. inde. Item condictio ex multis le. C. vnde vi. l. si quis in tantam. l. meminerint. l. cum quærebatur. & l. si coloni. C. de agri. & censi. omnes enim istæ leges prouident veteri possessori, qui cecidit. in possessione ergo ista prouisio inanis, & superflua. ¶ Sol. quælibet constitutio prouidet in diuerso casu, & vna per alteram non est superflua. quod vt intelligas, ita dicas. ¶ Quandoque possessor spoliatur violenter. & est prouisum per interdictũ vnde vi. contra spoliatorẽ: contra mandantẽ: & contra ratũ habentẽ, vt s̃. e. c. cum ad se. & in toto titulo. ff. de vi, & vi ar. & per illum titu. tẽmeritas inuasoris videbatur modicum puniri. ad interdictum addita est pęna l. si quis in tantam. C. vnde vi. quæ acrius punit inuasorem. quod dic, vt ibi. contra alium autẽ, ad quẽ res inuasa peruenit, non erat prouisum per ius ciuile: imò contrarium dicebamus, per l̃. cum à te. ff. de vi & vi ar. Sed per ius canonicum prouidetur, vt hic. ¶ Quandoque quis non expellitur. sed p metum sua possessione priuatur. & habet locum actio quod metus ca. contra metum inferẽtẽ, & contra quẽlibet possessorẽ, vt l. si cum exceptione. §. aliquando. ff. quod me. cau. quandoq; quis priuatur sua possessione minus iustè p iudicẽ: & habet locum condictio l. meminerint. C. vñ vi. & c. conquerẽte. s̃. eod. habet ẽt locũ c. bonę. de app. quandoq; possessor non priuatur possessione vi, vel metu: sed sua spõte, qui in alterum transfert, & ex causa, quæ non subest. & habet locum l. indebiti. §. sed si nũmi. ff. de

ff.de condi.inde. & quod ibi not. ¶ Quandoque non trado possessionem taliter, quòd à me abdicem ipsam possessionẽ: sed locato, vel precario concedo, qui postea interuertit possessionem. & habet locum cõtra talem condictio l.nõ ab re. C.vnde vi.¶ Quandoq; quis no habet possessionem : sed dominium rei.& possessio est vacãs,& ab alio occupatur.& habet locum condictio l.cum quærebatur.C.vnde vi.¶ Quandoq; verò priuatur quis sua possessione : sed per factum inuasorum vsus & commoditas suæ possessionis minuitur : & habet locum cap.j̃.proxi. ¶ Quandoq; non habet quis possessionem,sed detentionẽ,& ab illo expellitur,vel furto subtrahitur : siue alio casu illa detentione priuatur: & habet locum quod leg.& not.in l.& ideo.§.Neratius.ff. de condi.fur. & l.manifestissimi. C. de fur.& l.non tantum. §. 1.ff.de peti. here.& vide quod not.Barto.in l. rem quæ nobis.ff.de acqui. possessio.¶ Quandoq; quis non priuatur possessione,sed turbatur:& tunc possessor habet interdictum vti possi.¶ Quandoq; non possidet : sed detinet, & turbatur.& habet locum edictum,ne vis fiat ei. ¶ Et prædicta,quæ dicta sunt de possessione recuperanda prædictis remediis,habent locũ, quãdo res peruenit ad alium cum vitio . Si autem sine vitio bona fide peruenit:tunc,dicit Innocen. quòd si vnus bona fide rem aliquã possidebat . & alius secundò occupet bona fide: si constiterit priorem possessorem iustè possessionem amisisse : dabitur ei actio contra secundum. & fiet sibi restitutio, etiam non probata spoliatione,vt l.si coloni. C.de agri.& cẽ. lib. 11.& in Auth.de mã.princ.§. quòd si delinquentes. & §. non permittas.colla . 3.& 3.quæstio. 1.cap.reintegranda.pro quo dicto facit,quod leg.& not.in l.inciuile.C.de fur. contra Inno.tamen fortiter facit l.siue autem.§. duobus.ff.de publicia.obstat etiam cap.cum venerabilis. in fi.infra de excep.& si dictum sit verũ, quòd probatio antiquæ possessionis, & veteris possessionis auocet possessionem à secundo possessore bonæ fidei:totus titulus de rei vendi.C. & ff.& omnia iura, quæ loquuntur de probatione dominij, essent frustra posita, si solùm sufficeret probatio possessionis antiquæ. & similiter remedium publicianæ introductum in subsidium rei vendi. esset frustratorium . dictum ergo suum posset intelligi in rebus ecclesiasticis,per d.cap. reintegranda. & dic per Ioan.3. quæstio. 1.in summa.& in d. cap. reintegranda. & cap.nullus episcoporum . per quæ iura videtur, quòd beneficium huius constitutionis non fuit multum necessarium: voluit tamẽ declarare concilium, quòd ius ciuile in contrarium non obstaret:cui fortè multi iudices ecclesiastici insistebant, secũdùm Hostien. ¶ Ex prædictis ergo patet , quòd pro recuperanda possessione ius canonicum, & ciuile multum variè prouiderunt.& in diuersis casibus,vt ex prædictis apparet:quos si aliquis vellet prosequi,& declarare.quælibet ex prædictis constitutionibus esset vna lectio, de quorũ natura hic tangit aliqualiter do.Ioã.de Ligna.non perfectè; quia esset nimis longum.vt dixi.

S V M M AE.

1 *Restitutio si mãdatur fieri sub certo modo , necesse est illi mõ parere.*
2 *Homines propter guerras grauiter affliguntur.*
3 *Excommunicatus debet absolui, si stat per illum, qui tenetur recipere,quominus recipiat.*
4 *Delegatus debet seruare formam mandati non solùm in facto , sed ẽt in modo.*
5 *Possessorium potest intentari pro pensionibus, & affictibus.*
6 *Casus,in quo non spoliatus restituitur.*
7 *Absolutio contra formam mandati est ipso iure nulla.*
8 *Restitutio debet esse eiusdem modi , & formæ , cuius erat ante spoliationem.*
9 *Possessio non potest dici libera , ex qua potest quis expelli pro libito tertij .*

1 PIsanis ac- † Si mandatur restitutionẽ fieri, & sub certo modo: necessariũ est non solùm in facto , sed in modo parere:aliter non valet , quod agitur.h. d. Et prima pars ponit querelam episcopi Lucani.Secunda expressè eam diffinit , ibi[por ro.[Host.dicit, quòd Decre.continet commissionem:& pro cessum iniustum:& appellationem: primi mandati interpre-
2 tationem:& iniusti processus retractationẽ. ¶ Primò not.† q̃ propter guerras homines grauiter affliguntur.vnde dicit lex, q̃ belli calamitas , hoc pacis lenitas sopiret , vt in l.vnica. in prin.de cadu.tol.Quare autem sunt bella.dic,vt le.& no.j̃.de re iudi.c.apostolicæ.lib.6.¶ Secundò not.formam mandati, cum sententia censuræ petitur relaxari . Si enim constat de offensa,debet ipsam præcedere satisfactio. Si autem de ipsa est dubium , debet ipsam præcedere iuratoria cautio . quod dic,vt in cap.per tuas.infra de senten.excommu.& in cap.ex
3 parte.de re iudi.¶ Tertiò not.† quòd si stat per illum,qui tenetur recipere , quominus recipiat quod sibi debetur : debet excõmunicatus absolui.facit in simili l.acceptam.C.de usur. & l.qui decem.ff. de solu. ¶ Quartò not. quòd ille , in cuius fauorem est lata sententia censuræ,potest se opponere, ne relaxetur.sic etiam iudex.vt infra de senten.excom.cap. vene-
4 rabilibus. lib. 6.&c. ¶ Quintò no.† quòd nõ solùm in facto, sed etiam in modo debet delegatus seruare formam mandati.omissio enim modi, & formæ vitiat dispositionem , vt hic. & l.q Romæ.§.Flauius Hermes.ff.de ver.ob.ita ẽt dicimus in interpretatione . quòd non sufficit facere mentionem facti: sed de mõ causæ,& facti.vt.s̃.de rescrip.c. dilectus filius ab-
5 bas.&.j̃.de sen.excõ.c.vniuersitatis.in fi.¶ Sextò no.† quòd pensionibus,& affictibus intentatur possessorium.est ergo in quasi possess.quia aliter non daretur.vt s̃.eo.c.ex parte. & cõcor.s̃.de elec.c.querelam.licèt Cyn.no.contrarium in l.si cer
6 tis annis.C.de pac.¶ Septimò not.† casum mirabilem. quòd ille, qui non est spoliatus, restituitur.non enim castris fuerat spoliatus episcopus.quia non possederat dicta castra: nec pẽsionibus;quia sibi soluebantur,vt prius.& tamen tex.condẽnat Pisanos ad relaxationem possessionis castrorum,ad episcopum non spectantium.quæ sit ratio.j̃.tangam. ¶ Octauò no.hic Abb.quòd licèt non valuerit processus iudicis. valuit tamen confessio facta coram illo . Nam ex illa confessione mouetur hic Papa.facere cle.& ibi dixi in c.cõstitutionẽ.in fi. de elect. & quod dixi supra de iudi. in cap. at si clerici. in 3.
7 quæstio.¶ Nonò no. † quòd absolutio contra formam mandati est ipso iure nulla:multò magis excommunicatio.& hoc est verum,si forma est præmissa ab homine: secus si à iure. Si enim omittatur forma à iure: nihilominus tenet excommunicatio,& absolutio.11.q.3.c.1.& 1.q.1.c.vt euidẽter.¶ De-
8 cimò no.† quòd restitutio debet esse eiusdẽ modi, & formæ, cuius erat ante spoliationem.vt si erat libera,libera fiat restitutio.si conditionata,eodem modo.concor.l.1.§. qui autem. ff.de vi & vi ar. ¶ Nunquid autem spoliator , vel qui tenetur restituere possessionem, aliqua ratione potest retinere ius, quod tertio competit(puta ius vsusfructus:seruitutis, vel vectigalis.)dic,vt no.in l.indebiti. §.fi.ff.de cõd.inde. vbi est gl.
9 singularis.¶ Vndecimò no. † quòd non põt dici libera possessio, ex qua potest quis expelli pro libito voluntatis tertij. paria sunt ergo aliquid esse in potentia,vel actu.& eadem ad effectum produci. quia inspicitur, quod euenire potest contra delinquẽtẽ,vt no.in l.diuortio. C.de nego.gestis.¶ Duodecimò no.quòd si quis mandatur restitui in eum statum, in quo erat tempore motæ litis(licèt non reperiatur ille spoliatus) si tamen reperitur restitutus in modo possidendi , restituendus est ad plenum &c. ¶ Tertiodecimò no. quòd si per turbationẽ, vel spoliationẽ possessoris læditur ille, qui habet aliquod ius in re:potest etiam ille talis agere: vt possess. illius relaxetur : licèt ergo expulso domino, non videatur expulsus vsufructuarius : vel alius fortè , q̃ habet vtile dominiũ:sic

nec

nec econtra, si hoc nō intendit ille, qui spoliat, vt no. in l. si qs in tantam. C. vnde vi. tamen propter coniunctionem, si expulsione vnius alterius possessio læditur, agere potest, vt hic. quod est valde not. ¶ Cadit enim circa eandem rem multiplex possessio diuersis respectibus, vt hic patet. & plenè no. Bar. in l. 3. §. ex cōtrario. ff. de acqui. pos. ¶ Si ergo vnius possessio diminuitur per molestationem, vel priuationem alterius, agere potest, vt hic. sicut, quando per naturalem iniustā turbatur ciuilis alterius possessio, agi potest, vt no. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acqui. pos. In quo autem consistat ista turbatio, seu molestatio in casu nostri c. declarant hic Doct. quia possidētibus Lucanis dicta castra, Lucanus liberius percipiebat dictas pensiones, & affictus, quàm modò possidentibus Pisanis. Item potuisset facilius compellere Lucanos, si turbassent eum, quàm modò Pisanos. Item propter guerram modò facit maiores sumptus, inmittendo nuncios armatos ad recolligendos affictus, quàm prius, dum Lucani possidebant. meritò ergo mandat Papa dicta castra relaxari. cum ex eorum occupatione læditur. & verosimiliter lædi potest ecclesia Lucana. ¶ Sed contra opponitur, & videtur, quòd possidentibus Lucanis, eodē modo potuisset priuari episcopus perceptione pensionis. & similiter erat in eorum potestate admittere, quando vellent. Item ex ista ratione sequitur, quòd Lucani propter prædictos affictus non potuissent prædicta castra vendere: vel in alium potentiorē transferre, contradicente ecclesia Lucana. & ista videtur iniqua, propter affictus, & pensionis perceptionem, ita proprietarium rei arctare. Ex ista enim ratione etiam contra iustos dominos posset ille, cui debetur pensio, vel affictus, petere relaxari, vt securius percipiat. ¶ So. dicit Inn. æqua videtur ista prouisio contra occupatores, & contra tyrannos. vt ipsis occupātibus ciuitates, & castra (vbi debetur pēsio, vel affictus) possit peti, vt debeant relaxare. Item etiam videtur æqua, vt dominus talium locorum non possit alienare in potentiorē, à quo non ita commodè, vt ab ipso, pensio percipi possit. ar. opti. j. de deci. c. in aliquib. vbi mandatur dominis: vt locent prædia, ex quibus debent decimas, personis, à quibus exigi valeāt. ¶ Et prædicta deducit Inn. in argumētū. ꝙ sicut nō est licitum noua ædificia ædificare ad æmulationem alterius vel iniuriam, vt ff. de ope. pu. l. opus. Ita nec est licitum vetera incastellare, vt C. de ædifi. priua. l. 3. & C. de fun. limitosis, pascuis, & paludibus. l. 1. 2. & 3. & de his, qui no. infa. l. athletæ. & idem in quocunque alio: quàm episcopo, ibidem reddi tus habēte: nec est actio popularis: sed agit quisquis pro euitanda diminutione sui patrimonij.

De dolo. & contumacia.

a Ontinuatur hæc rubrica a ad præcedentia hoc ordine. vidimus. s. de spoliatis, & eiectis aduersariorū potētia. videamus de fatigatis in iudicio dolo aduersariorum, & contumacia. hr̄ de materia. 3. q. 9. & 3. q. 5. & 5. q. 2. & 3. per totum. 11. q. 3. & repetitur in 6. & Cle. ¶ Et habet ista rubrica duas partes, prima tractat de dolo. de quo habetur in pluribus partib. huius volumi. alia tractat de contumacia. de qua similiter habetur in multis locis in isto lib. vt hic no. Io. An.

ADDITIO.

a ¶ Continuatur hæc rub. De cōtinuatione istius rub. pulchrè, & ad longū vide infra in repe. c. finem litibus. eo. ti.

SVMMAE.

1 *Dolus, vel potentia contumacis, si impedit missionem in possessionem, qualiter subueniendum est parti.*

2 *Iuris dispositione qui est in possessione, per lapsum temporis ipsam perdit: & acquiritur ei, cui debet fieri, traditio corporalis.*

3 *Oblatio cautionis impedit annualem præscriptionem.*

4 *Rigor iuris, & districtio in rebus, & personis ecclesiasticis non debet vsquequaque seruari.*

5 *Contumacia rei si non lædit iustitiam partis, parcitur contumaci quò ad præbendum sibi audientiam.*

6 *Constitutio l. si quis in tantam. C. vnde vi. an habeat locum de iure canonico.*

7 *Iudex ecclesiasticus an possit mulctare.*

AD hæc. Reus, qui mittendum in possessionem ad mādatum iudicis nō admisit, non mulctabitur de canonica æquitate, si. j. annum caueat stare iuri. h. d. communis diuisio. secunda ibi [ad quod.] ¶ Primò no. † ꝙ quandoque dolus, vel potētia contumacis impedit immissionē in possessionē. & tunc iura subueniunt: vt perinde habeatur, ac si nactus esset, vt est tex. no. in l. quamuis. ff. de bo. aut. iudic. pos. & j. eo. c. contingit. non enim delinquendo facit quis meliorem suam conditionem. nec debet esse melioris conditionis contumax, q̄ obediēs, vt in c. 1. de postu. & in d. c. contingit. j. eo. ¶ Secundò no. quòd † iuris dispōne ille, qui est in possessione, per lapsum temporis ipsam perdit, & acquiritur ei, cui debet fieri traditio corporalis. & est iste casus satis singularis contra cōmunes regulas, quæ volunt, quòd possessio sine actu corporeo non quæratur: & sine animo non perdatur, vt in l. licèt. C. de acqui. pos. & l. 3. §. in amittenda. ff. eo. titu. & hoc totum facit iuris dispositio in odium contumacis, & c. ¶ Tertiò no. † quòd oblatio cautionis impedit præscriptionem annualē. de quo. s. de of. or. c. pastoralis. ¶ Quartò no. † ꝙ rigor, & iuris districtio in rebus, & personis eccle. non debet vsquequaque obseruari. facit. s. de iudic. in c. dilecti. & hic in glo. pe. ¶ Quintò no. † ꝙ cū cōtumacia rei nō lędit iusticiam, parcitur contumaci quò ad præbendum sibi audientiā: siue mulctam. quantuncunq; enim ius partis non efficiatur deterius, admittitur purgatio contumaciæ, siue moræ, vt l. si post tres. ff. si quis cau. & l. fi. ff. si quis in ius vo. nō ie. ¶ Primò quæro. pone, quòd reus cōparuit, & meruit tenutam, reuocatur cautione oblata secundùm formā huius. c. deinde iterum se absentat. & in fine anni iterū venit, & cautionē offert: nunquid iterum possessionē recuperabit. potest dici, ꝙ non: imò secūdò adiudicabitur possessio actori, saluo iure proprietatis ipsi reo. vel saltē cessabit restitutio: donec causa incipiet habere legitimum progressum, ar. j. c. proxi. & c. finē litibus. de hoc in Spec. de secundo decreto. §. iā de effectu. in fi. & ibi in additionibus. facit Aut. qui semel. quomodo, & quando iudex.
6 ¶ Secundò quæritur, nunquid rigor illius constitutionis si quis in tantam. C. vn̄ vi. habeat locum de iure canonico. dicit glo. ꝙ sic, in rebus priuatorum. quod est verum: nisi fortè rē suam (quam occupat) per iudicē consequi non possit, secū dùm Io. qui hoc no. 1. dist. c. ius gētium. in fi. 1. glo. & hoc est verum, si violētia infertur à maiore. 25. an. Si autē infertur à minore: vel muliere. dic, vt in d. l. si quis in tantam. ¶ In rebus verò, vel ecclesiasticis personis, an habeat locum dictę constitutionis pœna. glo. hic videtur sentire, ꝙ non, & alle. in contrariū. 16. q. c. placuit. & vltima solummodo placet Phi. de quo dic, vt j. de succes. abintest. c. pe. in pe. gl. facit quod no. de or. cog. c. 2. in 3. gloss. & j. de reg. iur. c. delictū. lib. 6. & j. vt lite penden. c. eccle. il primo. super vlti. gl. ¶ Tertiò quæ
7 ro, † an iudex ecclesiasticus possit mulctare. tex. uidetur dicere, quòd non. Ioan. And. remittit ad no. j. de pœnis. c. licèt. & 93. distin. c. vl. & de differentijs inter pœnam, & mulctam vide in Spec. de sen. prola. §. 2. ver. est & quarta. & ver. seq. & de mulcta ponit Hosti. specialem reg. in summa de senten. & re iudi. & C. de modo mul. in fin. & l. 1. ff. si quis ius di. non obten.

Reus

SVMMAE.

1 *Reus condemnatur in expensis, quas propter eius contumaciam, vel dolosam exceptionem actorem fecisse constabit.*
2 *Missio in possessionem propter contumaciam habet locum etiam inter religiosos.*
3 *Iudex potest facere sequestrari rem, in quam propter contumaciam debet fieri missio.*
4 *Iudex potest aliam pœnam imponere cõtumaci circa rem ipsam, quæ petitur, quàm sit imposita à iure.*
5 *Secundæ literæ vt reuocent priores, quid in eis requiratur.*

1 EX literis. † Reus condemnatur ad expensas, quas propter eius contumaciam, vel dolosam exceptionem actorem fecisse cõstabit. h. d. vel aliter. Per secundas literas non facientes mentionem de primis primę literæ nõ reuocantur. & secundùm istum modum summandi nõ facit ad titulum. vel aliter. Propter contumaciã rei potest res, quæ petitur. sequestrari: sed in hoc est opi. Et ideo prima lectura est magis cõmunis. cõ-
2 munis diuisio. & secũda ibi [verùm.] ¶Primò no. ꝙ † immissio in possessionẽ propter contumaciam habet locum etiã
3 inter religiosos. ¶Secundò no. † ꝙ propter contumaciam potest iudex rem, in qua debet fieri missio, sequestrari facere. & tunc dicitur mitius agi ex eo, quòd per sequestrum nõ pditur possessio, si hoc est actum. de quo dic. s. de iudi. c. examinata. Vel dic, quòd istud, mitius, non concernit contumaces, sed concernit monachos, quasi magis faueatur eis sequestrando, quàm in possessionem mittendo. quia per sequestrationem canonici perdunt possessionem: nec recuperant, etiã infra annum, cautione oblata. secus est, si fieret missio: quia tunc recuperarent infra annum, comparendo, vt. s. vt lite nõ contesta. cap. quoniam frequenter. §. in aliis. & de isto sequestro dic plenè, vt in reg. locupletari. lib. 6. in mercu. ¶Tertiò
4 ex hoc etiam not. † quòd iudex potest aliam pœnam imponere contumaci circa rem ipsam, quæ petitur, quàm sit imposita à iure communi. Nam de iure communi contra cõtumacem est proditũ remedium missionis, vt in d. §. in aliis. & tamen iudex adhibet remedium sequestrationis, vt hic. & hoc facit ad no. per Innocen. in c. cum dilecto. j. de ver. significa.
5 ¶Quartò no. † quòd secundæ literæ (vt reuocent priores) requiritur, quòd de ipsis faciant expressam mentionem, nõ generaliter, & indiffinitè: quia speciale prius non tollitur per generale posterius, vt in c. pastoralis. s. de rescrip. & ex taciturnitate exprimendorum, vt nominum, & diœcesis, pręsumitur dolus. ¶Quintò no. quòd qui succumbit in causa, condemnatur in expensis. de quo. j. eod. c. finem litibus. ¶Oppo. hic. ꝙ petebatur ecclesia. quòd iudex potuisset mittere in possessionẽ propter contumaciam. Sed contra de c. eum qui. de eo qui mit. in pos. lib. 6. Sol. breuiter ibi loquitur, cum agitur de ecclesia in titulum: hic in proprietatem. ¶Secundò oppo. de c. per tuam. j. de simo. vbi durius agitur cum religiosis. ¶So. ibi cum agitur ratione criminis. hic ratione contumaciæ. facit quod no. s. de iudi. c. cum non ab homine. ¶Quæro post Ioan. de Ligna. nunquid missus potest infra annum petere, vt contumax cogatur comparere, & recuperare rem suam. Archi. quòd non. j. de eo, qui mit. in pos. lib. 6. c. 1. ¶Contrariũ tamen videtur, cum quilibet possit renũciare iuri suo. de reg. cap. ad apostolicam. ¶Secundò quæritur. iudex potest simul facere commissionem, & in expensis condemnare, per no. in cap. cum venisset. infra ti. 1. in secunda glo. Illa tamen litera non ob. quia nedum condemnat: imò etiam taxauerat, antequam constaret de eis: videtur ergo fieri posse, ex quò cõstat de contumacia. j. eod. c. cũ dilecti. alias quæstiones hic vide per eum.

SVMMAE.

1 *Actor si est contumax, reo instante, diffinitiua potest ferri sententia.*
2 *Citatus ad causam debet dimittere procuratorem.*
3 *Procurator debet citari, si principalis non reperitur.*
4 *Semel veniens ad iudicium: si postea non reperitur, præsumitur latitare.*

1 CAusam. † Si actor est contumax, reo instante, diffinitiua sñia ferri pòt. h. d. ¶In prima ponitur decisa rei petitio. In secũda ipsius papalis exauditio. secũda ibi [ceterum.] Primò not.
2 † quòd postquam quis citatus est ad causam, debet dimittere procuratorem. de quo dic vt l. 1. ff. de li. agno. & infra de eo, q
3 mit. in pos. c. fi. ¶Secundò not. † ꝙ debet procurator citari, si principalis non reperitur. ¶Tertiò no. quòd hic sufficit citatio ad domum. & per talẽ citationem potest procedi ad sen-
4 tentiam diffinitiuam, vt hic. & hoc est ideo, † quia semel fuit in iudicio. vnde si postea non reperitur, præsumitur latitare, vt no. Inno. in d. c. fina. de eo qui mit. in pos. ¶Si autem quis nunquam fuit in iudicio: an sufficiat ad domum, ad hoc vt possit cõtra eum procedi, tanquam contra contumacem. dic quòd sic in l. scire oportet. in §. oportet. ff. de excu. tu. vbi tex. dicit alternatiuè [ad faciẽ, vel ad domum.] ergo sufficit alterum, vt l. si hæredi plures. ff. de condi. insti. Sed in l. 4. §. ait ptor. ff. de dam. infec. dicit idem Dy. quòd ita demum sufficit citatio ad domum, si nõ potest haberi copia personæ. & hoc sentit glo. hic, & clarius Innocen. j. de eo, qui mit. in pos. c. fi. ¶Opponit glo. in c. infra prox. vbi demum post litis contest. fertur sententia diffinitiua: hic autem non fuit lis cõtest. & tamen proceditur ad diffinitiuam, quare malè. Sol. dic vt in gl. magna hic. & plenius in Spec. de contu. §. 2.

SVMMAE.

1 *Litis contestatio fit etiam per indirectam responsionem super re deducta in iudicium.*
2 *Appellans frustratoriè potest iterum citari ad malitiam conuincendam.*
3 *Sententia diffinitiua ferri potest post litem contestatam, si liquet de causa.*

PRout vobis. Si reus post lit. contest. est contumax: si aliàs liquet de causa, fertur diffinitiua sententia. si non liquet, actor in veram possessionem inducitur. h. d. communis diuisio. secunda ibi [ideoq;.] ¶Primò no. quòd contumax dicitur, etiam si postea comparet, & præstet iuratoriam cautionem. de qua in Aut. & qui iurat. C. de bo. auct. iudi. pos. & supra vt lite non contesta. c. quoniam frequenter. §. in aliis.
1 ¶Secundò no. hic Lau. † quòd per indirectam responsionem super re deducta in iudicium, sit lis contesta. & aduerte, qa hic videtur colligi, quòd per exceptionẽ præscriptionis obiectam fit litis contesta. cuius contrarium est veritas. de quo in c. 2. j. de lit. contesta. lib. 6. & hic per Innocen. Hosti. & Abb.
2 ¶Tertiò no. † quòd appellans frustratoriè iterum citatur ad malitiam conuincendam: non autem de necessitate, vt infra eo. c. 1. lib. 6. de quo in c. vnico. eod. titu. in cle. ¶Quartò not.
3 † quòd post lit. contesta. fertur diffinitiua sententia, si liquet de causa. de quo hic plenè in glo. magna. & plenius in Spe. in ti. de contuma. §. sequitur. cui adde quod habes. j. eod. c. veritatis. &c.

SVMMAE.

1 *Reus fundata intentione actoris, si peremptoriam obijcit: & acceptis induciis deficit in probando, punitur in expensis.*
2 *Intentio Papæ est lites dirimere: & laboribus releuare subiectos.*
3 *Temeritas, & calumnia coercetur in dãno expensarum, non solùm in be-*

in beneficialibus:sed etiam in temporalibus causis.
4 *Beneficia ecclesiastica non possunt diutius vacare sine magno dispendio.*
5 *Casus,in quo ante sententiam venit refectio expensarum.*
6 *Qui non potest parti ad interesse expensarum in causa ciuili satisfacere,punitur in corpus,arbitrio iudicantis.*
7 *Condemnationis expensarum causa quadruplex.*
8 *Refectio expensarum an veniat in quolibet iudicio. Et quo iure numer.10.*
9 *Succumbens in causa appellationis,an sit condēnandus semper in expensis.*
10 *Condemnatio expensarum quando sit fienda.*
11 *Expensæ,quæ veniant reficiendæ an vtiles,& necessariæ: an necessariæ tantùm.Et qualiter probentur nu.14.*
12 *Iuramentum calumniæ an excuset ab expensis.*
13 *Contumax an sit citandus ad videndum fieri condemnationem expensarum de eo.*
14 *Contumax in expensis condemnatus, an possit appellare.*

1 FInem litibus. †Si reus fundata intentione actoris peremptoriam obiicit.& acceptis induciis deficit in probando, punitur in expensis:igitur dolosus præsumitur.h.d.non recipit congruam diuisionem,quia premittit,intermittit, & submittit constitutionis causas: quas interserit. Vel potest diuidi in duas partes.In prima præmittit constitutionis causas generales.In secunda ibi[p̄nti.]ponit constitutionem, & duas speciales causas interserit.prima causa ibi[quia frequēter.]& hęc propriè respicit prohibitionem, & causam impulsiuam.secunda ibi[& hic saltem]ponit causam finalem.¶Pri-
2 mò no.†ꝙ intentio Papæ est lites dirimere, & laboribus releuare subiectos,vt ĩ.de offi.le.c.j.lib.6.¶Secūdò no.in ver.
3 præsertim.†ꝙ non solùm in beneficialibus:sed etiam in temporalib.causis temeritas,& calūnia coercet damno, & expēsis,vt ĩ.de pœn.c.calū.& hoc tenet Host.& Abb. vt in oībus causis hæc ꝓuisio locum habeat. & ad hoc inducunt gn̄ralitatem cāæ,de qua sequit ibi[qđ frequēter.]¶Tertiò no. †ꝙ
4 bn̄ficia ecclesiastica nō p̄nt diutius vacare sine magno dispēdio.concor.s̄.de ele.c.ne pro defectu.& c.cū inter vniuersas.
5 ¶Quartò no.†casum,in quo ante sn̄iam venit refectio expēsarū.cū scilicet fundata intētione actoris, exceptio opponit, & incontinenti non probat.vtrū ergo non cesset ista pœna, requirit,ꝙ actoris intentio sit fundata.& hoc cōstet. & ꝙ statim non sumat onus probandi,altero istorum deficiente: sufficit actori ꝓuisio iuris cōis.s.condemnatio in fine cāæ.¶Et aduerte ad tex.dū dicit[fundata intentione actoris.]&c. innuit.n.litera,ꝙ si quis opponit exceptionem dilatoriā. & succumbit:non habet locūm ista prouisio.Host.tn̄ sentit contrarium propter verbum,differendum,positum in tex.qđ cōcer-
6 nit dilatorias,& perēptorias.de quo.ĩ.dicā.¶Quintò not.† ꝙ in cā ciuili qui nō pōt satisfacere parti de interesse expēsarum,punitur in corpus arbitrio iudicantis.& hoc est regulare,si pœna venit applicanda fisco.Si aūt de interesse,qđ partem concernit,non potest debitor satisfacere:an debeat luere in corpus.dic vt ĩ. de solu. c.Odoardus.per Inn.¶Opponitur,& videtur,ꝙ refectio expeñ.debeat fieri in fine litis, vt
7 l.properandum.§.si autem alterutra.C.de iudi.¶ So. † quadruplex est causa condemnationis expensarum.Prima est ratione victoriæ.& in hoc distingue.aut vult quis consequi expeñ.totales:aut particulares factas super vno c. primo casu expectatur finis litis vt contrario. ¶ Secundo casu expectat finis litis illius c.vnde in qualibet emergēti victus victori est
a condemnandus in expensis,[a]vt not.Spec.in ti.de expeñ. §.si autem.ver.sed nunquid deficiens. licèt quid, contra tamen, hic format Iac.Bu.in l.sancimus.C.de iudi.& si hoc est omissum,potest suppleri in qualibet parte litis,durante eodem iudicio.vt no.Inno.in c.sæpe.ĩ.de app.tex. tamen ille ob. huic opinioni.hic enim ita demum fit condemnatio expen. super illa exceptione non probata,si est proposita post fundatam intentionem actoris,& incontinenti non probetur. vbi ergo hæc non concurrant:videtur,ꝙ condemnatio expen.fit tempore sententiæ differenda,vt dixi.s̄.secundùm Io.An.¶Secūda,ꝙ ratione retardati processus fiat condemnatio expensarum regulariter:videtur tex.in l.non ignorat. C.de fruc.& li. expen.¶Tertia causa est condemnationis expeñ.ratione temerariæ citationis(puta si est citatus non citandus)fortè qa æquiuocatum in nomine, vel citatio est æquiuoca. & debet in expensis condemnari ille,qui fecit quem temerariè citari,vt l. eū quē temere. ff.de iudi.& in c.fi.s̄.de rescri.¶Quarta causa est ratione contumaciæ,& ista cōtumacia semper in expensis punitur statim,cum in contumacia deprehenditur. nec ante super ea auditur,q̄ expensas restituat.& de istis loq̄tur l. sancimus.C.de iudi.¶Secundò opponitur, & videtur, ꝙ ista constitutio sit derisoria.si enim reus deficit in probando exceptionem oppositam post fundatam intentionē actoris,debet cōdemnari super debito iam probato,& sup omnibus expensis.vt d.l.properandum. §. si autē alterutra.frustra enim quærimus de condemnatione expensarū fienda super exceptione,& art.non probato.quia debet condēnari super illis,& omnibus expensis causæ.Sol.dic, ꝙ fortè,si in illa exceptione succūbat,ab alia non excluditur,vt l.nemo.ff.de except.& c. nullus pluribus.de re.iu.lib.6.potest esse etiam vtilis ista prouisio,vt de expēsis factis super exceptione nō probata fiat condemnatio expensarum de per se;quia quandoq; propter contumaciam ipsius actoris, vel aliam causam licèt in causa obtineat:tamen reus releuatur à condemnatione ex pen. ex iusta causa. ab istis autem non releuabitur, secundùm Ioan.And.quod not.¶ Tertiò oppo. Inno.dicitur hic, ꝙ post actoris intentionem fundatā,reus admittitur ad probandam exceptionē peremptoriā.contra quia si actoris intētio est fundata per testes,& publicatæ sunt attestationes: nō possunt testes vltra produci,vt in cle.1.de testi. ¶ Sol. intellige,ꝙ exceptio rei concernebat nouū articulum non dependens, vel antiquum. quod dic vt. ĩ. de testi.c.fraternitatis. ¶ Venio ad gl.magnam. & plenè prosequitur materiā expensarum,quæ fiunt in iudicijs.de illis .n. quę fiunt in rebus alienis bona,vel mala fide possessis.dic,vt s̄.ti.1.c. grauis. diuido ergo gl.in quinq; quæstiones principales. de quibus. ĩ. prosequar succinctè,& de alijs,vt patebit.ĩ. Prima ergo quæstio erit:an in iudicijs veniat generaliter refectio expensa. Secundò quo iure veniat reficiendæ. Tertiò quando illa cōdēnatio sit fienda. Quartò quæ expen.veniāt in condēnatione. Quintò an iuramentum calūniæ excuset de expensis.¶ Redeo ad primā.† an in quolibet iudicio veniat refectio expensarum.dico,ꝙ quoddam est iudicium criminale:quoddā ciuile.In iudicio criminali est op.si reus,vel actor succūbit:an debeat fieri condemnatio in expēsa.Ia.disputauit, ꝙ non.Bart. tenet contrarium in l.1.ff.ad Turpil.dicam.ĩ.c.proximo.vbi gl.de hoc.In iudicio autem ciuili regulariter victus victori cōdemnatur in expensis,vt in d.§. si aūt alterutrum. & hoc est verum,nisi habuerit iustam causam litigandi: puta conuētus ad debitum, quod descendit ex persona alterius, vel procuratoris.pōt enim probabiliter ignorare: vnde non condēnabitur in expensis,vt l.qui solidum.§.ēt.ff.de leg. 2.& l. si mulier.§.si rem.ff.de leg.3.hic tn̄ aduerte, quia si à principio habuit iustam causam litigandi: demū pendente iudicio est certificatus de veritate causæ,dēt desistere:aliàs ex tūc.s.postq̄ si
b bi constat de veritate,censetur improbè litigare: & condēnaretur ab illo tp̄e in expensis.vt l.si quis inficiatus[b].ff. deposi.
8 Itē istud est verū in cā principali. ¶† In cā verò appellationis,an sit istud verū indistinctè,q succūbit sit cōdēnandus in expensis. rn̄deo.si loquimur de eo,q succubuit in principali: nō vr̄ dubiū,ꝙ sic,si succūbat ex eisdē actis:secus si ex nouis actitatis.Si aūt ille, q succubuit in cā principali, obtinuit in appella-

appellationis cauſa.tunc videtur quædam compenſatio faciē
da hincinde, vt no.in l.generaliter. C.de reb.cred.de hac q̄-
ſtione dic,vt no.Bar.in l.fi.ff.de re iud.& p Io.An. de reg.iur.
c.ignorā.li.6.& per Hoſti.in ſumma. eo.ti. §.quomodo. ſub
§.cum autem.ver.quomodo igitur.& ver. ſed nunquid appel
latur.& in Spe.de expeñ. §.nunc videndum. ver.quid de ap-
10 pellato.& ver.ſeq.vbi no.quid iuris, ſi appellās pro parte. de
quo hic per Innoc.¶Secundò principaliter quæro† quo iure
veniat refectio expenſarum. reſpondeo, ꝙ quædam veniunt
ex contractu:quædam propter contumaciam:quædam rōne
victoriæ.iſtę vltimæ veniūt officio iudicis mercenario;nec du
rat ipſarum petitio poſt ſententiam latam in cauſa principa-
li,vel appellationis,vt l.terminato.C.de fruc.& lit.expen.& l.
omnem honorem. quando prouo. non eſt neceſ. & ſi iudex
non condemnauerit,de ſuo tenebitur reſarcire, vt d.§.ſi autē
alterutrum. quod intelligo verum, ſi fuerit petitum à parte:
aliàs iudex non tenetur impendere ſuum officium non peti-
tum,vt l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.& ita tenet
Dyn.illæ autem,quæ veniunt ex contractu,debentur,& poſ-
ſunt peti,etiam poſt ſententiam quandocunq;, vt eſt glo.no.
in l.ſi mulier.§.ſi rem.ff.de le.3.Et idem fortè in his, quæ de-
bentur ratione contumaciæ.ff.ſi quis ius di. non ob. l.1.vbi
glo. dicit, quòd petuntur actione in factum.Contrarium ta-
11 men not.Cyn.in d.l.ſancimus.C.de iud.¶Tertiò quæro,† qñ
ſit fienda condemnatio expenſarum. rñ. quòd quædam ſunt
expenſæ, quæ fiunt ante litis conteſt. puta ſuper dilatoria, &
declinatoria. quædam ſunt, quæ fiunt ſuper peremptoria,pē
dente iudicio. quædā,q̄ ipſam cauſam principalem concer-
nunt: puta ad probādum id,quod petitur. de primis ſcilicet,
quæ fiūt ſuper exceptionibus dilatoriis: an in ipſis ſtatim qui
ſuccumbit,debeat condemnari:an reſeruari in fine cauſæ.gl.
hic dicit,quòd ſtatim,ſi conſtat euidenter de calumnia:aliàs
in fine cauſæ reſeruentur.¶Alij tenent indiſtinctè,quòd ſta-
tim,vt Lau.Tancr.Vin.Gui.Naſ.Inn.& Hoſt.& ſic ſeruat Cu
ria,vt no.Spe.in ti.de expen. §.iuſta.ver. ſed nūquid deficiēs.
& in §.poſtremò. ver.ex p̄miſsis.Secūdo caſu,qñ loqmur de
expenſis factis, pendente iudicio ſuper aliquo emergenti,vel
incidenti. dic vt dixi.ſ̃.aliqui enim tenēt,quòd ſtatim.alij,ꝙ
in fine reſeruentur, niſi in caſu ſpeciali huius conſtitutionis.
Tertio caſu de illis,quæ concernunt cauſam principalem,nō
eſt dubium,quòd in fine.vt in d.§ ſi autem alterutra.¶Quar
12 tò principaliter quæro † quæ expenſæ veniunt reficiendæ:an
vtiles,& neceſſariæ:an verò neceſſariæ tantùm.Spe.tangit in
ti.de expen.§.fi.& glo.hic &.j̃.de reſcrip.c.ſtatutum. §.acceſ
ſor.cum §.præcedenti.lib.6. licèt ibi de alijs expenſis loqua-
tur.Io.An.tenet hic,quòd vtiles,& neceſſariæ veniant:non au
tem vtiles non neceſſariæ. puta conduxi quatuor aduocatos
in cauſa,in qua vnus ſufficeret.& quid iuris,ſi habuit aduoca
tum gratis.dic in Spec.de expen.§.fin.ver.quid ſi victor. ver.
ſeq.Et qd iuris,ſi ipſe erat aduocatus:an debeat ſibi taxari ſa
larium:ſicut ſi alium conduxiſſet.dic vt l.ſi ſtipulatus es.ff.de
fideiuſſ.¶Hic etiam quæri poſſet,quid iuris,ſi quis non expē
dit:ſed propter id, quòd oportuit eū ire ad iudicium, paſſus
fuit damnū in propriis rebus, vel in itinere deprædatus, vel
cū ſit artifex,non eſt lucratus.dic per Cy.in l.ſancimus.C.de
13 iud.¶Quintò quæro† an iuramentū calūniæ excuſet ab ex-
penſis.ſicut probabilis ignorantia.glo.hic tenet, quòd excu-
ſet.niſi conſtet de euidenti calumnia. alij dicunt, quòd nō ex
cuſat.& hoc ſequitur hic Ioā.An.per Decre.calumniam.j̃.de
pœn.quæ dupliciter hoc probat, vt ibi per eum.& Gul.dicit
ſic Curiā ſeruare: niſi iuſſus Papæ, vel cauſa rationabilis mo
ueat in contrarium.ita dicit ipſe in prævalleg. §.Et dic de iſta
quæſtione per Bar.in l.1.ff.ad.Turpil.& in conſi.ſuo.quod in
14 cipit.Audruciolus.& per Bal.in Aut.generaliter.C.de epi. &
cler.¶Sextò quæro,† qualiter expenſæ probantur.dic,quòd
per iuramentum,taxatione iudicis præcedente.quod dic, vt
not.Inno.in c.fi.ſ̃.quod met.cau.Quid ſi dicitur in cōtractu,
quòd ſtetur dicto creditoris de expenſis,& intereſſe? dic in
Spe.in ti.de proba.§.fi.ver.quid ſi.& l.fi.ff.de p̄to.ſtip.p Bar.
15 plenè.¶Septimò quæritur† nunquid contumax debeat cita
ri ad videndum condemnationem fieri expen.de eo. Docto-
res dicunt,quòd non eſt neceſſaria alia citatio. quoniam hoc
eſt notorium iudici vt iudici, & parti, vt C.de teſt.l.nullum.
facit quod no.Inno.ſ̃.de procura.c.auditis.vnde ſtatim cum
quis non comparet in termino, etiam in prima citatione,po
teſt ſine alia citatione in expenſis condemnari, vt in c.quere
16 lam.ſ̃.de procur.& ibi not.¶Octauò circa hoc quæro, nun-
quid contumax in expenſis cōdemnatus poſſit appellare? vi
detur, quòd nō.quia contumax non appellat,l.properandū.
§.ſi autem.C.de iudi.dicit Cy.not.in d.l.ſancimus. quòd in-
terdum contumacia eſt cauſa pronūciationis, vt hic.quia ex
contumacia debentur expen.tunc ſi contumax,antequā con
demnetur,compareret, & in eum præſentem ferretur cōdē-
natio expenſarū:tunc bene poterit appellare.& idem in mul
cta,ſecundùm Pe.¶Sit ergo cautus, vt tempore condemna-
tionis ſe iudici repræſentet.Si autem non fuerit præſens tem-
pore ſententiæ,ſed taxationis.dic, quòd non poterit appella
re à condemnatione,ſed à taxatione,ſecundùm Pe.Non ob-
ſtat, quòd taxatio expenſarum ſit quædam executio condē-
nationis,à qua appellare non potuiſſet, vt ff.quod met.cauſ.
l.ſi cū exceptione.§.hæc autem actio. nam licèt ſit executio:
tamen ſi modus exceditur in taxando, admittitur appella-
tio,vt no.plenè Innocen.in c.fi.ſ̃.quod me.cau.¶Taxatio er
go propter exceſſum, non condemnatio propter iniuſtitiam
præbet iuſtam cauſam appellandi. de iſtis quęſtionibus quæ
rit.do.Bal.in d.l.ſancimus.an ſi iudex, qui inquiſiuit ex offi-
cio,& non probauit, teneatur ad expenſas. & an denuncia-
tor criminis, qui non probat.& an debeāt peti iſtæ expenſæ.
Et an in cauſa, in qua poteſt procedi contra abſentem, ve-
niat condemnatio expen.de iſta dic, vt in c.1.j̃.de elec.lib.6.
& in c.fi.j̃.eo.Et an iudex, qui non condēnauit in expen.pa
rtem,& propter hoc ſoluit de ſuo: an poſſit repetere à cōtu
mace.dic vt in Spec. de expen. §.nunc vidēdū. ver. illud aūt.

ADDITIONES.

a ¶Cōdemnandus in expen.Sed ſi poſtea victor vincatur in principali,teneatur expen.illi reſtituere.vide Bar.ff.de pig.acti.l.ſi pignore.cū Alberi, poſt Guli.

b ¶Si quis inficiatus.vide ibi pulchrè Bar.

SVMMAE.

1 *Dolus malus quid ſit.*
2 *Calliditas qualiter committatur.*
3 *Fallacia conſiſtit in ſuggeſtione falſitatis.*
4 *Mendacium quid dicatur.*
5 *Machinatio committitur in arte verborum.*
6 *Dolus bonus quid dicatur.*
7 *Auxilia quæ competant contra doloſum.*
8 *Contumacia quid dicatur.Et an ſit maleficium,ſiue delictum.*

Repetitio c. finem litibus.

DE dolo& cōtumacia.

Iſta rub.continuatur ad præcedentia in hunc modum. dictum eſt ſupra de ſpolia. & eiec. aduerſariorū potentia. videamus de fatiga. in aduerſariorū iudicio,dolo,& cōtumacia. vel aliter.Quia ſpoliatus qñq; dolo, & cōtumacia rei reſtitutionem conſequi non poteſt.ideò qualiter ſubueniatur, ponitur ſub hac rub.quæ repetitur ſatis vtiliter in 6. & cle. & cōueniunt multa iura huius volumi. quæ alleg.hic Io. And.ſuper iſta rubri.ſicut feci in rub.de cau. poſ. & proprieta. inſiſtendū eſt bene circa tria.Primò quid ſit dolus. Secundò qd ſit con-

1 fit cõtumacia.Tertiò vtilẽ q̃õnẽ ſubdam.¶Quæro igitur,q̃d
ſit dolus.dic,ꝙ dolus eſt calliditas:fallacia: machinatio ad
2 circunueniendũ aliquẽ adhibita,vt l.j.§.j.ff.e. †Calliditas cõ
mittitur in tacẽdo.vnde Salomon. Qui diſsimulat iniuriam,
callidiſsimus eſt.exemplum in rei venditore,qui non patefe-
cit ſeruitutem emptori ignoranti.vel dicit rem nullam debe-
re ſeruitutẽ:tñ ſi debetur,volo teneri.ff.de act.ẽpti.l.1.§.pen.
vel pone exemplũ.s̃.de reſcrip.c.ſuper literis.& per totũ tit.
3 de ædil.edic.†Fallacia conſiſtit in ſuggeſtione falſitatis.ff. de
fur.l.falſus.§.ſi quis mihi.vnde mendacium eſt falſa ſignifica
4 tio vocis cum intentione†fallendi.22.q.2.c.is aũt.& in Aut.
5 de inſtr.cau.& fi.in prin.†Machinatio cõmittitur in arte ver
borũ.pone exẽplũ.j̃.de ſpon.c.ex literis.& c.tua nos.& iſta
6 cõueniũt dolo malo.†Eſt & dolus bonus.de quo.22.q.2.c.
ne quis.& de conuer.coniuga.c.dudum.iſta ſunt exẽpla dñi
Pau.de Leaza.qui tangit iſta hic.Tu pone exemplũ de capto
à Gonuenſibus.qui finxit ſe contractum:vt ſic non duceretur
captiuus.vel pone in Salomone,q̃ finxit ſe velle diuidere pue
rũ.vel pone in illo,qui finxit ſe ſacerdotẽ,vt mortis periculũ
euitaret.de his,& alijs vide per gl.in d.l.j.§.j.ff.de dolo.exem
pla plura de prædictis quærere,eſſet potius laborioſum,quã
ſubtile,vt in ſimili dicit gl.in l.1.ff.ſo.ma.idẽ Pau.hic p modũ
7 ſummæ tangit de materia doli.¶Quæ auxilia competant cõ
tra doloſum.cui detur:contra quẽ:ad quid detur actio de do
lo:quando ceſſet,& qualis ſit.iſta proſequi,eſſet longa repe-
titio.& extra propoſitam materiã huius tit.in quo ſolùm tã-
gitur de dolo commiſſo circa iudicia, non circa contractus,
vel alias diſpoſitiones.de his igitur ſi vis plenè inſtrui,recur-
8 re ad ti.de dol.ff.eo.& C.¶†Secundò quæro, quid eſt contu
macia.dicit Pau.ꝙ contumacia eſt contra iudicẽ,vel prælatũ
cõmiſſa inobediẽtia.quæ qualiter deprehẽdatur,& quot ſint
9 eius ſpẽs.vide per Ho.in ſumma.de contuma.§.1.¶†Tertiò
quærò vtrùm contumacia ſit maleficium,ſiue delictum.hoc
vtile eſt ſcire.quia in multis partibus ſunt ſtatuta, ꝙ banniti
pro maleficijs poſsint impunè offendi.& ꝙ cõtumacia ſit ma
leficium,probatur.quia vbi dolus verſatur, & nõ eſt certum
nomen delicti:oritur crimen ſtellionatus.quod crimẽ eſt ma
leficiũ.& inter maleficia ponitur.vt.C.& ff.de cri.ſtel.¶Quã
do.n.ſub aliqua materia ponitur aliq̃d, ab illa denominatur,
vt.ff.de in diem adiec.l.in partes.& no.in l.fin.de cond.inde.
An autem ille,qui non obtemperat iudici,eſt in dolo.dic vt l.
non poteſt.ff.de reg.iu.& c.ſi quis contrauenerit.de maio.&
obedi.& ꝙ ſit delictum & maleficiũ,probatur.quia punitur,
vt l.contumacia.ff.de re iud.& l.j.ff.ſi quis ius di.non obtem.
imò quãdoq; punitur morte,vt d.c.ſi quis contrauenerit.&
l.omne delictum.ff.de re mili.ad hoc c.veritas. ibi [cum apo
ſtolo omnẽ inobedientiam vlciſci.]&c. denegatur contuma
ci quandoq; audientia,vt l.ſed ſi per prætorem.§.ſed ſi dum
decetero.qui.ex cau.ma.præterea arguendo ab alluſione vo
cabuli.quod q̃nque fit,vt c.ſi cupis.16.q.j.& l.2.§.appellata.
ff.ſi cer.pet.Maleficium eſt malefactũ.tñ malè facit,qui iudi-
ci non obtemperat,vt d.l.non poteſt.¶Econtra ꝙ non ſit de
lictum:quia non reperitur, ꝙ contumacia ſit delictum publi
cum,vel priuatum.enumeratur enim in ti.de pub.iudi.vſque
ad fi.& in ipſo tractatu de contumacia non habetur mẽtio:
ergo &c.vt l.obligationũ fere.§.placet.ff.de act.& obli.præte
rea probatur ex coniunctione duarum legum:quarũ vna ca-
uetur,ꝙ non ſuccurritur minoribus in maleficijs,vt l.ſi ex cã.
§.nunc videndum.ff.de mino.Alia l. dicit,quòd ſi minor fue
rit contumax,ſubuenitur vt minor, etiam ſi ſit contumax.ff.
de mino.Cy.qui iſtam quæſtionem habuit de facto,poſt mul
ta argumẽta videtur ſic diſtinguere. aut citatus fuit inuẽtus:
ita ꝙ conſtat,ꝙ in notitiam venit citatio.& tunc non venien-
do,ſatis dicitur contemnere iudicem:vt ſic dolus ſit verus,&
expreſſus ipſo facto.& per conſequens maleficium.qui con-
demnatur per iudicem in gene. titu. ſi quis ius dicen. non
ob.vel per ti. de modo mul. dicitur condemnatus de malefi-
cio. aut non fuit inuentus.(& ſic non conſtat veniſſe in eius
notitiam.)& tunc non fuit dolus,ſed culpa.& per conſequẽs
quaſi maleficium.& ita poteſt intelligi illa l.minor etiã ſi con
tumax.Ita dicit Cy.in rub.C.ſi ob tur.cau. & ꝙ contumacia
ſit delictum,vide l.ſi filius.ff.de interrog.ac.& no.in l.j.ff.ſi q̃s
ius di.non ob.¶De iſta quæſtione ibi per Bar.in l.omne de-
lictum.de pen.vbi ſubdit, ꝙ maleficium iſto modo latè ſumi
tur.Sed ſtricto modo loquendo, maleficium dicitur malè fa
ctum.ſed contumacia nihil facit:ſed negligit,& omittit.ma-
ius tamen eſt delictum,quod committitur faciendo, quã q̃d
omittendo.circa quod dic,vt l.ſeruum.ff.de ver.oblig. & l.ſi
mora.ff.ſol.ma.Et vide circa prædicta quod not. Bar.in ma-
leficijs,& maledictis.& an ſub vno veniat reliquum.in l.aut fa
cta. in prin.ff.de pœnis.

S V M M AE.

42 *Lex terminato.C.de fruc.& lit.expen.qualiter sit intelligenda.*
43 *Expensæ an sint petendæ nominatim.*
44 *Accessoria sunt in triplici genere.*
45 *Petitio incerta,& incerta sententia admittitur super expensis.*
46 *Iudex an possit sibi in sententia reseruare condemnationem expensarum.Et vsque ad quod tempus posset pronunciare.54.*
47 *Protestans aliquid se facturum.si postea facit:videtur tempore protestationis fecisse.*
48 *Iurisdictio iudicis reseruantis sibi taxationem expensarum, si expirat:quid iuris.*
49 *Iudex qualiter se debeat habere in taxatione expensarum.*
50 *Iuramentum,quod præstatur à parte super expēsis,debet præcedere taxationem iudicis.*
51 *Iudex an possit in minus cōdemnare in expensis,quā pars iurauerit.*
52 *Iudex an possit refrænare taxationem expensarum ante iuramentū.*
53 *Taxatio, & iuramentum super expensis, an vendicet sibi locum, quando in instrumento dictum fuit. quòd deberet stari,& credi simplici dicto,vel iuramento creditoris de omnibus damnis, & expensis.*
55 *Iudex appellationis in grauamine si non condemnauit in expensis: sed remisit causam ad iudicem à quo:an iudex à quo poterit condemnare in alijs expensis factis in causa appellationis.*
56 *Expensæ ratione victoriæ vsq; ad quod tempus possunt peti.*
57 *Lis si aliter finiatur,quàm per sententiam,quid iuris de expensis.*
58 *Deserta causa,quid iuris erit de expensis.*
59 *Appellatio si deseratur:an possint peti expensæ.*
60 *Causa si finitur per transactionem,iusiurandum,& similia quid iuris de expensis.*
61 *Res deducta in iudicium si interiit,quid de expensis.*
62 *Condemnatio expensarum in casu huius.c.quando sit fienda.*
63 *Expensæ factæ extra iudicium an veniant repetendæ.*

FInem litibus. Qui fundata intentione actoris,peremptoriam obijcit:& acceptis inducijs deficit in probando,punitur in expensis:quia dolosus præsumitur. præmittit: intermittit:& submittit constitutionis causas.& ipsam constitutionem ponendo.& ideò non potest commodè per partes ordine diuidi. Vel potest diuidi in partes duas principales. Ponit constitutionis causas generales.Secunda ibi [præsenti] ponit cōstitutionem, & duas speciales causas interserit. prima causa ibi [frequenter.] secunda ibi:[vt hoc saltem.] ¶ Nota, ꝙ boni iudicis votum est imponere finem litibus. commendatur enim in hoc iudex,vt l. quidam æstimauerūt. ff.si cer.peta.& c.iure gen.de re iud. & circa hoc iudicis officium est latissimum:ita ꝙ eo inuito nullus potest litem pro-
1 telare,vt l.properandum.in prin.C.de iudi.† Finis autem imponitur liti multis modis.per sententiam: transactionem: & iusiurandum,vt l.eleganter.§.si quis post.ff.de cond.inde.& c.1.ꝟ.de lit.contesta.li.6.& l.fi.de iureiuran.Similiter p renūciationē liti,& instantiæ.quod in dubio,simpliciter renunciādo,præsumitur,vt plenè no.in l.postquam liti.C.de pac.& c. cum pridem.ſ.de pac.& per Inno.in c. veniens.de renuncia.
2 vbi per eū no. † an si in renūciatione requiratur partis præsentia:an sufficiat,si coram iudice fiat,vt ibi in d.l.postquam liti.¶ Secundò no.quòd spectat ad officium iudicis prouidere,ne partes grauētur vltra modum sumptibus, & expensis. etiam propter hoc dicit Barto. quòd si coram iudice venit quæstio de longinquo: ita quòd fortè plus expendatur in itinere,quàm sit summa, quæ petitur:debet ad locum litigatorum causam remittere, & ibi delegare, vt est casus in l. cum sententiam.C.de appel.cum si.quod no. pro intellectu c. cupientes.& c.cum episcopus.de offi.ordi.lib.6.¶ Tertiò no.
3 in ver.præsertim &c.† quòd in causis beneficialibus est celerius procedendum.& hodie quidem summariè, & sine figura iudicij.vt in cle.dispendiosam. de iudi. & est hoc equum. cum enim non debeant diu.idest vltra tres,vel sex mēses vacare, & consensus accommodari, & confirmatio peti infra certa tempora.de elect.c.quàm sit. li.6. videtur, quòd causa in vacatione contingens non debeat plus durare: vt sic tempus instantiæ non excedat tempus præfixum actioni: quæ in iudicio deducitur,arg.no.ſ.de offi.dele.c.ex causis.& l.1.ff. de glan.le.& c.fi.de iudi.contrarium not.Ioā.And.in c. quoniam.infra de iure pa. & ibi dixi in tertia q. pro quo l. cum qui.& l. contra maiorum. de inoffic. testa. & c.si electio. de elec.lib.6. ¶ Quartò no. ꝙ fundata intentione actoris, reo datur tantummodo terminus ad probandum suam exce-
4 ptionem.†& sic iudex debet primò dare dilationem actoris: nec videtur reus cogendus infra eandem dilationem probare suam exceptionem.fatuus enim esset reus,qui non probata intentione actoris,assumeret sibi onus probandi exceptionem suam,vt no.ꝟ.de testi.c.veniens.dic tamē de hoc, vt no.
5 ꝟ.de ver.sig.cle.sæpe.§.& quia &c. ¶ Quintò no. † ꝙ exceptiones peremptoriæ opposite post fundatam intentionem actoris.(licèt vt plurimum ad impediendum,vel differendū processum per malitiam opponantur.) debet tamen iudex eas admittere, & terminum ad probandum dare, vt hic. & no.Inno.ꝟ.de concef.preben.c.post electionem.& ibi scripsi in quarta oppo. quando tamē iudex præsumit vehementem calumniam in opponente. dicit ibi, ꝙ non debet differre sententiam,que (licèt fuerit appellatū) non retractabitur, nisi probet veritatem dictæ exceptionis.qđ no.Tu dic, ꝙ iudex, qui de malitia suspicatur,perimit alias opponentem: si non probauerit in expensis,vt hic.Item potest comminari pœnā vt no.Compost.ſ.de ele.c.quàm sit. Item habet remedium, de quo in c.statutum.in fi.& ibi not.de rescript.lib.6.Item si potuit à principio opponere,& neglexit (vt sic aduersarium fatigaret sumptibus) videtur condemnandus: si actor destitisset à lite, si ille à principio opposuisset,ar.ꝟ.de excep.c.ex
6 ceptis.¶ Sextò no.† ꝙ expēsæ, que dn̄t refici rōne non probate exceptionis, desiderātur ex tpe exceptionis oppositæ. expensæ aūt,que debentur rōne contumacie,ex quo tpe incipiant, Archi.dicit,quòd ex die citationis: non tamen ex tempore contracte contumacie.quod est verum, secundùm Hosti.si citetur is,de cuius cōtumacia iudicari oportet. de procur.c.auditis. hoc enim casu condemnabitur in expensis factis in citatione:& in factis in expectādo. aliàs si nō præcessit contumacia ex die termini elapsi:habebitur ratio expensarum.& sic intelligitur,quod no.Spec.in ti. de expen. §. vl.ver.hoc quoque. ita dicit hic Pau. in commento huius c. cuius verba prima facie sunt obscura. quia innuunt, ꝙ post contractam contumaciam teneatur in secunda citatione ille,ad cuius instantiam est facta citatio, expectare citatum. & sic suarum expensarum habeatur ratio,& nō teneatur ad hoc in prima citatione. & sic magis grauat obtēperās iudici pp secundā cōtumaciā cōtumax,quā propter primam. s. in expectādo.qd vr̄ absurdū.vt ergo intelligas sanè hoc dictū. dicas,ꝙ debet intelligi, cū iudex post contumaciā decreuit, ꝙ ille, qui est præsens,debeat cōtumacē,etiā post terminū, expectare.qđ pōt iudex facere ex cā,vt no.Inn.ꝟ. de pœn.c.
7 calumnia.† Vt enim quis dici possit contumax, requirit, ꝙ ille.qui est præsens,cōtumaciā accuset,& licētiatus recedat: quam licentiam iudex potest retardare ex cā, vt dixi. facit quod dixi in.c.1.de iudi. ¶ Septimò no.ꝙ in iudicijs occur-
8 rūt expēsæ.& ibi,dū dicit[in iudicio faciēdas.]&c.† Iste aūt expensæ iudiciorū imminēt circa testes: & circa aduocatos: procuratores:scriptores,& similes.& circa iudices,qui de cā cognoscunt.& hoc quandoq;,nō semper. qđ dic,vt plene le. & no.ꝟ.de rescrip.c.statutū.§.insuper.vsq; ad fi.e.ti.li.6.& in Spec.de expen.§.postremò.ver.in summa.¶ Octauò not.in ver.sicut & si soluendo &c.ꝙ ille, qui nō potest expēsas istas satisfacere,debet puniri ad arbitriū iudicis.& sic ille,qui nō pōt soluere,luit in corpus,vt l.fin.ff.de in ius vo.Vtrùm autē hoc sit verum, cum debitum oritur ex contractu. dicit Inno.ꝙ

no.q si agitur ad interesse:tunc siue ex maleficio,siue ex contractu,sufficit,q cedat bonis. Si verò conuenitur criminaliter,siue ad pœnam applicandam parti,siue fisco:tunc si debitor condemnatus non pôt soluere, cômutatur in corporalê, si placeat actori, & non eo inuito. 12.q.2.c.fraternitas.ita in c. Odoardus. de solu.primum membrum est contra istud.c. vbi tractatur de satisfactione expensarum. & sic de interesse partis:& tamen fit commutatio in defectum,vt hic patet. Vtrùm aût ista subrogatio,& commutatio simul.est à principali obligatione:cuius loco ista corporalis subrogatur.no.gl.in c.si tibi dignum.de homic. ¶Item ista commutatio,quæ fit de debito pecuniæ in pœnam corporalem: fit etiam de corporali in corporalem, si pena,quæ debebatur, exigi non potuit:puta debebat amputari manus dextera, quam non habebat:vel habebat aridam,non amputabitur sibi alia,vt no. Cyn.in l.nouerint.C.vt intra cer. tê. quæstio agi. & latius de materia in l.quid ergo.§.pœna grauior.de his, qui notâ. in-
9 fa.& s̃.de consti.cap. 1. per Inno. ¶Nonò no. †quòd pœna, quæ venit in loco alterius subroganda, relinquitur arbitrio iudicis.cum ergo ista pœna loco alterius commutanda dêat commensurari illi,quæ debebat imponi:non potuit ius ponere pœnam certam.ideo reliquit arbitrio iudicis. sicut alia, quæ non potuit diffiniri,vt l.j.ff.de iure delib.A tali autê pœna iudicis arbitrio commutata poterit appellari: licèt non à pœna in iure expressa.vt no.B.in c.super his. de accus.in glo.
20 hoc generale.¶Decimò & vltimò not. † q opponens falsas exceptiones,punitur in expensis:quandoque verò contingit, q per falsi suggestionem(quam iudex secutus est) quis obtinet sententiam:quo casu an sententia reddatur ex hoc nulla: dic vt.l.si prætor.ff.de iudic.de illo etiam, qui supprimit veritatem(tacendo fortè solutionem:pactum de non petendo,& si.)vtrùm his post sentêtiam pro eo latam probatis,sententia rescindatur.videtur,q non,vt l.peremptis.C.sent. rescin.non pos.In contrarium facit identitas rationis, quæ est inter suggerentem falsum,& tacentem verû.s̃.de rescrip.c.super literis.ad ista omnino vide,quod no.Cy.in l. 1.C. de côdi. inde. & Inn.in c.2.de dila.¶Oppo.& ingredior glo. magnam.videtur.n.q ista constitutio sit superflua.& de nouo nihil inducat.nam cautum est in multis iuribus, q in probatione deficiens condemnetur in expensis,vt.j.de pœn.c.calumniam.& in Aut.de iudi.§.oportet.col.6.& C.de epi.& cle.Auth. generaliter.C.de iudi.l.properandum.§.si autem alterutrum.Sol.
11 dic† q expensæ debentur in iudicio multis de causis:nam qñque debentur ratione temerariæ citationis.pone exemplum l.eum quem temere.ff.de iudic.de istis nihil in tex. vel gl. qñque debentur ratione contumaciæ.& de istis.j.ti.1.& l.sancimus.C.de iud.& hoc in gl.ibi,si expressè præstantur &c.quędam expressè debentur ratione retardati processus propter obiectum exceptionis dilatoriæ,vel peremptoriæ non probatæ.& de istis in isto.c.frequens.de rest.spo.li.6.& c.Pia.de excep.eo.lib. Quædam debentur ratione victoriæ in causa. & de istis plenè in glos.ibi[item & illud regulare]&c.vsque ibi [& no.q expêsæ.]&c.ibi prosequitur,quo iure petuntur vsq; ibi[& nisi iudex.]&c.ibi tâgit vsq; ad quod têpus peti potest refectio expensarum.¶Diuido igitur istam gl.ordinatè per partes,vt dixi,per sex quæstiones princi.¶Prima erit,vtrùm ratione retardati processus propter exceptionis obiectum veniat refectio expensarum.Secundò,vtrùm veniat ratione contumaciæ.Tertiò vtrùm ratione victoriæ. Quartò in omnibus casibus prædictis,in quibus debentur,& peti poterunt,quarû expêsarû ratio habeatur.Quintò quo iure petatur:& qualiter in libello,vel sententia deducantur,& probentur. Sextò vsque ad quod tempus iudex super expensis potest pronunciare.Istæ quæstiones omnes tanguntur in prima glo.sed nô plenè:ideò ipsas principaliter cum multis accessorijs ad ea-
12 rum quamlibet reassumam.¶Primò ergo quæro. Vtrùm ratione retardati processus veniat refectio expensarum. & quâ do retardatur propter obiectum exceptionis peremptoriæ post fundatam intentionem actoris:est casus hic, q veniat. quid ergo si retardatur propter obiectum exceptionis dilatoriæ:vtrùm habeat locum quod hic dicitur?videtur, quòd non:quia text.iste loquitur multum strictè,scilicet in peremptorijs.& postquam actor fundauit intentionem suam:ergo istam quæstionem specialiter loquentem debemus extendere.sed casum omissum iuris communis dispositioni relinquere.quæ est,vt in fine causæ seruetur talis condemnatio.argu. l.si verò.§.de viro.ff.sol.matri.Itê si iuris beneficio admittitur metus expensarum,non debet excipiês remoueri ab isto iuris beneficio.argu.cap.indultum.de regu.iur.lib. 6. & l.illud.de peti.hære.glo.hic tenet istam partem,quando habuit 22
iustam causam opponendi:licèt succubuerit in dicta exceptione, fortè per replicationem elisa. secus si euidenter constet,quòd malitiosè opposuit:quia tunc idem iuris est in dilatorijs,quod in peremptorijs.ergo idem ius,vt l.illud.ad l. Aquil.Et istam opin.tenent communiter omnes, & eam sequitur Curia.vt no.in Spe.in ti.de expen.§. iuxta propositionis. versi.sed nunquid excipiens.& per Hosti.in summa huius titu.sub rubri.de contu.§. qua pœna afficiatur.pro istis specia 21
liter adduco.l.non ignoret.C.de lit.expen.vbi in ciuili,& criminali punit litigatorem,cuius culpa dilata est cognitio.Docto.alleg.cap.Pia.de excep.lib. 6. & licèt me restrinxerim, quando processus retardatur propter obiectum exceptionis dilatoriæ, vel peremptoriæ non probatæ. Idem intelligas generaliter,vbicunque culpa partis alterius protelatur, vt not. in Specu.titu.de expensis.§.postremò.ver.hoc etiam ex præmissis.ubi dicit, quòd expensę præstantur ante finem, vbicunque de calumnia alicuius euidenter apparet: vel etiâ præsumitur violenter.alleg.sup. eod. titu. 2. Ita etiam tenet hic Pau.de Leaza.super ver.absoluendum. ¶ Sed hic incidenter
13 quæritur.†pone,quòd non malitia : sed iuris beneficio quis retardat processum:puta suspendit cognitionem petitorij intentati:& transit ad possessorium .quod potest, iuxta not.in c.pastoralis.supra de cau.pos.& proprieta.dic,quòd illo casu non condênabitur in expensis ratione retardati processus, vt no.Bar.in l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.acqui.pos.& hoc tenet Spe.q non statim,cum suspendit petitorium, condemnabitur:sed tûc demum,cum succubuerit in possessorio postea intêtato:quia ex tunc apparet eum malitiosè petitorium suspêdisse.Ita dicit respondisse cle. 4.vt no.in ti.de expê.§.iux-
14 ta propositionem. ¶†Secundò principaliter quæro de expêsis,quæ debêtur ratione contumaciæ. istæ quidê debêtur tâ in ciuili,vt j.c.proxi.& l.sancimus.C. de iudic. quàm etiâ in criminali,vt l.qui crimen.C.qui accu.non pos.& debêtur statim,antequâ audiatur.ut d.l.sancimus.& Spec.in ti. de expê. §.iuxta.ver.sed quæritur.hic tamen diligenter aduertêdum: quia oportet.q legitimè possit dici contumax.quod vt contingat,requiritur, q citatio non sit nulla,ratione iudicis,vel personæ citatæ:vel ex modo,& forma citationis.quod multis modis contingit,vt no.in c.2.s̃.de dila.per Inno.& c.fi.de ferijs.Requiritur etiam, q citatus potuerit venire ad iudicem: aliàs censetur contumax,ut l.contumacia.§.pœna.ff.de re iudi.& p hoc dico, q si ille,qui contumax videbatur, venit postea ad iudiciû,& allegat tale impedimentum, debet audiri, &missio contra eum facta rescindi, êt non restitutis expêsis,
15 vt not.in c.1.j.tit.1.¶Circa hoc quæro.†Vtrùm semel citatus possit dici contumax.Specu.arguit primò,q sic.secundò q reqrat trina,uel perêptoria citatio î d.§.iuxta.ver.sed quęritur.Cyn.tenet,q nisi veniat in prima citatione,potest dici contumax quò ad refectionem expensarum illius primæ citationis,ut nota.in l.sancimus.C.de iudi.in 5.q.Idem B.in c. querelam.supra de procura.& not.74.distinctio. cap.honoratus.& 4.quæstio.5.in summa.& habet hoc locum,etiam si tres termini in una citatione ponantur,secûdû Abba.in d.c. querelam.& Specu.in titu.de citatio.§.viso.ver.quid si tres.

Quidam tamen dicunt dicto casu (scilicet cum vna citatione tres termini cumulantur) ꝙ veniens in tertio satisfaciat citationi. quasi de absentia iudiciis abstinuisse dicatur. quæ opinio potest esse vera in præceptis de parendo sub pœna. quæ faciunt executores: secus in præceptis de veniendo, in quibus constat, ꝙ interest partis, quòd non venit in primo termino. & ideò vera sit opinio Bernar. Cy. & aliorum. ¶ Et habent ista locum, cum quæritur de expensis: vt ad ipsas nõ veniens in prima citatione teneatur. quantùm verò ad excõmunicationem, & missionem in possessionem, requiritur trina citatio, vel peremptorium, vt no. Io. An. in c. fi. ꝟ. eo. vide circa hoc, quod no. Bar. in l. prætor ait. §. hoc interdictum. de
16 ope. no. nunc. † Vbi quando isti termini cumulantur, quæritur quid iuris: si reus cõparuit in primo termino, non actor. in secundo econuerso comparuit actor, & non reus. quis erit contumax. ibi sentit, quòd actor: quia in secundo termino veniens non debuit audiri, nisi refectis expensis. Idem tenet in l. qui ante Kalen. de verbo. obli. vbi plenius examinat istã quæstionem. vtrùm in citatione debeat apponi verbum, peremptorij: vt sic non veniens sit censendus contumax. dic vt
17 no. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec. ¶ † Subsequenter circa hoc quæro, quid iuris, si citatus non venit, nec etiam aduersarius eius, qui citatur. facit glo. in d. c. fin. ꝟ. eo. dicit, ꝙ non tenebitur ad expensas: quia non potest dici contumax. & hoc verum credo: quia ad hoc vt citatus non veniens sit censendus contumax, requiritur, quòd aduersarius veniat in termino, & accuset eius contumaciam. & etiam (quod plus est) licẽtiatus recedat, vt no. Bar. in d. §. Iulianus. & no. Spe. in tit. de contu. §. sequitur. in prin. & in tit. de expen. §. postremò. ver. & hęc vera sunt, si præsés &c. vbi subijcit de illo, qui venit, & aduersarij contumaciã accusauit: sed illicentiatus recessit: si ille, qui non venit postea iudice sedente pro tribunali compareat, & accuset eius contumaciam: ille, qui recessit primò illicentiatus, censebitur contumax. & non ille. qui vltimò comparuit. dicetis vos. † quare requiritur licentia iudi-
18 cis in recedendo? satis enim videtur sufficere, quòd veniens accuset contumaciam non comparentis. dic ꝙ ideo hoc statutum est. quia iudex de benignitate potest etiam vltra terminum expectare, vt in cap. consuluit. de offic. deleg. quod maximè facere debet, quando litigantes veniunt de longinquo. non enim debet comparentem in termino absoluere: quia melius est aliquantulum contumacem expectare, qui longas vias perageret. not. Innocen. in cap. calumnia. de pœnis. & quod not. Barto. in d. l. ante kalen. ad hoc infra c. proxim. in fin. C. de procura. l. auditis. facit. s̃. de in integ. restit.
19 c. cum ex literis. ad fi. ¶ † Quid si iudex die statuta ad comparendum, propter infirmitatem, vel aliam causam non sedit pro tribunali, & citatus non venerit: vtrùm tenebitur ad expensas aduersario, qui comparuit? dic, quòd non; quia sua non interest citatum comparuisse, vt no. in d. c. fi. & Spec. in tit. de expen. §. postremò. ver. si aũt iudex. ¶ Vlterius circa
20 hoc quæro. † Quid si est talis causa, in qua potest ꝓcedi parte absente: vtrùm tunc citatus non veniens cõdemnabitur in expensis? Spe. in d. §. iuxta propositionis. ver. quid si talis. refert opi. & demum distinguit inter citatum ab homine, & citatum à iure. Citatus enim ab homine (quantuncunque possit procedi in eius absentia) tamen si non compareat in termino, condemnabitur in expensis. Si verò loquimur in citato à iure: tunc contra ipsũ potest procedi: & non admittatur, nisi à prosecutione causę in eo statu, in quo causam reperit. Ideò postea veniens non tenebitur ad expensas: ne duplici pœna puniatur, scilicet in expensis, & processu. mitius ergo agitur cum lege, quàm cum ministro legis illo casu. & circa illam citationem iuris vide glo. no. in cle. si ante. eo. tit. in fin. glo. magnæ. Cy. indistinctè tenet in d. l. sancimus. in 3. q. ꝙ non condemnabitur isto casu. Io. An. tenet simpliciter, quod debeat condemnari. in c. 1. de elec. lib. 6. vel dic, quòd constitutio, quæ disponit de efficacia processus contra contumacem inducta: & fauor causæ, de qua agitur, non alia ratione: & tunc sufficiat contra contumacem procedere: non alia cõdemnatione expensarũ ipsum afficere postea venientem. & sic loquitur c. 1. de elec. lib. 6. vbi ius citat fauore causæ, & procedi mandat, contumacia non obstãte. & intelligo, quòd non debeat propter contumaciam condemnari statim: in fine verò litis bene condemnabitur in expensis factis in eius absentia. & ita tenet hic Io. And. super glo. mag. super ver. cũ dilecti. Aut lex non considerat fauorem causæ, sed expeditionem litis. & tunc licèt possit contra contumacem procedi. tamen debebit etiam in expensis condemnari. ¶ Demum
21 iuxta prædicta quæro. Quare † expensæ, quæ fiunt ratione contumaciæ: vel ratione retardati processus propter exceptionem peremptoriam, vel dilatoriam non probatam veniunt reficiendæ statim, & non in fine causæ: sicut aliæ, quæ in lite fiunt? Respondeo, quia istæ expensæ veniunt reficiendę, qualemcunque causam habuit litigandi is, cui præstãtur, vt no. Spec. in titu. de expen. §. iuxta propositionis. ver. hoc autem certum est. & ideò non debet expectari tẽpus, cuius nihil operatur euentus, vt l. aliquando. ff. ad Velle. ¶ Vltimò
22 circa istas expensas contumaciæ quęritur. † Vtrùm directè peti possint, vt sic veniant in condemnatione. videtur, ꝙ nõ: quia l. sancimus. C. de iud. dicit [iudiciorum aditus præcludatur.] & sic tenẽt ad eas indirectè, si vellet admitti. contrarium tenet hic Pau. per l. non ignoret. C. de fruct. & lit. expẽ. per quam l. etiam hoc tenet Cy. in d. l. sancimus. in 1. q. & Ioa. And. hic, qui tenet, quòd indirectè peterentur, quando esset facta missio tedialis. tunc. n. non possent peti principaliter, sed indirectè, scilicet quòd contumax velit recuperare possessioné. ¶ Ex prædictis quò ad istum articulum contu-
23 maciæ, colligitur in summa, † quòd plura debẽt concurrere: vt dicatur quis contumax: quòd citatio teneat: quòd citatus non fuerit impeditus: quòd aduersarius eius contumaciam accusauerit: quòd licẽtiatus recesserit: quòd iudex, si venisset, procedere potuisset: ꝙ talis sit causa, cuius processum cõtumacia habet impedire, secundùm aliquos. licet alij in hoc contra, vt vidistis. s̃. & ista sufficiant de 2. q. princi. quę fuit,
24 vtrùm expensę ratione contumaciæ debeantur &c. ¶ † Tertiò quæro de expẽsis, quæ debentur ratione victoriæ, de quibus in l. properandum. §. sinautem alterutra. C. de iud. glo. hic quò ad istas expensas ratione victoriæ tangit duo genera causarum: Nam quædam sunt causę ciuiles: quædam criminales. Rursus de vtrisque quęri potest: an veniant refectiones expensarum in causa principali. Item an veniant in causa appellationis. ¶ Tangam igitur primò, cum petuntur ratione victoriæ causæ principalis tam in ciuili, quàm in criminali: deinde cum petuntur ratione victoriæ in causa appellationis. ¶ Quò ad primum, cum petuntur expensę ratione victoriæ in causa principali. si loquamur in ciuili, expressum est in iure, quòd veniant, vt d. l. properandum. §. sinautem. & intantum est hoc verum: quòd si iudex hoc omiserit, debet de proprio resarcire. vt ibi dicit tex. quod intelligo verum, si hoc fuerit petitum à parte: aliàs iudex non tenetur impendere suum officium non petitum, vt l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. & circa hoc vide vnum verbum Spec. in titu. de expen. §. postremò. ver. habet tamen iudex &c. vbi dicit, quòd iudex habet ingressum aduersus partem, quam debuit condẽnare. C. de exac. tribu. l. pe. lib. 10. argu.
25 contra. C. de ser. fugit. l. mancipia. in fin. Concludė ergo, † ꝙ ratione victorię venit refectio expensarum. & hoc verum regulariter. fallit in duobus casibus. Primus est, cũ fertur sententia pro absente cõtra pñtẽ. hoc enim casu expensæ, quas facit ille, qui succubuit, deducuntur de condemnatione. qđ dic, vt no. in l. properãdum. §. si autem expressus. C. de iudic. ¶ Secũdus casus est, cum victus habuit iustam causam litigãdi, vt etiam dicit glo. alleg. l. qui solidum. §. etiã. ff. de leg.

2. ponit Io. An. exéplum de illo, qui tãquã hæres petebat debitũ actori solutũ. cum ipse hoc ignoraret probabiliter, vt l. qui in alterius. ff. de re. iur. vel probauit semiplenè: vel alitèr de bona fide constabat, fortè erat religiosa psona. de qua nõ est verosimile, ꝙ iniustè peteret, vt c. 2. de ope. no. nun. In his, & similibus fieret absolutio, expressa tali causa in sententia. q̃ isto casu aliter non valeret. in Aut. de iud. §. oportet. col. 6. sm̃
26 Io. An. qđ verbũ no. † Ego dico, ꝙ iusta causa litigandi excusat ab expensis, quæ veniũt officio iudicis: non ab illis, quę veniunt ex contractu, vt est glo. not. in l. si mulier. §. si rem. ff. de
27 lega. 3. Sed iuxta prædicta quæro. † Vtrũ iuramentum calumniæ præbeat iustã cãm litigandi: vt excuset ab expensis. glos. refert hic opi. & videtur inclinare, ꝙ sic. Idem tenet Accur. in dicta Aut. de iudi. §. oportet. Idẽ Io. vt no. 2. q. 1. c. in primis. Et plures moderni istam opi. sequuntur. pro quib. facit l. 1. §. 1. ff. si mulier vẽ. no. Io. An. post Host. hic tenet contra, per c. calumniam. j̃. de pęnis. & Spe. dicit, Curiã sic seruare in ti. de expen. in fi. primæ colũnæ. Solũ. n. iuramentum calũniæ non excusat: nisi altero ex prædictis modis appareat de iusta cã litigandi. Do. Pau. tenet hic istam opi. Non ob. ꝙ iuramentum excludit præsumptionẽ calumniæ. quia hæc præsumptio tollitur per præsumptionẽ sequentem. de restit. in integ. l. diuus. & l. nam & postea. §. si dãnetur. ff. de iureiur. vbi præsumptio (quæ resultat ex sequenti sententia condemnatoria) tollit præsumptionẽ: quæ procedebat ex iuramẽto absolutorio. Itẽ iuramentũ non excludit temeritatem. Itẽ à principio sciebat iustitiam causæ suæ. quia in facto proprio non cadebat ꝓbabilis ignorantia, vt c. ab excõicato. extra de rescrip. istam opi. tenet Cy. in Aut. generaliter. C. de episco. & cle. in q. 3.
¶ Ego istam sequor opi. nam qñ quis in causa nihil probauit,
28 apparet eũ in causa temerè litigasse. † Licèt ergo iuramẽtum calũniæ excuset à præsumpta calumnia. vt dicta. l. 1. §. 1. ff. si mulier ven. no. nõ tñ excuset à temeritate: per quam venit cõdẽnatio expensarũ. vt l. eum quẽ temere. ff. de iudi. & Insti. de pœna te. liti. ad fi. Istam etiam opi. tenet Barto. in l. 1. §. quæri potest. ff. ad Turpil. vbi quærit de illo, qui in parte iudicij litigauit bona fide: in parte calumniosè. quia fortè sibi innotuit iusta defensio aduersarij, & noluit desistere. pro ea. n. parte, ꝓ qua habuit bonã fidẽ, excusabitur. pro alia condemnabitur. arg. l. si quis inficiatus. ff. deposi. & l. rem non nouam. ad fi. C. de iudi. & hoc de refectione expẽsarum in causa ciuili. ¶ Sub
29 sequenter quæro. † Vtrùm in causa criminali veniat refectio expensarum. gl. j̃. ti. proxi. tenet, ꝙ sic. contrarium disputauit Ia. Bu. primò per l. non ignoret. C. de fruc. & li. expen. illa. n. l. facit differentiam inter ciuilem, & criminalem. & in vna facit mentionem de expensis: in alia nõ. Præterea hoc probat. quia condemnatio expensarum succedit loco decimæ partis litis, quæ olim præstabatur. vt Instit. de pœna te. li. in prin. & Aut. generaliter. C. de epi. & cle. sed ita est, ꝙ in criminali nõ veniebat olim decima pars litis. Tertiò hoc probat. prohibitus est concursus, & cumulatio ciuilis, & criminalis, vt l. interdũ. ff. de publi. iud. Nam si in eadem snĩa, qua cõdẽnatur reus ad mortẽ, vel accusans, in similitudinẽ supplicij fieret cõdemnatio ĩ expensis: cõcurreret ciuilis, & criminalis, contra illã. l. interdum. Præterea nõ debet quis duplici pœna puniri. vt c. at si clerici. de iud. quod fieret, si condemnaretur pœna talionis, & expensarum. ¶ Vltimò pro ipso videtur gl. Insti. in ꝓœmio. super ver. tramites. & ista est eius opi. Moderni cõiter tenent glo. scilicet, ꝙ in criminali victus victori cõdemnetur in expensis. hoc tenet Cy. in l. q crimen. C. qui accu. non pos. Io. An in dicto c. cum dilecti. sup. glo. arg. & Bar. in l. 1. §. quæri põt. ad Turpil. Non ob. prohibitus concursus ciuilis, & criminalis. quia illud verum principaliter: & qñ iure actionis ageret ciuili. sed hic expensæ petuntur iudicis officio. & sic in-
30 cidenter. † Vnde iudex, qui cognoscit de crimine: potest etiã de restitutione rei criminosum condemnare, vt l. interdictũ. §. qui furem. ff. de furtis. & l. 3. §. si dicatur. ff. finium regun. & de var. & extraordi. crimi. l. medicus. & C. de cõd. ob turp. cau. l. quod euitandum. Non obstat. c. at si clerici. quia secun-
31 dùm Io. An. † Condemnatio expensarũ non est pœna: sed prosecutio interesse: & rei familiaris respectu recipientis. vt ipse not. s̃. de rescrip. c. vlti. super ver. moderatis. & sic per pœnam criminis non impeditur, vt l. j. C. quando ciuilis act. Item pœna talionis infligitur propter calumniam: & sic ꝓpter extrinsecam causam. pœna expensarum propter iniustum litigium. & sic propter intrinsecam. & sic pro eodem facto propter diuersa dupliciter punitur. facit. j̃. de crimi. fal. cap. j. hęc verba habuit Io. An. à Cyno in dicta. l. qui crimen. in fin. pro ista parte allegat Bar. pro casu. l. si. C. de fruc. & lit. expẽ. ¶ Et aduertendum, quia ista quæstio fuit supra latè concepta. vtrũ scilicet in criminali veniat refectio expensarum. nam criminaliter proceditur tribus modis: per accusationem: inquisitio-
32 nẽ: & denũciationẽ. vt in c. qualiter, & quãdo. de accu. ¶ Quomodocunque igitur procedatur, habet locum, quod dictum est: nisi iudex, qui inquirit: vel ille, qui denunciat, excusetur iusta de causa. puta pręcesserit fama: ad quam iudex tenetur ex
33 officio inquirere, vt d. c. qualiter. † Ideò necessitas officij excusat eum: licèt non probauerit, vt not. Io. An. in d. c. dilecti. adducit no. de offi. deleg. c. ab arbitris. lib. 6. in vltima glo. ita etiam tenet Cyn. in l. sancimus. C. de iudic. in 15. q. de denunciatore dic, vt no. in l. diuus. de custo. reo. & l. ab accusatione. §. j. ff. ad Turpil. & l. j. eo. ti. per Bar. Et conclude ex prædictis,
34 † ꝙ sicut ille, qui habet iustam causam litigandi, excusatur ab expensis in causa ciuili: ita etiam in criminali, qualitercunq; de crimine procedatur. & hæc sufficiant de causa criminali. ¶ Venio ad causam appellationis. & quæro, vtrùm fiat condẽnatio in expensis. glo. tenet hic simpliciter, ꝙ succumbens in causa appellationis, condemnetur in expensis: nec distinguitur, habuit iustã cãm litigandi, vel nõ. & hanc opi. gl. tenẽt Io. Vin. & alij, vt in Spe. tit. de expen. §. nunc videndũ. in prĩ. ¶ Tu ex eorum dictis clarius sic distingue. aut quæris in appellante: aut in appellato. & tunc aut appellauit ab interlocutoria, & succubuit. & est vera opin. Bern. & sequacium. Ratio est, qa oportet, ꝙ ex actis prioris iudicij succubuerit; ex quò patet eum iniustè appellasse, vt in clem. appellanti. de appella. aut appellauit à diffinitiua. & tunc aut in totum succubuit: aut pro parte succubuit, & ꝓ parte obtinuit. primo casu, quando in totum succubuit: tunc aut ex antiquis, aut nouis actis habitis coram iudice appellationis. si ex antiquis, similiter vera est opi. Ber. si verò ex nouis, vera est opi. Inno. & aliorum. & istam diffinitionem ponit Ioan. An. in c. ignorantia. de re gu. iur. in 6. & Bart. in l. si. ff. de re iudi. Quãdo enim ex nouis actis succubuit, habebat iustam causam litigandi, & sententiam prosequendi: pro qua erat in dubio præsumendum, vt c. in præsentia. de renun. ¶ Alio verò casu cum pro parte succubuit, & pro parte obtinuit. & tunc aut erant articuli nõ cõnexi, sed separati, & diuersi: & idẽ ꝙ debet condemnari. quia debuit scindere, & solummodo appellare ab illa particula, in qua grauatus fuit. aut articuli erant contigui, & connexi. & tunc ab oĩbus excusatur. de quo in Spe. in dicto. §. vidẽdum. ad fi. & hic Io. An. & collige exempla. c. Raynutius. & c. Raynaldus. de testa. ¶ Secundo casu principali quãdo quæris in appellato. tunc (quia habuit pro se sententiã) si succumbat in causa appellationis: videtur habuisse iustã causam litigandi, propter sententiam pro se latam. arg. l. iuste. ff. de acqui. poss. & istam opi. tenet Spe. in dicto. §. nunc videndũ. ver. quid de appellato. quã sequitur hic Io. And. nisi in vno casu. s. cum de iniustitia sententiæ euidenter apparet. Idẽ videtur hic sentire Pau. qui dicit hoc placere Host. in summa eod. tit. & hic. & Gof. in præalle. §. nunc videndũ. & Io. An. in præalle. c. cordi. de appel. li. 6. Accur. etiam videtur dicere, ꝙ neuter alteri cõdẽnatur, qñ vnus vincit vnam causam: alius aliam. & sic quilibet bonã causam fouisse videtur. Auth. de iud. §. oportet. & ita no. C. de iureiur. l. generaliter. §. si aũt non ritè. ¶ Iaco. de Ra.

Ra.& Pe.tenent ibi in appellato: q si succubuit in causa app. teneatur ad omnes expensas: nec victoria primæ causæ sibi prosit. quia effectus illius victoriæ expirauit per appellationem, per l. 1. in fi. ad Turpil. & præsumptio, quæ oriebatur ex sententia, tollitur per sequentes, vt dixi. s. in quæstione de iuramento. credo illam opi. veram, si succubuit ex eisdem actis, non si ex nouis productis pro parte appellantis, argu. in dicta l. fi. per Bar. & c. ignorantia. per Io. And. in summa. igitur (si diligenter aduertis) nulla est differentia inter causã principalem, & causam appellationis. & nulla etiam inter appellantem, & appellatum. in omnibus enim venit refectio, nisi excuset iusta causa litigandi. ¶ Quartò principaliter quæ
35 ritur.† Quare expensarum ratio habeatur in condemnatione. glo. magna in ver. & no. q tantum &c. de hoc tangit. Sed pro maiori intelligentia præmitto, quod no. Spe. in titu. de expensis. §. 1. nam quædam sunt expensæ necessariæ: quædam voluntariæ: quædam vtiles. Et sicut de talibus quæritur, cum fiunt in re aliena, vel subiecta restitutioni, vt in illo. §. plenè prosequitur. & videbitur. j. de decimis. c. pastoralis. Ita etiã de his omnibus quæri potest, si fuerint factæ in iudicio. glo. dicit hic, q debentur expensæ necessariæ, & moderatæ. pro hoc facit ille tex. qui dicit [moderatas expensas.] vt infra de eo, q mit. in pos. c. cũ venissent. in fi. dicit [necessariæ.] &c.
36 ¶ † Vtrùm autem vtiles veniant reficiendæ. refert hic Ioan. opi. & communiter concludit, q vtiles moderatæ veniãt: sed inutiles immoderatæ non veniant. puta conduxi in parua causa quatuor aduocatos, cum vnus sufficeret. est enim expensa inutilis. sed immoderata respectu causæ. ergo non venit. vtilis autem immoderata venit. qu a necessaria dici potest secũdùm eum. hoc verum de expensis, quæ fiunt in lite, puta in iudicibus: aduocatis: procuratoribus: & scripturis. de quibus in Spec. de expensis. §. postremò. ver. in summa ¶ Expensæ autem, quæ non fiunt in lite, sed occasione litis: vt in eundo, & redeundo. itẽ quæ factæ sunt in re, in qua facta est missio ex primo decreto, ẽt istæ veniũt, vt dicto. §. postremò. ver. & no. Et isto vltimo casu vtrũ veniãt vtiles. Inno. dicit quòd isto casu tenetur de vtilibus. & quod plus est, etiam de his, quas credebat vtiles expensas fecit. quod tenet Hosti. de rigore iuris ciuilis. sed de æquitate canonica tenetur solùm ad necessarias, etiam isto casu, vt refert Ioa. And. in c. cum venissent. præalleg. dicit etiam hic Ioan. An. quòd de expensis, quæ fiunt in iudicio, deducuntur illæ, quas esset facturus domi. ff. ad exhiben. l. sed si hæreditas. & de rei vendica. l. si res. secus esset isto casu in iudicibus delegatis in casibus, in quibus ratione causæ debent habere expensas. quia non deducunt, quod domi erant cõsumpturi. quod dic, vt j. de rescrip.
37 §. statutum. & §. insuper. ¶ †. Quæro circa hoc, quid iuris si habuit aduocatum gratis: an possit petere, quod in eo expendisset, si gratis non habuisset? dic, quòd sic, si habuit spe remunerationis. secus vt dono, vt no. Spec. in dicto. §. postremò. ver. quid si victor. facit. ff. mandati. l. idemque. §. fin. & l. si
38 verò non remunerandi.† Ibi etiam quærit Spe. si ipsemet litigator erat in iure peritus: ita q ipsemet in propria causa aduocatus fuit: vtrũ possit petere, quod alij aduocato dedisset: videtur, q sic. sicut in hærede, qui euicit hæreditatem à bonæ fidei possessore, imputatur ei omne, quod ipse fuisset de suo patrimonio expensurus. ff. de peti. hære. l. sed si lege. §. quod autem. & ff. loca. l. quod si domus. ¶ In contrarium facit l. si stipulatus es. ff. de fideius. vbi dicit Bar. q non potest petere tanquam salarium: sed tanquam interesse, si ista de causa desijt lucrari, ex alia fortè aduocatione. C. de euic. l. si cum quæstio. coniuncta l. fi. secundùm vnam lec. C. de fruc. & lit. expen. & l. non ignoret. eo. tit. ¶ Ex hac decisione sentit Barto. q victor, qui propter litem desijt lucrari (quia fortè erat artifex: & non poterat exercere artem) poterit petere istud lucrum omissum. quod tenet Spec. in dicto. §. postremò. ver. si. quid si victor artifex. allegat. ff. ad exibe. l. sed si. §. quę aut

Sed istã opinionẽ vr̃ tenuisse Iac. de A re. vt refert Cyn. in di-
39 cta. l. sancimus. i. 8. q. vbi dicit Pe. tenuisse cõtrariũ. ¶ † Quid de damnis. pone propter litẽ vineas dimisi incultas. & si. tenet ibi Cy. q ibi habeatur de his ratio, arg. dictæ l. sancimus. & de leg. 2. l. cum quis. text. tamen dicit simpliciter in expẽsis condemnationem fiendam. & secundùm ius canonicum aliud est damnum: aliud expensa. vt c. nostra. de iniurijs. glo. iuris ciuilis videtur dicere, quòd expensæ, quæ debentur ratione victoriæ, per. l. properandum. §. sin autem. C. de iudiciis. sicut solùm expensæ in aduocatis, procuratoribus; & si. non autem in viaticis, vel damnis rerum suarum. Ita no. in l. j. ff. de aliena. iudi. mutan. cau. fac. & l. eum quem temere. ff. de iudiciis. & l. 1. §. hoc iudicium. ff. si quis ius dicenti non obtem. Dicas ergo, quòd quandoque expensæ restituuntur ratione contumaciæ. & habetur ratio certorum damnorum. vt l. sancimus. de iudiciis. quandoque restituuntur ratione retardati processus. & tunc idẽ, vt l. nõ ignorat. C. de fructi. & lit. expensis. quandoque restituuntur expensæ ratione victoriæ tantùm. & tunc habetur ratio de expensis litis tantũ, vt dicto §. siue autem. ¶ Ego non video rationem differentiæ, quare in minus debeat condemnari, qui improbam litem assumpsit, & vsque ad finem produxit: quã ille, qui non veniendo contumax fuit: vel maliciosè processum retardauit per obiectum alicuius exceptionis. Maius est enim delictũ in tota vna causa calumniosè versari: quàm in vno, vel duobus articulis. ideo non minus, sed plus deberet puniri. arg. c. cũ haberet. de eo, qui duxit vxorem. & c. fi. de consue. & l. si diutino, de pœnis. Et per hoc credo etiam ratione victoriæ & dãna, & viatica resarciri debere. arg. dictarum. ll. & ista dicta
40 sunt de quarta quæstione principali. ¶ † Quintò quæro principaliter, quo iure petantur expensæ. & qualiter in libello, & sententia deducantur: & qualiter probentur, & taxẽtur. Pau. hic refert multorum opiniones. Quidã dicunt. aut loquimur de expensis factis ante litem contest. & istæ non veniunt iudicis officio. sed debent peti nominatim in libello iure actionis: aut de expensis factis post litem contesta. & veniunt officio iudicis, vt l. ædiles. §. item sciendum. de ædil. edic. Guli. tamen in Spec. eo. tit. §. 2. in prin. de expen. factis ante litẽ cõtest. dicit, q veniunt etiam officio iudicis, si euidens est contumacia. aliàs secus, vt j. c. proxi. & c. auditis. de pcura. Pau. hic tenet, q siue ante, siue post lit. cõtesta. factæ fuerint, officio iudicis petuntur. ideo (dicit ipse) iudex condemnat, ẽt
41 si non petantur. allegat. j. de appel. c. sæpe. vbi dicit, † q expẽsæ factę extra iudicium, quæ veniunt iure actionis, habent taxari iudicis officio. Non obstat §. item sciendum. quia loquitur de peculio, & fructibus: non de expensis. cõcludit. q quicquid sit: & quocũq; iure petantur, sublata actione principali, cessat offim quo ad eas; ex eo qa descẽdũt ex materia priæ litis. ergo &c. vt dicta l. terminato. i dẽ vr̃ cõcludere Cy. i d. l. sancimus. in nona qõne. ¶ Ego credo istud verũ, qñ expesę istæ fiũt in iudicio añ litis cõt. vel post: nõ debẽtur spãli actione. dicto enim casu terminato per senẽtiam principalẽ non potest peti, vt dicta. l. terminato. Quando verò veniunt iure actionis: tunc contrarium sentio. & dico, etiam si iudex ad eas non condemnauerit, peti poterunt, vt est glo. not. in l. si
42 mulier. §. si rem. ff. de lega. 3. † Illam glo. l. terminatò. intelligo de expensis, quæ conueniunt pœnæ victoriæ. vel potest intelligi, quando sententia lata est contra petitorem. & absolutus est reus ab eius petitione, tunc enim non potest petere expensas: quæ sunt accessoriæ ad actionem principalem. quæ apparet per sententiam non competere. & ita sententia lata in principali nocet in accessoriis, & connexis, vt ff. de excep. rei iudi. l. si quis cum totũ. Sed qñ est lata sñia pro actore: q mõ vult expẽsas petere primeua actiõe: nõ video, quare nõ possit. quia pactio, & cõdemnatio partis debitæ nõ tollit actionẽ in residuo, vt l. 1. C. si aduer. rẽ iudi. & l. post decisione. C. de furtis. c. si quidã. de excep. nec dictæ expẽsæ tũc ori ri dicun-

ri dicitur ex materia primæ litis.ſed à prima exceptione:ſi-
cut intereſſe oritur ex obligatione ſuper aliqua re contracta.
quæ obligatio principalis,ſi propter rem ſolutam extinguit.
non per hoc extinguitur obligatio intereſſe pro reſiduo, vt l.
eleganter.§.non ſolum.ff.de dolo.Iſto ergo caſu intelligo gl.
hic,ꝙ iſtæ expenſæ factæ ante litem conteſt.debeant nomina
43 tim peti.ita dicit glo.¶Sed hic q̃ro.†qualiter itelligat, nomi
natim.vtrùm ſcilicet expreſſa certa quantitate:vel ſic ſimpli-
citer,peto expenſas.dubitari poteſt.credo, ꝙ procedat peti-
tio incerta.qđ patet,q̃a iudex pōt ferre incertam ſententiam
ſuper eis,reſeruata ſibi taxatione,vt c.auditis.ſ̃. de procura-
to.Iſta eſt enim regula,ꝙ vbicūq; valet ſententia incerta:mul
tò magis incerta petitio.vt no.Inn.in c.tanta.de exceſ. præla.
Præterea ad idem ſiue expenſæ debeantur officio iudicis , ſi-
ue iure actionis,ſunt taxandæ per iudicem,vt infra no. Inno.
in c.ſæpe.extra de appella.Illud ergo(cuius declaratio nō de
pēdet ab eo,q̃ petit:ſed ab alio)quis non cogitur declarare,
vt l.j.§.qđ autem.& no.Bar.in materia intereſſe.ff. de verbo.
obli.l.ſtipulationes non diuiduntur.§.Celſus. in vlt. colũna.
44 ¶† Itē acceſſoria ſunt triplicis generis.Quædam ſunt acceſ-
ſoria iuris:quædam ſunt acceſſoria rei:quædam ſunt acceſſo
ria actoris, vt notat elegāter Inn.in d.c.tanta. In omnib. iſtis
videtur valere ſententia incerta,vt ibi no.facit qđ de fructib.
no.Inn.& Io.An.in c.grauis.de reſti.ſpolia. Concludo ergo,
45 †ꝙ ſuper expenſis admittitur incerta petitio, & incerta ſentē
tia.ſed dicetis vos,ad quid proderit iſta ſententia incerta. cū
poſtea in taxatione debeat declarari?dic , ꝙ multum. quia ꝑ
iſtam ſententiam certum eſt expēſas legitimas deberi, vt no.
Inn.in c.auditis.de procurato.& Io.And.tangit . à qua ſi non
fuit appellatum:nō poterit appellari à taxatione facta poſt
decem dies à die illius ſententiæ:niſi in taxatione excedatur
modus.& ita dicit Inn.in d.c.ſæpe.etenim illa taxatio fuit pri
mæ ſententiæ executio:ſicut in ſimili no.glo.ff.qđ metus cã.l.
ſi cum exceptione.§.hoc autem.ad prædicta facit qđ no.In-
no.de effectu ſentētiæ latæ in vniuerſali generali iudicio, vt c.
conquerēte.de offi.ordi.& Bart.ita ſentit de appella.l.ab exe
cutione.Refert tamen hic Pau.Inn.dicere,ꝙ à taxatione poſ
ſit appellari,vt ipſe no.qđ met.cau.c.ſi.ſed Inn. ibi loquitur,
cum taxatio fit tempore ſentētiæ:vel abinde infra decē dies.
ſecus ſi poſtea,vt prædixi.Concludo ergo,ꝙ iudex condēnan
46 do in expenſis,poteſt ſibi reſeruare taxationem.¶†Sed quæ
ro nunquid poſſit ſibi in ſententia reſeruare condemnationē
expenſarum:vel parti ius agendi ad ipſas. videtur,ꝙ ſic.quia
actus,qui debet fieri certo tempore:poteſt per pactum in lō
gius tempus prorogari.& poſtea celebratus trahitur retro,
vt l.Modeſtinus.ff.de ſol.vbi ceſſio præcedens ſolutionem re
ſeruat actionem:ſecus ſi ſequatur, niſi per pactum fuerit re-
ſeruatum tale ius,vt ibi patet.Item illud,quod fit poſt talem
reſeruationem,videtur trahi ad tempus reſeruationis : ſicut
contingit in aliis diſpoſitionibus,quæ ſequuntur , factæ alio
tempore,q̃ fiant.vt no.in c.rati.de reg.iur.lib.6. & l. qui po-
tior.ff.qui potio.in pig.hab.nam & ſententia non valet , vt l.
47 ait pretor.§.j.ff.de re iudi.†Item proteſtans aliquid ſe factu
rum,ſi poſtea facit,videtur tempore proteſtationis feciſſe.vt
l.à ſe.de hæredi.inſti.& l.ſi ita ſcripſero.de condi.& demon.
in illa enim l.à ſe valet inſtitutio facta in codicillis , poſtq̃ in
teſtamento præcedenti fuit facta mētio,ꝙ valeret: quę alias
eſſet inualida.ita hic cōdemnatio ſuper expenſis ex interual
lo poſt ſententiam non teneret: ſed valere debet , ſi fuerit in
ſententia reſeruata.vt ſic condemnatio , quæ fiet poſtea , ad
tempus ſententiæ referatur.& hoc videtur ſentire Accur. in
d.l.terminato.Io.An.ſ̃.de ſequeſt.poſ.& fruc. format iſtam
quæſtionem.& tenet contrarium.ſcilicet,ꝙ licet poſſit reſer
uare taxationem:non tamen poteſtatem condemnandi : vel
parti poteſtatem agendi.Idem hic Pau. & Cy.in d.l. termina
to. Ego idem ſentio tali ratione,quæ eſt Pauli.connexa, &
vnita ſimul iudex non poteſt diuidere per iudicium. vt patet
in conuentione, & reconuentione,vt l.j.ff.quæ ſententiæ ſine
appella.reſcindan. & in poſſeſſorio,& petitorio.C. de iudic.
l.nulli.ſed expenſæ veniunt acceſſoriè ad litem principalem:
& iura volunt,ꝙ lite principali ſopita,remanet quęſtio expē
ſarum.ergo nō poteſt iudex facere, qđ lex vetat. vt c.j. de re
iudi.¶Item iſtud officium iudicis mercenariū adhæret actio
ni principali,& inſtantiæ.qua finita,non videtur poſſe iudex
in longius prorogare.quia non habetur.vt d.l. terminato. &
l.Paulus.de iudi.& l.4.C.depoſiti.Non ob.iura.de quibus.ſ̃.
quia in eis reperiuntur extrema habilia ad ſubſiſtētiā actus,
qui geritur:poterit enim teſtator facere teſtamentum tem-
pore,quo voluerit in codicillis ; ita ꝙ non mirum iſto caſu,
ſi vna diſpoſitio ad aliam trahi poteſt. hic verò licèt extre-
mū à quo eſſet habile:tamen extremum ad qđ non poterit
ſola iudicis voluntate habilitari. ideò non valet. & ꝙ quan-
do vna diſpoſitio refert ſe ad aliam:ac retrahitur, requirunt
extrema à quo , & ad qđ.habilia.vide Bar.ī l.ſi is q̃ ꝓ empto
re.ff.de vſuca.& dixi in c.is qui fidem.de ſponſa.¶Circa iſtā
48 reſeruationem taxationis quæro .† Quid iuris,ſi iudicis re-
ſeruantis ſibi taxationem iuriſdictio expirauit.an ſucceſſor
in officio:vel ipſe idem taxabit.dicit Bar.ꝙ ſucceſſor,q̃n ſuc
ceſſionem habet;quia reſeruat ſibi,vt iudici , non vt priua-
to:quia vt priuatus, non poſſet. & ex quo dicto patet verum
eſſe,quod ſupra dixi,ſcilicet quia in iſtis requiritur habilitas
extremorum de tempore ad quod: tamen in perſonæ quali-
tate,vt in iſta quæſtio.ad tempus à quo quid in poteſtate di-
ſponendi,vt in præcedenti.pro hoc l.poſt mortem.§. 1.ff.q̃n
ex facto tu.& c.præſenti.de offi.dele.lib. 6. & l.eum qui. §.iu
dicare.de iuriſdi.omnium.iudi. ¶Sed quid dices,ſi iudex , q̃
delegauit non habet ſucceſſorem in officio (puta delegatus)
videtur ſententia inualida ratione incertitudinis. cum enim
ſibi reſeruaret, vt priuato,& deleganti : non valet reſeruatio.
quia dixit,ſibi, ſiue nobis. uidetur quod voluit,non potuit:&
quod potuit,non fecit. ergo non valet actus , vt c. cum ſuper
Abbatia.de offi.de leg.Bar. tenet contrarium. & quòd dele-
gans poterit taxare,non obſtat, quòd reſeruauerit ſibi . iſta
enim adiectio,ſibi,nihil operatur.ff.de bono.poſſ.ſecundùm
tabu.l.ſi ita.§.q filio. Reſeruauit enim ſibi. non reſpectu per
ſonę:ſed reſpectu iuriſdictionis.ſed iuriſdictio delegati,& iu
riſdictio ordinarij delegantis eſt eadem,vt l. qui mandatam.
ff.de offi.eius,cui manda.eſt iuriſdi.ergo ipſe delegans quaſi
idem,poterit facere dictam taxationem, vt ita not.Bar.in ꝑ
dicta l.ab executore. ¶Subſequenter iuxta prædicta quæro.
49 †Quomodo iudex in iſta taxatione debeat ſe habere. & quo
modo pars, q̃ petit expenſas circa expenſarū probationem.
dic,expenſæ probantur per iuramentum,vt l.properandum.
§.ſiue autem. de iudi.quia enim minutatim fiunt,eſſet impoſ
ſibilis earum probatio per inſtrumenta,vel ſcripturam , vt l.
50 fi.§.in computatione.de iure delibe. †Iſtud autem iuramen-
tum debet præcedere taxationem iudicis : vt expenſas corā
eo exhibitas primò taxet:q̃ iuramentum deferat.in qua taxa
tione habebit conſiderationem ad quātitatem cauſæ ex qua
debemus metiri expenſas. vt l.non ignoret.de fructi.& lit.ex
51 peñ.¶Sed quæro.†Vtrùm poteſt in minus taxare,q̃ victor iu
rauerit ſe expendiſſe. videtur, ꝙ non in Auth.de iudi.§. opor
tet.colla.6.In contrarium facit.l. videamus.§. deferre. ff. de
in litem iuran.Sol.dic,ꝙ non pōt,vt d. §.oportet.Nō obſtat.
§.deferre. quia loquitur de iuramēto affectionis.ſed iuramē-
tum ſuper expenſis eſt iuramentum veritatis.ratio differen-
tiæ eſt:quia ſi aliter taxaret,quàm iuratum fuerit: redargue-
ret iurantem de periurio.ſed aliter moderando iuramentum
affectionis,non redarguit eum de periurio:ſed de immode-
52 rata affectione.¶†Sed nunquid iudex taxationem ſuam an-
te tale iuramentum poterit refrænare , & aliter taxare? dicit
Inn.ꝙ ſic.quia eſt quædam interlocutoria.& ita no.in c. vlti.
53 ſ̃. qđ metus cauſa. ¶†Vltimò pro declaratione præcedentiū
ſubiicio quæſt.nunquid iſta taxatio,& iuramentum vendicet

sibi locum, quãdo in instrumento dictum fuit, q̃ deberet sta-
ri,& credi simplici dicto, vel iuramento creditoris de omni-
bus damnis,& expensis litis,& extra.Io.And.remittit de ista
qõne ad Spec.de ꝓbat.§.fin.ver. quid si.ibi vř dicere, q̃ talis
conuentio nihil operetur.idem Cy. in l.si quis in conscriben
do.de epi.& cleri.Non obst.l.iusiurandum quod ex conuen-
tione.de iureiuran.quia post debitum contractum bene pos-
sum alicui deferre iuramentum. sed de debito nondum con-
tracto iuramentum deferri non pôt. sicut dicimus de pacto
l.cõmissoriæ. scilicet vtrùm interponat ab initio, vel ex post
facto,vt l.quis.vel Calipodius.de solu. Non obstat.l.Theopõ
pus.de do.prælo.qa illud in vltimis voluntatibus. Bart. dicit,
q̃ si promitto stare tuo simplici dicto, vel tuo iuramento: q̃
illud me non obligat; quin ego possim hoc reuocare, anteq̃
tu declares.casus est in l.si quis iusiurandum.C. de re.cre.vbi
erat facta dilatio in iudicio: quæ habet vim stipulationis.vt l.
cum ostendimus.de fideius. & tamen potest reuocari. multò
magis ergo,si hoc est factum extra iudicium. ¶Si verò ante
talem reuocationem ille declaret: erit reducendum ad arbi-
trium boni viri.ita no.plenè in l.fi.ff.de præto. stipu.per ista
sit expedita quinta principalis quæstio cum prædictis acces-
soriis. Ex quibus videtur in summa redigendo: habetis quo
iure expensæ petuntur. Itẽ vtrùm præcedat incerta petitio,
& snĩa super eis. & an iudex possit sibi reseruare taxationẽ,
vel condemnationem expensarum: & an parti ius agendi. &
si post eius reseruationem expirauit eius iurisdictio, quis ta-
xabit. qualiter in taxatione debeat se habere. & an possit à
taxatione appellari: vel taxatio reuocari.& qualiter proben-
54 tur expensæ. ¶† Sextò principaliter quæro vsq; ad quod tẽ-
pus iudex possit pronunciare super expensis, & duret eius
officium.ad hoc dico,quòd quandoq; expensæ petuntur ra-
tione contumaciæ: vel ratione retardati processus. quandoq;
ratione victoriæ. ¶Primo casu expensæ possunt peti statim,
etiam nõ exspectato fine litis.vt dixi supra in secunda qõne
principali circa fin.¶Sed hic occurrit dubium, si iudex non
condemnauit tunc, cum debuit: an duret amplius eius offi-
cium;ita quòd possit postea condemnare vsq; ad snĩam diffi
nitiuam.videtur,q̃ non.quia eadem est ratio de toto ad par-
tem,vt l.quæ de tota. ff. de rei ven. sed sopita lite per snĩam,
non durat super expensis iudicis officiũ.nisi eadem die, vt l.
Paulus.ff.de re iudi.& c.cum ap.de appel.li.6.ergo idem, cũ
super vno articulo est lis sopita. contrariũ tenet Inno. in c.sæ
pe.de appell. nam vsq; ad snĩam poterit de illis expensis co-
gnoscere,& ferre sententiam.& (quod plus est) si non appel-
lauit ab interlocutoria,qua fuit eius exceptio reprobata:non
poterit appellare ab illa vltima super expensis ferenda: quæ
descendit, & se refert ad primam interlocutoriam, quæ trã-
siuit in rem iudicatam.& censetur eius executio.Ita dicit ibi.
quod est not.pro limitatione dictæ l.Paulus.& c.cum appell.
Non ob.contrarium de l.Paulus.& c.cum apel. prælle.quia
loquuntur,cum finitur iudicis officium super principali. nos
loquimur, cum non finitur nedum super principali: sed etiã
nec super interlocutoria. qũo iudex potest reuocare, etiam
post decem dies. quia quò ad iudicem sententia interlocuto
ria non transit in rem iudicatam: quin possit eam reuocare,
vt not.in c.cum cessante. de appella. ¶Et iuxta hoc quæro.
55 †Si iudex appellationis à grauamine non condemnauit in ex
pẽsis.sed remisit causam ad iudicem à quo, tanq̃ litigauerit:
an iudex à quo poterit condemnare in aliis expensis factis
in causa appellationis. Refert hic Pau.Rof.obtinuisse,quòd
prior iudex non poterit eum condemnare vlterius,nisi in fi-
ne.quod dictum iudicio meo caret ratione. ¶Negari enim
non potest per istam temerariam appellationem processum
iudicis à quo fuisse retardatum.ergo veniunt expensæ statim
per l.non ignoret.de fruc. & li. expen. Præterea iudex à quo
succedit loco iudicis appellationis. isto casu ergo debet su-
plere,quod ille omisit.sicut ecõuerso iudex ad quem supplet
defectum iudicis à quo in condemnatione expẽsarum, vt est
casus in l.fin.C.qñ prouo.non est necesse. ¶Vlterius quæro.
56 †Quando expensæ petuntur ratione victoriæ: vsq; ad quod
tempus peti possint.& expressè dicit vsque ad snĩam: & non
post.in l.terminato.C.de fruc. & lit. expen. Alia dicit, quòd
tota ea die, vt dicta l.Paulus. & c. cum app. postea ergo peti
non poterunt, vt dicta l.terminato.quod intelligo verũ,qua-
cunq; occasione debeantur,siue ratione contumacię: siue rõ
ne retardati processus, vel victoriæ: secus si iure actionis de-
scendentis ex contractu, vel testamento.vt est glo.in l. si mu-
57 lier. §.si rẽ .de leg.3.¶Sed occurrit hic dubium. †Quid si lis
finiatur aliter quàm per snĩam.ad hoc rñdeo, q̃ iudicium fi-
nitur multis modis aliis, q̃ per snĩam.nam qñq; finitur per la
psum instantiæ principalis: qñq; per desertionem appellatio
nis: quandoq; per transactionem iurisiurandi, vel solutionẽ
debiti: qñq; per interitum rei, quæ in iudicio est deducta: quã
doq; per renunciationem litis,& instantiæ.In oĩbus aliis casi
bus dubitari pôt: quid erit de expen. litis finitæ altero ex præ
58 dictis modis. prosequor singulos casus separatim.¶†Primus
fuit,cum tempus instantiæ expirauit lapsu fortè triennij. qd
erit de expensis.Cy.de facto consuluit, & consultus respon-
dit,quòd reus poterit petere à iudice se absolui ab instantia
iudicii,quæ non perit ipso iure: sed per sententiam iudicis ab
soluentis partes ab ea.alleg.l.fi. C.vt infra cert.tem. crimi.qõ
termi.Non ob.l.properandum.§.fi.quia intelligit verbũ, ca-
dat,scilicet per sententiam: non per cursum triennii. Ita dicit
in dicta l.properandum.§.si aũt vtraq;.& §.fin.¶†Secundus
59 casus est, cum deseritur appellatio: an possint peti expensæ,
& coram quo iudice.dñs Feder. de Senis consuluit super isto
puncto consilio.128.& ibi concludit, quòd peti possit corã
iudice appellationis: cuius debet esse cognitio,an sit deserta
appellatio,necne.quia ad ipsum pertinet cognoscere, an sua
sit iurisdictio,necne.de appe.c.Romana.§. si verò vocatis.li.
6.Si ergo de desertione cognoscit: ergo & de expẽsis. & licèt
non sit competens propter desertionem in prosecutione ap-
pel.tñ fuit competens super cognitione illius articuli, & ex-
pensis.vt est casus in si.supra de rescrip.c.fi.& ibi glo. & eod.
titu.c.1.in cle.ita dicit sentire Io.An.de appel.c.1.lib.6.& su
per eodem verbo.idem sentit Archi. ego pro ista opin. alle-
go tex.c.ex parte.supra de rescrip.in fi.& c.cum olim.2.infra
60 de priuile.¶†Tertius casus est, quando per transactionẽ iu-
risiuran.& si.pone exemplum.transegi de lite, vt retento fun
do,dares mihi centum. de expensis nihil est dictum. detulisti
iuramentum, & iuraui rem meam esse. quid erit de expensis
factis in illa lite. Ioan.And.infra de eo, qui mit.in pos.in ru
brica lib.6.dicit, quòd transactio non extendit se ad expen-
sas,quę debebuntur ratione contumaciæ. Audeo tenere con
trarium per casum l.finito.aliàs terminato,transactoq; nego
cio &c.Illa ergo l.loquitur in sententia,& transac.ad idem.l.
2.in prin.si quis cau.ibi [quis enim de pœna promissa labo-
rat post negocium transactum.]& licèt ibi dicat, pęna.tñ nõ
est propriè pęna: sed interesse ex parte petentis, vt l.qui aũt.
§. 1. ff. si quis cau.In iuramento decisorio plus dubito. quia
post debet sequi sententia,vt no.Innocen.in c.fi.quod metus
61 cau.vnde fortè in sententia ille, contra quem iuratum est,in
expensis condemnabitur,sicut credo.¶†Quartus casus est,
quando interiit res deducta in iudicium: tunc, si culpa posses
soris,videtur damnatus ex eadem instãtia in interesse, vt no.
Bar.in fini.in l.stipulationes non diuiduntur.§.Celsus.ad fin.
de verbo.obliga. ¶Si verò sine culpa: tunc vtrùm duret offi-
cium iudicis super expensis.credo, quòd sic: quia durat su-
per fructu, partu, & aliis, quæ veniunt officio iudicis. Ita
dicit text. cum glo. ff. de rei vendi. l. vtique. Idem credo
in quinto casu,quando finitur per renunciationem litis, & in
stantiæ,per eadem iura. ¶Ex prædictis igitur patet ista sex-
ta quæstio expedita. ex quibus in summa collige, vsq; ad qđ
tempus possint peti expensæ factæ in iudicio: siue debean-
tur

tur ratione contumaciæ: siue ratione retardati processus: siue ratione victoriæ. & quid iuris, si aliter quàm per sententiam quæstio terminetur, vel instantia finiatur, vt lapsu triennij.
62 ¶ † Septimò, & vltimò principaliter quæro, quñ fiet illa cõdemnatio expensarum in casu huius. c. vtrùm tunc cum exceptionem opponit: an in fine litis: an verò cum differtur in ꝓbãdo. ¶ Quidam, vt Inno. c. cum exceptiones opponat. cui intellectui opponitur de triplici iniquitate. de incertitudine sẽtentiæ expen. secundò, ꝙ iudex prouidet in futurum. tertiò, quia probet sententiam sub conditione. quibus respondit remittendo ad notata per eum. vt c. auditis. de procura. Sed Inno. intellexit, ꝙ statim cum opponit, debeat condemnari, & ad soluendum cogi: prauus esset intellectus. qa quod nondũ est, non potest quis ad solutionem compelli. sed expensæ (cũ exceptio opponitur) non sunt factæ. quid ergo iste solueret: præterea in defectum solutionis tex. iste vult eum puniri, iniquum esset cum exception. obiectione in defectũ petere condemnari in corpus. intellexit ergo Inno. ꝙ fiat condemnatio tempore exceptio. obiectionis sub cõditione, si defecerit in probãdo. & credo, ꝙ hoc possit facere iudex. cum præsumit malitiam in opponente. vt dixi. s. in quinto notabili. verior intellectus est, ꝙ fiat condemnatio, cum defecerit in probando. & illud verbum [ex tunc] & verbum [cum acceptis] refertur ad principium temporis, extra modum haberi ratio. expensarum extunc, scilicet cum accepit inducias ad probandum. & hoc placet Host. & Ioan. ¶ Alium autem intellectũ, ꝙ fiat condemnatio in fine litis, reprobat hic Io. An. & meritò. qa sic intelligendo istud c. prouideret nobis de nihilo: cũ
63 in fine litis victus victori, &c. vt c. calumniam. de pœnis. & §. siue autem vtraq;. sæpius alleg. ¶ Esset etiam hic tractandum de expensis extra iudicium factis. & hæc fiunt quãdoq; in rebus alienis: quas ille, qui expensas fecit, possidet bona fide, vel mala. & de istis tãgit hic Ber. de resti. spo. c. grauis. & Spe. in ti. de expen. §. j. ¶ Qñq; expensæ fiunt per procuratorem: vel negociorum gestorem: tutorẽ: & alios administratores. & de istis in ti. mãdati. C. & ff. ¶ Quãdoq; fiũt in negocio electionis. & de istis plenè in c. cupientes. ad fin. de elect. lib. 6. ¶ Qñq; fiũt in re propria. & quærit de expensis deducendis propter decimam fructuũ: vel alia ratione. & de istis in c. pastoralis. j. de decimis. & l. fructus. ff. solu. matri. & hic sit finis. ¶ Repetitum fuit istud c. per me Petrum de Ancha. minimũ vtriusq; iuris doctorem in hac alma, & regia ciuitate Paduæ anno. MCCCXCII. die prima Februarii. Deo gratias, & Virgini gloriosæ Mariæ, & beato Antonio, & toti cœlesti Curiæ, Amen.

SVMMAE.

1 *Contumax cõdemnatur in expensis factis à tẽpore citationis emissæ.*
2 *Crimina, & defectus possunt obijci contra electum.*
3 *Obijcere crimina, & defectus contra electum potest quis suo nomine & alieno.*
4 *Opponere se potest quis principaliter contra electum non petentem confirmationem.*
5 *Iudex potest statuere terminum peremptorium: vt quis compareat in termino processurus.*
6 *Iudex potest vltra terminum expectare contumacem.*
7 *Citatio facta per nuncium sine literis valet.*
8 *Breuitas termini non reddit citationem nullam.*
9 *Mittens nuncium, qui potuit mittere procuratorem, non excusatur à termini breuitate.*
10 *Citatus quando teneatur comparere personaliter.*
11 *Mandatum quando continet duo, si quis non potest ambo implere, tenetur ad alterum.*
12 *Promittens soluere vsq; ad certum tempus. si non soluit infra tẽpus: tenetur soluere etiam post tempus.*
13 *Declarans per literas se non posse venire ex causa non legitima, non debet amplius expectari. & idem si dicat, nolo venire.*
14 *Calores nõ excusant citatum; quominus in Curia debeat comparere.*
15 *Excusatio sine causa minus iusta non excusat à condemnatione expẽsarum: nec à contumacia.*
16 *Citatus, qui propter iustum impedimentum comparere non potest: an teneatur mittere procuratorem.*

1 CVm dilecti. † Contumax condemnatũ in expensis factis à tempore citationis emissæ. h. d. In prima parte ponit formam processus. In secũda interloquitur. ibi [quã ꝓpter.] ¶ In prima facit quinq;. Primò ponit comparitionem nunciorum electi, & aduersariorum ipsius: & decisam causæ missionem. secunda ibi [quis decisam contumaciam.] tertia ibi [volentis ipsius electi citationẽ.] quarta ibi [exspectantibus ipsius absentiam & excusationem.] quinta ibi [si cõtra ipsius excusationis impugnationem.] ¶ Primò not. † ꝙ contra ele-
2 ctum possunt obiici crimina, & defectus. quomodo autẽ sint crimina specificè opponenda. dic vt in clem. constitutionem. & in c. vt circa. de elec. lib. 6. & ibi de pœna non ꝓbantis exceptionem criminosam. & per Bar. in l. j. ff. de excep. ¶ Secundò no. †. ꝙ potest quis nomine suo, & alieno obiicere crimi-
3 na, & defectus. de quo in cle. procurator. de procura. ¶ Tertiò no. † ꝙ contra electum non petentem confirmationẽ po-
4 test quis se opponere principaliter. nam hic non agebat electus ad confirmationem petẽdam. de quo. j. dicam. ¶ Quartò no. ꝙ appellanti, & non prosequenti suam appellationem præfigitur terminus ab homine, vt prosequatur. qđ hodie nõ est necesse: quia terminus est præfixus à iure in istis bñficiali bus causis, vt j. de elec. c. j. lib. 6. & c. cupientes. eo. ti. ¶ Quintò no. in ver. alioquin. † ꝙ iudex potest statuere terminum ꝑ-
5 emptoriæ. vt quis compareat in termino, processurus. quæ citatio sufficit quò ad actus postea subsequentes. & hoc est speciale propter locorum distantiam, vt s. de resti. in integ. c. cũ literis. aliàs enim deberet contumax in vno tãtummodo ad alium citari, vt s. de offi. deleg. c. consuluit. secundùm Innoc. & c. ad petitionẽ. de accusa. per eundem. ¶ Sextò no. nouum modum citandi. compareat vsq; ad diem Dominicã, qua cãtatur, &c. facit ad not. per Inn. in c. fin. s. de feriis. de citatione facta ad diem feriatã an valeat. dic vt ibi dixi. ¶ Septimò no. in ver. exspectãtibus. † ꝙ iudex potest vltra terminum ex-
6 pectare contumacem. & in hoc est lata potestas iudicis, vt in d. c. consuluit. & l. j. ff. de re iudi. ¶ Et collige etiam ex hoc, ꝙ ad hoc vt ille, qui non comparet, dicatur contumax, requiritur, vt aduersarius expectet: & etiam, ꝙ accuset aduersarii contumaciam non comparentis, vt plenè in c. j. de iudi. & d. c. consuluit. per Inno. & l. properandum. §. & si quidẽ. C. de iudiciis. ¶ Octauò no. † ꝙ valet citatio facta per nuncium sine
7 literis. de quo. j. de appel. c. cum parati. & s. de offi. delega. c. prudẽtiã. & qđ no. Cy. in l. vbi decurio. C. de fal. vbi quid iuris, si quis dicat se non citatum, nuncio dicente contrarium. dic vt ibi. ¶ Nonò no. † ꝙ breuitas termini non reddit cita-
8 tionem nullam. licet enim vitietur quò ad diem comparitionis: non tamen quò ad comparitionem. ad hoc optimè facit l. si mihi & tibi. §. si quis seruos. ff. de leg. j. ar. contra Insti. de verb. obli. §. loca. ¶ Decimò no. † ꝙ non excusatur à termini
9 breuitate, qui misit nuncium, cum potuerit mittere procuratorem. quia non maior sollicitudo requiritur in transmissione procuratoris, q̃ nuncii. ideò qui nuncium misit, præsumitur potuisse mittere procuratorem, vt hic. ¶ Vndecimò not. formam citationis. † nam quandoq; citatur quis, vt persona
10 liter compareat. & tunc aut à Papa: & tenetur comparere, vt mandat. aut ab alio: & tunc aut cum iusta causa: & idem. aut sine causa. & non tenetur, vt in c. j. de iudi. lib. 6. ¶ Quandoq; citatur, vt compareat per se, vel per procuratorem: & tunc si à Papa: & tenetur mittere procuratorem: vel est contumax, vt hic. aut ab alio. & tunc distingue, vt j. dicam. quandoq; citatur quis simpliciter: & potest per se, vel per ꝓcuratorẽ,
11 vt l. fi. C. de procura. ¶ Duodecimò no. † ꝙ cum mandatum continet

cōtinet d uosi q̃s nō pōt ambo implere, tenet ad alterū. facit l. si quis sub conditione. ff. de condi. instit. cum. n. plures sunt in obligatione, etiam si inuicem sunt connexa: vnius peremptio purificat: & non extinguit obligationem alterius, vt in obligatione alternatiuæ, in qua dicimus: si vna res perit, debitor ad alteram præcise tenetur, vt l. cū res. §. sed si Stichus.
13 ff. de leg. 1. ¶ Tredecimò no. † quòd ille, qui promisit soluere vsq; ad certum tempus. si non soluit infra tempus: tenetur soluere, etiam post tempus. mora. n. in solutione non solet extinguere: sed augere effectum obligationis, vt l. si seruum. ff. de verb. obli. & in c. mora. de regu. iu. li. 6. Si aūt dies non est apposita ad solutionem: sed ad limitandum obligationem. dic vt l. obligationum fere. ff. de act. & oblig. ¶ Decimoquartò
13 no. † quòd q per literas declarauit se non posse venire ex causa legitima: non debet vlterius expectari. idem si dicit, nolo venire. vt in c. vene. de sen. exc. lib. 6. & l. 2. C. qūo & qūi iud.
14 ¶ Quintodecimò no. † quòd Augustus, siue calores non excusant citatum, quò minus in Curia debeat comparere. alle. gl. in cōtrariū. 74. dist. c. quorundā. & tangit Bar. in l. sed sciēdum. ff. ad Trebel. ¶ Sextodecimò not. ꝙ expensæ, in quibus debet condēnari pp contumaciam, considerantur respectu ipsius contumaciæ, vt hic. ibi [à tpe citationis] &c. vñ expensæ prius factę, vel ob aliam causam, non veniunt in illa condēnatione. pro hoc facit. l. sancimus. C. de iudi. [& huius vitio
15 eius aduersariis inflicto] &c. ¶ Decimoseptimò not. † ꝙ excusatio, siue causa minus iusta non excusat à cōdemnatione expensarum: neq; à contumacia, à qua et non excusat missio ꝓcuratoris minus idonei. quia paria sunt, non comparere, vel minus idoneè cōparere. vt hic, & ff. quod cuiusq; vni. no. l. 1. in fi. Et ista sunt notabilia in isto c. gl. magna hic plenè exami
16 nat. † An citatus, qui pp iustum impedimentum comparere non pōt: teneatur mittere procuratorem. super articulo clarius sic distingue. aut quæris, vtrùm ex parte actoris ad præscriptionē interrumpendā: & tenetur mittere, vt l. 1. ff. de diuer. & tēpo. præscr. aut queris vtrùm reus teneat mittere ad contumaciam excusandam: & tunc subdistingue. aut. n. impeditur quis venire rōne dignitatis, vel priuilegij: & tūc aut impedimentum est ꝑpetuum: & tenet mittere ꝓcuratorem, vt l. fi. C. de ꝓcura. aut impedimentum est tpale: & non tenetur mittere ꝓcuratorem, vt l. pars literarū. ff. de iudi. & de iniur. l. nec magistratus. aut est absens, & impeditur pp aliquā causam: & tunc aut est impedimentum non necessariū, & ꝓbabile. & tunc aut est parum duraturum: & non tenet mittere ꝓcuratorem, vt l. 1. §. sed & si quis. ff. si quis cau. aut est multo tempore duraturum: & tunc aut fuit citatione præuentus, aut non, vt l. eundem. ff. de leg. & illa est distinctio Bartoli in l. 1. ff. de diuer. & tem. præscrip. &c.

S V M M AE.

1 *Decretum electionis non est de substantia.*
2 *Petens aliquid, si nemo se opponat, qui excipiat, vel excipere velit, sua probata intentione, debet obtinere.*
3 *Electus recta via potest accedere ad Papam pro consecratione obtinenda.*
4 *Electio potest impugnari prætextu falsitatis commissæ in consecratione.*
5 *Duo possunt contendere inter se super eodem iure: & concorditer tertium impugnare.*
6 *Testimonium populi, & regis admittitur in causa electionis.*
7 *Capitulum potest testificari, quòd aliquem non elegit.*
8 *Terminus maior debet statui ei, qui non reperitur, quàm ei, qui reperitur.*
9 *Confirmatio habet vim diffinitiuæ.*
10 *Proponens crimina, vel defectus contra electum post confirmationē, an audiatur.*

Cum olim. Gratiosa est. & ideò non summatur. & sunt duę partes. prima narrat factum, sub quo continetur gratia. d. comparitio. F. & G. causæ commissio: processus delegatorum confirmantiū illum F. appellatio illius D. & præsentatio illius F. Secunda ibi [volentes] remittit causam subdiuisionis bimembris, scilicet an ille inueniatur in prouincia, vel nō ibi [si autem.] ¶ Primò no. ꝙ Papa adhibet fidem multitudini sigillorum. quia non erat verosimile tot sigilla fore falsata. de cle. pe. c. 1. facit l. diuus. de custo. reorum. ¶ Secundò hic
1 colligitur, † ꝙ decretum electionis non est de substantia. hic enim sine tali decreto Papa per solas literas prælatorum ꝓcessit ad consecrationem. dic vt legitur, & nota. 41. distin. c.
2 episcopus. & sup. de ele. cap. innotuit. ¶ Tertiò no. † quòd si aliquid peto, & nullus se opponit, qui excipiat, vel excipere velit: probata intentione mea, debeo obtinere. solet notari C. de transactio. l. vbi pactum. super deductis enim, & probatis debet iudex ferre sententiam, vt l. properandum. §. si autem. C. de iudic. ¶ Quartò not. † quòd electus recta via po-
3 test accedere ad Papam pro consecratione obtinenda. nō tamen debet sic venire sine literis electionis, & confirmationis
4 decreto. vt dixi supra. ¶ Quintò nota, † quòd prætextu falsitatis commissæ in consecratione potest electio impugnari. vbi ergo electio non præcessit, confirmatio est nulla. & est arg. quòd si primum decretum non præcesserit: secundum
5 decretum est ipso iure nullum. ¶ Sextò no. † quòd super eodem iure possunt duo contendere inter se, & concorditer tertium impugnare, vt faciebant isti F. & G. ipsi enim inter se dissidebant, & istum D. tertium impugnabant. ex iure enim, ex quo quis impugnat, quandoq; nititur ad diuersum effectum, vt l. dicimus. ff. de excusa. tuto. ¶ Septimò not. in versi. cunq;. quòd in negocio electionis, & confirmationis vnius, & amotionis alterius proceditur lite non contest. cum aliquis
6 sit contumax. ¶ Octauò nota, † quòd in causa electionis admittitur testimonium populi, & regis. qui tamen in electione non possunt interesse, vt supra de electio. cap. Massana.
7 & cap. sacrosancta. ¶ Nonò no. in ver. præsertim. † quod Capitulum potest testificari, quòd aliquem non elegit. de quo sup. de electio. c. cum dilectus. ¶ Decimò not. in ver. valentes. quòd etiam post electionem vnius confirmatam mandat Papa interim inquiri de iuribus illius: qui propter contumaciam est priuatus. & in duobus ista cōstitutio tenet gratiam. primò, quòd post cōfirmationem iterùm inquiritur: & quòd contumax iam priuatus ad audientiam restituitur. facilius enim processus, & sententia in absentem lata retractatur: quàm si fuisset lata in præsentem. ¶ Vndecimò not ꝙ mādat inquiri, si potuerit in Hibernia inueniri. & sic in vna prouincia. simile. s. eod. c. causam quæ. Quomodo aūt fiat inuestigatio ista, not. Bar. in l. in illa stipulatione si Calendis. de verbo.
8 obliga. & in l. 4. ff. de dam. infec. &c. ¶ Duodecimò not. † maiorem terminum statui ei, qui non reperitur: quàm illi, qui reperitur. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd iste D. fuerat cōsecratus, contra quem F. & G. opponebant. sed videtur, quòd debuerunt agere ordinaria via. quia post consecrationem non admittitur obiectus contra formam per viam exceptionis: sed ꝑ viam accusationis: inquisitionis: & denunciationis dūtaxat, vt. j. de appel. c. constitutus. hic autem contrarium dicitur. quare male. So. in contrario constabat de electione: hic verò nulla electio consecrationem præcessit. potest opponi, vt hic: vel ibi loquitur, cum consecratio non est obtenta ꝑ falsas literas. hic verò per falsas literas est obtenta. vnde de falsitate, & obreptione semper potest opponi, vt l. cum verò. §. subuentum. de fideicom. lib. ff. & in c. ad audientiam. 2. de rescrip. ¶ Si tñ negetur subreptio, pro confirmatione, & cōsecratione præsumitur: ita quòd lite pendente, non debet aliqd innouari, vt. j. vt lite pend. c. 1. facit l. cum precibus. C. de ꝓbatio. & in c. accepimus. infra de fide instru. administrabit er

go

go interim; donec de subreptione constiterit. ¶ Secūdò opp. dicitur hic, ꝙ electio istius F. erat confirmata. & de ipsa mandat Papa interim inquiri. contra. de eodem facto non debet sæpius cognosci. de accusa. c. de his. & tamen Papa mādat iterum de hoc cognosci. quod non videtur fiendum: †quia confirmatio habet vim diffinitiuę contra quam nō potest obiici exceptio, vt in c. suborta. ĵ. de re iudi. Sol. hic erat nulla cōfirmatio istius F. qđ patet; quia Papa infra in fine committit sibi administrationem: quasi per hoc videat̃ ipsum de nouo cōfirmari. qa si prima confirmatio tenuisset: ista administrationis concessio esset frustra, vt s̃. de elec. c. transmissam. ¶ Tertiò oppo. hic Papa committit causam ad eosdem iudices. cōtra de c. accepta. infra de appel. Sol. vt hic p do. Io. de Ligna. ¶ Quartò opp. dicitur hic, ꝙ Papa Cœlestinus, visis literis p̃latorum, consecrauit. ¶ Sed contra. imò videtur fuisse expediens decretum, vt s̃. de elect. c. innotuit. ¶ Sol. Inn. fatetur oppositum. & dicit, ꝙ illud, qđ hic dicitur, non est trahendū ad consequentiam: tenet tamen consecratio, si veræ sint literæ. quia ille, qui volebat se opponere, debebat esse solicitus, & puigil. vnde sine alia citatione ius citat omnes volentes se opponere contra electionem, vt ĵ. de elect. c. j. lib. 6. qđ est verū, si appelletur, vt ibi. ¶ Si autem nō per viam appellationis ad superiorem negocium defertur: tūc quia habet electus tempora limitata ad petendam confirmationem, & consecrationem, vt ĵ. de elect. lib. 6. debet esse similiter solicitus, q se opponere intendit. qđ dic, vt ĵ. de elec. c. fi. lib. 6. ¶ Quærit Inn. †vtrum post confirmationem audiatur quis contra electum, & confirmatum, proponendo crimina, vel defectus, vel aliqd contra formam. Io. An. referendo Inn. ponit op. dicunt enim quidam, ꝙ aut confirmatio est facta sine causæ cognitione: quia Superior ex officio confirmauit sine causæ cognitione. & tunc poterunt obiici contra formam, & contra personam crimina, & defectus. quandoq; confirmatio est facta cū causæ cognitione. & tunc aut de istis criminibus fuit cognitum, & discussum: & nihilominus his non obstan. fuit electio confirmata. Modò poterit vlterius super oppositis, & reiectis inquietari, nisi doceat de collusione, & præuaricatiōe prioris. & hoc ad similitudinē aliorū criminū, vt ff. đ p̄uarica. l. 3. §. rū so. ĵ. de collusio. detegē. c. j. & c. fi. & ĵ. de re iudi. c. cū iter mo naster. in fi. & C. de fide instru. l. fi. & C. de fal. l. ipse significas. aut de criminibus, vel de forma nihil fuit dictum in priori iudicio: & poterit mō opponi, & agi criminaliter, & ciuiliter. & inde amoueatur, non obstante confirmatione. ¶ Alii tamen, ꝙ nullo modo possit accusari post confirmationem solemniter obtentam, ad hoc vt aliquis sit litium finis, vt C. de fide instru. l. fi. i fi. Et de hac materia vide plenius. s̃. de ele. c. ꝙ sicut. ¶ Secundò quærit Inn. si post confirmationem obiicitur contra formam, vel contra personam. an ipse debeat probare de criminibus: non videtur dubium, ꝙ sic. sed de forma dicit Inno. ꝙ aut obiicitur omissio formę ante confirmationem obtentam: & debet probare ille, qui dicit formam esse seruandam. aut obiicitur post confirmationem: & debet obiiciēs p̃bare. de qua quæstione plenius in d. c. ꝙ sicut.

SVMMAE.

1 *Plures possunt vnum de pluribus criminibus denunciare.*

2 *Crimina possunt deduci in iudicium per modum denunciationis, non specificatis circunstantijs.*

3 *Procurator admittitur in causa criminali intentata per modum denunciationis.*

4 *Abbates, præpositi, & alij inferioris gradus admittuntur ad testificandum contra episcopum.*

5 *Absens potest excommunicari post suspensionem, crescente contumacia.*

6 *Celebrans post suspensionem, & excommunicationem venit acrius puniendus.*

7 *Pœna, quæ imponitur per sententiam, debet esset perpetua.*

8 *Pœna homicidij, incestus, & periurij est depositio a pontificali, & sacerdotali ordine.*

9 *Gesta & alienata post inhibitionem, vel suspensionem, & excommunicationem sunt reuocanda quò ad efficaciam.*

10 *Contractus celebratus contra inhibitionem iudicis, non tenet, vt ex eo transferatur dominium.*

11 *Excommunicatus an possit contrahere inter viuos.*

12 *Excommunicatus an possit testamentum facere.*

VEritatis. Si agatur de crimine in modum denunciationis contra contumacem: possunt recipi testes, & ferri diffinitiua sentētia. h. d. & primò ponit denunciationem criminum epi Curien. & tres delegationes successiuè super ea tactas, & delegatorum consensus. secundò eum deponit, & alienata per ipsum reuocat. secunda ib. [nos igitur.] ¶ Primò no. †ꝙ plu-
1 res possunt vnum de pluribus criminibus denunciare. an aūt accusare. dic vt l. qui de crimine. C. de accu. ¶ Secundò col-
2 ligitur hic. † per modum denunciationis possunt crimina deduci in iudicium, non specificatis circunstantijs, & non seruatis solemnitatibus, de quibus in l. libellorum. ff. de acc. ¶ Tertiò no. ꝙ propter contumaciā episcopus suspenditur ab officio. hodie tamē mitius agitur cum episcopis, vt ĵ. de offi. de leg. c. 2. li. 6. ¶ Quartò no. hic [nec per se: nec per responsa-
3 le] &c. † ꝙ in causa criminali intentata per modum denūciationis admittitur procur. quod dic, vt ĵ. de accusa. c. veniens.
4 ¶ Quintò no. † ꝙ ad testificandum contra episcopum admittuntur abbates: præpositi: & alii inferioris gradus. quod dic, vt no. 2. quest. 7. per totum. ¶ Sextò not. ꝙ in causa denunciationis sine libello, & lit. cont. potest perueniri ad diffinitiuam sententiam. quod qualiter sit verum, not. hic Bar. & Io.
5 3. q. 9. in summa. ¶ Septimò no. † post suspensionem, crescēte contumacia, potest absens excōicari. & sic collige, quòd licèt contra absentem possit certis casibus procedi ad diffinitiuam sententiā, vt hic erat: tamen poterit aliter mulctari, & per consequens in expen. condēnari, vt no. ĵ. eo. c. fi. ¶ Octa-
6 uò no. † ꝙ qui celebrat post suspensionem, & excōicationē venit acrius condēnandus. & sic delictum incidens in causa grauat pœnam, & quandoq; est causa totalis pœnæ crimi
7 nis intentati, vt in c. 2. ĵ. de iureiur. li. 6. ¶ Nonò no. † ꝙ pœna, quę imponitur per sententiam, debet esse perpetua 50. di. c. 1. & s̃. de cōsti. c. ex literis. & ideo dicitur [sine spe restitutionis] &c. cum ista restitutio non fiat, nisi de gratia speciali Papę, dr̃ impossibilis: nec est spes approbata à iure, sed potius reprobata, vt l. 4. ff. de fideicō. liber. & l. apud Iul. §. vlt. ff. de le.
8 1. ¶ Decimò not. † ꝙ pœna homicidij: incestus: & piurij est depositio à pontificali, & ordine sacerdotali. Et aduerte, ꝙ pontificale includit sacerdotale: sed non conuertitur, vt. ĵ.
9 de excess. præla. c. ex literis. ¶ † Vndecimò no. ꝙ gesta, & alienata post inhibitionem, vel suspēsionem, & excōicationē debent reuocari. quò ad efficaciā ergo gestorum non consideramus tempus commissi criminis: sed processus, vel inhibitionis. de quo articulo (scilicet cum bona propter delictum veniunt publicanda: an alienata post delictum commissum, & ante sententiam, vel processum, veniant reuocanda.) dic vt in l. post contractum. ff. de dona. vbi plenè per Bar. & tene be-
10 ne menti † ꝙ cōtractus celebratus cōtra inhibitionē iudicis, non tenet: vt ex eo transferat dñium. quod dic vt l. is, cui bonis. ff. de ver. obl. & l. si sciens. de cōtrahē. emp. facit c. Raynaldus. ĵ. de test. vbi de p̄hibitiōe arbitrorū. ¶ Opponit cōtra istud c. dicitur hic, ꝙ agebatur de cōmunibus, scilicet de homicidio: incestu: dilapidatione: & ceteris: ꝙ fuit iuris ordo seruatus in receptione testium, & aliarum probationum. Sed cōtra in criminibus contra absentem non proceditur ad sententiam, sed aliter contumax mulctatur, & condemnatur, vt in c. rursus. & c. quicunq;. 11. q. 3. Confirmatur ista opi. de iure ciuili, quo cauetur, ꝙ contra absentem nō potest procedi ad diffinitiuam sententiam super criminibus: sed auocant̃ bona, quæ re-

quæ recuperat contumax comparẽs. ĩ. annũ. & nõ postea, vt C. de requiren. reis. l. 2. hic aũt contra absentẽ, ẽt ad condem nationem, ꝓceditur. quare malè. So. ſpãle eſt, cũ agit ſup deſtitutione ꝑlati. ſicut. n. cũ agit de eius electione, ſit canonica, necne, agit lite non conte. vt. ſ. vt lite non conte. c. qm̃ frequenter. §. porro. Ita cum agit de eius deſtitutione. vt ſi ſolẽnitas, q̃ ſeruat in conſtructione actus, ẽt ſeruet in eius deſtructione, ſiue diſſolutione, vt in Aut. cõtra. C. de diuor. & l. nihil tã naturale. de reg. iur. Et iſta eſt prima ſolutio glo. magnæ.

¶Aliam ſolutionem ponit in fine ibi[vel melius]&c. vbi dicitur, ꝙ contraria loquunt directè de crimine, ſcilicet cũ agitur in viam accuſationis: ſecus ſi per viam denunciationis, vt hic. ¶Tertia ſolutio eſt in fin. gl. ꝙ hic ideò fuit depoſitus; qa celebrauerat, dum eſſet in excõicatione. quod ſolũ ſufficit ad depoſitionem. 11. q. 3. c. ſi quis presbyter. ad hoc in d. c. vlti. de iureiur. lib. 6. ¶Quartam ergo ſolutionem habes ex glo. magna, ꝙ ſpãle eſt, cum agit de deſtitutione ꝑlati, vbi lit. nõ conteſt. ꝓcedit: ſicut in electione. Scdõ, ꝙ hoc fuit actum de mandato ſpãli Papæ. Tertiò, ꝙ ſpãle eſt. quia in viam denunciationis fuit actum. Quartò ꝑp crimen incidẽs in prædicta cã. quod ad depoſitionẽ ſufficeret. vel hoc contingit, qa agebatur de dilapidatione: vbi ẽt eſt ſpãle, ꝙ contra abſentẽ ꝓceditur ad depoſitionem, ar. l. ne diu. C. de pœnis. per quã l. ita tenet Io. 1. q. 2. c. quia ea. ante medium magnæ gl. vel hic forte à tempore excõmunicationis lapſus erat annus, ſecũdùm Io. An. de hac ẽt materia vide. 3. q. 9. in sũma. Et aduertẽdũ, ꝙ quantuncunq; iſta dubitatio ſit probabilis propter opin. Doc. an. ſ. cõtra abſentem ſit procedendum ad depoſitionẽ, cum agitur contra prælatos. cum ſi de maleficiis perpetratis agitur contra aliquem: an ſi non comparet, poſſet abſens cõdẽnari. remitto ad no. plenè in l. abſentis. ff. de pœnis. vbi plenè per Bar. qui tenet, quòd in maioribus criminibus nunquã proceditur ad ſententiã, accuſato abſente: ſed accuſatore abſente, & reo præſente quandoq; proceditur, vt hic dicit gloſ. ¶Quandoq; loquimur in criminibus à relegatione. & tunc proceditur ad ſententiam diffinitiuam, reo abſente, etiam lite conteſt. licẽt ſecus in ciuilibus. & quare ibi ſecus, per Bar. ¶Secundò oppo. dicitur in fin. quòd alienata per excommu-

11 nicatum reuocantur. † & ſic videtur, quòd excommunicatus non poſſit contrahere. Sed contra. 11. q. 5. in c. qm̃ multos. & ĩ. de ſen. excõ. c. ſi verò. vbi dicitur, quòd etiam nouos contractus cum eis inire licet. ¶Sol. quandoq; excommunicatus vel ſuſpenſus contrahit ſuper rebus eccleſiæ alienando: & nõ poteſt, vt hic. quod eſt verum de nominatim, & publicè excõmunicato. de re iudica. c. ad probandum. Iſta enim duo debent concurrere, quòd ſit publicè, & nominatim excommunicatus: ſed tantùm per canonem, vel ſententiam, in qua certum eſt eum incidiſſe. de exceſ. præla. c. ſi. quandoq; excommunicatus non contrahit ſuper rebus eccleſiæ: ſed ſuper rebus propriis, vel alium ſibi, vel ſe alij obligando: & tunc decident inter ſe Inno. & Hoſti. ¶Tenet enim Inno. quòd excõmunicatus poſſit cõtrahere, & ex eo oriatur obligatio: quia non reperitur contrarium in iure. & alias rationes hic vide ꝑ eum. Hoſti. tenet hic contrarium, videlicet, quòd contractus initus cum excommunicato nõ valeat, vt alium ſibi obliget: ſed ipſe obligatur contrahenti ſecum, arg. ad hoc. l. ſi quis ſolidum. ff. de hære. inſti. quia ſibi prohibetur participatio regulariter. in caſibus ergo ſibi participare prohibitis q̃ trãſgreditur, contra l. facit. igitur ſoluendum. 10. diſtin. c. vides. & l. non dubium. C. de legi. ¶Item obligatio, quæ ad ipſum excõmunicatum adeo efficitur: quòd ex illa efficaciter agi nõ poteſt, vt d. §. ſi verò. Et iſtud eſt verum, quòd impeditur natiuitas actionis ex contractu vigenti in fauorem excommunicati in contractibus voluntariis: ſecus autẽ, ſi ex delicto aduerſarij obligatio contrahatur (puta ſpoliauit excommunicatum:) tunc enim eo abſoluto, poterit agere, non ante, vt no. ſ. de procu. c. ex inſinuatione. arg. ad iſtam diſtinctionem. ĩ. de clo. excõ. mi. c. illud. §. illud. aliud eſt. n. ſibi aliũ voluntariè obligare: aliud obligationem à iure propter factum excommunicati oriri. de hoc no. latius Hoſt. in ſumma. de ſen. excõ. §. & quæ ſit pœna, ſub. §. quid ſi teneor. & de pœni. §. ſi. ver. qd de his, qui excommunicati &c. & vide. ĩ. de ſen. excommun.

12 c. decernimus, lib. 6. vbi quæritur, an excommunicatus poſſit facere teſtamentum. vbi tenet Ioan. An. in nouella, quòd ſic. Idem Innocen. in c. cum voluntate. infra de ſen. excomm. Et idem Dom. Fede. de Senis conſil. 113. vbi plenè videas. fallit in caſu c. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. & hoc in odium hæreſis. & vide de excep. c. Pia. per Hoſti. qui in dicto c. Pia. tenet, quòd non ſit teſtabilis, nec actiuè, nec paſſiuè. Alij Doctores moderni contra, vt ſupra dixi. ¶Et hanc opi. Hoſti. plenè tractat Archi. in d. c. Pia. & Bart. vbi etiam quærit, an excommunicatus poſſit conficere inſtrumentum, ſi eſt tabellio. dic, vt d. c. decernimus.

S V M M AE.

1 *Iuſſus poni in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ; ſi non poteſt nanciſci dolo, vel potentia aduerſarij, quomodo ſuccurratur.*
2 *Ius intrandi poſt decretum interpoſitum durat biennio, & nõ vltra.*
3 *Detentatio, quam quis habet ex primo decreto, ſi perditur per ſpoliationem, vel aliter: nihilominus anno elapſo, immiſſus poſſeſſor efficitur.*
4 *Obediens melioris debet eſſe conditionis, quàm rebellis, & cõtumax.*
5 *Miſſus in poſſeſſionem cauſa rei ſeruãdæ. anno elapſo efficitur verus poſſeſſor.*
6 *Miſſus in poſſeſſionem actione reali an ſit verus poſſeſſor: an demum elapſo anno.*
7 *Fundum quis colet, & colliget fructus. an miſſus in primo decreto: an ille, contra quem immiſſio facta eſt.*
8 *Lapſus anni an faciat quem poſſeſſorẽ ipſo iure: vel requiratur iuſſus, & ſententia iudicis.*
9 *Interpoſitio ſecundi decreti an ſit vtilis in realibus.*
10 *Decreta primum & ſecundum an interponantur in cauſis ſpiritualibus.*
11 *Epiſcopus ſi petit in aliqua eccleſia aliquod incorporale: an reo contumace, mittetur in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ.*
12 *Miſſus in poſſeſſionem ex ſecundo decreto ſi expellatur: an poſſit petere reſtitutionem.*
13 *Miſſus an teneatur rei vendicatione.*

CONTINGIT. Actor ex ſecundo decreto iudicis non admiſſus, vel expulſus à reo per lapſum anni verus poſſeſſor efficitur. h. d. Et primò ponit caſum quãdoq; contingentem. cui

1 ſecundò prouidet. ibi[ne igitur.]¶Primò no. † quid iuris, cũ iuſſus poni in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ ipſam non poteſt nanciſci, dolo, vel potentia aduerſarij. habetur enim pro poſſeſſore, anno elapſo. & rõ hic redditur. & dixi. ſ. c. 1. ¶Et aduerte, quia iſte tex. loquitur, cum dolo, vel potentia aduerſarij hoc contingit. quid aũt ſi caſu, vel alio impedimento: videtur, ꝙ idem. vt l. cum vnus. §. ſi. cum l. ſe. ff. de bo. aucto. iudi. poſſi. Si aũt ſtetit per eum. dic, vt l. ſi finita. §. ſi quis metu. & §. illud quæritur. ff. de dam. infec. vbi Bar. habet hoc ꝓ notabili, ꝙ ſi ex cã non põt qs venire in poſſeſſionem: perinde eſt, ac ſi veniſſet. & eſt conſtitutum pignus ꝑtoriũ: ſecus ſi negligentia non accedat, vt d. §. ſi quis metu. ¶Et not. ꝙ ibi di-

2 cit Bar. † ꝙ ius intrandi poſt decretum interpoſitũ durat biẽnio, & non vltra, vt l. fin. C. de bo. auct. iudi. poſ. Et licẽt quis ꝑ negligentiam perdat ius primi, vel ſecundi decreti: an valeãt acta, & probationes factæ ſuper eo. glo. ſentit hic, quòd ſic.

3 Bar. ibi contra. ¶Secundò no. † quòd ſi detentatio, quã quis habet ex primo decreto, perditur per ſpoliationẽ, vel aliter: nihilominus anno elapſo, miſſus poſſeſſor efficitur. ¶Illa ergo annalis præſcriptio ad conſtituendum ipſum irreuocabiliter poſſeſſorem, non interrũpit per admiſſionẽ illius detentationis. qđ eſt notandum, & ſingulare. Regulariter. n. ꝑ amiſſionem poſſeſſionis interrũpitur oĩs præſcriptio, vt in l. naturaliter.

4 raliter.ff.de acq.pos.¶Tertiò no. †ꝙ debet esse melioris cõditionis,& non deterioris obediens,q̃ rebellis,& cõtumax.& per hoc dicit alibi Inn.ꝙ vsq; ad illud tempus põt contumax (postea cõparẽdo)opponere exceptiones dilatorias , & pemptorias,quousq; possit,si non fuisset cõtumax.vñ si reperit attestationes publicatas,non poterit sup eisdẽ articulis,vel directè contrariis plus testes ꝓducere.qa hoc nõ posset,si fuis-
5 set pñs,vt no.Inno.s̃.de dila.c.2.¶Quartò not.†ꝙ missus in possessionem cã rei seruandæ efficit verus possessor,anno elapso.de quo plenè.s̃.vt lit.cõte.in c.q̃n frequẽter.§. in aliis.& hic in gl.quas succinctè expedio,remittẽdo per qõnes.¶Pri-
6 mò ergo quæro † an missus in possessionem actione reali, sit verus possessor:vel demum anno elapso.gl.1.dicit,ꝙ de iure ciuili statim est verus possessor:sed cõmutabiliter.j̃.annũ. ¶Sed de iure canonico demũ anno elapso. de qua qõne not. in d.§.in aliis.& Spe.in tit. de primo decreto.§.iã de effectu.
7 versi.vtrũ missus.& ver.se. ¶Scdò quæro. †qs colet fundũ,& colliget fructus?an missus ex primo decreto : an ille, contra quẽ immissio facta est. in prima gl. distinguit inter immissũ actione personali , & immissum actione reali.primo casu,videlicet psonali,missus non expellit possessorẽ : sed vnà cũ eo stabit in possessione.qđ dic,vt no.in d.1.gl.& in glo.fi.& in l. ait ꝑtor.in prin.ff.de bo.aucto.iudi.pos.& in Spe.in ti.de primo decreto.§. restat.ver.hoc aũt.& ꝑ Host.in summa de cõ-
8 tu.§.qua pena.sub.§.fin.¶Tertiò q̃ro. †an lapsus anni faciat quẽ possessorẽ ipo iure:vel requirat iussus , & sñia iudicis. de qua qõne in Spec.de scđo decreto.§. vidẽdũ.ver. hoc quoq;. & in Spec.de primo decreto.§. nunc videamus.vbi q̃ritur,qs iudex det primũ decretũ,& qs scđm.de quo ẽt in Spec. de se-
9 cundo decreto.§.restat.¶Quartò q̃rit gl.magna† an in realibus sit vtilis interpositio scđi decreti.de quo in Spe.i ꝑalle.§.
10 ver.hæc quoq;.¶Quintò quærit in prædicta gl.†an in spũalibus,& beneficialibus interponat primũ , vel scđm decretũ. de quo plenè in gl.& in c.1.de eo,qui mit.in pos.lib.6.In dignitatibus aũt secularibus si petatur, an fiat missio. dic vt in Spec.de scđo decreto.§.videndum.ver.qđ si quis electus.& ꝑ Host.in summa.de sen.§.quot sunt eius species.sub.§.sed nũ
11 quid est hoc spãle.vbi quærit.& ẽt hic Io.An.†si eps petiit in ecclesia ius epale: vel aliqđ incorporale (puta ꝙ possit sñias dare:infirmos vngere.) nũquid reo contumace,mittetur eps in possessionem cã custodiæ?vr̃,ꝙ nõ,ar.no.hic in gl.Inno.di-
12 cit,ꝙ fiet immissio.qđ dic,vt hic per Io.An. ¶Sextò q̃ro.†si quis missus in possessionem ex primo decreto expellitur : an possit petere restitutionem. & quo iure, cum non possideat: sed detineat añ lapsum anni:vel ante scđm decretum interpositũ.dic vt in gl.vltra quã dicit Io.An.ꝙ huic spoliato subuenitur ꝑ hanc Decre.sm̃ Host.dũ dicit tex.[acquisitã amittit.] &c.sed hoc c.loquitur.cũ contingat sæpe dolo, vel potẽtia ipsius rei.Host.dicit,ꝙ hic cõpetit interdictũ per l.fi. C.de ꝑto. pig.¶Si aũt datur interdictum prædoni: multò magis detentori,iudicis auctoritate.Io. An.dicit,ꝙ nõ est curandũ,quo iure agatur de simplicitate canonica: sed sufficit narrare factũ, iuxta no.in c.dilecti.s̃.de iudi.ego dico,ꝙ in fauorẽ istorũ,q positi sunt in possessionẽ cã rei seruandæ , ꝓditũ est remediũ
13 illius tituli.ff.ne vis fi.ei,qui in pos.mis.est.¶Septimò quæro: an missus teneatur rei vendicatione,tenet Io.An.ꝙ sic.qa habet detentationem, quę sufficit: vt quis teneatur dicta actione,vt l.officium.ff. de rei vendica. facit l.cuiuscunq; ff.de vsu fru.& l.Pomponius.§.si is,qui precario.ff.de acqui.pos.

S V M M AE.

1 *Reus si non inuenitur,sufficit citationem ad ecclesiã suam proponi.*
2 *Lites non debent esse immortales.*
3 *Archiepiscopus est citandus in causa, quæ tangit prouinciam.*
4 *Procurator an possit interuenire in causa status.*
5 *Citatus debet dimittere procuratorem instructum sufficienter : & id qualiter intelligatur.*
6 *Semel citatus non veniens,an reputetur contumax.*
7 *Citatus non comparens in termino,an puniatur in expensis,si non interfsit sui aduersarij.*

1 VEnerabilis. †Si reus non inuenitur, sufficit publicè citationem ad ecclesiã suã proponi. h.d.& ponit duplicem formam citandi.primam , quã facit iudex per literas.se-
2 cundam,quã cõmittit alteri faciendã. ¶Primò not.†ꝙ lites nõ debent esse immortales. & hac rõne ius ciuile præfixit terminum iudici ad cãm finiendam.aliàs ipsum punit: & aduocatos,si in hoc culpam commiserint,vt l.properandũ.in princi.& §.illo.C.de iudic.¶Secundò no.formam citandi. simile s̃.eo.c.cum dilecti.& per Inno.plenè.s̃. de feri.c.fi. ¶Tertiò
3 no.†ꝙ in cã,quæ tangit prouinciam , archipiscopus est citandus.& cum eo quęstio agenda est. An aũt sñia lata contra eũ, præiudicabit suffraganeis?Remittit ad no.per eum.s̃. de arb. c.cum tpe.de ma.& obedien.c.inter quatuor:& c.fin.de dila. & cum super.& c.penul.j̃.de re iudi.& l.si pariter.ff.de libe-
4 rali cã. ¶Quartò not.†ꝙ hic agebatur status causa.& dicit tex.[per se,vel procuratorem] &c. & sic in cã status interuenit procurator.a quod est verum ex ꝑte agentis.54. di.c.frequens.Item ex ꝑte defendẽtis,si est in possessione libertatis, qui vendicatur in seruum.C.de asser. tol.l.1.in prin. ¶Sed si essent in possessione seruitutis. & ꝓclamaret in libertatẽ: nõ dat ꝓcuratorem,vt ibi.& 2.q.6. c. si quando. ¶Quintò not.
5 †ꝙ debet ille,q citatur, mittere ꝓcuratorem sufficienter instructum.qđ intelligo super his, q̃ pñt præuideri:non aũt sup emergentibus, & inopinatis.super qbus dñt indulgeri induciæ ad dñm consulendum.ff.quibus ex cau.maio. l.sed & si ꝑtorem.§.si ferre.& de homici. c.fi. & quod no.de elec. c.cupientes.1.rñso.in gl.penul.lib.6.¶Sextò not.ꝙ Papa hic cõmittit citationem fiendam per duos:vel per alios,quibus cõmiserint.Si hoc aũt non fuisset expressum in mandato : an id tunc possint aliis demandare.Gof.& Ho. ꝙ sic.Pet. & Ab.ꝙ non.pro quibus facit; quia ille, cui simplex ministerium cõmittitur,non subdelegat.vt in c.fi. de offi.dele. ¶Sed Host.dicit,ꝙ licèt subdelegare non possit: põt tñ citare per alium.& intelligitur tunc delegatum citare ministerio nuncij. ff.de cõsti.pec.l.licèt.& pro hac opi. facit quod de conseruatore dici-
6 tur.j̃.de offi.dele.c.fi.lib.6.¶Quærit Host.†an semel citatus non veniens,reputetur contumax . dic , quod sic quò ad expen.de ꝓcur.c.querelam.quò ad excõicationẽ , vel missionẽ distinguitur.an rñdeat se nõ venturũ:& ꝓcedetur cõtra ipm. cũ notoria sit contumacia.ad hoc de sen. excõ.c. venerabilibus.lib.6.& ff.de re iu.l.contumacia.§.fi.& ibi per Bart.Si verò nihil rñdeat.vel dic,ꝙ liberabit.vel nõ reperitur:& tũc nõ ꝓceditur contra ipm:nec censetur contumax quò ad id , nisi præmissis tribus adiectis.¶Qñ verò sic citatus non venit,reputatur contumax ꝑsumptiuè.& ꝓceditur contra ipsum.24. q.3.c.de illicita.& in preall.l.cõtumacia.& ff. de iudi.l.ad perẽp.Et idẽ,si quæratur de illa pœna infligenda,vt ibi.& de vi. & hone.cle.c.fi.& s̃.de consti.c.ex literis.¶ Quærit gl. fi.po-
7 ne. †citatus fuit iste eps, nec venit in termino : similiter nec aduersarius.vel si venit:iudex tñ fuit impeditus; ita ꝙ in causa nõ potuit ꝓcedere.q̃ro ergo,an ille sit cõtumax.gl. arg. ꝓ & cõtra.& cõcludit,ꝙ non teneatur venire. qa non interfuit aduersarij,si non venit.Idem tenet Gof.j̃.ti.1.c.2. & Dama. in 3.q.huius ti.& Bar.in veneriali.18.& hic Host. qui allegat ff.de arb.l.arbiter Calen.facit qđ no.Spe.in tit.de arbi.in fin. & de expen.§.post remò.§.cũ aũt. & vide distinctionẽ ibi positã.dicunt quidã.quã ponit Inn.s̃.de pœnis. in c. calumniã. & vide quod no.in l.2.ff.si quis in ius vo.non ie. in §.fi.

A D D I T I O.

a ¶Interuenit procurator.Regulariter in cã status non admittitur procurator.Spe.de procu.§.1.vers.Item excipitur contra procuratorem.

De eo, qui mittitur in poſſ. cauſa rei ſeruandæ.

VISO de contumacia.quia per eam fit ſæpe
miſſio in poſſesſionem.Ideo &c. & repeti-
tur in 6.Conuenit huic rubricæ.de offi.or-
di.c.paſtoralis.2.reſponſo.vt lite non cõt.
c.tuæ.& c.q̃m frequenter.§.in aliis. & de ſi-
mo.c.querelam.

SVMMAE.

1 *Actor miſſus in poſſeſſionem poſt annum efficitur verus poſſeſſor.*
2 *Acta iudicij probant per confeſſiones partium.*
3 *Verba non ſufficiunt,vbi opus eſt facto.*
4 *Verbalis oblatio non excuſat debitorem à mora.*
5 *Cautio de iudicio ſiſti eſt præſtanda parti: & ſi aduerſarius non eſt præſens,qualiter fiet.*
6 *Terminus à iure præfixus,infra quem debet aliquid præſtari, currit ſine alia interpellatione.*
7 *Miſſus ad hoc vt habeatur pro poſſeſſore,poſt lapſum anni requiritur iuſſus iudicis.*
8 *Iura incorporalia ſi petantur,quomodo cadat miſſio in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ.*
9 *Primum decretum qualiter interponatur,ſi agitur actione perſonali,& non reperitur res mobilis,vel immobilis in rebus creditoris: ſed ſolùm nomina debitorum.*
01 *Si agitur actione perſonali ad certam ſpeciem:an propter contumaciam fiet miſſio in re aliena.*
11 *Miſſio ſi facta eſt in vna re ex primo decreto:an poſſit fieri miſſio ex ſecundo decreto in alia re.*

1 COnſtitutis †Actor miſſus in poſſeſ-
ſionem poſt annum efficit
verus poſſeſſor:licèt reus.ĩ.annum cautionem pre
ſtare noluerit:ſed non venit ad officium.primò narrat factũ.
ſecundò interloquitur.ibi[ideoq;.]¶Primò no. ꝙ ſuper re-
cuperanda tenuta põt ꝓbabiliter dubitari:vtrùm ſit recupe
randa,vel nõ.& ſup hoc fert ſnĩa,vt apparet.cõcernit illa qõ
meram poſſesſionem:non aũt pro prietatẽ ip ſius rei, vt dicit
2 litera.¶Secundò no.†ꝙ ꝑ confesſiones partium ꝓbant acta
iudicii,videlicet primum decretum fuiſſe interpoſitũ.¶Ter-
3 tiò no.ꝙ voluntas ſine effectu non ſufficit.& h.d.glo. †ꝙ vbi
opus eſt facto,verba non ſufficiunt:nec excuſat debitorem à
mora,ſiue à pœna,ad quã aſtringit,non implendo id, ad qđ
de iure tenet.In conuentionali aũt pœna an excuſet impoſſi
bilitas:ſiue,vt ꝓprius loquar,difficultas.dic vt l.cõtinuus.§.il
4 lud.ff.de ver.ob.¶Quartò no.†ꝙ verbalis oblatio nõ excu-
ſat debitorẽ à mora.nõ ergo ſufficit dicere creditori.nõ ſum
paratus ſoluere. ſed dẽt offerre.& qñq; deponere iuxta vnũ,
l.acceptã.C.de vſur.dẽt.n.ille,q dẽt ſoluere, ire cũ pecunia ĩ
manibus. tex. eſt notabilis in l. ſeruus ſi hæredi.ff.de ſtatu-
lib. & đ ſol.l.q decẽ.§.idẽ rñdit.& đ ope.no.nũc.l.p̃tor ait.§.
ſi qs patus.& eſt gl.in c.cupiẽtes.§.ſi verò.de elec.li.6.facit c.
cõſtitutus.de ꝓcura.& l.fundus.ff.đ reſcin.vẽ.¶Quintò no.
5 †ꝙ iſta cautio,ſi eſt de iudicio ſiſti,eſt p̃ſtanda pti.& ſi aduer
ſarius non eſt pñs,ſufficit,ſi pſtet iudici, vel coram publicis
pſonis:vel ſi non eſt,q recipiat,nõ imputat ei,vt l.ſi fundum.
§.ſi Titio.ff.de leg.j.de offi.or.c.paſtoralis.& 3.q.3.c.ſpatiũ.
6 ¶Sextò no. †ꝙ terminus à iure p̃fixus,infra quẽ dẽt aliqd p̃
ſtari,currit ſine alia interpellatione.& ꝑ eius lapsũ debitor
eſt in mora.Ita igit interpellet dies p̃fixa à lege,ſicut ab ho-
mine,vt l.magnã.C.de contrahen.ſtipu.& l.ſi mora.ff.ſo.ma.
& ĩ.de loca.c.potuit.¶Septimò hic colligitur in ver.decreui
7 mus.†ꝙ poſt lapſum anni requiritur iuſſus iudicis : vt habea
tur miſſus ꝓ poſſeſſore,vt ſ.c.j.& c.contingit.in prin.magnæ
glo.¶Octauò no.ꝙ ponitur qs in poſſesſionẽ eccleſię,pp cõ
tumaciam aduerſarii.Sicut ergo,cum agitur de rebus ꝓpha
nis,fit immiſſio ex primo,& ſecundo decreto:ita cũ agitur,
& vendicatur eccleſia.qđ dic, vt d.c.contingit.In illo.c.Inno.
8 & poſt eum Doc.tractant materiã.†ſi petãtur iura incorpo-
ralia,qũo cadat misſio in poſſesſionem cã cuſtodiæ.ad cuius
euidentiã p̃mitte.ꝙ q̃dã ſunt res corpales,vt illæ,q̃ pñt tãgi,
& ad oculum demõſtrari.q̃dã ſunt incorpales, q̃ nõ pñt tan
gi,nec videri:vt ſunt ſeruitutes reales,& pſonales:annuæ p̃ſta
tiones:ius decimãdi:& noĩa debitorũ:& ſimilia. & de his hr̃
Inſti.de rebus cor.& incor.ꝑ totũ.¶In reb. qdẽ corporalib.
facilis eſt misſio,ſi petãtur.ſ.in re illa,vt ſ.vt lit.nõ cõt.c. q̃m
frequenter.§.in aliis.& de bo.auct.iudi.poſſ.C.& ff.¶In reb.
verò,& iurib.incorporalib.ſi petãtur,& reus eſt contumax:
qualiter fiat misſio ex primo,& ſcđo decreto, hic tãgit Inn.
dicit ergo,ꝙ qñq; agitur confeſſoria;qa qs p̃tẽdit aliquã ſer
uitutẽ ſibi deberi in re aliena.qñq; agitur negatoria.qa negat
poſſeſſor rei rẽ à ſe poſſeſsã aliquã ſeruitutẽ debere. rurſus
agit qs ĩterdũ interdicto vti posſid.petẽs aduerſariũ à mole
ſtatiõe cõpeſci.In his,& aliis caſib.cõuẽtus ẽ cõtumax : qua
liter fiat misſio,dubitat.dicit Inn.cũ agit cõfeſſoria, & con-
uẽtus ẽ cõtumax:mittet iudex actorẽ in poſſesſionẽ ſeruitu
tis,vel alterius iuris petiti:non tm̃ vt ſit cuſtos:ſed vt ſit verus
poſſeſſor:& ꝓhibebit reũ,ne turbet actorẽ vti ſeruitute illa,
quouſq; de iure ſuo probauerit,vt l.ſi prius.ff.de no.opè. nũ.
& hoc dictũ Inn. hẽt locum , vbi illa ſeruitus fundatur ſuper
re:in qua cadit,& põt eſſe misſio.¶Sed in ſeruitute perſona
li quid erit:pone.n.vendico Titium in ſeruum meum,vel vt li
bertum,vel vt filium,vel vt vaſallum,& conuentus nõ compa
ret:qũo fiet misſio.dic,vt no.Bar.in l.ſi prius.in 7.q.vbi ẽt q̃-
rit.¶Quid econuerſo,ſi ſeruus ꝓclamat in libertatẽ. vel alii
(qa alicui ſubiectioni dicuntur obnoxii) p̃tendunt ſe liberos
in totum:vt prædicti,de quib.ſupra.qualiter tunc fiet misſiò.
dic vt ibi in Spe.de primo decreto.§.reſtat.ver.ꝙ ſi agat cõ-
feſſoria.Alio verò caſu cum agitur negatoria,& reos eſt con
tumax:qualiter fiet immisſio?dicit Inn.ꝙ non fiet;qa non ca
dit.cauebit tñ contumax de non moleſtando.qđ dic plenè ꝑ
Bar.in d.l.ſi prius.in 7.q.& in 12.vbi no.qũo fiet misſio., cũ
quis agit interdicto vti poſ.vel cum agit,vt aliqs caueat : vel
ipſum liberet ab aliqua obligatione,quã in eũ p̃tendit:vel vt
ſe ponat in aliqua obligatione.& ille talis,contra quem præ-
dictis modis eſt cõtumax,qũo interponetur primũ,& ſm̃ de
cretum.vel ſi qs petit officiũ annale.& ille,contrã quẽ petit,
eſt contumax:qualiter interponetur illud decretũ. dic,vt ibi
plenisſimè.vbi ẽt qualiter reus,q fuit cõtumax poſt decretũ
9 interpoſitũ admittatur.¶Quęrit ẽt hic Inn.†ſi ago actione
pſonali:nec eſt res immobilis:vel mobilis in reb. debitoris.
ſed ſunt nomina debitorũ.qũo in iſtis noib.interponetur pri
mum decretum?dicit,ꝙ fiet misſio,vt ille actor poſſit nomĩa
exigere,& non creditor.ꝓpter contumaciam denegabuntur
actiones.reus tñ poſtea veniẽs,præſtita cautione, recuperat,
qđ exactum eſt.& hoc hẽt locũ, qñ fit misſio in nominibus
ex primo decreto.Si aũt iudex,ſequendo ſnĩam diffinitiuam,
facit misſionem in nominib.debitorum. qũo tunc fiet? dic vt
ĩ l.à diuo Pio.§.ſic quoq;.ff.de re iudicata.¶Vlterius quærit
10 Inno.†ſi agitur actione perſonali ad certam ſpeciem :an pro
pter contumaciam fiet misſio in re alia?dicit Inn.ꝙ congruũ
eſt,ſi reperitur res,quæ petitur actione perſonali,nõ fiat miſ
ſio in re alia.poteſt tamen iudex,ſi vult,etiam in alia facere.
qđ eſt verum in alia re temporali,ſicut erat illa,quæ peteba-
tur.¶Si autẽ petatur res temporalis,nõ poteſt fieri miſsio in
ſpirituali.ſed econuerſo,ſi petatur res ſpiritualis:an posſit fie
ri misſio in re temporali:vel in re ſpirituali. tenet Inn. ꝙ ſic.
Hoſt.cõtra.dicit.n.ꝙ ſi petitur res temporalis, nunq̃ fiet miſ
ſio in ſpirituali.nec econuerſo.arg.eius,qđ leg.& no. de reſti.
11 ſpo.c.frequẽs.li.6.Iac.Bu.diſputauit vnam qõnem.† ſi facta
eſt misſio in vna re ex primo decreto:an poſſit fieri misſio
in ſecundo decreto ex alia re.dic, vt in ea,quã Bar.refert in l.
quãuis.ff.đ bo.auct.iudi.poſ.dic vt ibi.& in Spe.de primo de
creto.

creto. §. restat. in fi. facit qđ not. Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. ¶ Quærit vltimò Inno. quid est primũ, & quid est scđum. de qua materia, & de effectu vtriusq; ,
a a & in quibus actionibus interponatur, & qualiter perueniatur ad primum, qualiter ad secundum. dic plenè per Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto. &c.

ADDITIO

a ¶ Effectu vtriusq; Add: Spe. de primo, & secũdo decreto §. 3. Roma. sing. 104. inci. secundum decretum. Bal. in l. cum & minorem C. si aduersus rem iudi. Bart. in l. non videtur. de iudi. Bal. in l. 2. de epi. audien.

S V M M AE.

1 *Actor per lapsum anni non efficitur verus possessor, si non stetit per reum, quominus caueret infra annum.*
2 *Copiam iudicis si quis non potest habere, non propterea debet silere, sed ostendere diligentiam, ne dicatur negligens.*
3 *Cautio oblata iudici sufficit: licèt non offeratur parti.*
4 *Iudices quando sunt plures delegati simpliciter: propter impedimentum vnius, vel duorum non residet iurisdictionis exercitium penes alios.*
5 *Præscriptio annalis non currit impedito propter factum hominis.*

1 CVm sicut. † Si non stetit p reum, quo minus caueret infra annũ, actor p lapsum anni non efficit verus possessor. h. d. & in prima pte ponitur facti narratio. in scđa causæ cõmis-
2 sio, ibi[discretioni.] ¶ Primò no. † ꝙ licèt qs non posit habere copiam iudicis: non tñ debet silere, sed diligentiã ostendere: ne dicat negligens. facit l. vt pfectius. C. de anna. excep. Casus. n. contingens in psonam iudicis non excusat negligentiã, contra q̃m pscribitur. facit qđ not. in c. plerũq;. & c. ex pte. s.
3 de rescriptis. ¶ Scđo no. † ꝙ sufficit offerre cautionẽ iudici, licèt non pti. Sed. s. c. pxi. oblata fuerat pti. de hoc tñ nõ curo. qa in iudicio repræsentatur pars, & pti quærit iudex, recipiẽdo cautionem, vt l. si ob cãm. C. de euic. & l. cum p quo. ff. de
4 in ius vocã. ¶ Tertiò no. † ꝙ si sunt plures iudices simpliciter delegati, pp impedimentum vnius, vel duorũ, non residet iurisdictionis exercitium penes alios, vt in c. prudentiã. de offi. dele. fallit si aliter dicatur in commissione, vt ibi: vel si disiunctiuè: siuè alternatiuè commissio facta fuerit. quod dic, vt in
5 c. cum plures. de offi. deleg. lib. 6. ¶ Quartò no. † ꝙ pscriptio annalis nõ currit impedito pp factũ iudicis. Idẽ in anno appellationis psequendæ: vt negligentia, vel casus contingẽs in persona iudicis, ipso iure non præiudicet appellanti, vt. j. de appel. c. ex rõne. & hæc vera, qñ appellans est diligens. &c.

S V M M AE.

1 *Reus, contra quem facta est missio: si docet se non fuisse contumacem, non condemnatur in expensis.*
2 *Consuetudo loci, vbi causa cognoscitur, est reseruanda, & secundùm eam procedendum.*
3 *Cõsuetudo laudabilis laicorũ seruanda est, etiam in foro ecclesiastico.*
4 *Delegatus à latere põt decernere missionem causa rei seruãdæ ex primo decreto.*
5 *Præstatio cautionis de iudicio sisti coram successore delegantis non inducit desertionem appellationis interpositæ à grauamine delegati.*
6 *Condemnatio expensarum facta post appellationem non retardat rescissionem primi decreti, præstita cautione de iudicio sisti.*
7 *Iudex tempore interpositionis primi decreti potest taxare expensas.*
8 *Sententia lata super expensis per iudicem à quo potest reformari per iudicem appellationis: quanquam appellatio fuerit frustratoria.*
9 *Contumax condemnatur in expensis factis in lite. Et hoc nisi recesserit appellans. nu. 14.*
10 *Commissio si facta est iudici, quòd procedat in causa secundùm certã legem. si vult procedere secundùm aliam, potest appellari.*
11 *Missio quando facta est propter contumaciam, quæ expensæ veniãt reficiendæ.*
12 *Sententia potest ferri incerta super expensis, quæ nondum constant.*
13 *Dubietate pendente, an appellatio sit legitima, missio debet reuocari, nisi præstetur cautio.*
15 *Rectores Marchiæ communiter habent priuilegium cognoscẽdi de appellationibus interpositis ad Papam.*

1 CVm venissent. Habeo istud. c. p subtili. & h. d. † Si reus, contra quẽ facta est missio, docet se nõ fuisset contumacem: non condemnabitur ad expen. Primò ponit factum coram Papa narratum querelæ, vel appellationis remedio. Secundò dat iudices. secunda ibi[nos igitur.] ¶ Primò no. quòd laicus trahitur coram legato Papæ. quod est verum, si est de terris, quæ sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ. secus si de terris Imperij, etiam vacãte Imperio. vt no.
2 Spec. in ti. 2. §. nunc ostendendum. ver. 11. ¶ Secundò not. † quòd secundùm consuetudinem loci, vbi causa cognoscitur, est in causa procedendum. si autẽ diuersa est cõsuetudo actoris, & rei. quam debet sequi iudex, no. Inn. de consue. in rub. & 12. di. c. illud. & in Spec. de sen. prola. §. qualiter. post prin.
3 & de feriis. §. 1. ver. sed pone. ¶ Tertiò no. † quòd etiam in foro ecclesiastico seruanda est laudabilis consuetudo laicorũ. concor. quod notatur in l. ex ea. de postu. & Bar. no. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. vbi tenet, quòd etiam clerici tenẽtur ad eius obseruantiam. Canonistę tenent contrarium. per c. quæ in ecclesiarum. & cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. ¶ Quartò not. quòd delegatus causam delegat. & si appellatur, potest à sententia delegati appellari ad Papã, & sic omisso medio. quod dic, vt le. & not. supra de offi. delega. c. super
4 quæstionum. ¶ Quintò not. † quòd delegatus à latere potest decernere missionem causa rei seruandæ ex primo decreto. an autem delegatus ob ordinario hoc posset. dic vt no. Host. in summa de offi. deleg. §. quod delegari. versi. delegatur aliquando. & ff. de dam. infec. l. 4. §. duas. facit quod not. Bart. in
5 l. à diuo Pio. ff. de re iudi. ¶ Sextò not. † quòd præstatio cautionis de iudicio sisti coram successore delegantis non inducit desertionem appellationis interpositæ à grauamine dele-
6 gati. de quo infra dicam. ¶ Septimò no. † quòd condemnatio expensarum facta post appellationem non retardat rescissionẽ primi decreti, præstita cautione de iudicio sisti. quare autẽ si appellatio fuit iusta, fuit potius præstita cautio: quàm re-
7 fectio expensarum. infra subiiciam. ¶ Octauò not. † quòd iudex tempore interpositionis primi decreti taxat expẽsas. nec hic reprobatur taxatio, sed excessus in modo. Et aduerte ẽt, quia innuit iste text. quòd propter contumaciam peruenitur ad primum decretum: & taxantur omnes expen. factæ in cã, vsq; ad tempus illius primi decreti. ego credo, quòd omnes expen. contumaciæ. & non aliæ, per l. sancimus. C. de iudi. &
8 in c. cum dilecti. in fi. supra titu. 1. ¶ Nonò not. † quòd sententia lata super expensis per iudicem à quo (quãquam appellatio fuerit frustratoria) in melius reformatur per iudicem appellationis. & sic licèt frustratoriè appellans debeat succumbere: grauamen tamen vltra iura debitum sibi illatum reuocatur. frustratoria ergo appellatio deuoluit cãm ad iudicẽ appellationis quò ad illa, q̃ post talẽ appellationẽ iudex à quo iniustè, vel pperã egisset. qđ est notandum. ¶ Decimò not. ꝙ coram iudice à quo, siue eo, qui succedit in eius loco, põt peti reuocatio tenutæ, & præstari cautio. nec pro hoc reus renũciat appellationi suæ. quomodo aũt hoc pcedat, laborãt hic
9 Doc. & infra dicam. ¶ Vndecimò no. † ꝙ contumax condẽnatur in expensis factis in lite: an aũt in expensis factis in re,
10 in qua est missio facta. dic vt in gl. no. ¶ Duodecimò no. † ꝙ si cõmissum est iudici, quòd procedat in causa secũdùm certam legem: & velit procedere secũdùm aliam, poterit appellari. An aũt processus suus sit ipso iure nullus. videtur, quòd sic. quia est omissus modus, vt in c. Pisanis. de rest. spo. & in c. cum dilectus. de rescrip. ¶ In cõtrarium facit ille tex. si enim

fuisset processus nullus,non fuisset expediens appellare,vt in l.si expressum.ff.de app.Credo,ꝙ processus valuerit:nisi fuisset appellatum.arg.optimum in cle.sepe. in fin.de ver. signi. facit quod not.in l.j.in prin.ff.de iudi.& c.exhibita. de iudic.

11 ¶Tertiodecimò no.†qñ missio facta est propter contumaciam,expensæ factę in re,in qua facta est missio, veniunt restituendæ:non solùm expen.lit.sed etiam factæ circa ré:non solùm necessarię:sed etiam vtiles,quas expendit.aliàs secus, sm̃ Inno.Host.dicit,ꝙ licèt dictum Inno. possit esse verũ de rigore:de æquitate tamen canonica nõ videtur, ꝙ teneatur, nisi ad necessarias.vt hic.& s̃.de dolo,& contuma.c.j. de pœnis.c.tuam.facit qđ no.in Auth.ei qui.C.de bo.auc.iudi. pos. vbi dicit gl.ꝙ licèt debeat fieri missio pro mensura debiti:tñ si capitur res,quæ indiget expensis(vt equus.)debet fieri missio in re maioris æstimationis,q̃ sit mensura debiti.qđ no.

12 ¶Quartodecimò no.†ꝙ sñia datur hic incerta super expen. de quibus adhuc non constabat.vel hic non dať sñia:sed qualiter fieri debeat,declarať.qđ dic vt no.de procu.c.auditis.& de dolo,& contu.c.finem litibus.Opponitur.Papa hic respõdet,ꝙ si iste P. notabiliter appellauit:non tenetur ad restitutionem expensarum.& in hoc bene. sed inquantum præcisè receperit cautionem,videtur malè dictum:qa si non erat cõtumax: non debuit cautionem præstare.hic aũt præcisè cautionis pręstatio salua manet.ergo malè.So.dicunt quidam,ꝙ hoc noluit ille.P.scilicet differre possessionis recuperationẽ: donec ꝓbaret appellationẽ legitimã de iure.ergo consequẽter,cum iudex non debuerit post appellationem ad missionẽ ꝓcedere:debuisset statim dicta missio reuocari. Vel dic,

13 †ꝙ dubietate pendente,sit appellatio legitima,nec ne:nõ debet missio reuocari,nisi pręstetur cautio:imò plus, quia dicit etiam restitui expensas,si sint certæ.aliàs si incertæ,& longiores probationes requirant,nõ retardabit restitutio possessionis:sed fiet statim,sola oblata cautione,& postea cognoscet iudex de appellatione.& si inuenerit eam illegitimam, faciet misso restitui expensas.aliàs non.& sic intellige,quod hic dicit.& hoc contingit duplici rõne. ¶ Primò quia parũ amittit qui possessionẽ cã custodiæ assignatam restituit, ex quò aduersarius paratus est stare iuri:imò expedit ei, ꝙ sic fiat.qa cum possit tm̃ differri cognitio:ꝙ deficerent sibi probationes.à quò periculo liberať quantò citius ipsas offerat. ¶Secunda ratio est,qa ex appellatione insurgit dubium. & iõ fuit sibi in dubium deferendũ,vt no.j̃.de appel.c.fi.§. excessu quoq; dubio.& qua pendente, nihil fuerat innouandũ. j̃.de appel.c. dilecti.j.in fin.¶Et iõ nec missio in possessionẽ fieri debuit:expensarum aũt restitutio iõ retardat;qa incertę

14 sunt.Conclude,†ꝙ licèt expensæ factæ parte contumace veniãt restituendæ,ante q̃ audiatur contumax.illud est verum, nisi contumax recessisset appellans:quia tunc non sunt certæ,vel certificãde.de facili dẽt fieri statim restitutio sola cautione oblata.qd ergo,si qs dicit se nõ contumacẽ alia rõne, q̃ appellationis(puta quia captus à latrũculis: vel pons fractus.vel aliqđ tale)an añ refusionẽ expensarũ,& sine cautione debeat audiri,& missio reuocari.dic,ꝙ talis recupat possessionẽ, ẽt non restitutis expẽsis:sed bñ tenet cautionẽ præstare,vt no.Inn.j̃.c.ꝓxi.in fi.gl.magnæ.& ibi in nouella. ¶Si ergo reuocať in dubiũ,sit aliqs contumax,necne. dubietate pendẽ.tenet ad cautionẽ:nõ aũt ad expẽ.& cautione oblata, possessionẽ recuperet.& hoc vult istud.c.cum duplex est, vt dixi.¶Scdò oppo.dr̃ hic,ꝙ si non tenuit appellatio : tenebiť ille ad expensas necessarias.nõ autem ad taxatas. Sed cõtra imò vr̃,ꝙ teneať ad taxatas.qa si appellatio non tenuit.ergo taxatio expẽsarum transiuit in rem iudicatãm,vt c. dilecti.s̃. de elec.& c.cũ cessante.de appel.Et ꝓsertim. qa si appellatio est frustratoria,& sñia subsecuta,nõ põt appellans frustratoriè querelare,vt c.j.de dolo,& contu.in cle.¶Sol. secundùm Goff.cuius est oppo.hic nõ sup necessariis expẽsis:sed super voluntariis pronunciauit iudex.vel qa dubitabať de iurib. appellationis (manent.n.oĩa in suspensio)vel non fuit interlocutio,q non oĩa verba iudicis,&c.C. de senten. l. ex stipulatio. Vel dic,vt dixi.s̃.in 9.notabili.ꝙ secuta post appellationem, q̃ frustratoriè declarať:si iniustè sunt intentata per iudicẽ à

a quo,[a]debent p iudicẽ appellationis reuocari. qa iniusta appellatio ꝑtis nõ dẽt firmare.q̃ p iudicẽ à quo perperã,vel iniquè postmodum gesta sunt.qđ tene menti ꝓ limitatione cle. j.de dolo,& contu.¶Tertiò opponiť.dr̃ hic,ꝙ dẽt discuti, sic iusta appellatio,necne. contra Pe.obtulit cautionem de stando iuri corã successore delegati.q cãm delegauit.ergo. vr̃ appellationi renunciasse,vt in iuribus allega.in glo.p hãc so.dicit gl.ꝙ est dubiũ,an p istã oblationẽ cautionis videať appellationi renunciasse.quidã ꝙ sic,vt Io.¶Sed contrariũ innuit ille tex.Si.n.videretur renunciasse:non mandaret Papa inquiri de meritis appellationis.dicunt ergo alii,ꝙ iõ non renunciauit,qa aduersarius cõtradixit.nec voluit ipsam recipere. ideò non põt dicere renũciatum appellationi:cum impugnatre renunciatio.ar.de pac.c.nisi cũ pridẽ.facit qđ dicimus, ꝙ ex positione negata, nõ põt aduersarius appellare,vt in Spe. de posit.§.8.vel dic tertiò.ꝙ iste Pe.non dixit hoc, conquerẽdo.& sic coram honesta persona ꝓtestando. ꝙ propter hoc

15 appellationi non renunciabit. Alii dicũt,†ꝙ iste legatus poterat ex priuilegio cognoscere de appellationibus interpositis ad Papam.& hoc priuilegiũ hñt cõiter rectores Marchiæ. Alii dicũt,ꝙ iõ vr̃ renunciasse:qa non comparuit coram delegatis,à quibus appellauit.sed coram successore legati, qui causam delegauit.hæc non vr̃ bona.qa post appellationẽ ad Papam,conquerendo de facto delegatorum coram delegante:vr̃ appellationi renunciasse.j̃.de appel.c.solicitudinẽ. Alii dicunt,ꝙ cognouit iste legatus,vt instructum remitteret. qđ potest,vt no. j̃.de app.c.constitutus.vel aliter secundùm Pe. & Ab.ista Decre.hoc intendit,ꝙ ei expen.contumaciæ restituit, qui probat se prius legitimè appellasse.licèt postea appellationi renunciet.nãm adeundo inferiorem renunciat appellationi interpositæ ad Papam.vt d.c. solicitudinẽ. & hæc opinio optimè probať.j̃ de sen.excõi.c.licèt.lib.6. & qđ no. Spe.in ti.de primo decreto.§.iam de effectu. ver. sed quid si iudex.¶Quartò opp.iste Pe.erat laicus,& reus. ergo debuit conueniri coram iudice seculari:non coram legato,vt in c.si clericus laicum.de fo.compe.hic autem dicit contrarium. ergo &c.So.vt dixi.s̃.in primo notabili.

ADDITIO.

a ¶ Per iudicem à quo.dicunt,ꝙ non ex hoc iniquè sententiata per iudicẽ à quo confirmantur,ꝙ quis renũciauit suæ iuistę appellati. secũdũ Io.An

S V M M AE.

1 *Reus si citatus se absentat:nec procurator,vel alius,illum defendat, mittitur actor in possessionem rei petitæ causa custodiæ.*

2 *Citari aliquis potest per edictum.*

3 *Citatus semel ad causam,si se absentat, debet procuratorem dimittere.& nu.5.*

4 *Forma citationis illius,qui post citationem se absentat.*

6 *Citatio ad domum se absẽtãtis an sufficiat vsq; ad finem casi.*

7 *Culpa commissa quò ad vnam actum,non reputat quem suspectum quò ad alium.*

8 *Absens propter contumaciam si passus est missionem: deinde apparet,& vult probare se fuisse absentem ex necessaria causa: an debeat possessionem recuperare.*

9 *Iudex si seruatis solemnitatibus fecit missionem.vel venditionem cõtra contumacem:deinde comparet contumax,& probat debitum fuisse solutum:an debeat audiri.*

10 *Vagabundus quomodo citetur:& quis dicatur propriè vagabũdus, remissiuè.*

1 SI aduersarius. † Si reus citatus se absentat : nec procura.vel alius illum defendat:mittitur actor in possessionem

sionem rei petitæ causa custodiæ.h.d.Et non diuiditur¶Pri-
2 mò no.†ꝙ citatur quis per edictum. & olim fiebant citatio-
nes per edicta, vel per executores missos ad domũ. C.de p̄-
scriptio.30.ann.l.cũ notissimi.vel per præconẽ. vt d.l.diuus.
ff.de in integ.rest.& C.quõ & qñ iudex.Aut.qui semel.hodie
per nuncios,& per literas.de appel.c.cum parati.&.4.q.5.c.
1.& de offi.dele.c. prudentiam. de hoc in Spec. de citatione.
3 §.sequitur.in prin.& ver. annota. ¶Secundò not.†ꝙ si semel
citatus ad causam,postea se absentat:tenetur ꝓcuratorem di
4 mittere.de quo infra dicã.¶Tertiò no. †formã citationis il-
lius,qui post citationem se absentauit.debet.n.publicè ad do
mum eius denunciare. si quis velit eũ defendere.& põdera.
quia non dicit tex.quia debeant citari nominatim cõsangui-
nei,& affines: sed tñ,ꝙ apud domũ publicè nuncietur. & sic
non vr̃,ꝙ necessariò sint vocandi.quod est fortè verũ in ma-
ioribus.Si aũt illi,cõtra quos ꝓcedit,sunt minores.dic vt no.
ff.qui ex cau.in pos.ea.l.hæc aũt.§.1.p gl.& p Bar.hic aũt sen
tit Inn.& post eum Doc.ꝙ in maioribus, sicut in minoribus,
sit expediens requisitio consanguineorum, & amicorum.qđ
dic p Cy.in l.cũ ꝓponas.C.de bo.auct.iud.possi.in 9.q. vbi
tenet post Pe.ꝙ non sit expediens.¶Quartò hic colligitur,
ꝙ nisi citatio prius apprehendisset citatum, non sufficeret ci
tatio publicè domi facta quò ad missionem in possessionem
cã custodiæ.& sic vr̃,ꝙ p citationẽ factam ad domũ,nõ pos-
sit peruenire ad primũ decretũ:in quo vr̃ requirere latitationẽ:
sicut in secundo.de quo tñ dubitant Doctores; quia p ipsam
patiuntur absentes cã reipublicæ,& pupilli,q non pñt dici la
titare.qđ dic p Bar.in l.Fulcinius.§. quid sit latitare.ff. qbus
ex cau.in pos.ea.& l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infe. ¶Op
5 ponit.dr̃ hic,†ꝙ ille,qui se absentauit, debet dimittere ꝓcu-
ratorem.Sed contra de l.nec nõ.ff.qb. ex cau.ma.¶So.ibi lo
quitur de eo,qui nõ potuit dimittere.vel dimisit, & mortuus
est,vt ff.eo.ti.l.sed & si.Tu latius in hoc distingue.an.s.q se ab
sentat,teneat̃ dimittere ꝓcuratorẽ,aut q̃ris an teneat̃: vt non
currat p̄scriptio contra eum.aut non ꝓcedatur vi contra eũ
in iudicio.Primo casu dicendum est,ꝙ dimittere tenet̃,vt l.1.
ff.de diuer.& tempo.p̄scrip.Secũdo casu distingue. aut impe
dit̃ qs cã necessaria:aut voluntaria.& si ex cã voluntaria: tũc
tenet̃ ꝓcuratorem dimittere.& si nõ dimisit,& ꝓcedat̃ cõtra
eum,tenet ꝓcessus,vt ff. eumqui appellat in prouincia defen
di.l.1.& 2.¶Si verò impedit̃ cã necessaria: & refert.aut ne-
cessaria nõ ꝓbabili,vt in exbannito.& tenet̃ dimittere: aliàs
tenet ꝓcessus contra eum habitus,vt ff.qui.ex cau.ma.l.sed si
per prætorem.§.1.& l.Papinianus. ff.de minori. aut dicta cã
est necessaria,& probabilis(quia infirmus.)& subdistingue.
aut contingit illud impedimentum ante lit. contest. aut post.
¶Si ante,non tenetur constituere procuratorem: neq; tenet
processus contra eum,vt ff.si quis cau.l.2.si verò illud impe-
dimentum contingit post lit. conte. & tunc aut tale impedi-
mentum est modico tpe duraturum:aut multo tpe.primo ca
su non tenet̃ dimittere, vt ff.de re iud.l.q̃situm. scdo casu te-
net̃,vt l.eundem.ff. de leg. & ad hanc distinctionẽ de absente
cã voluntaria,& cã necessaria ꝓbabili,vel non ꝓbabili:vel cã
ꝓbabili tm̃.dic vt plenè no.ff.de in inte.resti.ti.gñali. in l.fin.
6 ¶Quærit hic Inn. & post eũ Doc. †an sufficiat citatio ad do
mum.q mihi non loquit̃ multum clarè.& Doc. qua si appa-
ratum eius recitant,ꝓut iacet: cuius intentio ad intelligentiã
cã reducendo mihi vr̃,ꝙ sit ista. qa aut loquimur de eo, q se
mel fuit in iudicio:aut de eo,q nunq̃ fuit. primo casu, aut cũ
eo, q fuit in iudicio, fuit lis contest.& p̄t ꝓcedi ad diffinitiuã
sñiam,si liquet de cã:vel ad alia,si non liquet,iuxta not.s̃.ti.1.
c.put.& erit validus iste ꝓcessus,ẽt p solam citationẽ ad do-
mum.qa postq̃ fuit lis contest.semp præsumit̃ latitare, si nõ
reperit.facit.C.de iudi. l.properandũ. §.& si quidẽ.& sequẽ.
¶Si aũt cum eo non fuit lis contest. & tunc aut erat talis cau
sa,in qua litis contest.non exigit̃:& põt, vel nõ põt procedi
ad sñiam,vt sup.prox. membro. ¶Si aũt nõ erat talis cã: tũc
potest procedi ad missionem,& alia remedia,de quibus in c.
quoniam frequenter.in fi.s̃.vt lit.non conte. Secundo casu ta
men loquimur in eo,qui nunquam fuit in iudicio: & tunc ip-
se tenebit̃ in certo loco morari(vt clericus in ecclesia,& ma-
ritus cum vxore:)& tunc similiter sufficit citatio ad domum,
si non reperitur in illo loco; quia præsumitur latitare. quod
potest esse verum,si agatur de ipsa ecclesia, vel matrimonio:
vel fortè in cã prorsus extranea non vr̃ imputandum illi non
7 residenti in loco, in quo debet, si non reperitur: †sicut culpa
commissa quò ad vnum actum, non reputat quem suspectũ
quò ad aliũ,vt ff.de suspe.tu.l.3.§.quæri põt. & in reg. semel
malus.&c.¶Si aũt non tenetur qs in certo loco morari: tunc
si tenetur soluere in certo loco (si ibi nõ reperit̃ in termino)
vr̃ latitare.sicut dixi in clerico, & marito.contrariũ tenet ip-
se,quia ille non astringitur,sicut illic, ibi esse. ¶Si verò obli-
gatio non se refert ad certũ locum. & non põt sibi culpa im-
putari:ita ꝙ non vr̃ latitare per illos modos, qui no.in l.Fulc.
§.quid sit latitare.ff.qui. ex cau.in pos.ea. & tunc an sufficiat
prima citatio ad domum,distingue. qa aut reperitur in eadẽ
ciuitate:& tunc sufficit.aut non reperit̃: & tunc non sufficit:
licèt iste tex.à contrario sensu innuat,quòd nõ sufficiat, si ci
tatio ipm̃ à principio non apprehẽdit. de quo dic p Bar.in l.
4.§.ait p̄tor.ff.de dam.infec.Et ibi p eum vide. vbi sufficit,ꝙ
non reperiat̃ in ciuitate.tñ Inn.hic vr̃,ꝙ sufficiat quò ad pri-
mum decretum,ẽt cõtra pupillum,& absentẽ cã reipublicæ:
quantùm verò ad sñiam diffinitiuã in casibus, in quibus põt
ferri lite non contest.vel quantùm ad venditionem. tenet, ꝙ
non sufficit citatio ad domum: vbi reus non malitiosè se ab-
sentauit.secus si malitiosè.puta post citationẽ:vel p alias cõ-
iecturas de malitia constat; qa tenebat̃ certo loco morari,&
sim.vt p̄dixi vt d.§.qđ sit latitare.Et hęc hñt locum, cũ q̃rit̃,
vtrùm sufficit citatio ad domum, quò ad ꝓcedendum in cã.
¶Sed quid dices quò ad receptionem testium?Io. An. plenè
ponit in reg.p̄sumit̃.in mercu.vbi ita distinguit. aut q̃rit̃,vtrũ
testes possint recipi ĩ casu publicationis ad ppetuã rei memo
moriam ex pte rei. & qñq; ex parte actoris, vt dixi in c. qm̃
frequenter.s̃.vt lite non conte.& hoc casu reqrit̃ vera contu-
macia.& sic debet intelligi, qđ no.Inn.in c.significauit.de te
sti.verã contumaciam intelligo,si fuit p̄sonaliter citatus: vel
latitet: vel culpabiliter absens ꝑit. & sicut posset p citationẽ
ad domum ꝓcedi istis casibus ad diffinitiuam in casibus, in
qbus non requirit̃ litis conte.& ad vendi.rerum: ita ẽt possit
in casu huius publicatio.¶Qñq; q̃rit̃ de receptione,q̃ fit; qa
timet̃ de morte:vel absentia diuturna.& illa põt fieri,ẽt cita-
to illo ad domum:vel ẽt non citato,d.c.qm̃ frequenter.Nam
malè ꝓuidet̃ periculo, si expectaremus verã contumaciã.5.
d.c.baptizari.& est modici p̄iudicij ista receptio, vt d.c.quia
frequenter.¶Qñq; q̃rit̃ de receptione testiũ in cã principa-
li.& tunc aut añ lit.conte.& hoc casu contra actorem, q litẽ
mouit,sufficit citatio ad domum: & ẽt contra reum sup exce
ptione dilatoria, quã ꝓponit.& hoc pp litẽ inchoatã, vt l.ꝓ
perandum.§.si aũt ex gestis.C.de iudi.& c.cãm q̃.de dolo,&
contu.¶Si verò actor lit.non cõtest.ꝓduxit testes sup.princi
pali.dico illam contumaciam veram requiri in ꝓductione,q̃
reqt̃ in tali ꝓcessu.s.p citationem p̄sonalem, vel occultatio-
nem dolosam.post lit.aũt conte.ex parte actoris, & rei talis
productio fieri põt.nec mirum. quia tunc põt ad sñiam pro-
cedi:vñ si conceditur finis.similiter ea, p quæ peruenit ad finẽ.
vt l.ad rem mobilem.& l.alle. de ꝓcura.de ista receptione te
stium ad ppetuam rei memoriã, & ꝓcessu facto p citationẽ
ad domum vide plenè p Bar.in l.3.§.ait prætor. de dã.infec.
& quõ fiet ista inuestigatio.& an sufficiet citatio ad stationẽ.
& quid si vna parte anni moratur in vna domo.& alia in alia.
de qua est gl.in cle.cãm.de elec.& quid si nõ habet habitatio
nem.& an sit necesse,ꝙ inuestiget,si dimisit procuratorẽ,q̃m
debuit dimittere, vt in tex.de his oibus vide ibi per eum.& si
examinet̃ testes cõtra aliqm ad ppetuã rei memoriã sm̃ no.

in c. Albericus. & c. significauit. de testi. an sufficiat citatio ad domum. dic, vt ibi. & in reg. præsumitur. in mercu. ¶ Secũdò
8 † quæro, si absens propter contumaciam passus est missionẽ. deinde apparet: & vult se probare absentem ex necessaria cã fuisse. an debeat possessionem recuperare etiam veram, probata necessaria causa absentiæ. dicit Inn. ꝙ sic: nec tenebitur restituere expẽsas factas ab aduersario, nisi factę fuerint circa rem ipsam. de quo remittit Io. An. ad Spe. de cita. §. sequit.
9 ver. sed an reo. ¶ Tertiò circa hoc quæritur. † si iudex seruatis solemnitatibus fecit missionem, & vendicationem contra contumacem. deinde comparet, & probat debitum fuisse solutum: an debeat audiri; ita ꝙ venditio, & missio, & etiam secundum decretum sit nullum. Bar. post Iac. de Are. tenet, ꝙ debeat rescindi, vt l. Fulcinius. §. & cum hoc. ff. qui. ex cau. in pos. ea. Inno. no. s. de dila. c. 2. ꝙ dolus istius petentis debitũ solutum præponderat culpæ contumaciæ. an autem ipso iure, vel ope restitutionis. dic vt d. l. Fulcinius. §. si quis possederit. & l. Imperatorẽ. ff. de priui. cred. & l. ignorare. C. de resti.
10 mili. per Cy. ¶ Quartò post Inno. † quæro, quomodo citabit vagabundus. & quis dicatur propriè vagabundus. dic p Bar. in d. l. 4. §. ait prætor. ff. de dam. infec.

Vt lite pend. nil innouetur.

DICTVM est. s. quòd propter cõtumaciam circa statum causæ, & rerum aliqs status mutatur. verùm qa qñq; partes sunt pñtes. & altera partium aliquid attentare nititur: ideo, an sit licitum, subiicitur in hac rub. habet de materia. 11. q. 1. c. fi. 16. q. 4. c. nolumus. repetitur in. 6. & cle. j. eo. ti. & cõuenit. s. de consti. c. cum M. in fi. per Inn. & de accu. c. olim. qñ autem dicatur lis pendere. dic vt in cle. 2. eo. titu.

SVMMAE.

1 *Reus priuari non debet commodo possessionis suæ, lite pendente, & nu. 4.*
2 *Papa per simplicem prohibitionem, non videtur reuocare priuilegia antiqua.*
3 *Insignia dignitatis deferre in aliena prouincia, non est licitum: quando ex tali delatione denotatur præeminentia in loco.*

1 A Memoria. † Lite penden. commodo possessionis suæ reus priuari non debet. prima pars decisè ponit querelã.
2 secunda pũidet, ibi [statuimus.] ¶ Primò no. † ꝙ Papa p simplicem prohibitionem non videtur priuilegia antiqua reuocare. quia rescriptum, per qđ absorbetur ius alteri cõpetẽs, est nullum, vt C. si contra ius vel vti. pu. l. præscrip. & de pci. Imper. offe. l. quoties. & c. ex tuarum. cum concor. de auc. &
3 vsu pal. & c. ¶ Secundò no. † ꝙ nisi ex priuilegio non est licitũ deferre insignia dignitatis in aliena prouincia. & hoc est verum, qñ ex tali delatione denotatur præeminẽtia in loco. qa loco, non personis sunt talia insignia attributa, vt per alium. qđ dic, vt d. c. ex tuarum. aliàs proconsul vtitur insigniis in alienis prouinciis. ff. de offic. proconsul. l. j. & de præpo. sac.
4 cubicu. l. j. lib. 12. ¶ Tertiò no. † ꝙ lit. penden. super re nõ prohibetur ab vsu, qui rem possidet. qa lit. penden. nihil est innouandum. vt in toto illo titulo: sicut nec appellatione pendente. vt ff. nil innouari appellatione pendente. per totum. sicut nec ẽt causa penden. restitutionis, vt ff. de in inte. resti. pe. l. j. & in c. suscitata. s. de resti. in integ. ¶ Quærit Io. And. quando dicitur lis pendere quò ad effectum huius tituli. vt innouata reuocentur. dicit ipse, ꝙ nõ solùm post litis conte. sed etiam ante. s. per libellum principi oblatum. Item p impetrationem rescrip. Item etiam per citationem. vt s. de offi. dele. c. gratis. cum aliis allegati. hic per eum. ¶ Secundò circa hoc per eum quæritur: an in reuocatione innouatorum procedatur iudicio ordinario. dicit, ꝙ non. imò sine libello aliquo, ex puro, & mero officio iudicis reuocabuntur in pristinum statum. vt s. de consti. c. cum M. in fi. & j. de spon. impu. c. ad dissoluendum. ¶ Est ergo remedium huius tituli pinguius, & fauorabilius, quàm interdictum vnde vi. quia ibi offertur libellus: & alia solemnia seruantur. hic secus. simile no. Inn. in c. bonæ, j. de appel. nil innoua. app. penden.

SVMMAE.

1 *Carnale commercium non debet interdici coniugibus, lite pendente.*
2 *Matrimonium duabus de causis accusatur.*
3 *Coniugati dicuntur habere ius in coniugio.*
4 *Iudex lite pendente, non debet interdicere possessori vsum suæ possessionis.*

1 a LAudabilem. † Lite penden. super coniugio, non interdicit coniugibus carnale cõmercium. h. d. communis diuisio.
2 secunda ibi. ad qđ. ¶ Primò no. † ꝙ quandoq; matrimonium accusat. qđ intellige quò ad separationem thori: vel quò ad separationẽ vinculi pp perpetuum impedimentũ. prima placet Lau. ¶ Secũdò innuit ille tex. ꝙ incontinẽti, cum est facta probatio, debeat suspendi carnale commercium. qđ non credit Io. An. & dicit, ꝙ requirit sñia post pbationem. probatio enim facta in iudicio nõ producit effectum sententiæ. de
3 offi. deleg. c. iudex. li. 6. ¶ Tertiò no. ꝙ coniugati dicũtur habere ius in coniugio. & intellige ius quò ad proprietatẽ, & possessionẽ. & tex. iste loquitur de iure possessionis. quia talis possessio habet multum iuris. vt dixi. s. de restitu. spol. c.
4 ex parte. ¶ Quartò no. † quòd iudex lite pendente, non debet intẽrdicere possessori vsum suæ possessionis. an aũt pars posit denegare debitum in casu nostri c. dic vt j. de coniugio seruo. c. proposuit.

ADDITIO.

a ¶ Super coniugio. An actus coniugalis posit esse sine culpa, latè disputat Io. de Tur. cre. in c. quicquid. 32. q. Et pro quibus causis, cõiugium denegetur. vide eundem. 33. q. 2. c. interfectores.

SVMMAE.

1 *Alienans rem litigiosam (ita quod haberi non possit) debet æquiualẽtem loco illius substituere, quam alienare non poterit.*
2 *Pœna litigiosi contractus habet locum etiam in monasterio scienter recipienti rem litigiosam.*
3 *Res litigiosa si in aliquẽ alienata fuerit: si ille non potest eam restituere, potest aliam loco illius subrogare.*
4 *Conuentus rei vendicatione, si alienat lite pendente. potest agi contra eum, in quem alienatio facta est.*
5 *Cautela contra illum, qui conuenitur rei vendicatione, si non reperitur possidere.*

1 ECclesia sãctæ Mariæ, † Qui rẽ litigiosam alienat. ita quòd haberi non possit, æquiualentem loco illius substituere debet. quã alienare non poterit cum. c. se. h. d. communis diuisio. secũda ibi [pһibemus.]
2 ¶ Primò not. † quòd pœna litigiosi contractus habet locum etiam in monasterio recipiente etiam scienter rem litigiosã. & sic monasteriũm potest delinquere, & punitur. de quo in
3 reg. delictum. & in cap. dilectus. de simo. ¶ Secundò not. † ꝙ si ille, in quem alienatio facta est rei litigiosæ, non potest illam restituere: dẽt aliã subrogare, seu substituere loco eius. & sic species pro specie subrogat, & soluitur, contra reg. illam: aliud pro alio inuito creditore solui non potest. vt l. 2. ff. si
4 cer. petatur. ¶ Tertiò no. † quòd si conuentus rei vend. lite penden.

penden.alienat:potest agi contra eum, in quem alienatio facta est,nec ipse conuentus liberatur.quia dolo desijt possidere. vt in reg.pro possessore.de reg.iur.li.6.per Dy.& in l.nec
4 vllam.ff.de peti.hære.¶ Quartò no.† quòd si ille, qui conuenitur rei vendi. non reperitur tempore possidere, in vanum ille,qui egit,dicitur laborasse.cautela est ergo,quòd actor in litis exordio interroget conuentum, si possidet,nec ne. vt l. qui petitorio.ff.de rei vendi.& l.is qui se obtulit.ff. eod.titu. ¶ Vltimò no.de primo vitio litigiosi, quando locum habet. dic,vt C.de litigio.per totum.

S V M M AE.

1 *Sententia licèt sit ferenda contra locatorem: conductor tamen non debet expelli de possessione.*

2 *Spoliatus,prætermisso iuris ordine,potest petere restitutionem.*

3 *Res vna potest subrogari loco alterius.*

4 *Instrumentum debiti debet consistere penes creditorem: quod tenetur reddere post solutionem.*

Ecclesia sanctæ Mariæ. No. bonum tex.cum agitur contra possessorem,qui alij rē
1 locat.innuit enim iste tex. † quòd licèt sententia sit referenda contra locatorem:non tamen conductor expelli de possessione.tenetur enim ille,cui est res adiudicata, stare colono,vt hic.ibi [neque restituere potentis.] &c.glo. tamen exponit,quòd de facto non poterant.quia erant potentes, quasi innuat, quòd de iure debuerant expelli . quod est verum, quando res emittitur, vt propria. Si aûtem missio facta est propter debitum,& adiudicatio:an debeat stare illi colono: videtur quòd sic;quia successor necessarius.sicut dicimus in vxore:ad quam soluto matrimonio, res dotalis reuerti debet.quia tenetur stare colono,quod dic,vt no.C.loca.l. emptorem.& l.diuortio.ff.solu.ma.& l.si filio.§.fin. eod. titu. & quòd creditor missus ex secundo decreto teneatur stare colono:videtur tex.notabilis in l.in vēditione.§. 1.ff.de bo. au-
2 cto.iudi.pos.&c.¶ Secundò no.† quòd ille,qui prætermisso iuris ordine,spoliatur,potest petere restitutionem . concor. s̄.de resti.spo.c.quærente.& l.meminerint.C.vnde vi. ¶ Ter-
3 tiò no.† quòd vna res loco alterius subrogatur. & quòd talis subrogata debet esse liberata à creditoribus.facit.l.2.ff. de acti.emp.l.3.§. si reddita. ff. commodati. &c. ¶ Quartò
4 no.† quòd penes creditorem debet consistere instrumentū debiti.quod tenetur reddere post solutionem,vt l.dissolutæ. C.de condi.sine causa.& l.eum qui.§.si epistola.& l.quidam tabularum. ff. de fur.& l.qui tabulas.& tractant hic Doctores de instrumento debiti reperto penes debitorem:an si ipsum ōnderit cancellatum,præsumatur soluisse debitum.Accur.dicit,quòd facit præsumptionem, non plenam probationem.C.de la.lib.tol.l.1.§.ille autem.¶ Idem hic Gof.Iac.de Are.distinguit aliter,vt hic in nouella. vbi distinguitur inter debitorem domesticum, & prorsus extraneum: vt in primo non probet solutionem : in secundo sic. quia de facili domesticus debitor potuit subtrahere tale instrumentum: non autem sic extraneus.dic,vt l.postquam.& l.Labeo.ff.de pac. vbi etiam de hoc.& in Spe.de instru.edi.§.postquā.ver.porro.& ver.potest.& quod ibi in additioni.

S V M M AE.

1 *Priuilegium impetratum lite pendente, de lite non habita mentione, non valet.*

2 *Ius superueniens ex priuilegio lite pendente non prodest reo. vel actori:nisi constaret expresè de certa scientia principis.*

3 *Litis pendentia sola,etiam si dolosè non taceatur,impedit vires priuilegij impetrati.*

1 Dilectus. † Non obstat priuilegium impetratum lite pendente, de lite nō habita mentione. primò ponit partis querelā: cui secundò prouidet,ibi [ideò] &c. ¶ Primò no. quòd lite pendente non potest ius litigatoris fieri validius per priui
2 legiū superioris.† ius ergo superueniēs ex priuilegio lite pēdēte,non prodest reo,vel actori.quod est verum,nisi constaret expresè de certa scientia principis.Si autem aliter, quā per priuilegium, superuenit ius pendente iudicio : an prosit. dic vt in c.abbate sanè.de re iudi.lib.6.& l. non potest videri.de iudi.¶ Secundò no.quòd sola litis pendentia (etiam si dolosè non taceatur) impedit uires priuilegij impetrari. ¶ Vltimò tangit hic Io. An.de vitio litigiosi, an in rebus incorporalibus, & hypothecis, & alijs actibus locum habeat. dic vt hic per eum.

De sequestratione possessionis,& fructuum.

VISO qualiter propter contumaciam reus possessione priuatur (quia contingit sibi fieri sequestrationem.) Ideò an fieri debeat,hic subnectit. ad materiam facit.2. q. 7.& 77.distin.c.episcopus.&c.

S V M M AE.

1 *Sequestratio semel adiudicata causa custodiæ non est pro libito iudicis reuocanda.*

2 *Successor in dignitate succedit in instantia iudicij inchoata per prædecessorem.*

3 *Pronunciari pōt super possessorio, partim pro vno, partim pro alio.*

4 *Causa petitorij,& possessorij si committatur,prius est causa possessorij terminanda.*

5 *Verba ambiguè posita in rescripto Papæ sunt p ipsum interpretāda.*

6 *Causa simpliciter commissa, videtur commissa causa possessorij , & petitorij.*

7 *Sequestratio minus iustè facta per Papam potest reuocari per successorem.*

8 *Sententia an possit ferri in re certa super expensis.*

9 *Taxatio super expensis potest per iudicem reseruari vltra diffinitiuam sententiam.*

1 Ad hoc vnxit. † Propter contumaciam rei res ab eo petita sequestrari non debet.vel sic. Sequestratio semel adiudicata cā custodię non est pro libito iudicis reuocanda.& sunt duæ partes.In prima processus narratio per abbatem facta:quæ continet delegationem:causæ commissionem:diffinitionem possessorij:inchoationem petitorii:exceptionem:missionem:& deiectionem.& delegationem per eum factam.in secunda ibi [in eum .] Papę pronunciatio. quæ duo facit,primò reuocat sequestrationem,& rem in statum pristinum.secundò iubet expensas restitui, & caueri.ibi
2 [ne autem.] ¶ Primò no. † successor in dignitate succedit in instantia iudicij inchoata per prædecessorem. de successore vniuersali, vel singulari priuati an succedat in instantia. dic vt l.si eum hominē.ff.de fideius.vbi dictum est per Bar.& l.si constante.§.fi.ff.so.ma.& qđ dixi.s̄.de iudic.c.quia.5.Succedit etiam in obligationibus.j̄.de solu.c.j.facit qđ not. in c.
3 dilecti.s̄.de foro comp.¶ Secundò no. † q̄ super possessorio potest partim pro vno: partim pro alio pronunciari. & in diuersis rebus est hoc clarum . in eadem autem potest etiam contingere,si plures possident diuersis respectibus eandem rem.quod exemplifica,vt dixi.s̄.de resti.spo.c.Pisanis.& facit.j̄.

 cit.j̄.

4 cit.ꝟ.de ꝓb.c.licet cām.in fin.¶Tertiò no.†ꝙ si cā petitorij, & possessorij committatur, prius est cā possessorij terminanda.nec snīa lata super eo preiudicat iudicio petitorio, vt hic. & no.Dy.in c.qui ad agendū.de re.iur.li.6.diuiditur ergo possessoriū à petitorio respectu decisionis. non aūt respectu diuersi tribunalis, vt l.nulli.C.de iudi.¶Quartò no.ꝙ archieps deiecit istū, qui fuit missus cā custodiæ in possessionē.Quo iure autē sit eiectus, & possessionem recuperet. dic vt dixi in c.
5 cōtingit.s̄.ti.3.¶Quintò no in ver. Celestinus.†ꝙ verba ambiguè posita in rescripto Papæ sunt per ipsum interpretāda.
6 de quo.s̄.de iud.c.cū venissent.¶Sextò no.†ꝙ cā simpliciter commissa, vr̄ commissa cā possessorij, & petitorij.quia continentiæ causæ diuidi non dn̄t, vt.C.de iudic.l.nulli.& s̄. de resti.spo.c.j. ¶Septimò not.ꝙ cā possessorij fuit decisa per istū epm Veronen.tn̄ Papa mandat, ꝙ iterū plenius de possessorio, & petitorio cognoscatur.& exponit Io.An. ꝙ non loquitur de possessione semel adiudicata, sed de possessione sub-
7 tracta per archiepm.¶Nonò no.† ꝙ sequestratio minus iustè facta p Papā, per successorē reuocatur:postq̄.n. mona. erat ritè adiudicata possessio, non dēt sequestrari.quia regulariter est prohibita:nisi in casib.ꝟ.in c.prox.¶Decimò not.in ver.ne aūt.ꝙ Papa hic super expen. profert snīam incertam.
8 de quo statim dicā.¶Opponitur. dr̄ hic, ꝙ† Papa tulit snīam incertā super expē.¶Sed imò vr̄, ꝙ debuerit ferri certa snīa, vt C.de sen.quæ sine certa quanti.l.1.& 2.Insti.de ac.§.curare.So.dicit Inn.ꝙ super expensis dēt ferri snīa gn̄alis, & incer
a ta,[a]nō solū super factis.sed ēt super faciendis.de quo.s̄. de ꝑcu.c. auditis.& in Spe.de excep.§.viso.ver.quid si reus. Et ibi videas, qūo hodie non præcedit taxatio, ne propaletur pronunciatio:sed fit cōdēnatio, taxatione reseruata de expē. §. postremò.ī prin.& ver.itē scias.in Spe.nec posset iudex, causa principali decisa, p snīam reseruare ptī ptātē agendi sup expē.sm̄ Inn.q ēt quærit.nunquid iudex in snīa possit sibi reseruare cōdēnationē expēsarū.de taxatione.n.nō vr̄ dubiū, quòd possit, vt prædictum est.& arguit Inn.ꝙ ēt reseruare possit cōdēnationē:quia terminus, ad quē fit relatio, semper refertur ad terminū referentē, & ab ipso sumit robur, vt l.asse.ff.de here. īsti.& l.si ita scripsero.ff.de cōd.& dem.vr̄.n.snīa, quæ postea fertur super expensis, ad tp̄s primæ snīæ referēda, vt in dictis iuribus.& l.prætor ait.ff.de re iudi.pro hoc facit.ff.fam.her. l.item Labeo.§.2.Contrariū tenet hic Io.An.per l.Paulus.ff. de re iudi.& l.terminato.C.de fruc.& lit.exp.& ꝟ.de ap.c. cū ap.li.6.Et istud est verū, cū fertur diffinitiua snīa, postquam non pōt iudex sibi reseruare cōdēnationē expensarū:vel parti reseruare ptātem agēdi ad expensas, vt dictum est.s̄. secus de expensis factis de aliquo articulo. Super illis.n. bene pōt ferri snīa, reseruata condemnatione expensarum ibi factarū, vsq; ad diffinitiuā snīam.de quo.ꝟ.de appe.c.sæpe contingit.
9 super ver.expen.¶Conclude ergo, † ꝙ taxatio super expen. vltra diffinitiuam snīam pōt per iudicē reseruari.an aūt à taxatione tali facta post.10.dies poterit appellari.dic, ꝙ nō.In no.s̄.quod me.causa.c.si.& l.item veniūt.§.cum prediximus. ff.de peti.her.& l.si cū exceptione.ff.quod met.cā. ¶ Tangit etiam hic Do.Ioan.de Ligna.an p sequestrationē detur possessio.& distinguit inter sequestrationē volūtariam, & necessariam.dic, vt l.interesse.ff.de acqui.pos.& l.1.C. de prohi.sequestra.Tangitur etiam per glo.& Do.Io. super ea.an cā possessorij cōmissa, videatur cōmissa cā petitorij:vel econtra. & quando sit verum, ꝙ vna finita, possit coram eodem iudice alia intentari.vide hic per Inno.

ADDITIO.

a ¶Et incerta.vtrùm sententia feratur incerta super expensis, tenet Inno. q; sic.& an vniuersaliter sit verum, quòd in reb. dubijs, certa non debeat proferri sententia no.Io.de Tur.cre.in c. graue.11.q.3.

SVMMAE.

1 *Missus in possessionem causa custodiæ si fructus dissipat, dissipati reuocantur, & alij sequestrantur.*
2 *Quæstio quando vertitur super ecclesia propter contumaciam possessoris, fit missio in ecclesia, quæ petitur.*
3 *Fructuum perceptio spectat ad illum, qui missus est causa custodiæ.*
4 *Fructus sequestrantur propter dilapidationem.*
5 *Malè alienatum, pendente iudicio, reuocatur officio iudicis.*

1 DIlectus filius. †Si missus in possessionē causa custodiæ fructus dissipat:dissipati reuocantur, & alij sequestrātur.& primò ponit querelam rei passi missionem.secūda da
2 eis iudices ibi[quocirca.]¶Primò not.†quòd cum est quæstio de ecclesia, propter cōtumaciam possessoris fit missio in ecclesia, quæ patitur, sicut in rebus prophanis.de quo. s̄. de
3 dolo & contuma.c.contingit.¶Secundò not.† ꝙ ad illū, qui missus est causa custodiæ, spectat fructuū perceptio. de quo
4 plenè in d.c. contingit.¶Tertiò no.†ꝙ propter dilapidationem fructus sequestrantur.similiter si maritus abutitur dote, vt l.si cum dotem.§.si autem in sæuissimo.ff.sol.mat.¶Et sic no.casum, in quo sequestratio est permissa, & in quibusdam alijs enumeratis in nouella.& inter ceteros nota casum, cum timetur, ne partes veniant ad rixam, & arma:vt in iacente hereditate contingit.quam quilibet in ea ius prætendens dicitur occupare:vel vterq; dicit se possidere, & vult fructus colligere.de quo in Specu.eo.titu.in prin. & versi. sed nunquid.
5 ¶Quartò no.† quòd reuocatur officio iudicis, quod reperitur malè alienatum, pendente iudicio.facit. ꝟ.de appell.c.significante.

SVMMAE.

1 *Appellans à sententia si dissipat fructus rei petitæ, possunt fructus ab eo sequestrari.*
2 *Dissipare fructus quis dicatur.*
3 *Sequestratio an possit euitari, si pars parata sit idoneè satisfacere in casibus, in quibus est permissa.*
4 *Sequester an habeat aliquam actionē, si perdit rem sequestratā apud se, vel damnum passus est in ea.*

1 ABeo qui. †Si appellans à sententia dissipat fructus rei petitę, licitè possunt ab eo sequestrari.hoc dicit. ¶ Primò not. ꝙ appellatione pendente, non debet appellās dissipare fructus
2 rei, quæ petitur.†& dicitur dissipare, si eos in suos vsus conuertat, vel distrahat, vt.s̄.ti.proxi.& est hoc verum, quia distrahere nō potest:nisi essent fructus tempore perituri (vt poma) vt.ff.de peti.hære.l.diuus.dn̄t.n.tunc vendi, & pecunia in sequestro deponi.ut l.litibus.C.de agri.& censi. & l. is cui. §.quæri potest.ff.vt in pos.leg.aduerte tamen, ꝙ vbicunque sequestratio prohibetur:tamen descriptio lite penden. nō intelligitur esse prohibita, vt no.Bar.in l.Imperatores.ff.de ap. & l.1.§.pe.ff.de ven.in pos.mit.de iure fis.l.4.li.10. per Io.de
3 Pronosto. ¶Sed hic etiam quæritur †nunquid in casibus, in quibus sequestratio est permissa, possit euitari, si pars parata sit idoneè satisdare.dic, quòd sic.& est expressum.C.de agri. & censi.l.litibus.vbi colligitur practica sequestrationum, se-
4 cundùm Cy.qui ita no.in l.1.C.eo.ti. ¶Vlterius quæro. † vtrùm sequester habeat aliquam actionem, si perdit rem sequestratam apud se:vel passus est in ea damnum.dic, vt l.postquam. §. Imperator. Et de ista materia sequestrationis vide plenissimè in reg.locupletari.per Io.An.

De

De Confeſsis.

QVIA in iudicijs ſæpe fiunt poſitiones, & interrogationes, quandoque à parte: quandoque à iudice. ſ. de elec. c. dudum. il. 2. de lit. conte. c. vno. de fide inſtru. c. cum Ioan. Super quibus pars reſpondens cõfitetur, vel negat. & ſi negat, pars ponẽs habet probare. ideò prius de confeſ. & demum de probationibus videamus. habetur de materia. 15. q. 3. 6. q. 8. per totum. 2. q. 1. c. 1. 2. ver. & repetitur in 6. conueniunt multa iura de elec. c. ſcriptum. & c. dudum. de renun. c. in prẹſentia. de æta. & qua. c. ſi. & de re iudi. c. conſanguinei. de eo, qui duxit vxo. c. ſuper eo. de accu. c. dilecti. & in 6. de reſti. in integ. c. 2. de accu. c. 1. & cle. conſtitutionem. de electio.

S V M M AE.

1 *Aſſerenti ſe commiſiſſe homicidium ſuggeſtione quorundam, non creditur ſibi, in illorum præiudicium.*
2 *Confeſſio delinquentis contra alium non facit præſumptionem, nec indicium ad torturam. & nu. 4.*
3 *Socius admittitur contra ſocium in crimine læſæ maieſtatis.*

CVm monaſterium Ei, qui crimen proprium confitetur, non creditur contra eos, quos dicit fuiſſe criminis ſuggeſtores. h. d. duo facit. primò in abſoluendo non infamatos reddit cauſam. ibi [quia.] Secundò inſtruit in purgatione infamię. ibi: [ſi tamen.] &c. ¶ Primò
1 no. † quòd aſſerenti ſe commiſiſſe homicidium ſuggeſtione
quorundam, nõ creditur ſibi, in illorum prẹiudicium. poteſt enim homicidium, vel maleficium alterius ſuggeſtione cõmitti. vel hoc mandato: ratihabitione: & cõſilio. de quo. 50. diſtin. c. ſi quis viduam. & de homici. c. ſicut dignum. 1. q. 4. c. quia præſulatus. facit quod no. Bar. in l. ſi quis mihi bona.
2 ff. de acqui. hære. ¶ Secundò no. † quòd confeſſio delinquẽ-
tis contra alium non facit præſumptionem, nec indicium ad torturã. dũ tex. dixit [nulli cẽſẽdos pœnę] &c. qđ ĩtelligit Hoſti. verum contra non infamatum. quia non debet ſuper occultis interrogari. de accu. c. qualiter. & c. inquiſitionis. contra infamatum autem teſtificando facit præſumptionem. vel dic ſecundùm eundẽ. quòd interrogari poſſunt de alijs, quò ad iudicis inſtructionem: non quòd eis credatur. quod dic, vt no. Cy. in l. ſi. C. de accu. & vide. e. tit. l. nõ iõ minus. vbi de pœna mandantis maleficium. facit ad prædicta l. prius. ff. ad
3 S. lle. ¶ Tertiò no. † ꝙ in crimine læſę maieſtatis admittitur
ſocius contra ſocium. ¶ Idem in crimine ſimoniæ. vt ĩ. de teſtibus. c. 1. li. 6. & in crimine hæreſis. ĩ. de hæreti. c. in fauorẽ. lib. 6. Alios caſus vide in Spe. in tit. de accu. §. 1. ver. item repellitur. ¶ Quando autem quis vult alium à teſtificando repellere (quia dicit eum criminis participem) quomodo debeat excipere, ne videatur crimen confiteri. dic, vt no. in d. c. 1. & vid qđ no. de pœni. diſt. 1. c. nemini. p Archi. ¶ Quartò no. † quòd confeſſio delinquentis contra alium etiam infamatum non ſufficit ad condemnationem. Nam ſola infamia cum vno teſte idoneo non ſufficit, vt in c. veniens. 1. ĩ. de teſti. vbi eſt glo. ſingularis. ¶ Quintò colligitur hic. quòd ex dicto iſtius delinquentis oritur infamia contra alios. quod inducit purgationem. Ioan. intelligit, quòd aliunde, quàm ex dicto iſtius teſtis, ĩfàmia orta erat: vel ẽt ex dicto iſtius. Nã & dictum calumnioſum inducit purgationem. vt ĩ. de accu. c. veniens. facit c. ſignificaſti. ĩ. de adulte.

S V M M AE.

1 *Teſtis ſi confitetur in iudicio ſe criminoſum, poteſt ſine nouo proceſſu puniri pœna ordinaria.*
2 *Simonia committitur non ſolùm recipiendo pecuniam: ſed etiam recipiendo obligationem, ſiue promiſſionem pecuniæ.*
3 *Diffinitiua ſententia fertur contra confeſſum ſine aliquo proceſſu.*
4 *Confeſſio facta coram iudice inducit notorium.*
5 *Proxeneta, ſiue mediator ſimoniæ, ſi eſt clericus, deponitur ab officio, & beneficio.*
6 *Teſtis ſi punitur pœna extraordinaria: an tollatur pœna ordinaria per actionem illius extraordinariæ pœnæ.*
7 *Accuſatus, inquiſitus, vel denuncians. an cogatur reſpondere ſuper crimine iudici interroganti.*

CVm ſuper. Qui in iure confeſſus eſt ſe eſſe ſimoniacũ: ab officio, & beneficio deponitur. & præmittit depoſitionis
1 cauſam. ſecundò deponit, ibi [quoniam.] ¶ Primò no. † ꝙ
ſi teſtis confitetur ſe in iudicio criminoſum, poteſt ſine nouo proceſſu puniri pœna ordinaria. vt ĩ. dicam. ¶ Secundò
2 no. † ꝙ ſimonia committitur nõ ſolùm recipiendo pecuniã:
ſed etiam recipiendo obligationem, ſiue promiſſionem pecunię. promiſſio, & obligatio, & receptio sũt paria. & qui accuſationem habet, ipſam rem habere videtur, vt l. qui actionem. ff. de reg. iuris. & l. fina. C. ad leg. fal. & ff. de calum. l. 1.
3 & 2. ¶ Tertiò no. † ꝙ diffinitiua ſententia fertur contra cõ-
feſſum ſine aliquo proceſſu, magna ergo eſt vis cõfeſſionis,
4 ꝙ proceſſum non exigit. Ratio eſt, † quia talis confeſſio fa-
cta coram iudice inducit notorium. & notorium non requirit ordinem iudiciarium, vt in c. veſtra. de coha. cle. & muli. ¶ Quinimo ſi conſtat de delicto iudici ex proceſſu aliter, q̃ per directam confeſſionem, punit delinquentem, extraordinaria tamen pœna. vt l. nullum. C. de teſti. & non ſolùm ſi teſtis deprehenditur in delicto, iudicio pendente, punitur: ſed etiam pars, vt patet. ĩ. de iureiuran. lib. 6. c. ſi. & dixi. ĩ. de do
5 lo, & contu. c. veritatis. ¶ Quartò no. † quòd proxeneta, ſiue
mediator ſimoniæ, ſi eſt clericus, deponitur ab officio, & beneficio. concor. 1. q. 1. c. ſi quis epiſcopus. vbi de hoc. ¶ Et aduerte. quia Papa per confeſſionem iſtius non pronunciat contra litigatorem. qui ipſo medio dicitur commiſiſſe ſimoniam. ſed contra ipſum confitentem. ¶ In delictis ergo connexis, vnius confeſſio non prẹiudicat alij, vt ſ. c. proxi. nec etiam ſententia. vt hic in nouella. facit l. denunciaſſe. §. quid tamen. ff. de adul. & in c. ad petitionem. ĩ de accu. ¶ Opponit glo. magna contra iſtud. c. fortiter. & ſic. teſtis, qui deprehendit in delicto, non debet puniri pœna ordinaria. Itẽ nemo debet ſine accuſatore damnari, vt in iuribus alleg. in gl. propterea autem iſtum pœna ordinaria punit, & ſine accuſatore. quare malè. ¶ So. vt in ea. Iuno. dicit, ꝙ quandoque de delicto teſtis conſtat iudici per confeſſionem ipſius teſtis. quandoque per inſtrumenta, vel teſtes. primo caſu aut crimen, quod teſtis confitetur, tangit cauſam, de qua agitur; & punitur pœna ordinaria, vt hic. quandoque non tangit cauſam, de qua agitur, crimen confeſſatum: & non punitur ſine proceſſu de nouo fiendo, vt no. ſ. de elec. c. per inquiſitionẽ. Non ob. Dec. 1. de excep. vt ibi no. ¶ Secundo caſu crimen contra teſtem probatur in iudicio per inſtrumẽta, vel teſtes: & non punitur. cum de hoc non fuerit accuſatus: niſi forſan extra ordinẽ ex officio iudicis. 34. q. 3. c. ecce. dubito, an ſit verum, quòd puniatur extraordinaria, per c. cum dilectus. de ordi. cog. & l. Lucius. ff. de his, qui no. infa. quòd tamen pu
6 niatur facit d. l. nullum. ¶ Sed hic incidenter quæritur. † quã
do cõtingit teſtem puniri pœna extraordinaria; an tollatur pœna ordinaria per accuſationem illius extraordinariæ pœnæ. no. Cy. in d. l. nullum. facit. l. 2. C. de ſpor. Et adde quod no. in l. diuus. ff. de fal. vbi not. quòd ad hoc vt iudex poſſit punire delictum, quod deprehẽdit in teſtem, vel in partem: requiritur, quòd habeat iuriſdictionem ſuper delicto illo: aliàs debeat ipſum remittere ad maiorem iudicẽ, vt in Aut. de reſti. 8. colla. & quod not. Innoc. de pœnis. c. pen. & c. antepenul.

tepe.p quæ iura esset fortè dicēdū,ꝙ si Papa cām electionis delegaret,& appareret testis, qui diceret se fuisse mediatorē simoniæ(vt fecit iste,de quo in tex.)non possit ipsum deponere ab officio,& beneficio.vt hic facit Papa:licet Io.And.videatur sentire contrariū post Inn.
7 †¶Vtrū aūt accusatus,inquisitus,vel denunciatus cogatur respondere super crimine iudici interroganti:videtur,ꝙ non,per.c.non tibi dico.de peni.di.prima.dicit Inn. ꝙ quandoq; crimen deducitur altero ex prædictis modis, & directè.quandoq; deducitur per modum exceptionis:vt testis,vel accusator à testimonio, vel ab accusatione repellatur:& dubitatur,an interrogatus à iudice debeat respondere.primo casu,si laborat cōtra eum infamia:& cogitur.aut nulla laborat infamia:& non cogitur.Secundo casu,quando obijcitur,vt testi,vel vt accusatori: & non cogitur respondere,& est effectus gl.Inno.¶Tu verò de illo articulo , an cogatur reus respondere super positionibus criminosis.dic per Bar.in l.Marcellus.ff.re.amo.& l.alias.ff. de iureiuran.& per Inno.s.de elect. ca.dudum.

S V M M AE.

1 *Maritus potest agere nomine vxoris.*
2 *Confessio œconomi nocet ecclesiæ.*
3 *Error facti potest reuocari vsque ad finitum negotium.*
4 *Erronea confessio non nocet confitenti,etiam si constet de errore facti ante sententiam.& nu. 5.*
6 *Minor potest reuocare confessionem suam beneficio restitutionis.*
7 *Iudex in causa criminali,etiam post sententiam debet quærere de innocentia rei.*
8 *Iuris error,siue ignorantia an excuset.*
9 *Error facti an noceat.Et in casibus,in quibus nocet: an possit emendari.nu. 11.*
10 *Negotium dicitur finitum,non solùm per sententiam , sed etiam si in causa est conclusum.*
12 *Confessio ad hoc vt præiudicet,quot requirantur.*
13 *Confessio si facta est partim pro se, partim contra se:an debeat stari confessioni in totum:vel ei in tantum,quæ est contra se.*
14 *Confessio eorum,qui interueniunt in iudicio nomine alieno,an noceat.*
15 *Error an noceat ipso iure:vel ope exceptionis.*

EX parte. Confessio per errorem facta nō nocet, si ante finitum negotium de errore doceatur.h.d.Prima pars narrat factum.Secunda prouidet,iudicem instruendo.ibi:[cum igitur.] ¶Primò no.ꝙ
1 † maritus potest agere nomine vxoris.de quo.s.de procurato.c.constitutus.& C.de procu.l.maritus.¶Secundò
2 not.†ꝙ confessio œconomi nocet ecclesiæ.quid de confessione prælati,Capituli:& conuentus.dic vt no. j. de præscrip.c. fi.& per Cy.in l.vnica.in 16.q. C.e.tit. & ibi plenè quid iuris de confessione tutoris:curatoris:procuratoris:& alterius administratoris.de quo in l.certum.§.sed an ipsos.ff. de confess.
3 ¶Tertiò no.†ꝙ error facti potest reuocari vsque ad finitum negotium.& sic in causa appellationis,quia non potest dici finitum negotium,si pendet per appellationem.& hoc no.Spe. e.ti.§.fi.¶Vltimò collige ex illo text.duas regulas.prima est
4 †ꝙ si constet de errore facti ante sententiam, erronea confes
5 sio non nocet confitenti.secunda est,†ꝙ licet constet de errore post sententiam:nihilominus confessio non retractatur.
¶Contra primam ergo reg.opponitur.& vr̄,ꝙ error nō possit reuocari,nisi post triduum.vt l.1.C.de erro.aduo. hic aūt dicitur,ꝙ usque ad finitū negotiū.quare malè. ¶Solu.ibi in errore alterius.hic in proprio.quæ solutio non videtur bona. quia magis est tolerabilis error in persona aliena,quàm propria,vt.ff. pro suo.l.fina.dic ergo,ꝙ infra triduum postea,siue lata sententia.Ideo ad triduum illa facultas coarctatur.
¶Secundò opp.& videtur,ꝙ error nunquam possit retractari.vt.ff.de interro.ac.l.de ætate.§.pen. ¶Solu.aut error cadit in latā culpā:& nō pōt reuocari,vt ibi:aut nō cadit ī latā culpā:& tūc pōt reuocari,vt hic.vel ibi loquitur in adminiculatiuis,quæ non sunt magni præiudicij.hic in decisiuis,in quibus magnū præiudicium:iō plenius succurrēdū.¶Tertiò opp.de l.is cum quo.ff.e.ti.vbi cōfessio super homicidio præiudicat, nec pōt reuocari.So.spāle est ibi in actione l.aqui.& ita tenet ibi gl.¶Quartò oppo.& vr̄,ꝙ erranti nō succurratur de iure cōi.quia spāle est in muliere:ergo in contrarium est ius cōe, vt l.si mulier.ff. ad Vel.¶Sed speciale in muliere;quia expedit sibi probare errorem,quia sua cōfessio est intercessio.sed errore probato,quilibet admittitur de iure cōi. & ita loquitur hic.¶Venio ad secundā regulā.& opp.quintò.vr̄.n.ꝙ ēt post
6 sniam possit cōfessio reuocari,vt l.j.C.si aduer.rē iud.¶†So. minor pōt reuocare cōfessionem beneficio restitutionis : nō aūt maior.& ita loquitur hic. ¶Sextò cōtra istā solutionem opp.& videtur.ꝙ etiam maior possit suam cōfessionem post sniam reuocare, vt l.si.ff.e.vbi si fuit confessus legatū,vel fideicōmis.in testō relictum,& nō erat verū , mihi nō præiudicat dicta confessio:ēt si super ea fuit snia executa.So. spāle est in confessione emissa vigore vltimæ voluntatis,quæ postea non apparet.ar.C.de iureiur.l.fi.¶Septimò oppo.de l.1.§.si quis vltro.ff.de qō.vbi post sniam reuocatur confessio, si apparet erronea.Sol.ibi spāle in causa criminali: vbi iudex , etiā post sententiam,debet quærere de innocentia rei: nec sua confessio est hn̄da pro explorato facinore,si perire festinat,vt l.non tm̄.ff.de app.& l.si non defendantur.ff.de pœnis.& l. minus. §.cognitiurum.ff.de quæstio.¶Octauò opponitur de l. quasi tū.ff.quando actio de pecu.est ann.vbi si pater, credens filiū mortuum,egit de periculo intra annum, & iudex tanquā vltra annum absoluit reum:ꝙ si apparet postea filium viuere, non præiudicabit patri iterum agenti confessio prima,facta fide de morte.Sol.secundùm Bar.ibi dolo aduersarij fuit inductus ad sic confitendum.vnde faciliùs subuenitur sibi , vel ipso iure,vel restitutionis beneficio,vt l.seruo inuito. §. cum prætor.ff.ad Trebel.quod no.¶Nonò opp.de l.habebat. ff. de inst.So.vt no.Bal.in l.error.C.de iur.& facti ignō.ex cuius dictis dictas oppositiones sic succinctè collegi.¶Decimò opponitur de.l.admonendi.ff.de iureiuran.& l.diuus.ff. de re iudi.So.sm̄ Ioa.An. speciale est in dictis iuribus,& alijs hic per eum enumeratis.¶Venio ad qōnes.dicitur hic,ꝙ error facti
7 nō nocet.primò ergo†quid de errore iuris:vtrū iuris ignorātia,siue error excuset.distingue.nā interdum allegatur ignorantia ad delicti exclusionē:iterdū ad suæ rei retentionē : interdū ad alicuius rei acquisitionē.primo casu dic, ꝙ ignorantia iuris non nocet,vbi dolus exigitur in delinquēte, vt l.si qs id quod.§.dolus.ff.de iurisd.om.iudi.& ad Sillei.l.si quis in graui.§.si quis ignorans.& de adul.l.si adulterium cum incestu. §.1.ff.e.nec mirum,quia ignorantia facit dolum cessare, vt.ff. de peti.here.l.sed si lege.§. scire. Fallit propter clandestinationem : quæ inducit præsumptionem doli , vt . ff. de ritu nup.l.fi.& j. vt eccle. beneficia. cap. vno. ¶Item fallit propter suspectam falsitatem.vt in illo,qui sibi scribit errans, vt l.diuus.ff.de falsis.¶Item in delictis non excusat ignorantia supina,& simulata,vt.ff.de iuris,& fac.igno. aut allegatur ad suæ rei retentionē:tunc non nocet; quia agitur de dāno vitando,vt l.error.ff.de iuris & fac.igno.fallit in casibus no.ff.eod. tit. l. ignorantia. ¶Tertio casu quando allegatur iuris ignorantia ad alicuius rei acquisitionem . tunc refert.aut talis ignorantia est alteri damnosa, vt in vsucapione . & tunc iuris ignorantia non prodest,vt.ff.de vsucap.l. nunquam. aut non est cum alterius iniuria,siue damno.vt in hæreditate , & bonorum possessione.& tunc aut potuit consulere peritiores:& nocet.aut non potuit:& non nocet.vt l.bonorum.ff.de bono. pos.ti generali.& hæc distinctio hēt locū,cū allegatur error, siue ignorantia iuris.sed qa iterdū allegatur ignorātia,siue error facti vt in isto.c. &c. ideò principaliter scdō quæro. †an noceat error facti.So. aut allegatur ad delicti exclusionē : & tunc ignorātia excusat,vt l.pe.ff.de adul.& de fur.l. inter oēs

§.re-

§.recte.fallit,qñ est propositũ delinquendi, vt ff.de iniurijs.
l.eũ qui nocẽtẽ.§.si iniuria.& l.falsus.in fi.ff.de fur.& hoc est
verum,vbi possibile sit delinqui, & non aliàs, vt l. fin. ff. de
crimi.expila.hæredi.¶ Interdum allegatur ignorãtia ad eui
tandum contrahendam obligationem. & tunc ignorantia fa
cti non prodest,vt l.seruum Titij.ff.man.fallit, quando con-
tractus est nullus,vt l.qui rem.C.loca.¶ Interdum allegatur
ignorantia ad euitandam dominij translationem . & tunc si
error sit in persona : impeditur dominij translatio, vt ff. de
fur.l.si quis vxori.§.idem.& l.dedi.§.pe.de cõdi.ob causam.
¶ Item fallit fauore liberationis, vt l. eius qui in prouintia .
¶ Si autem error non versatur in persona, sed in causa:tunc
non impedit dominii translationem,quia non impedit con-
sensum,vt ff.de condi.inde.l.damus. ¶ Interdũ facti ignorã
tia allegatur ad vsucapionem : & tunc aut ad inducendã vsu
capionem : aut ad euitandam . primo casu prodest, vt ff. de
vsuca.l.Celsus.secundo non prodest,vt l.fi.C.de præscri.lon-
gi tempo.¶ Interdum facti ignorantia allegatur ad reuocã
dam confessionem.& tunc aut negotium non est finitũ:& nõ
10 prodest,vt hic.¶ † Et aduerte, quòd negotium dicitur fini-
tum non solùm per sententiã.sed etiam si est in causa conclu
sum.nam conclusio in causa est terminus disceptationis, vt
no.Io.Mo.& Io.An.in c.fi.j.de in inte.resti.lib.6.in nouella.
¶ Interdum allegatur ignorantia ad omissionem probatio-
nis.& similiter tunc non prodest ignorãtia facti,vt l.sub spẽ.
C.de re iudi. fallit in milite, & in quibusdam alijs personis,
vt l.1.C.de iur.& fac.igno. Et prædictà procedunt, quando
11 noceat ignorantia iuris,vel facti. ¶ † Tertiò quæro in casi-
bus, in quibus nocet:an possit emendari, & vsque ad quod
tempus.& primò an possit emendari ante sententiam.secun
dò an possit emẽdari post sentẽtiã.de quib.quæst.dic p Bal.
in l. error.C.de iuris & fac.igno. & ibi etiã quid iuris de er-
rore iudicis commisso in processu,vel sentẽtia,an possit emẽ
dari.de quo.j.de accu.c.qualiter,& quando.¶ Quartò quæ
12 ro post glo.† quot requirantur ad hoc, vt confessio præiudi
cet.Respondeo. requiruntur plura , quæ enumerat hic glos.
Requiritur enim inter cetera . ꝙ non pro se , sed contra se
13 confiteatur. cuius gratia incidenter quæro.† quid si partim
pro se?partim contra se fateatur:an debeat stare confessio-
ni in totum,vel ei tãtũ, quod est contra se:non autem,quod
est pro se?dic de ista quæst.vt no.Cyn.& Doc.in l.3.C.de do
na.ante nup.& per Bar.in l.Aurelius.ff.de lib.leg.Odo. dicit
stari confessioni contra se.de fide instru.c.cum Ioan. Inno.
super rub. dicit confessionem non nocere , vt puram.& non
est recipienda,nisi quatenus facta est. ¶ Item si purè inter-
rogatus,respõdeat sub conditione:non videtur respondere.
de ver. obli.l.1.§. si quis. Item si confitetur conditionaliter,
negat tñ purè:nõ tenetur in plus,quã confiteatur.de interro.
actio.l.de etate.§.1.Idem Archi.eod. titu.c.1.lib.6.quia cõ
tra se debet aduersarius recipere , quod pro se. 19. dist. c.1.
vbi de hoc.¶ Idem Pet.& Cyn. quando confitetur in vno ti.
secus in diuersis,& separatis,vt l.2.C.de dona.ante nup.dicit
etiam,quòd requiritur,quòd pars sit presens,in cuius fauo-
rem tendit confessio: aliàs non noceat confessio emissa par
te absente.de qua per Cy.in d.l.1.C.eo. Et adde , quod ipse
no.in Auth.sacramenta.C.si aduer. vẽ.in l.postquam liti. C.
de pac.glo.hic requirit præsentiam partis in cõfessione. Idẽ
Hosti.j.de fide instru.c.si cautio.¶ Sed contra.quod not. 1.
quæst.7.c.quoties.Item in iudicio quasi contrahitur.ff.de in
terrog.act.l.de ætate. §.si quis interrogatus. Sed in cõtractu
ista non requirũtur:sed inter absentes obligatio nascitur , in
teruenіente nuncio,vel epistola, vt l.consensu.de ac.& obli.
præterea iudex est publica persona, per quam quæritur ab-
senti.de vsur.c.quanquam.li.6.& l.non quasi. rem pupil. sal.
fore.ergo confessio facta coram eo,valet parte absente. Pet.
& Cy.in Auth.generaliter.C.de epi. & cle. distinguunt inter
contentiosam iurisdictionem,& voluntariam:vt primo casu
non valeat,nisi iudex faceret homicidium. quia tunc valeret
sententia,vt l.properandum.C.de iudi.Sed si confessio ema-
nat per modum voluntariæ iurisdictionis: & valet,& quæri-
tur absenti,vt l.1.§.exigere.de magist.conue.dicit Pau. ꝙ sa
tis æqua est illa opi.quòd in quolibet casu,quo potest proce
di parte absente, valeat confessio pro eo facta. vt sicut pro
eo,& contra eum valent acta:& sententia,vt d.l. properãdũ.
similiter & confessio.ad hoc.j.de ele.cap. 1.l.6.dicta enim
absentia pro præsentia reputatur,vt not. Innoc.in.cap.2.de
14 dila.¶ † Quid de confessione eorum,qui interueniunt in iu-
dicio nomine alieno : vt aduocati : curatores : procura-
tores : prælati , & simi. ¶ De errore aduo. dic , quòd aut
præsente clientulo,& tacente.& sibi nocet.vt propria, vt l. 1.
C.de erro.aduo.nisi reuocetur.j.triduum per partem,vel ad
uocatum.qđ potest,etiam errore nõ probato.post triduum
verò non potest,nisi errore probato.vt in Spe.e.tit.§. postre
mò.in prin.& est cõmunis opi.leg.in l. error. & l. fi. de erro.
aduo.De procur.post multas opi.dicit Pau. ꝙ aut habet spe
ciale mandatum ad confitendum.& nocet.vt l. qui seruum.
de inter.ac.ad fi.in rub. aut habet generale tantùm : & tunc
cõiũge procuratorẽ,tutorẽ,& curatorẽ.& distingue:aut con
fitetur per modum voluntariæ iurisdictionis:& non nocet.&
sic intelligitur l.certum.§.sed an ipsos. ff. de confes. aut per
modum contentiosę iurisdictionis . & hoc nocet.quia noce-
ret sñia,vt l.si se non obtulit.in prin.de re iudi. & c.suborta.
de re iudi.& hoc verũ: nisi dominus probet contrarium. rõ
differentiæ est,quia in voluntaria iurisdictione videtur dona
re:in contentiosa videtur bonam fidem agnoscere. & illa est
opi.Cyn.C.de confe.l.vnica.in 9.q.& ibi in 15. q. de confe.
c.prælati.vbi tenet,ꝙ si prelatus,& Capitulum faciunt.& nõ
nocet sola confessio prælati: aliàs noceret. ¶ Vlterius dicit
glo.ꝙ requiritur(vt confessio valeat) quòd emissa sit coram
suo iudice,& in iudicio.quæro quando dicatur facta in iudi-
cio.vtrùm quando iudex sedet pro tribunali: vel etiam , quã
do ambulat per viridarium,vel plateã? Cy.tangit illam quæ
sti.in d.l.vnica.de confes.& Pau. hic distinguit inter confes-
sionem,quæ fit ad præparationem iudicij . & illa fieri potest
quolibet loco.ff.de interrog.ac.l.voluit.§.vlti. aut de alia.&
nõ põt.¶ Quintò qro:an†error noceat ipso iure,vel ope re-
stitutionis.Ia.de Are.dicit,quòd ope restitutionis:cõtra quẽ
facit Dec.2.de in inte.resti.lib.6.de qua quæst.vide per Cyn.
in d.l.error. ¶ Et prædicta iura , quæ loquuntur de erronea
confessione,noceant, vel non , habent locum in confessione
expressa:sed in tacita , quæ resultat ex productione alicuius
instrumenti: vel ex dispositione iuris dicentis aliquem habe
ri pro confesso:an possit reuocari.dic vt j.de excep. in c. cũ
venerabilis.de censi.c.olim.& plenè de materia in dicta l.er-
ror.& per Barto.in l.2.ff.eod. titu. & in Spec. de confe. §. 2.
& §.3.versi. si autem. facit l.ornamentorum. ff. de auro , &
argen.leg.

SVMMAE.

1 *Traditio nunquam transfert dominium, nisi iusta causa præcedat.*
2 *Confessio,quæ fit de possessione,an noceat.*
3 *Indigentes pecunia faciliores sunt ad obligandum.*
4 *Confessio facta inter viuos ad liberandum,quid operetur. Et quid de facta in vltima voluntate.nu.5.*

EX parte. No.ꝙ confessio fit quandoq; in iudicio. quandoque extra iudicium.de confessione facta in iudicio nota hic.Sed de cõfessione facta ex̃ iudiciũ,ꝑiudicet,nec ne.sic distingue. cũ quis cõfitetur extra iudiciũ:aut confitetur super crimine: aut super proprietate:aut super possessione: aut super cõtractu.Si super crimine,dicunt quidam indistinctè,ꝙ non preiudicet. quia sicut nõ valet sentẽtia à nõ suo iudice lata:ita nec confessio.s de iudi.c.at si clerici. ¶ Sed tu distingue.aut propter

ptor talem cõfessionem orta est infamia contra cõfitentẽ. & eius opi.grauatur:& tũc debet puniri cõfitẽs, saltẽ aliqua extraordinaria pœna,ar.ꝭ.de exces.præla.c.quã fit.aut non est orta infamia:& tunc in nullo puniendus est, vt in dicta Dec. at si clerici.Si verò confitetur super proprietate(quia dicit rẽ propriam,quam tenet,& possidet vt suam) non esset talis cõfessio:nec præiudicat cõfitenti, si fit confessio ex falsa causa, vt quia dicit bona paterna fuisse matris,& econuerso. C. de
1 iur.& fac.igno.l.cum falsa.¶Et est ratio.†quia nunquam traditio trãsfert dominium,nisi iusta causa præcedat.vt emptio, & sim.ff.de acqui.re.do.l. nunquam. & quia non sufficit rem pro derelicto habuisse.nisi possessionem ipsius rei corporalẽ aliter apprehendat.ff.de acqui. pos.l. si quis.§.differentia. nam traditionibus,& nõ nudis pactis rerum dominia acqui
2 runtur.C.de pac.l.traditionibus. ¶ † Sequitur de confessione,quæ fit in possessione:ꝙ si aliquis confitetur se rem aliquã non possidere,talis confessio nocet. quia solo animo amittitur possessio.ff.de acqui.pos.l.possideri.§.in amittenda. ¶Si verò fiat sup cõtractu:aut cõfitetur quis inter viuos:aut in vltima volũtate.si inter viuos:aut ad obligandũ se alteri:aut ad obligandũ alterũ sibi.Si ad obligandũ alterum sibi,nõ ꝓdest talis confessio. vt si dicatur.talis dẽt mihi centũ.quia exẽplo perniciosum esset.C.de proba.l. exemplo. nã contra se quis confiteri potest:pro se verò,minimè.14.q.2.§.1.¶Si ad obligandum se alteri,aut non exprimit causam: & tunc talis confessio non nocet:nisi illa, pro quo facta est causa probetur.l. 1.de fi.instru.& ff.de proba.l.cum de indebito. §. vltimo aut exprimit cãm:& tunc distingue. qa aut exprimit causam mutui, vel dotis : aut q̃libet aliã cãm. si cãm mutui,nõ nocet ei: quo minus possit opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ infra bienniũ.C.de non nu.pec. l. si ex cautione.& l.in contractibus.post biennium verò non potest.Insti.de litera. ob.per totum.¶Si exprimit causam dotis: si durat matrimonium minus biennio,põt opponere exceptionẽ non numeratæ dotis infra annũ à tpe dissolutionis matrimonij computandum.sed si vltra biennium,vsq; ad decẽ ann.à tpe soluti matrimonij,usque ad tres mẽses habebit exceptionẽ non numeratæ dotis tam ipse,quàm hæredes eius.¶Si autẽ duret plus 10.annis,non habet locũ hæc exceptio vltra.C.de do.cau.nõ nu.l.vltima.& Auth.ibi posita.Si verò aliã causa, quã mutui, vel dotis,exprimatur,incõtinẽti tenetur:vt si dicat.confiteor me tibi debere c.pro pretio talis equi,vt C. de non nu. pec.l. generaliter.& hoc est verum:intantum , ꝙ si in scriptis facta fuerit talis confessio cum aliqua scriptura, nequeat reprobari per testes,vt dicit Odof.Sed si sine scriptis facta est, põt ꝓbari p testes contrarium.¶Sed quæ est ratio diuersitatis, ꝙ
3 quis habet exceptionem in mutuo pecuniæ.ꝭ.biennium† qa omnes indigẽtes pecunia faciliores sunt ad se obligandũ: maximè quia creditores dicunt semper pecuniam præ manibus non habere.Item in dote,cum alicui placet aliqua mulier. vt cum ea contrahere possit,de facili confitetur sibi de dote satisfactum.vnde cum maiori parte in his casibus , qui se obligat,de facili prouisum est,hic scilicet.Nam ad ea quæ frequẽtius accidunt &c.ff.de legi.l.nam ad ea.& s̃.vt lite non contesta.c.quoniam. in prin. In alijs uerò casibus à prædictis non
4 ita de facili obligant se.Ideo secus in illis,&c.¶†Sequitur de cõfessione facta super contractu inter viuos ad liberandum. & ibi distinguitur.aut fit talis confessio ad liberandũ alium à se.aut se ab alio:& non ualet,ut dictum est ; quia per se facit. sed ad liberandum alium à se statim præiudicat confitenti in tribus casibus,contra quos non admittitur probatio in contrarium.primus est,si exactor pecuniæ tributorum,seu pedagiorum dicat sibi esse satisfactum de debito.C.de non num. pec.¶Secundus,cum confitetur procurator fisci sibi esse satisfactum de pecunia, siue de pretio aliquarum rerum. vt C. de quadri.præscri.l.3.§.vl.¶Tertius casus,cum mulier confitetur se pro intercessione pecuniam recepisse.C.ad Velleia. l.antiquæ.¶Et huiusmodi confessiones,quæ fiunt ad liberandum,ualent etiam sine causa : licèt secus sit in his, quæ fiunt ad obligandum.Et est ratio;quia promptiores sumus ad liberandum:quàm ad obligandum , iuxta regulam l. Arriani. ff.de ac.& ob.l.Arriani.& ꝭ.de proba.c.ex literis.¶Sequitur
5 †de confessione facta in ultima uoluntate. & hic distingue: aut fit ad obligandum:aut ad liberandum.Si ad obligandum alterum sibi:tunc non ualet,per iura prælle.C.de proba. l.exemplo.& 13.q.2.§.1.aut ad obligãdum se alteri. & tunc distingue,quia aut fit capaci:aut non capaci.si uerò capaci,nõ creditur ei.quia creditur facta in fraudem : nisi contrarium ostendatur.ff.de prob.l.qui testm̃.¶Si capaci.aut iurauit.s.testator confitens.& tunc creditur,ut ff.de leg.3.l.cum quis.§. codicillis.aut nõ iurat.quia dicit.sciant omnes, ꝙ ego debeo centum Titio: ualet saltem, ut legatum, non ut confessatum. ff.de le. 2.l.Lucius.§. quisquis.& hoc verum est , nisi fiat cum determinatione.quia dicit[ego debeo centum,sicut in instrumento inde confecto plenius continetur.] & tunc non ualet, nisi exhibeatur instrumentũ.C.de fal. causa adiec.le.l.2. ¶Si uerò fiat confessio in ultima uoluntate ad liberandum alium à se,ualet indistinctè.quia uidetur liberationem ei legasse.ff. de li.le.l.1.

De Probationibus.

DICTVM est supra de confessionibus:p quas pars ponens,vel asserens releuatur ab onere probandi. verùm quia vt plurimum partes non confitentur,sed negant.Ideò de probationibus,per quas negans conuincitur , est videndum.de materia habetur. 2. q. 1. & 3. q.9.6.q.vlti.24.q.3.c.de illicita.repetitur in Cle.conuenit rubricæ de elec.c.bonæ. versicu. quamuis. de renunciatio.ca.si hæc.cum alijs allegatis hic in nouella.¶Querit super rub.10. An.de una quæstione.scilicet,quæ est probatio.dic,vt hic per eum.deinde format duas oppo.recito vltimam, quæ est Bona.videtur enim ista rubrica malè situata , cum confessio sit species probationis,ut sup.de rest.spo.c.cum ad sedem.vnde debuit sequi genus.idest istam generalem rubricam. sicut sequuntur ipsam aliæ species probationum. vt de testi. de fide instrumen.& si.¶Sol.dicit Ioan.And.ꝙ confessio(propriè loquendo)non est probatio.sed probationis releuatio.hinc est, ꝙ mera negatiua probatur per cõfessionem.& tamen per rerum naturam nulla est eius probatio,vt in c.primo. infra de confes.li.6.coniuncta.l.actor qđ asseuerat.C.eo.ti.& hoc dictum est notabile.

SVMMAE.

1 *Reus actori sua propria instrumenta edere non tenetur.*
2 *Papa adeundus est,cum quis de Imperatore conqueritur.*
3 *Pacta inita inter dominum, & vasallum: per dominum sunt seruanda.*
4 *Actor ad suam intentionem fundandam non potest petere edi sibi instrumenta de domo rei.*
5 *Instrumenta communia quæ dicantur.*

1 EX epistolæ verbis Reus actori sua propria instrumenta edere non tenetur.hoc d.In prima petitio.in secunda eius repulsio,ibi[sed ad hoc.] ¶ Primò not.
2 † quòd cum quis de Imperatore conqueritur, debet adire Papam, qui est iudex ordinarius omnium.3.quæstio.9. cap. cuncta per mundum.& s̃.de iudi.c.nouit. ¶Secundò not.ibi [scriberẽ.] ꝙ propriè loquitur de se in singulari. hodie alto rescriptũ plumeretur falsum.ꝭ.de crimi.fal.c.q̃ graui. ¶ Ter
3 tiò no.† ꝙ pacta inita inter dñm, & subditum , per dñm sunt seruan-

seruanda.nec pōt dñs ipsa reuocare.& sic colligit ex illo tex. ꝙ successor in dignitate dēt seruare pacta inita cū ꝑdecessore,vt l.digna vox.C.de legi.ꝑ Cy.facit qd no. Bar.in l.oēs populi.ff.de iusti.& iure.& 2.q.6.c.admonēdi.nec multos subditos potest alteri dño subiicere, vt l.inuitus.ff.de fideicō.lib.

4 ¶Quartò †no.ꝙ actor ad suā intētionē fundandā nō pōt sibi petere edi instra de domo rei.& ista est materia,q̄ principaliter veniet hic examinãda.q̄ diuidit ĩ tres ptes.nā interdū petit exhibitio rõnū.de qbus dic, vt l.1.C.de edē. ¶Interdū petit exhibitio actorum.& de his plenè.C.e.ti.l.is apud quē. Interdū petitur exhibitio instrumentorū continentiū cōmodū illius,qui petit edi.& loquitur istud c.qñdoq; petitur editio instrumentorum continentium contrariū.& de istis cōibus hic in nouella.& in l.iustū.C.de edē.Inn.hic.Ergo isto vltimo mēbro, an teneatur quis edere instrumēta aduersario. sic distingue.aūt cōpetunt eidē tanq̄ cōia.& cogitur quis edere,vt l.non est nouū.& l.iustū.C.de eden.aut tanq̄ ꝓprium.& agitur rei ven.& actione ad exhiben.quibus actionibus cogitur quis restituere instra, q̄ sunt alterius,vt.ff.de tabu.exhi.ꝑ totum.aut non petuntur tanq̄ propria,sed tanq̄ ordinantia litigantes.& tunc aut actor petit edi sibi à reo ad suā intentionē fundandam.& non cogitur edere, nisi sit vsurarius.vt l.1.in fi.ff.de eden. ¶Aut reus petit ab actore ad suam exceptionem ꝓbandā.& tunc aut actor est vsurarius:& cogitur, sicut reus actori.aut non est vsurarius: & tūc aut talis exceptio nō excludit æquitatem petitionis actoris.puta opponitur actori,ꝙ est excōicatus:& petitur,ꝙ producat instrm excōicationis.qđ hēt penes se:& non tenetur edere.& idem in qualibet exceptione criminosa,vt l.2.§.damni.ff.de iu.fisc.aut est talis exceptio,quæ respicit æquitatem petitionis.& tunc aut nō est mera defensio: sed impugnatio.& nō cogitur edere actor reo.de qua materia dic ꝑ Doc. in l.fi.C.de edē. vbi verò an reus teneatur edere actori ad replicationem actoris probandam:vel suam intentionem coadiuuandam. dic vt ibi per dominum Bal.qui vltra alios loquitur valde eleganter. ¶Quærit Inno.si actor in libello suo facit mentionem de instrō debiti(puta dicit)ago contra te.quia teneris mihi in centum,vt patet in instrō manu talis notarij confecto: an reus possit petere editionem dicti instri,anteq̄ rñdeat libello. dicit ꝙ sic.nisi ĩ le nō haberet illud ad manus. quia tūc ꝓcedetur in cā, anteq̄ exhibeatur.de qua qōne dic in Spe. de instru.edi. §.nunc

5 dicamus.versi.quid si quis.¶Scdò q̄rit Inn.†q̄ dicātur instrumenta cōia. rñdet quò ad hunc tractatū nō dicantur cōia instrumenta, quę sunt grā vtriusq; confecta.quia sm̄ hoc,instra emptionis,& vēditionis, & cuiuslibet alterius cōtractus reciproci dicerentur instra cōia.dicuntur ergo cōia, q̄ cōiter obuenerunt beneficio testamenti, vel alio modo: vel rōne veri negotij.de quo quæritur.quia nūmularius,procurator generalis ad negotia:vel rōne personæ custodientis,quæ est publica,vt tabellio. & multis modis aliis dicuntur cōmunia.& hic vide per eum.

S V M M Æ.

1 *Actor, qui plenè probauit,non debet compelli iurare.*
2 *Consuetudo illaudabilis est reprobanda.*
3 *Plena probatio vnde resultet.*
4 *Consuetudo,quæ plenæ probationi addit necessariò iuramentum partis,non valet.*
5 *Consuetudo,quæ disponit, vt necessariò ad probationem requirantur tres testes,non valet.*
6 *In defectum plenæ probationis recurritur ad iuramentum.*

1 SIcut consuetudo †Actor,ꝙ plenè ꝓbauit, nō debet compelli iurare.hoc dicit.primò narrat consuetudinem, quā secundò improbat. secunda ibi [nos tamen.]

2 ¶Primò nota, coniuncta decis. †ꝙ sicut laudabilis consuetudo est tenenda:ita illaudabilis reprobanda.de quo sup.de cō

3 sue.c.fi.¶Secundò no.†ꝙ ex testibus, aut instrumentis resultat plena probatio.alios modos probādi dic vt sup. de resti.spo.c.cum ad sedem.Quando aūt istę probationes simul cōcurrunt super eodem vt confessio: testibus, vel instrumentis nihil validius.præcludit enim talis probatio viam appellationi,ēt in causa criminali.vt C. quorū app.non reci.l.obseruare.&.j̄.de app.c.Romana. §.si aūt post.li.6. vbi gl.notabilis.

4 ¶Tertiò no.†ꝙ non valet consuetudo,quæ plenæ probationi addit necessariò iuramentum partis.Ratio est sm̄ Io.And. quia iura superfluis non fauent:sed resistunt,vt l.stip.§.diuus ff.vt le.no.ca.¶Item quia est cōtra ius diuinum,sm̄ quod nō

5 iuratur,nisi ex causa.Et infert Io.An.per istum tex.†ꝙ nō valeat consuetudo,quæ disponit,vt necessariò ad probationem requirantur tres testes.& sm̄ hoc non posset consuetudo addere iuri cōi circa solemnitatem iuratoriam. quod non credo verum.Sicut.n.pōt consuetudo, & statutum minuere solēnitatem legalem circa probationes:ita pōt addere. qđ dic,vt not. Bart. in l.testamenti factio. ff. de testam. & in l.cunctos populos.C.de sum.trini.& qđ no. Spe.in ti.de instr.edi.§.cōpendiosè.ver.quid de consuetudine.per pactū verò bene fateor,ꝙ non possent contrahentes conuenire, vt solutio debiti non ꝓbetur,nisi per publicū instrm,vt no. Io.An.s̄.de for.compe.in c.si diligenti.super prima gl.ad fi.notāter ergo iste tex.plenæ ꝓbationi reꝓbat additionem iuramenti, quasi de augmento instrumentorū,vel testiū nō disponat cōsuetudo.

6 ¶Quartò no.†ꝙ in defectu plenæ probationis recurritur ad iuramentū.de qua materia dic,vt.j̄.de iureiur.& l.fi.& l.admonendi.ff.de iureiur.& C.e.ti.l.in bonæ fidei.

S V M M Æ.

1 *Discordia quando oritur super confinibus,oritur actio finium regūd. & quæ sit eius natura.*
2 *Actio finium regun.tollitur spatio.40.annorum.*
3 *Præbendarij in eadem ecclesia possunt agere inter se,si vnus occupat præbendam alterius.*
4 *Iudicio finium regun.quilibet censetur actor,& reus.*
5 *Probationes actoris,& rei si sunt pares:quid iuris.*
6 *Abbas.& quilibet alius prælatus habent administrationē legitimā.*

EX literis tuis. In cōi iudicio ꝓbant actor,& reus.& si pariter ꝓbant,reus absoluitur: ni fauorabilē cām foueat actor.h.d. cōis diuisio.scda ibi[ad qđ.] & hæc subdiuiditur.nā primò instruit iudicē, qd agendū,cū melius alter ꝓbat.scdò cū vterq; pariter ꝓbat.tertiò rōnem adducit ꝓ sua responsione.scda ibi[quid si ambarum.]tertia ibi[nam pos-

1 sessori.]¶Primò not.†ꝙ quandoq; oritur discordia de confinibus. quia dicitur alterum vicinorum vltra terminos occupasse.de quo.(s.cum est quæstio de terminis)prodita est specialis actio: quæ dicitur finium regun. de cuius natura dic,vt l.1.& 2.& l.in finalibus. ff.fi.reg. & de pœna euellentis terminos dic,vt l.1.& l.agraria.ff. de termino moto. ¶Secūdò no.

2 †quòd illa actio finium regundorum tollitur spatio 40. annorum inconcussè.de quo infra de præscri.c. quia iudicante.

3 per Hosti.& l.1.C.de anna.excep.¶Tertiò no.†quòd prębēdarij in eadē ecclesia possunt agere inter se, si vnus occupet de præben.alterius.quo iure autem agere possint.dic, vt in-

4 fra dicam. ¶Quartò not.†quòd in iudicio finium regund. quilibet censetur actor, & reus:vnde quilibet admittitur ad probandum de iure suo.quod dic, vt in l.in tribus.ff. de iudi. ¶In aliis verò iudiciis,vbi vnus est actor, & alter reus.actoris probationes prius sunt recipiendæ,iuxta not. in l.circa.ff.

5 de proba.¶Quintò no.†quid iuris, cū probationes actoris, & rei sunt per oia pares.fertur enim snīa,& tenet pro eo.fallit in causa liberali,& aliis numeratis in gl. Si autē actor plenè probauit: & reus exceptionē suam probauit taliter,quòd reddit dubiam intentionem actoris plenè probatam: an tūc reus condemnabitur, vel absoluetur.dic quòd absoluetur,vt j̄.de spon.duo.in rub.& exēplificā hic quod dixi per notata

ibi per Inn.& Host.¶Sextò no.ꝙ q̃ñdoq; possessori incumbit probatio,q̃ñ est præsumptio contra eum : vt si possidet, & sine titulo,possidere non potest.possessio enim talis nõ releuat possessorem ab onere probandi.vt in c.ad decimas. de resti.spo.lib.6.& c.contra morem.100.di.& quod no. Inno. in c.veniens.de verb.signi.& ĵ.eo.ti.de regu.iu.lib.6.¶ Oppo.hic Papa loquitur epo.& præsupponit, ꝙ eps possideret præbendam.& ꝙ potuerit agere.¶Sed contra de.c.cum nostris.de conces.præben.Sol.dic, ꝙ episcopus possidebat ex speciali indulgentia,vel ex consuetudine.& ideò agere põt. quia in consequentiam etiam actio reseruata videtur,vt l.legatum.ff.de pœn.& l.si victum.ff.de re iudi.¶Secundò op.& vr̃,ꝙ præbendarius nullo modo agere possit contra alium ꝑbẽdarium in eadem ecclesia.quicunq; enim eorũ possideat, ecclesia ipsa dr̃ possidere.cuius nomẽ possidetur,vt in c.cum venissent.s̃.de resti.spo.vnde in interdicto vnde vi vnus contra alium agere non potest:quia ecclesia non intelligitur spoliata tali inuasione.nec similiter potest agere rei ven.cum ꝓprietas rerum præben.sit ecclesiæ,non ipsius præbendarii. Item non potest intentari interdictum vti possidetis in casu nostri.c.cum diceret alium possidere,scilicet, qui inuasit. nõ videtur ergo,ꝙ possit procedere qđ dicit istud. c. quia nõ in terdicto vnde vi.non vti pos.nõ rei ven.agi.potest. ¶So.dicit Inno.ꝙ præbendarius agere potest pro iuribus spectantibus ad ꝑbendã suã,ẽt contra alios de ecclesia:vt contra canonicos,& ẽt contra extraneos nomine ecclesiæ.& ẽt nomine ꝓprio.postq̃.n.ecclesia diuisit bona per præbendas,quilibet ꝑbendarius põt dici procurator ecclesię pro iurib. spectãtib. ad præbendam.sicut cum inter plures tutores est diuisa administratio bonorum pupilli,vt l.inter tutores.ff.de admini. tu.& l.Titium,& Męuium.eo.ti.& l.j.& 2.C.de diui.tu. & bona est æquiparatio circa administrationem rerum pupillorum,& rerum ecclesiasticarum:quia prælatus æquiparat̃ tutori:& ecclesia pupillo,vt in c.j.s̃.de in inte.rest.& in c.2.ĵ.đ
6 dona.¶†Sicut ergo abbas,& q̃libet alius administrator põt agere ꝓ iurib.suæ dignitatis,& administrationis,vt s̃. de rescri.c.edoceri.& c.cum deputati.de iudi.Ita & ꝑbẽdarius. facit qđ no.in l.j.in fi.de oper.no.nun.& l.j.in fi. ff. vsufru. quemadmodum caueat.¶Et intellige, ꝙ cuncti habeant istã administrationem de consuetudine vel ex consuetudine:vel ab epo:vel alio ordinario.vñ habere dicunt legitimam administrationem.& rem in iudicio deducere pñt, vt ff.de pac.l.nã & nocere.& de iura.calũ.l.2.§.2.¶Tertiò opp.dr̃ hic,ꝙ nullus põt obiicere ꝑscriptionem longissimi tp̃is: nisi ille, q̃ possidet.contra de l.si quis emptionis.C.de ꝑscri.30.an.Sol. per modum exceptionis nullus potest, vt hic.per modum actionis(si cecidit à possesione)potest,vt in contrario. qđ dic, vt in Auth.nisi tricennalis.C.de bo.ma.per Cy.

S V M M AE.

1 *Testimonium matronarum in virginitate probanda præfertur assertioni viri.*

2 *Ius licèt præsumat mulierẽ cognitam à viro, si cum eo permansit: tamen contra dictam præsumptionem admittitur probatio in contrarium per aspectum.*

3 *Peritis in sua arte creditur.*

4 *Negatiua, quæ subiicitur aspectui,siue visui, est probabilis.*

1 PRoposuisti. †In virginitate probanda testimonium matronarum assertioni viri ꝑfertur.h. d.communis diuisio. secunda
2 ibi [videt.] ¶Primò no.ꝙ licèt ius præsumat mulierem cognitam à viro,si cum eo permansit,vt in c.si quis acceperit. 33.q.j.tamen contra dictam præsumptionem admittitur ꝓ
3 batio in contrarium per aspectum.¶† Secundò no. ꝙ creditur matronis.& regulariter omnibus, qui testificantur de peritia suę artis:vt medicis de medicina,& rusticis de agricultura.& sic de singulis.an autem isti debeant iurare. dic vt in l.iureiurã.C.de test.ff.de ven. inspi. l.j.& ĵ.de frigi.c.fraterni
4 tatis.super gl.2.per Io.An.¶†Tertiò no.ꝙ negatiua, q̃ subiicitur aspectui,siue visui,est probabilis:vt ꝙ talis sit cognita. facit qđ not.in l.de ætate.ff.de mino.in repe.¶Oppo.& videtur, quòd post contracta sponsalia de ꝑsenti non sit curandum de carnali copula subsecuta, vt ĵ. de spon.c.si inter. ¶Sol.fortè mulier nolebat ingredi religionem. quod posset ante carnalẽ copulam:sed non post, inuito viro,vt ĵ. de conuer.coniu.c.ex publico.vel contraxerat sponsalia de futuro, quę dicebat vir irrationabiliter confirmata per copulam subsecutam,vt ĵ.de spon.c.is qui fidem.mulier autem hoc negabat.& altero ex prędictis modis pone casum in hoc.c.

S V M M AE.

1 *Probatio testium præfertur instrumento.*

2 *Instrumentum factum de alienatione rei ecclesiasticæ,si sit seruata solemnitas,probat.*

3 *Fratres in casu Capituli censentur idonei testes.*

4 *Probatio per testes est validior, quàm per instrumenta.*

1 TErtio loco †Probatio testium præfert̃ instrumento.hoc dicit.primò ponitur quæstio.secũdò sol.ibi[sed quoniam.]
2 ¶Primò no.ꝙ statur instrumento,in quo de alienatione rei ecclesiasticæ fit mentio.& facit tale instrumentum fidem de tali alienatione.quę tunc valet:dum est seruata solẽnitas, de
3 qua in c.j.de rebus eccle.non alie.lib.6.& 12.q.j.c.j.¶† Secũdò no. ꝙ in casu Capituli fratres cẽsentur idonei testes,& ad testimonium admittuntur.concor.ĵ.ti.proxi.c.insuper. & ff. de rerum diui.c.in tantum.¶Tertiò no.hic tex.[insuper & si in actibus:non tamen reperitur talis iuratus.]&c. an si aliter non appareat de iuramẽto,præsumatur iuratus.dic vt l.post legatum.§.his.ff.de his,quæ vt indig.& l.sciẽdum.de ver. ob. per Bar.in l.Theopompus.ff.de dote præleg.& c.quoniã con
4 tra.ĵ.eo.¶†Quartò no.ꝙ ad reprobationem instrumenti recipiuntur testes.& validior est probatio per testes, quàm ꝑ instrumenta, vt hic.quandoq; econuerso.quandoq; ambulãt pari passu.de quo plenè in gl.& latius dicã post Inn.ĵ.de fide instru.§.restat. ver.sed quęro.& per Bar.in l.2.quemad.test, ap.vbi plenè an ꝑ testes descriptos in instrumẽto,vel ꝑ alios non descriptos reprobetur tenor instrumenti.qđ dic,vt in d. c.cum Ioannes.Et no.bene istam glos.magnam.similem habemus.4.q.3.Item in criminali.in prin.in ver. quid si testes. ad finem magnæ glos.facit l.in exercendis. & l. scripturæ. C. de fide instrumentorum.

S V M M AE.

1 *Vnicus testis admitti non debet contra dicta plurium testium. & numer.3.*

2 *Exceptio consanguinitatis impedit matrimonium vsq; ad quartum gradum.*

4 *Publicatis attestationibus,nõ sunt testes ad probandum contrarium admittendi.*

IVrauit. In causa matrimoniali publicatis attestationibus super eodem articulo, testes ꝓduci non possunt.h.d.secundùm gl.pro qua summatione
1 facit verbum,publicatis partibus.&c.vel aliter.Contra† dicta plurium testium vnicus testis admitti non debet.h.d. primò ponit quæstionem.secundò solutionem, ibi [respondemus.]¶†Primò no.ꝙ exceptio cõsanguinitatis vsq; ad quin
2 tum gradum impediebat matrimonium cõtrahendũ. hodie vsq; ad quartũ gradũ ista prohibitio est restricta,vt ĵ.de cõsangui.

3 sangui.& affini.c.nõ debet.¶†Scdò nota,ꝙ vnus testis nõ po
4 test reprobare dicta ipuirum testium.¶†Tertiò no.ꝙ publicatis attestationibus,non sunt testes ad probandum contrariũ admittendi.qđ est verũ,cũ agitur de matrimonio contrahendo:sed si de cõtracto dissoluendo,tunc loquuntur iura cõtraria alleg.in gl.s.ꝙ admitti debeant, attestationibus publicatis.& hanc solutionem ponit glo. & consignat rõnẽ diuersitatis:nullum.n.periculum est in coniunctione,sed in separatione magnum.ad hoc.ĩ.de testi.c.licèt ad parem. Io.An.reprobat istud dictum per.c.præterea.1.& 2.& per c. cũ in tua.ĩ.de spon.¶Solue ergo scdm Hosti. ꝙ spãle est in cã matrimonij pp animarũ piculũ. pp quod non transit illa snia in rẽ iudicatã.& auditur allegans turpitudinem suam post publicatas attestationes,& etiam post sententiam,secundùm Host.

S V M M Æ.

1 *Excommunicatus probatur quis per literas ordinarij: nisi contrariũ doceatur.*
2 *Excommunicatus non potest esse procurator in iudicio.*
3 *Tempus constitutionis est inspiciendum,quo quis fuit excõicatus.*
4 *Excommunicatio de præterito probat quem excommunicatum etiam de præsenti:nisi probet se absolutum.*
5 *Literis sigillatis an sit credendum.*
6 *Excommunicatus tempore constitutionis: sed absolutus tempore assumptionis,an habeat personam legitimam.*
7 *Excommunicatus an possit esse procurator rei.*
8 *Excommunicatus constitutus cum potestate substituendi: an poterit substituere:& valeat substitutio.*

1 POst cessionem †Per lrãs ordinarij ꝓbatur qs excõmunicatus:nisi contrariũ doceatur.h.d.& diuido Decre.in duas partes. in prima deciditur partium contẽtio. in secunda ponitur interlocutio,ibi[cum igitur.]in qua scda duo facit.præmittit motiuum interlocutionis. secundò interloquitur.ibi[ipsum tanquam.]Iterum in prima facit tria.ponit motiuum,vt dixi, in quo interserit ipsius efficaciã,ibi[q-bus.]quam statim determinat, ibi[donec.]¶Primò nota,ꝙ literis ordinarij prima facie est credendum. ¶Secundò not. ꝙ admittitur probatio in contrarium : quia huiusmodi eulogia interdum mala fide scribuntur,vt l.diuus.ff.de cust.reo.
2 ¶†Tertiò no.quòd excommunicatus non põt esse procurator in iudicio.& aduerte, quia tex.non dicit. fuit procurator
3 actoris,vel rei.de quo.ĩ.dicam.¶†Quartò no. ibi[dum officium procuratoris assumpsit.]&c. ꝙ tempus constitutionis inspicitur,quo fuit quis excõicatus: licèt postea ergo absoluatur,non reconualescit cõstitutio procuratoris, quæ à principio fuit nulla, ar.c.dudum. de elec.li.1.& de rescrip.c. si eo tempore.li.6.& ff.de lib.& posthu.l.si filius. ¶Et aduerte qa vr̃ iste tex.probare opi.Hostiẽ. de qua.s̃. de dolo & contu.c. veritatis.vbi tenet, quòd non valet contractus initus cum excommunicato.sed iste textus non facit.quia non loquitur de contractu extraiudiciali respectu finis:sed de illo, cuius essentia confertur in iudicio.quod est ꝓhibitum, vt in c.intellexi-
4 mus.s̃.de iudi.¶†Quintò not. ꝙ excõicatio de præterito ꝓbat quem excõicatum ẽt de præsenti: nisi ꝓbet se absolutũ. ¶Si ergo dico quem excõicatũ, & ꝓbo,ꝙ olim fuit excõicatus:præsumitur,ꝙ ẽt †hodie.circa quod vide quod no.Cy.in l.edita.C.de edẽ.& in c.proposuit.de cle.excõ.per Inn. ¶Venio ad apparatum Inno.& Io.An.satis longum,ordinando ꝑ
5 aliquas qõnes.primò igitur quæro †an literis sigillatis sit credendum. So.dic ꝙ quædam sunt literæ epi. quædam inferiorum prælatorum.quædam delegatorũ.qdam arbitrorũ.qdã priuatarum personarum.& de oĩbus dubitari põt,an sit stãdum,seu credendum. Circa primum, scilicet ꝙ lr̃is sigillatis sigillo epi detur fides.gl. magna allegat plura iura. 11.q.3.c. curæ.vbi de hoc.ĩ.de re iudi.c.cum inter. & c.ad ꝓbandũ.de fide instr.c.quod super his.C. de epis. & cle.l.si qua per calũniam.Item ꝓbatur per locum à minori.creditur. n.literis ꝑlatorum.de ma.& obe.c. cum in ecclesiis. & de dolo, & cõtu.c.veritatis.maximè ecclesiarum collegiatarũ.de solu.c.ita quorundã.& sigillo cõuentus.s̃.e.c.tertio loco. vel s.cũ inter R.de elec.& sigillo corporis.de exce.præla.c.cum dilectus. ¶Si ergo creditur literis ꝑdictorũ:multò magis sigillo epi, ꝙ est prior dñator in cunctis.¶In contrarium allegat gl.alia iura,ꝙ literis cum sigillo epi non credatur. pro qua parte etiã facit.11.q.3.c.quanuis.30.q.vlti.iuncta.alias est sub.§.ita.6.q.1.c.qualiter.Quid ergo dicendum.in glo.sunt tres opi.prima Hugo. ꝙ indistinctè credatur literis cũ sigillo epi. & istã sequitur Ho.hic,qui ẽt remittit ad summam.eo.ti.§.fi.ver.6. de hoc ẽt in Spec.in ti.de proba.§.fin.ver.10.& pro hac opi. facit de sen.excommu.c.cũ medicinalis.lib.6.ad idem eo.li. c.vt circa.de ele.& de offi.or.c.si canonici. ¶Secũda est opi. Pe.Hispani,ꝙ non credatur chartæ, vel instrumẽto sigillato: nisi sit redactum in publicã formã:vel sit subscriptum,si non sit in vsu tabellionis.pro ista opi.adducit.l.4.§. si aũt scriptura.C.de arb.& de annali excep.l.vt pfectius. Et addidit alios duos casus, quibus creditur.s.quãdo in literis epi sigillatis esset sigillũ Capituli: vel apparerent sigilla pluriũ eporum.28. di.per totũ.de cle.peregri.c.1.& c.cũ inter R.de ele. ¶Tertia est opi.ꝙ circa iudiciaria non creditur.circa alia,quæ in figura iudicij non aguntur,sigillo episcopi est credendum.istã opi.tenet Ioan.An.& Inno.¶Quarta est opi.Archi. quã ponit.6.q.2.in c. placuit. & de ele.c.vt circa.li.6.vbi tenet, ꝙ literæ episcopi non probant,nisi habeant subscriptionẽ: vel nisi hoc habeat consuetudo.¶Quinta est opi.Io.And.tenentis opi.Archi.ꝙ subscriptio requiratur.& intelligit subscriptionem factam manu subscribentium:non illius, qui scripsit literas.quia posset ponere testes mortuos, vel viuẽtes.& sic subscriptio non augeret in aliquo fidem, & solemnitatem literis sigillatis.¶Istam materiam ẽt examinat Inno.in c.1.ĩ.de fi. instru.& ibi in prin.gl.tenet,ꝙ literæ dicuntur authẽ.si hñt sigillum cum subscriptione testium.cum non sint multũ præiudicialia,qualia sunt. 11.q.3.c.curæ.In medio verò ipsius glo. nunquid literis.tenet Inn.ꝙ credatur literis abbatum:archidiaconorum:& inferiorum prælatorum: & in xiudicialibus. sed vbi,inter quos,inquantum, vel vsq; ad quantã summam. (quia non est de iure determinatum)dicit consuetudini relinquendũ.de fide instru.c.cum dilectus. C. de eman.li.l.1.in fi. verò ipsius gl.Inn.tenet, ꝙ creditur lr̃is cuiuscũq; prælati de his, q̃ rõne officij sui facere debet, vel põt: vt archiepiscopo vocanti suffraganeos ad concilium:vel ad alium suffraganeũ consecrandum.18.di.c.si episcopus.Item Capitulũ vocat canonicos ad electionem per literas.s̃. de ele.c.cũ inter vniuersas.Item literis testimonialibus de ordinibus, & moribus.ĩ. de cle.pegri.c.1.& 2. & hæc dicta sufficiant de literis episcoporũ,& prælatorum.¶Interdum loquimur de literis delegatorũ cũ sigillo(& maximè sup relatione ꝓcessus:) an credat. vide in Spe.de remissionibus.§.vtile.vsq; ad fi.§. Cõpost.no. de hoc in c.statuimus.de ele.li.6.in quarta colũna. ver.itẽ q̃ritur de mõ.& conclude cum Spe. ꝙ creditur super remissione:non super processu,si fuit iudicialis:nisi quatenus per acta constabit. ¶Si verò fuerit extraiudicialis (puta exequentis ministerium sibi commissum) creditur sibi; ex quò de sigillo constat. & dicit, quòd hoc seruat Curia. ¶Interdum loquimur de sigillo arbitrorum, qui voluntariè adeuntur.& dicit,quòd non creditur,vt l.ne in arbitris.C.de arbi. nec mirum,cum etiam infamis possit esse arbiter.vt ff.de arbi.l.Pedius.aliter per vin.& 3.q.7.c.tria.absurdum enim esset credi literis, & sigillo eius, cuius dicto non crederetur.infra de testi. c.licèt. Nõ ob.c.præsentata.e.ti. quia ibi factũ narratur. ¶Interdum loquimur de literis, & sigillo priuati. & faciũt fidẽ cõtra eũ,non ꝓ eo.ff.de ꝓcura.l.si ꝓcuratorẽ absentẽ.vbi

6 de hoc. & ỹ.de sol.c.si quorũdam.& p Io.An.in cle.j.de ꝓcu rato.¶†Scdò pricipaliter qro:dr̃ hic,ꝙ iste erat excõicatus tpe constitutionis: iõ repellitur.qd de excõicato tpe consti tutionis:sed absoluto tpe assumptionis.dic,ꝙ idẽ, secundùm Bona. consyderato initio. qđ attenditur,vt in tex. ¶Quid de excõicato vtroq; tpe:sed absoluto postea à dño,q constituit in eadem voluntate manente,ar.ꝙ valeat.de ꝓcura.c.licèt.li.6.Vin.Pe.& Ab.dicunt procuratoriũ non valere.& hoc tenet Spe.de procura.post prin.¶Quid si vtroq; tpe non ligetur: nunc verò,qñ litigat,est ligatus.qđ valet.non tñ procedet excõicatione durante:sed post absolutionẽ procedet vigore primi mandati,vt in c.Pia.de exce.li.6.¶An aũt isto casu,si exceptio excõicationis non opponit,valebit processus: vel erit nullus?Inn.vr̃ dicere,ꝙ sit necessaria exceptio; & anteq̃ opponat, valeat quicqd fecit:sicut valeret, si actor esset excõicatus.& non opponet exceptio cõtra eũ,vt ỹ.de excep. c.Pia.li.6.Spe.in ti.de ꝓcura.in prin.vr̃ hoc dicere verum in excoicato occulto post cõstitutionẽ:sed in excõicato tpe cõstitutionis vr̃ dicere,ꝙ processus sit nullus,non opposita ex-
7 ceptione.†¶ Vlterius q̃rit,an excõicatus poterit esse procurator rei:vr̃,ꝙ sic.qa venit ad defensam.secus esset, si posset reus i iudicio se defendere,vt in c.intelleximus. de iud.dic tu contrarium.& alia rõ est in reo. qa necessariò ꝓuocatur ad iudicium:sed procurator rei vltro se offert, & voluntariè. vñ fortè aio nouandi non possit in se transferre iudicium.dic,
8 vt dixi in d.c.intelleximus.¶Demum q̃ritur.†an excõicatus constitutus cum potestate substituendi poterit substituere, & valeat substitutio?dic vt in cle.religiosus.de procura.¶Reliqua,q̃ restant de excõicato.quæ.s.sibi sint prohibita,vel cõcessa.dic,vt s̃.de dolo,& contu.c.veritatis. c.intelleximus.de iudi.¶Item procurator,qui appellauit,an postea excommunicatus possit prosequi.dic vt s̃.de excep.c. significauerunt. in glo.no.

S V M M AE.

1 *Dubia probatio non releuat probantem.*
2 *Verbum,deuoluatur,an sit directum,cõe,vel obliquum.remissiuè.*
3 *Testamentum faciens quid facere debeat.*
4 *Pater põt grauare filium in restitutione hæreditatis post mortem.*
5 *Existentia sui hæredis confirmat fideicommissum vniuersale.*
6 *Petitio incerta,non specificatis rebus,admittitur ad restitutionem fideicommissi vniuersalis,vel hæreditatis.*
7 *Oblatio personæ quid dicatur.*
8 *Recedens de monasterio recuperat bona:si non est obligatus religioni tacitè,vel expressè.*
9 *Minor.14.annis,cui facta est substitutio,si sine liberis,&c. religionẽ ingreditur,& decessit ibi: an expiret substitutio.*
10 *Infirmus si metu mortis religionem ingreditur: an possit egredi post conualescentiam.*
11 *Actor si non probat integrè intentionem suam:aut replicationẽ suã, reus in dubio debet absolui.*
12 *Reus probans exceptionem suam obscurè,debet succumbere.*
13 *Statutum disponens, quòd nobiles non possint ingredi palatium sub pœna mille.accusatur nobilis,quòd ingressus est de mense Martio. ipse dicit,quòd tempore consilij ingressus est.quid iuris.*
14 *Fundãs intentionem suam,vel exceptionem ex minori ætate, debet ipsam limitatam probare.*
15 *Minor potest alienare res sine decreto,& sine auctoritate tutoris, in grediendo religionem.*
16 *Donatio facta à minore confirmatur iuramento.*
17 *Sine liberis,& sine hærede idem est dicere.*
18 *Monacho si defertur hæreditas ex testamento,vel abintestato: & decessit hæreditate non adita,an monasterium possit adire.*
19 *Priuilegium pio loco concessum nõ extenditur contra alium piũ locũ.*
20 *Plures quando prætendunt se hæredes diuerso iure:an quilibet possit bona occupare sua auctoritate.*
21 *Feuda an transeant in monasterium.*
22 *Res, quas possidet ille,qui ingreditur religionem cum pacto,ne possit alienare:an intrando religionem videatur alienare.*
23 *Bona ingredientis religionem, cui non licet habere proprium in communi,cui pertineant.Et quid si non ingreditur, sed monasterium hæredem instituit.nu.28.*
24 *Ingrediens monasterium, si habet filios, vel ascendentes: an eius bona deuoluantur ad filios,vel ascendentes. an verò ad monasteriũ.*
25 *Testator si dixit.instituo filium meum,& si decesserit sine liberis,substituo fratrem.filio intrante religionem,cui debeatur illa hæreditas,fratri substituto:an monasterio.*
26 *Bastardi an veniant appellatione liberorum.*
27 *Feudum si concessum fuerit Titio,& suis hæredibus: an intelligatur de filijs,vel etiam de extraneis hæredibus.*
29 *Substitutio an expiret.si quis tradit se,& sua alicui ecclesiæ seculari.*
30 *Institutus sub conditione,ne ingrediatur religionem:si ingreditur, an erit hæres.*

1 IN præsentia †Dubia probatio nõ releuat probantem.h.d. diuiditur in tres partes principales.processus narratio. Secunda ibi [dilectus.]auditoris diffinitio.in tertia ibi[nos igitur]diffinitionis confirmatio.Prima subdiuiditur. quia primò ponitur actoris petitio.Secunda ibi[verùm.]reorum responsio, & recõuentio.Tertia ibi[ad hoc]actorum replicatio. Quarta ibi [verùm]reorum duplicatio.Primò notandũ, & subtiliter aduertendũ circa substitutionẽ istã factam huic.M.per patrem suũ cõiuncto.B.ad hoc,& coniuncta petitione istorũ.G.& B. isti.n.petebant oĩa bona vigore dictę substitutionis, & bona ipsius filii,vt patet ibi[ex testamẽto patris ad ipsos erat eius hæreditas deuoluta.]& sic cõiunctis predictis,collige ꝙ ista substitutio[si sine liberis decesserit,deuoluantur bona tali facto impuberi]ẽt pupillaris infra tẽpora pubertatis.& hac rõne isti.G.& B.petebant vniuersa bona dicti.B.aliàs si nõ fuisset pupillaris:sed fideicommissaria petitio,omnium bonorũ dicti.A.fuisset iniusta.& Legitima,& Trebellia.deberẽtur dicto.A.vt in c.Rainal.& c.Rainu.de testa.de hoc tñ apud legistas est magna qõ:an.s.ista substitutio facta impuberi hoc mõ[si filius meus decesserit sine liberis talem,substituo: vel talis hæres esto]an sit directa.ỹ.tpa pubertatis, & postea obliquetur,vel omni tpe sit obliqua.de qua qõne dic, vt in d.l.
2 centurio.ff.de vul.& pup.& l.pcib.C.de ipu.& ali.substi. † an
a autem istud verbum,de quo in tex.s.deuoluatur,[a]sit directũ, commune,vel obliquum. dic per Bar.in d.l. centurio.vbi plenè,q̃ verba substitutionũ sint directa, cõia, vel obliqua.facit
3 c. si pater. de testa.li.6.¶Scdò no. †ꝙ ille,qui facit testamẽtum,debet instituere filium: vel exhædere.aliàs testamẽtum erat nullum olim in totum, exceptis legatis quibusdam personis,de quib.in tit.de leg.præstã.hodie verò est nullũ quò ad institutionẽ:cetera verò.s.legata,& fideicõmissa firma pmanent.qđ dic,vt in Auth.ex cã.C.de lib.præte.& l. inter cetera.ff.de lib.& posthu.¶†Tertiò no.ꝙ pr̃ põt grauare filiũ
4 in restitutione hæreditatis post mortẽ:an aũt in ista restitutione veniant bona ipsius filii.dic,ꝙ non,si erat fideicommissaria:secus si pupillaris,vt l.cohęredi.§.cum filiæ.ff.de vul.& pupil.& l.sed si plures.§.ad substitutos.& l.præcib. C. de im pub.& ali.substi.¶ Et aduertendum;qa ẽt si fuisset filius simpliciter grauatus de restituendo post mortem.tñ, si decederet relictis filiis,expirat substitutio:qa non est verosimile testatorẽ,si de liberis sui filii cogitasset, alienam sobolem aũferre voluisse,vt l.cum acutissimi.C.de fideicommis.& l.cum auus.de condi.& demõ.& l.gñaliter.de insti.& substi. dic vt ibi. quantũcũq;aũt pater grauet filium maiorem,vel minorem de restituendo p fideicõ.non venit in restitutione Legitime ipsius filii,quam detrahit ante oĩa in ipsis rebus hæreditariis.& ẽt Trebrellianica,sm̃ opi.Canonistarũ. licèt secus đ iure ciuili,sm̃ quosdã.qđ dic,vt i c.Rainal.& c.Rainutius.ỹ.đ testa.facit l.iubemus.C.ad Trebel. & l.sancimus.§. repletionem

nē de inof.test.¶Quartò ēt hic no.ꝙ isti.B.& G. petebāt ex testamento patris dicti.M.hæreditatē:nec aliquid asserebāt, ꝙ ipse filius adiuit. & tñ fideicommissum vniuersale nō debetur,nisi ex testamento fuit adita hęreditas,vt l.ille à quo.§.si de testamento. & l.apud Iulianū.§.Antistia.ff. ad Trebel.sed
5 dic,ꝙ†existentia sui hæredis confirmat fideicommissum vniuersale sine immistione,vt l.ita tñ.§.si pater.ff.ad Trebel.Ista n.existentia sui hæredis merè canonicis incognita multos ꝓducit effectus quò ad ipos filios in pōtate: & quò ad cōfirmationē testamenti paterni,& præcipue quò ad tabulas pupillares,vt l.si filius qui patri.ff.de vulga.& pup.substi.per Bar.& l.Iulianus.ff.de acqu.hær.cum si. ¶Quo aūt iure isti.B.& G. poterunt petere istam hæreditatē à monasterio possidente. si dicamus substitutionem fuisse fideicōmissariā. cū nihil dicatur de substitutione eis facta. cogita. nō.n. regulariter potest petere hæreditatem fideicōmissarius vniuersalis: nisi facta sibi restitutione, saltem verbo. & ad hoc pōt hæres cogi: vt adeat, & restituat, vt l.1.& l.quia poterat.& l.facta. ff.ad Trebel.facit d.l. ita tñ.§.si pater. & quod ibi not. ¶Quintò.
6 no.†ꝙ cum agitur ad restitutionē fideicōmis.vniuersalis, vel hæreditatis,admittitur petitio incerta, nō specificatis rebus. Sufficit.n.dicere[peto bona,& hæreditatē talis, quia sum hæres]de quo plenè in l.1.ff.de eden.& c.2.de lib.ob.& in c.cō querente.de offi.ord.¶Sextò no.ꝙ isti.B.& G.petebāt bona ab hæredibus dicti.A.mon.& mon. versa. vice petebat q̄ ipsi possidebant.vñ sup eodē admittitur petitio rei cōtraria petitioni actoris. si.n.actor dicit se hæredē, & petit bona,q̄ reus possidet sibi restitui:versa uice pōt dicere reus se hæredē, & petere bona,q̄ actor possidet de eadē hæreditate. & hoc facit ad no.in c.cōquestione.de resti.spo. p Inn.& Host. in c.cū contingat.de offi.deleg.ad hoc vide l.si inter me.ff.de excep. rei iudi.sup qua.l.fundatur mutua petitio. de quo loquit iste
7 tex.cui ipam cōiunge ꝓ pleniori intellectu.¶† Septimò not. in versi.verū.ꝙ ingrediens religionē offert se, & sua. & istud verbū,sua,vr̄ superfluū: qa oblatio psonę est submissio ptāti alterius psonę,& icludit oblationē bonorū,vt in Auth.ingres
8 sī.C.de sac.san.eccle.& 18.q.vlti.c. si qua mulier.de qua.j̄.tāgā.¶Octauò no.in ver.sed ad hoc. †ꝙ recedens de monasterio recuperat bona.qđ est verū,si non erat obligatus.religioni tacitè,vel expressè.puta qa exiuit añ annū ꝓbationis, vtc. bñficiū.de reg.li.6. & 17.q.4.c.sunt q opas.& c. fi. ¶Nonò
9 collige,†ꝙ si minor.14.an.cui facta est substitutio, si sine liberis &c.religionē ingreditur,& decessit ibi: ꝙ expirat substitutio,& debetur hæreditas monasterio,cū sit loco filij.pro hoc facit versi. ad hoc.à contrario sensu. ¶Nitebātur.n.isti. quia ingressum p pniam reuocauit:quasi si nō reuocasset, sine dubio deberet hæreditas monast. Circa hoc dico,ꝙ bona ꝓpria ipsius impuberis decedentis in religione fortè deberētur ipsi monast.nō ꝓximioribus cōsanguineis. ¶Bona aūt,q̄ veniūt in restōne vigore fidei cōmissariæ substitutionis factæ impuberi : vel ēt pupillari,plus debito:an talis ingressus impuberis facit expirare substitutionē. cū. n.naturaliter impubes filios habere non possit,nec ꝓcreare. Ita nec vr̄, ꝙ possit habere filiū ciuilē,iuris artificio introductū.s.mōasteriū.nec vr̄,ꝙ monasteriū possit haberi loco filij illius, q filios naturaliter ꝓcreare non pōt.vt sic habeat locū fictio, & filiatio legalis in casu,quo pōt habere locū veritas, & non aliter, vt l. qui ad certum.ff.loca.& est dubiū mihi nouū. ¶Decimò no.
10 †quid iuris,cum infirmus metu mortis religionē ingreditur:
a an possit egredi post conualescentiam. ¶Sed dic contra.& hoc confirmat istum egressum potius minor ætas,q̄ infirmitas.facit.j̄.de reg.cato.c.sit tenor.& c.sicut nobis. & 17.q.1. c.Gonsaldus.¶Vndecimò no.in ver. verùm. ꝙ actu reiterato,minor ætas ꝓbata tpe vnius ingressus non infert necessariò in alio:vt qui olim fuit minor, non præsumitur hodie minor.quia ætas tpe variatur:vñ non infertur de ꝓterito in psenti,vt l.spadonē.§.qui absolutus.ff.de exc.tu. vbi dicit Bald.ꝙ quædam est veritas necessariò actu permanens.& tunc ex ꝓterita veritate præsumitur in præsenti.Quædam est veritas ꝓsumptiuè actu permanēs.& idem, vt in dominio. Quædā est veritas:quæ ex præterito necessariò aliter se habet.vt in præsenti, vt minor ætas,q̄ mutatur cursu tpis. & tūc aut loqmur, quantū ad effectum dispositum. & ex præterito inferimus in pñti.aut quantùm ad effectū disponendi.& tūc secus, vt d.§. qui absolutus.¶Duodecimò no.in ver.ꝓterea. ꝙ isti duo fratres opposuerunt contra ingressum de minori ætate per mo
11 dum replicationis.& succubuerunt;† quia nón probauerunt clarè. sicut ergo actor debet probare clarè intentionē : ita & replicationem.vnde si ipsam probat obscurè: & taliter,ꝙ potest se habere ad absolutionem , & condemnationem : debet reus in dubio absolui.facit quod not.s̄.de ele. in c.cum dilectus.vbi si ꝓbaui appellationē,qūo appellaui.& non ꝓbaui, ꝙ.j̄.10.dies:debeo succumbere. facit qđ no. Bar.In l.& an eadem.§.actiones.ad fi.ff.de excep.rei iudi.& c.abbate sanè.de
12 re iu.lib.6.†Reus verò ꝓbans exceptionem suā obscurè, similiter debet succumbere,vt l.Titiæ textores.de leg.1.& l.2. §.idem Labeo.ff.de fluminibus.& c.literas. de rescrip.in cle. vbi de hoc.quod est verū, nisi p dubiā ꝓbationē exceptionis reddatur dubia intentio actoris : vt si tu agis contra me, dicens,ꝙ contraxi tecū sponsalia de psenti. & ꝓbo,ꝙ cum alia cōtraxi:nec ꝓbo prius,vel posterius. certè per istā meā ꝓbationē reddit intentio actoris dubia: & iō venio absoluendus, vt no.j̄.de spon.duo.super rub.in nouella.vbi dñs Pe.de Ancha.tenet, ꝙ debeat supsederi isto casu:donec clarius ꝓbet.
13 pone ēt exemplum.dicebat† statutum Perusij, ꝙ nobiles nō possint ingredi palatium sub pœna mille. accusatur nobilis, ꝙ ingressus est palatium de mēse Martio.ipse dixit, ꝙ ingressus fuit tpe consilij. & probat, ꝙ illo mense consiliū factum fuit:non aūt ꝓbat,ꝙ dicta die,vel altera intrauerit.dicit Bar. ꝙ debet absolui: quia debet præsumi, ꝙ tpe licito ingressus fuerit. dubia ergo defensionis ꝓbatio elidit intentionē agētis.& ita no.Bar.in l.non solum.§.sed & ꝓbati.ff.de no.oper. nunc.dic vt ibi per eū.¶Decimotertiò no. ꝙ isti duo fratres nitebantur excludere monasteriū ꝓtextu minoris ætatis, quā
14 clarè ꝓbare tenentur.¶† Qui ergo fundat intentionem suā, vel exceptionem ex minori ætate, debet ipsam limitatam ꝓbare:aliàs succumbit, vt hic.qđ dic, vt l.de ætate.ff.de mino. & ēt per Bar.an testes possint ꝓbare ætatē maiorem,vel minorem per aspectū.facit quod not.s̄.de ele.c. cū nobis olim.
15 ¶† Decimoquartò no.ꝙ minor pōt alienare res sine decreto, & sine auctoritate curatoris, ingrediendo religionem.& rō est; quia curator non habet ptātem in persona adulti:sed in rebus,vt l.in copulandis.C.de nup.mutando igitur statum per ingressum : sequela bonorum venit ex dispositione iuris, per Aut.ingressi.C.de sacrosan.eccle.In alienatione ergo legali non reqritur auctoritas curatoris. & p hoc dicūt quidā, ꝙ si minor receperit dotem ab vxore, bona sua erunt tacitè obligata;quia ista censetur obligatio legalis, non hominis,vt no.in l.fi.C. de legi.tut. & l.item quia.ff.de pac.p gl. & Cyn. in additionibus.& l.si constante.ff.so.ma.per Bar.¶ Quinto-
16 decimò no. †ꝙ donatio facta à minore confirmatur iuramēto.de quo dubitauit gl.in Auth.sacra.C.si aduer.uen.an.s.dicta Aut.extendatur ad contractum donationis. ¶Sextodecimò,& vltimò no.in ver.sed si teneret.coniuncto principio.c.
17 [& præcepit: vt si absque liberis.] † & quòd idem est dicere. si sine liberis, qđ si sine hærede. vnde si testōr dicit[si sine herede filius meus decesserit: talem substituo.]illa verba[si sine hærede]debent exponi. i. sine liberis. vnde relinquendo hæredem extraneum,debetur hæreditas substituto, & nō x̄neo hæredi.& ita dicit gl.& text. notabilis in l.ex facto. §.fi.ff.ad Trebel.¶Quid aūt si quis relinquit filios, sed exhæredatos: vel fratres minores,siue aliàs incapaces : an tunc veniat substitutus. quare ille sine liberis decesserit, qui tales incapaces reliquerit.dic vt l.filiusfami.§.cum quis.de le. 1. ¶Venio

ad oppo.& primò opponitur,& vr̃,ꝙ monasterium nõ possit petere hæreditatem:q̃ fuit dicti.M. qa non apparet dictũ M.se immiscuisse hæreditati:ergo in monasteriũ nõ trãsmisit,vt l.vnica.§.in nouissimo.C.de cad.tol.hic aũt dr̃, ꝙ monasterium potuit petere.quare malè.¶Sol.dic, ꝙ existentia sui hæredis operetur transmissionẽ hæreditatis paternæ ad quoslibet,vt plenè no.in l.si infanti.C.de iu.delib.& l.vẽtre.
18 ff.de acqui.hæ.†Et aduerte qa si monacho defert hæreditas ex testõ,vel ab intestõ(vt hic erat.)& decessit,hæreditate nõ adita:an monasteriũ possit adire.Ia.dicit,ꝙ sic, si hæreditas sit ascendẽtis:secus si extranei;qa ipõ iure est exclusum. posset tñ restitui, vt l.Pantonius.ff.de acq.hæ.& hic per Inn.sup ver.minore annis.vbi q̃rit Io.An.qd si monachus noluit adire hæreditatẽ sibi delatã:an monasterium poterit adire sine eo.vr̃,ꝙ sic,si æqparamus monachum filiofa.qui si nolit, pater põt,vt l.cum non solum.C.de bo.q̃ lib.Si aũt æqparamus ipsum seruo:non põt monasterium adire,si monachus recusat,vt l.cum proponas.C.de hæ.insti.Io.An.vr̃ inclinare, ꝙ ꝑsonam monachi nõ debeamus in hoc considerare: sed recta via per ipsum fit q̃situm ius adeundi hæreditatem,& repudiãdi ipsi monasterio:ita ꝙ nec momento resideat penes monachum,vt l.pe.ff.de acq.hæ.& secundùm hoc cessat qõ:de qua dixi,scilicet de morte monachi ante apphensam hæreditatẽ. qa de ipsa non est curandum,vt hic sentit Io.An.¶ Secundò oppo.dr̃ hic,ꝙ istud verbum dubium,minor annis, interpřtatur contra proferentem.Sed cõtra de l.si qs intentione ambigua.ff.de iudi.cum si.¶So.vt in gl.quæ incipit.sed nonne. de qua materia, scilicet contra quem sint interpretanda verba dubia prolata à partibus,vel à teste.dic plenè per Bart. in l. inter stipulantem.§.si Stichum.ff.de verb.ob.¶ Tertiò opp. dicitur hic,ꝙ ingrediendo monasterium videtur liberos suscepisse.ita ꝙ expirat conditio, si sine liberis decesserit. Sed contra.ista conditio,si sine liberis, debet intelligi de liberis naturalibus,& legitimis:non liberis ciuiliter factis, vt per ingressum religionis,vel per adoptionẽ,vt l.si ita quis.ff.de leg. 2.¶Sol.speciale est fauore religionis.regulariter verò conditionalis dispositio debet impleri naturaliter.& non sufficit ciuiliter impleuisse,vt in d.l.si quis.& l.2.C.de his,q ve. æta. & l.ea parte.§.in insulam.ff.de verbo.obl.& qđ no.Inn.in c.susceptum.de rescrip.li.6.&c.¶Quartò opp.de Auth.de sanc. epi.§.sed ad hoc de pñti.vbi per ingressum non expirat talis substitutio,si sine liberis.&c.So.ibi loquitur, cum est ecclesia substituta,vel religiosus locus.vnde in præiudicium mo-
19 nasterii,in quo ingreditur,non habetur loco filiorum;†quia priuilegium loco pio concessum contra alium pium locũ nõ extenditur.qa priuilegiatus contra alium priuilegiatum non vtitur priuilegio.qđ dic,vt in Auth.quas actiones.C. de sacr. san.eccl.¶Venio ad qões,quas hic format gl. & Doc. succinctè.& primò q̃ro.dr̃ hic in prin.c. ꝙ partẽ bonorũ inuaserat monasterium,& partem dicti duo fratres,vigore substi
20 tutionis.†q̃ro:an,cũ plures prætendũt se hæredes diuerso iure,quilibet possit bona occupare propria auctori. istum articulum examinat Io.An.post Inn.super verbo[à molestatione compesci.] ex verbis collige,ꝙ qñq; duo se ꝑtendũt hæredes.& tunc adire põt quilibet solo aĩo,vt l.gerit.ff.de acq.hære.nec in aditione hæreditatis est necessaria auctoritas iudicis:vel pñtia:sicut ĩ bonorũ possessione,vt l.fi.C. q admit. ad bo.pos.pos.adita aũt hæreditate aĩo, põt de apprehensione bonorum hæreditatis inter eos esse contentio. & tunc dic,ꝙ qñq; de possessione,& apphẽsione non est qõ(qa cõstat vnũ alium ꝑuenisse.) & tũc ille defendetur in possessione, donec alius ꝓbet de iure suo.qñq; vterq; dicit se possidere (qa neuter vult suscipe ꝑtes actoris.)& tũc si ꝓbabiliter põt dubitari: ne ad rixas,& arma ꝑueniãt:Iudex debet inhibere, ne ipsorũ aliqs accedat ad possesionẽ, vt l.æquissimũ.ff. de vsufruc. Et idem,qñ neuter se asserit possidere:sed vterq; festinat ad arma.seq̃strabũtur.n.res hr̃ditariæ auct.iudicis. & erit vnus de casib. in quibus sequestratio est permissa.de quibus.s̃. de sequestra.pos.& fru.c.pon. & hoc est verũ,qñ timetur de cõcursu.Si aũt est certum,ꝙ vnus põt alium ꝑuenire: tũc iudex non prohibebit ꝑuentionem,& ingressum. ¶ Qñq; neuter ꝑtendit se possidere:sed vterq; dicit se hæredem,& corã iudice petit se poni in possessionẽ:tũc iudex dẽt videre,& examinare testem,cuius iura potiora sunt,vt l.fi.C.de edi.di. Adri. tol.de quo dic,vt ibi plenè.& vide qđ no.in Spe.de pe.& pos. §.j.ver.pe.& de libe.concep.§.nunc videndum.ver.22. In ꝑbendis:ecclesiis:& dignitatibus ecclesiasticis vacãtibus, nullus (q̃tumcũq; prætendat se hr̃e titulum.)debet ingredi propria auctoritate,nisi secundùm no.in c.transmissa.s̃. de elec. & c.eũ q.de ꝑben.li.6.& hmõi rõnes vide, vt hic in nouella. ¶Secundò q̃ro. qa per ingressum religionis oĩa monasterio
21 sunt q̃sita.q̃rit Inn.†nunqd feuda trãseunt in monast. dicũt, ꝙ sic.si talia essent seruitia,q̃ põt monasteriũ exhibere: aliàs non.C.de epi.& cle.l.qsqs.& l.ad similitudinem.& de ca.tol. l.vnica.§.ne aũt.de emphiteuticis aũt an transeant in monasterium.dic,vt in Spe.de loca.§.nunc aliqua.ver.120.An aũt vsusfructus transeat.dic vt 19.q.3.c.si qua.vbi no.ꝙ durat ẽt
22 post ingressum,donec vixerit ingressus.¶†Quid de illis reb. quas possidet ille,qui ingreditur cum pacto:ne possit alienare.an ingrediẽdo religionem videatur alienare.ar.ꝙ trãseãt, tanq̃ cum vniuersitate,vt l.j.ff.de fun.do.& de iure pat.c. ex li
23 teris.& qđ ibi no.¶Quartò principaliter q̃ro.†si quis ingreditur religionem,cui nõ licet hr̃e ꝓprium in cõi, vt minorũ, ꝑdicatorum,& aliis.Aliqui dicunt,ꝙ debent haberi ꝓ derelictis.& sunt in cã caduci.¶Alii dicunt, ꝙ debent venire ad venientes abintestato,postq̃ ingrediens fingitur mortuus.C. de epi.& cle.l.Deo nobis.¶Alii dicunt, ꝙ dñt pertinere ad epm.16.q.j.c.qui vẽ.& j̃.de deci.c.qm̃.& de epi.& cle.c. nulli licere.§ꝙ.si testator.dicit Io.An.ꝙ qcqd scribat, talia mona.volunt hr̃e ꝓ se:non vt retineãt. sed vt vendant. quo autẽ iure hoc faciunt,non apparet:imò contrarium efficaciter ꝓbaretur.de quo dic,vt in Spe.de sta.mo.versi.3.& ꝑ Cy. in d.
24 l.Deo nobis.& per Bar.in tractatu minoriacarum. ¶†Quintò q̃ro.si ille,qui ingreditur,hẽt filios, vel ascenden. an tunc eius bona debeãt ad filios, vel ad ascendentes : vel potius ad monasteriũ, ꝑtinere.vel quid,si ante ingressum fecerat testamentum,institutis hæredib.extraneis:an rumpatur testamẽtũ ꝑ ingressum.dic de his qõnibus,vt not.in Auth. prædicta. ingressi.& Auth.si cõtra mulier.& 19.q.j.c.fi.in Auth. đ san. epis.§.sed hoc de præsenti.coll.9.& 19.q.c.sed si qua mulier.
25 ¶Sextò quæritur.pone,ꝙ testator dicit[instituo filium. & si decesserit sine filiis,substituo fratrem meum.]pone ergo, ꝙ filius religionẽ ingreditur:an debeatur monasterio, aut fratri testatoris substituto.Dy.tenet,ꝙ etiã isto casu euanescat substitutio per ingressum.Io.An.remittit ad no.per eũ.j̃. de testa.in c.Rainal.super glo.vr̃.vbi ẽt refert Host. tenere contrarium & Ia.de Belui.in Auth.de san.epis.§.sed hoc de ꝑsenti.sed ꝑsupposita ista opi.pro vera,ꝙ monasterio non debeatur isto casu:an statim post ingressum, & professionem substitutus veniat:vel expectabit mortẽ naturalem filii ingrediẽtis,ar.ꝙ debeat expectare.ff.de iure fisci.l. Statius Florus.§.
26 Cornelio.¶†Quæritur septimò si dicatur [substituo Petrũ, si filius meus decesserit sine liberis.]an si moriatur cũ liberis bastardis, veniat substitutus. dicit hic gl.ꝙ non;qa ꝑ superuenientiam filiorum naturaliũ substitutio euanescit. de quo in l.ex facto.ff.ad Tre.& l.generaliter.de insti.& substi.& facit ad qõ.si concedo emphyteusim tibi,& filiis tuis: an intelligatur de bastardis.dic vt no.Spe.in tit.de loca.§. nunc aliqua.ver.67.& 72.Quid aũt si dicit[si ne hærede]an intelliga
27 tur de filiis.dixi,ꝙ sic,supra in 16.no.Et facit ad.q. † si concessi tibi,& tuis hæredibus feudum,vel precarium:an intelligatur de filiis:vel etiam de extraneis hæredibus.& videtur, ꝙ de filiis:& ita in emphyteusi. de quo in d. §. nunc aliqua. ver.113.& l.etiã.ff.so.ma.vbi ẽt per Bal.& de ista materia,an appellatione

appellatione

appellatione hæredum veniant filij,& nepotes:an verò extra
nei hæredes : & an etiã appellatione filiorum veniant etiam
naturales.dic vt in l. Gallus.ff.de lib.& posth.& l. 1.ff.de ac-
28 cu.per Bar.& per eundẽ Bar.in l.1.ff.de in ius voc.¶†Octa
uò quæritur.si quis non ingreditur monasterium:sed mona-
steriũ hrdẽ ĩstituit,vel sibi donat.dicit Accur.ꝙ locus erit sub
sti.nec expirabit per talẽ donationem, vel institutionem,vt
in Auth.nisi rogati.C.ad Treb.Idem hic Gof.& hæc opi. est
cõmunis. Alij tenent contrarium,& maximè Ho. qui dicit,
ꝙ æquius est etiam illo casu substitutionem expirare , cum
sit eadem ratio:ergo idem ius.contra Host.facit, quod no.in
fi.huius glo.quæ incipit.ingressus. Ista enim prouisio , quòd
monasterium habeatur loco filij,& faciat expirare substitu-
tionem (cum exorbitet à iure,vt dixi. s̃. in 3. op.) non est
ad casum alium extendenda,etiam si sit in eo eadem æqui-
tas,quia per identitatem,& maioritatem rationis non indu-
citur intentio contra iura.vt no.in Auth.quas actiones.C.de
29 sa.san.eccle.& l.1.C.quæ sit longa consue.per Cy.¶† Quæ-
ritur si quis tradit se,& sua alicui ecclesiæ seculari:an expiret
substitutio.dicit glo. quòd non. nec d. Auth. extenditur ad
alium:nec etiam ad alios terminos, secundùm Dy. & Mart.
Syll.vnde si quis de ipso loquens dixerit.si decessero sine li-
beris,do tibi bona mea.si ipse religionem intrauerit, non ex
pirat conditio.Et idem fortè in contractu alio.vt si dicam, si
Titius decesserit sine liberis:promittis mihi dare centũ? per
ingressum Titij non expirat conditio:sed existit,arg.eius,qđ
30 no.Io.in fi.huius.c.¶†Nonò queritur.si quis instituatur sub
conditione, si non ingrediatur religionem. an si ingreditur,
erit hæres?videtur,quòd non:quia deficit conditio.Io.And.
tenet , ꝙ reijciatur dicta conditio , tanquam turpis . de quo
hic per eum.vide post Inno. sub dubio fortè , ꝙ licèt hæres
priuati per aditionem nanciscatur dominium.non possessio
nem,vt l.cum hæredes.ff.de acqui. pos. tamen ecclesia nan-
ciscatur possessionem,est dubium. quod intelligo verum de
bonis ingredientis,per l.si adoptauero.ff.de preca. non au-
tẽ de hæreditate sibi delata.vel alia re aliquo titulo sibi quæ-
sita.licèt enim quęratur dominium:non tamen credo,ꝙ quę
ratur sibi possessio,vt l.inter diuinum. & quod ibi no. C. de
sacro san.eccl. facit l. si tibi mandauero . §. is cuius bona. ff.
mandati.

ADDITIONES.

a ¶Deuoluatur. Adde eundẽ Bar.in l.1.ff.de ali.& ciba.lega.Bal.in l. fina nu.17.in ver.verbum deuoluatur .C.de sacrosan.eccle.
b ¶ Religionem ingreditur. An volens ingredi religionem debeat per triennium esse in probatione.vide Io.de Turre cre.in c.si quis.17.q.2.

SVMMAE.

1 *Interdicto vti possidetis obtinet,qui iustiorem habet titulum.*
2 *Villa potest vendicari cum honore,iuribus,& districtu.*
3 *Publicatis attestationibus,potest obijci contra dicta testium, si non est lapsus terminus præfixus.*
4 *Terminus potest statui vtrique parti communis ad probandum inconuenientia.*
5 *Syndicus potest obijcere exceptionem criminosam.*
6 *Exceptio falsitatis potest opponi ante sententiam , etiam attestationibus publicatis.*
7 *Terminus iuris an negetur propter præsumptam malitiam partis. & num.8.*
9 *Testes producti ad probandum exceptionem criminosam,sunt de circunstantijs subtiliter exminandi.*
10 *Dilatio datur communi parti ad probandum falsitatem.*
11 *Exceptiones sex,quæ competunt contra testes.*
12 *Falsitas si opponatur cum corruptione:si probatur sine corruptione: siue corruptio sine falsitate,non sufficit.*
13 *Testes vtriusque partis quando sunt inuicem contrarij , quibus credatur:*
14 *Possessio continuata quomodo probetur.*
15 *Duo si contendunt de eadem possessione : probans de antiquiori præfertur.*
16 *Duo eandem rem insolidum possidere non possunt.*
17 *In interdicto vti possidetis qui probat de antiquiori possessione cõiuncto titulo,præfertur illi,qui probat de possessione recentiori.*
18 *Homines mei sine meo cõsensu nõ possũt se facere censuales alterius.*
19 *Dominus pro laboratoribus suis,quamuis liberis,potest agere.*
20 *Termino præfixo à iure,an admittetur ille, cui terminus est præfixus.*
21 *Probare,testes dixisse falsum,an sufficiat ad reprobationẽ sententiæ.*
22 *Sententia lata per falsos testes , vel per falsa instrumenta an sit ipso iure nulla , vel rescindendæ per restitutionem in integrum : vel alio remedio.*

1 Licèt causam †In interdicto vti possidetis obtinet, qui iustio
rem titulum habet.h.d.Et sunt quinque partes. In
prima processus decisa narratio. In secunda ibi [porro] Fa
uentinorum exceptio cõtra testes ecclesię,& ipsius ecclesiæ
respõsio,& Papæ interlocutionis ratio.In tertia post hoc cor
ruptionis, & falsitatis noua exceptio:ipsius admissio proba
tionis,& reprobationis commissio.In quarta ibi [quãquã]
testium Fauẽtinorum impugnatio duplex. primò probato-
rios.secundò reprobatorios.In quinta ibi [ex præmissis.]
allegando concludit pro ecclesia.& pro ipsa pronunciat.
2 ¶†Primò no.ꝙ non dicatur villa,siue castrum cum honore,
iurisdictione,& districtu.& sic castra, & villę habent territo
rium,siue districtum. quod intelligo verum de cõsuetudine.
de iure verò communi castris, & villis non reperitur territo
rium attributum,vt no.Inno.s̃.de restitu.spo.c.cum ad sedẽ.
facit quod no.in c.vbi periculum.de elec.lib.6. & in Cle. ne
3 Romani.eo.tit.vbi de districtu.¶†Secundò no.quòd publi
catis attestationibus potest objici cõtra dicta testium. quod
est verum,si non est lapsus terminus pręfixus,vt hic.de quo
4 j̃.de testi.c. pręsentium.vbi vide.¶† Tertiò no.quòd potest
statui terminus vtrique parti communis ad probandum in-
conuenientia.de quo vide bonam glo.in cle.sępe.de ver. sig.
§.& quia.in glo.patet. & in Spec.de instru.edi.§. nunc dica-
mus.¶ Quartò no. quò Papa interloquitur super incidenti.
5 de quo in c.2.s̃.de ordi.cog.& c.1.s̃.de ordi.iu.¶† Quintò
no.in verbo,post hoc.ꝙ syndicus potest objicere exceptio-
nem criminosam, ad quam opponendam vtrùm requiratur
speciale mandatum.dic,vt in cle. non potest procurator. de
6 procurato.¶ Et ad hoc adde quod no.in c. vt circa. de elec.
li.6.& in l. 1.ff.de excep.per Bar.¶†Sextò no.ꝙ si exceptio
falsitatis potest opponi post sententiam : multò magis ante,
etiam attestationibus publicatis . & idem dicimus in causa
matrimoniali:vt testes super articulis directè contrarijs pos
sint produci,publicatis attestationibus:quia etiam post sen-
7 tẽtiam,vt s̃.eo.c.iurauit.¶†Septimò no.quòd propter præ-
sumptam malitiam partis nõ negatur terminus iuris . cuius
contrarium tenet Inno.j̃. de concess. præben. cap. post ele-
ctio. vt si iudex præsumit malitiam in petente dilationem,
potest procedere ad sententiam. nec retractabitur prętextu
appellationis interpositæ: nisi probet appellans exceptionẽ
oppositam esse veram.potest etiam iudex, si præsumit calũ-
niã in opponente, comminari pœnam,si non probauerit, vt
s̃.de ele.c.nihil.per Compos.& in nouella.& no.Cy.in l. 1.C,
8 vt quæ desunt aduo. iu.¶†Octauò no.ꝙ terminus præfixus
ad opponendum contra personas, & dicta : non extenditur
ad exceptionẽ falsitatis: quia illa potest probari,etiam post
sententiam : vnde non clauditur sub termino à iudice limita
9 to.quod no.¶ † Nonò no.quòd testes producti ad proban-
dum exceptionem criminosam,sunt de circunstantijs singu
lis subtiliter examinandi.de quo plenè dic,vt in c.præsentiũ.
de testi.lib. 5. Quando enim timetur de falsitate , subtiliter
cõmendatur.de quo. s̃.de iudi.c. dilecti.facit C. de falsis . l.
10 vbi.ibi[acerrima fiet indago argumẽtis,testibus]&c.¶†De
cimò

cimò no.ꝙ cõi parti datur dilatio ad probãdum falsitatem, etiam aduersario. Similiter minus indulgetur ad reprobandũ testes reprobatorios, si voluerit. ¶ Circa hoc quærit incidenter Hosti.nunquid tp̃s huius mensis erit vtile, vel continuũ.dic,ꝙ regulariter erit continuũ:licèt qñq; vtile. puta si contingat iudicem recipere literas in Dñica Palmarum. Sequuntur.n.illã Dñicam quindecim dies feriati Dñicæ Passionis, vt.s̃.de ferijs.c.fi.durũ ergo esset sentire,ꝙ medietas huius termini sic frustra labatur:qui currere incipit à die receptionis.ĩ.de ap.c.super eo.Concludit ergo,ꝙ isto casu tempus erit vtile:nec illi dies computabuntur. Si verò inciderent feriæ messium,& vindemiæ tpe præsentationis:tunc aut pars in prorogatione consentit.& in dicto tpe proceditur,vt in c.
11 fi.s̃.de iudi.& ff.de ferijs.l.1.§.fin. ¶†Vndecimò not.in ver. q̃q̃.sm̃ Abb.sex exceptiones,q̃ cõpetũt cõtra testes.prima de cõtradictione.secunda de singularitate.tertia de mala fama. quarta de leui opinione.quinta de falsitate. sexta de corrup-
12 tione.¶†Duodecimò no.ꝙ qñ opponitur falsitas cum corruptione.si probetur falsitas sine corruptione:siue corruptio
13 sine falsitate,non sufficit.de quo in gl.& ĩ.dicã.¶†Tredecimò no.in ver.ex præmissis.ꝙ cum testes vtriusq; partis sunt inuicem contrarij:creditur illis, qui dicunt aptiora negotia: & quibus potius lux veritatis assistit.dicit.n.alibi Iuriscõsultus,iudicem instruendo [credendum est,sed quod naturæ negocij cõuenit:& quod inimicitiæ,aut gratiæ suspicione caret. confirmabitq; iudex motum animi sui ex argu.& testimonijs, quæ rei aptiora,& vero proximiora esse comperit.] Ita dicit tex.in l.ob carmen.§.fi.ff.de test.& adde quod no.Inn. ĩ.de præscriptio.c.auditis.vbi dicit, ꝙ in paritate testium cõtraria dicentium plus creditur illis,quorũ dicta consonant iu
14 ri cõi.¶ Quartodecimò no.in dicto ver. †qũo probetur possessio continuata.dicit.n.à 10.annis,& citra.hæc.n.probatio innuit continuitatẽ.quod vide in Spe.in ti.de proba.§.j.ad fi. & quod no.ff.de ver.obl.l.stipu.ista.§.hi quoq;.& l. Celsus.ff. de vsucap.per Bart. vbi plenè, qualiter probetur continuata possessio.& l.1.ff.sol.mat.¶ Et aduerte,quia si testis deponit post litis conte.ꝙ Titius possedit à.40.annis.& citra, ꝑ istud testimonium non est probata præscriptio: quia tp̃s præcedens vsque ad tempus testimonij lati vr̃ includi.& sic detrahi debet tp̃s,quo fuit facta citatio,& contestatio in causa: qđ tp̃s de præscriptione subducitur.quo detracto remanet præscriptio non completa,vt l.moræ.C.de rei ven.Si autem testis diceret[possedit.40.annis & plus.]Illa adiectio,plus, importat tempus,quod fluxit à tpe,citationis,& contestationis. & sic remanet probata præscriptio,sm̃ Gof. qui ita not. hic. & ĩ.de fide instru.c.inter dilectos. ¶ Aduerte etiam,quia ista copula, &, importat possessionẽ continuatam, q.d.possedit 40.annis,& citra.i.à 40.annis,vsque ad præsentem diẽ continuè.Si autem testis diceret[possedit.40. annis citra]sine copula,&,non ẽ probata cõtinuata possessio; quia possidendo per vnum diem, verum est, ꝙ possedit à.40. annis citra, sm̃ Goff.qui alle.ĩ.de præscrip.c.ad audientiam.& de verb. sig. c.abbate.Et tene mẽti, vt scias articulare de possessione con
15 tinuata,quæ requiritur ad probationẽ præscriptionis.¶†Decimoquintò no.ꝙ si duo de possessione contendunt. & vnus probat de possessione antiquiori:alterius possessio recentior præsumitur vitiosa,& iniusta:ita ꝙ pro possessione antiquio-
16 ri ferenda est sñia.¶†Decimosextò no.ꝙ duo eãdẽ rẽ, & eodẽ modo insolidum possidere nõ pñt.de quo articulo in glo. & plenè in l.3.§.ex contrario.ff.de acqui. pos.& l.si vt certo.
17 §.si duobus vehiculum.ff.commoda.¶†Decimoseptimò no. ꝙ in interdicto vti possidetis, q̃ probat de antiquiori possessione coniuncto titulo,præfertur illi,qui probat de possessione recentiori.vtile est.n.in interdicto vti possidetis titulũ deducere,& probare ad iustificationẽ possessionis. quia si ãbo pariter de possessione ꝓbarẽt,præfert ille,q̃ probat titulũ,vt no.Bar.in l.si duo.ff.vti possi.¶ Decimooctauò no.in ver.nos cognoscẽtes.formã sñiæ in interdicto vti possidetis. qñq;.n. pronunciatur pro eo,qui melius probauit,vt hic. qñq; ꝓnunciatur,vti possid.ita possideatis.de quo plenè in d.l. si duo. ꝑ Bar.& l.1.§.interdictũ.eo.ti. vbi plenè per eũ. qũo formetur libellus in isto interdicto.¶ Decimononò no. ꝙ si actum est possessorio retinendæ.& in dicto iudicio deducta sit proprietas ad iustificationẽ possessionis, sñia lata in tali possessorio, fuit de dñio cognitum,& discussum:quia probationes nõ pariunt effectũ sñiæ,vt l.sed si possessori.& ibi no.ff.de iureiurã. & c.iudex.de offi.dele.li.6.Et vide, quod circa formã sñiæ in interdicto no.Cy.in l.vnica.in pen.l. & vl.col.C.vti pos.¶ Vicesimò no.ꝙ cõe Fauen.litigauit in isto iudicio per syndicũ: & tñ ipsũ cõe condẽnatur,& nõ syndicus. qñq; ecõuerso.de quo articulo(an dẽat sñia formari contra procuratorem,vel ꝑsonã dñi)dic plenè vt.s̃.de ele.c.querelã.& C.de sent.l. pro
18 latam. ¶†Vicesimo primò no.hic Ho.ꝙ hoĩes mei sine meo cõsensu nõ pñt se facere alterius cẽsuales.super quo vide, qđ no.s̃.de foro cõpe.c.verũ.Similiter nec dñs põt ius quod hẽt in subditos,ipsis inuitis alijs subdelegare,vt l.inuitus.ff.de fi-
19 deicõ.liber.¶†Vicesimosecundò no.in fi.c.[vbi aũt habitatores.]&c.ꝙ dñs pro laboratoribus suis,quamuis liberis, p̃t agere.nam in ipsorũ molestatione ipse dñs intelligitur molestari.& interest dñi. subiectos habere locupletes,vt in Aut.vt iud.sine quoquo suffrag.col.2.& ĩ.de app.c.dilectis.in nouella.& ĩ.de priui.c.auct.in fi.li.6.¶ Venio ad opp.& primò opponitur.dr̃ hic,ꝙ cõe Fauẽ.nõ probauit,ꝙ testes corrupti falsa dixissent.sed hoc non vr̃ expediens,postquã probatũ fuerit ipsos esse criminosos. quod sufficit ad repulsionẽ ipsorũ, vt in c.testimoniũ.ĩ.de testi.& super eo,quod expedit,nõ est probatio admittenda,vt.C.de proba.l.ad probationem.& s̃. de offi.dele.c.cũ cõtingat.So.super criminibus nihil fuit probatũ,sed oppositũ.& reiecta exceptione (quia post terminũ trium mẽsium:) ideò fuit necesse de falsitate,& corruptione discutere,sm̃ Inn.¶ Secũdò opponitur.testes reprobatorij de mũ publicatis attestationibus sunt recipiendi,vt ĩ.de testi. c. ad pñtiã.li.6.hic aũt mãdat simul recipi cum alijs:qui producuntur ad probandũ falsitatem.quare malè. Sol. de rigore iuris procedit contrarium.Sed hoc procedit ex vi commissionis.¶ Et eodem modo rñde ad id,quod possit obijci de c. P. & G.de offi.deleg.vbi non põt delegatus de alio cognoscere, q̃ cõmissũ sibi sit.ergo cui est cõmissa examinatio: non vr̃ ꝙ possit cognoscere đ reꝓbatione ipsorũ.ꝓcedit.n.ex vi cõmissionis,ut dixi.¶ Tertiò opp.& nũc ingredior gl.magnã.dr̃ in tex.ꝙecclesia ꝓbauit se possidere oẽm iurisdictionẽ,& districtũ.& cõe Fauẽ.probauit,ꝙ ꝑceperat qnquaginta annis certa seruitia.istę probationes se inuicẽ nõ tangebant:quia vtrũque poterat verũ eẽ.s.ecclesiam possidere iurisdictionẽ, honorẽ,& districtũ.& cõe Fauẽ.illa seruitia:ergo vr̃,ꝙ nõ dẽat cõsiderari,q̃ testes sint alijs meliores.nec de titulo, sed dẽat ꝓnunciari.vti possid.ita possideatis.cum cõstet ipsos diuersis respectib. possidere.& nõ eo mõ. cuius cõtrariũ ĩ his tribus innuit iste tex.dñt.n.testes isto mõ ad concordiã reuocari,& ꝑtes ĩ possessione sui iuris defendi,vt in c.cũ tu fili.ĩ. de testi.& l.fi.ff. vti pos.¶ Sol.dicit Inn.testes ecclesiæ probarũt, qũo ecclesia habebat oẽm honorẽ,& iurisdictionẽ in ꝑdictis locis.& sub illa dictione vniuersali,oẽ,includebãt ẽt seruitia. qa q. oẽ dicit,nihil excludit.19.di.c.si Romanorũ.cũ ergo testes ecclesiæ includerent illa seruitia, & probarent de titulo, & antiquiori tpe:meritò considerabit istud Papa.¶ Quartò contra istud opp.& vr̃,ꝙ testib.ecclesiæ hoc casu non sit adhibenda fides:quia ipsorũ testimoniũ implicat merã negatiuã. infertur.n.sm̃ prædicta,ꝙ si dixerint.oẽm honorẽ,& iurisdictionẽ spectare ad ecclesiã.idẽ est hoc dicere : ac si dixissent, ꝙ in totũ spectãt ista ad ecclesiã,& ꝙ ad cõe Faue.nullo mõ. sed non creditur testi, q̃ astruit implicitè in eius testimonio negatiuã,vt.s̃.de cã pos.& proprie.c.cũ ecclesia Sutrina. Sol. dicit Inn.ꝙ aliud est explicitè ꝓbare negatiuã:& hoc reprobatur,

batur, vt in contrario.aliud implicitè, & hoc permittit, vt hic.arg.l.Sempronius.ff.de hære.insti.vbi dicitur,ꝙ expressa nocent.¶ Quintò opp.commune Fauen.probauit possessio nem quinquaginta annorum:ergo nõ videtur, quòd debuit succumbere interdicto vti possi. in quo debet vincere, qui possidet tempore motę litis,vt ff.vti.pos.l.1.Nec ob.si dicat, ꝙ similiter dicta ecclesia erat in possessione: quia duo insoli dũ possidere non pñt, ut dicit litera.& d.l.3.§.ex contrario. ff.de acquir.pos.probatio igitur tituli.& antiquioris possessionis non videtur ecclesiæ debere prodesse quò ad interdi. vti possid.si reperitur alius possidere.Sol.possessio communis Fauen.erat vitiosa,& clandestina ab aduersario.i.ab ecclesia.ergo rectè agit contra eum ecclesia, quæ probauit possessionem antiquiorem,& titulum,vt l.1.§.fi.cum.l. sequen. ff.vti possi.& C.eo.tit.l.1.vel dic,ꝙ licèt ecclesia desijsset possidere seruitia post inuasionem postea factam à communi Fauen. tñ datur sibi interdictum vti pos.non vnde vi. Non ob.quòd dictum interdictum datur possidenti duntaxat, & non alij.quia quandoque datur in consequẽtiam, & iustè ad possessionem iniustam, vt directè in casu nostro: quia cum possessio honoris, & iurisdictionis, quam habebat ecclesia in prædicto castro,& villa,turbatur per inuasionem seruitiorum:ideo sibi datur propter iustam possessionem turbatam interdictum vti possi. ad illam iniustam occupatam. ¶ Ita dicit hic subtiliter Inno. & Bar.hoc dictum no.in l.clam possidere.§.qui ad nũdinas.ff.de acqui.pos.ar.ad hoc.c.Pisanis. s̃.de restitu.spolia.¶ Ex his sequitur,ꝙ ecclesia in interdicto quò ad seruitia ista, potest procedere:quando sciente,& patiente ecclesia, possidet ipsa commune. non enim potuisset per iudicium poss.ssorium commune à dicta possessione excludere:sed per directã negatoriã, vt ff.si vsusf. pe.l.vti frui. §.vtrùm.An ergo illo casu si iudex reperiret commune possidere dicta seruitia: an super hoc pronunciabit.dicit Ioan. An.ꝙ non,si ecclesia agit:nec cõmune petijt directò se pronunciari potiorem.¶ Sufficit enim,ꝙ absoluatur in tali casu à petitione ecclesiæ.ad hoc facit qđ no.Cy.in l.1.C.vti pos. Et facit contra Inn.in his,quæ no.s̃.de resti.spo. vbi quærit, an sit ferenda sententia pro reo, si hoc non petijt principaliter: nec fuit facta super hoc litis contest. Et omnia supradicta præsupponunt,ꝙ inter cõmune Fauen. & ecclesiam erat quæstio de istis seruitijs, in quibus prætendebat ecclesia se turbari à prædicto communi, & commune prætendebat se legitimè possidere.¶ Alia est lectura,& plenior,ꝙ non solũ de seruitiis:sed de iurisdictiõe:honore:& omnibus erat quęstio,quolibet asserente se possidere.& super hoc fuerunt receptæ probationes hincinde.ad hanc lecturam forma sentẽtiæ,de qua in tex.melius adaptatur secũdùm alteram ex prædictis lecturis.pone casum in isto cap.¶ Venio ad apparatum: quem succinctè per quæstiones expediam.dicitur hic, ꝙ iudex potest statuere terminum ad probandum in causa
20 vtrique parti.primò igitur quæro † an post terminum præfixum à iudice admittitur ille, cui terminus est præfixus. videtur,quòd non,vt hic.& j̃.de excep.c.pastoralis. & C. qui accu.non pos.l.si ea.& ibi vide Sali.Respondeo,ꝙ quandoq; etiam post terminũ quis admittitur. quod dic, vt no.in cle. sæpe.de verb.signi.¶ Et aduerte,ꝙ iudicis officium plus potest circa illa, quæ deducta sunt in iudicium:quàm de his, q̃ deducta non sunt.quibus nõ potest iudex cogere ad agẽdũ, nisi ex causa.vt l.diffamari.C. de inge.ma. quæ l. loquitur in causa ciuili.¶ In causa criminali etiam statuere potest,vt d. l.si ea.& l.Titia.ff.de accu.facit quod no. gl.& Doct. in Aut. iubemus.C.de iudi.& C.vt nemo inuitus.l.1.& prædicta adde ad primam glo.quæ tractat de potestate iudicis in terminis statuendis.facit quod no.Dy.in reg.indultum.de regu.iu
12 ris.lib.6 ¶ † Secundò quæro,vtrùm sufficiat probare, ad reprobationem sententię testes dixisse falsum:vel debeo etiam probare corruptelam cũ fal.Bar.in glo.2.& gl.sic vr̃ dicere, quòd vbi quis se astringit alterum probare, sufficit,dummodo iudex sequutus fuerit illorum dicta. Hosti. intelligit hoc verum,quando dicta exceptio opponitur post sententiã per modum exceptionis,vel principaliter,ad ipsius decisionẽ.debet eñ tũc probari falsitas, vel corruptio:& ꝙ iudex pronũciauit secundùm illa.ante sententiã verò dicit Hostien. ꝙ sufficit probari ipsos corruptos falsum dixisse.Inno.tenet,ꝙ ante sentẽtiam sufficit probare indirectè testes falsum dixisse. j̃.tit.prox.c.ex tenore. directè verò post sententiã nõn sufficit.nisi probetur etiam corruptio. vel aliàs dolosè testis falsum testimoniũ dixerit:puta odio,vel amore.C.de fal.l. nec exemplum.& quod dictum est in falsitate: idem dicendum est,secundùm Io.An.in corruptione:vt ante sententiam,ipsam solam probare sufficiat:sed nõ postea.Et hoc placet Io. An.sequendo Pla.Et idem Vin.de hoc no. Accur.in l. penul. C.si ex fal.instru.Sed hæc vidẽtur contra istum tex.qui dicit, ꝙ non sufficit probare corruptionem sine falsitate.¶ Sed solue,ꝙ iste se astrinxit ad vtrunque probandum.quo casu non sufficit probare alterum.& in dubio dicit glo.ꝙ non videtur se astringere,vbi hoc expressè dicat.Ioan. An. dicit,ꝙ videtur se astringere,eoipso,ꝙ sic cõnexè ponit, vel copulatiuè: secus si alternatiuè.s̃.de rescrip.c.inter ceteras.Barto.subtilius loquitur in l.diuus.ff.de re iudi. vbi plenius istum articulum prosequitur.dic vt ibi.& vide quod no.Io.An. post Archi.j̃.de elec.c.si fortè.in nouella.& per Dy.in c.non licet.de reg.iu.lib.6.& c.præsentium.de testi.in nouella.lib.6. & circa hoc vide,qđ no.Cy.in d.l.penul.C.si ex fal.instru.¶ Ter-
b tiò quæro, vtrùm sententia lata per falsos testes, vel per falsa instrumenta sit ipso iure nulla,vel rescindenda per restitutionem in integrum: vel alio remedio.glo. quæ incipit sic. s̃. tenet,ꝙ sit aliqua: sed quòd possit retractari per restitutionem in integrum:vel procu.in factis. de hoc etiam no. j̃. de excep.c.cũ venerabilis.C.de fal.l.querela.& in Spec. de sen. prola.§.fi.ver.item oppone, quòd lata est. & ver. seq. ¶ Et Io.An.hic recitat aliorum opin.& remittit vbi s̃. & ego remitto ad Bar.in d.l.diuus.ff.de re iudic.& l.qui agnitis.ff.de exceptio.¶ Quartò quæro,& venio ad gl.fi.quæ tractat,cui competit interdictũ vti possid. contra quem competat: pro quibus rebus competat: qualiter sit ferenda sententia. hęc omnia prosequitur Bar.in l.1.& per totum titu.ff.vti pos. & per ibi no.j̃.plenè materia huius c. declaratur. & ipsam hic ponit do.Io.de Ligna.

ADDITIONES.

a ¶ Interdicto vti possid. hoc tamen interdictum non habet locum pro turbatione verbali.Alex.& Io de Imo in l.si prius.post Bar.Bur.in c.audita.de resti.spo.Bal.in l.ordinarij.de rei ven.

b ¶ Sententia lata.adde In.in c.1.de re iudi.Abb.in c.sicut. de testi.Bar. in l. diuus.de re iudic. & ibi Alexan. Barto. & Bald. in l. ex falsis. C. de transactio.

SVMMAE.

1 *Cohabitatio exigitur ad concubinatum: aliàs non videtur propriè concubina.*

2 *Filij nati antea ex illa, ad quam quis habuit furtiuum accessum,postea di sta in vxorem an legitimentur.*

3 *Concubina si peperit in domo concubinarij: an præsumatur eius filius.*

4 *Recognitio,quam facit de filio pater,& mater quid operetur.*

5 *Primo dicto simplici maior fides adhibetur,quam secundo.*

6 *Confessio emissa extra iudicium præiudicat.*

7 *Consanguinitas præsumptiuè probata impedit matrimonium contrahendum:sed non dirimit iam contractum.*

PErtuas. Si aliqui nominent aliquem filiũ. (& ita communiter reputatur)nõ creditur postea alteri eorum iuranti cõtrariũ.h. d.
1 communis diuisio.secunda ibi [quia verò.] ¶ † Primò no. ꝙ ad concubinatum videt̃ exigi cohabitatio:aliàs non videtur dici

tur dici propriè cócubina, vbi ad ipsam esset furtiuus accessus.ad hoc facit quod no. in l.fin.ff.de concubi.& hoc est vti
2 le scire:†vt si qs illā,ad quā habuit furtiuū accessum, accipit in vxoré.an filij antea nati legitimētur,& dicant propriè naturales.Old.consuluit,ꝙ non.facit.34.distin.§. concubina.
3 ¶†Secundò no.quid iuris, si concubina peperit in domo cõcubinarij.an præsumatur eius filius.iste tex.facit,ꝙ non. inquantum fundat se super recognitione,non super eo,ꝙ in domo peperit:sed hoc forte ideò; q̄a de domo diuertat:secus si semper permansisset in domo. quia tunc præsumitur eius filius:& tenetur eum recognoscere:sicut dicimus in legitimo, vt l.filiū.ff.de his,qui sunt sui,vel alieni iuris.& l. si vicinis. C. de nuptijs. Et istam æquiparationem de legitimo ad bastardum facit glo.supra de fil.presby.c.Michael.¶Tertiò no.
4 †ꝙ multum facit recognitio,quam de filio facit pater, & mater.¶Est.n.efficax ad matrimonium impediendum cum tali recognitio.& consanguineis illorum, qui recognouerunt. & alios etiam producit effectus, de quibus dic,vt in l.2.& 3.ff. de libo.agno.vbi plenè de ista agna.filiorum &c. ¶ Quartò no.qualiter ꝓbetur filiatio.de quo etiam in dicto.c.Michael.
5 ¶Quintò not.†ꝙ primo dicto simplici maior fides habetur, q̄ secundo.In contrarium habetur in iuramento vallato: vnde si testis dicit vnum primò extra iudicium:& aliud in iudicio cum iuramento:potest istud scd'm dictum reprobare pro primo.quod dic,vt no.Bar.ff.de fal.in l.eos.Et hic gl.dicit, ꝙ statur primo dicto testis.& non scd'o.¶Sextò no.in ver. cum
6 nimis.†ꝙ nulli est licitū venire contra propriam confessionem.præiudicat.n.cōfessio emissa extra iudicium.de quo plenè per glos.& Doc.in l.generaliter.C.de non nu. pecu. vnde sumptum est,quod hic dicitur. ¶Septimò no. in versic.vnde apparet.ꝙ ex probatione filiationis de vna, præsumitur parentela cum consanguineis eorundem. & hoc facit connexitas,sm̄ glo.3.q.6.c. hoc quippe. & de accu. c. ad petitionem. & 81.di.c.tantis.& l.in cognitione.ff. ad Silleia. &c.¶Octa-
7 uò no.†ꝙ consanguinitas præsumptiuè probata impedit matrimonium contrahendum:non autem dirimit contractū iā, vt.j.de eo,qui cogno.consangui.vxo.c.super eo.¶Nonò no. quòd ad matrimonium contrahendum non curatur, sint nati de legitimo matrimonio, necne. quia filiatio etiam iniqua, iusta,& etiam spurij dicuntur consanguinei quò ad probationem matrimonij.vbi non agnatio,vel cognatio. sed stimulus naturalis, & pudor inspicitur,vt l.adoptiuum.ff.de ritu nup. facit quod not. in l. 1. ff. de accusa. & in cap. 1. de bapti. in clemen.

S V M M Æ.

1 *Iudex debet habere notarium,vel duos viros idoneos,qui scribant acta iudicij.*
2 *Probatio simplex,& determinata non potest esse negatiuè.*
3 *Iurislator curare debet,ne falsitas præualeat veritati.*
4 *Notarius dicitur gerere publicum officium.& dicitur seruus publicus.*
5 *Iudex debet esse præsens in examinatione testium: nec potest eam tabellio recipere sine iudicis licentia.*
6 *Loca,tempora,& personæ debent designari in actis:vt non possint redargui de falsitate.*
7 *Acta originalia debent remanere penes scriptorem.*
8 *Notarij si sunt officiales episcoporum:comitum: vel rectorum,qui in ciuitate præsunt:coguntur eorum finito negotio,dimittere acta iudicij in camera officij,quod gesserunt.*
9 *Acta debent probari legitimis documentis.*
10 *Nuncius an possit citare sine commissione iudicis : & an sine literis sit ei credendum.*
11 *Instrumenta in iudicio producta qualiter debeat tabellio redigere in actis.*
12 *Delegationes, subdelegationes, & procurationes an probentur per acta.*
13 *Dicta testium qualiter redigantur in actis,quando iudex perpendit, quòd testis vacillat.*
14 *Testis an debeat esse præsens,quando iudex ipsum asserit vacillasse: & eidem notificare, uacillas,& titubas.*
15 *Sententia si dicat[libello oblato:lite contestata:iuramento de calum. citatis partibus ad hanc sententiam audiendam. Idcirco Christi nomine inuocato condemnamus] &c. an ista sententia fidem faciat de omnibus,quæ narrantur in ea.*
16 *Scripturæ soli tabellionis sine præsentia,& subscriptione testium:an credatur de actis.*

QVoniam contra falsam.

1 †Iudex debet habere notarium,vel duos viros idoneos,qui scribant acta iudicij:aliàs si quid difficultatis emerserit,per superiorem punietur.nec credetur ei super processu,nisi quantùm per acta,vel legitima documenta constiterit.h.d.¶Et diuiditur in tres partes. In prima constitutionis causa.In secunda constitutio.In tertia pœna.secunda ibi [statuimus]tertia.ibi[iudex.]¶Primò no.ꝙ hæc constitutio emanauit propter iniquos iudices. & ista est causa impulsiua constitutionis.extenditur tamen ad oés etiā iustos. sicut Calphurnia improbissima dedit causam edicto.ne mulieres,etiā bonæ,ad iudiciū pro alijs admittant,vt l.1.§.sexū.ff. de post. ¶Secundò no.ꝙ tex.loquitur in singulari,dum dicit[assertioni iniqui iudicis.]&c.Si ergo essent plures:videtur, ꝙ possint ferre testimonium de processu.j.de accu.c.cum dilecti.& de exces.præla.c.inter dilectos.§.propterea.& quod no. Innoc. j.ti.j.c.cum à nobis.credendum esset etiam iudicis, & scriptis.quia in ore duorum.vel trium &c.vt in c.in omni negotio.
2 vt.j.ti.1.& 4.q.3. c.vbi. ¶Tertiò not.†ꝙ per rerū naturam nulla est probatio negatiuè.quod est verum in pura simplici, & indeterminata.de qua materia dic,vt l.actor.C.de proba.
3 & sup.de ele.c.bonæ.¶Quartò no.†ꝙ curare debet iurislator: ne falsitas præualeat veritati. & hac ratione etiam aliàs prohibiti ad testimonium admittuntur.j.de testi.c.fin. & C. de repu.l.consensu.¶Quintò not.ꝙ ista constitutio vendicat sibi locum in ordinario,& extraordinario.i.in iudicio coram iudice delegato,l.si quando.C.de dila.¶Sextò not.quòd ad
4 iudicem spectat adhibere publicam personam.i.notariū.†gerit enim publicum officium.& dicitur seruus publicus. ff. rémratam hab. l. 2. in fine. ¶ Quis autem possit creare notarium.no.Inno.j.de fide instru.c.cum.P. tabel.facit C. de tabula.l.1.li.10.& no.bene.quia electio notarij,vel duorum bonorū virorum spectat ad iudicem,dum tex.dicit [adhibeat.] ¶Septimò no.de officio istorum scriptorum.debent enim fideliter scribere singula acta iudicij,quæ per ordinem inserū-
5 tur in tex.¶†Iudex tamen dēt esse præsens in examinatione: nec posset tabellio iuramenta recipere:nec alia fieri corā eo. de quibus hic in litera:nisi in præsentia iudicis:vel eius speciali mandato.potest enim iudex sibi ista committere,secūdùm Inno.cui concor.Accur.in l.hac consultissima.C.de testa. debet tamen de commiss. iudicis isto casu fieri fides per instrumentum alterius tabellionis:nec ipsi notario crederetur,asserenti sibi commissionem factam,ar.C.de man.prin.l.1.& de iure fis.l.prohibitum.li.10.ad hoc tamen adde,quod no.Bar. in l.seruus communis.ff.de stip.seruo. ¶Octauò not.de istis duobus scriptoribus in defectum notarij, videtur enim per istum tex.ꝙ ambo debeāt scribere.nec sufficit alterum: sicut dicitur in pluribus arbitris.ff.de arbi.l.non distinguemus. §. si plures.Ho.tamē dicit sufficere,si unus scribat, & alter subscribat,& testificetur coram eo sic actum fuisse.ar. pro hoc. j.de re iudi.c.cum ab vno.lib.6.plus dicit Inn.secūdùm quosdam,ꝙ isti possunt scribere non solùm per se:sed per quemlibet extraneū:ita ꝙ appareat eorū auctoritate factum.¶Sic est in electionib.quia vnus solus pro se,& alijs electioné pronunciat,vt in d.c.cū ab vno.hoc tñ dictum non approbat: ꝙ ille

ille, vel illi, quos iudex elegit, possint alijs cõmittere: cũ videatur aliàs elegisse industriã psonæ. s̄. de offic. dele. c. vlti. §. his autem. facit quod no. ĩ. de fide instru. c. penul. & vlt. ¶ Nonò. no. quòd hic enumerantur omnia, quæ in iudicijs expedienda occurrunt. & gl. reassumit quodlibet verbum. quod longum esset prosequi: quia in alijs partibus iuris in specialibus rubricis latiùs declaratur. ¶ † Decimò no. ꝙ in actis debent designari loca, tẽpora, & personæ: vt sic non possint re-
6
7 dargui de falsitate, vt ĩ. ti. 1. c. ex tenore. ¶ † Vndecimò no. ꝙ acta originalia debent remanere penes scriptorem: vnde si iudex dicit, ꝙ velit acta remanere penes eum. & econtra dicit scriptor, ꝙ vult, quòd remaneant penes eum. præferendus videtur scriptor, per hanc literam. de hoc in Spec. in titu. de teste. §. publicatis. in primo ver. de facto tamen vidimus,
8 † quòd si notarij sunt officiales episcoporum: comitum: vel rectorum, qui in ciuitate præsunt, coguntur eorum finito negotio, dimittere acta iudicij in camera officii: quod gesserũt. pro quo facit ĩ. de præscri. cap. ad audientiam. & quod not.
9 ĩ. eo. c. cum causam. in prima glo. ¶ † Duodecimò no. quòd acta debent probari legitimis documentis. possunt etiã probari per confessiones partium: vel alio modo, secundùm Inno. quia appellatione documentorum continentur etiam testes. ĩ. ti. 2. c. peruenit. 2. & 2. q. 7. c. plerique. facit quod no. Spe. in tit. de sen. prola. §. iuxta. ver. sed pone. vbi no. quid iuris, si iudici, & tabellioni constat de litis contest. quæ tamen non apparet redacta in scriptis: an debeat ferre sententiam. ¶ Venio ad quæstiones. & quia in tex. ponitur solitus iudiciorum ordo: ideò specialiter quædam verbis ex ipsis capiam, & succinctè quæram. ¶ Et primò de citatione, à qua incipit iudicium, vt no. s̄. de consti. c. ecclesia sanctæ Mariæ. & sine ea iudicium est nullum. quia est species defensionis, vt in c. pastoralis. de re iudi. in cle. & l. ea quæ. C. quomodo & quan
10 do iudex. & ff. de in ius vo. in rubrica. Quomodo ergo † an sine commissione iudicis nuncius posit citare. & an sine literis sit credendum nuncio. De primò. an scilicet nuncius sine commissione citet. Cy. dicit, quòd non. in l. neminem. C. de custo. & exhi. reo. & hoc verum, nisi esset specialiter deputatus, vel generaliter ad citationes: quia tunc videtur, quòd sine commissione citare possit. De secundo an scilicet sine literis sit credendum simplici verbo nuncii dicentis se citasse. quia si aduersarius hoc negat, tenet Ioan. And. quòd sic prima facie: subaudi, vbi pars non negat. si autem negetur, per solum nuncium, vel tabellionem non conuincitur negans, vt in c. sacro. de sen. excom. & C. de curiali. l. fina. lib. 12. facit s̄. de offic. deleg. c. prudentiam. & ĩ. de ap. cum parti. & per Hosti. in summa de dolo. sub rub. de contu. §. 1. ver. quid si absens dicat. & se. & his adde, quod not. Cyn. in l. si quis decurio. C. de falsis. vbi quærit, si notarius scripsit in actis nuncium citasse partem, quæ negat se fuisse citatam. & similiter dicit nuncius se non citasse: cui magis est credendum, nuncio, vel scripturæ notarij? ¶ Et concludit, quòd in dubio stãdum est scripturæ, si est notarius bonæ famæ. argu. ff. de legi. tu. l. legitimos. & de lib. causa. l. diui fratres. ¶ Secũdò quæritur. dicitur hic, quòd debent redigi in actis productiones instrumẽtorum, & depositiones testium. qualiter ergo in actis redigãtur instrumenta, & depositiones. & de efficacia ipsius
11 redactionis est videndum. quæro † qualiter instrumenta in iudicio producta debeat tabellio redigere in actis. & de effectu instrumentorum, quæ sic redacta, & regestrata sunt. dicit ergo Inno. quòd quandoque in actis redigitur tantummodo productio. quia dixit notarius [talis produxit coram iudice tot instrumenta] nec aliud reperitur in actis. & ista productio non producit effectum, propter incertitudinem. quãdoque ponit in actibus principium, & finem instrumenti, & non aliud. quandoque describit totum tenorem instrumenti producti de verbo ad verbum sine expressione loci, temporis, & testium, & nominis tabellionis, quandoque oĩa ista scribit. quandoque reperitur in actis, quomodò talis producit instrumentum continens in effectu, quòd Titius erat debitor ipsius producentis in centum: nec aliud dicit. omnibus his modis redacta fuerunt: an expediat in alio iudicio iterũ producere originalia instrumenta: vel sufficiat ad plenam fidem ista acta sic producere regestrata. & videtur, quòd debeant originalia instrumenta produci, vt in Auth. si quis in aliquo documẽto. C. de eden. & in c. 1. ĩ. de fide instru. nam fundamentum tam debiti, quàm etiam omnium sumitur ex ipso originali, vt in c. cum in iure. s̄. de offic. deleg. Super hoc dicit Innoc. quòd aut certum est de quibus instrumentis acta loquantur (quia descriptum est in actis principium, & finis instrumenti.) & tunc huius productionis effectus est, ꝙ ostenso postea orginali, de quo in actis fit mentio, non expediat probare postea ipsum confectum esse manu publici notarij. quia eoipso, quòd ille, contra quem facta est productio non contradicit: præsumitur approbasse, argu. in l. fina. C. arbi. tute. Oportet tamen, ꝙ si instrumentum prædictũ sit truncatè in actis redactum: iterum producatur ad probationem debiti: de quo non constat per principium, & finem in actis redactum. argu. l. in testamento. ff. de condi. & demonstratio. quandoque notarius redegit in actis principium, finem, & substantiam instrumenti (quia dicit: quomodo instrumentum productum continet in effectu, quomodo tali die, & loco Titius promisit Seio centum: quæ ab eo petuntur.) & tũc facit plenam fidem, etiam si tẽpus, locum, & nomina testiũ non descripsit in actis: nisi aduersarius velit redarguere instrumentum de falsitate. quia tunc omnia ista sunt addenda vt no. in l. 1. §. editiones. ff. de edendo. ¶ Consulit tamẽ Hosti. quòd non sic truncatè sed extensè describat in actis totũ tenorem instrumentorum cũ testibus descriptis in eis. quo casu faciant plenam fidẽ prędicta acta de debito, etiam sine productione originalium instrumentorum. ¶ Nõ ob. Auth. si quis in aliquo. præall. quia loquitur, cum instrumenta trãsferuntur in alia instrumenta per habẽtem parem potestatẽ: secus si redigantur in actis publicis, & præsente parte. quo
12 casu prædicta locum habent. quod bene not. † delegationes
a a autem, subdelegationes, & procurationes an probentur p acta: vel debeant exhiberi originalia instrumenta. no. hic Innoc. primò, quòd ipsa principalia instrumenta debeãt exhiberi. Et subiungit, quòd si in actis fiat mentio, quomodo talis produxit instrumentum suæ procurationis: vel quomodo fuit pronunciatum ipsum esse procuratorem: videtur, ꝙ hoc sufficiat. quod hic vide latius in nouella. & plenè etiam vide in dicta Auth. si quis in aliquo documento. ¶ Tertiò q̃-
13 ro † qualiter dicta testium redigantur in actis, quãdo iudex perpendit, ꝙ testis vacillat. dicit Inno. quòd necessarium est semper, in actis inseratur, quãta fides testibus adhibeatur. dic vt ĩ. de fideiuss. c. constitutus. nam cum hoc iudicis arbitrio relinquatur: sequi debent dicta testium: vel nõ, si iusta causa, quę mouit iudicem ad non credendum testi, non deprehendatur in actis. iudex appellationum non videns, quare iudex fuerit secutus dictum ius ipsius iudicis sententiam infirmabit: vel puniet ipsum iudicẽ, tanquam iniquam, & iniustam sententiam tulerit, vt Instit. de obliga. quæ ex quasi deli. in prin. Exprimere etiam debet in actis modum vacillationis. & notarius debet scribere ad mandatum iudicis: cuius propriè officium in hoc versatur. tutius tamen est, quòd etiam tabellio de vacillatione, & pallore, & titubatione fidem faciat, asserendo, ꝙ prædicta signa in testo perpẽdit. ¶ † An au-
14 tem ipse testis debeat esse pręsens, quando iudex ipsum asserit vacillasse: & eidem testi notificare [in hoc vacillas, & titubas] &c. post multa cõcludit, ꝙ aut intendit ad pœnam testis: & debet hoc facere notum testi, nõ producenti. sed tantummodo debet hæc facere scribi in actis, & in continenti; quia ex interuallo non posset. & hæc est conclusio Inno. circa hoc. ¶ Ex quibus infertur, ꝙ in adhibenda, vel non adhibenda

benda fide testibus:totum hoc pendet à iudicis potestate.&
potest iustificare, vel condemnare vt placet. caueat tamen à
15 pœna c.cum æterni.de re iudi.li.6.¶ Quartò quæritur.pone,
narratur in sententia [libello oblato,lite contest. iuramento
de calũ.citatis partibus ad hanc sententiam audiendam. Id-
circo Christi nomine inuocato condemnamus.] &c. an ista
sententia fidem faciat de omnibus,quæ narrantur in ea.dicit
Inno.ꝙ si plura narrantur in sententia , vel alia dispositione,
præsumuntur illa interuenisse tempore instrumenti : si tunc
potuerunt geri,& non alia.& hoc dicit gl.in l.1.C.de fide in-
stru.& iure hastæ fi.l.1.li.10.& exemplifica,vt no.Barto.in l.
sciendum.ff.de verb.obl.vbi super articulo.de quo hic. an s.
solemnitas præsumatur.breuiter sic distinguit. aut quæritur
de solemnitate extrinseca.& tunc aut de ea non fit mentio in
instrumento:& non præsumitur,vt l.quæcunque. in fin. ff. de
publ.aut de eo fit mentio. & tunc possibile est illam solemni
tatem interuenisse tunc,cum instrumentũ conficitur.aut quę
ritur inter easdem personas.& præsumitur,vt l.optimam. C.
de contrahẽ.stip. si partes poterant illi expresse renunciare,
non aliàs.aut inter alias:& nõ præsumitur,ut in Auth. si quis
in aliquo documento.C.de eden. ¶ Aut quæris de solemnita
te intrinseca materiali:& nõ p̃sumitur.vt Insti.de emp. & vẽ.
§.ptiũ.aut de solẽnitate formali: & quã verborũ significatio
necessariò cõprehendit.& præsumitur,vt d.l.sciendum.& In
sti.de inuti.stip.§.si ita scriptum.aut natura verborum prola
torum necessariò non comprehendit,sed est apta comprehẽ
dere.& tunc aut proferuntur à teste:& non præsumitur , vt l.
2.C.de vsur.aut proferuntur in instrumento : & non præsu-
muntur,vt no.Bar.in d.l.sciendũ.de quæstione vero gl. an si
in sententia fit mentio de litis contesta.& alijs,pars negat in-
tercessisse:an præsumatur,si de ipsis in actibus aliter non ap-
paret.dicit Inn.ꝙ aut sententia lata fuit partibus præsentib.
& non contradicentibus:& præsumũtur intercessisse omnia,
quæ narrantur in ea.aut partibus absentibus,quæ hoc negãt:
& non præsumuntur,nisi probentur.de hoc in Spe.de instru.
edi.§.restat.versi.in summa.& per Io.An.j.e.c.1.in cle. & s.
16 de renũci.c.in præsentia.& per Cy.in d.Auth.si quis in aliquo
documento.¶ † Quintò quæritur. vtrùm soli scripturæ tabel
lionis sine præsentia,& subscriptione testium credatur de a-
ctis.gl.3.tenet,ꝙ sic.licèt tutius sit testes adhiberi.ad hoc fa-
cit.C.de dona.l.donatione.pro hoc facit,quia creditur scrip-
turæ in depositione testium,quem examinat in secreto.tenet
tamen Hosti.cum gl.ꝙ tutius sit adhiberi testes.dicit Io.An.
ꝙ communiter in litis contesta.& interlocutorijs subscribun
tur testes in alijs,nõ apud aliquos.etiam(dicit ipse)seruatur,
ꝙ in diffinitiua scribuntur,cum illa sit terminus actis . & ita
vtitur hic Senis.de quo hic plenius in nouella.¶ Sextò, & vlti
mò quæritur.dictum est supra , ꝙ præsumitur pro sententia,
quando constat de ordine iudicij.pone ergo, ꝙ quis dicit sen
tentiam(à qua tamen non appellauit)iniustam. ad quod pro
bandum exhibet acta:in quibus dicitur per.N.& K.debitum
probatum.cum in rei veritate nihil probent.an si ad hoc fuit
admissus,sententia retractabitur?dicit Inn.ꝙ non.& imputet
sibi,qui non appellauit.Non ob.c.cum Bertoldus.j. de re iu-
di.vt ibi plenè.Item non ob.c.2.j.de pur.vulg. cui responde,
vt hic per Doc.quibus adde,quod no.in l.qui testã.ff.de ex-
cu.tu.& l.si is ad quem.de acqui.here.vbi per gl.& Bart.

ADDITIO.

a ¶ Delegationes.Vide Doc.& maximè Inno.in c.prudentiam.de offi. de-
leg.gl in l.acta.de re iudicata.Io.An.& Anto.de Bu.hic.

SVMMAE.

1 *Purgatio rei,quòd non deliquerit:non est recipienda,si probari potest reum deliquisse.*
2 *Papa ex suo officio debet prauam consuetudinem extirpare.*
3 *Consuetudo reprobata per superiorem non potest de cetero induci.*
4 *Probatio negatiuæ releuat probantem : si aduersarij intentio non est probata per affirmatiuam.*

1 AD nostram. † Si probari põt reũ deli
quisse:eius purgatio (ꝙ
non deliquerit)recipiẽda nõ est.h.d.Et ponit pra
2 uã consuetudinẽ,quã.2.prohibet obseruari.¶ † Primò no. ꝙ
Papa ex suo officio dẽt prauã consuetudinẽ extirpare. facit.
s.de consue.c.cum inter nos.& quod ibi no. ad vnum tñ ad-
3 uerte, † ꝙ quando superior reprobat consuetudinem,nõ po-
terit de cetero induci:quia vidẽtur nõ solũ dãnata p̃terita,sed
futura.adde quod no.j.de ele.c.statutis.in cle. ¶ Secũdò no.
4 † ꝙ probatio negatiuæ releuat probantẽ,si ex aduerso proba
ta nõ est intentio per affirmatiuã.& hoc est,qđ alibi dicit gl.
ꝙ plus creditur duob.affirmantib.q̃ mille negantib. qđ dic,
vt le.& no.in l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbi.Ratio est,
quia testis dẽt deponere de eo,qđ percipit sensu,vt l.q testã.
in fi.ff đ test.¶ Sed negatiua(ꝙ talis nõ deliquerit:nõ citatus
fuit.)non cadit in sensum eius.facit quod no.Inn.j.de test.c.
cum cãm.per confessionem autem bene posset negatiua pro
bari,vt in c.1.de confes.lib.6.

SVMMAE.

1 *Fines diœcesis probantur per libros antiquos:adminicula:testes : & famam .*
2 *Quæstio quando vertitur super confinibus,recurritur ad libros antiquos:& etiam ad scripta in lapidibus , vel columnis.*
3 *Plena probatio resultat ex varijs speciebus probationum.*
4 *Fama adminiculatur per se:non autem sufficit ad probationem.*
5 *Prouinciæ quòd fuerint diuisæ ante aduentum Christi , quomodo intelligatur.*

1 CVm causam † Fines diœcesis probã
tur per libros antiquos,
adminicula,testes,& famam.h.d. cõmunis diuisio.
2.ibi[mandamus.]&c.¶ Primò no.ꝙ super limitibus diœce
sis oritur quandoque cõtentio.& isti limites solent distingui
per flumina:per riuos aquarum:per castella:per villas (puta
castrũ,vel villa sit vnius diœcesis:citra verò alterius.) quãdo
que diuiduntur per mõtes,vel cacumina montiũ.facit.s.c.ex
2 literis.& de præscrip.c.quia iudicante.¶ Secũdò no. † ꝙ cũ ẽ
qõ de confinib.recurritur ad libros antiquos,& ẽt ad scripta
in lapidibus,vel columnis,sm̃ gl.34.q.2.c.sane. quod verbũ
no.& ipsum intelligit Ioan. An.non sic simpliciter:sed hoc ar
bitrabitur bonus iudex.posset.n.esse,quòd iam sunt centum
anni,quibus sacerdos scripsit in lapide,ꝙ tota prouincia erat
sua.nec de facili crederetur sibi sine aliis adminiculis,vt C.e.
l.instrumenta.ubi uerò uita alicuius sancti concordat cũ scri
ptura lapidum,vel cum priuilegijs ecclesiæ:erit plena proba
3 tio,vt dicit Hò.se uidisse de facto.¶ Tertiò not. † ꝙ ex varijs
speciebus probationum resultat plena probatio.& hoc est,
quod dici solet. Et quæ non prosunt singula,multa iuuant.&
plures species probationum imperfectæ faciunt vnam per-
4 fectam.quod dic,vt l.1.C.qui nu.tu. ¶ Quartò no. † ꝙ fama
adminiculatur.per se autem non sufficit.quod dic,vt no.in l.
3.§.eiusdẽ.ff.de testi.& j.ti.1.c.veniens.il 1.vbi uide.¶ Quæ
rit Inn.qualiter intelligatur hæc Dec. vtrùm qñ nullus est in
possessione:vel qñ alter se possidere contẽdit. dicit,quòd v-
troq; mõ potest intelligi.primo mõ:qñ nullus est in possessio
ne,põt fieri diuisio de nouo,sm̃ antiquam famam, & admini
cula.16.q.3.c.inter memoratos.similiter põt peti diuisio , ꝙ
alter est in possessione:non aũt constat de diuisione , uel alio
eius legitimo titulo,q requiritur in reb.ecclesiasticis.j.de re
scrip.c.si dilecti.rectè igitur illo casu imploratur offim iudi-
cis ad diuisionẽ faciẽdã.ad quã adminicula suffragantur , vt
hic facit.j.de reli.do.c.1.¶ Sed cõtra hoc opp.& vr̃, ꝙ si ali-
ter possidet,nõ possit agi ad diuisionẽ.contra qa iudiciũ cõi
diui-

diuidūdo datur inter composs.vt patet.ff.cōi diui.per totū.il le aūt,qui non possidet,dēt agere uia ordinaria,& rē vēdica re.nec pōt intētare cōi diuidūdo iudiciū, si negatur dñs, uel possessor,vt l.fundi.& l.fundū.ff.de excep.Et præsertim quia præsumendū est,ꝙ ille,qui possidet,bene possideat: nisi pro betur cōtrariū,vt l.fi.C.de rei vē.So.dicit Inn. ꝙ opi. est vera,vbi noscitur ueritas:nec sciri pōt.& ubi nō est presumptio contra possidentē,ut C.e.l.siue possidetis.& 100.di.c. cōtra morē.¶ Sed hic cōstabat,qa nō erāt epatus diuisi: sed de nouo redierāt ad cultū Christi.Vel cōstabat,quòd vterq; eorū occupauerat de terra:& extēderat limites suos,quantum poterat: & ad hoc extēdere conabatur. vñ cōstabat,ꝙ talis possessio nō debebat ꝓdesse,tanq̄ de re,quā sciebat ad se nō spectare:& ut C.vñ vi.l.cū quærebat.& l.vis eius.C.e.ti.¶ Secundò cōtra istud op.& vr̄,quòd ista icertitudo locū hr̄e nō pos
5 set†cum ante aduentum Christi fuerint diuisę prouincię.& secundùm illā diuisionē Apostoli statuerunt episcopos: primates:& archiepos.80.di.c.1.& 90.di.c.1.So.dicit gl.ꝙ nō oīa diuiserunt.vel licèt diuiserunt,postea variati sunt limites, & confusi. quia prouinciæ illæ ab infidelibus occupatæ: nec est memoria de prædicta diuisione. ¶ Sed tunc tertiò opponitur.& videtur,ꝙ debeant occupanti concedi.quia quod in nullius bonis est,occupanti cōceditur, vt Inst.de re.diui.§. feræ.¶ Sol.ibi loquitur de rebus hostiū:nō de illis,q̄ nr̄a erant, & ab hostibus occupata.dn̄t enim, si recuperantur, restitui veteri possessori,vt l.postliminiū.ff.de capti.¶ Sed dices,postquam de veteri possessore nō constat:videtur, ꝙ debeant cōcedi occupāti.& hoc iustius est:quā ꝙ remaneant penes hostes.¶ So.dic,contrariū locū habet in rebus priuatis, nō in spūalibus (vt sunt iura episcopalia:quæ à nemine occupāda sunt,nisi auct.xpi:vel eius vicarij , vt patet in eo,quod le. & no.de cle.pe.c.1.& de offi.archi.c.cum satis.)¶ Ex his ergo patet,ꝙ in duobus vicinis epatibus nouiter ad cultū xpi redactis,non potest vnus preoccupare,quo minus alter possit diuisionem petere.

SVMMAE.

1 *Matronæ,per quas puellæ virginitas probatur,possunt reprobari.*
2 *Mulier non est restituenda viro,si dicat se virginem.*
3 *Testes in contrarium admittuntur contra deponentes super peritia artis.*
4 *Probationes admittuntur super contingentibus causam.*
5 *Testes in cā matrimoniali recipiuntur, ēt publicatis attestationibus.*
6 *Virginitas dicitur priuilegiata,quia replet paradisum.*

1 CAusam matrimonij †Possunt reprobari matronæ,per quas virginitas puellæ probatur.h.d.cōis diuisio:secunda ibi [mandamus.] ¶ Primò
2 no.† ꝙ mulier non est restituenda viro,si dicit se virginē.qa ṗt timeri de corruptione.& iste est casus,in quo restitutio de negat.alij no.s̄.vt lite nō cōtest.c.1.& c.literas. de rest.spol.
3 ¶ Secundò no.† ꝙ contra deponētes super peritia suæ artis sunt testes in contrarium admittendi. quia sæpe manus fallitur,& oculus obstetricum. de quarum cura,vel balneo fiendo ꝑ vnguenta,& medicamenta,tractat hic Inn.de quo ple
4 nè post eum.¶ Tertiò no.†ꝙ super contingentibus causam sunt probationes admittendę:ergo non impertinentes.de of
5 fi.dele.c.cum contingat.¶ Quartò no.†ꝙ in causa matrimoniali,etiam publicatis attestationibus, sunt testes recipiendi secundū gl.vel aliter,secundùm Gof. hic loquitur in casu, in quo publicatio non nocet nouæ productioni testium . quod est,quādo illud,super quo deponitur, subiicitur visui:in quo casu percunctatio,& subornatio(ne aliquid addatur, vel minuatur.nō potest habere locum. & idē in inspectione instrumentorum,& cōfinium.C.fi.reg.l.si irruptione.§.ad officiū. & hoc dictum singulariter no.& pridie habui de facto, cum esset quæstio super distantia loci.& testes non probauissent. dicebām,non obstante publicatione,iterum testes posse pro
6 duci.quia res subiicitur visui,vt dixi. ¶ Vltimò no. † ꝙ virginitas dicitur priuilegiata:quia replet paradisum, sicut nuptiæ replēt terram.32.q.1.c.nuptiæ.& in aliis iuribus alleg. in glo.&c.

SVMMAE.

1 *Acta facta in vno iudicio faciunt fidem in alio.*
2 *Acta,quando perduntur, debet à capite reiterari, & recipi testes vtriusque partis.*
3 *Instantia litis non expirat cursu triennij.*

CVm bonæ memoriæ. Acta corā primis iudicibus habita faciunt fidem corā secūdis.h.d. ponit duplicis cōmissionis formam bimēbrem. se
1 cunda.ibi[alioqui.] ¶ Primò no.† ꝙ acta facta in vno iudicio faciunt fidem in alio.de hoc plenè in l. is apud quem. C. de edendo.¶ Secundò no.ꝙ acta debent penes iudicē manere.Sed in c.quoniā cōtra falsam.s̄.eo. dicitur,ꝙpenes scri
2 ptorem.¶ Tertiò no. † ꝙ quandoque acta perdunt: & tunc debent à capite reiterari:& recipi testes vtriusq; partis : nisi forsan præsumatur contra alteram partē,apud quam depositæ esset attestationes.quod dic vt ĵ.tit.1.c. constitutis.secū
3 dū Ho.¶ Quartò hic colligitur,sm̄ eū,† ꝙ instantia litis non expirat cursu triennii.Ista enim quęstio fuerat inchoata tempore Cęlestini,& per Inn.cōmissa.cui postea Honorius(q vltra triennium vixit. & modò erat coram Gregorio)successit.pro hoc c.cum tempore.de arbi.&¶ Quartò no. ꝙ Papa committit examinationem causę:vt instructa remittatur ad eum de qua instructa vide per Inno.de app.c.intimasti.& in Spe.in ti.de remissionibus.

De testibus,& attestationib.

DICTVM est.s̄.de probationibus in genere. sequitur videre de ipsarum speciebus in titulis se.Et pręmittit probationis speciem, quæ fit per testes.quia validior est,cum fiat per viuam vocem,vt in Auth.de instrumentorum cautela.§.si verò aliquam.coll. 6. habetur de materia.4.q.3.& 2.q. 4. 3.q. 5.& q.9.9.q.2.35.q. 6.per totum.11.q.3.c.quisquis.Repetitur in 6.& cle.& conueniūt multa iura posita in hoc volumine.¶ Quærit Io.An. quare dicit.de testibus,in plurali.& non de teste,in singulari.¶ Item quare dicit.de testibus,& attestationibus.cum in C.ff.& in Auth.nō ponat̄ nisi rub. de testi.respo. vt ibi ꝑ eū.

SVMMAE.

1 *Testes non sunt pretio conducendi : tamen debent habere expensas.*
2 *Testes debent esse idonei, & fideles.*
3 *Infideles non sunt idonei testes, etiam in exceptis criminibus.*
4 *Conditio, & humilitas testis inspicitur tempore, quo ad testimoniū recipitur*
5 *Testis,quòd debeat deponere ieiunus,quomodo intelligatur.*

PLacuit sancto Non summatur,nec diuiditur ꝓpter eius breuitatem.& tria dicit. secūdum ibi [& vt.] tertiū
1 ibi [ac nullus.] ¶ Primò no.† ꝙ testes non sunt pretio conducēdi.expen.tamen habere debent:quia nō dicitur pretiū, siue lucrum,quod sumitur in expen.de quibus dic,vt.ĵ.de rescrip. c. statutum.li. 6.& 4. q. 3. Item in criminali.non ergo prohibentur expen.sed pretium: quod nō potest recipi etiā pro bono testimonio ferendo,vt l.1.ff. de fal. facit quod no. in l.3.ff.de condi.ob.tur.causam.& s̄.ti.1.c.licèt causā. ¶ Se
2 cundò no.† quòd testes debent esse idonei,& fideles.idoneitas

tas qualiter consyderetur, no. ĵ. c. proximo. in glo. super verbo vilissimi.

Conditio, sexus, ætas, discretio, fama.
Et fortuna, fides, in testibus ista requiras.

3 ¶ Et à cõtrario sensu huius c. colligitur, † ꝙ infideles nõ sunt idonei testes, etiam in exceptis criminibus, secũdũ Io. An. 2. q. 7. c. pagani. quod dic, vt ĵ. eo c. 1. in cle. ¶ Tertiò colligi-
4 tur hic, dum dicit [idonei, & fideles assumantur] &c. † ꝙ conditio, & humilitas testis inspicitur tempore, quo ad testi. recipitur. Quid autẽ sit, si testis post iuramẽtum efficitur infamis: vel excommunicatus. vel talis erat tempore celebrati contractus: non autem sic est. vt no. ff. de testa. l. ad testamentum. §. ad conditionem. & in reg. factum legitimè. in mercu-
5 rialibus. & in c. præterea. de testi. cog. &c. ¶ Quartò no. † ꝙ testis debet deponere ieiunus. quod intellige, vt in glo. vel intellige etiam hoc de iure in locis, vbi post potũ homines ex nimia potatione sunt ebrij. ¶ Quis autem dicatur ieiunus. dic, vt de conse. di. 5. c. sacramenta. in prima glo.

S V M M AE.

1 *Receptio testium facta contra non citatum est nulla.*
2 *Nomen Domini semper præponendum est.*
3 *Absens per contumaciam æquiparatur præsenti.*
4 *Leges seruandæ sunt in causis, quæ mouentur contra clericos.*
5 *Procuratores duo simul dati sunt cum clausula: quòd non sit melior conditio occupantis: quorum alter litem contestatus est, alter produxit testes, qui deposuerunt: an valeant depositiones.*

1 IN nomine Domini. † Nulla est receptio testium facta contra non citatum. h. d. & primò ponit dictum. quod secundò probat lege. tertiò concludit. secũda. ibi
2 [ne postea.] 3. ibi. [ecce.] ¶ Primò no. † premittẽdũ nomẽ Domini. de quo in Spe. in ti. de instr. edi. in prin. & 1. ad Corin. 3. c. ¶ Secundò no. tex. ibi [quia se absente] &c. quia ponit formam citationis: vt veniant audire testes. per quẽ text. dicunt quidam, ꝙ cum testis examinatur, aduersarius debet esse præsens examinationi. ¶ In contrarium se habet generalis cõsuetudo, vt no. gl. in l. si quãdo. C. de test. & in Spe. e. ti. §. nũc tractandum. in prin. & Auth. de test. §. quia verò. &
3 ff. de pu. iud. l. custodias. per Bar. ¶ Tertiò no. † ꝙ absens pro contumacia æquiparatur præsenti. quod declara, vt no. Inn.
4 ŝ. de dila. c. preterea. ¶ Quartò no. † ꝙ in causis, quæ mouẽtur contra clericos, sunt leges seruandæ: & non valet, qđ fit contra leges, vt l. non dubium. C. de legi. & ĵ. de oper. no. nũcia. c. 1. ¶ Quærit hic Io. An. dicitur hic, ꝙ epus, contra quẽ testes sunt recipiendi, est monendus. quid ergo si litigat per procuratorem, & episcopus citatur ad vidẽdũ iurare testes: an valeat exceptio, si nõ comparet. Dominus Lambertinus de Rampo. disputauit istam quæst. vt hic refert Ioan. An. arguens ad vtranque partem. & tamen cõcludit, ꝙ debuerit citari procurator. & non dominus in his, quæ pertinẽt ad litis ordinationem, & causæ processum. Sed in his, quæ respiciũt litis decisionem, valet citatio facta de domino. quod est notandum. ¶ Et circa hanc quæstionem adde quod no. Barto.
5 plenius in l. furioso. ff. de re iudi. ¶ † Secundò quæritur de duobus procuratoribus in solidũ simul datis cum clausula: ꝙ non sit melior conditio occupantis. quorum alter litẽ contestatus est: alter produxit testes, qui deposuerunt. an valeãt attestationes. similiter arguit, & distinguendo respondet: ꝙ aut dominus vult valere productionem, & reus non valere: tunc si reus præsens fuit, & nõ contradixit: valet receptio, vt l. filiusfamil. §. veterani. ff. de procura. secus si erat absens, vt l. 1. & 2. ff. de exercito. &c. ¶ Si autem econtra reus vult valere, & dominus non vult: exauditur reus, quia fauorabilior, propter dictam clausulã. &c. ¶ Tertiò quæritur. dicitur hic, ꝙ debet moneri. sed vtrùm sufficiat citatio, vel monitio ad domum: vt veniat ad videndũ iurare testes. dic vt nó. Io. An. in reg. præsumitur. in mercurialibus.

S V M M AE.

1 *Iudex, cui crimina denunciantur, debet cũcta diligenter perscrutari.*
2 *Mulieres, quòd contra clericos admittantur in causa criminali, quomodo intelligatur.*
3 *Socij criminis quòd in causa criminis admittantur contra sociũ, quomodo intelligatur.*
4 *Examinatio testium non committitur in causa criminali*

a QVoniam. Mulier a testificatur cõtra clericum, cum de crimine ciuiliter agitur. h. d. ponit thema, & iudicẽ instruit. ibi
1 [necesse est.] ¶ Primò no. quòd iudex, cui crimina denunciantur, debet cuncta diligentius perscrutari. 30. q. vlt. c. iudicante. vnde etiam post publicatas attestationes potest testes producere iudex tã ad offensam: quàm ad defensam. vt not. Bar. in sua disputatione, quæ incipit. Iudex maleficiorum. &
2 Inno. ĵ. e. c. cum clamor. ¶ Secundò not. † ꝙ mulieres cõtra clericos in testes admittuntur in causa criminali. quod intellige verum, cum agitur ciuiliter, vel criminaliter per modũ exceptionis, denunciationis, vel inquisitionis, secundùm gl. & no. 15. q. 4. in summa. & ĵ. de ver. sig. c. forus. & in Spe. eo.
3 tit. §. 1. ver. Item ꝙ est mulier. & se. ¶ Tertiò no. tex. [cũ quibus dicitur pegisse.] &c. quòd socii criminis ad testimoniũ admittuntur contra socium. quod intellige, vt dicit glo. ŝ. de confessis. c. 1. de sociis autẽ contractuũ an vnus pro alio admittatur: vel vẽditor in cã emptionis. vel illi, quorũ interest, no. hic Inn. & per Io. An. ĵ. c. insuper. vbi dicam. & de illa materia vide plenè. 79. di. c. si quis Papa. & quod no. ĵ. eod. c. veniens. il. 1. super gl. 2. ¶ Vltimò no. quòd Papa non committit hic examinationem testium: sed vult, vt ad eum mittatur.
4 dum dicit [huic festinès adducere.] & hoc ideo † quia in cã criminali nõ cõmittitur examinatio testiũ, vt in Auth. apud eloquentissimum. C. de fide instru.

ADDITIO.

a ¶ Mulier. An autem possit esse testis in testamento. vide Io. de Turre cremata in c. hermaphroditus. 4. q. 3.

S V M M AE.

1 *Denuncians per dictum suum, & alterius probat se premonuisse.*
2 *Test is synodalis in re denunciata admittitur tanquam talis.*
3 *Monitio vt pœniteat: vel denunciatio facta ecclesiæ pertinet ad quãlibet partium.*

1 IN omni negotio. † Is, qui denũciat, per dictum suum, & alterius probat se præmonuisse. h. d. & primò ponit dictum. secundò ibi illud patenter probat duabus auctoritatibus. secunda ibi. [Itẽ alibi.] ¶ Primò no. secundùm omnes. ꝙ iste tex. intelligitur in cã denunciationis. & qđ dicit text. de re sibi no. expone, idest de notificatione à se facta. vel po-
2 test intelligi de teste synodali, † qui etiã in re denunciata admittitur tanquã talis. Idem in alio denunciãte. nisi per denũciationẽ sequitur depositio, secũdùm Vin. facit. 1. q. 3. c. pcipuè. & de testi. co. c. præterea. de hac autẽ denũciatione euãgelica, plenè no. ŝ. de iud. c. nouit. vbi tractat qs admittatur: & qui in ea sunt testes idonei. vtrũ infames, & alij criminosi.
3 de quo in glo. pe. cui adde qđ dicit Ho. videlicet † quòd monitio, vt pœniteat: vel denũciatio ecclesiæ faciẽda ad quãlibet partiũ. coerctio spectat ad habẽtẽ iurisdictionẽ. nec coercebit nisi platus. 2. q. 5. c. plerũq;. & de si mo. c. sicut tuis. in Ho.

S V M M AE.

1 *Cõsanguineis plus creditur, q̃ extraneis, cũ est q̃stio de cõsãguinitate.*
2 *Testes qualiter debeant iurare, cũ agitur ad separationẽ matrimonij.*
3 *Testis quibus exceptionibus repellatur.*

Quoties

QVoties aliqui. Dicit, quales esse, & qualiter iurare dēant qui super consanguinitate deponunt. cōis diuisio. se
1 cunda ibi[probatio.]¶Primò no. ex ordine literæ. † q̄ cum de consanguinitate cōtēditur: plus creditur consanguineis, q̄
2 extraneis. quia præsumuntur magis scire facta consanguineorum, vt l. de tutela. C de in inte. resti. mino. ¶Secundò no. qualiter debent testes iurare, cum agitur ad separationem
3 matrimonij. quia deponunt de auditu à maioribus, & credulitate. hodie aliter prouidetur, vt. j. e. c. licèt. ¶Tertiò no. † quibus exceptionibus repellitur testis. quia repellitur, propter priuatum odium: secus si propter publicum. quia habet eum odio, vt peccatorem. 86. di. c. odio. ¶ Similiter dic de amicitia. quia repellit testem, si est carnalis, quæ corruptionē inducit. charitatiua enim non impedit testes, secundùm Ho. de hoc in Spe. eo. ti. in prin.

SVMMAE.

1 *Prælatus potest esse testis in causa ecclesiæ suæ.*
2 *Administrator an possit testificari de eo, quod suo tempore fecit.*
3 *Procurator ecclesiæ, an possit in causa ecclesiæ esse testis.*
4 *Oeconomus si agit pro ecclesia: an episcopus poterit esse testis.*
5 *Clerici singuli quare admittantur ad testimonium in causa ecclesiæ.*
6 *Legatarius an possit esse testis in causa testamenti.*
7 *Venditor an sit testis idoneus in causa mota contra emptorem.*
8 *Donator an possit esse testis, si de re donata moueatur quæstio donatario.*
9 *Aduocatus an possit esse testis in eadem causa, in qua fuit aduocatus.*

INsuper statuimus. Prælati, & clerici, qui causam ecclesiæ non procurant: testificari pn̄t in ea. h. d. ponit dictum: quod postea determinat. ibi[dummodo.]¶Primò no. q̄ Papa alloquitur rectorē, & Capitulum, vt patet in subscri-
1 ptione. † prælatus ergo potest esse testis in causa ecclesiæ suæ. & hoc no. hic Pe. & Ab. & Gui. in Spe. in ti. de test. §. 1. ver. sed
2 nunquid rector. & ibi in ver. se. † notatur de administratore, an testificetur de eo, quod suo tempore fecit. de quo ibi ple-
3 nè in additionibus Io. An. ¶Secundò no. † q̄ ille, qui est procurator ecclesiæ, non potest in dicta causa esse testis. Si autē vnus de Capitulo est procurator in vna causa, poterit esse testis in alia. ¶ Item istud est verum, si recepit officium procurationis: aliàs posset, vt. j. eo. c. dilecti. Item si recepit, & postea re integra renunciauit: vel etiam re non integra, si nō est processum ad litis contest. vt. ff. de procura. l. ante litem. & l. seq. & hoc facit; quia non reperitur prohibitum, quòd talis
4 repellatur: ergo admittitur. ¶ Quærit Io. An. vtrùm † si œconomus agat pro ecclesia: episcopus poterit esse testis. Hosti. q̄ sic. sicut p̄t abbas, & q̄libet prælatus, vt hic. & quod no. de censi. c. procuratione. Si autem agat vicedominus, dicit Inno. episcopum repellendum à testimonio. Hostiē. contra. de quo
5 hic in nouella. ¶Secundò quæro de ratione † quare singuli clerici ad testimonium admittuntur in causa ecclesiæ. dic, q̄ ideo: quia quod est vniuersitatis, non est singulorum. 12. q. 2. c. qui manumittitur. quod credo indistinctè, vbi vtilitas in vniuersitate non affert vtilitatem in singulis: secus vbi afferret vtilitatem in singulis: vt si fructus possessionum ecclesiæ diuidunt inter se. tunc si de dicta possessione mouetur quæstio ecclesiæ, possum esse testis. dubito, quia negari non potest, q̄ eorum non vertatur vtilitas, si possessio remanebit ecclesiæ. Et sic, cum per quandam consequētiam negotium tangat ipsos: non videntur idonei. sicut dicimus in legatario, venditore, & in socio, & in alijs, de quibus. j. dicam. pro hoc facit qđ no. ff. quod cuiusque vniuersi. no. l. sicut. vbi de nemore communi, in quo singuli sua animalia pascūt. de quo no. Io. An. j. e. c. cū nuntius. ¶Teritò q̄ro † an legatarius possit esse testis in
6 cā testa. de hac q̄ōne dic in Spe. de instru. edi. §. postremò. ver. quid de legatario. Io. An. tenet hic, q̄ q̄n ī oēm euētū ē habiturus legatū (puta q̄a est repetitū à veniētib. abintestato.) p̄nt tūc testificari: aliàs si in alterius casus euētū nō dn̄t in illo casu ad cōfirmationē test. nō hēbitur sibi plena fides, ar. ad hoc in Auth. de test. §. si verò. vbi ille, q̄ in cōsequētiā ex suo testimonio cōsequitur lucrū, non censetur testis idoneus. facit qđ
7 no. ff. eo. l. nullus. & l. qui testō. ff. de test. vbi de hoc. ¶Quartò quæritur † vtrū vēditor erit idoneus testis in cā mota contra emptorē: vel ecōuerso. no. C. e. l. oīb. & Spe. e. ti. §. j. ver. quid de venditione. vbi videas. & e. ti. §. j. ver. sed nunquid. vbi quæritur. an socius in cā socij sit idoneus testis. de quo in l. di-
8 ctantibus. C. de test. per Cy. ¶ Quintò quæro † quid de donatore. an si de re donata moueatur q̄ō donatario, possit esse testis: & in casu, quo teneretur de euictione. quod est quandoq; vt l. auus. C. de euic. certum est, q̄ non est idoneus testis. In casu verò, quo de euictione non tenetur: an testis esse poterit. videtur, q̄ non. quia optat valere quod agit. qua ratione repellitur pro xeneta, vt in Auth. e. ti. §. pen. hac ratione dicunt ēt quidā, q̄ cedēs non pōt esse testis pro cessionario. quod dic,
9 vt no. in Spe. de procura. in fi. ¶ † Quid de eo, qui fuit aduocatus, vel iudex in eadem causa. dic vt in c. Romana. eo. ti. lib. 6. & c. 2. s̄. de arbi. ¶ Vltra alios quæritur. volebā fideiubere p̄ Titio recipiente mille à Martino mutuo. Martinus voluit, q̄ me principaliter in instrumento obligarē. & sic feci. modò cum Martinus me conuenit. dico, q̄ fui in veritate fideiussor. & q̄ prius dēt Titius conueniri. ad qđ probandū produco ipsum Titium in testem: an sit idoneus? dicit Dy. q̄ sic, vt refert Cy. in d. l. dictantibus. C. de test. facit quod no. Bar. in l. deferre. §. idem decernunt. ff. de iure fis. vbi quærit, an mādatarius possit esse testis pro mandante in causa, in qua asserit aliqđ fecisse de mandato illius &c.

SVMMAE.

1 *Probatio exceptionis oppositæ contra testes potest differri post publicationem.*
2 *Titulus beneficij an præsumatur ex possessione longissimi temporis.*
3 *Laicus non admittitur ad impetrandum literas contra clericum iniustè beneficium detinentem.*
4 *Filius sacerdotis, etiam legitimus, & naturalis, non potest obtinere ecclesiam, quam pater habuit.*
5 *Publicus fornicator debet ab ecclesia remoueri.*
6 *Exceptio contra personas testium est obtinenda, dum producuntur.*
7 *Procurator admittitur, cum de crimine ciuiliter agitur.*
8 *Sententia ad hoc vt post appellationem retractetur, quid in ea oportet esse.*
9 *Possessio, qua quis fuit spoliatus post appellationē, si peruenit ad tertium: contra ipsum tertium potest intentari possessorium.*
10 *Confirmatio Papæ non corroborat actum à principio nullum.*
11 *Iudex delegatus potest restituere possessionem spoliato: et ipsum post restitutionem defendere.*
12 *Exceptio contra testes debet statim recipi, antequam deponant.*
13 *Iudex ex quibus causis debet arbitrari: an sit recipienda, vel differenda probatio.*
14 *Exceptio proposita cum clausula, quòd se offert probaturum: licèt habeatur pro probata quò ad iustificationem appellationis: non tamen quò ad consequendum illius effectum.*

EX parte. Secūdùm Io. An. ista Dec. est, & reputatur fortis. & h. d. s̄m Ab. Exceptio cōtra testes est post publicationē dictorū testiū proponēda. hęc summatio falsa est. nā licèt p̄batio possit differri ī istud tp̄s: nō tn̄ p̄positio exceptionū cōtra p̄sonas no. j.
1 e. c. p̄ntiū. Io. An. sic sūmat. † Probatio excepōnis oppositę cōtra testes differri p̄t post publicationē. qđ latius declarat sup gl. hm̄oi exceptiōe. Et diuidit ī duas p̄tes. In p̄ria ponit q̄relā p̄sbyteri. In s̄cda dat iudices. ibi[mādamus.] In prima facit q̄nq;. priò iustificat cām p̄ricipalē. s̄cda ibi[miles.] ponit formā rescripti cōtra se īpetratā. Tertia. ibi[tādē.] narrat

processum ex eo executū.quarta eandē sententiā latā.quinta.ibi[quam nunc.]quid euenit post sniam.secunda ēt subdiuiditur.primò instruit iudicem in ꝓcessu,si narrata sunt vera.scđa ibi [si nō sunt vera.] tertia submittit de monēdis testibus clausulā consuetā.ibi [testes.] ¶ Primò no.ex verbo canonicè.cōiuncto ver.30.an.ꝙ spoliatus petēs restitutionē allegat titulū.qđ tū non vr̄ necesse.de quo.ĩ.de reg.iur.c.1.
2 li.6.& de restitu.spolia.c.conquerēte. ¶† Vtrū aūt ex possessione tā longissimi tpis titulus beneficij præsumatur. dic, vt no.Inno.ĩ.de eo,qui fur.ord.suf.c.innotuit.facit c.ordinarij.
3 de offi.ordi.li.6.¶ Scđo colligitur sup ver.[tacito.] ꝙ † laicus non admittitur ad impetrandū literas cōtra clericū,iniustè beneficiū detinētē.quod intellige,vt in gl. 1.& sup ea Io.
4 An.¶ Tertiò no.† ꝙ filius sacerdotis ēt legitimus,& naturalis ecclesiā,quā pr̄ habuit,obtinere non pōt,vt s̄.de fil. pres
5 by.c. præsentiū.¶ Quartò no. † ꝙ publicus fornicator debet ab ecclesia remoueri.& laicus vr̄,ꝙ possit clericū accusa
6 re de isto crimine.de quo in gl.¶ Quintò not. † ꝙ exceptio cōtra personas testiū est obijcienda,dū producuntur.vtrū verò antequam deponant:vel postquā deposuerint, sit ꝓbāda. gl.tractat,& plenius Io.An.de quo in Specu.de testi.§.1. versi.sed qđ si dr̄.& in Auth. e.ti.§.si verò dicat. ¶Sextò no.ibi
7 [p interpositā personā]† ꝙ cum de crimine ciuiliter agitur, admittitur ꝓcurator.de quo.s̄.de ꝓcura.c.tuæ. vel hic erat datus procurator ad certū articulū. puta ad videndū iurare testes:vel publicationē.remittit ad no.in c.veniens.ĩ. de accu.& l.penulti.§.ad crimē.de publi.iudi.per Docto.¶ Septi-
8 mò no.in ver.mādamus.†ꝙ ad hoc vt sententia lata post appellationē retractetur:expedit, ꝙ ꝓbetur veritas causæ grauaminis,propter quā extitit appellatū,cōtra.c.interposita.ĩ. de app.de quo.ĩ.dicā.¶ Octauò no. super ver. detinet oc-
9 cupatam.† ꝙ si possessio,qua quis fuit spoliatus, post appellationē peruenit ad tertiū, ēt contra ipsum pōt possessorium intentari.licèt ergo interdictum vnde vi.nō intētetur nisi cōtra spoliantem,vt s̄.de resti.spo.c.cū ad sedē.tamen,cum iudex indebitè spoliauit,datur cōtra omnē,ad quē ꝓuenit possessio,interdictū restitutorium,probando solūmodo appellationem precessisse ipsam spoliationē.In hoc ergo fauorabilior est appellatio præcedens:q̄ interdictum. quod dic , vt
10 no.Inn.ĩ.de app.c.bonæ.¶ Nonò no.† ꝙ confirmatio Papę nō corroborat actū à pricipio īualidū.de quo ĩ.de cōfir.vti. vel īuti. per totū.& c. qa diuersitatē.de cōcef.præbē.& loquitur ille tex.de cōfirmatione certi actus,vt sniæ. confirmatio aūt gñalis(vt beneficiorū quæ possides.)certū est,ꝙ nō refertur ad beneficia minus canōicè detēta,vt in c.si gratiosæ. de rescrip.li.6.& l.legata inutiliter.de le.1.¶ Decimò no.in ver. si verò.ꝙ non probata exceptione,siue causa,pp quā fuit appellatum, Papa committit,vt iudices super dicta causa grauaminis deputati , cognoscāt de causa principali . Et contra hoc fortiter instatur,ꝙ debuerit causa remitti ad priores iudices,vt in c.vt debitus.cū si.de app.dic vt hic no.Io.An.qui exponit istū tex.varijs modis. ¶ Vndecimò , ꝙ iste presby. allegat ti.& se spoliatum à iudice iniustè. & Papa mandat ipsum restitui,spoliatione probata.& sic non requiritur probatio tit.sed spoliationis.qđ est regulare , cū sit spoliatio à priuato,vt in c.itē cū quis.s̄.de resti.spo.Si aūt à iudice,est text. hic.& s̄.de resti.spo.c.cōquerente.& C.vñ vi. l.meminerint.
11 ¶ Duodecimò not.super ver.ipsumq;.†ꝙ iudex delegatus pōt restituere possessionē spoliato, & ipsum post restitutionē defendere.de quo in gl.¶Venio ad oppo. iste miles erat laicus: ergo non poterat accusare rectorem ecclesię de criminibus,vt ĩ.c.de cetero.& s̄,de transac.c.ex literis. & 2. q. 7.c.1.& 2.¶ So.fornicatio erat notoria.& iō quilibet est idoneus ad accusandum.32.di.c.verū.sed nō facit.quia ille.§.dicit,ꝙ debet iurare.non dicit,ꝙ possit accusare. vnde secundò soluit glo. ꝙ ista exceptio non fuit opposita : ergo tenet iudicium.de hoc per Ioan.An.de accus.c. super his. facit qđ

no.s̄.de rescrip.c.sciscitatus.¶ Vltimò soluit glo.ꝙ erat patronus,vel parochianus:vnde si non ad accusandum, saltem ad denunciandum admittitur.Et idem Hosti.de quo.ĩ.de accu.c.qualiter.in fi.1.gl.Ex his conclude, ꝙ laicus non potest clericū accusare.an aūt ciuiliter de crimine possit agere cōtra eum,ar.est hic,vt ĩ.c.tam literis.vbi admittūtur omnes, cum de irregularitate agitur.quia non est criminalis. Soluūt Docto.ꝙ non admittatur ēt ciuiliter , si agatur ad amotionē à beneficio . Si aūt de furto , vel alio delicto ciuiliter ageret laicus de crimine ad proprium interesse: non videtur dubiū, quin possit.facit quod no.s̄.de iudi.c.at si clerici.¶ Secundò oppo.iste miles agebat de crimine contra presbyterum . & agebat per interpositam personam.sed nō videtur, ꝙ possit
2 per procuratorem agitari causa criminalis 2 5.q.3.c. in criminali.Sol.hic agebatur de crimine ciuiliter:secus si criminaliter.de quo plenè.ĩ.de accu.c.veniens.& l.penulti.§. ad crimen.de pu.iu.facit.s̄.de procura.c.tuæ.& de hoc in glo. quæ incipit.scilicet per procuratorem.¶ Tertiò opponitur.dicitur hic,ꝙ iste presby.appellauit,ex eo,ꝙ iudex receperat cōtra eū testes:quos dicebat latrones , & raptores manifestos. sed videtur,quòd talis appellatio fuerit iniusta.quia talem exceptionē sufficit à principio opponere.& post publicationē de ipsius viribus disputare.C.e.Auth. si testis.Cum ergo fuerit appella.in iusta:videtur, ꝙ Papa debuerit remittere causam ad priores iudices,vt in c.vt debitus.ĩ.de app. So. dicit
12 glo.† regulariter exceptio contra testes debet statim recipi: sed antequam deponant,non expedit probari.quia post apturam reprobari poterunt.¶Fallit in casu.§.si verò.in Auth. de testi.vbi antequam deponat,probatur exceptio.Et idem secundùm Io.An.in exceptione excommu.pp periculū communionis.ĩ.de sē.ex.c.decernimus.li.6.& in Spe.de test.§.j. versi.sed quid si dicitur.& duobus seq. Et adde quod not. ĩ. c.cum causam.in prima glo.vbi ponit glo.duos casus,in quibus probatio exceptionis contra testem à principio recipitur.de hoc etiam.2.q.1.c.in primis.in gl.sed nō videtur. Io. & Vin.in dicto c.cum causam.tenent, ꝙ semper admittatur à principio probatio exceptionis:nisi in casibus, vbi iura disponunt ipsam reseruandā.¶ Et idē videtur tenere Hosti. & qđ dr̄,ꝙ reseruari debet in tempus disputationis post publicationē.intelligit de publicatione ipsius probationis reprobatoriæ.prius enim debet publicari,quā disputetur.ĩ. eo. c. cum cām. alioqui colligitur ex dictis Inno.hic.quòd si illud quod obijcitur,est publicum.& probationes offerantur , debet statim recipi:aliàs si requirit tempus strictum, reseruabitur probatio post publicationē, vt in Auth.si dicatur.C.e.& in corpore vñ sumit coll. 7.ĩ.alleg.vr̄ tenere,ꝙ sit differēda: nec mora afferret periculū.quia testes,p quos pōt reprobabare,fortè sunt infirmi:ituri vltra mare:vel ad bellū.Io.An. tenet,ꝙ exceptio legitima cōtra testes opposita sit à prin.sp recipiēda,vt ĩ.e.c.pñtiū.debet em̄ citari pars, vt veniat ad videndū iurare testes.vt s̄.eo.c.in nomine Domini. Sed si tunc dicta exceptio nō debet recipi:dicta citatio esset frustra.probationes aūt super ipsa exceptione opposita recipere,vel differre,iudicis arbitrio relinquitur.ĩ.e.c.cum causā.sm̄ Io.An.
13 † Ex quib autem causis iudex debet arbitrari,sit recipiēda, vel differenda probatio.hic vide in nouella.vbi in dubio(nisi subsit æquitas,vel circunstantiæ) videtur probatio differēda.¶Quartò opponitur.dicitur in ver.mādamus.ꝙ prius debet constare,ꝙ fuerit ex iusta causa appellatū.& postea irritari sentētia lata post appellationē.Sed cōtra.quia innouata post appellationē ante oīa reuocantur, vt in c.veniens. de iureiurā. So.glo.quę incipit.& contra.soluit cōtrarium,& bene,sm̄ Io.An.qui remittit ad no.in c.non solū,de app.li. 6.& quod no.Inno.ĩ.de excep.c.dilectus. ¶ Quintò oppo.& videtur,ꝙ post sniam non sit quærendū de idoneitate testium, vt ĩ.de excep.c.denique.¶ Solu.gl.quę incipit.ad hoc.dicit, ꝙ hic loquitur, cū ante sniam excepit:sed nou fuit admissus.

secus

secus si non excepit, vt in contrario.¶Sextò opponitur.dici
tur hic,q iste dicit se probaturum.&,quia non fuit admissus,
appellauit.& tamen Papa mandat inquiri de veritate excep
tionis oppositæ.Sed contra de c.interposita.j.de appell. vbi
eo ipso probatur grauamen, q quis se obtulit probaturum,
& non fuit admissus.& probato tãtummodo, q se obtulerit,
sunt reuocanda innouata post appellationem. hic autem di-
citur,q reuocatur sententia lata post appellationem: ita de-
mum,si obiecta vera esse constiterit.quare malè.¶Sol.dicit
gl.contrarium loquitur de exceptionib. dilatorijs:quas si qs
se obtulit probaturum,& nõ admittitur,est grauatus.& ideò
appellatio iusta.secus in exceptionib.peremptorijs: quas nõ
sufficit se offerre paratum probare ad iustificationem appel
lationis interpositæ à reiectione ipsarũ:nisi ẽt probetur veri-
tas earũdẽ.& ita loquitur istud c.sm gl.Ratio est sm quosdã,
quia iniquũ esset dicere,q eoipso, q iudex reijcit exceptiõ-
nẽ peremptoriam:habeatur pro probata.nam facile esset iu-
dici fauere excipienti,repellendo exceptionem, vt habeatur
14 pro pbata. sed istud nihil est, sm Io.An.†quia licèt exceptio
propòsita cũ clausula[q se offert probaturum]habeaturpro
probata quò ad iustificationẽ appellationis: non tamen quò
ad consequendum illius effectum.imò quoad necesse erit illã
probari.& ita in dilatoria,sm Io.An.Pe.tamen,Ab.& Gul. di
cunt illam exceptionẽ ex probatione oblationis,& repulsam
haberi pro probata:per quam non fit præiudicium intentio
ni principalis actoris.secus si per eam fiat præiudicium per-
petuum,vel temporale.facit quod no.Io.An.de offi.del. c.cũ
causa.concor.Io.Mo.de ap.c.non solùm.li.6.& Arch.e. c.Ro
mana.¶Secundo modo soluit gl.& dicit, q cõtrarium loqui
tur,quando snia non est lata.quia tunc sufficit, q se obtulerit
paratum.secus si sententia post ẽ lata.quia tunc debet proba
ri etiam veritas causæ allegatæ.¶Istã so.reprobat Io.An.pri
mò quia iura de reuocatione loquentia loquuntur generali-
ter.quidquid post appellationem,&c.sup.de rescrip.c.Rodul
phus.& c.significante.de iudi.c. exhibita. cum si. ¶Secundò
quia ratio,quare attentata reuocantur, est suspensio iurisdi-
ctionis iudicis, à quo fuit appellatum. Si ergo ista ratio vitiat
processum.ergo sententiam diffinitiuam.¶Tertiò arguit per
locum à maiori.maior.n.est effectus sententiæ excommuni-
cationis:q̃ alterius diffinitionis.quia penetrabilior statim tra
hit secum suum effectum. quod non est in alijs sententijs. j.
de app.c.pastoralis. & tamen sententia excommunicationis
lata post appellationem interpositam à grauamine irritatur,
sicut alia attentata.de offi.dele.c.olim.il primo. & c.cũ con-
tingat.de arbi.c.innotuit.& de app.c.dilecti. Soluit ergo Ioa.
An.dictum ar.multis modis,sm diuersos Docto.dicit Phi. in
contrarium malè fecit iudex non recipere probationes: quæ
offerebantur.sed hic non malè fecit,si statim nõ recepit.quia
poterat differre post publicationẽ,vt dixi.s.in tertia opp.Io.
An.dicit,q hic appellauit propter exceptiones admissas con
tra personas testium:non autem appellauit ex eo quia obtu
lit se probaturũ.& non fuit admissus.si ergo reiecta exceptio
ne,& oblata probatione fuisset hic appellatum,irritaretur sẽ
tentia,non probata aliter veritate exceptionis,sm eũ. ¶ Sol.
autem aliorum sunt diuinationes: nec precedens multum est
efficax.Sed illa so.Phi.videtur multum bona.¶ Septimò op.
in ver.si verò.in quo dicitur,q si res aliter se habeat,debeant
audire causam,& finire.Sed contra imò videtur, q si aliter se
habeat, quàm narrauerit idem presbyter in appellatione
sua,debeat remitti ad priores iudices,vt.j.de app. c.vt debi-
tus.Solu.dicit glos. q Papa fecit huic presbytero gratiam,q
non remisit.Io.An.dicit,q iste versi. reddit istud capitulum
difficile.& exponit istud uer. si uerò res aliter. octo modis.
secundùm gl.& duobus alijs sm Inn.qui exponit aliter.i. quã
appareret sententiatum.& non sunt mali testes recepti. Et si
dicas.ergo debuit mandare sententiam latam confirmari, &
non aliter examinari.dicit ipse.certè licèt non possit illam sẽ
tentiam reprobare(quia testes non erant tales:vt appellauo
rat)tamen potest ipsam sentẽtiam ex alijs causis impugna-
re.& hoc no.vt si post appellationem ab interlocutoria fera-
tur diffinitiua per iudicem à quo:poterit appellans illam dif
finitiuam impugnare ex aliis causis, quàm in dicta appella-
tione deductis.& q iudex appellationis ab ĩterlocutoria co
gnoscit de sententia diffinitiua lata per iudicem à quo post
appellationem ab interlocutoria minus iusta.quod no. alias
exceptiones hic vide in nouella. &c.

ADDITIO.

a ¶Causa criminalis.qui & quot iudices requirantur in causis cunctorum clericorum,no.Io.de Tur.cre.in c.absque.15.q.7.

SVMMAE.

1 *Iudex debet mittere ad testes,qui ad eum venire non possunt.*
2 *Testes regulariter debent venire coram iudice ad deponendum.fallit in casibus ibi no.*
3 *Iudex potest alteri committere examinationẽ testium in causa ciuili.*
4 *Paupertas non repellit quem á testimonio.*
5 *Expensas quis debeat ministrare illi,quem iudex mittit ad testem.*

1 SI qui testium. †Iudex mittere debet
ad testes, qui ad eum
commodè venire non pñt. h.d.non diuiditur. ¶ Pri-
2 mò no.†q regulariter testes debent venire coram iudice ad
deponendum.fallit in personis hic expressis. & in alijs nomi
natis in glo.Vin.autem de his ponit versus tales.

Si fuerit testis pauper:vetulusq; remotus.
Debilis:egregius:aut qui producit egenus.
Vt testentur ibi debebit mittere iudex.

quos vide in Spe.eo.tit.§.qualiter.ver.potest.& his adde ca-
sum.C.de testi.l.penult.s.de eis,qui,cum per. 20. dies stetis-
sent coram iudice,recesserunt.qui non debent compelli redi
re.de hoc.4.q.3.ver.Item is qui.& in c.2.de iudi.li.6.¶Secũ
3 dò no.†q iudex põt committere alteri examinationem te-
stium.quod est verum in causa ciuili:secus in criminali, vt in
Auth.apud eloquẽtissimum.C.de fide instru. & j.de fideius.
c.constitutus.& quod no.in l.hac consultissima.C.de testa.&
j.de offi.dele.c.1.in Cle.¶Tertiò no.q istæ personæ, de qui
bus.s.non coguntur venire ad iudicium.& no.glo.de nobili,
qui verecundatur venire ad iudicem propter paupertatẽ;qa
fortè malè indutus:vel non potest uenire ita honorificè,sicut
decet.habenda est.n.ratio dignitatis,& verecũdiæ.vt l.filius.
4 ff.de condit.insti.¶Et collige, q paupertas non repellit quẽ
à testimonio.quia plerique non tam ex patrimonio, quã ex
fide idonei æstimantur,vt.ff.de ver.obli.l.si stipulatus. vel pò
test intelligi de paupertate partis producentis. quæ non po-
test testi, quem producit de longinquo, administrare ex-
pensas. ad quod tenetur. 4. q. 3.c.venturum.debet.n.isto ca
5 su iudex mittere ad ipsum testem.†sed tunc remanet dubiũ,
quis ministrabit expensas illi,quem iudex mittit ad testem?
dic,q ordinarius de suo:qui tenetur pauperibus expẽsas ex-
hibere.in Auth.de man.prin.§.si tibi.

ADDITIO.

a ¶Periuri.An autem omnis periurus repellatur à testimonio ferendo: & an sit ipso iu-e infamis.vide pulchrè Io de Tur.cre.in c.quicunque.6. q.1. & an periurium sit mortale peccatum,eundem.22.q.2.c.habemus.Et an sit grauius,quàm homicidium.22.q.2.in c.prædicandum.vbi latè Io. de Tur.cre.

SVMMAE.

1 *Testes corrupti,& periuri nõ debent admitti ad testimoniũ:& n.5.*
2 *Testes tenentur de testimonio, si ex falso testimonio aliquod malum sequatur.*
3 *Pœna reiteratur ex reiteratione adulterij.*
4 *Sententia retractatur,probata corruptela testium: quamuis falsitas non sit probata.*

1 SIcut nobis. †Corrupti,& periuri, a ad te-
2 stimonium non debent mit-
ti.h.d.communis diffinitio. secunda ibi[super quo]vbi
ponitur responsio,distinguẽs sm mẽbrũ.ibi[si verò.]¶ Pri-

mò no.quòd ſoli dicto teſtium dicentium ſe corruptos non
creditur ad ſententiã irritandam: niſi de corruptione p alios
2 doceatur.¶ †Secundò not. quòd ſi ex falſo teſtimonio ali-
quod malum ſequitur: puta adulterium,vt hic erat.vel mors
(quia reus damnatur per falſos teſtes.) certè illi teſtes tene
buntur de homicidio,ſicut de adulterio in caſu noſtri c. fa-
3 cit.ff.de falſis.l.1.¶ Tertiò no.tex.ibi [vno pluribus ve.] † ꝙ
ex reiteratiõe adulterij reiteratur pœna. de qua in l.vulgari.
ff.de furtis.& l.nunquam plura.ff.de priua. delic. ¶ Quartò
4 no.† quòd probata corruptela(etiam non probata falſitate)
retractatur ſentẽtia. quod eſt verum in cauſa matrimoniali,
vt hic.In alijs autem caſibus, in quibus ſententia tranſit in
rem iudicatam:debet probari corruptio, & falſitas ad reſciſ
ſionem ſententiæ:quę tranſiuit in rem iudicatam. ſecus ſi p
appellationem ſuſpenditur ipſius effectus. ¶ Item in cauſa
matrimoniali ſufficit probare tantummodo corruptionem,
& reintegrationem matrimonij. cum neuter ad ſecunda vo-
ta tranſiuit,debet probari corruptio, & falſitas, vt in primo
5 reſponſo,ſecundum Io. An.¶ Quintò no.† ꝙ periuri à teſti
monio repelluntur. 22.q.5.c.ſi quis conuictus. & c. paruuli.
¶ Vltimò no.quòd ſtatur priori dicto teſtis,& non ſecundo
contrario priori.& hoc verum, quando primum eſt in iudi-
cio,neutro dicto creditur.vt l.qui falſa,vel vana.ff.de teſti.Si
autem primum extra iudicium,ſecundum in iudicio.dic per
Bar.in l.eos.ff.de fal.

S V M M AE.

1 *Socius criminis,& muneris non teſtificatur, etiam in crimine ſimo-
niæ.& nu,4.*
2 *Annua præſtatio habetur loco beneficij.*
3 *Promittens ante creationem, vel electionem de ſe factam remittere
debitum eccleſiæ,committit ſimoniam.*
4 *Teſtis vnus non ſufficit ad condemnationem alicuius.*
5 *Fama cum vno teſte an ſufficiat ad condemnationem in criminibus.*

1 VEniens ad nos, † Socius cri-
minis,& mu-
neris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ
h.d.& prima pars ponit petitionem presbyteri. ſecunda illã
exaudit.& rationem reddit ibi [ad nos.] ¶ Primò no. dum
2 dicitur [pro beneficio dari.] † ꝙ annua prĕſtatio habetur
loco beneficii.nam annuus redditus inter immobilia compu
tatur,vt in cle exiui de paradiſo.ver.cunque annui. de verb.
3 ſig.¶ Secundò no.† ꝙ qui ante creationem, ſeu electionem
de ſe factam promittit remittere debitum eccleſię,ſimoniã
committit.quia remittere eſt dare,vt in iuribus alle.in.1.gl.
4 & 1.q.2.c.ordinationes.& c.ſunt nulli. ¶ Tertiò no.† ꝙ ſo-
cius criminis,& muneris non admittitur in teſtem, etiam in
exceptis criminibus,vt in crimine ſimoniæ, de quo in gloſ.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ vnus teſtis non ſufficit ad condemnatio-
nem alicuius.probatio itaque vnius teſtis minus idonei cum
altero idoneo non ſufficit ad condemnationem. dictũ enim
teſtis minus idonei non facit ſemiplenam probationem, vt
6 in l.maritus.ff.de quęſt.† fama autem cum vno teſte an ſuf-
ficiat in criminibus:glo.tenet,quòd non.idem not.4.q.3.c.
item ſepe.& extra de apoſta.c.1.& quod not. in Spe.tertia
parte de notorio crimine.§.vt autem.aliàs incipit fama.ver.
quid ſi agenti.facit quod not.Ioan.And.infra eod. c. præte-
rea.ſuper vltima.gloſ.vt infra de accu.c.qualiter,il 2.in glo.
argu.fama.

S V M M AE.

1 *Atteſtationes habitæ in primo iudicio faciunt fidem in ſecundo.*
2 *Acta prioris iudicis an pereant:ſi iterum agatur coram alio.*
3 *Atteſtationes factæ ſuper matrimonio faciunt fidem ſuper legitima-
tione filiorum.*
4 *Atteſtationes ſuper fundo factæ pro venditore,an proſint emptori.*
5 *Acta cauſæ,quæ dicantur.& quæ acta iudicij.*

1 CAuſam quæ Atteſtationes habitæ
in primo iudicio, fidẽ
faciunt in ſecundo.hoc dicit.¶ Primò not. quòd
inſtantia iudicis transfertur de vno iudice in alium. & tunc
quid iuris ſit de actione prioris iudicis,hic habetur.& ĩtelli-
ge iſtam translationem fieri multis modis. quia quandoque
de vno iudice in alium ſucceſſorem eius in officio. quando-
que de iudice à quo in iudicem appellationis. quandoque
de vno in alium alterius tribunalis.quod proſequere,vt not.
in l.is apud quem.C.de eden.Quandoque transfertur de iu
dice in arbitratorem,ſiue arbitrum.vel econuerſo de arbitra
tore,ſiue arbitro in iudicem. & dic vt j. eod.c.pręſentata. &
C.de teſti.l.fi.quandoque transfertur de procuratore in do-
minum:vel econtra. quandoque de vno procuratore in aliũ.
quandoque de vno eodem in eundem(variata tñ conditione
perſonę.)& in omnibus iſtis actibus, quid iuris ſit de actib.
dic vt l.Iulianus.vbi plenè.ff.qui ſatiſda.cog.& in l.in cauſæ,
§.ſi ex parte.ff.de procura.l.ſi ante receptum.ff.iudi ſolui.
Quandoque transfertur de domino in ſucceſſorem eius,tit.
vniuerſali,vel ſingulari.& tunc an tranſeat inſtantia, & effe-
ctus actorum.dic,vt l.ſi eum hominem.ff.de fideiuſ.¶ Oppo
2 nitur.dicitur hic,† ꝙ non pereunt acta prioris iudicis, ſi ite-
rum agatur coram alio.ſed produci debent coram eo. Sed
contra. videtur enim,quòd perempta inſtantia, omnia acta
pereant,vt l.properandum §.fi.C.de iudi.timore huius con-
trarij ex dictis Innoc.notabiliter ſic diſtingue.nam aut quę-
ris,vtrùm expirent acta primi iudicis:aut quæris, vtrùm ex-
pirent acta cauſæ. primo caſu aut illa acta concernunt rem
ipſam,quæ deducta eſt in iudi.vt eſt citatio, quę producit ef
fectum interruptionis,præſcriptionis,& litis conteſt. quæ p
ducit vitium litigioſi.& iſti effectus,qui iam ſunt conſumma
ti,& rem ipſam reſpiciunt, non expirant; licèt inſtantia pe-
reat,vt.C.de præſcrip.30.ann. l. cum notiſsimi. 1. reſponſo.
& §.vt lite penden.c.eccleſia.aut illa acta iudicij non concer
nunt rem,& expirant:& tunc debent à capite inchoari: vt ci
tatio:oblatio libelli:ſatiſdatio:litis conteſtatio: iuramentum
calumniæ:& ſi.Secundo caſu principali ſi loquimur de actio
ne cauſæ.& tunc aut in ſecundo iudicio agitur ad idem: aut
ad aliud. Si ad idem, & ad eandem cauſam,& inter eaſdem
perſonas:& valet in alio iudicio,ut hic.& j.eo.c.Albericus.
& C. de libera.cauſa.l. iubemus. aut agitur ad aliud: & tunc
aut habet dependentiam à principali iudicio (ut quæſtio fi-
3 liationis à matrimonio.) † & tunc atteſtationes factæ ſuper
matrimonio faciunt fidem ſuper legitimatione filiorum. vt
in c.Albericus.¶ Alij in hoc dicũt, ꝙ valent quò ad præſum
ptionem,non quò ad plenam probationem. aut illud, quod
deducitur in ſecundo iudicio,non habet depẽdentiam à prio
ri:& atteſtationes in primo non facient fidem in ſecundo.
Nam & habitę atteſtationes ſuper vno iure agendi non pro
ſunt,ſi alio modo agatur ad eandem rem.vt j.eod.c.veniens.
& prędicta procedunt,cum agitur inter eaſdem perſonas,vt
in vtroque iudicio.Si autem inter diuerſas:tunc an acta facta
inter aliquas,proſint,vel noceant tertiæ perſonæ.Tradut In
no.& Doct.pulchram regulam:vt illis perſonis, quibus pro-
deſt,& nocet ſententia inter alios lata: proſint, & noceant
acta:quę autem ſint illæ perſonę,legitur,& no.j.de re iud.c.
quamuis.ſm Inn.& l.ſæpe.ff.de re iudi.¶ Et ex hoc ſeqtur,ꝙ
ſi ille,à quo vẽdicat fundus,pbauit p teſtes,ꝙ ſuus erat:poſt
modũ vendidit illum Petro.in hoc caſu dicẽdũ eſt,ꝙ ille atte
ſtationes emptori pderũt:ſicut ei prodeſſet ſnia,ſi fuiſſet la-
ta p vẽditore,vt.ff.de exce.rei iud.l.ſi a re.§.1.& §.Iulianus.
Iſtorũ aũt iueſtigatio quò ad caſum,in quo pit inſtantia, nõ
eſt vtilis de iure canonico. quo iure nunq inſtantia perit. §.
de iudi.

de iudi.c.venerabilis.quò ad alios ergo casus, quos collige ex notatis. s.in prin.c.poterit esse vtilis ista inuestigatio, & doctrina. Item etiam si pereat instantia propter ineptam pro positam actionem, vt s. de iudi.c.examinata. quo casu an pereant acta facta in dicta instantia, dicit Host. ꝙ potest respōderi, vt s. est notatū ¶ Et idem Io.An.& Io. de Ligna. qđ est valde notandum, si verum est. & de prædicta materia plenè vide in d.l.is apud quem. C.de eden.per dñm Bal.& l. cum lite mortua.ff.iudi.solui.vbi plenè per Bar. Et est, quia dixi.s.
5 † ꝙ quędam sunt acta iudicii: quædam acta causæ. Ideo quæ dicantur acta causæ: quæ iudicii, no.hic Inn. & clarius Ioan. An.in cle.sæpe.post prin.de ver.signi.super ver. defensiones.

S V M M AE.

1 *Clerici in causis ecclesiæ suæ in testimonium admittuntur.*
2 *Clericus, qui testificatur in causa ecclesiæ: an dicatur ferre testimoniū in causa propria. & sic repellendus.*
3 *Quæstio criminalis, aut ciuilis si mouetur contra aliquem de vniuersitate: an poterit illos de sua vniuersitate in testes producere.*
4 *Clericus an possit inuitus cogi testificari contra ecclesiam suam.*

1 CVm nuncius. † Clerici in causis ecclesiæ suæ in testimonium admittuntur. h.d. ¶ Opponitur. & videtur,
2 † ꝙ clericus, qui testificatur in causa ecclesiæ, dicatur ferre testimonium in causa propria. & per consequens repellendus. 4.q.3.§.nullus.& C.eo.ti.l.omnibus. ¶ So.dicit gl.non dr̄ clericus testificari in causa propria, si testificatur pro ecclesia sua.quia quod est vniuersitatis, non est singulorum. 12.q.2.c. qui manumittitur. damnum enim, siue lucrum ad eum non pertinet. ergo non est cā sua, vt l.j.§.biduum.ff. quando app. sit. circa hoc Io.An. ita distinguit. aut quæritur de his, quæ in Capitulo aguntur. & tunc singulares de Capitulo testificari possunt, vt j.eo.c.veniens.& de repu.l.cōsensu. aliàs posset de facere probatio. bene facit. j.ti j.c.si. aut loquimur de his, quę aguntur extra Capitulum. & subdistingue. aut loquimur de actu per quem singulariter cuilibet de Capitulo obuenit vtilitas. & non admittitur. quia in re propria. & c. vt in prælalle.l. omnibus.& §.nullus. bene facit. j.de se n.ex.c. si sententia. in fi.lib.6. aut ex illo actu, de quo litigatur, vtilitas in singulari non obuenit: sed in cōmuni, siue vniuerso: & admittetur, vt in isto c.qui manumittitur. Et per hoc soluitur quæstio de vniuersitate terrarum, vel villarum: quæ litigant de pascuis, & nemoribus, quibus singulorum bestiæ pascuntur. & singuli ligna scindūt. nam testimonium hominum illius villæ, vel vniuersitatis, non erit idoneum isto casu. vt patet per præmissa. & de hoc verbo etiam Cy.C.e.l.parentes. quęrit Io.An.
3 † si ē quęstio criminalis, vel ciuilis cum aliquo de vniuersitate (qa forte aliquem accusauit.) an poterit illos de sua vniuersitate in testes producere. dicit ꝙ sic, si accusauit prælatum, siue superiorem dictæ vniuersitatis: quia vtriq; pari affectione cōiungitur, vt l.non solum.§.si puellæ.ff.de ritu.nup. Si autem accusauit extraneum: tunc non poterunt illi de vniuersitate testificari, nisi in defectum, secūdum Host. qđ est verum, qñ vniuersitas est ita parua: ꝙ cadit in commodum habitantiū, & domesticorū. de quo in Spe.de testi.§.j.ver. sed nūquid in causa.& per Host.eo.tit.§.2.ver.& cum causa. qđ singulariter no.
4 ¶ Secundò quæro. † si aduersarius petat clericū in testem contra ecclesiam: an cogi debeat testificari inuitus. glo. arg.pro,& contra.& concludit, ꝙ cogi possit. remittit ad no. j.eodem.c.veniens. in vltima glo.& hoc vltimum approbat Inn.in defectu aliorum testium. Similis est quæstio de aduocato, & procuratore, vel alio domestico aduersarii mei. contra me enim testificari non potest: sed si ego peto ipsum in testem: an debeat inuitus testificari. dic, vt no.in l.fi.ff.eo.

S V M M AE.

1 *Crimen probatum repellit testem, etiam de illo crimine non condemnatum.*
2 *Testes criminosi à testimonio repelluntur in ciuili, & in criminali.*
3 *Testis ad hoc vt repellatur à testimonio, quid requiratur.*
4 *Iudex an possit inquirere ex officio, & repellere criminosum.*
5 *Iudex an possit interrogare partem, si testis, quem produxit, est criminosus: vel non.*

1 SVper eo. † Crimen probatum repellit testē, et de illo crimine non condemnatū. h.d. communis diuisio. secunda ibi [respondemus.]
2 ¶ Primò no. † ꝙ testes criminosi à testimonio repelluntur in
a ciuili, & criminali. Et aduerte, quia tex. dicit [admitti non debet.] quasi prius sit cognoscendum de illa exceptione, q̄ ad testimonium admittantur. de quo dixi. s.c.ex parte. ¶ Secun
3 dò no. † ꝙ ad repulsionē à testimōio requirit, ꝙ pars excipiat.
4 Si autem pars non excipit contra testem: † an iudex possit inquirere, & ex officio repellere criminosum. Io. ꝙ sic. 2.q.7.c. quærendum. ¶ Idem Inno. j. eod.c. intimauit. & 2.q.7. cap. alicui.& ibi Archi. contra. Nec ob.c.constitutis. de appel. qa loquitur in electo, in quo iudicis officium multum potest. s. de elec.c.cum nobis olim. aliud, cum agitur ad interesse priuati. & hanc opi. tenet Io.de Ligna. quia secundùm eum, super his, quæ spectant ad partem, iudex non potest supplere de facto, vt l.4.§.hoc autem iudicium. de dam. infec. ¶ Ego credo opi. Io.& Inn. veriorem. quia in his, quæ deducta sunt in iudicium, iudicis officium multum potest. vnde potest requirere de falsitate instrumēti coram eo producti, vt dixi. s. de postu.c.bo.& maximè hoc credo verum. quia quāta fides sit habenda testibus, relinquitur iudicis arbitrio, vt l. testium fides. ff eo. ¶ Quòd ergo super eius idoneitate non possit inquirere: nō videtur tutum dicere, nec verum. ¶ Quærit etiā Do.
5 Io.de Lig. † an iudex possit interrogare partem, si testis, quē produxit, est criminosus, vel non. Goff. tenet, ꝙ sic. quia hoc includitur sub iuramento calumniæ: ne vtatur mala prohibitione. Dō. Io. An. dicit, ꝙ hoc non probatur in iure, & arguit oppositū. ¶ Vltimò gl. opponit de §.ita.c. Iulius.4.q.3. vbi requiritur, ad hoc vt repellantur, ꝙ sint de crimine condemnati. Sol. aliud, secundùm canones. aliud secundùm leges. & ita soluit glo.

ADDITIO.

a ¶ Testes criminosi. an autem is, qui fuit criminosus post baptismum acceptum, & paractam pœnitentiam, sit admittendus ad testimonium, vel ad accusationem, vide Io. de Tur.cre.in c.qui crimē.6.q.j. & an semel approbatus ex aliqua causa possit reprobari. vide eundem in c.si quis testibus.4.q.3.

S V M M AE.

1 *Laici repelluntur à testimonio, & accusatione clericorum. nisi suam, vel suorum prosequantur iniuriam. nu.2.*
2 *Clericus retinet iura suitatis, & agnationis.*
3 *Idoneus quis potest esse ad accusandum: qui non ad testificandum.*

DE cetero. Laicus in criminali non testificatur cōtra clericum: accusat tamen ipsum pro sua, & suorum iniuria. h.d. primo ponit regulam, à qua secundò excipit, ibi [nisi.] tertiò ex
1 ceptionem limitat. ibi [& tunc.] ¶ Primò no. regulam, † ꝙ laici à testimonio, & accusatione clericorum repellūtur. de quo
2 plenè. 2.q.7.in summa. ¶ Secundò no. † ꝙ cum laicus suam, vel suorum iniuriam prosequitur, admittitur ad accusationem clericorum. qui autem illo casu dicantur sui, no. Cyn. in l.penul.C.ad Turpil.& in Spec.de accu.§.2.in prin. ¶ Tertiò
3 ex hoc etiam no. † ꝙ licèt quis sit clericus: non perdit beneficium accusandi de iniuriis suis illatis. & sic clericus retineat iura (vt sic dixerim) suitatis, & agnationis. licèt sit in sortem Domini assumptus. hoc tamē notabile non colligitur hic: qa non loquitur de suitate clerici: sed accusantis, vel testificantis contra eum. ¶ Quartò no. † ꝙ quandoq; quis est idoneus
4 ad

ad accusandum, non ad testificandum. regulariter verò qui prohibetur ab vno, prohibetur à reliquo. 2.q.3. in summa.

S V M M AE.

1 *Productiones testium possunt fieri tres in causa. quarta non, nisi seruata quadam solemnitate.*
2 *Testes non debent recipi vltra tertiam productionem in causis ecclesiasticis, & ciuilibus,*
3 *Productio testium quando impediatur.*
4 *Productio vna, vel plures quomodo intelligantur.*

1 IN causis. Breue est. habens duo dicta. secundum, ibi [& super hoc †] dicit tres productiones testium possunt fieri in causa. quarta
2 non, nisi seruata quadam solemnitate. h.d. ¶ Primò no. † quòd in causis ecclesiasticis, & ciuilibus vltra tertiam productionē, non debent testes recipi. & appellat causas ecclesiasticas, quæ aguntur in foro ecclesiastico. & ciuiles, quæ in foro ciuili. vel
3 expone aliter, vt in nouella. ¶ Secundò no. † quòd in certo casu præcluditur via productioni testium. quod intellige super articulis iam productis. Super nouis verò posset etiam post lapsum tertiæ dilationis. quia etiam tunc post publicationē, vt infra eo. c. fraternitatis. ¶ Tertiò no. de ista solemnitate legali adhibēda in quarta productione. Si autem concessa fuerit sine hac solemnitate: an teneat productio, & testium receptio. quidam quòd non supra eo. c. 2. in fine. alij contra, quòd valeat, nisi fuerit appellatum. j. eo. c. significauerunt. Alij dicunt, quòd licèt contradicatur, & appelletur, iudex cum solemnitate ista potest concedere quartam, & quintam productionem: nisi sit conclusum, & renunciatum testibus: & ipsorum dicta alteri parti sint edita. nec aliter debet dicta solēnitas seruari. Inno. tamen dicit tutius esse, quòd semper detur cū dicta solemnitate. Ille tamen §. quia verò. in Auth. e. non videtur ponderare, nisi editionem factam alteri parti. vt tūc sit locus dictæ solemnitati illius. §. non exclusioni, vel renunciationi. ad vnum tamen dicit Inno. aduertendum, quòd iudex debet ita istas dilationes abbreuiare: quòd terminum instantiæ non excedant. facit quod not. supra de offi. deleg. c. cum
4 causis. ¶ Querit glo. † qualiter intelligatur vna productio, vel plures. dicit glo. quòd vna productio intelligitur vna dilatio: infra quam si quolibet die dilationis produceret vnum testē, omnes illæ productiones factæ infra vnam dilationem haberentur pro vna productione. & hoc est verum, quando omnes testes à principio nominauit. Alij aliter dicunt, vt in glo. & in nouella, secundùm opi. gl. practicatur. & vide de hoc 3. q.3. c. spatium.

S V M M AE.

1 *Dicta testium, quæ videntur esse contraria, concordanda sunt, si fieri potest.*
2 *Appellatio si præcedit excommunicationem, excommunicatio est ipso iure nulla.*
3 *Inquisitio si præcedat aliquid, vel sequatur, quid operetur.*
4 *Testes mei si probant aliquid certo tempore celebratum: & testes aduersarij probant idem (alio tamen tempore.) quid iuris.*
5 *Iudex quantum potest, debet testes ad concordiā deducere: ne notentur periurio.*

1 CVm tu fili. † Si fieri pōt, concordanda sunt dicta testium, quæ videntur esse contraria. h.d. In prima decisa factū narrat. in secunda diffinit. ibi [cū constet.] ¶ Præmitte ad euidentiam, quòd refert, præcedat appellatio excommunicationem, an sequatur. † nam si præcedit appellatio, excommunicatio subsecuta est ipso iure nulla: nec debet ipsam excommunicatus obseruare. Si autem præcesserit excommunicatio appellationem, dicta appellatio non suspendit effectum excommunicationis præcedentis, vt in c. cum contingat. s. de offi. dele. & de sen. excom. c. per tuas. & c. venerabilis. §. similiter. eo. tit. q. 6. propter istum ergo defectum istud c. determinat istud dubium. cum. s. quidam testes deponunt, quòd excommūicatio præcessit appellationem. Alii verò deponunt, quòd præcesserit appellatio. qd ergo iuris, determinat istud c. ¶ Primò no. quòd archiepiscopus, qui excōmunicauerat, interuenit in hac causa: & fortè ad defendendum sententiā suam: quæ dicebatur nulla. quia præcesserat ipsam appellatio. intererat ergo eius se opponere ad defendendum suā sententiam. de quo in d. c. venerabilis. in prin. & in c. in nostra. s.
3 de proc. per Inno. ¶ Secundò no. † quòd magna est vis quandoq; inquirere, præcedat aliquid, vel sequatur. & quando de prioritate, vel posterioritate contenditur, ille, qui prioritate nititur, debet ipsam limitatē probare: vt fecit iste, qui dicit sententiam nullam. quia pręcessit. facit quod no. in l. cū actū. ff. de nego. ges. & dixi in rub. de spon. duo. remittēdo ad Bar. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. oper. nunc. ¶ Tertiò
4 no. † quòd si testes mei probant aliquid certo tempore celebratum. & testes aduersarij probent idem alio tempore celebratum. Si factum est reiterabile, præsumitur iteratō factū. vnde si accusas, quia te vulnerauit de isto mense Martij. & tu dicis, quòd ad sui defensionem. & probas, quòd te aggressus fuit dicto mense. nec dicant testes tui, quòd tempore vulneris illati: cum factum sit reiterabile, potest intelligi de alia aggressura. & sic non est probata defensio, arg. huius. c. quod non facit: imò in contrarium, generali ratione huius. c. considerata, quæ ad benignitatem inclinat. & ob eam sic interpretatur: ita in casu nostro propter benignitatem interpretandum est, eo tempore, scilicet vulneris, aggressurā factā. vt sic sequatur absolutio. de quo dic per Bar. plenè in l. is qui reus.
5 ff. de pub. iudi. ¶ Quartò no. † quòd iudex (quantum potest) debet testes ad concordiam reducere, ne periurij reatu notentur. similia sunt in glo. & hanc rationem alibi pōderat Ia. Butri. & dicit, quòd debemus sustinere dictum testis, & reducere ad bonum intellectum: vt falsum euitemus. Ratio est, quia
b in criminalibus debent esse concludentes probationes. b nec sufficiunt illæ, quæ possunt se habere ad crimen, & nō crimē. vt l. vbi. C. de fal. nō autem tale dictum debemus sic interpretari, & intelligere: vt sic concludat. licèt foret possibile, quòd probaret secundùm alium intellectum: secundùm eū ita not. in l. sed si possessori. de iureiuran. quod tene menti, & probatur. s. de probat. c. in pręsentia. facit quod no. s. de offi. deleg. c. cum contingat. ¶ Opponitur, & videtur, quòd illa interpretatio Papæ non sit iuri consona. nam debuit potius interpretari, quòd iste fuit excommunicatus propter periculum animæ, de quo in glo. præterea sicut Papa interpretatur, quòd bis fuerit appellatum, scilicet ante sententiam, & post: ita potuerit interpretari, quòd fuerit bis sententiatum, scilicet ante sententiā, & post. cum igitur non constaret sibi magis de reiteratione appellationis: quam sententię, nō debuit fauere in dubio magis appellationi: quàm sniæ, per rationē prædictam. Sol. dicit Hosti. sic placuit parti. vel dic, quòd cōstitit bis appellatum. vel dic, quòd contra ius magis solèt partes reiterare appellationem: quàm iudex sententiam. Ideo ad id, quod frequētius accidit, est interpretatio dirigenda, vt l. nā ad ea. ff. de legi. & in reg. in obscuris. & de isto facto reiterabili vide tex. qui instruit iudicem quid agendum, in c. cum Ioan. de fide instru. & in rub. cum sint iura mercur. lib. 6. facit. c. penul. j. condi. appo. vbi interrogantur partes, an fuerit bis, vel semel appellatum, ad finem vt testes concludant.

ADDITIO

b ¶ Cōcludentes probationes. Vide Bal. in l. sed & si possessori. §. sed si rei. ff. de iureiuran.

S V M M AE.

1 *Capitula antiqua quæ dicantur. & quæ penitus extranea.*
2 *Testes etiam noui, & antiqui possunt produci in causa appellationis*

super nouis capitulis. & nu. 8.

3 *Renunciatio facta de testibus producendis non valet, quo minus possint testes produci super nouis articulis.*

4 *Renunciatio facta in causa principali, non extenditur ad causam appellationis.*

5 *Testes contra eandem personam possunt pluries produci in causa ciuili.*

6 *Testes quando deponunt, debent esse iurati.*

7 *Probari potest in causa appellationis non probatum in causa principali.*

9 *Quæstio prima, & secunda in quo differant.*

10 *Noua capitula quæ dicantur.*

11 *Vendicans rem, si dicat se emisse à Petro, & succumbat: an in causa appellationis poterit dicere, quòd emit à Martino.*

12 *Actio realis non restringitur ad certam causam.*

13 *Producens testes ad probandum præscriptionem: post publicationem an poterit probare per testes titulum.*

14 *Titulus includitur sub ver. præscriptione.*

15 *Testis si deponit super articulo depẽdenti non incluso: an post publicationem poterunt testes super illa conditione produci.*

16 *Credens fouere bonam causam, si timet, ne iudex iniustè pronunciet contra eum: quid debeat facere.*

17 *Regula, quòd post publicationem non liceat aliquos testes producere: quas exceptiones patiatur.*

18 *Testes an possint produci de consensu partium, publicatis attestationibus.*

FRaternitatis tuæ. In causa appellationis sup nouis capitulis tantùm testes noui, & veteres producuntur. h.d. & sunt duæ partes. in prima consultatio. in secunda responsio. ibi [diximus.] consultatio est bimembris. secunda ibi [vtrinq;] sed tamen simul respondet, & demum terminationem submittit ibi [receptis.] ¶ Ad euidentiam huius c. præmitte, † ꝙ quædam dicuntur capitula antiqua: vt illa, super quibus sunt producti, & publicati. Quædam sunt, q̃ sub veteribus includuntur. Quædam ex veteribus dependẽt: & oriuntur causaliter, & præcisè necessariò. Quædam sunt capitula penitus extranea, tamen ad causam facientia. Quædam sunt prorsus extranea, intantum, ꝙ causam non contingunt. & de hoc hic vide. & j. e. cle. testib. & l. per hanc. C. de temp. app. ¶ Primò no. † ꝙ noui testes, & etiam antiqui pñt produci in causa appellationis super nouis capitulis. ¶ Secũdò collige, ꝙ super veteribus hoc non licet. ¶ Tertiò no. † ꝙ non valet renunciatio facta de testibus producendis: quominus super nouis capitulis possint testes produci. ¶ Quartò no. † ꝙ renunciatio facta in causa principali, non extenditur ad causam appellationis. facit l. ita demũ. C. de procura. cum similibus. ¶ Quintò no. † ꝙ iidem testes contra eandem personam possunt pluries produci. qđ intellige in ciuili, non in criminali, vt in gl. & no. Bar. in l. post legatum. §. is verò. ff. de his, quæ vt indig. ¶ Sextò no. † ꝙ testes, cum deponũt, debẽt esse iurati. an autem præsumatur tetigisse, vide in Spe. de testi. §. sequitur. ver. & no. in addi. ¶ Vltimò collige. † ꝙ non ꝓbatum, vel allegatum in causa principali, potest deduci, & ꝓbari in causa appellationis. de quo in l. per hanc. C. de tempo. app. vbi per legistas explicatur materia huius. c. ¶ Opponit glo. de l. produci. ff. e. & 4. q. 3. §. idem in criminali. vbi testes producti semel non possunt iterum produci. so. vt in glo. & in Spe. eo. §. j. ver. item. & no. Io. And. j. de accu. c. memini mus. ¶ Secundò oppo. de dicta l. per hanc. & l. eos. §. j. & 2. C. de appel. Sol. dicit gl. magna, aliud secundùm leges: aliud secundùm canones. Sed ista solu. non videtur bona; quia etiam secundùm leges nõ licet post didicita, & testificata, testes iteratò ꝓducere, vt in Auth. e. §. quia verò. col. 7. vbi de hoc no. dicunt quidam, ꝙ illa Authen. loquitur in eadem causa, sed in causa appellationis bene est licitum. quam solu. glo. reprobat. Hug. dicit, ꝙ ista Decretalis loquitur, cũ appellatur ante sententiam: vt tunc non liceat, quasi sit eadem causa. Si aũt appellatur post sententiam: & tunc liceat, vt in legibus. hanc sol. reprobat Io. An. per hunc tex. qui dicit [super quæstione iudicata.] &c. refert hic Io. An. aliorũ opi. & remittit ad Spe. de test. §. vtiliter. ver. & breuiter. ¶ Canonistæ tenent cõiter,

8 † ꝙ in causa principali, & causa appellationis liceat testes inducere super nouis capitulis dependentibus ex veteribus. de fide instru. c. cum Ioannes. & super diuersis, dummodo causam tangant. j. e. c. cum literis. Super veteribus autem non. & sic nulla erit differentia inter causam principalem, & causam appellationis: licèt leges videantur facere differentiã, vt hic

9 per Io. An. latius. ¶ † Venio ad quæstiones, & primò quæro. in quo differat prima quæstio, & secunda. Io. And. ponit tres opi. prima placet sibi. s. ꝙ in prima consultatione quærebat de testibus non productis in principali, an produci possint in causa appellationis. nec distinguebat, quærens, capitula essent noua, an antiqua. In secunda quærebat de iam productis in principali: an iterum produci possint in causa appellationis: vt aliquid noui proponant. & ad vtrũq; simul respon

10 det, vt in tex. &c. ¶ Secundò quæro. † quæ dicantur noua capitula. Guil. tractat de hoc in Spe. eo. ti. §. satis vtiliter. ver. illud autem. & Host. e. ti. in fi. Io. An. ponit exempla. primò in reo de eo, qui se excusauit propter tres tutelas. nunc proponit in causa appellationis, ꝙ gerit vnam ita diffusam, ꝙ habetur loco trium. Item si excipio, ꝙ minor alienauit cum decreto, & succumbo: potero in causa appellationis probare, ꝙ factus maior ratum habuit, vt C. si maior fac. l. fi. ex parte actoris ponit etiam duo exempla. latius de his vide in d. l. ꝑ

11 hanc. per gl. & Doct. ¶ Tertiò quæro post Inn. † si vendicans rem dicit se emisse à Petro, & succumbit: an in causa appellationis poterit dicere, ꝙ emerit à Martino, quasi sit nouũ capitulum. dicit, ꝙ non, ex parte actoris; quia videret sibiipsi contrarius: ideò expellendus. de app. c. solicitudinem. ¶ Ego credo hoc verum in actione personali: & fortè in reali, quando à principio actum est expressa causa. Sed si simpliciter in prin. & in prosecutione sit allegatus titulus à Mar. in cã appella

12 tionis, & etiam principali: videtur, ꝙ possit allegare titulum à Io. ar. l. scio. ff. de app. † actio enim realis nõ restringitur ad certam causam: sicut ꝑsonalis, vt patet ex no. in l. j. ff. de edẽ. Reo autem in suis defensionibus magis videtur sibi licitum

a variare. a & si dicit in principali se possidere titulo emptionis, in causa appellationis poterit dicere. titulo donationis. de reg. iur. c. nullus pluribus. li. 6. In contrarium facit. j. de cẽ

13 si. c. cum olim. ¶ Quartò quæro: † an ille, qui producit testes ad probandum præscriptionẽ: post publicationem poterit probare per testes titulũ. videtur, ꝙ sic. j. c. ex tenore. & j. de fide instrumen. c. cum Ioannes. Inn. tenet hic, ꝙ post publicationem non possit probari titulus per testes. Nõ obstant cõtraria. quia loquuntur de capitulo, qđ non tacitè, & necessariò includitur. sed contingẽter: vt locus, tempus, & conditio.

14 ¶ † Sed tit. sub ver. præscriptione, naturaliter includitur. Non obst. huic opp. secundùm eum. c. in pñtia. s. de ꝓba. vbi post publicatas attestationes super professione admittuntur testes ad probandum maiorem ætatẽ: quia non ita necessariò inest ætas ꝓfessioni: sicut titulus præscriptioni. qđ patet ibi. quia nisi negetur ętas, non expedit probari. hic autem expedit probare titulum, etiam si aduersarius nihil dicat. Et per ista concludit Inn. ꝙ articulus nouus inclusus sub veteri nõ poterit probari per testes, si iucluditur necessariò: secus si ex accidenti. Io. An. tenet, ꝙ aut allegans præscriptionem fecit articulum de titulo, nec probauit: & vlterius allegari non poterit. quia super veteribus articulis (etiam si nihil deponunt testes) non sunt alii recipiendi, quando scilicet testis iurauit dicere veritatem super tota causa. Si autem de titulo non fuit articulatum: tunc post publicationem poterunt testes produ

15 ci ad probandum titulum, secundùm eum. ¶ Quinto † quero

si testis

si testis deposuit super articulo dependenti non incluso (puta
super conditione apposita in contractu: ad hoc tamen non
fuit) an post publicationem poterunt super illa conditione te
stes alij produci? tenet Io. An. quòd sic, si non fuit ad hoc pro
ductus. quia non est quid imputet producenti: secus si ad hoc
productus fuit. ¶ Sextò contra sententiam iudicis, vel colla-
tionem executionis opponitur excommunicatio. & quia non
probauit, quòd publicè esset excommunicatus, succubuit
opponens. j. de re iudi. c. ad probandũ. nunc aũt in causa ap-
pellationis vult addere illã qualitatem, quòd erat publicè ex
communicatus: an possit? obtentum fuit quòd non, secũdum
Bar. Aliud est enim nouum articulum, vel capitulum produ-
cere (quod est permissum:) aliud est ineptè deductũ in causa
appellationis in melius reformare. quod non licet, secundũ
eum. quod non placet ita indistinctè Io. An. dicit enim, quòd
posset sustineri, quãdo per testes non probauit excommuni
cationem. ¶ Si autem probauit excõmunicationem simpli-
citer, dicit ipse. non video qualiter illa qualitas. s. quòd publi
cè non possit repeti, & probari in causa appellationis: sicut
qui probauit se primò electum, probat se canonicè electum.
j. eo. c. veniens. Et qui probauit rem valere vltra. 20. probare
potest postea illud vltra. j. eo. c. cum causam. il 2. Et qui pro-
bauit iniuriam post publicationem, potest probare eam no
toriã. facit qđ no. de offi. & pot. c. 1. li. 6. ¶ Septimò quero. po
16 ne† credit quis se fouere bonam causam: timuit tamen, ne iu
dex iniustè pronunciet cõtra eum. quid ergo erit sibi vtilius,
vel producere iura sua coram isto iudice, de quo non confi-
dit: vel differre in iudicio appellationis? arguit pro, & contra.
& tandem concludit, quòd si non timet calumniam fore in
examinatione testium: vtilius esset producere, quàm differre
in causa appellationis ad iniquitatem iudicis faciliùs conuin
17 cendam. ¶ Octauò quæro: † an ista regula, scilicet quòd post
publicationem non licet aliquos testes producere, patiatur
exceptionem. Ioan. dicit, quòd sic, in multis casibus, quos hic
enumerat. inter ceteros verò casus, quòd vbicunq; non ob-
stat exceptio rei iudicatæ, non obstat publicatio. ff. de exce.
rei iudi. l. cum quæritur. Item secundùm legistas in causa ap-
pellationis. de quo dictum est. s. Item inscia, vel inuita parte,
& indiscretè facta sit publicatio. Item si pars testificata: licèt
publicata non didicit. de his duobus. j. eo. c. constitutis. in gl.
2. & alios multos casus exceptos hic vide per eũ in 9. quæst.
18 ¶ Nonò quæritur † an de consensu ptium publicatis attesta-
tionibus possint alij testes produci. dicit ꝙ sic, quasi hoc sit
in ductum in ipsorũ fauorem. j. de reg. c. ad apostolicam.

ADDITIO.

a ¶ Licitum variare. Variatio circa prorsus diuersa admittitur: non autem
circa idem, vel connexa. Dy. & Flori. in l. si cui. in fi. ff. de seruit. Bal. in l.
quidam. in 4. opp. C. de iure delib. idem Bal. in l. si quis ius. de re. cre. Bart.
in l. de rebus. ff. rerum amo. Dy. in reg. mutare consilium. de re iu. lib. 6.
Sali. in l. ex pecunia. C. de furt. & ser. corrupto.

S V M M AE.

1 *Iurans testimonium non dicere, compellitur testificari; si attestatio-
nes non sint publicatæ.*
2 *Domesticum aduersarij mei possum producere in testem: & compelli
tur testificari.*
3 *Statutum si prohibet præstari auxilium exbannito: quòd testificans
pro eo non dicitur ferre auxilium.*
4 *Renunciatio, & publicatio testium sunt paria quò ad casum prin-
cipalem.*
5 *Temerarium iuramentum non repellit testem à testificando.*
6 *Publicatio, & renunciatio in causa impedit productionem testium, et
illorum, qui fuerunt impediti testificari facto aduersarij.*
7 *Iurantes non testificari, an admittantur ad testificandum super nego
tio principali.*

1 INtimauit. R. † Qui iurauit testimonium
non dicere, testificari com-
pellitur, si attestationes publicatæ non sint. h. d. In pri-
ma pte conquestio. in secũda prouisio, ibi [ideoq;] ¶ Primò
not. quòd ille V. clericus compulerat capellanum suũ vnà cũ
aliis, ne testificaretur contra eum. & sic no. quod dixi. s. eo. c.
2 cum nuncius. † quòd domesticum aduersarij mei possum p-
ducere in testem; & testificari compellitur. facit quod not. in
l. fi. ff. eo. & C. eod. l. et. ¶ Secundò no. quòd inter auxiliũ, cõ-
silium, & testimoniũ cadit copula. & sic habentur vt diuersa,
3 vt no. in rub. ff. de iur. & facti igno. ¶ † Et hoc facit ad quæst.
statuti prohibentis præstari auxilium exbannito, quòd pote
rit pro eo quis testificari: nec dicetur ferre auxilium. quã qõ-
nem format Bar. in l. post legatum. §. his verò. ff. de his, quæ
vt indig. facit quod not. in c. 1. de pœnis. in cle. vbi gl. magna.
4 ¶ Tertiò no. † ꝙ renũciatio, & publicatio testium sunt paria.
qđ est verũ quò ad causam principalem. sed quò ad causam
accessoriã renũciatio in principali non extendit se ad eã. sed
5 publicatiò sic, vt s. c. ꝓximo. ¶ Quartò no. † ꝙ temerariũ iu
ramentum non repellit testem à testificando: sicut nec à pro-
nunciatione, vt. j. de iureiur. c. sicut. Et aduerte, quia iste text.
nihil dicit de relaxatione fiẽda. rõ põt esse; qa temerariũ ap
paret ipso actu: non ergo expedit impetrare relaxationem,
cum ius relaxet, vt l. quæ sub conditione. §. fi. ff. de cond. insti.
Quando aũt esset dubium, non põt quis recedere propria au
ctoritate, vt. s. de elec. c. venerabilem. in fi. per Inno. facit qđ
not. in c. ad apostolicæ. circa fi. de re iudi. li. 6. ¶ Quintò not.
6 † ꝙ publicatio, & renunciatio in cã impedit productionẽ te-
stium omnium, et illorum, qui fuerunt impediti testificari fa
cto aduersarij. Inn. & Hosti. in hoc dicunt, ꝙ per beneficiũ re
stitutionis, ex clausula generali. qui facto aduersarij non po-
tuit producere testes suos. potest eos producere, etiam post
publicationem, & renunciationem. nam etiam post cõclusio
nem admittitur. quæ deberet plus impedire, q̃ renunciatio,
ar. in Auth. e. tit. §. quia verò multi. & ff. de edẽ. l. si quis ex ar
gentarijs. §. fi. Non obstat hoc c. quia non prohibet, ꝙ per viã
restitutionis non possit. Vel dic, ꝙ verbum [publicatio, & re-
nunciatio] referuntur ad illud verbum [& alios] non aũt quò
ad coactos. prætextu. n. illorum, qui coacti sunt: non videtur
permissum alios producere post publicationem, & renuncia
tionem. quia iura eatenus subueniunt impeditis, quatenus
occurrit impedimentum: & non vltra, vt est text. in l. admonẽ
di. ff. de iureiu. quę l. bene probat per similem, ꝙ coacti, & nõ
alij in illo ordinario casu admittãtur. ¶ Vltimò reuoco in du
7 bium. † an isti, qui iurauerunt non testificari, admittãtur ad
testificandum super negotio principali. de hoc no. Spe. eo. tit.
§. penul. vers. quid si quis. Bar. hic tenet, quòd sic: licèt alij cõ
tra. ¶ Sed prima verior. ille. n. qui ipsos astrinxit, non posset
excipere. quia contra ipsum daretur replicatio doli. arg. not.
in l. eleganter. ff. de dolo. & j. de adul. c. intelleximus. & text.
iste probat, quòd loquatur de receptione ipsorum super cau
sa principali: aliàs ad quid diceret de renunciatione, & publi
catione? vnum tamen verbum no. quod no. hic Inn. videlicet,
ꝙ quando iudex vidit notoriè personas testium minus ido
neas, vel indignas, põt ex officio repellere, arg. ff. de postu. l.
quos prohibet. & j. de excep. c. exceptionum. de quo dic, vt
dixi. s. eo. tit. c. super eo.

S V M M AE.

1 *Publicatio, vel renunciatio testium super vno capitulo non præiudi-
cat volenti producere testes in alio. & nu. 4.*
2 *Priuilegia impetrata lite pendente non tenent.*
3 *Lis quomodo dicatur pendere quò ad impediendam impetrationem.*
4 *Iudex debet terminare causam concordia, vel iustitia.*
5 *Clausulæ contra iura insertæ in priuilegio, & literis apostolicis red-
dunt ipsas de falsitate suspectas.*

Nota

7 *Notarius non debet apponere in instrumento clausulas non consuetas: nec consuetas omittere.*

8 *Producens literas apostolicas de falsitate suspectas remittendus est ad Papam.*

9 *Instrumentum licèt non sit validum ad probandum, punitur tamen producens.*

1 CAusam quæ. †Publicatio, vel renunciatio testium sup vno capitulo, non præiudicat volenti producere testes in alio. h. d. communis diuisio. secunda. ibi[iudicio.] ¶ Primò no. q hic erat publicatio facta. & tamē producebatur postea priuilegium. & sic post publicatas attestationes possunt produci instrumenta, & non testes super capitulis publicatis. j. ti. 2. c. dilectus.
2 ¶ Secūdò † no. q priuilegia impetrata lite pēdente non tenent. concor. s. vt lite penden. c. fi. ¶ † Tertiò, q
3 quò ad hoc (s. ad impediendam impetrationem) dicitur lis pendere per solam commissionem: alibi ponderatur præsentatio. j. de appel. c. super eo. alibi citatio. s. de offi. dele. c. gratum. alibi notitia aduersarii. de app. c. meminimus. & de alie. iudi. c. j. & in c. j. j. vt lite penden. in cle. faciunt no. per Inno. & Host. s. de testi. spo. c. ex conquestione. ¶ † Quartò not. q
4 renunciatio, & publicatio non obstant, quominus super nouis articulis possint testes produci. & innuit iste tex. q nec ēt instrumenta post publicationem liceat producere: sed non pbat. quia huic instrumento, siue priuilegio non præstitit impedimentum publicatio, vel renunciatio. sed litis pendentia, vt in d. c. fin. vt lite pen. & in Auth. in medio litis nō fi. sa. ius.
5 §. si verò. coll. 8. ¶ Quintò † no. q cōcordia, vel iustitia debet iudex causam terminare. Iudex enim ad concordiam laborare dēt. de quo. s. de trāf. c. vlt. & c. j. de mu. pe. & curare debet, ne partes veniant ad rixas, & ad arma. vt l. æquissimum. ff. de vsur. & dixi. s. de proba. c. in pūtia. ¶ Sextò no. in versi. quia
6 verò. † q clausulę insertæ ī priuilegio, & literis apostolicis cōtra iura reddunt ipsas de falsitate suspectas. hoc idem, si sunt
7 clausulæ non consuetæ, secundùm glo. quam bene no. † Et sicut clausulas non consuetas non debet notarius apponere in instrumento: ita nec consuetas omittere. quæ intelliguntur, etiam si non fuerint appositæ. facit qd̄ no. in l. fi. C. de fideicō. & in l. excepto. C. loca. & l. iubemus. in fi. C. de testa. vbi punit notarius pœna falsi, qui omittit solemnitatem in contractu. & tenetur ad interesse parti, vt l. fi. C. de mag. conuen. & ibi
8 vide Sali. ¶ Septimò no. † q qui producit literas apostolicas de falsitate suspectas, remittendus est ad Papam. concor. s. de
9 rescrip. c. 2. & collige ex hoc vnum, † q q̄q̄ instrumentū non sit validum ad probandum: tamen punitur producens. priuilegium enim impetratum lit. pen. non tenet, vt in d. c. fi. tamē si sit in eo commissa falsitas, est puniendus impetrans. & hoc verum, qū priuilegium, siue instrumentum habet sua substātialia, si vitiū est latens, & inuisibile (vt subreptionis: vel alterius nullitatis.) secus si appareat prima facie vitiosum (puta sine testibus, vel aliis solemnitatibus consuetis:) tūc enim pducens non tenebitur pœna falsi. qd̄ dic per Bar. vt l. si quis legatum. ff. de fal. vbi etiam quid iuris de teste, qui falsum deposuit (non tamen valet dictum suum; quia non iuratus, vel aliter est nullum.) an puniatur pœna falsi. dic, vt ibi per eum.

SVMMAE.

1 *Homicida non debet recipi in testem contra accusatum de homicidio.*

2 *Testi, vel producenti ipsum non potest opponi exceptio similis criminis.*

3 *Infectus simili morbo an repellatur in causa ciuili.*

1 PErsonas A testimonio repellitur laborans simili morbo. h. d. ¶ Primò no. † q contra accusatum de homicidio non debet homici-
2 da in testē recipi. ex quo collige, † q non licet testi, vel producenti ipsum replicare exceptionem similis criminis, vt colligitur ex isto. c. & no. j. eo. c. testimonium. licèt enim aliqs sit periurus, fur, & homicida: tamen de crimine intentato contra eum debet committi per bonos testes, vt l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. Quid ē ergo qd̄ dicitur. [Nil Iudeus Iudeo: vel harenarius harenario.] vt no. in l. j. C. de sum. trini. & l. in arena. C. de inoffi. testa. cogita. ¶ Querit Io. An. † vtrū
3 sicut hic dicitur in crimine: vt infectus morbo simili repellat. Ita sit in ciuili causa: vt habens causam omnino similem illi, contra quem in testimonium producitur, repellatur. no Gui. in Spe. eo. ti. §. j. ver. item q. & hic per Io. An. vbi tenet, q similitudo in genere quæstionis non repellit. vt si litigo de testō, pro altero litigante de alio testamento, potero testificari: secus si est similitudo in specie. vt si defendo consuetudinem, q̄ negatur, pro altero similiter defendente in alia causa, nō potero testificari super dicta consuetudine.

SVMMAE.

1 *Christianus contra Iudeum in testem admittitur.*

2 *Iudei habent liberam personam standi in iudicio: & retinent rerum dominia: iura & actiones: & testamenti factionem: sed non dignitates cum administratione.*

3 *Testibus qui vtitur pro se, cogitur recipere cōtra se similis, & eiusdē conditionis.*

4 *Iudeus contra Christianum non admittitur in testem.*

5 *Iudeus an possit excipere de crimine contra Christianum productum in testem contra eum.*

1 IVdei †Christianus contra Iudeum in testem admittitur. h. d. ponit dictū. addit pœnā, & subiungit causam pœnæ in anathemate. secūda ibi[cū eos.]
2 ¶ Primò no. q cum Iudeis potest esse iudicium † & sic habēt liberam personam standi in iudicio. & retinent rerum dominia: iura & actiones: & testī factionē: nō aūt dignitates cū administratione: sed tutelarū sunt capaces, vt plenè p Inn. j. de voto. c. qō super his. vbi plenè. facit l. spadonem. §. iam autē
3 & Iudei. ff. de excusa. tu. ¶ Secundò no. † q ille, qui vtitur testibus pro se, cogitur similes, & eiusdem conditionis recipere contra se, vt l. si quis testibus. C. de testi. ¶ Tertiò hic colli
4 gitur, † q Iudeus contra Christianum admittitur. qd̄ non est
2 verum: quia sunt infames infamia facti. a & sic à testimonio repelluntur. qd̄ tamen dic, vt in l. j. C. de summa trini. & l. Cassius. ff. de senato. ¶ Sed cōtra hoc oppo. & videtur, q sicut recipitur testimonium Christiani contra Iudeum: Ita versa vice testimonium Iudei debet recipi contra Christianum. & sic in iudiciis versef equalitas. C. de proxi. sacr. scri. l. in sacris. & l. fi. C. de fruc. & lit. expen. ¶ So. illa equalitas consideratur respectu principalium litigatorum, non testium: aliàs sequeretur, q testis bone famæ non posset testificari contra periurū: furem: vel homicidam. cum illi non possint contra eum. qd̄ est absurdum. Et istam oppo. & solutionem dat glo. j. eo. tit.
5 c. j. in clemē. ¶ Querit Ioan. An. † an Iudeus possit excipere de crimine contra Christianum productum in testem contra eum. distinguit Ioan. An. quòd aut id, de quo excipit, est peccatum vtraq; lege: & potest excipere. aut veteris testamēti tantùm: & non potest excipere. aut noui tantùm: & similiter tunc repellatur tātùm Chistianus à pœna sui erroris. quātūcunq; enim quis sit criminosus, vel patiens defectum, dēt cōuinci per testes idoneos regulariter. fallit in crimine simoniæ: lesę maiestatis: & hæresis. s. de confes. c. j. facit qd̄ dixi. s. eo. c. personas.

ADDITIO.

a Infames infamia facti. Item esse Iudeum est delictum, vt no. gl. in l. apud Iul. in fi. de le. j. & ibi Bar.

SVMMAE.

1 *Testimonium matris est suspectum: quando filia petit in virum aliquem maiorem se.*

Mater

2 *Mater naturaliter diligit incrementum, & honorem filiæ.*
3 *Mulier honoratur, si nubit digniori se.*
4 *Vir si non est magis idoneus, quàm mulier, nobilitate, potētia, vel honore: mater admittitur in testimonium pro filia.*
5 *Domesticus admittitur in testē pro domestico in causa, in qua est mistum commodum, & incommodum ipsius domestici.*

1 SVper eo, †Testimoniū matris est suspectū, vbi filia petit in virum aliquē maiorem se. h.d. secundò dicitur, quòd ad dictum solius matris matrimonium impeditur: sed contractum non dissoluitur. & sunt duæ partes. secunda ibi [super illa.] & in prima parte mater stabat pro matrimonio. in secunda contra. ¶Primò not. quòd hic quæsitum fuit in consultatione de testimonio matris, & alterius mulieris: & tamen de matris testimonio respondet, quasi de illa muliere certum sit, quòd possit. In causa enim matrimoniali prohibetur mulier testificari, nisi in testamentis, vel causis criminalibus quandoq;. vt ff. de testa. l. qui testō. §. mulier. & in c. forus. de ver. sig. ¶Scdò no.
2 †ꝙ verosimile est, matrem diligere incrementum, & honorē filiæ. & rōne huius præsumptæ affectionis à testimonio repel
3 litur. ¶Tertiò no. †ꝙ est mulieris incrementum honoris nubere digniori se. quia fœminę illustrantur radiis maritorum. & econuerso si homini inferioris ordinis maritētur, minuūt dignitatē suam, vt l. fęminę. & quod ibi no. ff. de sena. ¶Quar
4 tò hic colligitur † quòd vbi vir non est magis idoneus, quàm mulier, nobilitate, potentia, vel honore: mater admittitur in testimonium pro filia. Secundò est: quia deponere super matrimonio, non concernit merè commodum filiæ nuptæ: sed etiam hominis; quia quærit obligationē in altero, & se alteri obligat: ita ꝙ mater non dicitur tantùm testificari super eo, quod concernit commodum filiæ: sed etiam hominis: nisi esset excessus ex parte viri in altero istorum, de quibus in tex.
5 Et ex hoc collige vnum, †ꝙ persona domestica admittitur in testem pro domestico in causa, in qua est mistū commodū, & incommodum ipsius domestici: nec potest eius commodum ab incōmodo separari, vt in matrimonio. quod est nouum dictum, & fortè verum. ¶In aliis autē dispositionibus an pater, vel mater possint esse testes in causis filiorū. dic vt l. qui testō. ff. de testamentis. l. parentes. C. eo. ¶Quærit Ioan. An. quid si vir excedit in diuitiis, sed est ignobilis: filia autē excedit nobilitate, sed est pauperrima: an mater admittetur? relinquit hoc arbitrio iudicis, inspecta consuetudine regionis. de hoc in Spe. de testa: §. 1. in fi. primæ col. Et Hostiē. dicit, ꝙ multum ista consistunt in arbitrio iudicis. possent enim in casu huius c. esse tot circunstantiæ: ꝙ etiam, si vir esset potētia, diuitiis, & nobilitate superior, quàm mulier, iudicaretur pro matrimonio: nec esset suspectum matrimonium. puta quando nobilis multum diligebat plebeiam valde formosam, quam habere non poterat, nisi cum illa contraheret. & parētes aliter sint honesti. cessantibus ergo circunstantiis, inæqualitas facit testimonium suspectū: aliàs facile probaretur plebeiam esse desponsatam à rege: vel plebeium desponsasse reginam. Et idem dicit Hosti. de cōsanguineis. in summa huius ti. §. 2. ver. vt autem.

SVMMAE.

1 *Iudæus non potest probare, nisi per duos testes fideles, & honestos.*
2 *Quod non est licitum, nec concessum Christianis: multò minus Iudæis.*
3 *Vnius testimonio non creditur quò ad plenam probationem. fallit in casibus, ibi remissiuè.*
4 *Testes quales esse debeant.*
5 *Iudæorum causæ terminantur secundùm legem euangelicam.*
6 *Causæ, quæ requirunt plures testes, quàm duos.*

1 LIcèt, †Iudęus nihil potest ꝓbare minus, quàm per duos testes fideles, & honestos. quatuor facit. præmittit causam dicti. ponit dictum, ibi [mandamus.] quod probat auctoritate ibi [iuxta.] soluit ob
2 staculum, ibi [quia licèt.] ¶Primò no. † quod illud, quod nō est licitum, & concessum xpianis: multò minus Iudeis. & sumitur hoc ar. à maiori. similis est gl. & plenior. de elec. c. cum
3 in cunctis. ¶Secundò no. † quòd vnius testimonio non creditur quò ad plenam probationē. fallit in quibusdam casibus, de quibus in gl. fi. & 30. casus, in q̄bus creditur vni testi, enumerat Spe. e. ti. §. restāt de numero. ver. hoc tamen fallit. quo
4 rū. 13. no. hic Hosti. & Pe. 18. ¶Tertiò not. † quales debeant esse testes. quia probatæ vitę, & fidelis cōuersationis. ¶Quar
5 tò no. in ver. iuxta. † quòd causæ Iudęorum terminantur secūdùm legem euangelicam. de quo per Inno. in c. quod super
6 his. de voto. ¶Quintò not. † quòd quædam sunt causæ, quæ requirunt plures testes, quàm duos, quæ numerantur in glo. & plenè de reg. iur. c. pluralitas. lib. 6. & in Spe. vbi. s. Ex hoc collige, quòd quandoq; dictum Euangelij limitatur per constitutiones canonicas, & per ius ciuile. quod dic, vt. s. de consti. c. quæ in ecclesiarum. per Inno. & Doc.

ADDITIO.

a ¶Infames infamia facti. Item esse Iudeum est delictum, vt gl. in l. apud Iul. in fi. de le. 1. & ibi Bar.

SVMMAE.

1 *Testes non sunt idonei, quos actor de familia sua producit.*
2 *Probatio, quòd vxoris consanguineam prius aliquis cognouerit, admittitur contra matrimonium legitimè, & publicè contractum.*
3 *Affinitas contrahitur per illicitam copulam carnalem.*
4 *Domestici producentis repelluntur à testimonio in causa matrimoniali.*
5 *Familiares an repellantur à testimonio.*
6 *Familiaritas est quadruplex.*
7 *Testes domestici non faciunt etiam semiplenam probationem.*
8 *Testis qui non debuit examinari: examinatus non facit indicium, vel præsumptionem.*

1 IN literis. †Nō sunt idonei testes, quos actor de familia sua producit. h.d. communis diuisio. secunda ibi [respondemus.] ¶Primò no.
2 † quòd contra matrimonium legitimè, & publicè cōtractū, etiam post secutam diuturnam cohabitationem, admittitur probatio, quòd vxoris consanguineam cognouit prius: multò magis deberet admitti ꝓbatio de alio matrimonio prius contracto (licèt occultè) ad vltimum matrimonium dirimendum. Alibi dicit glo. Decre. quòd si matrimonium contractū publicè, & in facie ecclesiæ petitur separari ea ratione, quòd cum alia prius contraxit: nisi probet, quòd publicè, pronunciabitur pro primo matrimonio publicè contracto: non au
3 tem pro secundo. ¶Secundò no. † quòd per illicitam copulā carnalem contrahitur affinitas cum consanguineis eorum, q̄ se carnaliter miscuerunt: & est efficax ad matrimonium dirimendum. quod est verum, si præcessit dictum matrimoniū. secus autem, si secuta fuerit, vt in c. discretionem. & c. pe. & vl
4 ti. ȷ̄. de eo, qui cog. consan. vxo. suæ. ¶Tertiò no. † quòd in cā matrimoniali domestici producentis à testimonio repelluntur. & idem in omni causa, vt l. ēt. C. eod. Qui autem dicantur domestici, no. in l. præsenti. §. fi. C. de his, qui ad eccle. confu. & l. pe. de ver. signif. Quid autem si quis erat domesticus tpe contractus: non autem tpe testimonij, an possit testificari. & quid de agnato, cognato, coniuge, socio, vasallo, & aliis. vide
5 in Spe. de testi. §. 1. & per Bar. in l. 1. ff. de q̄stionibus. ¶† Cir
b ca familiares[b] verò an repellantur. dic latius, † quòd quadru
6 plex est familiaritas. ¶Quædā est subiectiua de iure, qua habemus ius imperandi. & ista repellit testem, secundùm no. in l. qui testō. §. qui autem. ff. de testa. ¶Quædā est familiaritas subiectiua de facto: sicut sunt familiares, quos habemus in domo. & dicit Dyn. ꝙ etiam isti repelluntur, vt. ff. de pœ. l. respiciendum. §. furta. ¶Tertia ast familiaritas naturalis, puta

inter fratres, & eosdem, qui sunt de eodē casato. & isti repellunt in criminali, non in ciuili, vt l. parentes. C. de testi. p Cy. & l. lex Cornelia. ff. de iniurijs. ¶ Quædā est familiaritas socialis. de ista tangitur Insti. de testa. §. legatarijs. & C. e. l. qm̄ liberi. & l. dictantibus. C. de test. per. Cy. & ita dicit Bal. in d. §. qui autem. vbi subdit vnum verbū, videlicet, ꝙ licet domesticus partis repellatur: non tn̄ domesticus testis, quia istæ ꝓhibitiones non sunt extendēdæ. allegat Inn. de offi. dele. c. insinuante. & ibi dixi. & tetigi. in c. accedēs. s̄. vt lite non conte.
7 il. 2. & est singulare dictum. ¶ Vltimò no. † ꝙ testes domestici non faciunt etiam semiplenam probationem: quia hic erāt tres domestici testes. & tamen ex eis non resultat plena pro-
8 batio. ¶ Testis ergo, q non debet examinari, examinatus nō facit indiciū, vel præsumptionem. facit quod no. Bar. in l. maritus. ff. de qōnibus.

ADDITIO.

a ¶ Circa familiares. Familiaris vnus facit indicium. & si sunt plures, plenè probant. Bar. in l. 2. in princ. ff. de excu. tu. Alex. in l. vir mulieri. ff. de dona. inter vir. & vx. & hoc si non sit subditus.

SVMMAE.

1 *Testes possunt produci, donec attestationes fuerint publicatæ, vel eis renunciatum.*
2 *Delegante mortuo, si aliquis prosequitur coram delegato, recedit ab appellatione.*
3 *Productioni testium potest renunciari, & etiam instrumentorum.*
4 *Publicatis attestationibus per me productis: etiam aduersarius meus potest producere testes ad idem.*
5 *Delegans si decessit re integra: & litigantes consentiunt litigare corā delegato, & litigant: an valeat iudicium vigore delegatæ iurisdictionis.*

1 CVm venisset. † Donec attestationes fuerint publicatæ, vel eis renūciatū: produci possunt testes postea, non super eodem c. super alio sic. h. d. quò ad titulū. Et sunt duæ partes. In prima partis conquestio. In sc̄da dat iudices. ibi [mandamus.] in qua tria facit. secunda ibi [qōnes.] tertia ibi [qua verò.] ¶ Primò no. ꝙ Papa mandat sn̄iam confirmari, si deprehensa fuerit rectè lata. Quid autem hæc confirmatio operetur, tangit. 1. gl. & plenius in c. j. & 2. j̄. de confirma-
2 tio. vti. vel inuti. per Inn. & Doct. ¶ Sc̄dò no. † ꝙ qui mortuo delegante, prosequitur coram delegato, recedit ab appellatione. & non pōt postea opponere, ꝙ per mortē delegātis fuerit finita iurisdictio delega. Potest ergo quandoq; contingere, ꝙ verè iurisdictio expirat. & tamen hoc reuocatur in dubium. & si appellatur, & deseritur appellatio, valebit processus. & hoc operatur competentia iudicis appellationis. ipse aūt delegatus, cuius iurisdictio est extincta (sn̄iam pronunciādo) videtur ꝙ possit se facere iudicem competentem. quod dic per Inn. s̄. de rescrip. c. super literis. & in c. 2. j̄. de cri. falsi. ¶ Tertiò colligunt hic quidam, ꝙ mortuo delegante, re integra possit de consensu partium procedere delegatus in cā.
3 quod non est verū. & dicam post gl. ¶ Quartò no. † ꝙ potest renūciari productioni testium: & etiam instrumentorum. an aūt post terminum poterit, q renunciauit, producere instrumenta, vel testes. dic vt in Auth. iubemus. C. de iudi. & in c. sæpe. de ver. sig. in cle. potest ergo quis in causa ciuili præcludere sibi viam defensioni per renunciationem. In cā autem criminali non videtur, ꝙ possit: quia non potest renunciare defensioni, ar. notatorum. ff. de pac. l. pactum inter hæredem.
4 ¶ Quintò no. in ver. alterutra. † ꝙ publicatis attestationibus per me productis, etiam aduersario meo est adepta facultas ꝓducēdi testes ad idē, sm̄ Gof. Circa istā renūciationē, & eius effectū ex dictis Io. An. distingue, ꝙ aut loquimur de effectu renūciationis respectu eiusdē causæ. & tūc aut est renūciatio gn̄alis: aut sp̄alis sup certis articulis. primo casu sup nouo articulo poterūt testes produci, vt hic & s̄. e. c. cām quæ. aut est sp̄alis. & tunc aut quæris, an ipso iure, aut ope restitutionis. primo casu nō potest, vt. j̄. e. c. de test. Sc̄do potest, iuxta no. per Inno. s̄. e. c. intimauit. & hoc de primo mēbro principali. ¶ Secūdo casu principali. quando loquimur de effectu renunciationis factæ in principali quò ad cām appellationis. & tūc nulla videtur differentia inter cām principalem, & appellationē. nisi quòd renunciatio gn̄alis præiudicat in principali: sed non extenditur ad causam appellationis, vt. s̄. c. fraternitatis. nisi hoc dicerent litigantes expresse. specialis verò renūciatio facta in principali bene extenditur ad causam appellatio
5 nis. ¶ Quærit Bar. † si delegans decessit re integra: & litigantes cōsentiunt litigare corā delegato, & litigant: an valeat iudiciū vigore ꝓrogatæ iurisdictionis. quidā, quòd sic, p ipsum tex. & hoc tenet Gof. & Phi. hic. & s̄. de offi. dele. c. gratum. & Bar. Brix. in qōne veneriali. Bar. tenet cōtrariū. Idē Vin. s̄. de offi. dele. c. licet. & Ho. hic. Spe. de le. §. restat. ver. Itē mortuo. & ad hoc facit de offi. deleg. c. fi. ver. officiū. & hoc placet Io. An. quia cum iurisdictio sit extincta per obitum delegantis, prorogari non pōt. Et tenet idem Accur. in l eius qui in prouincia. ff. si cer. pe. ¶ Item non ob. iste tex. quia ista verba [cū postea egerit, & responderit.] & c. non referuntur ad illa verba [occasione mortis prædecessoris nostri:] sed ad præcedētia, videlicet [nec appellatio illa impediat] & c. q. d. quòd illa appellatio non obstet. cum postea egerit, & responderit; ex quò videtur appellationi renunciasse, ut. s̄. de offi. dele. c. gratum. & c. relatum.

SVMMAE.

1 *Testes publicatis attestationibus in causa matrimoniali super eodem capitulo, possunt produci. & nu. 4.*
2 *Filijfamilias habent legitimam personam standi in iudicio in causa matrimoniali, etiam sine consensu patris.*
3 *Narratio facta in genere (puta dico in libello matrimonium non tenere) sufficit.*
5 *Testes recepti ad probandum capitulum directè contrariū, an debeāt esse plures.*

SEries Publicatis attestationib. pōt falsitas priorū testiū approbari. vel aliter. † In cā ma-
1 trimoniali publicatis attestationibus super eodē capitulo, possunt alij testes induci. communis diuisio. secunda ibi
2 [præsenti.] ¶ Primò no. † quòd filijfamilias habent legitimā personam standi in iudicio in causa matrimoniali, etiam sine consensu patris. & est speciale: sicut illud, quod legitur, & no. s̄. de resti. spo. c. ex parte. Regulariter. n. filijfa. pro iurib. sibi competentibus non agunt ipsi, sed patres ipsorum. Et si quandoq; agunt, debent agere de consensu patris. quod dic, vt l. cū non solum. §. necessitate. C. de bo. quæ lib. facit. j̄. de iudi. c.
3 fi. li. 6. ¶ Sc̄dò no. † quòd sufficit dicere in libello. dico matrimonium nō tenere: quia sumus in casu prohibito. & sic in genere narrare. testes tn̄ d̄nt specificè declarare gradū, vt hic. Idē no. Inn. in simili. s̄. de lib. ob. c. fi. Sufficit. n. factum generaliter deducere: sed in causæ processu debent circunstantiæ de
4 clarari. quod no. facit quod no. j̄. e. c. ex tenore. ¶ Tertiò, † ꝙ publicatis attestationibus recipiuntur testes directò contrarij in causa matrimonij. quod est speciale, secundùm gl. & Io. An. in causa matrimonij. nam in alijs causis, publicatis attestationibus, directè falsitatem priorum testium quis non admittitur ad probandum, vt in c. 1. j̄. e. in cle. ¶ Item est aliud speciale, quòd super capitulis non probatis, & publicatis nō possunt alios ꝓducere, nisi in causa matrimoniali. & ab illo, qui instat pro matrimonio. & nisi iudex indistinctè publicasset testes. quo casu non fit præiudicium parti, quominus alios producat, vt no. Gul. in Specu. eodem. §. satis vtiliter. ¶ Sed
5 hic quæritur, † vtrùm testes recepti ad probandum capitulum directè contrarium debeāt esse plures: vel sufficit, quòd

sint totidem: dicit, quòd duo testes possunt reprobare personas mille testium: sed dicta plurium probātium gradum, vel aliquid aliud pauciores reprobare non possint. in testibus ergo reprobantibus aliorum dicta requiritur excessus: licèt nõ requiratur in reprobando personas, secundùm Io. An. quod est no. & vide in Spec. de test i. §. qualiter. ver. & opponitur. Et prædicta comprehendūt substantiam, & effectum omnium, quæ hic no. Io. An. in nouella. &c.

SVMMAE.

1 *Carnalis copula probatur per sufficiens testimonium de visu.*
2 *Carnalis copula deducitur in iudicio ad diuersos effectus.*
3 *Violentæ præsumptiones quæ dicantur, & quæ adminicula.*
4 *Testes si distabant tenui pariete à commiscentibus, audiendo eos commisceri: sed non videbant: an sufficiat eorum depositio cum fama.*

1 PRæterea. † Carnalis copula probatur per sufficiens testimonium de visu. Item & per testimonium auditus, quæ coadiuuant adminicula, & fama. h. d. comunis diuisio. secunda ibi[respõ
2 demus.] Præmitte ad euidentiam, quòd carnalis copula deducitur in iudicio ad diuersos effectus. Quandoque ad matrimonium impediēdum ratione affinitatis cõtractæ propter copulam cum consanguinea illius, qui vult contrahere. vt s. eo. c. in literis. Quandoque ad probandum exceptionē adulterij: quia agitur contra mulierem ad separationem thori, ipsa excipit, ꝙ similiter maritus adulterium cõmisit. & probare vult. Tertio modo, cū agitur principaliter ad separationem thori: quia dicit maritus, vel vxor adulterium perpetratum. Ideo separationem petit. & si deducatur ex prædictis modis, procedit sine dubio probatio: de qua dicit tex. Et isti tres modi tanguntur in glo. Quarto modo deducitur, & probatur carnalis copula ad finem dirimendi matrimonium iā contractū. pone exemplum, cum peto separari matrimoniū. qa cognoui consanguineam vxoris meæ. s. eo. c. in literis. & tūc an sufficiat probare carnalem copulam cum illa consanguinea per has probabiles coniecturas, de quibus in tex. dubitando pertransit hic Bar. breuiter dicit Ioā. An. ꝙ ista Decreta. loquitur in quolibet prædictorum casuum: & in omni casu, in quo probanda est copula ad quemcunque finem, etiam si ad matrimonium dirimendum, si testis de auditu proprio deponit: non de auditu auditus. non enim de visu posset reddi sufficiens testimonium. nam licèt viderit virum supra mulierem. tamen fortè frigidus, vel maleficiatus, vel illa arcta erat, secundum Pe. tunc ille coire non poterat. quia ergo per visum non potest directò probari: sufficit probari ista carnalis copula per probabiles coniecturas, & per violentas præsumptiones: sicut dicimus in filiatione. & in omni casu, vbi de visu testimonium concluderet, nõ potest reddi, vt l. Lucius. ff. de condi. & demon. & s. tit. 1.
3 c. per tuas. & qui filij sint legi. c. transmissa. ¶ † Quæ ergo sint violentæ præsumptiones, no. hic Io. An. & etiam quæ sunt adminicula. Sunt enim ista, quia simul loquebantur, quando poterant opportunitatem captare. colloquium enim: nutus, & oscula: visus: tactus: risus: iocus: missio nunciorum iocaliū: cohabitatio: amplexus, & similia. ista enim probant adminicula: sed plenam probationem non faciunt. facit ad prædicta quod no. Ia. Bu. & Cyn. in l. neque natales. C. de proba. & per Bar. in simili materia in l. fi. ff. de quæstionibus. vbi de indiciis indubitatis, propinquis, & remotis. & quia indicia, & coniecturæ cõsistunt multum in facto, in quo non potest dari perfecta doctrina: nec diffiniri, cum multiplex sit, vt in l. mora. ff. de vsur. Ideo hic subdit[& circunspectus iudex] &c. quasi prædicta posita sint gratia exēpli, & instructionis iudicis: vt in casu, quo occurrit ꝓbatio facienda de carnali copula, respiciat ad pdictas, & alias ꝓbabiles cõiecturas, & indi-
4 cia. ¶ Quærit glo. si testes distabāt tenui pariete à cõmiscentib. audiēdo eos cõmisceri: sed nõ videbāt. an sufficiat cū fama. gl. qrit, & nõ clarè soluit. Host. recitat hic opi. Ia. Bal. qui dicit, ꝙ si fama cõsentit dicto vnius cū aliis adminiculis certis, & ꝓbabilibus, sufficiēs est ꝓbatio, vt ff. e. l. 1. & 2. & hæc in factis antiquis, de quib. nõ extat memoria. & in delictis, q̄ fiunt occultè, de quibus nec testes haberi possunt, debēt intelligi. & gñaliter cõcludit Host. ꝙ illa sunt arbitraria. no. tñ gl. quæ loquitur de cortina, vel pariete medio inter testes, & principales. simile no. de aqua plu. ar. l. 2. §. idē Labeo. in gl. sic ergo. & adde qđ no. Io. An. in Spe. e. ti. §. iā de interrogatoriis. ver. quid si minus. vbi qd iuris, si p arctū foramen testes successiuè vidissent aliquos commisceri, an probent. facit quod no. in l. quærebatur. ff. de testa. mili. per Bar.

SVMMAE.

1 *Verbo vnius iudicis non creditur, nec eius scripturæ. & nu. 2.*
3 *Iudicia, contractus, & vltimæ voluntates, æquiparantur quò ad fidem verbo iudicis non habendam.*
4 *Tabellioni quare maior fides adhibetur in scriptura, quàm iudici.*
5 *Scripturæ episcopi habenti sigillum an sit credendum.*
6 *Notarius fecit quendam suum procuratorem: & ipsemet scripsit instrumentum procurationis: an probet, & sufficiat.*
7 *Notarius an possit scribere. & publicare instrumentum suum.*
8 *Procurator meus si in causa ad probationem debiti producit īstrumētum manu mea confectum, an dabitur ei fides.*
9 *Literis Papæ an credatur sine subscriptione.*

1 CVm à nobis. † Vnius iudicis verbo non creditur. scriptura etiā eius per testes reprobari potest. hoc fallit in Papa. & per hoc patēt partes. Scđa. ibi[nec scriptura.] tertia
2 ibi[salua.] ¶ Primò no. † ꝙ verbo iudicis nõ creditur, cuiuscunque sit auctoritatis: nec de causis, contractibus, & testis creditur verbo suo. facit s. ti. 1. c. qm̄ cõtra. & 11. q. 1. c. nec ho
3 nore. ¶ Scđò no. ꝙ iudicia: contractus: & vltimę voluntates æquiparātur quò ad fidē verbo iudicis nõ habendam. & per hunc tex. reprobatur opi. distinguentiū in hoc casu inter iudicialia, & extraiudicialia. de quo plenè. s. ti. 1. c. post cessio
4 nē. ¶ Tertiò no. in ver. nec scriptū. † ꝙ sicut nõ credit verbo iudicis: ita nec scripturæ suę. maior est ergo fides tabellionis quàm iudicis, etiā cuiuscunq; epi. & hoc ideò, quia notario est commissum scribere: iudici aūt iudicare. vnde nõ debēt promiscuis actibus turbari rerum officia, vt C. de testa. l. cõ
5 sulta diualia. ¶ † Vtrū aūt scripturæ epi habenti sigillum detur fides. Inn. ꝙ non, rñdens ad istum tex. qui innuit contrarium. Host. tenet, ꝙ sic. & dixi. s. de proba. c. post cessionē. & de hoc in c. 2. de fide instru. ita no. in l. seruus cõis. ff. de stip. seruo. solus Bal. dicit, ꝙ aut loquimur de exercitio iurisdictionis volūtariæ, quæ causatur à consensu partiū: & põt fungi duplici officio. vnde si iudex insinuationis sit notarius, ipse potest scribere instantiam insinuationis, tanquā notarius, & auctoritatem interponere tanquā iudex. Aut loquimur in iurisdictione contentiosa: & tunc aut in leuibus causis. & idē quia pręsumitur pro iudice in istis leuibus. In causis verò maioribus non põt esse iudex, & tabellio. sicut nec iudex, & testis, vt C. de arbi. l. ne in arbitros. & ita no. in l. iubemus. §. sa-
6 nè. C. de sacrosan. eccle. ¶ Quæritur extra. † quidam notarius fecit quēdam suum procuratorem, & ipsemet scripsit instrumentum procurationis: an probet, & sufficiat. videtur, ꝙ non: quia notarius debet esse rogatus, in Auth. de tabellio. §. nos autem. col. 4. sed inter interrogantem, & respondentem debet esse diuersitas. vt d. l. si seruus cõmunis. & c. fi. j. de insti. Bar. in d. l. si seruus communis. format istam quęstionem: & concludit, ꝙ dictum instrumentum facit fidem de procuratorio. ad hoc vt iste in iudiciū admittatur, Irē quò ad hoc vt fidem faciant cõtra ipsum dñm, si negaret sibi aut scribēti: si vellet agere actione mandati, nõ prodesset, nec faceret
7 fidē, qđ dic, vt ibi p eū. ¶ † Vlterius qritur per ipsum: an notarius

tarius possit scribere, & publicare instrumētum suū. tenet, ꝙ
8 sic, vt l. quoties. §. 1. ff. de here. insti. ¶ Vltimò q̄ro. † ꝓcurator meus in cā ad ꝓbationē debiti ꝓducit instrumētu manu
sua scriptū: an dēt fides. Io. An. ponit istā q̄onē in mercurialibus. sub reg. cum quis vna via. & tenet, ꝙ faciat fidē: nisi alias
redarguatur de falso, si ante litē motā, & susceptum procurationis officium apparet instrumentū fuisse cōfectum. ¶ Quærit gl. si sunt plures iudices: an credatur eis; quia loquitur de
vno. dic vt in ea. quam no. & adde quod no. s̄. de proba. c. q̄m
9 contra. ¶ Vltima gl. quærit. † an literis dn̄i Papæ credatur sine subscriptione. tenet ꝙ nō, nisi in priuilegijs, in quibus subscribunt se Cardinales. de hoc etiam no. 12. q. 2. c. cum redēptor. facit c. 1. de proba. in cle. verbis autem Cardinalium an credatur. remittit Host. de appel. c. constitutus. ¶ An autē literis suis, remittit. j̄. de fide instru. c. quod super his.

SVMMAE.

1 *Testis inductus ad probandum certum articulum, non potest, nec debet cogi deponere super alio. & nu. 5.*

2 *Testes producti super possessione, si deponunt super proprietate, non valet eorum depositio.*

3 *Dictum testis, qui deposuit non iuratus, non valet.*

4 *Testis si scribat dictum suum in schedula, & præsentat iudici, non valet eius dictum.*

6 *Renunciatione facta in causa productioni testiū ex altera parte: pars quæ renunciauit, non potest vti testibus aduersarij super causis publicatis, vel super quibus renunciatio facta est.*

7 *Testes non sunt recipiendi, si facta est sufficiens testium productio.*

DE testibus. Testi, qui super exceptione tm̄ iurauit, super principali non creditur: actore tamē petēte, si lis est cōte. ēt super principali iurare, & deponere cōpellitur. h. d. Et ī prima decisa consultatio. in secunda r̄n̄sio. ibi [cōsultationi.] & est bimēbris. sm̄ mēbrū sequitur ibi [si verò] à quo tres ca
1 sus excipit. ibi [nisi.] ¶ Priò no. † ꝙ testis inductus ad probādū certū articulū nō pōt, nec dēt cogi deponere super alio: nec valeret dictū suū, ēt si deponeret: quia deponeret non iu
2 ratus sup alia re. hinc est † ꝙ si testes producti sup possessione deponerēt sup ꝓprietate, nō valet depositio, sm̄ gl. Idē no. in Spe. e. ti. ver. Item ꝙ deposuit. & ibi ēt distinguitur inter cohærentia, vel non. & in duob. ver. sequentib. tractatur, quid si plenius dicit testis, quàm ponatur, in cā. & qd̄ si productus sup mutuo, deponit de cōfessione mutui tantū. adde quod not. in l. si quis libertatem. ff. de pe. here. & C. qui legi. perso. l. vlti. &
3 vtrobiq; de his per gl. & Doct. ¶ Secūdò no. † ꝙ non valet dictum testis, qui deposuit non iuratus: nec conualescit testimo
a nium ipsius latum: licet postea iuret, [a] sm̄ Gof. q ita no. in sūma huius ti. ante fi. ¶ Et Albe. in margarita. ver. antepe. prius .n. dāt iurare, q̄ deponere. 4. q. 3. c. itē in criminali. ver. itē iureiur. & C. eo. l. iurisiurandi. Bar. Brix. dicit, ꝙ tenet tale testimoniū. nec iste est ordo adeo solēnis, ꝙ eius omissio habeat vitiare. tutius tn̄ est sm̄ eum, ꝙ post iuramentum secundò deponāt. in hoc concordat Ho. in summa huius ti. §. super quib. ver. sed quid si testis. & Spe. tangit in ti. de teste. §. sequitur. ad
4 fi. vbi nō firmat. dicit ēt hic Gof. † ꝙ nō valet depositio testis, si ipse scribat dictū suū. & tradat ipsum in schedula iudici. Idē præfatus Albe. e. ti. §. pe. quia iudex considerare dēt vocem, constantiam, & trepidationem testis deponentis. ff. de q̄onib. l. de minore. §. 2. & 3. q. 9. c. testes. facit quod no. Ioa. An. j̄. de spon. c. cum apud. in 8. q. & Bar. in l. Theopompus. de do. præle. & hoc verum in eo, qui pōt loqui. mutus autem an possit deponere per scripturam. vide in Spe. de testi. §. nunc tractandum. ver. quid de muto. ¶ Tertiò no. ꝙ aliud statuitur in exceptione dilatoria. aliud in peremptoria. exceptioni perēptoriæ similis est exceptio dilatoria solutionis, quæ ꝓbatur post litem contestatam. C. de excep. l. exceptionē. Et idē in dilatoria, quæ opponitur post lit. cōt. licèt sit declinatoria, vt. s̄. de offi. dele. c. insinuante. sed non est verū. s̄. de iudic. c. exhibita.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ testis productus ad probandum certū articulū (vt exceptionē peremptoriā) nō cogitur testificari sup toto negotio, si petatur. & hoc verū, qn̄ super certo articulo ē productus, vt dixi. secus si super toto negocio: vel simpliciter super negocio producatur, ar. j̄. de priui. c. quia circa. cū suis
6 concor. ¶ Quintò no. in ver. vbi. † ꝙ postq̄ est renunciatū in cā productioni testiū ex altera parte: vel sunt didicita publicata, illa pars, quæ renunciauit, nō pōt uti testibus aduersarij super cap. publicatis, vel super quib. renunciatio facta est: secus in dilatione. Nam si alteri parti lapsus est terminus, & dilatio: poterit vti cōmodo dilationis concessæ postea aduersario, vt l. petendæ. C. de tempo. in inte. resti. qd̄ verbū not. Et aduerte, quia iste, qui vtitur testib. aduersarij: non poterit postea obijcere cōtra personas ipsorum. quod est verū, nisi ex vi protestationis, vt. j̄. c. præsentiū. an aūt talib. attestationibus publicatis, liceat alios producere. dic, ꝙ vbi de toto negotio, vel simpliciter iurauit post publicationem super eo, de quo deposuit, testes produci non poterunt. super his verò, super quib. non est depositū, hoc licebit, ar. C. de transac. l. pe. & C. de iudi. l. licèt. ꝙ si super vno capitulo tm̄ iurauit, & testifica-
7 tur. de alio non prodest, nec nocet. ¶ Sextò no. † ꝙ si est facta sufficiens testium productio, nō sunt alij recipiendi. & hoc verum, ēt ante publicationē. qua autē cautela iudex vti dēat in repulsione istorum, ne videatur reuelare dicta testium. vide in Spe. eo. ti. §. restat de numero. ver. hic ēt. & j̄. eo. c. significauerunt. per Io. An. ¶ Vltimò no. ꝙ ante apertas attestationes pōt probari exceptio peremptoria, & etiam post, vt in glo. & in Spe. e. ti. §. qualiter. ver. sed opponitur. & de exceptio. §. dicto. ver. sed nunquid attestationibus.

ADDITIO.

a ¶ Licèt postea iuret. vide quęstionē ista latè per Io. de Tur. cre. in c. iusiurandum. 4. q. 4.

SVMMAE.

1 *Ius conferendi beneficia potest spectare ad aliquem duplici iure.*

2 *Attestationes non publicatæ, non sunt ad petitionem tertij publicandæ.*

3 *Attestationes si reperiuntur apud aliquem, non potest ille alios testes producere, nisi sint clausæ.*

4 *Testibus non publicatis, potest tertius examinationem ipsorū iteratò petere.*

COnstitutus. Publicatio attestationum non fit ad petitionem tertij. & pars, apud quam depositæ sunt attestationes, non potest vlterius testes producere. h. d. prima pars narrat processum. secunda interloquitur, & interloquendo committit, ibi [nos autem.] ¶ Primò no. ibi [cum auctoritate.] &c.
1 † quòd quandoque duplici iure potest spectare ad aliquem ius conferendi beneficia, scilicet ex priuilegio, & ex iure cōmuni. & sic plures tituli concurrunt. secus est, cum agitur de beneficio in titulum. nam tunc non potest quis vti duplici iure, vt infra de elect. cap. vt quis duas. lib. 6. ¶ Secundò not.
2 in versi. inter alia. † quòd attestationes non publicatæ non sunt ad petitionem tertij publicandæ: videbatur, quòd sic, quasi processus factus inter R. & archi. deberet prodesse H. qui prætendebat ad archi. titulum. & istam credo fuisse causam petitionis H. huiusmodi publicationis. ¶ Tertiò not.
3 † quòd ille, penes quem reperiuntur attestationes, non potest alios testes producere, quia præsumitur didicisse, & percunctasse testificata. quod est verum, nisi attestationes clausæ, & sigillatæ apud ipsum fuissent depositæ. & sic eas restitueret, secundùm Hostien. ¶ Et nota singulariter istum articulum. nam sæpè accidit, secundum Ioan. And. ꝙ attestationes apud ambas partes, quæ melius ipsas custodiant, deponun-
4 tur. ¶ Vltimò not. † ꝙ testibus non publicatis, potest tertius examinationem ipsorum iteratò petere. esset autem hoc in-

inuestigandum,quo iure causa non finita cum archiepiscopo potuerit iste H.nouam litem mouere contra R. nam lite pendente cum auctore suo,non videtur hoc posse,cum illius litis euentus præbeat suæ causæ principiū,aut finem. Cogita.

S V M M AE.

1 *Attestationibus publicatis,potest obijci in personam testium præmisso iuramento de calumnia.& nu.2.*
3 *Negatiua potest probari per iuramentum.*
4 *Protestans ante depositionem testium admittitur ad reprobandū eorum personas sine iuramento.& nu.6.*
5 *Iuramentum malitiæ præstatur in causis,vbi non lucratur de calumnia.*
7 *Protestans an possit à protestatione recedere.& pœnitere.*

PRæsentium. Publicatis attestationibus, nō opponitur in personas testium.h.d.primò ponit constitutionem. Secūdò excipit duos casus.Tertiò determinat quandam dubiam qōnē,
1 quæ dependet ex præmissis.¶Primò no.† ꝙ attestationibus publicatis,licitum est obijcere in personam testiū, præmisso iurō de malitia.contra istam verò vsque ad causæ conclusionem pōt obijci.ꝭ.de fide instru.c.cum dilectus.¶Secūdò col
2 ligitur,† ꝙ ante publicationē attestationum pōt obijci in per
3 sonas testium.quod dic, vt.ꝭ.c.pñtiū.li.6.¶Tertiò no.† ꝙ negatiuè probatur per iuramentum:quia præstatur ad purgationem conscientiæ:quæ aliter probari non potest, fm gl. quam no.& Insti.de ac.§.aliæ aūt.& ꝭ.vbi etiam de hoc. ¶Quartò
4 collige,† ꝙ si ante fuerit protestatus,admittitur sine iuramento ad reprobandum personas testiū.hoc verum, nisi vellet reprobare testes inductos super reprobatione ipsorum:quia tunc præcisè iurare tenetur,quasi tunc in eo maior malitia ꝑsumatur.ꝭ.eo.c.præsentium.li.6.¶Quintò no. ꝙ sufficit pro testatio generalis.s.dicere,saluo iure opponendi,siue obijciēdi contra personas,aut dicta testiū.& sic seruatur fm Io.An. Ille autem,qui produxit, non potest dicere contra personas ipsorum,vt in glo.etiam si non sit vsus dicto suo,vt in Spe. e. ti.§.sæpe testis.ver.sed quid si eum.& quod no.Cy.in l.si quis
5 testibus.C.e.ti.¶Sextò no.† ꝙ præstatur in causa iuramentū malitiæ.quod gl.intelligit in causis,vbi de calumnia non iuratur: sed vbi iuratur,hoc non requiritur,fm glo.Io.An.contra
6 in c.2.in fi.de iura.calum.lib.6.¶Septimò no.† ꝙ qui protestatur,ꝙ vult obijcere contra testes,non creditur de facili, si aliquid deposuit in fauorem eius.contra quod gl.opponit,& multipliciter soluit.primò,ꝙ non credatur,si persistit: secus si destitit à protestatione.vel non credatur, nisi pro se vtatur dicto,& testimonio eius:vel non credatur,inspecta qualitate opponentis,& testis.vel potest intelligi, non credatur, si aduersarius,qui produxit,non vult vti pro se depositionibus ipsorum testium.nam si nollet,cogeretur etiam recipere con-
7 tra se.3.q.8.c.hoc ius in agendo.¶Quærit Inno.† an iste, ꝗ protestatus est,possit ab illa protestatione recedere, & pœnitere.dic,ꝙ quandoque recedit tacitè:quandoque expressè.tacitè,quando excipiens petit testem interrogari super suis capitulis.ad hoc.4.q.3.c.si quis testibus.expressè autem,an possit à dicta protestatione recedere, & vsque ad quod tempus. dicunt quidam,ꝙ potest desistere, donec produceret testes ad illos reprobandos.postea uerò non.Idem quando se obtulit probaturum. Idem etiam, si inter aduersarios,vt desistat propter expensas,nisi ipsas prius restituat. ¶In istis enim casibus est aduersario ius quæsitum.An autem ad petitionē ꝓtestantis sint testes interrogandi, inuito producente. dicit ꝙ sic,ad præsumptionem, non ad plenam probationem. Resp. autem,an liceat protestanti facere.dicit,quòd sic,ad conuincendas.37.distin.c.si quid veri.Si autem pro se,& iure suo ex dictis illorum probationem faciat. dicunt quidam,ꝙ potest: videtur tamē illo casu recedere à protestatione.quod dic, vt hic latius in nouella &c.

S V M M AE.

1 *Testes à diuersis producti deponentes contraria,si sint æqualis honestatis,statur maiori numero.*
2 *Iudex non debet tantum ponderare multitudinem testium,quàm qualitatem.*
3 *Iudex non debet applicare motum animi sui tantùm ad vnam speciē probationis:sed ad diuersas,& varias coniecturas.*

1 IN nostra. † Si testes de diuersis producti deponentes contra.sint æqualis honestatis,statur maiori numero.alias ꝑualere poterit pau
2 corum auctoritas.h.d.& præmittit factū,& diffinitionis causam.Secunda ibi[mandamus.]mandatum bimembre. secun
2 da ibi[si verò.]¶Primò no.† ꝙ iudex non debet tantum pōderare multitudinem, quàm testium qualitatem. Quid si ex vna parte est maxima multitudo:sed vilis.ex altera parte sūt pauci:sed magnæ auctoritatis. dic vt in glo. quam approbat Io.An.qui dicit tunc standum esse dicto paucorum,etiā mil
3 le ribaldis deponentibus contrarium. ¶Secundò not.ꝙ non ad vnam speciem probationis:sed ad diuersas,& varias coniecturas iudex debet applicare animi sui motum.ꝭ.de renuncia.c.in præsentia.de quæstionē gl. cum duo petunt eandem sponsam,& æqualiter probant,cui adiudicetur . dic, vt ꝭ. de spon.duo.super rub.per Host.& ibi dixi.& no. singulariter finem gl.ꝙ testes inducti ad probandum articulum directò cōtrarium,debent esse plures,& meliores.& ceteris paribus staretur prioribus:quia maior est præsumptio contra secūdos, quàm primos.quod tene menti.facit qđ no.Vin.ꝭ.eo.c. ex tenore.Et de materia huius gl.mag.no.4.q.3.c.si testes.§. post quam.per totum.§.& C.de fide instru.l.scriptura.

ADDITIO.

2 ¶Maiori numero.Quid autem si ex vna parte sunt plures,ex alia digniores:ita ꝙ dignitas possit numero adęquari.& econtrario,quid tunc faciet iudex.uo.Io.de Tur.cre.in c.si testes.4.q.3.

S V M M AE.

1 *Laici,& fœminæ admittuntur ad probanda impedimenta electi.*
2 *Crimen cum infamia potest obijci contra petentem confirmationem.*
3 *Testis deponens de auditu auditus non probat.*
4 *Testes possunt produci post publicatas attestationes super articulis penitus diuersis.*
5 *Sententia excōicationis potest ferri contra impedientes testes.*
6 *Purgans se,si deficit in probando,qualiter puniatur.*
7 *Electio & confirmatio si irritatur,ius prouidēdi spectat ad Papam.*
8 *Personæ,quæ veniunt in causa à latere, si deprehendantur in crimine commisso in causa,puniuntur sine alio processu.*
9 *Falsans literas Capituli,qua pœna puniatur.*

1 TAm literis † Ad probanda impedimenta electi,laici,& fœminæ admittuntur.hoc dicit.& tria facit. primò ponit , quòd probauerunt testes contra electum. secunda ibi[quia verò] prosequitur articulum bigamiæ,mandans super eo laicos,& fœminas recipi impedientes excommunicari, ea non probata purgatione iudici:& ea præstita,ad recipiendum consecrationem terminum assignari.Bigamia verò probata:vel purgatione non præstita,mandat illum amoueri . & per Capitulum alium eligi.tertia ibi[archipresbyteri,& sacristæ.]¶Pri
2 mò no.† quòd contra petentem confirmationem potest obijci crimen cum infamia.ꝭ.de appel. c. dilectis.& de accusa.c.
3 accedens. ¶ Secundò not. † quòd testis deponens de auditu non probat. quod est verum de auditu auditus.

Si enim

Si enim de auditu illius, qui accusatur (quia publicè gloriatur) tunc sufficeret.j̃.de exces.plato.c.quã sit graue.¶ Tertiò no.ꝙ non sufficit ad condemnationem, sed bene sufficit ad purgationem & ideo.j̃.dicit purgationem.¶ Quartò no.
4 in ver.quia verò.† quòd post publicatas attestationes super alijs articulis penitus diuersis,possunt testes produci.arg.supra e.c.causam.Et idem si est petitio generalis,vel vniuersalis:quia publicatis attestationibus super uno capitulo, super alio admittuntur testes.Nam(quod plus est) petens,& probans etiã post sententiã audiretur.C.de iudicijs.l.2.Et idẽ in singulari actione:dummodo articuli sint diuersi.s̃. e.c.causam quæ. Et aduerte quia ad probandum istum articulũ fuerunt admissi isti canonici post peremptorium: quia fuerunt impediti producere testes,propter frustratoriam appellationem electi super irregularitate,secundùm Inno. & Hostien. ¶ Quintò no. ꝙ ad probandum irregularitatem electi aliàs prohibiti testificari contra clericos admittuntur:vt fœminę,
5 & laici.de quo.s̃.e.c.quoniã.& c.de cetero. ¶ Sextò no.† ꝙ potest ferri sententia excommunicationis contra impedientes testes : & sit sententia generalis quicunque impediuerit, sit excommunicatus,vt s̃.de offi.dele.c.1.per Inno.& in c.fi. de constitu.lib.6.¶ Septimò no. numerum compurgatorũ. & nisi fuisset expressus,fuisset arbitrarius.j̃. de simo. c. insinuante.& debent isti esse bonæ famæ.quod præsumitur.j̃.de sen.excom.c.1.& ꝙ habeant notam conditionem illius,quẽ purgare debent.j̃.de purg.ca.c.constitutus. ¶ Octauò no.
6 † pœnam illius,qui purgari mandatur,si deficit in probãdo. ¶ Nonò no.† ꝙ electione,& confirmatione cassata, mãdat Papa Capitulo,quòd auctoritate sua nouam electionem de-
7 beat celebrare.& sic collige,† ꝙ si electio,& confirmatio irritatur,ius prouidendi spectat ad Papam.& hoc fortè, quia elegit scienter indignum.vnde priuati erant potestate eligendi,vt in c.quicquid.j̃.de electio lib.6.¶ Decimò no.in ver.
8 quia verò. † ꝙ si personæ,quæ veniũt in causa à latere deprehendãtur in crimine commisso in causa, puniũtur sine alio processu.nam crimina vndecunque &c.24.q.3.c.ecce. concor.j̃.de iureiuran.c.vlti.lib.6.& dixi.de dolo.& contu.c.veritatis.¶ Vndecimò no. quòd ad probandum contra instrumentum cõfectum in Capitulo sufficit probare maiorẽ partem non fuisse consciã huiusmodi literarũ . sed s̃. de proba. c.tertio loco.aliter deponit.dic vt ibi &c.¶ Duodecimò no.
9 † pœnam falsantis literas Capituli. quia suspenditur à beneficio,& officio.punitur ergo clericus pro crimine.81.dist.c. eas.sed non pro infamia.2.q.5.c.presbyter.nisi crimen esset enorme.j̃.de pur.ca.c.inter.¶ Opponitur.dicitur hic, quòd testimonium de fama cum auditu non sufficit contra.§. præterea.s̃.e.So.vt in glo.Ioan.An.remittit ad no.per Host.s̃.de consue.c.2.& j̃.eo.c.cum causam.Gof.dicit,ꝙ fama cũ vno teste.& alijs argumentis fidei.4.q.3.c.sæpe. & de præsump. c.illud.Et aduerte,dicit Ioan.An.ꝙ fama debet probari per duos testes.similiter dico de iudiciis, & præsumptionibus,q̃ resultant ex aliquo facto.de quo est glo.no.in l. fi. fami. erc. ¶ Vltimò no glo.ꝙ in causa criminali ciuiliter mota licèt actor habeat præsumptionem pro se:non tamen defertur sibi iuramentum in defectum plenæ probationis. sicut solet deferri in causa ciuili,iuxta no.in c.fi.j̃.de iureiur.ita dicit glo. quæ incipit.no.quam tene menti.

S V M M AE.

1 *Testes in causa liberali possunt recipi etiam lite non contestata.*
2 *Super statu ecclesiæ potest agere vnus de ecclesia.*
3 *Principalis primo citandus est,si non reperitur eius procurator.*
4 *Procuratorem debet mittere, qui non potest securè comparere coram iudice.*
5 *Iudex debet locum tutum partibus assignare:aliàs citatio est ipso iure nulla.*
6 *Litem si aliquis non vult contestari,qualiter contra eum procedatur.*
7 *Iudex debet statuere terminũ peremptoriũ ad sententiam audiendã.*
8 *Agens nomine ecclesiæ in casibus sibi præmissis:an possit reconueniri:vel teneatur satisdare.*
9 *Casus in isto Capitulo quomodo formetur.*

1 GVn.olim. † In casu liberali etiam lite nõ contest.testes recipi possunt.h.d.prima pars decisè narrat factum.secunda ibi [mandamus.] q. iudices,quibus cõmittit receptionem testium.& prouidet quod per eos agendum , reo con-
2 tumace.ibi[verùm.] ¶ Primò no. ꝙ super statu.ecclesię potest agere vnus de ecclesia. vt egit iste archi.& gratia exẽpli (vt puto) loquitur hic de archi.nam idem dico de ceteris clericis eiusdem ecclesiæ, quod patet in c. cùm olim presbyterorũ. j̃.de reb.ec.non ali. vbi puniuntur illi de Capitulo , qui non contradicunt his,qui malè in Capitulo vident. administrare.quod dic plenè per Inno. vt in c.cum in cunctis. de his, quæ fiunt à ma.par.ca.ad hoc optimè.l.quoniam iud. C.
3 de appel.¶ Secundò no.† quòd primò citandus est principalis,&si non potest comparere,procurator ipsius.prima ergo citatio in cã nõ videtur,ꝙ possit fundari in personã procuratoris,nisi in defectu domini principalis.facit quod not. in l. 1.ff.de li.ag.& l.4.de dã.infe.Et aduerte, quia innuit iste
4 text.† ꝙ si quis non potest securè coram iudice comparere: debet mittere procuratorem. quod in exule verum est, vt l. Pap.ff. de mino. in expulso non ratione partialitatis, qui ciuitatem intrare non audet: an teneatur se defendere p procuratorem,ar.ꝙ non.de re iudi.c.pastoralis.in cle.& in c.statutum.quod no.Innoc.in simili.s̃. de elec.c.bonæ fidei.& de
5 no.op.nun.¶.Tertiò no.† ꝙ iudex debet locum tutum partibus assignare:aliàs citatio esset ipso iure nulla,vt in d. c.pastoralis.& in c.ex parte.de appel.& s̃.vt lite non contesta.c. accedens.¶ Quartò no.ꝙ testes de diuersis prouinciis quandoque producuntur. quãdoque tamen iudex committit examinationem ad partes,vt j̃.de procur.c.constitutis.& l.3.in fi.ff.de testi.de quo in Spe.eo.tit.§. nũc tractandũ. post prin.
6 ¶ Quintò not. † quid iuris contra eum , qui non vult litem contestari:quia proceditur ad sententiam , quod est spãle in hoc casu, vt j̃. dicam. in aliis verò causis, si quis non vult litẽ contestari,& est absens,vel præsens,quomodo procedatur.dic vt s̃.vt lite non contest.c.quoniã frequẽter.§.in aliis. Si verò esset præsens, & ad mandatum iudicis nollet litẽ contestari.dic vt l.consentaneũ.& Auth.qui semel.C.qũo, & qũ
7 iudex. ¶ Sextò no. † ꝙ ad sententiã audiendã debet iudex statuere terminum peremptorium.de quo dic,vt s̃.de offic. deleg.c.consuluit.& c.eũ qui.de dolo,& cõtu.li. 6. & in Spe. de cita.§.viso.versi.item licèt.¶ Oppo.dicitur hic,quòd iste archidiaconus agebat de statu ecclesiæ Men.cõtra & arguo ad diuisionem.nã aut vacabat ista ecclesia.& nõ poterat agere [quia sede vacan.] &c.vt j̃. ne se. vacan. c. 1. & per totũ aut non vacabat:& debuit agere episcopus.de rescrip.c.edoceri.nisi archi. ostenderet sufficiens mandatum, iuxta formam Dccre. 1.s̃.de procu.In isto autẽ c. nihil dicitur de mãdato archi. ergo nullo iure videtur, ꝙ potuerit agere. cuius contrarium hic dicitur. ergo malè.So. dic, ꝙ si vacabat ecclesia,non poterat agere,vt in contrario.si autem non vacabat:poterat agere in certis casib. puta si episcopus erat negligens:quia monitus ab archi.agere non curabat: vel aliter constabat de eius negligentia,vt s̃.de sup.negli.præla.& c.1. vnde nõ solũ archi.sed quilibet alius agere potuisset. ¶ Quãdoque in his,q̃ publici iuris sunt, admittũtur aliqui ad agendum ordine successiuo,vt patet in l.j.in fin. & l.si extraneus. ff.de adul.cum simi.vel dic,dicit gl. spãle est ĩ cã status:vt qlibet admittãt,ẽt alijs cõtradicẽtibus,vt l. 1.2. & 3.ff.de lĩ.cã. Quo autem iure admittatur iste arch.isto casu,dic, quòd tãquã cõiuncta persona.& vt verus administrator , sicut pater pro filio,vt l.cum nõ solum.& l.cũ oportet.C. de bo.quæ li.

& l.sed hæ.ff.de procu.Et aduertendum,quia illud,quod dicitur de archi.esset dicendum de quolibet clerico ipsius ecclesiæ:vt scilicet agere posset in casu, quo episcopus esset negligens.& dixi.s̃.& si plures concurrerent ad agendum, iudex eligeret idoneiorem,vt l.2.& 3.ff.de popu.actio.Et vno agente,& reportante sententiam contra se:alius non posset agere:nisi de collusione prioris doceret: vel illum agere ignorasset,vt infra de accusatio.c.de his.& de collu.dete.c. 1. & hoc est verum,ꝙ alius agere non possit nisi in dictis casibus, quando vellet agere nomine ecclesiæ secus si pro singulari, & pro proprio interesse:quia tunc sententia lata cum eo,qui nomine ecclesiæ egit,sibi non præiudicet.ff.de excep.rei iudi.l. cũ ...ll.se. In casu tamen huius c.& alijs,vbi quæritur.cum duab... admittitur ad agendum.dicit Ioa.An.tutũ vnus de Capitu... ...iare Capitulo:ne postea veniens, & allegans esse hoc den... ignorant...,vel præuaricationem litem sopitam valeat suscitar... dicit tex.in fim li.s̃.de iudi.in c.causam quæ.¶Sed ...cidenter quæritur.† Vtrùm iste,qui agit nomine eccle-

3 siæ,episcopo negligente:vel in casibus aliàs permissis:si recõueniatur, possit reconueniri: vel satisdare teneatur. tenet Io. An.ꝙ non.cum agat inuitis socijs,& patiatur pœnam qñq; si non agit.de elec.c.generali.lib.6.& de rebus ec. non ali. c. hac consultissima.e.li.pro hoc facit in Auth.de san.episc.§. reuerendissimum.& l.2.§.sed si agant.ff.de iudi.& hoc no.Spe. in ti.de reconuen.§.2.ver.penul.siue si.imò plus,ꝙ talis agẽs poterit constituere procuratorem ante lit.conte. cum censeatur administrator legitimus:sicut posset prælatus nomine ecclesiæ,& pater nomine filij,vt s̃.de iura. calum. c. cum causam.& C.de bo.ma.l.1.& hoc no.Spe.i ti.de procur.§. 2.ver. quid si canonicus.¶Secundò op.dicitur hic,ꝙ iste archi.constituit procuratorem ante lit.conte.contra de.l.neq; tutores. C.de procu.Sol.vt.s̃.dixi,iste in hoc casu dicitur procurator legitimus,seu administrator, non habens mandatum ab ho-

2 mine:sed à iure.ideo potest constituere procuratorem,[a]vt in d.c.cum causam.de iura. cal. ¶Tertiò oppo.hic apparet,ꝙ non erat lis conte.ergo non poterat ferri diffinitiua sentẽtia. Item videtur, ꝙ non potuerint examinari testes, vt. s̃.vt lite non contes.c.quoniam frequenter.in prin. contrarium cuius dicitur in hoc.c.¶Sol.gl. soluit istud contrarium duob. modis.primo, ꝙ spãle est hic fauore libertatis: sicut in electione prælati,& matrimonio carnali,vt d.c. quoniam. §. porro. Et istam tenet Tanc.Gof.& Ho.qui dicit etiam speciale fauore animarum.Alij intelligunt, ꝙ loquatur de sententia interlocutoria.Et istam reprobant glo.finaliter.Inn.aũt dicit, quòd hic iudex agebat in modum inquisitionis.¶ Sed tunc obstat reg.quæ dicit[valeat repellere ab agendo.]&c.Itẽ Papa mandat litem contestari, si compareat. & hæc omnia non requiruntur in processu inquisitionis.Sol.dicit Inno.quòd istud est verum,quando inquisitio non fit ad promotionem alicuius: aliàs ista requiruntur;quia est reperire hoc casu actorem, &

4 reum,vt hic latius per eum. ¶ Vltimò quæro† quomodo formetur casus in isto c.Io.An.super prima gl.format duob.modis.& primò,quòd vacante ecclesia Men.archiepiscopus Cãtuarien.volebat concedere beneficia spectantia ad collationem dicti episcopi Men.& præsentatos inuestire, & custodiã vacantium ecclesiarum habere,sicut erat moris in partibus illis.archidiaconus opposuit se,dicens illam ecclesiam per se metropolitanam,ut dicit gl. Item quòd dicta ecclesia erat libera a dicta seruitute.& quòd ipse archi. vsus erat hoc iure ab antiquo.s.se.va.quæritur quare non ad archiepiscopũ:sed ad ipsum spectabant prædicta.& isto modo legendo,Dec.est plana.vel potest esse,quòd prædictus arch. dicebat omnia iura ad se spectare,vacante ecclesia.archiepiscopus dicebat cõtrariũ.& ita omnia sunt plana.¶Sed ex notatis in prima oppositione innuitur,quòd hic archi.egit,etiam non vacante ecclesia,propter negligentiam episcopi:vel propter fauorem libertatis ecclesiæ,vt dixi latius in dicta oppo.

ADDITIO

a ¶Constituere procuratorem.Adde tex.in Auth.de san.epi.ver.si qñ.glo. & Bar.in l.2.in prin.ff.de procu.tex.in cle.si.eo.tit.& ibi Car.in prin. 1. opp.Spec.de procu.ver.pater nõ põt.Bar.in l.neque.C.de procu.

SVMMAE.

1 *Carnalis copula si sequitur promissionem de matrimonio contrahendo,matrimonium est perfectum.*

2 *Obijciens exceptionem simpliciter,videtur confiteri intentionem aduersarij.*

3 *Allegans turpitudinem suam aliquando auditur.*

4 *Dicens matrimonium nullum (quia cum alia contraxit) astringitur probare prioritatem temporis.*

5 *Testis si deponit de tempore:an possint fieri articuli directò contrarij de alio tempore.*

6 *Testes si probant me certo loco,& tempore contraxisse,possum probare me illo tempore alibi fuisse.*

7 *Testis debet interrogari de tempore.*

8 *Falsitas testium,publicatis attestationibus potest indirectè probari:nõ autem directè.*

9 *Testi astruẽti negatiuã,quæ omnino cadit in eius sensu, an credatur.*

EX tenore. Publicatis attestationibus falsitas priorũ testiũ potest indirectè probari.h. d.Et sunt duæ partes.in prima iudicis consultatio.in secunda Papæ rñsio.ibi [inquisitioni.] Prima continet iudicum delegationem:causæ delegationem:mulieris petitionem:uiri negationem & exceptionem: mulieris re-

1 plicationem:& viri triplicationem : & iudicum dubitationẽ. ¶Primò no.† quòd si carnalis copula subsequitur promissionẽ de matrimonio contrahendo,matrimoniũ est perfectum: quia carnalis copula facit,vt sponsalia de futuro transeant in

2 matrimoniũ de pñti,vt.j̃.de spõ.c.is qui fidẽ. ¶ Scdò potest hic colligi ar.† quòd p obiectũ exceptionis simpliciter vr̃ qs intentionem aduersarij confiteri.quod dic, vt infra de exceptioni.cap.cum venerabilis.& in reg. exceptionem obijciens.

3 per Dy.¶Tertiò no.† ꝙ auditur quis allegans turpitudinem suam.de quo in gl.cui adde,prout no.pro & contra in l.transactionem.ff.de leg. 1.¶Quartò no. † ꝙ ille,qui dicit matri-

4 moniũ non tenere(quia prius cum alia contraxit)astringitur probare prioritatem tpis,vt fecit iste miles. A contrario ergo sequitur,quòd si ꝓbasset se simpliciter cõtraxisse cũ alia: sed non prius, potuisset petere ferri sñiam ꝓ se.de qua qõne dic per Ho.j̃.de spon.duorũ.in rub.& s̃.c.in nostra.facit l.nõ

5 solũ.§. sed vt ꝓbari.ff.de no.op.nũ.p Bar.¶Quintò no. † ꝙ cum testis deponit de tpe,pñt fieri articuli directò contrarij de alio tpe,ẽt post publicatas attestationes.quod verũ est,sm̃ Inn.qñ tps nõ fuit deductũ in articulis:sed à seipsis,vel ad interrogationem iudicis testes deposuerunt:secus si in articulis deductũ fuisset,sm̃ Inn.quod bene no. Nam si testis deponit aliquid à seipso,quod facit ad casum(non tñ articulatum ab aduersario)poterit ille(contra quem productus est)alios testes producere sup eo,quod deposuit: licèt sint attestationes publicatæ.Ratio est.quia non potuit illo casu esse præuisus:sicut quando expresse articuli facti sunt.quod tene mẽti.¶Sex-

6 tò no.† quòd qñ testes probant me certo loco,& tẽpore contraxisse,possum probare me illo tpe alibi fuisse. & hoc facit ad dicta testium,qui excusant reũ, dicentes fuisse cũ eo tota illa die:qua dicitur maleficiũ fecisse:vel toto tali mense, quo dicitur Senis homicidiũ commisisse,fuisse Florẽtiæ.ad hoc.n. vt testes concludant,debent deponere,quòd viderũt ipsũ ita continuè:quòd nõ potuisset ire,& redire.& de hoc no.81.di. c.clerici.& in Auth.de her.& fal.§.si verò absunt.¶Et aduerte,qa ista dña volebat ꝓbare p testes,quòd ille miles semper steterat in Eboracẽsi ꝓuincia. & sic cũ testis debeat deponere isto casu de visu.si dixerit, ꝙ semp vidit toto illo mẽse, fa-

cie

cit fidē: nec testimoniū eius ē suspectū, ex eo ꝙ tpe, quo dor
miebat, videre nō poterat. ista. n. dictio, semp, in teste est in-
telligēda ciuiliter, nō cauillosè. ꝑ hoc gl. no. de cōse. dist. 5. c.
sint tibi. & ꝑ Bar. ff. sol. ma. l. 1. facit qd no. Archi. in c. licèt.
can. de elec. lib. 11. & ꝑ Io. An. in c. si postquā. eo. ti. & in c. fi.
7 de ver. sig. eo. li. ¶ Septimò no. † ꝙ testis dēt interrogari de
tpe. & qn̄ prioritas tpis est de substantia actus: tūc dēt limi-
tatè probari, vt hic. & in d. §. sed & ꝓbari. per Bar. si testis tñ
dicat se nō recordari de tpe: nihilominus valet eius testimo-
niū: nisi sit de substantia actus, vt hic erat. & idē in similibus.
dicit tñ Host. præsumendū est contra testes, qn̄ oēs sic respō
dent, & dicunt sic præmeditatum sermonem, se non recorda
ri de tempore. ff. eo. l. 3. & dicit hoc arbitrarium, debeat cre
8 dere, vel non, vt s̄. c. præterea. ¶ Octauò no. † ꝙ falsitas te-
stium, publicatis attestationibus, pōt indirectè probari. di-
rectè autem non possit. Sed quidam dicunt, vt Vin. quòd
nec indirectè. de quo in Specu. eo. §. sæpe testes. ver. porro.
in fi. in additionibus. Et vide bonam gloss. s̄. c. in nostra. in
fin. magnæ glo. ¶ Nonò collige in ver. verùm. quòd mu-
a lier ista volebat probare negatiuam, a quòd iste miles cum
alia non contraxit. & probat per indirectum. & de ista ne-
gatiua qualiter sit probabilis, not. Archi. 8. q. 3. c. Artal-
9 dus. & 20. q. 1. c. paratis. † Testi autem astruenti negati-
uam, quæ omnino cadit in eius sensu, nō creditur, vt s̄. de
cau. poss. c. cum ecclesia. quod est verum, si expressè: secus si
tacitè, vt no. Inn. s̄. de proba. c. licèt causam. & quod no. Cyn.
ea. l. actor. ¶ Vltimò Io. An. super glo. 2. instruit respondcn-
tem, cum debet respondere petitioni aduersarij, & facti nar-
ratio est vera: sed petitio est iniusta (quia fortè soluit, & pro-
bare non pōt.) quomodo tūc respondebit: ne videatur fateri
intentionem aduersarij? cautelam docet istud. c. in prin. c.
miles. & in c. exceptionem obijciens. de reg. iur. lib. 6. ꝑ Dy.
& vide quod no. de iura. calum. c. cum causam. in prima glo.
& hic in nouella.

ADDITIO.

a ¶ Probare negatiuam. Negatiua coarctata loco, & tempore potest pro
bari, & per visum. Bar. in l. 1. C. de cano. fru. vr. Rom. Bar. & Doct. in l.
in illa. & in l. hoc iure. C. de ver. obli. Bal. in l. 1. C. de secundùm tabu.
Ang. in §. hinc nobis. in Auth. de here. & fal. Bar. in l. hæredes palam. in
prin. ff. de testa. Bar. & Bal in l. actor. C. de proba. Alex. cons. 42. 4. volu.

SVMMAE.

1 *Quarta dilatio petita cum solemnitate legali si denegatur, poterit ap pellari. & nu. 7.*
2 *Petitorium, & possessorium reperiuntur in beneficijs.*
3 *Petitorium, & possessorium si competit alicui: potest eligere, quod primò intentet: præualet tamen possessorium intentare.*
4 *Interdictum vnde vi. transit in successorem.*
5 *Interdictum vnde vi. potest transire in alium ex cessione.*
6 *Testes possunt produci ab vtraque parte in interdicto vnde vi.*
8 *Appellari potest à sententia interlocutoria lata super aliquo articulo iudicij possessorij. & nu. 9.*
10 *Sententia interlocutoria potest iustificari ex causa non expressa in actis.*
11 *Petens quartam dilationem, si non probat, debet condemnari in expensis.*
12 *Litigator si petit quartam productionem cum solemnitate legali, & iudex ipsam denegat: an eo ipso appellatio sit iusta, quòd iudex causam non assignauerit.*
13 *Quarta dilatio si ita petita fuerit. petimus quartam dilationem cum solemnitate legali. & si illam negauerit, appellamus ad Papam: an talis appellatio impediat effectum interlocutoriæ postmodum secutæ.*
14 *Iudex, qui grauauit me per suam interlocutoriam: si postea assignauit mihi terminum ad aliquem articulum expediendum: & ego accepto dilationem: an potero postea appellare.*

1 SIgnificauerunt. † Si sine causa dene-
gatur quarta dilatio
petita cum solēnitate legali, poterit appellari. h. d. Et
sunt duæ partes principales. in prima appellantis decisa nar-
ratio. In secunda appellationis commissio. ibi [mandamus.]
¶ Primò no. ꝙ Papa committit causam possessionis, & pro-
prietatis eisdem iudicibus. & rectè; quia non debent diuidi,
vt in c. 1. de causa pos. & l. nulli. C. de iudi. & in c. 1. de sequest.
pos. ¶ Et aduerte ꝙ hic agebatur de re spirituali, scilicet de
2 prioratu. & sic collige, † quòd in beneficiis est reperire peti-
torium, & possessorium. apud quem autem dicatur consiste-
re dicta proprietas, & possessio: an penes prælatū. dic, vt not.
3 Inno. s̄. de causa pos. c. cum super. ¶ Secundò not. † ꝙ ille, cui
competit petitorium, & possessoriū, potest eligere, quod pri-
mò intentet. & quod plus est, quod prius intentauit, potest su
spendere, & alterum prosequi, vt hic. & s̄. de causa pos. c. pa-
storalis. consultè tamen facit, cui vtrunq; competit, prius pos
sessorium intentare. quia facilius probatur possessio, q̄ domi
nium. & istud est cōsilium Iurisconsulti, vt l. is qui destinauit.
4 ff. de rei ven. ¶ Tertiò not. in versi. † vnde. quòd interdictum
vnde vi. transit in successorem. Et aduerte, quia de successore
vniuersali non est dubium, quòd competit sibi interdictum:
quod competebat defuncto, vt l. 1. §. hoc interdictum & hæ-
re. ff. de vi. & vi. ar. de tali tamen successione hæreditaria non
loquitur iste tex. quia cessat in ecclesiis, vt in c. apostolica. 8.
q. 1. Oportet ergo intelligi, ꝙ ex permutatione, vel alio iu-
5 sto titulo deuenit ad istos iste prioratus. ex quo collige, † ꝙ
ex cessione potest transire in aliū interdictum vnde vi. de in-
terdicto vti pos. quòd possit cedi, videtur glo. in l. 1. §. idem
Nerua. ff. ne quis in loco publico. sed de interdicto vnde vi.
non habeo modò tex. vel glo. nisi istum. & rationem, quòd q̄
sunt transibilia ad hæredes, sunt cessionabilia, vt l. ex pluri-
bus. ff. de admi. tuto. ius autem recuperandi possessionem ꝓ-
pria auctoritate an possit cedi. glo. notabilis dicit, quòd sic.
in l. cum fundum. § ex interuallo. ff. de vi, & vi ar. & hoc ver.
quomodo succederent istę moniales. ponderauerat Hostiē.
minus subtiliter quò ad tex. sed satis bene quò ad res ꝓpha-
6 nas. ¶ Quartò not. † ꝙ in interdicto vnde vi. possunt testes ab
vtraq; parte produci. & ab eo, qui agit, certū est, quia debet
probare possessionem, & spoliationem, vt sup. de officio de-
lega. c. cōsultationibus. & in c. ex parte. de resti. spolia. Ille au
tem, qui conuenitur (vt erant hic monachi) potest probare,
quomodo possidebat tēpore, quo deiecit, vt in cap. olim. s̄.
de restitu. spo. vel quòd moniales expulsæ: vel quòd fautores
earū possidebant ab eis vi, clam, vel precariò: ideò interdi-
ctum non poterant intentare, vt in c. cum venissent. s̄. de re-
sti. spolia. & l. 1. in fi. cum l. seq. ff. vti possidetis. ¶ Quintò no.
7 † quòd quarta productio debet dari cum iuris solēnitate. de
qua no. supra eo. c. in causis. An autem hæc solemnitas seruā-
da sit in successore, si prædecessor fecit tres ꝓductiones. dic
8 in Spe. e. ti. §. qualiter. ver. sed pone. ¶ Sextò no. † quòd à sen
tentia interlocutoria lata super aliquo articulo iudicij posses
sorij appellatur. de iure ciuili maius esset dubium. cum enim
appellari non possit à sententia lata super ipso possessorio,
iuxta not. in l. 1. C. si de momē. pos. videretur, quòd nec à gra
uamine illato in processu eiusdem iudicij: sed de iure cano-
nico non videtur dubium; quia à sententia lata super posses-
sorio, & à quolibet grauamine appellari potest, vt infra de
ope. no. nunc. c. penul. per Inno. & in c. vt debitus. de app. fa-
cit quod no. supra de restitutio. spolia. c. cum ad sedem. in fin.
9 penul. gl. & c. ¶ Septimò not. † quòd ab interlocutoria, sicut à
diffinitiua, debet appellari infra decē dies. & sic postea pars
non potest cōqueri de tali grauamine. quod est verum in cā
principali: sed in causa appellationis à diffinitiua, in qua de-
uoluitur omne grauamen prius illatum, potest peti retracta-
tio cuiuslibet grauaminis illati in causa principali, iuxta not.
in c. vl. de appella. li. 6. & plenè per Innocen. & Hostien. in c.

quod ad consultationem. supra de re iudi. potestas autem iu
dicis à quo in reuocando interlocutoriam suam nõ arctatur
tempore, regulariter durante causa principali, vt in c. cũ ces-
sante. de appell. dic vt ibi. & l. quod iussit. ff. de re iudi. p Bar.
10 &c. ¶ Octauò not. in ver. nisi fortè. † quòd sentẽtia interlocu
toria potest iustificari ex causa non expressa in actis. non. n.
dicitur in tex. quòd iudex denegauerit quartam productio-
nem propter refrænandam multitudinem testium : sed dicit,
quòd iudex appel. debet inquirere. de quo infra latius dicã.
11 ¶ Nonò no. in ver. ipsos. † quòd ille, qui petit quartam dila-
tionem, & non probat, debet condemnari in expensis. & hoc
est hodie regulare : vt semper ratione retardati processus, p-
pter exceptionem oppositam non probatam fiat condemna
tio expensarum statim, non expectato fine causę, vt in c. finẽ
litibus. de dolo & contu. ¶ Decimò not. in ver. ibi adeo. quid
iuris, cum suspenso petitorio, possessorium intentatur. & po-
stea est ferenda sententia in possessorio : quid erit de petito-
rio prius moto? debet enim simul cũ causa possessorij termi-
nari, si de eo liquet: aliàs differtur. & ita posset dici in cã cõ-
uentionis, & reconuentionis: vt si de vna prius liqueat, quàm
de alia, terminetur prius. & sic possent diuidi quò ad finem:
non autem separari quò ad initium coram diuersis iudici-
bus. de quo dic, vt in c. cum dilectus. de ordi. cogni. & in c. di-
12 spendia. §. reus quoq;. de rescrip. li. 6. ¶ Quærit Inno. not. † Si
petit litigator quartam productionem cum solemnitate legã
li, & iudex ipsam denegat. an eoipso appellatio sit iusta, ꝙ iu
dex suæ denegationis causam nõ assignauerit, videtur, ꝙ sic:
quia petitio est secundùm ius. ergo denegatio contra ius. &
sic cum grauet, valet appellatio, vt infra de appell. c. cum ces
sante. & c. vt debitis. Et idem si causam iustam denegationis
assignet: & ipsam non examinet. nam cum debeat concedi:
vel negari cum causę cognitione, vt supra eodem. c. in causis.
ergo est grauamen, si cognitio non præcedit secundùm Inn.
licèt alij contra secundùm eum. ¶ Et istam secundam opinio
nem sequitur Host. dicens, quòd licèt prima opinio sit subti-
lior: secunda est iustior. nam secundùm eum, si iusta, & ratio
nabilis causa allegatur: quã iudex credidit falsam, potest re-
spuere, etiam causa non expressa: nec retractabitur, quòd fe-
cerit propter appellationem à prædicta repulsione: nisi corã
iudice appellationis fuerit probata causa allegata, & repul-
sa. non enim debet iudex exprimere animi sui motum, vt in
l. vbi. C. de fal. & precipuè in hac quarta dilatione denegãda.
si enim exprimeret [denego quod sufficienter probasti.] ma
lè faceret : quia sic publicaret minus solẽniter dicta testiũ illi
tali. Ioã. An. videtur dicere, ꝙ in denegatione debet iudex ex
primere causam: sed non debet eam examinare. ¶ Sed tunc
dices, cum appellatio ab interlocutoria non possit iustifica-
cari ex nouiter dandis, vel probandis. quomodo si iudex nõ
examinat, & iustificat factum suum ante appella. poterit iusti
ficare postea contra. c. appellanti. de appell. in cle. posset di-
ci, quòd illa cle. loquitur in appellante, non in iudice: qui po-
test suam interlocutoriã iustificare ex nouis probationibus,
vt hic. põt esse ratio; quia cum denegare, vel concedere sit in
arbitrio iudicis: debet sibi credi: & pro eo præsumitur, vt no.
Inno. in c. innotuit. infra de eo, qui fur. or. susce. vel posset di-
ci, quod dictũ. c. appellanti. & c. interposita. & c. vt debitus.
de appel. habent locum regulariter. fallit, quando iudex vehe
menter præsumit malitiam in petẽte dilationem: quia potest
ipsam negare : licèt petat ex causa legitima. & si appellatur
(nisi fiat fides de veritate causæ) pronunciabitur contra ap-
pellantem. quod dic, vt not. Innocen. in cap. post electionem.
infra de concess. præben. ¶ Secundò quærit Innocen. dicitur
hic, ꝙ abbas, & monachi appellarunt post sententiã interlo-
cutoriam. quid ergo si prius: an sufficiat. & sic iusta appella-
13 tio? pone enim, quod monachi petierunt sic. † Petimus quar-
tã dilationem cum solẽnitate legali. & si illam negauerit, ap
pellamus ad Papam. an talis appellatio impediat effectũ in-
terlocutoriæ postmodũ secutæ. tenet Inno. ꝙ talis appella-
tio fuerit nulla : quia à futuro grauamine non est appellan-
dum. & grauamen subsequens non iustificat appellationem
præcedentem, vt j. de appell. c. consuluit. il 2. & c. ex parte.
& c. cum cessante. & c. dilecto. & ibi per Io. An. super ver. in-
eptè. ¶ Si aũt prædictus iudex petitã productionẽ denegas-
set. & pars peteret reuocari istud grauamen. & subiungeret
[nisi reuocaueritis: appellamus.] talis appellatio valet : nec
intelligitur à futuro grauamine: sed iam illato; quia iam de-
negauit. & sine ista petitione poterat appellari : sed propter
reuerentiam iudicis, qui ex suo officio hoc facere poterat,
petitum fuit ex superabũdanti, vt in c. cum cessante. j. de ap-
pell. nec petendo hoc coram iudice à quo, videor renuncia-
re iuri appellandi. facit quod no. in c. si à iudice. de appell.
14 lib. 6. ¶ Et hoc est, quod dicit hic notabiliter Ho. † si iudex,
qui grauauit me per suam interlocutoriam, postea assigna-
uit mihi terminum ad aliquem articulum expediendum. &
ego accepto dilationem: an potero postea appellare. videtur
quòd non, vt s. c. cum venissent. de offi. deleg. c. gratum. Si
enim ita faciendo coram iudice à quo, videor renunciare ap
pellationi iam interpositæ: multò magis iuri interponendæ :
quia eiusdem videt effectus appellatio in potẽtia : & appel-
latio in actu, vt in c. nõ solùm. de appel. lib. 6. nec est fortius:
imo debilius ius ad rem, quàm ius in re, vt l. Sempronius At-
talus. ff. de vsufru. leg. & in c. pen. & vlt. de præben. lib. 6. con-
trarium tamen determinat Host. per l. inter stip. de verbo.
oblig. hæc autem secundùm eum faciunt, sic dicẽdo. dñe gra
uastis me per talem interlocutoriam : quare terminum istũ
recipio, saluo iure mihi appellandi, super quo volo delibe-
rare, vt C. de ex. l. si quidem. & s. c. psentiũ. & de ord. cog. c. 2.

SVMMAE.

1 *Examinatio testium potest mitti ad partes præter onus expensarum.*
2 *Dilatio eadem potest dari actori ad fundandam intentionem suam : & reo ad defensionem faciendam.*
3 *Testes reprobatorij regulariter debent recipi post publicatas attestationes.*
4 *Iudex si plus, vel minus habet testem suspectum, potest lenius, vel acriùs ipsum examinare.*
5 *Circunstantiæ negotij quæ dicantur.*
6 *Testis debet diligenter examinari de causa scientiæ.*
7 *Sensus corporis quinque.*
8 *Videri an dicatur, quod percipitur intellectu.*
9 *Testis deponens, quòd Titius est dominus talis fundi : non probat, nisi assignet causas.*
10 *Testes sunt cogendi ad testificandum.*
11 *Iudex potest refrænare multitudinem testium.*
12 *Attestationes receptæ non publicatæ in vna instantia, in alia non videntur facere plenam fidem inter easdem personas : nisi partibus placuerit.*
13 *Testes an debeant reddere causam sui dicti.*
14 *Testes an debeant interrogari an sint criminosi.*
15 *Iudex potest quærere à teste in genere, an possit esse testis.*
16 *Testes debent cognoscere personas litigantium, à quibus, & contra quos producunt.*
17 *Testes si sunt diuersi in tempore, vel in loco : an valeat eorum testimonium.*
18 *Attestationes si non valent à principio : an possint ratificari per tacitum, vel expressum partium consensum.*
19 *Substantialia omissa non possunt ratificari etiam consensu partium.*
20 *Pars si impedit, ne testes perhibeant testimonium: quid iuris.*
21 *Testis an possit se corrigere ante publicationem dicti sui.*
22 *Testis secundò inductus, si dicat contrarium eius, quod primò dixit, quid iuris.*

CVm causam. Diligenter examinandi sunt testes: & puniẽdi sunt, qui eos impediunt. & effrænata multitudo testium

testium est per iudicem refrænanda.h.d. diuisio patet p summationem.
1 ¶Primò no.† ꝙ propter onus expensarũ Papa cõmittit testium examinationẽ ad partes.similiter deberet cõmittere causã principalẽ, vt aliàs dixi in ordinario habente diffusam prouinciam, vel diœcesim: quia si litigantes veniũt de longinquo. & cum est parua, debet ipsam delegare in loco litigantiũ: aliàs iusta esset appellatio, vt in l. cum post sẽtentiã.C.de appel. & 2.q.6.c. anteriorum.facit. j̃. de fideiuss. c. constitutus.& de rescrip. c. statutum.li. 6.in fi. ¶Secundò no. quod vtriq; parti assignat idem terminus ad testes pro-
2 ducendos †eadem ergo videt dilatio, ꝙ possit dari actori ad suam intentionem fundandam: & reo ad suam defensionem faciendam. an autem hoc fieri possit, inuito reo.dic vt no.in cle.sæpe. de verb.sig. ¶Tertiò no.ꝙ simul,& semel producũtur testes ad pbandum in cã principalı, & ad reprobandum
3 personas ipsorũ testium pductorum† regulariter verò testes reprobatorij debent recipi post publicatas attestationes.qđ dic, vt in glo.& s̃.c. præsentiũ.¶Quartò no.ꝙ ad iudicẽ spectat testes examinare: & diligenter de singulis circũstantijs
4 inquirere. vnde secundũ Host.†si iudex plus, vel minus habet testem suspectum:poterit leuius,vel acrius ipsũ examinare.ita tñ,ꝙ interrogationem necessariã per partem datã non omittat,vt j̃.c.per tuas.Et est ille tex.cõtra Io. qui dicit,ꝙ testis nõ tenet aliud dicere,quàm quod expressit actor in libel
5 lo. de quo. 2. q. 8. c.libellorum. &c. ¶ Quintò no. † quæ dicant circunstantiæ a negocij: locus:tps: visus: auditus. &c. de qua materia per Cyn. plenè in l. testium.C.eo. & in c.qualiter, & qñ.j̃. de accu.il 2.vbi per Inn.de loco& tempore.de quo etiã no.s̃.eo.c. ex tenore. de testimonio auditus no.3.q. 9.c.de his.&c.testes. vbi qd iuris de cæco,an possit testificari super cõtractu,vel alia dispositione,si habeat notas voces cõtrahentiũ. de quo etiã in Spec. de teste. §.j.vers. sed nunquid cæcus.& ff.de aqua plu.arc.l.idem Labeo.per Bar.de testimonio credulitatis dic, vt in Spe.de teste.§.j. vers.itẽ ꝙ deposuit. & s̃. de iura. calũ.c. cum causam. vbi omnino vide per Inno. de fama dic,vt in Spe. tertia parte de notorijs crimi.§.vt aũt.
6 in fi.&c.¶Sextò no.† ꝙ de causa scientiæ debet testis diligẽter examinari:qa si dictum testis nõ concludit necessariò, nihil probat, vt l. neq; natales.C.de proba.& l.non hoc.C.vnde legi.debet aũt cã testimonij referri ad sensũ, super quo de
7 ponit. ¶Quinq; †sunt enim sensus corporis.s.auditus: visus: gustus: odoratus: & tactus. vnde deponens de gustu, ineptè reddit causam de odoratu.& idẽ in similibus, præterq̃ de visu,& auditu: vbi est aliquale dubium: si testis inductus ad pbandum, ꝙ Titius promisit Seio centum. & testis dicit vera
8 esse (quia vidit)an sufficiat. videt, ꝙ sic: † quia videre dicimur , quod percipit intellectu: vt patet in omnibus legibus, quæ incipiunt.videamus. & ita videndũ, &c. contrarium dicit dñs Bal. determinatũ de facto,vt no.in l.diuus.ff.de testa. mili.licèt in contrariũ facit quod no. Cy. in l.2. C. de erro. aduo.sed posset sustineri; qa in dubio dictũ testis debet referri ad id, quod in facto consistit: nõ ad id, quod iuris intellectum habet, vt no.in l.stipulatio ista.§.his quoq;. ff.de verb.
9 ob.¶Et ideò eleganter dicit Inno. † ꝙ testis deponens, ꝙ Titius est dñs talis rei, non pbat. quia dominium non consistit in facto : nec visu percipitur : sed in iure consistit. vnde nisi assignet causas, non probat illa , quæ iuris sunt: sed bene probat illa,quæ sunt facti , si non fuerit interrogatus de cau-
10 sa, vt l. solã. & quod ibi not. C.eod. titu. ¶ Septimò not.† ꝙ testes sunt cogendi ad testificãdũ. & quicunq; impedientes , ne testificẽtur, possunt coerceri, vt s̃.c.tã literis. & sic delegatus potest exercere iurisdictionem in alios , contra quos rei nõ est causa delegata.de quo plenè supra de offi.deleg.c.j.
11 ¶Octauò no. in vers. volentes. † ꝙ iudex potest refrænare multitudinem testium.nec debet excedere numerus, de quo in tex. quod est verum: nisi ex causa.29. distin.c. j. Sed ex cã minus potest recipere,vt s̃. de testi.in fi.&si receperit minorẽ numerum, ne videat pãdere parti,quòd eius testes probauerint. quã cautelam debeat tenere , uide in Spec. de teste.§. restat de numero.ver.hoc etiã.&per Host.in summa.de dila.
12 §. quibus.vsq; ad §. solẽnitas.¶Nonò no. † ꝙ attestationes receptæ,nõ publicatę in una instantia,in alia nõ vidẽtur facere plenã fidem inter easdem personas:nisi partibus complacuerit. quod dic per Bar. in l. cum lite mortua.ff. iudi. sol. ¶Oppo.dicit hic,ꝙ debẽt recipi testes tã in negocio prĩcipali,q̃ contra psonas.Sed cõtra,quia exceptiones cõtra psonas testiũ sunt pbãdæ post publicatas attestationes,&nõ ante,vt s̃. c.præsentium.¶So. vt in prima glos. Goffr. dicit hãc Decre. loqui, cũ exceptio talis est, quæ non repellit testem: sed reddit eius testimonium suspectũ. Idem not. j̃. de excep.c. j. Ioan.dicit hic,ꝙ vbi lex non exprimat exceptionem reseruandam, statim repellit testem. alleg. C. de proba.l.ad probationem. ¶Idem hic Vinc. & videtur placere Inno. si probationes sint paratæ.Ioan.And. remittit ad nota.per eum.s̃. eod.ca. ex parte Adæ. ¶Quærit hic Bernar.succinctè de qui
13 busdam quæstionibus. & primò† an testes debeant reddere causã sui dicti. dicit, ꝙ sic: si fuerint interrogati,valet eorum testimonium, etiam si causam non assignent. 4.q.3.c.solam. & ibi idem not. & C. eodem. l. 3. & in Specu. de teste. §. j. vers. item quod interrogatus. & idem Innocen. & Hostien. hic. ¶ Aduertendum tamen , quòd si pars petijt interrogari testem de causa scientiæ. & interrogatus non fuit, non valebit dictum eius:sed poterit iterum interrogari de causa, vt j̃. c. per tuas. & ibi per Ioan.And. super prima gloss.de quo etiam in Specul. eod.titu.§. iam de interrogatoria. ad fi. vers. item cautè facit. & ibi not. Ioan.And.in additio. an si iudex non quæsiuerit de causa:an teneatur parti ad interesse.¶Se-
14 cundò quæritur:† an testes debeant interrogari, an sint criminosi.G. arguit pro,& contra. & dicit, quòd honestum est, ꝙ non interrogentur. Inno. de hoc not. j̃. de accusat. c. inquisitionis.vbi tenet, quòd licèt iudex possit quærere à teste. & testis possit respondere : non tamen tenetur.Non obst. 2. q.7. c. quærendum. & c. si qui. quia loquuntur in accusatore:non in teste. vel dic apud se, vel alios quærat iudex de cõditione testis. & de noto præsumet bonum: nisi probetur cõtrarium.j̃. de præsum.c.fi. sed in non noto non debet credere: nisi probetur.3.q.5.c.canonica.& c. accusatorem. Debet enim testis esse notus iudici , & alijs. C. de iure deli. l.fi.§. si autem dubius. & vide quod not. de elect.c.dudum. il 2. vers. tandem. in glo. super processu. vbi tractatur de electo,& de
15 reo. Io. de hoc not.2.q.7.c. quærendum. vbi dicit,† quòd iudex potest q̃rere à teste in genere,an possit esse testis. ad hoc 8.q.3.c.Artaldus. Et prędicta locũ habent de circunstantijs, quæ concernunt personam testis.de alijs verò iudex debet diligenter inquirere, vt in tex. nec super ipsis dicitur deponere
16 non iuratus, vt not.s̃.c. de testibus. ¶Et tene menti glo. † ꝙ testes debent cognoscere personas litigantium , à quibus, & contra quos producuntur.&aliter non possunt congruè testificari. & ita not. in di. §.si aũt dubius. & in Spec. eod.tit.§.j. vers. testimonium aũt. ante fi. in additionibus. ¶Tertiò quæ
17 rit glo. † si testes sunt diuersi in tempore , vel in loco: an valeat eorum testimonium. tenet, ꝙ non.2.q.9. c.nihilominus. & ibi not. an hoc habeat locum in actibus,qui recipiunt reiterationem.de quo infra de accu.c.qualiter.il 2.per Ioan.An. & in Spec.eod.titu.§.iam de interrogatorijs. vers. item de tẽpore.& versi.se.& ff.eod.l. ob carmen. §.fi. & 35.q.6.c. de parentela. vbi omnino vide , ꝙ illud , quod dicitur in hac gloss. quòd diuersitas temporis,siue loci uitiat dictum testis,habet locum, si producitur ad probandum actum : qui non habet causam successiuam: sed momentaneam: ut adulterium, homicidium , & similia. Si autem testis inducitur ad probandũ præscriptionem, vel iurisdictionem : & vnus deponit , quòd vidit me (iam est annus) possidere : & iurisdictione vti contra Titium. alius autem deponit de alio anno, & contra aliã psonam

pſonā. & ſic de ſingulis.iſti tales dicunt cõteſtes.¶Et ita no.
In. in c.qualiter.il 2.ĵ.de ac.& in d.l.ob carmẽ.§.fi.ff.e.ti.qđ
18 tene menti.¶Quærit† ſi atteſtationes nõ valeãt à principio:
an poſſint ratificari p̄ tacitũ, vel expreſſum conſenſum par-
tiũ.ar. ꝙ ſic.4.q.3.§.ſi quis teſtibus.& ĵ.e.c.tuis.& c.p̄ſenta-
ta.& ĵ.e.c.ſignificauit.in gl.dicit hic Inn.poſt Io. An. poſtq̃.
n.partes ſic cõueniunt,ꝙ valeant:non põt vlterius contra ip-
ſas opponi,vt ff.de re iudi.l.ſi cõuenit.& ff.cõi diui.l.iudicio.
& ff.de no.ope.nun.l.1.§.& poſt operis.& ex hoc infert Ioã.
An.ꝙ licèt iſte,cui cõmiſſa eſt teſtiũ receptio,ſiue examina-
tio,non poſſit ipſam de iure cõmittere alteri iudici (cũ certũ
officiũ ſit ſibi cõmiſſum)tñ tacito, & expreſſo conſenſu par-
tium valebit talis cõmiſſio: dũmodo non obſtet error iuris,
vel facti, vt patet in eo, quod le.& not. ſupra de offic. deleg.
c.qm̃ apoſtolica.ver.his aũt.&c.& ĵ.e.c.ꝓxi.ver.lite igitur.&
ſeq.& hanc opi.tenet Ho.& Inn.¶Et prædicta vera,cũ quæ-
ritur de ratificatione actorum,quæ non ſunt de ſubſtantia iu
19 dicij.ſubſtãtialia†aũt omiſſa non poſſunt ratificari,ẽt cõſen
ſu partiũ,vt patet ex eo,qđ leg.& no.ſ̃. de lib. ob.c.1.& tene
20 hoc menti. ¶Quintò quæritur,†quid iuris, ſi pars impedit,
ne teſtes perhibeant teſtimonium.dicit glo.ꝙ debent cõpelli
per excõicationẽ.ſ̃.c.tã literis.Hoſt.dicit,ꝙ ſi principalis, vel
alius eò mãdante hoc faciat:habetur teſtis pro producto.ar.
ff.ſi quis cau.l.2.§.ſimili mõ. Et idem, ſi fiat per aliũ amicũ,
ipſo principali tacente,& diſſimulante, vt.ĵ.de ſimo. c.ſicut
tuis.ſecus ſi hoc fiat ab inuito,vel à bannito, ipſo cõtradicẽ-
21 te.1.q.4.c.quia p̄ſulatus.¶Sextò quæritur poſt gl. fi.†an te-
ſtis ante publicationem dicti ſui poſſit ſe corrigere. dic vt in
22 ea.l.repeti.ff.de qõni.p̄ Bar.† Itẽ quid ſi teſtis ſcđò inductus
dicat contrarium eius,qđ primò dixit.dicit gl.ꝙ nõ valet di-
ctum ſuũ,vt.ĵ.e.c.cum in tua. niſi primæ atteſtationes nõ va
luiſſent;quia receptę ab eo, qui nullã habebat iuriſdictionẽ.
qđ verbũ no.facit ẽt ad qõnẽ de eo, qui dicit falſum corã nõ
ſuo iudice,qui putabatur iudex.de quo.ĵ.de reg.iur.c.nõ eſt
ſine culpa.li.6.in mercu.¶Et ad hanc gl.adde; qđ no.in d.c.
cum in tua.in fi.vlti.gl.& ĵ.c.ꝓxi.& in Spec.e.ti.§.1.ver.quid
ſi idem teſtis.& ver.ſe.¶Vltimò tene menti gl. magnã,qua-
liter teſtis debet deponere de cã ſcientiæ ſup quolibet ſenſu
corporis.de quo Bar.fecit vnũ tractatum. quem tñ non per-
fecit.& not.ẽt de hoc in l.de ætate.ff.de mino.& l.1.C.de ſen.
quæ pro eo,qđ inter.& l.Labeo.de ſupel.leg. & l.ſecunda.C.
de reſcin.ven.per Bal.in repeti.ſua.& l.conuenticula. de epi-
ſco.& clericis.per euudem.

ADDITIO.

a ¶Circunſtantiæ.vide Spe de or.cog.verſ. ceterùm de his.& in Clemen.
conſtitutionem.§.1.per Zaba.

SVMMAE.

1 *Teſtes poſſunt produci ſuper eodem capitulo, etiam publicatis atteſta*
tionibus,quando variatur modus agendi.
2 *Sententia ſi pro parte eſt executioni mandata,executio in eo,quod re*
ſtat,impeditur,ſi tertius ſe opponit.
3 *Exceptio appellationis interpoſitæ impedit executionem ſententiæ:ſi*
hoc poteſt probari incontinenti.nu.4.
5 *Poſt electionem,& confirmationem ſi tertius ſe opponit: diſcutien-*
dum eſt iterum de viribus ſententiæ,& electionis.
6 *Atteſtationes receptæ in iudicio ordinario,non obſtant agenti via or*
dinaria.
7 *Atteſtationes inualidæ poſſunt conſenſu partium ratificari.*
8 *Publicatio teſtium in vna cauſa, non impedit productionem eorun-*
dem teſtium,vel aliorum in alia cauſa:licèt ad idem agatur,ſed di
uerſò modo agendi.
9 *Producens habet electionem,velit validas eſſe atteſtationes teſtium*
in alio iudicio receptorum.
10 *Abſolutio excommunicationis poteſt fieri ad tempus,quando excom*
municatus eſt neceſſarius ad ferendum teſtimonium.
11 *Acta in Capitulo nõ poſſunt de facili per alios probari,quàm per ca*
nonicos.
12 *Dictum primum quare faciat fidem in ſecundo,quò ad conuincendũ*
ipſum teſtem de mendacio.
13 *Contradictio alicuius debet impedire effectum confirmationis.*

1 VEniens. †Vbi variatur modus agẽdi,pu
blicatis atteſtationibus ſup eo.
c.teſtes producere licet.& ſunt tres partes princi
pales.primò ponit ordinem proceſſus,& diſputationem par
tium ſuper receptione teſtiũ. In ſecunda Papa interloquitur,
ibi[nos igitur.]In tertia cauſam cõmittit.ibi [mãdamus.]In
prima plura continentur.archidia. petitio: procuratoris Ca
pituli contradictio:& ſubſequenter cuiuſdam ſubdiaconi Pa
pæ interlocutio:& cõtradictionis admiſſio. archi.facta inter
rogatio:& reſponſio partis:& ſubſecuta contradictio. ¶Pri-
2 mò no.†ꝙ ſi ſnĩa eſt pro parte executioni mandata: execu-
tio in eo, quod reſtat, impeditur, ſi tertius ſe opponit.ac ſi
3 nulla executio facta eſſet. qđ eſt notandũ.¶Secundò no.†ꝙ
exceptio appellationis interpoſitæ videtur impedire execu-
tionẽ ſnĩæ.Itẽ ſimiliter exceptio,ꝙ opponẽtis interſit.an aũt
hæc exceptio poſſit opponi poſt li.conte.no.Io.An.poſt Inn.
ĵ.de accuſationibus.c.ſup his.facit qđ no.Bar.in l.4.§.cõdé
natũ. ff.de re iudi. vbi de exceptione nullitatis, an impediat
executionẽ ſnĩæ.& l.à diuo Pio.§.ſuper rebus.e. ti. vbi de ter
4 tio veniente pro ſuo intereſſe,an impediat. ¶Tertiò not.†ꝙ
illa exceptio impedit executionẽ, quæ põt reprobari in con
tinenti.qualiter aũt accipiatur iſtud,incontinenti.dic,vt in d.
§.condẽnatũ.& l.aufertur.§.qui cõpenſationẽ.ff.de iure fiſc.
per Bar.Io. An.hic dicit, ꝙ hoc relinquitur arbitrio iudicis,
fortè vſq;ad octo dies,vel plures,&c.¶Quartò no. ꝙ de iſta
quæſtione,cum tertius ſe opponit, cognoſcitur ſummariè.&
fertur ſnĩa interlocutoria ſuper hoc,interſit,vel non:nec req
ritur lit.conſt.vt hic in litera dicit[fuiſſent lit.conte.receptę]
5 &c.& hoc no.bene pro practica. ¶Quintò not.†ꝙ poſt ele-
a ctionẽ,& confirmationẽ,acum tertius ſe opponit, iterum de
6 viribus ſnĩæ,& electionis diſcutit.¶Sextò no.†ꝙ atteſtatio-
nes receptæ in iudicio ordinario(ſicut nec ſententia,vbi ſum
mariè eſt proceſſum)obſtãt agẽti ordinaria via,vt l.ſi iudex.
ff.de his,qui ſunt ſui,vel ali.iu.& de li.agno.l.ſi qs à liberis.§.
7 meminiſſe.¶Septimò no.†ꝙ atteſtationes inualidæ poſſunt
de conſenſu partium ratificari,vt.ſ̃.c.proximo.per Inno.vbi
8 dixi.¶Octauò no.†ꝙ publicatio teſtium in vna cauſa nõ im
pedit productionẽ eorundem teſtium,vel aliorum in alia cã:
licèt ad idem agatur,ſed diuerſo modo agendi.¶Et genera-
liter dicit Inno.ꝙ vbicunq; nõ obſtaret ſnĩa, quominus poſ-
ſit agere iteratò.ſimiliter non obſtat teſtium productio:rece
ptio:& publicatio: quominus poſſint iterũ teſtes recipi.quã
theoricam bene no.facit quod no.ſupra e.c. cauſam quæ.per
Inno. vtrùm autem ille, qui appellat pro ſuo intereſſe, poſ-
ſit poſt publicationem atteſtationum cum principali, & in
principali cauſa teſtes producere ſuper eiſdem articulis. dic
9 vt in Spe.de teſte.§.ſatis.ver.quid ſi à ſententia. ¶Nonò not.
quòd eſt in electione producentis,velit eſſe validas atteſta-
tiones teſtium in alio iudicio receptorum.alibi dicitur,quòd
eſt in electione eius, contra quem producuntur. ĵ. eo.c. præ
ſentata.dicit Inno.ibi loquitur,cum producti ſunt ſuper prin
cipali.hic cum ſuper aliquo incidenti,& præparatorio.¶De
cimò not.in verſi.nos igitur.quòd ſuper incidenti pronuncia
10 tur.de quo ſupra de ord.co.c.1.¶Vndecimò no. †quòd põt
fieri abſolutio excommunicationis ad tempus, quando ex-
communicatus eſt neceſſarius ad ferendum teſtimonium.
11 ¶Vltimò no.†ꝙ quæ in Capitulo agũtur, nõ p̄nt de facili p̄
alios,q̃ per canonicos probari.quod dic,vt in gl.fi.& in c.ter
tio loco.ſ̃.de ꝓba. ¶Venio ad opp.dicitur hic,ꝙ teſtes depo
ſuerunt ſuper ſnĩa, & ſuper electione in primo iudicio,quo il
le fuit admiſſus ad contradicendum rõne ꝓprij intereſſe. &
ꝙ ẽt in iſto alio admittendi ſunt ad idem.cõtra,ſupfluis ꝓba
tionibus nõ eſt vtẽdũ, vt l.ad ꝓbãdũ.C.de ꝓba.& c.cũ cõtin
gat.

gat.de offi.dele.ergo cũ ad idẽ,gerer ĩ scdo iudicio,qđ in primo.& inter easdẽ psonas non vr̃, ꝙ debuerunt iteratò recipi:sed prima receptio debeat valere, ẽt in secundo iudicio. s̃.eo.c.causam quæ.hic aũt dicitur contrarium, & malè. So. vt dixi in summario. quia hic ideò recipiuntur; quia variat modus agendi.agebatur. n. primò, vt admitteretur ad contradicendum.& ista fuit vna instantia:alia fuit ordinaria.s.an fuerit snĩa iusta,& electio canonica,necne.priores ergo attestationes summatim receptæ non prosunt, vel præiudicant in iudicio ordinario,ẽt si ad idẽ agatur: sicut non præiudicaret snĩa,vt d.l.si iudex.& §.meminisse.& l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iu.vbi.n.non prodesset,vel obesset snĩa,nõ proderunt,vel nocebũt acta,iuxta no.per Inn.s̃. e.c.causam quæ. ¶Secundò op.& videtur,ꝙ istud non sit bene dictum. & arguo à diuisione.aut.n.recipiuntur secundò,vt dicãt idẽ: aut cõtrariũ.si idem,& hoc est superfluum:ideò resecandũ, vt in proe.§. pen.Si contrarium:& tunc sunt puniẽdi de periurio, & punientur, vt s̃. c. sicut nobis. So. quò ad primum dic,ꝙ qñ ad idem agitur.si ad diuersum effectum, ijdem testes iterum debent deponere:vt patet, si vnus hæredum petit partem debiti,& ꝓducit testes:illos eosdem poterit alius coheres producere.nec sufficit prima productio: quia nec prodest sibi snĩa pro suo coherede lata. igitur nec testiũ depositio, vt prædixi.& idem si actum est ciuiliter, & producti sunt testes:illę attestationes non proderunt,si agatur postea criminaliter.debebunt ergo iterum recipi,vt l.1.C. quando ciui.act. cri.præiu.ad illud aũt, quod dictũ est.si dixerint cõtrarium,non valebit,&c.dic,ꝙ non simpliciter inducitur ad ꝓbandũ illud:sed illud,& al a,ꝓut fuerit interrogatus à iudice pro vtraque parte.& tñ fatetur,ꝙ si deponat contrariũ in secundo,quod deposuit in primo:non valebit dictum eius, vt dicit hic glo.no. supra c proximo. & in c.literas. de præsumptio.& supra de probat.c. per tuas, & istud est verum, nisi testis possit se excusare,interpretando dictum suum. qđ intellexit aliter in primo iudicio, quàm in secundo. infra de

12 accusat.c.dilecti.§. . .& §. 2. ¶Sed dices tu. † Si receptio facta in alia causa non facit fidem in secunda quò ad merita ipsius causæ secundæ. quare facit illud dictum primum fidem in secundo quò ad conuincendum ipsum de mendacio. dicunt Doct.quòd hoc non est mirum; quia ad ipsum testẽ conuincendũ,& puniendum de periurio. & vt sibi fides non habeatur:receptio prima faciet in secunda causa plenam fidem, vt no.hic nouellator. posset tñ hic formari distinctio, cum testis in eodem iudicio, vel diuerso dicit contraria: an stetur primo,vel secundo.dic,vt plenè no.Bar.in l. eos. ff. de falsis.vbi ponit quæstionem, si testis in alio iudicio inductus ad probandum idem,quod in primo:an sufficiat sibi dicere. dico illud idem,quod dixi in alio iudicio. dicit hoc relinqui arbitrio iudicis. ¶ Consulit tñ testi, ꝙ semper petat suum testimonium exhiberi sibi,vt possit se de veritate melius recordari.& debet semper subdere in secundo dicto. [& hæc mihi videntur vera: si aũt aliter dixissem in primo,ex nunc me corrigo, & ad primum dictum refero: cum tunc melius habuerim in memoria istud factũ.]& omnia ibi vide. ¶Tertiò opp.dicitur hic,ꝙ est in electione producentis, velit stare prioribus attestationibus, vel non. cõtra imò videt in electione eius,cõtra quẽ sunt ꝓducti.vt infra eo.c.præsentata. ¶Solu.ibi loquitur in receptione testium facta in causa ordinaria,super qua sperabatur diffinitiua sententia. hic verò in causa summaria fuerunt primò recepti: meritò qui produxit,habet electionem,vel petere,vt diligentius examinentur:vel ꝙ stetur illi summariæ examinationi. videtur tñ etiã hic consensus aduersarij, vt probat ille tex. dicunt tñ Pet. & Abb.quòd hic nõ posset reprobari testis propter personas, vel dicta.allegat l.fin.C.de edicto diui Adri. tol. ¶ Quartò contra istud oppo.innuit hic litera,ꝙ si iste nõ probasset suũ interesse,non debuisset admitti.cõtra imò videtur,ꝙ debeat admitti.quia quilibet admittitur ad opponendum se contra clericum. hic innuitur contra. quare malè. ¶ So. breuiter iste archidiaconus erat confirmatus,& erat pro eo lata sen-

13 tentia. † vnde contradictio alicuius non debebat impedire confirmationis effectũ.de quo arg. j̃.de appell.c.constitutis. potuit ergo se opponere ꝓ priuato interesse,vel pro interesse cõmuni post confirmationẽ. ¶ Quintò contra istud oppo.& videtur,ꝙ ille veniens debuit impedire istã executionem,ẽt nõ ꝓbato interesse,vt s̃.de rest.in integ.c. sciscitata. ¶Solu.ibi loquitur in eo,qui litigauit in iudicio.hic in eo, q nunquam fuit in iudicio:sed se opposuit executioni, probando interesse. ¶ Sextò contra istud oppo.& videtur,ꝙ tertius veniens nullo modo possit impedire executionem, vt l. is à quo.ff.de rei vendi. ¶ Solu.dicit hic notabiliter Inno. ꝙ qñque fit executio in re petita. & tunc aut illa res à nemine erat possessa.& tunc quilibet tertius veniens impedit executionem,arg.l.si.C.de edicto diui Adri.toll.& in isto c.Si verò illa res non vacabat,sed erat possessa ab alio:tunc tertius veniens non impedit executionem, sed cauebit de identitate possessoris, vt dicta l. is à quo. ¶ Si verò fit missio in alia re, q̃ sit petita,vt in re pro pecunia,qua quis est debitor. & tunc quilibet veniens,dicens se possidere rem,in qua petitur missio,audiri dẽt.& cognoscitur de hoc summatim, vt l.à diuo. §.si super rebus.ff.de re iudica.vbi per Bart.vbi ponit rationem differentiæ inter istos casus,ibi vide. ¶ Septimò oppo. dicitur hic,ꝙ isti debent absolui,vt testificentur.contra imò ꝙ debuerint remitti ad excõmunicatorẽ.vt s̃. de offi.deleg. c.prudentiam.§.sexta.Solu.dicunt Goff. & Phi. ꝙ iudex absoluit testes excõmunicatos, si per alios veritas haberi non põt:nisi esset tale genus excõmunicationis, cuius absolutio

b reseruetur Papę. ¶ Aduerte tñ, b ꝙ statim lato testimonio, reincidunt in eandem snĩam ipso facto.sicut in ambasciatoribus euntibus ad Papam:quàm citò.n.Curiam exeunt, reincidũt in excõmunicationẽ pristinã:licèt fuerint in Curia absoluti,propter ambasciatã.simile in c.eos.de sen.exc.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶ Et confirmationẽ.confirmatio sine causæ cognitione,an valeat. vide Io.de Tur.cre.in c.miramur 41.dist.

b ¶ Aduerte tamen. vide eundem Pet. de Anch. in c.solet.in princ.de sen.excomm.

SUMMAE.

1 *Iuramentum testis potest ab aduersa parte remitti.& nu.4.*

2 *Testes omnes, etiam religiosi, debent iurare.*

3 *Fratres Minores,& ceteri Mendicantes possunt esse testes.*

5 *Iuramentum calumniæ, an possit remitti.*

1 TVis quęstionibus. † Iuramẽtum testis potest ab aduersa parte remitti.h. d. ponit dictum,

2 & casum excipit.ibi [nisi.] ¶ Primò not. † ꝙ oẽs testes, ẽt religiosi, debent iurare.& sic monachi possunt in causis testificari,& esse testes,vt in Auth.de monach.§. cogitandum.

3 † Idem in fratribus Minoribus,& ceteris Mendicãtibus,ꝓut no.Spec.in tit.de testi.§.j.ver.quid de monacho. & facit.j̃.e. c.nuper nobis. ¶Pro declaratione tex.quæro,quę fuit ratio dubitandi.Respon.quia videbatur in istis religiosis dicendũ contrarium,ex eo ꝙ erant clerici.vel ꝙ eis debebatur reuerentia, vt ff.de iureiuran. l. iusiurandum & ad pecun. §. qui

4 iusiurandum. & 2.q.5.c.1. ¶ Secundò no. † ꝙ iuramentum testis põt remitti ab eo, contra quem producitur. quod est verum,si consensit etiam qui producit, & etiam si consenserit iudex, vt j̃. de reg. iur.c.qđ oẽs.lib.6. & no.Spec. in ti.

5 de teste.§.1.ver.sed no. ¶ Quærit glo. † quid iuris de iuramento calumniæ:an possit remitti:& refert opi. sed opi.Ia. Bal.est vera,ꝙ põt tacitè omitti:sed non expressè remitti. & hæc opi.est hodie approbata.j̃.de iura.calum.c.1.§.1.lib.6.

¶ Quare

¶ Quare aũt iuramentũ testis põt remitti expressè, & nõ iuramentũ calũniæ. dicit Host. ꝙ iuramentũ calũniæ nõ põt remitti sine offensa Dei. ideò nec similiter iuramentũ eius. sed iuramentũ testis põt remitti. qa nihil ꝓhibet, quominus possim me obligare, ꝙ stabo dicto Titij. põt.n. in pacto deduci, ꝙ iuramento tertij à cõtrouersia discedatur, vt l. 1. §. 2. ff. quarum re. ac. non da. & l. Theopompus. ff. de dote præle.

S V M M AE.

1 *Delegatus necessarius in testem remouetur à iudicãdo, & alius subrogatur.*

2 *Ius conferendi præbendas potest cadere in personam laicam ex speciali priuilegio.*

3 *Causæ cognitio aliqualis præcedere debet in dãda dilatione, quæ aduersario non præiudicat.*

4 *Aduersarius meus si subtrahit mihi testem per impetrationem in iudicem, non prodest sibi.*

5 *Episcopus an possit produci in testem coram eius vicario.*

1 DIlecto filio. † Delegatus necessarius in testẽ remouetur à iudicãdo, & alius subrogatur. h.d. & prima pars ponit impetrãtis querelã. scđa prouidet, ibi [ne igitur.] ¶ Pone casum, ꝙ in hoc erat qõ. qa præpositus contulerat has præ-
2 bendas. Comitissa aũt resistebat, vel ecõtra. ¶ Primò no. † ꝙ in ꝑsonam laicã cadit ius conferendi præbendas. qđ intellige ex spãli priuilegio. j. de iure pa. c. nobis. & 63. di. c. Adrianus. & c. in sinodo. & 16. q. 7. in summa. & in Spe. de præbẽ. in fi. & j. de præbẽ. c. is cui. lib. 6. per Io. An. vel verbum, donatio, ponitur hic ꝓ pñtatione. quia vendicabat Comitissa ista ius ꝓsentandi in præbendis. & no. in ꝑlatura. j. de iure pa. c. nobis. sm̃ Pe. ¶ Scđò not. ꝙ quq; præbendæ sunt sacerdotales, hoc est onus sacerdoti annexum. j. de præbẽ. c. significatũ. vel fortè numero vacationis. j. de cõces. præbẽ. c. ꝓposuit. ꝑ Io. An. ¶ Tertiò no. ꝙ ille, contra quẽ aliquis impetratur in iudicẽ, põt petere remoueri; qa est necessarius sibi in testem. & intellige, ꝙ non possum: sed præmitti debet aliqua causæ cognitio. & constare debet de hoc per aliquam verosimilem coniecturam, ꝙ sit sibi necessarius. & ꝙ nouerit aliquid de re illa.
3 ¶ † Nam in danda dilatione, q̃ aduersario non ꝑiudicat, ꝑcedere debet aliqualis causæ cognitio. 3. q. 3. c. spatium. multò fortius in hac remotione, vbi aliquod ꝑiudicium præparatur parti habenti iudicẽ fortè gratũ, vt l. 2. ff. de re. iudi. & in c. cõsuluit. de offi. dele. ¶ Et aduerte, quia ista subrogatio videtur habere locum, non solũ si fuerint plures impetrati, vt erat in
4 casu huius. c. sed ẽt si vnus tm̃, sm̃ Io. An. ¶ Quartò no. ꝙ si aduersarius meus subtrahit mihi testem per impetrationẽ in iudicẽ, nõ prodest sibi. quid aũt, si subtrahit; quia efficitur eius inimicus eius culpa. qa eũ vulnerat, vel dat sibi alapã: an possit eum à testificando repellere, ꝓp exortam inimicitiam, cui causam præstitit. dicit Bart. ꝙ hoc committitur iudicis arbitrio, vt l. 1. §. fi. ff. de qõni. & qđ hic dr̃ de amotione in iudicãdo, idem intellige, si habeo testem mihi necessarium: & est familiaris meus, possum ipm̃ remouere à familiaritate. qđ dic, vt l. 1. §. si seruus. ff. de quæstio. vbi not. Bart. quid iuris, si quis erat domesticus tpe contractus, & non tempore testimonij: vel econuerso, & alle. istum tex. ¶ Quæro, an id, quod hic dicitur in delegato, habeat locum in ordinario, si est mihi necessarius in testẽ. dicit, ꝙ sic. quia eadẽ est æquitas. Et in casu huius. c. si iste decanus voluisset causam subdelegare: an po-
5 tuisset coram subdelegato in testem produci. † Et eadem est quæstio in ordinario, vt in epo: an possit produci in testẽ coram eius vicario, vel delegato. Io. quòd non. & idem Gof. & Innocẽ. dicit Vin. ꝙ ille, qui commisit vniuersitatem causarum, poterit esse testis. ff. de iurisdi. omnium iu. l. est receptũ. alia dic, vt in gl. & vide quod no. Spe. e. ti. §. 1. ver. quid si is q. vbi quærit. si maior iudex productus in testem coram mino-

re deponat falsum. quis eum puniet. facit quod no. de maio. & obedi. c. cum inferior.

S V M M AE.

1 *Fũdatores ecclesiæ, fundationis tempore possunt retinere aliquod ius in ecclesia.*

2 *Dolus non videtur remissus in generali remissione.*

3 *Casus specialis, in quo ille, qui possidet, potest agere.*

4 *Notarius si negetur, quòd fuerit notarius, quando scripsit: quid remedij.*

5 *Denunciatio facta ad domum, an sufficiat.*

SIgnificauit. Ne ꝓbationis copia pereat, recipiuntur, & publicantur testes, quos reus producere voluerit. hoc. d. primò ponitur petitio. secundò iudicum datio, ibi [quocirca.] ¶ Pri-
1 mò no. † ꝙ fundatores ecclesiæ, fundationis tempore possunt retinere aliquod ius in ecclesia: imò ex ipsa fundatione habent ius patronatus. quod in quibus consistat, dic vt infra de iure pa. c. præterea. il. 2. & c. nobis. & de censi. c. quanto. Et aduerte, quia per ista verba [dico, quòd per istam fundationem nolo retinere aliquid ius patronatus.] perdit ius patronatus, si ecclesia nõ erat collegiata. de iure pa. c. nobis. & hoc tenet Ioan. & Vin. poterit tamen iste fundator agere, si bona dilapidentur, non obstante illa remissione. 16. q. 1. cap. constitutis.
2 † In generali enim remissione non videtur remissus dolus. ff. de lib. lega. l. Aurelio. vacante igitur tali ecclesia, collegium eliget: vel si non habet collegium, prouidebit episcopus. facit supra de elec. c. 1. & de conse. dist. 1. c. omnis. & quod not. de iure patro. c. 1. lib. 6. ¶ Secundò no. quòd prouidetur, ne pereat probationis copia. concor. supra vt lite non contest. cap. quoniam frequenter. in prin. ¶ Tertiò no. casum specialem,
3 † quòd ille, qui possidet, potest agere. regulariter enim contra. quia nunquam actio possessori datur, vt l. 1. ff. vti pos. sed fallit hic; quia subest æquitas. posset enim esse, quòd procedẽte tempore (cum patronus habeat instrumentum fundationis ecclesiæ, & rector iste non habeat instrumentum liberationis) posset, mortuis testibus, qui interfuerunt liberationi, ipsum, vel eius successorem inquietare. æquum fuit igitur prouidere: quia non agit ad rem, quam possidet: sed ad rem, quã non habet, videlicet instrumentum liberationis. ad quod debitor liberatus videtur agere posse cõtra creditorem, vt fiat sibi instrumentum quitationis, seu liberationis, vt l. sicut datam. C. de libe. cã. ¶ Et fortè ille rector consultius istam viã potuisset eligere. sed ideò non elegit: quia fortè patroni non negabant liberationẽ istam. potuisset enim iste petere, quòd isti præfigerentur termini ad agendum. & vltra non audiretur, vt l. diffamari. C. de inge. manu. sed hoc non credo in casu huius c. in quo certum erit de iure patronorũ originaliter: nisi reus absolutionẽ, alias liberationem ꝓbaret. ꝓbat.n. isto mõ extraordinario, non compulso actore ad agendum. si.n. isti patroni voluissent agere, cessaret ista prouisio: & deducet ista quæstio liberationis per modum exceptionis. & ea probata sequeretur absolutio diffinitiuæ. ¶ Opp. & videt, quòd iste text. malè dicat: quia possessori non datur actio, vt dicta l. 1. ff. vti posside. Sol. quandoq; possessor potest agere (puta interdicto vti possidetis, confessoria, vel alio iure.) & tũc cessat remedium huius c. quandoq; non potest agere: & tunc si subest iusta causa, vel iustus timor: & potest agere, vt hic. & l. in lege Aquilia. ff. ad legem Aquil. ¶ Secundò oppo. & videtur, quòd in casu, in quo timetur, ne pereat copia probationum, sit prouisum per cap. quoniam frequenter. supra vt lite nõ conte. ¶ Sol. multiplex est differentia inter istam receptionem, & illam, vt no. hic glos. & in nouella. vbi dicitur post Innocen. quòd ista receptio valet, dum possidet ille, qui petiit ipsam fieri. si autem non possidet, attestationes illæ non proderunt sibi, vt in simili dicit tex. in l. sed si possessori. ff. de iureiuran.

reiurā.attestationes.n.receptæ siñ formam illius. c. qm̄ frequenter.non publicantur,vt dicit gl.Sed si fuerint publicatæ de consensu partiū, facient ppetuā fidē in qualibet instantia inter easdē partes. qđ est verū, cū receptio facta est causa à iure statuta, vt ibi, aliàs nullam fidē facerent, quātūcunq; partes consentirent, si fuerint receptæ lite nō cōtest. quia substātialia iudicij omitti non possunt, ēt de consensu partium, vt no.s.eo.c.cū cām.dicam.j.eo.c. Albericus.¶Quartò oppo. ꝙ ista prouisio.s.redigendi dicta testium in publicam scripturā timore mortis testis,non sit plena:qa ita poterit(vt sic dixerim)mori fides scripturæ, siue vetustate consumatur: vel si post centum annos negetur scribentem fuisse notariū: ergo videtur ista prouisio minus plena.Sol.dic,ꝙ ēt in his casibus iura adhibent remedium. pp vetustatē.n. & corrosionē
4 petitur renouatio.j. de confir.vti.vel inuti.c.cū dilecta.†Itē si negatur,ꝙ fuerit notarius,qui scripsit, remediū adhibetur, vt patet ex no.per Inn.j.ti.2.c.1. & in c.veniens. de verb.sig.
5 per Inn.¶Quærunt Doct.†vtrùm sufficiat denūciare ad domum.dicit Inno.ꝙ si est absens,expectabitur: si nō imminet ex dilatione periculum.remittit ad no.in c.fin.de eo,qui mit. in pos. vbi dedi remissionem ad Bart.& ad omnes. de forma autem huius denunciationis,& aliarum.dic vt in cle.causam. de elec.

SVMMAE.

1 *Capitulum nouum potest probari etiam per testes antiquos post publicationem attestationum.*
2 *Testes ijdem possunt recipi, si super nouo articulo includatur illud, quod venit in veteri iam publicato.*
3 *Iustum pretium rei consideratur tempore celebrati contractus.*
4 *Valor rei qualiter probetur.*

1 CVm causam. †Post publicationem attestationū nouū capitulum potest probari, ēt per testes antiquos.h. d.Et in prima parte decisa petitio.in secunda commissio. ibi [cum igitur.]¶Præmitto ad euidentiam,ꝙ cum quis decipitur in contractu emptionis,& venditionis vltra dimidiam iusti pretij, fit rescisio.& est in electione emptoris, velit reddere rem,restituto pretio soluto, vel supplere iustum pretium, vt in l.2.C.de rescin.ven.probauit ergo hic venditor, ꝙ possessiones venditæ 10.valebāt vltra.20. sed non determinauerunt,quantum vltra. sed quia emptor volebat supplere iustū pretium,& possessiones retinere,emergit quæstio de valore. & super hoc recipi debent testes, non obstante publicatione testium super probatione excessus.& iste est casus. ¶Primò
2 no. †ꝙ si super nouo articulo includatur illud, quod venit in veteri iam publicato: nihilominus possint recipi iidē testes.
3 ¶Secundò no.†quòd iustum pretium rei consideratur tempore celebrati contractus.& ad illud tps debet actor se refer
a re, cū agit;qa deceptus sit vltra dimidiā iusti pretij.[a]¶†Qua
4 liter aūt valor rei pbetur, not.hic gl.& plenius in l.pretia rerū.ff.ad leg.fal.p Bar.& in d.l.2.C.de rescin.vē. p dn̄m Bal.

ADDITIO.

a ¶Iusti pretij.pro hoc facit.l.si voluntate.in fi.C. de rescind. vendi.

SVMMAE.

1 *Capitulum potest cognoscere de causa matrimoniali, sede vacāte, vel ex priuilegio.*
2 *Sententia sine scriptis potest dari in causa matrimoniali.*
3 *Sententia lata contra primum matrimonium prodest filiis natis ex secundo matrimonio ad probandum, quòd sint legitimi.*
4 *Ius agendi non potest competere, nisi adita hæreditate.*
5 *Instrumentum exemplatum quem effectum habeat.*
6 *Citatio partis an requiratur in exemplatione. Et an præsumatur talis citatio præcessisse.nu.8.*
7 *Insinuatio potest fieri nemine citato.& nu.18.*
9 *Decretum iudicis an requiratur in exemplatione.*
10 *Procurator ad plures lites, & coram diuersis iudicibus, si non habet nisi vnum originale, instrumentum procurationis, nec potest dimittere vbiq; originale, quomodo fiet.*
11 *Exemplum propriè quando dicatur, & quando originale.*
12 *Instrumenta registrata in actis, an appellentur exemplum, vel originale.*
13 *Notarius si ex proprio originali sumit exemplum, & authenticat ipsum: an dicatur exemplum, vel originale.*
14 *Instrumentum dotis si facit mentionem de matrimonio: an per hoc instrumentum dotale probetur matrimonium.*
15 *Verba enunciatiua non inducunt regulariter dispositionem.*
16 *Iudex qualiter faciet, quando petitur, quòd id, quod sine scriptis gestum est, publicetur.*
17 *Publicatio an possit fieri parte absente.*

ALbericus. Recipiuntur,& publicantur testes, qui interfuerūt sn̄iæ in causa matrimoniali,vnde instrm publicū apparet.h.d.in prima partis petitio.in scda iudicis datio, ibi
1 [mandamus.]¶Primò no.†ꝙ Capitulum cognoscit de causa matrimoniali, vel sede vacante.j.de hæreti. c.ad abolendam.in fi.vel ex speciali priuilegio.aliàs contra.j.de consan. & affi.c.1.& de exces.præla. c. accedētibus. ¶Secundò not.
2 †ꝙ in causa matrimoniali pōt dari sn̄ia sine scriptis. dum dicit text.in scriptis redacta nō fuit in publicam formam: sed bene fuit in scriptis:tamen si nō est publica scriptura, pōt poti publicari.¶Idem dicimus,si cōtractus debet in scriptis celebrari, & ita factum sit.& amissa scriptura poterit probari
3 per testes,vt l.testiū.C.de testi.¶Tertiò no.†ꝙ sn̄ia lata contra primum matrimoniū prodest filiis natis ex secūdo matrimonio ad probandū,ꝙ sint legitimi. ¶Vlterius pro pleniori declaratione huius.c.1.& c.significauerunt.s. e. sic distin-
a gue. qn̄q; vult producere testes ad æternā rei memoriā[b] ille, qui debet esse actor.quandoq; ille, qui pōt esse reus. primo casu aut illi (qui debet esse actor) cōpetit de præsenti ius agēdi.& tunc non debet fieri examinatio ad æternam rei memoriam:nisi cum dubitatur de morte testium, vel absentia diuturna.quod quādo fit,no.in l.2.ff.de feriis.& in l.2. cum seq. ff.de dona.cā mor.& in c.quoniā frequenter. s. vt lite nō contesta. Et prædicto casu fiet examinatio: non tamen publicatio in aperto nota partibus.quod probatur ratione. quando enim aliquid fit de necessitate,eatenus conceditur, quatenus imminet necessitas,& nō vltra,vt ff.de offic.præsi. l.senatus. & l.1.& 2.ff.de feriis.qn̄q; non competit statim ius agēdi. & tunc aut tale ius est possibile competere absq; testis examinatione(puta si debetur aliquid sub cōditione)pōt.n.existere cōditio:licēt testes non examinent.& tunc idē, vt non fiat examinatio:nisi cū dubitatur de morte,vel absentia,vt l.in lege.ff.ad leg.Aquil.¶Quandoq; ius agendi non potest superuenire nisi testibus examinatis, & publicatis:tunc ad æternā rei memoriam examinantur,& publicātur, vt l.publicati.C.
4 de testamen.& l.2.ff.quemadmodum.testamen. aperiā. †Nā ius agendi non potest competere,nisi adita hæreditate.& hæreditas non potest adiri,nisi cognito testamento,vt l.sed si de sua. & l.cum falsum.ff.de acqu.hære.ideo testes super viribus testamenti examinantur, & publicantur ante litis contesta. ¶Secundo casu,quando illam examinationem petit ille, qui debet esse reus:tūc indistinctè fiet examinatio, & publicatio ante litis cōte.etiam si non dubitetur de absentia,vel de morte,vt l.finali.C.de vsuris pupil.& in isto.c.¶Tertio casu quādo loquitur ex parte eius, qui potest esse actor, & reus:tunc poterunt examinari,& publicari ante litis contest.s.e.c.significauerunt.loquitur enim ibi in iuribus incorporalibus, in qbus potest esse possessor actor,& reus, vt l.& si forte.ff.si serui.vendi.¶Vlterius est sciendū,ꝙ dominus Io. An. post Inn. hic

hic plenè prosequitur de exemplatione instrumentorum so-
lemniū. Secūdò de exēplatione, siue publicatione scriptu-
rarum.& hoc per Inno. Tertiò de reuocatione instrumento-
rum, quæ præ nimia vetustate consumuntur. dic vt in c. cum
dilectæ. de confir. vti. Quartò de assumptis instrumentis ex
protocollis notarij iam defuncti. Quintò de publicatione a-
ctorum, & gestorum in iudicijs. hoc per Inno. Sextò de exa
minatione testium redigenda in publicam formam, qui inter
fuerunt sententiæ sine scriptis latę, testamento, vel contra-
ctui sine scriptis confectis: qualiter illa, quæ erant in mente
testium, & memoria hominum alibi reducentur auctoritate
iudicis in publicā scripturā,& perpetuò valiturā.& de ista vl
5 tima loquitur tex. iste. ¶† Quæro ergo primò de exempla-
tione instrumentorum. quem effectum habeat instrumentū
exemplatum. dic, vt no. in Auth. si quis in aliquo documen-
to. C. de eden. ubi dicitur, quòd exemplo non creditur, nisi
exempletur cum solēnitate, de qua ibi. ¶ Quęro ergo, quæ
est ratio. dic, ꝙ multiplex. Prima est, quia nō creditur tabel-
lioni de facto, ex quò non est rogatus de facto principali, sed
de ipsa exemplatione: meritò nō probat factum principale.
¶ Secunda ratio est; quia nou credit tabellioni, nisi de gestis
tempore confecti instrumenti: sed tunc temporis non fuit cō
fectum originale. ergo de eo nō creditur. Istam rationē po-
nit Innoc. in c. cum iure. de officio deleg. & de probatio. c.
quoniam contra. ¶ Tertia ratio est; quia quando vnum in-
strumentum habet relationem ad aliud: oportet, quòd con
stet de termino, de quo fit relatio. quia si deficit exemplar,
deficit exemplandum. ff. de condit. & demonstra. l. in testa
mento. ¶ Quarta ratio est; quia posset fraus, & deceptio in-
teruenire. nam posset esse, ꝙ originale esset falsum. de quo
posset apparere ex cōparatione literarum: vel ex signo, qđ
modò non patet, non ostenso originali, sed exemplum tan-
tùm. & hanc tangit Innoc. de verbo. signifi. c. abbate. & Iac.
But. in Auth. si quis in aliquo. vbi dicit Cy. quòd licèt instru
mentum sit exemplatum partibus uocatis: tamen semper po
test opponi de falso. & peti, quòd producatur originale, si
constat. ¶ Contrarium tamen no. hic Io. And. in fi. magnæ
glo. vbi dicit, ꝙ postq̄ publicatio est facta, ex falsitate, vel
suspectione priorum nihil vlterius dici posset: Ideo solemni-
ter, & citatis partibus est fienda. ꝙ not. vbi vltra no. per gl.
6 dicunt Doct. quærendo, † vtrùm requiratur partis citatio.
dic, quod quandoq; de exemplatione notarius est rogatus
ab utraq; parte. & dic quòd huic exemplo creditur. C. de fi.
instr. Auth. ad hæc. & ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §.
prohibet. nam semper exemplum contra edentem, vel con-
stituentem facit fidem. ¶ Quandoq; non interuenit partis
consensus: & tunc in exemplatione debet pars citari. dicit
Inno. quòd semper debet citari ille, qui potest lædi. de quo
per Inn. hic & ̅j. de fide instru. c. 1. & 2. Non obst. quod no.
de bono. pos. l. 3. §. si causa cognita. quia ibi omnino loqui-
tur de habitu præiudiciali, quando præiudicet absenti: nisi
quatenus probetur ius præsentis, ut ff. de le. præstan. l. 1. §.
7 si quis. ¶ Item non obst. † quia insinuatio potest fieri nemi
ne citato, vt no. Cy. in l. fi. C. qui adm. ad bo. pos. quia illud
est verum, quantùm ad essentiam actus, non quantùm ad p̄-
iudicium probandum, & hoc est verum, quòd requiritur ci-
tatio, quādo instrumentum tangit aliquem specialiter. ¶ Si
autem specialiter nullum tangit, seu generaliter (puta priui-
legium, vel indulgentia generalis:) tunc sicut scriptura gene
raliter tangit omnes. sic generale edictum est generaliter ad
mittendum, arg. ̅j. de clā. despon. c. cum inhibitio. & qui ma.
accu. pos. c. cum in tua. & qđ no. in fi. c. statuimus. de sen. exc.
lib. 6. aliter verò non valeret priuilegij publicatio, etiam si fie
ret per illum, qui ipm concessit. nam etiam tunc vocandi sūt,
quos res tangit. ̅j. de confir. vti. vel inut. c. cū dilectus. & de pri
uileg. c. cū olim essemus. & c. ex parte abbatissæ. Et est ratio,
quare partis citatio requirať: quia aliàs magnæ fraudes, vel
calumniæ ꝓuenire possunt. nā postq̄ publicatio facta est, nihil
super suspectione prioris vlterius dici pōt, secūdùm Io. And.
circa fi. quod est not. facit quod not. in c. humilis. de ma. &
8 obed. ¶ Sed hic incidenter quærit † vtrū præsumatur partis ci
tatio, & alia solemnia interuenisse in tali exēplatione, vel pu
blicatione. In. dicit, quòd non, nisi in instrumento fiat mētio,
qualiter fuerūt citati citandi: alioquin si hoc non exprimere
tur, necesse est, ꝙ solemnitas ꝓbetur. & aliter non valebit. de
pub. l. quæcunq;. §. fi. vel potest distingui, secūdùm Ho. inter
tps, & tempora: vt in publicatione recenti non præsumať, vt
dictū est, Si aūt factū sit antiquū, ꝙ ꝓbatio reddať quasi im
possibilis. & tūc præsumi debēt oīa solēniter acta, vt parcať
impossibilitati ꝓbationis. ̅s. de pactis. c. fi. & vide. ̅j. de cle. ex
cō. mi. c. ꝓposuit. §. j. & de of. dele. c. cum in iure. super. j. glo.
secūdùm Io. An. Dn̄s meus in dicta Auth. si quis in aliquo.
uidetur tenere, ꝙ non præsumatur citatio. & ꝙ generalia ver
ba, & incerta, & enūciatiua nō ꝓbant aliquem citatū. & ꝓ il
la opi. facit qđ no. in c. qm̄ contra. de probatio. & quod not.
9 Guil. in l. 1. de in ius voc. ¶ Sed hic incidenter quærit. † an in
ista exemplatione requiratur iudicis decretū. Io. An. videť
dicere, ꝙ sufficit, si auctoritate iudicis facta est: ad maiorem
tn̄ securitatem poterit contineri in ea: quòd iudex decernit
illi scripturę fidem perpetuā adhibēdam. ff. de iud. l. de qua
re. & C. qui testa. fa. pos. l. hac consultissima. §. at cū humana
fragilitas. & de test. l. publicati. & de re iud. l. gest. ¶ Vltimò
10 etiā circa hoc quærit. † procurator ad plures lites, & coram
diuersis iudicibus non habet nisi unum originale instrumen
tum procurationis: nec potest dimittere vbique originale.
qūo fiet? dicit Inno. ꝙ de facto faciat fieri illud tale exem-
plum, & in publicam formā redigi, decernens partibus præ-
sētibus, & non contradicētibus eandem fidem adhibendam
tali sumpto, q̄ adhibetur authen. siue originali: nec requireť
citatio, vel p̄ntia dn̄i constituentis. qa ex quò dedit sibi mā
datum agēdi, vel defendendi in diuersis iudicijs: & vnicum in
strumentū non sufficit: videť dedisse mandatum, & ptātem
eidem ꝓcuratori, vt procuratorium possit secūdùm formā
p̄dictam facere exemplari, & multiplicari: quia aliàs mādā-
tum sibi factū expedire nō posset, vt l. ad rē mobilem. & l. ad
legatum. ff. de ꝓc. ¶ Cauendū est tn̄ in hoc casu iudici, ne eo
forsitan eludatur, vt ff. de iudicijs. l. si prætor. nā qn̄ persona
tabellionis, vel sigilla in procuratorio appēsa sibi nota non
sūt, sed ignota: non debet ad talē publicationē procedere: a-
lioquin multi dn̄i vexarentur iniustè per instrumenta fictè, &
falsò fabricata. ar. eius, qđ legiť, & no. ̅s. de dolo, & cont. c. cū
olim Daniel. & de cl. pere. c. 1. 2. & 3. ¶ Pro pleniori tn̄ decla
ratione huius principalis quæstionis primò est inuestigandū
11 † quando dicatur propriè exēplum. & quando originale. po
ne em̄, ꝙ partes sint in cōcordia, ꝙ exēplum iterum exem-
plet: vtrùm dicetur exēplum, vel origi ale? R̄ndeo quò ad cō
fessionē censetur originale: qa nunc partes confitent causā
de præterito, vt. C. de nō nu. pe. l. generaliter. & ideo ex isto
tanquàm de originali, posset sumi aliud exemplum, quid-
qd de exemplo primo non sit sumendum aliud exemplum,
vt not. in l. 3. C. de rescrip. per Cy. ¶ Iuxta hoc etiam quæ
12 ritur † quid de instrumentis registratis in actis nunquid
illud appellabitur exemplum, vel originale? dicit, quòd illud
registrū stat in proprio noīe, & habet loco originalis. ita no.
13 Inno. in c. 1. ̅s. de procur. ¶ Sed ponamus, † ꝙ notarius
ex proprio originali sumit exemplū, & authenticat ipsum:
vtrùm dicať exemplū, vel originale. dic, ꝙ originale, rōe per-
sonæ eiusdem tabellionis, arg. ff. de test. l. unum. vbi dici-
tur, quòd de eodem facto possunt confici plura instrumen-
ta. & dicuntur, originalia, vt ff. de lega. 2. l. Sempronius Pro
culo. & ibi not. per Bart. nec in ista exemplatione ex proto-
collo per eundem notarium requiritur partis citatio: quia
vtrunque procedit ab eadem auctoritate eiusdem tabellio-
14 nis. ¶ Vlterius quæritur. pono † vnum instrumentum facit
mentio-

mentionẽ de alio,& vtrũq; est originale.verbi gratia, instrumentũ dotis facit mentionẽ de matrimonio. qritur vtrùm ꝑ hoc instrumentum dotale probetur matrimoniũ.Inno.dicit, quòd si alij matrimonio fieret ꝑiudicium, non ꝓbatur matrimonium ex instrumẽto.Ita dicit Inn.in c.illud.de præsumpt. Sed text.dicit, ꝙ instrumentum dotis insinuatum apud acta probat matrimonium cõtractum,vt in Auth.vt fratrum filij. §.1.¶Saluando Inno.dicit,ꝙ non præiudicatur alicui,nisi ipsis contrahentibus : vel eorum successoribus, arg.C.de contrahen.stipu.l.optimam.Tertio ergo non præiudicat: quia instrumentum dotis(inquantum facit de matrimonio mentio-

15 nem)est potius denunciatiuum,q̃ dispositiuum. †& verba denunciatiua non inducunt regulariter dispositionem. de offic. dele.c.cum in iure.per Inno.& l.ex hac scriptura.ff. de dona. per Bar.& c.1.de proba.in cle.¶Vtilissimum ergo est super cõtractu matrimonij facere instrm̃ de ꝑ se. & ita vidi fieri.facit Insti.de nup.§.fi.& in Auth.quib. mo.na.§.quæsitũ.colla. 6.Ad materiã de istis enunciatiuè ꝓlatis in iudicio an fidem faciant,plenè per Bar.in l.sciendum.de verb. obli. ¶Vltimò circa hanc materiam instrumẽti exemplati sic distinguit Iac. de Are.cum quæritur de instrumẽto sumpto, an ei stetur.aut illud est priuatum : & non creditur ei , vt l.procurator. C.de eden.& j.de fide instru.c.1.aut est publicum instrm̃, & originale,quod facit mentionem alterius originalis. si quidem est simplex exemplum:tunc aut est voluntate partis sumptũ : vt si veniat debitor,& creditor,& consentiant , ꝙ authenticum exempletur & tunc tale exemplum habet vim authentici. & fides ei adhibetur:quia non licet reprobare,quod semel quis approbauit.de non nu.pe.l.generaliter.de nego.gest.l.Pomponius.vbi aũt non de voluntate vtriusq; partis,sed vnius tãtum exemplatur authenticum. & tunc aut illa exemplatio fit sine auctoritate iudicis:& nõ habetur ei fides, vt dicta Auth. si quis in aliquo.& ff.de iur.fi.l.in fraudẽ.§.neq;.aut aucto.iudicis fit exẽplatio,& parte citata.& tũc facit fidẽ:secus si parte nõ citata,vt l.nam ita diuus.de adop. & l.de vno quoq;.de re iudi.& de admi.tu.l.chirographis.¶Si verò vnum originale facit mẽtionẽ de alio originali: tũc aut fuit factum vtrũq; inter eosdem:aut inter alios. si inter eosdem (vt quia emptor promittit precium pro emptione dudum facta,non obstante confessione pretij facta in primo instrumento)tunc statur secundo instrumento : licèt non producatur primum, vt C.de cõtrahen.stip.l.1.& l.generaliter. & de dona.inter vi. & vxo. l.ea quę.Si verò inter alios fuerunt facta instrumenta;vt quia dicitur in instrumento tali . procurator talis (vt continetur in tali instrumento)fuit confessus se habuisse,&c.tunc non ꝓbat,vt dicta Auth.si quis in aliquo. Et ideò per instrumẽtum sententiæ,quę continet verba iudicis,& non partium,nõ probantur gesta partium:nec actus ipsarum ; quia originale ipsius sententiæ facit mentionem de re inter alios gesta.& non per ipsum pronunciantem,secundùm Iaco.de Are. & de instrumento per exempla prædicta sufficiunt . ¶De secundo principali scilicet de exemplatione scripturarum minus solemnium,hic tangit Innocen.¶De tertio, scilicet de renouatione instrumentorum.dic. vt in c.cum dilecta.de confir. vti. vel inuti. ¶De quarto,scilicet de sumptis,& ꝓtocollis notarij iam defuncti.dic plenè vt in c.cũ P.tabellio.infra de fi.instru.¶De quinto,scilicet de exemplatione actorum,& gestorum hic etiam tangit Innocen.¶De sexto, scilicet de publicatione testium loquitur istud c.in quo requiruntur plura,scilicet citatio eius, cuius interest , siue tangit. & hæc an præsumatur hic interuenisse, supra dixi. ¶Item quia in præsentia iudicis,vel solius tabellionis habentis auctoritatem à iudice: nam aliàs hoc non posset de fide instru.c.penul.& fin.secundùm Innocen.debet etiam fieri iudici , vel alij,cui committit pro tribunali sedenti , & illis præsentibus , vel per contumaciam absentibus,quos res tangit, vt in Auth.de instru.cau.§.

16 si instrumenta publicè facta.& se.¶†Conclude ergo, vbi id, quod sine scriptis gestum est ,petitur , publicum fit hoc mõ. vocabit enim iudex testes,qui interfuerunt sine scriptis sentẽtiæ latæ:vel testamento:vel contractui sine scriptis. & audiet ab eis veritatem,quã de his nouerint.& eam faciet in publicam,& authen. formam per publicam personam in scriptis redigi,& ad æternam rei memoriam faciendam. & sic quod prius erat in mente, & memoria hominum labili , redigetur aucto.iudicis in scripturam publicam , & perpetuò valiturã: vel in chartam non publicam,& non authen.Et sufficit,ꝙ aucto. iudicis facta sit : ad maiorem tamen securitatem poterit in ea contineri. iudex decernit illi scripturæ fidem perpetuã adhibendam.ff.de iudi.l.de qua re.& qui testa face. pol.l.hac consultissima.§.at cum humana fragilitas.C.de testamentis. Bald.dicit, quòd vtilis est etiam pronunciatio : quia amodo non poterit opponi in personis,vel in dictis testium:sed oportet,ꝙ stetur rei iudicatæ.quod non esset in sola publicatione. C.de testa.l.fi.& ꝙ non requiratur pronũciatio,facit gl.C.ad Trebel.l.penul.§.fin.dicunt autem quidam, secundùm Inno.

17 †ꝙ istæ publicationes de gestis, siue scriptis habitis possint fieri partibus absen.nec vocatis , allegant pro se. quia in hac Decret. quæ in hoc casu loquitur : nec in alio iure inuenitur expressum, ꝙ aliqui sint vocandi.sed quidquid dicant, contrarium est verum, sm̃ eũ. huic tamẽ opi.scilicet ꝙ citatio requiratur,obstat l.3.§.si causa cognita.ff.de bo. pos.sed ibi nõ loquitur de actu præiudiciali absen. nisi quatenus probetur

18 ius pñtis.Item non obstat , †ꝙ insinuatio potest fieri,nemine citato,vt no.Cy.in l.fi.C.qui adm.ad bo. pos.quia illud est verum,quantùm ad essentiam actus : non quantùm ad præiudicium ꝓbandi.¶Ex prædictis ergo videtur,ꝙ multifariè prouiderunt iura, vt salua sit rerum probatio,vt l.curent. ff.de testi.& quia dixi, ꝙ requiritur citatio eorum , quos res tangit, inferas,ꝙ illis,qui vocati non sunt,talis publicatio non præiudicat,nec ꝓdest.C.de dona.l.in donatio.& ff.de iureiur. l.sed si possessori. §.fi. & qđ no.Io.An.in additio.Spe.e.ti.§.2.versi. aliàs aũt.in fin.¶Vtrùm aũt istis attestationibus, & dictis testium detur fides , eoipso ꝙ per tabellionem non sunt authenticatæ:tunc est necessaria publicatio , sm̃ Inno. ar.pro & contra.j.de præscrip.c.ad audientiam.§.nos igitur.secũdùm Inn.qui dicit , quòd prætextu defectus solemnitatis testiũ nõ. potest dici,ꝙ actis credendum non sit : vel ẽt instrõ exinde ꝑ manũ tabellionis confecto:nisi negentur illa acta esse,vel instrm̃.ꝓ quo vide,qđ le.& no.s̃. de elec.c.scriptũ.§.1. qualiter aũt credendum sit.dic vt plenè.s̃.ti.1.c. quoniam contra.

ADDITIO.

a ¶Ad æternam rei memoriam.qui potest facere examinari testes ad æternam rei memoriam. vide Bal.in Auth.sed & si quis.C.de testibus.

SVMMAE.

1 *Lapsus termini præfixi ad denunciandum non impedit quò minus ad separationem postea agi possit.*

2 *Testes quando ad idem probandum in diuersis instantiis ad diuersos effectus producuntur,& contrarium deponunt,quid iuris.*

3 *Testes decem si deponunt vnum in iudicio summario:in alio duo,vel tres deponunt contrarium,statur istis duobus,vel tribus contra illos decem,non habita consideratione dignitatis,& numeri.*

4 *Testes noui, & super eisdem articulis post didicita testificata admittuntur in causa matrimoniali.*

CVm in tua diœcesi. Summatur supra eod. cap. veniens. secundùm vnam lecturam. vel aliter.Publicatis attestationibus super eod. cap. in causa matrimoniali testes produci possunt.cõmunis diuisio. 2. ibi [quanq.] 3.respondet cuidã tacitæ obiectioni, ibi [nec eo.]

1 ¶Primò not. † ꝙ lapsus termini præfixi ad denunciandũ, si quis vult denunciare matrimonium ad contrahendum , non impedit , quo minus ad separationem postea agi possit de

matrimonio aũt spirituali si qs infra tpa gñrali edicto præfixa se non opposuit, de qbus. ĩ. de elec. c. fin. lib. 6. an possit postea se opponere. dic, vt in c. cõstitutis. ĩ. de app. & qđ dicit. s. de elec. ¶ Secundò no. ꝙ in diuersa instantia, & variato mõ agẽdi, publicatis attestationib. super eodẽ articulo, possum alios, vel eosdẽ ꝓducere, vt s. eo. c. veniens. ¶ Tertiò no.
2 † quid iuris, qñ ad idẽ ꝓbandũ in diuersis instantijs ad diuersos effectus testes diuersi ꝓducunt, & cõtraria deponũt: videt. n. ꝙ posteriores, ẽt pauci, pferant prioribus in alijs instãtijs receptis, ẽt si sint plures. ¶ Quartò hic innuit, ꝙ si primi iterũ nõ deponãt in hac secunda instantia p eorũ primas attestationes isti vltimi ꝓducti ad matrimoniũ dirimendum
3 nõ reprobent licẽt cõtrariũ deponẽtes. ex quo collige, † ꝙ si in iudicio summario decẽ testes deponãt vnũ: in alio ordinario duo, vel tres deponãt cõtrariũ: stabit istis duob. vel trib. cõtra illos decẽ nõ habita cõsideratione dignitatis, & numeri. de qua. s. c. in nr̃a. loquit. n. cũ sup eadẽ instantia cõtraria deponãt: secus in diuersis, quarũ prima est summaria. secũda ordinaria, vt pdixi. ¶ Si aũt prima fuisset ordinaria. secũda sũmaria: vel ambæ ordinariæ, & testes in prima instan. recepti essent cõtrarij receptis in secũda. qui alij alijs pferant, nõ tãgũt hic Doct. & cadit propriè. & ideò tene mẽti, & cogita: videretur. n. prima facie, ꝙ si sñia lata in primo iudicio nõ nocet in 2. similiter nec attestationes primæ piudicẽt secundis: nisi essent idẽ testes contraria deponentes, vt no. s. eo. c. veniẽs. per Inn. facit qđ no. s. e. c. causam q̃. Host. tñ an debeat credi primis, vel secũdis, relinquit arbitrio iudicis p dictũ c. in nr̃a. cuius cõtrariũ expressè innuit iste tex. q. præfert tres, vel quatuor decẽ in alijs circũstantijs receptis: nec instruit iudicẽ, vt habeat cõsideratiõnẽ. de qua in c. in nr̃a. qđ facile sibi fuisset. ¶ Oppo. dicit hic, ꝙ primi testes nõ ꝓbarũt cõsanguinitatẽ: secundi ipsam ꝓbarũt. secũdò dicit, ꝙ primi iterũ deponũt in hoc secundo iudicio. nec pñt repelli, eo ꝙ testificata didicerint, &c. sed cõtra de c. fraternitatis. s. e. & in cle. testibus. ĩ. e. in quib. dicitur, ꝙ publicatis attestationibus, nõ sunt alij admittendi. hic aũt dicitur, ꝙ nõ habet locũ talis exceptio. quare malè. ¶ So. magna gl. exponit, ꝙ ideò nõ habet locũ publicatio isto casu; quia est cã matrimonialis. & istam
4 exceptionẽ apꝓbat Io. An. † & dicit hic esse casũ, ꝙ in cã matrimoniali post dicta, & didicita testificata admittũt testes ad eundẽ articulũ. ista. n. ꝓductio eorũdẽ testiũ, q fuerunt recepti in priori iudicio, fit in isto iudicio secũdo, quo agitur ad matrimoniũ iam contractũ dirimẽdũ, nõ obstante publicatione facta de testibus ad idẽ receptis. Et est op. Ho. quẽ refert Io. An. s. e. c. ex tenore. ¶ Ego dico, ꝙ fortè iste tex. hoc intendit: videlicet, ꝙ regula, de qua in d. c. fraternitatis. quæ est, vt publicatis attestationibus, alij nõ recipiantur, nõ vendicet sibi locũ, qñ in alia instantia summaria super eodẽ fuerãt iam recepti: tũc enim in secundo iudicio ordinario (si idẽ articulus imminet) poterunt produci in secundo, ẽt post publicationem testium receptorum super eodem articulo. & hoc vult dicere hæc litera, ꝙ locum non habuit in hoc casu. & est noua lectura, seu nouus intellectus in 1. c.

SVMMAE.

1 *Vnus de ecclesia potest archiepiscopum accusare de simonia.*
2 *Impeditus in productione testium debet de impedimento protestari.*
3 *Iudex debet prouidere, vt testes sine impedimento, & securè compareant coram eo ad testificandum.*
4 *Sententia excommunicationis põt ferri contra incertam personam.*
5 *Testis, qui iurauit non testificari, debet denunciari non teneri tali iuramento.*
6 *Prohibere qui potuit, & non fecit: an puniatur ex delicto consanguinei.*
7 *Consanguinei mei, si pro iniuria mihi illata aduersarium meum vulnerant, vel occidunt: an dicantur hoc fecisse conscientia mea.*
8 *Subtrahens copiã defensionis aduersario, debet per iudicem puniri.*

Constitutis. Excommunicarí pñt, qui partem impediũt in testibus producendis: & denunciandi sunt testes nõ teneri iuramento de veritate dicenda. Et si consanguinei rei impediunt certos actores: punitur reus, de cuius voluntate hoc fieri præsumitur. h. d. ¶ Tres sunt partes. In 2. decisa partis narratio, & querelæ propositio. 2. ibi [nos ex] Papæ generalis prouisio. 2. ibi [si quis autem] prouisio specialis
1 contra ipsum archiepiscopum. ¶ Primò no. † quòd vnus de ecclesia põt archiepiscopum accusare de crimine simoniæ: & sic inferior põt accusare suum superiorem. quod an regulariter verum sit. dic vt 3. q. 7. per totũ. ¶ Secundò no.
2 † ꝙ cũ quis impeditur [a] in productione testiũ, debet de impedimento protestari. & hoc regulare est de quolibet impedito, vt protestetur de impedimento: aliàs non haberet impedimentum ipm excusare, si non faceret, quod incumbit. facit quod no. in c. plerunq;. de præscript. & ff. de no. ope. nun. l. de pupillo. §. si quis ipsi prętori. per Bar. & in c. si iustus
3 metus. ĩ. de appel. ¶ Tertiò no. † ꝙ spectat ad officiũ iudicis ꝓuidere, vt testes sine impedimento, & securè cõpareant coram eo ad testificandũ. similiter dẽt locũ tutũ partibus assignare, vt in c. ex parte. ĩ. de appel. vbi de hoc. ¶ Quartò no.
4 † ꝙ fertur sñia excõicationis gñralis cõtra oẽs impediẽtes. & sic cõtra incertã ꝑsonã, qñ est incerta ꝑsona delinquẽtis. simile in c. vt aíarũ. de consti. li. 6. & licẽt monitio debeat pcedere excõicationẽ, vt in c. Romana. §. caueãt. de sentẽ. excõ. lib. 6. tñ hic nulla fit monitio: quia culpa pcessit, vt ibi. & sicut excõicatio põt esse gñalis: ita & absolutio. đ cleri. ex. mi.
5 c. cõsuluit. ¶ Quĩtò no. † ꝙ testis, q iurauit nõ testificari, dẽt denũciari nõ teneri tali iuramento. concor. s. c. intimauit. & c. quia pleriq;. de offi. ordi. lib. 6. ¶ Sextò not. in ver. si quis
6 aũt. † ꝙ ex delicto consanguinei quis punit, qñ potuit ꝓhibere, & nõ fecit: & dñs rõne cõtractus de facto suo, & suorum tenetur. facit l. inter stipulantẽ. ff. de verb. obl. & eo. ti. l. stipulatio ista. proprius tñ ad casum vide quod habet in c. P. diaconus. ĩ. de homi. & c. secus. de simo. & de resti. spo. c. cũ ad
7 sedem. ¶ Septimò no. † ar. ꝙ si consanguinei pro iniuria mihi illata aduersariũ meũ vulnerant, vel occidunt: vident hoc facere de cõscientia mea. quod est verum, si hæc ratiocinati sunt me præsente, & tacui, vt d. c. Petrus. hoc autem non ꝓbato, videtur secus dicendum, vt in c. quia præsulatus. 1. q. 4.
8 ¶ Octauò no. † ꝙ præsumitur contra eum, qui subtrahit copiam defensionis aduersario, & dẽt per iudicẽ puniri. ¶ Nonò no. archiepm suspendi ab officio põtificali. & tunc videtur suspensus ab officio sacerdotis: secus econuerso. quod dic, vt in c. non est. de sponsa. & matri. & in c. ex literis. de exces. præla. &c.

ADDITIO.

a ¶ Impeditur. vide Pau. de Ca. cons. 25. & cons. 20. & idem de impedito facto iudicis. glo. in c. cupientes. §. quod si per 20. & ibi Gemi. de ele. in 6. Bar. in l. 1. § dies. ff. quando appellan. sit. Pau. de Ca. eo. cons. 21. Lu. & Alex. in l. de pupill. §. si quis ipsi. de nou. ope. nunc. tex. in l. 2. C. de nauti. fœ. Bar. in l. 2. §. quod diximus. si quis cautio.

SVMMAE.

1 *Appellans, quòd non potest accedere ad iudicem impeditus à familia eius, iustè appellat.*
2 *Appellans à grauamine, potest etiam appellare à diffinitiua sententia, quæ subsequitur.*
3 *Testes an possint produci in causa matrimoniali, publicatis attestationibus, vel post renunciationem. & nu. 4.*

Constitutis Qui testificata nõ didicit, nec renũciauit testibus ꝓducendis: etiam super antiquis capitulis testes ꝓducere poterit. h. d. prima pars ponit formam processus, & grauamen appellantis. secũda dat iudices, ibi [mandamus.]
1 ¶ Primò no. † ꝙ iusta est appellatio, si quis impeditur accedere

2 dere ad iudicẽ à familia sua. ¶ Scdò not. † ꝙ ille, q̃ à grauami ne appellauit, põt ẽt appellare à diffinitiua snia, q̃ subseqtur, ꝑ hanc aũt appellationẽ scdam à diffinitiua nõ vr̃ renũciare primæ, vt no. in c. 1. de do. & contu. in cle. vbi referendo Inn. dicit Io. An. ꝙ geminatio appellationũ non submittit, sed ma gis subtrahit appellantẽ à ptãte iudicis à quo. ¶ Tertiò in-
3 nuit iste text. † ꝙ in cã matrimoniali publicatis attestationibus, vel post renunciationẽ, non possint alij testes ꝓduci, cõtra opi. Ho. & Io. An. s̃. e. c. senes. & c. cũ in tua. ¶ So. Io. An. ꝙ hic agebat de iniqtate ꝓcessus iudicis, & ista de cã appellatũ erat. s. ꝙ nõ seruauerat ordinẽ iudiciariũ i ꝓcessu. Et hac rõne (qa ꝑ se de iuris apicibus disputabat) ista dña debebat ẽt ꝑ se vti eodẽ iure. 3. q. 8. c. cuius in agendo. secus ergo, si ageretur de impedimento matrimonij, sm̃ Io. An. de qua solutione dubito, an sit vera. primò quia hic quærebatur de testibus ꝓ ducendis super impedimẽto matrimonij. quod si ita est. qua re ante publicationem, & non post, liceat producere testes, cum pars conqueritur de iniquo processu, nõ video: sed sem per coram iudice appellationis agitur de iniquitate prioris iudicis. Item in hac causa iudex ex officio potest supplere: nec tam ad partem debet attendere iudex, quàm ad veritatẽ causæ. & præcipuè quia hic agebatur de meritis causæ principalis, & erat appellatum à diffinitiua. in quo casu stat reg. non probatum probabo. &c. vt l. eos C. de app. Et verè iste tex. sumpto ar. à contrario sensu, multum facit, quòd in causa matrimoniali publicatis attestationibus super eisdem articulis, non sint alij producendi testes: nec responsio in contrariũ Io. An. multum viget, per illa, quæ dixi. ¶ Quartò no. † ꝙ
4 publicatis attestationibus, si nondum dicta testium sunt nota parti: potest alios testes producere, non obstante publicatione. ¶ Item Spe. eod. titu. §. satis vtiliter. ver. quid si publicatæ. & ibi refert, quòd Clemens quartus dicebat contrariũ, ar. s̃. e. c. cãm. & c. cũ venisset. cuius oppositum tenet Host. eo. ti. §. & vtrùm. versi. dicas. Io. An. tenet istam gl. in duobus ca sibus. s. quãdo parte inscia, vel inuita fuisset publicatio facta. ¶ Quid si renunciauit: sed testificata non didicit. dicit Azo, ꝙ alios poterit producere, in summa eo. tit. in penul. col. & Spe. eo. ti. §. vlti. ver. antepenul. & quod no. Io. An. s̃. c. cum venisset. in gl. dicit hic Inno. & s̃. eod. c. intimauit. &c.

SVMMAE.

1 *Testimonium in casu, in quo est impossibile de visu, sufficit de auditu.*
2 *Testimonium de auditu admittitur, quando agitur ad separationem matrimonij ratione consanguinitatis, & affinitatis.*
3 *Testis non potest iurare per procuratorem.*
4 *Nominatio probata sufficit ad probandum consanguinitatem.*
5 *Testis ad hoc, quòd probet per famam, oportet, quòd audierit eam ante litem contestatam.*
6 *Persona à qua aliquid auditur, est multum consideranda.*
7 *Testi vni non creditur, etiam si præsidali præfulgeat dignitate.*
8 *Testes debent deponere, quòd cognouerunt personas, saltem in vno gradu pro consanguineis se habere.*
9 *Personæ graues quæ dicantur, & quæ leues, remissiuè.*

LIcet ex. Ponit Concilium. 12. sine quibus super consanguinitate non valet testimonium de auditu. ¶ Et diuiditur, quia primò ponit lex, quæ respiciunt personam. secundò alia sex, quæ respiciunt dicta. secunda ibi [testes autem.] ¶ Primò not. quòd cum agitur ad separationem matrimonij, propter consanguinitatem, admitteretur testimonium de auditu. & olim erat verum simpliciter propter difficilem probationem, vsq; ad gradum. 7. vt dicit tex. hodie verò habet locum testimonium de auditu, concurrentibus quæ in tex. dicuntur. Et ex ratione iu
1 ris antiqui collige, † quòd in casu, quo est impossibile testimonium de visu, sufficit de auditu. & idem de omnibus factis antiquis, de quibus testes nõ possunt haberi: vt valeat testimonium de auditu cum fama, & adminiculis. s̃. eo. c. præterea. & supra titu. 1. c. penul. & ff. de proba. l. census. & de aqua plu. ar. l. 1. §. fin. & in l. in summa. §. idem Labeo. & ff. de aqua quo. & æsti. l. hoc iure. §. ductus aquę. & per Inno. in c. quid ꝑ
2 nouale. & c. veniens. de verb. sig. ¶ Secundò no. † quòd cũ agitur ad separationem matrimonij, ratione consanguinitatis, & affinitatis admittitur testimonium de auditu. secus si ageretur de alio impedimento. quia tunc testimonium de auditu non recipitur, secundùm Io. An. ¶ Tertiò no. quòd ad hoc vt valeat testimonium in casu huius. c. requiritur, quòd testis de omnibus hic expressis interrogetur: aliàs non valeret eius dictum, sm̃ Io. An. quia sunt interrogatoria iuris. & forma iuris præfixa non est omittenda, vt l. constitutionibus. ff. ad mu
3 nicip. ¶ Quartò no. ibi [proprio iuramento] † quòd testis nõ potest iurare per procuratorem, sm̃ Io. An. ¶ Quintò not. ꝙ in vno gradu qui debet probare de visu, vt dicit text. sufficit testificari, quòd pro consanguineis se habebãt. ergo si ipsi se non habebant: sed solùm se nominabant, non sufficit, sm̃ Io.
4 An. Ex quo collige, † quòd sicut ad probandam filiationem sufficit probare nominationem (& sic se putabant, scilicet pater, & filius) ita etiam sufficit in probando cõsanguinitatem. quod dic, vt in c. Michael. s̃. de fi. presby. & c. per tuas. de ꝓ-
5 batio. ¶ Sextò not. † ꝙ ante litem motam debet audiuisse. similiter cum probatur fama, oportet, quòd præcedat qõnẽ, de qua agitur. & regulariter ius oportet fundari in personam ante litem motam: quia quod post oritur, non venit in eodẽ iudicio, regulariter, vt l. nõ potest videri. ff. de iudi. & in c. ab
6 bate sanè. de re iud. lib. 6. ¶ Septimò no. † quòd considerãda est persona, à qua quid auditur; quia si illa non esset idonea: nec similiter ille, qui ab ea audiuit. quia non sunt admittẽdi, quorum repellũtur auctores, vt in tex. nec etiam sufficit audiuisse ab vno: quia illi soli nõ crederetur. ergo nec similiter
7 pluribus repræsentantibus personã ipsius. ¶ Octauò not. † ꝑ vni testi non creditur, etiam si præsidali præfulgeat dignitate. & infames à testimonio repelluntur, sicut ab alijs legitimis actibus. ¶ Et aduerte quia hic enumeratur testimonium inter actus legitimos. cum ergo infamia nedum iuris, sed ẽt facti repellat à dignitate, & legitimis actibus, vt in c. inter di lectos. de exces. præla. ergo similiter infamia facti, de quo in l. quatenus. ff. de senato. & l. 1. C. de summa tri. ¶ Nonò no.
8 † quòd testes etiam debent deponere, quòd cognouerunt ꝑsonas, saltẽ in vno gradu, pro cõsanguineis se habere. & not. ꝙ dicit [personas] quasi secus, si duo testes deponũt, ꝙ A. fit pater B. & duo alii, ꝙ A. fit pater C. ex quo sequitur, ꝙ B. & C. sunt fratres. & hoc dicit Io. sufficere. ¶ Sed Bar. tenet contrarium in gl. & idem Hosti. dñs Io. An. dicit, ꝙ opi. Io. est vera, cum testes deponunt de visu ex certa scientia, cum perhibent testimonium de auditu, iuxta formam huius c. ¶ Decimò no. ꝙ sãctius est aliquos dimittere copulatos. &c. ¶ Quæ
9 rit gl. † quæ dicantur personæ graues. dic, vt no. Io. An. in c. 1. ỹ. de iniuriis, & dã. da. li. 6. in nouella. ¶ Et quæ dicãtur leues, no. per Ab. supra de proba. videlicet 11. q. 3. c. in cunctis.

SVMMAE.

1 *Testes an sint vlterius interrogandi ad petitionem producentis, publicatis attestationibus.*
2 *Casus, in quo publicatis attestationibus recipiuntur testes super eisdẽ articulis.*
3 *Omissum dolo, vel negligentia iudicis, non præiudicat parti.*
4 *Interrogationes quæ debent fieri testibus: an debeant dari producenti capitula.*
5 *Interrogatoria ad quid sint inuenta.*
6 *Index si recepit articulos, siue capitula, quæ erant de substantia ad victoriam causæ, tamen ipse non approbarit, sed reiecit, tanquã imper-*

impertinentes: an debeant iteratò recipi.
7 *Dicens se præscripsisse produxit testes: iudex interrogauit de titulo, cum esset expediens: an iterum debebit interrogare.*
8 *Dictum testis deponentis extra articulum, an valeat.*

PEr tuas. Testes post publicationem ad petitionem producentis interrogari non debent: nisi quando super omnibus capitulis non deposuerunt.h.d.cõmunis diuisio. secunda ibi [nos igi-
1 tur.] ¶Primò no.† ꝙ publicatis attestationibus, ad petitionem producentis testes non sunt vlterius interrogandi.quod intelligo verum super antiquis capitulis. super nouis dic, vt
2 s.c. fraternitatis. ¶Secundò not.† casum, in quo publicatis attestationibus,recipiuntur testes super eisdem articulis. ali
3 os casus vide in dicto c. fraternitatis. ¶Tertiò not.† quòd illud, quod dolo,vel negligentia iudicis est omissum, non præiudicat parti. & restaurandum est. 8. di. c. quæ contra. & in Spec. eod. tit. §. nunc videndum, in fi. ¶ Quartò not. quòd in causis dantur capitula, super quibus testes debent examinari. similiter aduersa pars super dictis capitulis facit interrogatoria, quæ qualiter fiant. dic vt in c. præsenti. super verbo interrogatoria. j.eod.lib.6. & plenius in c. 1. & 2. de cõ-
4 fes.e.li.¶ Quærit Vinc.† vtrùm interrogationes, quę debent fieri testibus, debeant dari producenti capitula. tenet, quòd non, propter timorem subornationis. & peccaret iudex gra-
5 uiter, si hoc faceret. ¶ † Sunt ergo inuenta interrogatoria, vt per ea testes, si voluerint falsum deponere, de mendacio conuincantur: quia non potuerunt esse prouisi, quid ad interrogatoria debeant respondere. & sic reperiuntur respõdere varia. & per consequens non credendum. si autem essent de interrogationibus prouisi, melius possent confringere falsitatem. de quo per Hostien. in summa. eod. titu. §. super quibus. sub. §. hæc cuncta. vers. hoc inquisitorium. ¶Secun
6 dò quæritur. pone,† quòd iudex recepit articulos, siue capitula, quæ erant de substantia ad victoriam causæ.tamen ipse non probauit, sed reiecit tanquam impertinentes:an habeat tunc locum id,quod hic dicitur, quòd debeant iteratò recipi. videtur, quòd non; quia non malitiosè vel negligenter: sed ex certa scientia, siue dolo omisit. ergo cessat ista prouisio. & hoc videtur tenere Innocen. quod Hostien. putat verum, quando iudex non errauit: aliàs esset parti subueniendum per iudicis officium &c. ¶ Tertiò quæritur, an habeat locum quod hic dicitur de capitulis omnino explicitis: an de implicitis,& intellectis sub aliquo vocabulo generali: vt in pscriptione titulus continuatæ possessionis, & bona fides.
7 † pone ergo, quòd ego dixi me præscripsisse,& produxi testes. Iudex non interrogauit de titulo, cum esset expediens: an iterum debebit interrogare, ut hic dicitur. dicit Inno. ꝙ iste tex. loquitur de articulis,qui tangunt principale factum: vel ei sunt annexi: uel sub eo comprehendunrur. ex quo concludit, quòd iudex debet interrogare de his: nec imputabitur parti, si nõn interrogauerit: neque testibus, qui forsitan nesciunt omnia, quæ de iure sunt necessaria ad probandum præscriptionem. nam & multis personis licitum est ignorare iura: vt rusticis, mulieribus, militibus, & minoribus,vt l. cum de indebito.ff. de probat. & l.regula.ff.de iu.& fa.igno. Et si dicatur. iudex non potest supplere de facto. & interrogando de his: videtur de facto supplere, contra illa, quæ habentur de postu. c. bonæ. il. j. Respondetur, quòd imò est licitum isto casu, cum super illo facto sit imploratum eius officium. omittendo igitur est in culpa, & restaurare tenetur,
8 vt dicitur in tex. ¶Quartò quæritur:† vtrùm valeat dictum testis, si deponat extra articulum. distingue: quòd aut testis deponit super alia re, vel causa. & non valet, vt. s. de testi. Aut super re, de qua agitur. sed aliter, q̃ dicãt capitula.& tũc si iurauit super capitulis tm̃ dicere ueritatẽ:& non valet.¶Si ergo super tota causa:& tũc valet,vt j. de accu.c.cum dilecti. & per Cy.in l.fi.C.qui legi.perso.& in Spec.de testi.§. sequit. vers.illud. & in eo. ver. notatur,quid iuris si articuli non sint bene formati. & testes, qui deponunt, aptè deponant: an valeat depositio? tenet, quòd sic. ¶ Item si agatur possessorio, & formãtur articuli super petitorio: an sint admittendi. tenet, quòd sic in Specu. de teste. §.nunc videndum.in quo.§. multa quęrit, quę Io.de Lign.breuiter hic pertransit.

S V M M AE.

1 *Testes super principali producti possunt reprobari, & quoties.*
2 *Partes possunt obijcere contra personas testium in causa principali.& num.3.*
4 *Reprobatio testium an possit fieri coram commissario, cui commissa est testium receptio.*

1 LIcèt dilectus. † Testes super principali productos reprobari licet: & reprobatorios iterùm reprobare, vlterius nõ est locus reprobation.ih. d. In prima processus narratio. in 2. causæ commissio. ibi [mandamus.] & est nouum, quod inducit ista Decr. & prius nullo iure permissum, secundùm
2 Io.And. ¶Primò not.† quòd contra personas testium in pri
3 cipali cã ab utraq; parte possũt partes obijcere.¶Scdò no.† cõtra psonas testiũ reprobatoriorũ priorũ posse obijci iteratò.& ista est secũda reꝓbatio,&3.productio, vltra quã secũdã non licet ad reꝓbationẽ testiũ aspirare.Rõ est, vt infinitas euitet,vt s.c. cũ causã. & c. cum in multis. de rescrip. li. 6. Et aduerte, quia tex. iste loquitur in reprobatione dictorum.quia bene poterunt tertiò reprobari, & vltra,vt no.Ho. s. eod.c. senes. facit quod no. j.eo. c.2.lib.6. ¶Quærit Ioã. And. an iste tex. habeat locum in reprobatione instrumenti per testes: vt hincinde vna tãtùm reprobatio concedatur. dicit ipse, quòd prima reprobatio instrumenti per testes habetur pro prima reprobatione:ergo contra illam poterit fieri prima.& secunda reprobatio. Item dicit, quòd in casu huius.c.licèt non admittatur scda reꝓbatio per testes: tamẽ admittetur per instrumenta : sicut post publicationem attestationum licet producere instrumenta,& non testes,vt j.de fide instru.c.cum dilectus.& quod ibi not. in prima glo.& vide
4 quod not. in Specu. e.tit.§. qualiter. vbi quærit,† nũquid corã cõmissario, cui cõmissa est testiũ receptio, posit fieri ista reprobatio. de quo not. Inno.& Hostiẽ. s. de proba. c. licèt. vbi tenet, quòd non.

S V M M AE.

1 *Compromissum factum à prædecessore transit in successorem in dignitate*
2 *Arbitrium si commissum est tribus: vnus moritur: alius se absentat. an propterea expiret.*
3 *Arbiter translatus ad dignitatem, si vadit ad remotas partes, non tenetur alter compromittentium inuitus ipsum sequi.*
4 *Canonicus, qui desinit esse canonicus, an possit terminare causam sibi commissam, remissiuè.*
5 *Arbitrium licèt pereat,non propterea pereunt acta.*
6 *Habens ratam receptionem testium, non prohibetur excipere contra personas ipsorum.*
7 *Prælatus potest compromittere de iuribus ecclesiæ.*

PRæsentata nobis. Attestationes receptæ p arbitros faciunt fidem in iudicio, si testes sunt mortui. si uiuunt,est in optione illius, contra quem producti sunt: an velit attestationes recipere, & ratas habere : aut testes de nouo deponere.h.d. Et in prima partis petitio.in 2.causæ cõ
1 missio.ibi [discretioni vræ.] ¶Primò not. † quòd cõpromissum factum à prædecessore trãsit in successorem in dignitate. facit quod no.in Spe.de arbi.§.finitur.ver. quid si prælatis.& de procura.c.fi.in cle.& quod no.s.de fo. comp.c.dilecti.qd aũt ecõuerso vtrùm pasiuè in successorẽ in dignitate trãseat arbi-

arbitrantis potestas. uide per Bar.in l.qui liberis.§.hæc ver-
2 ba.ff.de vulg. & pu.¶Secundò not. † ꝙ si ex tribus moritur vnus,& alius se absentat,expirat arbitrium.quod dic,vt in c. vno delegatorum.s. de offi. dele.nisi in compromisso fuisset clausula.ꝙ ambo, vel vnus,&c.vt l. nõ distinguemus.§.si plu res.ff.de arbi.facit c.2.ĵ.de arbi.lib.6.¶ Tertiò hic innuitur
3 † ꝙ si arbiter translatus ad aliam dignitatem vadit ad remotas partes, non tenetur alter compromittentiũ ipsum sequi inuitus.ergo si ad proximum,videtur, quòd teneatur:nec ꝑ dignitatem superuenientem videtur expirare arbitrium, circa quod adde,quod no.in c.statutum. post prin. de rescrip.
4 lib.6.per. Arch.† in quęst. canonici,qui desinit esse canonicus. an causam sibi commissam possit terminare. ¶ Quar-
5 tò no.† ꝙ licèt pereat arbitrium,non pereunt acta.circa qđ dicunt Pe.& Ab.quòd illud,quod hic dicitur in testibus (vt pars habeat optionem,velit stare depositionibus:vel iterum recipi)habet locum in aliis solẽnibus:vt scilicet de nouo detur libellus:iuretur de calumnia: dentur induciæ deliberatoriæ, & similia. omnia enim ista debent reiterari, si partibus placuerit, secundùm eos. effectus tamen iam consummatus non tollitur, vt interruptio præscriptionis per contestationẽ litis factam coram arbitris, nec etiam confessio, vt l. penul. C.de arbi.¶ Quintò no.ꝙ est in electione illius, contra quẽ testes coram arbitris sunt recepti, velit illas attestationes valere:vel eosdem,si viuunt,de nouo recipi. ¶ Si autem non viuant,statur præcisè dictis ipsorum. & circa hoc forma cõtra
6 rium de c.veniens.s.eo.& solue,vt ibi dixi.¶ Sextò no,† ꝙ licèt quis velit habere ratam receptionẽ testium:non tamen prohibetur recipere contra personas ipsorum.simile in l. ex
7 consensu.ff.de app.¶Septimò no.†ꝙ de iuribus ecclesię põt prælatus compromittere.de quo.s.de transac.c. veniens. & c.de cetero. Et aduerte,quia illud, quod dicitur in hoc cap. habet locum de attestationibus receptis coram arbitris. de receptis autem coram arbitratore.dic,vt in c.Quintaualis.de iureiurã. per Inn.facit quod not.Inn.s.eo. in c.cum in tua.¶ Vltimò tractat hic Ioa.An. si quis elegerit alteram ex istis vijs:an possit variare. dic, vt ibi per eũ.& in l.serui elec. de le.1.& l.si stipulatus fuerit illud.de ver.obli.& quod no.in c.gratia.de rescrip.lib.6.

S V M M AE.

1 *Testi etiam religioso deponenti sine iuramento non creditur.*
2 *Custos potest repetere presbyterum mandato superioris,& nu. 6.*
3 *Testis quando recipitur ad testimonium non iuratus,pars debet contradicere.*
4 *Fratres minores licèt non possint aliquid habere in particulari, vel in communi:possunt tamen repetere fratres suos fugitiuos.*
5 *Fratres minores possunt esse testes eorũ,quæ agũtur in suo Capitulo.*

1 NVper nobis. † Non creditur testi,ẽt religioso, qui sine iuramento deponit. hoc d. communis diuisio. 2. ibi.[respondemus.] ¶ Primò no. ꝙ ingreditur quis quãdoque religionem causa probationis. & hoc semper præsumitur,nisi aliud probetur.de regula. c. statuimus. vnde potest exire ĵ.annum.e.ti.c.ad apostolicam.& in mẽdicantibus est hoc verum,etiam si professionem fecisset.ĵ.annum.nõ enim tunc illi,sed in genere obligantur religioni, vt in c. non solũ.
2 de reg.lib.6.& quod ibi no.¶ Secundò no.† quòd custos repetebat istum presby.quod intellige de mãdato Superioris: aliàs non possit.ĵ.de accu.c.ex parte.& per Io.An.in c. cum
3 deputati.s.de iudi. ¶ Tertiò innuit iste tex. † ꝙ cũ testis recipitur ad testimonium non iuratus, debet pars contradicere.Io.An.dicit,ꝙ semper præsumitur contradicere: nisi appareat de expresso cõsensu,secũdũ Hosti.eo.c.tuis.¶Quar-
4 tò collige.† a ꝙ quantuncunque fratres minores nõ possint habere aliquid in cõmuni,vel particulari,vt in cle. exiui. de verb.sig.tamẽ suos fratres fugitiuos possunt repetere.similiter si pro ornamentis ecclesię,vel ipsius reparatione aliquid relinquatur.videtur enim,quòd petere possint. cũ enim ista sint eis reseruata.s.custodia,& gubernatio ecclesię: ergo similiter & ius agẽdi ad illa,vt l.si victum.& quod ibi per Bar. ff.de re iudi. Et hoc habui de facto. & tenui hanc partem. & obtinui,quòd possint agere ad ista.super quo vide Bar.in tractatu Minoricarum.vbi plenè prosequitur de istis fratribus minoribus,super quibus cẽseantur habiles &c.¶ Quin
5 tò no.† quòd fratres minores possunt esse testes de his,quæ aguntur in eorum Capitulo.Idem de monachis.in Auth. de
6 monach.§.cogitandum. ¶ Sextò no.† ꝙ testi non creditur (quantuncunque sit arctæ religionis) sine iuramento. istud enim cordulare religionis intuitu sine iuramẽto credere non teneris.

ADDITIO.

a ¶ Quartò collige.hic est vna glo.quòd probatur, quem esse pœnitentẽ per cõfessorem.& vide in Spe.de testi.§.restat.ver.16.creditur.

S V M M AE.

1 *Testes examinandi sunt diligenter,& sigillatim.*
2 *Miracula sunt argumenta,& indicia sanctitatis.*
3 *Examinatio testium super miraculis an possit alteri delegari.*

1 VEnerabili. † Diligenter & sigillatim examinandi sunt testes.h. d.In prima partis petitio. In secunda testium recipiendorum cõmisio.2.ibi[discretioni vræ.]¶Primò no. de generali capitulo monachorum certi ordinis. de quo dic
2 vt ĵ.de sta.mo.c.in singulis.¶ Secũdò no.† ꝙ miracula sunt argumenta.& indicia sanctitatis.præcedens vita, etiam mala,facit,quòd etiam mali quandoque faciunt miracula,vt in gl.de quo dic.ĵ.de relig.& vene. san.c. 1.lib.6.in gl.penul.& per Io. An.post Inn.& Host.ĵ.de reli.& vene.san.c.1. in glo. magna.¶ Tertiò no.ꝙ Papa delegat,& committit examina
3 tionem testium super miraculis.†In quo casu dicit Boetius, quòd alteri subdelegare non posset propter arduitatem negocij,& propter industriam electam.de offi.deleg.c.fi.& eo. tit.c.1.in cle.

S V M M AE.

1 *Attestationes publicantur in causa inquisitionis:sicut in accusatione, & alijs processibus.*
2 *Testes,qui deposuerunt obscurè,& confusè,possunt repeti,vt declarent dicta sua.*
3 *Attestationes receptæ ab eo, cui commissa est examinatio. qualiter admittantur.*
4 *Iudex ex officio suo potest producere testes in causa criminali, tã ad offensam,quàm ad defensam.*
5 *Potestas, quæ conceditur iudici in testibus producendis post publicationem:an concedatur etiam promotori inquisitionis.*
6 *Probaui per duos testes,qualiter A. promisit mihi centum Senis in die beatæ Virginis.ille A.probat indirectè, quomodo die illa erat Romæ: an post publicationem potero per alios testes comprobare dicta priorum,scilicet quomodo A.erat dicta die Senis.*
7 *Interpretatio verbi dubij prolati à teste semper fit contra producentem.*
8 *Iudex inquirens non debet publicare dicta testium,nisi videat probatũ:vel si nõ est probatũ,sperat habere alios, qui probare possint.*

CVm clamor. Iterum examinãdus est testis,qui obscurè deposuit.hoc d.communis diuisio. secunda ibi [verum.] ¶ Primò no.quòd Papa mandat inquiri de criminibus contra infamatum:nec debet dissimulare.ĵ. de accu.c.qualiter. il.2.& 2.q.1.c. Deus omnipotens. aliàs enim nõ est inquirẽdum: nec aliquis sine accusatione damnãdus,

1 vt.j.vt ec.bñfi.c.vt nostrū.¶Secundò no.†ꝙ in causa inquisitionis publicantur attestationes:sicut in accusatione,& aliis processibus. & hæc publicatio est vtilis,& necessaria quò ad parté,contra quam inquiritur:sed est superflua quò ad iudicem inquirété;quia semper sibi fuerunt dicta testium publicata.quò ad parté ergo inquisitā requiritur ordo iuris,cū ꝓceditur per inquisitionem.facit quod no.de publi.iud.i prin.
2 ¶Tertiò no.†ꝙ testes,qui deposuerunt obscurè,& confusè, pñt repeti,vt declarent dicta sua.de quo.j.dicam. ¶Quartò
3 no.†qualiter attestationes receptæ ab eo,cui est cōmissa cāæ examinatio,remittantur.quia sub sigillis,& fideliter sunt remittendæ.de quo.j.de fideiusso.c.constitutus.¶Opp.hic Papa mandat post publicationem eosdem recipi,cōtra de c.fraternitatis.& c.cām q̃.s.eo.So.illud verū regulariter. fallit,cū proceditur per viā inquisitionis:tunc.n.iō post publicationé contestationū recipiuntur testes ex officio;quia in iudice cessat suspicio,seu timor subornationis,cum semper fuerint sibi
4 publicata.& per istam rōné disputauit principaliter Bar. †ꝙ in causa criminali tam ad offensam , quàm ad defensam pôt iudex producere testes ex officio:cum in dicta cā possit semper supplere.& ibi semper dicta testiū fuerint publicata. ita dicit in disputatione,quæ incipit.Iudex maleficiorum.&c.& l.2.§.si publico.ff.de adulte.& l.si non defendantur.ff.de pœnis.vnde in causis electionis,& alijs,vbi iudex potest supplere de facto.de quibus dixi.s.de postu.c.bonæ.il.1.iudex post publicationem poterit testes producere.quam regulam tene
5 menti.¶Hinc ergo sumpta occasione.†quæro primò,an ista eadem potestas,quæ iudici conceditur in testibus producendis post publicationem,concedatur etiam promotori inquisitionis:vt scilicet possit testes producere,publicato processu. quidam,ꝙ sic,quia promotor nullum ius habet in inquisitione.& potest semper remoueri : nec potest appellare propter suum interesse.¶Alij dicunt contrarium. s.ꝙ potest appellare.& ius hét ī inquisitione.& iō testes nō pôt producere post publicationem.Ho.distinguit tria membra.nā qñq; iudex ex mero suo officio inquirit.& tunc regula est, quòd potest producere,etiam post publicatas attestationes:nisi quando in eo deprehenderetur malitia(puta quia ꝓrogaret malitiosè processum,vt inquisitum teneat impeditum)quod præsumitur,si parū,vel nihil expedit:vel longas dilationes assignat,& alias difficultates ingerit.isto.n.casu ét sibi ex mero officio inquirenti præcluditur via ad producendum testes post publicationé,sm eū.quod no. ¶Qñq; quis promouet inquisitionem. & tūc aut est datus à iudice ad ipsam promouendā, & adiuuandā:aut est datus à socijs : aut voluntate sua sponte ipsam promouet.primo casu est vera prima opi.s.ꝙ possit,etiā post publicationé,producere:quia ista non est pars,quæ ex necessitate prosequitur.Secundo, & tertio casu hét locum secunda opi.vt.s.producere non possit testes post publicationé. ¶ In his tñ duobus casibus dicit Io. An. ꝙ si iudex videt ecclesiæ expedire,ꝙ iste nō sit prælatus,potest ex officio suo plenius inquirere veritatem.vel secūdùm Host.facta absolutione ab instantia à priori processu,iterùm ex officio poterit inquirere.j.de purga ca.c.cum dilectis.& hoc credo verum ad similitudinem aliorum criminum: igitur ad publicum interesse, vt.ff.de publi.iudi.l.defuncto.& l.libellorum.§.vlti.ff. de ac-
6 cu.¶†Quæro.secundò probaui per duos testes , quomodo A.promisit mihi centum Senis in die beatæ Virginis. Ille A. probat indirectè,quomodo dicta die erat Romæ.an post publicationem potero per alios testes comprobare dicta priorū.s.quomodo A.erat Senis dicta die?tenet Inno.ꝙ sic. Non obstat,ꝙ post publicationem non licet alios producere:quia dicta regula habet locum,quando vellem principaliter alios producere ad cōfirmandum dicta priorum, q̃ sunt ab aduersario reprobati,indirectè potero hoc facere post publicationem,ar.in Auth.e.ti.§.si verò deducens.& s.e.c.ex tenore.& ibi Io.An.gl.dicit Inn.¶ Aduerte tamen, ꝙ licèt admittatur ad confirmandum aliorum dicta post publicationem:non tamen debent admitti ad declarādum aliorum dicta obscura, vel confusa.quod ergo hic dicitur de declaratione (ꝙ potest fieri publicato processu)intelligitur per eosdem testes,q̃ obscurè deposuerūt, nō ꝑ alios.quod bñ no. ¶Et rō est ī promptu.quia declaratio verbi ambigui,vel confusi consistit in facto.& sic per alium conscientia,vel proferentis intentio declarari non pôt,ét si hæres esset procu.vel alius,vt l. Pomponius scribit si frumentū.§.fi.de rei vē.& no. Azo in ti.de reb. du.posses dicere.videtur,ꝙ ista declaratio non habet locum,
7 †quia semper interpretatio verbi dubij prolati à teste fit cōtra producenté,vt.s.de proba.c.in præsentia.propter hoc dicunt quidam,ꝙ interpretatio, de qua loquitur illud c. habet locum,qñ testes ita obscurè deposuerunt, ꝙ non pôt ex eorum dictis percipi intellectus:aliàs fieret interpretatio,vel secundùm consuetudinem:vel vbi consuetudo deficit,in benigniorem partem,& vltimò contra proferentem.Ho. tñ dicit, quòd primum dictum magis placet;s. quòd dictum suū possit,& debeat testis declarare,vt dictum est.¶Consulit ex pre
8 dictis Io.An.†quòd nunq̃ iudex inquirens publicet dicta testium,nisi uideat probatum.vel si non est probatum , speret habere alios,qui probare possint.

S V M M Æ.

1 *Criminosus perseuerans in crimine nō pôt esse testis,sed bene potest esse iudex.& nu.8.Et an possit eligere.nu.2.*
3 *Testimonium criminosi,nemine se opponente,valet.*
4 *Iudex non dēt sequi dicta testium,qui sunt infames,vel criminosi.*
5 *Emendatus de crimine admittitur ad testimonium in causa ciuili.et in criminali ciuiliter mota.Et qualiter probetur, quòd quis sit emendatus.nu.13.*
6 *Periurus infamis an possit esse testis.*
7 *Periurus licèt sit infamis de iure canonico:secus est de iure ciuili.*
9 *Infamia quandoque comitatur condemnatum emendatum de crimine.*
10 *Repulsus ratione criminis à testimonio dicitur grauatus quò ad opinionem.& ad testimonium in criminali de cetero non admittitur.*
11 *Periurus etiam de crimine emendatus, quare non admittitur ad testimonium.*
12 *Papa an possit statuere, quòd criminosus,vel periurus ad testimoniū admittatur.*
14 *Sacerdoti an credatur de confessione sine iuramento.*
15 *Testis,cui crimen obijcitur:an possit repellere obijcientem, prætextu similis criminis,vel maioris.*
16 *Absolutus ab excommunicatione an admittatur ad testimonium.*

TEstimonium Perseuerans in crimine,ét in ciuili, repellitur à testimonio.emendatus verò non infamis admittitur in ciuili.in criminali verò repellitur. h. d. ponit tres casus,quibus in ciuili:quatuor quibus in criminali testis repellitur.& sunt duæ partes.prima tractat de criminoso perseuerante.scda de emēdato.ibi[si verò.]Et scda subdiuiditur. prima tractat de emēdato,q̃ ꝓducit in ciuili, aut criminali mota ciuiliter.secunda de illo,q̃ producit in criminali mota cri-
1 minaliter.scda ibi[in criminali.]¶Primò no.†ꝙ criminosus perseuerans in crimine nō pt esse testis:sed bñ pt esse iudex.
2 3.q.7.in summa.& de rescr. c.sciscitatus.ꝑ Inn. †An aūt criminosus possit eligere.dic,ꝙ sic,iure suo, non alieno:vt tanq̃ cōpromissarius,q̃ dēt esse fide dignus,vt.s.de ele.c. qa pp.super ver.fide digni.ī nouella.Et vide qđ no.Io.An.j.de cle.ex. mi.c.si celebrat.¶Scdò no. qđ reqrit, vt testi ab aduersa pte
3 crimina opponātur.†ex quo seqtur,ꝙ nemine opponēte,valet testimoniū:nec ꝓducēs possit opponere.s.e.c.pñtiū. i pri
4 ma gl. †iudex tñ posset,q̃ nō dēt sequi dicta testiū,qui sunt infames,vel aliter criminosi,vt.s.de proba.c. licèt cām.& s. c.
5 intimauit.ꝑ Inn.¶Tertiò no.†ꝙ ille, q̃ est emendatus de crimine,admittit ad testimonium in cā ciuili.& in criminali ciuiliter

militer mota. de quo.6.q.1.c.2.& c.quicunque.& hoc regulariter.fallit in periuro, etiam si de crimine remanet infamia.
6 ¶ Quartò no.ꝙ periurus infamis an possit esse testis[a]sunt in hoc opi.communis est opi.ꝙ aut iuramētum est temerariū: & non repellitur à testimonio.sicut nec à dignitate.j.de iureiu.c.sicut.aut nō est temerarium. & tunc aut est illicitum: & contraueniens non repellitur . aut non est illicitum : & tunc veniens contra repellitur à testimonio. Et idem si dubitetur,an sit licitum.vt s.de ele.c.per venerabilem.§. idem
7 etiam.¶ † Et licèt periurus sit infamis de iure canonico:secus est de iure ciuili,etiam si esset condemnatus,vt l. fi.ff. de crimi.ste.facit l.si quis maior. C. de transac. ¶ Quintò not.
8 † ꝙ criminosi,qui in crimine perseuerant, repelluntur à testimonio à ciuili, & criminali. & intellige de crimine publico,vel priuato:de quo cōdēnatus eēt infamis,vt in furto, vi bonorū raptorū,iīuriarū,& simi.vt l.athletæ.§.calumniator. & §.fi.de his,qui no.infa.Idem dicit Io. An. in condemnato de crimine priuato: ex quo non irrogatur infamia . cum eñ sacerdotem non possit accusare:ergo nec contra ipsum testificari: quamuis contra laicum admittatur. Idem dicendum, cum excipitur de crimine.quod non infamat, siue condem-
9 natus sit,siue non,secundùm Inno.¶ Sextò no.† quòd condemnatum emendatum de crimine quandoque comitatur infamia.¶ Et no.hic ver. comitatur. infamia enim inhæret ossibus:sicut excommunicatio.vnde quocunque vadant,comitatur tales excommunicatio,& infamia: sicut lepra leprosum.vt no.in l.ex ca.ff.de postulan.& s.de offi. ordi. c.cū ab
10 ecclesiarū p̄latis.¶ Septimò no.†ꝙ ille, q rōne criminis repellitur à testimonio,dr̄ grauatus quò ad opi.& ad testimonium de cetero non admittitur in criminali: & tamen nō est infamis.s.de or.cog.c.cum dilectus.Ex quo collige,quòd infamis de facto non repellitur à testimonio in ciuili . de hoc hic per Io.An.& in Spec.eo.tit.§.1.ver. Item ꝙ est infamis. & per Bar.in l.3.§.duæ causæ.ff.de car.edic.& l.Cassius . de
11 senato.& l.1.C.de sum.trin.& fide ca.¶ Quæro primò†quare periurus,etiam de crimine emendatus,non admittitur ad testimonium dicit Io.An.super glo.3.q. ex quo semel deierauit,p̄sumptio est,ꝙ iterū deieraret.de præsump.c.scriba. de suspe.tu.l.fi.§.quæri potest.& C.de suscep.& arch.l.si aliquid.lib.10.& speciale est in isto crimine plus,quàm in ma-
12 ioribus, vel æqualibus,vt hic per eū.¶ Secūdò quæro.† vtrū Papa possit statuere,vt criminosus,vel periurus ad testimonium admittatur.dicit,quòd sic.j.de re iu.c. cum. I. & A. & de hære.c.accusatis.§.licèt.lib.6.sicut dispensat in ordinibus cum eo.de tempo.or.c.dilectus. sicut etiam legitimat ad successionem,& matrimonium.j.qui fil. sint leg. c. per venerabilem.Et ita tenet Gui.in Spec.de teste.§.1.& 2.ver.sed quæro,vtrùm Papa.& de hoc etiam no.in c.quicunque.6. quæst.
13 1.¶ Tertiò quæro,† qualiter probatur, quòd quis sit de crimine emendatus.dicit glo.fi. quòd per sacerdotem:per ipsū namque probabitur confessio,& pœnitentiæ iniunctio.exterior verò satisfactio probatur per familiares,& alios, qui viderunt,secundùm Hosti.sufficit tamen occulta, si crimē fuit occultum.si verò manifestum,debet esse manifesta . sed non
14 solemnis.60.dist.c.sed illud.& 50.dist.c.in capite. † an autē credatur sacerdoti de confessione sine iuramento . quidam quòd sic.alij,quòd non.primi æquius.secundi iustius,secundùm Io.An.de hoc no.2.q.5.c.quanto.& q.7.c.ipsi apostoli.
15 &c. ¶ Quartò quæro†unquid testis,cui crimen obijcitur, potest repellere obijcientem, prætextu similis criminis : vel maioris.tenet,quòd non,& subtiliter loquitur.super quo dicit Ioan. And.quòd testis,cui crimen obijcitur,potest ostendere se innocentē.ne fama ipsius grauetur. sicut potest ostēdere chartam suæ manumissionis,si obiicitur , quòd sit seruus.in Auth.eo.titu.§.si verò dicatur.imò plus,quia ille, qui produxit,potest probare suos testes honestos, quos aduersarius asserit malæ famæ.3.q.3.c. de iud. simile,qđ no.s.e.c.ex tenore.in gl.fi.& vide in Spe.de test.§.j.ver.item opponitur, ꝙ est criminosus.& ver.se.facit quod in simili no.Bar.& Bal.
16 in l.cum mulier.ff.sol.mat.¶ Quintò quæro: † an absolutus ab excommunicatione ad testimonium admittatur. latè disputat hic Ioan. An.& concludere videtur,quòd sola excommunic.probatio non repellit:sed probatio criminis,propter quod excommunicatio fuit inflicta . non enim delictum est proxima,& immediata causa excōmunicationis.sed contumacia.Oportet ergo delictum probari, quod necessariò excommunicatio non includit.quia quandoque excommunicatio est iniusta , & lata contra legitimè impeditum , vt hic plenè vide.

ADDITIO.

a ¶ An periurus possit esse testis.vide glo.in l.qui cum vno.§.adulterij. ff. de re milita.& ibi Bar.Io.de Tur.cre.in c.quicunque.6.q.1.

SVMMAE.

1 *Dilatio vltra tertiam regulariter non datur.*
2 *Vltra,verbum denotat excessum.*
3 *Testificata qui didicit per se,vel per alium:an possit testes vltra producere.Et an admittatur ad quartam dilationē.nu.8. & nu.10.*
4 *Impedito,qui testes nequiuit producere,succurritur.*
5 *Infinitas semper est vitanda.*
6 *Malitia excluditur per iuramentum.*
7 *Faciens per alium,per seipsum facere videtur.*
9 *Percunctatus,verbum significat diligentem inquisitionem.*
11 *Pars si petit suspendi publicationem testium:vel diffinitionem causæ (quia testes sunt vltra mare capti.vel infirmi &c.) an debeat audiri vltra tempora statuta à iure.*
12 *Iudex ex magna causa potest vltra statuta tempora aliquam dilationem dare,vel prorogare:sed non immoderatam.*
13 *Protestanti , quòd vult producere testem vltramarinum, nec potest inueniri: vel nūcius nō pōt transire:an dabitur millesima dilatio.*
14 *Dilationes sunt à iure limitatæ,& qualiter.*
15 *Vult aliquis producere testes de tribus locis à iure determinatis : an habebitur consideratio cuiuslibet loci de per se : vel minor dilatio confundetur in maiori.*
16 *Iudex an possit abbreuiare tempus dilationum à iure datarum.*
17 *Tempus harum dilationum an sit vtile,vel continuum.*
18 *Prouincia quæ appelletur in hac materia.*

VLtra tertiam, Exponit formam,secundùm quā datur quarta productio testium,& aliter non debet dari.Et sunt duę partes.In prima ponitur regula. in secunda casus exceptus,ibi [nisi.] ¶ Primò no.formam iuris,cum pe-
1 titur quarta productio testium.¶ Secundò no.† regulariter
2 vltra tertiam non est danda.† Et istud verbum, vltra, denotat excessum.3.q.7.c.vltra.& de excep.c.pia.lib.6.¶ Tertiò
3 no.† ꝙ ille,qui per se,vel per alium didicit: vel subtraxit testificata,non potest testes vltra producere. qđ est verum super veteribus capitulis : secus si sup nouis.præsumitur enim contra eum,qui subtraxit:& contra eum , qui percunctatus est,vt C.de p̄ba.l.si de possessione.& s.de cōsue.c.2.¶ Quar-
4 tò no.† ꝙ succurritur impedito, qui testes neqt producere. & intellige [nequiuit] de facto , vt verbum sonat.vel prius erant excōicati,modò absoluti.vel prius inimici,modò sunt
5 reconciliati.secundùm Vin.¶ Quartò no.† infinitatem vitā-
6 dam.de quo.j.de rescrip.c.2.¶ Quintò no. † ꝙ malitia excluditur per iuramentum.concor.s.eo.c.præsentium.¶ Sex-
7 tò no. ꝙ†qui per alium facit,per seipsum facere videtur , vt in reg.qui per alium.¶ Septimò no. ꝙ subuenitur illi. p quē
8 non stetit.¶ Venio ad quæstiones. † & primò quæritur : an is,qui vidit testificata(tamen illa plenè non examinauit)prohibeatur à quarta productione.Inno.Host.& Abb.dicunt,ꝙ non:nisi ille diligenter inspexerit,ar.ff. de rei ven.l.officium.
† & hoc

9 † & hoc denotat verbum, percunctatus. quod significat dili-
10 gentē inquisitionē, vt hic latius. ¶ Secundò quæritur † si te-
stes dixerunt sibi omnia, q̄ testificati fuerunt: an poterit plus
dicere. tenet Io. An. q̄ sic: quia per viuam vocē non pōt quis
plenè instrui. facit. ǰ. de priuil. c. cum personæ. li. 6. Itē potest
esse, q̄ testis falsum refert. de accu. c. cum inquisitionis. §. fin.
11 ¶ Tertiò quæritur † si pars petit suspendi publicationem te-
stium, vel diffinitionem causæ (quia testes sunt vltra mare ca
pti: vel infirmi: vel aliter impediti) an debeat audiri vltra tem
pora statuta à iure. tenet, q̄ non: poterit tamen ei post aper-
turam, vel post probationem finiæ, præmissa cognitione sum
maria, subueniri per beneficium restitutionis in integrum. de
resti. in inte. c. 2. & 3. & c. ex literis. Et si dicas. nonne melius
esset differre, quàm post publicationem, vel diffinitiuam sen-
tentiam subuenire? Respondeo, q̄ non: ne detur materia ma
lignandi. si enim propter hoc, & similia differretur. posset q̄s
inuenire tot vias diffugij, q̄ lites fierent immortales, contra
iura vulgaria. nec est petenda ad talia via. de diuor. c. quanto.
§. pe. procedendo verò, modicū, siue nullum fit præiudiciū.
ex quo per beneficium restitutionis subuenitur. fatetur ta-
12 men, † q̄ ex magna causa posset iudex vltra statuta tempora
aliquam dilationem dare, vel prorogare: sed non immodera
tam. ff. de re iu. l. 2. & de offi. deleg. c. consuluit. ¶ Quartò quę
13 ro † si protestor, q̄ producere volo testem vltramarinum: nec
potest inueniri: vel nuncius non potest transire. an dabit mil
lesima dilatio? vr̄, q̄ sic. s̄. eo. c. in causis. vr̄ enim, q̄ debeat ex
pectari, donec de morte certi simus. ǰ. de spō. c. in pn̄tia. Ho
sti. dicit, q̄ iudex debet hoc arbitrari, & occurrere malitijs to
to tp̄e. facit quod no. in c. statutū. § pe. de rescri. li. 6. ¶ Quin
tò quæro, si iudici, vel commissario est præfixus terminus re
cipiendi testes: vel causam terminandi vsque ad duos mēses.
& per iudicem stetit, q̄ per sex, vel septē septimanas nihil fa-
ctum est: q̄ diligenter inquisiti procedere neglexerunt. & in
residuo nō pōt perfici, qd̄ mandatur. quid iuris. dicit Host. q̄
nō imputabitur. 2. q. 6. c. anteriorum. & in Auth. vt spōsa. lar
gi. §. hoc quoq; scimus. col. 9. & de hoc. s̄. de offic. deleg. c. de
causis. & c. pastoralis. Cautum est aūt protestari, vt d. c. pasto
ralis. ad fi. facit quod no. ǰ. de app. c. ex rōne. ¶ Sextò quæri-
14 tur. † dilationes sunt à iure limitatæ (quia inter eādem prouin
ciam tres mēses: de continenti sex menses: de vltramonta-
15 na nouem mēses. 3. q. 3. c. spatium.) † quæro ergo, si quis vult
producere testes de omnibus istis locis. s. de eadem, de conti
nenti, de vltramontana: an habeatur consideratio cuiuslibet
de per se. vel minor dilatio confundetur in maiori. ¶ Si enim
fiet confusio, habebis nouē menses, si velis producere de om
nib. istis locis. si distinctè, & separatim considerentur, habe-
bis tres menses de prouincia: & nouem de vltramontana: sex
de continenti. & sic 18. quid ergo erit? Inno. & Host. sentiunt,
q̄ separatim, & distinctè considerātur istæ dilationes. & sic
possit multum causa protelari. quod ne contingat, dat consi-
lium illi, contra quem productio fieri potest: vt petat partem
interrogari, de quo loco, vel partibus vult testes producere.
& si declaret de certa, nō poterit de alia. qd̄ aliàs posset. Cy.
post Pe. in l. j. C. de dila. tenet, q̄ debeat tēpus in tempore cō-
putari, & confundi: vt si dentur pro testibus eius prouinciæ
tres menses. pro illis de propinqua non dentur sex: sed alij
tres. & si petatur dilatio sex mensium pro testibus de continē
ti: pro testibus vltramarinis non habebit nouem menses: sed
in illis nouem computabuntur isti sex, & sic tres vltra dabun
tur. tempus ergo in tempore cōfundetur, vt dixi. facit ad not.
s̄. de ele. c. cum in cunctis. in. 1. q̄ō. an tempus secundæ suspē-
sionis incipiat, finita prima: vel simul cursus tp̄is primæ sus-
pensionis porrigatur ad secundā. facit ad id, quod no. de ma-
gi. c. 1. in cle. Et ista opi. Cy. q̄ in maiori dilatione insit tēpus
minoris dilationis, est vera, secundum Io. An. quando alia di
latio petitur super eo, quod potuit à principio prouideri. Si
verò super exceptione, vel replicatione improuisa peteretur
noua dilatio, procederet opi. Inno. & hoc, si vt integrum tem
pus detur. facit quod no. in c. cupientes. de elec. li. 6. in gl. pe.
16 j. partis. ¶ Septimò q̄ro † an iudex istas dilationes legales i 6.
vel. 9. menses possit abbreuiare. dicunt, q̄ sic. tñ si sine cā mi-
norauerit de leui, & sine magna causæ cognitione, poterit pe
tere residuū. vtilius tñ esset non abbreuiare: quia ex abbreuia
tione dubitationes occurrunt, & diffugia procurantur. Inci-
pit autem currere dilatio statim, cum assignata est gn̄alis. aut
quærēdo, an iudex possit oēs dilationes legales minuere, vel
augere. dic vt no. in c. Romana. de appel. li. 6. & de re iud. l. 2.
per Bar. & reg. indultum. de regu. iur. lib. 6. facit quod not. in
c. de causis. de offi. deleg. vbi omnino vide. ¶ Octauò quæro
17 † an tempus harū dilationū est vtile, vel continuū. putat Inn.
q̄ sit continuū: ita q̄ dies solēnes receptionis testium, & simi
les computentur, ne deducantur. Ho. remittit ad no. s̄. ti. j. c.
licèt. post prin. ver. quia tñ. per Io. An. Nam cum in iure non
dicatur, sit vtile, vel cōtinuū. omnis dilatio in dubio est conti
nua. nisi dicatur, quòd sit vtilis. ad hoc allego gl. no. de diuer.
& tēpo. præscri. in rub. facit qd̄ no. de rest. in integ. c. 1. in cle.
18 vbi de tp̄e vtili, vel continuo. ¶ Nonò quæro † quæ appelletur
a prouicia[a] in hac materia. an archiepiscopalis, sicut dicit. ff. de
ver. sig. l. notionē. §. 1. tenet Inn. q̄ sic: licèt appellet cōtinentē
prouinciam, Italiam, Galliā, Hispaniā, Prouinciā, Siciliā, &
his similes. pro prædictis facit. quia mala videretur limitatio
à iure, si intellexisset de archiepiscopalib. quæ q̄nq; valde pa
rū distant, vt patet. s̄. de offi. dele. c. cum cām. & ibi per Io. vi
de quod no. C. de præscrip. lon. tēp. l. fi. an autem in exceptio
nibus probandis sit locus quartæ productioni. vide in Spe. e.
ti. §. qualiter. ver. cum super. & an appelletur propter denega
tionem quartæ, plenè per Io. An. s̄. eo. ti. c. significauerunt. in
glo. quicunque. & in gl. no. quod.

ADDITIO.

1 ¶ Appellatur prouincia. de materia huius q. Vide Bar. in extraua. ad repri
mendam. in consti. 2. quæ incip. Qui sunt rebelles.

SVMMAE.

1 *Accusatus de crimine regulariter in causa criminali à testimonio re-
pellitur, appellatione pendente.*
2 *Admittitur in exceptis criminibus, qui aliàs non admitteretur.*
3 *Accusati, accusatione pendente, non solùm ab accusando: sed etiam à
testificando: & ordinum susceptione repelluntur.*
4 *Reus condemnatus de crimine si appellet: an possit in testem recipi.*
5 *Subditi an debeant obedire domino accusato, & condemnato, pendē
te appellatione.*
6 *Statuto cauetur, quòd exbanniti possint impunè offendi. quidam est
exbannitus, & appellauit, pendente appellatione: an possit impu
nè offendi. Et quid si non vi appellationis, sed alia ratione petit bā
num cassari. nu. 8.*
7 *Appellatione pendente, nil debere innouari, quomodo intelligatur.*

NOn debet. Ponit regulam, & casum exceptū, quē secūdò pro
bat per duo similia. secda ibi [cū ēt.] ¶ Primò not.
1 reg. † q̄ accusatus de crimine, regulariter, & in causa crimina
li à testimonio est repellēdus, accusatione pendente. Idē er-
go operatur pendentia litis, quod sn̄ia cōdēnatoria. ¶ Et pōt
esse rō, quia pendente accusatione quis à dignitate repellit,
vt l. reus delatus. ff. de mu. & ho. testificari autem est dignitas.
32. q. 5. c. præceptum. & no. s̄. eo. c. testimonium. ¶ Et ista ra
tio infert, quòd accusatus de crimine repellitur à causa nō so
lū criminaliter mota: sed ēt ciuiliter mota. Sic ēt & in mota
ciuili causa. quod tñ Inn. non tenet. imò dicit, quòd iste text.
2 dēt intelligi, quòd repellatur à criminaliter intērata. ¶ Scd̄ò
no. quod in exceptis criminib. admittitur, q aliàs repellitur.
& quæ sint illa excepta, tractat hic Cōpos. & Abb. & plenius
3 in Specu. de accu. in fin. ¶ Tertiò no. † quòd accusati, accu-
satione pendente, non solum à testificando: sed etiam ab ac
cusando

cusando,& susceptione ordinum repelluntur. testimoniũ ergo in criminali:accusatio: & ordinum susceptio ambulāt pari passu,vt dicit gl.ad hoc satis.2.q.7.c.ipsi apostoli.Et quia tex.iste loquitur in accusato.dubitatur quid iuris, pendente inquisitione, vel denunciatione, an possit testificari. dicunt quidā,ꝙ idem,vt Inno.& Hosti.dicit Io.And.ꝙ hoc est verū in inquisitione:cum illa non fiat super veritate criminis, non precedente infamia.de accusa.c.qualiter.Sed in denunciatione videtur distinguendum:an denunciatio sit euangelica,vel iudicialis:an canonica:an regularis.& si est iudicialis: an denunciatus sit infamatus,necne.¶ Oppo.dicitur, ꝙ pendente accusatione,a testimonio prohibentur. contra, licèt aliquis accusetur,non statim est reus.5.q.vl.c.fi. ¶ Item pendēte accusatione,remanet quis in officio suo.& subditi interim ei obedire tenentur.j.de accu.c.olim.& 9.quæst.4.c.nonne. ¶Solu.glo. magna tangit ista contraria. & non soluit, quibus contrarijs similia possunt addi. Nam lite pendente videtur accusatus de crimine censendus quò ad statum eius: sicut erat ante litem motam.quia lite pendente nihil est innouandum.j.vt lit.pen.per totum.vnde interim pōt facere testamentū,vt l.si quis post.ff.de testa.Item pōt bona sua, pendente accusatione,administrare: & debitores sibi soluentes liberantur,vt l.reo.ff.de solu.& l.aufertur.§. in reatu.ff.de iure fi.& l.post contractum.ff.de dona.vbi plenè per Bar. hæc omnia iura obstant ei,quod hic dicitur.¶ Sol.quandoq; quęritur: an accusatus de crimine capitali possit se immiscere publicis actis. & non pōt, vt d.l.reus delatus.ff.de mu.& ho. Qńq; quæritur, an possit esse in iudicio nomine alieno:tanq̃ procura.vel tanq̃ testis:vel tanquam accusator.& non potest regulariter, vt hic.& l.reum.C.de procu.& l.is qui reus.ff. de pu.iud.Quandoque quæritur,an possit gerere propria negocia.& hoc potest.scilicet debita soluere,& alienare,iuxta ea, quæ no.in d.l.post contractum. & ex hoc sequitur, quod licèt quis,accusatione pendente, non possit eligi ad honores, vt d.l.reus.& c.accusatum.j.de simo potest tamen prælatus de crimine accusatus interim ministrare. & subditi obedire sibi interim tenētur. 8. q.4.c.nōne.& quod no.j.de appel.c. sępe.¶ Secundò oppo.ego dixi, ꝙ accusatus non possit eligi ad honores:nec promoueri ad ordines:vel testificari,accusatione pendente.Sed contra. nā facile erit debitori subtrahere creditori copiam testium, accusando ipsos de crimine capitali.Et similiter erit facile, quem impediri a promotione,& ab accusatione. & his fraudibus occurrendum est.j. de diuor.c.quanto. hic autem iura parant dictis fraudibus viā.quare malè cōtra l.meminerint.C.vnde vi.¶ Solu. istud contrariū tangit hic Io.An.& soluit,ꝙ hec calumnia non est præsumenda in accusatore propter metum pœnæ talionis, ad quam se obligauit. ff. de accu.l.si cui. vel si esset præsumptio,prouideri potest,sm̄ Decre.frequens.de resti.spo.lib.6. vel poterit dictum testium recipi,seruata fide ipsius, in euentum finitæ accusationis suæ.ad hoc.s.eo.c.ex parte.& l.prætor.in prin.ff.de oper.no.nun.¶ Quærit gl.† si reus condemnatus est de crimine, & appellet:an possit in testem recipi. dicit glo.ꝙ non,ar.huius.c. ¶ Sed ego quæro: † vtrùm appellatione pendente,subditi debeant sibi obedire.dic,ꝙ sic. vt est glo. no.in dicto cap. sæpe. dic vt ibi dixi limitando glo. pendentia enim appellationis idem operatur, quod pendentia primę litis, & non maior est effectus, vt d.l. si quis post.coniuncta.l.qui a latronibus. §. 1. ff. de test. nam appellatio extinguit pronunciatum,vt ff.ad Turpil. l. 1. in fi. & l.furti.ff.de his, qui no. infam. ¶ Et prædicta faciunt ad quæst.† statuto cauetur, ꝙ exbanniti[a] possunt impunè offendi. modò quidam est exbannitus, & appellauit. quæritur: an pendente appellatione, possit impunè offendi.dicit Dyn. ꝙ non. quia appellatione pend.iniuriam pati non debet.vt ff.nil no.ap.l. 1. ibi [nec vllam aliam iniuriam.] &c. dubium facit.† quia id,quod dicitur [appellatione pendente nil innouari debet] &c. habet locum inter appellantem, & appellatum:sed hic loquitur in tertia persona, cuius respectu innouatio non negatur.vt est glo.no.in l.creditor.ff.manda.¶ Sed glo.illa loquitur in tertia persona.quæ non adhæret processui.Sed hic tertia persona adhæret banno: & fundat se ex eo.& ideò verum dicit Dyn.¶ Quid ergo † si non vi appellationis:sed alia rōne petit bannitus cassari bannum (quia fortè inficit illud)vtrùm hac lite pendente poterit impunè offendi:videtur,ꝙ non. quia quacunque ratione deuenitur ad rescissionem actus:interim suspenditur pronunciatum,vt.C.de transac.l.si causa cognita.preterea ista quæstio nullitatis videtur præiudicialis banno iam lato:ergo interim debet super effectu banni supersederi, & præiudicialis exitus expectari,vt c.tuā.s.de or.cog.& c.1.eo.tit.¶Contrariū tenet Dy.in l.3.§.si seruus.ff.de acqui.pos.Et ibi de ista quæstione per Bar.ad hoc vide c.solet.de senten. excommu. lib. 6.quod optimè facit.

4 (marginal numbers in left column: 4, 5, 6, a, 7; right column: 8, 1)

ADDITIO.

[a] ¶ Quod exbanniti.de ista q. vide etiam Pe.de.Anch. in c.solet. de sent. exc.lib 6.& ibi remittit ad hic no.per eum.

De testibus cogendis, vel non.

QVia officium testium quasi publicum est. & ad illud interdum inuiti coguntur. Ideo post rubricā &c. Dama. & Goff. facit ad materiam. 2. q. 6.c. statuendum.

SVMMAE.

1 *Iudicium potest esse cum filiofami.in causa matrimoniali.*
2 *Iudex debet curare,ne testes se subtrahant, & veritatem occultent.*
3 *Testes regulariter ad testificandum sunt cogendi. fallit in casibus. & num.5.*
4 *Delegatus potest subdelegare examinationem testium.*

CAusam matrimonij In cā matrimoniali cogendi sunt testes. hoc d. communis
1 diuisio.secunda ibi [ideoque.] ¶ Primò not.† ꝙ cum filiofamilias potest esse iudicium ī causa matrimoniali. & in hoc non requiritur consensus patris:sicut nec in certis alijs,vt in c.si annum.de iudi.li.6.& in l.cum non solum.§. necessitatē. C.de bo.quę lib.per Ho.& Doc.¶ Secundò no. ꝙ causa fuit hic delegata iudicibus.& mandatur ordinario,quòd cōpellat testem.& hoc videtur voluntarium, non de iure.cum illi, quibus causa cōmittitur, potuissent facere istam coactionē,
2 c.1.& c.præterea.s.de offi.dele.¶ Tertiò no.† ꝙ curare debet iudex,ne testes se subtrahant,& veritatem occultent. paria enim sunt falsum dicere,& veritatem tacere,vt l.presby.
3 C.de epi.& cle.¶ Quartò no.† ꝙ testes regulariter ad testificandum sunt cogendi.fallit in quibusdam personis:quæ non debent cogi.3.q.3.§.si aūt dilatio. dicit Ho. quòd illi etiam in defectu probationis essent cogendi. In hoc ergo est differentia inter priuilegiatos,& alios:quia alii coguntur, priuilegiati non:nisi in defectum,vbi per alios non potest veritas probari.tunc enim peccatum est veritatem tacere,a quo nō excusat priuilegium.nec prætextu pietatis.s.de consue.cap. fin.& de vsur.c.super eo.¶ Vltimò not. ꝙ ordinarius cogit testes, vt veniant ad testificandum coram iudice deleg. vel
4 eius nuncio.Ex quo collige,† ꝙ examinationē testis potest delegatus subdelegare.qđ pōt facere quilibet iudex.s.de offic.dele.c.super qōnum.§.1.& §.verū.& in cle.1.de offi.del. ¶ Vlterius no.ꝙ testes eoipso ꝙ timore se subtrahunt,ad testificandum sunt compellendi. & eoipso ꝙ quis se subtrahit, præsum-

præsumitur contra eum, secundùm glo. & hoc verum in ciuilibus, in quibus peccatum est tacere veritatem in damnum proximi: nisi hanc præsumptioné elidat alia: puta religiosus est, qui non in damnum proximi: sed obtuitu religionis iurare recusat. s. c. 1. c. nuper. & de iureiur. c. & si Christus. In criminalibus verò, vel in alijs, in quibus non est peccatum cælare, cessat ista præsumptio: & ideò non est cogendus, nisi appareat manifesta malitia. j. eo. c. peruenit. il 2. per quod. c. videtur dicédum, q etiam in criminalibus: & in causis, in quib. testes nō cogūtur: cogētur deficiētib. pbationib. ēt si se nō subtrahāt, grā, odio, vel timore, sm Inn. Nā & eo casu sm Ho. cogit clericus. 14. q. 2. c. qcqd. qualiter nō cogit. 2. q. j. c. statuēdū.

S V M M AE.

1 *Testes cogendi per sententiam excommunicationis, suspensionis, et depositionis.*
2 *Clerici possunt compelli ad testificandum.*
3 *Citatus non veniens in prima citatione, quòd sit mulctandus: quomodo intelligatur.*
4 *Iudex excommunicauit testes, si non venirent in termino: qui venire non potuerunt propter iustum impedimentum: an sint excommunicati.*
5 *Difficultas veniendi coram iudice: an excuset à sententia excommunicationis.*

1 CVm super causa. †Per excōicationis, suspēsionis, & depositionis sniam cogendi sunt testes. h. d. tria membra facit. primò pręcipit. scdò punit. tertiò aggrauat. secunda ibi [si aūt] tertia ibi [& si nec.] ¶ Primò no. † q clerici
2 dnt compelli ad testificandū. & hoc iō, quia veritas per alios
3 non poterat liquere, sm Gof. ¶ Scdò no. † q citatus nō veniēs in prima citatione est mulctandus. quod est verū, si fuit expssum in prima citatione: aliàs secus. quia prima cōtumacia nō punitur, nisi in expen. s. de procu. c. querelam. ¶ Tertiò not.
4 † q crescente contumacia, crescere dēt & pœna. concor. s. de iudi. c. cum non ab homine. vt lit. conte. c. qm frequenter. in fi.
5 ¶ Quærit gl. pone, † q iudex excommunicauit istos, si nō venirent in termino: qui venire non potuerunt, propter iustum impedimentum: an erunt excōicati. hanc qōnem format glo. 4. q. 5. c. quisquis. & in Spe. de cita. §. pe. in fi. j. de sent. excō. c. venerabilibus. §. idē. li. 6. gl. tenet hic, q non est excōicatus quò ad Deum: sed quò ad Ecclesiā, absoluitur, probato impedimento, siue difficultate. Ho. distinguit inter impedimētum incommoditatis, & impossibilitatis. Primo casu ligatus est, si non fuerit in citatione expressa causa, propter quā debuerit dimittere propria negocia: & dēt absolui sine difficultate. Secundo casū non indiget absolutione: cum præceptum impossibile non obliget. & si hoc intenderet, esset error intolerabilis. & sic sententia nulla. ¶ Sufficit ergo relaxatio, vel absolutio ad cautelam, sm Ho. & hæc vera in sententia excōis. lata ab alio, quàm à Papa. eius. n. sententia præcisè ligat. de offi. dele. c. qui ex parte. sm Io. An. quod non videtur verū, cū durius agatur cum ministro legis, q̃ cum ipsa l. animata. quæ clementior est ministro, vt l. Celsus. ff. de arbit. nec est verosimile, q Papa voluerit quē ad impossibile obligari. posset tn̄ intelligi dictum eius, q de impedimento facti, & de incommoditate non possit alius, quàm ipse, cognoscere, & sententiā
6 relaxare. ¶ Sed idem tunc dicam in alijs, qui sententiam exc. tulerunt contra tales impeditos. † de difficultate autem an excuset à sent. exc. non tangunt hic Doc. pone enim. præcepit episcopus, q soluerem ducentum sub pœna excom. quæ soluere non possum: an ero excommunicatus? dic, q quò ad euitationem pœnæ, pari passu ambulant difficultas, & impossibilitas. ff. de ver. ob. l. continuus. §. cum ita. facit C. de condi. inser. l. fi. & quod no. in c. nemo potest. de reg. iu. li. 6. per Dy. & in c. querelam. de iureiur.

S V M M AE.

1 *Testes in causa criminali admonendi sunt, non cogendi: nisi timore se subtrahant. & nu. 3.*
2 *Notorium factum non indiget testibus: nec exigit iudicium ordinarium.*
4 *Testes, quòd se subtraxerint, quis probare teneatur.*
5 *Actor si dicit veritatem per alios liquere non posse: reus dicit oppositum, quis probabit.*

1 SVper eo. † In causa criminali testes admonēdi sunt, non cogendi: ne timore se subtrahant. h. d. In prima decisa consultatio. In secūda rn̄sio. secunda ibi [consultationi.] In qua distinguit, & sm mēbrū prosequitur, ibi [verū.] cuius rn̄sum moderatur ibi [nisi
2 demū] quærentem instruit, ibi [licet.] ¶ Primò not. † q factū notorium non indiget testib. nec exigit iudicium ordinariū. de quo plenè per Inn. in c. vestra. j. de coha. cle. & mu. in c. ad
3 nostram. de iureiu. & in l. hæ quidē. C. de accu. ¶ Scdò no. q in causa criminali testes non coguntur de iure cano. fallit tn̄, si ad testificandū se subtrahunt. Item cum alij testes deficiūt.
4 ¶ Quærit glo. quis hoc probabit, † q se subtrahant. dic, q eo ipso, q nolunt testificari, præsumitur contra ipsos: & ad hanc præsumptionem compelluntur. Idem Vin. & Phi. s. eo. c. 1. &
5 Ala. hic. Damasus format aliam qōnem †. s. cum actor dicit veritatem per alios liquere non posse, reus dicit oppositū. qs probabit? videtur, q actor. in contrarium facit, quia qui dicit per alium posse liquere, excipit. ergo probet. ff. de proba. l. in exceptionibus. & ponit affirmatiuam. ergo probare dicitur. 6. q. vlt. c. actor. & de proba. c. ad nostram.

S V M M AE.

1 *Accusari potest quis de pluribus criminibus in eodem libello.*
2 *Instrumentorum appellatione continentur testes.*
3 *Testes an possint produci in termino dato ad producendum instrumentum.*
4 *Statuto si imponatur pœna fabricanti falsum instrumentum: an tale statutum vendicet sibi locum in eo, qui produxit falsos testes: vel falsum libellum confecit.*

PEruenit ad audientiā. Compellitur testis fraudem illius detegere, qui pbationis copiā subtrahit aduersario. h. d. In prima facti narratio. In scda
1 iudicū instructio. ibi [nos igitur.] ¶ Primò not. † q accusatur qs de plurib. criminib. in eo. libello: sicut possem petere plures res ex diuersis causis, vt l. hæredes. §. si de plurib. ff. famil. ercifcun. & l. non est nouum. ff. de act. emp. &c. ¶ Secūdò no.
2 † q appellatione instrumentorum continentur testes. cōcor. ff. de fi. instr. l. j. & de ver. sig. l. in optione. §. instrumentorum.
3 facit ad quæstioné. † q in termino dato ad pducendū instrumenta, possunt produci testes. Po. & Gof. tenent contrariū. & dic de ista qōne, vt no. Spe. in ti. de dila. §. iudex. & no. do. Io.
4 de Ligna. si statuto † imponatur pœna fabricāti falsum istrm̄: an vēdicet sibi locum in eo, qui produxit falsos testes, vel falsum libellum confecit. ar. q sic, per istū tex. In contrarium facit. quia verba statuti sumēda sunt in propria significatione, vt l. quicquid astringendæ. ff. de ver. obl. Item & sm vsum cōmunem loquendi, vt l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fun. instruc. & ad hanc partē facit, qd no. Iac. Bu. in l. j. ff. de fide instru. vbi quærit, an appellatione instrumenti cōtineātur acta, vel scripturæ priuatæ. dic vt ibi. facit quod no. in Spe. in ti. de dila. §. fi. ver. quid si actus.

S V M M AE.

1 *Testes cogendi sunt super iniuria clericis illata.*
2 *Laici compelluntur ad testificandum super rebus ecclesiasticis.*

1 PEruenit ad nos, † Super iniuria clericis illata testes cogendi sunt.h.d.¶ Primò not. † ꝙ super rebus
2 ecclesiasticis laici ad testificandum compelluntur: si aliter liquere de veritate non potest. quod intelligunt aliqui(vt Alanus maximè.)alij, vt Hosti.hoc intelligunt:quò ad priuilegiatos.alij, ꝙ hoc est indultum in fauorem clericorum.& ne laicorum iniuria remaneat impunita, sm̃ Inn. dicit Host.ꝙ fuit de intentione Papæ isto casu testes esse cogẽdos. ¶Et aduerte,quia quæstio,quæ ex themate elicitur, fuit de illatis iniuriis clericis.& respõdet tex. de rebus ecclesiasticis.per quod datur intelligi, quia cũ persona ecclesiastica læditur, dicitur agi de re ecclesiastica.11.q.1.c.ex his.& de ver.signi.c.super quibusdam.

SVMMAE.

1 *Testes cogendi sunt super consanguinitate probanda. Et etiam in spiritualibus nu. 2.*

CEterùm. Quòd super consanguinitate probanda cogendi sunt testes.
2 h.d.¶Primò not. † in spiritualibus testes esse cogendos.s̃.ti.1.sm̃ Inno.¶Et hæc gl.Inno.habet locum,quãdo ad matrimonium coniungendum, vel disiungendum probatur consanguinitas.

SVMMAE.

1 *Testes synodales debent computari in diœcesi. Nec debẽt regulariter iurare.nu.2.*
3 *Testis synodalis,qui semel tulit suum testimonium, non cogitur super eo testificari:nec iurare,nisi nouus articulus emergat.*
4 *Testes remouentur à testificando propter infamiam.*
5 *Prælatus an propter delictum præcedẽs possit remoueri à beneficio.*
6 *Testis potest se incontinenti corrigere,non autem ex interuallo.*
7 *Testes qui dicantur variare,qui contradicere,& qui vacillare.*

PRęterea si testes Testis synodalis, qui super matrimonio coram ordinario deposuit coram delegato iurare super eo non cogitur.h.d. primò propter superuenientem infamiam repellitur hic. potest tamẽ,si errauerit, in continenti,non ex interuallo corrigere dictum suũ. ¶Primò no. coram Capitulo nunciari crimina. quod intellige sede vacãte:vel si hoc habet cõsuetudo præscripta.j̃.de hære.c.ad abolendam.1.responso.facit.s̃.ti.1.c.Albericus. ¶Secundò not.
1 † ꝙ in diœcesi debent deputari testes synodales. hoc est qui constituantur in synodo per totam prouinciam: vt deferant crimina publica.& quicquid agitur in diœce. 35.q.6.c.eps in synodo.& j̃.de accu.c.sicut olim.& est bonus text. in l.1.§.quæs.ff.de offi.præf.vr.& C.de curiosis.l.1.lib.12. Et ad talium officialium denunciationem licitum est iudici inquirere: non tñ eis dẽt de delicto credi, nisi aliter cõstet de veritate:& puniuntur,si falsa denunciant, vt l.diuus.ff.de cust.re.& l.ea quidem.C.de accu.¶Tertiò no. † ꝙ testes synodales non debẽt
2 regulariter iurare, cum delicta denunciant. postquam enim semel iurauerunt denunciare crimina:non debent super eodem dicere testimonium in publico. vel dic, ꝙ testimonium præstabunt,sed non iurabunt.sm̃ Inno.& hic in gl. 2.vel dic,
3 † ꝙ testis synodalis,qui semel tulit suum testimonium, nõ cogitur super eo iurare, nec testificari, dummodo aliter possit fieri fides:aliàs compelleretur testificari:sed non iurare, nisi nouus articulus emergat.quo casu iurare, & testificari compellit.& iste est verus intellectus,sm̃ Host.& Io.An.Et intellige nouum articulum hic,qui non continentur sub primo iuramento.& quod non pertinebat ad officium denũciandi(puta hæreditatis,vel dotis.) j̃.qui fi. sint leg.c.1.& j̃. de dona.
4 inter vir.& vxo.c.3.¶Quartò no.ꝙ testes remouentur pp in famiã à testificando.concor.s̃.c.1.& c.licet.& 25.q.6.c.eps.& hoc est verum in aliis testibus indistinctè: in quibus attenditur inhabilitas tempore testimonij, vt l. ad testiũ. §. conditionem. ff. de testa. ¶In istis verò synodalibus, qui rei publicæ seruiũt, distinguitur in text.vt infamia exorta, postquam constituti sunt, reddat ipsos inhabiles,nõ præcedens. Ratio differentiæ est:quia super infamia præcedente, & officio(ex quo ad ipsum assumuntur) vr̃ cum eis dispensatum, vt l.quidam consulebant. ff. de re iudi.vel ex eo, ꝙ semel approbatus reprobari non potest. 32.q. 5.c. horrendus. hæc ratio nõ placet,per l.sed reprobari.ff.de excu.tu.nec ẽt prima, vbi crimen fuisset occultum: super quo non vr̃ superior dispensare,vt l.tres fratres.ff.de pact.& potius imputandum est testi, qui hoc tacuit,ar.in eo,quod leg.& no.de cor. viti. c.exposui sti.& quod no.j̃.de præben.c.cum non ignores.§.fi.in notorio verò,vel famoso crimine habet locum prima ratio, cũ videatur dispensare,per d.l. quidam consulebant. ¶Vel dic, sm̃ Io.An.hic non sumi ar. ꝙ pp præcedentem infamiam testis non remoueatur ab officio: sed ꝙ in officio manens non repellitur à testimonio:text.tamen videtur sentire, ꝙ sit differentia inter præcedentem infamiam,& sequentem.Si tñ nos æquiparamus in oĩbus istos testes synodales officialibus, & iudicibus,est vera proxi. opi. Io. An. quia ab executione officij non remouetur quis prætextu infamiæ. s̃.de rescrip.c.sci-
5 scitatus.per Inno.¶Et faciunt hæc ad qõnem hanc, qñ prælatus pp delictum præcedẽs possit remoueri à beneficio. ar. est hic,ꝙ non.& de ęta.& qual.c.accepimus.& de purg.ca.c. fi.& de iureiur.c.quemadmodum.& 8.q.2.c. dilectissimi.ar. contra in prę̃al.c.cum non ignores.& c.exposuisti.¶Quintò
6 no. † ꝙ testis põt se incontinenti [a] corrigere: non aũt ex inter
a uallo.circa quod ex dictis Io. An. sic distingue. ¶Nã aut vult se corrigere, antequam parti, vel alteri loquatur. aut postea. primo casu,aut assignat causam probabilem correctionis:& põt,aut non assignat:& non incidit in vacillationem,& variationem, vt ff.eo.l. qui falsa. debet ergo iudex attendere modum,& causam correctionis.infra de accus.c. cũ dilecti. Aut non se corrigit,sed addit,antequam exeat pñtiam iudicis. & hoc est licitum:aut se corrigit,postquam potuit loqui partibus ante publicationem,vel post.& præsumitur contra eum: stabitur tamen dicto primo: licet per secundum contrarium aliqualiter dubitetur.Si verò addit, postquã potuit loqui cũ partibus,est audiendus: sed minor fides eis adhibetur, vt in Authen.de testi §.quia verò.vt hic.Et de hac materia vide in Spec.in ti.de testi.§.1.versi.item cum sint varij. & seq.& per Bar.in l.repeti.ff.de quæstio.¶Oppo.innuitur hic, quòd testes propter infamiam exortam post susceptũ officium, possunt reuocari.contra de c.si peccauerit.2.q.1.vbi videtur, ꝙ mandatum de denunciando delictum proximi omnibus factum sit tam infamibus,quàm aliis.So.no.s̃.de iudi. c.nouit.
7 ¶Quærit Io.An.† qui dicantur variare: [b] qui contradicere: q
b vacillare.& respondet, quòd ille dicitur variare, qui primò dixit vnum,& postea dixit contrarium,nullã variationis causam assignans.contradicere autem dicitur ille, qui dicit duo incompassibilia:vt si dicat se interfuisse contractui tali die,& loco.& postea dixit se illa die fuisse alibi, vacillare dicitur,q titubando,& diuinando loquitur. Item qui varie loquitur,vt ff.de falsis.l.eos qui.& ff.de testi.l.2.& l.qui falsa. horum autem testimonium non valet,imò punitur, vt C.de testi.l.nullum, &c. ¶Qualiter autẽ iudex se debeat habere circa istos testes varios, contrarios, & vacillantes in redigendo in scriptis,maximè vacillationem, & titubationẽ. dic vt dixi supra de proba.&c.

ADDITIO.

a ¶Incontinenti. qualiter testis potest corrigere dictum suum,& qualiter non. vide Sali.in Auth.& qui semel.C.de proba.

b ¶Qui dicantur variare.no.qui testes dicuntur variare, qui contradicere,& qui vacillare.vide in Spe.ti.de test. § 1. ver.quid si dicit. vide hic.

SVMMAE.

1 *Testes sunt cogendi, quando agitur de infamia, vel vitio falsitatis.*

1 SVper his. † Cum de infamia, vel vitio falsitatis inquirit, cogendi sunt testes. h.d. istud c. & consequens allegatur per glo. in c. dilectorum. j. eo. quòd testes sint cogendi in causa criminali. Alij aliter dicunt, vt ibi distinguam.

SVMMAE.

1 *Falsis literis qui vtitur per procuratorem, æquè punitur, sicut si vteretur per seipsum.*

CVm contra magistrum. Super crimine falsi cogendi sunt testes. h.d. cõis diuisio. secunda ibi [nos.] ¶ Not. † q æquè punitur ille, qui
1 vtitur falsis literis per procuratorem: sicut si vteretur per seipsum, vt in regu. qui per alium. & in l. ita autem. §. gessisse. ff. de admini. tuto.

SVMMAE.

1 *Testes, qui se subtrahunt à testimonio perhibendo, compelluntur per censuram ecclesiasticam.*

2 *Testes an debeant compelli ad testimonium perhibendum. pulchra distinctio.*

3 *Testes in criminali sunt compellendi.*

1 DIlectorum. Breue ẽ, nec diuidit. ¶ Primò no. † q testes, q se subtrahunt à testimonio perhibẽdo, cõpellunt per cẽsurã ecclesiasticã. Iudex aũt secularis põt cogere, captis pignorib. & mulcta indicta. Insti. de satisda. p to. facit l. si qñ. C. de testi. ¶ Gl. magna diuiditur principaliter in duas partes. prima tractat, an testes cogant in ciuilib. dic, q sic, exceptis mediatoribus, & priuilegiatis. ¶ Scda tractat de testiũ compulsione in criminalibus: an. s. sint cogendi. & primò allegat pro, & contra. scda ibi [super hoc.] hic ponit opi. quæ habet illos cogi, cum ciuiliter de crimine agit. Tertia ibi [sed hinc] illam impugnat. Quarta ibi [ideoq;.] opi. suã, quæ est, vt nõ cogantur, ẽt cum de crimine ciuiliter agitur. Quinta ibi [qualiter] respondet ad contraria, opi. suã reassumẽs. Sexta ibi [& alij] reassumit, & coadiuuat opi. aliam, dicens illam esse æquã. Septima ponit opi. Inn. ex quib. omnibus opi. & aliorum, quas hic refert Io. An. dicit ipse, q possit colligi vtilis distinctio: quã tñ non colligit hic alius. ¶ Ego aũt ex prædi-
2 ctis oib. sic distinguo. † cũ quærit, vtrũ testes debeãt cõpelli ad phibendũ testimoniũ, sic distingue: aut loqueris in ciuili: aut in criminali. primo casu regulariter cõpellũt testes. fallit in quibusdã personis, de quib. dixi, remittendo. s. c. 1. Item fallit in mediatore, in quo distingue. aut partes ambæ consentiunt: & cogitur mediator testificari. aut ambæ dissentiunt: & non admittitur. aut alter tantùm consentit: & tunc admittitur, sed non compellitur. Ratio. n. est, quare non compellitur, altera parte nolente, vt ibi no. Accur. secundo casu, cum loqueris in criminib. sic distingue. aut crimen deducitur in iudiciũ per modum intentionis principalis. primo casu aut cælãdo crimẽ aduersarius magnũ dãnũ cõsequit: & compellitur, vt j. c. proxi. & s. eo. c. super his. Aut non consequitur enorme damnum: & tunc aut perseuerat in crimine. & distingue. nam aut est de crimine damnatus: & debet cogi: aut nõ est cõdẽnatus: & nõ dẽt cogi. qa cũ pena illi, cõtra quem obijcitur, non sequat: meritoriũ est cælare. 2. q. 1. c. si peccauerit. aut perseuerat in crimine: & tũc aut est crimẽ manifestum: aut occultum. & si occultum, aut est periculũ: vt hæresis. & debet cogi. ff. de accu. c. qualiter. j. de hære. c. ad abolendã. aut non est periculosum: & non debet cogi in occultis. Si autem est crimen manifestum: & compellitur, si in crimine perseuerat reus, vt quòd Dei timore, &c. j. de vi. & ho. cle. c. vt clericorum. secundo casu principali, cum scilicet crimen deducitur in iudiciũ per modum principalis intentionis. & distingue; quia aut agitur de crimine ciuiliter, aut criminaliter. primo casu non videtur testis cogendus, seu compellendus: nisi cum actor magnum detrimentum pateretur, vt s. dixi. aut agitur criminaliter: & tunc aut est illa ta iniuria in personam ecclesiasticam: & coguntur supra eo. c. peruenit. aut in laicum: & tũc aut testes se subtrahũt odio, timore &c. & coguntur. & idẽ si apertè impediantur. s. eo. c. puenit. aut se nõ subtrahũt, sed recusant deponere. & tũc aut agit ad pænã pecuniariã: aut corporalẽ. primo casu cogunt. ¶ Secundo casu aut ille, qui producitur in testem, est clericus: & non cõpellitur. aut laicus: & tunc aut aspirat ad clericatum: & similiter nõ compellit. j. ne cle. vel mo. c. sententiã. aut non aspirat. & tunc secundùm leges pcisè cõpellitur. secũdùm canones distingue: aut dicitur de illo crimine condẽnatus, & ad probãdã infamationẽ producũt: & coguntur, vt s. dixi. aut nõ est condẽnatus: tunc dicunt quidã (vt glo. hic) q regulariter nõ cogunt. Host. dicit contrariũ. s. q in criminib. regulariter cogendi sunt testes. hæc contraria opi. glo. multis rationib. impugnat. p ipsam nanq; Deus offenditur: res publica læditur: pximus corrumpitur: materia delinquẽdi, & corrumpendi testibus ministratur: mens vtriusq; iuris peruertit:
3 reus, qui pęna debet affici, de sua malitia gloriatur. ¶ † Ex qbus cõcluditur in criminalibus testes ad testificandum fore cõpellendos. Et hanc opi. credo veriorẽ, & uidi in summa per eum. eod. tit. in fi. & in Spec. de teste. §. pe. vbi in materia nihil firmat.

SVMMAE.

1 *Laici ratione coniurationis factæ contra Ecclesiasticam personam cõueniuntur in foro Ecclesiastico.*

2 *Socij criminis admittuntur in testes ad detegendam coniurationem.*

3 *Colligantes se adinuicem videntur facere coniurationem, quæ prima facie semper præsumitur illicita.*

4 *Coniurantes, & conspirantes qualiter puniãtur.*

VEnerabilis frater. Ad detegẽdam abiurationem coguntur socij, etiã inuiti. h.d. primò ponitur iusta petitio. secundò ipsius exauditio, & admissio. secunda ibi [ideoq;.] ¶ Primò not. † quòd laici ratione coniurationis factę contra personã Ecclesiasticam cõueniuntur in foro Ecclesiastico. facit. s. eo. c. peruenit. coniuncta sub-
1 scriptione. ¶ Secundò no. † quòd ad detegendam coniurationem socij criminis admittuntur in testes, quando per alios nõ potest de ueritate liquere. facit C. de hære. l. quoniã multi.
2 ¶ Tertiò not. † q cum plures inuicem se colligant, videntur facere cõiurationem, quæ prima facie semper præsumitur illicita. ut not. Inno. j. de scisma. c. 1. qñq; tamen fit ad bonũ
3 finẽ: vt cum plures ciuitates, & loca faciunt confœderationẽ: vt sibi adinuicem contra conturbantes cõe bonũ pbeant auxilium, vt est casus not. in l. non dubito. ff. de cap. facit 11. q. 1. c. coniurationum. & c. si quis sacerdotium. ¶ † Qualiter autem puniãtur coniurantes, & conspirantes, notatur in j. gl. cui adde quod not. Io. colla. de pace tenen. c. hac edictali. §. conuenticulas. & si quis tumultum contra aliquem fece-
4 rit, vel seditiosas voces admiserit. capitalis est pæna. C. de his, qui ad eccle. confu. l. denunciamus. & C. de seditiosis. l. 1. & 2. ff. & de pęnis. l. aut facta. 1. respon. & l. si quis aliquem. §. actiones. eod. tit. & C. de epis. & cle. l. conuenticula. facit j. de ver. signi. c. constitutionem. lib. 6. vbi. per Archi. de istis coniurationibus.

¶ De

De fide instrumentorum.

CONTINVA, vt s̄.de testibus in rub.Tangit Io.An.de significatione huius vocabuli,ĩstrumenti. quod sumitur multis modis. quò ad presentem tractatum comprehendit omnia,per quæ causa instruit.s̄.ti.1.c.peruenit. eo.li.quod dic.vbi ad materiam facit. 2.q.9. c.si debitus.& c.quartæ.& 9.dist.c.si ad sacras.19.di. c.in memoria.3. q. 4.c.nullus. & in 6.lib.de elec. c. vt circa. & cap. fundamenta.de rescrip. c.statutũ. §. notorium. & de priuile. cap. cum personæ. cum multis similibus hic allegatis in nouella.&c.

SVMMAE.

1 *Scriptura authentica,quæ dicatur publica,& quæ priuata.*
2 *Instrumentum si dicatur factum esse ab eo, qui non erat notarius,an debeat probari.Et qualiter probabitur.nu.3.*
4 *Quasi possessio notariatus quomodo probetur.*
5 *Notarij ad cuius petitionem, & mandatum debeant conficere instrumenta.*
6 *Papa si mandet procedi secundùm tenorem priorum literarum, quæ non apparent:an possit iudex procedere.*

SI scripturam authẽticam. Breue est, & ideò non summatur. principalẽ materiã huius.c.(an.s.exemplatis instrumentis detur fides) non tangunt hic Doc. quæ propriè caderet,ipsam explicaui in c.Albericus.s̄.de testi.& Doct.iuris ciuilis in Auth.si quis in aliquo documento.C.de eden.& per Iac.Bu.in l.2.ff. eo.ti.prolixum autem apparatum Inno.& Doc.per qõnes succinctè ex
1 pedio.¶Primò ergo quæro, †quæ dicatur scriptura authentica:quæ publica:quę priuata.dicunt quidam,vt refert Inno. ꝙ illa dicitur authentica,quæ fit auctoritate iudicis per quãcunq; personam.Alij dicunt,ꝙ dicitur authentica, quam facit priuatus cum subscriptione testium in Auth. e.§.si tamen quisquam.& C.qui po.in pig.ha.l.scripturas.Sed Inn.dicit,ꝙ talis scriptura est priuata.Host.remittit ad c.j̄.proxi.vbi hoc etiam tangitur in publico.Alij dicunt,vt hic refert Io. An.publicum autem instrumentum dicitur,cui de iure,vel consuetudine creditur sine alio adminiculo, vt infra eod.c.cum dilectus.Mortuis enim notario,& testibus,alia instrumenta fidem faciũt,& auctoritatem habẽt.in Auth. e.§.sed si instrumenta.§.si non moriantur.co.6.¶Omnes autem scripturas, præter chartas tabellionum,& acta iudiciorum,reputat Inn.
a scripturas priuatas, ᵃcum per manus illorũ scripta non sunt: qui sunt ad officium deputati. In tali autem scriptura priuata, quã quis facit de facto suo, non est necessaria subscriptio. dummodo constet esse suam scripturam, vt C.de nõ.nu.pec. l.cum fidem.& in Auth. contra qui propriam.Cõstare autem potest:vel per cõfessionem: vel per collationem alterius scripturæ scriptoris, eiusdéq; aduersarij, & testium,qui subscripserint,comprobetur,vt C. de proba.l.instrumenta.&c. ¶Se
2 cundò quæritur† si negetur illum,qui instrumentum confecit,fuisse notarium:an debeat probari,& qualiter. dicit Inn. quòd probari necesse est. quia illa, quæ ex priuilegio aliquis sibi vendicat,non pręsumũtur,nisi probẽtur.100.di.c.contra morem.certum est autem,quòd ex priuilegio Papę, & Impe
3 ratoris†confertur tabellionibus officium, vt not.Inno.infra e.cum P.tabellio. ¶Qualiter autẽ probetur quem esse nota. dic per testes, vel per aliud instrumentum de officio sibi cõmisso:vel per quasi possessionem officij, quãdo.s.est quæstio inter duos, quorum alter vtitur instrumento. secus si esset quæstio cum ipso notario,vt no.Inno.in c.veniens.de ver. sig.lib. 6.& in Spe.de proba.§.1.ad fin. ver. verùm licèt probatio.cũ
4 ver.seq. ¶†Quomodo autem probetur hæc quasi possessio. dic,quòd eoipso, quòd officio tabellionis publicè fungebat̃. ar.C.ad Maced.l.1.& l.Barbarius.de offi.prętо.Idem si appareant multa,& diuersa instrumenta inter multos,& diuersos per manũ eiusdem confecta super contractibus legitimis,q̃ cõiter recipiuntur ab omnibus, vt publica. vtrùm aũt sufficerent duo instra manu eiusdem confecta.quidam dicũt, quòd non,s̃m Inno.cum.n.nec certus numerus,nec certi tradantur limites,recurritur ad arbitrium iudicis,secũdùm Host.& de hoc in Spec.in ti.de instru.editio.§.restat. ver.& scias. & ver. illud aũt.& in fin. 1.col.ver. sed quid si producitur. vbi not. quid iuris.si notarius est de longinqua regione.& per Azo.in summa Auth.eo.ti.& per Cy.C.et.ti.l.comparationes.¶Tertiò quæro,an credatur literis abbatum, & aliorum prælato-
5 rum.dic vt s̄.de proba.c.post cessionẽ.¶Quartò† quæro ad cuius petitionem,& mandatum debeant notarij conficere instrumenta.quidam dicunt,ꝙ debent esse rogati ab ambabus partibus,qñ actus,qui geritur,vtranq; concernit.si aũt vnam tñ(vt testium protestatio,appellatio, & similia) tunc sufficit mandatum,seu requisitio illius, cuius interest confici instr̃m. de quo in Spec.de instru. edi.§.2.ver.sed pone &c. ¶Quærit
6 gl. 2.†si Papa mãdat procedi s̃m tenorem priorũ literarum, quæ non apparent:an possit iudex procedere, tenet gl.ꝙ nõ. ex qua collige,ꝙ si vna dispositio facit de alia mentionẽ, debet illa alia apparere:aliàs dispositio referens:seu quæ refert ad aliam,vitiatur.ar.ad hoc l.in testamento.ff.de condi.& de mon.Et istud est verum, qñ scriptura se referens est incerta. Si autem esset certa:tunc esset secus.facit quod not.in l.admonendi.ff.de iureiur.& per Bar.in cap.abbate.infra de verbo. significa.

ADDITIO.

a ¶Scriptura priuata potest etiam confici à notario.s.quando non adhibetur solemnitas publici instrumenti.Bal.in l.scripturas.super ver.notarij.C qui po.in pig.ha. vel quando notarius non rogatur in forma tabellionis.idem Bal.in l.fi.ver.2.oppo. C.si cer.pe. & in rub. C.de fi. instr.in ver.sed dubitatur,nunquid notarius.

SVMMAE.

1 *Sigillum appositum chartæ,an faciat fidem contra eum, cuius deprehenditur fuisse sigillum.Et an præsumatur appositum de eius conscientia.nu.2.*
3 *Debitor an præsumatur soluisse, si apud eum reperiatur instrumentũ debiti cancellatum.*
4 *Sigillare an quis possit alieno sigillo.*
5 *Sigillum an debeat esse authenticum.*
6 *Signari an possit cum corrigia, vel alia re non apta ad signandum.*
7 *Sigillum quod appellat ius canonicum, leges appellant annulum.*
8 *Sigillum suum apponens in charta alba, & ipsam sic sigillatam tradens procuratori:an obliget dominum in omnibus, quæ ibi scripserit:vel scribi fecerit.*

SCripta. Scriptura authentica fidem facit in tribus casibus hic contentis. hoc d. Non diuiditur,quia breue.¶Primò not. quòd quandóque scriptura authentica fit per manum publicam: vel habet sigillum authenticũ. ¶Quare autem quædã dicatur authẽtica,& quædã publica, hic not. Doc. & supra c.proxi.su-
1 per eo.c.Inn.† & post eum Doc.tractãt materiam de sigillo. appo.char.an.faciat fidem contra eum, cuius deprehenditur esse sigillũ.Et dic, quòd sigillũ apponitur in literis multis de causis, quãdoq; in signũ causę. 12. q.2.c. sine exceptio. & s̄. de procu.c.1.& ff.de pig.ac.l.fideiuss.§.fi.cũ l.sequ.Quãdoq; in signum testimonij.ff.de pig.ac.l.Caius.& l.Lucius.§.Titia.

de leg.2.Quãdoq; in signum auctoritatẽ præstantis.2.q.2.c. sacramentorum.& c.cũ redemptor. Quandoq; in signũ cõfirmationis.j.eo.c. inter dilectos.§.j.Vinc. ¶Et quia ex istis & multis alijs põt imprimi sigillum chartis, semper est vtile declarare,& exprimere, ad quid apponatur, & cuius sit,& à quo apponat.s.de trãsac.c.fi.39.dist.c.1.& 2.& quod leg.& no.de libel.obl.c.fi. Si tñ hic non specificet,& aliter dephendi põt, sufficit.de confirmatione uti.vel inu.c.cum dilecta. §.
2 quia verò.& de fideiu.c. peruenit. ¶† In dubio autem si apponitur sigillum alicuius in aliqua charta: an præsumatur appositum de eius conscientia: vel ab eo, si nõ apparet,ar.ꝙ non.s.de prob.c. tertio loco. vbi dicitur,ꝙ furtiuũ erat sigil-
3 lũ.ad hoc vide.l.notab.C.de reb.alie.nõ ali. Similis†est qõ in debitore, penes quẽ reperit instrm debiti cãcellatum,an præsumatur soluisse. distinguitur enim, si est domesticus creditoris,vel non, vt no.s.vt lite pen.c.3. non absurde posset hic similiter distingui,producatur charta cum sigillo alicuius domestico eius, vel extraneo, cum quo conuersat:vt primo casu non præsumatur sigillum ab eo appositum. in secũdo sic.
4 ¶Secundò quærit † an possit quis sigillare alieno sigillo. dicit, ꝙ sic, si proprium habere non põt. tamen oportet hoc exprimi,scilicet cuius sigillo signat,& quare alieno:& quæ sit ratio, notat hic Innocẽ. facit l.ad testium.§.si signa.ff.de tes.
5 ¶ Tertiò quærit † an sigillũ debeat esse authenticũ.dicit, ꝙ nõ, principaliter:sed secundariò præbet auctoritatẽ scripturæ,vt in testamẽtis. Sufficit ergo qualitercũq;, dũmodo charactẽrẽ habeat,vt d.l. ad testiũ.§.pe.nec exigit,ꝙ ibi sint literæ:dũmodo aliter certũ sit de sigillo.Si aũt sint ibi literæ,oportet,ꝙ possint legi in totũ:ut saltẽ in tanta parte,ꝙ possit intelligi, qd velint dicere: aliàs non probat. j.e.c. inter dilectos. §.sed contra priuilegium. ver. nam & in ipso sigillo.¶Quar-
6 tò quæritur.† vtrùm cum corrigia, vel alia re non apta ad signandum signari possit. dic,ꝙ non,d.l. ad testium. ¶ Et ad-
7 uerte.† quia qđ ius canonicũ sigillũ appellat,leges appellant annulum.nec est vis in noïe.s. de procur.c. petitio. & hoc ideõ est, dicit Hostien. quia antiqui non habebant sigilla: sed annulos cultos, cum quibus signabãt: sicut hodie sunt multi. nec est vis, an loquatur ille, qui in scriptura se obligat:an ille, qui sigillat. sicut nihil refert, loquatur notarius in prima ꝑsona:an in persona tertia.j.de cõuer.cõiug.c.dudũ.¶Quĩ-
8 tò quærit †,& diffusè prosequitur de illo, qui apponit sigillũ suum in charta alba.& ipsam sic sigillatã tradit procuratori: an obliget dñm in omnibus, quæ ibi scripserit, vel scribi fecerit.¶Sol. qcquid dicãt, ꝙ habet mandamentũ limitatũ ad certũ qd scribendum:& scribendo aliud, non obligat dñm: imò tenetur pœna falsi. aut habet generale mandatũ ad scribendũ ibi, quicqd sibi placuerit: & uidet valere quicqd ibi scripserit, quò ad dominũ obligãdũ: qa sic dñs videt omnia suæ fidei commisisse.ff.commodati.l.3.§.fi. cũ l.seq. ¶ Alij dicunt, ꝙ in tali charta alba cum impressione sigilli procur. in nullo põt dominum obligare: nec valet quicquam, quod ibi scripserit. & hoc probat Inno.multis rationibus.Hostien dicit, quòd consuetudine magni domini cõmittunt alijs sua sigilla. & quicquid ibi faciunt,sumit auctoritatem, & effectũ à dño, qui cõmisit. talis consuetudo valet, quia præbet robur etiam priuatæ scripturæ. Et hoc credo verũ,quotiescũque constat sigillum tradidisse: vel chartã albã sigillatã alicui ad aliquid faciendũ. ¶Traditio enim talis sigilli videtur importare mandatum tacitum cõtrahẽdi,vel ius reddẽdi:secundũ qđ sigillũ illud est ad certũ officiũ deputatũ.j.de app. c. significauit. sicut si penes maritum reperiuntur instrumenta debitorum vxoris, qui producit in iudicio ad probationem sui mãdamẽti:ꝑsumit enim habuisse mãdatũ exigẽdi,ut l.fi.C.de pac.cõu.&de ꝓdicta qõe sigilli hic latius in nouella.

S V M M AE.

1 *Rasura in loco non suspecto non uitiat instrumentum.*
2 *Volenti redarguere literas de falsitate datur copia. similiter & aliorum instrumẽtorum.*
3 *Abrasio non infert necessariò instrumẽtum falsum, vel suspectum.*

EX literis vestris. Rescriptum abraium, propter rasuram in loco non suspecto, non censetur uitiosum.h.d. communis diuisio. secunda ibi[dicimus.] ¶ Pri-
1 mò not. † quòd rasura in loco nõ suspecto non vitiat instrumentum. concor. C.de edi. di.Adri. tol. l.fi. quinimo si esset in loco suspecto: si tamen illud, quod abrasum,& repositum est, inuenitur in alijs partibus iustũ: non nocet abrasio,ut sẽtit glo.not.j.de reli. domi.c. cum venerabilis. In istis aũt literis iustitiæ (de quibus loquitur iste tex.) non est falsitas de
2 facili præsumenda. j. de crimi. fal.c.pe. ¶ Secundò not. † ꝙ volenti redarguere literas de falsitate dat copia. similiter & aliorum instrumentorũ.qđ dic,vt plenè in l. 1.§. editiones. ff.
3 de eden. facit qđ not. in c.2.de dila.¶ Tertiò not.† ꝙ abrasio non infert necessariò instrm falsum, vel suspectũ, vbi nõ est in sbïa instrumenti. vbi autem apparet abrasio, nec apparet à quo. dicit Io.And. ꝑsumendũ esse per cancellariũ: vel alios officiales curiæ,ad illud officium scribendi deputatos.ꝑ alios aũt si fieret, essent falsarij. & excõmunicatio est in Curia, si quis literas radere attẽtaret:nec de facili solet absolui. ¶Quartò, & vlti.not. ꝙ iste text. intelligitur de abrasura in loco non suspecto facta, ut dixi in prin. & secundùm Goffre. intelligit de modica mutatione literæ, vel syllabæ. secus si totum nomen raderet: nisi constaret, ꝙ de manu eiusdem notarij esset abrasum,vt dixi. quid autẽ si sit deletum,vel cancellatum, dic ut in l. 1. ff. de his, quæ in testa.delẽ.

S V M M AE.

1 *Priuilegium quando redarguitur de falsitate, debet exhiberi ipsum originale.*
2 *Inspectio comprehendit lectionem.*
3 *Priuilegia deferre ad partes longinquas, est periculosum.*
4 *Priuilegium si laceratur per aduersarium, quid iuris.*

ACcepimus. Redarguenti priuilegium de falso index faciet illud exhiberi corã paucis, & in secreto loco. & interim stabit sñïæ latæ per illud. h.d. In prima parte decisa petitio. in scda ꝓuisio. secunda ibi [cum priuilegia.]
1 ¶Primò no.† ꝙ cum priuilegiũ redarguit de falsitate,debet exhiberi ipsũ originale,vt l.1.& ibi plenè. ff.de edẽ.& debet
2 inspici,vt hic. † Inspectio aũt lectionẽ etiã indicat, vt ff. quẽ
3 ad.test.aper.l.2.§.inspectio.¶Scdò no.†ꝙ periculosũ est deferre priuilegia ad partes lõginquas. & propter hoc vtile est consiliũ Inn.s.de testi.c. Albericus. ꝙ de uno instro plura solẽniter excẽplent.simile. s. de rescrip.c. ex tenore.facit. ff. de test.l. unum. ¶ Tertiò not.priuilegia exhibenda in loco secuto.j. de priui. c. cum persona.lib. 6. Nam qñq; priuilegium tradit integrũ, & illæsum, & redditur ab aduersario corru-
4 ptum.Quandoq; in manibus tradẽtis,seu ꝓducẽtis ꝑ aduersariũ in cõspectu iudicis lacerat. quibus casibus, qđ iuris sit, vide hic per Io.An.licèt minus perfectè.mihi videt in istis casibus,ꝙ cũ arguat dolus aduersarij in reddẽdo corruptũ,vel in laceratione,tenor instri, vel priuilegiũ probet per iuramẽtũ,vt l.si de pos.C.de ꝓb. & ar.no.in c.vlt.s. qđ me.cau. & in c.dilecti.de fo.cõ.facit ad materiã.c.cũ olim.de priu.¶Quartò no. ꝙ ꝑfigitur terminus priuilegiũ redarguere volenti de falsitate: & ultra nõ auditur.facit l.Titia.ff.de accu.& l. diffamari.C.de ing.&ma.&s. de ꝓba.c.licèt cãm.¶Quintò no.i ver. uacillare. licèt instrm,siue priuilegiũ arguat de falsitate, iterũ ꝑsumẽdũ est ꝓ eo.conc.C.de ꝓba.l.cũ ꝓcibus.& de tes. tu.l.iure nño. nec suspicio falsitatis suspẽdit executionẽ sñïæ. de quo dic,vt l.4.§.cõdẽnatũ.ff. de re iu.& eo.ti.c.de cetero.

Priuile-

SVMMAE.

1 *Priuilegio qui vult vti, debet illud ostendere.*

2 *Particula priuilegij an sit edenda.*

3 *Producit aliquis Senis vnum capitulum statuti siue constitutionis ecclesiæ Florentinæ: an sufficiat, vel debeat produci totum volumẽ.*

CONtingit interdum. Instrumẽtũ, vel priuilegium, quo quis vtitur, aduersario corã iudice integraliter nõ debet legi: sed solùm illud cap. de quo agit, debet edi. h.d. cõmunis diuisio. scđa ibi [cõsultationi.]

1 ¶Primò no. ꝙ ille, qui vtitur priuilegio, debet illud ostendere: cum. n. priuilegia priuent legem cõem. qui dicit sibi aliqd ex priuilegio licere: debet illud demonstrare: aliàs præsumit contra eum. 100. dist. c. cõtra morẽ. & in c. ad decimas. de re

2 sti. spo. li. 6. ¶Scđò no. †particulam priuilegij edendã, & non

3 totum priuilegium. facit ad qõnem† si quis producit hic Sẽ. vnum capitulum statuti, siue constitutionis ecclesiæ Floren. an sufficit: vel debeat produci totũ volumen. & videtur, ꝙ totum debeat edi: quia vltima particula corrigit fortè priorẽ. dicit Bart. ꝙ in statutis sufficit producere vnum capitulũ: nec requiritur, ꝙ exhibeatur totum volumẽ. vide per eum plenè in rubri. ff. de ope. no. nun. de quo per Cy. in l. fin. C. de prec. Impe. of. facit ẽt iste text. ꝙ legatario petenti à notario tstm̃, non tenetur hæres, vel notarius edere totum sibi: sed particulam legati. facit l. prætor. ff. de eden. ¶Vltimò not. ꝙ totus tenor priuilegij legitur, audiente parte: sed sibi particula tantùm exhibetur.

SVMMAE.

1 *Iura partium si sint obscura, in dubio pro reo est ferenda sententia. & nume. 23.*

2 *Libellus potest fundari contra procuratorẽ, & sententia.*

3 *Petitio incerta an admittatur circa rem, & fructus. & an sine causa. nume. 4*

5 *Obtinens in possessorio potest intentare rei vendicationem.*

6 *Sententia lata super possessorio non prodest in petitorio.*

7 *Expressio causæ in actione reali quid operetur.*

8 *Fama ad probationem dominij licèt non sit sufficiens de per se: tamen inducit bonam fidem.*

9 *Falsitas deprehenditur ex variis, & perspicuis coniecturis.*

10 *Indictio licet discordet ab annis Domini, non viciat instrumentum.*

11 *Scriptura si appareat recentior, quàm charta, redditur instrumentum suspectum.*

12 *Character, & sigilli quando non apparent integri, redditur suspectũ sigillum.*

13 *Sigillum consumptum in media parte, non facit fidem.*

14 *Subscriptio quando apparet manu alterius, quàm scribentis ipsum instrumentũ. & dicitur in eo, quòd manu eiusdem notarij est scriptum, redditur ex hoc suspectum.*

15 *Iudex, qui tulit sententiam, declarando aliquem dominum alicuius certæ rei: potest dictam rem, tanquam propriam postea vendicare. & num. 25.*

16 *Acta non nocent, cui non nocet sententia.*

17 *Confirmatio non confert nouum articulum: nec antiquum plus corroborat, quàm teneat à seipso.*

18 *Actus idem non potest operari contrarios effectus,*

19 *Animus retinendi an operetur acquisitionem possessionis.*

20 *Semel meum non potest amplius meum fieri.*

21 *Principale si non tenet: nec accessorium.*

22 *Dominiũ non probatur per locationẽ rei, nec ad plenum possessio.*

24 *Vasallus vtile dominium, quod habet in feudo, donare non potest sine licentia domini.*

26 *Procuratorium si exhibeatur sine die, & loco sub sigillo constituentis an faciat fidem.*

1 INter dilectos. † Cũ iura partiũ sint obscura, in dubio est ꝓ reo sñia ferenda. h.d. diuidit principaliter in tres partes. In prima abbatis petitio ad suã intentionẽ fundandã: tituli allegatio, sñiæ, priuilegij, instrumẽtorum, & testiũ ꝓductio. Scđò priuilegiorũ productorum multiplex impugnatio: similiter sñiæ, & attestationũ, & vltimæ causæ diffinitio. Scđa ibi [sed cõtra.] tertia ibi [cum aũt.] factum sic se habuit. Agebat abbas rei vendicatione ad ea, q̃ dicuntur in text. allegabat primò titulum donationis, & licentiã Comitis. Scđò sñiãm latã contra nepotem dicti epi molestantis dictũ monasteriũ. Tertiò priuilegiũ confirmationis Henrici. Quartò instrã locationis. Quintò longã possessionẽ ꝑ testium depositionẽ ꝓbatã. In scđa parte oĩa ista ꝑ ordinẽ impugnantur. Et primò priuilegium donationis epi licentia Comitis. Scđò priuilegiũ confirmationis Henrici. Tertiò priuilegium sñiæ. Quartò attestationes. Quintò reassumit priuilegium Henrici. Sextò instrm sñiæ. Septimò attestationes, & dictum priuilegium, impugnãdo ipsũ, inquantum continet nouam donationẽ. Octauò instrumenta locationum. particulæ patent in litera. ¶Primò

2 no. †ꝙ libellus pòt fundari cõtra procuratorem. similiter & sñia. quod dic, vt no. s. de elec. c. querelam. & l. 1. C. de sen. qđ aũt dr̃ hic, ꝙ abbas potuerit agere, intellige de consensu Capituli. de quo plenè. s. de rescrip. c. edoceri. ¶Secundò no. ꝙ plura pñt peti in eodẽ libello: sicut iste. petiit. n. portũ, homines, & fructus. qđ est verũ non solùm, si eadem actione petãtur: sed ẽt si diuersis, vt l. non est nouum. ff. de act. emp. l. si ex multis. C. de anna. exce. in criminalibus aũt an quis possit in eodem libello accusare quẽ de pluribus criminibus, vel etiã plures. dic vt l. qui de crimine. C. de accus. & l. 1. C. si reus vel

3 accus. mor. fue. ¶Tertiò not. †ꝙ hic admittitur petitio circa rem. & fructus. dr̃. n. [portus scordulæ: homines, qui habitãt] &c. & hoc procedit ex eo, ꝙ vnica demonstratione redditur res certa: cũ alia non reperiantur dicto nõie, vt not. de Gallo oppresso in l. hac cõsultissima. C. q. test. fa. pos. Itẽ quò ad homines est certa, qa refertur ad homines certi loci. paria. n. sũt certũ petere, vel ad certũ se referre, vt l. 1. & 2. C. de sen. quæ sine cer. quan. & l. si ita scripsero. ff. de condi. & demon. facit ff. de ver. signi. l. rei appellatione. & quod ibi per Bar. quò ad fructus autem an admittatur petitio incerta. dic vt in l. cũ in propria. C. si quis alteri vel sibi. & per Inno. in c. grauis. de resti. spo. & fuit expediens petere fructus: quia aliàs non venirent in condemnatione: nisi percepti essent post litem motã vt l. fi. C. de fideicommis. lib. coniuncta. l. ædiles. §. item sciendum. ff. de ædili. edic. ¶Quartò no. †quòd admittitur petitio

4 sine causa. dicit. n. abb. ad ipsum hæc omnia pertinere, nec expressit causam. & hoc ideo; quia agebatur rei ven. vbi sufficit deductio causæ proximę, vt dominium. In personali aũt secus. qđ dic, vt l. edita. C. de eden. & dixi plenè. s. de lib. obla.

5 c. 2. ¶Quintò not. †ꝙ ille, qui obtinet in pos. omnino nõ ꝓhibetur intentare rei vendicationem. qd intelligo verum, nisi super possessorio fuerit sententia executioni mandata: quia cum tunc non possideret, non posset agere, vt in c. examinata. s. de iudic. inconsultè tñ facit, qui obtinuit in possessorio, intentare rei vendicationem, cum possit per sententiam latã super eo auocare possessionem, quæ habebit effectum proprietatis. quia de cetero nõ cogetur ostendere titulum, vt l. cogi. C. de peti. hære. Et est consilium Iurisconsulti. & sit cautus qui agit ad aliquam rem, prius requirere, an sibi competat aliquod possessorium, vt l. is qui destinauit. ff. de rei vend.

6 ¶Et collige etiam, † ꝙ sentẽtia lata super possessorio nõ ꝓdest in petitorio. de quo dixi in c. pastoralis. s. de causa pos. Et dic per Dyn. vt in reg. qui ad agendum. de regu. iur. lib. 6. ¶Sextò no. quòd hic fuit petitio generalis, & in processu plures causæ expressæ ad victoriam obtinendam (vt titulus donationis, & sñiæ. confirmationũ, locationũ, & præscriptionũ) videtur enim, ꝙ eadem res possit deberi ex pluribus causis, quod est verum in actione personali, vt d. l. non est nouum. ff. de act. emp. ¶In realibus verò non potest dominium ex pluribus causis vendicari: quia quod meum est ex vna causa, nõ

7 potest amplius fieri meum ex alia causa, vt hic in fi.c.† ope-
a rat tamen expressio causæ a in realibus: vt agens ex vna cau
sa, & succumbens non prohibeatur ex alia petere eandem
ré.qđ dic, vt no.in c.abbate sané.de re iud. lib.6.& C. de ali.
8 iudi.l.1.qđ dic, vt ibi.¶Septimò no.† ꝙ ad probationé dñij
inducit fama. quæ licèt non sit sufficiens de per se: tamen in
ducit bonã fidem.facit quod no.in l.at qui natura.§.cum me
abseñ.ff.de neg.ge.& l.ꝓprietatis.C.de ꝓb.per Bar. ¶Octa-
9 uò no.in vers.si conrra priuilegium, † ꝙ falsitas deprehendi
tur ex varijs, & perspicuis coniecturis. & istud c. est in pra-
ctica l.vbi.C.de falsis.vbi tex.dicit [vbi falsi examen inten-
ditur,acerrima fiat indago.] &c. in casu huius c.satis potest
dici acerrima, & subtilis inquisitio.de qua tex.prosequit.
10 ¶Nonò no.†ꝙ in annotatione indictionis pót falsitas facilè
deprehendi.quasi innuat iste tex. quia posset discordare indi
ctio ab anno Domini. & ex hoc non valet instrumentum. cu
ius contrarium tamen consuluit Dy. de quo per Ioa.An. in da
11 ta.6.li.& per Bar.in l.librarius.ff.de reg.iu.¶Decimò no.†ꝙ
si recentior appareat scriptura, q̃ charta, reddatur instrumé
tum suspectum.non tamen est sufficiens probatio. qa potest
hodie in charta vetustissima scribi, sm Ioan.An. ¶Sed hoc
nihil est dicere: nec verosimile,ꝙ hoc iduxerit suspitioné.In
tellige ergo,quòd charta:(hoc est tépus in charta appositú,)
erat longissimum.&scriptura recétior,tanq̃ facta posterius,
& non tempore confecti instruméti.¶Vndecimò no.in ver.
12 3.† ꝙ quando character, & sigilli non apparent integri,red-
ditur suspectum sigillum. Similiter quando aliquæ ex literis
non apparent:vel qñ apertæ non possunt cadere in loco,un-
de sunt deletæ.quæ inuestigatio est subtilis: vt ad quantitaté,
& formá literarum habeatur respectus. Item etiam ad insi-
gnia dignitatis,quę depreheduntur in imagine, & in chara-
13 ctere. ¶Duodecimò not. in uers.sed ipsum. † quòd quando
sigillum consumptum est in media parte, non facit fidé,ma-
ximè qñ literæ nõ apparét pro maiori parte. ¶Tertiodeci-
14 mò not. in ver.instrm. †ꝙ quando subscriptio appareret ma
nu alterius,q̃ scribétis ipsú instrm.& dicit in eo, ꝙ manu eius
dem notarij est scriptú: redditur ex hoc suspectú.non em̃ po
test notarius alteri cómittere scriprurá,& scribédi officiú de
legare : nisi auctoritas iudicis interueniat,vt ĩ.e.c.pe. & vlti.
& in Auth.de tab.col.4. & in Spec.de instr.edi.§.restat. vers.
15 quid de hoc.¶Quartodecimò no.† ꝙ iudex, qui tulit sñiam,
declarando aliqué dñm alicuius certæ rei:pót dictá rem po-
stea, tanq̃ propriam,védicare.de qua.ĩ. dicam. ¶Decimo-
16 quintò no. in ver.attestationes, † ꝙ cui non nocet sententia,
non nocét acta, attestationes, & dicta testiú.& hanc regulá
ponit Inn.s̃.de testi.c.cám q̃.hęc theorica magis colligit hic,
17 q̃ alibi. ¶ Decimosextò not. in ver. ceterùm.† ꝙ confirma-
tio nõ cófert nouum titulú: nec antiquum plus corroborat,
quàm teneat à se ipso.facit c.si gratiosæ. in fi. de resc. li.6. &
c. quia diuersitaté. de conces.præb. ¶ Decimoseptimò not.
18 † ꝙ idem actus nõ potest operari contrarios effectus,s.acq-
sitionem,& retentioné alicuius rei: sicut eadé solutio nõ pót
parere liberationé,& obligationem.& hoc est, qđ alibi reuo
19 cat Bar. in dubium: † an animus retinédi operet acquisitio-
né possessionis. glo.tenet,ꝙ non in l.3. in princ. de acq.pos.
Bar. tenet ibi contrariú,dicens,ꝙ illud, qđ quis facit ad ob-
seruádú,operat ad inducédum,vt l.posthu.§.fi.ff.de inof.tes.
quod dic,vt in d.l.3. per Bar. facit quod no.in c.pe. ĩ.de eo,
20 qui dux.vxo.quam pol. ¶Decimooctauò not.regulá.† ꝙ il-
lud, quod est semel meum, amplius meum fieri non potest.
concor. Insti. de le. §. si rem. Aduerte tamen, quòd licèt fie
ri non possit: quandoque tamen variatur titulus,& domini-
um,qđ habebá ex una cá:possú.n.ipsú ex nouo titulo posside
re:vt prius extiguat.pmissa est igit variatio,& nõ concursus,
vt ff.ad le.fal.l.i fúdo.facit l.seruus alienus.§.fideicómissariá.
21 de he.inst.¶Nonodecimò no.regulá,† ꝙ si non tenet princi
pale,nec accessoriú.conc.l.non dubiú. C.de legi.& in reg. cú
principalis. & facit in ar. ꝙ si non valet electio ratione for-
mæ, vel personæ, confirmatio eius sit nulla ipso iure. de quo
plené.s̃.de elec.c. quod sicut.& in c.cum olim. de do.&cont.
22 ¶Vigesimò no. in vers. per instra.ꝙ per locationé rei non ꝓ
batur dñium, nec ad plenum possessio. Sol.auté pensionis an
probet dominiú,vel possessioné. dic, vt l.quis.§. si cóductor.
ff.de acqui.pos.& ista ꝓcedunt sine dubio: nisi agat cótra il-
lum, q conduxit, vel q pensioné soluit. cótra talé em per so-
lam conductionem,vel pensionis solutioné probata est pos-
sessio:neq; referre pót qóem dominij, vt l. malè agit. C. de
præscrip.30.an.& l. si quis coductionis. & l. conductores.C.
23 loca. ¶ Vltimò no. † ꝙ cum sunt iura partiú obscura, fertur
sñia pro reo. concor.s̃.de proba.c. ex literis. quod limito,vt
no. in c.cú contingat. in gl.sed qualiter.in fi.s̃.de rescr.¶Ve-
nio ad oppositiones.& primò opp. de libello incerto,ꝙ res,
quæ hic petebant,non fuerunt declaratæ per confinia.qđ fie
ri debuit, ut l.forma.ff.de censi.non expressa cá in libello.qđ
est necesse.s̃.de lib.obl.c.fi. Item fuit incerta petitio quò ad
fructus.ergo videtur,ꝙ quò ad ista tria oía róne incertitudi-
nis libellus fuerit defectiuus,contra iura prædicta. solu. vt di
xi.s̃.in 3.&4.nota.vel dic generaliter ad omnia prædicta có-
traria: ꝙ quicqd debeat esse clarum quò ad expressioné ca-
usę confinium omnium : tñ si non opponitur, & incertitudo
pendente iudicio declarat, tenet iudiciú, vt l.si ex multis. C.
de anna.exce.& l.in actione.ff.de fur.&in c.abbate sané.de re
iud.lib.6. facit qđ no.in c. certificari.ĩ. de sepul. ¶ Secundò
opp.hic narrauit ab.ꝙ obtinuit in iudicio possessorio:ergo ui
detur,ꝙ non potuerit intentare rei vendi. quæ non competit
possessori,vt c. examinata. s̃. de iud. & l.officiú. ff. de rei vé.
¶Sol.licèt obtinuerit:tñ possessioné nõ habuit.vel si habuit,
fuit deiectus. Iõ sicut nõ ꝓhibet redire ad petitoriú:sic etiá
econuerso.facit c.pastoralis.s̃.de causa pos.& bene dicit tex.
ꝙ iste petebat possessioné restitui:quia possessio est sequela,
& effectus proprietatis,vt in c. cum dilectus.s̃. de cau.pos.&
proprie.de quo etiá.s̃.de renun.c. super.not. per Dy.in reg.
qui ad agendum.de reg.iur.lib. 6. ¶Tertiò oppo.hic Impe-
rator delegauit cám huic archiep. sed videt, ꝙ abbas nõ po
tuerit litigare corá delegato Imperatoris, tanquàm persona
ecclesiastica.s̃.de fo. compet.ca. si diligenti.& 11. q.1.c. ino
lita. ¶Sol. dic,quòd iste episcopus Luitardus dicitur donas-
se dicto monasterio dicta bona ex proprio patrimonio. &
erant feudalia Imperatoris: ideò ad ipsum spectabat cogni-
tio, etiam contra personam ecclesiasticá, vt s̃. de foro com.
c. verum. & hac ratione videtur,quòd Imperator confirma-
24 uerit hic dictam donationem: †quia vasallus vtile dominiú,
quod habet in feudo, donare non potest sine licentia domi-
ni.vt in 10. col. de feud.non alie.sine consensu ma.do.l.impe
rialé. & C.de iure. emph. l.fi. & ĩ. de re.eccl.nõ alie.c.vlt.
¶Quartò opp.dr hic,ꝙ archiep. sñiam tulit ꝓ abbate cótra
nepoté Luitardi. ergo non videt,ꝙ ipse archieps, vel succes-
sor eius potuerit dictas res,quas adiudicauit abbati,tanq̃ ꝓ-
prias petere,ar.ĩ.de re iu.c.quis.& ff.e.ti.c. sæpe. & ff.de pig.
l. fideiuss.in quibus dicitur,ꝙ præiudicat sibi, q permittit aliú
agere, cum ipse habeat ius in re.So.ibi loquitur in sciente, &
prohibere valéte. secus si prohibere non potest,vt est iudex,
cuius est officiú necessarium,vt l. munerum. ff. de mu.& ho.
25 † Non prohibet ergo iudex rem,quá declarat ad alium spe-
ctare,& pertinere, petere vt suam:secus si fuisset in eadé cau
sa aduocatus,vel procurator.quia præiudicaret iuri suo,cum
hoc videat facere voluntarié,vt l.pe.& fi.ff.d inof test.& l.of-
ficium. de rei vend.& in c.suborta.& qd ibi per Io. An.in gl.
concordat de re iud.& eo.ti.c. cum super. in glo. & semper.
& dixi.ĩ. de cap. mo. c. dilectus.in 13.notabili. ¶ Quintò
opp. dicitur hic, quòd fuit in libello apposita clausula.saluo
iure addendi, & minuendi. contra ; videtur enim, quòd ista
clausula sit superflua. quia à iure subintelligitur. vt l. edita.
C. de eden.ergo superfluò exprimitur: qa inutilis est expres-
sio

sio illorum, quę tacitè insunt, vt l. Cornelius. & l. si quis Sempronio. ff. de hære. insti. ¶ Sol. glo. quæ incipit. dicunt quidā fatetur opp. & dicit, ꝙ superfluò apponuntur: vel ad cautelā Et idem Inno. & Host. & Spec. de li. concep. §. nunc ostendamus. circa fi. facit quod no. s̄. de resti. in integ. c. constitutus. in glo. no. libellum. & per Host. in summa. de lib. obla. §. & an libellus mutari. ¶ Quærit Hostien. si procuratorium exhibeatur sine die, & loco sub sigillo constituentis; an faciat fidem. arguit primò, ꝙ non; quia prædicta requiruntur in instrumētis, & actis, vt in Auth. vt ipse no. ī pe. col. & qui. mo. nat. effic. leg. §. in maioribus. col. 6. & C. de ap. l. 1. lib. 11. & de loco patet de proba. c. quoniam. & de testi. c. ex tenore. ¶ In contrarium. quia diei, & loci non fit parti editio. j̄. eo. c. ver. perpetuus. ad fi. vl. gl. ad qd igitur apponit, si nō expedit edi? Itē mādatum pōt probari per testes. de cle. pere. c. tuæ. sed valet dictum testis, etiam sine die. ergo & instrumentum. vt j̄. e. c. cū Io. præterea videtur casus in l. pe. C. de pig. Hostiē. approbat primam partē. videlicet, ꝙ de rigore iuris non valet tale procuratorium. & rńdet istis rationibus in contrarium ad l. pe. hoc modo. videlicet, ꝙ loquitur in priuata scriptura scribentis. quę non requirit diem, vel locum. facit de pig. ac. l. Titius. & l. Publia. §. fi. ff. depo. dies ergo, & locus conditi instrumēti sunt de substantia. quod dic, vt no. in c. abbate sanè. de re iu. li. 6. & in Spec. de procur. §. 2. ver. quid si in mandato.

ADDITIO.

a ¶ Expressio causæ. Non tamen est de forma appellationis, nec arctat appellantem, quando appellatur à diffinitiua: secus si ab interlocutoria. Abba. in c. ex parte. de appel. Inn. in c. pasto. de offi. deleg. Doc. in l. scio. de ap. Bal. in margarita. ver. expressio.

SVMMAE.

1 *Reportās à Curia literas absolutiōis cū sigillis ignotis, an sit credēdus.*
2 *Dispensatio propriè est iuris relaxatio.*
3 *Ordinarius potest requirere de viribus dispensationis Papæ, vel Cardinalis.*
4 *Suppressio veritatis, & expressio falsitatis reddit absolutionem à voto inualidam.*
5 *Subreptio an reddat decretum, vel sententiam nullam.*

QVod super. Non valēt literæ super absolutione voti: quas cruce figantus obtinuit per veritatem tacitam, vel falsitatem expressam. h. d. communis diuisio. secunda ibi [ad qđ.]
1 ¶ Primò no. † quid iuris, cum quis reuertitur de Curia, & reportat literas absolutionis cum sigillis ignotis. non ei creditur, nisi essent quinque sigilla. de cle. pere. c. 1. & ibi loquitur, cum sigilla, & episcopatus sigillantium sunt ignota. secus si Car. cogniti. & sigilla ignota. quia tunc creditur, nisi sint per subreptionem obtenta. facit quod no. Io. An. j̄. de ap. c. constitutus. in glo. quæritur. ¶ Secundò no. formā literarum apostolicarum, cum super voto dispensatur. nō enim passim est dispensatio facienda: sed cum causæ cognitione. sicut fieri de
2 bet. † omnis dispensatio est iuris relaxatio. de quo in c. promittimus. de æta. & quā. lib. 6. & 81. dist. c. si quis. cum si. facit l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. & Spe. in ti.
3 de le. in materia dispensationis. ¶ Tertiò no. † ꝙ de virib. dispēsationis Papę, vel Cardinalis potest ordinarius inquirere. & contra ipsas dispensationes suum officium exercere, si ipsas deprehendit subreptas. argu. contra in c. cū venisset. dic vt ibi. similiter ipse iudex ordinarius quādoque supplet defectū
4 iudicis delegati. s̄. de offi. or. c. significauit. ¶ Quartò no. † ꝙ suppressio veritatis, & expressio falsitatis reddit absolutionē à voto inualidam: sicut absolutionem ab excōmunicatione. Excōicationem verò non reddit inualidā. ff. de offi. ordi. c. ex
5 parte. vbi plenè. † decretum verò, vel sententiam an subreptio reddat nullam. dic vt l. iustè. ff. de acqui. pos. per Bar. & l. cum verò. §. subuentum. ff. de fideicom. lib. & l. 1. ff. de nata. re sti. ¶ Quintò no. ꝙ Papa hic dispensat super voto. an autem alius hoc possit, & quid vertatur in causę cognitione circa cōmutationem, vel dispensationem. dic vt no. in c. quod super his. de voto.

SVMMAE.

1 *Extrauagantem quando sit licitum allegare. & nu. 2.*
3 *Constitutio ad hoc vt habeatur pro decretali quid requiratur.*

PAstoralis. Si de extrauaganti dubitetur, an sit decretalis. aut est iuri cōsona: & tunc iudicatur secundùm illam. aut dissona.
1 & tunc Papa consulitur. h. d. ¶ † Primò not. quando sit licitum allegare extrauagantem. tunc scilicet, cum de ea non dubitatur. Sunt enim multæ extrauagantes: quæ doctoribus, & aduocatis sunt notæ. vt extrauagans. execrabilis. & alia extrauagans Io. 22. & extrauagans ad reprimendam. Imperatoris
2 Federici. ¶ Secundò no. † ꝙ qui sequitur extrauagantē consonam iuri communi, potius videtur inniti iuri cōi, & secundū ipsum iudicare, quā secundū extrauagantem. facit ad not. in in c. 1. de consti. lib. 6. & c. ¶ Tertiò no. ꝙ cum de constitutio
a ne dubitatur, sit constitutio a necne. debet consuli superior. quod est verum, si vult: aliàs verò non tenetur. ex quò enim si bi non liquet, ꝙ sit Decre. non cogitur iudicare secundùm illam. & adde quod no. in l. cum prolatis. ff. de re iudi. per glo. & Doct. vbi sententia est ipso iure nulla, si exprimitur error extrauagantis: secus si iuris scripti, vt l. 1. C. quando prouo. nō
3 est ne. † Aduerte autem quia ad hoc vt habeatur constitutio pro Decretali, requiritur cōmuniter, ꝙ reperiatur in libris. secus si in certis voluminibus reperiatur, secundùm Ioan. An.

ADDITIO.

a ¶ Sit constitutio. An vna constitutio reuocetur per aliā, non facta mentione de illa. vide Io. de Turre crem. in c. quoniam quidem. 18. di.

SVMMAE.

1 *Consuetudo loci facit instrumentum authenticum. & nu. 4.*
2 *Instrumentum licitum est parti producere, etiam post publicationem, vsque ad conclusionem. & nu. 3.*
5 *Consuetudo patriæ est seruanda in foro ecclesiastico.*

CVm dilectus. Post publicatas attestationes vsq; ad cō
1 clusionem possunt instrumenta produci. † & consuetudo loci facit instrumentū authenticum. h. d. ponit duas quæstiones cū solutione. secunda ibi [super tertio.] ¶ Primò
2 no. † ꝙ etiam post publicationem testium licitum est instrumentum parti producere vsque ad conclusionem. & intellige, vsque, exclusiuè. quod probat sequens litera [calculum.] & c. Idem verbum. 6. q. 4. c. si intra. Item intellige hunc tex. nisi sit præfixus terminus ad producendum instrumenta. quo casu an possit produci postea. dic vt in Spe. de dila. §. videdū. ver. quid si datus. & in cle. sæpe. versi. eo saluo. de verbo. sign.
3 ¶ Circa hoc quærit Io. An. † nunquid post conclusionem poterunt instrumenta produci. arguit, ꝙ sic. quia & in causa appellationis possent. & melius est ante tēpus occurrere & c. vt C. in qui. caus. in integ. restitu. non est ne. l. sancimus. dicit Ioan. And. quòd in causa principali vsque ad causæ conclusionem liceat instrumenta producere: postea verò non, vt hic dicit. in causa verò appellationis, etiam post conclusionē factam in principali, nō solum instra: sed etiam testes quandoque licet producere, sm̄ Inn. Non ob. j̄. c. proxi. ver. verùm quia nō intelligitur de conclusione facta in principali causa: sed in cā appellationis. & de hoc in Spec. de instru. edi. §. nūc
4 dicamus. in prin. ¶ Tertiò no. † ꝙ consuetudo patriæ scripturæ priuatæ præbet auctoritatem: vt faciat plenam fidem. sicut publicum instrumentum. quod intelligunt quidam verum sup rebus ciuilibus, & tēporalibus cōfectis. secus si sup spiri-

spiritualibus, secundum Ho. vt. ℐ. ne cle. vel mo. c. sicut. vigore ergo consuetudinis, inefficax probatio habetur pro plena probatione. quid autem econuerso. an consuetudo reddat instrumentum insufficiens: quod alias est sufficiēs de iure cōi. dic, vt no. Old. in consil. suis. ¶ Vltimò no. † ꝙ consuetudo patriæ est seruanda in foro ecclesiastico: vt illa probatio, quę reputatur efficax, & sufficiens in Curia seculari, reputetur & in ecclesiastica: agebatur. n. hic coram epo, vt patet in subscriptione. ad hoc facit l. ex ea. ff. de postu. & in c. cū venisset. ṡ. de eo qui mit. in pos. an autem extra patriā illā dicta instrumenta facerent fidē. dic vt no. Bar. in l. cunctos populos. C. de summa Trini. vbi plenissimè. & adde qđ no. in c. dilecto. ṡ. de offic. ar. per Inn. vbi etiam plenè.

5

SVMMAE.

1 *Credens rem non venditam potest pretium compensare.*
2 *Venditor condemnatur ad rem tradendam vacuam: & à creditorib. liberatam.*
3 *Venditio quando est conditionalis, non agitur ante euentum conditionis.*
4 *Mater, auus maternus, vel alij non habentes in potestate: an possint acquirere filijs, & nepotibus, vel consanguineis stipulando.*
5 *Testis, si dicat se interfuisse contractui, probat.*
6 *Res minus vendi præsumi tur ratione retardatæ solutionis.*
7 *Dictum testis non vitiatur, si dicat se non recordari de anno, mense, et die celebrati contractus.*
8 *Instrumentum quando facit mentionem de contractu puro in actu reiterabili: probatio testium sine die non elidit vires instrumenti.*
9 *Interrogatio, & responsio facta interrogationibus referuntur potius ad factum, quàm ad ius.*
10 *Iudex potest interrogare vsque ad sententiam, etiam postquam fuerit in causa conclusum.*
11 *Testes si contradicant instrumento: aut instrumentum testibus: an testes præualeant, vel instrumentum.*
12 *Statuto si caueatur, quòd contra instrumentum guarentigiatum non possit opponi aliqua exceptio: oportet, quòd prius constet illud esse instrumentum.*
13 *Pares an possint pacisci, quòd debitor non probet solutionem, nisi per instrumentum.*
14 *Instrumentum an requirat subscriptionem testium.*
15 *Eremita potest habere proprium, & esse in iudicio sine alicuius licentia, & auctoritate.*
Et an sit persona religiosa. nu. 16.

CVm Ioannes. Falsitas instrumenti: vel id, quod deest instrumēto, potest probari per testes. & sunt duæ partes. in prima processus causę principalis. in secunda causa appellationis. in tertia ipsius causæ appellationis diffinitio. secūda ibi [cum igitur.] tertia ibi [cum de consilio.] ¶ Primò no. ꝙ Ioannes petebat à Petro quātitatē. Et idem Pe. quantitatē sibi debitam compensabat. & sic de quantitate ad quantitatē fit compensatio. Similiter cum hinc inde debetur genus, vt l. diuortio. §. ob donationes. ff. so. ma. l. viro atq; vxore. eo. tit. vbi de compensatione culpæ ad culpam. facit quod not. in c.
1 intelleximus. de adul. ¶ Secundò collige, † ꝙ ille, qui non credidit rem venditā pōt pretium tamen cōpēsare. quod est verum, qñ pñti pretio res tradenda venditur post certum tempus. vt hic erat. s. ꝙ tradere teneretur post obitum suum: alias verò si venditio eēt pura, & non in diem, non possit quis pretium compensare: vel petere, nisi rem traderet. vt l. Iulianus. §. offerri. ff. de acti. emp. c. constitutis. ṡ. de testi. in inte. ¶ Ter
2 tiò no. † ꝙ venditor condemnatur ad rem tradendam vacuā, & creditoribus liberatam. Simile verbum, vt. ṡ. vt lite pendē. c. 3. & l. 2. de acti. emp. ff. & per istum text. videtur approbari opi. Mar. dicentis, ꝙ venditor teneatur præcisè rem tradere. Alij dicunt, ꝙ non cogatur præcisè: sed liberatur præstādo interesse. de quo plenè in l. i. ff. de ac. emp. ¶ Quartò no. ꝙ à sententia iudicis secularis appellatur ad Papam. & hoc ideo; q̄a Viterbien. est de iurisdictione tēporali ecclesiæ: alias contra. ℐ. de appe. c. si duobus. ¶ Quintò not. ꝙ in primo iudicio fuit actum ad traditionem rei vēditæ. quod patet, quia super hoc fuit lata sententia. & tamen in cā appellationis opponitur exceptio, ꝙ fuit venditio conditionalis]. & sic nouū capitulū nō deductum in primo iudicio, potest deduci in causa appellationis. quod est verum, quando dependet ex veteri, vt dicit tex. alias secus. quod dic, vt not. ṡ. de testi. c. fraternitatis. in nouella. & in l. per hanc. C. de temp. ap. ¶ Sextò not. † ꝙ quādo ven
3 ditio est conditionalis, non agitur ante euentum conditionis: similiter nec ante solutionem pretij, vt prædictum est. contra agentem igitur ad rem venditam sibi tradendam rectè opponitur exceptio pretij non soluti. an autem in executione sententiæ possit venditor excipere de pretio sibi non soluto: vel econuerso emptor condemnatus ad pretium, possit excipere de re sibi non tradita. vide in Spe. de executione sententiæ. §. fi. versi. Item pone. & videtur tex. ꝙ possit opponi in l. penu. ff. de rei ven. ¶ Septimò no. nouam exceptionem pacti. conuentum enim fuit, vt M. & R. natis Petri dicta domus post eius obitum remaneret: & in patre minus est dubium, ꝙ possit natis acquirere stipulando, etiam si non sint hæredes quādoquo, & pro maiori parte, quàm sint hæredes, l. auus. & ibi plenè. ff. de pac. & l. continuus. §. penul. ff. de ver. obli. per Bar. &
4 l. eum qui. §. te & Titium. eo. tit. Mater † autē, auus maternus, vel alij non habentes in potestate: an possint acquirere filijs, aut nepotibus, vel consanguineis stipulando. dic vt in l. Gaius. ff. so. mat. & l. debito. ad Treb. cum si. Extraneo autem an possit acquiri ex contractu tertij: ita ꝙ contrahentibus quò ad cōmodum cōcernēs istum tertium liceat resilire. no. Bar. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de ver. ob. facit l. quoties. C. de do
5 na. quæ sub mō. & l. insulam. §. fin. ff. sol. ma. ¶ Octauò no. † ꝙ sufficit, si testis dicat se interfuisse contractui. Nam eo ipso, ꝙ dicit, īterfui: videtur se vidisse, & audiuisse, vt hic, & C. de test. l. testium. & in c. cum causam. ṡ. de tes. & de consue. c. 2. & hoc tenet Bar. in l. tutor. ff. de auct. tu. Nullus enim potest dicere se fuisse præsentem, nisi intellexerit, vt l. diem proferre. §. corā. ff de arbi. Et hoc verum, quādo quis testificatur de sui pręsentia. Si autem de præsentia alterius: tunc non sufficeret dicere illum fuisse pñtem: nisi addat, & intelligētem. ¶ Qñ. n. lex, non hō, iubet aliquem actum fieri aliquo præsente, semp intelligitur, & intelligente: licèt non dicatur, vt no. Bar. in d. l. tu
6 tor. facit l. diuus. ff. de test. mili. & hoc no. ¶ Nonò no. † ꝙ res minus vendi præsumitur ratione retardatæ traditionis: quia enim iste P. vendiderat, & tardabat traditionē ipsius rei: post ipsius mortem dicebat pro minori pretio vendidisse. plus igitur & minus res æstimatur ex tpe, vt. ṡ. de plus peti. c. 1. Et aduerte quia iste P. dixit se plus potuisse vendere tpe nostro, de quo agitur. qđ igitur dicunt gl. & Doc. ꝙ ad ꝓbandū valorē, ꝙ cōiter potuisset tm̄ vendi: & ꝙ tm̄ percipi posset de redditibus anno quolibet: videretur habere locū, qñ quis nō nititur ex pretio à certa ꝑsona oblato. ṡ. de testi. c. cū cām. il 2. alias
7 esset secus, vt hic. qđ est notādū &c. ¶ Decimò no. † ꝙ non vitiatur dictū testis, si dicat se non recordari de anno, mense, & die celebrati cōtractus. de quo dic, vt dixi. ṡ. i c. ex tenore. & ī c. cū cām. per Io. An. & in c. abbate sanè. de re iu. li. 6. & in c. qualiter, & qñ. p Inn. de accus. & in nouella. vbi no. an debeat testificari de loco. ¶ Vndecimò no. ꝙ eadē est efficacia, & virtus instrumētorū, & testiū in litib. exercendis. cōcor. l. in exercendis. C. e. tit. An aūt magis credat testibus, vel instrumētis, si inuicem aduersentur, hic plenè per omnes. ¶ Duodecimò
8 no. † ꝙ in actu reiterabili, vbi instrumentum facit mentionē de contractu puro, & testes de contractu cōditionali. probatio testium sine die non elidit vires instrumenti. Nam præsumitur actus reiteratus ad euitandum contrarietatem. vt sup. de testi. c. cum tu fili. facit quod not. Bart. in l. is, qui reus. ff. de

de pu.iudi.vbi omnino vide. ¶ Tertiodecimò nota, quòd ad obuiandum prædictæ præsumptioni reiterationis debet formari articulus, ꝙ semel tantùm fuit celebratus cõtractus, & nõ pluries. Si hoc enim à partibus fateatur, necesse est, aut testes instrumento, aut instrumentum testibus prævalere, vt hic factum fuit.& circa hoc tractat Host. de quadã quæstione facti coram Clemen.4. quæ est talis. data fuit potestas quibusdam monialibus, in quibus fuerat compromissum, vt deberent eligere abbatissam vsque ad consumptionẽ vnius candelæ.& vna fuit electa, & stallata. quo tempore vna de compromissarijs nomine suo, & aliarũ dixit cõsumpta iã dicta cãdela, ꝙ ipsam elegerant: & ipsam eligebant. & cum dicta electa peteret cõfirmationẽ: opponebatur, ꝙ fuit electa post cõsumptionem dictæ candelæ.& sic non valebat. Auditor ex officio fecit tres interrogationes. prima, an candela fuisset consumpta eo tẽpore, quo ipsam elegerunt. respondit, ꝙ non. secunda, an candela fuisset consumpta eo tempore, quo compromissaria ipsam de facto elegerat. respondit, ꝙ sic. tertia an compromissaria elegisset eã semel, aut pluries. dixit, ꝙ semel. Ex istis dicebatur non electa, & piura. & per consequens repellenda, vt in c.vlt. de iureiu. lib. 6. ¶ Et ita determinauit
9 Clemens quartus. ex cuius decisione collige, † ꝙ interrogatio, & responsio facta interrogationibus refertur potius ad factum, quàm ad ius: licèt quædam iura innuant contrariũ hic alleg. in nouella. Item quia reuocatio erroris habet locum in ciuilibus. sed vbi ex responsione apparet periurium: quantò quis plus reuocat: tantò magis periurium suum pandit, & cassatur electio: si in causa comprehenditur, quòd electus rũdendo contraria deierauit, vt in dicto c.cum in positionibus. nec parcitur in hoc sexui muliebri, secũdùm Host. ¶ Ego credo, ꝙ ideo nõ possit reuocare cõfessionẽ in quæstione ꝓposita; quia eo ipso, ꝙ negat veritatem, est periura. & incurrit penã prædicti c.cum in positionibus. ita ꝙ iam pœna est inflicta: & executio à iure iam facta; quia periurus est statim sine facto hominis alio. in pœnis autem, quæ infliguntur ipso iure, vel post factam executionem ab homine, siue iure, non habeat locum pœnitẽtia, vt l.qui ob rem nõ defensam. ff. de condi. in
10 de. ¶ Quartodecimò no. † ꝙ iudex potest interrogare vsque ad sententiam, etiã postquam fuerit in causa conclusum. concordat l.vbicunque. ff. de interroga. actio. Et collige ex hoc, ꝙ iudex interrogando partes põt supplere de facto: sicut hic fecit. nõ autem posset producere instrumenta, vel testes, si cã agitatur inter præsentes, vt dixi plenè in c.bonæ. ṡ.de postu. ¶ Quintodecimò collige, coniuncto prin.cum fi. c. ꝙ si ille, qui conuenitur, obijcit compensationem de maiori summa, quàm ab eo petatur: licèt vsque ad concurrentem summam fiat compensatio. tamen in quantitate, qua excedit, aduersarius, contra quem obijcitur compensatio, sibi non condemnatur, vt l.in commodato. §.duob. ff. cõmoda. ¶ Sextodecimò colligitur, ꝙ quandoq; ab vna parte differtur traditio rei in venditione. & ipse venditor potest statim petere pretium: & rem venditam, dum vicerit, retinere. quod est notãdum. videtur enim prima facie dicendum eo ipso, ꝙ differtur rei traditio: videatur dilata pretii solutio. Contrarium tamen in dubio est dicendum per casum huius c. & ar. contra l. necessariò. §.quod si penden. ff. de pericu.& commo. rei vend. ¶ Vltimò hic Inno.& post eum Io. An. prosequitur diffusè, & in
11 tricatè illum articulum. † si testes contradicant instrumento: aut instrumentum testibus: an testes instrumẽto prævaleãt, vel econtra. Io.Cal. ponit hic suam distinctionem. Subsequenter dominus Bal. plenè ipsam examinauit in l.1.§.si quis. ff. quemad. te. aper. D. Bal. ponit in l.scripturæ. C. de fide instru. & ibi per Cy. Referam primò succinctè distinctionem domini Io. Cal. tangendo omnia membra, quæ ponit. dicit ergo, cum quæritur: an per testes reprobetur instrumẽtum. & per quot. distingue, aut cõfectũ est instrm̃ super eo: qđ nõ recipit probationem in contrarium. & tunc testes non recipiuntur contra tenorem instrumenti. quia ibi præsumptio est iuris, & de iure: quæ non recipit probationem in contrarium. vt C. ad Velleia. l.antiquæ. & C. de rei vxo. ac. l.vnica. & l.fi. C. arbi. tu. Aut conficitur super eo, quod recipit probationem in cõtrarium: & tunc aut reuocatur in dubium, an instrumentum sit sumptum, siue scriptum manu eius, cuius scriptum dicitur: aut reuocatur in dubium veritas instrumenti. hoc est an verum sit, quod scriptũ est in eo. primo casu per illũ, qui scripsit, poterit approbari. & stabitur dicto eius: vel per comparationem literarũ: vel per testes, qui dicũt eis præsentibus scriptum fuisse instrumentũ. C. de falsis. l. si quis decurio. & in Authen. eo. tit. §. si verò moriantur. & §. se. & no. C. eo. ti. Auth. si contractus. secundo casu cum reuocatur in dubium veritas instrumenti, & ipsius tenor. & tunc aut vnus testis contradicit instrumento: aut plures. primo casu quando vnus: & tunc aut nõ est de descriptis in instrumento: aut est de descriptis. si non est de descriptis in instrumento, ipsum non reprobat, per c.licèt vniuersis. & c.veniens. il. 1. ṡ.tit. 2. quandoque est de descriptis in instrumento. & tunc aut tot alii remanent descripti in instrumento: quot sufficiunt. aut non remanent tot, quot sufficiant ad substantiam instrumenti. primo casu, scilicet quando remanent tot, quot sufficiunt: tunc vnus non reprobat, etiam si alii testes sunt mortui: vel ipsorum copia haberi non possit. & hoc propter præsumptionẽ. quæ facit pro tabellione, quæ non tollitur per contradictionẽ vnius in eo descripti: postquam alii, qui remanent, sufficiant ad substantiam instrumenti, vt in c.ad audientiam. de præscrip. Si autẽ illi alii descripti viuũt, & ipsorũ copia haberi possit (nisi vnus contradicat) vtile esset ab ipsis requirere veritatẽ instrumẽti. ¶ Secundo casu, scilicet cum præter istum descriptum contradicentem nõ remanet sufficiens numerus in instrumento: tũc is, qui contradicit instrumẽto, facit vacillare fidẽ ipsius, vt ff. queãdmodum te. aper. l.1.§.fi. & istud instrumentum nõ probatur, nisi melius fuerit comprobatum, vt l.iubemus. C. de proba. ¶ Alio membro principali (cum scilicet plures cõtradicunt instrumento:) & tunc siue isti, qui cõtradicunt, sint de descriptis, siue de aliis. sunt variæ opi. Sed ipse Io. Cal. tenet, ꝙ duo idonei testes, reddentes sufficientes rationes dictorum suorum; reprobant instrumentum: ex quò aliàs non coadiuuatur, siue loquamur de directa, siue de indirecta. & hoc tenet Inn. & Io. An. sm̃ eum. cuius quidem domini Io. Cal. hęc est distinctio in effectu. & idem dñs Io. de Ligna. ¶ In hoc tamen vltimo membro Ni. Ma. disputauit, ꝙ esset in arbitrio iudicis, cui magis esset danda fides: vel duobus testibus deponentibus contrarium instrumento: vt inspiciat legalitatẽ notarii, & testium, qui deponant contrarium, & alias circunstãtias: quib. cõsyderatis qñq; maior est duobus testibus fides adhibẽda, quã instrumẽto. qñq; ecõtra. & hãc opi. tenet Bar. in dicta l.1.§. si quis. ff. quemadmodũ tes. aper. & l.optimã. in fi. C. de contrahen. & cõmit. stipu. & dicit, ꝙ aduocati in hoc debent esse multum cauti: vt fauentes instrumento faciant articulos, & probationes de fidelitate notarii, & de bonitate, & legalitate ipsius. & aduersa pars faciat de fidelitate, & bonitate testium contradicentium instrumento. ¶ Dominus Bal. latius, & subtilius in prædicta materia sic distinguit. quòd aut volo reprobare instrumentum circa factũ partium: aut circa factum tabellionis. Si circa factum partium: & tunc aut volo probare præsumptionem, quæ oritur ex instrumento propter factum partium. & sufficiunt duo testes, vt l.iurisgentium. §. quod fere. ff. de pac. Aut volo probare causam expressam in ipso instrumento. & tunc aut dico totum contractum simulatum. & sufficiunt duo testes, vt l.emptione. C. plus valere, qđ agi. Aut nõ oppono ꝑ modũ simulationis: sed ꝑ modũ impugnationis causæ. & loquitur tũc l. generaliter. C. de non nu. pecu. ¶ Secundo casu quando volo reprobare instrumentũ circa factum notarii. & tũc aut ratione erroris, aut ratione falsitatis. Si ratione erroris: & tunc aut ciuiliter contra partem.

partem.aut ciuiliter contra tabellionem. primo caſu aut re-
probo per teſtes inſtrumentum.& non creditur tabellioni,vt
l.j.in fi.ff.quemadmodū teſt.ap.aut per alios teſtes:& tunc re
quiruntur ſaltē tres teſtes ad reprobationē inſtrumenti. Ita
no.gl.in l.in exercendis.C.e.tit.& in §.item verborum.Inſti.
de inuti.ſtipu.& C.de contrahē.ſtip.l.optimā.vel dic de hoc,
vt ibi.vbi diſtinguitur inter reprobationem directam. & req
runtur tres teſtes:& indirectam,vbi ſufficiunt duo,vt ibi no.
¶Si autem volo reprobare inſtrumentum, agendo de falſo
contra notarium:& ſufficiunt duo teſtes,ſecundùm regulam
generalem.condēnato autem tabellione de falſo,non propte
rea eſt generatum præiudicium parti,vt C.e.tit.l. ſi veteris.li-
cet ſit ar.cōtra.ff.ad Sille. l.in cognitione.& C.de aduo.diu.
iudi.l.1.Et iſta ſunt verba prædicti domini Bal.licèt autē præ
dicta diſtinctio,& præcedens ſint vtiles,& complectātur plu
res caſus,& membra:tamen non omnia, quæ ex dictis Inno.
poſſunt hic colligi,& ex dictis Bar.in dicta l.j.§.ſi quis. ¶Et
ideo dicta ipſorum per modum diſtinctionis recolligēdo di-
ſtinguo,& dico ſic. quòd quandoq; reuocatur in dubium:an
illud, quod producitur, ſit inſtrm̄:vel ſcriptū manu illius, ꝗ
ſcripſiſſe dicitur.& tunc dēt de hoc ante oīa fieri fides, tāquā
de fundamento,ar.l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi.& l.j.§.
12 item illud.ff.ad Sill. †vnde ſi ſtatuto cauetur,ꝙ contra inſtru
a mentū guarentigiatum [a] non poſsit opponi aliqua exceptio.
prius conſtare dēt illud eſſe inſtrumentum,vt no. Bart.in l. 1.
ff.quod vi aut clam.facit quod no.Io.An.de ele. c.cupientes.
li.6.in gl.quid ſi electus.Quandoq; de hoc cōſtat, ꝙ illud eſt
inſtrm̄;& manu illius,qui ſcripſiſſe dicitur. & tūc aut volo re
probare præſcriptionem,quæ oritur ex inſtrumento. & ſuffi
ciunt duo teſtes.aut volo reprobare cām expreſſam in inſtru
mento:& tunc aut dico contractum ſimulatum.& idem;quia
ſufficiunt duo teſtes,vt dicta l.emptione.C.plus vale.quod a-
gitur.Aut non oppono per modū ſimulationis: ſed per mo-
dū impugnationis cauſæ.& dic,vt l.generaliter.C.de non nu.
pec.Aut volo reprobare inſtrumentum ratione erroris nota
rij:& tunc dic,vt no.in l.ſi librarius.ff.de reg.iu.per Bart.& l.
Imperator.ff.de ſtatu ho.aut volo reprobare inſtrumentum
tanquam confectum contra veritatem facti: & tūc aut inſtru
mentum eſt confectum ſuper materia,ſiue re,quæ nō recipit
reprobationem in contrariū de iure cōi.& tunc aut volo ipſū
reprobare per teſtes:& non poſſum,vt l.fin.C.ar.tu.& l.anti-
quæ.C.ad Velle.& l.1.C.de rei vxo. ac. aut volo ipſum repro
bare per confeſsionem partis:& poſſum;quia contra præſū
ptionem iuris,& de iure admittitur probatio in contrariū p
confeſsionem partis.& ſimiliter cōtra inſtrm̄,vt no.in Auth.
de æqua.do.poſt prin.aut inſtrm̄ nō eſt confectū ſup tali ma
teria,ſiue re:ſed ſuper alia, quæ bene recipit probationē in
contrariū:& tunc aut contra inſtrm̄ nil probatur.& tunc præ
ſumitur pro eo,quantuncunq; pars neget ſic actum fuiſſe, vt
l.cum precibus.C.de proba.& in c.accepimus.s̄.eo.aut con-
tra inſtrm̄ aliquid probatur.& hic aduertendū. Nā qn̄q; om
nes teſtes deſcripti dicunt ſe non fuiſſe pn̄tes in inſtrumēto.
qn̄q; omnes dicunt ſe fuiſſe pn̄tes:ſed aliter ſcriptum, quàm
actum fuiſſe.Quandoque non oēs:ſed vnus, vel duo dicūt ſe
non recordari,vel aliqui ex eis.Qn̄q;plures teſtes non deſcri
pti dicunt contra tenorē inſtri.primo caſu. ſ. cum oēs dicunt
ſe nōn fuiſſe præſentes.& tunc aut eſt ſubſcriptum manu ipſo
rum.& hoc conſtat.& magis ſtatur inſtrumento, quàm ipſis
teſtibus,ar.c.ſaluberrimū. 1.q.7.Aut non ſunt deſcripti, ſed
oēs dicūt ſe nō fuiſſe præſentes:& ſtatur ipſis teſtibus, vt no.
in d.l.1.§.fi.ff. quemad.teſt.ape.Et reſpōdet ſubtiliter ad id,
quod poſſet obijci.quòd prædicti teſtes non probant, tāquā
ſingulares,contra inſtrumentum. ¶Secundo caſu, cum oēs
dicunt ſe fuiſſe præſentes:ſed aliter ſcriptum, quam actum
fuit inter partes.& iſtud mēbrū nō tangit Inn. ſed diſtingue,
vt.s̄.quia aut eſt ſubſcriptum manu ipſorum:& ſtatur inſtro.
aliàs caret viribus,vt in proxi.præcedenti membro.¶Tertio
caſu qn̄ non oēs:ſed vnus, vel plures contradicunt his, quæ
ſcripta ſunt in inſtro:& tunc aut nullus de deſcriptis, vel alijs
coadiuuat inſtrumētū. & tunc ſi ſunt plures contradicentes,
redditur inſtrm̄ falſum.ſecus ſi vnus tm̄,ſm̄ Io. Cal. aut ſunt
alij coadiuuantes inſtrm̄:& tūc aut iuuatur per alios ibi ſcri-
ptos:& tunc videtur recurrendū ad no.in c.in noſtra. s̄. de te
ſti.dumtn̄ ſemper iudex in dubio faueat inſtrumento,ſm̄ In.
ꝗ cū in prædicto caſu videat dicere, ꝙ aliqui ſunt fauētes in-
ſtrumento deſcripti,vel non:valebit inſtrm̄, non obſtantib.
pluribus ſe interfuiſſe negantibus,etiam ſi multi eſſent:quaſi
plus affirmantibus,quàm negantibus ſit credendum.& ſi nō
quò ad valorem inſtrumenti, ſaltē quò ad valorem contra-
ctus,ſecundùm In.¶Quarto caſu quādo omnes dicūt ſe nō
recordari. & tunc ſtandum eſt inſtrumento in dubio. j̄. de
verb.ſigni.c.abbate.§.quicquid fuerat. ¶Quinto & vltimo
caſu,cum teſtes non deſcripti contradicunt inſtrumento:tūc
in facto recenti magis ſtatur teſtibus, quàm inſtro. in facto
antiquo ſtandum eſt magis inſtrumēto, vt l.ſi arbiter.& l.cē
ſus.ff.de proba.alij dicunt,ꝙ aut teſtes reprobant inſtrumen
tum indirectè,aut directè.ſi indirectè: tunc duo teſtes repro
bant inſtrm̄:in quo eſſent deſcripti etiam multi,ſecūdùm Ia.
vt l.optimam.C.de contrahen.ſtip.& hoc eſt verum,niſi per
teſtes deſcriptos.vel alios,qui aſſerunt ſe fuiſſe præſentes, vel
ſubſcriptione teſtiū,vel contrahētiū approbetur,vt in Auth.
e.ti.§.ſi tamen quiſque.ver.ſi verò moriuntur.Alio verò caſu
cum teſtes reprobant inſtrumentum directè. quia in inſtru-
mento dicitur,ꝙ promiſi.10.libras Venetijs:teſtes dicunt,ꝙ
Peruſij. tunc aut conſtat de vnica promiſsione per confeſsio
nem teſtium.& videtur magis ſtandum teſtibus,quàm inſtru
mento.Quot autem teſtes requirantur,Io.An. plenè hic diſ-
putat ſuper gloſ.& ſequitur opi.Inn.ꝙ per duos teſtes reꝓ-
betur inſtrumētū.¶Alij,vt Nic.Mata.in ſua diſputatione re
linquit arbitrio iudicis:vtrùm magis inſtrumento,vel teſtib.
ſit credendum:vel econtra.& hanc opi.vt dixi, ſequitur Bar.
in l.j.§.2.ff.quemad.teſt.ape.& circa contrarietatem inſtru-
mentorū adinuicem,vel teſtium: vel ſimul inſtrumentorum,
vel teſtium magnam diſtinctionem poſuit Iaco. de Are.in d.
l.in exercendis.C.de fi.inſtru.quam Iac.Bu. breuiter ſic ſum
mat.Nam qn̄q; vna ſcriptura contradicit ſibiipſi:& loquitur
l.vbi repugnantia.ff.de re.iur.aut producūtur ab eadē par-
te plures ſcripturæ contrariæ.& loquitur.l.1.C.eod.titu.& c.
imputari.j̄.e.aut à diuerſis partibus.& loquitur. §.item ver-
borum.Inſti.de inuti.ſtip.& l.optimam.C.de contrahen.ſti-
pu.aut ijdem teſtes contradicunt ſibiipſis. & loquitur l. ſi fi-
lia.ff.de teſti.& l.cum de ætate.ff. de prob. aut teſtes contra-
dicunt inſtrumento.& loquitur hoc c.& l.optimā. de contra
hen.ſtip.& hoc attento:ꝙ ſi poſſunt dicta teſtium ad cōcor-
diam reduci,& ſuſtineri,ſemper ſunt ſuſtinendi. & vide ple-
nam gl.hic de prædictis in c.in noſtra.§.de teſt.dominus Io.
de Ligna.vltra alios tangit hic de ſcriptura priuata, & de li-
bro rationum,an faciat fidem.& tangit ea, quæ plenè Barto.
13 proſequitur in l.nuda ratio.ff.de donati.¶Quærit etiā† vtrū
partes poſsint paciſci,ꝙ debitor nō probet ſolutionem, niſi
per inſtrumentum.Ia.Bu.dicit,ꝙ nō;quia eſſet cōtra bonos
mores,& contra bonum publicum.quia anguſtat facultatem
probandi.& hoc no.Io.An.in c.ſi diligenti.s̄.de fo.cōp.Spec.
no.contrarium in ti.de proba.§.2.ver.quid ſi debitor.nā pa-
ctum,& lex æquiparantur.ff.de pac.l.non impoſsibile.& ſu-
per eo,ſup quo lex diſponit,pōt paciſci.ſed in lege in multis
caſibus ſtatuit,ꝙ requiratur ſcriptura,vt no.in c.j.de cēſi. li.
14 6.¶†Quærit vlterius,an inſtrumentum requirat ſubſcriptio
nem teſtium.diſtinguit ſecundùm Franciſ.Ac.ꝙ aut contra-
ctus ſit cum ſcriptis,aut ſine ſcriptis: & requiritur ſubſcrip-
tio,vt l.contractus.C.eo.ti.aut fit manu publica. & ſic aut à
peritis literarum:)& non requiritur ſubſcriptio, niſi tabellio
nis,vt d.l.contractus.aut fit ab imperitis: & tunc procedit di
ſtinctio l.fi.C.ſi cer.pe.& in §.oportet.in Auth.e.ti. Tertio ca
ſu cum

su cum contractus sit sine scriptis: & tunc manu publica: & non requiritur subscriptio quò ad formã eius, sed quò ad cõparationẽ fiendam, vt C.eo. l. comparationes. vbi plenè de materia comparationis literarum, de qua hic per Io. de Lig.

15 ¶ Et quia istud c.incipit.cum Io.eremita.No.† ꝙ eremita potest habere propriũ, & esse in iudicio sine alicuius licentia, & auctoritate: vnde dicit gl. 19.q.3.§.& quæ Paulus.ꝙ testamẽtum facere põt. Et an in vita eremita soluat spõsalia. vide de

16 conuer.coniu.c. ex parte.il 2. ¶ Et an eremita † sit persona

b religiosa.dicunt quidam, quòd sic, quando talis continentiã promittit.& huiusmodi vita habet in se votum annexum continentiæ.de quo per glo. 27.q.2.§.ecce.& per Inno.in c.cum monasterium.de elec. & quòd eremitæ gaudeant priuilegio clericali. 16.q.1.c. qui verè. vbi p gl. & episcopo subsunt. 93. dist.c.nullam.& ibi per glo.& Doc.& gl. dicit. 27.q.1.c.de Iudeis. eremitam censeri personam ecclesiasticam, vel religiosam tunc demum, quando deuouet se alicui religioni de approbatis. & vide de excessi.præ.c. 1.li. 6. & an mendicantes possint eligere vitam eremiticam.dic vt in prædicto.c.

ADDITIONES.

a ¶ Guarentigiatum. Vide Doc.& Fran.de Padua in l.tale pactum. §. qui prouocauit.ff.de pact. Bal.in l.iubemus.§.sanè.6.q.C.de sacrosan.eccle. Pau.de Cast.consi.71.Ang in l. debitori.ff.de iud.Bal.in l.pe.C.de fideius.Bart.in l.1.C.de confess.

b ¶ An eremita. an eremita sit persona religiosa. & an percutiens eremitã sit excommunicatus. Vide supra de elec.c.in monasterium.Pe.de.Anch.

SVMMAE.

1 *Defectus literæ non vitiat rescriptum.*
2 *Error in syllaba an vitiet rescriptum.*

EX parte. Error literæ non vitiat rescriptũ. h. d. communis diuisio. secunda

1 ibi. [mandamus.] ¶ Primò no. † ꝙ licèt mala latinitas vitiet rescriptum, vt s. de rescrip.c. ad audientiam.non

2 tamen defectus literæ. ¶ † Quid si error esset in syllaba, non videtur vitiari.ff.de manu.testa.l.qui habebat. Idẽ fortè in defectu orationis: dummodo deprehendatur intellectus Papæ. Alii dicũt, ꝙ si aliquando sit defectus in litera, vel dictione: iudex tamẽ habebit literas suspectas: nisi vitium sit occultũ. primum dictum placet Io.An.cum per bullam tollatur suspicio.& oculus officialium sæpe fallatur.vel posset distingui inter rescripta gratiæ, & iustitiæ, secundùm Host. de crimi. fal. c.penul.remittit tamen ad notata.s.c.ex literis. & de rescriptis.c.ad audientiam.

SVMMAE.

1 *Vicarius an possit esse temporalis.*
2 *Vicarius perpetuus potest agere, & conueniri ratione perceptionis, & custodiæ.*
3 *Instrumenta communia sunt edenda.*
4 *Reconuentio potest fieri coram delegato.*

G Perpetuus vicarius. Licitè appellatur à iudice, qui parti hoc petenti non facit edi communia instrumẽta.h.d. In prima appellationis narratio. In secunda appellationis commissio.Secunda ibi [ideoque.]

1 ¶ Primò.no.† ꝙ iudex dr̃ ꝑpetuus, quasi possit esse vicarius temporalis: sicut potest ecclesia commendari ad tempus. 21. q.1.c.qui plures.talis tamen datus ad tempus nõ censetur vicarius: nec vicarius vicarium dare potest.de offi.vica.c.prouideas.& eo.tit.c.ad hæc.vbi habetur, quis dicatur vicarius per

2 petuus. ¶ Secundò no.ꝙ vicarius perpetuus potest agere, & conueniri ratione perceptionis, & custodiæ.vt ff.de rei vendi. l.officium.Non tamen præiudicatur domino: nisi sciat causã suã agi.j.de re iudi.c.pe.& c.cum super. & de ele.c. querelã. & j.de confir.vti.vel inuti.c.cum dilecta.§.quia verò. ¶ Ter-

3 tiò no.† ꝙ instrumenta communia sunt edenda.item & propria, cum producuntur tamẽ sine die, & cõsule: nisi circa diẽ vellet pars redarguere de falsitate.de quo plenè in Spe.in ti. de instru.edi.§.videndum.versi.sed cum dies. vsurarij, etiã si non vtantur, coguntur reddere codices rationum, vt in cle.1. de vsur.& de ista editione instrumentorum dic, vt.s.de præben.c.1.& in d.§.videndum.& per Hostien.in summa. eo.ti. §.an instrumentum.& in l.1.§.editiones.ff.de eden. ¶ Vltimò

4 no.† ꝙ coram delegato potest fieri reconuentio.de quo in c. dispendia.§.reus quoque.de rescri. li.6. ¶ Quærit Inno. de tali quæst.A.petit reuocari sententiam latam pro B. sup fundo, dicens ipsam nullam, vel iniustam, cum appellauerit ab illa, & petit ipsam exhiberi per dictum B.cum iudex noluerit sibi dare: vel perdidit, B.nõ vult ipsam exhibere.quæritur, an teneatur. dicit Inno.ꝙ sic, ar.hic, & C.de eden.l.is apud quẽ. Si autẽ exhibere nolit, contumaciter pronunciabit dictus iudex, quòd dictæ sententiæ nõ adhibeatur fides in posterum, vt ff.de interro.ac.l.qui alienum.de quo plenè hic in nouellã.

SVMMAE.

1 *Reo an liceat producere instrumenta contraria.*
2 *Scriptura si contradicit scripturæ, quid iuris.*

IMputari. Breue est.primò ponit dictum.secũdò rationẽ dicti, ibi [cum in ipsũ.]

1 ¶ Opponit Io.An.& videtur, † ꝙ liceat reo producere instrumenta cõtraria: sicut licet sibi contrarijs defensionibus vti.in re.nullus pluribus.de re.iur.li.6.Host.& Gof.videntur hoc fateri, & dicũt, ꝙ istud c.intelligitur, ĩ actore producente contraria instrumenta: non in reo, qui hoc potest.Io. An. tenet idem in reo.& dicit, ꝙ faciliùs sustineri potest reum contraria allegantem, quàm probãtem cõtraria: vnde & reo præiudicant duo instrumenta, quæ adinuicem non compatiũtur, secundùm Io. An. ¶ Et vide de materia huius c. vt no. Spe. in tit.de instru.edi.§. postremò aliàs instrumentum. ver. sed pone producto.& l.scriptura.C.eo.ti.& s.eo.tit.c.cum Io. Et

2 ꝑ ĩtellectu huius c.dic breuiter, sm̃ Io.de Lig.† ꝙ si scriptura cõtradicit scripturæ: aut cõtrarietas reperit ĩ eadẽ scriptura: aut in diuersis. ¶ Primo casũ aut pt illa contrarietas saluari: & saluanda est, ad similitudinem testium.aut non potest: & repellitur, vt l. vbi repugnantia.ff.de re.iur. ¶ Secundo casu, cũ reperitur contrarietas in diuersis scripturis: & tunc aut producuntur ab eadem parte: aut à diuersis.primo casu sibijnuicem derogãt, & neutri datur fides: & imputatur aduersario producenti, vt hic: siue sit actor, siue reus, qui produxit, secundùm Io.An.Si autem à diuersis partibus producãtur: aut vna est maioris auctoritatis, quã altera: & illi statur, quæ est maioris auctoritatis.& si vna est publica, altera priuata, præferatur publica, vt in l.scripturas.qui po.in pig.ha.aut sunt eiusdẽ auctoritatis (quia ambæ sunt publicę.) & tunc consyderandę sunt in illis instrumentis, quę considerantur in testibus sibi inuicem aduersantibus: vbi consideratur numerus, & auctoritas: & qui dicant verisimiliora negotio, vt s.de testi. c. in nostra.hæc eadem erant consideranda in instrumentis pari ratione.Si autem omnia sunt paria: tunc fertur sententia cõtra illũ, qui necessariò habuit probare, deinde ipse dominus. Io. de Lig.tangit hic distinctionem Pe.vtrùm allegans contraria debeat audiri.de quo articulo dic, vt l.1.C.de furtis.& p Dy. in c.nullus pluribus.de reg.iu.lib.6.&c.

SVMMAE.

1 *Promissio indiscreta, quæ reperitur in instrumento, sine cautione non obligat promissorem efficaciter.*
2 *Confessio facta verbotenus, præsente parte, obligat confitentem. & hoc si facta est in iudicio.*
3 *Confessioni emissæ cum causa statur, nisi probetur contrarium. fallit in casibus.*

Causa

4 *Causa an requiratur in confessione: vel promissione.*
5 *Confessio facta parte absente, an praeiudicet parti.*

SI cautio. Si in instrumento debiti exprimitur causa, condemnatur debitor, nisi probet indebitum: si non exprimatur, necesse est, vt creditor probet illud esse debitum. hoc dicit communis diuisio. Secunda ibi [sed si causam.] ¶ Primò no. † q̃ promissio indiscreta, i. sine causa, quæ deprehenditur in instrumento, siue cautione non obligat promissorem efficaciter. si aũt non in instrumento, sed verbo tenus, præsente parte, confiteatur qs se teneri mihi in certum: an obligetur. Ho. dicit, q̃ sic. & aliud sit in instrumento: quod facit tabellio, sicut placet. de conuersi. coniuga. c. dudũ. aliud in cõfitente, qui potest loqui apertius, & causam exprimere: sibi igitur nocere debet verbũ dubiũ, & non parti, vt l. veteribus. ff. de pac. Remittit ad summã de confes. c. fi. Ego credo opi. Ho. veram, si confessio est facta in iudicio: in quo quasi contrahitur, vt l. de ætate. §. qui interrogatus. ff. de interro. ac. vel ex eo, q̃ confessio facta in iudicio habet vim condemnationis, in quo causa non requiritur, vt
2 in ca. sicut nobis. de re iud. † Si autem confessio facta est extra iudiciũ: nõ credo, q̃ efficacius obliget cõfessio, quàm cautio sine causa. licèt. n. notarius loquatur, vt placet, in prima, vel tertia persona, vt dicto c. dudum. tamen tenor facti trahit originem à partibus: nec præsumendum est notarium omisisse causam in instrumento, si fuisset à partibus expressa. est enim cautio contractus probatio, non cõtractus, vt l. qui chirographum. ff. de leg. 3. nec debet esse maioris efficaciæ confessio
3 nõ redacta in scripturã: q̃ si redacta fuerit. ¶ Scdò no. † q̃ statur confessioni emissæ cum cã: nisi probetur contrariũ. Fallit in casibus, de quib. in pe. gl. quæ dicit, q̃ debet opponi ĩ. bienniũ, & nõ post. quod est verũ: nisi prælatus nõie ecclesiæ, vel pro ipsius ecclesiæ negocijs expediendis confiteretur se mutuum recepisse. hic. n. post bieniũ, & in perpetuum cõpeteret contra creditorem dicta exceptio: nisi ipse probet in vtilitatem ecclesiæ pecuniam fuisse conuersam. 17. q. 2. c. hoc ius. & infra de soluti. c. vlti. vbi de hoc. Aduerte etiam, q̃ licèt post biennium sit præclusa via opponendi istam exceptionem nõ numeratæ pecuniæ, posset tamen de dolo, vel fraude excipi, etiam post bienniũ. qua probata, transfertur onus probandi in aduersarij partem, sm̃ Ho. & ita no. Dy. in c. locupletari. de
4 reg. iuris. li. 6. ¶ Quærit hic primò Io. An. † Vtrum quod hic dicitur, sit verum regulariter, videlicet q̃ in confessione, vel promissione requiratur causa: & minus plenè loquitur. & q̃a materia est longa, remitto ad no. in l. generaliter. & ibi Salice. C. de non nu. pec. per Cy. vbi plenè prosequitur in contractibus, vltimis voluntatibus, & iudicijs. facit quod no. in l. Lu
5 cius. §. quisquis. ff. de leg. 2. ¶ Quærit glo. † si quis confiteatur parte absente: an talis confessio præiudicet confitenti. tenet, q̃ non. Bart. examinat plenissimè hanc quæstionem in l. non solũ. §. si liberationis verba. ff. de li. le. facit qđ no. in l. postq̃
a liti. a C. de pact. & l. 1. C. de confes. & in c. veniens. ĩ. de renun. per Inno.

ADDITIO.

a ¶ In l. postquam liti. & ibi Pet. de Anch. tangit Salic. in l. generaliter. C. de non nu. pec.

SVMMAE.

1 *Notæ, & protocolla possunt legari.*
2 *Tabellionem, siue notarium quis possit creare.*
3 *Contractus si reperitur nimis abbreuiatus in protocollo notarij, quid iuris.*
4 *Exemplatio coram quo debeat fieri: & an sint vocandi illi, quos res tangit.*

CVm P. tabellio. Auctoritate ordinarij. potest notarius notas notarij mortui in publicam formam redigere. h. d. nõ diuiditur. ¶ Primò no. q̃ ista Decre. dirigitur P.
1 tabellioni, de quo in subscriptione. † & fortè ideò; q̃a sibi fuerunt legatæ notæ, & protocolla istius P. quod esse potest, vt. ff. de edẽ. l. quidã. §. nihil interest. & tunc est etiam necessaria iudicis auctori. de qua dicit tex. facit C. de eden. l. procurator.
2 de admi. tu. l. chirographis. ¶ Quærit Inno. quis possit creare tabellionem. quam tractat Spe. in ti. de instr. edi. §. restat. ver. sed quis potest facere tabellionem. tenet hic Inn. q̃ solus Papa, & Imperator, & habentes ab eis priuilegium, & etiã consuetudo: ita reges, qui habent supremum, & merum imperiũ. ĩ. qui filij sint leg. c. per venerabilem. §. j. & per Host. in summa. e. tit. §. quibus instrumentis. ver. dicitur aũt publicum. & seq. & vide quod not. Specu. eo. tit. §. postremò. vbi quærit, an tabellio creatus ab inferiore possit extra territoriũ illius instrumenta conficere: vel notarius Imperialis possit super rebus ecclesiasticis conficere instrumenta: vel econtra ecclesiasticus super rebus temporalibus. dic vt ibi. & in. §. restat. e. ti. & ibi. §. ostenso. ver. quid si abbreuiatura. & ver. se. vbi quæri
3 tur, † quid iuris, si in protocollo notarij reperitur contractus nimis abbreuiatus. de quo hic per Io. An. qui dicit, q̃ poterit percipi tenor ex alijs instrumentis eiusdem notarij: & sm̃ illa extendi dictam abbreuiaturam. & hoc tene menti. Multoties n. contingit, q̃ notarij, qui sunt pigri in scribendo, ponunt nimis abbreuiatè in suis protocollis contractus. Communiter enim solent dicere, promisit, &c. pro quibus omnibus, &c. iurauit, &c. quid autem ista, &c. importent. dic vt in Spec. de instru. edit. §. ostenso. & §. instrumentum. §. quid si. & per Bart.
4 in l. Gallus. ff. de li. & posthu. ¶ † Quæritur hic per Doc. an in
a ista exemplatione a sint vocandi illi, quos res tangit. dicunt, q̃ sic. & requiruntur alia, de quibus hic in nouella. Coram quo fiat ista exemplatio. dic vt in dicto. §. ostenso. ver. fiebat autẽ. & §. postquam. ver. sed nunquid. vbi no. an in instrumento cõficiẽdo requiratur mãdatũ partiũ. de quo in dicto. §. instrumentum. ver. itẽ opponitur. & ibi no. an notarius, dum viuit, possit alteri committere completionẽ instrumenti. de quo in gl.

ADDITIO.

a ¶ Exemplatione. Vide Sali. in l. contractus. in 6. q. C. eo. titu. vbi plenè, & pulchrè.

SVMMAE.

1 *Instrumenta, vel testamenta cum quibus solemnitatibus debeant publicari, & in formam publicam redigi.*
2 *Testamentum factum solemniter per notarium, an indigeat publicatione.*
3 *Testamentum publicatum quem effectum habeat.*
4 *Pars, quæ debet vocari in publicatione testamenti instrumenti: si est in remotis partibus: & charta, quæ petitur publicari, & redigi in publicam formam, vetustate consumatur: & periculum est in mora, quid iuris.*
5 *Partes omnes, quarum interest, si consentiunt, quòd tabellio aliquam priuatam scripturam publicet: ita quòd à principio adhibeatur fides. quid iuris.*

SI instrumenta. Instrumentum extractũ per tabellionem auctoritate ordinarij, eandem vim habet cum originali. hoc d. se summat, ponens petitionem: præsentationem: examinationem: præceptum: & effectum. Innocen. & Ioan. And. post
1 eum plenè prosequitur. † cum quibus solemnitatibus debeãt instrumenta (aliàs testamẽta) publicari: & in formam publicam redigi. ¶ Primò dicit, quòd debeat adiri iudex competens. ¶ Secundò, quòd ille, qui petit hoc, de calumnia iurare debet. ¶ Tertiò vocantur illi, quos res tangit. ¶ Quartò testes

stes inscripti in eodem producentur. aliàs producerentur, si coram testibus, & sine scriptura testamentum factum dicatur. ¶ Item est fienda publicatio coram officiarijs laicis, non
2 clericis: quod tamen limita, vt hic in nouella. † quid autem si tale testamẽtum factum est per notarium: an indiget tali publicatione? aliqui, quòd si. c. aliqui contra. quod est verius, se-
3 cundùm Inn. ¶ † Quæritur de effectu publicationis huius testamenti. dic, ꝙ post publicationem ponendus est hæres, qui publicari fecit, in possessionem hæreditatis. ī. de verbo. sign. c. dilecto. per Host. item faciet perpetuam fidem. vt l. 2. C. de
4 testa. ¶ Secundò quæritur. dictum est, † ꝙ sunt vocandi, quorum interest. quid si sint in remotis partibus, & hæc charta, quę publicari petitur, & redigi in publicam formam, vetustate cõsumatur. & periculum est in mora. dic, quòd ipso absente, fieri poterit, saluo iure ipsius, vt. s. vt lite non contest. in c.
5 quoniam frequenter. in princi. ¶ Tertiò quæritur. † Si partes, & omnes, quorum interest, cõsentiant, quòd tabellio aliquã priuatam scripturam publicet: ita quòd tali scripturæ adhibeatur fides: ac si à principio manu publica facta esset: nunquid talis scriptura faciet perpetuam fidem, saltem inter illas partes, quæ consenserunt? dic, quòd sic, vi pacti solemnis, non vi scripturæ. In contrarium facit quod no. in c. cum. P. tabellio. s. proximo. vbi dicit idem Inn. quòd non possunt conuenire partes nudo pacto, quòd credatur instrumentis confectis manu alicuius priuati: sicut non possent priuato iurisdictionem conferre, vt l. priuatorum consensus. C. de iuris. omnium iudi. dic, vt in Specu. de instru. edi. §. restat. ¶ Vltimò quærit hic Inno. vtrùm publicatio, de qua loquitur hoc c. habeat locum in omnib. instrumentis publicis: priuilegijs: breuiaturis: dictis testium: sententijs: actis: & omnibus, quæ possunt vetustate consumi. dicit, quòd sic.

De præsumptionibus.

QVIA Præsumptiones interdum solemnẽ probationem faciunt: quandoque alias probationes adiuuant: quandoq; plenè probant, vt violentæ. Ideo post tractatum de probationibus de testibus: & de fide instrumẽ. inseritur hæc rub. ad materiam facit 18. distinct. c. peruenit. ī. de spon. c. is, qui fidem. cum alijs hic multis similibus allegatis in glo.

SVMMAE.

1 *Noxius est, qui mittit lanceas, & sagittas in mortem: licèt mors non fuerit subsecuta.*
2 *Animus delinquentis præsumitur ex qualitate instrumenti.*
3 *Fraus, & praua intentio per exteriora probantur.*
4 *Malum, & damnum illatum semper præsumitur malo animo factum.*
5 *Offendens alium verbo, vel opere (quamuis protestetur, quòd non animo iniuriandi, vel occidendi) talis protestatio nihil operatur.*

1 SIcut. No. † ꝙ noxius est, qui mittit lanceas, & sagittas in mortem: licèt mors nõ fuerit subsecuta. de pœni. di. 1. c. si quis cum telo. quia in maleficijs voluntas spectatur, non exitus, l. diuus. ff. de sica. & punitur affectus: licèt non subsequatur effectus, vt l. si quis non dicam.
2 de episcopis. & cleri. ¶ Secũdò no. † quòd ex qualitate instrumenti præsumitur animus delinquentis. proijciendo enim lãceas, & sagittas, præsumitur animus occidendi, vt hic. secus si pugno, vel calce, vt l. j. §. diuus. ff. de sica. & l. si non conuicij.
3 C. de iniur. ¶ Tertiò no. † ꝙ fraus, & praua intentio per exte-
4 riora probantur. vnde dicit Inno. † malum, & damnum illatum semper præsumitur malo animo factum: nisi probetur contrarium, vt ff. ad legem Aquili. l. itẽ si obstetrix. imò plus.
5 † vbi verbo, vel opere quis offendit. aliũ est protestatur, ꝙ nõ animo iniuriandi, vel occidendi: talis protestatio nihil operatur. facit c. fina. de homici. lib. 6. & quod no. Bar. in l. non solùm. §. sed vt probari. ff. de noui ope. nun.

SVMMAE.

1 *Iudex pro habenda veritate debet fingere, quod non esset facturus.*
2 *Iudex exequitur præcepta sua per ministros.*
3 *Cessio litis facta ob timorem, & intuitu pietatis, non præiudicat.*
4 *Infans, super quo istæ duæ mulieres litigabant: si vtraque decessit lite pendente: cui succedet? vtrùm vtrique: neutri: aut alteri.*

AFferte mihi. Ex violẽta præsumptione fertur diffinitiua. h. d. Et prima pars ponit factum, ex quo. secunda
1 diffinit. ibi [respondet.] ¶ Primò no. † quòd iudex debet pro habenda veritate fingere, quod non esset facturus. & alibi dicit l. non esse cõstantis iudicis, cuius animi motum vultus detegit. vt l. obseruandum. ff. de offic. prę. & in istis dubijs supplendo de facto suum officium est latissimum, vt. s. titu.
2 proxi. c. cum Ioannes. ¶ Secundò no. † quòd iudex exequitur per ministros præcepta sua. dum dicit [diuidite.] facit. C. de
3 execu. rei iudi. l. executorem. ¶ Tertiò no. † ꝙ sicut confessio extorta formidine tormentorum non nocet confitenti: ita ẽt litis cessio facta ob timorem, & intuitu pietatis non præiudicat. quod est no. dicit enim mulier vera mater, da illi. & sic liti videbatur cessisse. & tamen sibi non prȩiudicat. quia emissa ob timorem: ne filius eius diuideretur. ¶ Quartò no. ꝙ ex falsa vnica prȩsumptione iudex fert sententiam in causa. quia fuit violenta præsumptio. & condemnauit in ciuili ad restitutionem, non criminaliter, mulierẽ, quæ subtraxit. quod qua-
4 re fecit, dicam infra. eod. c. quia verosimile. ¶ Querit glo. † si lite pendẽte vtraque mulier decessit, cui succedet iste infans: vtrùm vtrique, neutri, vel alteri. Lau. dicit, quòd succedet illi, quæ eum possidebat: siue ei, quæ erat in possessione filiationis. Si autẽ neutra, & volebat alteri succedere: oportet quòd probet se filium: aliàs repellitur. Si autem ambas hæreditates possidet. dic vt hic per Io. An. & plenè in disputatione Iac. de Bel. quam posuit in l. j. C. quorum bonorum.

SVMMAE.

1 *Præsumptio bonitatis resultat ex bona vita, & conuersatione sapiẽtum.*
2 *Intrinseca probant mores hominum.*

1 EX studijs. Verba sunt Salomonis Prouer. 20. cap. ¶ Primò not. † quòd ex bona vita, & conuersatione sapientum resultat præsumptio bonitatis. vnde quidam poeta Græcus ait. Primum esse beatum, qui per se sapit. secundum, qui sapientem audit. illum autem, qui vtroque caret, inutilem esse tam sibi,
2 quàm omnibus. † probant ergo intrinseca mores hominum. vt l. non codicillum. C. de codicil. quandoq; tamen homines mutant mores in melius. vnde Tullius de Catilina. Multos vidi, & audiui. qui cum totam adolescentiam voluptatibus dedissent: se ad bonam frugem recepisse: & graues, & illustres homines fuisse. multa exempla ponit Valerius libro 6. cap. fina.

SVMMAE.

1 *Contumax præsumitur fouere iniustam causam.*
2 *Iura præsumunt contra petentem plures dilationes.*

NVllus. Præsumitur contra illum, qui dilationibus subterfugit iudicium. pone casum p c. veritatis. s. de dolo, & cõtu. ¶ Pri-
1 mo no. † quòd præsumitur contra contumacem, vt foueat in iustam

2 iustam causam ¶ Secundò not. † ꝙ contra petentem plures dilationes iura præsumunt: & videtur confiteri.vt hic. non tamen est adeo vehemens præsumptio, quòd ad condemnationem sufficiat:sed contra tales in ciuili,& criminali multis modis iura prouident.facit.c.2.de consecra. dist. 6. & c. quoniã frequenter.§.in aliis.vt lite non contest.& de dolo., & contu. c.veritatis.cum multis similibus.

S V M M AE.

1 *Qui redarguitur de pluribus,& in delatione criminum aliqua prætermittit, quicquid tacuerit, confitetur.*

2 *Tacens consentire videtur.*

3 *Propositis duabus quæstionibus,si respon detur vni negatiuè,& altera relinquitur insoluta: videtur solui negatiuè.*

NOnne. Qui tacet,consentire præsumitur. 1 ¶Primò no.† ꝙ qui redarguit de pluribus,& in delatione criminum aliqua prætermittit:quidquid tacuerit,confitetur.verba sunt Hiero.contra 2 Ioannem episcopũ.¶Secundò no.†ꝙ tacẽs consentire videt. de qua materia plenè in l.quæ dotis.ff.so.ma.per Barto. si tacens cõsentire videtur:multò fortius agens & sic facit ad quęstionem episcopi,cuius constitutio prohibet alienationẽ fieri sine sua licentia: cum si fiat,in eo videatur cõsensisse:& licẽtiam dedisse.de qua in regu. qui tacet.in mercuriali.& ad materiam vide in mercuria.in regula. is qui tacet. ¶ Tertiò no. 3 † quòd propositis duab. quæstionibus, si respondetur vni negatiuè, & altera relinquitur in soluta:videtur solui negatiuè. ar.contra.ff.de cura.furi.l.consilio.& quod no.s̃.de offi.dele. c.prudentiam.1.responso.

S V M M AE.

1 *Papa debet diuidere,& partiri solicitudinem sui officij inter plures.*

2 *Papa committit in vna prouincia alij vices suas.*

3 *Cessio,siue commissio alicuius administrationis non videtur in dubio fieri loco,sed personæ.*

4 *Commissio facta sub nomine dignitatis,an transeat in successorem.*

5 *Præsumptio fit de preterito in præsens. maximè concurrente præsumptione naturę.*

MAndata Ex præteritis ꝑsumimus circa futura.h.d. præmittit exordium.& deinde subdit narrationem.ibi: [proinde.] quam demum determinat. ibi [quas non loco] subiun 1 git rationem,ibi [quia] ¶ Primò no.† ꝙ Papa debet diuidere,& partiri solicitudinẽ sui officii inter plures.idem facit Imperator,vt l.præcipimus.C.de appel.idem paterfamilias, diuidendo fundum in partes gratia melioris,& commodioris culturæ, vt l.Caius.ff.de leg. 2.facit.89.di.c.1.& c.ad hęc. 2 ¶ Secũdò no.†ꝙ Papa committit in vna prouincia alij vices suas.facit C.de offi.eius,qui vi alte.ge.l. 2. Cum ergo archiepiscopus propter diffusam prouinciam : vel episcopus propter diffusam diœcesim plures vicegerentes constituit:an ad constituentem, vel superiorem eius appellabitur. vide quod 3 no.in c.2.de rescrip.in Clemen. ¶ Tertiò not.† ꝙ cessio,siue comissio alicuius administrationis non videtur in dubio fieri loco,sed personæ.concor.s̃.de offi.dele.c.vlti. & plenè. j̃. de insti.c.cũ venissent.& per Bar.de serui. l. pater filiæ. ff. & per Dyn. in c. priuilegium. in mercu. & in Spe. de instru. edi. §. nunc autẽ. ver. quid si Papa.¶Et aduerte,quia per istum tex. limitatur quod no.Doc.in c.quoniam abbas.s̃.de offi.deleg. 4 †vbi commissio facta sub noĩe dignitatis trãsit in successorẽ. illud em̃ est verũ, qñ fit cõmissio dignitati : quæ stat per se. secus si est dignitas accessoria, & dependens ab alia.vt vicarii.cõmissio em̃ facta alicui,vt vicario,non transit in futurum vicarium,si moritur, vel promouetur.vt not. Doc. in l. quod principi.& l.si Augustæ.ff.de le. 2. vt translatio in successorẽ huius maximi episcopi.quia fuit electa industria. sed quia cõmissio fuit facta tanquam vicario,siue vicegerenti.& hæc est subtilis ratio ad hunc tex.quod dictum not. ¶ Quartò not. ꝙ præsumimus de præterito in præsens,maximè concurrente præsumptione naturæ.quæ est, vt quilibet præsumatur bonus.quod dic,vt in c.& si fortè.de elec.li.6. itẽ econuerso, si in præteritum fuit malus, & hodie præsumatur. vt in reg. semel malus.per Dy.& in l.si prius.ff.de no.ope.nun.Illa autẽ, quæ extra personam ex accidenti proueniunt (vt diuitię:paupertas: & similia) an præsumantur de præterito in præsenti: dicam.j̃.eo.c.scribam.

S V M M AE.

1 *Vicini præsumuntur scire,quæ inter eos aguntur.*

QVosdam. Ratione vicinitatis præsumitur sciri,qđ agitur.h.d.¶ Pri 1 mò no. † ꝙ vicini præsumuntur scire, q̃ inter eos aguntur:vnde illud,de quo fama viget in ciuitate,nõ est licitũ ignorare.nec præsumitur ignorantia. qđ est verũ:nisi esset absens,vel infirmus.vt in c.cũ tua.qui ma. accu. pos. facit quod no.Bar.ff.de acqui.hære.in l.is,qui potest.vbi autem non probatur fama loci,ignorantia probatur per iuramẽtũ. vt in re. præsumitur.& vide quod no.23.q.1.c.nuncius &c.

S V M M AE.

1 *Præsumptio iuris,& de iure quæ dicatur:& quid operetur.*

QVanto. Tangit gl. de præsumptione iuris tantum,& de præsumptione iuris, & de iure. de qua materia dic.2.q.1.c.semper.& in 1 Spe.eo.ti.§.2.& Inn.j̃.eo.c.quia verosimile.& hic no.†ꝙ præsumptio iuris, & de iure est, quæ non admittit probationem in contrarium.quod est verum:nisi per confessionem partis, vt in Auth.de æquali.do.in prin.ꝑsumptioni.n.iuris tantũ statur,donec contrarium probetur.j̃.de spon.c. is qui fidẽ.probabilis verò quandoque inducit semiprobationem.j̃. de sen. exc.c.inquisitio.¶ Quandoque sufficit ad purgationem inducendam.2.q.1.c. presbyter. quandoque requirit probationẽ contra se.ff.quod metus causa.l.non est verosimile. qñq; contra se nullã ꝓbationẽ admittit:nisi fama, vel alia circũstãtia. siue contra ipsam.j̃.c.quia verosimile. quandoque secum adducit sententiam.j̃.eo.c.illud.& c.seq.

S V M M AE.

1 *Præsumptio ex præterito an fiat circa præsens,vel circa futurum:Et an de præsenti in præteritum.nu.2.*

SCribam. Breue est,innuens, ꝙ ex pręteritis præsumitur circa futura.& quia gl. 1 tangit,† an ex pręterito pręsumatur circa pręsens:vel circa futurũ.iõ latius sic distingue.nã quędã sunt,ex quib. necessariò sequitur,ꝙ si fuit in pręteritũ:ergo & in pñs;vt si fuit parẽtela olim , ꝑsumitur parentela hodie. qa ẽ immutabilis. vt l.ius agnationis.ff.de pac.& in l.nõ nudis.& l.non epistolis C.de probat.& in multis aliis.vt si probo quẽ decessisse:præsumitur mortuus hodie,nisi miraculosè.vt ff.de legi.l.nam ad ea.& in istis non solùm pręsumitur : sed imò necessariò probatur.quędam sunt,quę solo cursu temporis necessariò mutantur:vt ætas.tunc qui semel fuit minor: non pręsumitur hodie esse,vt C.de proba.l.cum te.& idẽ in fructibus, qui necessariò corrumpuntur,vt l.1.ff.de glan.leg.Quædam sunt,quæ mutantur cõtingenter:& cõtingẽter durant.& hic est dubiũ. & dic,ꝙ aut mutãtur cõtingẽter sine aliquo facto naturæ: & tunc ex præterito l.nil pręsumit in præsens.s.nec durare, nec mutatũ esse,vt in numero tutelarũ.& ideo ei, q dicit, incũbit onus

onus probandi, vt l. spadonem. §. quia solutus. ff. excu. tu. vñ qui dicit tutelam finitam, dēt probare, vt l. minor. ff. de mino ri. facit l. ex facto. §. pe. ff. ad Treb. Quædā sunt, quæ mutātur contingenter (tñ facto nostro interueniente) & tūc procedit l. fine possidetis. C. de prob. nā qđ semel fuit, semper esse præ sumitur, vt ibi. Quædam sunt, quæ contingenter mutantur fa cto alterius. exemplum. Titius hēt te obligatum. ꝙ tu libere ris ab eo, nō pōt contingere facto tuo, nec meo. Et iō isto ca su lex nihil præsumit. sed ei, qui dicit, incumbit onus proban di, vt no. Cy. in l. 2. C. de iure emphi. & Inn. in c. super his. de

2 accu. ¶ Sed hic quæritur. † quid econuerso: an de præsenti in præteritū. distingue. nam quādoq; de pñti volumus præsume re in præteritū istud idē. qñq; volumus præsumere aliud. pri mo casu: aut pñs tps hēt se in præteritū, in quo volo præsume re, sicut finis & initium: & tūc de pñti præsumimus in præteri tum. vt l. Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedo. vbi filius, si vertit in rem patris pecuniam mutuatam, præsumitur ab initio illo animo recepisse. vt. C. de agri. & cen. l. litib. vbi si colonus rñ det mihi de fructibus: præsumitur meo noīe collegisse. qñq; præsens status non habet se ad præteritum eo mō: & tūc aut illud, quod est præsens, habet in præterito necessario contra riam veritatem. & tunc non præsumimus de præsenti in præ teritū, vt l. 3. ff. de probatio. aut non hēt. & tūc aut pñs status habet se ad non esse. aut ad esse. primo casu ex præsenti præ sumimus in præteritum, vt l. 3. C. de proba. aut hēt se ad esse. & tunc ex præsenti non præsumimus in præteritū. exemplū, si ego hodie possideo, non præsumor olim possedisse. vt l. sup longi. C. de præscrip. lon. tē. Et si hodie sum dominus, nō præ sumor olim fuisse dominus, vt l. si mater. §. eandē. ff. de exce. rei iud. & quod. s. dixi. qñ se habet ad non esse: intellige sim pliciter. nam si habet se ad non esse per modum cuiusdā pri uationis. vt si diceretur me liberatum fuisse. tunc non præsu meretur in præteritum. imò infertur contrarium. quia ad po sitionem priuationis sequitur positio habitus. vt l. decem. ff. de verb. obli. ¶ Secundo casu quando ex præsenti volo præsu mere aliquid in præteritum: & tunc qñq; præsens infert præ teritum ex necessitate. exemplum. aliqua peperit hodie, ex hoc infertur de necessitate, ꝙ infra tps. s. quod intra. 11. men ses præteritos cognouerit hominem. in Auth. de resti. & ea, q̄ parit. §. vtrùm si quidem. & idem in similibus: vt si puer pe nes me creuit, & in domo, præsumitur præstiterim alimenta. C. de ali. pu. præst. l. fi. Qñq; præsens non infert præteritū de necessitate. & tunc de præsenti non præsumitur in præteritū regulariter: vt faciat plenam probationem, vt C. de proba. l. matrem. & l. natales. fallit, vt l. si quæ adulteri. C. de adul. pōt tamen contingere, ꝙ ex præsenti resultat præsumptio in præ teritum. vt l. in ciuili. C. de fur. In his autem, quæ mutantur cursu temporis: non præsumitur de præsenti in preteritum. vt l. spadonem. §. qui absolutus. ff. de excu. tu. Et prædicta faciūt ad q̄onem, quam ponit Dy. in l. 1. §. magistratus. ff. de mag.

3 ¶ Querit. n. ibi. † si quis mihi vendidit rem, iam sunt. 20. anni, qui modò damnatur de hæresi. nunquid poterit ista res mihi auferri, quasi ex præsenti præsumatur tunc fuisse hæreticum. ex prædictis collige, ꝙ non: quia præsens conuersatio. s. in hæ resi (de qua damnatus est) habet contra se præteriti temporis contrariam veritatē. quia necessarium est dare tēpus aliqđ, saltē dū erat pupillus. ī quo talis nō erat hæreticus. & hoc sē tit Old. aliter Pe. in l. si verò. §. qui pro. ff. qui satisd. co. & hoc tene menti. an si mali mores, siue malitia in præsenti inferant præsumptionem in præteritum. econuerso. n. certū est, ꝙ sic. vt qui semel fuit malus, semper præsumatur malus. vt in reg. qui semel malus, per Dy. & alios. Et prædicta recollegi ex di ctis domini Bar. & dicit Bal. in l. 3. C. de probatio.

S V M M Æ.

1 *Probare volens, quod non est verosimile, non est admittendus: nisi sit aliud, quod huiusmodi probationem adiuuet.*

2 *Iudex dēt multū temperare sententiam, vbi præsumptionibus agitur.*

QVia. Efficacior probatio requiritur ab eo, q̄ ꝑbare vult: quod nō est verosimile. h. d.

1 ¶ Primò no. † ꝙ vbi quis vult probare aliquid, qđ non est uerosimile: nō est super hoc admittenda eius proba tio: nisi sit aliud, quod hmōi præsumptionem elidat, puta fa ma loci: vel bonitas testium: vel aliqua alia rōnabilis circūstā tia, ad idem. s. de probat. c. in nostra. & de no. ope. nū. c. 2. fiñ

2 Inn. qui no. hic inter alia, † ꝙ vbi ex præsumptionib. procedi tur, multum debet iudex temperare sñiam. & maximè, ne cō demnet, nisi rarò, vel modicè ad pœnam nec corporalē, nec pecuniariam, quod bene colligitur ex sñia Salomonis. s. e. c. 2. vbi licèt ex præsumptione adiudicaret vni mulieri vnum fi lium: non tñ voluit condemnare aliam ad mortem: ad quā iu stissimè erat condemnanda, si legitimè esset probatum cōtra eam, ꝙ filium alterius clam surripuisset. quod verbum nota.

S V M M Æ.

1 *Matrimonium, quod non potest verè probari: potest probari per plu res præsumptiones. & nu. 7.*

2 *Cohabitatio longi temporis sufficit ad probandum matrimonium de iure canonico.*

3 *Denominatio in instrumento, qua aliqui denominantur maritus, & vxor, non sufficit ad probandum matrimonium.*

4 *Præsumptiones contrariæ dissensui non eliduntur: licèt probetur ex presse dissensum præcessisse.*

5 *Delatio annuli inducit aliqualem præsumptionem pro matrimonio.*

6 *Præsumptio vna eliditur per aliam.*

8 *Cohabitatio decem, vel viginti annorum, siue plurium, fama viciniæ concurrente: an sufficiat ad probandum matrimonium. & quid in spirituali matrimonio.*

ILlud quoq; Per noīationem, cohabitatio nē, & famā ꝑbatur cōiugiū: maximè si non appareant instrã contraria. h. d. cōis diui

1 sio. secūda ibi [verū.] ¶ Primò no. † ꝙ matrimoniū, quod nō pōt verè probari: potest probari per plures præsumptiones,

2 quæ hic concurrunt. ¶ Secundò no. † ꝙ sola cohabitatio lon gi temporis nō sufficit ad probādum matrimoniū de iure ca nonico: secus de iure ciuili, sīn quod in liberæ mulieris cōsue tudine præsumitur matrimoniū. vt. ff. de ritu nup. l. in liberæ.

3 & 30. q. 5. c. j. ¶ Tertiò no. † ꝙ sola denoīatio in instrō nō suf ficit: vt per eam illi, qui noīantur, vt maritus & vxor, pro tali bus habeantur. facit l. Herennius. ff. de decuri. Ratio est; quia illa verba non principaliter, sed incidēter emittūtur in instrō: iō tāquam verba enunciatiua fidē non faciunt, vt in c. cum in iure. de offi. delega. facit l. ex his verbis. C. de test. milita. & l. hac scriptura. ff. de dona. per Bar. & in c. 1. de prob. in cle. vbi oīno vide. Resultat tñ ex tali noīatione præsumptio in hoc ca su. quia instrm faciebat mētionē de dona. propter nup. q̄ nisi inter coniuges nō vendicat sibi locū, vt in iurib. alle. in gl. no. Et istud instrm videbatur facere inter eos plenā fidem. qa e missum super accessorio ad matrimonium, sine quo vires hr̄e non poterat, ar. l. illud. ff. de acq. hære. cōiuncta. l. optimā. C. de contrahē. stip. sed iō nō facit plenam fidē. quia in numero requiruntur verba cōsensum exprimētia de pñti. j. de spō. &

4 c. tuæ. & de spō. duo. c. pe. ¶ Quartò no. † ꝙ licèt probetur ex pressè dissensum præcessisse: tñ præsumptiones contrariæ dis sensui nō eliduntur. licèt. n. sit ꝓsumptio, ꝙ quis duret in eadē voluntate, vt in c. maiores. de bap. tñ hęc præsumptio ex facto

5 cōtrario subsecuto eliditur, vt hic patet. ¶ Quintò no. † ꝙ de latio annuli aliqualē præsumptionem pro numero īducit. de quo in gl. annulus aūt qñq; est signum dignitatis. quandoq; signū vanitatis, vt. j. e. de vi. & hone. cle. c. et clericorū. Qñq; est signū inuestiturę, vt. j. de his, quæ fiunt à præla. c. ex ore li

6 bertatis. ff. de iure an. aure. l. 2. ¶ Sextò not. † ꝙ vna præsum ptio eliditur p aliā, vt. j. c. literas. & ff. de in inte. rest. l. diuus.

7 ¶ Septimò not. † quòd etiam si concurrant omnia prædicta, coha-

cohabitatio, nominatio, donationis assignatio, & annulorum delatio: non tamen iudicatur pro numero: nisi fama viciniæ concurrat: sed cum ea, & aliis, quę sequuntur in tex. & de communi mēsa, & lecto sufficeret numerus. ¶ Hinc sumpta occa
8 sione querit post Inn. & Host. Io. An. † nunquid cohabitatio. 10. vel 20. annorum, siue plurium, fama vicinię cōcurrente, sufficiat ad probandum matrimoniū. Eadem est quæstio de matrimonio spūali. si quis vt rector, clericus, vel vt canonicus steterit in aliqua ecclesia. & fama vicinię habeat, ꝙ talis erat: nūquid sufficiat. dicit ꝙ ex hoc non solum in possessorio. vt in. c. ex parte. de resti. spoli. sed ēt in petitorio obtinebit. vt §. eo. c. quia verosimile. contra tū hoc facit. quia in rebus prophanis probatio possessionis præteritę: & fama sui petitorij nō sufficit, nisi probetur certum dominiū: vt ff. de rei vē. l. in rē actio. & hoc de rebus prophanis ꝙ non sufficit, tenet hic Inn. licèt contrariū notauerit. §. de rest. spo. c. sæpe contingit. ¶ Sed qui tenēt idē, qđ primo dixi, respōdēt, ꝙ in rebus prophanis nō inquirit iudex: sicut in istis spūalibus: vel quærit sæpe titulū à possessore. & in coniugatis ēt inquirit, si legitimè sunt coniuncti. & consanguinei mulieris non paterentur, ꝙ pro concubina maneret. ¶ Ex his tū quæ diffusius prosequitur, sic distinguo. aut est quæstio inter ipsos, qui coniugati dicuntur: vel cū eo, qui dicit se rectorem. aut de matrimonio, vel ipsorum officio vertitur contentio inter alios. primo casu aut factū est recēs: aut antiquū. si recens debet verè, vel præsumptiuè probari: puta quia fama concurrit: comedit vt vxor ad mensam. ad ecclesiam incedit ornata: & ita se noīat. Si autem est factum antiquum, sufficit sola fama cū quasi possessione: nisi fortè in his duobus casibus præiudicaretur alteri matrimonio cōtracto in facie ecclesiæ: quia tunc istæ præsumptiones fortè non sufficient ad dictum matrimoniū dirimendum. qđ tāgit Inn. nec firmat. ¶ Scđo casu principali cum inter alias personas est qō de matrimonio duorū sine alicuius officio: vt īter illos, q se asserunt natos ex dicto matrimonio esse legitimos: vel de ordinibus à tali collatis. & istis sufficit probari quasi possessionem. de verb. sig. c. veniens. & §. de resti. spo. c. ex parte. & vtrobique per Inn. & in Spec. de probat. penul. colum. ver. verum licèt. vsque ad ver. qualiter. facit qđ no. Io. An. de con cess. pben. c. qa in cūctis. in gl. dicit Ho. ver. quid si duo. li. 6. facit qđ no. Doc. in l. si solēnibus. C. de fide instr. vbi no. an quasi possessio priuilegii releuet quē ab onere ꝓbandi. ad hoc vide c. cū personæ. de priuile. lib. 6. & 100. di. c. cōtra morem.

SVMMAE.

1 *Vir potest accusare mulierem de adulterio, & incestu.*
2 *Carnalis copula præsumptiuè probatur, sicut et filiatio.*
3 *Secreta loca semper sunt suspecta: similiter & tenebræ.*
4 *Testimonium de credulitate valet: & quare.*
5 *Damnari an quis possit ex violenta præsumptione.*
6 *Mulier, quæ commisit incestum, prohibetur contrahere: nisi timeatur de incontinentia.*

LIteris. Per uiolentam præsumptionem probatur carnalis copula. h. d. communis di-
1 uisio. secunda ibi [consultatio.] ¶ Primò not. † ꝙ vir accusat vxorem de adulterio, & incestu. quod contingit, quando nupta ab aliquo consanguineo viri patitur se cognosci. quo casu, quādo criminaliter ageretur: deberet is acrius, qui deliquit, puniri, vt l. si vt adulterium cum incestu. ff. de adul. In isto autem c. non agebatur criminaliter: sed ciuiliter, ad separationem thori. ad quam accusationem non admittitur quis, nisi maritus. 32. q. 1. c. si quis vxorem. & q. 5. c. præcepit Dominus. ad criminalem autem accusationem adulterii an alius admittatur. dic vt l. si maritus. ff. de adul. ¶ Secun
2 dò no. † ꝙ carnalis copula præsumptiuè probatur, sicut filiatio. vt l. Lucius. ff. de condi. & demonstra. Ratio est, quia illæ, quæ non possunt verè probari: sufficit si probentur per coniecturas, & indicia: vt in carnali copula, & filiatione apparet: & in factis antiquis, quæ non patent visui: vt Christum crucifixum: vel Iustinianum Imperatorem fuisse, vt no. Inno. §. de de iura. calum. c. cum in causa. & l. 2. §. in summa. ff. de aqua plu. arcen. & alibi dicit Io. An. quando in delictis occultis, si fama consentit vnius testis dicto, & aliis adminiculis, & probabilibus resultat plena probatio, vt no. §. de censi. c. præterea. vel fortè est ratio, quare ex his, de quibus in tex. resultat certa probatio. quia communiter sic contingit. & est arg. à communiter accidentibus. ex solitudine enim: nuditate: & loco. s. lecto: & tempore: sexuum diuersitate: potius præsumitur, ꝙ ibi stent causa fornicationis, quàm pro agendo pœnitentiam. facit quod no. in dicto c. præterea. & l. neque natales.
3 C. de probatio. per Iaco. Butri. † Secreta enim loca semper sunt suspecta: similiter, & tenebræ. hinc dicitur oculus adulterii seruat caliginem. Iob. 24. facit quod not. de coha. cleri. &
4 mulie. c. si quisquam. & 18. q. 2. c. diffiniunt. ¶ Tertiò no. † ꝙ non valet testimonium de credulitate. & hoc ideò, quia credulitas est coniuncta sensui. & idem, quod veritas, operatur. Scire enim dicimur, quod violenter opinamur, vt dicto c. cū in causa. per Inno. & in dicta l. 2. §. Laboo. de aqua plu. arcē. vbi vide Abba. & quod no. Cy. in l. Titium. in quinta quæst.
5 C. de censi. vbi alleg. istud. c. ¶ Quartò nota, † quòd damnatur quis ex violenta præsumptione. Et aduerte quia hic plures præsumptiones, & indicia cōcurrebant. vna autē præsumptio an sufficiat. dic, ꝙ sic, quando est multum proxima facto. vt §. eo. c. afferte. de quo dic per Bar. in l. fina. ff. de quæsti. vbi per exempla declarat, ex quibus indicia, & præsumptiones oriantur in aliis negotiis, quàm carnalis copulæ. Specu.
6 ponit etiam multa eo. tit. §. 1. ¶ Vltimò not. † quòd mulier, quæ commisit incestum, prohibetur contrahere. concor. 35. q. 3. c. de propinquis. & 27. q. 2. c. qui dormierunt. & c. qui sponsam. tenet tamen matrimonium. de eo, qui cog. consan. vxo. suæ. c. transmissæ. & si timetur de incontinētia, debet sibi dari licētia contrahendi. 23. q. 2. c. in adolescentia. & quod no. ꝗ. qui cle. vel vo. c. veniens.

SVMMAE.

1 *Sponsalia de præsenti soluuntur propter fornicationem præsumptiuè probatam cum consanguinea sponsæ.*
2 *Tertius pro iure suo non comparens impedit contrahere volentes.*
3 *Mariti confessio, & testimonium cum alijs adminiculis recipitur contra matrimonium.*

TErtio loco. Dicit in summa idem, qđ in c. prox. communis diui-
1 sio. secunda. ibi [nos autem.] ¶ Primò no. † quòd sponsalia de præsenti soluuntur propter fornicationem præsumptiuè probatam cum consanguinea sponsę. & hoc facit pro opi. Ioan. An. §. de censi. c. præterea. vbi tenet, ꝙ quò ad matrimonium dirimēdum ratione impedimenti carnalis copulæ: sufficit probare carnalem copulā ipsam præsumptiuè. & idem vbicunque, & ad quēcunque effectum de carnali co-
2 pulā dubitatur, vt ibi per eū. ¶ Secundò no. † ꝙ tertius ꝓ suo iure nō cōparens (vt erat ista neptis) impedit cōtrahere volentes. & sic admittitur ad cōtradicendū auctui ille, cuius nō interest. & etiam allegans turpitudinem suā: sicut erat ista neptis. & vtrūq; cōtingit pp periculū aīæ: aliàs ille, cuius nō interest, ad cōtradicēdū nō admittit regulariter. 2. q. 6. c. solēt. & qđ no. ī l. Titia. ff. solu. ma. & p Inn. de re iud. c. cū sup. & de spō. c. veniēs. & ꝗ. de do. c. īter dilectos. vbi de materia. an allegans turpitudinē suā audiatur. ¶ Tertiò no. ꝓbationes validas ad ꝓbationē carnalis copulæ: nō tū ita ꝓpinquas fornicationi, siue veneri. vt in c. pcedēti. & iō hic exprimitur de fama coadiuuāte: nō aūt ibi. cōiūgari. n. adiuicē p̄sumptionē facit, præcipuè solū cū sola. qđ est suspectū. 81. dist. c. in omnibus. & simi

& similiter reperi per iura. Et dicit Inn.ꝙ ex hoc resultat violenta præsumptio efficax ad sententiam.sic s̃.c.proxi.35. q. 6.ab isto.quod quidam negant,dicentes hoc nõ sufficere, ni
3 si coadiuuent alia indicia,de quibus in tex.¶ Quartò no. †ꝙ recipitur confessio,& testimonium mariti contra matrimonium: qui tamen nõ admittitur sine alijs adminiculis.an autem credatur dicto eius cum fama.quidam ꝙ sic.35.q.6.c.si duo.alij cõtra.s. ꝙ non sufficit, nisi concurrant alia adminicula,vt hic erat.Non ob.c.si duo. quia aliud, quando vir, & vxor confitentur impedimentũ, vt ibi.aliud quãdo alter tantùm,vt in c.super eo.de eo qui cog.consan.vx.suæ. & ibi per Io.An. de intellectu.c.si duo.

S V M M AE.

1 *Episcopus si inquietat aliquos de crimine: & Papa causam ipsam alteri committit: debet episcopus interesse: & defendere factũ suum.*
2 *Causa potest compromitti in illos, qui possint cognoscere de dicta causa, tanquam iudices.*
3 *Iudex, qui cognoscit de causa, tanquam arbiter potest in dicta causa reseruare potestatem iudicandi, vt iudex.*
4 *Compromissum si factum est, tanquam in arbitrum & arbitratorem: & incœpit cognoscere tanquam arbiter: an possit redire ad viam arbitratoris.*
5 *Compromitti potest de causa criminali ciuiliter mota.*
6 *Socius admittitur contra socium in causa hæresis: & frater cõtra fratrem. & nu. 13.*
7 *Suspicio oritur contra eum, qui primò dixit vnum, deinde negat se id dixisse.*
8 *Dicenti duo contraria successiuè in quo credere debeat iudex.*
Et quid si in diuersis instantijs.nu.9.
10 *Condemnari nemo debet de crimine graui propter vehementem suspicionem.*
11 *Iudex ecclesiasticus in criminibus ecclesiasticis potest condemnare laicum ad pœnam pecuniariam. & cui applicabitur illa pecunia.*
12 *Abiurans hæresim, si reperitur relapsus ex pluribus coiecturis: debet tanquam hæreticus condemnari.*
14 *Præter, dictio aliquando stat exclusiuè, aliquando inclusiuè.*
15 *Compromissum si fuerit in iudicem: & laudo dato, partes eandem sententiam coram eo deducunt per viam iudicij: an poterit pronunciare contrarium eius, quod primò vt arbiter pronunciauit.*

LIteras. Propter suspicionem, etiam vehemẽtẽ, non debet quis de graui crimine condẽnari.cõis diuisio.in prima iudicũ cõsultatio.in scd'a rñsio.ibi[nos verò.]q̃ subdiuiditur in duas.prima ponit motiuum mãdantis.secũdò mãdatũ.ibi[in quo certa.]¶Primò
1 no.†ꝙ si eps inquietat aliquos de crimine, & Papa cãm ipsã alteri cõmittit,dẽt eps interesse,& defendere factũ suũ.Idem qñq;,si ab eius sñia appellat,põt cãm defendere.& vocari de
2 bet,vt in c.venerabilib.de sñia exco. li. 6.¶Scd'ò no.†ꝙ põt cã compromitti in illos,qui pñt cognoscere de dicta cã,tanq̃
3 iudices.de quo in gl.† & ꝙ iudex, qui cognoscit de cã tãquã arbiter:põt in dicta cã reseruare sibi ptãtẽ iudicãdi,vt iudex.
4 qđ facit ad qõnẽ.† si cõpromissum est factũ tanq̃ in arbitrũ, & arbitratorẽ.& incœpit cognoscere tanq̃ arbiter.s.iuris ordine:an possit redire ad viam arbitratoris.ar.est hic,ꝙ sic.de quo dic in l.1.in fi.ff.de testa.mil.per Dy.Bal.Bar.& Doct.fa
5 cit quod no.in l.2.ff.de iud.¶Tertiò no. †ꝙ de causa criminali ciuiliter mota põt cõpromitti.de quo in gl. j. ¶ Quartò
6 no.†ꝙ in crimine hæresis socius admittitur contra talem, &
7 frater contra fratrem.de quo in glos.3.¶Quintò not.†quòd oritur suspicio contra eũ,qui primò dicit vnũ: deinde negat se id dixisse.concor.j̃.vt ec.benefi.c.vno.§.omnibus.¶Sextò
8 no.†ꝙ qñ quis dicit duo cõtraria successiuè:dẽt iudex coniecturare,cuius dicto adhæreat,primo,an scd'o:& illud seq,qđ vr̃ sibi magis verosimile.p̃sumitur.n.ex isto.c. ꝙ q reuertitur ad fidẽ,nõ mẽtiatur in Deũ.quia nõ p̃sumitur(maximè tũc) ĩmemor æternæ salutis.1.q.7.c.sancimus.¶Et tene mẽti,ꝙ illa,q̃ consistunt in aĩo,nõ pñt probari directè: sed probantur ex indicijs perspicuis.leuia ergo indicia non sufficerent ad ꝓbationẽ, vt hic.& l.dolum.C.de dolo.vbi no.de illo,q̃ inuitauit aliquẽ ad prãdiũ,& dedit loco aquæ vinũ albũ,vt immisceret cum rubeo:& sic inebriauit eum.p̃sumit.n. dolo indu-
9 ctus,si contraxit secũ.qđ dic,vt ibi.¶Septimò no.† ꝙ si in diuersis instantijs quis dicit contraria,statur primo dicto:nõ secũdo.de quo in gl.& dixi.s̃.de testi.c.sicut nobis.& c.cum in tua.de proba.c.per tuas.¶Octauò no.ꝙ si talis dicit in scd'o iudicio cõtrariũ eius,qđ dixerat in primo:ex ista noua cõtrarietate vr̃,ꝙ possit puniri sine alio processu ex crimine,quod resultat ex tali vacillatione.Resultat.n.hoc crimen hęresis ex tali varietate:nõ tñ ad plenũ ex hoc hæresis probatur. Iõ nõ fuit cõdẽnatus.à cõtrario ergo fuisset,si plena probatio resul
10 tasset.¶Nonò no.†ꝙ pp vehemẽtẽ suspicionẽ non dẽt qs de crimine graui condemnari.vñ est ar.sm̃ Io.An.ꝙ pp præsumptionẽ præcedẽtium minarum,vel iniuriarum, vel inimicitiarũ,non sit quis condẽnandus de homicidio:quod nescitur, à quo factum sit.de quo in Spe.c.ti.§.2.ver.sed pone; ꝙ mina-
11 tus.& seq.& p Bal.in l.fi.de hære.inst.ff.¶Decimò no. †ꝙ iudex ecclesiasticus in criminib. ecclesiasticis põt laicũ condẽnare ad pœnã pecuniariam.simile.j̃.de sñia ex.c.grauẽ. §. fi. An aũt hanc pœnã,& alias possit eps sibi imbursare.s̃.de of. or.c.irrefragabili.ĩ nouella.& de pœnis.c.licẽt. ¶Vndecimò no.ꝙ eps dẽt hr̃e oculos erga Deũ.de quo dubitat, an sit verè pœnitẽs,vel fictè.de quo ait Tullius li.2. de offi. & Seneca de clemẽtia ad Neronẽ.Nemo põt diu ferre p̃sonã fictã. oĩa .n.ficta celeriter,tanq̃ flores, decidũt: nec simulatũ qcquam
12 põt esse diuturnum.¶Duodecimò no.†ꝙ ille,q abiurata hęresi reperitur relapsus ex plurib.coniecturis:dẽt tanq̃ hæreticus condẽnari.vlterius.n.sibi non parcitur.de quo dic, vt in c.ad abolendam.& c.pe.j̃.de hære.& c.accusatus.e.ti.li.6.Et de iuramento præstando ab his,qui conuertuntur ab hæresi. dic de cõsec.di.2.c.ego Berengarius.¶Venio ad aliquas oppositiones gl.& primò dr̃ hic, ꝙ iudex potest esse arbiter in causa,de qua potest cognoscere tanq̃ iudex.contra.ff. de arbi.l.sed si in seruum.§.penul.& 3.q.7.c.tua.So. vt vtrobique no.& l.prætor.ff.de tut.& cura.da.ab his.& s̃.de arbi.c. cum tpe.& solutionẽ,quã hic dat gl.tenent Ioa.Vin. Tan. & Phil. ¶Secundò opp.hic agebatur in causa criminali, scilicet de crimine hæresis.ergo nõ potuit compromitti,vt.ff.de arbi.l. non distinguemus.§.Iulianus.So.glo.remittit ad no. in c. fin. s̃.de in integ.resti.Gof.dicit,ꝙ hic agebatur ciuiliter de crimine:quo casu potest de crimine compromitti.quod no. fa-
13 cit quòd no.s̃.de iudi.c.at si clerici.¶Tertiò opp.dicitur hic, †quòd frater infamauit fratrem de hæresi.sed videtur,ꝙ non potuerit ipsũ accusare,vel testificari de crimine.C.q acc.non pos.l.magnũ.So.vt in gl.3.& l.parẽtes.C.de testi.& in Spe. de testi.§.j.ver.sed nũquid frater.¶Quartò opp.dr̃ hic,ꝙ pp vehementẽ suspicionẽ non dẽt aliquis de hæresi &c. sed cõtra. C.de hære.l.2.So.ut in gl.& clarius ĩ nouella. ¶Quintò opp. dr̃ hic[præter iuratoriã,dẽt præstare securitatẽ.]&c.& sic innuit,ꝙ ẽt dẽat præstare iuratoriã.Sed cõtra.semel periuri ite
14 rum ad iurandũ non dñt admitti.25.q.5.c.paruuli.Sol. †ista
a dictio,præter.ᵃpõt intelligi exclusiuè,hoc est ꝙ nõ iuret: sed aliam securitatem præstet.& tunc non obstat contrariũ, sed concordat.& ita intelligit gl.nr̃a.idem tangit Phi.& Gof.sed Inn.& Ho.Gui.Na.Pe.& Abb.intelligũt,ꝙ iurare dẽat.& sic intelligunt istam dictionem,præter, inclusiuè: quasi debeat præstare iuratoriam,& aliam similem.15.q.2.c.Ebrõ.Et responde ad cõtrarium, vt hic per eos.de ista dictione, præter, quando ponatur inclusiuè,vel exclusiuè.dic vt l.j.in fin. ff.de pig.ac.& l.Seio.§.vxori.ff.de annu.leg.& de elec.c.dudum.in
15 nouella.ad fi.tex.¶†Quærunt Doct.si fuit in iudicem compromissum,& lato laudo partes eandã sñiam corã eo deducunt per viã iudicij:an poterit pronunciare cõtrariũ eius, qđ pri-

primò vt arbiter pronunciauit,dicunt,ꝙ sic.nam ex noua cã
retractatur sententia.C.de temp.appel.l. per hanc. Et iudex
quandoque à quo audit causam appellationis cum alio.ff.qñ
appel.sit.l.1.§.sed si præsens.Et no.vnum,quod hic dicit Ho
sti.ꝙ in compromisso facto,tanquam in bonum virũ,& ami-
cabilem compositorem,valet adiectio pœne:sicut si compro
mitteretur in arbitrum.In dubio verò si pœna adiicitur:vide
tur eligi in arbitrum,vt no.in l.2.ff.de iudi. facit quod not. in
c.Quintauallis.ȷ̃.ti.proxi.per Inno. per hoc etiam probatur,
quod no.Inno.& Doc.s̃.de testi.c.veniens.il 2. vbi attestatio
nes receptæ in vno iudicio non probãt in alio, si varietur mo
dus agendi inter easdem personas.Istud est verum, nisi con-
tra ipsum certantem.quia ad conuincendum ipsum de periu
rio,vel mendacio, & ad pœnam eius semper attestationes in
vno iudicio sufficiũt contra eum in alio, si dicat contrarium
quò ad pœnam sibi imponendam. & hoc probat hæc litera.

ADDITIO.

a ¶ Dictio.præter.vide Bar.in l.1.ff.de pig.ac.Ol.consi.149.Bal.in l.1.§.
sed & res.per quos fiat inuesti.Car.in clem.1.de sum. Trini.& in cle.1.§.
penul.de hæredi.Ant.de Bu.in c.prouideas.ver.dictio,præter. de offi. vi
ca.Panor.in c.cum ab omni. de vita & hone.cleri.

SVMMAE.

1 *Pallium datur episcopo,non ratione dignitatis.sed ratione prærogatiuæ personæ.*
2 *Bonus in iuuentute præsumitur bonus in senectute.*
3 *Libidinis vitium,quod in iuuentute cõtrahitur, in senectute frigescit.*
4 *Præsumitur pro aliquo ratione dignitatis,& literaturæ.*
5 *Crimen prælati potest denunciari superiori per laicum,& literas.*

CVm in iuuentute. In senectu te non præ
sumitur incõtinens ille, qui in iuuentute cõtinuit.
h.d.& præmittit exordium circa excusationem episcopi.secũ
da ibi.[licèt.] ponit delationem ipsius.tertia ibi [quia ta-
men.]ponit delationis repulsionem,& causam.quinta ibi[q
1 nobis] inquisitoris relationem.¶ Primò no.† ꝙ episcopo da
tur pallium. quod est verum, ratione prærogatiuæ personę,
non dignitatis.vt s̃.de vsu,& aucto.pal.c.nisi.nec tali ornamẽ
to debent ornari moribus indecori. 100.dist. c. contra mo-
2 rem.¶ Secundò no.† quòd ille, qui in iuuentute fuit bonus,
p̃sumitur,ꝙ ẽt in senectute.& licèt quilibet præsumatur bo-
nus,& dignus,vt l.cum quidam.ff.de leg.2.& l.cum pater.§.
rogo.eo.tit.tamen admittitur accusatio,& denunciatio in cõ
trarium: nisi quando illud,quod obiicitur de præsenti, aliter
in præterium apparet. sicut erat hic. tunc enim de facili non
dẽt recipi denunciatio,& informatio cõtra eũ.& hoc vult di-
cere iste tex.in criminali. quia in ciuili est idem : vt non reci-
piatur illius petitio, qui habet præsumptionem in contrariũ,
3 nisi iuxta no.s̃.c.quia verosimile. ¶ Tertiò no. † ꝙ libidinis
vitium,quod in iuuentute contrahitur, in senectute frequen-
tius separatur.secus in peccato auaritię : quod magis crescit
in senectute. vnde Terren. Commodi enim hoc solum sene-
ctus affert hominibus:attentiores sumus ad rem omnes,quã
sat est.Et Tul.lib. 1. de of. Luxuria cum iuuenili ętati sit tur-
pis:senectuti turpissima. Et Sen.declamatione.2.Adolescẽs
luxuriosus peccat:senex luxuriosus insanit.& alibi.Cũ cetera
vitia in homine senescant:sola auaritia iuuenescit. ¶ Quartò
no. quòd cum certis personis iura præsumunt nihil sæui cri-
minis p̃petrari:vnde accusatio adulterij,vel incestus prætex-
tu proximitatis excluditur: verũtamẽ,si postea appareret de
copula,præsumitur in præteritum cognouisse,vt.l.si qui adul
4 terii.C.de adul.¶ Quintò not.† quòd præsumitur pro aliquo
ratione dignitatis, & literaturæ. vnde Hiero. ad Rusti. Non
est facilè malum de ætate perfecta credendum,quam præte-
rita vita defendit,& honorat vocabulum dignitatis.¶ Sextò
5 no.† quòd crimen prælati potest denunciari Superiori ꝑ lai-
cum,& literas.de quo.3.q.9.c.j.& 2.& s̃.de test.c.de cetero.
hic autem hæc denunciatio non fuit admissa. quia præsum-
ptio erat in contrarium .¶ Septimò no.ꝙ committitur inqui
sitio:licèt præsumatur,ꝙ promotor calumniosè crimina nun
ciauerit.& intellige,ꝙ hic fuit commissa inquisitio præpara-
toria inquisitioni faciendæ super veritate: si apparuisset infa-
mia.& sic de credulitate.& opi.istorum,nõ de veritate inqui-
rebatur:vel fiebat indagatio,secundùm Io.An.

SVMMAE.

1 *Scholaris potest impetrare literas super beneficio obtinendo.*
2 *Exceptio legitima contra literas impetratas est,si non sufficiunt facultates ecclesiæ.*
3 *Idoneitas est multiplex.*
4 *Papa si mandat alicui prouideri,si est idoneus:an valeat prouisio facta non idoneo.*
5 *Prouisio executionis quando est nulla ex defectu conditionis,vel personæ, cui debeat fieri prouisio:an potestas prouidendi deuoluatur ad ordinarium:vel ad Papam.aliam quæstionem nu.6.*
7 *Executores ad prouidendum non habent in totũ naturã executorum.*
8 *Executor si assumpsit partes iudicis,& non admittit legitimas exceptiones:an poterit appellari.*
9 *Prouisor, ꝙ procedat cũ causæ cognitione,vel sine,an sit differentia.*
10 *Exceptio,quòd non sufficiunt facultates:vel quòd non sit idoneus:an veniat discutienda in vim dilatoriæ,vel peremptoriæ.*

DVdum archidiaco. Is, pro quo be-
neficiando scribitur cum clausula(si idoneus fue
rit)non tenetur se probare idoneum:cum idoneus præsuma
tur.h.d.prima pars ponit partis querelam. secunda dat iudi-
1 cem,ibi [causa nobis.] ¶ Primò nota, † ꝙ scholaris potest
impetrare literas super beneficio obtinendo.de quo remittit
Host.ad no.s̃.de transac.c.ex literis. Et an possit contra illũ
opponi,ꝙ non sit clericus. vide in Spe. de rescrip.c.præsenta-
tione.§.ratione impetrantis autem. ver. sed vbi scribitur pro
2 scholari.¶ Secundò no.† quòd legitima est exceptio contra
literas,si non sufficiunt ecclesiæ facultates. intelligitur etiam,
si non exprimatur:sicut etiam & plures aliæ.vt patet.s̃. de re
scri.c.cum adeo.& c.causam.& ȷ̃.de institu.c.2.¶ Tertiò no.
quòd prædicta exceptio.s. quomodo sufficiant ecclesię facul
tates:& ꝙ non sit persona idonea: opponitur in vi delationis
contra literas, vt probat text. qui dixit [archidia.declinans
3 examen.] de quo.ȷ̃.dicam.¶ Quartò no.† ꝙ præsumitur qui
libet bonus,& idoneus.& distingue idoneitatem intrinsecam
per exercitium (vt est scientia,& artificium:) & illam,q̃ pro-
uenit à natura.prima enim non præsumitur:qa anima infun-
ditur in corpore,velut tabula rasa,vt probatur.3. de anima.
secunda, quę prouenit ex natura, præsumitur : vt ꝙ quilibet
sit idoneus,bonus,& discretus,vt hic.Illa aũt,quæ sunt extra
hominem(vt diuitiæ,paupertas:) an pręsumantur.dic,vt l.1.
§.probatio.ff.de magistra.conue.& l.si verò.§.qui ꝑrei qua-
litate.ff.qui satis.cog.facit quod no.in c.si fortè.de elec.lib.6.
vbi omnino vide.& l.si prius.ff.de ope.no.nun.per Bar. & in
re.semel malus.per Dy.do.Io.An.reassum it longam gl. Inn.
prout iacet.idẽ facit in cle.vna.de offi.dele.& Archid. 18.q.
2.c.dudum.Ego autem ordino ipsam per sex q̃ones.¶ Quæ-
4 ro ergo primò.† si Papa mãdat alicui ꝑuideri,si est idoneus:
an valeat prouisio facta non idoneo:videtur ꝙ nõ,quia omis
sio formæ traditæ iure scripto vitiat processum,vt in c.cũ dile
cta.s̃.de rescri.& c.Pisanis.de resti.spo. Itẽ defectus cõdõnis
vitiat dispõnẽ, vt l.cedere diem. ff. de ver.sig. cũ ergo hic de
ficiat cõditio:ergo & dispositio.cõtrariũ tenet In.Nõ.ob.cõ-
traria; qa hñt locũ,qñ illa,q̃ exprimuntur, nõ insunt tacitè:vt
ꝑuideat,si est doctor in sacra pagina:vel ciuis Senarũ : harũ
eñ conditionũ defectus,& similiũ,q̃ tacitè nõ insunt, vitiant
dispoſi-

dispõnem.vt in contrarijs.qdam uerò sunt, que tacitè insũt, vt si est idoneus scientia,moribus,& ætate.vt in c. cum in cũctis.& c. dudũ.s̃. de elec.& de rescrip.c. cum adeo.& eo.ti.c, si eo tpe.lib. 6. & ista, si exprimũtur,non inducunt cõditionem,sed monitionẽ.qđ optimè probat l.inuito. §.sub conditione.ff. de tute.& hoc est,quod alibi dicit Inn.ꝙ si Papa delegat cãm sub conditione,si impetrãs debitũ ꝓbauerit:ualet sentẽtia , ẽt si impetrans non ꝓbauit, vt no. s̃.de offi.dele.c. prudẽtiam. & ex hoc patet, ꝙ si illa,quę tacitè insunt,in dispõne exprimãt,nihil operantur:nec maiorem habent efficaciã,quàm si non essent expssa.de quo plenè p Bar.in l.3.ff.de leg.j.& ibi p Old.cõsi.2.& cõs.39.vbi de illa clausula[si eum vitæ laudabilis esse reperit.]de qua in cle.j.de cõces.præb.& dixi plenè de isto ar.s̃.de rescri.in c.super literis.in 2 oppo.

¶ Secundò qro. vbi ꝓuisio executionis est nulla ex defectu
5 cõditionis,vel personæ, cui debet fieri prouisio:an ptãs prouidẽdi deuoluet ad ordinariũ,vel ad Papã. dicit Inn.ꝙ qñq; non tenet collatio executoris ꝓpter iurisdictionis defectum; quia lræ sunt subreptitiæ : vel deficit cõditio,sub qua ꝓuideri mandat. & tunc reuertitur ad ordinariũ collatorem. Si aũt est alius defectus (puta quia executor deliquit:neglexit: vel formã mandati excessit.) tunc deuoluit ad Papã.de quo plenè in c.inter dilectos.de exces.pla.p Inn.& in cle.si de be-
6 neficio.de præb.¶Tertiò quæro.† siue prędicta clausula sonet in conditionẽ,siue in mõitionẽ:an talis executor possit assumere ptes iudicis,vel prouidere sine causæ cognitione,nemine citato.distingue,ꝙ aut merum ministerium est sibi cõmissũ. & nõ põt assumer partẽ iudicis:aut nõ nudũ ministerium, & sonat dicta clausula in conditionem:& tunc aut tollit, vel lædit ius alicuius: & tunc sine causæ cognitione, & sine citatione põt prouideri.fatet tamen,quòd si non læditur ius alterius, & prouidet contra formam rescripti (puta conditione non adimpleta) prouisio est nulla , tanquàm obreptitia, vt in c. cum olim.in fi.j. de re iudi.Host.tamen hic,& Io.An. videntur tenere,ꝙ siue verba sonent in monitionẽ:siue in cõditionem,semper etiã nulla causę cognitione præmissa,tenet ꝓuisio facta à delegato.qa in hac prousione nõ fungitur vice iudicis,sed prouisoris.s̃. de elec.c.venerabilis. ver. exercuit. secus videt, si sub eadẽ conditione cõmittatur aliqua cã audienda,& decidenda.qđ dic vt s̃.de fo.com. c. licet. semper tñ si monitio , vel conditio nõ est vera: cassabit, siue cassum nũciabitur qcquid fuerit per prouisionẽ hmõi attentatũ:tãquàm per obreptionem obtentum,vt d. c. cum olim.§. fi. Et
7 no. hunc articulum. nam ex prædictis apparet,† ꝙ executores ad prouidendũ nõ in totum habẽt merã naturã executoris.qa meri executores nullã habent cognitionẽ, iuxta no.p Inn.in c.ex ratione.de appel.& c.de cetero. de re iud.Isti aũt si uolunt seruare ordinem iudiciariũ,pñt:nõ autẽ,ꝙ teneant. nec in examinatione conditionis , siue clausulæ debet ordo iuris obseruari:vel lis cõtestari: vel alius ordo iudiciarius obseruari. qđ hodie est regulare in omnibus causis beneficialibus, per cle.disp.de iud.¶Sed hic incidẽter quæritur.† Exe-
8 cutor assumpsit sibi partes iudicis , & nõ admittit legitimas exceptiones:an poterit appellari.& videtur,ꝙ sic.quasi se ad hoc astrinxerit. Alij cõtra, quia ante examinationem ad suam tantùm cognitionem facit, & in ea summariè procedit, arg.l. à diuo Pio. §. si rerum. ff.de re iudi. licèt enim cognoscat de exceptionibus, & iuribus partis: tamen ꝓnũciare nõ debet.& sic fallit in ipsis regula l.de qua re.ff.de iudi.¶ Qua-
9 rtò quærit. an sit differẽtia , prouisor procedat cum causæ cognitione,vel sine. dic,ꝙ sic,quò ad præiudicium generãdum. quando eñ cum causæ cognitione procedit, præiudicat psẽtibus,& citatis: vel etiã non citatis , si sciebant dictam causã agitari, & non cõtradixerunt. hi enim non debebũt vlterius audiri, vt patet ex eo,quod leg.& not.s̃.de elec. c. cum dilectus. §.j. & 24. q. 3. c. de illicita. & l. sæpe. ff. de re iudic. Quãdo autẽ sine causæ cognitione ꝓcedit, nulli p̃iudiciũ generatur. facit quod no.Inn. in simili.j. de appel. c. constitu-
10 tus. & s̃.de elec. c. ꝙ sicut.¶ Quintò quærit. † Vtrùm exceptio, ꝙ non sufficiunt facultates:vel ꝙ non sit idoneus,veniat discutienda in vi dilatoriæ , vel perẽptoriæ cõtra literas , & iurisdictionẽ.Inn. dicit,ꝙ in vi peremptoriæ venit discutienda:& expedit cum negotio principali.Host.ꝙ in vi dilatorię.Do. Io. de Lig. dicit,ꝙ si Papa dat executionẽ ad prouidẽdum,si non sufficiunt facultates,lræ sunt subreptitię. & sic opponit ad processum. & elidit lras, & gratiã. & in hoc sit vera opi. Host.si autẽ faciat gratiã , & dat executionẽ: tunc est pemptoria; qa elidit grãm,& nõ literas executorias.s̃.de rescri.c. cõstitutũ.& in c.exceptionis perẽptorię.de lit.cõt.li.6. ¶Sextò quærit. dr̃ in tex. ꝙ pbr̃ excepit contra scholarem , ꝙ non sufficiebant ecclesiæ facultates. & sic ecclesia nõ esset soluendo.sed quis ꝓbabit? glo.dicit,ꝙ ꝓbr̃.Sed quomõ hoc, cum sit negatiua. dicit glo. notabiliter, ꝙ ostendendo facultates, & redditus ecclesiæ. quam glo.singulariter no. cui cõcor.quod leg. & not. in l. cum de lege.ff. de prob. ¶ Et hoc est vtile ad alia, vbicunq; in defectu facultatis vnius habetur recursus contra alium: vt in defectu principalis contra fideiussorem:vel pignoris possessorem: qũo probetur principalem non esse soluendo, vel eius bona non sufficere ad quantitatem debiti. de quo etiam vide p Bar. in l.in illa sti. si Cal. de verb. oblig. plenè de probatione negatiuę loco,& tempore non coarctatæ. vt ꝙ talis non deliquerit : ꝙ collectas non soluerit, & onera criminis non sustinuerit. vel ꝙ tutor inuẽtarium non fecit. de quo ibi plenè per eum.

De iureiurando.

ISTA rubrica continuatur ad præcedentia in hunc modum. Dictum est supra de ꝓbatio. ad faciliorẽ expeditionẽ litiũ introductionẽ. sed qa iuramẽtum maximum remediũ est litium dirimendarum , vt l.1. ff.eo. tit. & quia in defectum probationum quãdoq; ad iuramentum decurritur . ideò subijcitur hæc rub. q̃ cõtinuatio nimis est stricta quò ad titulũ.de iuramẽto eñ litis decisorio, siue ꝓbatorio non tangit in isto tit.nisi in c.vlt. tractatur eñ in prosecutione tituli principaliter de iuramẽto interposito in contractibus; sed fortè iurislator habuit cõsiderationem, ꝙ iuramentum, maximè litis decisorium , est species ꝓbationis, vt not. Inn. in c. vlt.s̃. quod metus cã. iõ (vt compleat tractatum probationum) hanc rubricã subiecit principaliter:licèt de alijs effectibus iuramenti fuerit ꝓsecutus. facit quod not Bar. in l. si quis pro eo.ff. de fideius. vbi de pluribus speciebus iuramenti.de materia rubricę habetur.22. q. j. per totum. 15. q. 5. per totum.repetitur in 6. & Clemen. & multa iura huius voluminis conueniunt huic rubricę.quod prosequere,ut in nouella.

SUMMAE.

1 *Iuramentum homini præstitum debet ab homine relaxari.*
2 *Cogi potest quis ad relationem iuramenti.*
3 *Creditor potest sponte remittere obligationem iuramenti liciti.*
4 *Debitor si iurauit non petere relationẽ iuramenti, poterit denunciare iudici. Et quid si iurauit non denunciare.num.5.*

EX administratione. Non sũmatur .
1 ¶Primò not.† ꝙ iuramẽtũ homini prestitum debet ab homine relaxari : vt sic ab eod. dependeat distractus , à quo contractus, vt in Auth. contra. C. de diuor. & in reg.
2 nihil tam naturale . ¶Secundò. not.† quòd debet quis cogi ad factum , scilicet ad relationem iuramenti . quid autem si non paret coactioni, dicam. j. c. de uictore. Et
3 aduerte, quia tex.loquitur de relatione coacta. † an autem.

sponte possit creditor remittere debitori obligatonē iuramē ti liciti. dic, ꝙ sic. vt s. de offi. dele. c. P. & G. vbi videas p Inn. ¶ Quærit glo. quid si debitor iurauit non petere relaxationē iuramenti. dic, ꝙ poterit denunciare iudici: vt sic licet pars excludatur: tamē eidem per iudicis officiū succurratur. quia tunc competit, cum deficit actio: sed subest æquitas actionē dari. simile in l. fi. ff. de peti. hære. & l. Quintus. §. Pomponius.
5 ff. de annu. le. ¶ Quid aūt si iurauit non denunciare. dicit glo. alibi, ꝙ non valet tale pactum. quia inducit hominem ad peccandum. Tenetur. n. frater denunciare crimen fratris. vt in c. nouit. s. de iudi. Ita no. j. eo. c. ad nostram. secundò facit. l. cōuenire. ff. de pac.

SVMMAE.

1 *Prælatus si iurat non repetere res ecclesiæ: an possit repetere, non obstante iuramento.*
2 *Absolutio, vel dispensatio nunquam datur contra proprium iuramētum: sed contra alienum sic.*

PEruenit. Non valet iuramētum præstitū à prælato de non repetendis rebus ecclesiæ. h. d. cōis diuisio. secūda ibi [cognita.]
1 ¶ † Circa materiam c. s. cum plātus iurat nō repetere res ecclesiæ: an possit repetere, nō obstante iuramento. distingue aut prælatus fuit vi, vel dolo spoliatus, & iurare compulsus: & non est ligatus, vt hic in glo. aut iurauit sine violentia, vel dolo: & tunc superior facit illū, qui iurauit, absolui: vel dabit curatorem bonis. s. eo. c. debitores. & c. ad nostram. eod. ti. c. cum venissent. de inst. facit l. atqui natura. §. cum me absente. ff. de neg. gest. sed tamē vt melius per prælatū, quàm per aliū possit recuperari: dabitur sibi licentia repetendi. quia iuramentum seruari non potest sine interitu salutis æternæ. vt j. eo. c. tua. sm̄ Inno. & hæc vera, cum iurauit non repetere res ecclesiæ. si autem proprias, tenetur iuramētum seruare. s. qđ metus causa. c. ad audientiam. & c. ad aures. & hæc procedūt in prælato. idem in tutore iurante non repetere res pupilli, secundùm Inno. ¶ Vltimò no. hic vnū ver. quod hic dicit Inno.
2 † ꝙ contra proprium iuramentum nunquam datur absolutio, vel dispensatio: sed contra alienum, sic. ff. de iureiur. l. nā postea. §. si minor.

SVMMAE.

1 *Voto non dicitur contrauenire, qui facit melius, quàm debeat auctoritate Superioris.*
2 *Votum primum, si est noxium, secundum vtile, licet propria auctoritate mutare.*
3 *Periurus non potest dici, qui fidem frangenti non implet promissionē suo iuramento firmatam.*

1 PEruenit. Se summat, duo dicens. secunda ibi [nec tu.] ¶ Primò no. † ꝙ qui facit melius, q̄ debeat, non dicitur facere contra votum. qđ intellige, si facit auctoritate Superioris. aliàs auctoritate ꝓpria conditio debentis in alia, q̄ debeatur, melior fieri non potest, vt l. diligenter. ff. manda. & l. is cui. ff. quemad. ser
2 ui. amit. facit qđ not. in c. ex multa. de voto. † Si autem primū votum esset noxium, secundum vtile: tunc licet ꝓpria aucto-
3 ritate mutare. 22. q. 4. c. mulier &c. ¶ Secundò no. † quòd nō potest dici periurus, qui frangenti fidem non implet promissionem suo iuramento firmatam. 32. q. vlti. c. fi. vnde si aufers mihi feudum, pro quo tenebar te sequi in exercitum nō sequar. infra de loca. c. potuit. & l. quæro. §. vlt. ff. locati. fallit si est actus in contrario: vt in treugis. si tamen me damnificas infra tempus treugæ: ergo vsq; ad tempus treugarum te dānificare non debeo. & si me defendere liceat, ar. ff. pro socio. l. actione. §. diximus. Hosti. ponit casum in eo, qui iurauit alicui seruire vsque ad tempus pro certo salario, sibi quolibet mense soluendo: si cessat in solutione, quæritur, an sine metu puniri possit, & à seruitio desistere, & religionem intrare. respondetur, quòd sic, duplici ratione, secundùm Hosti.

SVMMAE.

1 *Iuramentum vni factum non extenditur ad suos successores in dignitate,*
2 *Effectus iuramenti non extenditur ad successorem non habentem legitimum ingressum.*
3 *Subditus non debet interesse in consilio, vel in facto, in quo tractatur de morte, vel de captione domini sui.*
4 *Notificari aliquid per se: per literas: vel per nuncium paria sunt.*
5 *Superiorem suum quis tenetur iuuare, saluo ordine suo.*
6 *Vocatus ad synodum debet venire: nisi fuerit impeditus: & sufficit: nec requiritur trina monitio.*
7 *Subditi tenentur recipere, & tractare legatum sedis apostoli æ honorificè, si cognoscant eum.*
8 *Immunitas, & reuerentia, quæ debetur legato in eundo: debetur etiā in redeundo.*

EGo. N. Forma iuramenti. 7. capitula continens, secundùm quā iurāt Papę epi, qui sunt exēpti. & est simile in Auth. iusiur. qđ pſta. ab his colla. 2. De multiplici iuramento vide in Spe. eo. titu. §. 1. ver. illud autem: De forma iuramenti Imperatoris no. in c. ne Roma. eo. ti. §. 1. in cle. De forma iuramenti: qđ plati pstant suo maiori, no. Guil. de mō. Lau. in c. quia contingit. de reli. domi. in cle. vide ēt de istis formis in Spe. de feriis. §. pe. & per Rof. in libello iuris ciuilis, vbi declarat verba huius. c. ¶ Scdò not. ꝙ hic iuratur Papæ, & successoribus suis. ex quo
1 collige, † ꝙ iuramentum vni factum nō extenditur ad successores in dignitate, nisi expressè dicatur. de quo. j. e. c. verita-
2 tis. ¶ Tertiò no. † ꝙ effectus iuramenti nō extenditur ad successorem non habentem canonicum ingressum. an autem sibi de iuribus dignitatis debeat respondere. si est in quasi possessione dignitatis. quod dic, vt supra de resti. spo. c. in literis.
3 ¶ Quartò not. † quòd subditus non debet interesse in consilio, vel in facto, quòd eius superior vitam perdat, vel capiatur. tales enim tenentur crimine lęsæ maiestatis. vt l. vlti. C. ad l. Iul. ma. ¶ Quintò not. † quòd paria sunt aliquid notificari per se, per literas, & per nuncium. literæ enim idem, quod locutio, operantur. vt no. in c. cōstitutionē. de sententia exco. li. 6. de ver. obl. l. 1. & per Docto. & per Bar. in l. cōsensu. de act. & obli. facit. c. vbi periculū. §. qui verò cōtra fecerit. de elec.
5 li. 6. ¶ Sextò no. † quòd quis tenetur iuuare suum superiorē, saluo ordine suo. similiter vasallus dominum. An autem teneatur vitam domini præponere vitæ suæ. not. in l. 1. §. & dic sextus. ff. ad Sil. & in 10. coll. qui. mo. feu. amit. in prin. & ff. de
6 ope. lib. l. ad eum. in fi. ¶ Septimò not. † quòd vocatus ad synodum debet venire, nisi fuerit impeditus. & sufficit vna: nec requiritur trina vocatio. 18. di. c. si episcopus. & de priuile. c.
7 quoniam. per Vin. ¶ Octauò no. † quòd subditi tenentur recipere, & tractare legatum sedis apostolicæ honorificè, si cognoscunt eum. quod intellige per literas: nec tenentur credere asserenti se legatum: nisi esset Cardinalis, vel persona nobilissima. quod dic, vt supra de offi. dele. c. cum in iure. ¶ No
8 nò no. † quòd immunitas, & reuerentia, quæ debetur legato in eundo: debetur etiam in redeundo. vnde si alicui detur securitas veniendi: videtur data in dubio securitas recedendi, vt no. Bar. in l. 1. ff. ad Iul. ma. ¶ Decimò colligitur in fi. quòd episcopus corporaliter iurat. quod secus videtur in iuramento testis, & iuramento calumniæ. 11. q. 1. c. non flagitetur. Et vide quod no. de elec. c. vt circa. lib. 6. & in c. 1. de hære. in cle. vbi omnino vide.

NVllus. Glo. enumerat casus, in quibus clerici tenentur iurare. & ponit versus de quibus. 2. q. 5. c. 1. & 1. q. 8. ca. quoties. il. 1.

Promis-

SVMMAE.

1 *Promissio de soluendis vsuris non obligat promissorem. Obligat tamen iuramentum.num. 2.*

3 *Transgressor iuramenti plus peccat, quàm transgressor promissionis.*

4 *Debitor an possit petere absolutionem à iuramento ante solutionem.*

5 *Creditor si non potest induci ad relaxationem iuramenti, quid iuris.*

6 *Episcopus potest dispensare in iuramentis extortis dolo, vel metu.*

7 *Promissio facta, si est ipso iure nulla: firmata tamen iuramento an teneat.*

8 *Pars an sit vocanda in relaxatione iuramenti de non repetendis vsuris.*

DEbitores. Tria dicit. secundum ibi [si verò.] tertium ibi [& cum vsurę.]& hoc intendit. ¶ Non tenet promissio de soluendo vsuras:nisi quis iuret: tunc seruandum est iuramētum.sed post solutionem repetere potest per censuram eccle
1 siasticam.h.d.¶ Primò not.† ꝙ promissio de soluendis vsu-
a ris ᵃ non obligat promissorem(quia super re à iure reprobata)vnde non contrahitur obligatio naturalis,vel ciuilis, vt l.si
2 non sortem.in princ.¶ Secundò not. † ꝙ licèt qs vigore simplicis promissionis non teneatur ad solutionem vsurarum. tamen tenetur vigore iuramenti. vnde licèt inter simplicem loquelam, & iuramentum non faciat Deus differentiā.
3 22.q.5.c. iuramenti. Ecclesia tamen facit.†vnde plus peccat trangressor iuramenti.qđ patet ex maiori pœnitentia.24.q.j. c. non afferamus. & est simile in voto solēni,& simplici.j̄. qui cle. vel vo. c.consuluit.& c.rursus. glo. magna opponit fortiter contra istud.c. quatuor modis.& duæ oppositiones concernunt creditorem,ꝙ non possit petere vsuras. aliæ duæ cōcernunt debitorem,ꝙ si soluit,non potest repetere &c.¶ Opponitur ergo primò,& videtur,ꝙ creditor possit petere vsuras. nam si debitor soluit, habet actionem ad repetendum, vt in 3. responso. ergo multò fortius exceptionem, si ab eo petantur. quia cui datur actio: multò magis exceptio,vt l. 1. §. plane.ff.de superfi. Item creditori agenti videtur obstare excep.dolo facis,quòd petis, quod restituturus es. vt l.dolo. ff.de excep.do.& his rōnibus videtur , ꝙ creditor non possit petere: cuius contrarium sentit tex. Item ꝙ debitor soluendo non possit repetere: probatur ex reg. cuius per errorem. ff. de reg.iur.& l. 1.ff.de condi.inde. Item nullum videt cōsilium istius tex. ꝙ soluat, & repetat.quia talis solutio momētanea non liberat debitorem. vt l. qui sic soluit.ff.de solu.ergo si hic erat debitor obligatus ratione iuramenti:talis solutio non videtur soluere illud vinculum,vt d.l.qui sic soluit. & istæ sunt oppositiones glo. difficiles,& pulchræ.& solue, vt in ea.Goff.soluit,ꝙ debitor repetit auxilio,& auctoritate iuris. Host.soluit in sum. de vsu.§.fi.versi.sed quō. & dicit, ꝙ spāle est in vsura,quòd repetatur propter periculū animæ ipsius recipientis. & propter odium ipsius creditoris:& propter fauorem seruantis iuramentum,vel promissum.posses r̄ndere cōtrarijs aliter.& primò nō ob.cōntrarium de reg. cui damus. q̄ concernit ipsum creditorem,& non tertium, cui quæsitum est ius ex contractu. sicut hic querit ius Deo ex iuramēto. & hoc dicit litera [cogendi Dn̄o]&c. non obst. reg. dolo facis ea ratione. consequitur enim creditor ratione promissionis Deo factę, quod per se consequi non posset. sicut alibi.ff. de libe.leg.l.is qui duos.Non obst.tertia oppo. ꝙ soluens indebitum scienter non repetat.loquitur enim dicta regula: quādo non potest esse alia pręsumptio,videlicet in casu nostro.s. metu iuramenti:quia tunc non p̄sumitur donatio. vt l.si cum aurum.ff.de solu. Non obst.l. qui sic soluit. quia fallit in casu isto:sicut in multis alijs,vt ibi not.¶ Secundò opp.& videtur, ꝙ postq̄ obligatio non contrahitur super vsuris similiter nō obligat ad iuramentum interpositum de vsuris soluēdis: quasi non tenet principale,nec accessoriū.vt in reg. cū principalis.& in c.si diligenti.de fo.comp.¶ Sol.vt not Accur.in l. pacta,q̄ cōtra.C.de pac.& in c.plerique.s.đ pac.p Io. An.& Inn. & vide qđ no.in l. qđ de bonis.§.j.ff.ad leg.fal. ¶ Venio ad qōnes succinctè,& primò quæro.si debitor iurauit nō repetere,vel nō denūciare:an possit repetere.dic, vt in c.ad nostrā.il 2.vbi etiā no.qūo iudex ex officio pōt ꝓuidere soluen
4 ti.¶ Secūdò quærit † vtrū ante solutionē possit petere debitor absolutionē à iuramento.glo.tenet hic, ꝙ sic.quā bn̄ no.
5 ¶ † Quid autem isto casu si creditor induci non pōt ad istā relaxationē,siue ad liberationē à iuramēto.dic,ꝙ iudex poterit ex officio relaxare. ad cū enim spectat relaxare illicita iuramēta.j̄.eo.c.cū quidā.&.15.q.6.c.auctoritatē. & c. seq.
6 per quæ patet secundū Innocē. † ꝙ potest eps dispensare in iuramentis extortis dolo , vi, vel metu. quinimo q̄nque in iuramentis illicitis p̄stitis ex cā dispēsat. ea.causa &.q.c.nos sanctorum.& c.iuratos.imo quia episcopus licitè potest pręstita in melius commutare:sicut iuramentum præstitū itinerandi ad sanctum Iacobū potest commutare in itinere vltramarino.j̄. de voto.c.j.&.2.& aduerte, quia tex.loquit in pro
7 missione de soluendis vsuris iuramento firmata. ¶ † Quid autē si alia promissio est ipso iure nulla,sed firmata iuramēto.puta,dicit statutum,ꝙ filiusfa non possit contrahere sine consensu patris:& non valet ipso iure contractus.pone ergo ꝙ filiusfa iurauit patris nō accedente consensu:an possit petere relaxationē:& creditor relaxare cogat.do.Fede.de Sen.
8 consuluit,ꝙ sic,consil.264.&c.¶ Tertiò querit.†an in relaxatione iuramēti de non repetendis vsuris sit pars vocanda. do.Old.cōsuluit per hæc verba.ad duplicē finem potest peti
b relaxari iuramentum ᵇsuper vsuris contractui interpositum. ad v: ū.s.vt per hoc obligatio, quę contracta erat:vel videbatur contracta super vsuris,si ex toto tollat:tūc locum habet partis vocatio:solēnis examinatio:& cōpulsio creditoris ad relaxandum iuramentū,cū constabit de veritate vsurarij cōtractus.ad scēm effectum potest peti:non quòd debitū vsurarium per hoc tollendum sit:sed ad habilitandum personā: vt non obstante iuramento, possit detegere fraudē contractus.& hic ille ordo non requirit.quia de grādi p̄iudicio creditoris nō agit. remanet em̄ omne ius sibi saluum ad debitū defendendū.imò ille ordo hic locū habere non posset. non em̄ pōt cogi creditor relaxare iuramentum:nisi cōstet prius debitū esse vsurarium.qđ constare non p̄t,obstante iuramēto.qđ impedit debitorem fraudē detegere:nisi prius illud iuramentum,q̄tū ad hoc,tollat.si iō ibi ille ordo locū non habet:potissimè vbi absens est creditor:qui super hoc moneri non pōt.& sine ordine tali pōt istud decenter concedi.quia iuri partis nō detrahit.sicut dicit de liberto , qui petit veniā à p̄tore:vt possit patronū in ius vocare.&de filio emācipato, qui petit decerni bonorum pos.causa litis agnoscendę.i.sibi dari licentiā , vt possit proponere querelā inoffi. testamenti cōtra testm̄ patris.& adde qđ no.Io. An.in addi. Spec. super rub.hoc eodem titulo.

ADDITIONES.

a ¶ Soluendis vsuris.An valeat statutum super vsuris non repetendis, etiā cum iuramento . vide Pe.de Anch. in cle. 1.de vsur.

b ¶ Iuramentū. vide Albe.C.de vsu.super rubr.q.fi.& Io. An.in addi. Spec. extra eo.ti.Pan. supra c. 1. circa fi. de ferra. ti. forma iuramenti, quod præstatur à parte parti. super ver. iuramentum veritatis.

SVMMAE.

1 *Fructus, qui percipiuntur per creditores à re pignorata extenuant sortem, regulariter.*

2 *Promittens soluere cum iuramento, non liberatur à iuramento, compensando.*

3 *Iuramentū debet impleri in forma specifica: & nō per æquipollens.*

4 *Excommunicatus iniustè, debet absolui, præstita cautione de parendo mandatis.*

5 *Iudex ecclesiasticus ratione iuramenti cognoscit de re temporali, & inter laicos.*

6 *Creditor habet actionem ad pignus, si uiolenter ab ipso per debitorē auferatur.*

Ad

AD nostram. Si debitor iurauit creditori rem pignoratam nō
repetere: nisi prius debitum soluat: iuramentū ser
uare compellitur. h. d. cōis diuisio. secunda ibi [ideoq;.] ¶ Pri
1 mò no. † ꝙ regulariter fructus, qui percipiuntur per credito-
res à re pignorata, extenuant sortem. & ex hoc nitebatur pi-
gnus repetere, ēt aliter debito non soluto: sed hoc sibi nō ꝓ-
dest, ꝑ iuramentum, qđ operatur, vt debeat verè soluere, vt
promisit, non per modum compensationis fructuum perce-
2 ptorum. quod bene no. † Nā ille, qui ꝓmittit soluere cum iu-
ramento, non vr̄, ꝙ compensando liberet à iuramento. licèt
alibi cōpēsare, & soluere idē sint, vt. ī. de excep. c. cum inter
3 priorē. † Debet ergo iuramentū adimpleri in forma, non per
æquipollens, vt l. Iulius. ff. de condi. & demon. vbi iussus 10.
dare per modū conditionis, non implet cōditionē cōpensan
do. facit l. amplius. ff. rem ratā ha. ¶ Scdò no. ꝙ iste P. fuit in-
iustè excōicatus. & tñ Papa mandat excōicanti, ꝙ eum absol
uat contra c. interposita. ī. de app. Sol. vt hic no. Io. And. post
4 Inno. ¶ Tertiò no. † ꝙ iniustè excommunicatus debet absol-
ui, præstita cautione de parendo mandatis, contra c. 1. §. su-
perior. de sen. excom. lib. 6. So. vt hic no. Io. An. super glos. 2.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ iudex ecclesiasticus rōne iuramenti cogno
scit de re tpali, & inter laicos. de quo. ī. de fo. compe. c. cum
6 C. laicus. li. 6. ¶ Quintò no. † quòd creditor habet ad pignus
actionem, si violenter ab ipso per debitorem auferatur: an
autem cadat à iure suo. dic vt no. in l. si quis in tantam. C. vn-
de vi. ¶ Sextò no. in ver. cum autem. quòd sicut ratione iura-
menti iudex ecclesiasticus est competens respectu iurantis:
ita etiam respectu eius, cui iuratum est. vt si eius iudicio pare
re cogatur. quod no.

SUMMARIAE.

1 *Contra iuramentum proprium, regulariter nemo potest venire.*
2 *Iuramentum, quod non vergit in interitum salutis æternæ, semper est seruandum. Et quid si non vergit in interitum salutis æternæ, sed temporalis vitæ, an obliget. nu. 5.*
3 *Conditor constitutionis non debet viam periuriis aperire.*
4 *Obligatio extorta per metum, non est nulla ipso iure.*
6 *Verbum, salutis æternæ, quomodo intelligatur: & quomodo, dispendium.*
7 *Iurans non exire domum vsq; ad decem dies: si citatur à iudice, exire poterit.*
8 *Imperator an possit dispensare in iuramento.*
9 *Iuramentum assertorium quid dicatur: & quid promissorium.*

SI verò. Si iuramentum ꝑ metum extortum ser-
uari potest sine periculo aīæ, seruandū
est. Romana tñ Ecclesia à tali iuramento consueuit ab
1 soluere. h. d. cōis diuisio. secunda ibi [tibi diximus.] ¶ Primò
no. de iuramento per metum extorto an obliget. de quo ī. di
cam. & in c. abbas. s̄. quod metus cā. ¶ Secundò no. ꝙ regula
riter nullus pōt venire contra iuramētum proprium. de quo.
s̄. de elec. c. venerabilem. & ī. dicam. ¶ Tertiò no. aliam regu
2 lam, † ꝙ iuramentum, quod non vergit in interitum salutis
æternæ, semper est seruandum. quō āt intelligatur hoc verbū,
3 interitum salutis æternæ. ī. declarabo. ¶ Vltimò no. † ꝙ con-
ditor constōnis non debet viam periuriis aperire. simile in l.
1. C. si aduer. ven. concor. ēt l. 2. C. de indi. vidui. & l. memine-
rint. C. vñ vi. ¶ Opponitur. dr̄ hic, ꝙ nō est licitum venire cō
tra iuramentū extortū per metum, ꝓpria auctoritate. sed cō
tra de reg. non est obligatoriū. de reg. iu. li. 6. Iuramentū. n. ꝑ-
stitum, & extortum per metū non est dubiū, ꝙ est contra bo
nos mores. ergo vr̄, ꝙ possit deseri propria auctoritate, vt l.
4 quæ sub conditione. §. vlti. s̄. de condi. insti. So. † obligatio ex
torta per metum, non est nulla ipso iure, vt patet in toto ti. ff.
quod met. cā. requiritur. n. rescissio per illum tit. & præcipuè
in l. metum. §. volenti. eo. ti. Si ergo obligatio est aliqua, nisi re
scindatur. ergo & eius quæstio, si accedit ad obligationem, s.
iuramentū, peti debet absolutio. & sic accessorium sequitur
naturam principalis. qđ dic, vt d. c. venerabilem. & d. l. q̄ sub
conditione. §. vlti. & per prædicta patet vera opinio gl. hic, ꝙ
iuramentum per metum extortum obliget. licèt Bazianus, &
Tan. contra. quorum opi. posset esse vera in foro pœnitentiali.
li. vbi referenti de animo creditur, nō sic de iudiciali. de spō.
c. tua. tñ Io. An. in ista qōne an obliget, vel non, iuramentum
metu extortum. dicit tenendum, quod dicit c. verum. ī. eo. &
idem Pet. & Abb. verumtamen permissi sunt in eadem eccle
sia ministrare, &c. innuit, ꝙ dispensatio admittitur ad ius pri
stinum, qui metu compulsi abiurant illud. quod tamen ver-
bum expone, vt hic in nouella super ver. permissi. ¶ Quærit
gl. 2. de una quæst. dr̄. in tex. ꝙ iuramentum est seruandum, ni
5 si vergat in interitum salutis æternę &c. † Sed pone, ꝙ nō ver
git in interitū salutis æternæ: sed temporalis vitæ: an obliget,
si non seruatur. gl. dicit, ꝙ non. si directè iuramentum implē-
do incurrit quis mortis periculum. secus si occasionaliter. vt
in exemplo gl. Io. An. sentit, ꝙ si verosimiliter, inspecta condi
tione personæ, quis morando in malo aere mortis periculū
incurreret: excusatur, si iuramentum non adimplet. & in hoc
statur iudicio medicorū. facit l. de ætate. & quod ibi per Bar.
ff. ad Trebel. de ista etiam aeris intemperie no. in c. cum dile-
6 cti. supra de dolo, & contu. † istum articulum. s. quomodo in-
telligatur ver. salutis æternæ. dominus Io. de Ligna. latius ꝓ-
sequitur. nam hic tex. dicit, quòd in interitum. & ī. eo. c. cum
contingat. dicit in dispendium. quod latius patet. Sonat enim
dispendium in modicum damnū. & ꝓpterea iurans aliud, qđ
inducat veniale, non tenetur seruare, vt not. Ioan. & Lau. 22.
q. 4. c. si aliquid. & ibi per Archi. & in c. quamuis. de pac. lib.
6. vbicunque enim iuratur aliquid, quod in sui natura est ma
lum, illud iuramentum non est seruandum, vt not. Lau. 22. q.
7 4. in summa. & vide quod no. Spe. in ti. de cita. §. 1. vbi no. † ꝙ
si quis iurauit non exire domum vsq; ad 10. dies, & citatur à
iudice: ꝙ exire poterit. quia intelligit excepta auctoritas Su-
perioris, vt in c. venientes. ī. eo. Idem in illo, qui iurauit solue
re certam pecuniæ quantitatem, cui fuit interdictum. vt not.
Archi. 14. q. 6. c. quod dixit. Si autem Superior nō dispensat:
an possit quis deserere iuramentum. dic quòd sic, in casu di-
8 spensabili: aliàs secus. ¶ † An autem Imperator possit dispen
sare in iuramēto. dic, quòd in casu, in quo pōt disponere cir-
ca obligationem principalem, vel tollendo, iuxta no. in l. quo
ties. C. de preci. Impe. offe. & in c. quę in ecclesiarum. s̄. de
consti. eodem modo poterit in iuramento, vt. ff. ad munic. l.
fi. & ī. de deci. c. tua. & hoc tenet hic Dom. Io. de Lignā. ¶ Vl
timò quia gl. hic tangit de iuramento promissorio, & asserto
9 rio. † quæro quid dicatur iuramentum assertorium, & quod
promissorium. de vtriusq; natura no. in Spec. de iura. dela. in
princi. Tan. dicit illud assertorium iuramentum, qđ est de ꝓ-
senti, vel de præterito. Et idem Ioā. And. & non plus ipse, vel
alius. Ego dico, ꝙ regula huius. c. de iuramento seruando, qđ
non vergit &c. habet locum in iuramento promissorio, quod
respicit in futurum. Sed si quis iuraret in præteritum, non te-
netur ad obseruantiam iuramenti, si potest ratione fraudis iu
ramentum infringi. puta iurauit quidam se debere mille cui
dam, qui non potest ab eo cape. puta spurius, vxor, vel alia ꝑ
sona prohibita. & tunc potest venire contra proprium iura-
mentum. & tale dicitur assertorium. & sic fortè intellexit gl.
& hoc no. Cy. in l. habeat. C. de sacrosan. eccle. & no. in l. cum
quis. §. Titia. ff. de leg. 3. Et hoc singulariter not. & per præ-
dicta satis patet, qualiter intelligatur illa regu. ꝙ est seruan-
dum iuramentum: nisi vergat in dispendium salutis æternæ.

SUMMARIAE.

1 *Abbas potest recipere pecuniam mutuo, & se obligare.*
2 *Monachi possunt obligari: quòd donec satisfactum fuerit de dato, in hostagio teneātur. Et an tenens eos sit excommunicatus. num.*

Res

3 *Res data in pignus si pereat: an teneatur debitor aliam subrogare.*
4 *Mulier cum marito potest pro alio fideiubere.*
5 *Monachus cogitur prouisionem adimplere: & satis efficaciter obligatur.*
6 *Iudex ecclesiasticus est iudex competens contra laicos obligatos per iuramentum.*
7 *Debitor an possit obligari ad carceres, si debitum non soluit.*
8 *Monachus potest extra monasterium ad tempus morari de licentia abbatis pro veritate, & necessitate monasterij.*
10 *Obsides quis teneatur alere,*

EX rescripto. Monachi, qui pro debito monasterij iurant sta
re in hostagio: & fideiussores, qui iurarũt creditorẽ
indẽnem seruare: iuramenta seruare coguntur. h.d. cõis di
1 uisio. secunda ibi[ideoque mandamus.] ¶ Primò no. † quòd
abbas p̃t recipere pecuniam mutuo, & se obligare. qđ dic, vt
2 in c. qđ quibusdã, j̃. de fideiuſ. ¶ Secundò no. † ꝙ monachi
possunt obligari: vt donec satisfactum fuerit de debito, in ho
stagio teneãtur. quomodo aũt ista obligatio subsistat, & quo
modo fundetur (cũ titulus pignoris non cadat in ꝑsonã mo-
3 nachorũ) dicã. j̃. post gl. ¶ Tertiò no. † quòd si res data in pi
gnus pereat: an teneat̃ debitor aliã subrogare: siue aliud pi-
gnus dare. facit iste tex. in arg. quòd non, dum creditor pro-
uidet super hoc per pactum. in contrariũ facit. l. si is à quo.
§. vlti. ff. vt in pos. leg. Sed ibi loquitur de eo, qui tenebatur ca
uere ex iure dispensationis: secus in eo, qui cauit ex cõuẽtio
ne, vt hic. ¶ Quartò no. ꝙ V. & vxor fideiusserunt pro abba-
te, & pro monachis, quòd seruarent fidem. & sic videñt pro-
misisse factum alienũ. & circa hoc possunt formari duo con
traria. primò ꝙ factum alienũ q̃s promittere non põt. secun
dò, ꝙ obligationibus facti non põt accedere fideiussor. cum
eñ fideiussor debeat obligari in eo: qđ principalis, & non in
alio. & aliud sit factum fideiussoris: q̃ principalis. ergo ad fa-
ctum videt̃ fideiussio impossibilis. ¶ Sed solue primũ cõtra
riũ, vt no. in. l. inter stipulantẽ. in prin. ff. de verb. oblig. & l.
nemo est qui nesciat. ff. de duobus reis. & l. cum filius. §. cum
stipulatus. ff. de uerb. oblig. p Bar. post glo. ¶ Quintò no. ꝙ
4 † mulier põt pro alio fideiubere simul cum marito. de quo,
& alijs quęstionibus vide in Spec. de obli. & solu. §. 1. ver. sed
quęritur, an vxor. & se. Et aduerte, quia laici hic fideiusserũt
ꝓ ꝑsona ecclesiastica, scilicet pro abbate, & monachis. quo
casu potuerũt conueniri in foro seculari: licèt principalis de
bitor nõ posset. đ quo in Specu. de cõpe. iudi. adi. §. 1. ver. sed
pone clericus. ¶ Sextò no. ꝙ simul, & semel cõueniũtur ab-
bas, principalis debitor, & monachi. V. & vxor. & sic in eo-
dem libello vr̃, ꝙ possint conueniri principalis, & fideiussor.
& fortè hoc operat̃ iuramentũ appositum in contractu. re-
gulariter eñ prius principalis conueniendus est debitor: q̃
fideiussor, vt in Aut. ꝑsente. C. de fideiusso. & istud, qđ hic di-
cit̃, quòd oẽs simul conueniant̃, nõ tangunt Doc. & est dubi
tabile, quomodo procedat, propter dictã Auth. præsente.
5 &c. ¶. Septimò no. † ꝙ monachus cogit̃ promissionẽ adim-
plere: & satis efficaciter obligat̃. cuius contrarium prima fa-
cie videretur dicendum. Monachus enim ęquiparatur seruo,
vt no. Inno. in. c. cum olim. j̃. de priui. & serui tñ naturaliter
obligãtur, quę obligatio nõ est efficax ad agẽdũ, vt. l. fideius-
sor obligari. ff. de fideiuſ. posset dici, quòd de iure canonicó
ex naturali obligatione orit̃ actio. q̃a pactũ nudũ parit actio
nẽ de iure canonico. & ex pacto nudo orit̃ naturalis, vt. l. 1.
C. de pac. cõiũcto qđ no. Docto. de pac. c. vltimo. ¶ Octauò
6 no. † ꝙ iudex ecclesiasticus ẽ iudex cõpetẽs cõtra laicos ob-
ligatos p iuramẽtũ. ꝙ dixi. s̃. eo. c. cũ. C. laicus. de foro cõpe.
lib. 6. ¶ Nonò no. qđ pp delictũ dñi terra subijcit̃ iterdicto. đ
quo plenius. j̃. de spon. c. nõ est nobis. ¶ Venio ad oppositio
nes. & primò opponit. dr̃ hic, ꝙ abbas dedit istos mõachos
n hostagio. Sed contra, quia liberi homines in pignus dari
nõ possunt: nec pro debito in carceribus detineri, vt. l. ob ęs.
C. đ acti. & obli. & j̃. de pigno. c. 2. & in Auht. vt nulli iudi. §
quia verò. col. 9. Sol. dicit glo. hic non fuerũt isti monachi da
ti in pignus: sed in obsides. quod potest esse vtroq; iure. 23
q. 8. c. vt pridẽ. & ff. de testamen. l. obsides. Quandoque eñ
iure non cadit ius pignoris: sed ius retẽtionis, vt. ff. de testa. l.
qui testamento. §. 1. ibi[quãuis placeat hunc seruum non es
se. sed vinculo quodã detineri, donec pretiũ soluat] patet eti.
in. l. 1. C. ob chirogra. pecu. vel solue aliter vt in glo. quæ dici
ꝙ sicut pater potest alienare filium in casu l. 2. C. de patr.
qui fi. distra. ita etiã obligare. quia si pater põt alienare (q
plus est) ergo & obligare, qđ est minus. qđ dic, vt d. l. 2. & di
7 cto c. vt pridem. ¶ Ego circa hoc quęro generalius † an pos
sit debitor in contractu, si debitũ non soluit, ad carceres ob
ligari, arg. quòd non: quia deducit̃ per tale pactum in speci
seruitutis, & ff. de libe. ho. exhi. l. 2. Tãgit hoc Dy. in. l. alia. §
eleganter. ff. sol. ma. facit l. Titio centum. ff. de cõdi. & demõ.
istam q̃õnem in simili tangit. Cy. in. l. pe. C. qui. bo. ce. pos. Et
ibi refert Iac. de Are. cõsuluisse. quòd valet pactum propter
contumaciam, & odium non soluentis. Ni. Mata. tenet con-
trariũ. & dicit Cy. ꝙ ista sñia est humanior, vt ibi vide per eũ.
¶ Secundò opponitur, & videt̃, ꝙ monachi non potuerint se
obligare ad iurandum extra monasterium. quia stabilitas lo
ci est de regula. j̃. e. c. sicut ex literis. & monachus sine clau-
stro non viuit. 16. q. 1. c. 1. Et abbas tenet̃ reuocare vagantẽ.
de offi. archi. c. quãto. & beneficiati, vel in sacris nõ sunt auo
candi à diuinis. 88. di. c. fi. & l. non distinguemus. §. sacerdo-
8 tio. ff. de arbi. Sol. dicit Io. † ꝙ pro vtilitate, & necessitate mo
nasterij potest monachus extra monasteriũ ad tempus mo-
rari, de licentia abbatis. facit quod not. j̃. de re iudi. c. cũ. I. &
9 A. in glo. not. per hoc, per Io. An. ¶ Sed hic quęrit̃: † an tenẽs
istos monachos in hostagio, in claustro, vel palatio sit excõi-
catus, videt̃: ꝙ sic, etiam si maneant voluntariè. j̃. de sentẽ. ex
cõ. c. contingit. Io. An. ponderat modum tenendi. Si enim cle
ricus promisit hostagium in claustro, vel palatio. & ibi spon-
te manet (ne dicatur fractor fidei, pudori suo parcens) & tũc
cessat excõicatio. Sed si tenetur in compedibus: vel carceret̃
inuitus: tunc locus est pęnę, secundùm eũ. ¶ Vltimò quærit̃,
10 † quis teneat̃ alere obsides. Pla. tenet, quòd detinẽs obsides
teneatur, per. l. venditor. ff. de act. emp. & l. si quis. ff. de solu-
tio. Io. & Azo cõtra, scilicet quòd non teneatur. &c. ¶ Quid
a in debitore detento in carcere ad petitionem creditoris: an
creditor soluere debeat custodientibus ipsum debitorem in
carceribus, no. C. de eroga. mili. anno. l. fi. lib. 12. in glo.

ADDITIO.

¶ Debitore detento. vide Io. Fab. Insti. de act. §. fin.

SVMMAE.

1 *Ecclesia quòd possit locari pro annua pẽsione, quomodo intelligatur.*
2 *Periuri sunt ab ecclesijs remouendi.*
3 *Necessitas excusat, ne quis incidat in periurium.*

QVerelam. Periurus est ab ecclesia remo-
uendus: qui non necessitate,
sed voluntate venit contra licitũ iuramentum. h.d.
pria ps ponit impetrãtis querelã. secũda dat iudices. ibi [qm̃
1 igit̃.] ¶ Primò no. † quòd ecclesia potest locari ꝓ annua pẽ-
sione, qđ intellige de fructuum ꝑceptione, vt. j̃. ne prælati vi-
ces suas. c. querelã. & hoc modo non põt intelligi litera. quæ
dicit, quòd iste. V. debeat remoueri ab ecclesia. & sic non so
lùm perceptionẽ fructuum: sed ecclesiam possidebat. potest
ergo intelligi, quòd iste habebat ecclesiã, vt vicarius, iuxta
formam. c. extirpandę. §. quia verò. de præben. & sic non po-
terat sine causa remoueri. Vel pone in alio, qui rõne ecclesię
suę tenetur aliquid soluere nomine pensionis. vt in c. quere-
2 lam. s̃. de elec. c. constitutis. j̃. de reli. do. ¶ Secundò no. † ꝙ
per

periuri sunt ab ecclesiis remouendi. j. de fide. cap. peruenit.
2 ¶ Tertiò no. † ꝙ necessitas excusat, ne quis incidat in periurium: ab excõmunicatione aũt an excuset necessitas, vel impossibilitas. dic vt dixi. s. de testi. cog. c. 2. & j. eo. c. breui. 2 3. q. 1. c. beatus. vbi de hoc. ¶ Quartò not. ꝙ qui cessat à solutione pensionis per biẽnium, cadit à iure suo. quod dic, vt s. de dila. c. præterea. ¶ Gl. vltimò opponit: dicitur in tex. ꝙ ille proposuit querelam, & Papa mandat ipsum ab ecclesia amoueri: videtur, ꝙ hoc facere non potuerit; quia ad hoc nõ agebatur: sed ad pensionem subtractam. Sol. in ea. vel solue, ꝙ in casibus, in quibus iudex potest supplere ex officio (vt in beneficialibus) si iudex reperit in processu ciuili beneficiatum indignè beneficium possidere: potest ipsum remouere, ar. c. fin. j. e. tit. lib. 6. & dixi in c. veritatis. supra de dolo, & contu. arg. ad hoc l. interdum. §. qui furẽ. ff. de fur. & quod no. Inno. in c. qualiter. infra de accu. ¶ Quæro, quis hic debeat probare pensionem nõ solutam. an iste R. qui agebat: an verò iste. V. probare debeat se soluisse. dic vt no. Inno. in c. super his. infra de accu. & Cy. in l. 3. C. de iure emphi. & Bar. in l. in illa stipulatione. ff. de verbor. obliga. argu. quòd solus lapsus termini reddat culpabilem debitorem, si nõ probat in termino, se fuisse diligentem. vt in c. ex parte. s. de rescrip.

S V M M AE.

1 *Præsentatio in eccesia potest spectare ad viros religiosos.*
2 *Religiosi non possunt in ecclesiis, in quibus habent ius præsentandi, augere veterem pensionem.*
3 *Iurantis duo contraria, quod iuramentum teneat.*
4 *Subditi qualiter debeant iurare episcopo.*

TVa nos. F Si præsentatus iurat præsentanti, quòd sibi antiquũ censum augebit. & postea contrarium iurat instituenti, valet secundum, & non primum: tamen ab ecclesia remouetur. communis diuisio. secunda ibi [tuæ igitur,] ¶ Pri-
1 mò no. † quòd ad viros religiosos spectat quandoq; præsentatio in ecclesiis. & ad episcopum institutio, vt infra de præben. c. in Latera. c. cum & plantare. §. in ecclesiis. infra de pri
2 uileg. ¶ Secundò no. † quòd religiosi non possunt in ecclesiis, in quibus habent ius præsentandi, augere veterem pensionẽ: neque valet pactum in contrarium iuramento firmatum, vt
3 hic: faci t infra de sen. cap. prohibemus. ¶ Tertiò no. † quid iuris, si quis iurat duo contraria. valet enim iuramentum, quod consonat cum iure communi. efficacior est ergo actus, cui ius commune assistit: quam cui resistit. facit cap. quia verosimile. supra tit. proxi. coniuncto eo, quod no. Innocen. infra de præscri. cap. auditis. ¶ Quartò nõ. ꝙ clerici, qui temerariè iurant, sunt ab ecclesiis amouendi. quod intellige, vt in glo. & per Docto. hic. † qui tradunt formam, secundùm quã
4 debent subditi iurare episcopo. & primò, ꝙ fidelis erit sibi, & obediens: quòd seruabit eius sententias, & præcepta sancta, & honesta: quòd nihil alienabit sine eius licentia: quòd mutuum non contrahet, vltra summam prouidentiæ episcopi constitutam: quòd ecclesiam non relinquet: nec ad aliam se transferet sine eius licentia: quòd eius iura pro posse petet, & defendet: quòd vtilia procurabit, etiam postpositis negotiis proprij patrimonij: quòd nihil dedit, vel dabit per se, vel per alium pro adipiscenda ecclesia: quòd ordines suis tẽporibus recipiet, si ordinatus non est: quòd in ecclesia residebit: & deseruiet in ordine ipsius, quem cura requirit. qui omnes articuli iuramenti prædicti probantur per iura allegata hic in nouella. vbi etiam no. qualiter cognoscatur licitum iuramentum. & patet per hos versus.

Quis, cui, per quod, ad quid, cur, quomodo, quando.
Si quis iusiurandum licitè discerne notando.

de quo remittit Host. ad summam eodem tit. quomodo censetur licitum.

S V M M AE.

1 *Episcopi grauius puniuntur in criminibus, quàm alij.*
2 *Quantò quis est in maiori gradu: tantò acrius punitur, si deprehenditur in crimine.*
3 *Delictum prælati facilè trahitur à subditis in exemplum.*
4 *Iuramentum de non loquendo patri, vel matri est illicitum. Et an debeat loqui ante absolutionem. nu. 6.*
5 *Iuramentum temerarium exigit absolutionem.*
7 *Iuramentum illicitum non est seruandum. Et quod modis dicatur illicitum, remissiuè.*
8 *Iurans non intrare religionem: an teneatur seruare iuramentum.*

CVm quidam. Episcopi pro periurio puniũtur acrius: quàm alij. & hoc primò. Illicitum est iuramentũ de non loquendo, vel præbendo subsidium personis coniunctis hic enumeratis. hoc secundò. diuiditur in duas partes. se
1 cunda ibi. [illi verò.] ¶ Primò no. † quòd episcopi grauius, q̃ alij, puniuntur in criminibus. videbatur enim, quòd pœnis, q̃ infliguntur, periuri non efficerentur episcopi: si de eis nõ fieret specialis mentio. vt iure imponendo pęnam. vt in c. dilectus. infra de concef. præben. & in c. inquisitionis. de hæreti. lib. 6. & in c. quia periculosum. de sen. ex. e. li. ¶ Sed prædicta iura loquuntur in aliis casibus, non in pœnali constitutione. quæ pariter omnes ligat, vt in c. 1. supra de consti. fallit in d.
2 c. quia periculosum. ¶ Secundò no. ꝙ quantò quis est in maiori gradu: tantò acrius punitur, si deprehẽditur in crimine. de quo hic per G. & per Cy. C. de summa Trini. l. nemo. & l. ꝓbari. C. de epi. & cle. canonizata. 5. q. vlti. & 40. disti. c. homo Christianus. vbi de hoc. & vide versus no. s. de transla. c. 2. ad fi. & in Spe. tertia parte de accu. §. secũdo loco. in fi. ¶ Tertiò
3 not. † ꝙ delictum prælati facile trahitur à subditis in exem-
4 plum. & ideò acrius punitur, vt hic. ¶ Quartò no. † ꝙ iuramẽtum est illicitum, si iuratur non loqui patri, vel matri. & collige, ꝙ eisdẽ (scilicet patri, matri, fratri, & sorori) tenetur quis alimenta præstare. & hoc probat hæc litera. & dixi plenè. j. de eo, qui du. in ma. quam pol. per adulte. cap. cum haberet.
5 ¶ Quintò no. † ꝙ iuramentum temerarium exigit absolutionem. & cum Papa non reseruauerit absolutionem istam: intellige, ꝙ episcopus potest absoluere. j. de sent. excõmunic.
6 c. nuper. ¶ Sed hic incidẽter quæritur, † si ante absolutionem debeat loqui prędictis personis: vel alimẽta præstare. quidã, ꝙ nõ: donec per Superiorem fuerit absolutus. quo facto libere potest loqui. Sed monachus, de quo loquitur. c. j. proxi. prætextu iuramenti non potest exire claustrum sine superioris licentia, secundùm Innocen. allegat Hosti. 16. q. 1. c.
7 placuit. &c. ¶ Sextò not. † quòd illicitũ iuramentum non est seruandum. Sex autem modis dicitur illicitum, vt no. 22. q. 4.
8 in summa. ¶ Quærit hic dominus Io. de Ligna. † si quis iurauit non intrare religionem: an sit seruãdum iuramentũ. quod videtur; quia non prohibetur seruari. 22. q. 2. c. quod autẽ. & ibi per Archid. Hos. supra de ele. c. venerabilem. tenet, quòd tale iuramentum valeat. sed in summa. de voto. §. qui sunt. dicit illud verum, nisi Deus aliud reuelaret. Do. Io. de Ligna. dicit ponderandam esse causam iuramẽti. nam si iuret propter prolem procreandam: vel quid simile, est seruandum: alias secus, vt hic per eum. qui etiam not. quot sint circunstantię ag
a grauantes delicta. a de quibus in l. aut facta. ff. de pęnis. vbi Iurisconsultus aggrauat delictum septem modis. s. causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, & euentu. quos modos exemplifica, vt ibi in tex.

ADDITIO.

a ¶ Circunstantiæ aggrauantes delicta. vide Io. de Tur. cre in c. 1. de pęni distin. 5.

Mona-

S V M M AE.

1 *Monachus non potest esse extra claustrum, etiam si hoc iurat.*
2 *Factum calore iracundiæ meretur pœnam.*
3 *Monachus, qui abiurauit claustrum: an possit ipsum repetere, si non repetitur ab abbate.*
4 *Pœnitentia imponitur pro iuramento temerario.*
5 *Iuramentum, per quod frangitur votum, & professio non est seruandum.*

SIcut ex literis Non valet iuramentum monachi claustrum abiurantis.& sibi pœnitentia de hoc grauis imponitur.h.d.cōmunis diuisio.secunda ibi [respondemus.] &c.¶Primò
1 no. † quòd monachus non potest esse extra claustrum, etiā si hoc iurat. quia non potest esse sine monasterio: sicut nec
2 piscis sine aqua.16.q.1.c.placuit.¶Secūdò no.† quòd illud, quod fit calore iracundiæ meretur pęnam.ar.contra in l. qđ calore.ff.de reg.iur.¶Opponitur, & videt, quòd monachus possit exire claustrum. & in alio se transferre, de regula.c. licèt.¶Sol.potest obtentu maioris religionis, vt ibi.vel de licentia sui abbatis ad tempus, vt.s̄.c. ex rescripto. temerariò autem, & sine causa non potest, vt hic. ¶ Quærit hic Ioan.
3 An.† an monachus, qui abiurauit claustrum, possit ipsum repetere, si non repetitur ab abbate. quidam, quòd non, ad exēplum clerici scholaris, vt in c.ex transmissa.& c. quod in dubijs.s̄.de renunci.Ioan.An.dicit, quòd aliud est in monacho, qui non potest licentiari à monasterio. aliud in clerico scholari.& hoc, quod dixi de monacho, non posse licentiari, est verum, nisi propter delictum.tunc enim potest deijci de monasterio, & recludi in ergastulo, ne vagetur. vt in c. quanto. vbi per Io.An.de offi.ordi.& in c.dilectus.c.quoniam.&c.veniens. de simo. Quando autem monachus transit ad aliud monasterium, nihil habet commune cum primo. 19. q. 3.c. statuimus. & 48. dist. c. 2. & 3. ¶ Vltimò collige.
4 † quòd imponitur pœnitentia temerario iuramento. de
5 quo in glo. fin. † Item iuramentum, per quod frangitur votum, & professio, non est seruandum. & ꝙ pęna vnius debet esse metus multorum, vt in glo.pe.

S V M M AE.

1 *Simplicitas est amica legibus, & fidei.*
2 *Hæredes illorum, qui semel iurauerunt prædecessori: non coguntur iteratò iurare successori.*
3 *Iuramentum ex parte præstantis, est personale.*
4 *Promittens mihi soluere centum cum iuramento: tenetur soluere hæredi meo: aliàs est periurus.*

VEritatis, Vasallus, qui iurauit prælato, successoribus iurare non cogitur. hoc. d. non diuiditur. ¶ Primò no. † quòd
1 simplicitas est amica legibus, vt Inst.de leg.agna.succes.§.sed simplicitatē.& est amica fidei.s̄.đ sūma Trini.c.firmiter.& Seneca in epistola ad Lucillū.49. Veritatis simplex oratio ē.&
2 ideo illam implicare non oportet.¶Secundò no.† quòd hæredes illorum, qui semel iurauerunt prædecessori, non cogūtur iteratò iurare successori. Et ex hoc infertur, quòd qui succedit in feudum, iurare teneatur. Quid si quis plures hæredes relinquit: an oēs iurare teneantur.dic vt no.in l. cuiuscūq;.ff.de vsufruc.& licèt verbū, hæredes, referatur ad illum, q succedit in bonis priuati.Idem in eo, qui non hæres personę. dicitur sed successor in bonis, vt successor in dignitate, si fiscus occupat bona vacantia.Isti enim dicūtur successores bonorum, non personę. vt l.si constante.§. fi. cum ibi no.ff.so.
3 ma.¶Tertiò hic colligitur.† ꝙ iuramentum ex parte præstātis, est personale. quod patet. quia hæredes iurare tenentur, vt in text.&.s̄.dixi.Sed ex parte recipiētis est reale. quod patet, quia hæredes, vel successores recipientis, qui iurarunt semel auctori: iterum eius successori, vel hæredi iurare non co-
4 guntur. vt in tex.Ex quibus patet, † quòd si tibi promisi soluere mille cum iuramento, teneor soluere hæredi tuo: aliàs sum periurus.Sed si auctor meus promisit tibi dicta mille cum iuramento, & ego eius heres tibi non soluo: non ero periurus. & hoc est, quod dicunt hic Doct.iuramentum ex parte iurantis semper est personale, etiam si iurat pro se, & suis heredibus.ex parte verò recipiētis pōt esse reale: & ita tenuit Bar. Brix.in qōne dominicali, quæ incipit Bonon.iurauerunt.& ꝑ Guil de monte Laud.eo.ti.c.1.in cle. circa fi. Sed hoc etiam no.Bar.in l.generaliter.C.e.ti.& hoc est verū.s. quòd ex parte iurātis est personale, quantùm ad periuriū euitandū, si hæres contra facit.quantùm verò ad contractus solēnitatē, si ꝓpter iuramentum contractus est validus, hæres iurantis tenebitur obseruare.quantū verò ad forum, si auctor meus iurauit: an ego eius heres potero conueniri in foro ecclesiastico, sicut ipse potuisset? dic, ꝙ non, vt no. Io. An.in c.vlti.de sepul. per Decre.vlti.de foro cōpe.li.6.ibi [à se pręstitum] &c.Non ob.Auth.quod obtinet.C.de proba. quia licèt assertioni testatoris, qui iurauit, habeant heredes necesse stare, vt no.de suc.abintest.c.vlt.non tñ arctantur ad periuriū: nec accumulatur forum foro. ¶Refert tñ in dicto.c. ꝙ abbas dixit contrarium per c.dilectus.de foro cōpe. & dixit sic seruatū fuisse de facto per quendā offic. & eius snīam confirmatā fuisse per iudicem appellationis.¶Sed hic incidenter quærit, cum oēs obligationes actiuæ, & passiuæ transeant ad hæredes, vt l.1.C.vt ac.ab here.& contra heredem.quare non transit obligatio iuramenti contra heredem iurantis? Sol. dicit notabiliter Io.An.ꝙ licèt in rebus temporalibus possit quis obligare heredem suum: secus tñ est in obligatione spirituali, quæ iuramento contrahitur.& ex quo obligatur quis Deo, vt. s̄.e. c.debitores.arg.ad hoc.j̄.de despon.impube.c.1.& de sepul. c.de vxor.& c.in præsentia.

S V M M AE.

1 *Iuramentum per metum extortum, an obliget iurantem.*
2 *Coactus iurare pro vita, & rebus seruandis, debet absolui à iuramento.*
3 *Iurans non absoluitur præcisè, probato metu: sed potius id suæ conscientiæ relinquitur.*

VErum A iuramento per metum extorto ecclesia solet absoluere. & transgressores eius, vt peccantes mortaliter, non puniuntur.h.d.prima pars ponit quęstionem, & ipsius responsionem.secunda ponit moderationis rationem.ibi [ceterū.]
1 ¶Primò no. † quòd iuramentum per metum extortum obliget iurantem & intellige de coactione conditionali, non absoluta.quia tunc iurans non egeret absolutione. 50. distin.c. probaturos. & absoluta coactio potest procedere in tangendo sacra, non in verbis.vnde Philosophus Adriano Imperatori. Vocis meæ proferendæ nulla tibi potestas est.¶Secun-
2 dò no.† quòd pro vita, & rebus seruandis coactus iurare debet à iuramento absolui: amissio enim omnium rerum, vel maioris partis inducit iustum metum. facit.j̄.de resti.spo.c. frequens.li.6.& ita pro defensione rerum, sicut personæ, licet violentiam vi repellere.& etiam conuocare amicos in auxilium, vt in c.dilecto.de sen.excommuni.li.6.& l.3.§.cū igitur
3 ff.de vi, & vi arma.¶Tertiò not.in ver.ceterùm.† quòd probato metu non præcisè iurans absoluitur. sed potius id suæ cōscientiæ relinquit similiter.j̄.e. c. mulieri.& in isto iuramēto ꝑ metū extorto pōt suo iure epī dispēsar̄, scđm Ho. Oppo. & videt, ꝙ litera sit sibiipsi contraria: qa dicit [vt auferat materia deierandi.] ex hoc sentit, ꝙ veniēs cōtra, esset periurus.

& tamen in fi. dicit [quòd non sunt puniendi, tanquam pro mortali.] & tamen periurium est mortale. Inn. dicit, quòd si Papa non protulisset verba in fi. c. posita, non poterant tales contrauenire: aliter puniti fuissent. vt pro periurio. & hoc placet Io. An. videlicet, quòd sine absolutiõe procedat iste finis: licèt aliqui dicant, quòd hic interuenerit absolutio. Hosti. dicit aliter, vt hic in nouella.

S V M M AE.

1 *Actio iniuriarum oritur ex conuicijs.*
2 *Compromitti an possit super actione iniuriarum.*
3 *Paciscens super crimine, quod irrogat infamiam: an sit infamis.*
4 *Intentio compromittentis est consideranda in laudo arbitratoris.*
5 *Iuramentum de parendo mandatis non extenditur, nisi ad rationabilia, possibilia, & honesta.*
6 *Mandatum secundo loco factum si est contrarium promissioni primò factæ: quòd sit implendum.*
7 *Remittens iniuriam in testamento, & iurans. & sanatus vult agere, an possit, remissiuè.*

VEniens. Si is, cuius mandato stare iuraui, aliquid mihi præcipit cõtra iuramentum per me prius legitimè factum: illud seruare non teneor. hoc dicit. Et in prima parte querela impe
1 trantis. in secunda prouisio, ibi [verùm.] ¶ Primò not. † ꝙ ex conuiciis oritur actio iniuriarum. quid autem sit conuicium, no. ff. de iniu. l. Item apud Labeonem. §. ait prætor. Item etiam oriuntur graues inimicitię, vt hic. Ille enim, qui est offensus, præsumitur inimicus, etiam si apparenter inimicitiam non ostendit. facit quod no. Inno. ĭ. de re iudi. c. cum. I. & A. & in l. athletæ. ff. de excu. tu. per Dom. Bald. ¶ Secundò not.
2 † quòd super actione iniuriarum potest compromitti. facit cap. literas. titu. proxi. quod videtur verum, cum agitur ciuiliter ad ęstimationem iniuriæ. arbitramentum autem sic latũ non credo, quòd irrogaret infamiam, vt l. quod ergo. §. ex cõ
3 promisso. ff. de his, qui no. infa. † & hoc est not. quòd si quis spontè paciscitur super crimine, ex quo irrogatur infamia, & daret pecuniam, esset infamis. quia videtur crimen fateri, vt l. quoniam. ff. de his, qui no. infa. secus si daret iussu iudicis, vt l. furti. §. qui iussu. eodem tit. Si autem daret iussu arbitratoris pro bono pacis, & moderatè pro expensis, non esset infamis, secundùm Hostien. & not. hoc motiuum: vtrùm parẽdo mandato arbitratoris excusetur quis: sicut si pareret mãdato iudicis: & sic necessariò. an verò habeatur perinde, ac si sponte faceret. & hoc est vtile scire propter effectum infamiæ irrogandæ in vno casu, non in alio, vt prædixi. ¶ Et aduerte, ꝙ de iniuria fuit hic compromissum in tertium: in ipsum autem iniuriam passum an possit compromitti. dic vt not. in l. pen.
4 ff. de arbi. ¶ Tertiò no. † quòd intentio compromittentis est consideranda: vt laudum arbitratoris eius propositum non excedat. dicit tamen Innocen. quòd eius dicto non creditur dicentis se non ita cogitasse, quòd hoc perciperet: dummodo pœna non excederet culpam. sed debet esse communis opinio, & præsumptio, quòd si ita credidisset, mandari nullo modo iurasset. argu. ĭ. eo. c. petitio. & ff. de flum. l. 1. in princi. & l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fund. instru. Hostien. remittit ad not. in. c. 2. infra de arbit. Sis ergo cautus in articulando de communi opi. vsus enim interpretatur talia iuramenta.
5 22. quæst. 2. c. ne quis dixerit. ¶ Quartò no. † quòd iuramentum de parendo mandatis non extenditur, nisi ad rationabilia, possibilia, & honesta: non enim fieri posse intelligitur, quod lædit verecundiam, & æstimationem nostram, vt l. pecuniæ. & ibi no. ff. de ali. & ciba. leg. & l. si filius. de condi. insti. & plenè per Dyn. in reg. scienti. de regu. iur. lib. 6. vbi de illo, qui iurauit non petere reductionem ad arbitrium boni viri: an valeat dictu pactum: ita quòd non possit petere, si arbitrium est iniquum, reduci ad arbitrium boni viri. facit etiam ad quæst. dominicalem de clerico, qui iurauit parere mandatis episcopi, qui mandauit postea, vt renunciaret beneficio, & quòd non appellaret. in qua quæstione tenet hic Ioan. And. quòd non obstante tali præcepto, ille poterit appellare. faciunt not. in c. causam quæ. supra de elec. ¶ Quintò not. in
6 uer. priori. † quid si mandatum secundo loco factum est contrarium promissioni factæ primò: debet promissor implere mandatum primum, & non secundum. facit ad quæst. de aduocato, qui iuratus est duabus ecclesiis. & illæ inuicem litigant: quòd teneatur iuuare primã. ad idem infra eod. c. eam te. secundùm Gof. Remittit de ista quæst. Ioan. And. ad not. per eum in c. vlti. super vltima glos. supra de postu. facit. ff. de auc. tu. l. recipientis. ¶ Quærit Io. And. si prima promissio facta duci, & ecclesiis erat sine iuramento: secunda autem promissio facta de parendo istis arbitratoribus fuit cum iuramento: an habeat locum, quod dicitur in hoc c. quod primæ promissioni, non secundæ parere teneatur. Innocen. tenet, quòd tunc debeat parere secundæ promissioni iuramento firmatæ: non autem primæ simplici. quod probat hæc litera, secundùm eum. quæ dicit iuramento. & tamen supra fuit facta mentio etiã de promissione iudicis. supra titu. 1. cap. nonne. Hostien. tenet contrarium, quòd etiam primæ promissioni sine iuramento. quod dic, vt hic per eum, qui fatetur, quòd dictum Innocen. habet locum, si quis non in genere, sed determinatum, & certum iurauit: hoc iuramentum in consilio animę recipit interpretationem secundùm bonam, sanam, & non fraudulentam intentionem iurantis, vt infra eod. c. quantò. & c. ad nostram. il. 2. In iudicio non fieret interpretatio secundùm ius. infra eod. c. veniẽtes. ¶ Vlterius no. tex. dum dicit [auctoritate nostra] quod solus Papa relaxat. & interpretatur iuramenta. ad idem de elect. c. venerabilem. ad fin. de hoc eod. titu. proximo. & c. 1. secundùm Hostien. ¶ Vltimò D. Ioa. de Ligna. explicat hãc materiam: vtrùm difficultas impediat cõmissionem pœnę, vel obligationem principalis: quæ ita æquè caderet, supra. e. c. querelam. melius, quã hic. & super ista materia refert dicta Bar. hic plenè in l. continuus. §. illud. ff. de verbo. oblig. dic, vt ibi. Reliqua, quæ circa materiam arbitratorum possent hic applicari, tangam infra eod. c. Quintauallis. ¶ Vltimò tangit
7 hic Ioan. And. † quæst. dominicalem de illo, qui in testamen-
a to remisit iniuriam, & iurauit. & sanatus vult agere: an possit. remittit ad no. in Spec. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. ver. item pono, quòd quidam. & ibi in addi.

ADDITIO.

a ¶ Remisit iniuriam. quid operetur remissio iniurię facta in testamento. vide Bal. in l. 1. in fi. C. communia de lega.

S V M M AE.

1 *Appellatio non suspendit effectum obligationis contractæ cum iuramento.*
2 *Difficultas excusat à pœna periurij.*
3 *Pœnalis obligatio ad hoc vt committatur, quid requiratur.*
4 *Aduocatus, qui promisit ecclesiam defendere cum iuramento, an teneatur ipsam defendere, si non fuerit requisitus.*
5 *Aduocatus an teneatur adiuuare ecclesiam, si salarium non soluitur à prælato.*
6 *Ecclesia si habeat causam. & aduocatus non credit ecclesiam fouere iustam causam, & remordet eum conscientia: an eam adiuuare teneatur.*

BReui sciscitatus. Si iurat qs defendere ecclesiã: & requisitus sine iusta cã recusat, periurus est: nec defendit eũ appellatio. h. d. communis diuisio. secunda ibi [rñ-
1 demus.] ¶ Primò no. † ꝙ appellatio non suspendit effectum obligationis cõtractæ cu iuramẽto. quominus, si contra fiat, obligatio super periurio committatur. similiter appellatio non suspendit effectum excommunicationis, quæ trahit suum effectum statim. ĭ. de appel. c. pastoralis. Et rõ est, quia ista per appellationem non suspenduntur quò ad effectum periurij, & excom-

& excommunicationis.quia pœna spiritualis penetrabilior est:quàm sint aliæ pœnæ, quæ factum hominis exigũt, vt no. Inno.j. de appe.c.præterea requisisti.facit l.furti.& quod ibi no.ff.de his, qui no.infa.& l.post mortem.de leg.j.potest etiã esse ratio in isto c.quare appellatio non suspendat. quia sicut à pœna legis non appellatur, vt l.si qua pœna. ff.de verb.sig. ita nec à pœna, quæ descendit ex partium conuentione, vt erat in isto c. obligatio enim communi consensu contracta, non debet alterius voluntate tolli. vt l.sicut.C.de act. & obli-
2 ga.¶Secundò no.† ꝙ difficultas excusat à pœna periurij. de quo in glo. & s̃.e.c.querelam. vbi remisi ad.c.beatus. 22.q.1. & quod no.Bar.in l.continuus.§.illud.ff.de verb.oblig.& per Dy.in c.peccatum.de reg.iur.lib.6.facit quod dixi.j. de pig.
3 c.significante.¶Tertiò nota,† ꝙ ad hoc vt pœnalis obligatio committatur, requiritur requisitio, siue interpellatio sub cõmemoratione pœnæ interpositæ.quod est verum, vbi nõ est dies apposita:aliàs sine interpellatione committitur. vt l.magnam.C.de contrahen.stipu. facit quod leg.& no.in l. si post tres.ff.si quis cau.¶Quartò no. ꝙ quandoq; quis tenetur ex pacto alium pro posse defendere. An autem ista verba apposita in contractu (videlicet promisi talem defendere super tali re) intelligantur de defensione iuris tantùm:an etiam facti. vide plenè per Bart. in l.stipulatio ista. ff.de verb.ob.& l.venditores.eo.ti.quando autem hæc obligatio committatur, scilicet ob rem non defensam.vide in l.si quis apud. §. ob rem
4 ff.iudi.sol.& l.vir bonus.eo. ti.¶Quærit glos.† an aduocatus, qui promisit ecclesiam defendere cum iuraméto, teneatur ipsam defendere, si non fuerit requisitus allegat pro, & contra. Io. An.remittit ad Spec.in ti.de aduo.§.j.ver. sed nunquid is qui iurauit.vbi etiam quærit in se. ver. an feudum datum pro patrocinio iurisperito, transeat ad hæredes.& alia, quæ circa
5 hoc in reg.contractus.in mercu.¶Secundò quærit glo.† salarium à prælato non soluitur aduocato: an teneatur adiuuare ecclesiam. G.tenet, ꝙ nõ.quod est verum, si ecclesia deliquit: aliàs debet agere contra prælatum, & iuuare ecclesiam, sm̃ Host.de reg.iur.c.delictum.lib.6.quod est verum.nisi sub cõditione iurasset defendere, scilicet si sibi salarium solueretur. s̃.eo.c peruenit.il 2.secundùm Io.An.¶Est ergo differentia, an obligatio cum ecclesia sit contracta purè: & mora prælati in non soluendo salarium, non dissoluit obligationem aduocati:an verò sit contracta sub conditione:& tunc (quia nõ est reperire obligationem in persona aduocati, vt l.si quis sub cõditione.ff.si quis omis.causa testa.) Ideo si sibi nõ soluitur, defendere non tenetur:nõ attento, delinquat solus prælatus: vel Capitulum in cessatione solutionis. & hoc modo declaro, qđ
6 dicit Io. An.&c.¶Tertiò quæro.† pone, ꝙ ecclesia habet causam. & aduocatus iste non credit ecclesiam fouere iustã causam; & remordet eum conscientia:an iurare teneatur. tenet glos.ꝙ non.C.de iudi.l.rem non nouam. Episcopus tamẽ, vel ecclesia militans habebit eum pro periuro. cum constet sibi de obligatione per eum cum iuramento contracta. de conscientia autem constare non potest, vt.j.vt eccle.bene.c. vt nostrum.Et ita tenet G.quod non placet Hostien. & sic vnicuique per iuramentum astricto ad ecclesiam iuuandam posset beneficium auferri.s̃.eo.c.querelam. contra.c. satis, peruersum. 56.dist.& pateretur damnum, vnde meretur præmium, contra c.sanè.s̃.de renunc. Non ob.iura, quæ allegat G.in cõtrarium.quia loquuntur in matrimonio:vbi timetur collusio. j.de eo, qui cog.consan.vxo.suæ.c.sup eo. & in quo vertitur periculum incontinentiæ.nec potest licitè per alium deseruiri. Secus in officio aduocationis: quod per alium expediri potest.vt d.l.rem nõ nouam.dabit ergo alium æquè bonum. & sic saluabit conscientiam suam. argum. ff. de nego. gest.l. at qui natura. §. cum absente. & ff. de iurisdict. om. iudi. l. prætor. & si non potest alius inueniri, adhuc considerabitur hoc arbitrio boni viri.& in dubio relinquet ipsum suæ cõsciétiæ.j.eo.c.mulieri. cum suis concordan.

SVMMAE.

1 *Imò, dictio ponitur correctiuè.*
2 *Dominus non potest minuere monetam, valorẽ, & cursum eius cõsuetum sine consensu populi.*
3 *Interpretatio iuramenti spectat ad Papam.*
4 *Iurans illicitè an possit propria auctoritate iuramentum deserere.*
5 *Monetam cudere spectat ad reges.*
6 *Moneta antiqua, quæ est eiusdem bonitatis cũ illa, quæ reformatur, debet pariter cum illa expendi.*
7 *Moneta, quòd fraudetur in pondere: vel quòd malè cudatur: quomodo cognoscatur.*
8 *Moneta an possit de consensu populi aliquãtulum cudi deterior, quã requiratur.*
9 *Moneta quot modis fraudetur.*
10 *Valor pecuniæ si est diminutus: an debitor soluendo de illa pecunia diminuta liberetur à creditore, ipsam recipere recusante.*
11 *Pœna quæ sit falsantis monetam.*

QVantò personam. Princeps, qui iurauit certam seruare monetam: si sciebat illam legitimo pondere defraudatam, pœnitere debet de iuramento, quod fuit illicitum. & ideo non seruandum. si verò ignorabat: tunc iuramentum seruat, si illam faciat restaurare. communis di
1 uisio. secunda ibi: [super quo.] ¶† Primò not.tex.in ver.imò. quia hæc dictio ponitur correctiuè.ff.de hæred.institu.l.si ita scriptum fuerit. dantes enim malum consilium sunt deceptores. consiliarius enim debet esse optimus, & purus vndiq;, & contentus his, quæ dantur à fisco. quòd si transgressus fuerit, appellatur.vt in Authen. de manda.princi. §. præcipuè verò.collat.3. vnde Salustius. Omnes, qui de rebus dubijs consultant, odio, amicitia, ira, misericordia vacuos esse oportet: haud animus præuidet verum, vbi quatuor illa officiunt.facit. 11. quæstio. 3.cap.quatuor.vnde assessores, qui dant malum consilium Potestati in ferendis sententijs: vel etiam imperitum, tenẽtur, vt l.2.ff.quod quisque iuris.¶Se-
2 cundò colligitur hic. † quòd sine consensu populi, non potest dominus minuere valorem monetæ, & cursum eius consuetum. Ratio est, quia tractatur de populi præiudicio circa diminutionem patrimonij.quod præiudicium inferre non potest superior sine causa, absque subditorum consensu, vt supra de offic.arch. cap.ad hæc.in regula, quod omnes tangit.& supra de constitu.cap. quæ in ecclesiarum. & est argu. secundùm Hostien. quòd princeps non potest per se componere de dam. populo datis, ratione guerræ. de quo remittit Hostien.ad summam de pœnis.§.fina. versi. sed pone, quòd guerra. facit quod not.Innocen.in cap.dilectus.infra de appella.vbi omnino vide. ¶ Tertiò not.† quòd interpretatio
3 iuramenti spectat ad Papam: quandoque autem fit interpretatio secundùm iurantis intentionem. supra cap. veniens. ¶Quartò not. quòd illicitum iuramentum non debet quis
4 obseruare. † & sic videtur, quòd iurans possit ipsum propria auctoritate deserere. circa quod dicit Hostien. quòd quandoque est certum iuramentum fore illicitum: & iurans sine absolutione potest, & debet conuenire. 22.quæstio.4.cap.in malis.& l.si aliquis. Quandoq; certum est, quòd est licitum: & omnino debet obseruari. infra eodem cap. & si Christus, & §.Apostolus. in fin.saluo quod notatur in glos.2. & in dubio semper est ad Papam recurrendum. supra de elect. cap. venerabilem.§.pen. & ibi in nouella. post Innocen.¶Quin-
5 tò not. † quòd ad reges spectat cudere monetam, a quæ de-
a bet esse legitimi ponderis. vt infra dicam.¶Sextò no.† quòd
6 moneta antiqua, quæ est eiusdem bonitatis cum illa, quæ reformatur, debet pariter cum illa expendi &c. ¶Venio
7 ad quæstiones. & quæro primò. † quomodo cognoscatur. quòd pondus pecuniæ fraudetur, vel malè cudatur. dicunt

doctores, q in moneta tria requiruntur, quãtitas ponderis materia & publica forma, vt l. i. ff. de contrahend. emptio. debet ergo considerari materia, de qua fit, quantum valeat in massa. Item debent considerari expensę artificum in cudendo. & deductis expensis tantum dẽt valere, quando est formata: quantum valet in materia. & sic expensæ debẽt deduci vtiles, & necessariæ: quas præstans auctoritatem monetæ de suo facere non tenetur. quia ex officio nõ debet habere dispendium, nec damnum. & hoc no. hic Inno. & Doc. in dicta. l. 1. ff. de contrahen. emp. videtur sentire, quòd expen.
8 in cudendo fiant de publico. ¶ Secundò quæro. † an possit de consensu populi aliquantulum cudi deterior, quàm dictum sit: vt dominus aliquid lucretur. Inno. dicit, quòd sic. si non sit multũ minoris valoris, quàm sit metallum, & deductis expensis: vt inde modicum, & non multum lucrum sentiat. quod est verum, si est inops moneta, non spargatur extra regnum suũ. quo casu possit hoc tolerari. allegat Hostien. ff. de iur. om. iudi. l. fi. & sufficit in hoc consensus maioris partis regni. ff. de
9 condi. & demon. l. ciuibus. ¶ Tertiò quæro † quot modis fraudetur moneta. dic q quandoque fraudatur per cãpsores ponderantes singulos denarios: grauiores conflantes: alios transire permittentes. fraudatur etiã, quãdo domini terrarum monetam minoris põderis cogũt recipi cum moneta maioris. Item quando bonam monetam reprobant, & æquiualẽtem, vel minus valẽtem recipiunt: vt reprobatam bono pretio habeant. & illam conflari faciant, & cudi in pondere minoris approbatæ monetæ. Item fraudatur ex materia. quæ non est tota argentea, vel aurea: vt consueuit. & ex pondere, quo fraudata est, & ex cursu. quia non currit, vt consueuit. facit. ff. de pig. act. l. eleganter. §. qui reprobos. & l. creditorem. ff. de so-
10 lu. ¶ Quartò quæro. † si valor pecuniæ est diminutus b vtrũ
b debitor soluendo de illa pecunia diminuta liberetur à creditore ipsam recipere recusante. Pone exemplũ Paduæ. vbi de antiquis solidis valet florenus tres li. & 10. solidos. sed de nouiter fabricatis valet 10. libras. debitor ergo in mille libris obligatus, antequam noua moneta cuderetur, monetam prædictam nouiter fabricatam vult soluere, & de illa creditori satisfacere in mille libris. creditor cõtradicit, & petit sibi solui de antiqua. quæritur quid iuris. Host. primò arguit, q ista diminutio sit periculo debitoris, non creditoris, vt d. l. creditorem. ff. de solut. & d. §. qui reprobos. In contrarium facit. quia quò ad æstimationem rei debitæ inspicitur tempus, quo petitur, non quo contractus, vt l. vinum. ff. si certum peta. cum alijs iuribus hic alle. Solu. dic, q aliquando ista diminutio cõtingit in qualitate extrinseca (quia magis est grossa noua: quàm antiqua.) & tunc debitor tenetur soluere de antiqua, vt d. l. creditorem. & probatur. ĩ. de senten. c. olim causa. vbi autem non est mutata materia: sed valor, quia quandoque valet floren. Senis tres libras & 15. solidos. quãdoq;. 14. Sed qualitas auri est eadem, & quantitas: licẽt ęstimatio decreuerit: & tunc distingue creditorem morosum à non moroso: vt morosus teneatur in illo pluri: non morosus nõ teneatur. & versa vice, si creditor fuit in mora recipiendi, & florenus plus valet mõ: quàm tẽpore morę, non teneatur debitor tradere florenos in illa maiori æstimatione. Et hæc collige ex dictis Bar. in l. Paulus ff. de solu. & Old. in consilijs suis fol. 12. & ista quæstio est de quæstionibus disputatis per Pileum. domi. Io. de Ligna. ponit hæc de verbo ad verbum notata per Bar. in dicta l. Paulus. ff. de solu. & quod no. Cy. in l. si quis argentum. C. de dona. ¶ Quid iuris si mutuaui florenos, an cogar recipere monetam, & econuerso. facit quod no. in l. in mino. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necessa. ¶ Quintò, &
11 vltimò quæro. † quę sit pœna falsantis monetã. dic vt in prima glo. super qua refert Io. An. quòd iura, quæ simpliciter dicunt, quem puniri capitali pœna. cũ pœna capitalis sit multiplex, debet intelligi de minori, & mitiori. & per istud dictũ Ioan. An. liberauit quemdam à morte Bonon. qui falsauerat monetam eiusdem ciuitatis, eo quòd exilium, & relegatio sint capitales, vt dicta. l. 2. pro hoc dicto eiusdem allego glo. notabilem. in l. criminali. C. de iurisdi. omni. iudi.

ADDITIONES.

a ¶ Cudere monetam. Adde Bar. in l. fi. C de vete. numis. pot. li. 11. & in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. Bal. in c. 1. quæ sunt regalia. glo. Bar. & Rebuf C. de fal. mo. Roma. fin. 513.

b ¶ Est diminutus. vide Cy. in l in mino. in 11. q. C. in quibus cau. in integ. rest. non est neces. Bar. & Alex in l. Paulus. de solu. Doc. in c. olim causam. de censi. And. de Iser. in tit. quæ sint. rega in vsi. feu. Ange. in l. cum quid si cer. pe. Bar. & Sal in l. quod te. & in l. vinum. eo. ti. Bal. in l. 2. C. communia de leg. Bar. in l. res in doté. de iure dot. Old. consi. 149. Bal. in l. fi. C. de non nume. pec.

SVMMAE.

1 *Iudex, qui appellationem non friuolam ad superiorem interpositam non admittit, reprehensibilis est.*
2 *Sententiæ post appellationem non debent executioni mandari.*
3 *Consules, & rectores ciuitatum an habeant iurisdictionem: & cognoscant de causis.*
4 *Tempus à iure præfixum ad sententias exequendas potest arctari propter statutum: vel consuetudinem.*
5 *Consuetudo recipit interpretationem à iure communi.*
6 *Inferior non potest statuere, quòd ab eius sententia non appelletur.*
7 *Executio facta appellatione pendente, est ante omnia reuocanda.*

VEnientes. Iudices, qui iurant sentẽtias infra certum tẽpus exequi: hoc non obstante, appellationibus ab eis interiectis, differre tenẽtur. hoc dicit. potest diuidi in quatuor partes. In prima reprehensio consulum. in secunda, ibi [verùm] ipsorum excusatio. In tertia, ibi [quia verò] excusationis reprobatio, & generale mandatum. In quarta ibi [cum ergo.] mandatum speciale, & comminatio non parentis. ¶ Primò no. q hic excedebant cõsules, & tamen plenè impingitur culpa, & delictum officialium. & ratio est, quia consules hoc agebant vigore consuetudinis. & sic videtur delictum populi, nõ ipsorum principaliter. Ideo à populo petitur ratio, & emendatio, vt apparet in tex. coniuncta subscriptione. facit quod no. Inno. in c. grauem. de senten. excom. vbi autem consules non vigore statuti, vel consuetudinis deliquissent, ipsi punirẽtur ex delicto, non populus, vt l. 1. ff. de magi. conue. ¶ Secun
1 dò no. † quod redarguitur iudex, qui appellationem ad superiorem interpositam non admittit. quod intellige, nisi esset friuola, vt in c. cum appellationibus. de appel. lib. 6. & l. quoniam iudices. & l. iudicibus. C. de appel. & in l. cum beatus. 45. distin. & per Ho. in summa de tempo. ordi. ver. & cui. sub.
2 §. octaua regula. & §. sequen. ¶ Tertiò no. † quòd sententiæ post appellationem non debent executioni mandari. quia effectus ipsarum per appellationem suspenditur, vt s. de offic. deleg. c. pastoralis. vtrùm autem sit hoc verum in sententijs latis in causa criminali. dic, vt l. aditos. C. de appel. & ff. eod. titu. l. non tantùm. Et istud est verum de executione. quæ est fienda per hominem: secus si per legem, quæ per appellationem non suspenditur. facit quod no. in l. furti. ff. de his, qui not. infa. & l. quod ad statum. ff de pœnis. & ĩ. de appel. c. pa-
3 storalis. ¶ Quartò no. † quòd consules, & rectores ciuitatũ habent iurisdictionem, & cognoscunt de causis. quod dic, vt no. Inno. in c. quæ in ecclesiarum. s. de consti. & c. cũ omnes. eo. tit. & l. 1. ff. quod quisque iuris. per Doct. ¶ Quintò no.
4 † quòd tempus à iure præfixum ad sententias exequendas, potest arctari propter statutum, siue consuetudinem: per iudicem autem non possent arctari sine causa: sed suppleatur à iure, quod sententiæ iudicis deest. ff. de re iudi. l. 4. §. si quis.
5 facit l. 2. ff eod. tit. ¶ Sexto no. † q consuetudo recipit interpretationem à iure communi; vt scilicet ille, qui iurauit sentẽtiã exequi. ĩ. tempus secundũ cõsuetudinẽ: debet intelligi, nisi fuerit

si fuerit appellatum.& quòd in iuramento intelligitur excep
6 ta auctoritas superioris.¶Septimò not. †ꝙ non potest inferior statuere,ꝙ ab eius sententia non appelletur. quia tale statutum lædit ius superioris.Ciuitates ergo,quæ habent ex priuilegio,quòd cognoscant de primis causis appellationũ, nõ possunt statuere,ne liceat secundò appellare. potest ergo circa exclusionem appellationis plus pactum, quàm statutum: quia litigantes possunt conuenire,ne liceat appellare,vt l. si. de tempo.appel.sed per statutum hoc disponi non potest. Et circa hoc vide,quod no.Bart.in l.si in publica.ff.de aqua plu.
7 arc.¶Octauò no.†ꝙ executio facta appellatione pendente, est ante omnia reuocanda.concor.l.chirographis. de admin. tuto.ff.& hoc notum de appellatione interposita à diffinitiua sententia. ¶In appellatione autem ab interlocutoria an statim debeant reuocari attentata post appellationem.dic,vt tãgit hic glo.vtrùm appellatio extinguat pronunciationem.dic vt l.j.ff.ad Turpil.in l.tale pactũ.§.qui prouocauit.ff. de pac. per dominum Bal.de Perusio plenius.

TVMMAE.

1 *Promittens non mouere quæstionem,non impeditur iudicis officiũ implorare,*
2 *Vsurarius non manifestus potest facere testamentum.*
3 *Vsurarum querimonia,siue petitio potest proponi coram iudice seculari.*
4 *Solennes vsuras vsurario cum promissione de non repetendo (licèt creditor postea mandet vsuras restitui in testamento) non repetit.*
5 *Relictum factum hoc modo.damno hæredes meos:vt vsuras restituãt illis,qui probauerint se soluisse,an valeat.*
6 *Iurans aliquid tenetur ad obseruantiam iuramenti, etiam hæredibus eius,cui præstitum est iuramentum.*
7 *Iudex potest super vsuris procedere per inquisitionẽ, vt restituãtur. & etiam testes citare:& monere per generale proclama.*
8 *Casus,in quo hæres tenetur ex delicto defuncti.*
9 *Iudici quando sit permissum inquirere ad priuatum interesse.*

AD nostram. Per officium iudicis subuenitur illi,qui propter iuramentum non potest repetere vsuras.h.d. communis diuisio.secunda ibi[mandamus.]¶Primò not.ꝙ quandoq; iurat debitor non repetere id,quod soluit: vel non quæstionem mouere.Ista ante verba,mouere quæstionẽ,non excludunt denunciationem iudici fiendam, vt sentit Io.And.
1 †Ex quo infero,ꝙ ille,qui promittit non mouere quæstionẽ: non impeditur iudicis of. implorare.facit l.fi.ff.de pet.here.
a An autem prohibeatur excipere.adic,vt.ff.de procura.l.non solum.§.status.& l.Lucius.§.tres hæredes. ff. ad Trebel.facit quod no.in l.amplius.ff. rem ra.ha.& quod dixi in c. si diligẽ
2 ti.s̃.de foro.compe. ¶ Secundò hic colligitur,†ꝙ vsurarius potest facere testamentum.quod est verum:nisi sit vsurarius manifestus.tunc enim non potest,nisi seruata forma c.quãq. de vsur.lib.6.de quo latius.s̃.de do.& contu.c. veritatis. per
3 Inno.& in nouella.¶Tertiò†coram iudice seculari potest ꝓponi querimonia, siue petitio vsurarum.de quo dic, vt 14.q. 4.c.quid dicam.per Archi.& in cle.dispendiosam.in gl. cum repetuntur.de iudi.& ff.so.ma.l.Titia.per Bar.& Bal.¶Quar
4 tò colligitur.†ꝙ si quis soluit vsuras vsurario cum promissione de non repetendo (licèt creditor postea mandet vsuras restitui in testamento)istud legatum non extenditur ad istũ, qui specialiter iuri suo renunciauit.qđ potest; quia in eo huic non subuenitur per actionem ex testamento : sed per officiũ iudicis, vt probat tex.Idem si quis mandet creditoribus satis fieri.non.n.intelligitur de eo,cui iam testator satisfecit, vt l. Lucius.in prin.ff.de lega.2. Item non intelligitur de naturali debito tm̃:sed de eo,quod põt exigi cum effectu.vt l. si is cui §.Flauius.ff.de solu. ¶Et aduertendum de iuribus huius gña
5 lis relicti.†Scilicet dãno hr̃des meos,vt vsuras restituant illis, qui probauerint se soluisse.videtur.n. legatum nullũ:sicut cũ debitor legat debitum creditori,vt l.si creditori.ff.de le.j.Sed fortè est vtile legatum in casu huius.c.quia licèt quis iuret nõ repetere:non videtur per tale pactum extincta obligatio omni iure,sed parata exceptio contra petentem:quæ tollitur vigore testamenti.& ideò vtile est legatum. vt d.l.si creditori.facit quod no.Inn.s̃.de rescri.c.constitutus.& sm̃ hoc, quod dixi in quarto notabili,non ꝓcedit,videlicet, ꝙ repetãtur istæ vsuræ per officium iudicis.quia imò petentur per vigorem te
6 stamenti.& hoc sentit glo.3.¶Quintò no.†ꝙ ille,qui iurauit aliquid,tenetur ad obseruantiam hæredibus eius,cui præsti-
7 tum est iuramentum.de quo s̃.eo.c.veritatis.¶Sextò no.†ꝙ super vsuris(vt restituantur)potest iudex procedere per inquisitionem,& testes citare, & monere per generale proclama, vt compareant ad testificãdũ.Ex quo collige, ꝙ sicut quãdo aduersarius est incertus,sufficit generalis citatio, vt in Auth. si omnes.C.si vt se ab here.absti.Ita ẽt, quia testes sunt incerti,vt hic,possint generaliter citari.quod not. ¶Septimò not.
8 †ꝙ hæres tenetur ex delicto defuncti. quod patet,quia tenetur ad restitutionem vsurarum.de quo plenè,vt in c.vl.de sepul.& l.j.de priua.delic.per Bar.¶Octauò, & vltimò not. ꝙ causa vsurarum est de foro ecclesiastico.de quo.s̃.de fo.cõp. c.cum sit generale.&c.Opponitur.dicitur hic, ꝙ iudex proponit edictum publicum in ecclesia &c.& sic innuit, ꝙ ex officio possit iudex inquirere super restitutione vsurarũ.Sed contra.non potest iudex impendere suum officium nõ petitum, vt l.4.§.vl.ff.de dam.infec.& dixi.s̃.de postu.c. bonæ.il.j. hic autem dicitur,ꝙ nemine petente,iudex procedit. quare ma-
9 lè.Solu.huius timore Inn.†hic tractat,quando sit permissum iudici inquirere ad priuatũ interesse. dic ergo latius post eũ; ꝙ aut quæris,an possit inquirere super criminibus puniẽdis. & dic,vt in c.qualiter,& quando.de accu.& l.2.§. si publico. ff.de adul.per Bar.Aut quæris,an possit inquirere super interesse alterius priuati,non super punitione delictorum: & tũc aut quæris,an possit inquirere de iuribus principis:&potest, vt l.penul.C.de bo.vacan.lib.10.& c.cum dilecta.§. volẽtes. de confirma.vti.vel inuti. Quandoque quæris, an possit inquirere de iuribus priuati. & tunc aut illis, contra quos inquiritur,impingitur crimen vsurarum : vel aliud concernens interesse priuatum.& tunc Papa potest hoc facere ex plenitudine potestatis. & etiam episcopi,ad pœnitentiam peragendam.& sic loquitur de offi.ordi.c.1.licèt tunc in consequentiam veniat restitutio interesse priuati:quia alias non esset pœnitentia fructuosa,nisi restitueret alienum.14.q.6.c.1.& de vsur.c.quia frustra.in glo.hic apparet.in nouella. Quandoq; tamen in modum inquisitionis agitur ad consequendum priuatum interesse.De quo.s̃.de iudic.c.nouit.in nouella. & generaliter vbicunque agitur de correctione criminum: vel imminet periculum animarum,fit inquisitio ex puro, & mero officio iudicis,nullo conquerente,& nulla infamia præcedente,sm̃ Ho.vnde potest inquirere de consanguinitate inter cõiuges:& de quolibet alio impedimento canonico.& sic intelligitur de offic.ordi.c.1.facit quod plenè no.in l.si vacantia.C. de bo.vacan.in repetitione domini Angeli de Perusio.vbi plenè.de statu autem,& moribus ecclesiarum an possit episcopus, vel inferior à Papa inquirere,tenet Inno. ꝙ non potest alius,nisi Papa.sed sibi licet ex plenitudine potestatis.de quo s̃.de testi.c.cum olim.& de foro compet.c.vlti.lib.6.in gl. licèt causam.

ADDITIO.

a ¶Prohibeatur excipere.vide Bal.in l si quis maior.C.de transa.

SVMMAE.

1 *Iuramentum præstitum intelligitur secundùm communem interpretationem iuris communis.*
2 *Promissio quantumcunque verbis generalibus concepta, & iuramento firmata, recipit interpretationem secundùm ius commune.*

3 *Omissio ordinis talis qualis an vitiet.*
4 *Iuramentum per metum extortum super re licita an obliget.*
5 *Pars an debeat citari in notorijs, & sententia ferri.*

AD nostram noueris. Iudex, qui iurauit in omni causa ordinem iudiciarium obseruare, in notorijs ordinem iudiciarium non seruabit. cō
1 munis diuisio. secunda ibi[verùm.] ¶ Primò no. † ꝙ iuramē tum prestitum intelligitur secundùm communem interpretationem iuris communis, & secūdum subiectam materiam, secundùm quam sunt intelligendi sermones, vt l. si ita stipulatus. ff. de vsur. & l. si vno. ff. loca. ¶ Secundò no. reg. quòd manifesta accusatione non indigent: nec in eis est ordo iudiciarius seruandus. concor. 2. q. 1. c. de manifesta. ¶ Tertiò no.
2 † ꝙ promissio, quantuncunque verbis generalibus cōcepta, & iuramento firmata, recipit interpretationem secundū ius commune. sub generali obligatione non videtur cogitatum de illicitis: sed ciuili modo verba generalia sunt intelligenda, & non captiosè. vt l. si cui. ff. de seruitu. l. vt gradatim §. sed si lege. ff. de mune. & hono. & c. 1. ȷ̃. eo. lib. 6. ¶ Quartò no. tex. dum dicit [quàm in his non per omnia seruari ipsa.] quasi innuat, quòd etiam in notoriis & manifestis seruetur ordo iu
3 diciarius talis qualis. ¶ † Vnde sicut omissio iudicii ordinarii in causis, vbi exigitur, vitiat processum, vt l. prolatam. C. de senté. ita omissio huius ordinis talis qualis. vt videtur sentire Inno. in c. nostra. ȷ̃. de cohabita. cleri. & mu. qd tene menti. ¶ Quintò hic colligitur, coniuncto principio cum fi. ꝙ iuramentum extortum per metum obliget. videbatur enim cōtra. ȷ̃. de priui. c. cū olim. il. 2. & de cōuer. cōiug. c. accedēs. Sed in illis fuit vera extorsio: hic secus, secundùm Inn. facit. ȷ̃.
4 de insti. c. cum venissent. ¶ † Vtrùm autem iuramentum per metum extortū super re licita obliget. dicit Io. An. quòd nō. nisi aliàs sit in precepto. & tunc tenetur ex vi precepti, non ex vi iuramenti: quamuis & ab obseruatione ipsius debeat per superiorem absolui. de quo. s. quod metus causa. c. ad aures. & s. eo. c. debitores. ¶ Oppo. glo. innuit tex. quòd iuramentum præstitum de seruando ordinem iudiciarium, in notoriis sit illicitum. contra. s. de elec. c. bonæ. & in alijs iuribus allegatis in gl. Sol. vt in ea. & adde, quia læderetur disciplina iudicialis, si præcisè ad obseruantiam teneretur. & quando trāsirent crimina impunita contra no. in c. vt famæ. de senten. ex communi. & sic induceret periculum salutis. 12. q. 2. c. cum
5 deuotissimam. ¶ Quærit glo. † an in notorijs debeat pars citari, & sententia ferri. tenet, quòd non, quando sunt notoria iudici, & aliis. Idem no. de purg. canoni. c. dilectus. in gl. quia hæc. Et idem hic Inno. Io. 2. quæs. 1. c. quæ Lotharius. dicit, ꝙ fortè in notorio est fienda citatio. Io. An. remittit ad Decre. cum sit Romana. de appel. super vlti. glo. & de re iudi. c. cum olim. & de coha. cle. & mu. c. nostra. super glos. intelligentia. in 2. colum. ver. citatio. & ver. sunt qui dicunt. Sententia autē an sit ferenda, no. in Decre. ex parte. la. 1. de verb. signi. in gl. per vnum. post prin. aduerte tamen singulariter ad hanc glo. quando quid est notorium in vna prouincia, & non in alia, in qua iudex vult procedere, tanquam super notorio: an debeat tanquam super occulto. cui adde, quod no. de offi. deleg. c. 1. lib. 6. in glo. 2. & de sen. excom. c. licèt. eo. lib.

SVMMAE.

1 *Liberatio non cōtingit, si vni soluitur improuidè, quod alteri debetur.*
2 *Iuramentum fidelitatis soli domino: & illi, cui hoc commiserit, est præstandum.*

a
1 EA te credimus. a † Qui iurauit, cui non debuit: ei, cui debuit, iurare compellitur. & ad modū epistolę tria facit. ponit exordium. Secunda. ibi [sanè.] ponit narrationē. Tertia ibi. [cum igitur.] conclusionem. ¶ Primò no. regulā, quòd nō contingit liberatio, si vni soluitur improuidè, quod alteri debetur. quod est verum, si soluitur prorsus extraneo. secus si creditori: tunc enim contingit liberatio, etiam si solutio facta sit, creditore inuito, vt l. solutum. §. solutam. & ibi de hoc. de pig. act. & l. solutionem, & iudicium. ff. de solu. Item est verum, nisi soluatur procuratori etiam reuocato, si debitor hoc ignorat, vt ff. si cer. pet. l. is qui in prouincia. & de solu. l. procuratori. Item etiam liberatur quis, soluendo adiecto in stipulatione, vt ff. de solut. l. quod si stipulatus. Ille autem, qui recipit, quod alteri debetur: qua actione teneatur, longa est materia. de qua in l. falsus. C. de fur. l. si procuratori. ff. de condi. inde. & l. quoniam. ff. de condic. fur. ¶ Secundò not.
2 † quòd iuramentum fidelitatis solùm domino, & illi, cui hoc commiserit, est præstandum: & nō alii, etiam si dicatur (saluo iure domini mei) videtur enim protestatio contraria facto: sicut refert Ho. ꝙ quidam Senescallus fecit hominem suspendi, saluo iure suo. & quidam alius iuramentum prestandum duab. ecclesiis fecit eo modo, saluo iure illarum ecclesiarum. Non enim hoc fit sine violatione fidelitatis: nisi quando fecit fidelitatē duob. dominis, maiori, & minori: licitè enim iuratur minori domino, saluo iure maioris, secundùm Hosti. qui circa hoc quærit: an feudū ex hoc cadat in commissum. & dicit. quòd sic, quia quantum in eo fuit, alienauit. 11. col. de feu. non alie. l. imperialem. & maximè, si fiat contra pacta iuramenti. vt. C. de transac. l. si quis maior. de ista dictione, saluo. dic, vt no. in l. item Labeo. ff. fa. ercis.

ADDITIO.

a ¶ Ea te credimus. De materia huis. c. habetur in c. si diligē. de rescrip.

SVMMAE.

1 *Pater potest compromittere de iniuria à filijs irrogata.*
2 *Iniuria potest compromitti in offensum.*
3 *Iniuria irrogatur facto, & verbo.*
4 *Verbum iniuriosum factum quod dicatur.*
5 *Exhæredatio filiorum non potest deduci in pactum.*
6 *Obijcens crimen contumeliosè extra iudicium tenetur actione iniuriarum.*
7 *Arbitrator, qui perperam pronunciauit, debet reuocare quod fecit.*
8 *Arbitrium si est iniquum, recurrendum est ad superiorem.*
9 *Actio aliqualis an oriatur ex sententia arbitratoris.*
10 *Arbiter, & arbitrator in quibus differant. vsque ad nu. 14.*
11 *Præsentia partium an requiratur in ferendo arbitramento.*
12 *Arbitramentum non emologatur cursu decem dierum. sicut sententia arbitri.*
13 *Emologatio an habeat locum, vbi pœna in compromisso est apposita.*
14 *Reductio ad arbitrium boni viri, infra quantum tempus possit fieri.*
15 *Officium iudicis quando datur ad rescindendum id, quod de iure communi valet, finitur anno vtili.*
16 *Partes si compromiserunt stare dicto arbitratoris sub pœna centum librarum: & arbitrator iniquè pronunciet, & mandet adimpleri infra octo dies. cui pars condemnata non paret: an possit ab ea peti pœna.*
17 *Renunciari an possit petitioni reductionis ad arbitrium boni viri.*
18 *Compromissum si fuerit in aliquem, tā quam in arbitrum, arbitratorē, & amicabilem compositorem: an eius sententia censeatur lata, tanquam ab arbitro, vel ab arbitratore.*
19 *Potestas arbitrandi quanto tempore duret.*
20 *Laudum an transeat ad hæredes.*

QVintauallis. Is, cuius mandato stare iuraui: nō pōt mihi pcipere, vt filias exheredē, & vxorē abiiciā. h. d. cō
1 munis diuisio. secūda ibi[quo circa] ¶ Priō not. † ꝙ pater cō promittit de iniuria à filijs irrogata. ex delicto ergo filij pater ciui-

ter ciuiliter cōuenitur:criminaliter verò,siue in publicis iudicijs,agitur contra ipsum filium delinquentem : nec requirit consensus patris. vt.l.inter liberas.§.si filius.ff.de adul.p Bar. curatoris autē auctoritas an requirat, si delinquēs sit minor. dic vt.l.clarum.C.de auct.præstan.pro iniuria verò facta filio patri actio competit:nisi esset vilis persona:filius aūt in dignitate,vt.l.sed si vnius.§.filio.ff.de iniur.&.l.si filius.ff.de ꝓcu.
2 ¶ Secundò not. † ꝙ in offensum potest iniuria compromitti. & offendens se ponere in manibus iniuriati. & in hoc arbitrator differt ab arbitro,& à iudice, qui non pn̄t arbitrari,vel iudicare in re propria,vt.l.1.C.ne quis in sua causa.facit qđ ibi no.in.l.pęnul.ff.de arbit.&.l.si libertus.ff.de ope.libertorum
3 ¶Tertiò no.†ꝙ iniuria irrogatur facto , & verbo.
4 † qđ autē dicatur verbum iniuriosum.dic quoties improperro aliquod maleficium per te commissum,vt.l.1.in fi.ff.de obseq.pat.præstan.& idem si reimproperat aliqua iniuria in te, vel in tuos commissa, vt.l.si inimicitię. & ibi no.ff.de his quę vt indig.Idem si in genere dicam,latro,homicida, uel fur,vt l.1.in prin.ff.de lib.& posthu.Idem si dicit,tu mentiris. qđ est verbum iniuriosum.an autem hæc sint vera, si reimproperaretur illud,qđ est verū.puta homicidā:uel adulterū : vel spurium sic appello.dic,vt.l.eum qui nocentem.ff.de iniur.Quid autem si idem uerbum iniuriosum pluries dicatur:an oriant plures actio.dic,vt not.Bar.in.l.Item apud Labeonem.§.qđ dicitur.ff.de iniu.vbi ista not. & etiā qd dicatur blasphemia.
5 ¶Quartò no.† quòd exhæredatio filiorum non potest deduci in pactum.causæ enim exhæredationis in iure enumerant, vt in Auth. vt cū de appel.cog.§.causas.col.8.vnde non videtur,quòd per pactū,siue laudū possint ampliari,vt hic.qđ est verū,nisi filius consentiret:tunc enim non videtur filio danda querela inofficiosi,si exheredationi consentit, vt.l.non putauit.§.si quis sua manu.ff.de contrata.¶ Quintò hic colligit,
6 †ꝙ ille,qui obijcit crimē,teneat actione iniuriarum.qđ intelligo verum,qn̄ obijcitur extra iudicium cōtumeliosè,vt hic. Si quis aūt in iudicio obijceret exceptionem criminosam,et non probaret.dic vt dixi.s̄.in fi.illius.c.de ordi.cog.c.cū dilectus.
7 ¶Sextò no.†ꝙ arbitrator,qui perperā pronūciauit,debet reuocare qđ fecit.An aūt iterū arbitrari possit.dic vt no. Dy.in.l.serui electione.ff.de leg.1.facit c. si cōpromissarius.
8 de elec.lib.6.¶ Septimò no.†ꝙ si arbitrium est iniquum,recurritur ad superiorē.¶ Quis autem in hoc casu dicatur superior,siue iudex cōpetēs,corā quo petatur ista reductio.q.dam dicūt,ꝙ iudex appellationis,cū ista reductio sit species appellādi vt l.non distinguemus.§.cū quidā.ff.de arbi.¶Cōtrariū tenet Bar. & dicit, ꝙ iudex principalis causæ est iudex cōpetēs,vt not.in.l.societatē.§. arbitriorum.ff.pro socio.vbi omnino vide.¶Venio ad apparatū Innoc.& nouellæ,quē ordino per questiones.& priò quæro,† an ex sententia arbitra
9 toris oriatur aliqualis actio.dicit Inno. ꝙ aut est iuratū stari suo arbitrio.& tunc orit actio.Sed hic aduerte,qa alibi dicit idē Inno.ꝙ ex iuramento nulla orit actio.vt in c.cū venissent. j.de insti.sed dic,ꝙ in isto casu orit actio ex conuentione,q̄ de se quamq̄ inefficax sit iuramēto tn̄ conuentionali pręstito super lite, reddit efficax,vt.ff.de iureiurā.l.iusiurandū quod ex conuen.Aut non interuenit iuramētū.& tunc aut arbitrator est assumptus super contractu,aut super lite.Si super contractu.tunc aut in continenti. & ex eius arbitramento oritur actio ex eo contractu:licèt ex interuallo arbitretur.vt.l. petens.C.de pac.&.l.neptis.C.si cer.peta.aut non fuit assumptus incontinenti:sed ex interuallo.& tunc aut intercessit stipulatio : & tunc agetur ex stipulatione. aut non intercessit : & tunc eius dicto non datur actio : sed exceptio tantùm , vt d.l. petens. &.l. neptis. &.l. iuris gentium.§.quinimò.ff. de pact. quod credo verum de iure ciuili : sed de iure canonico. quod ex nudo pacto tribuit potestatem agendi , vt in.c. 1.supra de pact. videtur danda actio ex dicto eius , si petens ita conuenerit stare eius arbitramēto.aut arbitrator nō assumitur super contractu:sed super lite: tunc dicit dominus Bal.quòd aut laudat formiter.& tunc oritur actio ex illa causa,quæ probatur per laudū,vt.ff.de iureiuran.l.si duo patroni.§.penul.aut laudat informiter.& tunc non oritur actio ex laudo arbitratoris:sed agendum est ex stipulatione, si intercessit in cōpromisso: aliàs nō pareret actionē:sed si sit ęquū, etiam vna parte contradicente, erit officio iudicis executioni mandandum, secūdum Hosti.Et idem si sit iniquum, postquam ad æquitatem fuerit redactū.s̄. de appel.c.2.& ad ibi no.remittit Hostien.Bar.tamē in dicto.§.arbitriorū. tenet,ꝙ sententia arbitratoris non habet paratam executionem : sed agendum est ex stipulatione,si intercessit:vel ex præambulo contractu completo per arbitramentum. Statuta tn̄ communiter prouident,vt mandetur executioni,sicut sententia.
10 ¶Secundò quæro.† quę sit differentia inter arbitrum,& arbitratorē.dic, quòd multiplex colligitur hic ex notatis per Doct. & Speculator tangit in titulo de arbitris.§.primo.in prin.& differunt primò in eo, qđ.s̄.dixi. qa ex sententia arbitri orit actio,non ex sentētia arbitratoris,scđm Bar.vbi supra. ¶Secundò differunt.quia arbiter nō assumitur in re propria:sed arbitrator sic,vt dixi.s̄.¶Tertiò differunt.quia arbiter,sicut iudex,debet ꝓcedere,seruato iuris ordine. arbitrator verò, nullo seruato iuris ordine,dicit : qđ sibi arbitrando videbit, vt.l.si societatē.&.l.cui.&.l.in proposita.ff.pro socio. Si verò arbitrator litē fecerit contestari,siue nō:uel etiam in scriptis pronunciauerit:siue simpliciter verbo nudo,non est vis,ꝙ p̄dictarū solemnitatū obseruatio non habeat locum, nisi corā iudice,vel arbitro,secundùm Inno.¶Cuius gratia incidenter
11 quæritur.†vtrùm in referendo arbitramento requiratur partium præsentia. Pe.& Ia.de Ra.ꝙ sic.allegant pro casu.l.si qs arbitratu.ff.de verbo.obli.& ibi Bar.hoc tenet.& probat pluribus rationibus,ꝙ partis præsentia requiratur. D.Bal.ibi distinguit:dicit enim,ꝙ aut partes fuerunt præsentes in uentilatione causæ.& tunc valet arbitramentum:licèt tempore laudi partes sint absentes.aut partes fuerunt absentes in discussione,& pronunciatione:& tunc tenet laudū arbitratoris: qa non debuit facere arbitrari,vt.ff.de condi.& demō.l.2. Et ꝓ hoc dicto facit, qđ no.hic Inno. scilicet corā arbitratoribus nullus ordo est seruandus. sufficit enim præsentia partis tempore contractus.tempore verò,quo circa ipsum contractum aliud declaratur per communem ministrum ambarum partium:non requiritur ipsarum præsentia.quia ipse videtur organum ipsarū partium,vt.ff.de manu.vindi.l.pater ex prouincia.& hoc latius prosequere,vt ibi per eū.Facit qđ no.Cy.in l.si quis in cōscribēdo.C.de epi. & cle.&.l. Theopompus.ff. de do.præle.per Bart. ¶ Quarta differentia inter arbitrū,& arbitratorem est:quia sententię arbitri est parēdum , siue sit æqua,siue iniqua:& etiam si grauiter lædat. aliàs pęna committitur.C.de arbit.l.1.& si nō est promissa pœna,agitur ad interesse,si stipulatio intercessit:vel si partes emologauerunt ipsam:vel si infra.10.dies nō contradixerunt.omnibus enim istis casibus oritur actio , & ex sententia arbitri , etiam si sit iniqua:nec reducitur ad arbitriū boni viri, secundum Inn.licèt Host.cōtra.s̄.de arbi.c.2.Sentētia verò arbitratoris semper reducitur ad arbitrium boni viri, vt hic. & dicto.§.arbitriorum &.d.l.si libertus.ff.de ope.liber.facit qđ no.s̄.de ar-
12 bi.c.dilectus.Arbitramentum ergo nō emologatur cursu decem dierum.sicut sententia arbitri. hic tamen aduerte , quia si compromissum factum est sine pęna : videtur habere locū dicta emologatio sententiæ arbitri per dictam.l.cum antea. &.l.fina.C.de arbi. Si autem cum pęna : tunc videtur cessare prouisio dictę.l.cum antea, propter specialem prouisionem hominis,vt.l.fin. de pact.conuen, & de hoc variant glo. iuris
13 ciuilis.†an scilicet dicta emologatio locū habeat,vbi est pœna in compromisso apposita.Bart.distinguit, quòd aut in cōpromisso vallato appositione pęnæ est apposita dicta clausula.& tunc emologatio cessat.& tantùmodo cōmittitur pęna,

si fuerit contra factum.quod dic, vt no. Bar.in l.ait prætor.in
prin.ff.de re iudi.in dicta l.cum antea. & per Innocen. in c.p
14 tuas.supra de arbi. l.2. ¶ † Tertiò quæro infra quantum tem
a pus possit fieri reductio[a] ad arbitrium boni viri.Spe. in tit.de
arbi.§. sequit. videtur dicere, quòd infra.10.dies,sicut dicit
appellari,vt d.l.non distinguemus.§.cum quidem. ff.de arbi.
Bar.côtra.in dicto.§.arbitriorû.vbi côcludit,vt si per ânû ta
ceat: videtur arbitramentum comprobare. quod est verum,
secundùm eum,quando petitur per modum actionis, vel offi
cio iudicis, subrogato loco actionis.Sed quando officium iu
dicis proponitur principaliter (vt in contractibus stricti iu-
ris)tûc debet proponi infra quadriennium hodie: olim infra
15 annum vtilem.Regula enim est, † quòd quando officium iu-
dicis datur ad rescindendum id, quod de iure communi va-
let, anno vtili finitur, vt l.in honorariis.§ sed cum rescissa.ff.
de act.& oblig.dic latius per eum in dicto.§. arbitriorum.
16 ¶ Quartò quæritur, † si partes promiserunt stare dicto arbi-
tratoris sub pœna centum librarum, & arbitrator iniquè pro-
nunciet: & mandat adimpleri infra octo dies. cui pars con-
demnata non paret:an possit pœna ab ea peti. quidam quòd
sic.quia in re sua,&c.vt in l.in re mandata.C.mandati.& l.ne
mo exterus. C. de iude. ¶ Alij contra. Si enim iuramentum
non prohibet reductionem ad arbitrium boni viri, vt hic,&
supra c.veniens. multò minus debet impedire appositio pœ-
næ.& hoc tenet Host.quando generaliter est iuratum de stan
do dicto arbitratoris.Si autem specialiter, & expressè dictû
fuit,quòd ius vnius partis possit in totum, & pro parte dare
alteri. & promissum fuerit & iuratum stare suæ pronuncia-
tioni iniquæ:videret standû eius dicto de rigore:& nô parês
deieraret, & nô penâ hic promissam incurreret de rigore:licèt
fortè ex æquitate iudex debet occurrere iniquitati, pensatis
causis, locis, & temporibus, & qualitatibus personarum:vt
patet in eo,quod legi.& no.supra de transac. c. fi. secundùm
Hostien.Cui adde, quod plenè not.Dy. in reg.scienti.de reg.
iuris lib. 6. ¶ Videtur tamen mihi, quòd solutio quæstionis
17 proposita pendeat ab alia. † scilicet an possit renunciari peti
tioni renunciationis ad arbitrium boni viri. in qua Barto. sic
distinguit.aut arbitratur iniquè per dolum. & talis renuncia-
tio nihil operatur.& ita loquitur tota distinctio Dy.in d.reg.
scienti.aut sine dolo:& tunc aut est deceptio in magna quan
titate:aut in parua.si in magna,potest peti reductio. si in par
ua:tunc secus, vt ff.de mino.l.ait prætor.§.quæsitum.& ita de
bet intelligi glos.in l.si de meis.§. recepisse.ff. de arbi.quæ di
cit,quòd potest auferre de iure vnius, & dare alteri.Intelligi
tur enim moderatè:sed si esset expressè dictum, quòd possit
auferri in magna,& parua quâtitate:tunc valet pactum de iu
ris rigore, vt dixi supra,secundùm Hostien. nisi esset ita ma-
gna quantitas.quòd faceret ipsum dolum præsumi,vt l.om-
nes.§.Lucius. ff. de his, quæ in frau.cre. Et de ista quæstio-
ne dic per Dyn.in l.quidam cum filium. ff. de verbo. obliga.
& in dicta reg.scienti.& per Cyn. in l.cum antea. C. de ar. &
per Guli.de Cun.in l.si vnus.§.illud.ff.de pac.¶ Qualiter au-
tem cognoscatur,quæ dicatur parua, vel magna quantitas.&
qualiter probetur iniquitas.dic per Bar.in d. §. arbitriorum.
In dubio autem semper præsumitur pro laudo,quòd sit bo-
num,& æquum, vt not. Dyn.in consil.quod incipit. Ptolo-
meus manentis. & pendente petitione reductionis ad arbi-
trium boni viri,non potest fieri executio laudi: sicut nec exe
cutio sententiæ appellatione pendente. & hoc not.Bald.in d.
l.si quis arbitratus. in repetitione. ¶ Quintò quæritur. dictû
est supra,quòd multiplex est differentia inter arbitrum,& ar
bitratorem: & quòd diuersus est effectus sententiæ vnius, &
18 alterius. † pone ergo,quòd compromissum fuit in aliquem,
tanquam in arbitrum,& arbitratorem, & amicabilem com-
positorem:an eius sententia censeatur lata, tanquam ab ar-
bitro:vel tanquam ab arbitratore. & sic sciamus effectum pro
ductiuum.dic,quòd hoc perpendi poterit ex ordine proce-
dendi.si enim seruauerit iuris ordinem: videbitur eius senten
tia lata tanquam ab arbitro. Si autem non seruauerit, cense
bitur lata tanquam ab arbitratore.& hoc no.glo.notabilis in
l.1.ff. de iudic. ¶ Sed hic incidenter quæritur, quid si partim
processit iuris ordine seruato,partim non seruato. dicunt q-
dam,quòd non valet processus: quasi inchoando processum
vna via,præclusa erit sibi via in alia.contrarium tenet Hostiê.
dicens,quòd in hoc dubio potius debet iste iudicari proces-
sus arbitratoris, quàm arbitri:vt res potius valeat, quàm pe
reat,vt in c.abbate.de verbo.significa.Dy.no. de hac quæsti.
in l.similes.ff.de testamento milita.& Bart. in l. si dominium
rei.ff.de fur.& Spec.in titu.de arbi.§. sequitur.versicu.quid si
compromissum.facit optimè ad prædicta cle.sæpe. de verbo.
significa.in fin.aduertendum tamen secundùm Innocê.quòd
concessa potestate tanquam arbitro, non potest procedere,
vt arbitrator:nec econtra: nisi per aliqua verba possit aliud
comprehendi.remittit Ioann.And.ad Spe.de arbi. §. fi.in se-
19 cunda colum.ver.sed pone,quòd sicut.& ver. sequen. ¶ † Sex
tò quæro quanto tempore durat potestas arbitrandi. dic,quòd
aut recusat arbitrari.& statim finitur, vt l.multa.ff.de condi.
& demonstra.& l.fin.C.de contrahend.emptio.Aut differt ar
bitrari:& tunc refert. aut confertur in arbitriû contrahentis:
aut tertij. si contrahentis:& tunc aut aliquid substantiale: &
debet arbitrari infra.60. dies, vt l.quod si nolit.§. fina. ff.de
ædil.edic.aut aliquid accidentale,siue qualitas:tunc debet ar
bitrari,cum primum potest, vt l. hæc venditio.ff.de contra-
hen.emptio. aut confertur in arbitrium tertij; & tunc durat
potestas anno,vt l.fin.§.fin.C.communia. de leg. Et prædicta
procedunt in contractibus.in vltimis voluntatibus dic.vt l.1.
de leg.2.vbi etiam plenè de ista materia in repetitione domi
20 ni mei, & per Bart.¶ Septimò quæro: † vtrùm laudum tran-
seat ad hæredes.dic per Cyn.in l.fina.C.de contrahend.emp.
vbi distinguit,quòd aut debet quis arbitrari iure suo:& tran
sit.aut iure alieno:& non transit, vt êt not.Bart.in l.stipulatus
fuero. de verbo. obligatio. contra hæredem verò compro-
mittentis an transeat:& si est electus arbitrator super lite,est
dubium. Si enim arbitramentum æquiparatur arbitrio, nô
transit.si iudicio,transit,sicut instantia iudicii. vt l.si eum ho
minem.ff.de fideiuss.Specu.in tit.de arbi.§.finitur.tenet,quòd
transeat.quia arbitramentum est quædâ transactio,vt in Au-
then.vt diffe. iudi.in prin. dic vt ibi not. ¶ Octauò quæro, si
arbitrator assumptus super contractu, vel vltima voluntate,
non vult arbitrari:an recedatur, illo arbitrari nolente. Bar.
plenè distinguit in contractibus. ¶ Vltimò quæro, quæ sunt
causæ,propter quas pater potest exheredare filium.dic, vt in
gl.cui adde,quòd ex omnibus causis (ex quibus potest exhe
redare)potest etiam alimenta denegare,vt no.Spe. in tit. qui
filii sint legiti.vers.quid si filia.& se.& Bart. in l.si quis à libe-
ris.ff.de liberis agno.

ADDITIO.

a ¶ Reductio.qualiter possit fieri,ne petatur reductio. vide Dy. in consil. incipien.Ptolomeus.Lanfran.in tract.de arb. ver. ex omnibus.Floria.in l.societatem §.arbitriorum.ff.pro socio.Bald.consi.161.Bald.in l.quod de bonis.§.1.ff.ad leg.fal.Io.An.in addi.Spe.de arbi.§.fin. ver. item si cô promissum.

SVMMAE.

1 *Coniuges abiurare non possunt.*
2 *Vir & vxor non possunt cogi, vt maneant separatim,pacto etiam iuramento firmato,*
3 *Coniuges si iurant se continentiam seruaturos : vlterius non possunt repetere,*
4 *Coniugum altero ad religionem transeunte, quare alter non possit in seculo remanere.*
5 *Matrimonia debent esse libera in contrahendo, & dissoluendo.*

1 TVanos. † Cōiuges se abiurare non possunt. hoc dicit.cōmunis diuisio. Secunda
2 ibi[nos igitur.]¶ Primò no.† ꝙ pacto etiam iuramento firmato,non possunt vir,& vxor cogi. vt maneant separatim.volentes autem bene possunt.& aduerte,quia tex.dicit,ꝙ iurauerunt se nunquam mutuò petituros:sed † quid si
3 iurassent se continentiam seruaturos.dicit Inn. ꝙ vlterius repetere se non possunt.Io.An.remittit ad no.in c.dudū,de cōuer.cōiuga.super ver.castitatis.& de coniug.lepro.c.1.super glo.4.¶ Quærit glo.dicitur in tex.ꝙ debet dimittere sic commorari:Sed an hoc sit verum,etiam non transeundo ad religionem.quidā,quòd non.alij contra,per hunc tex. Sed tunc
4 quæri,† quare altero transeunte, non potest alius in seculo remanere, & ambo separati possunt in seculo commorari. dicit Hosti.quia posset sequi absurdum,vno transeunte,& altero remanente.si remanens non contineret:vel professus adduceretur de monasterio:vel alter viueret semper in adulterio.ad hoc de conuer.cōiug.c.ex parte A.vbi verò ambo sūt in seculo:si non contineant,nihil absurdum,si cogitur alter alteri adhærere,vt hic.¶ Quærit glo.e conuerso ad tex.dicitur in tex.ꝙ si iurauerāt se nunquam adinuicem discessuros,nec
5 peterēt separari:videt,ꝙ nō valeat. † qa matrimonia debēt esse libera in contrahendo,& dissoluendo.ff.de verb.oblig.l. Titia.glo.dicit,quòd per tale iuramentum non prohibentur separari obtentu religionis.Io.An.dicit,ꝙ quotiescunq; subesset iusta causa(puta consanguinitatis,vel aliud impedimentum)possit alter agere ad diuortium,non obstante iuramento,vt hic per eum.

SVMMAE.

1 *Vir si iurauerit non accusare vxorem, temerarium est iuramentum.*
2 *Maritus non potest accusare vxorem de fornicatione præcedente matrimonium.*
3 *Obligatio,quantūcunque generalis,& indistinctè contracta cum aliquo,intelligitur,si fidem seruauerit.*
4 *Constitui procuratorem ad negocia, qui tempore constitutionis erat bonæ vitæ,& conditionis;deinde me absente, & ignorante,efficitur baratator,& prodigus: videor tacitè reuocare.*
5 *Promissio generalis,& indistincta,etiam cum iuramento multas recipit limitationes.*
6 *Sponsæ de futuro non potest obijci fornicatio præcedens sponsalia.*
7 *Sponsalia de futuro pluribus causis dissoluuntur.*
8 *Iura,quæ loquuntur in marito,& vxore: vendicant sibi locum in sponso,& sponsa.*
9 *Statuto cauetur,quòd fœmina maritata non admittatur ad successionem cum masculis in bonis patris: an desponsata tantùm admittetur.*
10 *Pactum etiam iuramento firmatum non valet,quando concernit delicta futura.*
11 *Iuramentum,quo quis se obligat ad non accusandum vxorem de adulterio,an valeat.*
12 *Maritus an possit vxorem corrigere,& castigare.*
13 *Prohibitus accusare,non prohibetur denunciare.*
14 *Maritus quid consequatur per denunciationem factam de vxore.*

QVemadmodum. Is, qui iurauit cum muliere contrahere: propter superuenientem fornicationem,vel difformitatem eam repellere potest:propter p̄cedentē verò non.† Et si vir iurauit non accusare vxorem,te
1 merarium est iuramentum:Sed si specialiter de adulterio iurauit,denunciare poterit:sed accusare non debet.h.d.¶ Et sunt tres partes.Secunda ibi[illud autem]tertia ibi[ꝙ si.]prima subdiuiditur.quia priò inducit simile solutioni fiedæ: secundò soluit.ibi[ita si quis.[tertia probat solutionē per euitationem absurditatis,& per rationem.ibi [alioqui] quartò respondit ad oppositionem iuramenti,ibi [non obstante]qđ respōsum probat per euitationē absurditatis.ibi [ꝙ si post] secunda non subdiuiditur.sed tertia subdiuidit in tres. quia primò ponit.secundò allegat pro parte negatiua.ibi[cū scriptura]tertiò pro affirmatiua.ibi [sed nūquid.] quartò soluit
2 ibi[tutius ergo.]¶ Primò no.† maritū nō posse accusare vxorem de fornicatione præcedente matrimonium.Ratio redditur in gl.q̄ incipit.quia ex quo.facit.ff.de adul.l.si vxorem.§. si quis vxor.& j.de elec.c.nulli.lib.6.adulteriū verò, siue fornicationem subsequentem potest vir obijcere.simile.s̄.đ test. c.præterea.Et facit ad quęstionem, ꝙ debitor non posit allegari,& capi vt suspectus, ratione inopiæ subsequentis tm̄, vt no.Dy.ff.vt in pos.le.l.3.§.fi.& l.si creditores.ff.de priuile.
3 cred.& l.fin.C.de spon.¶ Secundò no.† ꝙ obligatio,quantū cūque generalis,& indistincta contracta cum aliquo,intelligitur,si fidem ille seruauerit.concor.s̄.ti.proxi.c.3. Ita subintelligitur,si res in eodem statu permanserit, vt in ver.ꝙ si post.& facit ad quæstionem.Si feci pacem cum inimico,& iuraui non offendere.qui postea efficitur rebellis, & hostis ciuitatis,ita vt possit impunè offendi: potero impunè ipsum offēdere,non obstante iuramento. quod dic, vt in disputatione Bar.quæ incipit.Lucanæ ciuitatis,&c.ad hoc facit l.quero.§.
4 inter locatorē.ff.loca.facit etiam ad quæst. † ꝙ si constitui ꝓcuratorem ad negocia.qui tempore cōstitutionis erat bonæ vitæ,& conditionis:deinde me absente, & ignorante efficit baratator,& ꝓdigus:ꝙ tacitè videor reuocare mādatū. & debitores mei scientes eius conditionem mutatam in deterius, non liberantur soluendo eidē.ad hoc facit l.si cū Cornelius. ff.de sol.& l.3.§.quāuis.ff.de admi.tuto.& c. nulli.đ elec.lib. 6.& alia iura hic allega.in gl.quæ incipit. non.regulariter.n. receditur ab eo,quod firmatum est cum iuramento, si tendit ad noxā,vt in c.suggestū.de deci.& in l.ex facto.ff.de vul. & pupil.& c.insinuante.de offi.deleg.& l.si vnquam.C.de re
5 uo.do.† Et ex his patet,quòd promissio generalis,& indistincta etiam cum iuramēto, multas recipit limitationes. qđ est verum,secundùm glo.in iuramentis promissarijs,sed in acceptorijs nulla conditio,vel limitatio intelligitur.32.q.vlt.c.vlt. vbi de hoc. & hoc dictū nota. & adde ad illa, quæ dixi.s̄.c.si verò.& corrigit hic Io.An.prælatū prætextu criminis præcedentis promotionē suam accusari nō posse.ad hoc de purga.
6 ca.c.fi.& in d.c.præterea.de testi.cog.¶ Tertiò no.† ꝙ sponsæ de futuro non potest obijci fornicatio præcedens sponsalia:sed subsequens bene potest.ergo, sicut in vxore, cōmittitur adulterium.quia neque matrimonium: neque spem matrimonij violare permittitur. vt l.si vxor.§.diui.& §. si quis vxorē. ff.de adult.& hic in glo.q̄ incipit.nā sponsus.¶ Quartò nota in versi.nam & etsi.quòd ea, quæ dirimunt iam contracta:multò magis impediunt contrahenda. quia Turpius eijcitur,quàm non admittitur hospes.vt dicit tex. fortius est enim ius in re,quàm ius ad rem,vt l.Sempronius Attalus.ff.đ vsufruc.le.& patet.c.pe.& fi.de præb.li.6.&c. ¶ Quintò no.
7 in versi.quòd si post.† ꝙ sponsalia de futuro pluribus de causis dissoluuntur:& impediunt contrahenda, quæ non dirimūt iam contracta:vt decrepitas, & alij defectus, qui impediunt promouendum:sed non deijciunt iam promotum,vt in c.p̄cepta.55.di.& de cor.viti.per totum. ¶ Sextò not. † ꝙ iura,
8 quæ loquuntur in marito, & vxore, vendicant sibi locum in sponso,& sponsa.& sic appellatione vxoris continetur sponsa.& facit ad quæstionē.† quòd fœmina maritata non admit
9 titur ad successionem cum masculis in bonis patris. pone ergo,quòd est tantummodo desponsata: an admittetur. videt, quòd non.quia prouisio, quæ loquitur de vxore extenditur ad sponsam.vt hic.ad idem.l.non sine.C.de bo.q̄ lib.& l.4.ff. de fundo dotali.32. q.2. c.sufficiat.& c.cum initiatur. cū se. ¶ In contrarium facit eadem causa,& quæstio.c.non est dubium. cum pluribus sequentibus. videtur enim matrimonium initiatum,non consummatum per sola sponsalia,vt ibi. facit l. vxores. & l. solet.ff. de his, qui no. infa. & fortè ista pars est vera. & quando tractatur de odio irrationabili.

vt

(vt est exclusio successionis in bonis paternis vt l. maximum vitium.C.de lib.præte.)appellatione vxoris, & mariti non cõtineatur sponsus & sponsa.pro hoc facit ratio dictæ l. non sine.vbi Imperator propter causam fauorabilem mouetur ad illam decisionem:aliàs vbi esset odium (vt in questione proposita)esset aliter respondendum. ¶Septimò no.de efficacia
10 pacti de non accusando : †videtur enim pactum etiam iuramento firmatum non valere. quod est verum, quando pactum concernit delicta futura, vt hic; quia inuitat ad delinquendum.& sic non valet,vt l.conuenire.ff.de pac.do.¶Si autem loquitur in delictis iam commissis: tunc pactum de non accusando videtur valere.facit quod no. in l. iurisgentium.§. si paciscar.ff.de pac.facit quod no.in c.veniẽs.de accu. & isto tex.intelligatur de pacto circa pacta futura.probat in ver.qa si mulier fieret infidelis.&c.¶Octauò no. †quòd valet iura-
11 mẽtum,quo quis se obligat ad non accusandum vxorem de adulterio.quod potest intelligi, vt iam prædixi in præcedenti notabili in delicto iam commisso:non autem de committẽdo.quia esset cõtra bonos mores.quod nõ obligat, vt in reg. non est obligatorium.& sic intelligo tex.dum dicit [nunquid vir potest dimittere] &c. quasi intelligatur de adulterio iam commisso.non autem de committendo: super quo non est ꝓdita actio tempore conuentionis.cum non esset commissum. ergo per pactum iuri futuro renunciari non potest, maximè quando ius futurum nõ potest in esse produci absq; delicto, & contumelia creatoris.vt est adulterium,arg.l.inter stipu.§. sacram.ff.de verb.obli.& sic intelligo hunc tex.¶Nonò not. †quòd maritus potest corrigere vxorem a primò. secundò au
12 tem an possit eandem aliter castigare.glo.fi.tenet quòd sic,p
a c.placuit.33.q.2.ibi no.de hoc.in c. sicut alterius.7.q.1. vbi no.de potestate viri erga vxorem.Non ob. C.de repu.l. consensu.§.1.vbi maritus non debet vxorem verberibus afficere.intelligitur enim,nisi id ex magna causa fiat, vt in hoc exẽplo.& nisi sint leuia.ff. ad l.Aquil. l. præceptorem. sine causa verò, vel enormiter ipsam verberans, puniretur,secundùm Hostien.& Gof.¶Decimò no.†quòd qui prohibetur ab ac-
13 cusando,nõ prohibetur à denũciando. & sic precluditur vna via alicui,& alia via admittitur.de quo in glo.fi.super qua q̃rit Host .si vir iurauit non denunciare:an denunciare possit postea.distinguit,quòd aut iurans compatitur animæ pericli tanti:& tunc potest.aut mouetur ratione proprij interesse: & tũc debet abstinere.Adducit Augustinum super Matth. 18. c.Si amore tui id facis, nihil facis.si amore illius facis, optimè facis.ar.ad hoc.27.q.1.c.sciendum. ¶Sed hic etiam quæritur, †quid consequitur maritus per istam denunciationẽ.
14 dic,quòd probato adulterio,cogetur pœnitere, vt dicit text. Ex quo dicit Pe.alibi melius nõ ꝓbari: q̃ ꝓbato crimine alicuius per denunciationem prælato, non præualebit eum:vel suspendet officio, vel beneficio.sed solum coget pœnitere:nisi in casibus.de homi.c.inquisitionis. 1.responso.

ADDITIO.

a ¶Corrigere vxorem.vide in l.consensu.& Auth posita.C.de repu.glo.7. q.1.c.sicut alterius.gl.in c. quemadmodum.de iureiur.Bar.in l.filius.de patria potes.Bar.Cæpol.in l.Marcellus. de ver. sig.Ale.consi.96. volu.3

SVMMAE.

1 *Assertioni simplici affirmando,vel negãdo debet credi secundùm Euãgelium.*
2 *Statutum si minuat pœnam confitenti delictum.& quis primò negauit:postea confitetur:talis confessio sibi non prodest.*
3 *Vinculum iuramenti quare adinuendum sit.*
4 *Iuramentum,quod exigitur vltra promissionem,est à malo.*
5 *Iurandum non est per creaturam:si tamen iuratur, seruandum est.& nume.7.*
6 *Honorificentia creatoris non debet transferri ad creaturam.*
8 *Christianus recipiens ab infidelibus iuramentum per creaturas, non peccat.*
9 *Iuramentum debet habere tres comites:iudicium : iustitiam: & veritatem.*
10 *Iurare per increatas, vel superiores creaturas, est maius peccatum: quàm iurare per minus sanctas.*
11 *Iurandum est, sicut partibus placuerit, quando pars defert iuramentum parti.*
12 *Iuramenta,quæ percipiuntur in iure,semper sunt præstãda super sancta euangelia.*
13 *Iuramentum est finis controuersiæ. Et est confirmatio veritatis.n.14.*
15 *Cessante causa,cessat effectus.*
16 *Clericus,qui non dicit officium, non debet habere beneficium.*
17 *Monachus potest præbere testimonium in causa ecclesiæ suæ.*

ET si Christus præcepit. Monachi, & conuersi iurare possunt licitè pro testimonio ferendo in causa monasterij. h. d. diuiditur in quinq; partes.primò respondet aucto. euangelicæ, qua videbatur ꝓhibitum iuramentum. secunda ibi [Iacobus.] respondet aucto.Apostoli.tertia ibi[angelus.] probat multis auctoritatibus noui,& veteris testamenti,quòd licitum est iurare.quarta ibi[quædam]dicit, quare simpliciter prohibetur iuramentum.quinta ibi[licèt]dat petentibus licentiam iurandi.¶Pri
1 mò no. †quòd secundùm Euangelium simplici assertioni debet credi,affirmando vel negando, dum dicitur[est est : non non.]Matthei.5.c.& 2.ad Corint.1.in fi. Ex quo etiam collige, quòd inconstantia, & variatio reprobatur. vnde facit ad
2 quæst.† si statutum minuit pœnam confitenti delictum.& qs primò negauit,postea confitetur: talis confessio sibi non ꝓdest.de quo per Bar.in illa disputatione.Per Italiam commu
3 niter sunt statuta &c.¶Secundò no.†quòd propter perfidiã, & incredulitatem hominum adinuentum est vinculum iuramenti:sicut stipulationes:instrumenta:testes: & similia.vnde Seneca.Vtinam nulla stipulatio emptorem venditori obligaret:neq; pacta conuenta impressa sigillo custodirentur. fides enim potius illa seruaret,& æquum colens animus.& subdit. O turpem humani generis fidem. annulis nostris plus q̃ animis creditur.hoc autem contingit propter malitiã.quia omnis ætas ab adolescentia prona est ad malum. 12.q. 2.c. omnis ætas.& in Auth.de nuptiis.§.mitiores.colla.4.non tamen
4 quis malus præsumitur. s̃.de præsump.c.vlt.¶Tertiò not.†ꝙ iuramentum, quod exigitur vltra promissionem est à malo. quæ verba expone, vt s̃.de elec.c. significasti. ¶Quartò not.
5 †quòd non est licitum iurare per creaturam, nisi in casibus exceptis in quarta glo.de quo dic per Host. in summa.eo.tit.
6 §.quomodo. sub.§.per quot.¶Sextò no.†quòd nõ debet trãsferri ad creaturam honorificentia creatoris. ex quo arguit Host.contra illos,qui plus homines, quàm Deum honorant. & patet.quia coram altari transeuntes nullam etiam inclinationem reuerentiæ exhibent. Sed quando coram domino veniunt,quasi idolum ipsum colunt, flectendo genua, caputiũ extrahendo,& similia,contra id,quod le. Apoc.19.vbi Angelus dicit beato Ioanni volenti cadere ad pedes eius. Vide ne feceris : conseruus tuus enim sum. de quo pleniùs hic in no-
7 uella.¶Septimò no. †quòd licèt non sit iurandum per creaturam:si tamẽ iuratur,seruandũ est. vnde si iuretur per deos
8 alienos,impleri debet,quod iurat.†Et Christianus recipiens ab infidelibus hoc iuramentum nõ peccat.22.q. 1.c. monet. Et multi decipiuntur in hoc, vt patet.22.quæstio.5.c.ecce.& de hoc in glo.6.quæ colligit ex tex.quòd multa fieri non debent,quæ facta tamen tenent.de quo per Io. An.s̃.de offi.de le.c.consuluit.in gl. imò videtur. ¶Octauò no.in ver.Paulus:
9 †quòd iuramẽtum debet habere tres comites.iudicium,iustitiã, & veritatẽ. de q̃bus.22.q.2.c.animaduertẽdũ.Et p Ho. in summa.eo.ti.§.quot comites.¶Nonò. not. in versi.quodcunq;.ꝙ nõ est vis,siue quis iuret super euangelia, siue super
10 reliquias:siue dicat, ꝓmitto hoc in fide mea. †maioris tñ est contem-

conteptus, & maius pcm, iurare per increatas, vel superiores
11 creaturas, q per minus sanctas. Et aduerte, quado pars defert
iuramentum parti, iurandum est, sicut partibus placuerit. ff.
12 de iureiuran. l. 3. ad fi. & 4. q. 5. c. in iuramētis. † Iuramenta verò, quæ præcipiuntur in iure, vt testis calumniæ, veritatis, & similia semper sunt præstanda super sancta Euangelia, secundùm Io. An. quod no. & vide p Hosti. in summa. eo. ti. §. quo. sub. §. per quod. & quod no. 22. q. 1. in summa. in cle. 1. §. porro. de hęreti. & in c. & circa. de elec. li. 6. vbi etiā de hoc. ¶ De
13 cimò no. in versi. alioqui. † quòd iuramentum est finis controuersię. ff. eo tit. l. 1. vnde ex eo, sicut ex sñia, datur actio, & exceptio, vt l. actori. C. eo ti. & l. si duo. §. Iulianus. ff. e. ti. ¶ Vndecimò no. in ver. q dam. quòd quædam non sunt de se mala: sed prohibita propter malum, quod exinde posset sequi. vt in c. princi patus. 1. q. 1. quod patet in vino: in quo non est culpa
14 vini: sed nimium bibentis. ¶ Duodecimò no † q iuramentū est confirmatio veritatis. quia ponitur communiter super cōtractu pro ipsius confirmatione. & de iure canonico datur robur contractui inualido de iure ciuili dic, vt l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. facit quod no. 1. qō. 7. c. quoties cordis oculus.
15 ¶ Tredecimò no reg. † quòd cessante causa, cessat effectus, de quo in l. generaliter. C. de epi. & cle. per Cyn. & l. 1. de do-
16 na. ff. per Bar. † vnde clericus, qui non dicit officium, nō debet habere beneficium, quod propter officium i lud datur,
17 vt in c. si de rescrip. lib. 6. ¶ Quartodeciō not. † q monachus potest præbere testimonium in causa ecclesię suæ. de quo in Spec. de teste. §. 1. versic. item excipitur, quòd est monachus. & in Auth. de monachis. §. cogitādū. facit. s. de testi. c. veniēs. & de proba. c. tertio loco.

S V M M AE.

1 *Iuramentū, quod contra ecclesiasticā libertatē præstitū est, non tenet.*
2 *Canonici non possunt aliquid attentare in præiudicium sedis episcopalis, sede vacante.*
3 *Pænitentia competens debet imponi pro incauta iuratione.*
4 *Papa mandat inquiri per viam inquisitionis super iuribus ecclesiæ malè alienatis.*
5 *Iuramentum temerarium non repellit à promotione.*

1
a SIcut nostris, † Iuramentum, quod contra ecclesiasticam vtilitatem præstitum est, non tenet. h. d. prima pars ponit iuramentū temerarium. secunda punit iurantes. tertia committit. secun-
2 da ibi [pro iuratione] tertia ibi [quia verò.] ¶ Primò no. † q sede vacante in præiudicium iuris episcopalis, nō possunt canonici aliquid attentare. de quo. s. ne sede vacā. per totum.
3 ¶ Secundò no. † quòd pro iuratione incauta imponitur cōpetens pœnitentia. ¶ Et aduerte, quia epo imponitur pnīa p temerario iuramento. & quò ad alios de hoc mandatur diligentius inquiri. ratio, quia episcopus fuit confessus de se. & eius confessio alijs non præiudicat. ¶ Tertiò no. quòd non iuramenta, sed potius periuria sunt dicenda, &c. vt in tex. concor. c. cum in cunctis. infra de his, quę fiunt à maio. par. Capi.
4 ¶ Quartò no. † quòd super iuribus ecclesię malè alienatis Papa madant inquiri per viā inquisitionis, dixi. s. in c. ad nostrā.
5 il. 2. ¶ Quintò not. † quòd iuramentum temerarium non repellit à promotiōe. Iurauit enim iste episcopus vnà cum alijs canonicis simul in damnum ecclesiæ: & tamē promotus fuit. quod dic vt in glo. An autem ipse episcopus possit. dic vt in glo. fi. facit, quod possit cap. à collatione. de app. lib. 6. & l. 1. §. solent. ff. quando app. sit. & de conces. præben. c. postulasti.

ADDITIO.

a ¶ Iuramentum. An manus Sacerdotis dicatur pollui, cū iuratur. vide Io. de Turre cremata in c. 2. q. 5.

S V M M AE.

1 *Res dotales de iure non possunt alienari, constante matrimonio.*
2 *Iuramentum confirmat contractum alienationis rei dotalis.*
3 *Iudex ecclesiasticus tenetur ius canonicum in foro suo obseruare.*
4 *Pactum legis commissoriæ confirmatur iuramento.*
5 *Statuto si cauetur, quòd promissio facta à filiofa. sine consensu patris non valeat ipso iure. si filiusfa. cum iuramento promisit: an veniat contra laudum.*
6 *Contractus, siue dispositio decem modis, siue respectibus reprobatur à iure. vsque ad nu. 14.*
7 *Pactum de futura successione, & per quod aufertur libera testandi factio, vel libertas matrimonij: vel quod continet aliquid turpe, nō firmatur iuramento.*
8 *Venditio rerum, quæ sunt fixæ ædibus, non firmatur iuramento.*
9 *Statuto cauetur, quòd in ciuitate [illegible] vendi vltra decem solidos: & hoc vt [illegible] frumenti. si aliquis emit maiori pretio cum iuramento, non valet contractus.*
10 *Fideiussor si datur pro dote seruanda vxori: talis fideiussio non firmatur iuramento.*
11 *Filiusfami. si renunciat Macedoniano cum iuramento: debet soluere: sed postea potest contradicere, uel petere se absolui.*
12 *Statutum si prohibet mulierem, vel minorem contrahere sine certa solemnitate: talis contractus non firmabitur iuramento.*
13 *Solemnitates introductæ propter publicam vtilitatem nō possunt tolli pactis, uel iuramentis priuatorum.*
14 *Iurans super contractu (cui iuranti interdictum est bonis per iudicē) an per iuramentum confirmet contractum.*

CVm contingat. Non auditur mulier contra alienationem rei dotalis, cum sponte consensit, et nō cōtrauenire iurauit. cōmunis diuisio. secūda ibi [nos autem.]
1 præmitte pro euidentia: † q de iure res dotales non possunt alienari, constante matrimonio, vt. ff. de fun. do. per totum. similiter nec donatio propter nuptias, quam facit vir mulieri. & hoc est, quod subijcit tex. [de iure ciuili cōnsensus mulieris
2 non uidetur obligatorius in prædictis] & c. ¶ Nota, q † iuramentum confirmat contractum alienationis rei dotalis. ra-
3 tio assignatur in text. † Et iudex secularis tenetur istud ius canonicū in foro suo obseruare: & ad hoc cogi potest. j. eo. c. 2. lib. 6. Similiter iuramentum confirmat contractum minoris, qui aliàs non valeret, vt in Auth. sacramenta. C. si aduer. ven. vbi enim de iure canonico tractatur, leges non dedignantur sacros canones imitari, vt l. fi. C. de sum. Tri. & in Auth. quomodo opor. epi. 1. rñ. & de man. princi. §. si verò. col. 3. ¶ Opponit glo. magna contra tex. multum fortiter. videtur enim, q iuramentum non habeat confirmare contractum alienationis rei dotalis: siue alienationis propter nuptias. quia talis cōtractus est reprobatus à iure, vt. ff. de fun. do l. lex. Iul. Iuramentum enim, quod est præstitum super eo, quod leges prohibēt, est nullū, vt l. si quis inquilinos. in fi. de leg. 1. & l. nō dubium. C. de legi. & si non tenet principale. nec accessorium, vt in prin. glo. soluit istud contrariū tribus modis. primò qa aliud considerat ius ciuile: aliud ius canonicum in hoc casu. Ius ciuile enim considerat, quid expedit, & honestum sit corpori. Sed ius canonicum, quod expedit saluti animæ: quæ est corpori præfereda. 12. qō. 1. c. præcipimus. &. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. simile no. j. de præscrip. c. vlti. & de arbi. c. 2. lib. 6. ¶ Secundò glo. soluit. q licèt cōtractus sit inualidus: tamen iuramentum confirmat. quia eius natura est confirmare, quod est inualidū, Auth. sacramenta. C. si aduer. ven. ¶ Tertiò glo. soluit. quòd illa, quæ habent perpetuam prohibitionis causam, iuramento non firmantur: secus si temporalē prohibitionem. quia mulier post biennium obligatur efficaciter, vt in Auten. siue à me. alleg. in glo. ad hoc facit. ff. de verbo.
4 oblig. l. si stipu. & de emp. & ven. c. peruenit. † Similiter in pacto legis commissoriæ, quod non tenet: & tamen iuramento firmatur, vt in fi. magnæ glo. Vin. dicit, quòd mulier obligat. sed iste, vt absoluatur. ¶ Sentit ergo, quod sicut quando quis obli-

obliga t se ad vsuras, potest petere relaxationem iuramenti,
vt.s.e. debitores.ita etiam iurans non venire contra aliena-
tionem fundi dotalis.quod si est verum,esset notabile,& fa-
uorabile mulieribus.Reperio in simili, quòd dominus Fede.
5 de Sen.consuluit,† si statuto cauetur, quòd promissio facta à
filiusfami.sine consensu patris, non valeat ipso iure. qui po-
stea cum iuramento promisit non venire contra laudum.te-
net ipse,quòd filiusfa. possit petere relaxationem à iuramen
to:quia propter prohibitionem legis municipalis peccat il-
le,qui cum eo contraxit. ergo relaxare tenetur, secundū eū.
vt no.in consi.264.hanc tamen materiam(scilicet qualiter cō
tractus alias inualidus, & inefficax iuramento firmetur) do-
minus Barto.pulchro stylo prosequitur in l. si quis pro eo.ff.
de fideiuss.& quia est materia nostra, & per alium non plenè
6 examinata:ideo hic succinctè recitari eius dicta volo. † dico
ergo,quòd decem modis,siue respectibus reprobatur quan-
doq; contractus,& dispositio à iure. ¶Primò quandoq; rep
batur.quia cōtra bonos mores ratione publicæ vtilitatis prin
cipaliter.Scdò rōne publicæ vtilitatis scdariò.Tertiò in odiū
creditoris.Quartò fauore debitoris. Quintò quia l.non assi-
stit:nō aūt reprobat.Sextò ex defectu solemnitatis probatio
nis.Septimò ex defectu solemnitatis formalis. Octauò ex de
fectu rei,vel materiæ,super qua cōtrahitur. Decimò propter
alias vtilitates subiectorum. ¶Primò dixi, quòd reprobatur
contractus;quia contra bonos mores.isto casu non validatur
7 contractus iuramento,vt in reg.non est obligatorium.† Ideò
pactum de futura successione.& pactum, per quod aufertur
libera testamenti factio:vel per quod aufertur libertas matri
monij.quod continet aliquod turpe: non confirmatur iura-
mento,vt l.stipulatio hoc modo.& l.Titia.in prin.& l.genera
liter.& l.si plagij.ff.de verb.oblig.¶Si autem pactum nō con
tinet turpe:sed est turpiter factum, dolo, vel metu.dic vt s.e.
c.si verò, & c.verùm. ¶Secundò dixi,quòd reprobatur con-
tractus ratione publicæ vtilitatis principaliter: tunc similiter
iuramento non firmatur,vt in c.si diligenti.de foro compete
8 ti.& l.2.& l.quemadmodum.C.de agrico. & censitis.† vnde
venditio rerum,quæ sunt fixę ædibus,non firmatur iuramē-
to:nec etiam pactum,per quod prorogatur instantia litis;qa
sunt prohibita propter publicam vtilitatem principaliter,vt
l.cetera.ff.de lega.1.& quod not.in l.properandum.C.de iu-
9 di.vnde si fieret statutum, † quòd ad hoc vt abundantia fru-
menti esset in ciuitate, starium frumenti non possit vendi vl-
tra 10.solidos. & qui emeret maiori pretio cū iuramento,
non valeret contractus.¶Tertiò dixi, quòd reprobatur con
tractus ratione publicæ vtilitatis secundariò: vt in alienatio-
ne fundi dotalis, vt l.1.ff.so.ma.& confirmatur iuramento, vt
in isto c.& c.licèt.j.e.lib.6.Et hoc est verū,si lex prohibet cō
tractū,siue alienationē.& sic nullū pceptū dirigit ad psonā:si
dirigatur prohibitio ad personam: vt ꝙ mulier non alienet:
vel ꝙ aliquis non emat.tunc enim talis contractus non firma
tur iuramento,saltem in effectu, vt dixi. s.secundùm do.Fe-
10 de.Et ex hoc infert Bar.† ꝙ si fideiussor daretur pro dote ser
uanda vxori,talis fideiussio non firmaretur iuramēto.& hoc
est,quod dicit glo.in l.1.C.ne fideiuss.vel man. dotium dētur.
vbi dicit,ꝙ illi l.non potest renunciari.& hæc dicta bene pō-
dera. quia statuta, & constitutiones variis modis loquuntur
in annullatione contractus. ¶Quartò dixi, quòd prohibea-
tur contractus in odium creditoris.Isto casu iuramentum est
seruandum,vt in c.significante.j.de pig.& hic in glo. magna.
in fi.Et aduerte secundùm Bart. ꝙ dixi iuramentum seruan-
dum,non ꝙ iuramentum confirmet. aliud est enim dicere,ꝙ
seruetur iuramentum:aliud,ꝙ confirmetur contractus, secū
dùm eum.quando enim dicitur,ꝙ cōfirmetur:non potest cō
traueniri:Sed quando dicitur, ꝙ seruetur: tunc debet serua-
re:sed postea potest repetere.vt in vsur.diximus.s.eo. c.debi
11 tores.& ex hoc concludit,† ꝙ si filiusfami. renunciauit Mace
doniano,ꝙ ipse debet soluere propter iuramētum. & postea
posset contradicere:vel posset petere se absolui ad cautelam:
& idem in omnibus contractibus prohibitis odio vnius par-
tis tantū:vt in officiali,qui prohibetur emere,vt l.nō licet.ff.
de contrahen.emp.¶Quintò dixi, quòd prohibetur contra-
ctus fauore debitoris, vt in Auth.sacramenta puberum.C.si
aduer.ven.Vnde contractus fideiussionis factus à muliere iu
ramento firmatur: ꝙ prohibitio Velleiani non dirigitur ad
12 personam.nam tunc aliud esset,vt prædixi† Vnde si statutum
prohibet mulierem: vel minorem contrahere sine certa solē-
nitate,talis contractus non firmabitur iuramento. & hoc no.
quia pendet de facto. ¶Sextò dixi, ꝙ reprobatur cōtractus,
quia lex non assistit: non autem reprobatur.vt si quis alteri
stipulatur:vel si est pactum nudum. & tunc validatur iuramē
to,vt in c.quoties cordis oculus.1.q.7.& no.s.eo.c. Quinta-
uallis.de sententia arbitratoris,cum iuratum fuit stare dicto
suo.¶Septimò prohibetur ratione solemnitatis probatorię:
13 & non firmatur iuramento.† quia tales solemnitates sunt in-
troductæ propter publicam vtilitatem: nec possunt tolli
pactis, & iuramentis priuatorum, vt l. ius publicum. ff.de
pac.& l.nemo potest.ff.de lega. 1. Aduertendum tamen, ꝙ
iuramentum operatur:vt contractus,qui geritur,valeat om-
ni modo,quo valere potest, vt l.cum pater.§. filius matrem.
ff.de leg.2.¶Octauò dixi, ꝙ prohibetur contractus ratione
defectus solemnitatis formalis.& tunc idem, scilicet ꝙ iura-
mento non firmatur:facit tamen valere actum, vt melius va
lere potest,vt in præcedenti membro.¶Nonò dixi,ꝙ prohi-
betur ratione rei,vel materiæ, super qua celebratur: & tunc
similiter iuramento non firmatur. exemplum patet in c.s.p
ximo.& l.inter stipulantem.§. sacram.ff.de verb.oblig.¶De
cimò dixi,quòd prohibetur contractus ratione publicæ vtili
tatis:vt pactum,per quod quis renunciat successioni futuræ,
& firmat iuramento.vt in c.quāuis. de pac.lib. 6. Item in do
natione inter virum,& vxorem: quę etiam iuramēto firmat,
vt no.Guli.de Cun.in l.sed si possessori. §. itē si iurauero.ff.e.
ti.Et hæc sunt dicta Bar.in effectu in l.si quis pro eo.cui adde
circa materiam quod no.dominus Fede.de Senis.consi. 144.
& consi 137.vbi omnino vide, & in d.consi. 224. facit etiam
quod no.dominus Bald.in repetitione l.2.C. de rescin.vend.
14 ¶Circa prædicta quæritur† si aliquis, cui interdictum est bo
nis à iudice,iurauit super contractu: an firmetur iuramento:
ita ꝙ teneatur ad eius obseruātiam: videtur, ꝙ teneatur, per
Auth.sacramenta.præterea obligatur prodigus, delinquen-
do:ergo obligatur ad obseruantiam iuramenti:ne incidat in
periurium.Bar.tenet contrarium in l.is cui bonis.ff. de verb.
obliga.non obstante Auth.sacramenta.vt j.no.per eū.¶Vl-
terius quæritur.pone,quòd contractus non valeat, quia rep-
bat altero ex pdictis modis: an teneatur fideiussor ad obser
uātiā dicti cōtractus.Io.An.format quæs. in fideiussore dato
super contractu alienationis fundi dotalis. & quòd nō tenea
tur. facit.ff.de fideiuss.l.cū lege. in cōtrariū facit l. si pupillus.
ff.de arbi.vbi fideiussor pupilli tenetur ad pœnam:licèt pupil
lus non teneatur.& hanc partem tenet Cy. in l.si is. C.de præ
di.mino. per gl.in d.l.cū lege.vbi de hoc p Bar.& hic plenius
in nouella.vbi distinguit,an contractus de iure communi nō
teneat:& tunc habet locum l.cum l.aut de iure specia li priui
legio personæ:tunc si persona, cuius fauore alienatio prohi-
betur,vendidit: & in casu prohibito fideiussor non tenetur,
vt C.de iure do.l.si prædium.& quod ibi not.secus in casu p-
misso fiet alienatio: licèt minor postea restituatur.quia fide-
iussor remanet efficaciter obligatus.Idem si non is, sed alter
vendidit, vt d.l.si is. facit C.de prædiis mino.l. 1.& 2. Et vi-
de de materia cap.quod not. in Spec. in titu. de emp. & ven.
§.tertio loco. in secunda colum.in versi.sed pone vxor.cum
ver.sequen.

SVMMAE.

1 Iuramentum pro pace seruanda inter partes factum: parti non seruãti altera pars non tenetur seruare.
2 Bellum licitum quod dicatur,
3 Vocati ad bellum an habeant actionem contra vocantem.
4 Inferentes bellum iustum an nãciscantur dominium rerum occupatarum:& capti ab eis fiant serui.
5 Vocans an habeat actionem contra inuasores, & inferentes damnũ vocatis à se ad iustum bellum.
6 Inferentes bellum iniustum qualiter teneantur.
7 Commodans equum, vel arma eunti ad bellum: si ibi perdãtur. an habeat actionem ad ipsa recuperanda.
8 Mandaui alicui Genuensi, quòd faceret mihi ædificium in insula circundata mari: ille ligna, calcem, ferramenta, & similia, quæ præparauerat ob aliam causam, non ob istam, mittit per mare pro mãdato ædificio adimplendo. naufragio pereunt: an tenear ego mandans satisfacere de prædictis.

1 SIcut, †Iuramentum pro pace seruãda inter partes factum parti non seruanti pars altera seruare non tenetur.h.d.primò ponitur decisa querela,& consultatio. secundò querelę commissio. tertiò consultationis responsio.scda ibi[in principio si constiterit.]tertia ibi[iuramentum,] ¶Primò no. quòd prius debet constare, ꝙ bellum sit iniustũ.quod probatur eo ipso, quòd non probatur iustũ.C.qui militare non possunt.l.super seruis.lib.12. quia regulariter omne bellum est iniustum, & damnatum. C.de gladi.l.1.lib.11.& de purga.ca.c.1.& 2. pręsumptio ergo iuris pro illo, qui dicit iniustũ, transfert onus probandi in alteram partem.vt l.siue possidetis. C. de proba. vel dic, ꝙ qui dicit bellum iniustum (licèt videatur proponere affirmatiuam, sic dicendo)tamen dictum eius includit negatiuã.Idẽ enim est dicere(dico bellum iniustum: ac si diceret, nego ipsum bellũ esse iustũ)& ista ratione sibi non incumbit probatio:sed aduersario affirmanti bellum iustum, vt l. actor.C.de proba.&.s̃.de proba.c.bonę.& scdm hęc verba [si constiterit.] &c.coniungunt cũ verbo iniustè.vel dic, ꝙ verbũ[si cõstiterit.]cõiungit cũ verbo.[bellum mouerit.]& tunc est sensus, ꝙ cũ quæritur de restitutione dãnorũ datorũ in bello:nõ debet liquere de alio: quàm à quo bellũ sit motũ. ipse enim bellum mouẽs tenetur de omnibus dãnis datis, & homicidiis illatis, & commissis in illo conflictu. vt l. quoniã multa facinora.C.ad leg.iul.de vi pu.& l.1.§.cũ arietes.ff.si qua.pau.fe. dic. qđ ergo fuerit motum bellũ, & à quo, debet constare.& qui hoc asserit, debet probare, vt hic.¶Dãna aũt, & alia videtur ꝙ probẽt per iuramentũ, vt l.si quando. C.vnde vi.&.s̃. qđ metus causa.c. fi.& dixi in c.dilecti. sup.de fo. cõpe.facit c.pro humani.de homici.lib.6.Super isto c.dñs Inno.& post eum Doc.examinãt satis plenè materiã belli, quorũ scripta per questiones ordino isto modo.¶Primò qrã quid sit bellũ licitũ, & quid illicitũ, siue iniustum.scdò de effectu belli liciti siue iusti.tertiò qualiter teneantur, qui inferunt bellum illici-
2 tum.¶Primò ergo† quæro, quid sit bellũ licitũ. R̃ndeo, vt p̃dixi, ꝙ oẽ bellũ regulariter est iniustũ.& sic prima facie præsumitur.de quo.23.q.3.in summa. vbi dicitur, ꝙ quinq; modis dicitur bellum illicitum, quos posuit hic Gof. de iusto autem bello, & qñ licet alicui aliũ impugnare, remittit Inno.ad no.s̃.de resti.spo.c.olim.il 1.& Hosti.ad summã de treu.& pace.§.quid sit iustũ bellũ.& de homici.c. ꝓ humani.lib.6. & ꝑ beatũ Thomã.2.q.40.articulo. primò respectu vocatorum ad bellum iustũ an de damnis illatis habeant actionẽ contra principalem vocantẽ.scdò an occupata faciant sua, & capti ab ipsis efficiantur serui.tertiò an vocãs habeat actionẽ contra resistentes iniustè, si spoliauerunt dictos vocatos.¶ Cir-
3 ca primũ.†an scilicet vocati habeant actionẽ contra vocantem.dicit Inn. ꝙ vocati ad bellum iustum habent actionem mandati contra vocantem ad expensas, & damna, quæ propter hoc sustinent:nisi causa pietatis, humanitatis, siue parentelæ hoc faciãt:vel nisi ad hoc ex debito teneant̃.arg.ad hoc ff.de neg.gest.l. nã & Seruius.23.q.3. c. nõ in ferẽda. & 11. q.3.c. si dominus.aduerte tamẽ, ꝙ licèt vasalli teneantur adesse domino, præstando ei auxilium, & consilium, ne lędatur. 22.q.5.c.de forma. nõ tamen milites vocati tenentur ire cũ armis in eorum seruitio, vel pro eis aduocare:nisi ex speciali pacto ad hoc sint obligati. quia non tenentur ad munera personalia cum sumptu, vel sine sumptu, nisi ex pacto. qđ dic, vt j̃.de immu.eccle.c.non minus.&.j̃.de feu.c.1. vbi per Hosti. de hac materia, & in summa.eo.ti.§.quid sit fidelitas.¶ Cir-
4 ca scđm† vtrùm.s.inferẽtes bellũ iustũ nãciscant̃ dominium rerum occupatarum, & capti ab eis fiant serui. dicit Innocẽ. ꝙ in bello iusto, quod fit ex edicto principis, ꝙ liberi homines capti fiunt serui capientium:& rerum occupatarũ dñium nãciscunt̃.ff.de cap.l.hostes.Si verò bellum aliàs est iustũ, sed nõ ex edicto principis:tunc distingue.aut ille, qui indicit bellũ, hẽt iurisdictionẽ sup illos: qbus bellũ indicit. (qa ei sunt rebelles.) aut nõ hẽt iurisdictionẽ:sed aliter facit bellũ iustũ ad defensionẽ, vel protectionẽ iuris sui.¶Primo casu, cum iurisdictionẽ hẽt, põt statuere in res in tali bello inuasas, & occupatas: vt fiant capientiũ.& liberi homines capti detineant̃, donec fuerint dño assignati. & hoc modo põt intelligi.ff.de leg.3.l.1.rñso.§.1.Et si tales deprehensi inuaserint terram, vel dãna dederit, põt ipsos punire iure ordinario, vt in Auth. qua in prouincia.vbi de crimi.agi oportet.& in c.1.j̃.de rap. scdm Host.¶Scdo casu cũ nullã habet iurisdictionẽ sup eo, contra quẽ bellum iustũ geritur:tunc licet ei vim vi repellelere, et in repellendo hominẽ percutere, & etiam occidere (sed cv moderamine inculpatæ tutelæ.)qđ dic, vt le & no.s̃. de resti.spo.c.olim.il.1.hoc tamen casu nec bona aduersarij, nec ipsum aduersarium capere licet:nec detinere. Si tamen ĩ ipsa inuasiõe spoliatur:vel verberetur: denegatur actio vi bonorum raptorũ, & iniuriarũ.quia obstat ei exceptio criminis paris.j̃.de adul.c.intelleximus.vbi de hoc.põt tamen res, quibus spoliatus est, vendicare, quarum remanet dñs:sicut prius
5 ff.de rei ven.l.in rem actio.¶Circa tertiũ. † an vocãs habeat accusationẽ contra inuasores, & inferentes damnũ vocatis à se ad iustũ bellũ:puta vocauit alios amicos, vel subditos, seu liberos: vt venirent ad eũ cum armis:& spoliati sunt equis, & oĩbus quę habebant.nunquid huic mandatori dabitur actio vi bonorũ raptorum contra spoliatores?videtur, ꝙ sic. quia ipsius mandatoris interfuit ipsos non spoliari.cũ ad satisfactionem teneatur eis actione mandati, vt.s̃.dictum est.Inno. tenet contrarium.quia res ablatæ non erant ipsius: nec in ipsius bonis. Alij autẽ, ꝙ dño, vel possessori, vel detentori non datur actio vi bonorũ raptorum.vel furti.vt.ff.vi bo.rap.l.2. §.in hac actione. de furtis.l. is cui. & l.si is qui rem. Et idem videtur scđm eum, si etiã mandator eis expressè promisisset, ꝙ ipsos seruaret indẽnes.vt.ff.loca.l.quæro.Agent ergo singuli spoliati ad interesse suum:vel mandatori ante satisfactionẽ non prodesset.nisi de ipsa ante cõuenisset, vt.ff.de solu.l.Modestinus.Adde qđ no.j̃.de app.c.dilectis.& qđ dixi.s̃. eo. ti.
6 c.quantò.¶Tertiò principaliter quæro† qualiter teneantur, qui inferunt bellũ iniustum. dicit Hosti. ꝙ tales tenentur ad restitutionem. quia tales censentur hincinde ꝑdones, & latrunculi.ff.de cap.l. hostes.vocati autem, vt auxiliũ prębeãt, ad bellũ iniustũ, an habeãt actionẽ mandati, vel aliã contra alium mandantẽ ad impendia, vel damna, quæ propter hoc sustinuerunt.dicit Inno.quòd nõ;quia in re turpi non contrahitur obligatio.Insti.man.§.illud quoque. & sic intelligitur, qđ no.in l.qm multa facinora.C.ad leg.iul.de vi pu.vbi plenè de hac materia, & de his, q̃ sequunt̃ ꝑ Cy. & illa lex est clauis in ista materia.vbi dicit, ꝙ ille, qui vocat alios, tenet̃ nõ solũ de his, q̃ cõmisit ipse:sed de oĩbus maleficijs, quæ ab alijs sũt cõmissa in prædicto conflictu.vt.s̃.dixi.¶Quartò quero.di-

ctũ est, quòd vocati ad bellum habent actionẽ contra vocantem, ad damna, & impendia, quæ sustinuerunt in bello. queritur ergo, † si quis commodauit equum, vel arma eunti ad bellum, & ibi perdãtur: an cõmodans habeat actionẽ ad ipsa recuperanda. dicit Inn. ꝙ non, vt est casus. ff. cõmoda. l. si vt certo. §. sed interdum. ¶ Sed quę est ratio diuersitatis, quare magis recuperat, qui amisit in bello (si fuit vocatus à mandatore.) quàm recuperet ille, qui commodauit. dicit Inno. ꝙ casus fortuiti imputantur mandanti, non mandatario, qui potuit ꝓuidere: & scire debuit, ꝙ varius, & dubius est euentus belli. & nunc hunc: nũc illum cõsumit gladius. 2. Re. 11. vnde videt̃ ex hoc se obligare ad satisfaciendum. ¶ In cõmodato verò, quando commodo equum, vel arma eunti ad bellum (si non fuit in dolo, vel culpa) non imputatur casus fortuitus. & non tenetur, nisi de leuissima culpa: in qua non deprehenditur, q equum duxit ad bellum. & ad hoc recepit eũ: nisi in ipso bello posset sibi aliqua culpa imputari. secundùm Hosti. & qđ dictũ est in cõmodatario, habet locũ in conductore: vt non teneatur de casu fortuito. saluo, qđ legitur, & nota in l. in naue Saupheli. ff. loca. & l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. cõmoda. vbi quando res traditur æstimata &c. dic vt ibi. Ex prædictis ergo collige, ꝙ plus subuenitur mandatario, q̃ commodanti, vel locatori. ¶ Quintò etiam circa hoc quæritur. † mandaui alicui Genuensi, ꝙ faceret mihi ædificium in insula circũdata mari: ille ligna, calcem, & ferramenta, & similia, quæ parauerat ob aliam causam, non ob istam, mittit per mare pro mandato ędificio adimplendo. & naufragio pereunt: nunqđ teneatur mãdator satisfacere de prædictis? videtur, ꝙ sic, per illa, quæ dicta sunt. Quidam dicunt contrarium. quia ita bene poterãt parari domi, sicut in mari. & sic intelligitur. ff. mãda. l. inter causas. §. non omnia. & si diceremus contrarium, sequeretur absurdum, scđm eos. quia per vnũ passum excõmunicando, si perijssent fulgure, vel alio casu, teneretur mandator: vnde concludunt, ꝙ non tenetur, quando ob aliã causam habebat ipse in domo parata. secus si emisset: vel pecuniã mutuò accepisset: vel prædicta sibi empta vẽdere omisisset propter mandatum ædificij adimplendum. tũc enim tenetur actione mandati, etiam si eodem modo apud mandatarium perituræ fuissent. vt. ff. de condic. ob causam. l. sic qm̃. §. fi. & ff. mandati l. si procuratorem. §. fi. & l. mutuam. ¶ Alij tamen dicunt prædicta regulariter perire periculo mandatoris. qñ casus fortuitus talis sit, qui non incurrisset: nisi mandatum recepisset. secus si domi contigisset: vel contingere potuisset. quia tunc non tenetur mandator. & sic intelligitur. ff. mandati l. inter causas. §. nõ omnia. In societa te autem secus est: in qua obligatur socius de casu fortuito: si socius ferat secum ea, quæ nunquam portasset, nisi ad negociandum iuisset vt. ff. pro socio. l. cum duobus. §. quidam. socij enim tanquam fratres debent participare inter se lucrum, & damnum, vt dicta l. cum duobus. §. Papinianus. & l. si fratres. cum. §. seq. Et ex prædictis satis cõprehenditur totus effectus glo. Innoc. & nouellæ. quibus adde qđ no. Cy. in d. l. qũo mulcta. & Bar. in tractatu represaliarum. & dominus Bal. in l. rectè possidetis. C. vnde vi.

SVMMAE.

1 *Ius canonicum quare dicatur ius diuinum.*

2 *Clerici debent esse immunes ab exactionibus laicorum, quando non tenent ab eis aliquid temporale.*

3 *Bona ecclesiis acquisita non possunt grauari collectis, & datijs concernentibus communem vtilitatem laicorum.*

4 *Castrum an præsumatur de iurisdictione ciuitatis eo ipso, quòd est situm intra eius territorium.*

Nimis. Clerici non tenentes temporalia à laicis, eis fidelitatẽ iurare nõ debẽt. hoc dicit. primò ponit factũ reprehẽsibile: cui scđò prouidet, ibi [quia verò.] ¶ Primò not. sm̃ Host. ꝙ ius canonicũ dicitur ius diuinum. & hoc ideo, quia sumptũ ex diuinis scripturis. de accu. c. qualiter. il. 2. vel ideo quia promulgatur à Papa, qui fungitur vice Dei in terris, & ab ipso accipit potestatẽ interpretandi, & condemnandi. qui filij sint le. c. per venerabilem. §. rationibus. & de transla. ca. 2. §. non enim. Standum enim est potius suæ interpretationi, quàm magistrorũ. ĩ. de deci. in c. in aliquibus. vel ẽt quia sunt diuinitus promulgatę, 2 vt l. fi. C. de præscrip. lon. tem. ¶ Secundò not. † ꝙ clerici debẽt esse immunes ab exactionibus laicorum, quando non tenent ab eis aliquid temporale. aliàs secus. s̃. de ma. & obe. c. solitę. ¶ Tertiò no. ꝙ seruus suo domino stat, aut cadit. scribitur ad Ro. 22. ꝙ cadere est peccatorum: stare aũt iustorũ. ¶ Oppo. omnia bona ciuitatis, & diœcesis sunt subiecta ciuitati. vt ff. ad municipa. l. qui ex vno. ergo si clerici tenẽt bona infra dictum territorium: ipsorum bonorum ratione debent esse subiecti, sicut laici. So. dicit Inno. licèt ipsa bona sunt subiecta: non tamen feudalia. quia non præsumitur res feudalis: nisi ꝓbetur. & de iure primeuo omnis terra est libera: nisi inquantum violentia est lata. vt Institu. de iure natu. §. illud aũt. & de 3 lib. §. 1. † Et hac ratione bona ecclesiis acquisita: non possunt grauari collectis, & datiis, concernentibus cõem vtilitatem laicorum. ĩ. de immu. eccle. c. non nimis. ĩ. de vi. & ho. cle. c. vlt. quod est verum, nisi essent tributaria. 11. q. 3. c. si tributũ. & hoc est, quod debet probari: aliàs non præsumitur, vt prædixi. ¶ Aduerte tamen, ꝙ licèt prædicta sint vera quò ad seruitutem, & onus reale: secus est quò ad iurisdictionem. eo. n. ipso, ꝙ res aliqua est sita intra territorium ciuitatis, præsumitur esse de eius iurisdictione. vnde delinquens in possessione, siue fundo vnius ecclesiæ, & ẽt in ipsa ecclesia (quod est plus) possit puniri per iudicem secularem, vt l. si quis in hoc genus. C. de epi. & cler. & hoc est, quod dicitur, ꝙ licèt aliqua loca diœcesis sint exempta: non tamen desinunt esse de diœcesi, vt no. in c. si propter. de rescrip. lib. 6. facit. c. 1. de priui-
4 legiis. ¶ Quid de castris. † an eo ipso, ꝙ castrum est situm intra territorium ciuitatis, præsumatur de eius iurisdictione: videtur ꝙ sic, sicut omnis ecclesia sita intra diœcesim præsumitur esse subiecta episcopo. 10. qõ. 1. c. regenda. nec aliqua potest esse acephala. 93. di. c. nulla. & Inno. hoc tenet. nisi quando de approbata consuetudine castrum non responderet ciuitati: vel ciuitas non responderet prouinciæ. quo casu tale castrum cũ territorio dicatur per se prouincia, vel territorium, argu. ff. de verbo. significa. l. pupillus. §. territorium. Et per hoc collige differentiam inter res, & personas ecclesiasticas ex vna parte (inter quas nulla potest esse acephala, vt prædixi) & res prophanas ex alia: in quibus vna ciuitas põt esse exempta à prouincia. & vnum castrum à ciuitate, vigore consuetudinis. facit quòd no. Bar. in l. 1. ff. dam. infec. & per Inn. in c. cum ad sedem. de resti. spo. Et ex his concludit Inno. quòd si Imperator concederet ciuitatem cũ iurisdictione; non videretur concedere dictum castrum ciuitati non respondens: sed alteri de consuetudine. arg. l. 2. §. si qs à principe. & §. meritò. ff. ne quid in loco publico.

SVMMAE.

1 *Iuramentum generaliter præstitum recipit interpretationem restrictiuam.*

2 *Iurans non cognoscere concubinam: si postea cum ea contrahat, potest ipsam cognoscere, non obstante iuramento.*

3 *Promittens non esse contra aliquem: vel ipsum non offendere: debet non solùm abstinere ab offensa personali, sed reali.*

4 *Faciens pacem cũ inimico, & promittens eum defendere: an si postea committat furtum, vel adulterium cum vxore, dicatur frangere pacem.*

5 *Promittens alicui commodare castrum: si postea facit guerram cum eo, non tenetur id præstare.*

Petitio

PEtitio vestra Qui iurauit contra ali
quem non esse, in suis
proprijs,& suæ ecclesiæ causis esse poterit.h.d.com-
1 munis diuisio.secunda ibi[interpretatione.]¶Primò no.†ꝙ
iuramentum generaliter præstitum recipit interpretationem
2 restrictiuã.& facit ad q.† de illo,qui iurauit non cognoscere
concubinam,cum qua postea contraxit:quòd ipsam cogno-
scere poterit,non obstante iuramento: de quo per Io.An.ꝭ.
de eo, qui duxit vxorẽ. in c.cũ haberet.in glo. iuramentum.
¶Secundò no.ad formam iuramenti.dicitur eñ non esse cõ
tra ipsum principem.& sic referebatur promissio ad perso-
nam.& sic ad negocia ecclesiæ non extenditur iuramentum
illud.secus si verba iuramenti essent scripta in rem(vt si iuras
sent non esse in aliquo negocio contra ipsum:) tunc enim in
proprijs rebus seruare tenentur.s.donec fuerint absoluti:si ĩ
tercessit iustus metus. sed in negocijs ecclesiæ non tenentur
ad obseruantiam iuramenti.facit.s. quod metus causa. c.ad
aures.Si aũt quis promittit alicui non facere controuersiam:
an se defendendo dicatur cõtrouersiã inferre.dic, vt l.nõ so-
lũ.§.si status.ff.ꝺ ꝓcu.& l.Lucius.§.tres heredes.ff. ad Treb.
3 ¶Tertiò no.coniuncta forma,de qua in prin.cum si.c.† ꝙ il
le,qui ꝓmittit nõ esse contra aliquem, vel ipsum non offen-
dere:debet non solũ abstinere ab offensa personali:sed reali.
dum dicit.[vel sui amissionẽ incurreret principatus.]& facit
4 ad quæst.† si quis fecerit pacẽ cũ inimico, & promiserit defẽ
dere.an si postea cõmittat furtũ,vel adulterium cũ vxore,di
catur frangere pacem. iste tex. facit,quòd sic.quia ista ver-
ba[promitto non esse contra te, vel te non offendere] refe-
runtur non solùm ad personam. sed etiam ad bona, vt patet
hic.& no.Bar.in l.licitatio.§.quòd illicitè.ff. de pub.& l. ve-
a rum.de fur.vbi de hoc.&c.a¶Vltimò no.ad quæst. glo.† si ꝓ
5 misi tibi commodare castrum cõtra omnem hominem:& po
stea facis guerram contra me:an tenear tibi commodare cõ
tra meipsum:videtur,ꝙ non, vt hic. quia in generali sermo-
ne non intelligitur persona loquentis,vt l.inquisitio.C.de so
lu.de qua quęst. in glo. pro & contra. & no.ꝭ. de na.ex libe.
ven.c.1.& 22.q.5.c.de forma.

ADDITIO.

a ¶ Nota perpetuò istam glo. super iuramento suo superiori præstito: an quis videatur se, aut cõitatem illud præstitisse. Item vide Salice.in l.acutissimi.C.de fideicõ.& vide tex.in l.pe.ff. de postulan.

SVMMAE.

1 *Iudex si in principio causæ iuramentum de veritate non exegit:poterit illud exigere in processu.*
2 *Dubium si est de sorte,cui incũbat probatio,reo,an actori.*
3 *Creditor pignus retinere non potest:nisi probet quantitatem sortis.*
4 *Debitor qualiter poterit probare se soluisse vsuras.*

1 EX literis vestris †Si iudex in prĩ
cipio causæ iu-
ramentum de veritate non exegit:in processu illud
exigere poterit.h.d.communis diuisio.secunda ibi[nos igit.]
2 &c.¶ Primò no.† quòd si est dubium de sorte: videtur incũ
bere onus probandi debitori, vt probet quantitatem sortis.
alias potest retinere pignus creditor,vt hic. contra quod for
titer facit l.1.C.de proba.& l.asseueratio.C.de non nu.pe. &
3 de pig.l.nec creditor.§.vt aũt.vbi dicitur.† quòd creditor pi
gnus retinere non potest,nisi probet quantitatem sortis. hic
autem Papa sentit,ꝙ hoc onus probationis incumbit debito
ri obligato.etiam quia dicitur hic, quòd constat de obliga-
tione pignorum,& non quantitate:cum tamen sine quantita
te non possit pignus consistere:sicut nec venditio sine pretio
certo,vt Insti.de emp.& ven.c.pretium.potest intelligi,vt hic
sentiunt Doct.quòd cõstabat obligationem factam pro cer
ta quantitate:quam dicebat debitor pro parte veram sortẽ:
& pro parte vsurã.sed non poterat discerni, quãta esset sors,
& quanta vsura. Sed iste intellectus non videtur procedere,
quia de vsuris respectu sortis non dicebatur quicquã. sed de
perceptione fructuũ. quæ æquiualebat sorti. & ipsam exte-
nuabat.cogita,quia contrariũ est mihi difficile, & per alium
hic non tactũ.¶Secundò no.ꝙ illa,quæ ex contractibus de-
scẽdunt,quasi possunt esse notoria:non intantum, ꝙ ad cõ-
dẽnationẽ sufficiant.& hoc dicit Inno.ꝭ.de coha.cle. & mu.
c.vestra.ex fama tamen videtur resurgere semiplena proba-
tio.ita ꝙ potest deueniri ad iuramentum,vt hic:cuius contra
riũ videt notari in l.3.ff.de testi.vbi fama non facit semiple-
nam ꝓbationẽ in ciuilibus. Et vbi non est semiplena proba-
tio:non habet iuramenti delationẽ, vt no.in c. vlti.potest tñ
intelligi tex.non de iuramento semiplenæ probationis:sed ꝺ
iuramento veritatis.quod potest iudex exigere,quando æq-
4 tas mouet eum, vt hic erat.¶Sed hic quæritur† qualiter de-
bitor poterit probare vsuras se soluisse. quia ad hoc commu
niter non vocantur testes.dic, quòd poterit probare per co-
dices rationũ ipsius vsurarii.vt in cle.1.de vsuris. Alio modo
probabit,scd̃m Io.An.probato principio obligatiõis pigno
ris,& tempore reluitionis.his enim extremis probatis, toto
illo tempore medio inter obligationem,& reluitionem præ-
sumitur debitorem soluisse vsuram.& sic debebit debitor si-
bi cõdemnari, scd̃m Io.An.licèt Iaco.de Are. aliter dixerit.

SVMMAE.

1 *Rex iurat tempore coronationis non alienare res regni sui.*
2 *Rex an possit donare aliqua,vel alienare de regno,non obstante iuramento.*

INtellecto. Si ille,q præest,iurat non aliena
re:alienatio, quam postea facit,
non valet,si iurauit non contrauenire.h.d.primò ponit fa
ctum corrigendũ.qđ scđò corrigi mãdat,ibi[nos.] ¶Primò
1 no.†ꝙ Rex iurat tempore suæ coronationis non alienare res
regni sui. Similiter epi iurant sui episcopatus iura, vt in glo.
¶Secundò no.ꝙ alienatio facta contra tale iuramentũ non
valet.& est contra id,qđ no.Inno.ꝭ.de præben.c.dilecto.vbi
valet actus cõtra iuramentũ:licèt contrafaciens sit periurus.
2 †vtrùm aũt non obstante iuramento de non alienando,pos-
sit rex aliqua donare,vel alienare. dicit Inn. ꝙ sic:quia dictũ
iuramentum intelligitur de graui donatione:non aũt de mo-
dica.quæ aũt donatio dicatur modica,siue grauis, cõsideratr
respectu suæ personæ,vt l.sed si susceperit.ff.de iudi.esset eñ
absurdũ nõ posse donare moderatè:qđ potest facere tutor ꝺ
rebus pupilli,vt l.tutor scd̃m dignitatẽ.de admi.tu.nec est tã
amara interpretatio facienda.ff. de dona.inter vi. & vxo.l.si
qđ.§.si quos.& qđ no.Io.An.ꝭ.de suppl. negli. præla.c. gran
di.lib.6.facit quod no.in c.2.de pactis.lib.6.

SVMMAE.

1 *Mulier si iurauit aliquem esse suum maritum:& succubuit, non denegatur sibi licentia cum alio contrahendi.*
2 *Iuramentum non sufficit ad probationem intentionis in causa matrimoniali.*
3 *Periurus potest contrahere matrimonium.*
4 *Confitenti quando liceat venire contra confessionem suam.*
5 *Mulier si probat matrimonium per vnũ testem:an sibi deferetur iuramentum in defectum probationis.*

1 MVlieri, quæ. †Si mulier iurauerit ali
quem esse suum mari-
tum,& succubuit.(quia aliter nõ probauit) nõ da
tur,nec denegat sibi licentia cũ alio contrahẽdi.h. d. nõ diui
2 dit.¶Primò no.† ꝙ ad ꝓbationem intẽtionis in causa matri
moniali non sufficit iuramentum:imò habet locum reg.acto
re non probante,reus absoluitur.ꝭ.vt eccle.benefi.c.1.¶ Se
3 cundò no.hic,† quòd periurus potest contrahere matrimo:

niū:ita de excōic ato.j.de eo,qui du.in ma.c. figni. Similiter
4 infidelis,vt in glo.¶Tertiò no.† ꝙ licèt quis non poſsit veni re contra ea, quæ dilucidè eſt confeſſus.s. de probat.c.per tuas.Si tamen contra confeſsionem ſuam, etiam iuramento firmatam,eſt lata ſententia:licitum eſt confitenti venire cōtra cōfeſsionē ſuā per ſententiā reprobatam,ſecundùm Inn. hic.& de excep.c.venerabilis. qđ tene menti.¶ Vltimò not. quòd eccleſia quandoque relinquit aliquem ſuæ conſcientię. ſimile.33.di.c.habuiſſe & de reſti.ſpolia.c.literas.& de ſentē. excōmuni.c.inquiſitioni.& ḋ eta.& qua.c.ad aures. Et adde quod no.in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem.de reſcrip.lib.6.¶ Quæ
5 rit glo.† ſi mulier probat matrimonium per vnum teſtem.& ſic ſemiplenè.an ſibi deferatur iuramentum in defectum probationis.tenet glo.quòd in tali cauſa non habeat locum delatio iuramenti.Hoſti.aliter dicit, & remittit ad ſummam.e. tit.ſub rub. de aſſerto iuramento.§. ſuper quibus. verſi.quid de cauſa monachationis. & ſe. vſque ad.§.qualiter. dicam.j. eodem. c.vltimo.

SVMMAE.

1 *Verbum præteriti temporis non extenditur ad futura.*

2 *Promittens aliquid dare,vel facere,per illud ſacramentum, quod iā præſtitit,ſi non adimplet,non eſt periurus.*

3 *Relatio ad præteritum iuramentum non habet vim iuramenti.*

1 CLericus. Se ſummat,nec diuiditur.¶Primò no.†quòd verbū præteriti temporis non extenditur ad futurū. Iurauit em̄ hic ſeruare ſtatuta edita: ergo non tenetur ſeruare edenda. Quid autē ſi iuraſſet ſimpliciter,& indiffinite obſeruare ſtatuta.dic,vt no.Bar.in l.ſi ſtipulatus fuerim.§.1.ff.ḋ verb.obl. vbi tenet, quòd tenetur ſeruare ſtatuta futura, ſi ſint modici preiudicij:ſecus ſi magni,ar.l. vlt.C.quę res ob.poſ.quia dictum iuramentum ſic indiffinitè præſtitum extenditur ad licita,& honeſta:non aūt ad illicita,vt.j.e.c.1.li.6. & de hac materia,an verba præſentis tpis trahant ad futurū. dic p Bar.in l.ſi ita.ff.de auro,& argē.le. cuius diſtinctionē ponit hic Do.
2 Io.de Ligna.¶Scđò no.† quòd ſi quis promittit aliquid dare,vel facere:per illud ſacramentum,qđ iam p̄ſtitit, ſi nō adimplet,nō eſt periurus.qđ eſt verū,cū iſta noua promiſsio fit ex interuallo:ſecus ſi incōtinenti. quia tunc videt ineſſe, vt l.
3 lecta.§.dicebā.ff.ſi certū pe.†Relatio ergo ad præteritū iuramentū nō hēt vim iuramenti:nec facit promiſsionē iuramen
a tū.¶Quid in prorogatione termini. a an dicta prorogatio videatur facta cū iuramento præſtito in promiſsione, cuius eſt terminus ꝓrogatus.dic per Innoc.de offi.dele.c.P.& G.

ADDITIO.

a ¶ In prorogatione termini. Prorogatio termini intelligitur cū omnibus ſuis qualitatibus prioribus,tex.in l.Labeo.la.2.in prin.& ibi Bar.ff. de arbit.Alexan.in l.lecta.ſi cer.pe.Et impedit pœnam committi:ſed commiſſā non tollit.Bar.& Alex.in l.cū ſtipulatus ſim mihi à Procul.de ver.ob.

SVMMAE.

1 *Detuli tibi iuramentum:ſi iuraſti,& per id obtinuiſti:an potero appellare.*

2 *Iuramentum an ſit defendendum in omni cauſa in defectum probationis.Et an in cauſa matrimoniali.nu.3.*

4 *Mulier ſi petit in virum ſibi inferiorem, vel æqualem,qui ſæpe illam de ſtupro ſolicitauit.& probat per vnum teſtem omni exceptione maiorem, quòd ipſam deſponſauit per verba de præſenti. quid iuris.*

5 *Delationi iuramenti quando eſt locus,cui potius ſit deferendum,reo, vel actori.*

6 *Actor ſi plenè probat intentionem ſuam,reus ſemiplenè: an ſit locus delationi iuramenti.*

7 *Semiplena probatio ex quibus reſultet.*

IVramentum. Neceſſarium iuramentum non poteſt ſine cauſa recuſari:ſed iudiciale ſic.h.d.In actione famoſa iuramentum delatum non poteſt referri. Actore nihil probante, reus abſoluitur:ſed ſemiplenè probante,quandoque abſoluitur:quandoque condemnatur:prout iudici videbitur iuramentum alteri deferendum.h.d.¶ Et ſunt quinq; dicta,quę per ſe patent, & duæ partes principales.prima tractat de recuſatione, & relaxatione iuramenti.ſecunda ibi [ſanè] tractat de delatione iuramenti.Notabilia ſunt clara.recito apparatum Io. An.p qōnes.¶Et primò quæro.pone,ꝙ † detuli tibi iuramentum, &
1 iuraſti,& per id obtinuiſti:an poſsim appellare.dicit Io. An. ꝙ deferens iuramētum non appellat:ſed referens,ſi iuretur, an appellare poſsit.Pla.ꝙ ſic.Io.& Azo.contra. Sed opi. Pla. cōiter approbatur,ſm̄ Io.An.deferens neceſſariò: quia tenebatur,aut iurare,aut referre: & ideò plus ſibi ſubuenitur. de offi.dele.c.ab arbi.& ibi no.in vltima glo. de qua materia latius in l.generaliter.C.e.ti.vbi etiam plenè:an iuramentū delatum à iudice,vel à parte licitè recuſetur. ¶Secundò quæro
2 †an in omni cā ſit deferendū iuramentū in defectū probationis.dic ꝙ ſic, regulariter. Sed dubitatur de quibuſdam.ſ. de criminalibus:de matrimonialibus:de cauſa monachationis:& conuerſionis.In famoſis.n.vbi agitur de ſtatu perſonarum,vr̄ non poſſe deferri, vt hic in ver. nec liceat. cum.n.dicat,ꝙ non poteſt referri ſtatim:tacitè datur intelligi,ꝙ deferri poteſt.& hoc tenet Spec.in ti.de iura.dela.§.1.ver.vt autē. vſque ad fi. ¶Sed aduerte,quia hic loquitur de delatione partis.In delatione aūt iudicis.(& ſic iuramēto neceſſario.)ita tenet Spe.vbi.s.Inn.verò tenet hic,ꝙ in criminalib. non defertur,per c.ſciāt.2.q.8.Alij dicunt,ꝙ nō ē deferēdū, cū agitur criminaliter:ſecus ſi pecunialiter. ad hoc facit qđ no.Io.An. in c.veniens.j.de accu.circa primā gl.qui circa hoc ſubdit,ꝙ licèt poſsit deferri,& delatum fuerit reo: tū actor nō incidit in talionē,ar.ff.de iureiu.c.eū qui.& de p̄bē.c.ſi de beneficio. li.6.& per Ho.in ſumma de aſſertorio iuramento.§.ſup.poſt prin.& in Spe.in d.§.j.ver.vt autem.vbi.s.¶Tertiò quęritur.
3 †an in cā matrimoniali in defectu probationum deferatur iu
4 ramentum.†Ho.ꝙ ſic, & idem hic,Phi.ponentes exemplum, ſi mulier petit in virum ſibi inferiorem,vel æqualem, qui ſæpe illam de ſtupro ſolicitauit, & probat per vnum teſtem omni exceptione maiorē,quòd ipſam deſponſauit per verba de p̄ſenti.ad hoc.j.de ſepul.c.ex parte.& de teſti.c. ex parte. il.2. Aduertendum tamen iſto caſu, quòd ſi poſt iuramentum hunc virum reperitur aliam prius deſponſaſſe:retractabitur iuramentum,& adiudicabitur huic ſecundæ.ſicut enim ſentētia ſuper matrimonio lata retractatur,veritate detecta, vt in c.lator.& in c.conſanguinei,j.de re iudi.Ita etiam iuramentum in cauſa matrimoniali. ſecus in alijs. & ſic loquitur l.non erit.§.dato.& l.ait.et l.nam poſtea.ff.eo. Accur.tamen in l.3.§.quæcunque.ff.e.videtur firmare, ꝙ in tali cauſa non poſsit deferri.& ēt ibi no.quid de cā monachationis, & conuerſionis.& tenet,ꝙ non ſit deferendū. ¶ Alij dicunt, quòd poſſunt deferri.Sed ſi eſt iuramentum voluntariū,vel iudiciale,neceſſaria erit ſuperioris auctoritas. ſicut in alienationibus rerū.12.q.2.c. hoc ius. ſecus in iuramento neceſſario.ff.
5 de rebus eorū.l.3.§.item quærit.¶Quartò quærit Ab.†cum locus eſt delationi:cui potius deferēdū ē,reo,vel actori.&vr̄, ꝙ reo,qa fauorabilior ē,de reg.iur.l. fauorabiliores.& ꝓ hoc facit iſte tex.vbi in ordine p̄mittit reū [niſi iudex inſpectis pſon.] &c. & ſic,ꝙ deferatur reo, videtur regulare.& caſuale, ꝙ deferatur actori. Odof.dicit deferendū ei,pro quo facit ſemiplena ꝓbatio.de quo ēt no.in Spec.& in ti.de iura.dela.ad fi.verſi.quid ſi actor.& in l.in bonæ fidei.C.e.p Cy.vbi ēt quę
6 ritur,† ſi actor plenè probauit intētionē ſuam: reus aūt ſemiplenè:an ſit locus huic delatiōi.dicit Io.An. ꝙ qñ plena, & ſemiplena ꝓbatio cocurrūt in his,q̄ ſunt directè cōtraria,nō ē locus huic delationi.ſed tūc p̄fert plena ſemiplenę, & plenior minus

minus plene.s. de testi.c.in nostra.& hoc est, q̄ d̄r illū debe‍r obtiner‍, q̄ h̄et potiora iura, vt l.2.C.de edic.di.Ad. tol.& qđ no.Io.An.in c.cum Ioannes.s̄.de fide instru:super glo.& ita: Sed si plena,& semiplena concurrūt circa compassibilia (& sic si debitum est plenè probatum testibus: vel instrumento: vel confessione rei.& ipse per vnum testem fide dignum probauit solutionem,vel pactum de nō petendo:) tunc habet locum delatio, de qua in tex.secundùm Io.An.& per Cy.in d.l.
7 in bonæ fidei.¶ Quintò querit.† quę sint illa,ex quibus resultat semiplena probatio.dic,vt no.in l.admonēdi.ff.e. vbi no. an vnus testis faciat semiplenam probationē:an scriptura domestica:an alia.de q̄bus ibi plenè per Bar.qui examinat materiā huius c.satis latè,& plenius ipsam dn̄s Lapus de Flo.Doctor meus Paduæ.Ideò latius non prosequor.

De Exceptionibus.

VISO de probationibus in genere,& in specie,quia is,qui excipit,in se onus probationis assumitur, vt l. 3. ff. e. vel aliter viso de iure actorū.per quod muniuntur quasi gladijs.videamus de iure reorum,quo muniūt quasi clypeis, s̄m Azo.Inst.&.C.eo.ti.& de materia no.3.q.6.§.exceptio.& concor. multa iura posita in hoc volumine.de quo hic in nouella.vbi etiam quærit,quare non posuit hanc rubr.ante.ti.de litis contest.respectu dilatoriarum,quæ tunc debent opponi:sicut posita fuit rub.de exceptione fori.dic,quòd ideo:quia peremptorię afficiunt negotium principale: dilatorię verò litis ingressum.Sed quia illæ magis communiter proponuntur.Ideo fuit æquius ponderare, quod frequētius accidit,vt l.nam ad ea.ff.de legi.& adde quod no.in Spec.in proęmio.§.sanè.

SVMMAE.

1 *Testes criminosi à testimonio repelluntur.*
2 *Exceptio contra testes est opponenda ante sententiam.*
3 *Testes quales esse debeant.*
4 *Sententia,vel confessio in vno iudicio repellit condemnatum,vel confessum in quocunque iudicio,& inter quascunque personas.*
5 *Testis conuictus de crimine, vel confessus, qua pœna debeat puniri.*
6 *Præsertim,est dictio implicatiua.*
7 *Crimen quando dicatur tangere causam,de qua agitur.*

DEnique Si testis de crimine contra eū obiecto conuincitur,vel aliàs conuictus apparet:repellitur à testimonio.sed de crimine non punitur,si non tangit negocium principale.h.d. & sunt tria dicta.secūdū ibi.[quod sit.]tertium ibi [ceterū.]
1 ¶Primò no.† quòd testes criminosi à testimonio repellūtur: requiruntur enim in testibus quæ notantur supra de testi. c.
2 in nomine Domini.¶Secundò no.† q̄ exceptio contra testes est opponenda ante sententiā.Sed contra dicta dic,vt in c.licèt causam.supra de proba.& hic in glo.quidā dicunt.¶Ter
3 tiò† not.quales debeant esse testes.quia sine vlla infamia,suspicióe,vel macula.& intellige infamia iuris,vel facti,in criminalibus,secūdùm Pe.& Abba.Infamia verò facti nō repelleret in ciuili.quod dic,vt in c.testimonium.s̄.de test. per Io. An.& ibi dixi.Item intellige maculam corporis , si testificat contra clericum in criminali:repellitur enim à testimonio talis corpore vitiatus eo casu ; quo repellitur ab ordine,secundùm Pet.& Abba. de quo.2.q.7.c.ipsi.& supra de testi.c.fi-
4 nali.¶Quartò not.† quòd sententia, vel confessio in vno iudicio repellit condemnatum,vel confessum in quocunque iudicio,& inter quascunque personas. quomodo autem hoc ꝓcedat:cum acta in vno iudicio fidem non faciant in alio iudicio inter diuersas personas.dic vt no.dicto c.testimonium.in glo.hic patet.¶Quintò no.quòd criminosi post pœnitentiā ad testimonium admittuntur,quam pænitentiam ipse probare tenetur, vt hic.Quomodo autem probabitur ista innocentia,no.Io.An.super glo.si fuerint.¶Sextò no.in versi.ceterū.
5 † quòd testis conuictus de crimine, [a]uel confessus non debet
a ordinaria pęna puniri. de quo supra de ordi. cog.c.cum dilectus.& l.Lucius. ff.de his, qui no.ifam. ¶ Et collige etiam ex hoc,quòd testes debent respondere:an sint criminosi.de quo in glo.quæ incipit.quæ dicit,quòd nunquam vidit fieri.secus in iudicio,si recusatur: q̄a interrogatus de causa suspicionis: debet dicere veritatem. de quo in Spec. de recu. in fi. & per Arch.in c.ab arbitris. de offi.deleg. lib.6. qui allegat. C. de pœna iudi.qui ma.iu. Auth.nouo iure.& in Auth.de test.§.1. &c. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd testis, qui confitetur crimen coram iudice,non punitur de tali confessione. contra de.c.ꝑ inquisitionem.s̄.de elec.& c.cum super.de confess. in quibus expressè dicitur,quòd punitur.Sol.ibi loquitur, cum crimen confitetur testis.quod tangit causam de qua.tunc enim, si de crimine constat per ipsius confessionem,punitur:secus si per testes:quia tunc non puniretur, etiam extraordinaria pœna: vt in c.cum dilectus.de or.cog. secundùm Innoc. & Hostien.
6 ¶† Sed huic solutioni obstat iste tex.dum dicit, præsertim.q̄ est dictio implicatiua.sicut dictio,maximè.ex quo innuitur, quòd siue tangat causam,de qua agitur,siue non:non puniat testis ex sua confessione criminis. Sed intellige , vt prædixi, quòd non punitur, si probatur per testes,vel instrumēta. Sed Goff.& Ho.exponunt,pręsertim,pro tātùm. & hoc plus placet Io. An.de quo plenius tetigi in c.2.s̄. de coufessis.& d.c. cum dilectus.de or.cog.in fi.facit l.nullum.C. de testi.quæ loquitur in teste,dicente falsum coram iudice, qui potest ex dicta falsitate ordinariè puniri.¶ Secūdò opp.& videtur,quòd testes non accusati,neque conuicti non repellātur à testimonio.4.q.3.c.Item l.Iulia.Sol.dicit glo.2. aliud secundùm canones.aliud secundùm leges , vt ibi.idem not. in c. super eo.
7 s̄.de testi.¶ Sed hic incidenter† quæritur,quando dicatur crimen tangere causam,de qua agitur. dicit Inno. quis accusatur de simonia:& ipse producit testem,quòd non ipse:sed alius fuit actor simoniæ. & testis ille deponit de se. hoc enim casu crimen dicitur tangere causam,de qua agitur. quod est verum secundùm Hosti. quando testis confitetur se fuisse simoniacum in eodem facto:vel articulo , de quo agitur.& sic loquuntur prealle.c.per inquisitionem.& c.2. de confess.secus si in alio articulo commisisset simoniam. & sic intellige hunc finem.quod placet Io.An. de quo etiam no. Bar.in l.2. §.si publico.circa fi.ff. de adul. vbi etiam no. quòd si crimen probatur per modum exceptionis , veniat puniendum. & an exceptio proposita in vno facto tollat accusationem super eodem facto.dic vt ibi.

ADDITIO.

a ¶ Testis conuictu.Vide glo in c.nuper.supra de testi.

SVMMAE.

1 *Excommunicatus maiori excommunicatione repellitur ab accusando etiam ab agendo.*
2 *Communicans excommunicato maiori excommunicatione in locutione:oratione,& similibus,incurrit minorem excommunicationē.*
3 *Excommunicatio maior priuat à communione fidelium:minor à participatione sacramentorum.*
4 *Communicās excommunicato extra iudicium, si conuenitur ab eo,potest repellere ab agendo.*
5 *Excommunicatus maiori repellit ab accusatiōe sua excommunicatū, etiam maiori.*
6 *Replicatio quid sit.Et est perpetua,sicut exceptio.nu.7. Quis sit eius effectus.nu.8.Quomodo tollatur,vel vitietur.nu.9.*
10 *Pronunciandum an sit necessariò super replicatione.*

A Vobis. Reo excipiente contra actorem de excõmunicatione, nõ obstat replicatio de communione. h.d. cõmunis diuisio.
1 scda ibi [nos igitur.] ¶Primò not. † ꝙ excõmunicatus maiori repellitur ab accusando: similiter ab agendo. s. de iud. c. in
2 tellex imus. ¶Secũdò not. † ꝙ q cõmunicat excõicato maiori in locutione, oratiõe, & similibus, incurrit minorẽ excõicationẽ: secus si participat in crimine, pro quo excõicatus est, vt. j. de sen. ex. c. nuper. quantũ tñ ad casum huius c. nõ est vis, si participat in crimine, vel oratione, & similibus. quia semp
3 agentẽ excõicatum excipiendo repellit. ¶ Tertiò no. † quòd maior excommunicatio priuat à cõmunione fidelium: minor verò à participatione sacramentorum. de quo. j. de cle.
4 ex. mi. c. si celebrat. ¶Quartò no. † quòd licèt quis cõicet excõicato extra iudicium: põt, si conuenitur ab eo, repellere ab agendo. contra qđ glo. opponit de multis iuribus, quibus cauetur. quod semel approbaui, amplius reprobare non possũ. j. de reg. iuris. c. quod semel. li. 6. ¶Solue, scdm glo. nã scdm eam oĩs defensio competit excõicato, siue sit realis, concernens rẽ, ad quam cõuenit. (vt sunt peremptoriæ) siue psonales, (vt iudicem concernentes) siue declinatoriæ, rõe temporis feriati: vel loci incompetentis: vel rescripti subreptitij: vel inepti libelli. siue dilatoriæ solutionis, vt hic no. Gof. j. e. c. cum inter. & Io. An. hic, qui remittit ad not. per eum. de hæreti. c. si aduersus. & vide qđ no. in Spe. e. ti. ver. item quæritur. & hic
5 Inno. dicit, † ꝙ excõicatus maiori repellit ab accusatione sua excõmunicatum etiã maiori tm̃; cũ sit criminosus. s. qđ metus causa. c. sacris. sicut enim ipsum repelleret non excõicatus. ita ẽt excõicatus, cui (quò ad oẽm defensionẽ) excõicatio nihil (vt pdixi) nocet. facit qđ. no. s. de testi. c. testimoniũ. in glo. sed quãtò. & qđ no. Io. An. in d. c. sacris. dñs Io. An. tractat hic materiam replicationum. nam titulus iste principaliter de hoc non tractat. sed de exceptionibus tm̃ iuristæ hẽnt specialem rubr. Insti. de repli. Spe. de his tetigit, nõ ad plenũ in Spec. e. ti. § fi. hic aũt Io. An. plenè prosequitur per modũ summe, quærens primò, quid est replicatio. scdò cui cõpetat. tertiò qñ cõpetat. quartò quis sit eius effectus. quitò quõ tollatur: vel vitiatur: sextò quæ sit prius probanda exceptio, vel replicatio. septimò an super ea sit necessariò pronunciandũ.
6 ¶ † Ad primum dicit, ꝙ replicatio est allegatio actoris: per quã resoluitur exceptio. declara per exempla Insti. de repli. in prin. & j. de priuil. c. accedẽtibus. vbi ecclesia parochialis petit decimas: excipit reus de priuilegio: ecclesia replicat, ꝙ præscripsit contra illud priuilegium. exemplifica etiã, vt no. s. de fo. cõpe. c. ex parte. & c. nonnulli. de rescrip. vbi contra exceptionem de duabus dietis, replicatur de consensu excipiẽtis. ad idẽ de proba. c. in psentia. vbi contra excipiẽtem de minori ætate replicatur, quòd maior factus ratũ habuit. alia exempla possunt poni, q̃ hic ponit Io. An. ex quibus declaratur secundum. s. cui competat, quia actori. tertiũ. s. qñ competat; quia postquã reus exceperit: vnde eĩn nõ potest expugnari, uel resolui nondũ obiectũ. j. de despon. impub. c. ad dissol-
7 uendum. ¶Ex quo collige arg. † ꝙ replicatio b est perpetua, sicut exceptio. nam sicut non est in potestate rei, quando excipiat. & ideo ẽ ppetua. Ita similiter nõ est in potestate actoris, qñ replicet. facit l. purè. ff. de doli excep. & quòd ibi no. & j. eo. c. cum venerabilis. super glo. penul. per Io. An. & hic ple
8 nius per eum. ¶Quartò quæro † quis sit eius effectus. dic ꝙ resoluit: vel expugnat exceptionẽ, vt dixi. & habet se ĩ minus, quã exceptio. quæ quandoq; defendit reum: quandoq; afficit personam actoris: quandoq; iudicis: qñque procuratoris: quandoq; libellũ: qñq; rescriptũ: qñq; locum. Replicatio ve
9 rò semper afficit ipsam exceptionem. ¶ Quintò quæro † quõ tollatur, vel vitietur replicatio. dicit Io. An. ꝙ per replicationem rei, quæ ipsam afficit. pone exemplum. j. de conuer. cõiuga. c. dudũ. & duplicatio per triplicationẽ tollitur. & sic deinceps, vt Insti. de repli. post prin. & Io. An. hic clarius p exẽplã de sextã q̃stione, quæ sit prius probanda, exceptio, vel replicatio. Ioã. de Deo. in q. 6. ponens exemplum de replicatione excõicationis contra excõicationis exceptionẽ. dicit replicationem prius probandam. qđ exemplum non placet Spec. per c. dilecti. infra. e. & in spec. e. tit. §. nunc videndũ. versi. sed de qua. Sed põt intelligi exemplum Ioannis de collegio citato: pro quo comparet vnus de collegio, obijciens exceptionẽ contra actorem. Actor verò replicat illum esse excommunicatum. & sic in iudicio esse non posse. qđ declara, vt hic in nouella. vbi concluditur: ꝙ sicut reus non astringitur probare exceptionem sibi competentẽ, nisi fundata exceptione actoris, vt supra de testi. c. de testibus. ita nec actor cogitur replicationẽ probare: nisi sit probata exceptio rei. quã ipse actor intendit per replicationem elidere. & hoc tenet Speculator ĩ
10 dicto. §. fi. post princ. & plenius hic in nouella. ¶De septima quæstione, an sit necessariò pronunciandum super replicatione. dic, vt in nouella. quæ ęquiparat replicationem isto casu emergenti, uel incidenti: in qua, an sit pronunciandum. dic vt. s. de ordi. cogni. c. 1. & illud, quod ibi dicitur in exceptione, habet locum in replicatione, secundùm eum. &c.

ADDITIO.

¶ Replicatio. An autem cognoscatur post exceptionem, vel contra. vide in Spec. de excep & repli. §. 2. versi. sed de q. &. §. hoc quoq; & § fi. Pañ. hic nu. 10. in versi quæ sit prius probanda.

SVMMAE.

1 *Habens plura beneficia non potest opponere de pluralitate beneficiorum.*
2 *Beneficiorum pluralitas reprobatur.*
3 *Certa scientia tollit vitium surreptionis: non tamen inducit dispensationem pluralitatis:*
4 *Plurales an possint nomine ecclesiæ pluralitatis exceptionẽ opponere*
5 *Beneficia plura non habentes an admittantur ad repulsionem pluralis.*

CVm ecclesiasticæ Habẽs plura bñficia, contra aliũ de pluralitate nõ excipit. h.d. Prima pars ponit decisum exordium. secunda mandatum. ibi. [mãdamus] in qua exceptionẽ repellit, & causam exprimit. ¶Pri
1 mò no. † ꝙ habens plura beneficia non põt opponere de plu
2 ralitate beneficiorum. ¶ Secundò hic colligitur. † ꝙ beneficiorum pluralitas reprobatur: vt non possit quis plura benecia obtinere de iure. de quo plenè per Inno. in c. cum iam dudũ. j. de præben. ¶ Oppo. & videtur, quòd impetratio, vel puisio facta illi, qui habet alia beneficia, sit surreptitia. & ratione surreptionis impugnari possit, vt in c. si proponente. & c. cum adeo. s. de rescri. ¶So. aut Papa contulit beneficium habenti plura: & non potest repelli per exceptionem, vt hic. aut conferri mandauit: & loquitur contrarium. non ergo repellit exceptio ab obtento: sed ab obtinendo, vt in cõtrario. & hoc est, quod dicit tex. [facias pacifica possessiõe gaudere.] & sic erat in possessione: & Cęlestinus ex certa scientia sibi cõtulit. & posito quòd non contulisset ex certa scientia: congruum, & rationabile esset, vt isti plurales repellerentur. & secundũ hunc intellectum dicit Hosti. quòd istud. c. plenè procedit. ¶Secundò opponitur, & videtur, quod licèt isti plurales nõ debuerint admitti: tamen iudex ex officio debuit istum I. repellere. Si dicamus, quòd Papa ex certa scientia non contulerit. quia gratia erat surreptitia, vt dicto c. si proponente. nec per surreptionẽ debet aliquis promoueri. supra de elect. c. cum dilecti. & de regu. iur. c. 1. lib. 6. Et maximè, quando obijcitur crimen notorium, sicut est plura beneficia obtinere. quod non potest esse, nisi notorium. Si enim repellit crimen cum infamia. vt in c. accedens. infra de accu. multò magis crimẽ notorium quàm famosum. Sol. si dicamus, quòd Papa

pa

pa ex certa scientia contulit, non obstat contrarium. & hoc
3 tenet Innocen. Aduerte tamen, † q certa scietia tollit vitium surreptionis: non tamen inducit dispensationem pluralitatis. ꝟ. de præben. c. non potest. li. 6. valet et certa scientia, siue expressio beneficij: quia talis, non petita licentia, potest ad secundam ecclesiam se transferre. quod aliter non posset. supra de renun. c. admonet. & de cle. non residen. c. fraternitatis. ¶ Itē prima facie non admittuntur canonici, vel alii contra talem. cum sit plenum ius assecutum. Potest intelligi istud c. q Papa non contulit ex certa scientia. Sed tunc stat contrarium, q repelli debuerit. ¶ Sed dic, quòd postquam fuit assecutus pacificam possessionem: non potuit repelli per viā exceptionis, vt in c. super his. ꝟ. de accu. & secundùm hoc non est curandum: an isti, qui se opposuerunt, essent plures in beneficiis obtinendis, vel non. ¶ Hic tamen aduertendum ad id, quod dicit Inno. si non est: potero plura beneficia obtinere, sm̄ opinio. notabilē in c. cum iam dudū. ꝟ. de præben. quare aūt de ipsa pluralitate excipitur contra rescriptum, & nō contra ꝑuisum. respondet ipse, quia rescriptum vires accipit ex intentione scribentis, infra de verb. signi. c. dilecto. ¶ Tacens autē beneficium (licèt modicū) circumuenire voluit: & sic rescriptum surreptitium. beneficiatus autem in vna ecclesia de iure potest eligi in alia: nisi tanta esset multitudo, quòd posset de auaritia, & ambitione notari. ar. infra de præben. c. quia in tantum. & c. quia iam dudum. ¶ Quidam tamen dicūt, q exceptio surreptionis quòd sicut potest opponi contra rescriptum: ita etiam contra prouisionem. ff. de na. re. l. 1. & sup. de dolo, & contumacia. c. cum olim. & infra de accusa. c. accedens. ¶ Et hoc placet Io. And. qui circa hoc concludit, quòd plures plurales repelluntur à dicta exceptione pluralitatis: non autem fuissent repulsi ab exceptione surreptionis rescripti: vel nullitate prouisionis. & hoc est, quod sentit tex. hic, dū dicit [exceptionē illam.] &c. per quod enim datur intelligi, q aliam legitimam exceptionem posit opponere: nec obstaret eis pluralitas. cum paria delicta commissa circa diuersa non tollantur mutua compensatione. ꝟ. de adul. c. penulti.
4 Et in hoc videtur residere Io. An. ¶ Quærit gl. vtrùm isti † plurales nomine ecclesiæ possent dictam exceptionem opponere. glo. disputat, & videtur concludere, q nō possunt. quia nō expedit ecclesiæ: cui potius expedit habere canonicum loculpletem. Ex quo arguit Io. An. q si expediret ecclesiæ, admitterentur etiam plurales (puta quia propter pluralitatem ecclesiarum desereretur ecclesia.) Vel quia clericus omnino inutilis, & onerosus. & talis, qui ecclesiæ seruire non potest. cōe autē interesse non posit prosequi pluralis. puta, q sua cōis præbēda, quam de communi percipit, minor erit illo recepto. sed spiritualis posset prosequi: puta q sua spālis præbenda ꝑ hoc minueretur, secundùm Inno. qui alleg. ff. de procura. l. licèt. & ff. ne quid in lo. pu. l. 2. §. viarum. dicit etiam, q interesse ecclesiæ posset prosequi procurator constitutus ab aliis: licèt pluralis. quia etiam infamis posset esse procurator. Inst. de exce. §. 1. & not. supra de iura. calum. c. Imperatore. in vltima glos.
5 ¶ Quærit. 2. no. glo. † an illi, qui non habent plura beneficia, sint admittendi ad repulsionem istius pluralis. arguit primò efficaciter, quòd non. si alios receperunt, vel receptos in pluralitate tolerauerunt: vt quòd in suis approbauerunt, non debent aliàs reprobare. Ioan. And. remittit ad not. in c. fina. infra eod.

SVMMAE.

1 *Causarum decisio aliquando retardatur propter exceptiones maliciosè oppositas.*
2 *Iudex potest exceptioni. malitiosè oppositis quatuor modis obuiare.*
3 *Iudex potest statuere terminum in exceptionibus dilatoriis proponendis.*
4 *Excipere volens non auditur post terminum præfixum à iudice.*
5 *Dilatio ad proponendas exceptiones dilatorias est peremptoria.*
6 *Exceptio, quæ habet originem post litem motam, venit in eodem iudicio.*
7 *Iuramentum est legitima probatio.*
8 *Exceptionum species plures.*
9 *Exceptio solutionis dilatoria quando sit opponenda, & nu. 14.*
10 *Exceptio declinatoria quando sit probanda.*
11 *Exceptio, quæ perimit intentionem agentis, quando sit probanda.*
12 *Iudex an possit assignare terminum peremptoriis ad ipsas opponendas.*
13 *Exceptio excommunicationis an possit opponi post terminum.*

Pastoralis. Iudex statuere debet terminū ad oēs dilatorias proponendas. post quem excipientem non audiet: nisi in tribus. h. d. & in prima decisa consultatio. in 2. responsio. in qua duo facit. primò ponit decretū, & ipsū casum. 2. pęnā. & tres
1 casus excipit. ibi [ita quòd.] ¶ Primò no. † q ꝑpter exceptiones malitiosè oppositas nonnunquam causarum decisio re-
2 tardatur. † pōt tamē iudex huic malitiæ obuiare vno de quatuor modis. primò præfigendo terminum, de quo in isto c. scdò condemnādo excipientem in expensis: si in probatione defecerit, vt in c. finem litibus. de dolo, & contu. tertiò comminando pęnam, si non probauerit, quod opponit. supra de elec. c. sicut. per Compost. & quod no. Cy. in l. 2. C. vt quæ desunt aduo. ¶ Quartò quia si iudex de malitia opponētis vehementer suspicatur: pōt non admittere. & valet processus ad vlteriora: nisi ille postea exceptionem non admissam ꝓbauit veram esse coram iudice appellationis, cognoscēte de repulsione exceptionis prędictæ, vt sentit Innocē. in c. post electionem. ꝟ. de conces. præben. ¶ Et aduerte, quia tex. iste loquitur, cum exceptionem istam oppositam non probauit. qđ aūt si exceptionem peremptoriam, quam poterat opponere, & probare statim, distulit prope cōclusionem in causa: vt sic actorem sumptibus, & expensis medio tempore fatigaret: videtur, q etiam debeat condemnari in expensis medii temporis, ratione retardatę exceptionis. arg. optimum. ꝟ. e. c. ex-
3 ceptionem. ver. q si eam omiserit. ¶ Secundò not. † q iudex potest statuere terminum in exceptionibus dilatoriis proponēdis. ex quo datur intelligi, q si quis in vna exceptione succumbit: potest ad aliam redire. & sic postea in infinitum successiuè: nisi emanasset ista prouisio, ar. Insti. de excu. tu. §. qui autem. & adde qđ no. in l. ꝑpter litem ff. de excu. tu. vbi quid iuris, si in opponendis exceptionibus dilatoriis est certus ordo: an transeundo ad sequentem, videatur renunciare prio-
4 ri. dic, vt ibi, & l. sed si suscepit. ff. de iudi. ¶ Tertiò not. q post terminum præfixum à iudice nō auditur volens excipere. qđ ergo dicitur, q exceptiones sunt perpetuæ, est verum: nisi tēpo. proponēdis terminus sit præfixus à iudice. simile in accusatione, vt l. Titia. ff. de accu. & l. 3. C. qui accu. nō pos. ¶ Simile etiam in actione: vt quanquā sit perpetua, pōt iudex ex causa eius vitā coarctare, vt l. diffamare. C. de inge. ma. & de hoc legitur, & not. supra de proba. c. licèt causam. ¶ Quartò
5 no. † q dilatio ad proponendas exceptiones dilatorias videt esse peremptoria: licèt verbum, peremptio, non fuerit expssum in assignatione termini. & hoc tenet Hosti. per Dec. cōsuluit. de offi. dele. & in Spec. de dila. §. 1. ver. exceptionem. & in ver. seq. vbi etiam no, quid iuris, si vltima dies huius termi-
6 ni sit feriata &c. ¶ Quintò no. † q exceptio, quæ habet originem post litem motam, venit in eodē iudicio. & loquitur iste text. de exceptione dilatoria superuenienti. Quid autem de peremptoria. dic vt in c. abbate sanè. de re iudi. li. 6. & l. 1. de
7 excep. vbi plenè per Bart. ¶ Sextò no. quòd iuramentum est legitima probatio. Ratio est, quia nescire, vel ignorare consistit in conscientia. Et ideò sufficit probatio per iuramentum, vt no. in c. significasti. de homici. & c. præsentium. supra de testi. vel est ratio hic. quia tractatur de modico ꝑiudicio. Ideo iura-

iuramentum habetur pro plena probatione, vt l.thesaurus. ff.ad exhiben.¶ Venio ad quæstiones.pro quarum euidentia
8 premitte per modum distinctionis, †q plures sunt species exceptionum.nam quædam sunt dilatoriæ, vt exceptio solutionis.quædam declinatoriæ fori, vt exceptio incompetentis iudicis.quædam peremptoriæ. Et istarum aliquę concernũt causam principalem, & iurisdictionem: vt si contra gratiam obiicitur surreptio. Quædam verò sunt anomalæ, sine dubio: vt exceptio, ne quis conueniatur, nisi quatenus facere potest. Item exceptio non numeratæ pecuniæ.& non numeratę dotis. Item exceptio ordinis: vt prius cõueniatur reus, quàm fideiussor: vel quã extraneus possessor. de quibus legitur, & notatur in l.3.ff. de exceptio. ¶ Circa ergo prædictas exceptiones de pluribus dubitari potest. † quæro ergo primò de dilatoria exceptione solutionis, quando sit opponenda, & probãda. Respondeo, q opponenda est in ipso litis initio, vt dicit tex.in l.exceptionem.C.de probatio.quod intellige in ipsa li. contestatione, vel prius, vel parum post, antequam ad alios actus iudicii procedatur, vt C.de iura.calũ.l. 2.in.respõ. post litem verò cõtestatam ex interuallo si opponatur: non impeditur processus; quia præsumitur ipsam proponere causa differendi litem, vt supra de proba.c.nullus.& hoc est verũ, nisi de nouo ad suam notitiam peruenerit, ar.huius c.aduerte tamen, quod si per attestationes, vel instrumenta apparet etiã post litem contestatam, quòd debitum sit in diem, proderit hoc reo.quia licet ad hoc non fuerint testes inducti: tamen tangit exceptio prædicta negocium principale. j. de accu. c. inquisitionis. si de hoc ergo iudici constiterit quomodocũq; inducias duplicabit.quod dic, vt s.de plus peti.ca.1. ¶ Secun-
10 dò quæro, † quando probanda sit exceptio declinatoria, vt l. emptor.C.de præscriptio.long.tem. vbi de perẽptoria.de dubiis, de quibus supra dixi, an habeant naturam dilatoriæ, vel peremptoriæ.dic, vt dicta.l.3.ff.de exceptio. vbi no.quòd ha-
11 bent vim peremptoriæ. ¶ Tertiò quæro. † quid de exceptione (vt sic dixerim mista) quæ perimit intentionem agentis, & iurisdictionem iudicis: vt si quis obtinuit gratiam, quòd sibi puideatur in aliqua ecclesia, vel beneficio dato à iudice delegato, siue executo.si enim rescriptum tunc dicitur obreptitium ex causis, quæ no.s.de rescrip.c.adeo.& c.si proponente.eliditur iurisdictio iudicis delegati, & etiam gratia. & ideo dicitur mista.& potest tunc opponi, secundùm Inn.& Io.An. in vim dilatoriæ, & in vim peremptoriæ, scilicet ante litem contest.& post. Ad hoc facit quod legitur, & no.supra de rescrip.c.constitutis.in glo.excep. per Ioa.An. & j.de litis cõtest.c.excep.obiectionis.li.6. Et est hoc utile scire, si iudex statuit terminum ad opponẽdum omnes dilatorias: an post terminum sit pręclusa via huius exceptionis. quæ accedit ad naturam peremptoriæ, & dilatoriæ. de qua quæst. dic, vt not. in Specu.de dila §.1.ver.Item quæritur.& ibi per Ioan.And. in addi. ¶ Quartò quæro.an illud, qd hic dicitur in c.de dile-
12 ctio.habeat locum in peremptoriis: † vt iudex possit perẽptoriè terminum assignare ad ipsas proponendas.glo. 1.q non, Inno.& Hostiẽ.contra.& idem Compos.s.de elec.c.quod sicut.& per Ioan.An.vbi post gl.versi.sed quid de illo.& versi. & pone.vbi omnino videas.& in Specu.eodem ti.§.dicto.ver. vtrum.& per reg.indultum.de reg.iur. lib.6. & in clem.sæpe.
13 de verb.signifi.per Ioa.An.¶ Quintò quæritur: † an post terminum possit opponi exceptio excommunicationis.glo.1.q
a sic.per c.excep.j.eo.Idem Hosti.hic.& Spec.eo.tit §.2.ver. sed nunquid.post Inn. qui tenet obstare lapsum termini huic exceptioni opponẽdæ. Sed prima opi.verior, & hodie approbata in cle.1.eo.tit.&c.¶ Sextò quæritur.dicitur in text.[nisi fuerit protestatus.]&c.an sufficiat protestatio in genere.glo. quòd non.idem Hosti.& in Spec.eo.titu §.2.sed illud. & §.viso.versicu.qualiter.¶ Vltimò oppo.dicitur in tex. q post terminum potest opponi dilatoria exceptio, si peruenit ad noti-
14 tiam de nouo. † Quid si peruenit ad notitiam post litem cõtesta.an possit opponi.quidam q sic.& Gof.in summa huius ti.§.sed sciendum.& Inn.s.de offi.dele.c.prudentiam.& Ho. hic.licet glo.teneat contrarium.de qua materia vide in Spec. e.ti.§.2.in 1.& 2.col.& per Io.An.de reg.iu.in generali materia protestationum.in fi.&c.

ADDITIO.

a ¶ Quod sic Adde Cardi.in cle.1.de excep.Bar.in l.1.§ parui.ff quod vi aut clam Fede.consi.18.& consi.118. Bar.in l in except.omnibus in ver.in prima lec C de proba. Panor in c.intelleximus.nu.6. in ver. excommunicationis.de iudæis. Idem hic nu.12.Gemi in c.1.supra eo.ti.

SVMMAE.

1 *Iudices aliqui inter delegatos si reperiantur suspecti, ratione illorum omnium declinatur examen.*
2 *Procurator repellitur per exceptionem excommunicationis sententiæ.*
3 *Excommunicato omnis legitima defensio reseruatur.*
4 *Litigare sub suspecto iudice, est periculosum.*
5 *Iudex potest offendentem excommunicatum ex officio suo punire. licèt excommunicatus passus iniuriam non possit accusari.*
6 *Excommunicato non est deneganda sententia iusta: nec etiam appellationis beneficium.*
7 *Excommunicatus licèt possit se defendere: non tamen reconuenire.*
8 *Restitutionem in integrum quidam petiit per iudicis beneficiũ. an excommunicatus poterit se opponere, & debeat audiri.*
9 *Excommunicatus an poterit appellare extra iudicium.*
10 *Appellans extra iudicium non excommunicatus: si postea excõicaretur: an poterit appellationem prædictam prosequi.*
11 *Statuto cauetur, quòd bannito non fiat ius, Titius accusauit Sempronium de maleficio, & lite pendente est exbannitus: an poterit procedere super accusatione.*
12 *Excommunicatus an possit compensare.*
13 *Fideiussor excommunicatus an possit compensare.*

CVm inter Excõmunicatus excipere, appellare, & oẽm defensionem suam facere põt: sed reconuenire non põt.h.
1 d.cõis diuisio.secũda ibi [inquisitioni.] ¶ Primò not.† q si aliqui ex iudicibus delegatis sunt suspecti, ratione illorum omnium declinatur examẽ qd dic. vt j.de offi. dele. c. si contra
2 vnum li.6.¶ Secundò no.quòd sicut per exceptionem excõmunicationis sniæ repellitur principalis: ita etiam procurator ipsius.metimur enim personam procuratoris ex persona domini, vt l alia.§.elegãter.ff.solu.ma. vnde excõicatus sicut non agit per se: ita nec per alium, vt s.de iudi.c.intelleximus. nec etiam nomine alieno, vt in c.post possessionem. s. de pro-
3 ba.¶ Tertiò not.† q excõmunicato omnis legitima defensio reseruatur.est enim defensio de iure naturali. quæ nemini est auferenda, vt l.defensionis facultas. C.de iure fi. li.10.& in c.
4 pastoralis.in cle. de re iudi. ¶ Quartò not.† q periculum est sub suspecto iudice litigare de quo.3. q.v. c. quia suspecti.& C.de iudi.l.apertissimi.& l.cum speciali.& vtrobiq;. ¶ Quintò no.q quantumcunq; aliquis sit odiosus iuri (vt est excõmunicatus) tamen in iudiciis adiungitur ad defensam. & in hoc plus attenditur ęquitas iudicantis, quàm fauor excommunicati, vt dicit tex.¶ Ex quo collige, q quandoq; iudex subue-
5 nit ex officio, si æqtas suggerit. † vnde licet excõmunicatus, si patiatur iniuriã, non possit accusare: poterit tamen iudex offendentem ex officio punire, suadente æquitate.& pro hoc facit l.Item apud Labeonem.§. si quis sic.facit. ff. de iniur.& ibi per Old.& per Pyl.in libello suo. ex quibus causis delictũ excusetur, vel mitiget, in rubricella rõne defectus iuris agen-
6 tis.¶ Sextò not. † q iusta sententia non est deneganda excõmunicato: nec etiam app.beneficium, etiam si sit actor. j.eo.
7 c.significauerunt.& c.vlt.¶ Septimò no.† quòd licèt excommunicatus possit se defendere: non tamen potest reconuenire.& illud, quod conceditur ad oflensionẽ, non debet trahi

ad impugnationē.de quo in tex. ¶Venio ad quæstiones.dicitur,ꝙ excōmunicatus potest se defendere: non autem agere.
8 quæro ergo de tali quæst.†quidam petiit restitutionem in integrum.certum est, ꝙ possunt se opponere omnes, quorum interest,vt in Auth.si omnis. C. si vt se ab here. absti.nūquid ergo excommunicatus poterit se opponere, & debeat audiri?qō in hoc consistit:an hoc casu taliter se opponendo dicatur actor, vel reus.dicit Inno. quòd aut restitutio postulatur in certam personam:& non poterit se opponere excōmunicatus.Nō ob.istud c.vbi dicitur, ꝙ reus excipiens auditur,ēt excommunicatus;quia intelligitur in reo necessario: sed nos loquimur in reo voluntario.aut restitutio non postulatur cōtra incertam personam:sed contra certam personam.vt si petat minor restitui contra sententiam perpetuò, & contra se latam: vel quia damnosa est hæreditas propter debita Petro; vel propter legata sibi facta:tunc bene audiretur, licèt excōmunicatus esset : cū videatur specialiter contra ipsum actio dirigi.vnde reus necessarius dici potest. Alij aliter dicunt, vt hic non nouella. eadem est qō,si excommunicatus se opponit contra petentem confirmationem: videtur enim reus voluntarius,& per consequens repellendus.de quo dixi.s̄.de iudi.c. exhibita. & faciunt ad prædicta: an reus petens tenutæ reuocationem,refectis expensis, repellatur prætextu excommunicationis, tetigi supra de iudi. in c. intelleximus. remittendo ad Bart.in l.de pupillo. §.si procurator. ff.de oper.no. nun.& in Spec.de contuma.§.fi.versi.sed pone.An autē excōmunicato nō valenti agere currat præscriptio.& si currit: an restituat,tangitur hic in nouella. ¶Secundò principaliter q̄ro.
9 †nunquid extra iudicium poterit excommunicatus appellare.dicit Inno.quòd non.cum talis appellatio sit ad causam prouocatio.ȷ̄.de appel.c.an sit.Sicut ergo prohibetur ad causam prouocare:sic & talem appellationem interponere. Ho. remittit ad no.ȷ̄.de app.c.bonæ.ad fi.& Io. An.ad no.per eū. de ma.& obe.c.dilecti.& in c.pia.ȷ̄.e.lib.6.¶Tertiò queritur
10 †si quis non excommunicatus extra iudicium appellauit, & postea excōmunicatur. nunquid appellationem prædictā ꝓsequi poterit?videtur ꝙ non.quia excommunicatio superueniens impedit vires rescrip.prius impetrati.de off.dele.c.prudentiam.§.sexta.Item excommunicatio in quacunq; parte litis opponitur.ȷ̄.c.exceptis.ergo & isti,qui hanc appellationē prosequuntur.Inno.tenet contrarium, si negotium est ad superiorem delatum:puta,quia post appellationē, & ante grauatus excōmunicatus fuit in eo,super quo appellauit.generaliter enim dicitur, ꝙ excōmunicatus suam appellationem ꝓsequi potest, si notanter ante excommunicationem appellans grauatus non fuit. & per consequens appellatio nondū habebat effectum.hoc casu non posset talem appellationem prosequi,obstan.excōmunicatione. Aliqui tamen indistinctè tenent, ꝙ talem appellationem prosequi potest excommunicatus. ¶Et hæc faciunt ad quæstionem legistarum de bannito,qui cæperat agere ante bannum, sm̄ Ioa.An.qui nō
11 dicit plus.Ego reperio quæstionē in hac forma.†Statuto cauetur, ꝙ bannito non fiat ius.accidit, quòd aliquis accusauit aliquem de maleficio:& lite penden.est exbannitus:an possit procedere super accusatione:videtur,ꝙ non,per l.Vrannius. §.sed cum duo.ff. de fide instru. ibi [vt quemad. alias non possunt. ita nec remaneant]ad idem.l.si post finitam. ff.de suspe.tu.& l.hos accusare.§.hoc beneficio. ff.de accus. & l.3.§. pe.ff.de libe.agno.Contrarium tenet Bar. in d.l. Vrannius.alleg.pro casu l.neganda. C. qui accu.non pos. & l.is qui reus. ff.de publi.iudi. vbi accusatus non potest de nouo alium accusare. sed antiquam accusationem bene pōt prosequi. Ad
12 contraria responde, vt ibi per eum.¶ Quartò quæritur.†an
a excommunicatus possit compensare:[a]videtur, ꝙ sic;quia venit in compēsatione qńq; quod non venit in petitione : vt debitum naturale,vt ff.de compensa.l.etiam.Item excōmunicatus potest soluere debitum.sed qui compensat,soluit,vt ff.de compensa.l.etiā.& ff.qui po.in pig.ha.l.si debitor. & hac rōne videatur,ꝙ si debitum est liquidum, Io. An.videtur inclinare,ꝙ compensare non possit. Idem hic glos.Idem Io.Tan.
13 & Vin.Gof.& Pe. ¶Et sm̄ hāc opi.quæritur†an fideiussor excōmunicatus possit compensare,quod excōicato debetur. Idem de fideiussore banniti non valentis petere debitum,vel compensare:an fideiussor ab eius creditore cōuentus poterit.arguit pluribus rationibus.& concludit, quòd possit. Et idem Ia.de Are. qui disputauit hanc quæst. facit quod not.ȷ̄. de iure patro.c.1.li.6.in glo.penul.in nouella.Et per Dyn.de re.iuris.li.6.& l.is cui.& ibi no.An excōmunicatio,quę obstabat cedenti,obstet cessionario. huic similis est quæstio disputata per do.Bal.si statuto cauetur, quòd fœnerator nō audiatur post quinquennium super sorte. & ȷ̄. quinquēnium cedit alteri non fœneratori. an cessionario currat eadem præscriptio quinquennalis. an iuris communis.

ADDITIO.

a ¶Possit compensare.an possit opponere exce. excōicationis.Arch. 4.q. 1.c.1.Bar.in l.amplius.in fi.rem ra. ha.Bal. in additi.ad Spe. de arb. vers. hac ratione.Bal.& Sal.in l.quoniam Alex.C.de adul.Pau.de ca.consi.64. Alex.1.l.libertus.de inius vocan.But hic,& Panor.nu.23.

SVMMAE.

1 *Reus à quo petitur res, si excipiat de permutatione rei illius facta cū actore:non per hoc fatetur actorem fuisse dominum.*
2 *Ecclesia vendicatur iure proprietatis quò ad plenum dominium.*
3 *Ecclesia vna potest cum pluribus ecclesiis, & possessionibus permutari : & possessionis permutatione potest interuenire pecuniæ refusio.*
4 *Fatetur quicunq; contractum:videtur fateri omnia, quæ veniunt de natura ipsius contractus.*
5 *Contractus permutationis est contractus bonæ fidei.*
6 *Ecclesia qualiter probetur spectare, & pertinere ad episcopum in tēporalibus.*
7 *Exceptionem obiiciens non confitetur confessionem aduersarij.*
8 *Translatum, siue transumptum si discordat cum originali, quid iuris.*
9 *Crimen personæ non debet in damnum ecclesiæ redundare.*
10 *Delictum procuratoris in producendo falsum instrumentum, vel falsos testes:non debet domino nocere.*
11 *Exceptio falsitatis potest obiici ante sententiam, & post vsq:ad 20. annos.*
12 *Condemnatio vt fiat, sufficit, quòd intentio alicuius sit fundata de iure communi.*
13 *Priuilegium, siue subscriptio subtrahit ecclesiam à iurisdictione episcopali.*
14 *Ecclesia non præsumitur subiecta episcopo in temporalibus, nisi probetur.*
15 *Dubitare dicitur quoddam medium inter credere, & non credere.*
16 *Prælati censentur quodammodo domini rerum ecclesiarum, ratione administrationis.*
17 *Producenti priuilegium, vel instrumentum pro se, si confitetur omnia vera esse, quæ ibi sunt scripta, si reperitur falsum: an dicta productio noceat.*
18 *Producens in iudicio instrumentum: an possit postea dicere ipsum non valere.*
19 *Testes, quos egomet produxi: an possim reprobare.*
20 *Approbans aliquem in testem, vel in iudicem, an poterit ipsum repellere, si eligatur ad aliquod officium, vel prælaturam.*
21 *Criminosus potest esse iudex: sed non testis.*
22 *Prophetiis infidelium, vel hæreticorum an sit credendum.*
23 *Sententia lata per falsa instrumenta, quo iure retractetur.*

CVm venerabilis frater.

Exceptionem proponens: non fatetur intentionē aduersarij.h.d.vel aliter.† Si reus,à quo petitur res, excipiat de permutatione illius rei factæ cum actore,non per hoc fatetur

tetur actorem fuisse dominum. h.d. diuiditur principaliter in
duas partes In prima parte ponitur facti narratio. In secun-
da Papæ decisio.ibi[intelleximus] prima subdiuiditur. quia
primò ponit petitionem actoris.secunda ibi[idem.] respon-
sionem,exceptionem,& probationem reorum.tertia ibi [ad
hoc]replicationem,& reprobationes actoris. secunda etiam
subdiuiditur in tres. quia primò ponit motiuũ diffinitionis,
quoddam ponens obstaculum. secundò diffinit causam quò
ad spiritualia. ibi[non]tertiò quò ad temporalia,ibi [verũ.]
1 ¶Primò no.†ꝙ vẽdicatur ecclesia iure proprietatis quò ad
plenum dominium.quandoq; quò ad titulum tantùm.ĩ. de
eo qui mit in pos.causa rei seruan.c. 1. in glo. non enim.li.6.
¶Secundò no.quòd vendicatur ecclesia cũ pertinentiis suis.
Quid autem contineatur sub hoc verbo [pertinentiarũ]dic,
vt in c.cum ad sedem.de resti.spo.& in c.certificari.de sepul.
¶Tertiò no.responsionem,quam facit procurator Capituli,
[quòd si dicta ecclesia dudum fuit.] &c.excipiendo enim cõ
ditionaliter,non videtur fateri intẽtionem aduersarij. & hoc
est,quòd dicit tex.ĩ.e.c. ex tenore.supra de resti. & per Dy.
in reg.exceptionem obiiciens.de reg.iuris.li.6.&c. ¶Quar-
tò no.ꝙ episcopus vẽdicat ecclesiam in temporalibus, & spi
3 ritualibus:qđ quando sit verum.ĩ.dicam. ¶Quintò not.†ꝙ
vna ecclesia potest cum pluribus ecclesiis, & possessionibus
permutari. & in possessionum permutatione potest perue-
nire pecuniæ refusio,infra de re.permu.c.ad quæstiones. Et
per eum tex.arguit Ioa.An. quòd sicut in permutatione ec-
clesiarum iure proprietatis possunt dari plures ecclesiæ pro
vna,vt hic.sic in permutatione ipsarũ, quæ fit iure tituli, seu
beneficii.quod refert sæpius se vidisse obseruari.¶Sextò no.
4 †ꝙ qui fatetur aliquem contractum(vt permutationis) vide
tur fateri omnia, quæ veniunt de natura ipsius contractus.vt
l.si stipulatus.ff.de vsuris.Et aduerte, quia ex isto colligitur,
ꝙ si non per modum exceptionis:sed puræ confessionis,pro
curator Capituli fuisset confessus olim dominium dictæ ec-
clesiæ pertinere ad episcopum: debuissent ex illa confessio-
ne damnari. & sic confessio dominii de præterito est efficax
probatio dominii de præsenti. pro quo facit c. preterea. su-
pra de transac. & l.siue possidetis.C.de proba. & l. certum.
§.sed si fundum.ff.de confessis.vbi de hoc per Bar. post glo.
5 & per Cy.in l.edita.C.de edendo.¶Septimò no.†ꝙ contra-
ctus permutationis est contractus bonę fidei. de quibus con
tractibus bonæ fidei dic plenè, vt Insti.de ac.§. actionum.&
6 hic per glo.¶Octauò no. †qualiter probatur ecclesia specta
re,& pertinere ad episcopum in temporalibus. Eo enim ip-
so,ꝙ temporalia pro libito administrat:præsumitur,ꝙ ad eũ
spectant.nam hoc modo probatur, quem esse dominum,sci-
licet omnia agere,tanquam dominum,vt no.in l.quidã.ff.de
7 cód.inst.&l.Titia.ff.de solu.¶Nonò no.in ver.intelleximus.
regulam,†quòd exceptionem obiiciens non videtur confi-
teri intentionẽ aduersarij,de qua in reg.exceptionẽ obiiciẽs.
8 de reg.iur.lib.6.¶Decimò no.†quid iuris,si translatũ discor
dat cum originali.redditur enim ex hoc falsum.Ex quo vide
tur,quòd ille,contra quem translatum est productũ, potest
petere,quòd exhibeatur originale.de quo in Auth. si quis in
aliquo documento.C.de eden. Quinimo si in vno instrumen
to totus tenor alterius inseritur,nõ facit de eo fidem:nisi scri
bat illud,de quo in alio fit mẽtio,vt plenè no.100.di. c. con-
9 tra morem.in gl.2. ¶Vndecimò not.†ꝙ crimen personæ nõ
10 debet in damnum ecclesiæ redundare. †delictum ergo pro-
curatoris in producendo falsum instrumentum,vel falsos te-
stes,non debet domino nocere. vt plenè per Inno. supra vt li
te non conte.c. 1.& quod not.dominus Bal. in l.iubemus nul
11 lam nauem.C.de sacrosan.eccle.¶Duodecimò not.†ꝙ exce
ptio falsitatis potest obiici ante sententiã, & post vsq; ad 20.
an.cõcor.C.de fal.l.querela.& hoc verum, quãdo falsitas cõ
cernit merita causæ.Si autem falsitatis exceptio concerneret
iurisdictionem: tunc posset perpetuò opponi sine temporis
p̃fixione, vt dixi s̃.de rescrip.in c.sup literis.& in c. 2.de cri-
12 mi.fal.¶Tredecimò no.in ver.quia verò. †ꝙ ad con dmna-
tionem sufficit, ꝙ intentio alicuius sit fundata de iure com-
muni.eo enim ipso,quòd ecclesia est bta in diœ. alicuius, p̃
sumitur esse sibi subiecta quò ad spiritualia. 16.q.7.c. omnes
13 basilicę.& 18.q.6.c.mon.cũ similibus. ¶Quartodecimò not.
†ꝙ priuilegiũ, siue subscriptio subtrahit ecclesiam à iurisdi-
ctione ep̃ali. potest ergo ecclesia præscribere libertatem con
tra episcopum. quod qualiter intelligatur, dicam.ĩ.de præ-
scrip.c. cũ non liceat. & c. auditis. ¶Quintodecimò not.in
14 ver.verùm.†ꝙ ecclesia non præsumitur subiecta episcopo in
temporalibus,nisi probetur.Et aduerte,quia iste tex.videtur
facere contra opi.Inno.in c.sæpe contingit.s̃.de resti.spolia.
vbi no.ꝙ si probaui aliquo tempore me possedisse:possum rẽ
ipsam à quolibet postea possidente vendicare: nisi ipse pro-
bet,quomodo iustè possessionem perdiderim.text. enim iste
dicit[contra.] quia non sufficit probare possessionem de p̃-
terito:nisi præscriptio fuerit completa.vt hic.¶Sed posset re
spondere ad hunc tex.ꝙ Inn.loquitur de possessione, cui ius
commune non resistit,sed assistit.hic verò loquitur de posses
sione,cui ius non resistit expresse:vt ꝙ episcopus bona eccle
siæ temporalia sibi vsurpet propria volunta. quod est prohi-
bitum. 10.q.2.c.casellas. & c.episcopum.de quo dic, vt dixi
supra in c.sæpe contingit.de resti.spolia. ¶Venio ad oppo.&
primò oppo.dicitur hic,ꝙ per responsionem huius procura-
toris non est fundata intentio episcopi contra De. c. præteri-
ta.s̃.de transac.vbi simili responsione cõdemnantur fratres,
de quibus.ĩ. ¶Sol. quandoq; quis confitetur purè dominiũ
aduersarii de præterito:& loquitur contrarium. quãdoq; qs
non confitetur purè:sed per modum exceptionis ipsum do-
minium aduersarij de præterito deducit in iudicio. & loquit̃
istud c.facit dicta l.certum.§. sed si fundum ff.de confes.vt di
xi supra.¶Secundò opp.& videtur, ꝙ ista oppositio fuit ni-
mis generalis.peto talem ecclesiam cum pertinentiis.& ideò
non admittenda:vel saltem declaranda. vt in c. 2. & 3.de li-
bel.ob.¶So.hic episcopus dictam petitionem produxit, qui
multum iuris habet in ecclesiis, vt in dicto c.omnes basilicę.
In aliis,qui haberent ius in ecclesia,vt patronus.an dicta pe-
titio esset apertè concepta. dicunt quidam, ꝙ sic in patrono
clerico:non in patrono laico.quasi per hęc verba[peto eccle
siam cum suis possessionibus,& pertinentiis.] non intelliga-
tur petere,nisi ius patronatus.quod est verum,secũdùm Inn.
si clericus petit ius patronatus, vel rationem administratio-
nis sibi reddi.Remittit Hosti.ad not.in dicto c. cum ad sedẽ.
de resti.spo.¶Tertiò opp.& videtur,quòd procurator p̃ re-
sponsionem.de qua in tex.fuerit confessus intentionem epi-
scopi.Et arguo à diuisione sic.aut credebat illam suam respõ
sionem veram:aut falsam.Si veram: tunc talis responsio ha-
bet vim confessionis;quia sic credebat.aut credidit illam re-
sponsionem falsam:& tunc deierat contra iuramentum calũ
niæ,sub quo continetur capitulum de veritate dicenda. nec
videtur, ꝙ possit hoc dicere.quia allegaret turpitudinẽ suã.
15 Sol.dic, †ꝙ inter credere, & non credere est quoddam me-
dium,scilicet dubitare,vt l.fi.C.de condi.inde.& l.manifestis
simi.§.si autem dubius.C. de furtis.Ille ergo, qui excipit sm̃
formã huius tex.non credit,nec discredit:sed dubitat. & qua
si inter duo verosimilia ducitur.vt dicta l.fi.& de acqui.hære.
l.qui putat.§.bona fide. & hanc solutionem dant hic Inno.&
Doc.¶Quartò opp.& videtur,quòd iste procurator,qui cõ
fessus fuit de permutatione:videtur confessus omnia, quæ se
quuntur,vt dominium,sine quo permutatio nõ contrahitur,
vt ff.de rerũ permu.l. 1.in prin.& in fin.Item ille, qui dicit se
interrupisse prescriptionem:videtur confiteri præscrip.com-
pletam.& qui excipit se absolutum, confitetur se fuisse excõ
municatum, vt de elec. c. venerabilem. & qui confitetur pa-
ctum de non petendo: videtur fateri debitum: videtur enim
regulare, ꝙ semper ad positionem consequentis sequatur po
siti-

sitio antecedentis, vt l.illud.ff.de acquirem. hære. & l.2.ff.de
iurisd.oim iudi. Et ad positionem priuationis, sequatur positio
habitus, vt l.decem.ff.de verbo.obli. de qua materia dic in di
cta.l.decem.per Bar.de qua etiam in l.si quidem.C. de exce.
¶Dominus Bal.tenet, quòd ille, qui excipit, nō videatur cō
a fiteri[a] aduersarij intentionem: probat per l.si reus paratus.ff.
de procurator.& l.elegantor.§.si quis post.ff.de condi. inde.
& l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba. Item exceptio ordina-
tur ad effectum exclusiuum actoris: ergo non debet contra-
rium operari, vt l.legata inutiliter.ff.de le.1.¶Et per hanc ra
tionē hoc tenet Cy.in l.si cōcubinam.ff. rerum amota. in ad-
ditionibus.& per Bar.in l.cum de indebito.Dy.tenet contra
rium in regula nullus pluribus.li.6.vbi vide per exempla.cau
tè tamen facit ille, qui præmissa negatione, vel protestatione
excipit.ar.eius quod no.C.de hære.& l.vt debitum. & in d.c.
ex tenore. s̄.de testi.vbi glo. Et ita faciunt prudentes aduo-
cati.& omnino vide, quod leg. & notatur in l. si filium. C.de
libe.causa. ¶Quintò oppo.& dicitur hic, quòd fuit ecclesia
permutata cum aliis ecclesiis.Sed cōtra hoc oppo.& videtur,
ꝙ ecclesia permutari non possit.quia ad substantiam permu
tationis requiritur dominium.vt dicit iste tex. & dicta l.1.ff.
de rerum permuta: Sed ecclesia, tanquam res sacra, non est
in dominio alicuius, vt Insti.de rerum diui.§.in nullius. & p
16 Inno.sup.de cau.pos.c.cum super.¶Solu.dicit, †ꝙ prælati re
rum ecclesiarum quodammodo censentur domini, ratione li
berę administrationis: quam habent, vt no.in d.c.cum super.
de causa pos.& proprie.& c.ad quæstiones. ȷ̄.de rerum per-
mu.& c.quæsitum.¶Et aduerte, quia hic innuitur, quòd si al
ter ex permutantibus non habet ius in beneficio: licèt permu
tationi episcopus præbuerit assensum: non tamen possidens
ex causa permutationis possidet iustè beneficium: in quo ꝑ-
mutans non habebat ius: sed in beneficio, quod permutauit.
de quo hic per Io.de Ligna. & per dominū Federicum de Se
nis cons.156.¶Sextò oppo.& videtur, ꝙ iste episcopus ratā
volens habere confessionem procuratoris circa permutatio
nem, sibi præiudicauerit.& fatuè ex ea ius suum fundare vo-
luerit.quia si permutatio fuisset vera: ipse non potuisset dictā
ecclesiam vēdicare, obstante ꝑmutatione: ergo malè videbat
ea vti velle.So.dicit Inno.oppositio esset vera, si epūs aliter ꝑ
mutationem non impugnasset: sed impugnabat eam fore tā-
quam non solemnem: puta factam sine superioris auctorita-
te, & aliis, quę debebant interuenire. 10.q.2.c.hoc ius.& 18.
q.vlti.c.in venditionibus. ¶Septimò oppo. dicitur hic, ꝙ in-
strumentum permutationis productum à procuratore erat
falsatum.& de permutatione non fecit fidem contra matri-
monium in fauorem episcopi.Sed contra, ille, qui producit
instr̄m, videtur confiteri omnia esse vera, quæ in eo dicuntur,
vt no.in c.imputari.s̄.de fide instru. licèt ergo detegatur in-
strumentum falsum: tamen tacita confessio, quæ resultat ex
productione talis instrumenti, videtur remanere valida.¶So
17 lu.dicit Inno.†quòd si quis producat instrumentum, vel pri-
uilegium pro se (quāquā confiteatur omnia vera esse, quæ in
eo scripta sunt.) Si tamen reperitur falsum, dicta productio
instrumenti sibi non præiudicat: si aliqua ibi scripta faciunt
contra eum.quia sublato instr̄o, sublata sunt omnia, quæ cō-
tinentur in illo, vt s̄.de fide instru. c. inter dilectos.§. ceterū.
imò plus, sm̄ eū.quia si expressè fuisset confessus omnia, quæ
continentur in illo instr̄o, esse vera: confessio non obesset si-
bi, deducta postea falsitate instrumenti.& hoc verum, quan-
do dicta confessio adhæret instr̄o. Si autem de per se ponen
do, vel reponendo, quis aliud confitetur, & postea ad proba
tionē produceretur instr̄m, quod postea appareret falsum,
non vitiaretur confessio, quæ præcessit. nisi probaretur er-
ror.Et hæc sunt vera, quando quis producit instrumentū, qđ
postea reperitur falsum.Si autem ꝓduceretur instr̄m, vel pri
uilegium, quod postea reperiretur minus solemne: & quis cō
fessus fuisset in eo vera esse. licèt postea pronunciaretur in-
strumentū non solemne.Remaneret tamen confessio. & hæc
sunt vera, vbi non esset secuta diffinitiua sententia contra ta-
citam confessionem, vel expressam: aliàs esset licitum à con-
fessione recedere, vt in c.mulier. de iureiurā. distingue ergo,
cum quis producit instrumentum, vel priuilegium.& aliqua
in contentis in eo faciunt contra eum. aut instrumento no-
ceat: aut sibi talis productio. distingue. aut instr̄m reprobat;
quia falsum: aut quia minus solemne. Si quia falsum: & tunc,
aut fuit confessus contenta in instrumento vera esse: aut sim-
pliciter produxit.Si fuit cōfessus vera: & tunc aut separatim,
& seorsum ab ipsa productione: & tunc si sentētia est lata cō
tra cōfessionem suā: & sibi non nocet, vt dicto.c.mulieri.aut
nulla sententia lata est: & remanet efficax confessio separata
à productione instr̄i, nisi reprobetur ratione erroris. aut cō-
fessio simul cum productione emanauit: & tunc reprobato
instrumento, reprobatur confessio.¶Secundo casu principa
li cum apparet instrumentum, & priuilegium minus solēne:
& tunc aut confitetur omnia vera esse, quæ in eo continētur:
& præiudicat sibi: licèt postea detegatur non solēnę. Aut non
fuit expressè confessus: & tunc si detegitur postea nō solēne,
subdistingue. quia aut vigore eiusdem scripturæ: vel consimi-
lis fuit sententiā consecutus.& præiudicat sibi: non tamen vi-
gore tacitæ confessionis. Isto casu quātum ex eo, quòd aliud
consequutus est, vt not. Azo in summa. quod quisq; iuris. se-
cundùm Inno. aut nihil consequutus est: tunc simplex produ
ctio instrumenti non solemnis non præiudicat producenti:
nec ex productione resultat tacita cōfessio. quæ membra ex
dictis Inno.hic collegi, quæ procedunt: & sunt vera. cum quæ
ritur de præiudicio generando producenti ex scriptura, quā
produxit.¶Sed posset etiā hic tractari, quid si aliquis instru
mentum productū ab aduersario dicit nullum: vel aliter im-
pugnauit.an possit ex illo instrumento fundare intentionem
suam.dic per Bar.in l.post legatum.in princi. ff.de his, quæ
vt indig.vbi etiam refert, quæ prædixi, sm̄ Innoc.¶Nota etiā
ibi, si aliquis fecit positionem, quā ego negaui, & impugna-
ui: an potero ex illa fundare intentionem meam. dic, vt ibi
plenè per eum.& in Spe.de posi.§.8.versi.1.¶Octauò oppo.
& dicit hic, quòd ex eo, ꝙ ecclesia est sita in diœcesi, spectat
ad episcopum quò ad spiritualia: non quò ad temporalia.cō
tra imò vr̄, ꝙ omnis ecclesia spectat ad episcopum pleno iure
10.q.1.c.1.& 2.de reli.do.c.de synodochiis.¶Sol.dic, quòd
aut vacat ecclesia: aut non.primo casu, aut est ecclesia colle-
giata: & collegium eligit, non episcopus. & administrationē
habet in temporalibus, vt in c.1.& in c.cum terra. s̄.de elec.
nisi aliud esset de cōsuetudine.supra de resti.in inte.c. 2. Aut
non est collegiata: & tunc aut est in parochia alterius eccle-
się: & ad illam spectat administratio rectorem præsentandi.
& ipse negligente, epūs. de ecclesi.ædifi.c.ad audientiam. &
qđ no.in c.qđ alicui gratiose.de reg.iur.li.6.¶Qn̄q; ecclesia
nō est sita in alterius parochia.& tūc aut habet patronū: aut
ad ipsum spectat præsentatio: & administratio, si patronus
est clericus. de quo per Hosti. infra de præben.c. in Latera-
nen. Aut nō habet patronum: & tunc episcopus habet ibi om
nem administrationem. & ita loquitur c. de synodochiis. de
religio.do.in 6.Alienare tamen non potest res ecclesiæ vacā
tis.quod dic, vt in c.1.de re.ec.non alie. li. 6.& in c.si vna.eo.
ti.in cle.Facit.c.vlti.de succes.abintesta.Si autem ecclesia nō
vacat: tūc in collegiatis, & aliis ecclesiis, qđ ius habeat episco
pus quò ad l.diœcesanā, & iurisdictionis.dic, vt no.s̄.de offi.
ordi.c.conquerēte.& per Archi. 16.q.6. c. nullus omnino.&
24.dist. c.2. ¶Nono oppo. dicitur hic [illis dumtaxat] &c.
ex quo colligitur, ꝙ sententia est incerta. & sic videtur nō va
lere, vt l.1.& 2.C.de sen.quæ sine certa quanti.Sol. ibi loqui-
tur, quando sententia est incerta, non relata ad aliud certū.
Sed hic refertur ad certum, scilicet ad instrumentū: ergo de-
bet valere, vt dicta l.2.& l.asse.ff.de hære. insti. Paria.n.sunt
exprimere, vel ad rē certam se referre, vt dicta l.& si ita scri

pser

pſero. de condi. & demon. hic ergo Papa ſe retulit ad inſtrumenta,& priuilegia, quæ ſunt certa.& aduerte, quia hoc eſt verum ſm̃ Inn. ſiue prædicta priuilegia fuerint producta in iudicio:ſiue non. quę verba latius declarando proſequere in c. cum venerabilis.j̃.de relig.do.& in Spe. de ſen.§.qualiter.in ſecunda columna.¶Decimò oppo.dicitur hic[delictum perſonæ.]quaſi innuat,ꝙ ſi procurator alicuius priuati,& nõ eccleſiæ produxiſſet falſum inſtrumentum, præiudicaret domino.cum iſte tex.innuat aliquid in eccleſia ſpeciale.Cõtra hoc oppo.& videtur,quòd cuiuſcunq; fuerit procurator, non debet domino præiudicare quò ad condemnationẽ productio falſi inſtrumenti facta à procuratore, vt l. 1.§.ſi quis procurator.ff.ſi quis ius di.non obtemp.¶So. Inno. fatetur contra

17 rium.& dicit, quòd †licèt productio noceat producẽti, quò ad puniendum ipſum de falſitate: non quò ad condemnationem eius, quod in falſo inſtrumento deducitur.& hoc eſt,qđ no.Inno.in dicto c. 1. vt lite non conteſta. ¶Vndecimò op. innuit tex. quòd ſententia lata ex falſis inſtrumentis vſq; ad 20.annos poſſit retractari,& non poſtea.contra de reg.quod ab initio.ff.de reg.iuris.& 16. quæſti.3.§. poteſt.vbi non videtur tractu temporis confirmari, quod à principio eſt nullum.¶Sol.glo.ſed vtrùm.tangit iſtud contrarium.& ſolue,vt in ea.Ego pro ſolutione remitto ad notata in c. ſuper literis. s̃.de reſcrip.vbi dixi, quòd fundamentum iuriſdictionis operatur iſtam conualeſcentiam actus inualidi,coniuncta tanti temporis taciturnitate. ſecus vbi eſſet defectus in fundamento iuriſdictionis.quia tunc nullo tempore confirmabitur, vt ibi dixi.¶Venio ad quæſt.& primò quæro.dicitur, quòd repertum fuerit inſtrumentum falſatum. non enim videtur, ꝙ iſtam exceptionem oppoſuerit epiſcopus. quia nitebatur ex eo,dum dicebat [permutationem factam.]& ſic ex ea probari dominium eccleſiæ fuiſſe epiſcopi Sabinen. ¶Item ſimiliter non videtur, quòd dictam exceptionem falſitatis oppoſuerit procurator Capituli: quia ſimiliter ex dicto inſtrumento nitebatur excludere epiſcopum, ratione permutationis. quare ergo epiſcopus dictam exceptionem falſitatis oppoſuit? Reſpon.glo.quæ incipit.reſponſionem.videtur ſentire, quòd epiſcopus ipſam oppoſuerit:vt per hoc mon.perderet cauſam.ſicut in ſimili fecit Eugenius,ſupra de reſti. in inte.c. cum ex literis. & in cap. olim.ſupra de reſcrip. Sed hic ideò non fuit factum.[quia delictũ perſonę.]&c.vt in tex.¡Non ergo videtur potuiſſe procurator inſtrumentum ab eo productum redarguere de falſo,infra de ſen.c. cum olim. Et iſtud verum,niſi produxiſſet ignoranter:tunc enim bene poteſt ipſum dicere falſum:ſecus ſi ſcienter.quia tunc (cum poſſit accuſari de falſo,vt l.ſi vteris.C.de fide inſtrumen.)eiuſdem rei nomine,cuius quis poteſt accuſari de falſo, alium accuſare non poſſet,vt l.apud antiquos.C.de fur.& hoc not.Bart.in di

18 cta l.poſt legatum.vbi etiam plenè examinat: † vtrùm ille,ꝗ produxit in iudicio inſtrumentum, poſſit poſtea dicere ipſum non valere. Innocen.dicit hic, quòd licèt producens non poſſit redarguere inſtrumentum de falſo: poteſt tamen dicere, quòd contra ipſum non fecit.ſicut dixit Innocen. in iſto cap. vbi fuit admiſſus ad probandum, quòd illa verba [epiſcopus Sabinen.] poſita in tranſumpto non continebant

19 in authen.¶Secundò quęro†an poſſim dicere contra teſtes, quos egomet produxi,& ipſos reprobare.Innocen.quòd ſic, ſcilicet quòd poſſim reprobare eorum dicta:non autem perſonas:nec in eodem,nec alio quocunque iudicio: niſi quando vellem reprobare perſonam teſtis ex cauſa, quę à me nõ procedit:ſed ab alio.puta induxi patrem tuum in teſtem cõtra Titium. tu vis poſtea inducere ipſum ¦contra me. potero ipſum repobare:ſicut poſſem ex noua inimicitia,vt ſupra eo. c.paſtoralis.& de offi.delega.cap.inſinuante. & illa, quæ dixi in teſte,habent locum in iudice:vt ſi ſemel aliquem approbaui in iudicem, non poſſum poſtea recuſare in quocunq; iudicio.3.quęſti.8.cap.cuius in agendo. & 4. quæſt. 1.c.ſi quis

20 teſtibus. ¶Tertiò ad idem quæro. †ſi aliquem approbaui in teſtem, vel in iudicem:an potero ipſum repellere, ſi eligatur ad aliquod officium,ſiue prælaturam? Reſpondeo. dicit Innocen.quòd ille, quem approbaui in vno actu,ſiue officio: non potero reprobare in alio,vbi requirantur ſimiles perſonæ:ſecus ſi diſſimiles. vnde ſi impetraui aliquem in iudicem (qui poteſt eſſe criminoſus)poterit reprobari, ſi producatur contra me in teſtem prætextu criminis:ſed non prætextu in-

21 famiæ. †quia criminoſus bene poteſt eſſe iudex: ſed non teſtis.ad hoc allegat.ff.de adul.l.ſi vxor. §.fina.de æta.& quali. c.accepimus. vbi quæritur,vtrùm epiſcopus poſſit repellere eum, quem ordinauit. & generaliter an quis poſſit venire cõtra factum ſuum,plenè de elec.c. noſti. & illa, quæ plenè dicta ſunt.s̃.de teſti. & inſtrumentis reprobandis, non habent locum in prophetis, & actoribus, contra quos nihil poteſt obiici.quia in eis locus eſt ab auctoritate.Et quidquid dicãt, indubitanter eſt credendum. 32.di.c.ſi quid verò.9.di.c.ego

22 ſolus.& epiſcopalis ſedes.vt 50.di.c.fina.†prophetis autẽ infidelium,vel hæreticorum an debeamus credere.dic, ꝙ ſic,ſi dicant aliquid contra eos.vt dicto c.ſi quid veri. & per Inno.

23 hic.¶Quartò†quæritur.dicitur in tex. quòd ſñia lata per falſa inſtrumẽta retractatur vſq; ad 20.annos. quæro ergo,quo iure retractatur.gl.pen. videtur dicere,ꝙ remedio nullitatis. ſed in c.licèt cauſam.s̃.de proba.videtur dicere,ꝙ contra illum ſit reſtitutio neceſſaria.Spec. tangit in Spec. de ſen.prola.§.ſi.ver.item oppo.Io.An. diſtinguit inter falſitatem concernentem iuriſdictionem, & falſitatem concernentem cauſam.puta commiſſum in probatio. de prima, quæ concernit iuriſdictionem.dicit, ꝙ poteſt opponi perpetuò. vt in c.2.de crimi.fal.& plenè per Innn.& Compoſ. ſup.de reſcrip. c.ſup literis.Secunda verò falſitas eſt, quæ concernit probationes. & de iſta poteſt quinq; modis. primò criminaliter. ſecundò ciuiliter.tertiò per actionem in factum,& per beneficiũ reſtitutionis.quartò per viam exceptionis. quintò per uiam replicationis.Et dominus Io.And.hic proſequitur, cum per viam excep.falſitas deducitur ex parte rei condemnati: vel ex parte actoris,reo abſoluto per falſas probationes.Item etiam ꝓſequitur,quando per viam replicationis falſitas deducitur.& ſi peto electionem ſuam caſſari propter crimen, vel defectũ excep.de ſententia abſolutoria,replico de ipſius nullitate, & falſitate.competit enim hęc replicatio perpetuò: ſicut competeret exceptio,vt no.in l.querelã. C.de falſis. & de hac materia ẽt no.Bar.in l.diuus.ff.de re iudi.vbi dicit,ꝙ actio in factum competit vſq; ad 30.an.& actio criminalis competit.j̃. tempus præfixum,vt l.querelam. Reſtitutio verò in integrũ, infra quadriẽnium.quod dic,vt ibi.& l.qui agnitus.ff. de exce.& in dicta l.querelam.per Cy.

ADDITIO.

a ¶Confiteri.Adde Inno.hoc tit.cum venerabilis. & eundem Bald.in margarita.in ver.exceptio.& ver.excipiens mag.

SVMMAE.

1 *Appellans propter exceptionem non admiſſam, debet probare exceptionem eſſe veram coram iudice appellationis.*

2 *Conuentus per literas apoſtolicas vltra duas dietas debet comparere,& exceptionem opponere.*

3 *Iudex delegatus à Papa ſine loci determinatione an poſſit eligere locum.*

4 *Excipiens de duabus dietis debet probare in cauſa appellationis: & in cauſa principali.*

5 *Duæ dietæ qualiter commenſurentur.*

6 *Miliare quid dicatur.*

7 *Paſſus quid ſit:quid pes:quid digitus.*

1 OLim. †Qui propter exceptionem non admiſſam appellat: coram iudice appellationis probare debet exceptionem eſſe veram. h.d.

h.d.¶Et in prima appellantis querela: In secunda prouisio
2 ibi[discretioni.] ¶Primò not. †quòd conuentus per literas apostolicas vltra duas dietas debet comparere, & dictam exceptionem opponere. quod est verum, si dubitetur de dictis: aliàs non tenetur, si nullum est dubium. vnde Senen. Citatus Ferrariæ per literas apostolicas non tenetur ire, secùdùm Io. An.& de hac materia, an citatus semper ire teneatur ad iudicem. dic plenè per Inno. j. de app.c.2. ¶Secundò no. in ver. porro. quòd iudex delegatus vltra duas dietas veniẽdo ad locum, debet pars comparere. quod an hodie verum sit dic, vt no. j. de rescrip. c. statutum. lib. 6. quod hic dicitur de duabus dietis, hodie non pcedit: sed aliter ibi statuitur. ¶Tertiò etiã
3 ex hoc collige, †q iudex delegatus à Papa sine loci determinatione potest sibi eligere locũ, vbi de causa cognoscat: sicut archiepiscopus fecit. quod hodie, an sit verum. dic vt in dicto c. statutum & c. statuimus. de officio. dele. li. 6. ¶Quartò not.
4 †quòd ille, qui excipit de duabus dietis: debet probare in cã appellationis. & etiam in principali; quia est causa suę cessionis, & exclusionis actoris: ergo probare tenetur, iuxta regulã Bar. in l. nõ solũ. §. sicut pbari. ff. de no. ope. nun. ¶Oppo. dicitur hic, quòd in cã appel. probare tenetur exceptionem oppositam in causa principali verã esse. Sed contra de c. vt debitus. & c. dilecta. j. de appo. & dixi supra de testi. c. ex parte. ¶Secundò opponitur ad fi. c. vbi dicitur [supersedere curetis.] verum est, quòd postquam iudicibus constiterit de appellatione legitima, debeant cognoscere de causa principali, vt dicto c. 2. de appel. lib. 6. ¶So. vt in glo. Hostiẽ dicit hic, q rescriptum hic emanauerat à prædecessore, & citatio nõ tenuerat: vnde, quasi res esset integra, expirauerat iurisdictio. Simile quod not. per eum j. de no. ope. nuncia. c. significantibus. & quod not. Io. An. in c. cum plures. de offi. dele. li. 6. Pe. & Abb. aliter & vtilius respondent ad contraria: & dicunt, q contraria locum habẽt, quando appellatur ab ordinario vel delegato, quorum iurisdictio est certa, & fundata. Si aũt articulus, de quo dubitatur, iurisdictionem concernit. puta dicitur rescriptum nullum ratione tacitæ veritatis: vel suggestæ falsitatis, vt in c. nõnullis. s. de rescrip. ¶Si istis casibus iudex pronunciat pro iurisdictione, & appellatur: & iudex appellationis reperiat bene appellatum, nõ deuoluitur ad ipsum cognitio principalis causæ: sed supersedere tenetur, vt hic. Cum enim iudex appellationis succedat loco primi, sicut principalis iudex non procederet. Ita nec iudex appellationis. ad hoc bene facit. infra de offi dele. c. fine subdelegato. li. 6. & hoc te
5 ne menti. ¶Quero† qualiter commẽsurabuntur istæ duæ dietæ olim, vel hodie vna an per terram, vel aquam. pone per aquam est vna, & per terram sunt tres: siue econtra. dicũt q̃dam, quòd consideranda est via vsitatior, communior, & frequentior. de sponsa. c. ex literis. & de fun. instru. l. cum delationis. §. asinam. & dicunt Gost. & Hostien. hoc esse frequentius, quòd considerentur vitæ terrestres, maximè tempore hyemali: in quo solet esse nauigatio piculosa, vt. l. ciuitas. C. dx offi. rec. prouin. ¶Et ista sunt vera, quando mensura, & dinumeratio milliaris fit per terminum eundi, & redeundi: secus si fieret ob aliam causam. puta dicit statutum, quòd illi dicuntur vicini, qui distant per vnum milliare: vel quod Potestas non possit eligi de terra, quæ sit prope per 20. milliaria. nam mensuratio tunc fit per terram. & si non potest fieri per terram: fiet per aquam, & per aerẽ. tex. est in extrauagã. Clementis quinti. quæ incipit. ad consequendũ. & ita reperio no. per Bart. in l. non solum. §. annus. ff. de excu. tuto. vbi not.
6 †quòd milliare est mille passuum, vt l. vicena milia. ff. si quis
7 cau. Passus verò est quinq; pedum, vt not. †in l. itinere. ff. de ver. signi. pes verò est 15. digitorum. vt est gl. 17. q. 4. c. sicut antiquitas.

SUMMAE.

1 *Canonici vnius ecclesiæ possunt habere ius eligendi in alia ecclesia collegiata.*

2 *Excommunicatus excommunicatione maiori repellitur ab agendo.*

3 *Periurus non repellitur ab agendo: repellitur tamen à petendo confirmationem.*

4 *Procurator potest constitui super exceptionibus criminis.*

5 *Exceptio excommunicationis non tollitur per replicationem excommunicationis.*

6 *Iudex si recipit probationes super articulo impertinenti, potest appellare.*

Dilecti. Per exceptionem excõmunicationis, vel periurij à sua, vel ecclesiæ suæ defensione quis repelli non debet. hoc dicit. Et prima pars ponit petitionem appellationis. secunda dat
1 iudices. ibi[quocirca.] ¶Primò no. †quòd canonici vnius ecclesię (vt Graden. de qua hic in text.) habent ius eligendi in alia ecclesia collegiata. de quo sup. de consue. cap. cum dile-
2 ctus. ¶Secundò, †quòd excommunicatus repellitur ab agendo. quod est verum de excõicato maiori sententia. Idem ẽt in minori quò ad hoc, vt valeat electio de ipso facta. vt infra
3 de cle. excommu. minist. cap. fina. ¶Tertiò not. †quòd periurus non repellitur ab agendo: sed bene repellitur à petendo confirmationem: sicut repelleret ordinandum. de tempori. ordi. & ne testetur. sup. de testib. cap. testimonium. Criminosi enim & periuri suorum, & suas prosequi possunt: sicut & ecclesiæ. ad hoc supra de iureiuran. cap. petitionis. ¶Quartò nota, quod nisi dicens se electum petat à subdito obedientiam, quam ille negare dicitur, subditus debet defendere ec-
4 clesiam suam, non impugnare. ¶Quintò not. †quòd super exceptionibus criminis potest constitui procurator. de quo
5 in cle. procura. de procura. ¶Sextò not. †quòd exceptio excommunicationis non tollitur per replicationem excommunicationis. & hinc sumpta occasione tractatur, an exceptio doli tollatur per replicationem doli. quę materia melius cadit infra de adulte. cap. intelleximus. vbi dicam, & per Innocen. in cap. si quis presbyterorum. de rebus eccle. non alie. & per Bart. & Bald. in l. cum mulier. ff. soluto matri. ¶Se
6 ptimò not. †quòd potest appellari, si iudex recipiat probationes super articulo impertinenti: qui probatus nihil prodest, vt erat hic periurium, & excommunicatio istis obiecta. facit supra de offi. delega. c. cũ contingat. ¶Opponitur. Isti canonici impugnabant istum electum prætextu excommunicationis. ergo videntur rei voluntarii. & per consequens repellendi, iuxta theoricam Innocen. supra eod. cap. cum inter priorem. Hostien. dicit, quòd prædicta opi. Innocen. non iuuatur iure. in cõtrarium diffinit Clemens quartus. quòd trãslato, cui per canonicum ad impediendam possessionem opponebatur crimen cum infamia: contra quem ipse translatus replicabat excommunicationem. diffinit Clemens quartus, quòd dicta replicatio non elidit exceptionem illam: licèt esset reus voluntarius prouocans, non prouocatus. dic tamen sustinendo opi. Innocen. quòd ille, qui obiicit crimina, & defectus contra electũ: non põt dici reus volũtarius. qa nihil piculosius, q̃ q detur lupus loco pastoris: dissipator loco electorum: homicida pro medico: tyrãnus pro defensore, inimicus pro aduocato. ¶Item cum excõicato reseruetur exceptio temporalis iudicis delegati suspecti. s. eo. cap. cum inter priorem. fortius de ordinario, qui perpetuus est. & hoc dictũ Hosti. dicit Guil. q seruat Curia, q excommunicatus pro ecclesia sua possit se opponere contra petentẽ cõfirmationẽ, & voluntariè veniẽs. de hoc no. in ti. de actore. in spe. in §. 1. ver. itẽ quod excõicatus. ¶Sed huic opi. ob. s. de iudi. c. exhibita. per quam dicit Io. And. quòd si excõicatus prouocat ad iudicium libellum dans: vt cassetur electio, repelletur per exceptionẽ. Si verò contra prouocatẽ à confirmatione excipit. &

si sponte veniat admittatur.& hoc adde ad illa, quæ dixi in d. c.cum inter priorem. ¶ Quæro dicitur hic in tex.quòd iste. M.traxit in causa istos canonicos.quero ergo, quomõ traxit: dic,quòd fortè petebat obedientiam ab istis tribus, & ipsi denegabant: vel illi appellauerant. & app.non prosequebã tur.vnde poterat petere electus, ꝙ ꝑcederetur in causa. Sed hoc exemplum non placet. quia nõ posset tunc sibi obiici ex cõicatio:cum esset tertius,ar.l.libertus à patrono. ff.de in ius vo.& l.qui cum maior.ff.de bo.liber.vel agebat, vt imponeretur illis silentium:vel aliter punirentur. ĩ. de elec. c. 1.li.6. ¶ Secundò quærit Io.An.post Inno.certum est,ꝙ appellatus in causa beneficiali debet expectare apud iudicem appellationis.& prosequi causam suam, vt in dicto c. 1.poni ergo,ꝙ Papa ex certa scientia concedit literas, & mandat quandoq; citari omnes volentes se opponere, quorum interest,per publicum edictum.ĩ.de elec.c.fin.li. 6 quandoq; mandat citari oẽs,qui se tali opponunt super electione sua, vel actio.facto. & tunc dubitatur,an deberent citari oẽs, quos Imperator citari petit:an debeat citare illos, qui se ante datam literarum non opposuerunt.& in hoc c.tenet,ꝙ non.sed oẽs citare tenẽtur,quos ille nominauerit.Non tamen passim, & indifferenter.sed moderabitur qualitatem citandi, & naturam citãdorum.ar.eius quod le.& no.s̃.de rescrip.c.cũ super literis.§.fi. & si passim citari facit, condemnabitur in expen.sm̃ Inn.

S V M M AE.

1 *Suspensus, vel motus à beneficio ad tempus, non potest se immiscere negotiis ecclesiæ.*
2 *Excommunicatio si alicui obiiciatur:repellitur ab actu, licèt replicet de nullitate.*
3 *Statutum disponens,quòd pendente exceptione nullitatis banni, bãnitus possit impunè offendi:an valeat.*
4 *Sententia excommunicationis potest relaxari ad cautelam.*
5 *Sententia excommunicationis ex quibus causis dicatur nulla.*
6 *Absolutio, siue relaxatio excommunicationis ad quem finem possit peti.*

APostolicæ. Si per exceptionem suspẽsionis,contra quam replicatur de nullitate,ordinatio ecclesię retardatur: fit absolutio ad cautelam.h.d.primo ponit exceptionem.secunda ibi[quas.]replicationem.tertia ibi[ne tamen.] relaxationis causam.quarta ibi[sentẽtias.]relaxationem. ¶ Primò no.quòd quandoq; suspenditur quis ab officio. quandoq; à beneficio.Et intellige istum tex.de suspensione temporali ꝑpetua.Ista enim non potest facere delegatus episcopi. de excess.præla.c. 1.super.4.glo.per Ioan.And.vbi etiam no. quòd prædicta suspensio fit ex culpa coram iudice commissa. arg. de pœnis.l. moris. & possunt istæ pœnæ sine magna solemnitate,& ordine reuocari.ad hoc infra de regu.iuris.c. 1.& multas species suspensionum vide per Io.And.infra de pœ.c.pe-
1 nul.vbi gl.magna.¶ Secundò no.† ꝙ suspensus, vel amotus à beneficio ad tempus.non põt se immiscere negotiis ecclesię. Ille enim,qui amouetur à beneficio, per consequens ab officio,& econtra.81.di.c.si quis. & c.si sacerdotium. Et est not. dignum,sm̃ Inno. ꝙ amoti tpaliter à beneficiis, non debent ĩ.tempus suæ amotionis cõibus negotis ecclesiæ interesse. An autem exercere iurisdictionem, conferre præbendas, & similia facere.dic plenè. s̃.de consue. c.cum dilectus. ¶ Ter-
2 tiò no.†quod de iure si cui excõicatio obiicitur,repellitur ab actu:licèt replicet de nullitate: nisi primitus absoluatur saltẽ ad cautelam, &c. Quæstio ergo nullitatis non impedit effectum sñiæ latæ:quominus sortiatur suum effectum. quia interim præsumitur pro sñia: quia apparet non pro nullitate,q̃ non apparet.ad hoc vide, quod no.in c.solet.ĩ. de sen.excõ.
3 li.6.Et fecit ad quæst.† ꝙ pendente exceptione nullitatis bãnitus possit impunè offendi.de qua qõne dic per Bart.in l.3. §.si seruus.ff.de acqui.pos.vbi tenet Bar. quòd non possit,siue per viã appellationis,siue alio mõ petatur cancellatio bã-
4 ni.ad quod bene facit illud.c.¶ Quartò no.† ꝙ sñia excõicationis relaxatur ad cautelam.& ista relaxatio dicit Io. An. fit ex quadam æquitate:nam de iuris rigore prius esset discutiẽdum de sententiis,& ipsorum causis:q̃ deberet suspensus admitti ad ordinationem:& alia negocia ecclesiæ.cum interim præsumatur pro sñia,vt dixi. & põt istam absolutionem facere quilibet iudex de sententiis à se latis, vel à suo delegato. Non aũt sententias aliorum,nisi in certis casibus,sm̃ Hostiẽ. qui remittit ad not.in Dec.ad reprimendum. & c. pastoralis. de offi.or.facit c.venerabilibus.§.potest quoq; de sen. excõ.
5 li.6.¶ Quæro de quibus causis sñia excõicationis dicat† nulla.die, vt in dicto c.potest quoq;. & plenius in c.præsenti.de
6 sen.excõ.li.6.¶ †Scdò q̃ro,ad quem finem põt peti hæc absolutio,siue relaxatio. dicit Inn. ꝙ q̃nq; ad cautelã opi.suæ.s. ne lædatur pp infamiam excõicationum. q̃nq; fit ad cautelã futurorum:ne eius facta postmodum irritentur, vt hic.Q̃nq; fit ad subuentionem probandæ veritatis.s̃.de testi.veniens.il. 2.in fi.& per Io.An.in Decre.solet.post gl.

S V M M AE.

1 *Repelli non potest quis à prosecutione appellationis per excommunicationis exceptionem.*
2 *Appellatum si fuerit pluries: iudex vltimò delegatus si reperit omnes iudices grauasse,cognoscet de negocio principali.*
3 *Attentata post appellationem interpositam reuocãtur per modum attentati.*
4 *Res,quæ petitur,si alienatur,lite pendẽte:an debeat reuocari per modum attentati*

DIlecte in Christo, Per excõmunicationis exceptionem à prosecutione appellationis quis repelli non debet h.d.In prima ap.narrantis appellatio.in secunda appellationis cõmissio.ibi[quocirca.] ¶ Primo no.ꝙ isti iudices primi, videlicet prior sancti bñdicti,& collegæ tulerunt sñiam excommunicationis post ap. monialiũ.& malè fecerunt, postquã appellatio iusta ꝑcesserat. s̃.de offi.dele.c.qm̃ abbas.& qđ no.ĩ.de offi. dele.c. pastoralis.§. 2.¶ Scdò not.ꝙ licèt in impetratione rescripti debeat fieri mẽtio de processu.vt ĩ.de re iudi.c.inter mona. & de serie negocij de coha.cle.& mu.c.sup eo.& de rebus, sup q̃bus actũ est.de dolo & contuma.c.ex literis. & de exceptione opposita in primo iudicio.de procura.c.in nostra.De his tñ, q̃ post appellationem fiunt,vel innouantur, non expedit facere mẽtionem:sicut nec de literis,quæ sunt nullæ.ĩ.de confir. c.bonę.Et hæc est ratio, quare de excõicatione nõ expediuit hic facere mẽtionem: aliàs regulariter excõicatio præcedens impetrationem,reddit rescriptũ nullũ.de rescri.c.1.li.6.¶ Tertiò no.ꝙ hic fuerunt interpositæ tres ap. prima à grauamine illato ab abbate sancti bñdicti,& eius collegis monialibus.secunda ab abbate, & conuentu ab exceptione excõicationis contra moniales obiecta, & repulsa ꝑ priorem de Angles. tertia monialium à dicta excõmunicationis exceptione emissa per priorem de Gernemoe. Et sic fuerunt tres appellationes successiuæ. duæ monialium & vna prioris committitur: ergo &c.quarto loco causa Linconiensi decano: de quo in sua prascriptione, qui cognoscit de grauamine illato à tertiis,scilicet à priore de Gernemoe,& eius collegis. & si reperit non grauasse,remittit de eo,de quo debebant cognoscere illi tertii. Sed illi tertii debebant cognoscere: an secundis iudicibus,scilicet priore de Angles, & aliis fuerit iustè appellatũ, vel iniustè:& si reperit,quòd iniustè, remittit ad eos. Si autẽ iustè,cognoscet de eo,de quo debebant secundi cognoscere. sed secũdi debebãt cognoscere:an primi, (scilicet abbas sancti Benedicti,& collegæ)grauauerũt moniales, vel nõ:& si reperit non grauasse,remittit ad eos:aliàs facere, q̃ debebãt facere ipsi primi. Sed ipsi primi debebant cognoscere de causa princi-

principali: ergo iste decanus quarto loco delegatus de causa principali cognoscit, sm Io. And. ¶Et ex hac inuestigatione collige summam, & theoricam.
2 † quod si successiuè pluries fuerit appellatum, etiam cēties iudex vltimo delegatus: si reperit omnes iudices grauasse, cognoscet de negotio principali. Si autem reperiet omnes non grauasse ad illum remittet, quē reperiet nō grauasse: & ille similiter cognoscet de causa principali: si reperiet omnes præcedentes ipsum grauasse. aliàs remittet ad proximum non grauantem: & iste est effectus eius ad quem tendit istud. c. & not. per doctores. ¶† Vltimò not.
3 a quod attentata post appellationem interpositam reuocātur per modum attentati. & hinc sumpta occasione de istis attētatis, an reuocentur: statim: an verò expectato fine causę. Tractat Inn. hic quod est hodie expeditum plenè in c. non solum. de appel. lib. 6. vbi plenissimè, quo iure reuocentur attentata p iudicem à quo: vel à tertio: vel à parte. quod etiam hic tangit
4 Inno. quærens. † si res, quæ petitur alienetur lite pendente, an debeat reuocari per modum attentati: tenet, quòd non, si res petatur actione personali: secus si rei vendicatione, quia tunc reuocatur propter vitium litigiosi. de quo supra de cōsti. c. cum magister. & de elec. cle. 2. in glos. nubit. & supra ut lite pen. c. ecclesia. facit quod not. Spe. in titu. de ap. §. penul. ad finem.

ADDITIO.

a ¶Interpositam attentata post appellationem peti possunt reuocari, non obstante lit. contest. super princip ali. vide Rotā. in deci. 188. inci. si pars in nouis.

SVMMAE.

1 *Superior potest prouidere de electo, si apparet de minus canonica electione.*
2 *Victor an possit per hoc solum appellare: quòd victus non est sibi condemnatus in expensis.*
3 *Appellatio contra sententiam quid operetur.*
4 *Sententia lata contra actorem, si actor appellauit, & in causa appellationis obiicitur, & probatur excōicatio contra eum: nunquid reus sibi condemnabitur.*
5 *Excommunicatus an possit petere restitutionem contra sententiam, à qua non appellauit.*
6 *Excommunicatus an possit dicere sententiam nullam.*
7 *Procurator, qui principalem causam egit: si appellauit à sententia cōtra se lata: an possit prosequi, si ei obiiciatur excommunicatio.*

SIgnificauerunt. Per exceptionem excommunicationis à prosecutione appellationis etiam originalis actoris, repelli non debet. h. d. Et prima ponit querelam appellantis. secūda instruit iudicem à quo. ibi [mandamus.] ¶Primò no. ordinem in negotio electionis. nam electio celebrata præsentatur superiori ab ipsis electoribus. quod. dic, vt in c. auaritiæ. eo. ti. ¶Secundò no. quòd hic electio pręsentata à Capitulo reprobata fuit, & alius per archiepiscopum institutus:
1 forte ideo, quia elegerant indignum. ex quo collige, † quòd ex eodem processu habito cum electo, de cuius minus canonica electione apparet superiori, potest ipse superior prouidere. & sic in eadē sententia potest vnus excludi, & alteri prouideri de eodem beneficio. sic sententia lata contra ordinatū sufficit ad pœnā ordinantis. ar. 81. di. c. tantis. & per Cyn. in l. 2. C. de aduoc. diuer. iud. & per Bar. in l. cum filius. ff. de verb. obli. facit c. dilectus. §. præfato. s. de elec. ¶Tertiò no. quod qnq; ab vna snia ambæ partes appellant. vide expressius. j. de testa. c. Rainaldus.
2 † An aūt victor propter hoc solum possit appellare: quod victus nō est sibi condēnatus in expen. ipso victo appellante: vel nō appellante à sentētia contra eū lata. dic in Spe. de ap. in §. in quibus. ver. 37. & ver. se. & per Cy. C. qn nō
3 est necesse ap. l. fi. ¶Quartò hic colligitur, † quod si contra actorem fertur sententia in causa ap. dicitur se defendere. Ideo quia per sentētiā est sibi inflicta lęsio: & suū ius siue actio (vt sic dixerim) vulnerata. Equum est ergo, quāquam fuerit in principio modo sibi subueniri. ¶Oppo. dicitur hic in fi. quod iudices, qui grauauerunt, cognoscunt de causa. contra de c. interposita. de app. ¶Sol. dicit glo. vlti. quòd hic voluit appellās causam remitti: aliàs non posset remitti, vt ibi. Tu dic subtilius, quòd quando iudex in causa iurisdictionis grauat partem ignorāter, vt hic fecerunt iudices: quia tex. dixit [minus prouidè] ad ipsos debet remitti causa de iure cōi, sm Bart. qui ita not. in quodam suo consilio, quod incipit. Clericus non suo nomine. ¶Scdò opp. apparet ex prin. c. quòd Capitulum de Cornata agebat, petens electionem suam confirmari: ergo vr, quod exceptione excōicationis debuerit ab agendo excludi, per c. intelleximus. de iudiciis. cuius cōtrarium hic dr. ¶So. dicit Inn. quod reg. est vera, nisi contra latorem fuerit lata. & in cā appellationis exceptio excōicationis opposita. quo casu debet admitti, vt hic. Non obst. c. pia. e. ti. li. 6. vbi dr, quod exceptio excōicationis potest in qualibet parte iudicij opponi. Intelligitur enim nisi in causa appellationis. Ratio differentiæ est; quia si ante appellationem non auditur, æquitas iudicij non offenditur: sed post sententiam latam si non audiretur, lęderetur æqtas iudicantis: qui dicitur grauasse. quæ æquitas etiam excōmunicato non denegaretur, vt s. eo. c. cum inter priorem. Et ista est vna ratio, quare post sententiam magis excommunicatus auditur appellās, q̄ ante. Est & alia ratio, quia post sententiā, & appellationem interpositam contingit quędā mixtura iniquitatis iudicis grauātis, & causæ principalis: nec potest causa grauaminis separari à causa principali. ¶Et ideo causa grauaminis, quæ habet in se maiorem æquitatem audiendi excōicatum, trahit ad se cām principalem: vt ēt super ea debeat audiri, ar. ad hoc de sepul. c. sacris. & quòd ibi not. & de reg. iur. l. actio. & §. 1. in prin. & ne sede vacan. c. 1. & qd no. in c. si duo. de offi. dele. li. 6. Et istud dictum vr verū in appellatione interposita à diffinitiua. Si aūt actor appellaret à grauamine, & obiiceretur sibi excōicatio super dicto articulo, non obstaret etiam sibi: sed eo finito, bene posset sibi opponi excōicatio ad impediendum processum causæ principalis: quare separatus est iste articulus à negocio principali. Et hoc placet Io. An. qui dat alium intellectum huic Decre. scilicet quod Capitulū de Cornata appellauit ab institutione facta per archiepiscopum, & à reprobatione prædicti Petri præsentati per eos. quantùm ergo ad institutionem factam per archiepm, dicuntur merè rei: & ideò indifferēter audiuntur, cū sint propriè defensores, non actores: sed quò ad reprobationem factam per archiepm de electo ab eis, non deberent audiri: quia originarii actores. quę lectura non placet. cōis ergo intellectus Dec. est, quod actor ēt originarius audiatur in cā principali. Qua opi. præsupposita pro vera.
4 † Primò quæro. pone quod contra actorem lata est snia, & appellauit in causa appellationis, obiicitur, & probatur excōicatio cōtra eū: certum est, quod nō debet à prosequutione appellari, vt dictum est supra. nunquid reus sibi cōdemnabitur. gl. sentit, quod sic; quia si denegatur antecedens, scilicet opponere: ergo & consequens, scilicet probare, vt s. eo. c. dilecti. Hosti. dicit, quod differtur sententia: & si vult audiri, debet petere se absolui. s. de offi. dele. c. prudentiam. §. sexta. Sed in hac opi. non videtur stare Ioan. And. imò propter prædictam mixturam iniquitatis iudicis, qui admittit excommunicatum: & causa principalis, quæ nō admittit, faciet excōmunicatū admitti, & sibi iustā sniam nō negari, vt s. eo. c. cum inter priorem. Videtur enim satis absurdum dicere, quod iudex debeat audire excommunicatum in causa appellationis, & sibi postea denegare iustam sententiā, contra l. de qua re. ff. de iudi. & s. de causa pos. & proprieta. c. cum super. Et predicta videntur vera, quando contra actorem est lata sententia, & appellauit. Si autem esset lata cōtra reum, & appellasset: tunc si actor vellet petere suam sententiam cōfirmari: crederem posse repelli exceptione excōmunicationis. Si autem reus appellans vellet prosequi: actor

ad defendendum sententiam deberet admitti, tanquam pro-
u... tus.ar.ff.de in ius voc.l.libertus.& l.qui cum maior.ff.de
5 b... iber.¶† Secundò quærit Hosti. an excommunicatus pos
āe... etere restitutionem contra sententiam, à qua non appel-
la... videtur, quòd sic. quia ap. & inte. restitutio ambulāt pa
ri passu, vt patet in reuocatione attentatorū, pendente cā ap-
pellationis, & restitutionis in integrū, vt supra de resti.in in-
te.c.restituta.& C. de in inte.restit.l.1. Itē quia tendūt ad eū
dem effectum, scilicet ad restitutionem sententiæ. Ho. distin-
guit. quia aut loquitur in sententia, vel alia, vbi vertitur peri-
culum animarum: & tunc excōmunicatus debet audiri; qa
tales sententiæ non transeunt in rem iudicatam. & ȷ̄.de ap.c.
pastoralis. omne enim vinculum legis, consuetudinis, & iura
menti cessat, ex quo periculum animarum inducitur. ȷ̄. de p̄-
ben.c. extirpandæ. Aut loquimur in aliis causis: & tunc aut
petitur restitutio ex solo fauore dependes. & tunc repel-
litur, cū de iniquitate, vel de iniusta sententia non conquera-
6 tur, vt ff.de minori.l.præfati. ¶† Tertiò quæritur, an excō-
municatus possit dicere sentētiam nullam. videtur, quòd sic.
quia si se defendit appel. vbi sentētia est aliqua, fortiùs quā-
do nulla, ar. s̄.de elec.c.cum in cunctis. contrarium tenet Io.
And. per c.1.de rescrip.li.6. Quid de exceptionibus, quæ pos
sunt opponi post, ne mandetur executioni. Hosti. videtur di-
cere idem, quòd in nullitate, & in restitutione in integrum, vt
7 hic vide.¶† Quartò quæritur, quid in procuratore. pone.n.
aliquis procurator, qui principalem causam egit, appellauit
à sententia contra se lata: an possit prosequi. quidam, ꝙ sic.
quia eadem est ratio, quæ in actore. In contrarium tamen vi
detur Io.An. vt hic vide per eum. qui etiam quærit, si quis ap
pellat extra iudicium nomine alterius. & iste habet ratam ap
pelationem: an possit ille, qui appellauit, prosequi, non obstā
te excommunicatione contra eum opposita. & tenet, quòd
prosequi non posset.

S V M M Æ.

1 *Exceptio excommunicationis potest in qualibet parte litis opponi.*
2 *Exceptio excommunicationis, quanquam dilatoria, est multum pri-
uilegiata.*
3 *Communicare excommunicato est mortale peccatum.*
4 *Reus exceptionem sibi competentem differens opponere: condemna-
tur in expensis legitimis.*
5 *Sentētia potest ferri pro excōmunicato super principali, & expēsis.*
6 *Iudex ex officio potest repellere publicè excommunicatum: & etiā
infamē.*
7 *Reus si instat, quòd procedatur in lite, actor excommunicatus cogitur
prosequi.*
8 *Actor excommunicatus potest cogi ad agendum ad instantiam rei.*

EXceptionem. Reus in qualibet par
te litis, excommuni-
cationem cōtra actorem obiiciens, auditur. hoc pri
mò. Et si malitiosè hoc distulit, in expensis condēnatur. hoc
secundò. Et dato, ꝙ non excipiat publicè excōicatum, iudex
repellet ex officio. h.d. diuiditur in tres partes. scda ibi [qui si
eam] tertia ibi [excōicatus.] ¶† Primò no. ꝙ exceptio excōi
1 cationis potest in qualibet parte litis opponi. qđ intellige, ni
si in causa appellationis, iuxta no. in c.p̄ximo. ¶ Scdo not. ꝙ
tex. loquitur de exceptione excōicationis, quæ competit ante
litem motam. si aūt post litem motam ortū habeat, similiter
repellit. à qua tm̄ iudex delegatus possit absoluere. de quo. s̄.
2 de offi.dele.c.prudentiam.§.sexta &c. ¶† Tertiò no. ꝙ exce
ptio excōicationis (quāquam dilatoria) est multum priuile-
giata: quia negligentia in opponendo non obstat, pp rōnem,
quā subdit tex. [ne quis in periculum aīę suę.] & c. alias rōnes
3 vide in c.pia de exce.li.6. ¶ Et collige ex hac ratione, † ꝙ cō-
municare excōicato est pactū mortale, de quo. s̄. qđ metus
4 causa.c.sacris.& 11.q.3. rogo &c. ¶† Quartò no. in versi. qđ
eā. quid iuris, cum reus exceptionem sibi competentē differt
opponere: condēnatur.n. in expensis legitimis, vt dicit tex. Et
intellige in expensis legitime factis super cōcernentibus me
rita causæ, vsq; ad tēpus exceptionis oppositæ. Ille.n. frustra
toriæ factæ sunt ex malitia rei differentis hanc exceptionem
opponere: sed non condēnabitur reus ad expensas, quas fe-
cit actor, durante p̄batione exceptionis: dūmō ipse reus illā
p̄bet: qa in hoc non vexauit actorem iniustè. Si aūt actor in
p̄bando defecit, non condēnabitur in expensis prius factis,
cum ex obiecto exceptionis non p̄batæ actoris non intersit:
cum acta prius gesta firma permaneant. Et hæc rō infert, ꝙ
cum hodie exceptio excōicationis tardè opposita non red-
dat nullum processum retro gestum: ꝙ p̄uisio huius ca. circa
condēnationem expensarum ex retardata oppositione exce-
ptionis non vendicat sibi locum, cum actoris non intersit, cū
teneat processus factus ante exceptionis obiectum, p dictū
c.pia.e.ti.li.6. ¶ Et hæc vr̄ hic sentire dn̄s Io. de Ligna. qui in
telligit istud c. vt tunc tm̄ ex recordata exceptione habeat lo
cū condēnatio expensarū à tpe exceptionis oppositæ. Ratio
qn̄ gesta ante ipsam oppositā non valuerint, vt est in casu. c.
1. ȷ̄.de rescri.li.6. aliàs iste ver. ꝙ si eā. non hēt locum, sm̄ eū,
qui ēt intelligit, ꝙ cesset in alio casu. s. qn̄ actor sciebat se ex-
cōicatum. tunc.n. dolus actoris cōpensatur cū dolo rei diffe-
rentis malitiosè opponere: quia tunc dolus cum dolo cōpen
satur, sm̄ Pe.& Abb. ȷ̄.de adul.c.penul.& de cōpēsa.l. si ābo.
5 &c. ¶† Quintò no. in d.versi. ꝙ si eam. ꝙ p excōicato fertur
snīa sup expensis. & fortius vr̄ sup principali, considerata æq
tate iudiciorū. s̄.e.c.cum inter. sm̄ Inn. & hoc tenui. s̄.eo. c. Et
collige ex hoc ver. ꝙ qn̄q; omittendo, & tacendo, quis puni-
tur sic faciendo, hoc est indebitè litigādo, vt s̄.de dolo & cō
tu.c. finē. facit. ff.so.mat.l. si mora. & l. si seruum. ff.de verbo.
obli. Et istum ver. notabiliter allegaui. s̄.e.c. pastoralis. dic, vt
6 ibi. ¶† Sextò no. ꝙ iudex ex officio repellit publicè excom-
municatū: similiter & infamē. ff.de postu.l. quos prohibet.&
plenè. 2.q.7.c. alieni. Et aduerte, quia in eius odium est indul
tum excōicatum ab agendo excludi, vt in c. intelleximus. s̄.
7 de iudi. Ex quo duo infero, sm̄ Inn. primū, † ꝙ si reus instat, ꝙ
p̄cedatur in lite, actor excōicatus cogetur p̄sequi, iuxta no.
8 in Auth. qui semel. C. quō & qn̄ iudex. † Secundum, ꝙ actor
excōicatus poterit ad instantiam rei cogi ad agendum. iuxta
not. in l. diffamari. C. de inge.ma.& C. vt nemo inuitus. in l.1.
gl.1. ponit diuisionem exceptionum, de quibus per Hosti. in
summa. eo.ti.§.2.& in Spec. eo.ti.§.1.2.& 3.& in §.qđ dicto.
ver. quid de exceptionibus feriarum sequentibus. & 3.q.6.§.
quod exceptio. Et adde ēt, quod dr̄ in l.1.C. de iuris, & fac.
igno. vbi plenè de exceptionibus, q̄ possūt opponi post senté
tiā. de quibus etiam in Spec. e.ti.§.3. ver. hoc tantùm. ¶ Vlti
mò no. glo. quando dicatur sententia publicè lata, cui adde.
glo. in cle.1.de sepulturis.

S V M M Æ.

1 *Absolui debet, qui tempore motæ litis non possidet.*
2 *Dolo desinens possidere, lite pendente debet condemnari, perinde acsi
possideret.*
3 *Agenti ex noua causa non obstat exceptio rei iudicatæ.*
4 *Iudex si absoluit rerum simpliciter, non annexa causa: an videatur
absolutus; quia actor non probauit: an verò quia reus non pos-
sidet.*
5 *Reus si est absolutus, quia non possidet: & quia actor non probauit:
an obstet exceptio rei iudicatæ.*

ADuersario tuo. Non cōpetit ex
ceptio rei iudi-
ca. reo absoluto: quia non possidebat. h.d. nō di
1 uidit. qa breue est. ¶† Primò no. ꝙ qui tpe motæ litis nō pos
sidet, dēt absolui. nā rei vēdicatio dat cōtra possidētē: vel cō-

tra eum, qui dolo desiit possidere, vt in reg. pro possessore. de reg. iur. lib. 6. per Dy. similiter ille, qui liti se obtulit: condemnatur perinde, acsi possideret, vt l. is, qui se liti. ff. de rei ven. Et ne iudiciũ sit frustratorium, semper debet reus interrogari: an possideat. quæ interrogatio, si omissa fuerit, potest suppleri processus causę, vt l. qui petitorio. & ibi not. ff. de rei
2 ven. ¶ † Secundo innuit tex. ꝙ dolo desinẽs possidere, lite pẽdente, debet condemnari: perinde acsi possideret. qđ an intelligatur ex eadem instantia: vel nouo iudicio opus sit. dixi s. de iudi. c. quia. vbi ẽt nota. an contra nouum possessorẽ possit exequi sñia lata contra eum, qui dolo desiit possidere. qđ
3 dic ꝑ Bar. in d. l. qcquã. §. Iul. ff. de aqua plu. ar. ¶ † Tertiò no. ꝙ agenti ex noua cã non obst. excep. rei iudi. plura .n. debent concurrere, vt obstet. qđ dic, vt l. si mr. §. eandẽ. ff. de exce. rei iudi. & l. si quis ad exhibendum. e. tit. vbi Bar. quærit de dua-
4 bus q̃ónibus faciẽtibus ad propositũ huius. c. prima est † si iudex absoluit reum simpliciter, non annexa cã: an videatur absolutus; quia actor non probauit: an verò quia reus non possidet. dicit gl. ibi, ꝙ in dubio præsumitur absolutus ex cã, q̃ in actis apparet. quia sñia refert se ad acta, vt l. 3. C. de sen. q̃ si-
5 ne certa quanti. & l. hæc. n. ff. de suspe. tu. ¶ † Scđò quærit, qđ si est absolutus ex vtraq; causa: quia reus non possidet: & qa actor non probauit, an obstet exceptio rei iudicatæ. dic ꝙ sic: quia sufficit alteram obstare. s. de rescrip. c. inter cęteras. & l. ventum. §. bonis. ff. de priuile. credi. ad materiã c. facit l. si aũt ff. de rei ven. & l. si rem meam. & l. cũ quæritur. & l. seq. de excep. rei iudi.

S V M M AE.

1 *Rescriptum impetratum ab excommunicato super prosecutione appellationis (licèt de excommunicatione non faciat mentionẽ) valet.*
2 *Excommunicatus potest super appellatione literas impetrare.*
3 *Excommunicatus an possit petere, quòd sententia pro se lata mandetur executioni.*
Excommunicatus in communibus iudiciis fami. ercis. communi diui. & similibus potest esse in iudicio.

1 VEnerabilem. † Valet rescriptum impetratũ ab excõicato sup ꝓsecutionẽ ap. licèt de excõicatione nõ fecerit mentionẽ h. d. Et primo ponit dictũ. scđò subiũgit ip-
2 sius cãm: ibi [qa.] ¶ † Primò not. ꝙ sicut excõicatus pŏt appellare: ita sup appellatione literas impetrare. quia cũ vnum conceditur, videntur concessa oĩa, q̃ sequũtur ex illo. s. de off. dele. c. ꝑterea. & l. 2. ff. de iurisd. om. iudi. ¶ Opponit, & vr̃, ꝙ istud c. sit supfluum. quia. s. in pluribus. c. dictũ est, ꝙ appellans, & excõicatus pŏt impetrare. s. e. c. dilecti. & c. significarunt. & c. inter priorem. ¶ Sol. c. cũ inter. loquitur de excõicato, qui agit, vel defendit noĩe suo. c. dilecti loquitur de excõicato defendente ecclesiã. c. dilecte. loquitur de excõicato, lite pendente, & post appellationẽ. c. significarunt. loquitur in actore. Istud c. loqtur in excõicato ꝓ alia cã, & ab aliis iudi-
3 cibus. ¶ † Quærit Io. And. nũnqđ excõicatus possit petere, ꝙ sñia ꝓ se lata mandetur executioni: & ꝓcedit qõ in actore excõicato occultè, cõtra quẽ nõ fuit ꝓmulgata. & lata sñia fuit
4 pro eo, quæ valet. vt. d. c. pia. † vel in cõibus iudiciis: vel in cõdemnatione expensarũ: vel ẽt in excõicato post sñiam: & etiã in excõicato publicè, sñ Io. An. in d. c. pia. in gl. ẽt. & in gl. penul. & vlti. Nũquid ergo actor excõicatus poterit petere executionem talis sñiæ: vr̃, ꝙ sic. quia post sñiam non restat nisi solutio, & excõicato debitum solui pŏt. s. de do. & contu. c. veritatis. Cõtrarium tenet Io. An. duabus rõnibus, & prima, quia siue dicas executionẽ sñiæ peti iudicis officio: vel p actorẽ in factũ, iuxta no. in l. actori. C. de rebus credi. & l. 1. C. de re iudi. vtrũ remediũ denegatur excõicato: quia nec actionẽ intendere: nec iudicis officiũ ad impugnationẽ implorare potest. ¶ Est & alia rõ, qa sñia non mandatur executioni, nõ læditur æquitas iudiciorum: quia per sñiam functus est officio suo: nec semp iudex suã sñiam exequitur vt l. a diuo Pio. ff. de re iudi. Itẽ in ptãte excõicati est se facere absolui: qa ecclesia nõ claudit sibi gremium. de hære. c. sup e. li. 6. de se igitur, nõ de iudice conqueratur. & ꝓ hoc, ꝙ excõicatus non possit petere executionẽ sñiæ, est tex. in c. pia de excep. lib. 6.

De Præscriptionibus.

VISO De exceptionibus in genere: quia frequenter in iudicio obiicitur exceptio præscriptionis. Ideò de hac spẽ submittit, se-
a cundùm Gof. & Hostien. habetur de materia. 16. q. 3.ª & q. 4. & 13. qõ. 2. in prin. repetitur in 6. Iura autem ad hunc tractatum facientia hic vide in nouella.

ADDITIO.

a ¶ 16. q. 3. Vbi in §. quod autem. vide Io. de Tur. cræma. vbi ponit, quid sit præscriptio. quæ sint eius spẽs. quis sit eius effectus: an currat in rebus ecclesiasticis, & plures alias quæstiones.

S V M M AE.

1 *Ecclesia an restituatur contra præscriptionem triennij.*
2 *Præscriptio non currit contra ecclesiam, quãuis episcopus sit excommunicatus. Nec etiam vacante ecclesia. nu. 3.*
4 *Præscriptio aliquando dormit, & cessante causa reuiuiscit.*
5 *Episcopus, qui conuertit populum infidelem ad fidem, non statim quærit sibi ius in illo: sed post triennium.*

PLacuit. Episcopus contra epm locũ per se cõuersum ad fidẽ præscribit triennio. sed cum vacat ecclesia, vel est in scismate, nõ ꝑscribitur contra ipsum. h. d. Et primò ponit, quod scđò deter-
1 minat. ibi [si tñ.] & addit alium ibi. [Item si.] ¶ † Primò no. ꝑscriptionem triennij: vtrum aũt contra istam præscriptionẽ restituetur ecclesia, sicut minor. dicit Ho. ꝙ sic in casu huius c. remittit ad no. in c. 1. de resti. in inte. Reprobat tamen opi. Azo. dicentis ecclesiam restituendam contra præscriptionẽ, sicut pupillum. Si enim dicta æquiparatio ecclesiæ ad pupillũ esset bona, non curreret præscriptio contra ecclesiã: sicut nec contra pupillum, vt l. fi. C. in q. cau. in inte. resti. non est
2 neces. & hoc falsum est, vt d. c. 1. ¶ † Secundò not. tex. ibi [qui posset.] &c. ibi argumentum, ꝙ si eps est excõicatus, non currit præscriptio contra ecclesiam. ad hoc j. de conces. præbẽ.
3 c. quia diuersitatem. & 11. q. 3. c. placuit. &c. ¶ † Tertiò no. ꝙ vacante ecclesia non currit præscriptio. Et idẽ si vacat de iure, licèt non de facto (puta quia habet episcopum, seu prælatum scismaticum.) Et idem fortè contra iura ciuitatis, vt. s. nõ præscribãtur, si ipsa possidet tyrãnus. ar. huius. c. ¶ Quar-
4 tò not. in versi. sed ex quo die. † ꝙ cessante impedimento, ꝑscriptio reincipit cursum suum. dormit ergo quandoq; præscriptio: sed cum causa dormitionis reuiuiscit. simile in l. sicut
5 C. de præscriptio. 30. an. ¶ † Quintò no. quòd episcopus, qui conuertit populum infidelem ad fidem, non statim quærit sibi ius in illo, sed post triẽnium. quod videtur verum, cũ alius ius habebat. vbi autem de iure alterius non constaret: non videtur cur iure statim non quæratur sibi ius, tanquam in bonis vacantibus, & à nemine possessis. facit c. abbate sanè. de re iudi. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Taciturnitas prælati non nocet ecclesiæ, donec sit præscriptum.*
2 *Seruus Dei debet pro posse fugere iudicium contentiosum.*
3 *Papa adiri debet post quadragenariam præscriptionem completã contra minorem ecclesiam.*

1 NIhil prodest. †Taciturnitas præla tino nocet ecclesię, donec sit præscriptum. vel aliter. In rebus inuasis non currit præscriptio. & primò repetit, quod olim præ-
2 scripserat. secundò protestatur. ¶†Primò not. contentiosum iudicium pro posse debere fugere seruum Dei. de quo. s. de syn. c. vnò. ¶Secūdò no. ꝙ Papa loquitur vni in plurali. de se, in singulari: dum dicit [post me.] &c. hoc est ex nimia humili tate. hodie talia rescripta non valerent. de crimine falsi. c. tā
3 graui. ¶†Tertiò no. hic Host. ꝙ post quadragenariam præscriptionem completam contra minorem ecclesiam aditur Papa pro ipsa ecclesia, nisi completa sit cētenaria. nam de iure suo pōt agere: licèt inferior ecclesia succubuerit. j. de cap. mona. c. 2. §. fi. Nam & episcopus agit pro ecclesia sibi subiecta. j. de succes. ab intesta. facit quod no. Io. An. j. eo. c. ad audientiam. in fi. ¶Opponitur de c. s. proximo. & c. auditis. j. eod. So. vt in glo. fi. vltima sol. est, quòd iste tex. intelligitur de re violenter inuasa. quo casu nō pręscriptio. 16. q. 3. c. licèt in regulis. sm̄ gl. & dicit Inno. quòd p istam protestationē, quā fecit Papa huic patritio, fuit interrupta præscriptio. & est regulare contra eum, ꝙ vnus princeps contra alium per tales protestationes interrūpit præscriptionem, cum nō sit alius, coram quo conueniatur. quod verbum no. facit l. si vt pertectius. C. de anna. excep.

SVMMAE.

1 *Ecclesia præscribit rem priuati per quietam possessionem. 30. annorum.*

SAnctorum. Per quietam possessionem. 30. annorum præscribit ecclesia. h. d. ¶Opponitur de. c. de quarta. & c. ad aures j. eod. vbi ecclesia non præscribit minori spatio, quā. 40. annorum. Sol. dicit glo. istud c. est correctum per ista iura: vel loquitur hæc Decre. quando ecclesia præscribit rem priuati, secundùm Host. Tanc. Pe. & Abb. facit quod no. 13. q. 2. c. illud vbi. Ioan. An. reprobat hoc dictum &c.

SVMMAE.

1 *Ecclesia potest præscribere quartam decimarum, & oblationum contra episcopum.*
2 *Quarta oblationum, & defunctorum debetur episcopo.*
3 *Successor in dignitate rem in bonis dignitatis repertam bona fide præscribit.*
4 *Seruitutum plures species.*

DE quarta. Præscribitur contra episcopum quarta spatio. 40. annorum, si cathedralis ecclesia interim non vacauit. h. d. Et primò ponit dictum. secundò casum exceptum [nisi] tertio ius antiquum reprobat: ibi [nā Romana Ecclesia.]
1 ¶Primò no. †ecclesiam posse pręscribere quartam decima-
2 rum, & oblationum contra epm̄. ex quo infertur, †ꝙ de oblationibus defunctorum, & decimarum debetur epo quarta. & hanc potest donare cuicunq; ecclesiæ. 12. q. 3. c. fi. & quod no. Io. An. de dona. c. pastoralis. super glos. penul. & si donat de consensu Capituli non est necessaria præscriptio, secundùm Hostien. ¶Secundò not. in vers. nisi. quòd vacante sede, non currit præscriptio. ¶In pręscriptione ergo non computatur tempus vacationis ecclesiæ: sicut nec tempus hostilitatis. j. eod. c. ex transmissa. vbi dicā. ¶Opponitur, & videtur, ꝙ contra episcopum non currat præscriptio. 40. annorum in decimis exigendis: nec de iure, cum quarta decimarū, & oblationum debeatur episcopo, de iure communi. vt no. Io. An. j. de deci. c. cum contingat. contra ergo ipsum non pōt ecclesia, q̄ tenetur præscribere bona fide: ergo cessat pręscriptio. j. eo. c. proxi. Sol. dicit glo. oppositio est vera, si rector ecclesię vult à se præscriptionem incipere: secus si à prædecessore reperit inchoatā: iustè enim tunc & probabiliter potest credere prædecessorem suum iustum titulum habuisse. vnde sicut hæres præscribit titulo pro hærede. vt ff. pro hærede. per
3 totum. †ita etiam successor in dignitate rem in bonis dignitatis repertam bona fide præscribit. Et hæc solutio, secūdùm Io. An. est efficax quò ad malam fidem excludendam. sed nō quò ad præscriptionem validandam. quando possidenti resistit ius commune. Requiritur enim tunc tempus: cuius in cōtrarium memoria non existit. j. eo. ti. lib. 6. Vel dic. dicit glo. ꝙ præscribit contra episcopum rector ecclesiæ quartam decimarum, & oblationem, si habeat titulum, ēt minus iustū, vt j. de iureiu. c. cura. de quo dic vt ibi. Sufficit. n. ad præscriptionem qnq; titulus putatiuus, vt plenè in l. Celsus. ff. de vsucap. ¶Scd̄ò oppo. & vr̄, ꝙ in decimis, & oblationibus non currit præscriptio quadragenaria. certum est. n. ꝙ talis præscriptio habet cām discōtinuam vsq; ad messes, & vsq; ad vindemias, & alia tempora, in quibus fructus percipiuntur: sed in p̄scriptione taliū rerū, quæ habent cām discontinuam annorū, vel mensium, vel septimanarum, habet locū præscriptio tp̄e duplicata. ff. quemad. serui. amit. l. si sit constituta aqua. & C. de serui. l. 1. ergo deberet hic reqri p̄scriptio. 80. ānorū. cuius cōtrarium dicit tex. ¶So. quoddam est ius, quod habet certum interuallū deputatū ab hoīe, vel à iure: quale est, ꝙ quis omni anno in tali festo habeat certam partem oblationum, vel plus seruitium recipiat: & tunc requiritur tp̄s duplicatum, vt in contrariis. quædam sunt, quę non habēt tp̄s limitatū: vt perceptio decimarum personalium, & ēt prædialium. Quotidie. n. pn̄t fructus produci. & ista dicuntur habere cām continuam, & nō discontinuā, si percipiuntur de oībus fructibus: secus si de vno, vel parte tm̄. Et isto casu, qn̄ res est apta quolibet die fructus percipere in potentia (licèt nō sit in actu cōtinua:) tunc talis res dr̄ habere cām continuam, & sufficit p̄scriptio 40. anno. vt hic. arg. eius, qd̄ de stillicidio dr̄, vt in l. foramen. ff. de serui. vr. præ. Et idem de iure eligendi. vt dicatur habere cām continuam. quia quotidie pōt vacare ecclesia. arg. de causa pos. & propri. c. cum ecclesia. ¶Illa enim distinctio habeat causam continuam, vel non, vendicat sibi locum in ruralibus: quę cum debeantur fundo, fundus nō habet animum, per quem non retineatur possessio. Et ideò nō potest dici continuata, nisi vsus sit continuus: sed in iuribus personalibus, quę debētur p̄sonæ (vt quasi vsusfructus iurisdictionis iuris eligendi, & perceptionis vectigalis) bene dicuntur habere causam cōtinuam. quia talis possessio animo retinetur: & hoc no. Bar. in l. iusto. §. nunc mutat. ff. de vsuca.
4 ¶†Et hinc sumpta occasione Inno. aggreditur materiā seruitutum: quarum quædam sunt personales: quędam reales: & harum realium, quædam sunt rusticæ: quædam vrbanæ. personales sunt, quę debētur personę: vt seruitus vsusfructus, & vsus, vt habitatio, & ministerium seruorum. de qua tamen dubitatur, an sint reales, vel personales. de quo p Cy. C. de vsufru. super rub. Seruitutes autem reales sunt, quæ debētur rei rusticæ: vt itineris, actus, viæ, aquæductus, pascēdi pecora: vel vrbanæ vt luminibus non officiendi, altius non tollendi, stillicidium excipiendi, & tignum immittendi. Et de istis seruitutibus rusticorum prędiorum, & vrbanorum habentur in Digesto sp̄ales rubricæ. Circa ergo istas seruitutes esset quęrendum, per quos actus, & qualiter quasi possessio acquiratur. Secūdò acquisita qualiter probatur. Tertiò quanto tempore præscribatur vnaquæq; seruitus. Quartò quanto tēpore contra seruitutem libertas præscribatur. Quintò an in ipsarum præscriptione titulus requiratur. de quibus omnibus dic plenè per Cy. in l. 1. C. de serui. & aq. & l. fina. & vtrobiq; plenissimè. & l. corruptionem. C. de vsufru.

SVMMAE.

1 *Possessor malæ fidei non præscribit.*
2 *Mala fides qualiter purgetur.*
3 *Mala fides quid operetur de iure canonico. & nu. 4.*

Vigi-

1 VIgilanti. †Possessor male fidei non præscribit.h.d.prima ponit dictum. scda ibi[ephesinus.]rationem legis contrariæ.Tertia corrigit,ibi:[nobis aũt.] ¶Primò no.regulã, de qua per Dy.in reg.male fidei vtrũ aũt præsumatur bona fides, vel ma
2 la,dic vt.ĩ.e.c.si diligenti.¶†Secũdò no.ibi[nisi] quòd mala fides purgat eo ipso, quòd est de veritate aliter informatus hoc ẽt modo interrumpitur bona fides:vt mala superueniat, vt no.in d.reg.male fidei.Ignorans autem, vel dubitans an dicatur habere bonam fidem,vel malã.dic vt.ĩ.e.l.1.C. de acquiren.pos.¶Tertiò no.cãm legislatoris circa cursum præscriptionis cũ mala fide.Est eñ introducta contra desides,& sui iuris contemptores: & ne diu rerum dñia sint in incerto: minus tñ iuris tribuit ista prescriptio cum mala fide:q̃ illa,q̃ procedit cum titulo,& bonã fide tñ qd hic vt.C.de bo.mat. Aut.nisi tricennalis. & l.fi.circa fi.C. de edic.di. Adri.tol.l.si
3 quis em.de pscri.30.vel 40.an.¶†Quartò no. ꝙ de iure canonico presupposita mala fide prescribentis, non curatur d̃ scientia,vel ignorãtia eius,contra quẽ prescribitur.Et similiter vbi quis bona fide prescribit:scientia,vel ignorantia eius, contra quem prescribit,nõ curatur,vt l.fi.C.de prescrip.lon.
4 tem.vbi nulla scientia,vel ignorantia pretendenda. ¶†Querit glo.si post prescriptionẽ cõpletã superueniat mala fides in illo,qui prescripsit:nunquid teneatur ipsam rem restituere vero dño:Quidã,ꝙ sic Ber.ꝙ nõ.Et hanc tenẽt Io. Vin.Tan. Gof.& Hosti.& Inno.ĩ.e.c.fi.dicit tamen Hosti.ꝙ si consciẽtia eius valde fuisset lesa, satisfacere deberet conscientie.remittit ad summam sub rubrica de prescri. rerum immobiliũ §.quę exiguuntur.sub.§.vtrũm quicquid. Et vide in quest.q̃ posuit Io.An.in reg. possessor.in vltimo membro. distinctio aũt,quàm hic ponit Alanus circa predictam questionem inter causam lucratiuam,& onerosam,reprobatur per l.penul. C.de prescri.lon.temp. & ĩ. de dona.c. apostolicę. & de ista quæstione.not. 14.q.6.c.si res.& 34.q.2.c.si virgo.

SVMMAE.

1 *Ecclesia vna potest præscribere decimas in alia parochia, spatio.40. annorum.*
2 *Ecclesia,quæ præscripsit,si cadat à possessione: an possit agere.*
3 *Præscriptio extinguit actionem ipso iure.*
4 *Tutus præscriptione. 30. annorum, vel alia. si soluit, an possit repetere.*

AD aures Vna ecclesia in parochia alterius 40. annorum spatio decimas præscribit.h.d.communis diuisio.secũda ibi [tuæ.]¶Primò not.hic expressum.40. annorum spatio decimas præscribi:cum videretur requiri tempus duplicatũ. Sol
1 ue vt dixi.s.c.de quarta.¶†Secundò no.quòd vna ecclesia p̃scribit decimas in alia parochia,spatio.40.annorum. ¶ Sed contra hoc opponitur: quia in aliena ecclesia præscribendo non potest prætendere bonam fidem.ĩ.de resti.spol.c. ad decimas.lib.6. ergo videtur requiri tempus, cuius contrarium memoria &c.vt ĩ.eo.tit.c.1.lib.6.vbi glo.subtiliter intelligit hunc tex.Nam quandoque ecclesia ad quam spectant decimæ agit contra ecclesiam præscribentem:& loquitur contrarium.quandoque agit,vel conuenitur alia, ad quam non spectant decime de iure:& tunc loquitur istud c.& exponitur al
2 terius parochiæ.i.cuiusdam tertiæ.¶†Quærit Io.An.si ecclesia,quæ præscripsit,cadat à possessione: an possit agere. dic
3 quòd sic,vt l.si quis emptionis.C.de præscri.30.an.¶†Vltimò no.c.fi.vbi tex.dicit[omnem prorsus]&c.quod per præscriptionem extinguitur actio ipso iure. ad idem.l.sicut.C.d̃ præscrip.30.an.§.1.ibi[viuendi vlterius non habeant facultatem.]&c.quod glo.intelligit per exceptionem,non ipso iu
4 re,per l.obligationum fere.§.placet de act.& obli. † Et facit ad quæsti.an tutus præscrip.30.annorũ,vel alia, si soluit,possit repetere:si enim vtraq; tollit, potest:secus si remanet naturalis tantùm,vt l.etiam.ff. de compẽ. de qua questi.dic, vt legitur,& notatur in l.si.C.de præscript.30.annorum.

SVMMAE.

1 *Præscriptio non procedit sine possessione:& rem, quam quis non potest possidere,non potest præscribere.*
2 *Detinens rem præsumitur possidere.*
3 *Detentio non parat iustam causam præscribendi.*
4 *Possessio decimæ non cadit in laicum per titulum.*

CAusam quæ. Laicus decimas non prescribit. h. d. con
1 munis diuisio.secũda ibi[ideoq;.]¶†Primò not. quòd præscriptio non procedit sine possessione:& rem, quã quis possidere non poterit, eam non poterit præscribere. ¶Secundò no.quòd aliud est detinere, & aliud possidere,vt
2 l.si quis ante.ff.de acqui.pos.†Omnis autem,qui detinet,pos
3 sidere præsumitur,secundùm Inn.alibi.¶Tertiò no.ꝙ† detẽtatio parat causam præscribendi: sed possessio, sic interdum tamen detentatio ponitur pro possessione, & econuerso.12.
4 q.1.c.2.¶Quartò no.quòd †possessio decimæ nõ cadit in laicum.quod est verum, si fiat in titulum.nam in eleemosinam concedi possent laicis pauperrimis.11.q.c.penul.& fi.¶Vltimò aduerte ad gl.quæ dicit,quòd ad præscriptionem requiritur ciuilis possessio.de quo remittit Ioa.An.ad no. per Dy. de reg.iu.c.sine possessione.Et ego remitto ad no. per Bar.latius in l.3.§.ex contrario.ff.de acquir. pos. vbi etiam tractat, an ciuilis possessio sit causa acquisitionis fructuum, & etiam detentatio circa finem:& de his ibi plenè.

SVMMAE.

1 *Præscriptio contra ecclesiam non currit,nisi spatio quadraginta annorum.*
2 *Præscriptio requirit possessionem continuam.*
3 *Obiiciens interruptionem præscriptionis, non cõfitetur præscriptionẽ.*
4 *Interruptione præscriptionis probata, non procedit præscriptio.*
5 *Interruptio quotuplex sit.*
6 *Præscriptio in casibus,in quibus interrumpitur. an interrumpatur effectus præcedentis tituli.*
7 *Ecclesia quanto tempore præscribat rem priuati.*

ILlud autem. Si contra præscriptionem 40.annorum,quę sola currit contra ecclesiam,opponatur interruptio, vtraq; probabit h.d.& sunt duo dicta.secundum ibi[verum.]¶Primò
1 no.†quòd contra ecclesiam non præscribitur,nisi spatio.40. annorum. & hoc sine dubio verum, quando præscriptio est incæpta contra ecclesiam. ¶Quid autem si est inchoata cõtra priuatum:puta lapsi sunt octo anni.de præscrip. 10.an.an duo anni,qui restant sufficiant ad præscriptionem contra ecclesiam. dic per Cy.in Aut.quas actiones. de sac.san. eccle.vbi plenè distinguit,vtrum priuilegiatus succedens non priuilegiato, vtatur priuilegio suo. Et hanc quæstionem disputauit
2 Pyleus.¶Secundò no. †quòd præscriptio requirit possessionem continuã, dum dicit[inconcussæ ante]&c. Alia autẽ requirũtur ad essentiam prescriptionis, de quibus dicam infra
3 eod.c.fi.¶†Tertiò no.ꝙ ille, qui obiicit interruptionem præscriptionis, non videtur præscriptionem fateri: aliàs frustra obiicienti prescriptionem incumberet onus probandi.prout dicit iste tex.de quo supra ti.1.c.cũ venerabilis.&c.¶Quar-
4 tò no.†quòd probata præscriptionis interruptione,præscriptio non procedit.hoc enim casu, dum est interrupta, oportet de nouo inchoari. ita quòd non prosint tempora præcedentia præscribenti.& vide,quod not. 16.q.3.c.1.Interdum verò non interrũpitur prescriptio:sed dormit.ĩ.e. c.ex transmissa,& supra c.1. interdum non procedit in casibus no.per

glo.j.eo.c.cũ non liceat. ¶Venio ad glo.quæ incipit.no.†q-
5 rit,quotuplex eſt interruptio.& dicit,ꝙ duplex. quędã eſt ciuilis:quædam eſt naturalis.& vtrãque per exempla proſequitur,& de ipſarum effectu:quã materiam explicat bene Bart. in l.naturaliter.ff.de vſuca. vbi proſequitur,an defectus ſupueniens in aliquo illorum,quæ ſunt de ſubſtãtia præſcriptionis:vt eſt titulus:bona fides:poſſeſsio:res, quę præſcribitur: perſona præſcribens.Item perſona,contra quam præſcribit: an defectus ſuperueniens in aliquo iſtorum præſcriptionem interrumpit.Item qualiter interrumpatur præſcriptio.30.annorum.de quibus omnibus ibi plenè.& 16.q.3.§.hic de pręſcriptionibus.Et Hoſti.remittit ad ſummam e.tit.ſub rub. de præſcrip.rerum immobilium.§.quibus modis. Et ad prædi-
6 cta adde quæſt.†an ſi is caſibus,in quibus interrumpitur p̃ſcriptio,interrumpatur effectus pręcedentis tituli: vt ſi poſtq̃ oportet præſcriptionẽ poſt interruptionẽ à capite inchoari(vt dixi)ita etiã nouus titulus acquiri requiratur:vel procedat præſcriptio vigore veteris tituli:ita quòd ſe ad ipſum interruptio non extendat:dic vt not.Bar.in l.ſi is,qui pro emptore.§.fi.ff.de vſuc.vbi dicit, quòd titulus nõ interrumpat: quòd tene bene menti &c.¶Quærit glo.dicitur in tex.quòd contra eccleſiam non præſcribitur, niſi ſpatio 40. annorum.
7 †an autem econuerſo eccleſia præſcribat rem priuati minori ſpatio:ſicut alter priuatus præſcriberet (puta. 10. annorũ,)videtur,quòd ſic,propter æqualitatem ſeruãdam: & per illam reg.quòd quiſque iuris.s̃.de conſti. c.cũ omnes glo.dicit,quòd pręſcribit aduerſus priuatum.30.annorum. Accur. tenet quòd 10.an.ſicut priuatus contra priuatum. Ita no. in d.Aut.quas actiones.& in Auth.de eccleſiaſ.tit.§.pro temporalibus.& hoc placet Io.An.qui hoc tenuit diſputando.vt ita refert hic:& remittit ad reg.qui ad agẽdum.de reg.iur.lib.6. Et ad Hoſti.in ſumma huius tituli.§.quæ exigantur.ver.nunquid ergo eccleſia.Et intellige de præſcriptione de bona fide:legalis enim,quæ procedit cum mala fide, non prodeſſet eccleſiæ : quia etiam nec priuato. vt.j. eo. c. ſi diligenti.& c. vltimo.

S V M M Æ.

1 *Index debet accedere,& videre oculis, quando vertitur quæſtio de limitibus.*
2 *Quæſtio de finibus tollitur ſpacio.40.annorum.*
3 *Duo ſi poſſident rem communem,etiam per centum annos, poteſt per alterum peti diuiſio.*

QVia iudicante. Fines prædiorum eccleſiaſticorum ſpatio 40.annorum præſcribuntur.h.d.primò ponit dictum:quòd ſecundò exequendo committit. tertiò contra exceptionem inſtruit ibi.40.an.¶Primò not.ꝙ quandoque ſuper finibus vertitur quæſtio:& tunc recurritur ad agrimenſores vt hic.Si autem eſt certum de confinibus, & ibi aliquod committatur delictum:an quilibet dominus poſsit punire.dic vt l.iuriſperitos.§.cum oriũdus.ff.de excu.tut. facit, quod not.j.de parochi.c.ſuper eo.& in Spec.de paro. ver.&
1 quia de limitibus.¶†Secũdò no.quòd cum vertitur quæſtio de limitibus,iudex debet accedere ad locũ,& ſubijcere oculis,quod eſt id,ſuper quo vertitur quæſtio. & ex hoc ſumunt quidam arg.quòd iudex debet iudicare ſecundùm conſcientiam,de qua in glo.s̃.de off.or.c.2.& l.illicitas.§. veritas.ff.d'
2 offi.præſi.¶†Tertiò no.quòd quæſtio de confinibus tollitur ſpatio.40.an.quãdo autem hæc præſcriptio incipiat curſum ſuum,dic per Cy.in l.fi.C.fini.regun. Et gl. etiam hic tractat per oppoſitiones,quòd fines præſcribi non poſsint. So. vt in ea.de cuius materia dic.16.q.3.c.quicunque. & Io.An.dicit hic,quòd poſtquam fines ſunt turbati,incipit præſcriptio:ante turbationem verò non præſcribitur : quia vtraque vtitur communibus finibus ratione partis ſuæ.ff. pro ſoc. l.nemo.
3 †Et infert iſta ratio,quòd ſi duo poſſident rem cõem etiã annis centũ,poſsit peti diuiſio:nec poſsit obijci de cõione tanti temporis,quam quęſt.ponit Cy.in l.C.de anna.excep.

S V M M Æ.

1 *Eccleſia maior poteſt agere pro eccleſiis ſibi ſubiectis.*
2 *Ius parochiale habet ſub ſe plures ſpecies:quarum vna poteſt præſcribi altera remanente.*
3 *Hoſtilitatis tempus qualiter ſubducatur de præſcriptione.*
4 *Mortalitas quando impediat præſcriptionem.*
5 *Præſcriptio an interrumpatur per hoſtilitatem.*
6 *Feriæ repentinæ an ſubducantur de curſu præſcriptionis.*
7 *Præſcriptio an currat contra abſentem cauſa reipublicæ.*

EX tranſmiſſa. Tempore hoſtilitatis nõ currit pręſcriptio. h.d.Et prima pars ponit querelã. ſecũda dat iudices ibi[diſcretioni.] pone caſum, quòd duo erant caſtra contigua inter ſe guerram habentia:matrix eccleſia erant in vno. capellæ verò erant in alio:vnde matrix eccleſia non poterat ius ſuum percipere,propter guerram. Ideo illo tempore nõ
1 currit pſæſcriptio.¶†Primò no. quòd eccleſia maior poteſt agere pro eccleſiis ſibi ſubiectis.de quo in fi.de ſucceſ.ab inte.& in c.1.de reſcrip.in cle.¶Secundò no.ibi [præter ius fu-
2 nerandi.]&c.† quòd cũ ius parochiale habeat ſub ſe plures ſpẽs,poteſt preſcribi contra vnam,alia remanẽte: licèt ergo dicatur,quòd ſolutio partis debiti conſeruet actionem in totum,illud verum,vbi eſt debitum vnum ſpetiale.de quo pars ſoluitur.vt l.cum notiſsimi.de præſcri.30.an.Secus in debito quòd habet plura capita, vt ius parochiale, ſiue epiſcopale: vbi præſcriptio in quibuſdam, non infert præſcriptionem in reliquis.nec per vſum,ſiue per exercitium vnius.c. conſeruatur ius in ceteris.quod dic per Bar.in l. ſi prius.ff. de aqua plu.arc.& l.1.ff.de iti.actuque priua.&.j.de cap.mo.c. dile-
3 ctus.& facit c.cum inter nos.de ſen.& de re iudi. ¶†Secũdò not. quod tempus hoſtilitatis ſubducitur de pręſcriptione.
a ᵃquod eſt verum, quando eſt tanta hoſtilitas, quòd ius non
4 redditur in terra.†Et idem quando eſſet tanta mortalitas:ꝙ nõ redderetur ius in ciuitate. Eſt enim hoſtilitas Dei fortior hoſtilitate hominum:vt refert Bar.in l.naturaliter.ff. de acq.
5 poſ.¶Venio ad quęſt.& primò q̃ro:†an per hoſtilitatem ſit p̃ſcriptio interrupta:& eadem qõ cadit in caſibus,qui notantur per glo. j.c. non liceat. quidam quòd ſic. Alij dicunt(& verius)quòd p̃ſcriptio non interrumpitur:quia ſic oporteret hoſtilitate finita à capite inchoari. dormit enim iterum p̃ſcriptio:ita quod finita hoſtilitate, tempus ſequens continuabit cũ præcedenti ante hoſtilitatem:& ſic perficietur p̃ſcriptio. 40.annorum,ſubducto tempore de medio.j.eo.c. auditis.& l.ſicut.C.de p̃ſcri.30.anno.Et iſta ſubductio habet locum,ét ſecundum leges.& quòd ita ſit de iure ciuili,videtur caſus in l.fi.C.de fundis limitoſis.& in extrauagan. Fede. Imperatoris de pace conſtantię.§.& poſſeſsiones.¶Et aduerte,quia licèt in caſu huius.c.& in caſibus notatis in c. cum non liceat. fiat ſubductio,de qua dixi:tamen feriarum ſolennium, & vſitatarum,quibus ius non redditur, non fiet ſubductio:ſed cõputabuntur in tempore p̃ſcriptionis:niſi tempus p̃ſcriptiõis eſſet vtile.qđ dic,vt in c.1. d reſti.in inte.in cle.&.ff.de diuer.
6 & tempo.p̃ſcrip.in rub. Repentinę aũt ferię. † an ſubducantur de curſu p̃ſcriptionis.tenent hoc,quòd non, niſi quando tempore dictarum feriarum repẽtinarum p̃ſcriptio eſſet cõpleta:& tunc beneficio reſtitutionis in integ. ex clauſula generali.ſicut dicimus in abſente cauſa reipublicę.cuius gratia
7 ſecundò q̃rit Io.An.de qõne† legiſtarum.pone exemplum,ꝙ ille,contra quem p̃ſcribitur,fuit abſens cauſa reipublicæ vno anno in pluribus. in prin.medio, ſiue fine p̃ſcriptionis.¶ In cuius tamen præſentia p̃ſcriptio eſt completa:an illa tempora abſentiæ beneficio reſtitutionis : (vt dixi) de medio ſubducantur.

cantur. dicit Inno.quòd in causa absentiæ tunc] tâtum est locus restitutioni: quando tempore absentiæ, aut parum post, pscriptio est completa. Illud enim modicum tempus pro absentia reputatur, vt l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter.ff. ex qui.cau.ma. Alia est opi.quòd omnia tempora absentia de medio tollat: qui ex totali temporis præscriptiõe læditur nõ tantum ex vltimo, quo completur aliàs solũ vltimi, vel momenti pscriptionis habere ratio. & ad illud solum deberet restitui.quòd est absurdũ. Et qui tenent istam opi.dicunt, quod habet æquitatem, & iuuatur legibus.C. de resti. in inte.l.quo tempore.& ex qui.cau.ma.l.necnon.§.si quis sæpius.& C.de temp.in inte.resti.l.vlti.& C. quibus non ob. long.tempo.pscrip.l. pscriptione. Goffr. dicit in summa, quòd ista opi.sit æquior prima, secundùm leges est certior. In hoc ergo omnes concordant: vt absenti causa reipublicæ sit necessaria restitutio. In casu autem huius.c.& in casu plati dilapidãtis, vel malè alienantis. Item in casu vocationis ecclesię, captiuitatis, hæresis plati, & scismatis, suspensionis, & puerilis ætatis non sit necessaria restitutio: sed dicta tempora de medio ipso iure subducuntur, & non computentur in pscriptione.& ita tenẽt hic.Doct.quòd istis casibus pscriptio dormiat. Et idem Bar. in d.l.naturaliter.ff.de acqui.pos.in vltima col.per beneficiũ autem restitutionis an restituatur absens ad solum tempus absentię: an ea concessa debeat à capite inchoari: & infra quã tum tempus debeat restitutionẽ petere.dic plenè, vt in d.cle. 1.aduerte tamẽ diligenter, quòd ille, qui impeditur agere ratione hostilitatis: vel simili causa, debet protestari de impedimento.quod dic, vt in c.pastoralis.de offi.or.& in c. plerũq;. de rescri.& l.de pupillo.§. si quis ipsi prętori.ff. de no.oper. nun.per Bar.

ADDITIO.

a ¶ De præscriptione. Vide hic Panor.& Bar in l.naturaliter.de vsucapio.

SVMMAE.

1 *Legati, & Nũcij Apostolici sunt per prouinciam, per quã transeũt, ab omnibus ecclesiis procurandi.*

2 *Debitor potest agere contra legatarium, vt soluat debitum creditori defuncti.*

3 *Quod omnes tangit, ab omnibus debet supportari.*

4 *Præscriptio non currit contra visitationem, nec contra procurationem.*

ACcedens. Procurationes, q̃ debẽtur legatis, & apostolicę sedis nuncijs, pscribi non possunt.h.d.primò ponit q̃relam.secundò dat iudices, ibi[nolentes.] ¶ †Primò no.q̧ legati, & nuncij apostolici sunt per prouinciam, per quã trãseũt, ab omnibus ecclesijs pcurãdi. ¶ Scđo no.q̧ põt qs agere p đbito spectãte ad tertiũ, si ex tali solutiõe ille talis exonerat:
2 † vnde debitor põt agere cõtra legatariũ, vt soluat debitum creditori defuncti, si defunctus in hoc grauauit legatariũ, vt l.si fideiussor.ff.de leg.1.& l.vndecima.§.interdum.ff.de le.3. ¶ Sed hic incidenter quęritur: qđ ad clericos Mediolañ.si illi ordinarij partem suã procurationis soluere recusabant. dic, q̧ istis non soluentibus illi magis grauabant: & forte in hoc, quia ipsi partẽ illorũ ordinariorũ soluere cogebant: q̧ an de iure poterunt, dubito: si enim de iure eximat vnus p priuilegiũ ab onere pcurationis: an onus eius accresceret alijs.vel đberet sibi eximens imputare in sua portione. dicũt in Spec. de censi.§.nũc dicendũ.ver.qđ si vniuersitas.& p Hosti. in c.
3 2.de imu.eccle.& qđ no.Bar.in c.ab oibus.ff.de le.1. ¶ †Tertiò no.q̧ quod oẽs tangit, ab omnibus dẽt supportari.& ibi est cõmodum, vbi onus. ¶ †Quartò no. q̧ sicut contra visita-
4 tionẽ nõ pscribit. Ita nec cõtra pcurationẽ, q̃ occasiõe visitatiõis debẽt: ita q̧ priuilegiũ principale extẽdit ad cõnexum: sicut ergo contra obedientiam non pscribitur ita, nec contra censum, qui ratione maioritatis, & obedientiæ exigetur, vt l. comperit.C.de præscrip.30.anno.

SVMMAE.

1 *Membra referuntur ad caput, tanquam ad membrum in corpore magis dignum.*

2 *Colonus non præscribit contra dominum.*

CVm non liceat. Subditus non pscribit obedientiam contra prælatum.sunt duę partes.primò reprehendit factum illorum, quibus præscribitur, exprimendo causam.secundò illud corrigi mãdat, & exceptionẽ remouet.ibi[ideoq;.] ¶ Primò no.principium capituli, ex quo col
1 lige, † q̧ membra referuntur ad caput, tanquam ad membrũ in corpore magis dignum, vnde vbi caput est, ibi locus religiosus dicitur, vt l.cũ in diuersis. ff.de relig. & facit. 1.q.c.1. illi conferunt, in fi. ¶ Vltimò no.gl.magnam, quæ enumerat multos casus, in quibus præscriptio cessat, siue dormit, vt dixi.supra c.proxi.& hic addit glo. de libero homine.cui adde quod no.Io.An.de iudi.c.2.super 2. glo. & supra de ser.non ordi.c.1.& ff.de vsur.l.cum de in rem verso.vbi omnino vide.
2 †Ponit etiam glo.casum de colono, qui non præscribit cõtra dominum, vt d.l.malè agitur. Circa quod vide aliquas q̃ones in Spe.eo.titu.versi.quid si colonus.& tribus ver. seq.& l.litibus.de agri.& censi. & de materia etiam huius glo. 16. q.1. c.clerici.ponit etiam gl.casum de creditore, qui non præscribit pignus, quod non prescribitur longo tempore, sed lõgissimo, sm̃ gl. Idem Accur.sm̃ Io.in l.nec creditores. C. de pig. act. Et resídet in hoc ista quæstio: an prescribatur ius offerendi. De quo in l.cum notissimi.C.de præscriptio.30.annorũ.

SVMMAE.

1 *Ecclesia Romana si cõcedit iura, quæ percipit in aliquo castro, ex hac concessione resultat potius feudum, quàm mera donatio.*

2 *Præscripsisse videtur etiam pro futuro tempore, cui longissimo tempore annuatim aliquid est solutum.*

3 *Cessionarius debet probare de iure cedentis: & quòd iura fuerunt sibi concessa.*

4 *Ecclesia Romana nititur contra priuatum ex præscriptione minoris temporis: quàm sufficiat contra eam.*

5 *Liber censualis facit fidem, si reperitur in camera Papæ, vel Cardinalis Camerarij.*

6 *Præsumptio est pro eius notario, & eius actis: nisi probetur contrarium.*

7 *Ius magis fauorabile domini prodest feudatario rõne cuiusdam connexitatis.*

8 *Ecclesia Romana potest se opponere contra omnem pro iure, quod ipsam principaliter tangit, etiam post.40.annos.*

9 *Tributum præstatur in signum subiectionis, & superioritatis.*

10 *Episcopus si petit quartam decimarum: ecclesia se defendit, quia non soluit per.40.annos. & vltra episcopus hoc negat: cui incumbat onus probandi.*

AD audientiam. In feudis Romanæ Ecclesiæ contra ipsam Ecclesiam, & vasallum currit solum præscriptio centum annorum.h.d. Et sunt duę partes. In prima processus narratio. In scũda diffinit ibi [nos igitur] prima subdiuiditur.quia primò petitionem actoris. Secundò responsionẽ rei, ibi[sed ea.] Tertiò probationes actoris. ibi [ad quod.] Quartò ipsarum probationum impugnationem,
1 ibi[sed inter.] ¶ †Primò no. quòd si Romana Ecclesia concedit iura, quę percipit in quodam castro, ex hac concessione resultat potius feudum, quàm mera donatio. In principio enim.c.dicitur simpliciter, quòd concessit: & j. propè finem dicitur[vasallus ex istis.] &c. Simplex ergo concessio redditus annui debiti concedenti non videtur personalis: secus si

in per

in personam eius, cui conceditur, creatur de nouo annua pstatio: quia tunc præsumitur causa alimentorum: & cum persona extinguitur, vt l. si in singulos. ff. de au. le. l. 1. & l. cum seruus. §. si quis alicui. alias est in l. apud Iulia. ff. de leg. facit qđ leg. & no. in c. cum venissent. j. de Insti. ¶ Secundò no. quòd iste nitebatur ex annua pstatione facta Romanæ Ecclesiæ de prędictis iuribus. nec causam exprimit, quare Ecclesiæ Romanæ deberentur hæc iura: sed solummodo, quia percipere
2 consueuit. ex quo collige, † quòd cui longissimo tempore annuatim aliquid est solutum: videtur præscri psisse etiam pro futuro tempore, aliter titulo non probato. de quo tamen dic vt. j. de censi. c. peruenit. & C. de pac. l. si certis an. per Cy. & l. cū de in rem verso. ff. de vsur. & quod no. in l. solent. ff. de offi. pconsul. & leg. ¶ Tertiò no. in ver. ad quod pbandum. quòd ille, qui nititur ex persona alterius, debet ius sui actoris in iu
3 dicio deducere, & concessionem sibi factam. † Cessionarius ergo debet probare de iure cedentis, & quòd iura fuerunt si
4 bi cōcessa. ¶ † Quartò no. quòd Romana Ecclesia nititur cōtra priuatum ex præscriptione minoris temporis, quam sufficiat contra eam. & hoc facit pro opi. Io. An. de qua. s. eo. c. illud vt. s. contra priuatum præscribat Ecclesia. 20. an hic tamen aduertendum circa pscriptionem annui census, super q̄ fundetur. cum non sit reperire possessionē ex parte pscribentis. dic, quòd imò: quia annua præstatio censetur res immobilis: & quædam quasi possessio reperit in ea, vt. s. de elec. c.
5 querelā. & in Cle. exiui de paradiso. de verb. sig. ¶ † Quintò no. quòd liber cēsualis facit fidem, si reperitur in camera Papæ, vel Cardinalis Camerarii. de cuius Camerarij officio no.
6 Io. 8. q. 1. & c. 1. & in cle. ne Romāi. §. 1. đ elec. ¶ † Sextò no. in ver. ne credentes. quòd præsumendum est pro notario, & pro actis ipsius: nisi probet contrarium. quod facit ad questionē dominicalem. q. 47. de teste, qui dicit se aliter dixisse, quàm tabellio scripserit. de qua in Spec. de teste. §. 1. ver. sed pone ecce: & de instru. edi. §. restat. ver. quòd si dicuntur attestatiōes. & ver. seq. & l. si qs decurio. C. de fal. per Cy. ¶ Septimò no. quòd licet omnis actio priuato competens tollat spatio. 30. an. vt l. sicut. C. de præscrip. 30. anno. tamen si priuatus habet feudum ab eo, contra quem non præscribitur dicto tempore (vt contra Ecclesiam Romanam) Ecclesia similiter non præscriberet ius feudatarij: & potest esse ratio. quia feudatarus non potest feudum in preiudicium domini, alienare, vt in tit. de prohi. feu. ali. Sed ille, qui patitur rem pscribi videtur alienare, vt l. aliæ. &c. ff. de verb. sig. ergo sicut vera alienatio feudatarij non præiudicat domino: ita nec præscriptio, posset quis dicere. ius feudatarij separatum est à iure veri domini, habētis dominium directum: feudatarius verò vtile dominium potest alienare, vt l. 1. §. qui in perpetuum. ff. si ager vec. pe. quare ergo non potest præscribi vtile dominium feudatarij. cum non tāgat directū dominium. & maximè qa vtile dominium est præscriptibile, etiam contra dominum: vt puta. 30. vel 40. annis solui tibi censum pro tali re: videtur enim istud ius pscripsisse, vt no. Cy. in l. emphyteosi. & in l. cōperit. C. de prescrip. 30. an. 4. q. Et vsusfructus potest præscribi etiam contra dominum, vt no. Bar. in l. iusto. §. non mutat, ff. de vsuca. Ad hoc dico, quòd si iste castellanus respondisset Romonæ Ecclesiæ de censu spatio cētum an. haberet locum dictum Cy. & ita sentit finis. c. Si autem minori tempore; tūc (quia nullum ius minori tempore centum annorum prescribitur contra Romanam Ecclesiam) non cogitur ipsum habere in feudatarium: & iure Romanæ Ecclesię nitebatur iste no
7 bilis, qui agebat: quia ex persona sua fuisset exclusus: † & sic ius magis fauorabile domini prodest feudatario, ratione cuiusdam connexitatis, arg. C. si vnus ex pluribus ap. l. 2. & l. si communem quemadmodum ser. amit. ft. nititur, ergo quis ex iure tertii, quod ex suo non posset, vt l. post mortem. §. fin. ff. de contratabu. alibi etiam hoc contingit, quòd conuetus nō posset se ex suo iure tueri: & tamen tertius (cuius interest, ne ille q succumbat) pōt de suo iure opponere, & in se iudiciū suscipere, vt l. procur. §. si procuratori. ff. rem ra. ha. vbi dicit. quòd si vendidi rem extraneo, quam coniunctus meus non vendicat, potero comparere, & petere pro interesse meo causam istā cōpromitti iuxta formam statuti loquentis de quæstionibus compromittendis inter cōiunctos, remittit ad suā disputationē Pisanæ ciuitatis, &c. Ad idem facit l. idemq;. §. generaliter. ff. māda. Et loquitur iste tex. in domino, ex cuius psona feudatarius se tuetur: an aūt idem sit in cedēte, & cessionario: vt si cedens in præscriptione potest vti priuilegio: vt etiam idem fauor competat cessionario, & ecōtra in odiū cedentis oberit cessionario. dic vt no. in c. 1. de iure patro. &
8 dixi. s: de except. c. cū inter priorem &c. ¶ Octauò no. quòd Ecclesia Romana potest se opponere contra omnem pro iure, quod ipsam principaliter tangit, etiam post 40. an. à contrario ergo sensu post annos. 40. non posset se opponere pro iuribus iam prescriptis contra minorē ecclesiam, tetigi. s. eo. c. 2. ¶ Oppo. innuit iste tex. à contrario, q in isto casu cucurrisset contra Ecclesiam Romanam pscriptio centenaria. contra, quia tributa nullo tempore præscribuntur, vt l. comperit s. de præscript. 30. an. Sol. aliud in censu, vt hic: aliud in tribu
9 tis, vt ibi: quia † tributum prestatur in signum subiectionis, & superioritatis: census ergo, qui debetur priuatæ personæ, est præscriptibilis: quia debetur ratione rei, quæ censum facit. đ quo dic plenè, vt in d. l. cōperit. per Cy. ¶ Quæro de vna qōne. hic iste tex. loquitur in solutione census, super quo nō est fundata intentio petentis de iure communi. Ideo iste nobilis
10 tenebatur probare censum fuisse solutum. Quid ergo, si episcopus petit quartam decimarum (quod potest vt. s. e. c. de quarta) Ecclesia se defendit. quia nō soluit an. 40. & vltra episcopus hoc negat. quæritur cui incumbat onus probādi. Istā questionem disputauit Io. An. in reg. sine possessiōe in merc. & ibi distinguit: quòd aut ecclesia allegat generalem consuetudinem loci de quarta soluenda: & succumbet episcopus nisi probet. aut talis consuetudo non viget, & tunc aut ecclesia allegat titulum cum præscriptione. 40. annorum. & probat episcopus. Idem si probat famam de solutione non facta tanto tempore. quòd non est memoria in contrarium. quæ idē, quod titulus, operat, vt l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quo. & æsti. Si autem hoc ecclesia non probat, debet succumbere. quia contra ipsam negantem est præsumptio. cum ius commune foueat episcopo. s. e. c. de quarta. & quod not. in c. bonæ. s. de elec.

SVMMAE.

1 *Tempus scismatis deducitur de præscriptione.*
2 *Pubes an possit testificari de his, quæ vidit ante pubertatem.*

CVm nobis. De cētenaria prescriptione, quæ sola currit contra Romanam Ecclesiam, tempora scismatum deducuntur. h. d. In prima consultatio. In secunda responsio. ibi [licet.] ¶ Primò not. quòd iura Romanæ Ecclesiæ præscribuntur spatio centum annorum: an autem ipsa præscribat iura inferiorum ecclesiarum minori spatio. dic vt in Spec. eo. tit.
1 §. illud autem. ¶ Secundò no. † quòd tempus scismatis deducitur đ præscript. facit. s. c. 1. ¶ Opponit glo. & videtur, quòd iste tex. & iura similia, quæ loquuntur de præscriptione centum annorum, sunt derisoria. cum tam longeuæ possessionis impossibilis sit probatio non per instrumenta, per quæ possessio non probat, vt in c. inter dilectos. de fide instru. in fi. nō per testes. quia testes, qui deponunt de centum annis, oporteret esse ætatis centum, & 14. ad minus. quod est lōgissimum, vltra tempus vitæ hominis, vt l. vt inter diuinum. C. de sacrosan. eccl. melius ergo fecisset Papa expresse statuere, quòd pscriptio non curreret contra Romanam Ecclesiam: quā ponere præscriptionem non probabilem per rerum naturam:
Sol.

Sol. vt hic in glo. Io. An. dicit, quòd licèt sit difficile: tamen est posibile, cum interdum reperiuntur homines tam antiqui. Item posset probari per instrumenta de fidelitatibus facta p ducentos annos, & plus. Item per confessionem partis. & tãgit Do. Bar. in Auth. quas actiones. C. de sacro san. ec. Et sentit hæc glo. dum dicit, quòd testis debet esse 140. annorum.
3 †quòd pubes non posit testificari de his, quæ vidit ante pubertatem. de quo no. 3. q. 9. c. testes. & per Io. An. s. de cor. viti. in c. ex parte.

S V M M AE.

1 *Libellus siue petitio procedit [peto res, siue ecclesias, quas possides in tali contrata.]*
2 *Abbas potest præscribere iura episcopalia.*
3 *Bidellus conduxit equum ad certum locum, qui mortuus est in via: locator petebat emendam: conductor dicebat se non teneri: qui produxit testes probantes equum in via naturaliter mortuum: quæritur, an sufficiat.*
4 *Tempora certa aliquando deducuntur de præscriptione, vt scismatis vacationis ecclesiæ, & similia.*
5 *Articuli qualiter sint producendi in probatione præscriptionis.*
6 *Abbas si plenè probat ius episcopale exercuisse: episcopus probat exercuisse in certis capellis, in alijs est interrupta præscriptio.*
7 *Dominus, vel ciuitas recognoscens superiorem: an possit saluo iure domini, alteri constituere certum censum, vel obedientiam, domino irrequisito.*
8 *Episcopus quando vtitur quibusdam iuribus, & non alijs: an præiudicat sibi in alijs.*
9 *Testes quando sunt pares hinc inde pronunciatur pro eo, pro quo facit ius commune.*

AVditis. De præscriptione subducitur tẽpus, quo vocauit ecclesia, contra quam præscribitur. h. d. Et primò ponit processũ, & conclusionem negocij. secundò in decisa narrat restitutionem ab vtraque parte petitã, & concessam. tertiò quocirca. committit probationes recipiendas super restitutione, & ad
1 causam finiendam. &c. ¶ Primò no. † quòd procedit libellus siue petitio. [peto res, siue ecclesias, quas posides in tali contrata, scilicet in valle de Heueschan.] vt l. rei. ff. de verb. sig. p Bar. ¶ Secundò no. quòd cum agitur de subiectione, & obedientia in quibusdam ecclesijs, seu personis, non ipsæ personæ: sed ille, qui in subiectionem posidet, conuenitur: vt iste abbas de Heueschan. de quo dicam post G. & Inn. ¶ Tertiò
2 no. † quòd abbas potest præscribere iura episcopalia. de quo etiam in glo. sic ergo. ¶ Quartò no. in glo. quocirca. quòd si deficit demonstratio, deficit demonstratum. loca enim donata per istos reges The. enim donauit, ac libertati cõcesit: si ergo non constat, quæ fuerant illa loca. ergo nec priuilegiũ adiunctum se referens, quicquam prodest, vt l. in testimonio ff. de condi. & de. & l. prætor ait, de re iudi. facit, quòd nota. in Spec. de loca. §. nunc aliqua. ver. 58. in fi. & ver. se. ¶ Et in-
3 ducit Ioan. An. hoc ad quæstionem de facto. † Quidam bidellus conduxit quẽdam equum ad certum locum: qui mortuus est in via. locator petebat emendam: cõductor dicebat se nõ teneri, quia periculum debet esse locatoris, quia naturaliter moritur. ad quod probandum testes induxit: qui probauerũt equum naturaliter in via mortuum: quæritur an sufficiat. dicit ipse, quòd non, nisi probet per intersignia, quòd fuerit ille idem equus. Oportet ergo probare de idẽtitate corporis: vt sicut clarè actor probat intentionem suam: ita rei defensio necessariò referatur ad eam. pro hoc facit quod not. Bar. in l. diuus. ff. de custo. reo. de exbannito capto. debet enim asfessori constare, quòd ipse captus sit ille talis, qui reperitur exbannitus, & condemnatus pro tali crimine, tali tempore:
4 & postea exequatur sententiam. ¶ Quintò not. † quòd quandoq; de pscriptione certa tẽpora subducunt: vt tps scismatis: tempus vacationis ecclesię, & si de quibus. s. eod. c. cũ non liceat. per glo. & propter istam subductionem instruit Io. An. nouitios aduocatos, † vt in probanda pręscriptione a non se
5 arctent ad tempus præscriptionis legitimæ, si clientulus pos-
a sedit longiori tempore. si enim se arctarent ad legitima tantum. & probaretur. j. tempus pręscriptionis fuisse guerram in aliqua parte temporis: vel ecclesiam vacasse: vel aliquid aliud (propter quod præscriptio aliquo tẽpore dormiuisset) non esset præscriptio probata tali tempore sic subducto. &
6 hanc cautelam bene no. ¶ Sextò nota, † quòd si abbas plenè probauit ius epale exercuisse: episcopus autem probauit se exercuisse in certis capellis: in illis est interrupta præscriptio, etiam si vna vice episcopus fuit vsus. & idem si non fuisset vsus. & per violẽtiam prohibuisset abbatem volentẽ exercere iurisdictionem, quam præscribebat: ita quòd timori episcopi dum scit illam exercere quia cum possessio perdatur solo animo. multo fortius interrumpitur. vt ff. de acqu. pos. l. posideri. §. in amittenda. & quia deiectus videtur, qui non videtur, quia suspicatur se repelli posse, vt ff. de acquir. pos. l. si quod §. fi. &c. ¶ Vltimò no. quòd licèt probetur vsus in quibusdam capellis: in aliis tamen non est præscriptio interrupta. de quibus infra dicam. ¶ Venio ad oppositiones. dicitur hic, quòd abbas conueitur pro ecclesiis, in quibus episcopus vendicat ius episcopale. Sed cõtra. imò videtur, ꝙ ipsa ecclesia, siue rectores, in quibus ius episcopale prætenditur, vt s. de elec. c. querelam. & 12. q. 2. c. quicunq; militum. So. glo. fatetur oppo. quòd nõ solum abbas: sed etiam clerici ecclesiarum, in quibus ius episcopale prætenditur, cõueniri possunt. pariter enim dicitur pertinere ipsarum defensio ad abbates, & clericos earundem ecclesiarum, vt ff. de libe. causa l. principaliter. potest ergo agi contra illum, qui detinet subditos: & contra subditos, qui non obediunt. quia eo ipso, quòd mihi non obtemperent: videntur prætendere iura, quę in eis peto, vt dicitur in confessoria. ff. si vsufruc. pe. l. 1. in prin. aduertendum tamen secundùm Inno. ꝙ quandoq; quis posidet aliqua iura in alium aliquando non posidet. sed in eo posidẽtur. Primo casu, quando posidet in alio: sicut erat hic monachus, qui prætendebat se habere ius in quibusdam ecclesiis. & habet locum, quod prædixi. quia contra vtrunq; agitur. tã contra posidentem, quàm contra eum, in quem posidẽtur. imò plus: quia si dominus conuenitur, potest subditus illi assistere: quia interest eius dominum non mutare, vt l. inuitus. ff. de fideicommis. liber. & quod ibi not. & hac ratione fortè sententia lata contra dominum posidentem iura non præiudicaret huic subdito ignoranti litem motam: sicut nec econuerso, arg. l. sæpe. ff. de re iudi. & j. de re iudi. c. quamuis. alio verò casu, quando agitur contra aliquem tanquã contra posidentem iura aliqua: vel libertatem suam defendentem, non potest superior talis actoris, vel rei conuenire non assistere conuenienti, vel conuento. quia ius superioris in tali iudicio non deducitur: nec sua interest, quia subditus saluo iure suo alteri subiicitur: vt si vadat ad synodũ alterius secũdùm Inn. quod Hosti. non approbat, dicens nunquam subditum posse ire ad synodum alterius: vel ab alio ordinari sine præiudicio domini sui. & est pulcher passus iste, † si aliquis dominus, vel ciuitas recognoscens superiorem: potest saluo iure domini alteri constituere certum censum, vel obedientiam domino nõ requisito. Et dictis Inn. videtur inferendum, quòd sic: si ex tali noua subiectione, & submissione ius prioris dñi ex hoc nõ læditur. & ideò submissionem non tenere. tene ergo menti istum articulum; quia tota die potest contingere, & maximè in Auinione vidi in facto. nã emphiteutę, submittũt tunc sub certo alio censu res emphiteu. alio domino tertio: saluo iure priori domini eiusdem laudandũq; ad trezanandum, & saluo eius antiquo censu. quod secundùm istud dictum Hostiẽ. fieri non debet. An autem econuerso dominus posit subditos alteri subiicere. & ius suũ in alterum, eis inuitis, alienare. dic.

dic,vt no.in l.inuitus.ff.de fideicōmiſ.liber.facit quod not.in l.j.de iuriſ. om.iu.& ĵ.de appel.c.dilectus.per Inn. ¶Secūdò opp.dr̄ hic,ꝙ Abbas pōt præſcribere iura epalia.contra.ſ.e.tit.c.cum non liceat.& de cōſue.c.cum inter.So.vt in gl.quæ incipit.ſic ergo.ſuam.n.propriā libertatē contra obedientiā præſcribere non poſſet.nec iura epalia, vt hic. in ſe.n. nemo pōt talia poſsidere.quia nemo ſibijpſi de neceſsitate obedit. vel ſeipſum viſitat.ff.de arbi.l.penul.& ff.ad Treb.l.ille à quo §.tempeſtiuū.ſed in alio bene pōt dicta iura poſsidere,ſi ille patitur,& obtēperat.nec refert,an abbas præſcribens ſubſit alij:nā abbas ſubditus epo pōt præſcribere in e. c. cum olim ¶Tertiò opponitur.hic abbas tuebatur ſe ex priuilegio, & pſcriptione.ſed hoc nō vr̄ poſſe.quia ſunt cōtraria:ſi.n.ex priuilegio tutus eſt:nō pōt eſſe ex præſcriptione:nec econuerſo; quia illud,qđ eſt meū ex vna cā,nō pōt amplius fieri meū.ſ. de fide inſtru. c.inter dilectos.So.vt in glo. ſic ergo abbas. & plenius.ĵ.e.c.veniens.& de verb.ſign.c. Abbate.& de reg.iu. c.nullus pluribus.¶Quartò op.dicitur hic,ꝙ fuit interruptio in quibuſdam:ſed non in alijs.Sed cōtra;quia ille, qui in aliquo capitulo interrumpit:videtur in omnibus interrupiſſe:ſicut qui aurem tetigit,totū hominē tetigiſſe videtur, vt l.vul-
8 gare.ff.de fur.So.vt in gl.Sed cōtrariū tu dic plenius:†ꝙ cum eps vtitur qbuſdā iurib.& nō alijs,an præiudicet ſibi in alijs. diſtingue.aut illa alia à nemine detinentur:& vſus in aliquib. extenditur ad omnia.& ita dicit Inn.in c.dilectus. de ca.mona.aut illa alia ab aliquo detinentur.& tunc aut ſunt epiſcopalia diuiſa:& præiudicat ſibi in alijs,aut contigua, & connexa:& vſus in aliquib. extenditur ad omnia,ſm̄ Io.An.facit.ĵ. de præben.c.quia ſæpe.& c.antepe.& de conſecra.ecc.vel alta.c.vno.& de ſenten.exc.c.ſi ciuitas.in ſi.lib.6. Et quod dixi, ꝙ retinetur rōne vſus partis ius in totū: habet locum in retinendo:non autē in acquirendo,vt not.Bart. in l.j.§.ſi quis.ff. de itine.publi.actuq; priua.vbi omnino vide. facit quod ipſe not.in l.ſi prius.ff.de aqua plu.arcen.¶Quintò opp.& videt̄, ꝙ ſi abbas fuit vſus,& ſimiliter eps:ꝙ epiſcopus nō poſſet impedire abbatem:qui vſus fuit longo tpe:nec verſa vice abbas poſsit prohibere epm:nō.n.videtur prohibitum apud plures eſſe vſum inſolidum incertæ rei.ſicut apud presbyterum,archidiaconum,epm,& archiepiſcopum.qui in proprios ſubditos exercent iura.de offi.ar.c.j.& c.cū ſatis. Ex quo videtur, ꝙ abbas non præſcribit ius epi:ſed conſimile. Sol.vt hic ſubtiliter per Inn.¶Sextò opp.iſte tex. innuit,ꝙ iſta iura epalia præſcribantur.40.annis.Sed iſta iura debentur ſucceſsiuè annis ſingulis.licēt ergo tpe primæ ſolutionis,ſiue præſtationis annus 40.ſit elapſus.tn̄ nō videntur ſeq.&(maximè proximę preſtationis)referri ad annū.40.quia in obligationib.annuis in vnoquoq; anno videtur vna præſcriptio inchoari: ſicut in legatis annuis videtur,vt l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis. C. de præſcrip.30.an.Sol. in iure ciuili magna eſt quæſtio, qn̄ incipiat præſcriptio in annuis præſtationibus: an in vnoquoq; anno incipiat vna præſcriptio:vel habito reſpectu ad principium,pro ſubſequentibus preſcribatur.quod dic,vt dicto.§. ſed ſi quis.& hoc tangitur in nouella.& per Bar.in l.de pupillo §.ſi in pluribus.ff.de no.ope.nun. ¶Quærit Innocen. pone,quòd abbas non expreſsis capitulis, dicit ſe iure epiſcopalia generaliter in cæteris eccleſijs præſcripſiſſe. & ſic probauit ſe in aliquibus interrupiſſe, vel ſimpliciter exercuiſſe epiſcopalia. Quæro ergo, quæ probatio præualeat. hic vide
9 per Innocen.Ex cuius dictis not.quòd vbi teſtes ſunt pares: hincinde pronunciatur pro eo, pro quo facit ius commune, ar.ad hoc.l.ſi duo ff.de iureiur.& not.de proba.dubia alicuius exceptionis.

ADDITIO.

a ¶Probanda præſcriptione. Adde Bald in l.per hanc.de temp appe.Idem in l.1.de teb.ali.non alie.Angel.in Authen.de exhi.re.§.illud coll.5.

SVMMAE.

1 *Archiepiſcopus poteſt viſitare prouinciam ſuam,& procurationem recipere.*
2 *Archiepiſcopus in caſibus viſitationis,& negligentiæ epiſcopi eſt iudex competens,& poteſt ferre ſententiam.*
3 *Archiepiſcopus,& epiſcopus ſi concurrant in viſitatione,præfertur archiepiſcopus.*
4 *Petitio ſi facta fuerit eius,quod de iure debetur,et denegatur, debet denegans cauſam probabilem allegare.*
5 *Connexorum idem eſt iudicium.*
6 *Archiepiſcopus poteſt exercere cenſuram contra eos, qui denegant procurationem.*
7 *Procuratio non poteſt tolli præſcriptione temporis.*
8 *Epiſcopus debet ſentētiam ſui archiepiſcopi facere obſeruari per ſuā dioeceſim.*
9 *Epiſcopus ſi viſitauit,et nullam procurationem recipit,an poſsit præſcribi procuratio.*
10 *Viſitans ſemper ex conſuetudine per ſeipſum:nūc impeditus vult per alium viſitare:an poſsit inuitis illis,qui viſitantur*
11 *Ordinarius proceſsit in cauſa auctoritate Papæ: & auctoritate ordinaria:an appellabitur ad proximum ſuperiorem ordinarij: an ad Papam.*
12 *Auctoritatibus duabus qui poteſt procedere:non cogetur alteram eligere:ſed ſi elegit,valet electio:& illa auctoritate vtetur.*
Et quid ſi habet vnam:ſed credit habere duas:an tunc proceſſus factus vigore illius,quam non habebat,valebit.nume.13.
14 *Mercatores ſocij hic conſtituunt quendam procuratorem in Alexandria,qui ignorabat conſtitutionem prædictam, nomine ipſorum,et nomine, & vice ſocietatis ſe obligauit (quia ſocius eorum erat) modò illi de ſocietates conueniuntur vigore dictæ procurationis. quid iuris.*
15 *Ordinarius,qui poterat de cauſa cognoſcere ordinariè,cognoſcit tanquam delegatus ab eo,qui non habebat poteſtatem delegandi: & partes hoc ſcientes coram eo litigauerunt: an valeat eius ſententia.*
16 *Iudex delegatus ſi à principio delegationis non habebat iuriſdictionē: ſed poſtea habuit,an teneat eius proceſſus. Vt quid ſi à principio habuit iuriſdictionem, ſed erat incompetens quò ad reum.nu.17.*

CVm ex officij Procuratio, quæ debetur ordinario viſitanti,præſcribi non poteſt.h.d.& prima pars narrat factum.& allegationem rerū.ſecunda ibi[nos igitur]allegationem reprobat:& proceſſum contra eos factum ſeruari præcipit.tertia ibi[ſi qd.]reſeruat alias allegationes,ſi quas
1 habet legitimas,vſque ad finem.¶Primò no.ꝙ†archiepiſcopus pōt viſitare prouinciam ſuam,& procurationem recipere.quod poteſt facere,ſeruata forma c.j.de cenſi.l.6. & c. ſi. non viſitando autem an poſsit punire delicta,negligente epo dic,vt.ĵ.de cēſi.c.ſi.li.6.& 9.q.3.c.in ſumma.& c.ſi cū ſimus
2 In his enim caſibus viſitationis, & negligentiæ archiepiſcopus eſt iudex competens.& poteſt ferre ſententiam.In alijs verò caſibus non conceſsis:non valeret eius ſententia cenſuræ.quod dic,vt.ſ.de offi.ordi.c.paſtoralis.& no.hic Innocē.
3 †ꝙ ſi concurrant archiepiſcopus,& epiſcopus in viſitatione, præfertur archiepiſcopus.de quo remittit Hoſt.ſ.de tempo. ordi.c.ad aures.& dicto c.paſtoralis.& quod no.in c.cum parati.de app.& plenius.ĵ.de cēſi.c.j.§.j.li.6.in gl. ſi concurrāt.
4 ¶Secundò no.†ꝙ ſi petitur,quod de iure debetur, & negatur:debet ille,qui negat,cauſam probabilem allegare: cum petitoris intentio ſit fundata de iure communi.facit 100.diſ.
5 c.contra morem.¶†Tertiò no.in ver. nos igitur.ꝙ idem eſt iudiciū de cōnexis:vt ſi cōtra viſitationem non præſcribitur: nec ſimiliter contra procurationem:quæ debetur occaſione viſitationis.& vide quod not.Io. An.de abbate, qui præſcripſit viſitationē ſine pcuratione.& cōpleta pſcriptione,vult pcuratione exigere.de qua hic p Ho.& p Io.An.ĵ.de reg.iu.c. odia.

odia.li.6.¶Quartò no.in ver.& ſi alius.ꝙ licèt tertius poſsit
viſitationem,& procurationem præſcribere:non tamen ille,
6 qui viſitatur.facit quod dictum eſt.ſ.c.proxi.¶†Quintò no.
ꝙ archiepiſcopus poteſt exercere cenſuram contra eos, qui
denegant procurationem. & ſic videtur iudex in re propria.
quod pōt,cum debitum eſt eccleſiæ, & non ſuū. quod dic,vt
le.& no.ī.de cenſi.c.ſignificauit.extra de verb. ſig.c.ex par-
7 te.¶†Sextò no.ꝙ procura. non poteſt tolli præſcriptione tē
poris.quod eſt verum,ſi debetur de iure communi, vt ordi-
nario loci:ſed ſi de conſuetudine.dicunt quidam, quòd ſi cō
ſuetudo contraria eſſet in totā prouincia,poſſet tolli: ſecus ſi
in ſingulari eccleſia;quia turpis eſt.&c.80.diſtin.c. quia con
tra minorem.Alij dicunt diſtinctè,ꝙ viſitatio ex conſuetudi
ne debita,contraria conſuetudine tolli poteſt :viſitatio ergo,
de qua loquitur Decre.iſta,non debebatur ex ſola conſuetu-
dine,ſed ex iure publico. vnde nec pacto, nec conſuetudine
præſcribi poteſt.ī.de cenſi.c.ſopitæ.& c.cum venerabilis. &
8 infra eod.c.Romana.li.6.¶†Septimò nota, quòd epiſcopus
dēt ſn̄iam ſui archiepiſcopi facere obſeruari per ſuā diœce-
ſim.facit.c.cum ab eccleſiarum prælatis.ſ.de offi.or.¶Octa
uò nota dictum Apoſtoli.[non eſt magnum]&c.ſcribitur.1.
ad Corinth.9.c.& intellige de eo, qui ſeminat ex debito. qđ
probat verbum,cogatur,quod ſequitur.alias quilibet ſpon-
te prædicans poſsit procurationem exigere.quod eſt falſum,
9 ſm̄ Hoſt.¶Venio ad quæſt.& primò quæro, † an poſsit præ-
ſcribi procuratio,ſi epiſcopus viſitauit, & nullam procura-
tionem recepit,arguit gl.ꝙ ſic: quia poteſt commutari.ī. de
cenſib.c.exigit.& c.felicis.lib.6.ergo & remitti.glo. tenet cō
trarium,ꝙ non poſsit:quia procuratio annexa viſitationi cō
ſiſtit in iure publico.cui renunciari non poteſt,vt in.c. ſi dili-
genti.de foro.competenti.Io. de Lig. dicit ꝙ aliquando epus
nō viſitat nec procuratur, & in neutro præſcribitur.aliquādo
viſitat,& procurat:& certum eſt,quòd retinet vtrunq;.aliqñ
viſitat,& procuratur,ſed non plenè:& pręſcribitur.ī.de cēſi.
c.ex parte.aliquando viſitat,& non procuratur: & tunc ſi viſi
tat iure communi,procedit opinio gl.Si priuilegio, vel cōſue
tudine,procedit opi.Iuri.dicentis,præſcribit. facit quod no.
Arch.ī.de cenſi.c.fi.li.6.in Spe.de cenſi.§.fin.& extrauagan.
Benedicti,quę incipit.vas electionis.¶Sed circa viſitationē,
10 ratione conſuetudinis,occurrit dubium: † ſi quis ex conſue-
tudine viſitauit ſemper per ſeipſum: nunc impeditus vult per
alium uiſitare:an poſsit,inuitis illis,qui viſitantur, refert hic
Io.de Ligna.fuiſſe obtentum in cancel.ꝙ non ob.no. per In.
in c.dilecto.de offi.or.niſi conſuetudo extenditur.nam ibi fit
extenſio de loco ad locum:non de cauſa ad cauſam,vt in ca-
ſu noſtro.¶Tertiò quæritur in hac Decr.dicebatur indeciſa
tam auct.reſcripti,quàm ſecundùm conſuetudinem: tulit.n.
ſn̄iam archiepiſcopus in tex.& ſic duabus auctoritatib. man
dauit Papa in hoc facto procedi.Et hac deciſa,ſumpta occa-
11 ſione,quærit Inn.†quis poteſt procedere in cauſa auctorita
te Papæ:& auct.ordinaria.& ſi proceſsit, an appelletur ad ꝓ
ximū ſuperiorem ordinarij:an ad Papam.tenet, ꝙ ad Papā,
ratione maioris auctoritatis admixtę.& ſic magis dignū tra-
hat ad ſe minus dignum.ī.de conſe.ecc.c. quod in dubijs.&
de offi.dele.c.ſi duob.li.6.& l.præcipimus.C.de ap.Dicit.n.
12 circa hoc, † ꝙ qui duab. auctoritatibus poteſt procedere,
non cogitur alteram eligere:ſed ſi eligat,valet electio ex illa
auctoritate.ſup.de offic.deleg.c.ſignificantibus. Item poteſt
exigere, quòd vna parte vtatur ordinaria:in alia delegatis.
de præben.niſi eſſent.& hæc ſunt vera, vbi habet duas aucto
13 ritates.&c.¶Quæro tertiò circa hoc. † quid ſi habet vnam:
ſed credit ſe habere duas.quod poteſt contingere, vt in c.li-
cet.de offi.ordi.& c.quia regulares.de ſupplen.neg.præla.an
tunc proceſſus factus vigore auctoritatis,quam nō habebat,
valeat eo modo, quo valere poteſt, ſcilicet auctoritate pro-
pria,quam habeat.& videtur,quòd valeat, per l.cum qui.§.
ſi iniuria.ff.de iniur.vbi potius inſpicitur veritas, quàm opi-
nio.Item iſte error,qui eſt iuris, non debet impedire verum
proceſſum,etiam ſi expreſsè diceret ordinarius ſe procede-
re vigore iuriſdictionis,quam non habet.hoc enim non vide
tur,quòd poſsit à ſe merum imperium abdicare.vt l.legatus.
ff.de offi.procon.Alij dicunt contrarium,ꝙ ſiue ex errore, ſi
ue ex certa ſcientia eligat iudex viam incompetentem circa
iuriſdictionem,proceſſus,non teneat. quia quod potuit, no-
luit:quod voluit adimplere nequiuit.ſ.de offi.delega. c. cum
ſuper.pro prima opi.quòd iudicis ignorantis ſpeciem ſuæ iu
riſdictionis proceſſus teneat ex illa,qūam habet, optimè fa-
cit.l.Claudius Claudianus.ff.de acquiren.hæred.pro ſecunda
opi.quòd proceſſus non teneat.facit l.quęro.ff.de eo,qui pro
tutore.Si enim falſa cauſa inſerta in ſententia concernit litē:
reddit ſententiam nullam,vt l.ſi is ad quem.ff. de acquir. hæ-
re.& c.ex parte.de conceſsio.præben. multò magis ſi error,
& falſitas concernunt iuriſdictionem.vbi eſt maior ratio irri
tandi,vt patet ex no.c.ſuper literis.de reſcrip.Conſtare enim
debet,& liquere prætori,quod agitur, vt plenè per Bart. in l.
multum.ff.de condi.& demonſt.Et hanc opi. ſcilicet ꝙ pro-
ceſſus non valeat dictis caſibus,tenet Hoſt. per dictum.c.cū
ſuper.& vide in Spe.de iuriſ.om.iudi.ver.vltimo. Et faciunt
14 prædicta ad quæſtionem,in qua conſuluit Dy.pone.† quidā
mercatores ſocij hic Venetijs conſtituunt quendam procu-
ratorem in Alexandria,qui ignorans conſtitutionem prædi-
ctam,nomine ipſorum,& nomine, & vice ſocietatis quibuſ-
dam ſe obligauit (quia ſocius eorum erat.) modò illi de ſo-
cietate conueniuntur vigore dictæ procurationis; quia aliàs
non poſſent:illi ſe opponunt,ꝙ non tanquam procurator ip-
ſorum contraxerat,cum hoc ignorauerat. per conſequens ſe
non teneri,ar.dictæ l.quæro.& l.qui erat.circa fi.ver.& ideò.
ff.fa.herc.& l.eius qui in prouinciam.ff.ſi cer.pe.quibus om-
nibus dicitur,quòd debet ſcire conditionem ſuæ perſonæ.ip
ſe conſuluit contrarium. ſcilicet hos teneri ex tali contractu.
iura enim contraria loquuntur, cum de incommodo ignorā
tis tractatur. Sed cum tractatur de præiudicio illius, quem
conſtat ſciuiſſe, non eſt curandum de alterius ignorantia, vt
in caſu noſtro.ff.pro emp.l.3.§.ſub conditione. & ibi not. &
incipit conſilium.In Chriſti nomine.Amen.quæſtio talis eſt.
15 quidam Federicus nomine &c. ¶ Quartò quæro.†quidam,
qui poterat de cauſa ordinariè cognoſcere, cognoſcit tāquā
delegatus ab eo,qui non habebat poteſtatem delegandi. &
partes ſcientes eum ab incongruo delegatum,ſub eo litigaue
runt.tenet gl.ꝙ valeat ſententia in l.1. C. qui pro ſua iuriſdi-
ctione.Pet.tenet ibi contra.Sed pro opi.glo.facit quod dictū
eſt.ſ.ſecundùm Dy. quia hic tractatur de incommodo illo-
rum,qui hoc ſciebant.ergo miniſtri.ſcilicet iudicis, ſicut nec
16 procuratoris,ignorantia eſt curanda. ¶ Quintò quæritur† ſi
iudex à principio delegationis non habebat iuriſdictionem:
ſed poſtea habuit.an teneat proceſſus.dicit Guil.ꝙ ſic in d.l.
1.vt ex nunc: non vt ex tunc,vt l.obſeruare. de offi. procon-
ſul.quod eſt verum ſecundùm.Io. An. quādo in delegante e-
rat iuriſdictio radicata.licet nō exercitiū,vt d.l.obſeruare.ſe
cus ſi in delegante nulla à principio erat iuriſdictio,& ſine ra
17 dice.ar.ff.de rei vē.l.ſi à Titio. ¶ Sextò† ſi à principio iudex
habebat iuriſdictionē:ſed erat incōpetens quò ad reum, qui
hoc ignorabat.& ſic iudiciū nullū,vt l.ſi ꝑ errorē. ff. de iuriſ.
om.iud.Sed lite pēdēte ſupuenit ſciētia,& ꝓſequutus ē cādē:
an valebit ſn̄ia:vř,ꝙ non.qa ad iſtū litigatorē pōt dici ab ip
ſo principio iudicē caruiſſe iuriſdōne.ergo ꝓceſſus nullus, ꝑ
iam dicta.contrariū tenet.G.in d.l.1.C.vbi de crimi.agi opor
tet.Et ibi rn̄det ſubtiliter ad hoc,quod dixi.ſ.in contrarium.
quod nullus tangit.quod tene menti.

SVMMAE.

1 *Sardinia tota ſpectat ad ius, & proprietatem Romanæ Eccleſiæ.*
2 *Superior poteſt ſe opponere, nequis exigat à ſuis ſubditis fidelitatem.*
3 *Prætendens aliquod ius in ſuo territorio, debet oſtendere titulum*

præscriptionis,priuilegium,vel aliud.
4 *Comites, & alij domini temporales fundant intentionem suam de iure communi,quò ad res sitas infra limites suæ terræ.*
5 *Quasi possessio retinetur per receptionem iuramenti fidelitatis.*
6 *Mala fides potest probari per confesionem partis.*
7 *Possidere aliqua non potest aliquis contra iuramentum.*
8 *Titulus, & bona fides requiruntur in præscriptione rerum ecclesiasticarum.*
9 *In prescriptione an præsumatur bona fides: vel mala.*

SI diligenti, Qui alieno nomine posśidet, non præscribit. nec etiam is, qui posśidet:si non habet bonam fidem;& iustum titulum.h.d.Et primò ponit vnam rationem contra archiepisco
pum.secundò reprobat excusationem ipsius per locum à di
1 uisione.¶ Primò no. † quòd tota Sardinia spectat ad ius, &
proprietatem Romanæ Ecclesiæ:sicut & Similia.s̃.de presũ-
ption. c.mandata.Similiter ciuitas Romana,& aliæ regiones
de quibus 63.dist.c.tibi domino.& c.Ludouicus. & 96. dist.
c.Constantinus.& in c.fundamenta.de elec.li. 6. ¶ Secundò
2 no.† ꝙ potest superior se opponere, ne quis exigat à suis sub
ditis fidelitatem,vt facit hic Papa.Interest enim dominorum
ne sui subditi alij sint subiecti.de quo.s̃.e.c.auditis.per Inno.
facit c.dilecto.s̃.de offi.Archi.¶ Tertiò.no.in ver.nos igitur
3 &c.† ꝙ qui in alio territorio aliquid ius prætẽdit,debet ostẽ
dere titulum præscriptionis,priuilegium,vel aliud:aliàs dixit
tex.quòd præsumitur vsurpasse in c.vt decimas.de resti.spo.
lib.6.Et adde,quod no.in c.nimis.de iureiuran.per Ioã. An.
4 Et dicit hic Hosti.† ꝙ comites,& alij domini temporales fun
dat intentionem suam de iure communi. quò ad res sitas in-
fra limites suę terræ.de quo.s̃.de offi.Archi.c.fi.in nouella.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ per receptionem iuramenti fidelitatis re-
tinetur quasi possessio:posset per instrumenta fidelitatis pro
bari,vt dixi.s̃.eo.c.cum nobis.¶ Quintò no. reg.ꝙ is posśi-
det,cuius nomine posśidetur.& ille, qui nomine alterius ge-
rit actum,dicitur præbere ministerium. quod qualiter intel-
ligatur,dic,vt no.in l.quod in eo.ff.de acquir.possesś. vbi not.
de colono,qui nomine alterius se constituit posśidere . an ex
hoc queratur alteri aliqua possesśio. dic vt ibi . ¶ Sextò not.
6 † ꝙ mala fides probatur per confesśionem partis.confiteba-
tur enim iste archiepiscopus Ecclesiam Romanam in quasi
possesśione fuisse.probatur ex aliis modis,de quibus in glos.
7 & per Bar.in l.Celsus.ff.de vsuca.¶ Septimò not. † ꝙ contra
iuramentum non potest quis iustè aliqua posśidere.Idem de
aliis cum peccato quæsitis,vt in c.cũm sit.de iude.¶ Octauò
8 nota.†ꝙ in præscriptione rerum ecclesiasticarum requiritur
titulus,& bona fides.quod dic,vt no.in c.1.eo.tit.lib.6. & in
c.fine possesśione.& in c.possessor malæfidei.& de re iudi.eo.
li.& alia requiruntur,de quibus in d. l. Celsus. de vsuca. per
Bart.& l.naturaliter.ff.de acquir.pos.¶ Nonò no.de centena
ria præscriptione,de qua. s̃. eo. c. cum nobis. & in Authen.
quas actiones.C.de sacrosanc.ecc.per Bal. & alio . ¶ Venio
ad quæst.dicitur in hoc.c.ꝙ requiritur bona fides in præscri-
ptione . & quòd mala fides impedit cursum præscriptionis.
9 quæro an bona fides præsumatur,vel mala, glo.hic , & com-
muniter vbique dicunt, qđ presumit̃ bona. idẽ Io. 16. q. 3.c.
dilecto.in glo.fi.vbi dicit, super bona fide,& titulo statur iu-
ramento. quod dictum est probabile quò ad bonam fidem:
quæ consistit in conscientia. vt Insti.de actio.§. aliæ.hoc autẽ
verum,quò ad omnem,qui non nititur ex antiquiori posses-
sione.Antiquior.n.possessor dẽt dicere.scire debes,quod tuũ
non est,ad alium pertinere,&c.vt l.fin.C.vnde vi.& ita hic Pa
pa argumentatur contra archiepiscopum.Si autem possessor
antiquior non apparet:tunc quilibet dicitur possessor bonæ
fidei,cumsibi non resistat ius commune. & ita dicit Bart. in
d.l.Celsus.vbi etiam vide qualiter probabitur mala fides: de
quo in glo.quæritur.quia inter bonam fidem , & malam sunt
media.s.error:titubatio:& ignorantia.An isti.s.ignorantes, &
errantes dicantur habere bonam fidem.In errante tangit gl.
distinguens inter errantem in iure , vel in facto. quod prose-
quere per Dyn.in reg.possessor malæ fidei.de reg.iuris lib.6.
vbi etiam,quid iuris,si error facti, & iuris simul concurrant.
& per Bar.in d.l.Celsus.& ff.pro do.l.si vir.De dubitante. &
ignorante:an dicantur habere bonam fidem,vel malam, di-
cam.ĩ.eo.c.fi.¶ Vltimò scias,ꝙ materia glo.mag.de qua hic
an in præscriptione rerum ecclesiasticarum requiratur titu-
lus,& bona fides: vel sufficiat bona fides tantùm,dic vt infra.
eo.c.1.lib.6.

SVMMAE.

1 *Superior conueniri debet, quando aliquis prætendit habere ius in subiectis.*
2 *Subditus potest præscribere ius episcopale in alio,non in se.*
3 *Episcopus in ecclesiis suæ diœcesis fundat intentionem suam de iure communi.*
4 *Priuilegia plura possunt concedi super vno facto.*
5 *Abbas potest præscriberc institutionem in capellis.*
6 *Ordinandi ius non potest quæri præscriptione per abbatem.*
7 *Potestas excommunicandi: absoluendi : & interdicendi potest quæri præscriptione.*
8 *Præscriptio aliquorum capitulorum alterius vniuersalis , siue generalis iurisdictionis non extenditur ad alia capitula sub eodem vniuersali comprehensa.*
9 *Sententia quomodo formetur,quando petitur aliquid generale, vt ius episcopale.*
10 *Arbitrium in spiritualibus priuilegiatum valet. & seruandum est.*

CVm olim. Abbas in capellis præscri-
bere potest episcopalia:ob
tinet tamen in his solis,quæ præscripsit.primò po
nit petitionem actoris:& ipsius iura . secundò ponit iura ab-
batis.ibi[ad eligendam]tertia diffinit.ibi[quia prædictus.]
& partim pro abbate; vsque ibi [super aliis.] & abinde vsq;
in finem pro episcopo.¶ Primò. no. ꝙ agitur contra abbatẽ
super vendicatione plebis: nõ autem contra ipsum plebanũ.
1 † Superior ergo non subiecti,in quo alius ius pretendit,con-
ueniri debet.de quo.s̃.eo.c.auditis.super.4.glo.per Ioã. An.
2 ¶ Secundò no.† quod subditus(vt est abbas)potest præscri
bere ius episcopale.quod est verum in alios, non in seipsum.
3 de quo etiam in dicto c.auditis &c.¶ Tertiò no.† ꝙ episco-
pus in ecclesiis suæ diœcesis fundat principaliter intentionẽ
suam de iure communi.An idem in ciuitate,in castris, & vil-
lis sitis intra suum territorium.dic vt supra de iureiuran.c.ni
mis. ¶ Quartò no. quòd quis potest rem aliquam pluribus
de causis vendicare. vt iste episcopus, qui fundabat se super
iure cõmuni,& arbitrio. noua ergo actio oritur de arbitrio,
sicut ex sententia,vt l.fin. C. de arbi. & hæc noua non extin-
g it veterem actionem . imò corroborat, & accidit ei. quod
dic,vt no.in l.1.C.de iudic. ¶ Quintò nota. ꝙ archipresby-
a ter, a & primicerius Lucani fuerunt arbitri pro sua ecclesia
Lucana, quæ.cum isto abbate litigabat . & patet in ista sub-
scriptione:in persona ergo ecclesiæ potest de iure ipsius eccle
siæ compromitti . quod patet, quia Papa approbat istud ar-
bitriũ,vt patet ĩ fi.c.facit quod no.in Spe.de arbi.§. sequitur.
4 versi.sed nunquid abbas.¶ Sextò no.† ꝙ super vno facto (vt
super exceptione huius plebis)fuerunt plura priuilegia con-
cessa.vnum ante arbitrium promulgatum,& alia post.ar.cõ-
tra.de fi.instru.c.inter dilectos.vbi quod semel meum est,am
plius meũ fieri non potest.vt l.si creditori.de le.2.¶ Septimò
5 no.†ꝙ abbas potest præscribere institutionem in capellis.&
sunt hæc nota.insti. pro collatur. nam autorizabilis institutio
in illis præscribi non potest,secd̃m Host.est.n. necesse,vt cura
tus auctoritate epi ingrediatur,& egrediatur. de quo remit-
tit Hosti.de offi. Archi.c.cũ satis.de cle.pe.c. penul. de renũ.
c.am-

c.ammouet.vel dic,sm̃ eum, illud,quod hic dicitur, referendũ est ad simplices clericos:vel capellas sine cura. de priuile.
6 ca.volentes.§.fina.li.6.¶Octauò no. †quòd ordinãdi ius potest quæri præscriptione per abbatem.quod intelligitur in ordinibus,quos conferre potest abbas.j.de priuile.c. abbates. in fine li.6.Simile ad recipiendum in leuioribus culpis,super quo vide,quod no.de pen.& re.Similiter & præscribit abbas facultatem celebrandi in diuinis officijs:& potest intelligi de facultate celebrandi,secundùm officium monachale,sm̃ Ho. de iure tamen cõi monachus assumptus ad regimen ecclesiæ parochialis non reget illam sm̃ officiũ monachale.vt no. 16. q.1.c.1.& quod no.in cle.2.de cele.mis.in gl.pe.¶Nonò no.
7 †ꝙ ptãs excõicandi,& absoluendi,atque interdicẽdi potest quæri præscriptione.Sunt.n.ista iura de his,quæ præscriptione quæruntur.quod est verum cum titulo.j.eo.c. li.6.dicit tñ Ho.quod licèt in præscriptione sit necessarius titulus,in consuetudine non:sed sufficit vsus cum præscriptione, vt j.c.pro xi.de cã pos.& proprie.c.cum ecclesiã.& c. cum olim.de consue.c.cum dilectus.& plenius in c.fi.de offi.archi.¶Decimò
8 not.†ꝙ licet quis præscripserit aliqua capitula alterius vniuersalis, siue generalis iurisdictionis:dicta præscriptio nõ extenditur ad alia capitula sub eodem vniuersali apprehensa. sed capitula non præscripta priori domino dimittuntur.facit quod no.Bar.in l.j.§.si quis.& ff.de iti.ac.que priuato.Strictè ergo præscriptio sumitur:consuetudo verò latius,vt no.s̃.de offi.archi.c.fi.¶Et ex hoc colligo aliud:videlicet quòd ꝑ vsũ, & exercitium in quibusdam capitulis non retinetur possessio in aliis,quæ ab alio possidentur.secus si à nullo possidentur: quia tunc per retentionem,& exercitium in quibusdã possessio in alijs retinetur.quod dic,vt no.infra de c.mo.c. cũ dilectus.generi ergo per scriptas species derogatur. in alijs præ-
9 seruatur illæsum.¶Et aduerte ad formã sñiæ,cum petitur aliquid generale:vt ius epale.nã sñia est formanda in specie quò ad ea, quę probata sunt. quò ad non probata fertur sententia generalis. quę valet in iudiciis vniuersalibus,& generalibus.vt.s̃.de libel.ob.c.2. & de offic. ordi. c. conquerente.secundùm Innocen. ¶Vndecimò no.quòd Papa nititur hic arbitrio licèt priuilegia fuerint post arbitrium abbati super libertate concessa.& hoc ideo,quia de arbitrio non faciebant
10 mentionẽ:iõ non valebãt,vt c.ex multiplici.j.de deci.†valet ergo,& seruandum est arbitriũ in spiritualib.priuilegiatũ. & & sic de talib.p̃t cõponi.qđ intellige ĩ clericũ,vel ĩ clericũ, & laicum.de arbi.c.cum tpe.& c.per tuas.¶Opp.hic Papa pronunciat pro abbate super quibusdam capitulis,ratione præscriptionis. Sed contra ista præscriptio non potuit inchoari post arbitrium,rõne defectus bonę fidei:quæ adesse non põt per abbatẽ post latum arbitrium.absq; aũt bona fide prescriptio non procedit,vt in reg.malæ fidei.So. dicit gl.priuilegiũ non tangit capitula, super quibus fuit pronuntiatum, siue arbitratũ. ¶Secundò oppo.sententia arbitri non impedit exercitium actionis: sed operatur commissionem pœnæ: ergo videtur,quòd abbati non obstet arbitrium.vt.C.de arbi.l.cum manna.& ff.e.l.quis rem. Sol.dic, quòd ex sententia arbitrorum assumptorum sine pœna datur actio,& exceptio,vt l.penul.C.de arbi.Innocen. dicit quòd isti arbitri fuerant electi, vt iudices sine pœna compromissa.& hoc potest esse, quãdo aliàs habuissent iurisdictionem, secundùm Hostien.qui remittit ac not.supra de foro competen.cap.significasti. Item & si priuati essent: & electi communiter ab episcopo conquerente de subdito, & ipso subdito(licèt vocentur arbitri) iudices sunt, & iurisdictionem habent à lege, vel iure scripto. ij.quæst.prima.c.si clerici.& ff.de iurisdic.omnium iudicum. l.& quia &c.

ADDITIO.

a ¶Archipresbyter.Vacante archipresbytero,cui spectet officium custodiendi ecclesias,vide Ioan.de Turre cre.in c.si in plebibus.63 dist.

SVMMAE.

1 *Interdictum vti posidetis resultat cõtra impedientem, ne subditi soluant domino decimas,& similia.*
2 *Agens interdicto vti posidetis: potest reconueniri interdicto vnde vi.*
3 *Episcopali ordini,quæ attribuantur.*
4 *Impetrat aliquis primò priuilegium limitatè cum diminutione iurisdictionis alterius:deinde ille impetrat aliud cum diminutione iurisdictionis eiusdem:debet de primo priuilegio facere mentionem:aliàs non valet secundùm.& nu.8.*
5 *Impetrans priuilegium super iure præscripto post completam præscriptionem:videtur præscriptioni renuntiare.*
6 *Posidentis nulla presumitur fides,eo ipso quòd impetrat.*
7 *Indultum in fauorem:non debet in odium retorqueri.*
9 *Papa si alicui concedit partem alicuius rei(vt decimarum)ex priuilegio:& partem reliquit iure communi:quam postea eidem,vel alteri concesit:non valebit ista secunda concessio:nisi de priori fuerit facta mentio.*
10 *Renunciatio iurium ecclesiæ sponte facta videtur donatio.*
11 *Officium iudicis quod sit,quando vna pars opponit interdictum vti posidetis:altera vnde vi.*
12 *Verba legis dicentis,quòd per interdictum vti posi.defendetur posse sor:nisi procedat ab aduersario vi clam,vel precario:quomodo intelligatur remissiuè.*

VEniens. Qui præscriptione cõpleta priuilegiũ impetrat, & vtitur illo: prescriptioni renunciat.Et si præscriptio nõ erat completa,malam fidem habet:& ideò nõ prescribit.h.d. primò ponitur conuentio abbatis:secundò reconuentio episcopi.ibi[prefatus.]tertiò diffinitio.ibi[chrisma.] in qua duo soluit obstacula. primum ibi[non obstan.] secundùm ibi [nec obstare.]¶Primò no.petitionem abbatis agentis contra episcopum impedientem, ne illi, de quibus in text.deci-
1 mas sibi soluant. † Quæ autem species actionis resultet ex hac forma agendi:sentiunt hic Doct. & glo. quòd interdictũ vti posidetis.aliter videtur sentire Inn.in c. querelam. s̃. de elec.vbi dicit,ꝙ si ille,qui tenetur mihi soluere, cessat propter dictam prohibitionem alterius videor spoliari.& competit interdictum vnde vi.uel officium iudicis. pro opin. tamen Docto.hic vide quod no.in l.vim.facit.ff.de ui & ui ar.& c.fi. de offi.Archi.Et procedit iste modus agendi, quando pro interesse meo ago contra turbantem homines mihi obligatos aliquo onere reali,vt est solutio decimarum.Si autem aliquis detineret debitorem meum carceratum(& sic impediret ne mihi solueret.)an posim agere iuxta formam huius capitu. videtur dicere Innoc.quòd non.c.dilectis.j.de appell.vbi etiam dicit,quòd ad interesse,quod deberet subditis meis, agere non posim. ¶ Conclude ergo, quòd aut ago pro interesse meo contra impedientem meum debitorem,ne mihi soluat;& tunc aut illa obligatio est realis: & posim interdicto vti posidetis:vel alio,vt hic:aut debetur actione personali. & vt posim. & similiter tertio casu, cum nolo agere pro eo,quod sibi debetur,vt dicto.c.dilectis.¶Secundò no.quod iste abbas agens interdicto vti posidetis contra episcopum impedientem allegabat scilicet priuilegium Paschalis:& regis Stephani.& forte ideò, quia erat iuris presumptio contra eum:cum decimas peteret in aliena diocceſi.vt in cap.ad decimas.de restitu.spolia.lib.6.& distin.c.contra morem.secus vbi non esset presumptio contra posidentem iura. quia siue iustè,siue iniustè quis posideat,turbari non debet regulariter, vt l.1.in fi.cum l.sequen.ff.vti poside.¶Tertiò not.
2 † quòd agens interdicto vti posidetis, potest reconueniri interdicto vnde vi.ut facit iste episcopus,secundùm opi.Inn. uel ẽt rei uẽdicatione.& sic ẽt potest intelligi iste uer. p̃fatus.

ꝙ episcopus reconueniebat abbatem intrerdicto vnde vi. & sic officio iudicis in finiendo, & cognoscendo vtranque causam vti possit, & interdicto vnde vi, vt hic subtiliter per Inno.& ꝩ.dicam.¶ Quartò not. in ver. chrisma. † quinque, quæ sunt episcopalis ordi. & quæ de iure communi non debent recipi ab alio, quàm à suo episcopo. Et innuit iste text. (dum loquitur de sacris ordinibus recipiēdis ab episcopo) ꝙ minores possunt recipi à quocunq;. quod non est verum, vt ꝩ.tit. 1.c.cū inter.de ordi.ab episcopo.c. 1. Vel dic, sacros ordines hic largè sumi, vt no. 32.distinc.in summa.vel est dictum propter illos minores, quos possunt conferre abbates presbyteri Benedicti his, in quos habent temporalem iurisdictionem, vel quasi.de æta.& quali. c. cum contingat. & de
4 priui.c.abbates.in fin.li.6.¶ Quintò no.in ver.non obstā.† ꝙ si quis impetrat primò priuilegium limitatè cum diminutione iurisdictionis alterius. deinde ille impetrat aliud cum alia diminutione iurisdictionis eiusdem, debet de primo priuilegio facere mentionem. aliàs non valeat, secundum quod. ꝩ. postea declarabo post Inno.¶ Sextò no.in ver.nec obstare.
5 † ꝙ qui post præscriptionem completam impetrat priuilegiū super iure præscripto: videtur præscriptioni renunciare. quod est mirum: nec fortè alibi reperitur cōtra id, quod no.in l.cū quis §.si qs pro eo.ff.de solu. vbi gl. no. ꝙ recognitio debiti post præscriptionem completam nihil operatur. facit etiam in contrarium, quod nota. supra eo.tit.c. vigilanti. vbi etiam mala fides superueniens, præscriptione completa, non impedit effectum præscriptionis. Obstat etiam fortiter l.si quis vi. §.differentia.ff.de acquiren. posses. certum est enim, ꝙ per præscriptionem, maximè canonicam, quæ procedit cum titulo, & bona fide, quæritur dominium. iuxta nota.in Auth. nisi C.de bonis mater. quomodo ergo impetrando priuilegium, perdit impetrans dominium ex præscriptione quæsitum: & maximè si persona, quę vult dominiū à se abdicare, est eccle-
6 siastica: vt est abbas. cogita.¶ Septimò nota, † ꝙ nulla fides possidentis præsumitur eo ipso, quòd impetrat priuilegium super re, quam præscribit. quasi videatur fateri se non legitimè possidere: cum nouum quærit titulum. argu.contra.C. de euictio.l.non ex eo. vbi licèt nihil teneam, nō ideo sciam: vel mala fides præsumitur. dic vt ibi.¶ Venio ad oppositiones, & primò opponitur. dicitur hic, quòd abbas nitebatur ex priuilegio regis sancti Stephani super petitione decimaruoeS.md contra de.c.tua nos.& c.dudum.infra de decimis.glo.2.tangit istud contrarium, & non soluit. Innoc.dicit, ꝙ iste rex erat sanctus, & legatus Papæ. vel secundùm Hosti. donauit temporalia: & Paschalis spiritualia. s̄.eodem tit.c.auditis. vel dic, ꝙ iste articulus non discutitur, an valuerit hæc cōcessio, vel ne. Sed certè non discutiatur: tamen si non processisset de iure, non fuisset libellus admissus: sed reiectus propter manifestā ineptitudinem. ff.de officio assesso.l. 1.& supra de offi.vica.c. 1.& per Innoc.¶ Secundò opponitur, & videtur, ꝙ priuilegia Paschalis, & Alexandri non valeant. concesserunt enim abbati: vt illa, de quibus in tex. peteret ab episcopo suo, si esset Catholicus: aliàs à quocunque &c. Sed hoc sine priuilegio videtur licere. 45.distin.c.si forte.& 7.q. 1. pontifices. frustra ergo precibus impetratur, quod de iure communi conceditur. vt l. 1.de thesau.li. 10.¶ Sol. vt in glo. idem videtur. Host. contra, per.c.Romana.de sup.negli.præb.li.6. Et hoc approbat Io.An.remittens ad c.eos.de tempo.or.eo.li.6.¶ Tertiò opponitur. hic actum fuit cum abbate, & clericis suis. mandatur, vt recipiant illa, de quibus in tex.& sic videntur clerici cōdemnari, qui in iudicio non sunt contra.l. 1. C. de sen. & res inter ali.acta.per totum. sententia enim lata cum domino superiore pro, vel contra, non debet prodesse, vel obesse subditis non vocatis in illo iudicio, vt s̄.eo.in c.auditis. post Innoc. ¶ Sol.dicit Ioan.An.quòd abbas hic egit de mandato clericorum: aliàs oppositio esset vera.¶ Quartò oppo.dicitur hic quòd post priuilegium Clementis Papæ postea impetratum super his, de quibus in tex. ideò non valet. quia in ipso de priuilegiis Paschalis, & Alexandri non fiebat mentio. Sed cōtra, quia non videtur fuisse expediens. nam dicta priuilegia: & ēt hæc cle. tendunt ad eundem effectum. scilicet ad confirmationem, & augmentum iuris abbatis. Si enim habeo per priuilegium debile ius, siue paruum super certa re (vt habebat iste abbas ex priuilegiis Pascalis & Alexandri) non videtur prohibitum, sed concessum alia priuilegia magis plena impetrare super eodem. sicut valet legatum factum creditori de eo, quod sibi debetur, si ex legato maius emolumentum consequitur. vt l.si creditori.ff.de legatis. 1.¶ Et si aliquid additum est rei iudicatæ: non est à re iudicata recessum, vt l. 3.ff. de re iudi. Item facilius transitur de imperfecto ad perfectū, quàm
7 de nihilo ad aliquid, vt sup.de electi.c.quod † sicut.& c.auditis. Item indultum in fauorem, non debet in odium retorqueri, vt in reg.quod ob gratiam. quæ ratio, & iura videntur obstare huic dicto, videlicet quòd habens priuilegium minus pingue, teneatur de ipso facere mentionem, aliud pinguius
8 impetrando. So. dicit notabiliter & Inno. † quòd si per priuilegium est ius ordinarii diminutum in certa parte.& sibi alia portio reseruata: si sine portione sibi reseruata ab eodem, vel alio nouum priuilegium impetretur (non facta mentione de primo priuilegio) non valet istud secundùm. ratio est, quia si Papa, vel alius sciuisset de primo priuilegio moderato, non concessisset istud secundum. ar.de hoc. ꝩ.de fil.presby.c. 2. li.
9 6.& ꝩ.titu. 1.cum olim. Et ex hoc infert † quòd si Papa, vel alius primo concessit partem alicuius rei (vt decimarum ex priuilegio) & partem reliquit iuri communi, quam postea eidem, vel alteri concessit, nō valebit ista cōcessio. nisi de priori fuerit facta mentio. quod dic, vt ꝩ.de deci.c. 2. lib.6.& pro hoc faciunt no. ꝩ.de rescrip.c.penul.lib.6. ¶ Si enim in collatione tituli non intendit Papa grauare ecclesiam de duobus, vel pluribus (nisi de priori collatione fecerit mētionem) multo minus videtur grauare ecclesiam in diminutione patrimonii, & proprietatis: nisi hoc expressè sentiat.¶ Quinto oppo. dicitur hic, ꝙ etiam si abbas præscripsisset hoc ius, ꝙ posset percipere hęc sacramenta à quo vellet episcopo: tn̄ post completā præscriptionem impetrando ptiuilegium ab Alex. videtur renunciare iuri ex præscriptione acquisito. contra quod nō pōt renunciari expresse, non videtur posse tacitè. quia nō est maioris efficaciæ tacitū, q̄ expressum. vt l.qui ad certum.ff. loca.¶ Sed expressè abbas non posset renunciare iuribus ecclesiæ: sicut nec alius administrator donare, dilapidare, vel deteriorem domini conditionē facere potest, vt l.præses. C.
10 de transac.& l.contra iuris ciuilis.ff.de pac.† Renūciatio em̄ iurium ecclesiæ sponte facta videtur donatio, vt no.Cyn.in l. vnica. C.de confes.¶ Sol.modica fuit hæc donatio: quæ non censetur prohibita prælatis. ꝩ.de dona.c.ceterum.& maxime quia reuertebatur ad ordinarium suum: & de facili quælibet res reuertitur ad naturam suam, vt l.si vnus.§.pactus.ff.de pactis. fatetur enim Inno.& Doc. ꝙ si ex ista tacita renunciatione, quæ resultat ex impetratione priuilegij monasterii, grauiter læderetur: posset petere restitutionem, vt s̄.de resti.in inte.c. 1. vnde si episcopus pręscripsisset decimas in aliena parochia: vel ecclesiam aliam. & postea super his priuilegium impetraret, non tolleretur, saltem in effectu, ius suæ ecclesię ex pręscriptione quęsitum. Et cogita, an iste tex. vendicet sibi locum in aliis iuribus realibus, & personalibus ex pręscriptione quęsitis. & super his priuilegium posta impetrando, videatur iuri quæsito renunciare.& in alio titulo, quàm pręscriptionis, videtur casus, quòd priuilegium isto casu sit nullum concessum super iure quęsito ex concessis. supra de fide instrumen. c. cum inter dilectos. circa finem. ¶ Sextò opponitur. dicitur in fine, quòd si ille, qui pręscribit, impetrat priuilegium super dicta re: videtur habere malam fidem. contra quod fit ad augmentum, non operatur diminutionem, vt l.legata inutiliter.ff.de lega. 1.& abūdare in cautela,

non

non eſt præſumptio malæ fidei,vt dicta.l.non ex eo.C.de eui cti.& ſuper hoc,quòd nõ eſt firmũ de iure cõi,ſæpiſsimè pri uilegia impetrantur,vt patet in toto titulo de confir. vti. vel inuti.de procura.c.quia in cauſis.& de iureiuran. c. & ſi Chri ſtus.& l.3.de teſta.militari.malè ergo videtur dicere iſte tex. Sol.dicunt Hoſt.& Ab.ꝙ quãque id, quod impetratur per pri uilegium,eſt contrarium præſcriptioni. & procedit iſte text. & hoc ſonat verbum poſt impetratũ hmõi.Qñq; id,quod eſt de iure cõi ſine contrarietate aliqua & priuilegium impetra- tur.& procedunt contraria.Vel dic ſm̃ Io.An.ꝙ licèt ab im- petratione priuilegij poſsit inchoari præſcriptio ex illo titu- lo cũ bona fide.tñ curſus inchoatæ præſcriptionis videtur im pediri per priuilegium impetratũ ſimpliciter:cum impetran do ſimpliciter,videatur fateri rem ad ſe non pertinere.& hoc forte voluit gl.pe.& antepe.ſm̃ Ioa.An. periculoſum eſt ergo habenti titulũ(& ſic præſcribenti)in curſu præſcriptionis pri uilegium impetrare. quia dicta impetratio interrumpit ef- fectum tituli præcedentis.& inducit malam fidem . vt in fine huius c.quod no.¶ Quæro de vtili quæſtione,quã hic format
11 Inno.† iſte epus contra iſtum abbatem agentẽ interdicto vti poſsidetis ſuper eiſdem rebus intẽtauit interdictum vnde vi. Quæro ergo,quod eſt officium iudicis ſuper vtraq; cã. dic ꝙ qñq; cõuentus interdicto vti poſsi.excipit de ſpoliatione ſua qñq; agit.ſi excipit:& tunc non videtur dubiũ,ꝙ repellit agẽ tem per c.vlt.& c.cum dilectus.ſ.de ordi.cogni.licèt Inn. ali ter ibi.vt ĩ.dicam.¶ Secundo caſu qñ agit: & tũc qñq; prius liquet de turbatione,de qua principaliter agit, quàm de ſpo liatione.& hoc caſu fertur ſententia ſuper interdicto vti poſ- ſi.& compeſcetur reus à moleſtia, donec conſtet de interdi- cto vnde vi.in arg.de inſtitu. c.cum veniſſent. Quandoque ſi mul de vtroq; liquet.ſ.quod reus turbat actorem. & ꝙ actor ſpoliauit reum.& tunc ſuper interdicto vti poſſid.non eſt fe- renda ſententia ſm̃ quoſdam:qui ita intelligunt l.1.in fine. ff. vti.poſsid.vbi dicitur,ꝙ ſi quis vi.clã, aut præcariò ab aduer ſario poſsidet,nõ dẽt vincere.i.nulla pro eo eſt ferenda ſnĩa. tutius tamen eſt,ꝙ feratur,ſm̃ alios. Quandoq; prius liquet de vi,quàm de turbatione. & hoc caſu non videtur dubium. ꝙ ſit ſtatim actor condemnandus.Aduerte tamẽ ad id,quod dixi.quòd ſi ſpoliatio in modũ exceptionis opponitur cõtra agentem interdicto vti poſsid. an poſsit dicta exceptione re pelli,dubitat Inno.magna.n.(ſm̃ eum)ſequitur abſurditas,ſi hæc dicamus.Abſoluendo.n.eum videtur ei concedi,ꝙ poſ- ſit moleſtare ſucceſſorem.& hoc eſt iniuſtum.quia etiam præ do eſt reſtituendus.ſ.de reſtit.ſpolia. c.in literis. ergo multò magis deferẽdus.ff.de ſuperficie.l.j.§.quod ait.ad finẽ. ¶ Itẽ ſi dicamus,ꝙ huic ſpoliato liceret turbare. ergo eadẽ rõne ſpoliare.quod eſt falſum,vt l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. & etiam ipſi ſpoliatori competeret interdictum cõtra ſecundũ ſpoliatorem:quamuis ab illo ſpoliatum. ff.de vi, & vi ar.l.cũ à te.& per has rationes videtur concludere Inno. ꝙ tunc tan tum agens interdicto vti poſsi.debet ſuccumbere contra ſpo liatum, quando contra ipſum ſpoliatio principaliter intenta tur,& probatur.vel ſi expoliatus conuentus excipiat, & reſti tutionem petat.Sed Cyn.C. vti poſ. l.1.in 5.quæſtione.poſt Dy.tenet indiſtinctè,ꝙ ſpoliatus repellat agentem,& turba- re poſsit impunè.Idem Bart.in l.1.§. quod ait prætor. ff. vti. poſ.vbi dicit verba Inn.ſunt contra caſum illius.l.& conclu- dit,ꝙ licitum eſt deiecto.i.turbato,inquietare. ſ.turbare ſpo liatorẽ ſuũ,quandocunque nec tenetur dicto interdicto,ſi ex pellere non licet:niſi incontinenti.vt l.3.§.cum ergo.ff.de vi,
12 & vi ar.¶ Secundò quæro poſt Inn.† quomodo intelligantur verba legis dicentis,ꝙ per interdictum vti poſsi. defendetur poſſeſſor:niſi poſsideat ab aduerſario vi,clam,vel præcariò. & latius per dictum Bar.in d.§ quod ait prætor.vbi etiã tra ctat,ſi quis vaſallum meum, vel emphi. expellit : videtur me turbare in meo ciuili per naturalem occupatã. Et iõ mihi li- cet incontinenti talem expellere,iuxta no.in l.clam poſside-

re.§.qui ad nundinas.ff.de acquir. poſ. Et aduerte quia dicit tex.quòd impetrando priuilegium, videtur renunciare præ- ſcriptioni iam completæ.An autem per pactum poſsit renun ciari,ne currat præſcriptio contra creditorem, quominus in perpetuum poſsit debitum petere.dic, vt l.1.ff.de vſucap.per Barto.

SVMMAE.

1 *Poſſeſſor malæ fidei multo tempore præſcribit.*
2 *Præſcriptio omnis canonica,ciuilis,& conſuetudinaria, quæ non habet bonam fidem,eſt ſublata de iure canonico.*
3 *Continuatio in toto tempore requiritur in qualibet præſcriptione.*
4 *Debitor ſi ignorat ſe debere:& creditor ceſſat petere: præſcribit debitor licèt ignorans non poſſit dici bonæ fidei.*
5 *Ius canonicum rectius procedit,quàm ciuile circa impediendum curſum præſcriptionis propter malam fidem ſuperuenientem.*
6 *Bona fides ſola an ſufficiat in ſubſcriptione ſine titulo.*
7 *Habens bonam fidem contra vnum , & contra alium,an præſcribat.*
8 *Mala fides adminiſtratoris an noceat domino,vel econtra.*
9 *Actor ſi habuit malam fidem,et ſucceſſor bonã:an præſcribat:vel noceat ſibi mala fides auctoris.*
10 *Furor ſi ſuperueniat in præſcribente an præſcribat.*
11 *Errans in præſcribendo an dicatur malæ fidei.*
12 *Error iuſtus quid dicatur.Et quid iuſtiſsimus.nu.13.*
14 *Pater meus ſi poſſedit.10.annis,& deceſsit:ego hæres eius alijs 10. annis.& à poſſeſsione cecidi:& non habeo inſtrumentum,vel teſtes,per quos poſsim probare titulum poſſeſsionis. 20. ann. quid iuris.*
15 *Dubitans an dicatur bonæ fidei,vel malæ.*
16 *Titulus an requiratur in præſcriptione cuiuſcunque rei,etiam de iure canonico.*
17 *Titulus putatiuus an ſufficiat ad præſcriptionem. Et an ſufficiat ad præſcriptionem habere titulum ab vno,& poſſeſsionem ab alio. numero.19.*
18 *Poſſeſsio continuata qualiter probetur.*

1 QVoniam. † Poſſeſſor malæ fidei vllo tpe non præſcribit. Et eſt regula
2 iuris.de reg.iu.li.6.&c.¶ Primò no. † ꝙ de iure canonico omnis præſcriptio canonica,& ciuilis eſt ſublata:quæ non habet bonam fidem:& etiam cõſuetudinaria.Ratio red ditur in text.quia non poſſunt tales conſuetudines obſeruari ſine Dei offenſa.tendit ergo oĩs conſtitutio legalis,& canoni ca legi Dei 11.q.3.c.Iulianus.& c.ſeq.An aũt ĩ ſeculari iſtud ius canonicũ ſit ſeruandũ.no.hic gl.& plenius.ĩ.de reg.iur.c. 2.li.6.¶ Secundò no.ſm̃ quoſdã,ꝙ iſta conſtitutio non reſpi cit præterita,ſed futura.vnde illis,qui ante iſtam conſtitutio nem præſcripſerunt:conſulerant,vt præſcripta non debeant reſtituere.& hoc ſentit gl.3.in fi.¶ Idem Io.Vin.& Gof.Phi. & Io.An.contra,per not.in c.vlt.ſ.de conſtit. & in c.cum tu. de vſur.præſcriptiones autem inchoatas,ſed nondum conſũ matas tempore huius conſtitutionis. tenet Io.illas non inter rumpi.Gof.contra.¶ Tertiò no. regulam in materia præſcri
3 ptionum.† ꝙ in qualibet præſcriptione requiritur continua- tio toto tempore,vt in dicta reg.poſſeſſor malæ fidei. ¶ Venio ad aliqua vtilia circa materiam tit.alibi per Doct. tacta. vt.ĩ.dicã.¶ Opponitur ergo primò, & videtur, ꝙ poſſeſſor malæ fidei præſcribat ſaltem ſpatio.30.vel.40.annorum . vt l.ſicut & l.omnes.C.de præſcrip.30.vel.40.anno.Sol.aliud ſe cundùm leges,vt ibi.aliud ſm̃ canones,vt hic.Canon enim cõ ſyderat naturalem æquitatem conuenientem diſpoſitioni di uinæ,qua cauetur,quòd nullus cum aliena iactura debet lo- cupletari.Ius autem ciuile conſyderat rigorem, publica vtili tate ſuadente:ne rerum dominia ſint in incerto ſemper.& ita ſit litium finis,vt l.j.ff.de vſuca.& pro ſuo.l.fin.¶ Et aduerten dum,quia cõiter canones, qui exigunt continuam bonam fi dem in præſcriptione,loquuntur in poſſeſſoribus.vt patet in regu.poſſeſſor. & in ſimilibus. Quid autem in obligationi

bus merè personalibus , vbi non est dare possessionem , vel
quasi.vt in debitore,qui tenetur mihi in certa summa.an pos
sit præscribere.Bar.mouet istud dubium,quòd ius ciuile non
corrigatur in actionibus personalibus,vbi nõ reperitur pos
sessio ex parte præscribentis. sed creditor potius dicitur per
4 dere actionem per suam negligentiã. † Vnde si debitor igno
rat se debere:& creditor cessat petere:præscribit debitor : li
cèt ignorans non possit dici bonæ fidei,vel malæ.vt l.1.& ibi
no.C.de acqui.pos.Et in debitore ignorante procedit hoc di
ctum:sed in sciente se obligatum : quòd præscribat , non vi-
detur bene dictum,per illud c.vbi non fit mentio de præscri-
ptione:quæ procedit cum possessione,vel sine:sed indistinctè
simpliciter dicit[nulla valeat absque bona fide præscriptio]
quæ verba non ponderauit.Barto. ¶ Secundò opponitur , &
videtur , quòd licèt mala fides ab initio interueniens impe-
diat præscriptionem inchoari:non tamen tollit effectum in-
choatæ,per illã regulam: ꝙ quædam à principio impediunt,
quæ ex post facto non dirimunt.l.distin.c. præcepta.& c.quẽ
admodum.de iureiuran. ¶ Sol.dicit Dyn. ꝙ aut impedimen
tum superuenit post factum perfectũ,& cõsummatum:& nõ
impedit,vt reg.factum legitimè.de reg.iur.lib.6. Quãdoque
factum est inchoatum , sed non consummatum.& tunc casus
superueniens post factum inceptũ impedit inchoatũ. & pro-
batur hæc solutio in l.pluribus.& §.& si placeat.ff.de verbo.
obli.& l.pro parte.de serui.Sol:qua ratione patet, secundùm
5 communes regulas vtriusque iuris. † Rectius procedit ius ca
nonicum quàm ciuile circa impediendum cursum prescrip-
tionis propter malã fidem superuenientem,secundum Dyn.
in d.reg.possessor in secunda opposi.¶ Tertiò opponitur, &
videtur,ꝙ quantumcunque interueniat bona fides, præscri-
ptio non possit procedere.Cõstat enim,ꝙ æquitas realis scri
pta est,neminem debere cum alteri us damno locupletari,vt
l.nam & natura.ff.de condi.indebi.ergo & rigor iuris præscri
ptionem inducẽs , debet succumbere naturali æquitati , vt l.
placuit.C. de iudi.& deposi.l.bona fides.Sol. vt ibi per Dyn.
6 ¶ Venio ad quæstiones.& primò quæro.† an sola bona fides
sufficiat in præscriptione sine titulo.respondeo. de iure ciuili
certum est,ꝙ in præscri.10.vel.20.an.requiritur tit. & bona
fides,vt l.1.§.hoc tantummodo.C.de vsucap.transfor.Et idẽ
in vsucapione triennii,vt ibi . in præscriptione autẽ.30. vel.
40.annorum titulus non requiritur.nec bona fides necessario
sed maius affert commodum , si accedat in tali præscriptio-
ne,iuxta not.in Auth.nisi.C.de bo.ma.& l.si quis. de præscri.
30.ann.de iure verò canonico videtur sufficere bona fides si
ne titulo in rebus , quæ possunt possideri de iure communi,
vt J.eodem.c.1.Et hoc fortè ideo propter longissimum tem
pus:quod exigit ius canonicum in præscriptione rerum ec-
clesiasticarum,scilicet.40.annorum.S.eod.c.de quarta. & c.
7 illud.&c.¶ Secundò quæritur.† si habeo bonam fidem con-
tra vnum,& non contra alium:an præscribam.dic, ꝙ sic con
tra illum,contra quem habeo bonã fidem, vt not. in l.si quis
fundum.ff.de acquiren.poss.& l.sicut.de præscrip. 30. anno.
in glo.quæ incipit.mala fide.& l.qui balneum.§.fin.ff.qui po.
8 in pig.ha.¶ Tertiò quæro † an mala fides administratoris
noceat domino, vel econtra.dic vt l.in huiusmodi. de contra
hen.empt.& l.procuratoris.ff.de institu.actio.& l. qui fundũ
§.qui bona.& § procurator.ff.de pro.empt. ¶ Quartò quæ-
9 ro.† pone,quòd actor habuit malam fidem:sed successor bo
nam.an prescribat,vel noceat sibi mala fides auctoris in hæ-
rede vniuersali videtur,ꝙde iure ciuili mala fides sibi noceat
Sed de æquitate canonica dicit Dyn.ꝙ si vult à se præscriptio
nem inchoare poterit.de quo plenè in l.vitia.C. de acquiren.
poss.ff.pro empto.l.pro emptione.§.eius bona.l.Pomponius.
§.cum quis.& §.preterea.cum sequen.ff. eodem titu. facit.c.
10 cura.de iure patro.¶ Quintò quæro.† Quid si non superue-
nit mala fides:sed furor.dicit,ꝙ dum est in furore,præsumi-
tur perdurare in bona fide,vel mala, prout erat ante furorẽ.

argu.ad hoc.J.de baptis.c.maiores. ver. sed adhuc quæritur.
11 & ff.de vsucap.l.nunquam.§.si vi.¶ Sextò quæritur . † quid
de illo, qui errat:an dicatur bonæ fidei.dicas, ꝙ est error. iu-
12 stus:iustissimum:& iniustus. ¶ Error iustus est,quando quis
errat in facto proprio,inductus persuasione aduersarii,vt l.1.
in fi.ff.quando.ac.de pec.est anna.l.doli.excep.in fi. cum sua
13 glo .de noua.¶ † Error iustissimus est in facto alieno. Item
ex euidentia rei.quia erat pupillus,& apparebat maior ex a-
specta:vel ex publica opi.viciniæ. inducitur error iustissimus
vt l.cum quidam.§.quod dicitur.ff. de acqui. hære. ¶ Et per
14 ista Bar.consuluit in tali quæstione.† pater meus possedit rẽ.
10.annis,& decessit:ergo hæres eius alijs.10.annis,& à pos-
sessione cecidi:non habeo instrumentum,vel testes,per quos
possim probare titulum possessionis.20.annorum.non suffi-
cit sine titulo.Item titulum pro suo nõ possum allegare: quia
suus videtur,l.nihil.C.pro hære.Bar.consuluit, ꝙ allegato ti-
tulo,& probato per aliquã ex prædictis causis,& secuta pos-
sessione decem annorum sufficit mihi.quod dic per Bar.in l.
Celsus.ff.de vsucap. Iustus autem error quo ad præscriptionẽ
vel vsucapionem idẽ quod bona fides operatur. quod est ve-
rum in errore facti.secus in errore iuris,qui nõ nocet in vsuca
pione.vt l.nunquã.ff.de vsuca.¶ Quid autẽ si erretur in iure,
& in facto simul.vtrum dicatur bonæ fidei:vel malæ fidei ar-
guit Dynus pro,& contra in dicta regula possessor.& conclu
dit quod reputetur bonæ fidei.& ꝙ possit præscribere . & qđ
error facti cum errore iuris concurrens inducit bonæ fidei
præsumptionem.vt ff.pro donato.legẽ si vir vxori. & ibi ple-
15 nè per Bar.¶ Septimò quæro,† quid in eo qui dubitat,an di
catur bonæ fidei,vel malæ.glo.dicit, ꝙ bonæ fidei.& habet iu
stam causam dubitandi.alibi dicit glo.ꝙ ille qui dubitat, nõ
dicitur habere bonam fidem,vel malam fidem. vt l.3.§.gene
ra.in fi.ff.de acqu..pos.facit.l.manifestissimi.§. sinautem du-
bius.C.de fur.l.fi.C.de cõdi.inde. ¶ Et prædictæ quæstiones
omnes concernunt bonã fidem,quæ in præscriptione requi-
ritur.Sed quia in præscriptionibus de iure ciuili requiritur ẽt
titulus,vt S.dixi.ideo de titulo est videndum.¶ Octauò ergo
16 quæro,† an in præscriptione cuiuscunque rei requiratur ti-
tulus etiam de iure canon.quia circa vsucapionem triennii ẽt
in rebus ecclesiæ nihil reperitur per ius canonicum immuta
tum:vt no.Dyn.in dicta regula possessor.in 2.columna,ꝙ te
ne menti.in præscriptione aũt aliarum rerum an requiratur
titulus.dic,ꝙ in præscriptione seruitutis titulus non requira-
tur.per l.si quis diuturno.ff.de ser.vr.pre.imo.ff.serui.ven.sed
in præscribendo vsumfructum,vt ibi per eum. & per Cyn. in
17 l.1.C.de serui.dic,vt in d.c.possessor.¶ Nonò qritur, † vtrũ
tit.putatiuus sufficiat ad præscri ptionẽ.dic,ꝙ sic, vt l. quod
vulgo.ff.pro emp.& l.nunquã.§.si defunctus.ff.de vsuca.facit
l.si te.ff.si cer.pe.& l. non solum. §. quod vulgo . de vsuca. &
hoc de tit.breuiter sufficiat remisisse.Requiritur etiã in præ
scriptione continuata possessio,vt d.l.1.§. hoc tantummodo.
18 C.de vsucap.transfor.¶ Decimò quæro,†qualiter probetur
possessio cõtinuata.Spe.ponit in ti.de probat.§.1.ver. si quæ
ritur qualiter.& dicit ꝙ ꝓbatur cõtinuata, probãdo ꝙ anno
quolibet recollegit fructus.vt l.Titia.ff. de solu. & de agri. &
cẽsi.l.litibus.l.11.Alio modo probatur probãdo extremita-
tes,scilicet initiũ decẽnij,& ꝙ in fine possideo.ar.in l. pen.C.
de app.Bar.tñ dicit,ꝙ qui semel possidet cũ de suo cõmodo
tractatur semp præsumitur possidere.nisi cõtrariũ probetur.
ita no.in l.Celsus.de vsuca.& l.sup lõgi tpis.per Cy.&c.¶ Vl
19 terius quæro.†vtrũ sufficiat ad præscriptionem habere tit.ab
vno,& possessionẽ ab alio.dic vt l.cũ solus.eo.ti.& an debeat
fieri traditio respectu eiusdẽ tituli.dic vt eo.tit.l.nunquam.§.
si defunctus.ff.de vsuca.& an debeat probari traditio vacuæ
possessionis.dic vt d.l.Celsus.per Bar.vbi plenè an debeat ꝓ
bari traditio possessionis, & facta ab eo qui habet titulum.

De

De Sententia,& re iudicata.

SVMMAE.

1 *Res iudicata, an dicatur infra decem dies: infra quos potest apellari.*

DICTVM est.s. qualiter res acquirantur p præscriptionem. Videndum est qualiter acquirãtur ciuiliter per sentẽtias iudicum. vel aliter expedito tractatu processus iudiciorum ad sententias quæ finem imponunt litibus veniamus. secundùm Goffr. habetur de materia 2.q.6.§. diffinitiua cum ver. se.35.q.9. per totũ.5.q.4.in prin.3.q.9.per totum.11.q.2. quõ sacerdos. cum 10. c.seq.30.q.vlt.is ita.reperitur in 6.& cle.¶ Super hac rub.in
1 cidenter quæritur,†an res iudicata infra 10. dies infra quos potest appellari.Doct.nostri quòd nõ vt.j.eo.c. quod ad cõsultationem glo.iuris ciuilis contra in l. elegãter.§.si post.ff. de condi.inde.Bar.dicit quòd non est discordia,nisi in equiuocatione.Si enim res iudicata sumatur pro sentẽtia,siue causa decisa,tunc est causa decisa incontinenti post sententiam: & ita loquitur.§.post.Si verò assumatur res iudicata perfectè & irreuocabiliter,tunc verum dicunt Canonistę.quod dic p
a Bar.in l.1.ff.eo.tit.[a]

ADDITIO.

a ¶ In l.1.ff.eo.ti.Et vide Salic.eo.ti.super rub.

SVMMAE.

1 *Sententia lata contra leges, est nulla ipso iure, etiam in foro ecclesiastico. Et quid si feratur contra consuetudinem nu.2.*

3 *Lex si habet plures intellectus,& feratur sententia contra vnum intellectum, quid iuris?*

4 *Conuentus qui desiit possidere rem super qua conuenitur, an debeat condemnari.*

5 *Sententia quæ lata est si sit ipso iure nulla, an possit iudex iterum pronuntiare.*

6 *Sententia si est lata,& fuit ab ea appellatum, an per appellationem efficiatur aliqua.*

1 SEntentia. Breue est:& ideo non summatur. Primò no.† quod etiam in foro Ecclesiastico sententia lata contra leges est etiam nulla ipso iure.¶ Opponitur,& videtur,quòd valeat sententia contra leges:vt.ff.eo.l.cum prolatis.Sol.no.in l.2.C.quando prouo.non est ne.vbi distinguitur an error iuris sit expressus in sententia,vel non:vel dic,quòd l.cum prolatis, loquitur quãdo sentia fertur contra.l. extrauag. secus si contra l. redactã in corpore iuris.facit quod no.Cy.in l.1.C.d erro.cal.vbi qd iuris,si sententia non continet expressum errorem iuris, sed tacitum.¶ Et aduerte, quia tex.loquitur.cum fertur senten-
2 tia contra leges,vel Canones.†quid ergo si feratur cõtra cõsuetudinem.tenet Ia.de Ra.quòd valet sentẽtia:quia consuetudo consistit in facto:& sic potest probabilius ignorare quã
a l.vt c.1.de consti.li.6.& ita no.in d.l.2.[a] C.quãdo prouoc.nõ
3 est ne.per Cy.vbi etiam no.†quid iuris,quãdo lex habet plures intellectus,& feratur sententia contra vnum intellectum, an valeat,dicit quòd non,si feratur sentẽtia cõtra intellectũ approbatum per consuetudinem. secus si de eo dubitetur,vt l.in lege.ff.de contrahen.emp.Io.An.post Hosti.ponit longã glo.obscuram,& cõfusam,quam per quæstiones ordino hoc
4 modo.¶ Primò ergo quæritur,†an conuentus,qui desijt possidere rem super qua conuenitur,debeat condemnari,in qua quæstione dic,quòd aut quis cõuenitur actione personali ad rem,aut actione reali.¶ Primò casu,aut desijt possidere,qa res perijt,aut perijt post moram, & tenetur vt l.si seruum.§. vlti.ff.de ver.obli.& l.in re furtiua.ff.de condi.fur. aut perijt ante moram.& tunc aut perijt sine facto tertij, & liberatur debitor.vt l.quam te.ff.si certum peta. & l. si ex legati causa. ff.de verbo.oblig.an autem teneatur ad id,quod superest de re perempta,vt ad coriũ.& ad carnes dic:vt l. si furtiuus seruus.§.boue.ff.de condi furti.& l.mortuo.ff. de leg.2.aut perijt cum facto tertij,quia ipsam interfecit:& tunc an debitor debeat cedere creditori actio.l.quil.dic per Bar. in l. stichus certa dic.ff.de verb.ob.Secundò casu quando transtulit in alterum rem,ad quam tenebatur actione personali: dic vt l. si eum seruum.ff.si cer.pe. Tertiò casu quando debitor perdidit possesionem per factum tertij,an sit liberatus:posset dici,quòd liberetur cedendo actionem contra illum tertium: qd dic,vt d.l.si stichum.& l.arbitrio.§.vlti.ff.de dolo. ¶ Secũdò casu principali quando quis conuenitur actione reali ad rem quam desijt possidere, distingue. nam aut desijt possidere ante litem motam,aut post.si ante, & animo mutandi iudicium:& tenetur ex illo edicto.de alie.iudi. mu. causa fa.C. &.ff.Si verò desijt possidere bona fide,& non tenetur: vt l.si autem.ff.de rei ven.& l.is qui se obtulit eo.tit.¶ Quandoque quis desijt possidere post litem motam,ꝙ tũc aut desijt possidere dolo:quia occidit,vel transtulit in alterum, & tenet perinde ac si possideret iuxta no.in regula pro possessore.d reg. iur.li.6.per Dyn.&.s.de iudi.quia V. vbi plenè dixi an ex eadem instantia fiat condemnatio. quandoque desijt possidere sine dolo:quia forte lite pẽdẽte fuit deiectus, aut res perijt, & tunc aut erat malè fidei possessor, & tunc debet condemnari ac si possideret:quia perijt periculo suo:aut erat possessor bonæ fidei.& tunc aut quæris vtrum debeat condemnari ad rem ipsam,aut quæris an debeat condemnari ex accessorijs ipsius rei,vt ad fructus,& similia:vel ad illa quæ eius occasiõe prouenire possunt puta acti.l.Aquil. vi boñ.rap.furti. vel alia acti.quæ competit dictæ rei occasiõe: Primò casu an debeat condemnari ad rem ipsam,dicunt quidam quòd nõ: sed debet absolui præstita cautione de re restituẽda, si ad eũ peruenerit.ff.eo.ti.si verò alij dicunt, quòd debet condemnari quando rem habuerit, vel pronuntiabit rem esse actoris.Alij dicunt,quòd non feretur sentẽtia quãdo subest spes, quòd reus possit recuperare possessionem, & sic habeat facultatem tradendi.& istos tres modos ponit hic Io.An. facit quòd no.in l.si à te.in prin.§. si quis fundum.ff. de excep.rei iu.& de hoc in Spec.de interro.§.11. ver. quia sæpè. ¶ Alio verò casu dum quæris, vtrum debeat condemnari ad fructus dic vt subtiliter no.in l.si verberatum.§.vlt. ff. de rei ven.vbi etiam glo.ponit formam sententiæ quãdo reus sine dolo desijt possidere.Si verò quæris,an reus teneatur ad illa quæ pueniebant occasione dictæ rei,vt erat fortè actio.l.Aquil. vel interdum vnde vi.furti vel simili. Et arguit Innoc. quòd has actiones prouenientes occasione rei reus cedere teneatur.ff. de rei vendi.l.Iulianus.cum tribus l.seq.& de pign.act. si pignore.& de edil.edic.bouem.§.si quis seruum.arg.contra de peti.hære.vtrum autem.& verb.se.ff.loca.qui rem.& C.d fur. manifestissimi.§.penult.¶ Sol.vt hic in nouella, & plenius p Bart.in l.prætor.ait.§.quod de fructibus.ff.de bo.aut.iu.pos. vbi plenè quando quis consequitur pœnam rei meæ: an debeat mihi simul restituere cum dicta re ibi videas: & de hac materia remittit Host.de dolo.sub rub.de contumacia§.qua pœna afficiatur contumax sub. §. punitur etiam contumax, & dolosus.& se.& de interesse plenè no.in summa.e.ti.de sententia.§.quis sit effectus sub.§.sed quia:& speciales rubricas
5 habes de his in Spec.in fi.2.partis.Secundò quæritur.†si sententia quę lata est sit ipso iure nulla, quia lata contra leges, vel canones:vt in tex.an possit idem iudex iterum pronuntiare hoc tangit Io.An.post Inno.minus plenè. dic ergo, quòd aut sententia est nulla ipso iure propter turpitudinem iudicãtis,quia lata per corruptelam:& tunc siue sit ordinarius,siue delegatus nõ cognoscit,sed superior:vt l.absentem.C. de accu.quandoque est nulla ipso iure alia ratione: & tunc aut ille

qui cognouit errat,& iterum ipse cognoscet vt l. 1. C. de senten.& l.si accusationibus.C.de accu.non tamen eo quin possit superior ipsius pronuntiantis super nullitate adiri: quod dic per Bar.in l. 1.ff.quæ senten.sine appe.rescin.& l.iudex.ff. eod.tit. Aut erat delegatus, & tunc aut erat sibi commissum aliquid in facto cõsistens. puta quod Titio prouideret de aliquo beneficio:aut aliquid consistens in iure, puta vt causam inter talem,& talem vertentem audiat,& decidat.Primò casu si prouisio facta non tenuit: quia facta fortè de beneficio non vacante:& tunc aut nõ vacabit de iure,& poterit de alio prouidere quando probabiliter errauit.Si verò vacabat de iure,& non de facto,nõ poterit de alio prouidere, sed imputet sibi qui ius suum non defendit,& idem si iudex delegatus errauit in iure secundùm Hosti.qui remittit ad no. supra de offi.dele.significasti.Si autem est delegata causæ cognitio: tunc siue benè,siue malè tũc functus est officio suo:& hęc no/Inn. supra de offi.delega.ex literis.illi autem quibus committitur certum ministerium,puta vt eligant, vel aliquid aliud faciãt: si id quòd gesserunt non habuit effectum, an poterint iterato facere.dic vt suprà de elec. causam. & l.serui electione. ff.
6 de leg. 1.¶Tertiò quæritur,†pone quod sententia est lata, & fuit ab ea appellatũ, an per appellationem efficiatur aliqua. dicit glo.quòd non,quando à principio est nulla: quia est defectus in iurisdictione, secus vbi non est in iurisdictione defectus:de qua quæstione dic,vt in Spe.de sen.prola.§.iuxta ꝓpositionis serien.ver.quid si sententia.& ver.se.vbi non, quid iuris si sñîa nulla est cõfirmata per iudicem appellationis: de quo infra de confir.vti.vel inu.c. 1. & quid iuris si appellãs nõ prosequitur appellationem interpositam à sententia nulla:dic vt l.si expressim.ff.de appel. vbi plenè per Bart. Et 9. modos quibus sententia dicitur nulla. s.ratione iudicis litigatoris,loci,quantitatis, temporis,processus, modi, manifestè iniquitatis,& conditionis, enumerat Spe.in d.§.iuxta propositionis seriem.

ADDITIO.

a ¶In d.l.2. Et ibi Salice.in fi.

SVMMAE.

1 *Celeritas commendatur in sententiis ferendis.*

IVrgantium. Non summatur, quia breue est.Primò not. †quòd in sententiis ferendis cõmendatur, quandoq; reprobatur: de quo in glo.& plenè pro, & contra in c.vlti. de elec.li. 6.facit Cle.sæpè.de verbo.signi.ibi non sic tamen.

SVMMAE.

1 *Episcoporum numerus quantus esse debeat, quando aliquis submouetur à sacerdotali ordine.*

NOn potest. Non summatur, q̃a breue est.Primò no.†quòd à sacerdotali ordine nullus submouetur nisi adsit numerus Eporum.de quo in gl.quam intelligo quo ad numerum Eporum trium præter proprium Epm: de quo in Spec. de accu.§.4.in prin.& in fi.& si non sunt tot epi in prouincia, vocabuntur vicini.3.q.6.suggestio. ¶Quærit gl. an debeãt omnes concordare,an sufficiat quòd maior pars: videtur qđ omnes,per illud verbum concors sacerdotũ &c.contrarium tenet gl.nisi in cã Epi,in qua debent omnes concordare, qui bus per Papam causa est commissa: quia aliter non possent condemnare.2.q.4.nullam.nec etiam absoluere. licet Hu.cõtra 12.q.2.pręceptis.3.q. 6.accusatus. & quando Papa delegat causam, videtur ꝙ debitus numerus debeat interuenire. vt no.3.q.8.in fi.summæ.

SVMMAE.

1 *Sententia quæ est aliqua confirmatur per Papam: & quid importet illa confirmatio.*

EA quę iuxta. Non summatur, quia breue est. ¶Primò †no.quòd sentẽtia quæ est aliqua per Papam, confirmatur,quam autem vtilitatem ex ista confirmatione, sequtur ille pro quo sñîa lata est postquam est de se valida, glo.tãgit & subtilius per Doc.post Inno.infra de cõfir.vti c.1.& 2.

SVMMAE.

1 *Executio sententiæ,an retardetur, siue suspendatur per obiectum exceptionis.*
2 *Exceptio nullitatis falsi, & similes, an impediant executionem sententiæ.*
3 *Papa confirmauit aliquem in prælatum procurantem confirmationẽ aliquo suo familiari pecunia corrupto taliter confirmatus,an poterit accusari de simonia coram suo metropolitano.*
4 *Episcopus,vel alius,an possit cognoscere contra Bertam, quæ dicitur adulterium commisisse cum Papa.*

DE cætero. Merus executor sententiæ corã quo excipitur de fraude,de fraude non cognoscit, sed remittit.h.d.nõ diuiditur.Tangit Io.An.tria puncta, siue qõnes super illo.c.
1 ¶Primò quæro hic innuit iste tex.† ꝙ executio sñię retardatur,siue suspẽditur per obiectum exceptionis: quæro ergo an hoc sit verum.dicit Gof.quod talis sñîæ executor Papæ, siue alterius merus,vel mixtus si sibi videbitur non obstante exceptione exequetur:aliàs dicet se exequi nõ posse.ar.s̃. de offi.dele.c.significãtibus.Alij distinguunt inter executionẽ meram appellant qñ ille cui cõmittitur nõ habet cognitionẽ ad mixtam:puta q̃a est nuntius cõis. & tunc contra executionẽ non debet aliquam exceptionẽ admittere. mixtus aũt executor admittere tenetur.¶Ex his dictis,& aliis per eum nõ põt percipi clara doctrina.In ista qõne Bar.dicit,quòd quãdoq; mandatur executio nulla præcedente cognitione:puta q̃a Papa scribit:cõquestus est nobis talis, ꝙ fuit tali possessione in debitè spoliatus:quare si verum est,cõmittimus tibi vt eũ restitui facias:& tunc videtur commissum, vt cognoscat de veritate pręcun. & ita loquitur. s̃. & si non cognitio canonizata. 25.q.2.Qñq; est prius cognitum de causa.sed lex committit executionem alicui propter defectum iurisdictionis pronuntiãtis;quia fuit arbiter,vel delegatus ab alio,q̃ à Papa: & tũc habet omnem cognitionem, quæ requiritur in executione: vt l.à diuo Pio.in prin.& per totam l.ff.eo.ti. ¶Quãdoq; cõ-
a mittitur executio a in auxilium iurisdictionis post latã sñîam: vt vnus iudex committit alteri vt suam sñîam exequatur: vel in ciuitate sunt iudices super executione sñîarũ ex forma statuti,sicut sunt Venetiis.Et in hoc est aduertendum:nam quædam est cognitio circa res,in quibus debet fieri executio: & de hoc põt executor cognoscere: vt l.à diuo Pio.§.in venditione,& §.si super tribus.& §.Quædam est cognitio super exceptione quæ opponitur post sñîam. Et hic aduertẽdum est: quia quædam sunt exceptiones quæ respiciunt merita principalis causæ:de q̃bus in l.1.C.de iur.& fa.igno. & de istis non poterit cognoscere talis executor: sed debet remittere ad priorem iudicem,vt l.pe.ff.de confes. Quędã sunt exceptiones,quæ directè veniunt contra sñîam,& eã impugnãt:vt est exceptio falsorum instrorũ, & similes:& tunc benè vr̃ dicere ꝙ talis executor poterit de his cognoscere:ita sentit de of.de le.c.pastoralis. veritas est,ꝙ iudex talis executor nõ põt cognoscere de his exceptionibus,nõ vt ꝓnũtiet:sed si viderit dictas exceptiões fore veras supsedeat ab executiõe,& remittit ad primũ iudicẽ:vt est tex.i l.si ꝑtor.i prin.§.Marcellus.ff. de iudi.

de iudi.& hic:& probatur ratiõe,quia aliàs sequeretur,quòd iudex minor,vel par possit infringere sentẽtiam maioris, vel paris.contra l.nam & magistratus.ff.de arbi.Quandoq; post latam sententiam,& post habitam omnem cognitionem cõmittit iudex nudam executionem facti:vt in commissione,q̃ fit nuntio.vocatur enim iste merus executor. & nullã habet cognitionem:vt l.executionem.& l.si vt proponis.C.de exec. rei iu.ratio quia omnis cognitio præcessit: & ideo mera executio videtur commissa,& hoc modo cognoscitur merus executor:& ista est distinctio Bar.in d.l.à diuo Pio.ff.eo.ti. ¶Secundò quæritur.s̃.proxima quæstione dictum est, an executor possit cognoscere de exceptionibus, quæ opponunt̃ post
2 sententiam.quæro ergo,†an exceptio nullitatis falsi,& similes habeant impedire executionem sententiæ. distingue breuiter ex dictis Bart.quòd aut ex parte eius qui dictam exceptionem opponit nihil est probandum : quia dicit quòd non fuit citatus,vel non fuit procurator,qui egit,& tunc impedit. Quandoque est aliquid ad probandum , & tunc aut ista cognitio habet altiorem indaginem,& non impedit, aut potest incontinenti probari & impedit:& ita no.Bar.in l.4.§. condemnatum.ff.eo.ti.Et ibi declarat quando dicatur incontinenti vel non,quo ad propositum;de quo.s̃.& de hac materia etiam no.Inno.in c.cum in iure de offi.dele.& c.ex ratione.de appel.& in Spec.eo.ti.de lit.cõte.§.quãdo autẽ.¶ Ter
3 tiò quæritur.†Papa confirmauit aliquem in prælatum dictã confirmationem aliquo familiari suo corrupto pecunia procurante,vtrum coram metropolitano suo poterit accusari d̃ simonia taliter confirmatus:videtur quòd non,quia non potest hæc causa simonię dirimi. nisi etiam cognitio sciatur de confirmatione Papæ:cuius annullatio vel approbatio ab hac causa dependet, sed inferior de pacto superioris non debet cognoscere,sed remittere:vt hic in tex.ergo.&c. So.dicit Inno.quòd si agatur ad pœnam depositionis,nec petatur infirmari quod factum est per Papam,poterit cognoscere metropolitanus vsque ad sententiam depositionis, quam non potest ferre Romano Pontifice inconsulto. 3.q.5.c. accusatus. cum se.Si verò quæratur de confirmatione, vtrùm fuerit iusta,vel iniusta,tunc non posset agi, nisi coram illo qui confirmauit:ar.j̃.de confir.vti. vel inuti.c. 1. & 2. non per modum quærelę,sed per modum appellationis.j̃.de appel.c.constitutis.el.2.Et idem vbi dicitur sentẽtia superioris nulla, quia nõ potest dici nisi coram eo,qui tulit sentẽtiam, vt si sit inferior à Papa:de quo.j̃.ti.1.c.dilecto.¶Et prædicta faciunt ad quę
4 stionẽ Pilei.†an episcopus,vel alius iudex possit cognoscere contra Bertam,quæ dicitur adulterium commisisse cum Papa,& ipsam punire:determinauit quod sic,per l.adulter.in secundo responso.ff.de adulte.&c.

ADDITIO.

a ¶ Cõmittitur executio.Vide Salic.in l.si vt ꝓponis.C de execu. rei iudi.

S V M M AE.

1 *Pignus prætorium,siue iudiciale non constituitur, nisi traditio interueniat.*
2 *Iudex non potest per sententiam constituere ius reale in bonis condemnati.*

1 CVm aliquibus. Non summatur. ¶ Primò no.† ꝙ pignus prætorium, siue iudiciale non constituitur, nisi traditio interueniat.vt l.non est mirum.ff. de pignora. a-
2 ctio.†Ex quo videtur,quòd iudex non possit per sententiam constituere ius reale in bonis condemnati:hoc est per condẽnationem bona eius sunt obligata : facit l.is cui bonis.ff. de verborum obli.& in c.raynaldus.j̃.de testa.quod loquitur in arbitrio per contrahentes autem non est dubium, ꝙ per simplicem conuentionem contrahitur hypotheca , & pignus: vt l.si tibi.§.d̃ pignore.ff.d̃ pactis.Alias differẽtias inter pignus cõuentionale,& ꝓtoriũ no.hic Vinc.& in l.1.ff. de pigno.

S V M M AE.

1 *Sententia contra matrimonium lata , retractatur probata collusione.*
2 *Matrimonia legitimè contracta,non debent leuitate dissolui.*
3 *Sententia contra matrimonium,non transit in rem iudicatam.*

LAtor. Sententia lata contra matrimonium,nõ transit in rem iudicatam : vnde qñcũq; reuocatur cum cõstat de errore.h.d. Et in prima parte facti narratio in secunda iudicij datio.¶Primò no.†quòd probata collusione sententia contra matrimonium lata retractatur.¶ Secundò no. † quòd matrimonia legitimè contracta,non debent quadam leuitate dissolui. ¶ Tertiò no,† qđ sententia contra matrimonium non transit in rem iudicatã: & idem vbicunque sentẽtiæ inerit peccatum mortale,cũ idẽ sit in cõsuetudine,& præscriptione.s̃.de consue.c.fi.&j̃.eo.c. cõsanguineus sup vl.glo.per Io.An.¶Quartò no.ꝙ per solã assertionem partium asserentiũ collusionẽ intercessisse in matrimoniũ dirimendo , nõ debet matrimonium redintegrari: sed sunt aliæ probationes accessoriæ: vt.j̃.e.c. consanguinei. ¶ Quintò hic colligitur , quòd qñ vertitur periculũ animæ, potest quis venire contra factum suum:de quo in glo.

S V M M AE.

1 *Legatus est iudex ordinarius in prouincia sibi decreta.*
2 *Consuetudo laicorum contraria canoni,in foro ecclesiastico non est seruanda.*
3 *Sententia lata prætextu iniquæ consuetudinis,retractatur.*

CVm causa. Retractatur sentẽtia ꝓtextu iniquæ consuetudinis lata contra ecclesiam.& prima pars ponit factum.se
1 cunda diffinit.ibi nos autem.¶ Primò no.†quòd legatus est iudex ordinarius in ꝓuincia sibi decreta:qđ patet:qa cognoscit de causis q̃ vertunt̃ ibi.facit.j̃.de offi.dele.c.2.¶Et no.ꝙ licèt p lapsum termini ad iter arripiendũ sit deserta appellatio ab interlocutoria,tñ poterit appellari à diffinitiua,q̃ postea sequitur.facit qđ.no.in c.1.de dolo,& contu.in cle.¶ Se-
2 cundò no.†ꝙ consuetudo laicorum contraria canoni in foro Ecclesiastico non est seruãda. ex quo sequitur à cõtrario sensu,ꝙ si non esset contraria, seruanda esset: de quo.s̃.de eo
3 q mit.in pol.cã rei seruã.c.cũ venissent.¶ Tertiò no.†ꝙ sentẽtia lata ꝓtextu iniquæ consuetudinis retractat̃.Erat eñ fortè cõsuetudo,ꝙ valeret vẽditio facta à solo plato: vt in gl.vel ꝙ infra annum,& diẽ teneret̃ vẽdere ecclesia possessionẽ sibi relictã. cõtra id ꝙ no.de reb.ec.nõ ali.c.fi.tales eñ cõsuetudines q̃ inducũt grauamẽ ecclesijs sunt nulle.s̃.de cõsuetu. c.1.¶Opponit,dicit hic ꝙ isti tertij appellauerũt cõtra l.1. C.ne li.tertio ꝓuo.& c.dilectis.j̃.de appel. So. prima fuit ab interlocutoria,duæ vltimæ à diffinitiua. ¶ Scdò oppo.si appellatio erat deserta , ergo non potuit appellare.j̃. de appel. c.personas. So. licet esset deserta appellatio ab interlocutoria,nihilominus potuit appellari à diffinitiua , nisi appellatio ab interlocutoria fuisset friuola manifestè : vt in dicta Clem. 1.de dolo,& contu. ¶ Tertiò opponitur. apparet ex principio capituli,quòd isti de capitulo erant rei:quia conuenti coram legato ad domum vẽditam:& in fi.c. Papa adiudicat domum eis,& ecclesiæ.Sed contra , quia sufficit capitulum absolui à petitione istorum laicorum:nec debet adiudicare res possessori cum agitur contra ipsum actione reali:supra.de iudi.c.examinata ¶So.hic contra capitulum erat facta executio vigore sententiarum, & de facto. vel dic quòd capitulum suscepit in se onus ꝓbãdi ꝓprietatem:quod est verũ si ageretur actione cõtra res.iuxta no.in c.ex cõquęstione, supra de restitu.

restitu.spolia.& l.circa.ff.de procura. ¶Sed hic nō agebatur reali actione, sed personali actione ex vendito. quo casu forte non possit petere reus se dominum declarari, &c. ¶Quartò opp.& videtur, quòd constitutio laicorum sit seruanda in foro ecclesiastico: vt in c.cum venissent.supra de eo qui mit. in pos.So.ibi loquitur de constitutione laicali.hic de constitutione contra iura ecclesiis onerosa, secundum glo.facit quod not in c.2.ꝟ.de foro compe.lib.6.&c.

S V M M AE.

1 *Remotio appellationis excludit remedium nullitatis.*
2 *Sententia iniqua, quòd debet viribus euacuari, quomodo intelligatur.*
3 *Sententiæ, quæ continet manifestam iniquitatem, non debet stari.*

1 INter cæteras. Primo not.† quòd remotio appellationis excludit
2 remedium nullitatis. ¶Secundò no.† ꝙ sententia iniqua debet viribus vacuari: quod intellige remedio appellationis, quæ interponi potest etiam si remota sit appellatio in rescri-
3 pto.ꝟ.de appel.vt debitus &c. ¶Tertiò not. quòd non debet stari sententiæ, quæ continet manifestam iniquitatem. quod intelligit Io.An.etiam si non fuerit appellatum, & sic manifesta iniquitas sicut error iuris expressus in sententia reddit sententiam nullam: de quo infra eo.c. cum Bertoldus. & ibi dicam.

S V M M AE.

1 *Sententia lata contra absentem non contumacem, non tenet ipso iure.*
2 *Actore absente, reus absoluitur.*
3 *Vota ad alia transire non est licitum post impetrationem factam in causa matrimoniali.*
4 *Audiri an aliquis possit contra sententiam super matrimonio sine aliqua causæ cognitione.*
5 *Absolutio, quare dicatur licita.*

1 TEnor. Idem dicit, quod c.lator.s̃.eo. vel aliter. † Sententia lata contra absentem non contumacem, non tenet ipso iure: intelligunt doc. istum text. duobus modis. Primò, ꝙ ista mulier fuit absens per contumaciam, & tunc valet sententia, & spāle est in causa matrimonij, & post sententiam admittantur probationes aliæ: vt l.sub specie. C. de re iudi. Item potest intelligi, ꝙ ista mulier fuit absens non per contumaciam: & tunc de iure communi admittitur contra sententiam ad probandū matrimonium: vt l.ea que C.quò, & quando iu. ¶Et primò not.
2 ex isto tex.† quòd actore absente, reus absoluitur: & quandoq; diffinitiuè, & quandoq; obseruatione iudicii, iuxta not. in l.properandum.§.& si quidem C.de iudi. ¶Secundò not.
3 quòd post impetrationem factā in causa † matrimoniali nō est licitum ad alia vota transire: & sic per solam impetrationem dicitur lis pendere. de quo.ꝟ.vt lite.pen.c.1.in cle. ¶Opponitur. dicitur hic quòd iste delegatus excommunicauit virum. quia post citationem contraxit cum alia. Sed contra qa excommunicatio non fertur pro crimine sed pro contumacia.11.q.4.c. nemo. Et quod factum est non potest pro infecto haberi. vt ff.de cap.l.in bello §. factis.So. dicit Inn. quod excommunicauit non quia contraxit: sed lite pendente cohabitabat. quia monitus non desistit potuit excōicari s̄m Inn. ¶Secundo opponitur. lis pendere. quia sentētiam epi Theatini: ergo non potuit dici lis erat decisa per s̄nīa imponit finem controuersiæ. vt l.1.ff.de re iudi. Solu. Papa non habuit hic respectum ad primam sententiam sed ad secundam impetrationem super eadem causa cuius respectu dicitur lis pendere &c. ¶Quærit Inn. quia hic regulariter traditur, quòd s̄nīa cō
4 tra matrimonium lata non transit in rem iudicatam. † an possit sine aliqua causę cognitione super matrimonio cōtra sententiam audiri. dicit ipse quòd non: sed cum iusta causa monet iudicem aliquem admitti contra sentētiam, sicut hic mouit absentia mulieris. aliàs tertio, & quarto, & infinitum audiretur, quod esset absurdum. in sequenti autem decre. mouit iudicem, quòd illa eadem pars, pro qua erat lata s̄nīa, petebat ipsam infringi. Et ꝙ sine causa non audiatur dicit esse expressum. C.de restitu.in integ.c.ex literis. de hoc tamen articulo sit pars audienda, vel nō cognoscit iudex summariè, & non vocata parte in dubio debet petitionem admittere. arg.
5 no.ꝟ.de appel.c.cum speciali.ver.quoq;. ¶Scd̄ò quęrit.† quare absolutio dr̄ licita. dicit Vin. quia lata contra absentem in contumacē non tenet. Gof. contra, ꝙ talis sententia teneat nisi appellationis, vel restitutionis remedio releuetur. per l.ab eo.C.quō, & quādo iudex. Idem sentit Hostien.& Io.An.in ficto contumace, puta citato ad domum, secus in nullo modo citato. de quo in l.1.§.item cum ex edicto ff.quæ sen.sine ap. rescin.& 3.q.9.c.caueant. facit quod no. Io. An.in Cle.ante. de dolo, & contu. An autem condemnatus per sententiā præsumatur fuisse præsens ibi aliud non exprimitur, vide in Spe. de sen.prola.§.vt autē. ver.& no.secundū quosdam. ¶Opponitur: ista mulier asserebat se subarratam hunc virum cum alia contraxisse postea, & cognouisse: ergo nō debuit per simplicem subarrationem primæ à secunda separari. So. vt in gl. 3. cui adde quod no. infra de sponsa.c. tuæ.& de coniu.seruo. c.vlt.& 43.dist.c.sit rector. ¶Deinde oppo. iste prætendit infirmitatem, & tamen iudex excommunicauit: sed videtur ꝙ male.5.q.2. si ægrotans postquam enim ista absentia est nota iudici, non tenet quod facit ipso iure, vt est textus, & glos. in l.quæsitum.ff. de re iudica. Sol. vt in gloss.1. quia falsè allegabatur infirmitas. Et si de hoc dubitetur mittatur medicus ad ægrotum.ff.de re milita.l.semel.li.12. secundum Gof. & Hostien.

S V M M AE.

1 *Consanguinei admittuntur ad denuntiandum impedimentum matrimonij.*
2 *Compaternitas contracta per baptismum, vel per confirmationem in fronte dirimit matrimonium.*
3 *Sententia lata contra matrimonium, non rescinditur, etiam si altera pars fateatur ipsam latam contra veritatem, nisi contrarium doceatur.*
4 *Actio popularis vno agente, vel succumbente, consumatur quo ad omnes.*
5 *Sententia censuræ, an transeat in rem iudicatam.*

COnsanguinei. Idem dicit quòd c. lator. s̃. eod. communis diuisio. secunda ibi[fraternitati.] ¶Primò
1 not.† quòd consanguinei admittuntur ad denuntiandum im-
2 pedimentum matrimonii. ¶Secundò no.† quòd compaternitas contracta per baptismum, vel per confirmationem in fronte habet dirimere matrimoniū infra de cog. sp̄ua. Martinus. & c.veniens.c.1.& 2.eo. ti.li. 6. præcedens aūt matrimoniū non dissoluitur ꝑ subsequentē cōpaternitatē sciēter, vel ignoranter contractā.ꝟ.de cogn.sp̄ua.c.si vir. ¶Tertiò not.ꝙ
3 † s̄nīa lata contra m̄rimoniū non rescinditur, ēt si altera pars fateatur ipsam latam contra veritatem. nisi contrariū doceatur. ¶Opponitur contra hoc vltimum dictum, & videtur ꝙ hoc non possit ꝓbari. s. ꝙ cōpaternitas non fuerit contracta. est.n. merè negatiua, & sic improbabilis. s̃.de elec.bonæ. Sol. intellige, ꝙ ꝓbari pōt indirectè, puta qa mulier leuauit vnū tanquam filium Petri. nunc vult probare, ꝙ non erat filius illius, sed alterius.ff.de his qui sunt sui, vel ali.iu.l.filium. vel primi tres probabant compaternitatem certo die, & loco contracta, & ipsa vult probare, quòd fuit alibi iuxta not.in ca.ex tenore supra de testi. ¶Quæro si mulier egit, & succubuit, an poterit cum alio contrahere: dic suæ conscientiæ relinquendum.

dum.s̃.de iureiuran.mulieri.¶ Secundò quæritur,an ſuccumbente iſta muliere poſsit alius denuntiare primum matrimoniũ per falſitatẽ ſeparatũ: quod videtur.ĩ.tit. de cog.ſpiritu. tua.In contrariũ facit.quia iſta cenſetur quædã actio popularis cũ quilibet ad hoc teneat.ĩ.de clandeſt,deſpõſ.cũ inhibitio.
4 tio.† Sed actio popularis vno agente, vel ſuccumbente conſumitur,quo ad omnes.ff.de popula.ac.l.3.Sol.ſemper auditur denuntians volens facere fidem de errore:qua facta reuocabitur maleficium,quæ nec trãſiuit in rem iudicatam.s̃.eo.lator.nulla enim conditio vinculum,vel ſententia poteſt peccatorem in peccato defendere,vel nutrire.s̃.de conſue.c.fi.& d̃
5 præſcrip.c.vlti.¶ Tertiò quæro,† an illud, ꝙ dicitur in cauſa matrimoniali, vt ſententia non tranſeat in rem iudicatam ita ſit in ſententijs cenſuræ videtur quòd non: quia trahunt ſecũ cognitionem.ĩ.de appel.c.paſtoralis. ¶ In contrarium:quia in illis eadem eſt ratio,ſcilicet periculũ animarum:ergo idẽ ius,vt l.illud.ff.ad l.Aquil.Et fortior videtur:in his quòd debeat audiri cum ipſarum vinculum nõ ſoluitur l.morte. cum tamen matrimoniũ ſoluatur,& criminum accuſatio.de ſentẽtia ex.c.à nobis.in Auth.de nupt.§.deinceps.23.diſt.quorũdam.Item ſemper auditur conquerens de excõione iniuſta, ẽt ſi nõ fuerit appellatũ.s̃.de offi.dele.c.cũ cõtingat.So.dicit Hoſt.ꝙ tales ſententię,quo ad priuatã vtilitatẽ, trãſeũt in rẽ iudicatã,quo ad publicã tangentẽ periculũ animarũ nõ tranſeunt.ar.ĩ.de excep.c.pia.li.6.& quod no.Io.An.ĩ.eo.c.cum Bertoldus.in glo.non dicit.& in glo.mirabilis.

S V M M AE.

1 *Papa ſi contra pronuntiationem ſuam beneficium confert,hoc tacito ſubreptitia dicitur collatio,nec tenet.*
2 *Vocem duplicem in electione,ãn quis poſſit habere*
3 *Nondum Diaconus poteſt eligi in Archidiaconum.*
4 *Iudex faciens contrarium ſuæ interlocutoriæ præſumitur facere per errorem,& circumuentus niſi de ipſa faciat mentionem.*
5 *Circũuentio,& ſurreptio reddunt prouiſionem inualidam.*
6 *Habens titulum inualidum à Papa,ſuper beneficio, non poteſt illud ex collatione epiſcopi obtinere.*
7 *Ius eligendi ſpectat ad illos,qui ſunt præſentes in eccleſia.*

1 CVm olim. † Si Papa contra pronuntiationem ſuã beneficiũ cõfert hoc tacito ſubreptitia dicĩ collatio: & nõ tenet.h.d.& prima pars narrat factũ.ſecunda diffinit.ibi [nos igĩ.] ¶ Primò no.ꝙ poteſt quis ratione ſui iuris ne alius eligat ſe opponere: de quo dic vt infra de his.quæ fiunt à ma. par.ca. c.1.Similiter quãdoque aliquis ſe opponit ne alius agat cum ad eum ſpectet.ff.ſolu.matri.l. Titia. & infra de ſponſa.c.ve-
2 niens.¶ Secundò nòt.† quòd poteſt quis habere duplicẽ vocem in electione:de quo in gl.&.ĩ.dicam.¶ Tertiò no.quòd Cęleſtinus caſſauit vtramque.nam prouiſio epiſcopi non tenuit,quia ſolus non habebat poteſtatem conferendi: vt in c. quanto.& c.nouit. infra. de his quæ fi. a præla. ſecunda non tenuit.quia prima non caſſata,quod dic vt.s̃.de elec.auditis. & c.cõſiderauimus.& de exceſ.prælat.inter dilectos.¶ Quar
3 tò no.† quòd nõ põt eligi in Archid. qui nõdum adeptus eſt ordinem Diaconatus, ad quem ordinem promoueri debet, iuxta no.in c.cum in cunctis.§.inferiora.de electio. & ſecundum Inno.de minoribus conſtitutus poteſt eligi ad hanc dignitatem,quòd intelligit Hoſt.diſpenſatiuè, ſupra de æta.& quali.præterea.& dixi in c. dudum de electio.&c.¶ Quintò
4 not.† quòd iudex faciens contrarium ſuæ interlocutorię,pręſumitur facere per errorem,& circumuentus niſi de ipſa faciat mentionem:vt in gloſſ. propter multitudinem enim agẽdorum præſumitur iudex ignorare quid fecit. Et ita in quocunque alio,puta mercatore negotijs implicato. † Circum-
5 uentio ergo,& ſurreptio reddunt prouiſionem inualidam ſicut ſententiam:vt l.ſi prætor.§. Marcellus.ff. de iudicijs.& l. cum vero.§.ſubuentum de.fideic.li.¶ Sextò not.in verſi.non
6 obſtante. † quòd ſi quis habet titulum inualidum à Papa ſuper beneficio,non poteſt illud ex collatione epiſcopi obtinere: quia non poſſunt concurrere plures tituli ſuper eodem beneficio: vt in c. vt quis duas. de electio. libr. 6. ad idem c. inter dilectos. de fide inſtrumentum. & l. 3. §. ex plurimis. ff. de acqui. poſ. Et ex hoc collige, quòd præſtat impedimentum,quod de iure non ſortitur effectum.¶ Septimò no. quòd Papa fert ſententiam contra iſtum, ſcilicet non monitum,nec citatũ:de quo.ĩ.dicam.¶ Octauò no.† quòd ad il-
7 los qui ſunt præſentes in eccleſia ſpectat ius eligẽdi, & quòd caſſata prouiſione Papæ,quia per ſurreptionem obtenta reuertitur ad Capitulum ius eligendi:de quo in c.inter dilectos de exceſ.præla.per Inno.vbi quid iuris ſi executor Papæ prouidet indigno:ſi prouiſio eſt nulla:an poteſtas reuertatur ad Papam.facit quod no.in ſimili in cle.ſi de beneficio. de præben.¶ Opponitur:dicitur hic,quòd non valuit collatio facta ſcilicet quia præter cõſtitutionem procuratoris epiſcopi.Sed contra:quia licitum eſt vnicuique vigilare pro iure ſuo,vt in iuribus alleg.in glo.3.Sol.dicit glo.quòd illa non fuit creatio irritandi:quia procurator exiſtens in curia non fuerit citatus.Hoſti.dicit curiam hoc ſeruare,quòd quãdo procurator ẽſt præſens non ſufficit generalis citatio in audientia,ſed debet fieri ad hoſpitiũ ſcd̃m Inn.¶ Oppo.Papa pronuntiat diffinitiuè contra iſtum.ſ.abſentem,nec apparet,quòd fuerit citatus:ergo ſententia nulla,vt in l.ea, quæ.C.qũo, & quando iud.Hoſti.magis ſubtiliter ſoluit dicens hic apertè colligi,ꝙ in notorijs fertur ſententia contra abſentem,non dato libello,nec lite conteſt.ad idem.s̃.de electi.dudum.il.2.§.fi.& de accuſa.ſi cõſtiterit.de appel.cum ſit Romana. in fi. Et habet locum iſte proceſſus vbicunq; ciues, vel alii res Romanæ Eccleſiæ iniuſtè detinent occupatas: & hoc verum vbi pœna pecuniaria debet imponi,ſecus ſi corporalis, vt not.s̃. Guil.de Monte Laudu.in Clem.paſtoralis. de re iudica. & Archidia. de offi.deleg.c.1.lib.6.Et Ioan.2.q.1.manifeſta.In cõtrariũ. ĩ.de coabi.clericorum.tua.dic vt ibi.¶ Tertiò opp.hic mandat Papa præſentibus tantum,quòd eligant:contra imò videtur,quòd abſentes ſunt vocandi, vt in iuribus allegatis in gl. quæ fatetur oppo.niſi eſſet conſuetudo, quòd abſentes non vocentur,quæ valet infra de præbendis.c.cum in eccleſiis. li. 6.vel dic,quòd hic erat deuoluta collatio ad Papam reſtituit præſentibus tantum.nec de hoc alij poſſunt conqueri.C.mãdati.l.in re mandata.& vt eccle.bene.vt noſtrum. ¶ Quæro quo iure habuit propoſitus iſte duplicem vocem in eccleſia. dicit glo.vnam ratione dignitatis præpoſituræ,aliam ratiõe canoniæ.Et idem Inno.& hoc inducit Io.An.ad quæſtionem de facto in eccleſia Floren.theſauraria eſt ibi noua dignitas, & theſaurarius habet quotidianas diſtributiones, ſicut quilibet canonicus:non tamen eſt canonicus modo contingit, ꝙ de ſpeciali iure eccleſiæ,vel diſpenſatione habet quis canonicatum,& theſaurum.Quæritur an debeat duplicem vocem, & duplicem diſtributionem habere.Dicit ipſe,quòd licet eſſet æquiſsimũ,quòd nullius in vno corpore,vel collegio habeat duas voces,vel duo ſuffragia iure ſuo: tñ vbi eſſet conſuetudo contraria cui ſtandum eſt: dicit ipſe, quod ex quo vtriq; illorum iurium debetur vox,& diſtributio licitè vtrũque habebit:cum non ſit iuri contrarium vnum diuerſo iure diuerſis vti ſuffragijs: & maximè in realibus, quæ debentur ex re.infra de decimis paſtoralis.& de contrahend. empti.l. alienatio cũ enim iura geminata cõcurrant in perſonã vnius fungitur quo ad illa vice plurium facit ſupra de probatio.ex literis.& de adoptio.l.ſi conſul.& l. ſi duorum.ff. de oper.liber.nec eſt maior ratio confundendi vnam, quã aliam,vt l. generaliter.ff.de fideiuſ. & l. non eſt nouum. de actio. empt. ¶ Item in eundem libertũ põt quis habere duplex ius.ſ.vt patronus,& filius patroni:vt.ff.de bonis liber. ſi filius.& geminatio

minatio causarũ geminat ius de peculio leg.l. dominus §.dominus.& de stipula. ser. l.4. ¶ Item causæ diuersæ in origine diuersæ sunt in prosecutione,& effectu.ff.de priua. deli.l.nũquam,& de excep.rei iudica.l.si mater.§.1.& §.eãdẽ.sic & in iureiurando.ff.de iure iurando.l.duobus. §.exceptio. & §.si quis iurauit. ¶ Concludit ergo, quod sicut habens prædicta in diuersis ecclesiis,duplicem vocem,& portionem haberet: iuxta notata in c.quia in tantum. infra de præbendis. Sic,& iste fungens vice duorum in eadem ecclesia duplicem vocẽ, & duplicem portionem habet:& hoc intelligit verum,quãdo dignitas de per se etiam sine canonia habet ius portionis, & vocis.Si autem non haberet,tunc habens dignitatẽ, & canoniam habet vnicã vocem tantùm: & sic est in ecclesia Bonon.vt Archidiaconus,& Archipresbyter, vt canonicus non habent vocem in Capitulo.Existens ergo Archidiaconus vnicam vocem habebit.vt sic habens duo, quorum alteri solùm debeatur vox vtatur voce.

S V M M AE.

1 *Episcopus potest in toto eximere vnam ecclesiam, & à se abdicare iurisdictionem.*

2 *Abbas potest habere in suis ecclesiis ius instituendi.*

3 *Curatus debet ingredi, & egredi auctoritate episcopi.*

4 *Ordines sacri,& minores, & prima tõsura,requiri debent à proprio episcopo,siue prælato.*

5 *Confirmatio obtenta in forma communi,non tribuit nouum ius.*

6 *Sententiæ duæ conformes possunt ferri super eodem, & eadem quæstione.*

7 *Radix infecta nõ potest producere fructum.*

8 *Nepos natus ex filio spurio,an possit succedere auo.*

9 *Sententia contra ius litigatoris valet, sed non contra ius constitutionis.*

10 *Factum antiquum quod dicatur.*

11 *Libellus generalis quando admittatur,& quando non.*

12 *Confirmans videtur donare.*

13 *Sententia an valeat cum plus petitur, & iudex in minus pronũciat.*

14 *Arbiter potest diuidere actum pronunciationis,tamen non potest corrigere pronunciationem iam factam.*

15 *Condemnatio,vel absolutio in parte non facta mentione de alia parte,non valet,quando petitur certa summa,vel species.*

16 *Sententia an possit valere pro parte, & pro parte non,post pronunciationem super toto.*

17 *Statutum si dicat,quòd non valeat sententia si non est soluta gabella sex denariorum pro libra,modo quidam fuit condemnatus mihi in centum,ego solui gabellam pro quinquaginta: pro aliis quinquaginta nihil solui,an valeat in quinquaginta.*

18 *Plus si petatur,& iudex cõdemnat in minus,an videatur à reliquis absoluere.*

CVm inter vos Valet sententia contra ius litigatoris si ab ea infra decem dies non fuerit appellatum.h.d.& prima pars narrat processum, & iura vnius partis.secunda diffinit,diffinitionis cãm præmittens.ibi [quanuis.] ¶ Primo no.quòd hic agitur contra ecclesiam, quę dicitur subiecta:& hoc ideo,quia in ea nullus possidebat ius subiectionis: vt tit. 1.c.auditis.& c.cũ olim.& de ma.& obe.inter quatuor, &c. ¶ Secundò not. quòd super plena subiectione formatur petitio generalis, & tamen debet declarari postea in processu, & quandoq; à principio si petatur:vt no.s̃.de libel. obla. c.2.& 3.per Inno.facit l.in actione.ff.de fur. ¶ Tertiò not.ꝙ hic decem per ordinẽ numerantur, per quæ plena subiectio declaratur. dicit tamen Innocen. quòd quædam sunt indicia plenè subiectionis sufficientis de per se : vt institutio in spiritualibus, & fidelitas in tẽporalibus : qui enim habet ista duo etiam alius,quàm episcopus dicitur ad eum ecclesiam pleno iure spectare.arg.17.q.2.c.1.& 2.¶ Quartò colligunt hic q-
1 dam, † ꝙ episcopus potest in toto eximere vnam ecclesiam, & à se abdicare iurisdictionem. Sed istud c. hoc non probat, cum abbas obtineat ista ex sententia,non ex donatione episcopi:de quo articulo dic plenè:vt.j̃.de censi. c.cum venera-
2 bilis.per Io.An.&c. ¶ Quintò no. †quòd abbas potest habere in suis ecclesiis ius instituendi, quod expone.i.ius conferẽdi.nam autorizabilis institutio videtur esse iurisdictionis epi
3 scopalis:ita quod per inferiorem præscribi non potest. † Est enim necesse,quòd curatus auctoritate episcopi ingrediat̃,& egrediatur.secundùm Hosti.s̃. de offi. archi. cum satis. & de cler.peregri.c.si.Et dic,vt s̃.ti.1.c.cum olim. super verbo institutionibus:& hoc qđ dico in institutione, intelligo in chrismate:non enim debet intelligi iste text.quòd abbas conficiat chrisma,quod est episcoporum.68.dist.quãuis.Sed de chrismate recepto à diœce.ecclesia sancta proculi recipiat ab ab-
4 bate.¶ Sextò no.Io.An.† quòd nedum ordines sacri, imò minores,& etiam prima tonsura requiri debet à proprio episcopo,siue prelato.s̃.titu.1.c.veniens.de abbatibus, qui possunt dare tonsuram.dic vt j̃.de priuileg.c.abbates.lib.6.in fi.¶ Se
5 ptimò not.in ver.quod super his,†quòd confirmatio obtenta in forma communi,non tribuit nouum ius.& si ius, siue titulus super quo interponitur confirmatio est inualidus: similiter confirmatio quæ causam,& originẽ inde trahit. ¶ Octauò not.ibi mãdauit vice sua subscribi.nam videbatur, quia se subscripserat non posset cõtradicere: vt l.Caius. ff.de pigno. actione.& l.Titia.§.lucia.ff.de lega.2. ¶ Nonò not.in ver.tãdem,†ꝙ super eodem, & eadem quæstione possunt ferri duæ
6 sententiæ conformes:contrariȩ verò an possint. dic,vt l.1.C. quando prouo.non est ne.¶ Decimo not.quòd ille qui tenet rem aliquam,cuius petitur obedientia, potest se ab obedientia subtrahere renunciando illi rei:& sic vasallus renunciando feudo,videtur quòd possit se liberare à fidelitate : similiter possessor renunciando rei possit se liberare ab onere criminis,quod sibi imponitur dictȩ rei occasione:de quo dic per Bar.in l.is cum quo.ff.de aqua plu.arc. & dixi in c.1.j̃.de feu.vbi posui distinctionem Bar.quam ipse ponit in d.l. is cũ quo.¶ Et not.hanc formam sententiæ alternatiuè: & sic videtur quòd potuerit formari libellus,qui sententiæ debet esse conformis: vt l.vt fundus. communi diui. Cum enim hæc incertitudo causetur à facto aduersarii:quia si in ipsius potestate est alterum facere,meritò libellus, & sententia possunt esse incerti: vt ff.quorum leg.l.1.§.quod ait. & quod no.in l.cõductores.C.locati.& c.Raynaldus.de testa. Quinimò & si ad alterum damnaretur,scilicet ad obedientiam possit aliud faciendo liberari,scilicet ecclesiam dimittere.arg.l.miles.§.de
7 cem ff.de re iudi.¶ Vndecimò not. †quòd radix infecta non potest producere fructum, sicut erant confirmationes,quæ à donatione inualida originem habuerunt. ¶ Et facit ad quæ-
8 stionem, †quòd nepos natus ex filio spurio non possit succedere auo ex testamento,sicut nec posset spurius ipse.ad idem c.vulnerato.1.q.1.& hoc tenet Bal.in l.gallus.ff.de lib.& posthu.Bar.consuluit contrarium.non firmo aliquod.¶ Duode
9 cimò not. † quòd valet sententia contra ius litigatoris, sed non contra ius cõstitutionis. Si autem exprimantur duæ causæ in sententia:vna contra ius scriptum:alia contra ius litigatoris,valet sententia.secundum Inno.qui ita no. s̃. de renunci.c.in præsentia.& ibi.in nouella super glo.ar. ¶ Vltimo no. regulam,quòd presumitur pro sententia: vnde si pars dicit litem non fuisse contestatã,& acta cõtradicunt,stabitur actis. C.eo.ti.l.gesta.quod est verum de facto antiquo: de cuius facto producitur instrumentum, quo casu pręsumitur pro cõtestatione, & pro ꝓcessu.Institu. de fideiuss.§.si. secus si factũ sit recens, & obiicitur contra processum ante latam sententiã:quia tunc locum habet Decre.quoniam contra falsam.s̃.
10 de proba.†Dicitur autem factum antiquum quo ad hoc, ex quo lapsum est biennium,secundum Host. qui remittit.s̃. de ꝓba.c.in præsentia.alias de renun. ¶ Venio ad aliquas oppositiones,& primo opponitur de c.auditis.s̃.tit.1.ibi non agitur,contra ecclesiam, quæ dicitur subiecta.hic autem contra ipsam

ipsam agitur, quare malè. ¶ Sol. vt s. dixi in notabili. & plenè in d. c. auditis. ¶ Secundò opponitur hic abbas formauit libellum generalem. Sed contra. de l. vlti. de anna. excep. Sol. illud verum quando petitur certa species, quæ est declaranda per suas demonstrationes. vt l. si in rem agat aliquis. ff. de rei ven. & quod no. in c. vlti. s. quod metus cau. & l. 1. §. si cista. ff.
11 deposi. & ibi de hoc. † vbi autē petitur aliquid in vniuersitate consistens, vt est subiectio', quæ consistit circa plura: vt in tex. bene admittitur generalis petitio. vt plenè per Inno. in c. cōquerente. de offi. ordi. & c. cum ad sedem. de resti. spo. Aduertendum enim, ꝙ vbi episcopus petit hęc iura nō est necessaria specificatio, quia ius cōmune ipsa explicat: sed si aliter peteret, tunc deberet fieri specificatio secundùm Ioan. An. &
12 alios. ¶ Tertiò opponitur, & videtur, † ꝙ licet non valuerit concessio episcopi, tamen confirmatio Papæ reddiderit ipsā validam: confirmando videatur donare de conces. pręben. c. proposuit. & de cōfir. vti. vel inuti. c. bonæ. ¶ Sol. contraria loquuntur cum confirmat ex certa sententia: secus si innitendo primæ collationi, vt hic. facit. l. adoptio non iure facta. ff. de adop. & c. ¶ Quartò opponitur hic prior sancti Genonis subscripsit se priuilegio confirmationis in fauorem suæ ecclesiæ. Sed ex hoc videtur, quòd inciderit in crimen falsi, vt C. de his qui in testa. sibi ascri. l. 3. Sol. ibi loquitur de eo, qui sibi ascripsit in facto suo. hic in eo qui subscribit nomine suæ ecclesiæ, pro qua etiam potest esse testis. s. de testi. c. insuper. & c. cum nuncius. ¶ Quero de duabus quæstionibus, quas hic format Io. An. post. Inn. primo quæro, quia apparet ex fine c. ꝙ Papa pronūciat super obediētia, & fidelitate tm̄: & tn̄ in libello fue
13 rūt petita cōplura alia. quæro ergo † cū plus petitur, & iudex in minus pronunciat an valeat sententia. dicit Inno. valere sententiam in ea parte, licèt iudex non debuerit sic ferre. s. de elec. cum inter. Idem Bertol. infra eo. tit. cum I. & A. in glos. 3. idem Hugo. vt dicit Accur. in l. 1. C. si aduer. rem iudi. Azo contra per l. in hoc iudicio. fa. ercis. Alij, vt Iac. de Arc. distinguunt, quòd aut est vnum capitulū, aut plura: si vnum, & tunc aut iudex pro parte absoluit, & valet: aut pro parte pronunciat, & pro parte tacet, & non valet etiam in eo, quod pronūciatum est. facit quod not. de cōuer. coniug. c. placet. in 4. gl. & ibi etiam Ioan. And. & ff. de arbi. l. qualem. §. dicere autē. & hæc si vera opi. Azo. quam tenet do. Bald. in sententia iudicis. in d. l. 1. C. si aduer. rem iudi. Non ob. l. Paulus. ff. eod. titu. vbi valet sententia, licet aliqua iudex omiserit: quia ibi non omisit substantialia, sed quędā extrinseca, & accidentalia: vt cōdemnationē expensarum: quæ nō est de substantia senten-
14 tiæ diffinitiuæ. vt l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. ¶ † De sententia verò arbitri non est dubium, vbi habet potestatem pronunciandi semel, & pluries: nam tunc potest diuidere actum pronunciationis, vt hodie pronunciet de vna parte, cras de alia. non tamen possit corrigere pronunciationem per istud arbitrium datum sibi. vt d. l. dicere. & l. quid tamen. ff. de arbi. ¶ Secundò casu principali quando sunt plura capitula, & tunc aut connexa. & idem quod supra, vt ff. de edil. edic. l. cum eiusdem. de præben. quia sæpè. lib. 6. aut sunt separata, & valet in eo, quod pronunciatum est: quia tunc tot videntur sententiæ, quot sunt capitula, vt ff. de verb. obl. l. scire
15 debemus. & l. etiam. §. 1. ff. de mino. & ibi de hoc. † patet ergo ex prædictis, quòd si petitur certa summa, vel species non valet condemnatio, vel absolutio in parte non facta mentione de alia parte, quia actus pronūciationis est indiuiduus, quod est verum nisi lex diuideret instantiam, vel esset instantia pro parte perempta. vt l. si constante. §. fin. ff. solut. ma-
16 tri. ¶ † Post pronunciationem autem super toto, vtrum possit sententia pro parte valere, & pro parte non, tunc dic, quòd aut pro parte dicitur non valere propter defectum iurisdictionis iudicis, vt quia pronunciauit in 15. cum non possit nisi in decem, & non valebit in aliquo: vt C. qn̄ prouo. non est ne. nisi certa ratione. & no. in l. cum quędam. §. vlti. ff. de iurisdi. om. iudic. per Doct. Quandoque apparet iniusta pro parte ex post facto bene potest sentētia tunc rescindi, & pro parte valere. de testa. c. Raynutius. & c. Raynaldus. Similiter in testamento, quia non potest in principio pro parte valere, & pro parte non valere: sed ex facto sic, vt si vnus hæredum succumbit in quærela. alter vincit, vt. ff. de inoffi. testa. l. mater decedens. & l. cum duobus. ff. de inoffi. testa. Et hoc facit
17 ad quæstionem. † Si statutum dicit, quòd non valeat sententia si non est soluta gabella sex denariorum pro libra: modo quidam fuit mihi condemnatus in centum, ego solui gabellam pro quinquaginta, & pro alijs nihil solui: an valeat in quinquaginta: videtur quod sic, quia ex post facto potest pro parte valere, & pro parte non. quod est verum, quando quis esset condemnatus pluribus in centum: quia tunc pro parte soluentis sententia esset valida. secus si vni: quia cum solutio gabellæ sit quoddam onus volenti commodum consequi, scilicet efficaciam sententiæ: oportet quòd totum adimpleat, nec potest diuidere: vt l. ex duobus. ff. de lega. 2. coniuncta. l. cui fundus. ff. de condit. & demonstra. Et hoc nōt. dominus Bal. in l. 1. & ibi vide Salic. C. si aduer. rem iudic. ¶ Secundò
18 quæro. † cum petitur plus, & iudex condemnat in minus, an videatur à reliquis absoluere. Respondeo, quòd aut in eo in quo facta est condemnatio, sententia non tenet: puta quia facta super parte certæ summæ, vel speciei secundum opi. Azo. de qua supra. & tunc frustra quærimus an videatur reus à residuo absolutus cū sentētia sit nulla, vt supra dictū est: aut quęris in casibus, in q̄bus sentētia super parte valeat, & tunc an videatur in residuo absolutus est dubiū: videtur enim quòd non, cum sententia debeat ferri de scripti recitatione, sed quod tacitè venit non est scriptum, quia legi non potest. vt l. 1. ff. de his quæ in testa. delen. & l. fin. C. de senten. ex peri. reci. ¶ Super hoc dicit Innocen. quòd quandoque pars non specificata includitur sub generali petitione: & tunc condemnatio in parte abducit absolutionem reliquæ partis, alias secus, vt l. 1. C. si aduer. rem iudic. Accur. ibi contra, quòd placet Pet. & Iac. de Rauenn. qui respondet ad dictam l. 1. quia ibi tutor fuit in parte condemnatus, & in parte absolutus, & contra partem absolutionis petebatur absolutio. ¶ Alij distinguunt, an per iudices, vel per arbitros lata sit sententia condemnatoria, vt primò casu intelligatur absolutio in residuo. in secundo non. & de hoc vide in Specu. de senten. prola. § qualiter. ver. quid si petò. circa hoc etiam vide quod no. in l. si ex testamento. ff. de except. rei iudic. in glos. quæ videtur sentire contra opinionem Azonis, inquantum dicit, quòd si petebantur viginti, & condemnatio fiat in decem, non videtur in residuo absolutus. ¶ Ex prædictis mihi non remanet intellectus clarus, cum petitur quid vniuersale, vel generale, & fertur sententia super quibusdam capitulis super vniuersali comprehensis an videatur reus in alijs absolutus. Innoc. sentit quòd sic, vt supra dixi. Ioan. & Host. contra Ioan. And. sic pertransit. & dominus Ioan. de Ligna. ego refero me ad notata in l. licet. C. de iudic. vbi distinguitur, an petitio generalis, prosecutio, & sententia specialis: an verò petitio, & prosecutio generalis, & sententia specialis. vt ibi plenè per Doc. & gl. & l. age. C. de transac. facit quod no. in l. si minor de administra. tuto.

S V M M AE.

1 *Capitulum super collatione præbendæ, potest se opponere singulari personæ*
2 *Sententia contra formam mandati, potest dici nulla.*
3 *Ordinem omissum dicens debet probare.*

CAusam quæ inter. Sufficit ad cōfirmationem senīæ nihil cōtinentis iniquum, ꝙ cōtra ipsam aliquid

Pet. de Anch. sup. 2. Decr. EEe

aliquid non probetur. h. d. in prima ponit delegatorum processum sententiam, & appellationem. secunda ibi: licet ponit allegationem appellantis: & motiuum suum, & confirmationem sententiæ. ¶ Primò no. † ꝙ capitulum super collatione
1 præbendæ pōt se opponere singulari personæ, de quo. s̃. de
2 rescrip. c. mandatum. ¶ Secundò no. † ꝙ sententia contra formam mandati potest dici nulla. ad idem. s̃. de rescrip. c. cum dilecta aliud si præter formam secundùm gl. quod est verum si fit de coniunctis, nec vitietur forma: aliàs idem esset facere præter, ꝙ contra: remittit Hosti. ad no. s̃. de offi. deleg. prudētiam. 1. responso. ad hoc. ĩ. de elec. si cui. li. 6. vnde iudex etiā ordinem formæ sequi debet, & mentem. s̃. de rescrip. causā
3 quæ. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille qui dicit ordinem omissum debet probare. ¶ Quartò no. ꝙ non semper ad vnam speciem probationis iudex inclinat motum animi sui. concor. s̃. de renun. c. in præsentia. Et not. positionē casus per Io. An. dicit enim, ꝙ mandatum erat pronunciari, vel sententiari pro clerico: si probaret se à maiori parte capituli electum: quod cum probasset per testes viles, & subornatus iudex non pro ipso, sed contra pronunciauit. & ex hoc dicebat clericus sententiatum contra formam rescripti, sed malè. quia iudex potest non dicta testium sequi, vt plenè no. s̃. de proba. quoniam qui glos. magna. circa medium. versi. ille etiam qui testes. ¶ Item illa verba rescripti quod condemnet partem si probatum fuerit non dant formam rescripto: sed monitionem inducunt, & ponuntur ad iustitiam, non ad formam. vt in simili dicit Inno. in c. vlti. s̃. de præsumpt. vnde posito, ꝙ non esset probatum valeret condemnatio, & transiret in rem iudicatam si nō esset appellatum: & ita not. Inno. in c. prudentiam. s̃. de offi. deleg.

SVMMAE.

1 *Sententia per quam inducitur purgatio, est interlocutoria.*
2 *Practica libellandi, & sententiandi.*
3 *Sententia, quòd transeat in rem iudicatam post decem dies, quomodo intelligatur. & nu. 12.*
4 *Non appellans præsumitur sententiæ consentire.*
5 *Obligatio naturalis, an oriatur ex sententia.*
6 *Quadrimestre quod datur iudicatis, potest arctari à iudice, & prorogari.*
7 *Quadrimestre datur condemnatis, quando agitur actione personali ad quantitatem.*
8 *Petens terminum ad soluendum, videtur sententiæ consentire.*
9 *Appellari potest, cum exceditur modus in exequendo.*
10 *Terminus prorogatus, vel restrictus, an dicatur legalis, vel iudicialis.*
11 *Delegatur causa decidenda infra mensem, reus propter contumaciam excommunicatur, lapso mense venit, & petit absolui, an delegatus ille absoluet.*

QVod ad cōsultationem. Sententia per lapsum decem dierum transit in rē iudicatam si prius non fuerit appellatum: & quadrimestre tēpus quod datur condemnatus in personali ad soluendum ex causa potest per iudicem arctari. h. d. duas ponit per ordinē quæstiones. secunda ibi [sed nec.] ¶ Pro declaratione text. quæro de casus positione. glo. dicit quòd fuit inducta purgatio vsque ad. 20. dies, & recepta. Item fuit condemnatus in pecunia soluenda in eodem termino. & ad vtrumque responderet quod elapsis dictis. 10. diebus nō poterit appellari, vel sm̄ Gof. fuit condemnatus ad soluēdum. 10. Titio vsq; ad 20. dies, aut ad iurandum, quod ei nihil deberet. vt l. miles. §. 1. ff. de re iudica. vel sm̄ Host. fuit condemnatus ad duplum. 20. nisi interim se purgaret. vel sm̄ Inn. fuerunt latæ duæ sententię. vna interlocutoria, quod se purgaret. ĩ. 20. dies. alia diffinitiua, per quam nisi purgaret esset priuatus ipsa ecclesia quantum autē ad propositum. c. quilibet intellectus tendit ad vnū finem, quòd. 10. dies qui dantur ad appellandum computentur à tempore pronunciationis, non habito respectu ad tempus solutioni præfixum. facit l. 1. §. biduum. ff. quādo app. sit.
1 ¶ Primò no. hic Abb. † quòd sententia per quam inducitur purgatio est interlocutoria: nam diffinitiua subsequitur cum
2 præstiterit, vel defecerit in purgatione, † & potest sentētia diffinitiua cum dicta interlocutoria cumulari, hoc est, indico tibi purgationem infra tantum tempus: quam nisi præstiteris te condemno. facit quod no. in simili in l. si cum exceptio. §. hic autem. ff. quod me. causa. & ibi not. an. 10. dies à tempore primæ, an à tempore sententiæ subsequentis computētur: dic
3 subtiliter, vt ibi. ¶ Secundò no. † ꝙ post decē dies trāsit sententia in rē iudicatā: quod est verū in diffinitiua, & ēt in interlocutoria quo ad partē, non quo ad iudicē. ĩ. de app. cū cessāte. Quid aūt si qs nō appellat ab interlocutoria infra. 10. dies sed appellat à diffinitiua, quæ postea sequit̄, an illum articulū per interlocutoriam iam decisum poterit appellans à diffinitiua deducere in iudicio appellationis, dic vt infra de ap. c. si. li. 6. & eo. ti. c. fi. in Cle. qui tex. determinat quæstionē prædi-
4 ctam, q̄ hic latè ꝓsequunt̄ Inno. & Host. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille qui non appellat præsumitur sententiæ consentire. concor. l. ab eo. C. quō, & qn̄ iudex. l. 1. C. si in integrū restit. pe. ibi: ap. enim debuissetis si nobis sentētia displicebat. ad idē l. vlti. C. de sen. q̄ sine certa quanti. ibi facto tuo cōfirmasti iudicatum
5 &c. † Ex quibus iuribus dicunt quidā, ꝙ ex sententia oritur
a obligatio naturalis,[a] quę causatur ex illo consensu à iure prę
6 sumpto. qd̄ dic, vt l. 1. C. de cōdi. inde. ¶ Quartò no. † ꝙ quadrimestre, qd̄ datur iudicatis potest arctari à iudice, & etiam prorogari. qd̄ intellige ex cā alias supplet à iure, qd̄ sentētiæ iudicis deest: vt l. 4. §. si quis condemnatis. ff. de re iudic. & in
7 c. indultum. de reg. iur. lib. 6. per Dyn. ¶ Quintò no. † quòd condemnatis datur quadrimestre: quod est verum, quando agitur de actione personali ad quantitatem. Si autem dicta actione agatur ad speciem, tunc videtur idem. licet glos. innuat contrarium in l. si cum exceptio. §. quatenus. ff. quod me. cau. de quo per Doct. l. eos. C. de execut. rei iudic. Si autem agitur actione reali, non est dubiū, quòd statim fit executio cū iudici videbit̄, vt l. in fideicommissis. ff. de vsur. Si autē quis nō condemnet̄, sed confitenti fit præceptū, datur terminus. 10. dierum hodie, vt no. in l. si debitori. ff. de iud. ¶ Collige ergo, quòd sit præceptum debitori cōfitenti, aut fertur sententia contra eum. Et isto casu, aut agitur reali, aut personali, & si personali, aut actum est ad quantitatem, aut ad speciem:
8 vt ex p̄dictis patet. ¶ Sextò no. † quòd petēs terminū ad soluēdū vr̄ sentētiæ cōsentire. & ideo nō appellat, vt l. ad solutionē. C. eo. ti. & dicit Inn. ꝙ si statuitur breuior terminus, & nō appellatur, præsumitur consentire: licet cōtradicat, quia nō suf-
9 ficit contradictio sine appellatione. ¶ Septimò no. ꝙ cū exceditur modus in exequēdo potest appellari. concor. l. ab executione. C. quorum appel. non reci. ¶ Sed hic incidenter quæritur. pone quòd vnus iudex exequitur sententiam alterius, quod frequenter contingit, vt l. à diuo Pio. ff. de re iudic. Sed iste iudex excedit modum in exequendo: an appellabitur ad superiorem pronunciatis, aut ad superiorem exequentis: dic vt l. à diuo Pio. §. sententiam. ff. de re iudic. per Bar. Oppon. dicitur hic, quòd iudex potest arctare terminum. Sed contra de l. 4. §. si quis condemnatus. ff. de re iudic. Sol. vt in glo. & dixi in quarto nota. quòd cum causę cognitione potest coarctare, & prorogare. alias secus facit quod not. in c. Romana. ĩ. ti.
10 1. ¶ Sed hic incidenter quæritur † an ille terminus prorogatus, vel rescriptus dicetur terminus legalis, vel iudicialis. hoc inuestigare est vtile propter purgationem more, quam dilatio legalis admittit: & non iudicialis, siue conuentionalis. vt c. potuit. de loca. coniuncta. l. Celsus. ff. de arbit. dic de ista quæstione, vt nota. Bart. ff. de leg. 1. in l. hæc verba. dixi supra de rescript. c. super literis. ¶ Secundò oppon. & dicitur hic,

hic, ꝙ si modus exceditur poteſt appellari. Sed cõtra hoc opponitur, & videtur ꝙ non poſsit modus excedi. & arg. à diuiſione, vt in gl. ſic. 2. q. 6. ſuper qua dicit Io. An. ꝙ quando executor facit aliquid de facto, vtile eſt appellare ne condemnatus de facto grauetur. ff. de mino. l. ſexta. vnde à ſentẽtia, quæ eſt nulla appellatur. ỹ. ti. 1. c. ſolicitudinem. Et in caſu in quo modus exceditur in exequendo ſi appellatur, ſuſpẽditur executio. ¶ Alij autem caſus in quibus executio impeditur no. in Spec. in tit. de execu. ſen. §. fi. & de app. §. in quibus. ver. 1. & ver. ſeq. An autem vbi non apppellatur, ſed dicitur ſententia nulla, debet ſuspendi executio iudicati hoc ponit Io. An. latius, q̃ Innoc. in c. de cætero. ſ̃. eo. vbi plenè dixi. ¶ Quærit
11 Hoſt. † delegatur cauſa decidenda infra menſem reus propter contumaciam excõmunicatur: lapſo menſe venit, & petit abſolui, an delegatus ille abſoluet, quod videt. vt in c. quærenti. ſ̃. de offi. dele. Hoſt. tenet, ꝙ finito mẽſe nõ poterit abſoluere. non obſt. c. quærẽti. quia loquitur cum iuriſdictio eſt extincta per ſententiam diffinitiuam: ſecus ſi lapſu termini: quia tunc de interlocutorijs prius latis non poteſt ſe intromittere: vt hic, quod not. ¶ Secundò quæro dicitur hic, ꝙ lapſis. 10. diebus tranſit in rem iudicatam: & ſic ante non poteſt
12 exequi. ¶ † Quid in ſententia corporali vtrũ poſsit. ỹ. 10. dies qui dantur ad appellandũ executioni mandari. videtur quòd non; vt l. 1. circa prin. & ibi no. ff. nil. no. app. pen. in contrariũ videtur tex. in l. addictos. C. de app. primã partẽ tenet Spec. in tit. de execu. reo. §. videndum. ver. porro. idem Io. An. in c. inquiſitione. de hęreti. lib. 6. Bar. dicit, ꝙ quędam executio fit à iure, vt ꝙ quis efficiatur infamis, ſeruus, & ſimilia: tunc talis executio fit ſtatim lata: vt l. quo ad ſtatum. & l. qui vltimo. ff. de pœnis. Quædam eſt executio, quæ debet fieri ab homine, & iſta debet differri poſt decem dies de iure, licet de conſuetudine non expectentur ſecundùm Bart. qui ita no. in d. l. qui vltimo.

ADDITIO.

a ¶ Obligatio naturalis. Vide gl. Bar. Alex. & Doc. in l. Iulianus verum. ff. de condi. indebi. Bar. in l. 3. C. quomodo, & quando iudi. Alex. in l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pa.

SVMMAE.

1 *Sententia lata ſine expreſsione cauſæ, tenet.*
2 *Obligatus ad annuam penſionem, poteſt conueniri vt pro futuro tempore, condemnetur.*
3 *Exceptio rei iudicatæ opponitur contra petentem, quę impedit litis conteſtationem.*
4 *Tenor ſententiæ, poteſt probari per teſtes.*
5 *Iudex non tenetur exprimere cauſam in ſententia.*
6 *Caſus in quibus cauſa eſt exprimenda in ſententia.*
7 *Cauſam exprimere in ſententia, an ſit vtile, vel damnoſum.*
8 *Sententia quando fertur ex falſa cauſa, an teneat.*
9 *Decretum interpoſitum ex falſa cauſa reſpectu agentis, indiſtinctè eſt ipſo iure nullum.*

1 SIcut nobis, † Sententia ſine expreſsione cauſæ lata tenet. h. d. com-
2 munis diuiſio. ſecũda ibi [cum autem.] ¶ Primò no. † ꝙ obligatus ad annuam penſionem, poteſt conueniri vt ꝙ pro futuro tempore condemnetur: quia obligatio eſt pura, licet exactio differatur. de quo dic vt l. 1. C. de fideiuſ. & l. 1. ff. de vſu. Quanto autem tempore duret iſta annua obligatio: dic ꝙ ad vitam ſicut vſuſfructus, vt l. in ſingulos. ff. de ann. leg. Et quando debeat fieri ſolutio an in principio, vel in fine anni,
3 dic vt ſ̃. de arbi. c. peruenit. in nouella. ¶ Secundò no. † ꝙ contra petentem opponitur exceptio rei iudi. quæ impedit litis conteſt. vt̃ in c. exceptio. obiectio. de litis conte. lib. 6. ¶ Ter-
4 tiò not. † ꝙ tenor ſententiæ poteſt probari per teſtes. ſimile in l. teſtium. C. de teſti. ¶ Quartò no. ꝙ licet teſtis debeat cauſam ſui dicti reddere, tamen de his quę concernunt alium nõ tenetur. Expreſsio enim cauſæ in ſententia concernit iudicẽ, & non partem. nõ ergo ex hoc poteſt dici ſuum teſtimonium
5 nullum. facit. l. ſolam. C. de teſti. ¶ Quintò not. † iudex non tenetur exprimere cauſam in ſententia: & hoc regulariter. fal-
6 lit † in cauſa appellationis, vt ỹ. eo. cum Bertoldus. Item vbi pars abſoluitur propter ineptam petitionem, vt ſ̃. de iud. c. examinata. vel vbi abſoluitur: quia inſtantia eſt perempta, vt C. de iudi. properandum. §. illo. vbi per Cy. Item in caſu vbi abſoluit condemnatum ab expen. vt in Aut. de iudic. §. oportet ver. illo. Item vbi ſententia poteſt ſe habere ad famam, & infamiam cõdemnati, vt l. 3. §. in nomine. ff. de his qui no. in-
7 fa. & l. hæc enim. ff. de ſuſpec. tuto. ¶ Quærit Ioan. An. † an ſit vtile, vel damnoſum exprimere cauſam in ſententia tex. non exprimit: ſed dicit, ꝙ nõ eſt moris in pleriſque locis exprimere. Io. An. dicit, ꝙ eſt fatuum exprimere cauſam: quia facilè poſſet malam cauſam exprimere, & bonam ſubticere, & ſic ſententia nõ valeret. ỹ. de cõceſ. pręben. ex parte. & ff. de excu. tu. l. qui teſtamento. & ſ̃. de reſti. in inte. c. tum ex literis. §. nos igitur. & hoc eſt verũ nedum in diffinitiua, ſed in interlocutoria, arg. ſ̃. de offi. dele. cum ſuper. & ſic refert Hoſti. iudicatum per dominũ Clementẽ. ſuper quo articulo latius ſic
a diſtingue. q̃nque fertur ſñia ex falſa cauſa [a] allegata à parte. q̃nque ex falſa cauſa allegata à iudice. quãdoque ex cauſa in
8 mente retenta. † Primò caſu aut fuit allegata cauſa falſa circa ſubſtantiam iudiciorum, vt quia dixit litem conteſtatã, cũ nõ eſſet, & ſimilia, & ſentẽtia eſt ipſo iure nulla, vt ff. de fal. l. ſi qs obrepſerit. aut fuit allegata falſa cauſa circa iuſtitiã partis, vt quia dixit pactum factum ſolutioni, & ſimilia: & tunc aut ſententia lata eſt contra minorẽ, & eſt ipſo iure nulla, vt C. ſi ex fal. alleg. l. 1. aut cõtra maiorem. & tunc aut illa allegatio fuit facta dolo partis, aut abſque dolo. primò caſu ſi ſentẽtia fuit lata contra abſentem, & eſt ipſo iure nulla. Si contra præſentẽ eſt aliqua, ſed per reſtitutionem reſcinditur, vt l. ſi prætor. §. Marcellus. ff. de iudi. Si verò abſque dolo tunc ſententiã eſt aliqua, ſed ope reſtitutionis reſcinditur. Et iſtis duobus vltimis caſibus loquitur titulus. C. ſi ex falſ. inſtru. & ff. de re iud. l. diuus. ¶ Et aduertendum, quòd prædicta ſunt vera in ſen-
9 tentia ſecus in decreto: † quia illud interpoſitum ex falſa cauſa reſpectu agentis indiſtinctè eſt ipſo iure nullum, vt l. cũ verò. §. ſubuentum. de fideicom. lib. & l. iuſtè. de acqui. po. per Bar. Secundò caſu principali, q̃n falſa cauſa fuit à iudice expreſſa in ſententia, & tũc aut falſa in facto, & in iure, vel in iure tantùm, & ſententia eſt ipſo iure nulla: quia continet expreſſum errorem, vt l. qui teſtamento. ff. de excu. tu. & q̃n pro uoc. nõ eſt neceſ. l. 2. & l. ſi expreſsim. ff. de appel. Aut fuit falſa in facto tantum, ſed non in iure. puta dixit: quia comperimus talẽ ſoluiſſe. & ideo abſoluimus, cum de ſolutione nõ appareat in actis: tũc ſententia valet. ſed ope reſtitutionis reſcinditur, vt l. præſes. de re iudi. Et ita poteſt intelligi glo. in l. ſi is ad quem. de acqui. hære. quæ dicit, ꝙ nõ valet in effectu. quaſi innuat ꝙ peti debeat reſtitutio eſt contra talem ſententiam. ¶ Aduertẽdum tñ, ꝙ ſi iudex debuiſſet ex alia vera cauſa idẽ ſententiare, propter illam veram cauſam quam in mente retinuit, puta propter pecuniam, vel gratiam ſententiam tulit, dic, vt l. ſeruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Treb. & ſ̃. de excep. c. cum venerabilis. Iſta eſt diſtinctio Bar. in d. l. ſi is ad quem. de acqui. hæredi. Et circa falſam cauſam expreſſam in ſententia, dic, vt no. Inno. in c. in præſentia. de renunc. & c. ex parte. de offi. archi. & quod ipſe no. ỹ. eo. c. cum Bertoldus. ſecundò tangit Ioan. An. an ſolemnitas præſumatur, & poſsit probari cõtrarium, dic vt ỹ. de eo qui fur. or. ſuſce. c. innotuit. per Innoc. & ſ̃. de proba. c. quoniam contra falſam: & quod no. in l. iure gen. §. ꝙ ferè. ff. de pac. & plenè per Bar. in l. ſciendum. de verb. oblig. Et quia in iſto c. tangitur de falſa cauſa adiecta in ſententia. Quid de falſa cauſa adiecta in alia diſpoſitione. dic vt no. ỹ. de affi. & conſan. c. quia circa.

ADDITIO.

a ¶ Ex falsa causa. Vide Ang. & Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de ver. ob. & l. 2. C. quando prouo. non est necess. Inno. in c. cum Bertoldus. infra. eo.

SVMMAE.

1 *Sententia lata contra reum appellantem, si nil doceat contra eam: confirmatur.*
2 *Tertia persona veniens post sententiam contra alium latam, potest appellare pro suo interesse.*
3 *Sententia potest esse valida, & firma quò ad vnum, & quò ad aliũ in suspenso.*
4 *Tertius appellans à diffinitiua debet exprimere causam, & sufficit sibi destinare nuncium ad appellationem prosequendam.*
5 *Possessor perdit possessionem, si fit executio contra detentorem eiusdem rei.*
6 *Tertius veniens pro iure suo post latam sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, non potes impedire ipsius executionem. & nu. 13. Et quid si comparet, vt actorem remoueat, nu. 12.*
7 *Sententia lata contra alterum, non præiudicat alteri, etiã scienti causam illam motam.*
8 *Condemnatus de furto, vel publico crimine tanquam infamis à testimonio, & à iudicato repellitur in quacũque causa, & cum quocunque alio agatur.*
9 *Victor si prior velit suscipere defensionem, præferendus est illi, qui tũc de nouo cœpit eam mouere.*
10 *Comparens in iudicio, vt assistat reo, quid operetur.*
11 *Interueniens post publicas attestationes cum principali, an possit super eisdem articulis, aut super diuersis, sicut posset, vel non posset ipse principalis.*
14 *Libertus vel seruus meus si conueniatur, & vendicatur ab alio me sciente, an sententia contra eum lata mihi præiudicet.*
15 *Sententia lata cõtra eum qui detinet mandatur executioni, nõ obstante contradictione veri possessoris, qui sciuit talem causam agi.*

1 CVm super. † Confirmatur sententia lata contra reum appellãtem, si nil docet cõtra eam: differtur tamen ipsius executio, si tertius de suo docet interesse. hoc dicit. ¶ Et prima pars decisa narrat factum quo ad reum principalem. secundò sententiam confirmat: ibi [cum ex parte.] tertio quo ad tertium appellantem committit causam executionis fien
2 de, vel non ibi [mandamus] ¶ Primò no. ꝙ † tertia persona veniens post sententiam contra aliam latam, potest appellare pro suo interesse. In hac enim Decre. tam monasterium, q̃ episcopus appellauit ad Papam. & primò expeditur appel. mona. secundò appellatio episcopi: secundum Hosti. ¶ Secũ
3 dò not. † ꝙ quò ad vnum sententia est valida, & firma: quo ad alium est in suspenso. concor. in simili. C. de testa. l. hac cõ sultissima. §. ex impfecto. & l. si duobus. de inoffi. testa. ¶ Ter
4 tiò no. † ꝙ tertius appellans à diffinitiua dẽt exprimere causam, & sufficit sibi destinare nuncium ad appellationem prosequendã. ex quo dicit Host. apertè colligi, quòd sufficit appellanti infra tempus legitimũ mittere ad curiam Nuncium, etiam si non fuerit contestatus litem, nec obtulerit libellum, nec se iudici præsentauerit. Sola enim Nuncii missio facit ipsum audiri lapso tempore appellationis prosequendæ. ad idẽ ĩ. de app. c. significãte. nõ obst. Auth. ei qui. C. de tẽp. app. & in corpore: vnde sumit, quia benignus in hoc agunt canones, quã leges. Alii aliter dicũt, & melius, vt dicã in c. ex ratione.
5 ĩ. titu. 1. ¶ Quartò no. † ꝙ possessor perdit possessionẽ si fit executio contra detentorem eiusdem rei: facta enim executione contra hoc monasterium fuisset præiudicium generatum episcopo Oueten. si circa possessionem, vt hic. ibi [nec
6 circa possessionem Oueten. &c.] ¶ Quintò no. † ꝙ tertius veniens pro iure suo post latam sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, non potest impedire ipsius executionem: vt
7 in ver. alioqui. ¶ Sextò. no. † ꝙ sententia lata contra alterum non præiudicat alteri, etiam scienti causam illam motam: & hanc regulam, scilicet quòd res inter alios acta aliis non præiudicet, exponit Ioan. An. Alii scilicet ignorantibus, qui non ratione potestatis, societatis, contractus, vel officij, vel procuratoris agentis sint astricti, aliàs contra. ff. de iureiu. si duo. §. si qs iurauerit, & l. seruus. & l. seq. & l. sed & si seruus. & l. duobus. Istis enim, & vtrisque illorum qui agunt inter se in vna causa, vel si cum alio agant, vel agat alter eorum, nocet sentẽ
8 tia. † nam condemnatus de furto, vel publico crimine, tãquã infamis à testimonio, & à iudicato repellitur in quacũq; causa, & cum quocunque alio agatur. 3. q. 7. c. 1. 2. & 3. & de testib. c. testimonium. & hoc verum est in his, quæ consecutiua sunt priorum sententiarum, vel aliorum actuum. In alia autẽ causa non præiudicat, vt si conuentus ciuiliter super crimine condemnetur, non nocebit sibi sententia in criminali, vt C. qñ ciuilis actio. l. 1. ¶ Venio appositiones, dicitur hic, ꝙ tertius veniens impedit executionẽ sẽtẽtiæ latæ contra alium. contra aliũ. cõtra de l. is à quo. ff. de rei vend. vbi non obstã. contradictione tertii mandatur sententia executioni, præstita cautione de seruando reum indemnem. ¶ Sol. ibi non intererat tertiæ personæ sententiam exequi, nec quo ad causam, nec quo ad possessionem, quia ibi non possidebat tertius, hic autem episcopus Oueten. prætendebat se possidere, nec etiam quò ad proprietatem fit sibi præiudicium, vt hic in fine. & his rationibus ibi tertius impedire non potest executionem. & si dicatur potest interesse quantum ad instan. iudici, quia si possessor alteri condemnatus rem restituit, videtur ꝙ debet ab altero petitore absolui cum sine dolo desinat possidere, vt dixi. s. c. 1. dico, quòd ratione dicti interesse. l. illa. is à quo. prouidit de prædicto remedio cautionis prestande: de qua hic tractat Inno. qui tangit etiam circa hoc si reus condemnatur ambobus, scilicet primo & secundo: antequã à primo prædicta præstetur cautio. hic vide per eum, qui di-
9 cit, † ꝙ si prior victor velit suscipere defensionẽ, præferẽdus est illi, qui tunc de nouo cœpit eam mouere: potest etiam appellare si sentiat, quòd feratur sñia cõtra eum à quo habuit possessionẽ. Si verò nõ appellauit reus conuictus, cedit actionem, quam habet contra primum victorem vigore satisdationis receptæ. & si post cessionẽ velit ille, qui vicit probare, de iure suo nõ audietur. Illa ergo cautio succedit loco ipsius rei, & sicut si super re fieret executio, nõ admitteretur exceptio, ita neque contra executionem illius cautionis contra primũ victorem. ¶ Duobus ergo cõcurrẽtibus diuersis temporibus super rei ven. eiusdem rei: vnus processus non impeditur per alium, etiam ad fidem productum, sed quodam nouo remedio effectus sententiæ contra reum latæ extẽditur ad victorẽ primum. ¶ Incidenter circa hoc quærit Gof. pone ꝙ abbas in ꝓpria ꝑsona defendebat cõtra vnum: exinde & cõtra aliũ in alio iudicio defendebat ꝑ sindicũ, & eodẽ die, & hora vincit vterq; eps, cui obediet abbas. Respondet, ꝙ ei qui melius probauerit. s. de proba. l. licet. vel erit locus gratificationi, de iurepatr. cũ aũt. cum concor. Vel vterq; aliũ impediet ex cõcursu. ff. de vsufru. l. quoties. cum neutri obediant, donec inter se agãt cõfessoria, vel alia occasione, vt sic appareat qs sit potior in iure subiectionis. ¶ Secundò opponitur de l. à diuo Pio. ff. de re iudi. vbi dicitur, ꝙ tertius indistinctè impedit executionem sententiæ. hic distinguitur appellauerit, vel nõ appallauerit, quare malè. ¶ Sol. dicit Inn. ꝙ qñque petitur siue fit missio in re petita, & tunc distinguitur super re vacante, vel non vacante fiat executio, vt dixi. s. de testibus. c. veniens. Quandoq; fit executio in re non petita: & tunc loquitur contrarium, vbi vide rationem diuersitatis. & hic per Host. ¶ Tertiò opponit, & videtur, ꝙ tertius. i. Episcopus Oueten. q non astitit liti nõ audiatur, sed præiudicet sibi sẽtẽtia contra mona. lata, vt l. sæpe. ff. eo. titu. vbi dicitur, ꝙ si seruus, vel libertus meus pronuncietur alterius (me sciente) fit mihi præiudiciũ. ¶ Sol. aut ille tertius appellauit à sententia lata contra illum, in quem

in quem ius prætendit,& sibi non preiudicat, vt hic.aut non appellauit,& tunc aut ignorauit causam illam agi.& idẽ quia non præiudicat sibi in proprietate,vel possessione,& veniens etiam post sententiam impedit executionẽ, aut sciuit iste tertius causam agi:& tunc sententia lata contra eum, in quẽ ius prętendit,præiudicat sibi,vt nõ possit executio impediri,sed non quò ad proprietatem,nisi astitisset in causa pro iure suo. & ita Inno. in glos.quæ incipit.si episcopus.¶ Quartò opp.& videtur,ꝙ hic Papa immisceat contraria,dum mandat sententiam firmam esse quo ad monasterium,& sortiri effectũ suũ: quo ad episcopum autem appellantem mãdat executione superſedi.Sed contra,quia cũ executio sit facti,non põt contra monasterium exequi, quin exequatur etiam cõtra episcopũ, cum actus executionis sit indiuiduus: quia cõcernit eandem rem,& fit respectu eiusdem rei. ¶ Sol.text.non dicit, ꝙ contra monasterium exequatur,seu debeat exequi sententia.sed confirmatur quo ad monasterium , & suspenditur executio, scilicet ne alteri scilicet episcopo Oueten.noceat,simile dicimus in muliere prægnante damnata ad mortem: quia donec pariat suspenditur executio propter partum,licèt quo ad ipsam sententia remaneat valida,vt.ff.de stat.ho.l.Imperator. ¶ Quintò oppo.dicitur hic,ꝙ episcopus Oueten.appellauit, & ideo suspenditur executio sententię.Sed contra hoc opponitur,& videtur ꝙ frustra iste episcopus prosequatur causam appellationis , cum enim non fuerit lis contesta. cum eo in prin.causæ nõ videtur,ꝙ in hac causa appellationis possit sententia ferri,quæ non valet nisi lite conte.de quo dic,vt.s̃.de litis contest.c. vno. ¶ Item quomodo potest esse , ꝙ sententia contra monasterium lata,& confirmata per Papam, & quæ transiuit im rem iudicatam, reuocetur per appellationem Oueten.episcopi,vel alterius cuiuscunque?Solutio,ista contraria sentit Inno.in glo.quęritur quomodo agitur.in prin. & in ver. Sed contra prædicta &c.dicit glo.per consequentiam huius appellationis non fertur sẽtẽtia super principali:sed hoc tantùm pronunciatur, ꝙ per ipsam sententiam non fiat præiudicium ipsi episcopo Oueten. nec dictus episcopus debet petere, ꝙ ipsa sententia recitetur, sed debet petere, ꝙ cũ possideat iura,alij scilicet episcopo Oueten.adiudicata,pronunciat iudex,ꝙ per illam sententiam non fiat sibi præiudicium, & detineat,ꝙ executio sententię nõ sit facienda in iuribus ab eo possessis. ¶ Aliam tñ formam pronunciandi ponit Inn.in glo.semper.dicit enim,ꝙ iudex debet dicere absoluimus ab impetitione episcopi Ouetẽn.& latam sẽtẽtiam pro ipso reuocamus. Et ista forma est bona secũdùm eũ,quãdo fieret sibi plenum præiudicium ex prima sententia,ꝙ est quando ad eum primo loco pertinet defensio, vt in casibus no. j̃.eo. c. pe. ¶ Si verò non sit præiudicium , nisi quo ad præsumptionem:tunc debet pronunciare sententiam pro episcopo Oueten.arg.ff.de app.l.à sententia. 1. responso. & §. idem rñdit. ¶ Sed respectu formæ supradictæ,secundum quam sententia pro Oueten.episcopo lata stat contrarium,quomodo sine litis contest. aliqua valebit ista sententia reuocatoria primæ , quæ transiuit in rem iudi.potest dici,ꝙ litis contest.& processus primus habitus cũ monasterio proſit huic episcopo Oueten.ratione proprij interesse: nam postq̃ adest causa , & iura volunt dicto casu,ꝙ noceat processus cum eo principali habitus:ergo prodesse debebit,& non solùm sibi,sed ipsi reo ẽt condemnato,qui per appellationẽ huiusmodi episcopi Oueten.habebit quod per se habere non poterat:quia propter appellationem ab eo emissam,cuius interest,absoluet eum,arg. ff.quemad.serui.amit.l. si commune.& de lib.leg.l. si quis reũ. mirabile est ergo,ꝙ sententia quę transiuit in rem iudicatam quo ad principale propter appellationem tertij rescindatur per iudicem appellationis sine nouo processu. Sed tantummodo ex processu iam finito quo ad principale , & alibi hoc contingit,ꝙ perit sententia pro parte,& pro parte durat,vt l. si constante.§ vlti ff.so.ma.& hoc quod dixi,videlicet,ꝙ noceat sententia lata contra monasteriũ episcopo Oueten.quia ius quod vendicabatur à monasterio prætendebat ad se spectare. Si autẽ respectu alterius interesse quis assistit ad auxiliandum reo: vel alteri videtur dicere Io.And.super glo. 2.ad fi.ꝙ talis qui assistit poterit suo nomine iudicium inchoare , non obstante,ꝙ succubuerit principalis,cui assistebat,nisi in casibus.j̃.eo.c.quis.& ita Inno.potest esse ratio,ꝙ pro eo,vel contra eum qui assistit non fertur aliqua sentẽtia, sed contra ipsum reum,vel pro reo. secundùm Io.An. super ea glo.circa prin. ¶ Sextò opponitur,dicitur hic,ꝙ episcopus Oueten. appellans debet exprimere causam suæ appellationis.Sed cõtra:quia appellans à diffinitiua,nõ debet exprimere causam appellandi,vt no.in c.cum causam.j̃.de app.& 2.q.6.diffinitiua.¶Solutio. dicit Ioan. de Ligna. ꝙ aut ille contra quem lata est sententia appellat à diffinitiua , & non tenetur causam exprimere causam iniquitatis sententiæ,& non tenetur. Aut causam quare debeat audiri,& tunc tenetur exprimere tàm in causa principali,q̃ in causa appellationis: & ita loqtur hic, & s̃.de testibus.veniens. ¶ Venio ad quæstiones,& quia iste tex.& Doct. prosequuntur hic materiam de isto tertio comparente in iudicio cum alio instituto , quando & ad quid admitti debeat est videndum. Et præmitto ad euidẽtiam, quòd qñque tertia persona superuenit in iudicio in auxilium rei, vt sibi assistat.qñque contra ipsum reum,vt ipsum à defendendo remoueat.quandoque venit in auxilium actoris, vt si aliqua ecclesia prouocat in libertatem,dicens se soli Papę subesse: nam Papa poterit ei assistere,ar.j̃.de confir. vti. vel inuti. c.cum dilecta.quandoque venit contra ipsum actorem , vt ipsum remoueat,& ipse agat,vel vt sibi assistat. q̃a timet de collusione.Item quandoque in supradictis casibus quis venit ante litem contest.quandoque post litem contest.& ante sententiam:qñque post sententiã in causa appellationis:qñque post sñiam appel.non suspensa ad impediendũ executionem: qñque post executionem factam,quę omnia singula supradicta membra colligi possunt ex his,quæ hic confusè prosequũtur
10 Doct.¶ Primò ergo † quæro,quando aliquis cõparet in iudicio vt assistat reo,& tunc si fecit hoc pro suo interesse, & potest tam in causa principali,q̃ in causa appellationis exẽplũ , cum agitur contra hæredem querela de inofficioso testamẽ. si enim pronunciabitur contra testamentum , non valebũt legata.poterunt ergo legatarij assistere: & si contra testamentum fuerit pronunciatũ appellare,& testes producere, & instrumenta,vt ff. de inoffi.testa.l.si suspecta.& l.si pro legata-
11 rio.§. 1.ff.de app.& ibi per Bar. ¶ Sed hic incidenter quæritur,† an interueniens post publicatas attestationes cum principali, possit super eisdem articulis,aut super diuersis sic, sicut posset,vel non posset ipse principalis:nam competunt hæredi defensiones, vt hic quæ competunt principali reo: vnde sicut principalis reus non posset tertio appellare,ita nec iste, quod est verum si sciuit causam agi. Si autem ignorasset, posset appellare,quia non debet sine culpa damnum pati:nõ tamen proderit dicta appellatio ipsi reo, vt hic sentit Innoc. in glo.quæritur quo iure aget.ver. & publicatę sunt attestationes.& ver.sed si primo reus.& Bar. in d.l.si perlusorio.& l. si à sententia.ff.de appella.& hũc articulum de tertio adueniente ꝓ iure suo,vt assistat alibi dixi,& remisi ad nota.in l.idẽq;. §.& generaliter.ff.mãda.& l.procurator.§.1.ff. rem ra. hab. per Bar. ¶ Secundò quæro,quando comparet tertius, vt reũ
12 à defendendo remoueat. Et expedio me breuiter per no.in l. sæpè.ff.de re iud.& c.pe.j̃.eo. ¶ Tertiò quæro, † quandoque tertius comparet vt actorem remoueat ab agendo : & dic vt no.in l.Titia.ff.so ma.per Doc.& in c.veniens.de spons. Si autem veniet,vt assistat actori.& hoc etiã potest , vt dixi per c. dilecta.ad fi.de confir.vti.vel inut.facit.d.l.sæpè.ff.de re iudi. ¶ Quartò quæro omissis alijs qñ quis venit ante litem contesta.vel post,vel in causa appellationis:quia oĩa recipiunt eandem iuris decisionem an admittatur tertius,vel nõ admittatur

13 tur.† Quid si venit post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, an præiudicet sibi dicta sententia, vel debeat audiri: & si loquimur, an audiatur volens impedire executionem sententiæ, distingue, vt in c. veniens. ŝ de testi. & per Bar. in l. á diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Si autem post executionem sententiæ velim agere pro iure meo: an possim. pone
14 enim,† ꝙ libertus meus, vel seruus conueniatur, & vendicatur ab alio me sciente, an sententia contra eum lata mihi præiudicet. Rogerius tenet, ꝙ sic: in d. l. sæpe. ar. C. de liber. causa. l. principaliter. Et ibi hanc opi. Rogerii tenet Barto. Io. contra: dicit enim, ꝙ si quis petat iura, quæ possideo in re aliqua me sciente, sed non defendente, quandocunque appareat nullum mihi facit præiudicium. non ob. l. sæpè. præalleg. ibi nam & si libertus meus me interueniente, &c. Quia subaudiendū est. idest defendente. hoc enim casu ex quo me obtulit defensioni, probare debeo de iure meo, aliqui præiudicium mihi fiet. Sed istud c. facit pro Roger. quia h. c si episcopus Ouetē. non appellasset, fuisset sibi grauatum præiudicium circa possessionem, ex quo sciebat causam agi, nec defendit. Sol. fatetur Inno. ꝙ ideo hic fuisset præiudicium grauatum, quia iste qui conueniebatur hic scilicet monasterium habebat detentionem
15 tionem eius, ad quod agebatur. Ex quo infert Innoc.† quòd sententia lata contra eum qui detinet, mandatur executioni non obstante contradictione veri possessoris, qui sciuit talem causam agi: & perdet possessionē suam propter talem immissionem: quia possessio per alium detenta amittatur, quàm cito ab alio occupatur: eo etiam qui per alium possidet ignorāte. ff. de acqui. pos. l. peregre. §. pen. ¶ Aliqui tamen de æquitate dicunt, quòd si possessor statim haberet probationes suas paratas super sua possessione recipiendæ essent, & executio differet da. ar. in præalleg. l. á diuo Pio. Et hęc procedunt cùm sciuit causam agi, & non appellauit. Si autem ignorauit causam agi, vel appellauit infra decem dies, nō fiet executio si possidebat veniens pro suo interesse non audiretur volens impedire executionem sententiæ, & hoc dicit glo. Inno. quæ incipit, episcopus Ouenten. Nocet ergo sententia isti terrio. secus si incidenter venit pro suo interesse assistēs principali, vt prædixi in quarta oppositione, circa finem.

SVMMAE.

1 *Ius patronatus licet transeat cum vniuersitate, non tamen transit cū vniuersitas transfertur in alium titulo pignoris.*
2 *Ius patronatus est transmissibile ad hæredes.*
3 *Præsentatus debet esse clericus saltem in minoribus, dummodo sit idoneus infra tempus idoneum possit promoueri.*
4 *Patronus cui debeat præsentare rectorem.*
5 *Secunda presentatio, non cassata prima, valet.*
6 *Præsentatus à vero patrono, & non receptus ab episcopo, potest agere vt remoueatur ab illa ecclesia, quicunque reperitur in eadem institutus.*
7 *Delegatus in prouincia potest causas audire, & etiam delegare.*
8 *Sententia diffinitiua potest ferri in causa beneficiali, quando agitur de beneficio, vt in titulum altera parte absente, & lite non cōtest.*
9 *Restitutio in integrum contra sententiam, petitur coram eodem iudice, qui eam tulit.*
10 *Libello eodem auditur quis super officio rescindente, & rescissorio.*
11 *Causa restitutionis in integrum, potest delegari.*
12 *Petens se restitui tanquam læsus ratione absentiæ, sufficit, quòd iustā causam absentię semiprobet.*
13 *Sententia venit reuocanda cum ex tempore sententiæ deprehenditur iniquitas, & falsæ causæ inseruntur in ea.*
14 *Retractari debet quod fit per circumuentionem, siue constet ex actis, siue aliàs liqueat.*
15 *Patronus præsentans potest mutare voluntatem.*
16 *Institutus ab Ordinario sine præsentatione patroni, est ab ecclesia amouendus, fallit in casibus.*
17 *Ius ad rem vendicandam contra quemlibet possessorem, quæritur in beneficijs ex solo titulo.*
18 *Peremptoriè verbum necessariò est apponendum in citatione, quando est vnica.*
19 *Iudex, an possit committere vnum articulum, puta receptionem testium.*
20 *Sententia principis confert plenum ius, nec eget alijs adminiculis.*
21 *Libellus, siue petitio ista procedit, peto electionem meam confirmari, & confirmationem aduersarij irritari.*
22 *Libellus iste, an sit admittendum, peto confirmari talem electionem, vel processum meū, non obstante electione alterius, vel processu.*

CVm Bertoldus Probata iusta causa absentiæ, reuocatur sententia contra absentē, lata maximè, vbi apparet iudicem circumuentum. h. d. Et sunt duæ partes principales. In prima processus narratio. In secunda ibi. [licet autem.] partis restitutio, auditoris datio, ipsius relatio, & Papæ diffinitio suum motiuum continens. Iterum prima subdiuiditur in tres partes. primò ponitur creditū, vacatio ecclesiæ, præsentatio creditoris, institutio, & inuestitura præsentati. secunda ibi: prædictis præsentatio debitoris. & repulsio præsentati mota per ipsum quæstio: & contra ipsum facta diffinitio tertia ibi: postmodum contra sentētiam petita restitutio causæ delegatio. subdelegatorum subdelegatio, & victoris ap.
1 ¶ Primò no.† ꝙ licet ius patronatus transeat cum vniuersitate, vt ĵ. de iure pa. c. ex literis. tamen non transit cum vniuersitas transfertur in alium titulo pignoris: sed tamen transfertur titulo apto ad translationem dominij, & productio acquisitionis fructuum, ꝙ non est in titulo pignoris, vt ĵ. dice. ¶ Se
2 cundò no. † ꝙ ius patronatus est transmissibile ad hæredes. & ex hoc nitebatur iste. A. nepos. quod dic, vt in c. 2. de iure
3 pa. in Cle. ¶ Tertiò no.† ꝙ ille qui præsentatur, debet esse clericus, & sufficit, ꝙ sit clericus in minoribus, dūmodo sit idoneus, & ĵ. tempus debitum promoueri possit. ĵ. de insti. c. 2.
4 lib. 6. ¶ Quartò no. † quòd patronus debet præsentare rectorem coram Archidiacono, & per episcopū institui: & intelligo, ꝙ de consuetudine competebat Archidiacono hoc ius. Nam de iure communi spectat ad episcopum. ĵ. de insti. c. 3. Iure ergo suo Archi. potest facere inuestituram corporalem, non autem autorizabilem. de offi. Archi. vt nostrum. & c. ad hæc. ¶ Quintò no. in ver. prædictis coniuncto fine capitu
5 li,† quòd valet secunda præsentatio non cassata prima a de
a qua dicam. ĵ. in elec. dic. vt ŝ. de elec. cum terra. c. considera-
6 mus. ¶ Sextò no in ver. cū autem,† ꝙ præsentatus à vero patrono, & non receptus ab episcopo, potest agere vt remoueatur ab illa ecclesia quicūque reperiatur in eadem institutus, & sic conceditur ius agendi ex sola præsentatione: de quo. ĵ. dicā. de ele. autem non est dubiū, ꝙ agere possunt postquam consenserunt electioni de se factæ. vt. ŝ. de elec. cum inter canonici. In alijs quoque officijs temporalibus, ad quę quis per electionem assumitur, an consequatur ius per solam electionā. dic plenè per Bar. ff. de dona. l. absenti &c. ¶ Septimò no.
7 † ꝙ delegatus in prouincia potest causas audire, & etiam delegare. ŝ. de offi. leg. c. j. Et delegati debent mittere causam instructam ad delegantem inclusam suis sigillis. ĵ. de fideiuſ. cōstitutis. & ĵ. ti. j. per Inn. & ĵ. de elec. dudū. il 1. ¶ Octauò no. ꝙ ista remissio potest fieri per partes, & sic quilibet deferat acta sua: & sic potest quis esse nuncius in re propria, & ferre literas ad sui vtilitatē: vt. ff. de fur. l. eū qui. §. si epistola: & facit c. constitutus. ŝ. de testi. in attestationibus apud eum depo sitis sit contentus, &c. ¶ Nonò not. † ꝙ altera parte absen-
8 te, & lite non contestata, pōt ferri sententia diffinitiua in causa beneficiali: quòd est verum, qñ agitur de beneficio, vt in titulum. secus si tanquā de proprietate, vt in Cle. dispēdiosam. de iudi.

de iudi. Et licèt incidenter ad confirmationem tituli deducatur proprietas in casu nostri capituli, tamen hoc non attenditur: sed respectus habetur ad causam, quæ mouetur principaliter, & quæ est apta parare pręiudiciũ: ꝙ facit c. super eo. ͠j. đ
9 præben. lib. 6. &c. ¶ Decimò no. † quòd restitutio in integrũ contra sententiam petitur coram eodem iudice, qui ipsam tulit: quia per restitutionem non redarguitur iniquitas iudicantis erroris proprij, vel iustæ causæ absentiæ venia postulatur: vt. ff. de minori. l. præfecti. licet iste text. non dicat aliquid de restitutione petita per istum c. Sed quòd tantũmodo veniẽs post sententiam iustam causam absentiæ allegauit: & hoc solum sufficit secundum Tan. qui per hoc reprobat distinctionem Legistarum, qui dicunt, quòd aut absens constituit procuratorem, aut non. Item aut habuit iustam causam absentiæ, aut probabilem: de quo articulo dic, vt no. in l. vlti. ff. de resti. in integ. &c. ¶ Vndecimò not. in verb. postmodum. formam commissionis cum quis petit propter iustam absentiã aduersus sententiam restitui, committitur enim vt legitima causa, probata sententia reprobetur, vel rescindatur, & de iu
10 stitia cognoscatur, aliàs obseruet. ¶ Ex quo collige, † quòd in vno libello auditur quis super officio rescindente, & rescissorio. Item quòd non restituitur quis ad rem principalem, quam petit propter iustam absentiam, sed ad audientiã causæ: de quo. ff. de procu. l. qui proprio. § item quæritur: & ͠s. de in inte. resti. c. cũ ex literis. vbi plenè in nouella. ¶ Duo
11 decimò not. † quòd causa restitutionis in integrum potest delegari: quòd intellige, vt not. ͠s. de in integ. resti. c. causam. & quòd delegatus ab alio, quam à principe potest subdelegare vt faciunt isti abbates delegati ab Archiepiscopo: de quo. ͠j.
12 dicam. ¶ Tertiodecimò no. † quòd si quis petit se restitui tanquam læsus ratione absentiæ, sufficit iustam causam absentiæ semiprobare. ¶ Ratio est: quia per talem restitutionẽ modicum læditur aduersarius, cum restituatur ad audientiã causæ. leuior enim probatio requiritur, vbi aduersario magnum præiudicium non paratur. facit l. thesaurus. ff. ad exhiben. cõ
13 cor. supra de resti. in inte. ex literis. ¶ Quartodecimò no. † ꝙ cum ex tempore sententiæ deprehenditur iniquitas, & falsæ causæ inseruntur, in ea: est dicta sententia reuocanda: quod an sit verum infra dicam. ¶ Quintodecimò no. quòd quandoque iudex circumuenitur in processu, quo casu quid iuris cum erratur in processu, vel sententia, dic vt. ͠j. de pur. vulg.
14 c. 2. in nouella. † Retractari ergo debet, quòd fit per circumuentionem, siue constet ex actis, vt hic. &. ͠s. de resti. spo. c. cũ ad sedem. siue alias liqueat de hoc, vt. ͠s. eo. c. cum olim. Et ex hoc collige secundum Host. quod fatuum est exprimere causam in sentẽtia: vt. ͠s. eo. sicut. ¶ Sextodecimò no. formam sententiæ Papæ inquantũ adiudicat ecclesiã huic. c. nõ eñ fuit cõfirmatus, vel admissus ab episcopo: sed repulsus, vt patet supra post princip. c. quomodo ergo possit ecclesiam obtinere ex sola sententia Papæ, vt. ͠j. dicam. ¶ Venio ad oppositiones, & primò opponitur: dicitur hic, quòd iste. T. fuit pręsentatus post. D. & sua præsentatio pronunciatur, seu iudicatur valida facta à vero patrono, vt in fi. c. Sed contra: quia secunda præsentatio facta à diuersa persona prima non cassata non tenetur, sicut nec electio. supra de elect. consideramus. ¶ Solut. quandoque primus præsentatus non habet ius, & tunc valet secunda præsentatio non cassata prima, quòd habet ius fundamentaliter: licèt sit aliqua ratione priuatus, vel priuandus ille vice, & tunc loquit. c. consideramus, & c. auditis & c. dudũ. de elec. Et ita not. hic nouellator super verbo præsentauit. ¶ Secundò opponitur dicitur hic iste. T. non fuit admissus per episcopum, & tamen egit cõtra. D. Sed contra quia si non fuit admissus, non fuit consecutus ius aliquod ex dicta præsentatione ad dictam ecclesiam vendicandam: sed tantummodo videtur, ꝙ potuit agere contra episcopum nõ admittentem. ͠j. de iure pat. c. pastoralis, quæ dicit, ꝙ ex pſentatione laici quęritur ius præsentato licet, episcopus eum non

15 admittat. fatetur tamen glo. † quòd patronus præsentans potest mutare voluntatem: super qua Io. An. post Inno. prosequitur articulum, an præsentatus à non patrono possit agere cõtra alium institutum in ecclesia ab episcopo, vel ab alio: & te
16 net quòd sic, † quia institutus ab ordinario sine præsentatione patroni est ab ecclesia amouẽdus, vt hic patet, & 16. q. 7. decernimus. fallit in casibus, puta propter delictum patroni, qui minus idoneum præsentat, vt supra de sup. neg. præla. c. 2. §. fi. vel propter eius negligentiam c. 1. & 2. ͠j. de iure pa. & c. cũ propter discordias. Dicit enim, quòd licet patronus laicus possit variare: tamen illud est verum, quãdo alium pñtaret, vt d. c. pastoralis. antequam ergo sm̃ præsentet primus pręsentatus potest petere, vt remoueatur omnis à quocunq; in-
17 stitutus. Ex quo collige, † quòd in beneficiis ex solo titulo q̃ritur ius ad rem vendicandam contra quemlibet possessorẽ. facit c. si tibi absenti. de præben. lib. 6. Secus est in rebus prophanis, quæ debitè actione personali non possunt annotari ab eo: cui debentur à tertio possessore, si non est nactus dominium ab eo, cui debentur traditione, vel aliis modis: de quibus in l. traditionibus. C. de pac. Et hinc est, quòd si vendo rẽ vni, & non trado: deinde secundo, & trado: secundus prefertur primo: vt l. quoties. C. de rei ven. Collige etiam ex prædictis, quòd habens ius reuocabile, vt præsentatus à laico põt ante reuocationem agere. ad hoc bene l. nõ ideò minus ff. de rei ven. ¶ Tertio oppo. dicitur hic, quòd Remẽsis legatus tulit sententiam contra dictum. T. & tamen apparet, quòd fecerit eum citari peremptoriè. ergo sententia nulla. ff. quæ sen. sine appel. rescin. l. 1. Sol. dicit glo. quod debet intelligi, quòd
18 fuerit citatus peremptoriè, † quòd quidem verbum peremptoriè est necessarium apponi in citatione, quando vnica est
b citatio.[b] de quo 24. q. 3. c. de illicita. in fi. magnæ glo. & in Spe. de cita. §. viso de temporibus. ver. alias autẽ. & ver. quid si lata. de accu. c. ad petitionem per Io. An. & quod no. in c. sæpè. circa fi. de verbo. signi. ¶ Quartò opponitur. legatus hic mãdauit irritari sententiam suam, si iste. T. probaret legitimam causam absentiæ suæ. Sed cõtra: de leg. 1. & per totum C. sen. rescin. non pos. cum si. ¶ So. hic potuit legatus per viam restitutionis, vt hic, & ff. de mino. l. in causæ. & l. præfecti. delegatus verò an possit restituere. Vin. quòd non. Io. And. remittit ad no. per eum de accu. § qualiter super 1. glo. ¶ Quintò oppo. dicitur hic. quòd isti delegati ab Archiepiscopo commiserunt aliis vices suas. Sed contra hoc opponitur delegatus ab alio, quàm à Papa non subdelegat, vt l. à iudice C. de iudic. & in c. super quæstionum supra de offi. dele. Sol. gl. quæ incipit, sed qualiter delegatus. soluit & minus benè, inquantum dicit, quòd post litis contesta. possit subdelegare: licet Azo, & Vin. hoc teneant: & in Spec. in ti. de lit. conte. in fi. Io. An. remittit ad no. in c. is cui. de offi. dele. lib. 6. in vl. gl. Et hic post
19 Inno. incidenter quærit, † an vnum articulum, puta receptionem testium sine iurisdictione possit committere, puta si articuli interrogatoria, & omnia sunt plenè examinata, & numerus testium limitatus: ita quòd nudus Auditor est is, cui committitur nota. vt supra de offi. delega. c. super quæstionum. & quod ibi per Io. An. super glo. si ergo plus: de facto tamẽ seruatur, quòd iudex committit Tabellioni examinationem testium quo ad scribendum, & examinandum. Et hoc no. gl. in l. hac consultissima. C. de testa. & in Spec. de testi. §. nunc tractandum. ver. item ad offic. ¶ Sextò oppo. dicitur hic, quòd ab istis subdelegatis fuit appellatum ad Papam. contra imò videtur, quòd debuerit appellari ad ipsos subdelegatos, vt in c. super quæstionum. §. porrò supra de offi. deleg. Solutio finita erat fortè legatio, & delegati in totum subdelegauerunt. ar. c. si is cui. de offi. dele. li. 6. vel aliter, vt in nouella super verbo, ad nos. ¶ Septimò opponitur: Papa irritat hic sententiam legati, & tamen non apparet in hoc c. fuisse ab eo appellatũ. Sed contra hoc opponitur, quia videtur, quòd sententia transierit in rem iudicatam, & sic non videtur posse retractari, vt

C.senten.rescin.non pos.per totum, vt ĩ.e.c.inter. & c.subor ta.Solutio.dicit Io.And.quòd speciale est,cum agitur de beneficiis, in quorum collationibus debet esse omnis puritas: & abesse omnis surreptio.supra eo.c.cũ olim. & de elec.c.cũ dilecti.vel dic,quòd illud,quod hic dicitur, habet locum cũ in tenore sententiæ deprehenditur euidens iniquitas.dixerat enim iste Remen.Archiepiscopus per attestationes fuisse ꝓbatum, quòd.A. habuisset possessionem inter patronum, & quomodo in probatione.D.defecerat,& in vtroq; contrariũ apparebat per acta:ita quòd ista euidens, & expressa iniquitas in sententia reddit sententiam inualidam, sicut expressus error iuris.facit ad hoc.ĩ.de pur.vul.c.2. quod no.de frigi.c. fraternitatis.in glo.propter quam.per Io. An. & de proba.c. quoniam.& vide Pe.de Anch.3.q.fi.super gl.vel dic,quòd ex quo apparet sententia diffinitiua per obreptionem, & dolum lata. ipse idem qui tulit si est ordinarius, potest reuocare.sed si sine dolo, malè dicatur lata,tunc secus.ff. de iud.l.si prætor.& supra de rescri.c.cum dilecta. & quod ibi per Ioã. An.post.Inno.in glo.dicuntur, ad finem.vel dic,quòd licet à principio posset,debet repelli is, qui petebat sententiam reuocari. Si tamen admissus est de facto, & apparet sententia iniustè lata,reuocabitur.ff. de iudic.l.de qua re.vel dic,quòd hic fuit admissus beneficio restitutionis propter absentiam, quę licet minus sufficienter probata fuerit: tamen ex illa minus sufficienti probatione data fuit restitutio in integrũ ad audientiam causæ.Simile supra de rest.in inte.c.ex literis,vbi de hoc per Inno.no. Et hæc vltima amicatur literæ, vt patet ibi [licet autẽ]:licet præcedentes solutiones sint multũ notabiles.¶Octauò oppo.dicitur hic,quòd iste dominus percipit decem annua consueta præstari patronis: ergo per acquisitionem, quasi possessionis illorum decem videtur quæsiuisse,quasi possessionem in omnibus.ff. de serui. ru.prędi.l. vna est via.Solutio,vt in glo.sed videtur, & dixi plenius supra de præscrip.auditis.nam per receptionẽ vnius capituli sub vniuersali comprehensi,benè retinetur possessio ab alio nõ possessa. Sed per acquisitionem quasi possessionis vnius capituli nõ quæretur quasi possessio alterius,vt hic,& infra de capel. mo.c.dilectus.facit quod Bar.no.in l.3.ff.de acqu.pos.¶Nonò opp.& videtur, quòd ad istum creditorem spectet ius ꝓsentandi:nam ius patronatus sequitur fundum,vt in c.ex literis.de iure patro. Sed iste.A.possidebat fundum sibi obligatum,quia creditor possidet pignus,vt not.C.de præscrip.30. an.l.cum notissimi §.sed cum illud. Ex quo sequitur,ꝙ quasi possessio iuris præsentandi sit penes creditorem, si sit ergo ad ipsum,debet spectare præsentatio rectoris,vt in c.consultationibus.de iure patr. Ad idem creditor recipit fructus rei pignoratæ,vt in c.ad nostram.el.1.supra de iureiur.sed præsentare est fructus iuris patronatus: ergo debet spectare ad creditorem,sicut & perceptio aliorum fructuum. Sol.vt gl.fi. sentit ista contraria,& subtilissimè soluit: dicit enim ꝙ perceptio fructuum tunc spectat ad creditorem,quando potest sibi in debitum compensare,vel restituere debitori. sed iste fructus,vt sic dixerim, præsentandi non potest in sortem compẽsare,quia non recipit compensationem. Item non potest debitori restituere,quia licet reum releuet præsentatiò à creditore,remoueri non deberet.6.di. satis peruersum. Ex his rationibus concluditur,quòd perceptio huius fructus non trãsit in creditorem.& hoc tenet Phi.Inn. & Hosti. licet Damasus in q.sua infra de iure pa. dicat ꝙ præsentare potest creditor nomine debitoris: & licet glo. arguat in contrarium circa finem.ibi[arg.contra ista]&c.Tan.dicit, quòd dictum est supra simpliciter verum est,quod probat benè hæc litera.gl. tamen in sui prin.videtur dicere,quòd hic patronus de obli. excipit ius patronatus:aliter trãsisset cum vniuersitate.& hoc tenet Tan. Vin.& Goff.& vide quod not.in lib.feud.si de feu. contro.fuerit.c.generali.& de capi.qui curiam vendidit.an intelligatur ven.c.1.vbi satis de hoc.¶Decimò oppo.hic Papa in fine adiudicat ecclesiam isti.C. & tamen à principio appararet ipsum fuisse repulsum: & sic videt̃ quòd Papa maius ius, & pinguius sibi conferat quàm habuerit,scilicet ius administrandi cum ecclesiã adiudicat,vt supra de elec.transmissam. Sed contra,quia sententia nõ debet augere ius petitoris, sed ius antiquum tantummodo conseruare,& declararet, vt l.sicuti.§.si quæritur.ff.si serui.ven.So.Inno. & post eum Io.An. tangit illud contrarium circa finem c.super verbo memorato.& dicit quòd presby. petiit primò institui à diœcesano,& repulsus ab eo petiit à legato:legatus discretè agens citari fecit istum.D.& auditis iuribus vtriusq;, quia dictus.T.melius probauit Papa tulit sentẽtiam pro eo: per quam sententiam

20 intelligitur confirmasse,vel instituisse, †quia sententia principis confert plenum ius,nec aliis adminiculis eget.C.de testa. l.omnium.vel dic,quòd speciale est in beneficiis, quòd malè institutus remoueatur,ex quo constat de minus canonica institutione,& ille qui habet ius instituatur.vt patet in eo quod leg.& no.supra de offi.dele.c.1.& de cle.pere.c.fi. & infra de

21 insti.c.3.&c.¶Quæro post Inn.de ista quæstione. †an procedat ista petitio,siue libellus:peto electionem meam cõfirmari, & confirmationem aduersarii irritari. & quid iuris vbi sit admittenda: si probo electionem aduersarii cassandam esse, sed de iustitia electionis meæ nihil probo, an cassabitur aduersarii electio.Specu. hæc duo dubia prosequitur in Spe. 4. parte.t.de elec.§.1.pe.col.ver.si verò duę, & sibi placet,ꝙ tales actiones admittantur.allegat de elec.dudum. il 1.in fi.& c.congregato.de cau.pos.cum ecclesia.in fi.Cum enim sentẽtia debeat conuenire petitionibus, & sententiis latis in prędictis iuribus, patet petitiones fuisse tales. Quo ad secundum dubium dicunt quidam, quòd iudex non cassabit reum electum,nisi actor probet intentionem suam. Simile quod not. Io.An.de offi.dele.cum contingat in glo. quia melius.alii melius dicũt,quòd cum iste libellus habeat duas partes. prima pars inquantum quis petit suam electionem confirmari de facili recipit: nec tenetur actor modos suæ electionis exprimere:sed sufficit,quòd dicat suam electionem canonicam,& ideò confirmanda esse. secunda verò pars,in qua petitur electionem aduersarii cassari,magna vis est facienda,& peti potest expressio causæ cassationis. Nam quandoq; causa auget, & confirmat ius actoris. quia ex eo quod facta est de homine indigno,ideò suam præualere,& admittitur ipse libellus,aut ipsa causa non concernit ius actoris:puta,quia non dicit,qua de causa illa cassatio sibi prosit,& nunc non recipitur: secundum Inno.Host.verò sentit,quòd tam canonici,quàm patroni, ac parochiani admittantur ad petendum talem cassationem,saltem propter periculum animarum. Sed hoc est verũ via ordinaria.Per viam autem exceptionis,& contra iam institutum non videtur quis debeat admitti,nisi via ordinaria, vt in c. super his,de accu. Et nisi ille,qui dicit se potiorem in

22 beneficio. & sic intelligit Inno. ¶Secundò quæritur, †an sit admittendus iste libellus, peto confirmari talem electionẽ, vel processum meum non obstan.electione alterius, vel processu, vel peto talem fundum non obstã. venditione, & traditione ab aduersario meo facta:vel peto 10.non obstã. pacto de non petendo, vel sententia contra me lata.Inno. tenet omnes istos libellos recipiendos esse: & hoc est notandum,quia fortè reus non vult tunc talem exceptionem prosequi,sed differre. cogetur ergo se defendere per istum indirectum modum,vel actor ipsam exceptionem in sua petitione deducit: de quo hic vide latius in nouella.

ADDITIONES.

a ¶Non cassata prima Vide hic Io.An.& infra de elec.in c.vadit. & c consideraumus.

b ¶Vnica citatio. Vide gl.quę inci.peremptoriè hic.& doc.24.q 3.de illicita.& ibi Io de Turre Cremata.Card.in Cle.1.§.sanè 5.q. de fo compe. & in Cle sæpè.§.& quia de ver.sig.

Tap

SVMMAE.

1 *Papa in sententijs quas profert ordinem iuris, seruat.*
2 *Papa vocatur summus.*
3 *Ordo iuris seruandus est in causis, quae aguntur coram Papa.*
4 *Papa potest dispensare contra solemnia iudiciorum, & supplere defe ctum ex plenitudine ptãtis, nisi in casu capi. pastoralis.*
5 *Dispensatio etiam per summum Pontificem, nõ debet fieri sine causa.*
6 *Sententia summi Pontificis facit ius quo ad omnes.*

1 IN causis †Papa in sententijs quas profert ordinem iuris seruat. Et primò ponitur dictum. secundò ratio. tertiò exceptio. secunda ibi. [cum.] tertia ibi: [nisi] &c. ¶ Primò no: † ꝙ Papa appellatr summus, 2 a & sic summe ab iniurijs abstinere debet: ab iniurijs respectu Dei. 9. q. 3. c. aliorum. & etiam respectu hominum, quamuis non sit astrictus legibus. C. de legi. l. digna vox. ¶ Secun-
3 dò no. † quòd ordo iuris seruandus est in causis quae agitantur coram Papa: quaedam tamen obseruantur in Curia in cõsequentiam non trahenda: nam per facti narrationem, & verbalem petitionem, & contradictionem, & responsionem coram Papa, & fratribus habitam inter partes (maximè in causis electionum) intelligitur lis contestari etiam nullo oblato libello: contra hoc quod no. de lib. ob. c. pe. facit. s. de tempo. or. c. 1. & de offi. leg. c. quod translationẽ. ¶ Tertiò no. quòd hic cõmendatur subtilitas, de quo. s. de iudi. c. dilecti. ¶ Quar
4 tò no. in ver. nisi. † quod Papa potest dispensare contra solennia iudiciorum, & supplere defectum ex plenitudine potestatis, nisi in casu. c. pastoralis. eo. ti. in Clem. vbi defensionem iure naturali permissam, & prohibitam supplere non potest, de consensu autem partium an posit suppleri defectus solennitatis omissae, vel à principio renuntiare, dic vt l. 2. C. communia vtriusque iudi. & quod no. Inno. s. de testi. c. cum causam. & in c. vlti. j. eo. tit. lib. 6. & s. de offi. dele. c. de causis. ¶ Quin
5 tò no. † quòd dispensatio etiam per summum Pontificem nõ debet fieri sine causa. j. de praeben. c. 2. nisi. & ibi in nouella: siue enim loquamur de dispensatione, quae tendat ad poenae mitigationem, vel augmentum, siue ad alicuius beneficij concessionem, debet subesse legitima causa dispẽsandi, vt l. quid ergo. §. poena grauior. ff. de his qui no. infa. & facit quod not. j. de voto. c. non est. & de aeta. & qua. c. committimus. li. 6. & c.
6 ¶ Vltimò no. † quòd sententia summi Põtificis facit ius quo ad omnes, quia alij iudices tenentur similiter iudicare. super quo articulo post legistas. Io. An. sic distinguit, aut sententia principis est interlocutoria, aut diffinitiua. primò casu aut ẽ in corpore iuris clausa: & tunc facit ius. C. de no. Cod. cõpo. in fi. & hoc si tenor ipsius sententiae patiatur, alias si non patitur, non facit ius generale. C. de sacro. ecc. l. non plures. Si verò non est in corpore iuris clausa facit ius. C. de le. l. 2. & 3. secundo casu cum est diffinitiua. si scripta est in corpore iuris facit ius, si tenor eius hoc patitur, vt de interlocutoria dictũ est, aut non est scripta. & tunc subdistingue, aut sententia illa est contra legem principis corpore iuris scriptam, aut non. primò casu non facit ius generale, quia non praesumitur tulisse talem sententiam ad legem corrigendam, sed solùm ad ledendum ius litigatoris. tertiò casu quando non est contra legem, sed supra, vel praeter, tunc refert, aut lata est sine causae cognitione, & tunc nõ facit ius generale. ar. l. vlt. C. de leg. à contrario sensu, aut cum causae cognitione, & tunc aut est lata parte absente, & tunc non facit ius: vt l. qui repudiantis. C. de inoffi. testa. aut parte praesente, tũc quo ad oẽs facit ius. vt l. fi. Et sic intelligit Inno. hic illam l. scilicet cum princeps partibus praesentibus diffinit, & cognoscit.

ADDITIO.

a ¶ Papa appellatur summus. Adde Host. in c. 1. §. quia verò. de sum. Tri.

SVMMAE.

1 *Causa legitima, & non friuola est inferenda in recusatione iudicis.*
2 *Exceptio suspitionis est dilatoria, & quando sit opponenda.*
3 *Secundae litterae, quae non faciunt mentionem de processu, non valent.*
4 *Secunda sententia lata contra prima, valet, vbi de prima non opponitur in iudicio.*
5 *Instrumentorum appellatione continetur sententia.*
6 *Abbas ante benedictionem, an dicatur abbas.*
7 *Reus conuentus si habet plures dilatorias, puta, quòd rescriptum obreptitium, vel aliter iudex incompetens, actor excommunicatus, vel aliter inhabilis, an proponendo alteram ex praedictis coram iudice, & reus opponens succumbat, vel obtineat super ea possit redire ad exceptionem recusationis iudicis.*
8 *Secunda sententia lata contra primam, an valeat.*

INter monasterium Tenet sentẽtia diffinitiua lata contra primam si non fuit exceptum, nec appellatum à secunda scdm lec. Io. An. in vlti. glo. Et diuiditur in quatuor partes. nam prima ponit thema decisum. secũda causas diffinitionis, & causas causae: tertia soluit quoddam obstaculum. quarta diffinit. secunda ibi. [cũ cõstiterit.] tertia ibi [nõ
1 obstan.] quarta. ibi: [factum priorum.] ¶ Primò no. † quòd in recusatione iudicis est legitima, & non friuola causa inserẽda. de qua exceptione coram quo sit proponenda, & coram quo sit probanda: & si proceditur ipsa non admissa, an processus teneat, dic vt. j. de ap. c. cum specialis. & s. de offi. dele. c. suspitionis. & quod no. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. ¶ Se-
2 cũdò no. † quòd exceptio suspitionis est dilatoria, & per cõsequens opponenda ante litis ingressum: vtrum autem debeat praecedere omnes alias dilatorias, hic plenè in glos. & j.
3 dicam. ¶ Tertiò not. † quòd non valent secundae literae, quae non faciunt mentionem de processu: vtrum autem de ipso debeat fieri mentio generalis, vel sufficiat specialis. concludit Io. And. quòd debeat fieri spãlis, & expressa mentio de principalibus articulis, & iudicibus, & de litigatoribus, & rebus, de quibus agitur. s. de do. & contu. c. ex literis. vbi de hoc.
4 ¶ Quartò no. † quòd valet secunda sentẽtia contra primam, vbi de prima in secundo iudicio nõ opponitur. & idem si opponatur, & contra eam feratur sententia secunda. facit. ff. cõ
5 modati. l. in rebus. §. vlti. ¶ Quintò hic colligitur, † quòd appellatione instrumentorum continetur sententia: vnde sicut post rem iudicatam non possunt produci instrumenta, similiter nec sentẽtia primo lata. ¶ Sextò no. super verbo electio,
6 † quòd ante benedictionem non dicitur quis abbas, sed electus. dat ergo benedictio nomen abbatis, sicut consecratio nomen epi, & palliũ nomen Archiepi. de aeta. & qual. cum cõtingat. de transla. c. 2. de vsu pallij. in fi. Host. contra. s. de supplen. neg. praela. c. 1. de accu. c. meminimus. & Clem. accedentes. §. statuimus de sta. mo. p quae patet, ꝙ abbas dici põt, ex quo posset inferri, ꝙ post adeptam possessionẽ, & ante benedictionẽ vacẽt sua priora beneficia: de quo p Oldr. consi. 14. ¶ Septimò no. in ver. saluo, quòd Papa intelligitur promouere, & confirmare abbatem sine laesione iuris dioecesani. Et est regulare secundum Io. An. vt quando fit aliquid quãuis iustè, per quod potest alicui praeiudicari in posterum, ius illius intelligitur remanere. Et vtile est hoc protestari, vt hic. & 7. q. 1. Pontificis. non minus igitur abbas erit dioeces. subiectus, quamquam benedictus sit à Papa. supra de ma. & obe. per tuas. ¶ Quaero dicitur hic in text. quòd exceptio suspitionis ante litis ingressum est opponenda, tanquam dilatoria. & subeundo iudicium eidem renunciari videtur. † Quaero igitur
7 si reus cõuentus habet plures dilatorias: puta quòd rescriptũ obreptitiũ, vel aliter iudex incompetens, actor excõmunicatus, vel aliter inhabilis, an proponendo alteram ex praedictis coram iudice, & reus opponẽs succũbat, vel obtineat sup ea posit redire ad exceptionem recusationis iudicis. glos. quae incipit

incipit, Quicunq; arguit primò, quòd non: deinde arguit in contrariū ibi: [sed contra videt.] deinde soluit ibi [sup hoc.] Quidam alii (vt refert Io. An. super ea) dicunt, quòd vsus ad 20. dies eā opponere potest quandocūq;, siue aliàs proposue rit, siue non, per Auth. offeratur, de iudic. beneficium enim illius iuris nō videtur auferendum, vt in regula indultum. Alii, vt Phil. Abb. & Guli. in Spec. de dila. §. nunc videamus. in fin. dicunt, quòd semper vsq; ad litis contesta. potest proponi. C. de iurisd. om. iudi. l. nemo. & l. apertissimi. C. de iudi. & ꝓ hoc facit ista Decre. Alii, vt Ioan. in d. Authen. offeratur. & Gofr. in summa de dila. §. 2. & Inno. hic dicunt, quòd nō solùm ante omnes alias proponi debet: sed etiam ante. 20. dies Tan. tenet hic in glo. quod si reo competunt plures exceptiones incompetentis iudicis, sit ante omnes alias in ordine opponenda: alias transeundo ad alias non posset ad hanc redire, quia eo ipso, quòd litigat coram iudice super alia, videtur in ipsam consentire: & hanc opi. Tan. tenet Bar. in l. quidam cō sulebant. ff. de re iudi. vbi subdit, quòd si reus simul, & semel proponit plures exceptiones contra personam actoris contra libellum, & contra iudicē, quòd semper intelligitur prius contra iudicem opponere: & cæteras sub conditione si apparuerit eum esse iudicem ordine scripturæ non obtento. ff. de hære. insti. l. talem. in prin. & de vul. & pup. l. 2. §. sed si ita. Tutius tamen est, quòd exceptio contra iudicem prius proponatur, & alię postponantur sub conditione. do. Io. And. super prædicto dubio hic dicit, quòd omnis exceptio, per quā negatur, quem esse iudicem præcedit exceptionem de suspecto: nam si non est iudex ad quid debeo eum recusare, maximè cum longiorem tractum habeat recusatio pro eo quod itur ad arbitros, vtile tamen est hoc protestari, sed non putat necessarium: alias verò exceptiones, per quas nō negetur iurisdictio precedet recusatio. facit pro hac distinctione quod no. in Spe. de excep. §. viso. §. porrò. Et ibi per Io. And. in addi. Tan. in ord. iudiciorum. Rubri. de excep. tenuit hoc dictū, de quo etiam hic vide alia in nouella. Et prædicta opi. Io. An. videtur vera, & æqua, & similiter opi. Tan. quam etiā hic de-

8 fendit do. Io. An. & Io. de Lig. ¶ Secūdò quæro, † an valeat secunda sententia contra primam. glo. magna explicat hīc ar. satis plenè, & enumerat plures casus, in quibus valet, regulariter verò secus, vt l. 1. C. quando prouo. non est ne. Sup quo ar. Io. An. sic plenè distinguit. cum fertur secunda sentētia cōtra primam. An hoc fit per remedium appellationis, supplicationis, vel restitutionis, an sine tali remedio. primò casu certum est, quòd valet secunda sententia contra primam, vt patet in iuribus alle. in glo. secundò casu quando nullum tale remedium interuenit, aut prima sententia fuit nulla, aut aliqua. primò casu valet secunda, vt hic, & de purga. vul. c. 2. & C. de sen. quæ sine cer. quanti. l. fi. aut prima fuit aliqua, & tūc aut diuersa à prima ratione temporis, vel alia causa, & non contraria: & tunc valet vtraq; & si primò pronunciatum est me debere, vel rem meam esse. secundò pronunciatur me nō debere, vel rem tuam esse: quorum vtrunq; esse potest ex diuerso tempore, & tunc valebit vtraq;: & secunda præiudicabit primæ: quasi tempore secundæ cessauit causa primę. de renun. post translationem. §. cæterū. Alio verò casu cum est directè contraria, & tūc aut fuit disputatum de viribus primæ, quòd non valuerit: & tunc valet sententia secunda. vt in glos. Aut non fuit de hoc disputatum, & tunc aut is pro quo facit sententia, scienter, & dolosè omisit illa vti, & tunc valet secū da sententia. secundum opi. Io. Phi. & Host. aut scienter, & nō dolosè, & tunc non valet secunda, aut omisit ignoranter: & tunc dicūt quidam, quòd si iudex sciuit primam sententiam, secunda nulla est: si ignorauit tenet secunda, & præualet primæ. Io. An. hæc reprobat dicens hoc casu non tenere secundam, qn̄ pars, & iudex ignorabant de prima: nec est æquum, quòd beneficium ignorantiæ partis lædatur per ignorantiā iudicis, per quā potius iuuari debet supra de rescrip. ex parte decani: quòd autem dixi cum pars est in culpa scienter, & dolosè non excipiendo, valet secunda. dicunt quidam falsum: per id quod no. C. de transac. l. si diuersa. vbi dicit glo. ꝙ non valet sententia contra primam lata, etiā de expresso cōsensu partium: ergo minus ex tacito. Sed dato, quòd illa glo. sit vera, non sequitur, quòd si scientia non nocet: ergo nec dolus: non igitur in pœnam scientis tantum, sed scientis, & dolo si id procedit. bene facit supra de rescrip. c. super literis: & p̄dicta sunt vera saluis casibus exceptatis in prin. glos. ¶ Item prædicta sunt vera siue pro actore agentis, siue contra ipsum pro reo fuerit iudicatum, cum prædicta lex non distinguat. & hanc distinctionem ponit Io. An. hic quam habuit ex verbis Cyn. in l. 1. C. quando prouo. non est nec. Et vide quod not. Ia. de Are. in quadam sua disputatione, quę incipit Apostolicæ sedis, vbi quęrit an de re iudicata inter partes possit compromitti. tenet quòd non. si enim non tenet sententia secunda contra primam, multò minus laudum post sententiā latum: quod not. ¶ Opponitur apparet in tex. quòd fuit appellatum ad Papam. & tamen dicit Papa, quòd coram eo nō potest opponi de prima sententia, si non fuit de ea oppositū coram primis iudicibus. Sed contra: quia in causa appellationis non probatum probabo &c. vt l per hanc C. de tēp. app. So. dicit Io. quòd qui non opposuit exceptionem debito tempore mali tiosè: facit hoc causa fatigandi aduersarium, & volens opponere postea non auditur. & hoc tenet Hosti. & allegat in ar. supra de exce. c. exceptionem. quod c. videtur facere in contrarium: quia ibi auditur opponens exceptionē tardè, licet condemnetur in expensis. Sed defende Host. quia qđ malitiosè retardans opponere postea audiatur. dicit ibi textus speciale hoc in sententia excommunicationis: ergo in cōtrarium est ius commune, quod ergo dicitur non probatum probabo, & non oppositum opponam &c. debet intelligi, nisi malitiosè, & scienter retardauerit opponere: qđ benè not. Alia solutio est, quòd isti monachi sancti. a. appellauerūt ab interlocutoria super recusatione iudicis, & frustratoriè. & sic à diffinitiua postmodum subsecuta non poterunt appellare: vt in Cle. si ante. de dolo, & contu. ergo cum dicta sententia transiuit in rem iudicatam, non potest de priori sententia opponere, quam in primo iudicio opponere omiserit.

SVMMAE.

1 *Sententia lata contra priuilegium non ostensum valet, si non fuerit à sententia appellatum, vel supplicatum.*

2 *Abbas debet episcopo obedientiam de iure communi.*

3 *Pars vtraq; quando fundat intentionem suam, pro qua debet iudicari.*

4 *Cognoscens de aliqua re tanquam iudex, in qua aliquod ius prætendit, debet de iure suo protestari.*

5 *Si producitur instrumentum, vel exceptio coram iudice, qua admissa fert diffinitiuam sententiam, in contrariū ipsam exceptionem, vel instrumentum reprobasse videtur.*

1 SVborta. † Tenet sententia lata contra priuilegium non ostensum, si tamen à sententia non fuerit appellatum, vel supplicatum. h. d. Et tria facit. primò præmittit processum, & sententiā super possessorio. secundò ibi [verum] committit ipsius executionem, & cām sup petitorio. scđa ibi [iudicibus.] petitoriū diffinit, diffinitum moderatur & quoddā soluit obstaculū. &c. ¶ Pri-

2 mò not. † quòd debet abbas de iure communi obedientiam, & eo ipso, quòd sibi negatur, & subditus resistit spoliari videtur. Et ideò competit episcopo interdictum iudicis offi. condictio secundū Inn. s. de elec. querelā. & de resti. spo. c. sæpè. Idē Host. Abb. & Aegid. ¶ Scđò not. ꝙ si prius liquet de possessorio, prius fertur snīa super eo suspenso petitorio intentato, quod est no. dignum sm̄ Inn. Et dicunt quidam hoc nō habere locum, nisi cum de possessione constet per confessionē: vt hic,

vt hic, quod ipse reprobat, dicēs, quòd obtinet qualitercūq; constet: nam si suspenso petitorio potest quis prosequi possessorium propter eius fauorem, vt in c. pastoralis. de cā pos. & proprie. Si potest prosequi, ergo & diffiniri dicto petitorio suspenso. Io. An. remittit ad c. sępè de resti. spo. in gl. dicit Inno. & j. de conces. præben. post electionem. in gl. sententiæ
3 in fin. ¶ Tertiò not. ibi [efficaciores rationes epi] &c. † ꝙ vbi vtraq; pars fundat intentionem suam, iudicatur pro illa, cuius iura sunt efficaciora: sic. s. de posthu. cap. bonæ. §. fina. vbi de hoc, & in dubio est hoc arbitrariū. s. de resti. in nostra & c. fi. secundū Ho. ego dico, ꝙ in dubio ferenda est sñia pro reo. s. de proba. ex literis. & Arrianus. ff. de act. & obli. Itē in dubio ferenda est sñia pro eo, pro quo facit ius cōe, siue sit actor, siue sit reus. s. de prescrip. veniens per Inn. &c. ¶ Quar
4 tò no. in ver. Ita tñ, † ꝙ ille, qui cognoscit de aliqua re tanquā iudex in qua aliquod ius prætendit, debet de iure suo protestari: ꝙ si non protestatur, an fiat sibi præiudicium, si illam rē vult postea vendicare. no. s. de fide instru. c. inter dilectos. §. porrò. vbi plenè. & dicit hic Inno. ꝙ si Papa ignorasset de iure suo, non præiudicasset sibi sñia. aliàs secus ff. eod. ti. l. sæpè. Hosti. cōtradicēs, ꝙ rōne publici, & necessarii officij nō obesset sibi. arg. C. de admi tu. l. cum quædam. in fin. & optimè. l. post legatum. §. aduocatum. ff. de his qui. vt indig. nisi qui contra testm̄ facit aliquid necessariò allegato sibi facto, non repellitur vt indignus: secus si voluntariè, vt assumendo officium aduocationis, & procurationis: vt in ea l. §. sunt quidā. & ff. de inoffi. testa. l. aduersus. §. fi. & l. fi. 1. Responso. & ff. de rei ven. l. inter officium. Tutius tamē est iudici, ꝙ semper ius suum excipiat, sicut fecit hic Papa. ¶ Quintò no. in ver. nimi-
5 rum, † quòd si producitur instrumentum, vel exceptio corā iudice qua admissa fert diffinitiuam sententiam, in contrariū ipsam exceptionem vel instrumētum reprobasse videtur: bonæ concor. sunt in gl. quæ incipit no. cui adde, quod no. Inno. s. de ordi. cog. cum dilectus. & c. fi. Illud ergo, quod est in iudicium deductum per modum exceptionis, & tacitè vel expressè reprobatum, non potest deduci in alio principaliter, vel accessoriè: de quo plenè p Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. obliga.

SVMMAE.

1 *Canonici regulares possunt constituere procuratores non solùm nomine ecclesiæ, sed etiam suo.*
2 *Inquisitio quando committitur facienda in certo loco delegatus, non potest in alio loco procedere.*
3 *Visitatio, & correctio si alicui commissa est, potest ille culpabilem admonere per sententiam.*
4 *Inquisitio formata in capite, & in membris potest scindi, & per partes pronunciari.*
5 *Appellatur à sententia lata super correctione.*
6 *Grauamen illatum contra ius litigatoris transit in rem iudicatā, vel approbatur per partem infra 10. dies ab illo non appellatur.*
7 *Probatum semiplenè, potest probari in causa appellationis.*
8 *Exceptio contra personas testium, an possit opponi in causa appellationis.*
9 *Iudex si tulit sententiam motus ex attestationibus falsis, & veris, si verè sufficiunt, valet sententia.*
10 *Conspiratores admittuntur ad testimonium, cum inquiritur super statu domus.*
11 *Monachus nomine proprio, an possit esse in iudicio per seipsum, & in quibus casibus, & an in ipsis casibus possit constituere procuratorem.*
12 *Monachus nōe alterius, an possit esse in iudicio tanquā procurator.*

CVm I. & A. Sententia, à qua fuit appellatum, retractatur si constent testes, ad quorū dicta tm̄ lata fuit, fuisse cōspiratores, & cōtradicēte parte receptos h. d. Et primò ponit factum coram Papa narratum appellationis remedio. secunda dat iudices. ibi [quia nō] prima subdiuiditur, quia primò ponit delegationem principalis causæ, & eius formam. secunda ibi [iudices processum, & sñiam delegatorum.] tertia ibi [à qua. appell. ab ipso interpositam: & ꝓsecutionē ipsius.] secūda etiam subdiuiditur, quia in primo incertū casum mādat ꝓcessum priorū iudicum irritari, & de nouo inchoari. secūda ibi: [si uerò mādat sub triplici forma ꝓcessum cōfirmari quodda soluens obstaculū] ibi: [quia licet.] ¶ Primò no. se
1 cundum Inno. † ꝙ canonici regulares possunt constituere ꝓ
a curatores, [a] & non solum nomine ecclesiæ, sed suo, & constituūt alium canonicum regularem: de quo. j. distinguam &c. ¶ Secundò no. quòd per procuratorem potest quis denunciare crimina: quod est verum, si agitur ciuiliter: secus si criminaliter. facit. j. de procura. c. tuæ. & c. veniens de accu. ver. de materia. ¶ Tertiò no. tex. ibi ad ecclesiam personaliter ac
2 cedentes &c. † quòd quandoque commeittitur inquisitio facienda in certo loco, quo casu nō posset delegatus ille in alio loco procedere: de quo dic, vt. j. de rescri. statutum. §. in nullo. & de rescrip. cum dilecta. fallit in casu. c. statuimus. de offi. dele. lib. 6. quando autem fit commissio, & sine loci expressione, potest cognoscere delegatus, vbicunq; potuisset delegās, dummodo in loco honesto, & statuto ad hoc. de offi. ord. cū litigantes. & c. cum episcopus. li. 6. & l. ius pluribus. ff. de iusti. & iure. & c. pastoralis. eo. titu. ¶ Quartò no. formam cōmissionis cum abbas est infamatus, nam committitur inquisitio in capite, & in membris, & sic per infamiam prælati inquirit contra membra: quia cum caput dolet &c. de materia visitatorum, vide in Spec. de teste. §. nunc dicamus. ver. porrò. & e. tit. §. non tractemus. & de consi. Romana. li. 6. per Io. And. in
3 Clem. accedentes. de sta. mo. ¶ Quintò no. in ver. abbate, † ꝙ ille, cui committitur visitatio, & correctio, potest culpabilem amouere per sententiam. facit quòd no. Io. An. s. de rescript. similiter abb. & de sta. mo. in singulis. in glo. contra. ¶ Sextò
4 no. † quòd inquisitio formata in capite, & in membris potest scindi, & per partes pronunciari. Tot enim videntur inquisitiones, quot sunt personæ. ff. de verb. obl. scire debemus. & l. 1. §. si plures. ff. ad Turpil. facit quod no. s. e. c. cum inter nos. super illo articulo an valeat sententia lata super partē petito
5 ris. allegaui hunc tex. & gl. 3. hic. ¶ Septimò no. † quòd à sententia lata super correctione appellatur, & appellat procurator constitutus in principali causa licèt appellationem prosequi non teneatur. s. de procura. c. cum iniustè. ¶ Octauò not. quòd ad impugnationem sentētiæ, siue eius rescissionem plures causæ allegantur. facit l. scio. ff. de appel. & Cle. appellanti. eo. ti. ¶ Nonò no. istas duas exceptiones oppositas contra sententiam. prima enim fuit, quòd lite non contest. processit quæ non fuit efficax secundum glo. cum procedatur per modum inquisitionis, vt supra, vt lite non contest. in c. quoniam frequenter. in princ. Alia est, quod depositionibus non publicatis, vel ostensis processum fuit ad sententiam. nec etiam ex hoc reuocaretur sententia, cum ab hoc grauamine non
6 fuerit appellatum: per quod no. Host. † grauamen illatum cōtra ius litigatoris transire in rem iudi. vel approbari per partem infra 10. dies ab illa non app. ne prætextu talis grauaminis deducti in appellatione interposita à diffinitiua sententia reuocaretur sententia, nisi quando tale grauamen fuisset causa sententię: vt in casu huius c. vbi exceptio conspirationis cōtra testes non fuisset admissa, & per eorundem testium dicta lata sententia: tunc enim licet dicta pars non appellauerit à reiectione exceptio opposita potest hoc grauamen repetere in appellatione à diffinitiua, & ex eadem causa rescissionem petere: quod dic, vt. j. de appell. c. vlti. li. 6. ¶ Decimò no. tex.
7 in ver. quia verum. † quòd in causa appellationis potest probari plenè quod probatum fuerat semiplenè. de quo remittit Hosti. ad no. s. de restit. c. fraternitatis. ¶ Vndecimò not.
8 † quod exceptio contra personas testiū, potest opponi in causa ap-

ſa appellationis. quod eſt verum quando fuit in prima cauſa
proteſtatus,vel oppoſuit,& non fuit admiſſus, vt hic alias ſi-
bi præiudicat,vt.ſ.de teſti.c.præſentium. & quod no.Io.An.
e.ti.c.ex parte.¶Duodecimò no.tex.ibi , vel etiam ſi aliqua,
9 †quòd ſi iudex tulit ſententiam motus ex atteſtationibus fal
ſis,& veris,ſi verè ſufficiunt,valet ſẽtẽtia,nõ obſtã. falſitate
aliorum,quod bene no.facit l.hæredes palam.ver.& ſi plures
ff.de teſta.& l.2.ff.quemad.teſt.aper. Si autem vnus ex teſti-
bus neceſſarius eſſet falſus,vitiaretur actus,ſimiliter ſcriptu-
ra,vbi reperitur in ea aliqua falſitas.9.di.ſi ad ſacras.& C.de
tranſac.l.ſi ex falſis, vbi de hoc.& plenius per Inno. infra de
hære.c.fraternitatis.facit l.ſi vnus.C. de teſta.¶Tertiodeciò
10 no.†quòd conſpiratores admittũtur ad teſtimonium , cũ in-
quiritur ſuper ſtatu domus:de quo in glo.fi. ¶Opponitur.ap
paret ex prin.c.quod.i.& a.canonici regulares ꝓ parte alio-
rum canonicorum detulerunt abbati ſuper periurio, & ſimo
nia &c. Sed contra,quia religioſus pro alio non poteſt eſſe ꝓ
curator. 16. q. 1. qui vero, &c.monachi.de accu.c.penul.&
87.di.peruenit.Sunt enim mortui mundo. 12.q.1. non dica-
tis ibi,dicitur quod nec literas recipere debet monachus ſi-
ne licentia ſuperioris.nam ſi non poteſt recipere literas à pri
uatis amicabiliter ſibi miſſas , multominus procuratorias.
¶Solutio.hinc ſumpta occaſione Ioan. An. poſt Inno. plenè
11 duos paſſus conſequitur. primus eſt, †an monachus nomine
proprio poſſit eſſe in iudicio per ſeipſum , & in quibus caſi-
bus, & an in ipſis caſibus poſſit conſtituere procuratorẽ. ſe-
cundus eſt,an nomine alieno tanquam procurator poſſit in-
teruenire in iudicio,&c.¶Circa primum dicit ipſe.quòd re-
ligioſi in cauſis,quas habent , poſſunt intereſſe in iudicio , &
procuratorem conſtituere . vt ſi agant de electione ſua infra
c.ad probandum,& ſupra de reſcrip. cum dilecta. & de elec.
cum inter.Item ſi fiat inquiſitio contra eos , vel cum inquiſi-
tionẽ promouẽt contra prelatum,vt hic , & de accu.c.penul.
& generaliter vbi licet monacho agere,licet litteras impetra
re,& cauſas proſequi.ad hoc ſupra de excep. dilecti.Et opti-
mè traditur hæc regula in l.ſed ſi vnius.§.idem ait.ff.de iniu-
riis.ibi omnibus enim, qui ſuo nomine habent procuratorẽ,
12 dandi eſſe facultatem intelligi.¶†Circa ſecundum.an nomi
ne alterius poſſit eſſe in iudicio tanquam procurator : dic ꝙ
aut quæris vtrũ poſſit eſſe pro negotiis monaſterii, & poteſt
de licentia abbatis,vt in d.c.qui vere. & c.monachi. 16. q.1.
aut in negotiis alterius; & tunc aut ipſius abbatis puta inqui
ſitione,& electione ipſius , & aliis.& idem ſcilicet quod põt.
nam in hoc vertetur vtilitas monaſterii : vt bonus abbas ibi
præficiatur,& præfectus defendatur.ſecundum Inn.aut quæ
ris an poſſit eſſe pro alio , & tunc aut quæris an poſſit eſſe ꝓ
laico patrono , vel defenſore monaſterii,ſiue vtili amico : &
idem.ſ.ꝙ põt:nam prędictis perſonis poſſet eps, cui iſtud of
ficium procuratoris eſſet magis, quàm monacho prohiben-
dum:vt patet.5.q.3.quia epiſcopus.& ꝙ eps poſſit patet p c.
venerabilẽ.ĩ.q.filij ſint legi.aut quęris an poſſit eſſe ꝓ alio,q̃
pro prædictis perſonis.& tunc pro con canonicis ſuis,& mo-
nachis proſequentibus accuſationem,vel denunciationẽ con
tra abbatem:& põt vnus ex eis ſuo noĩe, & aliorũ eſſe in iudi
cio:vt in iſto c. aliter vero ſecus. ĩ. de accu. olim , & in dicta
Cle.religioſus.In hoc ergo officio procurationis monachus,
vel regularis ęquiparatur potius ſeruo,quàm filiofa. qui põt
in omnibus cauſis etiam ſine conſenſu patris procurator cõ
ſtitui.de procura.c. qui generaliter §.1.li.6. Et adde regulã,
ꝙ iura,quæ loquuntur de ſeruis, habent locum in monachis,
vt no.Bar.in l.penul.ff.de ſtip.ſeruo.facit ad prædicta , quod
dixi.ſ.de reſcrip.c.dilecta. ¶Secundò opponitur , dicitur in
fi.c.ꝙ conſpiratores admittuntur ad teſtimonium in cauſa in
quiſitionis.ſed contra de c.per tuas.ĩ.de ſimo.¶Sol. vt in gl.
fi.ſuper qua dicit Io.An.poſt Hoſti.ꝙ cum ſit inquiſitio gene
ralis,non eſt locus ſubtilitatibus iſtis : maximè quò ad illos,
qui debent agere pœnitentiam; quo caſu nec forſitan eſt lo-
cus illi formæ,quæ traditur de accu.qualiter.il.2. abbas tñ q
expreſsius erat ab adminiſtratione remouendus , poterat de
hoc conqueri:vt in tex.Gof.dicit ſpãle eſt,quod tales recipiũ
tur:quia quæ fiunt in ca.per alios ſciri non poſſunt.ſ. de teſt.
veniens.Sic quæ fiunt in domo per domeſticos ſciri oportet.
C.de repu.l.cõſenſu.vel ſecũdum Inn.ſpeciale eſt in cauſa in-
quiſitionis,vt recipiantur criminoſi.cum illa non fiat niſi cõ-
tra infamatos.de accu.qualiter il.2.Et no. quòd ſubdit Inno.
quod non ſolum inimici dicuntur , vt repellantur à teſtimo-
nio,qui odiunt in mente, etiam hi qui ſine mẽtis odio habẽt,
vel habere pręſumuntur cauſas inimicitiæ.3.q.5.c.2.& c.ſeq.
¶Tertiò opponitur in cauſa principali, abbas oppoſuit con
ſpirationem contra teſtes, & fuit repulſa exceptio : & tamen
in cauſa appellationis Papa mandat,ꝙ dictã exceptionẽ op-
poſitam probet.ſed cõtra de c.interpoſita.ĩ.de app. ¶Sol.vt
in glo.penul.ſuper qua dicit Ioã.An. ꝙ hic fuit appellatum à
ſententia , quę tractatur pp cauſam præcedentem conſpira-
tionis oppoſitam,& non probatam,quia iudex voluit:magis
enim grauatus fuit abbas circa illum articulum in ſñiæ prola
tione,quàm in teſtium receptione : & ſm̃ diſtinctionẽ hic po
ſitam retractatur ſñia Io.An.remittit ad c. vlti.de appel. lib.
6.& ad no.de excep.c.1.in gl.4.& de elec.cum nobis olim.in
glo.eſt ſciendum.ad finem.

ADDITIO.

a ¶Procuratores.Vide cap.cum dilectus. de conſue. & c. Imperatores.de iure calumnię.

SVMMAE.

1 *Actio iniuriarum competit ſi aliquis inferat iniuriam ſolis verbis.*
2 *Condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis , etiam ſi ſit leuis iniuriæ.*
3 *Papa poteſt ſuper infamia diſpenſare ,etiam cum laico.*
4 *Reus infamatur à ſententia,cum agitur de crimine ciuiliter ad æſtimationem iniuriæ.*
5 *Reſtituere famæ qui poſſint.*
6 *Reges an poſſint reſtituere famæ .*
7 *Epiſcopi an poſſint reſtituere famæ .*
8 *Collegium Cardinalium an poſſit reſtituere famæ .*

CVm te ab. Condẽnatus actione iniu-
riarum eſt infamis : & per
Papam põt fama reſtitui.h.d. Et primò ponit cor
rectam petitionem.ſecunda ipſius exauditionem. ibi[nos au
1 tem.]¶Primò no. †quòd actio iniuriarum competit ſi aliqs
infert iniuriam ſolis verbis.verbis enim, & factis iniuria irro
gatur,vt l.item apud Labeonem.§.iniuriarũ.ff. de iniu. & C.
e.ti.l.ſi non conuicij.an autem teneatur actione iniuriarum il
le,qui obiicit verum crimen.dixi de ord.cog.cum dilectus.&
facit l.eum qui nocentem.ff.de iniu.vbi de hoc.¶Secũdò no.
2 †quòd condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis,ẽt
ſi ſit leuis iniuria. ¶Tertiò no. quòd iſte ne eſſet infamis ha-
3 buit recurſum ad Papam. ex quo collige † quod Papa poteſt
ſuper infamia diſpenſare etiam cum laico : quod intellige, vt
in gl.1.& infra dicam Inferior autem, an poſſit poſt ſenten-
tiam diſpenſare, & reſtituere famam ; proſequitur hic plenè
nouellator,poſt Inn. ¶Quartò no.quòd ſi agitur de crimine
infamiam irrogante , ſi iudex pronunciat ſuper æſtimatione
iniurię,& nihil de infamia dicat,tamen remanet infamia illi,
qui condemnatur : quia infamia eſt ſequela ſententiæ licet à
iudice non exprimatur : imò non poteſt facere iudex quod
condemnatus furti non ſequatur infamiam , vt l.non poteſt
ff.de furtis.ratio colligitur ex l.1.ff.ad Turpil. ¶Quintò no.
4 †ꝙ cum agitur de crimine ciuiliter ad æſtimationem iniurię,
infamatur reus à ſñia:de quo gl dubitauit.ſ.de iudi.at ſi cle-
rici.nam de crimine agitur ciuiliter , & criminaliter : vt l.lex
Cornelia.l.prætor edixit.& eod.tit.l.iniuriarum æſtimatio.

¶Quæ-

¶ Quærit Io. An. post Inn. † q possunt restituere ī integrū fa-
5 me: dicit qđ Papa, vt hic. Itē Prīceps, & Senatus. C. de sen. pas. l. 1. & fi. 2. q. 3. §. vlt. ff. de postu. l. 1. §. de qua, &c. ¶ Secūdò q̄ro
6 † nunquid reges hoc possint, s. restituere famæ: quidā quod non, quia vnus inter laicos præest omnibus, scilicet Imperator. 7. q. 1. in apibus. & ff. ad l. rho. de Iac. l. deprecatio. quibus legibus, & oēs reges obedire debent. C. de legi. l. leges. & maximè, quia sunt ab ecclesia approbatè, nisi in his, quę essent contra ecclesiam. 10. dist. per totum. ȷ̄. de solu. c. fi. vbi de hoc nec aliqua. l. cauetur, qđ aliquis alius quàm Papa, vel Imperator possit restituere: imò oppositum, quia videtur iste de casibus reseruatis principi: vt in §. de qua. Alii dicunt. ꝙ oēs Reges in integrum restituunt, nec sunt Imperatori subditi, sed soli Papę. In dubiis tamen, & grauibus articulis tm̄. qđ dic, vt no. ȷ̄. qui filii sint le. c. per venerabilem, §. 1. & §. rationibus. de hoc articulo plenè per Old. consilio. 64. ¶ Tertiò quęro de epis, † an possint restituere famæ: vt sic illi quos restituūt
7 ad honores testimonium, & alios actus prohibitos infamibus admittantur. videtur quod sic, quia possunt dispensare in multis casibus no. s̄. de tēpo. or. c. dilectus. & de iudi. c. at si clerici. ipse dispensat cum filio sacerdotis. de filiis presby. c. 1. lib. 6. Inno. & Doc. videntur hic sentire, ꝙ post inflictam, seu irrogatam infamiā, non possunt epi remittere: vnde licet infames ipso iure, vel per sñiam cōdemnatos de crimine toleret eps, vel etiam cū eis dispenset. cū hoc sibi non liceat nihilominus ab accusatione, & testimonio repelluntur. 2. q. 1. prohibētur. de testi. c. testimoniū. nō ob. c. quæsitū. de tēpo. ord. quia non loquitur de condemnatis, & infamibus de iure: sed de occultis peccatoribus, & infamatis de facto, cum quibus episcopus post pœnitentiam, vel partem ipsius peractam dispensare pōt, vt ibi dicitur: vū si cum criminoso non infami dispenset, benè admittitur ad accusandū, & testificandū, non solùm in ciuili, sed ēt in criminali causa. Et promoueri poterit ad beneficia, & alios actus legitimos. nō obstat. c. testimoniū. quia intelligēdū est, qñ nō fuit dispensatū, vel qñ est condemnatus de crimine, ex cuius sñia non efficitur infamis. & idem Hosti. ¶ Et qui sint infames ipso iure, & qui per sñiam, dic vt l. 1. ff. de his qui no. infa. & 6. q. 1. infames, & per totum. Io. tñ. 2. q. 3. dicit, ꝙ epi in omni crimine, in quo possunt dispēsare, de quibus. s̄. de iudi. c. at si clerici. possunt infamiā tollere. Idē not. 6. q. 8. c. hi qui. ¶ Quartò quæritur † de Collegio
8 Cardinalis, an possit restituere famę. videtur ꝙ sic: quia æquiparatur senatui, & senatus pōt: vt in dicto. §. de qua, & hoc videtur hic tenere Inn. dicens, ꝙ Collegiū Card. habet auctoritatem senatorū. 96. di. c. Cōstantinus. Et de potestate Collegii Card. dic. vt in Cle. c. ne Romani. de elec. ¶ Vltimò quæritur, an Papa possit restituere famæ laicos. dicit ꝙ sic, si sint de sua tēporali iurisdictione. aliàs secus. & ita sentit glo. 1. hic vi si esset sibi necessarius ad clericatum, vt hic per eum.

SVMMAE.

1 *Moniales possunt contendere de aliquo minori officio, ad quod per electionem vocantur.*
2 *Causa si committatur pluribus, & vnus est penitus inhabilis, redditur sententia, & processus nullus.*
3 *Sententia iudicis publicè excommunicati, non valet.*
4 *Sñia quādo declaratur nulla, cognoscitur iterū de negocio principali.*

AD probandum. Reuocata sñia pp defectū iurisdictionis, vt qa vnus ex iudicibus publicè excōmunicatus erat, vel pp iuris ordinē non seruatū: iterum de principali quæritur, & de eodē facto loquitur. s̄. de rescrip. c. cū dilecta. sm̄ Io. h. d. nō diuiditur. ¶ Primò no. ꝙ cōfirmatio qñq; reuocatur in dubiū sit facta legitimè: necne vt sic confirmetur, vel infirmetur. & licet infirmari cōtingat, non pp hoc electio irritatur, vt ȷ̄. de elec. c. si confirmationē. li. 6. & ȷ̄. dicam. ¶ Secundò no. ꝙ hic cōtendebatur de electione custo-
1 dum. ex quo colligit Inn. † ꝙ licèt monialibus contendere de aliquo minori officio, ad quod per electionē vocantur. de sta
2 tu. mo. c. 2. ¶ Tertiò no. † ꝙ si pluribus causa committitur, & vnus est funditus inhabilis, quia excōmunicatus publicè ex hoc solùm redditur sententia, & processus nullus, & sic modicum fermenti totā massam inficit. ad hoc. s̄. de procur. c. fi. & est hoc verū, ēt si in rescripto est clausula, ꝙ si non oēs &c. nam licet sine inhabili alij potuissent procedere, tñ eorū mistura reddit processum nullū. s̄. de offi. dele. c. cū super. sm̄ In
3 no. & Hosti. ¶ † Quartò no. ꝙ non valet sñia iudicis publicè
a exercitati, a quæ aūt sint excōicationes prohibitæ, vel permisse collige per Io. An. in regula dolo. de reg. iuris. li. 6. qui etiā hic tangit, an excōicatus possit esse arbiter, & quid de exbannito remittit ad Spec. in ti. de arbit. §. differt. versi. item secundum eum. & ver. se. Et de arbitratore vide in dicta regula dolo. & per Bar. in l. ex facto §. si quis rogatus. ad Trebel. Et de materia plenè per Inno. s̄. de dolo & cōtu. in c. veritatis. ¶ Vl
4 timò no. † ꝙ qñ sñia declaratur nulla, iterū cognoscitur de negocio principali, vtrum aūt iterū debeat lis contestari, & probationes induci. dic vt no. in Spec. de sen. prola. §. iuxta propositionē. ver. si cā plenius per Bar. in l. cū quærebatur. ff. e. ti. vbi breuiter sic distinguit, qđ qñq; vitiū, siue nullitas respicit acta, & sententiam vniformiter, vt quia processum contra minorem indefensum, & tunc non debet iudicari ex eisdē actis. qñq; nullitas concernit sñiam tm̄: quia fortè lata in die feriato, & tūc valēt acta, & sola sñia infirmat̄, & ita loqtur iste tex. dū infirmata cōfirmatione mandat iterū cognosci de meritis electionis, quasi irritatio cōfirmationis nō inferat irritationē electionis. de quo est tex. in d. c. si confirmationē. de elec. li. 6.

ADDITIO.

a ¶ Excommunicati. Vide Bal. in l. 1. C. de iuris, & facti igno. glo. & Io. de Turre Crem. in c. in summa. 35. q. 9. Card. & Imo. hic Ioan. And. in c. pia. de excep. in 6.

SVMMAE.

1 *Permittenti, cui competit primo loco actio, vel defensio sequentem se agere, sententia contra eum lata sibi præiudicat.*
2 *Passus eum à quo causam habet experiri, præiudicat sibi.*
3 *Statutum dicens, ꝙ si filius fuerit condemnatus de maleficio, pater teneatur soluere condemnationem, debet intelligi si filius fuerit condemnatus præsens, & conuictus, secus si per contumaciam.*
4 *Absolutio adulteræ prodest adultero.*
5 *Sententia lata contra creditorem, an præiudicet debitori, siue agat creditor, siue defendat.*
6 *Sententia lata contra venditorem, aut mulierem, an præiudicet emptori, vel marito.*
7 *Aduocatus si fuit accusatus de præuaricatione, & fuerit probatum, & sententia lata contra eum, an sit necesse probari domino contra aduersarium in principali causa petendo absolutionem, vel condemnationem.*
8 *Absolutio aduocati, an prosit parti.*
9 *Egi contra capitulum petens præbendam, an noceat mihi si sciui aliū agentem prius ad eandem præbendam.*

QVamuis. Ponit regulam, & duos casus exceptos. Primus ibi [ei tamen.] Secundus ibi. [ac illi.] ¶ Primò no. regulam, de qua plenius C. res inter alios acta, per totum. Secundò not.
1 primam exceptionem, à regula, † quòd si ille, cui primo lo-
a co competit actio, a vel defensio permittit sequentem agere sententia contra eum lata sibi præiudicat. & intelligo quòd pręiudicat etiam quò ad executionem contra ipsum fiendā, si possidet. & hoc innuit istud c. quod est positum in hoc tit. & hoc tenet Barto. in l. sepè. ff. de re iudi. qui ad hoc allegat Inno. de cōcess. præben. c. proposuit. ex hac ergo prima exceptione collige regulam quā prædixi. Scda exceptio est in tex.

2 quæ etiã regulã subalternam constituit,† vt ille qui passus est cũ à quo cãm habuit experiri, præiudicet sibi.& has duas regulas subalternas subintelligo quando ille, cui scđo loco cõpetit actio, vel defensio, vel alij causam siue titulum præstitit, interest in indicio,& contra eum pronunciatur: tunc ei præiudicat habẽti cãm primo loco, secus si pronunciaretur contra talẽ tanq̃ cõtra absentẽ: qa tũc in casibus hic exceptis in tex. & in glo. sententia contra absentẽ lata non abesset alij etiam in istis casibus enumeratis. in tex.& in glo. vt l. preses. C. de pi
3 gno.& l. si ideo. C. de euic.& hoc no. ad quæstionem† si statutũ dicit, ꝙ si filius fuerit cõdẽnatus de maleficio, pater teneatur soluere condẽnationẽ, debet intelligi si filius fuerit cõdẽnatus pñsens,& cõuictus. secus si p cõtumaciã, de quo p Bart. in l. cũ filius. in prin. ff. de ver. ob. ¶ Opponit,& videt, ꝙ indistinctẽ sentẽtia inter alios lata, alijs p̃iudicet, vt l. si à te. §. fi. đ excep. rei iudi.& l. an eandẽ. primo rñso. eo. ti. Sol. hic loquit̃ quo ad alios prorsus extraneos. secus si succedũt iure singulari, vel vniuersali, vt in cõtrarijs. ¶ Scđo ad id opponit de c. cũ super. supra e. vbi sententia lata ꝓ epõ Ouetensi præiudicasset Ouetẽn. ecclesiæ nisi appellasset. So. verũ est, ꝙ nõ p̃iudicat quo ad actionẽ, vel exceptionẽ: sed benẽ p̃iudicet quo ad hoc, quod possessio, q̃ erat apud alios, trãsfert in victores, & fortẽ difficilius erit agere contra scđos, & contra primos. ¶ Tertiò opponit. tex. excipit duos casus, ĩ q̃bus sentẽtia inter alios lata alijs p̃iudicat: sed cõtra đ multis alijs iuribus, đ quibus in glo. solu. vera est oppo. l. qđ nõ solũ in casibus exceptis in tex. sed etiã in enumeratis in gl. fallit regula de qua in prin. ti.& de hoc etiã no. 1. q. 1. c. fert Host. remittit ad formã,& sub rubrica. de re iudi. §. quibus noceat. & alios casus etiã vltra gl. enumerat hic Io. An. sup glo. magna. dicit enim, ꝙ fallit in criminalibus, in quibus accusatus ab vno, nõ põt ab alio accusari: vt no. ĩ. de accu. c. de his. Itẽ in popularibus si actore bona fide agente absolutus sit reus. ff. de iureiur. l. eũ
4 qui. §. in popularibus.† Itẽ absolutio adulteræ prodest adultero. ff. de adul. l. denunciasse. Item fallit in singularibus successoribus. ff. de excep. rei iudi. l. si à te. Item si in casu decr. 1. de elec. li. 6. Itẽ in casu inquisitionis de collusi. c. fi.& de purga. c. ex tuarũ. ¶ Venio ad q̃nes,& quæro de exemplis istorũ casuum, qui exceptuant à regula. glo. ponit quædã exẽpla de iure ciuili sumpta ex tex. l. sæpẽ. ff. eo. ti. ¶ Primũ exẽplũ est, q̃n debitor passus est experiri creditorẽ de ꝓprietate pignoris, & succumbit, obstabit. n. sibi debitori sentẽtia cõtra creditorẽ lata. ¶ Scđm exẽplum est, cũ emptor patit̃ experiri venditorem de ꝓprietate rei sibi venditæ. ¶ Tertiũ cũ emphiteota patit̃ experiri dñm proprietatis. ¶ Quartũ cũ maritus patit̃ experiri vxorẽ, vel socerũ de re sibi data in dotẽ, quæ exempla ponuntur in d. l. sæpẽ. Et etiã aliud. s. cũ patronus patit̃ experiri libertũ: quæ exempla indigent declaratione maiori, q̃
5 ponat in glo. ¶ Primò ergo esset videndum † an sentẽtia lata contra creditorẽ præiudicet debitori, siue agat creditor, siue defendat: dicit ꝙ non, si creditor succũbat ex causa, q̃ concernit dñm, puta qa obligatio nõ valuit, vel quia non probauit de dñio debitoris. Si verò succũbit, quia reus assumpsit in se onus probãdi,& ꝓbauit se dñm,& tũc aut fuit de dñio plene cognitũ,& præiudicat debitori scienti.& ita loquit̃ l. sæpẽ. dũ dicit de proprietate,& vigore pignorũ &c. aut non fuit plenẽ cognitum de dominio rei conuentæ,& non p̃iudicat: vt l. à diuo. § si super rebus. ff. de re iudi. non ergò sufficit debitorem scire ad hoc, vt sibi præiudicet creditorem agere, sed debet scire reum in se assumpsisse onus probãdi proprietatẽ. scđm Bar. in d. l. sæpe. vbi etiam quid iuris si creditor non agit, sed defendi conuentus super re pignorata, an præiudicet debito
6 ri; & hic de creditore,& debitore,† de venditore, & muliere an sentẽtia cõtra eos lata præiudicet emptori, vel marito: videtur ꝙ non, quia non habebant actionẽ, q̃ est penes emptorẽ, vel maritũ: ideo nõ põt dici eis cõpetere actio. primò, vel scđo loco: tu dic, vt no. Bar. in d. l. qui cõcludit, ꝓ vno casu p̃iudicat q̃n ꝓnunciaret̃ rẽ non esse actoris adiecta cã: qa ille à quo actor habuit cãm prius alteri alienauit, vel qa reus ꝓbauit rem suã esse, tunc. n. præiudicaret actori,& viro scienti. & ita loquit̃ d. l. sæpẽ. Et illa quę dicta sunt in creditore,& debitore, habeãt locũ in dño,& fructuaria, vel emphiteota. facit l. si pariter. ff. de libera. causa. In omnibus tamen casibus, in quibus sententia præiudicat, videtur quod sufficiat venire, & ꝓtestari, quòd sibi non præiudicet per dictã l. si pariter.& l. si debitor. § pignus. ff. qui mo. pig. vel hipo. sol. prosequitur etiã ibi Bar. de illo qui habet seruitutẽ constitutã à dño. Item de colono conuento rei. ven. an præiudicet sententia lata cũ vno alteri,& quid in confessione actoris, an præiudicet successori. dic per Dy. in l. seruũ filij. §. 1. de le. 1.& l. facta. §. 1. ff. ad Trebel. quid in probatis, siue actis, an agitata cũ vno alijs præiudicent. dic vt in c. cum causam. s̃. de testi. per Inn. ¶ Visis exemplis de iure ciuili, videamus exempla de iure canonico super istis duabus exceptiõibus, de quibus in tex. Io. An. ponit exemplum, cum vnus episcopus agit contra monasterium petendo ibi episcopalia,& alius episcopus ibi possidẽs illa, non defendit monasterium lata sententia pro episcopo agente contra monasteriũ quo ad possessoriũ præiudicat illi epõ, qui prius epalia exercebat. ar. eius qđ dictũ est de patrono,& liberto: quasi defensio primò ad epm, q̃ ad monasteriũ pertineret:& maximẽ, quia eps illa possidens agere poterat cõtra scđm qui obtinuit: qđ nõ est sibi ius talia exercẽdi, multò ergo magis illo agente debuit excipere. & hoc est verũ q̃n agebat̃ per aliũ epm de ꝓprietate. secus si actum esset contra monasteriũ interdicto vñ vi, vel vti possi. qa tũc primus eps nõ tenet̃ suscipere hanc defensionẽ, quia interdictũ est personale,& cõtra personas tm̃,& de suo delicto agit̃. Aliud exemplũ est: si quis egit cõtra aliũ, q̃ spoliauit eũ iure instituẽdi clericos in ecclesia,& cassauerit quicquid ille fecerat spoliatiõe pendẽ. hoc em̃ casu si cõtra reum fert sentẽtia, fit præiudiciũ clericis per illũ in ecclesia institutis: qa vi sententię sunt de ecclesia expellẽdi. ff. de vi,& vi ar. l. 1. §. si fundus.&. §. se.&. s̃. de fil. presby. veniens per Io. An. in glo. triplex. circa mediũ. secus si nõ esset actũ interdicto vnde vi, sed solũ intẽtasset negatoriã petendo sibi adiudicari ius instituendi. licet em̃ agẽs obtineat, nõ per hoc remouerentur clerici p illũ, q̃ succubuit in stitutioni, cũ quasi possessio q̃ habebat sufficiat ad tuitionem institutorũ. ĩ. de iure patro. c. cõsultationib.& de cã pos. c. cũ olim. cũ suis cõcor. aliud exẽplũ est. s. quòd sententia contra vnũ lata p̃iudicet illi à quo habet cãm inordinato, cõtra quẽ lata sententia præiudicat ordinatori ad ipsum puniendũ sine nouo ꝓcessu. 81. dist. tãtis,& 3. q. 6. hoc quippe,& vtrobiq; de hoc, qđ nõ est verũ indistinctẽ: nã licet ordinatus cõdẽnet̃ de crimine, nõ tñ̃ hæc sententia porrigit effectũ suũ ad ordinatorẽ, q̃ illud crimẽ potuit ignorare: de cor. viti. c. exposuisti. Et idem si accuset ordinatus pro eo, ꝙ fuit ordinatus extra statuta, nullũ em̃ ius occurrit, ꝙ nõ accusatus ex vi accusationis alterius patiet̃ pœnã, nisi in quibusdã casibus, vt læsę maiestatis,& hæresis: de quo infra de hæreti. vergẽtis. nõ ob. c. tantis.& c. hoc quippe: quia loquunt̃ cum crimina ordinati erãt publica,& notoria, tunc em̃ sententia cõtra eũ lata p̃iudicabit ordinatorij ꝓpter cõnexitatẽ: si em̃ malẽ fecit sic recipiẽs ordinẽ peius fecit conferens. de transf. c. 2. ad fi. In hoc tñ̃ non residet Inno. dicens, ꝙ etiam si sit notorium crimẽ ordinati, non sufficit sententia contra eũ lata ad pœnam ordinatoris, nisi forsan scđm Host. ex officij exhæredatione aliud contingat ad aliorum terrorem. & sic possunt intelligi dicta capitula tantis.& c. hoc quippe.& de hoc facit l. denunciasse. ff. de adult. ego credo, ꝙ si ordinator sciuit casum agi pręiudicet sibi sentẽtia cõtra ordinatũ lata. ad hoc allego qđ no.
7 Cy. in l. 1. C. de aduo. di. iudi. vbi quærit † si aduocatus fuit accusatus de præuaricatione,& fuerit probatum,& lata sententia contra eum, nunquid sit necesse probari denuò contra aduersarium in principali causa petendo condemnationẽ, vel absolu-

absolutionem:& arguit pro,& contra:& concludit, ꝙ si pars aduersa fuit vocata quando agit cõtra aduocatũ, præiudicat sibi sententia. Idẽ dicit, qđ tenet ibi Ia. de Are.& Io. glossator in c. dilectus filius. 2. de simo.& 12. qõ. 2. q. in ea.&c. ¶ Quærit ibi etiam quid ecõtra, † an absolutio aduocati prosit par
8 ti.ar. quod sic.ff. de appel. si qui.§. vl. licet ibi dicat glo. quòd sit speciale in causa appellationis: sed alibi dicit in sententia principalis causæ.ff. de excep. rei iudi. l. si cum vno. Itẽ quod prosit facit quod not. Dy. in c. ratihabitionem. de regulis iuris lib. 6. in illa quæstione, an absoluto malefactore videatur absolutus mandator. per Bar. in l. adulter.ff. de adul. ad idem quod ipse no. in d. l. cum filius. in prin.ff. de verb. obli. vbi plenè distinguit: an sententia,& probationes contra vnum alteri
9 præiudicet, ibi omnino vide,&c. ¶ Vltimò quæro † si egi contra capitulum petens præbendam, an noceat mihi si sciui alium agentẽ prius ad eandem præbendam, & tacui. tene ꝙ non, quando ex diuerso iure nititur ille, & ego: secus si eodem iure puta ex electione capituli: ad materiam facit l. 1. & 2.ff. de fide instru.&c.

ADDITIO.

b ¶ Adde. Vide Salicetum,& Doc. in l. 1. C. communi. diuii.

S V M M AE.

1 *Ordinarij duo possunt concurrere in sententia ferenda.*
2 *Delegatus,& Ordinarius si concurrunt in eadem causa,& ferunt diuersas sententias, cui sit standum.*
3 *Auditores generales sacri palatij, quibus æquiparentur ordinarijs, an delegatis.*
4 *Statuto cauetur, quòd iudex ferat sententiam secundum consilia sapientum, receptis duobus consilijs contrarijs. ipsis non visis pronũciat, vt in dictis consilijs continetur, quid iuris?*

1 DVobus. Se summat primo not. † ꝙ duo Ordinarij possunt cõcurrere in sententia proferenda. ponit abb. exemplũ in duobus doctoribus, & in duobus comitibus gerẽtibus pro indiuiso: vt l. 1.ff. de offi. consul. Item potest habere locũ in duobus Ordinarijs ecclesiasticis, vt no. 7. q. j. nõ aũt,& in duobus coadiutoribus datis epo. Itẽ,& in cõcilio prouinciali, in quo præsidentes sunt Ordinarij,& possent discordare. & sic tam de iure ciuili, quàm de canonico duo Ordinarij possunt de eadem cã cognoscere. ¶ Nota ergo ex hoc tex. tria membra: nam qñq; illi qui ferunt diuersas sententias sunt numero dispares,& statur maiori parti, siue sint Ordinarij, siue delegati, siue arbitri. fallit in c. pastoralis. s. de rescrip.& in cã criminali epi, vt in gl. aut sunt numero pares. & tunc tex. distinguit tres casus, aut loquimur ĩ ordinarijs,& valet sñia lata ꝓ reo, nisi in casibus exceptis in textu. qđ est verũ, cũ apparet qs sit actor, vel reus: Si aũt hoc nõ apparet tũc idẽ ĩ Ordinariis, qđ in delegatis, vt recurramus ad superiorẽ ipsius Ordinarii. casus est notabilis in l. duo iudices.ff. e. ti. Secũdò casu cũ loquimur in duobus delegatis, recurrit ad delegãtẽ, vt in tex. Tertiò casu in arbitris neutra valet, vt in tex. sed illud occurrit dubiũ. † in eadẽ cã delegatus,& Ordinarius cõcurrunt,& ferũt
2 diuersas sñias, an valebit sñia pro reo lata ab Ordinario, vel delegato, vt sic inspiciamus iurisdictionẽ ordinariã, vt potentiorẽ, an verò recurretur ad superiorẽ vt sic, delegata iurisdictio ordinariã ad se trahat. Solutio. aut ille delegatus est datus à principe,& recurretur ad Papã, quasi eius iurisdictio sit potẽtior pp eũ, cuius vice fungitur.ff. de acqui. re. do. l. quicquid.§. cũ in parte.& de offi. dele. si duo ex tribus. l. 6. aut est delegatus à Collegio: & tunc si sñia ordinaria est pro reo vł summe æquũ, qđ valeat idẽ si pro actore in causis fauorabilibus, de quibus in tex. Si aũt Ordinarius ꝓ actore non fauorabili,& delegatus pro reo pronunciat, tunc neutra valet secundũ Io. An. qui ẽt tangit, quid si discordãt Ordinarius, & In-
3 quisitor hæresis. in c. per hoc. de hære. li. 6. ¶ Tãgit ẽt † qđ de auditoribus gñalibus sacri Palatij nũquid iudicabimus, vt de Ordinariis, vel vt de delegatis. remittit ad Spe. tit. j. versi. qđ de Auditoribus.& ad no. in Cle. Auditor. de rescrip. tangit ẽt quid in arbitris necessariis, dicit idẽ qđ in delegatis, vt recurrẽdũ sit ad Papã. ar. j. de offi. dele. ab arbitris. li. 6. & qđ not. Io. An. post Vin. s. de offi. dele. c. suspitionis. ¶ Et no. prædicta, qñ qđ cõponitur ex duobus diuersam naturã habẽtibus cui sit illud attribuẽdũ, de quo dixi. s. de iudi. c. quãto. Et prædicta ꝓcedũt (vt dixi) qñ qui pronũciãt sunt numero pares. Si aũt sunt numero dispares, dic per Bar. in l. si duo ex tribus ff. e. titu. Si autẽ idẽ iudex eodẽ instanti cõtraria pronunciat,
4 † pone statuto cauetur, ꝙ iudex ferat sententiam sñ consilia sapien. receptis duobus cõsiliis cõtrariis ipsis nõ visis pronũciat, vt in dictis consiliis continetur. dicit Bar. ꝙ neutra sñia valebit: vt d. l. duo iudices.ff. eo. tit. & circa materiam aliquas quæstiones vtiles adde, quas ponit Bart. in l. si vnus ex pluribus.& l. sed inter partes.& l. si duo ex tribus.ff. eo. tit. ¶ Quęrit vlti. glo. de ratione diuersitatis inter istos casus, quare in Ordinariis valet pro reo, in delegatis pendet, in arbitris sñia est nulla. dic vt in gl.& super ea aliter per Io. An.

De Appellationibus.

VISO de his, quæ fiunt in iudiciis, & tandẽ de sentẽtiis, de remediis (de quibus litigantes releuãtur in iudiciis) est vidẽdũ, vel aliter fertur sñia, à qua si nõ appellatur transit in rẽ iudicatã. & de his vidimus in rubrica ꝓxima, qa appellatio impedit effectũ rei iudicatæ. Ideo de illo videndum est. Tu continua, vt dicit Iurisconsultus in l. 1. in princ.ff. de app.& quia appellatio, recusatio,& relatio conueniunt in iurisdictione iudicis suspendenda. j. eo. c. legitima. lib. 6. per Ioan. An. ideò ne multiplicaret. Rubricas ista tria coniungit, materiam appellationis per modum summe, scilicet quid sit appellatio, quis possit appellare, de quo,& ad quem. vide not. 2. qõ. 6. in summa. De prima parte rubricæ de appellatione, prosequitur per totum hũc titulũ cõiter, secundam partem rubricę tangit. j. eo. c. ad hæc si in vna & c. ad hæc. 3.& c. super il 2.§. 1. c. ꝓposuit. postremò secundò requiris eum speciali. c. significante. Tertiã partẽ respicit. c. intimasti. j. e. rursus de materia primæ partis habẽt 2. q. 6. per totum. de scđa. 3. q. 5. quia suspecti.& 2. q. 6. quoties. 11. q. 3. c. iudicare. de tertia parte. 2. q. 6. c. biduũ. Repetitur in 6.& Cle. vlterius Io. prosequitur primò, in quibus casibus valeat appellatio, secundò, in quibus casibus non valeat. tertio mistim, in quibus casibus valet,& nõ valet. allegat.&c.

S V M M AE.

1 *Collatio beneficiorum post,& contra appellationem legitimam, non tenet.*
2 *Subditus post appellationem non debet interdici n obediat prælato.*
3 *Denunciare quem excommunicatum reputatur grauamen.*
4 *Ordinare ecclesias spectat ad priorem.*

1 DIlecti filij prior. † Collatio beneficiorũ post, & cõtra appellationẽ legitimã nõ tenet. h. d. Et primò ponit q̃relam impetrantiũ. secũdò dat iudices. ibi [super quibus.] ¶ Primò no. ꝙ legatus exercet iurisdictionẽ,& censurã in ꝓuincia sibi cõmissa: de quo in c. 2.& se. j. de offi. leg. lib. 6. ¶ Scđò no. ꝙ post appellationẽ interpositã legatus ĩtulit ista grauamina, de qbus in tex. Et dicit hic. Host. ꝙ si neget appellatũ, debet de hoc fieri fides ĩ curia si ad eã est appellatũ. j. e. Roma-

Roman.11.§.si verò li.6.de q̃ io remittit.ĩ.de sen.ex c.p tuas. & hoc verum si neget appellatũ in vi dilatoriæ ante litẽ contest. Si verò post litẽ contest. negetur positio aduersarij contines appellatũ esse fiet remissio ad partes super illius probatiõe,& dabit dilatio extra curiã,& sic diffiniuit Cle.q. obstat tñ scd̃m Host.huic diffinitioni quo ad verba, & quo ad mẽtẽ
2 ĩ.de elec.statuimus.&.ĩ.e.cor.li.6.¶Tertiò no.† ꝙ post appellatiõnẽ non debet subditus interdici ne obediat prælato: lite eñi pendente debet sibi obedire, vt prius. 8.q.4.nõne.& de accusa.c.pen.& qd̃ no.ĩ.e.c.sæpe contingit.¶Quartò no.
3 † ꝙ reputat grauamen denunciare quẽ excõicatũ: & collige, ꝙ præmisit sẽtẽtiã excõicationis, alias sola denunciatio nõ
4 ligaret.ĩ.e.c.pasto.¶Quintò no.† ꝙ ad priorẽ spectat ordinare ecclesias,cuius tñ defectus supplet legatus, & sic ad legatũ pp negligentiã Ordinarij deuoluit ,puisio Ordinarii ecclesiarũ:de quo dic,vt no.in c.offi.deleg.& c.pñti.& c.deliberatiõe.e.ti.li.6.vbi d̃ ptãte legatorũ in bñficijs cõferẽdis &c.

S V M M AE.

1 *Appellatio generalis non valet.*

INter cętera. Non valet appellatio generalis,& sine diuisione refert appellationem subdens ipsius redargutionem, & repulsio-
1 nem.¶Primò no.† quòd nõ valet appellatio generalis,& sic quædam valent in specie,quæ non valent in genere,quædam ecõtra.s.de offi.ordi.sacerdos d̃ quo in glo.& 23.di.c. quãq;

S V M M AE.

1 *Appellatio quare fuerit inuenta.*
2 *A pena iuris non appellatur. Et quæ sit ratio.nu.4.*
3 *Correctio monachorum spectat ad abbatem.*

AD nostram, A correctione non appellat. pmittit casum
1 mandati, † submittens causam quare inuenta est appellatio,non est inuenta vt sit iniquitatis vinculum, sed vt sit oppressorum leuamen. similiter iuramentum. s. de iureiu.
2 c.quẽadmodũ.¶† Notat hic ab. quòd à pœna iuris non ap
3 pellat.concor.ĩ.e.c.qa nos.¶Tertiò † quòd correctio monachorũ pertinet ad abbatẽ, q scd̃m institutionẽ regulæ debet delinquentes punire,& corrigere: de quo dic, vt in c.quãtò.
4 de offi.ordi.¶Quærit vlti.glo.† q est ratio, quare non appellat à correctione.dicit glo.quia fit ad pniam,& extra formã iudicij. Si ergo fieret in figura iudicij posset monachus sicut clericus appellare scd̃m Tan.& Vin.Et dicit hic Inn.ꝙ hodie non vr̃ differentia inter regulares,& alios,vel inter correctionẽ,& aliũ processum, cum ẽt à correctione si excedat modũ quod idẽ est dicere acsi grauet,regularibus licitũ est appellare.de offi.or.c.licet.olim verò erat dña,ꝙ clerici semper audiebant appellãtes,regulares verò rarius. Item clerici cõtra disciplinã non audiebant,nisi grauarent in alijs audiebãtur. hodie etiã Inno.possit habere locũ post sententiã latã contra regulares secũdũ regulã, quia tunc iudex appellationis non differret: in alijs secus: vnde dicit idem in correctione regularium,& aliorũ subiectorũ de offi.or.irrefragabili. dicit etiã, ꝙ si condemnatus ex officio appellauerit,& impetrauerit literas facta mentione de condemnatione,& appellatione nõ valet nisi processus,& condemnationis causæ fecerit mentionem.Host.dicit,ꝙ multi sunt casus, in quibus est differentia inter regulares,& clericos scholares: vt patet.ĩ.e.cũm specia li.ĩ.de accu.c.qualiter.el.2.de simo.per tuas.§.fi. & in Spec. de app.§.in quibus.versi.9.

S V M M AE.

1 *Iudex à quo potest præfigere terminum appellãti,infra quem debeat se præsentare coram iudice appellationis.*
2 *Pars appellans potest præfigere terminum congruentem ad suam appellationem prosequendam.*
3 *Appellans, & non prosequens appellationem suam infra terminum, debet parere iudici a quo,& sua sententiæ.*

PErsonas. Si appellans infra terminum datum à iudice à quo appellauit,vel à seipso statutum, appellationem nõ ,psequit sententiæ,vel iudicio illius stare cõpellitur.h.d. Et sunt duæ partes.
1 scd̃a ibi.[si autem]&c.¶Primò no.† ꝙ iudex à quo põt præfigere terminũ app.infra quem debeat se præsentare coram iudice appellatiõnis, & debet esse terminus competens non prolixus: ita quòd cogatur vti duplomate.i.quòd quis plus ambulare in duplo teneatur, quàm possit ire.ff.de ver.obli.l. continuus.Et consuluit Host.quòd potius concedat longum,
2 quàm breuem.¶Secũdò not.in ver. si aũt.† quòd pars appellans potest præfigere terminum cõgruentẽ ad suam appellationem prosequendam,& differt iste ver. à primo respõso.c. ibi enim fuit præfixus terminus ad se præsentandum.hic verò ad appellationem prosequendã secundum Host.¶Tertiò
3 no.† ꝙ appellans, & nõ prosequens appellationem suam infra terminum,debet parere iudicio iudicis à quo,& suæ sententiæ. Et intelligunt quidam istud verbum suæ sententiæ.i. iurisdictioni, dicunt enim, quod licet appellans à diffinitiua non prosequitur appellationem infra præfixum terminũ ab homine:propter hoc non est rata sententia,donec lapsus fuerit terminus iuris.non obstan.ĩ.c.proximo.& c.sæpe.cum similibus,quæ intelligenda sunt de termino iuris. Alij dicũt,ꝙ vtroque termino lapso iuris, vel hominis rata manet sententia:& hoc videtur verius per Inno.de quo per Io. An.post eũ. ĩ.eo.c.ex ratione.super fine primæ glo.ver.sed scd̃m Inno.d̃ istis terminis statutis ab hoie, à iudice, vel à iure hic not.glo. & in q.6.appellatiõe.¶Quærit Io.An.super vlti.glo.si terminus nondũ est lapsus si tantum restat modicum de eo, qd̃ nõ posset verisimiliter cã expediri: an ex tũc rata sit snĩa, vel expediat labi totũ tps.Remittit Io.An. ad no.p eũ.ĩ.e.rephensibilis ,p qua qõne vide c.commissa.& quod ibi no.de elec.lib. 6.& Bar.in l.in illa stipulatione si calendis,de verb.obl.

S V M M AE.

1 *Annus datur ad ,psequendam appellationem, & ex causa biennium.*
2 *Appellationem si quis nõ prosequitur infra annum est deserta, adeo quòd sententia lata postea non tenet, etiam vtroque prosequente.*
3 *Appellatio non admittitur in manifestis criminibus.*
4 *Iudex an possit minuere, vel augere dilationem legalem.*

CVm sit. Appellans ad prosequendam appellationem hẽt annũ,& ex causa biennium, nisi iudex moderatur, & si ĩ.idẽ tps nõ prosequitur, est rata sententia, vel redit ad primũ. Et qui de crimine impetit appellare põt, nisi sit notorium. h.d. & primò ponit terminum appellationis prosequendæ. Secundò pœnã nõ ,psequentis.ibi:[infra qd.] Tertia ibi [præterea, an de
1 crimine delatus appellet.]¶Primò no.† ꝙ ad prosequẽdam appellationem datur annus,& ex causa bienniũ.concor.C.d̃ temp.ap.& q.ĩ.e.c.ex ratione.¶Secundò tex.ibi:[ex euidẽti,& necessaria causa.]&c.cõcor.l.fi.§ illud.C.de temp.app. & in corpore vnde sumitur: & hoc no.pro eo quod dicam.ĩ. e.ex ratione.¶Tertiò no.in ver.nisi fortè, ꝙ iudex potest minuere dilatiõẽ legalẽ, ꝙ an sit verũ generaliter gl. plenẽ hic
2 ,psequit.&.ĩ.dicã.¶Quartò no.† ꝙ si quis appellatiõnẽ non ,psequitur.ĩ.annum, appellatio est deserta: adeò qd̃ sententia lata postea nõ tenet ẽt vtroq; prosequẽte. vt in Cle.si appellatiõnẽ.e.ti.&dicã.ĩ.e.ex ratione.¶Quintò no.ꝙ de iure canonum appellat ante sententiã,& dicitur potius ,puocatio ad causam, quàm appellatio. Et quæ sit differentia inter vnam, & aliam not.Hosti.infra.e.bene.¶Sextò no.in versi. præterea.

3 ea.† ꝙ in manifestis criminibus nõ admittitur appellatio, qđ dic vt ĩ.eo.c.Rom.lib.6.& l.obseruare.C.quorum ap.nõ re. nullus tñ quantumcunque notorius sine citatione, & admonitione iudicandus est: & hoc fatetur Hosti.iustius, & tutius: tũ quia multi dicuntur notorij, qui non sunt.ĩ.e. cõsuluit il 1.tũ qa si notorius tñ habere põt legitimas exceptiones, quę sunt admittendæ: de offi.dele.c.ex parte.il 2. tũ quia oĩs cõdẽnatio maximè nimis celerata est odiosa.ff.de ac.& obli.l.Arrianus.& s̃.ti.1.c.cũ Bertol.versi.postmodũ.& s̃.de resti.in inte. tàm ex literis.¶Restat super isto articulo declarare articulũ
4 quæ gl.pręle.sequitur†.s.an iudex possit augere, vel minuere dilationẽ legalem, de quo hic per Io.Cal.& per Dy.in regula indultũ.de reg.iur.lib.6.& Bart. in l.2.ff. de re iudi.vbi indistinctè tenet, ꝙ causa cognita semp possit iudex augere, vel minuere. Hosti.ostendit primò in exceptionibus peremptis. ad quas opponẽdas statutũ est tps à lege: & tñ iudex minuit. s̃.de excep.c. pastoralis.Itẽ patet in tpe, ꝙ dat ad agendũ, & accusandũ: vt l.diffamari.C.de inge.ma.& l.Titia.ff. de accusa. Item in tpe dato ad petendã, & finiendã restõnẽ in integ. vt l.intra vtile.ff.de minori.sñ vnã lecturam & l.petendæ.C. de tẽpo.in inte.resti.Item in tpe dato ad adeundũ hæreditatẽ, vt l.quandiu.ff.de acq.hære.Itẽ in tpe quod datur cõdem natis.s̃.tit.1.c.ꝙ ad cõsultationẽ: ex quibus iuribus cõcludit, ꝙ siue terminus præfigatur à iure cũ ministerio iudicis, vel sine ministerio possit minui cã cognita. ¶ Sed hic incidenter quæritur, qđ vertatur in causæ cognitione; dic ꝙ consuetudo fori.vt in Aut.qui semel.C.qũo, & qñ iudex, & l.3.in fi. ff. de testi. Itẽ si iurisdictio erat modico tpe duratura, vt in causis officialiũ, quæ finiri debẽt.ĩ. quinquaginta dies, vt C.vt oẽs tã ciui.q̃ crimina.l.1.& s̃.de offi.dele.c.de causis. Itẽ si est cã modicè q̃titatis, vt ĩ.Aut. nisi breuiores.C.de sen.ex per.re. ci.Itẽ pro causæ qualitate, vt si est quæstio de re modico tpe duratura, puta de offi.vt in c.fi.s̃.de iudi.& l.1.ff.de glande legenda.Itẽ si est causa cũ ciuitate, quę facit consiliũ anteq deliberetur aliqđ.s̃.de dila.c.exposuit.Itẽ si est causa de equo, qui intra dilationem magnã comederet plus quàm valeret, & ideo põt dilatio arctari, & tolli in totũ. ar. ad hoc in simili in l.meditãtium.C.de anno.& tribu.cætera, dic vt l.2.ff. de re iudi.per Bar.& de iure deli.l.1.per Bal.

SVMMAE.

1 *Iudicem potest quis recusare in omni causa cum in vna causa appellauit ab eo.*

2 *Pendẽtia sola appellationis, nõ facit recusari iudicem, vt suspectum.*

AD hęc si in vna. Corã iudice à quo si in vna cã appellaui possum in alia conueniri, nisi
1 eũ recusem suspectũ.¶Primò no.† ꝙ põt qs recusare iudicẽ in omni cã, cũ in vna cã appellauit ab eo: qđ intellige, vt in
2 glo.sup qua dicit Io.An.pro intellectu c.† ꝙ sola pẽdẽtia appellationis non facit recusari iudicẽ, vt suspectũ: absurdũ.n. esset quod ex solo facto meo, & ex sola nuda voluntate mea procedat appellatio propter breuẽ appellationis schedulam forte ex falsa causa, & ad hunc finem interiecta sic fugerem, & impedirẽ iurisdictionem iudicis mei, & per hoc cõcludit, ꝙ sicut in recusatione cuiuscunque iudicis recurritur ad arbitros, ita & si recuso eum à quo appellaui, nec sola appellatio interposita censetur iusta causa recusandi. facit quod no. Io. And.ĩ.de sen.ex.licet.lib.6.

SVMMAE.

1 *Duo si litigant, potest vnus appellare ad proximum superiorem, alius ad Papam.*

2 *Iudices duo si habent in eadem causa iurisdictionem cognoscendi per prius & posterius, ille qui habet iurisdictionem magis debilem inchoat processum ignorans de iurisdictione maioris valet processus. & nu.3.*

4 *Iudex qui scit processum suum per exceptionem posse elidi, licet pars non compareat & elidit, tamen procedere non poterit.*

5 *Iudex ignorans impedimentum processus ex alieno facto proueniens procedere poterit, & erit eius ignorantia excusata.*

6 *Laici subiecti temporali iurisdictioni ecclesiæ in his in quibus discrepant leges & canones, non sunt iudicandi secundum leges, sed secundum canones.*

7 *Pars altera si vadit ad superiorem ad quem non est appellatum, & scienter falsum dicat. s. se appellasse &c. & iudex hoc ignorans procedit ad sententiam, an teneat.*

SI duobus. Superior ad quem tuus aduersarius appellauit si ignorat te super eadem causa ad sedem Apostolicam appellasse, te coram ipso comparere nolẽtem poterit excõmmunicare. hoc primò.Secundò dicitur, quod de ciuili iudice, qui non sit de temporali iurisdictione ecclesiæ non appellatur ad Papã.
1 Secunda ibi: [denique.] ¶Primò not.† ꝙ si duo litigant, põt vnus appellare ad proximũ superiorem, & alius ad Papam, quod intelligit Inno.fore verum qñ à sententia vterque litigantium reputat se grauatum, quod potest contingere, vt ĩ. de testa.c.Raynutius, & c.Raynaldus. secus esset qñ vnus tantum esset grauatus, & appellaret ad vnum, non posset nõ grauatus appellare ad alium: quia appellantis est eligere iudicẽ appellationis sñ eum: & ex hoc dicto Inno.collige, ꝙ si vterque litigantium grauatur à iudice super vtroque grauamine, debet idem iudex adiri, & si appellatur ad diuersos maior præfertur in cognitione minori vt hic; & sic maior cognoscit de appellatione nõ interposita ad ipsum, sed ad alium: & hoc ratione partis deuolutæ ad ipsum, & pp connexitatem negocij, ar.ff.quemadmo.serui.amit.l.si communem.& ff. de quibus rebus apud eundem iudi.ea.l.1.quãdo ergo in eadem cã vterq; grauatur habet locum, quod.s̃.dixi.Si aũt causæ essent separatæ intentatæ per modum conuentionis, & reconuentionis, vel aliter iuxta no.in c.cũ dilectus.de or.cog.an tunc habeat locum, ꝙ hic dicitur, vt appellantes ad eũdem iudicem, remittãtur scilicet ad maiorem, sicut dicitur in hoc textu. & forte non: quia licet à principio corã diuersis agitari possit: vt in c.dispendia.§.reus quoque. de rescrip.li.6.tamẽ ex post facto possunt ab inuicem separari, puta si appellatum fuit ab vna, & non ab alia: vt no.in d.c.cum dilectus.& dicto.§.reus
2 quoque. Secundò no.† ꝙ si duo habeant in vna causa iurisdictionem cognoscendi per prius, & posterius, si tamẽ ille qui habet iurisdictionem magis debilẽ inchoat processum ignorans de iurisdictione maioris, valet processus: oportet ergo, vt per exceptionem minor iurisdictio elidatur. nam si pars appellãs ad superiorem petit minorem iudicẽ procedere, ad quẽ est similiter appellatũ, debet sibi imputare: ita ꝙ valebit processus, & sñia cõtra eum lata, imò plus sñ Inn. quia si inferior incœpit litem appellationis prosequi ad appellationẽ appellantis coram eo, & aduersarius citatus renuat cõparere nõ ꝓcedere inferior, si postea veniat q. appellauit ad superiorẽ ad declinandũ iudiciũ minoris, nõ audiet: vel sic idẽ operetur processus cõtra contumacẽ, acsi fuisset præsens in dicto iudicio, & nõ opposuisset dictam exceptionẽ: qa idẽ cotumacia, qđ præsentia operat.vt in Aut.vt oẽs obe. iudi. ꝓuin.§.si autem illa.colla.5.& no.s̃.de dila.c.præterea.& de elec. c. 1.
3 in glo. vbi enim. † ex quo si duo iudices habent potestatem de ea, licet vnius iurisdictio sit potentior, quàm alterius vt potestatis, quàm iudicum mercantiæ: præuenitur eo ipso iurisdictio maioris, ꝙ aduersarius litigat coram habente iurisdictionem magis debilem in habentibus autem parem potestatem, & iurisdictionem, per quem actum dicatur vnus alterũ præuenire: dic vt l.si pluribus.ff.de leg. 1. per doc. s̃. de foro compe.c.postulasti.vbi dixi.& quid iuris si præuẽtus inchoat postea processum, an possit opponi exceptio lite pendente: & si nõ fuerit opposita, an tenebit ꝓcessus suus, dic p Inn. Pet.de Anch.sup. 2.Decr. FFf 3 s̃. de

§.de consti.cũ.M.Ferrarien.& per Bart.in l.2.ff.de sepul.vio. vbi omnino vide.¶Tertiò no.ꝙ ad hoc, vt valeat ꝓcessus iudicis inferioris,requiritur, vt ignoret appellationẽ ad superiorem interpositã. Iudex ergo qui scit ꝓcessum suum posse ꝑ exceptionem elidi,licet pars non cõpareat, vt elidat:tñ ꝓcedere nõ poterit, qđ est verũ qñ impedimentum concernit ꝑsonam,vt hic ff.si quis in ius vo.l.2.in fi. Si aũt concernit aduersariũ, puta cum citatus põt ꝑsonam excludere agentem ab agendo per aliquam exceptionẽ legitimã:tunc debet cõparere,& opponere,aliàs posset mulctare,& contram ipsum ꝓcedi:qđ tñ dic,vt no.§.in c.præterea.§.de dila. per Inno.Si aũt sciat impedimentũ concernens ꝑsonam citati, puta,quia erat infirmus,vel carceratus, & eius ꝓcessus erit nullus, vt l.
5 quæsitum.& ibi per Bar.ff.de re.iud.¶Conclude ergo, †ꝙ iudex ignorans impedimentũ ꝓcessus ex alieno facto ꝓueniẽs ꝓcedere poterit, & erit eius ignorantia excusata.ꝫ.de cle.ex
6 cõ.mi.c.Apostoli.¶Quartò no.ar.hic expressum sm Ho.†ꝙ laici subiecti tpali iurisdictioni ecclesiæ in his, in quibus discrepant leges,& canones,non sunt iudicãdi sm leges, sed sm canones: nam hic loquitur de app. interposita ad Papã ante sniam,quã admittunt canones,& non leges:vt l.Imperatores ff.de app.& tñ hic dr,ꝙ valet talis app.inter laicos,q subiecti sunt tpali iurisdictioni ecclesiæ.remittit.ad not.ꝫ.de testa.cũ esses.& ꝫ.e.c.Romana §.qđ debes lib.6.& qđ no. §. de foro. cõpe.licet.¶Opponitur hic pars, q̃ habuit recursum ad Archiepm,sciebat aduersarium appellasse ad Papam, ergo fuit in mala fide hoc tacendo, & debet eius scientia ꝓcessum reddere nullum,sicut scientia iudicis.Sol.dicit Inn.aliud in scientia iudicis,aliud in scientia partis, qa scientia vnius partis cũ scientia alterius cõpensatur,sicut delictum cũ delicto, dolus cũ dolo,culpa cũ culpa.ꝫ.de adul.c.penul.& l.viro,atq; vxore.ff.so.matri. Itẽ cum vterq; litigãtiũ sibiinuicẽ aduersetur, non tenetur vna ps ius alterius ptis ꝓ ipsa, & contra seipsam
7 allegare,vt §.de ꝓba.c.1.& ita tenet hic Inn.†q in vltimo q̃rit,quid iuris si vna partium vadit ad supiorem,vbi appellatũ non est,& sciens falsum dicat se appellasse,vel dolo taceat appellationi quam fecerat se renunciasse. Et ideò iudex hoc ignorãs ꝓcedit ad sniam,an valebit,dicit Inn.ꝙ totũ erit qcquid egerit reuocandum,vel ꝑ condictionẽ sine cã,vel per restitutionem in integrum ex clausula generali, vel per querelã falsi:vt patet in eo quod legitur, & not.§.de resti.in inte.c. ex literis.& in c.præterea.§.de dila.per Inn. vbi de creditore qui meruit secundum decretum propter contumaciam debitoris,qui tñ sibi soluerat, an reuocetur secundum decretũ. facit quod no.Cyn.in l. 1.C.de condi.inde.Et vide quod not. Compost.§.de rescrip.super literis.& ibi in nouella post glo. in versi.Item querunt &c.

SVMMAE.

1 *Annus secundus non est necessariò petẽdus ante finem primi anni per eum,qui fuit impeditus in primo.*
2 *Annus appellationis, à quo die incipit currere.*
3 *Impotentia quæ sit, de qua in præsenti capitulo, & ibi plura genera impotentiarum.*
4 *Impedimentum quanti temporis sufficiat,vt detur secundus annus.*
5 *Terminum datum,seu præfixum ab homine, non potest appellans nimium præuenire.*
6 *Negligentia quanti temporis in primo anno interueniens ex parte appellantis, repellit ipsum ab anno secundo.*
7 *Appellans si fuit negligens pro parte maioris temporis,sed inchoauit tali tempore,quòd nullo impedimento interueniẽte potuisset causa expediri,sufficit sibi.*
8 *Appellans si in primo anno fuit impeditus tanto tempore, quòd non potuit propter dictum impedimentum causa expediri,an restituetur ad tempus tantummodo quo durauit impedimentum, vel annum integrum.*
9 *Restitutio,quæ fit à iudice,& ea,quæ fit à iure,in quo differant.*
10 *Appellans,siue appellatus, an possit infra primum annum quandocunq; petere quod in causa procedatur.*
11 *Sententia infirmationis lata per iudicem appellationis in fine primi vel secundi anni, an valeat.*
12 *Iudex à quo,an possit mandare sententiam suam executioni, sine aliqua citatione post lapsum anni.*
13 *Libellus qualiter nouata petuntur reduci in pristinum statum.*
14 *Desertio, & nullitas appellationis si deducuntur in eodem libello,an deserta appellacionis causa videatur deserta causa nullitatis.*
15 *Impedimentum qualiter probetur.*

Ex ratione.& infra. Etiam post bieniũ auditur appellans qui prius ꝓsequi nõ potuit.h.d.ponit dictũ:cuius determinationis rõnẽ interserit ibi [dummo
1 do.]¶Primò no.hic Abb.†nõ esse necesse,ꝙ ante finẽ primi anni petatur scdus per eũ, qui fuit impeditus in primo, imò petere potuit illo finito,allegat.ꝫ.c. significante. ¶Scdò not.
2 ibi à snia,†ꝙ à die,in qua fuit snia lata incipit currere annus appellationis,de quo not.C.de tẽp.app.l.fi.in gl.sic no. quòd est expeditũ per Cle.sicut e.ti.& ibi no. in ver. ꝓsecuti.ar.qđ sufficit infra tps legitimum inchoare ꝓsecutionẽ, ẽt si causa non sit finita:cuius contrarium est verum, vt in Cle.sicut appel.e.ti.& ꝫ.dicam. ¶Venio ad declarationem eorum, quæ hic Doc.dicunt satis prolixè, quæ ordinabo per qõnes hoc ordine.¶Primò.n.quæro dr in tex. per impotentiã nos cõstiterit omisisse &c. cũ iste impotentiæ possunt multipliciter ve
3 nire,vt §.de rescrip.sciscitatus.†Quæro de qua impotentia loquitur hic.Respondeo, ꝙ quædam est impotentia ꝓueniens à iudice,quædã ab aduersario,q̃dam à tertio, quædã à casu, siue fortuna,quædã ex consensu ambarum partium fortè cõpromittentiũ de cã appellationis. ¶Circa primũ mẽbrũ, cũ prouenit à iudice:quia fortè non põt procedere,cum sit publicè excõicatus,vel vacet tribunal:& certum est,ꝙ non nocet parti,qñq;nõn vult procedere,& tunc distingue: nam aut põt de iudice conqueri adeundo superiorẽ, & imputet sibi si non fecit:quia non habebit scđum, vel tertium fatale:vt l.fi. §.vl.C. de tẽp. app. ibi cum sit ei apertissima facultas nostrã adire maiestatem &c.aut non põt adire superiorem, & tunc ipso iure seruatur illæsus. ¶Et idẽ in scđo casu, cum impotẽtia causatur à parte,vt sentit hic gl.magna.& facit tex. dũ dicit.volumus, &c.quod intelligit Ho. ipso iure maximè inspecta simplicitate iuris canonici, vt §.de iudi.dilecti.& idẽ sentit Io.An.sup gl.ma.ver. sed quid si tertio.¶Circa tertiũ mẽbrum quando impotentia cãtur ab aduersario, & idẽ vt ipso iure seruet illæsus. ¶Circa quartũ cũ causat circa tertiũ,tũc gl.distinguit sic,aut ille tertius est idoneus: necne, vt habes in ea, posset etiam distingui impediuit iustè propter delictũ fortè appellantis, vel non. vt primo casu non subueniatur appellanti quominus labatur annus, vel biennium. arg.ad hoc in l.2.§.vl.ff.si quis cau. & l.se.& se.vbi etiam vide de quinto membro si stetit per casum.¶Vltimũ membrum est, cũ stat per vtrumq;,quia fortè de causa compromiserunt,& nõ habet dubium,quia non currit tps ipso iure,etiam si decies millesies plusquam biennium excedat, vt in Auctentico.e.ti.collа.8.& Cle.quandiu.e.ti.¶Scđo quæro, vtrum in termino dato ab homine sit habenda dicta distinctio, sicut in termino iuris:quidam ꝙ non.ar.§. de resti. in inte.c. constitutus. §. 1. vbi aliud statuitur in præscriptione statuta ab hoie, q̃ à iure, & mitius agitur cum iure, q̃ cum ministro iuris:vt l.si cũ milit.ff.de compensati.& l.Celsus.ff.de arbi. Io. An. post Inn.& Doc.determinant cõtrarium:quod illa,quæ dicta sunt supra in terminis statutis ab homine, quia succedit loco termini legalis:& ideo debet eodem iure censeri: vt l. si eum. §.qui iniuriarũ.ff.si quis cau.& in eo qđ legit, & no.de voto.c.magnę. §.cũ igitur.¶Sed tertius de quo loquit.c.cõstitutus. non succedit loco alicuius à iure statuti. nõ obstat l. Celsus. qa mitius agitur cum iure,q̃ cum ministro iuris, scilicet iudice,qa arbitriũ voluntarium. iudicium verò necessarium: vt l.inter stipu-

ſtipulantē. §. 1.ff.de verb.oblig. Et prædicta no. ad illa, quæ dixi. s.de reſcrip.c.ſuper literis.an dicat iudicialis, vel lega-
4 lis.dic vt l. hæc verba.ff. de leg.j.per Bar. ¶ Tertiò † quæro quanti temporis impedimentum ſufficiat, vt detur ſecundus annus,an ſit ſufficiens impedimētū modici tpis: puta dici, vel ſeptimane. Io. And.in vl.col.arguit,quòd non excuſet impedimentū modici tpis:quod multis temporibus anni appellās impeditur, vt diebus feriatis in honorem Dei. de quibus. s. de ferijs.in c.vltimo.Item infra. 30. dies infra quos iudex poteſt quandocūq; tradere Apoſtolos: ante quorū receptionē
a appellans non poteſt ꝓſequi. Item terminum [a] datum,ſeu p̄fixum ab homine non poteſt nimiū præuenire.vt hæc probātur in iuribus hic allegatis in nouella, vbi recitantur diuerſæ opin.dicit Inno.quòd ſi fuerit impeditus per vnum diem tm̄, quominus infra annum poſsit ſententiam petere poſtquàm cœpit proſequi: habebit ſecundum annum, quod alij intelligunt eſſe verum, quando toto anno in principio, medio, & in fine fuit diligens,& ſine prouiſione, & continuatione proceſſus non reliquit cauſam. Et iſtam opi. quāquàm Io.And. non teneat credo verā,tunc enim & eo caſu uerum eſt dicere quod fuerit impeditus:vt mereatur ſecundū annum, quando ſcilicet ſummope niſus fuerit litē ad finem producere:nec habuit vltra qd faceret quod exigit tex.in d.l.fi. C.de tem.app. Et hoc ſentit Io.An.poſt prī.gl.magnæ. Si aūt neglig ētia interuenerit ꝓ parte tpis,& ꝓ parte īpotētia,ſiue impedimētū,tūc dicit Io.An. ꝙ ſi nō inchoauit ꝓſeq tali tpe,quo veriſimiliter potuerit finiri,& fortius ſi nullo mō ꝓſecutus ē,vel in aliquo tpe fuerit diligēs,& in aliquo tpe negligēs: licet ipſe fuerit impeditus die,vel ſeptimana,etiā ineuitabili impedimento: potuiſſet tū poſt impedimentum,ſi fuiſſet diligēs infra annū ſētentiam proſequi,tunc à iure non habebit alium annū,quaſi tp̄s negligentiæ corrodat tempus impotentię. facit s.de elec. c.cum in veteri.cū cōcor. & hoc dicit Io. An.circa fi. Si autē poſt impedimentū nō potuiſſet infra reſiduum anni cauſam veriſimiliter expedire, tunc licet non imputetur ſibi lapſus anni fatalis: debet tamen infra illud reſiduū temporis cauſā incipere: licet nullo mō cauſam poſsit terminari, & idem ſi fuerit impeditus in toto primo, & infra ſecūdū, quàm citò pōt non incipiat cauſā appellationis proſequi.ratio eſt, quia quandocunq; præcipitur per idem tp̄s impediatur in parte, vel in totum,debet ſtatim ceſſante impedimento, quàm citò pōt cōmodè quod ſibi præceptū eſt adimplere.ff.ad Tertul. l.2.§. confeſtim.& de elec.cupientes.§.quod ſi per 20.in ver
5 ſi. nihilominus. ¶ Quartò quæro † quanti tpis negligentia in primo anno interueniens ex parte appellātis:repellit ipm ab anno ſecundo. Pone enī quòd vna die, vel ſeptimana fuit negligens, ſed toto alio tempore anni fuit diligens,& ſollicitus, an propter illius modici tēporis negligentiam excludat ab anno ſecundo,videtur quòd ſic,quia ſūmopere niti debet: ſed nō nititur ſūmopere,qui in aliquo negligit.Ioā.And. refert hic Nico.Mata.qui dicit quod quādo negligentia appellantis in primo anno fuit tanti temporis,quod illa non interueniēte potuiſſet cauſa expediri, tunc repellatur ab anno ſecundo,cum per hoc appareat propter eius negligentiam finē cauſæ impediuiſſe. Sed huic dicto obſtat quod no. Inn.ſupra dū dicit, ꝙ etiā ſi modicum tempus reſtat de anno, quo non potuit cauſam proſequi propter impedimētū,debet infra illud modicū tp̄s cauſam agere:licet finire nō poſsit. Io.And. volens vtrumq; ſaluare, dicit ꝙ illud in negligentia inchoādi eſt: iſtud in negligentia proſequendi iam inchoatum. ¶ Ex p̄-
6 dictis conclude, † quòd ſi appellans fuit negligens pro parte maioris temporis, ſed inchoauit tali tpe,quod nullo impedimento interueniente potuiſſet cauſa expediri, ſufficit ſibi: licet propter exceptiones oppoſitas à parte,& dilationes ad probādū inductas cā fuerit vltra protracta. Et hoc ſentit Io. And. in glo.magna.verſi.ſufficit ergo.vt dicit In.&c.¶ Quī-
7 tò quærit,pone quòd † in primo appellās fuit impeditus tāto tempore, puta menſe,vel ſemeſtri, ita quod non potuit propter dictū impedimentū cā expediri, an reſtituetur ad tempus tantummodo quod durauit impedimentū, vel ad annum integrum.Rn̄deo quòd ſm̄ notata per Io.An.in hoc pēdet q̄ſtio, an fiet reſtitutio ipo iure per legem propter impedimētum, an verò reſtitutio peti debeat à iudice: & cōmunis eſt opinio,quòd aut quis eſt impeditus in primo, vel ſecundo anno,& ipſo iure ſeruatur illæſus, aut tertio, vel vlteriori,& indiget reſtitutione.& hoc tenet Accu.in Auth. ei qui.C.de tēpo.app. ſed idem Accur. in Auth.de his qui ingre.ad app.§. ſi verò.col.5. tenet quòd ipſo iure nō currat bienniū impedito,ſed cōmunis eſt oppinio,quā p̄dixi, & quā firmat hic Ioā. And.in vlt.col.in verſi.Item cum communis ſit opi.& in ver. ſed quid ſi tertio anno. hoc ergo præmiſſo concludit ipſe in q̄ſtione propoſita, quòd impeditus in primo anno, ipſo iure habeat ſecundùm integrum: & impeditus in ſecundo, tertio, & vlteriori, reſtituatur ſolùm ad tempus læſionis, & non vltra.arg.ff.ex qui. cau. ma. l. ab hoſtibus. §.fi. & ita tenet hic Io.An. in ver. videtur qđ ſi poſtq̄. & in ver.ſed quid ſi tertio. & in ver. itē cum cōis ſit opi.Et no.etiā de hoc in c.ſi dilecto.
8 glo.fi.de elec.lib.6.† & ex hoc dicto no. differentiā inter reſtitutionē, quæ fit à iudice,quæ fit ad tm̄ tempus, quanta fuit læſio, & reſtitutionē, quæ fit à iure ad integrum tempus. ad hoc benè facit l. & ideo.ff.de ver.obl.Et p̄dicta ſunt vera, qn̄ cauſatur impedimentū aliunde, q̄ à partium uoluntate,aliàs ſecus,puta qn̄ cōpromiſerunt de quæſtione per appellationē pendente, tunc enim certum eſt, ꝙ cauſa non deciſa recuperet quis tātum tempus, q̄tum de anno remanſerat tpe cōpromiſsi facti.vt in Auth.eo.ti.§.deinceps. colla. 8. & in Cle. q̄-
9 diu.eo.ti.&c.¶ Sextò quæro,† vtrum infra primum annū poſſit appellans, ſiue appellatus qn̄cunq; petere,ꝙ in cauſa procedat:& de appellāte nō eſt dubium, ꝙ poteſt qn̄cunq; proſequi. Sed de appellato videtur, ꝙ circa finē primi anni, qn̄ ſcilicet unus mēſis tantum de anno ſupereſt,pōt petere cōfirmationē ſuæ ſn̄iæ, & nō ante. & hoc videtur exp̄ſſum in Aut. de his qui ingre.ad app.§.quia ei. colla.5.vbi dicitur,ꝙ ſi etiā in medijs certaminibus cauſā appellationis deſeruit, ad hoc tamen ut petat ſn̄iam cōfirmari,debet finem biēnij expectare. Et propter hoc concludunt iſti, ꝙ etiam habeat hoc locū poſtq̄ appellans incœpit litē proſequi, ſed differt, & propter id: nam ante finem anni nō poterit appellatus inſtare,vt feratur ſentētia quibus obſtat.C. qūo. & qn̄ iudex. Auth. qui ſemel.ſi enī in principali cauſa proceditur actore differente, ut ibi multò magis uidetur hoc poſſe facere appellatus in cauſa appellatiōis, poſtq̄ tractus eſt pp breuiorē inſtantiam ipſius cauſæ,q̄ principalis, q̄ durat triēnio,ut l.ꝓperandum.C.de iudi.in prima tamen opi.uidetur reſidere Ioā. And.in uer.item
10 uidetur,ꝙ appellatus. ¶ Septimò quæritur, pone ꝙ circa finem primi,vel ſecundi anni fertur ſn̄ia infirmationis ſn̄ię primæ per iudicem appellationis,an valebit hæc ſecunda: ita ꝙ prima ſententia uiribus uacuetur, ꝙ valeat hæc ſecunda, qđ hæc defenſio, quod lapſus fuerit annus nō uidetur poſſe deduci poſt ſentētiam ſecūdam,quę prætextu nouæ defenſionis etiam deſcendentis ex ſentētia retractari non debet:vt s. tit.j.cū inter monaſterium.& l.ſub p̄textu.C.de trāſac. Hoſt. tenet contrarium,ſcilicet ꝙ nō valeat hæc ſecūda.Nō obſtat cōtrariū:qa loquitur qn̄ ille qui tulit ſecundā ſentētiā eſt iudex cōpetens, ſed iudex appellationis in cauſa non deuoluta, vt in quæſtione noſtra non cenſetur iudex competens. & hoc Cle. ſi appellantem. eod. tit. in glo. approba. poſt per-
a emptam. [a] igitur, & deſertam appellationem non valet ſentētia lata per iudicem appellationis, etiam appellato, & appellante,uel eorum altero proſequente,vt ibi.Et idem ſi poſt perpetuam inſtantiam cauſæ principalis iudex ferat ſententiam: nam ſimiliter non valeret: vt not. in l. properandum poſt principium. C. de iudi. & l. ſcire oportet. §. conſequens. ff. de excu. tut. & l. ſuperuacuam. C. de temp. in inte-

integ. resti. & in Cle. 1. de resti. in integ. in gl. hoc est, quod
12 dicimus. ¶ Octauò quæritur, pone † ꝙ lapsus est annus, an iudex à quo sine aliqua citatione possit mandare suam sententiam executioni. Io. An. super princ. gl. magnæ videtur tenere, ꝙ iudex à quo possit suam sententiam exequi anno lapso, & consulit appellanti, qui fuit impeditus quod debeat præstari executori, vel iudici ne sententiam exequatur, cum fuerit impeditus; & si contra fecerit, appellet, sicut quando non admitteret exceptionem nullitatis: vt patet in eo quod leg. & no. s. de offi. deleg. c. pastoralis. §. 2. & in c. cum in iure. eo. tit.
13 1. & s. tit. 1. quod ad consultationem. † Potest tamen secundum Inno. appellans pendente executione, & etiam finita implorare iudicis officium, vt quæcunque facta sunt post appellationem in statum pristinum reducantur. j. eo. bonæ. & s. de excep. dilectæ. in fine. vbi de hoc. Cautius tamen secundum Hosti. procedit executor si partes citet, antequam sententiã exequatur, & audiat partem, si vult aliquid opponere quare debeat executio retardari, non vt diffiniuit, sed vt per hoc instruatur, non solùm enim in iudicialibus, sed in extraiudicialibus, quorum interest. s. de ma. & obe. c. dilecti. & ff. de adop. l. nam ita diuus. & quod appellatione deserta possit [a] iudex à quo suam sententiam exequi. est tex. in l. 2. [b] §. quod si ab arbitro. C. de tempo. appel. & vide quod ibi no.
14 ¶ Nonò quæritur, extra † Doctores si appellationis desertio, & nullitas deducuntur in eodem libello: an deserta appellationis causa videatur deserta causa nullitatis: ita ꝙ appellans non possit anno elapso eandem instantiam prosequi coram iudice appellationis: dic per Bar. in l. si expressis. ff. eo. ti. & l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. vbi plenè per
15 domi. Bald. in repeti. ¶ Vltimò quæritur, † qualiter probetur impedimentum. Spec. videtur dicere in ti. de app. ꝙ per iuramentum. & Bart. in extrauag. ad reprimendum. facit quod no. in l. fi. ff. de feriis. In contrarium videtur tex. in l. fi. §. illud. ver. nisi ipse. C. de tempo. ap. ibi: nisi ipsam appellator euidentissimis probationibus possit ostendere se summopere nisũ: per iudicem autem stetisse, vel alias miserabilem causam &c. pro hoc c. cum sit. R. s. eo. ibi ex necessaria, & euidenti causa. pro materia huius c. vide quod no. Old. consi. 57.

ADDITIONES.

a ¶ Terminum. Vide glo. c. ex literis de diuortio. Bald. in l. si quidem. ad fi. C. de exceptio.
b ¶ Post peremptam. Idem Sal. in Auth. ei qui. C. de temp. ap.

SVMMAE.

1 *Ordinarius, an possit citare subditum suum vbique.*
2 *Præuentio iurisdictionis inducitur per citationem.*

MEminimus. Si reus post citationẽ, vel notitiam literarũ iuit ad curiam, delegatus procedet in causa, aliàs non hoc dicit. cum. c. suggestum. j. eod. communis diuisio. secunda ibi: [quod si.] ¶ Primò no. hic Abb. † an ordinarius
1 possit citare subditum suum vbique, & dicit responsum fuisse per curiales, quòd non possit Ordinarius citare in Curia subditum, postea mutauit Papa propositum: quia per id multi occultabant suos excessus. Remittit Io. An. ad not. plenè per eũ de fo. compe. c. Romana. §. cõtrahẽtes. super verbo citati. lib. 6. Ego remitto ad nota. per Barto. in l. 1. §. præsides. ff. ad l. Iulia. repe. & ad disputationem Cyn. quæ incipit Rector
2 ciuitatis Senensis. ¶ Secundò not. quòd † inducitur præuentio iurisdictionis per citationem. supra. de fo. compe. c. proposuisti. ¶ Tertiò no. de effectu arreptionis itineris, aut enim fit ante citationem, & præcluditur via delegato, aut post citationem, vel scientiam literarum, & potest procedere.

SVMMAE.

1 *Appellatum si est super conuentione, non supersedetur super reconuentione, nec econuerso.*
2 *Dilatione pendente cessat iudicis officium solùm super illo articulo, super quo concessa est dilatio.*
3 *Exceptio siue sit connexa, siue separata à negocio principali, appellatio super ea interposita impedit processum negocij principalis.*

SVper eo Supersedet exceptioni super qua est appellatum, & etiam principali cum sine ea diffiniri non potest. h. d. Secunda ibi: [si autem.] ¶ Primò no. ꝙ in his, quæ causæ sunt connexa si appellari contingat poterit procedi, vel nõ super ipsa causa, vt
1 dicit iste tex. & facit ad quæstionem, † ꝙ si appellatum est in conuentione nõ supersedebitur in reconuentione, nec econ-
2 uerso; de quo in Spe. de recon. §. pe. ver. fi. facit etiam, † ꝙ licet dilatione pendente dicatur iudicis officium conquiescere. Illud est verum super articulo, super quo dilatio est concessa: sed non super alio. tex. est no. in l. à filia. §. alumno. ff. ad Trebel. & l. generaliter. C. de iureiur. in disseparatis enim de vno ad reliquum nõ infertur. vt l. si maritus. C. de do. inter vi. & vxo. ¶ Oppo. dicitur in hoc tex. ꝙ si principalis causa nõ potest expediri nedum super exceptione, sed etiam super ea supersedebitur: ergo à cõtrario sensu innuit iste tex. ꝙ si exceptio est separata à causa principali, appellatione super exceptione pendente iudex à quo poterit in causa principali procedere. Sed contra de. c. ad hoc. s. eo. tit. & j. eo. proposuit. gl. 3. sentit istud contrarium. & dicit, ꝙ in isto c. cessat argumentum à contrario sensu per iura præalle. Et aduerte, quia glo. sentit, ꝙ non sola pendentia appellationis sub certo capitulo impediat processum causæ principalis, sed recusatio si opponeretur à parte. Host. dicit confirmando glo. ꝙ pendentia appellationis subtrahat appellãtẽ à iurisdictione iudicis à quo per illã regulã, nil innouari &c. j. eo. c. dilectis. & quia iudex appellationis põt inhibere iudici principali ne procedat. j. e. c. Romana. §. ꝙ si li. 6. & qa verificata appellatione omnia facta potest illam per iudicem principalem reuocãtur per modum nullitatis. Et quia per appellationem suspenditur iurisdictio. s. de offi. or. c. pastoralis. ¶ Ex prædictis ergo conclu-
3 do, † ꝙ siue exceptio sit cõnexa, siue separata à negotio principali, appellatio super ea interposita suspendit progressum negocii principalis. Inn. quasi ad idem tendẽs, dicit, ꝙ ista decretalis non dicit pendente appellatione super exceptione posse agi super principali coram eodem iudice. Sed est intelligendum de iudice competenti, vel est intelligendum secũdũ eum, quod qñ status causæ sine victoria nõ dependet à prædicta exceptione, quia alia per ipsam sufficiunt: tunc appellatio super ea nõ impediat processum iudicis à quo: ponit exẽplum si creditor probauit debitum per duos testes, & cũ aliũ producit debitor opponit inimicitias. ¶ Et quia iudex nõ admittit appellat certè cum duo testes remaneant, quia sufficiunt ad expeditionem causæ non retardabitur per talem appellationem: quia sine dicto teste à cuius repulsione appellatum est, põt causa terminari. & istud videtur bonum exemplum. arg. ad hoc. c. cum I. & A. ver. vel etiam. s. tit. 1. Gof. qui intelligit istum tex. vt iacet: ita ꝙ locum habeat ar. à contrario sensu. dicit, ꝙ est aliqua peremptoria, sine qua potest diffiniri negocium principale, puta exceptio compensationis: ex qua si appelletur ea salua manente procedetur in principali, vt C. de compen. l. in diem. §. si rationem. Item dicit cũ petitur restitutio cõiugis, & opponitur consanguinitas, propter quam appellatur, fiet restitutio quo ad reliqua, non quo ad totum. s. de resti. spo. c. literas. Inno. ponit etiam exemplũ in condemnatione expensarum ratione contumacię, à qua si appellatur, potest iudex à quo procedere in principali. Ista tamen non potest dici exceptio tangẽs causam principalem. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ suggestio falsitatis non põt opponi in executione sententię, siue post sentẽtiã. Sed cõtra, vt in c. cum venerabilis. de excep. & c. in nostra. s. de procur.

So.

So. vt in glo. vel aliter sm̃ Io. An. verbum ꝓrupit soluit cõtrariũ: qa non expectauit interlocutoriã super exceptione opposita: tunc enim appellatio est iusta, cum per iudicem nõ fuisset admissa, non eo ipso ꝙ opponitur, vt ꝟ. c. dilecto. vbi de hoc aliam expositionem hic vide in nouella, vt dicit Pe.

SVMMAE.

1 *Grauatus in minima causa potest appellare.*
2 *Minima causa, quæ dicatur.*

1 DE appellationibus. †Si quis grauatus est in minima causa appellare potest. h. d. cõ cor. C. eo. l. & in minoribus. Opponitur, & videtur, ꝙ de istis minimis non sit curandum. ꝟ. de simo. & si quæstiones. Item aliud iudicamus in leui iniuria, q̃ in graui. de sen. exco. peruenit. s. titu. 1. cum te. & in leuibus non seruatur per omnia iuris ordo. in Auth. de man. prin. §. sit tibi. coll. 3. Nã leuia possunt de facili contemni. ff. de ven. inspi. l. 1. in fi. So. vt hic in gl. post medium. nã subiectum iustificans appellationẽ non cõsistit in quantitate causæ, sed in iniustitia sñiæ, vel iniquitate iudicis, quæ pñt ẽt in minimis causis euenire. Et de ista materia an sit curandum de minimis, dic vt s. de rescri. c. si proponẽte. vbi dixi. & s. in cõstitutione Gregoriana, vbi ẽt de hoc.
2 ¶ Quærit gl. † quæ dicatur minima cã, & dicit, ꝙ illa quæ nõ sufficit ad sumptus litis. 2. q. 6. c. annorũ. §. illud. vbi ẽt de hoc. Et aduerte, quia vt alias dixi quãdo causa est parua debet in terra propria litigantium cõmitti, quia si cognosceretur extra plus expenderetur, quàm esset valor causæ: & de hoc est tex. in l. cum post. C. eo. ti.

SVMMAE.

1 *Appellare licet quatuor temporibus de iure canonico.*
2 *Recusatio videtur interdicta, si interdicitur appellatio.*
3 *Causa quando committitur decidenda vsq; ad certum tempus quãdo incipiat currere illud tempus.*
4 *Tempus quare incipiat currere post præsentationem.*
5 *Iudex si recipit rescriptũ, & postea excõicat, an currat sibi tẽpus.*
6 *Rescriptum si de partium consensu fuerit impetratum, & traditũ duplicatum vtriq; parti sub eodem tenore, & reus actorem præueniens, vt citius tempus fluat præsentat ipsi iudici, an ex hoc tunc currat tempus.*
7 *Pars vna si post publicatum rescriptum appropinquante termino instat vt feratur sententia, altera pars contradicit, & petit terminum ad probã lũ, quo concesso tempus labitur, quid faciet iudex.*
8 *Dilatio si data fuerit non ad cãm finiendam, sed ad instruendã, & instructã remittendã, an post terminũ possint probationes induci.*
9 *Dies receptionis literarum, an computetur in termino.*

SVper eo. Se summat habens tria dicta secũdũ ibi [in causis.] tertiũ ibi. [si aute.] ¶ Primò no. † ꝙ iure canonico quatuor tẽporibus
1 appellare licet. s. ante litem contestatam, post in ipsa ꝓlatione sententiæ, & post sñiam permittitur appellare. secus autẽ secundũ leges, quia post sententiã. & nõ ante. Regulariter fallit in casibus qui notant̃ in l. ante sñiam. C. quorũ appe. nõ recipi. & ff. de ap. re. l. ante sñiam, & per do. Bal. in l. 2. C. de epi. aud. ¶ Secundò no. ꝙ in ipsa prolatione sñiæ appellatur; an aũt talis appellatio censeatur facta post sñiam, vel ante: est dubium, & vtile ad sciendũ ꝓpter diuersum effectum appellationis interpositæ ante sentẽtiam, vel post, vt s. de offi. deleg. cum contingat: dic de quæstione ista, vt no. per Host. in summa de sen. & re iud. §. qualis. sub. §. puta & §. quid si excõicote. & se per Ioan. in regula. cum sint partium. de re. iuris. lib.
2 6. in Mercurialibus. ¶ Tertiò not. regulam † ꝙ si interdicitur appellatio videtur interdicta recusatio, siue per ius cõmune. c. 3. & ca. cũ sit in fi. siue per speciale rescriptum. s. de rescri.
3 c. 1. & de offi. deleg. super quæstionum. ¶ Quartò nota † cum causa committitur decidenda vsq; ad certum tempus quãdo incipiat curret tempus istud, & idem si mandatur heredi, vt aliquid faciat infra certum tempus, incipit enim currere post monitionem, vt in Auctẽtico de hære. & fal. §. si quis autem non implens. & quod not. in l. si in dicto. ff. de condi. & demon. ¶ Opponitur contra secundam regulam, de qua in textu, & videt ꝙ æquiparatio de appellatione, & recusatione non sit bona, quia appello à iudice in quem consentio: & nõ tamen recuso, vt l. ex consensu. ff. eo. ti. & in c. inter monasterium. s. ti. 1. Item vicarius episcopi recusatur coram eo, non tamen ab eius sententia appellatur ad ipsum, vt in c. si cõtra vnum. §. fi. de off. dele. li. 6. Item notorius criminosus non auditur appellans, qui tamen posset iudicem recusare, & sic ex prædictis videtur quòd prædicta æquiparatio non sit bona, nec ambulent pari passu, vt dicit tex. So. dic ꝙ prædicta æquiparatio nõ respicit casus, sed modos, vt sicut repellit friuola appellatio, sic & recusatio. ¶ Venio ad quæstiones, quas tangit Io. And. post Inn. & dic super vltima parte ca. vbi dicitur,
4 † ꝙ tempus incipit currere post pñtationem. Quæro ergo primò, quæ sit ratio. dic ꝙ post iudex exercere iurisdictionẽ non potest supra de rescrip. c. pastoralis. ad fi. ergo non currit sibi tempus, sicut non currit regulariter impeditis, vt supra eo. ex ratione. il 1. in fi. C. de anna. excep. ante præsentationem autem ad iudex habeat iurisdictionem, a dic vt not. in c. ex conquæstione. supra de resti. spolia. per Inno. & Hosti. ¶ Secundò quæro, vtrum iste text. locum habeat quando certi temporis demonstratio exprimitur in rescriptio, puta causam, audias, & decidas vsq; ad festum Natiuitatis, vel infra tales Calendas. dicit Ioan. Andre. quòd non habet locum qd hic dicitur, quia text. iste debet intelligi quando tempus demonstratur per numerum dierum, septimanarum, mẽsium, vel annorum. secus autem si demonstratur per demonstrationem certã, & limitatam, vt in exemplo proposito: aliud est enim festum Natiuitatis sequens primo, quàm secundo, vel tertiò. ad hoc facit quod not. ff. de vsufru. le. l. si vsusfructus. nisi. ꝟ. biennium per Barto. & l. 1. de dam. infec. ¶ Tertiò que
5 ro, † si iudex recepit rescriptũ, & postea excommunicatur, an currat sibi tempus. tenet hic Host. quod non currat, cum enim iudex tunc non possit procedere, vt supra tit. 1. ad ꝓbandum, ergo non debet currere sibi tempus. de conces. præben. quia diuersitatis. supra de rescrip. plerũq; ad Tertul. l. 2. §. confestim. quod ergo in isto c. dicitur, quòd tempus currit post præsentationem debet intelligi, vbi iudex potest procedere, alias secus. ¶ Quartò queritur si de consensu partium
6 fuit rescriptum impetratum, † & traditum duplicatum vtriq; parti sub eodem tenore, reus autem actionem perueniens vt citius tempus fluat præsentat ipsum iudici, an ex tunc currat tempus. dicit Hostien. quòd si constat de fraude, puta quia reus pñtauit, antequam actor commodè potuerit peruenire ad iudicem. Idem delegatus subuenire debet actori. ar. ꝟ. eo. oblate. & de resti. in inte. ex literis. Et idem dicit de quocũq; alio iusto impedimento, vt ex generali clausula succurratur, & per arbitrium iudicantis supra tit. 1. c. fi. ¶ Quintò quæri-
7 tur, pone † quòd post præsentatum rescriptum appropinquãte termino instat vna partium, vt feratur sententia, altera cõtradicit, & petit terminum ad probandum: quo concesso tp̃s præfixum iudici laberetur, quid ergo faciet iudex, dixit Inn. ꝙ aut est terminus præfixus in rescripto de consensu partiũ. & ne tp̃s labatur debet ꝓcedere iudex ad sñiam, non obstante contradictione alterius partis, postquã. n. vtraq; pars consensit in termino est habendus ꝓ pemptorio, & ꝓ cõclusione in cã, nisi nouũ impedimentum interueniat: tunc enim de iure cõi, vel restitutionis bñficio iuuaretur. iuxta notata. s. e. ex rõne. Aut terminus est pfixus ex voluntate alterius partis tantũ, & tunc ad petitionem eius petentis dilationem nimis longam

longam ad probandũ non tardaretur decisio, sed ad petitionem alterius partis sic: licet hæc dilatio, profit etiã alteri parti, quæ ipsam petere nõ potuisset, vt dixi in l. petendæ. C. de tempo. in inte. resti. Aduertendum tamẽ, quòd quando terminus pfigitur fortè breuius ad cãm terminandã, iudex non debet dare dilationes, ita lõgas sicut si haberet terminum iuris puta triennium: qđ dic, vt no. s. de offi. del. c. de cauſ. ad hãc qſtionẽ adde. ꝙ no. Io. And. post In. s. de testi. c. vltra tertiam. vbi oĩno vide. & quòd no. Spec. in ti. de ſen. prola. §. nũc videndũ. verſi. illud. Et per prædicta cõſuluit Spec. actori, siue impetranti ne tale reſcriptum pñte, quando iudex propter absentiã rei, vel imminentes ferias, vel alias cauſas tẽpus inutiliter laberetur. ut s. de offi. dele. c. cõſultationibus. p Ioan. An. qui dicit etiam eẽ utile, ut de pñtatione reſcripti fiat instrumentum, in quo utile est totũ tenorem inserere: de cuius instrũ forma uide in Spec. de reſcr. pñtata. in prin. Sextò q̃ro prædicta locum hñt, cum tp̃s præfigitur ad cãm finiendam, quo casu dilatiões non debent dari tam lõgè, qđ excedant tẽ
8 pus diffinitioni præfixũ. † Quid ergo si non ad cãm finiendã, sed ad cauſam instruendam, & instructam remittendam det dilatio, an post terminum poſsint probationes induci, vr ꝙ sic, q̃a instructio debet eſſe plena: nec aliter ualet, imò punit iudex q aliter ipſam facit. C. eod. l. ne cauſas. & de legi. l. 2. & l. humanũ. Inno. dicit, ꝙ tempus remiſsioni pfixum pro perẽptorio est habendũ, intantum ꝙ etiam si corã iudice ad quẽ fit remiſsio neutra partium, admittetur de cætero ad pbandum, imò plus dicit Inno. ꝙ si alicui cõmittitur, ut remittat cauſam instructã post adueniente fine termini, remittit cãm etiam non instructam, & etiã reo infra dictum terminum nõ citato, & imputetur sibi, si coram eo non probauit: q̃a lapſo termino non admittetur ad probandum ipſe, vel actor. ar. C. de inge. ma. l. diffamari. dicunt tñ quidam, ꝙ ille, cui cauſa sic cõmittit, debet añquãm remittat citare partes ad proceden dum ſuper instructione negocij: q̃a nec merus executor est, nec iudex, antequã incipiat uti iuriſdictione de offi. dele. gratum. & c. relatum. postq̃ autẽ partes citauerit potest negociũ ipſum remittere, non obstañ. l. ne cauſas. cũ similibus præallegatis: quia loquuntur quãdo potest remitti cauſa instructa. aliàs ſufficit, ꝙ faciat id, qđ potest. 22. q. 2. faciat homo. dicit etiam Inn. ꝙ iudex ad quem huiuſmodi cõmiſsio impetratur, debet condemnare actorem in expen. si fecit citari reũ, & nullam pbationem induxit ſuper instructione cauſæ. arg. ſupra de reſcrip. c. cæterum. in fi. Ille autẽ ad quem cauſa remittitur dicto modo instructa, admittet, vel repellet actorẽ, vel reum ad pbandum, ut sibi videbitur: & pdicta uera sunt, quãdo fit cõmiſsio ſub hac forma, vt cauſa remittatur instructa, vel non instructa: sicut ſæpè cõmittit Papa, tunc non est dubium, ꝙ etiã remiſsione facta poterit dari noua dilatio impetranti ad probandum. & hoc notatur plenius in Spec. de renũ. §. uidendum verſi. in ſumma. uſq; in §. fi. ¶ Septimò q̃ro,
9 † an dies receptionis literarum computetur in isto termino. arguit glo. ꝙ nõ. de. c. pia. de excep. li. 6. & hoc tenet Goſ. Phi. & Ho. facit Cle. si appellationem. & qđ ibi no. Gui. Naſo. dicit computari diem receptionis. Et hanc approbat Io. An. cum regulariter de momento ad momẽtum talia cõputẽtur, vbi aliud à iure non exprimitur, sicut fit in d. c. pia. cum similibus all. in gl. facit. s. ti. j. c. ꝙ ad conſultationẽ.

ADDITIO.

a ¶ Iuriſdictionem. Et uide in c. audita. eo. ti. Pet. de. Ancha.

SVMMAE.

1 *Iudex à quo potest compellere appellantem, vt proſequantur appellationem.*

2 *Laicus ratione iniuriæ, quæ illata dicitur in perſonam eccleſiaſticam, efficitur de foro eccleſiæ.*

3 *Appellatio non differt executionem notorij.*

PEruenit. Conuentus ſuper iniuria clerici, vel ſuper adulterio appellare põt nisi sit notorius. h. d. cu m. c. ſe. cõis diuiſio. ſecunda ibi: [fraternitati reſpondẽdo distinguit ſecũdum membrũ &c.] ¶ Primò not. quòd iudex à quo põt compellere appellantem, vt pſequatur appellationẽ, & sic retinet iuriſdi. quo
1 ad aliqua dicã. j. eod. c. cũ teneamur. ¶ Scđò no. † ꝙ ratione iniuriæ, quæ illata dicitur in perſonã eccleſiasticam, efficitur laicus de foro eccleſiæ. ſecus eſſet si quis hic Senis offende
a ret Peruſinum, nõ enĩ Potestas de Peruſio [a] poſſet inquirere, vel procedere ratione iniuriæ irrogatæ in ciuem ſuum. & hoc no. Bar. in l. cunctos populos. C. de ſumma Trini. & facit
3 quod no. Inn. s. de foro comp. c. postulasti. ¶ Tertiò no. † ꝙ appellatio non differt executionem notorij. concor. s. eod. c. cum sit Romana. in fi. vbi enim crimen est notorium, nõ põt de facili quis grauari, nisi iudex modum excedat in exequẽdo. ¶ Quartò not. in c. conſuluit. quod multa dicuntur notoria, quæ nõ ſunt. concor. s. de reſcrip. c. cum cõtingat. & de ſen. excom. c. ſacro. in fi. & Cle. j. de foro cõp. in fi. vtile est ergo sine iuris ordine examinare testes ad cautelam ſuper notorio, vt s. de elec. c. bonæ.

ADDITIO.

a ¶ De Peruſio. Peruſinum, & de Peruſio. idem eſſe not. Bart. & Alex. in l. 1. ff. ad munici. & ſolu. matr. in rubr.

SVMMAE.

1 *Iudex à quo non debet ſententiam retardare per friuolam appellationem.*

2 *Appellari potest in appellatione extraiudiciali in abſentia iudicis.*

SVggestum. Summatũ est s. e. c. meminimus. cõmunis diuiſio. ſecunda ibi [tua.] ¶ Primò not. quòd extra iudiciũ quãdoq; quis appellat, & ante citationẽ, quę appellatio tunc cenſetur valida, cum appellans nõ nouit ſe præuentũ, vel non fuit citatus: per ſcientiã ergo, sicut per citationẽ pueniŧur appellans:
1 vt hic coniuncto c. meminimus. s. eo. ¶ Secundò not. † ꝙ per friuolam appellationem nõ debet iudex à quo ſententiã retardare: imò si est iudex appellationis, põt ad diffinitiuã ſententiam pcedere, etiam lite non contesta. j. c. ſæpè. & c. per tuas. ¶ Tertiò no. glo. j. quæ ex isto tex. colligit argumẽtum,
2 † quod potest appellari in abſentia iudicis, ꝙ est verum in appellatione extraiudiciali. de iudiciali vero dic, ut in Cle. si à iudicibus. eod. tit. & facit quod not. in c. cordi. j. eod. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Confidens de appellatione ſua non debet ſe gerere pro excommunicato, licet debeat ab alijs euitari.*

2 *Petens ſe abſolui ad cautelam, non per hoc fatetur ſe excommunicatum.*

AD præſentiam. Pendẽte cognitione appellationis excõmunicatus postea abſoluitur ad cautelam: & si apparet eũ legitimè appellaſſe, non punitur ex eo, qđ interim celebrauit. h. d. & primò ponit dationẽ auditorũ. ſecundò actum ipſorum. ibi: [qui ad.] tertiò ibi: [ideoq; diffinitionẽ principalis negocij.] ¶ Primò not. hic. ꝙ delegatus hic abſoluit ad cautelã, de quo. j. de ſen. excõ. solet in gl. 3. Si aũt diceres auditorem habere ordinariã, ceſſaret ratio,
1 de qua in Cle. auditor. de reſcri ¶ Secundò no. † ꝙ ille qui confidit de appellatione ſua, nõ debet ſe gerere p excõmunicato, licèt debeat ab alijs euitari, ut j. de ſen. excõ. per tuas. & c. ſolet. eo. ti. lib. 6. vnde si apparebit postea nõ tenere excõmunicationem non erit irregularis, & punietur excõmunicator pœna, de qua. 2. q. 6. de cætero. ¶ Tertiò not. hic ab.

† ꝙ

2 †q͂ licet quis petat absolui ad cautelam, non propter hoc fatetur se excõicatum. secus esset si simpliciter peteret se absolui, de quo. s. de elec. c. venerabilem. in fi. licet tamen absolutio ad cautelam non debet concedi nisi petenti. j. de eo q͂ duxit in ma. c. significasti. Et adde q͂ dixi de ista absolutione ad cautelam. s. de excep. c. Apostolicæ.

S V M M AE.

1 *Casus in quo potest appellationem iudex à quo retinet iurisdictionem.*

2 *Iudex à quo cognoscit de re in appellatione deducta omisso articulo appellationis.*

3 *Lite pendente de turbatione possessionis, agitur coram iudice appellationis via ordinaria.*

CVm teneamur. ¶Si appellãs ĩ sua possessione turbetur iudex à quo appellauit eam, poterit sibi reformare. h. d. cõis diuisio. Sc͂da ibi [prudentiæ &c.] ¶Primò no.
1 †casum in quo post appellationem iudex à quo retinet iurisdictionem. Alium casum habes. s. e. c. si duobus. alium in abbreuiatione termini supra eo. c. personas. Et 16. casus in
2 quibus appellatione pendente, vel post eam aliquid innouatur vide in Spe. de ap. §. pe. in prin. ¶Secundò no. †q͂ omisso articulo appellationis iudex à quo cognoscit de re in appellatione deducta. & hoc modo posit exẽplificari. c. super. eo. s. eo. sed ibi loquitur cum quæstio emergit, & incidit principaliter per modum exceptionis, hic verò per modum principalis intentionis. Nam hic in primo iudicio litigabitur de ꝓprietate. in sc͂do verò de possessione turbata, & sic de re diuersa, vt l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acq. pos. vnde sicut coram iudice agi possit de turbata possessione lite pendẽte super proprietate, ita hoc possit coram iudice à quo. facit l. postq̃. in prin. vt le. noie. ca. non. n. appellatio subtrahit appellantẽ à iurisdictione iudicis à quo super diuerso articulo. s. e.
3 c. sup eo. s͂m Pe. ¶Tertiò no. †q͂ de turbatione possessionis, quæ contingit lite pendente, agitur corã iudice à quo via ordinaria: posset ẽt agi coram iudice appellationis, ad cuius officium spectat ne aliquid innouetur lite penden. & reuocare innouata. j. e. c. nõ solum li. 6. vbi plenè de innouatis à iudice à tertio, vel à parte. ¶Oppo. dicitur hic, q͂ appellans conqueritur de possessione turbata coram iudice à quo prætermisso appellationis arti. & sic innuit, q͂ appellatio sua remaneat salua. Sed contra, q͂a veniendo corã iudice à quo, vr̃ appellationi suæ renunciare. s. de offi. dele. c. gratũ. & de testi. c. cũ venissent. So. timore istius cõtrarii tex. iste intelligitur variis modis s͂m Doct. & primò, q͂ iste tex. loquat̃ in ordinario, ad q̃m si recurrit appellans super possessione turbata, non videtur appellationi renunciare. secus in delegato. Alii dicunt, q͂ est spãle in archiepo Cãtuarien. qui defendit à molestia appellãtes. Alii intelligunt in eo, qui appellauit, & spoliatur à tertio. arg. j. e. ti. c. Romana. §. in alium li. 6. Pet. ponit in filio, vel in amico appellantis, & postea spoliati: qui licèt pro appellante absente petat possessione reformari, non tñ per hoc renunciatũ intelligitur appellationi. ¶Alia est lectura, q͂ appellãs si in possessione turbetur, vel spolietur indistinctè põt adire iudicem à quo super spoliatione, & turbatione, nec per hoc intelligitur suæ appellationi renunciare. Appellatio. n. introducta est in fauorem appellantis, retorquetur ergo in eius læsionem si nõ possit, siue metuit iuris sui adire ordinarium super iniuria nouiter exorta. contra l. quod fauore. C. de legi. An autem possit reconueniri. dic quòd non, si intẽtat inter dictum vnde vi. secus si vti possidetis.

S V M M AE.

1 *Appellatio generalis respectu vnius causæ, benè valet.*

2 *Appellare nolens ante sententiam, vt sic citius lis expediatur, protestatur tamen quòd ab omnibus grauaminibus sibi illatis in causa principali sit sibi licitum appellare post sententiam, an poterit appellare prætextu dictæ appellationis.*

COnsuluit. Non valet generalis appellatio si in omni cã fiat: secus si in vna tantùm. h. d. communis diuisio. sc͂da
1 ibi [si verò.] ¶Primò no. †q͂d gñalis appellatio respectu vnius causæ benè valet. quod intelligit Io. An. aliquo grauamine expresso in appellatione, & secuta clausula generali, vt est moris. ¶Opponit glo. de. c. vt debitus. & c. cum speciali. j. e. vbi quælibet appellatio à grauamine exigit probabilẽ causam appellandi, quæ non potest subesse, vbi est appellatio generalis, & sic nõ videtur valere hodie appellatio. de qua hic. So. glo. fatetur contrarium. & idem Inn. quo ad illa, quæ in iudicio aguntur, sed in extraiudiciali bene valeret talis appellatio, ẽt certo grauamine non expresso: dummodo aliquid fiat, vel dicatur quare grauamen timeri posit: & grauamẽn postea subsequatur extra idem ergo appellare potest à futuro grauamine contra certam personam. j. eo. c. bonæ. vnde si peto à te aliquid extra iudicium, & tu appellas ne te grauem, valet appellatio, quæ restringitur ad petitum. s. ne ipsius occasione te grauem. j. eo. c. ad audientiam. & c. dilectus. ¶Quæro si qua innouantur post appellationem per iudicem à quo quomodo posset appellans petere, q͂ reuocentur. dicit Inno. q͂ non debet petere reuocari quicquid factũ est post appellationem: sed quicquid factum est contra ipsam, & eius annexa. j. eod. c. solicitudinem. & s. de elec. c. cũ nobis olim. & ibi per Io. An. in gl. est sciendum. Ho. dicit, q͂ istud dictũ Inn. non admittit ius, nec iudiciorum cursus: nam quicquid fit pẽdente appellatione legitima irritatur. j. eo. c. dilectus. & tota die admittitur iste libellus petit reuocari in irritum quicq͂d post appellationem factũ est. & tacitè intelligitur de eo, q͂d contra appellationem, vel contra iura sit actum. de resti. spo.
2 c. audita. & j. c. solicitudinẽ &c. ¶Sc͂dò quærit Host. †pone, q͂ aliquis non vult appellare ante sñiam: vt sic citius lis expediatur: protestatur tñ q͂ ab oĩbus grauaminibus sibi illatis in causa principali sit sibi licitum appellare post sñiam, an appellare poterit prætextu appellationis. tenet Ho. q͂ non vigore dictæ protestationis, sed benè poterit petere illa grauamina releuari per appellationem interpositã à diffinitiua iuxta distinctionem. c. fi. j. eo. li. vlt. & in Cle. vlti. j. e. vbi de hac materia, &c.

S V M M AE.

1 *Excommunicans non solùm potest excommunicatum repellere si corã se, sed etiam si coram alio excommunicatus agat.*

2 *Præsentiam suam an quis possit exhibere per nuntium.*

3 *Citatus ab vno iudice excusatur si requisitus ab alio non accedit.*

4 *Citatio sine termini præfinitione valet.*

5 *Inferior si vnum mandat alterum superior, cui sit parendum.*

6 *Citatus à potestate, & à senatore, vt compareat personaliter eadem hora, cui debeat parere.*

CVm parati Prætextu appellationis non debet quis cõtẽnere citationem legati. h. d. primò ponit q͂ opponebat cardinalis epõ. sc͂da ibi [cumq; excusationem epi] tertio cardinalis responsitionẽ ad illa. ibi [contra.] quarta ibi: [nos
1 vero.] citationem episcopi. ¶Primo not. †q͂ ille qui excõmunicat non solùm potest excommunicatũ repellere si corã se, sed ẽt si coram alio excõicatus agat. & inobienti nõ solũ coram iudice quem contemnit, sed corã eius superiore, vt Papa debet audientia denegari. j. eo. c. qua fronte. facit l. sed si per
2 ꝑtorem. ff. ex qui. cau. ma. ¶Sc͂dò not. †quòd ꝑ nũtiũ exhibet quis præsentiã suam. 18. dist. c. si eps. & excusatur licèt nũtius moriat̃ in via, vt l. cum à matribus. C. qui petant. c. i. & in c. significantibus. j. de pigno. ¶Tertiò no. q͂ legatus adhibuit fidẽ nuntio, ex quo gl. colligit arg. q͂ simplici nuntio est credẽdum

3 dum, vt ĩ.dicam. ¶ Quartò, † ꝙ citatus ab vno iudice, excusa
tur si requisitus ab alio non accedit. de quo in l. 2. ff. de cust.
reo. & ĩ.tangã. ¶ Quintò not. monitionem Papæ: mandat. n.
epo, vt præsentet se conspectui Apostolico, innocentiã suã si
4 poterit ostensurus vt dicit litera: ex qua Doc. colligũt ar. † ꝙ
valebit citatio sine termini ꝑfinitione. & hoc placet Spe. in ti.
de cita. §. sequitur. ver. quid si non præfixeris, vbi tenet, ꝙ de-
bet venire infra modicum tp̃s. alleg. de statu lib. c. si peculiũ.
§. vlti. & c. dilecti. de dolo & contu. vbi dr̃, ꝙ qui non venit in
termino, debet venire postea, ne terminet quantum postea.
Pe. de Bel. Perti. vt refert Cy. in l. dies festos. C. de fer. tenet, ꝙ
non valet citatio sine die. per l. ita stipu. ff. de ver. ob. vbi non
valet stipulatio si stat sub pœna si dies certa per errorem nõ
fuit adiecta: sed pro Spe. facit ꝙ eadem l. sequitur. & l. de die.
qui satisda. co. sm̃ Io. An. Op. innuit iste tex. ꝙ fuisset ep̃s iste
excusatus à mãdato legati, si fuisset in legatione regis: sed cõ
tra, quia vr̃ potius obtemperandum prælato, q̃ regi. 23. q. vl.
c. quo ausu. cum similibus hic alleg. in gl. So. vt in ea. sed ex di
5 ctis Ho. & Io. And. distingue latius, † qñ vnũ mãdat inferior
alterum superior, cui sit parendum. nã aut p̃ot vtrunq; imple
re, & vtriq; parendũ est aut non p̃ot vtrunq; implere, vt si ci
tetur eadẽ die personaliter ab vtroq;, & tunc aut vnus ex illis
est Papa, & sibi parendũ est exẽplo Petri, qui relictis retibus
&c. Luc. v. & 1. q. 2. §. verũ. aut est inferior à Papa, & tunc aut
prælatus mandat sub virtute obediẽtię, vt sibi parere debeat,
non obstante ꝓcepto regis, cui magis obediendũ sit spiritui,
an carni. de ma. & obe. c. solitæ, aut mandat simpliciter vnũ,
& rex aliud à quo habet regalia: & tũc sm̃ Inn. debet præter-
mittere mandatũ archiep̃i, & ire ad regẽ, cui honor deferen-
dus est. dicit tñ diligenter considerandum quis vacantiũ pri
mò mandauit. de rescrip. c. cæterũ. ad Sille. l. si quis in graui.
§. si cũ oẽs. & cui fortius sit astrictus, vt ibi. & de rescrip. c. cũ
in officiis. & quis vocantium sit maior. 11. q. 1. c. resistat. & ꝓ-
6 dicta faciunt † qñ quis citatur à p̃tãte, & senatore ꝑsonaliter
eadẽ hora, cui magis sit parendũ, vel qñ q̃s hẽt plures cãs co
rã diuersis tribunalibus, vel eodẽ, q̃m dẽt ꝓferre. dic vt d. l. 2.
§. q̃ exhibendi. ff. de custo. & exhi. re. vbi plenè p Bart. & dixi
in c. cũ cõtingat. s̃. de rescri. ¶ Scd̃ò op. innuit iste tex. ꝙ erat
credendum simplici nũtio legati, sed contra. s̃. de offi. de le. c.
prudentiã, vbi debet esse lr̃atoriè destinatus. Sol. vt in gl. Inn.
de quo ẽt no. 82. di. c. ꝓposuisti. in gl. ex hoc & 4. q. 3. Item in
criminali. §. p̃roni. Ho. dicit hoc arbitrariũ. nã graue esset, ꝙ
vni nuntio forsan vili contra ep̃m iurantẽ cõtrariũ credere-
tur, cum sic ep̃s dãnari possit absens, nec audiretur appellãs.
2. q. 6. c. sunt quorũ. de quo p Cy. in l. ea quidem. post. 3. q. C.
de accu. & qđ ipse no. in l. si quis decurio. C. de fal. vbi ominò
vide, cui magis sit credendũ, vel scripturæ Tabellionis, in qua
dr̃ nuntium citasse Martinũ, vel ipsi nuntio asserenti contra-
riũ. nã qđ s̃. dictũ est, habet locũ cum est q̃ō inter nuntiũ, &
partẽ. dictũ verò Cy. loquitur cũ q̃ō est inter duos ad diuer-
sa officia deputatos inuicẽ contrariante. quod not. de mate-
ria supradicta, vide in summa Ho. de do. sub rub. de cõtuma
cia. §. qualiter. ver. q̃d si absens. & ver. se. & in Spe. de cita. §. se
q̃tur. ver. sed nunq̃d credet. & ibi plenè p Io. An. & p Arch. in
c. venerabilibus. §. idẽ est de sñia ex li. 6. in noua additione. &
p Io. An. s̃. de ꝓba. c. qm̃ cõtra falsam. super verbo citatione.

S V M M AE.

1 *Iurans stare mandato ecclesiæ, non auditur appellans contra iuramẽ*
tum, tamen si grauatur, poterit appellare.
2 *Iurans parere mandato alterius, an poterit appellare à mandato po*
stea subsequenti.
3 *Iudex si cõdemnat in expensis reseruata sibi taxatione, an à taxatio-*
ne quæ sequitur post decem dies poterit appellare.
4 *Tempus præfixum ad appellationem prosequendam quãdo incipiat*
currere.
5 *Appellatio nõ defendit appellãtẽ, quãdo precedit obligatio cõtra eũ.*
6 *Absolutus ab excõicatione rõne alicuius promissionis, si nõ implet*
promissa, non propterea reuiuiscit excommunicatio contra eum ip
so iure, sed reponitur per iudicem.
7 *Excõicatus si petat absolutionẽ ab excõicatore cum protestatione, ꝙ*
salua sit sibi appellatio, an videatur appellationi renunciare.

1 AD hæc. † Qui iurat stare mandato eccle
siæ contra iuramentũ, non audi
tur appellans, si tñ grauatur poterit appellare. h.
2 d. cũ c. se. ¶ Primò no. † ꝙ ille qui iurat parere mandato alte-
rius, possit appellare à mandato postea subsequenti, & p̃ot si
3 grauatur, aliàs nõ. Et facit hoc ad quæstionẽ † si iudex condẽ
nat in expensis reseruata sibi taxatione, an à taxatione, quæ
sequitur post 10. dies poterit appellari. vr̃ ꝙ non: quasi illa ta
xatio sit executio primæ sñiæ, quæ transiuit in rem iudicatã.
& hoc sentit in gl. in simili. in l. si cum exce. §. hæc aũt actio. ff.
quod metus cã. & quod no. Inno. s̃. quod me. causa c. vl. istud
n. sm̃ mandatũ iudicis est in hoc. c. executio primi., quod spõ
tè suscepit, & iurauit. vnde cũ nunc iudex declaret, non dr̃ ali
quid de nouo facere: sed iam factum significare. vt dicit tex.
in simili. in l. hæredes palã. §. sed si notã. ff. de testa. & hæc est
4 rõ istorum &c. ¶ Scd̃ò no. in c. ad hęc. † ꝙ tp̃s præfixũ ad ap-
pellationem ꝓsequendam incipit currere post interpositio-
nem ipsius appellationis: de quo. s̃. e. c. ex rõne. ¶ Tertiò no.
Ho. in c. quæstioni. super verbo moris, ꝙ cũ non liceat tran-
sgredi consuetudinẽ, sicut nec legẽ non valeat absolutio ex-
cõicati iuramento nõ præstito. de sen. excom. c. cũ desideres.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ appellatio non defendit appellantẽ, cũ ꝓce
dit obligatio contra eũ, nec dicta obligatio p talẽ appellatio
nẽ dissoluet̃. facit. s̃. đ iureiurã. c. breui. & qđ ibi dixi. ¶ Quin
6 tò no. † ꝙ absolutus ab excõicatione rõne alicuius ꝓmissio-
nis si non implet ꝓmissa, non reuiuiscit excõicatio ipso iure
contra eũ, sed reponitur p iudicem. Alibi tñ dr̃, ꝙ si fides non
seruatur paciscenti ipso iure, p̃ot redire ad veterẽ actionẽ: &
in hoc concor. c. eos. de sen. excõ. li. 6. vbi ipso iure reincidit,
si non facit qđ dẽt, sed ibi loquitur in excõicatione cañ. quę
facilius renascit̃, q̃ excõicatio hominis: de qua hic. Et de hac
materia an ipso iure cũ non seruatur fides possit quis redire
ad veterẽ actionẽ: dic vt. s̃. de elec. c. cũ inter R. & d. l. cũ mo
ta. C. de transac. & l. cũ ꝓponas. C. de do. facit c. 2. de condi.
7 ap. ¶ Quærit Inn. † si excõicatus petat absolutionẽ ab excõi
catore cũ ꝓtestatione, ꝙ salua sit sibi appellatio, an videatur
appellationi renunciare, quidã ꝙ non Alii. verò dicunt, ꝙ iu-
dex à quo non p̃ot absoluere, nisi renũcietur appellationi ta
citè, vel exp̃sè. ꝓ q̃bus facit sm̃ Ho. ĩ. e. c. solicitudinẽ. si verò
sine ꝓtestatione peteret absolutionẽ, sine dubio vr̃ appellatio
ni renunciare. ¶ Scd̃ò q̃rit gl. si ista qui reductus est in sñiam
excõicationis iterũ petat absolui, an iterũ admittatur ad iu-
randũ, siue exigatur iuramentum de parendo mandatis. glo.
disputat. Ho. dicit, ꝙ quo ad casum huius c. quanuis iuret, &
fideiubeat, nõ tñ absoluitur donec pareat suscipiẽdo, & adim
plendo mandatũ ꝓ posse, vt apertè dicit tex. In aliis casibus
tenet iuramentum de parendo exigi etiam a periuro, quia se
cundùm eũ est de forma absolutionis, vt in d. c. cũ cõsideres.

S V M M AE.

1 *Appellans punitur ab Ordinario de delicto, quod postea commisit.*
2 *Iudex à quo non potest recusari in grauibus, & manifestis.*

1 PRæterea. † Ab ordinario appellans de deli-
cto, qđ postea cõmisit ab eo puni-
tur. h. d. ¶ Primò not. ꝙ licet pendente appellatione
nihil debeat innouari: tñ in diuersa cã quo minus proceda-
tur per iudicẽ à quo dicta pendentia, nihil obstat. concor. s̃.
2 e. ti. c. cũ teneamur. & c. super eo. il. 1. ¶ Secundò no. † quòd li
cet iudex à quo possit recusari post appellationem hoc ipso,
quod est appellatum: in grauibus tamen, & manifestis nõ po
test, vt hic. dic tamen, vt dixi supra eo. c. ad hæc.

Clerus.

SVMMAE.

1 *Clerus ciuitatis potest habere vocem in electione episcopi simul cum canonicis.*
2 *Pronunciatio electionis, an possit fieri per vnum, & per verba pluralis numeri.*
3 *Deferendum non est eius appellationi, qui non detulit appellationi aduersarij.*
4 *Fractor pacis non dicitur, qui prius offensus offendit illum, cum quo pacem fecit.*

CONstitutis. Qui non detulit appellationi sui aduersarij prius factæ de sua appellatione, non pōt excipere cōtra illum. h.d. cōis diuisio. secūda ibi [mandamus.] ¶ Pone casum. vacāte ista ecclesia, de qua in tex. Canon. de electione tractātibus Archi. nominauit quendam noīe. C. cui obiectū fuit, ꝙ erat excōmunicatus, & appellatū ne eligeretur: qua appellatione contempta ipse Archi. elegit eum in epm, & appellauit ne contra hoc aliquid fieret: quo facto primicerius cum canonicis, & plebanus, cū consensu cleri epatus, vel maioris partis elegit in episcopum quendam. I. causa istarum electionum deuoluta fuit ad Papam, qui examinatis electionibus, mādat vt sequitur. & prima pars decisa narrat factum: secunda dat
1 iudices, ibi [ideoq;.] ¶ Primò no. † ꝙ clerus ciuitatis habet vocem in electione episcopi simul cum canonicis, quod intellige de consuetudine, non de iure. nam de iure spectat ad solos canonicos ecclesiæ Cathedralis, vt s. de cau. poss. c. cū ecclesia. ¶ Secundò no. ꝙ electio, quæ est nulla, quia facta de excōicato nō impedit aliā contra illa iura. s. de elec. c. cōsiderauimus. & c. auditis. dic vt ibi. & hic gl. no. Ho. dicit, ꝙ hic factæ fuerunt duæ electiones vno cōtextu. idem Gof. & Inn. ¶ Tertiò no. hic Host. dum dicit, ꝙ primicerius, & plebanus
2 elegerunt, &c. † an pronūciatio electionis possit fieri per vnū, & per verba pluralis numeri. de quo remittit Io. ad no. in c. si cui. de elec. lib. 6. & c. cum ab vno. de re iudi. eo. lib. ¶ Quartò
3 no. † quòd non est deferendum eius appellationi, qui nō detulit appellationi aduersarij. tetigi. s. de ele. c. bonæ. & facit ad
4 quæstionē, † quod non dicit fractor pacis, qui prius offensus offendit illū, cū quo pacē fecit. facit. s. de iu. iur. c. sicut. & c. 3.

SVMMAE.

1 *Appellatio in vna causa non subtrahit appellantem in alijs causis ipso iure, sed ope exceptionis.*
2 *Exceptio suspitionis iudicis non pōt opponi, vbi crimen est notorium.*
3 *Exceptio spoliationis, non opponitur in notorijs.*
4 *Graue crimen, quod dicatur.*

PRoposuit. Appellans ab Ordinario in vna causa, in alijs cogitur coram eo respondere. potest eū tñ recusare nisi cum de iuramento, & graui crimine conuenitur. h.d. cōmunis diuisio.
1 secunda ibi [super quo.] ¶ Primò no. † ꝙ appellatio in vna causa, non subtrahit appellantem in alijs causis ipso iure, sed ope exceptionis. s. recusatione opposita: quod dic, vt s. eo. ad
2 hæc si in vna. ¶ Secundò no. † ꝙ exceptio suspitionis iudicis nō pōt opponi, vbi crimē est notorium: ex quo colligit Vin.
3 † ꝙ exceptio spoliationis non opponitur in notorijs, cum sit dilatoria, & notoriū plus q̃ litis contest. in notorijs. n. non restat nisi executio, & contra executionem nō pōt opponi exceptio suspitionis. j. eo. c. nouit. & hæc est ratio huius dicti.
4 ¶ Quærit Host. † quod dicatur graue crimen, & dicit, quòd illud de quo plures scandalizentur, & quod vniuersam commouet vrbem. 26. q. 6. c. fin. vel relinquitur hoc arbitrio iudicis. de sen. excomm. c. cum illorum. §. nisi excessus. ¶ Opponitur vlt. glo. de. c. quia suspecti. 3. q. 5. & solue, vt in ea, quæ est solutio Vincen. qui alia hic dicit, quæ no. in Spec. in tit. de recusa. §. penul.

SVMMAE.

1 *Inobediens non solùm, sed etiam excommunicatus dignus est gratia sedis Apostolicæ.*
2 *Archiepiscopus non debet confirmare episcopos in camera regis.*
3 *Iudex debet absoluere excommunicatum oblata cautione de parendo mandatis.*
4 *Appellatio præcedens licèt reddat nullam excommunicationem, quæ postea sequitur, nō tamē reddit nullā absolutionē ab excōicatione.*
5 *Iudex à quo licet deferat appellationi, potest tamen se intromittere de iurisdictione.*
6 *Absolutio si petatur ab excommunicatione aduersa pars, ad cuius instantiam lata est, potest se opponere.*
7 *Absolutio, an sit facienda ante restitutionē expensarū, si aduersarius citatus petit primò sibi satisfieri de expensis, contra quem petens absolutionē excipit de excōmunicatione dicēs se paratū probare.*

QVa fronte. Absoluitur excōicatus cautione excepta, licet aduersarius, vel excōicator ne absoluatur appellet. h.d. & prima pars reprehendit quærentē. secunda ibi [sané.] dupli
1 ci ipsius quæstioni respondet. ¶ Primò no. sm̃ Host. † ꝙ non solum inobediens, sed ēt excōicatus dignus est grã Apostolicæ sedis, sed ēt p̄sentes inter ordinē canones, siue ius naturale. 33. q. 5. hæc imago. & c. est ordo. & s. e. c. cū parati. ¶ Secūdò
2 no. † ꝙ in camera regis non dēt Archiepiscopus confirmare epos, si tñ alias est canonica, & facta cū causæ cognitione tenet. & vide quod no. j. de concess. p̄ben. in c. post electionē. in
3 parte decisa. ¶ Tertiò no. † ꝙ oblata cautione de parēdo mā-
a datis [a] iudex debet excōicatū absoluere, vtrū aūt petēdo absolutionē videatur renūciare appellationi prius factæ, dic vt s. ea. q. inclusam. in c. ad hęc. per Io. An. ¶ Quartò hic colli-
4 gitur, † ꝙ licèt p̄cedēs appellatio reddat nullā excōicationē, q̃ post eam sequitur, nō tñ reddit nullā absolutionē ab excōicatione. ad quod vide quod no. in c. sacro. de sen. excommu. ¶ Quintò no. ꝙ tex. iste nō declarat quis fuerit aditus ad absolutionē petēdā ab excōicationis sñia, vtrū iudex qui excōicauit, vel sup̄ior q̃ de appellatione cognoscit. & hinc sumpta occasione no. hic Host. ꝙ super absolutione petenda pōt adiri Ordinarius, qui tulit sñiam. Itē eius superior, quod dic, vt s. de offi. or. c. ad reprimendā. Itē delegatus ante diffinitiuam sñiam latā: de quo. s. de offi. dele. c. quærēti. Itē delegatus principaliter sup dicta cā. de offi. deleg. c. cū cōtingat. §. fi. Itē delegatus sup alia cā coram quo incidenter petitur absolutio ab excōicatione lata ab alio: de quo. s. de offi. dele. c. prudētiā.
5 & c. pen. & vlt. ¶ Sextò no. † ꝙ licèt iudex à quo detulit appellationi, tñ adhuc intromittit se de iurisdictione, quia absoluit, & quia cautionē recipit noīe ecclesiæ, & sine mandato, qđ est spāle. ad idē de sen. excom. c. sacro. ad fi. & quod ibi p Io.
6 An. sup vlt. glo. ¶ Septimò no. † ꝙ cū petit absolutio, pōt aduersa ps, ad cuius instantiā lata est sñia excōicationis se opponere. & ad hoc est citanda. s. de maio. & obe. c. intra quatuor. An aūt ignorante aduersario possit excōicatus absolui. no. 11. q. 3. c. excōicatus. & plenius in Spec. de contuma. §. fin. ver. sed pone excommunicatus. & ver. seq. de hoc ēt no. per Abb. & Aegi. s. de iudi. c. 1. vbi tenet partem vocandam. sed posito, quòd non vocetur, tenet absolutio. pars tamen si ex hoc grauetur poterit appellare, puta quia excommunicatū pro manifesta offensa, ante satisfactionē absoluit, contra. c. ex parte. de verb. sig. debet ergo intelligi iste tex. quando offensa nō erat manifesta, alias non debuisset absolui, licèt præstaretur cautio. vel dic, ꝙ licèt non debuerit absolui in casu manifestæ offensæ: tamen tenuit absolutio, & propter dictum grauamen fuit interposita appellatio, de qua tex. loquitur. ¶ Opponitur, postquam iudex appellationi detulit etiā friuolæ ad superiorē est causa deuoluta. j. e. c. cū appellationibus. lib. 6. ergo non videtur, ꝙ potuerit post delationē absoluere, cuius contrarium dicit tex. Sol. hic appellans non petebat absolui,

quia tūc obstaret cōtrariū, sed aduersarius appellauit ne absolueret, quæ appellatio nō censetur iusta, postq̃ excōicatus præbet satisdationē de parendo mandatis. Et vt dicit in ista decret. non dicit, ꝗ primò fuerit appellatum: sed quòd nūc appellat, ne fieret absolutio. & hæc est illa appellatio, de qua tex. loquitur, & cuius prosecutioni post cautionē receptā iudex statuit terminum. ¶ Secundò oppo. de c. Romana. ꝭ. eod. lib. 6. vbi non absoluitur excōmunicatus nisi cū examinatiōe & partibus præsentibus. Sol. ibi loquitur cum non imminet periculum, hic verò cum imminet, vt dicit litera ne in excōmunicatione decebat &c. vel ibi cum recurritur ad superiorem, hic ad eundem, qui tulit sententiā, qui nihil debet examinare, cum certus sit de facto suo, vt s. de rescri. ab excommunicato: sed hoc casu an sit pars citanda. tenet Ho. ꝗ sic, qa forte posset aliquid opponere: puta manifestā offensam, vel si fecisset expensas, vel aliquid aliud. & ideo est citāda, ut remis. s. ad Spe. ¶ Tertiò oppo. hic videtur admitti appellatio eius, qui dicit aduersarium nō absoluēdum: sed cōtra nullus auditur appellans, nisi grauetur. ꝭ. e. ut debitus. & c. cum cessante. sed licet ille absoluatur, non grauatur aduersarius, cum remaneat sibi ius saluum propter cautionem præstitā, quæ succedit loco rei, vt l. qui actionem. ff. de reg. iur. Sol. imo grauat in casibus, quos ꝑdixi: ubi. s. deberet esse realis satisfactio, & non verbalis, siue promissoria. plus est enim rei incumbere, quàm in personam agere. ff. de fideiuss. l. si stipulatus esses. ¶ Quartò opp. tex. iste innuit, quòd sit in potestate appellātis ꝓcedendum sit coram iudice, ad quem appellatum est super tota ipsa causa, vel non. ¶ Sed contra hoc opponitur, & videtur, ꝗ sit in potestate appellati, siue utriusq;. ꝭ. c. cordi. li.
7 6. ¶ Quærit Io. An. de vtili questione. † Aduersarius citatus petit primò sibi satisfieri de expensis, contra quem petēs absolutionem excipit de excommunicatione, dicens se paratū probare, an sit facienda absolutio ante restitutionem expensarum. videtur quod sic: quia dicta exceptio habet vim petitionis: quia excommunicatus ita excipiens expensas cōsequetur. & sic nō videtur audiēdus super exceptione: q̃ habet vim impugnationis. sicut in compensatione & reconuentione dicimus s. de except. cum inter priorem. Gui. Naz. tenet contrarium cum iste nō agat, sed excipiat. s. aduersariū suū non audiendum, nisi expēsas reficiat. principaliter enim iste dicitur excipere, non petere. quod patet: quia si ille non ageret contra eum, non possit expensas petere. ad hoc facit de ordi. cog. cum dilectus. ad fi. Itē istæ expensæ veniunt per officiū iudicis, quod super æquitate fundatur: quod etiā excōmunicato nō est denegandum. puta si verberatur, vel alia pœna corporalis inferatur. succedit enim officiū iudicis in locū deficientis actionis: vt l. vlti. ff. de peti. here. & dixi. s. de exce. c. significauerūt. & c. cum inter priorē. & est similis, qō de reo qui vult recuperare possessionē refectis expensis. & obijcit sibi excōicatio, de qua per Io. An. s. ut lite nō cōtesta. c. quoniam. §. in aliis. facit quod no. & dixi. s. de iudi. intelleximus. & in dicto c. significauerunt. ¶ Vltimò no. glo. 4. quæ enumerat quosdam casus, in quibus non admittitur appellatio. 37. alios casus vide in Spe. de appel. §. in quibus. & exemplū huius. c. vide ibi in ver. 8. &c.

ADDITIO.

a ¶ De parendo mandatis Not. differentiam inter excommunicatum ab homine, & excōmunicatum à iure. Excōmunicatus ab hoīne promittēs stare iuri, & mādatis iudicis parere, vt absoluatur absolutus si nō paret rei cidit ipso fcō in excōicatione: secus in excōicato ab hoīe: quia per sentētiā excōicandus est iter parteū citata. Vid. Rot. decis. 403. incip. si pronūcietur in nouis. & decis. 492. inci. si excōicatus. in nouis.

SVMMAE.

1 *Monitio debet præcedere excōicationem, uel suspensionem.*
2 *Excōicans subditum sine monitione in casu, quo excōicatus erat ipso iure, non incurrit pœnam constitutionis. sacro.*
3 *Iudex à quo potest procedere in causa lapso termino dato ad appellationem prosequendam.*
4 *Prælatus habens proprium condemnatur in expensis soluendis non solum de patrimonio, sed etiam de prouentibus ecclesiasticis.*
5 *Abbas sine capitulo an possit corrigere monachum.*

REprehensibilis. Prælati suspēdere, vel excōmunicare nō debent, nisi monitione præmissa. nec subditi præcipuè regulares contra disciplinam appellare debent. appellanti statuitur terminus, infra quem si non prosequ tur iudex procedit, & appellato prosequēti condemnabitur in expēsis. h. d. & sunt quiq; dicta. secundùm ibi: nec subiecti. tertiū ibi: si verò. quartū ibi: si autem. quintum ibi: præcipuè.

1 ¶ Primò not. † quòd excōicationem, vel suspensionē debet præcedere monitio. & adde qđ no. ꝭ. de sent. excō. c. j. lib. 6. & idē in sentētia interdicti. hæc enim tria in nomine cēsuræ cōtinētur, & ambulāt pari passu. ꝭ. de sent. excō. querēti. circa ꝗ vide Io. An. in c. 1. de exces. prel. super glo. antepe. ¶ Secūdò no. ꝗ quandoq; quis potest ipso iure incurrere sentētiam, & pœnam excōmunicationis, & suspēsionis & 32. casus de istis enumerātur. ꝭ. de sent. excō. eos qui. li. 6. & c. aditos. in Cl. quorum. 16. sunt reseruati in Cle. j. de sen. excom. suspēsionis vero uide. 26. species cū subdiuisionibus in Cle. cupiētes. de
2 pœnis. ¶ Tertiò colligit hic Abb. ꝗ excōmunicans subditū sine monitione in casu, quo excōmunicatus erat ipso iure, nō incurrit pœnam cōstitutionis. sacro. & per hoc dicit se excusasse quēdam abbatem, qui sine monitione excōmunicauerat subditū ꝓ eo, ꝗ sine licētia exiuerat claustrum, & fuit reptū postea, ꝗ in eodē monasterio erat statutū de hoc excōmunicationē ꝓferēs: & hoc credo verū: qa cū excōicatio est inflicta à iure, excōicatio hoīs super eodē facto nō est pro priè excommunicatio, sed declaratio eius, quod ius disponit. in declaratione autē dispositionis præambulè non requiritur solēnitas, q̃ requiritur principaliter dispositionē inducēdo: vt l. heredes palā. §. sed si notarij. ff. de test. &c. ¶ Quartò no.
3 † ꝗ lapso termino dato ad appellationē prosequēdam, iudex à quo pōt in causa procedere. conco. s. eo. c. ꝑsonas. & c. cū sit Ro. Quid si ita modicū superest de tēpore, ꝗ prosequi non posset. an antē finem termini iudex à quo possit vti sua irisdictione. tangit hic Io. An. & tenet ꝗ non scđm Gof. & Aegi. ꝑ c. commissa. de elec. lib. 6. licet Host. no. contrarium. s. c. ꝑsonas. ubi remisi. facit quod no. Bar. in l. cū stipulatus sim mihi
4 à Proculo. ff. de verb. obl. ¶ Quintò no. † ꝗ ꝓlatus habēs ꝓprium cōdēnatur in expēsis soluēdis, non solum de patrimonio, sed etiā de prouētibus ecclesiasticis. ꝭ. de fideiuss. c. 2. dum tamē ex eo ecclesia non lædatur enormiter, aliàs secus scđm Host. de reg. iur. c. delictum. lib. 6. vnde etiā eps ꝓpter fœloniā in vita sua ꝑdit feudū. in 10. col. de capi. cor. c. si clericus. Et intellige hunc tex. inquātū loquitur de cōdēnatione expēsarū in clericis sæcularibus. nā regulares carēt proprio. 12.
5 q. 2. non dicatis. ¶ Vltimò no. circa finē. c. † ꝗ abbas sine capitulo non potest corrigere monachum, nisi habeat consuetudo: sed hoc est falsum. Host. Io. An. remittit ad nō. ꝭ. de regula. Ioannes in tertia oppo.

SVMMAE.

1 *Appellans potest redire ad iudicem à quo.*
2 *Ordinarius an possit recusari.*

AD hęc & infra. Qui appellationē non ꝓsequitur infra terminū sibi assignatū, cogit parere iudicio iudicis appellati, & si eū habet suspectū, arbiter eligat. h. d. ¶ Primò no. ꝗ sæpius dictū est, ꝗ iudex à quo præfigit terminū appellāti ad appellationē ꝓsequēdam. cōcor. s. eod. cū ꝑsonas. c. cū sit. c. ꝑuenit. & c. rephēsibilis. ¶ Scđò no. † ꝗ appellans
1 potest redire ad iudicē à quo: ut l. si quis libellos. C. eo. ti. canonizata

nonizata.2.q.6.facit.j.e.c.interposita,& c. quamuis.de elec. lib.6. & consti.vt circa.eo.ti.per quam prędictum notabile limitatur.¶ Tertiò colligit glo.suspectum. † q ordinarius recusat.nam de ordinario intelligitur decretalis ista, & hoc ex eo,quia delegatus recusatus non subdelegat.j.eo.secundo requiris.& s.de foro compe.si quis contra clericum.& de offi. dele.iudex.lib.6.& l.apertissimi.C.de iudi.vbi de hoc.

SVMMAE.

1 *Canonicus ad residentiam monitus si appellat, statuitur sibi terminus ad prosequendum : & interim sub beneficio deseruitur per vicarium de ipsius prouentibus sustentandum.*

2 *Monere clericos ad residentiam faciendam spectat ad episcopum.*

3 *Appellans ne faciat id,ad quod de iure tenetur,etiam si exprimat iustam causam appellandi,præsumitur contra eum.*

4 *Rector ecclesiæ si se absentat,debet committere alteri ecclesiam gubernandam.*

5 *Appellari potest à præcepto habente vim diffinitiuæ sine causæ expressione,sicut à diffinitiua.*

1 PEruenit. † Si canonicus ad residentiā monitus appellat,statuitur sibi terminus ad prosequendum : & interim suo beneficio per vicarium deseruitur de ipsius prouentibus sustētandum. hoc dicit in prima decisa consultatio. in secunda responsio. 2 ibi:cum autem.¶ Primò no.† q ad episcopum spectat monere clericos ad residentiam faciendam.nec valet appellatio in contrarium:vt in c.relatum.de cle.non resi.& dic,vt ibi in gl. 3 pe.¶Secūdò no.† q,q appellat,ne faciat id, ad quod de iure tenetur,præsumit contra eū, etiam si exprimat iustā causam appellandi.sicut in isto.c.intelligi debet,expressum fuisse. debet tamen sibi terminus statui ad ipsam prosequendā. vt hic. 4 ¶Tertiò no.in ver.interim.† q si rector ecclesiæ se absentet, debet committere alteri ecclesiam gubernandam, & illi per episcopum congrua portio assignari.facit cle.1.de iure pa.& c.1.de præben.lib.6.& concor.huic no.j. de cle. non resi. c. pe.& de elec.cum ex eo.in fi.lib.6.& de regula beneficium.e. lib.¶ Opponitur;dicitur dic,q videtur clericus frustratoriè appellasse,& tamen eius appellatio recipitur:sed contra de c. vt debitus.j.eo.So.secūdùm quosdam corrigitur istud c. per illud. Alii dicunt,& verius,quòd hic loquitur in mandato,qđ habet vim diffinitiuę. non enim posset per diffinitiuam plus iniungi huic clerico,quàm mandatū fuerit.& ideo sicut à diffinitiua,ita ab hoc mandato potuit sine cā appellari:vt ff. eo. l.scio.& fecit,quod no.in Spec.eo.tit.§.in quibus.ver.sed nunquid.in fi.& hoc tene menti:s. quòd à præcepto habente vim 5 diffinitiuę,appellatur sine causæ expressione,sicut à diffinitiua distinguitur,tamen aut talia præcepta fiant ante litę.conte. vel post:vt s.de elec.dudum.¶ Secundò opp.dicitur hic,q interim dum pendet appellatio,faciat beneficio prouideri,&c. sed contra iudex à quo appellatione pendente nil debet innouare.2.q.6.appellatione.Sol.vt in gl.pe.Io. An.soluit aliter videlicet,quia si diceretur aliud,sequeretur absurdum.s.q appellans,dū esset absens, non posset ecclesiam regere.& inuito episcopo curam eius non possit alteri committere.s.de offic.vica.clericos.Ala.dicit,q adeo innouatur, quia hæc res dilationem non recipit. & ideo appellatio non suspendit. ff. de appel.reci.l.fi.ego dico,q illud,ad quod quis tenetur pendente causa principali,tenetur pendente causa appellationis : vt l.postquā §.Imperator.ff.vt leg.no.c.ibi:qđ enim ante sententiam,si petitionis dies moreretur, fieri debuit,omitti post victoriam dilata petitione non oportuit. hinc est, q pendente appellatiōe cōtra prælatū de crimine depositionis dignè subditi debent sibi obedire,sicut prius,vt.j.eo.c.sæpe.& ibi not. nec dicitur innouari,si qđ ante litem,& ea pendente fieri debebat,fiat etiam lite pendēte. immo mutare esset mutare formam antiquitus constitutam:vel posset dici,q cum contēditur de beneficio,siuè residentia inter subditum, & prælatum etiam qui est in quasi possessione seruitii, non debet priuari per appellationem alterius:quia residere concernit personā, & eius vtilitatem.& ideo per appellationem alterius debet suspendi executio iure tertij:vt l.creditor.in prin.ff.man.

SVMMAE.

1 *Dominus potest appellare pro grauamine illato subditis, nisi causa fuerit à iure reprobata.*

2 *Iudæi sunt de foro ecclesiæ.*

COnsuluit. Appellationi interpositæ p Iudæis,vt mancipia teneant christiana,nō est deferendum. communis diuisio secunda ibi:non conuenit.¶ Primò not.q hic appellatio regis fuit iniusta:quia contra sanctiones,vt in iuribus allegatis 1 in glo.à contrario ergo sensu.† si cā non fuisset à iure reprobata,pro grauamine illato subditis posset dominus appella- 2 re.vt j.c.dilectis.& s.de iureiu.sicut. ¶ Secundò no. † q Iua dæi sunt de foro ecclesiæ. a Nam hic Papa mandat ipsos cogi ad relaxandum mancipia christiana.quod dic, vt j. de voto. c.quod super his.vbi de huiusmodi materia.

ADDITIO.

a ¶ Iudæi sunt de foro ecclesiæ.Et Iudæus delinquens iudicatur per episcopum,vel principem. Inn.& Io.An.in c.quod sæpe.de voto.

AD hæc & infra. Qui ante citationē, vel notitiam literarum misit nuncium ad Papam, appellare potest,ne delegatus procedat.secus si post.cōis diuisio,secunda ibi:q si.& intellige,q iste appellauit à iudice delegato.secus si ab ordinario:vt j.eo.c.vt debitus.vbi de hoc.

SVMMAE.

1 *Iudex non deferens appellationi extraiudiciali punitur.*

2 *Pœna quæ sit appellationi non deferenti.*

DE priore. Qui non detulit appellationi interiectę ad Papā cum litteris sui ordinarii mittit ad curiā.istud c. intelligit duobus modis.primo,de appellatione extraiudiciali,qđ patet,quia dicit,q appellauit priorē,nō à priore. valebat enim iste prior cogere canonicū de alienationibus fiēdis in cōsanguineos de rebus prioratus, vel in aliqua alia re illicita.& ob hāc cām appellauit: sed prior ipsū vestibus spoliauit,& nudū 1 dimisit.ex quo no.† q sicut punitur,q nō defert appellatione in iudicio,ita ille iudex,qui non defert appellationi extraiudi 2 ciali.¶ † Quæ aūt sit pœna appellationi nō deferenti,dic vt in gl.fi.quæ loquit̄ in ciuilibus:in criminalibus vero dic,q punitur vltimo supplicio:vt l.à proconsulibus. C.de appel.

SVMMAE.

1 *Prælatus infamatus de crimine,vel conuictus tenetur cedere.*

QVia nos. Appellationibus eorum,qui iuste sunt depositi, non est defe- 1 rendum.hoc dicit.¶ Primò not. † quòd prelatus infamatus de crimine,vel conuictus tenetur cedere. & dicit Ioan.And.quòd in religionibus Mendicantium monitus tenetur cedere,ex quo omnes concordant,vel maior pars presidentium,vel diffinitorum:non enim sine confirmatione ministrat.In sæcularibus ergo dignitatibus secus est;quia in manibus superioris debet fieri cessio,vt c.admonet.de renun. & eo.tit.lib.6. & sine confirmatione non competit ius ministrādi:vt in c.auaritiæ.de ele.lib.6.&c.

AD aures noſtras. De materia huius. c. ſæpius dictum eſt.concor.eodem. c. perſonas.

S V M M AE.

1 *Actus importatus per verba æquipollentia valet.*

AD audientiam. Qui ſe, & ſua ꝓtectioni Apo
ſtolicæ ſubmittit, licet verbũ appellatiõis non ex-
primat; intelligiẽ appellaſſe. h. d. & prima pars narrat factũ.
1 ſecũda dat iudices.ibi[licet aũt.]¶Primò no.† ꝗ licet qs ver
bis ſolitis, & cõgruis nõ vtaẽ,tñ valet actus importatus ꝑ ver
ba æquipollentia,attẽto effectu potius,q̃ verbis, vt l. 1. ff. de
lib. & poſthu. & l. quid tamẽ.ff.de arbi. & l. quæ extrinſecus
ff.de verbo.obl.& c.marchio, & baſilides.1.q. 7. ¶ Opp.di-
citur hic, quòd iſta ſubmiſsio habet vim appellationis, ſed
appellatio nõ tenet niſi in ſcriptis, & exꝓſſa legitima cauſa:
vt ĩ. c.cordi. lib. 6. ergo ſimiliter iſta ſubmiſsio, de qua tex.
loquitur nõ debet tenere. So. ſi ita ſuppleẽ ad tex. quòd ſub-
miſsio facta fuerit in ſcriptis, & ex cã legitima omnia ſunt
plana ſecundũ Hoſt.& vide. ſ̃.c.conſuluit. il.j.per Io.An.ſup.
j.gloſ.& præcedentẽ ſuppletionẽ ſequitur Hoſt.dicẽs, ꝗ ſicut
in appellatione, ita in ꝓtectione eſt in ſcriptis cauſa ꝓbabilis
deducenda. vnde ſi fiat in iudicio, ſeruãda ſunt illa, q̃ de ap-
pellationibus in iudicijs interpoſitis ſunt ſtatuta. Similiter ſi
fiat extra iudicium,eius naturam aſſumat,vt poſsit fieri à gra
uamine ſimili,& cõminato.ĩ.c.bonæ.& de intellectu huius.c.
vide p Io.Aud. poſt Inno.ĩ.c. dilectus.in gloſ.hic fuit. ¶Se-
cundò oppo.& videtur,quòd non vi huius ſubmiſsiouis, ſed
defectu ordinis non valuerit ſententia, quia lata cauſa non
cognita.C. de ſent. l. prolatam. & 2. q. 6. diffinitiua. Sol. vt
hic in nouella.

ACcepta cõquæſtione. Ad iudicẽ,à quo fuit appellatũ, cã nõ remittitur, niſi partes conſentiãt.h.d.& de materia huius.c.uide. ĩ. eod. c. cordi.lib.6.

S V M M AE.

1 *Conſanguineus aduerſarij mei delegatus in cauſa recuſatur.*
2 *Aduocatus in cauſa an poſſit recuſari, ſi eligatur in iudicem.*
3 *Cauſam ſuſpitionis, quam allegat corã arbitris, ſi quis probare non poteſt, ſufficit, quòd probet aliam cauſam.*
4 *Recuſatio non intelligitur remota, licèt ſit remota appellatio.*
5 *Conſanguineus vſque ad quem gradũ quis intelligatur.*
6 *Iudex ſi eſt æqualiter cõsãguineus vtriuſq; partis, an poſſit renũtiari.*
7 *Conſanguineus ſi coram conſangnineo delegato non agit cauſam ſuã, ſed eccleſiæ, an poſſit recuſari.*
8 *Iudex ſi erat conſanguineus rei,& actor hoc ignorabat,an actor poſſit ipſum recuſare poſt litem conteſtatam.*

POſtremo. Delegatus impetratus etiam appellatione remota recuſari
põt, ſi ſit impetrantis conſanguineus, vel eius in illa
1 ca fuerit aduocatus.h.d. non diuiditur.¶Primò not.† quòd
conſanguineus aduerſarij delegatus in cauſa recuſatur.ſequi
tur ergo,quòd ſi non recuſatur,poſsit eſſe iudex etiam pater
in cauſa filij.de quo. 3.q.5.c.1.& q.7. tria.§.filius.¶Secundò
2 not.† quòd ille, qui fuit aduocatus in cauſa, põt recuſari. Et
aduerte, quia tex.non exprimit. fuit aduocatus impetrantis,
vel aduerſarij ſui, ſed generaliter dicit aduocati officio fun-
ctus. ex quo colligit Bona.quòd ſi aduocatus meus impetra-
tur in iudicẽ ab aduerſario meo, poſſum ipſum recuſare pp
ſecreta, q̃ ſibi reuelaui.ſ̃.de teſt.c.dilecto.in gl.4. no.cõtrariũ.
¶ Tertio no.tex.ibi,vel alia iuſta cã &c.p quẽ tex.no.Vi.Tã.
3 & Dam.† quòd ſi quis cauſam ſuſpitionis,quã allegat coram
arbitris probare non põt, ſufficit, ſi probet aliã iuſtam: vt l.
ſcio.ff.de appel.quod dictum nõ tenet Io. An.cũ hodie requi
ratur in recuſatione expreſsio legitimæ cauſæ. olim poterat
eſſe verum.& facit,qđ de appellatione no.ĩ.eo.cum cauſam.
in ult.concor.Gui.in Spe.de recuſa.§.pen.ver.quid ſi unam.
4 ¶Quartò no.† ꝗ licet ſit remota appellatio, nõ intelligiẽ re-
mota recuſatio. concor. C.ne lic. in vna ea.cauſa l.1.2.q.6.ſi
quis in quacunque.ar.cõtra.ſ̃.eo.c.ſup eo.dic vt ibi.¶Quæ-
5 rit glo.† uſq; ad quẽ gradum intelligiẽ qs conſanguineus, ut
ſic recuſari poſsit.arguit ꝗ vſq; ad illum gradũ,in quo ſucce-
deret alijs deficientibus,& hãc tenet.& idem Hoſt.Ioan. An.
diſtinguit. aut ſunt de una domo,vel ſtirpe maſculina,uel nõ.
& ſcđm hoc arbitrantur arbitri eum ſuſpectũ, uel non. nã &
origo loci qñq; ſuſpitionẽ inducit:ut ſ̃. vt lite nõ cont. acce-
dens. il. 2.cũ enim ſuſpitionem pariat affectio, experiuntur
maiorẽ affectionem in cõſanguineis lineæ maſculinæ, q̃ fœ-
mininæ,& maximè in Tuſcia, vbi vẽdicãtur offenſæ eorũ ſu-
per eos,qui ſunt de tali ſtirpe,etiã vltra ſeptimum gradum.&
ſic inimicitia oriẽ propter offenſã eis illatã,non ita in conſan
guineis ex linea fœminina.facit qđ no.in l.Cornel.ff.de iniur.
6 ¶ Secundò quæro.† qd ſi iudex eſt æqualiter cõſanguineus
vtriuſq;,an poterit recuſari.dicit gloſ.quòd non.qa paris af-
fectionis cauſa remouet ſuſpitionem:vt l.non ſolũ.§.de vno.
ff.de ritu nup.& habet hoc locum nõ ſolũ in iudice,ſed in te-
ſte, ut pariter vtriq; coniunctus ad teſtimoniũ admittaẽ. qđ
dic ut in c.dilecto. ſ̃.de teſti.¶Tertiò q̃ro.Ratio huius iuris,
quare cõſanguinei recuſenẽ ut ſuſpecti, eſt p̃ſumpta affectio.
qd ergo ſi veroſimiliter affectionẽ depoſuit,puta qa eſt de or
dine Ciſtertieñ. vel alia religione. dicit hic Vincẽ.ꝗ ceſſaret
ſuſpitio.de quo in Spec.ti.j.§.ſupereſt.& §.ſi nõ.¶Quartò q̃-
7 it.† Quid ſi cõsãguineus corã cõsãguineo delegato nõ agit
cãm ſuã,ſed recclesiæ,ã poſsit recuſari.Gu.Vin.& Aegi.ꝗ nõ.
refert em̃,veniat qs noĩe ſuo in iudicio,an noĩe alieno.ut l.ſed
ſi hac. §.ſi. & l.q̃ſitũ.ff.de in ius uo. Io. An.tenet cõtrarium p
c.inſinuante.ſ̃.de offi.dele.de quo in Spe.in d.§.ſupereſt.ver.
8 qd ſi p̃latus.¶ Vltimò q̃ritur.† ſi iudex erat conſanguineus
rei,& actor hoc ignorabat,ã actor poſsit ipſum recuſare poſt
lit.cont. dicit Ioã.An.quòd ſic,ſi ignorantia erat probabilis.

S V M M AE.

1 *Interdictum. & excommunicatio in quibus æquiparentur.*
2 *Epiſcopus ſi ſuſpendit ad tempus interdictum, an ſi tali ſuſpenſione durante appelletur, ſuſpendatur effectus interdicti.*
3 *Epiſcopus an poſſit ſuſpendere interdictum, & excommunicationẽ.*

AD hæc quoniam Sentẽtia in-
terdicti nõ
ſuſpenditur p appellationẽ ſubſequẽtem. h. d. cõ-
1 munis diuiſio.ſcđa ibi:[noueris.]¶† Primò no.duplicẽ æqui
parationem inter interdictum, & excõicationẽ:vt ſicut legi-
tima appellatio præcedẽs tueẽ ab uno, ita & à reliquo.& ſi-
cut vnum nõ releuat appellatio ſequẽs,ita nec reliquũ. in his
ergo duobus conueniũt interdictum,& excõicatio,& in qui-
buſdã alijs.nam in utroq; requiritur monitio præcedens:ni-
ſi quando interdictum ab officio,uel beneficio infligitur pro
pœna,& à iure:ut ſ̃.eod.reprẽſibilis. ſecus ſi ab homine quo
caſu debet præcedere monitio.ĩ.de vi.& ho.cle.c.ſicut.& c.ſi
aũt. Item quia uterq; incurrit irregularitatem celebrando.ĩ.
de cleri.ex.mi.c.2.3.& 4.& uterq; abſoluitur cũ iuramẽto.ſ̃.
c. qua fronte.& de ſentẽ.excom.c. venerabili. Item vtriq; p̃-
ſtatur abſolutio ad cautelam.ut ſ̃.de excep.apoſtolicę.& d.
c.venerabili. Item quia utraq; ligat, licet ſit iniuſta. 11.q.3.
c. 1. 2. & c. ſi quis presbyter. Alias ſimilitudines not. Hoſt.
ĩ.de ſent. excom. c. 1. in alijs autem ſuſpenſionibus dicit
Hoſtien. ſeruandum ordinem iuris: aliàs non noceret. ſ̃.
de reſtitu.in integ.c.2.& prædicta ſunt vera,ubi ſuſpenſio ab
officio

officio sit pro contumacia.nã si pro pœna,frustra fieret à iudicio,cũ in oẽm causam sit secutura suspensio, & multas species suspensionum vide hic p Io.An.sed plenius in cle.cupiẽtes.de pœnis. Et dicit hic Io.An.ꝙ istud.c.nõ habet locũ, cũ sit suspenso à rebus temporalibus.de quo dic vt no.ĩ.de sen. excõ.c.is cui.li.6.in vlti.gl.de suspẽsiõe vero à põtificalibus, vel pallio mouet hic dubiũ Inn. sed nõ soluit. sed in decre.ĩ. e.tit.li.6.dicit, ꝙ talis suspensus celebrando nõ incurrit irregularitatem.de quo per Gui.in Spec.ti.2.§.iuxta propositionem.ver.quid si eps.& qd no.in cle.2.de magist. & iste suspẽsiones introductæ à iure canonico habuerunt ortũ à iure ciuili,vt patet in l.more.ff.de pœnis.& l. cui pacto. ff. de seruis

2 expor.¶ Quærit glo. † si episcopus suspẽdat ad tẽpus interdictũ,an si tali suspensione durãte appelletur, suspendatur effectus interdicti. qõ est subtilis.nã si talis suspensio extinguit interdictum, non obstante suspensione appellatio diceretur sequi,& per consequens nõ suspendi.glo.arguit,ꝙ talis suspẽsio interdictum non tollat. Istam quæstionem præcedit alia

3 † an.s.episcopus possit suspendere interdictum, & excõmunicationem.Io.An.dicit,ꝙ episcopus potest sñiam suspendere,i.effectum sñię sicut ex toto tollere:vt ff.de iudi.l.iudicium soluitur.quæ modicum facit.vnde credo,ꝙ iudex põt à principio ferre sententiam purè, & suspendere executionẽ facti, non aũt iuris,puta infamiæ. & multominos posset hoc facere post sententiã latã,vt condẽnatũ de furto certo tẽpore nõ se quatur infamia.si autem iudex ferret sñiam sub conditione, tunc bene fateor,ꝙ cõditione pẽdente suspenditur eius effectus.Et idem interdicto,& excõmunicatione.vt dicit tex.nõ video ego differentiam inter sententias censuræ, & alia. nam purè prolatæ non possunt suspendi à iudice:vt l. actus legitimi.ff.de regu.iur.Si autem sub conditione ferantur, conditione pendente suspenduntur, vt dixi.potest tamen esse differentia,quia quandoque sententiæ cẽsuræ relaxantur ad tempus, vel ad cautelã, vt patet.š.eo.quæstioni.& c.eos.de sentẽ.excom.lib.6.quo casu appellatio medio tẽpore interposita nõ impedit redintegrationem.& iste est casus in dicto.c.quæstioni.Io.An.¶ Vltimò concludit,ꝙ sententiæ potest suspendi regulariter,& medio tempore appellari: sed sententia excõicationis non põt suspendi, nisi ex toto tollatur cum nõ sit communicandũ excõmunicato,donec fuerit iuxta formam ecclesiæ absolutus.facit dictum.c.is cui.de sen.excom.lib.6.

SVMMAE.

1 *Iudex superior non debet cognoscere de causis subditorum iudicis inferioris,nisi per appellationem causa deuoluatur ad eum.*

2 *Iudex,ad quem non passim debet appellationem recipere,sed discutere,& videre,an sit appellatum legitimè.*

3 *Iudex, ad quem si reperit appellationem frustratoriam non debet diffinire,sed remittere appellantem ad iudicem à quo.*

4 *Appellatio iniusta non subtrahit appellantem in effectu à iurisdictione iudicis à quo.*

CVm in ecclesia. Iudex appellationis remittit causam ad priorem iudicem:si non constat sibi à grauamine, vel iniusta causa appellatũ.hoc dicit. Primo nar-

1 rat factum.cui respondet ibi [vnde.] ¶ Primò no.† quòd iudex superior non debet cognoscere de causis subditorum iudicis inferioris, nisi per appellationem causa deuoluatur ad eum.Similiter inferior impedire non potest, an causa deuoluatur ad superiorem:vt dicit in c.venientes.supra de iureiur. facit quod not.in c.venientes.supra de offic.ordi.¶ Secundò

2 not.† quod iudex ad quem non passim debet appellationẽ recipere,sed discutere,& videre.an sit appellatum legitimè, vel non.Et in ista discussione an debeat appellatus vel iudex à quo interesse.dic vt in c.Romana.§. si verò. & in §.quòd si.

3 & §.seq.ĩ.e.li.6.¶ † Tertiò no.ꝙ si iudex ad quem reperit appellationem frustratoriã nõ debet diffinire,sed remittere appellãtẽ ad iudicẽ à quo:licet ergo sm̃ ista iura iudex à quo appellationẽ frustratoriam teneretur admittere:vt š.eodẽ.c.Romana,tamen iudex ad quem recipere non debet, vt in isto.c.

4 † Iniusta ergo appellatio non subtrahit appellantem in effectu à iurisdictione iudicis à quo:sed iusta bene subtrahit in illo articulo,& in tota cã:vt ĩ.e.c.vt debitus.& c. cordi.e.ti.li. 6.¶ Quartò no.super verbo porrectã. ꝙ sufficit appellationem porrigere in scriptis iudici.nec expedit, vt legatur.ĩ.eo. c.appellatio.lib.6.¶ Opponitur. Papa hic scribit archiepiscopo Cantuariensi, qui potest adiri per simplicem querelam: vt š.de officio delegati.c.Solu.hic,quod voluit,nõ potuit, nõ expressit scilicet per querelam.Elegit ergo viam incompetẽtem.ergo sibi præiudicat.š.de offi.deleg.c.cum super abbatia.& de iudi.c.examinata &c.

SVMMAE.

1 *Appellans si non fuerit prosecutus in termino, & ideo reuersus ad primum iudicem, si iterum ab eo grauatur, poterit appellare.*

2 *Renuncians appellationi super vno articulo non intelligitur renunciare super alio articulo emergente.*

3 *Rubrica, ne liceat tertio prouocare, quomodo intelligatur.*

1 DIrectè. † Si appellans non fuit prosecutus ĩ termino ideo reuersus ad primũ iudicem,si iterum ab eo grauetur: poterit appellare.h.d.cõmunis diuisio.secũda ibi [respõdemus igitur.] ¶ Primò no.ꝙ mulier hic appellauit,nec declarat tex.vtrũ appellauerit à diffinitiua,vel à grauamine.credo,ꝙ à grauamine. vnde licet articulum super quo appellauit, nõ fuerit prosecuta ab alio grauamine iudicis à quo,qui causam reassumpsit.po

2 terit appellare:† licet enim appellationi renunciet super vno articulo,non intelligitur super alio articulo emergenti renũciare:vt l.si domus.ff.de serui.vr.prædi. & hunc intellectũ credo verum.licet Io.An.ponat alios intellectus,vt ĩ.dicã.¶ Opponitur de c.personas.š. e. vbi post terminum cogitur stare iudicio iudicis à quo.Sol. vbi post appellationem primã appellans fuit contumax in procedendo,& prosequendo nõ auditur,si vult iterum appellare.2.q.6.diffinitiua.§.sunt quorũ. & ita loquitur contrarium. vbi verò appellationi renunciauit,& iterum egit,& iterum grauatur, iterum poterit appellare. Et hanc approbat Ioan. An.aut ergo appellatur à diffinitiua,& deseritur,& vlterius appellare non põt,aut appellatur ab interlocutoria,& tunc aut renunciauit, & tunc ab alio grauamine iterum appellare potest,vt hic: aut non deseritur, & tũc aut quæris,an poterit appellare ab alio grauamine ab eodem iudice illato,& in eadem causa,& potest,sed nõ expedit,quia post primam appellationẽ omnia reuocãtur per modum attentati,quæ sequuntur:vt in c.non solũm.ĩ.eo. lib. 6. Aut quæris, an post appellationem ab interlocutoria possit appellari à diffinitiua,quæ postea sequitur.& dic vt in gl. cle. si ante.ĩ.eo.tit. ¶ Scdò no. ꝙ licet appellare secundò quasi dicat,ꝙ non tertiò.quod est verũ super eodem articulo:secus si super diuerso sm̃ gl. Itẽ est verũ, ꝙ nõ licet appellare eidẽ, sed alii bene licet.vnde si habeo duas sentẽtias pro me, à quibus aduersarius meus appellauit, si tertia feratur contra me, & etiam quarta, potero appellare. Cuilibet ergo est licitum

3 appellare bis super eodem facto.† & sic titulus ille, ne liceat tertio prouocare,intelligitur,ꝙ non liceat eidem.

SVMMAE.

1 *Censuras ad hoc vt quis possit exercere, quæ requirantur.*

2 *Excommunicatio oportet quòd sit prolata ore.*

3 *Sententia, si lata fuerit sub conditione, quando debeat appellari ante euentum conditionis, vel infra decem dies &c. & nu. 5.*

4 *Iudex si scribit sententiam manu sua propria, & tradit notario eandem scripturam dicens se pronunciare, sicut in ea continetur, an valeat.*

6 *Sententia aliqua iniusta, si fuerit lata cum sententia excommunicationis, quid iuris?*

7 *Conditio, quæ pendet ex futuro, dicitur propriè conditio.*

8 *Conditio hoc modo concepta, excõico te si elegeris, vel si appellaueris: si post sententiã talem appellat, vel eligit: an teneat.*

9 *Actus duo quando simul concurrunt, penetrabilior est actus legis, quàm hominis.*

10 *Iudex excommunicauit Titium, nisi infra 20. dies soluerit Sempronio, Sempronius terminum prorogauit. Titius non appellauit, nec ad diem statutam soluit, an erit excommunicatus.*

11 *Creditor si dicat aduenïente termino debitorem excommunicatum, quia non soluit, & debitor hoc negat, cui incummbat onus probandi.*

PRæterea. Sententia excõmunicationis, suspensionis, vel interdicti, lata sub cõditione, suspenditur, si ante conditioné ab eo fuerit appellatum. h.d. cõis diuisio, scilicet consultatio, & respõsio. secunda ibi: [respondetur.] Prima tria facit. nam primò ponit formã triplicis sentétiæ. scda ibi: [& ille.] factũ, & omissũ per illũ, in quẽ lata fuit. tertia, format qõnẽ ex his ibi: [vtrũ.] ¶ Primò no. tex. dum dicit iudex ita protulerit senten
1 tiam &c. † Nam ex isto verbo denotatur potestas exercendi censuras, quia requiritur, quòd sit iudex: vt hic. & j. de sẽ. excõ. c. penult. Item requiritur, q sit ecclesiasticus. 96. distin. bene quidem. circa mediũ. Itẽ requiritur, q habeat potestatem exercendi cẽsurã. j. de exces. præla. c. fi. facit qđ no. in c. psenti. de sentẽ. excõ. lib. 6. ¶ Secundò no. tex. dum dicit, ptulerit &c. videtur enim per istum tex. q nõ sufficiat derigere litteras ad subditum sub hac forma, nisi tale quid feceris,
2 scias te excõicatum. † Oportet enim, q episcopus legat, & ore excõmunicationẽ pferat, vt hic. & C. de sen. ex peri. reci. l. 1. & 2. & de sent. excõ. c. 1. lib. 6. & in Spec. de cita. §. iam de citatione. ad fi. ¶ Tertiò not. de sen. excõ. conditionali. de
3 quo in c. Romana. de sen. excom. lib. 6. ¶ Quartò not. † q à sententia sub conditione lata debet appellari ante euentum cõditionis. vtrum aũt infra decem dies à tempore sententiæ, vel quãdocunq; ante euentum conditionis debeat appellari, variæ sunt opi. vt j. dicam. ¶ Opponitur. sñia excõicationis nõ debet ferri p futura culpa, vt in cap. Romana. §. caueant. de sen. exc. li. 6. Sed hic iudex excõicauit, si non soluerit. & sic añ culpam cõmissam. ergo non videtur ualere. So. illud regulare. fallit in isto casu, & in alijs. ibi no. ¶ Secundò oppo. ista verba, de quibus in tex. videntur narratiua, nõ dispositiua. ergo videtur, q per ipsa excõicatio nõ resultet. cuius contrarium sentit tex. vbi non fuisset appellatũ. unde uidẽtur obstare oĩa iura, q̃ dicunt, q verba narratiua nõ inducunt dispositionẽ. ut l. ex his verbis. de testa. milit. C. & l. fi. de sent. ex pi. reci. So. hæc verba, de quibus in tex. idem important, quod verbum, excõicatio. vnde ualet sñia, qñcunq; iudex non utatur verbis pprijs, sed æquipollẽtibus. ut ff. de arbi. l. quid tñ. & l. 3. C. de sen. Et aduerte, vt dixi, quia tex. debet intelligi, cum iudex ore recitauit, & legit hæc verba, secus si simpliciter misisset in scriptis. quod Io. de Lign. fatetur, nisi iudexmet scriberet etiam tunc cum proprio signo vocem exprimeret,
4 habetur perinde, acsi expressisset ore. Ex quo dicto sequitur † quòd si iudex scriberet sententiam manu propria, & traderet notario eandem scripturam dicens, se pronunciare sic, vt in ea continetur, valeret. & ad hoc benè facit qđ no. j. de sente. excõ. constitutionẽ. li. 6. vbi mittens litteras, uel nũciũ excõicato incurrit minorẽ, acsi personaliter cũ eo loqueret. cõtrarium credo verũ cum sentẽtia pferri debeat de scripti recitatiõe. vt C. de sen. ex peri. reci. p totũ. & in c. vl. de sẽ. & re iudi. lib. 6. vbi, postquam descripta est, debet per ipsum iudicem recitari, vt ibi dicit tex. non obstant contraria, quia locum habent, cum actus de sui natura non exigit solemnitatem, sed consensu perficitur: vt participare cum excommunicato. sed recitare sententiam in scriptis, est de solemnitate legali, ideo non potest fieri per nũcium, vel epistolam, sicut nec stipulatio. vt. ff. de verb. obli. l. 1. Aliud est enim legere, & recitare mentis conceptum verbis, aliud stare in finibus cogitationis. facit l. si repetendi. C. de cõdi. ob. cau. & ff. de his, quæ in test. delen. l. 1. ver. centum. & absurdum videtur, facere differẽtiam, quam ipse facit inter scripturam manu propria, & alterius: cum sicut mente concipitur, quod ipse scribit, ita qđ per aliũ ipse scribi facit. vt l. ita autem. §. gessisse. ff. de administ. tuto. ¶ Tertiò opponitur. textus iste innuit, quòd infra decem dies possit iste condemnatus quandocunque appellare, dum dicit, in medio tempore appellauerit. Sed cõtra imò videtur, quòd si effectus sententiæ suspenditur quocũque tẽpore per conditionis euẽtum, debeat quis appellare infra decem dies à die sententiæ conditionaliter prolatæ, vt. ff. quando appel. sit. l. 1. §. biduũ. canonizata. 2. q. 6. ¶ Timore huius contrarij variæ sunt opin. dicunt enim quidam, quòd istud c. dum dicit medio tempore. s. 20. dierũ quos hic iudex p termino assignauit. & sic cum medium. 20. dierum sint. 10. dies: apparet quòd fuerit appellatio interposita infra terminum à iure statutum. s. 10. dierum. vt in Aut. sed hodie. C. de appe. & sic iste tex. concordat cum dicto. §. biduum. & hanc opi. tenet Tan. & Bar. Brix. vt scilicet à sententia excommunicationis lata sub conditione non possit appellari post decem dies, sicut nec ab alijs. Allegat pro casu c. quod ad consultationem. s. titu. 1. idem tenet Pet. & exponit medio tempore. i. ante decẽ dies. Similiter exponit Vincẽ. & Aegi. glos. tenet hic, quòd quandocunque ante conditionis euentum appellari possit à sententia excommunicationis, & decem dies non currant à tempore sententiæ conditionalis, sed post euentum conditionis. & hanc opi. tenent Lau. Inno. & Hosti. Abb. & Gar. & Io. Mo. infra de sen. excom. c. quicunq;. li. 6. & hanc etiam tenet Io. An. reddens rationem diuersitatis inter hanc sententiam, & aliàs Gof. & Rof. quòd in omni sententia excommunicationis, vel alia decem dies currant post euentum conditionis. Non ob. §. biduum, quia tex. dicit ibi, quòd est vtile, ergo non necessarium, quorum opi. non tenetur. Tene ergo opi. Io. An.
5 & aliorum † quòd à sententia excommunicationis conditionalis potest appellari, quandocunque ante conditionis euentum. quod est verum, si sententia conditionalis proferatur, ab homine. secus si proferatur à iure. pone exemplum de re. eccle. non alie. c. 2. §. laici. & in fi. lib. 6. & de sen. excõ. quicũque. de deci. c. 1. de vsur. ex grandi. de pœnis cupientes. Rationem diuersitatis inter sentẽtiam iuris & hominis hic vide in nouella circa fi. ¶ Quartò oppo. & videtur quòd opi. Rof. & Goffre. sit ipsa veritas: videlicet quòd currat tempus appellationis interponendæ conditione pendente: quia idem in similibus seruatur, vt l. penult. ff. de excus. tuto. vbi si datur tutor sub conditione, tempora excusationis currunt à tempore purificatæ conditionis, & idem in qualibet præscriptione, vt ante cõditionem, vel diem nulla currat præscriptio; vt l. cum notissimi. §. sed & si quis. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. Sol. aliud in sententia, aliud in alijs dispositionibus: quia sentẽtia statim lædit, & statim quis est ligatus. secus in alijs. ita dicit Doct. Io. de Ligna. contra quem posset opponi, quia sicut in alijs dispositionibus conditionalibus, vel in diem spes est in debitum rei, ita in debito, & sententia cõditionali: nec in sententia reperitur ante cõditionem, vel diem maior obligatio, quàm in alijs. potest ergo dici, quòd sit ratio: quia alię obligationes contrahuntur consensu, sed obligatio sententiæ oritur contra consensum: & ideo statim lædit siuè purè, siuè conditionaliter proferatur, quæ tamen ratio in idẽ recidit. ¶ Quintò opponitur. dicit tex. hic, quòd non soluẽdo in termino esset excommunicatus, nisi appellasset. Sed contra de toto titu

Io. C.

Io.C.commina.vel epi.vbi iste comminationes iudicum possunt sperni,Sol.ibi loquitur, cum iudex profert non causa cognita.secus si cum causæ cognitione. & ita loquitur iste text.

¶ Venio ad quæstiones:quęro,primo feci supra differentiam inter sententiam excommunicationis conditionalem,& alias
6 quò ad tempus appellationis interponendum. † quid ergo si cum sententia excommunicationis alia est iniusta. pone excommunicaui te , nisi solueres vsque ad annum Sempronio centum.appellaui post decem dies.dicit Sempronius quò ad centum non potest ammodo appellare ; sed quo ad excommunicationem sic.nunquid benè dicat,dicit Inno.quòd quãdoque est vnum mandatum tantùm excommunicatio principalis,& solutio accessoria.& tunc quandocunque ille appellet infra annum,reuelabitur non solùm ab excommunicatione,sed à solutione:quia sublato principali tollitur accessoriũ supra de constitu.translato.& hoc verum,vt dixi,quando excommunicatio est principalis in ordine. Si autem est accessoria,puta quia fuit condemnatio pura,& nisi soluerit infra mẽsem,fuit excommunicatus.tunc si appellauit infra decẽ dies releuabitur ab vtraque sententia. si autem post, releuabitur ab excommunicatione,non à condẽnatione,quę per lapsum decem dierum transiuit in rem iudicatam. s̃.ti. 1. cum inter. & c.quod ad consultationem.Sunt enim duo mandata diuersa,dum nihil prohibet valere excommunicationem in vno,& non in alio.de testa.c.Raynutius,& Raynaldus. & hoc tenet Hosti.post Inno.contra quod opponit Io.An.ad suspendendum effectum excommunicationis non sufficit qualiscunq; appellatio,sed refertur legitima.Si ergo sententia transiuit in rem iudicatam , restat quòd appellatio sit iniusta. sed dic,ꝙ ex post facto appellatio cẽsetur iniusta quò ad principalem propter eius desertionem. & sic propter culpam superuenientem,quæ culpa nõ extẽditur ad excõicationẽ habsentẽ diuersam naturã.arg.ad hoc.l. 1.ff.quib.mo.pig.vel hypo.sol.& nõ econtra.¶ Secundò quæritur.& præmitte , quòd quædã sunt conditiones de pt̃o:vt si fecisti.qdã sunt de pñti : vt si facis,si appellas,si eligis.quedã sunt de futuro:vt si solueris,vel elege-
a ris,siue feceris, vt l. cum ad præsens.ª ff. si certum pet. & hæc
7 propriè dicitur conditio,quæ pendet ex futuro:vt.l.itaque.e. ti.Si ergo conditio sit de futuro habet locum tex. & quod dixi.Si autem sit de præterito non suspendit,& idem si de præsenti.Sed circa conditionem de futuro remanet quæstio diffi-
8 cilius Inno.verbi gratia.† excommunico te si elegeris , vel si appellaueris:si post sententiam talem appellat , vel eligit, an teneat appellatio,tanquam videatur præcedere ipsam sententiam:vel teneat electio,tanquam similiter præcedere videat. Si enim dicimus,quòd electione perfecta sit excõicatus,valebit electio,tanquam excõicationẽ præcesserit,& similiter appellatio.Si autem dicamus,quòd statim cũ se parat ad appellãdũ,vel eligendũ sit excõicatus,ita ꝙ appellatio videat seq, non valebit electio,tanquam facta ab excõicato. nec appellatio suspendat effectum sententiæ, quæ fingitur præcessisse. & ista est quemadmodum quæstio puncti,super qua dicit Innocen.sequendã intentionẽ excommunicationis, quæ sit talis,ꝙ eligens post electionẽ statim sit excõicatus,tunc appellatio præcedens impediet excõmunicationem,& tenebit electio:sed si voluit eligentem simul cũ electione quẽ faciet excõicatũ esse, & tunc non tenet electio, & tenet excõmunicatio.& idem videt,si dubitatur de intentione ꝓferentis : vt sic in ꝓlatione verborũ sit excõicatus.& ratio est , quare fingit excõicatio pręcedere,cũ penetrabilior sit gladius dñi.s.excõmunicatio,q̃ factum hoĩs.s.electio.& ideo intelligitur excõicatio præcedere electionẽ. ¶ Sed contra hanc decisionẽ opponit sibi ipsi.s.ꝙ non sit bona.nam si electio non tenet,ergo non incidit in excõicationem:quia factum, quod nõ sortitur effectũ iuris,non meretur pœnam: vt.C. si manci.ita fue.alie. l.vlti.Sol.dicit ipse contrariũ loquit in pœnis conuentionalibus,& iudicialibus,quæ sunt odiosæ.ideo ad ipsarum commissionem nõ sufficit facere de facto.secus in pœnis spiritualibus,in quarũ cõmissione sufficit mala voluntas , & inobedientia , et si actus non sortitur effectum, & sunt medicinales.de sen.exc.c.cũ medicinalis.in prin.li.6.vnde vt fauorabiles dilatantur , illæ autem restringuntur, vt in regula odia. & no.hoc dictum. est enim necessarium dicere , quòd fingatur præcedere excommunicatio electionem : quia si diceremus sequi,tantùm esset dicere,quantùm excõmunico te, quia elegisti,vel postquam elegeris.& hoc esset iniustum: scilicet pro electione iam facta taliter excommunicare sine noua moni-
9 tione. de senten. excõ.c.sacro.¶ Ex prędictis ergo patet,† ꝙ duo actus simul quandoq; concurrunt, & penetrabilior est actus legis, quàm hominis.facit l.si post mortem. post prin. in ver.tunc enim:quia in vnũ concurrit &c.ff.de leg. 1.& alibi de istis actibus cõculcatis. Et quid fingatur præcedere,& quid sequi:no.in l.illud ff.de acqui. hære.& ff. de dona. inter vi.& vx.l.3.§.si debitorem.ibi celeritatis coniungendarũ inter se actionum vnã actionem occultari. ¶ De illa autẽ materia an ad commissionem, vel euitationem pœnæ sufficiat fieri de facto quo ad commissionem pœnæ, vel quo ad implementum conditionis.dic vt l.ea quidem. C.si manci. ita fuerit alie.& l.quidam cum filium.ff.de verbo. obliga. & de cõdi.insti.l.mulier.& ibi concor.in glo.si de facto, Et de prędicta quæstione Inno. vide quod no. Host. in summa de sen.& re iudi.§.qualis.sub §.puta per totum.§. ¶ Tertiò quære.di-
10 citur hic,† quòd iudex excõmunicauit,nisi soluerit infra 20. dies Sempronio. quid ergo si Sempronius terminum prorogauit,& reus non appellauit, nec ad diem statutam soluit,an erit excommunicatus.dicunt quidam quòd non.sed adueniẽte termino prorogato si non soluerit, incidat in excommunicationem . videtur enim facta prorogatio cũ omnibus suis accessoriis.ff.de præcario.l.sed si manentis.Alii , vt dicit Inn. tenent contrarium,quòd lapso termino si iudex non consenserit prorogationi, sit debilior excommunicatus , & hoc tutius est quantum ad excommunicationis sentẽtiam:ergo tenendum.ar. infra de homici. c.ad audientiã. cum similibus. & id quod dicitur,quòd videtur facta prorogatio, est verum quo ad ipsos prorogantes,non quo ad tertium,quem concernit actus.ff.de arbi.l. labeo.la. 2.§.pen.& fi.ff.loca. item quæritur.§.qui impleto.& C.loca. l.si cũ. & l. legem. & hoc tenet Host.idem Gar.& Io.Mo.de sententia ex.c.quicunq;.li.6.vel dic,vt no.infra de fideius.cum qui.in fi.& c.3.e.ti. & vtrobiq; per Io. An.& facit quòd no.de off.del.c.P.& G.vbi etiam de materia huius.c.& quod no.in Spe.de obli.& solu.§. nunc aliqua.ver.quid si contra. & generaliter de materia vtrũ priuilegia,vel iura,quę insunt actioni, si nouantur, vel prorogantur,intelligantur repetita.dic per Bart. in l.aliam.ff.de noua. tangitur enim hic articulus de excommunicatione, an repetita videatur.& facit quod no.ff. si fa.fur.fe. di.l. 1.§.cum pluries.per Bar.¶ Vltimò declarat hic Io.An. quod dicatur tempus medium,& quia inutile non insisto.sed hic vide per eum circa fin.¶ Quærit etiam adueniente termino , si dicit cre-
11 ditor debitorem excommunicatum , quia non soluit , debitor autem hoc negat : cui incumbat onus probandi. remittit ad no.per Inn.in c.super his.de accu.& ego remitto ad not.p Bar.in l.illa stip.si Kalen.ff.de verb.ob.¶ Quærit gl.si pendẽte termino,de quo in tex. reus cõditionaliter condemnatus, nisi soluerit infra &c.efficiatur de alio foro, an adueniẽte termino ligabitur dicta sententia . videtur quòd non.quia sicut appellatio ante conditionis euẽtum interposita subtrahit appellantem à iurisdictione iudicis proferentis, vt in c.cum cõtingat.s̃.de offic.dele.& hic,ita & mutatio domicilij , quę cõtingit medio tempore.contrarium tenet glo. nisi appellauerit.idem tenet Io.An. nisi cessaret causa mandati. puta mandauit in minoribus constituto, quòd deberet redire ad ecclesiam,aliàs esset excõmunicatus . certè si infra dictos 10.dies iste in minoribus ducit vxorem,vel efficitur miles adueniente

te termino,non erit excommunicatus. sed solutum est præcepto deficiente eius causa.arg.ff.de suspec. tut.in l.post finitã. & vide quod no.Io.And. in regula cum sunt iura partium.in mercuria.& ibi vide.quando dubitatur,a præcesserit appellatio,an non.& quid iuris etiam,si iudex,dum leg.tur appellatio,excommunicat.dic vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Vt l.cum ad præsens.vide ibi Ange.& doct.& in l. si ita stipulatus fuero hanc summam.de ver.obli.gl.& Bar.in l.si sic.§.1.ff.de lega.1.& Bar. in l.1.ff.de condi.& demon.

SVMMAE.

1 *Verba debent seruire intentioni.*
2 *Causa suspitionis etiam turpis potest allegari coram iudice.*
3 *Recusatus reassumit iurisdictionem, nisi probetur causa suspitionis coram arbitris,& è conuerso.nu.4.*

SEcundo, Si per rescriptum committantur plures articuli connexi, & in vno illorum tantum appellatio prohibetur, & in aliis videtur prohiberi. & hoc primò. Suspitionis causa allegari debet coram iudice,qui recusatur,& probanda coram arbitris. ibi tertio &c.hoc secundo.¶Primo no.de hac clausula posita in principio,medio,vel in fine rescripti,quæ ad omnia refertur. quod gl.intelligit verum,si sint capitula connexa, & dependentia ab eodem negotio,alias secus.& sic soluit contrarium de c.inquisitioni.j.eo.vbi plenè dicam,facit l. cum actum.ff.
1 de neg.gest. ¶Scdò no. †q verba debent deseruire intentioni,nec inhærendum est cortici verborum. quia istud non est scire leges.vt ff.de legi.l.scire leges. & in c. marchio,& basilides 1. q. 7. ad hoc optimè ff.de excu. tut. l. scire oportet. §. aliud autem.ibi etsi maxime verba legis habent intellectum,
2 tamen mens legislatoris aliud vult.¶Tertiò not.†in secunda parte de causa suspitionis proponenda coram iudice,qui dicitur suspectus. debet ergo allegari causa suspitionis, qđ est verum,etiam si sit turpis.puta quia est riualis iudicis. vt ff.de iniuri.l.prætor.de iure ciuili erat dubium, an deberet exprimi causa.quod dic vt l.apertissimi. C.de iudiciis. ¶Quartò
3 no.†quòd suspitionis causa coram arbitris non probata recusatus reassumit iurisdictionem. lapsus ergo termini ad probandum præfixi inducit desertionem recusationis, sicut lapsus termini ad appellationem prosequendam ab homine, vel à iure.supra eo.ex ratione. & c. personas. ¶Quinto not.
4 †quòd causa suspitionis probata supersedebit recusatus in prosecutione causæ. Et aduerte quia non solùm debet esse ꝓbata,sed per arbitros sentẽtialiter approbata. Et sic oportet super hoc ferri sententiã.infra eo.legitima lib.6.& ab ea poterit appellari.C. eod.l.fin.prope fi.¶Opponit.dicitur hic,q appellatio prohibita in vno articulo, videbitur prohibita in aliis.sed contra de c.inquisitioni.j.eo.Sol. vt in gl.2.& s̃.dixi in primo notabili. ¶Secundò opp. dicitur hic,quòd iudex recusatus cogit partes ad electionem arbitrorum. sed cõtra de c.speciali.j.eo.vbi.tex.dicit,quod potest causam alii delegare.Sol.vt in glo.penul.& in glo.4. circa fi. de qua materia dic vt s̃.de foro compe.c.si quis contra clericum. quod loquitur in ordinario. delegatus an possit causam alteri delegare.de legato vero Papæ post recusationem propositam coram ipso,an possit delegare:dic vt in c.iudex.de off. dele.li.6.¶Tertiò opponitur, & videtur quod iudex recusatus debeat de suspitione cognoscere si sit iudex competens, necnè.vt l.si quis aliena.ff.de iudiciis.Solu.vt in gl.quæ incipit.argu.contra.Io. dicit,quòd ideo de suspitione non cognoscit quia plus afficitur,quam si aliter dicatur incompetens.de offi. deleg.suspitionis.vbi per eum.& quod not. j.eo. per eum in c.solicitudinem.in glo. sed quare. Ego dico, quòd de nulla exceptione, quæ pudorem,& verecundiam ipsius iudicis concernat, & si gillet,debet ipse cognoscere:puta de excõmunicatione, infamia,dementia,vel alia, quæ concernunt personam ipsius.secus si simpliciter competentiam iudicis. vt dicta l. si quis ex aliena.Et ita not.Barto.in l.quidam consulebant. ff. de re iudi.vbi vide per eum.licet Inno. notauerit contrarium in c.cũ super. s̃. de officio delega. ¶Quartò opponitur. dicitur hic, quod suspitione probata,debet supersedere in causa.contra. imò videtur,quòd arbiter,coram quibus suspitio est probata,debeat in causa procedere secundùm formam literarum directarum recusato, acsi eisdem arbitris directæ fuissent.vt C.de iudi.l.apertissimi.Sol.standum est contrario secundum Hostien.qui dicit, quòd docto. communiter tenent contrarium,& q contrarium seruat curia, vt fortè videtur. de iure ergo ciuili esset stãdum,quod dicitur in dicta l. ¶Vltimò dominus Ioan. de Ligna. format hic aliquas quæstiones circa materiam recusationis iudicis, quam tractabo. infra eod.in cap. cum speciali.

SVMMAE.

1 *Debitum frustra petit,quod,qui debet,non impedit.*
2 *Incontinenti verbum qualiter intelligatur.*
3 *Appellandi beneficio,an debeat excludi in vna causa, qui non detulit in alia.*

AN sit Non summatur pp duas lecturas, quas in se habet sm̃ Io.And. hæc decre.potest intelligi in a duabus appellationibus à diuersis personis interpositis.ponet exemplum.s̃.c.constitutum.& sm̃ istum intellectum. h. d. qui non defert appellationi,debet deferri.h.d.& sm̃ hoc habet locum in appellatione extra iudicium, non in iudiciali. & ita Inno. & Ho. põt ẽe intelligi in vna persona pone in actore,qui appellauit, & postea spoliauit reum.iudex non obstante appellatione cõpellet eum, vt rem restituat, quia ex quo suæ appellationi non detulit,ab alio non est deferendum. s̃. de rescrip.c.ex parte. Sed primus intellectus magis amicatur literæ sm̃ Io. And.pp verbum legitimè interpositum:quod est in text.non enim est verisimile,q spoliatus diceret, aduersarium legitimè appel-
1 lasse.& ita tenet Io.An.¶Primò ergo no. †q frustra petit debitum,q,qui dẽt, non impedit.concor.ff. de dam.infe.l.hoc amplius.§.si qs postea.vbi si voluisti mihi cauere noĩe mearũ,vt sic culpa cum culpa compensetur, sicut dolus cũ dolo, & delictũ cũ delicto. j.de adul.intelleximus. de elec.c.bonæ.
2 ¶Quærit glo.†qualiter intelligatur istud verbum incontinẽti.quidam dicunt vsq; ad triduum.ad hoc.j.de reg.c.constitutionem.in fi.li.6.vel intelligitur incontinenti. j.15.dies.de resti.spo.c.frequens.li.6.sm̃ Ho.q non placet Io.And.loquitur.n.illa decre.cum spoliatio deducitur in modum exceptionis,& in vi dilatoriæ, non cum de ipsa agitur.¶Scdò quærit
3 †vtrum ille,qui non detulit in vna cã, debeat excludi à bñficio appellandi in alia.tenet glo.q non,de quo.j.de vsur.quia frustra quinimò nec in eadem causa repelletur secundo.argu.c.cum Vintonieñ.s̃.de elec. sm̃ Io. Vin.Tan. & Phil.facit quod no.in Spec.de appel.§.fi.ver.not.& ff. de his qui.vt indig.l.hæres.& l.vt rescriptum. vbi si hęres accommodauit tacitam fidem contra leges, priuatur falcidia in illa re, in qua fraudem commisit.¶Vltimò quærit d. Io. de Lig.nunquid à quolibet actu extraordinario possit appellari.circa quã qõnem reassumit verba Bar.in l.si res.ff.de appel.reci. & minus pfectè.nec facit de eo mentionem.dicam infra.c. bone. Pet. de Ancha.

SVMMAE.

1 *Publicans sententiam si non proferat, non dicitur propriè grauare.*
2 *Appellari non potest à vero executore.*
3 *Recusatio censetur remota,si appellatio remouetur in rescripto.*
4 *Cardinalis an possit recusari.*
5 *Executor si excedat modum in executione,ad quem appellabitur.*

Nouit

NOuit ille. Merus executor non recusat, nec ab ipso appellat, nisi modũ excedat: vel aliter à iudice suspecto nõ receditur p appellationẽ, nec ab executore, [a] nisi modũ excedat. h. d. nõ diuiditur. ¶ † Primò no. quòd ille, qui non profert, sed
1 publicat sententiã, non dr̃ grauare, quia actus non sumit effectũ à publicatione, siue declaratione, sed ab ipsius in esse productione. faciunt iura in glo. 2. alle. & l. asse. ff. de here. insti. &
2 l. si ita scripsero. ff. de cõdi. & demõ. ¶ Secundò no. † ꝙ ab executiõe nõ põt appellari. quod est verum sm̃ glo. fi. in executore verò: secus in mixto. idẽ no. 2. q. 6. sunt quorũ. ¶ Tertiò no.
3 regulam. † quòd si remouetur appellatio in rescripto, similiter, & recusatio. de qua æquiparatione in vlt. glo. Et hoc notabile colligit Inn. Host. remittit ad c. super quæstionũ. §. por
4 ro. s̃. de offi. dele. ¶ Quartò no. in ver. licèt eum. † ꝙ Cardinalis recusari non põt. ff. de offi. præto. l. vna. & vide. s̃. de offi.
5 dele. c. cũ olim. il 2. glo. antepe. ¶ Quintò collige † quod si executor excedit modũ in exequendo, debet appellari ad iudicem, q. cõmisit executionẽ. quod est verum, nisi iudex dedisset mandatũ limitatũ ad sic exequendũ. quia tunc non dicitur executor grauare, sed ille, qui mãdauit. ideo ad eius superiorẽ esset appellandũ. ꝙ dic p Bar. in l. ab executore. ff. eo. tit. vbi ẽt not. an possit appellari à pronunciatione de exequẽdo, & subdit ibi notabile verbũ, ꝙ licèt nõ sit necessaria expressio causæ cũ appellatur ab excessu in executione, quia tunc dẽt exprimi cã excessus. vt ibi per Bar. quod no. bene.

ADDITIO.

a ¶ Nec ab executore. vide de hoc p Anch. i Cle. 2. de relig. domi. 2. notabili.

SVMMAE.

1 *Auditor an possit cogere procuratorem occultantem procuratorium ad exhibendum.*
2 *Probationes non sunt producendæ super quæstione, quæ consistit in iure.*
3 *Iudex sine partibus potest discutere, quando dubitatur de efficacia cõsuetudinis.*
4 *Absens, si post contumaciam venit ad causam, an sit condemnandus in expensis.*
5 *Terminus præfixus appellationi habet vim peremptorij, cum appellatio est recepta.*
6 *Appellatio si non fuerit recepta à iudice, vel an parte, an habeat eundem vigorem, acsi recepta foret.*
7 *Pronunciatum suspenditur per appellationem.*
8 *Tempus appellationi præfixum, an quis possit præuenire.*
9 *Sententia excommunicationis an maneat rata lapso termino appellationi prosequendæ præfixo.*
10 *Deserta appellatione per lapsum anni, an possit procedi super causa nullitatis.*
11 *Episcopus depositus per sententiam si appellauit, an pendente excommunicatione possit excommunicare subditum.*
12 *Expensæ quæ intelligantur, in quibus dicitur appellantem, qui non p sequitur condemnari.*
13 *Iudex si non condemnauit opponentem exceptionem, & ipsum non probantem, sicut debuit, an possit supplere, & condemnare postea vsque ad sententiam in expensis. & nu. 14.*
15 *Sententia lata est contra aliquem qui appellauit, sed non fuit prosecutus appellatione, an poterit agere contra iudicem, quod fecerit litẽ suam, vel quòd inique per imprudentiam iudicauit.*

SEpè contingit Si appellatio recipiatur à iudice, vel approbetur à parte, terminus ad eam prosequendam statutus ab homine habet vires peremptorij, nec potest præueniri. h. d. & primò ponit constitutionis causam. secundo constitutionẽ. ibi: [quia tñ.] in qua sex facit. primo statuit appellatione recepta terminũ hois hẽr᷑ vim citatiõis pemptoriæ. scda ibi: [ꝙ si ã appellatiõe nõ recepta.] tertia ibi: [saluis:] saluat cõstitiones punientes negligentiam appellantium à sententijs. quarta ibi: [quicquid] declarat principale dictũ huius constitutionis. quinta ibi: [si quis] punit preuenientẽ terminum hominis. sexta ibi: [hæc autẽ.] constitutionem determinat. ¶ Primo no. quòd quandoq; propter absentiam partis litis decisio prorogatur. quod ne contingat multis modis iura prouidere conantur, quandoque absentem contumacem in expensis condemnando, vt in constitutione reprehensibilis. s̃. eod. quando que procedendo in negocio principali, vt in hoc. c. ꝙ ad hoc principaliter tendit. facit. ĩ. de pœnis. c. calumniã &c. ¶ Secundò no. de malitia procuratoris occultantis procura-
1 torium, † an autem auditor possit cogere ipsum ad illud exhibendum. vide in Specu. de procurato. §. vt autem. ver. quid si procurator. & an dominus isto casu tanquam cõtumax cõdemnabitur in expensis, dic vt. s̃. vt lit. non contesta. c. 1. per
2 Inno. ¶ Tertiò no. quòd † super quæstione, quæ consistit in iure, non sunt producendæ probationes præcipuæ coram Papa, cum habeat oĩa iura in scrinio pectoris sui, vt lib. omniũ. C. de testa. & de constitu. c. 1. lib. 6. benè ergo dicit Inn. s̃. de
3 consue. c. cũ inter nos. † quòd cum de efficacia consuetudinis dubitatur, iudex sine partibus potest hoc discutere. quinimmò confessio partis iuri contraria noceret, vt l. ornamentorum. ff. de au. & argen. lega. ¶ Quartò no. in ver. licet coniun
4 cta l. fi. §. illud. C. de tempo. ap. † quòd licet contra absentem in causa appellationis possit procedi ad sententiam, vt dicto §. illud, tamen si post contumaciam venit ad causam, condẽnari debet in expensis. & ita sentit glo. in c. 1. de elec. lib. 6. & c. fi. s̃. de dolo, & contu. licet enim non videatur prima facie interesse partis, quòd aduersarius sit præsens, cum possit eo absente procedi, tamen potest prætendere interesse, vt hic in tex. ibi lites, quæ de facili poterant terminari, &c. quam ra-
5 tionem no. pro illis glo. ¶ Quintò no. † quòd terminus præfixus appellationi, cum appellatio est recepta, habet vim peremptoriam. quòd intelligit Io. An. de termino prefixo ab homine, qui terminus est propriè ad causam inchoãdam, vt hic de termino verò præfixo ad causam finiendam, & in causis beneficialibus, est certũ, ꝙ dictus terminus habet vim perẽ-
6 ptoriam. quòd dic, vt in c. 1. de elec. lib. 6. ¶ Sextò no. † ꝙ appellatio licet non sit recepta à iudice, vel à parte, tamen hẽt eundẽ vigorẽ, acsi recepta foret. quod intellige quò ad reuocationem attentatorum, & delationem negotij principalis. quod dic, vt. ĩ. eo. c. non solùm. li. 6. & quò ad pœnam iudicis non deferentis. 2. q. 6. de certo. ¶ Septimò no. tex. dũ dicit, q̃
7 fuerat appellatione suspensa &c. † ꝙ per appellationem suspẽditur pronunciatũ. simile verbum. C. eo. ti. l. præcipimus. alibi dicitur, ꝙ extinguit. ff. ad Turpil. l. 1. in fin. & magna est de hoc contentio, an appellatio suspẽdat, vel extinguat ꝑnũciatum. quod dic. vt. s̃. de offi. dele. c. pastoralis. §. ꝑterea. & plenè per dñm Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. ¶ Octauò no. quòd in causa appellationis ꝓcedit cõtra absentẽ: qđ intellige sup articulo, super quo appellatũ est. Sed eo finito sup negocio principali requirit noua citatio, & eo non veniente proceditur, tanq̃ cõtra cõtumacẽ: saluo qđ de causis beneficialibus no. in c. 1. de elec. li. 6. & ita debet intelligi gl. quæ incipit. vt si lis. quæ tractat materiã, qualiter in cã appellationis procedatur contra contumacem. vt. ĩ. distin-
8 guã. ¶ Nonò no. in ver. si quis autem. † ꝙ quis non potest ꝑuenire terminũ appellationi præfixum, vt dicit glo. penul. ꝙ ex eo, quia illud tempus ab homine præfixum præueniri non potest, vt hic, non computabitur in anno indulto ad appellationem prosequendam, cum tunc non sit iniuria. Idem. P. ĩ. e. c. vt debitus. & Guli. in Spec. de appellatio. §. qualiter. versi. 2. dominus Io. An. tenet, quòd currat, cum loco illius succedat. supra eo. c. cũ sit. primò responso. & argumen. de voto. c. magnæ. §. cum igitur. vnde lapso termino hominis non poterit vti legali, immò rata manet sententia, vt ibi. & si aliud diceremus, sequeretur absurdum, quòd omne tempus,

quod

quòd pendet in dilatione data à iudice appellationis non curreret in anno, cũ tunc procedere nõ possit vt infra eo.c. significante. & C.de dila. siue pars. ita esset in potestate appellantis, quando inciperet currere annus appellationis, quod est absurdum. hoc idem no. Io.An. supra eo.c. ex ratione. ¶ Venio ad oppositiones: & primo opponitur. dicitur hic, quòd appellato veniente ad causam prosequendam, appellans non veniens condemnatur in expensis. sed contra. C. de fruc. & litium expen. l.fi. Sed appellato non imponitur necessitas prosequẽdi, nisi velit. 2.q.7.c.appellatore. ergo similiter nec appellanti videtur necessitas prosequendi iniuncta, cuius cõtrarium dicitur hic. So. dicit gl. quæ incipit istud no. quòd aliud in appellante, aliud in appellato. & bene quia appellatus non curat prosequi cum per lapsum anni confirmatur sententia pro ipso lata. potest tamen comparere corã iudice ad quem, & petere confirmari, non statim, sed prope finem anni. & dic vt supra c.ex ratione. appellans autem in ꝓsecutione debet esse diligens toto anno, & solicitus. vt dicto c.ex ratione. vbi plenè. ¶ Secũdo opponitur: dicicitur hic, ꝙ terminus præfixus habet vim perẽptorii, vt procedi possit, & sic innuit, quòd non sit alia citatio necẽssaria vsq; ad sentẽtiam. sed contra de c. per tuas. infra eo. debet enim appellans citari ad causam appellationis prosequendam, & similiter appellatus. vt ibi & l.fi. §. vlti. C. de tempo. appel. So. vt dixi. s̃. in notabilibus. nam tex. iste intelligitur, cum appellatur à grauamine ante sententiam. & super isto articulo post terminũ præfixum proceditur parte nõ citata. Sed finito dicto articulo quò ad processum causæ principalis requiritur noua citatio: & procedendum contra contumacem ad missionem in possessionem ad sententiam. & alia remedia prætorum. vt dicitur in glo. quæ incipit, vt si lis. quæ distinguit, vt in ea patet. Sed Go. latius hoc mõ. aut appellat actor, an reus. & si actor. aut appellat ante lit. cõte. aut post. & si ante: & tũc aut vtraq; procedit, aut actor tantum, aut reus tantum, aut neuter. Si vterq;, lis suo marte procedat. Si vero actor prosequitur, & non reus: tunc contra reum procedatur iuxta formã c. quoniam frequenter. vt lite non contesta. Si autem reus prosequitur, & non actor, tunc actor condẽnabitur in expensis. s.e.c. reprehensibilis. §. 1. Item procedetur etiam in causa principali vsq; ad diffinitiuam sententiam reo instante. vt hic. & in autem. qui semel. C. quomodo, & quando iudex. Si autẽ neuter prosequitur, tunc iudex à quo sua iurisdictione vtetur. vt supra e.c. reprehensibilis. §. 1. ¶ Alio vero casu principali scilicet cum appellatur post litis contesta. & tunc distingue vt supra. nam aut vterq; prosequitur, & idem quod supra. quia lis suo marte procedet: aut neuter, & idem quia iudex à quo sua iurisdictione vtetur: aut alter tãtum. & tunc aut est actor: & tunc contra reum habentur remedia. c. quoniam frequenter. §. in aliis. Item etiam poterit procedi ad diffinitiuam sententiam propter lit. contest. iam factam, sicut dicimus in causa principali. vt l. properandum. §. si quidem. C. de iudi. Si autem reus tantum prosequitur, & post litem contestatam põt absolui diffinitiuè, si liquet de causa: aliàs ab obseruantia iuditii. vt supra de dolo, & cõ. causam quæ. vbi de hoc. ¶ Tertio opponitur. dicitur hic, quòd lapso termino potest iudex procedere: acsi elapsum esset peremptorium. Sed contra, q̃a non sufficit peremptorium lapsum esse, nisi iudex hoc sciat.
a quia non debet iudex facere facto. a vt l. hæc autem. §. 1. ff. q̃bus ex cau. in pos. ea. Sol. vt in eadem glo. circa fi. quæ dicit, quòd si hoc non esset notum iudici, non posset procedere cõtra absentem. Requirit ergo ista glo. quòd de contumacia debet constare iudici, antequam pronunciet: vnde si iudex pronunciauerit contra aliquem tanquam contra contumacem, cum sua contumacia esset iudici incognita, licet in rei veritate esset contumax, nõ valet, quod egit, & modo pendet de facto. ¶ Quidam enim delegatus papæ fecit citari partem ad sententiam audiendam, & ante relationem nuncii sententiam tulit, & deinde retulit. dico enim, quòd licet verè citatio præcesserit sententiam, quia tamen non erat citatio nota iudici, sententia fuit nulla. & ita no. Bar. in d.l. hæc autem. & plenius in l. multum. ff. de condi. & demon. & ita sentit Inn. s̃. de offi. dele. cum contingat. & in c. prudentiam. in gl. per testes. ¶ Venio ad quæstiones. & primo quæro, dicitur hic, ꝙ lapso termino appellationi prosequendæ præfixo rata manet sententia.
9 † quæro ergo, an idem sit in sententia excommunicationis. glo. magna, quæ incipit, sic. s̃. tenet, ꝙ non: quia prædicta sñia aut statim tenet, si appellatio nõ præcessit, aut statim est nulla, si præcessit. nec desertio appellationis reddit validam sententiam, quæ fuit nulla. vt l. si expressim. ff. de app. facit. l. licet de sen. excõi. li. 6. & dic vt ibi. vbi deciditur, quod hic prolixè tractat Inno. an scilicet post desertam appellationem possit appellans iudicis officium implorare, & decernat sñiam excommunicationis nullam. & eadem est q̃ò in aliis sententiis, & negotiis, in quibus extra iuditium est appellatum. vtrum s. post desertam appellationem possit agi de nullitate. quã q̃stionem hic subtiliter prosequitur Inn. & tene ipsam menti, quia quotidie potest contingere. nam in eodem libello appellationis consuetum est dicere sñiam nullam. & si qua est dicere iniustam, quod potest fieri, vt in c. dilecto. ĩ. eo. per Inn.
10 ¶ † Vtrum ergo deserta appellatione b per lapsum anni pos-
b sit procedi super causa nullitatis. quasi annus vel bienniũ cõcernant appellationis instantiam super iustitia, & iniquitate, non autem super nullitate. de qua quæstione dic per dominũ Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. & per Bar. in
11 l. si expressim. ff. eo. ti. ¶ Secundò quæro. † episcopus depositus per sententiam appellauit ab ea, appellatione pendente excommunicat subditum. an possit. Tan. ꝙ sic. quia interim retinet statum suum, & fungitur honoribus. vt nil not. appel. pen. l. 1. §. integer. & l. si quis exheredato. §. hi autem omnes. ff. de iniusto te. & ff. de testa. l. qui à latronibus. §. 1. Et aduertere: quia gl. ista loquitur, quando per sentẽtiam quis venit priuandus à dignitate, vt valeant interim gesta per eum. vt l. aufertur. §. in reatu. ff. de iure fisci. Sed quando per sententiã nõ venit priuandus, sed declarandus priuatus dignitate gesta ꝑ eum pendẽte appellatione, vel causa principali non tenent. Sed lata sentẽtia declaratoria retractantur. & hoc tenet Bar. in libello suo de tyranno. cum enim careat titulo lite pendente non facit fructus suos, sed tenetur ad eorum restitutionẽ, postquam constat titulum non habuisse. vt l. ex diuerso. ff. de rei vẽdicatione. Sed qui venit priuãdus interim habet titulũ, ideo lite pendente facit fructus suos. vt l. si fundum. C. de rei vẽdi. fructus autem dignitatis censentur isti. scilicet eligere, mulctare, reuerentiam recipere, & similia. vt plenè per Inno.
12 in c. in literis de resti. spo. ¶ Tertiò quæro: dicitur hic. † ꝙ appellans, qui non prosequitur, condemnatur in expensis. quæro ergo, de quibus expensis intelligatur, an de expensis factis in dicta causa appellationis, an etiam de expensis factis in causa principali, si fortè iudex à quo ipsarum condemnationem omisit, & an solum intelligatur de expensis factis in causa principali, si forte iudex à quo ipsarum condemnationem omisit. & an solum intelligatur de expensis factis in iudicio, an etiam de factis extra iudicium. tenet Inn. ꝙ de omnibus. Nam iudex appellationis potest reformare primã sententiã, & addere, immutare, prout sibi rationabiliter videbitur faciendum. vt ĩ. de testa. c. Raynutius. §. penul. & c. Raynaldus. §. fi. vbi de hoc. l. vlti. C. quando prouo. non est nec. & non solum secundum cũ expen. q̃ veniunt officio iudicis, sed etiam illæ, quæ fiunt extra iudicium, & quæ veniunt in condemnatione iure actionis per iudicem sunt taxandæ, & post per iuramentum petentis probandæ, vt in Auth. de iudi. §. oportet. col. 6. quæ generaliter loquitur de omnibus expensis secũdũ Inno. ¶ Aduerte tamen, ꝙ inter expensas, quæ veniunt iure actionis, duæ sunt differentiæ. nam primæ non petuntur, lite finita. vt l. termino. C. de fructi. & litium expen. Aliæ verò, quæ veniunt

niunt iure actionis sic. Item illæ non veniunt, si quis habet iustam causam litigandi. vt no. s̄. de dolo, & cōtu. finem litibus. Sed iste, quæ petuntur iure actionis veniunt indistinctæ. Istas duas differentias ponit glo. notabilis. in l. si mulier. §. si rē. ff.
13 de leg. 3. quod tene benè mēti. ¶ Quarto quæritur pone† q̄d iudex non condemnauit opponētem exceptionem, & ipsam non probantem, sicut debuit per dictum c. finem litibus. an possit supplere, & condemnare postea vsq; ad sn̄iam, qn̄cūq; in prædictis expensis vr̄ ꝙ non. quia istæ expen. veniunt officio iudicis. ergo debuit condemnare statim, vel eodem die. vt l. paulus. ff. de re iudi. & c. cū appellationibus. j. eo. li. 6. cōtrarium tenet Inn. non obstant contraria. quia loquuntur de condemnatione expensarum fienda tempore diffinitiuæ sententiæ, quæ non potest fieri nisi eodem die, cum desierit esse
14 iudex in illa causa. † Sed condemnationem expensarum omissam super vno articulo pōt qn̄cūq; supplere ante sn̄iam. q̄d benè no. & subdit circa hoc, ꝙ si post 10. dies post interlocutoriam super exceptione condemnaret in expensis factis super ea, non possit appellari à condemnatione expensarum, quia veritate inspecta non est hæc noua sententia de expēsis, sed potius executio primæ sn̄iæ. arg. ff. de quod met. causa l. si cum exceptione. §. aliqn̄. vbi idem notatur. Et hoc verum, nisi vellet appellare à taxatione expensarum, quia excederet modum. Et ex hoc dicto Inno. not. ꝙ si iudex condemnaret sernata sibi taxatione, quæ fieret postea post 10. dies, nisi ꝓpter excessum. Et hoc not. Bar. ff. eo. titu. l. ab executione. vbi
15 vide per eum. ¶ Quintò quæritur. pone† ꝙ ille, contra quem est lata sententia, appellauit, sed non fuit prosecutus appellationem, an poterit agere contra iudicem, ꝙ fecerit suam litem, vel quod iniquè per imprudentiam iudicauit. vr̄ ꝙ non. quia fuit in culpa non prosequendo. ff. de euic. l. hærennius. §. fi. Et renunciando appellationi omnibus accessoriis renunciasse videtur. j. eo. c. solicitudicem. Solu. veritas est in cōtrarium, quod agere poterit ex prædictis causis. C. inoffi. testa. l. contra maiores. hanc quæstionem benè no. quæ indiget maiori examinatione. sed dic, vt de ea plenè not. Bar. in quadam disputatione, quæ incipit, iudex qui per imperitiam.

ADDITIONES.

a ¶ Facere facto. Vide hic no. ad ea quæ ponit Bar. in l. multum. de condi. & demon. & in l. hoc autem. hic alle.

b ¶ Deserta appellatione. Quæ habetur pro non interposita. gl. 4. l. 2. C. de temp. appel. Car. in Cle. si appellationem in prima q. de appel. Alc. consi. 35. in 4. parte & in l. 2. C. de tempo. appella.

SVMMAE.

1 *Pronunciatio est facienda per vnum, si proceditur ad electionem per viam compromissi facti in plures.*

2 *Legatus de latere potest cognoscere de causis deuolutis ad Papā per appellationem.*

3 *Assertioni Cardinalis, an sit credendum.*

4 *Appellationem extraiudicialem tenetur quis prosequi infra annum.*

5 *Desertio appellationis per lapsum anni inducitur in spiritualibus, sicut in aliis causis.*

6 *Electus in discordia renunciare potest, & quid de electo in concordia.*

CONstitutus. Licet appellās in cā electionis appellationem suam infra tempus legitimum fuerit prosecutus, nihilominus iudex de impedimento electi cognoscet. h. d. primò ponitur partis narratio. secūda ibi: [intellectū.] Papæ motiuum, iudicum datio. ¶ Primo no. ꝙ aliqui ex canonicis possunt in aliquem transferre vota sua, sicut hic transtulerunt in episcopum: hęc tamen translatio votorum hodie non admittitur, nisi sm̄ formam c. quia propter in fin. s̄. de elec. q̄d est verum sm̄ Pet. in electionibus, in quibus est seruanda forma illius concilii. Sed in aliis secus. de quo per Ioā. And. s̄. de elec. scriptum. in glo. procuratores. & super glo. qualiter. In alia autem materia si quis habet ius eligendi vigore contractus, vel vltimæ voluntatis puta Stichum, aut Pamphilum, vel in genere. & an quis possit eligere per procuratorem, vel cedere istud ius: dic plenè per Bart. in l. si stipulatus fuerim. ff. de verbo. obli. & quod ipse no. in l. inter stipulantem. §. si Stichum. eo. ti. ¶ Secundò no. ꝙ cum epō alii consenserunt, & ta
1 men dr̄, quod ipse elegit. ex quo collige † ꝙ si proceditur ad electionem per viam compromissi facti in plures, pronunciatio sit facienda per vnū. vt j. de elec. c. sicut. li. 6. ¶ Tertiò no.
2 in uersi. cunq;. † quòd legatus de latere cognoscit de causis deuolutis ad Papam per appellationem. de quo. j. dicam. ¶ Quartò no. ꝙ creditur assertioni cardinalis. vt hic, & s̄. eo.
3 c. cū parati † de quo in Specu. de testa. §. 1. ver. quid si aduen-
4 tus. ¶ Quintò not. † ꝙ appellationem extraiudicialem tenetur quis prosequi infra annū. & incipit iste annus à die, quo fit contra appellationem, quia tunc incipit appellatio tenere, & non ante diem grauaminis. C. de prescrip. 30. ann. l. cū notissimi. ver. illud autem. & est tex. in Cle. sicut. e. ti. ¶ Sextò
5 no. † quod in spiritualibus, sicut in aliis causis inducitur desertio appellationis per lapsum anni. In hoc tamē differunt, qa in spiritualibus appellatione deserta per lapsum anni cessat iudicis officium. vt hic. ¶ Septimò no. ꝙ licet aliquis sit exclusus per lapsum anni à prosecutione appellationis, tamen debet audiri ad probandum exceptiones oppositas. quod est verum hodie in eo, qui seruasset formā decre. c. vt circa. de elec. lib. 6. aliàs secus. quod dic, vt in Cle. cōstitutionem. §. penul. de elec. ¶ Octauò no. tex. ibi: [saltē semel &c.] ꝙ per solā impetrationem, vel missionem ad curiam infra annū debet appellans habere scdm, q̄d non credo. Sed dic, vt dixi supra e. c. ex ratione. post Doc. ¶ Opponitur: dicit̄ hic, q̄d episcopus contulit decanatum: ergo malè dicit tex. ꝙ isti. 11. debuerūt audiri per viam exceptionis contra istum. cum episcopus cōferendo videatur cōfirmasse. s̄. de elec. c. cū inter canonicos. & post confirmationem non adiuntur opponētes, nisi veniāt per modum denūciationis. vt j. c. proximo. Solutio. expone, contulit decanatum, i. ius in decanatu per electionem, nec hoc casu eligendo intelligitur confirmasse. vt in dicto c. cum inter canonicos. posito quod haberetur pro cōfirmato. tamē quia dicta confirmatio intelligitur esse facta sine causæ cognitione contra illum. s̄. de causa pos. c. cū olim, sm̄ Inn. ¶ Secundò opponitur: dicitur hic, quòd legatus cognouit de causa deuoluta ad Papam. Sed contra. quia cum esset causa deuoluta ad Papam, non potuit inferior cognoscere. s̄. de accu. c. ad petitionem. Tan. & Vin. dixerunt, ꝙ poterat cognoscere de consensu partium. quod non videtur verum per hanc literam, quæ dicit parte contradicente. Inn. dicit, ꝙ negabattur per appellationem negotium deuolutum, vel dicebatur renunciatum appellationi per cursum anni. ad hoc. j. c. Romana. §. si verò. lib. 6. vel dic sm̄ Gof. & speciale est in legato de latere, vt causam per appellationē delatā ad Papam examinare possit per se, vel per alium, vt magis instructam remittat, sicut & alia in eo sunt specialia. de off. leg. c. penul. vel dic, ꝙ iste legatus habebat priuilegium cognoscendi de appellationibus interpositis ad Papam. de quo. s̄. de eo qui mittitur in pos. c. cum venisset. per Ioan. An. super tertia glo. ¶ Tertiò opponitur. Papa hic credidit cardinali. Sed contra de c. quoniam contra. supra de proba. & de testi. c. cum à nobis. Solutio. hic partes nōluerunt. vnde enim credi potest dicto vnius de consensu partium. arg. ff. de dote præle. l. Theopompus. & qua. re. actio non da. l. 1. in princ. vel die quòd speciale est in Cardinali, cui secundum consuetudinem curiæ creditur. de quo supra de fide instr. c. quòd super his. & dic in Spe. de teste. §. 1. ver. q̄d si aduocatus. ¶ Quartò opponit: dicitur hic, quod si archi. renunciauit, imponatur sibi silentium. Sed con
6 tra de. c. admonet. s̄. de renun. So. sm̄ Hosti. † quandoq; quis est electus in discordia, & tunc etiam si consenserit, & ēt si sit appellatum ad Papā, ex quo plenū ius, & pacificū nō habuit renun-

renunciare pōt, vt hic, qñq; quis est electus in concordia. & tunc aut nondum consentit, & idē, quia potest renunciare.
a a aut consensit, & tunc aut nondum fuit confirmatus, vel fuit confirmatus, & non habuit possessionem. & dic vt s̄. de elec. c. si electio. lib. 6. aut habuit possessionem. & tunc aut quæris an possit renunciare quō ad sui præiudicium, & potest. in dānū verò prælati quominus possit ipsum repetere, nō potest, vt dicto. c. admonet. & c. quod in dubiis. s̄. de elec.

ADDITIO.

a ¶ Non potest renunciare. Imo iniuste se excusans peccat mortaliter si alius æquè sibi idoneus non reperitur. Archi. & Ioā. An. in c. si electio. de elec. li. 6. & Pet. de sun. in l. hi qui ad ciuil. a. C. de app.

SVMMAE.

1 *Appellatio frustratoria possessionem confirmati non impedit.*
2 *Consideratio eligentis quæ debet esse.*
3 *Eligere secundum Deum, & secundum cōscientiā, an possit separari.*
4 *Electores possunt se restringere ad electionem alterius de duobus. & nu. 9.*
5 *Iudex à quo postquam detulit appellationi, an possit ipsam delationem reuocare, sicut aliam interlocutoriam.*
6 *Modus, & consuetudo attenditur in acquirenda possessione beneficij.*
7 *Appellari potest, cum petitur traditio possessionis.*
8 *Admitti potest quis ad agendum, qui non admittitur ad excipiendum.*
10 *Nobilitas an sit præferenda in beneficij, an verò scientia, an diuitiæ.*
11 *Permutans beneficium si non potest habere illud, cum quo permutat, an perdat primum.*
12 *Confirmatio an debeat retardari, si super ea appellatur ex causa rationabili.*
13 *Episcopus, cui competebat collatio vacante præbenda, vult eam dare Titio: canonici se opponunt dicentes Titium homicidam illegitimum, &c. & si hoc fecerit, appellant: episcopus his neglectis dat ei præbendam: an teneat collatio, & an canonici debeant eum habere pro canonico.*
14 *Episcopo si post confirmationem restat consecratio, vel ordinatio, vel quid simile: an tunc poterit remoueri per viam exceptionis.*
15 *Confirmatus an cogatur ordinari, vel consecrari antequam habeat pacificam possessionem beneficij.*

1 CONstitutis. † Appellatio frustratoria possessionē confirmati nō impedit. h. d. Et prima narrat factum. secūda diffinit. ibi [nos ergo.] tertia ꝓtestatur. ibi [si quis tamen.] ¶ Primò no. quòd erat, quæstio inter cancellarium electum à maiori parte, & decannum, qui elegeret cantorem, qui cantor cancellarii electioni consenserat. episcopus autem hoc intimauit Papæ dando Apostolos decano appellati ab inuestitura, in quibus Apostolis continetur quis contra quem. in qua causa: à quo, & ad quem appellauit, de quorum formis remittit Host. ad summam. eo. tit. §. qualiter. sub. §. se & in Spec. 4. parte. eo. tit. § sequitur videre. ¶ Secūdò no. ꝙ episcopus adiurauit canonicos, vt secundùm Deum, & iustam conscientiā eligerent alterum de duobus. Similis quandoque adiuratio fit in matrimoniis. j̄. de frigi. c. fraternitatis. Idem quādo fit generalis inquisitio super statu ecclesiæ. j̄. de censi. c. Romana. §. sane lib. 6. ¶ Tertiò not. †
2 etiam ex hoc, quæ debet esse consideratio eligentis. quia debet esse secundùm Deum, & iustam conscientiam. Ad quod aduerte, quia cum natura copulæ sit copulare diuersa. vt no. de iuris & fac. ignor. in rubri-
3 ca. † videtur ꝙ ista possint separari, videlicet ꝙ quis possit eligere secundū Deum. & non secundùm conscientiam, & econtra. pone enim, ꝙ ille, de cuius electione tractatur, est vtilis pro ecclesia, sed non vsquequaque perfectus, vt fuit de facto in filio Comitis Florentiæ: cuius electioni vnus noluit consentire, nisi absolueretur ab illa parte iuramenti secundùm Deū, cum in illo nihil esset de Deo: quia absolutione obtenta elegit eum secundùm conscientiam, quia erat vtilis ecclesię secūdùm Host. aduerte etiam, ꝙ consideratio, siue conscientia eligētis non debet esse talis qualis, sed iusta, & rectè informata.
4 ¶ Quartò no. † ꝙ electores possunt se restringere ad electionem alterius de duobus. vt de illis dumtaxat fiat scrutiniū, vel compromissum. an autem ista forma sit hodie reuocata per c. quia ꝓpter. de elec. quod reuocat omnes formas præter illas, quæ in illo tradūtur. tenet Io. An. ꝙ nō. & remittit ad no. s̄. de elec. cum terra. ¶ Quintò no. in ver. cantor ipse, ꝙ quando nomina conscribuntur, & fit decretum, est mentio facienda de dignitate, & ordinibus eligentium: & electi. ad idem. s̄. de elec. dudum il. 1. ¶ Sextò no. Ioan. An. super verbo con-
5 firmauit. † an iudex à quo postquām detulit appellationi, possit ipsam delationem reuocare, sicut aliam interlocutoriam. j̄. eo. c. cū cessante. Et sicut posset ipse appellans reuocare appellationem. 2. q. 6. c. si quis libellos. tenet quod nō. j̄. eo. c. cum appellationibus. li. 6. & remittit ad no. per eum. j̄. de accu. c. meminimus. super verbo referre. ¶ Septimò no. in
6 ver. & cum vellet. † ꝙ in acquirenda possessione beneficii attenditur modus, & consuetudo. ad idem. s̄. de consue. c. 2. per
7 Inno. in c. in literis. de resti. spo. ¶ Octauò not. † ꝙ licet non appellatur à confirmatione, potest tamen appellari, cum petitur traditio possessionis, vbi in appellatione probabilis causa exprimatur. hic enim ideo videtur reiecta appellatio, quia non fuit expressa legitima causa. an autem hoc sit verum, laborat Inno. vt j̄. dicā. ¶ Nonò no. in ver. si quis tñ. † ꝙ admit-
8 titur quis ad agendum, non autem ad excipiendum. & sic cui datur actio, nō datur exceptio contra cōem regulā. de qua. l. 1. §. is autem. ff. de superficie. ¶ Decimò, & vltimò no. ꝙ post confirmationem, & pacificam possessionem potest prælatus accusari de criminibus commissis ante electionem. quod an sit verum, & an pōssit obiici omissio formæ, vide plenè. s̄. de elec. c. quod sicut. ¶ Venio ad oppositionem. dicit hic, quòd episcopus abiurauit canonicos, vt eligerent alterum de duobus. Sed contra. electio debet esse libera. s̄. de elec. c. cū terra. ergo non debuit restringi ad duos, cuius contrarium hic di-
9 cit. † Solutio. canonici voluntariè possunt restringere nō coactè, vt dixi in quarto notabili. ¶ Secundò opponitur: hic videtur episcopus cōfirmasse sine causę cognitione. Sed cōtra de c. si. j̄. de elec. lib. 6. So. iste erat notus, vt patet in text. ibi de personæ tuę honestate constaret &c. Noti. n. nō sunt examinādi. 47. dist. c. de Petro. & 23. di. c. qui episcopus. 3. q. 2. imò testimonium populi videtur sine examinatione sufficere. 44. dist. c. nullus. ¶ Tertiò opponit, & videtur, ꝙ tenuerit appellatio, licèt non fuerit causa expressa. nam confirmatio habet effectum diffinitiuę, ergo in appellatione ab ea nō videtur requiri expressio causę, vt l. scio. ff. de appel. & dixi. s̄. eo. c. peruenit. Solu. secundùm Innoc. si confirmatio fuisset facta cum causę cognitione oblato libello, lite cōtestata, & simi. haberet locum contrarium. sed hæc facta fuit sine causæ cognitione. ergo habet vim interlocutoriæ, siue præcepti secundùm Innocen. Sed hodie cum in confirmationibus sit necessaria solemnitas decre. vlti. de elect. lib. 6. confirmationes semper habent vim diffinitiuarum. quod not. ¶ Quartò opponitur: in versi. nos ergo. quòd causa impotentiæ allegata non est rationabili. Sed contra. imò videtur, quòd potentiæ nobilitatis, & similiū sit habenda consideratio. 97. distin. c. nobilissimus. cum alijs iuribus alle. in glo. quæ incipit, impotentia. Et solue vt in ea. Io. An. dicit, ꝙ pro nobilibus præsumitur in his, quæ spectāt ad nobilitatē. 40. dist. c. illud ergo nobilis. vide ꝙ not. 24. q. 1. c. quoniā vetus. super verbo inuidia. Salustius in Iugurthino. Superbia nobilitatis malum est commune contra eos, & contra diuites, & contra eloquētes. Apuleius in lib. de Deo. Socratis dicit hominem desiderandum in equo, non phaleras, non baltheos, idest militaris ornamenti polimina consideramus nudum equum, vt sit aspectu honestus, ad cursum rigorosus, ad vecturam validus. Idem Seneca epistola. 80.

la. 80.&.66.dicens hoc laboramus errore, q nеminē æstimamus eo q est. sed adijcimus illi ea ēt, quibus adornatus est. & de hac nobilitate dic ēt vt not. in c.venerabilis.j.de pben.
10 a ¶Quo ad oppositū nostrum, † an sit præferenda nobilitas, aut scientia in beneficijs conferendis.dicit Host.attendendā qualitatem beneficij,& situm ipsius, nā dūmodo personæ nō sint inhonestæ, pp̄ter necessitatē, & vtilitatem ecclesiæ,præfertur nobilitas,& secularis potentia scientiæ.s.de elec.c.officij.qnq; scientia potētiæ.eo.ti.c.in causis.in fine. Qnq; præferendæ essent diuitiæ vtrisq;.s.potentiæ,& sciētiæ,vt si ecclesia est ære alieno grauata, ita q nō potest nisi per diuitē subleuari.arg.j.de accu.c.fi.&. 10.q.2.c.hoc ius &c.Quītò opponit, dicitur hic in fi.q iste decanus non debet audiri excipiendo contra cancellarium,sed agendo sic.Sed cōtra de l. inuitus. §.cui damus.ff.de reg.iur.nam cui datur actio, multò magis exceptio.vt ibi.So.glo.fi.soluit istud cōtrarium.& solue,vt in ea.Inno.dicit,q ideo nō potest excipere post cōfirmationē, quia deficit actio,super qua exceptio fundari consueuit.nam cum electus per confirmationem habeat intentionem suam, nō est aliquid contra quod detur exceptio , nā petendo inuestiturā non dicitur agere,sed petere executionē sniẹ cōfirmationis.cū ergo nō proponatur actio,nō potest competere exceptio,q̄ est exclusio actionis.arg.j.e.c.pastoralis.in fi. tu solue aliter vt no.j.de excessibus pla.in c.inter dilectos.¶Sextò opponitur,& videtur, quòd etiā nec per viā accusationis, vel denunciationis possit agi de criminibus cōtra confirmatū.nā postquā fuit generaliter inquisitum de criminibus tpe quo confirmatio petebatur,nō videtur vlterius inquirēdum, quia de facto eiusdē hominis non debet sæpius quæri. vt.ff. nau.cau.sta.§.fi.&.j.de accu.c.dè his.So.vt dixi in vltimo notabili remittēdo ad no.s.de elec. c. qđ sicut.in nouella.¶ Venio ad quæstiones,dicitur hic, quòd non obstan. oppositis p decanum , & eius appellatione iste cancellarius debet sequi effectum suæ confirmationis: poterit tamen decanus denunciare,vel accusare,vt dicit finis tex. pone quod accusauit,vel denunciauit,& obtinuit. & sic iste cancellarius priuatus est per sententiam ista præpositura: an recuperabit sua beneficia,quæ habebat prius.videtur quod sic.quia cum possit cassari eius electio, licèt confirmata , ergo non debet dici posse habuisse possessionem pacificam,quam si non habet:non vacant priora beneficia.vt s.de electio. c.cū in cunctis.& de accusatio.c.super his.So.dicit Inno.quandoq; quis est adeptus possessionem ecclesiæ. & tūc siue moueatur ei quæstio de secunda ecclesia,siue non:priora beneficia nō recuperat. 21.q. 2.c.si quis iam trāslatus.& 73. distin.c. placuit. quandoq; qs non est adeptus possessionē secundæ ecclesiæ: sed est cōfirmatus,& appellatur à confirmatione , & in causa appellationis succubuit: & tunc nō vacāt priora beneficia.92.dist. c. si qui episcopi. quandoq; quis est adeptus possessionē secūdæ ecclesiæ post confirmationem,& post appellationē , vt cōtingit in isto c.& tunc idem quod in casu primo.vt si priora beneficia nō recuperet,si succumbat in causa denunciationis, & accusationis.¶Et hanc gl.posuit etiam Host.& licet dura videatur oppositio alias opinio.quòd per solam acquisitionem possessionis secundi beneficij quis perdat primum, si secundum euincitur . tamen est tollerabilis , vbi probabilis ignorantia non excuset ipsum.alias probabili errori esset prouidendum qui possit etiam in factis consistere. ad hoc de præben.c.si beneficia lib.6.contra prædicta tamen facit, quod not.in c.cōmissa.super verbo pacificā. de elec. li. 6. † & tota die potest
11 b ista quæstio cōtingere in beneficiis,quæ permutantur.si alter beneficium, quod per permutationē est cōsecutus amisit per sententiam,eo quod pmutans non habebat ius an possit redire ad primū beneficiū permutatū. uidetur quod sic , postq res, siue beneficiū supra traditū obtinere non potest,& quasi sibi nō sit impletū,videt posse redire ad ius pristinū. vt C. de trāsactio.l.cū pponas.& l.si p fūdo.In cōtrariū videt veritas, q nō possit postq̄ renūciauit.7.q. 1.c.q̄ piculosum. & ad hoc benè facit.s.de ele.c. cum inter. R.vbi ēt de hoc. & qđ no.de resti.spo.c.ex parte.facit.7.q.1.c.pastoralis. An aūt si recuparе nō possit,possit agere contra permutantē ad suum interesse,vel ille debeat remanere in beneficio permutato,cūm ex pte sua contráctū non impleuerit pmutādo beneficiū,in quo ius nō habebat.dic vt j.de pben.c.inter cætera.facit.j.de rerū pmuta.c. 1.li.6.Et ad materiam in simili qđ no.in l.libera. C.de senten.& l.cum mota.C.de transa. & l.vbi pactū.& l.si p fundo e.ti.¶Scdò quæro dr̄ in tex.q cā appellationis non fuit rōnabilis,& iō pp eā non retardatur confirmationis effectus.Quid † ergo si fuisset rōnabilis,an debuisset retardari. vr̄ 12
q nō,qa extraiudicialis non cassat, qđ factū est ante appellationē,nec impedit appellationis effectū,vel executionē eius, de qua agitur:ista.n.confirmatio facta fuit ante appellationē decani:vnde subseqūēs appellatio nō suspendit ipsam cōfirmationē,nec eius sequelā.s. in possessione, nisi contra cōfirmatū obiiceret crimen cū infamia. j.de accusa.c.accedēs. dicit tñ Inn. q talis appellatio negotiū cōfirmationis trāsferret ad supiorē. & sm̄ istā opi. siue fuerit cā rōnabilis expressa,siue nō, nō retardabitur missio. & hoc cū cōfirmatio facta fuit nō in figura iudicii,tūc nō valet appellatio à cōfirmatione,nec eēt illi deferēdū nisi iusta cā asignet ī appellatiōe. Si aūt cā rōnabilis exprimatur,tūc suspendit snīa, & effectus cōfirmationis pcedentis.& ita pōt intelligi iste text, q iō hic fuit appellatio repbata,qa fuit interposita à cōfirmatinne facta in forma iudicii nulla rōnabili cā expressa sm̄ Inn.Sed ad hoc allegat Ho.in c. cū cā.in fi.tñ obstat huic opi. si dicamus snīam latā sup confirmatione esse diffinitiuā, q in ea nō requiritur expressio causæ.ff.de app.l. scio. Itē hic nō fuit appellatū à confirmatione.Sed cū eps noluit dare domū, & inuestituram.vt in versi.& cū vellet . vnde non pōt dici appellatū à confirmatione , q̄ ēt sine cā interposita vr̄ suspendere effectū confirmationis.Sed qñ non fuit ab ea appellatū, sed tunc tm̄ cū fit executio, hoc casu executio retardat expressa pbabili cā,& nō aliter.Quæ aūt si pbabilis cā patet,vt dixi.s. crimē cū infamia. vt dicto c.accedens . Itē si qs cōparet p iure suo ad impediendū executionem super beneficio vacante.s.ti.1. c.cū super.& de test.c.veniēs.Itē si dicatur confirmatio nulla ex cā , q̄ executionem alterius snīæ haberet retardare iuxta not.in c.de cætero. s.de re iudica.& sm̄ iustum intellectū decre.ista plenè pcedit: & intelligenda est de appellatione interposita in iudicio non cōtra snīam confirmationis,sed cō-
13 tra executionem.¶ † Tertiò circa hoc quæritur de quęstione facti.vacan.prębenda in ecclesia Parisiensi eps ad quē spectabat collatio,volebat illā conferre Alano:hoc intellecto canonicus cōparuit corā epo,dicens dño Alano, cui vultis conferre pbendam in ecclesia nostra,est homicida,& illegitimus,& hoc volumus incōtinenti pbare:vñ volumus supplicare vobis , q talē non aggregetis collegio nr̄o. qđ si secus feceritis appellamus ad Sedē Apo. eps verò hac appellatione neglecta pbendā contulit, & in signū possessionis stallū in choro, & locum in capitulo assignauit.dubitatur ergo an teneat talis prouisio,& canonici debeant habere hunc pro canonico, & sibi de iuribus canonicatus respondere.Rñdeo approbatis his casibus,prouisio est nulla , & ad alios ad quos spectat deuoluta est puidendi ptās.s.de elec.c.bonæ.& c. auditis.pēdente tñ cā condēnabitur sibi respondere vt canonico : quia talis prouisio habet vim non tantum electionis, sed ēt cōfirmationis.& confirmato prælato obediendum est ei ēt lite pēdēte,quādiu ab ecclesia toleratur.vt patet 8. q. 4.c. nōne.& not.s.c.sæpe.Non obstat.l.fundum.ff.de excep.vbi quis non admittitur ad vendicandum fundum, & seruitutem eidē fundo competentem.& non vr̄ iste canonicus admittendus:vt sibi tanquam canonico respondeatur, cū eius status impugnetur.Ibi enim loquitur quando idem ad vtrunq; agebat: hic autem iste canonicus non petit canonicatum,quia ipse hēt p

prouisionem ab episcopo sibi factam: debitores tamē benè faciunt si non respondent ei, nisi per superiorem cogātur, dum tamen sciant appellationis causas esse veras, ut ĵ. de senten. exc. c. inquisitioni. Si autem nulla appellatio præcessit, sed tantummodo contradictio, vel appellatio sine causa, tunc episcopus per talem appellationem, vel cōtradictionem non debet dimittere, quin ei prouideat. Aduertendum tamen, quòd postquàm superior incipit de appellatione cognoscere, nec epus, nec alius inferior pōt dare possessionem: quia iam ad superiorem videtur negocium reuocatū. Ante verò quàm incipiat benè posset dare, causatur enim appellatio extraiudicialis: cuius natura est non reuocare attentata, nisi constiterit appellationis causas fore veras, vel superior cognoscere incœpisset, vt prædixi. de hac etiā qstione plenè not. s. de ele. c. cū
14 nobis olim. vbi etiam dixi. &c. ¶ Quartò quæritur, † pone q post cōfirmationē restat consecratio, vel ordinatio, vel aliud simile: an tunc poterit remoueri per viam exceptionis. concludit quòd sic, quando petitur ordinari, vel consecrari. Si autem sic vult remanere cōsecratus sine possessione, nō videtur contra ipsum accusans admittendus. ¶ Et circa hoc inci-
15 denter quærit, † an confirmatus cogatur ordinari, vel consecrari antequàm habeat pacificā possessionem beneficij: quidam q sic, quia episcopatus quærendus recipiendus est, nō propter honores, vel diuitias, sed propter Deum, & curas animarum. Hostien. tenet, quòd electus confirmatus nunquàm dicatur in mora petendi cōsecrationē, vel ordinationē priusquam habeat possessionem pacificam. derisorium enim esset videre episcopum sine episcopatu. non obstat quòd in primitiua ecclesia carebant proprio, quia ille status mutatus est, vt incidit Apostolicus, sicut Petrus, & sicut variantur tēpora, sic variātur iura. 29. dist. c. 1. & 2. & 63. dist. §. verum. & suo tempore conquerebatur Hieronymus q ecclesia, quæ psecutionibus martyrijs creuerat facta erat maior potētia, & diuitijs, sed minor virtutibus. cuius verba vide in Hiero. in uita captiui monachi, post principium.

ADDITIONES.

a ¶ Nobilitas dicitur nobile stercus. Host. in c. venerabilis. de pbēd. & in c. tua. de cōsan. & affi. ar. cōtra, 56. dist. c. si gēs 98. dis. c. aphros. Card. in Cle. j. in 6. q. de bap. & causatur nobilitas ex scia. Bar. in l. 2. §. amplius. ff. de excus. tut. & in l. puidēdū. C. de postu.

b ¶ Quæ permutantur. Vide pulchrè de quæstione per Panor. consil. 101. vol. 2. per totum consilium.

SVMMAE.

1 *Abbas si credebat per monachos possessionem quæsitam cum non esset, postea ingressus fuit animo retinendi non acquirendi, an per istum animum retinendi acquirat possessionem.*
2 *Geminatio appellationis facta diuersis diebus, an aliquid operetur.*
3 *Appellaui primò à sententia viua voce, secundò in scriptis, quàm appellationem debeam prosequi.*
4 *Res peruenit ad aliquem, de qua fuit spoliatus, ille ad quem res peruenit allegando titulum, potest contra spoliatum tueri.*
5 *Custodia ecclesiarum vacantium ad quem spectat.*
6 *Appellatio extraiudicialis ex verosimilibus causis interposita, quid operetur.*
7 *Fructus restituuntur spoliato, si petit se reponi in pristinum statum prætextu appellationis emissæ.*
8 *Causa quæ dicatur verosimilis, & quæ probabilis.*
9 *Possessio ante appellationem habita quando facit tantùm pro actore in cā appellationis, & pro reo facit possessio acquisita de nouo, & ius commune, fauendum est reo.*
10 *Interdictum vnde vi, & appellatio extraiudicialis in quo differant.*
11 *Grauamine à quolibet quod infertur extra iudicium, an sit licitum appellare, & prouocare ad causam.*
12 *Appellatio extraiudicialis, an semper locū habeat in quolibet actu.*
13 *Appellatio extraiudicialis, & iudicialis, in quibus differant.*

BOnæ memoriç. Qui extra iudicium ex veris similibus causis appellat ad Papā. ne sua in possessione molestetur, si postea spoliatur, restituitur in statum, in quo erat tempore quo appellauit. h. d. Prima pars ponit allegationem appellantis. Secunda allegationes appellati. ibi: [procu.] Tertia pronunciat. ibi: [præmissis.] ¶ Primò not. quòd iste abbas primo per monachos: secundò p seipsum fuit pos-
1 sessionem ingressus, circa quod potest dubitari. † si iste abbas falsò credebat per monachos possessionem quæsitam, cū nō esset postea ingressus fuisset ipse animo retinēdi, nō acquirendi. an per istum animum retinendi acquisiuerit possessionem. glo. sentit quod non in l. 3. ff. de acquirē. possessio. cuius contrarium tenet Bart. quia quòd quis facit ad conseruandū operatur ad inducendum, vt l. posthumus. §. fina. ff. de inofficio. testa. pro quo facit l. quòd vulgò. ff. pro empto. vbi animus retinēdi operat acquisitionē. dic vt ibi per Bar. ¶ Scdò
2 no. q iste abbas plures voces appellationis emisit, † an aūt hęc geminatio facta diuersis dieb. aliquid operet. Tangit hic nouellator. dicit abbas, q posset vtile esse pp tēpus prosequēdæ appellationis, qd licet lapsum esset tēpus prosequendæ appellationis respectu primę, posset durare respectu secūdæ, vel prima non fuit debito modo facta. secunda sic. geminatio ergo appellationum non inducit recessum à prima. de quo remittit Ioan. And. ad nota. per eum. ĵ. c. dilecto in vltima glo. & s. eod. c. questioni. & capitulo qua fronte. & quod ipse not. s. de restitutione spoliatorum. c. 3. in fine. & ĵ. codē si iustus metus in gl. simile Bar. sentit cōtrariū in quæstione, q̄ seqtur
3 † appellaui priò à sententia uiua voce. secūdò in scriptis quā appellationem debeo psequi. dicit ipse q primā. per quā fuit sentētia rescisa, vt l. 1. in fi ff. ad Turpil. sm verā lecturam. secūda non releuat cum non posit rescindere quod iam est rescissum, vt l. nam & si sub cōditione. §. post defectum. ff. de iniusto testa. Et ideò si secundam appellationem prosequeretur tātum nihil ageret. qd est verū, vt pdixi, quādo prima ualeret: aliàs remaneret secūda ualida. facit qd not. in l. 1. in fi. cū l. seq. ff. eo. tit. & hoc no. Bar. ff. de nou. ope. nunc. l. cū pcu. §. si dominus. vbi circa hoc quærit, si appellatū est viua uoce reseruato beneficio appellandi in scriptis, an dicta reseruatio faciet valere appellationem in scriptis postea interpositam. & tenet qd sic. dic vt ibi plenè p eū. ¶ Tertiò no. formam huius appellationis. appellauit enim generaliter ne quis præsumeret eum molestare. & sic valet appellatio generalis, & à futurò grauaminæ contra multa iura. vt ĵ. dicam. ¶ Quartò not.
4 in uer. procura. † q ille ad quē res peruenit, de qua fuit alius spoliatus, allegando titulum potest se contra spoliatum tueri. hæc enim appellatio interposita per istum abbatem præbet causam restitutioni fiendæ contra archi. non autem spoliatio laicorum. & hoc not. si uerum est pro intellectu. c. sæpè contingit. s. de restitu. spol. ubi ille, ad quē res inuasa sciēter peruenit tenet conditione illius decr. acsi spoliasset. qd est verū, nisi probaret dñium suum esse. & sic licet spoliator non possit opponere exceptionem dominii cōtra spoliatū, tamē iste ad quem res peruenit poterit opponere, quòd patet, ut dixi, quia appellatio interposita per abbatem præbet causam restitui in isto c. non autē spoliatio laicorū. p quo dicto facit qd
5 no. in l. fi. C. unde ui. hoc tamē nō firmo. ¶ Quintò no. † q custodia ecclesiarū uacātiū uidet spectare ad archi. ad hoc. 63. di. c. si in plebibus. & ĵ. de insti. c. cū uenisset. & qd no. in c. generali. de elec. li. 6. & s. de offi. archi. c. cum nos. ¶ Sextò not.
6 † q appellatio extraiudicialis ex uerosimilibus causis interposita operatur, ut omnia innouata redigantur ad tempus, in quo erant tempore appellationis emissæ: quo ad reuocationem ergo attentatorum tempus interpositę appellatiōis inspicit: ad ipā aūt psequendā currit annus non à die prouocatiōis, sed à die quo factū est cōtra puocatiōē. ĵ. c. cōstitutus,
7 & ĵ. dicā. ¶ Vltimò not. † q sicut fructus restituūt spoliato si

agit

agit interdicto, ita etiam restituuntur si petit, si reponi in pristinũ statũ in prætextu appellationis emissæ. ¶ Opponit iste abbas gñaliter appellauit ne quis eũ p̃sumere pturbare, ergo videt appellatio nulla. s̃. e. c. 2. & c. consuluit. Item ista appellatio fuit interposita à futuro grauamine. ergo similiter aplatio nulla. ĩ. e. c. cũ causã. §. fi. & c. dilecto. ad fi. So. istud c. loquitur de appellatione extraiudiciali, q̃ valet à futuro grauamine, & ẽt generali. vt hic. & ĩ. c. dilecti. il. 1. & c. dilectis. contraria loquũtur in appellatione iudiciali: alias differentias inter appellationẽ iudicialẽ, & extraiudicialẽ dicã. ĩ. ¶ Secũdò opponit. dr̃ hic q̃ iustificatur appellatio interposita ex causa verosimili, siue probãdi. Sed contra de. c. cũ inter canonicos. s̃. de elec. vbi nõ reducũtur attentata in pristinũ statũ vigore appellationis extraiudicialis, nisi verificetur causa. So. ibi loquitur de cã ꝓbabili non verosimili, quia nõ est verosimile, nec iure cauet qđ aliquis laboret morbo caduco. nisi ꝓbet. aliud ergo si in appellatione extraiudiciali causa verosimilis: aliud si cã probabilis exprimatur. q̃a oportet alterã no. s. verosimilẽ ad iustificationẽ appellationis. ¶ Sed hic incidenter
8 quæro, † q̃ dicatur cã verosimilis, & q̃ cã probabilis. dic q̃ cã probabilis reputatur oĩs causa iusta. puta appello, ne me molestus: q̃a possideo pacificè, vel appello ne eligas talẽ, q̃a laborat morbo epileptico. Iste enim causæ sunt iustæ. sed debent probari. vt in d. c. cum inter canonicos. verosimilis causa est, quæ à iure approbatur. & de tali loquitur. ĩ. c. dilectis. & qđ ibi per Io. An. in glo. hæc fuit etiam hic. Cõstabat. n. vel erat in loco notoriũ patrocinia huius ecclesiæ spectare ad abbatẽ nõ ad archidiaconũ, & sic verosimile q̃ hẽret custodiã. Ex quo infert Inn. q̃ si abbas nisus esset ex quasi possessione custodiæ: & ob hanc causam appellasset ne quis cũ molestaret. licet hæc causa fuisset iusta, nõ tñ fuisse verosimilis. vnde si prætextu appellationis peterem rem restitui in pristinũ statu n cõtra possessorẽ, cuius possessio nititur iure cõi, nõ fieret restitutio in pristinũ statum pp dictã appellationem ex causa probabili interposita: secus si ille qui possideret nõ niteret de iure cõi, sed ex consuetudine, vel speciali concessione, nec reciperentur probationes, sed fieret restitutio. Ratio est, q̃a in primo casu est notorium iuris, qđ nõ indiget probatione,
9 vt in c. vestra. de coha. cle. & mu. † vbi ergo pro actore in causa appellationis facit tm̃ possessio ante appellationẽ habita, & pro reo facit possessio quæsita de nouo, & ius cõe, fauẽdũ est reo. secus si pro reo non faceret ius cõe, sed specialis concessio, vel nuda, & mera possessio, q̃ peruenit ad eũ. Istis. n.
10 casibus cogitur restituer̃ rẽ appellãti ex cã probabili. ¶ † Ex prædictis ergo posset colligi differentia inter interdictum vñ vi, & appellationẽ extraiudicialem. nã si ageretur interdicto vnde vi, videretur restitutio facienda quantumcũq; possessio spoliationis fundaretur super iure cõi: secus si petatur reuocatio prætextu appellationis extraiudicialis, q̃ tunc appellãtis intentio nõ in possessione tm̃: sed in proprietate fundatur. scđm Inno. Item Inno. assignat aliam differentiã magis notabilem, quia interdicto debent duo probari. s. q̃ possiderit tẽpore spoliationis, & quod fuerit spoliatus. Sed in appellatione extraiudiciali nõ expedit probare, nisi q̃ appellauerit ex causa verosimili, & quod possederit tp̃e appellationis emissæ rem de qua agitur licet non probet spoliationẽ. Releuatur ergo in appellatione extraiudiciali ab onere probandi spoliationẽ. & põt prætextu talis appellationis rem auocare à quolibet possessore. vt hic fecit iste abbas qui auocauit ab archi. qui non spoliauit. fauorabilius est ergo istud remediũ, quàm interdictum. & ratio est. quia appellatio extraiudicialis censetur prouocatio ad causam. vt. s̃. e. c. cũ sit Romana. Et ideò quæ post citationem lite pendente, dolo, vel alio modo malẽ fiunt à partibus pertinet ad officiũ iudicis vt illa corrigat, & emendet. vt. ff. de edil. edic. l. ẽdiles. §. itẽ sciendũ. & quod no. Io. An. s̃. de rescrip. in c. ex parte. in gl. 2. imò plus dicit Host. q̃ qualitercunq; res aliena perueniat ad alium sine iusta causa scđm canones, iudicis officiũ contra illum generaliter intentatur. & sic põt intelligi. s̃. de iudic. c. quia. V. Et procedit hoc ex æquitate naturali. æquum est em̃, vt mihi reddas, qđ de meo peruenit ad te. ff. si cer. pet. & l. si me, & Titiũ. facit. 3.
11 q. 1. in primis. ¶ Quartò quæro. † vtrum à quolibet grauamine, quod infertur extra iudiciũ sit licitum appellare, & prouocare ad causam, molestat me aliquis in re mea, vel nõ vult mihi restituere rem, quã assero meam esse, vel depositum, qđ assero me fecisse, vtrum potero semp appellare. vr̃ q̃ sic: quia in prædictis exẽplis, & similibus exprimitur cã probabilis, q̃ sufficit si probatur in appellatione extraiudiciali. vt in d. c. cũ inter canonicos. s̃. de electione. Ad hoc dico, q̃ doctores iu-
12 ris canonici istum articulũ appellationis extraiudicialis, † an semper locũ habeat in quolibet actu malè declarant, nec ex eorum dictis hic, vel alibi põt percipi certa theorica, vel doctrina. & ideo vt ibi liqueat post Bar. ita dicas. q̃ quædã sunt, quæ fiunt extra iudicium per modũ cuiusdã iurisdictionis: vt electiones, & officia cum istis sine dubio põt appellari indistinctè. vt. ff. q̃ñ appel. fit. l. 1. §. solent. Idẽ de alijs, quæ fiũt inter plures ad quos spectat aliquid facere: vt ad vniuersitatẽ. vt. ĩ. de his quæ fiunt à maio. parte. ca. c. 1. & ibi de hoc. & C. eo. ti. l. si ascribatur. & l. ciues. Quidã sunt actus, qui imponũt finem litibus, vt transactio, & iusiurãdum, & tunc sine dubio partes (quarum consensu hæc facta sunt) non possunt appellare. Sed alij qui læderentur possent appellare. vt. l. hæc sententia. §. ijdem rescripserunt. ff. eo. vbi ex tex. colligitur, quòd cã probabilis, & legitima est inferenda. & eadem ratione dicit ipse, quòd cum arbitramentum arbitratoris assumpti super aliqua lite finiat litem. & sic transactio. is contra quem fertur poterit appellare. & habebit beneficium, vt interim innouata reuocentur, & debebit obseruare tempora appellationis. vt in c. si appellationem eo. ti. in cle. si autem nolit appellare. sed alter iure actionis, vel officio iudicis petere reduci ad arbitriũ boni viri non tenetur obseruare illa tempora: sed seruatur id quod ipse dicit in l. si societatis. §. arbitrorum. ff. pro socio. Si verò non est actus qui litẽ finiat, tunc aliquando est actus factus, & perfectus: aliquando cẽptus, & nõ perfectus: aliquando neque cẽptus, neque perfectus, sed cõmunicatus. primò casu dicit ipse, nescio de iure ciuili, quòd possit appellari: sed prodita sunt remedia alia, vt q̃ factũ est indebite tollatur per interdictũ qđ vi, aut clã. vel per actionẽ aquæ plu. arce. vel per similia (vt oĩa interdicta restitutoria.) secũdò casu q̃ñ actus est cẽptus, & non perfectus, dicit ipse, habemus casum. ff. de no. ope. nuncia. tamen illud est speciale, quòd talis nunciatio, vel prouocatio eum non requirit. vt l. 1. in principi. & ibi no. ff. de no. ope. nun. In alijs autem casibus in eo, q̃ timemus perfici habet locũ, qđ dicã in tertio casu. q̃ñ actus non est cẽptus, nec perfectus, sed communicatus: vel de eo verosimiliter dubitatur ex iustis causis: tunc dicit dandã regulã, quod in omnibus casibus, ĩ quibus potest iudex adiri, & eius officium implorari: ne fiat in illis poterit extra iudicium appellari hoc est supponere se protectioni talis iurisdictionis, & protestari ex eius parte: vt nulla fiat nouitas. hoc enim casu ir reuocabuntur attenta interim vt hic. ad prædicta facit. l. 1. C. si quacunque præ. po. & ita dicit Bar. ff. de appe. re. l. si res. vbi
13 etiam latius per exempla declarat. ¶ † Vltimò quæro de differentia appellationis iudicialis, & extraiudicialis. Ioã. And. assignauit plures. prima, quia iudicialis requirit veram causam. ĩ. c. cum causam. in fi. extraiudicialis requirit verosimilem, vt hic. & 2. q. 6. c. 1. & 2. exceptis appellationibus factis circa electiones: in quibus reqritur quòd cã sit rõnabilis, & vera scđm Host. qui remittit de elec. ca. 1. lib. 6. Secunda differẽtia in diuersitate nominũ. vt. s̃. c. cũ sit. Tertia in oblatione ꝓbationis, q̃ qualitercũq; põt fieri in iudiciali, & operatur effectũ. Sed ĩ extraiudiciali nõ põt, nec ꝓducit effectũ. vt. s̃. de elec. c. cũ iter canonicos. in nouella. Quarta ĩ petitiõe Apostolorũ, qui debẽt dari ĩ iudiciali, sed nõ in extraiudiciali nõ re-

perit.de quo remittit Host.ad summã.e.ti.§. qualiter fiat appellatio.sub rubrica forma ꝓuocationis extra iudiciũ.ver.dicet aũt.& se. Quinta qa extra iudiciũ admittit gñalis appellatio & icerta:sed nõ in iudiciali.Sexta qa extraiudicialis iterponit à futuro grauamie, nõ aũt in iudiciali. Septia qa forte iter arreptũ habetur ꝓ appellatione.j.c.ꝓxi. Octaua qa excõicatus audit appellans,sed nõ prouocans extra iudiciũ, q differentia nõ placet Host.Noua quia annus ꝓsequẽdi cõputat à die appellationis emissæ.vt j.e.oblatæ.&.s.e.cũ sit.Sed annus ꝓuocationis extraiudicialis currit à die,qua factus est contra prouocationẽ attentatorum.qđ dic vt j.e.c.nõ solũ.lib.6.Decima,quia infra 10.dies est appellandũ. sed prouocari põt ẽt post 10.dies. de hoc j.e.ti.cõcertationi.li.6.Host. remittit ad duas differẽtias notatas.s.e.c.cũ sit.§.si verò. Cõueniunt aũt in expressione probabilis causæ, & in reuocatione attentorum in pristinum statũ:vt videtur vtraque in scriptis est fienda.j.e.c.1.lib.6.&c.

S V M M AE.

1 *Papa potest cõmittere causam sublato beneficio appellandi.*
2 *Clausula, quæ ponitur in rescripto, debet aliquid operari vltra intentionem iuris communis.*
3 *Exclusus à beneficio appellandi propter clausulam appellatione remota,non videtur exclusus à beneficio proponendi querelam coram superiore.*
4 *Appellatio eximit appellantem à potestate sui iudicis.*
5 *Iudex à quo licet appellatione pendente nihil debeat innouare:sententiam tamen,quæ per appellationem non suspenditur,poterit executioni mandare.*
6 *Excõicatio trahit secum executionem paratam.*
7 *Excõicato subtrahuntur prouentus, & fructus beneficij, Et quid si non habet vnde se alat.nu.11.*
8 *Excommunicatus si appellationem prius interpositã prosequitur,& pronuntiatur ista an excommunicatio medio tempore censeatur nulla.*
9 *Suspensus in vna ecclesia an sit suspensus quantum ad alias.*
10 *Absolutus an recuperet fructus medij temporis sibi sublatos.*

PAstoralis. Per clausulam appellatiõe remota omnis appellatio ꝓhibetur, quę à iure non est expressa,& pmissa. hoc primo.qđ si excõicatus appellat,nihilominus denunciat.& bñficiorũ ꝓuentibus spoliat.h.d.Scđa ibi verũ. & vtriusq; partis
1 cõis subdiuisio,q satis patet.¶Priõ no.†ꝙ Papa põt cõmittere cãm sublato beneficio appellãdi. ꝙ vr mirũ cũ appellatio sit species defẽsionis.& hac rõne excõicato etiã nõ neget.s. de excep.cũ inter.& l.1.ff.de app.nec vr, ꝙ Papa possit tollere defensionẽ,q estde iure naturali.sicut nec impator.vt in c. pastoralis.de re iud.in cle.& in c.sup eo.s. đ offi.dele.Et hac rõne Papa hic dicit,ꝙ per talẽ clausulã appellatione remota nõ intelligit ꝓhibere nisi appellationẽ, q nõ reperit in iure expressa.& de illa reseruat ẽt ꝓpositionẽ querelæ.vt in ver.si
2 appellans.&c.¶Scđo no.†ꝙ clausula,quę ponit in rescriptis debet aliqđ opari vltra intẽtionẽ iuris cõis.nã de iure cõi nõ admittit appellatio frustratoria. Rescriptũ ergo ꝓhibẽs appellationẽ nõ intelligit de tali,nec indistinctè đ qualibet,sed de illa,q nõ reperit in iure expressè permissa. facit l. si qñ.ff.
3 de le.1.& ad muni.l.1.in fi.¶Tertiò no.†ꝙ exclusus à beneficio appellãdi pp dictam clausulã appellatione remota nõ vr exclusus à beneficio ꝓponẽdi querelã corã superiore. & hoc
4 multũ põderauit hic ab.cõtra gl.sm Io.An.¶Quartò no.†ꝙ appellatio eximit appellantẽ à potestate sui iudicis: & sua iurisdictio appellatione pendente intelligitur dormitare.vt di-
5 cit tex.¶Quintò no.†ꝙ licet appellatione pendente iudex à quo nihil debeat innouare,tamen sententiã, q per appellationẽ nõ suspendit,poterit executioni demandare:illud ergo ꝙ est seqla pcedentis actus non suspensi p appellationẽ appellatio nõ suspẽdit,simile s.e.c.cõstitutis. & hoc bñ no.ꝙ p appellationẽ nõ defert nũtiatio. vbi ligatus est à canone p factũ suũ.nõ.n.reqrit dicta nũtiatio monitionẽ , & solẽnnia q requirit excõicatio.qa est actus excutiuus sñiæ pcedẽtis.vt s eo.c. nouit. Et facit qđ no.s.e.c.rephensibilis. & in c.cupiẽtes.sup
6 verbo:priuatos,de ele.li. 6.¶Sextò no. †ꝙ excõicatio trahit secũ executionẽ:& iõ appellatio nõ sospendit. facit qđ no.in l.fi.C.si a nõ cõpe.iudi.& q sit rõ gl.no. hic & in spec.de ap.§. in qbus.vers.17.& vers.sequen.& l.q. vltro.ff.de pœnis.¶Septimò not. †ꝙ excõicato subtrahũntur pronẽtus ,& fructus beneficii.Idẽ puta Inn. de suspenso.tali.n.& officia, & beneficia annexa sunt deneganda.81.dist. eos & c.si quis sacerdotum.secus esset in suspenso spãliter à beneficio alicuius ecclesiæ,vel ingressu eiusdẽ:hę. n. sñię ad alia beneficia vel ecclesias non extendẽtur:quæ non sunt suæ iurisdictionis,& in qbus non põt ius dicere.vt l.cũ minus. ff.de bo. auc. iudi. pos. nisi p consequentiã hoc contingit:sicut accidit in suspẽso ab officio,cui fit præiudiciũ in beneficio pp cõnexitatẽ vt in gl. facit qđ no.s.de fo.compe.c.postulasti.¶Opponit.dr hic,ꝙ appellatio frustratoria non dẽt negotium impedire. Sed contra s. cũ sit Romana. & 2. q.6. cũ ad Ro.vbi appellatio frustratoria deuoluit negotiũ ad supiorem, & auditur appellãs: hic dicitur contrariũ:quare male.So.vt in glo. 1.Tu dic post pe. & ab. qđ quædã est appellatio manifeste frustratoria , vt cũ appellatur in crimine notorio.& tali non est deferendum. vt s.e.c.cum sit,& c.consuluit. & c.peruenit. quædam est appellatio latens frustratoria . vt cum exprimitur cã probabilis,tamen falsa. & ista à re repellitur,sed à iudice admittitur. donec appareat de falsitate.vt j.eo.c. vt debitus. Quædã est latens ꝓbabilis:vt cum exprimitur causa iusta. sed in iure nõ expressa. & tali tenetur iudex deferre nisi datus cum clausula appellatione remota vt hic. Quædam est manifesta probabilis vt cum appellatur ex causa in iure expressa manifestè notoria,& istam tenetur iudex semper admittere, vt in multis iuribus huius voluminis. vbi sententia lata in contrarium reprobatur. In dubio autem cum iudex dubitet , an causa,quæ in iure non exprimitur,sit probabilis,necnè,an teneatur dicto casu appellationi deferre , videtur hic casus qđ non.quod est verum cum datus est clausula appellatione remota:aliàs in dubio deferre tenetur per decreta. sacro infra dẽ senten.excommunica.& infra c.dilectis in fine. facit quod no.Ioan.And.infra eod.si à iudic. super verbo videtur lib.6. &c. Secundo opponitur de c. edoceri.s. de rescrip. vbi dicitur quòd licet appellatio sit inhibita,nihilominus ex causa rationabili potest appellari.Sol.sm Hosti.illa intelligitur secundum istam decre , quia talis debet esse causa à iure expressa: aliàs non est causa rationabilis si sit apposita clausula appellatione remota &c.¶Tertio opponitur , & videtur,quòd cã est probabilis , licet in iure non expressa indistinctè sit admittẽda appellatio. vt j.eo.c.vt debitus.So.gl. secũda videtur,ꝙ istud c.sit correctum per illam nouam constitutionem vt indistinctè appellatio admittatur si quis grauetur,etiam si causa sit cõmissa appellatione remota. & idem tenet Innoc. Hostien.contra quis quia ista decreta.loquitur in casu suo, vt scilicet cum causa committitur appellatione remota . & illa loquitur generaliter , & si illa non corrigitur.sed per istam non limitatur.Idem tenet abbas.facit quod not.in l.sed & posteriores.ff.de legi.& l.sciendum.ff.qui satisda. cogan.Operatur ergo ista clausula effectũ suum sicut olim. nõ ergo est bonum argumẽtum:iste appellauit ex tali causa : quæ si esset vera,deberet legitima reputari : ergo iudex debuit deferre: sicut nec èconuerso non est bonum argumentum.Iudex nõ tenetur deferre. ergo non valet appellatio,vt hic in versi. sed si appellatus. virtus ergo huius clausulæ hodie suum etiam operatur effectum.de cuius virtute not. Ioan. And. infra eod. c. vt debitus.super fine.3.gloss.&c.¶Quarto opponitur, & videtur,quòd iste textus sit contrarius sibiipsi:primo enim dicitur,

a citur, quòd per ipsam clausulā a prouocatio intelligit̄ remoueri. Secundò dicitur, ꝙ si appellans fuerit grauatus, poterit grauamen huiusmodi per superiorem emendari. non posse ergo appellare, & audiri à superiore videntur opposita, & perplexa. Solutio. sentit Innocen. quòd ista ordinatio (de qua hic loquitur) fit per iudicem appellationis, quando appellatum est à diffinitiua, quæ postea secuta est, vel à grauamine: dicens, quod hæc decre. innuit differentiam inter appellationē frustratoriam, cui non defertur. ꝫ. eod. c. cū appellationibus. lib. 6. & appellationem legitimam de iure concessam cui semper est deferendum. & appellationem mediam, quę est quando, quis grauatur, sed tamē non est appellatio in iure expressè concessa: vt quando remota est appellatio in rescripto. quo casu si non possit à grauamine: tamen poterit appellare à diffinitiua. & tunc iudex appellationis reuocabit grauamina illata per iudicem à quo in causa principali, à quibus dictus grauatus non potuit appellare, propter dictam clausulam. facit quod no. ŝ. qđ metus causa. c. fina. Et iste intellectus Inno. quanq; Io. An. non placeat, mihi placet. & sic dicta clausula nos reducat ad ius ciuile. vbi non potest ante sententiam appellari: nisi in casibus expressis in iure. vt l. ante finem. C. quo appella. non reci. & ibi casus, in quibus ante sententiam appellatur de iure ciuili. ¶ Quintò opponitur ad secundam partem. dicitur hic, quòd excōicatio trahit secum executionem. & ideò appellatio non suspendit. Sed videtur, ꝙ hæc ratio nō sit sufficiens, quia multæ sententiæ secum trahunt executionem: & tamen appellatur ab eis, & suspenduntur earundē effectus, ut patet in sentētia absolutoria lata pro reo. vt no. plenè Inno. ꝫ. de conces. præb. c. cum nostris. in gl. multum ergo. post prin. & in alijs similibus alle. in glo. quæ incipit, hæc ratio. quæ format, & soluit contrarium. vt in ea patet. Ho. dicit, ꝙ est ratio, qa aliud in sententia excōicationis, quàm in alijs, quia in alijs sententijs ligantur corpora, siuè corporalia. sed hac sentētia excōicationis ligatur anima hominis. vt 11. qō. 3. c. nemo, vnde sicut naturaliter homo interior facilius apprehendit, quia videt hic existens hominem in scholis, quem cognoscit in terra sua. sic & facilius apprehenditur. & ideo statim ligatur. Item censura infligitur ad correctionem peccatorum, & solùm pro mortali, 11. qō. 3. c. nemo. Sed talis ante sententiam ligatus est apud Deum, non est ergo mirum si statim ligatus est apud ecclesiam, & denegatur sibi appellationis effectus, quæ non debet esse defensio iniquitatis. ꝫ. eo. cū speciali. & remittit Host. ad summam de sententia, & re iu. sub rubrica. §. quid sit effectus. facit quod no. Bar. in d. l. ꝙ vltro. ff. de pœnis. ¶ Sextò opponitur: dicitur hic, ꝙ excommunicato subtrahuntur fructus, & prouentus ecclesiastici. contra excommunicatus comparatur relegato. sed relegato ad tempus non subtrahuntur bona, nisi hoc in sententia exprimat. vt C. de pœnis. l. deportatorum. Itē sicut stipendium nō subtrahitur militi sæculari, quandiu potest alijs rationibus constring. vt C. de execu. rei iudic. l. stipendia. ita nec videretur subtrahendum militi cœlesti, qui ijsdem priuilegijs gaudere debet. vt no. in l. si miles. in prin. ff. de re iud. Sol. glo. fatetur oppositum. de hoc etiam no. 4. q. 5. quisquis. & 18. displicuit. per quæ iura patet, quod ista æquiparatio de excommunicato ad relegatum non est bona, quia si quis relegatus est ab vna prouincia, non intelligitur relegatus ab alia. secus in excommunicato, qui vbiq; vitandus est. vt ŝ. de offic. ord. c. cum ab ecclesiarum prælatis. si verò exprimatur in sententia subtractio, siue fructum, siue non habet locum finis. c. vt. s. subtracta intelligantur. ¶ Venio ad quæstiones, & primò quæro: dicitur hic, ꝙ appellatio subsequens non impedit effectū excōmunicationis præcedentis, sed executionē secum trahit præ-
8 cedēs excōicatio. pone enim † ꝙ excōmunicatus appellationē prius interpositam ꝓsequitur, & pronūciatur iusta. an excōicatio medio tempore, scilicet lite pēdente censeat esse nulla. & hoc inuestigare est utile, si appellatiōe pēdente super iustitia, vel iniustitia excommunicationis sic excommunicatus adeptus est alienā ecclesiam: vel electus ad eam. R ñ. gl. penu. sentit, ꝙ valeant gesta medio tēpore, si postea pronunciatur appellatio iusta. Io. An. dicit, post Host. ꝙ aut notorium est ualere appellationem: puta ex causa uera rationabili, & canonicè facta. & nullo modo ligatus est. Si uerò notorium liquet de contrario, est ligatus. In dubio verò pendet ex aduētu. vt dicit glos. & subdit Host. quòd si iudex delegatus à Papa, cui cōmissa erat causa appellatiōe remota, excommunicauit rationabiliter appellantem, ex causa tamen in iure non expressa tenet, quod mero iure ligat sententia excōicationis. sed tamen per superiorē poterit emēdari. ut in vers. sed si appellās. ¶ Secundò quærit post glo. dixi. ŝ. ꝙ excōicatus in una
9 ecclesia, est excōmunicatus quantum ad alias. † Sed nunquid erit idem in suspenso. breuiter dicit, ꝙ sic si est suspēsus ab officio, secus si à beneficio. 18. distinc. c. beneficium. ad hoc de elec. c. cupiētes. §. cæterū. lib. 6. & c. si cōpromissarius. §. penu. & vlti. eod. lib. & c. si quis suadēte. versic. ipsius filijs. de pœnis
10 in cleri. ¶ Tertiò quæritur † nunquid absolutus recuperet fructus medij temporis sibi sublatos. dicit glos. quod sic: si prouncietur iniustè fuisse excommunicatus: sed si iustè non recuperet. Idem tenet Gof. de æta. & quali. c. cū bonæ. & Vin. de simo. c. quoties. de hoc etiā no. 2. q. 5. c. super causas: & 50. distin. c. contumaces. & in Spe. de fruc. & interesse. §. vlt. in fi. ¶ Quartò, & vltimò quærit glos. dicitur hic, quòd excōmu-
11 nicato subtrahuntur prouentus ecclesiastici. † pone enim qđ non habet unde se alat, an debeant sibi reseruari expēsæ. videtur quod sic, sicut dicimus in deposito. 50. dist. c. studeat. glos. fina. in fine. concludit contrarium. Et idem Hosti. facit quod no. 1. q. 2. c. quam pio. in gl. argumē. quod nam. alia est in deposito, quàm in excōmunicato: qui potest se liberare parēdo iudici, quod depositus non potest. simile qđ no. ꝫ. de elec. c. si compromissarius lib. 6.

ADDITIO.

a ¶ Ipsam clausulā. Vide tex. in l. licet. §. interdum. à qb. app. non lic. Bar. in l. 1. §. pui. ꝙ metus cā. Doc. in c. ut debitus. ꝫ. & hoc eo. c. Bal. in addi. Spec. de exe. sent. vers. est appellatum.

SVMMAE.

1 *Iudex quando credit litigatorem friuolè appellasse, potest contra eum procedere ad excommunicationem, tanquam contra contumacem.*
2 *Innouata post appellationem interpositam ad Papam, an possint reuocari coram proximo superiore iudicis à quo.*
3 *Inferior non cognoscit de principali causa, nec de accessorijs, & dependentibus appellatione ad Papam interposita.*
4 *Iudex à quo potest impedire ne alius, quàm index appellationis de viribus sententiæ cognoscant.*
5 *Officium iudicis appellationis quod sit.*
6 *Delegatus Papæ si grauat partem, & hoc est notorium, poterit de hoc habere recursum ad ordinarium loci.*
7 *Renuncians appellationi non videtur renunciare grauamini propter quod appellat.*
8 *Petens contraria non est audiendus.*
9 *Nunciatio criminis alterius est licita, dummodo fiat ex causa.*

SOllicitudinem. Si excōmunicatus ab episcopo postquàm appellauit ad Papam, hanc causam simpliciter ad archiepiscopum deferat, appellationi renuntiat, & archiepiscopus causam audiet. Sed si ꝓtestatur cōtrariū, archiepus non cognosceret. quod si fecerit epus poterit appellare. h. d. communis diuisio. secunda ibi: [nos igitur.] ¶ Primò not. ꝙ
1 quādo iudex credit litigatorem friuole appellasse, potest cōtra eum ꝓcedere tanq̃ contra contumacem ad excōicationē, & alia sicut faciebat iste eps. quod dic, vt ꝫ. de dolo, & cōt. c. 2. lib. 6. & eod. tit. c. 1. in Cle. Cautè tamen facit appellās si nō apparet coram eo, sicut faciebat iste nō comparendo, & ꝓcedendo

dendo vr̄ appellationi renuntiasse, vt in c.gratū.s̄.de offi.de-
2 leg.¶Scd'o not. †ꝙ si quid post appellationem interpositam ad Papam innouatur, pōt peti reuocatio coram proximo superiore iudicis à quo: quo iure autem reuocabit medio tempore attentata videretur ex isto tex. colligi, ꝙ via ordinaria, non autem officio iudicis: quod quidem officium non videtur posse ab alio implorari, quàm à iudice appellationis, vt. s. reuocet attentata, vt l. chirographum. ff. de administra. tuto. & in c. non solùm. de appella. lib. 6. Et hanc credo differentiam, vtrum adeatur Ordinarius per viam querelæ super reuocatione attentatorum, an adeatur Iudex appellationis.
3 ¶Tertiò no. in versi. nos igitur. †ꝙ sicut de principali appellatione ad Papam interposita inferior non cognoscit. sic nec de accessoriis, nec dependentibus ab eadem, & depēdere dicuntur, de quibus cognosci non potest nisi de appellatione pariter cognoscatur. sic in simili dicit tex. in l. si duo patroni. §. Iulianus in versi. nec parati. ff. de iureiuran. & l. si quis libertatem. §. fin. in fi. ff. de petitio. hæredi. Et eadem est ratio connexorum. supra de consti. translatorum. ¶Quartò not. quòd
4 †iudex à quo potest impedire ne alius quàm iudex appellationis de iuribus sententiæ cognoscat, & ne fiat in contrariū potest appellare. Et est ratio, vt dicit glo. quòd potest prætendere interesse ne ex imperitia condemnetur. Ex quo subtiliter collige, quòd quāquam principalis velit per viam prorogationis sub alio (quàm coram suo iudice) litigare: ille cuius interest potest forum talis iudicis declinare, vt faciebat iste ep̄m forum archiep̄i declinando. facit c. ad nos. s̄. ti. proximo c. cum super controuersia. s. vtrum ille qui potest cōparere ꝓ suo interesse, possit impedire prorogationem iurisdictionis factā ab eo, qui principaliter venit in iudicio. ¶Quintò not.
5 in versi. nam ad officium. †quid sit officium iudicis appellationis, quia potest corrigere eā, quæ inuenit cōtra ipsam attentata. vt d. l. chirographis. ff. de adminiſt. tuto. & l. furti. in prin. ff. de his qui notan. infa. & c. non solùm. j. eod. lib. 6. Et aduerte ad id, quòd dicit contra ipsam &c. quasi illa quæ appellationis causam non contingunt possint innouari, vt comedere, bibere, dormire, & similia. facit l. postquam. §. imperator. ff. vt lega. nomi. cauea. quæ. l. est notabilis pro limitatione huius versiculi, ad idem, quod no. Inno. s̄. de elect. eo. c. cū nobis olim. ¶Sextò no. in versi. si verò. quod licet sit appellatum ad Papam à sententia alicuius Ordinarij: tamen si aliquid innouat quod sit iniustum notoriè, potest adiri proxi. superior, vt declarat talem actum nullum, non obstante appellatione ad Papam interposita. facit s̄. eod. c. consuluit. vbi in notoriis malè gestis appellatio non defendit, nec adimit appellantem à iurisdictione iudicis à quo: & similiter non eximit iudicem iniustè pronuntiantem à iurisdictione proxi. su-
6 perioris. & est argu. †ꝙ si delegatus Papę grauat partem iniustè, & hoc sit notorium: poterit de hoc habere recursum ad Ordinarium loci, vt quod notoriè malè gessit, corrigat, & reformet. qđ dic, vt no. in c. fi. s̄. de rescri. in nouella. & in Auth. qua in ꝓuincia C. vbi de crimi. agi oportet. ꝑ Cy. ¶Septimò no. ꝙ pōt quis renūciare appellationi, & nihilominus ꝓsequi
7 cām grauaminis corā supiore. †qui ergo renūtiat appellationi non videtur renunciare grauamini propter quod appella-
8 uit, vt infra dicam. ¶Octauò no. regulam. †quòd petens cōtraria a non est audiendus: nam proponendo querelam, videtur appellationem excludere, & protestando de prosecutione appellationis videtur querelæ renuntiare. Item per modū querelę potest dicere sententiā iustam, sed non nullā per modum appellationis potest dicere nullam non iniustam. Itē ꝑ modū q̄relę dicit archiep̄m iudicē ꝑ ꝓtestationē, appellatio verò illū excludit, & istis rationibus dicit cōtrarius sibiipsi, & ideo non audiendus, vt in tex. ¶Venio ad oppositiones. dicitur hic, ꝙ de appellatione ad Papā interposita alius non cognoscet, q ipse. & similiter nec de his quæ ipsam contingere dignoscuntur. Sed cōtra de c. cōstitutis. s̄. e. vbi cognoscit legatus de appellatione ad Papā interposita. & de c. pastoralis s̄. e. vbi iudex à quo pōt denūtiare excōicatū, postq̄ appellauit ab eo. ad idē. s̄. c. cū teneamur. vbi alius q̄ iudex appellationis nō cognoscit de articulo emergēti. So. glo. 2. sentit ista contraria, & dicit, ꝙ hæc c. faciebāt dubiū in hoc casu: & soluc, vt in ea. & s̄. c. ꝓxi. vbi est spāle, ꝙ iudex à quo possit denūciare, & ibi reddit rō spālitatis. ¶Scd'ò opponit. dr̄ hic, ꝙ ep̄s pōt impedire ꝓcessum archiep̄i, vbi appellās noluit renūtiare appellationi, & velit corā archiep̄o ꝓseq. Sed cōtra ep̄s ꝓtendit, & dicit appellationē nullā, ergo vr̄ ꝙ nō possit ex ea niti, & ꝓcessum archiep̄i impedire. vt in regula ex eo. de reg. iur. li. 6. So. gl. q̄ incipit, sed quare pōt, format istud cōtrariū, & soluit, ꝙ ep̄s pōt impedire ꝓcessum archiep̄i ꝑ suū interesse: quia si ꝓnuntiaret sua sn̄ia iniusta, ꝑ archiep̄m puniret. Et iō pōt cōparere, & opponere de incōpetētia iudicis. facit qđ no. Inn. in c. i nr̄a. s̄. d ꝓcura. & c. venerabilibus. §. attamē j. de sen. excō. li. 6. vbi bonus tex. de requisitione iudicis ꝓferentis sn̄iam excōicationis. D. Ioā. And. soluit aliter, vt hic in nouella sup dicta gl. Tu dic, ꝙ nihil ꝓhibet impugnare actū, & eius ꝓtextu aliā iustā cām impedire. vt est. tex. in l. dicimus. ff. de excu. tut. vbi si pendente q̄ōne tertiæ tutelæ qs ꝓmouet ad quartā pōt se tueri ab ista quarta vigore tertiæ, quā impugnat. ¶Tertiò opponitur: dr̄ hic, ꝙ ep̄s pōt impedire, ne archiep̄s de sua excōicatione ꝓnūciet, & cognoscat. Sed cōtra de c. qua fronte. s̄. e. tit. vbi pōt superior excōicatū absoluere excōicatore inuito cautione recepta: cuius contrariū hic dr̄. So. vt in eadē gl. loquitur. n. ibi cū ꝑ supior aditur cū nullitate sn̄iæ excōicationis. quo casu nullus pōt absolutionē impedire p̄stita cautione, de qua ibi, & in c. sacro. de senten. excu. hic verò loquitur cum vult nullitatē ꝓsequi coram iudice appellationis. s. coram Papa, & eius iniustitiam corā archip̄o. & hoc non pōt tanq̄ contrarius sibiipsi contra dicente ep̄o. vt hic &c. ¶Quarto opponit, & vr̄, ꝙ iudex à quo appellatū est, dēt cognoscere si sit ab eo legitimè appellatū necne: vt sic sciat si sit iudex cōpetens, vel nō in dicta cā. vt l. si quis ex aliena. ff. de iudi. Solutio. aut est qō simpliciter de incōpetentia iudicis. loquitur contrariū. aut est qō de incōpetētia, quia dr̄ iurisdictio abdicata ab eo, & in superiorē translata, vel dr̄ iudex suspectus, & tunc ipse non soluit. & ita soluit gl. Idē dico, cū dr̄ ꝙ quis non est iudex cōpetens, qui si esset ꝑciperet cōmodū, puta sportularum. quo casu non posset de sua cōpetentia cognoscere. arg. eius qđ no. in l. de iure. ff. ad municipa. ¶Quintò opponitur ad versi. si verò. de verb. signi. c. respondemus. in quo dicitur, ꝙ nō pōt cognoscere nisi iudex appellationis de his, quę causam appellationis contingere dinoscuntur. nec de his, de quibus non pōt cognoscere nisi pariter de appellatione cognoscatur. Sed in ver. si verò. dicitur contrarium, vbi pōt archiep̄s declarare subditum irrationabiliter excōicatū. ex quo necessario infertur excōicatum legitimè ꝓuocasse ad Papam, & sic per consequentiam de appellatione cognoscit. Solutio. fallit qđ dr̄ in ver. nos igitur. in casu dicti ver. si verò. vbi. s. factū archiep̄i notoriè est iniustū. Et hoc contrariū sentit gl. quæ incipit, sed nunquid. sup qua dicit Io. An. post Ho. ꝙ in dubiis non possit archiep̄s vsurpare officiū seruorū. s. Papæ, assumendo p̄tes cognitoris. Sed q̄n notoriū est appellationē legitimā, puta quia videt ex eius inspectione p̄ceptū iniustū, puta qđ carnes nō comederet vsq; ad 10. dies, vel qđ se cōmitteret alicui piculo: de quo verosimiliter euadere nō posset, vel aliqd aliud qđ nō ꝑtinet ad officiū impantis. his. n. casibus vel similibus (vbi cōstet mandatū ep̄i notoriè fore iniustū) pōt archiepiscopus declarare sententiā excōicationis fuisse nullā, & appellationē tenuisse, vt s̄. de off. dele. c. cū cōtingat. §. si uerò ex literarū inspectione. & s̄. de elec. c. venerabilē. §. adiectioni. ver. exercuit. & §. eos igitur. ver. sunt. n. notoria, &c. ¶Sextò opponit. & vr̄, ꝙ archiepiscopus non possit declarare crimen ep̄i, sicut nō posset crimē alterius publicare sine peccato. 6. q. 1. c. ex merito. & c. deterio: es.

teriores.& patet in eo quod leg.& not.ſ.de teſti.c.dilectorũ. hic autem dicitur contrarium:quare male.So.Io.And. ſuper
9 verbo ſi verò notorium.ſentit illud contrariũ:& dicit† quod iſta nuntiatio criminis alterius eſt licita,dũmodo fiat ex cauſa,ſicut erat hic.ſ.ne iniuſtè excõmunicatus vitetur, vel amicorum conſilium perdat auxilium: ſine cauſa autem non eſt licitum aliquẽ infamare.& ita loquũtur contraria.quod dic: vt hic latius in nouella ſuper dicto verbo ſi verò. ¶ Septimò opponitur: & videtur quòd iſta declaratio archiepiſcopi ſit inanis,& deriſoria,ſcilicet declarare ſubditum non ligatum. nõ enim propter hoc minus vitabitur, vt.j.c. proximo in gl. verũ,circa finem,& de ſenten.excommunica.c.per tuas.Sol. vt hic in nouella ſuper verbo declarare.¶ Octauò op.dicitur hic in verſi.cum autem.& iſte excommunicatus proſequendo appellationis cauſam coram archiepiſcopo videtur appellationi renuntiare:& tamen cauſam proſequitur.Sed contra videtur oppoſitum in obiecto dicere, quòd renuntiet appellationi,& quod cauſam proſequitur qui enim appellationi renuntiat,videtur approbare factum iudicis à quo,vt.ſ.ti. 1.c.quod ad conſultationem,ergo non reſtat aliqua proſecutio.Sol.illud verum quo ad articulum,à quo eſt appellatum, qui videtur ratificari per proceſſum ab appellatione:vt in d. c.quod ad conſultationem.& l. ad ſolutionem.C. de re iudi. Quantum autem ad alia,quæ innouata ſunt poſt appellationem interpoſitam ad Papam,iſta talia intentata appellatione pendente non ratificantur per receſſum appellationis tacitæ, vel expreſſæ:vt eſt tex.notabilis in c.licet. de ſenten.excommuni.lib.6.& benè colligitur hic, quòd talis appellationis renunciatio non confirmat attentata per iudicem à quo poſt appellationem appellatione penden. ¶ Nonò op. dicit hic,quòd allegans contraria non eſt audiendus.Sed cõtra appellans cenſetur reus,quia ſe defendit.ſ.de excep.c.ſignificauerunt.& maximè coram diuerſis iudicibus non videtur prohibitum allegare contraria.ſ. coram vnò nullitatem: coram alio iniuſtitiam.ſicut contra diuerſos etiam agendo non obſtat exceptio contrarietatis,vt.l.Papinianus.§. ſed nec impuberis.ff.de inoffi.teſta.& l.maiores.C.de inoffi.teſta.nã reus poteſt contrarijs defenſionibus vti,vt in regula nullus pluribus.Sol.vt in glo.fin.ſuper qua declarandus eſſet articulus,ſiue materia,an proponens contraria ſiue agendo, defendendo in eadem inſtantia,vel diuerſis contra eundem, vel contra diuerſos &c.debeat audiri. quam viam tangit hic Doct. Io.de Lign.Sed dic latius per Cy.vt in l. 1.C.de fur. & l.quod in hæredem.§.eligere.ff.de tribu.vbi plenè per glo. & in c.vt quis duas. de elec. lib.6. ¶ Quæro primò, dicitur hic,quòd proponendo querelam coram archiepiſcopo,videtur renuntiare appellationi interpoſitæ à pręcedẽti grauamine,an hoc eſt quo ad iudicem,& quo ad partem,vel quo ad iudicem tãtum qui ſententiam protulit.dicit Inno. quòd videtur renuntiare quo ad epiſcopũ,non quo ad aduerſarium,cõtra quem benè poterit appellationem proſequi,non obſtan.tali renuntiatione.ſ.de offi.deleg.c.gratum.Hoſti.tenet cõtrarium, & quòd propter connexitatem videatur renuntiatum quo ad iudicem,& quo ad partem,vt hic,& latius in nouella.

ADDITIO.

a ¶ Contraria.Contraria tum allegans in nouo iudicio auditur Bal.in l.17.oppo.C.de fur.

SVMMAE.

1 *Epiſcopus poteſt incarcerare clericos delinquentes.*
2 *Subditum ſuum qui ab alio detinetur ratione delicti poteſt quis repetere, & nu.9.*
3 *Dominus poteſt appellare non ſolùm pro moleſtia veroſimili inferẽda ſibi,ſed etiam pro inferenda ſubditis ſuis.*
4 *Interdictum latum poſt appellationem ex cauſa veroſimili emiſſum eſt irritum ipſo iure.*
5 *Appellatio interpoſita durante ſuſpenſione interdicti, ſuſpendit eius effectum.*
6 *Iudex poſtquã detulit appellationi,nõ poteſt cognoſcere de his, quæ cauſa appellationis contingunt.*
7 *Iudex concedendo Apoſtolos,an videatur deferre appellationi.*
8 *Iudex licet denuntiet aliquem euitandum,tamen illi qui ſciunt vitãdum non eſſe,non tenentur parere mandatis.*
10 *Dominus habẽs iuriſdictionem in villa,vel dominium ſine iuriſdictione,in qua coloni habitant.ſi coloni ſpoliantur,vel moleſtantur in iniuriam domini,an poſſit agere contra illos,& qua actione.*
11 *Dominus in iudicio an poſſit petere nomine ſubditi,vel coloni,quòd ſibi ſatisfaciant qui eis debent.*

Dilectis filijs. Per appellationem legitimã principale cũ ſuis acceſſorijs ad iudicem appellationis defert, ſententiæ etiam interdicti,& excommunicationis poſtea latæ non tenent.h.d.Et in prima parte narratio.In ſecunda diffinitio.Secunda ibi:[quia vero.]quæ tria facit.primò diffinit proceſſum decani,poſt appellationem epiſcopi. ſecunda ibi: [præterea.]proceſſum epiſcopi poſt appellationem decani. tertia ibi:[verum.]de canonicis qui communicauerunt decano.
1 ¶ Primò no.†quòd epiſcopus poteſt ícarcerare clericos delinquentes.ſimile.j. de pœnis.c. tuæ. & etiam hoc poſſunt laici de mandato epiſcopi.quòd dic,vt in c.vt famę.de ſentẽ. excõi.c.ſi clericos.eo.tit.lib.6.¶ Secundò no.quòd decanus monet epiſcopum,& ſic ſuum ſuperiorem: quomodo autem
2 hoc poſsit,dicam infra. Tertiò not. † quòd poteſt quis repetere ſubditum ſuum, qui ab alio detinetur ratione delicti. & de hoc contingit ſepè contentio inter iudices:ſcilicet quis ipſorũ debeat cognoſcere de delicto, vel inter aliquos in aliqua quæſtione ciuili.de quo dic,vt dixi.ſ.de reſcrip.c.cũ cõ-
3 tingat.facit.c.ſi iudex de ſen.excõ.lib.6¶ Quartò no.†quòd dominus poteſt appellare non ſolùm pro moleſtia veroſimili inferenda ſibi,ſed etiam pro inferenda ſubditis ſuis.appellatio enim epiſcopi defendit epiſcopũ,& clerum:& hoc ideò quia ſub eius iuriſdictione,& protectione conſiſtunt.facit ꝙ no.in Spe.de appel.§.fi.in fin. ¶ Quintò no.in ver.verum.nouam formam interdicti, ſcilicet vt epiſcopo præſente ceſſet à diuinis.de his ceſſationibus dic vt.ſ.de offi.or.c.ſi canonici.& c.quamnis.lib.6. & talis ceſſatio non cenſetur propriè ſententia interdicti.& ideò celebrans contra illam non eſſet irregularis.j.de ſen.ex.c.is qui.li.6.& d.c.ſi canonici.in quarta glo.facit quod no.Io.An.poſt Inno.& Hoſti.ſ. de offi.or. c.irrefragabili.ſup verbo manifeſtum.¶ Sextò no. quòd hic fuit appellatio interpoſita,& tamen in verb.poſtmodum.dicitur quòd officialis cognoſcit.& ratio eſt,quia idem conſiſtoriũ vtriuſque.j.e.c.Romana.lib. 6. & c. non putamus. de conſue.Et adde quod no.in Clem.& ſi principalis. de reſcri. vbi de foraneo officiali epiſcopi,an ad epiſcopũ ab eius ſnijs appellatur.¶ Septimò no.in dicto verſi.poſtmodum. ꝙ ideò decanus non detulit appellationi epiſcopi, quia adhuc in vinculis detinebatur ille probare,& ſic videbatur,quòd epiſcopus tanquam contra ſuam appellationem faceret detinendo non debuerit audiri appellans, ſicut nec ille qui facit actum ſuæ appellationi contrarium.vt.ſ.in c.conſtitutis.¶ Octauò
4 no.in ver.quia verò,†quòd interdictum latum poſt appellationem ex cauſa veroſimili emiſſum eſt irritum ipſo iure.fa-
5 cit.ſ.eo. c.ad hoc quoniã.¶ Nonò no. † ꝙ appellatio interpoſita durante ſuſpenſione interdicti, ſuſpendit eius effectũ, de quo plenè in glo.&.ſ.e.c.præterea. ¶ Decimò no.in ver.
6 præterea.†ꝙ poſtquã iudex detulit appellationi, non poteſt cognoſcere de his,quę cauſa appellationis cõtingunt.cõcor c.ꝓximi.& innuit hic,ꝙ ſi non fuiſſet appellatũ,potuiſſet eps excommunicare decanũ,& turbantẽ diuinũ officiũ,& eſt pena capitalis ſecundùm leges.C. de his,qui ad ec.cõfu.c.denũtiamus.& in Auth.de ſan.epiſcopi.§. ſi quis cũ ſacri. colla-

7 tio. 9. ¶ Vndecimò.no.† ꝙ Apostolos concedendo videtur iudex deferre appellationi, quod est verū, quando dantur dimissorii, secus si refutatorii.vt ĩ.e.c.1.lib.6. Et dicit Ab, ꝙ simpliciter dando. idest notificando iudici ad quē, qualiter appellatum est in tali causa, videtur deferre. ¶ Duodecimò no. ꝙ sententia episcopi fuit nulla, quia lata post appellationem decani, & tamen lata ad tuitionē, super quo decanus non fouebat iustitiam, scilicet super ĩterdicto seruando: & hoc ideò quia postquam episcopus appellauerat non spectabat ad eū prohibere decanum à molestia: sed ad Papam, vt dicit tex. & videtur, ꝙ episcopus faceret contra appellationem suam excommunicando decanum: & similiter decanus nō detulit appellatiōi episcopi interdictum ponendo, nec episcopus detulerit appellationi decani interpositæ offi. ipsum postea excōmunicando, qualiter ergo isti possint se tueri prætextu dictarum appellationum, cum veniūt contra ipsas, vt s̄.c.constitutis tangam.
8 ¶ Decimotertiò no. in ver. verum. † ꝙ licet iudex denunciet aliquem euitandum, tamē illi qui sciunt vitādum non esse, non tenentur parere mandatis, vt. ĩ. dicā. ¶ Venio ad oppositiones: & primò opp. dicitur hic, ꝙ decanus monuit episcopum, & nisi episcopus appellasset dicta monitio fuisset valida. Sed contra non potest inferior contra suum maiorem ius dicere. Nam imperiosa monitio spectat ad superiorem, nec potest inferior impetrare maiori, nec in illum animaduertere, nec valeret contraria consuetudo. s̄. de ma. & obe.c.cum inferior. 89.di.c.ad hæc.vbi apparet, ꝙ talis consuetudo est irrationabilis: & ideò penitus reprobāda. s̄. de cō sue.c.cū inter. & in fin. Sol. standum est contrario. & tex. iste debet exponi monuisset. idest requisiuisset secundùm Hosti. nec faciebat decanus hāc monitionem, vt arctaret episcopū, sed vt ecclesiam interdiceret, quod sibi de consuetudine competebat. Nam aliàs non potuisset secundùm glo. quæ incipit. hoc facere. ¶ Secundò opp. inuit. iste tex. ꝙ petitio decani potentis pbr̄m relaxari non fuit iusta. quod patet. quia appellatio episcopi in contrarium fuisset iniusta. Sed contra imò videtur, ꝙ iste decanus potuisset repetere clericum suum, qui ab alio detinetur. ex hoc enim impediebatur sibi, & ecclesiæ suæ impendere seruitium. nam & ciuitas repetit ciuem suum, si ab alio detinetur: ita ꝙ munera personalia præstare nō potest. vt ff. de adimen. lega. de iure. 1. respon. & C. de decu. l. generaliter. lib. 11. So. dicit Io. An. ꝙ standum est contrario si decanus rectè processisset, scilicet coram iudice competente. Ius autem sibiipsis dicere non poterat, vt C. ne quis in sua
9 causa. l. 1. † Tene ergò, ꝙ hominem sibi subditum aliquo munere potest quis repetere, vt patet in ascriptitio. ĩ. de iude. c. 2. Similiter & dominus repetit vasallum, & episcopus clericum suum detentum à iudice seculari. vt ĩ. de sen. ex. c. si iudex laicus. lib. 6. & hoc est verum cum in persona prætenditur ius reale, vt seruitii, vel subiectionis. si autem prætenderet ius merè personale, vt obligationem ad speciem, vel quantitatem. tunc si debitor meus ab alio teneretur non possem agere ad ipsius relaxationem. not. Inno. de pigno. c. 2. qui remittit ad no. per eum de maio. & obe. c. inter quatuor. & de offi. or. c. duo simul. super glo. sed nec per Io. An. & hoc not. Et adde quod no. ff. de eo per quem fac. erit. l. 1. & l. fin. nam si quis detinet debitorem meum extinguitur præscriptione, vel alio modo possum agere contra detinētem ex illo titulo, qui limitat hoc dictum Inno. ¶ Tertiò opponitur. dicitur hic, ꝙ
a interdictum positum à decano est nullum, quia latum post appellationem episcopi. Sed contra appellatio ista episcopi fuit extraiudicialis: quod patet, quia cum decano non poterat esse iudicium, quia inferior erat: sed in appellatione extraiudiciali requiritur non solùm, ꝙ interponatur ex legitima causa, sed etiā quod eius veritas probetur. vt patet. ĩ. de his, quæ fiunt à maio. par. ca. cum in cunctis. Sed hic epscopus nō probauit aliquam causam suæ appellationis, & tamen Papa mādat irritari interdictū positum à decano. ergo male. Sol. qñque appellatur ex causa verosimili, id est approbata à iure scripto, vel cōsuetudinario, & ille pro quo facit talis causa nō tenetur probare veritatem causæ: de qua constat iuris præsūptione, & eo ipso, ꝙ contrarium non probatur, & ita loquitur hic. prohibitum est enim decano interdicere ecclesiam in grauamine episcopi, vel alterius, nisi ex manifesta causa. vt de offi. ordi. c. irrefragabili. §. penul. Si ergo decanus probasset causam manifestā interdicti tempore quo tulit quod sibi cō petebat de consuetudine, vel priuilegio speciali, non fuisset reuocatum interdictum. Sed hic, quia causa occulta ideò reuocatum quantuncunque allegasset iustam causam, & obtulisset, separatum probare idem econuerso quando intentio proferentis sententiam est fundata super iure communi. nā tunc quantuncunque ille, contra quem proceditur pretendat causam probabilem, & offerat se paratum probare, & appellet. valet sentētia excommunicationis postea lata, & repulsa examinatione, & cognitione suarum exceptionum. commendandus est enim iudex, qui illas exceptiones non admisit contra præsumptionem iuris, ꝙ ergo dicitur, quod appellatio præcedēs reddit excommunicationē nullam postea latam est verum, nisi intētio proferētis sentētiam sit fundata super iure communi. Collige ergo ex prædictis, ꝙ aut causa verosimilis facit contra sentētiam, aut pro sententia: si contra sentētiam, & tunc aut sn̄ia fundat̄ super cā iusta, & manifesta, & de consuetudine, vel priuilegio, & non valet appellatio facta in contrarium, aut super causa occulta, & tunc valet sentētia contra appellationē. Secundò casu, cum pro sententia facit causa probabilis, & à iure approbata, tunc appellatio in contrariū quantuncunque emissa ex causa probabili non impedit effectum sententiæ, vt ex p̄dictis apparet. & ista est intentio Ioā. An. super verbo exhibere. qui etiam remittit ad no. s̄. eo. c. cū in cunctis. de his quæ fi. à ma. par. ca. & in c. cum nobis olim. & c. cum inter canonicos. & c. cū dilecti. s̄. de elec. ¶ Quartò opponitur. dicitur hic in ver. præterea, ꝙ excommunicatio lata per episcopum contra decanum fuit nulla, sed contra interdictum positum à decano non tenuit. vt in ver. quia verò. ergo cum decano non liceret turbare diuinum officium, & turbauit, poterit excommunicari, ex quo sequitur excommunicationem episcopi tenuisse. So. excommunicatio episcopi ideò non tenuit. quia cognitio totius causæ deuoluta erat ad Papam: per primam ergo appellationem episcopi delata fuit ad metropolitanum: per aliā interpositam à decano ab officiali metropolitani deuoluta fuit ad Papā cū omnibus accessoriis: & sic de molestia decani sup interdicto debeat episcopus conqueri coram Papa, ad quem erat delata causa, nō autem ipsum excommunicare, & quia pendente appellatione innouata per iudicem, vel per partem debēt reuocari per iudicē appellationis. Iō hic Papa irritat excōicationē latā p ep̄m cōtra decanū. ¶ Quintò opponit. ad idē vr̄, ꝙ decanus nō possit niti ex sua appellatione ad irritādū appellationem ep̄i, quia venit cōtra eam interdictū renouādo, siue in eo insistēdo, ergo &c. vt s̄. e. c. constitutis. & c. an sit. Itē similiter ep̄s facit cōtra appellationē interpositā à decano excōicando postea ipsum, ergo videtur, ꝙ neutrum eorū debeat defendere appellatio, cōtra quā ambo fecerunt innouando aliquid contra eū: & tamen Papa innititur appellationi decani ad irritandū excōicationem ab episcopo latam: cogita quia oppositio non est leuis, nec per alios tacta. ¶ Sextò opponitur. dicitur hic, ꝙ interdictum præcedēs, & suspensum ad tempus per appellationem sequentem non suspenditur. Sed contra de c. preterea. s̄. eo. vbi appellatio suspendit effectum interdicti prolati sub conditione, vel in diem. Sol. vt in glo. quæ incipit: sed nō videtur. quæ subtilius in materia loquitur, quam gl. c. ad hoc quoniā. s̄. c. vbi de hoc. ¶ Septimò oppo. dicitur hic in fi. ꝙ canonici communicantes decano ducti sunt sano consilio pp appellationem interpositam ad Papā. Sed contra. quia talis licet appellauerit vitandus est. ĩ. de sen. excōmuni. ca. p tuas.

§.nos igitur.Sol.dicit Hostiẽ. illud verum in iudiciis,excepto articulo,de quo agitur.extra iudicium verò, & in diuinis nõ vitatur.vt hic.& j̃.de sen.excom.c.solet,lib.6.vnde si eligatur interim,& postmodum pronuntietur excommunicatio nulla,valebit.vt hic.nam veritate manifesta &c.8.di. veritatis.& ita hic Ioã.An.super verbo excommunicauerunt.¶Octauò opponitur.dicitur hic, ꝙ episcopus metuens ne decanus aliquid attentaret,submisit se,& clerum,& ciuitatem protectioni archiepiscopi.Sed contra hoc op. & videtur, ꝙ appellatio episcopi non debuerit prodesse clero.per l.à sententia. ff. eo. ti.in prin.& l.ab executore.§.1.in quibus dicitur, ꝙ vnus pro alio nõ appellat,nisi sua intersit.Sol.dicit, ꝙ episcopi interest prouidere,vt clero,& populo non interdicatur officium, sed in fide catholica roboretur, & ideò appellat in his quæ spectant ad suum officium clero,& populo prouidere,ad hoc.j̃. de sen.ex c.si.li.6.& 10.q.1.c.regenda.& per totum. nam de his,& animabus habet reddere rationem.supra de offi. or. c. irrefragabili.1.respõ.¶Et hinc sumpta occasione quærit Io.
10 An.post Inno. † quòd dominus qui habet iurisdictionem in villa, vel sine iurisdictione habet dominium villæ,& possessiones,in quibus coloni habitant, an,si prædicti coloni spolientur, vel molestantur in iniuriam domini, possit agere cõtra illos,& qua actione.dic quòd sic. & actione de dolo, cũ alia non competat.ff.de do.l.1. Considerabitur autem hoc interesse domini secundùm quosdam in eo, ꝙ subditus depauperatur,necesse habet ei minorem collectam, vel minora seruitia impendere,q̃ consueuerit. quod non placet Inno. qui dicit,quòd considerabitur interesse ratione culturæ omissæ ꝓpter dictam molestiam illatam:vnde præsens consueuerat recipere centum,modo percipit 10.illud interesse venit in cõsideratione contra illum,qui turbat culturẽ agri mei, vel colonos meos.datur vtile interdictum vti pos. vel etiã actio iniuriarum si in iniuriam mei factũ sit.ar.ff.de vi,& vi ar.l.vim. facit etiam l.qui pendente.ff.de act. emp. Et idem si in iniuriam domini factum nõ sit, sed propter speciale odium subditi,agit enim dominus isto casu ad suũ interesse:& hæc sunt vera,cum colonus,vel cultor agri mei molestatur, & vertitur interesse meum.quid autem si subdito meo alius negligit ministrare iustitiam ad requisitionem meam.dicit Inno. ꝙ licet possum contra illum bellum indicere. 23.q.2.c. dixit dominus.& ita no.supra de fo.compe.c.postulasti.& infra de iniuriis,& dam.da.c.& si pigno.super glo.per credito.& plenè in Mercuriali.in reg.non debet aliquis.de regu.iuris.li.6.& secundùm quosdam licitè possum in dicto bello capere subditos domini iniuriantis,& ab eis satisfactionẽ exigere.de quo etiam dic plenius in tractatu represaliarum per Bar.&c.¶Secundò ad idem quæritur: dictum est supra proxima quæstione, quòd pro molestia laboratoribus illata potest dominus agere ad suum interesse, & etiam bellum indicere contra il-
11 lum,qui denegat ministrare iustitiam. † Sed nunquid dominus in iudicio possit petere nomine subditi sui, vel coloni,qđ sibi satisfaciant quod eis debẽt. dicit Inn. ꝙ non. vnde dubitatur,an dominus possit petere emendam dãnorum datorũ in libello subditis suis.de quo per Host. in summa de pęni.§. si.sub versi.sed pone guerra.& de bello mouendo, dic,vt no. s̃.de iureiur.c.sicut.il.2.

ADDITIO.

a ¶Interdictum interpositum. An tollatur per appellationem. Vide hic glo.& Doc. & Panor.& in c. pastoralis. §.1. & in c.præterea requisisti. §.1.

SVMMAE.

1 *Papa quando reuocat ad se aliquod negotium, inferior an poterit se intromittere de eodem.*

VT nostrum. Postquam Papa causam ad se reuocat, nõ valet processus habitus per minorẽ, sicut nec valeret,si prius ab eodem fuisset appellatum.h.d.ponit dictum,
1 & rationem dicti:ibi[cum plus]¶Primò no. †ꝙ quando Papa reuocat ad se aliquod negotium alius inferior non potest se intromittere de eodem. & hoc verum cum reuocat ex certa scientia.vt patet infra de præben.inter cætera. An autẽ eo ipso,ꝙ incipit cognoscere de aliqua causa videatur in dubio ad se negotium reuocare.ar.ꝙ non.s̃.c.si duobus. facit quòd no.Inno.s̃.de consti.in c.cum M.Ferrarien.¶Opponitur.hic mandat Papa traditionem sigilli decerni irritam,& inanem. Sed contra. quia traditio sigilli consistit in facto,& ea,quæ in facto consistunt, non possunt haberi pro infectis.vt l.in bello.§.factæ.ff.de capti.& quod not.in Cle.1. in versi. diuo. de here.Solutio.debet exponi irritam.i.inanem. & pronuntiare nihil iuris fuisse collatum ex tali traditione vigoris, &c.¶Secundò opponitur. hic archiepiscopus confirmauerat istum. h.vt patet.j̃.vt ec. benè. vt nostrum ergo sicut per appellationem non debuisset impediri traditio sigilli, & inuestiturę.vt supra eo.c. constitutus, ita nec per reuocationem negotii ad Papam debuit impediri.Solu.in contrario tenuit cõfirmatio: sed hæc confirmatio archiepiscopi fuerat suspecta, quia clãdestina,vt in dicto c.vnico.¶Tertiò op. & videtur,quòd archiepiscopus potuerit tradere sigillum,licèt Papa ad se negotium reuocauerit.licèt enim alicui moueatur quæstio sup aliqua possessione, tamen lite pendente potest vti cõmodo possessionis.vnde licet super isto beneficio per alium fuerit mota quæstio contra archiepiscopum coram Papa, nihilominus si beneficium vacat,videtur,quòd possit ipsum conferre, nõ obstante litis pendentia.s̃.vt lite pendente. c. laudabilem. & infra c.significante.Solu. dicit Inno. quod hic dicitur, non est regulare,nec de iure communi, scilicet quod ex quo Papa in cœpit cognoscere de aliqno negotio,quicquid fit à partibus, irritum decernatur. Est ergo speciale in isto casu, est ratio specialitatis suspitio,quam Papa conceperat contra collationem ab archiepiscopo factã.vt in d.c.vnico.aliàs benè licuisset archiepiscopo mandare effectui collationem suam, quãuis esset sibi mota quæstio.vt s̃.eo.c.constitutis.& hoc placet Inn.dic,vt in d.c.cum.M.Ferrariensis, & c.si duobus.& s̃.de resti.in integ.c.2.

SVMMAE.

1 *Nomen iudicis, à quo appellatum est, non est necesse, quòd exprimatur in rescripto appellationis.*
2 *Termini assignatio facta per iudicem non habet vim dilationis.*
3 *Dilationem legalem possunt arctare iudex, & appellans, sed non appellatus.*
4 *Terminus iudicis, vel hominis præueniri non potest in impetrando. Nec terminus iuris nimium.nu.5.*
6 *Interesse publicum quando vertitur in causa appellationis, potest iudex procedere vtroq; litigatore prosequi negligente.*
7 *Cura pastoralis non debet diu deesse gregi dominico.*
8 *Terminus si datus est reo ad petitionem actoris ad aliquid faciendum infra octo dies, an poterit ille facere quandocunq; infra terminum.*

OBlatæ nobis. Si terminum appellationis prosequendæ statutum ab homine altera pars præuenit, eo tacito literas impetrando literę non valent:sed terminum iuris appellatus præuenire potest, dummodo nimium non præcurrat.h.d.Et primò ponitur facti narratio, & quæstio.Secunda responsio:ibi[licet igitur.]¶Primò no.ꝙ in oblatione ista literarum facta Papę non expresserunt nomina iudicum, qui
1 de causa cognouerunt: ex quo colligit Vbertus, †ꝙ non sit necesse in rescripto appellationis exprimere nomen iudicis à quo

à quo est appellatũ.de quo in Spe.de ap.§.de officiis.ver.antepenul.¶Secundò not.tex.dum dicit, quòd non fuit delatũ appellationi,nec terminus assignatus.ex quo colligit Io.An.
2 † quòd termini assignatio facta per iudicem non habet vim dilationis,cum ista ponantur hic vt diuersa. de quo.j.eod.c. cum appellantis,li.6. ¶Quid si notarius dicat,quòd iudex recepit appellationem benignè.dic vt in Specu.de ap.§. nũc dicamus in fi.& dicit,quòd videtur non detulisse, licèt Clemẽti
3 placeret contrarium.¶Tertiò no.†quòd iudex, & appellans possunt arctare dilationem legalem, non autem appellatus. de hoc in Spe.de ap.§.qualiter. circa fi. ¶Quartò no.in ver.
4 equidẽ,†ꝙ terminus iudicis, vel hominis præueniri non potest in impetrando, sed terminis iuris pôt,dummodo nimiũ non præcurrat,&c.Et ratio diuersitatis est secundũ Gof. ꝗa cõmuniter terminus hominis breuis est,quia moderatur legaliter.s.eo.c.cũ sit.nec pôt prorogari.vt hic.vel est ratio.ꝗa homo magis dedignantis naturæ est,ꝙ̃ lex.vt ff.de arb. l.si cũ dies.§.fin.& l.Celsus.verius est qđ, quia terminus iuris datur ad cãm finiendam: necesse est fateri illũ præuenire posse:sed terminus hominis datur ad inchoandum meritò non præue-
5 nitur secundum Io.An.¶Quintò not. †ꝙ terminus iuris non pôt nimium præueniri: ita ꝙ supplantetur diligentia appellantis.vt s.eo.c.sæpè. Quando aũt dicatur præcurrere, dicũt quidam,& benè,qđ erit arbitrarium.s.de offi.dele. c.de causis.& veniet in arbitratu conditio personarum,qualitas causæ,& loci distantia,s.eo.c.cum sit.& de electi.c. cupientes.in prin.li.6. nec multũ interest appellantis si appellatus pueniit: imò regratiari debet appellatus ꝓpriis sumptibus impetrauit iudicẽ,per quem obtinere poterit sñiam infirmare. vt hic in fi. Alii dicunt,ꝙ dr̃ præcurrere, qñ impetrat ante vltimum mensem anni.Nam cum tunc tm̃ possit agere,ergo & tũc poterit impetrare.s.cũ mensis tm̃ superest de anno.2.q.6.c.appellatione.& de hac materia in Spec.de appel.§.nunc breuiter.versi.licet aũt.prima opi.placet Ioan.And. ¶Sextò no.in
6 versi.superior.†quòd cum in causa appellationis vertitur interesse publicum vtroq; litigare prosequi negligente, pôt iudex procedere, & finire.vt cũ agitur de ꝓuisione ecclesiarũ, vel salutæ aiæ, vel ẽt de matrimonio carnali agitur sm̃ Goff. Ho.& Aegi.vt s.vt lite nõ contesta.c.quoniam frequenter.& de elec.c.cum nobis olim.ego dico ẽt, ꝙ vbi vertitur interesse priuatum,qñq; iudex pôt ꝓcedere vtraq; pte absente,puta si videt perire instantiam.vt l.vbi pactum.sm̃ vnam lecturam C.de transac.& hoc no.Bar.in l.Seius, & Augerius.ff.ad l.fal. Et dicit Host.ꝙ vbi vertitur interesse publicum,æquum esset statuere ne diu vacet ecclesia:ꝙ si non determinaretur causa infra annum nisi iusta causa subesset, posset superior ꝓuidere.Nã si spectatur ꝑ sex mẽses,remouetur ab obtento,nisi habeat iustum impedimentum. vt j. de cleri.non resi.c.ex tue. fortius impediri pôt promouendus:quia turpius eiicitur &c. de iureiuran.quemadmodum Io.And.dicit, ꝙ hæc esset summa iniquitas.& remittit ad no.ꝑ eum.s.de offi.ordina.c.cum nos.nam qñcunq; duret lis,debet deseruiri ecclesiæ ꝑ vicariũ
7 temporalem.s.eo.c.peruenit. cum concor. ¶Septimò not.† ꝙ gregi dominico non debet diu deesse cura pastoris.cõcor. 65.dist.c.de persona.& facit iste tex.ad not. in c.auaritiæ. de electio.lib.6.in glo.& tunc an si confirmatus,à cuius confirmatione est appellatum interim habeat curam, dic vt ibi. ¶Octauò no. in fi. ꝙ ille,cui est commissa cã super sñia cõfirmanda,poterit ipsam infirmare,si repererit ipsam infirmãdam:licèt in commissione solummodo dictũ fuerit,ꝙ si esset canonica, confirmaret. Idem econuerso. cum sit impetratio super sententia infirmanda.nam poterit confirmare, si iudex reperit eam iustã.vno ergo cõmisso videtur cõmissum,& reliquum qđ dic plenè.vt s.de offi.delega.cap. cum contingat.
8 ¶Quæritur extra de vna quæstione. †datus est terminus ad petitionem actoris reo ad aliquid faciẽdum infra octo dies, an poterit illud facere quandocunq; infra dictum terminũ. Et an actor debeat citari,vel eo absente, & vlterius nõ citato poterit reus facere:dic ꝙ ista dilatio pôt duobus modis dari. primo mõ ad vnum actum momentaneum tãtũm: puta dat iudex terminum octo dierum ad veniendum, tunc reus pôt venire in quacunq; parte termini: actor tamen non censetur contumax,si non venit nisi in vltima die termini,nec possit iudex reum dimittere ante finem termini. vt l.post edictum.in fi.ff.de iudi.Nam licet reus possit venire ante octo dies, vt dixi:tamen præsumendum est,ꝙ non veniet nisi vltima die termini. Quandoq; datur terminus non ad aliquem actũ non momentaneũ puta ad ꝓbandum,in quo multa requiruntur: & tunc similiter reus pôt venire infra dictũ terminũ qñcũq; dẽt tñ facere citari actorẽ,vt veniat ad videndũ iuramẽta testiũ, & aliorũ ꝓductorũ. probatur in Auth.ei qui. C. de tẽp. ap.& l.3.cũ sua.gl.eo.tit. Ratio est,ꝗa actor benè scit,ꝙ reus pôt ꝓbare.j. octo dies, sed nescit qua die, vel hora hoc faciat.Et ideò nisi sibi denũtietur imputatur sibi. vt l. aut ꝗ aliter.§.1.ff.qđ vi,aut clam.Et ita dicit Bar. in l.qui ante Calendas.ff.de ver.obli. facit qđ no.do.Bal. in l.si ita relictũ.§.Pegasus.ff.de leg.2.& in Cle.2.e.tit.sup verb.intra dictũ.vbi oĩnò vide.& decisio huius c. hẽt locũ in priuatione termini ad aliqđ explicandũ in iudicio, qñ possit terminus pueniri. extra iudiciũ verò si ꝗs tenetur aliqđ dare, vel facere infra certũ tps,an possit pueniri,& dari, vel fieri ante terminũ inuito creditore.dic vt l.qui Romæ.in prin.ff.de ver.obli.& l.eũ qui ita. aliàs Iabolenus.ff.quorũ leg.facit qđ dixi.j. de loca.c.potuit.an.s. presbyter possit puenire horas in dicẽdo officiũ.

S V M M AE.

1 *Procedi potest ad sententiam lite non contestata in causa appellationis, & nu.3.*

2 *Exceptio declinatoria, siue dilatoria omissa in causa principali, nõ potest opponi in causa appellationis.*

4 *Iudici impetrato super sententia confirmanda, si constat dictam sententiam, non deberet confirmari: si pars petat, quòd confirmetur reo absente, quid faciet iudex.*

PEr tuas. Altera parte contumaciter absente, iudex appellationis diffinit ẽt negotium principale, si post litis contesta.fuerit appellatũ.h.d.cõmunis diuisio.secũda ibi[nos igitur.]¶Primò no.ꝙ hic fuit à sñia, vel ante sñiam appellatũ post publicationẽ testium.Et tamen textus dicit,ꝙ iudices delegati super articulo appellationis poterunt cognoscere de negotio principali.2.q.6.in fi.& ibi de hoc.Et idem tenet Inn.& Hostien.j.c.proxi. vt ibi per Io.And.super glo.hic patet. ¶Secũ
1 dò no.†ꝙ in causa appellationis proceditur ad sententiam lite non contestata. & ratio est, quia litis contestatio facta in causa principali porrigit effectum suum ad causam appella-
2 tionis.†hinc est,ꝙ exceptio declinatoria, siue dilatoria omissa in causa principali non pôt opponi in causa appellationis in l. ita demũ.C.de procura.Et facit ad not.in l.1.C. de suf-
3 fragiis.&c.¶Tertiò no.†ꝙ licet possit ꝓcedi ad sententiã in cã appellationis lite non cõtestata, tñ debet pars citari: quia aliter non diceretur cõtumaciter absens,qđ requirit iste tex. & hoc no.in l.fi.§.illud.C.de temp.app.sup verbo exordiũ.& istud est verũ sm̃ Io.An.qñ ꝓcedit corã iudice delegato, qđ pôt ps cõtra quã ꝓcedit ꝓbabiliter ignorare. Ideò reqrit citatio.secus esset si pfixo termino ab homine ageret corã iudce ad qm̃ ẽ appellatũ,& eo casu quo terminus ille haberet ꝓ termino pemptorio.qđ dic vt s.c.sæpè.Et rõ diuersitatis est, ꝗa iudex appellationis certus est vtriq; parti, sed delegatus sæpius est incertus.sm̃ Inno.& Abb. ad hoc optimè. l.3.post prin.ver.ꝙ si ita.& ver.nec hęc parti.C.de tẽpo.appel.¶Quęrit glo.vtrum indistinctè hoc sit verum, ꝙ lite contest.altera parte absente,iudex debeat semp procedere ad sententiã. di
4 stingue,vt in ea,& dixi.s.c.sæpè.¶Secundò quæro: pone†ꝙ

cōstet iudici impetratio super sententia, confirmanda dictā sententiam nō debere confirmari: pars tñ contra quam lata est per contumaciam se absentat, & altera pars instat, vt ad sententiā procedatur. dic sm gl. ꝙ iudex delegatus poterit sententiam infirmare. Nam etiam absenti, & contumaci non est deneganda iusta sententia, vt l. properandum. §. si autem ex gestis. C. de iudi. Nō obstat, ꝙ sit delegatus sup sniā cōfirmanda tm, quia videtur delegatus ad infirmādū, si reperitur. vt s. c. proxi. ad fi. statue tñ facit, qui videt ex actis sniam nō debere confirmari, & instat vt ad sententiam procedatur. ¶ Ex pdictis ergo collige, ꝙ ille pro quo lata est sentētia pōt instare vt sententia confirmetur: pōt ēt tacere, & p lapsum anni snia remanebit valida. Eligat enim, qđ melius sibi visū fuerit, vel tacere, vel prosequi, pōt em qñq; sua interesse, psequi pp condemnationē expensarum forte omissam per iudicem à quo in principali causa. vt l. fi. C. quando prouo. non est necess.

S V M M AE.

1 *Vt dictio ponitur causatiuè.*
2 *Honor est iudici deferendus, & in quo consistat ille honor.*
3 *Subditis succurendum est in laboribus, & sumptibus vitandis.*
4 *Conuentus corā idoneo iudice, non pōt sine rationabili cā prouocare.*
5 *Conuentione facta non potest recedi à iudice, & adiri superior.*
6 *Nuntij missio ad superiorem, non est iusta causa declinandi forum iudicis inferioris.*
7 *In literis ad lites stamus præsentationi non datæ. & nu. 13.*
8 *Appellatio est facienda corā eodem iudice, si eius copia haberi potest.*
9 *Cognitio an sit legitimè appellatum necne, spectat ad superiorem.*
10 *Frustratoriè appellans condemnatur in expensis per ipsum iudicem, qui de appellatione cognoscit.*
11 *Iudex appellationis si non condemnat in expēsis, an iudex à quo, cui causa commissa est, poterit appellare.*
12 *Clausula appellatione remota, quos effectus producat.*
13 *Conuentus, an possit opponere de literis impetratis prius.*
14 *Causa probabilis, siue rationabilis, quæ dicatur.*

VT debitus. Qui appellat ante sententiam si causam probabilem exprimat corā iudice à quo appellat: nec est pbabilis exceptio de nuntio misso, vel literis impetratis, quæ præsentatę non sint: & si falsa erit appellationis causa, remittitur appellans, & condemnatur in expensis: sin verò iudex appellationis in causa procedet. h. d. ¶ Et diuiditur dec. in tres partes. In prima ponitur duplex constitutionis causa. In secunda constitutio. In tertia quædā protestatio: secunda ibi [saluis] secunda subdiuiditur in alias tres, quia in prima prohibet ante sententiam appellari absq; rationabili cā: & ipsius non rationabilis causæ duo ponit exēpla. In secunda. ibi [cū aūt:] approbat appellationē rationabili cā expressa corā iudice interiectā, dicēs iudicē appellationis de ipsa cognoscere debere. In tertia ibi: [& si minus:] instruit iudicē in processu causæ, & hoc dupliciter. primò cū reperit irrationabiliter appellatū in remittendo, & in expen. cōdemnando. scđò cū reperit rōnaliter appellatū in pcedēdo ibi [alioqui.] ¶ Pri
1 mò no. † de ista dictione, vt [a] quæ hic ponitur causatiuè. con
2 cor. j. de spon. c. veniens. il. 2. in fi. & de elec. c. vt circa. Interdum ponitur consecutiuè. j. de condi. app. verum. & ibi super fin. secundę glo. ¶ Secundò no. † ꝙ honor est iudici deferendus, & dicitur honor si ab eo non appellatur frustratoriè: nō tamen debet reputari ad iniuriam si ab eius sententia appellatur. vt l. omnē honorē. C. qñ prouo. nō est neces. In quo aūt iste honor cōsistat, vt hic Io. An. Consistit enim principaliter in magna confidentia, quam de ipso gerunt iura. quod patet. quia multa in eius arbitrio reseruantur maximè non decisa. vt l. 1. ff. de iure delib. c. consuluit. & ff. de iudi. l. 2. Et vide eius magnā potestatē circa fidē testibus adhibendā, vel non. vt s. de proba. c. qm contra. p Inno. In pœnarū ēt remissione, mitigatione, vel augmēto consistit enim in eius arbitriū. vt l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. infa. & in c. in pręsentia. s. de renū. ¶ Tertiò no. † ꝙ in laboribus, & sumptibus
3 vitandis est subditis succurrendū. cōcor. c. finem litibus. s. de do. & cōtu. expenditur plus interdū, quā sit quantitatis causę quo casu nō debent partes extra domiciliū trahi, sed in causa delegari. vt l. post sniā. C. e. ti. & 2. q. 6. c. anteriorū. & de resti. spo. c. frequens. pōt ēt iudex qñ extra domiciliū litigātiū cognoscit de causa monere partes, vt cōpareant corā eo sup tota causa processuræ. Esset enim difficilè in quolibet actu, in quo pars est citanda. s. de offic. deleg. c. cōsuluit. mittere per. 20. vel 30. miliaria. facit. s. de rescri. c. cum ex literis. ante fin.
4 ¶ Quartò no. † ꝙ cōuentus corā idoneo iudice, non pōt ab eo sine rationabili cā prouocare: & dr̄ idoneus siue sit ordinarius, siue delegatus sm Io. Gof. & Inno. & pro eis. s. de proba. c. quoniā cōtra falsam. Host. intelligit idoneitatē respectu, pprii, & naturalis fori. aliàs ista decisio corrigeret multa iura
5 de prioritate rescripti loquētia. vt j. dicam. ¶ Quintò no. † ꝙ post conuentionē factā potest recedi à iudice, & adiri superior, qui nō est regulariter adeundus, nisi per viam appellationis causa deuoluatur ad eū. vt j. eo. c. Romana. lib. 6. fallit in casibus notatis in c. pastoralis. s. de offi. ordina. & vide ꝙ le. & no. s. de fo. compe. præuenitur ergo iurisdictio per conuentionē. vt d. c. penul. s. de fo. cōpeten. & dixi plenè. eo. titu.
6 c. postulasti. ¶ Sextò no. in ver. non obstan. † ꝙ nuntii missio ad superiorem non est iusta causa declinandi forum iudicis inferioris. quod videtur contra c. meminimus & c. suggestū
7 s. eodem. de quo. j. dicam. ¶ Septimò no. in eodem versi. † ꝙ in literis ad lites stamus præsentationi nō datæ. licet ergo qs impetrauit primo literas, si vigore aliarum impetratarum postea conuenitur, nō poterit opponere de prioribus. quod an sit verum. j. dicam. ¶ Octauò no. in ver. cū aūt. ꝙ in appellatione debet exprimi causa, quæ probata debet legitima reputari: & loquitur iste tex. cū appellatur ante sententiā ab interlocutoria, in qua nō solū requiritur expressio causæ: sed requirūt multa alia, vt rationabilis iudicetur. de quibus in Spec. de ap. §. qua liter. ver. in summa no. facit qđ no. in l. 2. ff. eo,
8 tit. ¶ Nonò no. † ꝙ appellatio est facienda corā eodem iudice, & hoc si eius copia haberi pōt. aliàs coram publicis, & honestis personis. j. eo. c. vlti. & 2. q. 6. c. biduum. Et quid si sunt plures à quorum sententia appellatur, an debebit coram om
9 nibus interponi. dic vt in Cle. 1. eo. tit. ¶ Decimò no. † ꝙ ad superiorem spectat cognoscere, an sit appellatum legitime: necne. & s. e. c. solicitudinem. & c. dilectus. s. de rescri. Et an sufficiat dicere appellanti. appello ad superiorem, vel ad iudicem competentem. dic vt in Spec. de appel. §. nunc tractemus. & in ver. quid si quis. & ver. seq. facit l. qui Romæ. §. Seia hæres. ff. de ver. obli. sufficit dicere appello ad iudicē cōpetentem. per Bar. l. 1. ff. eo. tit. vbi circa iudicem ad quem debeat appellari mouet aliquas quæstiones, & vide quod no. in c. is cui. de elec. li. 6. vbi qđ iuris, si dico appello ad archiepiscopum, vel ad Papam. de qua etiam plenius in regula c. in alternatiuis. per Io. An. in Mercurialibus. Vndecimò no. ꝙ cū apparet iudici ad quem fuisse ad eum minus legitimè appellatum, debet remittere appellantē ad iudicem à quo aliàs si reperit appellatū legitimè, debet cognoscere de tota. causa.
10 hoc tñ limita p no. in c. olim. s. de exc. Duodecimò no. ꝙ † frustratoriè appellas condemnatur in expensis per ipsum iudicē, q de appellatione cognoscit: & hoc debet facere eadē die qua remittit, vel pnūtiat malè appellatū. vt j. e. c. cū appellātibus li. 6. Et hāc sniā condēnationis exequit iudex primus sm Gulielmum, qui hoc no. in Spec. de snię executi. §. 2. ver. quid
11 igitur. † Et quid iuris si iudex appellationis nō condēnat in expēsis istis. An iudex à quo, cui cā est remissa cōdēnare poterit

Not. quæ requirūtur in appellatione ab interlocutoria.

Ad superiorem spectat cognitio, an sit legimè appellatum, vel nō.

terit.dic vt in eod.ti.§.nunc videndũ.ver.ſed quid ſi iudex. & circa iſtam remiſsioné faciendã tangit Io. An.an iudex à quo reaſſumat iuriſdictioné ſtatim cum eſt pronunciatum minus legitimè appellatum.an verò debeat expectare verbalem remiſsioné ſibi fiendã.dicit Io.An.ꝙ aut iudex à quo detulit appellationi,& tenetur expectare,aut nõ detulit: & nõ tenetur. vt no.Io.An.ſuper verbo cõdẽnat. ¶ Venio ad oppo. dicitur hic,ꝙ ad hoc,vt appellatio deuoluat cãm ad ſuperiorem, requiritur cauſæ expresſio. Sed contra imò videtur, ꝙ poſsit ſine cauſa appellari.2.q.5.c.2. & 3. & per totum. & ſ.e.c. cum ſit Romana. Sol. iſta conſtitutio corrigit iſta iura,vt hodie non poſsit ſine cã rationabili appellari.vt hic. & vide qđ no.ſ.e.c. 13 cum in eccle.Secundò opponitur.dicitur hic,ꝙ nõ poteſt appellari niſi expreſſa cauſa legitima.Sed contra de.l. ſcio.ff. de appel.So.ibi loquitur cũ appellatur à diffinitiua ſententia.ſecus cum appellatur ab interlocutoria, vbi requiritur expſsio cauſæ.vt hic.& l.2.ff.e.ti.per Bar.ad hoc tñ. vide qđ no.Inno. ĩ.de no.ope.nũn.c.1.& qđ no.ĩ.e.c.cum cãm.de iure autẽ ciuili regulariter ab interlocutoria non appellatur. fallit in caſibus,quos Bar.enumerat per modũ regularũ in l.ſi eius.ff. de appel.reci.& l.2.C.de epi.aud.p dñm Bal. dixerunt tamẽ hic Vin.Io.& Goff.ꝙ licet cauſa probabilis ſit exprimẽda in appellatione ab interlocutoria: ſi tamẽ non proponeretur cauſa,ſed poſtea probaretur corã iudice appellationis caſſaretur quod factũ eſt poſt appellationẽ.vt ſ.vt lite non conte.c.accedens.qđ reprobat Io.An.per Cle.appellanti.e.ti. & dic, vt ibi per eũ ſuper glo.quare. ¶Tertiò opponitur.dicitur hic,ꝙ ſufficit deducere cauſam probabilem. Sed cõtra imò videtur,ꝙ debeat deduci cauſa grauaminis iure expreſſa:aliàs nõ ſit appellatio admittenda.vt ſ.c.paſtoralis.So.gl.3.laborat in ſolutione huius contrarij,& ponit duas opi. Io. primò non approbat.& vltimò ponit ſuã opi.ſ. ꝙ illud c.corrigatur per iſtud, vt ſi poſsit ſemper ex cã legitima appellari: licèt nõ ſit in iure expreſſa quantũcũq; cõmiſſa fuerit cã appellatione remota. de hoc etiã no.2.q.6.c.ad Romanã.in prima gl.& l.biduum in glo.antepe.& Spec.e.ti.§.2.in fi.Hoſt. vt refert hic Io.An. tenet ſecundã opi.Io.ſcilicet, ꝙ dicta cã appellatione remota operetur effectũ ſuum hodie ſicut olim,vt videlicet appellari nõ poſsit vbicunq; dicta clauſula reperitur inſerta, niſi in caſibus expreſsis in iure,vt dicitur in d. c.paſtoralis.Et ſubdit Hoſt. quaſdã virtutes huius clauſulæ.prima eſt,de qua dixi. ſecunda, ꝙ ſi delegatus cõmittit alij negotium ad eum,non ad Papã appellari debebit.ſ.de offi.dele.c.ſuper quæſtionũ.§.porrò.tertia, quia ſi in ſecundis literis fit mẽtio de prioribus, ſed nõ de illa clauſula,non valẽt ſecũdæ.vt ſ.de reſti.ſpo.c.ex cõqueſtione.quarta,ꝙ non obſtante appellatione interpoſita à ſententia,ipſa ſententia mãdabitur executioni.ſ.e.c.peruenit.niſi iã ſit appellatio recepta per ſuperiorẽ.ſ.de offi.dele.c. paſtoralis.§.præterea.quinta,ꝙ non deferens appellationi, nõ patietur pœnam.c.de cætero 2.q.6.& C.de appel.l.qñ iudices. ſexta.ſ.de reſcr.c.1. ſeptima, quia cõmiſſa cã cum hac clauſula,nõ cogitur collega admittere ſubdelegatũ collegæ:propter id quod habetur.ſ.de offi.dele.c.ſuper quæſtionũ.§.ſi verò.& hoc no.Hoſt.ſ.e.c.paſtoralis.& Ioan. An. prædictos effectus enumerat hic ſuper.3.glo.¶Quartò opponitur.dicitur hic,ꝙ non ſufficit allegare nũtij miſsionem.Sed contra de c.meminimus.& c.ſuggeſtum.& c.dilectis.ſ.e.vbi propter pũentionem in nuntij miſsione impeditur iuriſdictio delegati.Sol. Io. An. ſuper verbo nuntiũ,tangit iſtud contrarium,& dicit, ꝙ prædicta c. locum habent cũ quis in propria pſona arripuit iter. tunc.n.ſi vadat ex iuſta cauſa, debet eſſe ſub protectione Papæ,nec põt procedi interim cõtra eũ.vt ĩ.ti.proxi.c.1. & ſ.e. c.dilecti.dicit tamẽ Inn. ꝙ ſi aliquis cõdemnatus, vel grauatus vadit ad ſedem Apoſtolicam,vel ad aliũ ſuperiorẽ, dummodo certum ſit,ꝙ pp hoc vadit, vel mittit,vt de grauamine

Not. de virtutibus huius clauſulæ appellatione remota. & vide ſupra in c.paſtora. nu. 7.§. 4. oppo. & ibi in additioni.

cõqueratur,& proceſſum contra ipſum habitum reuocari petat,ꝙ talis miſsio habet vim appellationis. qđ eſt verũ ſi iter arripuerit infra 10.dies.& infra illud tẽpus ſignificetur iudici,& aduerſario,vel eorũ alteri.ar.in eo quod le.& no.ſ.de ꝓcura.c.mandato.¶Item requiritur,ꝙ non habeat, nec de facili haberi poſsit copia iudicis, à quo vult appellare, vt corã eo appellet,& petat Apoſtolos.2.q.6.c.biduũ.Itẽ ẽt prudẽter facit ſi corã teſtibus exprimat grauamina, pro quibus vadit, vel mittit ad curiã,& alios obſeruare tenetur:de quibus hic in nouella ſuper verbo nuntiũ, non inſiſto quia magis laborioſum eſſet litigare,ꝗ appellare,qđ dic vt hic per eum.¶Quintò opponitur.dicitur hic, † ꝙ non põt conuentus opponere de literis impetratis prius. contra imò videtur, ꝙ poſsit p c. plerũq;.& c.ſi aũt.ſ.de reſcrip. ibi diſtinguitur vtrum vti neglexerit necne.hic aũt indiſtinctè dicitur,ꝙ conuentus nõ poteſt opponere de literis impetratis prius:quare malè ſecundũ Vincentium,& Hoſti.textus iſte intelligitur de conuento corã ordinario.quo caſu per ordinaria iuriſdictionem conuentus non poteſt opponere de literis impetratis prius, & ſi non fuerit negligens in vtendo. quod eſt verùm,niſi in duobus caſibus ſecundũ Vincen.in primò ſi fuit per aduerſarium impeditus vti literis impetratis,ad cuius petitionem per aduerſarium præuenitur. Item niſi literæ fuerint de quaſi conſenſu partium impetrate,vel etiã ſciẽte, & præſente aduerſario,vel eius procuratore,& ſe non offerente.Iſtis.n.caſibus non poſſit talis impetrans per ordinarium præueniri ſecundùm Vincentium.Idem Io.& Philippus. Si autem non loquitur de ordinario,ſed de delegato qui citari fecit, tunc benè poteſt excipi contra eũ de literis impetratis prius, per quas ſua iuriſdictio eliditur,niſi prius impetranti poſsit dolus, vel negligẽti a imputari.vt d.c.plerunq;.& d.c.ex parte.ſupra de reſcrip. per quæ cap.limitatur iſtud ſi ipſum intelligimus in delegato. fauorabilior eſt ergo iuriſdictio ordinarij,quam abſorbet regulariter iuriſdictio iudicis delegati per ſolam conuentionem, quàm ſit iuriſdictio alterius delegati,quæ non abſorbet delegationẽ primò factam per ſolam cõuentionẽ: & ita ſentit hic Io.And.ſuper verbo literas. ¶Sextò opponitur.iſte text. innuit,ꝙ per ſolam præſentationem literarum dicatur iuriſdictio ordinarij,vel alterius delegati preuenta. Sed contra imò videtur,ꝙ non ſola præſentatio,ſiue literarum aſsignatio operetur præuentionem iuriſdictionis,ſed citatio ſubſecuta:vt de foro compe.c.penul.So. glo, quæ incipit,ſed nunquid, ſentit cõtrarium,& fatetur ipſum,& ſupplet ad iſtum tex. maximè. Et aduerte,quia licèt per citationem à delegato factam ſit ꝑuenta iuriſdictio ordinarij:tamẽ ſi poſt talem citationẽ corã eo factam fiat talis conteſtatio coram ordinario expirat reſcriptum,licèt citatio emanauerit,vt prædixi.& hoc no.Spec. tit.1.§.reſtat ad fi.Et facit quod no.Io.And.ĩ.de purga. ca.c. penul.ſuper fi.vltimæ glo. ¶Septimò opponitur. dicitur hic, ꝙ tunc demũ iudex appellationis poteſt cognoſcere de principali quando conſtitit legitimè prouocatum.Contra imò videtur,ꝙ omiſſo dicto articulo poſsit de principali cognoſcere.vt ĩ.e.c.cordi.lib.6.Solu.ibi loquitur cũ partes in hoc conſentiunt,vt omiſſo appellationis articulo procedatur in principali.Et idẽ dicunt quidam,ꝙ poterit ſi conſenſerit appellatus tantùm,& inuito appellante ſi iudex appellationis reuocet grauamina ſi quæ ſit illata per eum à quo fuit appellatum ipſi appellanti.etiã hoc no.Compoſt.in c.ſtatuimus. de elect. lib.6.ſup verbo appellari. Et pdicta oppoſitio eſt vera cũ appellatur ad Papã.Et idẽ fortè cum appellatur ad ſuperiorem, q. adiri poterat in illa cã per modũ querelæ.In metropolitano verò quo ad cãm ſubditorum falſa eſt dicta oppoſitio, vt patet.ĩ.de fo.compe.c.Romana.3.reſpon.lib.6.& ibi de hoc in prima glo. Nam coram eo etiam de vtriuſq; partis voluntate non põt omitti articulus appellationis, & ratio patet ibi: poſſet etiam vera eſſe dicta oppoſitio in metropolitano, & quocunq; alio qui non poſſet adiri per modũ querelæ,quando eſſet

do esset appellationi delatum, & ratio patet ex dec.cũ appellationibus.j.eod.lib.6.Et idem tenet Inno.eo.tit.c. cordi. & quod ibi per Io.And.super verbo partium.& ista no. hic Io. And.super verbo remittat.Tu etiam limita istud c.inquantũ dicit,ꝙ iudex appellationis cognoscit de tota causa si reperitur esse appellatũ iustè:quia istud est verũ nisi in casu.c. cũ olim.s.de excep.quod huic.c.assignatur pro contrariò. dic, vt ibi dixi.Aduerte etiam,ꝙ textus non declarat vtrũ iste iudex appellationis fuerit ordinarius super appellationibus cognoscendis,an verò delegatus Papæ super illo articulo tãtũ per appellationem deuoluto. quo casu maius est dubium, an si pronuntiat benè appellatum,possit cognoscere de tota causa principali.& videtur,ꝙ non:quia articulus ille tantum fuit sibi commissus.glo.pen.videtur hic sentire, ꝙ possit. Et idem not.2.q.6.in fi. Et idem hic Inno. & Host.inducunt de test.c.Raiuu.& de rescrip.c.super literis.& j.eo. c. Romana. §.ꝙ si objiciatur.lib.6.Vin.dicit formam mandati seruãdã. & propter hoc sibi videtur,ꝙ non possit sine nouo rescripto de principali cognoscere,nec etiam de alia appel.causa, quæ non fuerit expressa.credo intuenda verba rescripti, vt dicit Io.And.hic,& in fi.c. ¶Octauò opponitur. iste tex. & multi alij innuunt,ꝙ valet impetratio literarum ad lites.Sed cõtra de.§.si tibi.& §.se.in Aut.de mand.princ. & Aut.de quæstore.1.responso.& §.1.vbi dicitur, ꝙ si quis dimisso ordinario vadit ad principem, remittit eum princeps cum correctione,& non dabit responsum.ad idem in Aut.vt diffe. iudic. in prin.& per totum.Sol.ista iura loquuntur de iure ciuili,secũdũ quæ nõ potest etiam adiri imperator omissis medijs, nec principaliter,nec per viã appellationis. vt l. Imperatores.ff. e.secus de iure canonico,secundũ quod principaliter,& per viam appellationis põt omissis medijs Papa adiri.vt in c.ad Romanam.& se.2.q.6.quod ius incedit rectius in hoc, permitto considerare per te ipsum.¶Quero.dicitur hic, ꝙ põt semper appellari ex causa probabili, quæ expressa debent vltima reputari &c.

14 † quæro ergo,quæ dicatur causa probabilis,siue rationabilis.glo.quæ incipit,& videtur, de hoc quærit,& soluit,ꝙ hoc relinquetur arbitrio iudicis.de hoc etiam no.in Spec.de app.§.nunc dicamus.ver.1.Tenendum est ergo, ꝙ an sit deferendum, vel non standum est arbitrio iudicis à quo: caueat sibi tamen,quia si non admittit appellationem legitimam punietur,nisi sit priuilegiatus.s.eo.c.pastoralis.1.respõ.vel nisi probabilis error ipsum excuset.j. de sen. exc.c.sacro.vbi etiam de hoc.in antep.glo.& 2.q.6.c.ad Romanam.in prima glo. An autem causa sit probabilis,vel nõ: dicitur.quando est dubium,relinquit arbitrio iudicis appellationis. & hoc innuit tex.iste dum dicit, ꝙ de hoc superior cognoscit.& ad hoc supra de rescrip.c.dilectus filius. Collige ergo,ꝙ quandoq; causa est probabilis manifestè, & iudex à quo deferre tenetur,quandoq; est frustratoria manifestè,& nõ tenetur,immò punitur deferens:& similiter appellans calumniosè in quinquaginta libris auri in ciuili,& in criminali perdita lite vocatus accedat.C.e.l.proconsulibus. secundũ Io.An.Vin.& Gof.Quandoq; appellatio est dubia sit legitima,vel non.& tunc deferre tenetur in dubio in d. c. sacro.ad fi.& hic in prædicta glo.& hoc casu si op. faceret pro appellãte,licèt cõtra eum pronuncietur, non condẽnabitur in expẽsis.vt in Spec.de expensis.§.nunc videndum. vbi satis de hoc.& no.vnũ verbum huius gloss. ꝙ vbi iudex est dubius sit probabilis causa vel non,debet habere collationẽ sapientum.ad hoc ff.de fun.instruc.l.cum delanionis.§. asinam. ibi qua præsumptione,qui in quacunq; regione morantur.

ADDITIO.

a ¶ Dictio vt est modalis.Bar.in l.1.in vers.vlterius quæro ff. de cond.& demon.idem in l.quibus diebus.§.Termilius eo.tit. Bal. in Aut.cui relictum.ver.quid si testator.C.de indic.vidui.tollen.Gemi. in c. sicut. nu. 6.ver.quid importet.de verb.sig.lib 6.Sali.in l.1.C.de act. & obli. Quãdoq; ponitur pro sicut,quandoq; pro ꝙ Bar.in l.1.ff.de eo, qđ cer. loc. qñq; ponitur in vim cãt,vt hic.& Zab.& in Cle.2. de ætã & quali.

S V M M Æ.

1 *Cessante causa cessat effectus.*
2 *Appellari potest à comminatione, sicut à sententia.*
3 *Iudex si lædit partem verberando, vel metum inferendo, an habeat locum recusatio, vel appellatio.*
4 *Iudex potest sententiam interlocutoriam reuocare. Et an hoc sit verum semper. nu. 7. & nu. 9.*
5 *Iudex reuocando, quæ malè gessit, dicitur vti sano consilio.*
6 *Reuocatio facta verbo non sufficit, nisi de facto reuocetur.*
8 *Interlocutoria de iure canonico potest mutari ex causa. Et an inuitis partibus. nu. 11.*
10 *Iudex an possit cogi, siuè compelli suam interlocutoriam reuocare. Et an possit pluries eandem interlocutoriam reuocare.*

CVm cessante. Iudex in principali procedit si reuocat grauamen, propter qđ fuerat ab eo appellatum.& principium,& finis ponit duplicem cõstitutionis causam: medium verò ponit quęstionẽ.ibi statuimus. ¶ Primò

1 no.regulam † quòd cessante causa,cessat effectus. de qua in l.generaliter.C.de epi.& cle.per Cy.& domi.Bal.& in l.2. ff. de do. per Bar. & in c.post translationem.s.de renun.c.cùm

2 suis remissio.¶Secundò no. † ꝙ appellatur à cõminatione, sicut ab interlocutoria:& intellige cõminationem omne præceptum factum sine causæ cognitione, vel etiam cum causæ cognitione,si est iniquum,vel si comminatur, ꝙ lædat partem:ab omnibus enim istis grauaminibus poterit appellari, si ille,qui comminatur,prædicta facit tanquàm iudex:secus si tanquã petẽs,& non tãquã iudex, quia tunc nõ appellatur

3 à tali cõminatione,&c.¶†Quid si iudex partẽ lædit verberãdo,vel metũ inferendo. dicit Host. ꝙ tunc locũ habet potius recusatio,quàm appellatio.tunc.n. p appellationẽ non tollit maxillata.& qa talia fiunt vt plurimũ extra iudiciũ.& pariũt inimicitias,& odiũ.& ex quibus iudex recusatur.3.q. 5. qa suspecti.nõ meminit Ho.de l.si quis prouocationẽ.C.eo. tit. In illa.n.l.declaratur iste articulus an ab iniuria facti possit appellari.quod dic,vt ibi.& in Spec.de excep.§.viso.vers.sed

4 si iudex.& ver.sed nunquid.¶Tertiò no.† ꝙ iudex põt sentẽtiã interlocutoriã reuocare.concor.l.qđ iussit.ff.de re iud.& j.dicã.diffinitiua aũt regulariter non reuocatur.fallit in casibus notatis p Io.An.j.de accu.qualiter.el.1. in secũda gloss.

5 ¶ Quartò no.†ꝙ iudex reuocando,qđ malè gessit, dr̃ vti sano cõsilio.cõcor.22.q.4.magnæ.laudabile est.n.errorẽ proprium corrigere, nec expectare, ꝙ ab alijs corrigatur. vt in Aut.de nup.§.1.col.4.& j.de accu.c.qualiter.Et aduerte,qa

a si grauamen fuit reale debet reuocare a de facto, nec sufficit dicere,sum paratus reuocare, nisi de facto faceret secũdùm Inn.qđ est no.secundũ Host. Ego pro hoc allego l. seruus si heredi.in fi.ff.de statu libe.& l.qui decem.§.idem respõsum est.ff.de solu.& idem Io.And.in c.vt circa.de elec.lib.6.in gl. sup verbo pstito. Quandoq; aũt tacitè reuocatur: puta si qs appellauit à iudice,ne procederet cõtra ipsum,quia exẽptus ab ipsius iurisdictione, iudex qui citauerat super principali, nunc assignat terminũ ad probandum exemptionẽ. hoc.n. modo reuocat grauamen, quod intulerat quo ad processum principalis causæ.¶Vltimò no.in fi.secundũ Host.quòd boni prętoris est,exceptiones, & dilationes superfluas resecare.de præsump.nullus.facit,quod dixi de excep.c. exceptionẽ. ¶ Opponitur de l.siuè pars.C. de dila. vbi si iudex dedit dilationẽ,conquiescit officium suũ.So.vt no.in l. quod iussit ff.de re iudi.circa fi. ¶ Secundò opponitur de l. quod semel ff.de deci.ab or.fa.Sol.ibi loquitur de decreto, qđ transit in formã contractus, vel quasi,qui reuocari non põt ad voluntatem alterius contrahentis.vt l.sicut.C.de act.& obl.hic vero loquitur in sententia interlocutoria. nã de diffinitiua certum est, ꝙ non potest reuocari regulariter. vt l. si vt propo-

nis.C.quomodo,& quando iudex. ¶ Et rõ differentiæ est duplex.quia diffinitiua fertur cũ maturiori consilio,puta in scriptis.ĩ.de re iudi.c.fi.lib.6.ergo est validior.C.de repud.l.dubium.secunda ratio est,quia iudex diffiniendo cãm functus est officio suo.supra de offi.dele.in literis,quę rõ cessat in interlocutoria.aliæ aũt dispositiones an possint reuocari,lõgũ esset tractare:oporteret.n.discurrere multas partes iuris.& primò in legum dispositionibus,& statutis,de quibus in c.1. de consti.lib.6.Itẽ in vltima voluntate, de quibus in c. sicut. C.de act.& obl.& l.si pecuniam.ff.de condi.ob cãm.facit qđ not.de elec.c.cum cãm,& de cle. coniu.,diuersis fallacijs.& ꝑ Dy.plenè in regula,qđ semel placuit.de reg.iur.lib.6.&c. ¶ Tertiò opponitur.dicitur hic,ꝙ à cõminatione iudicis appellatur.contra de l.in peremptoria.ff.de iudic.vbi iudex ex officio cõminare debet,nec propter hoc appellari. Sol. vt in principio glo.magnæ,cui adde,quod no.Spec.in tit.de ap.§. in quibus.ver.37.¶ Quartò oppo.de l.nemo.ff.de reg.iur.& de c.mutare.de reg.iur.lib.6.Sol.dicit gloss. ꝙ iudex re integra reuocare potest:tunc.n.nulla aduersæ parti irrogatur iniuria.Si autem propter dictam appellationem aliquid interesset sua,non possit reuocare:nisi sibi satisfacto de interesse. ĩ.eod.interposita.§.2.Host.tenet,ꝙ donec sit iurisdictio abdicata à iudice à quo semper poterit reuocari:quia ista reuocatio non fit in partis iniuriam,seu ꝑiudicium,vt opponitur, sed potius fit ad litigatoris expedientiam.vt in fi.c. Si aũt iudex esse desierit,puta tradendo Apostolos delatorios,vel tradere recusando infra tempus debitum, vel si iudex appellationis inhibeat appellatione recepta:his enim casibus, cũ desierit iudex reuocare,non potest grauamen. quod dic, vt infra c.cum appellantibus.& c.vt super.& quod ibi per Io.An. in glo.antequàm.& c.Romana.§.si verò.ĩ.eo.lib.6.¶ Venio
7 ad quæstiones,& quærit gloss.† vtrum iudex possit semp suã interlocutoriam reuocare,& tenet quod sic.dicẽs, ꝙ quo ad iudicem non transit in rem iudicatam quominus reuocare possit etiam post 10.dies.sed quo ad partem bene transit in rẽ iudicatam:vt habes in glo.alij,vt Inno.& Abb. dicunt,qđ post 10.dies sine licentia illius pro quo lata est. Iudex nõ potest suam interlocutoriã reuocare,sed ante 10. dies, vel post. vbi appellatum est,reuocare põt.vt l.quod iussit.ff.de re iud. nisi appellans fecisset expensas.tunc.n.ad plenum non reuocatur grauamen,nisi restituerentur expensæ; vel nisi appellationis causa sit iam commissa secundũ Guil. qui ita dicit, se obtinuisse in Spec.de excep.§.viso.ver.sed nunquid iudex.facit ad hoc,quod no.Io.And.s̃.quod metus causa.c.fin.super verbo ab ipso.ver.quid si iudex.Tertia est opi. Host.dicẽtis, ꝙ ex officio suo potest etiã post 10.dies.sed ad partis instantiam nõ tenetur reuocare.Inducit simile.s̃. de testi.c. ꝑ tuas. & c.cũ clamor.Et ista opi.in idem residet in effectu cũ opin. glo. Quarta est opi.Ioan. And. distinguentis tres species interlocutoriarum. nam quædam præparant, vel ordinant litem, quædam incidunt in incidentia, vel emergentia, quædam iubent aliquid restitui, vel dari, vel non fieri, siue aliud ęquipollens.de primis interlocutorijs,quæ præparant, vel ordinant litẽ,dicit,ꝙ possunt reuocari: vt si iussit adesse Calendis,põt iubere,vt adsit Idibus.vt l.qualem.in fi.& l.diẽ proferre.in principio.ff.de arbi.Non obstat,ꝙ dilatione pẽden.iudicis officiũ cõquiescit.vt l.siuè pars,C.de dila. Respõdit.n.vt no.ĩ.eod.c.significante super 3.glo.per Ioan. An.in secundis verò interlocutorijs,quæ incidunt, vel emergunt in lite quidam dicunt,ꝙ eas reuocare potest indistinctè ꝑ istud c.quod generaliter loqtur.ĩ.de priui.c.quia circa.alij dicũt, ꝙ reuocare nõ põt,cum ex ipsis quæratur ius parti, sicut ex diffinitiua,quantum ad articulũ decisum.alij distinguũt,sint elapsi 10.dies,vel non,vt supra per Inno.alij vt Host.dicunt, quod põt ex suo officio, non ad partis instantiam post 10. dies.Circa tertiã speciem interlocutoriarum, in quibus iubetur aliquid fieri,dari,vel restitui,legistæ tenent,ꝙ reuocari non possunt. Sed Ioan. And. circa prædictas tres species
8 tradit regulam generalem † ꝙ omnis interlocutoria de iure canonico põt mutari ex causa.adducit l.1. in fi. ff. de præto. stip.sine causa verò non possunt,maximè post decem dies sine voluntate partis, pro qua lata est. & sic intelligatur opin. contraria.adducit ĩ.eo.c.vlt.lib.6. Nam si iudex appellationis omnem interlocutoriã latam per iudicem à quo, & quæ concernit causam principalem potest reuocare,vt ibi, ita ẽt possit iudex ipse à quo.adducit etiam, quod no.Inno.in c.sacro. de sen.exc.vbi licèt super hoc titubet, tamen postea sic concludit.vel dic idem in alijs interlocutorijs, vt de expẽsis, & similibus,quod reuocari possint à proferente, etiam post quàm per lapsum 10.dierum transierint in rem iudicatã. & sic loquatur lex.quod iussit.nam sicut ex officio suo,siue solemnitate condemnat, ex quo partibus oritur ius, & actio. sic,& sinè magna solẽnitate reuocari possit.arg.4.q.5. c. quisquis.fatetur tamen Inno.ꝙ,si sine causa reuocet,poterit appellari.dominus Bart.in d.l.quod iussit, in prædicta quæstione aliter,quàm alia duo mẽbra distinguit. & sic ꝙ sunt quædam interlocutoriæ,per quarum prolationem iudex desinit esse iudex,& finitur officium suum, vt si pronuntiet non esse procedendum.vel se non esse iudicem competentem.& istas non poterit reuocare:quia habent vim diffinitiuæ quo ad illam causam.pro hoc benè facit c.significantibus.s̃. de offic. dele.Quædam est interlocutoria, qua lata iudicis officiũ nõ finitur,sed adhuc durat, & istam indistinctè poterit iudex reuocare.& ita intelligitur d.l.quod iussit.& istud.c.&c. ¶ Se-
9 cũdò quæritur.† in casibus, in quibus põt reuocare, an poterit omni tẽpore. plura enim sunt tempota in iudicijs, quò ad propositum nostrum:nam quoddam est tempus 10. dierum ad appellantem post grauamen illatum, quoddam est tempus post grauamen illatum vsque ad sententiam, quoddam est post sententiam diffinitiuam,quoddã post executionem ipsius interlocutoriæ. vsque ergo ad quod tẽp us datur hæc potestas iudici reuocandi,dic breuiter,vt s̃. dixi, ꝙ põt vsque quo functus fuerit officio suo super illa causa, hoc est vsque ad sententiam diffinitiuã, vel vsque quò detulerit, vel inhibitum sibi fuerit per iudicẽ ad quẽ,vt dixi supra in quarta oppositione:postquàm verò interlocutoria fuit executioni mandata reuocare nõ potest,nisi causa cognita,vel de partium voluntate.vt probatur in l. 1. in fi.ff. de præto.stipu.Et hac rõne reuocat primum decretum,& tenutã.s.causa cognita,vt in Aut.ei qui.C.de bo.autho.iudi.pos.Item prætor mãdat nuntiari nouũ opus, & nuntiationẽ reuocat. vt l. si opus. ff.de oper.no.nun.& hoc not. Bart.in d.l.quod iussit.vbi etiã
10 quærit † an iudex possit cogi, siue compelli suam interlocutoriam reuocare,& dicit quod non de iure canonico. quia talis reuocatio grauaminis petitur coram iudice appellatio-
11 nis. ¶ † Quærit etiam,an inuitis partibus possit reuocari.&
12 dic,vt supra dixi.aut est mãdata executioni,vel non. ¶ † Itẽ quærit,an possit pluries eandem interlocutoriam reuocare. tenet, ꝙ bis tantum secundùm Dy. vt l.fideicommiss. §. si qs 10.ff.de leg.3.Item quærit,an possit reuocare partibus absentibus.Item quid iuris si super eodem apparent duæ sentẽtiæ interlocutorię contrariæ,nec apparet,ꝙ iudex tulerit secundam animo reuocandi primã.dicit ipse, ꝙ prima nõ videtur reuocata,quia secunda præsumitur lata per errorẽ: nã in iudice ordinario propter multitudinem factorum præsumitur iusta ignorantia. ad hoc benè facit c.cum olim. s̃. de re iudi.& c.auditis.s̃.de procura.per Inno.

ADDITIO.

a ¶ Reuocare.Non sufficit verbo reuocare nisi de facto reuocetur.adde Bal.in l.acceptam.1.opposi.C.de vsur.c.si iudice.de appel.lib.6.

SVMMAE.

1 *Iudex, qualiter procedat,cum recusatur vt suspectus, & qualiter cum grauat partem.*

Causa

2 *Causa suspitionis est proponenda coram iudice recusato, siue sit ordinarius, siuè delegatus. & nu. 8. & 9.*
3 *Suspitio iudicis debet esse iusta, & emissa ex causa probabili.*
4 *Electio arbitrorum ad quem spectet.*
5 *Iudex, contra quem suspitio est probata, debet committere causam personæ non suspectæ de recusatoris assensu, vel transmittere ad superiorem.*
6 *Delictum, quando est manifestum per confessionem rei euidentis, vel alio modo, non admittitur appellatio.*
7 *Generalis constitutio non derogat specialibus obseruationibus regularium contra regularem constitutionem disponentibus.*
10 *Processus iudicis recusati post eius recusationem factus an valeat.*
11 *Recusauit aliquis iudicem ex causa legitima, & in iure expressa, iudex pronunciat ipsam non legitimam, vel contra illegitimam, pronunciauit legitimam, an valeat. Et an poterit appellari. nu. 13.*
12 *Iudex an possit recusari ex causis non expressis in iure.*
14 *Iudex an sit semper citandus ad defendendum sententiam, & processum suum.*

CVm speciale sit Prouidet concilium contra frustratorias recusationes, & appellationes subditorum, quas à prælatis moniti interponunt, vt correctione eludant. h. d. & primò expedit tractatũ friuolæ excusationis. secunda ibi [porrò:] prosequitur tractatum friuolæ appella
1 tionis. ¶ Primò no. † ꝙ alio modo proceditur, cum iudex recusatur vt suspectus. alio modo cum grauat partem. quia in primo recusationis, secũdo appellationis remedio opus est. & ex hac diuersitate, vt puto, dicit Inno. ꝙ à iudice, quem suspectum habeo, non possum recedere appellando, sed appellationem forma hic tradita proponendo. non enim sequitur, est suspectus, ergo me grauat, & iusto grauamine appellatur. vt s. c. vt debitus. Nec obstat, quod hic dicitur, ꝙ monitus habet vtrunque remedium. quia intelligitur ex diuersis causis non ex eadem, scilicet vt recuset propter suspitionem, & appellet pp grauamen, & per eundẽ modum respondetur ad c.
2 quoties il 1. 2. q. 6. ¶ Secundò no. † ꝙ cã suspitionis est proponenda coram iudice recusato, & hoc siuè sit ordinarius, siue delegatus. de subdelegato autem j. dicam post Io. An. Et qd iuris, si vnus ex pluribus recusatur, an coram omnibus alijs, vel coram illo tm̃ erit recusatio ꝓponenda. dic vt in c. si con-
3 tra vnum. de offi. delega. li. 6. ¶ Tertiò nor. † ꝙ suspitio debet esse iusta, & emissa ex causa probabili. de quo multa exẽpla vide p Host. in summa. eo. ti. sub rubrica de recusation. §. ex quibus causis. & in Spec. eo. ti. 1. §. superest videre. ¶ Quartò
4 not. † ꝙ ad partes spectat electio arbitrorum. & si iudex locũ partis obtinet, ꝑtinet electio ad ipsum iudicẽ. Ex quo colligit Inno. quòd iudex, à quo appellatur, citari debet ad defendendam sententiam, & processum suum, de quo in gl. sed qualiter. quę tenet, ꝙ si actor, & reus appellationẽ ꝓsequuntur, non est necesse citare iudicem. quod verum est, nisi læderetur ius suum. puta quia dicitur fecisse litem suam, vel inciderit in constitutionem cũ æterni. de re iudi. lib. 6. & probatur hoc. j. de sen. ex c. venerabilibus. §. actum. il 1. Et circa istos arbitros eligẽdos vide quod no. in l. cum spetialis. C. de iudi. vbi dicit textus, ꝙ à sententia talium arbitrorũ põt appellari. quia non sunt arbitri voluntarij, sed necessarij, quos partes cogũtur eligere. ad idem j. de offi. deleg. c. de arbitris.
5 lib. 6. ¶ Quintò no. † ꝙ probata causa suspitionis iudex, contra quem suspitio est probata, committit causam personę nõ suspectæ de recusatoris assensu, vel ad superiorẽ transmittit. cuius autem sit electio an remittere, vel committere non suspecto. quidam intelligunt hunc tex. quòd ordinarius recusatus delegat de recusatoris assensu. sed delegatus recusatus remittit ad delegantem. & secundum hoc, quod sequitur ad superiorem: expone scilicet ad delegantem. Sed alij intelligunt, ꝙ etiam ordinarius recusatus remittit ad superiorem. qđ Host. dicit, se nunq̃ vidisse obseruari, vel audiuisse. & illud quod hic dicitur, quòd recusatione probata recusatus committit causam de recusatoris assensu, intellige in ordinario recusato. delegatus autem recusatus, vel recusandus an possit causam subdelegare, dic vt in c. iudex. de offi. dele. lib. 6. vtrum etiam recusatione probata coram arbitris ipsis arbitri cognoscent de causa principali. Ex isto c. & ex his videtur, quòd non. quia causa suspitionis probata, debet recusatus delegare causam, vel remittere. & per hunc textum videtur corrigi d. l. cũ specialis. C. de iudi. quæ dicit, ꝙ ipsi arbitri de causa principali cognoscent. Sed ibi loquitur in delegato recusato, non in ordinario. quod dic, vt dixi s. eo. c. secundo
6 requiris. per Ioan. post Hostiẽ. ¶ Sexto no. † ꝙ vbi offensum, vel delictum est manifestum per confessionem rei euidentis, vel alio modo, non admittitur appellatio. & sic confessus nõ appellat. quod dic vt in gl. ¶ Septimo nota, quòd appellatio emissa ex causa probabili semper est per iudicem admittenda, qua non probata debet appellans remitti ad iudicem à quo. idem per omnia habetur. s. eod. c. vt debitus. ¶ Vltimo
7 no. † ꝙ generalis constitutio non derogat specialibus obseruationibus regularium supra regularem constitutionem disponentibus. facit ca. 1. j. de consti. li. 6. ¶ Venio ad quæstiones: & primo quæro. dicitur hic, quòd qui dicit iudicem suspectum, debet legitimam suspitionis causam allegare corã
8 eo. † Quæro ergo de quo iudice loquatur, an de ordinario, an de delegato. Solutio vt in glo. quæ incipit. nota ergo. quæ etiam subdit, quòd non solum recusatoris, sed etiam alterius
9 partis requiratur assensus. ¶ Secundò quæro † an ista constitutio locum habeat cum recusatur subdelegatus, vt corã eo sit proponenda causa suspitionis. no. Ioan. And. super verbo, iudicem. & dicit quòd non, si delegatus subdelegans est præsens. quia tunc coram eo est proponenda. vt no. s. de offi. delega. super quæstionum. § fi. Si autem delegatus est absens, tunc dicunt quidam, ꝙ eo absente debet fieri protestatio coram ordinarijs, de quibus in d. l. cum specialis. cui standum est, postq̃ non inuenitur per canones reprobata. Alij dicunt quòd delegato absente debet recusans venire coram subdelegato, & ipsum recusare simpliciter proposita causa legitima corã, & significare ꝙ vult ire, vel mittere ad delegatum à quo ꝓbata causa recusationis vult obtinere causam alij committi. & extunc subdelegatus procedere nõ debet. & si ꝓcesserit, vel cãm nõ admiserit, appellari debet ab eo. & hoc ipso iudicabitur eius appellatio legitima, ꝙ casus rationabiles recusationis non admisit etiam si non probauerit suspitionem allegatam. vt infra eodem c. interposita. ¶ Sed hic incidenter
10 quæritur. † pone quòd proposuit quis causam recusationis, quam iudex non admisit, vel de ipsa mentione non facta ad
a vlteriora processit: an valeat processus. a dicit Inn. quòd nõ meminit se legisse quando processus subdelegati, delegati, & ordinarij teneat etiam post recusationem habitus, nisi ab eo appelletur, vel alio modo legitimo causa eximatur à sua iurisdictione. inducitur pro, & contra l. non distinguemus. § cũ quid. ff. de arbi. Sed Hostien. dicit qũque ab ipso Inno. audiuisse contrarium, & remittit ad summam de offi. delega. sub. § sed nec illud. versi. quid sit effectus à principio vsq; ad ver. sed qd si subdelegatus. do. Io. de Lig. allegat pro Hosti. c. legitima. j. eo. lib. 6. & dicit, ꝙ hoc tenet Archi. & Io. Mo. de offi. deleg. c. iudex. § post. li. 6. Idem tenet Bar. s. de offic. deleg. c. suspectionis. in vltima glo. Bar. idem consuluit. scilicet quod processus non valeat per l. 1. C. si. quacunque prædi. po. vbi allegans suspitionẽ hoc ipso eximitur à iurisdictione iudicis, & per consequens non valet, quod agit. de hoc in Spec. de recusa. §. qualiter. versic. sed quis cognoscet. Tertio quæritur. po-
11 ne † quod recusauit quis iudicem ex causa legitima, & in iure expressa iudex pronunciauit ipsam non legitimã, vel econtra illegitimã pronũciauit legitimã, an valeat. Io. An. sup verbo recusationis post Inn. dicit, ꝙ consideranda est forma in-

terlocutionis iudicis.aut enim pronunciauit super causa,quia legitimam pronunciat non legitimam,vel econtra,& est nulla ipso iure.quia contra ius scriptum.2.q.6.diffinitiua quarũ nõ pronunciat super iuribus causæ intentatæ. sed contra ipsum litigatorẽ proponentẽ legitimam causam,quam iudex pronunciat non admittendã. & tunc valet talis sñia, nisi appelletur, cum sit lata contra ius litigatoris, vt s̃.titu. 1. cum inter.facit
2 qđ no.in l.2.C.quando prouo.non est necesse.¶† Quid de dubijs causis,hoc est in iure non expressis.an possit iudex à talibus causis recusari ita quod iudex teneatur admittere. glo. 4. sentit,ꝙ sic.Idem Inn.& Ioan.And.nam multæ causæ possent obuenire,quæ essent iustiores, quàm expressæ in iure. & hoc relinquendũ est arbitrio iudicis.pone enim quod est compater,vel patruus,vel affinis coniugis,non.n. istæ causæ sunt expresse in iure,vt si recusari quis possit ex aliqua ipsarũ. & tamen ad istas personas habetur magna affectio. & ideo super hac glo.4.subdit Io. An. notabile verbũ. ꝙ in causis suspitionis non expressis in iure habeatur consideratio ad mores regionis. Nam in certis regionibus plus se diligunt consanguinei quantuncunq; remoti,quàm in certis alijs.vt dixi s̃.eod.c.
3 postremo.¶ † Hic etiam incidenter quæritur.si iudex cãm allegatam pronunciat non legitimam,an poterit appellari. videtur,ꝙ non,cum hoc suo arbitrio relinquatur. tenet Inn.ꝙ appellari poterit:quod verbum nõ. vt scilicet in his, quæ arbitrio iudicis sunt cõmissa,possit appellari.concor. qđ no. Inn. in c.vltimo,s̃.de ferijs. & ĩ.de accus.c. super his. super verbo arbitrium. Conclude ergo,quòd inter ius scriptum, & æquitatem permissum est iudici in causis arbitrari, & remittit supra de postula.c.1.versi.nec valet.& ibi per Io.An.super verbo nõ.Talis tamẽ interpretatio non facit ius nisi inter partes. nam gñalis interpretatio, quæ ius constituat inter oẽs, nõ fit ab alio,quàm à principe,vt C. de legi.l.fi.& ĩ.qui fi. sint legi. c.per venerabilẽ.§.rationibus.secundũ Io.An.Ego dico,qđ si lex,vel canon sit certo modo per iudicẽ interpretata,talis interpretatio in causis similibus est sequenda per eosdem iudices,& successores,vt l.minimè.ff.de legi.& l. si de interpreta-
4 tione.eod.tit.¶† Quarto quæritur,an iudex sit semper citandus ad defendendũ sententiã,& processum suum.glo.quæ incipit,sed qualiter, dicit qđ sic,si iudex interuenerit in iudicio tãquàm pars.puta quia ꝓcedit ex officio: aliàs secus. de hoc no.Inn.s̃.de procur.in nostra.vt dixi s̃. in notabilibus. & hic plenius in nouella super verbo,cum iudice.vbi subdit si delictum sit notorium,an sit loco recusationis iudicis,videtur qđ non:quia tunc non est locus appellationi,vt in §. porrò. dicit notabiliter Io.An.ꝙ quandoq; pena delicti notorij est certa, & limitata à iure,quod qñ iudex vult imponere: non poterit recusari, sicut neque posset merus executor.vt s̃.ca.proposuit.aut vult infligere arbitrariam, & à iure non statutam, & tunc poterit appellari,quia posset iniquè arbitrari.cum.n.arbitrium habeat annexam causæ cognitionẽ, dictat ratio naturalis,ꝙ persona suspecta nõ arbitretur æquè, & si dicatur certè poterit appellari,& si iniquè arbitrabitur.dic quod ista nõ est iusta allegatio, quia secundũ hoc nunquàm posset aliquis recusari,& melius est ante tempus,&c.vt l.fi.C. in quibus causis in integ.resti.non est necesse.

ADDITIO.

a ¶ Valet processus. Inno.in c.cum super.de offic.dele.& hic.& do. Ant.& Card.Alex.consi.182.vol.2.& consi.86.1.volu.tenet quod valet:nisi appelletur.Bar.& Ag.contra in l.1.quia poterat ff. ad Treb.per l.1.C. si quacunq; prædi.po.vbi Bal.tenet cum Inno.vide Pau.de Ca consi.22. qui refert opi.& sequitur Bar.& Arch.in c.cum plures,de offi.dele.in 6.Alex.in d.l quia poterat.

SVMMAE.

1 *Ecclesia vna potest vendicari à tertio, qui ipsam possidet iure proprietatis.*
2 *Factũ procuratoris si contradicat ei, quod dominus fecit prius indirectè,ꝓualet factũ domini, si eadẽ die reuocat factũ procuratoris.*
3 *Obiectus præscriptionis habet vim litis contestationis.*
4 *Exceptiones dilatoriæ sunt proponendæ ante litis contestationem, & an inter ipsas sit ordo.*
5 *Delegatus ab alio, quàm à principe, non subdelegat.*
6 *Appellans debet probare veritatem causæ in appellatione deductæ.*
7 *Iudex licet non grauet ex animo, si tamen grauat, appellari potest.*
8 *Delegatus an possit subdelegare post litem contestatam.*

CVm causam. Si iudex confessionẽ aduocati eadem die reuocatam pro litis contestatione velit habere,vel processum à subdelegato factũ ratificet, ab ea lite appellatur.h.d.Et in prima narratio appellantis.In secunda iudi
1 cum datio ibi: mandamus. ¶ † Primò not.ꝙ vna ecclesia potest à tertio,qui ipsam possidet, vendicari, & debet intelligi iste textus,cũ dicta ecclesia vẽdicat iure proprietatis,nõ tanquàm in titulũ, quia tunc non fuisset litis contest. necessaria. vt in cle.dispendiosam. de iudi. altero.n. ex prædictis modis vẽdicatur ecclesia,vt in c.1.& 2.ĩ.de eo qui mit.in pos. lib.6.
2 ¶ † Secundò no.quòd cum factum procuratoris contradicit ei, ꝙ prius fecit dominus indirectè,prævalet factum domini, si eadem die reuocet factum procuratoris. facit ad not. c. si duo.de procurato.lib.6. In extraiudicialibus vero (vtputa in contractibus)an valeat factum domini, vel procuratoris fa-
3 cientis contrariũ.dic vt l.si hominem.ff. man. ¶ † Tertiò hic colligitur, ꝙ obiectus præscriptionis habet vim litis contest.
4 de quo in glo.& ĩ.de litis contest.c. 2.lib.6. ¶† Quartò nõ.ꝙ ante litem contest.sunt exceptiones dilatoriæ proponẽdæ, inter quas an sit ordo, dic,vt s̃.tit.1.c.inter monasterium. facit quod no.in l. si quæramus.ff.de testa.per Bar. & Bal. vbi not.
5 quid iuris,si ordo seruandus in ipsis peruertitur,&c.¶† Quintò nõ.quòd delegatus ab alio,quàm à principe,non subdelegat.de quo in glo.& l.à iudice.C.de iudi. per docto. ¶ Sextò colligitur.ꝙ termino dato dilatorijs proponendis videtur renunciari per actum,qui sapiat litis contest.vt per responsionẽ indirectam.facit l.ad solutionem.C.de re iudi.& s̃.tit.1.quod
6 ad consultationem. ¶† Septimò no. ꝙ appellans debet probare veritatem causæ in appellatione deductæ. de quo infra dicam.¶ Vltimò nõ.in versi.iudices. isti ducti errore repulerunt istam reuocationem confessionis,ex quo no.Ioan.And.
7 † ꝙ licet iudex non grauet ex animo,si tamen grauat, appellari potest.de quo remittit ad not.per eum s̃. eo. c. ex parte. ¶ Venio ad oppositiones: dicitur hic, ꝙ iste prior reuocauit confessionem aduocati allegantis præscriptionem,quia erat contraria suæ petitioni. Sed contra. quia prior iste nitebatur ex præscriptione:ergò confessio aduocati non erat contraria suæ intentioni.Item hic prior non agebat, sed cõueniebatur: ergo malè dicit tex.quòd erat contraria petitioni suæ. Solutio,dic ꝙ factum aduocati erat contrarium facto domini in modo,scilicet anticipando tempus debitum in proponendo exceptionem peremptoriã: vtilius est enim reo iudicium excludere per obiectum dilatoriẽ,quàm ea omissa iudicium ingredi,cuius dubius est euentus:vt l.eo tempore.ff.de pecul.& dominus petebat hic in iudicio non procedi. In istis ergo factum aduocati contrariatur facto domini tendentis ad exclusionem iudicij,aduocati aũt ad ipsius ingressum &c.¶ Secundò opponitur:dicitur hic, ꝙ si dñs confessionem aduocati reuocauit eodẽ die,appellatio ab eo interposita fuit iusta: quasi innuat secus esse, si eodẽ die non reuocasset. Sed contra. C.de erro.aduo.l.3.vbi infra triduum reuocari potest. Sol. vt in gl. quæ incipit,sed nunquid.super qua dicit Io. And. ꝙ aut quæritur de effectu confessionis,quo ad iudicium negotij principalis.& habent locũ iura obligata in gl. aut quo ad litis ordinationẽ per cõtestationẽ,& habet locum istud c. de materia. dic vt in c.olim.ĩ.de censi.¶ Tertiò opponitur.dr̃ hic, ꝙ delegatus ab alio,quàm à principe, nõ subdelegat. Sed contra de c.cum Bertoldus.s̃.tit.1.Solu. aut vult quis delegare articulũ, qui

qui requirit causæ cognitionē, puta receptionē testium super articulo per iudicem nō examinato, & non pōt, vt hic: aut articulus ille non exigit examinationem, puta, quia testes sunt cōprobati, & articuli examinati ita qđ non restat nisi examinatio facti tm̄, & pōt fieri, d.c. cum Bertoldus. & ibi per Ioan.
8 And. super gl. sed qualiter. † Aduerte tamen ad dubiū, quod hic mouet glo. an post litem contest. possit delegatus subdelegare. arguit, qđ sic ad similitudinē procuratoris, qui pōt aliū substituere post litē contestatā. vt l. neque. C. de procura. & j. de procur. c. 1. lib. 6. Io. An. super dicta gl. tenet contrarium. & aliud in ꝓcuratore, qui per litis cōtest. effectus est dn̄s instantiæ, & ideo reuocari non pōt, vt ibi: & aliud in iudice delegato, qui semper reuocari pōt: vt l. iudicium soluitur, ff. de iudi. Item in contestatione procurator est, vt agens, iudex, vt patiens. fortius ergo operetur contestatio in agente, q̄ in patiente. facit s̄. quod metus causa, c. sacris. ¶ Quarto opp. iste tex. in fi. exigit, ꝙ appellatio debet iustificari ex causis deductis in appellatione. Sed contra. de l. scio. ff. eo. & de iuribus allegatis in vltima gl. So. hic loquitur, cū est appellatum ab interlocutoria, quæ debet iustificari ex causis allegatis. vt in cle. appellanti. j. eo. contraria loquuntur, cum appellatur à diffinitiua. facit qđ no. 80. dist. c. 1. & 2. q. 6. non ita. vbi de hoc. Et aduerte, quia si plures causæ grauaminis exprimūtur in appellatione ab interlocutoria, curia nō exprimit nisi vnam, & eligit ex deductis. caueāt ergo sibi appellantes, ne falsam causam exprimant, vel quā ꝓbare non possunt. ad qđ reprimendū ęqua vr̄ dicta consuetudo, siuè causæ se compatiantur adinuicem, siuè nō. de quo in Spe. eo. ti. §. de off. in prin. penul. col. Et prędicta, quæ hic dicuntur de causis exprimēdis in appellatione vel non: habent locū in appellationibus emissis in iudicio. de emissis vero extra iudicium, & in causis electionū, dic vt in c. vt circa. de elec. lib. 6. & cle. constitutionē. eo. titu. in alijs vero causis extra iudiciū exprimēdis in appellatione, vel nō, dic vt s̄. eo. c. bonæ. & c. cū in cunctis. j. de his, quæ fi. à ma. par. ca.

SVMMAE.

1 *Executor gratiæ apostolicæ debet legitimas exceptiones admittere, aliàs licitè appellatur ab eo.*
2 *Sententia censuræ executoris gratiarum qualiter potest vitari.*
3 *Literæ si non faciunt mentionem de numero canonicorum, non valent.*
4 *Appellatio vt censeatur efficax, quæ requirantur.*
5 *Appellans si in causa appellationis vult prosequi nullitatem processus, vel sententiæ tantum, vel vult simul prosequi iniustitiam, & nullitatem, an possit, & nu. 12.*
7 *Libellus qualiter formetur in causa appellationis.*
8 *Appellans an possit agere de nullitate sententiæ coram iudice appellationis, quando appellatum est ab interlocutoria, et post appellationem fertur sententia diffinitiua, à qua non appellatur.*
9 *Appellans in iudicio siue extra iudicium ante sententiam, si iterum appellat post sententiam, an per appellationem posteriorem videatur renunciare priori, vel sententiam latam ratificare.*
10 *Iudex quis debeat adiri super nullitate an appellationis, an iudex, qui tulit ipsam sententiam.*
11 *Iudex aditus super nullitate sententiæ an poterit ipsam confirmare ex alia causa.*
12 *Iudex confirmauit sententiam, quæ erat nulla, à qua fuerat appellatum, an talis sententia valeat, & habeat robur.*
13 *Prosecutus vnam causam nullitatis si succumbat, an poterit postea aliam nullitatem prosequi. Et si condemnetur, an poterit dicere sententiam nullam.*

DIlecto filio. Non sufficit appellāti dicere, qđ legitimam exceptionem opposuit, & appellauit, nisi pp eā nō admissam doceat se appellasse. h. d. Et prima pars ponit factum coram auditore narratum. secunda committit causam. & præmittit quare ibi: qm̄ igitur. ¶ Primo no. quod iste presbyter litigabat cū capitulo, & capitulum se opponebat contra eum dicens, ꝙ eū recipere nō debebat, & quid si duo pariter concurrant. dic vt in c. mandatū. s̄. de rescrip. per Io. An. post In-
1 noc. ¶ † Secundo no. ꝙ executor gratiæ apostolicæ debet legitimas exceptiones admittere, aliàs licitè appellatur ab eo. de quo dic, vt s̄. de re iud. c. de cetera. & in c. pastoralis. de offi. dele. in gl. magna. aduerte tñ, ꝙ super beneficijs conceduntur literæ dupliciter, vel executorię, vel monitorię. de quibus in c.
2 ex insinuatione s̄. de rescrip. ¶ Tertio no. in ver. ne aliter. † ꝙ ad euitandū sententias censuræ, quas sępè fulminant isti executores gratiarū, requiritur appellatio, nec sufficit exceptionum propositio. ad qđ vide no. in Spe. in tit. de except. §. viso. ver. qđ aūt nouitij. & se. & de app. l. qualiter. ver. itē qđ faciat.
3 ¶ † Quarto no. ꝙ non valent literæ, si nō faciunt mentionem de numero canonicorum. de quo s̄. de rescrip. c. constitutus. facit eo. tit. c. si proponētē. vbi alij casus, in quibus literæ sunt
4 nullæ. ¶ † Quinto no. in ver. qm̄ igitur, qđ plura debent concurrere, vt appellatio censeatur efficax. & enumerat hic Hosti. 13. quæ requiruntur ad validandam appellationem, quorum aliqua colligit hic ex tex. & remittit ad c. 2. j. eo. lib. 6. & sunt ista causæ legitimæ expressio iudicis, à quo aditio ipsius causæ prosecutio, ipsius repulsio, propter ipsius repulsionem appellatio. Item quòd à præsenti grauamine, non à futuro. Itē ꝙ in scriptis petantur apostoli. Item ꝙ infra 10. dies, & alia, de quibus hic in nouella. ¶ Venio ad oppositiones. dicitur hic, ꝙ capitulum oppositis exceptionibus, & subiūcto, quòd, ne isti executores aliter facerēt, appellauit: & infra Papa mandat, quod debeat inquiri, an fuit propter dictam causam appellatum. Sed contra. videtur enim, quòd dicta appellatio fuit inepta, quia à futuro grauamine, & qa non expectato responso iudicis appellauit: & ideo appellatio videtur nulla: cuius cōtrarium sentit tex. si probarentur, quę dicuntur in eo. Sol. Io. An. fatetur, quòd capitulum ineptè appellauit, quia debuit responsum iudicis expectare, an admitteret, vel reijceret exceptionem prædictam. admittendo enim habebat obtentum, & repellendo poterat appellare. secūdum Inn. facit quod not. Ioan. An. post ipsum s̄. de test. c. significauerunt. in glo. no. Si autem iudex non admittit, nec reijcit, sed tacet, vel ad vlteriora procedit, quid tunc iuris sit. no. hic Ioan. An. qui dicit, quod si procedit ad vlteriora exceptione non admissa, nec repudiata, poterit appellari. facit, qđ ipse not. j. eo. c. ex parte. Si autem non procedit, sed semper tacet, & semper est in deliberando, vt sic partem vexet laboribus, & expensis, tunc dicit Host. j. eo. c. interposita, primo responso, ꝙ si iudex tertio loco requisitus humiliter expectato tpe congruo non respondeat, poterit appellari, ar. in eo quod le. & no. de supplen. negli. præla. c. 1. & de electio. cum in veteri. facit quod no. Ioan. An. in cle. quis. eo. ti. in gl. etiam fi. in fi. ¶ Sed contra prædicta opponitur de communi practica: per quam statim non expectato aliquo responso appellat à processibus istorum executorū. Ego aūt dixi supra proximo contrario, quod nō tenet talis appellatio, quare male. So. dicit Io. An. ꝙ hæc Decre. nō contradicit cōi obseruantiæ. nam executores statim fulmināt sententias, nisi infra certos dies pareatur eisdem. Et ideo ne per lapsum dierum cōtingat talem ligari, licitè appellatur, vt s̄. eo. c. præterea. sed in ista Decre. non erat lata sententia per executores, quo casu debent prius exceptiones opponi contra præcepta executorū, q̄ ab eis appellari, & facit ad materiā quod no. Spe. in d. §. viso. ver. quid aūt nouitij. de excep. & de appel. §. qualiter. ver. Itē ꝙ facit, &c. ¶ Tertio opponitur: dr̄ hic, qđ Papæ constitit per cōfessionē partis, ꝙ erat in ecclesia certus numerus canonicorū iuramento firmatus: ex quo solo tantum euidenter apparet, qđ dictæ literæ erant nullæ, vt s̄. de rescrip. c. cōstitutus. ergo male Papa hic mādat de alio inquiri, & præcipue in causa beneficiali, in qua debet, & pōt supplere de facto. s̄. de elec. c. cū nobis olim. Sol. Host. fatetur cōtrariū, & dicit, qđ hic vacat ar. à contrario sensu. Io. An. dicit, ꝙ ex

ex quo capitulum volebat se iuuare remedio appellationis, necesse habuit iustificare appellationē. vnde quod potuit, noluit, &c. est simile, quod no. Io. An. s̄. e. c. in ecclesia. sup 1. glo. vel potest dici, ꝙ quādo appellat̄ ab interlocutoria, & nō probatur causa deducta in appellatione, non debet iudex appellationis ferre sententiā in causa principali, licet cōstet sibi de veritate dictæ causæ. secus si appellat̄ à diffinitiua. quia potest iustificari ex omnibus causis. vt l. scio. ff. eo. ti. ¶ Venio ad quęstiones. & quærit Inn. dicit hic in tex. quod fuit appellatū, po-
5 ne ergo† ꝙ in causa appellationis vult appellans ꝓsequi nullitatē ꝓcessus, vel sententiæ tantū, vel vult simul prosequi iniustitiā, & habet locū quæstio cū appellat̄ à diffinitiua. nā de interlocutoria certū est, quòd nō potest iustificari, nisi ex causis deductis in ea. vt in Cle. appellāti. j̄. de appel. dicit ergo Inno. ꝙ appellās à sentētia diffinitiua secundū quosdam potest prosequi omnem casum, per quem dicat̄ sentētia iniusta, sed neutro casu licet ꝓponere corā iudice appellationis, qđ sententia sit nulla rōne defectus iurisdictionis cōtestationis omissæ, vel alia, nā licet de nullitate possit pricipaliter agi iudicis officium implorādo, non tamen appellationem prosequēdo. & hoc est verū secundùm ipsos, cū appellatus non petit confirmationē sentētię. nam si peteret, posset appellans opponere de nullitate, & iniustitia qa. hoc casu censet̄ reus, & sic cōtrarijs exceptionibus vti pōt. de reg. iur. nullus pluribus. li. 6. alij dicūt, & fortè melius sm̄ Inn. ꝙ appellans à diffinitiua sententia potest etiā ꝓsequēdo appellationem dicere coram iudice appellationis non solùm iniustā, sed etiā nullam. quia licitum est ei quibuscunq; modis appellationem suam defendere: vt ff. eod. ti. l. scio. in fi. ad hoc optimè l. quædam mulier. ff. fa. ercis. & de iure Pal. vltio Hosti. dicit, ꝙ in curia quotidie ista opi. practicat̄, quia appellātes appellatiōe sua ꝓsequentes super nullitate, & iniustitia audiuntur. debet tamen libellus cautè formari, vt nō copulatiuè dicat appellās sniam nullā, & iniustā, quia esset sibi cōtrarius, & ideò repellēdus, vt s̄.
6 e. c. sollicitudinē. ¶† Debet ergo dicere, ꝙ snia ē nulla, & si re-
a periret̄ aliqua, dicat ipsā esse iniquā, & iniustā. sic em̄ libellus[a] formatus recipit̄, & admittit, vt patet in eo, qđ legi. & no. s̄. de rest. i int. c. cōstitutus. §. j. primo respōso. & j̄. de priu. c. cū o'i. §. tandē. & in Spe. de sent. ꝓla. §. iuxta ꝓpositionis seriē. ad fin. ver. sed nunqđ talis libellus. Istā etiam opi. tenet Bart. in l. si expressū ff. eo. tit. vbi vltra oēs latius, & subtilius se extēdit super dicta qōne. Ideò ibi vide per eū. & est æqua ista opi. causa dirimēdarū litiū breuius, & celerius: & vt circuitus euitet̄, & vt parcatur laboribus partiū, & expēsis. & vt magis innitamur veritati, quàm subtilitati. facit quod not. Spe. in dicto tit.
7 de sen. ꝓla. §. iusta. ad fi. ¶ Secūdò quæro, pone †ꝙ appellatum est ab interlocutoria: & post appellationē fertur sentētia diffinitiua à qua nō appellatur: nunquid appellans potest agere de nullitate sententię corā iudice appellationis. Inn. videtur tenere, quòd nō. Sed Host. dicit, ꝙ eius uerba non plenè capit, nam appellans ante sentētiā à grauamine potest petere, vt sentētia postea lata pronuncietur nulla, quia hoc est regulare, ꝙ quicquid fit post appellationē, pronuncietur irritū, & inane. ut patet. j̄. eo. c. in fi. c. & in c. ex pte. & c. significante. j̄. eo. c. ad fi. facit quod not. in c. licet. de sen. excō. lib. 6.
8 & in c. 1. de dolo, & contu. in Cle. vbi de hoc. ¶† Item tertiò quærit Inn. pone, quòd qs appellauit in iudicio ante sentētiā, siue extra iudicium, & iterū appellet post sentētiam, vtrū per appellationē posteriorem videatur renunciare priori, uel sententiam latā ratificare. arg. quòd sic. ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus. Inn. dicit cōtrarium, quia geminādo, vel duplicādo appellationes non videtur quis per secundā, vel tertiam primæ renūciare, vel factum iudicis à quo appellat approbare: imò potius impugnare, & ab eius iurisdictione se subtrahere. ar. 31. q. 6. c. Lotharius. & s̄. e. c. bonæ. & ibi de hoc dixi. facit, ꝙ no. in d. Cle. j. de dolo, & cōtu. ¶ Quartò queritur. dictum est supra, quòd nullitatem pōt appellans prosequi coram iudice
9 appellātis deducendo per modum, de quo s̄. dixi. Quæro † ergo an principaliter possit iudex appellationis adiri super nullitate, vel debeat iudex adiri, qui tulit ipsā sententiam. Inno. hic sentit, quòd nisi quis appellet coram iudice ordinario tātum, possit peti reuocatio sententiæ. Bart. in d. l. si expressū, ita distinguit, cum quæritur coram quo iudice debeat agi de nullitate, quando hoc petitur simpliciter, sic distingue: aut sētentia est lata de iudice delegato, & de nullitate cognoscit superior, & non ipse. not. in l. si vt proponis. C. qūo, & quando iudex. Aut est lata à iudice ordinario: & tunc aut est nulla ꝓpter iniquitatem, vel turpitudinē iudicis: & debet adiri superior vt l. absentem. C. de accu. aut est aliàs nulla: & tunc aut volo petere, vt iterum pronuncietur, & sic quæstio nullitatis veniat incidenter, & tunc idem iudex adiri debet, vt l. 4. C. de accu. & d. l. si expressum. ff. eo. ti. aut non peto, ꝙ iterum pronuncietur, sed simpliciter, ꝙ dicta sentētia decernat̄ nulla. & tunc super nullitate potest adiri primus iudex, & etiā supior, & ita loquitur l. absentem. & l. 2. §. j. ff. quæ sen. sine ap. resc. Et
10 ita dicit Bart. in d. l. si expressum. ¶† Quintò quæritur, pone ꝙ aditus est idē iudex, vel superior sup nullitate sniæ, an poterit ipsam cōfirmare ex alia causa. dicit ipse, ꝙ iudex nō solùm poterit ꝓnunciare super nullitate, sed etiā poterit sup cā principali sententiare. vt d. l. absentis. C. de accu. & d. l. 2. ff. q̄ sen. sine app. rescin. ex quibus legibus cōcludit, quod sicut cā appellationis deuoluit totam causam ad superiorem, vt possit sententia reformari etiā ex noua causa, ut l. fi. ff. quod cum eo, ita causa nullitatis deuoluit totam causam ad superiorē, vt possit ipsam similiter reformare. & hoc videtur sentire Inn.
11 in c. cum contingat. s̄. de offi. deleg. quod multum no. ¶† Sextò quæritur. pone quod fuit appellatum à sententia, quæ erat nulla, iudex tamen ipsam confirmauit. an valeat, & assumat robur. glos. videtur dicere, quòd non in d. l. si expressum. vbi Bart. ponit plures opi. & finaliter sic dicit, quòd quandoque prima sententia est ipso iure nulla expresso errore in sententia, & tunc iudex appellationis non potest illam confirmare: quia idem error esset in secunda sententia, qui in prima. casus est in l. 1. §. j. ff. quæ senten. sine appel. rescin. & ita loquitur glo. in d. l. si expressum. relata ad l. 1. Si verò sententia erit aliter nulla, tunc attenderetur ad formam pronunciationis. nam aut iudex dicit appellationem non tenere, vel malè appellatum esse, nec dicat benè iudicatum, seu iniustè iudicatū fuisse: tunc nullo modo prima sententia videtur confirmari. quia eius verba hoc non sonant: & uerba sententiæ debent strictè intelligi, prout iacent. ut l. 1. C. si plures una sent. Sed si diceretur in sentētia benè iudicatū, uel malè appellatū, tunc benè uideret̄ sentētiā cōfirmare. & sic debet intelligi glo. l. j.
12 C. quando prouo. nō est nec. ¶† Septimò quæritur, pone qđ aliquis appellauit deducendo nullitatem, & iniquitatē: modo appellatio est deserta per lapsum anni: an poterit appellans prosequi causam nullitatis, vel sicut est præclusa uia per lapsum anni ad querelandum de iniustitia, ita sit præclusa uia ad querelandū de nullitate, quæ fuit in appellatione deducta. pulchra est quæstio, quam dominus Bal. tangit in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. & Bar. in d. l. si expressū. & nullitas posset principaliter intentari, licet sit deserta appellatio, vel super ea pronunciatum contra appellantem. vi-
13 detur casus notabilis in c. 1. de re iudi. in Cle. ¶† Octauò q̄ritur: pone quod unus prosecutus est unam causam nullitatis, & succumbit, vtrùm poterit postea nullitatem prosequi. Bart. causam nullitatis assimilat actioni reali. nam sicut non potest competere dominium ex diuersis causis concurrentibus eodem tempore, sed diuersis sic: ut l. 3. §. ex pluribus. ff. de acquir. posses. & l. & an eandem §. actiones. ff. de except. rei iudic. ita etiam dicamus in nullitate. ut plenius in d. l. si expressum. ad fin. ¶ Nonò quæritur an super causa nullitatis possit procedi lite non contest. sicut in causa appellationis. ut s̄. eo. c. per tuas. dic per Oldr. in 10. folio. in consiliis. ¶† De-

14 ¶†Decimò quæritur. vtrũ ſic ut cõdẽnatus poteſt dicere ſẽtentiam nullam principaliter agendo, ita actor petere poſſit principaliter agendo ſententiam confirmari. Bart. de hoc tangit in d.l.ſi expreſſum.in fin.dicam infra de confir. vti.vel inuti.& prædicta habent locum cum agitur de nullitate ſniæ. de nullitate aũt contractum, an, & qualiter poſsit agi, dic vt l.quæ ſub conditione.ff.de condi.inſti.

ADDITIO.

a ¶Libellus An libellus requiritur de neceſsitate in cã appellationis. Vide Bal in Auth.hodie.C.de iur.cal.gl.in c.2.e.ti.lib.6.Inn.in c.cum contin gat.de of. dele. Lãfr.in Cle.ſæpè.& Card.in Cle.1. 8.q.de cauſa poſ. & proprie.

SVMMAE.

1 *Monachus poteſt conſtitui procurator in cauſa monaſterij.*
2 *Comparens per procuratorem minus idoneum poteſt tanquam contumax condemnari.*
3 *Appellationem qui non proſequitur, condemnatur in expenſis tanquam contumax.*

NIcolao. Appellans qui terminum appellationi præfixit, ſi mittit procuratorem ſolum ad impetrandum aduerſario legitimè proſequenti condemnatur in expenſis. Et prima pars ponit auditoris dationem,& petitionẽ appellati. ſecunda dat
1 iudices.ibi [mãdamus.] ¶†Primo not. qđ monachus poteſt cõſtitui procurator in cauſa monaſterii. de quo hic per Gof. & s̃.c.cum I.& A.per Inn.& Io.An.in c.2.s̃.de poſtula. ¶Secundò no.quòd non ſufficit ap.ad Papam mittere procuratorem ad impetrandnm,& contradicendum.circa hoc vide,qđ
2 no.Spe.in ti.de procur.§.vt autẽ. ver.ſed pone ecc.¶†Tertiò no.quòd qui comparet per procuratorem minus idoneum, poteſt tanquam contumax condemnari in expenſis. Non.n. refert, an citatus non veniat, an minus ſufficienter veniat, vt s̃.de dolo, & contu.c.cum dilecti. & ff.quod cuiuſq; vni nomi.in l.1.in fi.& intelligitur minus idoneus procurator, ſi eſt conſtitutus ad certum articulum, vbi debuit conſtitui ſuper tota cauſa:vt hic. & ſupra de procu.c. conſtitutus. vbi etiam de hoc.Item etiam intellige minus idoneum, ſi non comparet inſtructus, vbi ſic debuit comparere: vt s̃. de procura.c. dilectus.vbi de hoc,&c.¶Quid autem ſi inſtructus miſit, ſed ille non comparuit, an dominus condemnabitur tãquam cõtumax.dicit Io.An.quòd imputatur ei,ſicut & tutoribus, qui mandãt aliis,ꝙ ipſi facere debebant.ff.manda.l.ſi procuratorem.§.ſi tutores.& vide in Spec.eo.ti.§.nunc breuiter.verſic. item quid ſi pars.Et ad prædicta vide,quod no.Bar.in l.2.§. defendi.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.& quod plenè no. s̃.vt lite nõ
3 conte.c.1.¶†Quartò no. quòd ille qui appellationem nõ ꝓſequitur,condemnatur tanquam contumax in expen.licet ergo in ipſius contumacia potuiſſet procedi, non tamen iſta facultas procedendi releuat contumacem à cõdemnatione ex penſarum.vt in c.1.ſupra de dolo,& contu.& not.in c.1.s̃.de elec.lib.6.Et rationem huius dicti collige in c.ſæpè s̃.eodem. ¶Opponitur de c.interpoſita ĩ.eo. ſufficit mittere procuratorem ad impetrandum, & contradicẽdum. hic autem dicit, quòd non ſufficit,quare male.Sol.vt in glo.1.quæ dicit,quòd hic loquitur.cũ terminus eſt præfixus appellationi proſequẽdæ ab aduerſario,vel iudice,ſecus ſi nullus terminus eſt præfixus,vel appellationem altera pars non approbat, vt in cõtrario.de hoc tamen vide in Spe.de appel.§.qualiter.verſ.porrò.vbi dicit,quòd ſola termini præfixo non ſufficit ad defendendum cauſam ad curiam, niſi interueniat approbatio iudicis,vel partis appellatæ, quod eſt verũ ſaluis beneficialibus, de quibus in c.1.ĩ.eod. li. 6.¶Secundò opponitur.hic Papa mandat condemnari in expenſis non comparentem, & nihil dicit, quòd poſsit procedi contra eum tanquam contumacẽ in cauſa principali. quod non videtur benè dictum per c. ſæpè.s̃.eo.Sol.hic erat appellatum ſuper certo articulo, & ante ſnĩam,aliàs non ſolùm contumax eſſet cõdemnandus in expenſis,ſed etiam ad ſententiam procedendum. vt s̃.c. ꝑ tuas. & de hoc contrario dic, vt notatur ſupra de renuncia. c. veniens.in glo.ſed non videtur.

SVMMAE.

1 *Tutor, vel curator, an concipiant verba libelli in perſona ſua, an in perſona pupillorum, vel adultorum.*
2 *Obligationes contractæ per tutorem finita tutela, reſident penes illũ, cuius negocia geſta ſunt.*
3 *Cauſa meræ ciuilis, quæ inter laicos vertitur, ſi deuoluitur ad Papã, an poterit ipſam committere laico, vel ſimplici clerico.*
4 *Appellatio tertio facta, eſt nulla.*
5 *Appellatione deſerta poſſum petere declarationem ſuper deſertione.*

SVa nobis. Non licet in vna, eademq; cauſa tertio prouocare. cõcor. rubrica. C. ne licet in vna eademq; cauſa tertio prouo.Et tria facit.Primò ponit querelam appellantis. Secũdò ſententiam auditoris. ibi: [vbicunq;.] Tertiò inhibitionẽ factã iudicibus tertiæ appellationis.ibi[nos prædicto.]¶Primò no.ꝙ tutor agit nomine pupillorum,ſimiliter curator no
1 mine adultorum.†an autem tutor, vel curator concipiat verba libelli in perſona ſua,vel in perſona pupillorum, vel adultorum.dic,vt l.1.ff.de admi.tut.Et quid ſi tutorem nõ habet, vel ipſe tutor,vel curator habet litem cum pupillo, vel adulto.dic vt C.qui pe.tu.l.1.& l.ſi filius.ff. de au. tuto.& inſti. de aut.tu.per totum.¶Secundò no.quòd iſte tutor agebat contra iſtos duos de eadem ſumma,& in eodem libello.quod an ſit verũ, dic per Bar. plenè in l.in duobus ff.de duobus reis. vbi plenè do duobus reis credendi, & debendi an poſsint ſimul agere & conueniri,& an ſententia lata pro vno,vel cõtra vnum proſit aliis,vel noceat,& ſimiliter pactum de non petẽdo acceptilatio,iuſiurandum,& ſolutio proſit alii. & an mora noceat,culpa,vel confeſsio,dic,vt e.ti.l.ex duobus. vbi pleniſsimè per Bar.¶Tertiò no.quòd iſte P.fuit tutor filii quõdã B.& tamen ſnĩa contra tutorem lata nocet pupillo facto
2 †maiori,& ſic finita tutela obligationes contractæ per tutorem reſident penes illum,cuius negocia geſta ſunt.quod dic, vt ff.quando ex fac. tu.l.1.& per totum. & l.procurator, qui pro euictio.ff.de procurator.¶Quartò nota, ꝙ hic cã vertebat inter laicos, & Papa laicis ipſam delegauit. quod patet, qa non ſit mentio,qđ eſſent clerici.arg.s̃.de reſcri.c.cũ adeo.
3 Ex quo colligit Io.An.†ꝙ ſi cauſa meræ ciuilis, quæ inter laicos vertitur,deuoluitur ad Papam,poterit etiam ipſam cauſam committere laico,vel ſimplici clerico. & ſic in tali cauſa non vendicat ſibi locum c.ſtatutum. de reſcri.li.6.hoc tñ non firmat.ſed dicit tenendum in hoc,quod ſeruat curia, & quod vellet doceri. ¶Quintò not. quòd Cardinalis interlocutus
4 fuit, iſtos tertio nõ potuiſſe appellare.ex quo collige,†quòd ſi tertio appellatur,debet iudex interloqui, quòd appellatio eſt nulla. Quid aũt ſi talis exceptio non opponitur, & iudex appellationis procedit infirmando ſententiam,à qua non poterit tertio prouocari,an valebit.ar.quod no.in Cle.ſi appellationem.e.ti.vbi non valet ſententia iudicis appellationis,& ipſam tulit poſt appellationem deſertam: ergo idem ſi tulit
5 ſnĩa,poſtq̃ nõ poterit appellari. †aduerte tñ, ꝙ appellatione deſerta poſſum petere declarationem ſuper deſertione; ſicut ſi erat perempta inſtantia lapſu triẽnii.& eſt vtilis iſta declaratio pp expenſas factas in prædicta cauſa appellationis. qđ dic,vt dixi s̃.de reſcrip.in c.ex parte.V.& l.properandum.in fi.C.de iudi.per Cy.& de hac materia. an ſcilicet liceat tertio ꝓuocare, dic,vt in Spe.de ap.§.quoties. per totũ. §. ¶Opponit glo.de quibuſdam iuribus,quibus dicitur, quòd quis poteſt appellare quoties reputauerit ſe grauati. vt in c.quoties. 2.q.6.& in c.Lotharius.31.q.2.vbi Terberga ter appellauit.

Sol.c.quoties.debet intelligi,& exponi quoties,i. bis, & non vltra.vt l.fideicommissa. §. si quis decem.de leg.3. Et facit ad id,qnod dixi s.e.c.cum cessante.s.quòd iudex possit bis mutare suam interlocutoriam,& non vltra. Et non obstat c.Lotharius.quia non debet intelligi de trina appellatione,sed qđ tar dicit,appello.quod pro vna appellatione reputatur, etiã si centies.argu.no. ff. de pignoratitia actione. l. si conuenit. vbi illa verba solue, solue, solue habent pro vna monitione, non trina.¶Quarto dicitur hic, ꝙ non potest tertiò ꝓuocari,sed an possit post ꝑclusam viã tertiò appellãdi agere principaliter de nullitate dictarum sententiarum, vel alicuius earum: dico qđ pôt. Sed tunc demum cum ipsarum fuit plena executio,vt in c.vt calumniis. de re iudi.in cle. Ex quo collige,ꝙ licet in prosequẽdo appellationem tacitè videatur deducta nullitas,tamen succumbens in appellatione bis potest agere,& etiam principaliter de nullitate. quod multum not. & facit ad no.s.c.dilecto.de materia etiam huius c.dic, vt s. eo.in c.directè.

SVMMAE.

1 *Gradatim appellandum est.*
2 *Forma sententiæ ferendæ super attentatis per iudicem, à quo post legitimam appellationem.*
3 *Libellus super attentatis, & innouatis quomodo sit formandus.*
4 *Ciuitas, quæ non recognoscit superiorem, si eligit sibi rectorẽ, ad quẽ appellabitur ab eius sententiis.*
5 *Collegium si eligit rectorem, cui dat iurisdictionem, ad quem appellabitur ab eius sententiis.*
6 *Iudex ecclesiasticus, & sæcularis si iudicant simul ad quem appellabitur ab eorum sententia.*
7 *Episcopus si cognoscit de causa nõ vt episcopus, sed vt comes, ad quẽ appellabitur ab eius sententia.*
8 *Articuli plures si innouati sunt per iudicem, à quo petitur vnius reuocatio, & quòd appellatio pronuncietur iusta, & sic factũ est: an censeantur alij reuocati.*

DIlecti. De subdito, vel delegato episcopi ad archiepiscopũ appellari non potest.h.d.Et primo ponit querelam appellãtis. cui
1 secundo dat iudicem.ibi[mandamus.] ¶†Primò not. quòd gradatim est appellandum.aduerte tamen, quòd si est appellatum ad alium iudicem,quàm debuerit, nõ per hoc est deserta appellatio præcisè.Sed distinguitur,an appellauerit ad
2 maiorem,vel minorem:vt l. 1.§.si.si quis.ff.eod. ¶†Secundò no.formam sententiæ ferendæ super attentatis per iudicem à quo post legitimam appellationem.debet enim pronunciare sententias post appellationem latas:vt hic. qñq; vero pronunciat processum nullum.s.e.c.dilecto in fi.Quandoq; quicquid fit post appellationem.s.e.c.cum causam.Qandoq; qđ fit contra appellationem.s.de ele.c.cũ nobis olim. & alię for
3 mæ repiuntur in dictis notatis p Io.An.hic in nouella: tñ inter oẽs petitiones videtur Inn melior, apertior, & tutior.†vt dicatur in libello peto appellationem meam pronunciari iustam.& iunge sm Host.& quicquid post,& contra eandẽ appellationem in meum ꝑiudiciũ fuit attentatum in irritum reuocari.hec tamen additio Host.non fuit visa necessaria, quia si pronunciatur appellatio iusta ex vi huius sententiæ, sequitur,qd ipsius accessoria reuocabũtur,& etiam sententia ante appellationem lata si ab ea fuerit appellatum.j. e.c. nõ solũ. li.6.¶Opponitur, videtur, quòd possit appellari omisso epo ad archiepm,& sic omisso medio. vt j.de preben. referentis. de oper.no.nũcia.c.significãtibus.& l.1.§.1.ff.quis, & à quo appelletur. vbi à sñia subdelegati non appellatur ad subdelegantem,sed ad delegãtem primum. & sic omisso medio, & sic non gradatim.cuius contrarium hic dicitur. Solu. dicit gl. quòd gradatim est appellandum,tamen si omittatur mediũ, & nõ opponitur exceptio coram illo supiore, benè valet iudicium.& sic loquitur c.significantibus.Et hanc glo. benè not. quam hic tenet Hosti.& Io.An.dicens,ꝙ quia tacitus consensus inducens consuetudinẽ operatur, vt possit appellari omisso medio per c.Romana.j.eo.& hic in gl.ex hoc vt prosit tacitus consensus partis exceptionem istam omittẽtis.ar. eius, qđ nôt.in rubri.de dec.ei cui.li.10.Et ex hac gl.no. materiã. c.ad quẽ scilicet debeat appellari.breuiter collige,quòd quãdoq; quęritur, ad quem debeat appellari à sententia ordinarii,qñq;ad quẽ debeat appellari à sñia delegati,qñq;à sñia subdelegati. primo casu aut illa sñia est lata p inferiorẽ epo, aut p epm.primo casu aut inferior est eius vicarius principalis,& appellat ad ꝓximũ superiorẽ, nõ ad episcopũ. aut non est prĩcipalis,sed foraneus,& appellatur ad ipsum episcopũ, vt no.in cle.c.si principalis.de rescri.aut ille inferior nõ est vicarius:sed plebanus,vel alius iurisdictnẽ hñabẽs in diœcesi alicuius episcopi:& tunc aut quæris,an possit appellari ad superiorem, scilicet ad Papã omisso episcopo:aut ad archiepiscopum.Si ad Papam & potest.3.q.6. c.ad Romanã.Si ad archiepiscopum:tunc aut est de consuetudine: & potest. vt hic in gl.& j.eo.c.Romana lib.6.aut hoc nõ est de cõsuetudine, & tũc aut coram archiepiscopo, ad quem est appellatum, opponitur exceptio:& non potest.vt in isto c.aut non opponitur. et valet,& tenet iudicium, vt in glo.Secundò casu cum appellatur à sententia delegati, tunc appellatur ad delegantem. Si autem à sententia subdelegati, tunc aut delegans reseruauit sibi aliquid de iurisdictione, aut non.primo casu appellatur ad subdelegantem.& ita loquitur l.1.ff.qui,& à quo app. vbi de hoc per Bar. Secundo casu appellatur ad delegantem primum. Hostien.remittit ad summam eo.ti.§.quo ad quem. sub.§.vt autem.Hic tamen aduertendum:quia ex hoc scilicet quòd semper à sententia delegati appellatur ad delegantem, posset committi fraus:& eneruari iurisdictio superioris.pone enim, quòd episcopus,ne causa deuoluatur per appellationẽ ad archiepiscopum, sed semper ad ipsum,ipsam delegat prima,& secunda vice.& sic,si appelletur à secunda sententia,appellatur etiam ad eum,à quo postea non licebit tertio prouocare. vt s.c.proximo.contra istam fraudem vide qđ no.Spec. de app.§.nunc.tractemus,ver.sed cum præmissa. & quod no. Io.An.s.de offi.dele.& c.super quæstionum.ver. intentionis.
4 super glo.2.¶†Quæro,si est aliqua ciuitas,quæ nõ recognoscat aliquem superiorem,quæ sibi eligit rectorem: ad quem appellatur ab eius sententijs:cum non sit ibi alius rector.dic, quòd appellatur ad ipsum populum, siuè ordinem, qui creauit ipsum, qui solum reperitur superior ipsi populo,& si bi princeps est.vt no.in l.hostes c.de capti.&hoc collige ex l. 2.§.exactis.ff.de ori. iur. vbi populus Romanus liberè faciebat officiales.& ab eis erat ius appellãdi,nisi esset expsse inhibitũ,&c.¶†Scdò q͛ro.in aliqua ciuitate est aliquod collegiũ 5
quod facit sibi rectorem,cui dat iurisdictionem,quã pôt:ego quęro,ad quem appellatur ab eius sententiis:& quis erit proximus superior. dic, qđ ille, qui est iudex ipsius vniuersitatis vt rector dictę vniuersitatis.ar.l.1.§.si quis.ff.e.& c.facit.s.de
6 consti.c.ex literis.¶† Tertiò q͛ro. pone qđ ex cã iudicauerat simul iudex sæcularis, & ecclesiasticus, vel delegatus Papæ, & subdelegatus alterius delegati, qui sibi aliquid de iurisdictione reseruauit. quæro ad quẽ appellabitur. dic qd semper ad digniorem.vnde in primo exemplo appellatur proximus superior iudex ecclesiasticus. & in secundo exemplo Papa. Ad hoc optimè l.præcipimus.in fi.C.eo.tit.& c.si duo ex tri-
7 bus.de offi.dele. li. 6. ¶†Quartò quærit. pone quòd aliquis episcopus, vel clericus alius non cognoscit de causa vt episcopus, sed vt comes alicuius comitatus, ad quẽ appellat.tãgũt doc.j.e.c.Romana.§.debet autem.lib.6.& Inno.in c.solutis. de ma.& obe. Bar.dicit,ꝙ si illa dignitas sęcularis est incorporata in patrimoniũ ecclesiæ: neq; recognoscit ꝓ illa dñm temporalem:quod appelletur ad ecclesiasticũ iudicem. vt d.c.Romana.Sed si poneremus, ꝙ clericus esset factus rector alicuius

ius ciuitatis, tūc appellaretur ad superiorē illius ciuitatis. Et idem si rex haberet comitatū,& in illo iudicaret vt comes. & est casus in l.si quando.C.eod.¶ Quintò quæro post Inno.dixi supra de multiplici forma petitionis, & libelli, in quo pe-
8 tuntur attentata post appellationem reuocari.† pone ergo ꝙ post appellationem plures sunt articuli innouati per iudicē à quo petitur vnius reuocatio,& ꝙ appellatio pronuncietur iusta,& sic factum est:an intelligentur similiter alii reuocati. videtur,ꝙ sic:quia oībus est eadē rō reuocādi; & qđ de vno dr̄ de oībus aliis intelligendū vr̄.s̄.de cōsti.trāslato.Et si diceremus contrariū, sequeretur absurdū.s.qđ snīa ꝓ parte tenebit:videlicet sup articulis, q cassati non sunt. & ꝓ alia parte non tenebit.s.ꝓ articulis,qui cassati sunt : contra hoc qđ no. ff.cōi d.l.in hoc iudicio.Inn.tenet contrarium. s. qđ si pp iustam appellationem vnus tm̄ articulus reuocetur, non tñ pp hoc sequitur, quòd pp hoc oēs alii articuli retractentur. qđ dic,vt hic latius per Inn.qui ēt subdit, quòd non solum iuuat se aliquis de appellatione eam directè prosequendo, sed etiā de ea excipiendo,vt si sic proponat,dicto hanc sententiā executioni non esse mandandam , vel hanc electionem non esse confirmandam:quia ego sic appellaui.arg.s̄. de elec.cum inter canonicos.& istud ius excipiendi competit infra tantum tempus, infra quod potest directè appellationem prosequi, & non vltra.arg.ex quibus cau.ma.l.2.& de inoffi. testa.l. Papinianus.§.si filius.& quod legi.& no.s̄.de rescrip.c.si autem.

SVMMAE.

1 *Tutela matris finitur per transitum ad secunda vota.Et ad quem tūc deueniat tutela,an ad legitimum,vel ad datiuum.nu.14.*

2 *Iudex si exceptione neglecta ad vlteriora procedit, potest appellari sicut si ipsam denegaret.*

Tutelarum species quot sunt.Et quo ordine deferantur.nu.9.

3 *Tutela testamentaria quæ dicatur,quæ legitima.numero.5.*

4 *Quæ datiua.nu.6.*

7 *Tutela minus vtiliter data in testamento,& per iudicem confirmata: an censeatur testamentaria,vel datiua.*

8 *Tutela,quæ defertur matri, & auiæ, an sit censenda legitima, vel datiua.*

10 *Tutor datus inutiliter,sed confirmatus per iudicem, an præferatur legitimo.*

11 *Mater,& auia an præferantur in tutela legitimis, & datiuis.*

12 *Mater si fuit data in testamento tutrix cum aliis coniunctis,an alij cōtutores repellent ipsam.*

13 *Mater si non transit ad secunda vota,sed aliàs luxuriata est, an perdat filiorum tutelam.*

EX parte. Si is,qui desiit esse tutor nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare.h. d.In prima parte appellantis querela.secunda dat iudicis.ibi[mandamus.]¶ Primò no.ꝙ si ista domina non desiisset esse tutrix, videretur cogi suscipere iudicium nomine filiorum. qđ an sit verum,videlicet qđ tutor teneatur præcisè defendere pupillum,dic per Bar.in l.1. ff.de admi.tu.vbi etiam quærit,an prima citatio dirigetur cōtra eosdem,vel contra tutores ipsorum,vel contra quem formabitur libellus.& an pupillus cum auctoritate tutoris respōdebit,an ipse tutor.& ibi ēt no.contra quem debeat formari
1 snīa.¶ † Secundò no.ꝙ tutela matris finitur pertransitum ad secunda vota.Regulariter aūt oīs tutela finitur pubertate, & pluribus aliis modis.de quibus instituta.qui. motu. finitur.p
2 totum,& l.si arrogati.ff.de tuto.¶ † Tertiò no. in ver. sed qa. ꝙ si iudex exceptione neglecta ad vlteriora procedit, pōt appellari sicut si ipsam admittere denegaret.vt s̄. c. proxi.facit c.exhibita.s̄.de iudi.¶ Venio ad quæstiones:& est sciendū,ꝙ Io.An.ponit hic in materia tutelarū quandā gl. Hosti.vtilem. sed confusam nimis,maximè canonistis.quam coniungendo
3 cū gl.clarius explanabo.† Quæro ergo primo, quot sunt spēs tutelarum:& dic ꝙ regulariter sunt tres. Nam quædam est testamentaria,quædam legitima,quædam datiua. de quibus in
4 l.1.C.de testa.tut.† Testamentaria.n.dicitur,quia datur à testatore in testamento impuberi,quem habet in potestate, & quando ei,quem non habet in potestate.vt patet.ff.de confir. tu.l.1.& l.mulier.& l.tutores. & l. patronus. cum similibus.
5 † Legitima tutela dicitur,quæ defertur à lege,vt patet ff.de le
6 gi.tu.l.1.& per totum.† Datiua est illa,quæ datur, & decerni
7 tur à iudice.vt patet in ti.1.& se de tu.& cu.da.ab his.¶ † Sed dubitatur in iure de tutela minus vtiliter data in testamento, & per iudicem confirmata, an censeatur testamētaria, vel datiua.dubium facit.quia de vtraq; participat,& videtur,quòd sit censenda datiua.quia qui confirmat,dat, vt l.obuenire. ff. de verbo.signi.& in Auth.de defen.ciui.§.sed interim. ꝓ hoc videtur tex.ff.de testa.tu.l.iure nostro.& C. de confirma.tu.l. si vt proponis.& l.1.vbi tex. dicit datus à iudice.In contrariū quod sit testamentaria videtur,quòd non satisdat. vt ff.de cōfir.tut.l.vlti.& videtur expressum.eo.ti.l.3. primam partē tenet Barto.in l.1.ff.de confir.tu.dic tamen, quòd talis confirmatus præfertur legitimo, & in hoc habet naturam testamentarii:quia si censeretur simpliciter datiuus, non præfertur,vt
8 infra dicam.¶ † Circa hoc etiam dubitatur de tutela, quæ de
a fertur matri a & auiæ,an sit censenda legitima, vel datiua,gl. dubitat in l.si quis sub conditione.ff.de testa.tu. & videtur,ꝙ sit legitima.vt in l.omnem.C.ad Tertul. Econtra. quòd sit datiua.quia per l.codicis legitimi eam præcedebant.præterea l. non facit eam tutricem:nisi ipsa velit,vt no.in Auth.matri.& auiæ.C.quando mulier tu.offi.fun.potest.vbi text. dicit.ꝑmittimus,non dicit præcipimus.legitimi autem ad tutelam cogūtur,nisi habeant legitimam excusationem.vnde gl.in authen. matri,& auiæ,dicit,quòd nō est legitima,nec datiua,sed anomala.Idem spe.in tractatu de tutori.Dy. dicit matrem esse legitimam primo per textum dictæ l.omnem.secundo per l.2, §.si mater.ver.quod si pater.ff.ad Tertul. Bar. pro hoc alle.l, penul.C.in qui.cau.pig.ta.contra. & hoc ipse tenet, quòd sit legitima per iura authenti.quod apparet, quia aliis legitimis præfertur.Et intellige legitimam non per l.12.tab. sed ꝑ dictas constitutionis.Simile dicimus de fiduciaria tutela. C. de legi.tu.l.4.& ibi per glo.& docto.non obstat, quòd demū volens admittitur: quia per hoc non desinit esse legitima, sicut videamus in legitimis heredibus: quia quidam sunt sui,& necessarii,quidam voluntarii.Ita legitima tutela quædam volū-
9 taria,quædam necessaria.¶ † Secundò quæro, prædictæ tutelæ quo ordine deferantur.dic quòd regula est, quòd testamētaria præcedit legitimam, & datiuam:legitima vero præcedit datiuam.& probatur ex ordine titulorum.ff.eo.& institu.
10 no.in l.si quis sub conditione.ff.de testa. tut. † Sed de confirmato per iudicem,quia datur in testamento inutiliter ab extraneo,vel à matre,dubitatur,an præferetur legitimo,vel legitimus sibi.M. similia. disputando determinauit, quòd talis confirmatus præferatur legitimo. Et idem tenet hic Io. And.probans hoc ex ordine titulorum.ff.In primo iuris cōsulti posuerunt rubricam de testa.tu.tanquam primam rōnibus præferendam.secundo de confirma.tut.subaudi,ꝙ testamentaria, tanquam secundam, secundo de legitima tutela, tanquam tertiam.quarto tractauit de datiua,tanquam de posteriori.vt patet in ff.& C.de testa.tut.& titulis immediatè sequentibus.Ordo autem iste est considerandus, & ius videtur facere.& priora primo loco, & posteriora secundo loco ponenda sunt.vt C.de no.co. compo.l. vnica post medium. ibi: ita tamen vt ordo temporis &c.& in Auth.de here.& fal.§.in ordinatis.colla.1.Azo tamen sequens Ia. Bal. dominū suū tenet contrarium dicens,qđ legitima ꝑfertur quasi testamētariæ,sed præcedens opinio est verior secundum Io.An.& Bar. in l.1.ff.de confirma.tut.& probatur sm̄ eum.insti.de tut.§.si vbi dicitur qđ omnino debet confirmari. pro hoc l.qui à patre.ff.de confir.tuto.vbi assimilantur dato in testamēto. & l.

l.eo.

j.eo.tit.dicitur, qđ cum iudex confirmat simpliciter sine alia inquisitione, & sic non inquirit, an semper sit ligitima. Et dicit Bar.qđ istā opi.tenēt cōmuniter omnes: licet tamen præferatur legitimo, admittit tamen secū datiuum, vt l.si vt proponis.C.de confir.tuto.& l.qui negociationem. §.in testamē to.ff.de de admini.tuto. ¶ Tertiò quæro: dictū est supra, quo ordine præferantur testamentaria, & quasi testamentaria i.
11 per iudicem confirmata, legitima, & datiua. † Quid ergo de tutela matris, & auiæ. dic qđ ipsæ præferuntur legitimis, & datiuis. sed testamentarij præferuntur eisdem. vt in Auth. matri, & auiæ. C.quando mulier tut.offi.fungi potest. Et aduertēdū, quod de iure Digest. mater, nec alia mulier poterat esse tutrix, nisi hoc impetraret à principe vt l.si.ff.de tute. Est enī virile officium, nec transit ad heredes: sicut nec prælatura, vel commissaria. vt l. tutela. & quod ibi no.eo. tit. postea de iure codicis fuit introducta quædam solemnitas, quia post impetrationem requirebatur decretum iudicis. & quod cū iuramento renunciaret secun.nup. & hoc habebat locum, si nulli erant legitimi, vt C.quādo muli.tu.offic.fun.potest.l.2.hodie hæc iura antiqua sunt in pluribus immutata. primo, quia non requirit impetratio à principe, nec ei permittitur à lege: secūdo est immutata, quia de iure codicis, & Digest. non fiebat mentio, nisi de matre: hodie permittitur matri, & auiæ: tertio est limitata, quia de iure Digest. & Cod. mater, & auia (si volunt) preferuntur omnibus legitimis, & datiuis. olim uero p̄ferebātur legitimi, & vt prædixi. quarto, quod per iura C. debebat reuunciare cum iuramento secūdis nuptijs, sed hodie sine iuramento sufficit, quòd renuntiet secundis nuptiis, & Velleiano, & omnium alij auxilio. qninto quia per iura autenticorum debitor, & creditor pupillorum non possunt esse tutores. vt C.qui tut.da. pos. autentica minoris debitor. matri & auiæ hoc non obstat. ut dicta autentica matri, & auiæ. Circa cuius autenticæ intellectum, & eius materiam esset hic quærendum de pluribus quæstionibus: quas ponit Bart. in d. l.si quis sub conditione.ff.de testa.tute. ponam hic vnam quęstionem, quam hic format Io.An. post Host. qui habuit de facto.
12 ¶ † Quartò quæro. mater fuit data in testamento tutrix vna cum aliis coniūctis, nunquid alii contutores repellent ipsam, uidetur, quòd sic: quia mater non potest dari tutrix in testamento. vt l.iure nostro.ff.de testa.tut. Non obstat, si dicas quòd hodie admittitur ad tutelam. quia illud est uerum, si non superfit testamentaria: aliàs cōtra. ut in Auth.de her. quæ abinte.de fe.§.de his colla.9. Sed hic superest testamentaria.f.tuto.admitti. ¶ Item non potest esse mater tutrix, nisi caueat, & renūciet. vt in glo.ergo indiget confirmatione.& sic non potest testamētaria. nam si esset paternum testamentum non sufficeret: vt C. de epis. audien. l. de creationibus. Non ob.si dicas, quòd admittitur cum testamento, ergo multo fortius in testamento, quia hoc argumentum non sequitur. certum est enim quòd curatio plerisq; defertur à lege. vt ff. de cur.fur.l.sæpè. Item datur à iudice, non tamen potest dari in testamento licet datus cōfirmetur. ut insti.c.de cura.§.j. In cōtrarium arguit Io.An.ꝙ mater in p̄dicta quæstione admittatur cum aliis simul in testamanto datis. hoc tamē tenet Bar. in dicta l. si quis sub conditione, & dicit, quòd erit testamentaria, licet alii testamentarij sint cogendi, si non habent iustā excusationem. vt ff. de excu. tuto. per totum &c. ¶ Quintò quęritur; dicitur hic, quòd si mater transit ad secūda vota, priuatur tutela filiorum, quia ius presumit, quòd non solum bonis, sed uita uellet filum spoliare propter secundum mari-
13 tum vt l. lex quæ tut.C.de admini.tutorum: † Quæro ergo, si mater non transit ad secunda vota, sed aliàs luxuriata est, an perdat filiorum tutelam. glo.dicit, quod idem in Auth.sacramenta. C.quādo mu.tu.offi.fungi.potest.& probatur in l.vlt. illius tituli, vbi dicitur, quòd mater debet pudicitiam suam intactam seruare. ¶ Sextò quæritur. dixi supra, quo ordine deferuntur tutelæ. pone ergo quòd unus ex tutoribus testamentariis decessit, vel excusatus est à tutela: an eius loco subrogabitur legitimus, uel datiuus. vel pone, quòd legitimus, ꝗ est in gradu proximior non habilis ad tutelam, quia minor 25. annis. ut l. ulti. C.de legi. tuto. an subrogabitur eius loco legitimus, uel datiuus. an illo ueniēte ad ætatem reuocabitur subrogatus iste. de his quæstionibus dic, ut notatur in d.l. si quis sub conditione. & ff. de execu.tu.l. non solum.§.si
14 liberatus. ¶ Septmò circa hoc etiam quæritur: pone † quòd mater est exclusa per transitum ad secunda uota: an deueniēt ad legitimum, vel datiuum. glo.in dicta l.si quis sub condit, obscurè respondet. Sed in dicta autenti.matri. dicitur, quòd deuenitur ad datiuum instar eius, qui remouetur vt suspectus ex gl.tamen.hic posset argui, quòd debeat deueniri ad legitimum, cum hęc mater per transitum ad secunda vota habeat pro mortua: quo casu esset legitimo locus. vt dicta l. si quis sub conditione. & ibi per Bart. de ista quæstione plenè dixi. ¶ Et eadem potest formari quæstio si mater est minor 25. annis. tamen speratur esse maior ante pubertatem dicti filij: an sit locus sequenti legitimo, vel datiuo. dic per Bar. in d.l.si quis sub conditione. & ad prædicta uide, quod no.Spe.in tit. de tu.§. nunc uidendum. aliàs dicendum ver.vt autem. & ibi in princ.dicit.§.nota qualis sit tutela matris, & auiæ. & quid in cura. an mater, & auia possint esse curatrices. tenet glo. & Doct. quòd idem in çura, quod in tutela propter identitatē rationis. vt no.in dicta Auth.matri, & auiæ. ¶ Et an propter sponsalia mater priuetur tutela: Et an mortuo secundo marito recuperet illam re integra. dic, vt in Spec.prælleg.§. versi. quid si nondum.& ver.seq. & ver. quid si mater. Circa etiam istam tutelam matris, & auiæ, & omnium legitimorū tuorū nota diligenter, ꝙ si non petunt tutorē pupillo, vel ipsam tutelā non suscipiunt, cū eisdem defertur, si pupillus decedat in pupillari ætate priuantur eorum successione, scilicet illi tm̄, ꝗ sunt in proxima causa successionis, quibus incūbebat hoc onus. vt l.2.§. fi. ff. ad Tertul. Et circa hoc vide quæstionem disputatam per Bart. quam ponit in l.2.ff.qui pe.tuto.de qua materia in l.omnes.C.ad Tertul.& l.sciant. de legi. here. vbi dicitur, quòd si infra annum non petierunt tutorem impuberi, excluduntur ab eius successione.

ADDITIO.

a ¶ Matri.Bar.tenet ꝙ legitima. in l.2.§. confestim. ad Tertul.& in Auth. matri & auiæ.quam.mul.tut,offi.& in l.si quis sub cōditione, ver. quæro an idem sit. ff.de testa.tute. Bal.in addi.Spec. de tute.ver.an mater.

SVMMAE.

1 *Relatio, cuius exemplum non fuit editum litigatoribus, non valet.*
2 *Iudex, cui causa commissa est, si remittit eam cum actis, an credatur actis,*
3 *Remissio si fit contra aliquem tanquam contra contumacem, an poterit probare se non contumacem coram eo, cui causa est remissa.*
4 *Iudex, cui causa commissa est, vt eam examinet, si eam remittit, & contingat appellari, an statim, postquàm scinit appellationis causam, alij fore commissam, debeat cessare, & remittere causam illi, cui remissa est causa appellationis.*
5 *Papa si cōmittat causam alicui infra sex menses finiendam iustitia, vel concordia, alioqui remittit causam, & c. si iudex infra sex menses causam remisit, an valeat.*

1 INtimasti. † Non valet relatio, cuius exemplum non fuit editum litigatoribus. & facit ad tertiām partem rubricæ. ¶ Primò not. ꝙ iudicibus uidetꝰ permissum referre causam superiori, & q̄nque causa eis à superiore cōmittitur vt ipsam examinet, & remittant: tunc videtur loqui tota gloss. magna Innocē.& ista appellatur propriè remissio. quādoq; iudex cognoscit de cā iure suo via ordinaria, uel delegata, & dubitat qualem sentētiam ferat in causa, & tunc loquitur glo. hic posita.& c.istud de tali relatione potest intelligi cū se referat ad tit.C. de rela.

¶ Circa

¶Circa primam aũt relationem (vel vt proprius loquar)re-
misſionẽ quærit hic Io.An.poſt Inn. de quibuſdam quæſtioni
bus:& primo † an ſi cum actis iudex, cui cauſa fuit cõmiſſa,
vt eam examinet, & remittit ipſam, credatur actis,ita quod
ex ipſis iudex poſsit ad ſententiam procedere. dicit Inno.di-
ligenter attendendum,an talis relatio fiat partibus conſentiẽ
tibus,vel ſaltem non appellationibus: an verò fiat parte cõ-
tradicente,vel appellante.primò caſu ſtat relationi. & ſic po
teſt intelligi de purga.cano.cum dilectus,verſi. nos igitur.ſe-
cundo caſu nõ creditur relationi,ſiuè remiſsioni,niſi ex aliis
actis,vel circunſtantiis corroboretur.2.q.7.c.biduũ. & C.de
relationibus.l. 1. Et idem ſi fiat relatio vna parte abſente ét
per contumaciam: quo caſu licet eius contumacia ſufficiat
quo ad hoc,vt poſsit procedi contra eum per iudicẽ,cui cau
ſa eſt remiſſa,ſicut poterat,qui remiſit,non tamen ſufficit, vt
credatur remiſsioni,niſi aliter probetur veritas,&c.Secundò
3 quæritur † nunquid ille,contra quem fit remiſsio tanquã cõ-
tra contumacem,poſsit probare ſe non contumacem coram
eo,cui cauſa eſt remiſſa,quia fortè vult probare,quod appel
lauit ad Papam,& obtinuit cauſam appellationis ab ipſo cõ
mittit.dico quòd debeat audiri.& ſi probauit, non credet re
lationi, ſed remittet cauſam appellationis ad iudicem ſuper
appellatione obtentũ: vel ipſe cognoſcet ſcilicet Papa,ſi vult
cõmiſsionem appellationis reuocare, ꝙ poteſt ſaluo proceſ-
ſu ante relationem,vel reuocationem habito.vt ff.de iudi.l.iu
dicium ſoluitur.& c.audita.de reſti.ſpo. Quinimo tacitè inci
piendo cognoſcere ex certa ſcientia,vel aliquid omittendo vi
detur cõmiſsionem prius factam alii tacitè reuocare. arg. ĩ.
4 de conceſ.præben.c.quia diuerſitatem.§.primo.¶ Tertiò q̃-
ritur ſi à iudice,cui eſt cã cõmiſſa,vt eã examinet,& remit
tat app.contingat,an ſtatim,poſtquã ſciuit appellationis cau
ſam alii fore commiſſam:debeat ſtatim ceſſare, & remittere
cã illi,cui cõmiſſa eſt cã appellationis.Tenet Inn. quòd ſic,ſi
ſciat appellationem fore iuſtam, alias ſi indubitanter credit,
quod appellatio ſit iniuſta,ſecurè procederet, dũmodo decla
retur poſtea per ſententiam,ꝙ appellatio fuerit temeraria,&
iniuſta:vt ĩ.e.c.interpoſita.& c.Romane.eod.ti.li.6. ¶ Quar
5 tò quæritur: pone † quòd Papa committat cauſam alicui in-
fra certum tempus,puta ſex menſium, finiendam iuſtitia,vel
concordia, alioqui remittit cauſam, &c. Iudex iſte infra ſex
menſes cãm remiſit, dubitatur, an valeat remiſsio facta pri-
uatiuè.id eſt ante tẽpus:& ſi nõ valet,quid fiẽd.ũ Tenet Inn.
quòd non valet remiſsio antè tempus. & quòd cauſa amodo
non cenſetur eſſe in curia per reuocationem, vel per appella
tionem,vel per alios modos, qui non interuenerunt. nec per
iſtã relationem, quæ nulla eſt.Eſt ergo iſte ad ſuum ordina-
rium remittendus.ar.in eo quod leg. & not.ſ. de elec.bonæ,
el.2.in fi.Et iſtud eſt verum,niſi partes comparuiſſent in ter-
mino aſsignato coram Papa:tunc enim æquum eſt,ꝙ licet iu
dex malè fecerit remittendo cãm ante tempus, tamen Papa
debet cognoſcere non obſtan.contradictione alterius partis,
cuius nihil intereſt,vt ad ſuum ordinariũ remittatur, niſi for
tè ratione cuiuſdam malitioſæ dilationis. vt ſcilicet interim
effugiat iudiciũ,& his malitiis hominũ, qui nihil laturi ſunt,
niſi vt officiant, non eſt indulgendum: vt l.in fundo.ff.de rei
vendi.Ad euitandum enim prædictam dubitationem cõſulit
Inn.iudici ne remittat, niſi fuerit finitum tempus ſemeſtre ſi
bi præfixum ad cauſam finiendam,vel remitendam.finito er
go ſemeſtri facit remiſsionem, & relationem ſuam licet per
lapſũ dicti termini ſua iuriſdictio expirauerit, quo ad exami
nationem,& diffinitionem, non tamen quò ad relationem fa
ciendam.quod probat illa altera pars mandati, alioqui cãm
remittat &c. ¶ Et aduerte,quia iudex iſte poteſt citare par-
tes,ꝙ certum die compareant corã eo ad vidẽdum remiſsio
nem, & certa diẽ ad comparendum coram ſuperiore parti-
bus aſsignare, & in remiſsione faciat de toto proceſſu corã
ipſo habito plenam mẽtionẽ. vt patet in eo,quod le.& no.ſ.
de elec.dudum.il.1.§.cum aũt. ver. 1.& ſufficit remittere in
ea inſtructione,& cum illis actis, quæ recipit Iudex, & quæ
partes voluerint, & potuerint producere coram eo, quãuis
non ſit plenè inſtructa.¶ Quintò quæritur,qualiter ſit faciẽ-
da remiſsio.dic vt in Specu.de remiſ. §. vtile.ver.ſed nunquã
remiſsio.Et an poſtquam vna pars remiſsioni conſentit,& al
tera non,iudicẽ poſsit pęnitere.dicit ꝙ ſic. quinimò ſi eã edi
dit partibus,& poſtea conſentiunt partes, ꝙ inde procedat,
non ꝓcedet relatio.& eſt locus pęnitentiæ, donec præſenta-
ta fuerit ſuperiori. vt ſ.de elec.c.dudũ.il.2.ver. nec nocebat.
nec obſtat ſ.de offi.dele.c.ſignificãtibus.quia relatio nõ ex-
tinguit,ſed ſuſpendit iuriſdictionẽm.ſicut & appellatio. vt ſ.
e.c. directè.quandoq;.n.cõtingit,ꝙ iuriſdictio eſt in ſuſpen-
ſo,& reſidet penes aliquem ſine exercitio.ſ.de reſcri.c. paſto
ralis ĩ fi.facit qđ no.Io.An.ſ.de offi.le.c.licet. ad fi. vbi remit
tit ad Specu.an autem coram iudice,cui cã eſt remiſſa,parti-
bus liceat noua iura, & probationes producere. dic vt in ſpe
cu.de remiſsioni. §.nunc videamus. Quò ad ſecundam par-
tem,cum ſcilicet iudex cognoſcit de cauſa iure ſuo,i.ordina-
rio,vel iure delegationis,an poſsit ipſam referte ad ſuperio-
rem, vt conſulat.& qualiter,& quando dicta relatio ſit faciẽ-
da:dic vt in gl.& plenius per Bart.in l. 1.ff. eodem ti.& l.1.C.
de relatio.per Cy.

S V M M AE.

1 *Clericis licet ſit prohibitum vendere carnes, & certas alias artes exercere,non tamen prohibentur in eorum ſtallis tales artes retinere,& per alios exerceri facere.*
2 *Implorare officium iudicis non eſt licitum ante litem conteſtatam.*
3 *Iudicis officium conquieſcit pendente appellatione.*
4 *Procuratorem mittere infra annum,an ſufficiat.*
5 *Impeditus in primo anno,debet habere ſecundum ipſo iure etiam ſine reſtitutionis beneficio.*
6 *Furnum quidam habuit quadam villa tempore,cuius memoria non exiſti: homines villæ in eo coxerunt panem: modo vnus de villa vult conſtruere furnum,ille vult prohibere,an poſſit.*
7 *Officium iudicis an liceat implorare ſuper innouatis à parte incluſis ſub impetratione expreſſæ, aut non ſuper expreſsè incluſis, ſed tacitè.*

SIgnificante Vbi ante litis cõte. circa id,
quod principaliter litigatur
aliquid innouat delegatus, vel diem præuenit aſsigna
tam, appellari licebit. h.d.Et in prima appellantis narratio.
In ſecunda cauſæ commiſsio.ibi:[ideoq;.¶ Primò no.ꝙ epi-
ſcopus, quandoq; litigat cum capitulo ſuo. quod contingit
ſuper iuribus ſpectantibus ad capitulum. qđ dic, vt ſ.de re-
1 ſcri.c.edocer.¶ Secũdò no.† quòd licet clericis ſit prohibitũ
vendere carnes, & certas alias artes exercere per Cle. 1. de
vi.& ho.cle.non tamen prohibentur in eorum ſtallis,& locis
tales artes retinere,& per alios exerceri facere.¶ Tertiò no.
ꝙ capitulũ, & decanus implorabant iudicis officiũ, ne pen-
dente iudicio, ſeu litigio venderentur carnes, & malè pete-
bant:cũ.n.ſup hoc tantũmõ verteretur lis.ſ.ꝙ vendere nõ de
bebat epiſcopus:non debuit inhibere, ne faceret vendi lite
pendente in aliis locis,quia ſup hoc erat litigium,& debebat
ferri ſnĩa:ergo in fine litis deferẽdũ:aliàs ſequeretur,ꝙ prius
ferretur diffinitiua ſnĩa ſup eo,qđ in quæſtione vertit, q̃ cõte
ſtaretur lis,& examinaretur negotiũ,& ſic puerteret iuris or
do contra l.iuris ordinẽ.de iuriſ. om. iudi. & l. nimis ꝓperè.
C.de execu.rei iudi.& c.cãm quæ ſ.de reſcrip.¶ Quartò no.
2 ante † litẽ conteſta.vr̃ prohibitum iudicis officium implora-
re.de quo hic p Io.An.ſuper ver.non habebat,& plenius ſup
3 verbo,non audiebant.† Quintò no.† ꝙ dilatione pendente iu
dicis officiũ cõquieſcit.cõcor.l.ſiue pars.C.de dila.& ĩ.dicã.
4 ¶ Sextò not. † ꝙ ſufficit mittere ꝓcuratorem infra annum.
Ex quo collige ar.ꝙ probata modica diligentia appellantis
adhi-

adhibita infra annum.s.missionem procuratoris ad impetrã dũ indulgetur sibi primus annus.qđ non credo verũ,vt dixi.
5 s.e.c.ex ratioẽ.¶Septimò no.† ꝙ impeditus in primo anno debet habere scđm ipso iure,etiam siue restitutionis beneficio,vt patet hic in versi.petens.non obstañ.lapsũ anni &c.ex quo etiam collige,quòd finito primo anno petitur secundus, non ergo expedit ipsum petere ante finem primi.¶Opponitur capitulum, & decanus nolebant prohibere episcopo,ne alibi venderentur carnes,q̃ in stallis capituli. Sed cõtra hoc opponitur,& videtur,quòd dicta petitio sit iniusta.quia in re propria quilibet potest ædificare etiam vsq; ad cœlum.C.de seruitu.l.altius.& e.ti.ff.e.l.fi. Etiam si redundet in præiudicium alterius.vt l.Proculus.ff.de damn. infect.& l. 1.§. idem ait. &in l.summa.§.idem labeo.ff.de aqua plu.ar. So.intellige,quòd hæc competebant capitulo, & decano ex priuilegio vel consuetudine. quia ex hoc percipiebant certum lucrum: aliàs quantocunque tempore in loco alicuius fuissent vẽditę
a carnes,vel in furno a alicuius coctus panis, vel iuissent homines ad molendinũ alicuius certæ personæ:nõ deberet alius ꝓ
6 hibere erigere nouum macellũ,furnũ,vel molendinũ. ¶ † Et hanc quæstionem de furno disputauit Pyleus.nã in villa,a tẽpore cuius non erat memoria, in contrarium homines villæ coxerunt panem in furno alicuius: mõ alius de villa nolebat construere furnum, ille autẽ volebat prohibere. & homines etiam cogere,vt in suo coquerẽt.tenuit Pyleus, quòd nõ possit,sicut nec possent prohiberi peregrini, qui iuerunt Romã per vnam viam longissimo tempore,quin vadãt per aliam,si hoc nolunt.quia quæ competunt per modum facultatis,non per modum iuris deberi:nullo tempore præscribũtur.vt no. in l.cum notissimi.C.de præscrip.30.an.Et de quæstione molendini dic per Bar.in l.quominus.ff.de flum.¶ Secundò opponitur,& videtur,quòd petitio capituli,& decani,ne.s.venderentur carnes in alijs locis,q̃ in stallis capituli,fuerunt reproba.contra.l.1.& per totum.C. de monopol. vbi homines nõ possunt facere pacta,ꝙ alijs non liceat vendere, vel ꝙ alíqui non exerceant certã artẽ.cuius contrarium hic dicit. So. 2.quò ad personas,ne si liceat personis aliquã artẽ exercere, est prohibitũ.sed qđ aliqua ars exerceat in certo loco, & nõ alibi.plenè licet pacisci scđm Inno.¶ Tertiò oppo.dicit hic, quòd ista exceptio fuit efficax.s.ꝙ non licèt iudicis officium implorare ante litem contestatam.sed cõtra hoc opponitur: & videtur,quòd etiam ante litem contestatam liceat implorare iudicis officium,vt contra eum,qui impedit aduocatum venire ad iudicium.vt.s̃.de offi.dele.c.1.per Inno.Item contra contumacem. vt.s̃. vt lite non contesta.tue. Item si videt partes venire ad rixas, & arma etiam ante litis conte. potest cogere ad concordiam,& suum officium impartiri. vt l.ęquissimũ.ff.de vsufru.& quod no.Inno. de proba.c. in præsentia. Item probatur.s̃.de offi.iudi.c.2.in fi.vbi patet, quòd ante litis contest.iudicis officium imploratur.Ex quibus iuribus infertur,ꝙ prædicta exceptio fuerit inefficax: cuius contrariũ hic dicitur.Sol.gl.quę incipit,Iudices,sentit istud contrariũ, & solue,vt in ea.Circa cuius materiam doctores se latius ex-
7 tenxerunt super verbo:nõ audiebant. dic ergo † ꝙ qñq; quęritur, an liceat implorare iudicis officium super innouatis à parte inclusis sub impetratione expresse:aut nõ super expresse inclusis,sed tacitè.primo casu aut sunt innouata ante citationem,aut post citationem, & ante litis conte. aut post litis contest.primo casu de innouatis ante citationem tunc quidã dicunt,quòd potest adiri etiam delegatus:non tamen ex officio,nisi dato libello,& alio iuris ordine seruato. Alij dicunt, & melius scđm Inn.ꝙ super talibus nõ põt iudex adiri ẽt cũ nouo libello,quia cũ cõpetãt speciales actiones ad ea, q̃ sunt innouata,non possunt dici venire in prima commissione.sed opus est noua interpositione.ar.ff.de iudi.nõ põt. & istud est verum:nisi talia innouata ante litem motam venirent ex priuilegio actionis.super quo impetratum est rescriptum, vt in actionibus bonæ fidei,& arbitrarijs.in quibus veniunt damna data,& fructus percepti ante litem cõtestatam, & postea quandocunque.Ista tñ non possunt peti per iudicis officium nisi post litem motam super principali,& necesse est peti ista expresè in libello.vt.s̃.de resti.spolia.c.grauis.Subdit Host. ꝙ innouata post citationem violenter per partes possunt reformari etiam per delegatũ sine libello,& cõtestatis, & quo ad hæc per solam citationẽ dicitur lis pendere. facit cle.2.j. vt lite penden.Non obstat,si dicatur,ꝙ talia,quæ post datam litterarum accidunt,non videntur delegato commissa, quia illud est verum de non tangentibus causam, & de his per q̃ iurisdictio non turbatur.alias nedum in parte, sed etiã cõtra tertios turbatores haberẽt delegatus iurisdictionem.vt s̃.de offi.dele.c.1.per Inno.facit quod no. Spec. in ti.de offi.iudi. §.de seruitu.ver.sed quæritur quando.¶Quartò opponitur. dicitur hic,quòd dilatione penden.non potest implorari iudicis officium,contra quia sequeretur absurdum si non posset.pone enim, quòd dilatione penden. actor expellit reum de possessione,vel aliam violentiã sibi infert. Iniquum enim esset si iudex non possit impendere suum officium propter pendentiam dilationis:& præsertim vbi mora esset periculosa.vt ff.de fer.l.1.§.fi.& l.2.& 3.& 11.q.1.c. quia res.So.Inn. hoc fatetur.s.quod si aliquid noui fiat pendẽ.termino, iudex potest impendere suum officium prohibendo,& reformando,vt d.c.quia res non obstat l.siue pars.C.de dila.quia intelligitur in processu principalis negocij, vel super antiquis iniurijs,super quibus est diffinitiua sententia expectanda, sed super nouis æquum est,quod possit procedere dilatione penden.per prædicta iura.Item intellige regulam,ꝙ procedi nõ potest,nisi dilationis causa sit finita ante terminum.quia tũc benè posset ꝓcedẽr.vt no.Bar.in l.à filia.§.alumna.ff.ad Trebel.Item intellige regulam, quòd non potest procedere super illo articulo super quo pendet dilatio,sed super alio diuerso, & separato benè potest procedere.vt videtur tex.in l.generaliter.§.nullo.C.de iureiuran.& ibi per Bar.Itẽ intellige dictã regulam,quando dilatio tenuit,secus si dilatio fuit nulla,puta quia secunda, vel tertia fuit concessa tamen causæ cognitione,& parte non citata contra l.de vnoquoq;.ff. de re iudi. coniuncta.l.penul. & vltima.ff. de fer. Et sic pridie consului. data enim fuit tertia dilatio parte non citata, & sine causæ cognitione,& tali dilatione penden.iudex tulit sententiã parte ad hoc citata,dicebatur nulla, quia lata dilatione penden. per l.siue pars,& per istud c. dixi, quòd ex eo quòd dilatio fuit nulla, non debuit impedire iudicem, quominus potuerit procedere ad vlteriora.per regulam non præstat impedimentum.de regulis iuris.lib.6.ad hoc facit quod not.s̃.de rescrip.ex tenore in fin. glossæ magnæ. vbi valet secundum rescriptum licèt de primo,quòd erat nullum,vel inefficax non fecerit mentionem.licet alias non valeret. vt in c. plerumq;. eodem titulo.Iura tamen possunt deduci pro,& contra quibus cauetur,quod non valet secunda electio non cassata prima inualida. quod dic, vt supra de electio. considerauimus. cum simi.Et vide quod not. Specu. in titulo de dilatio.§.nũc videamus.versi.sed pone ecce.& versicu.se.& versi.deliberatoriè,facit etiam quod no.in l.1.ff.de ferijs.vbi notat, quòd processus factus dilatione penden.est nullus ipso iure. quod limita,vt prædixi.¶Quintò opponitur:& videtur quod non debet habere annum secundum: sed potius regressum habere contra procuratorem, qui non fuit appellationis causam prosecutus.Sol.vt in glo.fi.& latius dic.s̃. vt lite non conte.c. 1.vbi plenè,quando dolus, vel negligentia procuratoris noceat domino.¶Sextò opponitur.dicitur hic, quòd impetrauit litteras iste procurator contra inhibitionẽ domini ad certos iudices.& sic innuitur,quod in potestate domini sit impetrare iudices quos velit. Sed contra.de l. obseruandum.ff.de iudi.Sol.si Papa proprio motu, & ex officio dedisset istos iudices præiudicasset episcopo lapsus anni.Sed iste procurator obtinuit,

obtinuit,quia nominauit,habet enim cõsuetudo curiæ quòd si quis impetrat iudices parte absente, dantur illi quos impetrans nominauit.Si aũt parte cõtradicente,dantur ex cõi consensu noiati per partes.Remittit Hosti.s̄.de offi.dele.c.super quæstionum.§.verum.& c.cum olim magister.e.ti. & de causa pos.c.cum olim.& de iudi.c.exhibita.

ADDITIO.

a ¶ In furno. Au liceat furnum iuxta parietem communem habere. vide in l.si seruus seruum §.si furnum.ff.ad l.Aqui.& in l quidã iberus. de ser ui.vrb.prædio Bart.cepo.in trac.de ser.vrb.præ.c.de furno.

SVMMAE.

1 *Causa,propter quam appellatur, debet esse non solum legitima, sed etiam vera.*

2 *Appellãs an debeat iudicis respõsũ expectare,admittat,vel reijciat.*

3 *Appellans potest appellationem prosequi, si iudex non recipit appellationem,vel pars non approbat.*

4 *Causa si non est alteri delegata,potest remitti de voluntate appellantis ad iudicem à quo.*

5 *Actor an cogatur litem prosequi coram iudice, quem adiuit post propositam actionem*

6 *Perplexitas in iudicijs est vitanda.*

7 *Oblatio offerentis se paratum probare in appellatione extraiudiciali, & cum in casibus à iure permissis appellatur in absentia iudicis, nihil valet.*

8 *Appellans quando obtulit se probaturum,& iudex à quo tulit diffinitiuam contra ipsum appellantem,an iudex ad quem recipiet probationes appellantis, vt cassetur quod factum est post appellationem.*

INterposita. Gregorianum est quattuor habens dicta satis in tex.summa

1 ta.¶Primò no.† ꝙ causa propter quam appellatur, debet esse non solum legitima,sed etiam vera.& sic per istud c. limitatur c.vt debitus.s̄.eo.nã quo hoc,vt appellationi sit deferendum,causa appellationis debet esse legitima,vt ibi. Sed quo ad iustificandam appellationem coram iudice ad quem, debet esse legitima,& vera,vt hic.¶Secundò no. quòd sufficit appell.probare ꝙ exceptionẽ legitimam se obtulit probaturum,& non fuit admissus.& hoc dicto,ꝙ non fuit admissus

2 &c.collige † ꝙ appellans debet respõsum iudicis expectare, reiiciat,vel admittat:ante enim appellare non posset.s̄.c.dilecto.super verbo appellatũ.¶Tertiò no.in ver. eidem quo-

3 que.† ꝙ si iudex non recipit appellationem, vel pars non approbat,potest appellans nihilominus appellationem prosequi.facit c.1.de app.in cle.Et ex hoc collige.quòd in hoc æquiparatur iudex,& appellatus:quia in potestate alterius est appel.approbare, vel nõ. vnde licet iudex appellationis ipsam non admittat,potest tñ appellatus ipsam ap̄pbare,& corã superiore ꝓsequi,ꝙ est verũ,nisi appellans re integra appellationi suæ renũtiet,vt statim dicã.¶Quartò no.ꝙ sufficit mittere procuratorẽ solũ ad impetrandũ,vbi non recipitur appellatio.Et ideo,qa appellatus cõparens corã superiore non põt appellãtis cõtumaciã accusare. nã cum ipsam nõ approbauerit,non potest ex ea niti,sicut nõ nititur quis ex positione aduersarij,quam negauit.vt no.Spec. in tit. de post.§.8.& dixi.s̄.de excep.cum vene.Et no.hic duos casus. nam quandoq; appellatio non admittitur,nec approbatur.& tunc sufficit mittere procuratorem ad impetrandũ,vt hic.secundus casus qñque admittitur,vel approbatur: & tũc dẽt procurator comparere instructus,vt.s̄.e.c.Nicolao &c. ¶ Quintò no.in

4 ver.ille denique.†de voluntate appellãtis potest causa remitti ad iudicẽ à quo,si non est alteri delegata.Idẽ ẽt scd̃m Hosti.si sit delegata alteri,nam & hoc casu possit appellãs petere talẽ remissionẽ corã iudice à quo.Sola ergo delegatio nõ impedit remissionem fiendam etiam inuito appellato, eidẽ

5 tamen restitutis expensis.vt in tex. †Et ex hoc collige,ꝙ licet post propositam actionẽ cogatur actor litẽ ꝓsequi corã iudice,quem adiuit,vt in Auth.qui semel.C.qũo, & qñ iudex.Illud est verũ de instãtia iudicis principalis causæ: secus de instan. iudicis appella.cui põt re integra renuntiare per reditũ ad priorem iudicem. facilior est ergo transitus de vna instã. ad aliam redeundo, q̃ de aliqua ad nullam &c. ¶Sextò not. in ver.sanè.ꝙ in causa appellationis proceditur lite non contest.qđ est verũ contra contumacẽ,vt dicit tex. An aũt expediat ipsum citare ad hoc,vt censeatur cõtumax: vel in nõ veniendo,dici possit contumax.hic no. super verbo contumaciter.¶Septimò not.cãm,siuè rõnẽ quare iudex appel. ꝓcedit in cã lite non conte. qa agit de iniquitate iudicis. qđ declara,

6 vt in gl.magna,quæ incipit ar.¶Vltimò no.†de perplexitate in iudiciis euitãda.& generaliter in qualibet dispositione. qđ dic,vt l.si Titius.ff.de verbo.obl.& l.si Titius.ff.de condi.inst. & s̄.de offi.dele. c.cum contingat. & 13.di.nemini. ¶Venio ad oppositiones.dicitur hic, quòd appellans debet probare veritatem causæ,propter quam appellauit. Sed contra eo ipso,quod iudex appellationem legitimam non admittit, videtur grauare: sicut si excipiẽs obtulisset se probaturum, & maximè quia proponẽs exceptionẽ videtur tacitè se astringere ad probãdum.vt l.in exceptione.ff.de proba.Iste autem tex, facit differẽtiam inter proponere simpliciter, & proponere, & offerre se paratum probare.quare male. So.licet appellans ante sententiam habeat necesse,probare veritatem causę, vt c.proximo,& c.significauit, & c. dilecte,& c. significauerunt cum multis similibus: Tamen iudex non grauat non admittendo exceptionem:quam credebat fortè falsam. & ideo nõ irritatur. quod facit nisi excipiens probet coram iudice appellationis veritatẽm exceptionis propositæ, & repulsæ per iudicem à quo.Non enim plus præsumendum est pro opponente, q̃ pro iudice repellente, cui à iure hoc conceditur: vt repellat,si de calumnia suspicatur.fecit quod no.Inno. in ca. post electionem infra de concel.prẹben. Si autem excipiens

a a non solum excepit, sed probaturum se obtulit, tunc si iudex ipsum non admisit,eo ipso grauat.quia mos ei gerendus fuit.ff.de proba.l.circa.Et maximè est hoc verum intelligendo hunc tex.vt intelligit Io.An. si de reali oblatione incontinenti,non autem de verba li. vt l. dicam. Conclude ergo,ꝙ iudex scit exceptionem oppositam veram,& tunc benè facit illam admittere.aut scit illam esse falsam, vt si quis se obtulit probaturum, quòd Titius viuit: vnde notorium est in terra, quòd publicè fuit in mortuus in platea. & tunc non debet ipsam admittere, sed repellere statim. j̄. de accu.c. euidentia. nam confessio in contrarium facta non obesser. ff. ad l. aql. l.idem Neratius.§.fi. aut iudex dubitat de veritate exceptionis:& tunc aut ipsam admittit,& statuit terminum ad ipsam probandum.& tunc cum non grauet, appellare nnn potest. nec tenet appellatio,etiam si probaret exceptionem esse veram.vt supra e.c.dilecto.ad fi.nisi appareret de termini breuitate.supra de dila.c.1.Aut iudex,qui dubitat de veritate exceptionis,ipsam repellit, vel negligit admittere etiam tacitè procedendo in negotio principali. & tunc aut excipiens obtulit se probaturũ, & hoc ipso app. sua reputatur iusta,aut se non obtulit se probaturũ, & processus factus per iudicem à quo est in pẽdenti.nã si ꝓbabitur veritas causæ grauaminis, appel.erit iusta,& reuocabitur per modum attentati. qđ factum est per iudicẽ à quo.Idẽ si aliud attẽtauit postq̃ supior app.recipit,siuè inhibuit. Iuxta no.in c.non solum j̄. e.li.6.Si aut ꝓnuntiabitur appellatio iniusta,valebit processus iudicis à quo,vt ibi.¶Secundò opponitur.tex.iste innuit (& supra dixi) ꝙ opponens debet expectare rñsum iudicis,an admittat exceptionem oppositam:an repellat. quasi aliàs non sit licitum appellare.Ad idem.s̄.eo.ti.c.dilecto. Sed cõtra qa in exceptione rñsionis iudicis possit imminere periculum opponenti.pone enim, quòd iudex mandauit reo, vt responderet

libello actoris: reus respondere voluit ad mãdatum iudicis, nisi actor exprimeret sibi causam suæ petitionis. Iudex præfixit sibi terminum, vt rediret pro responso: quem comparentem in termino excommunicauit. & sic (quamquàm excommunicatio fuerit iniusta) trahit secum statim executionẽ, vt s. eodem titu. c. pastoralis. & 6. quæstione. 3. c. 1. quòd si statim licuisset sibi appellare post exceptionem oppositam, excommunicatio postea lata fuit nulla, vt s. eod. c. præterea. ergo videtur iniquum, quòd debeat expectari responsum iudicis super exceptione. & melius fuisset appellare posse statim, cum exceptio opponitur; maximè quia præcaueri debet, quòd potest vituperari, vt supra de seruis non ordi. c. 1. Sol. Ioan. And. post Hosti. format istud cõtrarium super ver. ex causa. ad fin. & dicit, quòd melior est ista prouisio, scilicet, quòd ante responsum iudicis non licet appellare. quia si statim liceret appellare, non expectato responso iudicis, ꝓcessus de facili impediri posset contra. c. finem litibus. de dolo, & contu. Sufficiat ergo si iudex iniquè gesserit: quod punitur à iure, per no. in c. 1. de re iudi. lib. 6. præterea non posset per constitutionem vocari [quoniã iudex, si voluerit, excommunicet iniustè] &c. ¶ Tertiò opponit Inn. & videtur, ꝙ appellans nõ debeat probare coram iudice appellationis causam esse verã. nam iudex à quo non debet deferre ex causa proposita nõ probata. s. c. dilecto. Item si deferat, non est necesse verificare causam appellationis: immò potest iudex appellationis statim in causa procedere. Solu. præmissis verbis Inno. Ioan. And. remittit ad no. in c. non solum. & c. cũ appellationibus. lib. 6. Nam licèt iudex à quo non teneatur deferre ex causa proposita non probata: debet tamen probabilẽ exceptionem admittere, & excipientem ad probandum inuitare. grauat tamẽ admittendo probabilem exceptionem, etiam cuius probationes non obtulit excipiens, secundùm eum, &c. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, quòd eo ipso appellatio est iusta: quòd excipiens obtulit se probaturum, & non fuit admissus. Contra. quia sic facilè erit semper recedere à iudice à quo, proponendo exceptionem falsam: licèt legitimam, & offerendo se paratum probare. nec videtur, ꝙ istorũ verborũ expressio [offero me probaturum] &c. aliquid operetur. quia (vt dixi) eo ipso, ꝙ quis excipit, tenetur probare exceptionẽ, vt l. in exceptionibus. ff. de excep. præterea, ꝙ nõ sufficiat se offerre, nisi probet, videtur tex. in c. ex parte. Adę. s. de testi. Sol. timore huius absurditatis Io. And. super verbo offerens. intelligit istum tex. vt dixi. s. de reali oblatione, non verbali. & exponit istud verbum [offerens se probaturũ]. i. probationes offerens. facit. s. de offi. or. c. pastoralis in fin. & quod ibi no. in vlt. glo. pro hoc facit dictũ. c. ex parte Adæ. ibi [se dicere probaturum] &c. ꝙ illi non pro suis.] facit id, quod no. de eo qui mit. in pos. c. 1. & 2. in fi. ad iustificandũ ergo appellationem non sufficit verbalis oblatio: sed realis, vt dixi. Item nec sufficit realis si de falsitate exceptionis appareat euidenter, vt dixi. s. ¶ Quintò opponitur, & videtur, ꝙ nõ sufficiat dicere se paratum probare nisi coram iudice appellationis: vnde videtur obstare. s. de elec. c. cum inter canonicos. Item videtur absurdum, ꝙ eo ipso, ꝙ se obtulit probaturum iustificetur corã iudice appellationis, & releuetur ab onere probandi ipsam exceptionem. So. ad c. cùm inter canonicos. dic ꝙ loquitur de appellatione extraiudiciali, vbi non sufficit se offerre, nisi postea coram iudice appel. probet veritatem exceptionis propositæ. Et ratio est, quia dicta oblatio frustra fieret, cum non sit ibi iudex coram quo dicta ꝓbatio fieret. Et hac ratione dicunt etiã quidam, ꝙ vbi absente iudice appellatum est in casibus à iure concessis. de quibus. s. c. suggestum. in prima glo. non est ibi probatio offerẽdi. quia in vanum fieret. cum non sit ibi qui probationẽ reciperet, & in odium iudicis nõ recipientis est inductum, vt habeatur exceptio pro probata. ¶ Conclude ergo,
7 † ꝙ in appellatione extraiudiciali, & etiã in casibus à iure permissis in absentia iudicis, nihil operatur illa oblatio offerens se paratum probare, &c. Item similiter non operatur quãdo grauamen propositum nõ subiacet probationi, vt si iudex deneget tempus ad deliberandum, vel terminum ad producendũ testes, siue editionem snīæ, vel actorum, vel aliorum cõsiliũ. videtur. n. quod in istis casibus teneat appellatio, etiã si hoc petens non offerat se paratum probaturum in prædictis dictum grauamen. vt C. vt lite pendente. l. vlt. & e. tit. l. proconsulibus. Item ad absurditatem illam, ꝙ habeatur exceptio ꝓ probata, eo ipso quod offeret probaturũ, & non admittitur. Responde, quia illud, quod hic dicitur, est verum quo ad iustificandam appellationem: sed non quo ad consequẽdũ effectum exceptionis siue sit dilatoria, siue peremptoria. vt plenè ꝑ Io. An. in d. c. ex parte Adæ. super glo. ad hanc. ¶ Sextò opponitur: dicitur hic, ꝙ parte se per cõtumaciam absentãte põt procedi in causa appellationis. Sed contra. nõ. n. videtur posse dici cõtumax postquàm non fuit appellationi delatũ, nec põt constare de appellatione partibus non præsentibus. So. vt soluit Io. An. super verbo, absentante, vbi tenet, ꝙ si nõ fuit appellationi delatum appellatus, non veniens corã iudice appellationis, nõ est reputandus contumax: sicut nec appellãs nõ prosequens appellationẽ propriã. vt hic in versi. ei quoq;. debet ergo citari, vt sic possit procedi iuxta formã huius. §. sanè. Si. n. probabitur appellatum fuisse: quod poterit constare ꝑ acta, vel testes: tunc demũ decernetur appellatio iusta, vel iniusta, & cassabitur quicquid, prout iustum fuerit.
8 ¶ Quæro post Inno. † qñ appellans non obtulit se probaturũ, & iudex à quo tulit diffinitiuã contra ipsum appellantẽ, an iudex ad quem recipiet probationes appellantis, vt cassetur qđ factum est post appellationem, & etiam probationes sup cã princ. no. hic Ioã. An. post Inn. super verbo probaturũ. videtur. n. ꝙ non. quia si causa app. est vera, põt cognoscere de principali. vt s. eo. c. vt debitus. si non est vera, debet remittere. Sed certè postquàm est lata diffinitiua nõ videtur locus remissioni. Et ideò in omnem euẽtum videtur, ꝙ iudex app. possit cognoscere, & permistim. & sic tenet Io. An. ꝙ potest esse verũ, cum appellatũ est à diffinitiua, quæ subsecuta est. Sed vbi nõ est appellatũ à diffinitiua, & pronuntiaretur iniusta app. interposita à grauamine, quia facta ex cã nõ vera: tunc si appellatio fuit friuola manifesta, valet snīa per iudicem à quo, nec põt appellari, vt in Cle. 1. de dolo, & cõt. Si verò fuit appellatio aliqua sed iniusta, quia emissa est causa legitima, licet falsa: tunc an diffinitiua q̃ postmodum sequitr̃ sit aliqua, crederẽ ꝙ nõ. & fortè sic intellexit Inno. facit c. licèt. de sen. ex. lib. 6. Et no. bñ hoc argumentũ, an appellatio iniusta à grauamine emissa ex cã legitima sufficiat ad irritãdũ snīam postea latã, à qua non fuit appellatum. facit c. cum venissent. supra de eo qui mit. in pos. & quod no. in Specu. in titu. de primò decre. §. iam de effectu. versi. quid si iudex.

ADDITIO.

a ¶ Excipiẽs. Plura excipiens, an videatur se adstringere ad omnia probãda. vide Io. And. in c. si fortè. de elect. lib. 6. in nouella. tex. & doct. in l. scire. §. sufficit de excu. tu. Bar. in l. diuus. de re iud. Card. in Cle. in plerisq; de elec.

SVMMAE.

1 *Clausula generalis in medio refertur ad præcedentia, non ad sequentia, si ipsi articuli se adinuicem non contingunt.*

2 *Qualitas adiecta, an intelligatur repetita in præcedentibus, vel in sequentibus.*

3 *Qualitas præcedenti dispositioni adiecta eadem oratione, nunquàm intelligitur repetita in sequenti.*

4 *Incœpit aliquis agere procuratoris nomine, dominus postea facit vnum actum, & non repetit illud uerbum procuratorio nomine, an videatur repetitum.*

1 INquiſitioni. † Clauſula generalis in me-
dio poſita refertur ad præ-
cedentia, non ad ſequentia, ſi ipſi articuli ſe adinuicem
non contingunt.h.d. ¶ Primò no.quòd clauſula appellatio-
ne remota etiam poſt conſtitutionem.vt debitus.ſ.eo.c.op-
ponitur in literis.nam iſta dec. ſequitur illam. malè ergo ſen
tit ibi gl.ꝙ hodie dicta clauſula nihil operatur,immò opera-
bitur,ſicut dicitur in d.c.paſtoralis. vt in caſibus nõ expreſ-
ſis in iure non poſsit app.& ita no.hic Io. And.¶ Opponitur
de.c.2.requiris.ſ.tit.2.Sol.vt in glo. ſuper qua dicit Io. And.
ꝙ ſuper hoc non poſsit tradi regula,quia ſecundùm ꝙ diuer
ſi ſunt caſus: quandòq; omnia præcedentia reſpicit. vt hic.
quandoq; præcedentia, & ſequentia.vt ff.de leg.1.l.talis ſcri
ptura. & l.ſeq. Quandòq; quod præmittitur, intelligitur re-
petitum,vt l.Titia.§.idem reſpondit.ff.de verb. obli. Quan-
dòq; principium trahitur ad ſequentia, mediũ ad principiũ,
& vltimũ ad principium,& medium.ſ. tit.2.c.2. requiris.re-
mittit ad no.in Spe.de inſtru.edi.§.nunc aũt videndũ.ver. itẽ
2 excipe.& de diſpu.aduo.§.poſt hæc.ver.vlt. in prin. † Tu dic
poſt Bart.ꝙ quandòq; tẽpus,vel cõditio, vel aliqua qualitas
adijcitur præcedentibus:& dubitatur, an videtur repetita in
ſequentibus in eadem oratione,vel diuerſis. Et tũc aut dicta
qualitas, quæ primæ rei adijcitur,poteſt congruere alteri rei,
& in ſequenti videtur repetita, ſiuè attendat ad augmẽtũ di-
ſpoſitionis,ſiuè ad diminutionẽ,vt l.fin.§.cui dulcia.ff.de vi-
no,& oleo.& in l.Seia.§.Caio.ff.de fi.inſtr.vbi dicitur,ꝙ ſi le
go fundos, vt inſtructi ſunt,& domum, intelligitur ꝙ & do-
mus ſit inſtructa. Si verò illa qualitas ſequentis rei non con-
gruat,vt lego Titio fundum inſtructum,& cẽtum, vt ff.de le.
3.l.cum pater.§.cum imperfecta,ſecũdo caſu qñ ponitur in-
ter diuerſas orationes,tunc non inducitur repetitio ex virtu
te ſermonis.vt l.qui fundũ.ff.de contrahen.emp.Sed ex præ-
ſumpta voluntate diſponentis induceretur,quando ſequens
diſpoſitio eſſet omnino inutilis.vt l.Iulius Paulus.& l. cũ ſer-
uus.& l.Iulianus.ff.de condi.& demon.Quandòque dubita-
tur, an qualitas vni perſonæ adiecta intelligatur repetita in
perſonã alterius in eadẽ oratione,vel diuerſis. vt Titio ſi na-
uis ex Aſia venerit lego.c. & Martino.an in perſona Martini
intelligitur repetita dicta conditio. & quid ſi in diuerſa ora-
tione diſponat teſtator circa Martinum ſuper eadem re, vel
3 diuerſa.dic vt ibi per eum. † Regula eſt enim. ꝙ in alia ora-
tione nunq qualitas præcedenti diſpoſitioni adiecta intelli-
gitur repetita in ſequenti niſi vigore alicuius dictionis repeti
tiuæ, vt eſt dictio,hoc amplius,& dictio item. vt l.in repeten
dis.ff.de le.3.& l.ſi.eo.ti.Quandòque ſequens diſpoſitio non
eſt alia de per ſe,ſcilicet acceſſoria præcedẽtis diſpoſitionis.
& tunc in contractibus dic vt l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogo-
nus.ff.de verb.oblig.In vltimis voluntatibus dic vt l. licet.ff.
de le.1.In diſpoſitione rerũ,vel ſtatutorum dic vt l.3.§.2. ff.
de le.1. In diſpoſitionibus rerũ, vel ſtatutorũ dic vt l.3.§.2.
ff.vi bo.rap. Item an in ſtipulatione nouante intelligãtur re
petita,quæ fuerũt in principali obligatione.no.Bar.in l.alia.
ff.de noua. Et prædicta ſunt vera, qñ ſequens qualitas ineſt
præcedenti diſpoſitioni per modũ cuiuſdã acceſsionis, & di
rectè eam reſpicit. Si verò in diſpoſitione totali ponit aliqua
clauſula per ſe nulli annexa,an referatur præcedentibus, an
ſequentibus,an oĩbus.dic vt in Spec. in d. verſi. item excipe.
& eſt bonus tex.in l.2.§.filius.ff. de lib.& poſth. facit mate-
ria.l.licet.de le.1.& qđ ibi plene per Bar.an relicta ab inſtitu
to videantur repetita à ſubſtituto.formo circa prædicta qõ-
4 nem. † pone incœpit aliquis agere ꝓcuratorio nomine dñi:
poſtea fecit vnũ actũ, & non repetit aliud verbũ ꝓcuratorio
noĩe.an videat repetitũ.Bar.tenet, ꝙ ſic in d.§.Chryſogonus.
facit et ad quæſtionẽ,ſi qs accuſatus fuit de adulterio cõmiſ
ſo in Seia vxore Titij,qui fatetur cognouiſſe carnaliter dictã
Seiã,an per hoc videat cõfiteri eã vxorẽ Tytij. dic ꝑ Bar. in
l.ſi cui.de le.1.& vide ꝑ eũ in l. Labeo.ff.de ſuppellecti. lega.
vbi bonum dictũ de repetione temporis in dicto teſtis.

SVMMAE.

1 *Vnus ex pluribus condemnatis ſi appellat, an eius appellatio pro-
ſit alijs.*
2 *Appellans ſi compoſuit, vel renunciauit appellationi, an obſit, vel
proſit alijs.*
3 *Inquiſitio ſi facta fuerit contra homicidam,& mandatorem, & ho-
micida condemnatus appellat, & per teſtes ſuper homicidio
deponentes, & abſoluitur, an proſit mandatori, qui non ap-
pellauit.*

1 VNa ſententia. Se ſummat.¶ † Pri
mò not. ꝙ ſi vnus
ex pluribus condemnatis appellat,eius appellatio
prodeſt alijs concurrentibus,quæ dicuntur in tex. vt res ſci-
licet ſit communis:idem negotium, & eadẽ cauſa defenſio-
nis.ponit Abb.exemplũ in tribus fideiuſſoribus,qui non re-
nuntiauerunt conſtitutioni de principali prius cõueniendo:
qui poſtea prius conuenti,& condemnati fuerũt. vnus appel
lauit, & in cauſa appellationis obtinuit, quia debitor prius
conueniri debuerat ipſius victoria ꝓderit alijs: qa iure com
muni iuuãtur, & eadem cauſa defenſionis, & idem negotiũ.
¶ Et iſtam materiam Bar.poſt G.ita recolligit, aut in cauſa
communi fertur ſententia in cauſa principali,aut in cauſa ap
pellationis. Si in cauſa principali,dic, aut de re indiuidua,
aut diuidua.vt l.loci corpus.§.ſi fundus.ff.de ſi ſerui. ven. Si
in cauſa reſtitutionis,dic,vt C.ſi in vna,eademq; cauſa l.1.Si
in cauſa appellationis,& tunc eſt materia huius c.in qua dic,
ꝙ aut plurium eſt ſeparata cauſa defenſionis,aut eadem. pri
mo caſu vnius app.vel victoria alteri non prodeſt,vt l.ſi quis
ſeparatim.§.vlti.in ver.ceterum.ff.eo.Secundo caſu,aut ſunt
condemnati diuerſis ſententijs,aut vna.ſi diuerſis,aut ex di-
uerſis probationibus,& pluribus appellationibus opus eſt,
& vnius victoria alteri non prodeſt,vt eadem l.ſi quis ſepara
tim verſic. ſed cum aduerſus. quod eſt intelligendũ cum di-
ſtinctione,quam ſtatim dicam. ſed cum omnes eadem ſen-
tentia condemnati fuerunt, quo caſu dic, quòd aut vterque
appellauit, & victoria vnius alteri non prodeſt.per illa,quæ,
no.Bar.in l.à ſententia. in prin.ff. eo. aut appellauit vnus tan
tum,& tunc aut alius approbauit ſententiam, & tunc victo-
ria alterius ſibi non proderit, vt ff.eo.l.non tantum.per locũ
à ſpeciali, aut alter non approbauit, & tunc alterius victoria
ſibi prodeſſet, vt hic.& C.ſi plures vna ſententia l.1. & hanc
diſtinctionem ponit Bar. in l.ſi quis ſeparatim.vbi etiam ca-
ſus. Quid econuerſo ſi plures vicerunt, & contra vnum ap-
pellatur: an præiudicet contra alios.gl.ꝙ ſic in l.3.§.1.ff.eo.
dic vt ibi tangit remittendo ad Ioan.An.in caſu,quo appella
2 tio vnius prodeſt alteri. ¶ † Quid iuris,ſi appellans compo-
ſuit,vel renunciauit app.dic vt in Spec.de app.§.1. verſi. ſed
quid ſi ille.& facit quod no.de elec. vt circa.verſi. alioqui.li.
6.in gl.2.& de renun.c.maius eſt dubium. videtur tamen,ꝙ
dicta exceptio non obeſſet alteri,cui eſt ius quęſitum per ap
pellationem alterius.c. ſi ab eo.de elec.li.6.faciẽt ad hæc no.
de tertio veniente pro ſuo intereſſe: de quo in c. cum ſuper.
de re iudic.per Inno.& hoc tenet Spe.in tit.de app. §.1.ver.
ſed nunquid.optimè facit l.ſi poſt mortẽ,§.fi.ff.de contrata-
bu.vbi beneficio mihi acquiſito ex perſona tua, nõ potes re
nuntiare in mei præiudiciũ,ſicut nec reus põt renuntiare ter
tię dilationi petitæ in pręiudicium actoris,qui põt ex perſo-
na rei eius cõmodo vti, vt no.in l.petendæ.C.de tẽpo.in inte.
3 reſti.¶ Quæritur et circa prædicta † ſi inqritur contra homi
cidã,& mãdatorẽ,& homicida cõdẽnatus appellat, & ꝓbat
ꝑ teſtes ſup homicidio deponẽtes, & abſoluitur.an ꝓſit man
datori,qui non appellauit. dic vt in c. grandi.de reg.iuris.li.
6. in Mercuri.& per Dy.& per Bar.in l.adulter.ff. de adulte
rijs.& loquitur iſtud c.in cauſa appellationis.an vnius appel

latio prosit alteri. In causa autem principali, an sententia lata pro vno, vel contra vnum, prosit, vel noceat alteri. dic vt in c. quanuis. s. de re iudi. facit quod no. Spec. in secunda parte. de in inte. rest. in fi.

SVMMAE.

1 *Iustus metus excusat, vt reputetur appellasse, qui metu territus non appellat.*

2 *Qui tenetur ad aliquid & non potest, ita demum excusatur, si protestatur infra debitum tempus.*

3 *Copiam iudicis qui non potest habere, debet protestari coram honestis personis.*

4 *Iustum metum quòd quis habuerit non appellandi coram iudice, quomodo probetur.*

1 a SI iustus. Primò no. † q iustus metus a excusat, vt reputet appellasse, q metu territus nõ appellat. ¶ Et aduerte, qa tex. dicit iustus, nec dicit textus contigit culpa sua, vel nõ. Et p h. d. Ho. q et si aliquid commisit contra iudicem, propter qđ eum timere oportet, habeat locum hoc remedium, vt non consideretur qualitas grauati, sed æqnitas iudicantis, vt s. de excep. c. cum inter priorem. nam & idẽ debet subuenire, licet sit odiosus. vt ff. quod me. causa l. isti quidem. 1. responso. ar. contra ff. so. ma. l. in his. in prin. & l. si mulier. 1. responso ff. quod metus cã. & l. exceptione ff. de fideiuſ. & istæ sunt bonæ leges ad hunc passum.
2 ¶ Secundò no. † q ille, qui tenetur ad aliquid, & nõ põt, ita demum excusatur, si protestatur infra debitum tempus. Ratio põt esse, quia si non protestaretur, apparet de negligentia, & desidia quæ excludit eum post. 10. dies à beneficio appellandi, vt in Auth. hodie. C. de appella. Rursus pro eo facit iustus timor: non potest ergo, si non protestatur liquere iudici, an negligẽtia, an timore omisit appellare. Ideò inspicitur, quod sibi nocet. ar. l. si quis in graui. §. fi. & l. se. ff. ad Sillei. & pro donato. si vir vxori. per Bar. Et intellige, quod hic dicitur de protestatione vbicunq; impedito curreret tempus, tenetur enim semper protestari. vt no. hic, & s. de rescrip. c. plerunq; & c. pastoralis. in fin. de offi. or. & l. vt perfectius. C. de
3 an. excep. ¶ Tertiò no. † q ille, qui non potest habere copiam iudicis, debet protestari coram honestis personis. de quo in l. 1. C. de his, qui per me. iudi. vbi autem sufficit requirere iudicem sedentem pro tribunali, scilicet & in loco publico. vt est casus notabilis in l. 1. §. dies. ff. quando appel. sit. collige ergo, quòd quandoq; copia iudicis haberi non potest, quandoq; põt haberi. Sed grauatus non audet appellare corã eo: & tunc põt dicere, domine vos grauatis me in hoc, & in hoc: & quãuis non dicat appello, quia non audet: tamẽ sola expressio causarum habetur pro appellatione, vt C. de his, qui per me. iudi. l. 2. quod est verum, nisi etiam hoc audeat corã eo dicere: tunc enim sufficit protestari coram honestis personis, sicut quando iudex non facit præsentiam sui. ¶ Quæro
4 quomodo probabitur, quòd quis habuerit † iustum metũ nõ appellandi coram iudice. dicit Io. An. q probabitur eo ipso, q consueuerit carcerare appellantes, & malè tractare. Et idẽ tenet Barto. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. op. nun. & fortè sufficeret sola fama, scilicet quòd consueuerit has molestias appellantibus, & reclamantibus inferre. ar. ff. de quæstio. l. de minori. §. tormenta. & quod not. Cy. de seruis fugitiuis. l. 4. vbi dicitur, quòd illud, quod dicitur à fide dignis personis, est iusta causa credulitatis: & intellige iustum metum, non solùm si timeat de persona sua, sed etiã si timeat de consanguineis, & laboratoribus suis: vt eis violentia, vel atrocitas inferatur, si appellauerit. ff. de condi. & demon. l. heres meus. §. fi. & l. isti quidẽ §. vlti. ff. quod me. cau. & est text. no. in Cle. 1. de exce. prælato. ¶ Quid si non probatur quod ipse fecerit, sed eius familia fecit. Sẽtit Io. An. quòd sit iustus metus, quia non est verosimile, quòd talia facerent sine conscientia domini, vt in cap. constitutus, de testi. Et idem si quis non audet appellare propter iniquam l. municipalem. de sen. ex grauamẽ. & de innu. ecc. quoniam li. 6. & de ꝓtestatione, de qua tex. loquitur no. hic Io. An. & Bar. in d. §. si quis episcopi prætori. vbi autem iustus metus non adsit semper est appellatio interponenda coram iudice à quo aliàs sibi imputatur. 2. q. 6. c. biduum.

ADDITIO.

a ¶ Iustus metus. Quid debeat facere qui iusto metu non audet appellare. vide in Spe. de app. §. 1. ver. porrò. & an ei credatur ibidem. & in §. sequitur. ver. hoc etiam.

De Clericis peregrinantib.

QVIA Iura tuentur peregrinantes, sicut appellantes. Ideò &c. secundum Goff. ad materiam facit. 24. q. 3. c. si quis romipotas. & c. paternarum. de pœni. di. 6. c. sacerdos. de cõse. di. 5. c. non oportet. facit supra de treuga, & pace. c. 2. & de voto. c. 1. & c. ex multa. & de sen. ex c. inter alia. ad fi. Item propter longam peregrinationem reuocatur procurator, qui est contestatus litem. de procura. c. 2. li. 6.

SVMMAE.

1 *Peregrinantes ad Papam cum rebus suis sub eius protectione consistunt.*

2 *Decretalis ista an debeat intelligi de omnibus peregrinantibus.*

1 COnquerente. † Peregrinantes ad Papam cum rebus suis sub Apostolica protectione constituit, Et ponit dec. ista formam literarum, quas communiter dat curia itinerãtibus ad eã, per quam vacat qcqd post iter arreptũ. ¶ Primò no. q dec. ista dat priuilegia itinerantibus ad curiã. Sed intellige, q idem habeat priuilegium in reditu vt l. vtimur. ff. de sepul. vio. & l. 1. ff. ad l. Iul. ma. per Bart. facit l. si cui in pro. §. tamdiu. ff. ex qui. cau. ma. & dixi in c. ego enim s. de iureiuran. ¶ Opp. & videtur, q ista dec. non inducat aliquod priuilegium de nouo. certum est enim, q quicquid turbatur, vel subripitur de rebus absentis, põt repeti p l. 1. C. si p vim, vel alio mõ, cum aliis similibus allegatis in gl. quæ iura prouident contra violentiam inferentem, & possessionem turbãtem. Itẽ & si iusto, i. iuris ordine seruato talis aduocetur peregrinanti non subuenitur. s. de resti. spo. & c. audita. & c. conquerente. Ex quibus videtur, q ista prouisio in fauorem peregrinorum inducta nihil operatur vltra iura antiqua. So. dicit. Ho. q hæc forma nil tamẽ valet, vbi iudex est pars: & tũc verba, & mens huius formæ locum habent, vt no. s. ti. 1. c. dilecti. & posset dici, q cum talis peregrinatio habeat vim appellationis, nec ordinarius, nec delegatus procedit cõtra talem, etiam iustè, vt dicto c. dilecti. & c. vt debitus. quod est verum nisi ante iter arreptum præuentus fuisset per ordinarium, vel
2 delegatum. de fo. compe. c. proposuisti. ¶ Quæro † an ista dec. debeat intelligi indistinctè de oĩbus peregrinantibus. gl. intelligit de his, qui vadunt cã peregrinationis, & de his qui visitant limina Apostolorũ. & sm Ab. tunc peregrinatio tuebitur illum qñ accepit publicè in ecclesia baculũ, & perã, & stetit p tps peregrinantibus deputatũ. Sed Inn. intelligit aliquãtulũ plus largè, hoc est de quolibet, q accedit ex cã necessaria, vt ꝓ appellatione ꝓsequenda, vel oppositione vitanda. 2. q. 2. c. oĩs oppressus. & tribus. c. se. quo casu hẽt locũ et ius reuocandi domũ. vt s. de fo. compe. c. fi. tñ hoc casu de honestate petenda est licentia plati, sine qua clerico peregrinare non licet, et si hoc exigat vtilitas accedentis. j. de voto c. magnæ. Ho. latissimè intelligit hoc verbum peregrinantibus, vt sonat, & qualitercunq; accedac, vt post iter arreptum fiat re

stitutio:

ſtitutio:de qua in text. & de iſta forma poſt iter arreptũ &c. dic vt ĩ.de rebus ec.non aliæ.c.epi.in glo.ſumitur hic.ad fi.

De confirmatione vtili, vel inutili.

VIso de his, quæ ſuſpenduntur app. remedio, ſubmittit de his, quę minuuntur appellationis præſidio. conuenit Rubricæ de conſti.cum acceſsiſſent.& c.ex parte.& de conceſ. præben. c. quia diuerſitatis, & de forma confirmationis, & caſus quibus ſecundùm ſtylum Curię non dantur. vide in Spec. de reſcrip. præſenta.§.ratione formæ.§.ſequitur videre.

S V M M AE.

1 *Iudex inferior non cognoſcit de re ſcienter confirmata per Papam, niſi tempore confirmationis res eßet litigioſa, vel aliàs confirmatio ſubreptitia.*

2 *Confirmatio quotuplex ſit. Et quis ſit eius effectus nu. 5.*

3 *Confirmatio ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, an poſsit peti.*

4 *Confirmatio ſententiæ, quæ eſt nulla, peti poteſt.*

1 SI quis. † De re ſcienter confirmata per Papã
iudex inferior non cognoſcit, niſi tẽpore confirmationis res eſſet litigioſa, vel cõfirmatio
aliàs ſubreptitia.h.d.cum c.ſeq. Super quibus ſcribit in eandem materiam, quam hoc ordine proſequere. ¶ Primò quæ
2 ro † quotuplex eſt confirmatio. dic quòd confirmationum aliqua tribuit multum iuris, vt in electione, per quam quis conſequitur adminiſtrandi facultatem. vt de elec. c. tranſmiſſam.& c.qualiter. aliqua parum, vt illa, quæ fit in forma communi. vt infra ne ſe.va.c. illa & infra c. examinata. aliqua ius vetus tantùm declarat, & illud conſolidat, vt eſt confirmatio ſententiæ, & proceſſuum in iudicio habitorum: cõtra quos non opponitur, poſtquàm in iudicio fuerunt confirmati. vt ſupra de tranſac.cap.1.Et idem de actibus legiti-
2 mis, vt eſt adoptio: & canonicis, vt eſt electio, [a] & inſtitutio. ſ̃. de procurat.c.ex inſinuatione.Quidam ſunt actus, qui dependent à partium voluntate, vt contractus: & an in iſtis iudicis confirmatio aliquid operetur, & peti poſsit.tenet Inn. quòd non.Hoſti.contra etiam parte inuita, vt infra dicam.

3 ¶ Secundò quæro, † an poſsit peti cõfirmatio ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, videtur ꝙ non, quia ſuperuacuo, & ſuperuacuis actibus non eſt vtendum.vt l.ſtipu.§.diuus.vt leg.no.ca.Item cum habeat ſententiam pro ſe, non videtur ſibi prodita actio: ſicut nec poſſeſſori ſi non inquietetur, vel infamatur.vt ſ̃.de iudi.c.examinata. Si enim dicta ſententia eſt de ſe valida, non videtur, ꝙ poſsit amplius validari, ſicut quòd ruptum non poteſt amplius rumpi, & quod ſemel meũ eſt, amplius fieri meum non poteſt, nec debitum plus promitti.vt l.nam & ſi ſub cõditione.§. poſt defectum.ff. de iniuſto teſt.& l.qui bis.ff.de verbo. oblig.& l.ſi creditori.ff.de leg.1.& ſupra de fide inſtrum.c.inter dilectos.ad fi.& hæc iura concludunt, vbi prima ſententia fuit valida. Si autem fuit nulla, tunc non videtur, quòd cõfirmatio quidquam addat, ſiue det ſibi maiorem vigorem. vt ĩ.c. examinata. Nam id, quod nihil eſt, confirmari non poteſt. vt ſ̃.de elec.c. auditis.
4 Contrarium tenet hic Inno. † videlicet, quòd poteſt peti cõ
firmatio ſententiæ, quæ eſt nulla. hoc idem tenet Bar.in l.ſi
5 expreſſum. in fi.ff. de appella. ¶ † Sed tunc quæritur, quis
erit effectus.dic ꝙ ſi ſententia erat nulla, quia lata à non ſuo iudice, & ille qui confirmat ex certa ſcientia iudex erat: prima ſententia roboratur.ſ̃.de tranſac.c.1. nec de cætero poteſt inferior de ipſa cognoſcere.ſ̃.de re iudi.c. de cætero. & hic.vnde ſi archiepiſcopus cognoſcens de appellatione confirmauit ſententiam, ſi coram epiſcopo petatur executio, nõ poterit coram eo obijci, quòd ſententia fuerit nulla, quòd ipſe de hoc cognoſcat, ſed ad ipſum archiepiſcopũ remittat. Ex iſta ergo confirmatione facta cum cauſæ cognitione dicta ſentẽtia vires ſumit: ſecus ſi ſine cauſæ cognitione, & nõ ex certa ſcientia facta eſſet. & ita loquitur c. examinata. ĩ. eo. Ad prædicta facit l.adoptio non iure facta.ff. de adop.& l.legitima.ff.de pac.vbi de materia confirmationis.Si autem prima ſententia erat aliqua, tunc etiam confirmatio operatur effectum, vt inferior de ipſius iuribus non cognoſcat, vt hic. & reſponde ad contraria, vt hic no.Inno.

ADDITIO.

a ¶ Electio. Confirmatio electi fit iudicis officio doct.& Io.An.in c.1.vt lite penden lib.6 in nouella.Baldus in l.qui ſepulchrum.de re lega.Spec. de offi.omnium iudi.§.1.verſi.item quando petitur.

¶ Explicit lectura ſingularis, & aurea domini Petri de Ancharano Bononienſis, Iuris Pontificij, ac Cæſarei interpretis acutiſsimi, ſuper ſecundo Decretalium, cum additionibus, ſummarijs, ac numeris.

Series Chartarum.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO
PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ.

Aa BBb CCc DDd EEe FFf GGg HHh IIi KKk.

Omnes ſunt Terniones, præter †† qui eſt Vnio,
& KKk Duerniones.

ANCHARAN
Commen
Sup. II. Decr
talium.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm